ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΘΡΑΚΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ 1954

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΖΑΠΠΑ ΤΗΣ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ ΕΤ. ΕΛΛΗΝ. ΣΠΟΥΔΩΝ 1958

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ Ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΟΥ ΜΑΡΚΟΥ 1959

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Θ. ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ

ΙΑΤΡΟΥ

ΛΕΞΙΚΟΝ
ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΝ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΤΗΣ ΘΡΑΙΚΗΣ

ΑΠΟ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ ΑΛΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

1453

ΕΚΔΟΣΙΣ Β΄

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΠΟΛΥΔ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ 1963

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΘΡΑΚΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ 1954
ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΖΑΠΠΑ ΤΗΣ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ ΕΤ. ΕΛΛΗΝ. ΣΠΟΥΔΩΝ 1958
ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ Ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΟΥ ΜΑΡΚΟΥ 1959

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Θ. ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ
ΙΑΤΡΟΥ

ΛΕΞΙΚΟΝ
ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΝ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

ΑΠΟ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ
ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ ΑΛΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
1453

ΕΚΔΟΣΙΣ Β΄

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
ΠΟΛΥΔ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ 1963

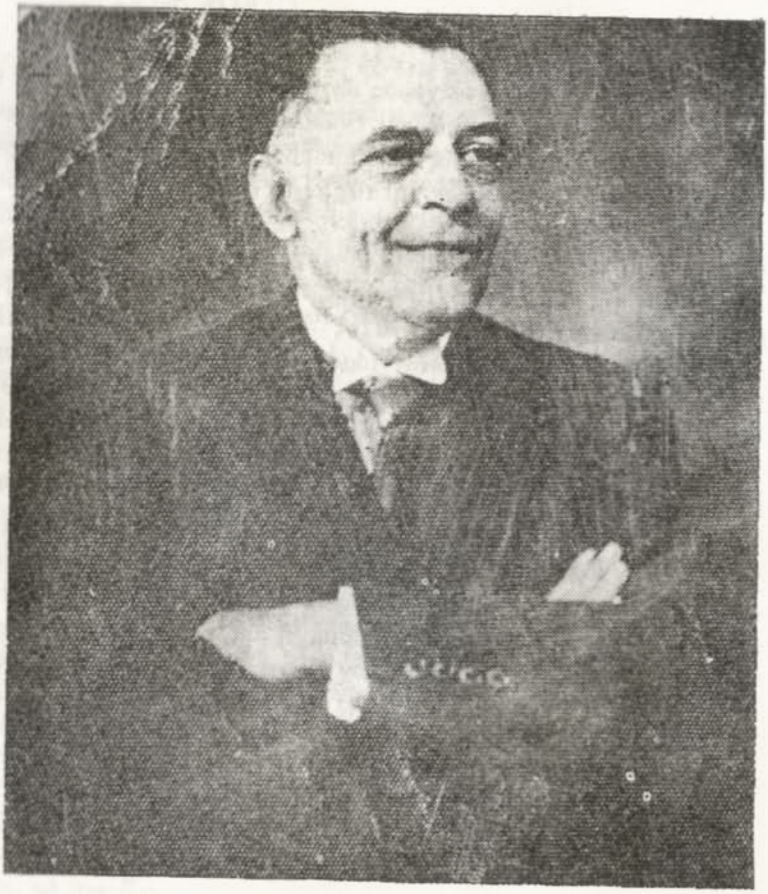

ΑΧΙΛΛΕΥΣ Θ. ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ (1879—1944)
Συγγραφεὺς τοῦ Γεωγραφικοῦ καὶ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ Θράκης

ΠΡΟΛΟΓΟΣ Α΄ ΕΚΔΟΣΕΩΣ

Τὸ ***Ἀρχεῖον Θράκης*** μετὰ χαρᾶς ἄρχεται ἀπὸ τοῦ παρόντος Ζ΄ τόμου δημοσιεῦον τὸ ἱστοριο-γεωγραφικὸν τῆς Θράκης Λεξικόν, ὅπερ συνέταξεν ὁ ἐν ἰατροῖς ἱστοριοδιφῶν κ. Ἀχιλλεὺς Θ. Σαμοθράκης ὁ Θρᾶξ. Ὁ συγγραφεὺς εἶναι γνωστὸς ἀνὰ τὸ Πανελλήνιον διὰ τὰς μέχρι τοῦδε πραγματείας του ἀφορώσας εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Θράκης καὶ εἰς τὴν τῆς ἰατρικῆς. Ὁ φιλόπονος ἀρχαιοδίφης εἶναι εἷς ἐκ τῶν τακτικῶν συνεργατῶν τῶν ***Θρακικῶν,*** τοῦ ***Ἀρχείου Θράκης,*** τῆς ***Ἰατρικῆς Προόδου Ἀθηνῶν***, τῆς ***Ἑλληνικῆς Ἰατρικῆς Θεσσαλονίκης*** καὶ τῆς ***Μεγάλης Ἑλληνικῆς Ἐγκυκλοπαιδείας*** Πέρυσι δὲ ἐξετύπωσε καὶ τὸν πρῶτον τόμον τῆς ***Ἱστορίας τῆς Θράκης.***

Διὰ τοῦ Θρακικοῦ του, οὕτως εἰπεῖν, τούτου Λεξικοῦ, τοῦ πρώτου ἐν τῇ παγκοσμίῳ βιβλιογραφίᾳ, ἐν ᾧ ὁ συγγραφεὺς μετὰ πολυετῆ ἐργασίαν ἀπεθησαύρισεν ὡς μέλισσα μετ᾽ ἀκριβολογίας πᾶσαν εἴδησιν ἀφορῶσαν εἴς τε τοὺς μνημονευομένους ὑπὸ τῆς ἱστορίας Θρᾶκας καὶ τὴν γεωγραφίαν τῆς Θράκης ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων μέχρι τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως χρόνων, παρέχει πολύτιμον πρόχειρον βοήθειαν εἰς πάντα φιλίστορα καὶ φιλόμουσον ἐν γένει. Οὕτως ἡ Θράκη διὰ τοῦ λεξικοῦ τούτου εὗρε τὸν Στέφανόν της τὸν Βυζάντιον, ἀλλὰ μόνον ἡ Ἑλληνικὴ Θράκη, ἡ πρὸ τοῦ ἐξεθνισμοῦ της, δηλ. πρὸ τῆς μοιραίας κατ᾽ ἀναπότρεπτον τῶν πολιτικῶν πραγμάτων φορὰν ἀπωλείας κατὰ τὸ πλεῖστον τοῦ ἐθνικοῦ της χαρακτῆρος, ὅτε ἤνθει ἐν αὐτῇ ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς καὶ ἐλαλεῖτο ἡ θεία τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου γλῶσσα.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ Β΄ ΕΚΔΟΣΕΩΣ

Καμμιὰ ἄλλη ἐπαρχία τῆς ἑλληνικῆς γῆς δὲν ἔχει τὴν εὐτυχίαν ν᾿ ἀποκτήση τὸ γεωγραφικὸν καὶ ἱστορικὸν λεξικόν της. Τὸ λεξικὸν τῆς Θράκης εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ πολυτιμότερα καὶ διδακτικώτερα ἀναγνώσματα. Εἶναι ἀξιόλογον διὰ τὸν ὄγκον καὶ τὴν ἀρχιτεκτονικήν του. Ἐργασία σαρανταπέντε τυπογρ. φύλλων, ποὺ ἀποτελεῖ ἆθλον συγγραφικόν, εἶναι ἔργον τοῦ Ἀχιλλ. Θ. Σαμοθράκη, Θρακός, καὶ ἐκτύπωσις τοῦ «Ἀρχείου τοῦ Θρακικοῦ Λαογραφικοῦ καὶ Γλωσσικοῦ Θησαυροῦ» καὶ τῆς «Ἑταιρείας Θρακικῶν Μελετῶν». Δίκαια ἠμπορεῖ κανεὶς λοιπὸν τὸν συγγραφέα νὰ τὸν παραβάλη πρὸς τὸν Στέφ. Βυζάντιον, τὸν λεξικογράφον, διότι ἡ συλλεκτικὴ ἐργασία του τόσο πολὺ ὁμοιάζει πρὸς τὴν ἐργασία τοῦ μεγάλου λεξικογράφου. Τὸ ὅλον ἔργον χαρακτηρίζει γλῶσσα ὁμαλὴ καὶ λιτότης ἐκφράσεως. Διαβάζεται εὔκολα καὶ ἀφίνει μιὰ συγκίνηση στὸ μελετητὴ καὶ γεννᾶ μιὰν ἀγάπη γιὰ τὴ δύσμοιρη Θράκη καὶ μιὰ συγκίνησι δικαιολογημένη ἀπὸ τὶς περιπέτειες τῆς ζωῆς τῶν Θρακῶν, τὴ μυθολογία τῆς Θράκης καὶ τὰ πολλαπλᾶ χαρίσματα τῆς θρακικῆς φυλῆς, ποὺ κυρίως τὴν χαρακτηρίζει ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν ἐλευθερία.

Σήμερα ἡ Θράκη ἔχει τὸν πνευματικόν της οἶκον, τὸ λεξικόν της, ὅπου κανεὶς δύναται τὰ πάντα νὰ εὕρη, στρεφόμενος πρὸς τὸ βαθὺ παρελθὸν καὶ παρόν. Ὁ ὑπομνηματιστὴς τοῦ ἔργου κ. Σ. Γ. Καψωμένος, καθηγ. τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, γράφει: «Δὲν πιστεύω ὅτι μόνο λόγοι ἐξωτερικοὶ μπορεῖ νὰ τοῦ καθώρισαν τὴ μορφὴ στὸ μεγάλο του ἔργο, ὅτι δηλ. εἶχε συλλέξει τὸ ὑλικό του κάτω ἀπὸ ὡρισμένα λήμματα γιὰ νὰ εὐκολύνεται ὁ ἴδιος νὰ βρίσκη μαζεμένες τὶς πληροφορίες ποὺ ἀναφέρονται στὸ ἴδιο μέρος ἢ στὸ ἴδιο πρόσωπο Ἴσως ἡ προτίμησις αὐτὴ νὰ ἔχη περισσότερο λόγους ἐσωτερικούς, νὰ σχετίζεται μὲ τὸν τρόπο ποὺ τοῦ ἄρεσε τοῦ ἴδιου νὰ συλλαμβάνη τὴν εἰκόνα τοῦ συνόλου, ὄχι μέσα σὲ ἀφηρημένες γενικὲς γραμμές, ἀλλὰ σὲ συγκεκριμένα ἄτομα γεωγραφικὰ καὶ ἱστορικά, ποὺ τὰ δικαιώματα καὶ ἡ αὐτονομία τους χάνονται ἀλλοιῶς μέσα στὴν εἰκόνα τοῦ συνόλου. Ὅποιαν ὅμως ἀφορμὴ κι᾿ ἂν ἔχη ἡ προτίμησίς του στὴ μορφὴ τοῦ ἔργου, δὲ μπορεῖ παρὰ νὰ ἀναγνωρίση κανεὶς πὼς ὁ Σαμοθράκης ἔφθασε στὴν πρωτοτυπία αὐτὴ ὄχι ἁπλῶς γιὰ νὰ καινοτομήση, ἀλλὰ μὲ τὴν πρόθεσι γιὰ νὰ βοηθήση γιὰ τὴν ἔξαρσι κάθε λεπτομέρειας στὴν καλύτερη γνῶσι τοῦ τόπου του καὶ στὸ βάθος ἴσως νὰ ἐξυπηρετήση καὶ τὴν ἔρευνα μὲ τὸ νὰ θέτη στὴ διάθεσί της τὸ μαζεμένο ὥς τὰ τώρα ἀπὸ τὸν ἴδιον μὲ πολὺν ἱδρῶτα μέσα στὴν προσιτή του βι-

βλιογραφία ὑλικό. Καὶ θὰ εἶναι χρήσιμο τὸ λεξικὸ αὐτὸ πρὸ πάντων βέβαια σὰν εἰκόνα τῆς προσπαθείας ἑνὸς ἀνθρώπου νὰ γνωρισθῆ μ' ὅλα τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα τοῦ τόπου του, ἀλλὰ ὥς ἕνα σημεῖο καὶ ὡς καθρέπτης τῆς ἐργασίας ποὺ συνετελέσθη ἀπὸ τοὺς ἐρευνητὰς γύρω ἀπὸ τὴν Θράκη. Οἱ Θρακιῶτες ποὺ θὰ τὸ συμβουλεύωνται περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο λεξικό, θὰ τοῦ χρεωστοῦν διπλῆ εὐγνωμοσύνη, γιατὶ θὰ τοὺς διδάσκη πάντα μὲ τὸ ζωντανό του παράδειγμα τὴν ἀγάπη στὸν τόπο τους, ἕνα τόπο μαρτυρικὸ, ποὺ κουτσουρεύτηκε, πατήθηκε τόσες φορὲς ἀπὸ τὸ βάρβαρο, σταυρώθηκε καὶ ἄλλοτε στὶς μέρες μας, ἀλλὰ μένει σύμβολο ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς ἠθικῆς του ἀντοχῆς στὸν καταλυτὴ χρόνο ὄχι μόνο τῶν Θρακῶν ἀλλὰ σ' ὅλων τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τὴν καρδιά».[1]

Τὸ γεωγραφικὸ καὶ ἱστορικὸ λεξικὸ τῆς Θράκης ἔχει ἐκδοθῆ στὸν 7, 8, 9, 10, 11, καὶ 12 τόμον τοῦ Ἀρχείου Θράκης κατὰ τμήματα. Σήμερα εἶναι ἀνάγκη νὰ βγῆ συγκεντρωμένο σ' ἕνα ὀγκώδη τόμο καὶ νὰ γίνη κτῆμα τῶν πολλῶν, γιὰ νὰ κοσμῆ τὶς βιβλιοθῆκες ὅλων τῶν Ἑλλήνων καὶ νὰ διδάσκη.

Διαβάζοντας κανεὶς ἕνα ἄρθρο τοῦ λεξικοῦ δοκιμάζει τὴν ἱκανοποίησιν ὅτι λύει τὶς ἀπορίες του, συγκινεῖται βαθύτατα γιατὶ βλέπει νὰ ζῆ μπροστά του τὸ παρελθὸν τῆς χώρας, διδάσκεται ἄγνωστα καὶ πολύτιμα πράγματα καὶ εὐκολύνεται σὲ οἱαδήποτε στιγμὴ νὰ δώση μίαν ἀπάντησιν στὶς ἀπορίες του, ποὺ ὀρθώνονται γι' αὐτὴ τὴν ἑλληνικὴ γῆ. Σπαραγμένη τώρα ἡ Θράκη σιωπᾶ κάτω ἀπὸ τὸ πέλμα τῶν Βουλγάρων καὶ Τούρκων, ποὺ τὴν κατέστρεψαν πολλὲς φορὲς γιὰ νὰ τὴν ἁρπάσουν ἀπὸ τὸν ἑλληνισμὸν καὶ μιλεῖ ἀπὸ τὸ λεξικόν της, ποὺ κι' αὐτὴν ἀναδεικνύει καὶ τὸν συγγραφέα ὑψώνει στὸ ἐπίπεδο λεξικογράφου δεινοῦ καὶ δημιουργικοῦ.

ΠΟΛΥΔ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Σημείωσις. Εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔργου θὰ ἐκτυπώσουμε ἕνα παράρτημα τοῦ λεξικοῦ, ποὺ δὲν ἐπρόφθασεν ὁ συγγραφεὺς νὰ περιλάβη εἰς τὴν ὅλην ἐργασίαν του ὡς συμπλήρωμα. Ἀποτελεῖ καὶ αὐτὸ ἐξίσου χρήσιμον κείμενον τοῦ ὅλου ἔργου ἄξιο σεβασμοῦ.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Η Θράκη μια μεγάλη γεωγραφική περιφέρεια, έχει συγχρόνως και πολύ μεγάλη ιστορία. Η ιστορία αυτή είναι μεγάλη γιατί αναπτύσσεται σε βάθος χρόνου ενώ συγχρόνως, εξαιτίας της σημαντικότητάς της, επηρέασε και επηρεάζει το συνολικό πολιτισμό. Ονόματα όπως ο Διόνυσος, ο Ορφέας, ο Δημόκριτος κυριαρχούν και στη σημερινή οικουμένη και συμμετέχουν στη διαμόρφωση της σύγχρονης τέχνης και επιστήμης.

Ήταν παλιό όνειρο του υπογράφοντος να μπορέσει να δώσει στους νέους ανθρώπους ένα βοήθημα-κλειδί για την ανάδειξη της ιστορίας και της γεωγραφίας της Θράκης.

Το έργο υπήρχε. Είναι το «Λεξικόν Ιστορικόν και Γεωγραφικόν της Θράκης» του Ιατρού Αχιλλέα Θ. Σαμοθράκη. Ο Αχιλλέας Σαμοθράκης ιστοριοδίφης καταγόμενος από την Αίνο, συνέγραψε ένα έργο αξιόλογο για τον όγκο, την αρχιτεκτονική του και την ιατρική του τεκμηρίωση.

Τα βραβεία της Ακαδημίας Αθηνών, της «εν Παρισίοις Εταιρείας Ελληνικών Σπουδών», και του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας αποτελούν απλά μια επιβεβαίωση της σημαντικότητας του έργου

Η έκδοση του βιβλίου πραγματοποιήθηκε από την Εταιρεία Θρακικών Μελετών ενώ την επιμέλεια είχε ο Πολύβιος Παπαχριστοδούλου. Ύστερα από συνεννόηση με το Δ.Σ. των Θρακικού Κέντρου – Εταιρείας Θρακικών Μελετών πήραμε την απόφαση να εκδώσουμε το σύγγραμμα αυτό σε ηλεκτρονική μορφή.

Πιστεύουμε ότι είναι πιο εύχρηστη και κυρίως πιο κοντά στη αντίληψη και την τεχνογνωσία των νέων ατόμων.

Η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ροδόπης Έβρου ανέλαβε το κόστος της έκδοσης με τη συναίσθηση ότι προσφέρει σημαντική βοήθεια.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ
ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΡΟΔΟΠΗΣ - ΕΒΡΟΥ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ι. ΜΗΝΟΠΟΥΛΟΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗΣ

Α

ΑΒΑ. —Ὄνομα νύμφης τινός, ἐκ τῆς ὁποίας ὁ Ποσειδῶν ἀπέκτησεν υἱὸν τὸν Ἐργίσκον, ὅστις, κατὰ τὸν Ἁρποκρατίωνα, ὑπῆρξεν ὁ ἱδρυτὴς ὁμωνύμου ἐν Θράκῃ πόλεως. (βλ. λέξ. Ἐργίσκη).

ΑΒΑΝΤΕΣ. Λαὸς Θρᾳκικῆς καταγωγῆς, ὅστις, κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη, παρὰ Στράβωνι (Χ, 445), ὁρμηθεὶς ἐκ τῆς Φωκικῆς πόλεως Ἄβα ἢ Ἄβαι, διεπεραιώθη εἰς τὴν νῆσον Εὔβοιαν, τὴν ὁποίαν ἀπῴκισεν. Ἐντεῦθεν οἱ κάτοικοι αὐτῆς ὠνομάσθησαν Ἄβαντες καὶ ἡ νῆσος Ἀβαντίς.

Ὁ Ὅμηρος ἀναφέρει ὅτι οἱ Ἄβαντες ἔλαβον μέρος εἰς τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον μετὰ 40 πλοίων ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ἐλεφήνορος, υἱοῦ τοῦ Χαλκόδοντος. (Ἰλιάδ. Β, 536—545). Μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Τροίας, ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν πατρίδα των, περιεπλανήθησαν «ναυσὶν ὀκτώ», ὅπως ἀναφέρει ὁ Παυσανίας (V, 22, 3), ἀνὰ τὰ παράλια τῆς Ἠπείρου, ὅπου ἐγκατεστάθησαν καὶ ἔκτισαν τὴν πόλιν Θρόνιον, ἐξ οὗ καὶ ἡ Θεσπρωτία, χώρα Ἀβαντὶς ἐπωνομάσθη.

Κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (Α, 146), μέγα μέρος τῶν ἐν Μ. Ἀσίᾳ Ἰώνων ἀπετελεῖτο ἐξ Ἀβάντων, οἱ ὁποῖοι μετηνάστευσαν ἐξ Εὐβοίας. Ἐπίσης Ἄβαντες ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν Χίον. Σὺν τῷ χρόνῳ, ὅπως τὸ ὄνομα Ἄβαντες ἐξέλιπεν ἐντελῶς, καὶ μόνον εἰς τὴν Εὔβοιαν διετηρήθη τὸ ὄνομα τῆς Ἀβαντίδος φυλῆς.

Ὁ Ὅμηρος περιγράφει τοὺς Ἄβαντας ὡς γενναίους πολεμιστὰς «θεοὺς ὄπισθεν κομόωντας καὶ αἰχμητάς». Ὁ δὲ Πλούταρχος (Βίος Θησέως 5), περιγράφει αὐτοὺς ὡς ἑξῆς: «Ἦσαν πολεμικοί, μαχόμενοι ἐκ τοῦ πλησίον καὶ ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους γυμνασμένοι νὰ ῥίπτωνται κατὰ τῶν ἐχθρῶν καὶ εἰς χεῖρας νὰ ἔρχωνται μετ' αὐτῶν καθὼς μαρτυρεῖ ὁ Ἀρχίλοχος εἰς τοὺς στίχους του. Ἐκουρεύοντο δὲ διὰ νὰ μὴ δύνανται οἱ ἐχθροὶ νὰ τοὺς συλλαμβάνουν ἀπὸ τὰ μαλλιά: «*ὅπως μὴ παρέχοιεν ἐκ τῶν τριχῶν ἀντίληψιν* τοῖς πολεμίοις». Τὴν συνήθειαν ταύτην τῶν Ἀβάντων λέγεται ὅτι εὑρὼν ὁ Μ. Ἀλέξανδρος ὡς λίαν πρακτικὴν καὶ ὠφέλιμον, διέταξε νὰ κόπτουν οἱ Μακεδόνες τὰς γενειάδας, διότι καὶ αὐτὴ εἶναι προχειροτάτη λαβὴ εἰς τὰς ἐκ τοῦ συστάδην συμπλοκάς.

Κατὰ τὸν λεξικογράφον Ἡσύχιον, τὸ ὄνομα Ἄβαντες σημαίνει τοὺς «κολοσσούς», τοὺς «γίγαντας».

ΑΒΑΝΤΙΣ. — Ἡ ὑπὸ τῶν Ἀβάντων κατοικουμένη χώρα. Ἐπίσης καὶ ἡ Εὔβοια ὑπὸ τῶν Ἀβάντων Θρᾳκῶν. (βλ. λέξ.),

ΑΒΑΡΟΙ.—Λαὸς οὐννικῆς καταγωγῆς προερχόμενος ἀπὸ τὰς στέππας παρὰ τῇ Κασπίᾳ θαλάσσῃ. Ἦσαν εἰς ἄκρον φιλοπόλεμοι, κατὰ δὲ τὸν Στράβωνα εἶχον ἀποστείλει 200.000 ἱππεῖς ὡς βοήθειαν εἰς τὸν Φαρνάκην, υἱὸν τοῦ Μιθριδάτου. Ἐπίσης καὶ οἱ Ρωμαῖοι μετεχειρίσθησαν αὐτοὺς κατὰ τῶν Χαντζάρων.

Εἰς τὴν Εὐρώπην ἐμφανίζονται κατὰ τὸν VI αἰῶνα ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ Μεγάλου (527—565).

Κατὰ τὸ χρονικὸν περὶ τῆς κτίσεως τῆς Μονεμβασίας, κατὰ τὸ 32ον ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἐπειδὴ οἱ Ἄβαροι ὑπέφερον τὰ πάνδεινα ἀπὸ τοὺς γείτονάς των Τούρκους, ἐγκατέλειψαν τὴν χώραν των, καὶ κατόπιν πολλῶν δυσκολιῶν κατώρθωσαν νὰ φθάσουν μέχρι τοῦ Ἴστρου ποταμοῦ, ὁπόθεν ἔστειλαν πρεσβείαν εἰς τὸ Βυζάντιον ἐπικαλούμενοι τὸ ἔλεος τοῦ αὐτοκράτορος καὶ ζητοῦντες νὰ τοὺς δεχθῇ ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ Κράτους των. Ὁ Ἰουστινιανὸς τότε, εὐσπλαγχνισθεὶς αὐτούς, ἐπέτρεψε νὰ κατοικήσουν εἰς τὴν Μοισίαν καὶ τὴν πόλιν Δορύστολον, τότε Δρίστραν καλουμένην.

Σημείωσις. Τὰ ὑπ' ἀστερίσκον οὐδαμοῦ ἀναφέρονται εἰς τὰ ἱστορικὰ καὶ γεωγραφικὰ Λεξικά.

Ἀλλ' οἱ Ἄβαροι, ἐγκατασταθέντες ἐν Μοισίᾳ καὶ ἐνισχυθέντες, δὲν ἐβράδυναν νὰ ἐπωφεληθοῦν τὴν τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἀπασχόλησιν περὶ τὰς πρὸς τὴν Δύσιν ἐπαρχίας τοῦ Κράτους καὶ ἤρχισαν νὰ εἰσβάλλουν εἰς τὰς γειτονικὰς χώρας, λεηλατοῦντες καὶ καταστρέφοντες τὰ πάντα, μέχρις οὗ ὁ Ἰουστινιανὸς ἠναγκάσθη νὰ καταβάλλῃ εἰς αὐτοὺς ποσόν τι ἐτησίως.

Ὁ διάδοχος τοῦ Ἰουστινιανοῦ Ἰουστῖνος ὁ Β′ (565—578) ἐπωφελούμενος τοὺς περισπασμοὺς τῶν Ἀβάρων περιπλακέντων εἰς πόλεμον μεταξὺ Λογγοβάρδων καὶ Γεπιδῶν, ἠρνήθη νὰ καταβάλῃ τὸ συμφωνηθὲν ποσόν· ἀλλὰ μετὰ τὰς ἐπιτυχίας των καὶ τὴν ἀποχώρησιν τῶν Λογγοβάρδων, οἱ Ἄβαροι ἀπέβησαν ἰταμώτεροι καὶ ἀπαιτητικώτεροι.

Ὁ διαδεχθεὶς τὸν Ἰουστῖνον Β′ Τιβέριος ὁ Α′ (578—582) ἀντεπεξελθὼν κατ' αὐτῶν, μολονότι ἐπολέμησε ἀνδρείως, ἐνικήθη καὶ ἠναγκάσθη νὰ ἐξαγοράσῃ τὴν εἰρήνην διὰ χρημάτων. Τότε ἀπωλέσθη καὶ ἡ περίφημος πρωτεύουσα τοῦ Ἰλλυρικοῦ, τὸ Σίρμιον.

Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Μαυρικίου (582—602) οἱ Ἄβαροι ἐπανέλαβον τὰς ἐπιδρομάς των, παρακινοῦντες μάλιστα καὶ τὰ εἰς αὐτοὺς ὑποτεταγμένα Σλαυϊκὰ φῦλα νὰ εἰσβάλλουν διαρκῶς εἰς τὰς χώρας τῆς αὐτοκρατορίας. Κατὰ τὸ χρονικὸν περὶ τῆς κτίσεως τῆς Μονεμβασίας ὁ Μαυρίκιος, ἐπιθυμῶν τὴν εἰρήνην, ἐδέχθη νὰ καταβάλῃ εἰς αὐτοὺς 100.000 χρυσῶν ἀντὶ τοῦ προηγουμένου ποσοῦ τῶν 80.000. Ἀλλ' οἱ Ἄβαροι καὶ πάλιν παρεσπόνδησαν. Εἰσβαλόντες δὲ εἰς τὴν αὐτοκρατορίαν ἐπροχώρησαν μέχρι τῆς Πελοποννήσου, ὅπου ἐγκατεστάθησαν, πλὴν τῶν ἀνατολικῶν αὐτῆς παραλίων, τὰ ὁποῖα ἔμειναν εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἔκτισαν τὴν Μονεμβασίαν.

Ἐξ ἄλλων ὅμως πηγῶν γνωρίζομεν ὅτι ὁ Μαυρίκιος, ὄχι μόνον δὲν ἐφάνη ἐνδοτικὸς ἀπέναντι τῶν Ἀβάρων, ἀλλ' ὅτι κατώρθωσε διὰ τοῦ γενναίου αὐτοῦ στρατηγοῦ Πρίσκου, νὰ νικήσῃ αὐτοὺς κατὰ τὸ 601 καὶ νὰ περιστείλῃ τὴν ὁρμήν των.

Ἔκτοτε ἄρχεται ἡ παρακμὴ τῶν Ἀβάρων. Ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἡρακλείου τοῦ Α′ (619-641) Ἄβαροι ἐπανέλαβον τὰς ἐπιδρομάς των, συμπράττοντες δὲ μετὰ τῶν Περσῶν ἐπολιόρκησαν τὴν Κωνσταντινούπολιν. Κατενικήθησαν ὅμως, οἱ δὲ κάτοικοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπέδωκαν τὴν σωτηρίαν τῆς πόλεως εἰς τὴν Ὑπέρμαχον αὐτῆς Στρατηγὸν τὴν Παναγίαν, τὴν ὁποίαν καὶ μέχρι σήμερον πανηγυρίζομεν διὰ τῶν πρὸς τὴν Θεοτόκον χαιρετισμῶν.

Μετὰ τὴν ἧτταν των ταύτην, ὁ Ἡράκλειος ἐξηκολούθησε τὸν ἐναντίον των διωγμόν, μέχρις οὗ καὶ αὐτοὶ οἱ λαοί, τοὺς ὁποίους εἶχον ὑποτάξει, ἐπανεστάτησαν καὶ τοὺς ἐξεδίωξαν. Καὶ ἀπὸ αὐτὴν ἀκόμη τὴν Δαλματίαν, τὴν ὁποίαν ἐπὶ τόσον χρόνον κατεῖχον, ἠναγκάσθησαν νὰ ἀποχωρήσουν καὶ ἐτράπησαν πρὸς δυσμάς, ἐπιχειροῦντες νέας δῃώσεις καὶ νέας κατακτήσεις. Δὲν ἠδυνήθησαν ὅμως νὰ ἀνθέξουν εἰς τὴν σφοδρὰν ἐπίθεσιν, τὴν ὁποίαν διηύθυνε προσωπικῶς ὁ Κάρολος ὁ Μέγας τὸ 790.

Τέλος τὸ ὄνομά των, ἀπὸ τοῦ ἔτους 827, ἐξαφανίζεται ὁριστικῶς ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν.

ΑΒΑΣΣΟ.— Βυζαντινὸν χωρίον ἔξω τῶν τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως πλησίον τῆς Δρυπίας ἢ Δρυπείας (νῦν Γρῦπες) κατοικούμενον πρὸ τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν πληθυσμῶν ὑπὸ 500 περίπου χριστιανῶν. Λέγεται καὶ Ἀβὰς-κιοϊ, ὑπὸ τινων δὲ καὶ Καβὰς-κιοϊ.

Ἤκμαζεν ἄλλοτε ἕνεκα τῆς εἰς αὐτὸ ἱδρυθείσης Σχολῆς κατὰ τὸ 1819—1820 ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Δέρκων Γρηγορίου, εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ὁποίου ὑπήγετο. (Πρβλ. Μ. Γεδεών, Λίθοι καὶ Κεράμια, σελ. 82.—Τοῦ αὐτοῦ: Παλαιᾶς εὐωρίας Θρᾳκῷα κέντρα εἰς «Θρακικά», 1936, σελ. 21).

*ΑΒΔΗΡΟΣ.—Υἱὸς τοῦ Ἑρμοῦ, γεννηθεὶς ἐν Ὀποῦντι τῆς Λοκρίδος. Συνοδεύσας τὸν φίλον του Ἡρακλέα, ἀπελθόντα εἰς Θράκην, ὅπως ἁρπάσῃ τοὺς ἀνθρωποφάγους ἵππους τοῦ Διομήδους, κατεσπαράχθη ὑπ' αὐτῶν. Εἰς ἀνάμνησιν τοῦ φί-

λου του, καὶ ἐπὶ τῆς θέσεως ὅπου κατεσπαράχθη ὁ Ἡρακλῆς ἔκτισε, κατὰ τὴν μυθολογίαν, τὴν πόλιν Ἄβδηρα (βλ. λεξ. Ἄβδηρα).

ΑΒΔΗΡΑ.—Ἀρχαιοτάτη παραλία πόλις τῆς μεσημβρινῆς Θράκης ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Κικόνων, γνωστὴ ἀπὸ τῶν μυθικῶν ἤδη χρόνων, κειμένη μεταξὺ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Νέστου ποταμοῦ καὶ τῆς Βιστονίδος λίμνης (νῦν Μπουρού), ἀπέναντι τῆς νήσου Θάσου εἰς βόρ. γεωγρ. πλατ. 41° 45′ καὶ ἀν. μῆκ. 52°, 10′, κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. Γ′, 11, 2).

Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, ὅπως ἀναφέρει ὁ Ἡρόδοτος (VII, 126), ὁ Νέστος ἔρρεε διὰ τῆς πόλεως τῶν Ἀβδήρων. Ἕνεκα ὅμως τῆς ἀστασίας τοῦ ῥεύματος τοῦ ποταμοῦ, περὶ τοῦ ὁποίου ὁ Στράβων ἀναφέρει: «οὐ μένει δ' ὁ Νέστος ἐπὶ ταὐτοῦ ῥείθρου διὰ παντός, ἀλλὰ κατακλύζει τὴν χώραν» (VII, 331, 44), πρᾶγμα τὸ ὁποῖον καὶ σήμερον παρατηρεῖται, ὁ Νέστος ἐκβάλλει πλησίον τῆς ἀρχαίας πόλεως Δικαίας (νῦν Καρὰ-Ἀγὰτς ἢ Πόρτο Λάγο), τὰ δὲ Ἄβδημα ἀπέχουν σήμερον τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ πρὸς ἀνατολὰς δύο ὥρας περίπου [1].

---

1) Εἰς παλαιοτάτην ἐποχὴν πλημμυρήσας ὁ Νέστος ἤλλαξε διεύθυνσιν, καὶ προχωρήσας πρὸς δυσμὰς ἐν τῇ μεταξὺ Καβάλλας καὶ Σαρὶ-Σιαπὰν κειμένῃ πεδιάδι ἔφθασε μέχρι δύο ὡρῶν ἀνατολικῶς τῆς Καβάλλας καὶ ἐξέβαλεν εἰς τὴν θάλασσαν ἐντεῦθεν τῆς Κεραμωτῆς (τῆς ἀρχαίας Πιστύρου). Ἀργότερον ἀπεχώρησεν ἐκεῖθεν καὶ ἤλλαξε κοίτην, ἀφοῦ προηγουμένως ἐσχημάτισε λιμνοθαλάσσας, τὰς κοινῶς καλουμένας νταλιάνια (ἰχθυοτροφεῖα). Αἱ λιμνοθάλασσαι αὗται ἀπετέλουν ποτὲ μίαν μόνην λίμνην, τὴν ἀρχαίαν λίμνην τῆς Πιστύρου, ἔχουσαν περιφέρειαν 30 σταδίων, τῆς ὁποίας τὰ ὕδατα, μολονότι ἁλμυρά, δὲν ἐπήρκεσαν εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ στρατοῦ τοῦ Ξέρξου (Ἡροδ. VII, 109). Ταύτην ὁ Νέστος μετέβαλεν εἰς μικροτέρας ἑλώδεις λίμνας. Εἰς πολὺ δὲ μεταγενεστέρους χρόνους, ὁ ποταμὸς ἔλαβε τὴν σημερινὴν αὐτοῦ κατεύθυνσιν, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν πολλῶν γεφυρῶν, αἱ ὁποῖαι σώζονται εἰς διάφορα μέρη τῆς πεδιάδος τοῦ Νευροκοπίου, τὴν ὁποίαν διαρρέει ὁ Νέστος καὶ εἰς ἀρκετὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς σημερινῆς κοίτης αὐτοῦ, τὰς ὁποίας κατέστησεν ἀχρήστους ἡ ἀκαταστασία τοῦ ῥεύματος. Ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Ἡροδότου, ἐξέβαλλεν εἰς τὴν Βιστονίδα λίμνην ὁ Κόμψατος, ποταμίσκος τῆς Ξάνθης. Ἤλλαξεν ὅμως καὶ οὗτος κοίτην καὶ μέχρι πρὸ 65 περίπου ἐτῶν ἐξέβαλλεν εἰς τὴν θάλασσαν πλησίον τῶν Ἀβδήρων, ἐν τῷ ἀρχαίῳ λιμενίσκῳ αὐτῶν, ὅστις σήμερον καλεῖται Ἀφισιά, ὥστε, βλέπων τις τὰ ἴχνη ποταμοῦ, θὰ ἠδύνατο νὰ πιστεύσῃ ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ Νέστου. Ἀλλὰ μετά τινα ἔτη ἐπανῆλθε καὶ πάλιν εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτοῦ κοίτην καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν Βιστονίδα λίμνην, ὅπως καὶ πρὸ 25 αἰώνων. (Πρβλ. Στ. Μερτζίδου, Περὶ τοῦ Νέστου καὶ τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἡροδότου. ἐν τῇ Εἰκοσιπενταετηρίδι τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Κωνσταντινουπόλεως, 1886, σελ. 250 καὶ ἑξῆς).

Τὰ Ἄβδηρα ὠνομάσθησαν οὕτως ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους (Ἀπολλόδ. 11, 5, 8) εἰς ἀνάμνησιν τοῦ φίλου του Ἀβδήρου, τὸν ὁποῖον κατεσπάραξαν οἱ ἀνθρωποφάγοι ἵπποι τοῦ Διομήδους, μυθικοῦ βασιλέως τῶν Κικόνων. Κατ' ἄλλους (Pomp. Mel. B. 29) ὠνομάσθησαν ἀπὸ τῆς Ἀβδήρας, ἀδελφῆς τοῦ Διομήδους, 104 ἔτη μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Τροίας, ἤτοι τὸ 1084 π.Χ. ἢ ἀπὸ τοῦ Ἀβδήρου, τοῦ ἱπποκόμου αὐτοῦ. Φέρεται δὲ συνήθως εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμόν, σπανίως δὲ ἡ Ἀβδήρα ἢ τὸ Ἄβδηρον. Κατὰ τὴν πιθανωτέραν ὅμως γνώμην φαίνεται ὅτι τὰ Ἄβδηρα ἦσαν ἀποικία Φοινίκων, οἵτινες ὡς γνωστὸν ἐνωρίτατα κατῴκησαν τὴν γειτονικὴν Θάσον. Σημαίνει δὲ ἡ λέξις τὸν δοῦλον (Abd) τῆς Hera, ἤτοι τῆς Ἥρας [2].

Ἱστορικῶς ὅμως ἱδρυτὴς τῶν Ἀβδήρων

---

1) J. Fabre d' Envien, Onomatologie de la Géogpaphie Grecque, σελ. 209. — Πρβλ. M. Bernier, Lexique de Geographie ἐν λέξει: Ἄβδηρα.

θεωρεῖται ὁ ἐκ Κλαζομενῶν τῆς Μ. Ἀσίας Τιμήσιος κατὰ τὸ ἔτος 656 π.Χ. ὅστις εἰς ἀνάμνησιν τῆς πατρίδος του ὠνόμασεν αὐτὰ Κλαζομενάς. Καταστραφεῖσα ἡ πόλις ὑπὸ τῶν γειτονικῶν Θρᾳκικῶν φύλων, ἱδρύθη ἐκ νέου ὑπὸ ἀποίκων τῆς Τέω τὸ 543 π.Χ. ὅτε, φεύγοντες οὗτοι τὸν Περσικὸν ζυγόν, ἦλθον καὶ κατῴκησαν ἐκεῖ.

Σκύμνος ὁ Χῖος (Περιηγ. 661—671) λέγει περὶ αὐτῶν :

Τῶν δ' ἐπὶ θαλάττῃ κειμένων ἔστιν πόλις
Ἄβδηρ' ἀπ' Ἀβδήρου μὲν ὠνομασμένη
τοῦ καὶ κτίσαντος πρότερον αὐτήν, ὃς δοκεῖ
ὑπὸ τῶν Διομήδους ὕστερον ξενοκτόνων
ἵππων φθαρῆναι. Τήϊοι δὲ τὴν πόλιν
συνῴκισαν, φυγόντες ὑπὸ τὰ Περσικά.

Δι' ὃ καὶ θεωρεῖται ὡς ἀποικία τῆς Τέω, ὅπως ἀναφέρει ὁ Στράβων (XIV, 644) : «Ἄβδηρα καλὴ Τηΐων ἀποικίη». *Ἡ περὶ τὰ Ἄβδηρα χώρα ἐκαλεῖτο Ἀβδηρῖτις.* Ὁ Ἡρόδοτος (VII,126), διηγούμενος τὴν κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐκστρατείαν τοῦ Ξέρξου καὶ τὴν διάβασιν αὐτοῦ διὰ τῆς χώρας τῶν Ἀβδηριτῶν, ἀναφέρει ὅτι εἰς τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς ἔζων πολλοὶ λέοντες, ἄγριοι βόες καὶ ἄλλα διάφορα θηρία· ὡς γεωγραφικὰ δὲ ὅρια πέραν τῶν ὁποίων δὲν συνηντῶντο ταῦτα ἐν Εὐρώπῃ, καθορίζει τὸν Νέστον καὶ τὸν Ἀχελῷον τῆς Ἀκαρνανίας. Ὁ δὲ Παυσανίας (VII, 5) ἐπιβεβαιῶν τὴν πληροφορίαν ταύτην τοῦ Ἡροδότου, προσθέτει ὅτι οἱ λέοντες ἐπιτεθέντες κατὰ τοῦ στρατοῦ τοῦ Ξέρξου, κατέφαγον πολλὰ τῶν ὑποζυγίων.

***

Τὰ Ἄβδηρα παρέμειναν ἐλεύθερα μέχρι τοῦ 492 π.Χ. ὁπότε ὑπετάγησαν εἰς τοὺς Πέρσας. Μάλιστα ἐξελέγησαν ὑπὸ τοῦ Ξέρξου ὡς σταθμὸς καὶ κέντρον ἀνεφοδιασμοῦ τῆς στρατιᾶς του. Κατὰ τὸν Διογένην Λαέρτιον (Βίος Δημοκρίτου, 2), διερχόμενος ἐκεῖθεν ὁ Ξέρξης, ἐφιλοξενήθη εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ἡγησιστράτου, πατρὸς τοῦ Δημοκρίτου. Τόσον δὲ ἐνδιαφέρον ἔδειξεν ὁ Ξέρξης διὰ τὸν Δημόκριτον, ὥστε ὅταν ἀνεχώρησεν ἐξ Ἀβδήρων, ἀφῆκε δύο ἐκ τῶν μάγων τῆς ἀκολουθίας του ἵνα ἐπιμεληθοῦν τὴν ἀνατροφὴν αὐτοῦ κατὰ τὰ περσικὰ ἤθη καὶ ἔθιμα[1].

Ὑπὸ τὸν Περσικὸν ζυγὸν παρέμειναν τὰ Ἄβδηρα μέχρι τῆς ἐν Πλαταιαῖς μάχης τὸ 479 π.Χ. ὁπότε, ἀπελευθερωθέντα ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, προσεχώρησαν εἰς τὴν ἡγεμονίαν αὐτῶν. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἄρχεται ἡ ἀκμὴ τῶν Ἀβδήρων, εἰς τρόπον ὥστε ἄνευ δυσκολίας νὰ καταβάλλουν εἰς τοὺς Ἀθηναίους φόρον ἐτήσιον 10 ταλάντων, ἤτοι 60.000 δραχμῶν χρυσῶν.

Τὰ Ἄβδηρα ὑπήγοντο εἰς τὸ βασίλειον τῶν Ὀδρυσῶν, τὸ ὁποῖον ἐπὶ τοῦ βασιλέως Σιτάλκου, υἱοῦ καὶ διαδόχου τοῦ Τήρου, ἱδρυτοῦ τοῦ *βασιλείου τῶν Ὀδρυσῶν*, ἐπεξετείνετο ἀπὸ τῶν Ἀβδήρων μέχρι τοῦ Δουνάβεως, καὶ ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος μέχρι τοῦ Εὐξείνου Πόντου (Θουκυδ.. Β, 97, Διοδ. Σικελ. XII, 50—51).

Ἡ ἀκμή των διήρκεσε μέχρι τοῦ 376 π.Χ. ὁπότε, ἐπιδραμόντες οἱ Τριβολλοὶ Θρᾷκες, κατέστρεψαν αὐτά. Ἀναλαβόντα ἐκ νέου, ἀνεγνώρισαν τὴν κυριαρχίαν Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος τὸ 343 π. Χ. Ἐπὶ τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων τὸ 188 π. Χ. διετήρει ἀκόμη ἡ πόλις ἐλευθερίαν τινά, ἀλλὰ κατὰ τὸ 170 π. Χ. μεγάλως ἐβλάβη ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Ὀρτενσίου.

Δύο ἔτη μετὰ ταῦτα, τὸ 168 π. Χ. ὀλίγον μετὰ τὴν ἧτταν τοῦ Περσέως Β', τελευταίου βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ἐν Πύδνᾳ ὑπὸ τῶν Ρωμαίων, Κότυς ὁ Β' (168—162 π. Χ.), βασιλεὺς τῶν Θρᾳκῶν καὶ σύμμαχος τοῦ Περσέως εἰς τὸν κατὰ τῶν Ρωμαίων πόλεμον, ἀπήτησε τὴν κατοχὴν τῶν Ἀβδήρων ὡς ἀντιστάθμισμα τῆς ὑπὸ τοῦ Εὐμένους Β', βασιλέως τῆς Περγάμου καὶ συμμάχου τῶν Ρωμαίων καταλήψεως τῆς Αἴνου καὶ Μαρωνείας. Ἀλλ' οἱ Ἀβδηρῖται, ἐπικαλεσθέντες τὴν μεσολάβησιν τῆς Μητροπόλεως αὐτῶν

---

1) Ἡ πληροφορία αὕτη τοῦ Λαερτίου ἐλέγχεται ἀνακριβής, καθ' ὅσον ὁ Δημόκριτος ἐγεννήθη μεταξὺ τῶν ἐτῶν 470 καὶ 460 π. Χ , ὁ δὲ Ξέρξης διῆλθε διὰ τῶν Ἀβδήρων πρὸ 20 περίπου ἐτῶν.

Τέω παρὰ τῇ Ρωμαϊκῇ Συγκλήτῳ κατώρθωσαν νὰ ἐξουδετερώσουν τὰς ἀξιώσεις τοῦ Κότυος καὶ νὰ ματαιώσουν τὴν εἰς αὐτὸν παράδοσιν τῆς πόλεώς των. Τοῦ γεγονότος τούτου εὐχαριστήριον ψήφισμα ἀρκετὰ ἐκτεταμένον τῶν Ἀβδηριτῶν ἀνευρέθη παρὰ τὴν Τέω. (Albert Dumont, Mélanges d'Archéologie et d'Epigraphie, σελ. 442).

Κατὰ τὸν πρῶτον π. Χ. αἰῶνα ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Πλινίου (Natur, Hist. IV, 42) ὡς πόλις ἐλευθέρα : Civitas libera.

Ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων τὰ Ἄβδηρα μετωνομάσθησαν Πολλοὶ Στύλοι ἢ Πολύστυλον, ἀπὸ τοῦ ἐνάτου δὲ αἰῶνος ἀναφέρεται ὡς ἕδρα ἐπισκόπου ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην τῶν Φιλίππων. (Ῥάλλη καὶ Ποτλῆ, Σύνταγμα Θείων καὶ Ἱερῶν Κανόνων, Τόμ. Ε'. σελ. 483). Κατὰ δὲ τὸν δέκατον τέταρτον αἰῶνα ἐπὶ τῆς δευτέρας πατριαρχείας τοῦ Φιλοθέου (1364—1376), μνημονεύεται ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος Πολυστύλου, λόγῳ ἐπιδόσεως, ἔλαβε τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Μαρωνείας καὶ τὴν Μητρόπολιν Χριστουπόλεως. (Μ. Γεδεών, Πατριαρχικοὶ Πίνακες, σελ. 124).

Ἐπὶ Τουρκοκρατίας τὰ Ἄβδηρα ὠνομάζοντο Μπουλούστρα κατοικούμενα ὑπὸ μικροῦ συνοικισμοῦ ἁλιέων. Μετὰ δὲ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Θράκης τὸ 1920 ἀνέκτησαν τὸ Βυζαντινὸν αὐτῶν ὄνομα : Πολύστυλον, ἀριθμεῖ δὲ περὶ τοὺς 600 κατοίκους καὶ ὑπάγεται εἰς τὴν ἐπαρχίαν Ξάνθης τοῦ Νομοῦ Ροδόπης. Τὸ δὲ ὄνομα Ἄβδηρα, ἐδόθη εἰς τὸ παρὰ τὴν Καβάλλαν χωρίον Μπουλούστρα.

***

Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἐφημίζοντο οἱ περίφημοι «κεστρεῖς» (κέφαλοι, εἶδος ἰχθύων) τῶν Ἀβδήρων, τοὺς ὁποίους ἐπαινεῖ ὁ Δωρίων παρ' Ἀθηναίῳ (Δειπνοσ. 5, 87), θέτων ἐν δευτέρᾳ μοίρᾳ τοὺς τῆς Σινώπης : «Θαυμαστοὺς δὲ εἶναι λέγει, καὶ τοὺς περὶ Ἄβδηρα ἁλισκομένους κεστρεῖς, μεθ' οὓς τοὺς περὶ Σινώπην, καὶ ταριχευομένους εὐστομάχους ὑπάρχειν». Ἡ φήμη τῶν κεφάλων τούτων παραμένει ἐξακουστὴ καὶ σήμερον, γνωστοὶ δὲ εἶναι εἰς τοὺς κοιλιοδούλους οἱ κέφαλοι καὶ ἐν γένει οἱ ἰχθῦς τῶν Ἀβδήρων ἢ κάλλιον τῆς λίμνης Μπουρού, τῆς Βιστονίδος τῶν ἀρχαίων. Κἄποιο λαϊκὸ τραγοῦδι λέγει :

Νὰ φάῃς ψάρι τῆς Μπουροῦς,| νὰ πιῇς κρασὶ τῆς Μάκρης | καὶ νὰ φιλήσῃς Ξανθινὴ | ποτὲ νὰ μὴ ξεχάσῃς.

Οἱ κάτοικοι τῶν Ἀβδήρων ἀπέβησαν παροιμιώδεις καθ' ὅλην τὴν ἀρχαιότητα διὰ τὴν μεγάλην ἁπλότητα καὶ ἀπειροκαλίαν. Ἀβδηρίτης δὲ μεταφορικῶς ἐσήμαινε καὶ σημαίνει τὸν ἠλίθιον, τὸν μωρόν, τὸν ἀνόητον. Τὴν αἰτίαν τοῦ φαινομένου τούτου δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐξηγήσουν. Ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων, ὁ μέγας Ἱπποκράτης ἀπέδιδε τοῦτο εἰς διάφορα ἐπιπολάζοντα νοσήματα, τὰ ὁποῖα καταστρέφουν τὰς πνευματικὰς δυνάμεις. Ὁ δὲ σατυρικὸς ποιητὴς Ἰουβενάλιος, εἰς τὴν πυκνότητα τοῦ ἀέρος. «Ἡ φρόνησις τοῦ Δημοκρίτου, λέγει, ἀποδεικνύει ὅτι οἱ μεγάλοι ἄνδρες, ἱκανοὶ νὰ γεννηθοῦν καὶ εἰς τὴν πατρίδα τῶν προβάτων (δηλαδὴ τῶν ἠλιθίων), καὶ ὑπὸ πυκνὸν ἀέρα. (Χ,50) :

Vervecum in patria crassoque sub aere nasci.

Μάλιστα ἐλέγετο περὶ τῶν Ἀβδηριτῶν ὅτι κατελάμβανεν αὐτοὺς παροδική τις μανία «Ἀβδηριτικὸν πάθος» λεγόμενον. Ἐκ τοῦ πάθους τούτου προσεβλήθη κατὰ τὴν παράδοσιν καὶ ὁ Δημόκριτος θεραπευθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἱπποκράτους. Ὁ δὲ Πλίνιος (Natur. Hist, XV, 8) ἀναφέρει ὅτι παρὰ τὰ Ἄβδηρα ὑπῆρχον βοσκαί τινες, εἰς τὰς ὁποίας, βόσκοντες οἱ ἵπποι, προσεβάλλοντο ὑπὸ λύσσης. (Πρβλ. Μελετίου Γεωγραφία, Τόμ. Γ', σελ. 54).

Κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς τὸν Λαφονταῖνον νὰ γράψῃ τὸν μῦθον : «Ὁ Δημόκριτος καὶ οἱ Ἀβδηρῖται», εἰς δὲ τὸν Βεϊλάνδον νὰ γράψῃ μὲ Λουκιάνειον χάριν τὴν Ἱστορίαν τῶν Ἀβδηριτῶν, μεταφρασθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Κ. Κούμα καὶ ἐκδοθεῖσαν ἐν Βιέννῃ τὸ 1827 εἰς τρεῖς τόμους. Εἰς δὲ τὰς Ἀθήνας ἐξεδίδετο κατὰ τὰ ἔτη 1857—59 ὑπὸ

τοῦ Δ. Βρατσάνου, ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «'Αβδηρίτης».

Περὶ 'Αβδηριτῶν διηγοῦνται διάφορα ἀνέκδοτα: Στερούμενοι ποσίμου ὕδατος, ἐπέβαλον φόρον εἰς πολίτας πρὸς ὕδρευσιν τῆς πόλεώς των. 'Αλλὰ ματαιόφρονες ὄντες, προτοῦ ἐξασφαλίσουν τὸ ὕδωρ, διέθεσαν τὰ συλλεχθέντα χρήματα πρὸς κατασκευὴν μεγαλοπρεποῦς δεξαμενῆς, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἔστησαν σύμπλεγμα παριστῶν τὸν Ποσειδῶνα, φερόμενον ἐπὶ τεθρίππου ἅρματος καὶ περιστοιχούμενον ὑπὸ Νυμφῶν, Τριτώνων καὶ Δελφίνων. 'Αλλ' ὅταν ἐτελείωσε τὸ ἔργον, τότε ἀντελήφθησαν ὅτι τὸ ὕδωρ δὲν ἦτο ἀρκετόν, καὶ ἡ μεγαλοπρεπὴς ἐκείνη κρήνη ἔμεινε σχεδὸν πάντοτε ξηρά. (Πλῆθος ἄλλο ἀνεκδότων, βλέπε: Βεϊλάνδου, inloc. cit.)

Καὶ ὅμως τὰ Ἄβδηρα ὑπῆρξαν ἡ πατρὶς τοῦ Δημοκρίτου, κατά τινας δὲ καὶ τοῦ Λευκίππου, τῶν ἱδρυτῶν τῆς ἀτομιστικῆς θεωρίας τοῦ Πρωταγόρου, τοῦ περιφήμου σοφιστοῦ, τῶν φιλοσόφων: 'Αναξάρχου, τοῦ ἐπικαλουμένου Εὐδαιμονικοῦ καὶ τοῦ Ἑκαταίου, τοῦ ποιητοῦ Νικαινέτου καὶ ἄλλων.

***

Τῶν 'Αβδήρων σώζονται ἀρκετὰ ἀργυρᾶ καὶ χαλκᾶ νομίσματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀρχαιότερα ἀνέρχονται μέχρι τοῦ 500—450 π.Χ. Φέρουν δὲ ἔμπροσθεν μὲν τὴν κεφαλὴν τοῦ 'Απόλλωνος, ὄπισθεν δὲ γρῦπα κατ' ἀπομίμησιν τῶν νομισμάτων τῆς Μητροπόλεως αὐτῶν. Τινὰ μάλιστα ἐξ αὐτῶν, ἰδίως δὲ τὰ παριστῶντα τὸν Ἡρακλέα καθήμενον, τὸν 'Απόλλωνα, τὸν Δισκοβόλον, τὴν Ἄρτεμιν ἱσταμένην παρ' ἔλαφον κτλ. εἶναι ἐκ τῶν καλλιτεχνικωτέρων τύπων, οἱ ὁποῖοι διεσώθησαν μέχρις ἡμῶν (Head - Σβορώνου, Ἱστορία τῶν Νομισμάτων, τόμ. Α', σελ. 320—326.—Ernest Babelon, Traité des monnaies Grecques et Romaines, Tom. IV, σελ. 875 καὶ ἑξῆς).

*ΑΒΙΟΙ—Σκυθικὸς λαός, τὸν ὁποῖον ἀναφέρει ὁ Ὅμηρος μετὰ τῶν Ἱππημολγῶν καὶ Γαλακτοφάγων, ὡς τοὺς δικαιοτάτους τῶν ἀνθρώπων. ('Ιλιάδ. Ν, 3—6)

. . . . . . Αὐτὸς δὲ τρέπεν ὄσσε φαεινώ,
νόσφιν ἐφ' ἱπποπόλων Θρῃκῶν καθορώ-
[μενος αἶαν
Μυσῶν τ' ἀγχεμάχων καὶ ἀγαυῶν Ἱππη-
[μολγῶν
Γαλακτοφάγων, 'Αβίων τε δικαιοτάτων
[ἀνθρώπων.

Τοὺς 'Αβίους τούτους, ἄλλοι μὲν ἐκ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων ἐθεώρουν ἁπλῶς ὡς φαντασίαν τοῦ ποιητοῦ, ἄλλοι δέ, ὡς πραγματικῶς ζῶντας ἐν τῇ Σκυθίᾳ, πρὸς βορρᾶν τῆς Σογδιανῆς καὶ δεξιὰ τοῦ 'Ιαξάρτου ποταμοῦ. Κατὰ Στέφανον τὸν Βυζάντιον, εἶναι οἱ αὐτοὶ μὲ τοὺς Γαβίους τοῦ Αἰσχύλου, κατοικοῦντες εὐφορωτάτην καὶ εὐδαιμονεστάτην χώραν. Κατά τινας δὲ σημαίνει τοὺς πτωχοὺς ἢ τοὺς μὴ ἔχοντας τόξον, ἐκ τοῦ στερητικοῦ α καὶ βίος, ὁ τὰ ἀναγκαῖα μὴ ἔχων πρὸς τὸ ζῆν, ἢ ἐκ τοῦ βιὸς=τόξον, ἢ τοὺς εἰρηνικοὺς ἐκ τοῦ α καὶ βία.

Ὁ 'Αρριανὸς ('Αναβ. IV, 1), ἀναφέρει ὅτι οἱ Ἄβιοι ὑπῆρχον ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Μ. 'Αλεξάνδρου, καὶ ὅτι ἦλθε πρὸς αὐτὸν πρεσβεία «παρά τε Σκυθῶν καὶ 'Αβίων καλουμένων... Οἰκοῦσι δὲ ἐν τῇ 'Ασίᾳ οὗτοι αὐτόνομοι, οὐχ ἥκιστα διὰ πενίαν καὶ δικαιότητα». Τὴν πρεσβείαν ταύτην ὁ 'Αλέξανδρος ἐξαπέστειλε, συνοδεύσας μὲ πολλοὺς φίλους του πρὸς κατασκοπείαν τῆς χώρας, τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς καὶ τοῦ ὁπλισμοῦ τῶν κατοίκων της. Δὲν διέσωσεν ὅμως ὁ 'Αρριανὸς καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀποστολῆς ἐκείνης, οὔτε ἄλλην τινὰ πληροφορίαν περὶ τῶν 'Αβίων.

Κατὰ τὸν Στράβωνα (VII, 296) οἱ Ἱππημολγοί, Γαλακτοφάγοι καὶ Ἄβιοι, ἦσαν Σκυθικοὶ καὶ Σαρματικοὶ λαοί, ἀναμεμιγμένοι μετὰ Θρακικῶν λαῶν «...οἵπερ εἰσὶν οἱ ἁμαξόβιοι Σκύθαι καὶ Σαρμάται. Καὶ γὰρ νῦν ἀναμέμικται ταῦτα τὰ ἔθνη τοῖς Θρᾳξὶ καὶ τὰ Βασταρνικὰ μᾶλλον μὲν ἐκτὸς τοῦ Ἴστρου, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐντός». Ἦσαν λαὸς νομαδικὸς καὶ λιτότατος, ζῶν «ἀπὸ θρεμμάτων καὶ γάλακτος καὶ τυροῦ καὶ μάλιστα ἱππείου, θησαυρισμὸν δ' οὐκ εἰδότες, οὐδὲ καπηλείαν, πλὴν ἐς φόρτον ἀντὶ φόρτου,., ἀλλὰ κοι-

νὰ κεκτημένους πάντα πλὴν ξίφους καὶ ποτηρίου, ἐν δὲ τοῖς πρῶτον τὰς γυναῖκας πλατωνικῶς ἔχοντας κοινὰς καὶ τέκνα». (Αὐτόθι VII, 300).

*ΑΒΡΙΛΕΒΩ (Ἀβριλεβώ).—Τόπος τῆς μεσογείου Θράκης, ἀναφερόμενος ὑπὸ τῆς Ἄννης Κομνηνῆς (X, 4) παρὰ τὴν Ἀδριανούπολιν καὶ Ἀγαθονίκην. Μαθών, λέγει, ὁ πατήρ της Ἀλέξιος «τὸ Κομανικὸν φοσσᾶτον ἔτι κατὰ τὸν Ἀβριλεβὼ διακείμενον, (τόπος δὲ οὐ πορρωτέρω τῶν εἰρημένων πόλεων κείμενος)», ἐπέπεσε κατ᾽ αὐτῶν καὶ τρέψας εἰς φυγὴν κατέλαβεν αὐτοὺς παρὰ τὴν «Σιδηρᾶν Κλεισοῦραν», ἄλλους μὲν φονεύσας, ἄλλους δὲ αἰχμαλωτίσας. Παρὰ Στεφάνῳ Βυζαντίῳ φέρεται: «Ἀβριλέβα, πόλις ἐν Θράκῃ». Τὸ δεύτερον συνθετικὸν—λέβα, εἶναι Θρακικὸν καὶ σημαίνει κατὰ τὸν Ἡσύχιον, πόλιν».

*ΑΒΡΙΤΟΣ (Ἄβριτος).—Ἓν ἐκ τῶν πολλῶν φρουρίων τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ, παρὰ τὸν Δούναβιν ποταμόν, κτισθὲν παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565), ἵνα προστατεύσῃ τὴν χώραν ἀπὸ τῶν ἀπὸ βορρᾶ ἐπιδρομῶν τῶν βαρβάρων. (Προκοπίου, Περὶ Κτισμ. IV, 11). Φαίνεται ὅτι παλαιότερον οὕτω ὠνομάζετο ἡ περὶ τὸ φρούριον τοῦ Ἰουστινιανοῦ χώρα, διότι ἐν Ἀβρίτῳ ἔπεσε μετὰ ὁμωνύμου υἱοῦ μαχόμενος κατὰ τῶν Γότθων (251), ὁ αὐτοκράτωρ Δέκιος (Jordanis Getica XVIII, 101, Συγκέλλου χρονικὸν 376, Ζωσίμου I, 23).

* ΑΒΡΟΖΕΛΜΗΣ.— Θρᾷξ διερμηνεὺς τοῦ βασιλέως τῆς Θράκης Σεύθου τοῦ Β΄, ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος. (Κύρου Ἀνάβασις, VII, 6, 43).

* ΑΒΡΟΛΕΒΑ (Ἀβρολέβα).—Θρᾳκικὴ πόλις, ἀναφερομένη ὑπὸ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου. (βλ. Ἀβριλεβώ, πρβλ. καὶ Θρᾳκικὰ 1928 σ. 342).

ΑΒΡΟΤΟΝΟΝ.—Θρᾳκικὸν ὄνομα γυναικός, κατὰ γένος οὐδέτερον. Ἀβρότονον ὠνομάζετο ἡ σύζυγος τοῦ Νεοκλέους καὶ μήτηρ τοῦ Θεμιστοκλέους, τὸν ὁποῖον κατηγόρουν ὡς νόθον, διότι εἶχε μητέρα ξένην καὶ ὄχι Ἑλληνίδα,

Ὁ Πλούταρχος, εἰς τὸν βίον τοῦ Θεμιστοκλέους (κεφ. I), ἀναφέρει τὸ κατωτέρω γνωστὸν ἐπίγραμμα τοῦ ποιητοῦ Ἀμφικράτους:

Ἀμβρότονον Θρήϊσσα γυνὴ γένος, ἀλλὰ τεκέσθαι τὸν μέγα Ἕλλησι φημὶ Θεμιστο- [κλέα.

(Πρβλ. καὶ Ἀθηναίου XIII, 37).

* ΑΒΡΟΥΠΟΛΙΣ.—Βασιλεὺς τῶν Σαπαίων, Θρᾳκικοῦ λαοῦ, σύγχρονος τοῦ Περσέως τοῦ Β΄, βασιλέως τῆς Μακεδονίας (179-167 π.Χ.) καὶ σύμμαχος τῶν Ρωμαίων. Ἐναντίον αὐτοῦ, ἐνῷ ὁ Περσεὺς διετέλει ἐν εἰρήνῃ πρὸς τοὺς Ρωμαίους, παρασπονδήσας «ἐπί τε Σαππαίων βασιλέα Ἀβρούπολιν στράτευμα ἀγαγών, ἐποίησεν ἀναστάτους Ρωμαίων συμμάχους ὄντας». (Παυσανίου, VII, 10, 6).

Ἐπίσης καὶ ὁμώνυμος πόλις, ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Σαππαίων, τῶν ὁποίων ἦτο πρωτεύουσα.

* ΑΓΑΘΟΝΙΚΕΙΑ ἢ ΑΓΑΘΟΝΙΚΗ.—Ἀρχαία Θρᾳκικὴ κώμη ἀναφερομένη ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων, ἀλλ᾽ ἄγνωστόν που ἀκριβῶς κειμένη. (Albert Dumont, in loc. cit. σελ. 288 καὶ 294). Κατὰ τὴν παράδοσιν ὅμως ἔκειτο ὅπου τὸ νῦν χωρίον, Βελάστιζα ἢ Μπελάτιστα, περὶ τὰ 20 λεπτὰ ἀπὸ τοῦ χωρίου Μαρκόβου, πρὸς τοὺς πρόποδας τῆς Ροδόπης. (Γ. Τσουκαλᾶ. Ἱστοριογραφικὴ Περιγραφὴ τῆς Ἐπαρχίας Φιλιππουπόλεως, ἐν Βιέννῃ, 1851, σελ. 62—63).

Ἡ Ἄννα Κομνηνὴ (X,4) διηγουμένη τοὺς κατὰ τῶν Κουμάνων πολέμους τοῦ πατρός της Ἀλεξίου, ἀναφέρει ὅτι, ἀναχωρήσας ὁ Ἀλέξιος ἐξ Ἀδριανουπόλεως, «καταλαμβάνει τόπον τινὰ Σκουτάριον καλούμενον, σταδίους τῆς Ἀδριανουπόλεως ἀπέχοντα ὀκτακαίδεκα, τὴν δὲ μετ᾽ αὐτὴν Ἀγαθονίκην.

Κατὰ τὸν ἔνατον αἰῶνα ἀναφέρεται ὡς μία τῶν δέκα ἐπισκοπῶν, πρώτη τὴν τάξιν, ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Φιλιππουπόλεως. (Ῥάλλη καὶ Ποτλῆ, Σύνταγμα, Τόμ. Ε΄, σελ. 483).

Εἰς τὴν παρ᾽ αὐτὴν μονὴν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου σώζεται στήλη τις ἐπιτυμβία, χρησιμεύουσα ὡς στήριγμα τῆς Ἱερᾶς

Τραπέζης, ὕψος 0 μ. 85 *καὶ* πλάτους 0 μ. 42 *ἐπὶ* τῆς *κυρίας* ὄψεως φέρουσα ἀνάγλυφον τὸν Θρᾶκα ἱππέα, τὸν κύριον ἥρωα, περὶ τοῦ ὁποίου παραπέμπομεν εἰς σχετικὸν ἄρθρον, καὶ κάτωθεν αὐτοῦ, ἐξ ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιά, τρεῖς ἄνδρας κατ' ἐνώπιον φέρουσαν χιτῶνα συνεσφιγμένον περὶ τὴν ὀσφύν, παρ' ἕκαστον δὲ τῶν τριῶν πρώτων προσώπων, δέσμην παπύρου τυλιγμένου μετὰ τῆς κάτωθεν ἐπιγραφῆς τοῦ β'. μ.Χ, αἰῶνος.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΑΓΟΡΑΙΟΣ
ΤΟΙΣ ΤΕΚΝΟΙΣ ΕΑΥΤΟΥ

Ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης πληροφορούμεθα ὅτι τὸ ἀφιέρωμα τοῦτο ἦτο κάποιου Ἀλεξάνδρου, υἱοῦ τοῦ Φιλίππου, ἀπὸ τὴν πόλιν Ἀγοράν, εἰς τὰ ἀποθανόντα τέκνα του: τρεῖς υἱοὺς καὶ μίαν θυγατέρα.

(A Dumont, αὐτόθι, σελ. 288 καὶ ἑξῆς).

* ΑΓΑΘΟΝΙΚΕΙΟΝ.—(βλέπε: Ἀγαθονίκεια - Ἀγαθονίκη).

* ΑΓΑΘΟΠΟΛΙΣ.—Ἀρχαία πόλις τῆς Θρᾳκικῆς Χερσονήσου, ἀλλ' ἄγνωστόν που κειμένη. Μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Γεωργίου Παχυμέρη, ὀνομασθεῖσα οὕτω κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὑπὸ τοῦ Ἀγαθοκλέους, υἱοῦ τοῦ Λυσιμάχου, βασιλέως τῆς Θρᾴκης (323—281 π.Χ.)

Κατά τινας νομισματολόγους σώζονται ἀργυρᾶ νομίσματα τοῦ Ἀγαθοκλέους τοῦ 300 π.Χ. περίπου, τὸ δὲ πρόσωπον τὸ ὁποῖον παριστοῦν ὑποθέτουν ὅτι εἶναι τοῦ Ἀγαθοκλέους. Ἀλλὰ τὰ ἐπιχειρήματα αὐτῶν δὲν εἶναι πειστικά. (Head - Σβορώνου, Ἱστορία τῶν νομισμάτων, Τόμ. Α'. σελ. 327).

ΑΓΑΘΥΡΣΟΙ (Ἀγάθυρσοι). — Οὗτοι κατῴκουν πρὸς βορρᾶν τοῦ Δουνάβεως, ἐπὶ δὲ τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων ἔλαβον ὡς ἐθνικὸν ὄνομα τὸ ὄνομα Δᾶκες. Ἔλαβον δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο ἀπὸ τοῦ Ἀγαθύρσου, υἱοῦ τοῦ Ἡρακλέους καὶ τῆς Ἐχίδνης. (Ἡρόδ. IV 108 καὶ ἑξῆς).

Περὶ αὐτῶν ἀναφέρει ὁ Ἡρόδοτος ὅτι ἦσαν ἁβρότατοι καὶ πλουσιώτατοι, ἔχοντες τὰς γυναῖκας κοινάς. Κατὰ τὰ ἄλλα ἤθη καὶ ἔθιμα, ἦσαν ἁπλοϊκοὶ καὶ παρόμοιοι πρὸς τοὺς Θρᾷκας. Κατὰ τὸν Βιργίλιον (Αἰνείας, IV, 146), εἶχον τὴν συνήθειαν νὰ βάφουν τὴν κόμην των καὶ νὰ στίζουν τὸ σῶμά των, καλοῦνται δὲ ὑπ' αὐτοῦ «picti Agathyrsi», κατ' ἄλλους δὲ μόνον τὰ ἐνδύματά των ἦσαν πολύχρωμα καὶ πλούσια.

* ΑΓΑΘΟΥΠΟΛΙΣ.—Παράλιος κωμόπολις, κειμένη ἐπὶ τῶν Θρᾳκικῶν παραλίων τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ὅπου ἡ ἀρχαία πόλις Αὐλικὸν ἢ Αὐλαῖον Τεῖχος. (βλέπε λέξιν). Πρβλ. Ἱστορία Ἀγαθουπόλεως Θρᾴκης, Εὐθυμίου Γ. Βαφέως 1948, Νέα Ὑόρκη.

ΑΓΑΣΣΑΜΕΝΟΣ.—Θρᾷξ βασιλεὺς τῆς νήσου Στρογγύλης, τῆς κατόπιν Νάξου, ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Διοδώρου Σικελιώτου. Τὸν Ἀγασσάμενον τοῦτον οἱ Θρᾷκες κατέστησαν βασιλέα τῆς Στρογγύλης, ἀντὶ τοῦ Βούτη, δώσαντες εἰς αὐτὸν ὡς σύζυγον τὴν ὡραιοτάτην Πάγκρατιν, θυγατέρα τοῦ Ἀλωέως (V, 50).

ΑΓΓΙΤΗ.—Ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀγγίτη ἐλατρεύετο ἐπὶ τοῦ Παγγαίου ὄρους ἡ θεὰ Ἄρτεμις, λαβοῦσα τὴν ἐπωνυμίαν ἀπὸ τοῦ Ἀγγίτου ποταμοῦ, ἐκβάλλοντος εἰς τὴν Κερκινίτιδα λίμνην (νῦν Ἀχινοῦ).

ΑΓΓΙΤΗΣ.—Ποταμὸς τῆς Θρᾴκης, ἐκβάλλων εἰς τὴν Κερκινίτιδα λίμνην (νῦν Ἀχινοῦ) διατηρήσας τὸ ὄνομά του μέχρι σήμερον ὑπὸ μικρὰν παραλλαγήν: Ἀγγίστα.

Ὁ Ἡρόδοτος (VII, 113) ἀναφέρων τὸν Ἀγγίτην λέγει ὅτι ἦτο παραπόταμος τοῦ Στρυμόνος: « . . . ἐπὶ τὸν ποταμὸν Ἀγγίτην ἐκδιδόντα εἰς τὸν Στρυμόνα . . .» Ἀλλ' ὁ ποταμὸς Ἀγγίτης δὲν εἶναι παραπόταμος τοῦ Στρυμόνος, ἀλλ' ἰδιαίτερος ποταμὸς ἐκβάλλων εἰς τὴν Κερκινίτιδα λίμνην παρὰ τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν Ἀγγίστα. Εἰς τὴν αὐτὴν πλάνην περιπίπτει καὶ ὁ ἀρθρογράφος τῆς Μεγάλης Ἑλληνικῆς Ἐγκυκλοπαιδείας, ὅστις ἀκολουθῶν τὸν Ἡρόδοτον, λέγει ὅτι εἶναι παραπόταμος τοῦ Στρυμόνος, ἐκβάλλων παρὰ τὴν Ἀμφίπολιν.

ΑΓΓΡΟΣ. —Ὄνομα ἀρχαίου ποταμοῦ τῆς Θρᾴκης ἐν Δαρδανίᾳ, ὅστις κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (IV, 49) «Ἐξ Ἰλλυριῶν ῥέων

πρὸς βορέην ἄνεμον ἐσβάλλει εἰς τὸ πεδίον τὸ Τριβαλλικὸν καὶ ἐς ποταμὸν Βρόγγον, ὁ δὲ Βρόγγος ἐς τὸν Ἴστρον. Οὕτως ἀμφοτέρους ἐόντας μεγάλους ὁ Ἴστρος δέκεται».

Ὁ Ἄγγρος ταυτίζεται μὲ τὸν σημερινὸν Ibar, ὁ δὲ Βρόγγος μὲ τὸν Μάργον τῶν Ῥωμαίων. (Margus fluvius), τὸν σημερινὸν Δυτικὸν Μοράβαν. (Πρβ. Bernier, Lexique de Géogr. Ancienne, ἐν λέξει, καὶ Ν. Vulic, Alexandre le Grand sur le Danube, in «Ξένια», σελ. 181-203).

ΑΓΗΣΣΟΣ.—Πόλις τῆς Θράκης ἀναφερομένη ὑπὸ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου. Ὁ κάτοικος Ἀγήσσιος. Ἄγνωστος ἡ τοποθεσία αὐτῆς.

* ΑΓΙΟΙ ΠΑΝΤΕΣ.—Βυζαντινὸν χωρίον ἡμίσειαν ὥραν πρὸς δυσμὰς τῆς Κωνταντινουπόλεως, τὸ κατὰ παραφθορὰν σύγχρονον χωρίον Ἁϊπᾶς.

Εἰς τοὺς Ἁγίους Πάντας εὑρέθη πρὸ 70 περίπου ἐτῶν ἀρχαιοτάτη κεφαλὴ παριστῶσα τὴν Μέδουσαν, ἀποδεικνύουσα τὴν ὕπαρξιν ἐκεῖ συνοικισμοῦ ἀρχαίου καὶ πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ. (Μ. Γεδεών, Παλαιᾶς εὐωρίας Θρᾳκῷα κέντρα εἰς «Θρᾳκικά«, 1936, σελ. 22).

* ΑΓΙΟΣ ΜΑΜΑΣ. — Ἐκτεταμένη λαγκαδιὰ τῆς Ν. Α. Θρᾴκης, μεταξὺ τοῦ Ἁγίου Στεφάνου καὶ τῆς Ἀπαμείας (νῦν Μακροχώριον) διαρρεομένη ὑπὸ ῥύακος, ἐκβάλλοντος πλησίον τοῦ σημερινοῦ τουρκικοῦ πυριτιδοποιείου.

Ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Τούρκων καλεῖται Ἅγιος Μάμας.

Ὁ Ἅγιος Μάμας οὗτος,—διότι ὑπῆρχε καὶ ἄλλος εἰς τὸ Κοσμίδιον πλησίον τῆς Κωνσταντινουπόλεως—ἀναφέρεται ἐπὶ τῆς βασιλείας Μιχαὴλ τοῦ Οἰνόφλυγος (839—867), υἱοῦ καὶ διαδόχου τοῦ Θεοφίλου. «Τὰ δὲ πρὸς ἱπποδρομίαν τῷ βασιλεῖ Μιχαὴλ διεσπούδασται ἐν τοῖς κατὰ Προποντίδα παλατίοις, περιφανέσιν, ἔνθα ναὸς τοῦ μεγαλομάρτυρος Μάμαντος ἥδρασται· ἐκεῖσε τὰς ἁμίλλας συνεχεῖς ἐποιεῖτο, αὐτὸς ἱππάζων ἐφ' ἅρματος, τῶν εἰωθότων πάντων κατὰ τὴν βασιλίδα πόλιν περὶ τὸν ἀγῶνα συντιθεμένων». (Γενεσίου Ἱστορ. σελ. 102.—Συμεὼν ὁ Μάγιστρος, σελ. 614).

Πράγματι δὲ κατὰ τὸ θέρος ὁ τόπος εἶναι καταλληλότατος δι' ἱπποδρομίας, πολὺ δὲ πιθανὸν ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων νὰ ἦτο ξηρότερος καὶ ὀλιγώτερον ἑλονοσόπληκτος.

Καθ' ὅλην τὴν πεδιάδα τοῦ Ἁγίου Μάμαντος καὶ δεξιὰ αὐτῆς φαίνονται λείψανα ἠρειπωμένα ἀρχαίων ἀγροκηπίων. (Πρβλ. Ἀλ. Πασπάτη : Τὰ Θρᾳκικὰ προάστεια τοῦ Βοσπόρου, εἰς Ἑλλ. Φιλολ. Σύλλ. Κων)πόλεως, ἔτος XII, σελ. 41 καὶ ἑξῆς).

* ΑΓΙΣ.—Δυνάστης τῶν Παιόνων, σύγχρονος τοῦ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ὁποίου (περὶ τὰ 355—354 π. Χ.) ὁ Φίλιππος κατέλαβε τὴν χώραν του καὶ «ἠνάγκασε τὸ ἔθνος πειθαρχεῖν τοῖς Μακεδόσιν». (Διοδ. Σικελ. XVI, 4).

* ΑΓΚΥΡΙΑΝΑ. (Ἀγκυριανὰ)— Μεσόγειον φρούριον τῆς Θρᾴκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ παρὰ τὸν Δούναβιν, κτισθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565), ἵνα προστατεύσῃ τὴν χώραν ἀπὸ τῶν ἀπὸ βορρᾶ ἐπιδρομῶν τῶν βαρβάρων. (Προκοπίου, Περὶ Κτισμ. IV, 11).

* ΑΓΟΡΑ.—Μία τῶν ἀρχαιοτέρων πόλεων τῆς Θρᾳκικῆς χερσονήσου. Διηγούμενος ὁ Ἡρόδοτος (VII, 58) τὰ τῆς πορείας τοῦ Ξέρξου διὰ τῆς Θρακικῆς χερσονήσου πρὸς τὸν Μέλανα κόλπον (νῦν Ξηροῦ), ἀναφέρει ὅτι ὁ Ξέρξης διῆλθε διὰ τῆς Ἀγορᾶς, ἔχων δεξιὰ τὸν τάφον τῆς Ἕλλης, ἀριστερὰ δὲ τὴν Καρδίαν.

Κατὰ τὸν Σκύλακα (Περίπλους, 67) ἔκειτο εἰς τὸ μέσον τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Θρακικῆς χερσονήσου : «Ἐκ Πακτύης δὲ εἰς Καρδίαν διὰ τοῦ αὐχένος πεζῇ στάδια 40, ἐκ θαλάττης εἰς θάλατταν· καὶ πόλις ἐν μέσῳ, ᾗ ὄνομα Ἀγορά».

Ἐπίσης ἀναφέρει αὐτὴν Στέφανος ὁ Βυζάντιος. «Ἀγορὰ πόλις ἐν Χερρονήσῳ. Ὁ οἰκιστὴς Ἀγοραῖος». Πλὴν τῆς Ἀγορᾶς ταύτης, ἀναφέρει καὶ ἄλλην τινὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀγοραῖον Τεῖχος. «Πόλις Εὐρώπης ἐν Ἑλλησπόντῳ· τὸ ἐθνικὸν Ἀ-

γοραιοτειχίτης». Ἔκειτο δὲ κατ' αὐτὸν ὅπου ἡ σημερινὴ κωμόπολις Μάλγαρα. Ἀλλ' ἡ πληροφορία αὕτη τοῦ Βυζαντίου ἐλέγχεται ἀνακριβής, καθ' ὅσον τὰ Μάλγαρα ἀπέχουν τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ τῆς Θρακικῆς χερσονήσου. Εἰς τὸ αὐτὸ δὲ λάθος ὑποπίπτει καὶ ὁ ἀρθρογράφος τοῦ Ἱστορικοῦ καὶ Γεωγραφικοῦ Λεξικοῦ τοῦ Βουτυρᾶ.

Ὁ Ἡρόδοτος τοποθετεῖ αὐτὴν μεταξὺ τοῦ τάφου τῆς Ἕλλης καὶ τῆς Καρδίας, ὁ δὲ Σκύλαξ ἔτι σαφέστερον εἰς τὸ μέσον τοῦ ἰσθμοῦ τῆς χερσονήσου. Κατά τινας πρόκειται ἴσως περὶ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς πόλεως. Ἀλλ' ὁ Βυζάντιος διαστέλλει αὐτάς, ἀποκαλῶν τὸν μὲν κάτοικον τῆς Ἀγορᾶς, Ἀγοραῖον, τοῦ δὲ Ἀγοραίου Τείχους, Ἀγοραιοτειχίτην. (Πρβλ. Albert Dumont, in loc. cit. σελ. 293).

Κειμένη εἰς τὸ μέσον τοῦ Ἰσθμοῦ, τάχιστα ἀνεδείχθη, ἀποβᾶσα μία τῶν ἀκμαιοτέρων καὶ ἐμπορικωτέρων πόλεων, τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου καὶ μία τῶν κυριωτέρων ἀγορῶν, ὅπου οἱ Ἕλληνες διετέλουν εἰς ἐμπορικὰς σχέσεις μετὰ τῶν βασιλέων τῶν Ὀδρυσῶν καὶ τῶν διαφόρων φύλων τῆς Θράκης. Προφυλασσομένη δὲ ὑπὸ ἀληθοῦς συγκροτήματος, τειχῶν καὶ φρουρίων, ἐχρησίμευεν ὡς ἐμπορικὸς σταθμὸς καὶ κέντρον διαμετακομιστικοῦ ἐμπορίου, ὅπου Ἕλληνες καὶ βάρβαροι ἠδύναντο ἐν σχετικῇ ἀσφαλείᾳ νὰ ἀνταλλάξουν τὰ προϊόντα αὐτῶν.

Ἡ Ἀγορά, ὅπως καὶ ὁλόκληρος ἡ Θρακικὴ Χερσόνησος, ἦτο μία τῶν ἀρχαίων κτήσεων τῶν Ἀθηναίων. Ἐπὶ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος ὑπῆρξε τὸ μῆλον τῆς ἔριδος μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν Ἀθηναίων, πολλάκις δὲ ἀναφέρεται τὸ ὄνομα τῆς Ἀγορᾶς εἰς τὰς δημηγορίας τοῦ Δημοσθένους.

Ὁ Φίλιππος ἐθεώρει τὴν Ἀγορὰν ὡς τὸ ὅριον τῆς Χερσονήσου, καὶ πᾶσαν τὴν πέραν αὐτῆς πρὸς τὴν Θράκην χώραν διεξεδίκει ὡς ἰδικήν του. Καὶ ὄχι μόνον τὴν πέραν τῆς Ἀγορᾶς χώραν διεξεδίκει, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐντεῦθεν, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς πρὸς τοὺς Καρδιανοὺς συμπεριφορᾶς του, τοὺς ὁποίους ὑπεστήριζεν ἐναντίον τῶν Ἀθηναίων. Ἀλλὰ τὸ ὅριον τῆς Χερσονήσου δὲν ἦτο ἡ Ἀγορά, ὡς ἰσχυρίζετο ὁ Φίλιππος, ἀλλ' ὁ βωμὸς τοῦ «ὁρίου Διός», κείμενος μεταξὺ Πτελεοῦ καὶ Λευκῆς Ἀκτῆς, εἰς τὸ μέρος ἀκριβῶς ὅπου ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ ἡ διόρυξις τῆς Χερσονήσου, ὡς ἀναφέρει ὁ Δημοσθένης (Περὶ Ἁλοννήσου 39—41). «Καίτοι χερρονήσου οἱ ὅροι εἰσὶν οὐκ Ἀγορά, ἀλλὰ βωμὸς τοῦ Διὸς τοῦ ὁρίου, ὅς ἐστι μεταξὺ Πτελεοῦ καὶ Λευκῆς Ἀκτῆς, ᾗ ἡ διόρυξις ἔμελλε χερρονήσου γενέσθαι».

Ἡ Ἀγορὰ καὶ τὸ Ἀγοραῖον Τεῖχος ὑπήγοντο εἰς τὸν Θράκιον καλούμενον φόρον, εἰς δὲ τοὺς φορολογικοὺς καταλόγους τῶν Ἑλληνοταμιῶν τῶν ἐτῶν 440—432 π.Χ. ἡ Ἀγορὰ ἀναφέρεται ὡς ἡ κυριωτέρα τῶν πόλεων τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου, αἱ δὲ φράσεις : Χερσονησῖται ἀπ' Ἀγορᾶς ἢ ἁπλῶς Χερσονησῖται, ἦσαν ἐν χρήσει ἄνευ διακρίσεως.

Ἡ ἵδρυσις ὅμως τῆς Λυσιμαχείας τὸ 309, π.Χ. ὑπὸ τοῦ Λυσιμάχου, βασιλέως τῆς Θράκης, μεταξὺ Καρδίας καὶ Πακτύης εἰς ἀπόστασιν σταδίων τινῶν ἀπὸ τῆς Ἀγορᾶς, ὅπου τὸ νῦν Ἑξαμίλιον, ἐπεσκίασεν ἐπί τινα χρόνον αὐτήν. Ἀλλ' ἡ εὐτυχία καὶ εὐημερία τῆς Λυσιμαχείας δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολύ. Φοβεραὶ σεισμικαὶ δονήσεις, συγκλονίσασαι τὴν Θρακικὴν Χερσόνησον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον κατέστρεψαν τὴν Λυσιμάχειαν τὸ 287 π.Χ. 22 ἔτη ἀκριβῶς μετὰ τὴν ἵδρυσίν της (Ἰουστίνου XVII, I). Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην φαίνεται ὅτι κατεστράφη καὶ ἡ Ἀγορά, τῆς ὁποίας οὐδὲν ἴχνος φαίνεται σήμερον. Οἱ ἐπιζήσαντες τῆς καταστροφῆς διεσκορπίσθησαν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Θράκης. Οὕτω, κατὰ τὸν δεύτερον μ.Χ. αἰῶνα εὑρίσκομεν Ἀγοραίους ἐγκατεστημένους ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Φιλιππουπόλεως, συνεχίζοντας τὰς ἐμπορικὰς παραδόσεις τῶν προγόνων αὐτῶν. (Πρβλ. Albert Dumont Autel votif trouvé en Thrace, in loc. cit. σελ. 288 καὶ ἑξῆς).

ΑΓΟΡΑΙΟΝ ΤΕΙΧΟΣ.—Ἀρχαία πόλις τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου, ἡ αὐτὴ κατὰ

τινας μὲ τὴν 'Αγορὰν (βλ. λέξ.). Τὸ ἐθνικὸν 'Αγοραιοτειχίτης.

ΑΓΟΡΑΙΟΣ. Ὁ κάτοικος τῆς πόλεως 'Αγορᾶς (βλ. λέξ.)

ΑΓΡΑΙΟΙ, ΑΓΡΙΕΙΣ ἢ **ΑΓΡΙΑΙ.**—Οἱ αὐτοὶ μὲ τοὺς 'Αγριᾶνας. (βλ. λέξ.)

ΑΓΟΡΑΙΟΤΕΙΧΙΤΗΣ — Ὁ κάτοικος τῆς πόλεως 'Αγοραῖον Τεῖχος. (βλ. λέξ.)

ΑΓΡΙΑΝΕΣ—Θρακικὸς λαὸς κατοικῶν παρὰ τὸν ἄνω ροῦν τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ. Κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (V. 16) οἱ 'Αγριᾶνες, οἱ Λόβηρες καὶ οἱ Ὀδόμαντοι, κατῴκουν περὶ τὸ Παγγαῖον ὄρος. Τούτους διετάχθη ὁ Μεγάβαζος, στρατηγὸς τοῦ Λαρείου, νὰ μεταφέρῃ εἰς τὴν 'Ασίαν ἀλλὰ «οὐκ ἐχειρώθησαν ἀρχὴν ὑπὸ Μεγαβάζου».

Κατὰ τὸν Στράβωνα (VII, 331, 36, 37) ὁ Στρυμὼν ἔχει τὰς πηγάς του εἰς τὴν χώραν τῶν 'Αγριάνων. Ἦσαν δὲ γείτονες τῶν Τριβαλλῶν, Μήδων καὶ Σιντῶν, Θρακικῶν λαῶν, ὡς δ' ἀναφέρει ὁ ἴδιος συγγραφεὺς (VII, 331, 41), οἱ Παίονες κατέλαβον τὴν χώραν μέχρι τοῦ Παγγαίου. Ἐκ τῆς μαρτυρίας ταύτης τοῦ Στράβωνος, φαίνεται ὅτι οἱ 'Αγριᾶνες ἐξετείνοντο μέχρι τοῦ Παγγαίου.

Κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον ἐπολέμησαν ὑπὸ τὸν βασιλέα αὐτῶν Σιτάλκην κατὰ τῶν Μακεδόνων, ὅστις κατὰ τὸν Θουκυδίδην (II, 96), «ἀνίστη καὶ 'Αγριᾶνας καὶ Λααίους καὶ ἄλλα ὅσα ἔθνη Παιονικά». Τοποθετεῖ δὲ αὐτοὺς ὄχι ἁπλῶς παρὰ τὰς πηγὰς τοῦ Στρυμόνος, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν κάτω ροῦν αὐτοῦ, «ὃς ἐκ τοῦ Σκόμβρου ὄρους δι' 'Αγριάνων καὶ Λααίων ρεῖ».

Οἱ 'Αγριᾶνες ἦσαν λαὸς βάρβαρος, ἀλλὰ πολεμικώτατος. Ἐφημίζοντο δὲ ὡς ἄριστοι τοξόται, ἐξ οὗ κατὰ τὸν Κ. Κουρτίδην (Ἱστορία τῆς Θράκης, σελ, 92), τὸ ὄνομα 'Αγριᾶνες ἐσήμαινε : «στρατιωτικὴν τάξιν.» Ἐπὶ τῶν Μακεδονικῶν χρόνων ἐξ αὐτῶν ἐστρατολογοῦντο μισθοφόροι, τέλος δὲ ὑπετάγησαν εἰς τὸν Μ. 'Αλέξανδρον, διακριθέντες εἰς τὰς ἐκστρατείας αὐτοῦ.

Βασιλεὺς αὐτῶν ἀναφέρεται ὁ Λάγγαρος, φίλος καὶ σύμμαχος τοῦ 'Αλεξάνδρου, παρασχὼν εἰς αὐτὸν μόλις ἀνελθόντα εἰς θρόνον τὸ 336 π.Χ. σπουδαιοτάτας ὑπηρεσίας εἰς τὴν κατὰ τῶν Ἰλλυριῶν ἐκστρατείαν αὐτοῦ. Διὰ τὰς ὑπηρεσίας του ταύτας, ὁ Λάγγαρος μεγάλως ἐτιμήθη ὑπὸ τοῦ 'Αλεξάνδρου, ὅστις καὶ τὴν ἀδελφήν του Κύναν ὑπέσχετο νὰ δώσῃ ὡς σύζυγον, ἐὰν ἤρχετο εἰς τὴν Πέλλαν. Ἐπανελθὼν ὅμως εἰς τὴν πατρίδα του πρὸ τοῦ τέλους τοῦ πολέμου ἀπέθανε συνεπείᾳ νόσου.('Αρριανοῦ 'Ανάβασις Α, 5.).

Οἱ 'Αγριᾶνες ἐκαλοῦντο καὶ 'Αγρίαι, 'Αγράϊοι καὶ 'Αγριεῖς.

ΑΓΡΙΑΝΗΣ.—'Αρχαῖον Θρακικὸν ὄνομα τοῦ Ἐργίνου, παραποτάμου τοῦ Ἕβρου (βλ. Ἐργίνης).

ΑΓΧΙΑΛΟΣ.—'Αρχαιοτάτη Ἑλληνικὴ πόλις ἀποικισθεῖσα περὶ τὰ μέσα τοῦ πέμπτου π.Χ. αἰῶνος ὑπὸ ἀποίκων Μιλησίων οἱ ὁποῖοι πρὸ 50 περίπου ἐτῶν ἵδρυσαν καὶ τὴν γείτονα αὐτῆς 'Απολλωνίαν (νῦν Σωζούπολιν). Κεῖται δὲ Β.Δ. τοῦ νῦν Πύργου, δεξιὰ τῆς εἰσόδου τοῦ ὁμωνύμου κόλπου εἰς πλάτ. γεωγρ. 44°,30′ καὶ ἀνατ. μῆκ. 54°,45′ κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. III, 11, 3). Ἀπεῖχε δέ, κατὰ τὸν 'Αρριανὸν (Περίπλ. Εὐξ. Πόντου, 36) ἀπὸ μὲν τῆς Μεσημβρίας σταδίους 70, ἀπὸ δὲ τῆς 'Απολλωνίας 180.

Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἔφερε διάφορα ὀνόματα. Κατ' ἀρχάς, ὡς ἀναφέρει ὁ Πλίνιος (Nat. Hist. IV, 14), ὠνομάζετο Μέσσα (Messa). Κατόπιν ὑπὸ τῶν Μιλησίων ὠνομάσθη 'Απολλωνία καὶ τέλος 'Αγχίαλος, ὄνομα τὸ ὁποῖον διετήρησε διὰ μέσου τῶν αἰώνων μέχρι σήμερον. 'Αλλὰ πότε καὶ διατί ὠνομάσθη 'Αγχίαλος, εἶναι ἄγνωστον. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ὠνομάσθη οὕτω κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν Μητρόπολιν αὐτῆς 'Απολλωνίαν, ἥτις, ὡς ἐκτισμένη ἐπὶ νήσου, ἦτο συνεπῶς ἀμφίαλος, ἤτοι περιβρεχομένη πανταχόθεν.

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω ὀνομάτων, ἡ 'Αγχίαλος, περὶ τὰ τέλη τοῦ πρώτου ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ δευτέρου μ.Χ. αἰῶνος, εἶχε ὀνομασθῆ Οὐλπία, πρὸς τιμὴν τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ρώμης Τραϊανοῦ (98—117 μ.Χ.)

Ἀλλὰ τὸ ὄνομα τοῦτο δὲν διετηρήθη ἐπὶ πολύ, ὑπερισχύσαντος τοῦ ἀπὸ πολλοῦ ἤδη γνωστοῦ καὶ ἀρχαιοτάτου ὀνόματος: Ἀγχίαλος. Ἐφέρετο δὲ καὶ ὑπὸ τὸν τύπον Ἀγχιάλεια καὶ Ἀγχιάλη, κατὰ δὲ τὸν Πλίνιον κατὰ γένος οὐδέτερον: τὸ Ἀγχίαλον. Τὸ πλεῖστον ὅμως τῶν συγγραφέων ἀναφέρουν αὐτήν: ἡ Ἀγχίαλος. Κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους ἔλαβε τὰ ὀνόματα: Ἀχιλός, Ἀχελός, Ἀχελώ, ὑπὸ δὲ τῶν Τούρκων: Ἀχιολοῦ. Οἱ παλαιότεροι ἐτόνιζον αὐτὴν εἰς τὴν λήγουσαν: Ἀγχιαλός, ἐπεκράτησεν ὅμως ἡ προπαροξύτονος γραφή: Ἀγχίαλος. Οἱ Βυζαντινοὶ συγγραφεῖς ἀναφέρουν αὐτὴν πάντοτε ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀγχίαλος, μόνον δὲ κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους παρεμορφώθη ὑπὸ τοῦ λαοῦ εἰς Ἀχελώ.

Ἡ ἀρχαία Ἀγχίαλος ἔκειτο Β.Δ. τῆς σημερινῆς πρὸς τὴν βάσιν τῆς χερσονήσου, ἀπέχουσα ἀπὸ τοῦ ἄκρου αὐτῆς ἡμίσειαν ὥραν περίπου. Προεφυλάσσετο δὲ ἀπὸ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν περιοίκων βαρβάρων Θρακικῶν λαῶν διὰ τείχους, τοῦ ὁποίου τὴν ὕπαρξιν βεβαιοῖ ὁ Ὀβίδιος, ὅστις ὡς γνωστὸν ἐξωρίσθη ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου κατὰ τὸ 9 μ.Χ. εἰς τοὺς Τόμους λέγων:

Sub Anchiali mœnia tentat iter.
(Trist. Α, Ἐλεγ. Χ, 34).

Λείψανα τῶν τειχῶν τούτων εὑρίσκονται σήμερον ἐντὸς τῆς θαλάσσης κατὰ μῆκος τῆς παραλίας, ἐν εἴδει ὑφάλων πετρῶν, γνωστῶν εἰς τοὺς ναυτιλλομένους, καὶ εἰς ἱκανὴν ἀπ' αὐτῆς ἀπόστασιν λίαν ἐπικινδύνων ἐν καιρῷ τρικυμίας.

***

Ἡ Ἀγχίαλος ἐπ' ὀλίγον διετήρησε τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῆς, διότι ἠναγκάσθη νὰ ὑποταχθῇ εἰς τὸ αὐξηθὲν βασίλειον τῶν Ὀδρυσῶν, τὸ ὁποῖον ὑπὸ τὸν βασιλέα αὐτῶν καὶ ἱδρυτὴν Τήρην (450 π.Χ.) καὶ τοὺς διαδόχους αὐτοῦ Σιτάλκην καὶ Σεύθην Α', ἐπεξετείνετο, κατὰ τὸν Θουκυδίδην (Β, 97), ἀπὸ τῶν Ἀβδήρων μέχρι τοῦ Ἴστρου καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου.

Μετὰ τοὺς Ὀδρύσας ἐπὶ τῶν διαδόχων τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου περιῆλθεν εἰς τὸν βασιλέα Λυσίμαχον, ὅπως, ἄλλωστε, καὶ ὅλαι αἱ παράλιαι πόλεις τοῦ Δυτικοῦ Εὐξείνου, παραμείνασα ὑπὸ τὴν Μακεδονικὴν ἐξουσίαν μέχρι τοῦ 280 π.Χ. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης, μέχρι τοῦ αὐτοκράτορος Τιβερίου τὸ 15 μ.Χ. ἡ Ἀγχίαλος, φαίνεται ὅτι παρέμεινεν αὐτόνομος, καθὼς καὶ αἱ λοιπαὶ πόλεις τοῦ Πόντου, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν σωζομένων νομισμάτων αὐτῆς. Ἐπὶ Τραϊανοῦ ὅμως ὑπετάγη εἰς τοὺς Ρωμαίους, ὑποστᾶσα τὴν κοινὴν τύχην ὁλοκλήρου τῆς Θράκης, ἡ ὁποία πρὸ πολλοῦ εἶχε καταστῆ Ρωμαϊκὴ ἐπαρχία. Τότε ἐκριβῶς, ὅτε ὁ Τραϊανὸς ἐπανέκτησε τὴν Ἀγχίαλον, καταστραφεῖσαν καὶ διαρπαγεῖσαν ὑπὸ τῶν Γότθων, καὶ ἀνήγειρε τὰ καταστραφέντα τείχη αὐτῆς, ἔδωκεν εἰς αὐτὴν τὸ οἰκογενειακὸν ὄνομα, ὀνομάσας αὐτὴν Οὐλπίαν τὸ ὁποῖον διετήρησεν ἐπὶ ἀρκετὸν χρόνον. Τὰ σωζόμενα νομίσματα καὶ αἱ ἐπιγραφαὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, φέροντα τὴν ἐπιγραφὴν ΟΥΛΠΙΑΝΩΝ ΑΓΧΙΑΛΕΩΝ ἢ μόνον ΑΓΧΙΑΛΕΩΝ, μαρτυροῦν ὅτι τὸ ὄνομα Οὐλπία δὲν ὑπεσκέλισεν ἐντελῶς τὸ ἀρχαῖον αὐτῆς ὄνομα, ἀλλ' ὅτι ἦτο συνδεδεμένον μετ' αὐτῆς. Ἔκτοτε παρέμεινεν ὑπὸ τοὺς Ρωμαίους, ὡς μαρτυροῦν τὰ ὀνόματα τῶν Ρωμαίων αὐτοκρατόρων, τὰ ὁποῖα φέρουν τὰ νομίσματα αὐτῆς, ὅπως: Ἀντωνίνου τοῦ Εὐσεβοῦς (138-162 μ.Χ.). Μάρκου Αὐρηλίου (162-180 μ.Χ.) Κομμόδου (180-192 μ.Χ), Σεπτιμίου Σεβήρου (191-211 μ.Χ.).

***

Ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων ἡ Ἀγχίαλος ἕνεκα τῆς ἐπικαίρου αὐτῆς θέσεως ἀπέβη σπουδαιότατον κέντρον τῶν κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν δυνάμεων τοῦ κράτους καὶ τὸ προπύργιον κατὰ τῶν ὑπὸ βορρᾶ κινδύνων. Δυτικῶς τῆς Ἀγχιάλου ἐπὶ τῶν διόδων τοῦ Αἵμου συνεκροτήθη τὸ 811 ἡ φονικωτάτη μάχη μεταξὺ τῶν Βουλγάρων, ὑπὸ τὸν ἡγεμόνα αὐτῶν Κροῦμον καὶ τῶν ἡμετέρων, καθ' ἣν ἡττήθη καὶ ἐφονεύθη ὁ αὐτοκράτωρ Νικηφόρος Α'. Περὶ τὴν αὐτὴν περίπου θέσιν, καὶ μετὰ ἑκατὸν ἔτη δεινὴν καὶ πάλιν ὑπέστη καταστροφὴν ὁ αὐτοκρατορικὸς στρατὸς ὑπὸ

τοῦ Συμεών, βασιλέως τῶν Βουλγάρων. Ἀλλὰ διὰ τῶν περιλάμπρων νικῶν Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου τὸ 1019 ἐτέθη ὁριστικὸν τέρμα, εἰς τὰς Βουλγαρικὰς ἐπιδρομάς, ἔκτοτε δὲ ἡ Ἀγχίαλος δὲν ἠνωχλήθη ὑπὸ τῶν Βουλγάρων.

Ἐπὶ Ἀλεξίου Α', τοῦ Κομνηνοῦ (1081-1118), ἡ Ἀγχίαλος ἐπὶ τέσσαρα ἔτη ὑπῆρξε τὸ κέντρον τῆς κατὰ τῶν ἀγρίων Πετσενέγων (Κουμάνων) ἀμύνης. (Ἄννα Κομνηνή, Χ.—Κ. Παπαρρηγοπούλου, Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους ἔκδ. Ἐλευθερουδάκη Τόμ. Δ β, σελ. 59 καὶ ἑξῆς).

Ἐπὶ τῶν Σταυροφοριῶν ἡ Ἀγχίαλος περιῆλθεν ἐκ περιτροπῆς εἰς τοὺς Φράγγους, Βουλγάρους καὶ τέλος εἰς τοὺς Παλαιολόγους. οἱ ὁποῖοι κατεῖχον ταύτην μέχρι τοῦ 1453. Μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἐγκατεστάθησαν εἰς Ἀγχίαλον συγγενεῖς τινες τῶν Παλαιολόγων καὶ Καντακουζηνῶν τῶν ὁποίων ὀνομαστὸς ὑπῆρξεν ὁ Μιχαὴλ Καντακουζηνός, φίλος τοῦ Μεγάλου Βεζύρη Σόκολη Πασᾶ, ὁ ἐπικληθεὶς διὰ τὴν εὐφυΐαν καὶ εὐστροφίαν αὐτοῦ «Σεϊτάνογλου», ἤτοι υἱὸς τοῦ διαβόλου [1]. Ἀλλὰ παρ' ὅλην τὴν μετὰ τοῦ Βεζύρου φιλίαν αὐτοῦ ἐφονεύθη ἐπὶ Σουλεϊμὰν τοῦ Α', ἡ δὲ μεγάλη περιουσία του ἐπωλήθη εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ Ἀδριανούπολιν ἀντὶ εὐτελεστάτης τιμῆς, ἐξ οὗ καὶ ἡ παροιμία, κατὰ τὸν Δαπόντε, «Ἄνθρωπε, αὐτὸ ἀπ' τὸ μεζάτι τοῦ Σεϊτὰν-Ὀγλοῦ τ' ἀγόρασες», λεγομένη ἐπὶ εὐθηνῆς καὶ καλῆς ἀγορᾶς, occasion, ὅπως θὰ ἐλέγομεν σήμερον. (Κ. Παπαρρηγοπούλου Ἱστ. τοῦ Ἑλλην. Ἔθν. ὑπὸ τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, Ἀθῆναι, 1874, σ. 83).

* * *

Παρὰ τὴν Ἀγχίαλον 4 ὥρας περίπου μακράν, ὑπῆρχον θερμαὶ πηγαί, Θερμὰ ὀνόματι (νῦν Λίτζια), ὅπου πολλοὶ μετέβαινον πρὸς θεραπείαν. (Ἄννα Κομνηνή, Χ. 2). Τὰ λουτρὰ ταῦτα, κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. ΙΙΙ, 17) περιετείχισεν ὁ Ἰουστινιανὸς (527-565) καὶ ἐπροίκισε διὰ λουτρώνων. Τῶν λουτρώνων τούτων ἐρείπιά τινα σώζονται μέχρι σήμερον, τῶν τειχῶν δὲ οὐδὲν ἴχνος. Χάρις εἰς τὴν ἰαματικὴν αὐτῶν ἰδιότητα ὁ Χαγάνος τῶν Ἀβάρων ἐφείσθη τῆς Ἀγχιάλου κατὰ τὴν εἰς Θράκην ἐπιδρομήν του τὸ 583, διότι συνετέλεσαν εἰς τὴν θεραπείαν τῶν γυναικῶν του. Ὁ Θεοφύλακτος Σιμοκάττης, γράφει περὶ τῶν πηγῶν τούτων: «...παραυτίκα στρατοπεδεύεται καὶ τὴν Ἀγχίαλον περιτέμνεται· τάς τε περιοικίδας κώμας ἐδήωσε· τὸν δὲ τῶν θερμῶν ὑδάτων οἶκον οὐκ ἀναστῆσαί φασι. λόγος δέ τις ὡς ἡμᾶς ἐξεφοίτησε, ἐνθάδε τὰ τοῦ Χαγάνου ἀπορρίψασθαι γύναια καὶ μισθὸν τῆς ἀπολαύσεως ἐκεῖνον αἰτεῖν μὴ καταρρίπτειν τὰ τῶν ὑδάτων οἰκοδομήματα. Λέγουσι δὲ τὰ ὑδάτια ταῦτα τοῖς λουσαμένοις ἀγαθὸν εἶναι καὶ εἰς ὑγιείαν τούτοις συμμαχεῖν».

* * *

Μέχρι τοῦ ΧΙΧ αἰῶνος ἡ Ἀγχίαλος ὑπῆρξε κέντρον καθαρῶς Ἑλληνικόν. Ἀλλ' ἡ ἐμμονὴ τῶν Ἀγχιαλιτῶν εἰς τὰ πάτρια ἐξηρέθισε τὸν τυφλὸν πατριωτισμὸν τῶν Βουλγάρων, οἱ ὁποῖοι, ἐπιδραμόντες ἐν καιρῷ νυκτός, τὴν πόλιν κατὰ τὸ 1906 τὸ πλεῖστον αὐτῆς ἐπυρπόλησαν. Φεύγοντες οἱ Ἀγχιαλῖται τὴν Βουλγαρικὴν θηριωδίαν κατέφυγον εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἥτις παρεχώρησεν εἰς αὐτοὺς πρὸς κατοικίαν μέρος παρὰ τὴν Νέαν Μιζέλαν τῆς Ἐπαρχίας Ἁλμυροῦ, περὶ τοὺς 2.000 κατοίκους (1928).

* * *

Ὑπὸ ἐκκλησιαστικὴν ἔποψιν ἡ Ἀγχίαλος ἀπετέλει ἀρχαιοτάτην Ἐπισκοπὴν ἀπὸ

1) Μιχαὴλ Καντακουζηνὸς ἐγκατεστάθη εἰς τὴν Ἀγχίαλον ὡς ἔφορος τῶν πλουσίων ἁλυκῶν αὐτῆς, φέρων τὸν τίτλον τοῦ Ἀρχιγούναρη τῆς Αὐλῆς τῶν Σουλτάνων. Ἀπὸ τότε ἐπεκράτησε νὰ ὀνομάζωνται οἱ Καντακουζηνοὶ «Σεϊτὰν-ογλοῦδες», ἤτοι «διαβολοπαίδια». (Κ. Παπαρρηγοπούλου in loc. cit. σελ. 80 καὶ ἑξῆς).—Τὰ κατὰ τὸν Μ. Καντακουζηνὸν λεπτομερῶς ἀναφέρει ὁ Καισάριος Δαπόντες, ὅπου παραπέμπεται ὁ βουλόμενος πλειότερα).

τοῦ τέλους ἤδη τοῦ δευτέρου αἰῶνος προαχθεῖσαν εἰς Μητρόπολιν, τῆς ὁποίας οἱ Μητροπολῖται διεκρίθησαν διὰ τὴν παιδείαν καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν δρᾶσιν αὐτῶν. Οὕτω Μιχαὴλ Γ', πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως (1169—1177) ἔφερε τὸν τίτλον «Ὕπατος τῶν Φιλοσόφων», διὰ τὴν μεγάλην παιδείαν αὐτοῦ. Ὁ Μητροπολίτης Ἀγχιάλου Σωφρόνιος διεκρίθη διὰ τὴν σταθερότητα αὐτοῦ ἐν τῇ Συνόδῳ τῆς Φλωρεντίας τὸ 1439. Ὁ Ἀγχιάλου Εὐγένιος Καραβίας ἐξ Ἰθάκης συνώδευσεν εἰς τὴν ἀγχόνην τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον Ε' τὸ 1821. (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, τόμ. V. σελ. 457.—Μ. Γεδεών, Πατριαρχικοὶ Πίνακες, σελ. 365). Μέχρι τῶν τελευταίων χρόνων, ὁ Μητροπολίτης Ἀγχιάλου, ἔφερε τὸν τίτλον τοῦ ὑπερτίμου καὶ Ἐξάρχου πάσης Μαύρης Θαλάσσης, καὶ κατεῖχε τὴν 48ην σειρὰν τῆς κλίμακος τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου.

***

Ἡ σημερινὴ Ἀγχίαλος ἐκτίσθη ὀλίγον μακρὰν τῆς παλαιᾶς ἐπὶ τῆς αὐτοκρατείρας Εἰρήνης τὸ 786. Ἀλλὰ διατί οἱ κάτοικοί της ἀφῆκαν τὴν παλαιὰν καὶ προτίμησαν τὴν νέαν τοποθεσίαν; Περὶ τούτου δὲν ἔχομεν λεπτομερείας. Ἀλλ' ἐκ τῶν παραδόσεων τῶν κατοίκων, φαίνεται ὅτι ἡ παλαιὰ Ἀγχίαλος κατεποντίσθη ὑπὸ φοβεροῦ σεισμοῦ, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον μαρτυροῦν τὰ ὑπὸ τὴν γῆν ἐρείπια καὶ ἡ ἐπ' αὐτῶν ἀναβλύζουσα μικρὰ λίμνη. Ἐκ τῆς ἱστορίας γνωρίζομεν ὅτι τὴν 26 Ὀκτωβρίου 740, ἐπὶ Λέοντος Γ' συνέβη μέγας σεισμός, ἐπαναληφθεὶς πολλάκις κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, καὶ ὅτι κατ' αὐτὸν ἀνετράπησαν πολλαὶ πόλεις καὶ χωρία ἐν Θράκῃ. Κατὰ δὲ τοὺς Βυζαντινοὺς χρονικογράφους αἱ σεισμικαὶ δονήσεις ἔφθασαν μέχρις Αἰγύπτου, τῆς ὁποίας ὁλόκληροι πόλεις κατεστράφησαν. Τὰ χερσαῖα τείχη τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατέρρευσαν, καὶ τὰ ἀγάλματα Κωνσταντίνου, Θεοδοσίου τοῦ Ἀρκαδίου κατέπεσαν. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τότε θὰ κατεστράφη καὶ ἡ Ἀγχίαλος, ἀνοικοδομηθεῖσα ὑπὸ τῆς αὐτοκρατείρας Εἰρήνης ὀλίγα ἔτη μετὰ ταῦτα τὸ 786.

Κατὰ τὸν Mionnet, συγγράψαντα πολύτιμον Νομισματολογίαν, ἡ Ἀγχίαλος ὠνομάζετο ἐπὶ τῶν Τουρκικῶν χρόνων Τσιγγενεσκέλεση. Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι προφανῶς μεγάλη πλάνη τοῦ σοφοῦ νομισματολόγου, καθ' ὅσον ἡ Ἀγχίαλος οὐδέποτε ἔλαβε τὸ ὄνομα τοῦτο. Ἡ δὲ λεγομένη «Κατσιβελόσκαλα», μετάφρασις τῆς Τουρκικῆς ὀνομασίας, οὐδὲν ἄλλο εἶναι παρὰ χῶρός τις κείμενος Ν. Δ. τῆς Ἀγχιάλου, ὅπου Ἀθίγγανοί τινες κατασκεύαζον ξυλάνθρακας.

***

ΑΔΔΑΙΟΣ.—Εὐγενής τις Θρᾷξ, σύγχρονος τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, ἀναφερόμενος ὡς χιλίαρχος τοῦ Μακεδονικοῦ στρατοῦ εἰς τὴν κατὰ τῆς Ἀσίας ἐκστρατείαν του (Ἀρριανοῦ, Ἀναβ. Α, 22-7). Πολὺ πιθανὸν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλεξάνδρου νὰ διωρίσθη δυνάστης τῆς Σιντικῆς, ὅπου εἰς τὴν πόλιν αὐτῆς Σκοτοῦσαν ἢ Κοτοῦσαν ἔκοψε χάλκινα νομίσματα ἐκ τῶν ὁποίων βρίθει ἡ Θράκη καὶ εἶναι τὰ κοινότερα Θρᾳκικὰ νομίσματα.

*ΑΔΗΣ.—Τόπος τις παρὰ τὸ Πολύβοτον, ἀναφερόμενος ὑπὸ τῆς Ἄννης Κομνηνῆς (VII, 9). «Οἱ Σκύθαι, λέγει, τοῦ Πολυβότου ἀπάραντες, προκαταλαμβάνουσι τόπον καλούμενον Ἄδην, κἀκεῖθεν τὸν Χάρακα πήγνυνται».

* ΑΔΙΝΑ.—Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων τῆς Θράκης, ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως, τὸ ὁποῖον ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527-565) καινουργήσας ἐδείματο, ἐπεὶ διηνεκὲς διαλανθάνοντες Σκλαβηνοὶ βάρβαροι ἐνταῦθα ἐνεδρεύοντές τε κεκρυμμένως ἀεὶ τοὺς τῇδε ἰόντας ἄβατα ἐποίουν τὰ ἐκείνῃ χωρία». (Προκοπίου, Περὶ Κτισμ. IV, 7, 13).

ΑΔΡΑΝΗ Ἢ ΑΔΡΗΝΗ. (Ἀδρήνη)—Πόλις τῆς Θράκης ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Πολυβίου ἀλλ' ἄγνωστόν που κειμένη.

* ΑΔΡΙΑΝΙΣ ἢ ΑΔΡΙΑΝΕΩΝ (φυλὴ) ἢ ΑΔΡΙΑΝΕΙΣ.—Μία τῶν ὀκτὼ φυλῶν τῶν ἀρχαίων Φιλιππουπολιτῶν, γνωστῶν ἐξ ἐπιγραφῶν τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων, ἀποτελεσθεῖσα ἐξ ὡρισμένων γενῶν τῆς πόλεως

πρὸς τιμὴν τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ (117 - 138 μ.Χ.). (Θρᾳκικά, 1929, σέλ 19).

ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΙΣ.—Ἀρχαιοτάτη μεσόγειος πόλις τῆς Θράκης, παρὰ τὴν συμβολὴν τῶν τριῶν μεγάλων ποταμῶν αὐτῆς Ἕβρου, Ἄρδα καὶ Τούντζα ἐπὶ πεδιάδος ἀναπεπταμένης καὶ περιβαλλομένης ὑπὸ γραφικῶν βουνῶν, εἰς ἀπόστασιν 230 περίπου χιλιομέτρων, κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν Β.Δ. τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἡ σημερινὴ πόλις κεῖται παρὰ τὴν σιδηροδρομικὴν γραμμήν, ἡ ὁποία ἑνώνει τὴν Κωνσταντινούπολιν μετὰ τῆς Εὐρώπης, τῆς ὁποίας τὸ μῆκος ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως μέχρις Ἀδριανουπόλεως εἶναι 318 χιλιόμετρα καὶ 300 μέτρα. Καλεῖται δὲ ὑπὸ μὲν τῶν Ἑλλήνων Ἀδριανούπολις κοινῶς Ἀνδριανοῦ ἢ Ἀδριανοῦ, τουρκιστὶ Ἐδιρνὲ ἢ Ἐδερνέ, ὑπὸ δὲ τῶν Εὐρωπαίων Andrinople.

Ἀλλὰ ποῖον ἦτο τὸ ἀρχικὸν ὄνομα τῆς πόλεως, ἡ ὁποία μετωνομάσθη βραδύτε- Ἀδριανούπολις πρὸς τιμὴν τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ: Περὶ τούτου ὑπάρχει διαφωνία μεταξὺ τῶν ἱστορικῶν καὶ γεωγράφων τῆς ἀρχαιότητος.

Κατά τινα παράδοσιν, μὴ ἐπιβεβαιουμένην ἱστορικῶς, ἡ ἵδρυσις τῆς πόλεως ἀνάγεται εἰς τὸν Ὀρέστην, υἱὸν τοῦ Ἀγαμέμνονος, ὅστις καταδιωκόμενος ὑπὸ τῶν Ἐριννύων διὰ τὸν φόνον τῆς μητρός του Κλυταιμνήστρας, ἔφθασε μετὰ πολλὰς περιπετείας εἰς τὸ μέρος τοῦτο τῆς Θράκης, ὅπου λουσθείς, κατά τινα χρησμόν, εἰς τὰ ὕδατα τῆς συμβολῆς τῶν τριῶν ποταμῶν, ἐθεραπεύθη ἐκ τῆς κατατρυχούσης αὐτὸν μανίας. Εἰς ἀνάμνησιν τῆς θεραπείας του, ἔκτισε τὴν ὑπ' αὐτοῦ ὀνομασθεῖσαν Ὀρεστιάδα ἢ Ὀρέστειαν, ἡ ὁποία κατά τινας εἶναι τὸ πρὸς δυσμὰς τῆς Ἀδριανουπόλεως Καραγάτς ἢ καὶ αὐτὴ ἡ Ἀδριανούπολις.

Ἡ παράδοσις αὕτη διετηρήθη ζωηροτάτη διὰ μέσου τῶν αἰώνων, πάντες δὲ οἱ συγγραφεῖς παραδέχονται αὐτὴν ὡς ἀληθῆ, πολλάκις δὲ πρὸς ἐπίδειξιν ἀρχαιομαθείας προτιμοῦν τὸ ὄνομα Ὀρεστιὰς ἀπὸ τὸ τῆς Ἀδριανουπόλεως. Ἀλλὰ καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν νεωτέρων συγγραφέων, ὀνομάζουν τὴν Ἀδριανούπολιν Ὀρεστιάδα καὶ ἀποδίδουν τὴν ἵδρυσίν της εἰς τὸν Ὀρέστην ἢ τὸν υἱόν του Πενθίλον, ὁ ὁποῖος, κατὰ τὴν ρητὴν μαρτυρίαν τοῦ Στράβωνος (XIII, 582) ἦλθεν εἰς τὴν Θράκην μετὰ τὸν ἐν Ἀρκαδίᾳ θάνατον τοῦ πατρός του, ἑξήκοντα ἔτη μετὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον.

Κατ' ἄλλην ἐκδοχὴν ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς Ὀρεστιάδος, ὑπῆρχεν εἰς ἀρχαιοτάτην ἐποχὴν ἡ Θρᾳκικὴ πόλις Οὐσκουδάμα ἢ κατ' ἐξελληνισμένον τύπον Οὐσκούδαμος, ἡ ὁποία μετωνομάσθη Ἀδριανούπολις.

Κατ' ἄλλην πάλιν ἡ Οὐσκουδάμα μετωνομάσθη ὑπὸ τοῦ Ὀρέστου Ὀρεστιὰς ἢ Ὀρέστεια, καὶ ὅτι ἡ Ὀρεστιὰς μετωνομάσθη βραδύτερον Ἀδριανούπολις πρὸς τιμὴν τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ.

Πλὴν τοῦ ὀνόματος: Ὀρεστιὰς καὶ Οὐσκουδάμα ἐκαλεῖτο καὶ Ὀδρυσός. Ἦτο δὲ ἡ Οὐσκουδάμα εἰς ἀρχαιοτάτην ἐποχὴν πρωτεύουσα τῶν Ὀδρυσῶν Θρᾳκῶν, ἑνὸς τῶν κυριωτέρωε καὶ πολυπληθεστέρων Θρᾳκικῶν λαῶν.

Ἡ λέξις Οὐσκουδάμα εἶναι καθαρῶς Θρᾳκική, σύνθετος ἐκ τοῦ Οὖσκος καὶ δάμα, καὶ τῶν δύο Θρᾳκικῶν ἐπίσης λέξεων. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον συνθετικὸν εἶναι, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, κύριον ὄνομα ἀρχαιοτάτου τινὸς ἥρωος ἢ δυνάστου τῆς Θράκης, τὸ δεύτερον εἶνε συγγενὲς πρὸς τὸ σανσκριτικόν: damas, ζενδιστί: dama, ἑλληνιστί: δόμος, λατινιστί: domus, καὶ σημαίνει: τόπον, πόλιν ἢ φρούριον. Κατὰ ταῦτα Οὐσκουδάμα σημαίνει τὴν πόλιν ἢ φρούριον τοῦ Οὔσκου. Τὸ Οὖσκος συναντᾷ καὶ ὑπὸ τὸν τύπον Οἶσκος, ὅπως ὁ ποταμὸς Οἶσκος (νῦν Ἴσκερ) ἐκβάλλων εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως καὶ ἡ παρ' αὐτὸν ὁμώνυμος πόλις (νῦν Gigen), ὅπου εὑρέθησαν ἐρείπια καὶ ἐπιγραφαὶ ἀναφερόμεναι εἰς τὴν Colonia Ulpia Oescus. (Πρβλ. καὶ τὸ παρὰ Προκοπίῳ Περὶ Κτισμάτων, IV 11) ἀναφερόμενον ἐπὶ τῆς Ῥοδόπης Φρούριον Βάσκου, τὸ ὁποῖον ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰου-

στινιανὸς κατὰ τὸν ἕκτον μ. Χ. αἰῶνα).

Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας π. Χ. ἐκεῖ ὅπου κεῖται ἡ Ἀδριανούπολις, ὑπῆρχε μικρὰ πόλις, τῆς ὁποίας ἐλάχιστα μνημεῖα σώζονται, οὐδὲν δέ, μέχρι τοῦδε τοὐλάχιστον, γνωστὸν νόμισμα. Ἐκαλεῖτο δὲ ὑπὸ μὲν τῶν Ἑλλήνων Ὀρεστιάς, ὑπὸ δὲ τῶν Θρᾳκῶν Οὐσκουδάμα. (Μ. Παρανίκα, ἐπιγραφαὶ τῆς ἐν Θράκῃ Ἀδριανουπόλεως, ἐν τῷ Ἑλλην. Φιλολογικῷ Συλλόγῳ Κωνταντινουπόλεως, τόμ. XXVII, σελ. 389 καὶ ἑξῆς.—Γ. Λαμπουσιάδου, Τρεῖς ἀνέκδοτοι μελέται περὶ Ἀδριανουπόλεως, εἰς Θρᾳκικά, 1928, σελ. 282 καὶ ἑξῆς.—Κων. Γ. Κουρτίδου, Ἑλληνικαὶ Ἀρχαιότητες ἐν Ἀδριανουπόλει, αὐτόθι, σελ. 312 καὶ ἑξῆς).

Ἐπισκεφθεὶς αὐτὴν τὸ 127 μ. Χ. ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ῥώμης Αἴλιος Πόπλιος Ἀδριανὸς (117—138 μ. Χ.) καὶ ἐξωραΐσας, μετωνόμασεν ἀπὸ τοῦ ὀνόματός του Ἀδριανούπολιν καὶ Αἰλίαν. Ὡς δὲ λέγεται, καὶ αὐτὸς πάσχων ἐξ ἀνιάτου νοσήματος, ἐλούσθη εἰς τὰ ὕδατα τῆς συμβολῆς τῶν τριῶν ποταμῶν καὶ ἐθεραπεύθη.

Τὸ ὄνομα Ἀδριανούπολις ἐπεκράτησε διὰ μέσου τῶν αἰώνων, διατηρηθὲν καὶ μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων κατάκτησιν μὲ μικρὰν παραλλαγήν : Ἐδιρνὲ ἢ Ἐδερνέ, ὑπενθυμίζον τὸν ἱδρυτήν της, μόνον δὲ οἱ Βούλγαροι αὐθαιρέτως καὶ ἐξ ὑπερβολικοῦ σωβινισμοῦ κινούμενοι, ὀνομάζουν αὐτὴν Odryn !

* * *

Ἡ ἱστορία τῆς πόλεως χάνεται εἰς τὰ σκότη τῶν αἰώνων καὶ εἶναι συνυφασμένη μὲ τὴν ἱστορίαν τῶν Ὀδρυσῶν (βλ. λέξ). Ἐν τούτοις ἐκ πολλῶν τεκμηρίων φαίνεται ὅτι ἐνωρίτατα εἰσήχθη εἰς αὐτὴν ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς ἕνεκα τῆς μετὰ τῆς Αἴνου ἀδιαλείπτου ἐπικοινωνίας αὐτῆς καὶ τῶν λοιπῶν Ἑλληνικῶν ἀποικιῶν, αἱ ὁποῖαι ἱδρύθησαν ἀπὸ τοῦ ὀγδόου ἤδη π.Χ. αἰῶνος εἰς παράλια τῆς Μεσημβρινῆς καὶ Ἀνατολικῆς Θράκης.

Κατὰ τὸν πέμπτον καὶ τέταρτον αἰῶνα π.Χ. ὅτε συμπίπτει ἡ ἀκμὴ τῆς Ἑλλάδος, οἱ βασιλεῖς τῶν Ὀδρυσῶν, εὑρισκόμενοι εἰς ἐμπορικὰς σχέσεις μετὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ κηδεστείας συνάπτοντες, ἄλλοτε μὲν συμμαχοῦντες μετ' αὐτῶν κατὰ τοῦ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος, ἄλλοτε δὲ μαχόμενοι κατ' αὐτῶν, δὲν ἔπαυον, διατηροῦντες ζωηρὰν τὴν μετὰ τῶν Ἀθηναίων ἰδίως συγγένειαν, ὑφιστάμενοι οὕτω τὴν ἀκαταμάχητον ἐπίδρασιν τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ. (Ξενοφῶντος, Κύρου Ἀνάβασις, VII, 2,31).

Ἡ ἐν Ὀρεστιάδι διάδοσις τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ εἶναι ἀναμφισβήτητος, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν ἀνακαλυφθεισῶν Ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν καὶ συντριμμάτων ἀγαλμάτων καὶ ἀναγλύφων καὶ ἄλλων εὑρημάτων τέχνης. Ὅσον δὲ πλησιάζομεν εἰς Ρωμαϊκοὺς χρόνους, τόσον περισσότεραι καὶ ἀναμφισβήτητοι εἶναι αἱ ἀποδείξεις, διότι, φαίνεται ὅτι ἀπὸ τῆς κατοχῆς τῆς Θράκης ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ, ὁ ἀπὸ τῶν παραλίων Ἑλληνικῶν πόλεων ἀρξάμενος ἐξελληνισμὸς τῆς χώρας ἀπὸ τῶν ἡγεμόνων καὶ βασιλέων ἤρχισε νὰ ἐξαπλοῦται καὶ εἰς τὰς λαϊκὰς τάξεις. Οἱ λαμβάνοντες μέρος εἰς τοὺς κατὰ τῶν Περσῶν ἀγῶνας νέοι τῆς Θράκης καθὼς καὶ εἰς τοὺς μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων ἀγῶνας, ἐκμανθάνοντες τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ τὰ ἑλληνικὰ ἤθη καὶ ἔθιμα, ἐπιστρέφοντες εἰς τὰς ἑστίας των ἐγίνοντο φορεῖς τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

Πλὴν τῆς γλώσσης εἶχε διαδοθῇ καὶ ἡ λατρεία τοῦ Ἑλληνικοῦ Πανθέου, ὅπως πληροφορούμεθα ἐκ τῶν νομισμάτων τῆς πόλεως καὶ ἐκ τῶν ἀνευρεθέντων συντριμμάτων ἀγαλμάτων καὶ ἀναγλύφων. Εἰς τὸν ἐξελληνισμὸν δὲ τῆς χώρας συνετέλεσαν τὰ μάλιστα ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ ταχεῖα ἐν αὐτῇ διάδοσις τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ εἰς τὸ Βυζάντιον μεταφορὰ τῆς ἕδρας τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας. Ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Διοκλητιανοῦ (284—305 μ.Χ.) ἡ Ἀδριανούπολις ὑπῆρξε πρωτεύουσα τῆς Ἐπαρχίας Αἱμιμόντου (Haemi Montis), τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα διετηρήθη μέχρις ἡμῶν εἰς τὸν τίτλον τοῦ Μη-

τροπολίτου, ἀπὸ δὲ τοῦ 451 ἦτο ἕδρα τῆς Μητροπόλεως τῆς ὁμωνύμου ἐπαρχίας.

Ἐπὶ τῶν αὐτοκρατορικῶν ρωμαϊκῶν χρόνων, ἡ Ἀδριανούπολις ὑπῆρξε κέντρον συγκοινωνίας, ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας. Τὴν σπουδαιότητα δὲ ταύτην διετήρησε καὶ κατ' αὐτὸν τὸν μέσον αἰῶνα καὶ τοὺς νεωτέρους χρόνους. Κειμένη ἐπὶ τῆς ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Κεντρικὴν Εὐρώπην μεγάλης στρατιωτικῆς ὁδοῦ, ἦτο συνάμα καὶ τὸ τέρμα τῶν ὁδῶν, αἱ ὁποῖαι ἀρχόμεναι ἐκ τῶν παραλίων τοῦ Αἰγαίου, τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου κατέληγον εἰς αὐτήν.

***

Τὸ 73 π.Χ. κατελήφθη ἡ Ἀδριανούπολις (Οὐσκουδάμα) ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ τῶν Ρωμαίων Λουκούλλου, ὅτε οὗτος ἐξεστράτευσε κατὰ τῶν Βέσσων, θρακικοῦ πολεμικωτάτου λαοῦ (βλ. λεξ.), κατοικοῦντος μεταξὺ τῆς Ροδόπης καὶ τοῦ ἄνω ρου τοῦ ποταμοῦ Ἕβρου.

Τὸ 312 μ.Χ. ἐγένετο πλησίον τῆς Ἀδριανουπόλεως ἐν τῇ θέσει Campus Martinensis (μεταξὺ Χαυσᾶς καὶ Μπαμπᾶ -Ἐσκῆ) ἡ μεταξὺ Μαξιμίνου καὶ Λικινίου μεγάλη μάχη, καθ' ἣν ἐνικήθη κατὰ κράτος ὁ Μαξιμῖνος, ὁ δὲ Λικίνιος ἐγένετο κύριος τῆς Ἀνατολῆς.

Δέκα ἔτη μετὰ ταῦτα, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ θέσει ὅπου κατετροπώθη ὁ Μαξιμῖνος συνεκροτήθη τῇ 3 Ἰουλίου 323 ἡ φονικωτάτη μάχη μεταξὺ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου καὶ τοῦ Λικινίου, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐνικήθη κατὰ κράτος ὁ Λικίνιος, ἐθριάμβευσε δὲ ὁ Κωνσταντῖνος καὶ μετ' αὐτοῦ ὁ Χριστιανισμός.

Ὀλίγα ἔτη βραδύτερον, τὴν 9 Αὐγούστου 378, συνεκροτήθη, περὶ τὰ ἕνδεκα μίλια πρὸς βορρᾶν τῆς Ἀδριανουπόλεως ἡ μεταξὺ Γότθων ὑπὸ τὸν ἡγεμόνα αὐτῶν Φριτίγερον καὶ Ρωμαίων μεγάλη μάχη, κατὰ τὴν ὁποίαν ἔπεσαν 40.000 Ρωμαῖοι καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ αὐτοκράτωρ Οὐάλης. Πολλαὶ τότε πόλεις τῆς Θράκης ἐκυριεύθησαν ὑπὸ τῶν Γότθων καὶ ὑπέστησαν τὰ πάνδεινα, ἡ Ἀδριανούπολις ὅμως ἀπέφυγε τὴν δουλείαν καὶ τὴν καταστροφὴν χάρις εἰς τὰ ὀχυρὰ της τείχη καὶ τὴν γενναιοψυχίαν τῶν ὑπερασπιστῶν της.

Ὅταν μετὰ τὸν θάνατον Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου (395) ὁ Ἀλάριχος, ἡγεμὼν τῶν Βησιγότθων ἐπέδραμεν εἰς τὰς χώρας τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους, ἐνσπείρων πανταχοῦ τὸν ὄλεθρον καὶ τὴν καταστροφήν, ἡ Ἀδριανούπολις καὶ πάλιν διέφυγε τὴν καταστροφὴν χάρις εἰς τὰ ὀχυρώτατα τείχη της καὶ τὴν γενναιότητα τῶν κατοίκων.

Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν νέαν ἐπιδρομὴν τοῦ 443 ὑπὸ τὸν Ἀττίλαν, καθ' ἣν ἄπειρα στίφη Οὔννων, Γερμανῶν, Σλαύων καὶ ἄλλων βαρβάρων ἐπέδραμον τὴν Χερσόνησον τοῦ Αἵμου, πόλεις δὲ καὶ κῶμαι ἀκμάζουσαι περιέπιπτον ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην εἰς χεῖρας τῶν ἀγρίων ἐπιδρομέων, ὅπως : τὸ Βιμινάκιον (Κοστολάτς), ἡ Μάργος (Πασσάροβιτς), τὸ Σίρμιον (Μητροβίτσα), ἡ Ναϊσσὸς (Νύσσα), ἡ Ρατιαρία (Ἀφτζάρ), ἡ Σαρδικὴ (Σόφια), ἡ Φιλιππούπολις, ἡ Κωνσταντία (Κωνστάντσα), ἡ Ἀρκαδιούπολις (Λουλὲ-Μπουργκάς), ἡ Δρυζιπάρα (Καριστιράν), τὸ Σύρουλλον (Τσορλοῦ), ἡ Σηλύβρια, ὁ Ἀθύρας (Μπουγιοὺκ-Τσεκμετζὲς) καὶ πλῆθος ἄλλων, μόνη ἡ Ἀδριανούπολις καὶ ἡ Ἡράκλεια διέφυγον τὴν καταστροφὴν χάρις εἰς τὴν ὀχυρότητα τῶν τειχῶν των.

Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἰουστινιανοῦ (527—565), οὐ μακρὰν τῆς Ἀδριανουπόλεως συνεκροτήθη μάχη μεταξὺ τῶν Ἀντῶν, σλαϊκῆς φυλῆς, οἱ ὁποῖοι, διαβάντες τὸν Δούναβιν, εἰσέβαλον εἰς τὸ Βυζάντιον, ἐπιφέροντες πανταχοῦ τὴν δῄωσιν καὶ τὴν καταστροφήν, καὶ τῶν βυζαντινῶν στρατευμάτων ὑπὸ τὸν γενναῖον στρατηγὸν Γερμανόν, ἀνεψιὸν τοῦ αὐτοκράτορος, ὅστις κατενίκησε τοὺς ἐπιδρομεῖς κατὰ κράτος (528).

Ἐπίσης τὸ 559 συνεκροτήθη παρὰ τὴν Ἀδριανούπολιν μεγάλη μάχη μεταξὺ Σλαύων καὶ Βουλγάρων, τοὺς ὁποίους οἱ Βυζαντινοὶ συγγραφεῖς ὀνομάζουν «Σκλαβηνοὺς» καὶ τῶν ἡμετέρων, καθ' ἣν διεκρίθη ὁ στρατηγὸς Βελισσάριος, γέρων ἤδη καὶ ἀπόμαχος, ἐξαναγκάσας αὐτοὺς νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὰ ἴδια.

Τὸ 813 ἐκυριεύθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Βουλγάρων Κρούμμου, καθὼς καὶ κατὰ τὰ ἔτη 914 καὶ 923 ὑπὸ τοῦ Συμεών, ἀλλ' ἐπὶ βραχὺ μόνον παρέμεινεν ὑπὸ τοὺς Βουλγάρους.

'Επίσης τὸ 1002, κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου (15 Αὐγούστου) ἐπεχείρησαν οἱ Βούλγαροι ὑπὸ τὸν ἡγεμόνα αὐτῶν Σαμουὴλ νέαν ἔφοδον κατὰ τῆς 'Αδριανουπόλεως. Καὶ κατέλαβον μὲν αὐτήν, ἀλλὰ μὴ δυνηθέντες νὰ κρατήσουν τὴν πόλιν, τὴν ἐξεκένωσαν ἀμέσως κατόπιν φρικτῆς λεηλασίας.

Τὸ 1189 ἔφθασεν εἰς 'Αδριανούπολιν ὁ Γερμανὸς αὐτοκράτωρ Φρειδερῖκος Βαρβαρόσας μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν σταυροφόρων, ἐν 'Αδριανουπόλει δὲ συνῆψε τὴν 27 Αὐγούστου 1190 τὴν περίφημον συνθήκην μετὰ τοῦ 'Ισαακίου Β' τοῦ 'Αγγέλου, αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου.

Μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Λατίνων ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸ 1204, ἡ 'Αδριανούπολις περιῆλθεν εἰς τὸ κράτος τοῦ Βαλδουΐνου Α' τῆς Φλάνδρας, τότε δὲ ἐγκατεστάσθησαν ἐν αὐτῇ καὶ Λατῖνοι μοναχοί, ἱδρύσαντες ἴδιον μοναστήριον, τὸ ὁποῖον διετηρήθη ἐπὶ αἰῶνας.

Μετὰ τὴν ἔξωσιν τῶν Λατίνων ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου τὸ 1261 περιῆλθεν εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ Βυζαντίου. Κατὰ τὸν μετὰ λύσσης ὅμως διεξαχθέντα ἐμφύλιον πόλεμον μεταξὺ τῶν τελευταίων Παλαιολόγων καὶ τοῦ 'Ιωάννου Κατακουζηνοῦ, ἡ 'Αδριανούπουλις ἐκηρύχθη πρωτεύουσα τοῦ τελευταίου, ἑδρεύοντος ἐνταῦθα καὶ ἐν Διδυμοτείχῳ.

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους οἱ πολυπληθεῖς κάτοικοι τῆς 'Αδριανουπόλεως ἦσαν διαφόρου ἐθνικότητος: Ἕλληνες, Λατῖνοι, 'Ιουδαῖοι, 'Αρμένιοι καὶ ἄλλοι 'Ανατολῖται. 'Ο διεθνὴς οὗτος χαρακτὴρ τῆς 'Αδριανουπόλεως βεβαιοῦται καὶ ὑπὸ ἀρχαιοτέρων περιηγητῶν, ὅπως ὁ ἱππότης Bertrandon de la Broquière, ὅστις, ἐπιστρέφων τὸ 1433 εἰς τὴν πατρίδα του Βουργουνδίαν ἐκ τοῦ εἰς τὴν 'Αγίαν Γῆν ταξειδίου του, καὶ διερχόμενος διὰ τῆς 'Αδριανουπόλεως εὗρεν ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ πολυαρίθμους Βενετούς, Γενουάτας, Φλωρεντινοὺς καὶ Καταλανοὺς ἀποίκους.

* * *

Νέα περίοδος τῆς ἱστορίας τῆς 'Αδριαπόλεως ἄρχεται ἀπὸ τῆς ὁριστικῆς καταλήψεως αὐτῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων τὸ 1361 ἐπὶ τοῦ Σουλτάνου Μουρὰτ τοῦ Α' (1359—1389).

Μετὰ τὴν γενναίαν ἄμυναν τῆς Βυζαντινῆς φρουρᾶς ἡ πόλις περιῆλθε τέλος εἰς τοὺς Τούρκους ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Χατζῆ-'Ιλμπεκῆ, καὶ οὕτω τὸ Βυζάντιον ἐστερήθη τοῦ κυριωτέρου προμαχῶνος αὐτοῦ. Τὴν ἅλωσιν τῆς 'Αδριανουπόλεως ἐνωρίτατα ἔψαλεν ἡ δημώδης 'Ελληνικὴ Μοῦσα μὲ τοὺς κατωτέρω στίχους, οἱ ὁποῖοι θεωροῦνται ὡς οἱ ἀρχαιότατοι μεταξὺ τῶν ἱστορικῶν δημοτικῶν ποιημάτων τῆς Νεο-'Ελληνικῆς φιλολογίας :

Κλαίγουν τ' ἀηδόνια τῆς Βλαχιᾶς
καὶ τὰ πουλιὰ στὴν δύσιν,
κλαίγουν ἀργά, κλαίγουν ταχιά,
κλαίγουν τὸ μεσημέρι,
κλαίγουν τὴν 'Αδριανούπολιν
τὴν βαριὰ κρουσμένην
τζῆ τρεῖς ὁρταῖς τοῦ χρόνου :
τοῦ Χριστουγέννου γιὰ κηρὶ
καὶ τοῦ Βαγιοῦ γιὰ βάγια
καὶ τῆς Λαμπρῆς τὴν Κυριακὴ
γιὰ τὸ «Χριστὸς 'Ανέστη».

Δύο ἔτη μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς 'Αδριανουπόλεως τὸ 1363, ὁ κράλης (βασιλεὺς) τῆς Σερβίας Οὐρόσης ὁ Ε', ἐξεστράτευσε κατὰ τῶν Τούρκων, βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Οὑγγαρίας Λουδοβίκου, τοῦ βασιλέως τῆς Βοσνίας καὶ τοῦ ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας. Τὰ συμμαχικὰ στρατεύματα ἐπλησίασαν πρὸς τὴν 'Αδριανούπολιν μέχρις ἀποστάσεως δύο ἡμερῶν πορείας καὶ ἐστρατοπέδευσαν ἐπὶ τῶν δύο ὀχθῶν τοῦ Ἕβρου. Οἱ Τοῦρκοι ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Λαλᾶ-Σαχὶν ἀπέκρουσαν τὴν πρώτην ἔφοδον τῶν συμμαχικῶν στρατευμάτων, ἂν καὶ κατὰ πολὺ ὑπερτέρων, κατὰ τοὺς ἰσχυρισμοὺς τῶν Τούρκων ἱστορικῶν. 'Ενθαρρυνθεὶς ἐκ τούτου ὁ Λαλᾶ-Σαχὶν ἐ-

στειλε κατ' αὐτῶν τὸν Χατζῆ-Ἰλμπεκῆ μετ' ἀρκετῆς δυνάμεως ἱππικοῦ, ὅστις ἐπιτεθεὶς αἰφνιδίως κατ' αὐτῶν, ἄλλους μὲν κατέσφαξεν, ἄλλους δὲ ᾐχμαλώτισεν ἢ ἔρριψεν εἰς τὸν Ἕβρον. Ὀλίγοι μόνον ἐκ τῶν Σέρβων καὶ τῶν συμμαχικῶν στρατευμάτων διασωθέντες, ἔφυγον εἰς τὴν Σερβίαν.

Ἡ μάχη αὕτη ὠνομάσθη ὑπὸ τῶν Τούρκων «Σίρπ-σιντιργῆ» (=ἧττα τῶν Σέρβων) ἀλλ' ἄγνωστον ποῦ ἀκριβῶς διεξήχθη. Κατὰ τὸν Σέρβον ἱστορικὸν Στογιὰν Νοβάκοβιτς, ἄλλοτε πρωθυπουργὸν τῆς Σερβίας, εἰδικῶς ἀσχοληθέντα περὶ τῆς μάχης ταύτης, διεξήχθη πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Μουσταφᾶ-πασᾶ (νῦν Σβιλενγκρὰδ) καὶ βορείως τοῦ Τσερμὲν (Τσερνόμεν), τῆς Τζερνομιάνου, πόλεως τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων.

Μετὰ νὰς νίκας ταύτας ὁ Μουρὰτ μετέφερε τὴν πρωτεύουσαν αὐτοῦ τὸ 1365 εἰς Ἀδριανούπολιν, ἡ ὁποία παρέμεινεν ὡς τοιαύτη ἐπί τινα ἔτη καὶ ἀφοῦ ἀκόμη ἡ Κωνσταντινούπολις περιῆλθεν εἰς τοὺς Τούρκους τὸ 1453. Ἔκτισε δέ, ὡς λέγεται, συνεπείᾳ ὀνείρου τινός, μεγαλοπρεπὲς ἀνάκτορον ἐπὶ τῆς ὄχθης τοῦ Τούντζα ποταμοῦ, τοῦ ὁποίου ἐλάχιστα ἐρείπια σώζονται σήμερον.

Παρὰ τὴν Ἀδριανούπολιν συνεκροτήθη τὸ 1422 ἡ μεταξὺ τῶν μνηστήρων τοῦ σουλτανικοῦ θρόνου Μουσταφᾶ καὶ Μουρὰτ μετὰ τῶν θάνατον τοῦ Μεχμὲτ τοῦ Α' μάχη, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Μουσταφᾶς βοηθούμενος ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν ἐνίκησε τὸν στρατὸν τοῦ Μουράτ. Κατόπιν ὅμως διαβὰς εἰς τὴν Ἀσίαν, ἐνικήθη παρὰ τὴν Προῦσαν καὶ παραδοθεὶς ὑπὸ τῶν ἰδίων του ἀνθρώπων εἰς τὸν Μουράτ, ἀπηγχονίσθη ἐν Ἀδριανουπόλει τὸ 1422.

Τὸ 1444 ἐπὶ Μουρὰτ τοῦ Β' ἐγένετο ἐν Ἀδριανουπόλει μεγάλη ἐπανάστασις τῶν Γενιτσάρων, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπυρπολήθη μέγα μέρος τῆς πόλεως, ἐκάησαν δὲ καὶ πολλοὶ ἄνθρωποι.. Ὀλίγον μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως Μωάμεθ ὁ Β' ὁ Κατακτητὴς μετέφερε τὸ 1454 εἰς Κωνσταντινούπολιν διὰ τῆς βίας πολλοὺς τῶν κατοίκων τῆς Ἀδριανουπόλεως διὰ νὰ συνοικίσῃ τὴν ἐρημωθεῖσαν Πόλιν. Ἔκτοτε ἡ Ἀδριανούπολις δὲν παρουσιάζει σπουδαῖα ἱστορικὰ γεγονότα, πλὴν τῆς ἀγρίας σφαγῆς πολλῶν χριστιανῶν κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως.

***

Ἅμα ἐξερράγη ἡ Ἑλληνικὴ ἐπανάστασις ἐν Πελοποννήσῳ, ὁ Σουλτάνος Μαχμοὺτ ὁ Β' ἐκήρυξε κατὰ τῶν χριστιανῶν ὀρθοδόξων πόλεμον ἱερόν, θεωρήσας τὸ Ἰσλὰμ ἐν διωγμῷ. Διὰ τοῦτο ἀπεφάσισε νὰ πατάξῃ τὸ κίνημα εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς διὰ τῆς ἐξοντώσεως τοῦ κλήρου, τὸν ὁποῖον ἐθεώρει ὡς τὸ κυριώτατον ὄργανον τῆς ἀποστασίας. Ἀνέμενε λοιπὸν τὴν ἐπισημοτέραν ἑορτὴν Ὀρθοδοξίας ἑορτὴν τοῦ Πάσχα, κατὰ τὴν ὁποίαν διέταξε τὸν ἀπαγχονισμὸν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε' ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ τὴν σύλληψιν πολλῶν Μητροπολιτῶν, τὴν δὲ ἑπομένην Κυριακὴν 17 Ἀπριλίου τὸν ἀπαγχονισμὸν τοῦ εἰς τὴν ἰδιαιτέραν πατρίδα του Ἀδριανούπολιν ἐφησυχάζοντος ἀπὸ διετίας πρῴην πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ ΣΤ' μετὰ 27 ἱερωμένων καὶ πολλῶν προκρίτων Ἀδριανουπολιτῶν ἔξωθι τοῦ Μητροπολιτικοῦ ναοῦ τῆς Ἀδριανουπόλεως.

Ἀτυχῶς δὲν περιεσώθησαν τὰ ὀνόματα τῶν ἱερέων καὶ προκρίτων, καθὼς δὲν ὑπάρχουν καὶ λεπτομέρειαι περὶ τοῦ μαρτυρίου αὐτῶν. Πάντως ὅμως αἱ εἰς εὐρεῖαν κλίμακα ἐνεργηθεῖσαι σφαγαὶ καὶ διώξεις εἰς τὴν καρδίαν τῆς Θράκης ἐματαίωσαν διὰ τῆς ἀσκηθείσης τρομοκρατίας πᾶν κίνημα εἰς αὐτὴν καὶ τὴν γείτονα Ἀνατολικὴν Μακεδονίαν.

***

Μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Ἀδριανουπόλεως τὸ 1361 οἱ χριστιανοὶ οὗτοι ἔπαθον, καθὼς εἴπομεν, φοβερὰν καταστροφήν. Ἡ μητρόπολις τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ πολλαὶ ἄλλαι ἐκκλησίαι μετεβλήθησαν εἰς τεμένη. Ἐν τούτοις, κατὰ τὸ 1578 οἱ χριστιανοὶ εἶχον 15 ἐκκλησίας πρὸς τέλεσιν τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων των.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰ γράμματα καὶ τὴν παιδείαν φαίνονται ὅτι οὐδέποτε ἔπαυσαν νὰ ἀκμάζουν ἐν Ἀδριανουπόλει καὶ κατ' αὐτὸν τὸν δέκατον τέταρτον αἰῶνα τῆς στυγερωτέρας δουλείας, ἀφοῦ εὑρίσκοντο ἐν αὐτῇ ἄνθρωποι δυνάμενοι νὰ διδάξουν τὸν Ὅμηρον καὶ τὸν Ἡσίοδον. Ἐπισήμως ὅμως ἐλειτούργει ἐν Ἀδριανουπόλει Ἑλληνικὴ Σχολὴ περὶ τὰ μέσα τοῦ δεκάτου ἕκτου αἰῶνος ἐπὶ τοῦ περιπύστου μητροπολίτου αὐτῆς Ἰωάσαφ, ὅστις εἶχεν ἀναθέσει τὴν διεύθυνσιν αὐτῆς εἰς τὸν Ἰωάννην Ζυγομαλᾶν, ἕνα ἐκ τῶν λογιωτέρων ἀνδρῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἔκτοτε, (ἀπὸ τοῦ 1550) ἡ Σχολὴ αὐτῆς δὲν ἔπαυσε λειτουργοῦσα ὑπὸ διακεκριμένους διδασκάλους, ὅπως : ὁ Ἀθανάσιος Παντοδύναμος, ὁ Κόντης Ἀθαν. Βουθρωντῆς, ὁ Ἀλέξιος Σπανός, ὁ ἐκ Κορνοφωλεᾶς τῆς Θράκης Σταμάτιος Παπᾶς, ὁ ἐκ Σμύρνης Ἱερόθεος, ὁ Γεώργιος Κῷος, μοναχὸς Ἰβηρίτης, ὁ Γ. Οὐζούμογλους, ὁ Ἰθακήσιος Εὐγένιος, ὁ Γρηγόριος Μιχαήλογλου καὶ ἄλλοι.

Ἤδη κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ XIX αἰῶνος ἡ Ἑλληνικὴ παιδεία ἦτο λίαν διαδεδομένη ἐν Ἀδριανουπόλει. Εἰς τὸ Γυμνάσιον αὐτῆς ἐδιδάσκετο πλὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς ἡ ρητορικὴ καὶ ἡ φιλοσοφία. Ἡ ὅλη δὲ ἐκπαίδευσις παρείχετο δωρεὰν δαπάναις τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Κοινότητος.

«Τὸ κολλέγιον τῆς Ἀδριανουπόλεως, γράφει ὁ κόμης Μάρκελλος, διάσημος Γάλλος διπλωμάτης ἐπισκεφθεὶς τὴν Ἀδριανούπολιν τὸ 1820 ὑφίσταται ἀπὸ ἀμνημονεύτων χρόνων. Εἰς αὐτὸ ἐδίδαξε κατὰ τὴν νεότητά του καὶ ὁ Πατριάρχης Κύριλλος, ὅστις εἶναι Ἀδριανουπολίτης... Ἐκ τῶν λεπτομερειῶν τούτων καταφαίνεται ὅτι ἡ ἐκπαίδευσις τῶν Ἑλλήνων δὲν παρημελεῖτο εἰς τὰς βαρβάρους ταύτας χώρας. ***Μήπως ὑπάρχει κατὰ τύχην ἐν τῇ πεπολιτισμένῃ Εὐρώπῃ χώρα ὑπερτεροῦσα τῆς Ἀδριανουπόλεως ;***

Τὴν ἐποχήν, καθ' ἣν γράφει ὁ κόμης Μάρκελλος, τὸ Γυμνάσιον διηύθυνεν ὁ Στέφανος Καραθεοδωρῆς, διάσημος τότε ἰατρός, ὅστις κληθεὶς βραδύτερον εἰς Κωνσταντινούπολιν ἠξιώθη τῆς τιμῆς νὰ διορισθῇ ἰδιαίτερος ἰατρὸς τοῦ Σουλτάνου καὶ καθηγητὴς τῆς νεοσυστάτου Τουρκικῆς ἰατρικῆς Σχολῆς.

Ἐκ τῆς Σχολῆς τῆς Ἀδριανουπόλεως ἀπεφοίτησαν : ὁ πάπας καὶ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Θεόφιλος, ὁ ἅγιος Καισαρείας Ἄνθιμος, ὁ Ναζιανζοῦ Ἰγνάτιος, οἱ πατριάρχαι Κύριλλος καὶ ὁ Ἀγαθάγγελος, ὁ Στέφανος καὶ Κωνσταντῖνος Καραθεοδωρῆς καὶ ἄλλοι. Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἤκμασαν καὶ οἱ ἰατροφιλόσοφοι : Τζιώρτζης καὶ ὁ υἱός αὐτοῦ Τζιωάννης, Σταμάτιος ὁ Θάσιος, Πολυχρόνιος ὁ Νοταρᾶς καὶ ἄλλοι.

Ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἐμπόριον ἡ Ἀδριανούπολις ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἐξόχους ἀντιπροσώπους, ὅπως τοὺς ἀδελφοὺς Σακελλαρίου, ἐμπορευομένους ἐν Βιέννῃ καὶ Βουκουρεστίῳ, ἀξιωθέντας νὰ ἀνυψωθοῦν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Αὐστρίας εἰς τὴν τάξιν τῶν βαρώνων, τοὺς ἐν Ρωσσίᾳ βαθυπλούτους : Τεπεγκιόζην καὶ Δαναμπάσην, τοὺς ἐν Βελιγραδίῳ ἐμπορευομένους ἀδελφοὺς Κουμανούδας, τῶν ὁποίων εἷς ἀδελφὸς ὁ Στέφανος Κουμανούδης, διέπρεψεν ὡς καθηγητὴς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἄλλος δὲ ἀπόγονος ἦτο ἐσχάτως ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν τῆς Γιουγκοσλαυΐας.

Ἀδριανουπολῖται ἦσαν, ὅπως εἴπομεν, καὶ οἱ Καραθεοδωρῆδες, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ Ἀλέξανδρος Καραθεοδωρῆς διετέλεσεν ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν τῆς Τουρκίας καὶ πρῶτος αὐτῆς πληρεξούσιος εἰς τὸ Βερολίνειον Συνέδριον τοῦ 1888, ὁ δὲ Κωνσταντῖνος Καραθεοδωρῆς διωρίσθη ἡγεμὼν τῆς Σάμου (1906—1908).

Μετὰ τὴν σφαγὴν τῶν ἐγκριτοτέρων Ἑλλήνων ἡ Σχολὴ τῆς Ἀδριανουπόλεως παρήκμασε. Μετὰ τὸν Ρωσσο-Τουρκικὸν ὅμως πόλεμον τοῦ 1829 καὶ τὰς διὰ τοῦ Χάττι-σερὶφ τοῦ Γκιουλχανὲ εἰσαχθείσας τὸ 1840 ἐν Τουρκίᾳ μεταρρυθμίσεις ἡ Ἑλληνικὴ Κοινότης Ἀδριανουπόλεως ἤρχισε νὰ πρωταγωνιστῇ εἰς τὰ γράμματα καὶ τὸ ἐμπόριον. Κατὰ τὴν περίοδον ταύ-

την προΐστανται τῶν ἑλληνικῶν σχολείων τῆς Ἀδριανουπόλεως οἱ ἀοίδιμοι διδάσκαλοι: Μᾶρκος Βερώνης, Κ. Κόδρος, Πολυζώης Ἐμμαν. Χαριλάου, Γ. Λογοθετίδης. Μετὰ δὲ τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον (1853—1855) οἱ δαπάναις τῆς Κοινότητος Ἀδριανουπόλεως ἐν Εὐρώπῃ σπουδάσαντες ἀοίδιμοι καθηγηταὶ Χρῆστος Παπαδόπουλος, μετὰ ταῦτα τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ Βασ. Γρηγοριάδης προήγαγον τὴν Ἑλληνικὴν σχολὴν εἰς Γυμνάσιον. Τὸ 1879 ἐκτίσθη τὸ Γυμνάσιον, τὸ ὁποῖον ἀνεγνωρίσθη τὸ 1885 ὡς ἰσοβάθμιον τῶν ἐν Ἑλλάδι, καὶ ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἀπεφοίτησαν πλεῖστοι ὅσοι διακριθέντες εἰς τὰ γράμματα, τὰς τέχνας καὶ τὸ ἐμπόριον.

Ἐκ παραλλήλου ἐλειτούργει τὸ κατὰ τὸ 1885 ἱδρυθὲν Ζάππειον Παρθεναγωγεῖον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἀπεφοίτησαν λεγεῶνες ὁλόκληροι διδασκαλισσῶν.

Οὕτω διὰ τοῦ Γυμνασίου καὶ τοῦ Ζαππείου Παρθεναγωγείου ἡ Ἀδριανούπολις ἀπέβη ἑστία τῶν γραμμάτων καὶ τῶν φώτων ὁλοκλήρου τῆς Θράκης, ἰδιαιτέρως δὲ μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν ἐν Φιλιππουπόλει Ζαριφείων Διδασκαλείων (1906).

Πλὴν τῶν ὡς ἄνω ἐκπαιδευτηρίων ἐλειτούργουν ἐν Ἀδριανουπόλει πλεῖστα σωματεῖα καὶ σύλλογοι, τῶν ὁποίων σπουδαιότερος ὁ Φιλεκπαιδευτικὸς Σύλλογος, ἱδρυθεὶς τὸ 1872, εἰς τὸν ὁποῖον ἡ Ἑλληνικὴ Κοινότης Ἀδριανουπόλεως ὀφείλει κατὰ μέγα μέρος τὴν κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους παρατηρηθεῖσαν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν αὐτῆς ἀνάπλασιν καὶ πρόοδον.

Ἐξ ὅλης ταύτης τῆς ἐκπολιτιστικῆς δράσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν Ἀδριανουπόλει οὐδὲν ὑπελείφθη μετὰ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν πληθυσμῶν. Ὁλόκληρος ὁ ἑλληνικὸς πληθυσμὸς οὗτος, ὅπως καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, μετῴκησεν εἰς τὴν Μητέρα Ἑλλάδα συναποκομίζων βωμοὺς καὶ ἑστίας, συνάμα δὲ καὶ ὁλόκληρον τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν αὐτῆς. (Γεωργ. Λαμπουσιάδου, αὐτόθι, σελ. 309 καὶ ἑξῆς).

* * *

Ἡ Ἀδριανούπολις καὶ ἡ περὶ αὐτὴν χώρα, συνδέεται στενῶς μὲ τὴν ἱστορίαν τῶν Ρωσσο-τουρκικῶν πολέμων.

Ἀπὸ τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων καταλήψεως τῆς Ἀδριανουπόλεως, οὐδέποτε ἐπάτησε τὸ ἔδαφος αὐτῆς ἐχθρικὸν στράτευμα, παρὰ μόνον κατὰ τὸν Ρωσοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1828—1829.

Τὰ Ρωσικὰ στρατεύματα προελαύνοντα ταχέως ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Diebitch, τὸν βραδύτερον τιμηθέντα ὑπὸ τοῦ Τσάρου διὰ τοῦ τίτλου Ζαμπαλκάνσκη (Ὑπεραίμιος), μετὰ τὴν πτῶσιν τῆς Σιλιστρίας διέβησαν τὸν Αἶμον καὶ ἐβάδισαν κατὰ τῆς Ἀδριανουπόλεως, ἐντὸς τῆς ὁποίας εἰσῆλθον τὴν ἑπομένην 20 Αὐγούστου. Εὑρεθεὶς τότε ὁ Σουλτάνος πρὸ τῆς ἀμέσου ἀπειλῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἠναγκάσθη νὰ ζητήσῃ ἀνακωχήν, τὴν ὁποίαν κατόπιν πολλῶν διαπραγματεύσεων ἐπηκολούθησεν ἡ συνθήκη τῆς εἰρήνης τῆς Ἀδριανουπόλεως τὴν 14ην Σεπτεμβρίου 1829, διὰ τῆς ὁποίας ἐξηναγκάσθη ἡ Τουρκία νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν ἵδρυσιν ἐλευθέρου Ἑλληνικοῦ βασιλείου.

Κατὰ τὸν Ρωσσο-τουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1877—1878 οἱ Ρῶσοι ἔφθασαν πρὸ τῆς Ἀδριανουπόλεως, τὴν ὁποίαν ἐξεκένωσαν οἱ Τοῦρκοι τὴν 19ην Ἰανουαρίου 1878. Οἱ Ρῶσσοι τότε κατέλαβον τὴν πόλιν τὴν ἑπομένην σχεδὸν ἀμαχητί, ἐκεῖθεν δὲ προήλασαν ταχέως πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἔφθασαν τὴν 30ην Ἰανουαρίου 1878 εἰς τὸν Ἅγιον Στέφανον, ὁπότε ἐξηναγκάσθη ἡ Τουρκία νὰ ὑπογράψῃ τὴν 31 Ἰαν. 1878 ἀνακωχήν, ἐπέχουσαν θέσιν προκαταρκτικῶν ὅρων εἰρήνης, καὶ τέλος νὰ ὑπογράψῃ τὴν 3ην Μαρτίου 1878 τὴν συνθήκην τοῦ Ἁγ.Στεφάνου.

* * *

Τριάκοντα πέντε ἔτη περίπου μετὰ τὸν τελευταῖον Ρωσο-τουρκικὸν πόλεμον ἡ Ἀδριανούπολις ἐγένετο πάλιν τὸ θέατρον πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων.

Κατὰ τὸν πρῶτον Βαλκανικὸν πόλεμον (1912—1913), μετὰ μακρὰν πολιορκίαν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων, συμμετέχοντος καὶ Σερβικοῦ στρατοῦ ἡ 'Αδριανούπολις ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Βουλγάρων τὴν 13)26 Μαρτίου 1913.

Κατὰ δὲ τὸν ἐπακολουθήσαντα πόλεμον τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Σερβίας ἐναντίον τῶν Βουλγάρων, προκληθέντα ἐκ τῆς ἐδαφικῆς βουλιμίας καὶ τῆς ἀδιαλλαξίας τῶν Βουλγάρων, οἱ Τοῦρκοι, ἐπωφελούμενοι τῆς ἀδυναμίας τῶν Βουλγάρων, ἀπέστειλαν στρατόν, ὅστις, προελάσας ταχέως, κατέλαβε τὴν 'Αδριανούπολιν τὴν 9)12 'Ιουνίου ἀμαχητί.

Μετὰ τὸν Παγκόσμιον πόλεμον (1914—1918) τὸ θέρος τοῦ 1920 ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς προελάσας ἐκ τῆς 'Ανατολικῆς Μακεδονίας ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Π. Ζυμβρακάκην ἔφθασε μέχρι τοῦ Καραγάτς, προαστείου τῆς 'Αδριανουπόλεως, τὸ ὁποῖον καὶ κατέλαβε καθὼς καὶ ὁλόκληρον τὴν δεξιὰν τοῦ Ἕβρου χώραν μέχρι τῶν ἐκβολῶν του σχεδὸν ἀμαχητί, καθ' ὅσον οἱ Τοῦρκοι ὑπὸ τὸν Ταγιὰρ εὑρισκόμενοι ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Ἕβρου, σχεδὸν δὲν ἐκινήθησαν. Ὅταν δὲ ὀλίγον βραδύτερον ἀπεφασίσθη καὶ τῆς 'Ανατολικῆς Θράκης ἡ κατοχὴ ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος, τὰ Ἑλληνικὰ στρατεύματα, διαβάντα τὸν Ἕβρον ἤρχισαν τὰς πρὸς κατάληψιν τῆς πόλεως 'Αδριονουπόλεως καὶ τῆς 'Ανατολικῆς Θράκης κινήσεις.

Τὴν νύκτα τῆς 10ης 'Ιουλίου τὰ Ἑλληνικὰ στρατεύματα ἤρχισαν προελαύνοντα, ζεύξαντα δὲ τὸν Ἕβρον καὶ διαβάντα αὐτὸν κατηυθύνθησαν πρὸς τὸ Οὐζοὺν-Κιοπροὺ (Μακρὰν Γέφυραν). Αἱ ἔναντι ἐχθρικαὶ δυνάμεις, μαθοῦσαι ὅτι τὰ Ἑλληνικὰ στρατεύματα (Μεραρχία Σμύρνης) προήλαυνον ἐπίσης ἐκ Ραιδεστοῦ-Χαριουπόλεως, ὑπεχώρησαν πρὸς βορρᾶν. Τοῦτο ἀντιληφθεῖσαι αἱ Ἑλληνικαὶ στρατιωτικαὶ δυνάμεις ἐνήργησαν ἐπιθετικὴν ἀναγνώρισιν καὶ κατέλαβον μέχρι τῆς πρωΐας ὁλόκληρον τὸ ὑπὸ τῶν ἐχθρικῶν δυνάμεων κατεχόμενον ἔδαφος κατόπιν μικρᾶς ἀντιστάσεως τῶν τουρκικῶν ὀπισθοφυλακῶν.

Καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν τῆς 11ης 'Ιουλίου ὁ ἐχθρὸς καταδιωκόμενος ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ὑπεχώρει, ἀπορρίπτων τὰ ὅπλα καὶ ἐν διαλύσει. Τὴν ἐπομένην 12ην 'Ιουλίου ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς εἰσῆλθεν εἰς τὴν 'Αδριανούπολιν ἐν μέσῳ ἀπεριγράπτου ἐνθουσιασμοῦ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐκδήλου χαρᾶς τῶν ἄλλων στοιχείων τοῦ πληθυσμοῦ.

'Εν τῷ μεταξὺ παρεσκευάζετο ἐν 'Αθήναις ἡ ἀποστολὴ τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν τῆς 'Αν. Θράκης, τὴν δὲ 20ην 'Ιουλίου εἶχεν ἀναχωρήσει ἐξ 'Αθηνῶν κατευθυνόμενος ἐκεῖ ὁ Ἕλλην Ὕπατος Ἁρμοστὴς 'Αντώνιος Σακτούρης μετὰ τῆς ἐκ πολιτικῶν ὑπαλλήλων ἀκολουθίας του.

Δυστυχῶς ὅμως, ἕνεκα τῆς καταστάσεως, τὴν ὁποίαν ἐδημιούργησεν ἡ μικρασιατικὴ καταστροφή, ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς ἠναγκάσθη νὰ ἐκκενώσῃ τὴν 'Αδριανούπολιν τὸ φθινόπωρον τοῦ 1922. (Τὴν 18ην 'Οκτωβρίου ἀνεχώρησε τὸ τελευταῖον τμῆμα τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ). Ὁλόκληρος τότε ὁ Ἑλληνικὸς πληθυσμὸς τῆς πόλεως, περὶ τὰς 30.000, ἐγκατέλιπεν αὐτὴν καὶ κατέφυγεν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὴν Δυτικὴν Θράκην, Μακεδονίαν καὶ κυρίως Ἑλλάδα, συναποκομίζων μέρος τῶν ἐκκλησιαστικῶν κειμηλίων αὐτοῦ καὶ χειρόγραφα τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Γυμνασίου.

* * *

'Απὸ ἐκκλησιαστικῆς ἀπόψεως, ἀπὸ τοῦ 451 ἡ 'Αδριανούπολις ἦτο ἕδρα Μητροπόλεως τῆς 'Επαρχίας Αἱμιμόντου, καταλαβοῦσα διαδοχικῶς τὴν 35ην, 31ην, 40ήν, 12ην καὶ 11ην θέσιν ἐν τῇ σειρᾷ τῆς κλίμακος τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου, τελευταίως δὲ τὴν 11ην θέσιν ἐν τῷ «Συνταγματίῳ» τῆς τάξεως τῶν θρόνων τῆς 'Ορθοδόξου 'Ανατολικῆς 'Εκκλησίας. Ὁ δὲ Μητροπολίτης αὐτῆς ἔφερε τὸν τίτλον τοῦ «Ὑπερτίμου καὶ 'Εξάρχου παντὸς Αἱμιμόντου», ἤτοι τοῦ ὄρους Αἵμου.

'Απὸ τοῦ 1923, κατόπιν τῆς μετανα-

στεύσεως τῶν κατοίκων αὐτῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἡ Μητρόπολις Ἀδριανουπόλεως κατηργήθη, τὸ δὲ ὑπόλοιπον ἐν Ἑλλάδι τμῆμα αὐτῆς ἀπετέλεσε προσωρινῶς μετὰ καὶ ἄλλων τὴν ἐπαρχίαν τῆς «Νέας Ὀρεστιάδος».

Πρῶτος αὐτῆς μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως Μητροπολίτης ἀναφέρεται ὁ ἀπό τοῦ 1443—1457 ποιμάνας αὐτὴν Γεράσιμος. Τελευταῖος δὲ ὁ Πολύκαρπος, μετατεθεὶς (12 Φεβρουαρίου 1931) εἰς τὸν θρόνον τῆς Μητροπόλεως Χίου. Ἔκτοτε ἡ Ἐπαρχία τοῦ Μητροπολίτου Ἀδριανουπόλεως παρέμεινεν ἄνευ τίτλου. (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, τόμ. V, σελ. 463, 486 καὶ 415.—Μητροπολίτου Σάρδεων Γερμανοῦ, Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι κτλ., εἰς «Θρᾳκικά», 1935, σελ. 89 καὶ ἑξῆς).

***

Ἡ Ἀδριανούπολις ἀκμάζουσα ἄλλοτε ἕνεκα τῆς στρατηγικῆς σπουδαιότητός της, ὡς κειμένη ἐπὶ τῆς ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Βελιγράδιον καὶ Κεντρικὴν Εὐρώπην στρατιωτικῆς λεγομένης ὁδοῦ τῶν Τούρκων, εἰς τὸ σημεῖον τῆς συγκεντρώσεως ὅλων τῶν στενωπῶν τοῦ Αἵμου, καθὼς καὶ ἐπὶ τῶν πρὸς τὸν Βόσπορον, τὸν Ἑλλήσποντον, τὴν Προποντίδα καὶ τῶν πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ Ἕβρου ἀγουσῶν ὁδῶν, ἤρχισε νὰ παρακμάζῃ ἀπὸ τοῦ τελευταίου Ρωσο-τουρκικοῦ πολέμου (1877—1878) καὶ ἐντεῦθεν, ὁπότε ἡ Θράκη περιωρίσθη εἰς τὸ ἥμισυ περίπου διὰ τῆς ἀποσπάσεως τῆς εἰς τὴν Βουλγαρίαν βραδύτερον προσαρτηθείσης ἐπαρχίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ Εὐρωπαϊκὴ διπλωματία ἔδωκε τὸ ὄνομα «Ἀνατολικὴ Ρωμυλία». (Βλ. Ὀργανικὸς Νόμος Ἀν. Ρωμ. μετάφρ. 1879).

Μετὰ δὲ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους ἡ σπουδαιότης τῆς Ἀδριανουπόλεως κατέπεσεν ἀκόμη περισσότερον, διότι πρὸς βορρᾶν αὐτῆς ἀπεκόπη ὁ νομὸς Ἀδριανουπόλεως, πρὸς δυσμὰς δὲ ἀπεσπάσθησαν ἀπ' αὐτοῦ δύο σαντζάκια (Διοικήσεις): τὸ τοῦ Δεδεαγὰτς (νῦν Ἀλεξανδρουπόλεως καὶ τὸ τῆς Γκιουμουλτζίνης ἢ Κομοτινῆς, τῶν ὁποίων τὸ μεγαλύτερον μέρος ἀποτελεῖ σήμερον τὴν Ἑλληνικὴν Δυτικὴν Θράκην.

Οὕτως, ἀπὸ τοῦ 1913 ἡ Ἀδριανούπολις κατήντησε ἄσημος πόλις μεθοριακῆς φρουρᾶς μὴ ἔχουσα πλέον οὔτε μεγάλην στρατηγικὴν σπουδαιότητα οὔτε οὐδεμίαν ἐμπορικὴν σημασίαν, ὡς μὴ δυναμένη νὰ ἐξυπηρετήσῃ οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ἐνδοχώραν.

Ἡ Ἑλληνικὴ Διοίκησις, ἂν καὶ ὀλιγοχρόνιος, ἀφῆκεν ἀρίστας ἐντυπώσεις, ἰδίως δὲ ὅσον ἀφορᾷ τὴν τήρησιν καὶ προστασίαν τῶν δικαίων τῶν μειονοτήτων. Ἐπὶ 52 βουλευτικῶν ἑδρῶν ἐξελέγησαν διὰ τὴν Τρίτην Ἐθνικὴν τῶν Ἑλλήνων Συνέλευσιν εἴκοσι Μουσουλμᾶνοι βουλευταί, εἷς Ἰσραηλίτης καὶ εἷς Ἀρμένιος. Ἀτυχῶς ὅμως τὰ ἀποτελέσματα τῆς μικρασιατικῆς καταστροφῆς ἤρχισαν νὰ γίνωνται αἰσθητά, ὁπότε Τουρκικαὶ καὶ Βουλγαρικαὶ συμμορίαι ἤρχισαν παρενοχλοῦσαι διηνεκῶς τὰς ἐν Θράκῃ Ἑλληνικὰς σνρατιωτικὰς δυνάμεις. Μετὰ τὴν ἐκκένωσιν τῶν Δαρδανελλίων ὑπὸ τῶν Συμμάχων καὶ τὴν ὁλοσχερῆ κατάρρευσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ μετώπου τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἡ κατάστασις ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Θράκῃ ἐπεδεινώθη ἀκόμη περισσότερον.

Τέλος διὰ τῆς στρατιωτικῆς συμβάσεως (ἀνακωχῆς τῶν Μουδανίων, 29 Σεπτεμβρίου 1922) συνεφωνήθη ἡ ἐκκένωσις τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης μέχρι τοῦ Ἕβρου ποταμοῦ, συντελεσθεῖσα ἐντὸς τῆς συμφωνηθείσης δεκαπενθημέρου προθεσμίας. Καὶ οὕτω ἡ Ἀδριανούπολις μετὰ τῆς Ἀν. Θράκης μετὰ ὀλιγοχρόνιον ἐλευθερίαν περιῆλθεν εἰς χεῖρας τοῦ παλαιοῦ αὐτῆς κατακτητοῦ.

***

Ἡ πόλις τῆς Ἀδριανουπόλεως ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο μέρη: τὸ κυρίως ἄστυ καὶ τὰ προάστεια. Καὶ τὸ μὲν ἄστυ, τὸ ὁποῖον περιεβάλλετο ἄλλοτε διὰ τείχους, κατηρειπωμένου ἤδη, κατῳκεῖτο κυρίως ὑπὸ Ἑλλήνων, τὰ δὲ προάστεια εἶναι τέσσαρα :

α') Τὸ Κιγὶκ ἢ Καΐκ, κατοικούμενον ἀποκλειστικῶς σχεδὸν ὑπὸ Τούρκων.

β') Γιλδιρίμ, ὀνομασθὲν οὕτω πιθανῶς ἀπὸ τοῦ σουλτάνου Βαγιαζήτ, τοῦ ἐπικληθέντος «Γιλδιρίμ» (=κεραυνός), μεταξὺ τοῦ Ἕβρου καὶ τοῦ Τούντζα, εἰς τὸ ὁποῖον ὑπερτέρει τὸ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον.

γ') Τὸ Κιρίς-χανέ, κατοικούμενον ὑπὸ Τούρκων, Ἑλλήνων (ἄλλοτε), Ἑβραίων, Ἀρμενίων καί τινων Βουλγάρων.

δ') Τὸ Ἄτ-παζάρ, ἐκτεινόμενον Β. Δ. καὶ Ν. Α. πρὸς τὸν Τούντζαν καὶ κατοικούμενον κυρίως ὑπὸ Τούρκων καὶ Ἀρμενίων.

Τέλος εἰς τὴν ἀντίπεραν τοῦ Ἕβρου κεῖται τὸ ὡραῖον προάστειον Καραγάτς, τὸ ἐπὶ Ἑλληνικῆς κατοχῆς μετονομασθὲν Ὀρεστιάς, θερινὸν ἐνδιαίτημα τῶν εὐπόρων Ἀδριανουπολιτῶν καὶ τῶν Εὐρωπαίων. Εἰς τὸ Καραγάτς, ἤδη ἀπὸ τοῦ XVII αἰῶνος ὑπῆρχον αἱ ἐπαύλεις τῶν ἐν Ἀδριανουπόλει ἐγκατεστημένων Εὐρωπαίων, καθὼς καὶ αἱ οἰκίαι τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ξένων δυνάμεων.

Ἔχει δὲ ἡ πόλις 7 γεφύρας, τῶν ὁποίων αἱ μὲν 5 εὑρίσκονται ἐπὶ τοῦ Τούντζα, αἱ δὲ δύο ἐπὶ τοῦ Ἕβρου. Ἡ μεγαλυτέρα τῶν ἐπὶ τοῦ Τούντζα ἐκτίσθη μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων κατάκτησιν τῆς πόλεως ὑπὸ τοῦ Ἕλληνος τὴν καταγωγὴν ἀρχιτέκτονος Γαζῆ-Μιχαήλ, τοῦ ὁποίου φέρει τὸ ὄνομα : Μιχὰλ-Κιοπρουσοῦ. Ἡ γέφυρα αὕτη ἑνώνει τὸ προάστειον Γιλδιρὶμ μετὰ τοῦ κυρίως ἄστεως. Ἔχει δὲ 758 μέτρα μῆκος καὶ πλάτος ὀκτώ.

Ἡ δευτέρα γέφυρα τοῦ Τούντζα, ἡ τοῦ σουλτάνου Βαγιαζὴτ τοῦ Α' τοῦ Βελῆ, ὑπὸ τοῦ ὁποίου, ὡς λέγεται, ἐκτίσθη, εὑρίσκεται μεταξὺ τοῦ φερωνύμου τζαμίου καὶ τῆς πόλεως. Ἡ τρίτη ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου Μουσταφᾶ τοῦ Γ' (1757—1779), ὀνομάζεται δὲ Σαρατσ-χανὲ-κιοπρουσοῦ (=ἡ Γέφυρα τῶν βυρσοδεψείων). Αἱ δύο ἄλλαι ἐκτίσθησαν ὑπὸ Μωάμεθ τοῦ Κατακτητοῦ.

Ἐκ δὲ τῶν ἐπὶ τοῦ Ἕβρου γεφυρῶν ἡ μεγαλυτέρα καὶ νεωτέρα, Γενῆ-Κιοπροῦ (=Νέα Γέφυρα) ἐκτίσθη τὸν παρελθόντα αἰῶνα ὑπὸ τῶν σουλτάνων Μαχμοὺτ τοῦ Β' (1785—1839) καὶ Μετζὶτ (1839—1861). Ἡ γέφυρα αὕτη, κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν κατοχὴν τῆς Ἀδριανουπόλεως, μετωνομάσθη : Γέφυρα Διαμάντη, ἀπὸ τοῦ κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἡρωϊκῶς πεσόντος λοχαγοῦ τῶν Εὐζώνων Διαμάντη. Ἡ δὲ ἄλλη εἶναι ἡ καλουμένη Ἐσκῆ-κιοπρουσοῦ (=Παλαιὰ Γέφυρα), κτισθεῖσα εἰς παλαιοτέρους χρόνους ὑπὸ πλουσίου Τούρκου, ὀνόματι : Ἐκμεκτσῆ-Ἀχμὲτ-Πασᾶ.

Περίφημα δὲ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς μωαμεθανικῆς τέχνης μνημεῖα ἐν Ἀδριανουπόλει εἶναι τὰ διάφορα τεμένη καὶ ἄλλα ἱδρύματα, ὅπως λουτρῶνες, παζάρια (μπιζιστένια) καὶ ἄλλα, κτισθέντα ἐν μέρει ἀπὸ ὑλικὸν ἀρχαίων ρωμαϊκῶν καὶ βυζαντινῶν οἰκοδομημάτων.

Ἐκ τῶν σωζομένων τζαμίων τὸ ὡραιότερον εἶναι τὸ ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου Σελὶμ τοῦ Β' κτισθὲν ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτέρου μέρους τῆς πόλεως, εἰς ἀνάμνησιν τῆς κατακτήσεως τῆς Κύπρου, ὑπὸ τοῦ περιφήμου ἀρχιτέκτονος Σινάν, ἕλληνος, καταγομένου, ὡς λέγεται, ἐκ χριστιανῶν τῆς Καππαδοκίας. Τὸ τζαμίον τοῦτο (Σελιμιὲ καλούμενον ἢ Σουλτὰν Σελὶμ τζαμισὴ) ἔχει τέσσαρας μιναρέδες μὲ τρεῖς ἐξώστας (σεριφέδες) ἕκαστον, μὴ ἔχοντας συγκοινωνίαν ἀναμεταξύ των. Ὁ κύριος αὐτοῦ θόλος στηρίζεται ἐπὶ κιόνων ἐκ πορφυρίτου λίθου, εἶναι δέ, ὡς λέγεται, κατὰ ἓξ μέτρα ὑψηλότερος τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας. Τὸ δάπεδόν του εἶναι ἐστρωμένον μὲ πολυτίμους τάπητας, ὁ δὲ ἄμβων αὐτοῦ (μιμπὲρ) ἐσκαλισμένος μὲ σπανίαν τέχνην.

Ἄλλο ἐπίσης μέγα τζαμίον εἶναι τὸ τοῦ Σουλτάνου Μουρὰτ τοῦ Β', τοῦ ὁποίου οἱ μιναρέδες, ὡς λέγουν οἱ Τοῦρκοι, εἶναι οἱ ὑψηλότεροι ὅλων τῶν τζαμίων τοῦ μουσουλμανικοῦ κόσμου. Τρίτον εἶναι τὸ Ἐσκῆ-τζαμὶ (=παλαιὸν τζαμίον), τὸ ὁποῖον ἤρχισε ἐπὶ Ἐμὶρ Σουλεϋμάν, υἱοῦ τοῦ Βαγιαζὶτ τοῦ Α'. καὶ ἀπεπερατώθη ἐπὶ

Σουλτὰν Μεχμὲτ τοῦ Α' τοῦ Τσελεμπῆ. Τέταρτον τέμενος εἶναι τὸ λεγόμενον νῦν Μουραδιέ, κτισθὲν ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου Μουρὰτ τοῦ Β'. Πλὴν τῶν μεγάλων τούτων τζαμίων ὑπάρχουν καὶ πολλὰ ἄλλα μικρότερα, περὶ τὰ 55, ὡς καὶ 26 μικρότεροι εὐκτήριοι οἶκοι (μετζίτ).

Ἐκ τῶν σουλτανικῶν ἀνακτόρων, τὰ ὁποῖα ἔκτισαν ἐν Ἀδριανουπόλει κατὰ καιροὺς οἱ διάφοροι Σουλτάνοι, τὰ πλεῖστα κατεστράφησαν πρὸ πολλοῦ. Σώζονται δύο τουρκικαὶ ἀγοραί, τῶν ὁποίων ἡ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ (Ἀλῆ- πασᾶ τσαρσισῆ) κεῖται εἰς τὸ μέσον περίπου τοῦ ἄστεως, ἔχει δὲ 216 μαγαζεῖα καὶ 6 πύλας. Ἡ δὲ ἄλλη Ἀραστὲ-τσαρσισῆ καλουμένη (τὸ ἀραστὲ εἶναι παλαιὰ τουρκικὴ λέξις σημαίνουσα ἀγορὰν καὶ εἰδικῶς στρατιωτικὴν ἀγοράν), ἔχει 124 μαγαζεῖα, τὰ πλεῖστα κατεστραμμένα. Τὰ λοιπὰ χρησιμεύουν σήμερον ὡς ὑποδηματοποιεῖα, κατασκευάζοντα τὰ ἐν Τουρκίᾳ λεγόμενα «καβάφικα». Ὑπάρχει καὶ τρίτη ἀγορὰ «Μπιζιστένι »καλουμένη, ὅπου εἶναι ἐγκατεστημένα παντὸς εἴδους παλαιοπωλεῖα.

* ΑΕΔΑΒΗ.—Φρούριον τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, τοῦ ὁποίου τὰ τείχη, κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. IV, 6 31) «πεπονθότα ἐπηνώρθωσεν» ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527-565).

* ΑΕΙΔΑΡΟΠΝΥΧΤΗΣ.— Τοποθεσία τις, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Ἰσαακίου τοῦ Κομνηνοῦ ἐν τῷ Τυπικῷ τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἱδρυθείσης Μονῆς Θεοτόκου τῆς Κοσμοσωτείρας μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1151—1152 παρὰ τὴν πόλιν Βήραν (νῦν Φερετζὶκ) οὐ μακρὰν τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ Ἕβρου. Κατὰ τὸν Μ. Γεδεὼν ἡ τοποθεσία αὕτη ἔκειτο κατὰ τὴν κοινῶς καλουμένην, «Βουλιαγμένη». Τοιαύτην ὅμως τοποθεσίαν δὲν ἠδυνήθημεν νὰ ἐξακριβώσωμεν παρὰ τὰς Φέρρας. Ἀλλ' οὔτε κἂν τὸ ὄνομα εἶναι γνωστὸν μεταξὺ τῶν κατοίκων τῆς κωμοπόλεως καὶ τῶν περιοίκων, ἐκτὸς ἂν πρόκειται περί τινος βαθυτάτου ἕλους, κειμένου πρὸς τὰ Δ. τῆς πόλεως, «Γαϊδαροπνίχτου» καλουμένου ὑπὸ τῶν κατοίκων, ὅπου πολλοὶ ἄνθρωποι καὶ ζῶα ἐπνίγησαν κατὰ καιρούς.

ΑΕΡΙΑ.—Ἀρχαῖον ὄνομα τῆς νήσου Θάσου (βλ. λέξ.).

ΑΕΤΙΟΣ (ΦΛΑΒΙΟΣ).—Ὁ Ἀέτιος, ὁ τελευταῖος στρατηλάτης τοῦ Δυτικοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους καὶ νικητὴς τοῦ τρομεροῦ Ἀττίλα, βασιλέως τῶν Οὔννων, ἐγεννήθη τὸ 395 μ.Χ. εἰς τὸ Δορύστολον (νῦν Σιλίστρια) τῆς Κάτω Μοισίας ἐν Θράκῃ, καθ' ἣν ἐποχὴν ἀπέθνησκεν ὁ Μέγας Θεοδόσιος, ἡ τελευταία μεγάλη μορφὴ τῆς Δυτικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Αὐτοκρατορίας,

Κατά τινας κατήγετο ἐκ Ρωμαίων πατρικίων, κατ' ἄλλους δὲ ἀπὸ Σκύθας ἐκρωμαϊσθέντας καὶ ὑπηρετοῦντας εἰς τὸ Ρωμαϊκὸν Κράτος. Ὡς πατήρ του ἀναφέρεται ὁ Γαυδέντιος (Gaudentius), ἐκ τῶν ἐπιφανῶν τῆς χώρας, μήτηρ του δὲ ρωμαία τις χριστιανή. Ὑπὸ τῶν κριτικῶν ὅμως θεωρεῖται μᾶλλον ὡς Σκύθης.

Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, τὴν Κάτω Μοισίαν, (νῦν Βουλγαρίαν) κατεῖχον οἱ Βησιγότθοι (ἤτοι Γότθοι τῆς Δύσεως), ὑπὸ τὸν περιβόητον βασιλέα αὐτῶν Ἀλάριχον, οἱ ὁποῖοι τότε κυρίως εἶχον ἔλθει εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ ρωμαϊκοῦ πολιτισμοῦ.

Τὰ παιδικά του ἔτη ὁ Ἀέτιος διῆλθεν ἐν τῇ Αὐλῇ τοῦ Ἀλαρίχου ὡς ὅμηρος, ἀνδρωθεὶς δὲ παρηκολούθησεν αὐτὸν εἰς τοὺς διαφόρους πολέμους του.

Ἐπὶ δεκαπενταετίαν παραμείνας μετὰ τοῦ Ἀλαρίχου καὶ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ καὶ ἀγωνισθεὶς εἰς Ἰλλυρίαν καὶ Ἰταλίαν, μετεστράφη αἴφνης πρὸς τοὺς Οὔννους, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ εἰκοσιπενταετίας περίπου εἶχον πλημμυρίσει τὴν Εὐρώπην, κατατρομάξαντες τὰ Σλαυϊκὰ καὶ Γοτθικὰ φῦλα τῆς Βορείου Εὐρώπης.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ὀνωρίου, βασιλέως τοῦ Δυτικοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους (395—443), ἐμφανίζεται ὁ Ἀέτιος ἐπὶ κεφαλῆς 60.000 ἀνδρῶν, κατὰ τὸ πλεῖστον Γότθων, ὡς ὑποστηρικτὴς τοῦ σφετεριστοῦ τοῦ θρόνου τῆς Δύσεως Ἰωάννου, γραμματέως καὶ εὐνοουμένου τοῦ ἀ-

ποθανόντος αὐτοκράτορος. 'Αλλ' ὅταν ἔφθασεν ὁ 'Αέτιος, ὁ 'Ιωάννης εἶχεν ἤδη ἀποθάνει ἀπὸ τριῶν περίπου μηνῶν, καὶ ἀπὸ ἐχθρὸς τοῦ Δυτικοῦ κράτους μεταβάλλεται εἰς φίλον καὶ ὑποστηρικτήν, μετὰ δὲ τοῦ στρατηγοῦ Βονιφατίου, διοικητοῦ τῆς 'Αφρικῆς, ἀποβαίνει ὁ ἕτερος τῶν στυλοβατῶν τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους, καὶ πρὸ πάντων τῆς Πλακιδίας, κόρης τοῦ Μεγάλου Θεοδοσίου, ἥτις ἐβασίλευεν ὡς ἐπίτροπος τοῦ ἀνηλίκου Οὐαλεντιανοῦ τοῦ Γ'.

Ζηλοτυπήσας ὅμως ὁ 'Αέτιος τὸν Βονιφάτιον διὰ τὰς ἐν 'Αφρικῇ κατὰ τῶν Βανδήλων ἐπιτυχίας του, διαβάλλει αὐτὸν ἐπὶ προδοσίᾳ. 'Αποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας ταύτης τοῦ 'Αετίου ὑπῆρξεν ἡ ἀπώλεια τῆς Βορείου 'Αφρικῆς διὰ τὴν Ρωμαϊκὴν Αὐτοκρατορίαν. 'Εν τῷ μεταξὺ ἡττηθεὶς ὁ Βονιφάτιος ὑπὸ τῶν Βανδήλων τῆς 'Αφρικῆς, ἔρχεται εἰς Ρώμην διὰ νὰ ἀπολογηθῇ.

'Αλλ' ἡ Πλακιδία. ἀναμιμνησκομένη τὰς ὑπηρεσίας τοῦ γενναίου στρατηγοῦ καὶ εὐσπλαγχνισθεῖσα αὐτόν, ὄχι μόνον ἀπέφυγε νὰ τὸν τιμωρήσῃ, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας τὸν ἐνίσχυσε κατὰ τοῦ 'Αετίου, ὅταν οὗτος φοβούμενος τὴν ἐπιρροὴν τοῦ Βονιφατίου ἐπὶ τῆς αὐτοκρατείρας κατήρχετο ἐκ Γαλατίας, τῆς ὁποίας ἦτο διοικητής, μετὰ πολυαρίθμου στρατοῦ.

Γενομένης τότε φονικωτάτης συγκρούσεως μεταξὺ τῶν δύο ἀντιπάλων, ἐνίκησε μὲν ὁ Βονιφάτιος, ἀλλ' ἐτραυματίσθη ἰδιοχείρως ὑπὸ τοῦ 'Αετίου καὶ ἐτράπη εἰς φυγὴν καταφυγὼν εἰς Ραβένναν, ὅπου μετ' ὀλίγον ἀπέθανε, ὁ δὲ 'Αέτιος κατέφυγεν εἰς τοὺς Οὕννους, μετὰ τῶν ὁποίων συνεδέετο διὰ παλαιᾶς φιλίας. Εἰς τὴν θέσιν τοῦ 'Αετίου διωρίσθη ὁ Σεβαστιανός, γαμβρὸς τοῦ Βονιφατίου.

'Εν τῷ μεταξὺ τούτῳ ὁ 'Αέτιος διαφυγὼν δολοφονικὴν κατ' αὐτοῦ ἀπόπειραν, ἐστρατολόγησε 60.000 Οὕννων καὶ ἐξηνάγκασε τὴν Πλακιδίαν τὸν μὲν Σεβαστιανὸν νὰ παύσῃ, αὐτὸν δὲ νὰ ἀποκαταστήσῃ εἰς τὸ πρότερον ἀξίωμά του τοῦ διοικητοῦ τῆς Γαλατίας. Οὕτως ὁ 'Αέτιος ἀπέβη σπουδαιότατον στήριγμα τοῦ Δυτικοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους.

'Απὸ τοῦ 440 μέχρι τοῦ 450 τρὶς ἐξελέγη ὕπατος Ρώμης διὰ βοῆς τοῦ λαοῦ, πρᾶγμα πρωτάκουστον δι' ἰδιώτην. Κατ' ὄνομα αὐτοκράτωρ ἦτο ὁ Οὐαλεντινιανὸς ὁ Γ' ἀνελθὼν ἐπὶ τοῦ θρόνου τὸ 425, κατ' οὐσίαν ὅμως ἐκυβέρνα ὁ 'Αέτιος, φέρων τὸν τίτλον τοῦ Δουκὸς τῶν Ρωμαίων τῆς Δύσεως. Αἱ πρεσβεῖαι τῶν ἐπαρχιῶν προσήρχοντο ὄχι πλέον πρὸς τὴν Αὐλὴν ἀλλὰ πρὸς αὐτόν.

Διεξαγαγὼν ἐπιτυχεῖς πολέμους ἐν Γαλατίᾳ πρὸς τοὺς Βουργουνδίους καὶ Γότθους ἐπανῆλθεν εἰς 'Ιταλίαν τὸ 440, ὅπου ἀπῴκισε μεγάλα στίφη βαρβάρων εἰς διαφόρους ἐπαρχίας τοῦ Δυτικοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους παρὰ τὴν Βαλεντίαν καὶ 'Ορλεάνην.

Μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης διετήρει φιλικὰς σχέσεις μετὰ τῶν Οὕννων, πρὸς τοὺς ὁποίους παρεχώρησε διὰ συνθήκης τὴν Παννονίαν, δώσας ὡς ὅμηρον τὸν υἱόν του Καρπίλον.

Ὅταν ὅμως ὁ 'Αέτιος ἠρνήθη εἰς τὸν 'Αττίλαν τὴν χεῖρα τῆς 'Ονωρίας, ἀδελφῆς τοῦ Οὐαλεντινιανοῦ τοῦ Γ' ὑποστηρίζων ἄλλον μνηστῆρα μικροῦ τινος θρόνου ἐν Γαλατίᾳ, ἐξοργισθεὶς ὁ 'Αττίλας διὰ τὴν ἀχαριστίαν τοῦ 'Αετίου ἐξεστράτευσε κατ' αὐτοῦ εἰς 'Ιταλίαν μετὰ πολυαρίθμου στρατοῦ. 'Ηναγκάσθη ὅμως ὑπὸ τοῦ 'Αετίου καὶ τῶν συμμάχων αὐτοῦ Γότθων νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν πολιορκίαν τῆς 'Ορλεάνης, μάχης δὲ γενομένης εἰς τὰ Καταλαννικὰ παιδία (νῦν Châlons-sur-Marne) κατετροπώθη ὁλοσχερῶς, καὶ οὕτω ἡ Δυτικὴ Εὐρώπη ἐσώθη ἀπὸ τοῦ φοβεροῦ κινδύνου τοῦ βαρβαρισμοῦ. Λέγεται ὅτι κατὰ τὴν μάχην ταύτην ἐφονεύθησαν περὶ τὰς 150.000 ἄνδρες ἐκ τῆς στρατιᾶς τοῦ 'Αττίλα.

Μετὰ τὴν περιφανῆ ταύτην νίκην ἐπιστρέψας ἐκ Γαλατίας ὁ 'Αέτιος, ἐμνήστευσε τὸν πρεσβύτερον υἱόν του Γαυδέντιον μὲ τὴν Εὐδοξίαν, θυγατέρα τοῦ Οὐαλεντινιανοῦ. 'Αλλ' οὗτος παρασυρθεὶς ὑπὸ τῶν διαβολῶν τοῦ Εὐνούχου 'Ηρα-

κλείου καὶ τοῦ πατρικίου Μαξίμου καὶ ἐπιθυμῶν συνάμα νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον, τοῦ ὁποίου τὸν ἐβάρυνε ἡ ὑπεροχή, τὸν προσεκάλεσε εἰς τὸ ἀνάκτορον τῆς Ραβέννης, ὅπου ἰδιοχείρως τὸν ἐφόνευσε τὴν 21 Σεπτεμβρίου τοῦ 454. Καὶ οὕτως ἐξέλιπε μία τῶν τελευταίων μεγάλων φυσιογνωμιῶν τοῦ ἐκπνέοντος Δυτικοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους.

ΑΕΤΟΣ.—Βυζαντινὴ πόλις τοῦ Θέματος Αἱμιμόντου, κειμένου ὄχι μακρὰν τῆς 'Αγχιάλου παρὰ τὸ Ρουσόκαστρον. Ἔλαβε δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο ἀπὸ τοῦ 'Αετοκάστρου, φρουρίου κειμένου εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Σερσὲμ Μπαΐρ καὶ τοῦ Χισὰρ-Μπαΐρ, ὁπόθεν φαίνεται ἡ πεδιὰς ὁλόκληρος ἀπὸ τοῦ Μικροῦ Αἵμου μέχρι τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ κόλπος τοῦ Πύργου.

Κειμένη ἐπὶ τῆς ἀπὸ Βυζαντίου εἰς Βουλγαρίαν ὁδοῦ, ὑπῆρξε τὸ θέατρον αἱματηροτάτων μαχῶν, καὶ διάφοροι κατακτηταὶ ἐκυριάρχησαν αὐτῆς. Τὸ 1334 κατελήφθη ὑπὸ τοῦ Τσάρου τῶν Βουλγάρων 'Ιωάννου-'Αλεξάνδρου, τὸ δὲ 1358 ἐκυρίευσεν αὐτὴν ὁ Σουλτάνος Μουρὰτ Α' μετὰ τῆς 'Απολλωνίας καὶ ἄλλων. Ἔκτοτε παρέμεινεν εἰς χεῖρας τῶν Τούρκων μέχρι τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Βουλγαρίας τὸ 1878 Τὸ 1829 κατὰ τὸν Ρωσο-Τουρκικὸν πόλεμον κατελήφθη ὑπὸ τῶν Ρωσικῶν στρατευμάτων κατόπιν σφοδροτάτης μάχης. Αἱ ὁδοὶ εἶχον καλυφθῆ ὑπὸ πτωμάτων, καὶ τοιαύτη ἐνεδίδετο δυσοσμία, ὥστε ὁ Ρωσικὸς στρατὸς προσεβλήθη ὑπὸ διαφόρων νόσων, αἱ ὁποῖαι κυριολεκτικῶς ἀπεδεκάτισαν αὐτὸν μέχρι τέλους τῆς ἐκστρατείας.

Τῆς κωμοπόλεως δεσπόζει τρίλοφον ὕψωμα ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς τοῦ ὁποίου πλευρᾶς ὑπῆρχε τὸ χωρίον Ρούμ-Κιοΐ, (= 'Ελληνικὸν χωρίον). 'Εκεῖ εἶχε συγκεντρωθῆ ὁ Ρωσικὸς στρατὸς καὶ τὸ Ρωσικὸν 'Επιτελεῖον μέχρι τῆς παραδόσεως τῆς 'Αδριανουπόλεως, 20 Αὐγούστου 1829. Παρὰ τὸ χωρίον τοῦτο ὑπάρχουν θερμοπηγαὶ γνωσταὶ ἀπὸ τῶν Ρωμαϊκῶν ἤδη χρόνων καὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα: Aquae Calidae, τὰς ὁποίας, (καθὼς ἀναφέρει ὁ Προκόπιος περὶ Κτισμ. III. 17) περιετείχισεν ὁ 'Ιουστινιανὸς (527-565) καὶ ἐπροίκισε διὰ λουτρώνων. «'Ενταῦθα οὖν πηγαὶ θερμῶν φύσιν ὑδάτων ἀναβλαστάνουσι... Τοῦτον δὲ τὸν χῶρον ἀτείχιστον ἐκ παλαιοῦ ὄντα... τειχήρει τοίνυν αὐτὸν ἐν τῷ παρόντι πεποιημένος 'Ιουστινιανὸς ὁ Βασιλεὺς ἀκίνδυνον διεπράξατο σφίσι τὴν ἄκεσιν εἶναι».

Τὴν γραφικότητα τῶν λουτρώνων τούτων καὶ τὸν πλοῦτον αὐτῶν ἐξυμνοῦν οἱ Βυζαντινοὶ συγγραφεῖς καὶ ὁ Βιλλεαρδουῖνος. Τῶν τελευταίων τούτων ἐρείπιά τινα σώζονται μέχρι σήμερον, τῶν δὲ τειχῶν οὐδὲν ἴχνος. Χάρις εἰς τὴν ἰαματικὴν αὐτῶν ἰδιότητα, ὅταν ὁ χαγάνος τῶν 'Αβάρων ἐπέδραμε τὴν Θράκην τὸ 583 καὶ κατέστρεψε τὸν 'Αετὸν καὶ τὰ περίχωρα, ἐφείσθη μόνον τῶν λουτρῶν, διότι, ὅπως ἀναφέρει Θεοφύλακτος ὁ Σιμοκάττης, συνετέλεσαν εἰς τὴν θεραπείαν τῶν γυναικῶν του. (Ἴδε καὶ 'Αγχίαλος).

Οἱ Τοῦρκοι καὶ οἱ Βούλγαροι ὀνομάζουν αὐτὴν 'Αϊντός. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ XIX αἰῶνος, ἡ πόλις κατῳκεῖτο ὑπὸ Τούρκων, 'Ελλήνων καὶ ὀλίγων Βουλγάρων. Μετὰ τὸν Ρωσο-Τουρκικὸν ὅμως πόλεμον τοῦ 1829, τῶν κατοίκων αὐτῆς μεταναστευσάντων εἰς τὴν Ρωσίαν καὶ Ρουμανίαν, ἡ πόλις ἔχασε τὸν ἑλληνικὸν αὐτῆς χαρακτῆρα, κατοικεῖται δὲ σήμερον σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου ὑπὸ Βουλγάρων.

'Ο 'Αετὸς εἶναι σήμερον μία τῶν ἀνθηροτάτων κωμοπόλεων τῆς Βουλγαρίας, ἀριθμοῦσα περὶ τὰς 6—7000 κατοίκους καὶ ὑπάγεται εἰς τὸν Νομὸν τοῦ Πύργου. Παρ' αὐτὸν δὲ διέρχεται ἡ ἀπὸ Πύργου, εἰς Τύρνοβον καὶ Σόφιαν σιδηροδρομικὴ γραμμή.

ΑΖΕΤΑ (Ἄζετα).—Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων τῆς Θράκης ἐν Δαρδανίᾳ, τὰ ὁποῖα ἀνεκαίνισεν ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανὸς (527—565), ἵνα ἐξασφαλίσῃ τὴν χώραν ἀπὸ τῶν ἀπὸ βορρᾶ ἐπιδρομῶν. (Προκοπίου, περὶ Κτισμ. IV. 4.).

ΑΘΗΝΙΩΝ.—Ζωγράφος ἐκ Μαρωνείας τῆς Θράκης, μαθητὴς τοῦ ἄλλως Κορινθίου ζωγράφου Γλαυκίωνος, ἀκμάσας πι-

θανῶς κατὰ τὸ δεύτερον ἥμισυ τοῦ IV π.χ. αἰῶνος. 'Επαινῶν αὐτὸν ὁ Πλίνιος, (XXXV, 40, 9) λέγει ὅτι, ἐὰν δὲν ἀπέθνησκε νέος, οὐδεὶς θὰ ἐξισοῦτο πρὸς αὐτόν. Μάλιστα ἀναφέρει καὶ ἔργα αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ τῆς 'Ελευσῖνος, τὸν 'Αχιλλέα φοροῦντα παρθένου ἐνδύματα καὶ ἀνακαλυπτόμενον ὑπὸ τοῦ 'Οδυσσέως, ἱππέα, ὁδηγοῦντα ἵππον κ.τ.λ.

ΑΘΗΝΟΔΩΡΟΣ.—Σοφιστὴς ἐξ Αἴνου τῆς Θράκης, ἀντίτεχνος τοῦ Πολυδεύκους, ζήσας ἐν 'Αθήναις ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Κομμόδου (180-192 μ.Χ.). 'Απέθανε νέος. 'Ο Φιλόστρατος λέγει περὶ αὐτοῦ :« 'Αθηνόδωρος δ' ὁ σοφιστὴς τὸ μὲν εἰς πατέρα ἧκον ἐπιφανέστατος ἦν τῶν κατὰ τὴν Αἶνον, τὸ δὲ εἰς διδασκάλους καὶ παίδευσιν φανερώτατος τοῦ ἑλληνικοῦ. 'Αριστοκλέους μὲν γὰρ ἤκουσε καὶ Χρήστου... ῞Οθεν ἐπ' ἀμφοῖν ἐκρίθη τὴν γλῶσσαν ἀττικίζων τε κἀκ περιβολῆς ἑρμηνεύων» (Βίοι σοφιστῶν, Β 14).

ΑΘΡΥΣ·—Ποταμὸς τῆς Βορείου Θράκης, ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ 'Ηροδότου (IV, 49). Οὗτος πηγάζων ἐκ τοῦ Αἵμου, καὶ διερχόμενος τὴν χώραν τῶν Κροβύζων, ἐξέβαλεν εἰς τὸν ῎Ιστρον ποταμὸν (Δούναβιν). Ταὐτίζεται δὲ μὲ τὸν 'Ιάτερον τῶν ἀρχαίων τῆς Κάτω Μοισίας, ἐκβάλλοντα παρὰ τὰς Νόβας (Novae) τὴν νῦν Σίστοβα, πόλιν τῆς Βουλγαρίας. Σήμερον καλεῖται Γιάντρας.

*ΑΘΥΠΑΡΗΝΟΣ (ΣΑΒΑΖΙΟΣ).—Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ Σαβαζίου Διὸς (βλ. λ.) λατρευομένου ὑπὸ τῶν Θρακῶν, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας πολλαχοῦ τῆς Θράκης (Θρακικὰ 1934, σελ. 51).

ΑΘΥΡΑΣ.—Πόλις καὶ ποταμὸς τῆς Θράκης μεταξὺ Σηλυβρίας καὶ Βυζαντίου. 'Η πόλις ἔκειτο 30 μίλια περίπου πρὸς Δ. τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀπέναντι τῆς Καλλικρατείας παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ὁμωνύμου ποταμοῦ, κειμένου κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. III, 11, 4) εἰς γεωγρ. πλάτ. 42°, 55′ καὶ ἀν. μῆκ. 55′, 30, καὶ ἐκβάλλοντος εἰς τὴν λιμνοθάλασσαν Μπουγιοὺκ-Τσεκμετζέ.

'Ο Στράβων (VII, 331, 56) λέγει περὶ τοῦ ποταμοῦ 'Αθύρα : «Μετὰ Σηλυβρίαν, 'Αθύρας ἐστὶ ποταμὸς καὶ Βαθυνίας», 'Εκ τῶν δύο ποταμῶν ὁ μὲν Βαθυνίας ἐκβάλλει εἰς τὴν λιμνοθάλασσαν, τῆς ὁποίας τὸ στόμιον εὑρίσκεται παρὰ τὸ Ρήγιον (Κιουτσοὺκ Τσεκμετζέ,) ἀπέχων τῆς Κωνσταντινουπόλεως 12 περίπου χιλιόμετρα. 'Ο δὲ 'Αθύρας, νῦν Καρὰ-Σοῦ ἢ Μέλας ποταμός, εἰς τὴν λιμνοθάλασσαν Μπουγιοὺκ-Τσεκμετζέ. Κατὰ τὸν Μελέτιον ὁ 'Αθύρας κοινῶς καλεῖται καὶ Γλυκὸ Νερό. (Γεωγρ. τόμ. Γ., σελ. 53). Τὰς λιμνοθαλάσσας ταύτας ὁ Κριτόβουλος ὀνομάζει κόλπους. «Τὰς γεφύρας τὰς ἐν κόλποις 'Αθύρα καὶ Ρηγίου».

Κατὰ τὸν Στέφανον Βυζάντιον, ὁ 'Αθύρας ἦτο ἐπίνειον καὶ ποταμὸς περὶ τὸ Βυζάντιον. ῎Εστι δὲ καὶ κόλπος 'Αθύρας. 'Ο Πομπώνιος Μέλας (Β. 24) ὀνομάζει αὐτὸν 'Ατύραν (Atyra). ὁ δὲ Πλίνιος (IV 47) Πυθάραν. 'Ο 'Αγαθίας, συγγραφεὺς τοῦ ἕκτου μ.Χ. αἰῶνος ἀναφέρει τὰ ἑξῆς: «Παραρρεῖ δὲ αὐτὴν (δηλαδὴ τὴν κώμην Μελαντιάδα) 'Αθύρας ποταμός, ὅτι δὴ ὀλίγον τι προελθὼν καὶ εἰς ἄνεμον κακίαν (δηλ. Β.Α. ἄνεμον), ἠρέμα ἐκκλίνας, εἰς τὴν Προποντίδα τὸν ροῦν ἀπερεύγεται. ῞Οθεν δὴ τὸ πρὸς τὴν ἀκτὴν καὶ τὰς ἐκβολὰς παρατεταμένον ἐπίνειον τὴν ἐκείνου φέρεται προσηγορίαν». (V, 14). 'Ο δὲ Μιχ. 'Ατταλειώτης (σελ. 84) ὀνομάζει αὐτὸν ῎Αθυρον. (Πρβλ. Σκαρλάτου Βυζαντίου, Κωνσταντινούπολις, Τομ. Α'. σελ. 318).

***

Κειμένη ἡ κωμόπολις τοῦ 'Αθύρα εἰς τὰ πρόθυρα τοῦ Βυζαντίου ἐπὶ τῆς 'Εγνατίας ὁδοῦ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀμυντικοῦ μετώπου αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γραμμῆς Δέρκων—Μετρῶν ἐκέκτητο μεγάλην στρατιωτικὴν σημασίαν. Διὰ τοῦτο ἐνωρίτατα εἶχεν ὀχυρωθῆ δι' ἰσχυροτάτου τείχους. 'Ο Παλλάδιος (ἐν Βίῳ Χρυσοστόμου, σελ. 32) ἀναφέρει αὐτὴν ὡς «Φρούριον τῆς Θράκης, παραθαλάσσιον». 'Ολίγον δὲ κατωτέρω (σελ. 32), ὀνομάζει αὐτὴν κατὰ πληθυντικὸν ἀριθμόν : Τὰ ῎Αθυρα. 'Ο Προκόπιος (Περὶ Κτισμ. IV, 8) ἀναφέρει ὅτι ἐτείχισεν αὐ-

τὴν ὁ Ἰουστινιανὸς δι' ὀχυρωτάτων τειχῶν, τῶν ὁποίων οὐδὲν ἴχνος περιεσώθη μέχρις ἡμῶν, καθὼς καὶ οὐδὲν τῶν Βυζαντινῶν οἰκοδομημάτων. Ἐπίσης καὶ ὁ Καντακουζηνὸς (Τόμ. Γ', σελ. 320) ἀναφέρει αὐτὴν «ὡς κώμην τετειχισμένην». Ἵνα μὴ διακόπτεται δὲ ἡ συγκοινωνία κατὰ τὸν χειμῶνα ἕνεκα τῶν πλημμυρῶν τοῦ ποταμοῦ Ἀθύρα, κατεσκευάσθη ἀπὸ τοῦ Ἀθύρα μέχρι τῆς γειτονικῆς πόλεως τοῦ Ρηγίου, στερεωτάτη ἐξ ὀγκολίθων ὁδός.

Ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ Μικροῦ (408—450), ὅταν ὁ Ἀττίλας ἐπέδραμε τὴν Θράκην ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Οὔννων, ἔφθασε μέχρι τοῦ φρουρίου τοῦ Ἀθύρα, ἀλλ' ἠναγκάσθη νὰ ὑποχωρήσῃ. (Θεοφάνους Ἱστορ. Τόμ, Α', σελ. 296). Πολὺ ἀργότερον ὁ Κροῦμος, ἐπιδραμὼν τὴν Θράκην, τὸ 812 ἔφθασε μέχρι τῶν προαστείων τοῦ Βυζαντίου ὁπότε, ὅπως διηγεῖται Συμεὼν ὁ Μάγιστρος (σελ. 65), «κατέστρεψεν τὸ ἐκεῖ κάστρον (δηλ. τοῦ Ἀθύρα) καὶ τὴν γέφυραν παράξενον οὖσαν καὶ πάνυ ὀχυρωτάτην». Πολὺ δὲ βραδύτερον τὸ 1345 ὑπέκυψεν ὁ Ἀθύρας εἰς τὰ δεινὰ τῆς ἐξ ἐφόδου ἁλώσεως, ὅπως αἱ γειτονικαὶ πόλεις : Δημοκράνεια καὶ Ἐμπυρίτης. (Καντακουζηνοῦ, Τόμ. Β', σελ. 499 καὶ 518).

Τοῦ Ἀθύρα σώζονται ἐλάχισται ἐπιγραφαὶ τῶν ἀρχαίων χρόνων. Παρὰ τῷ Dumont (in loc. cit σελ. 366) ἀναφέρεται ἐπιγραφή τις, ἐν τῇ ὁποίᾳ μνημονεύεται Αὐρηλία τις Βουλκία τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων.

Παρὰ τὸν Ἀθύραν σώζεται μέχρι σήμερον λιθίνη μεγάλη γέφυρα, στηριζομένη ἐπὶ πολλῶν ἀψίδων. Ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται ὅτι εἶναι ἔργον Βυζαντινῶν χρόνων. Ἀλλ' ἐπισταμένη ἐξέτασις καὶ ἐπιγραφή τις ἐντετειχεισμένη ἐπὶ τῆς γεφύρας μᾶς πληροφορεῖ ὅτι εἶναι ἔργον μεταγενεστέρων χρόνων, κτισθεῖσα ὑπὸ Σολεϋμὰν τοῦ Μεγαλοπρεποῦς (1520—1566) Ὁ Μελέτιος ἀναφέρει τὰ ἑξῆς σχετικὰ (τόμ. Γ', σελ. 61) : «Αἱ γέφυραι, ὁποὺ εὑρίσκονται εἰς τὸν Ἀθύραν καὶ τὸ Ρήγιον, ὑπὸ τοῦ Ρηγίου πρῶτον ἦτο ξυλίνη, ὥσπερ καὶ τοῦ Ἀθύρα. Εἶτα ὁ Ἰουστινιανὸς τὴν ἔκαμε μὲ λίθους ἔχουσαν καμάραν».

***

Ὑπὸ ἐκκλησιαστικὴν ἔποψιν ὁ Ἀθύρας, ἀπὸ τῶν χρόνων ἤδη Λέοντος τοῦ Σοφοῦ (886—912) ἦτο ἕδρα ἐπισκόπου, κατέχουσα τὴν 17ην σειρὰν τῶν ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Ἡρακλείας ὑπαγομένων Ἐπισκοπῶν (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Τόμ. V σελ. 476). Κατὰ τὸ 1369 ἀναφέρεται ὁ Ἐπίσκοπος Ἀθύρα Διονύσιος, προβιβασθεὶς εἰς τὴν Μητρόπολιν Αἴνου. Ἐπίσης ἀναφέρεται ἐπίσκοπος Ἀθύρα καὶ κατὰ τὸ 1387, ἀλλ' ἄγνωστον τὸ ὄνομά του. Μέχρι δὲ τῆς καθαιρέσεως τοῦ Πατριάρχου Ἰωάσαφ τοῦ Μεγαλοπρεποῦς τὸ 1565 ἀναφέρεται ἡ Ἐπισκοπὴ Ἀθύρων. Ἔκτοτε ἀναφέρεται ἡ Ἐπισκοπὴ Ἀθύρων ἡνωμένη μετὰ τῶν Μετρῶν ὑπὸ τὸν τίτλον : Ἐπίσκοπος Ἀθύρων καὶ Μετρῶν. Ὡς τοιοῦτος δὲ πρῶτος μνημονεύεται ὁ Προκόπιος, ὅστις φαίνεται ὑπογεγραμμένος εἰς τὴν πρᾶξιν τῆς καθαιρέσεως τοῦ Ἰωάσαφ (Μ. Γεδεών). Περὶ τῶν ἐπισκόπων Ἀθύρα καὶ Μετρῶν ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ 1810, σελ. 20—22 καὶ 30—31).

Ἐπὶ τινος μολυβδοβούλλου τοῦ δεκάτου αἰῶνος σώζεται τὸ ὄνομα ἐπισκόπου τινός, Ὀρέστου καλουμένου, «ἐλέῳ Θεοῦ Ἐπισκόπου». (Mordmann, Μολυβδόβουλλα τῆς Δύσεως, ἤγουν τῆς Εὐρώπης, ἐν τῷ Παραρτήματι τοῦ Φιλ. Συλ. Κων)πόλεως τοῦ XIII τόμου, σελ. 92).

Ἐκ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἀθύρα οἱ Σταυροφόροι ἀφήρεσαν τὴν θήκην καὶ τὸ σῶμα τῆς Ἁγίας Ἑλένης, τῆς ἐπιλεγομένης τοῦ Ἀθύρα. Ἐπίσης καὶ τεμάχια τῆς ἐκεῖ φυλασσομένης κάρας τοῦ Ἁγίου Βίκτωρος κατὰ τὰ ἔτη 1206 καὶ 1212.

***

Ἡ ἄλλοτε πολυάνθρωπος καὶ πλουσία κωμόπολις τοῦ Ἀθύρα, σήμερον εἶναι μικρὰ καὶ ἀφανὴς πολίχνη, κατοικουμένη ὑπὸ Ὀθωμανῶν. Οὐδὲν μνημεῖον ἐκ τοῦ παρελθόντος αὐτῆς μεγαλείου τῶν Βυζαντινῶν χρόνων περιεσώθη μέχρις ἡμῶν, πλὴν πολλῶν καὶ μεγάλων μολυβδοσκεπῶν

ξενοδοχείων (κοινῶς χάνια) τῶν τουρκικῶν χρόνων, ὅπου ἐξενίζοντο οἱ διάφοροι καὶ πολυάριθμοι διαβάται.

Τὸ τουρκικὸν ὄνομα Μπουγιοὺκ Τσεκμετζὲς διὰ τὸν 'Αθύραν καὶ Κιουτσοὺκ Τσεκμετζὲς διὰ τὸ Ρήγιον ἐδόθη ὑπὸ τῶν Τούρκων διὰ τὸν ἑξῆς λόγον : Αἱ λιμνοθάλασσαι αὗται εἶναι πλουσιώτατα ἰχθυοτροφεῖα (νταλιάνια) συγκοινωνοῦσαι μετὰ τῆς θαλάσσης δι' ἑνὸς μόνον ῥύακος. Κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ῥύακος τούτου ὑπάρχει μέγα ξύλινον δικτυωτὸν διάφραγμα διὰ τοῦ ὁποίου εἰσέρχονται καὶ ἐξέρχονται ἀκωλύτως οἱ μικροὶ ἰχθῦς. Κατὰ τὴν ἄνοιξιν, ὅτε οἱ ἰχθῦς ἀνέρχονται ἐκ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους εἰς τὴν Προποντίδα καὶ τὸν Εὔξεινον Πόντον, αἴρεται τὸ διάφραγμα τοῦτο καὶ εἰσέρχονται εἰς τὰς λιμνοθαλάσσας οἱ ἰχθῦς, ἰδίως δὲ οἱ ὀνομαστοὶ κέφαλοι. Καθ' ὅλον τὸ θέρος αἱ λίμναι κλείονται διὰ τοῦ διαφράγματος τούτου καὶ οἱ ἰχθῦς πληθύνονται καὶ τρέφονται εἰς αὐτάς. Λήγοντος τοῦ φθινοπώρου, αἴρεται τὸ διάφραγμα, ἐνῷ δὲ οἱ ἰχθῦς ἐξέρχονται, ἁλιεύονται κατὰ τὴν ἔξοδον αὐτῶν. 'Εκ τοῦ διαφράγματος τούτου, τὸ ὁποῖον τουρκιστὶ καλεῖται «Τσεκμετζέ», ἤτοι συρτάριον, ἔλαβον τὴν ἐπωνυμίαν «Τσεκμετζέδες», αἱ λιμνοθάλασσαι τοῦ 'Αθύρα καὶ τοῦ Ρηγίου, καθὼς καὶ αἱ ὁμώνυμοι κωμοπόλεις. ('Αλεξ. Πασπάτη, Τὰ Δυτικὰ Προάστεια τοῦ Βοσπόρου, ἐν τῷ 'Ελλ. Φιλ. Συλλ. Κων)πόλεως 1877—78, σελ. 36—37).

*ΑΘΥΣ.—Ὄνομα κύριον θρακο-ελληνικόν, γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς (Θρακικά. 1935, σελ. 156 καὶ 1936 σελ. 198).

ΑΘΩΣ.—Ὄρος τῆς ἀνατολικωτέρας τῶν τριῶν χερσονήσων τῆς Χαλκιδικῆς, τῆς 'Ακτῆς, ἥτις ὡσαύτως καλεῖται καὶ χερσόνησος τοῦ Ἄθω. 'Ο 'Ηρόδοτος περιγράφων τὸν Ἄθω (VII, 22) λέγει : «Ὄρος ὀνομαστὸν εἰς θάλασσαν κατῆκον, οἰκημένον ὑπὸ ἀνθρώπων. Τῇδε τελευτᾷ εἰς τὴν ἤπειρον τὸ ὄρος χερσονοειδές τέ ἐστι καὶ ἰσθμὸς ἕως δώδεκα σταδίων». Κατὰ τοὺς ἀρχαίους ὁ Ἄθως ἔλαβε τὴν ἐπωνυμίαν ἀπὸ τοῦ γίγαντος Ἄθω, ὅστις ὁρμώμενος ἐκ Θράκης ἔρριψε κατὰ τοῦ Ποσειδῶνος πελώριον βράχον, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐσχηματίσθη τὸ ὄρος τοῦτο, ἀποκόψας αὐτὸ ἐκ τῆς Καναστραίας ἄκρας τῆς χερσονήσου Παλλήνης κατὰ τοῦ γίγαντος Ἄθω ἢ 'Αθωέως, τὸν ὁποῖον κατεπλάκωσεν, ὁ δὲ βράχος οὗτος ἀπετέλεσε τὸν Ἄθωνα. Εἰς πολὺ δὲ μεταγενεστέραν ἐποχήν, ὁπότε ἐκτίσθησαν ἐπ' αὐτοῦ αἱ ἱεραὶ Μοναί, ἔλαβε τὸ ὄνομα Ἅγιον Ὄρος, ὑπὸ δὲ τῶν ξένων Monte Santo. 'Η ὁμώνυμος χερσόνησος ἢ 'Ακτή, μολονότι ὀρεινὴ καὶ δασώδης, καὶ κατὰ πολὺ ὑστεροῦσα τῶν δύο ἄλλων χερσονήσων τῆς Χαλκιδικῆς, τῆς Παλλήνης (νῦν Κασσάνδρας) καὶ τῆς Σιθωνίας (νῦν Λόγγου) ἐνωρίτατα κατῳκήθη ὑπὸ Θρακικῶν φύλων κατελθόντων ἐκ βορρᾶ διὰ τῆς Μακεδονίας. Πρῶτοι κάτοικοι αὐτῆς φέρονται οἱ μυθικοὶ γίγαντες, μετὰ δὲ τὴν καταστροφὴν αὐτῶν οἱ Δικτυεῖς, κατόπιν δὲ οἱ Πελασγοί. Μετ' αὐτούς, ἀπὸ τῶν ἀρχῶν ἤδη τοῦ ἑβδόμου π.Χ. αἰῶνος, ἵδρυσαν ἐπ' αὐτῆς ἀποικίας οἱ 'Ερετριεῖς, ἰδίως δὲ οἱ Χαλκιδεῖς, ἐκ τῶν ὁποίων καὶ ἡ μεγάλη χερσόνησος Χαλκιδικὴ ἐπωνομάσθη. Τὸ πλεῖστον ὅμως τῶν ἀποικιῶν οἱ κάτοικοι κατὰ τὸν Θουκυδίδην (IV, 109) ἦσαν Πελασγοὶ ἐκ τῆς Λήμνου ἐγκατασταθέντες ἐνωρίτατα εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ἄθω : «Τὸ δὲ πλεῖστον Πελασγικὸν τῶν καὶ Λῆμνόν ποτε καὶ 'Αθήνας Τυρσηνῶν οἰκησάντων».

Τὸ μῆκος τῆς ὀροσειρᾶς τοῦ Ἄθω εἶναι 45 περίπου χιλιόμετρα, ἡ δὲ ὑψηλοτέρα κορυφὴ αὐτοῦ ἀνέρχεται εἰς 1936 μέτρα, εἶναι δὲ τὸ ὑψηλότερον ὄρος καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ Αἰγαίου Πελάγους. 'Η κορυφή του εἶναι πάντοτε χιονοσκεπής. 'Ο δὲ Στράβων (VII, 331, 33 καὶ 35) λέγει περὶ αὐτοῦ ὅτι εἶναι τόσον ὑψηλόν, ὥστε οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ βλέπουν τὸν ἥλιον ἀνατέλλοντα τρεῖς ὥρας πρὸ τῶν κατοικούντων τὰ παράλια αὐτοῦ : «Ἔστι δὲ ὁ Ἄθων ὄρος μαστοειδές, ὀξύτατον, ὑψηλότατον, οὗ οἱ τὴν κορυφὴν οἰκοῦντες ὁρῶσι τὸν ἥλιον ἀνατέλλοντα πρὸ ὡρῶν τριῶν τῆς ἐν τῇ

παραλίᾳ ἀνατολῆς». Μάλιστα, κατὰ τὸν Πλίνιον (Β, 3, 7), τόσον ὑψηλὸς εἶναι ὁ Ἄθως, ὥστε ἡ σκιά του φθάνει μέχρι τῆς Λήμνου κατὰ τὸ θερινὸν ἡλιοστάσιον (21 Ἰουνίου). Πολὺ δὲ πρὸ τοῦ Πλινίου, ὁ Σοφοκλῆς εἰς τὰς «Λημνίας» του, δρᾶμα ἀπολεσθὲν ἐξέφρασε τὴν παρατήρησιν ταύτην, λέγων: Ἄθως σκιάζει νῶτα Λημνίας βοός. (Πρβλ. Πλουτάρχου, περὶ τοῦ ἐμφ. προσ. τῷ κύκλῳ τῆς Σελήνης, Α, 2, 6. Μελετίου, Γεωγρ. Τόμ. Β΄, σελ. 457). Τὴν ἀλήθειαν τῆς μαρτυρίας ταύτης ἐπεχείρησε νὰ ἐξετάσῃ ὁ Ἰησουΐτης Ἄγγελος Λορεδάνος, ὅστις τὸ 1685 (2 Ἀπριλίου), ἐπεσκέφθη ἐπὶ τούτῳ τὴν Λῆμνον. Πράγματι δὲ ἀναφέρει, ὅτι κατὰ τὴν δυτικὴν παραλίαν τῆς νήσου, κατὰ τὰς δύο ἑπομένας ἡμέρας 3 καὶ 4 Ἀπριλίου, ὁ ἥλιος $^3/_4$ τῆς ὥρας πρὸ τῆς δύσεως ἐκρύπτετο κατὰ τὸ ἥμισυ ὄπισθεν τῆς κορυφῆς τοῦ Ἄθω, $^1/_4$ δὲ μετὰ ταῦτα, ὅτε ἦτο ἀφανὴς ὄπισθεν τῆς βορείας ἄκρας τοῦ ὄρους, σκιὰ λίαν καταφανὴς ἐκάλυπτε τὴν παραλίαν τῆς Λήμνου καὶ τὴν παρακειμένην θάλασσαν. Τὴν παρατήρησιν ταύτην τοῦ Λορεδάνου ἐπεβεβαίωσεν ὁ Riccioli, καταλήξας εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι πράγματι ἡ σκιὰ τοῦ Ἄθω φθάνει μέχρι τῆς Λήμνου. Ἐπίσης τὰ αὐτὰ ἐπιβεβαιοῖ καὶ ὁ Kästner τὸ 1795, ὁ κόμης Choiseul-Gouffier, ὁ ἀστρονόμος Delambre καὶ τέλος ὁ καθηγητὴς τῆς Μαθηματικῆς Γεωγραφίας ἐν Μονάχῳ S. Günther. (Α. Μοσχίδου ἡ Λῆμνος, σελ. 31 καὶ ἑξῆς).

Τὸ σχῆμα τῆς κορυφῆς τοῦ Ἄθωνος εἶναι μαστοειδές, ἀναφέρεται δὲ ὅτι ὁ ἀρχιτέκτων Στασικράτης ἐσκέφθη νὰ μετατρέψῃ εἰς ἀνδριάντα, παριστάνοντα τὸν Μ. Ἀλέξανδρον, κρατοῦντα διὰ τῆς δεξιᾶς τὸν κόσμον, διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς νὰ ἐκβάλουν τὰ ὕδατα ποταμοῦ τινος.

Ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ ὑπάρχει σήμεμερον μικρά τις ἐκκλησία τῆς Μεταμορφώσεως, ἀνακαινισθεῖσα ὑπὸ τοῦ μονάσαντος κατὰ τὸ ἔτος 1889 Πατριάρχου Ἰωακεὶμ τοῦ Γ΄. Ὁ τροῦλλος αὐτῆς καὶ ὁ ἐπ' αὐτοῦ σταυρὸς εἶναι τὸ ὕψιστον σημεῖον τοῦ Ἄθω. Ἑνοῦται δὲ μετὰ τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου διά τινος στενῆς λωρίδος, πλάτους δύο χιλιομέτρων περίπου, τὴν ὁποίαν, ὡς γνωστόν, ἐπεχείρησε κατὰ τὸ 481 π.Χ. νὰ μεταβάλῃ ὁ Ξέρξης εἰς διώρυγα πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ ἀκρωτηρίου Νυμφαίου (Ἁγίου Γεωργίου), ὅπου κατὰ τὸ 493 π.Χ. ὁ ὑπὸ τὸν Μαρδόνιον στόλος ὑπέστη μεγάλην καταστροφὴν ἕνεκα τρικυμίας· Τὴν μαρτυρίαν ταύτην τοῦ Ἡροδότου (VII, 23), τὴν ὁποίαν ἐπιβεβαιοῦν ὁ Θουκυδίδης (IV, 109), ὁ Στράβων (VII, 331, 35) καὶ ἄλλοι, ἠθέλησαν νὰ διαμφισβητήσουν οἱ νεώτεροι. Ἀλλὰ μελέται καὶ ἔρευναι ἐπὶ τόπου, ὅπου φαίνονται τὰ ἴχνη τῆς διώρυγος καὶ ὀνομάζονται «Πρόβλακας», ἰδίως δὲ ὑπὸ τοῦ Ἄγγλου ἀρχαιολόγου Leake (Travels in North Greece, III, 142 καὶ ἑξῆς), περὶ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ἐπεβεβαίωσαν τὴν μαρτυρίαν τοῦ πατρὸς τῆς ἱστορίας.

***

Ἡ χερσόνησος τοῦ Ἄθω ἢ Ἀκτῆς, ὡς ἐκ τῆς γεωλογικῆς διαθέσεως τοῦ ἐδάφους αὐτῆς, εἶναι ὀρεινὴ καὶ δασώδης. Μεγάλους ποταμοὺς δὲν ἔχει. Ἔχει ὅμως βαθυτάτας χαράδρας καὶ ὁρμητικοὺς χειμάρρους, οἱ ὁποῖοι, κατερχόμενοι σχεδὸν καθέτως, καταλήγουν εἰς στενὰς κοιλάδας καταλλήλους διὰ καλλιέργειαν. Ἐν γένει ἡ Ἀκτὴ εἶναι κατάφυτος, ἔχουσα δάση καὶ μαγευτικὰ τοπεῖα, ὅπου ἁμιλλῶνται τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως. Ὁ ἱστάμενος ἐπὶ τῆς ράχεως τοῦ Ἄθωνος βλέπει ἑκατέρωθεν τὴν θάλασσαν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ εἰς ἀπόστασιν μόλις 2—3 χιλιομέτρων.

Διὰ τοῦτο προσείλκυσε διαφόρους ἀποίκους, οἱ ὁποῖοι ἵδρυσαν ἐπ' αὐτῆς περὶ τὰς δέκα πόλεις, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα εἶναι: Σάνη, Θύσσος, Κλεωναί, Ἀκράθως ἢ Ἀκρόθωοι, Δῖον, Παλαιώριον, Ὀλόφυξος, Χαραδρίαι. Ἔκειντο δὲ ὅλαι ἀνὰ τὴν παραλίαν ἢ ὀλίγον τι μακρὰν τῆς θαλάσσης.

Μολονότι ὁ Ἄθως εὑρίσκεται ἐν Μακεδονίᾳ, περιελάβομεν αὐτὸν ἐν Θράκῃ,

καθ' ὅσον κατὰ τὴν ἀρχαιότητα καὶ τὰς διαφόρους ἐποχὰς ἡ Θράκη εἶχε διάφορον ἔκτασιν, τὰ δὲ γεωγραφικά της ὅρια ἦσαν πολὺ μεγαλύτερα τῶν σημερινῶν. Κατὰ τοὺς πρὸ τοῦ Ἡροδότου συγγραφεῖς ὑπὸ τὸ ὄνομα Θράκη περιελαμβάνετο τὸ τέταρτον περίπου τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου. Κατὰ τὸν Ὅμηρον, τὰ ὅρια τῆς Θράκης πρὸς νότον ἦσαν ὁ Πηνειὸς τῆς Θεσσαλίας καὶ τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος, πρὸς ἀνατολὰς ὁ ἀγάρροος (=ὁρμητικὸς) Ἑλλήσποντος (Ἰλιάδ. Β, 845). Κατὰ τὸν Ὅμηρον λοιπὸν ὁ Ἄθως ἢ Ἀθόως ἐκ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁποίου ἡ Ἥρα κατήρχετο ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἔκειτο ἐν Θράκῃ. (Ἰλιάδ. Ξ. 225—229).

«Ἥρη δ' ἀΐξασα, λίπεν ῥίον Ὀλύμποιο | Πιερίην δ' ἐπιβᾶσα καὶ Ἠμαθίαν ἐρατεινὴν | σεύατ' ἐφ' ἱπποπόλων Θρηΐκων ὄρεα νιφόεντα, | ἀκροτάτας κορυφάς, οὐδὲ χθόνα μάρπτε ποδοῖιν | ἐξ Ἀθόω δ' ἐπὶ πόντου ἐβήσετο κυμαίνοντα. |

* ΑΘΩΣΑ.—Ὁ Πτολεμαῖος (Γεωργ. III, 12. 9) τοὺς Ἀκροθώους ὀνομάζει καὶ Ἄθωσαν. Ἀλλ' ἡ Ἄθωσα αὕτη κεῖται οὐχὶ ἐπὶ τῆς Β. Α. πλευρᾶς τοῦ Ἄθω, ὅπου οἱ Ἀκρόθωοι, ἀλλ' ἐπὶ τῶν μεσημβρινῶν κλιτύων τοῦ ὄρους, ἄνω τῶν κελλίων τῆς Κερασιᾶς, ὅπου ἀνευρέθησαν τὰ ἐρείπια αὐτῆς. (Μ. Χρυσοχόου, Ἄθως—Ἀκτὴ—Ἅγιον Ὄρος, ἐν τῇ Ἐπετηρίδι τοῦ Φιλολ. Συλλ. Παρνασσός, ἔτος VI, 1902, σελ. 150). (βλ. λέξ. Ἀκράθως).

* ΑΙΑ—Πηγή τις ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου (Ἰλιάδ. Β, 850) παρὰ τὴν Ἀμυδῶνα, τῆς ὁποίας τὰ ὕδατα ἐχύνοντο εἰς τὸν Ἀξιὸν ποταμόν. (βλ. λέξ. Ἀμυδών).

* ΑΙΑΝΤΕΙΟΝ.—Ἀρχαῖον ὄνομα τῆς Ἀργυρουπόλεως τῶν Βυζαντινῶν, κειμένης ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου πρὸς Β. τοῦ Τόπ-Χανέ, λαβὸν τὸ ὄνομα ἀπὸ Αἴαντος τοῦ Τελαμῶνος. (Βλ. Ἀργυρόπολις). Τὴν θέσιν αὐτῆς κατέχει ἡ νῦν ἐν Κωνσταντινουπόλει συνοικία Φουντουκλῆ ἢ Φιντικλῆ.

ΑΙΓΙΑΛΟΣ.—Ἀρχαία πόλις τῆς Θράκης παρὰ τὸν Στρυμόνα ποταμὸν ἀναφερομένη ὑπὸ Στεφάνου Βυζαντίου: «Ἔστι καὶ Θράκης Αἰγιαλὸς παρὰ τῷ Στρυμόνι, ὡς Ἑκαταῖος, ἀλλ' ἄγνωστόν που κειμένη». Ἐν δὲ τῇ λέξει Μακεδονίᾳ ἀναφέρει χωρίον τι τοῦ Κλειδήμου ἐκ τοῦ πρώτου βιβλίου τῆς Ἀτθίδος αὐτοῦ λέγων: «Καὶ ἐξῳκίσθησαν ὑπὲρ τὸν Αἰγιαλόν, ἄνω τῆς καλουμένης Μακετίας».

ΑΙΓΙΣΣΟΣ ἢ ΑΙΓΥΨΟΣ.— Ἀρχαία πόλις τῆς Κάτω Μοισίας, κειμένη ἐπὶ τοῦ νοτιωτέρου στομίου τοῦ Ἴστρου (Δουνάβεως). Κατὰ τὸν Ὀβίδιον, ἡ Αἴγισσὸς ἢ Αἴγυψὸς ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Αἰγυψοῦ, τοῦ ἐκ Κασπίας καὶ ἦτο μία τῶν πλουσιωτάτων καὶ ἀνθηροτάτων πόλεων κατὰ τοὺς ρωμαϊκοὺς χρόνους:

Stat vetus urbs, ripae vicina binominis [Istri
Mœnibus ut positu vix adeunda loci
Carpius Aegypsus, de se, si credimus [ipsis
Condidit; et proprio nomine dixit opus.
(Epist. ex Ponto, βιβλ. Α, 8, 11—14)

Παρ' αὐτὴν εἶχε γεφυρώσει ὁ Δαρεῖος τὸν Ἴστρον κατὰ τὴν ἐναντίον τῶν Σκυθῶν ἐκστρατείαν αὐτοῦ τὸ 513 π.Χ.

Ἐπὶ τῶν βυζαντικῶν χρόνων ὠχυρώθη ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ (527—565) καὶ ἦτο κατὰ τὸν Ἱεροκλέα μία τῶν 15 πόλεων τῆς ἐπαρχίας Σκυθίας (νῦν Δοβρουτσᾶς). (Προκοπίου, Περὶ Κτισμ. IV, 7, Ἱεροκλέους, Συνέκδημος, 637, 14. Πρβλ. Κ. Πορφυρογεννήτου, Περὶ Θεμάτων, Β', 47, 16). Σήμερον ἐπὶ τῶν ἐρειπίων αὐτῆς κεῖται ἡ Ρουμανικὴ πόλις Τοῦλτσα. (Πρβλ. M. Mesnier, in loc. cit.).

ΑΙΓΟΣ ΠΟΤΑΜΟΙ.—Διὰ πρώτην φορὰν ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου (IX, 119), ὅτε ὁ πατὴρ τοῦ Περικλέους Ξάνθιππος πολεμῶν κατὰ τῶν Περσῶν ἀπηλευθέρου μετὰ τὴν ἐν Μυκάλῃ περιφανῆ ναυμαχίαν τὸ 479 π.Χ. τὰς ὑπὸ τὸν Περσικὸν ζυγὸν Ἑλληνικὰς πόλεις τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου καὶ τῆς Προποντίδος. Ἔκειτο δὲ κατὰ τὸν Στράβωνα (VII, 331, 56) ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Θρακικοῦ Ἑλλησπόντου, μεταξὺ Καλλιπόλεως πρὸς

βορρὰν καὶ Σηστοῦ πρὸς νότον, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἀπεῖχε 280 στάδια, ἀπέναντι τῆς Λαμψάκου.

Κατά τινας δὲν ὑπῆρξε πόλις φέρουσα τὸ ὄνομα Αἰγὸς Ποταμοί, ἀλλὰ μόνον ποταμός. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι τὸ ὄνομα τῆς πόλεως δὲν ἀναφέρεται ὑπὸ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων πρὸ τοῦ 405 π.Χ. Ἐπίσης δὲν μνημονεύεται εἰς τοὺς φορολογικοὺς καταλόγους τῶν Ἑλληνοταμιῶν. Ἀλλ' ἐκ τοῦ χωρίου τοῦ Στράβωνος. ὅστις ἀναφέρει αὐτὴν ὡς πολίχνην κατεστραμμένην, ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ πόλις ὑπῆρξε καὶ πρὸ τοῦ 405. π.Χ.

Ἐπίσης ἀναφέρεται ὑπὸ πολλῶν συγγραφέων ὅτι ὀλίγα ἔτη μετὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους τὸ 465 π. Χ. κατέπεσε πελώριος λίθος ἐξ οὐρανοῦ προφανῶς ἀερόλιθός τις, τὸν ὁποῖον εἶδον οἱ κάτοικοί της καὶ τὸν ὁποῖον ἐδείκνυον ἀργότερον εἰς τοὺς ξένους. Μάλιστα ὁ Πλούταρχος ἀναφέρει ὅτι ἐσώζετο ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του καὶ ὅτι οἱ Χερσονησῖται μεγάλως ἐτίμων καὶ ἐσέβοντο αὐτόν. (Λυσάνδρου βίος 12).

Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην διέτριβεν ἐν Λαμψάκῳ ὁ φιλόσοφος Ἀναξαγόρας ὁ Κλαζομένιος, ὅστις, μαθὼν τὰ κατὰ τὴν πτῶσιν τοῦ λίθου, ἔδωκε τὴν ἐξήγησιν τῆς πτώσεως αὐτοῦ εἰς τὸ «Περὶ φύσεως» ἔργον αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον δυστυχῶς ἀπωλέσθη [1].

Ἐπὶ πλέον τὰ σωζόμενα αὐτῆς νομίσματα, ἀπεικονίζοντα κεφαλὴν αἰγός, εἶναι προγενέστερα τῆς ἐποχῆς ταύτης, καὶ μαρτυροῦν περὶ τῆς ἀρχαιότητος αὐτῆς. Ἐπίσης σώζονται νομίσματα αὐτῆς ἀρχαιότερα τῶν χρόνων τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, ἐκ τῶν ὁποίων καταφαίνεται ὅτι ἡ πόλις ἤκμαζε περὶ τὰ μέσα τοῦ τετάρτου π.Χ. αἰῶνος. (Head—Σβορώνου, Ἱστορία τῶν νομισμάτων, Τόμ. Α', σελ. 327).

Ἀπέβη ὅμως γνωστὴ καὶ περιώνυμος ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἱστορίᾳ, διότι ἐκεῖ παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ κατὰ τὸν μῆνα Αὔγουστον τοῦ 405 π. Χ. ὁ Λύσανδρος συνέτριψε τὴν ναυτικὴν δύναμιν τῶν Ἀθηναίων καὶ ἔληξεν οὕτως ὁ πείσμων καὶ καταστρεπτικὸς ἐμφύλιος πόλεμος μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων, ὁ γνωστὸς ἐν τῇ ἱστορίᾳ ὑπὸ τὸ ὄνομα Πελοποννησιακὸς πόλεμος.

Κατὰ τὸν πρῶτον μ.Χ. αἰῶνα, ἡ πόλις τόσον εἶχε καταπέσει καὶ τόσον ἀφανὴς ἐγένετο, ὥστε ὁ Πλίνιος (Hist Naf., IV, 11, 18), μολονότι ἀριθμεῖ ὅλας τὰς πόλεις τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου, δὲν ἀναφέρει κἂν αὐτήν.

Κατὰ τὸν πέμπτον μ.Χ. αἰῶνα ἀνέλαβε καὶ πάλιν, καταλεγομένη μεταξὺ τῶν σημαντικωτέρων πόλεων τῆς χερσονήσου, ὡς ἀναφέρει Στέφανος ὁ Βυζάντιος. Ὡς πληροφορούμεθα δὲ παρὰ τοῦ Καντακουζηνοῦ (Ἱστορία, Τόμ. Β', σελ. 475), ἡ πόλις ὑπῆρχε κατὰ τὸν δέκατον τέταρτον αἰῶνα.

Κατὰ τὸν Χάμμερ (Ἱστορία τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, μετάφρ. Γαλλικὴ ὑπὸ ὑπὸ J. Hellert, τόμ. Α', σελ. 218 ἐν ὑποσημειώσει), ὅταν κατελήφθη ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐκαλεῖτο Nebotos ἢ Bontos καὶ ἦτο φρούριον ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, ὄχι μακρὰν τῆς Καλλιπόλεως.

***

Κατὰ τὸν Ματθαῖον Παρανίκαν [1], ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῶν Αἰγὸς Ποταμῶν, κεῖται ἡ κωμόπολις Γαλατᾶς, κατ' ἄλλους δὲ τὸ χωρίον Μπαχράμ-κιοϊ. Ὁ Γ. Κωνσταντινίδης Αἰγοποταμίτης, ὅστις ἐπὶ τόπου ἐμελέτησε τὸ ζήτημα, ἰσχυρίζεται ὅτι ἐπὶ τῶν ἐρειπίων αὐτῶν κεῖται σήμερον τὸ χωρίον Τσαλίκια, παρὰ τὸν Γαλατᾶν, ὅπου ἀνευρέθησσν νομίσματα φέροντα τὴν ἐπιγραφήν: ΑΙΓΟΣ ΠΟΤΑΜΟΙ, τεμάχια ὀπτῆς γῆς, λάρνακες καὶ ἄλλα [2].

---

1) Πρβλ. Τζέτζην, Β, 892. Ὁ δέ γε Κλαζομένιος πάλιν Ἀναξαγόρας ἐξ οὐρανοῦ πέφηνε λίθους κατενεχθῆναι ἐν ποταμοῖς τοῖς ἐν Αἰγός, Θράκης δὲ τοῦτο πόλις.

1. Ἐν τῷ Περιοδικῷ τοῦ Ἑλλην. Φιλολογ. Συλλόγου Κων)πόλεως, Τόμ. Β'. σελ. 231.

2. Γ. Κωνσταντινίδου, Αἰγοποταμίτου, Μελέτη Ἱστορικὴ καὶ Γεωγραφικὴ περὶ τῶν Αἰγὸς Ποταμῶν, Ἀθῆναι, 1895.

Ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς κατοχῆς τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, ἡ ἐπὶ τῆς ἐξελληνίσεως Ἐπιτροπὴ τῶν τουρκικῶν καὶ ξένων ὀνομάτων, προετίμησε τὴν γνώμην τοῦ Παρανίκα καὶ διεφύλαξε τὸ μεταγενέστερον ὄνομα Γαλατᾶς, μὴ ἀπέχων καὶ πολὺ τῆς πραγματικῆς τοποθεσίας. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸν ὁμώνυμον ποταμόν, οὗτος ἐξέβαλλεν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, ὀλίγα χιλιόμετρα μακρὰν τῆς Σηστοῦ, ἀκριβῶς ἀπέναντι τῆς Λαμψάκου. Ὑπὸ τῶν περιοίκων γενικῶς ἐκαλεῖτο Ποτάμι, ὑπὸ δὲ τῶν Τούρκων Καραλοβὰ-ντερὲ ἢ Καρὰ-Οὐβᾶσοῦ. (Αὐτόθι σελ. 12). Διοικητικῶς ὑπήγετο εἰς τὴν ὑποδιοίκησιν Καλλιπόλεως *τοῦ ὁμωνύμου Νομοῦ, πρὸ δὲ τῆς ἐκκενώ*σεως τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης ἠρίθμει 782 κατοίκους.

ΑΙΖΙΚΗ.— Ὀνομασία μέρους τῆς Θράκης ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Ἑκαταίου (παρὰ Στεφάνῳ Βυζαντίῳ), ἀλλ' ἀγνώστου ταυτότητος.

*ΑΙΘΡΙΑ.—Ἀρχαῖον ὄνομα τῆς νήσου Θάσου (βλ. λέξ.)

*ΑΙΜΑΤΗΡΑ.—Χίλια περίπου βήματα μακρὰν τῆς Καλλικρατείας ἐπὶ τῆς βασιλικῆς ὁδοῦ ἔκειτο κρήνη τις, φέρουσα τὸ ὄνομα Αἱματηρά, τουρκιστὶ Κανλὶ-Τσεσμὲ (=Κρήνη αἵματος) ἕνεκα τῆς πρὸ πολλοῦ χρόνου γενομένης ἐκεῖ σφαγῆς διαβατῶν τινων.

Παρὰ τὴν κρήνην ταύτην ἀνευρέθησαν βυζαντιναὶ πλίνθοι καὶ τεμάχια λύχνων ὑαλίνων. Πολὺ πιθανῶς ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων νὰ ἦτο ἁγίασμά τι. (Πρβλ. Ἀλ. Πασπάτη, Τὰ Θρακικὰ Προάστεια τοῦ Βοσπόρου, ἐν τῷ Φιλ. Συλλ. Κων) πόλεως, Τόμ. XII, σελ. 36).

ΑΙΜΟΝ (τὸ).—Ὄνομα τοῦ ὄρους Αἵμου κατ' οὐδέτερον γένος (βλ. λέξ.) παρὰ Στεφάνῳ τῷ Βυζαντίῳ: «Αἷμος ὄρος· λέγεται καὶ οὐδετέρως, ὡς πολλοί».

ΑΙΜΟΝΙΟΝ.—Ἀκρωτήριον τῆς Δ. παραλίας τοῦ Εὐξείνου Πόντου γνωστὸν σήμερον ὑπὸ τὸ τουρκικὸν ὄνομα Ἐμινὲμπουρνοῦ, κατὰ παραφθορὰν προφανῶς τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀνόματος, εἰς βόρ. πλάτ. 42°,43' καὶ ἀνατ. μῆκος 27°, 56'. Ἀποτελεῖ τὴν ἄκραν τοῦ ὄρους Αἵμου, συνάμα δὲ τὸν βόρειον βραχίονα τοῦ κόλπου Πύργου. Ἀπέχει δὲ ἀπὸ μὲν τῆς Μεσημβρίας 14 μίλια, τῆς Βάρνας 29 καὶ τοῦ ἀκρωτηρίου Καλιάκρα (Ecrené) 47.

Παρὰ τὸ Αἱμόνιον ἀκρωτήριον καὶ δυτικῶς αὐτοῦ ἔκειτο κατὰ τὸν Στράβωνα (VII, 319) τὸ πόλισμα «Ναύλοχος, Μεσημβριανῶν πολίχνιον» (βλ. λ. Ναύλοχος).

ΑΙΜΟΣ.—Τὸ μεγαλύτερον ὄρος τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου, ἐκτεινόμενον ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς καὶ χωρίζον τὴν Βουλγαρίαν ἀπὸ τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας, τουρκιστὶ ὀνομάζεται Μπαλκάν, ἤτοι ὄρος, ἀπὸ τοῦ τουρκικοῦ δὲ τούτου *ὀνόματος ὁλόκληρος* ἡ Ἑλληνικὴ ἢ Ἰλλυρικὴ χερσόνησος κακῶς ἐπωνομάσθη ὑπὸ τῶν νεωτέρων Βαλκανικὴ Χερσόνησος, ὄνομα ὑπὸ τὸ ὁποῖον διεθνῶς εἶναι μᾶλλον γνωστή. Βουλγαριστὶ ὀνομάζεται Στάρα-Πλανίνα, δηλαδὴ Παλαιὸν ὄρος.

Κατὰ τὴν μυθολογίαν ὠνομάσθη Αἷμος ἀπὸ τοῦ Αἵμου, υἱοῦ τοῦ Βορέου καὶ τῆς Ὠρειθυίας, θυγατρὸς τοῦ Ἐρεχθέως. Κατά τινας ὁ Αἷμος ἦτο σύζυγος τῆς νύμφης Ροδόπης, ἐκ τῆς ὁποίας ἐγέννησε τὸν Ἕβρον, κατ' ἄλλους δὲ ἀδελφὸς τῆς Ροδόπης, καὶ ὅτι ἕνεκα τῶν ἀθεμίτων σχέσεων μεταξὺ τῶν δύο ἀδελφῶν ὀργισθεὶς ὁ Ζεύς, μετεμόρφωσεν αὐτοὺς εἰς τὰ ὁμώνυμα ὄρη: τὸν Αἷμον καὶ τὴν Ροδόπην.

* * *

Ὁ Αἷμος γεωγραφικῶς ἀποτελεῖ τμῆμα τοῦ μεγάλου ὀρεινοῦ τόξου, τὸ ὁποῖον, ἀρχόμενον ἀπὸ τῶν βορειο-ανατολικῶν Ἄλπεων, σχηματίζει τὰ Καρπάθια καὶ τὰς Τρανσυλβανικὰς Ἄλπεις. Τὸ τόξον τοῦτο, διακοπτόμενον ὑπὸ τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ, περὶ τὰς Σιδηρᾶς Πύλας (Ντεμὶρ-Καπού), συνεχίζεται πρὸς νότον μέχρι τοῦ Τιμόκ, παραποτάμου τοῦ Δουνάβεως, ἐκβάλλοντος παρὰ τὸ Βιδίνιον, ὅπου τὰ μεταξὺ Σερβίας καὶ Βουλγαρίας σύνορα. Περιγράφουσα τὸν Αἷμον ἡ βασιλόπαις Ἄννα ἡ Κομνηνὴ (βιβλ. XIV, 8), λέγει: «Ὁ δ' Αἷμος ὄρος ἐστὶ μακρότατον κατὰ γραμμὴν παράλληλον τῆς Ροδόπῃ, κείμενον

Ἄρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου τὸ ὄρος καὶ μικρὸν παραμεῖβον τοὺς καταρράκτας μέχρις αὐτῶν τῶν Ἰλλυρικῶν διήκει. Οἶμαι δ' ὅτι καὶ διακοπτόμενον τῷ Ἀδριατικῷ πελάγει πάλιν εἰς ἀντίπεραν ἤπειρον ἀναλαμβάνει καὶ μέχρι αὐτῶν Ἑρκυνίων δρυμῶν τελευτᾷ».

Ἀπὸ τοῦ Τιμὸκ ἄρχεται κυρίως ἡ ὀροσειρὰ τοῦ Αἵμου, ἡ ὁποία, καμπτομένη τοξοειδῶς, διευθύνεται πρὸςἀνατολὰς καὶ καταλήγει εἰς ἀπόκρημνον ἀκτὴν ὕψους 60 μέτρων, τὸ Αἱμόνιον ἀκρωτήριον (νῦν Ἐμινέ).

Τὰ πετρώματα τοῦ Αἵμου ἀντιπροσωπεύουν ὅλας τὰς γεωλογικὰς περιόδους, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων μέχρι τῶν νεωτάτων, καὶ ἐκπροσωποῦν ὅλας τὰς πετρογραφικὰς φάσεις αὐτῶν. Ἡ σημερινὴ δὲ αὐτοῦ κατάστασις εἶναι συνέπεια τῆς τεκτονικῆς διασκευῆς καὶ τῆς ἐπιδράσεως τῶν ἐξωτερικῶν μορφολογικῶν παραγόντων.

Γεωγραφικῶς ὁ Αἶμος διαιρεῖται εἰς τρία τμήματα:

α) Τὸν Δυτικὸν Αἶμον, ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ Τιμὸκ καὶ καταλήγοντα εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἴσκερ (τοῦ Οἴσκου τῶν ἀρχαίων).

β) Τὸν Κεντρικὸν ἢ ὑψηλὸν Αἶμον μέχρι τῆς Σιδηρᾶς Πύλης ἢ τῶν Στενῶν τῆς Σηλύμνου, καὶ

γ) Τὸν Ἀνατολικὸν Αἶμον.

Τὸ μῆκος του ἀνέρχεται εἰς 600 χιλ., τὸ μέσον δὲ πλάτος αὐτοῦ εἰς 80 χλμ. Τοῦ Κεντρικοῦ Αἵμου τὸ μῆκος ἀνέρχεται εἰς 260 χλμ., τὸ δὲ Μικροῦ Αἵμου, ἀπὸ τῆς Σιδηρᾶς Πύλης μέχρι τοῦ Αἱμονίου ἀκρωτηρίου, εἰς 155 χλμ. τὸ δὲ πλάτος εἰς 60 χλμ. Εἶναι λίαν βατός, τὰ δὲ στενά του φθάνουν εἰς ὕψος 446 μέτρα.

Τὸ ὕψος τῆς ὑψηλοτέρας αὐτοῦ κορυφῆς εἶναι τὸ Γιουμρούκ-Τσὰλ ἢ κορυφὴ τοῦ Φερδινάνδου, 2.374 μέτρων ὕψους παρὰ τὰς πηγὰς τοῦ Τόνσου, παραποτάμου τοῦ Ἕβρου, κατὰ πολὺ ὑπολειπόμενον τοῦ Ὀλύμπου (2855 μέτρα), τοῦ Παρνασσοῦ (2459 μέτρα) καὶ ἄλλων. Τὰ στενὰ τῆς Σίπκας, γνωστότατα ἀπὸ τοῦ Ρωσσοτουρκικοῦ πολέμου τοῦ 1878, ἀνέρχονται εἰς ὕψος 1333 μέτρα.

Ὁ Στράβων περιγράφων τὸν Αἶμον (VII, 113), λέγει: «Πρὸς μὲν οὖν τῷ Πόντῳ τὸ Αἶμον ἔστιν ὄρος, μέγιστον τῶν ταύτῃ καὶ ὑψηλότατον, μέσην πως διαιροῦν τὴν Θράκην, ἀφ' οὗ φησὶ Πολύβιος ἀμφοτέρας καθορᾶσθαι τὰς θαλάσσας, οὐκ ἀληθῆ λέγων. Καὶ γὰρ τὸ διάστημα μέγα τὸ πρὸς Ἀδρίαν καὶ τὰ ἐπισκοποῦντα πολλά». Ἡ πληροφορία αὕτη τοῦ Πολυβίου ἐλέγχεται ἤδη ἀνακριβὴς ὑπὸ τοῦ Στράβωνος.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸ ὕψος τοῦ Αἵμου, συγκρίνων τοῦτο πρὸς τὸ ὕψος τῶν Ἄλπεων λέγει ὅτι, ἵνα ἀνέλθῃ τις ἐπὶ τῆς κορυφῆς του, ἀπαιτεῖ πορείαν σχεδὸν μιᾶς ἡμέρας, ἐνῷ διὰ τὰς Ἄλπεις, οὔτε πέντε ἡμέραι ἐπαρκοῦν. «Καὶ φησὶ ὅτι τούτων (δηλαδὴ: τοῦ Αἵμου, τῆς Ροδόπης καὶ τοῦ Δούνακος) μὲν ἕκαστον μικροῦ δεῖν αὐθημερὸν εὐζώνοις ἀναβῆναι δυνατόν, αὐθημερὸν δὲ καὶ παρελθεῖν, τὰς δι' Ἄλπεις οὐδ' ἂν πεμπταῖος ἀναβαίῃ τις« (IV 209).

* * *

Παραλλήλως πρὸς τὸν Αἶμον, ἀπὸ τοῦ Τιμὸκ μέχρι τοῦ κόλπου τοῦ Πύργου, ἐξαπλοῦται εὐφορωτάτη καὶ στενὴ κοιλὰς μήκους 600 περίπου χλμ. καὶ πλάτους κατὰ μέσον ὅρον 7500 μέτρων. Μεταξὺ δὲ τοῦ Τούντζα (τοῦ Ἀρίσβου τῶν ἀρχαίων) παραποτάμου τοῦ Ἕβρου ποταμοῦ καὶ τοῦ κόλπου τοῦ Πύργου, ὑπάρχουν πολλὰ πυριγενῆ πετρώματα, τὰ ὁποῖα, ἀποκλείσαντα τὸν ροῦν τοῦ ποταμοῦ τούτου πρὸς τὸν Πόντον, ἠνάγκασαν αὐτὸν νὰ διανοίξῃ ὁδὸν πρὸς νότον καὶ νὰ ἐκβάλῃ εἰς τὸν Ἕβρον παρὰ τὴν Ἀδριανούπολιν. Ἐπειδὴ δὲ ἐπὶ τῆς κοιλάδος ταύτης ὑπάρχουν διάφορα ὑψώματα, διὰ τοῦτο τὰ ὕδατα αὐτῆς ρέουν κατὰ τρεῖς διευθύνσεις, ἤτοι: διὰ τοῦ Τιμὸκ καὶ Ἴσκερ πρὸς τὸν Δούναβιν, διὰ τοῦ Τούντζα πρὸς τὸ Αἰγαῖον, καὶ δι' ἄλλων μικρῶν ποταμῶν πρὸς τὸν Εὔξεινον Πόντον.

Τὸ λεκανοπέδιον τῆς Σόφιας 500 μέτρα ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης φαί-

νεται ὅτι ἀπετέλει ποτὲ λίμνην, τῆς ὁποίας τὰ ὕδατα διοχετεύονται σήμερον ὑπὸ τοῦ Ἴσκερ. Ἀρδευόμενον πλουσιώτατα τὸ λεκανοπέδιον τοῦτο εἶναι εὐφορώτατον, γεωγραφικῶς δὲ ἀποτελεῖ ἐπικαιρότατον κέντρον συγκοινωνίας τῶν ὁδῶν, αἱ ὁποῖαι διασχίζουν τὴν Ἑλληνικὴν Χερσόνησον. Μόνον πρὸς δυσμὰς ἀποχωρίζεται δι' ὑψηλῶν καὶ ἀβαθῶν ὀροστοιχιῶν τῆς κοιλάδος τοῦ Μοράβα ἐν Σερβίᾳ

Νοτιο-ἀνατολικῶς τῆς Σόφιας ὑψοῦται ὀροστοιχία ἐκ γρανίτου καὶ γνευσίου, ἡ τοῦ Ἰχτιμὰν καλουμένη. Κατὰ δὲ τὰ νότια τῆς ὀροστοιχίας ταύτης κεῖται τὸ περίφημον στενὸν ἢ κλεισοῦρα, καλουμένη Σιδηρᾶ Πύλη (τουρκιστὶ Ντεμὶρ Καποὺ) ἢ Πύλη τοῦ Τραϊανοῦ, τῆς ὁποίας τὸ μᾶλλον δύσβατον μέρος κεῖται πρὸς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἕβρου, ὅπου σώζονται ἀκόμη ἐρείπια τειχῶν τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων. Αὕτη εἶναι ἡ δίοδος Succi ἢ Succorum Aegustae τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων περιγραφομένη ὑπὸ τοῦ Ἀμμιανοῦ Μαρκελλίνου (XXI, 18, 8). Οἱ Βυζαντινοὶ τὴν δίοδον ταύτην ἐκάλουν Βασιλικὴν Κλεισοῦραν ἢ Στενωποὺς ἢ Τέμπη τοῦ Αἵμου. Ἐπὶ δὲ τῶν Σταυροφοριῶν ἐκαλεῖτο Claustra ἢ Portae Santi Bassilii. Εὑρίσκεται δὲ ἡ δίοδος αὕτη μεταξὺ τῶν ὀρέων Αἵμου καὶ Ροδόπης, διὰ τῆς ὁποίας ἐπὶ τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων διήρχετο ἡ μεγάλη στρατιωτικὴ ὁδός, ἡ ἄγουσα ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως εἰς Σαρδικὴν (Σόφια), ἐκεῖθεν δὲ πρὸς Σιγγίδουναν (Singidunum), νῦν Βελιγράδιον καὶ τὸ Σίρμιον (Μητροβίτσαν).

Παραλλήλως πρὸς τὰς μεσημβρινὰς ὑπωρείας τοῦ Αἵμου, ἐκτείνεται ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς ὁ Ἄνθαιμος ἀπὸ τοῦ Σκομίου καὶ τῆς ὀροσειρᾶς τοῦ Ἰχτιμὰν μέχρι τοῦ Ἀρίσβου (Τούντζα καὶ τῶν παραποτάμων αὐτοῦ), ὅστις, διερχόμενος διὰ τῆς Ἰαμπόλεως,, τῆς Διοσπόλεως τῶν ἀρχαίων, ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἕβρον παρὰ τὴν Ἀδριανούπολιν.

Τὸ μεγαλύτερον ὕψος τοῦ Ἀνθαίμου εἶναι κατὰ 600 μέτρα χαμηλότερον τοῦ Μεγάλου Αἵμου, καὶ μόνον περὶ τὸ Σκόμιον ἀνέρχεται εἰς 2.290 μέτρα. Ἡ μεσημβρινὴ πλευρὰ τοῦ Ἀνθαίμου εἶναι ὁμαλωτέρα, ἡ δὲ ἀνατολικὴ μᾶλλον ἀπόκρημνος. Ἐνταῦθα ὑπάρχουν καὶ θερμαὶ πηγαὶ καὶ μικρά, ἀλλ' ἐπιμήκης κοιλὰς ὁμοία πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ Τούντζα διαρρεομένην.

Τὰ ἀνατολικὰ τοῦ Ἀνθαίμου πρὸς τὸν Πόντον μέρη ἔχουν τὸ μέγιστον αὐτῶν ὕψος καὶ φέρουν τὸ ὄνομα ὄρη τῆς Στράντζας, τὰ ὁποῖα θὰ ἠδύναντο νὰ ὀνομασθοῦν Ἀνατολικὰ κρηπιδαῖα ὄρη τῆς Θράκης, ἢ Κιουτσοὺκ-Μπαλκὰν (Μικρὸς Αἷμος). Ὀρεογραφικῶς τὰ ὄρη ταῦτα τῆς Στράντζας ἐξαπλοῦνται μέχρι τοῦ Βοσπόρου καὶ τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου, ὅπου τὸ ὕψος αὐτῶν σημαντικῶς ἐλαττοῦται. Οὕτω ἐντεῦθεν τῆς κωμοπόλεως Στράντζας καὶ τοῦ ὁμωνύμου αὐτῆς ποταμοῦ τὸ ὕψος αὐτῶν δὲν ὑπερβαίνει τὰ 400 μέτρα. Ἀπὸ δὲ τοῦ ποταμοῦ Στράντζα μέχρι τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἐξαπλοῦται ζώνη ἠωκαινικῶν στρωμάτων, τὰ ὁποῖα χωρίζονται ἀπὸ τῆς Προποντίδος διὰ στενῆς λοφώδους ταινίας ἐκ μειωκαινικῶν στρωμάτων, καὶ φθάνουν μέχρι τοῦ νοτίου στομίου τοῦ Βοσπόρου.

Ἡ ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου μέχρι τῆς Προποντίδος αὕτη λωρὶς ἐχρησίμευεν ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων ὡς ἡ πρώτη ἀμυντικὴ γραμμὴ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἐπὶ τῆς γραμμῆς δὲ ταύτης, ἀπὸ τῆς λίμνης τῶν Δέρκων ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου μέχρι τῆς Σηλυβρίας ἐπὶ τῆς Προποντίδος, ἐκτίσθη ὑπὸ Ἀναστασίου τοῦ Α' (491—518) τὸ Ἀναστασιανὸν λεγόμενον τεῖχος, μήκους 23 χλμ. καὶ ὕψους ἓξ περίπου μέτρων.

Ἐκ τῆς Προποντίδος, νοτιώτερον τῆς Ραιδεστοῦ, ἐκτείνονται ἐπιμήκεις ὀροσειραὶ ἐκ παλαιοζωϊκῶν στρωμάτων, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τὸ Ἱερὸν ὄρος (Τεκὶρ-Νταγ) ὕψους 921 μέτρων. Ἡ Θρακικὴ Χερσόνησος, ἡ Ἴμβρος, ἡ Λῆμνος καὶ τὸ Κουροὺ-Ντάγ, τὸ ὁποῖον συνέχεται ὑποθαλασσίως μετὰ τῆς Σαμοθράκης, πιθανὸν νὰ εἶναι τμήματα τῶν παλαιοζωϊκῶν

τούτων στρωμάτων. Καὶ τὸ Ἱερὸν ὄρος διευθύνεται πρὸς τὰ νοτιο-δυτικὰ χαμηλότερον μέν, ἀλλ' ἐπιμηκέστερον καὶ καταλήγει περὶ τὴν Αἶνον, ὅπου ὑπάρχουν δύο λόφοι καλούμενοι Τσατάλ-Τεπὲ ἢ Κλαψῆς, ὕψους 396 μέτρων, γνωστοὶ εἰς τοὺς ναυτιλλομένους.

ΑΙΝΟΣ.—Ἀρχαιοτάτη πόλις τῆς Θράκης ἐκτισμένη ἐπὶ χερσονήσου τῆς λιμνοθαλάσσης Στεντορίδος (νῦν Γιάλα), ὄχι μακρὰν τῆς θαλάσσης, ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Ἕβρου ποταμοῦ, γνωστὴ ἀπὸ τῶν ὁμηρικῶν ἤδη χρόνων [1]. Ἔκειτο δὲ κατὰ τὸν Πτολεμαῖον [2] εἰς βόρ. πλ. 41° 30′ καὶ ἀν. μῆκ. 53° 10′.

Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἔφερε διάφορα ὀνόματα, τέλος δὲ ἀπὸ τῶν ὁμηρικῶν χρόνων ἐπεκράτησε τὸ ὄνομα Αἶνος, τὸ ὁποῖον φέρει μέχρι σήμερον. Τουρκιστὶ Ὕνος.

Κατὰ τὸν Στράβωνα [3], ἡ Αἶνος ὠνομάζετο προηγουμένως Πολτυοβρία, ἐκ τοῦ μυθικοῦ βασιλέως αὐτῆς Πόλτυος, τῆς καταλήξεως — βρία σημαινούσης εἰς Θρακικὴν γλῶσσαν : πόλιν.—«Τῆς δὲ πόλεως βρίας καλουμένης Θρακιστὶ ὡς καὶ ἡ τοῦ Σήλους πόλις Σηλυμβρία ἥ τε Αἶνος Πολτυοβρία ποτὲ ὠνομάζετο».

Κατὰ τὸν Σουΐδαν, ὠνομάζετο Ἄψινθος ἢ Ἄψυνθος, ἡ δὲ περὶ αὐτὴν χώρα Ἀψινθίς. Τὸ ἐθνικὸν Ἀψίνθιος. Ἔλαβε δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο ἀπό τινος παταμοῦ τῆς Θράκης Ἀψίνθου, ὡς ἀναφέρει Διονύσιος ὁ Περιηγητής. Γράφεται δὲ καὶ Ἄψυνθος.—«Ἡ μὲν γὰρ Αἶνος κεῖται κατὰ τὴν πρότερον Ἀψυνθίδα, νῦν δὲ Κορπιλικὴν λεγομένην» [4]. Ὁ Ἀππιανὸς ὀνομάζει αὐτὴν Σκύθον [5].

Κατ' ἄλλους ἐπωνομάσθη Αἶνος ἀπὸ τοῦ Αἰνείου, ὅταν, φεύγων οὗτος μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Τροίας, προσωρμίσθη εἰς τὰ Θρᾳκικὰ παράλια, ὡς ἀναφέρει ὁ Βιργίλιος :

Mania prima loco fatio ingressus
[iniquis ;
Aeneadasque meo nomen de nomine
[fingo
(Αἰνειάδος, III, 17).

Ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ἀνωτέρω στίχων, ὁ Αἰνείας ὠνόμασεν Αἰνειάδας τοὺς κατοίκους καὶ ὄχι τὴν πόλιν. Ἀλλ' ἐκ τῆς ἐπωνυμίας τῶν κατοίκων [6] ἐκλήθη ἡ πόλις Αἶνος, διατηρήσασα αὐτὸ διὰ μέσου τῶν αἰώνων μέχρι σήμερον. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ Ἀφροδίτη φέρεται ὡς προστάτις τῆς Αἴνου [7].

Ὁ Πομπώνιος Μέλας [8] παραδέχεται ὅτι ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Αἰνείου : Eximia est Aenos ab Aenea profugo condita».

Οἱ Ἕλληνες συγγραφεῖς διακρίνουν τὴν Αἴνειαν τῆς Κρουσαίας ἢ Κρουσιάδος χώρας τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου, κειμένην ἀπέναντι τῆς Πύδνας, παρὰ τὴν σημερινὴν Ἐπανωμήν, ἡ ὁποία ἦτο κτίσμα τοῦ Αἰνείου ἢ κατ' ἄλλους ἀποικία τῶν Κορινθίων [9], ἐνῷ οἱ Λατῖνοι συγγραφεῖς συνέχεον τὰς δύο ταύτας πόλεις.

Κατὰ τὸν Ἡρόδοτον [10] ἡ Αἶνος ἦτο ἀποικία Αἰολική, ὀνομάζει δὲ αὐτὴν «Αἰολίδα πόλιν». Ἐπίσης καὶ κατὰ τὸν Σκύμνον [11].

Μετὰ τὴν Μαρώνειαν δὲ κεῖτ' Αἶνος πόλις ἔχουσ' ἐποίκους ἐκ Μυτιλήνης Αἰολεῖς.

Κατὰ τὸν Ἁρποκρατίωνα [12], πρῶτοι ἄποικοι τῆς Αἴνου ἦσαν οἱ Ἀλωπεκοννή-

---

1) Ὁμήρου Ἰλιάς, Δ', 520.
2) Πτολεμαίου Γεωγραφία, Γ', 11, 2.
3) Στράβωνος Ζ', 319.
4) Στράβωνος Ζ', 331, ἀπόσπ. 58.
5) Μελετίου Γεωγραφία Παλαιὰ καὶ Νέα, Ἔκδ. Ἀνθίμου Γαζῆ ἐν Βιέννῃ, 1807 τόμ. Γ', σελ. 55.
6) Πρβλ. Εὐγενίου Βουλγάρεως, Σχόλια εἰς Βιργιλίου Αἰνειάδα, Ἔκδ. 1791 ἐν Πετρουπόλει.
7) Ἀμμιανοῦ Μαρκελλίνου, XXII, 8, 3, XXVII, 4, 13.
8) Pomp. Mel. 11, 28.
9) Ἡροδότου, VII, 145. Πρβλ. Στράβωνος. VII, 145.—Σκύλακος, 66·—Σκύμνου, 628.
10) Ἡροδότου, VII, 58.
11) Σκύμνου, 696—697.
12) Λεξικὸν τῶν δέκα ῥητόρων, ἐν λέξει.

σιοι, τούτους δὲ διεδέχθησαν ἄποικοι Λέσβιοι καὶ Κύμιοι, μετονομάσαντες τὴν πόλιν ἀπὸ Πολτυοβρίαν, Αἶνον [1].

Κατ' ἄλλην παράδοσιν, ἡ πόλις ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Αἴνου, ἀδελφοῦ τοῦ Γουνέως [2], ὅστις ἦλθεν ἐκ Κύφου τῆς Θεσσαλίας ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Περαιβῶν ὡς σύμμαχος τῶν Τρώων.

Τὸ ἐθνικὸν ὄνομα τῶν κατοίκων εἶναι: Αἰνιάτης, Αἰνίτης, τὸ δὲ κτητικόν: Αἰνιατικός. Μυθικοὶ αὐτῆς βασιλεῖς ἀναφέρονται: ὁ Κάσσανδρος, ὁ Πολυμήστωρ, ὁ Πεῖρος, 'Ιμβρασίδης καὶ ἄλλοι.

Κατὰ τὸν 'Απολλόδωρον [3], ὁ Πόλτυς ἐφιλοξένησεν εἰς τὰ ἀνάκτορά του τὸν 'Ηρακλέα, ὅτε οὗτος κατέφυγεν ἐκεῖ μετὰ τὴν διάσωσιν τῆς 'Ησιόνης, θυγατρὸς τοῦ Λαομέδοντος, ἥτις εἶχεν ἐκτεθῆ ὡς βορὰ τοῦ κήτους, τὸ ὁποῖον ἐξαπέστειλεν ὁ Ποσειδῶν, ἐξοργισθεὶς κατ' αὐτοῦ, διότι δὲν εἶχε πληρωθῆ τὴν συμφωνηθεῖσαν ἀμοιβὴν διὰ τὴν ἀνέγερσιν τῶν τειχῶν τῆς Τροίας. Καίπερ φιλοξενούμενος ὁ 'Ηρακλῆς, ἐφόνευσε τὸν ἀδελφὸν τοῦ Πόλτυος Σαρπηδόνα, διότι ἦτο ὑπερήφανος καὶ ὑβριστής.

'Ο Πολυμήστωρ ἦτο φίλος καὶ σύμμαχος τῶν Τρώων καὶ γαμβρὸς τοῦ Πριάμου σύζυγος τῆς 'Ιλιόνης. Εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Πολυμήστορος ἀπέστειλεν ὁ Πρίαμος τὸν νεώτερον υἱόν του Πολύδωρον μετὰ πολλῶν θησαυρῶν, ἵνα ποτὲ ἐκδικηθῆ τὴν κοταστροφὴν τῆς Τροίας. 'Αλλὰ προδοτικῶς φερόμενος ὁ Πολυμήστωρ μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Τροίας, ἐφόνευσε τὸν Πολύδωρον διὰ νὰ σφετερισθῆ τοὺς θησαυρούς του [4].

Παρὰ τὸν Αἶνον ἐσώζετο τάφος τοῦ ἀτυχοῦς Πολυδώρου, τὸν ὁποῖον ἀνήγειρεν ὁ Αἰνείας, ὅταν, φεύγων μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Τροίας, προσήγγισεν εἰς τὰ Θρακικὰ παράλια.

***

Κατὰ τὸν τέταρτον καὶ πέμπτον π.Χ. αἰῶνα, ἡ Αἶνος ἤκμαζεν ὅσον ὀλίγαι πόλεις τῆς Θράκης. Διὰ τῆς Αἴνου διῆλθεν ὁ Ξέρξης μετὰ τοῦ στρατοῦ του, ὅτε ἐπήρχετο κατὰ τῆς 'Ελλάδος [5]. 'Εκεῖ πλησίον παρὰ τὴν Δορίσκον, τὴν μετέπειτα Τραϊανούπολιν, ὅπου ὑπῆρχε τεῖχος καὶ Περσικὴ φρουρὰ ἀπὸ τῆς κατὰ τῶν Σκυθῶν ἐκστρατείας τοῦ Δαρείου [6] τὸ 513 π.Χ. ἠρίθμησε τὴν πολυάριθμον στρατιάν του [7].

Κατὰ τὸ ἔτος 477—476 π.Χ. ἡ Αἶνος ἀπετέλει μέρος τῆς ναυτικῆς ἡγεμονίας τῶν 'Αθηνῶν, πολλάκις δὲ ἀπαντᾷ μετὰ ταῦτα εἰς τοὺς φορολογικοὺς καταλόγους τῶν 'Ελληνοταμιῶν. Κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, ἦτο ἐκ τῶν ὑποτελῶν συμμάχων τῶν 'Αθηναίων [8] Ὅτε δὲ ὁ δημαγωγὸς Κλέων εἶχεν ἀποχωρήσει ἐκ Πύλου, μεταξὺ τῶν στρατιωτῶν του, εἶχε παραλάβει καὶ πελταστὰς ἐξ Αἴνου.

'Επίσης κατὰ τὴν Σικελικὴν ἐκστρατείαν τὸ 415 π.Χ. ἡ Αἶνος ἦτο σύμμαχος

---

1. Πρβλ. Στράβωνος, VII, 331, ἀπ. 52.
2. 'Ομήρου 'Ιλιάδος, Β' 748.

Ἔκ τινος ἐπιστολῆς Λεσβίου τινὸς ἰατροῦ, τηρήσαντος τὴν ἀνωνυμίαν, μανθάνομεν ὅτι ἡ Αἶνος ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του ὠνομάζετο Ράκηλος καὶ 'Ραίκηλος. 'Ο ἰατρὸς οὗτος ζήσας κατὰ τὸν XIV αἰῶνα, συλληφθεὶς αἰχμάλωτος ἐν Λέσβῳ κατά τινα ἐπιδρομὴν τῶν ἐν 'Ιωνίᾳ Σελδζουκιδῶν, ἀπηλευθερώθη καὶ ἀπήχθη εἰς Φώκαιαν, χάρις εἰς τὸ ἐπάγγελμά του, ἐκεῖθεν δὲ ἀπεστάλη εἰς Τένεδον «κἀντεῦθεν» Ραίκηλον ἄλλως. Αἶνον τὴν Θρακῴαν ὅπου καὶ παρέμεινε. (Β. Α. Μυστακίδου, Θρακικά, εἰς τὰ «Θρακικὰ» τοῦ 1932, σελ. 56 καὶ ἑξῆς).—Κατὰ δὲ τὸν Fabre d' Envieu, (Onomatologie de la Geographie Grecque), ἡ λέξις «'Ράκηλος» σημαίνει: τραχύς, κρημνώδης' (σελ. 210 ἐν ὑποσημειώσει).

3) 'Απολλοδώρου, Β', κεφ. 5.

4. Εὐριπίδου 'Εκάβη —'Οβιδίου Μεταμορφώσεις, XIII, 432.—Βιργιλίου Αἰνειάς, Γ', 41 καὶ ἑξῆς.

5) 'Ηροδότου, VII, 58.

6. 'Ηροδότου, VII.

7. 'Ηροδότου, VII, 59—60.

8. Θουκυδίδου, IV, 28. 4.

ὑποτελὴς τῶν Ἀθηναίων. συμμετασχοῦσα διὰ τῶν ναυτικῶν αὐτῆς δυνάμεων [1].

Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος (359—346 π.Χ.) ἡ Αἶνος ὑπέστη τὴν τύχην ὁλοκλήρου τῆς Θράκης, ἀποτελέσασα μέρος τοῦ Μακεδονικοῦ Βασιλείου. Ἐπὶ δὲ τῶν χρόνων τῶν Διαδόχων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν Ἐπιγόνων, ἡ Αἶνος μετὰ τῆς Μαρωνείας καὶ Λυσιμαχείας, κατέχουσα ἐπικαιροτάτην στρατιωτικὴν θέσιν, ὡς κειμένη παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Ἑλλησπόντου, κατελαμβάνετο ἀλληλοδιαδόχως ὑπὸ τοῦ ἰσχυροτέρου.

Κατὰ τὸν δεύτερον Συριακὸν πόλεμον, (258—249 π. Χ.) ἡ Αἶνος προσεχώρησεν εἰς τοὺς Σελευκίδας, βασιλεῖς τῆς Συρίας. Τὸ 221 π.Χ. ὅμως περιῆλθεν εἰς τὴν κατοχὴν τῶν πανισχύρων Πτολεμαίων τῆς Αἰγύπτου, οἱ ὁποῖοι τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦσαν σχεδὸν κύριοι ὅλων τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, ἀπὸ τῆς Παμφυλίας τῆς Μ. Ἀσίας μέχρι τοῦ Ἑλλησπόντου [2].

Ὑπὸ τοὺς Πτολεμαίους διετέλεσε μέχρι τοῦ θανάτουΠτολεμαίου V τοῦ Φιλοπάτορος 222—205π.Χ), ὅτε Φίλιππος ὁ Γ΄ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας ἐπολιόρκησε αὐτὴν τὸ 200 π.Χ. Μετὰ πολλοὺς τέλος ἀγῶνας ἐγένετο κύριος τῆς πόλεως διὰ τῆς προδοσίας τοῦ ὑπάρχου τοῦ Πτολεμαίου Γανυμήδους, ἐπωφεληθεὶς τὰς ἐν τῇ πόλει στάσεις καὶ διαιρέσεις, τῶν κατοίκων ὄντων διῃρημένων εἰς φίλους τοῦ Φιλίππου καὶ φίλους τοῦ Εὐμένους βασιλέως τῆς Περγάμου [3]

Ἡ κατοχὴ ὅμως αὕτη τῆς Αἴνου ὑπὸ τοῦ Φιλίππου Γ΄, δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολὺ καὶ ἡ πόλις ἐπανῆλθεν εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Ἀντιόχου Γ΄, βασιλέως τῆς Συρίας, τοῦ ἐπιλεγομένου Μεγάλου (222—186 π. Χ.). Ἀλλ᾽ ἡ ὑπὸ τὸν Ἀντίοχον ἀποσταλεῖσα φρουρὰ ἐξεδιώχθη ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων τὸ 189 π.Χ. οἵτινες ἠνάγκασαν αὐτὸν νὰ καταλίπῃ ἐλευθέραν τὴν Αἶνον καθὼς καὶ τὴν Μαρώνειαν. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης. μάλιστα δὲ ἀπὸ τοῦ 190 π.Χ. ἡ Αἶνος ἤκμασεν ὡς ἐλευθέρα πόλις, διότι οἱ Ῥωμαῖοι ἕνεκα πολιτικῶν λόγων δὲν παρέδωκαν αὐτήν, ὡς ὑπεσχέθησαν εἰς τὸν Ἄτταλον βασιλέα τῆς Περγάμου, φίλον καὶ σύμμαχον αὐτῶν. Ἴσως δὲ οὗτος εἶναι ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον ὁ Πλίνιος [4] ὀνομάζει τὴν Αἶνον πόλιν ἐλευθέραν: Civitas libera.

Ἐν Αἴνῳ ἀπέθανεν ὁ Καιπίων ,[5] ἀδελφὸς τοῦ Κάτωνος τοῦ νικητοῦ τῆς Ἰτύκης (Cato Uticensis). Οὗτος μεταβαίνων εἰς Μ. Ἀσίαν, προσήγγισεν εἰς Αἶνον, ὅπου προσεβλήθη, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὑπὸ ἑλωδῶν πυρετῶν, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων μαστίζουν τὴν πόλιν καὶ τὰ πέριξ, ἕνεκα τοῦ Δέλτα τοῦ ποταμοῦ Ἕβρου.

Ὁ Κάτων εὑρίσκετο εἰς Θεσσαλονίκην, ὅταν ἔλαβε τὴν εἴδησιν τῆς ἀσθενείας τοῦ ἀδελφοῦ του. Ἀμέσως δὲ ἔσπευσε νὰ ἔλθῃ πρὸς αὐτόν. Δυστυχῶς ὅμως ἔφθασε μετὰ τὸν θάνατόν του. Κατὰ τὸν Πλούταρχον, ἐκήδευσεν αὐτὸν μεγαλοπρεπῶς καὶ ἀνήγειρεν εἰς τὸ μέσον τῆς πόλεως περίφημον τάφον ἐκ Θασίου μαρμάρου, ὅστις ἐστοίχισε ὀκτὼ τάλαντα, ἤτοι περὶ τὰς 48.000 φράγκων χρυσῶν [6].

---

1. Θουκυδίδου VII, 57,
2. Πολυβίου, V, 34, 8.
3. Πολυβίου, V.
4. Πλινίου, Historia Naturalis. IV, 43
5. Ὁ Q. Servilius Caepio, ἦτο στρατηγὸς εἰς τὸν κατὰ τοῦ Σπαρτάκου πόλεμον. Ὀνομάζεται δὲ ἀδελφὸς Κάτωνος τοῦ Ἰτυκαίου, διότι ἡ μήτηρ αὐτοῦ Λιβία ἔλαβε σύζυγον τὸν Μ. Πόρκιον Κάτωνα, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐγεννήθη ὁ Κάτων. Οὗτος ἦτο διισέγγονος τοῦ Μ. Πορκίου Κάτωνος τοῦ Πρεσβυτέρου, λαβὼν τὸ ὄνομα ἐκ τῆς Ἰτύκης, πόλεως τῆς Λιβύης, ὅπου καὶ ἀπέθανεν.
6. Κατὰ τὴν ἡμετέρον γνώμην ὁ τάφος οὗτος τοῦ Καιπίωνος σώζεται ἐν Αἴνῳ κατεχωσμένος δυτικῶς τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ παρὰ τὴν οἰκίαν τοῦ Σλαβίδου. Εἰς τὴν ὑπόθεσιν δὲ ταύτην προβαίνομεν, καθ᾽ ὅσον πρὸ τεσσαρακονταετίας περίπου ἐπιχειρήσαντες νὰ ἀνοίξωμεν φρέαρ εἰς τὴν ἐν ἐν λόγῳ οἰκίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκαθήμεθα ἐπ᾽ ἐνοικίῳ, προσεκρούσαμεν ἐπὶ βάθρων

Πρὶν ἢ ἀφήσωμεν τὴν ἀρχαίαν ἐποχήν, νομίζομεν ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ προσθέσωμέν τινα περὶ τῆς τοποθεσίας τῆς ἀρχαίας πόλεως.

Εἴπομεν ἀνωτέρω ὅτι ὁ Καιπίων ἀπέθανεν ἐν Αἴνῳ προσβληθεὶς κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὑπὸ κακοήθους ἑλονοσίας. Γνωρίζομεν δὲ σήμερον ὅτι ἡ πόλις πρὸ πολλοῦ ἤρχισε νὰ παρακμάζῃ καὶ δι' ἄλλους μὲν λόγους, ἀλλὰ καὶ ἕνεκα τῶν ἑλωδῶν πυρετῶν. Καὶ ἔρχεται ἤδη εἰς τὰ χείλη μας τὸ ἐρώτημα: Πῶς οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι ἐγνώριζον νὰ ἐκλέγουν τὰ ὑγιεινότερα μέρη διὰ τὰς ἀποικίας των, ἦτο δυνατὸν νὰ ἐκλέξουν τοιαύτην *τοποθεσίαν νοσώδη καὶ ἑλεογενῆ; Καὶ* πῶς ἀργότερον οἱ Ρωμαῖοι ἵδρυσαν τὴν Τραϊανούπολιν ὄχι μακρὰν τοῦ ποταμοῦ Ἕβρου, περὶ τῆς ὁποίας τὰ αὐτὰ ἰσχύουν ἀπὸ ὑγιεινῆς ἀπόψεως; Τὸ ἐρώτημα εἶναι δίκαιον καὶ εὐλογοφανές [1].

Ἂν ὅμως ἐξετάσωμεν προσεκτικώτερον καὶ ἐρευνήσωμεν καλλίτερον, θὰ ἴδωμεν ὅτι τὰς αὐτὰς σκέψεις ἔκαμαν καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες καὶ προσεπάθησαν τὰ θεραπεύσουν τὸ κακόν. Πράγματι δὲν ἀνευρίσκομεν ἐν Αἴνῳ λείψανα γιγαντιαίων λιμενικῶν ἔργων, τὰ ὁποῖα ἀποδεικνύουν **τὴν πραγματικότητα καὶ ἐνεργητικότητα** τῶν Ἑλληνικῶν ἀποικιῶν.

Πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Ἕβρου, μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν περίπου, ὑπάρχει σήμερον λιμνοθάλασσά τις, ἡ ὁποία ὑπὸ τῶν κατοίκων ὀνομάζεται «ποντισμένη», χωρίζεται δὲ ἀπὸ τῆς θαλάσσης διά τινος ἀμμώδους ταινίας, πλάτους ὀλίγων μέτρων.

Ἡ λιμνοθάλασσα αὕτη ἐσχημάτιζεν ἄλλοτε λιμένα ἀσφαλῆ, ἡ δὲ Τουρκικὴ Κυβέρνησις πολλάκις ἐσκέφθη τὴν ἐκβάθυνσιν αὐτῆς. Δυστυχῶς ὅμως αἱ σκέψεις αὗται τῆς Ὑψηλῆς Πύλης οὐδέποτε ἐπραγματοποιήθησαν [2]. Πολὺ δὲ πιθανὸν τὸν λιμένα τοῦτον νὰ ἐννοῇ καὶ Σκύλαξ ὁ Καρυανδεὺς *λέγων: Αἶνος πόλις καὶ λιμήν* [3].

Ἀπέναντι λοιπὸν τῆς λιμνοθαλάσσης ταύτης καὶ ἑκατὸν περίπου μέτρα μακρὰν τῆς παραλίας οἱ ἀρχαῖοι εἶχον ἀνεγείρει πρόχωμα, ἐν εἴδει λιμενοβραχίονος, τοῦ ὁποίου οἱ κολοσσιαῖοι λίθοι φαίνονται καὶ σήμερον ἀκόμη ἐν τῇ θαλάσσῃ ἐπὶ μήκους 300 περίπου ποδῶν καὶ πλάτος 20. Τό πρόχωμα τοῦτο, ἂν καὶ κατηρειπωμένον καὶ κατεχωσμένον, ἐν τούτοις εἶναι τόσον μεγαλοπρεπές, ὥστε εὐκόλως πείθεταί τις περὶ τῆς ἀνθηρότητος τῆς πόλεως, ἡ ὁποία ἐπεχείρησε τοιαῦτα ἔργα. Ὁ ἑλληνικὸς χαρακτὴρ τῆς κατασκευῆς τοῦ προχώματος εἶναι καταφανέστατος. Διὰ τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ προχώματος τούτου, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐξησφαλίζετο ἀσφαλὴς λιμὴν διὰ τὸ ἐμπόριον, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἠμποδίζετο ἡ εἰσροὴ καὶ συσσώρευσις εἰς διάφορα μέρη τῆς ἄμμου καὶ τῆς ἰλύος τοῦ ποταμοῦ, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ διάφοροι ἀναθυμιάσεις καὶ

μαρμαρίνων εἰς βάθος 2—3 μέτρων. Διευρύναντες ὀλίγον τὸ φρέαρ, εὑρέθημεν πρὸ βάσεως ἐκ βάθρων λευκοτάτου μαρμάρου. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ διεύθυνσις αὐτῶν ἦτο πρὸς τὰ θεμέλια τῆς οἰκίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι ἐφοβούμεθα μήπως καταγγελθῶμεν εἰς τὰς Τουρκικὰς ἀρχὰς ὡς ἀρχαιοκάπηλοι, ἐγκατελείψαμεν τὴν περαιτέρω ἐργασίαν. Εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ἂν γίνουν ποτὲ ἀνασκαφαὶ ἐν Αἴνῳ ὄχι μόνον ὁ τάφος τοῦ Καιπίωνος θὰ ἀνακαλυφθῇ, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἄλλα ἀρχαιολογικὰ εὑρήματα. Δυστυχῶς κατὰ τὰ ὀλίγα ἔτη τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς πόλεως, οὐδεμία ἐγένετο ἀρχαιολογικὴ ἔρευνα, μολονότι οἱ Βούλγαροι, ἂν καὶ ὀλιγώτερον ἡμῶν παρέμειναν ἐν αὐτῇ, δὲν ἀφῆκαν οὐδὲν τῶν ἐπιφανείᾳ τοὐλάχιστον σῳζομένων ἀρχαιοτήτων, μετακομίσαντες αὐτὰ εἰς Σόφιαν.

---

1) Πρβλ. Albert Dumont, Mélanges d' Archoologie et d'Epigraphie, σελ. 204.

2) Περὶ τῶν σκέψεων τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς ματαιώσεως αὐτῶν, ἐν σχέσει μὲ τὴν κατασκευὴν λιμένος καὶ τὴν ἐκβάθυνσιν τοῦ ποταμοῦ Ἕβρου, βλέπε: Δικαιολογία τοῦ Καπετὰν Νικολοῦ Κεφάλα τοῦ Ζακυνθίου 1846, ἐκδοθεῖσαν Ἑλληνιστὶ καὶ Ἰταλιστί.

3) Σκύλακος, 67.

ἀποσυνθέσεις, ὅπως καὶ σήμερον παρατηροῦνται.

Ἐκ τῆς μελέτης τῶν γιγαντιαίων τούτων ἔργων, τῶν ὁποίων τὰ ἐρείπια μόνον σῴζονται σήμερον, πληροφορούμεθα ὅτι ἄποικοι Ἕλληνες εἶχον τροποποιήσει τὸν ροῦν τοῦ Ἕβρου, δίδοντες ἄλλην κατεύθυνσιν κατὰ τὰς ἐκβολὰς αὐτοῦ. Δικαιούμεθα δὲ νὰ πιστεύσωμεν ὅτι αἱ ἐκβολαὶ τοῦ Ἕβρου, κατὰ τὴν ἀκμὴν τῆς λαμπρότητος τῆς Αἴνου καὶ τῆς κατὰ πολὺ νεωτέρας Τραϊανουπόλεως, δὲν εἶχον, ὅπως εἶναι σήμερον. Τὸ δὲ πρόχωμα τοῦτο τῆς Αἴνου ἀποτελεῖ μίαν ἐπὶ πλέον ἀπόδειξιν—πρᾶγμα, ἄλλως τε, καθ' ἑκάστην ἐπιβεβαιούμενον ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογίας—τῆς καλαισθησίας καὶ δραστηριότητος καὶ τῆς ἀπαιτουμένης φρονήσεως διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν δυσκολωτέρων, ἀλλὰ χρησίμων καὶ ὠφελίμων ἔργων [1].

***

Ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων ἡ Αἶνος ἦτο πρωτεύουσα τῆς Ῥοδόπης τοῦ θέματος τῆς Εὐρώπης [2] καὶ ἕδρα ἐπισκοπῆς ἀπὸ τοῦ τετάρτου αἰῶνος, ἐπὶ δὲ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ (886-912), ἡ Αἶνος ἦτο ἕδρα Μητροπολίτου, κατέχουσα τὴν 63ην θέσιν τῆς κλίμακος τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου [3].

Μολονότι παράλιος ἡ Αἶνος δὲν διέφυγε τὰς περὶ τὸ τέλος τοῦ IV αἰῶνος ἐπιδρομὰς τῶν Οὔνων, οὔτε τὰς ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ (527-565) ἐπιδρομὰς τῶν Σλαύων. Ἀλλὰ διὰ τῶν περιλάμπρων νικῶν τῶν στρατηγῶν αὐτοῦ: Γερμανικοῦ, Βελισσαρίου καὶ Ναρσῆ, πρὸ πάντων δὲ διὰ τῶν μεγάλων ὀχυρωματικῶν ἔργων αὐτοῦ [4], ἠσφαλίσθη ἡ Θράκη ἀπὸ τῶν βαρβάρων τούτων ἐπιδρομέων, συνεπῶς δὲ καὶ ἡ Αἶνος.

Ἡ Αἶνος περιεβάλλετο ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων δι' ὀχυρῶν τειχῶν. Ταῦτα ἀνακαινίσας καὶ συμπληρώσας ὁ Ἰουστινιανὸς κατέστησεν αὐτὴν ἀπόρθητον, ἰδίως δὲ ἀπὸ θαλάσσης [5].

Οὐ μακρὰν τῆς Αἴνου, παρὰ τὸν Ἕβρον, ὁ Ἀλέξιος Κομνηνὸς ἐνίκησε κατὰ κράτος τὴν 29 Ἀπριλίου 1091 τοὺς εἰσβαλόντας εἰς τὴν Θράκην Σκύθας [6]. Εἰς

---

1. Πρβλ. Albert Dumont, in loc. cit. σελ. 204-205.

2. Ἱεροκλέους Συνέκδημος, 634. «Ἐπαρχία Ῥοδόπης, ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις ἑπτά: Αἶνος, Μαξιμιανούπολις, Τραϊανούπολις, Μαρώνεια, Τόπηρος νῦν Ῥούσιον, Νικόπολις, Κερεόπυργος».

3) Ῥάλλη καὶ Ποτλῆ, Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων. Τόμ. Ε, σελ. 474, 475.

4) Προκοπίου, Περὶ Κτισμάτων, IV. 11.

5) Σήμερον ἡ πόλις Αἶνος ἀπέχει ἡμίσειαν ὥραν καὶ πλέον ἀπὸ τῆς παραλίας. Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ὅμως καὶ κατὰ τὸν μεσαίωνα ἡ θάλασσα ἔφθανε μέχρι τῶν ἐξωτερικῶν φρουρίων. Οἱ παλαιότεροι τῶν κατοίκων τῆς Αἴνου ἐνθυμοῦνται ὅτι τὰ πλοῖα προσωρμίζοντο παρὰ τὸ ἐξωτερικὸν φρούριον, παρὰ τὴν θέσιν «Τσουκαλαριά», ὅπου ἀκόμη σῴζονται διάφοροι κρίκοι, εἰς τοὺς ὁποίους προσέδενον τὰ πλοῖα. Αἰτία τοῦ γεωλογικοῦ τούτου φαινομένου εἶναι τὸ Δέλτα τοῦ ποταμοῦ Ἕβρου, τὸ ὁποῖον διὰ συχνῶν προσχώσεων ἐπλήρωσε κόλπον βαθέως εἰσχωροῦντα εἰς τὴν ξηράν, τοῦ ὁποίου λείψανον εἶναι ἡ ἀβαθὴς λίμνη Στεντορίς, νῦν (Γιάλα) 10 χιλιόμετρα περίπου μακρὰν τῆς θαλάσσης. Τοιαύτη δὲ εἶναι ἡ δύναμις καὶ ἡ ἔκτασις τῶν παρατηρουμένων προσχώσεων τοῦ ποταμοῦ, ὥστε, κατὰ τοὺς γεωλόγους, ἐπειδὴ ἡ μεταξὺ τῆς Αἴνου καὶ Σαμοθράκης θάλασσα δὲν ἔχει σημαντικὸν βάθος, ἡμέραν τινὰ θὰ ἑνωθῇ μετὰ τῆς νήσου Σαμοθράκης. (Πρβλ. Albert Dumont, in loc. cit. σελ. 204 καὶ ἑξῆς —Κ. Μητσοπούλου, Φυσικὴ Γεωγραφία τῆς Θράκης, ἐν τῇ Θρακικῇ Ἐπετηρίδι τοῦ 1897, σελ. 258 καὶ ἑξῆς).

Μέχρι τῶν τελευταίων ἐτῶν τὸ κεντρικὸν φρούριον ἐσῴζετο σχεδὸν ἀκέραιον. Κατὰ τοὺς ἰσχυροὺς ὅμως καὶ ἐπανειλημμένους σεισμοὺς κατὰ μῆνα Αὔγουστον τοῦ 1912, οἱ ὁποῖοι κατέστρεψαν τὰ Θρακικὰ παράλια τοῦ Ἑλλησπόντου, ὑπέστη καὶ τοῦτο μεγάλην καταστροφήν. Τὸ βόρειον ἰδίως τμῆμα καὶ τὸ μεσημβρινὸν κατέρρευσαν, καθὼς καὶ πολλαὶ ἐπάλξεις.

6) Ἄννα Κομνηνή VIII, 3 (Ἔκδοσις Στερεότυπος σελ. 8).

ἀνάμνησιν δὲ τῆς νίκης ταύτης ἔκτισεν ὁ 'Αλέξιος τὴν περίφημον μονὴν τῆς Θεοτόκου, τὴν ἐπιλεγομένην «Σκαλωτὴν» [1] ὡς μαρτυρεῖ ἐνεπίγραφος πλάξ, σωζομένη σήμερον ἄνωθεν τῆς μοναδικῆς πύλης.

'Επὶ Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου οἱ Βούλγαροι ἐπολιόρκησαν τὴν Αἶνον τὸ 1265, ἵνα ἀπελευθερώσουν τὸν ἐκεῖ καταφυγόντα ἔκπτωτον Σουλτᾶνον τοῦ 'Ικονίου 'Αζατῖνον Β', ὅστις, συνεννοηθεὶς μετὰ τῶν Βουλγάρων, συνώμοσε κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος. Μετὰ γενναίαν ἀντίστασιν τῆς φρουρᾶς καὶ τῶν κατοίκων, ἠναγκάσθη ἡ πόλις νὰ παραδοθῇ καὶ τὸν 'Αζατῖνον νὰ ἀφήσῃ ἐλεύθερον, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον, ὅπως οἱ πολιορκηταὶ οὐδεμίαν προξενήσουν βλάβην εἰς τὴν πόλιν καὶ τοὺς κατοίκους. Πράγματι δέ, παραλαβόντες οἱ Βούλγαροι τὸν 'Αζατῖνον, ἀνεχώρησαν εἰς τὰ ἴδια [2].

* * *

'Η Αἶνος ὑπέστη τὴν τύχην τῆς Κωνσταντινουπόλεως τέσσαρα ἔτη ἀργότερον τὸ 1456, κυριευθεῖσα ὑπὸ τῶν Τούρκων.

Τῆς Αἴνου ἄρχων τὴν ἐποχὴν ἐκείνην σχεδὸν ἀνεξάρτητος ἦτο ὁ ἐκ Γενούης Δόρια ἢ Ντόρια, κατὰ τὸν Χαλκοκονδύλην, γόνος τῆς μεγάλης ἱστορικῆς οἰκογενείας τῶν Δόρια. 'Ο Δόρια, ἄρχων συνάμα καὶ τῆς Ἴμβρου, μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἵνα κρατήσῃ τὴν ἡγεμονίαν αὐτοῦ, ἠναγκάσθη νὰ καταβάλῃ ἐτήσιον φόρον εἰς τὸν Μωάμεθ τὸν Κατακτητὴν 2.000 δουκάτων. Τὸ ποσὸν δὲ τοῦτο ἀπέστειλεν ὁ Δόρια εἰς τὸν Σουλτᾶνον διὰ τῆς ὡραίας θυγατρός του, ἡ ὁποία διὰ τῶν θελγήτρων της κατώρθωσε νὰ πείσῃ τὸν Σουλτᾶνον, νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὸν πατέρα της τὴν κυριαρχίαν τῆς Αἴνου, μετὰ τῶν λοιπῶν κτήσεών του, ὡς φόρου ὑποτελής.

Μετά τινα ὅμως χρόνον κατηγγέλθη ὁ Δόρια εἰς τὸν Σουλτᾶνον, ὅτι διαπράττει αὐθαιρεσίας εἰς βάρος τῶν κατοίκων καὶ ὅτι ἐπρομήθευσεν ἅλας ἐκ τῶν παρὰ τὴν Αἶνον πλουσίων ἁλυκῶν (νῦν Μουσελὶμ) εἰς τοὺς ἐχθρούς του. 'Ο Σουλτᾶνος τότε, διὰ νὰ τιμωρήσῃ τὸν Δόρια, αὐτὸς μὲν ἐπῆλθεν κατ' αὐτοῦ διὰ ξηρᾶς, διὰ δὲ τῆς θαλάσσης ἀπέστειλε τὸν στόλον του ἐκ δέκα γαλερῶν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Γιουνοὺς βέη ἢ Γιουνίς [3]. 'Αλλ' ὁ Δόρια πληροφορηθεὶς τοῦτα καὶ γνωρίζων ποία τύχη τὸν ἀνέμενεν κατέφυγεν εἰς τὴν ἀπέναντι Σαμοθράκην, ὁπόθεν καὶ πάλιν ἀπέστειλε τὴν θυγατέρα του μετὰ πλουσίων δώρων εἰς τὸν Μωάμεθ, ἵνα μεσολαβήσῃ ὑπὲρ τοῦ πατρός της. 'Ο Σουλτᾶνος καὶ αὐτὴν τὴν φορὰν συγκατετέθη νὰ χαρίσῃ τὴν ζωὴν εἰς τὸν Δόρια, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ προσέλθῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς ἀπολογίαν. 'Ο Δόρια ἔσπευσε νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὴν διαταγὴν τοῦ Σουλτάνου. 'Αλλὰ καθ' ὁδὸν ἐπιτεθεὶς μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν κατὰ τῆς συνοδευούσης αὐτὸν Τουρκικῆς φρουρᾶς, αὐτοὺς μὲν ἐφόνευσε, αὐτὸς δὲ κατώρθωσε νὰ καταφύγῃ εἰς χριστιανικὴν χώραν καὶ οὕτως ἐσώθη ἀπὸ βεβαίου θανάτου.

'Ολίγον μετὰ τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο οἱ

---

1) 'Εν τῇ Μονῇ ταύτῃ ἐσώζετο μέχρι πρὸ 40 περίπου ἐτῶν σταυρὸς ὀρειχάλκινος, μήκους τριῶν ὀγδόων τοῦ πήχεως, τὸν ὁποῖον περιέγραψε ὁ Β. Μυστακίδης ἐν τῇ 'Εφημερίδι «Νεολόγος» τὸ 1882, ἀριθ. 3.931.— (Πρβλ. Α. Παπαδοπούλου Κεραμέως: Συμπληρώματα τῆς Δυμοντείου Συλλογῆς καὶ Θρακικῶν 'Αρχαιοτήτων, ἐν τῇ 'Επετηρίδι τῆς Θρακικῆς 'Αδελφότητος, τοῦ 1897. σελ. 9 καὶ ἑξῆς), 'Ο σταυρὸς οὗτος ἦταν δῶρον Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ (1143-1180), ὡς ἀναφέρει ἡ ἐπιγραφή. Δυστυχῶς τοῦ ἱστορικοῦ τούτου κειμηλίου ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἀγνοεῖται ἡ τύχη.

2) Γεωργίου Παχυμέρη, III, 27 καὶ ἑξῆς. Βλέπε πλειότερα ἡμετέραν πραγματείαν: 'Ο Σουλτᾶνος τοῦ 'Ικονίου 'Αζατῖνος καὶ ἡ πολιορκία τῆς Αἴνου ὑπὸ τῶν Βουλγάρων τὸ 1265, εἰς τὸ 'Αρχεῖον τοῦ Θρακικοῦ λαογραφικοῦ καὶ γλωσσικοῦ θησαυροῦ τόμ. Β, 1935—1936, σελ. 47 καὶ ἑξῆς.

3) Οἱ ἡμέτεροι καλοῦσιν αὐτὸν 'Ιωνούζην πασᾶν, ὁ δὲ Δούκας ὀνομάζει αὐτὸν Γενούζην.

Τοῦρκοι κατέλαβον τὴν Αἶνον τὴν 24ην Ἰανουαρίοι 1456 [1].

Τὸ 1558, ὁ Ἑνετὸς ναύαρχος Νικολὸς Κανάλε, γενικὸς Καπιτᾶνος Εὐβοίας, ἐπιδραμὼν μετὰ 26 πλοίων κατὰ τῶν Μακεδονικῶν καὶ Θρακικῶν παραλίων, κατέλαβε τὴν Λῆμνον, Ἴμβρον καὶ Αἶνον. Ἡ Αἶνος ἦτο ἀκόμη πλουσία καὶ ἀκμαία, πολλάκις δὲ ὑπέστη πειρατικὰς ἐπιδρομάς. Οἱ Ἑνετοὶ κυριεύσαντες τὴν πόλιν, ἀφοῦ κατέστρεψαν τὰ φρούρια αὐτῆς, κατέσφαξαν τοὺς κατοίκους, μὴ φεισθέντες οὐδ' αὐτῶν τῶν Χριστιανῶν. Φοβηθέντες ὅμως τὴν ἄφιξιν τῶν Τούρκων ἔθεσαν πῦρ καὶ κατέκαυσαν τὴν πόλιν. Ἀναχωροῦντες δέ, ἀπήγαγον εἰς Εὔβοιαν περὶ τὰς 2.000 αἰχμαλώτους.

Μετὰ τὴν καταστροφὴν ταύτην, ἡ πόλις ἀπῳκίσθη ἐκ νέου ὑπὸ Ἑλλήνων, χάρις δὲ εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν καὶ τὴν δραστηριότητα τῶν κατοίκων καὶ τὴν οἰκονομικὴν εὐεξίαν ἀπέβη ὁ ἐξαγωγικὸς λιμὴν ὁλοκλήρου τῆς Θράκης καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας μέχρι τῆς Φιλιππουπόλεως, ἥτις ποταμοπλοϊκῶς συνεκοινώνει μετὰ τῆς Αἴνου [2]. Μέχρι πρὸ 100 περίπου ἐτῶν διετήρει ἐμπορικὸν στόλον ἐκ 300 καὶ πλέον ἱστιοφόρων μικρῶν καὶ μεγάλων, τὰ ὁποῖα ἐταξίδευον μέχρι τῶν ἀκτῶν τῆς Συρίας καὶ τῆς Ἀλεξανδρείας. Σὺν τῷ χρόνῳ ὅμως ὁ λιμὴν αὐτῆς κατεχώσθη ὑπὸ τῆς ἰλύος τοῦ Ἕβρου καὶ ἀπέβη ἀπρόσιτος εἰς τὴν ναυτιλίαν. Ἀφ' ἑτέρου ἡ κατασκευὴ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως εἰς Δεδεαγὰτς (νῦν Ἀλεξανδρούπολιν) κατὰ τὸ 1876 καὶ ἡ συρροὴ πολλῶν Αἰνιτῶν εἰς τὴν νέαν ταύτην πόλιν συνετέλεσεν εἰς τὸν μαρασμὸν τῆς πόλεως ταύτης, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς Τουρκοκρατίας δὲν ὑπερέβαινον τὰς 2—2.500. Διετηρήθη μόνον μικρὸν ἐμπόριον δημητριακῶν, ἁλιπάστων ἰχθύων, τῶν ὁποίων γνωστότατοι εἶναι οἱ περίφημοι λυκουρίνοι (καπνιστὰ Αἰνίτικα), αὐγοταράχου καὶ ἀγγειοπλαστική, τῆς ὁποίας οἱ πίθοι ἦσαν περιζήτητοι ἀνὰ τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος διὰ τὴν ἀποθήκευσιν ἐλαίου καὶ ἐλαιῶν.

Τὰ ἀρχαιότερα αὐτῆς νομίσματα ἀνέρχονται εἰς τὰ 450 π.Χ. Εἶναι δὲ ταῦτα ἀργυρᾶ τετράδραχμα μικρὰ καὶ μεγάλα φέροντα ἐπὶ μὲν τῆς μιᾶς πλευρᾶς κεφαλὴν Ἑρμοῦ, ἐν κατατομῇ (en profil), φέρουσαν πέτασον, ἀκριβῶς ἐφαρμοζόμενον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἐπὶ δὲ τῆς ἄλλης τετράγωνον ἔγκοιλον μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς: ΑΙΝΙΟΝ περὶ κηρύκειον.

Ἄλλα τῆς αὐτῆς τῆς ἐποχῆς φέρουν ἐπὶ μὲν τῆς μιᾶς πλευρᾶς τὸν Ἑρμῆν, ὡς ἀνωτέρω ἢ ἐπὶ πλέον ἐπὶ τοῦ πετάσου τὴν ἐπιγραφήν: ΑΙΝΙ ἢ τυῦρον ἐπὶ στάχυος μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΑΙΝ, καὶ τράγον ἱστάμενον, καὶ σύμβολα ποικίλα, ὡς: ἀστράγαλον, μηνίσκον καὶ φύλλον κισσοῦ, Ἑρμῆν ἐπὶ θρόνου, δίστομον πέλεκυν, κηρύ-

---

1) Ὁ Ἱστορικὸς Δούκας, δι' ὀλίγων ἀναφέρει τὰ κατὰ τὸν Δόρια. Ἀλλ' οἱ Τοῦρκοι καὶ Ἑνετοὶ συγγραφεῖς ἐν ἐκτάσει ἀναφέρουν τὰ κατ' αὐτόν. Πλειότερα βλέπε: Hammer, Ἱστορία τῆς Ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας, γαλλικὴ μετάφρασις ὑπὸ Hellert, τόμ. Γ', σελ. 29 καὶ ἑξῆς.

2) Μέχρι πρὸ ὀλίγων ἀκόμη ἐτῶν ἀρκεταὶ σχεδίαι ἀνέπλεον μέχρι τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ Φιλιππουπόλεως μεταφέρουσαι διάφορα ἐμπορεύματα. Ἐπίσης καὶ ποταμοπλοϊκὴ ἑταιρία ἱδρύθη κατὰ τὸ 1867 πρὸς ἐκμετάλλευσιν τοῦ ποταμοῦ. Ἀλλ' ἕνεκα τῶν μεγάλων προσχώσεων τοῦ ποταμοῦ μετά τινα ταξείδια ἡ ἐπιχείρησις ἐναυάγησε, τὰ δὲ ποταμόπλοια ἀνασυρθέντα εἰς τὴν ξηρὰν κατεστράφησαν σὺν τῷ χρόνῳ. Ἀκόμη σώζονται οἱ σκελετοὶ αὐτῶν παρὰ τὸ τελωνεῖον τῆς πόλεως. Ἐπὶ πλέον καὶ ἡ Ἑταιρεία τῶν Ἀνατολικῶν Σιδηροδρόμων ἐκ συναγωνισμοῦ καὶ πρὸς αὐτὰ τὰ μικρὰ ἱστιοφόρα, ὅταν ἐγένετο ἀνάγκη ἐπισκευῆς τῆς μεγάλης σιδηροδρομικῆς γεφύρας τοῦ Ἐργίνου ποταμοῦ, κατεσκεύασεν αὐτὴν τόσον χαμηλήν, ὥστε νὰ εἶναι ἀδύνατος ἡ ὑπ' αὐτὴν διέλευσις καὶ τῶν μικροτέρων ἀκόμη ἱστιοφόρων. Ἔκτοτε ἡ ποταμοπλοΐα ἔπαυσε λειτουργοῦσα καὶ ἡ πολυτάραχος Λιμούν-Ἰσκελεσῆ τῆς Ἀδριανουπόλεως ἐνεκρώθη τελείως.

κειον, κεφαλὴν ζώου, μυῖαν, ἀμφορέα, καρκῖνον, προσωπεῖον Σειλινοῦ κ.τ.λ. Ἄλλα φέρουν τὸ ὄνομα: ΑΝΤΙΑΔΑΣ, (ἄρχων τῆς πόλεως), καὶ σύμβολα μορφὴν τοῦ Πανὸς γυμνήν. Σώζονται ἐπίσης χρυσᾶ νομίσματα, κοπέντα κατὰ τὰ ἔτη 400-350 π.Χ. φέροντα τὴν κεφαλὴν Ἑρμοῦ ἐν κατατομῇ, ἐπὶ δὲ τῆς ἄλλης πλευρᾶς, τὴν ἐπιγραφήν: ΑΙΝΙΟΝ καὶ Ἑρμῆν, ἱστάμενον ἐπὶ θρόνου. Τῆς αὐτῆς ἐποχῆς σώζονται ἀργυρᾶ καὶ χαλκᾶ νομίσματα, σχεδὸν φέροντα τὰς αὐτὰς ἐπιγραφὰς καὶ σύμβολα, ὅπως ἀνωτέρω.

Ἀπὸ τοῦ 350 π.Χ. καὶ ἐντεῦθεν ἔπαυσε νὰ ἐκδίδῃ νομίσματα ἀργυρᾶ, τοὐλάχιστον ὑπὸ τὸ ἴδιον ὄνομα. Ἐκόπησαν ὅμως ἐν Αἴνῳ νομίσματα ἐπ' ὀνόματι τοῦ Λυσιμάχου βασιλέως τῆς Θράκης (323-281) π.Χ. Ἐπὶ τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων καὶ κατὰ τὴν περὶ τὸ 190 π.Χ. ἀπελευθέρωσίν της ἔκοψεν πάλιν νομίσματα ἐπὶ ἀρκετὸν χρόνον.

Τινὰ τῶν νομισμάτων, τὰ ὁποῖα φέρουν τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἑρμοῦ κατ' ἐνώπιον (en face), εἶναι τελειότατα καλλιτεχνήματα. Κατὰ τοὺς νομισματολόγους, τὰ φέροντα τὸν Ἑρμῆν ἱστάμενον ἐπὶ θρόνου χρυσᾶ αὐτῆς νομίσματα ὁμοιάζουν τὴν ὑπὸ τοῦ Παυσανίου περιγραφὴν τῶν ἀγαλμάτων τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Ἀμύκλαις καὶ Θόρνακι τῆς Λακωνίας, (Παυσανίου, Λακωνικὰ III, 10, 8), πιθανῶς δὲ ὑπῆρξεν ἐν Αἴνῳ, ὅμοιόν τι ἄγαλμα λατρείας. (Head —Σβορώνου, Ἱστορία τῶν νομισμάτων, Τόμ. Β, σελ. 313—316).

Ἐκ τῶν ἀρχαίων ἐπιγραφῶν καὶ τῶν γλυπτῶν μνημείων, τὰ ὁποῖα εἶδε καὶ περιέγραψεν ὁ Albert Dumont, ἑταῖρος καὶ ἔπειτα Διευθυντὴς τῆς ἐν Ἀθήναις Γαλλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς, περιηγηθεὶς τὴν Θράκην κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1869 [1], ἐλάχιστα σώζονται σήμερον. Ἀναφέρομεν ἕνα μόνον γλυπτὸν μνημεῖον ἐντετειχισμένον ἄλλοτε ἐπὶ τῆς βορείας πλευρᾶς τοῦ φρουρίου, τὸ ὁποῖον ὡς πολὺ ὑψηλὰ εὑρισκόμενον διέφυγε τὴν καταστροφήν [2]. Εἶναι καλῆς τέχνης καὶ ἀπεικονίζει νεκρικὸν δεῖπνον, παράστασιν εἰθισμένην κατὰ τοὺς Ρωμαϊκοὺς χρόνους ἐν Θράκῃ ἐκ τῶν ἐπιτυμβίων στηλῶν.

***

Σπουδαιοτάτη διὰ τὴν μεσαιωνικὴν ἱστορίαν τῆς πόλεως Αἴνου εἶναι ἐνεπίγραφός τις μαρμάρινος πλὰξ ἐντετοιχισμένη ἐπὶ τῆς βορείας πλευρᾶς τοῦ σωζομένου περικαλλοῦς ναοῦ τῆς Παναγίας, τῆς ἐπονομαζομένης «Χρυσοπηγῆς», κειμένου ἐντὸς τοῦ φρουρίου.

Τὸ μῆκος αὐτῆς εἶναι 1 μ. 11 τὸ δὲ πλάτος 0,48 μ. ἔχει δὲ κατὰ πιστὸν ἀντίγραφον ὡς ἑξῆς:

---

1) Raport sur un voyage en Thrace, 1871—Archives de Missions scientifiques et littéraires, σειρὰ τρίτη, Τόμ. VI σελ. 417—515. Inscriptions et monuments figurés de Thrace 1876, ἐν τῷ αὐτῷ περιοδικῷ.—Mélanges d' Archéologie et d' Epigraphie ὑπὸ Th. Homolle, 1892 σελ. 186—287 καὶ 307—581.

2) Τὸ ἀνάγλυφον τοῦτο ἐσώζετο μέχρι τῶν Βαλκανικῶν πολέμων, ὁπότε οἱ Τοῦρκοι μετεκόμισαν αὐτὸ εἰς Κων)πολιν.

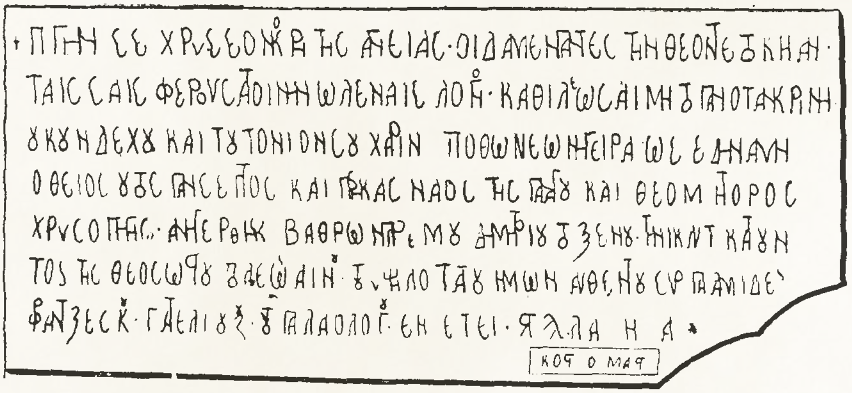

Ἤτοι :
Πηγήν σε χρύσεον, κόρη τῆς ἁγνείας,
οἴδαμεν πάντες τὴν Θεὸν τετοκυῖαν.
Ταῖς σαῖς φέρουσα τοίνυν ὠλέναις Λόγον
καθιλέωσαί μοι τὸ πᾶν ὅταν κρίνῃ.
Οὐκοῦν δέχου καὶ τουτονὶ ὅν σου χάριν
πόθῳ νεὼν ἤγειρα ὡς ἠδυνάμην.

Ἔπειτα :

Ὁ θεῖος οὗτος πάνσεπτος καὶ περικαλλὴς ναὸς τῆς πανάγνου καὶ Θεομήτορος Χρυσοπηγῆς ἀνηγέρθη ἐκ βάθρων παρ' ἐμοῦ Δημητρίου τοῦ Ξένου, τηνικαῦτα κρατοῦντος τῆς θεοσώστου πόλεως Αἴνου τοῦ ὑψηλοτάτου ἡμῶν αὐθέντου, σὺρ Παλαμίδεος Φραντζέσκου Γατελιούζου τοῦ Παλαιολόγου, ἐν ἔτει 6931, Ἰνδικτῶνος α'.

Κωστῆς ὁ μάστορις

Ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης πληροφορούμεθα ὅτι ὁ ναὸς ἠγέρθη ἐκ θεμελίων πρὸς τιμὴν τῆς Θεοτόκου, τῆς ἐπονομαζομένης Χρυσοπηγῆς, ὑπὸ τοῦ Δημητρίου τοῦ Ξένου, ἡ δὲ ἐπιγραφὴ ἐχαράχθη τὴν πρώτην ἰνδικτιῶνος τοῦ ἔτους 6931 ἀπὸ κτίσεως κόσμου, ἤτοι τὸ 1422—1423 ὑπὸ τοῦ ἀρχιτέκτονος, πιθανῶς τῆς οἰκοδομῆς, Κωστῆ τοῦ μάστορι, ὡς ὑπογράφεται, ἐπὶ ἄρχοντος τῆς πόλεως Παλαμήδους Φραντζέσκου Γατελιούζου [1], (1409—1455).

Τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην πρῶτον ἀντέγραψεν ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων Χρύσανθος, ἐπισκεφθεὶς τὴν Αἶνον κατὰ μῆνα Μάρτιον τοῦ 1716 καὶ κατεχώρησεν αὐτὴν ἰδιοχείρως ἔν τινι σελίδι τοῦ 441ου κώδικος τῆς ἐν τῷ Μετοχίῳ τοῦ Παναγίου Τάφου Βιβλιοθήκης, πρὸ τεσσαρακονταετίας δὲ περίπου ὁ ἀείδημος Α. Παπαδόπουλος Κεραμεύς, ὡς συμπλήρωσιν τῆς Δυμοντείου συλλογῆς. (Πρβλ. Θρακικὴν ἐπετηρίδα τοῦ 1897, σελ. 11 καὶ ἑξῆς).

1) Ὁ Παλαμήδης οὗτος ἦτο ἡγεμὼν τῆς Αἴνου, Ἴμβρου καὶ Σαμοθράκης, κατήγετο δὲ ἐκ τοῦ ἐκ Γενούης οἴκου τῶν Κατελούζων (Cateluzzi), ἐκ τοῦ κλάδου τοῦ Νικολάου ἢ θείου τοῦ Ἰωάννου Κατελούζου, ἡγεμόνος τῆς Λέσβου, ὅστις ἐπωφελούμενος τὸν μεταξὺ Βενετίας καὶ Γενούης ἐκραγέντα πενταετῆ πόλεμον (1376—1381) κατέλαβε τὴν Αἶνον καὶ ἐγένετο ἱδρυτὴς ἀνεξαρτήτου ἡγεμονίας, ἐπεκταθείσης σὺν τῷ χρόνῳ ἐπὶ τῆς Ἴμβρου καὶ Σαμοθράκης.

Πολυτίμους πληροφορίας περὶ Παλαμήδους κατέλιπον ἡμῖν Κυριακὸς ὁ ἐξ Ἀγκῶνος, ἐπισκεφθεὶς αὐτὸν ἐν Αἴνῳ κατὰ τὸ εἰς Ἀνατολὴν ταξείδιόν του. Περὶ τὸ 1446 ἐγένετο φόρου ὑποτελὴς εἰς τοὺς Τούρκους, περὶ δὲ τὸ 1455 κατελύθη τὸ κράτος αὐτοῦ ὑπὸ Μωάμεθ τοῦ Β'. Οἱ νόθοι υἱοί του, Νικόλαος καὶ Δουκῖνος ὡδηγήθησαν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐρρίφθησαν εἰς τὰς φυλακάς, ὅπου, ἵνα ἀπαλλαγῶσιν τῶν βασάνων, ἀπηρνήθησαν τὴν χριστιανικὴν πίστιν καὶ ἠσπάσθησαν τὸν Μωαμεθανισμόν. Μετ' ὀλίγον ὅμως τῇ ἐπεμβάσει τοῦ Μεχμὲτ πασᾶ, τοῦ κατακτητοῦ τῆς Λέσβου, ἐρρίφθησαν καὶ πάλιν εἰς τὰς φυλακάς, ἀπαγχονισθέντες μετά τινας ἡμέρας.

ΑΙΝΥΡΑ (τὰ) ἢ ΑΙΝΥΡΩΝ (χῶρος).— Τοποθεσία τῆς ἀνατολικῆς παραλίας τῆς Θάσου ἀπέναντι τῆς Σαμοθράκης (περιφέρεια Θεολόγου παρὰ τὸ Βλαχὸν καὶ Παλαιοχῶρι). Ἐνταῦθα, μεταξὺ τοῦ Αἰνύρων χώρου καὶ τοῦ χώρου τῶν Κοινύρων (βλ. λέξ.) ἔκειντο τὰ παλαιὰ χρυσοφόρα μεταλεῖα, τὰ ὁποῖα οἱ Φοίνικες, καταλαβόντες τὴν νῆσον, πρῶτοι ἀνεκάλυψαν καὶ ἐξεμεταλλεύθησαν.

Ὁ Ἡρόδοτος, ἐπισκεφθεὶς ταῦτα, λέγει (VI, 47) : «*Εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς τὰ μέταλλα ταῦτα καὶ μακρῷ ἦν αὐτῷ θαυμασιώτατα τὰ οἱ Φοίνικες ἀνεῦρον οἱ μετὰ Θάσου κτίσαντες τὴν νῆσον ταύτην . . .* Τὰ δὲ μέταλλα τὰ Φοινικικὰ ταῦτά ἐστι τῆς Θάσου μεταξὺ Αἰνύρων τε χώρου καλευμένου καὶ Κοινύρων, ἀντίον δὲ Σαμοθρηΐκης, ὄρος μέγα ἀνεστραμμένον ἐν τῇ ζητήσει».

ΑΙΟΛΕΙΟΝ.—Ἀρχαία πόλις τῆς Θρᾳκικῆς χερσονήσου, ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἀθηναίους. Τὸ ἐθνικὸν κατὰ Στεφ. τὸν Βυζάντιον Αἰόλειος καὶ Αἰολήϊος, ἀλλ' ἄγνωστον πότε ἱδρύθη, ὑπὸ τίνος καὶ ποῦ ἔκειτο ἀκριβῶς. (Πλὴν τοῦ Αἰολίου τούτου ὑπῆρχε καὶ ἄλλη ὁμώνυμος πόλις ἐν τῇ Χαλκιδικῇ).

Εἰς τοὺς φορολογικοὺς καταλόγους τῶν Ἑλληνοταμιῶν οἱ κάτοικοι αὐτῆς φέρονται ὑπὸ τὸ ὄνομα: Αἰολῖται, ἀνῆκον δὲ εἰς τὴν τάξιν τῶν πόλεων ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι μόναι των καθώριζον τὸ ποσὸν τοῦ καταβλητέου φόρου.

Κατά τινας νομισματολόγους ἐκόπησαν εἰς τὸ Αἰόλιον ἀργυρᾶ καὶ χαλκᾶ νομίσματα κατὰ τὸν τρίτον π.Χ. αἰῶνα. Κατ' ἄλλους ταῦτα ἐκόπησαν εἰς τὴν Μέθυμνον τῆς Λέσβου. Παριστάνουν δὲ ἔμπροσθεν μὲν κεφαλὴν τῆς Ἀθηνᾶς ἢ τῆς Ἥρας, ὄπισθεν δὲ φέρουν τὴν ἐπιγραφὴν ΑΙΟΛΕ μετὰ κεραυνοῦ καὶ σταφυλῆς ἢ κηρυκείου. (Head—Σβορώνου, Ἱστορία τῶν νομισμάτων, Τόμ. Β, σ. 65).

ΑΙΡΑΙ.—Ἀρχαία πόλις τῆς Θράκης, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Στεφάνου Βυζαντίου: «Ἔστι καὶ παρὰ Ἑλλησπόντῳ, ἧς τὸ ἐθνικὸν Αἰράτης παρὰ τῷ Ἀνδροτίωνι ἐν ἕκτῃ Ἀτθίδος»[1]. Ἄγνωστον ὅμως, ποῦ ἀκριβῶς κειμένη. Ἀναφέρεται ἐπίσης εἰς τοὺς φορολογικοὺς καταλόγους τῶν Ἑλληνοταμιῶν, ἐκ τῶν ὁποίων καταφαίνεται ὅτι μετεῖχε τῆς ναυτικῆς συμμαχίας τῶν Ἀθηναίων, καταβάλλουσα τὸν «Θρᾴκιον» λεγόμενον φόρον.

ΑΙΣΥΜΗ.—Ἀρχαιοτάτη πόλις τῆς Θράκης, γνωστὴ ἤδη ἀπὸ τῶν ὁμηρικῶν χρόνων. Ἦτο δὲ ἀποικία Θασίων καὶ ἔκειτο ἀνατολικῶς τῆς Ἀμφιπόλεως ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἠδωνῶν, ἀρχαίου Θρᾳκικοῦ λαοῦ, κατοικοῦντος μεταξὺ τῶν ποταμῶν Στρυμόνος καὶ Νέστου, εἰς βόρ. πλάτ. 41°,45′ καὶ ἀνατ. μῆκ. 50°, 50′ κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (III, 12, 7).

Κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον ἡ Αἰσύμη ἦτο σύμμαχος τῶν Τρώων, συνδεομένη μετὰ τοῦ Πριάμου διὰ συγγενικῶν δεσμῶν, καθ' ὅσον ὁ Πρίαμος πλὴν τῆς Ἑκάβης ἔλαβε σύζυγον τὴν ὡραίαν Καστιάνειραν, τῆς ὁποίας ὁ ἀνδρεῖος υἱὸς Γεργυθίων ἐφονεύθη κατά τινα συμπλοκὴν ὑπὸ τοῦ Τεύκρου, ἀδελφοῦ τοῦ Αἴαντος :

Ὁ δ' ἀμύμονα Γεργυθίωνα
υἱὸν ἐὸν Πριάμοιο, κατὰ στῆθος βάλεν ἰῷ·
τὸν ῥ' ἐξ Αἰσύμηθεν ὀπυιομένη τέκε μήτηρ
καλὴ Καστιάνειρα, δέμας εἰκυῖα θεῇσιν.

(Ἰλιάδος, VIII, 302)

***

Οἱ μετὰ τὸ Ὅμηρον συγγραφεῖς ὀνομάζουν αὐτὴν Οἰσύμην, κατά τινας δὲ ἐκαλεῖτο καὶ Ἠμαθία. Ὁ Σκύμνος (656) λέγει περὶ αὐτῆς: «Μετ' Ἀμφίπολιν δ' ἡ πρότερον Οἰσύμη πόλις | Θασίων γενομένη μετὰ δὲ ταῦτα Μακεδόνων, | ἀπὸ τῆς Μακέσσης, *Ἠμαθία τε λεγομένη*». |

Ἐπίσης Οἰσύμην ὀνομάζουν ὁ Σκύλαξ (67), ὁ Ἁρποκρατίων (ἐν λέξει), Στέφανος ὁ Βυζάντιος. Τὸ ἐθνικὸν Οἰσυμαῖος.

***

1) Πλὴν τῆς Θρᾳκικῆς πόλεως Αἰραί, ἀναφέρονται ὑπὸ τοῦ ἰδίου συγγραφέως δύο ἄλλαι ὁμώνυμοι πόλεις: Μία ἐν Μακεδονίᾳ, τῆς ὁποίας ὁ κάτοικος ἐκαλεῖτο Αἰραῖος, καὶ ἄλλη ἐν Ἰωνίᾳ, τῆς ὁποίας ὁ κάτοικος ἐκαλεῖτο Αἰρεύς.

Ποῦ ἔκειτο ἀκριβῶς δὲν γνωρίζομεν, μεγάλη δὲ διχογνωμία ὑπάρχει μεταξὺ τῶν συγγραφέων. Κατὰ τὸν Μελέτιον (Γεωγρ. Τόμ. Β', σελ. 455, ἔκδ. 'Ανθ. Γαζῆ), ἔκειτο παρὰ την Καβάλλαν: «Οἰσύμη, ἥτις ἐλέγετο καὶ 'Εμαθία, οὐ μακρὰν τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ζισάκτου (γράφε Ζυγάκτου) ποταμοῦ. Λέγουσί τινες ὅτι εἶναι ἡ Καβάλλα, ἀλλ' ἴσως ἡ Οἰσύμη εἶναι τὸ ἄνω τῆς Καβάλλας κρημνισμένον κάστρον».

Κατ' ἄλλους ἔκειτο παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Στρυμόνος, ὅπου ἡ ἀρχαία 'Ηϊών, τὸ ἐπίνειον τῆς 'Αμφιπόλεως. 'Ο Δρόϋσεν εἰς τὸν γεωγραφικὸν Ἄτλαντα αὐτοῦ (Allgemeiner Historischer Handatlas, 1886) τοποθετεῖ αὐτὴν μεταξὺ 'Απολλωνίας καὶ Καβάλλας.

Κατ' ἄλλους πάλιν, ἐπὶ τῶν ἐρειπίων αὐτῶν ἐκτίσθη ἡ μεσαιωνικὴ πόλις 'Ανακτορούπολις. 'Ο Καντακουζηνὸς (IV, 47) θεωρεῖ τὴν 'Ανακτορούπολιν ὡς τὴν ἀρχαίαν 'Ηϊόνα: «. . . τῆς 'Ηϊόνος παραλίου, ἥ νῦν 'Ανακτορούπολις, καλεῖται».

Κατὰ τὸν Tafel (De Via Egnatia, 11, σελ. 16) ἡ 'Ανακτορούπολις, καθὼς καὶ ἡ ἀναφερομένη 'Αλεκτορόπολις ἢ 'Αλεκτρυούπολις, εἶναι ὀνόματα μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς πόλεως. 'Ο Σταῦρος Μερτζίδης (Οἱ Φίλιπποι, σελ. 61) διαστέλλει τὴν 'Ανακτορούπολιν ἀπὸ τῆς 'Αλεκτρυουπόλεως ἢ 'Αλεκτροπόλεως, τοποθετῶν ἐπὶ τῆς 'Ελευθερουπόλεως τὴν πόλιν Δάτον. Κατὰ τὴν Notitia Episcopatum ἔκδ. Parthey) ἐν τῇ θέσει τῆς 'Ηϊόνος ὑπῆρχε κατὰ τὸν μεσαιῶνα ἡ Καισαρούπολις, ἡ ὁποία ἀναφέρεται μετὰ τῆς Χριστουπόλεως, Σμολένων καὶ 'Αλεκτρυουπόλεως, ὡς ἕδρα ἐπισκόπων ὑπαγομένων εἰς τὴν μητρόπολιν τῶν Φιλίππων. (Πρβλ. Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Τόμ. Ε', σελ. 483). 'Ο Κεραμεὺς ταυτίζει τὴν 'Αλεκτρυούπολιν μὲ τὴν 'Αλιστράτην.'Εκ τῆς ποικιλίας ταύτης τῶν διαφόρων τούτων γνωμῶν, καταφαίνεται τὸ δύσκολον τοῦ καθορισμοῦ τῆς τοποθεσίας αὐτῆς (Πρβλ. Μ. Δήμιτσα, 'Αρχ. Γεωγρ. τῆς Μακεδονίας σελ. 542).

Κατὰ τὴν πιθανωτέραν γνώμην ἔκειτο, ὅπου ἡ σημερινὴ κωμόπολις «Λεφθεραί», ἡ 'Ελευθερούπολις τῶν Βυζαντινῶν, ὅπου κατὰ τὸν Leake (in loc. cit. Τόμ. Γ', σελ. 179) σώζονται λείψανα ἀρχαίας πόλεως, ἢ προτιμότερον κατὰ τὸν Muller (Σχόλια εἰς Πτολεμαῖον, Τόμ. Α' σελ. 496. Ἔκδ. Didot) ὅπου ὁ λιμήν: «Τισάρη Δατηνῶν ἐπίνειον» παρὰ τὸ ἀκρωτήριον, τὸ ὁποῖον κλείει πρὸς νότον τὸν κόλπον καὶ σημειοῦται εἰς τοὺς 'Αγγλικοὺς χάρτας: Cap. Brasidas, ἤτοι ἀκρωτήριον Βρασίδα.

***

Περὶ τῆς Αἰσύμης ἢ Οἰσύμης ἐλαχίστας ἔχομεν πληροφορίας. 'Εκ τοῦ Θουκυδίδου (IV, 107) μανθάνομεν ὅτι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του ἐκαλεῖτο Οἰσύμη καὶ ὅτι κατὰ τὸ ἕβδομον ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου (424 π.Χ.) ἀπεχώρησε τῶν 'Αθηνῶν, τῶν ὁποίων ἦτο σύμμαχος, καὶ προσεχώρησε μετὰ τῆς Γαληψοῦ καὶ Μυρκίνου εἰς τὸν Βρασίδαν, στρατηγὸν τῶν Λακεδαιμονίων.

'Ο Διόδωρος Σικελιώτης (XII, 68), διηγούμενος τὴν ἅλωσιν τῆς 'Αμφιπόλεως ὑπὸ τοῦ Βρασίδα καὶ τὴν προσχώρησιν τῆς Οἰσύμης καὶ Γαληψοῦ εἰς αὐτόν, ὀνομάζει αὐτὰς ἀξιολογωτάτας. «Εὐθὺς δὲ καὶ τῶν πλουσιοχώρων πόλεων πλείονας προσηγάγετο, ἐν αἷς ἦσαν ἀξιολογώταται Οἰσύμη καὶ Γαληψός, ἀμφότεραι Θασίων ἄποικοι, καὶ Μύρκινον 'Ηδωνικὸν πολισμάτιον».

Σήμερον ἐν Θράκῃ τὸ ὄνομα Αἰσύμη φέρει μικρὸν χωρίον παρὰ τὴν 'Αλεξανδρούπολιν (Δεδεαγάτς), ὀνομαζόμενον ἐπὶ Τουρκοκρατίας Δογὰν-'Ισάρ, ἀριθμοῦν περὶ τοὺς 1400 κατοίκους κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1928. Δὲν γνωρίζομεν ὅμως ποῦ βασιζομένη ἡ 'Επιτροπὴ ἐξελληνίσεως τουρκικῶν καὶ ξενικῶν ὀνομάτων ἔδωσε τὸ ὄνομα τοῦτο.

ΑΚΑΜΑΣ.—Υἱὸς τοῦ Εὐσώρου, λαβὼν μέρος κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον ὡς σύμμαχος τῶν Τρώων ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Θρακῶν.

»ὅσσους 'Ελλήσποντος ἀγάρρους ἐντὸς ἐέργει».

('Ιλιάδ. Β. 444)

Τούτου τὴν μορφὴν ἔλαβεν ὁ Ἄρης διὰ νὰ παροτρύνῃ τοὺς Τρῶας πρὸς μάχην, ὅταν οὗτοι, φοβηθέντες ὑπεχώρησαν πρὸ τοῦ Διομήδους.

Ἐφημίζετο διὰ τὴν ὠκυποδίαν καὶ τὴν ἀνδρείαν του, ἐφονεύθη δὲ ὑπὸ τοῦ Αἴαντος τοῦ Τελαμῶνος, κατά τινα συμπλοκὴν (Ἰλιάδ. Ζ, 8).

* ΑΚΑΤΑΠΑΡΑ.— Ἀρχαία κώμη τῆς Θράκης, γνωστὴ ἔκ τινος λατινικῆς ἐπιγραφῆς. (A. Dumont in loc. cit. σ. 487) Ἔκειτο δὲ εἰς τὴν Οὐσδικησικὴν χώραν, ἐκτεινομένην περὶ τὰ 18 μίλια Β.Α. τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ ἀποτελοῦσαν κατά τὸν δεύτερον μ.Χ. αἰῶνα ἐπὶ τῆς Ρωμαϊκῆς κυριαρχίας μίαν τῶν 14 Στρατηγιῶν (Praefectura) τῆς Θράκης, (Πτολεμ. Γεωγραφ. III. 11, ὅ).

ΑΚΕΣΑΜΕΝΑΙ.—Ἀρχαία θρακικὴ πόλις ἐν Μακεδονίᾳ, μνημονευομένη ὑπὸ τοῦ Στεφάνου Βυζαντίου, τὴν ὁποίαν, κατὰ τὴν παράδοσιν, ἔκτισεν ὁ Ἀκεσαμενὸς (βλ. λέξ).

ΑΚΕΣΑΜΕΝΟΣ.—Υἱὸς τοῦ Ποσειδῶνος πατὴρ τῆς Περιβοίας, βασιλεὺς τῶν Παιόνων καὶ ἱδρυτής, κατὰ τὸν Στέφανον Βυζάντιον, τῆς θρακικῆς πόλεως «Ἀκεσαμεναί».

ΑΚΙΧΩΡΙΟΣ.—Εἷς τῶν ἀρχηγῶν τῶν ὑπὸ τὸν Βρέννον ἐπιδραμόντων τὴν Θράκην Γαλατῶν,, ὅστις μετὰ τὴν ἐκ τῶν Δελφῶν ὑποχώρησίν των καὶ τὴν ἐν Θράκῃ ἐγκατάστασίν των περὶ τὸ 279 π.Χ. ἐπῆλθε μετὰ τοῦ Βρέννου κατὰ τῶν Παιόνων (Παυσαν. Χ, 19, 7).

ΑΚΟΝΙΤΗ.—Πόλις τῶν Βυζαντινῶν χρόνων κειμένη παρὰ τὸν ἰσθμὸν τῆς χερσονήσου Καλλιπόλεως καὶ τὴν πόλιν Πολύβοτον. Ὑπήγετο δὲ εἰς τὸ θέμα τῆς Θράκης τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας. Ἡ περὶ τὴν Ἀκονίτην, Πολύβοτον καὶ Κισσὸν χώρα κατεστράφη τὸ 1322 κατά τινα ἐπιδρομὴν τῶν Τούρκων. (Πρβλ. Χάμμερ, in loc. cit. Τόμ. Α, σελ. 171).

ΑΚΟΝΤΙΣΜΑ.—Τὸ ἀκόντισμα κυρίως δὲν ἦτο πόλις, ἀλλὰ σταθμὸς (statio), κείμενος 9 περίπου μίλια Β.Α. τῆς Νεαπόλεως (Καβάλλας), ἐπὶ τῆς Ἐγνατίας ὁδοῦ (Via Egnatia) παρὰ τὴν Κεραμωτήν, τὴν Κερματιστὴν τῶν Βυζαντινῶν, ὅπου ἐπὶ τῶν Ρωμαϊκῶν καὶ Βυζαντινῶν χρόνων ὑπῆρχε διαρκὴς φρουρὰ καὶ ἐγίνετο μεταλλαγὴ τῶν ἵππων.

Κατὰ τὸν Ἀμμιανὸν Μαρκελλῖνον (XXVI, 4) τὸ Ἀκόντισμα ἔκειτο παρὰ τὰ σύνορα τῆς Θράκης καὶ Μακεδονίας ἐπὶ δυσβάτου καὶ πετρώδους ὁδοῦ. «Macedonicis jungitur (Thracia) collimitiis per artas praecipitesque vias quæ cognominuntur Acondisma».

Τὸ δύσβατον καὶ ἀπόκρημνον τῶν μερῶν τούτων ἀναφέρουν καὶ οἱ Βυζαντινοὶ συγγραφεῖς. Ὁ Νικηφόρος Γρηγορᾶς (VII 6, 1) λέγει περὶ αὐτῶν: «Τὸ περὶ τὴν Χριστούπολιν (Καβάλλαν) μακρὸν τεῖχος ἔκτισεν ἀπὸ θαλάσσης μέχρι τῆς τοῦ παρακειμένου ὄρους ἀκρωνυχίας, ὡς ἄβατον εἶναι τὸ χωρίον, καθάπερ μὴ βουλομένῳ τῷ βασιλεῖ τῆς τε ἐκ Μακεδονίας εἰς Θράκην ἐθέλουσι διαβαίνειν τοῖς τ' ἀπὸ Θράκης εἰς Μακεδονίαν. Καὶ ἀλλαχοῦ (XII, 11): «Ἄρας ὁ βασιλεὺς Καντακουζηνὸς ἐκ τῶν τοῦ Νέστου ποταμοῦ ἐκβολῶν, κἀξ εὐωνύμων, ἀφεὶς τὰ στενὰ τῆς Χριστουπόλεως παραφυλάττοντας διὰ τῆς ἄκρας τοῦ ὄρους τὰς οἰκίας διεβίβασε δυνάμεις, μακροτέρα μὲν καὶ ἐπιπόνῳ διὰ τὰς δυσχωρίας τῶν τε πετρῶν καὶ φαράγγων . . . διεβίβασε δ' οὖν καὶ κατεστρατοπαίδευσε περίπου τὰ ἱππήλατα τῶν Φιλίππων».

Κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα φαίνεται ὅτι τὸ Ἀκόντισμα ἦτο πόλις, καθ' ὅσον ἀναφέρει αὐτὸ ὁ Ἱεροκλῆς (Συνέκδ. 640) ὡς μίαν τῶν 32 πόλεων τῆς ἐπαρχίας Ἰλλυρικοῦ πρώτης Μακεδονίας, ὁ δὲ Κ. Πορφυρογέννητος, κατὰ τὸν δέκατον, ὡς μίαν τῶν πέντε πόλεων τῆς ἐπαρχίας Θράκης.

Ἐπὶ Τουρκοκρατίας, κατὰ τοὺς χάρτας τοῦ Κεῖπερτ, εἰς τὴν θέσιν τοῦ Ἀκοντίσματος, ἔκειτο τὸ χωρίον Δερβὲν-κιοϊ. Ἡ δὲ πρὸς ἐξελλήνισιν τῶν Τουρκικῶν καὶ ξενικῶν ὀνομάτων Ἐπιτροπὴ ἔδωκε τὸ ὄνομα αὐτοῦ εἰς τὸ γειτονικὸν χωρίον Κοσταλὴς ἢ Κότζιαζ τῆς ἐπαρχίας Καβάλλας τοῦ Νομοῦ Ροδόπης, ἀριθμοῦν περὶ τοὺς 50 κατοίκους (1928).

* ΑΚΡΑ. — Ὄνομα τῆς Ἀμφιπόλεως (βλ. λέξ.).

ΑΚΡΑΙ.—Πόλις τῆς Ἐπαρχίας Μοισίας τοῦ Θέματος τῆς Θράκης τῶν Βυζαντινῶν χρόνων.

Κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ἱεροκλέους (Συνέκδημος 637, 3), ὡς μία τῶν 15 πόλεων τῆς Ἐπαρχίας Σκυθίας, ὑπὸ ἡγεμόνα, κατὰ δὲ τὸν δέκατον αἰῶνα ὑπὸ τοῦ Κ. Πορφυρογεννήτου, (περὶ Θεμάτων, Β, 47) ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ Μυσίας. Ποῦ ἔκειντο ἀκριβῶς αἱ Ἄκραι, εἶναι ἄγνωστον.

Κατὰ πᾶσαν ὅμως πιθανότητα ἔκειντο ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ὡς φερομένη κατὰ σειρὰν μεταξὺ τῶν παραλίων πόλεων αὐτοῦ: «Τόμη, Διονυσόπολις, Ἄκραι, Κάλατις, Ἴστρος . . .»

Τινὲς τῶν νεωτέρων συγγραφέων ἠθέλησαν νὰ ταὐτίσουν τὰς Ἄκρας μὲ τὴν Καλὴν — Ἄκραν. ἀκρωτήριον κείμενον πρὸς νότον τοῦ Βαλτσὶκ (τῆς ἀρχαίας Διονυσοπόλεως), ὅπου τὸ σημερινὸν ἀκρωτήριον Κρανιὰ (Ecrené). Ἀλλ' εἶναι δύσκολον νὰ ἀποφανθῇ τις περὶ τῆς παραδοχῆς ἢ μὴ τῆς γνώμης ταύτης, ἂν μὴ ἀνασκαφαὶ γενόμεναι ἐπὶ τόπου ἐπιβεβαιώσουν τοῦτο.

* ΑΚΥΕΣ.—Πολίχνη τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ, κειμένη ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ, τῆς ὁποίας ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565) «ὀλίγα ἄλλα σαθρὰ γεγονότα, ἐπηνώρθωσε». (Προκοπίου, Περὶ Κτισμ. IV, 6,19).

* ΑΛΑΑΙΒΡΙΑ.—Θρᾳκικὸν ὄνομα πόλεως, γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς (Θρᾳκικά, 1928, σελ. 342). Ὁ κάτοικος, Ἁλααιβριηνός.

* ΑΛΑΑΙΒΡΙΗΝΗ (Ἥρα). — Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τῆς Ἥρας, λατρευομένης ἐν τῇ Β. Θράκῃ, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν αὐτῇ (Θρᾳκικά 1934, σελ. 47).

* ΑΛΑΑΙΒΡΙΗΝΟΣ (ΖΕΥΣ).— Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ Διός, λατρευομένου ἐν τῇ Β. Θράκῃ, κατ' ἐπιγραφάς εὑρεθείσας ἐν αὐτῇ (Θρακικά 1934, σελ 47).

ΑΛΑΠΤΑ.—Ἀρχαιοτάτη πόλις τῆς Μακεδονίας ἀναφερομένη ὑπὸ Σκύλακος τοῦ Καρυανδέως (Περίπλους 66) κειμένη πρὸς δυσμὰς τῆς Ἀκάνθου, μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς Ἀρεθούσης. Ἐπίσης ἀναφέρεται καὶ ὑπὸ τοῦ Γαληνοῦ (Γλωσσ. Ἱπποκρ. 422) «ὡς Θρᾳκικὸς τόπος».

Κατά τινας ἔκειτο ὅπου τὸ σημερινὸν χωρίον Λυμπιάδα ἢ Λιβζάδα, πρὸς βορρᾶν τῆς Στρατονίκης, τὸ ὁποῖον ὁ Leake (Travels in north Greece Τόμ. Γ, σελ. 166), κατὰ τὸν Στράβωνα (VII, 331, 33) θεωρεῖ ὡς τὸν ἀρχαῖον Κάπρον λιμένα τῶν Σταγείρων. (Πρβλ. Μ. Δήμιτσα. Ἡ Μακεδονία, σελ. 611).

ΑΛΕΚΤΟΡΟΥΠΟΛΙΣ ἢ ΑΛΕΚΤΡΥΟΥΠΟΛΙΣ.—Μεσαιωνικὴ πόλις τῆς Μακεδονίας, ταὐτιζομένη μὲ τὴν Ἀνακτορούπολιν, κτισθεῖσαν ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς Ἠϊόνος, ἐπινείου τῆς Ἀμφιπόλεως ἢ τῆς ὁμηρικῆς πόλεως Αἰσύμης. (βλ. λέξ. Αἰσύμη).

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΙΣ.— Αὕτη ἔκειτο ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Μαίδων ἢ Μαιδάρων, ὅπως τοὺς ἀποκαλεῖ ὁ Πλούταρχος (Βίος Ἀλεξάνδρου, 9) Θρᾳκικοῦ λαοῦ, κατοικοῦντος παρὰ τὸν Στρυμόνα καὶ τὰς μεσημβρινὰς ὑπωρείας τοῦ ὄρους Σκομίου καὶ Ὀρβύλου (Θουκυδ. Β, 98, Στράβ. VIII, 331, 36), ὅπου ἡ σημερινὴ περιοχὴ τοῦ Πετριτσίου Μελενίκου.

Οὗτοι αὐτόνομοι ὄντες καὶ ἀνεξάρτητοι πολλάκις παρηνώχλουν τὴν Μακεδονίαν, μέχρις οὗ, καταβληθέντες ὑπὸ τοῦ Φιλίππου καὶ Ἀλεξάνδρου, ἀπετέλεσαν μέρος τοῦ Μακεδονικοῦ βασιλείου.

Κατὰ τὸν Πλούταρχον, ὅταν ὁ Φίλιππος ἐξεστράτευσε κατὰ τοῦ Βυζαντίου, ἀφῆκεν ἐν Θεσσαλονίκῃ τὸν Ἀλέξανδρον ἄγοντα τὸ δέκατον ἕκτον τῆς ἡλικίας του. Οἱ Μαῖδοι ἀναθαρρήσαντες τότε ἐκ τῆς ἀπουσίας ταύτης τοῦ Φιλίππου καὶ νομίσαντες ὅτι ἔχουν ἀπέναντί των ἄπειρον καὶ ἀνήλικον νεανίαν, ἐπανεστάτησαν κατὰ τῶν Μακεδόνων. Ἀλλ' ἐπελθὼν κατ' αὐτῶν ὁ Ἀλέξανδρος τὸ 319, π.Χ. αὐτοὺς μὲν ἐξεδίωξε, καταλαβὼν δὲ τὴν πρωτεύουσαν αὐτῶν καὶ μετοικήσας ἐκεῖ μικτὸν πληθυσμὸν μετωνόμασεν αὐτὴν ἐκ τοῦ ὀνόματός του Ἀλεξανδρούπολιν.

Τὴν 'Αλεξανδρούπολιν ταύτην ἀναφέρει καὶ Στέφανος ὁ Βυζάντιος, τρίτην κατὰ σειράν. 'Αλλ' οὔτε ὁ Βυζάντιος οὔτε ὁ Πλούταρχος ἀναφέρουν τὸ προηγούμενον αὐτῆς ὄνομα. 'Αλλ' ἐκ τοῦ Λιβίου μανθάνομεν ὅτι Φίλιππος ὁ Γ', βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας (311 π.Χ.) ἐπελθὼν κατὰ τῶν Μαίδων, οἱ ὁποῖοι καὶ πάλιν ἤρχισαν παρενοχλοῦντες τὴν Μακεδονίαν ἐκυρίευσε τὴν πρωτεύουσαν αὐτῶν 'Ιαμφορίναν. «Et urbem Jamphorinan caput arcemque Maedicae oppugnare cœpit»,(XXVI,25).

Τὴν 'Ιαμφορίναν ταύτην ἀναφέρει μόνον ὁ Τίτος Λίβιος, πολὺ δὲ πιθανὸν αὔτη νὰ εἶναι ἡ ὑπὸ 'Αλεξάνδρου κυριευθεῖσα πρωτεύουσα τῶν Μαίδων, καὶ ἐκ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ μετονομασθεῖσα 'Αλεξανδρούπολις. Εἶναι δὲ ἡ 'Ιαμφορίνα αὕτη κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὸ νῦν χωρίον 'Ιαμπόρνα, διατηρῆσαν διὰ μέσου τῶν αἰώνων τὸ ἀρχαῖον αὐτῆς ὄνομα μὲ μικρὰν παραλλαγὴν (Μ. Δήμιτσα, 'Η Μακεδονία, σελ, 688).

'Η σημερινὴ 'Αλεξανδρούπολις, πρῴην Δεδεαγάτς, οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει μετὰ τῆς πρωτευούσης τῶν Μαίδων, ὀνομασθεῖσα οὕτως εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Βασιλέως τῆς 'Ελλάδος 'Αλεξάνδρου κατὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Θράκης κατὰ μῆνα Μάϊον τοῦ 1920.

ΑΛΕΞΙΟΥΠΟΛΙΣ.—Πόλις τῆς Θράκης κτισθεῖσα ὑπὸ 'Αλεξίου Α'. τοῦ Κομνηνοῦ (1081—1118) περὶ τὴν Φιλιππούπολιν, ἐκεῖθεν τοῦ Ἕβρου διὰ τοὺς περὶ τὴν Φιλιππούπολιν καὶ ἐν αὐτῇ Παυλιανίτας ἢ Παυλικιανούς [1] τοὺς ἐπανελθόντας εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν.

'Ολόκληρος τότε σχεδὸν ἡ Φιλιππούπολις, καὶ τὰ πέριξ κατῳκοῦντο ὑπὸ Παυλικιανῶν. (Ἄννα Κομνηνή, XVI, 9).

'Αλλ' αἱ ἀδιάκοποι συμφοραί, τὰς ὁποίας ὑπέστησαν, μάλιστα δὲ ἀπὸ τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος καὶ ἑξῆς, ἡ μετ' αὐτῶν ἀνάμιξις ποικίλων βαρβάρων, ἡ κατ' αὐτῶν καταδρομὴ βασιλέων τινῶν τοῦ Βυζαντίου, καὶ ἡ αὔξουσα δεισιδαιμονία καί ἀ-

---

1) Οἱ Παυλιανοὶ οὗτοι ἢ Παυλικιανοί, οἱ τελευταῖοι ἐπιζῶντες τῶν περιφήμων Μανιχαίων, τῶν Καλβινιστῶν τούτων τῆς 'Ανατολῆς, ἀπετέλουν αἵρεσιν ἀναφανεῖσαν κατ' ἀρχὰς εἰς τὰ Σαμόσατα τῆς Συρίας, ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου Κωνσταντίνου Ε', τοῦ Κοπρωνύμου, περὶ τὸ 680, λαβόντες τὸ ὄνομα ἐκ τῶν δύω ἀδελφῶν Παύλου καὶ 'Ιωάννου. 'Εκεῖθεν μετεδόθη εἰς τὴν 'Αρμενίαν καὶ τὸν Πόντον ἡ αἵρεσις αὕτη, προελθοῦσα ἐκ τῆς ἀναμίξεως τῶν Περσικῶν δογμάτων καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Αὕτη ἐλευθεριάζουσα κατὰ πολὺ καὶ ἐμμένουσα εἰς τὴν ἁπλουστάτην θρησκείαν τῶν πρώτων χρόνων τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, προσείλκυσε τὴν προσοχὴν τῶν μεταρρυθμιστῶν βασιλέων τοῦ Βυζαντίου, ἀφ' ἑνὸς μὲν διὰ τὴν σύμπτωσιν τῶν φρονημάτων τῶν ὀπαδῶν αὐτῆς, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι οὗτοι ἦσαν μαχιμώτατοι καὶ λαμπροὶ βιομήχανοι καὶ ἔμποροι. Τοὺς Παυλικιανοὺς τούτους πολλάκις ἐπεχείρησαν οἱ Βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες νὰ μετοικήσουν εἰς Θράκην, ἡ πρώτη δὲ αὐτῶν μετοίκησις ἐγένετο ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Κοπρωνύμου, μεταξὺ τῶν ἐτῶν 746 καὶ 752. 'Η ὁριστικὴ ὅμως μετοίκησις αὐτῶν ἐκ τῆς Μ. 'Ασίας ἐγένετο ἐπὶ 'Ιωάννου τοῦ Τσιμισκῆ, εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Φιλιππουπόλεως, παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Αἵμου. Εἰς τούτους ὁ Τσιμισκῆς ἀνέθεσε τὴν φρούρησιν τῆς Φιλιππουπόλεως καὶ τῆς ὑπαίθρου χώρας. Ἔκτοτε ηὐχαριστημένοι οἱ Παυλικιανοὶ ἔπαυσαν παρέχοντες πράγματα εἰς τὸ Βυζάντιον. 'Απ' ἐναντίας δὲ προσέφερον εἰς τὰ αὐτοκρατορικὰ στρατεύματα μαχιμωτάτους ἄνδρας, διὰ δὲ τοῦ ἐμπορικοῦ καὶ βιομηχανικοῦ αὐτῶν πνεύματος συνετέλουν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν ὄχι μόνον τῆς Θράκης, ἀλλὰ καὶ τῆς Μακεδονίας, καὶ τῆς 'Ηπείρου, ὅπου βαθμηδὸν ἐπεξετάθησαν. 'Η αἵρεσις αὕτη τῶν Παυλικιανῶν τάχιστα ἀνεπτύχθη. Συνενωθέντες δὲ μετὰ τῶν πρὸ δύο αἰώνων μετοικισθέντων ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίνου εἰς τὰς χώρας ἐκείνων ὁμοθρήσκων των καὶ τῶν 'Αρμενίων καὶ 'Ιακωβιτῶν, ἀπέβησαν οἱ τύραννοι τῶν λαῶν τοὺς ὁποίους εἶχον ἐντολὴν νὰ προστατεύσουν. (Βλ. Παυλικιανοὶ τ. 24 'Αρχ. Θρ. Θησ. 'Ιω. 'Αναστασίου σ. 3-136).

μάθεια, συνετέλεσαν εἰς τὴν ὁλοσχερῆ αὐτῶν καταστροφήν. Ἄλλοι προσῆλθον εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν, ἄλλοι ἠσπάσθησαν τὸν Μωαμεθανισμόν, καὶ ἐλάχιστοι διεσώθησαν κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας. Ὁ Ἀλέξιος ἐπανήγαγεν πολλοὺς ἐκ τῶν περὶ τὴν Φιλιππούπολιν οἰκούντων εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν, συνῴκισεν εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ κτισθεῖσαν Ἀλεξιούπολιν, (Ἄννα Κομνηνή, XIV 9.—Κ. Παπαρρηγοπούλου, Ἱστ. τοῦ Ἑλλην. Ἔθνους, Ἔκδ. Ἐλευθερουδάκη, Τόμ. Δα σελ. 160, Δβ, σελ. 59—60 —G. Schlumberger Ἰωάννης ὁ Τσιμισκῆς, μετάφρ. Στ. Βουτυρᾶ, σελ. 209.— Δ. Κυριακοῦ, Δοκίμιον Ἐκκλησ. Ἱστορίας ἔκδ. α'. σελ. 192.—Ῥάλλη καὶ Ποτλῆ, Τόμ. VI, σελ. 63).

Ὁ Ζωναρᾶς (XVIII, σελ. 316). ἀναφέρει τὰ ἑξῆς *σχετικά:* «Περὶ τὴν Φιλιππούπολιν, ὁ Ἀλέξιος σκηνευσάμενος ἐκεῖ τὸν ἐαρινόν τε καιρὸν καὶ τὸν θέρειον ἤδη δὲ καὶ πολὺ τοῦ μετοπώρου διέτριβε. Καὶ ἦν ἔργον αὐτῷ τῆς ἐκεῖσε διατριβῆς ἡ μετὰ τῶν Μανιχαίων διάλεξις, οὓς Παυλικιάνους ἡ δημώδης ὀνομάζει φωνὴ (πολὺ γὰρ τοῦτο τὸ γένος ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ κατῴκισται, τοῦ βασιλέως Ἰωάννου τοῦ Τσιμισκῆ μεταγαγόντος ἐκ τῆς ἑῴας αὐτὸ κἂν ταύτῃ ἐγκατοικίσαντος), οἷς διαλεγόμενος πολλοὺς πρὸς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν μετήνεγκεν».

* * *

Πλὴν τοῦ ὀνόματος Ἀλεξιούπολις ἔφερε *καὶ τὸν ὄνομα Νεόκαστρον, τὸ ὁποῖον, ὡς* ἀναφέρει ἡ Ἄννα Κομνηνή, φαίνεται ὅτι ἐπεκράτησεν. Ἀλλὰ ποῦ ἀκριβῶς ἔκειτο, εἶναι ἄγνωστον. Τοῦτο μόνον εἶναι γνωστόν, ὅτι ἐκτίσθη περὶ τὴν Φιλιππούπολιν, «ἀγχοῦ που Φιλιππουπόλεως καὶ πέραν τοῦ Εὔρου ποταμοῦ (γράφε Ἕβρου) ἐκεῖσε ...Ἀλεξιούπολιν τὴν πόλιν κατονομάσας ἢ καὶ Νεόκαστρον, ὃ καὶ μᾶλλον ἐπεκράτησεν».

Πότε ἀκριβῶς καὶ ὑπὸ τίνος κατεστράφη ἡ Ἀλεξιούπολις ἐπίσης εἶναι ἄγνωστον. Κατὰ τὸν δωδέκατον αἰῶνα, ἐπὶ Πατριάρχου Μιχαὴλ Β' (1143—1146), ἡ Ἀλεξιούπολις ἀναφέρεται ὡς ἕδρα Ἐπισκόπου. (Ῥάλλη καὶ Ποτλῆ, V, σελ. 394.— Μ. Γεδεών, Πατριαρχικοὶ Πίνακες σελ. 351).

* ΑΛΚΑΙΟΣ ὁ ΑΙΝΙΟΣ.—Υἱὸς τοῦ Ἡραίου ἐξ Αἴνου τῆς Θράκης, ὅστις διὰ τὰς πρὸς τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων καὶ τοὺς βασιλεῖς Ἀντίγονον καὶ Δημήτριον ὑπηρεσίας του ἐτιμήθη ὑπὸ τοῦ Δήμου τῶν Ἀθηναίων. (Ἀρχαιολ. Ἐφημ. Περίοδ. Α, 1031. Ραγκαβῆ, Antiquités Helléniques II 438).

* ΑΛΜΟΥ.—Φρούριον τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτῳ Μοισίᾳ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ, τὸ ὁποῖον ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565) «χώραν περιβεβλημένον πολλὴν ἐς ὀλίγον ξυναγαγὼν σὺν τῷ ἀσφαλεῖ ἄμαχον εἶναι τοῖς πολεμίοις εἰργάσατο. Καὶ πολλαχῇ δὲ πύργον ἕνα κατὰ μόνας ἑστῶτα εὑρὼν καὶ διὰ τοῦτο εὐκαταφρόνητον τοῖς ἐπιοῦσιν ὄντα φρούριον ὀχυρώτατον κατεστήσατο». (Προκοπίου, περὶ Κτισμ. IV, 6, 27).

ΑΛΜΥΡΙΣ.—Φρούριον τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτῳ Μοισίᾳ κείμενον ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ παρὰ τὰ μεθόρια τῆς Σκυθίας, τοῦ ὁποίου ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς «πολλὰ σαθρὰ γεγονότα διαφανῶς ἀνοικοδομησάμενος διεσώσατο». (Προκοπίου, περὶ Κτιμ. IV, 7. 20).

ΑΛΜΥΡΟΣ.—Ποταμὸς τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, ἐκβάλλων εἰς τὴν Προποντίδα, μεταξὺ Ἡρακλείας καὶ Σηλυβρίας. Σήμερον κοινῶς καλεῖται «Καληβρὴ» κατὰ πα*ραφθορὰν προφανῶς ἐκ τοῦ παρ' αὐτὸν* Βυζαντινοῦ φρουρίου Καλαυρὴ ἢ Καλαβρύη, (Ἄννα Κομνηνή, Α, 4), Β.Δ. τῆς Σηλυβρίας.

Παρὰ τὸν ποταμὸν τοῦτον καὶ τὸ φρούριον Καλαυρὴ ὁ στρατηγὸς Ἀλέξιος Κομνηνός, ὁ μετὰ ταῦτα βασιλεὺς τοῦ Βυζαντίου, ᾐχμαλώτισε τὸ 1078 ἐπὶ τῆς βασιλείας Νικηφόρου τοῦ Βοτανιάτου τὸν Νικηφόρον Βρυέννιον, ὅστις, στασιάσας κατὰ τοῦ βασιλέως καὶ ἀναγορευθεὶς αὐτοκράτωρ ἐν Δυρραχίῳ, ἐβάδιζε κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. (Αὐτόθι, Α, 4—7). Πλειότερα βλέπε: Καλαυρή.

ΑΛΟΓΧΟΙ.—Θρακικὸς λαός, ἀναφερό-

μενος ὑπὸ τοῦ Ἡσυχίου. «Ἀλόγχους μιμεῖσθαι, ὅ ἐστιν ἔθνος Θρακικόν, (ἄλογχον δὲ δόρυ τὸ σίδηρον).

* ΑΛΟΝΗΣΟΣ.—Μία τῶν τεσσάρων νησίδων τοῦ Θρακικοῦ Πελάγους, μεταξὺ Σαμοθράκης καὶ Θρακικῆς Χερσονήσου, αἵτινες, κατὰ τὸν Πλίνιον (Φυσ. Ἱστορ. IV, 12, 23) κατεποντίσθησαν πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων καὶ τῶν ὁποίων διετηρεῖτο ἀκόμη ἡ μνήμη ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του.

* ΑΛΣΗΝΟΣ (Ἀπόλλων).—Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ Ἀπόλλωνος κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν τῇ Βορ. Θράκῃ καὶ τῇ Μοισίᾳ. (Θρακικά, 1929, σελ. 12).

ΑΛΤΗΝΩΝ (Ἀλτυνῶν ἔρυμα).—Φρούριον τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ, καλούμενον καὶ Κανδιδιανὰ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ παρὰ τὴν Τρασμαρίσκαν (νῦν Τοτροκάν). Τὸ φρούριον τοῦτο κατεστραμμένον ἀπὸ πολλοῦ, ἐπεσκεύασεν, ὡς ἀναφέρει ὁ Προκόπιος (Περὶ Κτισμ. IV, 7, 9), ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565) «καὶ ἐπιμελείας ἠξίωσε κατὰ λόγον τῆς χρείας».

ΑΛΤΙΝΑ.—Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ πρὸ τοῦ Δορυστόλου (παρὰ τὴν νῦν Σιλίστριαν) ἱδρυθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565), ἵνα ἐξασφαλίσῃ τὴν χώραν ἀπὸ τῶν ἀπὸ βορρᾶ ἐπιδρομῶν τῶν βαρβάρων. (Προκοπίου, Περὶ Κτισμάτων IV, 11).

ΑΛΩΠΕΚΟΝΝΗΣΟΣ. — Ἀρχαιοτάτη Αἰολικὴ ἀποικία, κειμένη ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου. Κατὰ τὸν Στράβωνα (VII, 331, 52) ἔκειτο μεταξὺ τῆς πόλεως Αἴνου καὶ τοῦ Σαρπηδονίου ἀκρωτηρίου (κοινῶς Γκρέμια) ἐκεῖ, ὅπου τελευτᾷ ὁ Μέλας κόλπος. Ὁ Δημοσθένης (Κατ' Ἀριστοκράτους, 166) ἀκριβέστερον τοποθετεῖ αὐτὴν ἀπέναντι τῆς νήσου Ἴμβρου. Ὁ Σκύμνος (Περιήγησις, 706) τοποθετεῖ αὐτὴν μετὰ τὰς Λίμνας. Τέλος Σκύλαξ ὁ Καρυανδεὺς (67), μεταξὺ Καρδίας καὶ Ἐλαιοῦντος. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἔκειτο, ὅπου σήμερον ὁ ὅρμος Χαναφάρι, ὀλίγον νοτιώτερον τοῦ ἀκρωτηρίου Σούβλα (Besnier, in loc. cit. ἐν λέξει), μεταξὺ τῶν ἀρχαίων πόλεων Δράβου καὶ Λιμνῶν, ἔχουσα ὡραῖον καὶ ἀσφαλὲς ἀγκυροβόλιον, δυνάμενον νὰ περιλάβῃ ὁλόκληρον στόλον. (Πρβλ. Μεγ. Ἑλλην. Ἐγκυκλ. Τόμ. Β', σελ. 388).

Ὠνομάσθη δὲ οὕτω κατὰ τὸν Στέφανον Βυζάντιον συνεπείᾳ χρησμοῦ τινος, κατὰ τὸν ὁποῖον οἱ πρῶτοι κάτοικοί της διετάχθησαν νὰ κτίσουν τὴν πόλιν αὐτῶν ἐπὶ τῆς θέσεως, ὅπου θὰ συνήντων τὸ πρῶτον σκύμνους ἀλώπεκος.

Ἡ Ἀλωπεκόννησος ἦτο φόρου ὑποτελὴς τῶν Ἀθηναίων, ἀναφέρεται δὲ ὑπὸ τοῦ Δημοσθένους (Περὶ Στεφάνου, 92), μεταξὺ τῶν πόλεων τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου, αἱ ὁποῖαι, ἀπελευθερωθεῖσαι ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ τοῦ Φιλίππου «ἐστεφάνωσαν Ἀθηναίων τὴν Βουλὴν καὶ τὸν Δῆμον χρυσῷ στεφάνῳ ἀπὸ ταλάντων 60 καὶ Χάριτος βωμὸν ἵδρυσαν καὶ Δῆμον Ἀθηναίων, ὅτι πάντων μεγίστων ἀγαθῶν παραίτιος γέγονε χερρονησίταις, ἐξελόμενος ἐκ τοῦ Φιλίππου καὶ ἀποδοὺς τὰς πατρίδας, τοὺς νόμους, τὴν ἐλευθερίαν, τὰ ἱερά...»

Φαίνεται ὅμως ὅτι οἱ Ἀλωπεκοννήσιοι δὲν ἀπήλαυον ἀγαθῆς φήμης, διότι ἀναφέρει ὁ Δημοσθένης (Κατ' Ἀριστοκράτους, 166), ὅτι ἡ Ἀλωπεκόννησος κατῳκεῖτο ὑπὸ ληστῶν καὶ πειρατῶν. «Ληστῶν ἦν καὶ καταποντιστῶν».

Τὴν Ἀλωπεκόννησον ἀναφέρει καὶ ὁ Πομπώνιος Μέλας (Β, 27). Ἐπίσης καὶ ὁ Πλίνιος (Hist Nat. IV, 12), σφάλλεται ὅμως, θεωρῶν αὐτὴν ὡς νῆσον.

Τῆς Ἀλωπεκοννήσου σώζονται νομίσματα ἀναγόμενα εἰς τὰ 400 περίπου π.Χ. Φέρουν δὲ ἔμπροσθεν μὲν τὴν κεφαλὴν τοῦ Διονύσου ἢ τῆς Ἀθηνᾶς, ὄπισθεν δὲ τὴν ἐπιγραφήν : ΑΛΩ ἢ ΑΛΩΠΕΚΩΝ, ὡς σύμβολα δὲ ἀλώπεκα, σταφυλὴν ἢ κόκκον κριθῆς. (Head Σβορώνου, Τόμ, Α, σ.328).

* ΑΛΩΠΕΚΟΝΗΣΟΣ.—Μία τῶν τεσσάρων νησίδων τοῦ Θρακικοῦ Πελάγους, μεταξὺ Σαμοθράκης καὶ Θρακικῆς Χερσονήσου, αἵτινες, κατὰ τὸν Πλίνιον (Φυσ. Ἱστορ. IV, 12, 23) κατεποντίσθησαν πρὸ

ἀμνημονεύτων χρόνων, καὶ τῶν ὁποίων ἡ μνήμη διετηρεῖτο ἀκόμη ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του.

ΑΜΑΔΟΚΟΣ Α'.—Τό ὄνομα 'Αμάδοκος φέρουν δύο βασιλεῖς τῶν 'Οδρυσῶν: 'Αμάδοκος ὁ Α', πιθανῶς διάδοχος Σεύθου τοῦ Α', ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ 'Ισοκράτους (V, 6), Στράβωνος (VIII, 331, 48) καὶ ἄλλων συγγραφέων τῆς ἀρχαιότητος. Ἔζησε περὶ τὰ τέλη τοῦ πέμπτου π.Χ. αἰῶνος, θεωρεῖται δὲ ὁ αὐτὸς μὲ τὸν ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος ἀναφερόμενον Μήτοκον ἢ Μήδοκον. (Ξενοφ. (Αναβ. Κύρου VII, 2, 32,—'Ελληνικά, IV, 8, 26.—Διοδ. Σικελιώτου, XIII, 105).

Τοῦ 'Αμαδόκου Α'. σώζονται χαλκᾶ νομίσματα κοπέντα ἐν Μαρωνείᾳ, τῆς ὁποίας φαίνεται ἐδέσποσεν ἐπί τινα χρόνον, φέρουν δὲ ἔμπροσθεν τὴν ἐπιγραφήν: ΑΜΑΔΟ(ΚΟ) καὶ διπλοῦν πέλεκυν, ὄπισθεν δὲ τὸ ὄνομα τοῦ ἀστικοῦ ἄρχοντος τῆς Μαρωνείας καὶ ἄμπελον ἐν γραμμικῷ τετραγώνῳ. (Head-Σβορώνου. Τόμ. Α', σ. 354.—Ern. Babelon, Τόμ. IV, σελ. 842 καὶ ἑξῆς).

ΑΜΑΜΟΚΟΣ Β'.—Υἱὸς τοῦ Κότυος Α' (382—351 π.Χ.), διαδεχθεὶς τὸν πατέρα του μετὰ τῶν ἀδελφῶν του Βηρισάδου καὶ Κερσοβλέπτου. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Βηρισάδου τὸ 357 π.Χ. ὁ Κερσοβλέπτης ἐκήρυξεν πόλεμον κατὰ τοῦ 'Αμαδόκου καὶ τῶν υἱῶν τοῦ Βηρισάδου. Καὶ τὸν μὲν 'Αμάδοκον ἐβοήθουν ὁ Σίμων καὶ ὁ Βιάνωρ ἀδελφοὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ, τοὺς δὲ υἱοὺς τοῦ Βηρισάδου ὁ 'Αθηνόδωρος ὁ 'Αθηναῖος ὡς κηδεμὼν αὐτῶν καὶ ἀδελφὸς τῆς μητρός των. (Δημοσθένους, κατ' 'Αριστοκράτους, 623—624). 'Ο Κερσοβλέπτης τότε ἠναγκάσθη νὰ ἀναγνωρίσῃ ὡς ἀνεξαρτήτους ἡγεμόνας τὸν 'Αμάδοκον καὶ τοὺς υἱοὺς τοῦ Βηρισάδου, προστατευόμενος ὑπὸ τῶν 'Αθηναίων. (Πρβλ. 'Ερνέστου Κουρτίου, 'Ιστορ. 'Ελληνική, μετάφρασις Σπ. Π. Λάμπρου, Τόμ. V, σ. 182).

ΑΜΥΔΩΝ.—Μικρά, ἀλλ' ὀχυρὰ ἀρχαιοτάτη θρακικὴ πόλις, γνωστὴ ἀπὸ τῶν ὁμηρικῶν ἤδη χρόνων, κειμένη παρὰ τὸν 'Αξιὸν ποταμὸν εἰς τὴν 'Αμφαξίτιδα λεγομένην χώραν [1].

Κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον ἡ 'Αμυδών, καθὼς καὶ ἄλλαι Θρακικαὶ πόλεις, ἦτο σύμμαχος τῶν Τρώων, ἀποστείλασα τὸν Πυραίχμην ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἀγκυλοτόξων Παιόνων: Αὐτὰρ Πυραίχμης ἄγε Παίονας ἀγκυλοτόξους, | τηλόθεν ἐξ 'Αμυδῶνος, ἀπ' 'Αξιοῦ εὐρὺ ῥέοντος.

('Ιλιάδ. Β', 848—49).

Κατά τινα συμπλοκὴν ἐφονεύθη παρὰ τὸ πλοῖον τοῦ Πρωτεσιλάου ὑπὸ τοῦ Πατρόκλου: Νηΐ παρὰ πρύμνη μεγαθύμου Πρωτεσιλάου | καὶ βάλε Πυραίχμην, ὃς Παίονας ἱπποκορυστὰς | ἤγαγεν ἐξ 'Αμυδῶνος, ἀπ' 'Αξιοῦ εὐρυρέοντος. | Τὸν βάλε δεξιὸν ὦμον . . .

(Αὐτόθι, Β', 287—90).

Κατὰ τὸν Στράβωνα (VII, 330, 20) ἡ 'Αμυδὼν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του ἐκαλεῖτο 'Αβυδών, ἔκειτο δὲ κατὰ τὴν περιγραφὴν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ 'Αξιοῦ παρὰ τὴν συμβολὴν αὐτοῦ μετὰ τοῦ 'Εριγῶνος ποταμοῦ,—«'Επίκειται δὲ τῷ ποταμῷ τούτῳ (τῷ 'Αξιῷ) χωρίον ἐρυμνόν, ὃ νῦν μὲν καλεῖται 'Αβυδών, Ὅμηρος δὲ 'Αμυδῶνα καλεῖ, καὶ φησὶ τοὺς ἀγκυλοτόξους Παίονας, ἐκεῖθεν εἰς Τροίαν ἐπικούρους ἐλθεῖν». Κατεστράφη δέ, κατὰ τὸν αὐτὸν συγγραφέα, ὑπὸ τῶν 'Αργεαδῶν, πρώτων βασιλέων τῆς Μακεδονίας κατὰ τὸν Ε', π.Χ. αἰῶνα. 'Αλλ' ἡ πληροφορία αὕτη τοῦ Στράβωνος, ἢ μᾶλλον τοῦ ἐπιτομέως αὐτοῦ [2] καθ' ἣν ἡ 'Αμυδὼν ἐπὶ

---

1) 'Αμφαξῖτις ἐκαλεῖτο ἡ ἑκατέρωθεν τοῦ 'Αξιοῦ ποταμοῦ Μακεδονικὴ χώρα, κατοικουμένη ὑπὸ τῶν Παιόνων, ἀρχαίου Θρᾳκικοῦ λαοῦ. Πρωτεύουσα αὐτῶν ἦσαν οἱ Στόβοι ἐπὶ τοῦ 'Εριγῶνος ποταμοῦ.

2) 'Ως γνωστόν, τὸ ἕβδομον βιβλίον τοῦ Στράβωνος, τὸ περιλαμβάνον τὴν Μακεδονίαν καὶ Θράκην, ἀπωλέσθη κατὰ μέγα μέρος καὶ μόνον ἀποσπάσματα αὐτοῦ περιεσώθησαν μέχρις ἡμῶν ὑπό τινος ἐπιτομέως τῶν ἔργων τοῦ Στράβωνος, ἀκμάσαντος κατὰ τὸν δέκατον μ.Χ. αἰῶνα.

τῆς ἐποχῆς του, ἤτοι κατὰ τὸν πρῶτον μ.Χ. αἰῶνα ἐκαλεῖτο 'Αβηδών, δὲν φαίνεται ἀληθής, καθ' ὅσον μετὰ τὴν καταστροφὴν αὐτῆς παρ' οὐδενὸς συγγραφέως τῆς ἀρχαιότητος ἀναφέρεται ὅτι ἡ 'Αμυδὼν εἰς μεταγενεστέραν ἐποχὴν ἐκαλεῖτο 'Αβυδών. Οὔτε δὲ εἶναι δυνατὸν νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ γράψαντος τὴν ἐπιτομὴν τοῦ Ζ' βιβλίου τοῦ Στράβωνος ὠνομάζετο 'Αμυδών, ἀφοῦ ἡ πόλις οὕτη εἶχεν ἤδη ἐκλείψει πρὸ τόσων αἰώνων.

* * *

Παρὰ τὴν 'Αμυδῶνα ἔκειτο κατὰ τὸν Ὅμηρον ἡ πηγὴ Αἶα τῆς ὁποίας τὰ διαυγέστατα ὕδατα ἐχύνοντο εἰς τὸν 'Αξιὸν ποταμόν :

'Αξιοῦ οὗ κάλλιστον ὕδωρ ἐπικίδναται Αἶαν
('Ιλιάδ. Β', 850).

Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ χωρίον τοῦτο εἶναι κἄπως σκοτεινὸν καθ' ὅσον δὲν εἶναι δυνατὸν ὁ 'Αξιὸς νὰ χύνεται εἰς τὴν Αἶαν, ἀλλὰ μᾶλλον αὕτη εἰς αὐτόν, διὰ τοῦτο αὐτὸς ἤδη ὁ Στράβων προέτεινε νὰ διορθωθῇ ὁ ὁμηρικὸς οὗτος στίχος :

'Αξιοῦ, ᾧ κάλλιστον ὕδωρ ἐπικίδναται Αἴης.

Δηλαδή : Τὰ γάργαρα νερὰ τῆς Αἴας χύνονται εἰς τὸν 'Αξιόν.

Ἀλλὰ ποῦ ἔκειτο ἡ 'Αμυδών ;

Κατὰ τον Κεῖπερτ ἔκειτο ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ 'Αξιοῦ· ὁ Δήμιτσας ('Η Μακεδονία, ἀρχαία Γεωγραφ.) τοποθετεῖ αὐτὴν ἐπίσης ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ παρὰ τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν Γράτσκον, παρὰ τὴν θέσιν τοῦ Βυζαντινοῦ φρουρίου «Προύσακον». Κατὰ δὲ τὸν Μιχαὴλ Χρυσοχόον ('Αμυδών, ἐν τῇ 'Επετηρίδι τοῦ Φιλ. Συλλ. Παρνασσός ἔτος Α', σελ. 87 καὶ ἑξῆς) ἔκειτο ἀκριβῶς, ὅπου σήμερον ὁ σιδηροδρομικὸς σταθμὸς 'Αμάτοβον, παρὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην κατὰ τὸ 36ον χιλιόμετρον τοῦ ἀπὸ Θεσσαλονίκης εἰς Γευγελῆ σιδηροδρόμου, ὀλίγον μακρὰν τῆς λεγομένης Μεγάλης Τούμπας (τύμβου, tumulus).

'Εκ τῶν ἀνωτέρω γνωμῶν ὀρθοτέρα φαίνεται ἡ τοῦ Χρυσοχόου, καθ' ὅσον ὁ ἐπισκεπτόμενος τὸ 'Αμάτοβον δύναται νὰ θαυμάσῃ τὴν ὡραίαν πηγὴν Αἶαν, τῆς ὁποίας τὰ ὁλοκάθαρα νερά, χυνόμενα μεθ' ὁρμῆς εἰς τὰ ἤρεμα καὶ θολὰ νερὰ τοῦ 'Αξιοῦ, φαίνονται ἐπὶ ἀρκετὴν ἔκτασιν χωρισμένα ἀπὸ τὰ νερὰ τοῦ ποταμοῦ.

* ΑΜΥΤΡΟΝ.—'Αρχαία πόλις τῆς Θρᾴκης, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ 'Ησυχίου, ἀλλ' ἄγνωστον ποῦ κειμένη.

ΑΜΦΙΠΟΛΙΣ.—'Η ἐπισημοτέρα πόλις τῆς 'Ηδωνίδος, κειμένη 20 στάδια (ὥραν περίπου) μακρὰν τῆς θαλάσσης ἐπὶ τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ καὶ παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τῆς Κερκινίτιδος λίμνης (νῦν 'Αχινοῦ), εἰς βόρ. πλάτ. 41°, 30' καὶ ἀνατ. μῆκ. 50°, κατὰ τὸν Πολεμαῖον (Γ', 12, 28). 'Ο Στράβων (VII, 331, 35) λέγει περὶ αὐτῆς : «Εἶθ' ὁ Στρυμὼν καὶ ἀνάπλους εἰς 'Αμφίπολιν εἴκοσι σταδίων. Ἔστι δὲ 'Αθηναίων κτίσμα ἐν τῷ τόπῳ ἱδρυμένον τούτῳ, ὃ καλεῖται 'Εννέα'Οδοί».

Πλὴν τοῦ ὀνόματος τούτου ὠνομάζετο : Μυρίκη, Ἄκρα ἢ Ἄρεως πόλις, κατὰ δὲ Στέφανον τὸν Βυζάντιον Κράδεμνα καὶ 'Ανάδραμος. Κατὰ δὲ τοὺς Περσικοὺς πολέμους ἔφερεν ἀκόμη τὸ ὄνομα : 'Εννέα 'Οδοί· (βλ. λέξ.).

'Αρισταγόρας ὁ Μιλήσιος, φεύγων τὸν βασιλέα Δαρεῖον, κατέφυγεν εἰς Θρᾴκην ἐπιχειρήσας νὰ ἐγκαταστήσῃ ἐκεῖ ἀποικίαν. 'Αλλ' ἐξεδιώχθη ὑπὸ τῶν 'Ηδωνῶν καὶ ἀπέθανε τὸ 498 π.Χ.('Ηροδ. 114,124).

'Αργότερον οἱ 'Αθηναῖοι, καταλαβόντες τὸ ὀχυρὸν ἐπίνειον αὐτῶν 'Ηϊόνα τὸ 470—469 π.Χ. διὰ τῆς γενναιότητος καὶ στρατηγικότητος τοῦ Κίμωνος ἀπεπειράθησαν νὰ καταλάβουν τὰς 'Εννέα 'Οδούς, ἀλλ' ἀπεκρούσθησαν ὑπὸ τῶν ἐπελθόντων 'Ηδωνῶν. ('Ηροδ. IX, 75.—Θουκυδ. IV. 102.—Διοδ. Σικελ. XXII, 68). Οἱ 'Αθηναῖοι ὅμως δὲν ἀπεθαρρύνθησαν. Μετὰ τρία ἔτη ἐξορμήσαντες ἐκ τῆς 'Ηϊόνος, κατέλαβον τὰς 'Εννέα 'Οδούς, μὴ ἀρκεσθέντες δὲ εἰς τοῦτο, προεχώρησαν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας μέχρι Δραβήσκου Δάτου. Τὰ Θρακικὰ τότε φῦλα συνενωθέντα, ἐπετέθησαν κατὰ τῶν ἐπιδρομέων καὶ ἐπέφερον τοιαύτην καταστροφὴν εἰς αὐτούς, ὥστε οἱ 'Αθηναῖοι

ἐπὶ πολλὰ ἔτη (μέχρι τοῦ 437 π.Χ.) παρητήθησαν πάσης ἀποπείρας κατὰ τῆς χώρας τῶν Ἠδωνῶν.

Τέλος, αἱ Ἐννέα Ὁδοὶ κατελήφθησαν τὸ 437 π.Χ. ὑπὸ τοῦ Ἄγνωνος, υἱοῦ τοῦ Νικίου, ὅστις ἵδρυσεν ἐκεῖ ἀποικίαν Ἀθηναίων καὶ πολλῶν ξένων, καὶ μετωνόμασεν αὐτὴν Ἀμφίπολιν. Ὥστε ἡ Ἀμφίπολις δὲν ἦτο κτίσμα τῶν Ἀθηναίων, ὅπως ἀναφέρει ὁ Στράβων (VII, 331, 35), ἀλλὰ μετωνομάσθη ὑπὸ τοῦ Ἄγνωνος. Μετωνομάσθη δὲ οὕτω, διότι περιέρρεεν αὐτὴν ὁ Στρυμών, δίκην νησίδος, καὶ ἦτο ὁρατὴ καὶ ἀπὸ ξηρᾶς καὶ ἀπὸ θαλάσσης. Ταύτην περιετείχισεν ὁ Ἄγνων διὰ μακροῦ τείχους, ἀπὸ ποταμοῦ εἰς ποταμόν, καταστήσας αὐτὴν ὀχυρωτάτην. «....ἣν Ἀμφίπολιν Ἄγνων ὠνόμασεν, ὅτι ἐπ' ἀμφότερα περιρρέοντος τοῦ Στρυμόνος τείχει μακρῷ ἀπολαβών, ἐκ ποταμοῦ εἰς ποταμόν, περιφανῆ θάλασσάν τε καὶ τὴν ἤπειρον ᾤκισεν». (Θουκυδ. IV, 102).

Τοιαύτην λοιπὸν κατέχουσα λαμπρὰν θέσιν, ἔχουσα λιμένα ἀσφαλῆ, μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἄφθονον ξυλείαν καὶ γῆν εὐφορωτάτην καὶ ἐπιτηδειοτάτην πρὸς ἐμπορίαν, ταχύτατα ἀνεδείχθη καὶ ἤκμασεν ὅσον οὐδεμία ἄλλη πόλις τῆς Ἠδωνίδος. Ἕνεκα δὲ τῶν πολλαπλῶν τούτων πλεονεκτημάτων ἀπέβη τὸ μῆλον τῆς ἔριδος μεταξὺ Θρακῶν, Ἀθηναίων, Σπαρτιατῶν, Μακεδόνων καὶ Ῥωμαίων.

Κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, ὅτε ἐνεφανίσθη εἰς Μακεδονίαν καὶ Θράκην ὁ Βρασίδας, στρατηγὸς τῶν Λακεδαιμονίων, ὡς ἐλευθερωτὴς τῶν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων πιεζομένων ἑλληνικῶν ἀποικιῶν, οἱ Ἀμφιπολῖται προσεχώρησαν εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους, ἀνεκήρυξαν τὸν Βρασίδαν ὡς οἰκιστήν, καὶ κατέστρεψαν ἅπαντα τὰ ὑπὸ τοῦ Ἄγνωνος ἱδρυθέντα οἰκοδομήματα καὶ πᾶν ἄλλο συνδεόμενον μὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

Οἱ Ἀθηναῖοι, μολονότι εἶχον μάθει τὰς ἐνεργείας τοῦ Βρασίδα, δὲν ἐνίσχυσαν τὰς ὀλίγας στρατιωτικὰς δυνάμεις, τὰς ὁποίας διετήρουν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα ὑπὸ τὸν Εὐκλέα καὶ τὸν ἱστορικὸν Θουκυδίδην, καὶ οὕτως ὁ Βρασίδας κατέλαβεν τὴν Ἀμφίπολιν τὸ 424 π. Χ. πρὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ Ἀθηναϊκοῦ στόλου ὑπὸ τὸν Θουκυδίδην, ὅστις μὴ δυνηθεὶς νὰ ὑπερασπίσῃ αὐτήν, διότι εὑρίσκετο εἰς Θάσον ἕνεκα τοῦ χειμῶνος, ἐτιμωρήθη δι' ἐξορίας διὰ τὴν ἀκουσίαν ταύτην βραδύτητα, μολονότι προέλαβε νὰ διασώσῃ τὴν Ἠϊόνα, τὸ ἐπίνειον τῆς Ἀμφιπόλεως. (Θουκ. V. 26). «ξυνέβη φεύγειν τὴν ἐμαυτοῦ».

Ἡ κατάληψις τῆς Ἀμφιπόλεως ὑπὸ τοῦ Βρασίδα καὶ αἱ ἀλλεπάλληλοι ἐπιτυχίαι τῶν Σπαρτιατῶν, ἤρχισαν νὰ ἀνησυχοῦν τὸν Περδίκκαν, ὅστις συνῆψε συμμαχίαν μετὰ τῶν Ἀθηναίων. Ὁ Κλέων ὁρμηθεὶς τότε ἐξ Ἠϊόνος, τὴν ὁποίαν δὲν εἶχε προλάβει νὰ καταλάβῃ ὁ Βρασίδας (Θουκ. IV. 103), ἐπετέθη κατ' αὐτοῦ. Πρὸ τῆς Ἀμφιπόλεως συνήφθη τότε πεισματώδης μάχη, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ὑπέστησαν πανωλεθρίαν, φονευθέντος τοῦ Κλέωνος κατὰ τὴν φυγήν, οἱ δὲ Σπαρτιᾶται ἔχασαν τὸν στρατηγόν των τραυματισθέντα κατὰ τὴν μάχην.

Κατὰ τὴν Νικίειον εἰρήνην τὸ 421 π.Χ. ἡ Ἀμφίπολις παρεδίδετο εἰς τοὺς Ἀθηναίους, οἱ Ἀμφιπολῖται ὅμως δὲν ἐδέχθησαν τὸν ὅρον τοῦτον, καὶ οὕτω ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Κίμωνος μέχρι τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, αἱ Ἀθῆναι τετράκις ἀπώλεσαν τοὺς ἐν Ἀμφιπόλει ὑπηκόους των. Οἱ Ἀθηναῖοι ὅμως, μὴ λησμονοῦντες τὸν πλοῦτον τῆς πόλεως καὶ τοὺς ὑπὲρ αὐτῆς ἀγῶνας των, ἐπεχείρησαν πολλάκις νὰ ἀνακαταλάβουν τὴν πόλιν. Οὕτω, κατὰ τὸ δέκατον ὄγδοον ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ὁ Εὐετίων, στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων, ἐκστρατεύσας μετὰ τοῦ Περδίκκα καὶ πολλῶν Θρακῶν, ἐπολιόρκησε τὴν Ἀμφίπολιν, ἔχων ὡς ὁρμητήριον τὸ Ἱμέραιον, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ κυριεύσῃ αὐτήν. Ἐπίσης ἀπέτυχεν ἡ κατὰ τῆς Ἀμφιπόλεως ἐκστρατεία τοῦ Ἰφικράτους ἀπὸ τὸ 368—365 π. Χ. καθὼς καὶ τοῦ Τιμοθέου, τοῦ ὁποίου ἡ ἀποτυχοῦσα ἐπίθεσις ἐλογίζετο ἡ ἐνάτη τῶν κατὰ τῆς Ἀμφιπόλεως ἐπιχειρήσεων τῶν Ἀθηναίων.

Τὸ ἑπόμενον ἔτος οἱ 'Αμφιπολῖται ἐδέχθησαν Μακεδονικὴν φρουρὰν ἐξ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν Περδίκκαν, ὅστις εἶχεν ὑποστηρίξει αὐτοὺς κατὰ τῶν 'Αθηναίων καὶ οὕτω ἡ πόλις παρέμεινεν ὑπὸ την ἐπικυριαρχίαν τῶν Μακεδόνων μέχρι τοῦ 359 π. Χ., ὁπότε ὁ Φίλιππος ἀπέσυρεν ἐξ αὐτῆς τὴν Μακεδονικὴν φρουράν.

'Η τοιαύτη συμπεριφορὰ τοῦ Φιλίππου ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐνεθουσίασε τοὺς 'Αμφιπολίτας, οἱ ὁποῖοι ἐτίμησαν αὐτὸν ὡς εὐεργέτην, ἀφ' ἑτέρου δὲ ηὐχαρίστησε τοὺς 'Αθηναίους, οἱ ὁποῖοι νομίσαντες τὴν συμπεριφορὰν ταύτην τοῦ Φιλίππου ὡς ἀναγνώρισιν τῶν ἀξιώσεών των ἤρχισαν διαπραγματεύσεις μετ' αὐτοῦ περὶ ἀποδόσεως εἰς αὐτοὺς τῆς 'Αμφιπόλεως.

'Ο Φίλιππος ὅμως, ὅστις ἐγνώριζε ποίαν σημασίαν εἶχεν ἡ 'Αμφίπολις διὰ τοὺς 'Αθηναίους ἀπὸ ἀπόψεως στρατηγικῆς θέσεως, πλούτου ναυπηγησίμου ξυλείας, σιτηρῶν, μεταλλείων κτλ. ἀπεφάσισε νὰ καταλάβῃ τὴν πόλιν, διὰ νὰ χρησιμοποιήσῃ αὐτὴν ὡς ὁρμητήριον κατὰ τῆς Θράκης, καὶ πρὸς τοῦτο ἔστειλε στρατὸν καὶ κατέλαβεν αὐτήν.

Οἱ 'Αμφιπολῖται ἀντιληφθέντες τότε τὸν κίνδυνον ἐζήτησαν τὴν προστασίαν τῶν 'Αθηναίων, προσφέροντες εἰς αὐτοὺς καὶ τοὺς λιμένας καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν των. Ταὐτοχρόνως ὅμως ἔφθασεν εἰς 'Αθήνας καὶ πρεσβεία τοῦ Φιλίππου, ἡ ὁποία ἐκτὸς τών ἄλλων ὑποσχέσεων τοῦ Φιλίππου διεβεβαίου τοὺς 'Αθηναίους, ὅτι ἡ 'Αμφίπολις εἶναι ὄχι μόνον ἐχθρὸς πρὸς αὐτόν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τούς ἰδίους 'Αθηναίους, τῶν ὁποίων ἐπεκαλοῦντο τὴν βοήθειαν, καὶ ὅτι εὐθὺς ὡς καταλάβῃ αὐτὴν θὰ τὴν παραδώσῃ εἰς τοὺς 'Αθηναίους, ὡς ἐχέγγυον τῆς μεταξύ των φιλίας.

Οἱ 'Αθηναῖοι τότε, ἐκ τυφλοῦ κατὰ τῶν 'Αμφιπολιτῶν πάθους, ἀπέρριψαν τὰς προτάσεις αὐτῶν πιστεύσαντες εἰς τὰς ὑποσχέσεις τοῦ Φιλίππου (Δημοσθ. 'Ολυνθιακὸς Α', 8), καὶ οὕτω κατὰ τὸ 357 π.Χ. ὁ Φίλιππος κατέλαβε τὴν 'Αμφίπολιν, ἡ ὁποία ἔκτοτε παρέμεινεν ὑπὸ τὴν Μακεδονικὴν κυριαρχίαν, μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν 'Ρωμαίων ὑποταγῆς της, 168 π.Χ.

'Εξ 'Αμφιπόλεως, ὅπου συνεκέντρωσε τὰς δυνάμεις του, ἐξώρμησεν ὁ Μ. 'Αλέξανδρος πρὸς κατάκτησιν τῆς 'Ασίας, ἡ δὲ 'Ολυμπιὰς ἐνεπιστεύθη τὴν φρουρὰν τῆς πόλεως εἰς τὸν 'Αριστόνουν (Διοδ. Σικελ. XIX, 50). Πολλὰ δὲ μελη τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας εὗρον ἐκεῖ οἰκτρὸν θάνατον, ὅπως ἡ Ρωξάνη, σύζυγος, τοῦ Μ. 'Αλεξάνδρου μετὰ τοῦ υἱοῦ της 'Αλεξάνδρου, σφαγέντες κατὰ διαταγὴν τοῦ Κασσάνδρου ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τῆς πόλεως Γλαυκίου. (Αὐτόθι, XIX, 105). Εἰς 'Αμφίπολιν κατέφυγεν ὁ Περσεὺς Β', τελευταῖος βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας, μετὰ τὴν ἐν Πύδνᾳ ἧτταν τὸ 168 π.Χ. καὶ ἐκεῖθεν εἰς Σαμοθράκην, ὅπου ἠχμαλωτίσθη ὑπὸ τῶν 'Ρωμαίων. (Τίτου Λιβίου XLIV, 45).

'Εν 'Αμφιπόλει εὑρισκόμενος ὁ στρατηγὸς τῶν Ρωμαίων Αἰμίλιος Παῦλος, διωργάνωσε τὴν πολιτικὴν διαίρεσιν τῆς Μακεδονίας, διαιρέσας αὐτὴν εἰς τρία τμήματα, καταστήσας τὴν 'Αμφίπολιν πρωτεύουσαν τοῦ Α' Τμήματος. (Αὐτόθι, XLV, 19).

'Η 'Αμφίπολις ἐξηκολούθησε καὶ βραδύτερον νὰ εἶναι μία τῶν σπουδαιοτέρων πόλεων τῆς Μακεδονίας, διότι δι' αὐτῆς διήρχετο ἡ μεγάλη στρατιωτικὴ ὁδὸς 'Εγνατία (βλ. λεξ.), διὰ τῆς ὁποίας ἡ 'Ρώμη διὰ τῆς 'Ιλλυρίας, Μακεδονίας καὶ Θράκης, ἐπεκοινώνει μετὰ τῆς 'Ανατολῆς.

Διὰ τῆς 'Αμφιπόλεως διῆλθεν ὁ 'Απόστολος Παῦλος μετὰ τοῦ Σίλλα (Πράξ. 'Αποστόλων, XVII, 1) μεταβαίνοντες ἐκ Φιλίππων εἰς Θεσσαλονίκην.

'Επὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων ἐπανειλημμένως κατεστράφη καὶ ἀνεκτίσθη διατηρηθεῖσα μέχρι τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος. 'Αναφέρεται δὲ ὑπὸ τοῦ 'Ιεροκλέους (Συνέκδ. 638) κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἄμφιππος, ὡς μία τῶν 32 πόλεων τοῦ Πρώτου Τμήματος τῆς Μακεδονίας. 'Επίσης καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος (Περὶ Θεμ. βιβλ. Β', 49, 19), κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα, ἀναφέρει αὐτὴν μὲ τὸ ἀρχαῖον ὄνομά της. Πό-

τε καὶ ὑπὸ τίνος κατεστράφη ἡ πόλις εἶναι ἄγνωστον.

Τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Ἀμφιπόλεως, τείχη, πύργοι κ.τ.λ. φέροντα πολλαχοῦ ἴχνη ἐπισκευῶν ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν σώζονται ἐπὶ τῆς κορυφῆς λόφου τινὸς παρὰ τὸ σημερινὸν Νεοχώριον. (Μ. Δήμιτσα, Ἡ Μακεδονία, σελ. 690 καὶ ἑξῆς). Ὁ Μελέτιος ἐν τῇ Γεωγραφίᾳ του (Β', σελ. 464) ἀναφέρει ὅτι εἰς μεταγενεστέρους χρόνους ἐκλήθη Χριστούπολις, μὲ θρόνον Ἐπισκόπου. Προφανῶς ὅμως σφάλλεται, καθ' ὅσον διὰ τοῦ ὀνόματος τούτου ἐκαλεῖτο ἡ Καβάλλα.

***

Τὸ πολίτευμα τῆς Ἀμφιπόλεως, ὡς ἀποικίας τῶν Ἀθηναίων, ἦτο δημοκρατικόν. Μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Βρασίδα ὅμως κατάληψιν μετεβλήθη εἰς ὀλιγαρχικόν. Ἀλλὰ καὶ πάλιν οἱ Ἀμφιπολῖται, μετά τινα ἔτη, ἐπανέφεραν εἰς τὴν πόλιν των τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα. Ἕνεκα ὅμως τῶν ἐσωτερικῶν ἐρίδων καὶ τῶν ἐξωτερικῶν περισπασμῶν τὸ πολίτευμα τοῦτο ὑπῆρξε τόσον ἑδραῖον, ὥστε νὰ ἀποδώσῃ τοὺς καρπούς, τοὺς ὁποίους ἀπέδωκεν εἰς ἄλλας δημοκρατικὰς πολιτείας, γενομένας ἑστίας πολιτισμοῦ καὶ κέντρα πνευματικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς κινήσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἡ Ἀμφίπολις μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων κατοχὴν ἀπέβη ἑλληνικωτάτη πόλις καὶ μάλιστα Ἀθηναϊκή, ἔχουσα ναούς, ἀγάλματα, θέατρον, γυμνάσιον καὶ ἐν γένει πάντα ὅσα ἦσαν ἀναπόσπαστα συμπληρώματα τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ βίου. Ἐν Ἀμφιπόλει μετεδόθη ἐξ Ἀθηνῶν ἡ λατρεία τῆς Ταυροπόλου ἢ Βραυρωνίτιδος Ἀρτέμιδος τῶν Ἀθηναίων (Διοδ. Σικελ. XVIII, 4), τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Στρυμόνος, τὸν ὁποῖον ἐλάτρευον ὡς θεὸν τῆς μούσης Καλλιόπης. Μάλιστα τὰ λείψανα τοῦ ναοῦ τῆς Βραυρωνίτιδος Ἀρτέμιδος διετηροῦντο καὶ ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Αὐγούστου κατὰ τὴν ρητὴν μαρτυρίαν τοῦ Θεσσαλονικέως Ἀντιπάτρου. Τῆς Ἀμφιπόλεως διεσώθησαν μέχρις ἡμῶν τὰ ἐρείπια τειχῶν καὶ πύργων καὶ ἐπιγραφαί τινες, τὰ ὁποῖα ἀναφέρουν εἰς τὰ συγγράμματά των οἱ περιηγηθέντες τὴν χώραν: Leake, Cousinery, Le Bas, Heuzey καὶ ὁ ἀείμνηστος Δήμιτσας, ὅστις λεπτομερῶς ἀναφέρει τὰς μέχρι τοῦ 1895 εὑρεθείσας ἐπιγραφάς. (Αὐτόθι σελ. 692—718).

***

Τῆς Ἀμφιπόλεως σώζονται καλλιτεχνικώτατα νομίσματα, ἀνώτερα ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ὅλων τῶν ἑλληνικῶν πόλεων τῆς Βορείου Ἑλλάδος. Τὰ ἀρχαιότερα νομίσματα αὐτῆς ἀνάγονται εἰς τὰ 424—358 π.Χ., ὡς συνήθη δὲ τύπον παριστῶσιν ὄπισθεν τὴν ἀγωνιστικὴν λαμπάδα, ἥτις ἀναφέρεται εἰς τὴν λατρείαν τῆς Ταυροπόλου Ἀρτέμιδος ἢ Βραυρωνίτιδος, πρὸς τιμὴν τῆς ὁποίας ἐτελοῦντο λαμπαδηδρομίαι, καὶ ἀνήκουν εἰς τὸν φοινικικὸν σταθμητικὸν κανόνα.

Τὰ ἐπὶ τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων κοπέντα νομίσματα αὐτῆς, ὅτε ἡ Ἀμφίπολις εἶχε καταστῆ πρωτεύουσα τοῦ Πρώτου Τμήματος τῆς Μακεδονίας, φέρουν τὴν ἐπιγραφήν: ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ ΠΡΩΤΗΣ. Τὰ νομίσματα ὅμως ταῦτα, καθὼς καὶ τὰ μεταγενέστερα αὐτῶν ὑπολείπονται κατὰ πολὺ ἀπὸ καλλιτεχνικῆς ἀπόψεως. (Head-Σβορώνου, Τόμ. Α', σελ. 281—282).

***

Ἀρκετοὶ Ἀμφιπολῖται ἀναφέρονται διαπρέψαντες εἰς τὰ γράμματα καὶ τὴν παιδείαν. Διασημότερος ὅμως ὅλων ἀπέβη.

1.—Ὁ Ζωΐλος, γραμματικὸς σύγχρονος Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος. Ψέγων καὶ διαρκῶς ἐλέγχων μετὰ κακεντρεχείας καὶ μικρολογίας τὸν Ὅμηρον, ἐπωνομάσθη **«ὁμηρομάστιξ»**. Τοῦτο διήγειρε τὴν ἀγανάκτησιν τῶν συγχρόνων του, ἐξ οὗ καὶ ἡ παράδοσις κατὰ τὸν Σουΐδαν καθ' ἥν, ἐν Ὀλυμπίᾳ διωχθείς, ἐρρίφθη ὑπὸ τῶν κατοίκων κατὰ τῶν Σκιρωνίδων πετρῶν. Φαίνεται δέ, ὅτι ἦτο φύσις πονηρά, διότι δὲν ἐφείσθη οὔτε τοῦ Ἰσοκράτους, οὔτε τοῦ Πλάτωνος, πρὸς τὸν ὁποῖον διέκειτο ἐχθρικῶς. Διὰ τοῦτο ἐπωνομάσθη **«ρητορικὸς κύων»**. (Αἰλιανοῦ, Ποικίλη Ἱστορ. XI, 10), ὁ δὲ Ἡρακλείδης ὀνομάζει αὐ-

τὸν «Θρακικὸν ἀνδράποδον ἐκ τῆς πατρίδος Ἀμφιπόλεως», καὶ τὸ ὄνομά του ἀπέβη παροιμιῶδες, σημαῖνον τὸν κακεντρεχῆ καὶ σοφιστὴν κριτικόν. Παρ' ὅλα ταῦτα ὁ Διονύσιος Ἁλικαρνασσεὺς ὁμιλεῖ μετὰ σεβασμοῦ καὶ κατατάσσει αὐτὸν μεταξὺ τῶν καλλιτέρων κριτικῶν, τινὰς δὲ τῶν κατὰ τοῦ Ὁμήρου ἐπικρίσεων ἐπεδοκίμασε καὶ ὁ Λογγῖνος, διάσημος πλατωνικὸς φιλόσοφος τοῦ τρίτου μ.Χ. αἰῶνος. (Γ. Μιστριώτου, Ἑλλην. Γραμματολογία, Τόμ. Β', σελ. 944). Ὁ Ζωΐλος ἔγραψε μεταξὺ καὶ ἄλλων τὴν ἱστορίαν τῆς πατρίδος του εἰς 3 βιβλία, δυστυχῶς ἀπολεσθέντα.

2.—Φίλιππος ὁ Ἀμφιπολίτης, ἀγνώστου ἐποχῆς, περίφημος διὰ τὸν ἀκόλαστον βίον αὐτοῦ. Κατὰ τὸν Σουΐδαν, ἔγραψε: α'.) «Ῥοδιακὰ» εἰς 19 βιβλία. β'.) «Κωακὰ» ἢ «Κωϊκά», εἰς 2 βιβλία. γ'.) «Θασιακὰ» καὶ ἄλλα. Οὐδὲν ἔργον αὐτοῦ περιεσώθη μέχρις ἡμῶν.

3.—Δημήτριος ὁ Φιλόσοφος, μαθητὴς καὶ φίλος τοῦ Πλάτωνος.

4.—Ὁ Ἑρμαγόρας, στωϊκὸς φιλόσοφος μαθητὴς τοῦ Περσαίου τοῦ Κιτιέως, γράψας κατὰ τῶν κυνικῶν καὶ ἀκαδημαϊκῶν φιλοσόφων διατριβάς, τὰς ἐπιγραφομένας: «Μισοκύων» καὶ «Περὶ σοφιστείας πρὸς τοὺς Ἀκαδημαϊκούς». (Αὐτόθι, Τόμ. Α'. σελ. 613).

5.—Ὁ Δάμιππος, πυθαγόρειος φιλόσοφος.

6.—Ὁ Πυθαγόρας, ἀδελφὸς τοῦ Ἀπολλοδώρου.

7.—Ὁ Πάμφιλος, περιώνυμος ζωγράφος, σύγχρονος τοῦ Φιλίππου. Οὗτος συνέστησεν εἰς πολλὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος σχολὰς κοσμηματογραφίας, τῶν ὁποίων ἡ εἴσοδος ἦτο ἀπηγορευμένη εἰς τοὺς δούλους. Κατ' ἄλλους διηύθυνεν ἢ ἵδρυσεν τὴν περίφημον σχολὴν τῆς Σικυῶνος. Ἀπήλαυε μεγάλης φήμης καὶ ὑπῆρξε διδάσκαλος τοῦ μεγάλου Ἀπελλοῦ καὶ τοῦ ἐκ Σικυῶνος περιφήμου ζωγράφου Παυσίου, ὅστις ἐφεῦρε τὴν ἐγκαυστικὴν εἰκονογραφίαν (πυρογραφικήν).

***

Κατὰ Μαρσύαν τὸν νεώτερον, ὑπῆρχεν ἐν Ἀμφιπόλει ναὸς πρὸς τιμὴν τῆς Κλειοῦς, μητρὸς τοῦ Ῥήσσου, κείμενος ἐπὶ ὑψηλοῦ λόφου παρὰ τὸν τάφον τοῦ υἱοῦ της. «Ἔστιν ἱερὸν τῆς Κλειοῦς ἐν Ἀμφιπόλει ἱδρυθὲν ἀπέναντι τοῦ Ῥήσσου λόφου μνημείου, ἐπὶ λόφου τινός».

***

Ἐν Ἀμφιπόλει, ὅπως ἀποδεικνύεται ἔκ τινος ἐπιγραφῆς, ὑπῆρχε ναὸς τοῦ Στρυμόνος, εἰς τὸν ὁποῖον οἱ Ἀμφιπολῖται ἀπέδιδον θείας τιμάς, ὅπως ἐπιβεβαιοῦται καὶ ἐκ τῶν νομισμάτων αὐτῆς.

***

Ὅπως εἴπομεν, διὰ τῆς Ἀμφιπόλεως διῆλθεν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ἄγνωστον ὅμως ἂν ἵδρυσεν ἐν αὐτῇ χριστιανικὴν κοινότητα. Γνωστὸν μόνον εἶναι ὅτι ἀπὸ τοῦ τετάρτου αἰῶνος ἡ Ἀμφίπολις ἦτο ἕδρα Ἐπισκόπου. Ἐκ τῶν ἐπισκόπων δὲ αὐτῆς μνημονεύονται ὁ Νάρκισσος, παρευρεθεὶς εἰς τὴν ἐν Σαρδικῇ κατὰ τὸ 341 συγκροτηθεῖσαν σύνοδον, καὶ ὁ «Ἀνδρέας ὁ Ἁμαρτωλό)».

Ἐξ Ἀμφιπόλεως κατήγετο ὁ Ἅγιος Μώκιος, μαρτυρήσας ἐν Βυζαντίῳ ὑπὲρ πίστεως ἐπὶ τοῦ Διοκλητιανοῦ (284—305), τοῦ ὁποίου τὴν μνήμην ἑορτάζει ἡ Ὀρθόδοξος Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία τὴν ἑνδεκάτην Μαΐου. (Συναξαριστής, τῶν 12 μηνῶν Ἔκδ. Στεργίου Ῥαφτάνη, 1868, Τόμ. Β', σελ. 31).

* ΑΜΦΙΠΠΟΣ.—Ὄνομα τῆς Ἀμφιπόλεως παρ' Ἱεροκλεῖ. (βλέπε λέξ.).

* ΑΝΑΓΟΚΑΙ.—Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἱμιμόντου, κτισθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565), ἵνα προστατεύσῃ τὴν χώραν ἀπὸ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν βαρβάρων (Προκοπίου, Περὶ Κτισμ. IV, 11).

* ΑΝΑΔΡΑΜΟΣ.—Παλαιὸν ὄνομα τῆς Ἀμφιπόλεως παρὰ Στεφάνῳ τῷ Βυζαντίῳ (βλ. λ.).

* ΑΝΑΚΟΣΙΑ.—Βυζαντινὴ κώμη τῆς Ν.Α. Θράκης. (βλ. Ἐννακόσια).

* ΑΝΑΚΤΟΡΟΥΠΟΛΙΣ.— Μεσαιωνικὴ πόλις τῆς Μακεδονίας, ἱδρυθεῖσα κατὰ τὸν Καντακουζηνὸν (IV, 47) ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς «Ἠϊόνος πόλεως παραλίου, ἢ

νῦν καλεῖται 'Ανακτορούπολις». Κατ' ἄλλους ἔκειτο ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς ἀρχαίας Θρακικῆς πόλεως Αἰσύμης ἢ Οἰσύμης· (βλ. λέξ. Αἰσύμη).

ΑΝΑΞΑΡΧΟΣ.—Φιλόσοφος ἐξ 'Αβδήρων τῆς Θράκης, ὀπαδὸς τῆς Σχολῆς τοῦ Δημοκρίτου, ἀποκλίνων πρὸς τὸν σκεπτικισμόν. Ὑπῆρξε διδάσκαλος τοῦ Πύρρωνος καὶ μαθητὴς τοῦ Δημοκριτείου φιλοσόφου Μητροδώρου ἢ κατ' ἄλλους τοῦ μαθητοῦ τούτου Διογένους τοῦ Σμυρναίου. Ἦτο φίλος τοῦ Μ. 'Αλεξάνδρου, τὸν ὁποῖον καὶ ἠκολούθησεν εἰς τὴν κατὰ τῆς 'Ασίας ἐκστρατείαν του. 'Επωνομάζετο δὲ εὐδαιμονικός, διότι συμφώνως πρὸς τὰ διδάγματα τοῦ Δημοκρίτου ὡς κανόνα τοῦ βίου εἶχε τὸ εὐδαιμόνως, ἤτοι τὸ ἀπαθῶς καὶ ἀταράχως ζῆν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἀπέδειξε καὶ ἐμπράκτως κατὰ τὸ τέλος τοῦ βίου του.

Συλληφθεὶς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ 'Αλεξάνδρου ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ του Νικοκρέοντος, τυράννου τῆς Κύπρου, ἐρρίφθη ἐντὸς μεγάλου κυλινδρικοῦ δοχείου (ὅλμου=γουδιοῦ) καὶ ἐκοπανίζετο μὲ σιδηρᾶ γουδοχέρια (σιδηροῖς ὑπέροις). 'Ενῷ δὲ ἐκοπανίζετο εἶπε τὸ περίφημον ἐκεῖνο: «πτίσσε, πτίσσε, πτίσσε τὸν 'Αναξάρχου θύλακον, 'Ανάξαρχον γὰρ οὐ πτίσσεις». Ὅταν δὲ ὁ Νικοκρέων διέταξε νὰ ἀποκόψουν τὴν γλῶσσάν του, ὁ 'Ανάξαρχος, ὡς λέγεται, ἀποκόψας διὰ τῶν ὀδόντων τὴν γλῶσσάν του, τὴν ἀπέπτυσσεν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ τυράννου. Ὁ 'Ανάξαρχος ἐθαυμάζετο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων διὰ τὸν τοιοῦτον ἡρωϊσμόν του, μάλιστα καὶ ἐπίγραμμα ἐποιήθη δι' αὐτὸν σωζόμενον παρὰ τῷ Διον. Λαερτίῳ:

Πτίσσετε μᾶλλον ἔτι μᾶλλον· θύλακός [ἐστι'
πτίσσετ' 'Ανάξαρχος δ' ἐν Διὸς ἐστι πάλαι.
Καί σε διαστείλασα γνάφοις ὀλίγον τάδε [λέξεις
ῥήματα Περσεφόνη, ἔρρε, μυλωθρὲ κακά.

* ΑΝΑΠΛΟΥΣ.—Τόπος τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου «ἐν ἀριστερᾷ εἰσπλέοντι τὸν Εὔξεινον Πόντον», ὅπου ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανὸς (527—565) ἐπεσκεύασε καὶ ἐξωράϊσε τὸν ἀπὸ πολλοῦ ἡμικατεστραμμένον ναὸν τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαήλ. (Προκοπίου, Περὶ Κτισμ. Α', 8, 2—14).

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΝΑ ΤΕΙΧΗ.—'Ονομασία τῶν μακρῶν τειχῶν τὰ ὁποῖα ἔκτισεν ὁ 'Αναστάσιος ὁ Α' (491-518) πρὸς ἄμυναν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, κατὰ τῶν ἀπὸ βορρᾶ ἐπιδρομῶν τῶν Γότθων καὶ ἄλλων βαρβάρων λαῶν. 'Εξετείνοντο ἀπὸ τῆς λίμνης τῶν Δέρκων ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου, μέχρι τῆς πόλεως Σηλυβρίας ἐπὶ τῆς Προποντίδος καὶ εἶχον μῆκος περίπου 23 χιλιομ., ὕψος δὲ ἓξ μέτρων.

Τὰ τείχη ταῦτα ὑποστάντα μεγάλας φθορὰς ἐκ τῶν ἐπανειλημμένων ἐπιδρομῶν τῶν βαρβάρων ἐπεσκεύασεν βραδύτερον ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανὸς (527-565). Τῶν τειχῶν τούτων λείψανα σώζονται καὶ μέχρι σήμερον εἰς τὰ δάση τῆς Στράντζας.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥΠΟΛΙΣ.—Πόλις τῆς μεσημβρινῆς παραλίας τῆς Θράκης, κειμένη παρὰ τὸ ἀκρωτήριον Σέρρειον, ἀπέναντι τῆς Σαμοθράκης. Κατὰ τὸν Κ. Πορφυρογέννητον ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων μετωνομάσθη Μάκρη ἢ Στάγειρα, κατὰ τὸν ΙΑ' αἰῶνα ἀναφέρεται ὡς ἕδρα ἐπισκόπου ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Τραϊανουπόλεως. (Ῥάλλη καὶ Ποτλῆ, V, σελ. 463). Ἡ Μάκρη κατεστράφη τὸ 1205 ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τῶν Βουλγάρων 'Ιωάννου τοῦ Σκυλοϊωάννου, ὅσοι δὲ τῶν κατοίκων διέφυγον τὴν σφαγὴν μετεκομίσθησαν εἰς τὴν παραδουνάβειον Βουλγαρίαν.

Βραδύτερον κατακτηθείσης τῆς Θράκης ὑπὸ τῶν Λατίνων, διετέλεσε βαρωνία, τὴν ὁποίαν ὁ αὐτοκράτωρ Βαλδουΐνος, ἐδώρησεν εἰς τὸν δοῦκα τῆς Βουργουνδίας Οὔζωνα (Huges) μετὰ τοῦ βασιλείου τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τῶν βαρωνιῶν Αἴνου καὶ Μαδύτου. (βλ. καὶ λέξ. Μάκρη).

***

Ὁ Προκόπιος (Περὶ Κτισμ. IV, 11, 11—13) ἀναφέρει τὰ ἑξῆς περὶ 'Αναστασιουπόλεως:

«'Αναστασιούπολις δὲ ἡ τῇδε οὖσα τειχήρης μὲν καὶ πρότερον ἦν, ἐν δὲ τῇ παραλίᾳ κειμένη ἀφύλακτον εἶχε τὴν τοιαύ-

τη ἠϊόνα. Τὰ πλοῖα πολλάκις ἀμέλει ἐνταῦθα καταίροντα ὑποχείρια βαρβάροις Οὔννοις ἐξαπιναίως γεγένηται· ὥστε καὶ τὰς νήσους ἐνθένδε τὰς τῇ χώρᾳ ἐπικειμένας ἠνώχλησαν· 'Ιουστινιανὸς δὲ βασιλεὺς διατειχίσμασιν τὴν παραλίαν περιβαλὼν ὅλην ταῖς τε ναυσὶ καὶ τοῖς νησιώταις τὴν ἀσφάλειαν ἀνεσώσατο. 'Αλλὰ καὶ τοῦ ὕδατος ὀχετὸν ἐκ τῶν ὀρῶν. ἃ ταύτῃ ἀνέχει, μέχρις ἐς τὴν πόλιν (ἐς) ὑπέρογκον ἀνέστησεν ὕψος».

'Ερείπια τοῦ φρουρίου καὶ τοῦ ὑδραγωγοῦ σώζονται μέχρι σήμερον.

ΑΝΔΡΙΑΚΗ. — 'Αρχαία Θρᾳκικὴ πόλις κειμένη κατὰ τὸν Στράβωνα (VII, 319) ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Εὐξείνου πρὸς νότον τῆς Θυνιάδος (νῦν Νιάδας) ἐν τῇ χώρᾳ τῶν 'Αστῶν, μεταξὺ Φινοπόλεως καὶ Σαλμυδησσοῦ.

'Ο Μελέτιος (Γεωγρ. Τόμ. Γ', σελ. 100) λέγει περὶ αὐτῆς: «Πλησίον τούτου (δηλ. τοῦ Σαλμυδησσοῦ) ἦτον ἡ 'Ανδριακὴ πόλις ποτὲ παραθαλασσία. Λέγεται κοινῶς Γατάπολι».

'Η σύγχρονος ὅμως ταυτότης αὐτῆς παραμένει ἀκαθόριστος.

* ΑΝΕΜΑΣ.—Θρᾷξ ἐξ Αἴνου τῆς Θρᾴκης, στασιάσας κατὰ τοῦ Κότυος Α', βασιλέως τῆς Θρᾴκης (385—358 π.Χ.) καθ' ὃν χρόνον ἐδολοφονεῖτο οὗτος ὑπὸ τῶν συμπατριωτῶν του δύο ἀδελφῶν Πύθωνος καὶ 'Ηρακλείδου, διότι, εὐνουχισθείς, κατὰ τὴν παιδικήν του ἡλικίαν ὑπὸ τοῦ Κότυος περιεφρονεῖτο ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του.

* ΑΝΘΙΗΝΟΣ.—Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ 'Απόλλωνος ἐν Θρᾴκῃ, γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς, εὑρεθείσης ἐν τῇ περιφερείᾳ Χασκόβου, καὶ ἀναγομένης εἰς τὸν δεύτερον ἢ τρίτον μ.Χ. αἰῶνα. (Κ. Μυρτίλου 'Αποστολίδου, ἐπιγραφαὶ Φιλιππουπόλεως κ.τ.λ. εἰς «Θρᾳκικά», 1936, σελ. 182-183)

* ΑΝΘΙΟΝ. — 'Αρχαιοτάτη πόλις τῆς Θρᾴκης, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Πλινίου (IV, 18), ἐν τῇ χώρᾳ τῶν 'Αστῶν, λαοῦ Θρᾳκικοῦ, κατοικοῦντος ὑπὲρ τὸ Βυζάντιον, ὅπου ἱδρύθη βραδύτερον ἡ 'Απολλωνία (Σωζούπολις) ὑπὸ ἀποίκων Μιλησίων τὸ 609 π.Χ. «...Astice regio habuit oppidum Anthium. Nunc est Apollonia.

ΑΝΤΙΜΟΙΡΟΣ.—Σοφιστὴς ἐκ τῆς ἐν Θρᾴκῃ πόλεως Μένδιος, μαθητὴς τοῦ Πρωταγόρα.

* ΑΝΤΙΛΟΧΟΣ.—Σοφιστὴς ἐκ Λήμνου ζήσας κατὰ τὸν πέμπτον αἰῶνα, περὶ τοῦ ὁποίου γνωρίζομεν μόνον, ὅτι «ἐφιλονίκει τῷ Σωκράτει» (Διογ. Λαερτ. 11, 46 καὶ VII 49).

* ΑΝΤΙΣΣΑ.—'Αρχαία πόλις τῆς Θρᾴκης, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Δημοσθένους (κατ' 'Αριστοκράτους, 132).

ΑΝΤΙΣΑΡΑ.Παραλία πόλις τῆς μεσημβρινῆς Θρᾴκης, ἀναφερομένη ὑπὸ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου ὡς ἐπίνειον τῆς πόλεως Δάτου. 'Ο 'Αθήναιος (Α, 56) ἀναφέρει ὅτι κατὰ τὸν 'Αρμενίδαν ὑπῆρχε χώρα τις τῆς Θρᾴκης καλουμένη Βιβλία, «ἣν 'Αντισάρην καὶ Οἰσύμην προσαγορευθῆναι».

Κατὰ ταῦτα, ἡ 'Αντισάρα εἶναι ἡ παλαιὰ Καβάλλα ἢ 'Ελευθεραί, ἡ 'Ελευθερούπολις τῶν Βυζαντινῶν, ὁ μοναδικὸς λιμὴν τῆς παραλίας ταύτης, ἀπέχων 10 μίλια πρὸς Δ. τῆς Νεαπόλεως (Καβάλλας). 'Η δὲ Νεάπολις αὕτη πρὸς διάκρισιν τῆς ἐπὶ τῆς Παλλήνης ὁμωνύμου πόλεως τῶν Μενδαίων, εἰς τοὺς φορολογικοὺς καταλόγους τῶν 'Αθηναίων, ὀνομάζεται «Νεάπολις παρ' 'Αντισάραν».

ΑΝΤΙΣΑΡΗ.—Παλαιότερον ὄνομα τῆς Βιβλίας ἢ Βιβλίνης (βλ. λέξ.) χώρας τῆς μεσημβρινῆς Θρᾴκης, ἡ ὁποία κατὰ τὸν 'Αρμενίδαν παρ' 'Αθηναίῳ (Α', 56) μετωνομάσθη 'Αντισάρη καὶ Οἰσύμη.

* ΑΝΤΩΙΝΟΝ.—Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων τῆς Θρᾴκης, τὰ ὁποῖα ἔκτισεν ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανὸς (527—565) ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τοῦ Αἱμιμόντου, ἵνα προστατεύσῃ τὴν χώραν ἀπὸ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν βαρβάρων. (Προκοπίου, Περὶ Κτισμ. IV, 11).

* ΑΝΤΩΝΙΝΑ ΤΡΥΦΑΙΝΑ.—Θυγάτηρ τοῦ Πόντου Πολέμωνος καὶ τῆς Πυθοδωρίδος ἐγγονῆς τοῦ ὑπάτου τῆς Ρώμης Μάρκου 'Αντωνίου, λαβοῦσα ὡς σύζυγον Κότυν τὸν Ε' βασιλέα τῆς Θρᾴκης (12—17 μ.Χ.).

'Εκ τῆς 'Αντωνίας Τρυφαίνης, ὁ Κό-

τυς ἀπέκτησε τρεῖς υἱούς: τὸν Ροιμητάλκην, Πολέμωνα καὶ Κότυν. (Πλειότερα βλέπε: Ἀχ. Σαμοθράκη, Κότυς ὁ Ε'. εἰς τὰ «Θρᾳκικά, 1928, σελ. 96—106).

* ΑΞΙΟΠΑ.—Ἓν τῶν πολλῶν μεσογείων φρουρίων τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ παρὰ τὸν Ἴστρον, τὰ ὁποῖα ἔκτισεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527-565) ἵνα ἐξασφαλίσῃ τὴν χώραν ἀπὸ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν βαρβάρων. (Προκοπίου, Περὶ Κτισμ. IV, 11).

ΑΞΙΟΥΠΟΛΙΣ.—Πόλις τῆς Κάτω Μοισίας κειμένη ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, μετὰ τὸ Δορύστολον, εἰς βόρ. πλάτ. 45°,45' καὶ ἀνατ. μῆκ. 54°,20', κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. III, 10, 5).

Κατ' ἀρχὰς ἐκαλεῖτο Ἡράκλεια, ἐπὶ δὲ τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων ἐχρησίμευσεν ὡς στρατιωτικὴ βάσις τῶν ἐπιχειρήσεων τῶν Ρωμαίων κατὰ τῶν Σαρματῶν.

Κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ἱεροκλέους (Συνέκδ. 637) ὡς μία τῶν 15 πόλεων τῆς ἐπαρχίας Σκυθίας, κατὰ δὲ τὸν δέκατον ὑπὸ τοῦ Κ. Πορφυρογεννήτου (Περὶ Θεμάτων Β', 47) ὡς πόλις τῆς Ἐπαρχίας Μοισίας. Τὰ ἐρείπια αὐτῆς σώζονται ὅπου τὸ σημερινὸν Hinoh.

ΑΞΙΟΥ (ΣΤΕΝΑ).—Πόλις τῶν Παιόνων, κειμένη κατὰ τὸν Στράβωνα (VII, 329) κατὰ τὴν ἔξοδον στενῆς τινος κλεισωρείας διασχιζομένης ὑπὸ τοῦ Ἀξιοῦ ποταμοῦ. Εἶναι τὸ σημερινὸν Ντεμὶρ-καποὺ (Σιδηραῖ πύλαι).

* ΑΠΑΜΕΙΑ.—Ἀρχαία πόλις τῆς Θράκης, ἀπέχουσα τρία περίπου μίλια ἀπὸ τῶν χερσαίων τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Μέχρι τοῦ δεκάτου αἰῶνος ἐκαλεῖτο Ἀπάμεια, ἀπὸ δὲ τοῦ δωδεκάτου, ὡς ἀναφέρει ὁ Νικήτας Χωνιάτης (σελ. 668), Ἀφάμεια. Σήμερον εἶναι γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα Μακροχώριον, τουρκιστὶ Μακρὴ-κιόϊ.

Ὁ Καντακουζηνὸς (Τόμ. Β', σελ. 518). ἀναφέρει ὅτι ἐτι τῆς ἐποχῆς του (XIV αἰὼν) ἐσώζετο ἐν Ἀπαμείᾳ φρούριόν τι κατεστραμμένον, τοῦ ὁποίου διέταξε τὸν ἀνατειχισμὸν καὶ τὴν παραμονὴν ἐν αὐτῷ φρουρᾶς. «Κελεύσας δὲ Ἀπάμειαν φρούριόν τι κατεστραμμένον τειχισθῆναι καὶ στρατὸν καταλιπεῖν ἐν Ρηγίῳ, Ἀπαμείᾳ καὶ Ἐμπυρίτῃ».

Ἐν Ἀπαμείᾳ, κατὰ τὴν μαρτυρίαν Νικήτα τοῦ Χωνιάτου (σελ. 644), ὑπῆρχον ἀνάκτορα, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν κολοσσιαίων θεμελίων τούτων καὶ ἄλλων μεγάλων Βυζαντινῶν κτιρίων, τὰ ὁποῖα, ἀνεκαλύφθησαν πλησίον τοῦ βασιλικοῦ ὑφασματοπωλείου.

Ὁ Σκαρλάτος Βυζάντιος (Κωνσταντινούπολις, τόμ. Α', σελ. 320), ἀναφέρει κίονά τινα μήκους 15 περίπου πήχεων, ἐρριμμένον κατὰ γῆς καὶ ὑποθέτει ὅτι ἀνῆκεν εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου, ἢ εἰς τὰ κατὰ τὴν Ἀφάμειαν ἀνάκτορα.

Εἰς ἀνέκδοτον ποίημα Μανουὴλ τοῦ Φιλῆ ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Μ. Γεδεών, ἀναφέρεται ὅτι ἡ «Μονὴ Λαύρα πρόσοικος τοῦ Βυζαντίου, ἐν ᾗ καὶ στύλος Συμεὼν τοῦ Στυλίτου». Πολὺ πιθανὸν ἡ Λαύρα αὕτη νὰ ἔκειτο ἔξω τοῦ Ἑπταπυργίου, ὁ δὲ στύλος οὗτος νὰ εἶναι ὁ ἐκ παραδόσεως ἀναφερόμενος εἰς τὸν ὅσιον Συμεὼν τὸν Στυλίτην. (Μ. Γεδεών, ἔγγραφοι λίθοι καὶ κεράμια ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ, ἔτος IX, σελ. 413).

Εἰς τὰ ἀνάκτορα ταῦτα τῆς Ἀπαμείας ἀπέθανεν ὁ υἱὸς τοῦ Σαραχὰν Σολεϋμὰν τὸ 1345, ὅτε οἱ Τοῦρκοι συμμαχοῦντες μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάννου Καντακουζηνοῦ τοῦ VI, εἰς τὸν κατὰ τοῦ Μομτσίλου ἀγῶνα, ἐπέστρεφον μετὰ τὴν παρὰ τὴν Ξάνθην καταστροφὴν αὐτοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Οὐμοὺρ βέη, δυνάστου τοῦ Ἰκονίου καὶ προσωπικοῦ φίλου τοῦ αὐτοκράτορος. (Περὶ τῆς συμμαχίας ταύτης τοῦ Καντακουζηνοῦ μετὰ τῶν Τούρκων κατὰ τοῦ Μομτσίλου, βουλγάρου ἀρχηγοῦ, βλέπε: Κ. Παπαρρηγοπούλου, Ἱστορ. τοῦ Ἑλλ. Ἔθνους, Τ. Ε', σελ. 195—Σπ. Π. Λάμπρου, Ἱστορ. τῆς Ἑλλάδος, Τόμ. ΣΤ', σελ. 568).

Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν Σταυροφόρων, ἡ Ἀπάμεια κατελήφθη παρ' αὐτῶν καὶ παρέμεινεν ὑπ' αὐτοὺς μέχρι τῆς ὑπὸ τοῦ Μιχαὴλ Παλαιολόγου ἀνακτήσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸ 1261.

Ὄπισθεν τῆς Ἀπαμείας ὑπάρχουν πολυάριθμοι πετρώδεις λοφίσκοι, ἀπὸ τῶν ὁποίων οἱ Βυζαντινοὶ ἐπρομηθεύοντο λίθους διὰ τὴν κατασκευὴν φρουρίων καὶ Ἐκκλησιῶν.

Παρὰ τοὺς λόφους τούτους καὶ παρά τινα κρήνην, καλουμένην ὑπὸ τῶν Τούρκων «Τσομπὰν-τσεσμεσί», ὑπῆρχε τὸ περίφημον ἄστεγον περίφραγμα, ὅπου οἱ Βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες ἐφύλαττον τοὺς ἐλέφαντας. Τὸ περίφραγμα τοῦτο περιεσώθη μέχρις ἡμῶν, καλούμενον ὑπὸ τῶν Τούρκων «Φὶλ-νταμὶ»=περίφραγμα ἐλεφάντων». (Πρβλ. Ἀλ. Πασπάτη, Τὰ Θρᾳκικὰ προάστεια τοῦ Βοσπόρου ἐν: Ἑλλ. Φιλ. Συλλ. Κων)πόλεως, Τόμ. XII, σελ. 42.— Σύντομον περιγραφὴν τοῦ κτιρίου τούτου ἐδημοσίευσεν ὁ Ἐμμ. Ἰωαννίδης ἐν τῷ αὐτῷ περιοδικῷ, Τόμ. III, σελ. 73 καὶ ἑξῆς).

* * *

Ὠνομάσθη δὲ ἡ Ἀπάμεια «Μακροχώριον» ἐπειδὴ αἱ οἰκίαι αὐτῆς ἦσαν ἐκτισμέναι παρὰ πλατεῖαν καὶ μακρὰν λεωφόρον. Ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐκαλεῖτο: Οὐζοὺν ἢ Οὐζοὺν-κιοϊ. Ἄγνωστον ὅμως ἂν οἱ Τοῦρκοι παρέλαβον τὴν ὀνομασίαν ταύτην παρὰ τῶν Ἑλλήνων, ἢ ἂν οἱ Ἕλληνες παρὰ τῶν Τούρκων. Σήμερον καλεῖται ὑπὸ μὲν τῶν Ἑλλήνων Μακροχώριον ὑπὸ δὲ τῶν Τούρκων Μακρὴ-κιοϊ.

Μεταξὺ Ἀπαμείας καὶ τῶν Χερσαίων τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπάρχει ἀκρωτήριον ἢ ἡ ἄκρα τῶν Ἐλαιῶν τῶν Βυζαντινῶν, καλουμένη, κατὰ μετάφρασιν ὑπὸ τῶν Τούρκων: Ζεϊτοὺν Μπουρνού.

* ΑΠΠΙΑΡΙΑ.—Πόλις τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ, κειμένη ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως πρὸ τῆς συμβολῆς αὐτοῦ μετὰ τοῦ Ὀρδησσοῦ ποταμοῦ (νῦν Argeriu ἢ Ardjisch). Κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 11) ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀππιάρια, ὀχυρωθεῖσα ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565), ὑπὸ δὲ τοῦ Ἱεροκλέους (Συνέκδ. 636) ὡς μία τῶν 7 πόλεων τῆς ἐπαρχίας Μοισίας.

Εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικὰ ἀναφέρεται καὶ ἐπίσκοπος αὐτῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα Λουκιανός.

Κατὰ τὴν ἐπιδρομὴν τῶν Ἀβάρων ἐν Θράκῃ κατὰ τὰ ἔτη 585—586, ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Μαυρικίου, ἡ Ἀππιάρια ἢ Ἀπειρία, ὅπως ὀνομάζει αὐτὴν ὁ Θεοφύλακτος Σιμοκάττης, κατελήφθη ὑπ' αὐτῶν. (Πρβλ. Παπαρρηγοπούλου, Ἱστορικαὶ Πραγματεῖαι, 1858, σελ. 292 καὶ ἑξῆς).

* ΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΣ. — Συγγραφεὺς ἐκ Λήμνου γράψας ἔργον «Περὶ γεωργίας καὶ ψιλῆς πεφυτευμένης», συνιστώμενον ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους εἰς τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ ἀσχοληθοῦν γενικῶς εἰς τὴν γεωπονίαν (Ἀριστοτ. Πολιτικ. 11)·

ΑΠΟΛΛΩΝΙΑ (ΣΩΖΟΥΠΟΛΙΣ). — Ἡ Ἀπολλωνία ἦτο ἀρχαιοτάτη ἑλληνικὴ ἀποικία καὶ Μητρόπολις τῆς Ἀγχιάλου καὶ μία τῶν κυριωτέρων πόλεων τῶν δυτικῶν παραλίων τοῦ Εὐξείνου Πόντου, κειμένη κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. III, 11, 3) εἰς βόρ. πλ. 44°,20′ καὶ ἀνατ. μῆκ. 54°50.

Κατὰ τὸν Στράβωνα (VII, 319) ἄποικοι αὐτῆς ἦσαν οἱ Μιλήσιοι, κτίσαντες αὐτὴν κατὰ μέγα μέρος ἐπί τινος νησίδος. «Εἶτ' Ἀπολλωνία . . . . ἄποικος Μιλησίων, τὸ πλέον τοῦ κτίσματος ἱδρυμένον ἔχουσα ἐν νησίῳ τινί». (Πρβλ. Ἀρριανοῦ Περίπλους, 36, Σκύλακος, Περίπλους, 67).

Κατὰ Σκύμνον τὸν Χῖον (Περιήγησις, 730—733), ἱδρύθη ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Ἀστυάγους ἢ ἀκριβέστερον 50 ἔτη πρὸ τῆς βασιλείας τοῦ Κύρου ἤτοι τὸ 609 π.Χ.

Μέθ' ἣν (Θυνιάδα) πόλις ἐστὶ σύνορος
[Ἀπολλωνία.
Ταύτην δὲ πρότερον ἔτεσι πεντήκοντά που
κτίζουσι τῆς Κύρου βασιλείας τὴν πόλιν
εἰς τόπους ἐλθόντες οἱ Μιλήσιοι.

Κατὰ δὲ τὸν Αἰλιανὸν (Ποικίλη Ἱστορία, Γ,, 17), τῶν Μιλησίων ἀποίκων ἡγεῖτο ὁ Ἀναξίμανδρος, φιλόσοφος ἐκ Μιλήτου ἑταῖρος καὶ μαθητὴς πιθανῶς τοῦ φιλοσόφου Θαλοῦ, γεννηθεὶς περὶ τὰ 610 π.Χ.

Ἐκ τῆς σιωπῆς ὅμως τῶν λοιπῶν συγγραφέων τῆς ἐποχῆς ταύτης, ἀμφισβητεῖται ἡ χρονολογία αὕτη τῆς ἱδρύσεως τῆς Ἀπολλωνίας, καὶ καταβιβάζεται εἰς τὰ 500 π.Χ. ἂν ὄχι καὶ μεταγενέστερον.

Πλὴν τῶν ἀποίκων Μιλησίων, τοὺς ὁποίους ἀναφέρουν ὁ Στράβων, Σκύμνος καὶ Αἰλιανὸς ὡς ἱδρυτὰς τῆς Ἀπολλωνίας, Στέφανος ὁ Βυζάντιος ἀναφέρει καὶ Ροδίους. Ἐν πάσῃ ὅμως περιπτώσει καὶ ἀληθὴς ἂν ὑποτεθῇ ἡ μαρτυρία αὕτη τοῦ Βυζαντίου οἱ Μιλήσιοι κατὰ πολὺ ὑπερεῖχον τῶν Ροδίων, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν νομισμάτων τῆς πόλεως.

Κατὰ τὸν Πλίνιον, (IV, 45) ἡ Ἀπολλωνία προηγουμένως ἐκαλεῖτο Ἄνθιον (Anthium), κειμένη ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἄστων. «Astice regio habuit oppidum Anthium. Nunc est Apollonia».

Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας κατῳκεῖτο ὑπὸ τῶν Σκυρμιαδῶν καὶ τῶν Νιψαίων, Θρᾳκικῶν λαῶν, οἱ ὁποῖοι, ὅπως ἀναφέρει ὁ Ἡρόδοτος (IV, 93), ὑπετάχθησαν ἀμαχητὶ εἰς τὸν Δαρεῖον, κατὰ τὴν ἐπὶ τοὺς Σκύθας ἐκστρατείαν αὐτοῦ τὸ 515 π.Χ.

Ἐν Ἀπολλωνίᾳ ὑπῆρχε περίφημος ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος, πολιούχου τῆς πόλεως, μετὰ κολοσσιαίου ἀγάλματος αὐτοῦ, ἔργου τοῦ περιφήμου γλύπτου Καλάμιδος, τὸ ὁποῖον ἐπὶ τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων, ἀπήγαγεν εἰς Ρώμην ὁ Λούκουλλος, ἀφιερώσας αὐτὸ εἰς τὸ Καπιτώλιον. (Στράβωνος, VII, 319).

Ὁ Πομπώνιος Μέλας (Β'. 22) ὀνομάζει αὐτὴν Μεγάλην «Magna Apollonia». Φαίνεται ὅμως ὅτι ἐνωρίτατα παρήκμασε. Περὶ τὰ μέσα τοῦ πέμπτου π.Χ. αἰῶνος ὑπετάχθη, ὅπως ἄλλως τε, ὅλαι αἱ παραθαλάσσιαι Ἑλληνικαὶ πόλεις εἰς τοὺς Ὀδρύσας, τῶν ὁποίων τὸ βασίλειον ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Σιτάλκου, υἱοῦ καὶ διαδόχου τοῦ Τήρεω, ἐπεξετάθη ἀπὸ τῶν Ἀβδήρων μέχρι τοῦ Δουνάβεως καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου (Θουκ. Β', 95—97).

Ἐπὶ τῶν διαδόχων τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, ὅτε ἐγένετο ἡ διανομὴ τοῦ Μακεδονικοῦ Κράτους, ἡ Θράκη ἐπεδικάσθη εἰς τὸν Λυσίμαχον τὸ 306 π.Χ. Οὗτος μετὰ επταετεῖς ἀγῶνας ἐναντίον τοῦ βασιλέως τῶν Ὀδρυσῶν Σεύθου τοῦ Γ', κατώρθωσε τέλος νὰ καθυποτάξῃ αὐτὸν τὸ 315 π.Χ. καὶ νὰ ἐπεκτείνῃ τὸ κράτος του πέραν τοῦ Αἵμου καὶ ἐφ' ὅλης τῆς παραλίας τοῦ Εὐξείνου. (Διοδ. Σικελιώτου, XIX, 73). Τότε καὶ ἡ Ἀπολλωνία περιῆλθεν εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Λυσιμάχου, παραμείνασα ὑπ' αὐτὸν ἐπὶ 34 ἔτη περίπου, μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ τὸ 281 π.Χ.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Λυσιμάχου, κύριος τῶν κτήσεών του ἐγένετο ὁ Σέλευκος ὁ Νικάνωρ. Ἀλλὰ δὲν παρέμεινε ἐπὶ πολὺ κύριος αὐτῶν, διότι Πτολεμαῖος ὁ κεραυνός, δολοφονήσας αὐτόν, ἐγένετο βασιλεὺς τῆς Θράκης καὶ τῆς Μακεδονίας. Ἀλλὰ καὶ τούτου ἡ κυριαρχία δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολύ, διότι ἐφονεύθη ἔν τινι μάχῃ κατὰ τῶν εἰσβαλόντων εἰς τὴν Θράκην Γαλατῶν τὸ 280 π.Χ. Οὗτοι, καταλύσαντες τὴν Μακεδονικὴν δυναστείαν εἰς τὴν περιφέρειαν ταύτην, ἵδρυσαν τὸ ὑπὸ τὸν Κομαντόριον βασίλειον τῆς Τύλης ἢ Θύλης τὸ 275 π.Χ. Μόλις κατώρθωσαν αἱ ἀνὰ τὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου Ἑλληνικαὶ πόλεις νὰ διατηρήσουν τὴν ἐλευθερίαν των.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης μέχρι τοῦ 15 ἔτους μ.Χ. περίπου ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Τιβερίου, ἡ Ἀπολλωνία, καθὼς καὶ αἱ λοιπαὶ παράλιαι πόλεις, διετέλεσαν αὐτόνομοι καὶ ἀνεξάρτητοι. Καὶ τοῦτο διότι οἱ Ὀδρύσαι εὗρον τὴν κατάλληλον εὐκαιρίαν νὰ ἀνασυστήσουν τὸ βασίλειον αὐτῶν, καθ' ἣν ἐποχὴν οἱ Μακεδόνες ἠγωνίζοντο νὰ διατηρήσουν τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ἐπαπειλοῦντος αὐτοὺς κινδύνου ἐκ μέρους τῶν Ρωμαίων.

***

Ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων ὠνομάσθη Σωζούπολις ἀκολουθήσασα τὴν τύχην καὶ τὰς περιπετείας τῆς Ἀγχιάλου, (βλ. λέξιν) Τὸ ὄνομα δὲ τοῦτο : Σωζούπολις ἢ Σωζόπολις καὶ τουρκιστί : Ζώπολι ἢ Σιζέπολι, διετήρησε μέχρι σήμερον, καθὼς καὶ τὸν Ἑλληνικὸν χαρακτῆρα. Πότε ὅμως ἀκριβῶς καὶ διατὶ ὠνομάσθη Σωζούπολις δὲν εἶναι γνωστόν. Κατὰ τὸν Κ. Παπαϊωαννίδην. (Γεωγρ. περιγραφὴ τῆς Σωζουπόλεως, εἰς Θρακικά, 1928, σελ. 313 καὶ ἑξῆς), πιθανῶς τὸ ὄνομα τοῦτο νὰ ὀφείλεται εἰς τὸν ἀσφαλέστατον λιμένα αὐτῆς, ὅστις καθ' ὅλην τὴν παραλίαν τοῦ Δυτικοῦ Εὐξείνου εἶναι ὁ ἀσφαλέστερος φυσι-

κὸς λιμήν. Πράγματι δὲ προφυλάσσεται ἀπὸ τῶν Β.Α. ἀνέμων διὰ τῶν πρὸ αὐτῆς νήσων τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου (Μεγάλο Νησί), κειμένου 1300 περίπου μέτρα πρὸς Β. τῆς πόλεως τοῦ Ἁγίου Πέτρου, γυμνοῦ βράχου ἀνατολικώτερον τῆς νήσου ταύτης καὶ τοῦ Ἁγίου Κήρυκος (Μικρὸ Νησί), ἀπέχοντος μόλις 300 μέτρα ἀπὸ τοῦ λιμένος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔκειτο ὁ μεγαλοπρεπὴς ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τὸ ἄγαλμα αὐτοῦ.

***

Ὑπὸ ἐκκλησιαστικὴν ἔποψιν, κατὰ τὸν ἔνατον αἰῶνα, ἐπὶ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ (886—912) ἡ Σωζούπολις ἦτο ἕδρα Ἐπισκόπου, ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Ἀδριανουπόλεως (Ράλλη καὶ Ποτλῆ. Τόμ. V, σελ. 483). Κατὰ τὸν Ρωσσο-Τουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1828—1829, ἀνηγορεύθη εἰς ἕδραν Μητροπολίτου, συγχωνευθεισῶν τῶν ἄλλοτε χωρισμένων Μητροπόλεων Σωζουπόλεως —Ἀγαθουπόλεως. (Αὐτόθι, Τόμ. V, σελ. 483).

Μέχρι δὲ τοῦ 1890 ἡ Μητρόπολις Σωζουπόλεως εἶχεν ὑπ' αὐτὴν περὶ τὰς 15.000 χριστιανῶν ὀρθοδόξων, κατὰ τὸ ἥμισυ ἑλληνοφώνων κατὰ τὸ ἥμισυ δὲ βουλγαροφώνων. (Δωροθέου Σχολαρίου, Ἔργα καὶ Ἡμέραι, 1877).

Κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1905, ὁ ἀμιγὴς Ἑλληνικὸς πληθυσμὸς τῆς Σωζουπόλεως ἀνήρχετο εἰς 3.500 κατοίκους. (Κ. Παπαϊωαννίδου, αὐτόθι, σελ. 322). Ἀλλ' ὁ τυφλὸς φανατισμός τῶν Βουλγάρων, οἱ ὁποῖοι τὰ πάντα ἤθελον νὰ ἐκβουλγαρίσουν, ἠνάγκασαν πολλούς τῶν κατοίκων νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν πατρίδα των καὶ νὰ καταφύγουν τὸ 1906 εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἔκτοτε ἤρξατο ὁ ἐκπατρισμὸς τῶν Σωζοπολιτῶν, ὅστις συνεπληρώθη διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Νεϋγί. Τὸ πλεῖστον αὐτῶν μετηνάστευσαν εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὸ Τοψίν.

***

Τῆς Ἀπολλωνίας σώζονται ἀρχαῖα νομίσματα, ἀνερχόμενα εἰς τὰ 430—400 π.Χ. Φέρουν δὲ ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς κεφαλὴν λέοντος κατ' ἐνώπιον (en face), ἐπὶ δὲ τῆς ἄλλης τετράγωνον ἔγκοιλον διῃρημένον εἰς 4, εἰς ἕκαστον τῶν ὁποίων ἀπεικονίζεται μικρὰ ἀνάγλυφος πινακὶς μὲ τὰ γράμματα Α.Π. καὶ δύο ἀστέρες ἢ τετράγωνον ἔγκοιλον φέρον εἰς τὰ ὑπὸ τῆς διαγωνίου χωριζόμενα τέταρτα Α-Π-Ο-Λ, ἢ τετράγωνον ἔγκοιλον περιέχον κόσμημα σταυροῦ μαιανδροφόρον.

Τὰ αὐτοκρατορικὰ αὐτῆς νομίσματα τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων φέρουν τὴν ἐπιγραφήν: ΑΠΟΛΛΟΝΙΑΤΩΝ ΕΝ ΠΟΝΤΩ (Head-Σβορώνου, Τόμ. Α', σελ. 348).

ΑΠΟΛΛΩΝΙΑ Η ΗΔΩΝΙΣ.—Παράλιος πόλις τῆς μεσημβρινῆς Θράκης, κειμένη μετὰ τὴν Γαληψὸν πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ. Περὶ αὐτῆς ὁ Στράβων (VII, 331, 33. 35) λέγει: «Εἶτα Φάγρης, Γαληψὸς καὶ Ἀπολλωνία, πᾶσαι πόλεις». Ὀλίγον δὲ κατωτέρω: «Εἰς μέντοι τἀκριβὲς ἄκρα τίς ἐστιν ἡ ποιοῦσα τὸν κόλπον πρὸς τὸν Ἄθω, πόλιν ἐσχηκυῖα τὴν Ἀπολλωνίαν».

Ἡ ὑπὸ τοῦ Στράβωνος καθοριζομένη τοποθεσία αὐτῆς συμπίπτει μὲ τὸ νῦν ἀκρωτήριον Πύργος, κείμενον 18 μίλια Ν.Δ. τῆς Καβάλας καὶ 10 μίλια Ν.Δ. τοῦ φυσικοῦ λιμένος τῶν Ἐλευθεριῶν. Ἐκλήθη δὲ Ἀπολλωνία ὑπὸ τῶν Θρακῶν πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος.

Πολλοὶ τῶν νεωτέρων συγχέουν τὴν Ἀπολλωνίαν ταύτην μὲ τὴν ἐπὶ τῆς χερσονήσου Ἀκτῆς (Ἄθω) κειμένην ὁμώνυμον πόλιν. Ἀλλ' αὕτη ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Πλινίου (IV, 10), κτισθεῖσα μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν Ἀκροθόων ἢ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων αὐτῆς ἢ περὶ αὐτήν.

Περὶ τῆς Ἠδωνικῆς Ἀπολλωνίας ἐλαχίστας ἔχομεν πληροφορίας. Ἐκ τοῦ Στράβωνος μανθάνομεν ὅτι κατεστράφη ὑπὸ τοῦ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος τὸ 356 π.Χ. καὶ ὅτι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του δὲν ὑφίστατο «Γαληψὸς καὶ Ἀπολλωνία πόλεις κατεσκαμμέναι ὑπὸ Φιλίππου». (VII, 331,35).

Φαίνεται ὅμως ὅτι ἀνέλαβε καὶ πάλιν, καθ' ὅσον κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ἱεροκλέους (Συνέκδ. 640) μεταξὺ Ἀμφιπόλεως καὶ Καβάλλας, ὡς μία τῶν 22 πόλεων τοῦ Πρώτου Τμήματος

Μακεδονίας, κατὰ δὲ τὸν Κ. Πορφυρογέννητον, (Περὶ Θεμάτων Β', 49) ὡς πόλις τῆς Ἐπαρχίας Μακεδονίας. Πότε μετὰ ταῦτα κατεστράφη, καὶ ὑπὸ τίνος ἄγνωστον. Κατὰ τὸν Μ. Δήμιτσαν (Ἡ Μακεδονία, σελ. 105) ἔκειτο πρὸς ἀνατολὰς τοῦ χωρίου Μαχαλᾶς.

ΑΠΟΛΛΩΝΙΑ (ΦΡΟΥΡΙΟΝ).—Κωμόπολις καὶ φρούριον συνάμα τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, κειμένη 50 περίπου χιλιόμετρα Β.Δ. τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐπὶ τοῦ Μέλανος ποταμοῦ (Καρά-σοῦ), ἐκβάλλοντος εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀθύρα (Μπουγιοὺκ-Τσεκμετζέ). Παρὰ τὰ ἐρείπια αὐτῆς καὶ ἀριστερόθεν τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Κωνσταντινουπόλεως — Ἀδριανουπόλεως, κεῖται σήμερον τὸ τουρκικὸν χωρίον Ἰντζιγκίζ.

Ἡ κωμόπολις καὶ τὸ φρούριον κατελήφθησαν τὸ 1372 ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου Μουρὰτ τοῦ Α'. Καὶ ἡ μὲν κωμόπολις παρεδόθη οἰκειοθελῶς. Τὸ φρούριον ὅμως ἀντέταξε πείσμονα ἀντίστασιν ἐπὶ δύο ἑβδομάδας καὶ ὁ Σουλτάνος, ἀπελπισθείς, ἀπεμακρύνθη, ἀφήσας ὀλίγον στρατὸν ἵνα ἐξακολουθήσῃ τὴν πολιορκίαν. Αἴφνης ὅμως μέρος τοῦ τείχους κατέπεσε καὶ οἱ πολιορκηταὶ ἐκυρίευσαν αὐτό.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην, καθ' ἣν ἠγγέλθη εἰς τὸν Μουρὰτ ἡ ἀπρόοπτος εἴδησις τῆς ἁλώσεως τοῦ φρουρίου, οὗτος ἔτυχε νὰ εὑρίσκεται κάτωθεν πλατάνου τινός, ἥτις ἀπὸ τοῦ γεγονότος τούτου ἐπωνομάσθη εὐτυχὴς καὶ ἐτιμᾶτο ὑπὸ τῶν Τούρκων ὡς ἱερά, τὸ δὲ φρούριον τῆς Ἀπολλωνίας μετωνομάσθη Ταυρὶ-Κικτιγῆ (ἤτοι τὸ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κρημνισθέν).—(Χάμμερ, Ἱστορία τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας).

* ΑΠΡΟΣ.—Πενθερὸς τοῦ Κάρου, ἀπὸ τοῦ ὁποίου, κατὰ τὸν Κεδρινὸν Τόμ. Α', σελ. 568) ἐπωνομάσθη ἡ Θεοδοσιούπολις Ἄπρως. (βλ. λέξ. Ἄπρως).

ΑΠΡΩΣ.—Ἀρχαιοτάτη πόλις τῆς Ν.Α. Θράκης, κειμένη ἐπὶ τῆς Ἐγνατίας ὁδοῦ εἰς βόρ. πλ. 42° καὶ ἀνατ. μῆκ. 54°, κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. Γ', 11, 7). Φέρεται δὲ ὑπὸ διαφόρους παραλλαγάς. Ἡ Tabula Peutingeriana [1] ὀνομάζει αὐτὴν κατὰ πληθυντικὸν ἀριθμόν: οἱ Ἄπροι· Ὁ Ἱεροκλῆς (634, 2) καθ' ἑνικόν: ὁ Ἄπρος Κων. Πορφυρογέννητος (Περὶ Θεμ. Β', 47) καὶ ἡ Ἄννα Κομνηνὴ (VII, 7) ἡ Ἄπρως κτλ. Ὠνομάσθη δὲ Ἄπρως, ὅπως ἀναφέρει ὁ Κεδρινὸς (Τόμ. Α', σελ. 568), ὑπὸ τοῦ Ἄπρου, πενθεροῦ τοῦ Κάρου. «Θεοδοσίου πόλις ἡ νῦν Ἄπρως, παρὰ τοῦ Ἄπρου πενθεροῦ Κάρου κτιθεῖσα».

Ἀπεῖχε δέ, κατὰ τὸν Πλίνιον (IV. 47), ἀπὸ μὲν τῆς Βιζύης, πρωτευούσης τῶν Ὀδρυσῶν 50 μίλια, ἀπὸ δὲ τῶν Φιλίππων 180. «A Bizya L milia, Apros colonia quae a Philippi abest CLXXX novem m. p.» Ἀπὸ δὲ τῆς Ραιδεστοῦ, τὴν ὁποίαν ὀνομάζει Resiston 22 μίλια.

Οἱ Βυζαντινοὶ συγγραφεῖς ὀνομάζουν αὐτὴν γενικῶς Ἄπρων, εἰς τὰς Not. Greac. Episcopatum φέρεται ὑπὸ τὸν τίτλον: ὁ Ἄπρου, ὁ Ἄπρω, ὁ Ἄπρων.

Ἡ τοποθεσία αὐτῆς εἶναι ἀκαθόριστος. Λαμβάνοντες ὅμως ὑπ' ὄψιν τὰς ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἀναφερομένας ἀποστάσεις, δυνάμεθα νὰ τοποθετήσωμεν αὐτὴν ὅπου τὸ νῦν χωρίον Ἀϊναρτζίκ, ἢ μᾶλλον μεταξὺ Ἀϊναρτζὶκ καὶ Χαριουπόλεως.

Ἐπὶ τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων ἦτο ἀποικία Ρωμαϊκή, μετὰ δὲ τῆς Περίνθου (Ἡρακλείας) ὑπῆρξε κατὰ τὸν τέταρτον μ.Χ. αἰῶνα μία τῶν σημαντικωτέρων πόλεων τῆς περιφερείας ἐκείνης.

***

Ἐπὶ Λέοντος Ε' τοῦ Ἀρμενίου (813—820) ἡ Ἄπρως κατεστράφη ὑπὸ τῶν ἐπιδραμόντων τὴν Θράκην Βουλγάρων ὑπὸ τὸν ἡγεμόνα αὐτῶν Κροῦμον. (Κ. Παπαρρηγοπούλου Ἱστορ. τοῦ Ἑλλ. Ἔθνους, Τόμος Γβ, Ἔκδ. Ἐλευθερ. σελ. 202).

Παρὰ τὴν Ἄπρων καὶ τὰ Κύψελα ἐγένετο τὸ 1307 μάχη μεταξὺ τοῦ Ἀνδρονίκου καὶ τῶν Καταλάνων, μετὰ τῶν ὁποίων συνέπραττον οἱ Τουρκομάνοι τοῦ Ἀϊδινίου. Ἀλλ' οἱ σύμμαχοι τοῦ βασιλέως Ἀλανοὶ καὶ Τουρκόπωλοι, ἐπρόδωκαν τὸν

1. Ρωμαϊκὸς χάρτης ὁδοιπορικὸς τοῦ Peutinger Conrad ἐπὶ μεμβράνης.

βασιλέα, παραμείναντες άπλοΐ θεαταί τής μάχης, καθ' ήν ένικήθη ό βασιλεύς, αυτοί δέ προσήλθον είς τό μέρος τών εχθρών. Συνέπεια τής ήττης ταύτης υπήρξε νά παραδοθή άπασα ή παραλία τής Προποντίδος είς τήν διάκρισιν τών νικητών, οίτινες διέπραξαν άνηκούστους θηριωδίας, τάς όποίας όμολογούν καί αυτοί οί χρονογράφοι τής Δύσεως. Ή Ραιδεστός καθωρίσθη διά τό επίκαιρον τής θέσεώς της, τό όρμητήριον αυτών, οί δέ κάτοικοί της έσφάγησαν άνηλεώς. Αί πόλεις τής Θράκης, πλήν τού Διδυμοτείχου, Τσουρουλού καί 'Αδριανουπόλεως, αί όποίαι ήσαν ώχυρωμέναι δι' ισχυροτάτων τειχών, άλληλοδιαδόχως κυριευόμεναι έλεηλατούντο καί κατεδαφίζοντο. Έν μιά μόνη έπιδρομή έσφάγησαν περί τάς 5.000 χωρικών είς αυτά περίπου τά πρόθυρα τής πρωτευούσης, τά γυναικόπαιδα έξηνδραποδίζοντο, ή δέ Καλλίπολις μετεβλήθη είς μέγα έμπορεΐον δούλων, τροφοδοτούσα τά χαρέμια τών Τούρκων τής Μ. 'Ασίας. (Αυτόθι, Τόμ. Ε', σελ. 148.—Χάμμερ, Ίστορ. τής 'Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, Γαλλ. μετάφ. Τόμ. Α', σελ. 166).

***

'Επί τών Βυζαντινών χρόνων ή "Απρως μετωνομάσθη Θεοδοσιούπολις.

'Από εκκλησιαστικής απόψεως, άπό τού έκτου αιώνος άναφέρεται ώς έδρα 'Επισκόπου, περί δέ τά μέσα τού έβδόμου αιώνος προήχθη είς άνεξάρτητον 'Αρχιεπισκοπήν. 'Αργότερον επί Λέοντος τού Σοφού (886—912), κατείχε τήν ένδεκάτην σειράν έν τή τάξει τής κλίμακος τού Πατριαρχικού Θρόνου (Ράλλη καί Ποτλή, Τόμ. Ε', σελ. 475).

'Επί πατριάρχου 'Αλεξίου (1025-1043) άναφέρεται άρχιεπίσκοπος αυτής υπό τό όνομα Στρατήγιος. (Αυτόθι τόμ. V. σελ. 24). 'Ανεκηρύχθη δέ είς Μητρόπολιν κατά πάσαν πιθανότητα κατά τόν δωδέκατον αιώνα, κατέχουσα τήν 69ην σειράν έν τή τάξει τού Πίνακος, τού άποδιδομένου είς Μανουήλ τόν 'Ανδρόνικον. (Αυτόθι, Τόμ. Ε', σελ. 490).

"Εκτοτε ήρξατο ή παρακμή αυτής.

***

Ή "Απρως υπήρξεν ή πατρίς τού πατριάρχου 'Ιωάννου τού XIV τού Κελέκα, επιλεγομένου 'Απρηνού (1334—1347), σοφού άνδρός καί μεγάλως τιμωμένου. Ούτος δέ υπήρξεν ό πρώτος καί τελευταίος τών Πατριαρχών, όστις υπέγραφε διά κυανής μελάνης. (Μ. Γεδεών, Πατριαρχικοί Πίνακες, σελ. 4_0).

***

'Επί τών σταυροφοριών ότε οί Φράγκοι κατέλαβον τήν Κωνσταντινούπολιν, ιδρύθη έν "Απρω έδρα Λατίνου 'Επισκόπου, όστις αργότερον άπέβη μόνον τιτουλάριος. 'Επί δέ 'Αλεξίου τού Κομνηνού (1081—1118), οί 'Ενετοί είς άντάλλαγμα τής βοηθείας, τήν όποίαν παρέσχον είς αυτόν είς τόν κατά τού Ροβέρτου Γυσκάρδου άγώνα, πλήν τών άλλων προνομιών έλαβον καί τό προνόμιον τής ιδρύσεως άποικιών 'Ενετικών έν Βυζαντινώ Κράτει. Μεταξύ δέ αυτών ήτο καί ή "Απρως.

***

Πρό τής κατασκευής τής σιδηροδρομικής γραμμής Κωνσταντινουπόλεως—'Αδριανουπόλεως καί τής γραμμής Θεσσαλονίκης—Δεδεαγάτς ('Αλεξανδρουπόλεως) τό χωρίον 'Αϊναρτζίκ, ("Απρως) ήτο είς τών σταθμών τής γραμμής Κωνσταντινουπόλεως—Θεσσαλονίκης όπόθεν διήρχοντο οί ταξιδιώται καί οί ταχυδρομικοί σάκκοι. "Εκτοτε ή άκμάζουσα κωμόπολις ένεκρώθη τελείως.

'Επί τής 'Ελληνικής κατοχής τής 'Ανατολικής Θράκης τό όνομα "Απρως έδόθη είς τό χωρίον Κερμέν τής υποδιοικήσεως Μαλγάρων τού Νομού Καλλιπόλεως άριθμούν 3_5 κατοίκους.

ΑΡΑΠΛΟΣ.—'Αρχαία πόλις τής Θρακικής Χερσονήσου, άναφερομένη υπό Σκύλακος τού Καρυανδέως (Περίπλους 67) επί τής δυτικής παραλίας αυτής μεταξύ 'Αλωπεκοννήσου καί 'Ελαιούντος. "Αγνωστον άλλοθεν καί άκαθορίστου ταυτότητος.

* ΑΡΑΖΟΣ.—Πόλις τής Θράκης, άναφερομένη υπό Στεφάνου τού Βυζαντίου,

«ἀπὸ Ἀράζου ἡγησαμένου». Τὸ ἐθνικὸν Ἀράζιος.

* ΑΡΓΑΜΩ.—Μεσόγιον φρούριον τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ παρὰ τὸν Δυύναβιν, κτισθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565), ἵνα προστατεύσῃ τὴν χώραν ἀπὸ τῶν ἀπὸ βορρᾶ ἐπιδρομῶν τῶν βαρβάρων. (Προκοπίου. Περὶ Κτισμ. IV, 11).

ΑΡΓΙΛΙΟΣ.—Ὁ κάτοικος τῆς πόλεως Ἀργίλου (βλ. λέξ.).

ΑΡΓΙΛΟΣ.—Ἡ γνωστοτέρα τῶν Βισαλτικῶν πόλεων, ἱδρυθεῖσα ὑπὸ τῶν Βισαλτῶν Θρᾳκῶν, βραδύτερον δὲ ἀποικισθεῖσα ὑπὸ Ἀνδρίων ἀποίκων περὶ τὰ μέσα τοῦ ἑβδόμου π.Χ. αἰῶνος. Ἔκειτο δὲ ἐπὶ τῆς Θρᾳκικῆς παραλίας πρὸς Δ. τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ μεταξὺ Βρομίσκου καὶ Ἀμφιπόλεως, ὀλίγον ἀπέχουσα αὐτῆς, παρὰ τὴν γέφυραν τοῦ ποταμοῦ, ὅπου ὑπῆρχε κατὰ τὸν Θουκυδίδην (IV, 103) καὶ μικρὰ φρουρὰ πρὸς ἀσφάλειαν τῆς γεφύρας ἀπὸ τῶν διαφόρων ἐπιδρομῶν.

Τὸ ὄνομα Ἄργιλος φαίνεται ὅτι εἶναι Θρᾳκικόν, καὶ σημαίνει ποντικόν. Κατά τινα παράδοσιν, ἀναφερομένην ὑπὸ Ἡρακλείδου τοῦ Ποντικοῦ (Περὶ Πολιτειῶν, 41) ὠνομάσθη οὕτω, διότι κατὰ τὴν κτίσιν αὐτῆς εἶχε φανῇ ποντικός. «Ἄργιλον τὸν μῦν καλοῦσι Θρᾷκες, οὗ ὀφθέντος, πόλιν κατὰ χρησμὸν ἔκτισαν καὶ Ἄργιλον ὠνόμασαν». Πιθανώτερον ὅμως εἶναι ὅτι ὠνομάσθη οὕτως ἐκ τοῦ ἀργιλώδους αὐτῆς ἐδάφους.

* * *

Ἡ Ἄργιλος ἀπὸ τῆς ἱδρύσεώς της παρέμεινεν ἐλευθέρα μέχρι τῶν Περσικῶν πολέμων, ὅτε ὑπετάγη εἰς τὸν Ξέρξην, (Ἡροδ. VII, 103) ὅπως, ἄλλως τε, ὑπετάγησαν καὶ ὅλαι αἱ πόλεις, διὰ τῶν ὁποίων διῆλθε τὸ 480 π.Χ.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτῶν συνεμάχησε μετὰ τῶν Ἀθηναίων, καταβάλλουσα τὸν λεγόμενον «Θράκιον φόρον». Ἐπειδὴ ὅμως οἱ Ἀργίλιοι ἦσαν ὕποπτοι εἰς τοὺς Ἀθηναίους, ὅτε κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἀνεφάνη εἰς τὰ Θρᾳκικὰ παράλια ὁ Βρασίδας, μετὰ τοῦ ὁποίου συνέπραττον ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας καὶ οἱ Χαλκιδεῖς, προσεχώρησαν εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους· (Θουκυδ. IV, 103). Οὕτω δέ, διὰ τῆς προδοσίας τῶν *Ἀργιλίων, μετὰ τῶν ὁποίων συνέπραττον* καὶ οἱ ἐν Ἀμφιπόλει ἐγκατεστημένοι συμπατριῶταί των, κατώρθωσεν ὁ Βρασίδας νὰ διαβῇ τὸν Στρυμόνα καὶ νὰ καταλάβῃ τὰ πέριξ τῆς Ἀμφιπόλεως, μετ' ὀλίγον δὲ καὶ αὐτὴν τὴν Ἀμφίπολιν.

Ὑπὸ τοὺς Λακεδαιμονίους ἡ Ἄργιλος παρέμεινεν μέχρι τῆς Νικιείου εἰρήνης, τὸ 421 π.Χ. ὁπότε ἀφέθη ἐλευθέρα καὶ αὐτόνομος, ὅπως καὶ αἱ γειτονικαὶ πόλεις : Στάγειρος, Ἄκανθος, Σκῶλος, Ὄλυνθος, Σπάρτωλος (Αὐτόθι, V, 18, 5).

Ἔκτοτε ἡ Ἄργιλος παρήκμασε μέχρις ὅτου ἐξηφανίσθη τελείως. Κατὰ τὸν Μ. Δήμιτσαν (Ἡ Μακεδονία, σελ. 600), τὰ ἐρείπια αὐτῆς κεῖνται κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὅπου τὸ χωρίον Κιουτσοὺκ—Ὄρσοβα.

ΑΡΓΥΡΟΥΠΟΛΙΣ.—Ἡ Ἀργυρούπολις τῶν Βυζαντινῶν εἶναι τὸ Αἰάντιον τῶν ἀρχαίων, κειμένη ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου. Ἔλαβε δὲ τὸ ὄνομα Ἀργυρούπολις, ὅπως ἀναφέρει ὁ Σωκράτης (Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορ. VII, 25. —Πρβλ. Μελετίου, Γεωγρ. Τόμ. Γ', σελ. 98), παρὰ τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἀττικοῦ (406—425), : «Κατιδών, λέγει ὁ Ἀττικός, τὸν κατ' ἀντικρὺ τόπον εὐτερπῆ τυγχάνοντα πρέπειν ἔφη τοῦτον Ἀργυρούπολιν ὀνομάζεσθαι, καὶ ῥηθεὶς ὁ λόγος εὐθὺς τὴν ἐπωνυμίαν ἐκράτησε».

Ἐν Ἀργυρουπόλει διέμεινεν ἐπὶ δύο ἔτη ὁ Ἅγιος Ἀνδρέας, ἀναδείξας πρῶτον ἐπίσκοπον τοῦ Βυζαντίου τὸν Ἱερὸν Στάχυν, ὅστις ἐπεσκόπησεν ἐν Βυζαντίῳ κατοικῶν ἐν Ἀργυρουπόλει ἐπὶ 16 ἔτη μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Τὸ λείψανον τοῦ Στάχυος ἐναπετέθη ἐν τῷ πρώτῳ ἐπισκοπικῷ ναῷ τῆς Ἀργυρουπόλεως «ἐν ὑπογαίῳ σπηλαίῳ ἔνθα ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας τὸ θυσιαστήριον ἥδρασεν», ὅπως ἀναφέρει ὁ Δωρόθεος· (Μ. Γεδεών, Πατριαρχικοὶ πίνακες, σελ. 89). Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος· (Πρὸς Ῥωμαίους Ἐπιστολὴ

XVI, 9) ἀναφέρων αὐτὸν ὀνομάζει «ἀγαπητόν». Τὴν δὲ μνήμην τοῦ Στάχυος, ἑορτάζει ἡ 'Εκκλησία τὴν 31 'Οκτωβρίου.

Σήμερον τὴν θέσιν τῆς 'Αργυρουπόλεως ἐπέχει τὸ προάστειον Κωνσταντινουπόλεως Φουντουκλῆ ἢ Φιντικλῆ.

ΑΡΔΙΑΙΟΙ.—Θρᾳκικὸς λαὸς κατοικῶν βορειότερον τῶν 'Αγριάνων.

ΑΡΔΙΛΑ.—Ὄνομα ἀρχαίας κώμης τῆς Θράκης (Dumont-Homolle, σελ. 499).

ΑΡΕΙΟΝ ΠΕΔΙΟΝ.—Ὄνομα πεδιάδος ἐν Θράκῃ, ἀφιερωμένης εἰς τὸν Ἄρην, ἀναφερομένης ὑπὸ τοῦ Πολυβίου ὡς ἔρημος «Χαμαιτυπῆ δένδρα ἔχουσα», ἀλλ' ἄγνωστόν που κειμένη.

ΑΡΕΤΑΙ.—Τοποθεσία τις πρὸς Δ. τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀναφερομένη ὑπὸ τῆς Ἄννης Κομνηνῆς. Κατὰ τὸν Σκαρλάτον Βυζάντιον (Κωνσταντινούπολις, Τόμ. Δ' σελ. 606) καὶ τὸν 'Αλέξανδρον Πασπάτην (Τὰ Θρακικὰ προάστεια τοῦ Βοσπόρου ἐν τῷ 'Ελλην. Φιλολ. Κων)λεως Τόμ. XII, σελ. 39), αἱ 'Αρεταὶ ἔκειντο μίαν ὥραν πρὸς Δ. τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, ὅπου, εὑρίσκεται ὁ στρατών, ὁ λεγόμενος Δαοὺτ-Πασᾶ. Κατὰ δὲ τὸν Μ. Γεδεὼν (Ἔγγραφοι λίθοι καὶ Κεράμια, ἐν τῇ 'Εκκλ. 'Αληθείᾳ. ἔτος IX, σελ. 410), λαμβάνοντα ὑπ' ὄψει τὴν περιγραφὴν τῆς τοποθεσίας ταύτης ὑπὸ τῆς βασιλόπαιδος Ἄννης, εἶναι μᾶλλον τὸ εὐάερον καὶ δροσερὸν χωρίον Τοπτσιλὰρ, ὑπερκείμενον τοῦ Κυδάρεως ποταμοῦ καὶ ἀπέχον ἡμίσειαν ὥραν ἀπὸ τῶν Χερσαίων τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ αὐτοκράτορος Νικηφόρου τοῦ Βοτανειάτου, διηγεῖται ἡ Ἄννα Κομνηνὴ (Β', 8), ἐκκινήσαντες οἱ Κομνηνοὶ ἀπὸ τὰς 'Αρειάς, κατέλαβον τὴν Κωνσταντινούπολιν, εἰσελθόντες διὰ τῆς Χαρσίας Πύλης. 'Η πύλη αὕτη εἶναι ἡ σήμερον καλουμένη 'Εγρὶ-καπού, κειμένη πλησιέστερον εἰς τὰ ἐρείπια τῶν 'Αρετῶν, παρὰ εἰς τὸν στρατῶνα Δαοὺτ-πασᾶ. — «'Απάραντες δ' ἐκεῖθεν οἱ Κομνηνοί, καταλαμβάνουσι ταχὺ τὰς καλουμένας 'Αρετάς. Τόπος δὲ οὗτος ἀγχοῦ τῆς πόλεως διακείμενος, ὑπερκείμενος μὲν τῆς πεδιάδος καὶ τοῖς κάτωθεν ἱσταμένοις καὶ πρὸς τοῦτον ὁρῶσιν εἰς λοφιὰν ἀνατεινόμενος καὶ τὴν ἑτέραν πλευρὰν πρὸς θάλατταν ἀπονεύων, κατὰ δὲ τὴν ἑτέραν πρὸς τὸ Βυζάντιον, ταῖς δὲ λοιπαῖς δυσὶ πρὸς ἄρκτον καὶ δύσιν παντὶ ἀνέμῳ καταπνεόμενος, διειδὲς ὕδωρ καὶ πότιμον ἔχων ῥέων ἀεὶ φυτῶν τε καὶ δένδρων παντάπασιν ἀμοιρῶν». Πράγματι δὲ ἡ σημερινὴ τοποθεσία τῶν 'Αρετῶν συμφωνεῖ πρὸς τὴν ὑπὸ τῆς Ἄννης περιγραφὴν γενομένην πρὸ ἑπτὰ περίπου αἰώνων.

Εἰς τὰς 'Αρετὰς ὑπῆρχον ἀνάκτορα, τῶν ὁποίων ἱδρυτὴν ἀναφέρει ἡ Ἄννα (Β', 8) Διογένην τὸν Ρωμανὸν (1068—1071), «Διὰ γοῦν τὸ τοῦ τόπου ἐπιτερπὲς καὶ εὔκρατον, καὶ 'Ρωμανὸς Διογένης ὁ αὐτοκράτωρ ῥᾳστώνης μικρᾶς χάριν οἰκήματα λαμπρὰ καὶ ἀποχρῶντα βασιλεῦσιν ἀνήγειρεν».

Πότε κατεστράφησαν τὰ ἀνάκτορα ταῦτα δὲν εἶναι γνωστόν. Κατὰ τὰς γενομένας κατὰ τὸ ἔτος 1884 ἀνασκαφὰς ἐν τῷ χωρίῳ Τοπτσιλάρ, ἀνευρέθησαν θεμέλια μεγάλης οἰκοδομῆς, τεμάχια πορφυρίτου λίθου καὶ μαρμάρων, θραύσματα μανουαλίων, κίονες, ἐπιστήλια, μαρμάρινα τόξα θυρῶν κτλ. (Μ. Γεδεών, αὐτόθι, σελ. 411). Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, τὰ θεμέλια ταῦτα εἶναι τοῦ παλατίου τῶν 'Αρετῶν, τὸ ὁποῖον ᾠκοδόμησεν ὁ αὐτοκράτωρ 'Ρωμανὸς Δ' ὁ Διογένης.

Παρὰ τὰς 'Αρετὰς ἔκειντο καὶ τὰ ἀνάκτορα τῆς Θεοδώρας, συζύγου τοῦ Θεοφίλου (829—842), τὰ ὁποῖα Λέων ὁ Γραμματικὸς (Theophanis continuati, σελ. 498), ὀνομάζει, τῆς 'Αγίας Θεοδώρας, καὶ τὰ ὁποῖα κατέστρεψεν ὁ ἡγεμὼν τῶν Βουλγάρων τὸν 'Ιούνιον τοῦ 914.

* ΑΡΕΩΣ ΠΟΛΙΣ. — Ἄλλη ὀνομασία τῆς 'Αμφιπόλεως (βλ. λέξ.)·

ΑΡΖΟΣ (πόλις).—'Αρχαία μεσογεία πόλις τῆς Θρᾴκης κειμένη, κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (γεωγρ. III, 11, 7) εἰς βόρ. πλ. 53° 15', καὶ ἀνατ. μῆκ. 53° 15'. Κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (περὶ κτισμ. IV, 11) ὡς ἓν τῶν φρουρίων τῆς Θράκης, τὰ ὁποῖα ἀνήγει-

ρεν ὁ Ἰουστινιανὸς (527-565).

Κατὰ τὴν Tabula Peutingeriana, ἡ Ἄρζος ἀπεῖχε τῆς Φιλιππουπόλεως 64 μίλια, κειμένη ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Φιλιππουπόλεως —Ἀδριανουπόλεως, ὅπου σήμερα τὸ χωρίον Πιριντσλῆ. Δὲν συμφωνοῦν ὅμως τὰ Ὁδοιπορικὰ ὡς πρὸς τὰς ἀποστάσεις. Οὕτω, κατὰ τὸ Ὁδοιπορικὸν τοῦ Ἀντωνίνου, ἡ Ἄρζος ἀπέχει τῆς Φιλιππουπόλεως 68 μίλια, κατὰ δὲ τὸ Ἱεροσολυμιτικὸν 50.

Ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς κατοχῆς τῆς Ἀν. Θράκης, Ἄρζος εἶχε μετονομασθῆ ὁ ἐν τῇ περιφερείᾳ συνοικισμὸς Κουλακλῆ-Τσιφλίκ, ἀριθμῶν 57 κατοίκους.

* * *

Ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἄρζος φαίνεται ὅτι ὑπῆρχε καὶ ποταμὸς μεταξὺ Φιλιππουπόλεως καὶ Ἀδριανουπόλεως. Ῥέων διὰ μέσου τῆς ἀπὸ Καρασούρας (Καρὰ—Ἀλτῆ) εἰς Βερόην (Στάρα Ζαγορὰ) ὁδοῦ, διέρχεται παρὰ τὴν ὁμώνυμον πόλιν καὶ χύνεται εἰς τὸν Ἕβρον ποταμόν.

ΑΡΖΟΣ (ποταμός).—Ποταμὸς τῆς Ἀν. Θράκης ἐκβάλλων κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. III, II, 4) εἰς τὴν Προποντίδα μεταξὺ Περίνθου (Ἡρακλείας) καὶ Βισάνθης (Ραιδεστοῦ) εἰς βόρ. πλ. 42° 10′ καὶ ἀνατ. μῆκ. 54° 50′. Κατὰ τὸν Μελέτιον (Γεωγρ. τόμ. Γ′, σελ. 53) ὁ Ἄρτος (γράφε Ἄρζος) καλεῖται ὑπὸ τῶν Τούρκων Καρὰ-Καλδερίμ. Κατὰ δὲ τὸν Γ. Λαμπουσιάδην εἶναι ὁ σημερινὸς Καρὰ-Μπουνάρ.

ΑΡΗ·Ι·ΘΟΥΣ.—Θρᾷξ ἡνίοχος τοῦ Ρίγμου υἱοῦ τοῦ Πειρόου, συμμάχου τῶν Τρώων, φονευθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλέως κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Τροίας (Ἰλιάδ. V, 487).

ΑΡΙΑ.—Ἀρχαῖον ὄνομα τῆς Θράκης, ἀναφερόμενον ὑπὸ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου.

* ΑΡΙΑ.—Παλαιὸν φρούριον τῆς Θράκης ἐν Δαρδανίᾳ, ἀνακαινισθὲν κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. IV, 4), ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527-565).

* ΑΡΙΝΑ.—Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ, τὰ ὁποῖα ἵδρυσεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565) ἵνα προστατεύσῃ τὴν χώραν ἀπὸ τῶν ἀπὸ βορρᾶ ἐπιδρομῶν (Προκοπίου, Περὶ Κτισμ. IV, 11).

* ΑΡΙΟΦΑΡΝΗΣ.— Ἐκ τῶν ἰσχυρῶν βασιλέων τῶν Γετῶν, περὶ τὰ τέλη τοῦ IV, π.Χ. αἰῶνος, βοηθήσας μὲ 20.000 πεζοὺς καὶ 20.000 ἱππεῖς, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Παρυσάδου, βασιλέως τοῦ Κιμμερίου Βοσπόρου, τὸν Εὔμηλον κατὰ τοῦ πρεσβυτέρου ἀδελφοῦ του Σατύρου, πρὸς ἀνάκτησιν τοῦ πατρικοῦ θρόνου τὸ 309 π.Χ.

ΑΡΙΣΒΟΣ.—Παραπόταμος τοῦ Ἕβρου ποταμοῦ, ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Στράβωνος (XIII, 590) καὶ διαρρέων τὴν χώραν τῶν Κεβρηνίων Θρακῶν. «Ἔστι δὲ καὶ ποταμὸς Ἄρισβος ἐν Θράκῃ, ὥσπερ, εἴρηται καὶ τούτου πλησίον οἱ Κεβρήνιοι Θρᾶκες . . . Ἄρισβος ὁ ἐμβάλλων εἰς τὸν Ἕβρον». Ὁ Ἄρισβος οὗτος τοῦ Στράβωνος δὲν εἶναι ἄλλος παρὰ ὁ Τόνσος ποταμὸς ἢ ὀρθότερον Τόνζος (κοινῶς Τούντζα), ὄνομα καθαρῶς Θρακικόν, ὡς ἀποδεικνύεται ἔκ τινων νομισμάτων τῆς Ἀδριανουπόλεως ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀπεικονίζεται ἐξηπλωμένος πρὸ τῆς πόλεως ὁ ποταμὸς μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΤΟΝΖΟΣ. (Head Σβορώνου, τόμ. Α′, σελ. 360. Πλειότερα βλ. Ἕβρος).

ΑΡΙΣΤΑΡΧΟΣ. — Διάσημος γραμματικὸς ἐκ Σαμοθράκης (220—145), ζήσας ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ Φιλομήτορος, τοῦ ὁποίου τὸν υἱὸν Πτολεμαῖον VII τὸν Εὐπάτορα ἐξεπαίδευσε. Μετὰ τὸν Πυθαγόραν οὐδεὶς ἴσως ἄλλος διδάσκαλος ἐτιμήθη τοσοῦτον ὑπὸ τῶν μαθητῶν του ὅσον ὁ Ἀρίσταρχος, ἐκ τῆς σχολῆς τοῦ ὁποίου ἐξῆλθον 40 γραμματικοὶ περιώνυμοι, καλούμενοι Ἀριστάρχειοι. Διεκρίνετο δὲ κυρίως διὰ τὴν ὀξυδέρκειαν καὶ τὴν μεγάλην κρίσιν, θεωρεῖται δὲ ἀνυπέρβλητος καὶ εἰς τὴν ἑρμηνείαν καὶ τὴν κριτικὴν δύναμίν του, διὸ καὶ ἐκλήθη ὁ κατ' ἐξοχὴν γραμματικὸς καὶ κριτικός, προσέτι δὲ «μάντις ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ διὰ τὸ ῥαδίως καταμαντεύεσθαι τῆς τῶν ποιημάτων διανοίας».

Ἐξέδωκε τὸν Ἡσίοδον, τὸν Ἀλκαῖον καὶ τὸν Πίνδαρον, τοῦ δὲ Ὁμήρου ἐξε-

πόνησε δύο ἐκδόσεις. Τὰ δὲ κριτικά του ὑπομνήματα ἀναφερόμενα εἰς τοὺς ποιητὰς 'Αρχίλοχον, 'Ανακρέοντα, Αἰσχύλον 'Αριστοφάνην καὶ ἄλλους ἀνήρχοντο κατὰ τὸν Σουΐδαν εἰς 800 τὸν ἀριθμόν. 'Απέθανεν ἐν Κύπρῳ καταδιωχθεὶς ὑπὸ Πτολεμαίου τοῦ Φύσκωνος εἰς ἡλικίαν 75 περίπου ἐτῶν συνεπείᾳ ὕδρωπος (W. Christ, 'Ιστορ. τῆς 'Ελλην. Λογοτεχνίας, μετάφ. Λ.Γ.Χ. Κώνστα καὶ Ν. Γ. Πολίτου, τόμ. Β', σελ. 224 καὶ ἑξῆς).

ΑΡΙΣΤΩΝ.—Υἱὸς καὶ διάδοχος τοῦ Αὐδολέοντος (315—286 π.Χ.) βασιλέως τῶν Παιόνων.

* ΑΡΚΑΔΙΑΝΑΙ.—Περίφημοι θέρμαι ἐν Κωνσταντινουπόλει κείμεναι, ὅπως ἀναφέρει ὁ Προκόπιος (Περὶ Κτισμ. Α, 11, 1) «ἐς τὰ πρὸς ἕω τῆς πόλεως ἐν ἀριστερᾷ ἐν δημοσίῳ ἐστίν, αἵπερ 'Αρκαδιαναὶ μὲν ἐπικαλοῦνται, Κωνσταντινούπολιν δὲ πηλίκην οὖσαν ἐπικοσμοῦσι». Εἰς τὸν περίβολον αὐτῶν ὑπῆρχε μεγαλοπρεπὲς ἄγαλμα τῆς βασιλίσσης Θεοδώρας, συζύγου τοῦ 'Ιουστινιανοῦ, ἐστημένον ἐπὶ κίονος, τὸ ὁποῖον «ἀνατέθηκεν ἡ πόλις αὐτῇ ὑπὲρ τῆς αὐλῆς εὐχαριστήριον» (Αὐτόθι, Α, 11. 8).

ΑΡΚΑΔΙΟΥΠΟΛΙΣ. — Μεταγενέστερον ὄνομα τῆς ἀρχαίας Θρακ. πόλεως Βεργούλης, δοθὲν εἰς αὐτὴν κατ' ἄλλους μὲν ὑπὸ τοῦ Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου (379—395). κατ' ἄλλους δὲ ὑπὸ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ 'Αρκαδίου περὶ τὰ 403, ὅπερ καὶ πιθανώτερον (βλ. πλειότερα Βεργούλη). Εἶναι ἡ σημερινὴ κωμόπολις τῆς 'Ανατ. Θράκης Λουλὲ-Μπουργάζ.

* ΑΡΜΟΥΛΙΝΗ ("Ηρα). — Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τῆς "Ηρας λατρευομένης ἐν αὐτῇ (Θρᾳκικὰ 1939, σελ. 47),

ΑΡΠΗΣΣΟΣ.—'Αρχαῖος ποταμὸς τῆς Θράκης ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ 'Αππιανοῦ (IV, 103) καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸν "Εβρον ποταμόν. 'Αλλὰ ποῖος παραπόταμος τοῦ "Εβρου ἔφερε τὸ ὄνομα τοῦτο ; Πολλοὶ παραδέχονται τὸν 'Αρπησσὸν ὡς τὸν σημερινὸν "Αρδαν παραπλανηθέντες ἐκ τῆς ὀνομασίας τὴν ὁποίαν δίδουν εἰς αὐτὸν οἱ Τοῦρκοι : 'Αρπασοῦ. 'Εκ τῶν παλαιοτέρων γεωγράφων ὁ Νικόλαος Λωρέντης (Γεωγρ. ἔκδ. Βιέννης 1838, τόμ. Β' 353) λέγει : «... δεχόμενος δὲ (ὁ "Εβρος) δεξιόθεν μὲν τὸν 'Αρτίσκον ἢ "Αρδαν. 'Αρπασοῦ τανῦν λεγόμενον...». 'Εκ δὲ τῶν νεωτέρων ὁ Κεῖπερτ καὶ ὁ Μέλχιγκ (Γεωγρ. χάρτης τῆς Νέας 'Ελλάδος, ἔκδ. 'Ελευθ. 1921) παραδέχονται τὸν "Αρδαν ὡς τὸν 'Αρπησσὸν τοῦ 'Αππιανοῦ. 'Επίσης καὶ τὸ 'Εγκυκλοπαιδικὸν Λεξικὸν τοῦ 'Ελευθερουδάκη (ἐν λέξει "Αρδα) παραδέχεται τὴν γνώμην ταύτην, ἡ δὲ Μεγ. 'Ελλην. 'Εγκυκλοπαίδεια δὲν ἀναφέρει τίποτε. 'Αλλὰ τὸ χωρίον τοῦ 'Αππιανοῦ, τὸ ὁποῖον τὰ στρατεύματα τοῦ Βρούτου καὶ τοῦ Κασσίου κατὰ τὴν μάχην τοῦ 42 π.Χ. ἔφθασαν εἰς τὸν 'Αρπησσὸν ποταμὸν τὴν τετάρτην ἡμέραν, δὲν ὑπελείπετο δὲ παρὰ μία ἡμέρα διὰ νὰ φθάσουν εἰς τοὺς Φιλίππους, δὲν συμφωνεῖ μὲ τὰ πράγματα.

Πράγματι ὑπάρχει κώμη τις 'Αρπατζίκ, καλουμένη τῆς ὑποδιοικήσεως Δράμας, ἀπέχουσα μίαν ὥραν ἀπὸ τῶν Φιλίππων. 'Αλλ' ἐνταῦθα ὁ "Εβρος πρέπει ν' ἀντικατασταθῇ διὰ τοῦ Νέστου. Καθ' ὅσον ἀπὸ οἱονδήποτε μέρος τοῦ "Εβρου καὶ ἂν ἀναχωρήσῃ τις, ἡ ἀπόστασις εἶναι τοιαύτη, ὥστε διὰ νὰ φθάσῃ εἰς Φιλίππους ἀπαιτεῖται ὁδοιπορία 6—8 ἡμερῶν. 'Αλλ' ἐπὶ πλέον ὁδηγούμεθα καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς πορείας, τὴν ὁποίαν ἠκολούθησαν τὰ στρατεύματα τοῦ Κασσίου καὶ τοῦ Βρούτου. Οὗτοι διαβάντες τὸ Σέρρειον ἀκρωτήριον καὶ προχωρήσαντες διὰ τῆς σημερινῆς Κομοτινῆς, εἶχον ἀριστερὰ τὴν Μαρώνειαν. 'Εκεῖθεν προελάσαντες, διῆλθον τὴν χώραν τῶν Κικόνων καὶ Βιστόνων, μεταξὺ τῆς Βιστονίδος καὶ τοῦ χωρίου Γιασὶ-κιοϊ. Κατόπιν διῆλθον τὴν πρὸς νότον τῆς Ξανθείας (νῦν Ξάνθης) πεδιάδα καὶ μετὰ ταῦτα, διευθυνθέντες πρὸς βορρᾶν διὰ τῶν δασωδῶν ὀρέων Τσάγ-Ντάγ (Βουνὰ τῆς Ξάνθης, διακλάδωσις τῆς Ροδόπης), ἔφθασαν πρὸς τὸ ἑσπέρας τῆς τετάρτης ἡμέρας εἰς τὸν 'Αρπησσὸν ποταμόν. «Τῇ τετάρτῃ δὲ ἐπὶ τὸν 'Αρπησσὸν ποταμὸν ἧξειν, ἐκπίπτοντα εἰς τὸν "Εβρον...» (πρβλ. Σταύρου Μερτζίδου, Οἱ Φίλιπποι, σελ. 155

καὶ ἑξ.). Ἐφ' ὅσον ἐκ τῶν ἀρχαίων κειμένων δὲν δυνάμεθα νὰ διαφωτισθῶμεν περὶ τοῦ ἀρχαίου ὀνόματος τοῦ ποταμοῦ Ἄρδα (πλειότερα βλ. Ἕβρος) κατ' ἀνάγκην παραδεχόμεθα αὐτὸ πρὸς κοινὴν συνεννόησιν, χωρὶς καὶ νὰ δυνάμεθα νὰ δικαιολογήσωμεν αὐτό.

***

Τὸ ὄνομα Ἁρπησσὸς εἶναι ἀρχαῖον θρακικόν, ἡ δὲ κατάληξις ησσος εἶναι τοπωνυμικὴ (ὅπως Σαλμυδησσός, Ὀδησσὸς καὶ ἄλλα), σημαίνει δὲ φρούριον ἢ ὀχυρόν.

* ΑΡΠΗΣ ἢ ΑΡΠΙΣ. –Πόλις τῆς κάτω Μοισίας, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου (Γεωγρ. ΙΙΙ, 10, 7) εἰς βόρ. πλάτ. 47° 15′ καὶ ἀναν. μηκ. 56°. Ἄγνωστος ἄλλοθεν καὶ ἀκαθόριστος.

ΑΡΠΙΟΙ·— Ἀρχαῖος λαὸς τῆς Κάτω Μοισίας,ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου (Γεωγρ. Γ′, 10, 7) καὶ κατοικῶν πρὸς βορρᾶν τοῦ ἀρκτικωτέρου στομίου τοῦ Δουνάβεως, οὐ μακρὰν τῆς ἐπ' αὐτοῦ νήσου Πεύκης. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἶναι οἱ αὐτοὶ μὲ τοὺς ὑπὸ τοῦ ἰδίου συγγραφέως ἀναφερομένους Καρπιανοὺς ἢ τοὺς Καρπίδας τοῦ Σκύμνου τοῦ Χίου (Περιήγησις 841).

ΑΡΡΙΑΝΟΙ. – Ἀρχαία χώρα καὶ ὁμώνυμος λαὸς τῆς Θρακικῆς χερσονήσου παρὰ Θουκυδίδῃ (VIII, 104).

ΑΡΡΙΒΑΝΤΙΟΝ. —Πόλις τῆς ἄνω Μοισίας, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου (Γεωγρ ΙΙΙ, 9, 4) «ἄπωθεν τοῦ Δουναβίου ποταμοῦ» εἰς βόρ πλ 42° καὶ ἀνατ. μηκ. 47°, 30′. Ἄγνωστος ἄλλοθεν καὶ ἀκαθόριστος.

* ΑΡΣΑ –Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων τῆς Θράκης ἐν Δαρδανίᾳ, τὸ ὁποῖον ἀνεκαίνισεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527 – 565), ἵνα προστατεύσῃ τὴν χώραν ἀπὸ τῶν ἀπὸ βορρᾶ ἐπιδρομῶν: (Προκοπίου, Περὶ Κτισμ. IV, 4).

* ΑΡΣΕΛΙΝΟΣ (ΣΑΒΑΖΙΟΣ). – Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ Σαβαζίου (βλ. λέξ) λατρευομένου ὑπὸ τῶν Θρακῶν, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας πολλαχοῦ τῆς Θράκης (Θρακικὰ 1934, σελ, 47).

ΑΡΣΙΝΟΕΙΟΝ. —Μαρμάρινον περιφερὲς οἰκοδόμημα ἐν Σαμοθράκῃ, (διαμέτρου 17 μέτρων) οἰκοδομηθὲν ὑπὸ τῆς Ἀρσινόης συζύγου τοῦ βασιλέως τῆς Θράκης Λυσιμάχου 306 – 281 π.Χ.). Ἀπετελεῖτο δὲ ἐξ ὑψηλοῦ κυκλικοῦ τείχου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπεκάθηντο 44 τετραγωνικαὶ παραστάδες, ὑποβαστάζουσαι θριγκὸν δωρικοῦ ρυθμοῦ. Ἐσωτερικῶς αἱ παραστάδες αὗται εἶχον σχῆμα κορινθιακοῦ ἡμικίονος, λίθοι δὲ μεταξὺ τῶν παραστάδων κεκοσμημένοι δι' ἀναγλύφων βουκράνων καὶ ροδάκων, ἀπετέλουν εἶδός τι θωρακίου. Ὑπὲρ τοῦτο ἐσχηματίζοντο πιθανῶς παράθυρα διὰ τῶν ὁποίων ἐφωτίζετο τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ οἰκοδομήματος. (Π. Καββαδία, Ἱστορ. τῆς Ἑλληνικῆς Τέχνης, σελ. 487).

* ΑΡΤΑΚΗΝΗ.— Ἐπίθετον τῆς θεᾶς Ἥρας, λατρευομένης παρὰ τῇ Φίλιππουπόλει ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἥρα Ἀρτακηνή. Τὸ ἐπίθετον τοῦτο προφανῶς ὀφείλεται εἰς τοὺς Ἀρτακίους ἢ Ἀρτακούς, λαὸν Θρακικόν. Ἐγγραφή τις εὑρεθεῖσα ἐν Φιλιππουπόλει ἀναφέρει:

[Κυρι]Α(Ι) ΗΡΑ(Ι) ΑΡΤΑΚΙΝΗ(Ι) ΕΥΧΗΝ. (Παρὰ A. Dumont - Homolle, σελ. 333).

ΑΡΤΑΚΙΟΙ ἢ ΑΡΤΑΚΟΙ.—Λαὸς Θρακικός, ἀναφερόμενος ὑπὸ Δίωνος τοῦ Κασσίου (LI, 27).

* ΑΡΤΑΝΗΣ.—Ποταμὸς τῆς Β. Θράκης. ὅστις κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (IV, 49) πηγάζων ἐκ τοῦ Αἵμου καὶ ρέων ἀπὸ Ν. πρὸς Β. διὰ μέσου τῆς χώρας τῶν Κροβύζων Θρακῶν, ἐκβάλλει εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Ἴστρου (Δουνάβεως). Ἡ ταυτότης αὐτοῦ εἶναι ἄγνωστος.

* ΑΡΤΕΜΙΣΙΑΣ.—Μία τῶν ὀκτὼ φυλῶν τῶν ἀρχαίων Φιλιππουπολιτῶν, γνωστῶν ἐξ ἐπιγραφῶν τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων (Θρακικά, σελ. 20),

* ΑΡΤΗΣΚΟΣ.—Παραπόταμος τοῦ Ἕβρου (βλ. Ἀρτισκός).

ΑΡΤΙΣΚΟΣ. - Δεξιὸς παραπόταμος τοῦ Ἕβρου, ἐκβάλλων εἰς αὐτὸν παρὰ τὴν Ἀδριανούπολιν. Ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἐθεωρεῖτο ὡς εἷς τῶν μεγαλυτέρων ποταμῶν, κατὰ δὲ τὴν μυθολογίαν ἦτο υἱὸς τοῦ Ὠκεανοῦ ἐκ τῆς Τηθύος. (Ἡσιόδ. Θεογ.

345). Κατὰ δὲ τὸν Κάρολον Σίττλ (Ἔκδ. Ἡσιόδ. σελ. 118), πολὺ πιθανὸν εἰς παλαιοτέραν ἐποχὴν νὰ περιελάμβανε κι' αὐτὸν τὸν Ἕβρον.

'Αναφέρων ὁ Ἡρόδοτος τὸν 'Αρτισκὸν λέγει τὰ ἑξῆς: «Δαρεῖος δ' ἐντεῦθεν (δηλ. ἀπὸ τοῦ Τεάρου ποταμοῦ), ἀπίκετο εἰς ἄλλον ποταμόν, τοῦ ὄνομα Ἄρτισκός ἐστι, ὃς δι' Ὀδρυσέων ῥέει. Ἐπὶ τοῦτον δὲ τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ἐποίησε τοιόνδε: Ἀποδέξας χωρίον τῇ στρατιῇ ἐκέλευσε πάντα ἄνδρα λίθον ἕνα παρεξιόντα τιθέναι εἰς τὸ ἀποδεδεγμένον τοῦτο χωρίον, ὡς δὲ τοῦτο ἡ στρατιὴ ἐπετέλεσε, ἐνταῦθα κολωνοὺς μεγάλους τῶν λίθων καταλιπών, ἀπήλαυνε τὴν στρατιήν». (IV,92).

Κατά τινας ὁ 'Αρτισκὸς τοῦ Ἡροδότου εἶναι ὁ σημερινὸς Ἄρδας. 'Αλλὰ κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἡροδότου, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι ὁ σημερινὸς Ἄρδας ἢ Ἄρδα, καθ' ὅσον ὁ ροῦς αὐτοῦ εὑρίσκεται ἔξω τοῦ βασιλείου τῶν 'Οδρυσῶν καὶ πέραν τοῦ Ἕβρου, περὶ τοῦ ὁποίου οὐδὲν ἀναφέρει ὁ Ἡρόδοτος. Ἡ γνώμη καθ' ἣν ὁ 'Αρτισκὸς τοῦ Ἡροδότου εἶναι ὁ νῦν Ἄρδας, πλὴν τῆς ὁμοιότητος τοῦ ὀνόματος, ἡ ὁποία πολλοὺς παρεπλάνησε, οὐδὲν ἄλλο ἔχει ὑπὲρ αὐτῆς. Μάλιστα μετὰ τὴν ἐργασίαν τοῦ Mannert, δὲν ἐπιτρέπεται οὔτε κἂν λόγος νὰ γίνῃ περὶ αὐτῆς.

Κατὰ τὸν ἀοίδιμον Γ. Λαμπουσιάδην, ἔφορον τῶν ἀρχαιοτήτων Θράκης ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς κατοχῆς ἐν 'Αδριανουπόλει, τὸν ποταμὸν τοῦτον τοῦ Ἡροδότου ἀντικατέστησεν ὁ ἀπὸ τοῦ Μικροῦ Αἵμου πηγάζων καὶ διὰ τῆς κωμοπόλεως Μπαμπᾶ-'Εσκῆ (τῆς ἀρχαίας Βουρτουδιζοῦ) διερχόμενος Μπουγιοὺκ-ντερέ, ὅστις συμφωνεῖ μὲ τὰ ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου ἀναφερόμενα. (Γ. Λαμπουσιάδου, Θρακ. Μελέται, 1911, σελ. 75-83).

'Αλλ' οὔτε ὁ 'Αρπησσός τοῦ 'Αππιανοῦ (IV, 103) δύναται νὰ εἶναι ὁ 'Αρτισκὸς τοῦ Ἡροδότου, τὸν ὁποῖον πολλοί, παραπλανηθέντες ἐκ τοῦ ὀνόματος καὶ ἐκ τοῦ σημερινοῦ τουρκικοῦ ὀνόματος Ἀρπὰ σού, ἐταύτισαν μὲ τὸν σημερινὸν Ἄρδαν· (βλ. λέξ. 'Αρπησσός).

'Εν τούτοις, ἐφ' ὅσον ἐκ τῶν ἀρχαίων κειμένων, δὲν δυνάμεθα νὰ διαφωτισθῶμεν ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου ὀνόματος τοῦ ποταμοῦ Ἄρδα, κατ' ἀνάγκην παραδεχόμεθα τοῦτο, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ δυνάμεθα νὰ τὸ δικαιολογήσωμεν.

ΑΡΧΙΑΣ (ὁ) ἢ ΑΡΧΕΙΟΝ (τὸ).—«Χῶρος πεδινὸς λόφοις ἐστεφανωμένος», ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου, μετὰ τὸν Ῥοδίων περίβολον (βλ. λέξ.) ὀνομασθεὶς οὕτω ἀπὸ τοῦ 'Αρχίου τοῦ 'Αριστωνύμου.

'Επὶ τῶν Βυζαντινῶν ἐκαλεῖτο «Ἅγιος Φωκᾶς», ἀπὸ τοῦ περιφήμου τότε ἐκεῖ ναοῦ καὶ μοναστηρίου, ἀνεγερθέντος ὑπὸ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος (866-886). Εἶναι τὸ σημερινὸν προάστειον τῆς Κωνσταντινουπόλεως 'Ορτάκιοϊ

* ΑΡΧΙΒΑΣΣΑΡΑΣ καὶ ΑΡΧΙΒΑΣΣΑΡΟΣ.—Ὁ πρῶτος τῶν Βασσάρων (βλ. λέξ.), ἤτοι ὁ ἀρχηγὸς τῶν τελούντων τὰ ὄργια τοῦ Διονύσου.

* ΑΣΑΙ (Ἄσαι).—'Αρχαία κώμη τῆς Θράκης, ἀναφερομένη ὑπὸ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου. Τὸ ἐθνικὸν 'Ασαῖος.

* ΑΣΓΑΡΖΟΣ.—Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἱμιμόντου, τὰ ὁποῖα ἔκτισεν ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανὸς (527–565) ἵνα προστατεύσῃ τὴν χώραν ἀπὸ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν βαρβάρων (Προκοπίου, Περὶ Κτισμ. IV, 11).

* ΑΣΓΙΖΟΥΣ.—Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἱμιμόντου, τὰ ὁποῖα ἔκτισεν ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανὸς (527—565), ἵνα ἐξασφαλίσῃ τὴν χώραν ἀπὸ τῶν ἀπὸ βορρᾶ ἐπιδρομῶν τῶν βαρβάρων. (Προκοπίου, Περὶ Κτισμάτων IV, 11).

* ΑΣΛΟΥΛΗΣ.—Ὄνομα Θρακικὸν θεοῦ ἢ ἥρωος θεοποιηθέντος, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν Θράκῃ (Θρακικὰ 1934, σελ. 56).

ΑΣΗΜΟΥΣ ('Ασημοῦς).—Πόλις τῆς Β. Θράκης, κειμένη παρὰ τὴν Νικόπολιν τὴν πρὸς Ἴστρον (Nicopolis ad Istrum) τὴν σημερινὴν Nikiup τῆς Βουλγαρίας. Ὁ κάτοικος 'Ασημούντιος. Οἱ κάτοικοί της ἠμύνθησαν ἀποτελεσματικώτατα κατὰ τῶν

Οὔννων **ἐπιδραμόντων** τὴν Θράκην καὶ πολλοὺς ἔσωσαν Ρωμαίους.

Ὁ ἱστορικὸς Πρίσκος γράφει σχετικῶς: «Ἀσημοῦς ἐστι φρούριον καρτερόν... πλείστους τοίνυν οἱ Ἀσημούντιοι ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ Σκύθας μὲν (δηλ. Οὔννους) ἀπέκτειναν, Ρωμαίους δὲ ἠλευθέρωσαν, τοὺς δὲ ἀποδράσαντας κατ' ἐναντίον ἐδέξαντο».

* ΑΣΙΛΒΑ.—Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ, τὰ ὁποῖα ἔκτισεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527-565), ἵνα ἐξασφαλίσῃ τὴν χώραν ἀπὸ τῶν ἀπὸ βορρᾶ ἐπιδρομῶν τῶν βαρβάρων. (Προκοπίου, Περὶ Κτισμ. IV, 11).

* ΑΣΚΛΗΠΙΑΣ.—Μία τῶν ὀκτὼ φυλῶν τῶν ἀρχαίων Φιλιππουπολιτῶν, γνωστῶν ἐξ ἐπιγραφῶν τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων (Θρακικά, 1929, σελ. 20).

ΑΣΚΟΣ.—Κώμη παράλιος τῆς Θράκης ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, κειμένη κατὰ τὸν Μελέτιον (Γεωγραφία, Γ', σελ. 99) πρὸς βορρᾶν τοῦ ἀκρωτηρίου Δέρκος καὶ τοῦ χωρίου Νεοχωρίου, τουρκιστὶ Πόντιμα.

Μέχρι τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν πληθυσμῶν (1923) ἐκαλεῖτο Ζωοδόχος πηγή, κατοικουμένη ὑπὸ ἀμιγοῦς ἑλληνικοῦ ὀρθοδόξου πληθυσμοῦ. Οἱ κάτοικοί της ἠσχολοῦντο εἰς τὴν ἀνθρακοποιΐαν καί τινες εἰς τὴν ναυτιλίαν διὰ μικρῶν ἱστιοφόρων, μεταφέροντες εἰς τὴν πρωτεύουσαν ἄνθρακας, ξύλα καὶ ὀλίγοι ἐπεδίδοντο εἰς τὴν γεωργίαν. Οἰκίαι 110. Κάτοικοι 650.

*ΑΣΤΑΙ.—Ἀρχαῖος Θρακικὸς λαὸς κατοικῶν ὑπὲρ τὸ Βυζάντιον, εἰς τὴν μεταξὺ Περίνθου (Ἡρακλείας), μέχρι τῆς Ἀπολλωνίας (Σωζουπόλεως) ἐκτεινομένην χώραν. Οἱ κάτοικοί της ἠσχολοῦντο κυρίως εἰς τὴν ληστείαν τῶν ναυαγῶν, τῶν ἐχόντων τὸ ἀτύχημα νὰ ναυαγήσουν εἰς τὰ ἄγρια αὐτῶν παράλια, ἐκτεινόμενα ἐπὶ 700 περίπου στάδια, ἀπὸ τοῦ Βοσπόρου μέχρι τῆς Σαλμυδησσοῦ. (Πρβλ. Ξενοφ. Κύρ. Ἀνάβ. VII, 5, 12,—Διοδ. Σικελ. XIV, 37,—Σκύμνου Περιήγ. 724—727, Ἀρριανοῦ, Περίπλ. Εὐξ. Πόντ. 37).

Ὁ Στράβων (VII, 319), περιγράφων τὰ παράλια αὐτῆς, λέγει: Ἔρημος αἰγιαλὸς καὶ λιθώδης, ἀλίμενος, ἀναπεπταμένος πρὸς τοὺς βορέας, σταδίων ἕως ἑπτακοσίων, μέχρι Κυανέων τὸ μῆκος, πρὸς ὃν οἱ ἐκπίπτοντες ὑπὸ τῶν Ἀστῶν διαρπάζονται τῶν ὑπερκειμένων, Θρακίου ἔθνους». Ἐντεῦθεν καὶ ἡ Μαύρη Θάλασσα ἐπωνομάσθη Ἄξενος Πόντος, καὶ κατ' εὐφημισμὸν Εὔξεινος. Ἡ χώρα αὐτῶν ἐκαλεῖτο Ἀστική, τὸ ἐθνικὸν Ἀστικός. Πρωτεύουσα αὐτῶν ἀναφέρεται ἡ Βιζύη, ἐσχάτη δὲ πόλις αὐτῶν πρὸς βορρᾶν ἡ Θυνιάς».

***

Ἐπὶ τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων οἱ Ἄσται ὑπετάγησαν εἰς τοὺς Ρωμαίους, ὠνομάζοντο δὲ Astii ἢ Astae, ἡ δὲ χώρα των ἀπετέλει τὴν Ἀστικὴν Στρατηγίαν, (prefectura), μίαν τῶν 14 Στρατηγιῶν τῆς Θράκης. (Πτολεμαῖος, Γεωγρ. III, 11, 6).

Εἴς τινα ἐπιγραφὴν τῆς Περίνθου ἀναφέρεται τὸ ὄνομα: «Τιβέριος Ἰούλιος Παῦλος, στρατηγὸς Ἀστικῆς». (Dumont-Homolle, σελ. 317 καὶ 377).

*ΑΣΤΑΚΟΣ.—Ἀρχαία χώρα τῶν Βυζαντίων, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Στεφάνου Βυζαντίου, κατὰ Θεόπομπον: Ἄστακος· ἔστι καὶ χώρα Βυζαντίων, ὡς Θεόπομπος»

ΑΣΩΜΑΤΟΥ (Φρούριον).— Φρούριον τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, κείμενον εἰς τὰ πέριξ τῶν Κουμουτζηνῶν (νῦν Κομοτινῆς). Ἀναφέρεται ὡς προσχωρῆσαν τὸ 1343 εἰς τὸν αὐτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου Ἰωάννην Καντακουζηνὸν (134—135) μετὰ τριῶν ἄλλων παρακειμένων φρουρίων: Κρανοβουνίου, Παραδημῆς καὶ Στυλαρίου.

*ΑΤΛΑΣ.—Ποταμὸς τῆς Β. Θράκης ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου (IV, 49, ὅστις ῥέων ἀπὸ Ν. πρὸς Β. ἐκβάλλει εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Ἴστρου (Δουνάβεως). «Ἐκ δὲ τοῦ Αἵμου τῶν κορυφέων ῥέοντες πρὸς βορέην ἄνεμον ἐσβάλλουσι εἰς αὐτὸν (τὸν Ἴστρον) Ἄτλας καὶ Αὔρας καὶ Τίσιβις». Ἀγνώστου ταυτότητος.

*ΑΥΓΟΥΣΤΑΣ (Φρούριον).—Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων τῆς Θράκης, τὰ ὁποῖα ἀνήγειρεν ἐκ θεμελίων ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527-565), ὅπως ἀναφέρει ὁ Προκόπιος εἰς τὸ «Περὶ Κτισμάτων (IV, II).

*ΑΥΓΟΥΣΤΕΣ·—Ἀρχαία πόλις τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ κειμένη ἐπὶ

τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως παρὰ τὸ φρούριον «Ὄνος». Τὴν πόλιν ταύτην κατεστραμμένην ἀπὸ πολλοῦ χρόνου ἀνέκτισεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565), «νέα καὶ ἀκραιφνὴς γεγενημένη, ὁμίλῳ οἰκητόρων ἐπιεικῶς πλήθει». (Προκοπίου Περὶ Κτισμ. IV, 6, 29).

*ΑΥΔΗΜΙΟΝ.—Βυζαντινὴ κωμόπολις τῆς Ἀν. Θράκης, ἡ ἄλλως λεγομένη Εὐδήμιον. (βλ. λέξ.)

ΑΥΔΩΛΕΩΝ καὶ ΑΥΔΟΛΕΩΝ.—Βασιλεὺς τῶν Παιόνων, Θρακικοῦ λαοῦ, περὶ τὰ 315—286 π.Χ. διαδεχθεὶς τὸν πατέρα του Πατράον. Κατὰ τὸ παράδειγμα δὲ τῶν Διαδόχων προσέλαβε κατὰ τὸ 306 τὸν τίτλον τοῦ βασιλέως καὶ εἶναι ὁ τέταρτος ἀνεξάρτητος ἡγεμὼν τῶν Παιόνων, ἀπὸ τοῦ Λυκείου περὶ τὰ 359 π.Χ. Περὶ τὰ 310 π.Χ. ἐπετέθησαν κατ' αὐτοῦ οἱ Αὐταριᾶται Ἰλλυριοί, ἀλλ' ἀπέκρουσεν αὐτοὺς τῇ βοηθείᾳ τοῦ Κασσάνδρου βασιλέως τῆς Μακεδονίας, περὶ τὰς 20.000 ἐγκατέστησεν ἐπὶ τὸ ὄρος Ὄρβηλον (Διοδ. Σικελιώτου, XX, 19). Ὑπὸ τοῦ Διοδώρου Σικελιώτου καλεῖται Αὐτολέων, προφανῶς ὅμως φαίνεται ὅτι πρόκειται περὶ ἐσφαλμένης γραφῆς. Ὁ Αὐδολέων ὑπῆρξε φίλος καὶ σύμμαχος τῶν Ἀθηναίων κατὰ τοῦ Δημητρίου, βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ἀποστείλας εἰς αὐτοὺς σῖτον, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον οἱ Ἀθηναῖοι ἐτίμησαν διὰ ψηφισμάτων δημοσίων.

Ἀπέθανεν ὀλίγον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Λυσιμάχου, σῴζονται δὲ ἀξιόλογα νομίσματα αὐτοῦ προσόμοια πρὸς τοὺς τύπους τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, φέροντα ἔμπροσθεν κεφαλὴν Ἀθηνᾶς ἢ Διονύσου, ὄπισθεν δὲ ἵππον ἐλεύθερον μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς: ΑΥΔΟΛΕΟΝΤΟΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ (Head—Σβορώνου, τόμ. Α', σελ. 306).

*ΑΥΘΙΠΑΡΟΝ (φρούριον).—Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἰμιμόντου, τὰ ὁποῖα ἔκτισεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565), ἵνα ἐξασφαλίσῃ τὴν χώραν ἀπὸ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν βαρβάρων. (Προκοπίου, Περὶ Κτισμ. IV,11).

*ΑΥΛΑΡΙΣΚΟΣ.—Τοπωνυμικὸν Θρακικὸν ἐπίθετον τοῦ Ἀπόλλωνος γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς (Θρακικά, 1934, σελ. 46).

*ΑΥΛΑΡΧΗΝΟΣ.—Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ Ἥρωος Θρακός, λατρευομένου ὑπὸ τοῦ Θρακικοῦ λαοῦ, ἰδίως δὲ τῶν ἀγροτῶν καὶ τῶν ἐν ὑπαίθρῳ διαβιούντων. (Ἀρχεῖον Θράκης, τόμ. VI σελ. 14). Ἀπαντᾷ ἐπίσης καὶ ὡς τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ Ἀπόλλωνος (βλ. λ.).

ΑΥΛΙΚΟΝ ἢ ΑΥΛΑΙΟΝ ΤΕΙΧΟΣ.—Ἀρχαία Θρακικὴ πόλις, κειμένη ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἀστῶν, πέντε ὥρας περίπου πρὸς Β. τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου μεταξὺ Ἀπολλωνίας (Σωζουπόλεως) καὶ Σαλμυδησσοῦ, ὅπου σήμερον ἡ κωμόπολις Ἀγαθούπολις, καλουμένη ὑπὸ τῶν Τούρκων Ἀχτσέμπολου. Ἐκαλεῖτο ἐπίσης καὶ Θήρας χωρίον, ὡς ἀναφέρει ὁ εἰς τὸν Ἀρριανὸν ἀποδιδόμενος «Περίπλους». «Ἀπὸ δὲ χερσονήσου εἰς Αὐλαίου Τεῖχος, τὸ καὶ λεγόμενον Θήρας χωρίον, ἐν ᾧ καὶ ὕφορμος, στάδιοι 250, μίλια 35 ½... Ἀπὸ δὲ Θηρῶν χωρίον ἤτοι τοῦ λεγομένου Αὐλαίου Τεῖχος εἰς Θυνιάδα ἀκρωτήριον, ἐν ᾧ καὶ ὅρμος ναυσὶ στάδιοι 120, μίλια 16». (Ἀνωνύμου Περίπλ. 87.—Πρβλ. Ἀρριανοῦ. Περίπλ. Εὐξ. Πόντου, 36).

* * *

Περὶ τῆς ἀρχαίας ἱστορίας αὐτῆς ἐλάχιστα γνωρίζομεν. Ὑπὸ ἐκκλησιαστικὴν ἔποψιν, κατὰ τὸν 9—10 αἰῶνα ἀναφέρεται ὡς ἕδρα Ἐπισκόπου καὶ μία τῶν ἕνδεκα ἐπισκοπῶν ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Ἀδριανουπόλεως. (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Τόμ. Ε', σελ. 483). Ἀργότερον δὲ ὑπήχθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Σωζουπόλεως, τῆς ὁποίας ὁ Μητροπολίτης ἔφερε τὸν τίτλον: Σωζουαγαθουπόλεως.

Ἡ σημερινὴ Ἀγαθούπολις ὑπήγετο εἰς τὸν Νομὸν Σαράντα—Ἐκκλησιῶν· ἠρίθμει δὲ μέχρι τῆς ἐκκενώσεως τῆς Ἀν. Θράκης περὶ τοὺς 1800 κατοίκους, ἐπιδιδομένους ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν ἁλιείαν.

* * *

Κατὰ τὸν Ρωσσοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1828 πολλοὶ κάτοικοι τῆς Ἀγαθουπόλεως

μετηνάστευσαν εἰς τὴν Μολδαυΐαν. Μετὰ δὲ τὴν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων κατάληψιν τῆς Θράκης 1912, οἱ κάτοικοί της ἠναγκάσθησαν νὰ καταφύγουν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τὸ πλεῖστον αὐτῶν κατέφυγεν εἰς Θεσσαλονίκην, ὅπου κατὰ τὸ 1924, ἵδρυσαν τὴν Νέαν Ἀγαθούπολιν, κειμένην ἐπὶ τοῦ Θερμαϊκοῦ Κόλπου, παρὰ τὸν σταθμὸν τῆς Μεθώνης (Ἐλευθεροχωρίου), καὶ μίαν ὥραν περίπου σιδηροδρομικῶς ἀπὸ τῆς Αἰκατερίνης. Ἡ Νέα Ἀγαθούπολις ἀριθμεῖ περὶ τὰς 50 οἰκογενείας, τελευταίως δὲ ἵδρυσαν καὶ Ναόν, τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι της Ἁγίας Ἀναστασίας.

* ΑΥΛΟΥΖΕΝΙΣ.—Ὄνομα κύριον καθαρῶς Θρᾳκικόν, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν τῇ Βορ. Θράκῃ καὶ τῇ Μοισίᾳ («Θρακικὰ» 1936, σελ. 196).

* ΑΥΛΟΥΠΟΡΙΣ.—Ὄνομα Θρακικὸν κύριον κατ' ἐπιγραφὴν τοῦ τρίτου μ.Χ. αἰῶνος εὑρεθεῖσαν ἐν Πίζῳ (νῦν Τσακαρλὰρ) τῆς Β. Θράκης (Θρακικὰ 1936, σελ. 196).

* ΑΥΛΟΥΤΡΑ·Ι·ΣΚΟΣ.—Ὄνομα κύριον καθαρῶς Θρακικόν, ἀντὶ Αὐλουτράλισκος, ὑποκοριστικὸν τοῦ Αὐλούτραλις ἢ Αὐλουτράλης, γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς εὑρεθείσης ἐν Φιλιππουπόλει τοῦ τρίτου μ.Χ. αἰῶνος. (Κ. Μυρτίλου Ἀποστολίδου, Ἐπιγρ. Φιλιππουπόλεως. εἰς «Θρακικὰ» 1935 σελ. 163).

* ΑΥΛΟΥΤΡΑΛΙΣ ἢ ΑΥΛΟΥΤΡΑΛΗΣ.—Ὄνομα Θρακικὸν κύριον κατ' ἐπιγραφὴν εὑρεθεῖσαν ἐν Φιλιππουπόλει, τοῦ τρίτου μ.Χ. αἰῶνος (Θρακικὰ 1935. σελ. 166).

* ΑΥΛΩΝΕΙΤΗΣ.—Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ Ἥρωος Θρᾳκός, μεγάλως λατρευομένου ὑπὸ τοῦ Θρακικοῦ λαοῦ, ἰδίως δὲ τῆς ὑπαίθρου χώρας («Ἀρχεῖον Θράκης», τόμ. VI, σελ. 14).

* ΑΥΡΑΣ.—Ποταμὸς τῆς Β. Θράκης, ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου (IV 49), ὅστις ρέων ἀπὸ Ν. πρὸς Β. ἐκβάλλει εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Ἴστρου (Δουνάβεως). «Ἐκ δὲ τοῦ Αἵμου τῶν κορυφέων ρέοντες πρὸς βορέην ἄνεμον ἐσβάλλουσι ἐς αὐτὸν (τὸν Ἴστρον) Ἄτλας καὶ Αὔρας καὶ Τίσιβις». Ἡ ταυτότης αὐτοῦ εἶναι ἄγνωστος.

ΑΦΡΟΔΙΣΙΑΣ καὶ ΑΦΡΟΔΙΣΙΑ.—Πόλις τῆς Θράκης, ἀναφερομένη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου (Γεωγρ. III, 11, 7), ὅστις τοποθετεῖ αὐτὴν εἰς βόρ. πλάτ. 41°,40′ καὶ ἀνατ. μῆκ. 53°,35′. Ἔκειτο δὲ ἐπὶ τῆς Θρακικῆς χερσονήσου πρὸς βορρᾶν τῆς Λυσιμαχείας (Ἐξαμιλίου) παρὰ τὸν Μέλανα ποταμόν, ἀπεῖχε δὲ κατὰ τὴν Tabula Peutingeriana, ἀπὸ μὲν τῆς Ἄπρω 33—34 μίλια, ἀπὸ δὲ τῆς Καλλιπόλεως 24. Πολὺ πιθανὸν νὰ εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ Στεφάνου Βυζαντίου ἀναφερομένη «Ἀφροδίτης πόλις, ἡ καὶ Ἀφροδιτούπολις κατὰ Θράκην».

Πότε κατεστράφη ἡ πόλις καὶ ὑπὸ τίνος εἶναι ἄγνωστον, οὐδὲν δὲ ἴχνος αὐτῆς σώζεται μέχρι σήμερον. Φαίνεται ὅμως ὅτι ὑφίστατο κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα, καθ' ὅσον ὁ Προκόπιος (Περὶ Κτισμ. IV, 11) ἀναφέρει ὅτι ὁ Ἰουστινιανὸς (527—565) «ἐρύματι ὀχυρωτάτῳ περιεβάλλετο».

Ἐπίσης κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ἱεροκλέους (Συνέκδ. 634) ὑπὸ τὸ ὄνομα : Ἀφροδισία, ὡς μία τῶν 14 πόλεων τῆς Πρώτης Ἐπαρχίας Θράκης Εὐρώπης, κατὰ δὲ τὸν δέκατον, ὑπὸ Κ. Πορφυρογεννήτου (Περὶ Θεμάτων, Β′, 47) ὡς πόλις τῆς αὐτῆς Ἐπαρχίας. Εἰς δὲ τὰ Acta Concilii Ephesini, μνημονεύεται Ἐπίσκοπος Ἀφροδισιάδος.

Σήμερον ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς Ἀφροδισιάδος ὑπάρχει τὸ χωρίον Καβάκ. Ἀλλ' ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς κατοχῆς τῆς Ἀν. Θράκης, τὸ ὄνομα Ἀφροδισιὰς ἐδόθη εἰς τὸ γειτονικὸν χωρίον Καδῆ-κιοϊ, τὸ ὁποῖον πρὸ τῆς ἐκκενώσεως τῆς Ἀν. Θράκης ἠρίθμει 1130 κατοίκους.

ΑΦΡΟΔΙΤΟΥΠΟΛΙΣ.—Πόλις τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Στεφάνου Βυζαντίου, ἡ αὐτὴ μὲ τὴν Ἀφροσιάδα. (βλ. Ἀφροδισιάς).

ΑΦΡΟΔΙΣΙΟΝ (ΑΚΡΟΝ).—Ἀκρωτήριον τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου, ἀποτελοῦν τὸ βόρειον κέρας τοῦ Λιμένος Ἐφεσίων (νῦν Μπουγιοὺκ-Λιμάν). Σήμερον καλεῖται τουρκιστὶ Τασα-

λαντζίκ-Μπουρνοῦ (=βραχώδης καὶ ἀπόκρημνος κεφαλή), ὅπως πράγματι εἶναι.

* ΑΥΧΗΝ.—'Ονομασία τοῦ Θρακικοῦ Βοσπόρου παρ' Ἡροδότῳ (IV, 85).

ΑΧΕΛΟΣ, ΑΧΙΛΟΣ, ΑΧΕΛΩ.—Μεταγενέστερα ὀνόματα τῆς πόλεως 'Αγχιάλου. (βλ. λέξιν).

ΑΧΙΟΛΟΥ.—Τουρκικὴ ὀνομασία τῆς πόλεως 'Αγχιάλου (βλ. λέξιν).

* ΑΧΡΙΔΩ καὶ ΑΧΡΙΔΩΣ (ἡ).—'Ονομασία περιοχῆς ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, ἀνηκούσης εἰς τὴν Ροδόπην ἐν Θράκῃ. Ὁ Γεώργ. Ἀκροπολίτης (σελ. 42) διὰ τοῦ ὀνόματος τούτου ὀνομάζει ὁλόκληρον τὸ ὄρος τῆς Ροδόπης. 'Εξ ἄλλων ὅμως χωρίων τοῦ ἰδίου συγγραφέως ἐξάγεται ὅτι οὕτως ἐκαλοῦντο τὰ βόρεια καὶ ἀνατολικὰ τῆς Ροδόπης. Κατὰ τὸν Jirecek (Das Fürstenthum Bulgarien, σελ. 442) οὕτως ὠνομάζετο ἡ κεντρικὴ Ροδόπη ἀπὸ τῆς ὁποίας ἄρχεται ἡ κοιλὰς τοῦ ποταμοῦ Ἄρδα. (Πρβλ. Στίλπ. Κυριακίδου, Βυζαντινὰ Μελετήματα, σελ. 186 καὶ ἀλλαχοῦ).

ΑΨΙΝΘΙΑΣ καὶ ΑΨΙΝΘΙΣ.—Οὕτω ἐκαλεῖτο ἡ περὶ τὴν Αἶνον παραλία, ἡ μετὰ ταῦτα ὀνομασθεῖσα Κορπιλική, ὅπως ἀναφέρει ὁ Στράβων (VII, 331, 58). «Ἡ μὲν γὰρ Αἶνος κεῖται κατὰ τὴν πρότερον 'Αψυνθίδα, νῦν δὲ Κορπιλικὴν λεγομένην». Φαίνεται δὲ ὅτι ἡ χώρα ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπό τινος ποταμοῦ 'Αψύνθου καλουμένου «'Εοίκασι δὲ οἱ 'Αψύνθιοι, λέγει ὁ Σουΐδας, ἀπὸ ποταμοῦ καλεῖσθαι 'Αψύνθου. Φησὶ γὰρ ὁ Διονύσιος· «Θρήϊκος ἐπ' ἠόσιν 'Αψύνθου». Πράγματι δὲ ὑπάρχει ποταμός τις εἰς τὴν περὶ τὴν Αἶνον χώραν, ὅστις εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ Κεῖπερτ ἐκδοθέντα χάρτην τῶν Θρακικῶν παραλίων τοῦ 1859, φέρει τὸ ὄνομα Ἄψυνθος καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν λίμνην Στεντορίδα (νῦν Γιάλα), κειμένην παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τεῦ Ἕβρου ποταμοῦ.

ΑΨΙΝΘΙΟΙ.—Πολεμικὸς καὶ ληστρικὸς λαὸς τῆς Θράκης, κατοικῶν τὴν πρὸς 'Αν. τῆς Αἴνου χώραν τὴν ἀπ' αὐτῶν κληθεῖσαν 'Αψινθίδα, πολλάκις ἐπιδραμὼν τὴν Θρακικὴν χερσόνησον. Διὰ τοῦτο, ὅταν ὁ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου ἐγκατεστάθη περὶ τὰ 506 π.Χ. εἰς τὴν Θρακικὴν χερσόνησον, κατόπιν προσκλήσεως τῶν Δολόγκων, λαοῦ εἰρηνικοῦ καὶ φιλησύχου τῆς χερσονήσου, ἡ πρώτη του φροντὶς ἦτο, ὅπως ἀναφέρει ὁ Ἡρόδοτος (VI, 34—37) νὰ προστατεύσῃ τὴν χώραν των ἀπὸ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Θρακικῶν λαῶν, ἰδίως δὲ τῶν γειτόνων αὐτῶν 'Αψιθίων. «Ὁ δὲ (δηλ. ὁ Μιλτιάδης), λέγει, πρῶτον μὲν ἀπετείχισε τὸν ἰσθμὸν τῆς χερσονήσου ἐκ Καρδίης, πόλιος ἐς Πακτύην, ἵνα μὴ ἔχοιεν σφέας οἱ 'Αψίνθιοι δηλέεσθαι ἐσβάλλοντες εἰς τὴν χώρην. Εἰσὶ δὲ οὗτοι στάδιοι ἕξ τε καὶ τριήκοντα τοῦ ἰσθμοῦ».

Ὅταν βραδύτερον ὁ Οἰόβαζος, ὕπαρχος τοῦ Ξέρξου ἐν Καρδίᾳ ἔμαθε τὴν ἄφιξιν τῶν 'Αθηναίων ὑπὸ τὸν Ξάνθιππον μετὰ τὴν ἐν Μυκάλῃ ἧτταν τῶν Περσῶν τὸ 479 π.Χ. ἀπέδρασεν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Θράκης μετά τινων ἐμπίστων, ἵνα σωθῇ, συνελήφθη ὑπὸ τῶν 'Αψινθίων, καὶ αὐτὸς μὲν ἐθυσιάσθη εἰς τὸν Πλείστωρον, ἐπιχώριον Θεόν, κατὰ τὰ θρακικὰ ἤθη, οἱ δὲ λοιποὶ ἐφονεύθησαν. (Ἡροδ. IX,119)

ΑΨΙΝΘΟΣ καὶ ΑΨΥΝΘΟΣ.—'Αρχαιοτάτη πόλις τῆς Θράκης, ἡ μετὰ ταῦτα Αἶνος, κατὰ τὸν Σουΐδαν. «Αἶνος δὲ πόλις τῆς Θράκης, Ἄψυνθος καλουμένη...» Τὸ ἐθνικὸν 'Αψίνθιος καὶ τὸ θηλυκὸν 'Αψινθιάς. Γράφεται δὲ μὲ ι καὶ μὲ υ (βλ. λέξ. Αἶνος).

* ΑΩΡΟΣ.—Πόλις τῆς Θράκης πρὸς δυσμὰς τῆς Τραϊανουπόλεως καὶ ἕδρα ἀρχιεπισκοπῆς, καταστραφεῖσα μετὰ πολλῶν ἄλλων ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαὴλ Ραγκαβὲ ὑπὸ τῶν ἐπιδραμόντων τὴν Θράκην Βουλγάρων τὸ 813, ὑπὸ τὸν ἡγεμόνα αὐτῶν Κροῦμον.

Β

ΒΑΘΥΝΙΑΣ.—Ποταμὸς τῆς Ν.Α. Θράκης ἐκβάλλων εἰς τὸν κόλπον ἢ λιμνοθάλασσαν τοῦ Ρηγίου (Κιουτσούκ-Τσεκμετζὲ) παρὰ τὴν ὁμώνυμον κωμόπολιν, 12 περίπου μίλια πρὸς Δ. τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς βόρ. πλ. 42°,55′ καὶ ἀνατ. μῆκ. 55°,30′ κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. III 11, 4). Συνήθως ἀναφέρεται ὑπὸ τῶν ἀρ-

χαίων συγγραφέων μετὰ τοῦ Ἀθύρα ποταμοῦ (Μέλανος ποταμοῦ, τουρκιστὶ Καρασοῦ), ἓξ μίλια ἀπέχοντος πρὸς Δ. αὐτοῦ καὶ ἐκβάλλοντος εἰς τὸν Μπουγιοὺκ-Τσεκμετζὲ παρὰ τὴν ὁμώνυμον κωμόπολιν ἢ 3 μίλια Β.Α. τοῦ φάρου τοῦ Ἁγίου Στεφάνου. Δύναται δὲ νὰ ταυτισθῇ πρὸς τὰ σύγχρονα ποτάμια: Ἐξεινὸς-Ντερὲ καὶ Μενεζῆ Ντερέ, τροφοδοτοῦντα τὴν λιμνοθάλασσαν τοῦ Κιουτσοὺκ-Τσεκμετζέ.

* ΒΑΙΚΑ (Βαῖκα).—Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἰμιμόντου, τὸ ὁποῖον, ὡς ἀναφέρει ὁ Προκόπιος (Περὶ Κτισμ. IV, 11) ἔκτισεν ἐκ θεμελίων ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565) διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν χώραν ἀπὸ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν βαρβάρων.

* ΒΑΛΑΘΙΣΤΑ.—Σλαυϊκὸν ὄνομα τοῦ ὄρους Κλειδίου (βλ. λ.) ὅπου, ἀρχομένου τοῦ θέρους τοῦ 1014, ἔγινεν ἡ μάχη τοῦ Κλειδίου κατὰ τῶν Βουλγάρων, τῆς ὁποίας κυριώτερος συντελεστὴς ὑπῆρξε ὁ Νικηφόρος Ξιφίας, στρατηγὸς Βασιλείου Β′ τοῦ Βουλγαροκτόνου (976 - 1025). «...καὶ περιοδεύσας τὸ πρὸς μεσημβρίαν κείμενον τοῦ Κλειδίου ὑψηλότατον ὄρος, ὃ Βαλαθίσταν κατονομάζουσι, διηγεῖται ὁ Κεδρηνὸς (Β, 457), καὶ ταχυπορίαις καὶ ἀνοδίαις χρησάμενος, καὶ τοῦ Ἰουλίου μηνὸς ἐπινεμήσει ιβ′, ἄνωθεν ἐξαίφνης μετ' ἀλαλαγμοῦ καὶ δούπου κατὰ νώτου γίνεται Βουλγάρων (Νικηφόρος ὁ Ξιφίας). Οἱ δὲ τῷ ἀπροσδοκήτῳ καταπλαγέντες τρέπονται πρὸς φυγήν. Καὶ ὁ βασιλεὺς μονωθὲν διαρρήξας τὸ τεῖχος ἐδίωκεν».

* ΒΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΑ.—Μεσόγειον φρούριον τῆς Θράκης παρὰ τὸν ποταμὸν Ἴστρον (Δούναβιν), ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (IV, 11). τὸ ὁποῖον ἔκτισε ἢ ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565) διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν χώραν ἀπὸ τῶν ἀπὸ βορρᾶ ἐπιδρομῶν τῶν βαρβάρων.

* ΒΑΛΕΡΙΑΝΑ.—Πόλις τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, τὴν ὁποίαν κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. IV, 6, 31) «ἔρυμα πρότερον οὐδὲν ἔχουσαν ἐτειχίσατο» ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565).

* ΒΑΛΛΕΣΙΑΝΑ.—Φρούριον τῆς Δαρδανίας ἐν Θράκῃ, ἀνακαινισθὲν κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. IV, 4) «ἔρυμα πρότερον οὐδὲν ἔχουσαν ἐτειχίσατο» ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527-565).

* ΒΑΝΤΙΟΙ (Βάντιοι).—Ἀρχαῖος Θρακικὸς λαὸς παρ' Ἑκαταίῳ (Περίοδος γῆς, 146).

ΒΑΡΒΥΣΗΣ ἢ ΒΟΡΒΥΣΗΣ.—Ποταμίσκος τῆς Ἀν. Θράκης παρὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὁ ὁποῖος, πηγάζων μικρὸν μὲν ὑπὲρ τὸ χωρίον Βελιγράδιον, ἐκβάλλει μετὰ ροῦν 12-15 χιλιομέτρων εἰς τὸν Κεράτιον κόλπον. Ἔλαβε δὲ τὸ ὄνομα ἀπό τινος ὁμωνύμου Βυζαντίου ἥρωος ὁδηγοῦ, ὡς λέγεται, τῶν Ἀργοναυτῶν ἢ κατ' ἄλλους παιδαγωγοῦ τοῦ Βύζαντος. Φέρεται δὲ ὑπὸ διαφόρους παραλλαγάς: Βαρβύσης Βορβύσης, Βάρβυσσος, Βαρόβυσσος, Βαρβύσιος.

Ῥέων πρὸς νότον, δέχεται τὰ ὕδατα ρυακίου τινός, τὸ ὁποῖον οἱ ἀρχαῖοι ἐκάλουν Ὕδραλιν, ὅστις ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων ὠνομάσθη «Καμάρα», ἕνεκα τῶν οἰκοδομῶν, τὰς ὁποίας ἔκτισεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἀνδρόνικος, πρὸς παροχέτευσιν τῶν ὑδάτων αὐτοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν. Πρὸ τῶν ἐκβολῶν του εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Κερατίου κόλπου, ἑνοῦνται μὲ τὰ ὕδατα τοῦ Κυδάρεως ποταμοῦ, οὕτω δὲ αἱ κοιναὶ ἐκβολαὶ τῶν ποταμίσκων τούτων παρέχουν ἄφθονον ὕδωρ καὶ κατ' αὐτὸ τὸ θέρος ἀκόμη. Σήμερον ὑπὸ μὲν τῶν Ἑλλήνων καλεῖται «Γλυκὰ νερά», ὑπὸ δὲ τῶν Τούρκων «Κιαγιὲτ-χανὲ» ἢ «Κιάτ-χανέ».

ΒΑΡΓΟΣ.—Παραπόταμος τοῦ Ἕβρου ἐν Θράκῃ, καλούμενος κατὰ τὸν Καῖπερτ Τοπολνίτσο ἢ Λουδαγιάννα.

* ΒΑΡΙΑΝΑ.— Πόλις τῆς Β. Θράκης ἐν τῇ κάτω Μοισίᾳ παρὰ τὸν Δούναβιν ποταμόν, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 6, 31), τὴν ὁποίαν «ἐκ παλαιοῦ κειμένην ἀνέστησεν» ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565).

* ΒΑΡΝΟΣ.—Ἄλλη ὀνομασία τοῦ ποταμοῦ Βούργου τοῦ Ἡροδότου (IV, 49) ἢ Μουχίου τοῦ Πτολεμαίου (Γεωγρ. Γ′,

9, 3), τοῦ Μάργου (βλ. λ.) τῶν Ρωμαίων.

* ΒΑΡΟΥΣ ἢ ΒΑΡΟΥΣΙΑ.—Βαροὺς ἢ Βαρούσια ἐπωνομάζοντο εἰς πολλὰ μέρη τῆς Θράκης καὶ τῆς Μακεδονίας αἱ χωρισταὶ καὶ ἀπομεμακρυσμέναι ἀπὸ τῶν Μουσουλμανικῶν συνοικίαι, ὅπως λ.χ. εἰς τὴν Χαυσᾶν, Μπαμπᾶ 'Εσκῆ (Θράκη), 'Ελασσῶνα, Γρεβενὰ (Μακεδονία), Κύπρον καὶ ἀλλαχοῦ, ἐνῷ αἱ Μουσουλμανικαὶ ἐκαλοῦντο «ἐχαλί». Παράγεται δὲ ἡ λέξις ἀπὸ τὴν οὐγγρικὴν βάρ (var) σημαίνουσαν πόλιν, φρούριον ἢ κάθε ὀχυρὰν θέσιν, ὡς ἐπίσης τὸ προάστειον ἢ τὴν συνοικίαν, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν χωρίων τῆς Οὐγγαρίας: Τέμες-βάρ, Χουγκ-βάρ, Βασ-βάρ, Πετερβάρ-ντάϊν, Βούκου-βάρ, Φέγερ-βάρ, Κάπουβάρ κ.λπ.

ΒΑΡΣΑΒΑΣ. — Βασιλεὺς τῆς Θράκης περὶ τὰ μέσα τοῦ δευτέρου π.Χ. αἰῶνος, πρὸς τὸν ὁποῖον κατέφυγεν ὁ 'Ανδρόνικος υἱὸς δῆθεν Περσέως Β΄, ὁ ἐπιλεγόμενος Ψευδοφίλιππος, πείσας αὐτὸν νὰ τὸν βοηθήσῃ κατὰ τῶν Ρωμαίων πρὸς ἀνάκτησιν τοῦ πατρικοῦ θρόνου περὶ τὸ 150 π.Χ.

* ΒΑΣΙΒΟΥΝΟΝ.—Φρούριον τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἱμιμόντου, ἀνεγερθὲν κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. IV,11) ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος 'Ιουστινιανοῦ (527-565).

* ΒΑΣΙΛΑΚΙΟΥ (πηγή).—Πηγὴ ἀπέχουσα πέντε περίπου χιλιόμετρα Β.Δ. τῆς παλαιᾶς Καβάλλας, ὅπου σήμερον ὑπάρχει τὸ χωρίον Βασιλάκιον, ἀριθμοῦν περὶ τοὺς 70 κατοίκους (1928). 'Ωνομάσθη οὕτω, ὅπως διηγεῖται ἡ 'Άννα Κομνηνή, (Α΄ 9) ἀπὸ τοῦ ἑξῆς γεγονότος. Ὅταν τὸ 1078 ὁ 'Αλέξιος Κομνηνός, μόλις εἰκοσαετής, διωρίσθη ὑπὸ τοῦ Νικηφόρου Βοτανιάτου Δομέστιχος τῶν Σχολῶν τῆς Δύσεως, ὁ Νικηφόρος Βασιλάκιος, μάγιστρος ἐπὶ Ρωμανοῦ Δ΄ τοῦ Διογένους καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ «ἀνὴρ τῶν πάνυ θαυμαζομένων ἐπ' ἀνδρείᾳ τε καὶ θυμῷ καὶ τόλμῃ καὶ ρώμῃ» ('Άννα Κομνηνή, Α, 7) συμπράττων μετὰ τοῦ Βρυεννίου, ἐστασίασε κατὰ τοῦ Βασιλέως. 'Ορμήσας δὲ ἐκ Δυρραχίου προήλασε μέχρι τῆς Θεσσαλονίκης, ἔχων ἀξιόλογον στρατὸν ἀποτελούμενον ἐκ Φράγκων, Βουλγάρων, 'Ελλήνων καὶ 'Αρβανιτῶν, τῶν ὁποίων τὸ ὄνομα ἀναφέρεται διὰ πρώτην φορὰν ὑπὸ τοῦ ἱστορικοῦ 'Ιωάννου Σκυλίτση. 'Επελθὼν κατ' αὐτοῦ ὁ 'Αλέξιος, ἐνίκησεν αὐτὸν περὶ τὸν 'Αξιὸν καὶ ἠθέλησε νὰ σώσῃ αὐτὸν δι' ἐπιεικῶν προτάσεων. 'Αλλ' ὁ Βασιλάκιος ἀγέρωχος ὤν, ἀπέρριψε τὰς προτάσεις τοῦ 'Αλεξίου καὶ κατέφυγεν εἰς τὴν Θεσσαλονίκην. Οἱ Θεσσαλονικεῖς ὅμως παρέδωκαν αὐτὸν εἰς τὸν 'Αλέξιον, ὅστις ἐπανήρχετο ἤδη τροπαιοῦχος εἰς Κωνσταντινούπολιν φέρων μεθ' ἑαυτοῦ αἰχμάλωτον τὸν Βασιλάκιον. Καθ' ὁδὸν ὅμως ἀπεσταλμένοι τοῦ βασιλέως παρέλαβον τὸν Βασιλάκιον, τὸν ὁποῖον ὁδηγήσαντες εἴς τινα πηγὴν παρὰ τὸ χωρίον Χλεμπίναν, ἐτύφλωσαν αὐτὸν κατὰ διαταγὴν τοῦ βασιλέως. Ἔκτοτε, ὡς ἀναφέρει ἡ 'Άννα Κομνηνὴ (Α,9) ἡ πηγὴ ἐκείνη ἐκλήθη «πηγὴ τοῦ Βασιλακίου». 'Επίσης ὁ Μιχαὴλ Γλυκᾶς, ἀναφέρων τὴν Χρυσούπολιν, τὴν μετὰ ταῦτα Καβάλλαν λέγει: «Κατ' αὐτὴν τὴν Χρυσούπολιν ἐκτυφλοῦσιν αὐτὸν (δηλ. τὸν Βασιλάκιον) ὡς ἐκ τότε τὸν τόπον ἐκεῖνον τὴν βρύσιν τοῦ Βασιλακίου γενέσθαι» (βλ. IV).

*ΒΑΣΚΙΔΙΘΙΑΣ.—Τοπωνυμικόν(;) ἐπίθετον ἥρωος θρακός, γνωσθὲν διὰ πρώτην φορὰν ἔκ τινος ἀναθηματικῆς ἐπιγραφῆς, εὑρεθείσης εἰς τὴν Νικόπολιν τὴν πρὸς Ἴστρον τὴν σημερινὴν Nikiup (Θρακικὰ τόμ. Χ, σ. 286).

* ΒΑΣΚΟΝ. — Ὄνομα φρουρίου τῆς Θράκης, ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 11).

ΒΑΣΟΠΑΡΑ.—'Αρχαία θρακικὴ κώμη κειμένη μεταξὺ Φιλιππουπόλεως καὶ Βερόης—Τραϊανῆς (νῦν Στάρα Ζαγορά), γνωστὴ ἐξ ἐπιγραφῆς τοῦ 202 μ.Χ. εὑρεθείσης εἰς τὸ ἐμπόριον Πίζος, ἀριστερὰ τοῦ μέσου ροῦ τοῦ Ἕβρου, ὅπου τὸ χωρίον Τσακαρλὰρ τῆς περιφερείας Τσιρπὰν (Θρακικά, 1935, σ. 156).

ΒΑΣΣΑΡΑ.—Ὄνομα μακροῦ καὶ ποδήρους χιτῶνος, τὸν ὁποῖον ἐφόρουν αἱ θρακικαὶ ἢ Λυδικαὶ Βάκχαι (Μαινάδες), λαβόντος τὸ ὄνομα ἀπὸ τῆς δορᾶς τῆς ἀλώπεκος ἐκ τῆς ὁποίας ἦτο κατασκευασμένος

καὶ ἡ ὁποία εἰς τὴν θρακικὴν γλῶσσαν ἐκαλεῖτο βασσάρα. Δὲν εἶναι ἐξηκριβωμένον ἂν ἡ λέξις «βασάρα» εἶναι θρακικὴ ἢ λυδικὴ ἢ καὶ αἰγυπτιακὴ ἀκόμη, καθ' ὅσον εἰς ἱερογλυφικὰ τῆς Αἰγύπτου ἀπαντᾷ ἡ λέξις «βασάρ», σημαίνουσα ἐπίσης τὴν ἀλώπεκα.

ΒΑΣΣΑΡΕΥΣ.—Ἐπίθετον τοῦ Βάκχου προελθὸν ἐκ τῆς «βασσάρας» εἶδος μακροῦ καὶ ποδήρους χιτῶνος, τὸν ὁποῖον ἐφόρουν αἱ Βάκχαι ἢ Μαινάδες τῆς Θράκης καὶ τῆς Λυδίας, θεωρούμεναι ὡς τροφοὶ αὐτοῦ. (Ἴδε λ. βασσάρα).

ΒΑΣΣΑΡΙΔΕΣ.—Οὕτως ὀνομάζοντο αἱ τροφοὶ τοῦ Βάκχου, αἱ Βάκχαι ἢ Μαινάδες τῆς Θράκης καὶ τῆς Λυδίας λαβοῦσαι τὸ ὄνομα ἐκ τοῦ «βασσάρα». Γενικῶς ὠνομάζοντο Βασσαρίδες, αἱ ἀποτελοῦσαι τὸν θίασον τοῦ Διονύσου. Αἱ Βασσαρίδες δὲ αὗται, κατὰ τὴν μυθολογίαν, διεμέλισαν τὸν Ὀρφέα διὰ τὴν πρὸς τὸν Διόνυσον περιφρόνησίν του. Τὴν περὶ Ὀρφέως παράδοσιν ταύτην ἐπραγματεύθη ὁ Αἰσχύλος εἰς μίαν τῶν τραγῳδιῶν του «Βασσάραι» ἀπολεσθεῖσαν. Ἐν γένει Βασσαρίδες ἐκαλοῦντο αἱ ἱέρειαι τοῦ Διονύσου. Κατὰ δὲ τὸν Σουΐδαν οὕτως ἐκαλοῦντο αἱ ἑταῖραι καὶ αἱ πόρναι.

* ΒΑΣΣΙΔΕΝΑ.—Ὄνομα φρουρίου τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV,11).

ΒΑΣΤΑΡΕΥΣ.—Βασιλεὺς τῶν Βισαλτῶν περὶ τὰ 350 π.Χ. Τοῦ Βασταρέως σῴζονται ἀργυρᾶ τετράδραχμα, φέροντα ἔμπροσθεν περικεφαλαίαν, ὄπισθεν δὲ τὴν ἐπιγραφήν: ΒΑΣΤΑΡΕΩΣ καὶ ταῦρον (Head-Σβορώνου, τόμ. Α, σελ. 267).

ΒΑΣΤΑΡΝΑΙ.—Γερμανικὸς λαὸς παρὰ τὸν κάτω Δούναβιν, ὅστις μετὰ τῶν Σκυθῶν καὶ τῶν Σαρματῶν «ἀναμέμικται τοῖς Θραξὶ μᾶλλον μὲν τῆς ἐκτὸς Ἴστρου ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐντὸς» (Στράβ. VII, 296).

* ΒΑΣΤΕΡΝΑΣ.—Ὄνομα φρουρίου τῆς Β. Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως, ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμάτ. IV, 11).

* ΒΑΣΤΟΚΕΙΛΑΣ. — Ὄνομα θρακικὸν κύριον κατ' ἐπιγραφὴν τοῦ 3ου μ.Χ. αἰῶνος, εὑρεθεῖσαν εἰς τὸ ἐμπόριον Πίζον (νῦν Τσακαρλάρ) τῆς Β. Θράκης (Θρακικὰ 1936, σελ. 197).

* ΒΑΤΑΛΔΕ(Ι)ΟΥΗΝΟΣ (ΔΙΟΝΥΣΟΣ) —Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ Διονύσου λατρευομένου ὑπὸ τῶν Θρακῶν, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν Θράκῃ (Θρακικὰ 1634, σελ. 51).

ΒΑΤΚΟΥΝΙΟΝ.— Πλουσία βυζαντινὴ πόλις τῆς Θράκης ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Φιλιππουπόλεως παρὰ τῷ Τατὰρ Παζαρτζίκ, δυναμένη κατὰ τὸν ἱστορικὸν Γεώργιον Ἀκροπολίτην (121) «ἱκανὰς ἡμέρας ἐξαρκέσαι (δυναμένη) εἰς ζωάρκειαν στρατιᾷ». Ἐκστρατεύσας κατὰ τῶν Βουλγάρων ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Νικαίας Θεόδωρος ὁ Ἄγγελος (1255—1259), ἐνταῦθα ἐστάθμευσε καὶ ἐφωδίασε τὸν στρατόν του.

* ΒΑΤΡΑΧΟΚΑΣΤΡΟΝ. — Βυζαντινὸν φρούριον τῆς Θράκης ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Φιλιππουπόλεως ἐπὶ τῶν ὑπωρειῶν τῆς Ροδόπης μεταξὺ Στενιμάχου καὶ Τζεπαίνης. Ἀπὸ τοῦ φρουρίου τούτου ὅπου ἦτο ἐστρατοπαιδευμένος ὁ πρωτοστάτωρ τοῦ αὐτοκράτορος «ἀπάρας εἰς τὸ Βατκούνιον παραγίγνεται» (Νικ. Χωνιάτης 679).

* ΒΔΕΚΥΡΗΝΟΙ.—Οἱ κάτοικοι ὁμωνύμου τινὸς ἀρχαίας θρακικῆς κώμης (vicus), γνωστοὶ ἐξ ἐπιγραφῆς τῶν χρόνων τοῦ Ἀλεξάνδρου Σεβήρου (Θρακικὰ 1935, σελ. 159).

ΒΕΒΡΥΚΕΣ.—Λαὸς βάρβαρος κατοικῶν ἐπὶ τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου, ὅστις φαίνεται ὅτι ἦτο αὐτόχθων Θρακικὸς λαὸς (Στράβ. VII, 295).

* ΒΕΔΕΡΙΑΝΑ (ἡ). — Φρούριον τῆς Δαρδανίας, τὸ ὁποῖον ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565) «ἀνοικοδομησάμενος ὅλον πολλῷ ἰσχυρότερον κατεστήσατο» (Προκοπίου Περὶ Κτισμ. IV, 1, 17). Ὑπῆρξε πατρὶς τοῦ Ἰουστίνου καὶ Ἰουστινιανοῦ, κατὰ δὲ τὸν Ἀγαθίαν (V, 21), βραδύτερον μετωνομάσθη Πρώτη Ἰουστινιανή. Ἔκειτο δὲ παρὰ τὴν Ναϊσὸν (νῦν Νίσσαν, Nisch).

* ΒΕΙΘΑΣ, ΒΕΙΘΥΣ, ΒΕΙΘΥΚΕΛΟΣ,

ΒΕΙΘΥΤΡΑΛΙΣ.—'Ονόματα κύρια Θρακικά κατ' ἐπιγραφὴν τοῦ τρίτου μ.Χ. αἰῶνος εὑρεθεῖσαν εἰς τὸ ἐμπόριον Πίζον (νῦν Τσακαρλὰρ) τῆς Β. Θράκης (Θρακικὰ 1936, σελ. 196 καὶ ἑξῆς).

* ΒΕΙΘΥΤΡΑΛΙΣ.—"Ονομα θρακικὸν κύριον κατ' ἐπιγραφὴν τοῦ τρίτου μ.Χ. αἰῶνος, εὑρεθεῖσαν εἰς τὸ ἐμπόριον Πίζον (νῦν Τσακαρλὰρ) τῆς Β. Θράκης (Θρακικὰ 1936 καὶ ἑξῆς).

* ΒΕΚΙΣ.—"Ονομα φρουρίου τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως, ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 11).

ΒΕΚΟΥΛΙ.—"Ονομα φρουρίου τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἱμιμόντου ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 11).

* ΒΕΛΑΣ.—"Ονομα φρουρίου ἐν Δαρδανίᾳ τῆς Θράκης ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 4).

* ΒΕΛΕΛΙΝΑ.—"Ονομα φρουρίου τῆς Β. Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ, παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως, ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμάτων IV, 11).

ΒΕΛΕΒΟΥΔΙΟΝ.— Διὰ τοῦ σλαυϊκοῦ τούτου ὀνόματος ἐκαλεῖτο ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων ἡ Παυταλία τῶν Ρωμαίων (βλ. λ. Παυταλία), ἡ σημερινὴ πόλις τῆς Βουλγαρίας Κιοστεττὴλ. Φέρεται δὲ ὑπὸ τὰς ἑξῆς παραλλαγάς: Βελεβούσδα, Βελεβούσδιον, Βελεβούσδιν, Βελμάνδιν.

* ΒΕΛΙΚΙΑ (ἡ).—Πόλις τῆς Θράκης καὶ μία τῶν δέκα ἐπισκοπικῶν ἑδρῶν τῆς Μητροπόλεως Φιλιππουπόλεως, μνημονευομένη εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ (886—912) συνταχθέντα πίνακα τῆς κλίμακος τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, τόμ. V, σελ. 483). 'Η ταυτότης αὐτῆς παραμένει ἄγνωστος. Μεταξὺ τοῦ XIII αἰῶνος, ἀρχομένου ἀπὸ τοῦ XIV φθίνοντος ἡ 'Επισκοπικὴ Βελικίας ἐξέλιπεν ὁριστικῶς.

ΒΕΛΛΟΥΡΟΣ.— Μεσόγειος κωμόπολις τῆς Θράκης ἐπὶ τῆς Ροδόπης πλουσία καὶ πολυάνθρωπος, τὴν ὁποίαν, ἵνα προστατεύσῃ ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανὸς (527—565) κατὰ τῶν βαρβαρικῶν ἐπιδρομῶν περιέβαλε δι' ἰσχυροτάτων τειχῶν.

'Ο Προκόπιος (IV, 11, 7-8) ἀναφέρει περὶ αὐτῆς τὰ ἑξῆς: «Ἦν δέ τις κώμη ἐν τῇ μεσογείᾳ, Βέλλουρος ὄνομα, πλούτου μὲν δυνάμει καὶ πολυανθρωπίᾳ ἴσα καὶ πόλις, τῷ μέντοι τειχήρης οὐδαμῇ εἶναι ληϊζομένοις διηνεκὲς ἐπαρκοῦσα βαρβάροις ἀγροῖς τε τοῖς ἀμφ' αὐτὴν κειμένοις πολλοῖς γε οὖσι ταὐτὸ πάσχουσα. Καὶ αὐτὴν δὲ ὁ βασιλεὺς οὗτος πολίζει καὶ ἀποτειχίζει, καὶ αὐτοῦ ἐπαξίαν τίθεται εἶναι».

'Η ταυτότης αὐτῆς παραμένει ἄγνωστος, 'Εκ τῆς Βελλούρου ταύτης κατά τινας ἔλαβε τὸ ὄνομα Βολερὸν (βλ. λ.).

ΒΕΝΔΙΔΕΙΑ. — 'Εορτή, τελουμένη ἐν Πειραιεῖ πρὸς τιμὴν τῆς Θρακικῆς θεᾶς Βενδῖδος (βλ. λ.) κατὰ τὴν 19ην ἢ 20ὴν τοῦ μηνὸς Θαργηλιῶνος (Μάϊον, 'Ιούνιον). Ἦτο δὲ θεαματικωτάτη, διότι ἐκτὸς τῶν γινομένων κατ' αὐτὴν πομπῶν, ἐγίνετο κατὰ τὴν ἑσπέραν καὶ λαμπαδηδρομία ἐφίππων καὶ ταύτην ἐπηκολούθει παννυχίς. Τὸ τελετουργικὸν μέρος αὐτῆς ὡμοίαζε πρὸς τὸ τῆς ἑορτῆς τῶν Διονυσίων. Πρὸς ἀπόλαυσιν μάλιστα τοῦ θεάματος ἐπείσθη καὶ ὁ Σωκράτης, καθὼς ἀναφέρει ὁ Πλάτων εἰς τὴν «Πολιτείαν» του, νὰ δειπνήσῃ ἐν Πειραιεῖ, φιλοξενούμενος ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Πολεμάρχου, ἀδελφοῦ τοῦ Λυσίου.

Εἰσηγηταὶ τῶν Βενδιδίων ὑπῆρξαν οἱ εἰς Πειραιᾶ ἐγκατεστημένοι Θρᾶκες, καθιερώθησαν δὲ τὸ πρῶτον ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Περικλέους.

ΒΕΝΔΙΔΕΙΟΝ.—'Ιερὸν πρὸς τιμὴν τῆς Θρακικῆς θεᾶς Βενδῖδος, ἱδρυμένον ἐντὸς σπηλαίων τῆς Θράκης, ὅπου ἐθύοντο πρὸς τιμήν της κύνες. 'Ιερὸν τῆς Βενδῖδος ὑπῆρχε καὶ εἰς τὸν Πειραιᾶ, ἱδρυθὲν ὑπὸ τῶν ἐν αὐτῷ κατοικούντων Θρακῶν, οἱ ὁποῖοι καὶ διέδωσαν τὴν λατρείαν της. "Αγνωστον ὅμως ποῦ ἔκειτο ἀκριβῶς. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἔκειτο ἐν Μουνυχίᾳ (Ξενοφ. 'Ελλ. Β, 4, 11).

ΒΕΝΔΙΔΟΡΑ καὶ ΒΕΝΔΙΔΩΡΟΣ.—"Ονομα θρακικὸν κύριον ἐξ ἐπιγραφῆς. (Dumont-Homolle, σελ. 550). Βενδὶς εἶναι ἡ θρακικὴ θεά, ταυτιζομένη μὲ τὴν "Αρτε-

μιν τῶν Ἑλλήνων, (βλ. λέξ. Βενδίς).

* ΒΕΝΔΙΖΗΤΑ.—Θρακικὸν ὄνομα γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς μ.Χ. αἰῶνος, εὑρεθείσης παρὰ τὴν Φιλιππούπολιν. Εἶναι δὲ σύνθετον ἐκ τοῦ Βενδίς, ἥτις ἀπαντᾶ καὶ Βενδὼ καὶ τοῦ Ζήτα. (Πρβλ. καὶ τὰ σύνθετα : Βενδίδωρος καὶ Βενδιδώρα).—(Κ. Μυρτίλου Ἀποστολίδου, Ἐπιγραφαὶ Φιλιππουπόλεως κλπ. εἰς «Θρακικά», 1935, σελ. 171-172).

* ΒΕΝΔΙΠΑΡΑ.—Ἀρχαῖος θρακικὸς συνοικισμός, περὶ τὰ 25 χλμ. πρὸς βορρᾶν τῆς Φιλιππουπόλεως, γνωστὸς ἐξ ἐπιγραφῆς τῶν χρόνων τοῦ αὐτοκράτορος Σεπτιμίου Σεβήρου (193—211 μ.Χ.), παρὰ τὸ χωρίον Στρόεβο. (Θρακικά, 1929, σελ. 29—30).

ΒΕΝΔΙΣ.—Ἀρχαία Θρακικὴ σεληνιακὴ θεότης, τῆς ὁποίας ἡ λατρεία εἰσαχθεῖσα εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸν Ε' αἰῶνα π.Χ. ἐταυτίσθη πρὸς τὴν Ἑκάτην, Ἄρτεμιν ἢ καὶ Περσεφόνην.

Αἱ πρὸς τιμὴν τῆς Βενδῖδος ἑορταὶ τὰ «Βενδίδεια» (βλπ. λέξ.) ἦσαν ὀργιαστικοῦ χαρακτῆρος, ὁμοιάζουσαι πρὸς τὰς πρὸς τιμὴν τοῦ Σαβαζίου, Φρυγικῆς θεότητος τελουμένας ἑορτὰς ἐξ οὗ καὶ ὁ Φρυγικὸς μῦθος καθ' ὃν ἡ Βενδὶς ἦτο θυγάτηρ τοῦ Σαβαζίου (βλ. λέξ.).

ΒΕΝΘΕΣΙΚΥΜΗ.—Θυγάτηρ τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Ἀμφιτρίτης, σύζυγος τοῦ Ἐνδίου, ἐκ τοῦ ὁποίου ἀπέκτησε δύο θυγατέρας. Ταύτης γαμβρὸς ἐγένετο ὁ Εὔμολπος (βλ. λέξ.), ὅστις, ἐπιχειρήσας νὰ βιάσῃ τὴν ἀδελφὴν τῆς συζύγου του, κατέφυγε πρὸς τὸν Τεγύριον, βασιλέα τῆς Θράκης (Ἀπολλοδ. Γ', 15, 4).

Ἡ Βενθεσικύμη εἶναι προσωποποίησις τοῦ βαθέος κύματος.

ΒΕΝΝΑ, ΒΕΝΑ καὶ ΒΕΙΝΑ.—Ἀρχαία Θρακικὴ πόλις κειμένη ἐν τῇ Βεννικῇ χώρᾳ μεταξὺ τῶν Βέσσων πρὸς βορράν καὶ τῶν Κορπίλων πρὸς νότον. Κατὰ τὸν Στέφανον Βυζάντιον «Βέννα πόλις Θράκης καὶ δι' ἑνὸς V καὶ διὰ τοῦ Ε, ὅπερ, κρεῖττον. Τὸ ἐθνικὸν Βενναῖος καὶ Βεννάσιος».

Ἱδρύθη δὲ ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος, ὅστις ἵδρυσεν ἀρκετὰς Μακεδονικὰς ἀποικίας ἐν Θράκῃ, ὅπως τὴν Φιλιππούπολιν, Καβύλην καὶ ἄλλας, ὅπως καταστήσῃ τὴν χώραν κατοικήσιμον καὶ καλλιεργήσιμον. (Πρβλ. Ἐρν. Κουρτίου, Ἑλλ. Ἱστορ. μετάφρ. Σπ. Π. Λάμπρου, Τόμ. Β', σελ. 488). Ἡ τοποθεσία αὐτῆς εἶναι ἄγνωστος καὶ ἀκαθόριστος.

Κατά τινας ἔκειτο ὅπου ἡ μετὰ ταῦτα Πλωτινούπολις, κτισθεῖσα κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δευτέρου μ.Χ. αἰῶνος ὑπὸ τοῦ Τραϊανοῦ πρὸς τιμὴν τῆς συζύγου αὐτοῦ Πλωτίνης, ἢ ὅπου τὸ νῦν Διδυμότειχον. Ἀλλὰ καὶ τῆς Πλωτινουπόλεως ἡ τοποθεσία παραμένει ἀκαθόριστος (βλ. Πλωτινούπολις) καὶ μεγάλη διαφωνία ὑπάρχει μεταξὺ τῶν συγγραφέων. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸ Διδυμότειχον, τοῦτο ἀνέκαθεν φέρει τὸ ὄνομά του.

ΒΕΝΝΙΚΗ.—Ἀρχαία χώρα τῆς Θράκης, ἐκτεινομένη μεταξὺ τῆς χώρας τῶν Βέσσων πρὸς βορρᾶν καὶ τῶν Κορπίλων πρὸς νότον, ἀποτελοῦσα κατὰ τὸν δεύτερον αἰῶνα, ἐπὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς κυριαρχίας, μίαν τῶν 14 στρατηγιῶν (prefecturae) τῆς Θράκης, (Πτολεμαίου, Γεωγρ. ΙΙΙ, 11, 6).

ΒΕΝΝΟΙ ἢ ΒΕΝΟΙ.—Ἀρχαῖος Θρακικὸς λαὸς κατοικῶν τὴν ἐπὶ τῶν ῥωμαϊκῶν χρόνων ὀνομασθεῖσαν Βεννικὴν χώραν. (βλ. λέξ.).

Ὁ Στράβων (VII, 331, 48) ἀναφέρει λαόν τινα τῆς Θράκης τοὺς Βρέννους: «Παροικοῦσι δέ, λέγει, τὸν Ἕβρον Κορπίλοι καὶ Βρέννοι ἔτι ἀνωτέρω, εἶτ' ἔσχατοι Βέσσοι». Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα πρόκειται περὶ τῶν Βέννων ἢ Βενναίων, τοὺς ὁποίους ἐσφαλμένως ὁ ἐπιτομεὺς τοῦ Στράβωνος ὀνομάζει Βρέννους.

* ΒΕΠΑΡΑ.—Ἀρχαία Θρακικὴ κώμη, κειμένη ἐπὶ τῆς Ροδόπης, τὴν ὁποίαν περιετείχισεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565), ἵνα προστατεύσῃ αὐτὴν κατὰ τῶν βαρβαρικῶν ἐπιδρομῶν. (Προκοπίου, Περὶ Κτισμ. IV, 11).

ΒΕΡΓΑ-ΒΕΡΓΗ ΒΕΡΓΙΟΝ.—Ἀρχαία κώμη τῆς Βισαλτίας, κειμένη κατὰ τὸν Στράβωνα VII, 331, 36) ἐπὶ τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ, ἀπέχουσα τῆς Ἀμφιπόλεως

περὶ τὰ 200 στάδια, ἤτοι 37 χιλιόμετρα. Κατὰ δὲ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. III, 12 26) ἐν τῇ Ὀδομαντικῇ καὶ Ἠδωνίδι, εἰς βόρ. πλ. 41°,40′ καὶ ἀνατ. μῆκ. 59_o,50′.

Περὶ τῆς τοποθεσίας αὐτῆς δὲν συμφωνοῦν οἱ νεώτεροι συγγραφεῖς. Κατὰ τὸν Leake π.χ. Travels in North Greece τόμ. Γ′, σελ 229) ἔκειτο ὅπου ἡ νῦν κωμόπολις Ἀχινοῦ, ἀπέχουσα μόνον 110 πόδια ἀπὸ τῆς Ἀμφιπόλεως. Κατὰ δὲ τὸν Κεῖπερτ ὅπου ἡ Νιγρίτα. Ἐκ τῶν ἀποστάσεων ὅμως τῶν ὑπὸ τοῦ Στράβωνος καὶ Πτολεμαίου ἀναφερομένων, ἡ Βέργη ἔκειτο κατὰ τὸν Müller σχεδὸν ὅπου ὁ Στρυμὼν ἐκβάλλει, εἰς τὴν Κιρκινίτιδα λίμνην, νῦν Ἀχινοῦ (Ἔκδ. Πτολεμαίου σελ. 611).

***

Ἡ Βέργη ὑπῆρξε πατρὶς Ἀντιφάνους τοῦ λογοποιοῦ, γράψαντος «Τὰ ἄπιστα». Ἐξ οὗ καὶ ρῆμα «βεργαΐζω» ἐπὶ τῶν ψευδολογούντων. Ὁ Σκύμνος ὁ Χῖος (Περιήγησις 653-55) ἀναφέρει: Ἐφ' οὗ (Στρυμόνος) κατὰ μεσόγειον Ἀντιφάνους πατρὶς κεῖται λεγομένη Βέργα, τοῦ δὴ γεγραφότος ἄπιστον ἱστορίας τε μυθικῆς γέλων. Κατὰ τὸν Στέφανον Βυζάντιον «Βέργη: πόλις Θράκης πρὸς τῇ χερσονήσῳ· Στράβων δὲ κώμην αὐτὴν φησιν».

***

Ἡ Βέργη ἀναφέρεται κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα ὑπὸ τοῦ Ἱεροκλέους (Συνέκδ. 640) ὡς μία τῶν 32 πόλεων τῆς ἐπαρχίας Ἰλλυρικοῦ Πρώτης Μακεδονίας, ὑπὸ τὸ ὄνομα Βέρπη, ὑπὸ δὲ τοῦ Κ. Πορφυρογεννήτου (Περὶ Θεμ. Β′, 49) ὡς πόλις τῆς ἐπαρχίας Μακεδονίας.

* ΒΕΡΓΑΙΟΣ.—Δυνάστης ἐν Θράκῃ ἢ ἐν Θάσῳ, ζήσας περὶ τὰ 408-350 π.Χ. γνωστὸς μόνον ἐκ τῶν σωζομένων ἀργυρῶν καὶ χαλκῶν νομισμάτων αὐτοῦ. Τούτων, τὰ μὲν ἀργυρᾶ παριστῶσι ἔμπροσθεν Σειληνόν, ὄπισθεν δὲ φέρουν τὴν ἐπιγραφήν: ΒΕΡΓΑΙΟΥ, τὰ δὲ χαλκᾶ τὴν αὐτὴν κεφαλήν, ὄπισθεν δὲ τὴν ἐπιγραφήν: ΒΕΡΓ, καὶ ἰχθῦν. (Head-Σβορώνου. Τόμ. Α′, σελ. 355).

* ΒΕΡΓΙΣΟΝ (Βέργισον). — Ὄνομα φρουρίου τῆς Θράκης, ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 11).

* ΒΕΡΖΑΝΑ. —Ὄνομα φρουρίου τῆς Θράκης ἐν Λαρδανίᾳ, ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 4).

ΒΕΡΓΟΥΛΗ.—Ἀρχαία πόλις τῆς Θράκης: Βεργούλη, Βεργοῦλα ἢ Βεργούλιον, ἀπέχουσα τῆς μὲν Ἀδριανουπόλεως 54 μίλια, τῆς δὲ Βουρτουδιζοῦ (νῦν Μπαμπᾶ Ἐσκῆ) 18.

Ἀνακτισθεῖσα ἡ Βεργούλη περὶ τὰ τέλη τοῦ τετάρτου μ.Χ. αἰῶνος, μετωνομάσθη Ἀρκαδιούπολις, διατηρήσασα τὸ ὄνομα τοῦτο περὶ τὰ χίλια περίπου ἔτη.

Τὸ ἀρχαῖον αὐτῆς ὄνομα Βεργούλη ἢ Βεργοῦλαι εἶναι θρακικόν, διαπλασθὲν ἐπὶ τὸ ἑλληνικώτερον ἕνεκα τῆς μεγάλης ἐπιδράσεως τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ καθ' ὅλην τὴν Θράκην. Κατὰ τὸν Κεδρηνὸν (σελ. 568) τὴν πόλιν ἀνίδρυσε Θεοδόσιος ὁ Μέγας (379—395): «Ἔκτισε δὲ Θεοδόσιος καὶ ἑτέραν πόλιν ἐπ' ὀνόματι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, τὸ πρὶν Βεργούλιον καλούμενον. Κατ' ἄλλους ἵδρυσεν αὐτὴν ὁ Ἀρκάδιος, υἱὸς τοῦ Θεοδοσίου περὶ τὸ 403, τοῦ ὁποίου ἔλαβε τὸ ὄνομα, ὅπερ καὶ πιθανώτερον. (Πρβλ. Γ. Λαμπουσιάδου, Θρακικαὶ Μελέται, σελ. 97).

Ἐπὶ τῆς τουρκικῆς κατοχῆς ὠνομάσθη Τσατὰλ-Τεπέ, διότι ἐνταῦθα διεκλαδίζετο ἡ ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Οὐγγαρίαν καὶ Πολωνίαν ἄγουσα ὁδός, βραδύτερον δὲ Λουλὲ-Μπουργάζ, ἕνεκα τῶν ἐν αὐτῇ κατασκευαζομένων ἄλλοτε καλλιτεχνικῶν λουλάδων, ὄνομα τὸ ὁποῖον φέρει μέχρι σήμερον. Οἱ λουλάδες οὗτοι ἦσαν ἀληθινὰ κομψοτεχνήματα, βραβευθέντες πολλάκις εἰς παγκοσμίους ἐκθέσεις, πρὸς χρῆσιν τῶν καπνιστῶν, ὅτε ἀκόμη δὲν εἶχε γίνει χρῆσις τοῦ σιγαροχάρτου. Ἐκ τῆς κατασκευῆς τῶν λουλάδων τούτων, ἥτις ἀπέβη βιομηχανικὸς κλάδος ἀρκετὰ ἐπικερδής, τὸ Τσατὰλ-Τεπέ, βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον ἔλαβε τὸ ὄνομα Λουλὲ-Μπουργάζ, τὸ ὁποῖον παρεδέχθη ἐπισήμως ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις ἀπὸ τῶν ἀρχῶν περίπου τοῦ XIX αἰῶνος.

Ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς κατοχῆς, ἡ ἐπὶ τῆς

ἐξελληνίσεως τῶν Τουρκικῶν καὶ ξενικῶν ὀνομάτων ἐπιτροπὴ μετωνόμασεν αὐτὴν Ἀρκαδιούπολιν. Ἀτυχῶς ὅμως ἡ ὀνομασία αὕτη δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολὺ ἕνεκα τῆς ἐκκενώσεως τῆς Ἀν. Θράκης τὸ 1923 καὶ ἡ πόλις, περιῆλθε, μετὰ ὀλιγοχρόνιον ἐλευθερίαν, πάλιν ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν κυριαρχίαν.

Ὁ Μελέτιος ἐν τῇ Γεωγραφίᾳ του (Τ. Γ', σελ. 103) ὀνομάζει τὴν Ἀρκαδιούπολιν ἁπλῶς Πουργάζι, χωρὶς τὴν λέξιν Λουλέ, ὅπως ἄλλως τε καὶ σήμερον καλεῖται ὑπὸ τῶν περιοίκων.

Σφάλλεται ὅμως ὁ ἀρθρογράφος τῆς Μεγ. Ἑλληνικῆς Ἐγκυκλοπαιδείας (Τόμ. VII, σελ. 77), θεωρῶν αὐτὴν ὡς τὸν σύγχρονον Πύργον (Μπουργκάζ) τῆς Βουλγαρίας.

***

Ὁ περὶ τὰ 1767 διὰ τῆς κωμοπόλεως ταύτης διελθὼν Ἰγνάτιος Ναζιανζοῦ, γράφει περὶ αὐτῆς εἰς τὰς ὁδοιπορικὰς σημειώσεις του: «Τῷ δὲ Σαββάτῳ ἤλθομεν εἰς τὸ Πουργάζι, τὴν ποτε λεγομένην Βεργούλην ἢ Βεργούλας ἢ κατὰ Κεδρινὸν Ἀρκαδιούπολιν. Ἐπαινετοὶ οἱ ἐν αὐτῷ λουλέδες τῶν τζιμπουκίων» (Παρὰ Γ. Λαμπουσιάδη, αὐτόθι, σελ. 87).

Ὁ δὲ Κύριλλος, ὁ μετὰ ταῦτα οἰκουμενικὸς πατριάρχης λέγει: «Ἔπειτα εἶναι τὸ Λουλὲ Μπουργάζι, λεγόμενον διὰ τοὺς ἐν αὐτῷ δουλευμένους χρυσοῦς λουλέδες, Ἀρκαδιούπολις τὸ πάλαι ὀνομαζομένη, κωμόπολις μετρία. Ἔχει καὶ ἓν μικρὸν φρούριον». (Ἱστορικὴ περιγραφὴ τοῦ ἐν Βιέννῃ προεκδοθέντος χωρογραφικοῦ τῆς Ἀρχισατραπείας τοῦ Ἰκονίου, 1815 σ. 68).

Τὰ ἀρχαῖα αὐτῆς φρούρια, μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος, ἐσώζοντο σχεδὸν ἀκέραια, ὅπου κατέφευγον οἱ κάτοικοι ἐν καιρῷ ληστρικῶν ἐπιδρομῶν. Βαθμηδὸν ὅμως ἤρχισαν νὰ καταρρέουν, εἰς τρόπον ὥστε σήμερον ἐλάχιστα μέρη αὐτῶν σώζονται πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος τῆς πόλεως παρὰ τὴν γέφυραν τοῦ ποταμοῦ.

***

Ὅπως τῶν πλείστων μεσογείων πόλεων τῆς Θράκης, ἡ ἀρχαία ἱστορία εἶναι σκοτεινή, οὕτω καὶ τῆς Βεργούλης. Πότε καὶ ὑπὸ τίνος ἐκτίσθη εἶναι ἄγνωστον. Τοῦτο μόνον εἶναι βέβαιον καὶ γνωστὸν ὅτι κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τοῦ χριστιανισμοῦ ὑπῆρχεν ἐν τῇ θέσει ταύτῃ ἐπὶ τῆς στρατιωτικῆς ὁδοῦ Κωνσταντινουπόλεως—Σιγγιδόνος (Βελιγραδίου) σταθμός τις (mutatio), γνωστὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα Βεργούλη (Bergulis). Οὕτω π.χ. γνωρίζομεν ἐκ τοῦ Ὁδοιπορικοῦ τοῦ Ἀντωνίνου ὅτι ἡ Βεργούλη ἀπεῖχεν ἀπὸ τῆς Βουρτουδιζοῦ κατόπιν Βουλγαρόφυγον) 18 μίλια, ἀπὸ δὲ τοῦ Urisio, ἄλλου σταθμοῦ, ἄλλα 7 μίλια. Κατὰ τὴν Tabula Peutingeriana ἀπὸ τῆς Βουρτουδιζοῦ εἰς Βεργούλην ἡ ἀπόστασις εἶναι 17 μίλια, ἀπὸ δὲ τῆς Δρυζιπάρας (νῦν Καριστιράν) 16 μίλια. Τὰς αὐτὰς περίπου ἀποστάσεις ἀναγράφει καὶ τὸ Ὁδοιπορικὸν τῶν Βουρδιγάλλων.

Κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. III, 11, 7) ἔκειτο εἰς βόρ. πλ. 43° καὶ ἀνατ. μῆκ. 54°,30', οἱ δὲ Βυζαντινοὶ συγγραφεῖς, ἱστορικοὶ καὶ χρονογράφοι, ρητῶς ἀναφέρουν ὅτι ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς Βεργούλης ἐκτίσθη ἡ Ἀρκαδιούπολις τὸ πάλαι: Βεργοῦλαι ἢ Βεργούλιον. Κατὰ τὴν ἐπιδρομὴν τῶν Γότθων ὑπὸ τὸν ἡγεμόνα αὐτῶν Φριτίγερνον τὸ 387 ἡ Βεργούλη ὑπέστη μεγάλην καταστροφήν, ὅπως καὶ πολλαὶ ἄλλαι θρακικαὶ πόλεις, πλὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Ἀδριανουπόλεως, αἱ ὁποῖαι χάρις εἰς τὰ ὀχυρὰ φρουριακὰ συγκροτήματά των, ἀπέφυγον τὴν καταστροφήν.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Οὐάλεντος, ὁ διαδεχθεὶς αὐτὸν Θεοδόσιος ὁ Μέγας (379-395), κατώρθωσε μετὰ ἑπταετεῖς ἀγῶνας νὰ ἀπαλλαγῇ τέλος τῶν φοβερῶν τούτων ἐπιδρομέων καὶ νὰ ἐπανορθώσῃ πολλὰς τῶν πόλεων, αἱ ὁποῖαι κατεστράφησαν καὶ ἄλλας ἐκ θεμελίων νὰ ἀνιδρύσῃ, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἡ Βεργούλη. Ἀναλαβοῦσα ἡ Βεργούλη ἐπὶ Θεοδοσίου ὑπέστη νέαν δῄωσιν ὑπὸ τοῦ Ἀλαρίχου, ἡγεμόνος τῶν Βησιγότθων, καταστραφεῖσα τελείως. Ἔκτοτε ἡ Βεργούλη ἢ Βεργούλιον δὲν ἀναφέρεται πλέον, που δὲ καί

που ἀναφέρεται ὑπὸ τῶν ἀρχαιομαθῶν τὸ ὄνομα αὐτῆς. Ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων Μαυρικίου (528—602) καὶ Φωκᾶ (602-610) ἡ Ἀρκαδιούπολις ὑπέστη τὰ πάνδεινα ὑπὸ τῶν ἐπιδραμόντων τὴν Θράκην Σκλαβηνῶν καὶ Οὔννων.

Ἐπὶ Λέοντος τοῦ Ἀρμενίου (813—820). νέαν ἐπιχείρησαν ἐν Θράκῃ ἐπιδρομὴν οἱ *Βούλγαροι ὑπὸ τὸν περιώνυμον Κροῦμον.* Ἅπασα ἡ ὕπαιθρος χώρα κατεστράφη. Τὸ πλεῖστον τῶν κατοίκων κατεσφάγη, οὐκ ὀλίγοι δὲ ἀπήχθησαν αἰχμάλωτοι εἰς τὴν Βουλγαρίαν, καὶ πέραν τοῦ Δουνάβεως. Ἐκεῖ οἱ αἰχμάλωτοι οὗτοι, συγχωνευθέντες μετὰ τῶν ἀπογόνων τῶν Ρωμαίων ἀποίκων καὶ ἄλλων λειψάνων βαρβαρικῶν φύλων, Σλαυϊκῶν καὶ Ἀραβικῶν, ἀπετέλεσαν τοὺς σήμερον καλουμένους Βλάχους. (Κ. Παπαρρηγοπούλου, Ἱστ. τοῦ Ἑλλην. Ἔθνους, ἔκδ. Ἐλευθερουδάκη).

Κατὰ τὴν ἐπιδρομὴν ταύτην ἐπυρπολήθη ἡ Σηλύβρια, κατεστράφη ἡ Ἡράκλεια τὸ Πάνιον, ἡ Γάνος, ἡ Ἄπρως, ἡ Ἀγχίαλος, ἡ Δεβελτός, ἡ Μεσημβρία καὶ ἄλλαι πόλεις τῆς Θράκης. Σῶμα ἐκ 30.000 ἱππέων διελθὸν τὸν Ἐργίνην ποταμόν, προσέβαλε τὴν Ἀρκαδιούπολιν, πλουσίαν τότε καὶ πολυάνθρωπον. Κυριεύσαντες αὐτήν, τὴν μὲν πόλιν διήρπασαν, τοὺς δὲ κατοίκους ἠχμαλώτισαν. Ἕνεκα ὅμως μεγάλων βροχῶν καὶ πλημμυρῶν τῶν ποταμῶν, ἠναγκάσθησαν νὰ παραμένουν ἐκεῖ 15 ἡμέρας, μὴ δυνηθέντες νὰ ἀποχωρήσουν ἀμέσως.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ αὐτοκράτωρ συναθροίσας δυνάμεις, ἐπῆλθε κατὰ τοῦ Κρούμου, τὸν ὁποῖον ἐνίκησε κατὰ κράτος παρὰ τὴν Μεσημβρίαν. Τοιαύτη δὲ ἦτο ἡ καταστροφὴ αὐτῶν, ὥστε τὸ μέρος ὅπου ἐγένετο ἡ σύγκρουσις, ἀπεκλήθη «Βουνὸς Λέοντος [1]». Ἀλλὰ τὸ ἑπόμενον ἔτος, ἐστρατοπαίδευσεν πρὸ τῆς Ἀρκαδιουπόλεως. Δὲν ἠδυνήθη ὅμως νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ σχέδιόν του, διότι τὴν ἰδίαν νύκτα τῆς ἀφίξεώς του ἀπέθανεν ἢ ἐκ τῶν τραυμάτων, τὰ ὁποῖα ἔλαβεν ἐν Μεσημβρίᾳ ἢ κατ' ἄλλους ἐξ ἀποπληξίας.

Κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 970 ἐγένοντο ἀνὰ τὴν πεδιάδα ἡ πρώτη σύγκρουσις μεταξὺ τῶν στρατευμάτων τοῦ Σβιατοσλαύου, ἡγεμόνος τῶν Ῥώσων, ἔχοντος ὑπ' αὐτὸν διάφορα ἔθνη, ἰδίως δὲ Βουλγάρους καὶ Πατσινάκους, καὶ τῶν στρατευμάτων τοῦ Βυζαντίου ἐπὶ Ἰωάννου Τσιμισκῆ, ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Βάρδα Σκληροῦ. Μετὰ σφοδρὸν καὶ πείσμονα ἀγῶνα, τὰ αὐτοκρατορικὰ στρατεύματα κατενίκησαν τοὺς βαρβάρους, ὑποστάντας κυριολεκτικῶς πανωλεθρίαν. Κατὰ τοὺς χρονογράφους τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐπὶ 30.000 στρατιωτῶν τοῦ Σβιατοσλαύου ἐφονεύθησαν 20.000, μόλις δὲ ἡ ἐπελθοῦσα νὺξ ἔσωσε τοὺς λοιποὺς καταφυγόντας εἰς Βουλγαρίαν ([2]).

Τὸ 1047, ἐνῷ Κωνσταντῖνος ὁ Μονομάχος εὑρίσκετο εἰς ἐκστρατείαν κατὰ τῶν Ἀράβων ὁ Λέων Τορνίκιος ὑποπεσὼν εἰς δυσμένειαν τοῦ αὐτοκράτορος καὶ διατελῶν ἐξόριστος ἐν Ἀδριανουπόλει, συνεννοηθεὶς μετ' ἄλλων ἐπίσης στρατηγῶν, συνεκρότησεν ἀξιόμαχον δύναμιν καὶ κατέλαβε πολλὰς πόλεις τῆς Θράκης. Μεταξὺ αὐτῶν κατέλαβε καὶ τὴν Ἀρκαδιούπολιν ὅπου ἀνηγορεύθη αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου ὑπὸ τῶν στασιαστῶν, καὶ κατέστησεν αὐτὴν κέντρον τῶν ἐνεργειῶν του. Ἕνεκα ὅμως τοῦ ἐπελθόντος δριμέος χειμῶνος καὶ τῆς ἐλλείψεως ζωοτροφιῶν, πολλοὶ τῶν στασιαστῶν προσεχώρησαν εἰς τὸν βασιλέα. Μόνον ὁ Ἰωάννης Βατάτσης ἐκ τῶν στρατηγῶν ἔμεινε πιστὸς εἰς αὐτόν, οἱ δὲ λοιποὶ ἐζήτησαν τὴν σωτηρίαν των ἐν τῷ ναῷ τῆς πόλεως, ὅπου κατέφυγον ὡς εἰς ἄσυλον. Συλληφθέντες ὁ Τορνίκιος καὶ ὁ Βατάτσης, ἐστάλησαν σιδηροδέσμιοι εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου

1) Νῦν Πισερίνα (Θεμ. Παρασκευοπούλου, Ἱστοριογραφικὴ περιγραφὴ τῆς Ἀγχιάλου σελὶς 59).

2) G. Schlumberger. Ἡ Βυζαντινὴ ἐποποιΐα περὶ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου αἰῶνος, Ἰωάννης Τσιμισκῆς μέρος Α΄ σελ. 65 καὶ ἑξῆς. Ὁ Ρῶσος ἱστορικὸς Βιέλωφ σφάλλεται ὀνομάζων τὴν μάχην ταύτην μάχην τῆς Ἀδριανουπόλεως, (Πρβλ. Γ. Λαμπουσιάδου, in loc. cif. σελ. 111).

ἐτυφλώθησαν ἀκριβῶς τὴν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων.

Κατὰ τὴν τετάρτην Σταυροφορίαν (1204), καταλαβόντες οἱ Φράγκοι τὸ Βυζάντιον ὑπέταξαν τὸ πλεῖστον τῆς Θράκης. Ἡ Ἀδριανούπολις, τὸ Διδυμότειχον, ἡ Ἀρκαδιούπολις, καὶ ἐν γένει ὅλαι αἱ ὑπὸ τῶν Φράγκων καταληφθεῖσαι πόλεις ὑπέστησαν τὰ πάνδεινα ὑπ' αὐτῶν. Τοιαύτη δὲ ἦτο ἡ ἀγανάκτησις τῶν κατοίκων καὶ τὸ μῖσος κατὰ τῶν νέων κατακτητῶν, ὥστε πρὸς στιγμὴν ἐλησμόνησαν τὸ πρὸς τοὺς Βουλγάρους αἰώνιον μῖσος, καὶ συνενοήθησαν μετὰ τοῦ ἡγεμόνος τῶν Βουλγάρων Ἰωαννίτσα, τοῦ ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν ἐπονομαζομένου Σκυλοϊωάννη, διὰ τὴν θηριωδίαν του, ἵνα ἀντεπεξέλθουν κατ' αὐτῶν. Ἐπελθούσης συνεννοήσεως, ἤρξατο ἡ ἐπανάστασις ἀπὸ τοῦ Διδυμοτείχου, τοῦ ὁποίου τὴν φρουρὰν κατέσφαξαν, κατέλαβον τὴν Ἀδριανούπολιν, τὴν Ἀρκαδιούπολιν, καὶ ἄλλας πόλεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξεδίωξαν τοὺς σταυροφόρους. Μαθὼν ταῦτα ὁ Βαλδουῖνος, αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου, ἀπέστειλε τάγματά τινα καταφράκτων ἱππέων ἐναντίων τῶν στασιαστῶν, ἐν τῷ μεταξὺ δὲ παρεσκευάζετο, ὅπως ὁ ἴδιος ἐκστρατεύσῃ κατ' αὐτῶν. Ἡ Βιζύη, ἡ Τσιορουλός, ἡ Δρυζιπάρα, καὶ ἄλλαι πόλεις ἠναγκάσθησαν νὰ ὑποκύψουν καὶ πάλιν εἰς τὸν φραγκικὸν ζυγόν. Ἀλλ' οἱ κάτοικοί της, πληροφορηθέντες τὴν προέλασιν τῶν Φράγκων, καὶ ἐνθυμούμενοι μετὰ φρίκης ὅσα ὑπέστησαν πρὸ διετίας περίπου, παραλαβόντες τὰ γυναικόπαιδα καὶ ὅ,τι εἶχον πολύτιμον, κατέλιπον τὴν πατρίδα των καὶ κατέφυγον εἰς ἄλλας ὀχυρὰς πόλεις. Οὕτως οἱ Φράγκοι εὗρον τὴν πόλιν κενὴν καὶ κατέλαβον αὐτὴν ἀμαχητί. Τὴν νύκτα ὅμως ἐπελθόντες κατ' αὐτῶν οἱ ἄνδρες, ἀφοῦ προηγουμένως ἐξησφάλισαν τὰ γυναικόπαιδα, προσεπάθησαν νὰ ἀνακτήσουν τὴν πατρίδα των. Ἀλλὰ μὴ δυνηθέντες, ἄπειροι οὗτοι τοῦ πολέμου καὶ ἀσύντακτοι νὰ ἀντισταθοῦν κατὰ τῶν σιδηροφράκτων ἱππέων ἐτράπησαν εἰς φυγήν. Τὸ πλεῖστον κατεσφάγη εἰς τὸν ἄνισον ἐκεῖνον ἀγῶνα, οἱ δὲ συλληφθέντες κατεκρεουργήθησαν ἀνηλεῶς.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἀποθρασυνθεὶς ὁ Ἰωαννίτσης, ἤρχισε διασχίζων τὴν Θράκην ἐρημώνων καὶ λεηλατῶν πᾶν ὅ,τι εἶχε διασωθῇ. Κατὰ τὴν ἐπιδρομὴν ταύτην κατεστράφησαν αἱ πόλεις: Πλωτινούπολις, Τραϊανούπολις, Μεσημβρία, Φιλιππούπολις, Ἄπρως, Πάνιον, Μικρὰ Νίκαια, τὸ Βούκελλον, τῶν ὁποίων τινὲς ἔκτοτε δὲν ἀνέκυψαν πλέον, ἀλλὰ μόνον τὰ ἐρείπιά των δεικνύουν ὅτι ὑπῆρξάν ποτε πόλεις μεγάλαι καὶ ἀκμάζοοσαι. Ἡ Ἀρκαδιούπολις ἔπαθε τὰ πάνδυνα. Τοιαύτη δὲ ἦτο ἡ καταστροφὴ αὐτῆς, ὥστε, ὅτε κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος ἐπέδραμον τὴν πολυπαθῆ Θράκην οἱ Καταλανοὶ καὶ οἱ Ἀλμογάβαροι, ἡ Ἀρκαδιούπολις οὐδαμῶς ἀναφέρεται.

Ἔκτοτε ἡ Ἀρκαδιούπολις, παρὰ τὰς ἀποπείρας πρὸς ἀνίδρυσίν της ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Καντακουζηνοῦ (1341—1354) δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀναλάβῃ, μολονότι ἀνήγειρε τὰ τείχη αὐτῆς. Ἡ πόλις σχεδὸν ἐγκατελείφθη ὑπὸ τῶν κατοίκων της ἐπὶ τῇ ἀναγγελίᾳ τῶν κατακτητικῶν προόδων τῶν Τούρκων, καὶ οὕτω ὁ Τοῦρκος στρατηγὸς Ὀρνὸζ-βέη ὑπὸ τοῦ ὁποίου καὶ Μπουργὰζ ἐπωνομάσθη ἕνεκα τῶν πύργων τῆς πόλεως. κατέλαβεν αὐτὴν τὸ 1361 ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀντιστάσεως καὶ σχεδὸν ἄνευ κατοίκων. Τοιαύτη δὲ ἦτο ἡ παρακμὴ αὐτῆς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὴν διατήρησιν τοῦ Μητροπολίτου αὐτῆς, ὑπαχθεῖσα ἕνεκα τούτου εἰς τὴν Μητρόπολιν Μεσσηνῆς (1).

* * *

1) Ἡ Μεσσηνὴ ἀπέχει Ν.Α. τῆς Ἀρκαδιουπόλεως τέσσαρας ὥρας περίπου, ἀπῳκίσθη δὲ κατὰ τὸν ὄγδοον μ.Χ. αἰῶνα ὑπὸ Μεσσηνίων, τῶν ὁποίων φέρει μέχρι σήμερον τὸ ὄνομα. Ἄλλοτε ἀκμαία καὶ σημαίνουσα πόλις, σήμερον εἶναι μικρὰ καὶ ἀσήμαντος πολίχνη Ἀπὸ τῶν χρόνων Λέοντος τοῦ Σοφοῦ (886—912) ἡ Μεσσηνὴ ἦτο ἕδρα Ἀρχιεπισκοπῆς, κατέχουσα τὴν 17ην σειρὰν τῆς κλίμακος τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου. (Ράλλη Ποτλῆ, Τόμ. V, σελ. 475).

'Εκ τῆς 'Εκκλησιαστικῆς 'Ιστορίας πληροφορούμεθα ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς ἐνωρίτατα διεδόθη εἰς τὴν Θράκην, καὶ ὅτι κατὰ τὸν δεύτερον αἰῶνα ὑπῆρχον ἀρκεταὶ 'Εκκλησίαι Χριστιανικαί, ἀνάγουσαι τὴν ἵδρυσιν αὐτῶν εἰς αὐτοὺς τοὺς μαθητὰς τῶν 'Αποστόλων.

Κατὰ πᾶσαν δὲ πιθανότητα ἱδρύθη 'Εκκλησία καὶ ἐν 'Αρκαδιουπόλει, διότι ἐπὶ 'Αρκαδίου ἡ πόλις ἦτο ἕδρα ἀνεξαρτήτου 'Αρχιεπεσκόπου. Βραδύτερον κατὰ τὸν πέμπτον αἰῶνα, ἀπετέλει μετὰ τῆς Βιζύης μίαν 'Επισκοπήν. 'Αποσπασθεῖσα ἀργότερον, ἀνυψώθη εἰς 'Αρχιεπισκοπὴν ὑπαγομένη εἰς τὸ Τμῆμα τῆς Εὐρώπης, τοῦ ὁποίου πρωτεύουσα ἦτο ἡ *'Ηράκλεια*.

'Επίσκοπος αὐτῆς ἀναφέρεται ὁ Λουκιανός, προεδρεύσας τῆς τετάρτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου τοῦ 451, ὅπου ὑπογράφεται: Λουκιανὸς 'Επίσκοπος Βιζύης καὶ 'Αρκαδιουπόλεως ὁρίσας ὑπέγραψα. (Σπ. Μήλια, Πρακτικὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων, Τόμ. Β΄. σελ. 205).

'Αναφέρεται ἐπίσης ὁ Σαββάτιος, ὅστις παρευρέθη κατὰ τὴν πέμπτην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον τοῦ 553. 'Ο 'Ιωάννης, ὅστις παρέστη κατὰ τὴν ἑβδόμην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον τοῦ 787. 'Ο Συμεὼν προεδρεύσας ἐπὶ Φωτίου κατὰ τὴν τοπικὴν Σύνοδον τοῦ 879. 'Ο Νικόλαος, ἐπὶ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ, παρευρεθεὶς κατὰ τὴν κατὰ τὸ 1147 καθαίρεσιν τοῦ Πατριάρχου Κοσμᾶ τοῦ 'Αττικοῦ. 'Ο Κωνσταντῖνος παρευρεθεὶς ἐν τῇ τοπικῇ Συνόδῳ τοῦ 1156 ἐπὶ τῆς πατριαρχείας Λουκᾶ τοῦ Χρυσοβέργου (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Τόμ. V, σελ, 307—314,—Μ. Γεδεών, Πατριαρχικοὶ Πίνακες, σελ. 360).

'Επὶ τοῦ πατριάρχου 'Ιωάννου τοῦ Γλυκοῦ, ἡ Μητρόπολις 'Αρκαδιουπόλεως δι' ἀποφάσεως τοπικῆς Συνόδου τὸ 1315 παρεχωρήθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Μεσσήνης, (Μ. Γεδεών, σ. 416). Μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος, ὁ μητροπολιτικὸς θρόνος τῆς 'Αρκαδιουπόλεως, κατεῖχε τὴν 83ην θέσιν ἐν τῇ κλίμακι τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου. 'Επὶ 'Ανδρονίκου τοῦ Β΄, ὑπεβιβάσθη εἰς τὴν 104ην σειράν, (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Τόμ. V, σελ. 490). 'Απὸ τῆς καταχτήσεως αὐτῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων τὸ 1361 ὑπήχθη εἰς τὸ τμῆμα τῆς Μητροπόλεως Λιμιμόνιου καὶ τελευταῖον εἰς τὸν Μητροπολίτην 'Αδριανουπόλεως, ὑπὸ τὸν ὁποῖον παρέμεινε μέχρι τῆς ἐκκενώσεως τῆς 'Ανατολικῆς Θράκης τὸ 1923.

***

Τὸ 1912 μετὰ τὴν παρὰ τὴν 'Αρκαδιούπολιν μεγάλην μάχην μεταξὺ Βουλγάρων καὶ Τούρκων, ἡ πόλις κατελήφθη ὑπὸ τῶν Βουλγάρων μέχρι τῆς ἥττης αὐτῶν τὸ 1913 παρὰ τῶν 'Ελλήνων καὶ Σέρβων, ὅτε οἱ Τοῦρκοι ἀνακατέλαβον τὴν πόλιν. Μετ' ὀλίγα ἔτη ἠλευθερώθη τὸ 1920 ὑπὸ τοῦ 'Ελληνικοῦ στρατοῦ, διὰ νὰ παραδοθῇ καὶ πάλιν μετὰ τὴν μεγάλην 'Ελληνικὴν συμφορὰν εἰς τοὺς Τούρκους τὸ 1923.

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἡ 'Αρκαδιούπολις ἦτο μία τῶν εὐπορωτέρων πόλεων τῆς 'Ανατολικῆς Θράκης ἕνεκα τῆς ἐξαιρετικῆς εὐφορίας τῆς περὶ αὐτὴν χώρας. 'Ηρίθμει 500 περίπου 'Ελληνικὰς οἰκογενείας, 400 περίπου Τουρκικὰς καὶ 60 'Ισραηλιτικάς.

'Η 'Ελληνικὴ Κοινότης συνετήρει ἑξατάξιον μικτὸν δημοτικὸν σχολεῖον, διὰ τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀνεγερθῇ ὡραῖον καὶ μεγαλοπρεπὲς διδακτήριον, τὸ ὁποῖον ἐπυρπολήθη ὑπὸ τῶν Τούρκων κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς εἰσόδου των εἰς τὴν πόλιν, καὶ μέγαν ναὸν τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τοῦ 'Αγίου Δημητρίου.

Σήμερον ἡ 'Αρκαδιούπολις (Λουλὲ—Μπουργὰζ) εὑρίσκεται ἐν παρακμῇ μετὰ τὴν ἔξοδον τοῦ 'Ελληνικοῦ πληθυσμοῦ. Μέγα μέρος τῶν 'Ελληνικῶν οἰκιῶν κατεδαφίσθη, τὸ δὲ ὑλικὸν μετεκομίσθη εἰς Μ. 'Ασίαν.

***

'Αρχαῖα μνημεῖα τῆς Βεργούλης-'Αρκαδιουπόλεως σχεδὸν δὲν σώζονται. Κατὰ τὸ 1872, ἔν τινι ἀγρῷ παρὰ τὴν 'Αρκαδιούπολιν, ἀνευρέθη ὀστεϊνον ἀγαλμάτιον ἀπεικονίζον πολεμιστήν, φέροντα βραχὺ ἐπιχιτώνιον, κάραν καὶ ζώνην ἐπὶ τὴν ὀσφύν. Διὰ τῆς ἀριστερᾶς ἐκράτει ἀσπίδα. Τοῦ ἀγαλματίου τούτου ἔλειπεν ἡ δεξιὰ

χεὶρ καὶ οἱ πόδες, κατετέθη δὲ μετ' ἄλλων εὑρημάτων εἰς τὸ 'Αρχαιολογικὸν Μουσεῖον τῆς Ῥαιδεστοῦ. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα παριστᾷ Αἰγύπτιον μεγιστᾶνα ἀλλ' ἄγνωστον ποίας ἐποχῆς. ("Εκθεσις πεπραγμένων Φιλεκπαιδευτικοῦ Συλλόγου Ραιδεστοῦ, 1879, σ. 70.—Πρβλ. Γ. Λαμπουσιάδου, in loc. cit. σελ. 89). Μετὰ τὴν ἐκκένωσιν τῆς 'Ανατολικῆς Θράκης τὸ 1923, ἄγνωστον τί ἀπέγινε.

'Επὶ τῶν ἐρειπίων τῶν τειχῶν τῆς Βεργούλης ἐσώζετο ἐπιγραφή τις δημοσιευθεῖσα ὑπὸ τοῦ Le Bas, ἔπειτα δὲ ὑπὸ τοῦ Albert Dumont (αὐτόθι, σελ. 366) ἔχουσα ὡς ἑξῆς: [Α]ΝΕΚΕΝΗΘΗ Ο ΠΥΡΓΟΣ ΤΟΥΤΟΣ ΕΠΗ ΒΑΣΙΛΗΟΥ ΚΑΙ ΚΩΝΣΤ[ΑΝΤΙΝΟΥ] ΤΟΝ ΦΙΛΟΧΡΗΣΤΟΝ ΔΕΣΠΟΤΟΝ.

'Η ἐπιγραφὴ φαίνεται ἐπὶ μιᾶς μόνης σειρᾶς, οἱ δὲ ἀναφερόμενοι βασιλεῖς εἶναι: Βασίλειος ὁ Βουλγαροκτόνος (976 – 1025) καὶ ἴσως Κωνσταντῖνος ὁ Η' (1025-1028).

* ΒΕΡΖΑΝΑ.— "Ονομα φρουρίου τῆς Θράκης ἐν Δαρδανίᾳ παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV, 4).

* ΒΕΡΗ.—'Αρχαία πόλις τῆς Θράκης, λαβοῦσα τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ Βέρητος, υἱοῦ τοῦ Μακεδόνος, ἀλλ' ἀγνώστου ταυτότητος. 'Ο κάτοικος Βερήσιος.

ΒΕΡΗΣ.— Υἱὸς τοῦ Μακεδόνος, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἔλαβε τὸ ὄνομα ἡ πόλις τῆς Θράκης Βέρη· (Στέφ. Βυζάντιος).

Τοῦ Βέρητος τούτου θυγάτηρ ἀναφέρεται ἡ νύμφη Βέροια, εἰς τὴν ὁποίαν ἀποδίδεται κατά τινας, ἡ ἵδρυσις τῆς ἐν Μακεδονίᾳ πόλεως Βεροίας ἢ Βερροίας· «Βέρροια πόλις Μακεδονίας, ἣν φέρων κτίσαι φασίν· αὐτοὺς δὲ τὸ φ εἰς β μεταποιεῖν, ὡς Βαλακρὸν καὶ Φίλιππον καὶ Κεβαλῖνον. "Αλλοι ἀπὸ Βερροίας τῆς Βέρητος τοῦ Μακεδόνος... Βέρης γὰρ τρεῖς ἐγέννησε, Μίεζαν, Βέροιαν, "Ολγαν» (Στ. Βυζάντιος).

* ΒΕΡΗΣΙΟΣ.—'Ο κάτοικος τῆς Θρακικῆς πόλεως Βέρης. (βλ. λέξ.).

* ΒΕΡΙΝΙΑΝΑ.—"Ονομα φρουρίου τῆς Θράκης ἐν Δαρδανίᾳ ἀνακαινισθέντος ὅπως ἀναφέρει ὁ Προκόπιος (Περὶ Κτισμ. IV, 4) ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος 'Ιουστινιανοῦ (527—565).

ΒΕΡΙΠΑΡΑ.—"Ονομα ἀρχαίας Θρακικῆς κώμης. (Dumont-Homolle, σελ. 499).

ΒΕΡΜΕΖΙΟΝ.—"Ονομα φρουρίου τῆς Θράκης ἐν Δαρδανίᾳ, ἀνακαινισθέντος ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος 'Ιουστινιανοῦ (527-565) (Προκοπίου Περὶ Κτισμ. IV, 4).

* ΒΕΡΟΗ.—'Αρχαία πόλις τῆς Θράκης, κειμένη ἐπὶ στρατηγικωτάτης θέσεως, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Φιλιππουπόλεως—'Αγχιάλου καὶ 'Αδριανουπόλεως – Νικοπόλεως ad Istrum καὶ δεσπόζουσα τῶν περιωνύμων Στενῶν τῆς Σίπκας.

Μολονότι ἡ πόλις αὕτη ἤκμαζε κατὰ τὸν δεύτερον καὶ τρίτον μ.Χ. αἰῶνα, οὐδεὶς τῶν ἀρχαίων συγγραφέων ἀναφέρει αὐτήν. Οὔτε τὸ «'Οδοιπορικὸν τοῦ 'Αντωνίου», οὔτε ἡ «Tabula Peutingeriana» ἀναφέρουν αὐτήν. Μόνον ὁ Σουΐδας, ἀκμάσας περὶ τὰ μέσα τοῦ δεκάτου αἰῶνος, μνημονεύων τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Τραϊανοῦ κατὰ τῶν Δακῶν, ἀναφέρει τὰ ἑξῆς: «καὶ θύσαντες καθίδρυσαν τὰς πόλεις, Τραϊαναὶ μὲν δὴ ἐπώνυμον ἦν». 'Αλλ' οὔτε καὶ οἱ Βυζαντινοὶ συγγραφεῖς ἀναφέρουν αὐτήν. Πᾶν ὅ,τι γνωρίζομεν περὶ αὐτῆς, τὸ ὀφείλομεν εἰς ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐπὶ τόπου. (Dumont-Homolle, σ. 349—357).

Περὶ συγχύσεως τῆς Τραϊανῆς ταύτης μετὰ τῆς Τραϊανουπόλεως ad Hebrum, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ λόγος, καθ' ὅσον ἡ Τραϊανούπολις κεῖται περὶ τὰ 20 μίλια δυτικῶς τοῦ "Εβρου ποταμοῦ καὶ περὶ τὰ 12 μακρὰν τῆς θαλάσσης. 'Επὶ πλέον ὁ κάτοικος τῆς Τραϊανῆς ὀνομάζεται Τραϊανεύς, τῆς δὲ Τραϊανουπόλεως Τραϊανουπολίτης· (Πρβλ. Head-Σβορώνου, Τόμ. Α', σελ. 362).

'Απὸ τοῦ Δ' μ.Χ. αἰῶνος ἡ Τραϊανὴ μετωνομάσθη Βερόη, ὑπὸ τὸ ὄνομα δὲ τοῦτο εἶναι γνωστοτάτη καὶ πολλάκις ἀναφέρεται ἐν τῇ πολιτικῇ καὶ 'Εκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ.

'Ο 'Αμμιανὸς Μαρκελλῖνος (XXVII, 4, 12, XXI, 9, 1) ὀνομάζει αὐτὴν ampla civitas δηλαδὴ ἔνδοξον, καὶ τοποθετεῖ

αὐτὴν περὶ τὴν Φιλιππούπολιν. Ἐπίσης οἱ Βυζαντινοὶ συγγραφεῖς ἀναφέρουν αὐτήν, ἐνωρίτατα καταστᾶσαν ἕδραν ἐπισκοπῆς.

Κατὰ τὰ μέσα τοῦ Δ' μ.Χ. αἰῶνος ἀναφέρεται ὡς ἐπίσκοπος αὐτῆς ὁ Δημόφιλος, καταγόμενος ἐκ Θεσσαλονίκης, τοῦ ὁποίου ἡ εὐγλωττία, κατὰ τὸν Σουΐδαν, παραβάλλεται «πρὸς ἄτακτον χείμαρρον, ἀκόσμως τὰ πάντα παρασύροντα». Ἀπὸ Βερόης ὁ Δημόφιλος προήχθη εἰς Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην (369—379), εὐτυχήσας νὰ ἐγκαινιάσῃ κατὰ Μάρτιον τοῦ 370 τὸν ναὸν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων. (Μ. Γεδεών, Πατριαρχικοὶ πίνακες, σελ. 126 καὶ ἑξῆς). Ἐπειδὴ ὅμως ἠσπάζετο τὰ τῶν Ἀρειανῶν, ἐπαύθη τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου ὑπὸ Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου, καὶ διῆλθεν τὸ ὑπόλοιπον τοῦ βίου του ἐν Βερόῃ.

Ἐπισκεφθεῖσα τὴν Βερόην ἡ αὐτοκράτειρα Εἰρήνη περὶ τὰ τέλη τοῦ VIII αἰῶνος, ἔδωκε τὸ ὄνομά της, διά τινα χρόνον, μετονομάσασα αὐτὴν Εἰρηνούπολιν. Ὁ Θεοφάνης, ἀναφέρων τοῦτο, λέγει: «Τῷ δὲ μηνὶ Μαΐου τῆς VII ἰνδικτιῶνος, ἐξῆλθεν ἡ βασίλισσα Εἰρήνη σὺν τῷ υἱῷ αὐτῆς καὶ μετὰ δυνάμεως πολλῆς ἐπὶ Θρᾴκην. . . καὶ ἀπῆλθεν ἐκ Βεροίας καὶ ταύτην οἰκοδομηθῆναι κελεύσασα, ἐπωνόμασεν Εἰρηνούπολιν». Τὰ αὐτὰ περίπου ἀναφέρει καὶ ὁ Ζωναρᾶς, μεταγενέστερος τοῦ Θεοφάνους λέγων: «...καὶ ἀπελθοῦσα εἰς Βερόην καὶ τὸ ἐν αὐτῇ φρούριον ἀνοικοδομήσασα καὶ Εἰρηνούπολιν αὐτὸ ὀνομάμάσασα». (XV, 10).

Τὴν ἐπίσκεψιν ταύτην τῆς αὐτοκρατείρας ἀναφέρει καὶ ὁ Γεώργιος Κεδρηνὸς λέγων: «Αὕτη, (δηλ. ἡ βασίλισσα Εἰρήνη) καὶ τὴν ἐν Θεσσαλονίκῃ Βέρροιαν ἔκτισεν, Εἰρηνούπολιν μετονομάσασα, ἔκτισε δὲ καὶ τὴν Ἀγχίαλον». Ἀλλὰ συγχέει προφανῶς τὴν Βέροιαν τῆς Μακεδονίας πρὸς τὴν Βέρροιαν—Βερόην τῆς Θράκης.

Ἐκ τοῦ προφανοῦς λάθους τοῦ Κεδρηνοῦ παρεπλανήθησαν καὶ πολλοὶ τῶν νεωτέρων, παραδεχόμενοι ὅτι τὴν Βέρροιαν τῆς Μακεδονίας ἔκτισεν ἡ Εἰρήνη, μετονομάσασα αὐτὴν Εἰρηνούπολιν. (1) (Πρβ. Tafel, σελ. 107 τῆς περὶ Θεσσαλονίκης πραγματείας του, ἔνθα ἀνασκευάζει τὴν μαρτυρίαν τοῦ Κεδρηνοῦ).

Ἀλλὰ σήμερον ποία πόλις κεῖται ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς Τραϊανῆς—Βερόης—Εἰρηνουπόλεως; Ῥήγας ὁ Φεραῖος εἰς τὴν χάρταν αὐτοῦ τοποθετεῖ τὴν Βερόην—Εἰρηνούπολιν ἐπὶ τῶν βορείων ὑπωρειῶν τοῦ Αἵμου, ἐπί τινος λοφοσειρᾶς, ἥτις φαίνεται ὅτι εἶναι ὁ Καρατζὰ-Μπαλκάν. Ὁ χάρτης τῆς ἐπαρχίας Φιλιππουπόλεως τοῦ Τσουκαλᾶ (ἐν Βιέννῃ 1851), ὅστις ἀναφέρει ἀρκετὰ ἀρχαῖα ὀνόματα, δὲν ἀναφέρει οὔτε τὴν Βερόην, οὔτε τὴν Ἐσκῆ—Ζαγοράν, ὅπως ὠνομάζετο τότε τουρκιστὶ ἡ Στάρα—Ζαγορά. Ὁ δὲ Βλάσιος Σκορδέλης εἰς τὰς Θρακικὰς Μελέτας του (σελ. 14) ἀρκεῖται ἀναφέρων ἁπλῶς μόνον τὸ ὄνομα τῆς Βερόης κατὰ τὸν Ἀμμιανὸν Μαρκελλῖνον.

Ἐκ τῶν γενομένων ἐπὶ τόπου μελετῶν ἀποδεικνύεται ὅτι τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Βερόης—Εἰρηνουπόλεως, κατέχει ἡ σημερινὴ βουλγαρικὴ πόλις Στάρα Ζαγορά. (Albert Dumont-Homolle, σελ. 300 καὶ ἑξῆς).

Ἀλλὰ πότε καὶ διατὶ ἡ Τραϊανὴ μετωνομάσθη Βερόη; Τὸ ὄνομα Βερόη εἶναι σύνηθες ἐν Θρᾴκῃ, ἰδίως δὲ ἐν Μακεδονίᾳ συναντᾶται ὑπὸ τὴν παραλλαγὴν Βέρροια μὲ ἕνα ἢ δύο ρ. Ἄλλως τε οἱ Βυζαντινοὶ συγγραφεῖς ἀναφέρουν αὐτὴν πότε Βερόην ὅπως λ.χ. ὁ Κεδρηνὸς καὶ Ἄννα Κομνηνὴ ἐπὶ τὸ ἑλληνικώτερον, καὶ πότε Βέροιαν ὅπως ὁ Θεοφάνης.

Στέφανος ὁ Βυζάντιος ἀναφέρει θρακικήν τινα πόλιν (τὸ ἐθνικὸν αὐτῆς Θε-

---

1) Ἡ βασιλόπαις Ἄννα Κομνηνὴ διαστέλλει σαφῶς τὰς δύο πόλεις (VII, 3 VII 4, VII, 6). Τὸ Λεξικὸν Ἱστορίας καὶ Γεωγραφίας τοῦ Στ. Βουτυρᾶ (ἐν λέξει), παραδεχόμενον τὴν ἐσφαλμένην γνώμην τοῦ Κεδρηνοῦ ἀναφέρει ὅτι ἐθεμελιώθη ὑπό τινος ἀνωνύμου ἱδρυτοῦ ἐν Πιερίᾳ ἐπὶ τοῦ ὄρους Βερμίου, καὶ ὅτι ἦτο ἡ ἐπὶ τῆς Αὐτοκρατείρας Εἰρήνης ἐπονομασθεῖσα Εἰρηνούπολις.

ρήσιος). Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὑπῆρχεν ἐν Θράκῃ εἰς ἀρχαιοτάτην ἐποχὴν τὸ ὄνομα Βέρης ἢ Βερόη καὶ αὕτη, αὐξηθεῖσα ἐπὶ τοῦ Τραϊανοῦ καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ, ἀπέβη σπουδαῖον κέντρον λαβοῦσα ἐπὶ δύο περίπου αἰῶνας τὸ ὄνομα τοῦ εὐεργέτου αὐτῆς «Τραϊανή», καὶ κατὰ τὸν IV αἰῶνα, ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Ἀμμιανοῦ Μαρκελλίνου, ἐπανέλαβε τὸ ἀρχαῖον αὐτῆς ὄνομα, τοῦ ὁποίου ὁ Ἑλληνικὸς χαρακτὴρ εἶναι προφανής. Ἐκ τῶν ἐπὶ τόπου ἀνευρεθεισῶν ἐπιγραφῶν ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ ἐπικρατοῦσα γλῶσσα ἦτο ἑλληνική, ὅπως οἱ θεσμοί, τὰ ἤθη καὶ τὰ ἔθιμα.

***

Ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς θέσεως αὐτῆς ἡ Βερόη πολλάκις ὑπέστη ἐπιδρομὰς ὑπὸ τῶν ἀπὸ βορρᾶ ἐπιδραμόντων βαρβαρικῶν λαῶν. Τὸ 261 μ.Χ. κατελήφθη ὑπὸ τῶν Γότθων. Κατὰ τὸν IV αἰῶνα ὑπήγετο εἰς τὴν Ἐπαρχίαν Θράκης, μία τῶν πέντε πόλεων αὐτῆς, καὶ ἡ σημαντικωτέρα μετὰ τὴν Φιλιππούπολιν. (Ἱεροκλ. Συνέκδ. 635). Ἐπίσης καὶ κατὰ τὸν X αἰῶνα (Κ. Πορφυρογεννήτου, Περὶ Θεμ. Β, 47).

Κατὰ τὴν τρίτην Σταυροφορίαν ἡ Βερόη κατελήφθη καὶ ἐπυρπολήθη ὑπὸ τῶν Λατίνων. Ἀναλαβοῦσα ἐκ τῆς καταστροφῆς, ἐλεηλατήθη καὶ πάλιν ὑπὸ τῶν Λατίνων τὸ 1206, οἵτινες ἀφήρεσαν αὐτὴν ἀπὸ τῶν Βουλγάρων, οἱ ὁποῖοι εἶχον γίνει κύριοι αὐτῆς ἐπί τινα χρόνον. Τέλος ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐπὶ Μουρὰτ τοῦ Α' (1359—1389), μετονομασθεῖσα δὲ εἰς Ἐσκῆ—Ζαγορὰ (Βουλγαριστί: Στάρα Ζαγόρα) παρέμεινεν ὑπ' αὐτοὺς μέχρι τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Βουλγαρίας. (Βλ. Θρακικὰ 1936. Ἐπιγραφαί).

* ΒΕΡΟΗ.—Ὄνομα Θρακικῆς πόλεως ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ ἐπὶ τῆς πόλεως Τροσμίδος (νῦν Iglitza ἐν Δοβρουτσᾷ), ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Ὁδοιπορικοῦ τοῦ Ἀντωνίνου.

* ΒΕΡΡΩ.—Παραλλαγὴ τῆς Θρακικῆς πόλεως Βερόης, (βλ. λέξ.) ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Μανουὴλ Φιλῆ, ᾄδοντος τοὺς ἄθλους τοῦ Μιχαὴλ Γκλαβᾶ κατὰ τὸ 1305.

* ΒΕΣΙΑΝΑ.—Ὄνομα φρουρίου τῆς Θράκης ἐν Δαρδανίᾳ, ἐπισκευασθέντος, ὅπως ἀναφέρει ὁ Προκόπιος (Περὶ Κτισ. IV, 4), ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565).

* ΒΕΣΟΥΠΑΡΟΝ.—Ἀρχαία πόλις τῆς Θράκης κειμένη ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Ἕβρου, ἄνωθεν τῆς Φιλιππουπόλεως. Ταύτην ὠχύρωσε δι' ἰσχυροῦ φρουρίου, ὡς ἀναφέρει ὁ Προκόπιος, (Περὶ Κτισμ. IV, 11) ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565). Ἐρείπια αὐτῶν σώζονται παρὰ τὸ σημερινὸν χωρίον Bésikara ἐν Βουλγαρίᾳ. (Besnier αὐτόθι ἐν λέξει).

* ΒΕΣΣΙΚΗ.—Ἀρχαία χώρα τῆς Θράκης, καταλαμβάνουσα τὴν μεταξὺ τῆς Ῥοδόπης καὶ τοῦ ἄνω ροῦ τοῦ ποταμοῦ Ἕβρου χώραν (βλ. Βέσσοι ἢ Βεσσοί).

Κατὰ τὸν δεύτερον μ.Χ. αἰῶνα ἐπὶ τῆς Ρωμαϊκῆς κυριαρχίας ἡ Βεσσικὴ ἀπετέλει μίαν τῶν 14 στρατηγιῶν (praefecturae) τῆς Θράκης. Πτολεμαίου Γεωγρ. III, 11 6).

* ΒΕΣΣΟΔΕΝΘΗΣ.—Ὄνομα Θρακικὸν κύριον, κατ' ἐπιγραφὴν εὑρεθεῖσαν εἰς τὸ ἐμπόριον Πίζον (νῦν Τσακαρλὰρ) τῆς Β. Θράκης (Θρακικὰ 1936, σελ. 196).

ΒΕΣΣΟΙ ἢ ΒΕΣΣΟΙ ἢ ΒΗΣΣΟΙ.—Οἱ Βεσσοί, Βέσσοι ἢ Βησσοί, εἷς τῶν ἀρχαιοτέρων Θρακικῶν λαῶν, κατῴκουν μεταξὺ τῆς Ῥοδόπης καὶ τοῦ ἄνω ροῦ τοῦ Ἕβρου ποταμοῦ. Ἀνῆκον εἰς τὴν φυλὴν τῶν Σατρῶν καὶ ἦσαν πολεμικώτατος λαός, ὁ μόνος ὅστις παρέμεινεν ἐλεύθερος, μὴ ὑποταχθεὶς εἰς τὸν Ξέρξην, ὅπως τόσοι ἄλλοι Θρακικοὶ λαοί, (Παῖτοι, Κίκονες, Βίστονες, Σαπαῖοι, Δερσαῖοι, Ἠδωνοί, καὶ ἄλλοι), οἱ ὁποῖοι ἠναγκάσθησαν νὰ ἀκολουθήσουν αὐτὸν ἐπερχόμενον κατὰ τῆς Ἑλλάδος εἴτε ὡς πεζοὶ εἴτε ὡς ναῦται. Κατῴκουν ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν κορυφῶν τῶν ὀρέων καὶ διετήρουν Μαντεῖον τοῦ Διονύσου ὅμοιον πρὸς τὸ ἐν Δελφοῖς τοῦ Ἀπόλλωνος, ὅπου ὑπῆρχε καὶ ἱέρεια μαντεύουσα μὲ τὸ σύστημα τῆς ἐν Δελφοῖς Πυθίας.—«Οἰκέουσι λέγει ὁ Ἡρόδοτος (VII, 111), *ὀρεά τε ὑψηλὰ ἴδῃσί τε παντοίῃσι καὶ χιόνι συνηρεφέα, καὶ εἰσὶ τὰ πολέμια ἄκροι.* Οὗτοι οἱ τοῦ Διονύσου τὸ μαντήϊόν εἰσι ἐκτημένοι, τὸ δὲ μαντήϊον

τοῦτο ἔστι μὲν ἐπὶ τῶν ὀρέων τῶν ὑψηλοτάτων. Βησσοὶ δὲ τῶν Σατρέων εἰσὶ οἱ προφητεύοντες τοῦ ἱεροῦ, πρόμαντις δὲ ἡ χρέουσα κατά περ ἐν Δελφοῖσι καὶ οὐδὲν ποικιλώτερον». Μάλιστα Δίων ὁ Κάσσιος (11, 44, 34), ἀναφέρει καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Οὐολογαίσου, ἱερέως τοῦ Μαντείου τούτου. Κατὰ δὲ τὸν Στράβωνα (VII, 318) ἦσαν λαὸς ληστρικώτατος, ἀφοῦ καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν ληστῶν, λησταὶ ἐπωνομάζοντο.

'Αλβανισταί τινες ἐνόμισαν ὅτι εἰς τὸ ὄνομα τῶν Βεσσῶν ἢ Βησσῶν, εὗρον τὴν καταγωγὴν καὶ τὴν ἔννοιαν τῆς ἀλβανικῆς λέξεως «μπέσσα» (=δίδειν καὶ λαμβάνειν τὰ πιστά). 'Αλλ' ὡς παρατηρεῖ ὁ καθηγητὴς Παῦλος Καρολίδης (Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν 'Ιστορίαν τοῦ 'Ελληνικοῦ Ἔθνους τοῦ Παπαρρηγοπούλου, Τομ Α'. σελ. μθ'), ὀρθότερον εἶναι νὰ συσχετισθῇ ἡ ῥίζα καὶ ἡ πρώτη ἔννοια τοῦ «μπέσσα» πρὸς τὸ ἑλληνικόν: πυθῶ, πειθώ, πεύθομαι, πυνθάνομαι, πίστις. Στέφανος ὁ Βυζάντιος ὀνομάζει αὐτοὺς Τετραχωρίτας καὶ Τετρακώμους. 'Ωνομάσθησαν δὲ πολὺ πιθανὸν Βέσσοι, κατὰ τὸν σχολιαστὴν τοῦ Λουκανοῦ (Pharralus), V, 135), ἐκ τῶν πολλῶν βοῶν τοὺς ὁποίους ἐκτρέφει ἡ χώρα των: «Bessi ex multitudine bovum sic vocati credentur». Ἂν λάβωμεν ὑπ' ὄψει, ὅπως διηγεῖται ὁ 'Ηρόδοτος (VII, 126) ὅτι «εἰσὶ κατὰ ταῦτα τὰ χωρία... καὶ βόες ἄγριοι, τῶν τὰ κέρεα ὑπερμεγέθεά ἐστι, τὰ ἐς Ἕλληνας φοιτέοντα», πρᾶγμα τὸ ὁποῖον καὶ σήμερα παρατηρεῖται, ἡ ἐτυμολογία τοῦ σχολιαστοῦ Λουκανοῦ, δὲν φαίνεται ἀπίθανος.

Κατὰ τὸν 'Ιορδάνην, συγγραφέα τοῦ 6ου μ.Χ. αἰῶνος (De origine actibusque Getarum, XII), ὁ ποταμὸς Δούναβις εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν Βέσσων ἐκαλεῖτο Ἴστρος.

'Εκ τῶν νεωτέρων ὁ Leake (Northern Greece, III, σελ, 213), θεωρεῖ τοὺς 'Ορεσκίους ὡς τὸν αὐτὸν μὲ τοὺς Σάτρας λαόν, στενῶς συνδεόμενον μετὰ τῶν Βεσσῶν, ἤτοι ἱερεῖς τοῦ μαντικοῦ ναοῦ τοῦ Θρακικοῦ Βάκχου ἐπὶ τοῦ Παγγαίου, ὅπου κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἐκόπησαν καὶ νομίσματα χρυσᾶ ἢ ἐξ ἠλέκτρου κατὰ τὸν ἕκτον π.Χ. αἰῶνα, ἀργυρᾶ δὲ πρὸ τοῦ 480 π.Χ. (Head-Σβορώνου, Τόμ. Α' σελ. 251). Τὸ μαντεῖον τοῦτο τοῦ Διονύσου ἐπεσκέφθη καὶ Κότυς ὁ Α' (382—351 π.Χ.), ἀφιερώσας μάλιστα καὶ ἀνάθημά τι, ὡς ἀναφέρει ἐπιγραφή τις ἀνευρεθεῖσα πρό τινων ἐτῶν, ἔχουσα ὡς ἑξῆς: ΚΟΤΥΣ ΔΙΟΝΥΣΩ ΚΑΙ ΗΡΑ. (Παρὰ Στ. Μερτζίδη, Οἱ Φίλιπποι, σελ. 118).

'Επίσης, ὡς ἀναφέρει ὁ Σουητόνιος (βίος Αὐγούστου, 94), τὸ μαντεῖον τοῦ Διονύσου συνεβουλεύθη ὁ 'Οκτάβιος διὰ τὸν υἱόν του, θυσιάσας κατὰ τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τῶν βαρβάρων, ὅπως πολὺ πρὸ αὐτοῦ καὶ ὁ Μέγας 'Αλέξανδρος, ἐτέλεσεν ἐπὶ τῶν αὐτῶν βωμῶν θυσίαν, ὅταν τὸ 335 π.Χ. ὁρμηθεὶς ἐξ 'Αμφιπόλεως, ὑπέταξε πάντα τὰ αὐτόνομα θρακικὰ φῦλλα. Βραδύτερον ἔπαυσαν μνημονευόμενοι ὑπὸ τὸ ἴδιον αὐτῶν ὄνομα, περιλαμβάνοντο δὲ ὑπὸ τὸ γενικὸν ὄνομα τῶν Θρακικῶν φυλῶν Δάρδανοι. Κατ' αὐτῶν, ἐπαπειλούντων τὰ ἀνατολικὰ ὅρια τοῦ Μακεδονικοῦ Κράτους ἠναγκάσθη νὰ ἐκστρατεύσῃ τὸ 239 π.Χ. ὁ βασιλεὺς Δημήτριος ὁ Β' ὁ Αἰτωλός, ἠναγκάσθη ὅμως νὰ ἀποχωρήσῃ, διότι οἱ Αἰτωλοὶ ἐν συμμαχίᾳ μετὰ τῶν 'Αχαιῶν ἐκήρυξαν πόλεμον κατ' αὐτοῦ, οἱ δὲ 'Ηπειρῶται ἀνεκήρυξαν ἐν τῇ χώρᾳ των τὴν Δημοκρατίαν.

'Αργότερον μνημονεύονται ὑπὸ τὸ ἴδιον αὐτῶν ὄνομα, κατοικοῦντες ἐπὶ τοῦ Αἵμου. Πρῶτος ἐκ τῶν Ρωμαίων ἐκήρυξε κατ' αὐτῶν πόλεμον ὁ Λούκουλος (Εὐτροπίου VI, 10.—Πρβλ. καὶ 'Αμμιανοῦ Μαρκελλίνου, XXVII, 4), ὅστις κατόπιν ἐπιπόνων ἀγώνων κατώρθωσε νὰ καταλάβῃ τὴν Οὐσκουδάμαν ('Αδριανούπολιν) καὶ νὰ ἐκδιώξῃ αὐτοὺς πέραν τοῦ Αἵμου. Βραδύτερον κατὰ τὸ 29 π.Χ. ὁ Πικίνιος Κράσσος, ἐκστρατεύσας κατὰ τῶν Θρακικῶν φύλων, καὶ διασχίσας σχεδὸν ὁλόκληρον τὴν Μοισίαν μέχρι τῶν παραλίων τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ἐξεδίωξε τοὺς Βεσσοὺς καὶ ἀπηλευθέρωσε τοὺς 'Οδρύσας ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ αὐτῶν. (Δίωνος Κασσίου 11, 51, 24).

Κατὰ τῶν Βέσσων διεξήγαγε φοβερόν ἀγῶνα ὁ Ροιμητάλκης Α' (11 π.Χ-12 μ.Χ.),

βασιλεὺς τῶν Θρακῶν, ἀδελφὸς Κότυος τοῦ IV καὶ φίλος τοῦ Ἀντωνίου. Τῶν Βέσσων ἡγεῖτο ὁ Οὐολόγαισος ἢ Βολογέζος, πρωθιερεὺς τοῦ Μαντείου τοῦ Διονύσου (Δίωνος Κασσίου, XLIX, 34). Κατά τινα μάχην ὁ Ροιμητάλκης ἐτράπη εἰς φυγήν, οἱ δὲ στρατιῶταί του, νομίσαντες ὅτι οἱ θεοὶ συμμαχοῦν μετὰ τοῦ Βολογέζου, ἔφευγον ἄνευ μάχης. Τότε ἠναγκάσθη ὁ Ροιμητάλκης νὰ ὀπισθοχωρήσῃ μέχρι τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου, οἱ δὲ Βέσσοι κατεδίωξαν αὐτόν, ἐρημώσαντες τὴν χώραν του. Οὕτως ἅπασα ἡ χώρα περιῆλθεν εἰς χεῖρας τῶν Βέσσων, οἱ ὁποῖοι ἐστράφησαν τότε ἀνενόχλητοι κατὰ τῆς Μακεδονίας καὶ κατ' αὐτῆς τῆς Μ. Ἀσίας. Οἱ Ρωμαῖοι ἔστειλαν εἰς βοήθειαν τοῦ Ροιμητάλκου τὸν στρατηγὸν Λεύκιον Πείσωνα. Κατὰ τὴν πρώτην συμπλοκὴν ἡττήθησαν αἱ Ρωμαϊκαὶ λεγεῶνες. Ἀλλὰ ταχέως ἀναλαβόντες οἱ Ρωμαῖοι, κατενίκησαν τοὺς Βέσσους καὶ καθυπέταξαν αὐτοὺς ἐντὸς ἔτους, ὡς καὶ πάντας τοὺς μετ' αὐτῶν συμπράξαντας Θρακικοὺς λαούς.

Ἐπὶ τῆς Ρωμαϊκῆς κυριαρχίας τῆς χώρας κατὰ τὸν δεύτερον μ.Χ. αἰῶνα, ἡ χώρα τῶν Βέσσων, ἡ Βεσσικὴ καλουμένη, ἀπετέλει μίαν τῶν 14 στρατηγιῶν (Praefecturae) τῆς Θράκης. (Πτολεμαίου, Γεωγραφία III, 11, 6).

Διὰ τῆς ὑποδουλώσεως τῶν Βέσσων ὑπὸ τῶν Ρωμαίων ἐπῆλθε καὶ ὁ ἐκρωμαϊσμὸς τῆς χώρας αὐτῶν, γενόμενος οὕτω ὁ πρόδρομος τῆς μετ' ὀλίγον ἐκχριστιανίσεως αὐτῶν. Οὕτω περὶ τὰ τέλη τοῦ τετάρτου αἰῶνος ἐξεχριστιανίσθησαν οἱ Βέσσοι διὰ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ ἐπισκόπου Ρεμεσιάνων (νῦν Béla Palanga) τουρκιστὶ Μουσταφᾶ-Πασᾶ Νικήτα, ἔκτοτε δὲ ἀναφέρονται πολλάκις ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων μεταξὺ τῶν χριστιανικῶν λαῶν τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου.

Πόλεις τῶν Βέσσων ἀναφέρονται: ἡ Οὐσκουδάμα, ἡ μετὰ ταῦτα Ἀδριανούπολις, ἡ Βησσαπάρα (τὸ σημερινὸν Ταtάρ—Παζαρτζίκ), ἡ Βηλαιδήπαρα, κατὰ τὸν ἄνω ῥοῦν τοῦ Ἕβρου ποταμοῦ.

Ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶν Βέσσων μνημονεύεται καὶ Μοναστήριον κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας τοῦ Χριστιανισμοῦ, κατοικούμενον ὑπὸ ἐκχριστιανισθέντων Βεσσῶν καὶ κείμενον κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς τὰ πέριξ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Οὕτω, κατὰ τὴν ἐπὶ Μηνᾶ, Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου συγκροτηθεῖσαν σύνοδον τὸ 536 κατὰ τῶν αἱρεσιαρχῶν Σευήρου, Εὐτυχοῦς καὶ Διοσκούρου, μνημονεύεται ἡγούμενος μονῆς Βεσσῶν, ὑπογραφόμενος: «Ἀνδρέας ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Βεσσῶν, ὑπογράψας ἐδεήθην».

Πλὴν τῆς μονῆς ταύτης, ἀναφέρεται καὶ ἄλλη μονὴ Βεσσῶν ἐν Παλαιστίνῃ παρὰ τὴν Ἱεριχώ, μέχρι δὲ τοῦ ἕκτου αἰῶνος ἐτέλουν τὴν θείαν λειτουργίαν εἰς τὴν ἰδίαν των διάλεκτον, ἔχοντες παρεκκλήσιον καὶ ἐν Ἱερουσαλήμ. Βεσσοὶ δὲ μοναχοὶ μνημονεύονται καὶ εἰς τὰ ἐπιγραφικὰ μνημεῖα τῶν ἀρχαίων κοιμητηρίων τῆς μονῆς Χωβιζᾶ, ἐπίσης δὲ καὶ μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Θεοδοσίου ἐν Ἱερουσαλὴμ κατὰ τὸ δεύτερον ἥμισυ τοῦ πέμπτου αἰῶνος, καὶ βραδύτερον ἔτι (Κοικυλίδου περὶ τῶν ἐν Παλαιστίνῃ ἀρχαίων καὶ νεωτέρων ἑλληνικῶν μοναστηρίων Ἱερουσαλήμ, 1906, σελ. 6 καὶ ἑξῆς). Περὶ Βέσσων βλ. Real Encykl. Pauli-Wéssowa).

ΒΗΛΑΙΔΙΠΑΡΑ.—Ἀρχαία Θρᾳκικὴ πόλις κειμένη κατὰ πᾶσαν πιθανότητα κατὰ τὸν ἀνώτερον ῥοῦν τοῦ Ἕβρου ποταμοῦ, ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Βέσσων. Ταύτην περιετείχισεν, ὡς ἀναφέρει ὁ Προκόπιος (Περὶ Κτισμ. IV, 11) ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565).

* ΒΗΛΑΣΤΥΡΑΣ.—Ὄνομα φρουρίου τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἱμιμόντου παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV, 11).

* ΒΗΛΑ.—Ὄνομα φρουρίου τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἱμιμόντου παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV, 11).

* ΒΗΡΗ·Ι ΠΑΡΟΣ.—Ὄνομα φρουρίου τῆς Θράκης, παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV. 11).

* ΒΗΡΙΠΑΡΑ.—Ὄνομα φρουρίου τῆς Θράκης, παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV, 11).

* ΒΗΡΙΠΑΡΑ.—Ὄνομα φρουρίου τῆς Β. Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV, 11).

ΒΗΡΙΣΑΔΗΣ.—Υἱὸς Κότυος τοῦ Α', (382-351 π. Χ.) βασιλεὺς τῶν Θρακῶν, διανεμηθεὶς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός του τὸ βασίλειον μετὰ τῶν ἀδελφῶν τοῦ Κερσοβλέπτου καὶ Ἀμαδόκου. Ἔλαβε δὲ κατὰ τὴν διανομὴν τὴν ἀπὸ τῆς Μαρωνείας χώραν μέχρι τῶν ὁρίων τῆς Μακεδονίας περιλαμβάνουσαν τὰ περὶ τὸ Παγγαῖον χρυσωρυχεῖα.

Ἀπέθανε τὸ 357 π.Χ. (Δημοσθ. κατ' Ἀριστοκράτους, 624, Διοδ. Σικελ. XIV, 34)

* ΒΗΡΟΣ (Βῆρος).—Ὄνομα φρουρίου τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἱμιμόντου παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV, 11).

ΒΗΣΑ-ΠΑΡΑ.—Ἀρχαία Θρακικὴ πόλις ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Βέσσων ἢ Βησσῶν (βλ. λέξ.), βορειοδυτικῶς τῆς Φιλιππουπόλεως, μετὰ δὲ τῆς Οὐσκουδάμας (Ἀδριανουπόλεως) ἡ Βησαπάρα ἦσαν αἱ σπουδαιότεραι πόλεις τῶν Βέσσων. Τὰ ἐρείπια αὐτῆς κεῖνται 10 περίπου χιλιόμετρα Ν.Α. τοῦ Τατὰρ—Παζαρτζὶκ ἢ ἀκριβέστερον ἓν χιλιόμετρον πρὸς νότον τοῦ βουλγαρικοῦ χωρίου Σιμίτοβο, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Ἕβρου ποταμοῦ, παρά τινα μεγάλον κωνικὸν τύμβον (tumulus). (Πρβλ. G. Seure, Archéologie Thrace, in Revue Archéologique, 1926, σελ. 141).

Ἡ κατάληξις παρα εἶναι Θρακικὴ καὶ σημαίνει κατά τινας: στενόν, πόρον, πέρασμα, κατ' ἄλλους δέ: τὴν φυλήν, τὸ γένος, τὸν συνοικισμόν, ὅπως λ.χ. Βηλαιδί-παρα, Νουζιπάρα, Τρανούπαρα, Δρουζιπάρα ἢ Δρυζίπαρος παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV).

Τὸ στενὸν τοῦτο τῶν Βέσσων ἔκειτο ἐπὶ τῆς Βεσσικῆς ὁδοῦ, ἥτις συνέδεε τὴν παραλίαν τοῦ Αἰγαίου μετὰ τῆς ἄνω κοιλάδος τοῦ Ἕβρου ποταμοῦ καὶ τῆς Φιλιππουπόλεως. Διέσχιζε δὲ ἡ ὁδὸς αὕτη τὴν Ροδόπην, ἵνα καταλήξῃ εἰς τὴν χώραν τῶν Σατρῶν, θρακικοῦ λαοῦ, ὅπου ἀργότερον κατεσκευάσθη ἡ ἀπὸ Φιλιππουπόλεως εἰς Φιλίππους λεωφόρος τῶν Ρωμαίων.

ΒΗΡΑ.—Ἀρχαῖον ὄνομα τῆς νῦν κωμοπόλεως Φέρραι (τουρκιστὶ Φερετζὶκ) τοῦ νομοῦ Ἕβρου, κειμένης 30 χιλιόμετρα πρὸς Β. τῆς Ἀλεξανδρουπόλεως (Δεδέαγατς) ἐπὶ χαμηλοῦ ὑψώματος παρὰ τὸν σταθμὸν τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Ἀλεξανδρουπόλεως — Ἀδριανουπόλεως, οὐ μακρὰν τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ δυτικοῦ βραχίονος τοῦ ποταμοῦ Ἕβρου.

Ἐκ τῶν νεωτέρων ὁ ἱστορικὸς τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας Hammer (Τόμος Α'. σελ. 409, γαλ. μεταφρ.) θεωρεῖ αὐτὴν ὡς τὸν Δορίσκον τοῦ Ἡροδότου (VII, 59). Ἀλλ' ὁ Δορίσκος κεῖται νοτιώτερον, ἐπὶ δὲ τῶν ἐρειπίων αὐτοῦ ἔκτισεν ὁ αὐτοκράτωρ Τραϊανὸς (98—117 μ.Χρ.) τὴν ὁμώνυμον αὐτοῦ Τραϊανούπολιν (βλ. λεξ.) κειμένην ἐπὶ τῆς Ἐγνατίας ὁδοῦ καὶ μόλις ἀπέχουσαν τῆς Ἀλεξανδρουπόλεως περὶ τὰ 15 χιλιόμετρα.

Πρῶτος ὁ Ρῶσος βυζαντινολόγος Θεόδ. Οὐσπένσκη ὑπεστήριξεν ὅτι ἡ Βήρα τῶν Βυζαντινῶν δέον νὰ ταυτισθῇ μὲ τὴν νῦν κωμόπολιν Φέρραι, βασιζόμενος ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν χρονογράφων, ἰδίως δὲ τοῦ Καντακουζηνοῦ (Α'. 330).

Τὴν γνώμην ταύτην τοῦ σοφοῦ βυζαντινολόγου ἀσπαζόμεθα καὶ ἡμεῖς, καθ' ὅσον ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι, οἱ ὁποῖοι παραδέχονται, βασιζόμενοι καὶ οὗτοι ἐπὶ βυζαντινῶν συγγραφέων, ὅτι ἔκειτο ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Αἰγαίου παρὰ τὴν Μάκρην, ἢ παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἕβρου, καὶ ἄλλοι τέλος ὅπου ἡ μονὴ τῆς Παναγίας Σκαλωτῆς ἀπέχουσα δίωρον περίπου Β.Α. τῆς Αἴνου. (1)

Στέφανος ὁ Βυζάντιος ἀναφέρει Θρακικήν τινα πόλιν Βέρην καὶ τὸ ἐθνικὸν αὐτῆς Βερήσιος. Μήπως ἡ Βήρα αὕτη ἔχει σχέσιν μὲ τὸ θρακικὸν τοῦτο ὄνομα, ἐξ οὗ καὶ αἱ πόλεις Βερόη ἐν Θράκῃ, καὶ Βέρροια ἐν Μακεδονίᾳ;

***

1. Ἀναστ. Κ. Ὀρλάνδου. Τὰ Βυζαντινὰ Μνημεῖα τῆς Βήρας, ἐν «Θρακικοῖς», 1933, σελ. 3—7.

Ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν χρόνων ἐκαλεῖτο Βέρροια καὶ Φηρά, ἐξ οὗ τὸ νεώτερον ὄνομα Φέρραι καὶ τουρκιστὶ Φερετζίκ. Τὸ ὄνομα Βήρα μόλις ἐνθυμοῦνται οἱ ἀρχαιότεροι τῶν κατοίκων.

Μὲ τὴν ἱστορίαν τῆς πόλεως στενώτατα εἶναι συνδεδεμένη ἡ Μονὴ τῆς Βήρας ἢ τοῦ Βηρός, τὴν ὁποίαν ἵδρυσεν περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου του, ὁ Ἰσαάκιος, υἱὸς Ἀλεξίου Α΄, τοῦ Κομνηνοῦ (1) ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου, τῆς ἐπιλεγομένης «Κοσμοσωτείρας». Ὡς δὲ ἀναφέρεται ἐν τῷ ἀνακαλυφθέντι τυπικῷ τῆς Μονῆς, τὸ ὁποῖον ὁ ἴδιος συνέταξε, ἵδρυσεν αὐτὴν «κατὰ τὴν πεντεκαιδεκάτην ἰνδικτιῶνα τοῦ ἑξακισχιλιοστοῦ ἑξακοσιοστοῦ ἔτους», τὸ ὁποῖον συμπίπτει μεταξὺ τοῦ 1151—1152.

Ὁ τόπος ἔνθα ἵδρυσε τὴν Μονὴν «ἔρημος ἀνθρώπων καὶ οἰκημάτων ὑπῆρχε παντάπασιν, ὄφεων μόνον καὶ σκορπίων κατάμεστος καὶ πάντῃ ἀνώμαλος, κλάδοις ἀμφιλαφέσι περιστεφόμενος». Καὶ ὀλίγον κατωτέρω, «... καινίσας μοναστήριον ἐρημικοῖς τόποις καὶ ἀμφιλαφέσι τὸ πρότερον τοῖς καὶ Βηρὸς καλουμένοις τῇ κοινῇ συνηθείᾳ τῇ Κοσμοσωτείρᾳ μοι Θεοτόκῳ καὶ εὐεργέτιδι».

Ἐπροικοδότησε δὲ αὐτὴν πλουσιώτατα καὶ ποικιλοτρόπως εὐηργέτησε, ἱδρύσας : Βιβλιοθήκην, Νοσοκομεῖον, Λουτρῶνας, Ὑδραγωγεῖον καὶ ἄλλα. Ἐπὶ πλέον δὲ ἔκτισε καὶ δεύτερον ναὸν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Προκοπίου, χάριν τῆς καθημερινῆς λατρείας τῶν περιοίκων.

Ἐκ τῶν σωζομένων ἐν τῷ τυπικῷ διατάξεων καταφαίνεται ὅτι ἡ Μονὴ ὑπήγετο εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Μητροπολίτου Τραϊανουπόλεως, ἥτις ἀπεῖχεν ὀλίγα χιλιόμετρα αὐτῆς. Ἔκειτο δὲ παρὰ τὸν Ἕβρον ποταμόν, τὸν ὁποῖον ὀνομάζει Μαρίτζαν (1) καὶ τὸν ποταμὸν Σαμίαν (2), «περὶ τὰ πρόθυρα σχεδὸν τοῦ Νεοκάστρου καὶ πλησίον ἐν τῷ τόπῳ τῷ καὶ ἐπονομαζομένῳ τοῖς πολλοῖς οὕτω πως «Ἀειδαροπνίχτης». Κατὰ τὸν Μ. Γεδεών, ἡ τοποθεσία αὕτη εἶναι ἡ κοινῶς λεγομένη «Βουλιαγμένη». (3)

Δυνάμει δὲ προνομίου ἰδιαιτέρου ὁ Ἡγούμενος τῆς Μονῆς εἶχε τὸ δικαίωμα τῆς ἁλιείας ἐν τῷ ποταμῷ· «Τοίνυν ὀφείλει σανδάλιον ἔχειν ὁ προεστὼς ἐν τοῖς ἡμετέροις δικαίοις τοῦ ποταμοῦ τῆς Μαρίτζης (4) καὶ θηρεύειν ἰχθύας καὶ πρὸς τροφὴν διακομίζειν τοῖς μοναχοῖς, πολλάκις δὲ τοὺς καὶ ἀπὸ τῆς Αἴνου διαπορθμεύων κατὰ τῶν καιρῶν τὰς ἐπιτηδειότητας».

Ἐκ τοῦ τυπικοῦ τούτου γίνεται γνωστὸν διὰ πρώτην φορὰν ὅτι ἡ μονὴ τῆς Κοσμοσωτείρας εἶχε κυριότητα ἐπὶ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ναοῦ τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, τοῦ καλουμένου κοινῶς Αὐρηλιανοῦ, κειμένου παρὰ τὴν Μονὴν τῆς Περιβλέπτου.

Ὁ Ἰσαάκιος ἀπέθανεν ὀλίγον μετὰ τὴν ἵδρυσιν τῆς Μονῆς, ὁ δὲ τάφος του, τὸν ὁποῖον ζῶν ὁ ἴδιος ἐσχεδίασεν, ἔκειτο ἐν τῷ ἀριστερῷ μέρει τοῦ Νάρθηκος τῆς Μο-

---

1. Ἀλέξιος Α΄, ὁ Κομνηνὸς (1081—1118), ἀπέκτησεν ἐκ τῆς συζύγου αὐτοῦ Εἰρήνης Δούκαινας ἑπτὰ τέκνα. Πρωτότοκος ἦτο ἡ Ἄννα, ἡ γνωστὴ ἱστοριογράφος, ἔπειτα δὲ κατὰ σειράν : ἡ Μαρία, ὁ Ἰωάννης, ὁ Ἀνδρόνικος, ὁ Ἰσαάκιος, ἡ Εὐδοκία καὶ ἡ Θεοδώρα. Τὸν Ἀλέξιον ἀποθανόντα διεδέχθη ὁ μεγαλύτερος τῶν υἱῶν του Ἰωάννης.

1. Ἡ μνεία τοῦ ὀνόματος Μαρίτζα, κατὰ τὸν XII αἰῶνα, εἶναι ἡ ἀρχαιοτέρα καθ' ὅσον γνωρίζομεν. (Πλειότερα βλ. λέξ. Ἕβρος).

2. Ποῖον τὸ σύγχρονον ὄνομα τοῦ ποταμοῦ Σαμία, εἶναι ἄγνωστον.

3. Ποῦ κεῖται ἡ Βουλιαγμένη αὕτη δὲν ἠδυνήθημεν νὰ ἐξακριβώσωμεν. Οὔτε κἂν τὸ ὄνομα εἶναι γνωστὸν μεταξὺ τῶν κατοίκων τῆς κωμοπόλεως, καὶ τῶν περιοίκων· (βλ. λέξ. Ἀειδαροπνίχτης). Ἐκτὸς ἂν ἐννοῇ τὴν Βουλιαγμένην τῆς Αἴνου, ὁπότε ἀπομακρυνόμεθα πολὺ τῆς Μονῆς τῆς Βήρας.

4. Μεταξὺ καὶ ἄλλων κτημάτων, τὰ ὁποῖα ἐπροικοδότησε διὰ Χρυσοβούλων ὁ Ἰσαάκιος ἀναφέρονται καὶ διάφοροι τοποθεσίαι ἐν τῷ τυπικῷ ὅπως λ.χ. Δραγάβαστα, Βράνιστα, Τζεχοβᾶ, Δελβοτζιάνους, Ραυνιάνους, Τζερνίκου κτλ. Οὐδεμία τῶν ὀνομασιῶν τούτων περιεσώθη μέχρις ἡμῶν.

νῆς. Ὑπὲρ τὸν τάφον δὲ αὐτοῦ ὑπῆρχεν ἡ θαυματουργὸς εἰκὼν τῆς Θεοτόκου ἡ «ἀπὸ Ραιδεστοῦ θεόθεν αὐτῷ καταπεμφθεῖσα», ἀργυροποίκιλτος καὶ χρυσοποίκιλτος, καὶ παρ' αὐτῇ ἰσομεγέθης εἰκὼν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ. (1)

***

Ἐκ τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων ἀρυόμεθα τὰς ἑξῆς πληροφορίας: Ὁ Νικήτας Χωνιάτης (σελ. 595), σχεδὸν σύγχρονος τοῦ Ἰσαακίου, ἀναφέρει: «Τὴν ἐν Βήρᾳ μονὴν ᾠκοδόμησεν ὁ τοῦ βασιλέως Ἀνδρονίκου τοκεὺς Ἰσαάκιος». Ἐπίσης ἀναφέρει (σελ. 324) ὅτι μόλις ὁ υἱός του Ἀνδρόνικος Κομνηνὸς κατέλαβεν τὸν θρόνον τὸ 1183, ἀπῆλθεν εἰς Θράκην παρὰ τὰ Κύψελλα χάριν κυνηγίου, καὶ ἐκεῖθεν εἰς ἐπίσκεψιν τῆς πατρικῆς μονῆς. Τὰ Κύψελλα καταλαμβάνει καὶ ταῖς ἐκεῖσε κυνηγεσίαις ἐνευφρανθεὶς κατὰ τὴν πατρῴαν ἀφικνεῖται μονήν, τὴν ἐν Βήρᾳ διακειμένην καὶ τῷ τοῦ φύσαντος ἐφίσταται μνήματι». Ὀλίγα ἔτη μετὰ ταῦτα, τὸ 1195, ἡ μονὴ τῆς Κοσμοσωτείρας ἐγένετο μάρτυς αἱματηροῦ δράματος ἐντὸς τῶν τειχῶν αὐτῆς.

Κατὰ τὸν αὐτὸν συγγραφέα (σελ 595), ὁ διάδοχος τοῦ Ἀνδρονίκου Ἄγγελος, εὑρισκόμενος κατὰ τὰ Στάγειρα (τὴν νῦν Μάκρην), συνελήφθη κατὰ διαταγὴν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἀλεξίου, ὅστις ἐσφετερίσθη τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν καὶ ἐτυφλώθη. «Κατὰ Στάγειραν, ἣ Μάκρη λέγεται νῦν συλλαμβάνεται . . . τὸν ἔσχατον ἥλιον θεασάμενος, μικρὸν ὕστερον ἄμφω τῷ ὀφθαλμῷ ἐξορύττεται κατὰ τὴν ἐν Βήρᾳ μονήν, ἧς δομήτωρ ὁ τοῦ βασιλέως Ἀνδρονίκου τοκεὺς Ἰσαάκιος».

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ XIII αἰῶνος, μετὰ τὴν ἅλωσιν τοῦ Βυζαντίου ὑπὸ τῶν Λατίνων (1204) ἡ Βήρα μετὰ τῶν περιχώρων περιῆλθεν εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ Γοδεφρίδου Βιλλερδουΐνου, ὅστις ἔστειλεν ἐκεῖ ὡς διοικητὴν τὸν ἀνεψιόν του Ἄνσο-δὲ-Κουρσέλ, ἀκριβῶς καθ' ἣν ἐποχὴν οἱ Λατίνοι ὑπέστησαν μεγάλην ἧτταν παρὰ τὴν Ἀδριανούπολιν ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τῶν Βουλγάρων τὸ 1205. Σὺν τῷ χρόνῳ ἡ μονὴ τῆς Κοσμοσωτείρας καθὼς καὶ ἡ γείτων Τραϊανούπολις μετεβλήθησαν εἰς φρούρια ὅπου πλέον ἢ ἅπαξ συνεκρούσθησαν οἱ ἡμέτεροι μετὰ τῶν Βουλγάρων. Οὕτω κατὰ τὸ 1322 ὁ Μιχαὴλ Σισμὰν ἔφθασε μέχρι τῆς μονῆς, καταστρέψας ὅλην τὴν ὕπαιθρον χώραν: «Τὰ ἀνωτερικὰ μέρη τῆς Θράκης ἐληΐσατο πάντα ἄχρι Βήρας, διηγεῖται ὁ Κανтακουζηνός, εἰσελθὼν ἐν ἡμέραις μάλιστα δυοκαίδεκα».

Κατὰ τὸν μετὰ τὸν θάνατον Ἀνδρονίκου Γ' τοῦ Παλαιολόγου, ἐπισυμβάντα κατὰ τὸ 1341 ἐμφύλιον πόλεμον, ὁ Ἰωάννης Καντακουζηνὸς ἐδραπέτευσε παρὰ τὴν Βήραν, ὅπου οἱ πολιορκούμενοι «ἠμύνοντο καρτερικώτατα ἀπὸ τῶν τειχῶν, ὀχυρωμάτων ὄντων ἐκ κατασκευῆς». Καὶ ἀλλαχοῦ (τόμ. Γ', σελ. 310) λέγει περὶ τῆς ὀχυρότητος τοῦ φρουρίου: «Ὁ βασιλεὺς ὁ νέος Βήραν προσηγάγετο φρούριόν τι καρτερικώτατον παρὰ τὸν Ἕβρον κατῳκισμένον, ὃ πρότερον μὲν φροντιστήριον ἀνδρῶν μοναζόντων ἦν, τότε δὲ ὑπὸ τῶν συνεχῶν πολέμων καὶ ἐφόδων τῶν βαρβάρων ἀγροτῶν τινων κατῳκισμένων, πόλισμα ἤδη ἦν, ὃ προσηγάγετο ὁ νέος βασιλεὺς παραδόντων τῶν φρουρῶν».

Τὸ 1331 μόλις ὁ Ἀνδρόνικος εἶχεν ἐπιστρέψει ἐκ Διδυμοτείχου, ἔμαθεν ὅτι 70 πλοῖα ἀνήκοντα εἰς τὸν πρίγκηπα Καραζῆ ἐφάνησαν εἰς τὰ παράλια τῆς Θρακικῆς χερσονήσου ὅπου ἀποβιβασθέντες οἱ Τοῦρκοι ἔφθασαν μέχρι Βήρας καὶ Τραϊνουπόλεως, ὅπου ἀφῆκαν αἱματηρὰ ἴχνη τῆς διαβάσεώς των. Ὁ Ἀνδρόνικος ἔσπευσε τότε νὰ συλλέξῃ τὸν στρατόν, ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ τὸ πλεῖστον τῶν Τούρκων εἶχον ἀποσυρθῇ ἀποκομίζοντες πλουσίαν λείαν,

---

1. Περὶ τοῦ τυπικοῦ τῆς μονῆς, βλέπε: Μ. Ι. Γεδεών. Τὸ τυπικὸν τῆς μονῆς τῆς Θεοτόκου τῆς «Κοσμοσωτείρας», ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ ἔτος XVIII, σελ. 112, 144, 188 καὶ ἑξῆς.—Ι. Π. Βεγλερῆ. Τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀρχαιολογικὸν Ἰνστιτοῦτον καὶ ὁ ἀνακαλυφθεὶς ἐν τῇ Αὐτοκρατορικῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ Σεραγίου βασιλικὸς κώδηξ τῆς Ὀκτατεύχου, ἐν τῷ αὐτῷ περιοδικῷ, ἔτος 1908, σελ. 315 καὶ ἑξῆς.

1,500 δὲ μόνον οἱ ἱππεῖς οἱ ὁποῖοι ἐξηκολούθουν τὸ καταστρεπτικὸν αὐτῶν ἔργον, ἐφονεύθησαν ὑπὸ τοῦ βασιλέως (Hammer, αὐτόθ. τόμ. Α', σελ. 171 καὶ ἑξ.).

***

Κατὰ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος φαίνεται ὅτι ἡ μονὴ τῆς Βήρας, περιβαλλομένη δι' ὀχυρωτάτων τειχῶν, ἐχρησίμευε καὶ ὡς εἱρκτὴ διὰ τοὺς πολιτικοὺς ἐγκληματίας ἢ ὡς ἀπομονωτήριον τῶν ἐχθρῶν τοῦ θρόνου τοῦ Βυζαντίου. Ἐπὶ Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου ἐστάλη ὡς ὅμηρος εἰς Βήραν ἡ σύζυγος τοῦ Ἀζατίνου τοῦ Β', ἐκπτώτου σουλτάνου τοῦ Ἰκονίου μετὰ τῆς οἰκογενείας του, διότι ὁ Ἀζατῖνος, μολονότι ἐφιλοξενεῖτο ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ἀνεκαλύφθη παρασκευάζων συνωμοσίαν κατ' αὐτοῦ ἐν συνεννοήσει μετὰ τοῦ Κωνσταντίνου, ἡγεμόνος τῶν Βουλγάρων καὶ τοῦ Βερκὲ-Χάν, ἐγγονοῦ τοῦ Τσιγγισχάν, ἀρχηγοῦ τῶν Ταράρων τῆς Κιπτσάκης καὶ τῆς Ταυρικῆς. Ἐκεῖ φρουρουμένη αὕτη καὶ μαθοῦσα τὴν ψευδῆ ἀγγελίαν τοῦ θανάτου τοῦ συζύγου της, διέλαθε τὴν προσοχὴν τῶν φρουρῶν καὶ ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ πύργου, ὅπου ἐφρουρεῖτο παρὰ τὴν πύλην τῆς πόλεως καὶ ἐφονεύθη τὸ 1268. (Γ. Παχυμέρη, βιβλ. Γ'). Ἀπὸ τότε ἡ πύλη ἐκείνη ὠνομάσθη κατὰ τὸν Χάμμερ (αὐτόθ. τόμ. Α', σελ. 47) Ἀννὰκαπουσῆ, ἤτοι πύλη τῆς μητρὸς ἢ τῆς Ἄννης.

Ἐπίσης εἰς Βήραν εἶχον ἐγκλεισθῇ «καὶ τῶν τῆς γυναικὸς ἀδελφῶν Ἰωάννου καὶ Μανουὴλ τῶν Ἀνδρονίκου τοῦ Ἀσάνη παίδων ὑπὸ κλοιοῖς κατὰ τὴν Βήραν . . . εἱργομένων... ἐξῆγέ τε τοῦ δεσμωτηρίου», ὅπως ἀναφέρει ὁ Κανταχουζηνὸς (αὐτόθι). Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ XIV αἰῶνος ἀναφέρεται ὅτι ἡ Βήρα ἐχρησίμευσε καὶ ὡς σταθμὸς τοῦ Βυζαντινοῦ ναυτικοῦ. «Ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν Βήραν, λέγει ὁ Κανταχουζηνός, ἔνθα αὐτῷ ὡρμίζοντο αἱ νῆες κατὰ τὸν Ἕβρον ποταμόν, εὗρε κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα καὶ τῶν ἐν ταῖς ναυσὶ τριακοσίους ἀποθανόντας». Ἐκ τῆς μαρτυρίας ταύτης φαίνεται ὅτι τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τὸ στόμιον τοῦ ποταμοῦ Ἕβρου ἦτο βαθύτερον καὶ δὲν εἶχεν ὑποστῇ τὰς σημερινὰς προσχώσεις ὥστε καὶ μεγάλα πλοῖα ἠδύναντο νὰ ἀναπλεύσουν τὸν ποταμόν.

Ἡ Βήρα μετὰ τῶν περιχώρων κατελήφθη ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐπὶ σουλτάνου Μουρὰτ τοῦ Α' τὸ 1361 ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ αὐτοῦ Ἐβρενόζ. Ἡ περίφημος μονὴ τῆς Βήρας κατεστράφη καὶ μόνον ὁ ναὸς αὐτῆς περιεσώθη, μεταβληθεὶς εἰς τζαμίον.

Αἱ τελευταῖαι πρὸς στερέωσιν τοῦ ναοῦ γενόμεναι ἐργασίαι ἔφερον εἰς φῶς διαφόρους τοιχογραφίας καλῶς διατηρουμέμένας, χαλκοῦν σταυρὸν μὲ κεραίας καταληγούσας εἰς σφαιρίδια, ἐπιγραφὰς κτλ. Ἐκ τῶν τειχῶν σώζονται ἐρείπιά τινα ὡς καὶ τριῶν πύργων, τῶν ὁποίων οἱ μὲν δύο κεῖνται πρὸς νότον τοῦ ναοῦ εἰς ἀπόστασιν 18 καὶ 30 μέτρων, ὁ δὲ πρὸς βορρᾶν εἰς ἀπόστασιν 50 μέτρων. (Ἀν. Κ. Ὀρλάνδου, τὰ δὲ Βυζαντινὰ μνημεῖα τῆς Βήρας ἐν Θρακικοῖς 1933, σελ. 3—34, ἔνθα παρέχονται καὶ σχετικαὶ εἰκόνες, σχεδιαγράμματα κλπ.).

***

Ὑπὸ ἐκκλησιαστικὴν ἔποψιν ἡ μονὴ τῆς Κοσμοσωτείρας ὑπήγετο εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ μητροπολίτου Τραϊανουπόλεως, ἡ δὲ πόλις Βήρα ἦτο ἕδρα ἐπισκόπου, μνημονευομένη κατὰ τὸν XIV αἰῶνα ἐπὶ τῆς πατριαρχείας Νήφωνος τοῦ Α' (1311-1344) ἡνωμένα μετὰ τῆς Μάκρης. Μ. Γεδεών, Πατριαρχ. Πίνακος, σελ. 413). Ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεώς της διατελεῖ ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Ἀλεξανδρουπόλεως.

ΒΗΣΑΝΘΗ.—Διάφορος γραφὴ τῆς πόλεως Βισάνθη (βλ. λέξ.).

* ΒΙΑ.—Ὄνομα φρουρίου τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Λιμιμόντου παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV, 11).

ΒΙΑΝΩΡ.—Ἀδελφὸς τῆς συζύγου τοῦ βασιλέως τῶν Ὀδρυσῶν Ἀμαδόκου τοῦ Β' (382—351 π.Χ.) βοηθήσας τὸν γαμβρόν του κατὰ τοῦ Κερσοβλέπτου, ὅστις μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Βηρισάδου, (357 π.Χ.) ἐκήρυξε πόλεμον κατὰ τοῦ Ἀμαδόκου καὶ τῶν υἱῶν τοῦ Βηρισάδου. Ὑπῆρξε φίλος καὶ σύμμαχος τῶν Ἀθηναίων, τιμηθεὶς μὲ τὸ δικαίωμα τοῦ Ἀθηναίου

πολίτου. (Δημοσθ. καὶ 'Αριστοκράτους, 10—12, 180. 189).

* ΒΙΑΡΓΟΣ (Βίατρος).—Ὄνομα κύριον θρακο-ελληνικόν, γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς (Θρακικά, 1936, σελ. 198).

ΒΙΒΛΙΑ ἢ ΒΙΒΛΙΝΗ.— 'Αρχαία χώρα τῆς μεσημβρινῆς Θράκης, τῆς ὁποίας ἐφημίζετο ὁ περίφημος βίβλινος ἢ βίμβλινος οἶνος, ὅπως ἀναφέρει ὁ 'Αρμενίδας παρ' 'Αθηναίῳ (Α', 56) : «'Αρμενίδας δὲ τῆς Θράκης φησὶν εἶναι χώραν τὴν Βιβλίαν, ἣν 'Αντισάρην καὶ Οἰσύμην προσαγορευθῆναι»,

Τὸν βίβλινον οἶνον ἀναφέρει ὁ 'Ησίοδος (Ἔργα καὶ 'Ημέραι. 586), ὁ Εὐριπίδης (Ἴων 1195), ὁ Θεόκριτος (XIV, 15) καὶ πολλοὶ ἄλλοι συγγραφεῖς.

Κατά τινας ὁ οἶνος οὗτος ὠνομάσθη βίβλινος ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τῆς Νάξου Βιμβλίνου, Βιβλίνου, Βίβλου, ὅπως ἀναφέρει Δῆμος ὁ Δήλιος παρὰ τῷ Στεφάνῳ Βυζαντίῳ (ἐν λέξ. Βιβλίνη) ἢ ἀπὸ τῆς Φοινικῆς πόλεως Βύβλου (τανῦν Τζεβέλ), κειμένης ἐν τῇ παραλίᾳ παρὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ Λιβάνου, ὅπως μνημονεύει ὁ 'Αρχέστρατος παρ' 'Αθηναίῳ (Α', 52) : «Τὸν τ' ἀπὸ Φοίνικος ἱερᾶς τὸν βίβλινον αἰνῶ». Κατόπιν τόσων διαφόρων γνωμῶν, δύσκολον εἶναι ν' ἀποφανθῇ τις περὶ τῆς ἀκριβοῦς καταγωγῆς τοῦ οἴνου τούτου.

Βιβλίνη ἐκαλεῖτο καὶ εἶδος ἀμπέλου, εὐδοκιμοῦν εἰς τὴν Ἄσκρην τῆς Βοιωτίας, τὴν πατρίδα τοῦ 'Ησιόδου, τῆς ὁποίας τὸν οἶνον ἐξύμνησεν καὶ ἀπεθανάτισεν ὁ ποιητής.

* ΒΙΒΑΣΤΟΣ.—'Αρχαία πόλις τῆς Θράκης, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου, ἀλλ' ἄγνωστόν που κειμένη.

* ΒΙΓΡΑΝΑΗ (Βιγραναή). — Περιοχή τις τῆς Β. Θράκης παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως, ἐν τῇ ὁποίᾳ, ὅπως ἀναφέρει ὁ Προκόπιος (Περὶ Κτισμ. IV, 6, 28), ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανὸς (527—565) «φρούριον οὐ πρότερον ὂν δεδημιούργηκε, καὶ αὐτοῦ ἄγχιστα ἕτερον ἐν χωρίῳ, ἐφ' οὗ δὴ πύργος εἰς τὰ πρότερα ὢν εἱστήκει μόνος Ὄνος».

* ΒΙΔΙΓΙΣ (Βίδιγις).—Ὄνομα φρουρίου τῆς Β. Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ παρὰ τὸν Δούναβιν. (Προκοπίου, Περὶ Κτισμ. IV, 11).

* ΒΙΖΟΣ και ΒΥΖΟΣ.—Μεταγενέστερον ὄνομα τῆς ἀρχαίας πόλεως Βιζώνης, κειμένης εἰς τὰ δυτικὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ὅπου ἡ νῦν Καβάρνα. (βλ. λέξ. Βιζώνη).

ΒΙΖΥΗ. — Νύμφη, ἀναθρέψασα καθ' 'Ησύχιον τὸν Μιλήσιον τὸν Βύζαντα, υἱὸν τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Κεροέσσης, θυγατρὸς τῆς 'Ιοῦς καὶ συζύγου τοῦ Βύζαντος.

ΒΙΖΥΗ.—'Αρχαιοτάτη μεσόγειος πόλις τῆς Θράκης κειμένης κατὰ τὸν Στράβωνα (VII, 331, 48) ἐν τῷ βασιλείῳ τῶν 'Αστῶν, Θρακικοῦ λαοῦ κατοικοῦντος ὑπὲρ τὸ Βυζάντιον, τοῦ ὁποίου ἦτο πρωτεύουσα. 'Απεῖχε δὲ Β.Δ. ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου 80 περίπου χλμ. καὶ ἔκειτο παρὰ τὰς δυτικὰς πηγὰς τοῦ 'Αγριάνου ποταμοῦ ('Εργίνου εἰς βόρ. πλ. 43°,45' καὶ ἀνατ. μῆκ. 54°,50', κατὰ τὸν Πτολεμαῖον. Κατὰ τὸν Πλίνιον (IV, 7), ἦτο ἡ ἀκρόπολις τῶν βασιλέων τῆς Θράκης ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ μυθικοῦ βασιλέως τῆς Θράκης Τηρέως. 'Ο 'Ιεροκλῆς κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα ὀνομάζει αὐτὴν «τὸ τῆς Βιζύης πολίχνιον», συγκαταριθμῶν αὐτὴν μεταξὺ τῶν 14 πόλεων τῆς 'Επαρχίας Θράκης, ὁ δὲ Ζωναρᾶς, κατὰ τὸν δωδέκατον «Κάστρον τῆς Βιζύης».

Εἰς τὰς πράξεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, 'Εφέσου (431) καὶ Χαλκηδόνος (451) φέρεται ὑπὸ τὸν τύπον Βύζη. Διέσωσεν ὅμως διὰ μέσου τῶν αἰώνων μέχρι σήμερον τὸ ἀρχαῖον αὐτῆς ὄνομα Βιζύη, κοινῶς λεγομένη Βίζα καὶ Βιζοῦ. (Μελετίου, Γεωγρ. Τόμ. Γ', σελ. 104).

Κατὰ τὰς ἀνακαλυφθείσας ἐπὶ τόπου ἐπιγραφάς, ἡ Βιζύη ὑπῆρξε πρωτεύουσα τοῦ βασιλέως τῶν 'Οδρυσῶν, μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Σιτάλκου κατάλυσιν τοῦ βασιλείου τῶν 'Αστῶν, ἂν ὄχι διαρκῶς, τοὐλάχιστον ἀπὸ τοῦ Σανδάλα (πρῶτος π.Χ. αἰὼν) μέχρι Ροιμητάλκου τοῦ Β', τελευταίου βασιλέως τῆς Θράκης (37—46 μ.Χ.) οἱ ὁποῖοι παρίστανται ἐξελληνισθέντες ἐντελῶς κατὰ τὰ ἤθη, τὴν θρησκείαν καὶ

τὴν γλῶσσαν. (Dumont-Homolle, σελ. 365—366).

***

Ἡ Βιζύη κειμένη ἐπὶ ὑψηλοῦ λόφου μεσημβρινῆς τινος ὑπωρείας τοῦ Μικροῦ Αἵμου (Στράντζας), ὑπῆρξεν οὕτως εἰπεῖν, τὸ φυσικὸν προπύργιον τῶν ἀπὸ βορρᾶ ἐπιδρομέων, σκοπὸς τῶν ὁποίων ἦτο ἡ διαρπαγὴ καὶ λεηλασία τῆς πλουσίας συγκομιδῆς τῆς χώρας. Διὰ τοῦτο ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων ὠχυρώθη δι' ἰσχυροτάτων τειχῶν καὶ πελωρίων πύργων, ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῶν ὁποίων εὐκόλως διακρίνονται τὰ τοιχοδομικὰ συστήματα τῶν διαφόρων ἐθνῶν, τὰ ὁποῖα ἐκυριάρχησαν τῆς χώρας ἐκείνης. Ἕλληνες, Μακεδόνες, Ρωμαῖοι Βυζαντινοί, Φράγκοι, πάλιν Βυζαντινοὶ καὶ τέλος Τοῦρκοι, πάντες ἐπεμελήθησαν τῶν τειχῶν αὐτῆς, πότε ἀνοικοδομοῦντες καὶ πότε ἐπισκευάζοντες καὶ συμπληροῦντες αὐτά, ἐπὶ τῶν ὁποίων πλέον ἢ ἅπαξ ἐθραύσθησαν αἱ ἐπιδρομαὶ τῶν πολυαρίθμων Γετικῶν καὶ Σκυθικῶν φύλων. Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἱστορικοῦ Νικήτα Χωνιάτου, ἐξ ὅλων τῶν πόλεων τῆς Θράκης, μόνον ἡ Βιζύη καὶ ἡ Σηλύβρια ἠδυνήθησαν ν' ἀντισταθοῦν κατ' αὐτῶν χάρις εἰς τὰ ἰσχυρὰ αὐτῶν φρούρια.

Τὸ 1204 ἡ Βιζύη περιῆλθε μεθ' ὅλης τῆς Θράκης εἰς τὸ τότε ἱδρυθὲν ἐν Κωνσταντινουπόλει Λατινικὸν Κράτος. Ἐπελθὼν ὅμως κατὰ τῶν Λατίνων ὁ Ἰωάννης Α' ὁ Βατάτσης ἐκ Νικαίας ἐξεπόρθησε τὸ 1247 τὴν Βιζύην μετὰ τῆς Τυρολόης (Τσορολοῦ). Οὕτω διὰ τῆς ἁλώσεως τῶν δύο τούτων πόλεων, αἱ ὁποῖαι ἀπετέλουν τὴν πρώτην στρατιωτικὴν ζώνην πρὸς τὰ μεσημβρινὰ τῆς Θράκης, ὁ Βατάτσης ἀπέκλεισε σχεδὸν πᾶσαν ἔξοδον τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Φράγκων πρὸς δυσμὰς διὰ ξηρᾶς. (Ἀντ. Μηλιαράκη, Ἱστ. τοῦ Βασιλείου τῆς Νικαίας, σελ. 378). Ἐπίσης καὶ ὁ διαδεχθεὶς αὐτὸν Θεόδωρος Β' ὁ Λάσκαρις (1255—1257), συμπλακεὶς περὶ τὴν Βιζύην μετὰ ἰσχυρᾶς δυνάμεως Βουλγάρων καὶ Κουμάνων, πολλοὺς κατέσφαξε μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τινας τῶν ἐπιφανῶν. (Αὐτόθ. σελ. 447).

***

Ἕνεκα τῶν ἰσχυρῶν καὶ ἀσφαλῶν αὐτῆς τειχῶν, ἡ Βιζύη, πολλάκις ἐχρησίμευσεν ὡς τόπος ἐξορίας ἢ περιορισμοῦ ἐπικινδύνων προσώπων διὰ τὸ Κράτος, ἐκ τῶν ὁποίων καὶ πολλοὶ ἀπέθανον ἐκεῖ. Εἰς Βιζύην κεῖται ὁ τάφος τοῦ Εὐσταθίου τοῦ λεγομένου ὁμολογητοῦ, Πατριάρχου Ἀντιοχείας, ὅστις, καθαιρεθεὶς ὑπὸ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου ὡς φίλος καὶ συναγωνιστὴς τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου εἰς τὸν κατὰ τοῦ Ἀρείου ἀγῶνα, ἐξωρίσθη τὸ 331 κατὰ διαταγὴν τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου. (Διομ. Κυριακοῦ, Δοκίμιον Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας, ἔκδ. Α', σελ. 110).

***

Καὶ αὐτοὶ οἱ Τοῦρκοι, οἱ ὁποῖοι σχεδὸν ὁλόκληρον τὴν Θράκην εἶχον κατακτήσει, μόνον τὴν Βιζύην δὲν ἠδυνήθησαν νὰ κυριεύσουν καὶ μόλις κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ Μωάμεθ τοῦ Πορθητοῦ ἐκυρίευσεν αὐτὴν κατὰ τὸν μῆνα Μάρτιον τοῦ 1453 ὁ στρατηγὸς Καρατζᾶ-βέης, ὅστις διηύθυνε τὰ κατὰ τὴν κατασκευὴν καὶ μεταφορὰν τοῦ μεγάλου τηλεβόλου (τῆς χωνείας) τοῦ Οὐρβανοῦ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Οἱ περικαλλεῖς αὐτῆς ναοὶ τῆς Ἁγίας Σοφίας καὶ τοῦ Ἁγίου Νικολάου μετεβλήθησαν εἰς τεμένη Τότε φαίνεται κατεστράφη ἡ Βιζύη ἐκ βάθρων, διότι πλὴν τῶν δύο τούτων ναῶν καὶ τινων ἐρειπίων τῶν τειχῶν καὶ πύργων αὐτῆς οὐδὲν ἴχνος σώζεται τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς, μολονότι εἶναι γνωστὸν ἐκ τῆς ἱστορίας, ὅτι καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῶν τειχῶν αὐτῆς ὑπῆρχον λαμπρὰ καὶ μεγάλα οἰκοδομήματα. Ἡ νῦν πόλις κεῖται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἥτις ἄγει ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως διὰ Σαράντα Ἐκκλησιῶν—Βιζύης καὶ Μετρῶν (Τσατάλτζας) εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ εἶναι ἐκτισμένη ἐν μέρει ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας πόλεως. Κεῖται δὲ ἐπὶ γραφικωτάτης τοποθεσίας, δεσπόζουσα τῆς μεγάλης καὶ εὐφορωτάτης πεδιάδος, τὴν ὁποίαν διαρρέουν οἱ παραπόταμοι τοῦ Ἐργίνου,

πηγάζοντος ἐκ τῶν παρὰ τὴν πόλιν καταφύτων χαμηλῶν ὑπωρειῶν τῆς Στράντζας.

'Επὶ τουρκοκρατίας ἡ Βιζύη ἦτο ἕδρα ὑποδιοικήσεως (καζᾶ), ὑπαγομένη εἰς τὴν ἐπαρχίαν Σαράντα 'Εκκλησιῶν καὶ ἕδρα Πρωτοδικείου (Μπινταὲτ Μεχκεμεσῆ), ἐπίσης καὶ ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς κατοχῆς (1920-1922), ἔχουσα ὑπ' αὐτὴν 30 χωρία, τῶν ὁποίων ὁ ὁλικὸς ἀριθμὸς τῶν κατοίκων ἀνήρχετο κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1920 εἰς 11.500 περίπου. 'Ο πληθυσμὸς τῆς πόλεως ἀνήρχετο μέχρι τῆς ἐκκενώσεως τῆς 'Ανατολικῆς Θράκης εἰς 3 380 κατοίκους Ἕλληνας πλὴν ὀλιγίστων Τούρκων. Διετήρει δὲ 'Αρρεναγωγεῖον καὶ Παρθεναγωγεῖον, εἰς τὰ ὁποῖα ἐφοίτων περὶ τοὺς 300 μαθηταί. Οἱ κάτοικοί της ἐπεδίδοντο ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὴν γεωργίαν, ἀμπελοφυτείαν καὶ κτηνοτροφίαν, μόλις ἀποζῶντες ἐκ τῶν προϊόντων τῆς χώρας των, ἕνεκα ἐλλείψεως ἐπαρκοῦς συγκοινωνίας, ἰδίως δὲ μετὰ τῆς θαλάσσης καὶ διαφόρων ἐμπορικῶν κέντρων.

***

'Από ἐκκλησιαστικῆς ἀπόψεως ἡ Βιζύη ἐνωρίτατα ἀνεδείχθη εἰς ἕδραν ἀρχιεπισκοπῆς, ἀναφερομένη ὡς πρώτη εἰς τὸν ἐπὶ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ (886—912) καταστρωθέντα πίνακα τῶν ἀρχιεπισκοπῶν τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, τόμ. V, σελ. 475). Μέχρι δὲ τῆς ἐκκενώσεως τῆς 'Ανατολικῆς Θράκης ἦτο ἕδρα Μητροπολίτου.

***

Τῆς Βιζύης σώζονται νομίσματα τῆς ἐποχῆς τῶν αὐτοκρατόρων μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΒΙΖΥ, ΒΙΖΥΗΝΩΝ, ὄπισθεν δὲ μὲ τὴν κεφαλὴν τοῦ Διός, τὴν Νίκην, τὴν κεφαλὴν τοῦ Ποσειδῶνος, τοῦ Διονύσου καὶ ἄλλων. 'Επίσης σώζονται αὐτοκρατορικὰ νομίσματα ἀπὸ τοῦ 'Αδριανοῦ μέχρι Φιλίππου τοῦ Β' (244—249 μ. Χ') παριστῶντα τὴν Ἥραν καθημένην μετὰ ταῶνος ἐπὶ τῶν γονάτων αὐτῆς, τὸν 'Ασκληπιόν, τὴν 'Υγείαν, τὸν Τελεσφόρον, τὸν 'Απόλλωνα κλπ. (Head-Σβορώνου, 'Ιστορία τῶν Νομισμάτων, τόμ. Α', σελ. 360 καὶ ἑξῆς).

***

Κατὰ τὴν ἐκκένωσιν τῆς 'Αν. Θράκης, περιεσώθη συλλογή τις ἀγαλμάτων διαφυλαττομένων μέχρι τότε ἐν τῷ καταστήματι τοῦ Θρᾳκικοῦ Φιλεκπαιδευτικοῦ Συλλόγου Ραιδεστοῦ, ἤδη δὲ εὑρισκομένων εἰς τὸ Μουσεῖον Θεσσαλονίκης ἀπὸ τοῦ 1922. «Τὸ ἕνα ἀπὸ αὐτὰ εἶναι ἡ «Κόρη τῆς Βιζύης» ἀρχαϊκῆς τέχνης τοῦ γνωστοῦ τύπου τῶν «κορῶν». «Τῆς λείπουν ἡ κεφαλὴ μαζὶ μὲ τὸν λαιμόν, οἱ πόδες ἀπὸ τὰ γόνατα καὶ κάτω, ἡ ἄκρα δεξιὰ χεὶρ καὶ τῆς ἀριστερᾶς ἕνα μεγάλο κομμάτι ἀπὸ τὸ μέσον τοῦ βραχίονος, Τὸ ὅλον σωζόμενον ὕψος της ἀνέρχεται εἰς 0 μ. 55. Εὑρέθη δὲ πιθανώτατα εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Βιζύης, καὶ εἶναι εἰργασμένη ἀπὸ λευκόν, ἐλαφρῶς κυανίζον καὶ μὲ βαθυκυάνους φλέβας μάρμαρον τῆς Προκοννήσου (τοῦ Μαρμαρᾶ)». Οὕτω τὴν περιγράφει ὁ κ. Στρ. Πελεκίδης, ἔφορος 'Αρχαιοτήτων Θεσσαλονίκης (Θρᾳκικά, 1928, σελ 5—12).

Συμπέρασμα δὲ τῆς ἐργασίας τοῦ κ. Πελεκίδου εἶναι ὅτι ἡ «κόρη τῆς Βιζύης» συγκρινομένη «μεταξὺ τῶν ἄλλων κορῶν τοῦ τύπου της εἶναι ὀλιγώτερον ἐξειλιγμένη, ἑπομένως ἡ σχετικῶς ἀρχαιοτέρα» (αὐτόθι, σελ. 12).

ΒΙΖΩΝΗ.—Μία τῶν ἀρχαίων Θρᾳκικῶν πόλεων τῶν δυτικῶν παραλίων τοῦ Εὐξείνου Πόντου, κτισθεῖσα ὑπὸ ἀποίκων Μιλησίων ὀλίγα ἔτη μετὰ τὴν ἵδρυσιν τοῦ Βυζαντίου (657 π. Χ.). Κατὰ τὸν Στράβωνα (VII, 319) ἔκειτο μεταξὺ τῆς Καλάτιδος (νῦν Μαγκάλια) καὶ τῆς 'Απολλωνίας (Σωζουπόλεως), καταποθεῖσα ἐν τῇ θαλάσσῃ κατὰ μέγα μέρος ὑπὸ σεισμῶν.

Ταύτην ἀναφέρει καὶ ὁ εἰς τὸν 'Αρριανὸν ἀποδιδόμενος «Περίπλους Εὐξείνου Πόντου» (24) μετὰ τῶν σχετικῶν ἀποστάσεων ἀπὸ τῶν γειτονικῶν πόλεων, ἀλλ' ὀνομάζει αὐτὴν Βίζον ἔρημον τόπον: «'Ενθένδε εἰς Καγλατίαν 300 (στάδια). 'Ενθένδε εἰς Καρῶν λιμένα 180. 'Ενθένδε δὲ εἰς Βίζον χῶρον ἔρημον 60. 'Ενθένδε δὲ εἰς Διονυσόπολιν 60».

Κατὰ τὸν Σκύμνον (Περιήγησις, 758-760) ἦτο ἀποικία τῆς Μεσημβρίας ἢ βαρβάρων :

. . . . . Βιζώνη . . Τοῦτο δὲ
Τὸ πολίχνιόν φασί τινες μὲν βαρβάρων, τινὲς δ' ἄποικοι γεγονέναι Μεσημβρίας.

Κατὰ τὸν Στέφανον Βυζάντιον, ὁ κάτοικος αὐτῆς ἐκαλεῖτο Βιζώνιος, ἴσως ἀπὸ τοῦ Βίζων-ωνος, ἢ ὀρθότερον ὅπως λέγει Βιζωναῖος ἢ Βιζωνίτης. «Βιζώνη, πόλις Ποντική. Τὸ ἐθνικὸν ἠδύνατο Βιζωναῖος ἢ Βιζωνίτης. Ἔστι δὲ καὶ Βιζώνιος ὡς Παλλήνιος».

Κατὰ τὴν πιθανωτέραν γνώμην ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς Βιζώνης κεῖται ἡ σημερινὴ κωμόπολις Καβάρνα, κειμένη Β.Α. τοῦ Μπαλτσίκ, τῆς ἀρχαίας Διονυσοπόλεως.

***

Ὁ Μιχαὴλ Δούκας, ἱστορικὸς τοῦ XV αἰῶνος, ὀνομάζει αὐτὴν Βυζόν, ἀποτελοῦσαν μίαν τῶν ἐλαχίστων πόλεων, αἱ ὁποῖαι παρέμειναν εἰς τὸ Βυζαντινὸν Κράτος, κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως. «Κατὰ δὲ τὸ 1453, ἀπὸ Φεβρουαρίου ἀρχῶν, λέγει (κεφ. 27), μέχρι τέλους Μαρτίου, μετέφερον οἱ Τοῦρκοι ἐξ Ἀδριανουπόλεως τὴν χωνείαν (τὸ μεγάλο κανόνι) πρὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, μακρὰν 5 μιλίων. Ἦν γὰρ ὁ Καρατζᾶ-πέγης (Καρατζᾶ μπέης) πρὸ καιροῦ σταλθεὶς σὺν δυνάμει εἰς τὰ τοῦ Πόντου κάστρα, ἤγουν Μεσημβρίαν, Ἀχελῷον (γράφε : Ἀγχίαλον), Βυζὸν καὶ τὰ λοιπὰ πρὸς ἑαυτοῦ ἐποιήσατο».

***

Τῆς Βιζώνης ἐλάχιστα σώζονται τῶν ἀρχαίων χρόνων. Περὶ τὰ δύο χλμ. μακρὰν αὐτῆς, ὅπου ὁ νῦν λιμὴν τῆς Καβάρνας, σώζονται τὰ ἴχνη οἰκοδομῶν τινων τῶν Μακεδονικῶν χρόνων. Ἐνταῦθα ἀνευρέθησαν διάφορα νομίσματα μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ θαυμάσιον χρυσοῦν νόμισμα Φιλίππου τοῦ Β', προερχόμενα πιθανῶς ἐκ ναυαγήσαντός τινος πλοίου μεταφέροντος χρήματα κατὰ τὰς ἐπιχειρήσεις τοῦ Λυσιμάχου κατὰ τῶν Θρακῶν καὶ Σκυθῶν.

ΒΙΖΩΝΙΟΣ, ΒΙΖΩΝΑΙΟΣ ἢ ΒΙΖΩΝΙΤΗΣ.—Ὁ κάτοικος τῆς πόλεως Βιζώνης (βλ. λέξ.).

ΒΙΘΥΑΙ.—Ἀρχαῖος Θρακικὸς λαὸς λαβὼν τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ Βίθυος, υἱοῦ τοῦ Ἄρεως καὶ τῆς Λήτης ἀδελφῆς τοῦ Ῥήσου, (Στέφανος Βυζάντιος).

ΒΙΤΑΛΙΑΝΟΣ.— Βυζαντινὸς στρατηγὸς καταγόμενος ἐκ τῶν ἐν Θράκῃ ἀπομεινάντων καὶ ἐξελληνισθέντων Γότθων. Ἦτο υἱὸς τοῦ Πατρικίου, καίσαρος καὶ συγκλητικοῦ ἐπὶ Λέοντος τοῦ Α' (457-474) καὶ ἔγγονος τοῦ ἰσχυροῦ Ἄσπαρ. Προαχθεὶς εἰς στρατηγὸν ὁ Βιταλιανὸς ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ἀναστασίου Α' τοῦ Δικόρου (491-518), συμμετέσχε τῆς κατὰ τῶν Περσῶν ἐκστρατείας, μετὰ τὸ τέλος τῆς ὁποίας διωρίσθη ***κόμις τῶν Φοιδεράτων***, δηλαδὴ ἀρχηγὸς τῶν μισθοφορικῶν στρατευμάτων τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἀνὴρ τραχὺς καὶ φιλόδοξος, ἐστασίασε κατὰ τοῦ βασιλέως, συγκεντρώσας δὲ πολυάριθμον στρατὸν ἐξ Οὔννων καὶ Βουλγάρων, ἐλεηλάτει τὴν Θράκην, ἀπειλῶν καὶ αὐτὴν τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἐστάλη τότε κατ' αὐτοῦ ὁ στρατηγὸς Ὑπάτιος, ὅστις, νικηθείς, ᾐχμαλωτίσθη. Ἀλλὰ καὶ ὁ διαδεχθεὶς αὐτὸν στρατηγὸς Κύριλλος ἐνικήθη, ἀναγκασθεὶς νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν Ὀδησσὸν τῆς Κάτω Μοισίας (νῦν Βάρναν). Κυριεύσας τὴν πόλιν ὁ Βιταλιανὸς διὰ προδοσίας καὶ συλλαβὼν τὸν Κύριλλον, διέταξε νὰ τὸν θανατώσουν, μεθ' ὃ κατῆλθεν εἰς τὸν Βόσπορον καὶ συγκροτήσας ἀξιόμαχον στόλον, ἡτοιμάζετο νὰ προσβάλῃ τὴν πρωτεύουσαν ἀπὸ θαλάσσης. Κατ' αὐτοῦ ἀπεστάλη τότε ὁ ὕπατος Μαρῖνος, ὅστις κατέκαυσε τὸν στόλον τοῦ Βιταλιανοῦ, ἐφαρμόσας, ὡς ἀναφέρουν οἱ σύγχρονοι βυζαντινοὶ χρονογράφοι «κάτοπτρα πυρφόρα καὶ θεῖον» κατὰ συμβουλὴν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει διατρίβοντος τότε Ἀθηναίου φιλοσόφου Πρόκλου.

Μετὰ πολλὰ ἔτη ὁ Βιταλιανὸς θεωρηθεὶς ὕποπτος συνωμοσίας, συνελήφθη κατὰ διαταγὴν τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527-565) καὶ ἐθανατώθη.

ΒΙΘΥΑΙ (οἱ).—Ἔθνος θρακικόν, κατὰ τὸν Στέφανον Βυζάντιον, λαβὸν τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ Βίθυος, υἱοῦ τοῦ Ἄρεως καὶ τῆς Σήτης, ἀδελφῆς τοῦ βασιλέως τῆς Θράκης Ῥήσου.

ΒΙΘΥΝΟΙ.—Ἀρχαῖος θρακικὸς λαός, κατοικῶν κατ' ἀρχὰς ἐπὶ τοῦ Θρακικοῦ Βοσπόρου, ὁπόθεν διαπεραιωθεὶς κατὰ τὸν VII π.Χ. αἰῶνα, εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν, ἐγκατεστάθη εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Σαγγαρίου διαρρεομένην χώραν ἐκτεινομένην πρὸς Α. μέχρι τῆς Παφλαγονίας, πρὸς τὰ Ν.Α. μέχρι τῆς Γαλατίας, πρὸς Ν. μέχρι τῆς Φρυγίας καὶ πρὸς τὰ Ν.Δ. μέχρι τῆς Μοισίας.

ΒΙΘΥΝΟΙ ΘΡΑΚΕΣ.— Οἱ ἐκ Θράκης εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν μεταναστεύσαντες κατὰ τὸν VII π.Χ. αἰῶνα κάτοικοι τῆς Βιθυνίας.

ΒΙΘΥΝΟΣ (Βιθυνός).— Υἱὸς τοῦ Ὀδρύσου, θετοῦ υἱοῦ τοῦ Φινέως, μυθικοῦ βασιλέως τῆς Σαλμυδησσοῦ ἐν Θράκῃ, ἢ κατ' ἄλλους υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Τιτανίδος Θράκης, συγχεόμενος πρὸς τὴν Βίθυν.

ΒΙΘΥΣ.—Υἱὸς Κότυος τοῦ Β', (168—162 π.Χ.), βασιλέως τῶν Θρακῶν Ὀδρυσῶν. Οὗτος δοθεὶς ὡς ὅμηρος ὑπὸ τοῦ πατρός του εἰς τὸν Περσέα τὸν Β', βασιλέα τῆς Μακεδονίας, συνελήφθη αἰχμάλωτος ὑπὸ τῶν Ρωμαίων, μετὰ τὴν εἰς Πύδναν ἧτταν αὐτοῦ τὸ 168 π.Χ. καὶ ὡδηγήθη εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἐγκλεισθεὶς εἰς τὰς φυλακὰς τῶν Καρσεόλων (νῦν Carsoli). Ἀργότερον ὅμως παρεδόθη εἰς τὸν πατέρα του ἄνευ λύτρων. (Τίτ. Λίβιος, βιβλ. XLV 42). Τὸ ὄνομα εἶναι Θρακικὸν σύνηθες, ἀπαντᾷ δὲ ὑπὸ διαφόρους γραφάς : Βίθυς, Βεῖθυς καὶ Βειθῶς.

ΒΙΘΥΣ.—Παράσιτός τις τοῦ βασιλέως τῆς Θράκης Λυσιμάχου (322—281 π.Χ.), ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου (VI, 246). «Ἀριστόδημος δὲ ἱστορεῖ Βίθυν τὸν Λυσιμάχου τοῦ βασιλέως παράσιτον, ἐπὶ αὐτοῦ εἰς τὸ ἱμάτιον ὁ Λυσίμαχος ἀνέβαλε ξύλινον σκορπίον ἐκταραχθέντα ἀναπηδῆσαι, εἶτα γνόντα τὸ γεγεννημένον κἀγώ σε φησὶν ἐκφοβήσω, βασιλεῦ : δός μοι τάλαντον».

ΒΙΘΥΣ (*Βίθυς*).—Στρατηγὸς τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Δημητρίου (339—229 π.Χ.), νικήσας τοὺς Ἀχαιοὺς ὑπὸ τὸν Ἄρατον παρὰ τὴν Φυλακίαν τῆς Θεσσαλίας. (Πλουτάρχου Ἄρατος, 34).

* ΒΙΚΑΡΙΟΣ ΘΡΑΚΗΣ.—Τίτλος τοῦ κυβερνήτου τῆς Διοικήσεως Θράκης (Vicarius Thraciae), περιλαμβανούσης ἐπὶ Διοκλητιανοῦ (284—305 μ.Χ.) ἓξ ἐπαρχίας. Οὗτος εἶναι ὁ βραδύτερον ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίνου Πορφυρογεννήτου (912—959) καλούμενος «κονσιλιέρος» (consiliaris) ἤτοι βουλευτικός. (Κ. Πορφυρογένν. Περὶ Θεμάτων 11 σελ. 53).

ΒΙΚΤΩΡΙΑΝΑ (*Ρικτωριανά*).—Ὄνομα φρουρίου τῆς Θράκης ἐν Δαρδανίᾳ παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV, 4).

* ΒΙΚΤΩΡΙΑΣ (φρούριον). — Ὄνομα φρουρίου τῆς Θράκης ἐν Δαρδανίᾳ κτισθὲν ἐκ θεμελίων ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ(527—565), ὡς ἀναφέρει ὁ Προκόπιος (Περὶ Κτισμ. IV, 4).

* ΒΙΝΗ.—Μεσόγειος πόλις τῆς Θράκης, ὀνομασθεῖσα οὕτως ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος «ἀπὸ τῶν ἐν αὐτῇ συνοικισθέντων μοιχῶν». Ἐκαλεῖτο ἐπίσης Μοιχόπολις καὶ Βινηρία : «Ὁ ῥήτωρ.... ὑπερορίας ἀξίους δεικνὺς τοὺς τοιούτους φαύλους, καὶ μακαρίζων τὸν Φίλιππον πάντας τοὺς πονηροὺς καὶ μοιχοὺς εἰς Πονηρόπολιν συνοικίσαντα καὶ μοιχόπολιν, ἥ Βινηρία καλεῖται» (Τζέτζης, χιλιάδες[1],

* ΒΙΝΗΡΙΑ.—Πόλις τῆς Β. Θράκης ἡ αὐτὴ μὲ τὴν Βίνην, Μοιχόπολιν (βλ. λ.).

* ΒΙΡΓΙΝΑΣΩ. — Ὄνομα μεσογείου φρουρίου τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV,11).

ΒΙΣΑ.—Ἀρχαία πόλις τῆς Θράκης, ἄγνωστόν που κειμένη. Ὁ κάτοικος αὐτῆς Βισαῖος.

ΒΙΣΑΛΤΑΙ.—Λαὸς Θρακικῆς καταγωγῆς κατοικῶν πρὸς Δ. τοῦ κάτω ῥοῦ τοῦ Στρυμόνος, μεταξὺ τῶν ὀρέων, τὰ ὁποῖα χωρίζουν τὴν πεδιάδα τοῦ Στρυμόνος ἀπὸ τῆς Μυγδονίας. (Ἡρόδ. VIII, 116).

Ἡ χώρα αὐτῶν ἦτο εὐφορωτάτη κατάλληλος πρὸς καλλιέργειαν τῆς ἀμπέλου τῆς ἐλαίας καὶ τῆς συκῆς. Ἐπίσης ἦτο καταλληλοτάτη διὰ τὴν κτηνοτροφίαν.

Περὶ τοῦ βασιλέως τῶν Βισαλτῶν, διηγεῖται ὁ Ἡρόδοτος (VIII, 116), ὅτι, ὅταν ὁ Ξέρξης, ἐπερχόμενος κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ἐζήτησε τὴν ὑποταγήν του, οὗτος ὄχι μόνον ἀπεσύρθη εἰς τὰ ὀρεινὰ τῆς Ροδόπης,

διακηρύξας ὅτι ἑκουσίως οὐδέποτε θὰ γίνη δοῦλος τῶν Περσῶν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἓξ υἱούς του διέταξε νὰ μὴ στρατεύσουν κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἐπειδὴ ὅμως οὗτοι παρήκουσαν τὴν διαταγὴν τοῦ πατρός των, καὶ συνεξεστράτευσαν μετὰ τῶν Περσῶν, ὅταν ἐπέστρεψαν μετὰ τὴν ἧτταν καὶ τὴν φυγὴν τοῦ Ξέρξου, ἐξώρυξε τοὺς ὀφθαλμούς των.

Οἱ Βισάλται ἐφημίζοντο διὰ τὴν ἀνδρείαν των. Διὰ τοῦτο λέγεται ὅτι, ὅταν ὁ Περσεὺς Β΄ μετὰ τὴν ἐν Πύδνᾳ μάχην τὸ 168 π.Χ. ἔμαθεν ὅτι ἐγκατελείφθη ὑπὸ τῶν Βισαλτῶν, ἀπηλπίσθη τελείως. (Τίτ. Λίβ. XLIV, 45).

Οἱ Βισάλται ὡμίλουν δύο διαφόρους γλώσσας, ἀναφέρονται δὲ ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου, τοῦ Θουκυδίδου (Β, 99) Διοδώρου Σικελιώτου (XI, 50), Στράβωνος (VII, 329), Πλουτάρχου (Περικλῆς XI) καὶ ἄλλων.

ΒΙΣΑΛΤΗΣ.— Ποταμὸς τῆς Μακεδονίας, ἀναφερόμενος ὑπὸ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου. Κατά τινας εἶναι ὁ Κρουσοβίτικος, παραπόταμος τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ, πηγάζων ἐκ τοῦ Βερτίσκου ὄρους (Τσεγγὲλ-Ντὰγ) καὶ ἐκβάλλων εἰς αὐτὸν κάτωθεν τῆς Κερκινίτιδος λίμνης (κοινῶς Ἀχινοῦ).

ΒΙΣΑΛΤΙΑ.—Ἀρχαία χώρα τῆς Μακεδονίας κειμένη πρὸς Α. τῆς Μυγδονίας καὶ πρὸς Β. τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου, ἐκτεινομένη δὲ ἀπὸ τοῦ Βερτίσκου ὄρους (Τσεγκὲλ-Ντὰγ) μέχρι τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ καὶ τῆς Κερκινίτιδος λίμνης (νῦν Ἀχινοῦ). Διερρέετο ὑπὸ τοῦ ὁμωνύμου ποταμοῦ Βισάλτου καὶ περιελάμβανε τὴν σημερινὴν περιοχὴν τοῦ Σωχοῦ καὶ τῆς Νιγρήτας. Κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (VII, 115), Βισαλτία ἐκαλεῖτο ὅλη ἡ ὑπὲρ τὴν Ἄργιλον χώρα, κατὰ δὲ τὸν Στράβωνα (VII, 331, 36) «ὑπὲρ τῆς Ἀμφιπόλεως Βισάλται καὶ μέχρι πόλεως Ἡρακλείας, ἔχοντες αὐλῶνα εὔκαρπον, ὃν διαρρεῖ ὁ Στρυμών, ὡρμημένος ἐκ τῶν περὶ Ῥοδόπην Ἀγριάνων». Ὠνομάσθη δὲ Βισαλτία, κατὰ Στέφανον τὸν Βυζάντιον ἀπὸ τοῦ Βισάλτου, υἱοῦ τοῦ Ἡλίου καὶ τῆς Γῆς.

Οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἦσαν Θρᾶκες Πελασγοί, ἐκ τῶν ὁποίων τινὲς εἶχον ἐγκατασταθῆ εἰς τὸν Ἀνθεμοῦντα καὶ τὸν Ἄθω. Εἶχον δὲ ἴδιον βασιλέα. Μετὰ τὴν ἧτταν τῶν Περσῶν ἐν Πλαταιαῖς τὸ 478 π.Χ. ἡ Βισαλτία μετὰ τῆς γείτονος αὐτῆς Κρηστονίας κατεκτήθησαν ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ Α΄ βασιλέως τῶν Μακεδόνων, ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τῶν ὁποίων διετέλεσαν μέχρι τῆς κατακτήσεως τῆς Μακεδονίας ὑπὸ τῶν Ρωμαίων τὸ 160 π.Χ.

Βραδύτερον ὁ Περικλῆς, πέμψας 1.000 ἀποίκους (Πλουτάρχου, Περικλῆ, 11) «Θράκην Βισάλτας συνοικήσοντας», συνετέλεσεν εἰς τὸν ἐκπολιτισμὸν τῆς χώρας. Ἡ Βισαλτία ἐφημίζετο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα διὰ τὰ πλούσια αὐτῆς μεταλλεῖα, κόψασα ἐνωρίτατα νομίσματα, ἀκολουθοῦντα τὸν φοινικικὸν σταθμητικὸν κανόνα. Τὰ ἀρχαιότερα αὐτῆς νομίσματα ἀνέρχονται εἰς τὰ 500-480 π.Χ. (Head-Σβορώνου, Τόμ. Α. σελ. 266).

Ἦτο δὲ πυκνότατα κατῳκημένη, πόλεις δ᾽ αὐτῆς ἀναφέρονται: ἡ ὁμώνυμος αὐτῆς πρωτεύουσα Βισαλτία, ἡ Ἄργιλος, ἡ Ὄσσα, τὸ Κερδύλλιον, αἱ Καλλίτεραι, ἡ Ὀρεσκία, ἡ Βέργη καὶ ἡ Εὐπορία.

Κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη (Περὶ θαυμασίων ἀκουσμάτων, Β, 12, 3) ὑπῆρχεν ἐν Βισαλτίᾳ καὶ τόπος τις καλούμενος Συκίνη, τοῦ ὁποίου οἱ λαγωοὶ εἶχον δύο ἥπατα. Τοῦτο ἐπαναλαμβάνει καὶ ὁ Στέφανος Βυζάντιος λέγων: «Περὶ ταύτην, (δηλαδὴ τὴν Συκίνην), οἱ λαγοὶ πάντες σχεδὸν ἁλίσκονται δύο ἥπατα ἔχοντες, ὡς Θεόπομπος ἱστορεῖ».

ΒΙΣΑΛΤΙΑ.—Ἀρχαία πόλις κειμένη ἐν τῇ ὁμωνύμῳ χώρᾳ τῆς Μακεδονίας καὶ παρὰ τὸν ὁμώνυμον ποταμὸν (Κρουσοβίτικον). Ἔλαβε δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο καθὼς καὶ ἡ χώρα, κατὰ Στέφανον τὸν Βυζάντιον, «ἀπὸ Βισάλτου τοῦ Ἡλίου καὶ τῆς Γῆς». Οὐδὲν ἄλλο περὶ αὐτῆς γνωρίζομεν.

ΒΙΣΑΝΘΗ.—Ἀρχαιοτάτη ἀποικία Σαμίων κειμένη παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἄρζου ποταμοῦ, ἐκβάλλοντος εἰς τὴν Προποντίδα εἰς βόρ. πλ. 42° καὶ ἀνατ. μήκ. 54°,50′ κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγραφ. Β, 11, 4). Ἱδρύθη δὲ κατὰ πᾶσαν πιθα-

νότητα τὸν ἕκτον π.Χ. ἐπὶ τοῦ τυράννου τῆς Σάμου Πολυκράτους καὶ ἀπεῖχεν ἀπὸ μὲν τῆς Περίνθου (Ἡρακλείας) περὶ τὰ 30 μίλια πρὸς δυσμάς, βορειοανατολικῶς δὲ ἀπὸ τῆς Καλλιπόλεως 97.

Στέφανος ὁ Βυζάντιος γράφει αὐτὴν διὰ τοῦ η : Βησάνθη «ὄχι πόλις Μακεδονίας, ἀλλὰ κατὰ Θράκην ἄποικος Σαμίων.

Εἰς μεταγενεστέρους χρόνους ἀναφέρεται ὑπὸ τὸ ὄνομα Ῥαιδεστός, τὸ ὁποῖον φέρει καὶ μέχρι σήμερον, τουρκιστί, Τεκφίρ Ντὰγ ἢ Τεκὶρ Ντάγ. Πρῶτος, ὅστις ἀναφέρει αὐτὴν ὑπὸ τὸν ὄνομα τοῦτο εἶναι ὁ Πλίνιος (IV, 18, 10) μὲ μικράν παραλλαγήν : Resistos. Ἐσφαλμένως ὅμως τοποθετεῖ αὐτὴν ἐπὶ τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου, ὅπως καὶ ὁ Ἡρόδοτος (VII, 137) καὶ διαστέλλει αὐτὴν ἀπὸ τῆς Βισάνθης.

***

Ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς ἀρχαίας Βισάνθης ἐλάχιστα γνωρίζομεν. Κατὰ τὸν πέμπτον π.Χ. συνελήφθησαν ἐν Βισάνθῃ οἱ ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων ἀποσταλέντες πρέσβεις εἰς τόν βασιλέα τῆς Περσίας, προδοθέντες ὑπὸ τοῦ Σιτάλκου βασιλέως τῆς Θράκης καὶ τοῦ Νυμφοδώρου τοῦ Ἀβδηρίτου φίλων τῶν Ἀθηναίων, εἰς τοὺς ὁποίους καὶ παρέδωκαν αὐτούς. (Ἡρόδ. VII 137). Τὴν Βισάνθην ὑπέσχετο νὰ δώσῃ ὁ βασιλεὺς τῆς Θράκης Σεύθης εἰς τὸν Ξενοφῶντα, ἐπιστρέφοντα ἐκ τῆς Μ. Ἀσίας, καθὼς καὶ τὴν θυγατέρα του ὡς σύζυγον ὑπὸ τὸν ὅρον καὶ ὁ Ξενοφῶν, ἂν εἶχε θυγατέρα, νὰ ἀγοράσῃ αὐτὴν συμφώνως πρὸς τὰ Θρακικὰ ἤθη καὶ ἔθιμα. (Ξενοφ. Κύρου Ἀνάβ. VII, 2, 11).

Ἐν Χερσονήσῳ εὑρισκόμενος ὁ Ἀλκιβιάδης, ὅτε ἐξόριστος ἔζη μακράν τῶν Ἀθηνῶν, ὠχύρωσε τὴν Βισάνθην μετ' ἄλλων δύο φρουρίων : τοῦ Ὄρνου καὶ τοῦ Νέου Τείχους. (Νέπωτος, Βίος Ἀλκιβιάδου, VII, 4).

Τῆς ἀρχαίας πόλεως σώζονται λείψανα παλαιοῦ φρουρίου ἐκ κολοσσιαίων λίθων καὶ ἀρχαῖά τινα βυζαντινὰ ὀχυρώματα, ἐπιγραφαί τινες καὶ τινα χαλκᾶ νομίσματα, φέροντα κεφαλὴν τῆς Ἀθηνᾶς ἢ τοῦ Ἀπόλλωνος μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΒΙ καὶ ΒΙΣΑΝΘΗΝΩΝ. (Dumont-Homolle, σ. 399-405)

Ἐπὶ Βυζαντινῶν χρόνων ἦτο «χωρίον.. εὐλίμενον καὶ τῇ κατὰ θάλασσαν ἐργασίᾳ ἐπιτηδείως ἔχον τοῖς ἐπ' ἐμπορίᾳ ναυτιλλομένοις καταίρειν καὶ ἀποφορτίζεσθαι προσηνῶς μάλιστα». Ἐπειδὴ ὅμως ἦτο ἀτείχιστος ὑπέκειτο εἰς συχνὰς ἐπιδρομὰς τῶν βαρβάρων. Πρὸς ἐξασφάλισιν αὐτῆς καὶ τῶν πέριξ, ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565) ἐτείχισεν «τείχει μὲν ἐρυμνήν, μεγέθει δὲ διαφεροντως ὑπέρογκον. Οὐ δὴ βαρβάρων σφίσιν ἐγκειμένων οἱ πλησιόχωροι ἅπαντες εἰς καιρὸν καταφεύγοντες σὺν τοῖς χρήμασι διασώζονται. (Προκ. Περὶ Κτισμ. IV, 9, 17. 20 - 21).

***

Ὑπὸ ἐκκλησιαστικὴν ἔποψιν ἐνωρίτατα ἀνεδείχθη εἰς ἕδραν ἐπισκόπου ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Ἡρακλείας (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Τόμ. Ε, σελ. 476). Ἀργότερον ἀνεδείχθη εἰς ἕδραν Μητροπόλεως, ἀλλ' ὀλίγων μητροπολιτῶν γνωρίζομεν τὰ ὀνόματα. (Πρβλ. Μ. Γεδεών, Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια, 1907 σελ. 640. Τοῦ αὐτοῦ : Εἰδήσεις ἐκ Κωδήκων Θρακικῶν : Ἡ Ἑλληνικὴ Κοινότης Ῥαιδεστοῦ, ἐν τῷ αὐτῷ περιοδικῷ 1907, σελ. 688.—Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, τὰ μετὰ τὴν Ἅλωσιν σελ. 208 —Ἑλλ. Φιλ. Σύλλ. Κωνσταντινουπόλεως, Παράρτημα XVII τόμου, σελ. 84—87).

***

Τῶν βυζαντινῶν χρόνων σώζεται ὁ ναὸς τῆς Παναγίας, τῆς ἐπιλεγομένης «Ῥευματοκρατορίσσης», ὀνομασθείσης οὕτω, διότι πιστεύεται ἐκ παραδόσεως ὅτι ἡ πολιοῦχος κατέπνιξεν εἰς τὸν παραρρέοντα ποταμὸν τοὺς ἐπιδραμόντας τὴν πόλιν βαρβάρους.

Ἡ θαυματουργὸς αὕτη εἰκὼν τῆς Παναγίας, παραληφθεῖσα ὑπὸ τῶν κατοίκων κατὰ τὴν ἐκκένωσιν τῆς Ἀν. Θράκης τὸ 1923, σώζεται σήμερον ἐν Θεσσαλονίκῃ παρὰ τῇ Κοινότητι τῶν Ραιδεστηνῶν.

Ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ ναοῦ τῆς Πανα-

γίας ὑπάρχουν τάφοι μετὰ λατινικῶν ἐπιγραφῶν Φραγκίσκου τοῦ Ῥακότση, πρίγκηπος τῆς Τρανσυλβανίας καὶ ἄλλων Οὔγγρων, ἐξορισθέντων ἐνταῦθα κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ XVIII αἰῶνος μετὰ τὴν εἰρήνην τοῦ Καρλοβιτσίου, τοὺς ὁποίους εἰς παλαιοτέρους χρόνους ἐπεσκέπτοντο πολλάκις οἱ συγγενεῖς αὐτῶν.

***

Ἡ Ἑλληνικὴ Κοινότης Ῥαιδεστοῦ διετήρει τὸ Νοσοκομεῖον, τοῦ ὁποίου ὁ χρόνος τῆς ἱδρύσεως εἶναι ἄγνωστος (Μ. Ι. Γεδεών, αὐτόθι). Ἐπίσης καὶ ξενοδοχεῖον τοῦ ὁποίου ἡ περιουσία ἀνήρχετο κατὰ τὸ ἔτος 1729 εἰς 16.586 ἄσπρα καὶ σανίδια 90. Τοῦτο, κυρίως εἰπεῖν, ἦτο εἶδος ξενῶνος, εἰς τὸ ὁποῖον κατέφευγον οἱ ἐκ Ῥαιδεστοῦ διερχόμενοι ἄστεγοι καὶ πένητες. Ἑλληνικῆς Σχολῆς ἐν Ῥαιδεστῷ γίνεται μνεία τὸ 1790, ὅτε ὁ Μεθόδιος Μητροπολίτης Ἡρακλείας, ὁ ἐκ Λέρου, ἀφιέρωσε διάφορα βιβλία εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς πόλεως, τῶν ὁποίων σώζεται ὁ κατάλογος. (Ἀνθίμου Ἀλεξούδη, Ἐκκλησ. Ἀλήθεια, Τόμος Χ, σελ. 158—160, ἔνθα ἀναφέρεται ὅτι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του ἐσώζοντο μόλις 10—12 τόμοι. Πρβλ. Σχεδίασμα Μ. Παρανίκα, ἐν τῷ Φιλ. Συλλ. Κων)πόλεως, Τόμ. ΧΙ, σελ. 75—76, ἐξ οὗ καταφαίνεται ὅτι ἡ Σχολὴ τῆς Ῥαιδεστοῦ ἐλειτούργει πρὸ τοῦ 1790.—Ἐπίσης, Χρονικὰ τῆς Πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας, τοῦ ἰδίου σελ. 210). Συνεστήθη δὲ ἡ Σχολὴ ὑπὸ τοῦ Νεκταρίου, ἴσως ἱερομονάχου, ὅστις ἀφιέρωσε καὶ τὴν βιβλιοθήκην του. Ὁ Νεκτάριος ἀπέθανε τῇ 29 Ἰανουαρίου 1729.

***

Ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς κατοχῆς τῆς Ἀν. Θράκης ἦτο ἕδρα ὑποδιοικήσεως τοῦ ὁμωνύμου νομοῦ, ἀριθμοῦσα 20.793 κατοίκους καὶ ἔχουσα εἰς τὴν περιφέρειάν της ἄνω τῶν 40 χωρίων. Εἶχε καλῶς κατηρτισμένα σχολεῖα: τὰ «Θεοδωρίδεια», σχολὴν ἀρρένων, καὶ τό: «Γεωργιάδειον» παρθεναγωγεῖον. Ἐπίσης διετήρει καὶ ἀναγνωστήριον «Ἡ Βισάνθη». Σήμερον ἀριθμεῖ 14.387 κατοίκους καὶ εἶναι πρωτεύουσα τοῦ ὁμωνύμου Βιλαετίου, ἔχοντος ἔκτασιν 9.950 τετρ. χιλμ. καὶ 132.120 κατοίκους. Εἶναι δὲ ὁ ἐμπορικώτερος λιμὴν τῆς Τουρκικῆς Θράκης ἐπὶ τῆς Προποντίδος, διὰ τοῦ ὁποίου διενεργεῖται ζωηρὸν ἐμπόριον σιτηρῶν, οἴνου, ἐλαίου, ἰχθύων κ.τ.λ.

* ΒΙΣΔΙΝΑ.—Ὄνομα φρουρίου τῆς Β. Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ παρὰ τὸν Δούναβιν, παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV, 11).

* ΒΙΣΜΑΦΑ (Βισμαφά).—Ὄνομα μεσογείου φρουρίου τῆς Β. Θράκης, ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ, παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμάτων IV, 11).

* ΒΙΣΤΑΣ καὶ ΒΙΣΤΟΣ.—Ὄνομα Θρακικόν, ἀπαντῶν συνήθως ὡς δεύτερον συνθετικὸν κυρίων ὀνομάτων, ὅπως: Βοιρεβίστας, Διτύβιστος (πρβλ. Θρακικὰ 1933, σελ. 88.

ΒΙΣΤΟΝΕΣ.—Ἀρχαῖος λαὸς τῆς Θράκης, κατοικῶν πρὸς δυσμὰς τῶν Κικόνων, παρὰ τὴν Βιστονίδα λίμνην (νῦν Μπουρού) καὶ ἀνατολικῶς τῶν Ἀβδήρων. (Ἡρόδ. VII, 110,—Στράβ. VII, 331, 44). Μυθικὸς αὐτῶν βασιλεὺς ἀναφέρεται ὁ Διομήδης, γνωστὸς ἐκ τοῦ ἄθλου τοῦ Ἡρακλέους, διαταχθέντος ὑπὸ τοῦ Εὐρυσθέως νὰ φέρῃ εἰς Μυκήνας τοὺς ἀνθρωποφάγους ἵππους του. Πρωτεύουσα τῶν Βιστόνων ἐθεωρεῖτο ἡ Καρτερά, παρὰ τὰ Ἄβδηρα, τὰ ὁποῖα, κατὰ τὴν παράδοσιν ἔκτισεν ὁ Ἡρακλῆς πρὸς τιμὴν τοῦ συντρόφου του Ἀβδήρου, κατασπαραχθέντος ὑπὸ τῶν ἵππων τοῦ Διομήδους, ἐνῷ οὗτος ἐπολέμει κατὰ τῶν κατ' αὐτοῦ ἀποσταλέντων ἱππέων τοῦ βασιλέως.

ΒΙΣΤΟΝΙΑ καὶ ΒΙΣΤΩΝΙΑ.—Ἀρχαία πόλις τῆς μεσημβρινῆς Θράκης ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Κικόνων, κληθεῖσα οὕτως ἀπὸ τοῦ Βίστωνος (βλ. λεξ.), κατὰ Στέφ. τὸν Βυζάντιον. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἶναι ἡ σημερινὴ Μπουροῦ (Πόρτο-Λαγό), ἀπέχουσα 15 περίπου μίλια πρὸς ἀνατολὰς τῶν Ἀβδήρων, περὶ τῆς ὁποίας ὁ Μελέτιος ἀναφέρει ἐν τῇ Γεωγραφίᾳ του (Τόμ. Γ'. σελ. 55) ὅτι «τὸ πάλαι ἦτο ὑπὸ τὸν Τραϊανουπόλεως Μητροπολίτην, τανῦν δὲ ὑπὸ τὸν Ξάνθης. Κατοικεῖται ὑπὸ ὀλίγων ἀνθρώπων. Τὰ τείχη αὐτῆς σώζονται.

ΒΙΣΤΟΝΙΣ καὶ ΒΙΣΤΩΝΙΣ.—Μεγάλη λιμνοθάλασσα τῶν μεσημβρινῶν Θρακικῶν παραλίων, παρὰ τὴν πόλιν Δίκαιαν, ἀναφερομένη διὰ πρώτην φορὰν ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου (VII, 109). Ἐκβάλλουν δὲ εἰς αὐτὴν οἱ ποταμοὶ Κόμψατος (νῦν Κουρούτσάϊ) καὶ Τραῦος (Καρᾶ-σοῦ).

Ἐπίσης ἀναφέρει αὐτὴν ὁ Στράβων (VII, 331, 47) λέγων: «Μετὰ τὸν Νέστον ποταμὸν πρὸς ἀνατολάς, Ἄβδηρα πόλις ἐπώνυμος Ἀβδήρου . . . εἶτα Δίκαια πόλις πλησίον ἧς ὑπέρκειται λίμνη μεγάλη Βιστονίς. Εἶτα πόλις Μαρώνεια». Ἀλλαχοῦ δὲ (VII, 331, 44) καθορίζει καὶ τὴν περίμετρον αὐτῆς «κύκλον ἔχουσα ὅσον 200 σταδίων». Ἔλαβε δὲ τὸ ὄνομα κατὰ Σκύμνιον τὸν Χῖον (Περιήγησις, 675) ἀπὸ τῶν περὶ αὐτὴν κατοικούντων Βιστόνων. Σήμερον καλεῖται Πόρτο-Λαγό, τουρκιστὶ Μπουρού-Γκιόλ, ἔχουσα ἀπὸ βορρᾶν πρὸς νότον μῆκος ἕνδεκα χιλιομέτρων, μέγιστον δὲ πλάτος ὀκτώ. Ἡ δὲ περίμετρός της ἀνέρχεται εἰς 30 περίπου χιλιόμετρα, ἀκριβῶς ὅσα ἀναφέρει ὁ Στράβων. Εἶναι ὅμως ἀβαθὴς καὶ μόλις τὸ μέσον αὐτῆς βάθος ἀνέρχεται εἰς 3—4 μέτρα. Σημειοῦται δὲ σήμερν εἰς τοὺς ναυτικοὺς χάρτας εἰς βόρ. πλ. 41°,03, καὶ ἀν. μῆκ. 25°,08′.

Κειμένη πρὸς Ν.Α. τῆς πεδιάδος τῆς Ξάνθης, περιβάλλεται ὑπὸ μεγάλης ἐκτάσεως τελμάτων καὶ δέχεται πλὴν τοῦ Κομψάτου καὶ Τραύου τὰ ὕδατα τοῦ Ἐσκέτσε ντερὲ (ποταμὸς τῆς Ξάνθης) καὶ τοῦ Κουγοὺκ-ντερέ, τοῦ Κοσίνθου τῶν ἀρχαίων. Συγκοινωνεῖ δὲ μετὰ τῆς θαλάσσης διὰ στενοῦ τινος διαύλου, διὰ τοῦ ὁποίου μόλις δύνανται νὰ διέλθουν μικρὰ ἁλιευτικὰ πλοιάρια. Ὑπὲρ τὸ στόμιον τοῦτο ὑπάρχει γέφυρα, διὸ τῆς ὁποίας διέρχεται ἡ ἀπὸ βορρᾶ κατερχομένη ἁμαξιτὴ ὁδὸς τῆς Κομοτινῆς Ξάνθης.

Φημίζεται διὰ τὴν ἀφθονίαν καὶ τὴν γευστικότητα τῶν ἰχθύων αὐτῆς, περὶ τῶν ὁποίων ἡ λαϊκὴ μοῦσα λέγει :

Νὰ φάεις ψάρι τῆς Μπουροὺς
Νὰ πιῆς κρασὶ τῆς Μάκρης,
καὶ νὰ φιλήσεις Ξανθειανὴ
ποτὲ νὰ μὴν ξεχάσεις !

Ἐπὶ νησῖδος τῆς λίμνης Μπουρού, ὑπάρχει μικρὰ μονὴ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, τιμωμένη εἰς μνήμην τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ἀνήκουσα εἰς τὴν μονὴν τοῦ Βατοπεδίου. Ἡ μονὴ αὕτη, ἂν καὶ πολλάκις ἐπεσκευάσθη καὶ διεσκευάσθη, διασώζει ἀκόμη τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ καὶ λείψανά τινα παλαιᾶς τοιχοδομίας, ὡς καὶ ἐγκατεσπαρμένα εἰς τὴν αὐλὴν βυζαντινὰ ἀρχιτεκτονικὰ τεμάχια. (Στίλπ. Κυριακίδου, Βυζαντιναὶ μελέται, σελ. 66).

ΒΙΣΤΟΝΙΣ.—Θρακικὴ νύμφη ἐκ τῆς ὁποίας ὁ Ἄρης, κατὰ τὴν μυθολογίαν, ἐγέννησε τὸν Τηρέα.

ΒΙΣΤΩΝ.—Υἱὸς τοῦ Ἄρεως καὶ τῆς νύμφης Καλλιρρόης θυγατρὸς τοῦ Νέστου, θεωρούμενος γενάρχης τῶν ἐν Θράκῃ Βιστόνων, ὅπως καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Ἠδωνὸς καὶ Ὀδόμας, θεωροῦνται γενάρχαι τῶν Ἠδωνῶν καὶ Ὀδομάντων. Κατ' ἄλλους θεωρεῖται υἱὸς τοῦ Παίονος καὶ ἔγγονος τοῦ Ἄρεως.

ΒΙΣΤΟΡΟΣ.—Ἀρχαία πόλις τῆς Θράκης, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Στεφάνου Βυζαντίου, ἀλλ' ἄγνωστόν που κειμένη.

* ΒΙΣΥΡΑΣ (Βισύρας).—Ὄνομα κύριον καθαρῶς θρακικόν, ἀναφερόμενον παρ' Ἡσυχίῳ, ὡς ὄνομα «ἥρωος Θρακός».

* ΒΙΤΖΙΝΑ.—Πόλις τῆς Β. Θράκης, ἀναφερομένη ὑπὸ τῆς Ἄννης Κομνηνῆς (VI, 14) παρὰ τὴν Ἀρίσταν, κειμένης ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως (παρὰ τὴν σημερινὴν Σιλίστριαν τῆς Βουλγαρίας). Ταύτην κατεῖχον ὁ Σεσθλάβος καὶ ὁ Σατζᾶς, ὁπότε Σκυθικόν τι φῦλον, πιεζόμενον ὑπὸ τῶν Σαυροματῶν, ἠναγκάσθη νὰ διαβῇ τὸν Δούναβιν, καὶ ἀφοῦ συνεμάχησαν μετ' αὐτῶν «ἐλῄζοντο τὴν παρακειμένην χώραν, ὡς καὶ πολίχνιά τινα κατασχεῖν».

* ΒΙΤΖΝΑ (ποταμός).—Ποταμός τις τῆς Β. Θράκης, ἀναφερόμενος ὑπὸ τῆς Ἄννης Κομνηνῆς (VII, 3), παρὰ τὰς Σιδηρᾶς Πύλας, «ἀπὸ τῶν παρακειμένων ὀρῶν ῥέων». Παρὰ τὸν ποταμὸν τοῦτον κατενίκησεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξιος τοὺς Σκύθας, οἱ ὁποῖοι, διαβάντες τὸν Δούναβιν, ἐλῄζοντο τὴν ὕπαιθρον χώραν.

* ΒΛΕΖΩ.—Ὄνομα φρουρίου τῆς Θράκης ἐν Δαρδανίᾳ ἀνακαινισθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565) παρὰ τῷ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV, 4).

* ΒΛΕΠΤΟΝ (Βλέπτον). — Πόλις τῆς Θράκης καὶ μία τῶν 10 ἐπισκοπικῶν ἑδρῶν ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Φιλιππουπόλεως, μνημονευομένη εἰς τὸν ὑπὸ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ (886—912) συνταχθέντα πίνακα τῆς κλίμακος τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου (Ράλλη Ποτλῆ, Τόμ. V, σελ. 483). Ἡ τοποθεσία αὐτοῦ παραμένει ἐντελῶς ἄγνωστος.

* ΒΟΛΛΣ —Ὄνομα φρουρίου τῆς Β. Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ παρὰ τὸν Δούναβιν παρὰ τῷ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισ. IV, 11).

ΒΟ·Ι·ΩΝ.—Φρούριον τῆς Θράκης ἐν τῇ περιφερείᾳ Τριαδίτζας (Σόφιας), ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Κεδρηνοῦ (Β' 463). Τὸ φρούριον τοῦτο μετ' ἄλλων γειτονικῶν ἐκυρίευσε διὰ πολιορκίας κατὰ διαταγὴν τοῦ αὐτοκράτορος Βασιλείου Β' τοῦ Βουλγαροκτόνου, ὁ στρατηγὸς Νικηφόρος Ξιφίας τὸ 1015.—« . . . *καὶ τὰ ἐν ὑπαίθροις πάντα καταστρεψάμενος* (Ξιφίας) *εἶλε πολιορκίᾳ τὸ ἔρυμα ὃ Βοϊῶν καλεῖται*».

ΒΟΙΡΕΒΙΣΤΑΣ.— Ἐπιφανὴς βασιλεὺς τῶν Γετῶν, κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας τοῦ Α' π.Χ. αἰῶνος. Ὅταν ἀνῆλθεν ἐπὶ τοῦ θρόνου, τὸ ἔθνος τῶν Γετῶν ἦτο τελείως ἐξηντλημένον ἐκ τῶν συνεχῶν πολέμων, τοὺς ὁποίους διεξῆγε κατὰ τῶν γειτονικῶν του λαῶν. Ἀλλ' ὁ Βοιρεβίστας ὅπως λέγει ὁ Στράβων (VII, 304), «...τοσοῦτον ἐπῆρεν ἀσκήσει καὶ νήψει καὶ τῷ προσέχειν τοῖς προστάγμασιν, ὥστ' ὀλίγων ἐτῶν μεγάλην ἀρχὴν κατεστήσατο καὶ τῶν ὁμόρων τοὺς πλείστους ὑπέταξε τοῖς Γέταις . . .».

Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του τὸ κράτος τῶν Γετῶν ἐξετείνετο ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ὀχθῶν τοῦ μέσου καὶ κάτω ροῦ τοῦ Δουνάβεως, καὶ ἔφθασεν εἰς τὴν μεγαλυτέραν ἀκμήν του, γενόμενον ἐπικίνδυνον καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς Ρωμαίους, τῶν ὁποίων πολλάκις ἐπέδραμε τὰς ἀνατολικὰς ἐπαρχίας, Μακεδονίαν καὶ Θράκην. Ἐπίσης καθυπέταξε « . . . τούς τε Κελτούς, τοὺς ἀναμεμιγμένους τοῖς τε Θραξὶ καὶ τοῖς Ἰλλυριοῖς ἐξεπόρθησε, Βοίους δὲ ἄρδην ἠφάνισε τοὺς ὑπὸ Κριτασίρῳ καὶ Ταυρίσκους» (Στράβ. VII, 304). Κατ' αὐτοῦ ἠναγκάσθη ἡ Ρωμαϊκὴ Σύγκλητος νὰ ἀποστείλῃ ἰσχυρὰς στρατιωτικὰς δυνάμεις, πρὶν ὅμως φθάσουν αὗται καὶ ἔλθουν εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῶν ἐχθρῶν, ἐπανάστασις ἐκραγεῖσα κατὰ τοῦ Βοιρεβίστα, ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν χώραν του καὶ νὰ ἀποθάνῃ μακρὰν τοῦ θρόνου του. Οἱ διαδεχθέντες αὐτὸν ἤρχισαν φιλονικοῦντες ἀναμεταξύ των, οὕτω δὲ τὸ κράτος τῶν Γετῶν, μετὰ τὸν θάνατόν του, ἐταπεινώθη τελείως ὑπὸ τῶν Ρωμαίων. Ὅταν δὲ βραδύτερον ὁ Καῖσαρ Αὔγουστος ἔστειλε στρατὸν ἐναντίον των, τὸ κράτος τῶν Γετῶν ἦτο διῃρημένον εἰς τέσσερα μέρη. (Αὐτόθι, VII, 304). Καὶ ἐνῷ ἄλλοτε παρέτασσον διακοσίας χιλιάδας στρατοῦ, μόλις ἠδύναντο νὰ παρατάξουν τότε 40.000. Ἡ ὁριστικὴ ὅμως κατάλυσις τοῦ βασιλείου συνετελέσθη ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Β' μ.Χ. αἰῶνος. (Παυσαν. Ε', 12, 6).

* ΒΟΛΒΑΒΡΙΑ.—Ὄνομα ἀρχαίας Θρακικῆς πόλεως γνωστῆς ἐξ ἐπιγραφῆς. Ὁ κάτοικος Βολβαβριηνός. (Θρακικά, 1928, σελ. 342).

ΒΟΛΕΡΟΝ.—Ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων Βολερὸν ἐκαλεῖτο περιοχή τις τῆς Θράκης, ἀπαντῶσα ἐπανειλημμένως εἰς τοὺς βυζαντινοὺς συγγραφεῖς, ἔγγραφα, μολυβδόβουλα κλπ., ἰδίως δὲ ἀπὸ τοῦ ἑνδεκάτου αἰῶνος, τῆς ὁποίας ὅμως ἡ θέσις δὲν ἔχει καθορισθῆ. Κατὰ τὸν καθηγητὴν Στ. Κυριακίδην (Βυζαντιναὶ Μελέται, 1939, σ. 29 καὶ ἑξῆς), ὅστις διαπραγματεύεται ἐν ἐκτάσει τὰ τῆς τοποθεσίας τοῦ Βολεροῦ, αὕτη ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν σημερινὴν Δυτικὴν Θράκην, πλὴν τῆς περιοχῆς τοῦ Ἕβρου, μέχρι περίπου τῆς Ἀλεξανδρουπόλεως (Δεδεαγάτς), τῆς ὁποίας πρωτεύουσα ἦτο ἡ Μοσυνόπολις.

ΒΟΛΟΣ.—Τοποθεσία τοῦ Θρακικοῦ Βοσπόρου, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Διονυσίου (Ἀνάπλους Βοσπόρου, XVI, 3). «Τὸ δ' ἐφεξῆς Βόλος, εἰς τὴν κατὰ χειμῶνα τῶν

βοῶν, **ὡς ἀποδεικνύεται** ἐκ τοῦ ὅτι ὑπῆρχεν ἐκεῖ ὁμοίωμα βοὸς ἱδρυμένον κατ' ἀπομίμησιν τῆς ἐν τῇ Ταύρῳ. Τὸ ὅτι ὅμως ἠδυνήθη ποτὲ βοῦς νὰ διαπεράσῃ τὸν Βόσπορον κολυμβῶσα, μεταξὺ Βυζαντίου καὶ Χρυσουπόλεως, ὅπου οὔτε πλοῖον εὐκόλως δύναται νὰ διέλθῃ κατ' εὐθεῖαν γραμμήν, ἕνεκα τῆς ὁρμῆς τοῦ ρεύματος (1), τοῦτο εἶναι ὅλως ἀπίθανον.

Ὁ Φαβωρῖνος τὸ Βοσπόριον ὀνομάζει καὶ ἁπλῶς «Βόσπορος» ἢ καὶ χωριστὰ «Βοὸς—πόρος», ὁ δὲ Γάλλος περιηγητὴς Tournefort (1656—1708) «Βοὸς—φόρος», ἐπωνυμία ἐκ τῆς ὁποίας πολλοὶ συνεπέραναν, ὅτι ὑπῆρχεν ἀγορὰ βοῶν.

* * *

Πλὴν τῶν ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα ἀναφέρομεν, ἐκαλεῖτο καὶ «Φωσφόριον» ἐκ τοῦ ἀγάλματος τῆς Ἑκάτης τὸ ὁποῖον ἵδρυσαν οἱ κάτοικοι τοῦ Βυζαντίου εἰς ἀνάμνησιν τῆς σωτηρίας τῆς πόλεως ἀπὸ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος. Οὗτος πολιορκῶν τὴν πόλιν, κατεσκεύασεν ὑπονόμους, διὰ τῶν ὁποίων ἡτοιμάζετο νὰ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν. Ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἀνατείλασα ἡ Σελήνη ἀπεκάλυψε τὸ σχέδιον αὐτοῦ καὶ οὕτως ἐσώθη ἡ πόλις. Ἀλλὰ τὸ πρὸς τὴν φωσφόρον Ἑκάτην—Σελήνην σέβας τῶν Βυζαντίων εἶναι πολὺ ἀρχαιότερον τοῦ γεγονότος τούτου, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν σωζομένων νομισμάτων τοῦ Βυζαντίου. (Head-Σβορώνου, τόμ. Α. σελ. 340). Ἡ ἐπὶ τῶν νομισμάτων τοῦ Βυζαντίου ἀπεικόνισις τῆς ἡμισελήνου εἰς ἀνάμνησιν τοῦ γεγονότος τούτου ἐκληρονομήθη ὑπὸ τῶν Τούρκων μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως τό 1453.

Κατ' ἄλλους, ἡ ἐτυμολογία τοῦ Φωσφορίου προέρχεται ἐκ τοῦ Φάρου ἢ Φωσφόρου πύργου, ὅστις κατὰ τὸν Ἀμμιανὸν Μαρκελλῖνον ἦτο ἐκτισμένος ἐπὶ τοῦ Χρυσοῦ Κέρατος, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα, τὴν χρῆσιν, ἴσως δὲ καὶ τὴν θέσιν, διεδέχθη πιθανῶς ὁ **Φάρος τοῦ Παλατίου**, τὸν ὁποῖον, καταστρέψας ὁ Θεόφιλος, ἀνήγειρεν ἐπ' αὐτοῦ τὸν ναὸν τῆς Θεοτόκου. Ἐλέγετο προσέτι καὶ «Προσφόριον», διότι ἀπ' αὐτοῦ ἔφερεν ἡ ὁδὸς πρὸς τὸ φόρον (forum), ἤτοι τὴν ἀγοράν. Ὑπάρχει ἐπίσης καὶ ἡ γραφὴ «Προβοσκόπιον», ἥτις εἶναι ἐσφαλμένη, καὶ «Βοσπόριχον», κατὰ τύπον αἰολικόν, (Σκαρλ. Βυζαντίου, Κωνσταντινούπολις, Τόμ. Α,—Πρβλ. Λεξικὸν Ἱστορίας καὶ Γεωγραφίας, Στ. Βουτυρᾶ).

Ἐπὶ τοῦ Βοσπορίου ἔστησαν οἱ Βυζάντιοι τὰς τρεῖς ἑκκαιδεκαπήχεις εἰκόνας, τὰς ὁποίας ἀναφέρει ὁ Δημοσθένης εἰς τὸν περὶ στεφάνου λόγον του, εἰς ἀνάμνησιν τῆς βοηθείας τῶν Ἀθηναίων δι' 120 πλοίων, ὅτε ὁ Φίλιππος ἐπολιόρκει τὸ Βυζάντιον. (Περὶ στεφάνου, ψήφισμα Βυζαντίων, 90—92).

Εἰς τὸ Βοσπόριον ἔκειτο ἡ «Πύλη τοῦ Νεωρίου» ἢ «Ὡραία» (τουρκιστί: Μπακσὲ-καπουσού), ὀνομασθεῖσα οὕτως ἀπὸ τοῦ πλησίον αὐτῆς Νεωρίου ἢ λιμένος. Δίων ὁ Κάσσιος ἀναφέρει δύο λιμένας τοῦ παλαιοῦ τείχους ἔχοντας ἐπὶ τῶν κρηπιδωμάτων αὐτῶν πύργους. Τὰ κρηπιδώματα ὅμως ταῦτα οὐδὲν κοινὸν ἔχουν μὲ τὰ κρηπιδώματα τοῦ τείχους, τὸ ὁποῖον ὑπερβάντες οἱ περὶ τὸν Ξενοφῶντα στρατιῶται κατὰ τὴν ἐκ τῆς Μ. Ἀσίας ἐπιστροφήν των, εἰσεπήδησαν εἰς τὴν πόλιν. (Κύρου Ἀνάβασις, VII, 1, 16—17). Ἐπὶ τῶν κρηπιδωμάτων τούτων, ὡς ἀναφέρει ὁ Διονύσιος, ἦσαν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, «κατὰ τὴν ἀπόβασιν τῆς θαλάσσης», ναοὶ τοῦ Πλούτωνος καὶ τῆς Ἥρας, τῶν ὁποίων τὸν μὲν πρῶτον ἐκρήμνισεν ὁ Φίλιππος ὁ Μακεδών, τὸν δὲ δεύτερον ἐπυρπόλησεν ὁ Δαρεῖος, ὅτε ἐξεστράτευσε κατὰ τῶν Σκυθῶν τὸ 515 π.Χ. (Ἡροδ. IV, 87—88).

ΒΟΣΠΟΡΙΟΝ (πέλαγος).—Ἑτέρα ὀνομασία τοῦ Βοσπόρου, ἀπαντῶσα ἰδίως εἰς ἐπιγράμματα.

ΒΟΣΠΟΡΟΣ.—Πορθμὸς συνδέων τὸν Εὔξεινον Πόντον μὲ τὴν Προποντίδα καὶ χωρίζων τὴν Εὐρώπην μὲ τὴν Ἀσίαν, ἐπὶ τῆς νοτίου παραλίας, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐκτί-

---

(1) Ἡ μεγίστη ταχύτης τοῦ ρεύματος τοῦ Βοσπόρου εἶναι 9—10 χιλιόμετρα τὴν ὥραν, ποικίλλουσα ἀναλόγως τοῦ βάθους, ἡ δὲ μέση ταχύτης ὑπολογίζεται εἰς 3-4 χιλιόμετρα.

σθη τὸ Βυζάντιον, (βλ. λέξ.). Ὁ Βόσπορος, τόσον κατὰ τοὺς ἀρχαίους, ὅσον καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, ἀναφέρεται ὑπὸ πολλὰς ὀνομασίας, ὅπως: Ἐκβολαὶ παρὰ τῷ Φιλοστράτῳ, Θύραι παρὰ τῷ Ἀριστείδῃ, Κλεῖδες Πόντου παρὰ τῷ Εὐριπίδῃ, Αὐχὴν παρ' Ἡροδότῳ, Στενὸν παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς, Κατάστενον παρὰ τοῖς σημερινοῖς Κωνσταντινουπολίταις, Μπογὰζ (=ρεῦμα) παρὰ τοῖς Τούρκοις.

Τὸ μῆκος τοῦ Βοσπόρου, κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν ἀνέρχεται εἰς 28.500 μέτρα, ἀλλ' ἕνεκα τῶν πολλῶν ἑλιγμῶν, τοὺς ὁποίους σχηματίζει, φθάνει τὰ 37.000 μέτρα. Τὸ μεγαλύτερον πλάτος αὐτοῦ κατὰ τὸ βόρειον στόμιον ἀνέρχεται εἰς 4.700 μέτρα, κατὰ δὲ τὸ νότιον εἰς 2.500. Τὸ στενώτερον πλάτος αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον ἔζευξε διὰ γεφύρας ὁ Σάμιος ἀρχιτέκτων Μανδροκλῆς, ἔνθα τὸ σήμερον Ῥούμελη—Χισσάρ, κατὰ τὴν κατὰ τῶν Σκυθῶν ἐκστρατείαν τοῦ Δαρείου τὸ 515 π.Χ., ἀνέρχεται εἰς 660 μέτρα.

Εἰς ἀνάμνησιν τοῦ μηχανικοῦ τούτου μεγαλουργήματος ὁ Δαρεῖος ἔστησε δύο στήλας ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀνεγράφοντο, ὅλα τὰ ὑπ' αὐτῶν ἔθνη. Ὁ δὲ Μανδροκλῆς, ἀμειφθεὶς γενναίως, ἔστησεν εἰς τὸ Ἡραῖον στήλην παριστῶσαν τὴν διάβασιν μετὰ τῆς *ἐπιγραφῆς*, τὴν ὁποίαν μᾶς διέσωσεν ὁ Ἡρόδοτος (IV, 88):

«Βόσπορον ἰχθυόεντα γεφυρώσας ἀνέθηκε Μανδροκλέης Ἥρῃ μνημόσυνον σχεδίης. Αὐτῷ μὲν στέφανον περιθείς, Σαμίοισι δὲ κῦδος, Δαρείου βασιλέος ἐκτελέσας κατὰ νοῦν».

Ἡ μεγίστη ταχύτης τοῦ ρεύματος αὐτοῦ ἀνέρχεται εἰς 9—10 χλμ. τὴν ὥραν, ποικίλλουσα ἀναλόγως τοῦ βάθους αὐτοῦ. Ἡ δὲ μέση ὑπολογίζεται 3—4 χλμ. Τὸ βάθος αὐτοῦ, κατὰ τὸ βορειότερον μέρος περὶ τὸ Σεϊτὰν—Ἀκιντισῆ, φθάνει εἰς 120 τὸ δὲ μέσον εἰς 50—70 μέτρα.

* * *

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐτυμολογίαν τοῦ ὀνόματος Βόσπορος ὑπάρχουν διάφοροι γνῶμαι. Κατά τινας ὑπενθυμίζει τὸν μῦθον, καθ' ὃν ἡ Ἰώ, θυγάτηρ τοῦ Ἰνάχου βασιλέως τοῦ Ἄργους, φεύγουσα τὴν μῆνιν τῆς ζηλοτύπου Ἥρας καὶ μεταμορφωθεῖσα εἰς δάμαλιν ὑπὸ τῆς θεᾶς, διέβη κολυμβῶσα τὸ στενὸν τοῦ Βοσπόρου, ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου εἰς τὴν Χρυσούπολιν (νῦν Σκούταρι). Κατ' αὐτοὺς συμφωνοῦντας μὲ τὴν μυθολογικὴν παράδοσιν, ἡ λέξις εἶναι ἑλληνική, σύνθετος ἀπὸ τὰς δύο λέξεις: βοὸς πόρος, ἤτοι διάβασις βοός. Καὶ ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὸν Θρακικὸν Βόσπορον τὰ πράγματα συμφωνοῦν μὲ τὴν παράδοσιν, προκειμένου ὅμως περὶ τοῦ Κιμμερίου Βοσπόρου, δὲν ἐξηγοῦνται ποσῶς. Διὰ τοῦτο ἄλλοι ὅλως ἀβασίμως διετάθησαν ὅτι κάθε στενὸν ἐκαλεῖτο Βόσπορος, ἄλλοι δέ, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι διέπλεον αὐτῶν ἐπὶ σχεδιῶν ἐκ βοΐων ἀσκῶν. Ἀλλ' ἡ λέξις βοῦς, ὡς πρῶτον συνθετικόν, οὐδέποτε μεταβάλλεται εἰς βός. Κατ' ἄλλους πάλιν τὸ πρῶτον συνθετικὸν βὸς εἶναι ἀρχαῖόν τι προσθετικὸν μόριον τῆς Ἀρίας γλώσσης, ἰσοδυναμοῦν μὲ τὴν πρόθεσιν παρὰ καὶ σημαίνει «παρὰ τὸν πόρον», διὰ τοῦ ὁποίου ἐγένοντο αἱ ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην μεταναστεύσεις τῶν Ἀρίων λαῶν, ὁπόθεν διεσκορπίσθησαν εἰς τὴν Θράκην, Μακεδονίαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα.

Κατ' αὐτοὺς ἡ λέξις Βόσπορος εἶναι ἑλληνικὴ καὶ σημαίνει στενὸν ἢ πέρασμα. *Ἔχουν ὅμως ἄδικον, κατὰ τοῦτο, ὅτι θέ*λουν νὰ ἀναγνωρίσουν εἰς αὐτὴν ἑλληνικὴν καταγωγήν, καὶ παράγουν τὸ πρῶτον συνθετικὸν ἐκ τοῦ βοὸς τὸ δὲ δεύτερον ἐκ τοῦ πόρος. Ἀλλὰ τὸ πρῶτον συνθετικὸν δὲν σημαίνει τὸν βοῦν, ἀλλὰ τὸ μέγα. Παράδειγμα ἔστω ἡ ὁμηρικὴ λέξις «βοῶπις», ὅπου τὸ πρῶτον συνθετικὸν σημαίνει τὸ μεγαλειῶδες, τὸ μεγαλοπρεπές, ἐξ οὗ καὶ τὸ ἐπίθετον τῆς Ἥρας «βοῶπις» (Ἰλιάδος Α, 551) ἤτοι: ἡ ἔχουσα μεγάλους καὶ ἐκφραστικοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ὄχι ὅπως τοῦ βοός, τοῦ ὁποίου οἱ ὀφθαλμοὶ εἶναι μὲν μεγάλοι, ὄχι ὅμως καὶ μεγαλοπρεπεῖς καὶ ἔξυπνοι. Κατὰ τὰς νεωτέρας μελέτας ἡ λέξις Βόσπορος εἶναι καθαρῶς Θρακική, ὅπου ἡ κατάληξις παρα μετεσχηματίσθη εἰς πόρος· αἱ δύο αὗται κα-

ταλήξεις -πόρος (ἑλληνική) καὶ -πάρα (θρᾳκική), προέρχονται ἐκ τῆς αὐτῆς ῥίζης, σημαίνουσι ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα.

Τῆς λέξεως Βόσπορος ἔχομεν δύο θρακικὰς παραλλαγάς: Βόσ-παρα (φρούριον ἐν Θράκῃ παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV, 11) καὶ Βουσίπαραν (γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς), μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς τοπωνυμίας, παρὰ τὴν Βησαπάραν (νῦν Τατὰρ Παζαρτζίκ) ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Βέσων. Τὸ πρῶτον συνθετικὸν βος φαίνεται σημαῖνον τὸ μέγα, καὶ τοῦτο χωρὶς νὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ καταφύγωμεν εἰς τὴν ἑλληνικὴν λέξιν βοῦς. Παράδειγμα ἔστω τὸ ὄνομα: Βωσ-αγύρα, ὄνομα τόπου (τὸ ἐθνικὸν Βωσαγυρηνὸς), τὸ ὁποῖον ἀναμφιβόλως σημαίνει ὄχι βοὸς ἀγοράν, ἀλλὰ μεγάλην ἀγοράν. (Πρβλημ. G. Seurre, Archéologie Thrace, σελ. 141). Ἡ κατάληξις-παρα συναντᾶται ἐπίσης καί-παρον, ὡς λ.χ. Βρί-παρα, φρούριον ἐν Ἰλλυρίᾳ, Βρί-παρον, φρούριον παρὰ τὴν Σαρδικὴν (Σόφια), Βηρίπαρα, φρούριον ἐν Θράκῃ, Σκαρί-παρα, φρούριον ἐν Ἰλλυρίᾳ καὶ ἄλλα (Προκοπίου, Περὶ Κτισμ. IV, 4 καὶ IV 11). Ἐπίσης καὶ -παρα ἢ -πόρις, ὅπως: Σκάπορα (παρὰ Dumont-Homolle, σελ. 500) Κετρίπορις, βασιλεὺς τῆς Θράκης, Ῥαισκούπορις κτλ. ἐξ οὗ ἡ πιθανὴ συνάντησις τῶν εἰς-παρα καὶ πόρος ἤ-πορις ληγουσῶν λέξεων, ὅπως λ.χ. Δρυζί-παρα καὶ Δρυζίπαρος, Βόσ-πορος καὶ Βόσ-παρα, καὶ ἄλλα. Ἄλλως τε παρετηρήθη καὶ ἡ πιθανὴ ταυτότης τῶν κυρίων ὀνομάτων: Πόρις καὶ Πάρις.

Ἀλλὰ καὶ τῆς λέξεως Βυζάντιον, κατὰ τὸν ἀοίδημον καθηγητὴν Π. Καρολίδην, τὸ πρῶτον συνθετικὸν προέρχεται ἔκ τινος θρακικῆς λέξεως: βούζ, βόζ, ἢ βύζ, ἡ ὁποία σημαίνει «στενὸν» καὶ ἡ ὁποία ἀπαντᾶται εἰς τὴν ἐξελληνισθεῖσαν λέξιν Βόσπορος. Ἀλλ' εἴτε βούζ, βὸζ ἢ βὺζ εἶναι τὸ πρῶτον συνθετικόν, εἴτε βός, ὅπως εἴπομεν ἀνωτέρω, τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι αἱ δύο αὗται λέξεις εἶναι θρακικῆς καταγωγῆς καὶ σημαίνουν «στενὸν πέρασμα», πρᾶγμα τὸ ὁποῖον συμφωνεῖ πρὸς τὴν γεωγραφικὴν θέσιν τόσων θρακικῶν πόλεων καὶ τοπωνυμιῶν, αἱ ὁποῖαι ἔκειντο παρὰ τὸ πέρασμα ποταμοῦ τινος ἢ θαλάσσης. Οὕτως ἡ λέξις Βόσπορος, εἶναι καθαρῶς θρακικὴ καὶ σημαίνει «μέγα στενόν», ὅπως, πράγματι εἶναι ὁ Θρᾳκικὸς Βόσπορος. (Πρβλ. Π. Καρολίδου, Εἰσαγωγὴ κτλ. Τόμ. Α', σελ. μθ'.—τοῦ αὐτοῦ «Ἡ πόλις τῶν Βυζαντινῶν, ἐν τοῖς χρονικοῖς τοῦ βασιλέως Ἀστραχαδνών, ἐν τῇ Ἐπιστημονικῇ Ἐπετηρίδι τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου, 1902—1903, σελ. 263—272).

***

Πλὴν τῆς πόλεως τοῦ Βυζαντίου κειμένης ἐπὶ τῆς χερσονησιζούσης προβολῆς καὶ ἀποτελούσης τὴν Ν.Δ. ἀκτὴν τοῦ Κερατίου κόλπου, ὑπῆρχον ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου, πλῆθος ἀρχαίων Ἑλληνικῶν καὶ Βυζαντινῶν τοπωνυμιῶν καὶ συνοικισμῶν, τὰς ὁποίας θὰ ἀναφέρωμεν, ἀρχόμενοι ἀπὸ νότου πρὸς βορρᾶν.

Δεξιὰ τοῦ εἰσπλέοντος τὸν Κεράτιον κόλπον, ὑπῆρχεν ἡ ἀκτὴ Μέτωπον τῶν ἀρχαίων, τὸ σημερινὸν Τὸπ-χανέ, ἀποτελοῦσα συνοικίαν τῆς Κωνταντινουπόλεως.

Πρὸς βορρᾶν τοῦ Μετώπου, ὑπῆρχεν ἡ ἀκτὶς Αἰάντειον, ὀνομασθεῖσα οὕτως ὑπὸ τῶν Μεγαέρων ἀποίκων τοῦ Βυζαντίου πρὸς τιμὴν Αἴαντος τοῦ Τελαμωνίου. Ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων μετωνομάσθη Ἀργυρούπολις (βλ. λέξ.) ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Ἀττικοῦ (406-425). Εἶναι ἡ σημερινὴ συνοικία Φουντουκλῆ ἢ Φιντικλῆ.

Περὶ τὸ ἕνα καὶ ἥμισυ μίλιον Β.Δ. τοῦ στομίου τοῦ Κερατίου Κόλπου, ἔκειτο ἡ ἀκτὶς Ἰασώνειον, τὸ σημερινὸν Δολμᾶ-Μπαχτσέ, ὅπου τὸ 1854 ὁ Σουλτᾶνος Ἀβδοὺλ Μετζὴτ ἀνήγειρε διὰ τοῦ Ἀρμενίου ἀρχιτέκτονος Βαλλιάν, τὸ περίφημον ἀνάκτορον τοῦ Δολμᾶ-Μπαχτσέ.

Ὀλίγον βορειότερον ἔκειτο τὸ Διπλοκιόνιον τῶν Βυζαντινῶν, τὸ σημερινὸν προάστειον Μπεσὶκ-Τάς, ὅπου ὑπάρχει ὁ τάφος τοῦ Χαϊρ ἐδ Ντὶν Βαρβαρόσα, περιβοήτου πειρατοῦ τῆς Μεσογείου κατὰ τὸν XVII αἰῶνα.

Μετὰ τὸ Διπλοκιόνιον, ἔκειτο ὁ Ῥοδίων Περίβολος τῶν Βυζαντινῶν, τὸ ση-

ἰχθύων θήραν εὐφυής». Καὶ ἀλλαχοῦ (XIV 5): «ἰχθύων θήρας ἐκδόχιον καὶ Νέος Βόλος, ὡς εὕρηται λεγόμενον».

ΒΟΡΜΙΣΚΟΣ.— Ἀρχαία Θρᾳκικὴ πόλις ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Παιόνων. (βλ. Βρομίσκος).

* ΒΟΣΙΣ.—Ὄνομα κύριον θρακοελληνικόν, γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς. (Θρακικά, 1935, σελ. 198).

* ΒΟΣΠΑΡΑ (Βόσπαρα). — Ὄνομα φρουρίου τῆς Θράκης παρὰ Προκ. (Περὶ Κτισμ. IV, 11).

ΒΟΣΠΟΡΙΟΝ.— Βοσπόριον ὠνομάζετο τὸ ἀνατολικώτερον ἀκρωτήριον τοῦ Θρακικοῦ Βοσπόρου, τὸ σημερινὸν «Σεραΐ—Μπουρνού», σχηματιζόμενον ἐκ τῆς εἰς τὴν θάλασσαν προεξοχῆς τῆς ἄκρας τοῦ Βυζαντίου, τὸ ὁποῖον σχηματίζει τὴν εἴσοδον καὶ τὴν νότιον παραλίαν τοῦ κόλπου Κέρατος ἢ Χρυσοκέρατος, κείμενον ἀπέναντι τῆς Χρυσουπόλεως (Σκούταρι). Κατὰ Διονύσιον τὸν Βυζάντιον, ἐκαλεῖτο «Λύγος», κατὰ δὲ τὸν Πλίνιον «Χρυσόκερας», ἐξ οὗ καὶ ἡ ὑπὸ τῶν ξένων ὀνομασία Corne d' Or. Τὸ ὄνομα Βοσπόριον ἐπεξετείνετο καὶ εἰς τὸν βαθέως εἰσχωροῦντα κόλπον, τὸν γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα: Κεράτιος κόλπος ἢ Χρυσόκερας, ὅστις ἄρχεται ἀπὸ τοῦ Σεραΐ-Μπουρνοὺ καὶ καταλήγει εἰς τὸ Κοσμίδιον (Ἐγιούμπ). Ὠνομάσθη δὲ οὕτω, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, εἴτε ἐκ τοῦ σχήματος αὐτοῦ, ἢ ἀπὸ τῆς Κεροέσσης, μητρὸς τοῦ Βύζαντος, ἢ κατ' ἄλλους ἐκ τοῦ πλουσίου ἐμπορίου τοῦ λιμένος ἢ τῆς πλουσίας ἐν αὐτῷ ἁλιείας.[1]

Τὸ μῆκος αὐτοῦ ἀνέρχεται εἰς 6 περίπου μίλια, τὸ δὲ πλάτος, κατὰ μέσον ὅρον εἰς 400 περίπου πήχεις. Τὸ βάθος του εἶναι 20—40 μέτρα, εἴς τινα ὅμως μέρη φθάνει μέχρις 80 ποδῶν. Βοσπόριον ἐκαλεῖτο ἐπίσης καὶ ὁ λιμὴν καὶ ἡ παρ' αὐτὸν ἀγορά, τὴν ὁποίαν πρῶτος κατεσκεύασεν ὁ Κωνστάντιος, κατὰ τὸν IV μ.Χ αἰῶνα, συγχωνεύσας τὸν λιμένα, τὸν ὁποῖον περὶ τὰ τέλη τοῦ VII αἰῶνος ἐξεκαθάρισεν ὁ Λεόντιος.

Ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, ὁ λιμὴν οὗτος διῃρεῖτο εἰς τρεῖς κυρίους κόλπους, τῶν ὁποίων ὁ τρίτος ὡς ἄχρηστος συνεχώσθη πρὸ τοῦ Σευήρου κατὰ τὸν V μ.Χ. αἰῶνα.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ κόλπος τοῦ Βοσπόρου διὰ τοῦ ὁμωνύμου ἀκρωτηρίου ἐξησφαλίζετο ὑπὸ τῶν ἀνατολικῶν λιμένων, ἐπωνομάσθη ὑπὸ τοῦ εἴρωνος καὶ σκώπτου Στρατονίσκου «μασχάλη τῆς Ἑλλάδος». Κατὰ τὸν Σκαρλᾶτον Βυζάντιον ὅμως (Κωνσταντινούπολις Τόμ. Α.) ἡ ἐπωνυμία αὕτη τοῦ Στρατονίσκου, ὠφείλετο μᾶλλον εἰς τὴν δυσοσμίαν τὴν προερχομένην ἐκ τῶν στασίμων ὑδάτων τοῦ λιμένος καὶ ἀπὸ τῶν ταριχευομένων ἐκεῖ ἰχθύων, δυσωδίαν τὴν ὁποίαν οἱ ἀρχαῖοι ἐκάλουν «τράγον μασχάλης».

* * *

Κατὰ τὸν Γεώργιον Κωδινόν, ζήσαντα κατὰ τοὺς μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κων)λεως χρόνους, Βοσπόριον ἐκαλεῖτο τὸ «Σιγματοειδὲς» μέρος τοῦ λιμένος, διότι διενηργεῖτο ἐκεῖ μέχρι τῶν χρόνων Κωνσταντίνου Ε', τοῦ Κοπρωνύμου (741-775) ἐμπόριον βοῶν, ἐκ τῶν ὁποίων, καταληφθεῖσα ὑπὸ οἴστρου ποτὲ δάμαλίς τις, διεπέρασε τὸν πορθμὸν τοῦ Βοσπόρου μέχρι τῆς Χρυσουπόλεως (Σκούταρι). Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, εἰς τὴν μαρτυρίαν ταύτην τοῦ Κωδινοῦ, ὑποκρύπτεται ὁ μῦθος τῆς διαβάσεως τῆς Ἰοῦς θυγατρὸς τοῦ Ἰνάχου, βασιλέως τοῦ Ἄργους, ἥτις μεταμορφωθεῖσα, εἰς ἀγελάδα ὑπὸ τῆς Ἥρας, διεπέρασεν ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου εἰς τὴν Χρυσούπολιν, ἐξ οὗ καὶ ἡ κοινοτέρα ἐτυμολογία τῆς λέξεως Βόσπορος ἐκ τοῦ Βοὸς—πόρος=διάβασις βοός.

Πράγματι ἐν Βοσπορίῳ ὑπῆρχεν ἀγορὰ

(1) Οἱ ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν νομισμάτων ἀπεικονιζόμενοι ἐπιμήκεις κάλαθοι τῆς ἁλιείας, συνήθως «κύρτοι ἁλιείας» καλούμενοι, ἐνομίσθη ὅτι ἀναφέρονται εἰς τὴν πλουσίαν ἁλιείαν τοῦ Βυζαντίου, ἐκ τῆς ὁποίας ὁ λιμὴν τοῦ Βυζαντίου ἐκλήθη «χρυσοῦν κέρας». Ἐπειδὴ ὅμως οὗτοι συχνὰ συνοδεύονται ὑπὸ συμβόλων ἀναφερομένων εἰς τὴν λατρείαν τῆς Δήμητρος, εἶναι ὅλως ἀπίθανον ὅτι πρόκειται περὶ ἁλιευτικῶν καλάθων. (Head-Σβορώνου, Τόμ. Α', σελ. 340).

μερινὸν Τσιραγάν, ὅπου τὸ ὁμώνυμον σουλανικὸν περίπτερον.

Μετὰ τὸν Περίβολον Ροδίων, ἔκειτο ὁ Ἅγιος Φωκᾶς τῶν Βυζαντινῶν, ἐκ τῆς ὁμωνύμου μονῆς, οἰκοδομηθείσης ὑπὸ τοῦ Βασιλείου Α' τοῦ Μακεδόνος (866—886), ὅπου τὸ σημερινὸν χωρίον Ὀρτάκιοϊ Β. Δ. τοῦ Ἁγίου Φωκᾶ, ὑπῆρχον αἱ Δάφναι τῶν ἀρχαίων, ὄπισθεν τοῦ νῦν ἀκρωτηρίου Δεφδερδὰρ-Μπουρνοῦ καὶ τοῦ ὁμωνύμου χωρίου, ὅπου κατὰ τὴν παράδοσιν ὑπῆρχε Δαφνὼν ἐκ τῆς ὑπὸ τῆς Μηδείας φυτευθείσης δάφνης, κατὰ τὴν ἐκ τῆς Κολχίδος μετὰ τοῦ Ἰάσωνος ἐπιστροφήν της.

Μεταξὺ τῶν χωρίων Δεφθερδὰρ καὶ Ἀρναούτκιοϊ ὑπῆρχον δύο ὕφορμοι: ὁ Παράβολος καὶ ὁ Βυθίας τῶν Βυζαντινῶν, πρὸ τῶν ὁποίων ἡ νησὶς Ντουΐμι καὶ ἡ ὕφαλος Κουροῦ, ὄπισθεν δὲ ἡ βραχώδης ἀκτή: Κόκκος Ἴσιδος, ὅπου τὸ νῦν χωρίον Κουροὺ-τσεσμὲ (=ξηρὸς βράχος ἢ κατ' ἄλλους ξηροκρήνη).

Ἕνα μίλιον περίπου πρὸς Β. τῶν Δαφνῶν, ἔκειντο αἱ Ἑστίαι τῶν ἀρχαίων, τὸ Μιχαήλιον τῶν Βυζαντινῶν, ἀπὸ τοῦ ναοῦ τῶν Ταξιαρχῶν, κτισθέντος ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου. Ἐπὶ τῆς θέθεως αὐτοῦ κεῖται τὸ σημερινὸν Ἀρναοὺτ-κιοϊ ἢ Ἀρβανιτοχώριον.

Β.Δ. τῶν Ἑστιῶν, ἔκειντο αἱ Χηλαὶ τῶν ἀρχαίων ὅπου τὸ σημερινὸν μεγαλοχώριον Μπεμπέκι, καὶ τὸ σουλτανικὸν κιόσκιον τοῦ Σελὴμ τοῦ Α' (1725), γνωστὸν εἰς τοὺς Εὐρωπαίους ὑπὸ τὸ ὄνομα : Kiosque de Conférences, διότι ἐκεῖ συνήρχοντο συνήθως ὁ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργὸς τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας μετὰ τῶν Εὐρωπαίων πρεσβευτῶν, πρὸς συζήτησιν καὶ ἐπίλυσιν σπουδαίων ζητημάτων.

Πρὸς βορρᾶν τῶν Χηλῶν (Μπεμπέκι), ἐπὶ τῆς Ν.Δ. ὑπωρείας λόφου τινὸς καταλήγοντος εἰς τὸ Ρούμελη-Χισσάρ, ὅπου κεῖται τὸ σημερινὸν περιώνυμον λύκειον ἡ Ροβέρτειος Σχολή, ἔκειτο τὸ Ἑρμαῖον τῶν ἀρχαίων, τὸ Νέον Κάστρον καὶ ἡ Λαιμοκοπία τῶν Ἑλλήνων τοῦ ὑποδούλου Βυζαντίου, κατὰ μετάφρασιν τοῦ τουρκικοῦ Μπογὰζ-Κεσσέν, ὀνομασίας τῆς ἐκεῖ στενώσεως τοῦ Βοσπόρου.

Βορειότερον τοῦ Ἑρμαίου, σχηματίζεται σφοδρὸν ῥεῦμα καλούμενον ὑπὸ τῶν Τούρκων «Σεϊτὰν - Ἀκιντισῆ», Devil's Current ὑπὸ τῶν ξένων ναυτικῶν καὶ Διαβολόρρεμα ὑπὸ τῶν ναυτικῶν μας, κατὰ πιστὴν μετάφρασιν τῶν δύο τούτων ὀνομασιῶν. Εἶναι ἡ Πυρρὰ Κύων ἢ Φυνέας τῶν Βυζαντινῶν. Μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἀκρωτηρίων, κατεσκευάσθη ὑπὸ τοῦ Σαμίου ἀρχιτέκτονος Μανδροκλέους ἡ γεφύρωσις τοῦ Βοσπόρου (βλ. ἀνωτέρω), διὰ τῆς ὁποίας διῆλθεν ὁ Δαρεῖος, ὅταν ἐξεστράτευσε κατὰ τῶν Σκυθῶν τὸ 515 π.Χ.

Τὴν γεφύρωσιν τοῦ Βοσπόρου ἐμιμήθη καὶ ὁ Ἡράκλειος τὸ 628, κατὰ τὴν ἐκ Περσίας, νικηφόρον ἐπάνοδόν του. Ἐπίσης διὰ γεφυρώσεως τοῦ Βοσπόρου, εἰς τὸ αὐτὸ μέρος, διῆλθον οἱ Γότθοι σταυροφόροι τὸ 1049, ἀλλ' ἀπὸ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἀσίαν.

Ὀλίγον βορειότερον, «Κάμψαντι πρὸς βορρᾶν τὸ Ἑρμαῖον, ἀπαντᾷ πέτρα αὐτοφυὴς ἀετῷ ἐοικυῖα ἔχοντι ἀναπεπταμένας τὰς πτέρυγας καὶ καλουμένη Φιδάλεια ἢ Φιδαλία». (Διονυσίου, Βοσπόρου Ἀνάπλους, μεταφρ. ἀπόσπ. 37). Τὸ ἀκρωτήριον τοῦτο εἶναι πιθανῶς τὸ σύγχρονον Κιζλὰρ-Μπουρνού. Μετὰ τὸ Κιζλὰρ—Μπουρνού, ὑπῆρχε κόλπωσίς τις, εἰς τὸν μυχὸν τοῦ ὁποίου ἔκειτο ὁ Γυναικῶν λιμὴν τῶν ἀρχαίων, ὀνομαζομένη σήμερον Μπαλτᾶ-λιμάν.

Πρὸς βορρᾶν ἐπίσης τοῦ Ἑρμαίου, ἔκειτο ἡ Κυπαρώδης κοιλὰς τῶν Βυζαντινῶν, ἴσως τὸ Ἑκάτειον τῶν ἀρχαίων, ὅπου σήμερον τὸ χαριτωμένον προάστειον τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἐμιργκιούν, ὀνομασθὲν οὕτως ἀπὸ τοῦ Πέρσου Ἐμὶρ-Γκιοὺν-Ὀγλοῦ, θαλαμηπόλου καὶ φίλου τοῦ Σουλτάνου Μουρὰτ τοῦ Δ' (1623-1640).

Βορειότερον ἐπὶ κολπίσκου ἔκειτο τὸ ἀρχαῖον Σωσθένιον, ἢ Λεωσθένιον, ἀπὸ τοῦ Λασθένους ἢ Λεωσθένους τοῦ Μεγαρέως, ἱδρύσαντος ἐκεῖ ἀποικίαν. Κοινῶς ὀνομάζεται σήμερον Στένη, ὑπὸ δὲ τῶν Τούρκων Ἰστενιές.

Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας ἐπισκεφθεὶς τὸ Σωσθένειον καὶ ἰδὼν τὸ παρὰ τῶν Ἀργοναυτῶν στηθὲν ἄγαλμα, εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐκεῖ σωτηρίας των, καὶ παρομοιώσας αὐτό, πρὸς ἄγγελον, ἔκτισεν ἐκεῖ ναὸν τοῦ ἀρχιστρατήγου Μιχαήλ. (Ἰωάννης Μαλάλας, σελ. 78—89).

Μετὰ τὴν Στένην ἄρχεται ὁ Κομαρώδης αἰγιαλὸς τῶν Βυζαντινῶν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐκτίσθη ὑπὸ Σολεϋμὰν τοῦ Μεγαλοπρεποῦς (1494—1556) τὸ Γεννῆκιοϊ, τὸ Νεοχώριον τῶν Ἑλλήνων, ἡ μεγαλυτέρα τῶν κωμοπόλεων τοῦ Βοσπόρου. Βορειότερον ὑπῆρχεν ἡ Θερμημερία ἄκρα τῶν ἀρχαίων, τὸ σημερινὸν Κιουμπασῆ, καὶ λιμὴν τις καλούμενος Πιθήκου λιμήν, ἀπὸ ἀρχηγοῦ τινος τῶν ἄλλοτε βαρβάρων, ὅστις ὡδήγησεν αὐτοὺς εἰς τὴν Ἀσίαν.

Β.Δ. τῆς Θερμημερίας ἄκρας ἔκειτο τὸ Εὔδιον Καλὸν τῶν Βυζαντινῶν, ἴσως τὸ σημερινὸν Κελενδέρ, κατὰ τὸν Hammer, ἱστορικὸν τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας. Μετ' αὐτὸ ὑπῆρχεν ἡ κοιλὰς Λιβάδιον καὶ μετ' αὐτὴν ἡ κοιλὰς Αἶνον, καταλήγουσα εἰς τὸν νῦν λιμένα τῶν Θεραπειῶν, τὸν Φαρμακίαν κόλπον τῶν Βυζαντινῶν. Μετωνομάσθη δὲ ὁ Φαρμακίας εἰς Θεραπειὰ ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Ἀττικοῦ κατὰ τὸν Ε' αἰῶνα. «Ἵνα μὴ τὰς συνάξεις ἐκεῖ ποιούμενος δυσφήμῳ ὀνόματι ὀνομάζει τόν κόλπον». Διότι, τὸ παλαιότερον ὄνομα Φαρμακίας ὠφείλετο, κατὰ τὴν παράδοσιν, εἰς τὸ ὑπὸ τῆς Μηδείας ριφθὲν ἐκεῖ δηλητήριον.

Ἥμισυ μίλιον πρὸς βορρᾶν τῆς Σκάλας τῶν Θεραπειῶν, κεῖνται τὰ Κλεῖθρα ἢ αἱ Κλεῖδες Πόντου τῶν Βυζαντινῶν, τουρκιστί : Κιλίτς-Μπουρνού, ἀπὸ τῶν ὁποίων ὁ ἀναπλέων τὸν Βόσπορον διακρίνει τὸ πρῶτον τὸ πρὸς τὸν Εὔξεινον Πόντον ἄνοιγμα αὐτῶν.

Β.Λ. τῶν Θεραπειῶν ἐκτείνεται ὁ Βαθὺς Κόλπος τῶν Βυζαντινῶν, ὁ νῦν Μπουγιοὺκ-Ντερέ, εἰς τὸν ὁποῖον ἐκβάλλει τὸ ποτάμιον Βαθὺς Ρύαξ (Μπουγιοὺκ-Ντερέ), διαρρέων θαυμασίαν κοιλάδα Καλὸν Ἀγρὸν ὀνομαζομένην ἄλλοτε, νῦν δὲ Λιβάδιον. Εἰς τὸ πρὸς τὴν θάλασσαν μέρος αὐτῆς ὑπάρχει συστὰς αἰωνοβίων πλατάνων, ὀνομαζομένη Κίρκ-Ἀγὰτς (=40 δένδρα) ἢ Γεντῆ Καρντὰς (=7 ἀδελφοί). Κατὰ τὴν παράδοσιν ἐκεῖ ἐστρατοπέδευσαν τὸ 1096 οἱ Σταυροφόροι, ἐξ οὗ καὶ ὁ μεγαλύτερος τῶν πλατάνων εἶναι γνωστὸς εἰς τοὺς ξένους ὡς πλάτανος τοῦ Godefroi de Bouillon, ἀρχηγοῦ τῆς πρώτης Σταυροφορίας καὶ πρώτου βασιλέως τῆς Ἱερουσαλήμ. Πρὸς βορρᾶν τοῦ Μπουγιοὺκ-Ντερὲ ὑπῆρχε τὸ ἀκρωτήριον Σίμας τῶν ἀρχαίων, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπῆρχεν ἄγαλμα τῆς Πανδήμου Ἀφροδίτης, ἱδρυθὲν ἴσως, κατὰ τὸν Hammer, ὑπὸ τῆς ἐκ Μεγάρων περιφήμου ἑταίρας Σιμαίθης.

Ὀλίγον βορειότερον τοῦ Σίμα, ὑπῆρχεν ὁ Σκληθρινοῦς κόλπος τοῦ Διονυσίου, καταλήγων εἰς τὸ ἀκρωτήριον Σαρῆ-γιὰρ (=Κιτρίνη ὄχθη), τὸ Μίλτον τῶν ἀρχαίων.

Εἰς τὸν μυχὸν δὲ τοῦ κόλπου, ὅπου τὸ χωρίον Γενῆ-Μαχαλὲ ἤτοι Νέα Συνοικία, ὑπῆρχεν ἡ Σκλέτρινα τοῦ Διονυσίου, καὶ ἀμέσως μετ' αὐτὸ τὸ ἀκρωτήριον Τελλὶ - Ντάσκα ἢ Ντελῆ-Ταλιάν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἀνηγέρθη φρούριον ὑπὸ τοῦ Γάλλου ὀχυρωματικοῦ Toussaint τὸ 1783. Εὐθὺς δ' ἀμέσως πρὸς τὰ Β.Α. ἀνοίγεται κόλπωσις, ὅπου ἡ νῦν ἄκρα Ρούμελη Καβὰκ καὶ φερώνυμον χωρίον, τὸ Ἱερὸν τῶν Βυζαντίων, πρὸς βορρᾶν τοῦ ὁποίου ἔκειτο ἐπὶ λόφου τὸ βυζαντινὸν πολίχνιον. Ἐπὶ τῆς θέσεως ταύτης ἠγέρθη πιθανῶς ἐπὶ Μουρὰτ τοῦ IV φρούριον, τοῦ ὁποίου σώζονται τὰ ἐρείπια. Ἀπὸ τοῦ ἐκεῖ ἀγκυροβολίου Μαῦρος μῶλος τῶν Ἑλλήνων, Καρατὸς τῶν Τούρκων, ἐξετείνετο πρὸς τὸ κατέναντι ἐπὶ τῆς Ἀσιατικῆς παραλίας. Ἀνατολοῦ-Χισσάρ, τὸ Ἱερὸν τῶν Χαλκηδονίων τῶν ἀρχαίων, ἅλυσις κλείουσα τὸ μεταξὺ αὐτῶν στενὸν τοῦ Βοσπόρου, τῆς ὁποίας ἁλύσεως λείψανα ἐσώζοντο πρὸ ἐτῶν καὶ ἴσως σώζονται καὶ σήμερον ἐν τῷ Ἀσιατικῷ φρουρίῳ. Παρὰ τὸ χωρίον Ρούμελη-Καβὰκ ἐπὶ λόφου περιόπτου ὑπῆρχεν ὁ πύργος τῆς Τιμαίας καὶ αἱ ἐκβολαὶ Χάλκεια τοῦ χειμάρρου Χρυσορρόα, πηγάζοντος ἀπὸ τὸ Καστανὲ-Σουγιού, ὅπου ποτὲ τὸ Ἱερὸν τῆς

Ρέας. Ἐπίσης τὸ Σεράπιον τῶν ἀρχαίων καὶ ὀχυρωματικά τινα ἔργα τῶν Γενουηνσίων, τῶν ὁποίων σώζονται λείψανα.).

Ὁ πύργος τῆς Τιμαίας ἦτο πανύψηλος, χρησιμεύων ὡς φάρος τῶν ναυτιλλομένων (ad salutem navigantium). Ζωηραὶ πυραὶ ἀναπτόμεναι ἐπὶ τῆς κορυφῆς του, ἐξέπεμπον τὸ φῶς των εἰς μεγάλην ἔκτασιν τῆς θαλάσσης, καταδεικνύουσαι τὴν ἀληθῆ πλεῦσιν, τὴν ὁδηγοῦσαν εἰς τὸ στόμιον τοῦ Βοσπόρου.

Βορειότερον ὑπῆρχεν ὁ λιμὴν τῶν Ἐφεσίων τῶν Βυζαντινῶν, ὅπου τὸ σημερινὸν Μπουγιοὺκ Λιμάν, πλησίον τοῦ ὁποίου ὑπῆρχε θέσις καλουμένη Φωσφόρος, εἴτε ἀπὸ τοῦ ἐκεῖ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος, εἴτε ἐκ τοῦ ἀρχαίου φάρου (antiqua phare) εὑρισκομένου πλησιέστατα ἐκεῖ. Τὸ βόρειον κέρας (ἀκρωτήριον) τοῦ Φωσφόρου ἐκαλεῖτο Ἀφροδίσιον, τουρκιστὶ Ταααλαντζὶκ Μπουρνοὺ (=βραχώδης) καὶ ἀπότομος κεφαλή, ὅπως καὶ πράγματι εἶναι. Ἀμέσως πρὸς βορρᾶν τοῦ Ἀφροδισίου ἔκειτο τὸ Μύρλειον τῶν ἀρχαίων καὶ μετὰ ἥμισυ περίπου μίλιον τὸ ἀκρωτήριον Καριμπτζὲ Μπουρνού, πρὸς νότον τοῦ ὁποίου ἔκειτο ὁ Λυκίων Λιμὴν τῶν ἀρχαίων. Βορειότερον ἔκειτο ἡ Λικνιὰς ἄκρα τῶν ἀρχαίων,τὸ σημερινὸν Μπεγλὲρ-Μπουρνού, μετὰ τὸ ὁποῖον ἡ Δωτίνη Πέτρα, τὸ σύγχρονον Παπὰζ-Μπουρνού. Ὀλίγον ἔσω τῆς παραλίας ὑπάρχει λόφος πετρώδης, ἡ Γυπούπολις τῶν Βυζαντινῶν, σχετιζομένη μὲ τὸν περὶ τοῦ μάντεως Φινέως μῦθον, καθ᾿ ὃν ὁ μάντις ἔμεινεν ἐκεῖ μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ἀργοναυτῶν ἀπὸ τῶν Ἁρπυιῶν ἀπαλλαγήν του.

Τέλος τὸ ἀκρωτήριον Πάνιον τῶν ἀρχαίων, ἀποτελοῦν τὸ Β.Δ. ἄκρον τοῦ πρὸς τὸν Εὔξεινον στομίου τοῦ Βοσπόρου, τὸ σύγχρονον Φαναράκιον, ὀνομασθὲν οὕτω ἀπὸ παλαιοῦ φάρου, τοῦ ὁποίου διατηρεῖται τὸ κτίσμα.

Μεταξὺ Πανίου καὶ Δωτίνης, ὑπάρχουν τὰ δύο σύγχρονα ἀκρωτήρια, τὸ Ρούμελη Φενὲρ καὶ ἔπειτα τὸ Ρούμελη Καλεσῆ ἔχοντα πρὸ αὐτῶν τὰς Κυανέας ἢ Συμπληγάδας Πέτρας τῶν ἀρχαίων, βραχονησῖδα περιφερείας 500 μέτρων. Ἐπ᾿ αὐτῆς ὑπάρχει στήλη, λείψανον βωμοῦ, τὸν ὁποῖον ἀνήγειρεν ὁ Αὔγουστος Καῖσαρ, ὡς ἀποδεικνύεται ἔκ τινος ἐπιγραφῆς, τουρκιστὶ Οὐρεκὲ Τασῆ (=ἠλακάτη), κοινῶς δέ, ἀλλὰ κακῶς, στήλη τοῦ Πομπηΐου καλουμένη. Τοιαύτη εἶναι ἐν συνόψει ἡ περιγραφὴ τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ περὶ Βοσπόρου ἄρθρου τοῦ Σ.Ε. Λυκούδη, ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ.

ΒΟΥΒΑΣΤΟΣ —Ἀρχαία Θρακικὴ θεότης, ταυτιζομένη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὴν Ἀρτέμιδα.

*ΒΟΥΚΕΛΛΟΥ (ἐπισκοπή).—Μία τῶν ἕνδεκα ἐπισκοπῶν τῆς ἐπαρχίας Αἱμιμόντου, ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Ἀδριανουπόλεως, ἀναφερομένη εἰς τὸν ὑπὸ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ (886—912) συνταχθέντα πίνακα τῶν ἐκκλησιαστικῶν θρόνων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα κατηργήθη κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα, ἔκτοτε δὲ ὁ τίτλος ἐδίδετο ψιλωνύμως. (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, τόμ. V, σελ. 483—Μητροπολ. Γερμανοῦ Σάρδεων, Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι κτλ. εἰς «Θρᾳκικά», 1935. σελ. 81).

* ΒΟΥΚΟΥΒΑ.—Πόλις τῆς Θράκης καὶ μία τῶν δέκα ἐπισκοπικῶν ἑδρῶν τῆς Μητροπόλεως Φιλιππουπόλεως, μνημονευομένη εἰς τὸν ὑπὸ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ (886—912) συνταχθέντα πίνακα τῆς κλίμακος τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου. (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Τόμ. V, σελ. 483). Μεταξὺ τοῦ XII αἰῶνος ἀρχομένου καὶ τοῦ XIV φθίνοντος ἡ Ἐπισκοπὴ Βουκόβων ἐξέλιπεν ὁριστικῶς, μὴ ἀναφερομένη εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἶναι τὸ σημερινὸν χωρίον Βούκοβον μεταξὺ Χασκόβου καὶ Στενιμάχου.

ΒΟΥΛΓΑΡΟΦΥΓΟΝ.—Οὕτως ὠνομάζετο ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων ἡ ἀρχαία Θρακικὴ πόλις Βουρτουδιζός, κειμένη 26 περίπου χιλιόμετρα ἀνατολικῶς τῆς Ἀδριανουπόλεως. Σήμερον ἐπὶ τῶν ἐρειπίων αὐτῆς κεῖται ἡ μικρὰ τουρκικὴ κωμόπολις Μπαμπὰ-Ἐσκῆ, (βλ. Βουρτουδιζός).

* ΒΟΥΛΕΥΤΗΡΙΟΝ ΣΚΥΘΩΝ.—Ἀ-

κρολοφία τις τῆς Β. Θράκης ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Αρίστρας (παρὰ τὴν νῦν Σιλίστριαν τῆς Βουλγαρίας) καὶ παρὰ τὴν πόλιν Πλίσκοβα, ἡ ἄλλως καλουμένη «Ἀκρολοφία Συμεῶνος», καταληφθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ τὸ 1.088, ὅτε ἐξεστράτευσε κατὰ τῶν Κουμάνων (Ἄννα Κομνηνή, VII, 3).

ΒΟΥΛΙΑΓΜΕΝΗ (ΑΙΝΟΥ).— Οὕτως ὀνομάζεται σήμερον λιμνοθάλασσά τις τῆς μεσημβρινῆς Θράκης, ἀπέχουσα μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν περίπου πρὸς ἀνατολὰς τῆς πόλεως Αἴνου, τὴν ὁποίαν οἱ κάτοικοι ὀνομάζουν καὶ «Ποντισμένην«. Χωρίζεται ἀπὸ τῆς θαλάσσης διά τινος ἀμμώδους ταινίας πλάτους ὀλίγων βημάτων. Ἐντὸς δὲ αὐτῆς, ἐν καιρῷ νηνεμίας, φαίνονται ἐρείπια ἀρχαίας πόλεως, ἥτις ὑποτίθεται ὅτι εἶναι ὁ ἀρχαῖος λιμὴν τῆς Αἴνου. (Πρβλ. Dumont Homolle, σελ. 204).

ΒΟΥΡΑΠΑΡΑ.—Ἀρχαία Θρακικὴ πόλις ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ κειμένη ἐπὶ τοῦ Οἴσκου ποταμοῦ (νῦν Ἴσκερ) παραποτάμου τοῦ Δουνάβεως, ὅπου τὸ σημερινὸν χωρίον Γενῆ-κιοϊ τῆς Β. Βουλγαρίας. Εἰς τὸ Ἱεροσολημιτικὸν Ὁδοιπορικόν, φέρεται ὑπὸ τὸ ὄνομα: Βουραγάρα.

* ΒΟΥΡΓΕΙΛΟΣ. — Ὄνομα θρακικὸν κύριον, κατ' ἐπιγραφὴν τοῦ γ' μ.Χ., εὑρεθεῖσαν εἰς τὸ ἐμπόριον Πίζον (νῦν Τσακαρλὰρ) τῆς Β. Θράκης (Θρακικά 1936,196).

* ΒΟΥΡΔΑΠΑ.—Ἀρχαῖος θρακικὸς συνοικισμός, εἰς τὸν ὁποῖον ὑπῆρχε Νυμφαῖον, ἀπολαῦον μεγάλης τιμῆς ὄχι μόνον παρὰ τῶν Θρακῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν Ἑλλήνων, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν πολυαρίθμων ἀναθηματικῶν ἀναγλύφων τῶν Νυμφῶν, τοῦ τρίτου καὶ τετάρτου μ Χ. αἰῶνος. Εἴς τινα τῶν ἀναγλύφων αἱ νύμφαι προσονομάζονται Βουρδαπηναί. Ἔκειτο δὲ ὅπου ἡ σημερινὴ κώμη Σαλαδίνοβον παρὰ τὸ Τατὰρ-Παζαρτζὶκ (ἀρχαίαν Βησαπάραν). (Κ. Μυρτ. Ἀποστολίδου, εἰς «Θρακικά», 1935, σελ. 170 καὶ ἑξῆς).

* ΒΟΥΡΔΑΠΗΝΑΙ (ΝΥΜΦΑΙ).—Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τῶν Νυμφῶν, λατρευομένων εἰς Βούρδαπα τῆς Β. Θράκης, (βλ. λέξ.) κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν αὐτῷ (Θρακικὰ 1934, σελ. 55).

* ΒΟΥΡΔΟΠΗΝΟΣ.—Ὁ κάτοικος τῆς ἀρχαίας θρακικῆς κώμης Βούρδαπα (βλ. λέξ.) κατ' ἐπιγραφὴν τοῦ δευτέρου ἢ τρίτου μ.Χ. αἰῶνος, εὑρεθεῖσαν ἐν Φιλιππουπόλει (Θρακικὰ 1935, σελ. 174).

* ΒΟΥΡΔΕΠΤΩ.—Ὄνομα φρουρίου τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἱμιμόντου παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV, 4).

* ΒΟΥΡΤΟΥΔΓΙΖ.—Ὄνομα φρουρίου τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἱμιμόντου, παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV, 11), τὸ ἄλλως λεγόμενον Βουρτουδιζὸς (βλ. λ.).

ΒΟΥΡΤΟΥΔΙΖΟΣ.—Ἀρχαία πόλις τῆς Θράκης, ἀπέχουσα ἀνατολικῶς τῆς Ἀδριανουπόλεως περὶ τὰ 18 μίλια (26 περίπου χλμ.) κατὰ τὴν Tabula Pentingeriana καὶ τοὺς ἀρχαίους γεωγράφους. Ἀλλὰ τὸ ὄνομα αὐτῆς φέρεται ὑπὸ διαφόρους παραλλαγάς: Βυρτουδιζός, Burdizo, Burdista καὶ κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. IV, 11) Βουρτούδγιζ.

Πολλοὶ τῶν γεωγράφων, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ Μελέτιος (Γεωγρ. Τόμ. Γ', σελ. 102) τοποθετοῦν ἐνταῦθα τὴν ἀρχαίαν Καβύλην, καὶ ταύτην ἀρχαίαν Θρακικὴν πόλιν. (βλ. λέξ.). Ἀλλὰ κατὰ τὸν ἀοίδημον Λαμπουσιάδην (Θρακικαὶ μελέται, Τόμ. Α'. σελ. 46) τοῦτο προέρχεται μᾶλλον ἐκ παρερμηνείας τοῦ Πτολεμαίου (Γεωγρ. III, 11,7), ὅστις πράγματι ἀναφέρει τὴν Καβύλην, εὐθὺς δὲ μετ' αὐτὴν τὴν Βεργούλην. Ἀλλ' ἡ Βεργούλη, ὅπως εἴδομεν, κεῖται ὅπου ἡ Ἀρκαδιούπολις (νῦν Λουλέ-Βουργάζ).

Ὁ Στράβων (VII, 320) ἀναφέρων τὴν Καβύλην, τοποθετεῖ αὐτὴν οὐχὶ ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ὀδρυσῶν, ὅπου εὑρίσκεται τὸ νῦν Μπαμπᾶ-Ἐσκῆ, ἀλλ' ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἀστῶν, λαοῦ Θρακικοῦ, κατοικοῦντος ὑπὲρ τὸ Βυζάντιον καὶ παρὰ τὸν Εὔξεινον Πόντον: «Ὑπέρκειται δὲ τοῦ Βυζαντίου τὸ τῶν Ἀστῶν ἔθνος, ἐν ᾧ πόλις Καβύλη, Φιλίππου τοῦ Ἀμύντου τοὺς πονηροτάτους ἐνταῦθα ἱδρύσαντος».

Ἡ Tabula Pentingeriana, τοποθετεῖ

αὐτὴν ὡρισμένως μεταξὺ τῆς Βερόης (Στάρα-Ζαγόρα) καὶ τῆς Aquae Calidae, παρὰ τὴν κωμόπολιν Ἀετόν.
Λεπτομερέστερον περὶ Καβύλης ἀναφέρει ὁ Ἁρποκρατίων (Λεξικὸν τῶν 10 ρητόρων), λέγων τὰ ἑξῆς: «Καβύλη, Δημοσθένης ἐν ὀγδόῳ Φιλιππικῷ. Χωρίον ἐστὶ τῆς Θράκης, ὥς φησὶ Θεόπομπος ἐν ὀγδόῳ Φιλιππικῶν. Οὗτός φησι τὴν Καβύλην ἱδρῦσθαι παρὰ τῷ Τάξῳ (νῦν Τούντζας, ὁ Τόνσος τῶν ἀρχαίων) ποταμῷ κατὰ μέσον τῆς Θράκης».

Κατὰ ταῦτα ἡ Καβύλη δέον νὰ τοποθετηθῇ περὶ τὴν Ἰάμπολιν, τὴν ἀρχαίαν Διόσπολιν, ὅπως ὀρθῶς τοποθετοῦν αὐτὴν ὁ Κεῖπερ καὶ ὁ Δρόϋσεν, καὶ ἄλλοι.

Ὑπάρχουν ὅμως καί τινες, οἱ ὁποῖοι τοποθετοῦν τὴν Καβύλην, ὅπου ἡ κωμόπολις Καϊμπιλάρ, κειμένη οὐ μακρὰν τῶν Σαράντα Ἐκκλησιῶν. Ἡ κώμη αὕτη εὑρίσκεται ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἀστῶν, ἀπέχει δὲ περὶ τὰ 40 χλμ. ἀπὸ τῆς Δελβετοῦ, Οὐστουδιζοῦ (Χαυσᾶς) καὶ Ἀδριανουπόλεως. Οἱ παραδεχόμενοι τὴν γνώμην ταύνην συμφωνοῦν μετὰ τοῦ Πτολεμαίου, Στράβωνος καὶ Ἀμμιανοῦ Μαρκελλίνου. Ἐπὶ πλέον δὲ ἡ μετατροπὴ τοῦ Θρακικοῦ ὀνόματος Καβύλη καὶ Καϊμπιλάρ φαίνεται φυσικὴ καὶ ἐνισχύει τοὺς παραδεχομένους τὴν γνώμην ταύτην. Ἄλλως τε τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀμμιανοῦ Μαρκελλίνου ἀναφερόμενα περὶ τῆς πόλεως ταύτης ἐν τῷ κατὰ τῶν Γότθων πολέμῳ, συμφωνοῦν πρὸς τὰ πράγματα. Ἀλλ' ὑπάρχει ἡ ρητὴ μαρτυρία τοῦ Ἁρποκρατίωνος, ὅστις τοποθετεῖ αὐτὴν ἐπὶ τοῦ Τάξου ποταμοῦ. Ἐὰν δὲν ὑπῆρχεν αὕτη, εὐκόλως θὰ ἠδύνατό τις νὰ παραδεχθῇ, ὅτι ἡ Καβύλη ἔκειτο ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἀστῶν, ὅπου τὸ σημερινὸν Καϊμπιλάρ, (Γ. Λαμπουσιάδου, αὐτόθι, σελ. 47).

Ἄλλοι πάλι συγχέουν τὴν Καβύλην πρὸς ἄλλην Θρακικήν, ἀρχαίαν καὶ ταύτην πόλιν, τὴν Καλύβην, ὅπου ὁ Φίλιππος, ὁ πατὴρ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, ἐξώριζε τοὺς κακοὺς καὶ ἐγκληματίας, καὶ τοποθετοῦν αὐτὴν ὅπου ἡ Φιλιππούπολις, ὅπως π.χ. ὁ Τσουκαλᾶς (Ἱστοριογεωγραφικὴ περιγραφὴ τῆς Ἐπαρχίας Φιλιππουπόλεως, σελ. 13).

Ἀλλ' ἡ Καλύβη εἶναι διάφορος τῆς Καβύλης. Τὴν Καβύλην ἀναφέρει ὁ Δημοσθένης, λέγων: «Οὕτω γὰρ εὐήθης ἐστὶν οὐδείς, ὃς ὑπολαμβάνει τὸν Φίλιππον, τῶν μὲν ἐν Θράκῃ κακῶν—τί γὰρ ἄλλο τις ἂν εἴποι Δρογγίλου καὶ Καβύλην καὶ Μάστειραν καὶ ἃ νῦν ἐξαιρεῖ καὶ κατασκευάζεται—τούτων μὲν ἐπιθυμεῖν, καὶ ὑπὲρ τοῦ ταῦτα λαβεῖν καὶ πόνους καὶ χειμῶνας καὶ τοὺς ἐσχάτους κινδύνους ὑπομένειν, τῶν δ' Ἀθήνησι λιμένων . . . οὐκ ἐπιθυμεῖν». (Φιλιππ. Δ. 135.—Περὶ τῶν ἐν Χερρονήσῳ, 44).

Ἐπίσης ἀναφέρεται ὅτι ὁ Λούκουλλος ἐκστρατεύσας τὸ 72 κατὰ τῶν Βέσσων, λαοῦ Θρακικοῦ μαχιμωτάτου καὶ ληστρικωτάτου, ἐκυρίευσε πλῆθος Θρακικῶν καὶ Ἑλληνικῶν πόλεων, τῶν ὁποίων ἐπισημότεραι ἦσαν: ἡ Φιλιππούπολις, ἡ Οὐσκουδάμα Ἀδριανούπολις καὶ ἡ Καβύλη.

Ἄρα κατὰ ταῦτα ἡ Καβύλη εἶναι διάφορος τῆς Καλύβης, πολὺ δὲ περισσότερον τῆς Φιλιππουπόλεως. Πολὺ πιθανὸν νὰ παρεπλανήθησαν ἐκ τοῦ χωρίου τοῦ Πλουτάρχου: «Ὥσπερ ἡ πόλις, ἣν ἐκ τῶν κακίστων καὶ ἀναγωγοτάτων κτίσας Φίλιππος Πονηρούπολιν προσηγόρευσε». Ἄλλοι πάλιν, ὅπως ὁ Χαραλάμπης Ἀλέξιος, ἐκδώσας τὸ 1870 ἐν Κωνσταντινουπόλει ὀνομασίας τῆς Ἀρχαίας Γεωγραφίας, κατὰ Πτολεμαῖον, τοποθετεῖ αὐθαιρέτως τὴν Καβύλην εἰς Μπουνὰρ Χισάρ.

Κατὰ τὸν G. Seure (Archéologie Thrace, σελ. 109) προφανῶς ἔκειτο ἡ Καβύλη δύο χλμ. πρὸς τὰ Β.Α. τοῦ χωρίου Izour (περιφέρεια Ἰαμπόλεως) ὅπου οἱ λόφοι Ταουσὰν-τεπὲ (=λόφος λαγωῶν). Τοῦτο δὲ παραδέχονται πάντες οἱ νεώτεροι. (Πρβλ. Besnier, Lexique de Géographie ancienne).

***

Κατὰ τὸν μεσαιῶνα, κατὰ τὴν μαρτυρίαν πάντων, ἐν τῇ θέσει τῆς Καβύλης, ἔκειτο τὸ Βουλγαρόφυγον, φρούριον τὸ ὁποῖον πολλάκις ἀναφέρουν οἱ ἡμέτεροι καὶ

ξένοι χρονογράφοι. Τινὲς μάλιστα, ὅπως ὁ Βιλλεαρδουΐνος, ἀποκαλεῖ αὐτὴν Bourgarofle. Πόθεν ὅμως προέκυψεν ἡ ἐπωνυμία αὕτη ἄγνωστον.

Κατὰ τὸν Λαμπουσιάδην (αὐτόθι σελ. 49), ἡ μεταβολὴ Βουρτοδιζὸς εἰς Βουλγαρόφυγον συνετελέσθη κατὰ τὸν VII ἢ VIII αἰῶνα καθ' ὅσον, ὅτε τὸ 787 συνεκλήθη ἡ ἑβδόμη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ἀναφέρεται διὰ πρώτην φοράν, ὡς προεδρεύσας ἐπίσκοπος, φέρων τὸν τίτλον τοῦ Ἐπισκόπου Βουλγαροφύγου (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Τόμ. V, σελ. 483—Σπ. Μήλια, «Νέα καὶ δαψιλεστάτη συλλογή» κτλ. Τ. Β', σελ. 756.) Ἑπομένως ἡ μεταβολὴ τοῦ ὀνόματος εἰς Βουλγαρόφυγον, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἐγένετο τὸν VII ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ VIII αἰῶνος. Ἐδόθη δὲ διὰ τὸν ἑξῆς λόγον :

Οἱ Βούλγαροι ἐγκατασταθέντες τὸ 679 εἰς τὴν Κάτω Μοισίαν ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου, ἥτις ἔκτοτε ἐκ τοῦ ὀνόματος αὐτῶν ὠνομάσθη Βουλγαρία, φαίνεται ὅτι ἔγιναν ἀφορμὴ τὸ φρούριον τοῦτο νὰ ὀνομασθῇ Βουλγαρόφυγον, μεταξὺ τῆς ΣΤ' καὶ Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἐπὶ Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου (717 – 731), ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ ὁποίου ἐπιχειρήσαντες ἐπιδρομὰς εἰς τὰς ἐντεῦθεν τοῦ Αἵμου χώρας, πολλάκις ἐνικήθησαν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τούτου.

Φαίνεται λοιπὸν ὅτι εἰς ἀνάμνησιν περιφανοῦς τινος νίκης ἐναντίον τῶν Βουλγάρων ὑπὸ τοῦ Λέοντος, ὠνομάσθη τὸ ἐν λόγῳ φρούριον Βουλγαρόφυγον. Δὲν ἀποκλείεται δὲ ἡ μετονομασία αὐτὴ νὰ ἐγένετο ἐπὶ Κωνσταντίνου Ε' τοῦ Κοπρωνύμου (741—775), ὅστις πολλάκις καὶ οὗτος κατετρόπωσε τοὺς Βουλγάρους. Ἀλλ' ἀπίθανος ὅλως φαίνεται ἡ γνώμη καθ' ἣν κατέφυγεν ἐκεῖ μοῖρά τις Βουλγάρων, ἥτις ἀσπασθεῖσα τὸν Χριστιανισμόν, ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν γένεσιν τοῦ ὀνόματος Βουλγαρόφυγον, καθ' ὅσον οἱ χρονογράφοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦτο ἀδύνατον νὰ μὴ ἀναφέρουν τὸ γεγονὸς τοῦτο.

***

Τὸ φρούριον τοῦτο, κατὰ τὴν ὀλεθρίαν ἐπιδρομὴν τοῦ Κρούμου ἐν Θράκῃ τὸ 813 ὑπετάγη μετὰ πολλῶν ἄλλων εἰς τοὺς Βουλγάρους καὶ ὑπέστη τὰ πάνδεινα ἐκ τῆς βουλγαρικῆς ἀγριότητος καὶ θηριωδίας. Ἀλλ' ἀποθανόντος τοῦ Κρούμου κατὰ τὸ ἑπόμενον ἔτος (13 Ἀπριλίου 814) ἐν Ἀρκαδιουπόλει, τὸ Βουλγαρόφυγον περιῆλθεν ἐκ νέου εἰς τὸ Βυζάντιον ἐπὶ Λέοντος τοῦ Ἀρμενίου. (Πρβλ. Καρόλου Χόπφ, Σλαῦοι ἐν Ἑλλάδι, μετάφρ. Φραγκ. Ζαμβάλδη, σελ. 33).

Ἐνταῦθα τὸ 893 ἐγένετο ἡ φοβερὰ σύγκρουσις μεταξὺ Συμεών, βασιλέως τῶν Βουλγάρων καὶ τοῦ Κατακαλὼν ἀναξίου στρατηγοῦ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ, ἥτις ἀπέβη ὑπὲρ τοῦ Συμεών, ὅστις διὰ πρώτην φορὰν ὠνόμασεν ἑαυτὸν «Τσάρον» ἀντὶ τοῦ τίτλου «Κνιάζ», τὸν ὁποῖον ἔφερον οἱ προκάτοχοί του.

Τὸ 1086, ἔχων ὡς ὁρμητήριον τὸ φρούριον τοῦτο Ἀλέξιος Α', ὁ Κομνηνός, ἐπεχείρησε μακρὰν ἐκστρατείαν κατὰ τῶν Πετσινάκων. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐνικήθησαν τὰ κατ' αὐτῶν σταλέντα αὐτοκρατορικὰ στρατεύματα, ὁ Ἀλέξιος συνέστησε τὸ τάγμα τῶν Ἀρχοντοπούλων κατ' ἀπομίμησιν τοῦ Ἱεροῦ Λόχου τῶν Θηβαίων, ἐκ τῶν ἐγκριτωτέρων οἰκογενειῶν τοῦ Κράτους. (Ἄννα Κομνηνή, VII, 7—Κ. Παπαρρηγοπούλου. Αὐτόθι, Τόμ. Δβ, σελ. 59—60). Μολονότι δὲ αὐτοπροσώπως διηύθυνε τὴν μάχην ταύτην ὁ Ἀλέξιος, ἡ ἐκστρατεία ἀπέβη ὑπὲρ τῶν Πετσινάκων, οἵτινες κατακρεουργήσαντες τοὺς Ἀρχοντοπούλους, δεινὴν ἐπέφερον λεηλασίαν καὶ καταστροφὴν εἰς τὴν χώραν, ἀπὸ τῆς Χαριουπόλεως μέχρι τῆς Θρᾳκικῆς Χερσονήσου. Ἀλλὰ δύο ἔτη μετὰ ταῦτα, τὸ 1091, ηὐτύχησεν ὁ Ἀλέξιος νὰ ἐξολοθρεύσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν περὶ τὸ Λεβούνιον μάχην. (Ἄννα Κομνηνή, VIII, 4).

***

Ἐπὶ τῶν Τούρκων τὸ φρούριον Βουλγαρόφυγον ἐκυριεύθη ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου Μουρὰτ τοῦ Α', τὸ 1361, μετονομασθὲν Ἀτὶκ ἢ Βαβᾶ-Ἐσκῆ, πρὸς τιμὴν ἐπισήμου τινὸς δερβίσου (Μπαμπᾶ), παρακολουθοῦντος τὸν στρατὸν καὶ μεγάλης τι-

μῆς ἀπολαύοντος. Ὁ ἐν τῇ πόλει ἀρχαῖος βυζαντινὸς ναὸς τοῦ Ἁγίου Νικολάου μετεβλήθη εἰς τεκὲν τοῦ Δερβίσου, ὅπου σώζεται μέχρι σήμερον ὁ τάφος του καὶ κατ' ἔτος προσέρχεται πλῆθος προσκυνητῶν. (Λαμπουσιάδου, αὐτόθι, σελ. 47.—Μελισσινοῦ Χριστοδούλου. Ἡ Θράκη καὶ αἱ Σαράντα Ἐκκλησίαι, σελ. 50 καὶ 126). Σήμερον τὸ Μπαμπᾶ Ἐσκῆ εἶναι μικρὰ γεωργικὴ τουρκικὴ κωμόπολις καὶ οὐδὲν πλέον.

* ΒΟΥΣΒΑΤΙΣ.—Ἡ θεὰ Ἄρτεμις κατὰ τοὺς Θρᾷκας παρὰ Στεφάνῳ τῷ Βυζαντίῳ. Πιθανὸν ὅμως νὰ γίνεται σύγχυσις ὑπὸ τοῦ συγγραφέως τῆς Θρακικῆς θεᾶς πρὸς τὴν Αἰγυπτιακὴν Βούβαστιν, τὴν Σελήνην, ἀντιστοιχοῦσαν, κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (Β', 137) πρὸς τὴν Ἄρτεμιν τῶν Ἑλλήνων (πρβλ. Θρᾳκικὰ 1939, σελ. 225).

* ΒΟΥΣΙΠΑΡΑ.—Ἀρχαία θρακικὴ κώμη, κειμένη μεταξὺ Φιλιππουπόλεως καὶ Βερόης-Τραϊανῆς, γνωστὴ ἐξ ἐπιγραφῆς τοῦ 202 μ.Χ. εὑρεθείσης εἰς τὸ ἐμπόριον Πίζος, ἀριστερὰ τοῦ μέσου ροῦ τοῦ Ἕβρου, ὅπου τὸ σημερινὸν χωρίον Τσακαρλὰρ τῆς περιφερείας Τσιρπάν. (Θρᾳκικά, 1935, σελ. 156).

* ΒΡΑΝΙΣΤΑ.— Τοποθεσία τις παρὰ τὴν Βήραν (Φέρραι), ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Ἰσαακίου τοῦ Κομνηνοῦ μεταξὺ τῶν κτημάτων, τὰ ὁποῖα ἐκληροδότησεν οὗτος εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἱδρυθεῖσαν μονὴν Θεοτόκου τῆς Κοσμοσωτείρας μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1151—1152. Ἄγνωστος ἄλλοθεν καὶ ἀκαθόριστος.

* ΒΡΑΣΙΤΡΑΛΙΣ.— Ὄνομα θρακικὸν κύριον, κατ' ἐπιγραφὴν τοῦ γ' μ.Χ. αἰῶνος, εὑρεθεῖσαν εἰς τὸ ἐμπόριον Πίζον, νῦν Τσακαρλὰρ τῆς Β. Θράκης (Θρᾳκικὰ 1936, σελ. 196).

* ΒΡΕ.—Φρούριον τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ροδόπης, ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 11), τὸ ὁποῖον ἀνήγειρεν ἐκ θεμελίων ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565).

ΒΡΕΑ.—Ἀρχαία πόλις τῆς Βισαλτίας ἐν Θράκῃ, ἐπὶ ὀρεινῆς καὶ εὐύδρου τοποθεσίας, ὅπου οἱ Ἀθηναῖοι ἔστειλαν χιλίους κληρούχους «Βισάλταις συνοικήσοντας» (Πλουτάρχου, Περικλῆς 11).

* ΒΡΕΔΑΣ. — Ὄνομα φρουρίου τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἱμιμόντου, παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV, 11).

* ΒΡΕΙΖΕΝΙΣ.—Ὄνομα θρᾳκικὸν κύριον, κατ' ἐπιγραφὴν τοῦ γ' μ.Χ. αἰῶνος εὑρεθεῖσαν εἰς τὸ ἐμπόριον Πίζον (νῦν Τσακαρλὰρ) τῆς Β. Θράκης (Θρακικὰ 1936 σελ. 196).

* ΒΡΕΝΟΙ.—Λαὸς Θρᾳκικὸς ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Στράβωνος, (VII, 331, 48): «Παροικοῦσι δὲ τὸν Ἕβρον Κορπῖλοι καὶ Βρένοι ἔτι ἀνωτέρω, εἶτ' ἔσχατοι Βέσσοι». Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα πρόκειται περὶ τῶν Βέννων ἢ Βενναίων, τοὺς ὁποίους ἐσφαλμένως ἀναφέρει ὡς Βρένους ὁ ἐπιτομεὺς τοῦ Στράβωνος. (βλ. λέξιν Βέννοι).

ΒΡΙΑ.—Ἀρχαία Θρακικὴ λέξις σημαίνουσα, κατὰ Στράβωνα (VII, 319) τὴν πόλιν : «τῆς πόλεως βρίας καλουμένης θρακιστί· ὡς καὶ ἡ τοῦ Σήλυος πόλις Σηλυμβρία προσηγόρευται, ἥ τε Αἶνος Πολτυμβρία ποτὲ ὠνομάζετο».

ΒΡΙΑΝΤΙΚΗ.—Ἀρχαία χώρα τῆς μεσημβρινῆς Θράκης περὶ τὸν Λίσσον ποταμὸν (βλ. λεξ.) ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Κικόνων, τοῦ ὁποίου τὰ ὕδατα, ὅπως ἀναφέρει ὁ Ἡρόδοτος (VII, 108) «οὐκ ἀντέσχε, τὸ ὕδωρ παρέχων τῷ Ξέρξεῳ στρατῷ, ἀλλ' ἐπέλιπε». Τὸ παλαιὸν αὐτῆς ὄνομα ἦτο Γαλλαϊκή, οἱ δὲ κάτοικοί της ἐκαλοῦντο Γαλλαῖοι. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του ὅμως (V π.Χ. αἰών) ἔφερε τὸ ὄνομα Βριαντική, (αὐτόθι, VII, 108).

* ΒΡΙΝΚΑΖΕΡΙΣ.—Ὄνομα κύριον καὶ πατρωνυμικὸν καθαρῶς θρακικόν, γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς τοῦ 202 μ.Χ. εὑρεθείσης εἰς τὸ ἐμπόριον Πίζος, (βλ. λεξ.).

* ΒΡΙΝΚΟΖΙΣ.—Ὄνομα θρᾳκικὸν κύριον, κατ' ἐπιγραφὴν τοῦ δευτέρου ἢ τρίτου μ.Χ. αἰῶνος εὑρεθεῖσαν ἐν Φιλιππουπόλει (Θρᾳκικὰ 1935, σελ. 173). Ἀπαντᾷ καὶ ΒΡΙΝΚΑΖΕΙΣ.

* ΒΡΙΝΚΑΖΕΡΙΣ.— Ὄνομα θρακικὸν κύριον, κατ' ἐπιγραφὴν τοῦ γ' μ.Χ. αἰῶνος, εὑρεθεῖσαν εἰς τὸ ἐμπόριον Πίζον

(**νῦν Τσακαρλὰρ**) τῆς Β. Θράκης 1936, σελ. 196).

ΒΡΙΠΑΡΟΝ. — Φρούριον τῆς Θράκης πρὸς νότον τῆς Σαρδικῆς (νῦν Σόφια), ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 4).

ΒΡΙΤΟΛΑΓΑΙ. — Θρακικός τις λαὸς τῆς Κάτω Μοισίας, κατοικῶν κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. III, 10, 7) «ὑπὲρ τοὺς Πευκινούς». Ἄγνωστον ἄλλοθεν.

ΒΡΟΜΙΣΚΟΣ.—Ἀρχαία Θρακικὴ πόλις ἐν Μυγδονίᾳ παρὰ τὴν πόλιν Ἀρέθουσαν ἐπὶ τῆς λίμνης Βόλβης, ὅπου αὕτη ἐκβάλλει διὰ τοῦ Ρηχίου ποταμοῦ εἰς τὴν θάλασσαν. (Θουκυδ. IV, 13). Ἀναφέρεται ἐπίσης Βορμίσκος καὶ Βρωμίσκος. Εἰς τὸν Βρομίσκον τοῦτον ἀπέθανε, κατὰ τὴν παράδοσιν, ὅπως ἀναφέρει Στέφανος ὁ Βυζάντιος, ὁ τραγικὸς ποιητὴς Εὐριπίδης, κατασπαραχθεὶς ὑπὸ τῶν κυνῶν.

* ΒΡΟΥΘΕΝΙΣ.—Ὄνομα κύριον καθαρῶς θρακικόν, γνωστὸν ἐξ' ἐπιγραφῆς εὑρεθείσης ἐν Στενιμάχῳ τοῦ δευτέρου ἢ τρίτου μ.Χ. αἰῶνος. (Dumont Homolle, σελ. 327, ἀριθ. 14).

ΒΡΥΓΕΣ, ΒΡΥΓΑΙ, ΒΡΥΓΟΙ, ΒΡΙΓΟΙ καὶ ΒΡΙΓΑΝΤΕΣ.—Θρακικὸς λαὸς κατοικῶν εἰς ἀρχαιοτάτην ἐποχήν, κατὰ τὸν Στράβωνα (VII, 330, 25) τὴν περὶ τὸ Βέρμιον χώραν, ὁπόθεν μέρος αὐτῶν διαπεραιωθέντες εἰς Μ. Ἀσίαν «Φρύγες μετωνομάσθησαν».

Οἱ Φρύγες οὗτοι φαίνονται συγγενεῖς τῶν Βρυγῶν, πρᾶγμα ἐπιβεβαιούμενον ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου: «Οἱ δὲ Φρύγες, ὡς Μακεδόνες λέγουσι, ἐκαλέοντο Βρίγες, ὅσον Εὐρωπήϊοι ἐόντες σύνοικοι ἦσαν Μακεδόσι, μεταβάντες δὲ εἰς τὴν Ἀσίην, ἅμα τῇ χώρᾳ καὶ τοὔνομα μετέβαλον» (VII, 73)

Περὶ τὰ 700 π.Χ. οἱ Βρύγες ἐγκατεστάθησαν κατὰ τὰ βόρεια τῆς Ἠπείρου, ἔκτοτε δὲ μνημονεύονται ὡς Ἰλλυρικὴ φυλή. Ἔπειτα ἐπεξετάθησαν εἰς τὴν περὶ τὴν Ἐπίδαμνον χώραν καὶ ἔφθασαν μέχρι τῶν βορείων παραλίων τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους, ὅπου αἱ Βρυγηΐδες νῆσοι (βλ. λ.).

Βρύγας ἀπαντῶμεν καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἰλλυρίας κατὰ τὴν Λυχνίτιδα λίμνην (νῦν Ἀχρίς), ὡς ἀναφέρει **Σκύμνος** ὁ Χῖος (Περιήγησις, 434). Ἐντεῦθεν ἐπεξετάθησαν πρὸς Α. πρὸς τὸν Ἐριγῶνα ποταμόν, ὅπου ὑπῆρχον δύο πόλεις αὐτῶν: Βρυγίας καὶ Βρύγιον, ἀναφερόμεναι ὑπὸ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου.

Ἐπὶ τῶν Περσικῶν πολέμων ἐπεξετάθησαν μέχρι τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου, καθ' ὅσον ἀναφέρονται ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου (VI, 45) ὡς ἐπιτεθέντες ἐν καιρῷ νυκτὸς κατὰ τῶν Περσῶν τοῦ Μαρδονίου, τῶν ὁποίων πολλοὺς ἐφόνευσαν καὶ τὸν ἴδιον Μαρδόνιον ἐτραυμάτισαν τὸ 492 π.Χ. Τέλος ὅμως ὑπέταξεν αὐτοὺς ὁ Μαρδόνιος, ὅταν δὲ ὁ Ξέρξης ἐπήρχετο τὸ 480 π.Χ. κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ἠκολούθησαν αὐτὸν καὶ ἐπολέμησαν κατὰ τῶν Ἑλλήνων (Ἡρόδοτος VII, 185).

Βραδύτερον ἔφθασαν μέχρι τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ καὶ ἐγκατεστάθησαν περὶ τὴν λίμνην Βόλβην, ὅπου ἀναφέρεται τὸ ὄνομα ὀχυρωτάτου φρουρίου «Βριγίζης» παρ' αὐτὴν τὴν λίμνην, ἐπισκευασθὲν κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. IV, 4) ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565). Ἐπὶ τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων μνημονεύονται ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου (Παῦλ. Αἰμίλιος) ὡς μετέχοντες τοῦ στρατοῦ τοῦ Βρούτου

ΒΡΥΓΗ·Ι·ΔΕΣ.—Ἀρχαῖον ὄνομα δύο νησίδων κειμένων εἰς τὰ βόρεια παράλια τοῦ Ἀδριατικοῦ Πελάγους, ἐπὶ τῆς μιᾶς τῶν ὁποίων, κατὰ τὸν Ἀπολλώνιον τὸν Ρόδιον (470), ὑπῆρχε καὶ ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος «ὅν ποτ' ἐδείμαν Ἀρτέμιδι Βρυγοί».

Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἶναι αἱ Ἀψυρτίδες νῆσοι «περὶ ἃς Μήδεια λέγεται διαφθεῖραι τὸν ἀδελφὸν Ἄψυρτον διώκοντα αὐτήν». (Στράβ. VII, 315), μετονομασθεῖσαι εἰς Βρυγηΐδας κατὰ τὸν VII ἢ VI π.Χ. αἰῶνα, ὅταν κατελήφθησαν ὑπὸ τῶν Βρυγῶν. (βλ. λέξ.) Ταυτίζονται δὲ πρὸς τὰς σημερινὰς Κέρσυ καὶ Λουσσὶν Γκράντ (Chersso καὶ Lussin Grande).

ΒΡΥΓΙΑΣ καὶ ΒΡΥΓΙΟΝ.—Πόλεις τῶν ἀρχαίων Βρυγῶν ἐν Μακεδονίᾳ, ἀναφερόμεναι ὑπὸ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου. Πο-

λὺ δὲ πιθανὸν πρόκειται περὶ διαφόρου τύπου ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος. (βλ. λεξ. Βρύγες).

*ΒΡΥΖΟΣ.—"Ονομα κύριον καθαρῶς θρακικόν, γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς εὑρεθείσης ἐν Στενιμάχῳ τοῦ δευτέρου ἢ τοῦ τρίτου μ.Χ. (Dumont-Homolle, σελ. 327 ἀριθ. 14).

ΒΡΥΣΙΣ.—Ἡ σημερινὴ κωμόπολις Μπουνὰρ-Χισσάρ, ἡ ὁποία δὲν εἶναι παρὰ αἱ «Πηγαὶ» ἢ «Φρούριον τῶν Πηγῶν» τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, κατὰ τουρκικὴν μετάφρασιν. "Εκειτο δὲ 25 περίπου χιλμ. Ν.Α. τῶν Σαράντα 'Εκκλησιῶν, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ 'Αδριανουπόλεως διὰ Σαράντα 'Εκκλησιῶν, Βιζύης, Τυρολόης καὶ Μετρῶν (Τσατάλτζας) εἰς Κωνσταντινούπολιν. 'Ωνομάσθη δὲ Βρύσις ἀπὸ τῶν ἀφθόνων πηγῶν, αἱ ὁποῖαι ἀναβλύζουν παρ' αὐτήν. Αἱ πηγαὶ αὗται, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἶναι «δυῶν δέουσαι τεσσαράκοντα», ἀπὸ τῶν ὁποίων πηγάζει ὁ Τέαρος ποταμὸς τοῦ Ἡροδότου (IV, 89—96), ἐκβάλλων εἰς τὸν Κοντάδεσδον, οὗτος δὲ εἰς τὸν 'Εργίνην ποταμόν. (Πλειότερα βλέπε : "Εβρος ποταμός).

'Επὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων ἐκαλεῖτο «Πηγαὶ» καὶ «Φρούριον τῶν Πηγῶν» ἢ «Βρυσόκαστρον» ἕνεκα τοῦ παρ' αὐτὴν κτισθέντος φρουρίου. Ἦτο δὲ ἀκμαία καὶ πολυάνθρωπος πόλις, ἀναδειχθεῖσα ἐνωρίτατα εἰς ἕδραν ἀρχιεπισκοπῆς. 'Επὶ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ (886—912) ἀναφέρεται ὡς ἀνεξάρτητος ἕδρα ἀρχιεπισκοπῆς, κατέχουσα τὴν 19ην τάξιν τῆς Κλίμακος τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου. (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Τόμ. V, σελ. 483).

***

Ἡ Βρύσις ἐκυριεύθη μετὰ τῶν Σαράντα—'Εκκλησιῶν τὸ 1371 ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Σουλτάνου Μουρὰτ τοῦ Α', ὁπότε καὶ μετωνομάσθη Μπουνὰρ-Χισσάρ.

'Επὶ Τουρκοκρατίας ἦτο ἕδρα ναχιὲ (δήμου) ἀριθμοῦσα περὶ τὰς 4.000 κατοίκων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὀλίγοι Τοῦρκοι καὶ Βούλγαροι, τῶν ὁποίων οἱ τελευταῖοι μετηνάστευσαν εἰς Βουλγαρίαν κατὰ τὸ 1913. 'Επὶ τῆς Ἑλληνικῆς κατοχῆς τῆς 'Ανατ. Θράκης (1920—9922) ἦτο ἐπίσης ἕδρα ὑποδιοικήσεως τοῦ Νομοῦ Σαράντα 'Εκκλησιῶν, ἔχουσα ὑπ' αὐτὴν 20 χωρία, τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων ἀνήρχετο κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1921 εἰς 14.919 κατοίκους. Ἡ κωμόπολις ἠρίθμει 3.279 κατοίκους καὶ διετήρει ἀρρεναγωγεῖον, παρθεναγωγεῖον καὶ δύο ναούς. Τὸ πλεῖστον τῶν κατοίκων αὐτῆς ἐπεδίδετο εὐδοκίμως εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὸ ἐμπόριον τῶν σιτηρῶν. 'Εκκλησιαστικῶς ὑπήγετο εἰς τὴν Μητρόπολιν τῶν Σαράντα 'Εκκλησιῶν.

ΒΡΩΜΙΣΚΟΣ.—'Αρχαία θρακικὴ πόλις ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Παιόνων, (βλ. Βρομίσκος).

* ΒΥΖΑΜΟΣ.—'Αρχαία Θρακικὴ πόλις ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Παιόνων, ἀναφερομένη ὑπὸ 'Εφόρου.

ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ.—'Αρχαιοτάτη πόλις τῆς Ν. Α. Θράκης ἐπὶ τοῦ Θρακικοῦ Βοσπόρου, προικισμένη ὑπὸ ἀρίστου φυσικοῦ λιμένος τοῦ Κερατίου κόλπου ἢ τοῦ Χρυσοῦ Κέρατος. Ἱδρύθη δέ, κατὰ τὴν παράδοσιν ὑπὸ τοῦ Βύζαντος ἐπὶ κεφαλῆς Μεγαρέων ἀποίκων περὶ τὸ 667 π.Χ

Κατὰ τὰ τέλη τοῦ VI π.Χ. αἰῶνος κατελήφθη ὑπὸ τοῦ Δαρείου, ὅτε ἐπήρχετο κατὰ Σκυθῶν τὸ 515 π.Χ. οἱ δὲ Βυζαντινοὶ συνεξεστράτευσαν μετ' αὐτοῦ ὑπὸ τὸν τύραννον αὐτῶν 'Αρίστωνα τὸν Βυζάντιον (Ἡροδ. IV, 138). 'Επειδὴ ὅμως βραδύτερον οἱ Βυζαντινοὶ μετέσχον τῆς ἐπαναστάσεως τῶν 'Ιώνων (500 π Χ.), ὁ 'Οτάνης, στρατηγὸς τοῦ Δαρείου κατέλαβε διὰ τοῦ Φοινικικοῦ στόλου αὐτοῦ τὸ Βυζάντιον καὶ ἐπυρπόλησεν αὐτό, οἱ δὲ κάτοικοί του, φυγόντες, καὶ ἦλθον κατώκισαν τὴν ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου Μεσημβρίαν. ('Ηροδ. IV, 33).

Ἀπὸ τοῦ Περσικοῦ ζυγοῦ ἀπηλευθερώθη τὸ 477 π Χ. μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Μαρδονίου ἐν Πλαταιαῖς τὸ 487 π. Χ. ὑπὸ τοῦ Παυσανίου, ὅστις ἀπῴκισεν ἐν αὐτῷ πολλοὺς Λακεδαιμονίους, ὀνομασθεὶς διὰ τοῦτο δεύτερος οἰκιστὴς τοῦ Βυζαντίου, (Θουκυδ. Α, 94).

Μετὰ τὴν προδοσίαν τοῦ Παυσανίου τὸ Βυζάντιον, ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ σύμμαχοι

Ἰωνικαὶ πόλεις ἀνεγνώρισαν τὴν ἡγεμονίαν τῶν Ἀθηναίων, κατέβαλλε δὲ εἰς αὐτοὺς 15 τάλαντα κατ᾽ ἔτος, τὸν συμμαχικὸν λεγόμενον φόρον. Ὀλίγον μετὰ ταῦτα ἀπέστη τῶν Ἀθηναίων μετὰ τῶν Σαμίων, ταχέως ὅμως ἐξηναγκάσθη εἰς νέαν ὑποταγὴν (Θουκυδ. Α, 115—117),

Κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον οἱ Βυζαντινοὶ μετέσχον ὡς σύμμαχοι τῶν Ἀθηναίων, ἀλλὰ περὶ τὸ τέλος αὐτοῦ (411 π.Χ.) ἀπεστάτησαν ἐκ νέου (Θουκυδ. VIII 80). Ἐπὶ Κλεάρχου, ἁρμοστοῦ τῶν Λακεδαιμονίων ἐν Βυζαντίῳ ὁ Ἀλκιβιάδης κατώρθωσε νὰ προσεταιρισθῇ τοὺς κατοίκους, οἱ ὁποῖοι κρυφίως ἤνοιξαν τὰς πύλας τῆς πόλεως εἰς τὸν στρατὸν αὐτοῦ.

Ὑπὸ τοὺς Ἀθηναίους παρέμεινε μέχρι τῆς ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς πανωλεθρίαν αὐτῶν (405 π.χ.), ὁπότε ὁ Λύσανδρος ἐκδιώξας τὴν αὐτόθι φρουρὰν τῶν Ἀθηναίων, ἐγκατέστησε φρουρὰν Λακεδαιμονίων ὑπὸ τὸν Σθενέλαον.

Βραδύτερον ὁ Θρασύβουλος ἐπανέφερε τὸ Βυζάντιον εἰς τὴν συμμαχίαν τῶν Ἀθηναίων 390 π.χ.).

Μετὰ 50 ἔτη περίπου ἀργότερον τὸ Βυζάντιον ἐπολιορκήθη ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος, ἀποσκοποῦντος νὰ ἀποκόψῃ τὰς ἐκ Θράκης καὶ Εὐξείνου σιτοπομπὰς τῶν Ἀθηναίων. Ὁ στρατηγὸς ὅμως τῶν Ἀθηναίων. Φωκίων κατώρθωσε, βοηθούμενος ὑπὸ τῶν Κώων, Χίων καὶ Ροδίων καὶ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν νὰ ἀνατρέψῃ τὰ σχέδια τοῦ Φιλίππου.

Περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Φιλίππου πολιορκίας τοῦ Βυζαντίου ὑπάρχει ἡ ἑξῆς παράδοσις: Ἐνῷ ὁ στρατός του ἦτο ἕτοιμος νὰ εἰσέλθῃ τὴν νύκτα διὰ τῶν ὑπονόμων, τοὺς ὁποίους εἶχε κατασκευάσει κρυφίως, ἀνατείλασα ἡ Σελήνη ἀπεκάλυψε τὸ σχέδιόν του. Εἰς ἀνάμνησιν τῆς διασώσεως τῆς πόλεως οἱ Βυζαντινοὶ ἔστησαν ἄγαλμα τῆς Ἑκάτης καὶ ἔκοψαν νομίσματα φέροντα τὴν ἡμισέληνον. Ἡ ἀπεικόνισις αὕτη τῆς ἡμισελήνου, πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ γεγονότος τούτου, παρελήφθη ὑπὸ τῶν Τούρκων μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὡς ἐθνικὸν ἔμβλημα.

Τὸ 279 π.χ. ὑπεχρεώθη, διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὴν ὑπὸ τῶν Γαλατῶν λεηλασίαν, νὰ πληρώνῃ ἐτήσιον φόρον 80 ταλάντων.

Ἐπὶ τῶν Πτολεμαίων, τὸ Βυζάντιον πολλαχῶς εὐηργετήθη, ἰδίως δὲ ὑπὸ Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου, εἰς τὸ ὁποῖον οἱ κάτοικοι εὐγνωμονοῦντες, διότι ἐν καιρῷ σιτοδείας ἐβοήθησεν αὐτούς, ἀνήγειραν ναὸν παρὰ τὸ Διπλοκιόνιον.

Μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ρωμαίων ὑποταγὴν τῆς Ἑλλάδος τὸ Βυζάντιον ἐδέχθη ἄρχοντα Ρωμαῖον, ἀπολαμβάνον τῶν προνομίων πόλεως αὐτονομουμένης (Civitas libera et fœderata). Ἐπὶ τῶν Καισάρων ὅμως ἐπλήρωνε βαρυτάτους φόρους.

Κατὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀναφέρεται ὅτι πρῶτος ἐδίδαξεν ἐνταῦθα τὸ εὐαγγέλιον ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας, ὁ ὁποῖος καὶ θεωρεῖται ἱδρυτὴς τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Βυζαντίου. Πρῶτος δὲ ἐπίσκοπος αὐτῆς κατεστάθη ὁ ἱερὸς Στάχυς, εἷς τῶν 70 μαθητῶν τοῦ Κυρίου, διαμένων ἐν Ἀργυρουπόλει (38-54 μ.Χ.).

Κατὰ τὸν μεταξὺ Πεσκεννίου Νίγηρος καὶ Σεπτιμίου Σεβήρου πόλεμον περὶ τὰ τέλη τοῦ δευτέρου μ.Χ. αἰῶνος, τὸ Βυζάντιον ἐτάχθη μὲ τὸν πρῶτον. Καταληφθὲν τὸ 196 μετὰ τριετῆ πολιορκίαν ὑπὸ τοῦ Σεβήρου, ἐτιμωρήθη αὐστηρότατα. Ἔχασε τὰ προνόμια ἐλευθέρας καὶ ὁμοσπόνδου πόλεως, τὰ ὁποῖα εἶχε λάβει παρὰ τοῦ Βεσπασιανοῦ (69-79 μ.Χ.), τὰ τείχη αὐτῆς κατηδαφίσθησαν, τὰ πλούτη διηρπάγησαν, καὶ ἡ πόλις ὑπήχθη διοικητικῶς ὑπὸ τὴν γείτονα Πέρινθον. Τόσον δὲ λέγεται ὅτι ἐχάρη ὁ Σεβῆρος, ὅταν, διατρίβων ἔμαθε τὴν ἅλωσιν τοῦ Βυζαντίου, ὥστε πολλάκις ἠκούετο ἀναφωνῶν: Byzantium cepimus: ¡Μετεμελήθη ὅμως ταχέως διὰ τὴν καταστροφὴν ἑνὸς τῶν ἰσχυροτέρων πρὸς τὴν Ἀσίαν προμαχώνων τῆν αὐτοκρατορίας, μετά τινα δὲ χρόνον ἀνῳκοδόμησε τὴν πόλιν, ἔκτισε θέρμας καὶ ἱππαδρόμιον καὶ ἐπωνόμασεν αὐτὴν Ἀντωνίαν ἢ Ἀντωνίναν, πρὸς τιμὴν τοῦ υἱοῦ του Ἀντωνίου Καρακάλα, ὅστις ἀπέδωκεν εἰς αὐτὴν τὰ παλαιά της προνόμια. Ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Γαλιη-

νοῦ ἐλεηλατήθη ὑπὸ τῶν στρατευμάτων αὐτοῦ καὶ πολλοὶ τῶν κατοίκων κατεσφάγησαν. Τέλος, κατὰ τὸν μεταξὺ Λικινίου καὶ Κωνσταντίνου ἀγῶνα, τὸ Βυζάντιον ὑπέστη νέας δοκιμασίας, πολιορκηθὲν κατὰ ξηρὰν μὲν ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίνου, κατὰ θάλασσαν δὲ ὑπὸ τοῦ υἱοῦ του Κρίσπου, διότι ἐνταῦθα εἶχε καταφύγει ὁ ἐν Ἀδριανουπόλει ἡττηθεὶς Λικίνιος κατὰ μῆνα Ἰούλιον τοῦ 324.

Ἡ πόλις μετὰ βραχεῖαν πολιορκίαν κατελήφθη ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίνου, ὅστις κατανοήσας τὴν στρατηγικὴν σημασίαν αὐτῆς, μετέθεσε τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Κράτους εἰς τὸ Βυζάντιον, τὸ ὁποῖον μετωνομάσθη Κωνσταντινούπολις. Ἡ νέα πρωτεύουσα διῃρέθη εἰς 14 τμήματα (regiones), τὴν 11 δὲ Μαΐου 330 ἑωρτάσθησαν τὰ ἐγκαίνια τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ Νέας Ῥώμης.

Ἡ μικρὰ πόλις τοῦ Βύζαντος. ἡ ὁποία διὰ τῆς θελήσεως τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου μετεβλήθη εἰς μεγάλην Χριστιανικὴν πρωτεύουσαν, δὲν ὑπῆρξεν ἁπλῶς πρωτεύουσα τοῦ Κράτους, ἀλλὰ συνάμα τὸ ἰσχυρὸν καὶ τηλαυγὲς κέντρον δημιουργίας κοινωνικοῦ βίου, ἐκείνου τὸν ὁποῖον ὀνομάζομεν Βυζαντινὸν πολιτισμόν.

ΒΥΖΑΣ.— Ἀρχηγὸς ἀποίκων Μεγαρέων, ἱδρύσας κατὰ τὴν παράδοσιν τὸ Βυζάντιον τὸ 667 π.Χ. Ἀλλ' ἡ παράδοσις αὕτη εἶναι ὅλως μυθική, πλασθεῖσα ἐκ τῶν ὑστέρων, κατὰ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως, ἵνα παρουσιάσῃ ταύτην ὡς ἀποικίαν Μεγαρέων. Ἄλλως τε τὸ Βυζάντιον προϋπῆρχε τοῦ Βύζαντος ὡς Θρακικὴ πόλις. (Π. Καρολίδου. Ἡ πόλις τῶν Βυζαντινῶν ἐν τοῖς Χρονικοῖς τοῦ βασιλέως Ἀστραχαδδών, ἐν τῇ Ἐπιστημονικῇ Ἐπετηρίδι τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου, 1902—1903, σελ. 265—272.—Πρβλ. καὶ Εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Ἱστ. τοῦ Παπαρρηγοπούλου, τόμ. Α' σελ. μή, καὶ σελ. 170).

Ἐπὶ πλέον τὸ μυθικὸν τῆς παραδόσεως, ἀποδεικνύει αὐτὸς ὁ μῦθος, καθ' ὃν ὁ ἱδρυτὴς τοῦ Βυζαντίου Βύζας, φέρεται ὡς υἱὸς τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Κεροέσσης, θυγατρὸς τῆς Ἰοῦς. Ἄλλη πάλιν παράδοσις μυθικὴ ἀναφέρει οὐχὶ τὸν Βύζαντα ὡς ἱδρυτὴν τοῦ Βυζαντίου ἀλλὰ τὸν Βύζην, πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τοῦ Μεγαρέως Βύζαντος. Πάντα ταῦτα ἀποδεικνύουν τὸ ἱστορικῶς ἀνυπόστατον τῆς ἱδρύσεως τοῦ Βυζαντίου ὑπὸ Μεγαρέων.

Ἡ προτομὴ τοῦ Βύζαντος ἀπεικονίζεται εἴς τινα χαλκᾶ νομίσματα τοῦ Βυζαντίου, κοπέντα εἰς τοὺς ἀπὸ Μάρκου Ἀντωνίου, μέχρι τοῦ Γαλιηνοῦ (260—268 μ.Χ.) αὐτοκρατορικοὺς χρόνους. Ἔμπροσθεν ἀπεικονίζεται ἡ κεφαλὴ τοῦ Βύζαντος μετὰ κράνους, πωγωνοφόρου μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΒΥΖΑΣ, ὄπισθεν δὲ πρῷρα ἢ ὁλόκληρος τριήρης. (Head— Σβορώνου, τόμ. Α', σελ. 340).

ΒΥΖΗΣ.—Βύζης ὀνομάζεται, κατά τινα μυθικὴν παράδοσιν, ὁ δῆθεν Μεγαρεὺς ἱδρυτὴς τοῦ Βυζαντίου, πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τοῦ γνωστοῦ Βύζαντος, ἀρχηγοῦ τῶν Μεγαρέων ἀποίκων καὶ φερομένου ἐπίσης ἱδρυτοῦ κατὰ τὴν παράδοσιν τοῦ Βυζαντίου. (Πρβλ. Π. Καρολίδου, Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν ἱστ. τοῦ Ἑλλ. Ἔθνους τοῦ Παπαρρηγοπούλου, τόμ. Α, μθ'. σελ.)

* ΒΥΖΗΣ.—Ὄνομα κύριον θρακο-ελληνικόν, γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς (Θρᾳκικά, 1936, σελ. 198).

ΒΥΖΗΣ.—Δυνάστης τις τῆς Θράκης, περὶ τὰ μέσα τοῦ δευτέρου π.Χ. αἰῶνος. Οὗτος αἰχμαλωτίσας τὸν πρὸς αὐτὸν καταφυγόντα Ἀνδρίσκον, υἱὸν δῆθεν τοῦ Περσέως Β', βασιλέως τῆς Μακεδονίας, τὸν ἐπιλεγόμενον Ψευδοφίλιππον, ὅστις μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Περσέως ἠδυνήθη, ἐπωφελούμενος τῶν κατὰ τῶν Ῥωμαίων δυσαρεσκειῶν ἐν Μακεδονίᾳ, νὰ καταλάβῃ ὁλόκληρον τὴν Μακεδονίαν, τῆς ὁποίας ἀνεκήρυξεν ἑαυτὸν βασιλέα, παρέδωκεν εἰς τὸν στρατηγὸν τῶν Ρωμαίων Μέτελλον τὸ 148 π.Χ. διὰ τοῦ ὁποίου ἐκόσμησε τὸν ἐν Ρώμῃ θρίαμβόν του.

ΒΥΘΙΑΣ.—Βυζαντινὴ ὀνομασία ὑφόρμου καὶ παράβολου λιμενίσκου τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, κειμένου ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Θρᾳκικοῦ Βοσπόρου μεταξὺ τοῦ ἀκρωτηρίου Δεφτερδάρ-Μπουρ

νοῦ καὶ τοῦ χωρίου 'Αρναοὺτ-κιοϊ, πρὸ τῶν ὁποίων κεῖται μικρὰ νησίς.

ΒΥΛΑΖΩΡΑ.—Μεγάλη ἀρχαία Θρακικὴ πόλις ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Παιόνων, δεσπόζουσα τῶν διόδων τοῦ 'Αξιοῦ, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἔχουσα μεγάλην στρατηγικὴν σημασίαν. «Εἰς τοῦτο δὲ ἀποβλέπων Φίλιππος ὁ Μακεδών, κατέλαβεν αὐτήν, ὥστε διὰ τῆς πράξεως ταύτης σχεδὸν ἀπολελύσθαι τοῦ φόβου τοῦ κατὰ Δαρδανίους». (Πολυβίου. Ε, 97).

Ταυτίζεται μὲ τὰ νῦν Βελεσ(σ)ά.

Γ

* ΓΑΒΙΟΙ (οἱ).—Λαὸς Σκυθικός, ὁ αὐτὸς μὲ τοὺς 'Αβίους (βλ. λ.).

ΓΑΒΡΙΗΛ (ἱερομάρτυς) —Ἱερομάρτυς ἐξ 'Αδριανουπόλεως, ὅστις συλληφθεὶς ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τῶν Βουλγάρων 'Ομορτὰγ ἢ Μουρτάγου (819—829) μετ' ἄλλων 377 χριστιανῶν ἀπεκεφαλίσθη κατόπιν πολλῶν βασανιστηρίων. Ἡ δὲ 'Εκκλησία ἑορτάζει τὴν μνήμην του τὴν 22 'Ιανουαρίου (Συναξαρ. Νικοδήμου, ἔκδ. Ραφτάνη, 1868, τόμ. Β' σελ. 60).

*ΓΑΔΗΝΟΣ ('Απόλλων).—Τοπωνυμικὴ προσωνυμία τοῦ 'Απόλλωνος, λατρευομένου ἐν Θράκῃ κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν Βορείῳ Θράκῃ καὶ Μοισίᾳ. 'Απαντᾷ καὶ Ταδηνὸς («Θρακικά», 1939, σελ. 12).

ΓΑΖΑ (ἡ).—Πλὴν τῆς γνωστῆς ὁμωνύμου πόλεως τῆς Παλαιστίνης, ὑπῆρχον καὶ τρεῖς ἄλλαι πόλεις τῆς ἀρχαιότητος : Μία ἐν Αἰθιοπίᾳ ἐπὶ τῆς 'Ερυθρᾶς Θαλάσσης, ἄλλη ἐν Σογδιανῇ τῆς 'Ασίας, καὶ τρίτη ἐν Θράκῃ, περὶ τῆς ὁποίας ὁ Στέφανος Βυζάντιος λέγει : «ἔστι καὶ Γάζα τείχισμα Θράκης». Ἄγνωστος ἡ ταυτότης αὐτῆς.

ΓΑΖΩΡΕΙΤΙΣ καὶ ΓΑΖΩΡΑΙΑ.—'Επίκλησις τῆς 'Αρτέμιδος, λατρευομένης ἐν Γαζώρῳ (βλ. λ.).

ΓΑΖΩΡΟΣ.—'Αρχαία πόλις τῆς 'Ηδωνίδος κειμένη βορειο-ἀνατολικῶς τῆς 'Αμφιπόλεως ἐπὶ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Παγγαίου ὄρους, παρὰ τὴν 'Εγνατίαν ὁδὸν (Via Egnatia) εἰς βόρ. πλάτ. 41°,55' καὶ ἀνατ. μῆκ. 50°,15 κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. Γ, 12 28). Ἦτο δὲ περίφημος διὰ τὴν λατρείαν τῆς 'Αρτέμιδος, ἥτις ἐξ αὐτῆς ἐκαλεῖτο «Γαζωρέα» ἢ «Γαζωρεῖτις» 'Εκ τῆς Γαζώρου, ἥτις φέρεται καὶ «Γάσωρος», ἡ λατρεία τῆς θεᾶς διεδόθη καὶ εἰς ἄλλας πόλεις τῆς Μακεδονίας, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν, αἱ ὁποῖαι ἀνευρέθησαν εἰς τὴν Ἔδεσσαν, τὰ Σκόπια καὶ ἀλλαχοῦ. Ἔν τινι δὲ ἐπιγραφῇ τῆς 'Εδέσσης καλεῖται : Γαζωρεῖτις καὶ Βαουρεῖτις.

Κατά τινας ἡ Γάζωρος ἢ Γάσωρος εἶναι ἡ μεσαιωνικὴ πόλις 'Αλεκτρυούπολις (βλ. λέξ.) τὴν ὁποίαν ὁ 'Α. Κεραμεὺς ταυτίζει μὲ τὴν 'Αλιστράτην, κειμένην Ν.Δ. τῆς Δράμας. 'Αλλ' ὅπως εἴπομεν εἰς τὰ σχετικὰ ἄρθρα, ἡ 'Αλεκτρυούπολις, 'Αλεκτρόπολις καὶ 'Αλεκτορόπολις εἶναι ὄνομα μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς πόλεως καὶ ὅτι ἔκειτο ἐπὶ τῆς ἀρχαίας 'Ηϊόνος (βλ. λέξ.) τοῦ ἐπινείου τῆς 'Αμφιπόλεως. Σήμερον τὸ ὄνομα Γάζωρος ἐδόθη εἰς τὸ χωρίον Πόρνα τῆς ἐπαρχίας Ζίχνης, τοῦ Νομοῦ Σερρῶν, ἀριθμοῦν 700 περίπου κατοίκους κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1928

* ΓΑΙΝΟΙ (οἱ).—Λαὸς Θρακικός κατοικῶν Β Α. τῶν 'Αψινθίων.

ΓΑΛΑΚΤΟΦΑΓΟΙ.—Οὗτοι ἀναφέρονται ὑπὸ τοῦ 'Ομήρου ('Ιλιάδ. Ν. 5) μετ' ἄλλων νομαδικῶν λαῶν, ὅπως οἱ Ἄβιοι καὶ Ἱππημολγοί, τρεφόμενοι διὰ τῶν προϊόντων τῆς κτηνοτροφίας, ἰδίως δὲ διὰ τοῦ γάλακτος, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα αὐτῶν. Ἦσαν γείτονες τῶν Θρακῶν καὶ ἐθεωροῦντο ὡς οἱ δικαιότατοι τῶν ἀνθρώπων.

Κατὰ τοὺς 'Αλεξανδρινοὺς 'Ερατοσθένη καὶ 'Απολλόδωρον, οἱ Γαλακτοφάγοι ἦσαν πλάσματα τῆς ποιητικῆς φαντασίας τοῦ Ὁμήρου, κατὰ τοὺς στωϊκοὺς ὅμως ὁ ποιητὴς ἐννοεῖ τοὺς Σκύθας νομάδας. (Στράβ. VII, 296).

ΓΑΛΑΤΑΡΙΑ (τά).—Βυζαντινὸν χωρίον τῆς Ν. Α. Θράκης μεταξὺ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ῥηγίου (Κιουτσοὺκ—Τσεκμετζὲ) ἀναφερόμενον διὰ πρώτην φορὰν ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου Ε' τοῦ Κοπρωνύμου (741—775), ὅτε τὸ 767 (Νοεμβρίου 28) ἤθλησεν ὑπὲρ τῶν ἁγίων εἰκό-

νων ὁ νεομάρτυς 'Ιωάννης «ὁ ἀπὸ Γαλαταρίων».

Περὶ τὰ μέσα τοῦ XI αἰῶνος ἔν τινι χρυσοβούλλῳ ἀναφέρεται ὡς κτῆμα τοῦ ἄρχοντος Νικολάου «τοῦ ἐπὶ τῶν Δεήσεων».

Μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1721—1731, τῇ φροντίδι τοῦ μητροπολίτου Δέρκων ἐκτίσθη ὁ ἐπ' ὀνόματι τῶν Ταξιαρχῶν τιμώμενος ναὸς σωζόμενος μέχρι σήμερον.

Τὸ 1902 ἀνεκαλύφθη καλῶς ᾠκοδομημένον κοιμητήριον τοῦ IX ἢ X αἰῶνος. (Μ. Γεδεών, Ἔγγραφοι λίθοι καὶ Κεράμια, ἐν τῇ 'Εκκλησιαστικῇ 'Αληθείᾳ, τόμ. IX, σ. 405.—'Αλ. Πασπάτη, τὰ Θρακικὰ προάστεια τοῦ Βοσπόρου, ἐν τῷ περιοδικῷ τοῦ 'Ελλ. Φιλολ. Συλλ Κων]πόλεως, Τόμ. XII σελ. 40).

ΓΑΛΑΤΑΣ.—Μεγάλη συνοικία τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐπέχουσα τὴν θέσιν τῆς Συκώδους ἀκτῆς τῶν ἀρχαίων, ἢ ἁπλῶς Συκῶν, ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἐκεῖ φυομένων συκῶν. (Πλειότερα βλ. λέξ. Συκαῖ).

ΓΑΛΗΨΟΣ.—Παραλία πόλις τῆς 'Ηδωνίδος κειμένης κατὰ τὸν Στράβωνα (VIII, 331, 33) πρὸς ἀν. τῶν ἐκβολῶν τοῦ Στρυμόνος, μεταξὺ 'Αμφιπόλεως καὶ 'Απολλωνίας. 'Εκαλεῖτο ἐπίσης καὶ Νέα Πιερία, ἀπὸ τῶν καταλαβόντων τὴν χώραν Πιέρων, οἱ ὁποῖοι, κατοικοῦντες ἀρχικῶς παρὰ τὴν Θεσσαλίαν καὶ τὸν Ὄλυμπον, (Στράβων X, 471) ἐξεδιώχθησαν ὑπὸ τῶν Μακεδόνων κατὰ τὸν VII π.Χ. αἰῶνα καὶ κατέλαβον τὴν παρὰ τὸ Παγγαῖον ὄρος χώραν, ὅπου ἵδρυσαν καὶ πόλεις, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὴν Πέργαμον καὶ τὸν Φάγρην. ('Ηροδ. VII, 112.—Θουκ Β, 99). 'Ο 'Ηρόδοτος (VII, 122) ἀναφέρει ὁμώνυμον αὐτῆς πόλιν, ἀλλ' αὕτη ἔκειτο ἐπὶ τῆς χερσονήσου Σιθωνίας (Λόγγου) μεταξὺ τῶν πόλεων Τορώνης καὶ Σερμύλης, ὅπου σήμερον εὑρίσκονται τὰ μετόχια τῆς μονῆς Κωσταμονίτου καὶ Γρηγορίου. Μετὰ τὴν κατάπτωσιν τῆς μητροπόλεως αὐτῶν Θάσου, διετέλεσε σύμμαχος καὶ φόρου ὑποτελὴς τῶν 'Αθηναίων, ὑπὸ τοὺς ὁποίους παρέμεινε μέχρι τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ὁπότε ἀποστατήσασα τῶν 'Αθηναίων τὸ 424 π.Χ. παρεδόθη εἰς τὸν Βρασίδαν. Δύο ἔτη μετὰ ταῦτα ἀνεκτήθη ὑπὸ τοῦ Κλέωνος (Θουκυδ. V, 6), στρατηγοῦ τῶν 'Αθηναίων, κατεστράφη δὲ ἐπὶ τῶν Μακεδονικῶν χρόνων ὑπὸ τοῦ Φιλίππου τὸ 356 π.Χ. μετὰ τῆς γείτονος 'Απολλωνίας. (Στράβ. VII, 331, 35). Φαίνεται ὅμως ὅτι ἀνῳκοδομήθη, διότι ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Διοδώρου τοῦ Σικελιώτου (XXX, ἀπόσπ. 26), ὅτι εἰς τὴν Γαληψὸν κατέφυγεν ὁ Περσεὺς ὁ Β', τελευταῖος βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας μετὰ τῶν θησαυρῶν του, μετὰ τὴν ἐν Πύδνᾳ ἧτταν του τὸ 168 π.Χ. ὁπόθεν διεπεραιώθη εἰς τὴν Σαμοθράκην. Ἔκτοτε ἀγνοεῖται ἡ τύχη της. Κατὰ τοὺς ἀρχαιολόγους, ὑποτίθεται ὅτι ἔκειτο παρὰ τὴν Καβάλλαν 4 1]2 μίλια Α. ΝΑ. τῶν ἐκβολῶν τοῦ Στρυμόνος εἰς τὴν θέσιν Μαχαλᾶ, ὅπου ἀπὸ τοῦ 1914 ἀνέλαβε νὰ ἐνεργήσῃ ἀνασκαφὰς ἡ ἐν 'Αθήναις Γαλλικὴ 'Αρχαιολογικὴ Σχολή. (G. Seure, Archéologie Thrace, σειρὰ Βα, μέρ. Α', σελ. 8).

ΓΑΛΛΑ·Ι·ΚΗ.—'Αρχαιοτάτη χώρα τῆς μεσημβρινῆς Θράκης, κειμένη πρὸς δυσμὰς τοῦ Ἕβρου, ἑκατέρωθεν τοῦ ποταμοῦ Λίσσου ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Κικόνων. Οἱ κάτοικοί της ἐκαλοῦντο Γαλλαϊκοὶ ἢ Γαλλαῖοι, ἐπὶ δὲ τῆς ἐποχῆς τοῦ 'Ηροδότου ἐκαλεῖτο Βριαντική, ἀνήκουσα εἰς τοὺς Κίκονας. ('Ηροδ. VII, 108),

* ΓΑΛΟΥΠΑΡΑ ἢ ΓΕΛΟΥΠΑΡΑ. — 'Αρχαία θρακικὴ κώμη, κειμένη μεταξὺ Φιλιππουπόλεως καὶ Βερόης — Τραϊανῆς (νῦν Στάρα Ζαγόρα), γνωστὴ ἐξ ἐπιγραφῆς τοῦ 202 μ.Χ. εὑρεθείσης εἰς τὸ ἐμπόριον Πίζος, ἀριστερὰ τοῦ μέσου ῥοῦ τοῦ Ἕβρου ὅπου τὸ χωρίον Τσακαρλὰρ τῆς περιφερείας Τσιρπάν. (Θρακικά, 1935, σελ. 156).

ΓΑΝΕΙΑ ἢ ΓΑΝΗΑ.—'Επιχώριος θεὰ τῆς πόλεως Γάνου ἐν Θράκῃ (βλ. λεξ.).

ΓΑΝΙΣ καὶ ΓΑΝΙΑΣ.—Προάστειον τῆς Θρακικῆς ἐπὶ τῆς Προποντίδος πόλεως Γάνου. (βλ. λέξ.) ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Αἰσχίνου κατὰ Κτησιφῶντος, 82.

ΓΑΝΟΣ (ἡ).—'Αρχαιοτάτη ὀχυρὰ πόλις καὶ φρούριον τῆς 'Αν. Θράκης ἐπὶ τῆς Προποντίδος, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος (Κύρου 'Ανάβ. VII, 5, 8), καὶ διατηρήσασα ἀπὸ τοῦ Ε' π.Χ. αἰῶνος τὸ

ἀρχαῖον αὐτῆς ὄνομα. Φέρεται δὲ οὐδετέρως : τὸ Γάνος καὶ θηλυκῶς : ἡ Γάνος, ὡς ἀναφέρει ὁ Ἁρποκρατίων. Ἀπὸ τοῦ ἐνάτου αἰῶνος ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων φέρεται ὁ Γάνος.

Κατὰ τὴν παράδοσιν, ἡ Γάνος ἱδρύθη ὑπὸ τῶν μετὰ τοῦ Βύζαντος, τοῦ ἱδρυτοῦ τοῦ Βυζαντίου, ἀποίκων, οἵτινες παραπλέοντες τὰς βορείας ἀκτὰς τῆς Προποντίδος, εἶδον λάμψιν τινὰ ἐπὶ τοῦ ὄρους, ὅπου ὑπῆρχε φανὸς ὁδηγὸς τῶν ναυτιλλομένων. Ἀποβιβασθέντες ἐκεῖ, ἵδρυσαν τὴν πόλιν Γάνον (ἐκ τοῦ γανόω=στιλβώνω). Τὴν Γάνον ταύτην, μετὰ τῆς Βισάνθης καὶ Νέου Τείχους, ὑπέσχετο νὰ δώσῃ ὁ Σεύθης βασιλεὺς τῶν Θρακῶν εἰς τὸν Ξενοφῶντα, ἐπιστρέφοντα ἐκ τῆς Μ. Ἀσίας, ἐὰν ἐβοήθει αὐτὸν πρὸς ἀνάκτησιν τῆς πατρικῆς χώρας, ὑποσχόμενος νὰ λάβῃ ὡς σύζυγον τὴν θυγατέρα τοῦ Ξενοφῶντος, ἐὰν εἶχε τοιαύτην, σύμφωνα μὲ τὰ θρακικὰ ἤθη καὶ ἔθιμα. Ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, ἡ Γάνος ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ἱεροκλέους καὶ Κων. Πορφυρογεννήτου, ὡς μία τῶν 14 πόλεων τῆς ἐπαρχίας Θράκης.

***

Παρὰ τὴν Γάνον εὑρέθησαν πολλαὶ ἐπιγραφαί, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἀναφέρεται ἡ θεὰ Γάνεια ἢ Γανήα. Παρὰ τῷ Dumont —Homolle (σελ. 420) ἀναφέρεται ἡ ἐπιγραφή :

ΑΓΑΘΗ ΤΥΧΗ
ΑΠΟΛΛΩΝΙΟ[Σ] ΣΕΥΘΟΥ
ΘΕΑ ΓΑΝΗΑ ΕΥΧΗΝ

ἤτοι : Ἀγαθῇ τύχῃ Ἀπολλώνιο(ς) Σεύθου Θεᾷ Γανήᾳ εὐχήν. Ὑπῆρχε δὲ καὶ προάστειον παρ' αὐτὴν Γανὶς ἢ Γανιάς.

Πλὴν τῶν ἐπιγραφῶν τῆς Γάνου σώζεται καὶ σπανιώτατον ἐνεπίγραφον σήκωμα (μέτρον χωρητικότητος) τοῦ ἀττικοῦ μετρικοῦ συστήματος. Φέρει δὲ τὸ σήκωμα τοῦτο τέσσαρας κοιλότητος συνοδευομένας ὑπὸ τῶν ἐπιγραφῶν : ΗΜΙ—ΤΡΙ—ΚΟ—Η, αἵτινες προφανῶς σημαίνουν : ἡμίεκτον, τρικοτύλην, κοτύλην καὶ ἡμικοτύλην Ἐπὶ δὲ τῆς κυρίας ὄψεως ἡ ἐπιγραφή : ΙΕΡΟΣ μὲ ὡραῖα γράμματα τῶν Μακεδονικῶν χρόνων. (Dumont — Homolle,) σελ. 206 καὶ 418).

Ἡ σημερινὴ Γάνος κεῖται ὀλίγον ἀνατολικώτερον τῆς παλαιᾶς, 15 χιλιόμετρα πρὸς Ν. τῆς Ῥαιδεστοῦ. Ἐκ τοῦ ὀνόματος δὲ αὐτῆς καὶ γειτονικῆς τῆς κωμοπόλεως Χώρας, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἀπέχει ἡμίσειαν ὥραν πρὸς βορρᾶν, ἐλήφθη τὸ περιληπτικὸν ὄνομα Γανόχωρα. Οἱ κάτοικοι τῆς Γάνου διεκρίνοντο διὰ τὴν φιλομουσίαν καὶ ἐργατικότητά των. Ἐν Κωνσταντινουπόλει διετήρουν Ἀδελφότητα, τῆς ὁποίας αἱ πρόσοδοι διετίθεντο ὑπὲρ τῶν ἐκπαιδευτηρίων τῆς κωμοπόλεως, ἥτις διετήρει ἀρρεναγωγεῖον ἑξατάξιον μετὰ 240 μαθητῶν καὶ παρθεναγωγεῖον πεντατάξιον μετὰ 200 μαθητριῶν, μετ' ἀναλόγου διδασκαλικοῦ προσωπικοῦ. Διῃρεῖτο δὲ ἡ πόλις εἰς δύο μέρη : τὴν ἀκρόπολιν (ὅπου ἡ παλαιὰ πόλις), ὅπου ὑπῆρχον τὰ Ἐκπαιδευτήρια, ὁ μητροπολιτικὸς ναός, τιμώμενος ἐπ' ὀνόματι τῶν Ταξιαρχῶν, ὁ καὶ ἀρχαιότατος, ὁ τοῦ Ἁγίου Νικολάου καὶ Ἁγίου Χαραλάμπους, καὶ τὴν Κάτω Συνοικίαν τῆς Παναγίας τῆς Ὁδηγητρίας. Κατῳκεῖτο δὲ ὑπὸ 4.000 περίπου κατοίκων, ἀσχολουμένων εἰς τὴν ἀμπελουργίαν καὶ ναυτιλίαν.

Κατὰ μῆνα Αὔγουστον τοῦ 1912 ἡ κωμόπολις καὶ ἐν γένει τὰ Γανόχωρα ὑπέστησαν φοβερὰς καταστροφὰς ὑπὸ σεισμῶν. Χάρις ὅμως εἰς τὴν φιλεργίαν καὶ δραστηριότητα τῶν κατοίκων αὐτῆς ταχέως ἀνέλαβεν. Ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς κατοχῆς τῆς Ἀν. Θράκης ὑπήγετο εἰς τὴν ὑποδιοίκησιν Μυριοφύτου, τοῦ Νομοῦ Ῥαιδεστοῦ καὶ ἠρίθμει κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1920 περὶ τὰς 2.000 κατοίκων, οἱ ὁποῖοι μετὰ τὴν ἐκκένωσιν τῆς Ἀν. Θράκης κατέφυγον εἰς τὴν Ἑλλάδα.

***

Τὰ Γανόχωρα ἀπετέλουν ἄλλοτε δύο ὑποδιοικήσεις : τὴν τῆς Μυριοφύτου καὶ τὴν τῆς Περιστάσεως, καὶ δύο Ἐκκλησίας : τὴν τῆς «Γάνου Χώρας», καὶ τὴν τῆς «Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως». Αἱ δύο αὗται ὑποδιοικήσεις περιελάμβανον 12.000 κατοίκων, τῶν ὁποίων τὸ δέκατον περίπου ἦσαν Τοῦρκοι, καὶ τὰ χωρία : Μη-

λιό, Πλάτανον, Αὐδήμι, Νέοχώριον, Εἰρηνοχώριον, 'Ιντζέκιοϊ, Καστάμπολην, Παλαμούτι, Σεντούκι, Στέρναν, Καλαμίτζι, Λούπιδα, Γιολτζίκι, Γιαγάτς, 'Ηρακλείτσα καὶ Γενήκιοϊ. Γενικῶς τὰ Γανόχωρα ἔπαθον πολλὰ κακὰ ὑπὸ τῶν ὀρδῶν τοῦ Κρούμου τὸ 813, τὸ δὲ 1199 ἐπίσης ὑπὸ τῶν Βουλγάρων κατεστράφησαν ὁλόκληρα χωρία καὶ Μοναὶ οὐκ ὀλίγαι.

Κατὰ τὴν ὀλιγοχρόνιον λατινικὴν κυριαρχίαν, μετὰ τὸ 1204, περιῆλθον τὰ Γανόχωρα εἰς τοὺς Φράγκους, ἀλλὰ ἐπανεκτήθησαν ὑπὸ τοῦ 'Ιωάννου, τοῦ Βατάτζη καὶ Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου. Μετὰ τὸ 1300, Τοῦρκοι καὶ Καταλάνοι κυριεύοντες τὰ χωρία ταῦτα, προέβαινον εἰς ἀνηκούστους καταστροφάς, μόλις δὲ μετὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς Τουρκικῆς κυριαρχίας ἀπήλαυον σχετικῆς τινος ἡσυχίας. Σεισμοὶ ἀλλεπάλληλοι, ὅπως τοῦ 1343 1354 καὶ 1766, ἐπέφεραν ἐπίσης μεγάλας καταστροφάς, ὅπως καὶ οἱ τελευταῖοι σεισμοὶ (Αὔγουστος 1912), ὁπότε ἐκάησαν: ἡ Χώρα, τὸ Μυριόφυτον, τὸ Γιολτζὶκ καὶ ἄλλα. Μόλις ἤρχισαν ἀναγεννώμενα ἐκ τῆς τέφρας αὐτῶν τὰ ἑλληνικώτατα ταῦτα χωρία τῶν Γανοχώρων, ἐπῆλθεν ἡ ἐκκένωσις τῆς 'Αν. Θράκης καὶ ὁ ἐκπατρισμὸς τῶν κατοίκων. (Βιβλιογραφία, Μ. Ι. Γεδεών, Μνήμη Γανοχώρων 1913).

* ΓΑΝΥΜΗΔΗΣ. — Ὕπαρχος τῆς πόλεως Αἴνου μετὰ τὸν δεύτερον Συριακὸν πόλεμον, ὁπότε αὕτη εἶχε περιέλθει εἰς χεῖρας τῶν πανισχύρων Πτολεμαίων τῆς Αἰγύπτου (Πολυβ. V, 34, 8). Κατὰ τὴν ὑπὸ Φιλίππου Ε' τοῦ Μακεδόνος πολιορκίαν τῆς Αἴνου τὸ 200 π.Χ. ἐπωφελούμενος τῶν ἐν τῇ πόλει στάσεων καὶ τῶν διαιρέσεων τῶν κατοίκων, ἄλλων τασσομένων ὑπὲρ τοῦ Φιλίππου, ἄλλων δὲ ὑπὲρ τοῦ Εὐμένους, βασιλέως τῆς Περγάμου, παρέδωκεν αὐτὴν διὰ προδοσίας εἰς τὸν Φίλιππον.

ΓΑΡΕΛΛΑ.—Μεσαιωνικὴ πόλις τῆς 'Αν. Θράκης, ἀναφερομένη πολλάκις ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων, καθὼς καὶ εἰς τὰ 'Εκκλησιαστικὰ Χρονικά, ὡς ἕδρα ἀρχιεπισκόπου (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, τόμ. V, σελ. 475). Πολὺ πιθανὸν νά εἶναι τὸ χωρίον Χάραλα, ἐν τῇ περιφερείᾳ τῶν 'Υψάλων, τὸ ὁποῖον ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς κατοχῆς μετωνομάσθη Γάραλα. 'Ηρίθμει 260 κατοίκους χριστιανοὺς ὀρθοδόξους, οἱ ὁποῖοι μετὰ τὴν ἐκκένωσιν τῆς 'Αν. Θράκης, κατέφυγον εἰς τὴν 'Ελλάδα. 'Ενταῦθα εἰργάσθη δραστηρίως ἡ προπαγάνδα τῶν Οὐνιτῶν, ἀλλ' ἄνευ μεγάλων ἀποτελεσμάτων.

ΓΑΡΗΣΚΟΣ.—'Αρχαία πόλις τῆς Σιντικῆς ἐν Μακεδονίᾳ, κειμένη κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. Γ, 12, 22) ἐν τῇ 'Ορβηλίᾳ χώρᾳ εἰς βόρ. πλάτ. 41°,40 καὶ ἀνατ. μῆκ. 47°,50, τὴν ὁποίαν ὁ Στράβων VII, 331, 36) ὀνομάζει Παρορβηλίαν. «ἐν μεσογαίᾳ ἔχουσαν κατὰ τὸν αὐλῶνα τὸν ἀπὸ Εἰδομένης, Καλλίπολιν, 'Ορθόπολιν... Γαρησκόν». Δὲν πρέπει δὲ νὰ συγχέεται πρὸς τὴν ὁμώνυμόν της, ἀναφερομένην ὑπὸ τοῦ Στράβωνος (VII, 330, 21) ἐν τῇ Κρουσίδι τῆς Μακεδονίας, μίαν τῶν 26 πόλεων, τὰς ὁποίας κατέστρεψεν ὁ Κάσσανδρος τὸ 316 π.Χ. πρὸς ἵδρυσιν τῆς Θεσσαλονίκης. Κατὰ τὸν Μ. Δήμιτσαν ἔκειτο, ὅπου τὸ Μελένικον, κατ' ἄλλους δὲ ὅπου τὸ Νευροκόπιον. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸν ὑπὸ τοῦ Στράβωνος ἀναφερόμενον «αὐλῶνα τὸν ἀπὸ Εἰδομένης» οὗτος ἐκτείνεται παρὰ τὸν Βοεμίαν παραπόταμον τοῦ 'Αξιοῦ (νῦν Γκολμπανὰν) πρὸς Β. τοῦ ὁποίου ὑψοῦται ἡ ὀροσειρὰ τοῦ Μπέλες, ὕψους 7.000 ποδῶν.

* ΓΑΡΙΟΥΠΟΛΙΣ. — Πόλις τῆς 'Αν. Θράκης καταστραφεῖσα μαζὶ μὲ τὴν Φιλιππούπολιν, 'Ραιδεστόν, Πάνιον, Τραϊανούπολιν καὶ ἄλλας Θρακικὰς πόλεις κατὰ τὴν ἐπιδρομὴν τῶν Βουλγάρων ὑπὸ τὸν ἡγεμόνα αὐτῶν Σκυλογιάννην τὸ 1204—1205.

ΓΑΣΤΡΙΩΝ (Μονή), — Μονὴ ἐν Κωνσταντινουπόλει, κειμένη ὅπου ἡ σημερινὴ συνοικία Ψωμαθειά (τουρκιστὶ Σαμάτια). Προηγουμένως ἦτο ἀνάκτορον τῆς Θεοκτίστης, μητρὸς τῆς Θεοδώρας, συζύγου τοῦ Θεοφίλου (829 - 842) ἢ οἶκος τῆς Εὐφροσύνης, μητρὸς τοῦ Θεοφίλου. Κατά τινα παράδοσιν ὑπῆρχον ἐν αὐτῇ γάστραι, εἰς τὰς ὁποίας ἐφύτευσεν ἡ 'Αγία 'Ελένη εὐώδη ἄνθη. Εἰς τὴν μονὴν ταύτην ἐμόνασαν

καὶ ἐτάφησαν ἡ Θεοδώρα καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῆς, ὁ ἀδελφός της Πατρωνᾶς, στρατηγὸς τοῦ θέματος Θρακησίων καὶ ἡ Εἰρήνη, θυγάτηρ τοῦ Βάρδα. Κατὰ τὸν Ἀλ. Πασπάτην ἡ μονὴ Γαστρίων μετεβλήθη ἐπὶ Μωάμεθ τοῦ Πορθητοῦ εἰς τζαμίον, τὸ σημερινὸν «Σαντζακτὰρ μεσδζηιὶ (εὐκτήριον σημαιοφόρου). (Ἀλ. Πασπάτη, Βυζαντιναὶ Μελέται, σελ. 354 καὶ ἑξῆς).

ΓΕΒΕΠΕ·Ι·ΖΙΣ.—Δαίμων τις τῶν Γετῶν τῆς Θράκης, ὁ αὐτὸς μὲ τὸν Ζάμολξιν ἢ Ζάλμοξιν νομοθέτην καὶ θρησκευτικὸν μεταρρυθμιστὴν αὐτῶν (βλ.λ.), πρὸς τὸν ὁποῖον μετέβαινον οἱ ἀποθνήσκοντες (Ἡρ. IV, 94).

* ΓΕΙΖΑΓΚΡΗΝΟΙ.—Οἱ κάτοικοι ὁμωνύμου τινὸς ἀρχαίας Θρακικῆς κώμης (vicus), ὑπαγόμενοι εἰς τὴν κωμαρχίαν Εἰτριζηνὴν (βλ. λ.). γνωστοὶ ἐξ ἐπιγραφῆς («Θρακικὰ» 1935, σελ. 159).

* ΓΕΙΚΕΘΙΗΝΟΣ (Ἀπόλλων).— Τοπωνυμικὴ προσωνυμία ἐν Θράκῃ, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν αὐτῇ Ἀπαντᾷ καί: Γικεντιηνός, Γινκισηνός, Γεκεσηνός, Γεικαιτιηνὸς («Θρακικὰ» 1932, σελ. 207).

* ΓΕΛΥΠΥΡΙΣ καὶ ΓΕΛΥΠΟΡΙΣ.—Ὄνομα κύριον καθαρῶς θρακικόν, κατ' ἐπιγραφὴν τοῦ 202 μ.Χ. εὑρεθεῖσαν εἰς τὸ ἐμπόριον Πίζος, νῦν Τσακαρλὰρ τῆς Βουλγαρίας («Θρακικὰ» 1936, σελ. 198).

ΓΕΜΕΛΛΟΜΟΥΝΤΕΣ.—Ὄνομα φρουρίου τῆς Β. Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ παρὰ τὸν Ἴστρον ποταμόν. (Προκοπίου, Περὶ Κτισμ. IV, 11).

* ΓΕΝΙΚΕΙΛΑΣ.—Ὄνομα κύριον καὶ πατρωνυμικόν, καθαρῶς θρακικόν, κατ' ἐπιγραφὰς τῶν ἀρχῶν τοῦ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος, εὑρεθείσας εἰς τὸ χωρίον Τσακαρλὰρ τῆς Βουλγαρίας, τὸ ἐμπόριον Πίζος τῶν ἀρχαίων («Θρακικὰ» 1939, σελ. 198).

ΓΕΝΝΑ,— Βυζαντινὴ κωμόπολις τῆς Ἀν. Θράκης, ἀπέχουσα Ν. Α. τῶν Σαράντα Ἐκκλησιῶν περὶ τὰς 4 ὥρας, τῆς δὲ Βρύσεως (Μπουνὰρ - Χισὰρ) περὶ τὴν μίαν. Ἐντὸς τῆς κωμοπόλεως ὑπάρχουν 14 πηγαὶ καὶ δύο ἄλλαι εἰς δεκάλεπτον αὐτῆς. Ἐκ τῶν πηγῶν τούτων καὶ τῶν γειτονικῶν τῆς Βρύσεως, ἐπήγαζε, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ὁ ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου ἀναφερόμενος ποταμὸς Τέαρος (ὁ Ταίναρος τῶν Βυζαντινῶν, ὑπὸ τῶν Τούρκων καλούμενος Τέαρ - σουΐ), ἐκβάλλων εἰς τὸν Κοντάδεσδον (Καραγὰτς - Ντερέ), παραπόταμον τοῦ Ἐργίνου. (Ἡροδ. IV, 89 - 90).

Τοῦ Τεάρου ποτ. τούτου τὰ ὕδατα, τοῦ ὁποίου πηγαὶ εἶναι 38 «δυοῖν δέουσαι τεσσαράκοντα», ἦσαν, λέγει ὁ Ἡρόδοτος, ἄλλαι μὲν ψυχραί, ἄλλαι δὲ θερμαί, κατάλληλοι διὰ τὴν θεραπείαν τῆς ψώρας ἀνθρώπων καὶ ἵππων. Ἐντεῦθεν διελθὼν ὁ Δαρεῖος ὁ Ὑστάπους τὸ 515 π. Χ. κατὰ τὴν τῶν Σκυθῶν ἐκστρατείαν του, τόσον ηὐχαριστήθη, ὥστε παρέμεινεν ἐκεῖ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, στήσας καὶ ἀναθηματικὴν στήλην. Τὰ ὕδατα τοῦ Τεάρου ἐξυμνεῖ ἐπίσης καὶ ὁ κατὰ τὸν XVII αἰῶνα ἀκμάσας Τοῦρκος γεωγράφος Χατζῆ-Κάλφας.

Ἡ Γέννα ἦτο μία τῶν ἀκμαιοτέρων κωμοπόλεων τῆς Ἀν. Θράκης. Ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς κατοχῆς καὶ μέχρι τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν πληθυσμῶν (1923) ἠρίθμει 2.000 κατοίκους εὐδοκίμως ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Διετήρει δὲ δύο ἐκκλησίας, τῶν ὁποίων ἡ μία τῶν Βυζαντινῶν χρόνων καὶ ἀκμάζοντα σχολεῖα ἀρρένων καὶ θηλέων. (Βλ. Ἀρχεῖον Θράκης τ. Ι΄, σ. 119).

* ΓΕΝΤΖΑΝΑ.—Ὄνομα φρουρίου τῆς Θράκης ἐν Δαρδανίᾳ, παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV, 4) ἐπισκευασθέντος ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565).

ΓΕΠΙΔΑΙ.—Βλέπε λέξιν Γήπαιδος.

ΓΕΡΑΝΕΙΑ.—Πόλις τῆς Θράκης, τὴν ὁποίαν κατά τινα παράδοσιν, ἐγκατέλειψαν οἱ κάτοικοί της, ἐκδιωχθέντες ὑπὸ στίφους γεράνων.

* ΓΕΡΕΔ.—Τοπωνύμιον Θρακικόν, γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς τοῦ τετάρτου μ. Χ. αἰῶνος, εὑρεθείσης ἐν Φιλιππουπόλει. (Κ. Μυρτίλου Ἀποστολίδου, Ἐπιγραφαὶ Φιλιππουπόλεως κτλ. εἰς «Θρακικά», 1935 σελ. 170).

* ΓΕΡΙΗΝΟΣ.—Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ Ἥρωος Θρακός, μεγάλως λατρευομένου ὑπὸ τοῦ Θρακικοῦ λαοῦ, ἰδίως δὲ

τῆς ὑπαίθρου χώρας («Θρακικὸν Ἀρχεῖον, τ. VI, σ. 14).

* ΓΕΡΜΑΝΕΙΑ (ἡ).—Πατρὶς τοῦ Βελισσαρίου (βλ. λ.) «ἣ Θρακῶν καὶ Ἰλλυριῶν μεταξὺ κεῖται» κατὰ τὸν Προκόπιον (Πολ. Γ, 11, 21).

* ΓΕΡΜΑΗ.—Πόλις τῆς Β. Θράκης ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Σαρδικῆς (Σόφιας) τῆς ὁποίας τὰ παλαιὰ τείχη (διερρωγότα τῷ χρόνῳ εὐρὼν οἰκοδομησάμενος (Ἰουστινιανὸς) ξὺν τῷ ἀσφαλεῖ ἄμαχα τοῖς πολεμίοις διεπράξατο εἶναι». (Προκ. Περὶ Κτισμάτων IV, 1, 31).

* ΓΕΡΜΕΘΙΣ ἢ ΓΕΡΜΗΘΙΣ.—Ὄνομα θρακικῆς θεᾶς, ταυτιζομένης πρὸς τὴν Ἄρτεμιν τῶν Ἑλλήνων («Θρακικά». 1928 σ. 85).

* ΓΕΣΙΛΑΦΟΣΣΑΤΟΝ.—Ὄνομα φρουρίου τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἱμιμόντου παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV,11).

ΓΕΤΑΙ.—Κατ' ἀρχὰς οἱ Γέται κατῴκουν τὴν Εὐρωπαϊκὴν Σκυθίαν, μεταξὺ τοῦ Δουνάβεως πρὸς βορρᾶν καὶ τοῦ Αἵμου πρὸς νότον, περιελαμβάνοντο δὲ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων μεταξὺ τῶν θρακικῶν φύλων καὶ ἐθεωροῦντο ὡς οἱ ἀνδρειότατοι καὶ δικαιότατοι τῶν Θρακῶν. Τὰ περὶ Γετῶν πληροφορούμεθα παρὰ τοῦ Ἡροδότου, διηγουμένου τὴν κατὰ τῶν Σκυθῶν ἐκστρατείαν τοῦ Δαρείου τὸ 513 π.Χ. Πρὶν ἀκόμη ὁ Δαρεῖος φθάσῃ εἰς τὸν Ἴστρον ἐκ τῶν πρώτων ὑπέταξε τοὺς «ἀθανατίζοντας Γέτας», ὅπως ἀναφέρει ὁ Ἡρόδοτος (IV, 95), τοὺς μόνους τῶν Θρακικῶν φύλων, οἱ ὁποῖοι ἀντέστησαν κατὰ τὴν διάβασίν του.

Οἱ Γέται ἐπίστευον εἰς τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς καὶ ἀπεῖχον ἀπὸ πάσης τροφῆς ἐμψύχων, σύμφωνα μὲ τὰ Πυθαγόρεια δόγματα, τὰ ὁποῖα ἐδίδαξεν εἰς αὐτοὺς ὁ νομοθέτης καὶ θρησκευτικὸς μεταρρυθμιστὴς αὐτῶν Ζάμολξις ἢ Ζάλμοξις, (βλ. λέξ.) χρηματίσας μαθητὴς τοῦ Πυθαγόρου.

Δὲν ἐφημίζοντο ὅμως ἐπὶ ἐγκρατείᾳ. Ἐλάμβανον περὶ τὰς δέκα γυναῖκας καὶ πλέον. (Στράβωνος, VII 297).

Μετὰ τὸν Δαρεῖον, ὑπέταξαν αὐτοὺς οἱ Ὀδρύσαι βασιλεῖς, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ Σιτάλκης εἶχε στρατολογήσει θαυμάσιον ἱππικὸν εἰς τὴν κατὰ τοῦ Περδίκκου τοῦ Β', βασιλέως τῆς Μακεδονίας ἐκστρατείαν τὸ 429 π.Χ.). Περὶ τὸ 340 π.Χ. ἐκδιωχθέντες οἱ Γέται ἐκ τῆς χώρας των ὑπὸ τῶν Τριβαλλῶν, ἐγκατεστάθησαν ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, τὴν σημερινὴν Βλαχίαν, ἀνήκουσαν εἰς τὸν βασιλέα τῶν Σκυθῶν Ἀτέαν. Τότε οὗτος ἐπεκαλέσθη τὴν βοήθειαν Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος, ἀλλὰ πρὶν φθάσῃ ὁ Φίλιππος, οὗτος συνεφιλιώθη μετὰ τῶν Γετῶν, καὶ ἐστράφη κατὰ τοῦ Φιλίππου ἐρχομένου εἰς βοήθειάν του. Οὗτος ὅμως προσεταιρισθεὶς τοὺς Γέτας, ἐνίκησε τὸν Ἀτέαν τὸ 339 π.Χ. καὶ ἀπῆλθε συναποκομίζων ἄφθονα καὶ πλούσια λάφυρα.

Ἐπειδὴ ὅμως κατὰ τὴν ἐναντίον τῶν Τριβαλλῶν ἐκστρατείαν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, οὗτοι ἔδειξαν ἐχθρικὰς διαθέσεις κατ' αὐτοῦ, διαβὰς ὁ Ἀλέξανδρος τὸν Ἴστρον ἐπετέθη αἰφνιδιαστικῶς κατ' αὐτῶν, τοὺς ἔτρεψεν εἰς φυγὴν καὶ ἐλαφυραγώγησε τὴν χώραν. Ἐπὶ τῶν διαδόχων οἱ Γέται ὑπετάγησαν εἰς τὸν Λυσίμαχον, βασιλέα τῆς Θράκης. Ὅταν ὅμως ἐξερράγη ὁ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Ἀντιγόνου πόλεμος, οὗτοι ἀποστατήσαντες κατὰ τοῦ κυρίου των, ἐνίκησαν αὐτὸν κατ' ἐπανάληψιν, καὶ συνέλαβον αἰχμάλωτον τὸ μὲν 293 π.Χ. τὸν υἱόν του, μετὰ δύο δ' ἔτη καὶ αὐτὸν τὸν ἴδιον, κατόπιν προδοσίας Γέτου τινός, ἀποπλανήσαντος τὸν στρατόν του. Ἀπηλευθέρωσεν ὅμως αὐτὸν ὁ βασιλεὺς τῶν Γετῶν Δρομιχαίτης, ὅταν ἔμαθεν ὅτι ὁ Δημήτριος, βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας εἶχεν εἰσβάλει εἰς τὰς χώρας τοῦ Λυσιμάχου, ὀρθῶς σκεπτόμενος ὅτι δὲν ἦτο συμφέρον νὰ ἑνωθῇ ἡ Μακεδονία μετὰ τῆς Θράκης, ὁπότε ἀσφαλῶς θὰ ἐκινδύνευεν ἡ ἀνεξαρτησία των.

Βραδύτερον κατὰ τὴν ἐπιδρομὴν τῶν Κελτῶν (Γαλατῶν) τὸ 278 π.Χ. ὑπὸ τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν Κομοντόριον, κατελύθη ἡ δύναμις τῶν Γετῶν, ἔκτοτε δὲ ἔχασαν τὸ ἐθνικόν των ὄνομα, καὶ μετωνομάσθησαν Δακοί. Οἱ περισσότεροι ὅμως τῶν Γετῶν, φαίνεται ὅτι μετῴκησαν εἰς τὴν μεταξὺ Ἴστρου καὶ Βορυσθένους ποταμοῦ (νῦν

Ἀνεῖπερ) παραλιακὴν χώραν, ἀντιστοιχοῦσαν πρὸς τὴν σημερινὴν Βεσσαραβίαν.

Βασιλεῖς αὐτῶν ἀναφέρονται: ὁ Δρομιχαίτης, γνωστότατος ἐκ τῶν κατὰ τοῦ Λυσιμάχου πολέμων του, ὁ Βοιρεβίστας βασιλεύσας κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας τοῦ Α' π.Χ. αἰῶνος, ὁ Διοκόμης, σύγχρονος τοῦ Ἀντωνίου, ὁ Ἀριοφάρης καὶ ἄλλοι (βλ. λέξεις).

ΓΕΤΑΣ.—Βασιλεὺς τῶν Ἠδωνῶν ἢ Ἠδώνων, θρακικοῦ λαοῦ (βλ. λ.) περὶ τὰ 500 π.Χ. Τοῦ Γέτα εὑρέθησαν ὀκτάδραχμα νομίσματα εἰς τὸν Τίγρητα ποταμὸν τῆς Ἀσίας, ὅπου ὑποτίθεται ὅτι ἐκομίσθησαν ὑπὸ τῶν Περσῶν, τῶν ὁποίων οἱ Ἠδωνοὶ ἐγένοντο φόρου ὑποτελεῖς κατὰ τοὺς περσικοὺς πολέμους. Ἔμπροσθεν παριστῶσιν ἄνδρα γυμνὸν ἐλαύνοντα δύο βόας, ὄπισθεν δὲ φέρουν τὴν ἐπιγραφήν: ΓΕΤΑ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΗΔΩΝΩΝ ἢ ΓΕΤΑΣ ΗΔΟΝΕΩΝ ΒΑΣΙΛΕΥΣ. (Head-Σβορώνου Ἱστορ. τῶν Νομισμάτων, Τόμ. Α', σελ. 267, Πίναξ XVi).

ΓΕΤΙΚΗ.—Ἡ χώρα τῶν Γετῶν (βλ. λέξ.) ἐκτεινομένη ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἡροδότου (V π.Χ. αἰὼν) μεταξὺ τοῦ Αἵμου καὶ τοῦ Ἴστρου μέχρι τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ. Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν σημερινὴν Δοβρουτσάν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ (μάρτυς).—Ἐπίσκοπος Ἀδριανουπόλεως ἐπὶ Λέοντος Ἀρμενίου 813—820) μαρτυρήσας μετ' ἄλλων χριστιανῶν κατὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Ἀδριανουπόλεως τὸ 815 ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τῶν Βουλγάρων Κρούμου, «ὅστις, κυριεύσας αὐτήν, ἐξεδίωξε τεσσαράκοντα χιλιάδας χριστιανούς, ὁμοῦ καὶ τὸν ἁγιώτατον Ἐπίσκοπον τῆς Ἀδριανουπόλεως, τὸν ὁποῖον ρίψας χαμαί, κατεπάτησεν εἰς τὸν λαιμόν».

Ἡ Ἐκκλησία ἑορτάζει τὴν μνήμην του 22 Ἰανουαρίου. (Συναξαρ. Νικοδήμου, ἔκδ. Ραφτάνη, 1862, τόμ Β', σελ. 60).

ΓΕΩΡΓΙΟΣ (μάρτυς).—Ἐκ τῶν νεομαρτύρων Θρᾳκῶν, μαρτυρήσας, κατὰ τὸν Σάθαν, ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ 1437 «ἐν Ἀδριανουπόλει τῇ ποτε, ἤδη δὲ δυστυχεῖ, βριθούσῃ τῇ πλάνῃ, ὡς ὅτε καὶ πρὶν τὸ τῶν Ἑλλήνων μιαρὸν γένος».

ΓΕΩΡΓΟΙ.—Ἀρχαῖος Σκυθικὸς λαός, κατοικῶν παρὰ τὸν Ἴστρον. Οἱ Γεωργοί, κατὰ τὸν Στράβωνα (VII, 311) ἦσαν «ἡμερώτεροι ἅμα καὶ πολιτικώτεροι, χρηματισταὶ δ' ὄντες καὶ θαλάττης ἁπτόμενοι ληστηρίων οὐκ ἀπέχονται, οὐδὲ τῶν τοιούτων ἀδικιῶν καὶ πλεονεξιῶν».

* ΓΗΘΩΝΗ.—Μικρὰ νῆσος τοῦ Θρακικοῦ πελάγους, κειμένη κατὰ τὸν Πλίνιον (Φυσ. Ἱστορ. IV, 12, 23) μεταξὺ Σαμοθράκης καὶ Θρακικῆς Χερσονήσου, καταποντισθεῖσα πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων μετὰ τριῶν ἄλλων νησίδων: τῆς Ἁλοννήσου, Λαμπωνίας καὶ Ἀλωπεκονήσου. Τὴν θέσιν αὐτῆς ἐπέχει σήμερον, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἡ ὕφαλος Ζγόραφα (βλ. λ.).

ΓΗΠΑΙΔΕΣ. — Οὕτως ἐκαλοῦντο ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν οἱ ὑπὸ τῶν λαῶν τῆς Δύσεως ὀνομαζόμενοι Γεπίδαι, λαὸς συγγενεύων φυλετικῶς μὲ τοὺς Γότθους, καὶ κατοικῶν παρὰ τὰ Καρπάθια ὄρη πλησίον τῶν Βησιγότθων. Εἰς τὴν ἱστορίαν ἀναφαίνονται περὶ τὰ τέλη τοῦ τρίτου μ.Χ. αἰῶνος, ὁπότε, ὑποταχθέντες εἰς τὸν Ἀττίλαν, ἠκολούθησαν αὐτὸν εἰς τὰς ἐπιδρομάς του. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀττίλα κατέλαβον τὴν Δακίαν καὶ ἄλλοι μὲν ἐξ αὐτῶν ἠκολούθησαν τὸ 489 τὸν Γότθον Θεοδώριχον εἰς Ἰταλίαν, ἄλλοι δὲ παραμείναντες ἐντεῦθεν τοῦ Δουνάβεως, παρηνώχλουν τοὺς Βυζαντινούς. Κατ' αὐτῶν οἱ Βυζαντινοὶ ἀντέταξαν τοὺς Λογγοβάρδους τῶν ὁποίων ὁ βασιλεὺς Ἀλβοΐνος (561—573) καθυπέταξε τέλος αὐτοὺς τὸ 567. Ἔκτοτε δὲν ἀναφέρονται ὡς ἀνεξάρτητον ἔθνος. (Πρβλ. τὸ Θρακικὸν Γηπέπυρις).

* ΓΗΠΕΠΥΡΙΣ, ΓΗΠΕΠΟΡΙΣ καὶ ΓΗΠΑΙΠΟΡΙΣ.—Θρακικὸν ὄνομα γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς τοῦ τρίτου ἢ τετάρτου μ.Χ. αἰῶνος. Ἀπαντᾶ καὶ Γηπύπυρις. (πρβλ. Ρασκόπορις, Μουκάπορις) καὶ Γηπαίπορις, εἶναι δὲ σύνθετον ἐκ τοῦ Γήπαις καὶ Πόρις. Παρὰ τῷ Μεγάλῳ Ἐτυμολογικῷ ἀναφέρονται Γήπαιδες, ἔθνος Γοτθικόν, (Κ. Μυρτίλου Ἀποστολίδου, Ἐπιγραφαὶ Φιλιππουπόλεως κ.τ.λ. εἰς Θρακικά, 1935, σελ. 171).

* ΓΗΡΙΣΤΑΟΥΣ.— Ὄνομα φρουρίου τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἱμιμόντου παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV, 11).

ΓΙΓΩΝΟΣ (ἡ).—'Αρχαιοτάτη πόλις τῆς Κρουσαίας ἐν τῇ Χαλκιδικῇ χερσονήσῳ ἢ ἐπὶ Θράκης, κειμένη κατὰ τὸν 'Ηρόδοτον (VII, 123) μεταξὺ Αἴας καὶ Κάμψας, ὅπου σήμερον κεῖται ἡ 'Επανωμή. 'Υπέστη καὶ αὕτη τὴν τύχην ὅλων τῶν ἄλλων γειτονικῶν πόλεων χορηγήσασα στρατὸν καὶ πλοῖα εἰς τὸν παραπλέοντα τὰ Χαλκιδικὰ παράλια στόλον τοῦ Ξέρξου. Στέφανος ὁ Βυζάντιος ὀνομάζει αὐτὴν «Πόλιν τῆς Θράκης», σφάλλεται ὅμως, τοποθετῶν αὐτὴν παρὰ τὴν Παλλήνην. Τὸ ἐθνικὸν Γιγώνιος. Εἰς τὴν Γίγωνον κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἐστρατοπαίδευσαν οἱ 'Αθηναῖοι πρὸς καταστολὴν ἐπαναστάσεως Μακεδονικῶν τινων πόλεων. Οὐδὲν ἄλλο περὶ αὐτῆς γνωρίζομεν. Παρὰ τὴν Γίγωνον, ἔκειτο ἡ Γιγωνὶς Ἄκρα, τὸ ἀκρωτήριον τῆς 'Επανωμῆς.

ΓΙΛΠΟΡΙΣ ἢ ΓΙΛΠΥΡΙΣ.—Ὄνομα κύριον καθαρῶς Θρακικόν, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν τῇ Βορ. Θράκῃ καὶ τῇ Μοισίᾳ (Θρακικὰ 1933, σελ. 87).

* ΓΙΝΚΙΣΗΝΟΣ ('Απόλλων).— Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ 'Απόλλωνος, λατρευομένου ἐν Θράκῃ κατ' ἐπιγραφὰς τοῦ δευτέρου ἢ τρίτου μ.Χ. αἰῶνος, εὑρεθείσας ἐν τῇ περιφερείᾳ Τατὰρ-Παζαρτζίκ, τῆς 'Αρχαίας Βησσαπάρας. 'Απαντᾷ δὲ εἰς διαφόρους τύπους ὡς: Γεϊκεσηνός, Γεικεθιηνὸς (Κ. Μυρτ. 'Αποστολίδου, 'Επιγραφαὶ Φιλιππουπόλεως κ.τ.λ. εἰς «Θρακικὰ» 1936, σελ. 182).

ΓΛΑΥΚΟΣ.— Διάσημος ἀνδριαντοποιὸς ἐκ Λήμνου, ὅστις, κατὰ τὸν Πολύβιον (παρὰ Στεφ. Βυζαντίῳ, ἐν λέξει αἰθάλη) ὑπῆρξεν εἷς ἐκ τῶν ἐπινοησάντων τὴν συγκόλλησιν τοῦ σιδήρου.

ΓΛΥΚΕΡΙΑ (μάρτυς). — Κατήγετο ἐκ Τραϊανουπόλεως καὶ ἐμαρτύρησεν ἐπὶ 'Αντωνίου. 'Αρνηθεῖσα νὰ προσκυνήσῃ εἰς τὰ εἴδωλα, ὑπεβλήθη ὑπὸ τοῦ ἐπάρχου Σαβίνου εἰς μαρτύρια, ἔπειτα δὲ ἐρρίφθη εἰς τὰς φυλακὰς τὸ 177 μ.Χ. Κατὰ τὴν παράδοσιν, ἄγγελος Κυρίου ἔφερε τροφὴν εἰς αὐτήν, ὅταν δὲ βραδύτερον ἐρρίφθη ἡ μάρτυς εἰς κάμινον πυρός, δρόσος ἔσβεσε τὰς φλόγας. 'Η μάρτυς ἐξεδάρη τότε καὶ ἐρρίφθη βορὰ εἰς τὰ ἄγρια θηρία. Τὸ λείψανον τῆς Γλυκερίας ἐτάφη εἰς τὴν 'Ηράκλειαν τῆς Θράκης, ὅπου καὶ ναὸς ἀνηγέρθη κατόπιν ἐπ' ὀνόματι αὐτῆς, τὸν ὁποῖον πυρποληθέντα ἀνῳκοδόμησεν ὁ αὐτοκράτωρ Μαυρίκιος τὸ 551.

'Η μνήμη της ἑορτάζεται ὑπὸ τῆς 'Ορθοδόξου 'Ελληνικῆς 'Εκκλησίας τὴν 13 Μαΐου. (Συναξαριστὴς Νικοδήμου, ἔκδοσ. Ῥαφτάνη 1868, τόμ. Γ' σελ. 36).

* ΓΟΛΟΗ.—Μεσόγειος Βυζαντινὴ πόλις τῆς Β. Θράκης ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Διαμπόλεως, ἀναφερομένη πολλάκις ὑπὸ τῆς Ἄννης Κομνηνῆς εἰς τοὺς ἀγῶνας τοῦ πατρός της 'Αλεξίου (1081-1118) κατὰ τῶν Σκυθῶν καὶ Κουμάνων.

* ΓΟΜΒΕΣ.—Πόλις τῆς Θράκης παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως, ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ, τὴν ὁποίαν ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανὸς (527—565) «περιβόλῳ ἐτειχίσατο νέῳ» (Προκοπ. Περὶ Κτισμ. IV, 6, 22).

* ΓΟΝΕΙΣ (οἱ.—'Αρχαία πόλις τῆς Θράκης, μνημονευομένη ὑπὸ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου. «Οἱ κατοικοῦντες ὁμοίως, οἳ καὶ 'Ανδριανουπολίτας τούτους ἐκάλεσαν».

ΓΡΑΑΙΟΙ· — 'Αρχαῖος Θρακικὸς λαὸς κατοικῶν παρὰ τὸν Στρυμόνα ποταμὸν (Θουκυδ. Β, 66) ὑποτελὴς τῶν 'Οδρυσῶν οὐ μακρὰν τῆς Γαζώρου, ὅπου ἐλατρεύετο ἡ θεὰ Ἄρτεμις ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Γαζωρεῖτις» καὶ «Γαζωρία». (βλ. λέξ.).

ΓΡΑΤΙΑΝΑ, ΓΡΑΤΖΙΑΝΑ, ΓΡΑΤΖΙΑΝΟΥΣ, ΓΡΑΤΙΑΝΟΠΟΛΙΣ καὶ ΓΡΑΤΙΑΝΟΥ ΠΟΛΙΣ.— Πόλις τῆς Θράκης ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς σημερινῆς Κομοτινῆς (τῶν Κομοτζηνῶν τῶν Βυζαντινῶν) ἀπὸ τῆς ὁποίας ἀπέχει Β. Α. περὶ τὰς δύο ὥρας. Ταὐτίζεται δὲ μὲ τὸ σημερινὸν χωρίον Γριτζὰν - 'Ασὰρ (μετονομασθὲν εἰς Γρατινὴν) ὅπου ἐπὶ ὑπερκειμένου λόφου σώζονται τὰ ἐρείπια τῶν ἀρχαίων τειχῶν της. Τὰ Γρατιανά, ἐκ φύσεως ὀχυρά, περιέβαλεν δι' ὀχυρωτάτου τείχους ὁ αὐτοκρά-

τωρ Ἰουστινιανός. (Προκ. Περὶ Κτισμ. IV, 11).

Ἐκαλεῖτο ἐπίσης καί: Γρατζιανά, Γρατιανόπολις, Γρατιανοῦ πόλις καὶ Γρατζινούς, ἀναφερομένη πολλάκις κατὰ τὸν XIV αἰῶνα ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων (Πρβλ. Μ. Μελιρρύτου, Περιγραφὴ τῆς ἐπαρχίας Μαρωνείας, σελ. 45.—Στίλπωνος Κυριακίδου, Βυζαντινὰ Μελετήματα, 1939).

* ΓΡΑΨΩ.—Ὄνομα φρουρίου τῆς Θράκης παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως, ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ, ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 11).

* ΓΡΗΣΙΝΟΣ καὶ ΓΡΗΣΙΝΗ.—Πόλις τῆς Θρακικῆς χερσονήσου ἀναφερομένη ὑπὸ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου, ὑπὸ δὲ τοῦ Ζωναρᾶ ὡς Γρησίνη, ἀλλ' ἀγνώστου ταυτότητος.

* ΓΡΗΣΤΩΝΙΑ (ἡ). — Διάφορος τύπος τῆς Κρηστωνίας (βλ. λέξ.). ἀναφερόμενος ὑπὸ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου: «Χώρα τῆς Θράκης πρὸς τῇ Μακεδονίᾳ» ἀπὸ Γρήσου τινός. Τὸ ἐθνικὸν Γρηστῶνες.

* ΓΡΥΠΕΣ. — Μεταγενέστερον ὄνομα τῆς παρὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν βυζαντινῆς πόλεως Δρυπίας ἢ Δρυπείας (βλ. λέξ).

ΓΥΝΑΙΚΟΠΟΛΙΣ ἢ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΛΙΜΗΝ.—Κόλπωσις τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Θρακικοῦ Βοσπόρου, μεταξὺ Ἀνάπλου καὶ Λεωσθενείου ἢ Σωσθενείου, εἰς τὸν μυχὸν τῆς ὁποίας ἔκειτο ἡ Γυναικόπολις ἢ Γυναικῶν λιμήν. Ὠνομάσθη, δὲ οὕτω, κατὰ Στέφανον τὸν Βυζάντιον, διότι ἐνταῦθα «φασὶ τὴν γυναῖκα τοῦ Βύζαντος Φιδάλειαν, διώξασαν ἅμα ταῖς γυναιξὶ τοὺς μετὰ Στροίβου τοῦ ἀδελφοῦ Βύζαντος τῇ πόλει ἐπιθεμένους, τῶν πολιτῶν μὴ παρόντων, νικῆσαι διώξασαν μέχρι τοῦ λιμένος». Κατὰ δὲ τὸν Σκαρλᾶτον Βυζάντιον (Κωνσταντινούπολις Τόμ. Β', σελ. 132) «εἴτε διὰ τὸ πάντῃ ἀσφαλὲς καὶ ἀκύμαντον, εἴτε διὰ τὸ ὅτι ἡ ἐν αὐτῷ ἁλιεία ἦν καὶ γυναιξὶν ἐφικτή».

Εἶναι ὁ σημερινὸς Μαλτὰ - Λιμάν.

* ΓΥΠΟΠΟΛΙΣ.—Λόφος βραχώδης τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου, παρὰ τὴν Δωτίνην ἄκραν (νῦν Παπὰζ-Μπουρνοὺ) πλησίον τῆς πρὸς τὸν Εὔξεινον Πόντον ἐξόδου του. Ὠνομάσθη δὲ οὕτω, κατὰ τὸν Σκαρλᾶτον Βυζάντιον, (Κωνσταντινούπολις Τόμ. Β'. σελ. 182) εἴτε ἀπὸ τῶν περὶ αὐτὸν διαιτωμένων γυπῶν, εἴτε ἀπὸ τῶν ἐπὶ τοῦ βράχου «γυπῶν» (—σπήλαια ἢ κοιλώματα μικρά), ὅπου καταφεύγουν οἱ γῦπες, κατὰ τὰς ἀγρίας θυέλλας τοῦ Εὐξείνου.

Μὲ τὴν Γυπόπολιν πιθανὸν νὰ ἔχῃ σχέσιν καὶ ὁ μῦθος τῆς ἐκεῖ διαμονῆς τοῦ μυθικοῦ βασιλέως Φινέως (βλ. λέξ.). μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ἀργοναυτῶν ἀπαλλαγήν του ἀπὸ τοὺς Ἁρπυίας.

Δ

ΔΑΑΙ, ΔΑΟΙ καὶ ΔΑΣΑΙ.—Βλ. λέξ. Δακοὶ καὶ Δᾶκες.

* ΔΑΒΑΝΟΣ. — Ὄνομα φρουρίου τῆς Θράκης ἐν Δαρδανίᾳ ἐπισκευασθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527 — 565), παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. 4).

ΔΑΒΟΤΟΠΟΣ.—Ὄνομα ἀρχαίας θρακικῆς πόλεως, γνωστὸν ἔκ τινος ἐπιγραφῆς, ὅπου, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὸ δεύτερον συνθετικὸν — τόπος, ἑρμηνεύει τὴν ἀκατάληπτον πλέον καταστᾶσαν λέξιν δάβα=πόλις ἢ συνοικισμὸς («Θρακικά», 1928, σελ. 342).

* ΔΑΒΑΤΟΠΕΙΟΣ (Ἀσκληπιός).—Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ Ἀσκληπιοῦ, λατρευομένου ἐν Δαβατόπῳ (βλ. λέξ.), κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν Θράκῃ («Θρακικά», 1934).

ΔΑΓΙΣΘΕΩΣ (κτήματα ἢ τόπος).—Ὄνομα τόπου ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὀνομασθέντος οὕτως ἀπὸ τοῦ Δαγισθέως ἢ Δαγισταίου, στρατηγοῦ τοῦ Ἰουστινιανοῦ (527—565), πρὸς τὰ Ν.Δ. τοῦ Ἱπποδρόμου (νῦν Ἄτ-μεϊντὰν) (Πρβλ. Ἀλ. Πασπάτη, Βυζαντ, Μελέται, 1877, σελ. 372). Ἐπὶ τοῦ τόπου τούτου ἐκτίσθη τὸ δημόσιον λουτρὸν τοῦ Δαγισθέως ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀναστασίου τοῦ Α' (491—518), συμπληρωθὲν βραδύτερον ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ.

ΔΑΔΑΣ (Μάρτυς). — Οὗτος ἔζη ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Διοκλητιανοῦ (284—305) εἰς

τὸ Δορύστολον τῆς Κάτω Μοισίας (παρὰ τὴν σημερινὴν Σιλίστριαν τῆς Βουλγαρίας) ἦτο δὲ μαθητὴς τοῦ Μαξίμου καὶ συμμαθητὴς τοῦ Κυντιλλιανοῦ. Καταγγελθέντες καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι εἰς τοὺς ὑπάτους Ταρκύνιον καὶ Γαβίνιον, ἐρρίφθησαν εἰς τὰς φυλακὰς καὶ ἐφονεύθησαν τὸ 303, τὰ δὲ ἱερὰ αὐτῶν λείψανα μετεκομίσθησαν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου κατετέθησαν εἰς τὸν ναὸν τῆς «ὑπεραγίας Θεοτόκου ἐν τοῖς Βιγλεντίου». Ἡ μνήμη αὐτῶν ἑορτάζεται τὴν 13 Ἀπριλίου (Συναξαριστὴς Νικοδήμου, Τόμ. Β', σελ. 262).

ΔΑΚΙΑ.—Ἀρχαία χώρα τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, ἐκτεινομένη πρὸς Β. τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ κάτω ροῦ τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν νῦν Ρουμανίαν, τμῆμα τῆς Οὐγγαρίας καὶ τῆς Ρωσίας. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς κατ' ἀρχὰς ἐκαλοῦντο Γέται (βλ. λ.), ὑπὸ τὸ ὄνομα δὲ Δακοὶ ἢ Δᾶκες (βλ. λ.) ἐμφανίζονται κατὰ πρῶτον ἐπὶ τῆς ἐποχῆς Φιλίππου τοῦ Ε' βασιλέως τῆς Μακεδονίας (221—179) π.Χ.).

ΔΑΚΙΜΟΣ.—Προσωνυμία Ρωμαίων αὐτοκρατόρων, διὰ τοὺς νικηφόρους κατὰ τῶν Δακῶν πολέμους. Πρῶτος ἔλαβε ταύτην ὁ Τραϊανὸς (98—117), ἔπειτα δὲ ὁ Μαξιμῖνος (235—228), ὁ Μαξιμιλιανὸς (286—305), ὁ Δέκιος (249—251), ὁ Γαλλιηνὸς (260—268) καὶ τέλος ὁ Αὐρηλιανὸς (270—276).

ΔΑΚΟΙ ἢ ΔΑΚΕΣ.—Ἀρχαῖος Θρακικὸς λαός, ὁμόγλωσσος καὶ συγγενὴς πρὸς τοὺς Γέτας (βλ. λ.) μὲ τοὺς ὁποίους πολλάκις ἐταυτίζοντο. Κατῴκουν δὲ τὰς μεταξὺ τοῦ Δουνάβεως, Τείσα, Καρπαθίων καὶ Προύθου χώρας, ἤτοι τὴν σημερινὴν Ρουμανίαν καὶ μέρος τῆς Οὐγγαρίας. Διῆγον βίον ποιμενικὸν καὶ γεωργικόν, ἠσχολοῦντο ὅμως καὶ εἰς τὴν ἐξαγωγὴν μετάλλων, ἰδίως δὲ τοῦ χρυσοῦ, τὸν ὁποῖον εὕρισκον εἰς τοὺς ποταμοὺς καί τὰ ὄρη τῆς χώρας των. Ὡς πρὸς τὴν θρησκείαν, ὅπως καὶ οἱ Γέται, ἐπίστευον εἰς τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς, πιστεύοντες ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀποθνήσκει, ἀλλὰ «μετοικίζεται». Ἐπὶ τοῦ βασιλέως αὐτῶν Βοιρεβίστα (βλ. λ.) περὶ τὰ τέλη τοῦ Α' π.Χ. αἰῶνος, εἶχον ἀποκτήσει μεγάλην δύναμιν καὶ πολλάκις εἶχον ἐπιτεθῆ κατὰ τῶν Ρωμαίων. Τέλος ἠναγκάσθησαν νὰ ἀναγνωρίσουν τὴν ρωμαϊκὴν κυριαρχίαν, ὁπότε ἐπὶ Ἀδριανοῦ ἡ χώρα των διῃρέθη εἰς δύο τμήματα: τὴν Ἄνω Δακίαν (Dacia Superior) καὶ τὴν Κάτω Δακίαν (Dacia Inferior), ἐπὶ δὲ τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου εἰς τρία μὲ κοινὴν πρωτεύουσαν τὴν Ζαρμιζεγέθουσαν, τὴν σημερινὴν Uarhély ἢ Gredistje, ἐν Τρανσυλβανίᾳ ὅπου σώζονται τὰ ἐρείπια αὐτῆς.

Κατὰ τὴν μεγάλην μετανάστευσιν τῶν λαῶν ἐπὶ τῶν πρώτων χριστιανικῶν χρόνων, καὶ πολλοὺς ἀκόμη μετὰ ταῦτα, ἡ Δακία ὑπῆρξε τὸ θέατρον τρομερῶν συγκρούσεων μεταξὺ τῶν βαρβάρων καὶ ἡμιβαρβάρων ἐπιδρομέων: Γότθων, Οὔννων, Βουλγάρων καὶ τῶν Σλαυϊκῶν φύλων τῶν Ἀβάρων, Χατζάρων, Πετσενέγων (Βοσνιάκων) Μαγυάρων (Οὔγγρων), Οὔζων, Κουμάνων καὶ ἄλλων. Οἱ λαοὶ οὗτοι ἀλληλοδιαδόχως ἐκυριάρχησαν τῆς χώρας, ἀλλὰ καὶ ἀλληλοδιαδόχως ἐξεδιώχθησαν κατόπιν σφοδρῶν ἀγώνων ἐπικρατήσεως, καταλιπόντες σαφῆ ἴχνη τῆς διαβάσεώς των εἰς τὴν προελθοῦσαν μικτὴν φυλήν, εἰς τὰ ἤθη καὶ τὰ ἔθιμα καὶ ἐν γένει εἰς τὴν ψυχοσύνθεσίν της. Ἐκ τῆς χώρας τῶν Δακῶν καὶ τῶν ὁμόρων αὐτῶν Γετῶν οἱ Ἕλληνες ἐπρομηθεύοντο ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας πολλοὺς δούλους, ὀνομαζομένους Δάους. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ λέξις Δᾶος ἢ Γέτης, παρὰ τοῖς ἀρχαίοις συγγραφεῦσιν ἦτο ταυτόσημος τοῦ δοῦλος (Στράβ. VII, 304). Πόλεις αὐτῶν ἀναφέρονται: Δακίδαβα, Πατρίβαδα, Καρσίδαβα, Νάπουκα, Μαρκόδαβα, Καμίδοβα, Ἀργίδαβα καί ἄλλαι παρὰ Πτολεμαίῳ Γ, 8, 4), τῶν ὁποίων ἡ κατάληξις —δαβα εἶναι δακομοισικὴ καὶ σημαίνει: πόλιν ἢ συνοικισμόν. Τὸ πλεῖστον τῶν πόλεων τούτων, πλὴν τῆς πρωτευούσης Ζαρμιζεγεθούσης, ἡ θέσις εἶναι ἄγνωστος καὶ ἀκαθόριστος.

ΔΑΚΟΡΡΟΥΜΑΝΟΙ.—Ἐθνολογικὸς ὅρος σημαίνων τοὺς κατοίκους τῆς σημερινῆς Ρουμανίας, κατὰ τὴν περίοδον τῆς

συγχωνευθείσης τῶν Δακῶν μετὰ τῶν ἐποικισθέντων Ῥωμαίων, διαρκέσασαν ἀπὸ τοῦ πρώτου π.Χ. αἰῶνος μέχρι τοῦ τετάρτου μ.Χ. αἰῶνος.

Ὁ ὅρος οὗτος ἐχρησιμοποιήθη τελευταίως ὑπὸ τῶν Ῥουμάνων δι' ἐθνικοὺς σκοπούς.

* ΔΑΛΑΤΑΡΒΑ.—Ὑπὸ τό ὄνομα Δαλάταρβα, φέρονται δύο φρούρια τῆς Θράκης: τὸ μὲν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ῥοδόπης, ἀνεγερθὲν ἐκ θεμελίων, τὸ δὲ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἱμιμόντου, ἀνακαινισθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (Προκοπίου Περὶ Κτισμ. IV, 11).

* ΔΑΛΕΨΟΙ.—Ἀρχαῖος θρακικὸς λαὸς ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Στεφάνου Βυζαντίου, μετὰ τῶν Τρανιψῶν καὶ κατοικῶν τὰ Ν.Α. παράλια τῆς Θράκης.

* ΔΑΛΙΖΑΛΙΣ, ΔΑΛΗΤΡΑΛΙΣ.—Ὀνόματα κύρια καὶ πατρωνυμικά, κατ' ἐπιγραφὰς τῶν ἀρχῶν τοῦ τρίτου μ.Χ. αἰῶνος, εὑρεθείσας ἐν τῇ Βορ. Θράκῃ παρὰ τὸ χωρίον Τσακαρλάρ, ὅπου τὸ ἐμπόριον Πίζος τῶν ἀρχαίων («Θρακικὰ» 1936, σελ. 98).

* ΔΑΛΗΠΟΡΙΣ καὶ ΔΑΛΕΠΟΡΙΣ.—Ὄνομα κύριον Θρακο-ἑλληνικόν, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν τῇ Βορ. Θάρκῃ («Θρακικὰ» 1936, σελ. 198).

ΔΑΜΑΛΙΣ ἢ ΔΑΜΑΛΕΩΣ ΠΟΡΘΜΟΣ. —Ὀνομασία τοῦ Θρακικοῦ Βοσπόρου, ἀπαντῶσα εἰς βυζαντινοὺς συγγραφεῖς.

ΔΑΜΑΣΙΠΠΗ.—Θυγάτηρ τοῦ Ἄτρακος τῆς μεγάλης οἰκογενείας τῶν Λαπιθῶν, καὶ δευτέρα σύζυγος τοῦ Κασσάνδρου, βασιλέως τῆς Θράκης. Ἐρωτευθεῖσα τὸν υἱόν του Ἕβρον καὶ ἐκ τῆς πρώτης αὐτοῦ συζύγου Κροτωνίκης, καὶ μὴ εὑροῦσα τὴν αὐτὴν ὑποδοχὴν παρὰ τοῦ προγονοῦ της, διέβαλεν αὐτὸν εἰς τὸν Κάσσανδρον ὅστις ἐν στιγμῇ ἐξάψεως ἐρωτικῆς ἀντιζηλίας πρὸς τὸν υἱόν του, ὥρμησε κατ' αὐτοῦ διὰ νὰ τὸν φονεύσῃ. Ἀλλ' ἐκεῖνος διαφυγών, ἐρρίφθη εἰς τὸν ποταμὸν Ρόμβον τῆς Θράκης καὶ ἐπνίγη. Ἔκτοτε ὁ παταμὸς Ρόμβος ὠνομάσθη Ἕβρος (Πλουτάρχ. Περὶ ποταμῶν 3).

ΔΑΜΙΝΟΝ ΤΕΙΧΟΣ.—Ἀρχαία πόλις τῆς Θράκης, ἀναφερομένη ὑπὸ Σκύλακος τοῦ Καρυανδέως (Περίπλ. 67) μεταξὺ Περίνθου (Ἡρακλείας) καὶ Σηλυβρίας. Πολὺ πιθανὸν τὸ Δαμινὸν τοῦτο τεῖχος νὰ εἶναι τὸ ὑπὸ τοῦ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου ἀναφερόμενον Δαύνιον τεῖχος. Οἱ Βυζαντινοὶ συγγραφεῖς Κεδρινὸς καὶ Χωνιάτης, ἀναφέρουν τὴν πόλιν Δαόνιον παρὰ τὴν Πέρινθον, ὁ δὲ Ζωναρᾶς ἀορίστως «Δαόνιον πόλις Θράκης».

Ποῦ ἔκειτο ἀκριβῶς δὲν εἶναι γνωστόν. Ἠθέλησάν τινες νὰ ταυτίσουν τὸ Δαμινὸν τεῖχος πρὸς τὸ Καινὸν τεῖχος, τό Καινὸν φρούριον λεγόμενον (Castellum Novum τῶν Ρωμαίων) κείμενον ἀνατολικῶς τῆς Περίνθου. Ἀλλὰ τοῦτο ἔκειτο εἰς τὸ μέσον περίπου τοῦ Ἀναστασιανοῦ τείχους (βλ. λέξ.) παρὰ τὰς πηγὰς τοῦ Βαθυνίου ποταμοῦ (Μέλανος ποταμοῦ ἢ Καρὰ-σοὺ) κτισθὲν ὑπὸ τῶν Ρωμαίων πρὸς προστασίαν τῆς συγκοινωνίας τῶν μεγάλων λεωφόρων. Ἀπεῖχε δέ, ἀπὸ μὲν τῆς Περίνθου 24 μίλια, ἀπὸ δὲ τῆς Ἡρακλείας 18—19. Τὰ ἀρχαῖα ὁδοιπορικὰ πολλάκις ἀναφέρουν τὸ Καινὸν φρούριον, ὥστε νὰ μὴ συγχέεται μετὰ τοῦ Δαμινοῦ τείχους. (Πρβλ. Bull. de Correspondance Hellénique, ἔτος XXXVI, σελ. 560 καὶ ἑξῆς).

Κατὰ τὴν Ζ' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον ἐν Νικαίᾳ τὸ 787, ἀναφέρεται ἐπίσκοπος Δαονίου, Θωμᾶς ὀνόματι, ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Ἡρακλείας, κατά τινας εἶναι τὸ σημερινὸν χωρίον Δοάντζα, τὸ ὁποῖον ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς κατοχῆς τῆς Θράκης, μετωνομάσθη Τηγάνιον, ὑπαγόμενον εἰς τὴν ὑποδιοίκησιν Ραιδεστοῦ τοῦ ὁμωνύμου νομοῦ.

ΔΑΝΘΗΛΙΤΑΙ. — Πολεμικώτατος καὶ ληστρικώτατος θρακικὸς λαός, κατοικῶν, κατὰ τὸν Στράβωνα (VII, 318) περὶ τὸν Αἷμον, ἢ κατὰ τὸν Πλίνιον (Φυσ. Ἱστορ. IV, 40) παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Στρυμόνος καὶ γειτονεύων μὲ τοὺς Μαίδους καὶ Βισάλτας.

Τὸ 330 π.Χ. ὑπὸ τὸν βασιλέα τῶν Ὀδρυσῶν Σεύθην τὸν Γ', συμμετέσχον τῆς κατὰ τῶν Μακεδόνων ἐξεγέρσεως τῶν

Θρακικῶν φύλων, καθὼς καὶ τὸ 239—235 π.Χ. μετὰ τῶν Δαρδάνων. Τέλος ὅμως ὑπετάγησαν τὸ 183 π.Χ. ὑπὸ τοῦ Φιλίππου τοῦ Ε', ὅτε οὗτος διέβη τὸν Αἶμον.

Μετὰ τὴν ὑποταγὴν τῆς Μακεδονίας ὑπὸ τῶν Ρωμαίων τὸ 168 π Χ. οἱ Δανθηλῖται ὡς καὶ ἄλλα ὅμορα αὐτῶν θρακικὰ φῦλα, εὑρίσκοντο ἄλλοτε εἰς φιλικὰς σχέσεις μετὰ τῶν Ρωμαίων, ἀναγνωρίζοντες τὴν ἐπικυριαρχίαν αὐτῶν, ἄλλοτε δὲ ἐξηγείροντο, ὅπως κατὰ τὸ 85 π.Χ. ὁπότε, συνενωθέντες μετὰ τῶν Σκορδίσκων καὶ Δαρδάνων, εἰσέβαλον εἰς τὴν Μακεδονίαν, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἐξεδιώχθησαν ὑπὸ τοῦ Σύλλα τὸ 89 π.Χ. 'Επίσης ἐμφανίζονται ἐκ νέου μετὰ τῶν Βασταρνῶν, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἀπεκρούσθησαν ὑπὸ τοῦ Λικινίου Κράσσου τὸ 29 π.Χ.

ΔΑΝΘΗΛΙΤΙΚΗ.—'Αρχαία χώρα τῆς Θράκης, λαβοῦσα τὸ ὄνομα ἀπὸ τῶν Δανθηλιτῶν, Θρακικοῦ λαοῦ (βλ. λ.) κατοικοῦντος κατὰ τὸν Στράβωνα (VII, 318) περὶ τὸν Αἶμον καὶ ἔχοντος ὡς κέντρον, κατὰ τὸν Tomaschek, τὸ περὶ τὸ σημερινὸν Κιουστενδὴλ τῆς Βουλγαρίας λεκανοπέδιον. Τὴν χώραν αὐτῶν πολλάκις διέσχισαν αἱ Μακεδονικαὶ φάλαγγες καὶ αἱ Ρωμαϊκαὶ λεγεῶνες. 'Επὶ τῆς Ρωμαϊκῆς κυριαρχίας τῆς Θράκης, κατὰ τὸν δεύτερον μ.Χ. αἰῶνα ἡ χώρα τῶν Δανθηλιτῶν ἀπετέλεσε μίαν τῶν 14 στρατηγιῶν τῆς Θράκης (Praefecturae). Στρατηγὸς αὐτῆς κατὰ τὸν πρῶτον μ.Χ. αἰῶνα ἀναφέρεται ἔν τινι ἐπιγραφῇ, σωζομένῃ εἰς τὸ *Μουσεῖον τοῦ Βελιγραδίου*, ὁ Τιβέριος Κλαύδιος (Dumont-Homolle, σελ. 317).

ΔΑΝΟΥΒΙΟΣ ἢ ΔΑΝΟΥΒΙΣ. — Μέγας ποταμὸς τῆς Ν.Α. Εὐρώπης, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν ἀνατολικῶν ὑπωρειῶν τῶν 'Αβνοβαίων ὀρέων (Μέλας Δρυμός), ρέων πρὸς Βορρᾶν τῆς Βινδελικίας, τοῦ Νωρικοῦ καὶ τῆς Παννονίας, τὴν ὁποίαν ἐχώριζεν ἀπὸ τῆς 'Ανεξαρτήτου Γερμανίας καὶ τῆς Σαρματίας, ἔπειτα πρὸς βορρᾶν τῆς Μοισίας, τὴν ὁποίαν ἐχώριζεν ἀπὸ τῆς Δακίας, καὶ δεχόμενος τὰ ὕδατα πολλῶν παραποτάμων, ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὔξεινον Πόντον μὲ ἕνα μεγάλο δέλτα, μετὰ ροῦν 2.860 χιλιομέτρων. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐγνώριζον μόνον τὸν κάτω ροῦν αὐτοῦ, τὸν ὁποῖον ὠνόμαζον Ἴστρον. Τὸ ὄνομα Δανούβιος ἐδόθη ὑπὸ τῶν Κελτῶν εἰς τὸν ἄνω ροῦν αὐτοῦ, μόνον δὲ κατὰ τὸ δεύτερον ἥμισυ τοῦ πρώτου π.Χ. αἰῶνος μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ρωμαίων κατάκτησιν τῆς Παννονίας, γενικῶς ἐσήμαινεν ὁλόκληρον τὸν ποταμόν. 'Ακολούθως τὰ δύο ὀνόματα: Ἴστρος καὶ Δανούβιος ἐχρησιμοποιοῦντο ἀδιαφόρως. Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ὁ Δανούβιος, ἀπετέλει μίαν τῶν κυριωτέρων ἐμπορικῶν ἀρτηριῶν τῆς Εὐρώπης, διενεργουμένης ζωηροτάτης ναυσιπλοΐας ἐν αὐτῷ. Κατὰ τὴν ἐπὶ Τραϊανοῦ (98—117 μ.Χ) κατάκτησιν τῆς Δακίας ὑπὸ τῶν Ρωμαίων ἀπετέλει σπουδαίαν στρατιωτικὴν ἀμυντικὴν γραμμήν. 'Επὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης αὐτοῦ ἀνηγέρθησαν πολυάριθμα φρούρια, δύο δὲ στολίσκοι (Classes Pannonica καὶ Mœsica) ἐστάθμευον ἐν αὐτῷ. Βραδύτερον δι' αὐτοῦ διῆλθον αἱ ὀρδαὶ τῶν βαρβάρων κατὰ τὰς μεγάλας ἐπιδρομὰς τοῦ τρίτου καὶ τετάρτου μ.Χ. αἰῶνος.

Ἡ λέξις Δανούβιος (νῦν Δούναβις) εἶναι ὄνομα Θρακικὸν σημαῖνον, κατὰ τὸν Λυδόν τὸν νεφελοφόρον: «Δανούβιον τὸν νεφελοφόρον καλοῦσι πατρίως οἱ Θρᾶκες». (Πρβλ. «Θρακικὰ» 1932 σελ. 226).

Κατὰ δὲ τὸν Στέφανον Βυζάντιον «Ἴστρος ὁ ποταμὸς πάλαι Ματόας καλούμενος, συμφορᾶς τοῖς Σκύθαις ἐπιπεσούσης οὕτω ἐκλήθη. Ὁ Ματόας λέγεται εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν Ἄσιος, ὅτι πολλάκις περαιούμενοι, οὐδὲν ἐπεπόνθεσαν. Ὁ Δούναβις ἑρμηνεύεται ὥσπερ τοῦ ἁμαρτεῖν ἔχων τὴν αἰτίαν».

ΔΑΟΝΕΙΟΝ ἢ ΔΑΝΙΟΝ.—'Αρχαία πόλις τῆς μεσημβρινῆς Θράκης ἐπὶ τῆς Προποντίδος παρὰ τὴν Πέρινθον (βλ. λέξ. Λαμινὸν Τεῖχος),

ΔΑΟΥΣΔΑΒΑ.—'Αρχαία θρακικὴ πόλις ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ κειμένη κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. Γ, 10 6) μεταξὺ Δουνάβεως καὶ Αἵμου. Ἄγνωστος ἄλλοθεν καὶ ἀκαθόριστος.

Κατά τινας ἔκειτο περὶ τὰ 6 χλμ. μα-

κρὰν τοῦ σημερινοῦ χωρίου Γενῆ-Παζὰρ τῆς Βουλγαρίας, ὅπου εὑρέθησαν ἑλληνικαὶ καὶ ρωμαϊκαὶ ἐπιγραφαί, κατ' ἄλλους δὲ ὅπου ἡ ἀρχαία Ἄβρυτος.

ΔΑΠΥΞ.—Ἡγεμὼν τῶν Γετῶν περὶ τὰ μέσα τοῦ Α' π.Χ. αἰῶνος. Πολιορκηθεὶς εἴς τι φρούριον ὑπὸ τοῦ κατ' αὐτοῦ ἀποσταλέντος ἀνθυπάτου Λικινίου Κράσσου, ἠμύνθη ἀπεγνωσμένως, τέλος ὅμως τὸ φρούριον ἔπεσε διὰ προδοσίας εἰς χεῖρας τῶν Ρωμαίων. Ἀλλ' ὁ Δάπυξ, διὰ νὰ μὴ συλληφθῇ αἰχμάλωτος καὶ κοσμήσῃ τὸν θρίαμβον τοῦ Κράσσου, ἔπεισε τοὺς μετ' αὐτοῦ νὰ ἀλληλοφονευθοῦν καὶ ἀπέθανε μετ' αὐτῶν.

* ΔΑΡΔΑΝΙΑ. — Ἀρχαῖον ὄνομα τῆς νήσου Σαμοθράκης, ἀπὸ τοῦ Δαρδάνου, υἱοῦ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἠλέκτρας, μέχρι τῆς ἐποχῆς καθ' ἥν, ἐγκαταστάντες ἐν αὐτῇ οἱ Σάμιοι, κατὰ τὸν Παυσανίαν (IV, 4), ὠνόμασαν αὐτὴν Σαμοθράκην. «Σαμίων δὲ φευγόντων, οἱ μὲν ἐπὶ τῇ Θράκῃ νῆσον ᾤκησαν καὶ ἀπὸ τούτων τῆς ἐποικήσεως Σαμοθράκην νῆσον καλοῦσιν ἀντὶ Δαρδανίας».

ΔΑΡΔΑΝΙΑ.—Ἀρχαία χώρα τῆς Θράκης ἐν Ἄνω Μοισίᾳ, ἐκτεινομένη ἀπὸ τῆς Ἀμφαξίτιδος Παιονίας, μέχρι τοῦ ὄρους Σκάρδου καὶ τοῦ ποταμοῦ Μάργου (νῦν Μοράβα) καὶ ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν προπολεμικὴν περίπου Σερβίαν. Ἦτο πλουσία εἰς βοσκὰς καὶ μεταλλεῖα. Ἕνεκα τῆς τοποθεσίας της, ὡς κειμένη ἐπὶ τῶν ἀπὸ Δουνάβεως μέχρις Αἰγαίου ὁδῶν εἶχε μεγάλην στρατιωτικὴν καὶ ἐμπορικὴν σημασίαν. Ἡ Δαρδανία παρέμεινεν ἀναπόσπαστον μέρος τῆς Μακεδονίας μέχρι τῆς ὑπὸ Ρωμαίων καταλύσεως τοῦ Μακεδονικοῦ Κράτους τὸ 168 π.Χ. ὁπότε οἱ Ρωμαῖοι προσήρτησαν αὐτὴν εἰς τὴν πρὸς Β τοῦ Σκάρδου κυρίως Δαρδανίαν. Βραδύτερον κατὰ τὴν διαίρεσιν τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους ἐπὶ τοῦ Μ Κωνσταντίνου, ἡ Δαρδανία ἀπετέλεσε μίαν τῶν 6 ἐπαρχιῶν τῆς Διοικήσεως Δακίας μὲ πρωτεύουσαν τὰ Σκόπεια, ὑπαχθεῖσαν εἰς τὴν Ἐξαρχίαν τοῦ Ἰλλυρικοῦ, ὑπὸ τὴν ὁποίαν διετέλεσεν καθ' ὅλην τὴν Βυζαντινοκρατίαν. Πρωτεύουσα αὐτῆς ἦσαν οἱ Σκοῦποι (νῦν Σκόπεια).

Ἐκ τῆς Δαρδανίας κατήγετο ὁ Μ. Κωνσταντῖνος γεννηθεὶς ἐν Ναϊσσῷ (νῦν Νύσσα).

ΔΑΡΔΑΝΟΙ ἢ ΔΑΡΔΑΝΙΟΙ.—Ἀρχαῖος λαὸς τῆς Θράκης, κατοικῶν κατ' ἀρχὰς πρὸς νότον τοῦ Δουνάβεως εἰς τὰς κοιλάδας τοῦ Δρίλωνος (Δρίνου) καὶ Μάργου (Μοράβα), παραποτάμων αὐτοῦ καὶ περὶ τὰς χαράδρας, εἰς τὰς ὁποίας ἔχει τὰς πηγάς του ὁ Ἀξιὸς ποταμός. Ἐθεωροῦντο ὡς φυλὴ τραχεῖα καὶ ἀκάθαρτος καὶ πολεμική, πολλάκις ἐπιδραμόντες τὴν πλουσιωτάτην χώραν τῶν Παιόνων. Ἐὰν πιστεύσωμεν Νικ. τὸν Δαμασκηνὸν «τρὶς ἐν τῷ βίῳ λούονται μόνον : ὅταν γεννῶνται καὶ ἐπὶ τοῖς γάμοις καὶ τελευτῶντες» (Ἔκδ. στερεότ. Holtze 1882, σελ. 306). Ἐφημίζοντο ὅμως ὡς φίλοι τῆς μουσικῆς, μεταχειριζόμενοι αὐλοὺς καὶ ἐντατὰ ὄργανα (ἔγχορδα) κατὰ τὸν Στράβωνα (VII, 316).

Εἰς μάτην ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Ἀλέξανδρος προσεπάθησαν νὰ τοὺς καθυποτάξουν. Οἱ Δάρδανοι μόνον τὴν ἐπικυριαρχίαν τῶν Μακεδόνων ἀνεγνώρισαν μετὰ τῶν Τριβαλλῶν, Ταυλαντίων καὶ Ἰλλυριῶν, καὶ τοῦτο κατόπιν τῆς ἥττης τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῶν Κλείτου τοῦ Ἰλλυρικοῦ τὸ 355 π.Χ. ὑπὸ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου.

Ἐπὶ τῶν Διαδόχων ἡ χώρα των κατετελήφθη τὸ 283 π.Χ, ὑπὸ τοῦ Λυσιμάχου, βασιλέως τῆς Θράκης, τὸ δὲ 280 π.Χ. ὑπὸ τῶν Κελτῶν (Γαλατῶν), τοὺς ὁποίους πολλοὶ ἐκ τῶν Δαρδάνων ἠκολούθησαν εἰς τὴν κατὰ τῆς Μακεδονίας καὶ Στερεᾶς Ἑλλάδος ἐπιδρομήν των.

Ὀλίγον βραδύτερον, ἀπαλλαγέντες ἐκ τῶν Κελτῶν, προσήρτησαν τὴν χώραν των εἰς τοὺς Ταυλαντίους, λαὸν τῆς Ἠπείρου τὸ 274 π.Χ. Ἠναγκάσθησαν ὅμως μετὰ τρία ἔτη νὰ πολεμήσουν ὑπὸ τὸν βασιλέα αὐτῶν Μονούνιον κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου, υἱοῦ τοῦ Πύρρου, διότι ἠθέλησεν οὗτος νὰ ἀφαιρέσῃ ἀπ' αὐτῶν τὴν χώραν τῶν Ταυλαντίων, ἰδίως δὲ τὴν πλουσίαν πόλιν Δυρράχιον. Βραδύτερον περιῆλθον εἰς μα-

κρὸν πόλεμον κατὰ τοῦ Δημητρίου, βασιλέω τῆς Μακεδονίας, ὅστις καὶ ἐφονεύθη μαχόμενος κατ' αὐτῶν τὸ 259 π.Χ.

'Επὶ μακρὸν ἐπίσης χρόνον ἀντέστησαν κατὰ τῶν Ρωμαίων, περὶ τὰ τέλη ὅμως τοῦ πρώτου π.Χ. αἰῶνος, ὑπετάγησαν εἰς αὐτοὺς ἐκρωμαϊσθέντες τελείως. Πολλοὶ δὲ ἐκ τῶν Δαρδάνων διεκρίθησαν ὡς στρατιωτικοὶ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῶν Ρωμαίων, μεταξὺ δὲ ἄλλων καὶ ὁ Κλαύδιος Β', γενόμενος αὐτοκράτωρ (268 – 270 μ. Χ.).

Εἰς ἀρχαιοτάτην ἐποχήν, μέρος τῶν Δαρδάνων διεπεραιώθη ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Μικρὰν 'Ασίαν, καὶ κατώκησε τὰς ὑπωρείας τῆς Ἴδης, σὺν τῷ χρόνῳ ὅμως ἔφθασαν μέχρι τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ ἀπέβησαν ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀρχαιοτάτους θαλασσοπόρους λαοὺς τοῦ Αἰγαίου.

Πόλεις αὐτῶν ἐν τῇ ἀρχικῇ ἑστίᾳ των ἀναφέρονται ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου (Γεωγρ. Γ, 9, 4): ἡ Ναϊσσὸς (Νύσσα), τὸ 'Αρριβάντιον, τὸ Οὐλπιανόν, ἡ μετὰ ταῦτα 'Ιουστιανὴ Δευτέρα (Justiniana Secunda) καὶ οἱ Σκοῦποι (νῦν Σκόπεια).

ΔΑΡΔΑΝΟΣ.—Υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς 'Ηλέκτρας καὶ ἀδελφὸς τοῦ 'Ιασίωνος. Κατά τινα παράδοσιν ἔζη ἐν Σαμοθράκῃ, τὴν ὁποίαν ἐγκατέλιπεν ἐκ λύπης, ὅταν ὁ ἀδελφός του 'Ιασίων κατεκεραυνώθη ὑπὸ τοῦ Διός, διότι ἐρασθεὶς τῆς Δήμητρος, ἠθέλησε νὰ ἀτιμάσῃ αὐτήν. 'Εκ Σαμοθράκης κατέφυγεν εἰς τὴν ἀπέναντι χώραν, τῆς ὁποίας βασιλεὺς ἦτο ὁ Τεῦκρος, ὅστις ὄχι μόνον ὑπεδέχθη αὐτόν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἔδωκεν ὡς σύζυγον τὴν θυγατέρα του Βάτειαν, ἐκ τῆς ὁποίας ἀπέκτησε δύο υἱούς : τὸν Ἶλον (κατ' ἄλλους τὸν Τρῶα) καὶ τὸν 'Εριχθόνιον. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πενθεροῦ του ἔγινε βασιλεὺς τῆς χώρας καὶ ἔκτισε τὴν ὁμώνυμον αὐτοῦ πόλιν, καὶ ὠνόμασεν ὅλην τὴν χώραν Δαρδανίαν.

'Ο Δάρδανος ἔγινεν εἰσηγητὴς εἰς τὴν χώραν του τῆς λατρείας τῆς 'Αθηνᾶς, τῆς ὁποίας κατεσκεύασε δύο ἀγάλματα, ἐκ τῶν ὁποίων ἓν ἦτο τὸ Παλλάδιον, διὰ δὲ τοῦ ἀνεψιοῦ του Κορύβα, ὅστις ἠκολούθησεν αὐτὸν ἐκ Σαμοθράκης, εἰσήγαγε τὰ μυστήρια τῶν Καβείρων.

'Απὸ τοῦ Δαρδάνου τούτου ἐκαλοῦντο οἱ ἀπόγονοί του βασιλεῖς τῆς Τροίας Δαρδανῖδαι.

ΔΑΡΔΑΠΑΡΑ.—'Αρχαία θρακικὴ κώμη (vicus) ἐν Δαρδανίᾳ, τῆς ὁποίας τὰ τείχη ἀνεκαίνισεν ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανὸς κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ VI αἰῶνος. (Προκοπ. *Περὶ Κτιπμ.* VI, 4).

* ΔΑΡΖΑΛΑΣ.—Ὄνομα καθαρῶς θρακικὸν θεοῦ ἢ ἥρωος θεοποιηθέντος. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα φαίνεται ἐκτεταμένος τύπος τοῦ Δάρζος-Δάρσος (='Ασκληπιός), πρὸς τιμὴν τοῦ ὁποίου ἐτελοῦντο ἐν 'Οδησσῷ (νῦν Βάρνα) ἀγῶνες καλούμενοι Δαρζάλεια, κατὰ νομίσματα τῆς πόλεως, τὰ ὁποῖα φέρουν τὴν εἰκόνα τοῦ θεοῦ (Θρακικὰ 1934, σελ. 57).

* ΔΑΡΣΟΙ.—'Αρχαῖος Θρακικὸς λαός, ἀναφερόμενος ὑπὸ 'Εκαταίου τοῦ Μιλησίου, ὁ αὐτὸς κατά τινας μὲ τοὺς Δερσαίους ἢ Δερραίους. (βλ. λέξ.).

* ΔΑΡΣΟΣ ἢ ΔΑΡΡΩΝ.—'Επιχώριος Θεὸς τῶν Θρακῶν, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν τῇ Βορ. Θράκῃ, ταυτιζόμενος πρὸς τὸν 'Ασκληπιὸν («Θρακικὰ» 1934, σελ. 41).

ΔΑΣΙΟΣ (μάρτυς). —Οὗτος ὑπηρετῶν εἰς τὸν Ρωμαϊκὸν στρατὸν ἐν Δορυστόλῳ τῆς Κάτω Μοισίας, ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Μαξιμιανοῦ (288—305), ἐκληρώθη νὰ προσφερθῇ θυσία εἰς τὸν Κρόνον, κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν ἐθνικῶν. 'Επειδὴ ὅμως ἠρνεῖτο νὰ ζήσῃ τὰς μέχρι τῆς θυσίας ὁριζομένας 30 ἡμέρας ἐν μέσῳ παντοειδῶν ἀπολαύσεων, παρρησίᾳ δὲ ὡμολόγησε τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν, ἀπεκεφαλίσθη διὰ ξίφους.

Τὴν μνήμην του ἑορτάζει ἡ 'Εκκλησία τὴν 20 Νοεμβρίου. (Συναξαριστὴς Νικοδήμου ἔκδ. Ραφτάνη, τόμ. Α' σελ. 278).

ΔΑΣΣΑΡΗΤΑΙ, ΔΑΣΣΑΡΗΤΙΟΙ ἢ ΔΑΣΣΑΡΗΤΙΝΟΙ.—'Αρχαῖος θρακικὸς λαός, κατοικῶν πρὸς δυσμὰς τῶν Βέσσων τὴν ἀπ' αὐτῶν κληθεῖσαν χώραν Δασσαρήτιδα ἢ Δασσαρητίαν. Ἦσαν ἄσημος, ἀλλὰ ληστρικωτάτη φυλὴ καὶ σχεδὸν ἐν ἡμιαγρίᾳ

καταστάσει, καταβληθεῖσα ὑπὸ τῶν Σκορδίσκων (Στράβ. VII, 318).

ΔΑΣΣΑΡΗΤΙΑ ἢ ΔΑΣΣΑΡΗΤΙΣ.—Ἡ χώρα τῶν Δασσαρητῶν (βλ. λέξ.) λαβοῦσα τὸ ὄνομα, κατὰ τὸν Ἀππιανὸν (Ἰλλυρ. 2) ἀπὸ τὴν Δασσαρώ, θυγατέρα τοῦ Ἰλλυρίου Ἡ Δυσσαρατία ὑπετάγη εἰς τοὺς Μακεδόνας ἐπὶ Φιλίππου τοῦ Β', πατρὸς τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, ἐπὶ δὲ τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων πολλάκις διέσχισαν αὐτὴν αἱ Ρωμαϊκαὶ λεγεῶνες.

* ΔΑΤΗΝΟΙ.—Ἀρχαῖος Θρακικὸς λαὸς κατοικῶν τὴν παραλίαν τοῦ Στρυμονικοῦ κόλπου, ἀπέναντι τῆς Θάσου (βλ. Δᾶτον).

ΔΑΤΟΝ.—Ἀρχαιοτάτη θρακικὴ πόλις, ἱδρυθεῖσα κατὰ τὸν ἔνατον ἢ δέκατον π. Χ. αἰῶνα. καὶ ὀνομασθεῖσα οὕτως ἐκ τῶν Δατηνῶν, θρακικοῦ λαοῦ Ἔκειτο δὲ εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ λόφου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἀργότερον ἱδρύθη ἡ πόλις τῶν Κρηνίδων καὶ μετὰ ταῦτα ὑπὸ τοῦ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος οἱ Φίλιπποι τὸ 358 π.Χ.

Πολλοὶ τῶν συγγραφέων διαφωνοῦν ἐπὶ τῆς τοποθεσίας τοῦ Δάτου, παραδεχόμενοι ὅτι δὲν ἦτο μεσόγειος, ἀλλὰ παραλία, κειμένη μεταξὺ Νεαπόλεως καὶ Αἰσύμης, (Ἔρν. Κούρτιος, Ἑλλ. Ἱστορ. μετάφρ Σπ. Π. Λάμπρου, Τόμ. V. σελ. 67), καὶ διορθώνουν τὴν λέξιν «λίμνη» τοῦ χωρίου τοῦ Στράβωνος (VII, 331. 36) εἰς «λιμένα» : «Παρὰ δὲ τὴν παραλίαν τοῦ Στρυμόνος καὶ Δατηνῶν πόλις Νεάπολις καὶ αὐτὸ τὸ Δάτον, εὔκαρπα πεδία καὶ λίμνην καὶ ποταμοὺς καὶ ναυπήγια καὶ χρυσεῖα λυσιτελῆ ἔχον, ἀφ' οὗ καὶ παροιμιάζονται «Δάτον ἀγαθῶν» ὡς καὶ «ἀγαθῶν ἀγαθῖδας».

Ἀλλ' ἡ μαρτυρία τοῦ Ἡροδότου (IX, 75) καὶ τοῦ Ἀππιανοῦ (IV, 105) περὶ Δάτου, καὶ ἡ ἐπὶ τόπου μελέτη, μαρτυροῦν ὅτι τὸ Δάτον ἦτο μεσόγειος πόλις τῶν Ἠδωνῶν. Φαίνεται ὅμως ὅτι ὑπῆρχε καὶ ἄλλη ὁμώνυμος παραλία πόλις Δάτος καὶ ὄχι Δάτον, κειμένη ὅπου ἡ σημερινὴ Ἐλευθερούπολις (Λευθεραί), καθ' ὅσον ὁ Πλίνιος ἀναφέρει (Φυσ. Ἱστ. IV, 42): «In ora Strymone Apollonia, Oesyma, Neapolis, Datos, intus, Philippi colonia». Φέρεται δὲ κατ' οὐδέτερον γένος : τὸ Δάτον, ἀλλὰ καὶ κατὰ θηλυκόν : ἡ Δάτος καὶ ἅπαξ καὶ μόνον κατὰ γένος ἀρσενικὸν ὁ Δάτος. (Ἁρποκρατίων).

***

Ἕνεκα τοῦ φυσικοῦ πλούτου αὐτῆς πρωίμως ἀπῳκίσθη ὑπὸ τῶν Θασίων. Ἀργότερον οἱ Ἀθηναῖοι ἐπεχείρησαν νὰ καταλάβουν αὐτήν, ἀλλ' οἱ ἀποσταλέντες 10.000 ἔποικοι κατεστράφησαν ὑπὸ τῶν Ἠδωνῶν παρὰ τὴν Δραβῆσκον. (Θουκυδ. IV, 102). Τότε οἱ Ἀθηναῖοι ἔκτισαν ἀπέναντι τῆς Θάσου τὴν Νεάπολιν, ἐν τῷ ὅρμῳ τῆς Ἀντισάρης, τοῦ ἀρχαίου ἐπινείου τῶν Δατηνῶν.

Οἱ Ἀθηναῖοι οὐδέποτε κατώρθωσαν νὰ γίνουν ἀσφαλῶς κύριοι τῆς χώρας καὶ νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τελείως τοὺς θησαυροὺς αὐτῆς.

Τὰ θρακικὰ φῦλα ἔμειναν τελείως ἀνεξάρτητα, καὶ μόλις, πολὺ βραδύτερον, ἓν ἔτος πρὸ τῆς ἀναρρήσεως τοῦ Φιλίππου εἰς τὸν θρόνον, ἔγινεν ἀπόπειρά τις, ὅπως εἰσχωρήσουν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας, κατ' εἰσήγησιν τοῦ Καλλιστράτου, ὅστις, ἂν καὶ ἐξόριστος, δὲν ἔπαυε νὰ ἐπιδιώκῃ πολιτικοὺς σκοπούς. Τότε δὲ ἱδρύθη ἡ πόλις τῶν Κρηνίδων (βλ. λέξιν) ἐπὶ ἐπικαιροτάτης θέσεως καὶ καταλληλοτάτης, ἕνεκα τῶν ἀφθόνων ὑδάτων αὐτῆς πρὸς πλύσιν τοῦ χρυσοῦ (Διοδ. Σικελ. XVI, 3). Ἐκτίσθη δὲ τὸ 360 π.Χ. καὶ εἶναι ἡ πρώτη πραγματικῶς ἀποικία μεταλλείων.

Ἐν Δάτῳ ἐφονεύθη τὸ 466 π.Χ. ὑπὸ τῶν Ἠδωνῶν ὁ Ἀθηναῖος στρατηγὸς Σωφάνης (Ἡροδ. IX, 79).

* ΔΑΤΥΛΕΠΤΟΙ.—Ἀρχαῖος θρακικὸς λαὸς παρ' Ἑκαταίῳ (142).

* ΔΑΦΝΑΙ —Ἀρχαία τοπωνυμία τῆς εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου, ὅπου κατὰ τὴν παράδοσιν, ὑπῆρχε δαφνών, γεννηθεὶς ἐκ τῆς δάφνης, τὴν ὁποίαν ἐφύτευσεν ἡ Μήδεια, φεύγουσα μετὰ τοῦ Ἰάσονος ἐκ τῆς Κολχίδος. Ἔκειτο δὲ Β. Δ. τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Φωκᾶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, ὅπου τὸ σημερινὸν ὡραῖον προάστειον τῆς Κωνσταντινουπόλεως-Ὀρ-

τάκιοΐ, παρά τὸ ἀκρωτήριον Δεφδερδάρ-Μπουρνού.

* ΔΑΦΝΗ.—Φρούριον τῆς Θράκης ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, τὸ ὁποῖον, ὅπως ἀναφέρει ὁ Προκόπιος (Περὶ Κτισμ. IV, 7, 7) ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανὸς (527 — 565) καταστραφὲν ὑπὸ τῶν βαρβάρων «οὐκ ἀπημελημένως ᾠκοδομήσατο, Δάφνην ὄνομα, οὐκ ἀξύμφορον εἶναι φυλάττεσθαι ταύτῃ τὸν ποταμὸν ἑκατέρωθεν».

* ΔΑΦΝΗΣ (Μονή).—Βυζαντινὴ Μονὴ ἀφιερωμένη εἰς τὴν Παναγίαν. Ἔκειτο κατὰ πᾶσαν πιθανότητα παρὰ τὴν Ραιδεστόν, ἀναφέρεται δὲ ὑπὸ Μιχαὴλ 'Ατταλειάτου περὶ τὸ 1077.

ΔΕΒΕΛΤΟΣ, ΔΕΒΕΛΤΟΝ καὶ ΔΕΒΕΛΤΙΟΝ.—'Αρχαία πόλις τῆς 'Αν. Θράκης, ἱδρυθεῖσα ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Βεσπασιανοῦ 70—79 μ.Χ.). Ἔκειτο δὲ εἰς τὸ βάθος βαλτώδους τινὸς κόλπου, μεταξὺ 'Απολλωνίας (Σωζουπόλεως) καὶ 'Αγχιάλου, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἀπεῖχε 24 μίλια, εἰς βόρ. πλάτ. 44°, 20′, καὶ ἀνατ. μήκ. 54°, 20′, κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (V, 11, 7) 'Αναφέρων αὐτὴν ὁ Πλίνιος (IV, 45), φαίνεται συγχέων πρὸς τὴν λίμνην Δέλκον ἢ Δέρκον, κειμένην παρὰ τὸ Βυζάντιον. Φέρεται δὲ ὑπὸ διαφόρους τύπους. 'Ο Ἀμμιανὸς Μαρκελλῖνος (XXX, 3, 9 καὶ 12, 15), ὀνομάζει αὐτὴν Dibalton. 'Ο 'Ιεροκλῆς (Συνέκδ. 635), Δεβέρτιον καὶ Δερβέτιον. Τὰ διάφορα 'Οδοιπορικὰ Δέβελκον (Delbeco). Παρὰ Σουΐδᾳ : Δηβελτὸς καὶ Διβελτός. 'Υπὸ τοῦ Νικ. Χωνιάτου (βιβλ. Γ.) καλεῖται: Δεβελτόν, καὶ παρ' ἄλλων Δεβέλτιον. 'Επὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων ἀναφέρεται ὡς ὀχυρὸν φρούριον, τὸ ὁποῖον ἐκυρίευσεν ὁ ἡγεμὼν τῶν Βουλγάρων Κροῦμος τὸ 812. 'Ανακατελήφθη μετ' ὀλίγον ὑπὸ Λέοντος τοῦ 'Αρμενίου (813—820).

'Ενταῦθα κατέφυγε δραπέτης ὁ 'Αλέξιος Γ′ ὁ Ἄγγελος διὰ θαλάσσης (1195—1203) μετὰ τῶν θησαυρῶν του καὶ τινων φίλων, ὅτε οἱ σταυροφόροι ἐπολιόρκουν τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ κατέλαβον αὐτήν, καταλιπὼν ἀνάνδρως οἰκογένειαν, βασίλειον καὶ λαὸν εὑρισκόμενον εἰς ἐσχάτην ἀμηχανίαν.

Εἰς Δεβελτὸν διεδόθη ἐνωρίτατα ὁ Χριστιανισμός, κατὰ δὲ τὸν ὑπὸ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ (886—912) καταρτισθέντα πίνακα τῆς κλίμακος τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου, ἦτο ἕδρα ἐπισκόπου ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην 'Αδριανουπόλεως, τῆς 'Επαρχίας Αἱμιμόντου. (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Τόμ. V. σελ. 483).

Τῆς Δεβελτοῦ σώζονται νομίσματα τῶν ρωμαϊκῶν αὐτοκρατορικῶν χρόνων μετὰ τῆς λατινικῆς ἐπιγραφῆς : C. E. Γ. D. ἤτοι : Colonia Flavia Pacensis Deltum. 'Επίσης σώζονται καὶ χαλκᾶ νομίσματα ἀπεικονίζοντα λύκαιναν θηλάζουσαν τὸν Ρῶμον καὶ Ρωμύλον. (Head-Σβορώνου, Τύμ. Α′, σελ. 361). Τῆς Δεβελτοῦ σώζονται καὶ μολυβδόβουλά τινα ἀναφέροντα Εὐστράτιόν τινα καὶ Γρηγόριον, κουμερκιαρίους (=τελώνας), ἀναγόμενα περὶ τὰ τέλη τῆς Μακεδονικῆς Δυναστείας (Mordmann, Μολυβδόβουλα τῆς Δύσεως, ἤγουν τῆς Εὐρώπης, ἐν τῷ παραρτήματι τοῦ Φιλ. Συλλ. Κωνσταντιπόλεως, Τόμ. XIII, 1880, σελ. 90).

Τὰ ἐρείπια τῆς Δεβελτοῦ σώζονται ὅπου τὸ Γιακασλῆ, (Besnier, αὐτόθι, ἐν λέξει.—Μελετίου, τόμ. Γ, σελ. 103).

* ΔΕΒΡΗ.—Ὄνομα φρουρίου τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἱμιμόντου παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV, 11).

* ΔΕΒΡΙΣ.—Πόλις τῆς Θράκης, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Πολυβίου, ἀλλ' ἄγνωστόν που κειμένη.

* ΔΕΖΕΝΙΣ καὶ ΔΕΙΖΕΕΝΙΣ.—Ὄνομα κύριον καθαρῶς Θρακικόν, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν τῇ Βορ. Θράκῃ καὶ τῇ Μοισίᾳ «(Θρακικὰ« 1932, σελ. 211).

* ΔΕΙΞΑΣ.—Ὄνομα φρουρίου τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἱμιμόντου παρὰ Προκοπίῳ. (Περὶ Κτισμ. IV, 11).

ΔΕΚΑΙΝΕΟΣ.—Περίφημος Γέτης γόης καὶ μάγος, ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Στράβωνος (VII, 298, 304, VXI, 762), ὅστις μετὰ τοῦ Βοιρεβίστα βασιλέως τῶν Γετῶν, τοῦ ὁποίου ἦτο φίλος καὶ σύμβουλος, ἐπεχείρησε τὴν ἀναμόρφωσιν τοῦ ἔθνους του. 'Επισκεφθεὶς τὴν Αἴγυπτον. ἔμαθε τὴν μαντικὴν τέχνην καὶ ἦτο εἰς

εἰς θέσιν νὰ προλέγῃ τὰ μέλλοντα καὶ τὰς ἀποφάσεις τῶν θεῶν. Διὸ ἐθεωρεῖτο ὡς εἶδος θεοῦ, ὅπως καὶ ὁ Ζάμολξις (βλ. λέξ),

Μολονότι δὲν ἔχομεν θετικὰς πληροφορίας περὶ τῆς δράσεώς του, φαίνεται ὅτι εἰσήγαγεν εἰς τὴν πατρίδα του στοιχεῖά τινα τῆς αἰγυπτιακῆς φιλοσοφίας καὶ ἐπιστήμης καὶ συνετέλεσε διὰ τῆς πολιτικῆς δεξιότητός του νὰ καταπαύσουν οἱ ἐμφύλιοι πόλεμοι τῶν Γετῶν, οἱ ὁποῖοι, συνενωθέντες, συνεκρότησαν ἔθνος ἰσχυρόν, τὸ ὁποῖον καὶ αὐτοὶ οἱ Ρωμαῖοι ἐλάμβανον ὑπὸ σοβαρὰν ἔποψιν.

ΔΕΚΕΒΑΛΛΟΣ.— Βασιλεὺς τῶν Δακῶν ἐπὶ Δομιτιανοῦ (81—96 μ.Χ.) καὶ Τραϊανοῦ (98—117 μ. Χ.) πολεμήσας ἡρωϊκώτατα κατὰ τῶν Ρωμαίων. Ἡττηθεὶς ὑπὸ τοῦ Τραϊανοῦ κατά τινα μάχην, ηὐτοκτόνησεν ἵνα μὴ αἰχμαλωτισθῇ. Ἀνευρεθέντος ὅμως τοῦ σώματός του, ἀπεκόπη ἡ κεφαλὴ καὶ ἀπεστάλη εἰς Ρώμην (Δίων Κάσσιος).

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Δεκεβάλλου οἱ Δᾶκες καὶ ἡ χώρα των ὑπετάγησαν εἰς τοὺς Ρωμαίους.

* ΔΕΚΑΣΤΕΡΩΝ (Ἐπισκοπή). -- Μία τῶν ὀκτὼ ἐπισκοπῶν, αἱ ὁποῖαι προσετέθησαν ἐπὶ τῶν χρόνων τῶν εἰκονομάχων (717—787) εἰς τὴν ἐπαρχίαν Φιλιπουπόλεως. Ἄγνωστος ἡ ταυτότης αὐτῆς (Κ. Μυρτίλου Ἀποστολίδου. Ἡ ἱερὰ τῆς Φιλιππουπόλεως μητρόπολις καὶ οἱ κώδικες αὐτῆς εἰς «Ἀρχεῖον Θράκης, τόμ. Δ', σελ. 4).

* ΔΕΛΒΟΙΤΖΑΝΟΥΣ.—Τοποθεσία της παρὰ τὴν Βήραν (Φέρραι) ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Ἰσαακίου τοῦ Κομνηνοῦ μεταξὺ τῶν κτημάτων, τὰ ὁποῖα ἐκληροδότησεν οὗτος εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἱδρυθεῖσαν Μονὴν Θεοτόκου τῆς Κοσμοσωτείρας, μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1151 — 1152. Ἄγνωστος ἄλλοθεν καὶ ἀκαθόριστος.

ΔΕΛΙΑ.—Ἄλλη ὀνομασία τῆς θρακικῆς πόλεως «Δέρκος» καὶ «Δέρκοι» (βλ. λέξ.).

ΔΕΛΙΩΝΕΣ.— Κωμόπολις τῆς Ἀνατ. Θράκης ἀπέχουσα ἡμίωρον περίπου ἀπὸ τοὺς Ἐπιβάτας, τουρκιστί: Σιουργκιοὺν-κιοϊ. Οἱ Δελιῶνες παρ' οὐδενὸς τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων ἀναφέρονται, περὶ τῆς ἐτυμολογίας ὅμως αὐτῶν πολλὰ λέγονται μεταξὺ τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου καὶ τῶν περιοίκων. Τὸ τουρκικὸν ὄνομα τοῦ χωρίου ἔδωκεν ἀφορμὴν νὰ δημιουργηθῇ ὁ θρύλος, καθ' ὃν τὸ χωρίον ἔκειτο ἄλλοτε παρὰ τὴν θάλασσαν μεταξὺ Ἐπιβατῶν καὶ Σηλυβρίας, πλησίον τῶν διδύμων θρακικῶν τύμβων (νῦν Ἀρὰπ - τεπὲ καλουμένων). Ἐπειδὴ δὲ οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου ἐλήστευον τοὺς διὰ τοῦ χωρίου των διαβαίνοντας ταξειδιώτας, μετετοπίσθησαν ὑπὸ τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως εἰς τὰ ἐνδότερα ὅπου τὸ σημερινὸν χωρίον. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐλήστευον οἱ κάτοικοί του τοὺς διαβάτας, ἀποδεκατίζοντες αὐτοὺς ὡς «τελῶναι» ὠνομάσθησαν «Τελιῶνες», ἐξ οὗ ἡ ὀνομασία Δελιῶνες.

Καὶ ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὴν μετοικεσίαν τῶν κατοίκων λαμβανομένης ὑπ' ὄψει τῆς τουρκικῆς ὀνομασίας τοῦ χωρίου, ὑπάρχουν στοιχεῖα πιθανότητος, ἀλλὰ τὸ τῆς ἐτυμολογίας φαίνεται ἐντελῶς παρακεκινδυνευμένον.

Πολὺ πιθανόν, κατὰ τὸν καθηγητὴν Ἰωάν. Β. Παπαδόπουλον, τὸ ὄνομα Δελιῶνες νὰ προέρχεται ἐκ τῶν περὶ τὴν Κύζικον κατοικούντων Δολιόνων «οὓς Δολιέας εἶπεν Ἑκαταῖος, λέγονται δὲ καὶ Δολιόνοι» (Παρὰ Στεφ. Βυζαντίῳ), οἱ ὁποῖοι, φεύγοντες τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Ἀράβων, οἵτινες ἐπὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου ἐλυμαίνοντο τὰ παράλια τῆς Προποντίδος, μετῴκησαν μεταξὺ τῶν ἐτῶν 670—677 ἐκ Κυζίκου εἰς τὴν ἀπέναντι Ἀν. Θράκην.

Πλησίον ἀνεμομύλου τινὸς τοῦ χωρίου, ἀνευρέθη τυχαίως τὸ 1920 εἰς βάθος μόλις μέτρου ἀξιόλογον μωσαϊκὸν δάπεδον, μήκους 23 μέτρων καὶ πλάτους περὶ τὰ δέκα. Τὸ πεδίον τοῦ μωσαϊκοῦ εἶναι λευκόν, παριστᾷ δὲ κύκλους ἀλληλενδέτους, ρόδακας καὶ διάφορα γεωμετρικὰ σχήματα. Ἔν τινι τετραγώνῳ παριστάνονται ὀστρακόδερμα τοποθετημένα κατὰ σειρὰν συμμετρικῶς, εἰς ἓν δὲ ἄκρον αὐτοῦ ἀπεικονίζεται πτηνὸν ἱπτάμενον.

Τὴν ὕπαρξιν τοῦ μωσαϊκοῦ τούτου ἐν Δελιῶνες διεπίστωσε καὶ ὁ Ἀθ. Παπαδόπουλος Κεραμεὺς κατὰ τὴν διὰ τοῦ χω-

ρίου διέλευσίν του τὸ 1885 ('Ιωάν Β. Παπαδοπούλου, Μωσαϊκὸν δάπεδον ἐν Δελιῶνες, εἰς Θρακικά, 1929, σελ. 275 καὶ ἑξῆς).

Κατόπιν τῆς ἀνευρέσεως τοῦ ὡς ἄνω μωσαϊκοῦ, κιονοκράνου ρωμαϊκῶν χρόνων καὶ μαρμαρίνων ἀναγλύφων ἀπεικονιζόντων τὴν συνήθη παράστασιν τοῦ νεκρικοῦ δείπνου, δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι τὸ τοπωνύμιον Δελιῶνες εἶναι ἀρχαῖον, ἀλλ' ἡ ταύτισίς του εἶναι δύσκολος ἕνεκα τῆς σιγῆς τῶν ἀρχαίων συγγραφέων.

ΔΕΛΚΟΣ.—'Αρχαία πόλις καὶ ὁμώνυμος λίμνη, τῆς Ν. Α. παραλίας τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ἀπέχουσα 30 περίπου μίλλια πρὸς Β. τοῦ Βυζαντίου (βλ. Δέρκος).

ΔΕΛΤΑ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ.— Δέλτα τῆς Θράκης ἐκαλεῖτο κατὰ τὸν Ε' π. Χ. αἰῶνα ἡ τριγωνικὴ χερσόνησος τῆς Ν.Α. Θράκης, ἐκτεινομένη μεταξὺ τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ τῆς Προποντίδος, ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου μέχρι τῆς Σαλμυδησσοῦ.

Εἰς τὸ Δέλτα τοῦτο τῆς Θράκης ὑπέσχετο Κοιρατάδας ὁ Θηβαῖος, ἀρχηγὸς τῶν Βοιωτῶν, εἰς τὴν κατὰ τοῦ Βυζαντίου ἐκστρατείαν, νὰ ὁδηγήσῃ τοὺς στρατιώτας τοῦ Ξενοφῶντος, οἵτινες κατόπιν πολλῶν ταλαιπωριῶν διεπεραιώθησαν εἰς τὸ Βυζάντιον μετὰ τὴν τοῦ 'Αρταξέρξου ἐκστρατείαν τὸ 399 π. Χ. ὅπου θὰ εὕρισκον ἀφθονίαν τροφίμων καὶ ἄλλα πολλά. Πράγματι. δὲ οὗτοι δυσηρεστημένοι ὄντες κατὰ τοῦ 'Αναξιβίου, ναυάρχου τῶν Λακεδαιμονίων ἐν Βυζαντίῳ, διότι, ἐνῷ ὑπεσχέθη ὅτι θὰ προσελάμβανεν αὐτοὺς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του, καὶ ὅτι θὰ τοὺς ἐξαπέστελλεν εἰς τὰς πατρίδας των, ἐξηπάτησεν αὐτούς, ἐπείσθησαν εἰς τὰς ὑποσχέσεις τοῦ Κοιρατάδα, καὶ ἐξελθόντες τοῦ Βυζαντίου «ὑπερβάλλουσι πρὸς τοὺς ὑπὲρ τὸ Βυζάντιον Θρᾶκας εἰς τὸ Δέλτα καλούμενον». 'Ανῆκε δὲ τὸ Δέλτα τοῦτο ὄχι εἰς τὸν Μαισάδην, τὸν πατέρα τοῦ Σεύθου, ἀλλ' εἰς τὸν Τήρην, βασιλέα τῶν 'Οδρυσῶν (Ξεν. Κύρου 'Αναβ. VII, 1, 33 καὶ 5, 1).

* ΔΕΝΔΙΠΟΡΙΣ, ΔΕΝΤΙΠΟΡΙΣ καὶ ΔΕΝΔΟΥΠΟΡΙΣ.—'Ονόματα κύρια θρακικὰ κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν τῇ Β. Θράκῃ καὶ Μοισίᾳ («Θρακικὰ» 1935, σ. 173).

* ΔΕΝΙΖΟΣ.— Φρούριον τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ροδόπης, κτισθὲν ἐκ θεμελίων ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος 'Ιουστινιανοῦ. (Προκοπ. Περὶ Κτισμ. IV, 11).

ΔΕΝΤΕΝΤΖΑ (Βερεγγάριος D'ENTENÇA).— Ναυτικὸς ἐξ εὐγενεστάτης ἱσπανικῆς οἰκογενείας, ζήσας περὶ τὰ τέλη XIII καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ XIV αἰῶνος. Κατ' ἀρχάς, ὡς ἀρχηγὸς μοίρας Καταλωνικῶν πειρατικῶν πλοίων, ἐδῄωσε περὶ τὸ 1291 τὴν Κέρκυραν, βραδύτερον ὅμως μετὰ τὴν συμφιλίωσιν Ρογήρου τοῦ 'Ανθηροῦ (Roger de Flor) πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου 'Ανδρόνικον Β' τὸν Παλαιολόγον, ἔγινεν ἀρχιναύαρχος τοῦ Βυζαντινοῦ στόλου. 'Επειδὴ ὅμως μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ρογήρου ἐν 'Αδριανουπόλει (1305) οἱ Καταλάνοι ἤρχισαν νὰ φαίνωνται ἀπαιτητικώτεροι, κατά τινα σύρραξιν πρὸς τὸν στόλον τῶν Γενουηνσίων, ὁ Δεντέντζα συνελήφθη αἰχμάλωτος, ἀρχηγὸς δὲ τῶν Καταλάνων ἐξελέγη ὁ βερεγγάριος Ροκαφόρτε, ὅστις, φοβούμενος μήπως ὁ Δεντέντζα διεκδικήσῃ τὴν ἀρχηγίαν, τὸν ἐδολοφόνησε μόλις ἀπελευθεροῦτο.

* ΔΕΝΤΟΥΣΙΚΟΣ.— Θρακικὸν ὄνομα κύριον σύνθετον, κατ' ἐπιγραφὰς τοῦ τετάρτου μ. Χ. αἰῶνος, εὑρεθείσας ἐν Φιλιππουπόλει (πρβλ. καὶ τά : Λενδίπορις, Δεντύσυκος. — Κ. Μυρτ. 'Αποστολίδου, «Θρακικὰ» 1935 σελ. 173).

* ΔΕΟΝΙΑΝΑ — Φρούριον τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ, παρὰ τὸν Δούναβιν ποταμόν, παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV, 11).

* ΔΕΟΣΠΟΡΙΣ.— Θρακικὸν τοπωνυμικόν, γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς τοῦ δευτέρου ἢ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος, εὑρεθείσης παρὰ τὴν Βερόην Τραϊανήν. (Στάρα—Ζαγόρα), —Θρακικά, 1937, σελ. 90).

ΔΕΟΥΕΛΤΟΣ — Βλ. λέξ. Δεβελτός.

* ΔΕΠΑΝΗΤΙΣ.—'Ονομα θρακικὸν κύριον, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν τῇ Βορ. Θράκῃ («Θρακικὰ» 1935, σελ. 173).

ΔΕΡΒΕΤΙΟΣ. – Παραλλαγὴ τοῦ ὀνόματος τῆς θρακικῆς πόλεως Δεβελτοῦ, παρὰ τῷ 'Ιεροκλεῖ (Συνέκδ. 635). (βλ. λέξ.).

* ΔΕΡΖΕΙΑ. — 'Αρχαῖον θρακικὸν το-

πωνύμιον. Ὁ κάτοικος αὐτῆς Δερξειανός. (Πρβλ. Λερζέλας, Λαρζάλας, Δερζελάτης, Λαρζάλεια).

* ΛΕΡΖΕΙΑΝΟΣ.—Ὄνομα τοπωνυμικὸν καθαρῶς θρακικόν, ἤτοι ὁ ἐκ Δερζείας καταγόμενος, κατ' ἐπιγραφὴν εὑρεθεῖσαν ἐν τῇ κώμῃ Μουταφλὸρ τῆς περιφερείας τῆς ἀρχαίας Μαρκιανουπόλεως («Θρακικά», Τόμ. Χ, σελ. 287).

* ΛΕΡΖΕΛΑΣ.—Ὄνομα κύριον καθαρῶς θρακικόν. (βλ. Δαρζάλας).

* ΛΕΡΖΕΛΑΤΗΣ καὶ ΔΕΡΞΕΛΑΤΗΣ. —Ὄνομα καθαρῶς θρακικὸν θεοῦ ἢ ἥρωος θεοποιηθέντος («Θρακικά»), 1928, σελ.85.

ΛΕΡΙΣ.—Ἀρχαῖος λιμὴν τῶν βορείων παραλίων τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου ἐπὶ τοῦ Μέλανος ποταμοῦ, ἀναφερόμενος ὑπὸ Σκύλακος τοῦ Καρυανδέως (Περίπλους,67)

ΛΕΡΚΟΣ, ΔΕΡΚΟΙ, ΔΕΡΚΩΝ, ΔΕΛΚΟΣ καὶ ΔΕΛΙΑ.—Ἀρχαία πόλις τῆς Ν. Α. Θράκης ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Εὐξείνου Πόντου, πρὸς Ν. τῆς Φιλίας ἄκρας (νῦν Καρὰ-Μπουρνοὺ) καὶ παρὰ τὰ Ν.Α. τῆς λίμνης τῶν Δέρκων, πλουσιωτάτης εἰς ἰχθῦς. (βλ. λέξ).

Εἶναι ἡ σημερινὴ Τέρκος τῶν Τούρκων ἀπέχουσα Β.Δ. τῆς Κωνσταντινουπόλεως 32 μίλια καὶ 2 χιλμ. ἀπὸ τῆς παραλίας τοῦ Εὐξείνου Πόντου.

Παρὰ τὴν Δέρκον ἔληγε τὸ μέγα Ἀναστασιανὸν Τεῖχος, κατασκευασθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀναστασίου τοῦ Α' (491—518) πρὸς προστασίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Κατὰ τὸν ἔνατον αἰῶνα ἦτο ἕδρα ἀρχιεπισκοπῆς, ἀργότερον δὲ προήχθη εἰς ἕδραν Μητροπολίτου. (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Τόμ. V, σελ. 575).

Πρῶτος ἐπίσκοπος αὐτῆς μνημονεύεται ὁ Γρηγόριος, παρευρεθεὶς εἰς τὴν Ζ' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον τοῦ 787. Κατὰ τὸν XIV αἰῶνα λόγῳ ἐρημώσεως τῆς χώρας κατηργήθη ἡ ἕδρα τῶν Δέρκων, περὶ δὲ τὰ μέσα τῆς XVII ἑκαντονταετηρίδος ἀνασυνεστήθη ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Ἰωαννικίου ὑπὸ τὸν τίτλον: Δέρκων καὶ Νεοχωρίου. Μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον καὶ τὴν Συνθήκην τῆς Λωζάνης, ἐξεπατρίσθησαν τὸ 1924 οἱ κάτοικοι 24 χωρίων τῆς ἐπαρχίας Δέρκων ἀριθμούντων περὶ τὰς 16.000 κατοίκων. Σήμερον ἡ ἐπαρχία Δέρκων περιωρίσθη εἰς πέντε προάστεια τῆς Κωνσταντινουπόλεως: τὰ Θεραπειά, ὅπου διαμένει ὁ Μητροπολίτης, τὸ Μπουγιούκ-Ντερέ, τὸ Γενῆ-Μαχαλέ, τό Μακροχώριον καὶ τὸν Ἅγιον Στέφανον.

Μέχρι τοῦ 1913 ἡ Δέρκος ἠρίθμει 500 περίπου χριστιανοὺς κατοίκους, διατηροῦντας ἐκκλησίαν, τιμωμένην ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ μικρὸν σχολεῖον. Σήμερον, μετὰ τὸν ἐκπατρισμὸν τῶν κατοίκων κατοικεῖται ὑπὸ ὀλίγων τουρκικῶν οἰκογενειῶν.

ΔΕΡΚΩΝ ΛΙΜΝΗ.—Μικρὰ παραθαλασσία λίμνη τῆς Ν.Α. Θράκης, κειμένη οὐ μακρὰν τῆς παραλίας τοῦ Εὐξείνου Πόντου, 32 περίπου μίλια Β.Δ. τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἦτο γνωστοτάτη ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων ἤδη χρόνων, φημιζομένη διὰ τὴν ἀφθονίαν καὶ γευστικότητα τῶν ἰχθύων της.

Ὁ Εὐθύδημος παρ' Ἀθηναίῳ (Γ, 87), λόγου γενομένου περὶ κυβίων (λακέρδας) καὶ δελκάνων (εἶδος ἰχθύος), ἀναφέρει αὐτὴν ὑπὸ τὸ ὄνομα «Δέλκων ποταμός». « . . . . τὸν δελκανόν φησιν ὀνομάζεσθαι ἀπὸ Δέλκωνος τοῦ ποταμοῦ, ἀφ' οὗπερ καὶ ἁλίσκεσθαι, καὶ ταριχευόμενον εὐστομαχώτατον εἶναι». Εἰς αὐτὴν ἐκβάλλει μικρὸς ὁμώνυμος ποταμός, τουρκιστὶ λεγόμενος Γελαντζῆ-Μπογάζ.

Ὁ Ἡσύχιος ἀναφέρει αὐτὴν ὑπὸ τὸ ὄνομα «Δέρκος», ὁ δὲ Ζώσιμος (Α, 34) ὡς «Φιλεατίνην λίμνην», πιθανῶς ἐκ τῆς παρὰ τὴν Δέρκον Φιλίας ἄκρας (νῦν Καρὰ—Μπουρνοῦ).

Τὰ ὕδατα τῆς λίμνης διοχετεύονται εἰς Κωνσταντινούπολιν δι' ὑδραυλικῶν ἐγκαταστάσεων ἐν τῷ χωρίῳ Δέρκος, χρησιμοποιούμενα κυρίως διὰ τὰς οἰκιακὰς ἀνάγκας, διὰ πότισμα λαχανοκήπων καὶ ἐν μέρει πρὸς πόσιν. Κατὰ τὴν συνθήκην τῶν Σεβρῶν τοῦ 1920, τὰ σύνορα τῆς Ἑλλάδος ἔφθανον ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου εἰς πολὺ μικρὰν ἀπὸ τῶν Δέρκων ἀπόστασιν.

* ΔΕΡΟΔΕΝΘΗΣ — ΔΟΡΖΕΝΘΗΣ—

ΔΟΡΞΕΝΘΗΣ.—Πατρωνυμικόν, καθαρῶς θρακικόν, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν τῇ Β. Θράκῃ («Θρακικὰ» 1936. σελ. 198).

* ΔΕΡΡΑΙΟΙ.—Λαὸς Θρακικὸς ὁ αὐτὸς μὲ τοὺς Δαρσίους ἢ Δρώους (βλ. λ.).

ΔΕΡΡΟΝΙΚΟΣ.— Βασιλεὺς τῶν 'Οδομάντων, λαοῦ θρακικοῦ, κατοικοῦντος παρὰ τὸν Ὄρβηλον, μεταξὺ τῶν ποταμῶν Στρυμόνος καὶ Νέστου, περὶ τὸ 480 π.Χ. Τοῦ Δερρονίκου σώζονται ἀργυρᾶ τετράδραχμα. (Head-Σβορώνου, τόμ. Α', σελ. 268).

ΔΕΡΣΑΙΟΙ καὶ ΔΕΡΡΑΙΟΙ.— 'Αρχαῖος θρακικὸς λαός. ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ 'Ηροδότου (VII, 110) καὶ κατοικῶν περὶ τὰς πηγὰς τοῦ Νέστου, μεταξὺ τῶν Σαπαίων καί *'Ηδωνῶν. Διελθών διά τῆς χώρας αὐτῶν* ὁ Ξέρξης, ὅτε ἐπήρχετο κατὰ τῆς 'Ελλάδος, ὑπέταξε αὐτοὺς καὶ τοὺς ἠνάγκασε νὰ χορηγήσουν εἰς αὐτὸν στρατὸν καὶ νὰ τὸν ἀκολουθήσουν.

Κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἀναφέρονται οἱ Δερσαῖοι ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου (Β, 101) μετὰ τῶν Παναίων καὶ 'Οδαμόντων, ὡς αὐτόνομοι καὶ σύμμαχοι τοῦ Σιτάλκου, βασιλέως τῶν 'Οδρυσῶν εἰς τὸν κατὰ τοῦ Περδίκκα ἀγῶνα, κατοικοῦντες πέραν τοῦ Στρυμόνος. Τινὲς τῶν νεωτέρων ταυτίζουν τοὺς Δερσαίους πρὸς τοὺς Δαρσίους τοῦ 'Εκαταίου (βλ.λ), ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἐξηκριβωμένον.

* ΔΕΡΤΑΛΛΟΣ.—Φρούριον τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ροδόπης, κτισθὲν ἐκ θεμελίων ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος 'Ιουστινιανοῦ (527—565), παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV, 11).

* ΔΕΣΑΚΕΝΘΟΣ καὶ ΔΕΣΑΚΕΝΘΗΣ. Σπάνιον ὄνομα κύριον θρακικόν, γνωστὸν *ἐξ ἐπιγραφῆς τοῦ τετάρτου μ.* Χ. αἰῶνος, εὑρεθείσης παρὰ τὸ Τατὰρ - Παζαρτζίκ, τὴν ἀρχαίαν Βησαπάραν. 'Απαντᾷ καὶ Δισακένθης. (Κ. Μυρτ. 'Αποστολίδου, «Θρακικὰ« 1935, σελ. 174)

* ΔΕΣΙΛΟΙ.—'Αρχαῖον θρακικὸν ἔθνος, ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ 'Εκαταίου (141).

ΔΕΣΟΥΔΑΒΑ. — 'Αρχαιοτάτη θρακικὴ πόλις, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Τίτου Λιβίου (XLIV, 26) ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Μαίδων ἢ Μαιδάρων, περὶ τὸν Στρυμόνα ποταμόν. Παρὰ ταύτην ἐπὶ Περσέως Β', τελευταίου βασιλέως τῆς Μακεδονίας (178 – 167 π.Χ.) ἐστρατοπέδευσαν οἱ Γαλάται. Περὶ τῆς τοποθεσίας τῆς πόλεως οὐδεμία ἐξηκριβωμένη πληροφορία ὑπάρχει. Κατὰ τὸν Δήμιτσαν ('Η Μακεδονία, σελ. 689) ἔκειτο, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, πρὸς Β. τῆς Πέτρας (νῦν Πετρίτσι), κατὰ δὲ τὸν Κλ. Νικολαΐδην ('Ιστ. τοῦ 'Ελληνισμοῦ, μὲ κέντρον καὶ βάσιν τὴν Μακεδονίαν, σ. 47 καὶ 51) ὅπου τὸ Μελένοικον ἢ παρὰ τὴν παραλίαν καὶ τὸν Νέστον ποταμόν.

* ΔΗΖΙΚΑ. — Τοπωνύμιον θρακικόν, γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς τοῦ τετάρτου μ. Χ. αἰῶνος, εὑρεθείσης ἐν Φιλιππουπόλει. (Κ. Μυρτίλου 'Αποστολίδου. 'Επιγραφὴ Φιλιππουπόλεως, εἰς Θρακικά, 1935, σελ. 170).

ΔΗ·Ι·ΠΥΛΟΣ ἢ ΔΗ Ι·ΦΙΛΟΣ. — Υἱὸς τοῦ μυθικοῦ βασιλέως τῶν Θρακῶν Πολυμήστορος καὶ τῆς 'Ιλιόνης, θυγατρὸς τοῦ Πριάμου καὶ τῆς 'Εκάβης. Κατά τινα παράδοσιν, ἰδίως ἀναφερομένην ὑπὸ τῶν Ρωμαίων ποιητῶν, ὁ Πρίαμος, προβλέπων τὴν πτῶσιν τῆς Τροίας, ἔστειλε κρυφίως εἰς τὴν 'Ιλιόνην τὸν νεώτερόν του υἱὸν Πολύδωρον, ἐλπίζων νὰ ἐκδικηθῇ ποτε τὴν καταστροφὴν τῆς Τροίας. 'Αλλ' ἡ 'Ιλιόνη, φοβουμένη μήπως ἀνακαλυφθῇ ποὺ εὑρίσκεται τὸ καταφύγιον αὐτοῦ, παρουσίασεν αὐτὸν ὡς τὸν υἱόν της Διΐφιλον ἢ Διΐπυλον. Μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Τροίας, μαθόντες οἱ Ἕλληνες τὸ καταφύγιον τοῦ Πολυδώρου, καὶ ἐπιθυμοῦντες νὰ ἐξολοθρεύσουν τὴν γενεὰν τοῦ Πριάμου, ἐζήτησαν παρὰ τοῦ Πολυμήστορος νὰ φονεύσῃ αὐτόν, ὑποσχόμενοι τοὺς θησαυρούς του καὶ τὴν *'Ηλέκτραν ὡς σύζυγον. 'Ο Πολυμήστωρ* δεχθεὶς τὴν πρότασιν τῶν 'Ελλήνων, ἐφόνευσεν ἐν ἀγνοίᾳ του τὸν ἴδιόν του υἱόν. Τοῦτο μαθοῦσα ἡ 'Ιλιόνη, ἐκδικουμένη τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ της, ἀφοῦ τὸν ἐτύφλωσε, τὸν ἐφόνευσε. Τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο, ἀλλὰ κάπως παρηλλαγμένον, ἀποτελεῖ τὴν ὑπόθεσιν τῆς «'Εκάβης» τοῦ Εὐριπίδου. (Πρβλ. 'Οβιδίου Μεταμορφώσεις, XIII, 432) καὶ τῆς ἀπολεσθείσης

τοῦ Λατίνου Πακουβίου Ἰλιόνης.

ΔΗΛΟΠΤΗΣ.—Θρακικὸς θεός, ἀναφερόμενος μετὰ τῆς Βενδίδος, κατ' ἐπιγραφὴν εὑρεθεῖσαν εἰς Πειραιᾶ. Ἀνάγλυφον τοῦ θεοῦ τούτου εὑρέθη καὶ εἰς Σάμον (Πρβλ. «Θρακικὰ» 1934, σελ. 56).

ΔΗΜΗΤΡΙΟΝ.—Ἱερὸν τῆς Δήμητρος ἐν Σαμοθράκῃ, κείμενον εἰς τὰ μεσημβρινὰ παράλια τῆς νήσου, ὅπου ἀνεκαλύφθησαν τὰ ἐρείπια αὐτοῦ. (Τίτ. Λίβ. XLV, 56).

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ.—Βασιλεὺς τῶν Βισαλτῶν, θρακικοῦ λαοῦ, κατοικοῦντος πρὸς Δ. τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ περὶ τὰ 450 π. Χ. Τοῦ βασιλέως τούτου σώζονται ἀργυρᾶ νομίσματα φέροντα ἔμπροσθεν κεφαλὴν ἀνδρὸς μετὰ ταινίας, ὄπισθεν δὲ τὴν ἐπιγραφὴν ΔΗΜΗΤΡΙΟ, καὶ ἵππον βαδίζοντα (Head - Σβορώνου, Τόμ. Α', σ. 267).

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ. — Βασιλεὺς τῶν Ὀδρυσῶν ἐν Θράκῃ, ζήσας κατὰ τὸν Α' π. Χ. αἰῶνα. Τούτου σώζεται ἀργυροῦν τετράδραχμον βαρβάρου τεχνοτροπίας. Ἔμπροσθεν φέρει κεφαλὴν τοῦ Διονύσου, βαρβάρου τέχνης, ὄπισθεν δὲ τὴν ἐπιγραφὴν ΔΗΜΗΤ. καὶ ἱππέα κραδαίνοντα δόρυ. Κατὰ τὸν Head, τὸ νόμισμα τοῦτο εἶναι κίβδηλον, καὶ συνεπῶς ὁ δυνάστης οὗτος, δέον νὰ διαγραφῇ ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν βασιλέων τῆς Θράκης. (Head - Σβορώνου, Τόμ. Α', σελ. 358).

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ὁ ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ. — Ἕλλην ἱστορικὸς ἐκ Βυζαντίου, ζήσας ἐπὶ τῶν Διαδόχων, περὶ τὸ 280 π. Χ. Κατὰ τὸν Διογένην Λαέρτιον (V, 83) ἔγραψε δύο ἔργα, τὸ μὲν εἰς 13 βιβλία: «Γαλατῶν διάβασις ἐξ Εὐρώπης εἰς Ἀσίαν», τὸ δὲ εἰς 8 βιβλία τά: «Περὶ Ἀντίοχον καὶ Πτολεμαῖον καὶ τὴν Λιβύης ὑπ' αὐτῶν διάβασιν». (Christ. Ἱστ. τῆς Ἑλλ. λογοτεχνίας μετάφρ. Λ. Χ. Κώνστα, Τόμ. Β'. σ. 120)

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ὁ ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ.—Περιπατητικὸς φιλόσοφος περὶ τὰ 50 π. Χ. ἐκ Βυζαντίου, πιθανῶς ὁ αὐτὸς μὲ τὸν Δημήτριον, μαθητὴν τοῦ Κρίτωνος. Ἦτο φίλτατος Κάτωνος τοῦ Νεωτέρου, τὸν ὁποῖον ἀπέτρεψεν ἀπὸ τῆς αὐτοκτονίας.

Τοῦ Δημητρίου φέρονται ἔργα: «Περὶ ποιημάτων» ἢ «Περὶ ποιητῶν» εἰς τὰ 4 βιβλία, τῶν ὁποίων τὸ δεύτερον βιβλίον ἀνεκαλύφθη ἐσχάτως κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ Ἡρακλείου (Herculanum). «Περὶ φιλοσόφων» ἢ «Περὶ Σωκράτους».

* ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ. — Ἱστοριογράφος ἐξ Ὀδησσοῦ τῆς Θράκης (νῦν Βάρνης) συγγράψας τὴν ἱστορίαν τῆς πατρίδος του. (Σπ. Σακελλαριάδου, Πόλεις καὶ Θέσμια Θράκης καὶ Ἰωνίας κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, Τόμ. Α, Θράκη σελ. 147).

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ὁ ΚΑΛΛΑΤΙΑΝΟΣ. — Ἱστορικὸς ἐκ Καλλατίας καὶ γεωγράφος, ἀκμάσας πιθανῶς περὶ τὰ τέλη τοῦ τρίτου ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ δευτέρου π. Χ. αἰῶνος. Ἔγραψε, κατὰ τὴν μαρτυρίαν Διογένους τοῦ Λαερτίου (Ε, 83) εἴκοσι βιβλία: «Περὶ Ἀσίας καὶ Εὐρώπης».

Τὰ σωζόμενα ἀποσπάσματα αὐτοῦ ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ τοῦ Müller, εἰς τὰ Fragm. Histor. graec. Δ' σελ. 380).

ΔΗΜΟΚΡΑΝΕΙΑ. — Πόλις τῆς Ν. Α. Θράκης ἐπὶ τοῦ κόλπου τοῦ Ἀθύρα (Μπουγιοὺκ-Τσεκμετζέ), ἀπέχουσα τρία περίπου μίλλια τῆς Καλλικρατείας. Ἐκτισμένη μακρὰν τῆς βασιλικῆς ὁδοῦ ἐπὶ ἀποκρήμνου παραλίας καὶ ἄνευ λιμένος, εἰς πολλοὺς εἶναι σχεδὸν ἄγνωστος, πολλοὶ δὲ καὶ ἐσφαλμένως τοποθετοῦν αὐτήν. Ὁ Δουκάγγιος π. Χ. νομίζει ὅτι ἔκειτο ἐπὶ τοῦ Βοσπόρου, ὅπου ὁ Ἀνάπλους, τὸ νῦν Μέγα Ρεῦμα. Κατὰ τὸν Ἀλεξ. Πασπάτην (Τὰ Θρακικὰ προάστεια τοῦ Βοσπόρου ἐν τῷ Φιλ. Συλλ. Κωνσταντινουπόλεως τόμ. XII, σελ. 34-35) ἡ Δημοκράνεια ἔκειτο παρὰ τὸ Οἰκονομεῖον, εἶναι δὲ τὰ σημερινὰ Δημόκρανα.

Εἰς τὴν Δημοκράνειαν ἀπέστειλε φρουρούμενον τὸν Ἀλέξιον, υἱὸν καὶ νόμιμον διάδοχον τοῦ Ἰσαακίου κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ XII αἰῶνος, ὁ Ἀλέξιος Γ' ὁ Ἄγγελος (1195 — 1203), ὅστις, τυφλώσας τὸν Ἰσαάκιον ἥρπασε, τὸν θρόνον. (Παπαρηγοπούλου, Ἱστ. τοῦ Ἑλλ. Ἔθνους, Ἔκδ. Ἐλευθερουδάκη, τόμ. Δβ σελ. 200 καὶ ἑξῆς). Ἐκεῖ φρουρούμενος ὁ Ἀλέξιος, κατώρθωσε νὰ συνεννοηθῇ μετά τινων Λατίνων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ δραπετεύσας ἔφθασεν εἰς τὸν Ἀθύραν, κα-

ἐκεῖθεν εἰς τὴν Εὐρώπην τὸ 1201 καταφυγὼν εἰς τὸν γαμβρόν του Φίλιππον βασιλέα τῆς Οὐγγαρίας. Ἐκεῖ δὲ εὑρισκόμενος, δὲν ἔπαυσεν ἐπικαλούμενος τὴν βοήθειαν τῶν Σταυροφόρων, συντελέσας οὕτω τὰ μέγιστα διὰ τῶν ἐνεργειῶν του, εἰς τὴν μετ' ὀλίγον κατάκτησιν τῆς Κων)πόλεως ὑπὸ τῶν Λατίνων τὸ 1204.

Ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων ὑπῆρχε ναὸς τιμώμενος ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ταξιάρχου τῶν Ἄνω Δυνάμεων, σωζόμενος μέχρι σήμερον. Ὁ σημερινὸς ναὸς τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τῆς Παναγίας, ἐκ τῆς ὁποίας πολλάκις ἡ κώμη καλεῖται καὶ Παναγία.

Κατὰ τὰ Β. Δ. τῆς Δημοκρανείας, ἀνεκαλύφθησαν πρὸ ἐτῶν μεγάλα καὶ ὀχυρὰ θεμέλια ἀρχαίων βυζαντινῶν κτιρίων, τὰ ὁποῖα κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἶναι τὰ θεμέλια τῶν βυζαντινῶν ἀνακτόρων, ὅπου κατέλυον οἱ βασιλεῖς τοῦ Βυζαντίου ὁσάκις ἤρχοντο ἐκεῖ χάριν κυνηγίου ἢ ἀναψυχῆς.

Ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς κατοχῆς τῆς Ἀν. Θράκης ἡ Δημοκράνεια ὑπήγετο εἰς τὴν ὑποδιοίκησιν Σηλυβρίας τοῦ Νομοῦ Ραιδεστοῦ, ἀριθμοῦσα 450 κατοίκους, ἐπιδιδομένους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ ἀμπελοφυτείαν. Ἐλάχιστοι εἰργάζοντο ὡς χειρώνακτες εἰς τὸν λιμένα τῆς γείτονος Καλλικρατείας.

Χίλια περίπου βήματα μακρὰν τῆς Δημοκρανείας, σώζεται κρήνη τις, ὀνόματι Αἱματηρά, τουρκιστὶ Κανλὶ-τσεσμὲ (= κρήνη αἵματος), ὀνομασθεῖσα οὕτως ἕνεκα τῆς πρὸ πολλῶν ἐτῶν σφαγῆς διαβατῶν τινων. Παρὰ τὴν κρήνην ταύτην εὑρέθησαν βυζαντινοὶ πλίνθοι καὶ τεμάχια λύχνων ὑαλίνων. Πολὺ πιθανόν, εἰς παλαιοτέρους χρόνους, νὰ ὑπῆρχεν ἁγίασμά τι (Ἀλ. Πασπάτη, αὐτόθι).

ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ. — Σύγχρονος τοῦ Σωκράτους, γεννηθεὶς περὶ τὰ 470—465 π.Χ. εἰς τὰ Ἄβδηρα τῆς Θράκης. Κληρονομήσας μεγάλην περιουσίαν παρὰ τοῦ πατρός του Ἡγησιστράτου ἢ τοῦ Δαμασιώπου ἢ τοῦ Ἀθηνοκρίτου κατ' ἄλλους, ἐπεχείρησε μεγάλας περιοδείας ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, Αἴγυπτον καὶ Ἀσίαν. Κατά τινας δὲ ἐμυήθη εἰς τὰ μυστήρια τῶν Αἰγυπτίων ἱερέων, ὅπου παρέμεινε πέντε ἔτη περίπου, κατ' ἄλλους δὲ ἐπεσκέφθη καὶ αὐτοὺς τοὺς γυμνοσοφιστὰς ἐν τῇ Ἰνδικῇ (Διοδ. Σικελ. Α, 98). Ἐν Ἀθήναις ὅπου διέτριψεν ἄγνωστος, ἐγνώρισε τὸν Σωκράτην, ἀλλὰ δὲν ἐγνωρίσθη ὑπ' αὐτοῦ (Διογ. Λαέρτ. IX, 36 - 37). Περὶ τοῦ Δημοκρίτου ἐλέχθησαν ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων πλεῖστα ὅσα μυθεύματα, μεταξὺ δὲ καὶ ἄλλων ὅτι ἐτύφλωσεν ἑαυτόν, διὰ νὰ μὴ περισπᾶται ἐκ τῶν πέριξ.

Ἐπανελθὼν εἰς τὴν πατρίδα του, παρὰ τὰς προτροπὰς τῶν φίλων του δὲν ἀνεμίχθη εἰς τὰ πολιτικά, ἐπιδοθεὶς εἰς τὰς προσφιλεῖς του φιλοσοφικὰς καὶ φυσικοϊστορικὰς μελέτας. Οὐδεὶς τῶν πρὸ τοῦ Ἀριστοτέλους φιλοσόφων δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς αὐτόν, διὸ καὶ δικαίως δύναται νὰ ἐπονομασθῇ ὁ Ἀριστοτέλης τῆς πρὸ τοῦ Σωκράτους φιλοσοφίας. Ἀπέθανε δὲ τὸ 361 π. Χ. εἰς βαθύτατον γῆρας, γενομένης τῆς κηδείας αὐτοῦ δημοσίᾳ δαπάνῃ (Διογ. Λαέρτ. IX, 39).

Διδάσκαλος αὐτοῦ ὑπῆρξεν ὁ Λεύκιππος, μετὰ τοῦ ὁποίου θεωροῦνται οἱ πρῶτοι εἰσηγηταὶ τῆς θεωρίας τῶν ἀτόμων. Κατεγέλα τοὺς πάντας καὶ ἐθεώρει αὐτοὺς ὡς μαινομένους, ἐξ οὗ καὶ Γελασῖνος ἐπωνομάσθη κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν Ἡράκλειον, περὶ τοῦ ὁποίου ἐλέγετο ὅτι πάντοτε ἔκλαιεν (Αἰλιανοῦ Ποικ. Ἱστορ. IV, 20).

Ὁ Δημόκριτος ἔγραψε πλεῖστα ὅσα. Ὑπὸ τοῦ Διογένους Λαερτίου ἀριθμοῦνται 60 γνήσια συγγράμματα, τὰ ὁποῖα ὁ Θράσυλλος, κατὰ τὸν πρῶτον μ. Χ. αἰῶνα, διῄρεσεν εἰς 15 τετραλογίας. Δυστυχῶς πάντα κατεστράφησαν, καὶ μόνον ἀποσπάσματά τινα διεσώθησαν μέχρις ἡμῶν, ἐκ τῶν ὁποίων καταφαίνεται ἡ μεγάλη βαθύνοια αὐτοῦ καὶ τὸ φιλοσοφικὸν πνεῦμα. Τὰ ὀνομαστότερα αὐτῶν ἦσαν: «Ὁ Μέγας διάκοσμος», ὁ «Μικρὸς διάκοσμος» καὶ τὸ «Περὶ εὐθυμίας». Περὶ τοῦ Μεγάλου διακόσμου ἀναφέρει ὁ Διογένης Λαέρτιος, ὅτι ἐτιμήθη ἀντὶ 500 ταλάντων (IX, 39).

Κατὰ τὸν Δημόκριτον, ἀρχαὶ τοῦ κόσμου εἶναι τὰ ἄτομα καὶ τὸ κενόν. Γένεσις δὲ οὐδὲν ἄλλο σημαίνει, παρὰ τὴν πάντοτε

μεταβαλλομένην σύνθεσιν τῶν πρώτων καὶ ἀναλλοιώτων μορίων τῆς ὕλης. Τὰ ἄτομα εἶναι οὐσίαι ἄπειροι τὸ πλῆθος. Συνερχόμενα ταῦτα, ἀποτελοῦν τὴν γένεσιν, διαλυόμενα δὲ τὴν φθοράν. Ὡς αἰτίαν δὲ τῶν φαινομένων τούτων τῆς γενέσεως καὶ τῆς φθορᾶς, ἤτοι τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, ἐθεώρει οὐχὶ ὑπερτέραν τινὰ δύναμιν ἐκτὸς τῆς ὕλης εὑρισκομένην, ἀλλ' ἐν αὐτῇ τῇ ὕλῃ. Κατὰ τοῦτο ὑπῆρξεν ὑλιστής, προηγηθεὶς κατὰ πολλοὺς αἰῶνας τῶν νεωτέρων ὑλιστῶν, οὗτος δὲ εἶναι καὶ ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον δὲν μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ θρυλλούμενον ὅτι ὁ Δημόκριτος ἔπαθε τὰς φρένας, καὶ ὅτι προσεκλήθη παρὰ τῶν Ἀβδηριτῶν ὁ Μέγας Ἱπποκράτης ἵνα θεραπεύσῃ αὐτόν, τοῦτο δέον νὰ θεωρηθῇ ἁπλῆ φήμη, μὴ στηριζομένη ἐπὶ οὐδεμιᾶς ἱστορικῆς βάσεως. (W. Christ, αὐτόθι, Τόμ. Α', σελὶς 763 —Γ. Μιστριώτου, Ἱστ. τῆς Ἑλλ. Γραμματολογίας, Τόμ. Β', σελ. 462.—Β. Ἀντωνιάδου, Ἱστορ. τῆς Φιλοσοφίας Τόμ Α', σελ. 126—Δημοκρίτου: Φυσικὰ καὶ Μυστικά, ὑπὸ Ἰωάννου Ἀλεξανδρίδου).

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ὁ ΘΡΑΞ. — Ἕλλην γραμματικός, Θρακικῆς καταγωγῆς, ἀβεβαίου ἐποχῆς. Κατὰ τὸν Σουΐδαν ἔγραψε «Περὶ διθυραμβοποιῶν», παράφρασιν τῆς Ἰλιάδος τοῦ Ὁμήρου καὶ τῆς Θεογονίας τοῦ Ἡσιόδου, καὶ ἐπιτομὴν τοῦ συγγράμματος τοῦ Δημαγήτου τοῦ ἐξ Ἡρακλείας.

ΔΗΡΑΙΝΟΣ.—Ἀρχαιότατος τόπος, ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Πινδάρου καὶ Λυκόφρονος, καλούμενος «Δηραίνου τόπος» παρὰ τὰ Ἄβδηρα τῆς Θράκης, ὅπου ὑπῆρχεν ἱερὸν τοῦ Δηραίνου Ἀπόλλωνος.

* ΔΗΡΗΝΟΣ.—Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Θράκῃ. (Θρακικά, 1937, σελ. 75). Πρβλ. καὶ Δήραινος.

ΔΙΑΒΑΣΙΣ.—Τοποθεσία τις τῆς Ν.Α. Θράκης, κειμένη ἐννέα ὥρας δυτικῶς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, μεταξὺ τῆς λεγομένης πεδιάδος τῶν Χοιροβάκχων καὶ τῆς πόλεως τῶν Μετρῶν (Τσατάλτζα), ὅπου ἕνεκα τῆς συμβολῆς τοῦ Ἀθύρα καὶ τοῦ Βαθυνίου ποταμοῦ, καθιστώσης τὴν χώραν ἑλώδη καὶ δύσβατον, κατεσκεύασαν οἱ Ρωμαῖοι δι' ἐπιχωματώσεως λεωφόρον, ἡ ὁποία ἕνεκα τούτου ὠνομάσθη ἔκτοτε Διάβασις. Ἐνταῦθα κατενίκησε Μιχαὴλ ὁ Β' ὁ Τραυλός, κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 823, τὸν ἐπαναστατήσαντα στρατηγὸν Θωμᾶν, παλαιὸν φίλον καὶ συστράτηγον, ὅστις, ἀνακηρυχθεὶς αὐτοκράτωρ ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ, ἀπεβιβάσθη εἰς Θράκην μετὰ τοῦ θετοῦ υἱοῦ του Ἀναστασίου, *ἀπειλῶν καὶ αὐτὴν* τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἡ λεωφόρος αὕτη διατηρηθεῖσα, ἐχρησιμοποιεῖτο κατὰ τὸν μεσαιῶνα, πολλὰ δ' αὐτῆς τμήματα σώζονται μέχρι σήμερον.

ΔΙΑΚΟΝ.—Ἀρχαία πόλις τῆς Θράκης ἐν τῇ κάτω Μοισίᾳ, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου (Γεωγρ. Γ', 10, 5) εἰς βόρ. πβάτ. 44°,20' καὶ ἀνατ. μῆκ. 51°,20. Ἔκειτο δὲ παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως, μεταξὺ τῶν πόλεων Οἴσκου καὶ Νοβῶν, τῶν νῦν Cigen καὶ Σίστοβα τῆς Βουλγαρίας. Παρὰ τῷ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV, 11) φέρεται ὑπὸ τὸ ὄνομα Λιμώ, τῆς ὁποίας ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565) ἐπεσκεύασε τὰ τείχη.

* ΔΙΑΛΥΘΡΑ.—Μικρὰ κοιλὰς τοῦ Θρακικοῦ Βοσπόρου, κειμένη μεταξὺ τοῦ Φαρμακίου κόλπου τῶν ἀρχαίων (νῦν Θεραπιὰ) καὶ τῶν Κλείθρων ἢ Κλειδῶν τοῦ Πόντου τῶν Βυζαντινῶν (νῦν Κιρίτς - Μπουρνοῦ), ὁπόθεν τὸ πρῶτον διακρίνει ὁ ἀναπλέων τὸ πρὸς τὸν Εὔξεινον Πόντον ἄνοιγμα τοῦ Βοσπόρου.

* ΔΙΑΜΠΟΛΙΣ.—Βυζαντινὴ ὀνομασία τῆς Διοσπόλεως (βλ. λ Διόσπολις καὶ Ὑάμπολις).

* ΔΙΑΣΚΕΝΘΟΣ.—Ὄνομα κύριον καὶ πατρωνυμικόν, καθαρῶς Θρακικόν, κατ' ἐπιγραφὰς τῶν ἀρχῶν τοῦ τρίτου μ.Χ. αἰῶνος, εὑρεθείσας ἐν τῇ Βορ. Θράκῃ («Θρακικὰ» 1936, σελ. 198).

* ΔΙΑΣΚΟΥΠΟΡΙΣ. — Ὄνομα κύριον καὶ παρωνυμικόν, καθαρῶς θρακικόν, κατ' ἐπιγραφὰς τῶν ἀρχῶν τοῦ τρίτου μ.Χ. αἰῶνος, εὑρεθείσας ἐν τῇ Βορείῳ Θράκῃ («Θρακικὰ» 1936, σελ. 198).

* ΔΙΒΕΙΘΙΣ.—Ὄνομα κύριον καὶ πατρωνυμικόν, καθαρῶς Θρακικόν, κατ' ἐπι-

γραφὰς τῶν ἀρχῶν τοῦ τρίτου μ.Χ. αἰῶνος, εὑρεθείσας ἐν τῇ Βορ. Θράκῃ («Θρακικὰ» 1936, σελ. 198).

* ΔΙΒΡΕΙΖΕΝΙΣ.—Ὄνομα κύριον καὶ πατρωνυμικόν, καθαρῶς Θρακικόν, κατ' ἐπιγραφὰς τῶν ἀρχῶν τοῦ τρίτου μ.Χ. αἰῶνος, εὑρεθείσας ἐν τῇ Βορ. Θράκῃ («Θρακικὰ» 1936, σελ. 198).

* ΔΙΓΓΙΟΝ.—Φρούριον τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ροδόπης, κτισθὲν ἐκ θεμελίων ὑπὸ τοῦ αὐτοκρ. Ἰουστινιανοῦ (527—565) Παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV, 11).

* ΔΙΓΗΡΟΙ.—Ἀρχαῖος θρακικὸς λαός, ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Πολυβίου (Β, 13) Πλινίου (Φυσ. Ἱστορ. IV, 18), καὶ κατοικῶν ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ μεταξὺ Δανθηλητῶν καὶ Βέσσων.

* ΔΙΔΑΖΕΛΜΗΣ.—Σύνθετον Θρακικὸν ὄνομα κύριον, ἐκ τοῦ Δίδα—Ζέλμης, σύνηθες εἰς ἐπιγραφὰς τῆς Βορ. Θράκης καὶ τῆς Μοισίας («Θρακικὰ» 1932, σελ. 80).

ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΝ.—Ἀρχαία πόλις τῆς Θράκης, κειμένη εἰς τοὺς πρόποδας λόφου τινὸς ἐπὶ τοῦ παραποτάμου τοῦ Ἕβρου Ἐρυθροποτάμου ἢ Ἐρυθροῦ χειμάρρου, τουρκιστὶ Κηζὴλ-ντερέ, 50 περίπου χιλιόμετρα πρὸς νότον τῆς Ἀδριανουπόλεως. Ἡ ἀρχαία ἱστορία τῆς πόλεως μᾶς εἶναι σχεδὸν ἄγνωστος, μεγάλη δὲ διαφωνία ὑπάρχει μεταξὺ τῶν συγγραφέων τόσον περὶ τῆς ἀκριβοῦς τοποθεσίας της ὅσον καὶ περὶ προελεύσεως τοῦ ὀνόματός της.

Κατὰ τὸν Κ. Κουρτίδην, βασιζόμενον ἐπί τινος ἀναθηματικῆς ἐπιγραφῆς, εὑρεθείσης κατὰ τύχην τελευταίως (Ἀπρίλιος 1936), εἰς θέσιν ἀπέχουσαν περὶ τὸ χιλιόμετρον ἀπὸ τὴν κυρίως πόλιν τοῦ Διδυμοτείχου, παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ Ἐρυθροποτάμου, καθ' ἣν ἡ Βουλὴ καὶ ὁ Δῆμος τῶν Πλωτινοπολιτῶν ἐκφράζει εὐχαριστίας καὶ εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν Ρωμαῖον αὐτοκράτορα Μᾶρκον Ἰούλιον Φίλιππον τὸν Ἄραβα (244—249 μ.Χ.) δὲν εἶναι ἀπίθανον ἐπὶ τῆς θέσεως ὅπου ἀνευρέθη ἡ ἐπιγραφή, νὰ ἔκειτο ἡ Πλωτινούπολις, τῆς ὁποίας ἐπίσης ἀναζητεῖται ἡ ἀκριβὴς τοποθεσία. Καὶ ὅτι, ὅταν βραδύτερον κατεστράφη ἡ Πλωτινούπολις, δὲν εἶναι ἀπίθανον νὰ ἐκτίσθη ἐπὶ τῶν ἐρειπίων αὐτῆς τὸ Διδυμότειχον, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ ἱστορικὴν συνέχειαν τῆς καταστραφείσης Πλωτινουπόλεως καὶ τοῦ ὁποίου μνεία γίνεται διὰ πρώτην φορὰν κατὰ τὸ 879 μ.Χ. εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ Φωτίου ἐν Κωνσταντινουπόλει συνελθούσης κατὰ τοῦ Πάπα συνόδου.

Κατὰ τὸν ἀοίδημον Χρ. Δρακοντίδην, γυμνασιάρχην Διδυμοτείχου, ἡ λέξις Διδυμότειχον προῆλθεν ἐκ τῆς λέξεως Δύμη καὶ τεῖχος, καὶ ἀπὸ τὸ Δυμότειχον δι' ἀναδιπλασιασμοῦ ἐσχηματίσθη τὸ ὄνομα Διδυμότειχον. Ἀλλ' ἡ Δύμη, κακῶς ταυτισθεῖσα ὑπό τινων μὲ τὸ Διδυμότειχον, ἔχει ἐξακριβωθῆ ὅτι ἔκειτο οὐ μακρὰν ἀνατολικῶς τῶν Φερρῶν παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Ἕβρου ποταμοῦ, ὅπου τὸ σύγχρονον χωρίον Πόρος (τουρκιστὶ Καλδὶρ κόζ). Τέλος κατὰ τὸν ἀρχιμανδρίτην Νικ. Βαφείδην, τὸ Διδυμότειχον εἰς πολὺ παλαιὰν ἐποχὴν ἐκαλεῖτο Δίνδυμον (ὄρος) ἢ Δίδυμοι (λόφοι, βράχοι, φυσικῶς ὀχυροὶ) ἕνεκα δηλαδὴ τῆς μεγάλης καὶ μικρᾶς ἀκροπόλεως. Πολὺ δὲ πιθανόν, κατὰ τὸν αὐτὸν συγγραφέα, τὸ Διδυμότειχον πιθανὸν νὰ ἐκαλεῖτο Δινδυμήνη καὶ κατὰ συγκοπὴν Διδύμη, πρὸς τιμὴν τῆς θεᾶς Δινδυμήνης. Καὶ ὅτι, ὅταν κατόπιν, ἄγνωστον πότε, ἀλλὰ πάντως κατὰ τὴν θρακοπελασγικὴν ἐποχήν, ἡ πόλις Δίνδυμον ἢ Δίδυμοι ἐτειχίσθη καὶ κατὰ τοὺς δύο λόφους, ἤρχισε νὰ καλεῖται Διδυμότειχον, δηλαδὴ ἡ τειχισμένη πόλις τῶν διδύμων λόφων.

(Πλειότερα βλέπε: Κ. Κουρτίδου. Ἡ ἐκ Διδυμοτείχου ἀναθηματικὴ στήλη (Πλωτ(ε)ινοπολιτῶν, εἰς τὰ «Θρακικά»), 1937, σελ. 190 καὶ ἑξῆς.—Ἀρχιμανδρίτου Νικ. Βαφείδου. Ἡ ἐν Διδυμοτείχῳ ἀνευρεθεῖσα ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ τῶν Πλωτινοπολιτῶν, εἰς τὸ αὐτὸ περιοδικὸν σύγγραμμα, 1937, σελ. 196 καὶ ἑξῆς.—Χρ. Δρακοντίδου, Ἐφημερὶς «Ἕβρος» ἐν Διδυμοτείχῳ, 30 Μαΐου 1936).

***

Μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπό-

λεως ὑπὸ τῶν Λατίνων τὸ 1204, ἐνταῦθα κατέφυγεν ὁ τότε Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἰωάννης Καματηρός. Ἐν Διδυμοτείχῳ ἐγεννήθησαν : ὁ Ἰωάννης Δούκας Βατάτσης, ὁ Ἰωάννης Παλαιολόγος καὶ ὁ Σουλτᾶνος Βαγιαζήτ.

Περὶ τὰ 1222, ὁ δεσπότης τῆς Ἠπείρου Θεόδωρος Ἄγγελος Κομνηνός, ἀναγορευθεὶς αὐτοκράτωρ ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐκυρίευσε τὸ Διδυμότειχον κατεχόμενον ὑπὸ τῆς φρουρᾶς τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάννου Βατάτση.

Κατὰ τὸ 1230 κατελήφθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Βουλγάρων Ἰωάννου Ἀσάν, ἀλλὰ μετὰ 25 ἔτη ἀνεκτήθη ὑπὸ τοῦ υἱοῦ καὶ διαδόχου τοῦ Ἰωάννου Βατάτση, Θεοδώρου Β', τοῦ Λασκάρεως, ὅστις διώρισε τὸν *πρωτοσέβαστον Μανουὴλ Λάσκαριν* καὶ μέγαν δοῦκα Κωνσταντῖνον Μαργαρίτην διοικητὰς τῆς φρουρᾶς τοῦ Διδυμοτείχου καὶ τῆς περὶ αὐτὸ χώρας, τὴν ὁποίαν ἐπέδραμον περὶ τὸ 1227 Βούλγαροι καὶ Κουμάνοι καὶ ἐπέφερον μεγάλας καταστροφάς. Τὸ 1341, κατὰ τὰς ὀλεθρίας διὰ τὸ Βυζάντιον διενέξεις, μεταξὺ Καντακουζηνῶν καὶ Παλαιολόγων, ἀνεκηρύχθη ἐν Διδυμοτείχῳ αὐτοκράτωρ ὁ Ἰωάννης Καντακουζηνός. Μετὰ ἑξαετῆ διαμονὴν αὐτοῦ ἐν Διδυμοτείχῳ, ἡ πόλις περιῆλθεν εἰς τὸν υἱόν του Ματθαῖον Καντακουζηνόν, ἔπειτα εἰς τὸν αὐτοκράτορα Ἰωάννην Παλαιολόγον, ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ ὁποίου ἐκυριεύθη τὸ 1361 ὑπὸ τῶν Τούρκων διὰ τοῦ στρατηγοῦ Χατζῆ Ἰλμπεκῆ ἐπὶ τῆς βασιλείας Μουρὰτ τοῦ Α' (1326—1389).

Τὸ Διδυμότειχον παρέμεινεν ὡς ἡ πρώτη πρωτεύουσα τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους ἐπὶ πέντε ἔτη, ἤτοι μέχρι τῆς ὁλοσχεροῦς καταλήψεως τῆς Ἀδριανουπόλεως. Ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως τοῦ Διδυμοτείχου καὶ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων Πελασγικοῦ τείχους, ἀπὸ τῶν πρώτων χρόνων τῆς καταλήψεως τῆς πόλεως, ἐκτίσθη πύργος, ὅπου παρέμενον οἱ Τοῦρκοι Σουλτάνοι, ὁ δὲ Μουρὰτ ὁ Α', ἔκτισε τζαμὶ τὸ 1368, τὸ ὁποῖον εἴτε ὡς μικρὸν εἴτε ὡς καταστραφέν, ἀνέκτισε ἐπὶ νέων θεμελίων ὁ υἱός αὐτοῦ καὶ διάδοχος Βαγιαζὶτ ὁ Α' ὁ ἐπικληθεὶς Γιλδερὶμ (1347—1403), σῳζόμενον μέχρι σήμερον. Καλεῖται δὲ τὸ τζαμὶ ἀραβιστί : τζαμιῒ - Μπογιαζὶτ ἢ τζαμιῒ - Κεμπίρ, τουρκιστὶ δὲ : Μπαγεζὶτ - τζαμισὶ ἢ Μπουγιοὺκ - τζαμὶ = τζαμὶ τοῦ Βαγιαζὴτ ἢ μέγα τζαμί. (Ἀρχιμανδρίτου Νικ. Βαφείδου. «Τὸ ἐν Διδυμοτείχῳ τέμενος Βαγιαζὴτ Α' κτλ.» εἰς «Θρακικὰ» 1938. σελ. 35—51).

***

Εἰς Διδυμότειχον, ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου 1713 μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου 1714 παρέμεινεν ὡς αἰχμάλωτος τῶν Τούρκων ἐπὶ Ἀχμὲτ τοῦ Γ' ὁ βασιλεὺς τῆς Σουηδίας Κάρολος ὁ Β' μετὰ τὴν ἐν Πολτάβᾳ ἧττάν του. Ἡ φυλακὴ ὅπου παρέμεινεν ὁ Κάρολος, καὶ τοῦ ὁποίου ἡ ἀνάμνησις εἶναι ἀκόμη ζωηρὰ εἰς τὰ μέρη ταῦτα, εἶναι ὑπόγειόν τι *εὑρισκόμενον εἰς τὸ μέσον τῶν ἐρειπίων* τῆς ἀκροπόλεως. Ἔχει μῆκος 12 ποδῶν, πλάτος 4 καὶ ὕψος περὶ τὰ δύο μέτρα, φωτίζεται δὲ διὰ μικρᾶς ὀπῆς χρησιμοποιουμένης ὡς εἰσόδου. Οἱ τοῖχοί της φέρουν πλείστας ἐπιγραφὰς δυσαναγνώστους ἐκ τῆς πολυκαιρίας καὶ τῆς ὑγρασίας.

Εἰς τὸ ὑπόγειον τοῦτο ἐνεκλείσθησαν ἐπίσης 20 ὑπαξιωματικοὶ Γάλλοι, κατά τινα ἡμικατεστραμμένην ἐπιγραφήν, συλληφθέντες αἰχμάλωτοι ὑπὸ τῶν Τούρκων κατὰ τὴν ἐκστρατείαν τῆς Αἰγύπτου, καὶ ἀπελευθερωθέντες περὶ τὰ μέσα τοῦ 1802. (Dumont - Homolle, σελ. 275 καὶ ἑξῆς).

***

Ἀπὸ ἐκκλησιαστικῆς ἀπόψεως τὸ Διδυμότειχον ἀναφέρεται ἐπὶ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ (886—912) ὡς μία τῶν 8 ἐπισκοπῶν ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Τραϊανουπόλεως τῆς ἐπαρχίας Ροδόπης. Βραδύτερον, πιθανῶς ἐπὶ Ἰσαὰκ Ἀγγέλου (1186—1196) προήχθη εἰς ἀρχιεπισκοπήν, ἐπὶ δὲ Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου τοῦ Γέροντος (1282—1328) εἰς Μητρόπολιν. Κατὰ δὲ τὸ Συνταγμάτιον τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας τοῦ 1855 ὁ Μητροπολίτης Διδυμοτείχου, κατέχει τὴν LXVII θέσιν ἐν τῇ Μητροπολικῇ Ἱεραρχίᾳ φέρων τὸν τίτλον τοῦ «ὑπερτίμου καὶ ἐξάρχου πάσης Ροδόπης». (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, τόμ. V, σελ. 483, 493 καὶ 515).

Κατὰ τὸ 1931, μὲ τὴν Μητρόπολιν Διδυμοτείχου συνεχωνεύθη ἡ καταργηθεῖσα Μητρόπολις «Νέας 'Ορεστιάδος», καθὼς καὶ τὸ ἄλλοτε ἀντ' αὐτῆς ἀποσπασθὲν τμῆμα τῆς καταργηθείσης ἐπίσης μητροπόλεως Σουφλίου (1934) (Μητροπολίτου Σάρδεων Γερμανοῦ, 'Επισκοπικοὶ κατάλογοι κτλ. εἰς «Θρακικά», 1935, σελ. 70).

***

Σήμερον τὸ Διδυμότειχον καλεῖται κοινῶς Διμότειχον, διατηρῆσαν τοῦτο διὰ μέσου τῶν αἰώνων, ὑπὸ δὲ τῶν Τούρκων Ντεμότικα. Ἡ πόλις εἶναι κτισμένη ἀμφιθεατρικῶς ἐπὶ ὑψηλῆς τοποθεσίας καὶ ἔχει κλῖμα ὑγιεινόν.

Κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1928 ἀριθμεῖ 8.204 κατοίκους. Εἶναι ἕδρα Μητροπόλεως καὶ ἔχει πλῆρες Γυμνάσιον καὶ τρία δημοτικὰ σχολεῖα μετ' ἀναλόγου ἀριθμοῦ μαθητῶν. Ἔχει ἐπίσης εἰρηνοδικεῖον, ὑποδιοίκησιν χωροφυλακῆς κτλ. καὶ εἶναι ἕδρα προκαλύψεως τῶν 'Ελληνοβουλγαρικῶν καὶ 'Ελληνοτουρκικῶν συνόρων. Τὸ Διδυμότειχον συνδέεται σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς 'Αλεξανδρουπόλεως, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἀπέχει 98 χλμτ.

* ΔΙΖΑΛΟΣ. — Θρακικὸν ὄνομα γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῶν. 'Απαντᾷ καὶ Διζάλας καὶ Δίζαλις, ἐκτεταμένος τόπος τοῦ Δίζα καὶ Δίζας, Δίζος, Δῆζος καὶ κατὰ μετασχηματισμὸν Δίζαστος. (Κ. Μυρτίλου 'Αποστολίδου, 'Επιγραφαὶ Φιλιπουπόλεως κτλ. εἰς «Θρακικὰ» 1935, σελ. 171).

* ΔΙΖΑΣ. — Ὄνομα κύριον θρακικόν, γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς τοῦ δευτέρου—τρίτου μ. Χ. αἰῶνος, εὑρεθείσης ἐν τῇ περιφερείᾳ, Ταττὰρ-Παζαρτζὶκ (Βησαπάρας).

* ΔΙΖΑΤΕΛΜΙΣ.— Σύνθετον θρακικὸν ὄνομα κύριον, παραγόμενον ἐκ τῆς ρίζης δίζας, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν τῇ Βορ. Θράκῃ καὶ τῇ Μοισίᾳ. Πρβλ. τὰ ὀνόματα : Δίζας, Διζάτραλις, κτλ. («Θρακικὰ» 1935, σελ. 171).

* ΔΙΖΑΤΡΑΛΙΣ καὶ ΔΙΣΑΤΡΑΛΙΣ — Σύνθετα θρακικὰ ὀνόματα κύρια, παραγόμενα ἐκ τῆς ρίζης—δίζας, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν τῇ Βορ. Θράκῃ καὶ τῇ Μοισίᾳ. Πρβλ. τὰ ὀνόματα : Δισάτελμις,Διδαζέλμης κτλ. («Θρακικὰ» 1935, σελ. 171).

ΔΙΗΓΥΛΙΣ. — Βασιλεὺς τῶν Καινῶν, θρακικοῦ λαοῦ κατοικοῦντος παρὰ τὸν Μέλανα κόλπον, πρὸς βορρᾶν τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου, ζήσας περὶ τὰ μέσα τοῦ δευτέρου π. Χ. αἰῶνος. Διεκρίθη διὰ τὴν ὠμότητα καὶ ἀπανθρωπίαν, του μεταχειριζόμενος τοὺς ὑπηκόους του ὡς δούλους ἢ πολεμίους, ἄλλους μὲν κακοποιῶν καὶ ὑβρίζων, ἄλλους δὲ φονεύων ἀπανθρώπως. Δὲν ὑπῆρχεν ὡραία γυνὴ ἢ εὐειδὴς νέος τὸν ὁποῖον νὰ μὴ προσέβαλλε, οὔτε κτῆμα ἢ περιουσία, τὰ ὁποῖα νὰ μὴ ἐσφετερίσθη. 'Εν γένει δὲν ἐφείδετο οὐδενὸς «ἀλλὰ πᾶσαν τὴν ὑφ' ἑαυτὸν δυναστείαν ἐπλήρου παρανομίας». (Διοδ. Σικελ. 'Αποσπ. ἐκ τοῦ βιβλ. XXXIII).

Κυριεύσας ποτὲ τὴν Λυσιμάχειαν, διατελοῦσαν ὑπὸ τὸν Ἄτταλον Β', τὸν φιλάδελφον, βασιλέα τῆς Περγάμου, τὴν μὲν πόλιν κατέκαυσε, ἐκ δὲ τῶν αἰχμαλώτων ἐκλέξας τοὺς ἐπισημοτέρους, ποικιλοτρόπως ἐβασάνιζεν. 'Αποκόπτων τὰς χεῖρας, πόδας καὶ κεφαλὰς τῶν παίδων ἠνάγκαζε τοὺς γονεῖς των νὰ φέρουν αὐτὰ αἱμόφυρτα ἐπὶ τοῦ τραχήλου των. Τοσαύτη ἦτο ἡ σκληρότης καὶ ἡ ἀπανθρωπία του, ὥστε, ὅπως ἀναφέρει ὁ Διόδωρος Σικελιώτης (αὐτόθι, XXXIII), ὑπερέβη καὶ αὐτὸν τὸν Φάλαριν, τὸν διαβόητον τύραννον τῶν 'Ακραγαντίνων.

'Εναντίον αὐτοῦ ἐξεστράτευσεν ὁ Ἄτταλος Β' (159—138 π. Χ.), καθυποτάξας αὐτὸν καὶ ἐλευθερώσας τὴν χώραν.

'Επίσης καὶ ὁ διαδεχθεὶς αὐτὸν υἱός του Ζέλμιος, ζηλώσας τὴν δόξαν τοῦ πατρός του, ὑπερέβη αὐτὸν κατὰ τὴν ὠμότητα καὶ ἀπανθρωπίαν, ἄλλους μὲν διαμελίζων, ἄλλους δὲ ἀνασταυρώνων καὶ ἄλλους πριονίζων ζῶντας, τῶν ὁποίων τὰς σάρκας παρέθετεν εἰς γεῦμα εἰς τοὺς πλησιεστέρους αὐτῶν συγγενεῖς.

'Εξαναστάντες τέλος οἱ ὑπήκοοί του, συνέλαβον αὐτὸν καὶ τὸν ἐφόνευσαν.

ΔΙΚΑΙΑ.— 'Αρχαιοτάτη πόλις τῆς μεσημβρινῆς παραλίας τῆς Θράκης, κειμένη παρὰ τὴν Βιστονίδα λίμνην (νῦν Μπουρού ἢ Πόρτο—Λαγό), μεταξὺ Μαρωνείας καὶ

Ἀβδήρων (Ἡροδ. VII, 109,—Στράβ, VII, 331, 44.—Σκύλ. Περίπλ. 67). Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἦτο ἀποικία ἰωνική, κτισθεῖσα, κατὰ Στέφανον τὸν Βυζάντιον, ὑπὸ τοῦ Δικαίου, υἱοῦ τοῦ Ποσειδῶνος. Ὁ Ἁρποκρατίων ὀνομάζει αὐτὴν Δικαιούπολιν.

Ἐπὶ τῶν Περσικῶν πολέμων ἡ Δίκαια ὑπετάγη εἰς τὸν Ξέρξην, ὅπως ἄλλως τε ὅλαι αἱ παράλιαι πόλεις τῆς Θράκης. Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Περσῶν ἐκ τῆς Εὐρώπης, διετέλεσε σύμμαχος τῶν Ἀθηναίων, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν φορολογικῶν καταλόγων τῶν Ἑλληνοταμιῶν τῶν ἐτῶν 454—428 π. Χ., καταβάλλουσα τὸν λεγόμενον «Θράκιον φόρον», καὶ ὀνομαζομένη: Δίκαια παρ' Ἄβδηρα, πρὸς διάκρισιν τῆς ὁμωνύμου ἐπὶ τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου πόλεως.

Πότε ἀκριβῶς κατεστράφη δὲν εἶναι γνωστόν. Κατὰ τὸν Μελέτιον (Γ', σελ. 55) πιθανὸν νὰ εἶναι τὸ Γυφτόκαστρον, παρὰ τὸ χωρίον Γιασίκιοϊ, ὅπου φαίνονται τὰ τείχη ἀρχαίας πόλεως.

Τῆς Δικαίας σώζονται ἀργυρᾶ νομίσματα κοπέντα πρὸ τοῦ 500 π. Χ. λίαν ἀρχαϊκῆς τεχνοτροπίας, ἀκολουθοῦντα τὸν ἀρχαῖον Θρακο - μακεδονικὸν ἢ βαβυλωνιακὸν σταθμητικὸν κανόνα, καὶ φέροντα κεφαλὴν Ἡρακλέους παγωνοφόρου ἐν λεοντῇ. Τὰ νεώτερα αὐτῆς νομίσματα τῶν ἐτῶν 480—450 π. Χ. φέρουν ἔμπροσθεν κεφαλὴν μετὰ κόμης συνεσπειρωμένης, ὄπισθεν δὲ τὴν ἐπιγραφὴν ΔΙΚΑΙΑ ἢ κεφαλὴν Ἡρακλέους καὶ ὄπισθεν τὴν αὐτὴν ἐπιγραφήν. Ἀφ' ὅτου ὅμως ἡ γείτων αὐτῆς Ἄβδηρα ἤρχισε κόπτουσα νομίσματα, τὰ νομίσματα τῆς Δικαίας ἤλλαξαν τὸν σταθμητικὸν κανόνα καὶ ἠκολούθησαν τὸν φοινικὸν τῶν Ἀβδήρων. (Head—Σβορώνου, Τόμ. Α'. σελ. 320).

* ΔΙΚΑΙΟΣ. — Υἱὸς τοῦ Ποσειδῶνος, ἱδρυτὴς κατὰ Στέφανον τὸν Βυζάντιον τῆς πόλεως Δικαίας (βλ. λέξ. Δίκαια).

* ΔΙΚΑΙΟΥΠΟΛΙΣ.—Ἀρχαία πόλις τῆς Θράκης ἡ αὐτὴ μὲ τὴν Δικαίαν, παρ' Ἁρποκρατίωνι (βλ. λέξ)

* ΔΙΜΕΡΑΝΟΣ (ΖΕΥΣ).—Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ Διός, λατρευομένου ἐν τῇ Β. Θράκῃ, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν αὐτῇ (Θρακικά 1934, σελ. 47).

ΔΙΜΗΝΣΙΟΙ.—Ἀρχαῖος θρακικὸς λαός, ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου (Γ', 10 4) καὶ κατοικῶν ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως καὶ πρὸς βορρᾶν τῶν Κροβύζων, κατοικούντων τὰς μεσημβρινὰς ὑπωρείας τοῦ Αἵμου.

* ΔΙΝΕΔΙΝΟΣ.—Ὄνομα κύριον, καθαρῶς θρακικόν, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν Φιλιππουπόλει («Θρακικὰ» 1935, σ. 158).

ΔΙΝΕΙΑ.—Ἀρχαία πόλις τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ, κειμένη ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Ταβά, ὅστις, ῥέων πρὸς τὸ Δορύστολον (νῦν Σιλίστριαν), ἐκβάλλει εἰς τὸν Δούναβιν. Ταύτην κατέλαβεν ὁ Ἰωάννης Τσιμισκῆς τὸ 971, ὅτε μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Πρεσθλαύας, ἐπήρχετο κατὰ τοῦ Δορυστόλου ὅπου εἶχεν ὀχυρωθῇ ὁ Σβιατοσλάβος, ἡγεμὼν τῶν Ῥώσων ἐπὶ κεφαλῆς 60.000 ἀνδρῶν.

* ΔΙΝΙΚΕΝΘΟΣ. — Ὄνομα κύριον καθαρῶς θρακικόν, γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς τοῦ πρώτου πιθανῶς μ. Χ. αἰῶνος, εὑρεθείσης εἰς Βερόην—Τραϊανὴν (Κ. Μυρτίλου Ἀποστολίδου, ἐπιγραφαὶ Τραϊανῆς Αὐγούστης, εἰς «Θρακικά», 1935, σ. 158).

* ΔΙΝΙΟΝ—Φρούριον τῆς Θράκης ἐν Δαρδανίᾳ, ἀνακαινισθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (Παρὰ Προκοπίῳ, περὶ Κτισμ. IV, 4).

ΔΙΝΙΣ καὶ ΔΙΝΑΣ—Γνήσιον θρακικὸν κύριον ὄνομα, γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς τοῦ Γ' μ.Χ. αἰῶνος, εὑρεθείσης παρὰ τὴν Φιλιππούπολιν. Ἀπαντᾶ καὶ Δινεὺς καὶ Δινεῖλος (Dumont—Homolle σ. 33 — Κ. Μυρτίλου Ἀποστολίδου. Ἐπιγραφαὶ Φιλιππουπόλεως κτλ. εἰς «Θρακικὰ» 1935. σελ. 159.

* ΔΙΝΙΣΚΑΡΤΑ. — Φρούριον τῆς Β. Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ παρὰ τὸν Δούναβιν, παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV, 11).

* ΔΙΝΟΙΚΛΗΣ.—Ὄνομα κύριον καθαρῶς θρακικόν, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν Φιλιππουπόλει («Θρακικὰ» 1935, σ.158).

* ΔΙΞΑΤΕΛΜΕΥΣ.—Βασιλεὺς τῆς Θράκης τοῦ Α' π. Χ. αἰῶνος. Σώζονται νο-

μίσματα αὐτοῦ χαλκᾶ, φέροντα ἔμπροσθεν κεφαλὴν 'Απόλλωνος. ὄπισθεν δὲ τὴν ἐπιγραφήν : ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΙΞΑΤΕΛΜΕΩΣ καὶ ἀμφορέα.

* ΔΙΟΒΕΣΣΟΙ.—Θρακικὸς λαός, ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Πλινίου (βλ. λέξ: Δῖοι οἱ Μαχαιροφόροι).

* ΔΙΟΓΕΝΕΤΕΙΑ.—'Αρχαία πόλις τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ κειμένη, κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γ', 10, 5) εἰς βόρ. πλάτ. 45°, 40' καὶ ἀνατ μῆκ 53°, 10'.

'Εν τούτοις, παρὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Πτολεμαίου, κατά τινας, βασιζομένους εἰς ἀνευρεθείσας ἐπιγραφάς, ἔκειτο ἐπὶ τῆς ἀπέναντι ὄχθης, ἀριστερὰ τοῦ ποταμοῦ, ὅπου τὸ σημερινὸν Gereginan, παρὰ τὸ ὁποῖον σώζονται ἐρείπιά τινα ἀρχαίας πόλεως.

* ΔΙΟΙ ΟΙ ΜΑΧΑΙΡΟΦΟΡΟΙ. — Πολεμικώτατος θρακικὸς λαὸς αὐτόνομος, κατοικῶν, κατὰ τὸν Tomaschek, ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων τὴν 'Ροδόπην νοτιοάνατολικῶς τῶν 'Αγριάνων. Μέρος τῶν Δίων ἀναμιχθὲν μετὰ τῶν Βέσσων ἢ Βησσῶν εἰς μεταγενεστέρους χρόνους, καλοῦνται ὑπὸ τοῦ Πλινίου (Φυσ. 'Ιστορ. IV, 18 1) Διοβέσσοι (Diobessi).

* ΔΙΟΚΕΙΛΑΣ.—"Ονομα κύριον καὶ πατρωνυμικὸν καθαρῶς θρακικόν, γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς τοῦ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος (Θρακικά, 1936, σελ. 197).

ΔΙΟΚΛΕΙΔΗΣ.—Μηχανικὸς ἐξ 'Αβδήρων τῆς Θράκης ἀκμάσας περὶ τὰ τέλη τοῦ τετάρτου π. Χ. αἰῶνος. Κατὰ τὸν 'Αθήναιον (V, 206 d), ἐπενόησε πολιορκητικήν τινα μηχανήν, τὴν καλουμένην «'Ελέπολιν», τὴν ὁποίαν κατεσκεύασε πρὸς χρῆσιν Δημητρίου τοῦ Πολιορκητοῦ κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Ρόδου 305—304 π.Χ.) «Διοκλείδης ὁ 'Αβδηρίτης θαυμάζεται ἐπὶ τῇ πρὸς τὴν Ροδίων πόλιν ὑπὸ Δημητρίου προσαχθείσῃ τοῖς τείχεσιν ἑλεπόλει».

ΔΙΟΚΛΗΤΙΑΝΟΥΠΟΛΙΣ. – Πόλις τῆς Θράκης, μεταξὺ Φιλιππουπόλεως καὶ Βερόης (Στάρα-Ζαγορά), ὀνομασθεῖσα οὕτω ἀπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Διοκλητιανοῦ (284—305 μ. Χ.). Κατὰ τὸν μεσαιῶνα ὠνομάζετο 'Αλεξιούπολις (βλ. λέξ) ἀπὸ 'Αλεξίου τοῦ Α', τοῦ Κομνηνοῦ (1081—1118), ὅστις χάριν τῆς ἀσφαλείας τοῦ κράτους, συνεκέντρωσεν ἐκεῖ τοὺς ἀνὰ τὴν Θράκην διεσκορπισμένους Παυλιανίτας ἢ Παυλιανούς. 'Ωσαύτως ὠνομάζετο καὶ Νεόκαστρον.

Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, ὑπῆρχον ἐν αὐτῇ ἰαματικὰ θερμὰ λουτρά, σιδηροῦχα καὶ θειοῦχα, τὰ ὁποῖα σώζονται μέχρι σήμερον.

'Επὶ τῶν ἐρειπίων αὐτῆς κεῖται σήμερον τὸ βουλγαρικὸν χωρίον Χισσάρ 42 χλμ. πρὸς Β. τῆς Φιλιππουπόλεως.

"Αγνωστον ποῦ βασισθεὶς ὁ Ρήγας ὁ Φεραῖος, εἰς τὸν χάρτην του, ὀνομάζει τὸ Χισσάρ 'Ελίκην, ὀνομασίαν, τὴν ὁποίαν ἐδέχθησαν πολλοὶ τῶν νεωτέρων, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ δικαιολογεῖται αὕτη. (Πρβλ. Dumont-Homolle, σελ. 502).

Κατὰ τὰς γενομένας τὸ 1920 ἀνασκαφάς, εὑρέθησαν ἑλληνικαὶ ἐπιγραφαί, καὶ ἄλλα ἀρχαιολογικὰ εὑρήματα, ὡς καὶ νόμισμά τι τοῦ Μόστιος, βασιλέως τῆς Θράκης, ζήσαντος περὶ τὰ 200 π. Χ. (G. Seure, Arch. Thrace, in Revue Archéolog. 1926, σελ. 157).

* ΔΙΟΚΟΜΟΣ.—Βασιλεὺς τῶν Γετῶν, ἐπὶ Μάρκου 'Αντωνίου, ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου (βίος 'Αντωνίου, 63).

ΔΙΟΜΗΔΗΣ.—Υἱὸς τοῦ "Αρεως καὶ τῆς Κυρήνης, μυθικὸς βασιλεὺς τῶν Βιστώνων μαχιμωτάτου ἔθνους τῆς Θράκης (βλ. λ.), γνωστὸς ἐκ τῶν ἀνθρωποφάγων ἵππων, τοὺς ὁποίους διετήρει καὶ τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα διεσώθησαν μέχρις ἡμῶν. "Ησαν δὲ τέσσαρες, φέροντες τὰ ὀνόματα : Ξάνθος, Δεινός, Λάμπος καὶ Ποδάρκης. "Ησαν δεμένοι μὲ σιδηρᾶς ἁλύσσους καὶ ἔτρωγον εἰς φάτνας ἐκ σφυρηλάτου χαλκοῦ. Οἱ ξένοι καὶ ναυαγοί, οἱ ὁποῖοι συνέπιπτε νὰ παραπλανηθοῦν εἰς τὰ Βιστονικὰ παράλια, ἐρρίπτοντο βορὰ τῶν ἀνθρωποφάγων τούτων ἵππων.

'Ο Διομήδης ἐφονεύθη ὡς γνωστὸν ὑπὸ τοῦ 'Ηρακλέους, ὅτε οὗτος κατ' ἐντολὴν τοῦ Εὐρυσθέως μετέβη ἐκεῖ ἵνα κομίσῃ εἰς τὰς Μυκήνας τοὺς περιφήμους τούτους ἵππους καὶ ἐρρίφθη ὡς βορὰ τῶν ἰδίων ἵππων του. ('Απολλοδ. Β' 5, 8. Διοδ.

Σικελ. Δ' 15). Εἰς τὸν ἆθλον τοῦτον τοῦ Ἡρακλέους, ὀφείλεται κατὰ τὴν μυθολογίαν ἡ ἵδρυσις τῶν Ἀβδήρων (βλ. λέξ.), τὰ ὁποῖα ἔκτισε ὁ Ἡρακλῆς εἰς ἀνάμνησιν τοῦ φίλου του Ἀβδήρου, τὸν ὁποῖον κατεσπάραξαν οἱ ἵπποι τοῦ Διομήδους.

Ἀλλ' ἡ Θράκη, ὅπου μυθεύεται ὅτι ἐξετελέσθη ὁ ἆθλος οὗτος τοῦ Ἡρακλέους εἶναι ἡ πατρὶς τοῦ Ἄρεως, θεοῦ τοῦ πολέμου, καὶ ἡ προσφιλὴς κατοικία τοῦ Βορέου. Πιθανώτατα λοιπὸν ὁ μῦθος οὗτος κατὰ τὸν Decharme (Μυθολογ. τῆς Ἀρχ. Ἑλλάδος, μετάφρ. Ι. Οἰκονομίδου σελὶς 486.—Ἠλία Οἰκονομοπούλου, Μυθολ. τῆς Ἀρχ. Ἑλλάδος, σελ. 871), εἶναι συμβολικὸς καὶ δύναται νὰ ἐξηγηθῇ ὡς ἑξῆς : Ὁ «Διομήδης» σημαίνει τὴν τρικυμίαν ὑπὸ ἄλλο ὄνομα, οἱ δὲ «ἀνθρωποφάγοι» ἵπποι τὰς τρομερὰς θυέλλας, αἱ ὁποῖαι, συχνὰ ἀναταράττουσαι τὸ Θρακικὸν Πέλαγος, συντρίβουν ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῶν ἀποκρήμνων τῆς Θρακικῆς παραλίας τὰ πλοῖα καὶ θρυμματίζουν τοὺς δυστυχεῖς ναυαγοὺς ἐπὶ τῶν ἀξένων ἀκτῶν, καὶ μόνον ἡ ἐπίδρασις τοῦ Ἡλίου, δηλαδὴ τοῦ ἡλιακοῦ ἥρωος, ὅπως εἶναι ὁ Ἡρακλῆς, δύναται νὰ δαμάσῃ καὶ νὰ κατευνάσῃ τὴν καταστρεπτικὴν ὁρμὴν τῆς θυέλλης. Ὁ δὲ Ἄβδηρος συμβολίζει κατὰ τὸν Preller, τὸν πρωινὸν ἀστέρα, ἤτοι τὸν πρωινὸν Ἥλιον. (Decharme, σελ. 486).

Ὁ Παλαίφατος εἰς τὸ «Περὶ ἀπίστων» σύγγραμμά του δίδει τὴν ἑπομένην ἐξήγησιν τοῦ μύθου : Ὁ Διομήδης ἦτο τόσον φίλος τῶν ἵππων, ὥστε, ἐξοδεύων ἀφειδῶς χάριν αὐτῶν, κατεσπατάλησε τέλος τὴν περιουσίαν του, ἐξ οὗ καὶ ὁ μῦθος, ὅτι κατεφαγώθη ὑπὸ τῶν ἵππων του. «Τὸ ζῶον τοῦτο (δηλ. ὁ ἵππος), λέγει, κριθῇ καὶ χόρτῳ ἥδεται μᾶλλον ἢ κρέοισιν ἀνθρωπίνοις. Ἡ δὲ ἀλήθεια ἥδε : τῶν παλαιῶν ἀνθρώπων ὄντων αὐτουργῶν καὶ τροφὴν καὶ περιουσίαν πλείστων κεκτημένων, ἅτε τὴν γῆν ἐργαζομένων· ἱπποτροφεῖν οὗτος (ὁ Διομήδης) ἐπεβάλλετο καὶ μέχρι τοῦδε ἵπποις ἥδετο, ἕως οὗ τὰ αὐτοῦ ἀπώλεσε καὶ πάντα πολλῶν κατηνάλωσεν εἰς τὴν τῶν ἵππων τροφήν. Οἱ οὖν φίλοι ἀνδροφάγους τοὺς ἵππους ὠνόμασαν».

Ὁ περὶ Διομήδους μῦθος ἐνέπνευσεν ἀρχαίους καὶ νεωτέρους καλλιτέχνας, ὡς τὸν Αὔγουστον Moreau (1826—1897), τοῦ ὁποίου φημίζεται ὁ πίναξ «Ὁ Διομήδης κατασπαρασσόμενος ὑπὸ τῶν ἵππων του».

ΔΙΟΝ.—Ἀρχαιοτάτη πόλις τῆς χερσονήσου Ἀκτῆς (Ἅγιον Ὄρος) ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου (VII, 22), Θουκυδίδου (IV, 109) καὶ ἄλλων, καὶ μία τῶν πέντε θρακικῶν πόλεων, τὰς ὁποίας ἵδρυσαν ἐπ' αὐτῆς οἱ Πελασγοὶ τῆς Λήμνου (Στράβ. VII, 331, 35), λαβοῦσα τὸ ὄνομα τοῦτο ἐκ τοῦ πρὸς τιμὴν τοῦ Διὸς ἱδρυθέντος ἐν αὐτῇ ναοῦ.

Ποῦ ἔκειτο ἀκριβῶς εἶναι δύσκολον μετὰ βεβαιότητος νὰ ἀποφανθῇ τις. Ἐκ τῆς περιγραφῆς ὅμως τοῦ Ἡροδότου καὶ Θουκυδίδου παραδέχονταί τινες, ὅτι τὸ Δῖον ἔκειτο ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας τοῦ Ἄθω, περίπου ὅπου ἡ Μονὴ τοῦ Βατοπεδίου, ὅπου σώζονται ἴχνη ἀρχαίας πόλεως. Ἄλλοι πάλιν, ὅπως ὁ Kiepert καὶ Droysen, ἀκολουθοῦντες Σκύλακα τὸν Καρυανδέα (Περίπλους 66), τοποθετοῦν αὐτὴν ἐπὶ τῆς δυτικῆς παραλίας. Κατὰ τὴν πιθανωτέραν γνώμην ἔκειτο, ὅπως παραδέχονται ὁ Müller (Georg. Graec. min. Τόμ. Α' σελ 53 ἔκδ. Didot) καὶ ὁ Δήμητσας (Ἡ Μακεδονία, σελ. 620), ἐπὶ τῆς Β.Α. ἄκρας τῆς χερσονήσου, παρὰ τὸ νῦν ἀκρωτήριον Ἀράπης ἢ Πλατύ, καὶ τὸν κόλπον τῆς Ἐρεσσοῦ.

Ἀποικισθεῖσα ἀπὸ τοῦ Ζ'. π. Χ. αἰῶνος ὑπὸ ἀποίκων Ἐρετριέων, παρέμεινεν ἐλευθέρα μέχρι τῶν Περσικῶν πολέμων, ὁπότε ἠναγκάσθη νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν Περσικὴν κυριαρχίαν, ὅπως ἄλλως τε, καὶ αἱ παράλιαι πόλεις τῆς Χαλκιδικῆς, ὑποχρεωθεῖσα νὰ βοηθήσῃ εἰς τὴν ἐκσκαφὴν τῆς διώρυγος τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Ἄθω, παρὰ τὴν Σάνην, καὶ νὰ προμηθεύσῃ στρατὸν καὶ πλοῖα εἰς τὸν παραπλέοντα στόλον τοῦ Ξέρξου.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Περσῶν, τὸ Δῖον παρέμεινεν ἐλεύθερον μέχρι τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ὡς σύμμαχος καὶ φόρου ὑποτελὴς τῶν Ἀθηναίων. Περὶ τὸ

τέλη τοῦ πολέμου τούτου, τὸ 423 π. Χ. ἀντέστη γενναίως κατὰ τοῦ Βρασίδα, στρατηγοῦ τῶν Λακεδαιμονίων, ὅστις, μὴ δυνηθεὶς νὰ κυριεύσῃ αὐτήν, ἐλεηλάτησε τὴν ὕπαιθρον χώραν. Μετ' οὐ πολὺ οἱ Διᾶται, καταλαβόντες τὴν Θάσον σύμμαχον τῶν 'Αθηναίων, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτῶν καὶ ἑνωθέντες μετὰ τῶν λοιπῶν Χαλκιδικῶν πόλεων, ἀπετέλεσαν τὴν ὁμοσπονδίαν τῶν 32 πόλεων ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τῆς 'Ολύνθου, τὰς ὁποίας κατέστρεψεν Φίλιππος ὁ Μακεδὼν τὸ 348 π. Χ. Ἔκτοτε τὸ Δῖον δὲν ἀνέλαβε, καὶ δὲν γίνεται πλέον μνεία αὐτοῦ.

Τοῦ Δίου σώζεται ἀρχαῖον νόμισμα φέρον τὴν ἐπιγραφὴν ΔΙΑΤΩΝ καὶ κεφαλὴν τοῦ 'Ηρακλέους μετὰ τῆς λεοντῆς καὶ τοῦ ῥοπάλου. (Δήμιτσα, 'Η Μακεδονία, σελ. 620).

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ὁ ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ.—Ἔζησε πιθανῶς περὶ τὰ τέλη τοῦ δευτέρου μ.Χ. αἰῶνος, πρὸ τῆς ὑπὸ τοῦ Σεπτιμίου Σεβήρου καταστροφῆς τοῦ *Βυζαντίου (196* μ. Χ.) καὶ ἠσχολήθη περὶ τὰ γεωγραφικά, γράψας τὸν »'Ανάπλουν Βοσπόρου», εἰς τὸν ὁποῖον παρέχει πολυτίμους πληροφορίας περὶ τῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου. Κατά τινας, ὁ Διονύσιος ὁ Βυζάντιος, εἶναι ὁ αὐτὸς μὲ Διονύσιον τὸν Περιηγητήν, γράφαντα εἰς ὡραίους ἑξαμέτρους στίχους: «Οἰκουμένης Περιήγησιν». 'Αλλ' ἡ γνώμη αὕτη στηρίζεται μόνον ἐπὶ τῆς διαβεβαιώσεως τοῦ Σουΐδα.

Τοῦ «'Ανάπλου Βοσπόρου» ἐξέδωκε τὸ πρῶτον λατινικὴν μετάφρασιν κατὰ τὸν XV αἰῶνα ὁ Γάλλος λόγιος Πέτρος Gilles ἐν Κωνσταντινουπόλει. Τὸ ἑλληνικὸν πρωτότυπον ἐθεωρεῖτο ἀπολεσθὲν μέχρις ὅτου ἀνευρὼν αὐτὸ ὁ γνωστὸς Ἕλλην Μηνᾶς, ἐπώλησεν εἰς τὴν 'Εθνικὴν Βιβλιοθήκην τῶν Παρισίων. 'Εκ τοῦ ἐλλιποῦς δὲ τούτου χειρογράφου ἐξέδωκε τὸ κείμενον ὁ C. Wescher ἐν Παρισίοις τῷ 1874. (Christ, αὐτόθι, τόμ. Β', σελ 406—Γ. Μιστριώτη, αὐτόθι τόμ. Β' σ. 309)

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ὁ ΘΡΑΞ.—Ἕλλην γραμματικός, ζήσας περὶ τὰ μέσα τοῦ δευτέρου π. Χ. αἰῶνος. 'Ο πατήρ του ὠνομάζετο Τήρης καὶ ἦτο Θρᾶξ, κατὰ τὸν Σουΐδαν· ἐκεῖνος ὅμως ἐγεννήθη εἰς 'Αλεξάνδρειαν ἢ κατ' ἄλλους εἰς Βυζάντιον. 'Ωνομάζετο ἐνίοτε καὶ *Διονύσιος ὁ Ρόδιος, διότι διέτριψεν ἐπί τινα χρόνον εἰς Ρόδον, παραδίδων μαθήματα.*

'Υπῆρξεν ὁ διασημότερος τῶν μαθητῶν 'Αριστάρχου τοῦ Σαμόθρακος καὶ ἐδίδαξε τὰ γράμματα ἐν Ρόδῳ μετὰ πολλοῦ ζήλου καὶ ἐπιτυχίας. 'Υπὸ τὸ ὄνομα δὲ αὐτοῦ σώζεται μικρὸν πόνημα: »Τέχνη γραμματική», κλασσικὸν γενόμενον καὶ χρησιμεῦον ὡς βάσις εἰς τοσαῦτα σχόλια, ὑπομνηματίσεις καὶ σχεδὸν εἰς πάντα τὰ περὶ γραμματικῆς συντεθέντα συγγράμματα ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας.

Διονύσιος ὁ Θρᾶξ ἔδωκεν ἰσχυρὰν ὤθησιν εἰς τὰς γραμματικὰς σπουδὰς καὶ συνετέλεσεν εἰς τὴν κατανόησιν τῶν ὁμηρικῶν ποιημάτων (Christ, αὐτόθι, τόμ. Β, σελ. 234).

ΔΙΟΝΥΣΟΠΟΛΙΣ.—'Αρχαιοτάτη πόλις τῆς *Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ* ἐπὶ τῆς δυτικῆς παραλίας τοῦ Εὐξείνου Πόντου, κειμένη, κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γ', 10, 3), εἰς βόρ. πλάτ. 40°,15' καὶ ἀνατ. μῆκ. 54° 20' μεταξὺ τῆς Καλλατίας (νῦν Μαγκάλια), Τιριστίδος ἄκρας καὶ 'Οδησσοῦ (νῦν Βάρνα). Κατά τινας ἀρχαίους συγγραφεῖς, τὸ ἀρχαιότερον ὄνομα τῆς πόλεως ἦτο Κρουνοί, οἵτινες μετωνομάσθησαν Διονυσόπολις, ἔκ τινος ἀγάλματος τοῦ Διονύσου, τὸ ὁποῖον σφοδρὰ θύελλα ἔρριψεν ἐπὶ τῆς *παραλίας αὐτῶν· Παραλαβόντες τοῦτο οἱ κάτοικοι* μετ' εὐλαβείας, ἤγειραν βωμὸν πρὸς τιμὴν τοῦ *θεοῦ ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα* τῆς πόλεως. «Αὕτη ἡ Διονυσόπολις, λέγει ὁ 'Ανώνυμος (Περίπλους Εὐξείνου Πόντου, 7, 8), πρῶτον ὠνομάζετο Κρουνοὶ διὰ τὰς τῶν ἐγγὺς ὑδάτων ἐκρύσεις· ἔπειτα δὲ μετωνομάσθη Ματιόπολις· ὕστερον δέ, Διονυσιακοῦ ἀγάλματος προσπεσόντος ἐκ τῆς θαλάττης τοῖς τόποις, Διονυσόπολιν λέγουσι κληθῆναι πάλιν».

'Η Ματιόπολις αὕτη μὴ ἀναφερομένη παρ' οὐδενὸς ἄλλου συγγραφέως, πιθανῶς εἶναι ἡ ὄχι μακρὰν τῶν Κρουνῶν ἢ τῆς Διονυσοπόλεως κειμένη Μαρκιανούπολις

(βλ. λέξ.), ἡ ὑπὸ Τραϊανοῦ κτισθεῖσα πρὸς τιμὴν τῆς συζύγου του Μαρκιανῆς, ὀφείλεται δέ, προφανῶς εἰς πλάνην τοῦ συγγραφέως, ὅπως πρὸ πολλοῦ παρετήρησεν ὁ Müller (Geogr. Graec. Minores, ἔκδοσ· Didot, σελ. 226).

Τινὲς τῶν ἀρχαιοτέρων συγγραφέων, ὅπως καὶ ὁ Μελέτιος (Γ', σελ. 49), ἐπίστευον ὅτι ἡ Διονυσόπολις ἔπρεπε νὰ ἀναζητηθῇ εἰς τὴν Βάρναν, παρὰ τὸν ποταμὸν Ζύραν. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἡ Διονυσόπολις διεδέχθη τοὺς Κρουνούς, μολονότι δὲν εἶναι ἀπολύτως βέβαιον. Ὅσον ἀφορᾷ ὅμως τὴν Διονυσόπολιν, εἶναι βέβαιον καὶ ἐξηκριβωμένον, ὅτι κεῖται ἐν τῇ θέσει ταύτῃ, ὅπως μαρτυροῦν οἱ διάφοροι συγγραφεῖς τῆς ἀρχαιότητος καὶ αἱ ἐπὶ τόπου γενόμεναι ἀνασκαφαί, αἵτινες ἔφερον εἰς φῶς ψηφίσματα τοῦ Δήμου τῶν Διονυσοπολιτῶν, ἐνῷ οὐδὲν ἀνεκαλύφθη μέχρι σήμερον ἀποδεικνύον ἐκεῖ τὴν ὕπαρξιν τῶν Κρουνῶν. (Πρβλ. O. Tafrali, La Cité Pontique de Dionysopolis, σελ. 10).

Τὸ ὄνομα Κρουνοὶ σημαίνει πηγάς, ἐκ τῶν ὁποίων προῆλθε τὸ ὄνομα αὐτῶν. Εἰς τοῦτο εἶναι σύμφωνοι ὅλοι οἱ συγγραφεῖς. Πράγματι δέ, ἕνα χλμ. πρὸς νότον αὐτῶν ὑπάρχει μικρὸς ρύαξ, ὁ Ζύρας τῶν ἀρχαίων (νῦν Βάτοβα), ὅστις παρὰ τὰς ἐκβολάς του σχηματίζει μικρὸν καταρράκτην, κινοῦντα τοὺς ὑδρομύλους, καὶ ἐκβάλλει εἰς μικρὰν τινα λίμνην. Παρὰ τὸν Ζύραν, πρὸς νότον τοῦ Ἄκ-Μπουνάρ, εὑρέθησαν ἴχνη ἀρχαίων κτιρίων, ὑδραγωγείων καὶ νομίσματα. Πολὺ πιθανόν, ὁ μικρὸς οὗτος λιμὴν νὰ εἶναι ὁ ὑπὸ τοῦ Πομπ. Μέλα (Β, 22) ἀναφερόμενος λιμὴν «portus Crounos».

***

Πότε ἀκριβῶς ἐκτίσθη ἡ Διονυσόπολις δὲν εἶναι γνωστόν. Ὁ Σκύμνος, ἀναφέρει ὅτι οἱ Κρουνοὶ μετωνομάσθησαν Διονυσόπολις, ἀπὸ τοῦ εἰς τὴν παραλίαν αὐτῶν, κατὰ τὴν παράδοσιν ἐκπεσόντος ἀγάλματος τοῦ Διονύσου. (Περιήγησις, 751—755).

Ἡ παράδοσις αὕτη οὐδὲν ἄλλο ἀποδεικνύει παρὰ ὅτι ἀπὸ τινος ἐποχῆς, ὁ Διόνυσος, ὁ προστάτης τῆς ἀμπέλου καὶ τῆς δημιουργίας, ἀπέβη ὁ κυριώτερος θεὸς μιᾶς πόλεως ναυτικῶν καὶ ἀμπελουργῶν, ὅπως ἡ Διονυσόπολις. Πολὺ δὲ πιθανὸν νὰ ὀφείλεται τοῦτο εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῶν γειτονικῶν Σκυθο-Θρακικῶν λαῶν, οἱ ὁποῖοι ἐλάτρευον τὸν Σαβάζιον, θεότητα ἔχουσαν πολλὰ τὰ κοινὰ χαρακτηριστικὰ μετὰ τοῦ Διονύσου. Ἄλλως τε οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς συχνὰ ὁμιλοῦν περὶ τῶν λαῶν τούτων, τῶν ὁποίων ἀναφέρουν διάφορα ὀνόματα, ὁ Σκύμνος π. Χ. (756 — 757) ἀναφέρει ὅτι εἰς τὰ μεθόρια τῆς χώρας τῶν Κρυβύζων καὶ Σκυθῶν, κατῴκουν Ἕλληνες ἀναμεμειγμένοι μετὰ τῶν ἰθαγενῶν.

Ὁ δὲ Διόδωρος Σικελιώτης (XIX, 73, XX, 25, 112) ἀναφέρει ὅτι, ὅταν ὁ Λυσίμαχος βασιλεὺς τῆς Θράκης, ἐξεστράτευσε τὸ 313 π.Χ. ἐναντίον τῆς Καλλατίας, μιᾶς τῶν σημαντικωτέρων πόλεων τῆς παραλίας τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ὅλαι αἱ Σκυθο—θρακικαὶ φυλαί, προσῆλθον εἰς βοήθειαν αὐτῆς κατὰ τῶν Μακεδόνων. Ὁ Λυσίμαχος ἠναγκάσθη τότε νὰ πολεμήσῃ ἐναντίον ὅλων τῶν φοβερῶν τούτων ἀντιπάλων. Τέλος μετὰ πολυετεῖς καὶ πείσμονας ἀγῶνας κατώρθωσε νὰ ὑπερισχύσῃ αὐτῶν καὶ νὰ ἐκδιώξῃ αὐτοὺς πέραν τῶν συνόρων των. Τότε ὁλόκληρος ἡ Μικρὰ Σκυθία (Δοβρουτσᾶ), ἀνεγνώρισε τὴν κυριαρχίαν αὐτοῦ, καθὼς καὶ ὅλαι αἱ πόλεις τοῦ Εὐξείνου, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἡ Διονυσόπολις.

Ἡ κυριαρχία τοῦ Λυσιμάχου δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολύ, καθ' ὅσον ὁ Λυσίμαχος ἐνικήθη εἰς τὴν πέραν τοῦ Δουνάβεως κατὰ τῶν Γετῶν ἐκστρατείαν του καὶ συνελήφθη αἰχμάλωτος, ἀπελευθερωθεὶς ἀργότερον ὑπὸ τοῦ βασιλέως αὐτῶν Δρομιχαίτου (βλ. λέξ.).

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ Λυσιμάχου αἱ Ἑλληνικαὶ πόλεις τοῦ Εὐξείνου καὶ σύμμαχοι αὐτῶν Θρᾶκες καὶ Σκύθαι ἐπανέκτησαν τὴν ἐλευθερίαν των, ἰδίως δὲ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ τὸ 281 π. Χ.

***

Κατὰ τὸν τρίτον π. Χ. αἰῶνα ἡ Διονυσόπολις μετὰ τῶν ἄλλων τεσσάρων πόλεων: Ἴστρου, Τόμων, Καλλατίας καὶ Ὀδησσοῦ,

ἀπετέλεσε ὁμοσπονδίαν, τὴν λεγομένην «Πεντάπολιν τοῦ Εὐξείνου». Ἀργότερον δέ, διὰ τῆς προσχωρήσεως τῆς Μαρκιανουπόλεως, κατὰ τὸν δεύτερον π.Χ. αἰῶνα, τὴν «Ἑξάπολιν». Ἡ ὁμοσπονδία αὕτη, τῆς ὁποίας τὴν ὕπαρξιν ἐπιβεβαιοῦν ἀρκεταὶ ἐπιγραφαὶ τοῦ Ἴστρου καὶ τῶν Τόμων, ὑφίστατο ἔτι καὶ ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Γρατιανοῦ (375 – 383 μ.Χ.). Διῳκεῖτο δὲ ἡ ὁμοσπονδία αὕτη ὑπὸ ἑνὸς καλουμένου «Ποντάρχου» καὶ ἑνὸς συμβούλου, οἵτινες ἀπετέλουν τὸ καλούμενον «Κοινὸν τῆς Πενταπόλεως».

Τῆς ὁμοσπονδίας ταύτης κατ' ἀρχὰς ἡγεῖτο ἡ Καλλατία, ἡ ἐπισημοτέρα μεταξὺ αὐτῶν. Ἀλλὰ τὸ 260 π Χ. οἰκονομικαὶ δυσχέρειαι καὶ προστριβαὶ μεταξὺ Καλλατίας καὶ Τόμων ἐγένοντο ἀφορμὴ πολέμου, κατὰ τὸν ὁποῖον ἡ Καλλατία ἐξῆλθεν ἡττημένη, ἔκτοτε δὲ δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀναλάβῃ καὶ νὰ ἀποκατασταθῇ τελειωτικῶς. Οὕτως ἡ ὁμοσπονδία τῆς Πενταπόλεως διελύθη, ἡ δὲ Διονυσόπολις σὺν τῷ χρόνῳ ἀπέβη ἁπλοῦν ἐξάρτημα τῆς Ὀδησσοῦ. Ὅταν βραδύτερον οἱ Ρωμαῖοι μετὰ τὴν ὁριστικὴν κατάκτησιν τῆς Μακεδονίας τὸ 146 π.Χ. ἠθέλησαν νὰ προχωρήσουν πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Θράκης καὶ τῆς Μοισίας, αἱ παράλιαι πόλεις τῆς Μ. Σκυθίας πρὸ τοῦ ἐπαπειλοῦντος αὐτοὺς κινδύνου, συνεμάχησαν μετὰ τοῦ Μιθριδάτου. Ἡ Διονυσόπολις ὅμως δὲν ἀναφέρεται ὡς προσχωρήσασα εἰς τὴν συμμαχίαν ταύτην. Πολὺ πιθανόν, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, νὰ μὴ ἦτο παρὰ ἀσήμαντόν τι χωρίον, ἢ ἐμπόριόν τι, ἄνευ οὐδεμιᾶς σημασίας. Ἐπὶ τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων ἡ Διονυσόπολις, διῆλθε βίον εἰρηνικὸν καὶ ἥσυχον ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν ρωμαϊκῶν ὅπλων, ἔχουσα τὸ προνόμιον νὰ κόπτῃ νομίσματα ὀρειχάλκινα. Ἡ ἀκμαιοτέρα δι' αὐτῆς ἐποχὴ συμπίπτει μὲ τὴν ἐποχὴν τοῦ αὐτοκράτορος Κομμόδου (180 – 192 μ.Χ.) καὶ Γορδιανοῦ Γ' (283 – 244 μ.Χ), τῶν ὁποίων πλεῖστα νομίσματα εὑρέθησαν φέροντα τὰς προτομάς των. Εἰς τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀνήκουν καὶ αἱ περισσότεραι ἐπιγραφαί, αἱ ἀνακαλυφθεῖσαι ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως αὐτῆς. (O. Tafrali, αὐτόθι, σ. 67—68)

***

Κατὰ τὸν μεσαιῶνα καὶ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους σπανιώτατα γίνεται μνεία τῆς Διονυσοπόλεως. Μόνον ὁ Κεδρηνὸς (τόμ. Α', σελ. 657), ἀναφέρει ὅτι ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἰουστινιανοῦ (527—565), ἡ θάλασσα ὑπερεξεχείλισε τὸ 543 μεταξὺ Ὀδησσοῦ (Βάρνης) καὶ Διονυσοπόλεως, προφανῶς ἕνεκα φοβεροῦ σεισμοῦ, προκαλέσασα τὸν θάνατον πολλῶν κατοίκων. Εἶναι, ἄλλως τε γνωστὸν ἀπὸ τοῦ Στράβωνος (VII, 319) ὅτι ἡ παραλία αὕτη ὑπόκειται εἰς σεισμούς, τῆς ὁποίας, «κατεπόθη πολὺ μέρος ὑπὸ σεισμῶν».

Κατὰ τὸν XIII, XIV καὶ XV αἰῶνα ἀναφέρεται ὄχι ἡ Διονυσόπολις, ἀλλ' ἡ περιφέρεια αὐτῆς. Οὕτω, κατὰ τὸ 1346, ἀναφέρεται τὸ ὄνομα Βαλίκα τινός, ἄρχοντος τῆς παραλίας τοῦ Εὐξείνου Πόντου πρὸς βορρᾶν τῆς Μεσημβρίας, ἴσως μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Δουνάβεως, τοῦ ὁποίου ἕδρα ἦτο ἡ Καρβόνα ἢ Καρβούνα, ἡ σημερινὴ Καβάρνα, γειτονικὴ πόλις τῆς Διονυσοπόλεως. Κατὰ τὸν Καντακουζηνὸν (Τόμ. Γ', σελ· 584), ὁ Βαλίκας οὗτος ἔστειλεν εἰς βοήθειαν τῆς Ἄννης τῆς Σαβοΐας, αὐτοκρατείρας τοῦ Βυζαντίου, δύναμιν 1000 ἱππέων ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν αὐτῆς. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Βαλίκα, ἄρχων τῆς χώρας ἐγένετο ὁ Δοβροδίκης (Dobrodici), ὅστις ἐστερέωσεν τὴν θέσιν του διά τινος βασιλικοῦ γάμου. Πολλαὶ λατινικαὶ μαρτυρίαι ἀναφέρουν αὐτὸν καὶ τὰς χώρας του «fera Dobrodici», μάρτυς τῶν ὁποίων ἀπετέλει καὶ ἡ Διονυσόπολις.

Οἱ βυζαντινοὶ οὐδέποτε ἔπαυσαν θεωροῦντες τὴν παραλίαν τοῦ Εὐξείνου ξένην πρὸς τὸν Βυζαντινὸν Θρόνον. Συνεπῶς οἱ ἀναφερόμενοι Βαλίκας καὶ Δοβροδίκης, δὲν ἦσαν ἀνεξάρτητοι ἄρχοντες, ἀλλὰ Βυζαντινοὶ διοικηταί, ἀπολαύοντες σχετικῆς τινος ἐλευθερίας δράσεως, ἥτις παρεῖχε εἰς αὐτοὺς τὴν μορφὴν ἀνεξαρτήτων ἀρχηγῶν. Τὸ 1444 ἡ Διονυσόπολις καὶ ἡ Βάρνα καὶ ἄλλαι γειτονικαὶ πόλις ἐδέχθησαν προθύμως τὰ στρατεύματα τοῦ Βλαδισλαύου τοῦ Α', βασιλέως τῆς Οὐγγαρίας καὶ Πολω-

* ΔΙΟΠΛΟΙ. — Φυλὴ θρακικὴ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα γνωστὴ ἐξ ἐπιγραφῆς τοῦ δευτέρου μ.Χ. αἰῶνος, εὑρεθείσης ἐν Βερόῃ (Στάρα-Ζαγόρα).—(Θρακικά, 1937, σελ. 81).

* ΔΙΠΟΛΙΣ.—Παλαιότατον ὄνομα τῆς νήσου Λήμνου ἀπὸ τῶν δύο ἀρχαιοτάτων πόλεων αὐτῆς, Ἡφαιστίας καὶ Μυρίνης.

* ΔΙΟΣΠΟΛΙΣ — Ἀρχαία πόλις τῆς Θράκης ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Τόνσου (νῦν Τούντζα) καὶ ἐπὶ τῆς στρατηγικῆς θέσεως ἐπὶ τῆς ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως διὰ τοῦ Ἀνατολικοῦ Αἵμου ἀγούσης ὁδοῦ, ἀπέχουσα πρὸς βορρᾶν μὲν τῆς Ἀδριανουπόλεως 100 χλμ. πρὸς νότον δὲ τῆς Σηλυμνου 30. Κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ἱεροκλέους (Συνέκδ. 635), ὡς μία τῶν 5 πόλεων τῆς ἐπαρχίας Θράκης.

Ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων ἀναφέρεται πολλάκις ἀπὸ τοῦ XI μέχρι τοῦ XIV αἰῶνος ὑπὸ τὸ ὄνομα Διάμπολις. Οἱ Κομνηνοὶ πολλάκις διῆλθον δι' αὐτῆς κατὰ τὰς ἐναντίον τῶν ἐπιδρομέων Πετσενέγων καὶ Κουμάνων ἐκστρατείας των. Κατὰ τὸν μεσαιῶνα μετωνομάσθη Ἰωαννούπολις καὶ Ἰωαννόπολις(Μελετίου Γεωγρ. Τόμ. Γ, σελ. 103). Σήμερον ὀνομάζεται Διάμπολις καὶ κοινῶς Ἰάμπολις (τουρκιστὶ Γιάμπολ). Οἱ γράφοντες: Ἰάμπολις, παράγουν τὸ ὄνομα ἐκ τοῦ ἴα (βιολέττες) δηλαδὴ πόλις τῶν ἴων, παρεμβάλλοντες τὸ εὐφωνικὸν ν, τρεπόμενον εἰς μ. Ἄλλοι γράφουν: Ὑάμπολις, ἐκ τοῦ ὕες (χοῖροι) ἤτοι πόλις χοίρων.

Ἡ Διόσπολις ἀπὸ ἐκκλησιαστικῆς ἀπόψεως ἦτο ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων ἐπισκοπῶν τῆς Μητροπόλεως Φιλιππουπόλεως, τοὐλάχιστον ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ VII αἰῶνος. Κατηργήθη κατὰ πᾶσαν πιθανότητα κατὰ τὸν IX αἰῶνα, συγχωνευθεῖσα πιθανῶς μετὰ τῆς Σεβαστουπόλεως (βλ. λ.), ἄλλης ἐπισκοπῆς τῆς αὐτῆς Μητροπόλεως Ἐνίοτε ὁ τίτλος αὐτῆς δίδεται ψιλωνύμως (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Τόμ. V. σελ. 463. Μητροπολίτου Σάρδεων Γερμανοῦ, Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι κτλ. εἰς Θρακικὰ 1937 σελ. 136 καὶ ἑξῆς).

Ὑπὸ τῶν Βουλγάρων καλεῖται Ὑάμπολις. Κεῖται παρὰ τὴν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν Πύργου-Φιλιππουπόλεως καὶ εἶναι πρωτεύουσα ἐπαρχίας τοῦ νομοῦ Πύργου, ἀριθμεῖ δὲ 25.000 κατοίκους (1926).

* ΔΙΟΣΚΟΥΡΙΔΗΣ.—Ἀβδηρίτης, διακριθεὶς ἐπὶ παιδείᾳ καὶ ἐπαινούμενος εἰς ψήψισμά τι σωζόμενον εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Ἀκροπόλεως. (Σπ. Σακελλαριάδου, Πόλις καὶ θέσμια Θράκης καὶ Ἰωνίας ἐν τῇ ἀρχαιότητι, Τόμ. Α, Θράκη, σελ. 50).

ΔΙΟΥ (Μονή) —Μονὴ ἐκ Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὰ Ψαμμαθία, κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Δίου τοῦ ἐξ Ἀντιοχείας ἀσκητοῦ ἐπὶ τῆς βασιλείας Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου (379—395). Περὶ τὰ τέλη τοῦ V αἰῶνος ἦτο μία τῶν καλλιτέρων καὶ ἐπισημοτέρων μονῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐπὶ τῆς βασιλείας ὅμως Κωνσταντίνου Ε' τοῦ Κοπρωνύμου (741—775) μετεβλήθη εἰς στρατῶνα. (Πρβλ. Συναξαριστὴν Νικοδήμου, ἔκδ. Ραφτάνη τόμ. Γ, σ. 183).

* ΔΙΟΥΖΕΝΗΣ καὶ ΔΙΟΖΕΝΙΣ.—Ὄνομα Θρακικὸν κύριον, γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς, τοῦ ὁποίου τὸ δεύτερον συνθετικὸν —ζένης ἢ—ζενις, ἀπαντᾷ εἰς τά: Αὐλουζένης, Μουκάζενις κτλ. (Θρακικά, 1933, σελ. 96 καὶ 1937, σελ. 31).

* ΔΙΟΥΖΗΟΣ ἢ ΔΙΟΥΖΗΑΣ.—Θρακικὸν ὄνομα σπάνιον, πιθανῶς μετασχηματισμὸς τοῦ Διόζενις, γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς τοῦ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος εὑρεθείσης ἐν Φιλιππουπόλει. (Κ. Μυρτίλου Ἀποστολίδου, εἰς Θρακικά, 1938 σελ. 264).

* ΔΙΟΥΠΟΡΙΣ. — Ὄνομα κύριον καὶ πατρωνυμικὸν καθαρῶς Θρακικόν, κατ' ἐπιγραφὰς τῶν ἀρχῶν τοῦ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος, εὑρεθείσας ἐν τῃ Βορ. Θράκῃ καὶ τῇ Μοισίᾳ (Θρακικὰ 1936, σελ. 197).

* ΔΙΟΥΤΡΑΛΙΣ.—Ὄνομα κύριον καὶ πατρωνυμικόν, κατ' ἐπιγραφὰς τῶν ἀρχῶν τοῦ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος, εὑρεθείσας ἐν τῇ Βορ. Θράκῃ καὶ τῇ Μοισίᾳ (Θρακικὰ 1936 σ. 197)

ΔΙΠΛΟΚΙΟΝΙΟΝ.—Βυζαντινὴ ὀνομασία τοῦ σημερινοῦ προαστείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως Μπεσὶκ - Τάς, κειμένου πρὸς Βορρᾶν τοῦ Ντολμᾶ-Μπαχτσὲ (τοῦ

νίας, ἀναλαβόντος τὴν περίφημον ἐκείνην καὶ ἐσχάτην σταυροφορίαν ὑπὲρ τῆς κινδυνευούσης Κωνσταντινουπόλεως, ἥτις, ὡς γνωστόν, ἀπέληξεν εἰς τὴν φοβερὰν καταστροφὴν τῆς *Βάρνας*, *ὅπου γενναίως πολεμῶν* κατὰ τοῦ Σουλτάνου Μουρὰτ τοῦ Β', ἐφονεύθη ὑπὸ τῶν Γενιτσάρων, ὁ δὲ στρατός του ὑπέστη πανωλεθρίαν. Ἔκτοτε δὲν ἀναφέρεται πλέον οὔτε ἡ Διονυσόπολις, οὔτε ἡ περιφέρεια αὐτῆς.

***

Ἀντὶ τῆς Διονυσοπόλεως ἀναφέρεται εἰς τὴν θέσιν αὐτῆς ἡ κωμόπολις Μπαλτσίκ, ἥτις διὰ πρώτην φορὰν ἀπαντᾷ τὸν XIV αἰῶνα. Ὁ Τοῦρκος περιηγητὴς καὶ συγγραφεὺς Ἐβλιγιὰ Τσελεμπὶ ἀναφέρει τὸ ὄνομα Μπαλτσίκ, τὸ ὁποῖον, λέγει, ἔλαβε τὸ ὄνομα τοῦτο ἕνεκα τοῦ ἀβαθοῦς τοῦ λιμένος αὐτοῦ, τοῦ ὁποίου ὁ πυθμὴν εἶναι πλήρης λάσπης, Πράγματι δὲ ἡ τουρκικὴ λέξις μπαλτσὶκ σημαίνει λάσπην. Κατὰ τὸν αὐτὸν συγγραφέα κατὰ τὸ 1651 τὸ Μπαλτσίκ, ἦτο πόλις πλουσία διοικουμένη ὑπό τινος διοικητοῦ (κεχαγιᾶ) τῶν σπαχήδων καὶ Γενιτσάρων. Ἠρίθμει δὲ περὶ τὰς 500 οἰκίας καὶ διῃρεῖτο εἰς 4 συνοικίας, τῶν ὁποίων ἑκάστη εἶχε καὶ τὸ τζαμίον της. Ἐναντίον αὐτῶν ἐξεστράτευσαν οἱ Ρῶσσοι μετὰ 36 πλοίων, ἀλλ' ἀπεκρούσθησαν ὑπὸ τῶν Τούρκων, οἵτινες ἐφόνευσαν 400 καὶ ἠχμαλώτισαν 300.

Τὸ 1828, οἱ Τοῦρκοι κατεσκεύασαν εἰς τὰ Β.Δ. τῆς πόλεως φρούριον καὶ χαρακώματα. Τότε τὸ Μπαλτσὶκ ἦτο μικρὸν καὶ ἀσήμαντον χωρίον. Ἀλλ' ἀφ' ὅτου οἱ Τοῦρκοι ἐπέτρεψαν τὴν ἐξαγωγὴν σιτηρῶν διὰ τοῦ λιμένος αὐτοῦ, τὸ χωρίον ἀνέλαβε, ἔκτοτε δὲ δὲν ἔπαυσεν ἀναλαμβάνον. Τὸ Μπαλτσὶκ μέχρι τοῦ 1913 ἀνῆκεν εἰς τὴν Βουλγαρίαν. Ἀλλὰ ἀπὸ τῶν Βαλκανικῶν πολέμων, ὅτε ἡνώθη ἡ νότιος Δοβρουτσᾶ μετὰ τῆς Ρουμανίας, ἀποτελεῖ μέρος τοῦ Ρουμανικοῦ Βασιλείου. (Ἤδη τὸ Μπαλτσὶκ ἐπεστράφη εἰς τὴν Βουλγαρίαν). Τὸ Μπαλτσὶκ σήμερον κατοικεῖται ὑπὸ ἀναμίκτου πληθυσμοῦ. Οἱ Γκαγκαβοῦζοι χριστιανοὶ καὶ μουσουλμᾶνοι, οἱ Τοῦρκοι καὶ Τάταροι ἀποτελοῦν τὴν πλειοψηφίαν. Κατόπιν ἔρχονται οἱ Βούλγαροι, οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ρωμοῦνοι. Ὁ πληθυσμὸς αὐτοῦ ἀσχολεῖται κυρίως εἰς τὴν *γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὸ ἐμπόριον*. Βιομηχανία σχεδὸν δὲν ὑπάρχει, πρᾶγμα δὲ περίεργον, μολονότι παραλία πόλις, δὲν ἔχει ἁλιεῖς. Ὁ λιμὴν αὐτῆς εἶναι ὁ ἀσφαλέστερος τῶν παραλίων τοῦ Εὐξείνου, ὑπέστη ὅμως μεγάλας βλάβας κατὰ τὸν τελευταῖον Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον. Κατὰ τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον τοῦ 1854, ἐκεῖθεν ἀπέπλευσαν συγκεντρωθέντα τὰ διὰ τὴν Σεβαστούπολιν Ἀγγλικὰ καὶ Γαλλικὰ στρατεύματα. Προφανῶς ἐπιφυλάσσεται εἰς τὸ Μπαλτσὶκ μεγάλη ἀνάπτυξις καὶ μέγα μέλλον διὰ τὸν λιμένα αὐτοῦ, ἰδίως δέ, ἂν ἑνωθῇ σιδηροδρομικῶς μὲ τὸ Παζαρτζίκ.

***

Τῆς Διονυσοπόλεως σώζονται ἀρκετὰ νομίσματα, δυνάμενα νὰ διαιρεθοῦν εἰς δύο κατηγορίας: τῶν π.Χ. χρόνων καὶ τῆς Ρωμαϊκῆς ἐποχῆς. Ἐπὶ τῶν νομισμάτων τῆς πρώτης κατηγορίας ἀπεικονίζεται ἡ κεφαλὴ τοῦ Διονύσου, ὄπισθεν δὲ φέρουν στέφανον ἐκ κισσοῦ, εἰς τὸ μέσον τοῦ ὁποίου ὑπάρχει ῥόπαλον μεταξὺ δύο ἀστέρων καὶ ἡ ἐπιγραφή : (ΔΙΟΝΥΣΟΠΟΛΙΤΩΝ). Τὰ τῆς Ρωμαϊκῆς ἐποχῆς φέρουν ἔμπροσθεν κεφαλὴν τῆς Δήμητρος, ὄπισθεν δὲ στέφανον ἐκ κισσοῦ καὶ τὴν ἐπιγραφήν : ΔΙΟΝΥΣΟΠΟΛΙΤΩΝ.

Τὰ περισσότερα νομίσματα αὐτῆς ἐκόπησαν ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων: Κομμόδου καὶ Γορδιανοῦ τοῦ Γ', τῶν ὁποίων ἔμπροσθεν φέρουσι τὰς προτομάς, ὄπισθεν δὲ φέρουσι διαφόρους θεότητας, ὡς τῆς Δήμητρος, τοῦ Διονύσου, τοῦ Ἡρακλέους, τῆς Ὑγείας, τοῦ Ἀσκληπιοῦ, τῆς Τύχης τοῦ Σεράπιδος καὶ ἄλλων μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΔΙΟΝΥΣΟΠΟΛΕΙΤΩΝ καὶ διαφόρων ἐμβλημάτων. (Head - Σβορώνου, τόμ. Α', σελ. 345).

* ΔΙΟΝΥΣΟΥ (λόφος).— Λόφος τις παρὰ τὴν πόλιν τῶν Φιλίππων, «ἐν ᾧ καὶ τὰ χρυσεῖα ἐστι, τὰ Ἄσυλα καλούμενα» (Ἀππιαν. Γ'. 4).

Ἰασωνείου τῶν ἀρχαίων) ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου. Ὠνομάζετο δὲ Διπλοκιόνιον, ἀπὸ τῶν ποτὲ ἐκεῖ δύο κιόνων, πιθανῶς λειψάνων ἀρχαίου τινὸς ἡρώου, ἴσως τοῦ Πτολεμαείου. Εἰς Μπεσὶκ-Τὰς σώζεται ὁ τάφος τοῦ περιφήμου πειρατοῦ τῆς Μεσογείου Χαϊρ-ἐδ-Δὶν (XVII αἰ.).

* ΔΙΣΑΚΕΝΘΗΣ καὶ ΔΕΣΑΚΕΝΘΗΣ. —Ὄνομα Θρακικὸν κύριον, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν τῇ Βορείῳ Θράκῃ καὶ τῇ Μοισίᾳ (Θρακικὰ 1935, σελ. 171).

ΔΙΣΚΟΔΟΥΡΑΤΕΡΑΙ ἢ ΔΙΣΚΟΔΟΥΡΑΤΕΙΡΑΙ.—Ἐμπόριον τῆς ἀρχαίας Αὐγούστης-Τραϊνῆς, (νῦν Στάρα-Ζαγόρα), γνωσθὲν ἐξ ἐπιγραφῆς τοῦ δευτέρου ἢ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος, εὑρεθείσης τελευταίως πρὸς Β. τῆς Τραϊανῆς παρὰ τὸν Γιάντραν, παραπόταμον τοῦ Δουνάβεως, μεταξὺ τῶν χωρίων Μάλκο Παλάρε καὶ Γκοστιλίτσα τῆς Βουλγαρίας. Τὸ ὄνομα τοῦτο θεωρηθὲν ὡς βουλγαρικόν, εἶναι ἑλληνικώτατον, ἐτυμολογεῖται δὲ ἐκ τοῦ δίσκος καὶ δουράτευς (=δουλάτειος δηλ. ξύλινος) καὶ σημαίνει τὸ μέρος ὅπου κατεσκευάζοντο ξύλινοι δίσκοι (Κ. Μυρτίλου Ἀποστολίδου, Θρακικά, 1932, σ. 189 καὶ ἑξῆς καὶ 1737, σ. 95 καὶ ἑξῆς).

* ΔΙΣΟΡΑΙ.—Ἀρχαῖον θρακικὸν ἔθνος ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Ἑκαταίου (145)

* ΔΙΣΥΡΟΣ.—Ὄνομα κύριον θρακικόν, γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς τοῦ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος (Θρακικὰ 1936, σελ. 197).

ΔΟΒΗΡΕΣ. — Μικρά, ἀλλὰ πολεμικὴ θρακικὴ φυλή, κατοικοῦσα πρὸς νότον τῶν Παιόνων, τὴν κάτωθι τοῦ Σκομίου, Ροδόπης καὶ Ὀρβήλου ἐκτεινομένην πεδιάδα. Ὅταν ὁ Πέρσης στρατηγὸς τοῦ Δαρείου Μεγάβαζος ὑπέταξε τοὺς γειτονικοὺς αὐτῶν λαούς, οἱ Δόβηρες μετὰ τῶν Ὀδομάντων, Ἀγριαίων καὶ ἄλλων θρακικῶν φύλων, κατώρθωσαν νὰ ἀποφύγουν τὴν ὑποδούλωσιν. (Ἡροδ. V, 16). Ὀλίγον μετὰ ταῦτα διῆλθε διὰ τῆς χώρας των ὁ Ξέρξης, ἐπερχόμενος κατὰ τῆς Ἑλλάδος (αὐτόθι, VII, 113).

ΔΟΒΗΡΟΣ.—Ἀρχαία πόλις τῆς Θράκης ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Παιόνων, κτισθεῖσα ὑπὸ τῶν Δοβήρων Παιόνων μεταξὺ τοῦ Ἀξιοῦ καὶ τοῦ Ἐχεδώρου ποταμοῦ εἰς τὰ πέριξ τῆς κωμοπόλεως Δοϊράνης καὶ τῆς ὁμωνύμου λίμνης, εἰς βόρ. πλάτ. 40°,45' καὶ ἀνατ. μῆκ. 46°,40'.

Κατὰ τὸν Θουκυδίδην (Β, 99), ἡ Δόβηρος ἦτο ἡ πρώτη πόλις, τὴν ὁποίαν κατέλαβεν ὁ Σιτάλκης, βασιλεὺς τῶν Ὀδρυσῶν τὸ 429 π. Χ. εἰς τὸν κατὰ τοῦ Περδίκκα, βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ἀγῶνα. Βραδύτερον, ὅτε ἡ Παιονία κατεκτήθη ὑπὸ τῶν βασιλέων τῆς Μακεδονίας, ἡ Δόβηρος συμπεριελήφθη εἰς τὸ Μακεδονικὸν κράτος. Κατὰ τὸν μεσαιῶνα ἀναφέρεται ὑπὸ τὸ ὄνομα Διόβορος ἢ Διόβουρος ὡς μία τῶν 32 πόλεων τοῦ δευτέρου Θέματος τῆς Μακεδονίας. (Ἱεροκλ. Συνέκδ. 638. Κ. Πορφυρογένν. Περὶ Θεμ. Β', 49).

Μετὰ τὴν ἐπιδρομὴν τῶν Βουλγάρων κατεστράφη ἡ Δόβηρος, ἐπὶ τῶν ἐρειπίων δὲ αὐτῆς ἐκτίσθη ἡ Δοϊράνη, διατηρήσασα κατὰ μέγα μέρος τὸ ἀρχαῖόν της ὄνομα.

ΔΟΚΙΜΟΣ —Βασιλεὺς τῶν Ὀδομαντῶν, Θρακικοῦ λαοῦ κατοικοῦντος παρὰ τὸ ὄρος Ὄρβηλον τῆς Μακεδονίας, μεταξὺ τῶν ποταμῶν Στρυμόνος καὶ Νέστου, ζήσας περὶ τὰ 450 π.Χ. (Ἡροδ. VII, 113, Θουκ. Β, 101, Ε', 6). Τοῦ Δοκίμου σώζονται ἀργυραῖ δραχμαὶ καὶ τετρώβολα (Head-Σβορώνου, τ. Α', σ. 268).

* ΔΟΛΗΣ.—Ὄνομα κύριον Θρακοελληνικὸν κατ' ἐπιγραφάς, εὑρεθείσας ἐν τῇ Βορ. Θράκῃ. Ἡ γενικὴ Δολήους (Θρακικά, 1936, σελ. 198).

ΔΟΛΙΟΝΕΣ (οἱ).—Ἀρχαῖος Θρακικὸς λαός, κατοικῶν παρὰ τὴν παραλίαν τῆς Προποντίδος ἐν Μοισίᾳ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, μεταξὺ τῶν ποταμῶν Αἰσήπου (νῦν Γιουνὰν-τσάϊ) καὶ Ρωνδάκου, ἥτις ἀπ' αὐτῶν ἐκαλεῖτο Δολιονία καὶ Δολιονὸς (Στράβ. XII, 564 καὶ 575, XIV, 681). Κατὰ τὴν μυθολογίαν, βασιλεὺς αὐτῶν ἦτο ὁ Κύζικος τοῦ Αἰνέου καὶ τῆς Αἰνήτης, (Ὀρφ. Ἀργοναυτικά, 504 καὶ ἑξῆς), ὑποδεχθεὶς μετὰ φιλίας τοὺς Ἀργοναύτας, οἱ ὁποῖοι μεταβαίνοντες εἰς τὴν Κολχίδα, ἀπεβιβάσθησαν εἰς τὴν χώραν των. Ἀποπλεύσαντες οἱ Ἀργοναῦται κατελήφθη-

σαν ὑπὸ σφοδρᾶς τρικυμίας καὶ ἠναγκάσθησαν νὰ ἀποβιβασθοῦν ἐν καιρῷ νυκτὸς ἐπὶ τῶν παραλίων τῆς Κυζίκου. 'Αλλ' οἱ Δολίονες ἐκλαβόντες αὐτοὺς ὡς ἐχθρούς, ἐπετέθησαν κατ' αὐτῶν, εἴς τινα δὲ συμπλοκὴν ἐφονεύθη ὁ Κύζικος ὑπὸ τοῦ 'Ιάσωνος. Τοῦτο ἐλύπησε τοὺς 'Αργοναύτας, οἱ ὁποῖοι μεγάλως ἐτίμησαν αὐτόν, τὴν δὲ πρωτεύουσάν του ὠνόμασαν ἀπὸ τοῦ ὀνόματός του Κύζικον.

ΔΟΛΙΟΝΙΑ ἢ ΔΟΛΙΟΝΙΣ (ἡ)—'Αρχαία χώρα κειμένη παρὰ τὴν Προποντίδα ἐν Μυσίᾳ τῆς Μικρᾶς 'Ασίας, ὀνομασθεῖσα οὕτως ἀπὸ τῶν Δολιόνων (βλ. λέξ.) ἀρχαίου Θρακικοῦ λαοῦ.

ΔΟΛΟΓΚΙΑΣ. — 'Αρχαῖον ὄνομα τῆς Θρακικῆς χερσονήσου, ἀπὸ τῶν κατοίκων αὐτῆς Δολόγκων (βλ. λ.).

ΔΟΛΟΓΚΟΙ. — 'Αρχαιότατος θρακικὸς λαὸς θεωρούμενος ὡς αὐτόχθων, κατοικῶν ἐπὶ τῆς Θρακικῆς χερσονήσου, ἥτις ἐξ αὐτῶν ὠνομάζετο καὶ Δολογκιάς. Ἔλαβον δὲ τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ Δολόγγου, υἱοῦ τοῦ Κρόνου καὶ τῆς νύμφης Θράκης. Οἱ Δόλογκοι πιεζόμενοι ὑπὸ τῶν συχνῶν ἐπιδρομῶν τῶν γειτόνων αὐτῶν 'Αψινθίων, κατέστησαν τύραννον τῆς χώρας των, κατόπιν συμβουλῆς τοῦ Μαντείου τῶν Δελφῶν (559 π Χ.) τὸν 'Αθηναῖον Μιλτιάδην, υἱὸν τοῦ Κυψέλου ('Ηροδ. VI 34—46), ὅστις κατώρθωσε νὰ ἐξασφαλίσῃ ταχέως τὴν χώραν ἀπὸ τῶν ἐπιδρομῶν.

Μετὰ τὸν θάνατόν του (525 π. Χ.) διεδέχθη αὐτὸν ὁ ἀνεψιός του Στηναγόρας, τοῦτον δὲ ὁ ἀδελφός του Μιλτιάδης τὸ 518 π. Χ., ὅστις παρέμεινε μέχρι τοῦ 515 π. Χ., διότι ἠναγκάσθη νὰ ἀναχωρήσῃ διὰ τὰς 'Αθήνας, μετὰ τὴν κατὰ τῶν Σκυθῶν ἐκστρατείαν τοῦ Δαρείου. 'Ο Μιλτιάδην οὗτος εἶναι ὁ γνωστὸς ἐν τῇ ἱστορίᾳ νικητὴς τοῦ Μαραθῶνος.

Τὸ ὄνομα τῶν Δολόγκων ἀναφέρεται ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, ὡς ἀναφέρει ὁ Κων. Πορφυρογέννητος εἰς τὸ περὶ Θεμάτων, (Β, 630). Εἰς τὴν χώραν αὐτῶν σώζεται παρὰ τὸν 'Ελαιοῦντα ὁ τάφος τοῦ Πρωτεσιλάου, τοῦ πρώτου φονευθέντος Ἕλληνος κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον.

* ΔΟΡΔΑΣ.—Φρούριον τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἱμιμόντου, παρὰ Προκοπίῳ. (Περὶ Κτίσμ. IV, 11).

* ΔΑΡΖΑΣ καὶ ΔΟΡΣΟΣ.—Ὄνομα κύριον κατ' ἐπιγραφὰς (πρβλ. Δορτάζη, Δόρταζος).

* ΔΟΡΖΕΝΘΗΣ καὶ ΔΟΡΞΕΝΘΗΣ.—Γνήσιον Θρακικὸν κύριον ὄνομα, κατ' ἐπιγραφὰς τοῦ τρίτου μ.Χ. αἰῶνος, εὑρεθείσας παρὰ τὴν Φιλιππούπολιν. 'Απαντᾷ καὶ Δορζίνθης καὶ Δεροδένθη (Dumont—Homolle, σελ. 334 καὶ 552, – «Θρακικὰ» 1936, 198).

ΔΟΡΙΣΚΟΣ.—Παραθαλασσία πεδιὰς καὶ ὁμώνυμος πόλις μετ' ἰσχυροτάτου φρουρίου, κειμένη ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Κικόνων πρὸς Δ. τοῦ ποταμοῦ Ἕβρου. Κατὰ τὸν 'Ηρόδοτον (VII, 59), τὸ φρούριον τοῦτο ἵδρυσεν ὁ Δαρεῖος τὸ 512 π.Χ. ὅτε ἐξεστράτευσε κατὰ τῶν Σκυθῶν, διορίσας ὕπαρχον Μακσάμην τὸν Μιγαδόστεω, καὶ ἐγκαταστήσας ἐκεῖ Περσικὴν φρουράν. (Αὐτόθι, VII, 105). Ἦτο δὲ τόσον μέγα, ὥστε, ὡς λέγεται, ἠδύνατο νὰ περιλάβῃ 10.000 ἀνδρῶν (Πλινίου Φυσ. 'Ιστορ. IV, 43). Τὸ 480 π. Χ. διερχόμενος ἐκεῖθεν ὁ Ξέρξης, κατεμέτρησε τὸν στρατόν του ('Ηροδ. VII, 59,—Σράβ. VII, 331, 48). Μετὰ τὴν ἧτταν τῶν Περσῶν καὶ τὴν ἀναχώρησιν αὐτῶν ἐκ τῆς Εὐρώπης, ὁ Δορίσκος περιῆλθεν εἰς χεῖρας τῶν Θρακῶν. Τὸ 346 π. Χ. κατελήφθη ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος, τὸ δὲ 200 π. Χ, ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Ε΄ μετὰ τῶν πόλεων Αἴνου καὶ Μαρωνείας.

'Επὶ τῆς θέσεως αὐτοῦ, ὁ αὐτοκράτωρ Τραϊανὸς (98 — 117 μ. Χ.) ἔκτισε τὴν Τραϊανούπολιν (βλ. λέξ.), κειμένην ἐπὶ τῆς 'Εγνατίας ὁδοῦ (Via Egnatia), ἀπέχουσα περὶ τὰ 15 χλμ. ἀπὸ τῆς παραλίας ('Αλεξανδρουπόλεως). Παρὰ τὰ ἐρείπια αὐτῆς, κεῖται σήμερον τὸ χωρίον Λουτρός, ἀριθμοῦν 1.151 κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1928. Τὸ ὄνομα Δορίσκος, ἐδόθη μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Δ. Θράκης εἰς τὸ γειτονικὸν χωρίον 'Ρουμτζίκ, ἀριθμοῦν 443 κατοίκους.

* ΔΟΡΤΑΖΗ ἢ ΔΟΡΤΑΖΟΣ. — Τοπω-

νύμιον θρακικὸν κατ' ἐπιγραφάς, εὑρεθείσας ἐν τῇ Βορείῳ Θράκῃ καὶ τῇ Μοισίᾳ ὅπου ὑπῆρχεν ἱερὸν 'Απόλλωνος τοῦ Δορταζηνοῦ (βλ. λέξ.).

* ΔΟΡΤΑΖΗΝΟΣ ('Απόλλων).—Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ 'Απόλλωνος λατρευομένου ἐν Δορτάζῃ τῆς Β. Θράκης γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς τοῦ δευτέρου ἢ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος, εὑρεθείσης παρὰ τὸ Καζανλίκ. (Θρακικά, 1929, σελ. 12 καὶ ἑξῆς).

ΔΟΡΤΙΚΟΝ.—'Αρχαία πόλις τῆς Ἄνω Μοισίας, τῆς ὀνομασθείσης βραδύτερον «Dacia Ripensis», ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου (Γ', 9, 3) καὶ ἄλλων. Ἔκειτο δὲ κατὰ τὰς ὑπὸ τῶν ὁδοιπορικῶν ἀναφερομένας ἀποστάσεις, ὄχι μακρὰν τῆς συμβολῆς τοῦ Τιμὸκ (Timacus), παραποτάμου τοῦ Δουνάβεως, ὅπου φαίνονται ἐρείπια ἀρχαίας πόλεως. Τὸ φρούριον αὐτῆς «ὅπερ τῷ χρόνῳ ἐξίτηλον γεγενημένον, ἐς ὀχύρωμα νῦν ἐχυρώτατον κατεστήσατο» ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανός. (Προκοπ. Περὶ Κτισμ. IV, 6, 29).

ΔΟΡΥΣΤΟΛΟΝ.—'Αρχαία πόλις τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ, κειμένη ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, ἱδρυθεῖσα περὶ τὸ στρατόπεδον τῆς ἑνδεκάτης Κλαυδείας Λεγεῶνος (Segio IX Claudia) ὑπὸ τοῦ Τραϊανοῦ (98—117 μ. Χ.). Κατὰ τὸν Πτολεμαῖον ἔκειτο εἰς βόρ πλάτος 44° 30' καὶ ἀνατ. μήκ. 53°,30' (Γεωγρ. Γ, 10, 5), καλεῖται δὲ ὑπ' αὐτοῦ Δορύστορον, λεγεὼν πρώτη 'Ιταλική.

Τὸ ὄνομα τῆς πόλεως ὑπέστη διαφόρους παραλλαγάς: Δορύστολον, Δουρόστολος, Δουρόστορον, βραδύτερον δὲ ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν καὶ 'Ρώσων Δρίστρα ἢ Δρίστρια, ὑπὸ δὲ τῶν Βουλγάρων Δερεστέρ.

* * *

Τὸ Δορύστολον ὑπῆρξεν ἓν τῶν ἰσχυροτέρων φρουρίων τῆς παραδουναβείου γραμμῆς καὶ ἓν τῶν κυριωτέρων πρὸς βορρᾶν προπυργίων τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους. 'Επὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου Δ' τοῦ Πωγωνάτου (668—685), τὸ Δορύστολον κατελήφθη ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τῆς Βουλγαρίας 'Ασπαρούχ, καθὼς καὶ μέγα μέρος τῆς μεταξὺ Δυνάβεως καὶ Αἵμου χώρας, ἥτις ἀπέβη ὁ πυρὴν τοῦ Βουλγαρικοῦ κράτους. *Πολὺ ἀργότερον, ἐπὶ 'Ιωάννου* τοῦ Τσιμισκῆ, διαβὰς τὸ 971 ὁ Σβιατοσλαῦος, ἡγεμὼν τῶν Ρώσων, ἐπικεφαλῆς πολυαρίθμου στρατιᾶς τὸν Δούναβιν, ὡς σύμμαχος καὶ φίλος τοῦ βασιλέως, καὶ καταπατήσας τὰς συνθήκας, ἠθέλησε νὰ κρατήσῃ ὁριστικῶς τὴν χώραν, καὶ πρὸς τοῦτο μεταξὺ ἄλλων κατέλαβε καὶ τὸ Δορύστολον. 'Επελθὼν κατ' αὐτοῦ ὁ 'Ιωάννης Τσιμισκῆς, κατόπιν σφοδρᾶς καὶ πείσμονος μάχης ἐν ἀνοικτῷ πεδίῳ τῇ 23 'Απριλίου 971 ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ καταφύγῃ εἰς τὸ ὀχυρώτατον φρούριον τοῦ Δορυστόλου καὶ ἐπολιόρκησεν αὐτὸ στενώτατα, ἀναθέσας τὴν ἀρχηγίαν τῶν πολιορκητικῶν μηχανῶν εἰς τὸν 'Ιωάννην Κουρκούαν. Οἱ Ρῶσοι ἀντέτασσον κρατερὰν καὶ πείσμονα ἀντίστασιν, κατά τινα δὲ ἔφοδον ἐφόνευσαν τὸν Κουρκούαν. 'Αναθαρρήσαντες ἐκ τούτου, ἐξῆλθον οἱ Ρῶσοι τοῦ φρουρίου ὑπὸ τὸν Ἴκμορα, δεύτερον μετὰ τὸν Σβιατοσλαῦον ἡγεμόνα, ἄνδρα πελώριον κατὰ τὸ σῶμα καὶ πολεμικώτατον. Κατ' αὐτοῦ ἀντεπεξῆλθεν ὁ ἐκ τῶν σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως 'Ανεμᾶς, υἱὸς τοῦ τελευταίου ἐμίρου τῆς Κρήτης 'Αβδοὺλ 'Αζίζ, ὅστις εἴς τινα συμπλοκὴν ἐφόνευσεν αὐτόν. Οἱ Ρῶσοι θορυβηθέντες ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ ἡγεμόνος αὐτῶν, ἐνεκλείσθησαν εἰς τὸ φρούριον, καταλιπόντες πολλοὺς νεκρούς. Τὴν ἑπομένην, 22 'Ιουλίου, συνεκροτήθη ἡ τελευταία ἐκ παρατάξεως μάχη πρὸ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως, καθ' ἣν ὁ 'Ανεμᾶς ἐτραυμάτισε καιρίως τὸν Σβιατοσλαῦον, ὅστις ἐσώθη χάρις εἰς τὸν ἁλυσσιδωτὸν θώρακα αὐτοῦ. 'Αλλὰ πολιορκηθεὶς ὑπὸ τῶν πολεμίων, ἐφονεύθη, μαχόμενος ἡρωϊκώτατα. 'Ο θάνατος τοῦ 'Ανεμᾶ κατετρόμαξε τοὺς Βυζαντινούς, οἵτινες ἤρχισαν ὑποχωροῦντες ἀτάκτως καὶ μόλις προκινδυνεύσας ὁ βασιλεὺς κατώρθωσε νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν τάξιν καὶ τὴν πειθαρχίαν εἰς τὸν στρατόν. 'Επελθὼν τότε ὁ Βάρδας Σκληρὸς καὶ περικυκλώσας τοὺς Ρώσους ἔτρεψεν αὐτοὺς εἰς φυγήν, παρ' ὀλίγον δὲ νὰ συλληφθῇ καὶ αὐ-

τὸς ὁ Σβιατοσλαῦος. Ἡ μάχη αὕτη, ἥτις ἔκρινε τὸν ἀγῶνα, ὑπῆρξε φονικωτάτη διὰ τοὺς Ρώσους. Λέγεται ὅτι κατ' αὐτὴν ἐφονεύθησαν περὶ τὰς 15.000 Ρώσων, 20.000 ἀσπίδων καὶ ξιφῶν συνελέγησαν ἐκ τοῦ πεδίου. Ἐκ τῶν Βυζαντινῶν ἐφονεύθησαν 350 καὶ ἐτραυματίσθησαν ἀρκετοί.

Τὴν ἑπομένην ὁ Σβιατοσλαῦος ἐζήτησεν εἰρήνην παρὰ τοῦ βασιλέως, ὑποσχόμενος νὰ παραδώσῃ τὴν πόλιν, νὰ ἀπολύσῃ τοὺς αἰχμαλώτους καὶ νὰ ἀποχωρήσῃ τῆς Βουλγαρίας, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ ἐπιτραπῇ ἡ εἰς τὰς πατρίδας των ἀναχώρησις καὶ νὰ χορηγηθῇ ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἡ ἀναγκαιοῦσα ποσότης σίτου. Ὁ Τσιμισκῆς ἐδέχθη τὰς προτάσεις αὐτοῦ, διατάξας νὰ χορηγηθῇ ἡ ἀπαιτουμένη ποσότης σίτου, λέγεται δέ, ὅτι ἐκ τῶν 60.000 ἀνδρῶν, οἵτινες εὑρέθησαν ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς πολιορκίας μόνον 22.000 ἔλαβον σῖτον. Ἀναχωρῶν ὁ Τσιμισκῆς διὰ τὴν πρωτεύουσαν, κατέλιπεν ἰσχυρὰν φρουρὰν καὶ μετωνόμασεν τὸ Δορύστολον εἰς Θεοδωρούπολιν πρὸς τιμὴν τοῦ στρατηλάτου μάρτυρος ἁγίου Θεοδώρου, τὸν ὁποῖον ὁ βασιλεὺς πάντοτε ἐπεκαλεῖτο ὡς προστάτην καὶ ἀρωγόν, ὅστις λέγεται ὅτι ἐνεφάνη κατὰ τὴν μάχην συνταράξας τὰς ἐχθρικὰς τάξεις. (Κ. Παπαρρηγοπούλου, τόμ. Δ' σελ. 152 καὶ ἑξῆς. Schlumberger, Ἰωάννης Τσιμισκῆς, μετάφρασις Στ. Βουτυρᾶ, σελ 134—197).

Ἐπὶ Ἀλεξίου Α' Κομνηνοῦ, τὸ Δορύστολον ἐγένετο ἐπίσης θέατρον μακρῶν καὶ σκληρῶν ἀγώνων μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Βουλγάρων, καθ' οὓς ἡττήθη ὁ Ἀλέξιος παρὰ τὸ Δορύστολον τὸ 1088. Τέλος ὅμως ὑπερίσχυσεν αὐτῶν τὸ 1091, κατόπιν φονικωτάτης μάχης, ἀνακτήσας τὴν πόλιν καὶ ἐξασφαλίσας τὴν περὶ τὸν Αἷμον χώραν. (Ἄννα Κομνηνή. βιβλ VII). Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἤρχισε νὰ λησμονῆται τὸ ὄνομα Δορύστολον καὶ Δρίστρα, ἀντ' αὐτοῦ δὲ ἀναφαίνεται τὸ ὄνομα Σιλίστρια, τὸ ὁποῖον ἐπεκράτησε, διατηρηθὲν μέχρι σήμερον.

Ὑπὸ ἐκκλησιαστικὴν ἔποψιν τὸ Δορύστολον ἀπὸ τοῦ ἐνάτου αἰῶνος ἦτο ἕδρα μητροπόλεως. (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, τόμ. V σ. 490). Μετὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Βουλγαρίας, διαιρεθείσης εἰς 6 μητροπολιτικὰς περιφερείας, ἡ Σιλίστρια ὑπήχθη εἰς τὸν μητροπολίτην Ρουχτσουκίου, ὅστις φέρει τὸν τίτλον: Δοροστὸλ-Τσερβένσκη.

ΔΟΥΚΕΠΡΑΤΟΥ (φρούριον). — Φρούριον τῆς Κάτω Μοισίας, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως μετὰ τὰς Νοβὰς (νῦν Σίστοβα), ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου. (Περὶ Κτισμ. IV, 6, 5).

ΔΟΥΚΙΔΑΒΑ.—Ἀρχαία πόλις τῆς Δακίας, ἀναφερομένη μόνον ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου (Γεωγρ. Γ, 8, 4). Ἡ ταυτότης αὐτῆς εἶναι ἄγνωστος.

* ΔΟΥΛΗΖΕΛΜΗΣ. – Σύνθετον Θρακικὸν ὄνομα κύριον ἐκ τοῦ Δούλη-Ζέλμης, σύνηθες εἰς ἐπιγραφὰς τῆς Β. Θράκης καὶ τῆς Μοισίας. («Θρακικά», 1932, σ. 80).

* ΔΟΥΛΩΝ ΠΟΛΙΣ.—Ἄλλη ὀνομασία τῆς Πονηρουπόλεως (Φιλιππουπόλεως) παρὰ τῷ Σουΐδα.

* ΔΟΥΡΒΟΥΛΙΑΝΑ. — Φρούριον τῆς Θράκης ἐν Δαρδανίᾳ, ἐπισκευασθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ. (Προκ. Περὶ Κτισμ. IV, 4).

ΔΡΑΒΗΣΚΟΣ.—Περὶ τῆς ἀρχαίας ταύτης θρακικῆς πόλεως μεγάλη διαφωνία ὑπάρχει μεταξὺ τῶν ἀρχαιολόγων, ἂν δηλαδὴ ὑπῆρξαν μία ἢ δύο πόλεις ἐν τῇ Ἠδωνικῇ χώρᾳ, φέρουσαι τὸ αὐτὸ ὄνομα. Τὸ πλεῖστον τῶν νεωτέρων συγγραφέων στηριζόμενον ἐπὶ τῶν μαρτυριῶν τοῦ Θουκυδίδου, Στράβωνος, Διοδώρου Σικελιώτου καὶ ἄλλων, παραδέχονται μίαν μόνον Δραβῆσκον, καὶ τοποθετοῦν αὐτήν, ὅλως αὐθαιρέτως ἐπὶ τῆς σημερινῆς Δράμας, τὴν ὁποίαν συγχέουν μετὰ τῆς ἀρχαίας Δραβήσκου. (G. Perrot, Daton, Neapolis, ruines de Philippes, Paris, 1800. σελὶς 18.—L. Heuzey, Mission archéologique de Macédoine, Paris, 1864, — Λεξικὸν Ἱστορίας καὶ Γεωγραφίας, Στ. Βουτυρᾶ, ἐν λέξει).

Ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη καὶ συνεπῶς ἡ συνταύτισις τῆς ἀρχαίας Δραβήσκου μετὰ τῆς Δράμας, ἐξελέγχεται ἐσφαλμένη. Ὁ Θουκυδίδης (VI, 102), ἀναφέρων ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἐπεχείρησαν νὰ καταλάβουν τὴν

Δραβῆσκον, λέγει ὅτι ἀπέστειλαν 10.000 περίπου ἀποίκους ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Λεάγρου, υἱοῦ τοῦ Γλαύκωνος καὶ τοῦ Σωφάνους, οἱ ὁποῖοι «διεφθάρησαν ἐν Δραβήσκῳ ὑπὸ τῶν Θρακῶν» τὸ 465 π.Χ. Καὶ ἀλλαχοῦ (Α, 100 3). «Προελθόντες δὲ τῆς Θράκης εἰς μεσόγειαν διεφθάρησαν ἐν Δραβήσκῳ τῇ Ἠδωνικῇ ὑπὸ Θρακῶν ξύμπαντες».

Ἀλλ' ἡ ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου ἀναφερομένη Δραβῆσκος, οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν Δράμαν. Ὁ Ἀππιανὸς (IV, 105), περιγράφων τοὺς Φιλίππους, καθορίζει καὶ τὴν θέσιν τῆς Δραβήσκου: «Ἐκ δὲ δύσεως λέγει, (δηλ. πρὸς δυσμὰς τῶν Φιλίππων) πεδίον μέχρι Μυρκίνου καὶ Δραβήσκου καὶ Στρυμόνος». Κατὰ ταῦτα ἡ Δραβῆσκος ἔκειτο πρὸς δυσμὰς τῶν Φιλίππων, ὅπως καὶ ἡ Μύρκινος καὶ ὁ Στρυμών, ἐνῷ ἡ Δράμα κεῖται περὶ τὰς 4—5 ὥρας πρὸς βορρᾶν τῶν Φιλίππων.

Ἀλλὰ καὶ ὁ Στράβων, ἀναφέρων τὴν Δραβῆσκον, λέγει: «Εἰσὶ δὲ περὶ τὸν Στρυμόνα πόλεις καὶ ἕτεραι οἷον ἡ Μύρκινος, Ἄργιλος, Δραβῆσκος, Δάτου...» Ἄλλως τε, ὅπως γνωρίζομεν, τὰ μεσόγεια τῆς Θράκης, ἦσαν ἐντελῶς ἄγνωστα, αἱ δὲ ἐπιχειρήσεις τῶν Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων, περιωρίζοντο περὶ τὴν Ἀμφίπολιν καὶ Ἠϊόνα, καὶ τὰ παράλια τῆς Θράκης. Διὰ τοῦτο πολλοὶ τῶν νεωτέρων παραδέχονται ὅτι ὑπῆρχον δύο Δραβῆσκοι, μία ὅπου τὸ χωρίον Δράβηκ ἢ Στράβηκ ἢ Ζραβῆκι, παρὰ τὴν Κερκινίτιδα λίμνην καὶ τὰς ὑπωρείας τοῦ Παγγαίου, ὅπου σώζονται ἐρείπια ἀρχαίας πόλεως, μὴ ἐξερευνηθέντα ἀκόμη, καὶ αὕτη εἶναι ἡ Δραβῆακος τοῦ Θουκυδίδου καὶ τῶν ἄλλων ἀρχαίων συγγραφέων, καὶ μία ἄλλη ὅπου ἡ σημερινὴ Δράμα, τὴν ὁποίαν ὡς ἄσημον, καὶ μὴ ὑπενθυμίζουσαν σπουδαῖον τι γεγονός, παρέλειψαν νὰ ἀναφέρουν ὁ Ἡρόδοτος, ὁ Θουκυδίδης καὶ οἱ σύγχρονοί των, ὡς ἀποδεικνύεται ἐξ ἐπιγραφῶν, αἱ ὁποῖαι εὑρέθησαν εἰς αὐτήν, μάλιστα δὲ ἀρχαιοτέρας ἐποχῆς, (Desdevises Géographie, σελ 396.—Μ. Δήμιτσα, Ἡ Μακεδονία, σελ. 780.—Σταύρου Μερτζίδου, Αἱ χῶραι τοῦ παρελθόντος, σελ. 4 καὶ ἑξῆς). Ὅτι δὲ ὑπῆρχον δύο Διαβῆσκοι, ἐξάγεται ἐξ αὐτοῦ τοῦ χωρίου τοῦ Θουκυδίδη: «ἐν Δραβήσκῳ τῇ Ἠδωνικῇ», τὸ ὁποῖον σημαίνει ὅτι ὑπῆρχε καὶ ἄλλη Δραβῆσκος μὴ Ἠδωνική, πιθανώτατα δὲ ἐν τῇ Ὀδομαντικῇ ὅπου ἡ νῦν Δράμα. Ἄλλως τε, τοιαύτην διαστολήν, προκειμένου περὶ δύο ὁμωνύμων πόλεων, κάμνει καὶ ἀλλαχοῦ ὁ Θουκυδίδης. Προκειμένου π. χ. περὶ τῆς Δοβήρου (Δοϊράνης) λέγει: «Διελθόντες δὲ αὐτὸ (δηλ. τὸ ὄρος), ἀφίκοντο εἰς Δόβηρον τὴν Παιονικήν. (Β. 98). Ἄρα ὑπῆρχε καὶ ἄλλη Δόβηρος μὴ Παιονική, ἡ ὁποία ἔκειτο πιθανῶς ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἠδωνῶν, περὶ τὸ Παγγαῖον, τὴν ὁποίαν κατῴκουν οἱ Δόβηρες. (Ἡροδ. V, 16 Θουκ. Β, 98).

* * *

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν Δράμαν, τὴν ὁποίαν συγχέουν μετὰ τῆς ἀρχαίας Δραβήσκου, αὕτη ἀναφέρεται ἀπὸ τοῦ Χ—ΧΙΙ αἰῶνος, φέρουσα τὸ ὄνομα Δράμα. Ἐπὶ τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων ἔφερε τὸ ὄνομα Draversus, ὑπὸ τὸ ὄνομα δὲ τοῦτο ἀναφέρει αὐτὴν ἡ Tabula Pentingeriana. Ἤκμασε δὲ μετὰ τὴν ἵδρυσιν Ρωμαϊκῆς ἐπαρχίας ἐν αὐτῇ, ὁπότε ἦλθον καὶ ἐγκατεστάθησαν ἐκεῖ πλεῖσται οἰκογένειαι ἀριστοκρατικαὶ δεκάρχων (Decurium) τῶν Φιλίππων. Τὸ δὲ λατινικὸν ὄνομα *Drabescus* ἐλήφθη ἴσως ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ Δραβῆσκος, καὶ ἀντὶ Dravescus ἐγράφετο Drabescus.

Ἐπὶ τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων, ἡ λαμπρὰ τοποθεσία καὶ τὰ ἄφθονα ὕδατα αὐτῆς, τὰ ὁποῖα καὶ σήμερον ἀφθονοῦν, προσείλκυσαν τοὺς πλουσίους Ρωμαίους τῶν Φιλίππων, οἱ ὁποῖοι ᾠκοδόμησαν ἐκεῖ ἐπαύλεις μετὰ θαυμασίων κήπων. Προῆλθε δὲ τὸ ὄνομα Δράμα κατὰ μὲν τὸν Δήμιτσαν (αὐτόθι σελ. 782) ἐκ παραφθορᾶς τοῦ ἀρχαίου ὀνόματος Δράβα ἀντὶ Δραβῆσκος καὶ ἔγινε Δράμα.

Κατὰ δὲ τὸν Μερτσίδην (αὐτόθι, σελ. 15) ἡ Δράμα, κατὰ τὸν Χ — ΧΙΙ αἰῶνα ὠνομάζετο Διράμα, μετονομασθεῖσα οὕτως, ὡς ὑποθέτει, ὑπό τινος λογίου τῆς ἐποχῆς, διότι εἶναι διῃρημένη εἰς δύο μέρη

καὶ διότι εἰς τὸ μέσον αὐτῆς, ἐν καιρῷ μεγάλης βροχῆς, ρέει χείμαρρος, χωρίζων αὐτὴν εἰς δύο. Καὶ ὡς ἀνάλογον παράδειγμα ἀναφέρει τὴν ἀπὸ τῆς Δράμας τρία τέταρτα τῆς ὥρας ἀπέχουσαν κώμην Τζατάλτζαν, ἥτις μνημονεύεται κατὰ τὸν αὐτὸν ἐπίσης χρόνον ὑπὸ τὸ ὄνομα «Χωριστή», ἀργότερον δὲ «Χωριστιανή», διότι καὶ αὐτη εἶναι διῃρημένη εἰς δύο, ὅπως καὶ ἡ Δράμα, τὴν ὁποίαν οἱ μεταγενέστεροι δι' ἐκθλίψεως τοῦ ἰῶτα, ὠνόμασαν Δράμαν.

Σήμερον Δραβῆσκος ὀνομάζεται τὸ χωρίον Δράβηκ ἢ Ζδραβίκ, τὸ ὁποῖον εἶναι ἕδρα κοινότητος τοῦ Νομοῦ Σερρῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Φυλλίδος, καὶ ἀριθμεῖ 1301 κατοίκους (1928).

ΔΡΑΒΟΣ.—Παράλιος πόλις τῆς δυτικῆς παραλίας τῆς Θρακικῆς χερσονήσου, κειμένη κατὰ τὸν Στράβωνα (VII, 131, 52) παρὰ τὴν Καρδίαν. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἔκειτο ὅπου τὸ σημερινὸν ἀγκυροβόλιον Καρὰ-Τεπέ, εἰς τὸ μέσον περίπου τοῦ κολπώματος, τοῦ ἀνοιγομένου μεταξὺ τῶν ἀκρωτηρίων Σουβλᾶ καὶ Ἕλλης. Πότε ἐκτίσθη καὶ ὑπὸ τίνος, ὡς καὶ πότε κατεστράφη δὲν εἶναι γνωστόν.

* ΔΡΑΓΑΒΑΣΤΑ.—Τοποθεσία τις παρὰ τὴν Βήραν (Φέρραι), ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ 'Ισαακίου τοῦ Κομνηνοῦ μεταξὺ τῶν κτημάτων τὰ ὁποῖα ἐκληροδότησεν οὗτος εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἱδρυθεῖσαν Μονὴν Θεοτόκου τῆς Κοσμοσωτείρας μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1151—1152. Ἄγνωστος ἄλλοθεν καὶ ἀκαθόριστος.

ΔΡΑΓΟΥΒΙΤΑΙ.—Δραγουβίτας ἀποκαλεῖ ὁ Δημ. Χωματηνός, συγγραφεὺς τοῦ XIII αἰῶνος (σελ. 355 καὶ 410) τοὺς κατέχοντας τὴν Μακεδονίαν Βουλγάρους. Κατὰ τὸν Jirecek ὅμως (Das Fürstent Bulgarien, σ. 441, σημ. 2), εἶναι ἄγνωστον εἰς τὰς ἱστορικὰς πηγὰς τὸ ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἀναφερόμενον, ὅτι ἡ φυλὴ τῶν Δραγουβιτῶν κατῴκει ἐν Ροδόπῃ. Οὗτοι μετὰ τῶν ὁμοφύλων αὐτῶν Σαγουλάτων ἐπέδραμον τὸ 680 κατὰ τῆς Θεσσαλονίκης, ἀποκρουσθέντες μετὰ μεγάλων ἀπωλειῶν.

* ΔΡΑΓΟΒΙΤΙΑΣ (Ἐπίσκοπος).—Τίτλος διδόμενος ἄλλοτε εἰς τὸν Μητροπολίτην Φιλιππουπόλεως (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Τόμ. V, σελ. 516).

ΔΡΑΜΑ.—'Αρχαία θρακικὴ πόλις, κειμένη πρὸς βορρᾶν τῶν Φιλίππων τέσσαρας ὥρας περίπου, ἐν μέσῳ εὐφορωτάτης καὶ πλουσιωτάτης πεδιάδος. Πότε ἀκριβῶς ἐκτίσθη καὶ ὑπὸ τίνος, ποῖον τὸ ἀρχαῖον αὐτῆς ὄνομα, καὶ ποία ἡ ἱστορία της μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων κατακτήσεώς της τὸ 1373 δὲν γνωρίζομεν. 'Εκεῖνο τὸ ὁποῖον δυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν εἶναι ὅτι δὲν πρέπει νὰ συγχέωμεν αὐτὴν μὲ τὴν Δραβῆσκον τοῦ Θουκυδίδου καὶ ἄλλων κειμένην ἐν τῇ χώρᾳ τῶν 'Ηδωνῶν παρὰ τὴν Κερκινίτιδα λίμνην καὶ τὰς ὑπωρείας τοῦ Παγγαίου. (βλ. λέξ. Δραβῆσκος). Πάντως ὅμως, ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τῶν σωζομένων ἑλληνικῶν, ρωμαϊκῶν καὶ βυζαντινῶν ἐπιγραφῶν, πειθόμεθα ὅτι ἡ Δράμα ἦτο μεγάλη καὶ πλουσία πόλις.

Περὶ τὰ μέσα τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος ὁ Βενιαμὶν ὁ ἐκ Τουδέλης, διάσημος περιηγητὴς 'Ιουδαῖος ἀναφέρει ὅτι εὗρεν ἐν Δράμᾳ ἀξιόλογον 'Ιουδαϊκὴν παροικίαν. Κατὰ τοὺς ἐμφυλίους πολέμους μεταξὺ 'Ιωάννου Κανταχουζηνοῦ καὶ 'Ιωάννου τοῦ Παλαιολόγου, ἡ Δράμα ἀναφέρεται πολλάκις, καθὼς καὶ ἡ περὶ αὐτὴν χώρα. Τὸ 1345, ὁ βασιλεὺς τῶν Σέρβων Στέφανος Δουσὰν κατέλαβε πᾶσαν τὴν πρὸς Δ. τῶν Φιλίππων χώραν καὶ τὰ παράλια τῆς Χρυσοπόλεως. Κατὰ δὲ τὸ θέρος τοῦ 1357, ὁ Σέρβος τοποτηρητὴς τῆς Δράμας Καῖσαρ Βοΐχνας, οὐ μακρὰν αὐτῆς κατετρόπωσε τὸν αὐτοκράτορα Ματθαῖον Κανταχουζηνόν.

Μὲ τὸ ὄνομα τῆς Δράμας συνδέεται ἡ Εἰρήνη Παλαιολογῖνα, ἡ ὁποία, ἔχουσα πλούσια ἐν αὐτῇ κτήματα, πολλάκις ἐπεσκέφθη τὴν πόλιν ὅπου καὶ ἀπέθανε τὸ 1316. Μετακομισθεῖσα ἐτάφη εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας ἡ Δράμα ἦτο ἕδρα καϊμακάμη τοῦ Βιλαετίου Θεσσαλονίκης. 'Υπῆρξε πατρὶς τοῦ γνωστοῦ εἰς ἡμᾶς ἐκ τῆς 'Ελληνικῆς 'Επαναστάσεως τούρκου στρα-

τηλάτου Μαχμοὺτ Πασᾶ (1780 - 1822), καὶ τοῦ περιωνύμου Ντερέμπεη Σαλὴχ τῆς Δράμας. Ἀπὸ ἐκκλησιαστικῆς ἀπόψεως, ἀπὸ τοῦ 1663—1882 ἦτο ἕδρα μητροπολίτου φέροντος τὸν τίτλον: Φιλίππων Δράμας, Ζίχνης καὶ Νευροκοπίου, τῆς τελευταίας προαχθείσης εἰς ἰδίαν μητρόπολιν τὸ 1885. Σήμερον ἡ Δράμα εἶναι πρωτεύουσα τοῦ ὁμωνύμου νομοῦ καὶ δήμου, ἀριθμεῖ δὲ κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1928 περὶ τὰς 30 000 κατοίκους.

* ΔΡΑΜΙΣΤΗΣ (Ἐπισκοπή).—Μία τῶν δέκα ἐπισκοπῶν τῆς Μητροπόλεως Φιλιππουπόλεως μνημονευομένη εἰς τὸν ὑπὸ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ (885—912) συνταχθέντα πίνακα τῆς κλίμακος τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Τόμ. Ε, σελ. 483). Μεταξὺ τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος ἀρχομένου καὶ τοῦ δεκάτου τετάρτου φθίνοντος, ἡ ἐπισκοπὴ Δραμίστης ἐξέλιπεν ὁριστικῶς.

Ἡ ἀκριβὴς αὐτῆς θέσις ἀγνοεῖται. Κατὰ τὸν Jirecek ἔκειτο πιθανῶς δυτικῶς τοῦ Μοναστηρίου τῆς περιφερείας Καβακλῆ, ὅπου κεῖται κώμη φέρουσα τὸ ὄνομα Δράμα. (Πρβλ. «Θρακικὸν Ἀρχεῖον, Τόμ. IV, σελ. 4—5).

* ΔΡΕΝΙΟΣ —Ὄνομα κύριον καὶ πατρωνυμικόν, καθαρῶς Θρακικόν, κατ' ἐπιγραφὰς τῶν ἀρχῶν τοῦ τρίτου μ.Χ. αἰῶνος, εὑρεθείσας ἐν τῇ Βορ. Θράκῃ καὶ τῇ Μοισίᾳ («Θρακικὰ» 1936, σελ. 198).

* ΔΡΙΝΣΕΙΣΤΑΣ.—Ὄνομα κύριον καθαρῶς Θρακικόν, κατ' ἐπιγραφὰς τοῦ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος, εὑρεθείσας ἐν τῇ Βορ. Θράκῃ καὶ τῇ Μοισίᾳ («Θρακικὰ» 1936, σελ. 198).

ΔΡΟΓΓΙΛΟΝ.—Μικρὰ καὶ ἀσήμαντος πολίχνη τῆς Θράκης, κειμένη παρὰ τὸν Στρυμόνα, ἀλλ' ἄγνωστόν που ἀκριβῶς. Ὁ Δημοσθένης ἀναφέρων αὐτὴν μετὰ τῆς Καβύλης καὶ Μαστείρας, ὡς ἐποφθαλμιουμένας ὑπὸ τοῦ Φιλίππου, τὰς ἀποκαλεῖ τρώγλας. Φαίνεται ὅμως, ὅτι διὰ νὰ ἐποφθαλμιᾷ τὸ Δρογγίλον ὁ Φίλιππος θὰ εἶχε στρατηγικὴν σημασίαν, διότι ἄλλως δὲν ἐξηγεῖται ἡ προσπάθεια αὕτη. (Δημ. Περὶ τῶν ἐν Χερσονήσῳ 44, καὶ κατὰ Φιλίππου, IV, 15).

* ΔΡΟΓΟΒΙΤΗΣ.—Μικρὸς ποταμὸς τῆς Θράκης, πηγάζων ἐκ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Αἵμου καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸν Ἕβρον, ἐξ οὗ ὁ Μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως καλεῖται «Ἔξαρχος Θράκης Δρογοβιτίας». (Γ. Τσουκαλᾶ, ἱστοριογεωγρ. περιγραφὴ τῆς ἐπαρχίας Φιλιππουπόλεως, σελ. 64).

ΔΡΟΜΕΡΟΣ.—Σταθμὸς (mutatio), κείμενος ἐπὶ τῆς Ἐγνατίας ὁδοῦ (via Egnatia), παρὰ τὸν Στρυμόνα ποταμόν, 7 μίλια Β. Α. τῆς Ἀμφιπόλεως, ὅπου ἐγίνετο μεταλλαγὴ τῶν ἵππων. Ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων ἐκαλεῖτο Δημητρίτση. Ἐνταῦθα τὸ 1185 ὁ Ἀλέξιος Βρανᾶς, στρατηγὸς Ἰσαακίου Β' τοῦ Ἀγγέλου κατετρόπωσε τοὺς Νορμανδούς, συλλαβὼν αἰχμαλώτους καὶ τοὺς κόμιτας Ριχάρδον καὶ Ἀλδουῖνον.

ΔΡΟΜΙΧΑΙΤΗΣ. — Βασιλεὺς τῶν Γετῶν, γνωστὸς ἐκ τῶν κατ' αὐτοῦ πολέμων τοῦ Λυσιμάχου. Ἡττηθεὶς τὸ 292 π. Χ. κατὰ κράτος, συνελήφθη αἰχμάλωτος μεθ' ὅλης τῆς στρατιᾶς του, ἀφέθη ὅμως ἐλεύθερος ὑπὸ τοῦ Λυσιμάχου, ὅστις τοῦ ὑπεσχέθη καὶ τὴν θυγατέρα του νὰ δώσῃ εἰς γάμον, ἐὰν τοῦ ἀπέδιδε τὴν πρὸς βορρᾶν τοῦ Δουνάβεως χώραν, τὴν ὁποίαν ὁ Δρομιχαίτης εἶχε προσαρτήσει εἰς τὸ βασίλειόν του. Κατὰ τὸν Στράβωνα VII, 301, 3.5) ἐκστρατεύσας ὁ Λυσίμαχος κατὰ τῶν Γετῶν, ὄχι μόνον δὲν ἐνίκησε τὸν Δρομιχαίτην, ἀλλὰ καὶ συνελήφθη αἰχμάλωτος, ἀφεθεὶς ἐλεύθερος ὑπ' αὐτοῦ.

Ὑπὸ τὸ ὄνομα Δρομιχαίτης ἀναφέρεται καὶ ἄλλος, ἀπόγονος, πιθανῶς τοῦ ἀνωτέρω, ὅστις, ὅταν Ἀντίοχος ὁ Β' βασιλεὺς τῆς Συρίας ἐπολιόρκει τὰ Κύψελα τῆς Θράκης, ἐβοήθησεν αὐτὸν ἐπὶ κεφαλῆς στρατοῦ εἰς τὴν παράδοσιν τῆς πόλεως.

ΔΡΟΠΙΩΝ. — Βασιλεὺς τῆς Παιονίας, ζήσας μετὰ τὸ 279 π. Χ. Τούτου σώζονται νομίσματα χαλκοῦ παριστῶντα ἔμπροσθεν κεφαλὴν Διός, ὄπισθεν δὲ φέροντα τὴν ἐπιγραφήν : ΠΑΙΟΝΩΝ, κάτωθεν δὲ αὐτῆς τὸ μονόγραμμα αὐτοῦ ΔΡ. Κατὰ τὸ 1877 ἀνεκαλύφθη ἐπιγραφὴ ἐν Ὀλυμπίᾳ ἐπὶ βάθρου ἀνδριάντος τινός, ἐκ τῆς ὁποίας

καταφαίνεται ὅτι ὁ ἀνδριὰς ἐκεῖνος ἀνηγέρθη ὑπὸ τοῦ κοινοῦ τῶν Παιόνων, πρὸς τιμὴν τοῦ βασιλέως Δροπίωνος, ὅστις πιθανῶς ἀναδιωργάνωσε τὴν χώραν του μετὰ τὴν ἐπιδρομὴν τῶν Γαλατῶν.

ΔΡΟΣΙΚΗ.—Χώρα τῆς Θράκης, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου (5, 11, 6), ὡς μία τῶν 14 στρατηγιῶν (praefectura) τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων. Πιθανῶς ἡ Δροσικὴ εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου (Β 101) ἀναφερομένη χώρα, κειμένη πέραν τοῦ Στρυμόνος καὶ πρὸς βορρᾶν καὶ κατοικουμένη ὑπὸ τῶν Δρώων, αὐτονόμων Θρακῶν καὶ συμμάχων τοῦ Σιτάλκους εἰς τὸν κατὰ τοῦ Περδίκκα πόλεμον Στέφανος ὁ Βυζάντιος ὀνομάζει αὐτούς : Δερραίους καὶ Δαρσίους (βλ. λέξ.).

ΔΡΟΥΓΓΑΡΙΟΣ.—(Ἐκ τοῦ λατινικοῦ (drugo). Στρατιωτικὸς βαθμὸς καὶ ἀξίωμα παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς, ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸ Χιλίαρχος Δρουγγάριος τοῦ πλοΐμου ἐκαλεῖτο ὁ ἀρχηγὸς τοῦ «βασιλικοῦ πλοΐμου» ἤτοι ὁ ναύαρχος.

ΔΡΟΥΖΙΠΑΡΑ. — Ἀρχαία πόλις τῆς Θράκης, κειμένη 22 περίπου χλμ. Β.Δ. τῆς Περίνθου παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ Ἐργίνου, εἰς βόρ. πλάτ. 42°,40′ καὶ ἀνατ. μῆκ. 54°, 30′ κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γ′ 11,7).

Ἡ Δρουζιπάρα ἀπέβη περίφημος διὰ τὸ ἐν αὐτῇ μαρτύριον τοῦ Ἁγίου Ἀλεξάνδρου, τοῦ ὁποίου ὑπῆρξε λαμπρὸς ναός. Οὗτος κατήγετο ἐκ Καρθαγένης, ἐμαρτύρησε δὲ ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Μαξιμιανοῦ τὸ 300 μ Χ. Κατὰ τὸ συναξάριον τοῦ ἁγίου, ἀπεκεφαλίσθη παρὰ τὸν παραρρέοντα ποταμόν, ἀφοῦ προηγουμένως ἐβασανίσθη ποικιλοτρόπως. Ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ τὴν μνήμην του τὴν 25 Φεβρουαρίου.

Ἐπὶ τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων, ἡ Δρουζιπάρα ἦτο σταθμός τις (statio) τῆς Ἐγνατίας ὁδοῦ, μεταξὺ Βεργούλης (Ἀρκαδιουπόλεως) καὶ Τυρολόης, ἀφ' ἑκάστης τῶν ὁποίων ἀπεῖχε 12 χλμ.

Ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Μαυρικίου, εἰσβαλὼν εἰς Θράκην τὸ 591 ὁ Χάνης τῶν Ἀβάρων, μεταξὺ καὶ ἄλλων κατέλαβεν ἐξ ἐφόδου τὴν Δρουζιπάραν «πολιορκητικὰ δρασάμενος ἔργα», ὡς ἀναφέρει ὁ ἱστορικὸς Θεοφάνης, καὶ ἔφθασε μέχρις Ἡρακλείας. Ἀλλὰ φοβερὸς λοιμὸς ἐνσκήψας, ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ ἀποχωρήσῃ. «Πέμπτης δὲ παρῳχηκυίας ἡμέρας πρὸς τὰ Δριζήπερα μετοχετεύει τὸν χάρακα.... θείᾳ δὲ φροντίδι τινὶ ἀπείργετο τὸ βαρβαρικὸν ἐπιτίθεσθαι (Θεοφ. Σιμοκόττας VII). Τὰ τέκνα τοῦ Χάνου προσβληθέντα καὶ αὐτὰ ὑπὸ τῆς νόσου, ἀπέθανον. Τοῦτο ἀπεδόθη εἰς θείαν τιμωρίαν, διότι ὁ Χάνης κατὰ τὴν κατάληψιν τῆς πόλεως, διήρπασε τὸς ναὸν τοῦ Ἁγίου Ἀλεξάνδρου.

Τὸ ὄνομα Δρουζιπάρα ὑπέστη πολλὰς ἀλλοιώσεις, φέρεται δὲ ὑπὸ τοὺς τύπους : Δριζουπάρα, Δριζίπερο, Δριζούπερα, Δρυζίπαρα, Δρουζίπαρα, Δρυσιπάρα, Δρισίπορο, Δροζίπαρος, Δριζὶν-πάρα καὶ ἄλλα. Τὸ μεταγενέστερον ὄνομα αὐτῆς παρὰ τῷ Δούκα (Ἱστορ. XLII) εἶναι Μεσήνη, παρὰ δὲ τῷ Νικήτα Χωνιάτῃ (VIII) Μεσύνη. Ὁ Μελέτιος ἐν τῇ Γεωγραφίᾳ αὐτοῦ (Γ′, σελ. 103) τὴν ὀνομάζει Μισυνί. «Δροσίπαρα πόλις ... τὴν ὁποίαν λέγουσι νὰ εἶναι ἡ Μοσκυούπολις, κοινῶς τανῦν Μισυνί. Πλησίον ταύτης κατὰ τὴν λεωφόρον εἶναι τὸ Καριστεράν, ὅπου εἶναι βασιλικὰ παλάτια». Ἡ Μεσήνη ἢ Μισυνὶ δὲν εἶναι αὐτὸ τὸ Καριστεράν, ὅπως ἀναφέρει ὁ Μελέτιος, ἀλλ' ὀλίγον βορειότερον αὐτοῦ, κειμένη οὐχὶ ἐπὶ τοῦ Ἐργίνου, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ Βογὰζ-κιοϊ-ντερέ, ἐκβάλλοντος παρὰ τὸ Καριστεράν.

Ἐπὶ τῆς ἀρχαίας Δρουζιπάρας, συμφώνως πρὸς τοὺς ὑπὸ τῆς Tabula Pentingeriana παρεχομένας ἀποστάσεις, κεῖται τὸ χωρίον Καριστὰν ἢ τὸ Καριστεράν, τὰ ὁποῖα κεῖνται πλησίον ἀλλήλων παρὰ τὸν παραπόταμον Βογὰζ-κιοϊ-ντερέ. Παραδεχόμενοι τὴν τοποθεσίαν τῶν χωρίων τούτων ὡς τὴν ἀρχαίαν Δρουζιπάραν, συμφωνοῦμεν μὲ τὸν ἱστορικὸν τοῦ μαρτυρίου τοῦ Ἁγίου Ἀλεξάνδρου, καθ' ὃ ἡ πόλις ἔκειτο παρά τι στενὸν ἢ πέρασμα τοῦ ποταμοῦ, στενὸν τὸ ὁποῖον ὑπάρχει καὶ σήμερον εἰς τὸ μέρος ὅπου ἐκτίσθη ὁ σταθμὸς Seidla τῆς γραμμῆς Ἀδριανουπό-

λεως - Κωνσταντινουπόλεως καὶ ὅπου ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ διέρχεται τὸν ποταμίσκον (G. Seure Archéologie Thrace, σειρὰ β', μέρος α', σελ. 140).

Ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς κατοχῆς τῆς Ἀν. Θράκης. τὰ χωρία Μικρὸν καὶ Μεγάλο Καριστερὰν μετωνομάσθησαν Μικρὰ καὶ Μεγάλη Δριζυπάρα, ἀριθμοῦντα περὶ τοὺς 250 κατοίκους ἕκαστον καὶ ὑπαγόμενα εἰς τὴν ὑποδιοίκησιν Ἀρκαδιουπόλεως τοῦ Νομοῦ Σαράντα Ἐκκλησιῶν.

Ἀπὸ ἐκκλησιαστικῆς ἀπόψεως ἡ Δρουζιπάρα, ἀναφέρεται εἰς τὸν ὑπὸ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ (882—912) συνταχθέντα πίνακα τῆς κλίμακος τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου ὡς ἕδρα ἀρχιεπισκοπῆς τῆς ἐπαρχίας Εὐρώπης, ὑπὸ τὸν τίτλον : ὁ Δριζαπάρων ἤτοι Μεσήνης, ἢ ὁ Δριζηπάρων ἢ ὁ Δραζεπάρων (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Τόμ. V, σελ, 475. Not. Episcopatum).

* ΔΡΟΥΛΟΣ.—Φρούριον τῆς Θράκης ἐν Δαρδανίᾳ. ἀνακαινισθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565) παρὰ *Προκοπίῳ* (Περὶ Κτισμ. IV, 4).

ΔΡΙΠΙΑ ἢ ΔΡΙΠΕΙΑ.—Πόλις τῆς Ν.Α. Θράκης πρὸς δυσμὰς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, κειμένη κατὰ τὸν Μ. Γεδεὼν μεταξὺ τῶν χωρίων Ἁϊπᾶ (Ἁγίων Πάντων) καὶ Ἁβάσου ἢ Ἁβὰς κιόϊ καὶ ταυτιζομένη μὲ τὸ νῦν χωρίον Γρῦπες ἢ Τσιφοὺτ-Μπουργάζ. Κατὰ τὸ 559, ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἐπιδραμόντες οἱ Οὖννοι καὶ οἱ Σλαῦοι τὴν Θράκην καὶ εὑρόντες τὸ Ἀναστασιακὸν τεῖχος κατεστραμένον ἕνεκα σεισμῶν, ἔφθασαν μέχρι Δρυπίας, τῆς ὁποίας, ἀφοῦ ἐξηνδραπόδισαν τοὺς κατοίκους, ἀπῆλθον.

Διὰ τελευταίαν φορὰν ἀναφέρεται ἐπὶ βασιλείας Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου, ὁπότε οὗτος μετέβη κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1299 διὰ νὰ παραμείνῃ ἐπί τινας ἡμέρας, μετὰ ἓξ δὲ περίπου ἔτη (24 Ἰανουαρίου 1305) ἐγένετο εἰς Δρυπίαν συνάντησις τοῦ Ἀνδρονίκου μετὰ τοῦ συμβασιλέως υἱοῦ του. (Παχυμέρης, τόμ. Β', σελ. 279 καὶ 406).

Ἐξ ἐπιγραφῆς εὑρισκομένης ἐν τῷ ναῷ τοῦ χωρίου Γρῦπες, φαίνεται ὅτι ἡ Δρυπία ἀνῆκεν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως. Σώζεται ἐπίσης ἐπιτύμβιον ἐπίγραμμα τοῦ VIII ἢ IX αἰῶνος ἔχον ὡς ἑξῆς :

Σωφρονία τλήμων,παναώριος ἐνθάδε κεῖται
Ἀδριανῷ γενέτῃ πένθος ἀναψαμένη.

(Μ. Γεδεών, Ἔγγρ. λίθοι καὶ κεράμια, σελ. 88.—Τοῦ αὐτοῦ : Παλαιᾶς εὐωρίας Θρᾳκῷα κέντρα, εἰς Θρακικά, 1936, σ. 22 καὶ ἑξῆς).

ΔΡΥΣ.—Ἀρχαιότατος ἐμπορικὸς λιμὴν τῶν θρακικῶν παραλίων, ἀπέναντι τῆς Σαμοθράκης παρὰ τὴν Ζώνην, ἀναφερόμενος παρὰ Σκύλακος τοῦ Καρυανδέως (Περίπλ. 67). Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἔκειτο παρὰ τὴν νῦν Ἀλεξανδρούπολιν (πρώην Δεδεαγάτς), ὀνομασθεῖσα οὕτως, ἀπὸ τῶν ἀφθόνων δρυῶν, αἱ ὁποῖαι καὶ μέχρι σήμερον ἀφθονοῦν.

ΔΡΥΣ.—Ἀρχαία πόλις τῆς Ν. Α. Θράκης, παρὰ τὸ Βυζάντιον, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Δημοσθένους (κατ' Ἀριστοκράτους, 132). Κατὰ τὸν Θεόπομπον, παρ' Ἁρποκρατίωνι, ἱδρυτὴς τῆς Δρυός, ὑπῆρξεν ὁ Ἰφικράτης, στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων. Ταυτότης ἄγνωστος. Δὲν πρέπει νὰ συγχέεται πρὸς τὴν ἐμώνυμον αὐτῆς πόλιν, κειμένην ἐπὶ τῆς Ἀσιατικῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου, ὅπου τὸ σημερινὸν Μποσταντζῆ—Κιοπρού.

ΔΡΥΣΤΡΑ, ΔΡΙΣΤΡΑ ἢ ΔΡΥΣΤΗ.—Διάφορος παραλλαγὴ τῆς πόλεως Δορύστολον. (βλ. λέξ.).

ΔΡΩΟΙ.—Ἀρχαῖος θρακικός λαός, κατοικῶν κατὰ τὸν Θουκυδίδην (Ε, 101) πρὸς βορρᾶν καὶ πέραν τοῦ Στρυμόνος. Κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, οἱ Δρῶοι ἀναφέρονται μετὰ τῶν Παιόνων, Ὀδυμάντων καὶ Δερσαίων ὡς αὐτόνομοι Θρᾶκες καὶ σύμμαχοι τοῦ Σιτάλκους, βασιλέως τῶν Ὀδρυσῶν εἰς τὸν κατὰ τοῦ Περδίκκα ἀγῶνα.

* ΔΥΔΗΣ, ΔΥΤΟΥΠΟΡΙΣ, ΔΥΤΟΥΤΡΑΛΙΣ.—Ὀνόματα κύρια καὶ πατρωνυμικὰ καθαρῶς θρακικά, γνωστὰ ἐξ ἐπιγραφῆς τοῦ 202 μ. Χ. εὑρεθείσης εἰς τὸ ἐμπόριον Πίζος. (βλ. λέξ.) («Θρακικὰ» 1936, σελ. 198).

ΔΥΜΗ.—Μεσόγειος πόλις τῆς Θράκης, κειμένη παρὰ τὸν Ἕβρον ποταμὸν εἰς βόρ. πλάτ. 41°, 45′ καὶ ἀνατ. μῆκ. 52°, 50′, κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γ′, 11, 7). Ἡ θέσις αὐτῆς εἶναι ἀκαθόριστος καὶ ἀβεβαία. Τινὲς ταυτίζουν τὴν Δύμην πρὸς τὸ Διδυμότειχον. Ἐκ τῆς συγκρίσεως ὅμως τῶν ἀποστάσεων τῶν ἀρχαίων ὁδοιπορικῶν, προκύπτει ὅτι ἡ Δύμη ἔκειτο παρὰ τὸ σημερινὸν χωρίον Πόρος (Τουρκιστὶ Καλδηρκόζ), οὐ μακρὰν τῶν Φερῶν, τῆς Βήρας τῶν Βυζαντινῶν, ὅπου σώζονται ἐρείπια ἀρχαίας πόλεως.

ΔΩΔΟΠΑΡΟΣ (ἡ) καὶ ΔΩΔΟΠΑΡΟΝ (τὸ).—Ὄνομα θρακικῆς πόλεως γνωστῆς ἐξ ἐπιγραφῆς τῶν χρόνων τοῦ Ἀδριανοῦ (117—138 μ. Χ.) εὑρεθείσης ἐν τῇ περιφερείᾳ Καβακλῆ τῆς Βουλγαρίας. Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ὑπῆρχεν ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος. (Dumont Homolle, σελ. 352 ἀριθ. 62.—Χρ. Τσούντα, Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1883, σελ. 263—264).

* ΔΩΡΟΥΤΕΛΜΙΣ.—Ὄνομα κύριον καθαρῶς θρακικόν, γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς τοῦ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος, εὑρεθείσης εἰς Τραϊανὴν τῆς Βορείου Θράκης. (Θρακικά, 1939, σελ. 280)

ΔΩΤΙΝΗ ΠΕΤΡΑ.—Ἀκρωτήριον τῆς Θρακικῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου, πρὸς Β. τῆς Λικνιάδος ἄκρας (νῦν Μπεγλὲρ - Μπουρνοὺ) πλησίον τῆς πρὸς τὸν Εὔξεινον Πόντον ἐξόδου του. Εἶναι τὸ σημερινὸν Παπὰζ - Μπουρνοῦ.

ΕΒΔΟΜΟΝ.—Συνοικία τοῦ Βυζαντίου, ἐκτεινομένη εἰς τὸ Β. Α. ἄκρον αὐτοῦ, μεταξὺ τῆς Πύλης Ἀδριανουπόλεως καὶ Φαναρίου. Ὅταν ἀνηγέρθησαν ὑπὸ τοῦ Μεγ. Κωνσταντίνου (306—337) τὰ πρῶτα τείχη τῆς πόλεως, τὸ Ἕβδομον ἔκειτο ἐκτὸς αὐτῶν, περιελήφθη δὲ ἀργότερον εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ Θεοδοσίου τοῦ Β′ ἀνεγερθέντα τὸ 413.

Ἐπεκταθεῖσα δὲ βραδύτερον ἡ συνοικία τοῦ Ἑβδόμου, διὰ τῆς ἀνεγέρσεως εἰς τὸ Β. Δ. ἄκρον αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείου (610—641) τοῦ «Μονοτείχου» ἢ «Καστελλίου τῶν Βλαχερνῶν», περιελάμβανε τὰ πολυτελῆ παλάτια ὅπου κατῴκουν οἱ αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας (XII—XV), τῶν ὁποίων μεγαλοπρεπῆ τινα ἐρείπια σώζονται μέχρι σήμερον.

Περιελάμβανεν ἐπίσης τὸν ἱστορικὸν ναὸν τῶν Βλαχερνῶν, πλείστους ναοὺς καὶ πλείστας μονάς. Ἔκειτο δὲ ὅπου τὸ νῦν Μακρὺ-κιοϊ παρὰ τὸ ἕβδομον χιλιόμετρον ἀπὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ τῆς Ἐγνατίας ὁδοῦ (Mordmann, Esquisse topographique de Constantinople, σελ. 29).

* ΕΒΡΑΙΤΤΟΣ.—Μία τῶν 7 πόλεων τῆς ἐπαρχίας Μοισίας, μνημονευομένη κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα ὑπὸ τοῦ Ἱεροκλέους (Συνέκδ. 636), ἀλλ' ἄγνωστον ποῦ ἀκριβῶς κειμένη.

* ΕΒΡΕΝΙΣ.—Ὄνομα κύριον καθαρῶς Θρακικόν, κατ' ἐπιγραφάς, εὑρεθείσας ἐν τῇ Βορ. Θράκῃ («Θρακικὰ» 1936, σ. 197).

* ΕΒΡΗΙΣ.—Μία τῶν ὀκτὼ φυλῶν τῶν ἀρχαίων Φιλιππουπολιτῶν, γνωστῶν ἐξ ἐπιγραφῶν τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων (Θρακικά, 1929, σελ. 19).

ΕΒΡΟΣ.—Υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Θράκης Κασσάνδρου, συμμάχου τῶν Τρώων καὶ τῆς Κροτωνίκης, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ὠνομάσθη ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Θράκης, Ρόμβος καλούμενος πρότερον, διότι εἰς τὰ ὕδατα αὐτοῦ ριφθείς, ἐπνίγη ὁ Ἕβρος, διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὸν θάνατόν του ἀπὸ τοῦ πατρός του, πρὸς τὸν ὁποῖον εἶχε διαβληθῇ ὑπὸ τῆς μητρυιᾶς του, Δαμασίππης (βλ. λ.), ὅτι ἀπεπειράθη δῆθεν νὰ βιάσῃ αὐτήν. (Πλουτάρχου, Περὶ Ποταμῶν, 3).

ΕΒΡΟΣ.—Ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Θράκης, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Ρίλας καὶ τῆς Ροδόπης καὶ διαρρέων τὰς πεδιάδας τῆς Φιλιππουπόλεως καὶ Ἀδριανουπόλεως, ἐκβάλλει μετὰ ροῦν 490 περίπου χιλιομέτρων εἰς τὸν ὁμώνυμον κόλπον τῆς Αἴνου διὰ δύο στομίων, μεταξὺ τῆς ἀρχαίας Σάλης καὶ τῆς Αἴνου, εἰς βόρ. πλάτ 41°,30′ καὶ ἀνατ. μῆκ. 53°, κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. Γ, 11, 2). Τὸ παλαιότερον ὄνομα τοῦ ποταμοῦ ἦτο Ρόμβος, μετωνομάσθη δὲ Ἕβρος ὑπὸ τοῦ Ἕβρου, υἱοῦ τοῦ Κασ-

σάνδρου, βασιλέως τῆς Θράκης, ὅστις ἐπνίγη εἰς αὐτόν, (βλ. λ).

Ὁ Βιργίλιος τὸν ποταμὸν Ρόμβον ὀνομάζει Οἰάγριον, εἴτε διότι εἰς ἀρχαιοτέραν ἐποχὴν ἐβασίλευσεν ἐν Θράκῃ ὁ Οἴαγρος, σύζυγος τῆς μούσης Καλλιόπης, ἐκ τῆς ὁποίας ἐγεννήθη ὁ Ὀρφεύς, εἴτε διότι αἱ Βάκχαι κατασπαράξασαι τὸν Οἰαγρίδην Ὀρφέα καὶ ἀποκόψασαι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἔρριψαν αὐτὴν εἰς τὸν ποταμὸν τοῦτον, ὁπόθεν τὸ ὄνομα Οἴαγρος (Βιργ. Γεωγραφικά, IV, 423 καὶ ἑξῆς), εἴτε τέλος, διότι ὑπῆρχεν ἐν Θράκῃ ποταμός τις ἔχων τὸ ὄνομα τοῦ Οἰάγρου διὰ τοῦ ὁποίου ἐξέβαλλεν ὁ Ἕβρος, ὅστις διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἐλάμβανε τὸ ὄνομα τοῦ Οἰάγρου.

Κατὰ τὸν Πλούταρχον (Περὶ ποταμῶν, 3), ὁ Ἕβρος πιθανὸν νὰ ἔλαβε τὸ ὄνομα τοῦτο ἕνεκα τῶν ἑλιγμῶν, τοὺς ὁποίους σχηματίζει κατὰ τὸν ροῦν αὐτοῦ : «Ὑπὸ τῆς συστροφῆς τῆς καταστροφῆς τοῦ ὕδατος». Τὴν γνώμην ταύτην τοῦ Πλουτάρχου παραδέχονται ὁ Μελέτιος (Γεωγρ. Τόμ. Ι΄, σελ. 52), ὁ Εὐγένιος Βούλγαρις (Βιργιλ. Γεωγρ, ἔκδ. Πετρουπόλεως, σχόλια εἰς στίχον 463) καὶ ἄλλοι. Ἀλλ' ἡ λέξις εἶναι Θρακική, σημαίνει δὲ κατὰ τὸν Ἡσύχιον, τράγον, βατῆρα. (Πρβλ. Θρακικά, 1929, σελ. 35 καὶ 1933 σελ. 37).

***

Ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἐθεωρεῖτο ὡς ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς ὄχι μόνον τῆς Θράκης, ἀλλ' ὁλοκλήρου τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου, καὶ τοῦ ὁποίου τὰ ὕδατα ἦσαν ψυχρότατα. Ὁ Ἀλκαῖος (Ἀποσπ. 109) τὸν ὀνομάζει «κάλλιστον ποταμῶν», ὁ δὲ Εὐριπίδης «ἀργυρορρύτην» (Ἡρακλ. μαινόμ. 386). Ὑπὸ τοῦ Ὁρατίου (Ἐπιστ. Α, 3, 3) φέρεται ὡς κεκαλυμμένος ὑπὸ πάγων καὶ χιόνων.

Κατά τινα παράδοσιν, καθαρῶς ἐπινόησιν τῶν μεταγενεστέρων, οἱ ὁποῖοι ἠρέσκοντο εἰς τὰς μυθικὰς παραδόσεις, ὁ Ὀρέστης, υἱὸς τοῦ Ἀγαμέμνονος, μετὰ τὸν φόνον τῆς μητρός του, προσβληθεὶς ὑπὸ μανίας, καὶ καταδιωκόμενος ὑπὸ τῶν Ἐρινύων, μετὰ πολλὰς περιπλανήσεις, ἦλθεν εἰς τὴν Θράκην. Ἐκεῖ κατά τινα χρησμόν, λουσθεὶς εἰς τὴν συμβολὴν τῶν τριῶν ποταμῶν : Ἕβρου, Τόνσου καὶ Ἀρτισκοῦ, ἐξηγνίσθη καὶ ἐθεραπεύθη. Εἰς ἀνάμνησιν δὲ τῆς θεραπείας του, κατὰ τὴν αὐτὴν παράδοσιν, ἔκτισε τὴν Ὀρεστιάδα, τὴν Οὐσκουδάμαν τῶν Ὀδρυσῶν, τὴν μετὰ ταῦτα Ἀδριανούπολιν. Μολονότι ἡ παράδοσις αὕτη δὲν ἐπιβεβαιοῦται ἱστορικῶς, ἐν τούτοις διετηρήθη ζωηροτάτη διὰ μέσου τῶν αἰώνων, πάντες δὲ οἱ συγγραφεῖς Ἕλληνες καὶ Λατῖνοι ἀναφέρουν αὐτήν, προτιμῶντες τὸ ὄνομα : Ὀρεστιὰς ἀντὶ τῆς Ἀδριανουπόλεως. Ἀπήχησιν τῶν παραδόσεων τούτων εὑρίσκομεν εἰς τὸν Ἰωάννην Τζέτζην, συγγραφέα τοῦ XII αἰῶνος, ὅστις λέγει τὰ ἑξῆς :

«Τὸ πρὶν σμικρὸν πολίχνιον κλῆσιν Ὀρεστιάδα ὁ Ἀγαμέμνονος υἱὸς πρὶν ἔγειρεν Ὀρέστης· ἐκεῖ λουσθεὶς γὰρ ποταμοῖς ἰάθη τῆς μανίας».

Κατὰ τὸν Πλούταρχον, παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ Ἕβρου, ἐφύετο βοτάνη τις ὁμοία πρὸς ὀρίγανιν, τῆς ὁποίας οἱ ἀρχαῖοι Θρᾶκες ἀποκόπτοντες τὰς κορυφάς, συνείθιζον νὰ καίουν μετὰ τὸ φαγητόν. Ἀναπνέοντες δὲ τὸν ἀναδιδόμενον καπνὸν ἐξαλίζοντο καὶ παρεδίδοντο εἰς βαθύτατον ὕπνον. «Γεννᾶται δὲ ἐν αὐτῷ (δηλ. τῷ Ἕβρῳ) βοτάνη παρόμοιος ὀριγάνῳ, ἧς τὰ ἄκρα δρεψάμενοι Θρᾶκες, ἐπιθέασι πυρὶ μετὰ τὸν κόρον τῆς δημητριακῆς τροφῆς, καὶ τὴν ἀναφερομένην ἀναθυμίασιν δεχόμενοι ταῖς ἀποπνοίαις καροῦνται καὶ ἐπὶ ὕπνον βαθὺν καταφέρονται». (Περὶ ποταμῶν 3). Ἀνάλογόν τινα συνήθειαν τῶν ἀρχαίων Θρακῶν ἀναφέρει καὶ ὁ Πομπώνιος Μέλας (Β, 2, 21). Ὁ Πλίνιος κατατάσσει τὸν Ἕβρον μεταξὺ τῶν χρυσορρόων ποταμῶν. Κατὰ πόσον ἀληθεύει τοῦτο δὲν γνωρίζομεν, οὐχ ἧττον ὑπὸ πολλῶν ἐπανελήφθη. (Πρβλ. Πατριάρχου Κυρίλλου, Περιγραφὴ Ἀδριανουπόλεως καὶ τῶν πέριξ τῆς Θράκης μερῶν, σελ. 72).

***

Ὡς ἐκ τῆς φυσικῆς καταστάσεως τοῦ

ἐδάφους τῆς Θράκης, ἡ λεκάνη τοῦ Ἕβρου δὲν εἶναι συνεχής, ἀλλὰ χωρίζεται διὰ τοῦ ὀρεινοῦ πυρῆνος τοῦ Ἀρίσβου εἰς τὴν Ἄνω καὶ Κάτω κοιλάδα. Τούτων ἑκάστη ἔχουσα τὸ κέντρον αὐτῆς, ἡ μὲν Ἄνω τὴν Φιλιππούπολιν, ἡ δὲ Κάτω τὴν Ἀδριανούπολιν, ἐμφανίζονται ὡς ἄδενδρα πεδία νεωτέρων προσχώσεων, τῶν ὁποίων τὰ κράσπεδα καλύπτονται ὑπὸ τριτογενῶν προσχώσεων.

Τῆς Ἄνω κοιλάδος τὸ ἔδαφος ἀποτελεῖται, κατὰ τὸ πλεῖστον, ἐξ εὐφορωτάτου χώματος, ὁμοίου πρὸς τὸ τῶν πεδιάδων τῆς Οὐγγαρίας, τὸ δὲ τῆς Κάτω ὁμοιάζει πρὸς τὸ τῶν στεππῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἀποτελεῖται κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ κροκαλῶν (χαλίκια τοῦ ποταμοῦ) καὶ ἄμμου. Εἰς πολλὰ ὅμως μέρη ἔχει εὐφορωτάτας γαίας, ὅπως καὶ ἡ Ἄνω κοιλάς. Ἐπὶ τῆς Ἄνω κοιλάδος τοῦ Ἕβρου, συναντῶνται καὶ λόφοι ἐκ γρανίτου, συηνίτου καὶ γνευσίου. Οὕτως ἡ Φιλιππούπολις π. χ. κεῖται ἐπὶ συηνιτικοῦ λόφου κατὰ 67 μέτρα ὑψηλότερον τῆς κοίτης τοῦ Ἕβρου, τοῦ ὁποίου ἡ ἐπιφάνεια κεῖται 160 μέτρα ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν, τῆς θαλάσσης. Πλὴν τῶν ἄνω στρωμάτων συναντῶνται καὶ νέα ἡφαιστειογενῆ πρὸς τὰ Ν. Α., ἠωκαινικὰ δὲ καὶ κρητιδικὰ πρὸς τὰ ἀνατολικά. Τὸ σχῆμα τῆς Ἄνω κοιλάδος εἶναι ἐλλειψοειδές, τοῦ ὁποίου ὁ μέγας ἄξων καταλαμβάνεται ὑπὸ τῆς κοίτης τοῦ Ἕβρου, 160 μέτρα, κατὰ μέσον ὅρον, ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης.

Ἡ Κάτω κοιλὰς τοῦ Ἕβρου εἶναι μᾶλλον μονότονος καὶ ἐλάχιστα ἔρχεται εἰς ἐπικοινωνίαν μετὰ τῶν πέριξ ὀρέων. Μόνον αἱ κοῖται τῶν παραποτάμων αὐτοῦ καὶ τῶν διαφόρων ὁρμητικῶν χειμάρρων καθιστῶσιν αὐτὴν ἀνώμαλον. Τὸ σχῆμα τῆς Κάτω κοιλάδος εἶναι τριγωνικόν, τοῦ ὁποίου πάλιν βάσις εἶναι ὁ Ἕβρος καὶ εἰς ὕψος περὶ τὰ 80 μέτρα ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἄνω κοιλὰς τοῦ Ἕβρου ἀποκλείεται πρὸς νότον ὑπὸ τῶν ὑψηλῶν ὀρέων τῆς Ροδόπης, διὰ τοῦτο εἶναι βατὴ μόνον κατὰ τὸ ἄνω καὶ κάτω πέρας αὐτῆς. Διὰ τοῦτο καὶ αἱ ἁμαξιτοὶ ὁδοί, καὶ αἱ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ ἀκολουθοῦν τὸν ροῦν τοῦ ποταμοῦ. Τοὐναντίον, ἐν τῇ Κάτω κοιλάδι, διὰ τοῦ ἐκ τοῦ Μικροῦ Αἵμου (ὄρη τῆς Στράντζας) κατερχομένου Ἀγριάνη (Ἐργίνου), ἡ συγκοινωνία εἶναι εὐκολωτέρα μεταξὺ Ἀδριανουπόλεως καὶ Κωνσταντινουπόλεως.

Αἱ πηγαὶ τοῦ Ἕβρου κεῖνται ἄνωθεν τῆς μικρᾶς λεκάνης τοῦ Βάνια εἰς ὕψος 622 μέτρα ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, πρὸς δυσμὰς τῆς Φιλιππουπόλεως, ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτέρου τμήματος τῆς Ροδόπης. Μετὰ βραχὺν δὲ ροῦν, ὡς ὁρμητικώτατος χείμαρρος καὶ πλήρης κροκαλῶν κατέρχεται πρὸς τὴν πεδιάδα 300 μέτρα ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, καὶ ρέει ἀνατολικο-νοτιο-ἀνατολικῶς, ἀκολουθῶν τοὺς πρόποδας τῆς Ροδόπης δεχόμενος τὰ ἄφθονα ὕδατα τῶν ἐκ βορρᾶ κατερχομένων παραποτάμων. Μόνον πρὸς νότον τῆς Φιλιππουπόλεως ἀπομακρύνεται τῆς Ροδόπης ἔχων τὴν δεξιὰν αὐτοῦ ὄχθην κεκαλυμμένην ἐκ γονιμωτάτων προσχώσεων, αἱ ὁποῖαι καθιστοῦν τὴν χώραν εὐφορωτάτην, ἰδίως δὲ διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς ὀρύζης. Ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Ἕβρου καὶ ὑπὲρ τὴν Φιλιππούπολιν, ὅπου ἐκβάλλει ἡ Τοπολνίτσα, ἐξαπλοῦται μέχρι τοῦ ποταμοῦ λοφώδης χώρα (202 μέτρα ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης) ὅπου κεῖται ἡ πόλις Τατὰρ-Παζαρτὶκ (ἡ ἀρχαία Βησαπάρα), ἄνωθεν τῆς ὁποίας παρὰ τὸ Σαράμπεϋ ἄρχεται ὁ ποταμὸς νὰ γίνεται πλωτὸς μέχρι τῆς Ἀδριανουπόλεως, ἐπικινδύνως ὅμως, διότι συνεχῶς μεταβάλλει κοίτην καὶ ὁ πυθμὴν του πληροῦται ἀμμωδῶν ταινιῶν.

Κάτωθεν τῆς Φιλιππουπόλεως, καὶ εἰς ἀπόστασιν 24 χιλιομέτρων ἀπὸ τοῦ Παπασλῆ, αἱ ὄχθαι τοῦ ποταμοῦ καθίστανται βραχώδεις. Ἀπὸ δὲ τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ κάτω μέχρι τῆς θαλάσσης, ἐπὶ μήκους 123 χλμ. ἡ κλίσις του εἶναι 0,25 ἀνὰ πᾶν χιλιόμετρον, ἀρκετὰ πλωτός, ἐπιτρέπων τὸν πλοῦν μικρῶν πλοιαρίων. Ἀπὸ τῆς Ἀδριανουπόλεως ἡ κοιλὰς εὐρύνεται σημαντικῶς, καὶ καθίσταται ἑλώδης μέχρις

ἀποστάσεως 37 χλμ. ὅπου πάλιν στενοῦται παρὰ τὸ νῦν Καλονέρι (πρώην Ἀρναούτ-κιοϊ) καὶ λαμβάνει διεύθυνσιν Νοτιο-δυτικήν. Ἀπὸ τῆς συμβολῆς τοῦ Ἀγριάνη ποταμοῦ εἰς τὸν Ἕβρον, μεταξὺ Τυχίου (πρώην Μπιντικλῆ) καὶ Ὑψάλων (τῶν ἀρχαίων Κυψέλων) ἄρχεται τὸ Δέλτα τοῦ ποταμοῦ, τὸ ὁποῖον ἐπλήρωσε κόλπον βαθέως εἰσχωροῦντα εἰς τὴν ξηράν, καὶ τοῦ ὁποίου λείψανον εἶναι ἡ ἰχθυοβριθὴς ἀβαθὴς λίμνη Στεντορὶς (νῦν Γιάλα), παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ἕβρου, 10 χλμ. περίπου μακρὰν τῆς θαλάσσης. Τὸ Δέλτα τοῦτο τοῦ ποταμοῦ ἐσχημάτισεν ἐπίσης καὶ τὴν περίφημον νησῖδα τοῦ Γκιαοὺρ-Ἀντά, περὶ τῆς ὁποίας τόσος ἐγένετο πάταγος κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, καὶ τὴν ὁποίαν διεξεδίκει ἡ Τουρκία κατὰ τὸν καθορισμὸν τῶν συνόρων (Συνθήκη τῆς Λωζάνης), καὶ ἡ ὁποία τέλος ἐπεδικάσθη τὸ 1926 εἰς τὴν Ἑλλάδα

***

Κυριώτεροι τῶν παραποτάμων τοῦ Ἕβρου εἶναι: ὁ Τόνσος, ὁ Ἄρδας, ὁ Ἐργίνης καὶ ἄλλοι μικρότεροι, περὶ τῶν ὁποίων παραπέμπομεν εἰς τὰ σχετικὰ ἄρθρα

***

Κοινῶς σήμερον ὁ Ἕβρος ὀνομάζεται Μαρίτσα. Ἀλλὰ ἀπὸ πότε ἤρχισε νὰ ὀνομάζεται οὕτω; Πρῶτος ἐξ ὅσων ἡμεῖς τοὐλάχιστον γνωρίζομεν, τὸ ὄνομα Μαρίτσα ἀναφέρει ὁ Ἰσαάκιος Κομνηνός, εἰς τὸ ὑπ' αὐτοῦ γραφὲν τυπικὸν τῆς Μονῆς τῆς Θεοτόκου τῆς Κοσμωσοτείρας, τὴν ὁποίαν ἔκτισε περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου του, 1151—1152 ἐν Βήρᾳ (νῦν Φέρραι). Δυνάμει ἰδιαιτέρου προνομίου κατὰ τὸ τυπικὸν τῆς Μονῆς, ὁ ἡγούμενος αὐτῆς εἶχε τὸ δικαίωμα τῆς ἁλιείας ἐν τῷ ποταμῷ: «Τοίνυν σανδάλιον ἔχειν ὁ προεστὼς ἐν τοῖς ἡμετέροις δικαίοις τοῦ ποταμοῦ τῆς Μ α ρ ί τ ζ η ς καὶ θηρεύειν ἰχθύας καὶ πρὸς τροφὴν διακομίζειν τοῖς μοναχοῖς». (Μ. Ι. Γεδεών, τὸ Τυπικὸν τῆς Μονῆς τῆς Θεοτόκου τῆς Κοσμοσωτείρας, ἐν τῇ Ἐκκλ. Ἀληθείᾳ, ἔτος XVIII, σελ. 112, 144, 188 καὶ ἑξῆς.

Μετὰ τὸν Ἰσαάκιον, Γεώργιος ὁ Ἀκροπολίτης ἱστορικὸς τοῦ XIII αἰῶνος, ἀναφέρων τὸν Ἕβρον ποταμὸν λέγει ὅτι κοινῶς ἐκαλεῖτο «χωριτικῇ διαλέκτῳ Μ α ρ ί τ σ α». (Γ. Ἀκροπολ. Χρονικόν, 33, 35, 43). Ἀλλὰ τόσον ὁ Ἰσαάκιος ὅσον καὶ ὁ Ἀκροπολίτης, ἁπλῶς ἀναφέρουν τὸ ὄνομα Μαρίτσα, χωρὶς τίποτε νὰ προσθέσουν περὶ τῆς μετονομασίας ταύτης.

Οἱ Σλαῦοι ἐτυμολογοῦν τὸ ὄνομα «Μ α ρ ί τ σ α» ἐκ τοῦ: M o r i t s i ἢ M o r a v i t s i, ὀνόματος σλαυϊκῆς φυλῆς ἐκ τοῦ m a r – m i r, τὸ ὁποῖον σημαίνει: εἰρήνην, ἠρεμίαν. Πιθανωτέρα ὅμως γνώμη, κατὰ τὸν Κ. Μυρτίλον Ἀποστολίδην (Θρακικά, 1928, σελ. 337) εἶναι ὅτι προῆλθεν ἐκ τοῦ ἀρχαίου θρᾳκικοῦ ὀνόματος Μ ά ρ ι σ σ ο ς ἢ Μ ά ρ ι ς, διὰ τοῦ ὁποίου οἱ Θρᾷκες ἐκάλουν τοὺς ποταμούς, ἕνεκα τῆς λαμπηδόνος τῆς ἐπιφανείας αὐτῶν. Τὸ θέμα: μ α ρ- σημαίνει λάμπειν (μαρμαίρω, μάρμαρος, μαρμαρυγή). Ἄλλοι πάλιν ἐτυμολογοῦν αὐτὸ ἐκ τοῦ Ἰνδο-εὐρωπαϊκοῦ ὀνόματος m a r= τέλμα, λίμνη, θάλασσα, ὅθεν καὶ τὸ ἑλληνικὸν μ ύ ρ ω (=ρέω) τὸ λατινικὸν m a r e (=θάλασσα), τὸ γαλλικὸν m a r a i s (=τέλμα), τὸ ἀγγλικὸν M a r s h, καὶ ἑρμηνεύουν αὐτὸ διὰ τοῦ: ῥεῦμα, ποταμός, (Α. Θ. Σαμοθράκη, Ἕβρος ποταμός, «Θρακικὰ» Τόμ. XIII, σελ. 33 καὶ ἑξῆς).

ΕΒΡΥΖΕΛΜΙΣ.—Βασιλεὺς τῶν Ὀδρυσῶν, γνωστὸς γενόμενος ἔκ τινος ἐπιγραφῆς, ἀνακαλυφθείσης τὸ 1889 ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν. Ἐκ ταύτης γίνεται γνωστὸν ὅτι ὁ βασιλεὺς τῶν Ὀδρυσῶν Ἐβρύζελμις συνῆψε συμμαχίαν μετὰ τῶν Ἀθηναίων τὸ 386-385 π. Χ. ἐπὶ ἄρχοντος Μυστυχίδου, καὶ ὅτι ἐτίμησαν αὐτόν, παραχωρήσαντες ὅλα τὰ δικαιώματα τῶν ὁποίων ἀπελάμβανον οἱ πρόγονοι αὐτοῦ. Ἔκτοτε οἱ νομισματολόγοι, πολλὰ νομίσματα τῆς Θράκης φέροντα τὴν ἐπιγραφήν: ΕΥΒΡ ἢ ΕΒΡ, τὰ ὁποῖα ἀπέδιδον εἰς τὴν Εὔρυγιν, πόλιν τῆς Γαλατίας ἐν Μ. Ἀσίᾳ, ἢ κατέτασσον αὐτὰ με-

ταξὺ τῶν ἀβεβαίων, ἀπέδωκαν εἰς τὸν Εὐρύζελμιν. Τοῦ Εὐρυζέλμιδος σώζονται νομίσματα χαλκᾶ, φέροντα τὴν ἐπιγραφήν : ΕΒΡΥ, ὄπισθεν δὲ ἀγγεῖον δίωτον, συνήθη τύπον τῶν νομισμάτων τῆς πόλεως τῶν Κυψέλων. Εἰς δὲ τὸ Βρεττανικὸν Μουσεῖον σώζεται μοναδικόν τι νόμισμα φέρον ὁλόκληρον τὸ ὄνομα : ΕΒΡΥΖΕΛΜΙΔΟΣ.

Ὁ Ἐβρύζελμις ἐβασίλευσε μεταξὺ τῶν ἐτῶν 387 καὶ 383 π. Χ. διαδεχθεὶς τὸν πατέρα του Σεύθην τὸν Β΄. Εἶναι δὲ τὸ ὄνομα θρακικόν, σύνθετον ἐκ τοῦ Ἔβρυ καὶ ζέλμις καὶ τούτων θρακικῶν. Τὸ πρῶτον συνθετικὸν ἀπαντᾷ εἰς τὸ ὄνομα Ἕβρος, τὸν γνωστὸν ποταμὸν καὶ τὴν Ἑβρηΐδα καλουμένην φυλήν. Τὸ δὲ δεύτερον εἶναι ταὐτὸν πρὸς τὴν λέξιν ζαλμός, τὸ ὁποῖον σημαίνει δοράν, σώζεται δὲ εἰς τὸ ὄνομα Ζάμολξις ἢ τὸ ὀρθότερον Ζάλμολξις, τὸν διάσημον νομοθέτην καὶ μαθητὴν τοῦ Πυθαγόρου. (Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερὶς τόμ. V σελ. 203. – Corpus Inscript. Atticarum, τόμ. IV, σ. 8.— P. Foucard Les Athéniens dans la Chersonése de Thrace au V siécle, σελ. 5 καὶ 13.—Βλ. Σκορδέλη, Θρακικαὶ μελέται, σελ. 46.—Head-Σβορώνου, Ἱστορία τῶν Νομισμάτων, τόμ. Α΄, σελ 356 καὶ Β΄, σελ. 131).

* ΕΓΗΤΑ.—Ἀρχαία πόλις τῆς Θράκης ἐν τῇ Ἄνω Μοισίᾳ, κειμένη κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γ, 9, 3) ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ εἰς βόρ. πλάτ. 43°,40 καὶ ἀνατ. μῆκ. 47°,15. Ἐπὶ τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων ἦτο ἕδρα σημαντικῆς δυνάμεως φρουρᾶς, τῆς Praefectura legionis XII Geminae Aegetae. Ἐπὶ τῆς θέσεως αὐτῆς κεῖται ἡ σημερινὴ πόλις Brza Palanga.

ΕΓΝΑΤΙΑ ΟΔΟΣ (VIA EGNATIA) — Μεγάλη ὁδός, ἐξυπηρετοῦσα κυρίως στρατιωτικὰς ὑπηρεσίας, ἡ ὁποία ἀρχομένη ἀπὸ τῆς Ἀπολλωνίας, ἴσως δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ Δυρραχίου, κατέληγεν εἰς τὰ περὶ τὸν Ἕβρον ποταμὸν Κύψελα. Ὠνομάσθη δὲ Ἐγνατία ὁδὸς (Via Egnatia) ἀπὸ τῆς ἐπὶ τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους ἐν τῇ Ἀπουλίᾳ κειμένης πόλεως Ἐγνατίας ἢ Γναθίας, ὅπου κατέληγεν ἡ καλουμένη Τραϊανὴ ὁδὸς (Via Trajana), κατασκευασθεῖσα ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ (98—117 μ. Χ.). Δύναται δὲ νὰ θεωρηθῇ ὡς προέκτασις τῆς ὑπερθαλασσίας ὁδοῦ, ἡ ὁποία ἀπὸ τῆς Ῥώμης διὰ τῆς Κάτω Ἰταλίας ἔφερεν εἰς τὰς ἀνατολικὰς χώρας τῆς αὐτοκρατορίας.

Ἡ Ἐγνατία ὁδὸς κατεσκευάσθη μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Μακεδονίας ὑπὸ τῶν Ρωμαίων (146) π.Χ.), τὸ δὲ ὁλικὸν αὐτῆς μῆκος ἀπὸ τῆς Ἀπολλωνίας ἢ ἀπὸ τοῦ Δυρραχίου ἀνήρχετο, κατὰ τὸν Στράβωνα (VII, 322) μέχρι τῶν Κυψέλων εἰς 535 ρωμαϊκὰ μίλια, ἤτοι 4.280 στάδια, ὑπολογιζομένου τοῦ μιλίου πρὸς ὀκτὼ στάδια ἤτοι 800 περίπου χιλιόμετρα. Ἦτο δέ, ὅπως λέγει, ἡ ὁδὸς «βεβηματισμένη κατὰ μίλιον καὶ κατεστηλωμένη» μέχρι τῶν Κυψέλων. Εἶχε δηλαδὴ μετρηθῆ ἀκριβῶς, ἐπὶ τῇ βάσει χιλίων κανονικῶν βημάτων, κατὰ μίλιον δὲ ὑπῆρχον μεγάλαι καὶ ὑψηλαὶ ἐκ λίθου στῆλαι, ἀναγράφουσαι τὰς διαφόρους ἀποστάσεις. Ὡς προέκτασις τῆς Ἐγνατίας ὁδοῦ ἐθεωρεῖτο ἡ ἀπὸ τῶν Κυψελῶν μέχρι Κωνσταντινουπόλεως ὁδός, οὕτω δέ, ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων ὅλη ἡ ὁδὸς ἀπὸ τῆς Ρώμης μέχρι τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκαλεῖτο Ἐγνατία ὁδός. Ἀκριβῆ περιγραφὴν αὐτῆς μᾶς παρέχουν τὰ διάφορα ὁδοιπορικὰ (itineraria), ὅπως : τὸ ὁδοιπορικὸν τοῦ Ἀντωνίου (Itinerarium Antonini), ὁ Πευτιγγεριανὸς πίναξ (Tabula Pentigeriana), καὶ τὸ πληρέστερον πάντων τὸ Ἱεροσολυμιτικὸν ὁδοιπορικόν (Itinerarium Hierosolymitaniem).

Ἡ ἐνδιαφέρουσα τὴν Θράκην Ἐγνατία Ὁδός, διερχομένη διὰ τῆς Θεσσαλονίκης, ἐξηκολούθει διὰ τῶν νοτίων ὀχθῶν τῶν λιμνῶν Κορωνείας (νῦν Λαγκαδᾶ) καὶ Βόλβης, διερχομένη διὰ τῆς Ἀπολλωνίας καὶ καταλήγουσα εἰς τὸν Στρυμωνικὸν κόλπον. Ἀκολούθως διήρχετο διὰ τῆς Ἀμφιπόλεως καὶ διὰ τῆς βορείας πλευρᾶς τοῦ Παγγαίου ὄρους ἔφθανεν εἰς τοὺς Φιλίππους. Ἀπὸ τοὺς Φιλίππους κατήρχετο

εἰς τὴν Νεάπολιν (τὴν σημερινὴν Καβάλλαν) καὶ ἀκολουθοῦσα τὴν παραλίαν ὁδὸν ἔφθανεν εἰς Ἀκόντισμα καὶ τὰ τότε ὅρια τῆς Μακεδονίας καὶ Ροδοπαίας (Θράκης). Ἐκεῖθεν ἐξακολουθοῦσα, διήρχετο τὸν ποταμὸν Νέστον, τὸν σταθμὸν τοῦ Διομήδους (παρὰ τὴν Βιστωνίδα λίμνην, νῦν Μπουροῦ), τὴν Μαξιμιανούπολιν, τὴν Τραϊανούπολιν καὶ ἔφθανεν εἰς τὰ Κύψελα πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Ἕβρου, ὅπου τὸ σημερινὸν τουρκικὸν χωρίον Ὕψαλα. Ἐκεῖθεν ἡ ὁδός, ἐξακολουθοῦσα, διήρχετο διὰ τῆς Ἡρακλείας καὶ Σηλυβρίας καὶ κατέληγεν εἰς Κων)πολιν.

Συμπληρωματικὴ ὁδὸς ἀρχομένη ἀπὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, διήρχετο διὰ τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ Φιλιππουπόλεως καὶ ἐδιχάζετο περὶ τὸν Αἶμον. Καὶ ἡ μὲν μία διήρχετο διὰ τῆς Σαρδικῆς (Σόφιας), Βιμινακίου (Βιδινίου) καὶ Σιγγιδόνος (Βελιγραδίου) καὶ ἔφθανε μέχρι τοῦ Σιρμίου (Μητροβίτσας), ἡ δὲ ἄλλη πρὸς τὸ Δορύστολον (Σιλίστριαν) καὶ τὸν Δούναβιν. Ἐπὶ τῶν ὁδῶν τούτων καὶ εἰς ἀπόστασιν κάθε 18 μιλίων (26 περίπου χιλιομ.) ὑπῆρχον στρατιωτικοὶ σταθμοὶ (statio), ὅπου διαρκῶς παρέμενε φρουρὰ χάριν ἀσφαλείας τῆς συγκοινωνίας.

Πλὴν τῶν μεγάλων τούτων διακλαδώσεων, ὑπῆρχε καὶ ἄλλη ὁδός, ἡ ὁποία συνέδεσε τὴν Ἀδριανούπολιν μετὰ τῆς Αἴνου, διερχομένη διὰ τῆς Πλωτινουπόλεως καὶ Τραϊνουπόλεως καὶ συνδεομένη μετὰ τῆς Ἐγνατίας ὁδοῦ.

* ΕΔΕΤΖΙΩ. — Ὄνομα φρουρίου τῆς Θράκης ἐν Δαρδανίᾳ παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV, 4).

ΕΙΔΟΜΕΝΗ ἢ ΙΔΟΜΕΝΗ. — Ἀρχαία πόλις τῆς Βοττιαίας, κειμένη ἐπὶ τῆς Ἐγνατίας ὁδοῦ καὶ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Ἀξιοῦ ποταμοῦ. Ἀπεῖχε ἀπὸ μὲν τῆς Θεσσαλονίκης 53 χιλμ., ἀπὸ δὲ τῶν Στέβων 35 χλμ. (Πτολεμ. Γεωγρ. Γ, 13, 36). Ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου (Β, 100) ἀναφέρεται ὡς μία τῶν πόλεων, τὰς ὁποίας ἐκυρίευσεν ὁ Σιτάλκης, βασιλεὺς τῶν Ὀδρυσῶν, κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ὅτε οὗτος. κηρύξας τὸν πόλεμον κατὰ τοῦ Περδίκκα τῆς Μακεδονίας, εἰσέβαλεν εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ. «Ὁ δὲ στρατὸς τῶν Θρακῶν ἐκ τῆς Δοβήρου εἰσέβαλε πρῶτον μὲν ἐς τὴν Φιλίππου πρότερον οὖσαν ἀρχήν, καὶ εἷλεν Εἰδομένην μὲν κατὰ κράτος . . .».

Τὴν Εἰδομένην ἀναφέρει ἐπίσης ὁ Στράβων (VIII, 331, 36) ὡς κειμένην ἐν τῇ Παρορβηλίᾳ χώρᾳ τῆς Μακεδονίας «ἐν μεσογαίᾳ ἔχουσαν κατὰ τὸν αὐλῶνα, τὸν ἀπὸ Εἰδομένης, Καλλίπολιν, Ὀρθόπολιν . . .». Ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν χρόνων μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Ἱεροκλέους (Συνέκ. 639) καὶ τοῦ Κωνστ. Πορφυρογεννήτου, ὡς μία τῶν 32 πόλεων τοῦ Δευτέρου Θέματος τῆς Μακεδονίας.

Ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς Εἰδομένης κεῖται σήμερον τὸ Γεβγελῆ, τὸ δὲ ὄνομά της ἐδόθη εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν Σέχοβο, παρὰ τὰ ἑλληνοσερβικὰ σύνορα.

* ΕΙΡΗΝΟΥΠΟΛΙΣ.—Μεταγενέστερον ὄνομα τῆς Θρακικῆς πόλεως Βερόης (βλ.λ.).

* ΕΙΣΔΙΚΑΙΑ. – Ὄνομα φρουρίου τῆς Θράκης παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμάτων IV, II).

* ΕΙΤΡΙΖΗΝΗ.—Ἀρχαία θρακικὴ κωμαρχία γνωστὴ ἔκ τινος ἀναμνηστικῆς ἐπιγραφῆς τῶν χρόνων τοῦ Ἀλεξάνδρου Σεβήρου (222—235 μ. Χ), εὑρεθείσης ἐν βουλγαρικῷ χωρίῳ Χισσάρ. Ὁ κωμήτης, δηλαδὴ ὁ κάτοικος Εἰτριζηνὸς (Θρακικὰ 1935. σ. 159).

ΕΚΑΒΗΣ (Μνημεῖον).—Οὕτως ἐκαλεῖτο, κατὰ τὸν Διόδωρον Σικελιώτην, τὸ ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου (VIII, 104) καὶ Στράβωνος (VII, 331, 56) καλούμενον «Κυνὸς σῆμα», λατινιστὶ «Canis sepulcrum», ἐξέχουσα ἄκρα τῶν ἀνατολικῶν παραλίων τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου, παρὰ τὴν Σηστόν. Ἐνταῦθα κατὰ τὸν Εὐριπίδην (Ἑκάβη, 1273) ὑπῆρχεν ὁ τάφος τῆς Ἑκάβης, «κυνὸς ταλαίνης σῆμα, ναυτίλοις τέκμαρ», ἥτις κατὰ τὴν μυθολογίαν μετεμορφώθη εἰς κύνα. Εἶναι τὸ σημερινὸν Κιλὶντ-Μπὰχρ τοῦ Ἑλλησπόντου.

ΕΚΑΤΑΙΟΣ ὁ ΑΒΔΗΡΙΤΗΣ. — Φιλόσοφος, κριτικὸς καὶ γραμματικός, μαθητὴς τοῦ σκεπτικοῦ φιλοσόφου Πύρρωνος,

ἀκμάσας κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Μ. 'Αλεξάνδρου καὶ Πτολεμαίου τοῦ Α'. Ἔγραψε περὶ τῆς ποιήσεως τοῦ Ὁμήρου καὶ τοῦ Ἡσιόδου, ἀλλ' οὐδεμία πληροφορία διεσώθη περὶ τούτου. Ἐπίσης συνέγραψε μυθιστορηματικὴν ἱστορίαν περὶ τῆς Αἰγύπτου, ἡ ὁποία ἐχρησίμευσεν ὡς κυρία πηγὴ εἰς τοὺς μετέπειτα περὶ Αἰγύπτου γράψαντας, ὅπως : ὁ Ἰώσηπος, ὁ Διόδωρος Σικελιώτης καὶ ἄλλοι.

Ἀναφέρεται καὶ τρίτον ἔργον αὐτοῦ «Περὶ τῶν ὑπερβορείων». Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸ εἰς αὐτὸν ἀποδιδόμενον σύγγραμμα «Περὶ Ἀβράμου ἢ περὶ Ἰουδαίων», τοῦτο ἀπεδείχθη ὑπὸ τὴν νεωτέρας κριτικῆς ὡς ἰουδαϊκὸν ψευδεπίγραφον. Τὰ σωζόμενα ἀποσπάσματα αὐτοῦ ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ τοῦ Müller εἰς τὰ Fragm. hist. Graeca Τόμ. Β', σελ. 384—396 (W. Christ, Ἱστ. τῆς Ἑλληνικῆς Λογοτεχνίας, μετάφρ. Λυσ. Χ'' Κώνστα καὶ Ν. Γ. Πολίτου Τόμ. Β'. σελ. 139).

ΕΚΑΤΑΙΟΣ ὁ ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ. — Τριήραρχος ἐν Βυζαντίῳ, δράσας εἰς τὸν πόλεμον τῶν Ἀθηναίων κατὰ Φιλίππου τοῦ Ε', βασιλέως τῆς Μακεδονίας (221 — 179 π. Χ.).

* ΕΚΑΤΑΙΟΣ ὁ ΚΑΡΔΙΑΝΟΣ —Τύραννος τῆς Καρδίας, σύγχρονος τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, τὸν ὁποῖον κατηγόρει διὰ τοῦτο ὁ συμπατριώτης του Εὐμένης, «παρακαλῶν τὸν Ἀλέξανδρον ἀποδοῦναι τοῖς Καρδιανοῖς ἐλευθερίαν (Πλουτάρχ. Εὐμένης, 3).

ΕΚΑΤΕΙΟΝ.—Ἀκρωτήριον τῆς εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου, πρὸς βορρᾶν τοῦ Ἑρμαίου (νῦν Ρούμελη - Χισάρ), παρὰ τὸν κολπίσκον τῆς Στένης, τοῦ Σωσθενείου ἢ Λεωσθενείου τῶν ἀρχαίων. Εἶναι τὸ σημερινὸν Τοκμὰκ-Μπουρνοῦ.

ΕΚΒΟΛΑΙ (αἱ).—Ὀνομασία τοῦ Θρακικοῦ Βοσπόρου, παρὰ τῷ Φιλοστράτῳ.

ΕΚΦΑΝΤΟΣ ὁ ΘΑΣΙΟΣ. — Ἀρχηγὸς τῆς δημοκρατικῆς μερίδος ἐν Θάσῳ, βοηθήσας τὸν Θρασύβουλον, στρατηγὸν τῶν Ἀθηναίων νὰ καταλάβῃ τὴν Θάσον καὶ τινας πόλεις τῆς Θράκης.

ΕΛΑΙΟΥΣ ἢ ΕΛΕΟΥΣ.—Ἀρχαιοτάτη πόλις τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου, κειμένη ἐπὶ τῆς νοτιωτέρας ἄκρας αὐτῆς εἰς βόρ. πλάτ. 40°,45' καὶ ἀνατ. μῆκ. 54°,30' κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γ', 11, 9). Κατὰ Σκύμνον τὸν Χῖον (Περιήγ. 707), ἱδρύθη πιθανῶς ὑπὸ τοῦ Φόρβαντος, ὅστις κατὰ τὴν μυθολογίαν, συνεξεστράτευσε μετὰ τοῦ Θησέως κατὰ τῶν Ἀμαζόνων. Φέρεται καὶ κατὰ γένος ἀρσενικόν : ὁ Ἐλεοῦς, ὁ δὲ κάτοικός της καλεῖται Ἐλαιούσιος. Εἰς Ἐλαιοῦντα ὑπῆρχε ναὸς καὶ τάφος πλουσιώτατος τοῦ Πρωτεσιλάου, ὅστις πρῶτος πάντων τῶν Ἑλλήνων ἐξεπήδησεν εἰς τὴν Τρωϊκὴν γῆν, ἀλλὰ καὶ ὁ πρῶτος ὅστις ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Ἕκτορος (Ἰλ. 11, 695,—Ὀβιδ. Μεταμορφ. XII, 67).

Κατὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους ὑπέστη τὴν κοινὴν τύχην ὅλων τῶν πόλεων τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου, ὑποταχθεῖσα εἰς τὸν Ξέρξην, ὅστις, ἀναχωρήσας, ἀφῆκεν ἐκεῖ ὕπαρχον τὸν Πέρσην Ἀρταΰκτην. Ἀλλ' οὗτος ὄχι μόνον ἐσύλησε τοὺς πλουσιωτάτους θησαυροὺς τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ τάφου τοῦ Πρωτεσιλάου, κατὰ διαταγὴν δῆθεν τοῦ Ξέρξου, ἀλλὰ καὶ μετέβαλεν αὐτὸν εἰς κέντρον διασκεδάσεως καὶ ὀργίων, «ἀγινεύμενος γυναῖκας ἀθέμιστα (ἔργα) ἔρδεσκεν» (Ἡροδ. VII, 33).

Μετὰ τὴν ἐν Μυκάλῃ περιφανῆ ναυμαχίαν τῶν Ἑλλήνων τὸ 479 π. Χ. κατὰ τῶν Περσῶν, ἐπελθὼν ὁ Ξάνθιππος εἰς τὴν Χερσόνησον πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν ὑπὸ τὸν Περσικὸν ζυγὸν Ἑλληνίδων πόλεων, ἐπολιόρκησε τὴν Ἐλαιοῦντα, καταλαβὼν τὸν Ἀρταΰκτην ὅλως ἀπαράσκευον. Δραπετεύσας οὗτος, συνελήφθη παρὰ τοὺς Αἰγὸς Ποταμούς καὶ ὁδηγηθεὶς κατὰ διαταγὴν τοῦ Ξανθίππου εἰς Σηστὸν ἢ κατ' ἄλλους ἐπὶ τινος ὑπερκειμένου λόφου, αὐτὸς μὲν ἀπηγχονίσθη, ὁ δὲ υἱός του ἐλιθοβολήθη (Ἡροδ. IX, 116—122). Διερχόμενος ἐκεῖθεν ὁ Μ. Ἀλέξανδρος κατὰ τὴν εἰς Ἀσίαν ἐκστρατείαν του, προσέφερε θυσίαν εἰς τὸν τάφον τοῦ Πρωτεσιλάου. (Ἀρριαν, Ἀναβ. Α, 11, 5).

Κατὰ τὸ θέρος τοῦ 411 π. Χ. (21 ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου), ἡ ὑπὸ

τὸν Θράσυλλον ναυτικὴ δύναμις τῶν Ἀθηναίων κατήγαγε κατὰ τοῦ ὑπὸ τὸν Μίνδαρον στόλου τῶν Λακεδαιμονίων περιφανῆ *νίκην, ἥτις ἀνεστύλωσε τὸ ναυτικὸν γό*ητρον τῶν Ἀθηναίων. (Θουκυδ. XIII, 102—107). Τὸ 200 π. Χ. κατελήφθη ὑπὸ τοῦ Φιλίππου τοῦ Ε΄ (221—179 π. Χ.), βασιλέως τῆς Μακεδονίας. Ἀναφέρεται κατὰ τοὺς πολέμους τοῦ Μ. Κωνσταντίνου, κατὰ δὲ τὸν ἕκτον αἰῶνα ὠχυρώθη ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ μὲ φρούριον «δυσπάριτόν τε καὶ τοῖς προσιοῦσι παντελῶς ἄμαχον». (Προκοπ. Περὶ Κτισμ. IV, 10, 27).

Πότε καὶ ὑπὸ τίνος κατεστράφη ἡ Ἐλαιοῦς δὲν εἶναι γνωστόν. Κατὰ τὸν Μελέτιον (Γεωγρ. Γ΄, σελ. 56) ἡ Ἐλαιοῦς ἔκειτο ὅπου ἡ νῦν Κριθειὰ ἢ Κρυφειά, ἀπέχουσα 30 μίλια πρὸς νότον τῆς Καλλιπόλεως, 15 δὲ τῆς Σηστοῦ. Ὀρθότερον ὅμως παρὰ τὸ Τουρκικὸν χωρίον Ἐσκῆ-Χισσαρλήκ, 10 μίλλια μακρὰν τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Ἕλλης. Τῆς Ἐλαιοῦντος σώζονται νομίσματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀρχαιότερα ἀνέρχονται εἰς τὰ 350 –28 π. Χ. Τὰ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Κομμόδου (180 — 192 μ. Χ.) κοπέντα νομίσματα ἀπεικονίζουν ναὸν καὶ τάφον τοῦ Πρωτεσιλάου. (Head -Σβορώνου, Τόμ. Α΄ σελ. 329).

ΕΛΑΙΩΝ ΑΚΡΑ. — Ἀκρωτήριον τῆς Θρακικῆς παραλίας τῆς Προποντίδος, μεταξὺ τῆς ἀρχαίας Ἀπαμείας (νῦν Μακροχώριον) καὶ τῶν Χερσαίων τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Εἶναι τὸ σημερινὸν Ζεϊτοὺν μπουρνού, κατ' ἀκριβῆ μετάφρασιν τῶν Τούρκων.

ΕΛΕΦΗΝΩΡ. –Υἱὸς τοῦ Χαλκώδοντος, βασιλεὺς τῶν ἐν Εὐβοίᾳ Ἀβάντων, λαβὼν μέρος εἰς τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον ἐπὶ κεφαλῆς 40 πλοίων (Ὁμηρ. Ἰλιάδ. Β, 536—518). Ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Ἀγήνορος, καθ' ἣν στιγμὴν προσπάθει νὰ ἀφαιρέσῃ τὰ ὅπλα τοῦ φονευθέντος Ἐχεπώλου, υἱοῦ τοῦ Θαλυσίου (Αὐτόθι, Δ, 467—471).

* ΕΛΙΚΗ.— Διὰ τοῦ ὀνόματος τούτου, Ρήγας ὁ Φεραῖος ὀνομάζει εἰς τὸν χάρτην του τὸ Χισὰρ τῆς Ἀν. Ρωμυλίας, κείμενον 40 χλμ. πρὸς βορρᾶν τῆς Φιλιππουπόλεως. Ἡ ὀνομασία αὕτη ἐγένετο δεκτὴ ὑπὸ πολλῶν νεωτέρων συγγραφέων, ἀλλ' ἄγνωστον ποῦ βασισθεὶς ὁ Ρήγας ἔδωκε τὴν ὀνομασίαν ταύτην, καθ' ὅσον εἶναι *γνωστὸν ὅτι τὸ Χισὰρ τοῦτο εἶναι ἡ ἀρ*χαία Διοκλητιανούπολις (βλ. λέξ.) — (Γ. Τσουκαλᾶ, Ἱστοριογεωγραφικὴ περιγρ. τῆς Ἐπαρχ Φιλιππουπόλεως,—Dumont—Homolle, σελ. 502,—G. Teure, Archeoloque Thrace, ἐν τῇ Revue Archéologique, 1926, σελ. 157).

ΕΛΛΗ —Τὸ μεσαῖον τῶν τριῶν ἀκρωτηρίων : Τεκὲ—μπουρνοῦ πρὸς ἀνατολάς, Ἑλλὲς—μπουρνοῦ (ἢ Ἕλλη) εἰς τὸ μέσον καὶ Σέντ—οὺλ—μπουρνοῦ πρὸς ἀνατολάς, εἰς τὰ ὁποῖα καταλήγει ἡ νοτιωτάτη ἄκρα τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου. Ταὐτίζεται πρὸς τὴν «μεγάλην ἄκραν Μαζουσίαν» τῶν ἀρχαίων ἢ Μαστουσίαν. (Στράβ. VII, 331, 52—Πτολεμαίου, Γ, 11, 9)· περίφημον διὰ τὴν περιφανῆ ναυμαχίαν τῆς Ἕλλης τῇ 3 Δεκεμβρίου 1912 κατὰ τὸν Βαλκανικὸν πόλεμον.

ΕΛΛΗΣΠΟΝΤΟΣ.—Ὁ γνωστὸς πορθμός, ὁ χωρίζων τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τῆς Ἀσίας καὶ ἑνώνων τὴν Προποντίδα μετὰ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους. Μνημονεύεται ἤδη ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου (Ἰλιάδ. Β, 845), ἀναφέροντος ὅτι διὰ τοῦ Ἑλλησπόντου διεπέρασαν εἰς τὴν Τροίαν οἱ σύμμαχοι τῶν Τρώων ὑπὸ τὸν ἡγεμόνα αὐτῶν Πείροον τὸν Ἰμβρασίδην. Ὠνομάσθη δὲ οὕτω, κατὰ τὴν μυθολογίαν, ἀπὸ τῆς Ἕλλης, θυγατρὸς τοῦ βασιλέως τοῦ Ὀρχομενοῦ Ἀθάμαντος, ἥτις, πεσοῦσα εἰς αὐτὸν ἀπὸ τοῦ χρυσομάλλου κριοῦ, ὅτε φεύγουσα τὴν ζηλοτυπίαν τῆς μητρυιᾶς της, διεπέρα αὐτὸν μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ της Φρίξου, ἐπνίγη. Τὸ μεταγενέστερον ὄνομα τοῦ πορθμοῦ εἶναι Δαρδανέλλια ἀπὸ τῆς ὁμωνύμου πόλεως, ἡ ὁποία ἐκτίσθη ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς ἀρχαίας πόλεως : Δάρανος ἢ Δάρδανον.

Γεωλογικῶς ὁ Ἑλλήσποντος εἶναι γέννημα νεωτάτων γεωλογικῶν χρόνων, τῶν καλουμένων «διλουβείων», καὶ εἶναι σύγχρονος τοῦ Βοσπόρου. Εἰς τὸ στενὸν τοῦ Ἑλλησπόντου παρατηροῦνται στρώματα νεωτέρων γεωλογικῶν ἐποχῶν (σαρματικὰ στρώματα τῆς τριτογενοῦς περιόδου).

Πρὸς τὰ γεωλογικὰ ταῦτα δεδομένα συμφωνεῖ καὶ ἡ ἀρχαιοτάτη τῶν ἀρχαίων παράδοσις, καθ' ἣν πρὸ τῶν ἄλλων κατακλυσμῶν, δηλαδὴ τοῦ 'Ωγύγου, τοῦ Δευκαλίωνος καὶ Λυκάονος, ἐγένετο καὶ ἄλλος μεγαλύτερος, κατὰ τὸν ὁποῖον διερράγη τὸ περὶ τὰς Συμπληγάδας Πέτρας στόμα, κατέκλυσε τὴν Προποντίδα, διέρρηξε τὸν Ἑλλήσποντον καὶ κατέκλυσεν ἀρκετὸν μέρος τῆς 'Ασιατικῆς γῆς καὶ μέρος τῆς Σαμοθράκης. Οἱ κάτοικοι τότε τῆς Σαμοθράκης εἰς ἀνάμνησιν τοῦ κατακλυσμοῦ τούτου καὶ τῆς διασώσεως αὐτῶν ἤγειραν βωμούς, ὅπου ἔθυον κατ' ἔτος, εὐχαριστοῦντες τοὺς θεούς. (Διοδ. Σικελ. V, 47). Τὸ ὅτι δὲ ἡ Σαμοθράκη συνείχετό ποτε μετὰ τῆς Θράκης, ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς ὑδρογραφίας τῶν πέριξ θαλασσῶν. 'Ενῷ μεταξὺ Ἴμβρου καὶ Σαμοθράκης τὰ ὕδατα εἶναι βαθύτατα, τοὐναντίον μεταξὺ Σαμοθράκης καὶ Αἴνου τὸ βάθος εἶναι ἀσήμαντον, ἐξ οὗ κατὰ τοὺς γεωλόγους ἡμέραν τινά, ἡ Σαμοθράκη θὰ ἑνωθῇ μετὰ τῆς Αἴνου διὰ τῆς βαθμιαίας προσχώσεως τοῦ ποταμοῦ Ἕβρου.

Τὸ μῆκος τοῦ Ἑλλησπόντου ἀνέρχεται εἰς 61 περίπου χιλιόμετρα, τὸ δὲ πλάτος αὐτοῦ ποικίλλει ἀπὸ 1.000—7.400 μέτρα. Τὸ μέγιστον βάθος αὐτοῦ ἀνέρχεται εἰς 88 μέτρα, τὸ δὲ μέσον εἰς 45—55 μέτρα : 'Η μέση ταχύτης τοῦ ρεύματος τοῦ Ἑλλησπόντου ἀνέρχεται εἰς 2.500—3 000 μέτρα καθ' ὥραν. Παρὰ δὲ τὰ Δαρδανέλλια φθάνει μέχρι 3.700, ἐνίοτε δὲ καὶ μέχρις 7.000 μέτρα.

Ἡ κατοχὴ τοῦ Ἑλλησπόντου, ἕνεκα τῆς ἐξαιρετικῆς τοποθεσίας αὐτοῦ, ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων, δὲν ἔπαυσε νὰ προκαλῇ τὴν πρὸς κατάληψίν του ὄρεξιν διαφόρων φιλοδόξων κατακτητῶν 'Ητο ἡ φυσικὴ διάβασις τῶν λαῶν ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην ἤπειρον καὶ ἡ θαλασσία ὁδός, διὰ τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι τῶν παραλίων τοῦ Αἰγαίου μετέφερον τὰ βιομηχανικά των προϊόντα εἰς τοὺς ἀνὰ τὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου κατοικοῦντας λαούς, ἀνταλλάσσοντες αὐτὰ μὲ σῖτον καὶ ἄλλους δημητριακοὺς καρπούς, τῶν ὁποίων ἡ παραγωγὴ ἦτο ἀνεπαρκὴς εἰς τὰς χώρας των, καὶ μὲ ἄλλας πρώτας ὕλας ἀπαραιτήτους εἰς τὴν βιομηχανίαν των. Παρεῖχε λοιπὸν ὄχι μόνον κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους μεγάλα καὶ ἐξαιρετικὰ πλεονεκτήματα εἰς τὸν κάτοχον αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα καὶ τοὺς νεωτέρους χρόνους, διότι ἡ Ρωσία δὲν εἶχε παύσει νὰ εἶναι ὁ μέγας σιτοβολὼν τῆς Εὐρώπης.

Ὁ Τρωϊκὸς πόλεμος οὐδὲν ἄλλο ἀποδεικνύει παρὰ τὴν σημασίαν, τὴν ὁποίαν εἶχε τὸ στενὸν τοῦ Ἑλλησπόντου διὰ τὸν κάτοχον αὐτοῦ, μάλιστά τινες τῶν νεωτέρων εἰς τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον διαβλέπουν τὰς προϊστορικὰς ἀρχὰς τοῦ 'Ανατολικοῦ ζητήματος, τὸ ὁποῖον ἐπὶ τόσους αἰῶνας ἀπησχόλησε τὴν Εὐρωπαϊκὴν διπλωματίαν (Felix Sartiaux. Troie, La Geurre de Troie et les origines préhistoriques de la Question d' Orient, Paris, 1915).

Κατὰ τὸν XII ἤδη π. Χ. αἰῶνα, ὁ Ἑλλήσποντος ἐχρησίμευσεν ὡς γέφυρα διαβάσεως τῶν Θρακῶν καὶ Φρυγῶν, οἱ ὁποῖοι κατέλυσαν τὸ πανίσχυρον κράτος τῶν Χετταίων. Κατὰ τοὺς προϊστορικοὺς ἐπίσης χρόνους, δι' αὐτοῦ διέβησαν εἰς τὴν Μικρὰν 'Ασίαν οἱ πρῶτοι χείμαρροι τοῦ ἑλληνικοῦ ἀποικισμοῦ, ὅπως καὶ κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους, ὁπότε ἤρχισεν ἡ περὶ κυριότητος αὐτοῦ πάλη μεταξὺ τῶν ἀντιζήλων ἑλληνικῶν πόλεων ἐν ἀρχῇ, καὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ Περσῶν μετὰ ταῦτα.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ VII αἰῶνος (608—606 π. Χ.) οἱ 'Αθηναῖοι κατανοοῦντες τὴν σημασίαν τοῦ Ἑλλησπόντου ὡς θαλασσίας ὁδοῦ διὰ τὴν προμήθειαν σίτου, περιῆλθον εἰς πόλεμον μὲ τοὺς Μυτιληναίους, ἐπιχειρήσαντες τὴν ὀχύρωσιν τοῦ κατὰ τὴν εἴσοδον αὐτοῦ ἀκρωτηρίου Σιγείου (νῦν Γενῆ-Σεχίρ). Καὶ ἔληξε μὲν ὁ πόλεμος, διὰ διαλλαγῆς, κατόπιν ἐπεμβάσεως τοῦ Περιάνδρου, τυράννου τῆς Κορίνθου διετήρησαν ὅμως ἑκάτεροι τὰς πρὸ τοῦ πολέμου ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου κτήσεις των.

Κατὰ τὸν ἕκτον π. Χ. αἰῶνα κυρίαρχος τοῦ Ἑλλησπόντου ἦτο ἡ Μίλητος, διὰ τῶν ὀχυρῶν αὐτῆς ἐπὶ τῶν παραλίων αὐ-

τοῦ ἀποικιῶν : τῆς Λαμψάκου, τῆς Ἀβύδου καὶ τοῦ Παρίου, αἱ ὁποῖαι ἦσαν οἱ διάμεσοι σταθμοὶ τῶν πρὸς Β. καὶ Ν. θαλασσοποριῶν τῶν Μιλησίων.

Ὁ Δαρεῖος τὴν κατοχὴν τῆς ἀνατολικῆς παραλίας τοῦ Ἑλλησπόντου ἐθεώρει ἀναγκαίαν διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τοῦ κράτους του, κατὰ τῶν Σκυθῶν, ἰδίως μετὰ τὴν κατ' αὐτῶν ἀποτυχοῦσαν ἐκστρατείαν του (515 π. Χ). Γνωστὸν δὲ ὅτι ὁ Ξέρξης διέταξε τὴν γεφύρωσιν τοῦ Ἑλλησπόντου ὡς ἐξασφαλίζουσαν τὴν κατὰ ξηρὰν ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος ἐκστρατείαν του.

Ἡ ἅλωσις τῆς Σηστοῦ ἐπὶ τῆς ἀνατολ. παραλίας τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου τὸ 478 π. Χ. ὑπῆρξεν ἡ ἀρχὴ τῶν ἐπιθετικῶν ἀγώνων τῶν Ἀθηναίων κατὰ τῶν Περσῶν, ἡ δὲ ἐπ' αὐτοῦ κυριαρχία των, κατέστησεν αὐτοὺς θαλασσοκράτορας, μέχρι τῆς ἐν Αἰγὸς Ποταμοῖς ἥττης των τὸ 405 π. Χ. καθ' ἣν συνετρίβη ἡ ναυτικὴ δύναμις τῶν Ἀθηναίων καὶ ἔληξεν ὁ πείσμων καὶ καταστρεπτικὸς ἐμφύλιος πόλεμος μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων, ὁ γνωστὸς ἐν τῇ Ἱστορίᾳ Πελοποννησιακὸς πόλεμος.

Διὰ τῆς κυριαρχίας τοῦ Ἑλλησπόντου ἐξησφάλισεν ὁ Μ. Ἀλέξανδρος τὴν εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν διάβασίν του, ἡ δὲ κατοχή του ἐθεωρεῖτο ὡς μέγα στρατιωτικὸν πλεονέκτημα κατὰ τοὺς πολέμους τῶν Διαδόχων. Διὰ τοῦ Ἑλλησπόντου κυρίως διεπέρασαν εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν, κατὰ τὸν Γ' π. Χ. αἰῶνα τὰ Κελτικὰ φῦλα. Δι' αὐτοῦ διέβησαν κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα οἱ Σταυροφόροι, καὶ δι' αὐτοῦ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους διῆλθον οἱ Τοῦρκοι εἰς τὴν Εὐρώπην, πολὺ πρὸ τῆς καταλήψεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως (1453). Τὴν στρατηγικὴν σημασίαν τοῦ Ἑλλησπόντου εἶχον κατανοήσει οἱ Βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ Τοῦρκοι, οἱ ὁποῖοι διαρκῶς ἐφρόντιζον περὶ τῆς ὀχυρώσεως αὐτοῦ. Καὶ πρὸ τῆς ἐφευρέσεως τῆς πυρίτιδος, ἡ κυριαρχία τοῦ Ἑλλησπόντου περιήρχετο συνήθως εἰς τοὺς θαλασσοκρατοῦντας, μετ' αὐτὴν ὅμως ἡ κυριότης του ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν ὀχυρωματικῶν ἔργων κατὰ μῆκος τῶν παραλίων αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ κατέχουσα αὐτὸν Τουρκία ἀνήγειρεν ἀπόρθητον σειρὰν φρουριακῶν συγκροτημάτων, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον προὐκάλεσε κατὰ καιροὺς διαφόρους διεθνεῖς συμβάσεις, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τὴν διπλωματικὴν ἱστορίαν τοῦ Ἑλλησπόντου κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας. (βλ. λέξ. Δαρδανέλλια ἐν : Μεγ. Ἑλλην. Ἐγκυκλ. τόμ. VIII, σελ. 891).

Πλὴν τῆς σπουδαίας ἐμπορικῆς καὶ στρατιωτικῆς σημασίας του, ὁ Ἑλλήσποντος μὲ τὰ γραφικά του τοπεῖα καὶ ἀκρογιάλια, ἔδωκεν ἀφορμὴν νὰ πλασθοῦν διάφοροι θρύλοι, ἐκ τῶν ὁποίων γνωστὸς εἶναι ὁ ποιητικώτατος θρύλος τοῦ Λεάνδρου, ὅστις διεπέρα ὡς λέγεται, τὸν πορθμὸν κολυμβῶν ἐξ Ἀβύδου εἰς Σηστὸν ἐν καιρῷ νυκτός, διὰ νὰ συναντᾶται μὲ τὴν ἀγαπημένην του Ἡρώ, ἱέρειαν τῆς Ἀρτέμιδος, καὶ ὅστις ἐπνίγη κατά τινα νύκτα τρικυμιώδη, καθ' ἣν εἶχε σβεσθῆ ὁ φανὸς τὸν ὁποῖον ἤναπτεν ἡ Ἡρώ, διὰ νὰ καθοδηγῇ τὸν Λέανδρον. Ὁ ὡραῖος αὐτὸς θρύλος, ἐνέπνευσεν εἰς τὸν ποιητὴν Μουσαῖον «Τὰ καθ' Ἡρὼ καὶ Λέανδρον», καὶ ἔκαμε τὸν λόρδον Βύρωνα νὰ μιμηθῇ τὸν Λέανδρον καὶ νὰ διαπεράσῃ αὐτὸν κολυμβῶν.

* ΕΜΑΣΤΟΣ.—Φρούριον τῆς Θράκης ἐν Δαρδανίᾳ, ἐπισκευασθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (Προκ. Περὶ Κτισ. IV, 4).

* ΕΜΙΝΑΚΟΣ.—Βασιλεὺς τῶν Ὀδρυσῶν περὶ τὰ 400 π. Χ. γνωστὸς γενόμενος ἔκ τινος νομίσματος (ἀργυροῦ στατῆρος) εὑρεθέντος παρὰ τὴν Ὀλβίαν (νῦν Νικολάϊεφ), κειμένην παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ὑπάνιος ποταμοῦ (νῦν Κουβάν).—(Head—Σβορώνου, Ἱστορ. τῶν Νομισμ. Τόμ. Α').

ΕΜΠΥΡΙΤΗΣ.—Κώμη τῆς Θράκης κειμένη ὀλίγον πρὸ τῆς λιμνοθαλάσσης τοῦ Ῥηγίου (Κιουτσοὺκ Τσεκμετζὲ) καὶ ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Καντακουζηνοῦ (Τόμ. Β', σελ. 499). Ὠνομάσθη δὲ Ἐμπυρίτης ἐκ τῶν πολλῶν διαλειπόντων πυρετῶν οἱ ὁποῖοι μαστίζουν τὴν κώμην καὶ τὰ πέριξ.

Σήμερον καλεῖται ὑπὸ τῶν Τούρκων 'Αμπαρλῆ, τὸ ὁποῖον τουρκιστὶ σημαίνει κυριολεκτικῶς τόπον ἀποθηκῶν. 'Αλλὰ μᾶλλον φαίνεται παραφθορὰ τοῦ ὀνόματος 'Εμπυρίτης, παρὰ τουρκικὴ λέξις. (Πρβλ. 'Αλ. Πασπάτη, Τὰ θρακικὰ προάστεια τοῦ Βοσπόρου ἐν τῷ 'Ελλ. Φιλολογ. Συλλόγῳ Κων)πόλεως, ἔτος XII, σελ, 39). Τῆς κωμοπόλεως ταύτης οὐδὲν σώζεται τῶν Βυζαντινῶν χρόνων. Μόνον τεμάχιά τινα κιόνων καὶ κιονόκρανα ἀπαντῶνται τῇδε κακεῖσε διεσκορπισμένα, διὰ τῶν ὁποίων ἐνετειχίσθησαν εἰς τὰς οἰκίας τῶν κατοίκων.

* ΕΝΝΑΚΟΣΙΑ.—Κώμη τῆς Ν.Α. Θράκης, οὐ μακρὰν τοῦ Ρηγίου (Κιουτσοὺκ-Τσεκμετζέ), ὅπου ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν χρόνων παραθέριζον οἱ αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου, ὅπως ὁ 'Ανδρόνικος ὁ Παλαιολόγος τὸ 1327. (Καντακουζ. τόμ. Α', σελ. 27, 44, 123, 219). 'Υπὸ τῶν Τούρκων μετωνομάσθη Νακὰς Τσιφλὶκ=ἐλαιοχρωματιστής.

ΕΝΝΕΑ ΟΔΟΙ.—Τὸ παλαιότερον ὄνομα τῆς 'Αμφιπόλεως (βλ. λ.), ἕνεκα τῶν ἐννέα ὁδῶν, αἵτινες ἐκ διαφόρων διευθύνσεων κατέληγον ἐκεῖ. Ἔκειτο δὲ ἐν τῇ χώρᾳ τῶν 'Ηδωνῶν, ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ὀχθῶν τοῦ Στρυμόνος, ἑνουμένη διὰ γεφύρας καὶ ἀπεῖχεν ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν του περὶ τὰ 25 στάδια, ἤτοι ὥραν περίπου. 'Εκ τῶν ἐννέα τούτων ὁδῶν τρεῖς ἔκειντο δεξιὰ τοῦ ποταμοῦ προερχόμεναι ἐκ τῆς Εὐπορίας, 'Αργίλου καὶ 'Ηϊόνος, ἓξ δὲ ἀριστερά, προερχόμεναι ἀπὸ τῆς 'Ηϊόνος, 'Απολλωνίας, Γαληψοῦ, Φάγρητος, Γαζώρου καὶ Μυρκίνου.

Διερχόμενοι ἐκεῖθεν οἱ Πέρσαι, ὅτε ἐπήρχοντο κατὰ τῆς 'Ελλάδος, καὶ μαθόντες ὅτι ἡ πόλις ἐκαλεῖτο 'Εννέα 'Οδοί, ἐνεταφίασαν, διηγεῖται ὁ 'Ηρόδοτος (VII, 114), ἐννέα ζῶντας παῖδας καὶ παρθένους ἐκ τῶν ἐγχωρίων, κατὰ τὰ Περσικὰ ἔθιμα. 'Αργότερον ἐπὶ Κίμωνος, καταλαβόντες οἱ 'Αθηναῖοι τὴν 'Ηϊόνα καὶ ἀποπειραθέντες νὰ καταλάβουν τὰς 'Εννέα 'Οδούς, ἀπέστειλαν 10.000 ἐποίκους. 'Αλλὰ κατεστράφησαν ὑπὸ τῶν ἐπελθόντων 'Ηδωνῶν (Θουκυδ. Α, 100 καὶ Δ, 102). Τέλος ὅμως ἐκυρίευσαν αὐτὴν τὸ 437 π.Χ. ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Ἅγνωνα, ὅστις ἵδρυσεν ἐκεῖ ἀποικίαν 'Αθηναϊκὴν καὶ μετωνόμασαν αὐτὴν 'Αμφίπολιν, κατά τινας μὲν διὰ τὴν περίοπτον αὐτῆς θέσιν ἀπὸ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης, κατ' ἄλλους δέ, διότι περιεβάλλετο ὑπὸ δύο βραχιόνων τοῦ Στρυμόνος, τοὺς ὁποίους συνέδεε τεῖχος, καθιστῶν τὴν πόλιν ὀχυρὰν καὶ ἀπρόσβλητον (Θουκ. Δ, 102). Τὴν μετὰ ταῦτα ἱστορίαν τῆς πόλεως βλέπε ἐν λέξει 'Αμφίπολις.

* ΕΝΤΡΙΒΑΙ ἢ ΕΝΤΡΙΒΟΙ.—'Αρχαῖος θρακικὸς λαὸς παρ' 'Εκαταίῳ (148).

ΕΞΑΜΙΛΙΟΝ.—Μεταγενέστερον ὄνομα τῆς ἀρχαίας Λισιμαχίας (βλ. λέξ.), κειμένης ἐπὶ τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου εἰς τὸ μέσον τοῦ ἰσθμοῦ αὐτῆς καὶ πρὸς βορρᾶν τοῦ στενωτέρου μέρους αὐτοῦ, μᾶλλον πρὸς τὴν ἐπὶ τοῦ Μέλανος κόλπου παραλίαν. 'Απέχει ἀπὸ μὲν τὸ Πλαγιάριον 15 περίπου χιλιόμετρα, ἀπὸ δὲ τῆς Καλλιπόλεως τὸ διπλάσιον περίπου. Ἔλαβε δὲ τὴν ὀνομασίαν ἀπὸ τὸ τεῖχος, τὸ ὁποῖον ἔκτισεν ὁ Μιλτιάδης τὸ 560 π. Χ. πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς χώρας ἀπὸ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν περιοίκων βαρβαρικῶν λαῶν καὶ τὸ ὁποῖον ἐξετείνετο ἐπὶ μήκους ἓξ μιλίων ἀπὸ τῆς ἐπὶ τοῦ Μέλανος κόλπου κειμένης Καρδίας μέχρι τῆς Πακτύης ἐπὶ τῆς Προποντίδος. ('Ηροδ. VI, 36). Διετηρήθη δὲ τὸ ὄνομα 'Εξαμίλιον καὶ κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους, καθ' οὓς ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανὸς (527—565) ἐπεσκεύασε τὸ τεῖχος (Προκ. Περὶ Κτισμ. IV, 10), τὸ ὁποῖον οἱ 'Ρωμαῖοι καὶ ὁ 'Αντίοχος εἶχον διατηρήσει δι' ἐπισκευῶν. Πρὸ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολέμου (1914) ὁ πληθυσμὸς τοῦ 'Εξαμιλίου ἀνήρχετο εἰς 3.000 Ἕλληνας, ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν καὶ διατηροῦντας ἐκκλησίαν τιμωμένην ἐπ' ὀνόματι τοῦ 'Αγίου Δημητρίου, κτισθεῖσαν τὸ 1833, δημοτικὸν σχολεῖον καὶ νηπιαγωγεῖον.

'Επὶ τῆς 'Ελληνικῆς κατοχῆς τῆς 'Αν. Θράκης, ὁ πληθυσμὸς ἕνεκα τῶν τουρκικῶν διωγμῶν, ἀνήρχετο μόλις εἰς 787 κατοίκους, καταφυγόντας εἰς τὴν 'Ελλάδα, μετὰ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν πληθυσμῶν.

Ἀπὸ ἐκκλησιαστικῆς ἀπόψεως, ἀπὸ τοῦ δεκάτου ἤδη αἰῶνος, μνημονεύεται ὡς ἕδρα ἐπισκόπου ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Ἡρακλείας (Ράλλη καὶ Ποτλῆ Τόμ. Ε΄, σελ. 476).

Ἀμέσως πρὸς νότον τοῦ Ἑξαμιλίου σώζονται ἀκόμη τὰ ὀχυρωματικὰ ἔργα τῶν Ἀγγλο-Γάλλων κατὰ τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον (1853), τὰ ὁποῖα ἐπεστέφοντο ὑπὸ φρουρίου ἀνεγερθέντος ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Καλλιπόλεως — Μπουλαΐρ. Κοινῶς ἐκαλεῖτο: Ἑξαμίλι, Ἀξαμίλι καὶ Ξαμίλι.

ΕΞΑΣΤΕΡΟΝ — Βυζαντινὴ κωμόπολις τῆς Ἀν. Θράκης κειμένη ἀνατολικῶς τῆς Σηλυμβρίας. Κατά τινα παράδοσιν, ὅτε οἱ Τοῦρκοι ἐπολέμουν πρὸς τοὺς Οὔγγρους, ὁ βεζύρης τοῦ σουλτάνου Σουλεϋμὰν τοῦ Μεγαλοπρεποῦς (1494—1556) Πιρῆ πασᾶς, διανυκτερεύων ἐν Ἑξαστέρῳ, εἶδε καθ' ὕπνους ὅτι ὁ Σουλτᾶνος ἐπολιορκεῖτο στενῶς. Ἀμέσως ἔσπευσεν εἰς βοήθειάν του καὶ ἔλυσε τὴν πολιορκίαν. Μετὰ τὸ πέρας τοῦ κατὰ τῶν Οὔγγρων πολέμου, ὁ Πιρῆ πασᾶς ἐξηγόρασε τὸ Ἑξάστερον ἀπὸ τὸν Μπαμπᾶν - ἀγᾶν καὶ συνῴκισε εἰς αὐτὸ καί τινας αἰχμαλώτους Ματζάρηδες (ἤτοι Οὔγγρους). Μέχρι δὲ τῶν τελευταίων χρόνων ὑπῆρχε οἰκογένεια Ματζάρη ὡς καὶ ποταμίσκος Ματζὰρ - ντερέ, ρέων ἔξω τοῦ χωρίου, ὑπενθυμίζοντος τοὺς Οὔγγρους. Τὸ Ἑξάστερον, ὅπου ὁ Πιρῆ πασᾶς ἐνυπνιάσθη, ἐθεωρήθη ἱερὸς καὶ προνομιοῦχος, οἱ δὲ κάτοικοί του ἀπηλλάγησαν τοῦ φόρου τῆς δεκάτης, καὶ ὁσάκις διὰ τοῦ χωρίου διήρχετο στρατός, ἡ μουσικὴ καὶ τὰ τύμπανα ἐσίγων.

Ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς κατοχῆς τῆς Ἀν. Θράκης κατῳκεῖτο ὑπὸ 1535 κατοίκων ὅλων Ἑλλήνων, ἐπιδιδομένων κυρίως εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ἀμπελουργίαν. Μετὰ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν πληθυσμῶν (1923) οἱ Ἑξαστερινοὶ κατέφυγον εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἄλλοι μὲν ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν Πτολεμαΐδα (Καϊλάρια), ἄλλοι δὲ εἰς τὴν παρὰ τὸν Νέστον Κεραμωτήν, ἀπέναντι τῆς Θάσου. Ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, κοινῶς ἐκαλεῖτο: Ξάστρο, ὑπὸ δὲ τῶν Τούρκων Σάχτερος.

* ΕΞΕΝΤΑΠΡΙΣΤΑ.—Πόλις τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ, κειμένη ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, περὶ τὰ 23 μίλια Ν. Δ. τῆς Ἀπιαρίας. Φέρεται ἐπίσης ὑπὸ τὸ ὄνομα Πρίστα ἢ Πρίστη, ποικιλίαν τοῦ Τιρίστη. Ἡ ὀρθοτέρα ὅμως ὀνομασία αὐτῆς εἶναι Σεξαντάπριστα (Sexaginta pristis), ἡ ὁποία σημαίνει λιμένα δυνάμενον νὰ περιλάβῃ 60 πλοῖα. Περὶ τὰ τέλη τῆς ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας ἦτο ἕδρα ἑνὸς συντάγματος (cohors) καὶ ἀποσπάσματος ἱππικοῦ. Κατὰ δὲ τὸν ἕκτον αἰῶνα ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 11) μεταξὺ τῶν πόλεων, τὰς ὁποίας περιέβαλε δι' ὀχυρωτάτων τειχῶν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανός, ἵνα προστατεύσῃ τὴν χώραν ἀπὸ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν βαρβάρων.

* ΕΟΡΔΑΙΑ (ἡ).—Ἐορδαία δύο χῶραι Μυγδονίας καὶ [Μακεδονίας]. Εἰσὶ καὶ ἄλλαι δύο: ἡ μὲν Ἰβηρίας, ἡ δὲ χώρα τῆς Θράκης, ἀπὸ Ἐορδοῦ τινος. Ὁ οἰκήτωρ Ἐορδαῖος. Ἐκλήθησαν δὲ καὶ Ἐορδισταὶ ἀπὸ τοῦ ἐορδίζω, ὡς Λυδός, λυδίζω (Στέφ. Βυζάντιος).

ΕΠΙΒΑΤΑΙ. — Ἀρχαία παραθαλασσία πόλις τῆς Ν. Α. Θράκης κειμένη ἡμίσειαν ὥραν περίπου πρὸς Α. τῆς Σηλυμβρίας καὶ δέκα ὥρας πρὸς Δ. τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ τῆς Ἐγνατίας Ὁδοῦ (Via Egnatia). Τῆς κωμοπόλεως ἐδέσποζε μέγας πύργος, τὸν ὁποῖον ἔκτισεν ὁ Ἀλέξιος ὁ Ἀπόκαυκος (1321 — 1345), μέγας δοὺξ ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἰωάννου τοῦ Καντακουζηνοῦ. Ὁ πύργος οὗτος, κτισθεὶς κατὰ τὰ ἔτη 1340—1350, εἶναι ὁ μόνος περισωθεὶς ἐξ ὅλων τῶν ἐν τῇ περιφερείᾳ ἐκείνῃ κτισθέντων. Περιεσώθη δέ, κατὰ τὸν Δούκαν (σελ. 258), διότι, ὅταν ὁ Μωάμεθ ἐπήρχετο κατὰ τοῦ Βυζαντίου, οἱ κάτοικοι τῶν Ἐπιβατῶν προσεκύνησαν αὐτόν. Ἐκυριεύθη δὲ ὑπὸ τῶν Τούρκων κατὰ μῆνα Φεβρουάριον 1453 ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Καρατζᾶ - μπέη, τοῦ ἀναλαβόντος τὴν μεταφορὰν τοῦ μεγάλου τηλεβόλου τοῦ Οὐρβανοῦ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἐσῴζετο δὲ μέχρι τοῦ 1912, ὅτε οἱ Ἐπιβατηνοὶ ἐκ τῶν ἐρειπίων αὐτοῦ

ἀνήγειραν μεγαλοπρεπέστατον ναὸν ἐπ' ὀνόματι τοῦ μεγαλομάρτυρος Ἁγίου Γεωργίου. Ὠνομάσθησαν δὲ Ἐπιβάται, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἐκ τῶν ἐπιβατῶν, οἵτινες ἐπέβαινον τῶν πλοίων, ὄχι ὡς κωπηλάται, ἀλλ' ὡς πολεμισταί. Τοιαύτη τάξις ἐπιβατῶν ὑπῆρχε κατὰ τὸν πέμπτον π. Χ. αἰῶνα, παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις καὶ Σπαρτιάταις. Πολὺ πιθανὸν λοιπὸν ἐκ τῆς τάξεως ταύτης τῶν ἐπιβατῶν νὰ ἐγένετο ἀπόβασίς τις ἐκεῖ, μὴ ἀναφερομένη ὑπὸ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, ἐξ οὗ ὠνομάσθη τὸ χωρίον Ἐπιβάται ἢ κατ' ἄλλους Ἐπίβατα, ἐξ οὗ δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἡ κωμόπολις ἱδρύθη κατὰ τὸν πέμπτον μ. Χ. αἰῶνα. Κατ' ἄλλην γνώμην ἡ ὀνομασία Ἐπιβάται προῆλθε, διότι, καθ' ἣν ἐποχὴν ἱδρύθη ἡ πόλις, ἦτο ὁ μόνος συνοικισμός, διὰ τοῦ ὁποίου ἐπεβιβάζοντο οἱ ἐκ τῶν πέριξ κατερχόμενοι ἐπιβάται. Κατ' ἄλλην ἔκδοσιν φέρεται : Ἱπποβάται καὶ κατὰ παραφθορὰν Ἐπιβάται διότι ἐκεῖ ὑπῆρχον αὐτοκρατορικοὶ σταῦλοι καὶ ἱπποφορβεῖα τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων.

Εἰς τοὺς Ἐπιβάτας ἐνωρίτατα διεδόθη ὁ χριστιανισμός, ὡς ἀναφέρει ὁ Harnac, κατὰ τὸν ὁποῖον, κατὰ τὸν τρίτον αἰῶνα, ὑπῆρχεν ἐκεῖ χριστιανικὸς συνοικισμός. Οἱ Ἐπιβάται ὑπῆρξαν ἡ πατρὶς τῆς Ὁσίας Παρασκευῆς, τῆς λεγομένης «Ἐπιβατεινῆς», γεννηθείσης κατὰ τὸ 1150 ἐξ ἐπιφανεστάτης οἰκογενείας. Ἀπέθανε δὲ νεαρωτάτη ἐν Καλλικρατείᾳ, ὀλίγον ἀπεχούσῃ τῶν Ἐπιβατῶν, ἀποβᾶσα «Ἐπιβατῶν τὸ καύχημα τὸ σεπτὸν καὶ βεβαία προστάτις», κατὰ τὸ εἰς αὐτὴν τροπάριον. Τὸ ἱερὸν λείψανον τῆς ὁσίας ἐκ Καλλικρατείας μετεκομίσθη εἰς Τύρνοβον τῆς Βουλγαρίας, ὁπόθεν ἄγνωστον πότε καὶ πῶς μετεκομίσθη εἰς Βελιγράδιον τῆς Σερβίας καὶ ἐκεῖθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Παρθενίου τοῦ Α' (1639—1644), ὁ ἡγεμὼν τῆς Μολδαβίας Βασίλειος ἔλαβε τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ Σουλτάνου Μουρὰτ τοῦ IV, ὅπως μετακομίσῃ τὸ λείψανον αὐτῆς εἰς Μολδαβίαν, καταβαλὼν 260 πουγγία, ἤτοι 30.000 δραχμὰς χρυσᾶς, ἀπέναντι χρέους τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς Τούρκους καὶ ποικίλας παρασχὼν ἐκδουλεύσεις εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.

Σήμερον τὸ Ἅγιον λείψανον τῆς Ὁσίας Παρασκευῆς, σώζεται εἰς τὸ Ἰάσιον τῆς Ῥουμανίας, μεγάλως τιμώμενον καὶ εὐλαβούμενον ὑπὸ τῶν Ῥουμάνων, οἱ ὁποῖοι διὰ νόμου πανηγυρίζουν τὴν ἑορτὴν τῆς Ὁσίας, τὴν ὁποίαν ἡ Μ. Ἐκκλησία ἑορτάζει τὴν 14 Ὀκτωβρίου. Ἐκ τῆς ἀρχαίας ἱστορίας τῶν Ἐπιβατῶν, ἐλάχιστα γνωρίζομεν. Ἐπίσης ἐλάχισται ἐπιγραφαὶ αὐτῶν περιεσώθησαν μέχρις ἡμῶν. Ἐπιγραφή τις σωζομένη ἐν τῷ κήπῳ τῆς Ἀγγλικῆς Πρεσβείας ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀναφέρει Μᾶρκον τινὰ Κίνκιον Νιγρεῖνον, στρατιώτην, ἀναγομένην εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Σεπτιμίου Σεβήρου (192—211 μ. Χ.). Ἐπίσης ἀνάγλυφόν τι ἐν τοῖς Ἀρχιγενείοις Ἐκπαιδευτηρίοις, παριστῶν γυναῖκα μεταξὺ δύο παρθένων μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΟΖΗΑ ΜΗΝΑΚΩΝ[ΟΣ] (Dumont - Homolle, σελ. 376). Ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ XVIII αἰῶνος ὑπῆρχεν ἐν Ἐπιβάταις Ἑλληνικὴ Σχολή, ὡς μαρτυροῦν σιγγιλιώδη γράμματα τῶν πατριαρχῶν Γερασίμου καὶ ἐθνομάρτυρος Γρηγορίου τοῦ V, σωζόμενα εἰς τὰ ἀρχεῖα τῶν Ἐκπαιδευτηρίων αὐτῶν.

Κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ὑπῆρξεν ἡ πατρὶς τοῦ μεγάλου ἐθνικοῦ εὐεργέτου Σαράντη Ἀρχιγένους ἰατροῦ, ὅστις ἐπροικοδότησε τὴν πατρίδα του τὸ 1857, διὰ τῶν λεγομένων Ἀρχιγενείων Ἐκπαιδευτηρίων Θηλέων. Ἄτεκνος ὤν, διέθεσεν ὁλόκληρον τὴν περιουσίαν του εἰς τὴν διατήρησιν αὐτῶν καὶ τὴν ἵδρυσιν τοῦ Ἑλενείου Γυμνασίου πρὸς τιμὴν τῆς συζύγου του Ἑλένης, τὸ ὁποῖον δυστυχῶς ἔπαυσε λειτουργοῦν ἀπὸ τοῦ 1894. Τὰ Ἀρχιγένεια Ἐκπαιδευτήρια, ἐπὶ δεκάδας ἐτῶν ὑπῆρξαν ἡ φωτοβόλος ἑστία ὁπόθεν μετελαμπαδεύοντο τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα καὶ ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς καθ' ὅλην τὴν Θράκην καὶ τὴν Ἀνατολήν. Μετὰ τὴν ἐκκένωσιν ὅμως τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης ἐσβέσθη διὰ παντὸς ὁ φωτοβόλος οὗτος

φάρος, τὰ δὲ κολλιμάρμαρα καὶ μεγαλοπρεπῆ Ἐκπαιδευτήρια κατελήφθησαν ὑπὸ τῶν Τούρκων. Οἱ Ἐπιβάται διὰ μέσου τῶν αἰώνων διεφύλαξαν τὸ παλαιόν των ὄνομα, τὸ ὁποῖον κοινῶς φέρεται: Πληβάται ἢ Πληβάτες, τουρκιστὶ δὲ Μποάτος ἢ Μπιγκάτος. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς, ἀμιγεῖς Ἕλληνες, ἠσχολοῦντο εἰς τὴν γεωργίαν, ἀμπελουργίαν, ναυτιλίαν, ἁλιείαν καὶ ἐν μέρει εἰς τὴν κτηνοτροφίαν.

Ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς κατοχῆς τῆς Ἀν. Θράκης, ἡ κωμόπολις ἠρίθμει περὶ τοὺς 1600 κατοίκους. Πολιτικῶς ὑπήγετο εἰς τὴν ὑποδιοίκησιν Σηλυμβρίας τοῦ νομοῦ Ῥαιδεστοῦ, ἐκκλησιαστικῶς δὲ εἰς τὴν Μητρόπολιν Σηλυμβρίας. Μετὰ τὴν ἐκκένωσιν τῆς Α. Θράκης, καὶ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν πληθυσμῶν οἱ κάτοικοί της κατέφυγον εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπου ἵδρυσαν κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Καρὰ - Μπουρνοῦ νέον συνοικισμόν, εἰς τὸν ὁποῖον ἔδωκαν τὸ ὄνομα τῆς πατρίδος των.

* ΕΠΙΚΩΜΑΙΟΣ (ΑΠΟΛΛΩΝ). – Ἐπίθετον τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Αἴνῳ, εἰς τὸν βωμὸν τοῦ ὁποίου ἔπρεπε νὰ θυσιάσῃ ὁ ἀγοράζων οἰκίαν, κατά τι ἀπόσπασμα τοῦ Θεοφράστου παρὰ Στοβαίῳ (Ἀνθολόγιον, τόμ. Β', περὶ νόμων καὶ ἐθῶν, XLIV, 22).

* ΕΠΤΑΙΚΕΝΘΟΣ καὶ ΕΠΤΑΙΚΕΝΘΗΣ. — Ὄνομα κύριον καὶ πατρωνυμικὸν καθαρῶς θρακικόν, κατ' ἐπιγραφὴν τοῦ 202 μ. Χ. εὑρεθεῖσαν εἰς τὸ ἐμπόριον Πίζον (βλ. λέξ.), ὅπου τὸ νῦν βουλγαρικὸν χωρίον Τσακαρλὰρ («Θρακικὰ» 1936, σελ. 197).

ΕΠΤΑΠΥΡΓΙΟΝ. — Οὕτως ἐκαλεῖτο ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν τὸ πρὸς τὰ Ν. Α. τῶν τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως φρουριακὸν συγκρότημα, ὅπου τὸ ἐπὶ τῆς Προποντίδος παράλιον τεῖχος συναντᾶται μετὰ τῶν χερσαίων τειχῶν. Ἐκαλεῖτο ἐπίσης «Κυκλόβιον» καὶ «Καστέλλιον», ὁ δὲ Προκόπιος (Μερὶ Κτισμ. IV, 8, 4) ὀνομάζει αὐτὸ «Στρογγύλον», ἕνεκα τοῦ σχήματος αὐτοῦ. Εἶναι τὸ ὑπὸ τῶν Τούρκων καλούμενον Γεντὶ - Κουλέ. Ἐκτίσθη ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ζήνωνος (474-491) ἐκτὸς τῆς πόλεως. Παραμεληθὲν ὑπὸ τῶν διαδόχων αὐτοῦ, ἀνῳκοδομήθη ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Α' Τσιμισκῆ (969 – 976), συνεπληρώθη δὲ ὑπὸ Βασιλείου Β' τοῦ Βουλγαροκτόνου (976—1025) καὶ τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Η' (1025 — 1128), τέλος δὲ ὑπὸ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ (1143—1180).

Τὸ σχῆμά του ἦτο πεντάγωνον, μήκους 40—50 μέτρων ἑκάστης πλευρᾶς καὶ εἶχεν ἐπὶ ἑκάστης γωνίας ἕνα πύργον στρογγύλον, ἐξ οὗ καὶ «Πενταπύργιον» ἐκαλεῖτο. Καταστραφὲν ἐν μέρει τὸ 1204, κατὰ τὴν ὑπὸ τῶν Λατίνων ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐπεσκευάσθη μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Παλαιολόγου ἀνάκτησιν αὐτῆς τὸ 1261, κατόπιν δὲ ὑπὸ Ἰωάννου ΣΤ' τοῦ Καντακουζηνοῦ (1341 — 1355), ὅστις ἐνίσχυσε αὐτὸ μὲ δύο ἀκόμη πύργους, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ «Ἑξαπύργιον». Μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸ 1453, ἐπεσκεύασεν αὐτὸ προσθέσας καὶ ἄλλα διάφορα οἰκοδομήματα. Ἔκτοτε ἐχρησιμοποιήθη ὑπὸ τῶν Τούρκων ὡς πυριτιδαποθήκη. Κατὰ τὸν μέγαν σεισμὸν τοῦ 1768 κατεστράφησαν τρεῖς πύργοι αὐτοῦ, μέρος δὲ αὐτοῦ κατεστράφη κατὰ τὴν πυρκαϊὰν τοῦ 1782. Διὰ τελευταίαν φορὰν ἐπεσκευάσθη ὑπὸ τοῦ Ἀβδοὺλ Χαμὶτ τοῦ Α', ἔκτοτε ὅμως θεωρηθὲν ὡς ἄχρηστον, δὲν ἐπεσκευάσθη.

Τὸ Ἑπταπύργιον ἐχρησίμευεν ἐνίοτε ὡς φυλακὴ ἐπιφανῶν βυζαντινῶν. Εἰς αὐτὸ ἐφυλακίσθη καὶ ἐκαρατομήθη τὸ 1622 ὁ σουλτᾶνος Ὀσμὰν ὁ Β'. Ἐκεῖ ἐφυλακίσθη πρὸ αὐτοῦ ὁ Μουσταφᾶς Α' (1618), ὁ Ἰβραΐμ (1648), ὁ ἡγεμὼν τῆς Βλαχίας Βραγκοβάνος μετὰ τῶν τεσσάρων τέκνων του, ἐκτελεσθεὶς τὸ 1714 καὶ ἄλλοι. Σήμερον τὸ φρούριον εἶναι ἐντελῶς παρημελημένον, χρησιμεύει δὲ ὡς ἀποθήκη ἀχρήστου ὑλικοῦ.

* ΕΠΤΑΣΤΑΔΙΟΝ ἢ ΖΕΥΓΜΑ. — Οὕτως ἐκαλεῖτο κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους, τὸ στενώτερον μέρος τοῦ Ἑλλησπόντου, μεταξὺ τῆς Ν. Α. παραλίας τῆς Σηστοῦ καὶ τῆς Β. Α. παραλίας τῆς Ἀβύδου, ὡς ἔχον πλάτος ἑπτὰ μόνον σταδίων. Τὸ στενὸν τοῦτο ἢ δίαρμα ἔζευξεν διὰ γεφύρας ὁ Ξέρξης διὰ τὴν διάβασιν τῶν στρατευμά-

των αὐτοῦ εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν παραλίαν καλουμένην 'Αποβάθραν.

* ΕΠΤΕΝΗΣ καὶ ΕΠΤΕΝΙΣ.—"Ονομα κύριον καθαρῶς θρακικὸν κατὰ συγκοπὴν ἐκ τοῦ συνθέτου : 'Επτεζένης — 'Επτέζενις, γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς τοῦ 202 μ. Χ. εὑρεθείσης εἰς τὸ ἐμπόριον Πίζος (βλ. λέξ.), ὅπου τὸ νῦν βουλγαρικὸν χωρίον Τσακαρλάρ. («Θρακικὰ» 1936, σ. 197).

* ΕΠΤΕΠΥΡΙΣ, ΕΠΤΗΠΟΡΟΣ, ΕΠΤΗΠΟΡΙΣ.—"Ονομα κύριον καθαρῶς θρακικόν, κατ' ἐπιγραφὴν τοῦ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος, εὑρεθεῖσαν ἐν τῇ κώμῃ Σεμτσίνοβο τῆς περιφερείας Τατὰρ - Παζαρτζίκ, τῆς ἀρχαίας Βησαπάρας. Φέρεται καὶ 'Επτήπορος καὶ 'Επτήπορις. («Θρακικά» 1939 σελ. 236—237).

* ΕΠΤΗΤΡΑΛΙΣ.—"Οναμα κύριον καὶ προσηγορικὸν καθαρῶς θρακικὸν κατ' ἐπιγραφὴν τοῦ 202 μ. Χ. εὑρεθεῖσαν εἰς τὸ ἐμπόριον Πίζος (βλ. λ.), ὅπου τὸ νῦν χωρίον Τσακαρλὰρ («Θρακικὰ» 1936, σ. 197).

* ΕΡΓΑΜΙΑ. — "Ονομα φρουρίου τῆς Θράκης εἰς τὰ μεσόγεια τῆς Κάτω Μοισίας παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV, 11).

* ΕΡΓΙΝΟΣ. — "Ονομα κύριον θρακικόν, γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς εὑρεθείσης ἐν 'Απολλωνίᾳ (Σωζούπολις), κατὰ τὴν ἐκβάθυνσιν τοῦ λιμένος αὐτῆς («Θρακικά», 1929, σελ. 293)

ΕΡΓΙΝΟΣ.—Εἷς τῶν μεγαλυτέρων παραποτάμων τοῦ "Εβρου, πηγάζων ἐκ τοῦ Μικροῦ Αἵμου (Στράντζας) καὶ ἐκβάλλων εἰς αὐτὸν μεταξὺ Τυχίου (πρώην Μπιντικλῆ) καὶ τῶν 'Υψάλων (τῶν ἀρχαίων Κυψέλων) μετὰ ροῦν 230 περίπου χιλιομέτρων. Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἦτο γνωστὸς ὑπὸ τὸ θρακικὸν αὐτοῦ ὄνομα 'Αγριάνης, ἀργότερον δὲ ἔλαβε διάφορα ὀνόματα : 'Εργῖνος, Ρηγίνα, Ρηγινία, 'Ερίγων καὶ 'Εργίνης (Στράβ. VII, 331, 49) ἐξ οὗ καὶ τὸ τουρκικὸν ὄνομα "Εργκινα. 'Ο Πλίνιος (Nat. Hist. IV), ἀναφέρων τὸν 'Εργίνην, λέγει ὅτι ἐκβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν. Τὴν ἀνακρίβειαν ταύτην τοῦ Πλινίου, δὲν δυνάμεθα νὰ καταλογίσωμεν εἰς βάρος αὐτοῦ, καθ' ὅσον ὀλίγον μετὰ τὴν συμβολὴν τοῦ 'Εργίνου πρὸς τὸν "Εβρον, ἐκτείνεται μέγα ἕλος, εἰς τὸ ὁποῖον εὐκόλως ἠδύνατο νὰ ἀπατηθῇ ὅτι ἐξέβαλλεν ὁ ποταμός, ὡς νὰ ἐχύνετο ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν θάλασσαν.

Οἱ παραπόταμοι τοῦ 'Εργίνου, μικροὶ καὶ μεγάλοι, ἀνέρχονται εἰς 100 καὶ πλέον, οἱ ὁποῖοι καθιστοῦν τὴν χώραν εὐφορωτάτην. Τὸ ρεῦμα τοῦ 'Εργίνου εἶναι ὁρμητικώτατον, ἰδίᾳ δὲ ἐν καιρῷ χειμῶνος, πλημμυρίζων τὴν ὕπαιθρον χώραν. 'Επὶ τοῦ 'Εργίνου ὑπάρχει μεγάλη λιθόκτιστος γέφυρα τὴν ὁποίαν κατεσκεύασεν ὁ σουλτάνος Μουρὰτ ὁ Β' τὸ 1427. Μεταξὺ τῶν παραποτάμων τοῦ 'Εργίνου ἀναφέρονται ὑπὸ τοῦ 'Ηροδότου (IV, 89—90) δύο ποταμίσκοι : ὁ Κοντάδεσδος καὶ ὁ Τέαρος (βλ. λέξ. καὶ λ. "Εβρος)

ΕΡΓΙΣΚΗ.—'Αρχαία πολίχνη τῆς Θράκης, ἀναφερομένη κατ' ἐπανάληψιν ὑπὸ τοῦ Δημοσθένους (Περὶ 'Αλοννήσου. 36—37, Περὶ Στεφάνου, 27). 'Ωνομάσθη δὲ οὕτω κατὰ τὸν 'Αρποκρατίωνα, ἀπὸ τοῦ 'Εργίσκου, υἱοῦ τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς νύμφης "Αβας. Ταύτην κατέλαβε Φίλιππος ὁ Μακεδὼν τὸ 346 π. Χ. μετὰ τοῦ Σερφείου, 'Ιεροῦ Τείχους καὶ ἄλλων, ἐξαναγκάσας τὴν φρουρὰν τῶν 'Αθηναίων νὰ ἐκκενώσῃ αὐτήν. (Πρβλ. Αἰσχίνου κατὰ Κησιφῶντος 82 ποῦ ὅμως ἔκειτο δὲν εἶναι ἐξηκριβωμένον. Κατὰ τὸν σχολιαστὴν τοῦ Δημοσθένους εἶναι τὸ Σερέντιον ἢ Σιρόντζιον τῶν Βυζαντινῶν, ἡ σημερινὴ Στράντζα, κειμένη Β.Δ. τῶν Μετρῶν (Τσατάλτζα), ἐπὶ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Μικροῦ Αἵμου, «ὃ λέγουσι νῦν Σεργέντζιν».

ΕΡΓΙΣΚΟΣ.—Υἱὸς τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς νύμφης "Αβας, ἱδρυτής, κατὰ τὸν 'Αρποκρατίωνα, τῆς 'Εργίσκης (βλ. λ.).

* ΕΡΓΙΣΣΑ — Παλαιοτέρα ὀνομασία τῆς Θρακικῆς πόλεως Βερόης - Τραϊανῆς (νῦν Στάρα - Ζαγόρα) κατ' ἐπιγραφὴν τοῦ πρώτου μ. Χ. αἰῶνος, εὑρεθεῖσαν ἐν αὐτῇ. Τὸ ἐθνικὸν 'Εργισσηνός. (Θρακικὰ τόμ. VIII. σελ. 69). Πολὺ πιθανὸν νὰ εἶναι ἡ αὐτὴ μὲ τὴν 'Εργίσκην (βλ. λ.).

* ΕΡΓΙΣΣΗΝΟΙ.—Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον ἐκ τοῦ "Εργισσα, ὀνόματος θρακικῆς πόλεως (βλ. 'Εργίσκη), γνωστὸν ἔκ τινος

ἀναθηματικῆς ἐπιγραφῆς (Κ. Μυρτίλου Ἀποστολίδου, Ἐπιγραφαὶ Τραϊνῆς Αὐγούστης—Βερόης, εἰς «Θρακικά», 1937, σελ. 75).

ΕΡΙΓΩΝ.—Παλαιὸν ὄνομα τοῦ Ἐργίνου, ἀριστεροῦ παραποτάμου τοῦ Ἕβρου ἐν Θράκῃ). Στράβ. VII, 331, 49).

* ΕΡΚΟΥΛΕΝΤΕ. — Ὄνομα φρουρίου τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ, παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως. (Προκ. Περὶ Κτισμ. IV, 11).

ΕΡΜΑΓΟΡΑΣ.—Στωϊκὸς φιλόσοφος ἐξ Ἀμφιπόλεως, μαθητὴς τοῦ Περσαίου τοῦ Κιτιέως, γράψας κατὰ τῶν κυνικῶν καὶ ἀκαδημαϊκῶν φιλοσόφων διατριβὰς ἐπιγραφομένας «Μισοκύων», καὶ «Περὶ σοφιστείας πρὸς τοὺς Ἀκαδημαϊκούς». (Μιστριώτου, Ἕλλην Γραμματολογία. Τόμ. Α΄, σελ. 613).

ΕΡΜΑΙΟΝ.—Ἀκρωτήριον τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου, κείμενον κατὰ τὸ στενώτατον μέρος αὐτοῦ, ὅπου τὸ σημερινὸν Ρούμελη — Χισσάρ. Ἐνταῦθα, κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (IV, 87—88) ὁ Σάμιος ἀρχιτέκτων Μανδροκλῆς κατεσκεύασε γέφυραν, διὰ τῆς ὁποίας διῆλθον τὰ στρατεύματα τοῦ Δαρείου τὸ 515 π. Χ., ὅταν ἐξεστράτευσε κατὰ τῶν Σκυθῶν. Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ στενοῦ κατεσκευάσθη γέφυρα, κατ' ἀπομίμησιν τοῦ Δαρείου τὸ 628 μ.Χ. ὅταν ὁ αὐτοκράτωρ Ἡράκλειος ἐπέστρεψε νικητὴς καὶ τροπαιοῦχος ἐκ τοῦ κατὰ τῶν Περσῶν πολέμου. Ἐπίσης διὰ γεφύρας, ἀλλ' ἐξ Εὐρώπης εἰς τὴν Ἀσίαν διῆλθον ἐκεῖθεν οἱ Σταυροφόροι τὸ 1049.

Τὸ Ἑρμαῖον ὠνομάζετο ἐπίσης Νέον Κάστρον καὶ Λαιμοκοπία ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν, κατὰ μετάφρασιν τῆς τουρκικῆς ὀνομασίας τοῦ στενώματος τοῦ Βοσπόρου: Μπογὰζ—Κεσσέν, ὅπου τὸ ρεῦμα τοῦ Βοσπόρου εἶναι ὁρμητικώτατον, καλούμενον ὑπὸ τῶν μὲν Τούρκων: «Σεϊτὰν Ἀκχουδί», ὑπὸ δὲ τῶν Ἑλλήνων καὶ ξένων ναυτικῶν: «Διάβολος» κατὰ μετάφρασιν ἐπίσης τοῦ Τουρκικοῦ ὀνόματος. Ἐκαλεῖτο ἐπίσης ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν: Φονέας ἢ Πυρρὰ Κύων.

ΕΡΜΑΙΟΝ (τὸ). — Ἀκρωτήριον τῆς Β. Α. ἄκρας τῆς νήσου Λήμνου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον ὑπῆρχε «φρυκτὸς» (πυρά), μεταβιβάζων διὰ τῶν διαμέσων φρυκτωρικῶν σταθμῶν τὰς ἀπὸ τῆς Ἴδης τῆς Μυσίας εἰδήσεις περὶ τοῦ Ἰλίου εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν Ἀτρειδῶν. Εἶναι τὸ σύγχρονον ἀκρωτήριον Χάρος ἢ Πλάκα.

* ΕΡΜΑΙΟΝ (τὸ). — Ὄρος τῆς νήσου Λήμνου, κείμενον, ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ Σοφοκλέους (Φιλοκτ. 1459) κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς νήσου, ὅπου ὑπῆρχε καὶ ἡ κρήνη τοῦ Λυκίου Ἀπόλλωνος, τὴν ὁποίαν προσφωνεῖ ὁ Φιλοκτήτης ἀναχωρῶν διὰ τὴν Τροίαν.

* ΕΡΥΜΗ.—Ἓν τῶν τεσσάρων τμημάτων, εἰς τὰ ὁποῖα διῃρέθη, κατὰ τὸν Διόδωρον Σικελιώτην (fragm. XXVII, σελ. 270 Τόμ. VI, ἔκδ. Holtze), ἡ Μακεδονία μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ρωμαίων κατάλυσιν τοῦ Μακεδονικοῦ Κράτους τὸ 167 π. Χ. «. . . ὧν πρῶτον, τὰ μεταξὺ Νέστου ποταμοῦ καὶ Στρυμόνος καὶ τὸ πρὸς ἀνατολὴν τοῦ Νέστου Ἐρύμην, καὶ τὰ πρὸς Ἄβδηρα, καὶ Μαρώνειαν καὶ Αἶνον πόλεις . . .».

ΕΣΤΙΑΙ (Αἱ).—Ἀκρωτήριον τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου, χωρίζον τοὺς δυὸ ὑφόρμους: τοῦ Μιχαηλίου πρὸς Ν. (νῦν Μέγα Ρεῦμα -Ἀρναούτ-κιοϊ) καὶ τῶν Χηλῶν πρὸς Β. (νῦν Μπεμπέκι). Εἶναι τὸ σημερινὸν ἀκρωτήριον Ἀκινδί.

* ΕΣΤΡΑΚΕΗΝΟΣ (Ἀπόλλων). — Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ Ἀπόλλωνος, λατρευομένου ἐν Θράκῃ, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν αὐτῇ. («Θρακικὰ» 1929, σ. 12).

* ΕΤΕΝΔΑΝΙΣΚΟΣ (Ἀπόλλων).—Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ Ἀπόλλωνος, λατρευομένου ἐν Θράκῃ κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν αὐτῇ. («Θρακικὰ» 1929,σ.12).

ΕΥΔΗΜΙΟΝ. — Βυζαντινὴ κωμόπολις τῆς Ἀν. (Θράκης ἐν τῇ περιφερείᾳ τῶν Γανοχώρων, ἀπέχουσα μίαν ὥραν περίπου ἀπὸ τῆς παραλίας τῆς Προποντίδος. Πότε ἐκτίσθη δὲν εἶναι γνωστόν. Κατά τινα ὅμως παράδοσιν τῶν κατοίκων, κειμένη ἐπὶ τῆς παραλίας, καὶ καταστραφεῖσα ὑπὸ τῶν Σταυροφόρων κατὰ τὴν τετάρτην

σταυροφορίαν (1202 — 1204) ἐπανιδρύθη ὀλίγον μετὰ ταῦτα, οὐχὶ ἐπὶ τῆς αὐτῆς θέσεως, ἀλλὰ μίαν ὥραν περίπου μακρὰν τῆς παραλίας, ὅπου ἡ νῦν κωμόπολις. Καὶ μέχρι σήμερον ἀκόμη δεικνύεται ὑπὸ τῶν κατοίκων αὐτῆς ἡ ἀρχαία πόλις ἐπὶ τῆς παραλίας, εἰς θέσιν Ἅγιος Βασίλειος, ὅπου ὑπῆρχε πλάτανός τις λεγόμενος τοῦ Εὐδήμου, ἀπὸ τοῦ ὁποίου καὶ τὸ ὄνομα Εὐδήμιον, ἢ Αὐδήμιον καὶ κοινῶς Αὐδῆμι, ἴσως τὸ κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς Εὐδημοπλάτανον. Ἡ σύγχρονος κωμόπολις διαιρεῖται ὑπό τινος ρύακος εἰς δύο συνοικίας, κατῳκεῖτο δὲ μέχρι τῶν Βαλκανικῶν πολέμων ὑπὸ 400 περίπου οἰκογενειῶν χριστιανῶν ὀρθοδόξων. Οἱ κάτοικοί της διεκρίνοντο διὰ τὴν φιλομουσίαν καὶ τὴν εἰς τὰ πάτρια ἐμμονήν, ἐπεδίδοντο δὲ εὐδοκίμως εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς ἀμπέλου, τελευταίως δὲ εἰς τὴν μορεοφυτείαν καὶ σηροτροφίαν. Διετήρουν δύο ἐκκλησίας: τῆς Μεταμορφώσεως καὶ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, καὶ πλῆρες δημοτικὸν σχολεῖον. Παρὰ τὴν θάλασσαν, ἡμίσειαν ὥραν ἀπὸ τῆς κωμοπόλεως, ἐν γραφικωτάτῃ τοποθεσίᾳ, ὑπῆρχεν ἡ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου μετὰ ναοῦ, ὅπου συνήθως παρεθέριζον πολλαὶ οἰκογένειαι ἐκ τῶν περιοίκων καὶ τῆς Ραιδεστοῦ. Κατὰ τὴν ἑλληνικὴν κατοχὴν τῆς Ἀν. Θράκης τὸ Εὔδημον ὑπήγετο εἰς τὴν ὑποδιοίκησιν Μυριοφύτου τοῦ νομοῦ νομοῦ Ραιδεστοῦ καὶ ἠρίθμει μέχρι τῆς ἐκκενώσεώς της (1923) περὶ τοὺς 1.000 κατοίκους.

ΕΥΔΗΜΟΠΛΑΤΑΝΟΝ. — Βυζαντινὴ κωμόπολις τῆς Ἀν. Θράκης, ἡ καλουμένη Εὐδήμιον (βλ. λ.).

* ΕΥΔΙΟΝ ΚΑΛΟΝ. — Βυζαντινὴ ὀνομασία τῆς ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου ἀκτῆς, κειμένη μεταξὺ τοῦ Νεοχωρίου (Γενῆ-κιοϊ) καὶ τῶν Θεραπειῶν. Κατὰ τὸν ἱστορικὸν τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας Hammer, ἴσως εἶναι τὸ σημερινὸν Καλενδέρ.

ΕΥΚΑΡΥΟΝ. — Βυζαντινὴ κωμόπολις τῆς Ἀν. Θράκης, ἀπέχουσα περὶ τὰς πέντε ὥρας ἀπὸ τῶν Σαράντα Ἐκκλησιῶν, περίφημος ἐν τῇ περιφερείᾳ διὰ τὰ ἄφθονα αὐτῆς ὕδατα καὶ τὸ εὐκραὲς τοῦ κλίματος. Πότε ἱδρύθη δὲν εἶναι ἐξηκριβωμένον. Ἔκ τινος ὅμως ἐπιγραφῆς τῆς παλαιᾶς ἐκκλησίας τῆς κωμοπόλεως, ἀνακαινισθείσης κατόπιν πυρκαϊᾶς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, φερούσης ὡς ἔτος ἱδρύσεως τὸ 1690—1701 φαίνεται ὅτι ἡ κωμόπολις ἱδρύθη ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν χρόνων.

Ἦτο μία τῶν πλουσιωτέρων καὶ ἀνθηροτέρων κωμοπόλεων τῆς περιφερείας, διὸ καὶ πολλάκις ὑπέστη διώσεις καὶ σφαγὰς ἀκόμη ὑπὸ τῶν Τούρκων, οἱ ὁποῖοι ἐκάλουν αὐτὴν Ἀλτίν-κιοϊ ἤτοι Χρυσοχώρι. Πολλοὶ τῶν κατοίκων αὐτῆς, μετερχόμενοι τὸ ἐπάγγελμα τοῦ βαφέως, πρὸ τῆς ἀφορήτου ἐκείνης καταστάσεως, ἐγκατέλειψαν τὴν πατρίδα των κατὰ τὸ 1798 καὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὸ ἐπὶ τοῦ Βοσπόρου ὁμώνυμον προάστειον, τὸ ἀπὸ τοῦ ἐπαγγέλματός των κληθὲν Βαφεοχώριον (Μπογιατζῆκιοϊ). Τὰ ἔθιμά των, ἰδίᾳ δὲ τὰ ἑορταστικὰ ἦσαν ἑλληνικώτατα. Προέχουσαν θέσιν μεταξὺ αὐτῶν κατεῖχεν ἡ ἑορτὴ τοῦ «Κουκέρου», τελουμένη τὴν Δευτέραν τῆς Τυρινῆς, πιθανῶς Διονυσιακῆς προελεύσεως. Κατὰ ταύτην, ὁ Κούκερος, ἤτοι ἀνὴρ ἐνδεδυμένος μὲ δέρματα αἰγῶν καὶ φέρων ἀνηρτημένους κώδωνας, φαλλοφορῶν καὶ κρατῶν εἰς τὰς χεῖρας σάρωθρον, ἠκολουθεῖτο ὑπὸ τῆς ὁμοίως ἐνδεδυμένης δῆθεν συζύγου του καὶ ὑπὸ θιισου ἐκ 12 νέων, τῶν ὁποίων οἱ ἡμίσεις ἦσαν ἐνδεδυμένοι γυναικεῖα. Προπορευομένης δὲ μουσικῆς ἐξ ἐντοπίων ὀργάνων, περιήρχοντο τὸ χωρίον προσφέροντες οἶνον εἰς τοὺς διαβάτας καὶ κατέληγον εἰς τὴν πλατεῖαν, ὅπου δύο ἐκ τῶν νέων, προσποιούμενοι τοὺς ἀτιθάσους ταύρους, ἐζευγνύοντο ὑπὸ τοῦ Κουκέρου εἰς ἄροτρον, μὲ τὸ ὁποῖον ἐχάρασσον αὔλακάς τινας ἐν τῇ πλατείᾳ, ἐνῷ ὁ Κούκερος ἔσπειρε σῖτον. Κατόπιν οὗτος, κατορθώνων μετὰ δυσκολίας νὰ καταβάλῃ τὴν Κουκερίναν, συνεμίγνυτο διὰ τοῦ φαλλοῦ του μετ' αὐτῆς ἐνώπιον τοῦ ἐπευφημοῦντος πλήθους. Τὴν ἑορτὴν ἐπηκολούθει χορὸς καὶ οἰνοποσία μέχρι νυκτός. (Πρβλ. Ἰ. Μαγκριώτου. Εὐκάρυον, ἐν Μεγ. Ἐγκυκλοπαιδείᾳ).

Κατὰ τὴν ἑλληνικὴν κατοχὴν τῆς Ἀν. Θράκης, τὸ Εὐκάρυον ἠρίθμει περὶ τὰς 120 οἰκογενείας, ἀνεξαιρέτως ἑλληνικὰς ὀρθοδόξους, αἱ ὁποῖαι μετὰ τὴν ἀνταλλαγὴν *τῶν πληθυσμῶν κατέφυγον εἰς τὴν* Ἑλλάδα.

ΕΥΜΕΝΗΣ ὁ ΚΑΡΔΙΑΝΟΣ.—Εἷς τῶν γενναιοτέρων καὶ ἱκανωτέρων στρατηγῶν τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν μᾶλλον ἀφωσιωμένων φίλων αὐτοῦ. Ἐγεννήθη κατὰ 361 π. Χ. ἐν Καρδίᾳ τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου, περὶ δὲ τὸ 343 π. Χ. προσελήφθη εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ βασιλέως Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος ὅπου τοῦ ἀνετέθη ἡ ἐμπιστευτικὴ θέσις τοῦ γραμματέως. Ἐπιδείξας ἐξαιρετικὰ προσόντα σωφροσύνης, πίστεως καὶ ἀφοσιώσεως, ἐγένετο εἷς τῶν πρώτων εὐνοουμένων καὶ ἐμπίστων τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου, ὅστις τοῦ ἀνέθηκεν τὴν βασιλικὴν ἀρχιγραμματείαν καὶ τὴν σύνταξιν τῶν «βασιλείων ἐφημερίδων». Ἀκολουθήσας τὸν Μ. Ἀλέξανδρον εἰς τὴν κατὰ τῆς Ἀσίας ἐκστρατείαν, τοσαύτας ὑπηρεσίας προσέφερεν εἰς τὸν βασιλέα, ὥστε εἰς ἔνδειξιν τῆς εὐνοίας του ὁ Ἀλέξανδρος ἔδωκεν εἰς αὐτὸν ὡς σύζυγον κατὰ τοὺς εἰς Σοῦσα ὁμαδικοὺς γάμους τὴν θυγατέρα τοῦ Ἀριαβάζου Ἄρτωνιν, ἀνέθηκεν δὲ εἰς αὐτὸν καὶ τὴν ἀρχηγίαν ἑνὸς τμήματος τοῦ μακεδονικοῦ ἱππικοῦ. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου (323 π. Χ.) συνειργάσθη μετὰ τοῦ Περδίκκα, ἔλαβε δὲ τὴν σατραπείαν τῆς Καππαδοκίας, Παφλαγονίας καὶ Πόντου καὶ εἰργάσθη μὲ ὅλας τὰς δυνάμεις διὰ τὴν διάδοσιν καὶ ἀκεραιότητα τοῦ ὑπὸ τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου ἱδρυθέντος μεγάλου κράτους. Τούτου ἕνεκα ἐπολέμησε κατὰ τοῦ Νεοπτολέμου καὶ Κρατεροῦ, τοὺς ὁποίους ἐνίκησε. Μετὰ τὴν ἀποτυχίαν ὅμως καὶ τὸν θάνατον τοῦ Περδίκκα ἐν Αἰγύπτῳ, κατεδικάσθη καὶ ὁ Εὐμένης εἰς θάνατον ὑπὸ τῶν Μακεδόνων. Οὗτος ὅμως διὰ τῆς ἐκτάκτου ἱκανότητός του, κατώρθωσε νὰ διατηρήσῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν του, μολονότι ἐνικήθη τὸ 320 π. Χ. ὑπὸ τοῦ Ἀντιγόνου διὰ προδοσίας τῶν συμμάχων του. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀντιπάτρου, ἡ Ὀλυμπιάς, μήτηρ τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου καὶ ὁ Πολυσπέρχων ἀπέβλεψαν εἰς τὸν Εὐμένη, τὸν ὁποῖον διώρισαν ἐπίτροπον τοῦ νομίμου διαδόχου τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου καὶ ἀνέθεσαν *εἰς αὐτὸν τὸν κατὰ τοῦ Ἀντιγόνου* πόλεμον. Ὁ Εὐμένης ὑπηρέτησε πιστῶς τὴν ἰδέαν τῆς διαδοχῆς καὶ τῆς ἀκεραιότητος τοῦ ὅλου κράτους, κατεσκεύασε μάλιστα καὶ σκηνήν, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἔστησε θρόνον καὶ ἐπ' αὐτοῦ στέμμα, ὅπου ὑπετίθετο ὅτι ἐκάθητο αὐτὸς ὁ Μ. Ἀλέξανδρος ὡς ἐποπτεύων τὸ βασίλειόν του. Παρ' ὅλας ὅμως τὰς ἐπιτυχίας του καὶ τὴν ἔκτακτον δραστηριότητά του, μολονότι ἐνίκησε τὸ 317 π. Χ. τὸν Ἀντίγονον εἰς τὴν Γαβιανήν, κατεβλήθη ὑπὸ τοῦ ἀντιπάλου του, διότι οὗτος, κυριεύσας τὸ στρατόπεδον τῶν ἀργυρασπίδων, ἐξηνάγκασεν αὐτοὺς νὰ τὸν παραδώσουν. Ὁ Ἀντίγονος τότε, παρὰ τὰς ἱκεσίας τοῦ υἱοῦ του Δημητρίου, διέταξε τὸν θάνατον τοῦ Εὐμένους, καὶ οὕτως ἐξησφάλισε τὴν ἐν τῇ Ἀνατολῇ θέσιν του. Τὸν βίον τοῦ Εὐμένους ἀναγνωρισθέντος ὡς ἑνὸς τῶν μεγάλων ἀνδρῶν τῆς Ἑλλάδος ἔγραψεν ὁ Πλούταρχος, συγκρίνων αὐτὸν πρὸς τὸν Ρωμαῖον στρατηγὸν Σερτώριον, τὸν νικητὴν τοῦ Μετέλλου καὶ Πομπηΐου. Ἐπίσης καὶ ὁ Κορνήλιος Νέπως.

ΕΥΜΟΛΠΙΑΣ.—Οὕτως ἐκαλεῖτο προηγουμένως ἡ Φιλιππούπολις κατὰ τὰς μαρτυρίας τοῦ Μαρκελλίνου (XXVII, 4) τοῦ Στεφάνου Βυζαντίου καὶ ἄλλων πρὸς τιμὴν τοῦ ἥρωος καὶ ἀοιδοῦ Εὐμόλπου (βλ. λέξ.) ἢ πιθανώτερον ἐκ τοῦ ὀνόματος γενάρχου τινὸς Θρακός, Εὐμόλπου καλουμένου, ἐξ οὗ καὶ φυλή τις ἐν τῇ πόλει ὠνομάζετο ἐπίσης φυλὴ Εὐμόλπου ἢ Εὐμόλπιοι, καθ' εὑρεθείσας ἐν Φιλιππουπόλει ἐπιγραφὰς τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων (βλ. Βλασίου Σκορδέλη, Θρακικαὶ Μελέται, σ. 46 —«Θρακικὰ» 1928, σελ 341, 343 καὶ ἑξῆς).

* ΕΥΜΟΛΠΙΑΣ (φυλὴ) ἢ Εὐμόλπιοι.— Μία τῶν ὀκτὼ φυλῶν τῶν ἀρχαίων Φιλιππουπολιτῶν, γνωστῶν ἐξ ἐπιγραφῶν τῶν Ρωμαϊκ.χρόνων. («Θρακικά», 1929, σ. 19).

ΕΥΜΟΛΠΙΔΑΙ.—Γένος ἱερατικὸν τῆς

'Ελευσῖνος, καταγόμενον κατὰ τὴν παράδοσιν, ἀπὸ τοῦ Εὐμόλπου (βλ. λέξ), ὅστις εἶχε διδαχθῆ παρ' αὐτῆς τῆς Δήμητρος τὰ μυστήρια αὐτῆς καὶ τῆς θυγατρός της Περσεφόνης, καθὼς καὶ τὴν τέλεσιν αὐτῶν. Οἱ Εὐμολπίδαι οὗτοι μετὰ τῶν Κηρύκων, ἀπογόνων τοῦ Κήρυκος, νεωτέρου υἱοῦ τοῦ Εὐμόλπου, εἶχον λάβει τὸ προνόμιον τῆς τελέσεως αὐτῶν, τὸ ὁποῖον ἦτο κληρονομικόν. Ἕνα δὲ ἀπὸ τὰ κύρια αὐτῶν ἔργα, καθὼς καὶ ἡ λέξις σημαίνει, ἦτο νὰ μέλπουν μετὰ τὰ μυστήρια ᾄσματα, ἀναφερόμενα εἰς τὴν λατρείαν τῆς Δήμητρος καὶ Περσεφόνης, τὰ ὁποῖα κατὰ τὸν Παυσανίαν (Χ. V. 6) ἐκαλοῦντο «Εὐμόλπια». 'Εκ τοῦ γένους ἐξελέγοντο εἷς «ἱεροφάντης» καὶ εἷς «δαδοῦχος», οἱ ὁποῖοι προΐσταντο τῆς μυήσεως, φυλάσσοντες τοὺς λειτουργικοὺς τύπους κατὰ τὰς τελετὰς καὶ ἐξηγοῦντες τὸ ἱερὸν δίκαιον, τὸ ὁποῖον ἐν μέρει ἦτο γεγραμμένον, κατὰ τὸ πλεῖστον δὲ ἄγραφον. Τὸ προνόμιον τοῦτο τῆς ἐξηγήσεως ἔλαβον οἱ Εὐμολπίδαι παρὰ τοῦ Θησέως. 'Επίσης εἶχον τὸ δικαίωμα τῆς «προρρήσεως», δηλαδὴ νὰ ἀποκλείουν ἀπὸ τὰ μυστήρια τοὺς μεμιασμένους ὑπὸ αἵματος καὶ τοὺς βαρβάρους, ὅπως ὁ Εὔμολπος πρῶτος ἐξήγνισε τὸν 'Ηρακλέα μετὰ τὸν φόνον τῶν Κενταύρων, καὶ ἔπειτα ἐμύησεν αὐτόν. ('Απολλ. Β, 5, 12). Ἕνα μέλος ἀπὸ ἕκαστον γένος τῶν Εὐμολπίδων καὶ τῶν Κηρύκων, μὲ δύο 'Αθηναίους πολίτας ἐκλεγομένους ὑπὸ τοῦ Δήμου, μετεῖχον τοῦ ὑπὸ ἄρχοντος βασιλέως προεδρευομένου δικαστηρίου, τὸ ὁποῖον ἔκρινε τὰς εἰς τὸ ἱερὸν τῆς Δήμητρος ἀναφερομένας ὑποθέσεις καὶ πειθαρχικὰς ποινάς. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἡ ἐξουσία τοῦ γένους περιωρίζετο εἰς ἐπουσιώδη ζητήματα, ἀπὸ τοῦ Περικλέους ὅμως ἐπεξετάθη καὶ εἰς ζητήματα ἀσεβείας. Οὕτω τὸ δικαστήριόν των κατεδίκασε τὸν περίφημον Διαγόραν τὸν Μήλιον, τὸν ἐπικαλούμενον ἄθεον, διότι ἀπεκάλυψε τὰ εἰς τὰ μυστήρια τελούμενα (δεύτερον ἥμισυ τοῦ πέμπτου π. Χ. αἰῶνος), καὶ τὸν 'Αλκιβιάδην, διότι ἐνέπαιξε ταῦτα. Κατὰ τοὺς μετὰ τὸν Μ. 'Αλέξανδρον χρόνους, οἱ Εὐμολπίδαι ἐξηκολούθουν ἀσκοῦντες τὰ δικαστικὰ αὐτῶν δικαιώματα, τὰ ὁποῖα ἔλαβον μεγαλυτέραν ἀκόμη ἔκτασιν, καθ' ὅσον ἀναφέρεται ἀπόφασις αὐτῶν καταδικάζουσα τὰς φιλοσοφικὰς διδασκαλίας, (πιθανῶς τοῦ 'Επικούρου), ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς «σεμνὰς» παραδόσεις, τῶν ὁποίων φύλακες ἦσαν οἱ Εὐμολπίδαι, οἱ Κήρυκες καὶ αἱ λοιπαὶ ἱερατικαὶ τάξεις. Σὺν τῷ χρόνῳ ἡ δικαστικὴ ἐξουσία αὐτῶν περιωρίσθη, ἡ ἐξηγητικὴ ὅμως τῶν μυστηρίων παρέμεινε ἀκεραία μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν Ρωμαίων ὑποταγῆς τῆς 'Ελλάδος.

ΕΥΜΟΛΠΟΣ. — Υἱὸς τοῦ Μουσαίου ἢ τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς νύμφης Χιόνος, θυγατρός τοῦ Βορέου. 'Ενῷ ἀκόμη ἦτο βρέφος, ἡ μητέρα του τὸν ἔρριψεν εἰς τὴν θάλασσαν μήπως ἀνακαλυφθῆ ὑπὸ τοῦ πατρός του. 'Ο Ποσειδῶν ὅμως, παραλαβὼν αὐτόν, τὸν ὡδήγησεν εἰς τὴν Αἰθιοπίαν, ὅπου ἐνεπιστεύθη τὴν ἀνατροφήν του εἰς μίαν τῶν θυγατέρων του καὶ τὴν νύμφην 'Αμφιτρίτην. 'Ανδρωθεὶς ὁ Εὔμολπος ἦλθε μετὰ τοῦ υἱοῦ του 'Ισμάρου πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Θράκης Τεγύριον, ὅπου καὶ ἐφιλοξενήθη. 'Επειδὴ ὅμως ἤρχισε νὰ ἐπιβουλεύεται τὸν Τεγύριον, ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ ἐκ Θράκης καὶ ἦλθεν εἰς τὴν 'Ελευσῖνα, καταλιπὼν ἐν Θράκῃ τὸν υἱόν του. Ὅταν ἀπέθανε ὁ Ἴσμαρος, προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ Τεγυρίου, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Θράκην ὅπου συμφιλιωθεὶς μετ' αὐτοῦ, ἔλαβεν ὡς σύζυγον τὴν θυγατέρα του καὶ ἐγένετο διάδοχος οὗτοῦ. ('Απολλοδ. Γ, 15, 4). Προσκληθεὶς ἀργότερον ὑπὸ τῶν 'Ελευσινίων, οἱ ὁποῖοι διεξῆγαγον πόλεμον κατὰ τῶν 'Αθηναίων, ἔσπευσεν εἰς βοήθειάν των. Κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον ἐθανατώθη μετὰ τῶν υἱῶν του Φόρβαντος καὶ 'Ιμμαράδου ὑπ' αὐτοῦ τοῦ 'Ερεχθέως. Κατά τινα ἄλλην παράδοσιν ἐφονεύθησαν μόνον ὁ 'Ιμμάραδος καὶ ὁ 'Ερεχθεύς. Κατά τινα ἄλλην παράδοσιν, ἀναφερομένην ὑπὸ τοῦ 'Υγίνου, (Μῦθοι, 116), ὁ Εὔμολπος πρῶτος ἐξεστράτευσε κατὰ τῶν 'Αθηνῶν πρὸς λύσιν τῆς μεταξὺ 'Ελευσινίων καὶ 'Αθηναίων διαφορᾶς, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι διεξεδίκει τὴν κατοχὴν τῆς 'Αττικῆς ὡς υἱὸς τοῦ Ποσειδῶνος. 'Ενικήθη ὅμως, καὶ

κατά τινα μάχην ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Ἐριχθονίου ἢ τοῦ Ἐρεχθέως. Τότε ὁ πατήρ του Ποσειδῶν ὀργισθεὶς διὰ τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ του, ἐζήτησεν ὡς ἐξιλέωσιν τὴν θυσίαν τῆς Χθονίας, θυγατρὸς τοῦ Ἐρεχθέως, ὁ δὲ Ζεὺς χαριζόμενος εἰς τὸν ἀδελφόν του κατεκεραύνωσεν αὐτὸν (Ὑγίνου, Μῦθοι, 45). Ἡ ἔκβασις τοῦ πολέμου ὑπῆρξεν ὑπὲρ τῶν Ἀθηναίων, οἱ δὲ Ἐλευσίνιοι ὑπετάγησαν εἰς αὐτούς, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον ὁ Εὔμολπος νὰ προΐσταται τῶν Ἐλευσινίων μυστηρίων, τὰ ὁποῖα πρῶτος αὐτὸς εἰσήγαγεν πρὸς τιμὴν τῆς Δήμητρος καὶ τοῦ Διονύσου, τελῶν αὐτὰ μετὰ τῶν θυγατέρων τοῦ Κελεοῦ, βασιλέως τῆς Ἐλευσῖνος, ὁ ὁποῖος ἐφιλοξένησε τὴν Δήμητραν, ὅταν αὕτη περιεπλανᾶτο εἰς ἀνεύρεσιν τῆς ὑπὸ τοῦ Πλούτωνος ἁρπαγείσης κόρης της Περσεφόνης, (Ὁμηρ. Ὕμνος εἰς Δήμητραν, 154 καὶ 475. — Παυσαν. Α, 5). Τὸ δικαίωμα τοῦτο ἀπέβη κληρονομικὸν εἰς τοὺς ἀπογόνους του Εὐμολπίδας (βλ. λέξ.), οἱ ὁποῖοι εἶχον τὸ ἀποκλειστικὸν προνόμιον τῆς τελέσεως αὐτῶν. Οἱ Εὐμολπίδαι ἐκαλοῦντο καὶ Θρακίδαι.

***

Εἰς τὸν Εὔμολπον ἀποδίδεται ἡ καλλιέργεια τῶν δένδρων καὶ τῆς ἀμπέλου, καθὼς καὶ πολλαὶ μεταρρυθμίσεις εἰς τὴν τελετὴν τῶν Ἐλευσινίων μυστηρίων. Εἶδός τι ποιήσεως ἔλαβεν ὑπὸ τοῦ Εὐμόλπου τὸ ὄνομα «εὐμολπία», μολονότι θεωρεῖται ὅτι τοῦτο ἐποιήθη προηγουμένως ὑπὸ τοῦ Μουσαίου (Παυσαν. Χ, 5, 6). Ὁ Θουκυδίδης (Β, 15), ἀναφέρων τὸν μυθικὸν τοῦτον πόλεμον μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Ἐλευσινίων, παραδέχεται αὐτὸν ὡς ἱστορικὸν γεγονός. Στηρίζεται δὲ ὁ μῦθος οὗτος ἐπὶ τῆς ἀναμνήσεως τοῦ ἀρχαίου ἀνταγωνισμοῦ τῶν δύο πόλεων, διὰ τοῦ ὁποίου ἐξηγεῖται καὶ ἡ ταυτόχρονος εἰσαγωγὴ τῶν Μυστηρίων καὶ τὰ προνόμια, τὰ ὁποῖα εἶχον οἱ Εὐμολπίδαι. Κατά τινα παράδοσιν, ὁ Εὔμολπος ἐδίδαξεν εἰς τὸν Μίδαν τὰς τελετὰς τῆς λατρείας τῆς Δήμητρος, ὅπως καὶ εἰς τὸν Ἡρακλέα τὴν μουσικήν. Ὁ δὲ τάφος του ἐδεικνύετο εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Ἐλευσῖνα (Παυσαν. Α, 38, 2). Ὁ Εὔμολπος συμβολίζει διὰ τοῦ ὀνόματός του (εὐμέλπειν) τὴν εἰκόνα τῆς ἁρμονικῆς φύσεως. Κατὰ δὲ τοὺς μυθολόγους, εἶναι τὸ γέννημα τῆς διαβροχῆς τῆς παραλίας ὑπὸ τῶν κυμάτων, τὰ ὁποῖα ὠθεῖ ὁ Βορρᾶς (πατὴρ τοῦ Εὐμόλπου) πρὸς τοὺς παρακτίους βράχους καὶ τὰ ἀναγκάζει νὰ ἀφρίζουν ριπίζοντα τὰς ἀποτόμους πέτρας καὶ τὴν ἀμμόχωστον ἀκτήν. (Decharme, in loc. cit σελ. 518, Ἡλία Οἰκονομοπούλου, αὐτόθι, σελ. 875). Ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν μῦθον τοῦ Ἐρεχθέως κεραυνωμένου ὑπὸ τοῦ Διός, δυνάμεθα νὰ ὑπονοήσωμεν τὴν θεότητα τῆς θυέλλης συντριβομένην ὑπὸ τὰ πλήγματα τοῦ *οὐρανίου πυρός*). (Αὐτόθι, σελ. 518 καὶ σελ. 815). Πλὴν τοῦ Φόρβαντος καὶ Ἰμμαράδου, ὁ Εὔμολπος εἶχε καὶ νεώτερον υἱόν, τὸν Κήρυκα, ἐκ τοῦ ὁποίου κατάγεται καὶ ἡ οἰκογένεια τῶν Κηρύκων ἐν Ἐλευσῖνι.

***

Τὸ ὄνομα Εὔμολπος φέρουν πέντε πρόσωπα, εἰς ἕκαστον τῶν ὁποίων ἀποδίδεται ἡ εἰσαγωγὴ τῶν Ἐλευσινίων μυστυρίων :

α'.—Εὔμολπος, σύγχρονος τοῦ Τριπτολέμου, εἰς τὸν ὁποῖον αὐτὴ ἡ Δημήτηρ ἐδίδαξε τὰ μυστήρια.

β'.—Εὔμολπος, ὁ μυήσας τὸν Ἡρακλέα εἰς τὰ μυστήρια, ὅτε κατήρχετο εἰς τὸν Ἅδην διὰ νὰ ἁρπάσῃ τὸν Κέρβερον. «Μὴ δυνάμενος (ὁ Ἡρακλῆς), λέγει ὁ Ἀπολλόδωρος (Β, 5, 12), ἰδεῖν τὰ μυστήρια ἐπείπερ οὐκ ἦν ἡγνισμένος τὸν Κενταύρων φόνον ἁγνισθεὶς ὑπὸ Εὐμόλπου, τότε ἐμυήθη». Τότε καὶ ἡ Δήμητρα πρὸς τιμὴν τοῦ Ἡρακλέους, ἵδρυσε τὰ Μικρὰ Μυστήρια. (Διοδ. Σικελ IV, 14.—Πρβλ. καὶ Εὐριπίδου, Ἡρακλῆς μαινόμενος στίχ. 613).

γ'. — Εὔμολπος, ὁ ἔγγονος τοῦ Τριπτολέμου ἐκ τῆς θυγατρός του Δηϊόπης.

δ'.—Εὔμολπος ὁ Θρᾷξ, ὅστις θεωρεῖται ὁ ἐπισημότερος πάντων καὶ περὶ τοῦ ὁποίου ἐπραγματεύθημεν ἀνωτέρω.

ε'. — Εὔμολπος ὁ Ἐλευσίνιος ἢ κατὰ Σουΐδαν Ἀθηναῖος, υἱὸς κατ' αὐτόν, πατὴρ δὲ κατ' ἄλλους τοῦ ποιητοῦ Μουσαίου, μαθητὴς τοῦ Ὀρφέως, γράψας : «Τελετὰς

Δήμητρος» καὶ «Τελετὰς Διονύσου» ἢ «Βακχικὰ ἔπη». Ζήτημα ὅμως εἶναι, ἂν οἱ Εὔμολποι οὗτοι εἶναι διάφορα πρόσωπα ἢ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον, ὅλως μυθικόν, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα παράγεται καὶ ἔχει σχέσιν μὲ τὸ : «εὖ μέλπειν».

ΕΥΞΕΙΝΟΣ ΠΟΝΤΟΣ. — Μεγάλη θάλασσα σχηματιζομένη εἰς τὰ Β. Α. τῆς Μεσογείου θαλάσσης, μεταξὺ τῆς Μικρᾶς 'Ασίας, τῆς Θράκης, τῆς Σκυθίας καὶ τῆς Κολχίδος καὶ συγκοινωνοῦσα μὲ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος διὰ τοῦ Βοσπόρου, τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ 'Ελλησπόντου. Βαθεῖα καὶ ψυχρὰ προσβάλλεται ὑπὸ τῶν συχνῶν θυελλῶν. Τὰ παράλιά της πρὸς τὰ βόρεια καὶ δυτικὰ εἶναι χαμηλὰ καὶ δέχονται τὰ ὕδατα πολλῶν μεγάλων ποταμῶν, πρὸς δὲ τὰ ἀνατολικὰ καὶ νότια εἶναι ὑψηλότερα. 'Εξηρευνήθη ὑπὸ τῶν Φοινίκων καὶ τῶν 'Αργοναυτῶν, ἐπὶ πολὺ ὅμως ἦτο κακῶς γνωστὴ εἰς τοὺς Ἕλληνας, οἱ ὁποῖοι ἐφοβοῦντο τὰς τρικυμίας αὐτῆς καὶ τὴν ἐχθρότητα τῶν βαρβάρων λαῶν τῶν παραλίων της, ἐξ οὗ καὶ τὸ ἀρχικὸν αὐτῆς ὄνομα «Ἄξενος». Τὸ ὄνομα «Εὔξεινος» ἐδόθη πολὺ βραδύτερον κατ' εὐφημισμόν.

Πρῶτοι οἱ Μιλήσιοι ἵδρυσαν κατὰ τὸν ἕβδομον καὶ ἕκτον π. Χ. αἰῶνα πολυαρίθμους ἀποικίας ἀνὰ τὰ παράλια αὐτοῦ καὶ κατέστησαν γνωστὰ μὰ μεγάλα πλούτη αὐτοῦ (ἰχθῦς, δημητριακά, δέρματα κτλ.). Μέχρι δὲ τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους ὑπῆρξε τὸ κέντρον ζωηροτάτης ναυσιπλοΐας καὶ ἀνταλλαγῆς ἐμπορευμάτων.

ΕΥΡΥΔΙΚΕΙΑ(ἡ).—'Ονομασία τῆς Ποτιδαίας - Κασσανδρείας (βλ. λ.) ἐπί τινα χρόνον πρὸς τιμὴν τῆς Εὐρυδίκης, θυγατρὸς τοῦ Λυσιμάχου, βασιλέως τῆς Θράκης (323—281 π. Χ), συζύγου τοῦ 'Αντιπάτρου Β', ἢ θυγατρὸς τοῦ 'Αντιπάτρου Α' καὶ ἀδελφῆς τοῦ Κασσάνδρου, συζύγου τοῦ Πτολεμαίου Α', βασιλέως τῆς Αἰγύπτου, ἥτις ἀπεσύρθη ἐκεῖ τὸ 280 π. Χ. μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πρεσβυτέρου υἱοῦ της Πτολεμαίου τοῦ Κεραυνοῦ.

Νομίσματα τῆς Εὐρυδίκης σώζονται χαλκᾶ (τῶν ἐτῶν 298—280 π. Χ·) φέροντα ἔμπροσθεν κεφαλὴν πεπλοφόρου βασιλίσσης, ὄπισθεν δὲ ἐπιγραφὴν : ΕΥΡΥΔΙΚΕΩΝ μετὰ τρίποδος.

ΕΥΠΟΡΙΑ.—'Αρχαία πόλις τῆς Βισαλτίας ἐν Μακεδονίᾳ κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Μ. 'Αλεξάνδρου, ὅτε, νικήσας οὗτος τοὺς Θρᾶκας, ἐπήρχετο κατὰ τῆς 'Ασίας. 'Ωνόμασε δὲ αὐτὴν Εὐπορίαν διὰ τὴν ἀφθονίαν τῶν προϊόντων καὶ τῶν καρπῶν τῆς γῆς. Κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γ', 12, 32), ἔκειτο εἰς βόρ. πλάτ. 41°,10' καὶ ἀνατ. μῆκ. 49°,20'. Σφάλλεται ὅμως, τοποθετῶν αὐτὴν ἐκεῖ. Κατὰ τὴν Tabula Pentingeriana ἀπεῖχεν ἀπὸ 'Ηρακλείας τῆς Σιντικῆς 17 μίλλια. Κατὰ τοὺς νεωτέρους συγγραφεῖς ἔκειτο ἐπὶ τῆς Ν. Δ. ὄχθης τῆς Κερκινίτιδος λίμνης ('Αχινοῦ) παρὰ τὴν ἔξοδον τοῦ Στρυμόνος ἀπὸ τῆς λίμνης, ὅπου τὸ χωρίον Νεοχώριον (Γενῆ-κιοϊ).

* ΕΥΡΩΠΗΣ (ἐπαρχία) —'Επαρχία τοῦ Θέματος Θράκης ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν χρόνων, ὑπὸ κονσουλάριον, περιλαμβάνουσα 14 πόλεις, τῶν ὁποίων κυριώτεραι ἦσαν : ἡ 'Ηράκλεια, ἡ 'Αρκαδιούπολις, ἡ Βιζύη, ἡ Γάνος, ἡ Καλλίπολις, ἡ Ἄπρως καὶ ἄλλαι ('Ιεροκλ. Συνέκδ. 132).

ΕΥΣΩΡΟΣ.—Εὐγενὴς Θρᾷξ, τοῦ ὁποίου ὁ υἱὸς 'Ακάμας λαβὼν μέρος κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον ὡς φίλος τῶν Τρώων, ἐφονεύθη ὑπὸ Αἴαντος τοῦ Τελαμῶνος κατά τινα συμπλοκὴν ('Ιλιάδ. Ζ. 8,Β. 444).

ΕΥΦΑΝΤΟΣ.—'Ιστορικὸς ἐξ 'Ολύνθου, γράψας ὄχι μόνον κωμωδίας, ἀλλὰ ἱστορίαν τῆς ἐποχῆς του. 'Υπῆρξε διδάσκαλος 'Αντιγόνου τοῦ Γονατᾶ, εἰς τὸν ὁποῖον γενόμενον βασιλέα τῆς Μακεδονίας (283—240 π. Χ.) ἀφιέρωσε τὸ «Περὶ βασιλείας» σύγγραμμά του. (Μιστριώτου, 'Ελληνικὴ Γραμματολογία, Τόε. L'. σελ. 162).

* ΕΥΤΥΧΙΑΝΑ. – Φρούριον τῆς Θράκης ἐν Δαρδανίᾳ ἐπισκευασθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος 'Ιουστινιανοῦ (Προκοπ. Περὶ Κτισμ. IV, 4).

ΕΥΧΑ Ι·ΤΗΣ.—Εὐφημιστικὴ ἐπίκλησις τοῦ Ἅδου ἐν ἐπιγραφῇ τῆς Καλλιπόλεως Θράκης, ἀνάλογος πρὸς τὴν παρ' 'Ομήρῳ «κυανοχαίτης» καὶ τὴν παρ' Εὐριπίδῃ «μελαγχαίτας». 'Η αὐτὴ ἐπίκλησις ἀποδίδεται καὶ εἰς τὸν 'Απόλλωνα, Γανυμήδην, Διό-

νυσον καὶ Ὑμέναιον. (Μεγ. Ἑλλην. Ἐγκ. ἐν λέξει).

ΕΦΕΣΙΩΝ (λιμήν). — Ὅρμος τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου κατὰ τὸ βόρειον στόμιον αὐτοῦ, ὀνομασθεὶς οὕτω, διότι ἐκεῖ προσωρμίζοντο πολλὰ πλοῖα ἐξ Ἐφέσου. Εἶναι ὁ σημερινὸς ὅρμος Μπουγιοὺκ - Λιμάν, ἀπέχων ἀπὸ τοῦ Ρούμελη Καβὰκ (Ἱερὸν τῶν Βυζαντίων) περὶ τὰ 12 μίλλια.

ΕΦΙΠΠΟΣ. — Ἱστορικὸς ἐξ Ὀλύνθου «Περὶ τῆς Ἀλεξάνδρου καὶ Ἡφαιστίωνος ταφῆς», ὅπου, ὅπως ἀναφέρει ὁ Ἀθήναιος (III. 120, X, 434), ἐπραγματεύετο περὶ τῆς μέθης τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν Μακεδόνων. «Μακεδόνος, ὥς φησίν Ἔφιππος ὁ Ὀλύνθιος, . . . οὐκ ἠπίσταντο πίνειν εὐτάκτως, ἀλλ' εὐθέως ἐχρῶντο μεγάλαις προπόσεσιν, ὥστε μεθύειν ἔτι παρακειμένων τῶν πρώτων τραπεζῶν καὶ μὴ δύνασθαι τῶν σιτίων ἀπολαύειν». (Μιστριώτου, Ἑλλην. Γραμματολογία, Τόμ. Β', σελ. 155).

* ΕΧΙΝΙΑ (ἡ). — Ἑτέρα ὀνομασία τῆς ἐπὶ τοῦ κόλπου τῆς Ἱερισσοῦ κειμένης πόλεως Ἀκάνθου (βλ. λ.) ἀναφερομένη ὑπὸ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου.

* ΕΦΡΑΙΜ.—Βυζαντινὴ πόλις τῆς Θράκης κειμένη πρὸς νότον τοῦ φρουρίου «Μνείακον» παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Ἄρδα, ὅπου πιθανῶς τὸ χωρίον Εὐφραίμκιοϊ. Κατελήφθη τὸ 1256 ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τῶν Βουλγάρων Μιχαήλ, μετὰ πολλῶν ἄλλων φρουρίων τῆς Ροδόπης, ὄχι ὅμως διὰ πολὺν καιρόν, διότι ἐπελθὼν κατὰ τῶν Βουλγάρων ὁ Θεόδωρος Β' ὁ Λάσκαρης (1255 — 1259) βασιλεὺς τῆς Νικαίας, ἀνέκτησεν αὐτά. Ταυτίζεται μὲ τὸ σημερινὸν χωρίον Ἐφραίμκιοϊ.

Ζ

ΖΑΒΕΡΓΑΝ. — Ἡγεμὼν τῶν περὶ τὴν Μαιώτιδα (Ἀζοφικὴν θάλασσαν) Κατριγούρων Οὔννων, ὅστις, διαπεράσας τὸ 559 τὸν παγωμένον Δούναβιν μὲ πολυάριθμον ἱππικόν, εἰσέβαλεν εἰς τὴν Κάτω Μοισίαν (Βουλγαρίαν). Ἐκεῖθεν δύο μὲν μοίρας στρατοῦ ἀπέστειλε κατὰ τῆς κυρίως Ἑλλάδος, αὐτὸς δὲ μὲ τὴν τρίτην μοῖραν διελθὼν ἀμαχητὶ τὰ κατεστραμμένα μακρὰ τείχη τοῦ Ἀναστασίου, ἐστρατοπέδευσε περὶ τὸν Ἀθύραν (Μπουγιοὺκ — Τσεκμετζέν), ἐκεῖθεν δὲ ὁρμώμενος ἐδήου τὴν χώραν μέχρι τῶν τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀπειλῶν καὶ αὐτὴν τὴν πρωτεύουσαν. Ὁ Ἰουστινιανὸς τότε, ἐν ἀμηχανίᾳ εὑρισκόμενος, ἀνεκάλεσεν τὸν ὑπὸ δυσμένειαν διατελοῦντα γηραιὸν στρατηγὸν Βελισσάριον, ὅστις κατώρθωσε νὰ συντρίψῃ τὰς δυνάμεις τοῦ Ζαβεργὰν καὶ νὰ τὸν ἐξαναγκάσῃ νὰ ἀπομακρυνθῇ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἀλλὰ καὶ αἱ ἄλλαι δύο μοῖραι τοῦ στρατοῦ του ἠναγκάσθησαν νὰ ἀποχωρήσουν, ἀφοῦ ὑπέστησαν μεγάλας ἀπωλείας καὶ ἐπέστρεφον εἰς τὰ ἴδια πρὸς συνάντησιν τοῦ ἀρχηγοῦ των, ὁ ὁποῖος ἀφοῦ ἔλαβε πλούσια λύτρα πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν αἰχμαλώτων, ἐπέστρεφε καὶ αὐτός. Ἐπιτεθεὶς ὅμως κατ' αὐτῶν ὁ Σάνδιλχος, ἡγεμὼν τῶν πέραν τοῦ Δουνάβεως ἐγκατεστημένων Οὐτιγούρων Οὔννων, πιστὸς φίλος καὶ σύμμαχος τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἀφήρεσε τὰ ὑπὸ τοῦ Ζαβεργὰν ληφθέντα παρὰ τοῦ Ἰουστινιανοῦ χρήματα. Ἐπηκολούθησε τότε μακρὸς καὶ ἄγριος πόλεμος μεταξὺ τῶν δύο Οὐννικῶν φυλῶν, ὅστις κατέληξεν εἰς πλήρη ἐξόντωσιν αὐτῶν.

ΖΑΓΟΡΑ. — Ὀνομασία τῆς πρὸς νότον τοῦ Αἵμου ἐκτεινομένης χώρας ἀπὸ τῶν Σιδηρῶν Πυλῶν μέχρι τῆς Δεβελτοῦ, τὴν ὁποίαν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς ὁ Β' (685 — 711) παρεχώρησεν εἰς τοὺς Βουλγάρους ἕνεκα τῆς ὑποστηρίξεως αὐτῶν μετὰ τὴν ἐκ Χερσῶνος ἀπόδρασίν του. Ἡ παραχώρησις τῆς χώρας ταύτης ἐπεκυρώθη τὸ 861 ὑπὸ τοῦ Μιχαὴλ Γ' τοῦ Μεθύσου κατὰ τὴν βάπτισιν τοῦ Βουλγάρου ἡγεμόνος Βόριδος, τοῦ ὁποίου ἀνάδοχος ἐγένετο ὁ Βυζαντινὸς αὐτοκράτωρ. Ἡ λέξις εἶναι σλαυικὴ καὶ σημαίνει «ὄπισθεν τοῦ ὄρους» (za góra). Ζαγόρια ἐκάλουν ἐπίσης οἱ Βυζαντινοὶ τὴν περὶ τὸ Μελένοικον χώραν.

* ΖΑΓΟΡΙΑ (τά).—Ὀνομασία τῆς περὶ τὸ Μελένοικον χώρας, παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς (βλ. λέξ. Ζαγόρα).

ΖΑΛΔΑΒΑ.—Μεσόγειος πόλις τῆς Κατω

Μοισίας ἐν Θράκῃ (Fragm. Hist. Graecorum, σελ. 32), ἡ αὐτὴ πιθανὸν μὲ τὴν ὑπὸ τοῦ Προκοπίου ἀναφερομένην Ζάλδαπα (βλ. λέξ.).

ΖΑΙΕΛΕΙΣ.—'Αρχαῖος λαὸς τῆς Μακεδονίας, πιθανῶς θρακικῆς καταγωγῆς, κατοικῶν περὶ τὸ Παγκαῖον ὄρος, γνωστὸς ἔκ τινος νομίσματος φέροντος ἔμπροσθεν τὴν ἐπιγραφήν : ΖΑΙΕΛΕΩΝ, καὶ Κένταυρον μετὰ νύμφης, ὄπισθεν δὲ τετράγωνον ἔγκοιλον διῃρημένον εἰς τέσσαρα. (Head Σβορώνου, 'Ιστορ. τῶν Νομισμάτων, τόμ. Α, σελ. 262).

ΖΑΛΔΑΠΑ.—Μεσόγειος πόλις τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, τῆς ὁποίας τὰ τείχη ἔκτισεν ἢ ἐνεκαίνισεν κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. IV, 11) ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανὸς (527 — 565). 'Ο 'Ιεροκλῆς (Συνέκδ. 637, 7) τὴν ὀνομάζει Ζέλδαπα καὶ καταλέγει αὐτὴν μεταξὺ τῶν 15 πόλεων τῆς 'Επαρχίας Σκυθίας, ὁ δὲ Κωνσταντῖνος Πορφυρογέννητος (Περὶ Θεμ. Β', 47) ὡς μίαν ἐπίσης τῶν 15 πόλεων τῆς ἐπαρχίας Μοισίας. Κατὰ τοὺς συγγραφεῖς τούτους ἔκειτο ἐν τῇ νῦν Δοβρουτσᾷ τῆς Ρουμανίας μεταξὺ Ἴστρου ἢ 'Ιστροπόλεως (νῦν Καραναсίπ) καὶ 'Αξιουπόλεως (νῦν Hinok).

ΖΑΛΜΟΞΙΣ.—Βλ. Ζάμολξις.

ΖΑΛΜΟΣ (ὁ).— 'Αρχαία θρακικὴ λέξις σημαίνουσα δοράν. 'Απαντᾷ δὲ ὡς συνθετικὸν πολλῶν κυρίων θρακικῶν ὀνομάτων, ὅπως Ζάλμοξις, 'Εβρύζελμις κτλ.

ΖΑΜΟΛΞΙΣ. — Μυθικὸν πρόσωπον λατρευόμενον ὑπὸ τῶν Γετῶν τῆς Θράκης. 'Ο 'Ηρόδοτος (IV, 94—96) ὀνομάζει αὐτὸν Ζάλμοξιν, αὕτη δὲ φαίνεται καὶ ἡ ὀρθοτέρα γραφὴ καθ' ὅσον τὸ δεύτερον συνθετικὸν «ζαλμὸς» εἶναι θρακικὴ λέξις σημαίνουσα τὴν δοράν. Κατὰ δὲ τὸν πλατωνικὸν φιλόσοφον Πορφύριον, ὠνομάσθη οὕτω, «ἐπεὶ γεννηθεὶς αὐτῷ δορὰν ἄρκτου ἐπεβλήθη», (ἐν βίῳ Πυθαγόρου). Κατὰ τὴν παράδοσιν ἐχρημάτισε μαθητὴς τοῦ Πυθαγόρου καὶ ἐπεσκέφθη τὴν Αἴγυπτον, μυηθεὶς εἰς τὰ μυστήρια τῶν Αἰγυπτίων ἱερέων. 'Επανελθὼν εἰς τὴν πατρίδα του ἔθεσε νόμους καὶ μετέφερεν τὸν πολιτισμὸν καὶ τὰς θρησκευτικὰς ἰδέας, τὰς ὁποίας εἶχεν ἀποκτήσει κατὰ τὰ ταξείδιά του ἰδίως δὲ τὸ περὶ τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς. Προέλεγε τὰ μέλλοντα, ὡς δ' ἀναφέρει ὁ Στράβων VII. 297), κατέπεισε τὸν βασιλέα τῶν Γετῶν νὰ τὸν καταστήσῃ κοινωνὸν τῆς ἀρχῆς, ὡς δυνάμενον νὰ γνωρίζῃ τὰς βουλὰς τῶν Θεῶν. Κατ' ἀρχὰς διετέλεσεν ἱερεὺς τοῦ θεοῦ αὐτῶν, τὸν ὁποῖον τὰ μάλιστα ἐτίμων καὶ ἐσέβοντο οἱ Γέται. Διῃτᾶτο εἰς ἄντρον τι καὶ σπανίως ἐνεφανίζετο εἰς τὰ πλήθη, πλὴν τοῦ βασιλέως καὶ τῶν αὐλικῶν. Τὸ ὄρος ἐφ' οὗ τὸ ἄντρον, ἐθεωρεῖτο ἱερὸν καὶ ὠνομάζετο Κωγαίονον, ὁμώνυμον τοῦ παραρρέοντος ποταμοῦ.

Κατὰ τὸν 'Ηρόδοτον οἱ Γέται ἐπίστευον ὅτι μετὰ τὸν θάνατον μεθίστανται πρὸς τὸν Ζάμολξιν, τὸν ὁποῖον ὀνομάζουσί τινες Γαβελέϊζιν (βλ. λ.) ἄλλην Γετικὴν θεότητα. Κατὰ πᾶσαν πενταετίαν ἐξέλεγον διὰ κλήρου Γέτην τινά, τὸν ὁποῖον ἐξαπέστελλον ὡς ἄγγελον πρὸ τὸν Ζάλμοξιν, παραγγέλλοντες εἰς αὐτὸν πᾶν ὅ,τι εἶχον ἀνάγκην. Οἱ ἐντεταλμένοι τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ ἔρριπτον τὸν κληρωθέντα ἐπὶ τῶν αἰχμῶν τριῶν δοράτων. Καὶ ἂν μὲν ἀπέθνησκε, «ἵλεως ὁ Θεὸς δοκέει εἶναι». Ἄν δὲ ὄχι τότε «αἰτιῶνται αὐτὸν τὸν ἄγγελον, φάμενοι μὲν ἄνδρα κακὸν εἶναι» καὶ ἀντικαθίστων δι' ἄλλου. 'Ο 'Ηρόδοτος, κατὰ τὰς παραδόσεις τῆς ἐποχῆς του, ἐθεώρει τὸν Ζάμολξιν ὡς ἄνθρωπον καταγόμενον ἐκ τῶν παρὰ τὸν 'Ελλήσποντον καὶ τὸν Πόντον κατοικούντων 'Ελλήνων, διατελέσαντα δοῦλον παρὰ τῷ Πυθαγόρᾳ καὶ ὅτι ἀπελευθερωθεὶς καὶ ἀποκτήσας χρήματα πολλά, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα του, ὅπου μετὰ τὸν θάνατον ἐτιμήθη μεγάλως ὑπὸ τῶν συμπατριωτῶν του, οἱ ὁποῖοι τὸν ἐθεοποίησαν. 'Αλλ' ὡς ὁ ἴδιος ἀναφέρει, δὲν ἐπίστευεν ὅτι ὑπῆρξε μαθητὴς τοῦ Πυθαγόρου, ἀλλ' ὅτι προϋπῆρξεν αὐτοῦ. «. . . δοκέω δέ, λέγει ὁ 'Ηρόδοτος, πολλοῖσιν ἔτεσιν πρότερον Ζάλμοξιν τοῦτον γενέσθαι τοῦ Πυθαγόρου») IV, 94—96).

ΖΑΠΑΡΑ.—Ἀρχαία θρακικὴ κώμη, φυλὴ ἢ συνοικισμὸς (vicus), τῆς περιφερείας Βησαπάρας (Τατὰρ - Παζαρτζὶκ), ἡ αὐτὴ μὲ τὴν Ζύπαρον (βλ. λ. Dumont - Homolle, σ. 499).

ΖΑΡΓΙΔΑΥΑ. — *Πόλις τῆς Κάτω Μοισίας*, κειμένη εἰς τὴν βορειοτέραν ἄκραν αὐτῆς (Δακία παρὰ τὸν Ἱέρανον ποταμὸν (νῦν Προῦθον). Ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου (Γεωγρ. Γ, 8, 4) εἰς βόρ. πλάτ. 47°,45′ καὶ ἀνατ. μῆκ. 54°,40′, ἀλλ' ἄγνωστος ἡ θέσις αὐτῆς).

* ΖΒΕΛΣΘΟΥΡΔΟΣ (ΖΕΥΣ).—Θρακικὸν ἐπίθετον ἢ μᾶλλον ξενικόν, ἴσως σκυθικὸν τοῦ ἐπιχωρίου θεοῦ Σβελσθούρδου, λατρευομένου ἐν τῇ Β. Θράκῃ, ταυτιζομένου πρὸν τὸν Δία τῶν Ἑλλήνων καὶ ἀναλόγου πρὸς τὸ ἑλληνικὸν «κεραύνιος» ἢ «ἀστοφόρος». Ἀπαντᾶ δὲ κατὰ μεταγραμματισμὸν καί : Σβελσοῦρδος, Ζβελθιοῦρδος, Ζβελσοῦρδος καὶ Σλεσθοῦρδος. Εἰς ἀνευρεθὲν ἱερόν τι τοῦ Σβελσθούρδου Διὸς ἐν Παυταλίᾳ (νῦν Κιοστενδὴλ) καὶ ἀνασκαφέν, παρίσταται ἐν ἀναγλύφοις ὁ θεός, ὅπως ὁ κεραύνιος Ζεὺς ἐν τῇ Ἑλληνικῇ τέχνῃ(Θρακικά, 1934,σελ. 42 καὶ 47).

ΖΓΟΡΑΦΑ (τό). — Ὕφαλος κειμένη 6½ μίλια ἀνατολικῶς τοῦ ἀκρωτηρίου Ἀγκίστρι τῆς νήσου Σαμοθράκης, κειμένη εἰς βόρ. πλάτος 40°28′ καὶ ἀνατ. μῆκος 25°,1′, γνωστοτάτη καὶ λίαν ἐπικίνδυνος εἰς τοὺς ναυτιλλομένους ἰδίως δὲ ἐν καιρῷ τρικυμίας. Ἐν καιρῷ γαλήνης ἐπιπλέει ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἐλαιώδης τις οὐσία ἀναδίδουσα ὀσμὴν πετρελαίου, τοῦ ὁποίου ἡ πηγὴ εὑρίσκεται, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐν τῇ ὑφάλῳ ταύτῃ. Ἐπὶ τοῦ πυθμένος αὐτῆς παρατηροῦνται τὰ ἴχνη ἀρχαίων κτιρίων, ἐπὶ τῶν ὁποίων διακρίνονται θύραι, παράθυρα, κίονες κιονόκρανα, καὶ ἐν γένει λείψανα πολλὰ μαρτυροῦντα ὅτι τὸ μέρος ἐκεῖνο κατῳκεῖτό ποτε καὶ ὅτι κατεποντίσθη συνεπείᾳ πολλῶν γεωλογικῶν μεταβολῶν. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν παρουσίαν τῆς ἐλαιώδους οὐσίας, τοῦτο ἐξηγεῖται ἐκ τοῦ ἡφαιστειογενοῦς τῆς νήσου Σαμοθράκης, ὅπου ὡς γνωστὸν ὑπάρχουν θερμὰ μεταλλικὰ ἰαματικὰ ὕδατα. Ὁ Πλίνιος ἐν τῇ Φυσικῇ Ἱστορίᾳ του (IV, 12, 23), περιγράφων τὴν Σαμοθράκην, μνημονεύει ὅτι μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου ὑπῆρχον πάλαι ποτὲ τέσσαρες νῆσοι : ἡ Ἁλόννησος, ἡ Γηθώνη, ἡ *Λαμπωνία καὶ ἡ Ἀλωπεκόννησος, αἱ ὁποῖαι* ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του δὲν ὑπῆρχον. Φαίνεται λοιπὸν ὅτι αἱ νῆσοι αὗται κατεποντίσθησαν πρὸ αἰώνων, ἀλλὰ διετηρεῖτο ἀκόμη ἡ μνήμη αὐτῶν. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὰ Ζγόραφα ταῦτα δυνατὸν νὰ εἶναι μία τῶν ὑπὸ τοῦ Πλινίου ἀναφερομένων νήσων, αἱ ὁποῖαι κατεποντίσθησαν. (Ν. Δ. Φαρδύ, τὰ Ζγόραφα κτλ. ἐν τῇ Θρακικῇ Ἐπετηρίδι, 1897, σελ. 48—54).

* ΖΔΕΒΡΗΝ.—Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἱμιμόντου, τὰ ὁποῖα ἔκτισεν ἢ ἀνεκαίνισεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανός. (Προκ. Περὶ Κτισμ. IV, 11).

* ΖΕΑΠΟΥΡΙΕΣ. — Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων τῆς Θράκης ἐν τῇ Ἄνω Μοισίᾳ, πρὸς νότον τῆς Παυταλίας (νῦν Κιοστενδήλ), τὰ ὁποῖα, κατὰ τὸν Προκόπιον (IV, 4), ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565).

* ΖΕΒΥΘΙΔΕΣ ἢ ΖΙΒΥΘΙΔΕΣ. — «Οἱ γνήσιοι Θρᾶκες ἢ Θρᾶσσαι» κατὰ τὸν Ἡσύχιον.

* ΖΕΙΝΔΡΟΥΜΗΝΟΣ ἢ ΖΙΝΔΡΟΥΜΗΝΟΣ (ΖΕΥΣ). — Τοπικὴ προσωνυμία τοῦ Διός, λατρευομένου ἐν Θράκῃ κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν αὐτῇ («Ἀρχεῖον Θράκης» Τόμ. IV, σελ. 14).

* ΖΕΙΡΑ ἢ ΖΕΙΡΑ (ἡ).—Θρακικὴ λέξις σημαίνουσα, κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (VII, 75), εἶδος ἐπανωφορίου πλατέος, ἐσφιγμένου περὶ τὴν ζώνην. Κατὰ τὸν Ξενοφῶντα (Κύρου Ἀνάβ. VII, 4, 3) ἦτο διάφορος τῆς χλαμύδος, ὡς μακροτέρα καὶ θερμοτέρα. Κατὰ δὲ τὸν Πολυδεύκην (VII, 60) ἦτο εἶδος περιζώματος. (Πρβλ. Κ. Μυρτ. Ἀποστολίδου »Θρακικὰ» 1932, σελ. 231).

ΖΕΙΡΗΝΙΑ. — Ἀρχαία πόλις τῆς Θράκης κειμένη ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Παίτων, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Ἕβρου. Ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ὁδοιπορικοῦ τοῦ Ἀντωνίου Tab.

Pentingeriana καὶ τοῦ Στεφάνου Βυζαντίου, ἀλλ' ἡ θέσις αὐτῆς δὲν εἶναι ἐξηκριβωμένη. Ὁ Καντακουζηνὸς (Ἱστορ. Α, 39) ὀνομάζει αὐτὴν Τζερνομιάνου πόλιν. Κατὰ τὸν Σέρβον ἱστορικὸν Στογιὰν Νοβάκοβιτς ἔκειτο πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Μουσταφᾶ πασᾶ (νῦν Σβίλενγκραδ καὶ πρὸς βορρᾶν τοῦ Τσερμὲν (Τσερνόμεν). Τὸ ἐθνικὸν Ζειρηνιάτης.

* ΖΕΚΕΔΕΠΩΝ (Ἐπισκοπή).—Μία τῶν ἓξ ἐπισκοπῶν τῆς ἐπαρχίας Αἱμιμόντου ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Μαρκιανουπόλεως (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, τόμ. V, σελ. 463).

ΖΕΛΔΠΑ. — Βλ. Ζάλδαπα.

* ΖΕΛΑΝ(ΔΗ)ΝΟΣ (Ἀπόλλων). — Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ Ἀπόλλωνος λατρευομένου ἐν Θράκῃ κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν τῇ Βορ. Θράκῃ καὶ τῇ Μοισίᾳ. («Θρακικὰ» 1934, σελ. 46).

ΖΕΛΜΙΟΣ. —Υἱὸς καὶ διάδοχος τοῦ Διηγύλιος βασιλέως τῶν Καινῶν, Θρακικοῦ λαοῦ κατοικοῦντος παρὰ τὸν Μέλανα κόλπον πρὸς βορρᾶν τῆς Θρακικῆς χερσονήσου, ζήσας περὶ τὰ μέσα τοῦ Β' π.Χ. αἰῶνος. Διεκρίθη διὰ τὴν ὠμότητα καὶ ἀπανθρωπίαν αὐτοῦ, ὑπερβαλὼν καὶ αὐτὸν τὸν πατέρα του (βλ. λ.), τὸν ὁποῖον ἐθεώρουν σκληρότερον καὶ αὐτοῦ τοῦ διαβοήτου Φαλάριδος, τυράννου τῶν Ἀκραγαντίνων. Τόσον σκληρὸς καὶ θηριώδης ἦτο, ὥστε, ὅπως διηγεῖται Διόδωρος ὁ Σικελιώτης (Ἀπόσπ. 34: «τοὺς προσκόψαντας πανοικίως τιμωρεῖσθαι· ἐπὶ γὰρ ταῖς τυχούσαις αἰτίαις τοὺς μὲν διεμέλιζε, τοὺς δὲ ἀνεσταύρου, τοὺς δὲ καὶ ζῶντας ἐνέπριζε. Γονέων δ' ἐν ὄμμασι καὶ κόλποις ἐγκατέσφαζε τὰ τέκνα. Καὶ κρεονομῶν καὶ σώματα *παρετίθει τοῖς συγγενεστάτοις, ἀνα*νεούμενος τὰς παλαιὰς ἐκείνας Τηρέως καὶ Θυέστου θοινάς». Ἐξαναστάντες τέλος οἱ Θρᾶκες συνέλαβον αὐτὸν καὶ τὸν ἐφόνευσαν.

ΖΕΛΠΑ.—Βλ. Ζάλδαπα).

* ΖΕΡΒΑΙ.—Ὄνομα ἀρχαίας πολίχνης τῆς Θράκης ἐν τῇ κάτω πεδιάδι τοῦ Ἕβρου.

ΖΕΡΜΟΔΙΓΕΣΤΟΣ.—Φίλος τοῦ Αὐδολέοντος, βασιλέως τῶν Παιόνων ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Διοδώρου Σικελιώτου (Ἀποσπασμ. ΧΧ). Οὗτος δολίως φερόμενος πρὸς αὐτόν, ἐπρόδωκε τοὺς θησαυρούς του εἰς τὸν Λυσίμαχον βασιλέα τῆς Θράκης (323—281 π.χ.) τοὺς ὁποίους εἶχε κρύψει ἐκεῖνος ὑπὸ τὸν ποταμὸν Σαργέντιον.

ΖΕΡΝΗΣ. — Φρούριον τῆς Κάτω Μοισίας, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως παρὰ τὰς Νοβὰς (νῦν Σίστοβα), (Προκοπ. Περὶ Κτισμ. IV, 6, 5).

* ΖΕΥΓΜΑ.— (Μικρὸν καὶ Μέγα). Μικρὸν Ζεῦγμα ἐκαλεῖτο ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων τὸ Ρήγιον, Μέγα δὲ Ζεῦγμα ὁ Ἀθύρας.

ΖΕΦΥΡΙΟΝ. — Βυζαντινὴ κωμόπολις πρὸς δυσμὰς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἡμίσειαν ὥραν δι' ἁμάξης ἀπὸ τοῦ χωρίου Ἁγίου Στεφάνου, ὀνομασθεῖσα οὕτω διὰ τὸ εὐάερον καὶ τὴν γραφικότητα τῆς τοποθεσίας. Σήμερον καλεῖται ὑπὸ τῶν Τούρκων Ζάφρα ἢ Ζαφρά. (Ἀλ. Πασπάτη, τὰ Θρακικὰ προάστεια τοῦ Βυζαντίου, ἐν Ἑλλ. Φιλολ. Συλλ. Κωνσταντινουπόλεως, ἔτος XII, σελ. 41). Εἰς Ζεφύριον εὑρέθησαν δύο ἐπιτάφιοι στῆλαι, ἐξ ὧν ἡ μὲν μία οὐδὲν σώζει γράμμα, ἡ δὲ μνημονεύει Πολίωνά τινα, τοῦ δευτέρου ἢ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος. Μέχρι τοῦ 1922 εἰς τὴν κάτω βαθμῖδα τοῦ γυναικωνίτου τοῦ ναοῦ τοῦ Ζεφυρίου ἐσώζετο βυζαντινή τις ἐπιγραφὴ τοῦ 1150 μνημονεύουσα Ἰάκωβόν τινα «καθηγούμενον τῆς σεβασμίας βασιλικῆς κοινοβιακῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου μάρτυρος Μωκίου». Πολὺ πιθανὸν νὰ ὑπῆρχεν εἰς Ζεφύριον μονὴ τοῦ Ἁγίου μάρτυρος Μωκίου, ἢ πολὺ πιθανώτερον νὰ ἀπέθανεν ἐκεῖ ὁ ἅγιος μάρτυς μεταβὰς πρὸς ἀλλαγὴν κλίματος.

Παρὰ τὸ Ζεφύριον ὑπάρχει ἁγίασμα τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς, εἰς τὸ ὁποῖον κατέρχεταί τις δι' 26 βαθμίδων. Οἱ τοῖχοι φέρουν βυζαντινοὺς σταυρούς. Τὸ ὅλον οἰκοδόμημα φαίνεται ἀναγόμενον εἰς τὸν Ε' ἢ ΣΤ' αἰῶνα, προδίδει δὲ παραγωγὴν ἐκ τοῦ εἰδωλολατρικοῦ κόσμου, ἡ δὲ πηγὴ ἦτο ἀφιερωμένη εἰς θεότητας τοῦ νεροῦ, ὅπως ἡ Ζωοδόχος πηγή, ἡ Βλαχέρνα, ἡ Τιμία Ζώνη κτλ. (Πρβλ. Μ. Γεδεών, «Παλαιὰ εὐωρίας Θρακῷα κέντρα», εἰς Θρακικά,

1936, σελ. 18 καὶ ἑξῆς).

* ΖΕΦΥΡΟΣ. — Μυθικὸς βασιλεὺς τῆς Θράκης, ὅστις μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Βορέως ἀπήγαγεν ἐξ Ἀττικῆς τὴν μητέρα τῶν Βορεαδῶν Ζήτου καὶ Καλλάϊδος Ὠρείθυιαν :

Θρήϊκος Βορέης ἀνερείψατο Κεκροπίηθεν
Ἰλισσοῦ προπάροιθεν χορῷ ἔνι δινεύ-
[ουσαν.
(Ἀπολλωνίου Ἀργοναυτικά, Α, 23).

ΖΗΜΑΡΚΟΥ.—Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων, τὰ ὁποῖα ἔκτισεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527 — 565) ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἱμιμόντου τῆς Θράκης. (Προκοπ. περὶ Κτισμ. IV, 11).

* ΖΗΡΑΝΙΟΙ (οἱ). — Λαὸς Θρακικὸς παρὰ Θεοπόμπῳ.

* ΖΗΡΥΝΘΙΑ (ΕΚΑΤΗ). — Ἐπίθετον τῆς Ἑκάτης ἀπὸ τῆς Θρακικῆς πόλεως Ζηρύνθου (βλ. λέξ.), ὅπου ὑπῆρχε τὸ λεγόμενον «Ζηρύνθιον ἄντρον».

* ΖΗΡΥΝΘΙΟΝ (Ἄντρον). — Ἄντρον τῆς Ἑκάτης, τὸ λεγόμενον «Ζηρύνθιον ἄντρον», ἐν τῇ Θρακικῇ πόλει Ζηρύνθῳ, (βλ. λέξ.) ὅπου προσεφέροντο πρὸς τιμὴν τῆς Θεᾶς ὡς θυσία κύνες.

* ΖΗΡΥΝΘΙΟΣ (Ἀπόλλων).—Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ Ἀπόλλωνος, λατρευομένου ἐν Ζηρύνθῳ τῆς Θράκης. («Θρακικά». 1934, σ. 46).

ΖΗΡΥΝΘΟΣ (ἡ).—Παράλιος πόλις τῆς Θράκης, κειμένη πρὸς Ἀνατ. τῆς Αἴνου, ὅπου ὑπῆρχε ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ἄντρον τῆς Ἑκάτης, τὸ λεγόμενον «Ζηρύνθιον ἄντρον», εἰς τὴν ὁποίαν προσεφέροντο κύνες εἰς θυσίαν. Ἐντεῦθεν καὶ τὰ ἐπίθετα : «Ζηρύνθιος Ἀπόλλων» καὶ «Ζηρυνθία Ἑκάτη». (Λυκόφρ. Ἀλεξάνδρα,77).

* ΖΗΤΝΟΥΚΟΡΤΟΥ.—Πόλις τῆς Κάτω Μοισίας, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, σ. 33) παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως. Τὰ τείχη ταύτης μετὰ τῶν γειτονικῶν πόλεων : Κάστρα Μάρτις καὶ Ἰσκοῦ (νῦν Gigen) κατεστραμμένα ἀπὸ πολλοῦ ἀνεκαίνισεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565).

* ΖΙΑΜΑΡΚΗ (ἡ).—Ὄνομα κύριον γυναικός, καθαρῶς Θρακικόν, κατ' ἐπιγραφὴν τοῦ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος, εὑρεθεῖσαν ἐν τῇ Βορείῳ Θράκῃ. («Θρακικὰ» τόμος VIII, σελ. 104).

* ΖΙΚΙΔΕΒΑ. — Παραδουνάβιον φρούριον τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ, παρὰ τὴν Νικόπολιν ad Istrum (νῦν Nikiup), ἀνακαινισθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527 — 565), (παρὰ Προκοπίῳ, Περὶ Κτισμ. IV, 11).

* ΖΙΠΑΣ. — Ὄνομα κύριον Θρακικόν, ἀπὸ τὰ συνηθέστερα, γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς. Γνωστοὶ τύποι αὐτοῦ εἶναι : Ζείπας, Ζειπάτης, Ζιπᾶνος, Ζιπαίβης κτλ. («Θρακικά», 1937, σελ. 21).

ΖΙΓΚΥΡΟ.—Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων, τὰ ὁποῖα ἔκτισεν ὁ Ἰουστινιανὸς (527 — 565) ἐν τῇ μεσογείῳ Θράκῃ πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς χώρας ἀπὸ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν βαρβάρων, ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (περὶ Κτισμ. IV, 11). Ἡ θέσις δὲν εἶναι ἐξηκριβωμένη.

ΖΙΡΙΝΑΙ (αἱ).—Ἀρχαία πόλις τῆς Θράκης, ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Παίτων, ἡ αὐτὴ μὲ τὴν Ζειρινίαν. (βλ. λέξ.).

* ΖΙΣΝΟΥΔΕΒΑ.-Παραδουνάβιον φρούριον τῆς Κάτω Μοισίας, ἀνακαινισθέν, κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. IV, 11) ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527 — 565).

ΖΙΧΝΑ (ἡ).—Χωρίον τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, μεταξὺ Σερρῶν καὶ Δράμας, πρὸς ἀνατολὰς τῆς λίμνης Ἀχινοῦ, ἐκτισμένου ἐπὶ ἀρχαίων ἐρειπίων (Νικ. Γ. Φιλιππίδου, Περιήγ. τῶν ἐν Μακεδονίᾳ ἐπαρχιῶν Δράμας, Ζίχνης κλπ. ἐν «Παρνασῷ» Τόμ. Α', σελ 128). Ἡ Ζίχνα ἀπετέλει τὸ δυτικὸν ὅριον τῶν Θρακικῶν κτήσεων τοῦ αὐτοκράτορος Νικαίας, Ἰωάννου Γ' τοῦ Βατάτση, (1222—1255).

* ΖΟΥΡΑΖΕΙΣ.—Ὄνομα κύριον καθαρῶς Θρακικὸν γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς τοῦ 202 μ. Χ. εὑρεθείσης εἰς τὸ ἐμπόριον Πίζος ἐν τῇ Βορείῳ Θράκῃ.

* ΖΟΥΡΟΤΕΛΜΙΣ.—Ὄνομα καθαρῶς Θρακικὸν πατρωνυμικὸν γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς τοῦ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος, εὑρεθείσης ἐν τῇ Θράκῃ («Θρακικὰ» Τόμ. Χ, σελ. 280).

νυσον καὶ Ὑμέναιον. (Μεγ. Ἑλλην. Ἐγκ. ἐν λέξει).

ΕΦΕΣΙΩΝ (λιμήν). — Ὅρμος τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου κατὰ τὸ βόρειον στόμιον αὐτοῦ, ὀνομασθεὶς οὕτω, διότι ἐκεῖ προσωρμίζοντο πολλὰ πλοῖα ἐξ Ἐφέσου. Εἶναι ὁ σημερινὸς ὅρμος Μπουγιοὺκ - Λιμάν, ἀπέχων ἀπὸ τοῦ Ρούμελη Καβὰκ (Ἱερὸν τῶν Βυζαντίων) περὶ τὰ 12 μίλλια.

ΕΦΙΠΠΟΣ. — Ἱστορικὸς ἐξ Ὀλύνθου «Περὶ τῆς Ἀλεξάνδρου καὶ Ἡφαιστίωνος ταφῆς», ὅπου, ὅπως ἀναφέρει ὁ Ἀθήναιος (ΙΙΙ. 120, Χ, 434), ἐπραγματεύετο περὶ τῆς μέθης τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν Μακεδόνων. «Μακεδόνος, ὥς φησὶν Ἔφιππος ὁ Ὀλύνθιος, . . . οὐκ ἠπίσταντο πίνειν εὐτάκτως, ἀλλ᾽ εὐθέως ἐχρῶντο μεγάλαις προπόσεσιν, ὥστε μεθύειν ἔτι παρακειμένων τῶν πρώτων τραπεζῶν καὶ μὴ δύνασθαι τῶν σιτίων ἀπολαύειν». (Μιστριώτου, Ἑλλην. Γραμματολογία, Τόμ. Β', σελ. 155).

* ΕΧΙΝΙΑ (ἡ). — Ἑτέρα ὀνομασία τῆς ἐπὶ τοῦ κόλπου τῆς Ἱερισσοῦ κειμένης πόλεως Ἀκάνθου (βλ. λ.) ἀναφερομένη ὑπὸ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου.

* ΕΦΡΑΙΜ.—Βυζαντινὴ πόλις τῆς Θράκης κειμένη πρὸς νότον τοῦ φρουρίου «Μνείακον» παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Ἄρδα, ὅπου πιθανῶς τὸ χωρίον Εὐφραϊμκιοϊ. Κατελήφθη τὸ 1256 ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τῶν Βουλγάρων Μιχαήλ, μετὰ πολλῶν ἄλλων φρουρίων τῆς Ροδόπης, ὄχι ὅμως διὰ πολὺν καιρόν, διότι ἐπελθὼν κατὰ τῶν Βουλγάρων ὁ Θεόδωρος Β' ὁ Λάσκαρης (1255 — 1259) βασιλεὺς τῆς Νικαίας, ἀνέκτησεν αὐτά. Ταυτίζεται μὲ τὸ σημερινὸν χωρίον Ἐφραίμκιοϊ.

Ζ

ΖΑΒΕΡΓΑΝ. — Ἡγεμὼν τῶν περὶ τὴν Μαιώτιδα (Ἀζοφικὴν θάλασσαν) Κατριγούρων Οὔννων, ὅστις, διαπεράσας τὸ 559 τὸν παγωμένον Δούναβιν μὲ πολυάριθμον ἱππικόν, εἰσέβαλεν εἰς τὴν Κάτω Μοισίαν (Βουλγαρίαν). Ἐκεῖθεν δύο μὲν μοίρας στρατοῦ ἀπέστειλε κατὰ τῆς κυρίως Ἑλλάδος, αὐτὸς δὲ μὲ τὴν τρίτην μοῖραν διελθὼν ἀμαχητὶ τὰ κατεστραμμένα μακρὰ τείχη τοῦ Ἀναστασίου, ἐστρατοπέδευσε περὶ τὸν Ἀθύραν (Μπουγιοὺκ — Τσεκμετζὲν), ἐκεῖθεν δὲ ὁρμώμενος ἐδῄου τὴν χώραν μέχρι τῶν τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀπειλῶν καὶ αὐτὴν τὴν πρωτεύουσαν. Ὁ Ἰουστινιανὸς τότε, ἐν ἀμηχανίᾳ εὑρισκόμενος, ἀνεκάλεσεν τὸν ὑπὸ δυσμένειαν διατελοῦντα γηραιὸν στρατηγὸν Βελισσάριον, ὅστις κατώρθωσε νὰ συντρίψῃ τὰς δυνάμεις τοῦ Ζαβεργὰν καὶ νὰ τὸν ἐξαναγκάσῃ νὰ ἀπομακρυνθῇ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἀλλὰ καὶ αἱ ἄλλαι δύο μοῖραι τοῦ στρατοῦ του ἠναγκάσθησαν νὰ ἀποχωρήσουν, ἀφοῦ ὑπέστησαν μεγάλας ἀπωλείας καὶ ἐπέστρεφον εἰς τὰ ἴδια πρὸς συνάντησιν τοῦ ἀρχηγοῦ των, ὁ ὁποῖος ἀφοῦ ἔλαβε πλούσια λύτρα πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν αἰχμαλώτων, ἐπέστρεφε καὶ αὐτός. Ἐπιτεθεὶς ὅμως κατ᾽ αὐτῶν ὁ Σάνδιλχος, ἡγεμὼν τῶν πέραν τοῦ Δουνάβεως ἐγκατεστημένων Οὐτιγούρων Οὔννων, πιστὸς φίλος καὶ σύμμαχος τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἀφήρεσε τὰ ὑπὸ τοῦ Ζαβεργὰν ληφθέντα παρὰ τοῦ Ἰουστινιανοῦ χρήματα. Ἐπηκολούθησε τότε μακρὸς καὶ ἄγριος πόλεμος μεταξὺ τῶν δύο Οὐννικῶν φυλῶν, ὅστις κατέληξεν εἰς πλήρη ἐξόντωσιν αὐτῶν.

ΖΑΓΟΡΑ. — Ὀνομασία τῆς πρὸς νότον τοῦ Αἵμου ἐκτεινομένης χώρας ἀπὸ τῶν Σιδηρῶν Πυλῶν μέχρι τῆς Δεβελτοῦ, τὴν ὁποίαν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς ὁ Β' (685—711) παρεχώρησεν εἰς τοὺς Βουλγάρους ἕνεκα τῆς ὑποστηρίξεως αὐτῶν μετὰ τὴν ἐκ Χερσῶνος ἀπόδρασίν του. Ἡ παραχώρησις τῆς χώρας ταύτης ἐπεκυρώθη τὸ 861 ὑπὸ τοῦ Μιχαὴλ Γ' τοῦ Μεθύσου κατὰ τὴν βάπτισιν τοῦ Βουλγάρου ἡγεμόνος Βόριδος, τοῦ ὁποίου ἀνάδοχος ἐγένετο ὁ Βυζαντινὸς αὐτοκράτωρ. Ἡ λέξις εἶναι σλαυικὴ καὶ σημαίνει «ὄπισθεν τοῦ ὄρους» (za góra). Ζαγόρια ἐκάλουν ἐπίσης οἱ Βυζαντινοὶ τὴν περὶ τὸ Μελένοικον χώραν.

* ΖΑΓΟΡΙΑ (τὰ).—Ὀνομασία τῆς περὶ τὸ Μελένοικον χώρας, παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς (βλ· λέξ. Ζαγόρα).

ΖΑΛΔΑΒΑ.—Μεσόγειος πόλις τῆς Κατω

ΖΥΓΑΚΤΗΣ. — Παραπόταμος τοῦ Αγγίτου ποταμοῦ (νῦν 'Αγγίστα), ἐν τῇ χώρᾳ τῶν 'Ηδωνῶν, πλωτὸς κατὰ τὴν ἀρχαιότητα διὰ μικρῶν πλοίων ὅπως καὶ σήμερον.

* ΖΥΚΟΥΛΗΣΗΣ.—"Ονομα Θρακικὸν κύριον κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν Θράκῃ, («Θρακικά», 1937, σελ. 31).

ΖΥΜΥΔΡΗΝΟΣ καὶ ΖΥΜΙΔΡΗΝΟΣ.— Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ "Ηρωος Θρακός, ἰδιαιτέρως λατρευομένου ὑπὸ τοῦ Θρακικοῦ λαοῦ, ἰδίως δὲ τῆς ὑπαίθρου χώρας, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν τῇ Βορ. Θράκῃ καὶ τῇ Μοισίᾳ (Πρβλ. καὶ Ζεινδρουμηνὸς καὶ Ζινδρουμηνός, (Θρακικὸν 'Αρχεῖον, Τόμ. VI, σελ. 14).

* ΖΥΜΥΔΡΑ καὶ ΖΙΜΙΔΡΑ.—'Αρχαία κώμη (vicus) τῆς Βορειο-δυτικῆς Θράκης, περὶ τὴν Φιλιππούπολιν, ὅπου ὑπῆρχεν ἱερὸν 'Ασκληπιοῦ τοῦ Ζυμυδρηνοῦ (βλ. λέξ.) τοῦ ὁποίου ἀπεκαλύφθησαν τελευταίως (Σεπτέμβριος 1939) τμήματα ἀγάλματος καὶ πλῆθος ἀναθημάτων. (Dumont - Homolle, σελ. 483 καὶ 500,—Κ. Μυρτ. 'Αποστολίδου, 'Ιερὸν Ζυμυδρηνοῦ 'Ασκληπιοῦ, «Θρακικά», Τόμ. XIII, σελ. 266 καὶ ἑξῆς).

* ΖΥΜΥΔΡΗΝΟΣ ('Ασκληπιός).—Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ 'Ασκληπιοῦ, λατρευομένου εἰς Ζύμυδρα τῆς Βορειο-δυτικῆς Θράκης, ὅπου ὑπῆρχεν ἱερὸν αὐτοῦ. («Θρακικά», Τόμ. XII, σελ. 239). Κατὰ τὰς τελευταίας γενομένας ἀνασκαφὰς (Σεπτέμβριος 1939) ἀπεκαλύφθη εἰς Ζύμυδρα πλῆθος ἀναθημάτων καθὼς καὶ τμήματα ἀγάλματα τοῦ θεοῦ. 'Απαντᾷ δὲ κατὰ διαφόρους μετασχηματισμοὺς Ζινδρουμηνός, Ζυλμυξδρηνός, Ζυμυξδρηνός, Ζυσδρηνὸς (Πρβλ. Κ. Μυρτ. 'Αποστολίδου : 'Ιερὸν Ζυμυδρηνοῦ 'Ασκληπιοῦ, «Θρακικά», Τόμ. XIII, σελ. 267 καὶ ἑξῆς).

* ΖΥΠΑΡΑ, ΖΥΠΑΡΟΝ ἢ ΖΥΠΑΡΟΣ. —'Αρχαία Θρακικὴ κώμη, φυλὴ ἢ συνοικισμὸς τῆς περιφερείας Βησαπάρας (Ταtàρ-Παζαρτζὶκ) ὅπου ἐλατρεύετο ὁ Ζυπαρηνὸς 'Απόλλων, (βλ. λέξ.).

* ΖΥΠΑΡΗΝΟΣ ('Απόλλων).—Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ 'Απόλλωνος, ἀπὸ τῆς Θρακικῆς κώμης : Ζύπαρα, Ζύπαρον ἢ Ζύπαρος, γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς τοῦ δευτέρου ἢ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος, εὑρεθείσης ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Βησαπάρας (Ταtàρ-Παζαρτζίκ). («Θρακικά», 1936, σελ. 184).

ΕΥΡΑΣ.—Ποταμίσκος τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ, ἐκβάλλων εἰς τὸν Εὔξεινον Πόντον τῆς Διονυσουπόλεως (νῦν Μπαλτσὶκ) παρὰ τὴν Κρανιὰν (Ecrené). Περὶ τὰς ἐκβολάς του σχηματίζει μικρὸν καταρράκτην καὶ ἐκβάλλει εἰς μικρὸν λιμένα πολὺ πιθανῶς τὸν ὑπὸ τοῦ Π. Μέλα ἀναφερόμενον (Β, 22) λιμένα τῶν Κρουνῶν (portus Grunos). Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ὁ Ζύρας ἐχώριζε τοὺς Θρᾶκας τῆς Νοτίου Θράκης ἀπὸ τοὺς Κροβύζους, Θρακικὸν λαὸν καὶ τοῦτον, κατοικοῦντα περὶ τὴν Διονυσούπολιν, Καλλατίαν καὶ Τόμους (Στράβ. VII, 318). Σήμερα ὀνομάζεται Βάτοβα (Batova).

ΖΥΣΒΑΕΣ.—"Εν τῶν πολλῶν φρουρίων, τὰ ὁποῖα ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανὸς (527 565) ἐν τῇ "Ανω Μοισίᾳ (Δαρδανία) παρὰ τὸν ἄνω ροῦν τοῦ Μάργου ποταμοῦ (νῦν Μοράβας), ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 4).

ΖΩΙΛΟΣ.—Γραμματικὸς τῆς 'Αμφιπόλεως, σύγχρονος Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος. Ψέγων καὶ διαρκῶς ἐλέγχων μετὰ κακεντρεχίας καὶ μικρολογίας τὸν "Ομηρον, ἐπωνομάσθη **«ὁμηρομάστιξ»**. Τοῦτο διήγειρε τὴν ἀγανάκτησιν τῶν συγχρόνων του, ἐξ οὗ καὶ ἡ παράδοσις κατὰ τὸν Σουΐδαν, καθ' ἥν, διωχθεὶς ἐν 'Ολυμπίᾳ, ἐρρίφθη ὑπὸ τῶν κατοίκων κατὰ τῶν Σκιρωνίδων πετρῶν. Φαίνεται δὲ ὅτι ἦτο φύσις πονηρά, διότι δὲν ἐφείσθη οὔτε τοῦ 'Ισοκράτους, οὔτε τοῦ Πλάτωνος, πρὸς τὸν ὁποῖον διέκειτο ἐχθρικῶς. Διὰ τοῦτο ἐπωνομάσθη **«ρητορικὸς κύων»**. (Αἰλιαν. Ποικ. 'Ιστορ. XI, 10), ὁ δὲ 'Ηρακλείδης ὀνομάζει αὐτὸν ***«Θρακικὸν, ἀνδράποδον 'Αμφιπόλεως»***, καὶ τὸ ὄνομά του ἀπέβη παροιμιῶδες, σημαῖνον τὸν κακεντρεχῆ καὶ σοφιστὴν κριτικόν. Παρ' ὅλα ταῦτα ὁ Διονύσιος ὁ 'Αλικαρνασσεὺς

ὁμιλεῖ μετὰ σεβασμοῦ καὶ κατατάσσει αὐτὸν μεταξὺ τῶν καλλιτέρων κριτικῶν, τινὰς δὲ τῶν κατὰ τοῦ Ὁμήρου ἐπικρίσεων ἐπεδοκίμασε καὶ ὁ Λογγῖνος, διάσημος πλατωνικὸς φιλόσοφος τοῦ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος. Ὁ Ζωΐλος ἔγραψε μεταξὺ ἄλλων καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς πατρίδος του εἰς 3 βιβλία, δυστυχῶς ἀπολεσθέντα. (Μιστριώτου, Ἑλλην. Γραμματολογία, τόμ. Β', σελ. 944).

* ΖΩΝΑΙΑ (ὄρη).—Ὄρη τῆς μεσημβρινῆς Θράκης ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Κικόνων καὶ περὶ τὴν πόλιν Ζώνην (βλ. λέξ.) ὅπου, κατὰ τὸν μῦθον, ὁ Ὀρφεὺς μὲ τὴν ἁρμονίαν τῆς λύρας του προσείλκυε καὶ τὰ δάση ἀκόμη. (Νικάνδρ. Θηριακ. 461 462).

ΖΩΝΗ.—Ἀρχαιοτάτη πόλις τῶν Κικόνων ἐπὶ τῆς Θρακικῆς παραλίας, ἀπέναντι τῆς Σαμοθράκης. Ταύτην ἀναφέρει ὁ Ἡρόδοτος (VII, 59) μετὰ τῆς Σάλης, ὅπου κατέπλευσεν ὁ στόλος τοῦ Ξέρξου χάριν ἀναπαύσεως. Ἡ Ζώνη μετὰ τῆς Σάλης καὶ Μεσημβρίας ἦσαν ἀποικίαι Σαμοθράκων, τὰς ὁποίας ὁ Ἡρόδοτος (VII, 108) ὀνομάζει «Σαμοθρηΐκια τείχεα». Ἐνταῦθα κατὰ τὸν Πομπώνιον Μέλαν (Β, 28) ὁ Ὀρφεὺς διὰ τῆς λύρας του συνεκίνει ζῶα, δάση καὶ ποταμούς. Μετὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους ἡ Ζώνη κατελέγετο μεταξὺ τῶν συμμαχικῶν πόλεων, τῶν Ἀθηναίων, καταβάλλουσα εἰς αὐτοὺς τὸν Θράκιον καλούμενον φόρον. Ἐξέλιπεν ἐνωρὶς μὴ ἀναφερομένη ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων συγγραφέων.

* ΖΩΠΥΡΟΣ.—Διδάσκαλος ἐκ Θράκης, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Περικλῆς ἐνεπιστεύθη τὴν διαπαιδαγώγησιν τοῦ Ἀλκιβιάδου, προτιμήσας αὐτὸν ὡς γηραιότερον καὶ σωφρονέστερον, ἂν καὶ κατὰ τὸν Σωκράτην ἦτο «ἀχρειότατος (δηλ. ἄχρηστος) ὑπὸ γήρως». (Πλάτωνος Ἀλκιβιάδης, 112).

ΖΩΣΙΤΕΡΣΟΝ — Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων, τὰ ὁποῖα ἔκτισεν ἢ ἀνεκαίνισεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527-565) ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς Θράκης ἐπὶ τῆς ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως εἰς Φιλιππούπολιν ὁδοῦ, ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 11).

Η

ΗΓΗΜΩΝ Ο ΘΑΣΙΟΣ. — Ποιητὴς τῆς ἀρχαίας τραγωδίας καὶ ὑποκριτὴς συνάμα, ἀκμάσας ἐπὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου. Ἕνεκα τῆς ἐξαιρετικῆς πρὸς τὴν φακῆν ἀγάπης του, ἐπωνομάσθη Φακῆ. Ἐκ τῶν τραγῳδιῶν του οὐδεμία ἐσώθη, πλὴν τοῦ τίτλου μιᾶς ἐξ αὐτῶν, τῆς «Φιλίννας». Κυρίως ὅμως διεκρίθη ὡς ποιητὴς θεατρικῶν παρῳδιῶν, τὰς ὁποίας καὶ πρῶτος εἰσήγαγεν ἐπὶ τῆς σκηνῆς. Κατὰ τὴν παράστασιν μιᾶς ἐξ αὐτῶν, τῆς «Γιγαντομαχίας», τόσον ἔκαμε τοὺς Ἀθηναίους νὰ γελάσουν, ὥστε, ἂν καὶ ἀνηγγέλθησαν εἰς αὐτοὺς ἐν τῷ θεάτρῳ τὰ ἀτυχήματα τῆς Σικελικῆς ἐκστρατείας «οὐδείς, λέγει ὁ Χαμαιλέων ὁ Ποντικός, παρ' Ἀθηναίῳ (IX, 407) ἀπέστη, καίτοι σχεδὸν πᾶσι τῶν οἰκείων ἀπωλολότων». Περὶ τῆς ὑποκριτικῆς τέχνης αὐτοῦ οὐδὲν τὸ βέβαιον γνωρίζομεν. Φαίνεται ὅμως ὅτι ἦτο ἀγαπητὸς εἰς τὸ Ἀθηναϊκὸν κοινόν, καθόσον ἀπετόλμησε κάποτε νὰ ἐμφανισθῇ ἐπὶ σκηνῆς ἔχων τὸν ἱμάτιόν του πλῆρες λίθων, τοὺς ὁποίου κατόπιν ἔρριψεν εἰς τὴν ὀρχήστραν. Ἐπειδὴ δὲ ἠπόρουν οἱ θεαταί, στραφεὶς πρὸς αὐτοὺς εἶπε τὸν στίχον :

Λίθοι μὲν οἵδε· βαλλέτω δ' εἴ τις θέλει,

ὑπονοῶν ὅτι ὁ ἴδιος ἐκόμισε τὰ μέσα τῆς ἀποδοκιμασίας του, μὲ ἄλλα λόγια νὰ τὸν λιθοβολήσουν, ἐὰν δὲν ἤρεσεν ἡ κωμῳδία του. Κατηγορηθεὶς ποτε, καὶ μέλλων νὰ δικασθῇ ἐν Ἀθήναις, παρέλαβε μαζί του ὅλα τὰ μέλη τοῦ σωματείου τῶν ἠθοποιῶν καὶ μεταβὰς εἰς τὸν Ἀλκιβιάδην, τοῦ ὁποίου ἦτο εὐνοούμενος ἐζήτησε τὴν προστασίαν του. Ὁ Ἀλκιβιάδης, παραλαβὼν ὅλους τοὺς προσελθόντας εἰς αὐτόν, μετέβη εἰς τὸ μητρῷον ὅπου «τῶν δικῶν ἦσαν αἱ γραφαὶ καὶ βρέξας τὸν δάκτυλον εἰς τοῦ στόματος», διέγραψεν ἐκ τοῦ πίνακος τὴν κατὰ τοῦ Ἡγήμονος κατηγορίαν (Ἀθήν. IX, 407). Ἔτσι, ὄχι μόνον ἐσώθη ὁ Ἡγήμων, ἀλλὰ καὶ ὁ μηνυτής του, ἕνεκα σεβασμοῦ πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην, παρῃτήθη τῆς μηνύσεώς του.

ΗΓΗΣΙΠΥΛΗ.—Θυγάτηρ τοῦ Ὀλόρου, βασιλέως τῆς Θράκης, καὶ σύζυγος Μιλτιά-

δου τοῦ Μαραθωνομάχου, ζήσασα περὶ τὰ 500 π. Χ. (Ἡροδ. VI, 39). Ταύτης υἱὸς ὑπῆρξεν ὁ Ὄλορος, πατὴρ τοῦ μεγάλου ἱστορικοῦ Θουκυδίδου, γεννηθείς, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐκ δευτέρου γάμου αὐτῆς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μιλτιάδου.

ΗΓΗΣΙΣΤΡΑΤΟΣ.— Πατὴρ τοῦ Δημοκρίτου ἐκ τῶν ἐπιφανῶν τῶν Ἀβδήρων, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ὁποίου ἐφιλοξενήθη ὁ Ξέρξης, ὅτε ἐπήρχετο κατὰ τῆς Ἑλλάδος (Διον. Λαερτίου, βίος Δημοκρίτου 2).

ΗΓΩΝΙΣ (Ἄκρα).—Ἡ ἄλλως καλουμένη Γιγωνὶς ἄκρα παρὰ τὴν πόλιν Γιγωνον (βλ. λέξ.), ταυτιζομένη μὲ τὸ σημερινὸν ἀκρωτήριον τῆς Ἐπανωμῆς.

ΗΔΩΝΕΣ, ΗΔΩΝΕΣ ἢ ΗΔΩΝΟΙ.— Ἀρχαῖος Θρακικὸς λαὸς κατοικῶν τὴν Ἠδωνίδα (βλ. λέξ), ἐγκατασταθεὶς ἐνταῦθα ἐπὶ Φιλίππου τοῦ Β΄. Γενάρχης αὐτῶν, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἔλαβον καὶ τὸ ὄνομα, θεωρεῖται ὁ Ἠδωνὸς (βλ. λέξ.), μυθικὸς δὲ βασιλεὺς αὐτῶν ἀναφέρεται ὁ ἥρως Λυκοῦργος, γνωστὸς ἐκ τοῦ Διονυσιακοῦ κύκλου. Ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἀναφέρεται διὰ πρώτην φορὰν ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου καὶ Διοδώρου τοῦ Σικελιώτου κατὰ τοὺς Μηδικοὺς πολέμους, ἔπειτα δὲ εἰς τοὺς παρὰ τὸν Στρυμόνα καὶ τὰ Θρακικὰ παράλια ἀγῶνας τῶν Ἀθηναίων, καὶ κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον. Ἐνίοτε παρὰ τοῖς ποιηταῖς, ἰδίως δὲ παρὰ τοῖς Λατίνοις τὸ ὄνομα τῶν Ἠδωνῶν ἐσήμαινε γενικῶς τοὺς Θρᾶκας (βλ. λέξ. Ἠδωνίς).

ΗΔΩΝΙΣ (χώρα) —Χώρα τῆς Μακεδονίας ἐκτεινομένη μεταξὺ τοῦ κάτω ροῦ τοῦ Στρυμόνος καὶ τοῦ Νέστου ποταμοῦ, ἀνατολικῶς τῆς Κερκινίτιδος λίμνης (νῦν Ἀχινοῦ), ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν περιοχὴν τῆς νῦν Ζίχνης, Ἀλιστράτης καὶ Δράμας μέχρι τῆς παραλίας. Πρῶτοι αὐτῆς κάτοικοι ἀναφέρονται διάφορα Παιονικὰ καὶ Θρακικὰ φῦλα, κατὰ δὲ τὸν ἕκτον π.Χ. αἰῶνα κατελήφθη ὑπὸ τῶν Ἠδωνῶν, Θρακικοῦ λαοῦ, κληθέντος οὕτως ἀπὸ τοῦ Ἠδωνοῦ (βλ. λέξ.). Ἦσαν γνωστότατοι διὰ τὴν ὀργιαστικὴν λατρείαν τοῦ Βάκχου. πρῶτος δὲ βασιλεὺς αὐτῶν πιστεύεται ὁ ἥρως Λυκοῦργος, ὅστις, θελήσας νὰ ἀπαγορεύσῃ τὴν λατρείαν αὐτοῦ, κατεδιώχθη ὑπὸ τῶν Μαινάδων καὶ τῶν ὑπηκόων του, σπαραχθεὶς ὑπὸ ἀγρίων ἵππων ἢ σταυρωθεὶς ὑπ' αὐτῶν. Ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶν Ἠδωνῶν πολλάκις ἐκαλοῦντο πάντες οἱ Θρᾶκες, ἰδίως δὲ ὑπὸ τῶν Λατίνων ποιητῶν.

Οἱ ἀρχαῖοι διέκρινον δύο τμήματα τῆς Ἠδωνίδος: τὸ ἐκτεινόμενον μεταξὺ τῆς Κερκινίτιδος λίμνης, τοῦ Ἀγγίστα ποταμοῦ καὶ τοῦ Παγγαίου ὄρους καὶ τὸ ἐκτεινόμενον πρὸς νότον τοῦ Παγγαίου μέχρι τῆς παραλίας. Τούτων τὸ μὲν πρῶτον ὠνομάζετο Φυλλίς, ἀπὸ τῆς Φυλλίδος, θυγατρὸς τοῦ βασιλέως τῆς Θράκης, τὸ δὲ δεύτερον Πιερία ἢ Νέα Πιερία, ἀπὸ τῶν Πιέρων, οἵτινες, ἐκδιωχθέντες ἐκ τῆς παρὰ τὴν Θεσσαλίαν καὶ Ὄλυμπον χώρας ὑπὸ τῶν Τημενιδῶν, ἦλθον καὶ κατῴκησαν ἐνταῦθα κατὰ τὸν VII π.Χ. αἰῶνα, ἐξ οὗ καὶ ὁ κόλπος Πιερικὸς ἐπωνομάσθη (Θουκυδ. Β, 99).

Ἡ Ἠδωνὶς ἦτο πυκνότατα κατῳκημένη ἀναφέρονται δὲ 17 πόλεις αὐτῆς: Ἀμφίπολις, Ἠϊών, Φίλιπποι, Μύρκινος, Φάγρης, Ἀπολλωνία, Οἰσύμη, Γαληψός, Δραβῆσκος, Δάτος, Νεάπολις, Σκαπτὴ Ὕλη, Ἀκόντισμα, Πίστυρος, Γάζωρος, Πέρνη, Τράγιλος καὶ Πέργαμος. Τῶν Ἠδωνῶν βασιλεὺς ἀναφέρεται ὁ Γέτας περὶ τὰ 500 π.Χ. ἔχων ὡς κέντρον τὴν Μύρκινον. Τούτου σῴζονται ἀργυρᾶ δεκάδραχμα νομίσματα, ἀπεικονίζοντα ἔμπροσθεν ἄνδρα γυμνὸν ἐλαύνοντα δύο βοῦς, ὄπισθεν δὲ φέροντα τὴν ἐπιγραφήν: «ΓΕΤΑ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΗΔΩΝΩΝ» ἢ «ΓΕΤΑΣ ΗΔΩΝΕΣΙΝ ΒΑΣΙΛΕΥΣ». Ἀνευρέθησαν δὲ τὰ νομίσματα ταῦτα ἐν τῷ Τίγρητι ποταμῷ, ὅποι, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, μετεκομίσθησαν ὑπὸ τῶν Περσῶν, ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν ὁποίων διετέλεσαν οἱ Ἠδωνοὶ κατὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους (Head-Σβορώνου, Ἱστορία τῶν Νομισμάτων, Τόμ. Α΄ σελ. 269).

* ΗΔΩΝΙΣ.—Ἀρχαῖον ὄνομα τῆς νήσου Θάσου (βλ. λέξ.)

ΗΔΩΝΟΙ.—(Βλέπε Ἤδωνες).

ΗΔΩΝΟΣ.—Υἱὸς τοῦ Ἄρεως καὶ τῆς νύμφης Καλλιρρόης, θυγατρὸς τοῦ Νέστου

καὶ ἀδελφὸς τοῦ Μύγδονος ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐκλήθησαν Ἤδωνες ἢ Ἠδωνοὶ (βλ. λέξ.) οἱ κατοικοῦντες τὴν παρ' αὐτῶν κληθεῖσαν Ἠδωνίδα χώραν (βλ. λέξ.)

ΗΕΤΙΩΝ —Βασιλεὺς τῆς νήσου Ἴμβρου καὶ φίλος τοῦ Πριάμου. Ἐξαγοράσας τὸν Λυκάονα υἱὸν τοῦ Πριάμου καὶ τῆς Λαθόης αἰχμαλωτισθέντα ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλέως καὶ πωληθέντα εἰς Λῆμνον, ἐξαπέστειλεν εἰς Ἀρίσβην τῆς Τροίας μὲ πολλὰ δῶρα (Ἰλιάδ. Γ, 333 καὶ Φ,43).

Η·Ι·ΩΝ.—Ἀρχαία πόλις τῆς Ἠδωνίδος ἐν Μακεδονίᾳ ἀποικισθεῖσα ἐνωρίτατα ὑπὸ ἀποίκων Μενδαίων τῆς χερσονήσου Παλλήνης (Θουκυδ. IV, 7). Ἔκειτο δὲ παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ καὶ ἦτο τὸ ἐπίνειον τῆς Ἀμφιπόλεως, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἀπεῖχεν 20-25 στάδια. Κατὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους κατελήφθη ὑπὸ τῶν Περσῶν. Μὲ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἠϊόνος στενώτατα συνδέεται τὸ ὄνομα τοῦ Βόγη, Πέρσου διοικητοῦ τῆς πόλεως. Ὁ Βόγης οὗτος μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Ξέρξου εἰς τὴν Ἀσίαν, πολιορκούμενος ὑπὸ Κίμωνος τὸ 476 π.Χ. ἐνῷ ἠδύνατο κάλλιστα νὰ ἐξέλθῃ τῆς πόλεως καὶ νὰ σωθῇ φεύγων εἰς τὴν Περσίαν, προετίμησε νὰ ἀντισταθῇ μέχρις ἐσχάτων. Ὅταν ὅμως ὁ Κίμων ἐξεδίωξε τοὺς ὑπὲρ τὸν Στρυμόνα Θρᾶκας, ὁπόθεν ὁ Βόγης ἐπρομηθεύετο σῖτον κτλ. καὶ ἤρχισαν νὰ ἐλλείπουν αἱ ζωοτροφίαι ἐν τῷ φρουρίῳ, οὗτος ἀνάψας πυράν, ἀφοῦ ἔσφαξε τὴν σύζυγόν του, τὰ τέκνα του, τὰς παλλακίδας καὶ τοὺς ὑπηρέτας του, ἔρριψεν αὐτοὺς ἐπὶ τῆς πυρᾶς. Αὐτὸς δέ, ἀφοῦ διεσκόρπισεν ἀπὸ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως ὅλους τοὺς θησαυρούς του, ἐπὶ τέλους καὶ ὁ ἴδιος ἐρρίφθη εἰς τὴν πυράν. (Ἡροδ. VII, 107). Τοιουτοτρόπως παρεδόθη ἡ Ἠϊὼν εἰς τὸν Κίμωνα, σχεδὸν κατεστραμμένη ὑπὸ τῶν βαρβάρων.

* * *

Ὑπὸ τοὺς Ἀθηναίους παρέμεινεν ἡ Ἠϊὼν μέχρι τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ὁπότε κατὰ τὸ 424 π. Χ. μόλις ἐσώθη ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου, στρατηγοῦ τῶν Ἀθηναίων, ὅτε ὁ Βρασίδας κατέλαβε τὴν Ἀμφίπολιν. Μάλιστα ὁ Θουκυδίδης μὴ δυνηθεὶς νὰ σώσῃ τὴν Ἀμφίπολιν, καθ' ὅσον εὑρίσκετο ἐν Θάσῳ καὶ ἕνεκα τοῦ χειμῶνος ἠργοπόρησεν, κατεδικάσθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων εἰς ἐξορίαν. (Θουκυδ. IV, 104, 106). Ἀκολούθως ἐκδιωχθέντες οἱ Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Ἠϊόνος ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, κατώρθωσαν νὰ ἀνακτήσουν αὐτήν, ἐκδιώξαντες δὲ τοὺς Ἀμφιπολίτας κατέσκαψαν αὐτήν. Πολὺ βραδύτερον ἀνῳκοδομήθη ἡ Ἠϊὼν πρὸς βορρᾶν τοῦ χωρίου Κοντέσσα, ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀνακτορούπολις, διατηρήσασα τὸ ὄνομα τοῦτο μέχρι τοῦ XV αἰῶνος, ἔχουσα καὶ ἴδιον ἐπίσκοπον ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην τῶν Φιλίππων (Ῥάλλη καὶ Ποτλῆ, Τόμ. V, σ. 483)· Ὑπὸ τὸ ὄνομα δὲ τοῦτο ἀναφέρεται ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων. Παρ' αὐτὴν σώζονται ἐρείπια τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, ἀπὸ δὲ τοῦ πλησίον αὐτῆς χωρίου Κοντέσσα, ἔλαβε καὶ ὁ κόλπος τὸ ὄνομα: κόλπος τῆς Κοντέσσας.

* * *

Εἰς τὴν Ἠϊόνα ἀποδίδονται διάφορα νομίσματα, φέροντα χῆνα ἢ νῆσσαν, ἀνακαλυφθέντα ἐν αὐτῇ. Εἶναι ὅμως ἀμφίβολον, κατὰ τοὺς νομισματολόγους, ἂν τὰ πτηνὰ ταῦτα ἦσαν τὸ ἔμβλημα τοῦ Ἀπόλλωνος, ὅπως ὁ κύκνος. Ἐπὶ μικρῶν νομισμάτων αὐτῆς ἀπαντῶσι τὰ γράμματα: Θ, Λ, Η, καὶ Ν, τὰ ὁποῖα πιθανὸν νὰ εἶναι συμμαχικόν τι νόμισμα τοῦ ὁποίου ἡ Ἠϊὼν ἦτο ἓν τῶν νομισματοκοπείων. (Head Σβορώνου, Ἱστορία τῶν Νομισμ. Τόμ. Α', σελ. 263).

ΗΜΑΘΙΔΕΣ (αἱ).—Οὕτως ἐκαλοῦντο αἱ 9 θυγατέρες τοῦ Πιέρου μυθικοῦ, βασιλέως τῆς Ἠμαθίας καὶ τῆς Παιονίδος Εὐΐππης, εἰς τὰς ὁποίας ἔδωκε τὰ ὀνόματα τῶν Μουσῶν. Ἐρίσασαι ὅμως πρὸς αὐτάς, ἐτιμωρήθησαν ὑπὸ τῶν Μουσῶν διὰ τὴν ἀσέβειάν των καὶ μετεμορφώθησαν εἰς κίσσας, τὰ γνωστὰ λάλα καὶ μιμητικὰ πτηνά. Ἀπὸ τότε αἱ Μοῦσαι ὠνομάσθησαν Πιερίδες (Παυσ. IX, 29, 2,—Ὀβιδ. Μεταμορφ. V, 294—678).

ΗΜΕΡΙΟΣ ἢ ΙΜΕΡΙΟΣ. — Διαπρεπὴς ἀξιωματικὸς ἐκ Θράκης ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ Α' (527—565), λαβὼν μέρος εἰς τὴν κατὰ τῶν Βανδήλων τῆς Καρχηδόνος ἐκστρατείαν τοῦ Βελισσαρίου, μετὰ τὴν συντριβὴν καὶ ἀναχώρησιν τοῦ ὁποίου παρέμεινεν ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Σολόμωνα. Ἀποσταλεὶς τὸ 538 κατὰ τοῦ στασιάσαντος Στότζου καὶ τῶν προσχωρησάντων εἰς αὐτὸν ἰθαγενῶν Μαυρουσίων, καὶ κυκλωθεὶς ἐν Βυζακίῳ (τῆς Τύνιδος) ὑπὸ ὑπερτέρων δυνάμεων, ἠχμαλωτίσθη κατόπιν γενναίας ἀντιστάσεως. Πιεσθεὶς κατόπιν ὑπὸ τοῦ Στότζου ἐνεφανίσθη πρὸ τῆς παραλίας τῆς πόλεως Ἀδραμητοῦ (ἐπὶ τῶν ἀνατολικῶν ἀκτῶν τῆς Τύνιδος) συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν στασιαστῶν καὶ πολυαρίθμων Μαυρουσίων καὶ ἐζήτησε νὰ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν. Ἡ φρουρὰ τῆς πόλεως τότε ἐκλαβοῦσα τοὺς περὶ τὸν Ἡμέριον ἄνδρας ὡς ἀνήκοντας εἰς τὸν βασιλικὸν στρατόν, τοὺς δὲ Μαυρουσίους ὡς αἰχμαλώτους, ἤνοιξαν τὰς πύλας τῆς πόλεως, τὴν ὁποίαν ἐλεηλάτησαν οἱ στασιασταί. Μετ' ὀλίγον ὁ Ἡμέριος, διαλαθὼν τὴν προσοχὴν τῶν φρουρούντων αὐτόν, ἐδραπέτευσε καὶ κατέφυγεν εἰς Καρχηδόνα, μεθ' ὃ συμμετέσχεν εἰς τὴν ἐκστρατείαν κατὰ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ Γότθων, τὸ δὲ 551 συναντῶμεν αὐτὸν ὑπερασπιζόμενον τὸ φρούριον Ῥήγιον, προσβληθὲν ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τῶν Γότθων Τωτίλα. Μετὰ μακρὰν τέλος καὶ γενναίαν ἀντίστασιν, κατὰ τὴν ὁποίαν διέπρεψεν ἐκτελῶν τολμηρὰς ἐξόδους κατὰ τῶν πολυαρίθμων πολιορκητῶν, ἠναγκάσθη νὰ παραδοθῇ ἐξαντληθεισῶν τῶν ζωοτροφιῶν του

* ΗΜΙΜΟΝΤΟΥ καὶ ΑΙΜΙΜΟΝΤΟΥ. —Μία τῶν ἓξ ἐπαρχιῶν τοῦ θέματος Θράκης ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, ὑπὸ ἡγεμόνα, περιλαμβάνουσα πέντε πόλεις μὲ πρωτεύουσαν τὴν Ἀδριανούπολιν.(Ἱεροκλ. Συνέκδ. 635).

ΗΡΑΙΟΝ (Τεῖχος). —Πόλις τῆς μεσημβρινῆς Θράκης, μεταξὺ Βισάνθης (Ραιδεστοῦ) καὶ Περίνθου, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου (IV, 109). Οἱ κάτοικοί της ἐκαλοῦντο Ἡραῖοι καὶ Ἡραιοτειχῖται, κατὰ δὲ τὸν Ἁρποκρατίωνα ἦτο ἀποικία Σαμίων. Τὸ Ἡραῖον Τεῖχος διὰ τὴν στρατηγικήν του θέσιν ἀπέβη ὁ στόχος τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος, ὅστις καὶ ἐπολιόρκησεν αὐτὴν ἐπὶ 3 — 4 ἔτη. Οἱ Ἡραιοτειχῖται προσεκάλεσαν τότε εἰς βοήθειάν των τοὺς Ἀθηναίους, τῶν ὁποίων ἦσαν σύμμαχοι, καὶ οἱ ὁποῖοι ἐψήφισαν τὴν ἀποστολὴν 40 πλοίων καὶ 60 ταλάντων τὸ 349 π. Χ. ἐπὶ ἄρχοντος Καλλιμάχου. Δυστυχῶς ὅμως οἱ Ἀθηναῖοι, παρὰ τὴν ἀπόφασίν των ταύτην, ἀπέστειλαν τὸν Χαρίδημον μὲ μόνον 10 πλοῖα, κενὰ πληρωμάτων καὶ 5 τάλαντα ἀργυρᾶ, καθ' ὅσον εἶχε διαδοθῇ ὅτι ὁ Φίλιππος ἠσθένει ἢ ὅτι ἀπέθανεν. Ἡ εἴδησις αὕτη ἀπεδείχθη ψευδής, οὕτω δὲ ὁ Φίλιππος κατέλαβε τὴν πόλιν (Δημοσθ. Ὀλυνθ. III, 4). Ἐπὶ τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων ἦτο ἁπλοῦς σταθμὸς τῆς Ἐγνατίας ὁδοῦ.

ΗΡΑΙΟΣ (ὁ Αἴνιος).—Πατὴρ τοῦ Ἀλκαίου ἐξ Αἴνου, τὸν ὁποῖον ὁ Δῆμος τῶν Ἀθηναίων ἐτίμησε διὰ τὰς πρὸς τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων καὶ τοὺς βασιλεῖς Ἀντίγονον καὶ Δημήτριον ὑπηρεσίας του. (Ἀρχαιολ. Ἐφημ. Περίοδος Α', 1031 Ῥαγκαβῆ, Antiquités Helléniques B, 438).

ΗΡΑΚΛΕΙΑ (Θράκης).—Πόλις τῆς Θράκης ἐπὶ τῆς Προποντίδος, ἱδρυθεῖσα ὑπὸ ἀποίκων Σαμίων περὶ τὸ 599 π. Χ. γνωστὴ ἐν τῇ ἱστορίᾳ ὑπὸ τὸ ὄνομα Πέρινθος (βλ. λέξιν).

ΗΡΑΚΛΕΙΑ ἡ ΣΙΝΤΙΚΗ.— Πόλις τῆς Σιντικῆς, τῆς ὁποίας ἡ θέσις δύσκολον εἶναι νὰ καθορισθῇ. Κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. Γ', 12) ἔκειτο εἰς βόρ πλάτος 41°40' καὶ ἀνατολ. μῆκ. 49°10'. Ὁ Λίβιος (IV, 2) ἀναφέρει αὐτὴν διηγούμενος ὅτι ὁ ἀδελφὸς τοῦ Περσέως Δημήτριος ἐφονεύθη ἐκεῖ κατερχόμενος ἐκ τοῦ Ἀστραίου ποταμοῦ, ἐκβάλλοντος εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Στρυμόνος. Ἐκ τῶν νεωτέρων ὁ Cousinery (Voyage dans la Macédoine, Τόμ. Α', σελ. 170) τοποθετεῖ αὐτὴν εἰς Σιδηρόκαστρον (Ντεμίρ-Ἰσὰρ) κείμενον τέσσαρας ὥρας Β. Δ. τῶν Σερρῶν. Ὁ Leake (Τόμ. Γ', σελ. 229) καὶ ὁ Δήμιτσας (Ἡ Μακεδονία, σελ. 683), τοποθετοῦν αὐτὴν ὅπου τὸ Ζερβοχῶρι παρὰ τὸν Στρυ-

μόνα ποταμόν. Ἄλλοι πάλιν κατὰ τὴν συρροὴν τοῦ Στρυμόνος καὶ τοῦ παραποτάμου αὐτοῦ Πόντου, (κοινῶς Στρούμνιτσα), ὅπου ἡ κωμόπολις Βούκοβον πρὸς βορρᾶν τοῦ Ζερβοχώρι. Ἐκτίσθη δέ, κατὰ Στ. τὸν Βυζάντιον, ὑπὸ τοῦ Ἀμύντα, υἱοῦ τοῦ Φιλίππου, πρὸς τιμὴν τοῦ Ἡρακλέους, ἀπόγονοι τοῦ ὁποίου θεωροῦνται οἱ βασιλεῖς τῆς Μακεδονίας. Ἐπὶ τῶν Ἀντιγονιδῶν, διαδόχων τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου, ἡ Ἡράκλεια ἀπέβη πρωτεύουσα τῆς Σιντικῆς καὶ ἕδρα τῆς ἐπαρχίας Παιονίας. (Τ. Λιβίου, XLII, 51, ὅπου ἀργότερον ἐφονεύθη κατὰ διαταγὴν τοῦ Φιλίππου ὁ Δημήτριος, διαβληθεὶς καὶ συκοφαντηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ του Περσέως (αὐτόθι, IV, 2). Κατὰ τὸν Παυσανίαν ὅμως (Β, 9, 5), δὲν ἐφόνευσεν αὐτὸν ὁ πατήρ του, ἀλλ' ὁ ἴδιος Περσεὺς «φαρμάκῳ διέφθειρε», ὥστε ὅταν ἔμαθε τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ του ἀπέθανεν ἐκ λύπης.

Ἐπὶ τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων ἡ Ἡράκλεια ὑπήχθη εἰς τὸ τέταρτον τμῆμα τῆς Μακεδονίας, κηρυχθεῖσα ἐλευθέρα. Φαίνεται δὲ ἔτι ἡ πόλις ὑφίστατο μέχρι τοῦ δεκάτου αἰῶνος, καθ' ὅσον ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἡράκλεια Στρύμνου ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ῥοδόπης, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀριθμεῖ 7 πόλεις. (Περὶ Θεμ. 47, 6).

***

Τῆς Ἡρακλείας σώζονται χαλκᾶ νομίσματα τῶν αὐτοκρατορικῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων, φέροντα ἔμπροσθεν τὴν ἐπιγραφὴν ΗΡΑΚΛΕΩΤΩΝ καὶ ἀσπίδα Μακεδονικὴν ἢ ἵππον, ἐπὶ δὲ τῆς ἄλλης: ΕΠΙ ΣΤΡΥΜΟΝΙ, μετὰ ῥοπάλου ἢ ΗΡΑΚΛΕΩΤΩΝ ἐντὸς στεφάνου δάφνης. (Head-Σβορώνου, Τόμ. Α', σελ. 331).

ΗΡΑΚΛΕΙΑ ΣΤΡΥΜΝΟΥ. — Ἡ αὐτὴ μὲ τὴν ἀνωτέρω (βλ. λέξ.).

ΗΡΑΚΛΕΙΑ.—Τὸ παλαιότερον ὄνομα τῆς Ἀξιουπόλεως (βλ. λέξ.) ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ καὶ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως μετὰ τὸ Δορύστολον, χρησιμεύουσα ἐπὶ τῶν ῥωμαϊκῶν χρόνων ὡς στρατιωτικὴ βάσις τῶν Ῥωμαίων κατὰ τῶν Σαρματῶν. Τὰ ἐρείπια αὐτῆς σώζονται ὅπου τὸ σημερινὸν Hinoh.

* ΗΡΑΚΛΕΙΔΗΣ. — Ἕλλην τυχοδιώκτης ἐκ Μαρωνείας τῆς Θράκης, ζήσας περὶ τὰ 400 π. Χ. διατελῶν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ Σούθου, βασιλέως τῆς Θράκης. Ὅταν ὁ Ξενοφῶν διεπεραιώθη μετὰ τοῦ στρατοῦ του εἰς Θράκην, ἐπιστρέφων ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας, οὗτος παρουσιασθεὶς εἰς τὸν Ξενοφῶντα, ἐκολάκευσεν αὐτὸν καὶ τὸν παρεκίνει νὰ βοηθήσῃ τὸν Σεύθην εἰς τὴν ἀνάκτησιν τοῦ πατρικοῦ βασιλείου (Κύρ. Ἀναβ. VIII, 3, 16). Διορισθεὶς φύλαξ τῶν λαφύρων, τὰ ὁποῖα ἀπὸ κοινοῦ συνέλεξαν Θρᾷκες καὶ Ἕλληνες ἔν τινι ἐπιδρομῇ, ἀπεστάλη εἰς Πέρινθον, ἵνα ἐκποιήσῃ αὐτά. Ἦσαν δὲ ταῦτα «ἀνδράποδα μὲν εἰς χίλια, βόες δὲ δισχίλιοι, πρόβατα δὲ ἄλλα μύρια» (αὐτόθι, VII, 3, 48). Ἀλλ' ὁ Ἡρακλείδης ἐσφετερίσθη μέρος τῆς πωλήσεως. Εἰς τὰς δικαίας δὲ διαμαρτυρίας τοῦ Ξενοφῶντος, μὴ δυνάμενος νὰ δικαιολογηθῇ, ἤρχισε διαβάλλων αὐτὸν εἰς τὸν Σεύθην. Μάλιστα δέ, ὅταν ὁ Σεύθης ὑπεσχέθη νὰ παραχωρήσῃ εἰς τὸν Ξενοφῶντα τὴν Βισάνθην, Γάνον καὶ Νέον Τεῖχος, ἀπέναντι τῆς βοηθείας του, οὗτος ἀπέτρεπεν αὐτόν, λέγων ὅτι τοῦτο θὰ ἦτο μεγάλη ἀπρονοησία, διότι θὰ παρεχώρει πόλεις ὠχυρωμένας εἰς ἄνδρα ἔχοντα ἀρκετὴν δύναμιν. Καὶ δὲν περιωρίσθη ἕως ἐδῶ, ἀλλ' ἐφαντάζετο ὅτι, διαβάλλων τὸν Ξενοφῶντα θὰ ἠδύνατο νὰ πείσῃ τοὺς ἄλλους στρατηγούς του, νὰ βοηθήσουν τὸν Σεύθην ἄνευ τοῦ Ξενοφῶντος. Ἀντιληφθεὶς τοῦτο ὁ Ξενοφῶν, ἀπεσύρθη παρὰ τὴν Σαλμυδησσόν, αἱ συκοφαντίαι δὲ αὗται τοῦ Ἡρακλείδου ὑπῆρξαν τὰ κυριώτερα αἴτια τῆς μετὰ τοῦ Σεύθου καὶ τῶν Ἑλλήνων μισθοφόρων διαφορᾶς καὶ τῆς ἐπιστροφῆς αὐτοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα.

* ΗΡΑΚΛΕΙΔΗΣ.—Ἐξ Αἴνου τῆς Θράκης, δολοφονήσας μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Πύθωνος τὸν Κότυν τὸν Α', βασιλέα τῆς Θράκης τὸ 358 π. Χ. Κατὰ τὸν Πλούταρχον, οἱ ἀδελφοὶ οὗτοι δὲν ἦσαν τυχαῖοι, ἀλλὰ διετέλεσαν μαθηταὶ τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Πλάτωνος. Ὁ δὲ Δημοσθένης (Κατ'

'Αριστοκράτους 119) ἀναφέρει ὅτι οἱ 'Αθηναῖοι διατελοῦντες εἰς ἐχθρικὰς μετὰ τοῦ Κότυος σχέσεις, ἐτίμησαν αὐτοὺς ὡς ἥρωας τῆς ἐλευθερίας, στεφανώσαντες διὰ χρυσοῦ στεφάνου, καὶ ἀπένειμαν τὸ δικαίωμα τοῦ 'Αθηναίου πολίτου.

* ΗΡΑΚΛΕΙΔΗΣ ὁ ΟΔΗΣΣΗΝΟΣ — Ἱστοριογράφος ἐξ Ὀδησσοῦ τῆς Θράκης (νῦν Βάρνας).

ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ (τεῖχος) —Οὕτω ἐκαλοῦντο τὰ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου ἀνεγερθέντα τὸ 626 τείχη, διὰ τῶν ὁποίων περιέκλεισεν ἐντὸς τῆς πόλεως τὴν συνοικίαν τῶν Βλαχερνῶν κειμένην ἐκτὸς τοῦ Θεοδοσιανοῦ τείχους. 'Εκαλεῖτο δὲ καὶ «Μονότειχος, τῶν Βλαχερνῶν» καὶ ἁπλῶς «Μονότειχος» διότι τὸ τεῖχος δὲν ἦτο διπλοῦν, ὅπως τὸ Θεοδοσιανόν, ἀλλ' ἁπλοῦν, ἰσχυρότερον ὅμως ἐκείνου καὶ ὑψηλότερον περιεβάλλετο δὲ διὰ τάφρου.

* ΗΡΑΚΛΗ·Ι·Σ. — Μία τῶν ὀκτὼ φυλῶν τῶν ἀρχαίων Φιλιππουπολιτῶν, γνωστῶν ἐξ ἐπιγραφῶν τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων. (Θρακικά, 1929, σελ. 20).

ΗΡΟΔΙΚΟΣ ὁ ΣΗΛΥΜΒΡΙΑΝΟΣ. — Σοφιστὴς ἐκ Σηλυμβρίας τῆς 'Ανατολικῆς Θράκης, ἀσκήσας καὶ τὸ γυμναστικὸν ἐπάγγελμα, σύγχρονος τοῦ Ἱπποκράτους (V π. Χ. αἰών), τοῦ ὁποίου κατά τινας μὲν ὑπῆρξε διδάσκαλος, κατ' ἄλλους δὲ μαθητής.

'Εθεώρει ὡς ἀρχὴν ὅτι ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ συστηματικὴ σχέσις μεταξὺ τῆς ἐργασίας, τὴν ὁποίαν ἐπιτελεῖ τὸ σῶμα καὶ τῆς τροφῆς, ἡ ὁποία εἰσάγεται εἰς αὐτό. Τὰς δὲ διαφόρους ἀσθενείας ἀπέδιδεν εἰς τὴν καλὴν ἢ κακὴν δίαιταν τῶν ἀνθρώπων. 'Επίστευεν ὅτι μεταξὺ τῆς γυμναστικῆς καὶ τῆς θεραπευτικῆς ὑπάρχει στενὸς σύνδεσμος, κατέληξε δὲ εἰς τὸ συμπέρασμα τοῦτο κατόπιν ἰδικῆς του ἀσθενείας 'Εκ τῆς ἰδίας του πείρας ὁρμώμενος, ἐπενόησε σύστημα, τὸ ὁποῖον ἀνέπτυξεν εἰς ἴδιον βιβλίον, συνιστῶν ἰδίως : περιπάτους, ἀγῶνας, θερμὰ λουτρὰ καὶ ἐντριβάς. Τὴν μέθοδόν του ἐφήρμοσεν ἐπὶ πολλῶν νοσημάτων, ἀλλ' εἰς πολλὰς περιστάσεις ἦτο τόσον ὑπερβολικός, ὥστε δικαίως κατεκρίθη ὑπὸ τοῦ Ἱπποκράτους, λέγοντος περὶ αὐτοῦ: «Ἡρόδικος τοὺς πυρεταίνοντας ἔκτεινε δρόμοισι, πάλῃσι πολλῇσι, πυρίῃσι». Ἱπποκρ. 'Επιδημιῶν βιβλ. IV, 18 (Littré V, σελ 302). Τὸν ὕδρωπα ἐθεράπευε διὰ καθαρτικῶν καὶ ἐμετικῶν, παρέχων αὐτὰ μετὰ τὰ γεύματα, γενόμενος οὕτως εἰσηγητὴς τῆς διαιτητικῆς.

* ΗΡΟΔΟΤΟΣ. — 'Αδελφὸς τοῦ Δημοκρίτου ἐξ 'Αβδήρων, κατέχων ἀνωτέραν τινὰ ἀρχὴν ἐν τῇ πατρίδι του, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν νομισμάτων τῆς πόλεως. (Head Σβορώνου, Τόμ. Α'. σελ. 235).

ΗΡΟΔΟΤΟΣ.—'Ολύμπιος γλύπτης, ποιήσας ἀνδριάντας ἑταιρῶν : Φρύνης, Γλυκέρας καὶ 'Αργείας. Περὶ τοῦ γλύπτου τούτου ὑπάρχει μεγάλη ἀσυμφωνία. Καὶ ἄλλοι μὲν δέχονται ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ γλύπτου Ἡροδώρου τοῦ Σθένιδος τοῦ 'Αθηναίου ἄλλοι δὲ ὅτι ὑπῆρξαν δύο Ἡρόδοτοι ἐξ 'Ολύνθου, ἀμφότεροι γλύπται, πρεσβύτερος καὶ νεώτερος 'Αναλόγως δὲ τῶν ἐκδοχῶν ἀπονέμονται καὶ τὰ εἰς αὐτοὺς ἀναφερόμενα ἔργα.

ΗΡΩ.—Νεαρὰ ἱέρεια τοῦ ναοῦ τῆς 'Αρτέμιδος ἐν Σηστῷ, πόλει τῆς Θρακικῆς παραλίας τοῦ Ἑλλησπόντου, ἀπέναντι τῆς 'Αβύδου, ἀποθανατισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ θρύλου. 'Ερασθεὶς ταύτην ὁ Λέανδρος ἐκ τῆς 'Αβύδου διήρχετο τὴν νύκτα τὸν Ἑλλήσποντον, κολυμβῶν πρὸς συνάντησιν τῆς ἐρωμένης του. Κατά τινα θυελλώδη νύκτα ἐπνίγη ὁ Λέανδρος, εὑροῦσα δὲ ἡ Ἡρὼ τὸ πτῶμα ἐπὶ τῆς παραλίας ἐρρίφθη καὶ αὕτη εἰς τὴν θάλασσαν. Ὁ μῦθος οὗτος τῆς ἀτυχοῦς Ἡροῦς, ἐχρησίμευσεν εἰς πολλοὺς ποιητὰς ὡς ὑπόθεσις, πρὸ πάντων δὲ εἰς τὸν Μουσαῖον, ὅστις ἔγραψε : «Τὰ καθ' Ἡρὼ καὶ Λέανδρον».

* ΗΡΩΣ ΘΡΑΞ (ὁ).—Οὐδεὶς ἐκ τῶν ἐν Θράκῃ λατρευομένων θεῶν, ἰδίως δὲ ἐν τῇ ὑπαίθρῳ χώρᾳ κατέλιπε τόσον πολυάριθμα ἴχνη, ὅσον ἡ λατρεία τοῦ Ἥρωος Θρακὸς 'Ιππέως ἢ τοῦ Κυρίου Ἥρωος. 'Αλλὰ ποία εἶναι ἡ θεότης αὕτη, καὶ ποῖον τὸ ὄνομά της, παραμένει ἄγνωστον. Συνήθως παρίσταται ἐπὶ μαρμαρίνης πλακός, πάχους 0,10 μ. ὕψους δὲ καὶ πλάτους 0,50 ἔφιππός τις φέρων χιτῶνα βρα-

χὺν φθάνοντα μέχρι τῆς ὀσφύος καὶ χλαμμύδα κυματίζουσαν ἐπὶ τῶν ὤμων. Γενικῶς ὁ Ἱππεὺς οὗτος τρέχει πρὸς τὰ δεξιά, κρατεῖ χονδροειδές τι δόρυ, διὰ τοῦ ὁποίου κτυπᾶ ζῷον φαντασιωδῶν χαρακτηριστικῶν, ὑπὸ τὰ ὁποῖα εὐκόλως δυνάμεθα νὰ ἀναγνωρίσωμεν τὸν ἀγριόχοιρον. Φέρει δὲ ἐπιγραφὴν τὰς λέξεις: ΚΥΡΙΩ ΗΡΩ ἢ ἁπλῶς ΚΥΡΙΩ, χωρὶς νὰ ἔχωμεν οὐδεμίαν μαρτυρίαν ποῖος εἶναι ὁ ἀπεικονιζόμενος ἥρως ἢ ἡμίθεος, τὸ ἀντικείμενον τῆς γενικῆς λατρείας τῶν Θρακῶν. Μετὰ τὴν ἀφιέρωσιν ἀκολουθεῖ τὸ ὄνομα τοῦ ἀφιερώσαντος εἰς γενικήν, ἡ δὲ ἐπιγραφὴ τελειώνει μὲ τὴν λέξιν «εὐχήν». Ἡ λέξις ΚΥΡΙΟΣ εἶναι συνήθης εἰς τὰ Θρακικὰ μνημεῖα, ὅπου συνήθως συνοδεύεται τὸ ὄνομα τῶν μεγάλων θεῶν: ΚΥΡΙΩ ΔΙ·Ι·ΚΥΡΙΑ ΗΡΑ ΚΥΡΙΩ ΑΠΟΛΛΩΝΙ. Τοιαῦτα δὲ ἀνάγλυφα σώζονται πλεῖστα ὅσα, καὶ καθημερινῶς ἀνευρίσκονται τοιαῦτα. Μόνον τὸ ἐθνικὸν Μουσεῖον τῆς Σόφιας ἔχει περὶ τὰ 400, οὐκ ὀλίγα δὲ τὸ τῆς Φιλιππουπόλεως καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἐπαρχιακῶν πόλεων τῆς Βουλγαρίας. (G. Seure Collection Stamoulis-Antiquités Thraces κτλ. 1912. σελ. 582-595).

Ἀνάγλυφά τινα τοῦ Ἱππέως ἀνακαλυφθέντα εἰς Σηλύβριαν ὑπὸ τοῦ G. Seure, φέρουν συχνότερον τὸ ἐπίθετον: ΑΡΧΑΓΕΤΑΣ. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τοῦτο εἶναι ἑλληνικὴ ἀντιγραφὴ τοπικοῦ τινος Θρακικοῦ ἐπιθέτου, τὸ ὁποῖον ἀλλαχοῦ μεταφρασμένον διὰ τῆς λέξεως: ΓΕΝΙΚΟΣ ἢ ΠΑΤΡΩΟΣ. Ἀλλ' ἡ προσφώνησις ΚΥΡΙΟΣ καὶ ΚΥΡΙΑ μᾶς ἐμποδίζει νὰ ἀναγνωρίσωμεν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἱππέως Θρακὸς ἕνα νεκρὸν ἡρωοποιηθέντα. Τὸ μέγεθος ἐξ ἄλλου τῶν μνημείων τούτων δὲν μᾶς ἐπιτρέπει νὰ τὰ συγχέωμεν μὲ τὰς ἐπικηδείους ταύτας στήλας, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι ἄλλο τι παρὰ ἀναθήματα (ex-voto).

Ὁ Θρᾶξ Ἥρως εἶναι ἕνας θεὸς σωτήριος, θεραπευτής. Τοῦ ἀπευθύνουν γενικῶς εὐχὰς ἢ εὐχήν, ὄχι μόνον διὰ τὸν ἑαυτόν των καὶ τὴν οἰκογένειαν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ ζῷα των ἀκόμη. Διὰ τοὺς ἀρχαίους Θρᾶκας, ἰδίως δὲ διὰ τοὺς γεωργικοὺς πληθυσμούς, ἐθεωρεῖτο ὄχι μόνον ἰατρός, ἀλλὰ καὶ κτηνίατρος. Ἀλλὰ μέχρι τοῦδε τοὐλάχιστον, δὲν ἀνεκαλύφθη οὐδεμία εὐχαριστήριος ἢ δωρητήριος ἐπιγραφὴ (G. Seure, αὐτόθι, σελ. 584).

Προωρισμένα τὰ ἀνάγλυφα ταῦτα διὰ τοὺς χωρικούς, ἦσαν μικροῦ μεγέθους καὶ ὅμοια ἀναμεταξύ των, κατασκευαζόμενα ἀναμφιβόλως ἐκ τῶν προτέρων ὑπὸ τῶν τεχνιτῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὅπως καὶ αἱ βυζαντιναὶ ἁγιογραφίαι, αἱ ἀναφερόμεναι εἰς ἕνα ἅγιον, τοῦ ὁποίου ἀνωφελὲς ἦτο νὰ χαραχθῇ τὸ ὄνομα, διότι ἦτο γνωστὸς εἰς ὅλους.

Παρὰ τὸ Bat-Koum τῆς Βουλγαρίας ἀνεκαλύφθησαν τοιαῦτα ἀναθήματα εἰς τοὺς μεγάλους Θεοὺς καὶ ὑπὲρ τὰ 10 ἀνάγλυφα τοῦ Θρακὸς τούτου Ἥρωος ὑπὸ τὴν κοινὴν αὐτῶν μορφὴν καὶ ἄνευ ἐπιγραφῆς. (Dumont-Homolle, σελ. 513). Ὁ Ζεύς, ἡ Ἥρα, ἡ Ἄρτεμις φέρουν τὰ ὀνόματά των, ἐνῷ τοῦ Θρακὸς Ἥρωος, ἀναφέρεται μὲ τὴν ἀόριστον ἐπωνυμίαν, περὶ τῆς ὁποίας εἴπομεν ἀνωτέρω. Καὶ ὅσον μὲν ἀφορᾷ τοὺς Μεγάλους Θεούς, δυσκόλως θὰ ἠδύνατό τις νὰ ἀναγνωρίσῃ αὐτούς, ἐὰν δὲν ὑπῆρχεν ἡ σχετικὴ ἐπιγραφὴ—τόσον χονδροειδὴς καὶ κακότεχνος εἶναι ἡ γλυπτικὴ αὐτῶν. Προκειμένου ὅμως περὶ τοῦ Ἥρωος, ὅσον ἀτελὴς καὶ ἂν εἶναι ἡ τέχνη, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπέλθῃ σύγχυσις. Ἡ ἐπὶ τὸ αὐτὸ συγκέντρωσις τόσων ἀναγλύφων τοῦ Ἥρωος εἰς ἕνα μικρὸν ναὸν τοῦ Bat-Koum μᾶς πείθει ὅτι δὲν πρόκειται περὶ ἑνὸς κοινοῦ νεκροῦ, ἀνυψωθέντος μετὰ θάνατον εἰς τὴν τάξιν τῶν ἡμιθέων.

***

Τὸ ὄνομα τοῦ Ἱππέως εἶναι Ἥρως καθὼς καὶ λατινιστὶ Heros (=Ἥρως), ἐπίθετα δὲ αὐτοῦ ἀπαντοῦν τά: ***ἄγριος, ἀρχηγέτης, ἐπήκοος, θαυματουργός, θεός, ἰσχυρός, καταχθόνιος***, συχνότατα ***κύριος, πάτριος, πατρῷος, προπύλαιος, σώζων, σωτήρ***, λατινικὰ δὲ augustus, deus, divus, dominus, invictus, sanctus..

Τοπωνυμικὰ ἐπίθετα τοῦ Ἥρωος ἀπαν-

τοῦν: ***Αὐλαρχηνός, Αὐλωνείτης, Γεριηνός, Ζεινδρουμηνός, Ζυμιδρηνός, Κενδρισηνός, Παλαδεινηνός, Σαλδοβυσσηνός, Σαλδοκεληνός, Σουϊτηληνός***. Πλὴν τῶν ἀνωτέρω ἀπαντοῦν τά: ***Βαργιδένθης, Βασκιδιθίας, Βδήκουρος, Βετέσπιος, Βουρκηιθίας***, Brigantius, ***Κυραίκνης, Μανίμαζος, Οὐτάσπιος, Πυρμηρούλας*** καὶ ***Πυρυμηρύλας***.

'Εκ τῶν ὀνομάτων τούτων ἄλλα μὲν δύνανται νὰ θεωρηθοῦν ὡς ὀνόματα ἐπισήμων Θρακῶν, οἱ ὁποῖοι ἡρωποιήθησαν μετὰ θάνατον ἢ δευτερευόντων τοπικῶν Θρακικῶν Θεῶν, οἱ ὁποῖοι σὺν τῷ χρόνῳ ἐθεωρήθησαν ἢ ὠνομάσθησαν ἥρωες, ἄλλα δὲ ὡς ἐπίθετα ἰδιότητός τινος τοῦ Ἥρωος σημαντικά, τὰ ὁποῖα οὐσιαστικοποιήθησαν σὺν τῷ χρόνῳ. Ἕνεκα τῆς μεγάλης λατρείας, τῆς ὁποίας ἀπήλαυσεν ὁ Ἥρως οὗτος παρὰ τῷ Θρακικῷ λαῷ, ἰδίως δὲ τῆς ὑπαίθρου χώρας, ἐξελήφθησαν ὡς ἥρωες καὶ ἄλλοι Θεοί, συνταυτισθέντες μετ' αὐτοῦ. Οὕτω ὁ 'Απόλλων καὶ ὁ Διόνυσος π. χ. ἀπεικονίζονται εἴς τινα ἀνάγλυφα ὡς ἱππεῖς. Κυρίως ὅμως συνεταυτίσθησαν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα μὲ τὸν Ἥρωα οἱ τοπικοὶ δευτερεύοντες Θεοί, ἐξαφανισθέντες οὕτω ἐκ τῆς συνειδήσεως τῶν Θρακῶν, καθ' ὅσον ἐν τῷ Θρακικῷ Πανθέῳ μόνον ὁ Ἥρως ἔχει σαφῶς τοπικὸν καὶ ἐθνικὸν χαρακτῆρα, οἱ δὲ λοιποὶ Θεοὶ εἶναι πάντες 'Ελληνικοί, συνταυτισθείσης πρωΐμως καὶ αὐτῆς τῆς Βενδῖδος (βλ. λ.) μὲ τὴν 'Αρτέμιδα. Καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ Διόσκουροι παρεστάθησαν ὡς Ἥρωες. Ἕνεκα λοιπὸν τοῦ ἐνταφιασμοῦ τούτου τοῦ ἥρωος μὲ ἄλλους Θρακικοὺς καὶ 'Ελληνικοὺς Θεοὺς καὶ τῆς ἡρωοποιήσεως κοινῶν θνητῶν, τῶν ὁποίων ἡ λατρεία παρέμεινεν εἰς τοὺς ἀπογόνους, φιλοτιμουμένους νὰ ἔχουν προγόνους ἥρωας, κατήντησεν ἴδιος τύπος τῆς θρησκείας τῶν Θρακῶν, οἱ δὲ Ἥρωες ἐπληθύνθησαν ἐν τῇ χώρᾳ, ὥστε ὅπως ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ Dumont (σελ. 512) πρέπει νὰ λέγεται ὄχι ὁ Θρᾶξ Ἥρως, ἀλλ' οἱ Θρᾶκες Ἥρωες. Οὗτος δὲ εἶναι ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον, ὅπως εἴπομεν, εἶναι ἀδύνατον εἰς ἀνεπίγραφα ἀνάγλυφα νὰ διακρίνωμεν, ἂν ὁ ἀπεικονιζόμενος ἱππεὺς εἶναι ἡρωποιηθείς τις κοινὸς θνητὸς ἢ αὐτὸς ὁ ἀρχικὸς θεὸς Ἥρως ἢ ἄλλος τις ἀρχαῖος Ἥρως, κοινὸς μεταξὺ Θρακῶν, ὁ ὁποῖος συνεταυτίσθη μὲ τὸν Θεὸν Ἥρωα καὶ ἐτύγχανε λατρείας.

***

'Ο Ἥρως τῆς Θράκης ἐξηκολούθει νὰ λατρεύεται καὶ κατὰ τοὺς χριστιανικοὺς χρόνους ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ 'Αγίου Γεωργίου. 'Η ὁμοιότης του μὲ τὸν Ἅγιον Γεώργιον καὶ Ἅγιον Δημήτριον, ὅπως ἀπεικονίζει αὐτοὺς ἡ Βυζαντινὴ ζωγραφική, εἶναι καταφανεστάτη. Εἰς ἀρμενικήν τινα 'Εκκλησίαν τῆς Φιλιππουπόλεως σώζεται τοιοῦτον ἀνάγλυφον, πρὸ τοῦ ὁποίου οἱ πιστοὶ ἀνάπτουν κηρία, ὅπως πρὸ τῶν εἰκόνων τῶν 'Αγίων. Εἰς πολλὰς δὲ Χριστιανικὰς 'Εκκλησίας τὰ ἀνάγλυφα ταῦτα ἐξεχριστιανίσθησαν δι' ἑνὸς σταυροῦ, διὰ τοῦ ὁποίου ἀντικατεστάθη ἡ εἰδωλολατρικὴ ἀφιέρωσις. Εἰς πολλὰς ἐκκλησίας 'Ελληνικὰς καὶ Βουλγαρικὰς διατηροῦνται μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας τοιαῦτα ἀνάγλυφα, λατρευόμενα ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶν 'Αγίων, τοὺς ὁποίους ἀπεικονίζουν. Μάλιστα, οὔτε κἂν τὰς ἐπιγραφὰς ἀπέσβεσαν, ἀρκεσθέντες εἴς τινα ἐξ αὐτῶν νὰ ἀντικαταστήσουν τὸ ὄνομα τοῦ ἀφιερώσαντος διὰ τοῦ σημείου τοῦ σταυροῦ. Εἰς τὴν Περίστασιν μάλιστα ('Ανατολικὴ Θράκη), ἐκτίσθη καὶ ναὸς τοῦ 'Αγίου Γεωργίου ἐπὶ τῶν ἀρχαίων ἐρειπίων, ὅπου εἶχεν εὑρεθῆ ἀνάγλυφον, ἐξεικονίζον τὸν ἐθνικὸν Ἥρωα τῆς Θράκης (Dumont-Homolle, σελ. 513). 'Επικήδειόν τι μνημεῖον ἀνακαλυφθὲν εἰς Saradja, ὄχι μακρὰν τῆς Φιλιππουπόλεως. φέρει δύο ἐπιγραφάς, μίαν εἰδωλολατρικὴν καὶ μίαν χριστιανικήν. Δύο γυναῖκες τῆς αὐτῆς οἰκογενείας, φέρουσαι μάλιστα τὸ ἴδιον ὄνομα, ἐνεταφιάσθησαν κατὰ διάφορα χρονικὰ διαστήματα εἰς τὸν αὐτὸν τάφον. 'Αλλ' ἑκάστη εἶχε τὴν θρησκείαν της. Χάριν περιεργείας παραθέτομεν τὴν διπλῆν ταύτην ἐπιγραφήν, διατηροῦντες τὸ ὀρθογραφικὸν αὐτῆς: (Αὐτόθι, σελ. 399).

Εἴ με θέλεις, ὦ ξεῖνε δαήμενε
τίς, πόθεν εἰμί, Λαδικίης
πάτρις εἰμί, τοὔνομα Κυρίλλα
οἰκοδόμου ἄλοχος
Εὐκλαδίου, ὅς με θανοῦ-
σαν ἔκρυψε [ὁσίως τοῖς
λοιποῖς ἀπαγορεύω(;)]

Ἐπὶ τῆς ἰδίας πλακὸς φέρεται ἡ κάτωθι ἐπιγραφή :

Αὐρηλία Κυρήλα Χριστιανὴ
πιστὴ ἀείμνηστος.

Πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἀποδεικνύει ὅτι τὸ χριστιανικὸν κήρυγμα ἐνωρίτατα εἶχε διαδοθῇ καὶ εἰς τὰ πλέον ἀπομεμακρυσμένα μέρη τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Θράκης. Ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς εἶχεν εἰσδύσει εἰς τὰς πόλεις τῆς Θράκης ἐνωρίτατα. Ἀλλ' ἐν τῇ ὑπαίθρῳ χώρᾳ ὁ ποιμὴν καὶ ὁ γεωργὸς ἐφαντάζετο τοὺς Θεούς του κατὰ τὸν ἰδικόν του τρόπον. Οὕτω π.χ. ὁ Ἀπόλλων παρίσταται ὑπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ ἑνὸς γενναίου κυνηγοῦ, ἐλάχιστα διαφέρων ἀπὸ τὸν Θρᾶκα Ἥρωα, ἡ Ἄρτεμις μὲ τὴν κεφαλὴν κεκαλυμμένην διὰ δέρματος ζῴου τινός, κρατοῦσα χονδροειδῆ λόγχην. Ἡ Ἥρα ὁμοιάζει πολὺ μὲ τὴν Ἄρτεμιν, ὁ Ζεύς, ὁ Ἀσκληπιός, πρὸ πάντων δὲ ὁ Διόνυσος καὶ ὁ Ἑρμῆς προσομοιάζουν πολὺ τοὺς κοινοὺς τύπους τοὺς καθιερωθέντας εἰς τὰς Ἑλληνικὰς χώρας. Εἰς τὸν πολυθεϊσμὸν τοῦτον τῶν εἰδωλολατρῶν ἀνήκει καὶ ὁ Ἱππεὺς τοῦ ὁποίου, ὅπως εἴπομεν, ἀγνοοῦμεν τὸ ὄνομα. Τὰ σωζόμενα ἀνάγλυφα εἶναι χονδροειδῆ καὶ κακότεχνα τῶν μεταγενεστέρων χρόνων, ἐνίοτε δὲ καὶ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν αἱ χριστιανικαὶ ἰδέαι ἤρχισαν νὰ ἀναφαίνωνται. Αἱ δύο θρησκεῖαι κατὰ τὸν τρίτον καὶ τέταρτον αἰῶνα ἐπλησίαζον ἀκαταπαύστως. Κατὰ τὸν Dumont (σελ. 512), ὁ Ἥρως Θρᾷξ ἀπεικονίζει, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, τὸν πάτρωνα τῶν κυνηγῶν, τῶν ὁποίων ὑπῆρχον πολλοὶ Σύλλογοι Ἡ ὕπαρξις τοιούτων κυνηγετικῶν συλλόγων (Collèges de Chasseurs) εἶναι ἰδιαίτερόν τι ἔθιμον τῶν ἀρχαίων Θρακῶν. Φαίνονται δὲ ὅτι εἶναι ἀπαράλλακτοι πρὸς ὅσα μᾶς πληροφοροῦν πολλαὶ ἐπιγραφαὶ ἀνακαλυφθεῖσαι εἰς Τόμους (Κωνστάντζαν), ἐκ τῶν ὁποίων ἀρυόμεθα πολυτίμους πληροφορίας περὶ τοῦ ζητήματος τούτου (Dumont - Homolle, σελ. 292). Ὁ Ἥρως Θρᾷξ συναντᾶται ὄχι μόνον καθ' ὅλην τὴν Ἑλληνικὴν χερσόνησον, ἀλλ' ἐπίσης καὶ ἐν Φρυγίᾳ, Πισιδείᾳ, Παμφυλίᾳ, Λυκίᾳ καὶ ἐν αὐτῇ ἀκόμη τῇ Ῥώμῃ.

Ὁ Milingen (Ἑλλην. Φιλολ. Σύλλογ. Κωνσταντινουπόλεως, 1873—1874, τόμ. VIII σελ. 169—170) θεωρεῖ τὸν Ἱππέα Θρᾶκα ὡς τὸν Ἄρην τῶν Θρακῶν. Φυσικώτατον ἦτο οἱ Θρᾷκες, λέγει, λαὸς φιλοπόλεμος, νὰ ἐκλέξουν ὡς πολιοῦχον, ὡς θεότητα τὴν ἐκπροσωποῦσαν τὸ δίκαιον τοῦ ἰσχυροτέρου καὶ προτιμῶσαν ἀντὶ τῶν τέρψεων τοῦ Ὀλύμπου τὴν σφαγὴν καὶ τὰς φρικαλεότητας τοῦ πολέμου.

* * *

Τελευταίως ὁ καθηγητὴς D. Detschew ἐξέφρασε τὴν γνώμην, ὅτι ὁ Ἥρως Θρᾷξ ἱππεὺς ἦτο Θεός τις **καταχθόνιος**, **ψυχοπομπός**, ὁδηγῶν τὰς ψυχὰς τῶν νεκρῶν εἰς τὸν Ἅδην καὶ φροντίζων περὶ τῆς ἐκεῖ ἀνέτου διαμονῆς αὐτῶν, ἕνα εἶδος Ἑρμοῦ μετὰ περισσοτέρων καθηκόντων. Οὕτω ὁ εἰς τὰ ἀνάγλυφα πρὸ τοῦ Ἱππέως ἀπεικονιζόμενος βωμὸς εἶναι προωρισμένος διὰ τὰς παρὰ τῶν συγγενῶν τοῦ νεκροῦ θυσίας πρὸς ἐξιλέωσιν τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τῆς ψυχῆς τοῦ νεκροῦ, παρισταμένης ὑπὸ μορφὴν τοῦ περὶ τὸ δένδρον περιειλιγμένου ὄφεως. Ἐκ τούτου δὲ σὺν τῷ χρόνῳ κατήντησε θεὸς **θηρατὴς ἀνθρωπίνων ψυχῶν**, ὅπως ἀπεικονίζεται εἰς τὰ ἀνάγλυφα, καὶ ὡς θεὸς **καταχθόνιος** δηλαδὴ **τῶν ὑπὸ τὴν γῆν πλούτων** (=Πλούτων) καὶ τῆς **γονιμότητος**, ἄρα καὶ τοῦ **φωτός**, ἑπομένως θεὸς **ἀνεξίκακος καὶ ἰατρὸς**— ὅταν ἐπιστρέφῃ λ.χ. ἐκ τοῦ κυνηγίου, τὸ θήραμα παριστᾷ τὴν νόσον ὑπὸ μορφὴν θηρίου, τὸ ὁποῖον ἐφόνευσε, σώσας καὶ παρατείνας τὴν ζωὴν τοῦ πάσχοντος – καὶ θεὸς τοῦ **πολέμου**. Ὅλας τὰς ἰδιότητας ταύτας τοῦ θεοῦ Ἥρωος ὁ καθηγητὴς Detschew ἀνευρίσκει κατὰ

τούς Ρωμαϊκούς χρόνους συνυπαρχούσας ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ μυθικοῦ βασιλέως τῶν Θρακῶν Ρήσου (βλ. λέξ.) κατὰ τὰς παρ' Ὁμήρῳ, Πινδάρῳ καὶ Εὐριπίδη παραδόσεις. Τὸν Ρῆσον λοιπὸν τοῦτον ὑπολαμβάνει ὡς τὸν ἀρχικὸν θεὸν Ἥρωα, τὸ δὲ ἐπιγραφόμενον συνήθως ἐπὶ τῶν ἀναγλύφων ΚΥΡΙΩ ΗΡΩΙ νομίζει ὅτι εἶναι Ἑλληνικὴ μετάφρασις τοῦ ὀνόματος ***Ρῆσος*** (=βασιλεύς, ἄναξ κύριος) ***ἥρως*** ἀντὶ δηλαδὴ τοῦ ΡΗΣΩ ΗΡΩΙ. Ἡ γνώμη αὕτη τοῦ καθηγητοῦ Detschew περὶ τοῦ Ρήσου ὡς τοῦ ἀρχικοῦ θεοῦ Ἥρωος φαίνεται ὅτι εἶναι ἐπιτυχὴς καὶ ὀρθή, καθ' ὅσον ἐπιβεβαιοῦται ὑπὸ τοῦ σοφιστοῦ Φιλοστράτου τοῦ νεωτέρου (τρίτος—τέταρτος μ. Χ. αἰὼν) ὅστις, διεξελθὼν τὴν Θράκην, ἠπόρησε διὰ τὰς τιμάς, τῶν ὁποίων ἐτύγχανε παρὰ τοῖς Θραξὶν ὁ ἡρωποιηθεὶς Ρῆσος, τιμώμενος ὡς θεὸς τῆς θήρας, τῶν ἵππων, τῶν ὁπλιτῶν καὶ ὡς ἰατρὸς καὶ ἀνεξίκακος ἐν γένει, μολονότι οὐδὲν τὸ ἀξιοσημείωτον διέπραξε κατὰ τὴν ζωήν του. (Πρβλ. Κ. Μυρτ. Ἀποστολίδου, Περὶ τοῦ Θρακὸς Ἱππέως κτλ. εἰς «Ἀρχεῖον Θράκης» Τόμ. VI σελ 18 καὶ ἑξῆς).

ΗΦΑΙΣΤΙΑ ἢ ΗΦΑΙΣΤΙΑΣ – Μία τῶν δύο γνωστῶν πόλεων τῆς νήσου Λήμνου, κειμένη εἰς τὰ βόρεια παράλια αὐτῆς, καὶ ὄχι εἰς τὰ μεσόγεια, ὅπως ἐσφαλμένως τοποθετεῖ αὐτὴν ὁ Πτολεμαῖος (Γεωγρ. Γ, 12, 44). Ὁ κάτοικος Ἡφαιστιεύς Παλαιότατοι κάτοικοι αὐτῆς ἦσαν Πελασγοί, ἐλθόντες ἐξ Ἀττικῆς, τὸ δὲ ὄνομά της προέρχεται ἐξ ἐπιχωριαζούσης λατρείας τοῦ Ἡφαίστου. Πολιοῦχοι αὐτῆς θεοί, πλὴν τοῦ Ἡφαίστου καὶ τῆς Ἀρτέμιδος ἦσαν ἡ Ἀθηνᾶ καὶ ὁ Ἀπόλλων. Περὶ τὰ 510—509 π.Χ. κατελήφθη ὑπὸ τοῦ Μιλτιάδου τοῦ Κίμωνος, ὅταν οὗτος ἠναγκάσθη νὰ προσορμισθῇ εἰς τὴν νῆσον ἕνεκα ἐναντίων ἀνέμων, προερχόμενος ἐκ τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου Βραδύτερον δὲ ἀναφέρεται ὡς σύμμαχος τῶν Ἀθηναίων, ἀποτελοῦσα μέρος τῆς ναυτικῆς συμμαχίας αὐτῶν. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα κατεστράφη κατὰ τὸν δωδέκατον αἰῶνα, μετὰ τὴν ἵδρυσιν τοῦ παρ' αὐτὴν λιμένος Κοτζίνου (βλ. λέξ). Παρ' αὐτὴν ἐξωρύσσετο ἡ «λημνία» καλουμένη γῆ, φημιζομένη διὰ τὰς ἰαματικὰς αὐτῆς ἰδιότητας. Ἡ θέσις τῆς Ἡφαιστίας ἀναγνωρίζεται παρὰ τὸν σημερινὸν ὅρμον «Ἑκατοκεφαλές», γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα Παλαιόπολις

***

Τῆς Ἡφαιστίας σώζονται χαλκᾶ νομίσματα, τῶν 150—280 π.Χ. φέροντα ἔμπροσθεν κεφαλὴν τῆς Ἀθηνᾶς μετὰ κορινθιακοῦ κράνους, ὄπισθεν δὲ τὴν ἐπιγραφὴν ΗΦΑΙΣΤΙ, ΗΦΑΙ ἢ ΗΦΑ μετὰ κριοῦ καὶ τῶν ἐτῶν 280—197, π.Χ., φέροντα κεφαλὴν τοῦ Διὸς ἢ τοῦ Ἀπόλλωνος, ὄπισθεν δὲ τὴν ἐπιγραφὴν ΗΦΑΙ, ΗΦΑ ἢ ΗΦ μετὰ κριοῦ ἢ δύο λαμπάδων, παρὰ τὰς ὁποίας ἀπαντοῦν ἐνίοτε ὡς σύμβολα οἱ Καβειρικοὶ πῖλοι. Ἐπίσης τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων μὲ προτομὴν τοῦ Ἡφαίστου καὶ τὴν ἐπιγραφὴν ΗΦΑΙΣΤΙΕΩΝ μετὰ λαμπάδος (Head Σβορώνου, τομ. Α, σ. 332 333). (Βιβλιογρ. Ἀ. Μοσχίδου, Ἡ «Λῆμνος», τεῦχ. Α', 1907).

Θ

ΘΑΛΑΣΣΙΑ (ἡ).—Ἄλλη ὀνομασία τῆς νήσου Θάσου κατὰ Πτολεμαῖον (Γεωγρ. Γ, 11,8).

ΘΑΜΥΡΙΣ ἢ ΘΑΜΥΡΑΣ,—Ἀρχαιότατος ἀοιδὸς Θρᾷξ, υἱὸς τοῦ Φιλάμμωνος καὶ τῆς Ἀργιόπης ἢ κατ' ἄλλους τῆς μούσης Ἐρατοῦς. Κατὰ τὸν Παυσανίαν (IV, 33,3) ἐπωνομάζετο Ὀδρύσης ἢ Θρᾷξ, διότι ἡ Ἀργιόπη, ἐκδιωχθεῖσα ὑπὸ τοῦ Φιλάμμωνος (βλ. λέξ.) κατέφυγεν εἰς τοὺς Ὀδρύσας, ὅπου ἐγεννήθη ὁ Θάμυρις. Κατὰ τὸν Στράβωνα (VII, 331, 35) ἐβασίλευε εἰς τὸν Ἄθωνα. Νικήσας ποτὲ κατὰ τὸν Ὅμηρον (Ἰλιάδ. Β, 594—600) εἰς μουσικοὺς ἀγῶνας ἐν Δελφοῖς, τόσον ὑπερηφανεύθη διὰ τὴν τέχνην του ὥστε ἐκαυχήθη ὅτι καὶ αὐτὰς τὰς Μούσας ἠδύνατο νὰ νικήσῃ. Ἀλλ' αὗται, ἐξοργισθεῖσαι καὶ συναντήσασαι αὐτὸν περὶ τὸ Δώριον τῆς Μεσσηνίας, ἀφοῦ τὸν ἐτύφλωσαν, τοῦ ἀφήρεσαν καὶ τὴν φωνήν·

Αἱ δὲ χολωσάμεναι πηρὸν θέσαν, αὐτὰρ [ἀοιδὴν
θεσπεσίην ἀφέλοντο καὶ ἐκλέλαθον κι- [θαριστήν.

Κατὰ τὸν 'Απολλόδωρον (Α, 2, 4) ὁ Θάμυρις ἐγένετο ἐραστὴς τοῦ 'Υακίνθου, γενόμενος οὕτω καὶ ὁ πρῶτος παιδεραστής, τὸν ὁποῖον ἀναφέρει ἡ ἱστορία μετὰ τὸν Δία. Ζηλοτυπήσας ὅμως ὁ 'Απόλλων ἐφόνευσεν ἀκουσίως τὸν 'Υάκινθον κτυπήσας διὰ δίσκου. Τότε ὁ Θαμύρας στερηθεὶς τοῦ φίλου του, ἐφιλονίκησε μὲ τὰς Μούσας συμφωνήσας : Ἂν μὲν νικήσῃ, «συνουσιάσαι πάσαις», ὅπως ἀναφέρει ὁ 'Απολλόδωρος, ἂν δὲ νικηθῇ νὰ τιμωρηθῇ ὑπ' αὐτῶν κατ' ἀρέσκειαν. Νικηθεὶς ὑπὸ τῶν Μουσῶν, ἐτιμωρήθη ὅπως εἴπομεν ἀνωτέρω. Κατὰ δὲ τὸν Παυσανίαν (IV, 33, 3), εἷς τῶν παραποτάμων τοῦ Παμίσου ἐν Μεσσηνίᾳ εἶχεν ὀνομασθῇ, κατὰ τὴν παράδοσιν «Βαλύρας». διότι εἰς αὐτὸν εἶχε ρίψει τὴν λύραν του ὁ Θάμυρις μετὰ τὴν ἧττάν του καὶ τὴν τύφλωσίν του ὑπὸ τῶν Μουσῶν. 'Αναφέρων τοῦτο ὁ Παυσανίας προσθέτει ὅτι κατὰ τὴν γνώμην του, ὁ Θαμύρας ἐτυφλώθη οὐχὶ ὑπὸ τῶν Μουσῶν, ἀλλὰ συνεπείᾳ ὀφθαλμικῆς παθήσεως, ὅπως ἀργότερον καὶ ὁ Ὅμηρος, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι καὶ μετὰ τὴν τύφλωσίν του δὲν ἔπαυσε ποιῶν, ἐνῷ ὁ Θαμύρας δὲν ἀντέσχεν εἰς τὴν συμφοράν. (Αὐτόθι, IV 33, 7).

'Εκ τῶν διαφόρων νόμων ἢ ἁρμονιῶν τῶν τόνων ὁ δώριος τόνος ἀποδίδεται εἰς τὸν Θάμυριν, ὅστις θεωρεῖται καὶ ἱδρυτὴς τοῦ «δωρίου» μέλους. 'Ελέγετο δὲ ὅτι αὐτὸς πρῶτος μετεχειρίσθη κιθάραν ἄνευ ἄσματος, μετ' ἄσματος δὲ ὁ 'Αμφίων καὶ ὁ Λίνος. Κατὰ δὲ τὴν μυθολογίαν, ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ 'Ορφέως ἐτελειοποίησε τὴν κιθάραν, προσθέσας τὴν «ὑπάτην» καὶ «παρυπάτην» χορδήν, ὅπως ὁ Λίνος προσέθεσε τὸν «λιχανόν». Οἱ ὕμνοι τοῦ Θαμύρα ἀπέβησαν παροιμιώδεις καθ' ὅλην τὴν ἀρχαιότητα, κατέλιπε δὲ μετὰ θάνατον μνήμην ἀρίστου ἀοιδοῦ ἐφαμίλλου πρὸς τὸν 'Ορφέα, μετὰ τοῦ ὁποίου μνημονεύεται συνήθως. Αἱ ἀρχαῖαι ὅμως μυθικαὶ περὶ Θαμύρα παραδόσεις συγχέουν αὐτὸν μὲ τὸν Ὅμηρον, τοῦ ὁποίου θεωρεῖται πατήρ, καθὼς καὶ μὲ τὸν 'Ορφέα, τοῦ ὁποίου πιστεύεται ὅτι ἦτο πάππος. Τὸ ὄνομα τοῦ Θαμύρα ἐγένετο γνωστὸν καθ' ὅλον τὸ Πανελλήνιον, συνδεθὲν μετὰ τῶν Κιλίκων καὶ τῆς Κύπρου. Κατὰ δὲ τὸν Τάκιτον ('Ιστορίαι Β, 3), ὁ ὁποῖος τὸν ὀνομάζει Thamyran ἢ Tamiran, ἀφιέρωσε τὸν περίφημον τῆς Πάφου ναὸν εἰς τὴν Θεὰν 'Αστάρτην ἢ 'Αφροδίτην, ἔχων ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ περιφήμου οἴκου τοῦ Κινύρα καὶ τῶν Κινυραδῶν τὴν ἐπιστασίαν τοῦ Ναοῦ καὶ τῆς ἐν αὐτῷ λατρείας. Οὕτω τὸ ὄνομα τοῦ Θαμύρα διεδόθη ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τοῦ τότε 'Ελληνικοῦ κόσμου, ἀπὸ τῆς Θράκης καὶ τῆς Θεσσαλίας μέχρι τῆς Κιλικίας καὶ τῆς Κύπρου, ὄχι μόνον ὡς ἁπλοῦ ἀοιδοῦ, ἀλλὰ καὶ ὡς μάντεως καὶ ἀρχιερέως μὲ κληρονομικὰ δικαιώματα διὰ τοὺς ἀπογόνους του. Εἰς τὴν περίφημον Λέσχην τῶν Κνιδίων ἐν Δελφοῖς ὁ διάσημος ζωγράφος Πολύγνωτος (Ε π. Χ. αἰὼν) ἐφιλοτέχνησε παρὰ τὸν 'Ορφέα τὴν εἰκόνα τοῦ Θαμύρα, ἡ ὁποία ἐσώζετο ἐπὶ Παυσανίου κατὰ τὸν δεύτερον μ. Χ. αἰῶνα. 'Εκάθητο δὲ ὁ Θάμυρις πλησίον τοῦ Πελίου «διεφθαρμένας ἔχων τὰς ὄψεις καὶ ταπεινὸν τὸ σχῆμα» μὲ πολλὰ μαλλιὰ καὶ μεγάλην γενειάδα, παρὰ δὲ τοὺς πόδας του ὑπῆρχε ριχμένη ἡ λύρα του μὲ σπασμένα τὰ τόξα καὶ τὰς χορδάς. (Παυσ. Χ, 30, 8).

ΘΑΡΟΨ καὶ ΧΑΡΟΨ. — Πατὴρ τοῦ Οἰάγρου καὶ πάππος τοῦ 'Ορφέως. Κατὰ τὸν Διόδωρον Σικελιώτην (Γ, 65) μυθολογεῖται ὅτι ἔσωσε τὸν Διόνυσον ἀπὸ τῆς ἐπιβουλῆς τοῦ βασιλέως τῆς Θράκης Λυκούργου, ὅταν, οὗτος προερχόμενος ἐξ 'Ασίας, ἔφθασεν εἰς τὴν Εὐρώπην. Εἰς ἀνταμοιβὴν τῶν ὑπηρεσιῶν του ὁ Διόνυσος κατέστησεν αὐτὸν βασιλέα τῆς Θράκης καὶ τὸν ἐμύησεν εἰς τὰ διονυσιακὰ ὄργια, τὰ ὁποῖα οὗτος μετέδωκεν εἰς τὸν υἱόν του Οἴαγρον, οὗτος δὲ πάλιν εἰς τὸν υἱόν του 'Ορφέα.

ΘΑΡΣΑΝΔΑΛΑ. — Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων, τὰ ὁποῖα ἔκτισεν ἐν τῇ ἐπαρ-

χία Ροδόπης τῆς Θράκης ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς ὁ Α' (527—565) ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 11).

* ΘΑΡΣΙΣ ἢ ΘΑΡΣΕΙΣ.—Ὄνομα ἑνὸς τῶν υἱῶν τοῦ Ἰώναν ἢ Ἰαβὰν (δηλαδὴ τοῦ Ἴωνος) ἐγγονοῦ τοῦ Νῶε, κατὰ τὴν Γένεσιν (Χ, 4) ἀποδιδόμενον εἰς τοὺς Θρᾶκας κατὰ τὴν γνώμην πολλῶν ἐθνολόγων καὶ μαρτυροῦν τὴν συγγένειαν τῶν Θρακικῶν φύλων πρὸς τοὺς Ἴωνας.

ΘΑΣΙΟΣ —Τὸ ἐθνικὸν τῆς νήσου Θάσου, ὁ ἐκ Θάσου, κοινῶς Θασίτης.

ΘΑΣΙΟΣ (ΖΕΥΣ).—Ἐπίθετον τοῦ Διὸς λατρευομένου κατ' ἐξοχὴν ἐν Θάσῳ ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ζεὺς ἀγοραῖος Θάσιος», γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς καὶ τῶν νομισμάτων τῆς νήσου.

ΘΑΣΟΣ.—Υἱὸς τοῦ Ποσειδῶνος ἢ τοῦ Ἀγήνορος, βασιλέως τῆς Φοινίκης καὶ τῆς Τηλεφάσσης, ἤ, κατὰ τὸν Φερεκύδην, ἔγγονος τοῦ Ἀγήνορος ἀπὸ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Κίλικος, ὅστις ἀποσταλεὶς πρὸς ἀναζήτησιν τῆς ὑπὸ τοῦ Διὸς ἁρπαγείσης Εὐρώπης κατέλαβε τὴν νῆσον Θάσον, ἥτις ἀπ' αὐτοῦ ἔλαβε τὴν ἐπωνυμίαν (Ἀπολλοδ. Γ'. 1).

ΘΑΣΟΣ.—Ἡ βορειοτέρα τῶν νήσων τοῦ Θρακικοῦ Πελάγους, κειμένη ἀπέναντι τῶν Θρακικῶν παραλίων, Ν. Δ. τῶν ἐκβολῶν τοῦ Νέστου ποταμοῦ, εἰς βόρ. πλάτ. 40°, 40′ καὶ ἀνατ. μῆκ. 24°, 40′. Τὸ σχῆμα αὐτῆς εἶναι στρογγύλον περίπου. Τὸ μέγιστον πλάτος αὐτῆς ἀπὸ Δ. πρὸς Α. εἶναι 22 χλμ. τὸ δὲ μῆκος ἀπὸ Β. πρὸς Ν. 26 χλμ. Ἡ ἐπιφάνειά της κατέχει 393 τετραγωνικὰ χλμ., ἡ δὲ περίμετρός της ἀνέρχεται εἰς 90 χλμ. Γεωγραφικῶς ἡ Θάσος ἀποτελεῖ μέρος τῆς Θράκης καὶ Μακεδονίας, ἀπὸ τῶν ὁποίων χωρίζεται διὰ στενοῦ πορθμοῦ 7 — 8 χλμ. Ἀπέχει δὲ ἀπὸ μὲν τῆς Καβάλλας 24 χλμ, τοῦ Ἁγίου Ὄρους 50, τῆς Λήμνου 111 καὶ τῆς Ἀλεξανδρουπόλεως (Δεδεαγάτς) 60. Τὰ παράλιά της εἶναι βραχώδη καὶ ἀπότομα πρὸς τὰ Α. καὶ Ν. ἀμμώδη δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὰ Β. καὶ Δ. καὶ στερεῖται μεγάλων καὶ ἀσφαλῶν λιμένων, πλὴν ὅρμων τινῶν, οἱ ὁποῖοι χρησιμεύουν ὡς ἐπίνεια τῶν μεσογείων χωρίων τῆς νήσου. Ἡ νῆσος εἶναι μᾶλλον ὀρεινὴ καὶ δασώδης διασχιζομένη καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις ὑπὸ ὀροσειρᾶς, τῆς ὁποίας ὑψηλοτέρα κορυφὴ εἶναι τὸ Ψαριὸ (1208 μέτρων ὕψους). Ἄλλαι χαμηλότεραι κορυφαὶ εἶναι: τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ (1108 μ. ὕψ.), τὸ Κρανίδι, παρὰ τὸν Προφήτην Ἠλίαν (1074 μ. ὕψ.), ὁ Φανὸς (744 μ. ὕψ.), ἡ Τσουτούλα (857 μ. ὕψ.) καὶ ἄλλαι. Διαρρέεται δὲ ὑπὸ μικρῶν καὶ μεγάλων χειμάρρων, ὅπως: ὁ Ποταμιᾶς, ὁ Καστρινός, ὅστις ρέων μεταξὺ τῶν χωρίων Θεολόγος καὶ Κάστρον, ἐκβάλλει εἰς τὸν ὅρμον Λιμενάρια. Καλύπτεται ὑπὸ πυκνοτάτων δασῶν, τὰ ὁποῖα καταλαμβάνουν τὰ $^9/_{10}$ περίπου τῆς νήσου. Ἡ Θάσος εἶναι ἡ εὐφορωτέρα ἴσως νῆσος τοῦ Αἰγαίου Πελάγους. Ἡ ἀφθονία τῶν προϊόντων της εἶναι γνωστὴ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων, διὸ καὶ ἐκαλεῖτο «Ἀκτὴ Δήμητρος» καὶ «Χρυσῆ». Τὸ ὄνομά της ἦτο συνώνυμον τοῦ πλούτου, αἱ δὲ φράσεις: «Θάσος ἀγαθῶν» καὶ «Θάσιος οἶνος», κτλ. ἀπέβησαν παροιμιώδεις. Γεωλογικῶς ἡ νῆσος ἀνήκει σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὴν δευτερογενῆ (κρητιδικὴν) περίοδον, συνισταμένη ἀπὸ κρυσταλλοπαγῆ πετρώματα μαρμάρων, σχιστολίθου καὶ πετρώματα μεταλλοφόρα. Τὸ ὑπέδαφος τῆς νήσου περικλείει ἄφθονον μεταλλικὸν πλοῦτον χαλκοῦ, μολύβδου, ἀργύρου, σιδήρου καὶ ψευδαργύρου. Τὸ κλῖμα τῆς νήσου εἶναι εὔκρατον καὶ ὑγιεινόν. Τὸ μὲν θέρος δροσερόν, τὸν δὲ χειμῶνα ὄχι πολὺ ψυχρόν. Πολιτικῶς σήμερον ἡ Θάσος ἀποτελεῖ ἐπαρχίαν τοῦ νομοῦ Καβάλλας, ἀποτελουμένην ἐκ 12 κοινοτήτων, τῶν ὁποίων ὁ συνολικὸς πληθυσμὸς κατὰ τὴν τελευταίαν ἀπογραφὴν τοῦ 1928 ἀνέρχεται εἰς 11.573 κατοίκους. Ἐκκλησιαστικῶς ὑπάγεται εἰς τὸν Μητροπολίτην Μαρωνείας. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι τὸ Κάστρον ἢ Παναγία.

***

Ἡ Θάσος, κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, ἔφερε διάφορα ὀνόματα: Ἠδωνίς, Ἀερία, Αἰθρία, Ὠγυγία, Χρυσῆ καὶ Θάσος, ὄνομα, τὸ ὁποῖον ἐπεκράτησε διὰ μέσου τῶν αἰώ-

νων. Ὠνομάσθη δὲ Θάσος, κατὰ τὴν παράδοσιν, ἀπὸ τοῦ Θάσου, υἱοῦ τοῦ Ποσειδῶνος ἢ τοῦ Ἀγήνορος, βασιλέως τῆς Φοινίκης καὶ ἀδελφοῦ τοῦ Κάδμου, ὅτε οὗτος, ἀποσταλεὶς πρὸς ἀναζήτησιν τῆς ὑπὸ τοῦ Διὸς ἁρπαγείσης ἀδελφῆς του, κατέλαβε τὴν νῆσον, προσελκυσθεὶς ἀπὸ τὰ πλούσια μεταλλεῖα αὐτῆς (Ἡροδ. IV, 47. Σκύμν. Περιήγ. 660).

Παλαιότατοι κάτοικοι αὐτῆς ἀναφέρονται οἱ Σάϊοι, θρακικὴ φυλή, ἢ οἱ Ἤδωνες Θρᾶκες (2000 - 1600 π. Χ.). Κατὰ τὸν δέκατον περίπου π. Χ. αἰῶνα, ἀπῳκίσθη ἡ νῆσος ὑπὸ τῶν Φοινίκων, οἱ ὁποῖοι ἵδρυσαν ἀνὰ τὰ παράλια αὐτῆς ἐμπορικὰ πρακτορεῖα πρὸς ἐκμετάλλευσιν τῶν πλουσίων αὐτῆς μεταλλείων, καθὼς καὶ ἐπὶ τῆς ἀπέναντι θρακικῆς παραλίας, ὅπως ἐν Γαληψῷ, ἐπὶ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Παγγαίου, διὰ τὰ χρυσοφόρα αὐτοῦ μεταλλεῖα. Μετὰ τοῦ πολιτισμοῦ δὲ αὐτῶν εἰσήγαγον καὶ τὴν λατρείαν τοῦ πολιούχου αὐτῶν θεοῦ τῆς Τύρου, τοῦ Μελικέρτου (Μελκάρθ), ἀντιστοιχοῦντος πρὸς τὸν Ἕλληνα Ἡρακλέα, τοῦ ὁποίου ἵδρυσαν καὶ ναόν, τὸν ὁποῖον, ὡς ἀναφέρει, ἐπεσκέφθη ὁ Ἡρόδοτος (IV, 44. Παυσ. V, 25, 12). Ἡ καθαρῶς ὅμως ἱστορικὴ περίοδος τῆς Θάσου ἄρχεται κατὰ τὴν 15ην ἢ 18ην Ὀλυμπιάδα (720 ἢ 708 π. Χ.), ὅτε ὁ Τελεσικλῆς ὁ Πάριος, πατὴρ τοῦ ποιητοῦ Ἀρχιλόχου, κατά τινα χρησμὸν τοῦ μαντείου τῶν Δελφῶν, ἵδρυσεν ἀποικίαν ἐν Θάσῳ ἐπὶ κεφαλῆς Παρίων Ἰώνων. Φαίνεται ὅμως ὅτι οἱ Πάριοι ἀπὸ πολλοῦ ἤδη εὑρίσκοντο εἰς στενὰς σχέσεις μετὰ τῶν Θασίων, καθ' ὅσον ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Παυσανίου (X, 25), ὅτι ἡ ἱέρεια Κλεόβοια ἐκ Πάρου, σύγχρονος τοῦ Τέλλιδος, ἐκ τῆς τρίτης γενεᾶς τοῦ ὁποίου κατήγετο ὁ Ἀρχίλοχος, πρώτη εἰσήγαγεν εἰς τὴν Πάρον τὴν λατρείαν τῆς Δήμητρος.

Οἱ Πάριοι, ἐγκατασταθέντες ἐν Θάσῳ, ἤρχισαν νὰ ἐκδιώκουν τοὺς Θρᾶκας καὶ νὰ προβαίνουν εἰς τὴν κατάκτησιν τῆς ἀπέναντι Θρακικῆς παραλίας, ὅπου ἵδρυσαν διαφόρους ἀποικίας ὅπως λ. χ. τὴν Γαληψὸν ἐπὶ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Παγγαίου, τῆς ὁποίας ἡ ἵδρυσις εἶναι ἀρχαιοτάτη, ἀφοῦ ἱδρυτὴς αὐτῆς ἀναφέρεται ὁ Γαληψός, υἱὸς τοῦ Θάσου, τὴν Αἰσύμην ἢ Οἰσύμην, ἀναφερομένην ἤδη ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου (Ἰλ. Θ, 304) ὡς σύμμαχον τῶν Τρῴων, τὸ Δάτον, τὴν Στρύμην πέραν τοῦ Νέστου παρὰ τὴν Μαρώνειαν, τὸ Πάριον ἐν Τρωάδι ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, πόλιν ἱδρυθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Παρίου ἀνεψιοῦ τοῦ Δαρδάνου καὶ ἄλλας. Ἡ πλουσιωτέρα ὅμως πηγὴ τοῦ πλούτου τῶν Θασίων εἶναι τὰ χρυσοφόρα μεταλλεῖα τῆς Σκαπτῆς Ὕλης, μεταξὺ Στρυμόνος καὶ Νέστου, τὰ ὁποῖα ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἡροδότου ἀπέφερον περὶ τὰ 80 τάλαντα, καὶ τὸ ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας τῆς Θάσου, ἀπέναντι τῆς Σαμοθράκης, μεταξὺ τῶν Αἰνύρων καὶ Κοινύρων (περιφέρεια Θεολόγου, παρὰ τὸ Βλαχὸν καὶ Παλαιοχῶρι), τὰ ὁποῖα πρῶτοι ἀνεκάλυψαν οἱ Φοίνικες, ἀποδίδοντα κατά τι ὀλιγώτερον τοῦ ἀνωτέρου ποσοῦ. Ἐπισκεφθεὶς ταῦτα ὁ Ἡρόδοτος λέγει τὰ ἑξῆς: «Εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς τὰ μέταλλα ταῦτα καὶ μακρῷ ἦν αὐτῶν θαυμασιώτατα τὰ οἱ Φοίνικες ἀνεῦρον, οἱ μετὰ Θάσου κτίσαντες τὴν νῆσον ταύτην.. Τὰ δὲ μέταλλα τὰ Φοινικικὰ ταῦτά ἐστι τῆς Θάσου μεταξὺ Αἰνύρων καὶ Κοινύρων, ἀντίον δὲ Σαμοθρηΐκης, ὄρος μέγα ἀντεστραμμένον ἐν τῇ ζητήσει». (VI, 47). Ἐκ τῶν πλουσίων τούτων μεταλλείων καὶ τῶν κτήσεών των ηὔξησεν ἡ δύναμις καὶ ἡ εὐημερία τῶν Θασίων, οἱ ὁποῖοι κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἡροδότου (VI, 46) «ἀπό τε τῆς ἠπείρου καὶ τῶν μετάλλων ἔτεος ἑκάστου διηκόσια τάλαντα, ὅτε δὲ τὸ πλεῖστον προσῆλθε, τριηκόσια». Πλὴν τῶν πολυτίμων μετάλλων εἶχεν ἐκτεταμένα λατομεῖα λευκοῦ μαρμάρου, τὸ ὁποῖον ἦτο περιζήτητον καθ' ὅλην τὴν ἀρχαιότητα ὑπὸ τῶν γλυπτῶν καὶ ἀρχιτεκτόνων, καὶ κοιτάσματα πολυτίμων λίθων, ὅπως ὁ παιδέρως, εἶδος ὀπαλλίου λίθου, καὶ ὁ ἀμέθυστος. Τὸ ἔδαφός της, τὸ εὐφορώτατον ἴσως τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου, ἦτο πλουσιώτατον εἰς δημητριακοὺς καρπούς, ἐλαίαν καὶ ἄμπελον, ὁ δὲ «Θάσιος οἶνος», περίφημος καθ' ὅλην τὴν ἀρχαιότητα. Τὰ πυκνότατα δάση αὐτῆς

καλύπτοντα τὰ $^{9}/_{10}$ περίπου τῆς νήσου, παρεῖχον πλουσίαν ξυλείαν, κατάλληλον διὰ τὴν ναυπηγίαν καὶ τὰς οἰκοδομικάς. Ἡ ὁμώνυμος αὐτῆς πρωτεύουσα, κειμένη εἰς τὰ Β. Α. τῆς νήσου ἐπί τινων λόφων, καὶ ἔχουσα δύο λιμένας κατὰ τὸν Σκύλακα (Περίπλ. 67), τῶν ὁποίων ὁ εἷς κλειστός, ἐνωρίτατα περιεβλήθη δι' ἰσχυροτάτων τειχῶν, εἰς τὰ ναυπηγεῖα δὲ αὐτῆς, τροφοδοτούμενα ἐκ τῆς ἀφθόνου ξυλείας τῆς νήσου, κατεσκευάσθησαν κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἡροδότου (IV, 46) αἱ πρῶται μακραὶ νῆες. Διὰ τοῦτο, ὅτε ὁ Ἰστιαῖος ὁ Μιλήσιος ἐπολιόρκησε τὴν Θάσον τὸ 499 π. Χ. ἠναγκάσθη ν' ἀποχωρήσῃ ἄπρακτος, φοβούμενος τὸν στόλον τῶν Φοινίκων (Ἡρ. IV). Ἡ μεγαλυτέρα δύναμις καὶ ἀκμὴ τῆς Θάσου συμπίπτει ὀλίγον πρὸ τῶν Μηδικῶν πολέμων, ὁπότε ἀπετέλει ἀνεξάρτητον δημοκρατίαν κυβερνωμένην ὑπὸ τῶν πρυτάνεων. Ἐπὶ τῆς Περσικῆς ἐπιδρομῆς τοῦ 493 π. Χ. ἠναγκάσθη ἡ Θάσος ν' ἀναγνωρίσῃ τὴν κυριαρχίαν αὐτῶν, νὰ κρημνίσῃ τὰ τείχη της, καὶ νὰ παραδώσῃ τὸν στόλον της, τὸν ὁποῖον κατ' ἐντολὴν τοῦ Δαρείου ὡδήγησαν εἰς τὰ Ἄβδηρα (Ἡροδ. IV, 46). Τοσαύτη ὅμως ἦτο ἡ οἰκονομικὴ εὐρωστία τῆς νήσου, ὥστε ὅταν βραδύτερον ὁ Ξέρξης ἐπήρχετο κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ἠδυνήθη νὰ τροφοδοτήσῃ τὸν στρατὸν τούτου, δαπανήσασα διὰ μίαν μόνην ἡμέραν 300 τάλαντα ἀργυρᾶ (ἤτοι: 2.400.000 δραχμὰς χρυσᾶς), (Ἡροδ. VII, 118). Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Περσῶν ἐκ τῆς Εὐρώπης, ἡ Θάσος ἐγένετο σύμμαχος καὶ φόρου ὑποτελὴς εἰς τοὺς Ἀθηναίους, καταβάλλουσα ἐτήσιον φόρον ἓξ ταλάντων. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ Ἀθηναῖοι, μετὰ τὴν ἐν Ἠϊόνι, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Στρυμόνος, ἐγκατάστασίν των, ἤρχισαν νὰ ἐποφθαλμιοῦν τὰς κτήσεις αὐτῶν, οἱ Θάσιοι ἀπεστάτησαν ζητήσαντες τὴν βοήθειαν τῶν Σπαρτιατῶν, παρακινοῦντες αὐτοὺς συνάμα νὰ εἰσβάλουν εἰς τὴν Ἀττικὴν πρὸς ἀντιπερισπασμόν. Οἱ Σπαρτιᾶται, μολονότι ὑπεσχέθησαν νὰ βοηθήσουν αὐτούς, ἐν τούτοις ἕνεκα σεισμοῦ ἀφ' ἑνός, καὶ τῆς ἐπαναστάσεως ἀφ' ἑτέρου τῶν Μεσσηνίων, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐκπληρώσουν τὴν ὑπόσχεσίν των. Πρὸς καταστολὴν τῆς ἐπαναστάσεως αὐτῶν ἀπεστάλη ὁ Κίμων, υἱὸς τοῦ Μιλτιάδου, ὅστις μετὰ τριετεῖς ἀγῶνας ἐξηνάγκασε τοὺς Θασίους ν' ἀναγνωρίσουν τὴν ἡγεμονίαν τῶν Ἀθηναίων, νὰ κρημνίσουν τὰ τείχη αὐτῶν καὶ νὰ παραδώσουν τὸν στόλον των. Ἐπὶ πλέον νὰ καταβάλλουν ἐτήσιον φόρον καὶ νὰ παραιτηθοῦν τῶν ἐπὶ τῆς Θράκης πλουσίων κτήσεων αὐτῶν. Τοῦτο ὑπῆρξε τὸ τελευταῖον κτύπημα κατὰ τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ τῆς εὐημερίας τῆς νήσου. Κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, ἡ Θάσος ἐχρησίμευσεν ὡς ὁρμητήριον καὶ στρατιωτικὴ βάσις τῶν Ἀθηναίων πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν ἐν Θράκῃ κτήσεών των. Ὁ Θουκυδίδης, εὑρισκόμενος ἐνταῦθα ἐπὶ κεφαλῆς στόλου πρὸς συγκράτησιν τῶν Θασίων, κατώρθωσε ν' ἀναστείλῃ τὰς ἐν τῇ Χαλκιδικῇ προόδους τοῦ Βρασίδα. Τὸ 411 π. Χ., ὅτε οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν ἀπησχολημένοι μὲ τὴν ἀτυχῆ τῆς Σικελίας ἐκστρατείαν, οἱ Θάσιοι ἐπωφεληθέντες, ἀπεστάτησαν καὶ πάλιν προτροπῇ τῶν Λακεδαιμονίων. Ἀλλ' ἐπελθὼν κατ' αὐτῶν ὁ Θρασύβουλος μετὰ 15 πλοίων τὸ 410 π. Χ., ἐπολιόρκησε τὴν Θάσον, ἐξαναγκάσας αὐτοὺς ν' ἀναγνωρίσουν καὶ πάλιν τὴν ἡγεμονίαν τῶν Ἀθηναίων (Θουκυδ. VIII, 64. Ξενοφ. Ἑλλην. Α, 1, 12. Δημοσθ. Πρὸς Λεπτιν. 59). Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν περιπετειῶν τούτων μετεβάλλετο καὶ τὸ πολίτευμα τῆς Θάσου, τῶν μὲν Ἀθηναίων εἰσηγουμένων τὴν δημοκρατίαν, τῶν δὲ Λακεδαιμονίων τὴν ὀλιγαρχίαν διὰ τοῦ στρατηγοῦ αὐτῶν Διοτρεφοῦς. Τέλος ὑπερίσχυσε τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα, βοηθουμένου τοῦ Θρασυβούλου ὑπὸ τοῦ Θασίου Ἐκφάντου, ἀρχηγοῦ τῆς δημοκρατικῆς μερίδος. Μετὰ τὴν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ἧτταν τῶν Ἀθηναίων, τὸ 404 π. Χ., ὁ Λύσανδρος κατέλαβε τὴν νῆσον, ἥτις παραμείνασα ἐπί τινα ἔτη ὑπὸ τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐπανῆλθε καὶ πάλιν εἰς τοὺς Ἀθηναίους. μετὰ τὴν νίκην τοῦ Κόνωνος παρὰ τὴν Κνίδον τῆς Καρίας τὸ 394 π.Χ. (Δημοσθ. Περὶ Ἀλονν. 15). Μετὰ τὴν Ἀνταλκίδειον εἰρήνην τὸ 387 π.Χ.

ἀνέκτησε τὴν πλήρη αὐτονομίαν, τὴν ὁποίαν διετήρησε μέχρι Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος, ὁπότε μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην τὸ 338 π. Χ. περιῆλθεν ἡ Θάσος ὑπὸ τὴν Μακεδονικὴν κυριαρχίαν. Ὑπὸ τοὺς Μακεδόνας φαινομενικῶς ἀπετέλει αὐτόνομον καθεστώς, πράγματι ὅμως ἦτο μέρος τοῦ μακεδονικοῦ βασιλείου, ὑπὸ τὸ ὁποῖον παρέμεινε καὶ ἐπὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου καὶ τοῦ Λυσιμάχου. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Λυσιμάχου τὸ 281 π. Χ. ἐπωφελούμενοι οἱ Θάσιοι τῶν περὶ τὴν διαδοχὴν τοῦ θρόνου ἐρίδων καὶ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Γαλατῶν (280—278 π. Χ.), ἀνέκτησαν τὴν ἐλευθερίαν των, μέχρι Φιλίππου τοῦ Γ', ὅστις, πέμψας τὸ 202 π Χ. τὸν στρατηγὸν Μητρόδωρον, κατώρθωσε διὰ ψευδῶν ὑποσχέσεων νὰ καταλάβῃ τὴν Θάσον καὶ νὰ ἐγκαταστήσῃ μακεδονικὴν φρουράν. Ὑπὸ τοὺς Μακεδόνας παρέμεινε μέχρι τῆς ἐν Κυνὸς Κεφαλαῖς τῆς Θεσσαλίας μάχης τὸ 197 π. Χ., καθ' ἣν ἡττηθεὶς ὁ Φίλιππος ὑπὸ τοῦ Τίτου Κοΐντου Φλαμινίνου, ἠναγκάσθη ὑπὸ τῶν Ρωμαίων νὰ ἐκκενώσῃ τὰς ἐκτὸς τῆς χώρας του κτήσεις, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὴν Θάσον, ὅπου ἀπεστάλη ὁ ἀνθύπατος Λεύκιος Στερτίνιος πρὸς ἀκριβῆ ἐκπλήρωσιν τῶν ὅρων τῆς εἰρήνης. Ὑπὸ τοὺς Ρωμαίους παρέμεινε κατ' ὄνομα μόνον ἐλευθέρα δι' ὃ καὶ ὁ Πλίνιος (IV, 12) ἀναφέρει αὐτὴν ὡς ἐλευθέραν (civitas libera), μέχρι τῶν Φλαβίων, ὁπότε ὁ Βεσπασιανὸς (69—79 μ. Χ.) ἥνωσε τὴν Θάσον μετὰ τῆς ἐπαρχίας Θράκης, ἀποτελέσασαν τμῆμα τῆς κοσμοκρατείρας Ρώμης. Φαίνεται ὅμως ὅτι, ἐνῷ ἀπώλεσε τὴν ἐλευθερίαν της, ἀνέκτησε τὴν παλαιὰν εὐημερίαν καὶ πλοῦτον, ὡς μαρτυροῦν αἱ σωζόμεναι πλούσιαι σαρκοφάγοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Κατὰ τὴν Ρωμαϊκὴν περίοδον μνημονεύεται εἰς τοὺς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Καίσαρος ἐμφυλίους πολέμους, χρησιμεύσασα ὡς βάσις στρατιωτικὴ καὶ ναύσταθμος τῶν ὑπὸ τὸν Κάσσιον καὶ Βροῦτον δημοκρατικῶν δυνάμεων κατὰ τῶν ἀριστοκρατικῶν ὑπὸ τὸν Ὀκτάβιον καὶ Ἀντώνιον. Ἐνταῦθα μετεκόμισεν ὁ Βροῦτος τὸν ἐν τῇ πρώτῃ μάχῃ τῶν Φιλίππων αὐτοκτονήσαντα Κάσσιον, ἀποδώσας τὰς τελευταίας τιμάς. Ἐνταῦθα ἐπίσης, μετὰ τὴν δευτέραν μάχην καὶ τὸν θάνατον τοῦ Βρούτου, κατέφυγον πλεῖστοι τῶν ἐπιφανῶν Ρωμαίων (Ἀππιαν. Ἐμφύλ. Πόλ. IV, 106, Πλουτάρχ. Βροῦτος 44). Ἔκτοτε τὸ ὄνομα τῆς Θάσου δὲν ἀναφέρεται πλέον, ἡ δὲ ἱστορία της παραμένει ἄγνωστος μέχρι τῆς ἱδρύσεως τοῦ Ἀνατολικοῦ κράτους.

Ἡ Θάσος κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους

Κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ Ἀνατολικοῦ κράτους, ἀπολέσασα πᾶσαν σπουδαιότητα, σπανίως ἀναφέρεται. Τῶν μεταλλείων αὐτῆς ἡ ἐκμετάλλευσις εἶχε παύσει, ἡ χρῆσις τοῦ θασίου μαρμάρου εἶχε λησμονηθῆ καὶ ἡ καλλιέργεια τῆς γῆς τελείως εἶχε παραμεληθῆ ἕνεκα τῆς λυμαινομένης τότε τὰ παράλια ληστοπειρατείας.

Ἐπὶ Μεγάλου Κωνσταντίνου, ὁπότε κατὰ τὸ 330 μ.Χ. μετεκομίσθη ἡ πρωτεύουσα τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἡ Θάσος ἡνώθη μετὰ τῆς Μακεδονίας, ἀποτελέσασα ἀναπόσπαστον μέρος τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους ἐπὶ δύο περίπου αἰῶνας, ὁπότε κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς βασιλείας τοῦ Ἰουστινιανοῦ (527 — 565) κατελήφθη ὑπὸ τῶν ἐπιδραμόντων Ἀβάρων, ὑπὸ τοὺς ὁποίους παρέμεινε μέχρι τοῦ 600 μ. Χ. Ἀνακτηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείου, παρέμεινεν ὑπὸ τοὺς Βυζαντινοὺς μέχρι τοῦ 904, ὁπότε οἱ Σαρακηνοί, καταστρέψαντες τὴν Θεσσαλονίκην, ἐλεηλάτησαν καὶ τὴν Θάσον.

Ταῦτα πάντα ἐπέφερον τὴν κατάπτωσιν καὶ τὴν ἀθλιότητα τῆς ἄλλοτε ἀκμαίας καὶ πλουσίας νήσου. Κατὰ τὸν VI αἰῶνα, ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ἱεροκλέους (Συνέκδ. 650) ἀποτελοῦσα μέρος τοῦ Πρώτου Τμήματος τῆς Μακεδονίας ὑπὸ κονσουλάριον, ὑπὸ δὲ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου (Περὶ Θεμ. Β. 57), κατὰ τὸν Χ αἰῶνα, κατετάσσετο μετὰ τῆς Σαμοθράκης εἰς τὴν ἐπαρχίαν Θράκης, ἐπίσης ὑπὸ κονσουλάριον.

Κατὰ τὴν τετάρτην σταυροφορίαν, ἐπὶ Ἀλεξίου Ε' τοῦ Μουρτζούφλου, ὅτε κατε-

λύθη ὑπὸ τῶν Λατίνων τὸ 1204 τὸ Βυζαντινὸν κράτος, ἡ Θάσος παρεχωρήθη ὑπὸ τοῦ Βαλδουΐνου τῆς Φλάνδρας εἰς τὸν γηραιὸν δοῦκα τῆς Ἑνετίας Ἑρρῖκον Δάνδολον, καταστᾶσα κληρονομικὴ ἡγεμονία ὑπὸ τὴν δυναστείαν τῶν Δανδόλων. Περιελθοῦσα κατόπιν εἰς τὸ βασίλειον τῆς Θεσσαλονίκης, ἀπετέλεσε μετὰ τὴν ὑπὸ Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου ἀνάκτησιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸ 1261 καὶ πάλιν τμῆμα τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους.

Ὅτε τὸ 1351 ἐξερράγη ὁ ἐμφύλιος πόλεμος μεταξὺ Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου καὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Καντακουζηνοῦ Ματθαίου, ὁ Παλαιολόγος ἠναγκάσθη νὰ καταφύγῃ εἰς Τένεδον, παρὰ τῷ ἰσχυρῷ Γενουησίῳ Φραγκίσκῳ Κατελούζῳ, εἰς τὸν ὁποῖον ὑπέσχετο ὡς σύζυγον τὴν ἀδελφήν του καὶ τὴν ἐκχώρησιν τῶν νήσων Ἴμβρου, Σαμοθράκης, Θάσου καὶ Λήμνου, ἐὰν ἐβοήθει αὐτὸν ν' ἀνακτήσῃ τὴν Κωνσταντινούπολιν. Πράγματι, ὁ Κατελοῦζος ἐβοήθησε τὸν Παλαιολόγον, ὅστις κατέλαβε τὴν Κωνσταντινούπολιν, αὐτὸς δὲ ἔλαβεν ὑπὸ τὴν κατοχήν του τὰς ὑποσχεθείσας νήσους, οὕτω δὲ ἡ Θάσος περιῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τῶν Κατελούζων, ὑπὸ τὸν ὁποῖον παρέμεινε μέχρι τοῦ 1456, ὁπότε κατελήφθη ὑπὸ τῶν Τούρκων, ὑπὸ τοῦ Γιουνῆς Πασᾶ, ναυάρχου τοῦ Μωάμεθ Β' τοῦ Κατακτητοῦ. Τὸ πλεῖστον τῶν κατοίκων μετεκομίσθη εἰς Κωνσταντινούπολιν, πλὴν ὀλίγων καταφυγόντων εἰς τὰ ὄρη. Τοῦτο ὑπῆρξε τὸ τελευταῖον πλῆγμα κατὰ τῆς Θάσου. Μέρος αὐτῆς μετὰ τῆς Ἴμβρου καὶ τῆς Σαμοθράκης, διά τι χρονικὸν διάστημα, ἐξεχωρήθη ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ εἰς τὸν Δημήτριον Παλαιολόγον. Ἔκτοτε ὀλίγοι καὶ πτωχοὶ παρέμειναν εἰς τὴν νῆσον, ἀποσυρθέντες εἰς τὰ μεσόγεια πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ληστοπειρατείας.

Νεώτεροι χρόνοι

Κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1821 ἡ Θάσος μετὰ τῶν ἄλλων νήσων ἀνεπέτασε καὶ αὕτη τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως. Πλείονες τῶν 1.000 κατεσφάγησαν ἀνηλεῶς, ἄλλοι ὑπέστησαν ἀνεκδιήγητα βασανιστήρια, πολλῶν δὲ ἐδημεύθη ἡ περιουσία. Ὀλίγα ἔτη πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, ὁ Σουλτᾶνος τῆς Τουρκίας Μαχμοὺτ ὁ Β', ἀναγνωρίσας τὰς μεγάλας ὑπηρεσίας, τὰς ὁποίας προσέφερεν εἰς αὐτὸν ὁ Μωχάμετ Ἀλῆ, ὁ ἱδρυτὴς τῆς Αἰγυπτιακῆς δυναστείας, παρεχώρησεν εἰς αὐτὸν ὡς δῶρον τὴν Θάσον τὸ 1814. Ταύτην ὁ Μωχάμετ - Ἀλῆ κατέστησε προνομιοῦχον, τοὺς κατοίκους αὐτῆς αὐτονόμους, τὴν δὲ εἰσπραττομένην ἐξ αὐτῆς δεκάτην διέθεσεν ὑπὲρ τῶν ἀναγκῶν τοῦ παρ' αὐτοῦ ἱδρυθέντος ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ Καβάλλᾳ ἰμαρέτ. Τοῦ προνομίου τούτου μετεῖχον καὶ οἱ ἀπόγονοί του μέχρι τοῦ 1908, ὁπότε οἱ νεότουρκοι, μετὰ τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ Συντάγματος, κατήργησαν ἐπὶ τοῦ ἀντιβασιλέως τῆς Αἰγύπτου Ἀμπᾶς Χιλμῆ πασᾶ τὰς προνομίας ταύτας. Ὑπὸ τούτους παρέμεινε μέχρι τῶν Βαλκανικῶν πολέμων, ὁπότε ἀπηλευθερώθη τῇ 8 Ὀκτωβρίου 1912 ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ καὶ στόλου, ἀποτελοῦσα ἔκτοτε μέρος τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου δυνάμει τῆς συνθήκης τοῦ Βουκουρεστίου τοῦ 1914.

***

Ἡ Θάσος ὑπῆρξε πατρὶς τοῦ Πολυγνώτου, ἑνὸς τῶν μεγαλυτέρων ζωγράφων τῆς ἀρχαιότητος (490—426 π. Χ.), τοῦ Στησιμβρότου, ραψῳδοῦ καὶ ἱστορικοῦ ἐπὶ Κίμωνος καὶ Περικλέους, εὐφήμως ἀναφερομένου ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος καὶ τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Σωσικλέους, ἀρίστου γλύπτου, συγχρόνου τοῦ Πολυγνώτου καὶ Φειδίου, μετὰ τῶν ὁποίων συνειργάσθη πολλάκις, τοῦ Ἡγήμονος, τοῦ ἐπιλεγομένου Φακῆ, κωμικοῦ ποιητοῦ ἀκμάσαντος ἐπὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, τοῦ Θεαγένους, υἱοῦ τοῦ Τιμοσθένους, περιφήμου ἀθλητοῦ, κερδίσαντος, ὡς λέγεται, περὶ τὰς 1.400 νίκας εἰς τοὺς διαφόρους πανελληνίους ἀγῶνας καὶ πολλῶν ἄλλων.

***

Εἰς τὴν Θάσον ἐνωρίτατα διεδόθη ὁ χριστιανισμός, καθ' ὅσον ἀναφέρεται ἐπίσκοπος αὐτῆς, ὀνόματι Ἀρίσταρχος, κατὰ τὴν πρώτην ἐν Νικαίᾳ τὸ 325 Οἰκουμενι-

κὴν Σύνοδον. Ἀργότερον προήχθη εἰς ἕδραν Μητροπολίτου, τὴν ὁποίαν διετήρησε μέχρι τοῦ 1225, ὁπότε, μὴ δυναμένη ἕνεκα οἰκονομικῶν δυσχερειῶν νὰ ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν δαπάνην τῆς συντηρήσεως μητροπολίτου, μετετέθη ἡ ἕδρα εἰς Καβάλλαν καὶ ἐκεῖθεν τὸ 1360 εἰς Μαρώνειαν, ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην τῆς ὁποίας ὑπάγεται ἔκτοτε ἡ Θάσος.

(Βιβλιογραφία. Μ. Δήμιτσα. Ἡ νῆσος Θάσος καὶ αἱ ἐπιγραφαὶ αὐτῆς, ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ «Ἡ Μακεδονία», —1896, σελ. 830 -1000—, ἔνθα ὑπάρχει καὶ πλουσία βιβλιογραφία· — Μ. Μελιρρύτου, περιγραφὴ ἱστορ. καὶ γεωγρ. τῆς ἐκκλησ. ἐπαρχίας Μαρωνείας, 1871 Ν. Σχινᾶ ὁδοιπορ. Ἀν. Μακεδονίας τεῦχος Γ' σελ. 843—862.—Γεωργ. Παπαευστρατίου, Ἱστορία τῆς νήσου Θάσου, 1922.—Πέτρου Ἀξιωτίδου, Ἡ Θάσος, 1928.

ΘΑΣΣΙΑ. — Ὀνομασία τῆς νήσου Θάσου, κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγραφ. Γ', 11, 7).

ΘΕΑΓΕΝΗΣ *(ὁ Θάσιος).* — Διάσημος ἀθλητὴς ἐκ Θάσου, υἱὸς τοῦ Τιμοσθένους, ἱερέως τοῦ ἐν τῇ νήσῳ ναοῦ τοῦ Ἡρακλέους. Ἐνίκησε, ὡς λέγεται, περὶ τὰς 1.400 νίκας εἰς τοὺς διαφόρους πανελληνίους ἀγῶνας καὶ πολλοὺς ἄλλους.

Ἐτιμᾶτο ὡς ἥρως, εἰς δὲ τὴν ἀγορὰν τῆς Θάσου ἐστήθη χαλκοῦς ἀνδριάς του. Μετὰ τὸν θάνατόν του, λέγεται ὅτι κάποιος ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς του ἐλθὼν πρὸς τὸν ἀνδριάντα τὸν ἐμάστιζε καὶ ὅτι καταπεσὼν ἐπ' αὐτοῦ ὁ ἀνδριὰς τὸν ἐφόνευσε. Οἱ συγγενεῖς τότε τοῦ φονευθέντος κατήγγειλαν τὸ πρᾶγμα εἰς τὸ δικαστήριον, ἀποφάσει τοῦ ὁποίου ὁ ἀνδριὰς ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν. Ἀλλὰ τότε ἐπῆλθεν ἀφορία εἰς τὴν νῆσον, ἡ ὁποία διήρκεσεν μέχρις ὅτου ἁλιεῖς ἀνεῦρον τὸν ἀνδριάντα καὶ ἀνέστησαν αὐτὸν εἰς τὴν θέσιν του (Παυσ. IV, 11, 2—8).

Ἀνδριάντες τοῦ Θεαγένους ὑπῆρχον πολλοὶ εἰς τὴν Ἄλτιν τῆς Ὀλυμπίας, ἔργα τοῦ Αἰγινήτου καλλιτέχνου Γλαυκίου, καὶ εἰς ἄλλας πόλεις τῆς Ἑλλάδος, ὅπως δὲ ἀναφέρει ὁ Παυσανίας καὶ «παρὰ βαρβάροις καὶ νοσήματά τε αὐτὸν ἰώμενον καὶ ἔχοντα παρὰ τῶν ἐπιχωρίων τιμάς» (VI 11, 9).

* ΘΕΑΝΩ *(ἡ).*—Σπάνιον ὄνομα κύριον θρακικόν, γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς τοῦ τετάρτου μ. Χ. αἰῶνος εὑρεθείσης παρὰ τὸ Τατὰρ — Παζαρτζίκ, τὴν ἀρχαίαν Βησαπάραν. Ἀπαντᾷ καὶ κατὰ γένος ἀρσενικόν : Θεαθιοῦς. (Κ. Μυρτ. Ἀποστολίδου, εἰς «Θρακικά», 1935 σελ. 174).

ΘΕΑΝΩ. Θυγάτηρ τοῦ Κισσέως, βασιλέως τῆς Θράκης, ἀδελφὴ τῆς Ἑκάβης σύζυγος τοῦ Ἀντήνορος, ἐπιφανοῦς Τρωὸς καὶ ἱέρεια τοῦ ἐν τῇ ἀκροπόλει τῆς Τροίας ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς, ἥτις παρέδωκεν, ὡς λέγεται, τὸ παλλάδιον εἰς τὸν Ὀδυσσέα (Ἰλιάδ. Ζ' 297, Λ', 223).

Εἰς τὰς τοιχογραφίας τῆς Λέσχης τῶν Δελφῶν, ἔργον τοῦ Πολυγνώτου, ὑπῆρχε καὶ ἡ εἰκὼν τῆς Θεανοῦς, τοῦ συζύγου της καὶ τῶν δύο υἱῶν της, Γλαύκου καὶ Εὐρυμάχου, τῶν ὁποίων τὰ πρόσωπα, κατὰ τὸν Παυσανίαν (Χ, 27, 3) ἦσαν λυπημένα. «Τῶν προσώπων ἅπασιν οἷον ἐπὶ συμφορᾷ σχῆμά ἐστι».

ΘΕΙΡΑΣ *(ὁ).*—Ὄγδοος υἱὸς τοῦ Ἰάφεθ καὶ ἔγγονος τοῦ Νῶε (Γενέσεως, Χ, 2), ἀπὸ τοῦ ὁποίου κατὰ τὸν Ἰώσηπον ἔλαβεν τὸ ὄνομα ἡ Θράκη. «Θείρης δὲ Θείρας ἐκάλεσεν ὧν ἦρξεν, Ἕλληνες δὲ αὐτοὺς Θρᾶκας ὠνόμασαν». Ἀπίθανος ὅμως φαίνεται ἡ ἐκδοχὴ αὕτη, καθόσον κατὰ τὸν ἴδιον συγγραφέα, «ἀπὸ Ἰωάννου Ἰωνία, καὶ πάντες οἱ Ἕλληνες γεγόνασι» (Βιβλ. Α', 6).

* ΘΕΚΛΑ *(Ἁγία).* — Καταγομένη ἐκ Βιζύης τῆς Θράκης, ἐμαρτύρησε κατὰ τὸν ἐπὶ Μαξιμιανοῦ διωγμὸν τὸ 289 μ. Χ. ἐν Γάζῃ τῆς Παλαιστίνης μετὰ τῶν Ἁγίων Ἀγαπίου καὶ Τιμοθέου.

Ἐν τῷ Συναξαριστῇ φέρεται τὸ κατωτέρω περὶ αὐτῆς δίστιχον :

Ἔμοιγε κλῆσις Θέκλα, πατρὶς Βιζύη,
Γάζης τόπος θέατρον, ἆθλον θὴρ δάκνων.

Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἑορτάζει τὴν μνήμην αὐτῆς τὴν 19 Αὐγούστου.

ΘΕΜΑ. —Θέμα ἀπεκαλεῖτο κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρα-

τορίας ἡ μεγάλη στρατιωτικὴ μονὰς ἀποτελουμένη ἀπὸ 4.000 ἄνδρας. Ἡ ἕδρα δὲ τῶν θεμάτων ὡρίζετο ἀναλόγως τῶν στρατιωτικῶν ἀναγκῶν καὶ ἀσχέτως πρὸς τὰς διοικητικὰς περιφερείας.

Κατὰ τὸν VII ἢ VIII αἰῶνα εἰσήχθη νέα διοικητικὴ διαίρεσις, ἀντὶ δὲ τῶν ἐκτεταμένων ἐπαρχιῶν ὡρίσθησαν μικρότεραι διοικητικαὶ περιφέρειαι, ὀργανωθεῖσαι ἐπὶ τῇ βάσει τῶν στρατιωτικῶν ἀναγκῶν καὶ ἀνταποκρινόμεναι πρὸς τὰς μεγάλας στρατιωτικὰς μονάδας. Αἱ νέαι αὗται περιφέρειαι ὠνομάσθησαν «Θέματα» καὶ διῳκοῦντο ὑπὸ στρατηγῶν, οἱ ὁποῖοι συνεκέντρουν εἰς τὰς χεῖράς των πάσας τὰς πολιτικὰς καὶ στρατιωτικὰς ἐξουσίας, διὸ καὶ αἱ περιφέρειαι ἐκεῖναι ὠνομάζοντο καὶ «στρατηγίδες» καὶ «στρατηγᾶτα».

Τὰ στρατεύματα τῶν θεμάτων ἦσαν τὰ κυρίως ἐθνικὰ στρατεύματα, διότι ἐστρατολογοῦντο ἐξ αὐτοχθόνων χριστιανικῶν ὀρθοδόξων (ἀποκλειομένων τῶν αἱρετικῶν, τῶν Ἑβραίων κτλ.) ἐνῷ τὰ ὑπὸ τῆς κεντρικῆς κυβερνήσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως στρατολογούμενα, τὰ λεγόμενα «τάγματα» περιελάμβανον ἐνίοτε καὶ ξένους καὶ αἱρετικοὺς καὶ μὴ χριστιανοὺς ἀκόμη.

Τὰ θέματα ἀπετέλουν τὴν βάσιν τῆς ἐπιστρατεύσεως τῶν βυζαντινῶν στρατῶν. Ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν θεμάτων τῆς αὐτοκρατορίας ἐξηρτᾶτο ἐκ τῆς ἑκάστοτε ἐκτάσεως αὐτῆς.

Κατὰ τοὺς χρόνους λ. χ. τῆς Μακεδονικῆς δυναστείας, ἡ αὐτοκρατορία περιελάμβανε τὰ ἑξῆς θέματα :

α') Ἐν Ἀσίᾳ θέματα 19, ἤτοι :

1.— Τὸ τοῦ Ὀπτιμάτου (περιφέρεια Νικομηδείας).

2.—Τὸ τοῦ Ὀψικίου (περιφέρεια Προύσης, Κοτυαίου).

3.—Τὸ τοῦ Αἰγαίου (περιφέρεια Δαρδανελλίων, Λέσβου, Κυκλάδων).

4.—Τὸ τῆς Σάμου (περιφέρεια Ἀδραμυττίου, Σμύρνης, Ἐφέσου, Σάμου, Κῶ).

5.—Τὸ τῶν Κιβυρραιωτῶν (περιφέρεια Ἁλικαρνασσοῦ, Ἀτταλείας, Ρόδου).

6. Τὸ τῶν Θρακησίων (περιφέρεια Σαλιχλῆ, Φιλαδελφείας, Δενιζλῆ).

7.— Τὸ τῶν Ἀνατολικῶν (περιφέρεια Ἀφιὸν Καρὰ—Χισσάρ, Ἰκονίου, Σπάρτης).

8. — Τὸ τῆς Καππαδοκίας (περιφέρεια Κιρσεχίρ, Νίγδης, Τυάνων).

9.—Τὸ τῶν Βουκελλαρίων (περιφέρεια Ἀγκύρας, Μπολοῦ, Ποντοηρακλείας).

10.—Τὸ τῶν Παφλαγόνων (περιφέρεια Τσάγγρι, Κασταμονῆς, Ἰωνοπόλεως).

11.—Τὸ τῆς Λυκανδοῦ (περιφέρεια Ἀξιζιέ, Γκιοκτσούν).

12.—Τὸ Χαρσιανὸν (περιφέρεια Καισαρείας, Ὑοσκάτ).

13.— Τὸ τῆς Σελευκείας ἢ Κιλικίας (περιφέρεια Σελευκείας, Ἀδάνων).

14.—Τὸ τῆς Σεβαστείας.

15.— Τὸ Ἀρμενικὸν (ἄσχετον πρὸς τὴν Ἀρμενίαν, ὡς κείμενον εἰς τὴν περιφέρειαν Σινώπης, Σαμψοῦντος, Ἀμασίας).

16.—Τὸ τῆς Χαλδαίας (ἀνατολικῶς τοῦ Ἀρμενικοῦ θέματος ἐν τῷ Πόντῳ, περιφέρεια Κερασοῦντος, Τραπεζοῦντος, Ἐρζερούμ).

17.—Τὸ τῆς Κολωνείας (περιφέρεια Τοκάτ, Ἐρζιγκιάν).

18.—Τὸ τῆς Μεσοποταμίας (περιφέρεια Μαλατίας, Χαρπούτ) καὶ

19.—Τὸ τῆς Κύπρου.

β') Ἐν τῇ Ἑλληνικῇ χερσονήσῳ θέματα 10, ἤτοι :

1.—Τὸ τῆς Θράκης.

2.—Τὸ τῆς Μακεδονίας, τὸ ὁποῖον περιελάμβανε τὴν Φιλιππούπολιν καὶ τὴν Ἀνατολικὴν Βουλγαρίαν.

3.—Τὸ τοῦ Στρυμόνος, ἐκτεινόμενον ἀπὸ τοῦ Μελενίκου μέχρι τῆς Σαρδικῆς (νῦν Σόφιας), κτλ.

4.— Τὸ τῆς Θεσσαλονίκης, τὸ ὁποῖον ἐξετείνετο μέχρι τῆς σημερινῆς Καβάλλας, τῶν Σερβίων καὶ τῶν Σκοπίων.

5.—Τὸ τῆς Ἑλλάδος, περιλαμβάνον τὴν Θεσσαλίαν, Ἀνατολικὴν Στερεὰν Ἑλλάδα καὶ τὴν Εὔβοιαν.

6.—Τὸ τῆς Πελοποννήσου.

7.—Τὸ τῆς Νικοπόλεως, περιλαμβάνον τὴν δυτικὴν Στερεὰν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἤπειρον.

8.— Τὸ τοῦ Δυρραχίου, περιλαμβάνον τὴν Ἀλβανίαν.

9.—Τὸ τῆς Κεφαλληνίας, περιλαμβάνον τὰς Ἰονίους νήσους, καὶ

10.—Τὸ τῆς Κρήτης.

γ') Ἐν Ἰταλίᾳ θέματα 3, ἤτοι :

1.—Τὸ τῆς Σικελίας.

2.—Τὸ τῆς Λογγιβαρδίας, περιλαμβάνον τὴν σημερινὴν ἐπαρχίαν τῆς Ἀπουλίας (Puglie), καὶ

3.—Τὸ τῆς Καλαβρίας.

δ') Ἐν Ρωσσίᾳ θέμα ἕν, τὸ τῆς Χερσῶνος.

ε') Ἐν Ἀδριατικῇ θέμα ἕν, τὸ τῆς Δαλματίας.

Ἐν ὅλῳ θέματα 34.

Ὁ μισθὸς τῶν στρατηγῶν διοικητῶν τῶν θεμάτων δὲν ἦτο ὁ αὐτός, ἀλλ' ἐποίκιλλεν, ἀπὸ 5—70 λίτρων χρυσοῦ ἐτησίως (70 000 χρυσῶν δραχμῶν).

Στρατιωτικῶς ὅλα τὰ θέματα τῆς Ἀσίας ὑπήγοντο εἰς ἕνα ἀρχιστράτηγον, ὅστις ἐλέγετο «Μέγας δομέστικος τῆς Ἀνατολῆς». Ἐπίσης τὰ θέματα τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου ὑπήγοντο εἰς τὸν «Μέγαν δομέστικον τῆς Δύσεως». Ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἐν Ἰταλίᾳ ἀρχιστράτηγον, ἐλέγετο «κατεπάνω», τίτλον τὸν ὁποῖον ἔφερον καὶ οἱ διοικηταὶ θεμάτων τινῶν, ὅπως λ. χ. τῆς Παφλαγονίας κτλ.

Κατὰ τὸν μεγάλον ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα τοῦ 1821, ἡ ἐν Τροιζῆνι συνελθοῦσα τὸ 1827 Ἐθνικὴ Συνέλευσις, συνεχίζουσα τὰς παραδόσεις τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας, καθιέρωσε διὰ τοῦ ψηφισθέντος τότε καταστατικοῦ χάρτου τῆς χώρας τὴν εἰς θέματα διοικητικὴν διαίρεσιν τῆς ἐπικρατείας, ἡ ὁποία ὅμως πολὺ ταχέως ἐγκατελείφθη.

(Πρβλ. Ν. Καλομενοπούλου, ἄρθρον Θέμα, ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἑλληνικ. Ἐγκυκλοπαιδείᾳ).

ΘΕΟΔΟΣΙΑΝΟΝ *(τεῖχος)*.— Οὕτω καλοῦνται τὰ μέχρι σήμερον σωζόμενα τείχη τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὰ ὁποῖα ἔκτισε τὸ 413 ὁ βασιλεὺς Θεοδόσιος Β' (408—450). Καταπεσόντα ἐκ σεισμοῦ τὸ 448 ἀνηγέρθησαν ἐκ νέου ὑπὸ τοῦ ἰδίου βασιλέως, ἐν διαστήματι ὀλιγωτέρῳ τῶν 2 μηνῶν. Διὰ τῶν τειχῶν τούτων ἐδιπλασιάσθη σχεδὸν ἡ ἔκτασις τῆς πρωτευούσης, ἥτις περιεκλείετο ὑπὸ τῶν παλαιῶν τειχῶν τοῦ Μεγ. Κωνσταντίνου.

Καταστραφέντα καὶ πάλιν τὸ 740 ὑπὸ σεισμοῦ, ἀνηγέρθησαν ὑπὸ τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ Γ' (717—741), ἔκτοτε δὲ ἐπεσκευάσθησαν κατὰ καιροὺς ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων βασιλέων, ὡς καταδεικνύεται ἐκ τῶν σωζομένων ἐπ' αὐτῶν πολυαρίθμων ἐπιγραφῶν. Τὰ τείχη ταῦτα μετὰ τῶν λοιπῶν φρουριακῶν συγκροτημάτων τῆς Κωνσταντίνου πόλεως, ἀπετέλουν τὸ ἰσχυρότερον φρούριον τῆς ἐποχῆς των, καὶ ἀνεχαίτισαν ἀπείρους βαρβαρικὰς ἐπιδρομάς, προστατεύσαντα τὸν πολιτισμὸν ἐπὶ χίλια ἑκατὸν ἔτη.

ΘΕΟΔΟΣΙΑΝΟΣ (Λιμήν).—Ὁ δυτικώτερος τῶν ἐπὶ τῆς Προποντίδος τεσσάρων λιμένων τοῦ μεσαιωνικοῦ Βυζαντίου, κατασκευασθεὶς ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου (324—337) ὑπὸ τοῦ πατρικίου Ἐλευθερίου, ἐξ οὗ καὶ Ἐλευθεριανὸς ἢ Ἐλευθερίου λιμὴν ἀπεκαλεῖτο.

Βελτιωθεὶς καὶ συμπληρωθεὶς ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου (379 — 395), ὠνομάσθη ὁριστικῶς Θεοδοσιανὸς ἢ Θεοδοσίου λιμήν. Ἐπειδὴ ὅμως ἔκειτο ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Λύκου ρύακος, διασχίζοντος τὸ Βυζάντιον, ἐσμικρύνθη βαθμηδὸν ὑπὸ τῆς καταφερομένης ἰλύος αὐτοῦ καὶ κατ' ἔκτασιν καὶ κατὰ βάθος, ὥστε σὺν τῷ χρόνῳ ἔχασε τὴν ἀξίαν του. Φαίνεται ὅμως ὅτι μέχρι τοῦ XIII αἰῶνος διετήρει κάποιαν κίνησιν, καθόσον ὁ Μιχαὴλ VII, ὁ Παλαιολόγος (1261—1282) ὠχύρωσεν αὐτὸν δι' ἐσωτερικοῦ τείχους, τοῦ ὁποίου ἴχνη σώζονται μέχρι σήμερον. Ἔκτοτε κατεχώσθη τελείως, σήμερον δὲ ἐπὶ τῆς θέσεώς του ὑπάρχουν ἐκτεταμένοι λαχανόκηποι, ὀνομαζόμενοι ὑπὸ τῶν Τούρκων «Βλάγκα —μποστανί».

ΘΕΟΔΟΣΙΟΥΠΟΛΙΣ.—Μεσόγειος πόλις τῆς Ν. Α. Θράκης ἐπὶ τῆς Ἐγνατίας ὁδοῦ, ἀπέχουσα ἀπὸ μὲν τῆς Ραιδεστοῦ 22 μίλλια, ἀπὸ δὲ τῆς Αἴνου 78.

Τὸ παλαιὸν αὐτῆς ὄνομα ἦτο : Ἄπρος, Ἄπρως, ἢ Ἄπροι (βλ. λέξ.). Ἐπὶ τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων ἦτο Ρωμαϊκὴ ἀποικία,

μετωνομάσθη δὲ Θεοδοσιούπολις, κατὰ τὸν Κεδρηνὸν (Α, 568) ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδοσίου Α΄ (379 — 395). «Κτίζει δὲ (Θεοδόσιος) καὶ πόλιν ἐν Θράκῃ Θεοδοσιούπολιν, ὀνομάσας τὸν πρὶν λεγόμενον Ἄπρων ἀπὸ τοῦ κτίσαντος αὐτὴν κατ' ἀρχὴν Ἄπρου, ὃς ἦν πενθερὸς Καρίνου, ὃς καὶ ἀνεῖλεν αὐτόν». Ἔκειτο δὲ πιθανῶς μεταξὺ τῶν σημερινῶν χωρίων 'Αϊναρτζὶκ καὶ Χαριουπόλεως.

ΘΕΟΔΟΤΗ (Ἁγία). —Κατήγετο ἐκ Φιλίππων ἐμαρτύρησε δὲ ἐπὶ Λικινίου τὸ 318 μ. Χ. Τὴν μνήμην αὐτῆς ἑορτάζει ἡ Δυτικὴ 'Εκκλησία τὴν 27 Σεπτεμβρίου.

ΘΕΟΔΩΡΑ (Φρούριον). — Φρούριον ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, ἱδρυθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ τὸ 104—105 μ. Χ. κατὰ τὴν κατὰ τῶν Δακῶν ἐκστρατείαν αὐτοῦ, ἀπέναντι τῆς ὁμωνύμου γεφύρας (Pons Trajani) παρὰ τὸ νῦν Τοῦρνο — Σεβερῖνο τῆς Ρουμανίας. Κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα ἦτο ἤδη κατεστραμμένον ὑπὸ τοῦ χρόνου καὶ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν βαρβάρων. (Προκοπίου Περὶ Κτισμ. IV, 6).

ΘΕΟΔΩΡΑ ΠΟΥΛΧΡΑ (Φρούριον). — Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων, τὰ ὁποῖα ἔκτισεν ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανὸς ὁ Α΄ (527—565) ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ τῆς Θράκης, παρὰ τοὺς Τόμους (νῦν Κωνστάντζα), ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ, IV 11).

* ΘΕΟΔΩΡΙΟΥ ('Επισκοπή).—'Υπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο ἀναφέρονται δύο ἐπισκοπαὶ κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα. Μία ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Φιλίππων τῆς Μακεδονίας, καὶ μία ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Τραϊανουπόλεως. (Ράλλη καὶ Ποτλῆ. Τόμ. Ε΄, σ. 483).

Πολὺ πιθανὸν ἡ ἐπισκοπὴ αὕτη νὰ εἶναι ἡ αὐτὴ μὲ τὴν ἐπισκοπὴν Περιθεωρίου, (βλ. λέξ.) ἢ τὴν ἐπισκοπὴν Θεοδωρουπόλεως τῆς ἐπαρχίας Ροδόπης. (Πρβλ. Στίλπ. Κυριακίδου, 'Ημερολόγιον Μεγ. 'Ελλάδος 1931, σελ. 212).

ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΛΙΣ. — Βυζαντινὴ πόλις τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ ἱδρυθεῖσα ὑπὸ τοῦ 'Ιουστινιανοῦ (527 — 565 πρὸς τιμὴν τῆς συζύγου αὐτοῦ Θεοδώρας. (Προκ. Περὶ Κτισμ. IV, 7. 5). Ἔκειτο δὲ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως πρὸς ἀνατολὰς τῆς Σεκουρίσκας (νῦν Νικοπόλεως).

ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΛΙΣ (Φρούριον). — Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων, τὰ ὁποῖα ἵδρυσεν ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανὸς ὁ Α΄ (527—565) ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως παρὰ τὴν γέφυραν τοῦ Τραϊανοῦ (Pons Trajani) ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 6, 18).

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ὁ ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ. — Ρήτωρ καὶ σοφιστὴς ἐκ Βυζαντίου τῆς ἀρχαιοτέρας σχολῆς, σύγχρονος τοῦ Σωκράτους. Ἔγραψε λόγους ἐκ τῶν ὁποίων ὁ Σουΐδας ἰδιαιτέρως μνημονεύει τὸν κατὰ Θρασυβούλου καὶ τὸν κατὰ 'Ανδοκίδου. Συνετέλεσεν εἰς τὴν περαιτέρω διαμόρφωσιν τῆς ρητορικῆς, διὸ καὶ «λογοδαίδαλος» ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ἐπωνομάσθη (Φαῖδρος 229ε).

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ὁ ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ. — Κατήγετο ἐκ τῆς ἐν Θράκῃ 'Ηρακλείας, τῆς Περίνθου τῶν ἀρχαίων, ἐξ οὗ καὶ Θρᾷξ ἢ 'Ηρακλεώτης ἐπονομάζεται. 'Ασπασθεὶς τὸ μοναχικὸν ἔνδυμα, προήχθη εἰς ἐπίσκοπον τῆς πατρίδος του περὶ τὰ μέσα τοῦ Δ΄ αἰῶνος. Συνεργαζόμενος μετὰ τοῦ Εὐσεβίου τῆς Νικομηδείας καὶ Θεογνίου τῆς Νικαίας, ἔπεισε τὸ 334 τὸν Μέγαν Κωνσταντῖνον νὰ συγκαλέσῃ σύνοδον ἐν Καισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης πρὸς ἐξέτασιν τῶν κατὰ τοῦ Μεγάλου 'Αθανασίου κατηγοριῶν. 'Ως μέλος δὲ πενταμελοῦς ἐπιτροπῆς μετέβη εἰς Αἴγυπτον, ἵ α ἐνεργήσῃ ἀνακρίσεις ἐξ ὀνόματος τῆς ἐν Τύρῳ συνόδου (335) διὰ τὰς κατὰ τοῦ Μεγ. 'Αθανασίου κατηγορίας. 'Εκεῖθεν μεταβὰς εἰς Γαλλίαν, ἐνεχείρησεν εἰς τὸν ἐκεῖ διατρίβοντα αὐτοκράτορα Κώνσταντα (337 – 361) ψευδῆ ἔκθεσιν πίστεως ἀντὶ τῆς ἀληθοῦς τῆς συνταχθείσης ὑπὸ τῆς ἐν 'Αντιοχείᾳ Συνόδου (334). 'Εκτὸς τοῦ Μ. 'Αθανασίου κατεπολέμησε τὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως Παῦλον, μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Εὐσεβίου ὑπεστήριξε τὴν εἰς τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἄνοδον τοῦ Μακεδονίου. Ἔγραψεν ἑρμηνείας εἰς τοὺς Ψαλμούς, τὸν 'Ησαΐαν, τὸ κατὰ Ματθαῖον καὶ 'Ιωάννην Εὐαγγέλιον, καὶ τὸν 'Απόστολον, ἐξ ὧν σώζεται μόνον ἡ

εἰς τὸν Ἡσαΐαν πραγματεία, τῶν δὲ ἄλλων ἀποσπάσματα εἰς τὰς λεγομένας «Σειράς». Ἡ εἰς Ἡσαΐαν ἑρμηνεία, ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Πατρολογίαν τοῦ Migne, Τόμ. XVIII, σελ. 1307 καὶ ἑξῆς.

* ΘΕΟΔΩΡΟΥ (φρούριον τοῦ Ἁγίου) — Φρούριον τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἱμιμόντου, κτισθέν, κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. IV, 11) ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ τοῦ Α' (527—565).

* ΘΕΟΔΩΡΟΥΠΟΛΙΣ.—Πόλις τῆς Θράκης καὶ ἕδρα ἐπισκόπου ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Ἡρακλείας, ἀναφερομένη ἤδη εἰς τὸν ὑπὸ Λέοντος Σοφοῦ (886—912) συνταχθέντα πίνακα τῆς κλίμακος τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου. Ἐκλιποῦσα πιθανῶς περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ XIII αἰῶνος, παρέμεινεν ἔκτοτε ψιλωνύμως. Ἐσχάτως (1928) προήχθη εἰς ἕδραν Μητροπολίτου, φέροντος τὸν τίτλον «Θεοδωρουπόλεως, ὑπερτίμου καὶ ἐξάρχου Ροδόπης». (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Τόμ. Ε', σελ. 476) — Μητροπολίτου Σάρδεων Γερμανοῦ, Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι, εἰς «Θρακικὰ» 1935, σελ. 78 καὶ ἑξῆς).

ΘΕΟΔΩΡΟΥΠΟΛΙΣ (φρούριον).—Ὄνομα δύο φρουρίων τῆς Θράκης κτισθέντων ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565) τῶν ὁποίων τὸ μὲν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Ροδόπης, τὸ δὲ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἱμιμόντου παρὰ τὴν Τζοειδῶνα ἢ Τζωΐδην (περιφέρεια Σαράντα—Ἐκκλησιῶν).

ΘΕΟΔΩΡΟΥΠΟΛΙΣ. - Οὕτως ὠνομάσθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου Ἰωάννου Α' τοῦ Τσιμισκῆ (969 — 976) ἡ ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως ὀχυρὰ πόλις Δορύστολον (βλ. λέξ.) μετὰ τὴν ἐν αὐτῷ καταστροφὴν τῶν Ρώσων, πρὸς τιμὴν τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου, τοῦ ὁποίου τὴν βοήθειαν ἐπεκαλέσθη πρὸ τῆς μάχης.

ΘΕΟΦΑΝΗΣ ὁ ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ.—Ἱστορικὸς τοῦ ϛ' μ. Χ. αἰῶνος ἐκ Βυζαντίου, γράψας ἱστορίαν ἀπολεσθεῖσαν, τῆς ὁποίας μικρὸν μόνον μέρος διεσώθη ὑπὸ τοῦ Φωτίου. Κατὰ τὸν Φώτιον ἡ Ἱστορία τοῦ Θεοφάνους ἀπετελεῖτο ἐκ 10 βιβλίων, πραγματευομένων τὰ συμβάντα τῶν ἐτῶν 568—581, ἴσως δὲ καὶ περαιτέρω, δηλαδὴ μέχρι τῶν πρώτων ἐτῶν τῆς βασιλείας τοῦ Μαυρικίου (582 - 602).

Εἰς τὸ παρὰ Φωτίῳ διασωθὲν ἀπόσπασμα, διὰ πρώτην φορὰν γίνεται λόγος περὶ τῶν Τούρκων.

ΘΕΡΑΜΒΟΣ, ΘΕΡΑΜΒΗΣ ἢ ΘΡΑΜΒΗΣ.—Πόλις τῆς χερσονήσου Παλλήνης (νῦν Κασσάνδρας) κειμένη πρὸς Ἀν. τῆς Σκιώνης ἐντὸς ὅρμου τινός, ὅπου σήμερον τὸ χωρίον Παλιοῦρι (Δήμιτσα, Ἡ Μακεδονία σελ. 614). Ἦτο ἀποικία Ἐρετριέων καὶ παρέμεινεν ἐλευθέρα μέχρι τῶν Περσικῶν πολέμων, ὅτε ἠναγκάσθη νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸν Περσικὸν ζυγὸν καὶ νὰ χορηγήσῃ στρατὸν καὶ πλοῖα εἰς τὸν παραπλέοντα τὰ Χαλκιδικὰ παράλια στόλον τοῦ Ξέρξου. (Ἡροδ. VII, 123 , (Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτῶν, διετέλεσε σύμμαχος τῶν Ἀθηναίων, ἐπὶ δὲ τῶν Μακεδονικῶν χρόνων συνῳκίσθη μετ' ἄλλων πόλεων εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Κασσάνδρου ἱδρυθεῖσαν Κασσάνδρειαν τὰ 316 π. Χ.

ΘΕΡΑΝΔΑ. — Πόλις τῆς ἀρχαίας Θράκης κειμένη εἰς τὰ Ν. Δ. τῆς Ἄνω Μοισίας (Δαρδανία) πρὸς Β. τοῦ ὄρους Σκάρδου. Ἀναφέρεται ὑπὸ τῆς Tabula Pentingeriana, τὴν θέσιν δὲ αὐτῆς ἐπέχει ἡ σημερινὴ Τρενονίτσα τῆς Σερβίας.

ΘΕΡΑΠΕΙΑ.—Κοινῶς Θεραπειά. Προάστειον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου, μεταξὺ τοῦ Νεοχωρίου (Γενῆ—κιοϊ) καὶ τοῦ Βαθυρρύακος (Μπουγιούκ—ντερέ), ἀπέχον περὶ τὰ ἓξ χιλιόμετρα ἀπὸ τῆς πρωτευούσης.

Ὁ κολπίσκος αὐτοῦ ἀποτελεῖ ἄριστον λιμένα καὶ ἀγκυροβόλιον, ὠνομάζετο δὲ ἄλλοτε Φαρμακίας ἢ Φαρμακεύς, διότι, κατὰ τὴν μυθολογίαν, ἐνταῦθα ἡ Μήδεια ἀπέθεσε τὴν πυξίδα τῶν φαρμάκων της.

Κατὰ τὸν Σωκράτην, ἐκκλησιαστικὸν συγγραφέα, (VII, 25, 11) ἡ νεωτέρα ὀνομασία του ὀφείλεται εἰς τὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως Ἀττικὸν (406—425), ὅστις ἐπὶ τὸ εὐφημότερον μετωνόμασε τὸν Φαρμακέα εἰς Θεραπεῖα. Κατὰ δὲ τὸν Σκαρλᾶτον Βυζάντιον, πιθανώτερον νὰ ὠνομάσθη οὕτως, ἐὰν ἐκληφθῇ ὅτι τὸ ὄνο-

μα Φαρμακία, ἢ Φαρμακεὺς σημαίνει ἰατρεῖον, ὅπως πράγματι εἶναι τὰ Θεραπεῖα.

Τὰ Θεραπεῖα κατὰ τὸ 1821 ἦτο τὸ προσφιλὲς θέρετρον τῶν ἀριστοκρατικῶν οἰκογενειῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἐνταῦθα κατέλιπον ἱστορικὰς ἀναμνήσεις οἱ κατὰ καιροὺς ἡγεμόνες τῆς Δακίας: οἱ Σοῦτσοι, οἱ Καλλίμαχοι, οἱ Ὑψηλάνται, οἱ Μουρούζαι, οἱ Μαυρογέναι, καὶ ἔψαλλον οἱ γλυκεῖς ποιηταὶ Ρίζοι καὶ Χριστόπουλοι. Σήμερον εἰς Θεραπειὰ ἑδρεύει ὁ Μητροπολίτης Δέρκων (βλ. λεξ.)

ΘΕΡΜΑ. — Βυζαντινὸν φρούριον τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ κτισθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527 — 565) πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς χώρας ἀπὸ τῶν ἀπὸ βορρᾶ ἐπιδρομῶν τῶν βαρβάρων (Προκ. Περὶ Κτισμ. IV, 11). Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὰ Θέρμα ταῦτα ἦσαν τὰ πρὸς δυσμὸς τῆς Ἀγχιάλου περὶ τὰς 4 ὥρας ἀπέχοντα θερμὰ λουτρὰ (νῦν Λίτζα), παρὰ τὴν πόλιν Ἀετὸν (Καρναμπὰτ) γνωστότατα καὶ πολυσύχναστα διὰ τὰς ἰαματικὰς αὐτῶν ἰδιότητας, τὰ ὁποῖα ἀτείχιστα ἀπὸ πολλοῦ, περιετείχισεν ὁ Ἰουστινιανὸς δι' ἰσχυροτάτου τείχους.

Ὅταν κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Μαυρικίου (582—602) ὁ χαγάνος τῶν Ἀβάρων ἐπέδραμε τὸ 583 τὴν Θράκην, φθάσας μέχρις Ἀγχιάλου χάριν τῶν λουτρῶν τούτων, εἰς τὰ ὁποῖα ἐθεραπεύθησαν αἱ γυναῖκες αὐτοῦ, οὔτε τὸ τεῖχος κατέστρεψε οὔτε τὴν γείτονα Ἀγχίαλον προσέβαλε.

Τοῦ ἰουστινιανείου τείχους οὐδὲν ἴχνος σώζεται σήμερον, τῶν δὲ λουτήρων ἐρείπιά τινα, παρὰ τὰ ὁποῖα ἐγένοντο νέαι ἐγκαταστάσεις.

ΘΕΡΜΑ. — Βυζαντινὸν φρούριον ἐν Μυγδονίᾳ παρὰ τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον ἐπισκευασθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565), ὡς ἀναφέρει ὁ Προκ. (Περὶ Κτισμ. IV, 4). Τὸ φρούριον τοῦτο εἶναι ἀρχαιοτάτη πόλις τῆς Μυγδονίας Θέρμη (βλ. λέξ.) παρὰ τὴν Θεσσαλονίκην, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἔλαβε τὸ ὄνομα ὁ Θερμαϊκὸς κόλπος.

ΘΕΡΜΑΙΟΣ ἢ ΘΕΡΜΑΪΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ. — Βαθεῖα κόλπωσις τοῦ Β. Α. Αἰγαίου Πελάγους, λαβοῦσα τὸ ὄνομα ἀπὸ τῆς Θέρμης τῆς παλαιοτέρας ὀνομασίας τῆς Θεσσαλονίκης καὶ ἐκτεινομένη μεταξὺ τοῦ Καναστραίου ἀκρωτηρίου (νῦν Παλιοῦρι) καὶ τῆς Σηπιάδος ἄκρας (νῦν Κάβο Σέπια ἢ Προμμύρι). Τὸ μέγιστον πλάτος αὐτοῦ φθάνει τὰ 49 μίλλια τὸ δὲ μῆκος αὐτοῦ εἰς 80 μίλλια, εἰς τὸν μυχὸν δὲ αὐτοῦ κεῖται ἡ νῦν Θεσσαλονίκη. Οὕτω εἰς τὰς μὲν δυτικὰς τοῦ κόλπου ἀκτὰς κεῖνται ἡ Θεσσαλομαγνησία, ἡ Θεσσαλία μέχρι τοῦ Πλαταμῶνος καὶ ἡ δυτικὴ Μακεδονία, εἰς δὲ τὰς ἀνατολικὰς οἱ δυτικαὶ ἀκταὶ τῆς κυρίως Χαλκιδικῆς Χερσονήσου καὶ τῆς Παλλήνης (νῦν Κασσάνδρας). Ἡ ἀνατολικὴ ἀκτὴ ἀπὸ ἀπόψεως ποταμῶν εἶναι ξηρά, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν δυτικὴν ὅπου ἐκβάλλουν ἀρκετοὶ ποταμοί, ὅπως ὁ Πηνειός, ὁ Ἁλιάκμων καὶ ἄλλοι.

ΘΕΡΜΗ.—Ἀρχαιοτάτη πόλις τῆς Μυγδονίας κειμένη ἐπὶ τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου, ἀναφερομένη διὰ πρώτην φορὰν ὑπὸ Ἑκαταίου τοῦ Μιλησίου, ὅστις ἀποκαλεῖ αὐτὴν «πόλιν Ἑλλήνων Θρηΐκων». Πότε ὅμως ἀκριβῶς ἐκτίσθη καὶ ὑπὸ τίνος εἶναι ἄγνωστον. Ὁ Ἡρόδοτος, ἀναφέρων αὐτήν, λέγει ὅτι ἦτο ἡ ἐπισημοτέρα τῶν ἐν τῷ Θερμαϊκῷ κόλπῳ πόλεων «ἀφ' ἧς καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπωνυμίαν ἔχει» (VII, 123).

Κατὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους, ὁ Ξέρξης διερχόμενος ἐξ αὐτῆς τὴν κατέστησε κέντρον καὶ ὁρμητήριον τῆς κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐκστρατείας του. Τόσον δὲ ηὐχαριστήθη ἐκ τῆς ἐκεῖ διαμονῆς του, ὥστε παρέμεινεν ἐπί τινας ἡμέρας θαυμάζων ἀπὸ μακρὰν τὰ ὑψηλὰ ὄρη τῆς Μακεδονίας καὶ Θεσσαλίας, τὸν Ὄλυμπον καὶ τὴν Ὄσσαν.

Μετὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους καὶ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Περσῶν ἐκ τῆς Ἑλλάδος, ἡ Θέρμη ἐγένετο Μακεδονική, καταληφθεῖσα τὸ 431 π. Χ. ὑπὸ 1.000 Ἀθηναίων ὁπλιτῶν (Θουκ. Α', 61). Ἀργότερον δὲ διὰ τῆς μεσολαβήσεως τοῦ Ἀβδηρίτου Νυμφοδώρου (βλ λέξ.) ἀπεδόθη ἡ Θέρμη εἰς τὸν βασιλέα Περδίκκαν τὸν Β', βασιλέα τῆς Μακεδονίας τὸ 429 π. Χ. εἰς

ἀντάλλαγμα τῆς μετὰ τῶν Ἀθηναίων συμμαχίας αὐτοῦ (Θουκ. Β', 29).

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης, μέχρι τοῦ 360 π. Χ. οὐδεμία μνεία γίνεται περὶ αὐτῆς, ὅτε ἓν ἔτος πρὸ τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀναβάσεως τοῦ Φιλίππου, κατέλαβε αὐτὴν ὁ Παυσανίας, ὡς ἀναφέρει ὁ Αἰσχίνης (Παραπρεσβ. ΧΧΧΙ, 36). Καθ' ὅλην τὴν βασιλείαν τοῦ Φιλίππου καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου, μέχρι τῆς ὑπὸ τοῦ Κασσάνδρου ἱδρύσεως τῆς Θεσσαλονίκης τὸ 315 π. Χ. οὐδεὶς τῶν ἀρχαίων συγγραφέων ἀναφέρει αὐτήν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον σημαίνει ὅτι ἐντελῶς εἶχε καταστραφῇ, ἢ ὅτι ἀπολέσασα τὴν παλαιὰν αὐτῆς αἴγλην, ἀπέβη μικρὰ καὶ ἄσημος.

Κατὰ τὸν Στράβωνα (VII, 330, 34), ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς Θέρμης, ἐκτίσθη τὸ 315 π. Χ. ὑπὸ τοῦ Κασσάνδρου, πρὸς τιμὴν τῆς Θεσσαλονίκης, ἑτεροθαλοῦς ἀδελφῆς τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, ἡ Θεσσαλονίκη. Ἡ μαρτυρία ὅμως αὕτη τοῦ Στράβωνος, ἐπὶ τῆς ὁποίας στηρίζονται ὅλαι αἱ πληροφορίαι τῶν μεταγενεστέρων, ὅτι δηλαδὴ ἡ Θεσσαλονίκη ἀντικατέστησε τὴν Θέρμην καὶ συνεπῶς αἱ δύο αὗται πόλεις εἶναι ἓν καὶ τὸ αὐτό, δὲν εἶναι αὐτοῦ τούτου τοῦ Στράβωνος, τοῦ ὁποίου γνωστὴ εἶναι ἡ γεωγραφικὴ ἀκρίβεια, ἀλλὰ τοῦ ἐπιτομέως αὐτοῦ, ὅστις ἤκμασε κατὰ τὸν δέκατον π. Χ. αἰῶνα. Τοῦτον ἀκολουθοῦν καὶ πολλοὶ τῶν νεωτέρων ὡς λ. χ. ὁ Ραγκαβῆς, ὁ Μελέτιος, ὁ Head, ὁ Besnier καὶ ἄλλοι. Ἀλλ' ὑπάρχει ἡ μαρτυρία Πλινίου τοῦ Πρεσβυτέρου, ἀκμάσαντος κατὰ τὸν πρῶτον μ. Χ. αἰῶνα, ὅστις διαστέλλει τὴν Θέρμην ἀπὸ τῆς Θεσσαλονίκης, ἡ πληροφορία δὲ αὕτη εἶναι πλέον ἀξιόπιστος ἢ τοῦ ἐπιτομέως τοῦ Στράβωνος, ὅστις ἔζησε δέκα περίπου αἰῶνας βραδύτερον. «In ora sinus Macedonici Chalastra, et intus Phileros, Lete medioque flexa litoris, Thessalonica liberae conditionis. Ad hanc a Dyrrhachio CXIV milla passum Therme».. (Φυσ. Ἱστορ. IV, 10). Συνεπῶς, ἐγνώριζεν ἀκριβέστερον τὰ κατ' αὐτήν, ἀφοῦ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ Μακεδονία ἦτο Ρωμαϊκὴ ἐπαρχία, ἡ δὲ Θεσσαλονίκη ἦτο πρωτεύουσα αὐτῆς, ὅπου ἐξορισθείς, τὸ 58 π. Χ. ὁ Κικέρων εὗρεν ἄσυλον καὶ διέτριψεν ἐπὶ πολύ. (Πρβλ. Μ. Δήμιτσα, «Κριτικὴ μελέτη περὶ τῆς διαφορᾶς τῆς Θεσσαλονίκης ἀπὸ τῆς Θέρμης, ἐν τῷ περιοδικῷ «Ἀθήναιον» Τόμ. VIII, σελ. 258 καὶ ἑξῆς.).

Τὸ πλεῖστον τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων ταυτίζουν ἐπίσης τὴν Θέρμην μετὰ τῆς Θεσσαλονίκης. Ὁ Ζωναρᾶς καὶ ὁ Τζέτζης, ἐπιθυμοῦντες νὰ φαίνωνται ἀρχαΐζοντες, ὀνομάζουν αὐτήν: Ἠμαθίαν, Στέφανος δὲ ὁ Βυζάντιος Ἀλίαν, ὁ Χαλκοκονδύλης Θέρμην καὶ ἄλλοι Θέρμας. Μόνον ὁ Προκόπιος (Περὶ Κτισμ. IV, 4) διαστέλλει τὴν Θέρμην ἀπὸ τῆς Θεσσαλονίκης. Κατὰ τὸν Δήμιτσαν (Ἡ Μακεδονία, σελ. 403) κατεῖχε τὴν θέσιν τῶν σημερινῶν ἐρειπίων ἀρχαίας πόλεως πρὸς βορρᾶν τῆς Αἰνείας παρὰ τὸν λιμένα, τὸν σχηματιζόμενον ὑπὸ τοῦ Αἰναίου ἀκρωτηρίου (νῦν Καρὰ — Μπουρνοῦ), ὠνομάσθη δὲ Θέρμη ἐκ τῶν θερμῶν ἁλατούχων καὶ θειούχων ὑδάτων, τὰ ὁποῖα σήμερον ἀκόμη ὑπάρχουν παρὰ τὸ χωρίον Σέδες.

Κατὰ τὸν Στράβωνα (VII, 330, 21) ἡ Θέρμη κατεστράφη ὑπὸ τοῦ Κασσάνδρου τὸ 316 π. Χ. καὶ ἦτο μία τῶν 26 πολισμάτων, τῶν ὁποίων τοὺς κατοίκους μετῴκισεν εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἱδρυθεῖσαν Θεσσαλονίκην.

Τῆς Θέρμης σῴζονται ἀργυρᾶ τετράδραχμα, φέροντα ἔμπροσθεν Πήγασον, ὄπισθεν δὲ τετράγωνον ἔγκοιλον διῃρημένον εἰς 4 μέρη (Head-Σβορώνου, Ἱστορ. τῶν Νομισμ. Τόμ. Α', σελ. 169).

Σήμερον Θέρμη καλεῖται τὸ πρῴην Σέδες, 7 χλμ. ἀπὸ τῆς Θεσσαλονίκης. Εἶναι ἕδρα ὁμωνύμου κοινότητος καὶ ἀριθμεῖ 1.156 κατοίκους (1928).

ΘΕΡΜΗΜΕΡΙΑ (Ἄκρα). — Ἀκρωτήριον τῆς εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου, πρὸς βορρᾶν τοῦ Γενῆ-κιοϊ, τοῦ «Καμαρώδους Αἰγιαλοῦ» τῶν Βυζαντινῶν. Σήμερον καλεῖται ὑπὸ τῶν Τούρκων Κιουμπασῆ.

ΘΕΡΜΙΤΣΑ. — Βουλγαρικὸν φρούριον κείμενον ἐπὶ τῶν ὀρεινῶν περὶ τὴν Στρω-

μνίτσαν διαβάσεων, ἀλλ' ἄγνωστον ποῦ ἀκριβῶς. Διαρκοῦντος τοῦ μακροῦ κατὰ τῶν Βουλγάρων ἀγῶνος Βασιλείου Β' τοῦ Βουλγαροκτόνου (976—1025) τὸ φρούριον τῆς Θερμίτζας κατελήφθη αἰφνιδιαστικῶς ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ πατρικίου Δαυῒδ 'Αριανίτου, ἀποσταλέντος πρὸς τοῦτο ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος.

* ΘΕΡΝΗ.—'Αρχαία πόλις τῆς Θράκης ἀναφερομένη ὑπὸ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου. 'Ο κάτοικος Θερναῖος. "Αγνωστος ἡ ταυτότης αὐτῆς.

* ΘΕΡΣΙΛΟΧΟΣ. — Εἷς τῶν εὐγενῶν Παιόνων, φίλος καὶ σύμμαχος τοῦ Πριάμου, φονευθεὶς κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον ὑπὸ τοῦ 'Αχιλλέως ('Ιλιάδ. Φ. 219).

ΘΕΣΚΟΣ ἢ ΘΗΣΚΟΣ.—Μεσόγειος πόλις τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ 'Αγαθίου (V, 302, 2) μετὰ τῆς 'Αφροδισιάδος καὶ Κιβήρεως. Ταύτας ἐπέδραμε μοῖρά τις τοῦ Ζαβεργὰν ἡγεμόνος τῶν Κατρηγούρων Οὔννων τὸ 533 μ.Χ. κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς βασιλείας τοῦ 'Ιουστινιανοῦ. 'Ο Προκόπιος ὀνομάζει αὐτὴν Θεσκόν, ἀναφέρει δὲ ὅτι ὁ 'Ιουστινιανὸς «φρούριον ἐπὶ θάτερα τοῦ μακροῦ τείχους ἱδρύσατο, περιβόλῳ κρατυνάμενος ἐχυρῷ μάλιστα· ταύτῃ τε τοῖς χερρονησιώταις τὴν ἀσφάλειαν πανταχόθεν αὐτὸς ἐποίησε» IV, 10, 27). Τῆς Θεσκοῦ ἢ Θήσκου οὐδὲν ἴχνος σώζεται.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ (Μάρτυς).—Γεννηθεῖσα ἐν 'Αμφιπόλει ἠσπάσθη τὸν Χριστιανισμὸν κρυφίως ἀπὸ τοῦ πατρός της Κλέωνος «ἱερέως εἰδώλων, ἀνδρὸς περιφανοῦς τὸν βίον».'Ο πατήρ της προσεπάθησε νὰ ἐπαναφέρῃ αὐτὴν εἰς τὴν θρησκείαν τῶν πατέρων της, ἀλλ' οὐδὲν κατώρθωσε. Τότε «γυμνωθεῖσα ὠμοῖς δέρμασι τύπτεται καὶ τὰς πλευρὰς θλᾶται καὶ ἀπαλλοτριωθεῖσα τῶν προσόντων αὐτῇ πάντων ὑπερόριος γίνεται» ὑπὸ τοῦ πατρός της. Πότε ἀκριβῶς ἐγεννήθη ἄγνωστον.

'Η μνήμη αὐτῆς ἀναφέρεται ἐν τῷ Μηναίῳ τῆς 7 Νοεμβρίου μετὰ συντόμου μαρτυρολογίου.

* ΘΕΣΤΙΔΕΙΟΝ.—«"Εστι καὶ πολίχνη Θράκης παρ' ᾗ Νῦσα χωρίον. Τὸ ἐθνικὸν Θεστιδεύς». (Στέφ. Βυζάντιος). "Αγνωστος ἄλλοθεν.

* ΘΕΣΤΩΡΟΣ. — «Πόλις τῆς Θράκης. Τὸ ἐθνικὸν Θεστώριος». (Στέφ. Βυζάντιος). "Αγνωστος ἄλλοθεν.

ΘΗΡΑΣ (χωρίον).—"Αλλη ὀνομασία τῆς πόλεως Αὐλικοῦ ἢ Αὐλαίου τείχους ἐν τῇ χώρᾳ τῶν 'Αστῶν. «'Απὸ δὲ χερσονήσου εἰς Αὐλαῖον Τεῖχος τὸ καὶ καλούμενον Θήρας χωρίον ἐν ᾧ ὕφορμος, στάδιοι 350, μίλια 35 1)2, ἀπὸ δὲ Θηρῶν χωρίου, ἤτοι τοῦ λεγομένου Αὐλαίου Τείχους εἰς Θυνιάδα ἀκρωτήριον, ἐν ᾧ καὶ ὕφορμος ναυσὶ στάδιοι 120 μίλια 16». ('Ανωνύμου «Περίπλους» 87 — Πρβλ. καὶ 'Αρριανοῦ Περίπλους Εὐξείνου Πόντου, 86) Ταὐτίζεται μὲ τὴν σημερινὴν 'Αγαθούπολιν.

ΘΙΣΒΗ. — Νύμφη ὁμωνύμου πηγῆς ἐν Θράκῃ.

ΘΟΑΣ. — Υἱὸς τοῦ Διονύσου καὶ τῆς 'Αριάδνης, βασιλεὺς τῆς Λήμνου, πατὴρ τῆς 'Υψιπύλης. 'Επὶ τῆς βασιλείας του αἱ Λήμνιαι γυναῖκες ἔπαθον ἐκ δυσοσμίας, τὴν ὁποίαν ἀπέστειλεν εἰς αὐτὰς ὀργισθεῖσα, ἐπειδὴ δὲν ἐτιμᾶτο ὑπ' αὐτῶν. "Ενεκα τῆς δυσοσμίας ταύτης οἱ σύζυγοί των τὰς ἀπέφευγον καὶ συνεκοιμῶντο μὲ αἰχμαλώτους γυναῖκας ἐκ Θράκης. Αἱ γυναῖκες τότε τῆς Λήμνου βαρέως φέρουσαι τὴν προσβολὴν ταύτην, ἐφόνευσαν τοὺς πατέρας καὶ συζύγους των, πλὴν τῆς 'Υψιπύλης, ἡ ὁποία διέσωσεν αὐτὸν πέμψασα εἰς Οἰνόην. 'Ανακαλυφθεῖσα ὅμως βραδύτερον, ἐξωρίσθη ἐκ τῆς νήσου.

ΘΟΘΩΡΣΗΣ.—Βασιλεὺς τοῦ Κιμμερίου Βοσπόρου περὶ τὰ 279—308 μ. Χ. Σώζονται χαλκᾶ νομίσματα αὐτοῦ (Head—Σβορώνου, Τόμ. Β', σελ. 14).

ΘΟΥΛΗ.—'Ονομασία τοῦ ὑπὸ τῶν ἐπιδραμόντων τὴν Θράκην Γαλατῶν ἢ Κελτῶν, ἱδρυθέντος βασιλείου πρὸς Ν. τοῦ Αἵμου κατὰ τὸν τρίτον π. Χ. αἰῶνα. (βλ. λέξ. Τύλη).

* ΘΡΑΚΑΡΧΗΣ.—Θρακάρχης ἐκαλεῖτο ὁ ὑπὸ τοῦ «Κοινοῦ τῶν Θρακῶν» (εἶδος ἀμφικτυονίας) ἐκλεγόμενος ἀρχιερεύς, ὅστις ὡς πρόεδρος τοῦ «Κοινοῦ» διηύθυνε τὰς ἐργασίας τῆς συνόδου καὶ τοὺς τελουμέ-

νους κατ' αὐτὴν πανθρακικοὺς ἀγῶνας, ὅπως τῶν Κενδρισείων Πυθίων (βλ. λέξ.).

Τὸ «Κοινὸν τῶν Θρακῶν» συνήρχετο εἰς τὴν μητρόπολιν, μάλιστα δὲ εἰς τὸ Σεβαστεῖον (ναὸν τοῦ Αὐγούστου), ὅθεν καὶ ἡ μητρόπολις προσωνομάσθη «νεωκόρος».

Κατ' ἄλλην γνώμην τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀρχιερέως δὲν συνέπιπτε πάντοτε μετὰ τοῦ Θρακάρχου, ὅστις ἐπεμελεῖτο τῶν ἀγώνων καὶ τῶν τελετῶν τῶν τελουμένων κατὰ τὴν σύνοδον τοῦ Κοινοῦ τῶν Θρακῶν. Ἂν δ ἀρχιερεὺς δὲν ἦτο εὔπορος, περιωρίζετο μόνον εἰς τὴν προεδρείαν, ἐφορεύων δὲ ἄρχων ἐπὶ τῶν ἀγώνων καὶ τῶν τελετῶν ἐξελέγετο κάποιος ἐκ τῶν εὐπορωτέρων τῆς πόλεως ἢ τῆς ἐπαρχίας, ὅστις ὡς χορηγὸς κατέβαλλεν ἐξ ἰδίων ἅπασαν ἢ μέρος τῆς διὰ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς ἑορτὰς ἀπαιτουμένης δαπάνης.

Τὸ Κοινὸν τῶν Θρακῶν συνήρχετο διὰ τῶν ἐκ τῶν ἐπαρχιακῶν πόλεων πρέσβεών των εἰς σύνοδον κατ' ἔτος εἰς τὴν Μητρόπολιν τῆς Φιλιππουπόλεως, ἀπὸ τῶν χρόνων ἤδη τοῦ Καρακάλλα (211—217 μ Χ.). Ὁ σκοπὸς τῆς συνόδου δὲν μᾶς εἶναι ἀκριβῶς γνωστός, πάντως ὅμως ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ἀπὸ κοινοῦ λῆψιν ἀποφάσεων περὶ τελέσεως ἑορτῶν πρὸς τιμὴν τοῦ ἑκάστοτε αὐτοκράτορος—θεοῦ, καθὼς καὶ ἀγώνων καὶ θυσιῶν, εἰς τοὺς ὁποίους συμμετεῖχον πάντες οἱ Θρᾶκες. Πιθανῶς δὲ ἡ σύνοδος νὰ συνεζήτει καὶ περὶ τῆς συμπεριφορᾶς τῶν κατὰ τόπους διοικητικῶν καὶ στρατιωτικῶν λειτουργῶν καὶ ἐξέφραζε διὰ τοῦ προέδρου αὐτῆς εἰς τὸν ἑκάστοτε Ρωμαῖον διοικητὴν τῆς Ἐπαρχίας τὰς εὐχαριστίας ἢ τὰ παράπονα κτλ. ἀπεφάσιζε δὲ συνάμα καὶ περὶ ἀνεγέρσεως ἀνδριάντων καὶ στηλῶν εἰς τοὺς αὐτοκράτορας καὶ ἄλλα ἐπίσημα πρόσωπα, ἢ εἰς τοὺς Θεοὺς περὶ ἱδρύσεως ναῶν καὶ βωμῶν καὶ ἄλλων ζητημάτων.

Τοιαύτης φύσεως ἐπιγραφαὶ ἀναθηματικαὶ ἀνευρέθησαν ἐν Φιλιππουπόλει, ἀναγόμεναι εἰς τὸν δεύτερον καὶ τρίτον μ.Χ. αἰῶνα. (Πρβλ. Κ. Μυρτ. Ἀποστολίδου, Ἐπιγραφαὶ Φιλιππουπόλεως, εἰς Θρακικὰ Τόμ. VI (1935) σελ. 147 καὶ ἑξῆς.

ΘΡΑΚΕΣ.—Οἱ κάτοικοι τῆς Θράκης.

* ΘΡΑΚΕΣ ΙΣΤΡΟΙ. — Ἀρχαῖος Θρακικὸς λαὸς κατοικῶν κατὰ τὰ βόρεια Δαλματικὰ παράλια, ἀπέναντι τῶν Ἀψυρτίδων νήσων, (βλ. λέξ. Ἴστροι Θρᾶκες).

ΘΡΑΚΗ.—Θυγάτηρ τοῦ Ὠκεανοῦ, ὅστις ἐκ τῆς Παρθενόπης ἀπέκτησε δύο θυγατέρας : τὴν Εὐρώπην καὶ Θράκην, ἀπὸ τῆς ὁποίας ὠνομάσθη ἡ ὁμώνυμος χώρα. (Τζέτζης εἰς Κασσάνδραν Λυκόφρονος 894).

ΘΡΑΚΗ.—Ἡ Θράκη γεωγραφικῶς ἀπετέλει ἀναπόσπαστον μέρος τῆς κυρίως Ἑλλάδος, ὑπὸ πάντων δὲ τῶν συγγραφέων τῆς ἀρχαιότητος καλεῖται : ***Βόρειος Ἑλλάς***. Πράγματι δὲ ἦτο τὸ βορειότερον μέρος τῆς Θρακο - Ἑλληνο - Ἰλλυρικῆς χερσονήσου, ἡ ὁποία κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους κακῶς ἐπεκράτησε νὰ ὀνομάζεται Βαλκανικὴ ἀπὸ τοῦ τουρκικοῦ «μπαλκάν», τὸ ὁποῖον σημαίνει ὄρος, διὰ τοῦ ὁποίου οἱ Τοῦρκοι ὠνόμασαν τὸν Αἷμον.

Κατὰ τοὺς παναρχαίους χρόνους περιελάμβανεν ὄχι μόνον τὴν μέχρι τοῦ Δουνάβεως, τοῦ Ἴστρου τῶν ἀρχαίων χώραν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν Σκυθίαν, κειμένην εἰς τὰ Β Α. τῆς Εὐρώπης. Ἀπὸ τῶν ἱστορικῶν ὅμως χρόνων, τὸ ὄνομα Σκυθία ἐσήμαινε τὴν ἄγνωστον καὶ ἀπέραντον χώραν τῆς Β. Α. Εὐρώπης. Ἐπὶ πολὺν ὅμως ἀκόμη καιρὸν ἐξηκολούθει νὰ θεωρεῖται ὡς Θράκη, συνολικῶς ἡ ἀκαθόριστος πρὸς βορρᾶν τῆς κυρίως Ἑλλάδος χώρα, Σκυθία δὲ καὶ Θράκη ἦσαν κάπως συγκεχυμέναι καὶ κατὰ τὸν πέμπτον π. Χ. αἰῶνα ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Ἡροδότου.

Ἡ σημερινὴ Θράκη εἶναι πολὺ περιωρισμένη. Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ὅμως καὶ τὰς διαφόρους ἐποχάς, ἡ Θράκη εἶχε διάφορον ἔκτασιν καὶ τὰ ὅριά της ἦσαν ἀπείρως μεγαλύτερα τῶν σημερινῶν. Ὡς Θράκη ἐθεωρεῖτο ἡ πρὸς βορρᾶν τοῦ Πηνειοῦ τῆς Θεσσαλίας κειμένη χώρα, τῆς ὁποίας τὰ βόρεια καὶ ἀνατολικὰ ὅρια δὲν ἦσαν γνωστά. Μὲ ἄλλους λόγους, περιελάμβανε γενικῶς καὶ ἀορίστως ὅλας τὰς πρὸς βορρᾶν τῆς Θεσσαλίας χώρας. (Ἀ. Ἀδαμαντίου, Αἱ γεωγραφικαὶ περιπέτειαι τοῦ ὀνόματος Θράκη, εἰς «Θρακικὰ» 1928, σελ.

374 καὶ ἑξῆς).

Κατὰ τὸν Ὅμηρον, τὰ ὅρια αὐτῆς πρὸς νότον ἦσαν ὁ Πηνειὸς τῆς Θεσσαλίας καὶ τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος. Ἐντὸς τούτων περιελαμβάνετο καὶ ἡ Μακεδονία τῶν ἱστορικῶν χρόνων. Ὁ Ἄθως ἢ Ἀθόως, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἡ θεὰ Ἥρα κατήρχετο ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, εὑρίσκετο ἐν Θράκῃ. Ὡς ἴδια δὲ αὐτῆς μέρη ἀναφέρει τὴν Πιερίαν, τὴν κοιτίδα τῶν Μουσῶν, τὴν ἐρατεινὴν Ἠμαθίαν καὶ τὴν ἐρίβωλον (=εὔφορον) Παιονίαν :

Ἥρη δ' ἀΐξασα λίπεν ρίον Ὀλύμποιο
Πιερίην δ' ἐπιβᾶσα καὶ Ἠμαθίαν ἐρατεινὴν
σεύατ' ἐφ' ἱπποπόλων Θρῃκῶν ὄρεα νι-
[φόεντα,
ἀκροτάτας κορυφάς, οὐδὲ χθόνα μάρπτε
[ποδοῖιν
ἐξ Ἀθόω δ' ἐπὶ πόντον ἐβήσετο κυμαί-
[νοντα.
(Ἰλιάδ. Ξ. 225 — 229).

Ἀνατολικὸν αὐτῆς ὅριον ἦτο ὁ ἀγάρρους (=ὁρμητικὸς) Ἑλλήσποντος (Ἰλιάδ. Β, 845). Τὰ πρὸς βορρᾶν καὶ δυσμὰς ὅρια τῆς Θράκης δὲν καθορίζονται ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου. Φαίνεται δὲ ὅτι ὁ Ὅμηρος δὲν ἐγνώριζε τὸν Βόσπορον, παρὰ τοὺς ἰσχυρισμοὺς τοῦ Στράβωνος, οὔτε τὸν Εὔξεινον Πόντον, ἢ τοὐλάχιστον δὲν ἀναφέρει αὐτόν. (Πρβλ. Π. Καρολίδου, Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Ἱστορίαν τοῦ Ἑλλην. Ἔθνους τοῦ Παπαρρηγοπούλου, σελ. ρνβ' ἐν ὑποσημειώσει).

Πλὴν τῶν Θρακῶν, γνωρίζει καὶ ἄλλους λαοὺς τῆς Θράκης : τοὺς Κίκονας, τοὺς Μυσούς, τοὺς ὁποίους γενικῶς ὀνομάζει «ἱπποπόλους». Ὡς παραλίους δὲ πόλεις αὐτῆς ἀναφέρει : τὴν Αἶνον, τὴν Αἰσύμην, τὴν Ἀμυδῶνα παρὰ τὸν Ἀξιὸν ποταμόν, τὴν Σηστόν, τὴν Ἴσμαρον, τὴν Μαρώνειαν καὶ τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου Πελάγους : Ἴμβρον, Λῆμνον καὶ Σαμοθράκην, ἐπὶ τῆς ὑψηλῆς κορυφῆς τῆς ὁποίας καθήμενος ὁ Ποσειδῶν παρηκολούθει τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον :

Θαυμάζων ἧστο πτόλεμόν τε μάχην τε
ὑψοῦ ἐπ' ἀκροτάτης κορυφῆς Σάμου ὑλη-
[έσσης
Θρηϊκίης· ἔνθεν γὰρ ἐφαίνετο πᾶσα μὲν
[Ἴδη
φαίνετο δὲ Πριάμοιο πόλις καὶ νῆσος Ἀ-
[χαιῶν.
(Ἰλιάδ. Ν, 11—14).

Ὁ Ἡρόδοτος θεωρεῖ τὴν Θράκην ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ ὄρους Δυσώρου (νῦν Μποζ-ντάγ) ἐν Μακεδονίᾳ. Πρὸς βορρᾶν ἐπεκτείνει τὰ ὅριά της μέχρι τοῦ Ἴστρου ποταμοῦ καὶ τῶν ἐκβολῶν του. Πρὸς ἀνατολὰς μέχρι τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ τοῦ Θρακικοῦ Βοσπόρου. Πρὸς νότον μέχρι τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Αἰγαίου, πρὸς δυσμὰς δὲ μέχρι τῆς χώρας τῶν Ἰλλυριῶν, τῆς σημερινῆς Ἀλβανίας. Ὡς ἐκ τῆς μεγάλης δὲ αὐτῆς ἐκτάσεως, θεωρεῖ ὁ Ἡρόδοτος τὸ ἔθνος τῶν Θρακῶν ὡς τὸ μέγιστον πάντων μετὰ τοὺς Ἰνδούς, ἀλλὰ συνάμα καὶ τὸ μᾶλλον ἀσθενὲς ἕνεκα τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ εἰς πολλὰς φυλάς, καὶ τῆς ἐλλείψεως διοικητικῆς συνοχῆς : «Θρηΐκων δὲ ἔθνος μέγιστόν ἐστι μετάγε Ἰνδοὺς πάντων ἀνθρώπων. Εἰ δὲ ὑφ' ἑνὸς ἄρχοιτο ἢ φρονέοι κατὰ τωὐτό, ἄμαχον τ' ἂν εἴη καὶ πολλῷ κράτιστον πάντων ἐθνέων κατὰ τὴν γνώμην τὴν ἐμήν». (Ἡροδ. V, 3). Ἐπίσης καὶ ὁ πολὺ μεταγενέστερος αὐτοῦ Παυσανίας, λέγει ὅτι οἱ Θρᾶκες ἦσαν πολυάριθμοι, ὑπολειπόμενοι μόνον τῶν Κελτῶν. «Θρακῶν δὲ πάντων οὐδένες πλείους εἰσὶ τῶν ἀνθρώπων ὅτι μὴ Κελτοί». (Παυσ. Α, 9, 5).

Κατὰ Ἑκαταῖον τὸν Μιλήσιον, (Περίοδος Γῆς) ἡ Μακεδονία ἀπετέλει μέρος τῆς Θράκης, καθ' ὅσον διάφοροι αὐτῆς χῶραι κατῳκοῦντο ὑπὸ Θρακῶν. Σκύλαξ ὁ Γεωγράφος (περίπλους, 67) καὶ ὁ Στράβων (VII, 289, 295, 323), θεωροῦν τὴν Θράκην ἐκτεινομένην ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ μέχρι τοῦ Ἴστρου. Κατὰ δὲ τὸν Στράβωνα, ἡ Πιερία, ἡ Πίμπλεια, τὸ Λείβηθρον καὶ ὁ Ὄλυμπος ἦσαν ὀνόματα Θρακικῶν πόλεων καὶ ὀρέων, τὰ ὁποῖα κατόπιν ἔγιναν Μακεδονικά. «Ἐν Θρήκῃ ἡ νῦν Μακεδονία καλεῖται». (VII, 330. 24). Μετὰ τοῦ Στράβωνος συμφωνοῦν οἱ Λατῖνοι : Πλίνιος καὶ Πομπώνιος Μέλας.

Ὁ Θουκυδίδης, ὡς ζήσας ἐν Θράκῃ

διαγράφει ἀκριβέστερον τὰ ὅρια αὐτῆς καὶ πλησιάζει πρὸς τὰ πρὸ τῶν Βαλκανικῶν πολέμων ὅρια, λέγων ὅτι ἡ Θράκη κεῖται μεταξὺ τοῦ Αἵμου, τῆς Προποντίδος, τοῦ Αἰγαίου Πελάγους καὶ τοῦ Στρυμόνος B, 97).

Οὕτω ἐν τῇ περιόδῳ τῶν αἰώνων, ἡ ἀόριστος καὶ συγκεγχυμένη γεωγραφικὴ ἔννοια τῆς Θράκης ἀρχίζει νὰ καθορίζεται. Ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ἡ Θράκη ἐξετείνετο μέχρι τοῦ Ἴστρου, ἔχουσα δυτικὸν ὅριον τὸν Στρυμόνα, ἀπὸ δὲ τῶν πρώτων ἱστορικῶν χρόνων ἤρχισε νὰ διαστέλλεται ἀπὸ τῆς Θράκης ἡ πρὸς τὸ Ἀδριατικὸν Πέλαγος ἐκτεινομένη χώρα Ἰλλυρὶς ἢ Ἰλλυρία, ἡ κατόπιν Δαλματία.

Ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ αὐτοκράτορος Τιβερίου καὶ ἐντεῦθεν (πρῶτος μ. Χ. αἰών), ὡς ὅρια τῆς Θράκης ἐθεωροῦντο τὰ ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου ἀναφερόμενα. Βραδύτερον τὰ ὅρια ταῦτα ἐπεξετάθησαν μέχρι τοῦ Ἴστρου, οὕτως ὥστε ἡ χώρα αὕτη περιελάμβανε ὅλας τὰς ἐπαρχίας, τὰς ὁποίας ὁ Πλίνιος ὀνομάζει «Thracia» καὶ αἱ ὁποῖαι κατὰ τὸ 298 μ. Χ. ἐπὶ Διοκλητιανοῦ ἀπετέλεσαν μίαν τῶν δώδεκα ἐπαρχιῶν τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους.

Κατὰ τὸν Κλαύδιον Πτολεμαῖον (Γεωγρ. Γ', 11), ζήσαντα κατὰ τὸν δεύτερον μ.Χ. αἰῶνα, ὅρια τῆς Θράκης πρὸς βορρᾶν ἦσαν ἡ Κάτω Μυσία (προπολεμικὴ Βουλγαρία) πρὸς δυσμὰς ἡ Ἄνω Μυσία (Σερβία) καὶ μέρος τῆς Μακεδονίας, ὅπου τὸ ὄρος Ὄρβηλος μέχρι τοῦ Νέστου ποταμοῦ, περιελάμβανε δὲ ἐν ὅλῳ 14 στρατηγίας. «Στρατηγίαι δὲ εἰσὶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ (Θράκη) πρὸς μὲν ταῖς Μυσίας καὶ περὶ τὸν Αἶμον τὸ ὄρος ἀρχομέναις ἀπὸ δυσμῶν: Δανθηλιτική, Σαρδική, Οὐσδικηνική, Σελλητική. Πρὸς δὲ τῇ Μακεδονίᾳ καὶ τῷ Αἰγαίῳ Πελάγει ὁμοίως στρατηγίαι: Μαιδική, Δροσική, Κοιλητική, Σαπαϊκή, Κορπιλική, Καινική. Καὶ ὑπὲρ τὴν Μαιδικήν: Βεσσική, ὑφ' ἣν ἡ Βενική, εἶτα Σαμαϊκή. Παρὰ δὲ τὴν ἀπὸ Περίνθου πόλεως μέχρις Ἀπολλωνίας παράλιον, ἡ Ἀστικὴ στρατηγία.

***

Ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Αὐγούστου (63 π. Χ.—14 μ. Χ) ἡ Θράκη διῃρέθη εἰς δύο μεγάλα τμήματα: Εἰς τὴν κάτω τοῦ Αἵμου χώραν καὶ τὴν πρὸς βορρᾶν αὐτοῦ μέχρι τοῦ Δουνάβεως. Ἡ πρὸς βορρᾶν τοῦ Αἵμου χώρα ἔλαβε τὸ ὄνομα τοῦ ἀρχαίου ὀνόματος Μυσία «Μυσία ἡ ἐν Εὐρώπῃ», κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ Μυσίαν, τὴν γνωστὴν τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων Moesia. Ἡ μεγάλη αὕτη Ρωμαϊκὴ ἐπαρχία διῃρέθη ἀργότερον ἐπὶ Βεσπασιανοῦ (70—79 μ. Χ.) εἰς τὴν Ἄνω ἢ Δυτικὴν Μυσίαν (Moesia Superior), καὶ τὴν Κάτω ἢ Ἀνατολικὴν Μυσίαν (Moesia Inferior), χωριζομένας διὰ τοῦ ποταμοῦ Κίμβου μέχρι τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ εἰς τὸν Δούναβιν.

Αἱ δύο αὗται Μυσίαι ἐπὶ τοῦ Διοκλητιανοῦ διῃρέθησαν εἰς πέντε μικροτέρας ἐπαρχίας:

α') ***Τὴν πρώτην Μυσίαν*** μὲ πρωτεύουσαν τὸ Βιμινάκιον, τὸ σημερινὸν Βιδίνιον ἐν Βουλγαρίᾳ.

β') ***Τὴν Δαρδανίαν,*** μεταξὺ τοῦ ὄρους Σκάρδου καὶ τοῦ ποταμοῦ Μάργου (νῦν Μοράβα), μὲ πρωτεύουσαν τοὺς Σκούπους, τὰ σημερινὰ Σκόπια.

γ') ***Τὴν Ριπαίαν,*** μὲ πρωτεύουσαν τὴν Ρατιαρίαν (τὴν σημερινὴν Νικόπολιν) παρὰ τὴν συμβολὴν τοῦ Ἰάνδρα ὡς τὸν Δούναβιν.

δ') ***Τὴν Ἔσω Δακίαν,*** μὲ πρωτεύουσαν τὴν Σαρδικήν, τὴν σημερινὴν Σόφιαν.

ε') ***Τὴν Πραιβελιτάναν,*** μὲ πρωτεύουσαν τὴν Σκόδραν.

Εἰς τὴν Θράκην προσετέθη ἡ ***Δευτέρα Μυσία*** ἤτοι τὸ μεταξὺ Αἵμου καὶ Δουνάβεως ἀνατολικὸν μέρος μὲ πρωτεύουσαν τὴν Μαρκιανούπολιν, τὴν μετὰ ταῦτα Πρεσθλάβαν, ἀρχαίαν πρωτεύουσαν τῶν Βουλγάρων καὶ ἡ ***Μικρὰ Σκυθία,*** ἡ σημερινὴ περίπου Δοβρουτσᾶ, μὲ πρωτεύουσαν τοὺς Τόμους ἢ Τόμιν, τὴν μετὰ ταῦτα Κωνσταντιανὴν τῶν Ρωμαίων, Κωνσταντίαν τῶν Βυζαντινῶν, νῦν δὲ Κωνστάντζαν.

Ἡ ἐπαρχία τῆς Θράκης τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων εἶχεν ὡς σύνορα τὰ αὐτὰ περίπου τὰ μέχρι τῶν Βαλκανικῶν πολέμων. Πρὸς

δυσμὰς εἶχε σύνορα τὸν ποταμὸν Νέστον καὶ τὰ ὄρη Ροδόπην καὶ Ὄρβηλον, τὰ ὁποῖα ἐχώριζον τὴν Μακεδονίαν ἀπὸ τῆς Θράκης. Πρὸς βορρᾶν τὸν Αἷμον, ὅστις ἐχώριζεν αὐτὴν ἀπὸ τῆς Κάτω Μυσίας. Πρὸς ἀνατολὰς τὸν Εὔξεινον Πόντον καὶ τὸν Θρακικὸν Βόσπορον. Πρὸς νότον τὴν Προποντίδα, τὸν Ἑλλήσποντον καὶ τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος. Πλὴν δηλαδὴ τῆς προπολεμικῆς Θράκης περιελάμβανε καὶ τὴν Ἀνατολικὴν Ρωμυλίαν, ἥτις ἀπὸ τοῦ 1886 ἀπετέλεσε μέρος τοῦ Βουλγαρικοῦ βασιλείου.

Ἡ περιορισθεῖσα γεωγραφικὴ ἔννοια τῆς Θράκης διήρκεσε μόνον κατὰ τοὺς χρόνους τῶν αὐτοκρατόρων. Ὅταν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ τετάρτου μ. Χ. αἰῶνος ἐγένετο ἡ μεγάλη ἀναδιοργάνωσις τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας, ἡ ὁποία κατέληξεν εἰς τὴν ἵδρυσιν τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας, τὸ ὄνομα Θράκη ἐπανέκτησε τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς γεωγραφικὴν ἔννοιαν, ἐκτεινομένη μέχρι τοῦ Δουνάβεως. Κατὰ τὴν νέαν ταύτην διοικητικὴν διαίρεσιν, τὴν ὁποίαν ἐφήρμοσεν ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος, τὸ Ἀνατολικὸν Ρωμαϊκὸν Κράτος ἢ Βυζαντινὴ Αὐτοκρατορία, διῃρέθη εἰς δύο μεγάλας ἐπαρχίας ἢ ἐπαρχιότητας: τὴν *Praefectura Orientis* (Ἐπαρχία τῆς Ἀνατολῆς) καὶ τὴν *Praefectura Illyrici* (Ἐπαρχία τῆς Εὐρώπης). Ἐκ τούτων ἡ *Praefectura Orientis* διῃρεῖτο εἰς πέντε ***Διοικήσεις*** (*Diocesis*): τὴν Ἀνατολήν, τὰς πέραν τοῦ Ταύρου κτήσεις, τὴν Αἴγυπτον, τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Θράκην.

Ἡ ***Διοίκησις Θράκης*** (*Diocesis Thraciarum*) περιελάμβανεν ὅλην τὴν ἀπὸ τοῦ Θρακικοῦ πελάγους καὶ τῆς Θρακικῆς χερσονήσου ἐκτεινομένην χώραν μέχρι τοῦ Κάτω Δουνάβεως, τοῦ Ἴστρου τῶν ἀρχαίων, διῃρεῖτο δὲ κατὰ τὴν Notitia dignitatum et administratiorum Orientis, κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ πέμπτου αἰῶνος εἰς ἓξ ἐπαρχίας:

α') Τὴν ***Κάτω Μυσίαν*** ἢ ***Δευτέραν*** (τὴν προπολεμικὴν Βουλγαρίαν) μὲ πρωτεύουσαν τὴν Μαρκιανούπολιν.

β') Τὴν ***μικρὰν Σκυθίαν*** (*Scythia Minor*) μὲ πρωτεύουσαν τοὺς Τόμους ἢ Τόμιν.

γ') ***Τὴν Θράκην*** ὑπὸ περιωρισμένην ἔννοιαν, ἤτοι ἀπὸ τοῦ Αἵμου μέχρι τοῦ Ἕβρου, μὲ πρωτεύουσαν τὴν Φιλιππούπολιν.

δ') Τὸν ***Αἱμίμοντον*** (Haemi Montis) ἐκτεινόμενον ἀπὸ τοῦ Ἕβρου μέχρι τῶν παραλίων τοῦ Εὐξείνου Πόντου, μὲ πρωτεύουσαν τὴν Ἀδριανούπολιν.

ε') Τὴν ***Ροδόπην***, ἐκτεινομένην ἀπὸ τοῦ ὁμωνύμου ὄρους πρὸς νότον μέχρι τῆς παραλίας μὲ πρωτεύουσαν τὴν Αἶνον, καὶ

στ') Τὴν ***Εὐρώπην***, καταλαμβάνουσαν τὰ παράλια τῆς Προποντίδος, μὲ πρωτεύουσαν τὴν Ἡράκλειαν (ἀρχαίαν Πέρινθον). (Περὶ τῆς γεωγραφικῆς καὶ πολιτικῆς καταστάσεως τῆς Θράκης, κατὰ τοὺς Ρωμαϊκοὺς χρόνους, βλέπε: Δ. Καλαποθάκη, De Thracia provincia Romana, 1893, Πρβλ. καὶ Ἀ. Ἀδαμαντίου, αὐτόθι, σελ. 379 καὶ ἑξ.).

Ἡ Διοικητικὴ αὕτη διαίρεσις τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, διήρκεσε μέχρι τοῦ ἑβδόμου αἰῶνος. Οὕτως, ***ἀπὸ τοῦ ὀγδόου αἰῶνος π. Χ. μέχρι τοῦ ἑβδόμου μ. Χ. ἤτοι ἐπὶ δέκα πέντε αἰῶνας, τὸ ὄνομα Θράκη ἐσήμαινε τὸ ἥμισυ περίπου ἀνατολικὸν τμῆμα τῆς πρὸς βορρᾶν τῆς Θεσσαλίας κειμένης χώρας τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου μέχρι τοῦ Κάτω Δουνάβεως.***

Κατὰ τὸν ἔνατον αἰῶνα, ἐπὶ τῶν πρώτων χρόνων τῆς Μακεδονικῆς δυναστείας, τὸ Βυζαντινὸν Κράτος διῃρέθη εἰς 29 θέματα, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ μὲν 17 ἀνῆκον εἰς τὴν Ἀσίαν, τὰ δὲ 12 εἰς τὴν Εὐρώπην. Τὸ ***Θέμα τῆς Θράκης*** ἢ τὸ ὀνομαζόμενον ***Πρῶτον Θέμα*** τὸ ***Θρακῷον*** εἶχε μεγάλως σμικρυνθῆ ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, περιελαμβάνετο δὲ ἐντὸς νοητῆς γραμμῆς, ἀρχομένης ἴσως ὀλίγον κατωτέρω τῆς Σωζουπόλεως (τῆς ἀρχαίας Ἀπολλωνίας) καὶ ἐξικνουμένης πρὸς τὸ Διδυμότειχον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐλάμβανε νοτιοδυτικὴν διεύθυνσιν, πιθανῶς τὸν ῥοῦν τοῦ Ἕβρου, εἰς τρόπον ὥστε ἔξω τοῦ θέματος τούτου παρέμενεν ὄχι μόνον ἡ Φιλιππούπολις, ἀλλὰ καὶ ἡ Ἀδριανούπολις. Ὁ χάρτης τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἑλλη-

νισμοῦ, κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα, ὁ ἐκδοθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἑρρίκου Kiepert, ἐν συνεργασίᾳ γετὰ τοῦ Παπαρρηγοπούλου, ἐπεκτείνει τὰ ὅρια τοῦ θέματος Θράκης μέχρι τῆς Χριστουπόλεως (νῦν Καβάλλας). Τὴν αὐτὴν ἔκτασιν κατέχει καὶ εἰς τὸν ὑπὸ μικρὰν κλίμακα δημοσιευθέντα χάρρτην ἐν τῇ νέᾳ ἐκδόσει τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους τοῦ Παπαρρηγοπούλου (Τόμ. Δ', σελ. 244—245. Πρβλ. Ἀ. Ἀδαμαντίου αὐτόθι, 385).

Κατ' ἄλλους συγγραφεῖς, τὸ Θέμα τῆς Θράκης ἦτο ἀκόμη περισσότερον περιωρισμένον, ἐκτεινόμενον ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου μέχρι τῆς Προποντίδος πρὸς νότον τῆς Ραιδεστοῦ. Κατὰ δὲ τὸν Παπαρρηγόπουλον (αὐτόθι, τόμ. Δ', σελ. 31), τὰ σύνορα τοῦ Θέματος τῆς Θράκης ἀπεῖχον ὀλίγον τοῦ Ἀναστασιακοῦ τείχους, ὡς ἐσχάτη δὲ πόλις αὐτῆς ἐθεωρεῖτο ἡ Τραϊανούπολις.

Ἀντιθέτως τὸ Θέμα Μακεδονίας περιελάμβανε σχεδὸν ὁλόκληρον τὴν Θράκην, ἔχον ὡς πρωτεύουσαν τὴν Ἀδριανούπολιν. Οὗτος δὲ εἶναι ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον μολονότι ὁ Βασίλειος Α' ἐγεννήθη ἐν Ἀδριανουπόλει, ἐπωνομάσθη Μακεδὼν καὶ ἡ δυναστεία του Μακεδονική. (Παπαρρηγοπούλου, Ἱστ. τοῦ Ἑλλην. Ἔθνους, Τόμ. Δ' σελ. 31).

Ἡ ***κεντρικὴ Μακεδονία*** ἀπετέλει τὸ ***Θέμα τῆς Θεσσαλονίκης*** μὲ πρωτεύουσαν τὴν ὁμώνυμον πόλιν. Μεταξὺ τοῦ Θέματος τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τοῦ τῆς Μακεδονίας ὑπῆρχε τὸ ***Θέμα τοῦ Στρυμόνος***, τὸ ὁποῖον κατά τινας ἐξετείνετο μέχρι τοῦ Ἕβρου, κατ' ἄλλους δὲ περιωρίζετο ἐντὸς τῆς κοιλάδος τοῦ ὁμωνύμου ποταμοῦ καὶ τῶν πέριξ ὁρίων.

Ἀντιθέτως πρὸς τὴν περιωρισμένην ὑπὸ πολιτικὴν ἔποψιν ἔννοιαν τῆς Θράκης, ἡ Ἐκκλησία διετήρησεν ἐπὶ μακρότερον χρόνον τὴν εὐρυτέραν σημασίαν τῆς Θράκης, συνδυάζουσα πολλάκις ὑπὸ τὸν αὐτὸν τίτλον τὴν Θράκην καὶ τὴν Μακεδονίαν : ***Ἔξαρχος πάσης Θράκης καὶ Μακεδονίας***. (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Τόμ. V, σελ. 476).

Ἐπὶ τῶν Παλαιολόγων τὸ Θέμα τῆς Θράκης ἦτο ἀκόμη περισσότερον περιωρισμένον, περιελάμβανε δὲ μόνον τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὰ πέριξ. (Ἀ. Ἀδαμαντίου, αὐτόθι, σελ. 386). Ἡ Κωνσταντινούπολις καὶ μόνη ἤρκει, ὁ ἀνεκτίμητος οὗτος θησαυρός, ἡ βασιλὶς τῶν πόλεων, ὅπως λέγει Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος : ***«Τῆς Θράκης τὸ κάλλιστόν τε καὶ τιμιώτατον μέρος»***. (Περὶ Θεμάτων, σελ. 44). Ἐν τούτοις, ἡ ἀνάμνησις τῆς ἐκτάσεως τῆς παλαιᾶς Θράκης δὲν ἀπεσβέσθη τελείως, οἱ δὲ Βυζαντινοὶ ἱστορικοί, ὁσάκις ἀναφέρουν αὐτήν, τὴν ἐννοοῦν ὑπὸ τὴν εὐρεῖαν αὐτῆς ἔννοιαν. Ὁ Ἰ. Καντακουζηνός, ὁ Νικ. Χωνιάτης, ὁ Γρηγορᾶς, ὁ Χαλκοκονδύλης καὶ ἄλλοι, περιγράφοντες τὰ δεινά, τὰ ὁποῖα ὑπέστησαν αἱ βόρειαι ἐπαρχίαι τοῦ Κράτους, ὀνομάζουν αὐτὰς ***«Θρακῷα μέρη»*** ἢ ***«Θράκην»***, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν λίαν περιωρισμένην ἔκτασιν τοῦ Θέματος τῆς Θράκης. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Θράκης ὑπὸ τῶν Τούρκων τὸ 1365, καὶ τὴν ἀνάδειξιν τῆς Ἀδριανουπόλεως ὡς πρωτευούσης αὐτῶν, οἱ σύγχρονοι Βυζαντινοὶ δὲν ἔπαυσαν ν' ἀποκαλοῦν αὐτὴν Θράκην.

***

Ἀπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ τοῦ Μεγάλου (527—565), ὁπότε οἱ Σλαῦοι καὶ Βούλγαροι ἤρχισαν νὰ διαβαίνουν τὸν Δούναβιν καὶ νὰ ἐπιτίθενται κατὰ τῆς Θράκης, ἡ Θράκη ἤρχισε νὰ περιορίζεται καὶ νὰ λαμβάνῃ τὴν ἐπικρατήσασαν ἔκτοτε στενωτέραν γεωγραφικὴν ἔκτασιν. Καί, ἐνῷ ἐν Εὐρώπῃ ἡ Θράκη ἤρχισε περιοριζομένη, ἄλλη χώρα ἐμφανίζεται ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν ἤδη τοῦ ἑβδόμου αἰῶνος, τὸ ***Θέμα τῶν Θρᾳκησίων***, ἕνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα καὶ σπουδαιότερα Θέματα τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας. Περιελάμβανε δὲ τὰς ἱστορικὰς καὶ πλουσιωτάτας χώρας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ***Λυδίαν, Καρίαν καὶ μέρος τῆς Φρυγίας***, καὶ πλέον τῶν εἴκοσι καὶ μιᾶς πόλεις, γνωστοτάτας ἐκ τῆς ἱστορίας : τὴν Ἔφεσον, Σμύρνην, Σάρδεις, Μίλητον καὶ ἄλλας.

Πλὴν τοῦ ὀνόματος **«Θέμα Θρακησίων»** ὠνομάζετο καὶ **«Ἰωνία»**, ἡ δὲ συσχέτισις τῶν δύο τούτων ὀνομάτων ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν, οὐδὲν ἄλλο μᾶς καταδεικνύει παρὰ τὴν συνέχειαν τῆς Ἑλληνικῆς παραδόσεως.

Πρωτεύουσα δὲ τοῦ Θέματος τῶν Θρακησίων ἦτο κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἡ Ἔφεσος. Ἔλαβε δὲ τὴν ὀνομασίαν ταύταν βεβαίως ὑπὸ Θρακικῶν ἀποικιῶν, αἱ ὁποῖαι ἀπὸ παλαιοτάτων χρόνων ἀπῴκισαν τὸ μέρος ἐκεῖνο. Πιθανώτερον ὅμως νὰ ὠνομάσθη οὕτω, ὅπως καὶ ἄλλα θέματα ἀπὸ τοῦ σώματος στρατοῦ ἐκ Θρακῶν, ἑδρεύοντος ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ, οἱ ὁποῖοι ἐκαλοῦντο **«Θρακήσιοι»**. Ὠνομάσθησαν δὲ Θρακήσιοι, ὡς λέγει ὁ Κ. Πορφυρογέννητος (Περὶ Θεμάτων, σελ. 24) «διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς ἐκ τῆς τῶν Θρακῶν γῆς». Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν κατάληξιν — ησιοι, αὕτη εἶναι ἴσως Ἑλληνική, προερχομένη ἐκ τοῦ σώματος τῶν Θρακῶν, τὸ ὁποῖον ἐκαλεῖτο «Thracenses».

Ἀπὸ ἀπόψεως σπουδαιότητος ἐθεωρεῖτο ἓν τῶν μεγαλυτέρων καὶ σημαντικωτέρων τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας. Ὡς στρατηγοὶ δὲ τοῦ Θέματος τούτου ἐξελέγοντο ἐκ τῆς τάξεως τῶν πατρικίων καὶ μαγίστρων, καὶ ὁ μισθός των ἦτο ἀνώτερος τῶν στρατηγῶν τῶν ἄλλων Θεμάτων. Χάριν περιεργείας ἀναφέρομεν ὅτι ὁ μισθός των ἀνήρχετο εἰς 40 λίτρας χρυσίου ἤτοι 43 περίπου χιλιάδας δραχμὰς χρυσᾶς, κατ' ἀξίαν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Τὸν αὐτὸν ἐπίσης μισθὸν ἐλάμβανον καὶ οἱ στρατηγοὶ τοῦ Ἀνατολικοῦ καὶ Ἀρμενικοῦ Θέματος.

Ἔζησε δὲ τὸ **Θέμα τῶν Θρακησίων** ἐπὶ πέντε περίπου αἰῶνας.

Φυσικὴ Γεωγραφία τῆς Θράκης

Ἡ Ἑλληνικὴ Χερσόνησος, τῆς ὁποίας ἀναπόσπαστον τμῆμα εἶναι ἡ Θράκη, ἐξαπλοῦται εἰς τὸ μέσον περίπου τῶν τριῶν μεγάλων ἠπείρων τοῦ παλαιοῦ Κόσμου: Εὐρώπης, Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς. Κεῖται δὲ μεταξὺ 45° 44" βορείου πλάτους, καὶ μεταξὺ τῶν μεσημβρινῶν 31° καὶ 27° ἀπὸ τῆς νήσου Φέρου, συμπεριλαμβάνουσα καὶ μέρος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Κατέχει δὲ ἐπιφάνειαν 470.131 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων καὶ κατοικεῖται ὑπὸ 24.500.000 περίπου κατοίκων.

Γεωλογικῶς ἐξεταζομένη ἡ Ἑλληνικὴ Χερσόνησος, ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀζωϊκὰ καὶ μεσοζωικὰ πετρώματα, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐξαπλοῦνται καινοζωικὰ καὶ ἡφαιστειογενῆ πετρώματα. Διὰ νοητῆς γραμμῆς, φερομένης ἀπὸ τῶν δυτικῶν συνόρων τῆς Παλαιᾶς Σερβίας καὶ τῆς Μακεδονίας καὶ φθανούσης μέχρι τῶν Καμβουνίων ὀρέων, ἐκεῖθεν δὲ διὰ τοῦ Ὀλύμπου μέχρι τῆς θαλάσσης καὶ τῆς ὀροσειρᾶς τοῦ Πηλίου, ἡ Ἑλληνικὴ Χερσόνησος πετρογραφικῶς δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς δύο τμήματα: τὸ ἀνατολικὸν καὶ τὸ δυτικόν.

Τὸ ἀνατολικὸν ἀποτελεῖται ἀπὸ ***ἀζωικὰ πετρώματα***, σχηματισθέντα εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν οὐδὲν ὀργανικὸν ὂν εἶχεν ἐμφανισθῇ ἐπὶ τῆς γῆς. Τὸ δὲ δυτικὸν τμῆμα, περιλαμβάνον τὴν Βοσνίαν, Μαυροβούνιον, Ἀλβανίαν, καὶ Ἤπειρον καὶ τὸ πλεῖστον τῆς Παλαιᾶς Ἑλλάδος, ἀποτελεῖται ἀπὸ ***μεσοζωικὰ καὶ καινοζωικὰ πετρώματα***, σχηματισθέντα εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ἡ ἐνόργανος δημιουργία ἀρκούντως εἶχεν ἐξελιχθῇ.

Ἀλλὰ καὶ ὀρεογραφικῶς ἐξεταζομένη ἡ Ἑλληνικὴ Χερσόνησος, παρουσιάζει δύο οὐσιώδεις διαφοράς. Διὰ τῆς αὐτῆς νοητῆς γραμμῆς διαιρεῖται εἰς δύο τμήματα: α') Τὴν ***Ἑλληνο-τουρκικὴν ἢ πτυχώδη χώραν*** ὅπου εὑρίσκεται ἡ Βοσνία, ἡ Ἑρζεγοβίνη, τὸ Μαυροβούνιον, ἡ Ἀλβανία, ἡ Ἤπειρος καὶ ἡ Παλαιὰ Ἑλλάς, μέχρι τῆς παλαιᾶς ὀροθετικῆς γραμμῆς, καὶ

β') ***Τὴν «διερρηγμένην ἢ τεμαχιστὴν χώραν»***, περιλαμβάνουσαν τὴν ὀρεινὴν καὶ λοφώδη Σερβίαν, Βουλγαρίαν, Μακεδονίαν καὶ Θράκην.

Θρακικὰ παράλια

Τὸ πλεῖστον τῶν Θρακικῶν παραλίων εἶναι ***ρηξιγενῆ***, ἐσχηματίσθησαν δηλαδὴ ἐκ τῆς καθέτου διαρρήξεως καὶ ἀποκοπῆς τῆς χώρας, τὴν ὁποίαν ἐκάλυψαν τὰ ὕδατα τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Διὰ τοῦτο ἐπὶ

τῶν Βουλγαρικῶν παραλίων δὲν ὑπάρχουν νῆσοι καὶ κόλποι, πλὴν τοῦ κόλπου τῆς Βάρνας καὶ τοῦ Πύργου μέχρις ἐκτάσεως 200 περίπου χλμ., ἡ δὲ παραλία εἶναι ἀπότομος καὶ βραχώδης.

Ὁ Βόσπορος μὲ τὸ ὁρμητικὸν του ρεῦμα ὁμοιάζει πρὸς ποταμόν. Ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου ἐκτείνεται ὁ Κεράτιος κόλπος, βαθέως εἰσχωρῶν εἰς τὴν ξηράν, ὁ ὁποῖος μορφολογικῶς ἐξεταζόμενος, κατατάσσεται εἰς τὰς λεγομένας ***στοματολίμνας***, ὅπως αἱ ἀγχίαλοι λίμναι : Μικρὸς Τσεκμετζὲς (Ρήγιον) καὶ Μεγάλος Τσεκμετζὲς (Ἀθύρας), κείμεναι 17 χλμ. δυτικώτερον αὐτοῦ.

Τὰ παράλια τῆς Προποντίδος ἐπὶ ἐκτάσεως 135 χλμ. ἀπὸ τοῦ Βοσπόρου, εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κρημνώδη καὶ ἀλίμενα. Ἀπὸ δὲ τῆς Ραιδεστοῦ, ἐπὶ μήκους 156 χλμ., μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Ἕλλης, ἡ παραλία εἶναι κρημνώδης καὶ ἄνευ φυσικῶν λιμένων, πλὴν τῆς Καλλιπόλεως, ἡ ὁποία ἔχει μικρὸν ὅρμον.

Ὁ Ἑλλήσποντος εἶναι γέννημα νεωτάτων γεωλογικῶν χρόνων, τῶν καλουμένων ***«διλουβίων»*** καὶ εἶναι σύγχρονος τοῦ Βοσπόρου. Παρατηροῦνται δὲ εἰς τὸ στενὸν τοῦ Ἑλλησπόντου στρώματα νεωτέρων γεωλογικῶν ἐποχῶν (σαρματικὰ στρώματα τῆς τριτογενοῦς περιόδου).

Πρὸς τὰ γεωλογικὰ ταῦτα δεδομένα, συμφωνεῖ καὶ ἡ ἀρχαιοτάτη τῶν ἀρχαίων παράδοσις, καθ' ἣν πρὸ τῶν ἄλλων κατακλυσμῶν, δηλαδὴ τοῦ Ὠγύγου, τοῦ Δευκαλίωνος καὶ τοῦ Λυκάονος, ἐγένετο καὶ ἄλλος μεγαλύτερος, κατὰ τὸν ὁποῖον διερράγη τὸ περὶ τὰς Συμπληγάδας Πέτρας στόμα, κατέκλυσε τὴν Προποντίδα, διέρρηξε τὸν Ἑλλήσποντον καὶ κατέκλυσεν ἀρκετὸν μέρος τῆς Ἀσιατικῆς γῆς καὶ μέρος τῆς Σαμοθράκης, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι εἰς ἀνάμνησιν τοῦ κατακλυσμοῦ τούτου καὶ τῆς διασώσεως αὐτῶν ἤγειραν βωμούς, ὅπου ἔθυον εὐχαριστοῦντες τοὺς Θεούς.

Ἡ παραλία τοῦ Θρακικοῦ πελάγους δὲν εἶναι πανταχοῦ κρημνώδης, ὅπως τοῦ Εὐξείνου καὶ τῆς Προποντίδος. Μάλιστα εἴς τινα μέρη εἶναι χαμηλὴ σχηματισθεῖσα ἐκ τῆς προσχώσεως τῆς ἰλύος τῶν ποταμῶν. Ἐκ τῶν κόλπων τῆς Θρακικῆς παραλίας, ὁ μεγαλύτερος εἶναι ὁ Μέγας κόλπος ἢ τοῦ Σάρου ἢ τοῦ Ξηροῦ. Μετ' αὐτόν, κεῖται ὁ κόλπος τῆς Αἴνου, ὅπου ἐκβάλλει ὁ Ἕβρος ποταμός, εἷς τῶν μεγαλυτέρων ποταμῶν τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου, ὅστις ἔχει προσχώσει μέγα μέρος τοῦ κόλπου. Ἄλλος κόλπος εἶναι ὁ τοῦ Πόρτο Λαγώ, τοῦ ὁποίου συνέχεια εἶναι ἡ ἀβαθὴς λίμνη Μπουρού, ἡ Βιστονὶς τῶν ἀρχαίων. Δυτικώτερον ἐξαπλοῦται ὁ κόλπος τῆς Καβάλλας βορειοδυτικῶς τῆς Θάσου, ὅπου, ὑπάρχουν καὶ αἱ εὐφορώτεραι γαῖαι τῆς Μεσημβρινῆς Θράκης.

Ὄροι ποταμοὶ τῆς Θράκης

Τὸ μεγαλύτερον ὄρος τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου εἶναι ὁ Αἶμος, ἐκτεινόμενος ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς καὶ χωρίζων τὴν κυρίως Βουλγαρίαν ἀπὸ τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας. Τουρκιστὶ καλεῖται «Μπαλκάν», Βουλγαριστὶ δὲ «Στάρα-Πλανίνα», δηλαδὴ «Μέγα ὄρος».. (Πρὸς ἀποφυγὴν ἐπαναλήψεων, παραπέμπομεν εἰς τὸ ἄρθρον Αἶμος. Ἐπίσης καὶ διὰ τὴν ὁροσειρὰν τῆς Ροδόπης καὶ τὸν ποταμὸν Ἕβρον εἰς τὰ σχετικὰ ἄρθρα).

Κλιματολογία τῆς Θράκης

Ἐκ τῆς μελέτης τοῦ Αἰγαίου Πελάγους καὶ τῶν χωρῶν, τὰς ὁποίας περιβρέχει, ἐξάγεται ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Χερσόνησος συνεδέετό ποτε μετὰ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Τὴν χώραν ταύτην, ἡ ὁποία περιελάμβανεν ὁλόκληρον τὴν σημερινὴν Ἑλλάδα, τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος καὶ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ὁ A. Philipson ὠνόμασεν ***«Αἰγηΐδα»***. Εἰς τὴν χώραν δὲ ταύτην, εὐήλιον, λιμνώδη καὶ ἀναπεπταμένην ἔζων διάφορα ζῷα τῶν τροπικῶν χωρῶν, πίθηκοι π.χ. ἐλέφαντες, ρινοκέρωτες, ἱπποπόταμοι κλπ. ὡς ἀπέδειξαν αἱ γεωλογικαὶ ἀνασκαφαὶ τοῦ Πικερμίου, τῆς Σάμου, τῆς Κρήτης καὶ τῆς Πελοποννήσου.

Τὴν ἐκλείψασαν ταύτην χώραν κατέχει

σήμερον τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος, λείψανα δὲ αὐτῆς καὶ ἀποσπάσματα εἶναι αἱ Κυκλάδες νῆσοι, ἡ Εὔβοια, καὶ αἱ λοιπαὶ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου. Κατὰ τὴν πρώτην ***ἠωκαινικὴν ἢ μεσόγειον περίοδον,*** ἡ ὁποία εἶναι ἀρχαιοτέρα τῆς τριτογενοῦς περιόδου, ἡ Θράκη ἀπετέλει συνέχειαν τῆς Μικρᾶς 'Ασίας, τῆς ὁποίας τὰ ὅρια πρὸς νότον ἦσαν ἡ Κιλικία, ἡ Καρία, ἡ Κύπρος, πρὸς δυσμὰς δὲ ἡ Ἑλληνο 'Ασιατικὴ Ἤπειρος.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς δευτέρας Μεσογείου περιόδου, ἡ αὐτὴ ἐπεκράτει γεωλογικὴ κατάστασις, καὶ μόνον μικραί τινες μεταβολαὶ ἐπῆλθον πρὸς νότον καὶ ἀνατολάς. Ἡ Σαρματικὴ θάλασσα (κληθεῖσα οὕτως ἐκ τῶν Σαρματῶν ἢ Σαυροματῶν, Σκυθικοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος κατῴκησε τὸ πάλαι τὴν χώραν) κατὰ τὴν ***μειόκαινον ἐποχὴν*** (νεωτέραν τῆς ἠωκαινικῆς), ἔφθανε μέχρι τῆς Βιέννης, καὶ διὰ τῆς Οὐγγαρίας καὶ τῆς λεκάνης τοῦ Ἴστρου ἐκάλυψε μέρος τῆς Νοτίου Ρωσσίας, ὡς καὶ ὁλόκληρον τὸν Εὔξεινον Πόντον πρὸς νότον δὲ διὰ μέσου τῆς Θράκης ἔφθανε μέχρι τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου καὶ τῆς Τρῳάδος.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς «***πλειοκαίνου***» ἐποχῆς, ἡ ὁποία διεδέχθη τὴν μειόκαινον, ὑφίστατο ἀκόμη ἡ Αἰγηΐς. Οὔτε τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος, οὔτε ἡ Προποντὶς μετὰ τῶν στενῶν τοῦ Βοσπόρου καὶ Ἑλλησπόντου ὑπῆρχον, ἀλλὰ μία ἀπέραντος ἐκτεταμένη λιμνώδης χώρα. Ἡ Μεσόγειος χώρα, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εὑρίσκετο νοτιώτερον τῶν νοτίων ἀκτῶν τῆς Αἰγηΐδος, ἐκεῖθεν δηλαδὴ τῆς Κρήτης καὶ τῆς Κύπρου. 'Εν δὲ τῇ περιοχῇ τῆς Προποντίδος τὰ μὲν ὄρη τῆς Στράντζας μετὰ τῆς συνεχείας αὐτῶν Τουτὰλ-ντάγ, ἀπετέλουν τὸ ἀνατολικὸν τμῆμα ἑνὸς ἐξαφανισθέντος διαμέσου τμήματος, μεταξὺ τοῦ Αἵμου καὶ τῆς Ροδόπης, τὸ δὲ Ἱερὸν Ὄρος συνείχετο μετὰ τῶν ἀπέναντι Μικρασιατικῶν ὀρέων.

'Ενῷ τοιαύτην ὄψιν εἶχεν ἡ νοτιο-ἀνατολικὴ Εὐρώπη κατὰ τοὺς ἀρχαίους ἐκείνους γεωλογικοὺς χρόνους, ἤρχισε σιγὰ σιγὰ νὰ βυθίζεται ἡ Αἰγηΐς ἡ κατὰ τὸν ἀείμνηστον Μητσόπουλον Ἑλληνο 'Ασιατικὴ ἤπειρος. Ἡ καταβύθισις αὕτη ἐξηκολούθει καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους γεωλογικοὺς χρόνους, ἐποχὴν καθ' ἣν εἶχον ἐμφανισθῆ καὶ οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι τῆς λιθίνης καλουμένης ἐποχῆς, τῶν ὁποίων αἱ γενεαὶ ὑπῆρξαν μάρτυρες τῆς καταβυθίσεως αὐτῆς καὶ τῆς γενέσεως τοῦ Αἰγαίου Πελάγους.

'Εν τῷ μεταξὺ ὁ Εὔξεινος Πόντος, ὅστις μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐξηπλοῦτο πρὸς βορρᾶν τοῦ Αἵμου, τῆς Κριμαίας καὶ τοῦ Καυκάσου, μετεκινήθη πρὸς νότον καὶ κατέλαβε τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν ἔχει σήμερον. Διὰ δὲ τῆς διαρρήξεως τοῦ Βοσπόρου, Προποντίδος καὶ Ἑλλησπόντου, ἠνώθη βραδύτερον μὲ τὸ σχηματισθὲν Αἰγαῖον Πέλαγος καὶ δι' αὐτοῦ μετὰ τῆς Μεσογείου Θαλάσσης.

'Απήχησιν τῶν μεγάλων τούτων γεωλογικῶν μεταβολῶν διέσωσεν ἡμῖν ἡ παράδοσις τῶν ἀρχαίων, τὴν ὁποίαν ἀναφέρει Διόδωρος ὁ Σικελιώτης (βιβλ. V, 47) καὶ Πλίνιος ὁ Πρεσβύτερος (Nat. Hist. IV, 2, 23), τὴν ὁποίαν ἐπιβεβαιοῖ σήμερον ἡ Παλαιοντολογία καὶ ἡ Γεωλογία.

Τοιαύτη ἐν συντομίᾳ ἡ γένεσις περίπου τῶν παραλίων καὶ θαλασσῶν τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου. «'Επὶ τοιούτων παλαιοντολογικῶν βάσεων στηρίζεται, γράφει ὁ A. Philipson, ἡ ἀσύγκριτος καλλονὴ τῆς χώρας τῶν Ἑλλήνων καὶ κατὰ μέγα μέρος ὁ ἐθνικὸς χαρακτὴρ καὶ ἡ ἐπίδρασις αὐτῶν ἐπὶ τῆς προόδου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ κατὰ τοὺς ἀρχαιοτέρους καὶ νεωτέρους χρόνους». (Κ. Μητσοπούλου «Φυσικὴ Γεωγραφία τῆς Θράκης» ἐν «Θρακικῇ 'Επετηρίδι» 1897, σελ. 242 καὶ ἑξῆς.—Λεξικὸν Ἱστορίας καὶ Γεωγραφίας Σταύρου Βουτυρᾶ.—Μεγάλη Ἑλληνικὴ 'Εγκυκλοπαίδεια).

Καταγωγὴ καὶ γλῶσσα τῶν Θρακῶν

Ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ γένεσις τῶν ἐθνῶν εἶναι σκοτεινοτάτη, ἀρχομένη ἀφ' ἧς ἐποχῆς ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τοῦ ἀγρίου καὶ νομαδικοῦ βίου εἰσέρχεται εἰς τὸν κοινωνικόν. 'Αλλὰ πῶς καὶ πότε ἐγένετο ἡ μεταβολὴ αὕτη;

Ἡ ἀπάντησις δὲν εἶναι εὔκολος. Ἐπίσης ὅσον ἀφορᾷ τὰ Θρακικὰ φύλα, τὰ ὁποῖα κατῴκησαν τὴν Θράκην κατὰ τὴν ἀρχαιοτάτην ἐποχήν, τὰ ἐπιστημονικὰ δεδομένα δὲν εἶναι σαφῆ καὶ καθωρισμένα.

Γνωστὸν ὅτι τὸ ἀνθρώπινον γένος ἀνθρωπολογικῶς διαιρεῖται εἰς τρεῖς κυρίως φυλάς: Τὴν ***Λευκὴν*** ἢ ***Καυκασίαν***, τὴν ***Κιτρίνην*** ἢ ***Μογγολικὴν*** καὶ τὴν ***Μαύρην*** ἢ ***Αἰθιοπικὴν*** καὶ τὰς δύο μεγάλας παραφυάδας: τὴν ***Ἀμερικανικὴν*** ἢ ***Χαλκόχρουν*** καὶ τὴν ***Μαλαϊκήν***.

Τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος καθ' ὅλα τὰ ἀνθρωπολογικὰ καὶ ἱστορικὰ δεδομένα ἀνήκει εἰς τὴν Λευκὴν ἢ Καυκασίαν φυλήν. Κατὰ πᾶσαν δὲ πιθανότητα, οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς Ἀρχαίας Θράκης, ἀνῆκον εἰς τὴν μεγάλην οἰκογένειαν τῶν λεγομένων ***Ἰνδο-Εὐρωπαϊκῶν*** ἢ ***Ἰνδο-Γερμανικῶν*** ἢ ***Ἀρίων φυλῶν***. Αἱ ὀνομασίαι αὗται ἐπλάσθησαν ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἱστορικῶν καὶ γλωσσολόγων. Τὸν ὅρον «***Ἰνδο-Γερμανικαὶ***» φυλαί, μεταχειρίζονται οἱ Γερμανοί. Οἱ Γάλλοι καὶ οἱ Ἄγγλοι τὸν ὅρον «***Ἰνδο-Εὐρωπαϊκαὶ***» ἢ «***Ἰνδο Κελτικαὶ***» καὶ ἄλλοι τὸν ὅρον «***Ἄριοι***». Οἱ ὅροι οὗτοι ὅμως φαίνονται πλημμελεῖς, ὡς μὴ περιλαμβάνοντες πάντας τοὺς εἰς τὸ ἀρχικὸν ἔθνος ἀνήκοντας λαούς, προτιμότερος δὲ θὰ ἦτο ὁ προταθεὶς ὅρος «Ἰαπετικοὶ λαοί». Ἐπειδὴ ὅμως ἐπεκράτησαν οἱ παλαιοὶ ὅροι, προτιμῶμεν καὶ ἡμεῖς αὐτοὺς πρὸς κοινὴν συνεννόησιν μεταχειριζόμενοι αὐτοὺς ἀδιακρίτως. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν λέξιν «***Ἀρία***», αὕτη εἶναι Σανσκριτικὴ «arya», ἀπανιῶσα εἰς πλεῖστα χωρία τῆς Ρίγα-Βέδα, τοῦ ἀρχαιοτέρου καὶ σπουδαιοτέρου βιβλίου τῆς Ἰνδικῆς Λογοτεχνίας, σημαίνει δὲ τὸν εὐγενῆ, τὸν ἀριστοκράτην. (Παύλου Καρολίδου, Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Ἱστορίαν τοῦ Ἑλλην. Ἔθνους τοῦ Παπαρρηγοπούλου, Ἔκδ. Ἐλευθερουδάκη, σελ. νδ' καὶ ἑξῆς. —Κ. Μυρτίλου Ἀποστολίδου, «Περὶ τῆς γλώσσης τῶν Θρακῶν» εἰς «Θρακικά», 1932, σελ. 131 καὶ ἑξῆς καὶ 1933, σελ. 71 καὶ ἑξῆς—Μεγάλη Ἑλληνικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία, ἐν λέξει Ἄριοι).

Τὸ ὄνομα Θρᾷξ—Θράκη, ἐζήτησάν τινες νὰ σχετίσουν πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν ***Θρέω, θρῶ, θρῦλος***, μάλιστα δὲ πρὸς τὸ ***θρῆσκος***, ἐξ οὗ καὶ τὸ «***θρησκεύω***». Ἀλλ' εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ λέξις θρησκεία, παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι, δὲν σημαίνει ὅ,τι καὶ παρ' ἡμῖν, δηλαδή: ἰδέαν καὶ γνῶσιν τοῦ θείου μετὰ δογμάτων πίστεως καὶ ἠθικῶν παραγγελμάτων, ἐν εἴδει θείων ἐντολῶν, ἀλλ' ἁπλῶς λατρείαν τοῦ θείου δι' ὕμνων, θυσιῶν καὶ τελετῶν ἢ ὀργιασμῶν τελουμένην. Ἐντεῦθεν καθίσταται πιθανὸν ὅτι τὸ ***Θράκη—Θρᾶκες***, ἐδόθη γενικῶς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων εἰς πολλὰ καὶ διάφορα καθ' ἑαυτὰ ἴδια ὀνόματα φέροντα ἔθνη, καὶ ὅτι τὸ ὄνομα τοῦτο ἐκ τῆς ἠθικῆς ἐννοίας μετέπεσεν εἰς φυλετικόν.

Κατὰ τὸν Ἰώσηπον Φλάβιον, ἱστορικὸν τοῦ πρώτου μ. Χ. αἰῶνος, τὸ ὄνομα «Θράκη» προῆλθεν ἐκ τοῦ Θείρα (βλ. λέξ.) υἱοῦ τοῦ Νῶε, κατὰ δὲ Κωνσταντῖνον τὸν Πορφυρογέννητον ὠνομάσθη οὕτως ἀπὸ τοῦ ὀνόματος μυθικοῦ τινος βασιλέως αὐτῆς, ἢ ἀπὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ Κρόνου καὶ τῆς Τιτανίδος θυγατρὸς τοῦ Δολόγκου (βλ. λέξ.), ἐκ τοῦ ὁποίου κατ' ἀρχὰς Δόλογκοι ἐπωνομάζοντο. (Πρβλ. καὶ Στ. Βυζάντιον: «...ἀπὸ νύμφης Τιτανίδος, ἀφ' ἧς καὶ Κρόνου Δόλογκοι. Ἔστι καὶ ἡ Θράκη χώρα ἣ Πέρκη ἐκαλεῖτο καὶ Ἀρία. Τὸ ἐθνικὸν Θρᾷξ καὶ Θρᾷσσα καὶ Θρᾷττα ἀττικῶς...»).

Κατά τινας ἡ λέξις «Θράκη» εἶναι σημιτική: thragh=πόρος καὶ σημαίνει τὴν ἀπὸ τῆς Ἀσίας διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Βοσπόρου χωρισθεῖσαν χώραν. Ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη, μολονότι συμβιβάζεται μὲ τὴν ἔννοιαν, τὴν ὁποίαν ἔδιδον εἰς τὸ ὄνομα τοῦτο κατὰ τοὺς ἀρχαιοτέρους χρόνους, δὲν φαίνεται πιθανή. (Πρβλ. Ἀδ. Ἀδαμαντίου, αἱ γεωγραφικαὶ περιπέτειαι τοῦ ὀνόματος Θράκη («Θρακικὰ» τόμ. Α' 1928, σελ. 374).

Κατὰ τὸν Fabre d' Olivet, τὸν σοφὸν ἐκδότην τῶν «Χρυσῶν Ἐπῶν» τοῦ Πυθαγόρου, ἡ λέξις «Θράκη» εἶναι φοινικικῆς καταγωγῆς ἐκ τοῦ φοινικικοῦ «***Ραχχιβᾶ***», τὸ ὁποῖον σημαίνει: ὁ αἰθέριος χῶρος ἢ

τὸ στερέωμα. Διὰ τοὺς ποιητὰς ὅμως καὶ μεμυημένους τῆς Ἑλλάδος, ὅπως ὁ Πίνδαρος, ὁ Αἰσχύλος, ὁ Πλάτων καὶ ἄλλοι τὸ ὄνομα «Θράκη» εἶχε συμβολικὸν νόημα καὶ ἐσήμαινε: τὴν χώραν τῆς ἁγνῆς διδασκαλίας καὶ τῆς Ἱερᾶς ποιήσεως, ἥτις πηγάζει ἐξ αὐτῆς. Δι' ἐκείνους ἡ λέξις εἶχε φιλοσοφικὸν χαρακτῆρα. Καὶ φιλοσοφικῶς μὲν ἐσήμαινε μίαν διανοητικὴν σφαῖραν, τὸ σύνολον δηλαδὴ τῶν διδασκαλιῶν καὶ παραδόσεων, αἱ ὁποῖαι παραδέχονται τὴν προέλευσιν τοῦ κόσμου τούτου ἐκ μιᾶς θείας καὶ ὑπερτάτης διανοίας. Ἱστορικῶς δὲ ὑπενθύμιζε τὴν χώραν καὶ τὴν φυλὴν ἐκείνην, ὅπου ἡ δωρικὴ διδασκαλία καὶ ἡ ποίησις, ἡ εὐγενεστέρα αὕτη κατάστασις τοῦ ἀρχαίου Ἀρίου πνεύματος, εἶχεν ἀναφανῆ διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν χώραν ταύτην, διὰ νὰ διαπλασθοῦν καὶ τελειοποιηθοῦν ἀργότερον εἰς τὴν Ἑλλάδα μὲ τὸ ἱερὸν ὄνομα τοῦ Ἀπόλλωνος. (Πρβλ. Edouard Schuré, Les Grands initiateurs, κεφ. Ὀρφεύς).

* * *

Ἡ Ἀρία φυλή, τῆς ὁποίας ἡ πρώτη κοιτὶς θεωροῦνται τὰ ὀροπέδια τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας, διαβᾶσα τὸν Ἰνδὸν ποταμόν, ὑπέταξε τὴν ὡραίαν καὶ πλουσίαν χώραν τοῦ ***Πεντζὰπ*** ἢ τὴν λεγομένην ***Πενταποταμίαν***, γεγονὸς διατηρηθὲν ὡς παράδοσις εἰς τὰ Ἱερὰ βιβλία τῶν Βεδῶν. Ἡ ἰδία φυλὴ προχωρήσασα πρὸς δυσμάς, κατέλαβε τὸ ὀροπέδιον τοῦ Ἀραράτ, ἐπὶ τοῦ ὁποίου, κατὰ τὴν Παλαιὰν Διαθήκην ἐστάθη μετὰ τὸν Κατακλυσμὸν ἡ Κιβωτὸς τοῦ Νῶε.

Ἡ διασπορὰ αὕτη τῶν Ἀρίων, κατὰ τὰς θεωρίας εἶναι γεγονὸς προϊστορικόν, δηλαδή, δὲν μᾶς εἶναι γνωστὸν δι' ἱστορικῶν πηγῶν. Κατ' οὐσίαν ὅμως φέρει ἱστορικὸν χαρακτῆρα, ὡς σύνηθες γεγονὸς ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς μεταναστεύσεως τῶν λαῶν.

Κατὰ τὴν παράδοσιν λοιπὸν καὶ τὴν γνώμην τῶν ἐθνολόγων καὶ ἀνατολιστῶν, ὁρμηθεῖσα ἐκεῖθεν ἡ Ἀρία φυλή, διηρέθη εἰς τρεῖς μεγάλας ὁμάδας: Ἡ μία ἐγκαθιδρύθη εἰς τὰ ὀρεινὰ μέρη τῆς Θράκης καὶ τῆς Μακεδονίας, ὁπόθεν ἡ καταγωγὴ τῶν Ἑλληνικῶν φυλῶν, αἱ ὁποῖαι ἀργότερον θὰ κατέλθουν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἄλλη κατῴκησεν ἐπὶ τῶν ὀροπεδίων τῆς Φρυγίας, ὁπόθεν δὲν μετεκινήθη. Καὶ ἡ τρίτη τέλος κατέλαβε τὰς ἀκτὰς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἀποικίσασα τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου Πελάγους καὶ μέρος τῆς ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος.

Οἱ Θρᾶκες ἦσαν διεσκορπισμένοι ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Χερσονήσῳ ἀπὸ τοῦ Δουνάβεως μέχρι τοῦ Ὀλύμπου, καὶ ἀπὸ τῶν παραλίων τοῦ Αἰγαίου, τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, μέχρι τῶν ἀκτῶν τοῦ Ἀδριατικοῦ Πελάγους. Ἐπεξετείνοντο ἐπίσης καὶ ἐν τῇ *Μικρᾷ Ἀσίᾳ καθ'* ἅπασαν τὴν βόρειον κεντρικὴν χερσόνησον, ἀπὸ τοῦ Βοσπόρου καὶ Ἑλλησπόντου μέχρι τῆς Ἀρμενίας καὶ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Καυκάσου. Ἀλλὰ τὸ ὑπόλοιπον τῆς Μικρᾶς Ἀσίας κατῳκεῖτο ἐπίσης ὑπὸ τῶν Φρυγο-Πελασγικῶν λαῶν, οἱ ὁποῖοι ἦσαν συγγενεῖς μὲ τοὺς Θρᾶκας.

Πλὴν τούτου, οἱ Θρᾶκες, ὄντες συγγενεῖς πρὸς τοὺς Ἑλληνικοὺς λαούς, ἀπετέλουν δεσμὸν φυλετικῆς ἑθνότητος ἀνθρωπολογικῶς καὶ φυλετικῶς μεταξὺ τῆς Ἑλληνο-Πελασγικῆς καὶ τῆς λοιπῆς βορείας Εὐρώπης. Τὸ δὲ λεχθὲν ὑπὸ τοῦ μεγάλου ἱστορικοῦ Θεοδώρου Momsen περὶ τῶν Ἰταλικῶν λαῶν, ὅτι δηλαδὴ εἶχον ἀδελφοὺς τοὺς Ἕλληνας καὶ ἐξαδέλφους τοὺς Γερμανοὺς καὶ τοὺ Κέλτας, δύναται νὰ λεχθῇ καὶ περὶ τῶν Θρακῶν ὅτι δηλαδὴ εἶναι ἀδελφοὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐξάδελφοι τῶν Γερμανο - Σκανδιναυϊκῶν λαῶν, ἐν μέρει δὲ τῶν Βένδων καὶ *τῶν Σαρματῶν. (Πρβλ. Π. Καρολίδου,* Εἰσαγωγὴ κτλ. σελ. νβ´ καὶ ἑξῆς).

Οἱ Γέται, Θρακικὸς λαός, κατοικῶν ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Ἡροδότου μεταξὺ τοῦ Αἵμου καὶ τοῦ Δουνάβεως καὶ πέραν τούτου, μέχρι τῶν Καρπαθίων ἴσως ὀρέων συνδέουν τοὺς Θρᾶκας πρὸς τοὺς Γερμανικοὺς λαούς.

Ὁμόφυλοι τῶν Θρακῶν ἦσαν καὶ οἱ κατοικοῦντες τὸ κέντρον τῆς Μικρᾶς Ἀ-

σίας Φρύγες. Οἱ Φρύγες οὗτοι κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (VII, 73) ἦσαν Θρακο-Μακεδονικὸς λαός, μεταναστεύσαντες εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ὅπου ἔλαβον τὸ ὄνομα Φρύγες: «Οἱ δὲ Φρύγες, ὡς Μακεδόνες λέγουσι, ἐκαλέοντο Βρίγες ὅσον Εὐρωπήϊοι ἐόντες σύνοικοι ἦσαν Μακεδόσι, μεταβάντες δὲ εἰς τὴν Ἀσίαν, ἅμα τῇ χώρᾳ καὶ τοὔνομα μετέβαλον».

Ὁ Στράβων ἐπαναλαμβάνει τὰ αὐτὰ λέγων: »Καὶ αὐτοὶ δὲ Φρύγες, Βρίγες εἰσὶ Θρακικὸν ἔθνος» (VII, 295). Μάλιστα ἀναφέρει Θρᾶκας μεταξὺ τῶν ἐθνῶν τοῦ Καυκάσου, περιπλανηθέντας ἐκεῖ μετ' Εὐβοέων. (XI, 504). Ἐπίσης ἀναφέρει Θρᾶκας ἀποίκους καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἄνω Ἀρμενίαν, παρὰ τὴν χώραν τῶν Μήδων. «Φασὶ δὲ καὶ Θρακῶν τινας, τοὺς προσαγορευομένους Σαραπάρας, οἷον κεφαλοτόμους, οἰκῆσαι ὑπὲρ τῆς Ἀρμενίας, πλησίον Γουρανίων καὶ Μήδων θηριώδεις ἀνθρώπους καὶ ἀπειθεῖς, ὀρεινοὺς περισκυθιστάς τε καὶ ἀποκεφαλιστάς. Τοῦτο γὰρ δηλοῦσιν οἱ Σαραπάραι». (Στράβ. XI, 531).

Οἱ Φρύγες οὗτοι, κατέχοντες τὸ κέντρον τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ συγγενεῖς ὄντες πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους λαοὺς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, πρὸ πάντων δὲ πρὸς τοὺς Ἀρμενίους τοὺς κατοικοῦντας ἐν τῷ ὁμωνύμῳ Ἀρμενικῷ ὀροπεδίῳ ἀπετέλουν ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ τὸν κεντρικὸν δεσμὸν μεταξὺ τῶν Πελασγικῶν λαῶν, ἀπὸ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Καυκάσου μέχρι τῶν ἀκτῶν τοῦ Ἀδριατικοῦ Πελάγους. Ἀρχαία παράδοσις ἀφ' ἑνός, λέγει ὁ Ἐρνέστος Κούρτιος, καὶ νέαι ἔρευναι ἀφ' ἑτέρου πείθουν ἡμᾶς ὁμοφώνως νὰ ἀναζητήσωμεν εἰς τοὺς Φρύγας τούτους τὸ σπουδαιότερον ἑνωτικὸν σημεῖον μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων καὶ τοῦ μεγάλου κορμοῦ τῶν δυτικῶν Ἀρίων. Τρόπον τινὰ εἶναι οὗτοι ὁ ἑνωτικὸς δεσμὸς μεταξὺ Ἀνατολικῶν καὶ Δυτικῶν Ἀρίων λαῶν.

Ἡ Φρυγικὴ γλῶσσα μαρτυρεῖται συγγενὴς πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, καὶ ἴσως συγγενεστέρα ἢ ὅσον ἡ Γοτθικὴ πρὸς τὴν Γερμανικήν. Φρυγικαὶ θρησκευτικαὶ λατρεῖαι καὶ Φρυγικαὶ τέχναι ἀπὸ ἀμνημονεύτων χρόνων ἐπιχωριάζουν ἐν Ἑλλάδι κατὰ τρόπον συναντώμενον μόνον εἰς συγγενεῖς πρὸς ἀλλήλους λαούς.

Ἡ θεωρία τῆς μεταναστεύσεως τῶν Φρυγῶν ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας κατέπεσε σήμερον. Ἀλλ' οἱαδήποτε καὶ ἂν ὑποτεθῇ ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ πορεία τῶν εἰς παλαιοτάτους χρόνους οἰκησάντων τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν λαῶν, ἡ Φρυγία διατηρεῖ τὴν ἰδιότητα αὐτῆς ὡς μεγάλου ἑνωτικοῦ δεσμοῦ μεταξὺ τῶν Ἑλληνο-Πελασγικῶν καὶ Θρακο-Πελασγικῶν τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τοῦ Ἀρμενικοῦ ὀροπεδίου. Ἡ παράδοσις, ἄλλως τε, περὶ τῆς μεταναστεύσεως τῶν Βριγῶν ἐκ τῆς Μακεδονίας εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν οὐδὲν ἄλλο σημαίνει παρὰ τὴν συγγένειαν τῶν Φρυγῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας πρὸς τοὺς Θρακο-Μακεδόνας τῆς Εὐρώπης. Ἐξ ἄλλου, καὶ πολλαὶ παραδόσεις μαρτυροῦν τὴν συγγένειαν ταύτην. Ὁ μυθικὸς βασιλεὺς τῆς Φρυγίας Μίδας βασιλεύει συγχρόνως ἐν Φρυγίᾳ καὶ Μακεδονίᾳ, ὅπου ὑπῆρχον οἱ περίφημοι κῆποι τοῦ Μίδα. Τοῦτο βεβαίως δὲν σημαίνει ὅτι αἱ δύο αὗται χῶραι, αἱ τόσον μακρὰν ἀλλήλων κείμεναι ἀπετέλουν ἕνα κράτος, ἀλλ' ὅτι αἱ περὶ τοῦ Μίδα παραδόσεις ἐπὶ κεφαλῆς Θρακικῆς τινος φυλῆς τῶν Βρίγων, μετηνάστευσαν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ ὅτι διελθὼν ἐκ τοῦ Παγγαίου ὄρους ἦλθεν εἰς τὴν Ἠμαθείαν, ὅπου ἐφύτευσε τὰ ἑξηκονταπέταλα ρόδα, παραλαβὼν αὐτὰ ἐκ τῆς χώρας τῶν Ἠδωνῶν. Οἱ κῆποι οὗτοι, κατὰ τὴν παράδοσιν ἔκειντο εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Βερμίου ὄρους ἐν Μακεδονίᾳ, ἡ δὲ Ἔδεσσα ὑπῆρξεν ἡ πρωτεύουσα τοῦ Μίδα, ὅστις ἐκμεταλλευόμενος τὰ χρυσοφόρα μεταλλεῖα τοῦ Βερμίου ἐγένετο πλουσιώτατος.

Οἱ Φρύγες τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἦσαν συγγενεῖς πρὸς τοὺς Ἀρμενίους, τῶν ὁποίων ὡς μητρόπολις ἐθεωρεῖτο ἡ Φρυγία. Μολονότι δὲ δὲν σώζονται πολλὰ στοιχεῖα ἐκ τῆς Φρυγικῆς γλώσσης, ἐν τούτοις ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν ὀλίγων μέχρις ἡμῶν περισωθέντων λειψάνων, τὰ ἐξαγόμενα πορίσματα ἀρκούντως διαφωτίζουν καὶ πλου-

τίζουν τὰ περὶ Φρυγικῆς γλώσσης καὶ συγγενείας αὐτῆς πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν καὶ Πελασγικὴν γνώσεις ἡμῶν. (Βλ. Π. Καρολίδου, Ἕλληνες καὶ Ἀρμένιοι, ἐν τῇ Εἰσαγωγῇ τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, σελ. νδ' καὶ ἑξῆς).

Κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (VII, 73 καὶ τὸν Εὔδοξον, οἱ Ἀρμένιοι ἦσαν «ἄποικοι Φρυγῶν» καὶ τὴν γλῶσσαν «ἐφρύγιζον». Διὸ τῆς πρὸς τοὺς Φρύγας συγγενείας ταύτης τῶν Ἀρμενίων καὶ διὰ τούτων πρὸς τοὺς Θρακο - Μακεδόνας, ἀποδεικνύεται καὶ ὅλη ἡ πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος συγγένεια.

***

Τοιαύτη ἡ περὶ Ἀρίας φυλῆς ἐπικρατοῦσα γνώμη. Κατὰ τοὺς νεωτέρους ὅμως χρόνους, τὸ πλεῖστον τῶν ἐθνολόγων καὶ ἀνατολιστῶν φρονοῦν, ὅλως τὸ ἐναντίον: ὅτι δηλαδή, ἡ ἀρχικὴ ἑστία καὶ κοιτὶς τῶν Ἀρίων ἢ Ἰνδο - Εὐρωπαϊκῶν φυλῶν, κατὰ τὰς νεωτέρας θεωρίας, δέον νὰ ἀναζητηθῇ ὄχι ἐν τῇ Κεντρικῇ Ἀσίᾳ ἀλλ' ἐν Εὐρώπῃ εἰς τὰς μεταξὺ Καυκάσου καὶ Καρπαθίων ὀρέων χώρας: τὸν Καύκασον ἢ τὴν Οὐκρανίαν καὶ περὶ τὰ Καρπάθια, κατά τινας δὲ Σκανδιναυοὺς ἐπιστήμονας ἐν Σκανδιναυΐᾳ, (Π. Καρολίδου, εἰσαγωγὴ κτλ. σελ. μβ' καὶ ἑξῆς. — Πρβλ. Κλεάνθους Νικολαΐδου, Ἱστορία τοῦ Ἑλληνισμοῦ μὲ κέντρον καὶ βάσιν τὴν Μακεδονίαν, 1923, σελ. 2.— Νικηφόρου Μοσχοπούλου, La Quéstion de Thrace, σελ. 43 καὶ ἑξῆς).

Τινὲς μάλιστα τῶν ἐθνολόγων, κατόπιν τῶν μελετῶν τοῦ Ujfaly, ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Zérafcham (Ρωσικὴ Ἀσία), χώραν, τὴν ὁποίαν τὸ πλεῖστον τῶν ἐπιστημόνων θεωρεῖ ὡς κοιτίδα τῆς Ἀρίας φυλῆς, φθάνουν μέχρι τοῦ σημείου νὰ παραδεχθοῦν ὅτι ἡ Ἀρία φυλὴ δὲν ὑπῆρξέ ποτε. (Albert Trachsel, Les Petites Nations et leur droit à l' existence, 1915, σελ. 121 καὶ ἑξῆς).

Ἀναπτύξαντες οἱ Ἄριοι λαοὶ βίον καὶ πολιτισμὸν ἐν Εὐρώπῃ, μετηνάστευσαν εἰς τὴν Ἀσίαν, εἴτε πρὸς ἀναζήτησιν νέας κατοικίας, εἴτε διὰ κατακτητικοὺς σκοπούς, ὅπως γίνεται σήμερον παρὰ τῶν μεγάλων κρατῶν τῆς Εὐρώπης, τῶν Ἄγγλων, Γάλλων καὶ ἄλλων.

Προκειμένου ὅμως περὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν Ἑλλήνων, ἡ ὁμοφυλία αὕτη δέον νὰ ἀναζητηθῇ εἰς τὰς μεταξὺ τοῦ Καυκάσου καὶ τοῦ Ἀδριατικοῦ, ἢ τοῦ Τυρρηνικοῦ Πελάγους χώρας ἤτοι τὰς τρεῖς Χερσονήσους: τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, τὴν Ἑλληνικὴν ἢ Ἰλλυρικὴν καὶ τὴν Ἰταλικήν. Γενικῶς δὲ ὀνομάζονται: ***Ἑλληνο - Πελασγοὶ*** ἢ ἁπλῶς ***Πελασγοί***, εἰδικώτερον δὲ κατὰ τόπους καὶ φυλάς: ***Ἰλλυριο - Πελασγοί***, ***Θρακο-Πελασγοί***, ***Φρυγο-Πελασγοί***, ***Θρακο-Ἀρμένιοι*** καὶ ***Ἀρμενο-Πελασγοί***. Καὶ τίθεται ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ ἐρώτημα: Ποίαν λοιπὸν γλῶσσαν ὡμίλουν οἱ ἀρχαῖοι Θρᾶκες; Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ὡμίλουν ἰδίαν γλῶσσαν ἀκατάληπτον εἰς τοὺς Ἕλληνας. Ὁ Ξενοφῶν διερχόμενος διὰ τῆς Θράκης τὸ 400 π. Χ. κατὰ τὴν ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας ἐπιστροφήν του, διὰ διερμηνέως συνεννοεῖτο μετὰ τοῦ βασιλέως τῆς Θράκης Σεύθου τοῦ Β': «Παρῆν δέ, λέγει ὁ Ξενοφῶν, καὶ Σεύθης βουλόμενος... καὶ ἐν ἐπηκόῳ εἱστήκει, ἔχων διερμηνέα»).Κύρου Ἀνάβασις, VII).

Σὺν τῷ χρόνῳ ὅμως ἐξελληνίσθησαν εἰς τρόπον ὥστε κατὰ τὸν πρῶτον καὶ δεύτερον μ. Χ. αἰῶνα, δὲν ἐσῴζοντο ἐκ τῆς Θρακικῆς γλώσσης, παρὰ μόνον λέξεις τινές, ἰδίως δὲ ὀνόματα ποταμῶν, πόλεων, χωρῶν καὶ προσώπων, τὰ ὁποῖα ἦσαν καθαρῶς Θρακικά, ὅπως π. χ. ***Οὐστουδιζός***, (ἡ νῦν Χαυσᾶ), ***Βουρτουδιζὸς*** (τὸ νῦν Μπαμπᾶ Ἐσκῆ), ***Οὐσκουδάμα*** (ἡ νῦν Ἀδριανούπολις), ***Δραβῆσκος***, ***Δορίσκος***, ***Γαρησκός***, ***Σκορδίσκοι***, ***Ταυρίσκοι***, ***Ἕβρος***, ***Τόνζος***, ***Ἄρζος***, ***Δένιζος***, ***Ὄστιζα***, ***Ταρπόδιζος***, ***Δρυζιπάρα***, ***Βησσαπάρα***, ***Βίθυς***, ***Κετρίπολις***, ***Ρασκούπορις***, ***Κότυς καὶ ἄλλα***. (Πρβλ. Dumont - Homolle, σελ. 539—560).

Οἱ συλλέκται τῶν ἀρχαίων Θρακικῶν λέξεων διατείνονται ὅτι ἐλάχισται ἐξ αὐτῶν σῴζονται. Ἐξ ἄλλου δὲ ὑποπτεύονται μήπως καὶ αἱ ἐλάχισται αὗται εἰσήχθησαν

ἔξωθεν. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων λειψάνων δυνάμεθα μετὰ βεβαιότητος νὰ ἀποφανθῶμεν ὅτι ἀνήκουν εἰς τὴν μεγάλην ὁμοφυλίαν, ἐκ τῆς ὁποίας κατάγονται καὶ οἱ Ἕλληνες, εἴτε Πελασγικὸν ὀνομάσωμεν τὸν κλάδον ἐκ τοῦ ὁποίου ἀπεσπάσθησαν, εἴτε ***Θρακο - Πελασγικόν***, εἴτε ***Ἑλληνο - Ἰταλικόν***, ὅπως ἀναφέρει ὁ Momsen εἰς τὴν Ρωμαϊκὴν ἱστορίαν του.

Οἱανδήποτε τῶν δύο γνωμῶν ἀκολουθήσωμεν, τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἡ Θράκη ὑπῆρξεν ἡ ὁδὸς καὶ ἡ γέφυρα, διὰ τῆς ὁποίας διεπεραιώθησαν οἱ ἐξ Ἀνατολῶν ἢ ἐκ Δυσμῶν μεταναστεύσαντες λαοί, ὁ δὲ Βόσπορος καὶ ὁ Ἑλλήσποντος ὑπῆρξαν τὰ πιθανώτερα σημεῖα τῆς διαβάσεως αὐτῶν.

***

Μεταβαίνοντες ἐκ τῆς Πελασγικῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν διὰ τοῦ Ἑλλησπόντου, συναντῶμεν τοὺς Τρῶας. Οὗτοι ἦσαν συγγενεῖς μὲ τοὺς Φρύγας, συγγένειαν τὴν ὁποίαν μαρτυρεῖ ὁ Ὅμηρος καὶ οἱ τραγικοὶ ποιηταὶ οἱ ὁποῖοι ὀνομάζουν τὸ Ἴλιον «Φρυγῶν ἄστυ». Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν γλῶσσαν ἦσαν συγγενεῖς τῶν ***Θρακο - Μακεδόνων***, ὡς μαρτυροῦν τὰ ὀνόματα : ***Ἀλέξανδρος, Κάσσανδρος*** καὶ ***Κασσάνδρα***, ὀνόματα κοινὰ τῶν Τρώων καὶ τῶν Μακεδόνων. Ἡ σημερινὴ πόλις ***Ξάνθη*** μᾶς ὑπομιμνήσκει τὸν ***Ξάνθον*** ποταμὸν ἐν Τροίᾳ καὶ τοὺς ***Ξανθίους Θρᾷκας***, λαὸν Θρακικόν. Ἐκ τῶν ἀρχαίων δὲ πρῶτος ὁ Στράβων παρετήρησε τὴν συγγένειαν ταύτην, λέγων: «Πολλαὶ δ' ὁμωνυμίαι Θραξὶ καὶ Τρωσίν, οἷον Σκαιοὶ Θρᾷκές τινες καὶ Σκαιὸς ποταμὸς καὶ Σκαιὸν Τεῖχος καὶ ἐν Τροίῃ Σκαιαὶ πύλαι. Ξάνθιοι Θρᾷκες, Ξάνθος ποταμὸς ἐν Τροίᾳ, Ἄρισβος ἐν Τροίᾳ, Ρῆσος ποταμὸς ἐν Τροίᾳ, Ρῆσος δὲ ὁ βασιλεὺς τῶν Θρακῶν». (XIII, 590).

Ἀλλὰ πλὴν τῆς ἐκ τῶν ὀνομάτων ἀποδεικνυομένης συγγενείας μεταξὺ Τρώων καὶ Θρακο - μακεδόνων, ἡ συμμαχία Θρακο - Μακεδονικῶν φυλῶν μετὰ τῶν Τρώων κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον, εἶναι φανερὰ ἀπόδειξις τῆς συγγενείας ταύτης. Καὶ ὄχι μόνον οἱ Θρακο-Μακεδόνες, ἀλλὰ καὶ οἱ λοιποὶ λαοὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἦσαν φίλοι καὶ σύμμαχοι τῶν Τρώων. (Κ. Μ. Ἀποστολίδου, Περὶ τῶν ἀρχαίων Θρακῶν εἰς «Θρακικά», 1928, σελ. 70 καὶ ἑξῆς.— Felix Sartiaux : Troie, La Guerre de Troie et les origines de la Question d' Orient, 1915, ὅπου πλὴν καὶ ἄλλων, ἀνάγει τὴν ἀρχὴν τῆς λύσεως τοῦ Ἀνατολικοῦ ζητήματος εἰς τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον.

Καὶ ἀναφέρει μὲν ὁ Ὅμηρος περὶ τῶν Τρώων : ἄλλη δ' ἄλλων γλῶσσα πολυσπαρέων ἀνθρώπων, (Ἰλιάδ. Β, 804), ἀλλ' ἡ *διαφορὰ αὕτη τῶν γλωσσῶν, καθὼς καὶ* τὸ ὁμηρικὸν ***«πολυσπαρές»***, δὲν σημαίνει διαφορὰν γλώσσης, ἀλλ' ἁπλῶς διαλεκτικὴν διαφοράν. Οἱ Μακεδόνες καὶ οἱ Θρᾷκες ἡγεμόνες καὶ βασιλεῖς ἔφερον τὰ αὐτὰ ὅπλα, τὰ αὐτὰ κοσμήματα καὶ συνεννοοῦντο ἀπ' εὐθείας μετὰ τῶν Τρώων καὶ ἄνευ διερμηνέως (Ἰλιάδ. Ν, 577, Ψ, 808, Ω, 234, Ὀδυσσείας δ', 200 καὶ ἀλλαχοῦ). Αἱ γενόμεναι ἀνασκαφαὶ εἰς τὸν μέχρι σήμερον σωζόμενον τύμβον τοῦ Πρωτεσιλάου, βασιλέως τῆς ἐν Θεσσαλίᾳ Φυλάκης, ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τῆς Θρακικῆς χερσονήσου παρὰ τὴν Ἐλαιοῦντα, ἔφεραν εἰς φῶς ἀγγεῖα καὶ ἄλλα κτερίσματα μὴ διαφέροντα τῶν Τρωϊκῶν.

Τὸ μόνον, ἄλλως τε, θετικὸν καὶ ἀσφαλὲς συμπέρασμα ἐν τῷ ζητήματι τῆς προελεύσεως τῶν Ἀρίων φυλῶν δὲν εἶναι οὔτε ποία ἦτο ἡ ἀρχικὴ κοιτὶς αὐτῶν, οὔτε ὁ χρόνος τῆς διασπορᾶς καὶ μεταναστεύσεως αὐτῶν, ἀλλ' ἡ ὕπαρξις γλωσσῶν συγγενῶν, ὑπαγομένων εἰς μίαν μεγάλην γλωσσικὴν οἰκογένειαν. καὶ ἡ κατάταξις τῶν ἰδιαιτέρων γλωσσῶν καὶ τῶν ὁμιλούντων αὐτὰς λαῶν εἰς ἰδιαιτέρους κλάδους καὶ ὁμοφυλίας. Προκειμένου περὶ τῶν Ἑλλήνων ἡ ὁμοφυλία αὐτη—ἀποτελεῖ πάντοτε ὑποδιαίρεσιν τῆς Ἀρίας οἰκογενείας—δέον νὰ ἀναζητηθῇ, ὅπως εἴπομεν, μεταξὺ τοῦ Καυκάσου καὶ τοῦ Ἀδριατικοῦ ἢ Τυρρηνικοῦ Πελάγους, εἰς τὰς τρεῖς χερσονήσους : τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, τὴν Ἑλληνικὴν ἢ Ἰλλυρικὴν καὶ τὴν Ἰταλικήν.

Οἱ ἀπὸ τῆς Ἰλλυρίας (τῆς σημερινῆς περίπου Ἀλβανίας) μέχρι τοῦ Καυκάσου καὶ τῆς Ἀρμενίας κατοικοῦντες λαοί: Θρᾶκες, Ἕλληνες καὶ οἱ λαοὶ τοῦ Πόντου, ἐξεταζόμενοι καὶ συγκρινόμενοι γλωσσολογικῶς ἀναμεταξύ των, ἀποδεικνύεται ὅτι ἀποτελοῦν μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ὁμοφυλίαν. Περὶ τοῦ ζητήματος δὲ τούτου πολλὰ στοιχεῖα μᾶς διαφωτίζουν.

α΄) Ἡ ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων μαρτυρουμένη συγγένεια τῶν λαῶν τῆς Ἠπείρου, ἡ ὁποία ὑπῆρξεν ἡ κοιτὶς τοῦ μικροῦ ἔθνους τῶν Ἑλλήνων, τὸ ὁποῖον ἔδωκεν ἀργότερον τὸ ὄνομά του εἰς τὸν μέγαν ἱστορικὸν λαόν, τὸν Ἑλληνικόν.

β΄) Τὸ ὁμόφυλον τῶν Ἰλλυριῶν πρὸς τοὺς Θρᾶκας καὶ τοὺς Θρακο - Μακεδόνας.

γ΄) Ἡ μετὰ τῶν ἀρχαιοτέρων λαῶν τῆς Μακεδονίας συγγένεια τῶν Φρυγῶν καὶ ἡ ὁμοφυλία τούτων πρὸς τοὺς Ἀρμενίους καὶ πάντας τοὺς Πελασγικοὺς λαοὺς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

δ΄) Ἡ στενὴ συγγένεια μεταξὺ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Ἀρμενικῆς γλώσσης. (Π. Καρολίδου, Εἰσαγωγὴ κτλ. σελ με΄ καὶ ἑξῆς). —Κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην τῶν συγχρόνων Ἀρμενίων συγγραφέων, οἱ Ἀρμένιοι ἐν Θράκῃ μετηνάστευσαν εἰς τὴν Ἀρμενίαν. (Πρβλ. Νικηφ. Μοσχοπούλου in loc cit. σελ. 44).

* * *

Ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων τὸ ὄνομα καὶ ὁ βίος τῶν Θρακῶν εἶναι στενώτατα συνδεδεμένος μὲ τὸν βίον τῶν Ἑλλήνων, ἰδίως δὲ τὸν πνευματικόν. Οἱ πρῶτοι ὑμνῳδοὶ ἐν τῷ Ἑλληνικῷ κόσμῳ ἦσαν Θρᾶκες, οἱ ὁποῖοι ἔδωκαν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Μυθολογίαν τὴν μορφὴν τὴν ὁποίαν ἀπαντῶμεν εἰς τὰ ὁμηρικὰ ἔπη. Ὁ ***Ὀρφεύς***, ὁ ***Μουσαῖος*** καὶ ὁ ***Θάμυρις*** ἦσαν Θρᾶκες, ἐξασκήσαντες μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς θρησκείας καὶ τῆς ποιήσεως. Ἡ Θράκη ἐθεωρεῖτο ὡς πατρὶς τῶν Μουσῶν καὶ τῆς Μουσικῆς. Ἀπὸ δὲ τοῦ μέλους καὶ τοῦ ρυθμοῦ, λέγει ὁ Στράβων, καὶ ἡ μουσικὴ πᾶσα Θρακία καὶ Ἀσιᾶτις νενόμισται». (Χ, 471).

Τὰ Ἐλευσίνια μυστήρια ἱδρύθησαν ὑπὸ τοῦ Θρακὸς Εὐμόλπου, τοῦ ὁποίου οἱ ἀπόγονοι Εὐμολπῖδαι εἶχον τὸ ἀποκλειστικὸν προνόμιον τῆς τελέσεως αὐτῶν. Τὸ ἱερατικὸν ἐπίσης γένος τῶν Δελφῶν ἀπετελεῖτο ἀπὸ τοὺς λεγομένους «Θρακίδας». Ἡ ὀργιαστικὴ λατρεία τοῦ Διονύσου ἀπὸ τῆς Θράκης διεδόθη εἰς τὰς Ἑλληνικὰς χώρας. (Ἡροδ. VII 111).

Ὁρμηθέντες οἱ Θρᾶκες ἀπὸ τῆς ὀρεινῆς Ροδόπης ἐπεξετάθησαν ἀνὰ τὰς πεδιάδας τοῦ Ἕβρου καὶ τῆς Μακεδονίας, ἐκεῖθεν δὲ διευθυνόμενοι πρὸς δυσμὰς καὶ νότον, ἔφθασαν μέχρι τῆς Κορίνθου καὶ τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου. Παρ' ὅλην τὴν ἀγριότητα τῶν ρωμαλέων τούτων φυλῶν, αἱ ἐπιδρομαὶ αὗται εἶχον καὶ ἐκπολιτιστικά τινα στοιχεῖα. Ἐγένοντο εἰσηγηταὶ ἐν Βοιωτίᾳ καὶ Φωκίδι τῆς λατρείας τῶν Μουσῶν, λατρείας ἰδιαζούσης εἰς τοὺς Θρᾶκας τῆς Πιερίας. Κατὰ τὴν διαμονήν των εἰς τὸ κέντρον τῆς Ἑλλάδος, μετέφερον καὶ τὰ ὀνόματα τῶν κυριωτέρων τόπων τῆς πατρίδος των, ὅπως τὸν Ἑλικῶνα, τὸ Λειβηδρινὸν ἄντρον κτλ. (Στράβ. Χ. 471).

Θρᾶκας ἀπαντῶμεν εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Παρνασοῦ, τὰ παράλια τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου καὶ τὴν Ἐλευσῖνα. Ἂν δὲ πιστεύσωμεν τὸν ἱστορικὸν Κάστορα τὸν Ρόδιον, οἱ Θρᾶκες ἐπεξετάθησαν καὶ μέχρι τοῦ Ἀδριατικοῦ Πελάγους, καὶ ὑπῆρξαν θαλασσοκράτορες μάλιστα ἐπὶ 79 ἔτη. Μεταξὺ δὲ τῶν ἐθνῶν, τὰ ὁποῖα ὑπῆρξαν θαλασσοκράτορες μέχρι τῶν Περσικῶν πολέμων, οἱ Θρᾶκες ἀναφέρονται τρίτοι ἐρχόμενοι μετὰ τοὺς Λυδοὺς καὶ Πελασγούς.

Τοὺς Θρᾶκας τούτου λοιπὸν ἀναγνωρίζει ὁ Ἐρνέστος Κούρτιος, ὡς προγόνους τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ὅταν δὲ ἀργότερον αἱ Ἑλληνικαὶ φυλαί: Ἀχαιοί, Ἴωνες, Αἰολεῖς καὶ πρὸ πάντων Δωριεῖς διεσκορπίσθησαν ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους, ἔρριψαν τὸν ἀκμαῖον αὐτῶν πολιτισμὸν εἰς ἀληθῆ μεσαιῶνα, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Μαξίμου Collignon.

Μέχρι τῶν Περσικῶν πολέμων, οἱ Ἕλληνες ἐθεώρουν τοὺς Θρᾶκας ὡς βαρβά-

ρους, οὐδεμίαν δὲ εἶχον ἰδέαν περὶ τῆς μεταξὺ αὐτῶν συγγενείας. Οἱ Θρᾶκες ὅμως διετέλουν ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, μέχρι τῶν *Περσικῶν* πολέμων, ὁπότε κατὰ τὸ 430 π. Χ. αἱ πολεμικαὶ καὶ ἐμπορικαὶ σχέσεις μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Θράκης ἀπέβησαν τόσον στεναί, ὥστε δὲν ἐβράδυναν βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον οἱ κάτοικοι τῆς Θράκης νὰ ἀφομοιωθοῦν ἰδίως δὲ μετὰ τὴν ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος γενομένην κατάκτησιν τῆς χώρας τὸ 341 π. Χ.

Αἱ ἐπιμιξίαι τῶν Θρακῶν καὶ Ἑλλήνων δὲν ἦσαν σπάνιόν τι. Μὴ λησμονῶμεν ὅτι ἡ μήτηρ τοῦ μεγάλου Θεμιστοκλέους ἦτο Θρᾶσσα (Πλουτάρχ. βίος Θεμιστοκλ. 1). Ὅτι ὁ Ἀθηναῖος στρατηγὸς Ἰφικράτης ἐγένετο γαμβρὸς Κότυος τοῦ Α' (382—359 π. Χ.) βασιλέως τῶν Θρακῶν, τὸν ὁποῖον οἱ Ἀθηναῖοι ἐτίμησαν διὰ χρυσοῦ στεφάνου καὶ παρέσχον εἰς αὐτὸν τὸ δικαίωμα τοῦ Ἀθηναίου πολίτου. Ὅτι ὁ Θουκυδίδης, ὁ μέγας ἱστορικὸς ἦτο Θρακικῆς καταγωγῆς, ὡς υἱὸς τοῦ Ὀλόρου, καταγομένου ἀπὸ τοῦ Ὀλόρου, βασιλέως τῆς Θράκης. Πολὺ δὲ πρὸ αὐτῶν ὁ πατὴρ τοῦ Μιλτιάδου τοῦ Μαραθωνομάχου, Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου, προσκληθεὶς ὑπὸ τῶν Δολόγκων, Θρακικοῦ λαοῦ, κατοικοῦντος τὴν Θρακικὴν Χερσόνησον, ἐγένετο βασιλεὺς αὐτῶν περὶ τὰ 559 π. Χ. Ἐπίσης Μιλτιάδης ὁ Μαραθωνομάχος, ἔλαβε σύζυγον τὴν Ἡγησιπύλην θυγατέρα τοῦ βασιλέως Ὀλόρου. (Ἡροδ. VI 34-40, V, 39).

Τὴν συγγένειαν ταύτην τῶν Θρακῶν μετὰ τῶν Πελασγῶν, μαρτυρεῖ ὁ Αἰσχύλος εἰς τὰς Ἱκέτιδάς του (στίχ. 250 — 255), θέτων εἰς τὸ στόμα τοῦ βασιλέως τῶν Ἀργείων τὰ ἑξῆς:

Τῆς γηγενοῦς γὰρ εἰμ' ἐγὼ Παλαίχθονος
ἶνις Πελασγός, τῆσδε γῆς ἀρχηγέτης.
Ἐμοῦ δ' ἄνακτος εὐλόγως ἐπώνυμον
γένος Πελασγῶν τήνδε καρποῦται χθόνα,
καὶ πᾶσαν αἶαν ἧς δι' ἁγνὸς ἔρχεται
Στρυμών, τὸ πρὸς δύοντος ἡλίου κρατῶ.

Δηλαδή: Εἶμαι ὁ Πελασγός, ὁ γυιὸς τοῦ Παλαίχθονα, ποὺ γεννήθηκα ἀπ' τὸ χῶμα, **τῆς χώρας αὐτῆς, ὁ ἄρχοντας.** Καὶ Φυσικά, ὁ λαὸς ποὺ καλλιεργεῖ τὴ χώρ' αὐτή, ἀπ' τὸ βασιλιά του πῆρε τ' ὄνομα. Εἶμ' ὁ ἄρχοντας ὅλης αὐτῆς τῆς χώρας, ποὺ εἶναι πιὸ δυτικὰ τοῦ ἱεροῦ Στρυμόνα. (Πρβλ. καὶ Ξενοφ. Κύρου ἀνάβασιν, VII, 2, 31, ὅπου ὁ Σεύθης βασιλεὺς τῶν Θρακῶν ἀναμιμνήσκει εἰς τὸν Ξενοφῶντα τὴν μετὰ τῶν Ἑλλήνων συγγένειαν.—«Οὐδενὶ ἂν ἀπιστήσειεν Ἀθηναίων· καὶ γὰρ συγγενεῖς εἶεν εἰδέναι καὶ φίλους εὔνους, ἔφη, νομίζειν»).

***

Καὶ αὐτὰ τὰ τοπικὰ ὀνόματα: Βυζάντιον καὶ *Βόσπορος*, κατόπιν τῶν τελευταίων μελετῶν εὑρέθησαν ὅτι εἶναι Θρακικῆς καταγωγῆς. Ἡ περὶ Βυζαντίου παράδοσις, καθ' ἣν ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ Βύζαντος, ἀρχηγοῦ τῶν Μεγαρέων ἀποίκων εἶναι ὅλως μυθική, πλασθεῖσα ἐκ τῶν ὑστέρων, κατὰ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως, καθ' ὅσον ἡ πόλις προϋπῆρχε πολὺ πρὸ τοῦ Βύζαντος. Ἄλλως τε, αὐτὸς ὁ περὶ Βύζαντος μῦθος, κατὰ τὸν ὁποῖον ὁ ἀρχηγὸς τῶν Μεγαρέων ἀποίκων ἦτο υἱὸς τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Κεροέσσης, θυγατρὸς τῆς Ἰοῦς, μαρτυρεῖ τὸ ἱστορικῶς ἀνυπόστατον τοῦ Βύζαντος. (Πλειότερα βλέπε εἰς ἄρθρον: Βόσπορος).

***

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν γραφήν, οἱ ἀρχαῖοι Θρᾶκες οὐδέποτε ἔγραψαν τὴν μητρικὴν αὐτῶν γλῶσσαν. Ἂν δὲ πιστεύσωμεν τὸν Αἰλιανὸν (Ποικίλη Ἱστορία, VII 5), ὄχι μόνον δὲν ἐγνώριζον τὴν γραφήν, ἀλλὰ «καὶ ἐνόμιζον αἴσχιστον εἶναι οἱ τὴν Εὐρώπην οἰκοῦντες βάρβαροι, χρῆσθαι γράμμασιν». Κατὰ δὲ τὸν Ἀριστοτέλη, Θρακικαί τινες φυλαί, δὲν ἠδύναντο νὰ ἀριθμήσουν πέραν τοῦ τέσσαρα.—»Μόνον δ' ἀριθμοῦσι τῶν Θρακῶν γένος τι εἰς τέσσαρα, διὰ τὸ ὥσπερ τὰ παιδία μὴ δύνασθαι μνημονεύειν ἐπὶ πολύ, μηδὲ χρῆσιν μηδενὸς εἶναι πολλοῦ αὐτοῖς». (Ἀριστοτέλους, Προβλήματα 3.—(Περὶ τῆς τέχνης, τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τῆς καταγωγῆς τῆς

ἀριθμητικῆς παρὰ τοῖς πρωτογόνοις λαοῖς, βλέπε τὸ κλασσικὸν σύγγραμμα τοῦ : Edward B. Tylor, La Civilisation primitive, μετάφρ. Γαλλική, ὑπὸ Pauline Brunet. Τόμ. Α', σελ. 277 καὶ ἑξῆς).

Πόσον δὲ ἁπλοϊκοὶ καὶ κτηνωδῶς ἀμόρφωτοι ἦσαν οἱ Κεβρήνιοι Θρᾷκες, ὥστε κατὰ τὸν Πολύαινον (VII, 22) ἐπίστευον ὅτι ὁ ἱερεὺς αὐτῶν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸν οὐρανὸν διὰ ξυλίνης κλίμακος, διὰ νὰ καταγγείλῃ, αὐτοὺς εἰς τὴν Θεὰν Ἥραν ἐπὶ ἀπειθίᾳ ἢ παραβάσει τῶν καθηκόντων των.

Τοὐλάχιστον μέχρι σήμερον, οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον μνημεῖον ἀνεκαλύφθη φέρον *θρακικὴν ἐπιγραφήν, μολονότι ἡ Θράκη* ἀπῳκίσθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνῳν ἀπὸ τοῦ ἑβδόμου π. Χ. αἰῶνος. Πᾶσαι αἱ ἀνακαλυφθεῖσαι ἐπιγραφαὶ ἐν Θράκῃ, χρονολογούμεναι ἀπὸ τοῦ 360 π. Χ. καὶ ἐντεῦθεν, εἶναι γραμμέναι εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Οἱ βασιλεῖς καὶ δυνάσται τῶν Θρακῶν ἐκαλλιέργουν τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα ὡς γνωστὸν δὲ Κότυς ὁ Ε' (12—17 μ.Χ.) θεωρεῖται ὁ μόνος ἐστεμμένος ποιητής. (Βλέπε ἡμετέραν πραγματείαν: Βασιλεὺς ποιητής Κότυς ὁ Ε', βασιλεὺς τῆς Θράκης, εἰς «Θρακικὰ» 1928, σελ. 97 — 105).

Αἱ λατινικαὶ ἐπιγραφαὶ εἶναι σπανιώτεραι τῶν Ἑλληνικῶν. Ἂν δὲ ἀπέθνησκέ ποτε ἐν Θράκῃ σημαίνων τις Ρωμαῖος, ἐπιγραφὴ Ἑλληνικὴ συνοδεύει τὴν Λατινικήν. Ὅλαι αἱ ἰδιωτικαὶ ἐπιγραφαὶ καὶ αὐταὶ ἀκόμη αἱ βαρβαρώτεραι, αἱ ἔχουσαι ἀγροτικὸν χαρακτῆρα εἶναι Ἑλληνικαί. (Dumont—Homolle, σελ. 537 καὶ ἑξῆς).

Ἐπίσης καὶ τὰ νομίσματα αὐτῶν, χρονολογούμενα ἀπὸ τοῦ 480 – 381 π. Χ. ἔφερον τύπους καὶ ἐπιγραφὰς Ἑλληνικὰς (Head—Σβορώνου, Νομισματολογία, Τόμ. Α', σελ. 353 καὶ ἑξῆς).

Ἀπὸ τοῦ δευτέρου μ. Χ. αἰῶνος δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι οἱ Θρᾷκες εἶχον ἤδη ἐξελληνισθῆ, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον μαρτυροῦν οἱ λόγοι τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουλιανοῦ 361 —363 μ. Χ.) :—«Οἱ περὶ τὴν Θράκην καὶ τὴν Ἰωνίαν κατοικοῦντες Ἑλλάδος ἐσμὲν ἔκγονοι». (Λόγος Α').

Ὀρειναί τινες φυλαὶ τῆς Θράκης, ὅπως λ. χ. οἱ Βέσσοι (βλ. λέξ.) διεφύλαξαν ἐπὶ μακρότερον χρόνον τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ ἤθη αὐτῶν. Ἀλλὰ καὶ οὗτοι εἶχον ἐξελληνισθῆ, ἀσπασθέντες τὸν χριστιανισμὸν περὶ τὰ 400 μ. Χ. διὰ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Ἐπισκόπου Νικήτα. Ἀπὸ τοῦ πέμπτου ὅμως αἰῶνος, ὁπότε ἤρχισαν αἱ ἀπὸ τοῦ βορρᾶ ἐπιδρομαὶ τῶν Σλαύων, ἅπασα ἡ Θράκη εἶχεν ἐξελληνισθῇ καὶ πάντες οἱ Θρᾷκες ἐθεωροῦντο ὡς Ρωμαῖοι ἤτοι Ἕλληνες. (Dumont—Homolle, σελ. 215).

Θρακικὰ ἔθνη καὶ φυλαὶ

Κατὰ τὸν Στράβωνα ἡ Θράκη ἀπετελεῖτο *ἀπὸ 22 ἔθνη, δυναμένη νὰ παρατάξῃ* 15.000 ἱππέων καὶ 200.000 πεζῶν, ἂν καὶ ἦτο ἀρκετὰ καταβεβλημμένη συνεπείᾳ τῶν διαρκῶν πολέμων : — «Ἔστι δὲ ἡ Θράκη σύμπασα ἐκ δυοῖν καὶ εἴκοσιν ἐθνῶν συνεστῶσα· δύναται δὲ στέλλειν καίπερ οὖσα περισσῶς ἐκπεπονεμένη μυρίους καὶ πεντακισχιλίους ἱππέας, πεζῶν δὲ εἴκοσι μυριάδας». (VII, 321, 48).

Ἂν ὑπολογίσωμεν δὲ τὸν στρατεύσιμον πληθυσμὸν αὐτῆς εἰς 10 ο)ο, κατὰ μέσον ὅρον, τότε ἡ Θράκη ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Στράβωνος (Ε' μ. Χ. αἰῶνα) ἠρίθμει 2.000.000 κατοίκους.

Ἐπισημότερα τῶν ἐθνῶν τούτων ἀναφέρονται :

Οἱ ***Ὀδρύσαι***, οἱ ***Τριβαλλοί***, οἱ ***Κίκονες***, οἱ ***Βίστονες***, οἱ ***Βισάλται***, οἱ ***Σαπαῖοι*** ἢ ***Σάπαι***, οἱ ***Σίθωνες***, οἱ ***Ὀδόμαντες***, ἢ ***Ὀδόμαντοι***, οἱ ***Δατηνοί***, οἱ ***Παίονες***, οἱ ***Παιόπλαι***, οἱ ***Σάτραι***, οἱ ***Βέσσοι*** ἢ ***Βησσοί***, οἱ ***Ἀγριᾶνες***, οἱ ***Ὀρέσκιοι***, οἱ ***Λααῖοι***, οἱ ***Μύγδονες***, οἱ ***Ἠδωνοί***, ***Ἤδωνες*** ἢ ***Ἠδῶνες***, οἱ ***Τρῆρες***, οἱ ***Μαῖδοι*** ἢ ***Μαιδάροι***, οἱ ***Πίερες***, οἱ ***Ἄσται***, οἱ ***Θυνοί***, οἱ ***Δόλογκοι***, οἱ ***Ἀψίνθιοι*** ἢ ***Ἀψύνθιοι***, οἱ ***Τρωγλοδύται***, οἱ ***Κρόβυζοι***, οἱ ***Μοισοί***, οἱ ***Γέται***, οἱ ***Δακοὶ*** ἢ ***Δᾶκες***, οἱ ***Τραυσοί***, οἱ ***Τράλλεις***, ἢ ***Τράλλιοι***, οἱ ***Δανθηλῆται***, οἱ ***Βιθυνοί***, οἱ ***Δόβηρες***, οἱ ***Παναῖοι***, ἢ ***Δερσαῖοι***, οἱ ***Δρῷοι***, οἱ ***Παῖτοι***, ἢ ***Βρένοι***, ἢ ***Βένοι***, οἱ ***Καινοὶ*** ἢ ***Καινικοὶ*** οἱ ***Κόραλλοι***, οἱ ***Τρανίψαι***, ἢ ***Τράνιψοι***, οἱ ***Σκυρ-***

μιάδαι, οἱ ***Νιψαῖοι***, οἱ ***Κοιλῆται*** ἢ ***Κυιλαλῆται***, οἱ ***Τιλαταῖοι***, οἱ ***Σιροπαίονες***, οἱ ***Γρααῖοι***, οἱ ***Δασσαρῆται*** ἢ ***Δασσαρήτιοι*** ἢ ***Δασσαρητηνοί***, οἱ ***Δῖοι***, οἱ ***Μαιδοβιθυνοί***, καὶ ὑπὲρ τὰ 20 μικρὰ ἄλλα ἔθνη καὶ λαοὶ κατοικοῦντες ἐν Θράκῃ περὶ τῶν ὁποίων, πρὸς ἀποφυγὴν ἐπαναλήψεων, παραπέμπομεν εἰς τὰ σχετικὰ ἄρθρα.

Πᾶσαι αἱ φυλαὶ αὗται ἦσαν συγγενεῖς ἀναμεταξύ των, ὑπαγόμεναι εἰς τὴν μεγάλην οἰκογένειαν τῶν Θρακο - Πελασγῶν ἢ Φρυγο - Πελασγικῶν λαῶν,

Ἐκ τῶν φυλῶν τούτων, αἱ παρὰ τὸν Στρυμόνα κατοικοῦσαι ἐξελαμβάνοντο πολλάκις ὡς Μακεδόνες, ἀπὸ τῶν ὁποίων δυσκόλως διεκρίνοντο. Αἱ δὲ πρὸς βορρᾶν τῆς Θεσσαλίας κατοικοῦσαι φυλαί, ἠμφισβητήθη ἐπίσης ἂν ὑπήγοντο εἰς τὴν Θρακικὴν ἢ Ἰλλυρικὴν ἢ Ἑλληνικὴν φυλήν, ἀλλὰ παρὰ πάντων ὁμολογεῖται ὅτι κατὰ τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ ἤθη προσήγγιζον πρὸς τὰς Θεσσαλικὰς φυλάς.

Τὰ Θρακικὰ παράλια διατελοῦν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἑλληνικῶν ἀποικιῶν, αἱ ὁποῖαι ἐνωρίτατα ἀπῴκισαν τὰ μέρη ταῦτα ***Ἡ Ἀμφίπολις, τὰ Ἄβδηρα, ἡ Μαρώνεια, ἡ Αἶνος*** ἐπὶ τοῦ Θρακικοῦ Πελάγους, ἡ ***Καρδία, ἡ Ἐλαιοῦς, ἡ Καλλίπολις, ἡ Πακτύη*** ἐπὶ τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου, ἡ Ἡράκλεια, ἡ Βισάνθη, ἡ ***Θέρινθος, τὸ Βυζάντιον*** ἐπὶ τῆς Προποντίδος. ***Ἡ Σαλμυδησσός, ἡ Ἀπολλωνία, ἡ Μεσημβρία, ἡ Τόμις ἢ Τόμοι, ἡ Κάλλατις, ἡ Ὀδησσὸς*** (Βάρνα) ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου.

Αἱ πλεῖσται τῶν πόλεων τούτων (περὶ τῶν ὁποίων βλέπε τὰ σχετικὰ ἄρθρα) ὑπετάγησαν ἐπὶ τῶν χρόνων Δαρείου τοῦ Α' εἰς τοὺς Πέρσας, καθὼς καὶ αἱ Θρακικαὶ φυλαὶ αἱ κατοικοῦσαι πρὸς τὴν παραλίαν. Ὁ Μεγάβαζος, στρατηγὸς τοῦ Δαρείου συνεπλήρωσε τὴν κατάκτησιν τῆς Θράκης, καταστήσας αὐτοὺς φόρου ὑποτελεῖς μετρξὺ τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ τοῦ Στρυμόνος. Ὁ δὲ Ἱστιαῖος, χάριν εἰς τὰς πρὸς τὸν Δαρεῖον ὑπηρεσίας του, κατὰ τὴν Σκυθικὴν ἐκστρατείαν του (505 π.Χ.) ἔλαβεν ὡς δῶρον τὴν Μύρκινον τῆς Ἠδωνίδος (βλ. λέξ.), κειμένην ἀνατολικῶς τοῦ Στρυμόνος.

Μόνον οἱ Ὀδρύσαι, ὑπὸ τὸν βασιλέα αὐτὸν Τήρην (βλ. λέξ.) παρέμειναν ἀνεξάρτητοι. Μάλιστα ἐπωφελούμενοι τῆς ἐξασθενήσεως τῶν Περσῶν, καθυπέταξαν κατὰ τὸν πέμπτον αἰῶνα (480—450 π.Χ.) σχεδὸν ὁλόκληρον τὴν Θράκην. Πρωτεύουσα δὲ αὐτῶν ἦτο ἄλλοτε ἡ Οὐσκουδάμα (Ἀδριανούπολις), ἄλλοτε τὰ Κύψαλα ἢ Κυψέλη (Ὕψαλα) καὶ ἄλλοτε ἡ Βιζύη, μέχρι τοῦ 341 π.Χ. ὁπότε ἐκδιωχθέντος τοῦ βασιλέως αὐτῶν Κερσοβλέπτου καὶ καταφυγόντος εἰς Ἀθήνας, κατελύθη τὸ βασίλειον τῶν Ὀδρυσῶν ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος, ὅστις ἐξελλήνισε τὴν χώραν, κτίσας τὴν ὁμώνυμον αὐτοῦ πόλιν Φιλιππούπολιν.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου τὸ 323 π. Χ. καὶ τὸν διαμελισμὸν τοῦ Μακεδονικοῦ κράτους, ἡ κυρίως λεγομένη Θράκη ἐσχημάτισε ὑπὸ τὸν Λυσίμαχον ἰδιαίτερον βασίλειον. Μετὰ τὴν ἐν Ἰψῷ μάχην, τὸ βασίλειον τοῦ Λυσιμάχου ἐπεξετάθη καὶ ἐπὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Δὲν διήρκεσεν ὅμως ἐπὶ πολύ, διότι κατεστράφη ὑπὸ τοῦ Σελεύκου τὸ 282 π. Χ. μετὰ τὴν ἐν Κύρου πεδίου μάχην, προσαρτηθὲν εἰς τὸ βασίλειον τῶν Σελευκιδῶν.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σελεύκου τὸ 281 π. Χ. ἀπεσπάσθη καὶ ἡνώθη μετὰ τῆς Μακεδονίας, μετ' οὐ πολὺ δὲ ἐλεηλατήθη ὑπὸ τῶν Κελτικῶν φυλῶν, αἱ ὁποῖαι ἐπιδραμοῦσαι ἀπὸ τοῦ Βορρᾶ, ἐθεμελίωσαν αὐτόθι ἐπὶ τοῦ Κάτω Δουνάβεως τὸ βασίλειον τῆς Θύλης ἢ Τύλης τὸ 275 π.Χ. Διὰ τῶν κατακτήσεών του, τὸ βασίλειον τοῦτο ἐπὶ τοσοῦτον ἐπεξετάθη, ὥστε καὶ αὐτὸ τὸ Βυζάντιον κατέστη φόρου ὑποτελές.

Τὸ βασίλειον τῆς Θύλης, τοῦ ὁποίου πρῶτος βασιλεὺς ὑπῆρξεν ὁ Κομοντόριος διήρκεσεν 60 ἔτη περίπου, μέχρις οὗ ἐπὶ τοῦ τελευταίου αὐτοῦ ἡγεμόνος Καυάρου ἐπαναστατήσαντες οἱ Θρᾷκες, κατέλυσαν τὴν ξενικὴν κυριαρχίαν καὶ ἀνέκτησαν τὴν ἐλευθερίαν των. (Δρόϋσεν, Ἱστορ. τοῦ Μακεδον. Ἑλληνισμοῦ, Τόμ. Γ', Ἱστορία

τῶν 'Επιγόνων, μετάφρ. 'Ι. Δελίου σελ. 111.—Francesco P. Garofalo, Observations sur les Galates ou Gettes d' Orient, ἐν τῇ Revue des Études Grecques, Τόμ. XIII, 1900, σελ. 450 — 463).

Οἱ Ρωμαῖοι, καίτοι κατέλαβον τὴν Θράκην, ἐν τούτοις ἀφῆκαν ἀνέπαφον τὴν αὐτονομίαν τῆς χώρας, μετὰ τὴν ὑπ' αὐτῶν κατάκτησιν τῆς Μακεδονίας, ἂν καὶ οἱ 'Οδρύσαι διέκειντο ἐχθρικῶς πρὸς αὐτούς, βοηθήσαντες τὸν βασιλέα τῆς Μακεδονίας Περσέα τὸν Β' κατὰ τῶν Ρωμαίων.'Αλλ' ἡ μεταξὺ τοῦ Αἵμου καὶ τοῦ Δουνάβεως χώρα, προσβληθεῖσα ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ 'Ιουγούρθα, μετεβλήθη εἰς Ρωμαϊκὴν ἐπαρχίαν, κατὰ τὰ τέλη τῆς βασιλείας τοῦ Αὐγούστου ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς Μοισίας. 'Αλλ' ἡ τελεία αὐτῆς καθυπόταξις συνετελέσθη μόνον ἐπὶ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ Τιβερίου.

'Η κυρίως Θράκη ἐξηκολούθει ἀποτελοῦσα αὐτόνομον κράτος. 'Αλλ' ἀκόμη, ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ Τιβερίου, διάφοροι ἐπαναστάσεις ἐπέφερον τὴν ἐπέμβασιν τῶν Ρωμαίων, τὸ δὲ 46 μ.Χ. ἐπὶ Κλαυδίου, ὅτε ἀπέθανεν ὁ τελευταῖος βασιλεὺς τῆς Θράκης Ροιμητάλκης ὁ Β' ἡ χώρα μετεβλήθη εἰς Ρωμαϊκὴν 'Επαρχίαν.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ δευτέρου μ.Χ. αἰῶνος, κατὰ τὸν μεταξὺ Σεβήρου καὶ Πεσκενίου ἀγῶνα, τὸ Θρακικὸν ὄνομα φέρεται εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμόν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον καταδεικνύει τὸν διαμελισμὸν αὐτῆς, τῆς ὁποίας ὅμως ἄγνωστος ἡ ἀκριβὴς ἐποχή.

Τέλος, περὶ τὰ μέσα τοῦ τρίτου καὶ τετάρτου μ. Χ. αἰῶνος ἡ Θράκη ἦτο διῃρημένη εἰς τέσσαρας ἐπαρχίας :

α') Τὴν ***κυρίως Θράκην***, μὲ πρωτεύουσαν τὴν Φιλιππούπολιν.

β') Τὴν ***Αἱμίμοντον***, μὲ πρωτεύουσαν τὴν 'Αδριανούπολιν.

γ') Τὴν ***Ροδόπην***, μὲ πρωτεύουσαν τὰ Ἄβδηρα.

δ') Τὴν ***Εὐρώπην***, μὲ πρωτεύουσαν τὴν 'Ηράκλειαν.

'Επὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, ἡ Θράκη ἀπετελεῖτο ἐκ τεσσάρων ἐπαρχιῶν, καὶ δύο ἄλλων βορειοτέρων, αἱ ὁποῖαι περιελάμβανον τὴν ***ἀρχαίαν Θράκην***. ἀπὸ τοῦ Αἵμου μέχρι τοῦ Ἴστρου : ***Μοισίαν***, μὲ πρωτεύουσαν τὴν Μαρκιανούπολιν (βλ. λ.). καὶ τὴν ***Σκυθίαν***, μὲ πρωτεύουσαν τὴν Τόμιν ἢ Τόμους (βλ. λέξ.). 'Αργότερον ἐπὶ τῆς Μακεδονικῆς δυναστείας, περὶ τὰ τέλη τοῦ ἐνάτου αἰῶνος, ἡ διαίρεσις αὕτη ἀντικατεστάθη ὑπὸ τοῦ Θέματος τῆς ***Θράκης***, μὲ πρωτεύουσαν τὴν Φιλιππούπολιν. Σημειοῦμεν ἐνταῦθα ὅτι «Θέματα» ὠνομάζοντο στρατιωτικαὶ διαιρέσεις, εἰς ἑκάστην τῶν ὁποίων ἤδρευε καὶ μία λεγεών. Εἰσήχθη δὲ τὸ ὄνομα «Θέμα» εἰς τὴν Βυζαντινὴν Αὐτοκρατορίαν περὶ τὰ μέσα τοῦ ἑβδόμου αἰῶνος, ἀντικαταστῆσαν τὸ τῶν 'Επαρχιῶν.

'Η λατρεία τῶν ἀρχαίων Θρακῶν ἦτο περιωρισμένη, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν πολυθεΐαν τῶν 'Ελλήνων. 'Ελάτρευον ὀλίγους θεούς : τὸν Ἄρην, ὅστις καὶ 'Οδρύσιος καλεῖται, τοῦ ὁποίου ἄλλως τε ἡ Θράκη θεωρεῖται τὸ προσφιλὲς ἐνδιαίτημα, τὸν Διόνυσον καὶ τὴν Ἄρτεμιν. Οἱ βασιλεῖς τῶν Θρακῶν ἐλάτρευον ἐπὶ πλέον τὸν 'Ερμῆν, εἰς τὸν ὁποῖον ὡρκίζοντο, καυχώμενοι ὅτι ἀπ' αὐτοῦ κατήγοντο. ('Ηροδ. V, 7). Καθαρῶς ὅμως Θρακικῆς καταγωγῆς εἶναι ὁ Διόνυσος, ὁ Θεὸς τοῦ οἴνου καὶ τῆς γονιμότητος, τοῦ ὁποίου ἡ λατρεία, γεννηθεῖσα ἀνὰ τὰς πεδιάδας τῆς Θράκης, ἀπετέλεσεν ἀργότερον ἓν τῶν ἀρχαιοτέρων μυστηρίων τῆς 'Ελληνικῆς ἀρχαιότητος.

Κατὰ τὴν μυθολογίαν, ἀναφέρονται ἑπτὰ Διόνυσοι. Κατ' ἄλλους δὲ ἦσαν τρεῖς : ὁ 'Ινδός, ὁ 'Ασσύριος καὶ ὁ Αἰγύπτιος. 'Επισημότερος ὅμως ὅλων τούτων θεωρεῖται ὁ Θρᾷξ, ὅστις κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ 'Ηροδότου ὑπῆρξεν ὁ νεώτερος Θεὸς τοῦ 'Ελληνικοῦ Πανθέου.

Αἱ διάφοροι περὶ Διονύσου παραδόσεις, περιβάλλονται ὑπὸ πολλῶν ἀντιφάσεων καὶ πλείστων μυστηρίων. 'Η σύγχυσις δὲ αὕτη προῆλθε, κατὰ τὸν Πλούταρχον, ἐκ τοῦ ὅτι ἡ θεότης τοῦ Διονύσου συνεχέετο, κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, μετὰ τοῦ Πλούτωνος ἢ τοῦ 'Απόλλωνος, ἢ καὶ μετ' αὐ-

τοῦ Σεράπιδος ἢ τοῦ Ὀσίριδος ἀκόμη. Πάντα τὰ πρὸς τιμὴν αὐτοῦ τελούμενα ὄργια καὶ Διονυσιακαὶ ἑορταὶ ἐνεῖχον μυθικὸν καὶ μυστηριώδη χαρακτῆρα. Ἀναμιχθέντα δὲ μετὰ τῆς λατρείας Θρακικῶν ἢ Ἀσιατικῶν παραδόσεων, ἀπετέλεσαν τοιαύτην σύγχυσιν, ὥστε ἡ ἀκριβὴς ἑρμηνεία αὐτῶν ἀποβαίνει δύσκολος ἂν μὴ ἀδύνατος.

Κατὰ τὴν παράδοσιν, τὸ μέρος ὅπου ἀνετράφη ὁ Διόνυσος κρυφίως ὑπὸ τῶν Νυμφῶν, ὠνομάζετο Νύσα, ἐξ οὗ τὸ ὄνομα Διόνυσος καὶ τὰ ἐπίθετα αὐτοῦ : Νυσαῖος, Νύσιος κτλ. Ἀλλὰ ποῦ ἔκειτο ἡ Νύσα αὕτη; Ἐπειδὴ τὸ πλεῖστον τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν παράγει ἄφθονον καὶ καλὸν οἶνον, ἐπροθυμοποιήθη κάθε χώρα νὰ θεωρῇ ἑαυτὴν ὡς πατρίδα τοῦ Θεοῦ τοῦ οἴνου καὶ τῆς κραιπάλης, ἐξ οὗ κατά τινας μύθους ἔκειτο εἰς τὴν Βοιωτίαν, τὴν Θράκην, τὴν Ἀραβίαν, τὰς Ἰνδίας καὶ ἀλλαχοῦ. Τὸ βέβαιον ὅμως εἶναι ὅτι ἡ λατρεία τοῦ Διονύσου καὶ τὰ Διονυσιακὰ λεγόμενα ὄργια ἦσαν Θρακικῆς καταγωγῆς, γνωστὰ ἀπ' αὐτῶν τῶν Ὁμηρικῶν χρόνων, μολονότι ὁ Ὅμηρος, οὐδέποτε ἀναφέρει αὐτὸν ὡς Θεὸν τοῦ Ὀλύμπου, ἀλλ' ὡς ἐπίγειον Θεόν, ὅπως καὶ τὴν Δήμητρα (Ἰλιάδ. Ζ', 130 καὶ ἑξῆς).

Ὁ Διόνυσος ἐθεωρεῖτο ὡς Θεὸς τῆς γονιμότητος, δωρήσας εἰς τὸν ἄνθρωπον, πλὴν τῶν ἄλλων δωρημάτων καὶ τὸν κάλλιστον οἶνον, ἐπονομασθεὶς διὰ τοῦτο «χάρμα βροτοῖσι» καὶ «Λύσιος ἢ Λυαῖος» *διὰ τὰς θεραπευτικὰς ἰδιότητας τοῦ οἴνου* καὶ τὴν ἀνακούφισιν, τὴν ὁποίαν παρέχει εἰς τὸν πίνοντα, ἐξ οὗ καὶ τὰ ἐπίθετα: «Ἰατρόμαντις» καὶ «Σωτήρ».

Κατὰ τὸν Πλούταρχον (Συμποσιακὰ) αἱ ἑορταὶ τοῦ Διονύσου κατ' ἀρχὰς ἦσαν ἁπλαῖ, σὺν τῷ χρόνῳ ὅμως ἀπέβησαν θορυβώδεις καὶ ὀργιαστικαί. Οἱ πανηγυρίζοντες, ἡγουμένου τοῦ φαλλοῦ, συμβόλου τῆς γονιμότητος, περιεφέροντο μετ' αὐλῶν καὶ τυμπάνων κραυγάζοντες «Εὐοῖ, Εὐάν». Ἡ δὲ συσχέτισις αὕτη τοῦ Διονύσου πρὸς τὸ ἔμβλημα τῆς γονιμότητος, τὸν φαλλόν, εἶναι φυσικωτάτη, διότι ὁ Διόνυσος ἐκπροσωπεῖ τὴν γόνιμον ἄμπελον καὶ τὸν οἶνον. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ Σάτυροι, οἱ ἀχώριστοι σύντροφοι αὐτοῦ ὀνομάζονται πολλάκις «ἰθυφαλλικοί», ἐξ οὗ, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, προῆλθε καὶ τὸ ὑπὸ τῶν Λεσβίων εἰς τὸν Διόνυσον δοθὲν ἐπίθετον «Φαλλήν».

Ἀπὸ τῆς Θράκης ἡ λατρεία τοῦ Διονύσου μετεδόθη καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ἰδίως δὲ τὴν Ἀττικήν, Κόρινθον, Σικυῶνα ἐπὶ τοῦ Παρνασσοῦ, τὴν Λέσβον, Νάξον καὶ ἀλλαχοῦ, διαμορφωθεῖσα καὶ διαπλασθεῖσα ἐπὶ τὸ τελειότερον.

Εἰς τὴν Ἀττικὴν ἡ λατρεία τοῦ Διονύσου εἰσήχθη κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους ἐκ τῆς Βοιωτίας, ἡ ὁποία ὑπῆρξεν ἡ πρώτη αὐτῆς κοιτίς. Κυρίως ὅμως αἱ Ἐλευθεραὶ παρὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ Κιθαιρῶνος καὶ πρὸ παντὸς ὁ Δῆμος Ἰκαρίας ἐπὶ τοῦ Πεντελικοῦ ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος *σταθμὸς τῆς ἐκ Θράκης κατελθούσης Θρακικῆς ἀποικίας*, ἡ ὁποία διέδωκε καὶ τὴν λατρείαν τοῦ Διονύσου.

Κατὰ τὸν Εὐριπίδην, αὐτὸς ὁ Διόνυσος ἐγένετο ὁ εἰσηγητὴς τῆς λατρείας του, διδάξας συνάμα καὶ τοὺς ἱεροὺς χορούς :

Κἀκεῖ χορεύσας καὶ καταστήσας ἐμὰς
τελετάς, ἵν' εἴην ἐμφανὴς δαίμων βροτοῖς.

(Βάκχαι, 21).

Ἱερὰ ἐμβλήματα τοῦ Διονύσου ἦσαν, ἐκ μὲν τῶν φυτῶν ὁ κισσὸς καὶ ἡ ἄμπελος, ἐκ δὲ τῶν ζῴων ὁ τράγος, ὁ ὄνος, ἡ τίγρις καὶ ὁ δελφίν. Κατὰ δὲ τὰς ἑορτὰς τοῦ Διονύσου οἱ πανηγυρίζοντες στεφανωμένοι μὲ φύλλα κισσοῦ καὶ μετημφιεσμένοι εἰς Σατύρους, περιήρχοντο τὴν πόλιν, ψάλλοντες ἐν χορῷ Διονυσιακοὺς ὕμνους, ὑπὸ τοὺς ἤχους χαλκῶν κρυστάλλων, καὶ φρυγικῶν αὐλῶν.

Στεφανοῦσθε κισσῷ
βρύετε, βρύετε, χλοήρει
μέλακι καλλικάρπῳ
καὶ καταβακχιοῦσθε
δρυὸς ἢ ἐλάτοις κλάδοισι
στικτῶν τ' ἐνδυτὰ νεβρίδων
στέφετε λευκοτρίχων πλοκάμων
μαλλοῖς, ἀμφὶ δὲ νάρθηκας ὑβριστάς.

(Εὐριπίδου Βάκχαι 106—114.

καὶ ὀλίγον παρακάτω :

Ὦ ἴδε, Βάκχαι,
τμώλου χρυσορρόου χλιδᾷ
μέλπετε τὸν Διόνυσον
βαρυβρόμων ὑπὸ τυμπάνων
εὔϊα τὸν εὔϊον ἀγαλλόμενοι Θεὸν
ἐν Φρυγίαισι βοαῖς ἐνοπαῖσί τε.
(Αὐτόθι, 153—159).

Κατὰ τὴν πομπὴν τῶν Διονυσίων μυστηρίων προεπορεύοντο αἱ κανηφόροι παρθένοι, φέρουσαι ἐντὸς ἀμφορέων οἶνον, ἠκολούθουν δὲ δοῦλοι φέροντες φαλλούς, καὶ ἄλλοι ἄγοντες τράγον εἰς θυσίαν, ἠκολούθει δὲ πλῆθος ψάλλον διαφόρους ὕμνους ἐν συνοδείᾳ αὐλῶν καὶ διαύλων. Προετιμῶντο δὲ τὰ ὄργανα ταῦτα, ὡς ἐκπροσωποῦντα *τὴν ἀρχικὴν καὶ τραχεῖαν* μουσικὴν τῶν Θρακῶν.

Τὰ πατροπαράδοτα ταῦτα ἔθιμα ἐτηροῦντο μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας. «Ἡ πάτριος τοῦ Διονύσου ἑορτή, λέγει ὁ Πλούταρχος, τὸ παλαιὸν ἐπέμπετο δημοτικῶς καὶ ἱλαρῶς· ἀμφορεὺς οἴνου καὶ κληματίς, εἶτα τράγον τις εἷλκεν, ἄλλος ἰσχάδιον ἄρριχον (καλάθι) ἠκολούθει κομίζων, ἐπὶ πᾶσι δὲ ὁ φαλλός».

Κύριος χαρακτὴρ τῶν Διονυσιακῶν μυστηρίων καὶ ἑορτῶν ἦτο ἡ εὐθυμία, ἡ ζωηρότης καὶ διάφοροι ὀργανικαὶ ἐκδηλώσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἐλάμβανον μέρος καὶ γυναῖκες καλούμεναι : Βάκχαι, Μαινάδες καὶ Βασσαρίδες, (βασσάρα λέξις Θρακικὴ σημαίνουσα τὴν ἀλώπεκα. Ἐπίσης ὠνομάζετο καὶ εἶδός τι χιτῶνος, τὸν ὁποῖον ἐφόρουν αἱ Βάκχαι, κατασκευασμένον ἴσως ἀπὸ δέρμα ἀλώπεκος, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα Βασσαρίδες, Βασσαρεὺς δὲ ὁ Βάκχος). Κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, ἰδίως δὲ κατὰ τὰς ἑορτὰς τῶν Διονυσιακῶν Ληναίων, ἐπετρέπετο τὸ αἰσχρολογεῖν καὶ αἱ χονδραὶ ἀστειότητες. Διάφοροι πανηγυρίζοντες, ἐποχούμενοι ἐφ' ἁμάξης, παρεξετρέποντο εἰς ἀστειότητας μέχρις ἀκολασίας καὶ βωμολοχίας, μέχρι χυδαιότητος, ἐξ οὗ καὶ ἡ παροιμιώδης φράσις «τὰ ἐξ ἁμάξης». Ἔκλειε δὲ ἡ ἑορτὴ πάντοτε μὲ τὴν διδασκαλίαν ἑνὸς δράματος ἢ μιᾶς κωμῳδίας. Γνωστόν, ἄλλως τε, ὅτι ἐκ τῆς λατρείας τοῦ Διονύσου παρήχθη καὶ τὸ ἄριστον καὶ τελειότατον εἶδος τῆς ποιήσεως, ἡ δραματικὴ ποίησις, διὰ τῆς ὁποίας οἱ μεγάλοι τραγικοί, *ἐν στενωτάτῃ ἁρμονίᾳ τῆς ποιήσεως* καὶ τῆς φιλοσοφίας, ἐξήγγελλον εἰς τὸν κόσμον τὰ ὕψιστα διδάγματα τῆς ἠθικῆς.

Ὁ λαμβάνων μέρος εἰς τὴν τελετὴν τῶν Διονυσίων ἐθεωρεῖτο εὐτυχὴς καὶ μακάριος, διότι διὰ τῶν γινομένων καθαρμῶν ἐξυψοῦτο καὶ ἐξηγνίζετο ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, ἐνῷ ὁ μὴ λαμβάνων μέρος, δηλαδὴ ὁ ἀμύητος, ὁ ἀβάκχευτος, ἐθεωρεῖτο δυστυχής, ὡς μαρτυροῦν οἱ κατωτέρω στίχοι τοῦ Εὐριπίδου :

ὦ μάκαρ, ὅστις εὐδαίμων
τελετὰς θεῶν εἰδὼς
βιοτὰν ἁγιστεύει
καὶ τιθασσεύεται ψυχὰν
ἐν ὄρεσσι βακχεύων
ὁσίοις καθαρμοῖσι

. . . .
. . . .
. . . .

ἄρρητ' ἀβακχεύτοισιν εἰδέναι βροτῶν.
(Βάκχαι 72—77 καὶ 472)

Τὸ σπήλαιον ὅπου ἀνετρέφετο ὁ Διόνυσος, ἐκαλύπτετο ὑπὸ τῶν φυλλωμάτων τῆς ἀμπέλου, τῆς ὁποίας οἱ καρποὶ ηὔξανον καὶ ἀνεπτύσσοντο μαζὶ μὲ τὸν Θεόν. Ἡ φυτικὴ ζωὴ μετεδίδετο εἰς αὐτοὺς ἀπὸ τὴν μητέρα γῆν, ὅπως τὸ γάλα ὑπὸ τῶν Νυμφῶν εἰς τὰ χείλη τοῦ θείου βρέφους. Ἡλικιωθεὶς ὁ Διόνυσος καὶ γευθεὶς τοῦ ἀγρίου αὐτῆς καρποῦ ἐμεθύσθη ὑπὸ τοῦ θείου ἐκείνου νέκταρος, ὅπως καὶ αἱ τροφοί του καὶ οἱ δαίμονες τῶν δασῶν, οἱ ὁποῖοι τὸν ἐμιμήθησαν. Τότε ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς οὐρανίας ἐκείνης μέθης, ἐξορμᾷ ἀπὸ τῆς παιδικῆς του διαμονῆς καὶ μὲ γέλοια καὶ χαρά, ἀκολουθούμενος ὑφ' ὅλης ἐκείνης τῆς συνοδείας του, ἐν καταστάσει μέθης καὶ κραιπάλης, διασχίζει τὸν κόσμον, ἵνα μεταδώσῃ παντοῦ τὴν νέαν ἡδονήν, τῆς ὁποίας ὑπῆρξεν ἐφευρέτης. Ἐστεμμένου μὲ κλάδους κισσοῦ καὶ ἀμπέλου, διατρέχει εὔθυμος καὶ ζωηρὸς τὸν κόσμον, σκορπίζων τὴν χαρὰν καὶ

τὴν εὐθυμίαν μὲ τὰ τρελλά του γέλοια καὶ τραγούδια. Ἡ μέθη θεοποιουμένη παρίσταται τὸ ὑπέρτατον ἴνδαλμα καὶ ἡ ὑψίστη παρηγορία τῆς πενθούσης φύσεως καὶ τῆς πασχούσης ἀνθρωπότητος.

Ἐντεῦθεν καὶ τὰ ἐπίθετα τοῦ Διονύσου: ***βρόμιος*** καὶ ***εὔϊος***, δηλαδὴ θεὸς τοῦ θορύβου, ὡς ὑποδηλοῦται ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ Φύσις κατὰ τὸ ἔαρ ἐξαγγέλλει τὴν νέαν αὐτῆς ζωὴν διὰ παγκοσμίου ψιθύρου.

Αἱ περιπέτειαι τοῦ Διονύσου, αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὴν γέννησίν του, δὲν εἶναι ἄλλο τι παρὰ μυθικαὶ ἐκφάνσεις τῶν φυσικῶν φαινομένων, τὰ ὁποῖα συντελοῦν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀμπέλου καὶ τὴν ὡρίμανσιν αὐτῆς. Ἡ θερμότης τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων ἀποξηραίνει καὶ κατακαίει τὸ ἔδαφος· ἀλλ' ὁ καρπὸς τῆς ἀμπέλου διατηρεῖται καὶ αὐξάνει κρυμμένος ὑπὸ τὰ φυλλώματα αὐτῆς. Τὸ ἔργον τῆς Γῆς συμπληροῖ ὁ Οὐρανὸς διὰ τῶν νεφῶν παρέχων τὴν ὑγρασίαν, ἡ ὁποία τρέφει τὴν σταφυλὴν καὶ ἐπιφέρει τὴν ὡρίμανσιν αὐτῆς. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ πανηγυρίζοντες μετὰ ζωηρότητος ἐξεδήλουν τὰ αἰσθήματά των. Ἄλλοτε τὴν θλῖψιν διὰ τὸν ἐξαφανισμὸν τῆς βλαστήσεως κατὰ τὸν χειμῶνα, ἥτις παρίσταται ὡς θάνατος κατὰ τοῦ Θεοῦ καὶ σπαραγμὸς ὑπὸ ἐχθρικῶν δυνάμεων, καὶ ἄλλοτε τὴν χαρὰν διὰ τὴν ἐαρινὴν βλάστησιν, ἥτις ἐπανηγυρίζετο ὡς ἐπάνοδος τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν ζωήν.

Τὴν ἰδέαν ταύτην ἐγκλείει καὶ ὁ ὁμηρικὸς μῦθος, καθ' ὃν ὁ μυθικὸς βασιλεὺς τῶν Ἠδωνῶν Λυκοῦργος, υἱὸς τοῦ Δρύαντος ἦτο ἐχθρὸς τοῦ Διονύσου καὶ κατεδίωκεν αὐτόν:

Οὐδὲ γὰρ οὐδὲ Δρύαντος υἱὸς κρατερὸς [Λυκόεργος
δὴν ἦν, ὅς ῥα θεοῖσιν ἐπουρανίοισιν [ἔριζεν,
ὅς ποτε μαινομένοιο Διωνύσοιο τιθήνας
σεῦε καὶ ἠγάθεον Νυσήϊον· αἱ δ' ἅμα πᾶσαι
θύσθλα χαμαὶ κατέχευαν, ὑπ' ἀνδροφό- [νοιο Λυκούργου
θεινόμενοι βουπλῆγι. Διώνυσος δὲ φοβηθεὶς
δύσευθ' ἅλος κατὰ κῦμα, Θέτις δ' ὑπεδέ- [ξατο κόλπῳ
δειδιότα· κρατερὸς γὰρ ἔχε τρόμος ἀνδρὸς [ὁμοκλῇ.
Τῷ μὲν ἔπειτ' ὀδύσαντο θεοὶ ῥεῖα ζώοντες,
καί μιν τυφλὸν ἔθηκε Κρόνου παῖς. Οὐδ' [ἄρ ἔτι δὴν
ἦν ἐπεὶ ἀθανάτοισιν ἀπήχθετο πᾶσι θε- [οῖσιν.
[Ἰλιάδ. Α'. 130—140).

Ἀλλ' ἡ λέξις «Λυκοῦργος» καὶ «Λυκόεργος» σχηματίζεται ἐκ τῆς ρίζης λυκ— ἥτις σημαίνει περιορίζω. Ἄρα ὁ Λυκοῦργος εἶναι ἡ «περιορίζουσα, ἡ ἀποκρύπτουσα» τὸ φῶς δύναμις. Κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Preller, συμβολίζει τὸ οὐράνιον φῶς, καθιστάμενον διὰ τοῦτο ἐχθρὸν τῶν Θεῶν, τῶν ὁποίων κατοικία εἶναι ὁ οὐρανός. Ὁ Λυκοῦργος λοιπὸν οὗτος δὲν εἶναι ἄλλο τι, παρὰ ὁ βαρὺς χειμών, ὑποχωρῶν πρὸ τῆς ἐπανερχομένης ἡλιακῆς θερμότητος κατὰ τὸ ἀνθοστεφὲς ἔαρ, ὁπότε ἀναζεῖ ἐν ὅλῃ τῇ εὐθύμῳ μεγαλοπρεπείᾳ ὁ Θεὸς τῆς παγκοσμίου κραιπάλης καὶ εὐθυμίας, ὁ ὡραῖος Διόνυσος. (Πρβλ. Ἠλ. Οἰκονομοπούλου, Μυθολογία τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος, σελ. 552 καὶ ἑξῆς).

Ἐκ τοῦ μύθου τούτου καταφαίνεται ὅτι ἡ λατρεία τοῦ Διονύσου ἦτο ἀρχαιοτάτη ἐν Θράκῃ, οὐδὲν τὸ Ἑλληνικὸν παρουσιάζουσα καὶ κατὰ πολὺ διάφορος τοῦ Ἑλληνικοῦ Βάκχου, τοῦ υἱοῦ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Σεμέλης. Τὸ μόνον πιθανὸν εἶναι ὅτι Θρακικαὶ φυλαὶ κατοικήσασαι ἀργότερον τὴν Φωκίδα καὶ Βοιωτίαν, μετέδωκαν τὴν λατρείαν τοῦ Διονύσου, ὁπόθεν διεδόθη καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα, διαπλασθεῖσα κατὰ τὸ φύσει ζωηρὸν καὶ φιλοσκῶμμον πνεῦμα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Οὕτω δὲ ὁ Θεὸς τοῦ οἴνου καὶ τῆς εὐθυμίας ἀπέβη μία τῶν κυριωτέρων θεοτήτων τοῦ Ἑλληνικοῦ Πανθέου.

Κατὰ τὴν μυθολογίαν, πρῶτος ὁ Μελάμπους ὁ Ἀμυθάονος, ὑπῆρξεν ὁ ἱδρυτὴς τῆς ἐν Ἑλλάδι λατρείας τοῦ Διονύσου καὶ τοῦ φαλλοῦ συμβολίζοντος τὴν γεννητικὴν δύναμιν τῆς φύσεως. Τοιαύτη δὲ ἦτο ἡ δύναμις καὶ τοσαῦτα ἐνέκλειον θέλγητρα τὰ μυστήρια τοῦ Διονύσου, ὥστε, ἐν γένει, οἱ Ἕλληνες εἰσήγαγον τὸ ὀργιαστικόν, βακχικὸν καὶ χορευτικὸν μέρος εἰς τὰς λα-

τρείας τοῦ 'Απόλλωνος, τῆς 'Εκάτης, τῶν Μουσῶν καὶ τῆς Δήμητρος. Χαρακτηρικόν, ἄλλως τε, εἶναι καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Διονυσίου «Ἴακχος», δηλαδή, χαρά, θαυμασμός, ἐνθουσιασμός. 'Εν τέλει οἱ χοροὶ καὶ ἡ εὐθυμία, ἡ ζωηρότης καὶ ὁ ἐνθουσιασμὸς ἀπέβησαν κοινὸν γνώρισμα πάσης λατρείας. 'Ο χορὸς τῶν Βακχῶν τοῦ Εὐριπίδου ψάλλει :

Θιασεύειν τε χοροῖς
μετ' αὐλοῦ γελάσαι
ἀποπαῦσαί τε μερίμνας.
(Βάκχαι, 379—381).

Καὶ ὀλίγον ἀνωτέρω :

. . . . Τὸ γὰρ βακχεύσιμον
καὶ τὸ μανιῶδες μαντικὴν πολλὴν ἔχει·
ὅταν γὰρ ὁ Θεὸς εἰς τὸ σῶμ' ἔλθῃ πολύς,
λέγειν τὸ μέλλον τοὺς μεμηνότας ποιεῖ.
(Αὐτόθι, 298—381).

'Αλλὰ μήπως καὶ σήμερον οἱ χωρικοὶ δὲν ἑορτάζουν τὸ εὐφρόσυνον γεγονὸς τοῦ τρυγητοῦ τῆς ἀμπέλου διὰ πανδήμων καὶ φαιδρῶν πανηγύρεων, τὰς ὁποίας χαρακτηρίζουν ἡ εὐθυμία, τὰ ᾄσματα, ὁ χορὸς καὶ ἡ κραιπάλη;

Οἱ Σάτυροι καὶ οἱ Σειληνοὶ χορεύουν εἰς τὰ δάση, αἱ Νύμφαι λούονται καὶ παίζουν εἰς τὰ νερὰ τῶν πηγῶν των. 'Ολόκληρος ἡ Φύσις προσκτᾶται νέαν ζωὴν ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς οὐρανίας ἐφευρέσεως τοῦ Διονύσου, ὁ ὁποῖος πανταχοῦ σκορπίζει τὴν χαρὰν καὶ τὴν εὐθυμίαν. "Ολαι αἱ εἰκόνες αὗται καὶ ἐκδηλώσεις περὶ τῆς κατὰ τὸ ἔαρ σφριγώσης καὶ ἀναγεννωμένης φύσεως, διαμορφοῦνται καὶ διαπλάσσονται ὑπὸ τῆς 'Ελληνικῆς φαντασίας εἰς ἰδεώδη πλάσματα καὶ εὐθύμους θεότητας αἱ ὁποῖαι διατρέχουν τὸν κόσμον.

Παντοῦ ὁ Βάκχος συνοδεύεται ἀπὸ τὰς Θεότητας ταύτας τοῦ ἀγροτικοῦ βίου: Σειληνούς, Σατύρους καὶ Νύμφας, ὅπως ἀναφέρει ὁ 'Αριστοφάνης εἰς τὰ χορικὰ τῶν Θεσμοφοριαζουσῶν :

'Ηγοῦ δὲ γ' ᾠδ' αὐτὸς
σὺ κισσοφόρε Βάκχειε
δέσποτ' ἐγὼ δὲ κώμοις
σε φιλοχόροισι μέλψω
Εὔϊον, ὦ Διόνυσε,
Βρόμιε καὶ Σεμέλας παῖ,
χοροῖς τερπόμενος
κατ' ὄρεα Νυμφῶν ἐρατοῖς ἐν ὕμνοις
Εὔϊον Εὔϊον, εὐοῖ
ἀναγορεύων.
'Αμφὶ δέ σοι κτυπεῖται
Κιθαιρώνιος ἠχώ,
μελάμφυλλα τ' ὄρη δάσκια καὶ νάπαι
πετρώδεις βρέμονται
κύκλῳ δὲ περί σε κισσὸς
εὐπέταλος ἕλικι θάλλει.
(987—1000).

Εἰς τὴν εὔθυμον ταύτην συνοδείαν, ὁ 'Ανακρέων προσθέτει τὸν Ἔρωτα καὶ τὴν 'Αφροδίτην, διὰ νὰ μὴ λείψῃ τίποτε ἀπὸ τὴν φαιδρὰν εἰκόνα τῆς ζωῆς, τὴν ὁποίαν ἐγνώριζον νὰ ζοῦν καὶ νὰ ἀπολαμβάνουν οἱ ἀρχαῖοι πρόγονοί μας.

Ἕνεκα τοῦ ὀργιαστικοῦ χαρακτῆρος τῶν Διονυσιακῶν ἑορτῶν ἐσχετίζετο ἡ λατρεία τοῦ Διονύσου μετὰ τοῦ Ἄττιος καὶ τῆς Κυβέλης, φρυγικῶν θεοτήτων, τῶν ὁποίων ἡ λατρεία ἦτο ἐπίσης ταραχώδης καὶ ὀργιαστική. Συνεχέετο ἐπίσης πρὸς Φρυγικὸν θεὸν Βαγαῖον, ὅστις ὠνομάζετο καὶ Σαβάζιος, συμβολίζοντα τὴν ἀνθοῦσαν φύσιν, ἥτις θνήσκει καὶ ἀναγεννᾶται. Τὴν αὐτὴν ἰδέαν ὑποδηλοῖ καὶ ὁ Ζαγρεὺς ἢ ὑποχθόνιος Διόνυσος, υἱὸς τῆς Περσεφόνης καὶ τοῦ Διός.

'Ο Σαβάζιος γενικῶς θεωρεῖται ὡς υἱός τῆς Ρέας ἢ τῆς Κυβέλης, τοῦ ὁποίου ἡ μετὰ μυστηρίων λατρεία μετεδόθη ἐξ 'Ασίας εἰς τὴν 'Ελλάδα, ὅπου ἐξελαμβάνετο ὡς σύμβολον τῆς Σελήνης ἢ τοῦ 'Ηλίου καὶ ἐλατρεύετο ἰδίως ὑπὸ γυναικῶν. Εἰς μεταγενεστέρους χρόνους ἐταυτίσθη μὲ τὸν Διόνυσον (Βάκχον), ὅστις ἐνίοτε ἐκαλεῖτο Σαβάζιος. 'Επίσης ἐθεωρεῖτο καὶ ὡς υἱὸς τοῦ Διός, μετὰ τοῦ ὁποίου ἐταυτίζετο μέχρι τινός, καὶ τῆς Περσεφόνης, ἀνατραφεὶς ὑπό τινος νύμφης καλουμένης Νύσης, κατ' ἄλλους δὲ ἕνεκα φιλοσοφικῶν θεωριῶν, ὡς υἱὸς τοῦ Καβείρου, τοῦ Διονύσου ἢ τοῦ Κρόνου.

Αἱ πρὸς τιμὴν αὐτοῦ ἑορταὶ ἐκαλοῦντο «Σαβάζια», ἀρχικὸν δὲ κέντρον τῆς λα-

τρείας τοῦ Σαβαζίου ἦτο ἡ Φρυγία, ὅπου εὑρέθησαν πλεῖσται σχετικαὶ ἐπιγραφαί. Ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας ἡ λατρεία αὐτοῦ μετεδόθη εἰς τοὺς Θρᾶκας, οἱ ὁποῖοι ἐμιμήθησαν τὰς μυστηριώδεις αὐτοῦ ἑορτὰς καὶ τὴν λατρείαν τῆς Βενδίδος, τῆς Θρακικῆς σεληνιακῆς θεότητος, τῆς ὁποίας ἡ λατρεία, εἰσαχθεῖσα εἰς τὴν Ἑλλάδα, κατὰ τὸν πέμπτον π. Χ. αἰῶνα, ἐταυτίσθη μὲ τὴν Ἑκάτην, Ἄρτεμιν ἢ καὶ Περσεφόνην. Τούτου ἕνεκα ἐπλάσθη καὶ ὁ φρυγικὸς μῦθος, κατὰ τὸν ὁποῖον ἡ Βενδὶς ἦτο κόρη τοῦ Σαβαζίου. Ἐπειδὴ δὲ οὗτος ὡς Θεὸς τοῦ Ἅδου εἶχε ταυτισθῆ πρὸς τὸν Πλούτωνα, ἡ Βενδὶς ἐταυτίσθη πρὸς τὴν Περσεφόνην ἢ ἐπλάσθη ὁ μῦθος, κατὰ τὸν ὁποῖον αὕτη ὑπῆρξε θυγάτηρ τοῦ Ἀδμήτου ἢ Ἀδάμαντος (ἀδάμαστος), τὸ ὁποῖον κατ' ἀρχὰς ἦτο ἐπίθετον τοῦ Πλούτωνος. Εὐρύτατα διαδεδομένη ἐν Θράκῃ ἐμφανίζεται ἡ λατρεία αὐτοῦ, ἀπὸ τῶν ρωμαϊκῶν αὐτοκρατορικῶν χρόνων, ὡς τοπικοῦ θεοῦ. Πολλαὶ ἐπιγραφαί, εὑρεθεῖσαι ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Σαρδικῆς (νῦν Σόφιας ἐν Βουλγαρίᾳ) ἀναφέρουν ναοὺς καὶ ἀφιερώσεις εἰς αὐτόν, καθὼς καὶ σωματεῖα ἱερέων καὶ ἱερειῶν τοῦ Σαβαζίου καὶ ἄλλων τινῶν Θεῶν, ὡς λ.χ. τῆς Δήμητρος.

Ἐν τῇ κυρίως Ἑλλάδι, εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὸν Πειραιᾶ λ. χ. ἐλατρεύετο μᾶλλον ὑπὸ τῶν ξένων. Ἐπὶ τῶν χρόνων ὅμως τοῦ Δημοσθένους, ἐθεωρεῖτο ἀτιμωτικὸν νὰ συμμετέχῃ τις αὐτῶν, καθ' ὅσον αἱ τελεταὶ τῆς λατρείας αὐτοῦ ἐγίνοντο κατὰ τὴν νύκτα ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν φύλων μετὰ καθαρμῶν, ὀργίων κ.τ.λ. Ἐξ Ἑλλάδος μετεδόθη εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ τὰς λοιπὰς χώρας τῆς Δύσεως ἀπὸ τοῦ 139 ἤδη πρὸ Χριστοῦ, ὁπότε ἀναφέρεται ὅτι ἐξωρίσθησαν ἐκ Ρώμης Ἰουδαῖοί τινες, ἐπιχειρήσαντες διὰ τῆς λατρείας τοῦ Σαβαζίου νὰ μιάνουν τὰ ἤθη τῶν Ρωμαίων, οἱ ὁποῖοι συνέχεον τότε τὸν Σαβάζιον πρὸς τὸν Σαβαώθ. Ἀλλ' αἱ διώξεις αὗται εἰς οὐδὲν ἴσχυσαν. Κατὰ τοὺς αὐτοκρατορικοὺς χρόνους τὰ Σαβάζια ἔλαβον τεραστίαν ἀνάπτυξιν ὄχι μόνον εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς ὁλόκληρον τὴν αὐτοκρατορίαν, ἰδίως δὲ εἰς Γαλατίαν. Κατὰ δὲ τοὺς χρόνους τῆς παρακμῆς, συμφώνως πρὸς τὰς τάσεις τῆς ἐποχῆς, τὰ Σαβάζια ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ περιεβλήθησαν ὑπὸ ἐσχατολογικῶν ἰδεῶν.

Παραστάσεις τοῦ Σαβαζίου ἐν τῇ τέχνῃ σώζονται ἀρκεταὶ εἰς ἀνάγλυφα κ.τ.λ., ἀπὸ τοῦ τρίτου μέχρι τοῦ πρώτου π. Χ. αἰῶνος. Ἐπὶ τῶν βράχων τῶν Φιλίππων παρίσταται ὁ Σαβάζιος (Διόνυσος) μὲ κέρατα ταύρου, καθόσον ἐπιστεύετο ὅτι πρῶτος αὐτὸς ἔζευξε βοῦς ὑπὸ ἄροτρον πρὸς καλλιέργειαν τῆς γῆς, ἐνῷ ἡ Βενδίς, ὡς ἀνδρόγυνος, κρατοῦτα δύο λόγχας, συμβολιζούσας ἢ ὅτι ἦτο θεότης τοῦ Ἡλίου καὶ τῆς Σελήνης συνάμα, ἢ τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς Γῆς, ἢ ὅτι ἦτο θεὰ τοῦ κυνηγίου. Ἐν Ἀμφιπόλει ἡ Βενδὶς συνδεομένη μὲ τὸν ὑπὸ μορφὴν ταύρου παριστάμενον Διόνυσον (Σαβάζιον), ἀπεικονίζεται ὡς ταυροπόλος τῆς Ἀρτέμιδος, ὡς φαίνεται καὶ εἰς τὰ νομίσματα τῆς πόλεως ταύτης, ἐπὶ τῶν ὁποίων παρίσταται καθημένη ἐπὶ ταύρου, ὅπως ἡ Εὐρώπη ἢ ἐστεφανωμένη μὲ μήνην (σελήνην).

Πλὴν τῆς λατρείας τοῦ Διονύσου, ὑπῆρχον καὶ ἄλλαι καθαρῶς Θρακικαὶ θεότητες, ὅπως ἡ θεὰ ***Κότυς ἢ Κοτυττώ***, τῆς ὁποίας ἡ ὀργιαστικὴ λατρεία εἰσήχθη ἐκ Θράκης εἰς Ἑλλάδα, ἰδίως δὲ εἰς τὴν Κόρινθον, τὰς Ἀθήνας καὶ Χίον, ὅπου πρὸς τιμήν της ἐπανηγυρίζοντο τὰ λεγόμενα «***Κοτύττια***,», οἱ δὲ τελοῦντες αὐτὰ ἱερεῖς ἐκαλοῦντο «***Βάπται***», ἕνεκα τῶν καθαρμῶν τοὺς ὁποίους μετήρχοντο.

Κατὰ τὰ Κοτύττια οἱ ἄνδρες ἐχόρευον ἐνδεδυμένοι γυναικεῖα ἐνδύματα ὑπὸ τοὺς ἤχους ὀργιαστικῆς μουσικῆς. Ἀπ' αὐτῶν δὲ ὡς ἀναφέρει ὁ Στράβων (Χ, 370), φαίνεται ὅτι εἶχον τὴν καταγωγὴν καὶ τὰ ὀρφικά. Μνείαν τῆς Κότυος ἢ Κοτυττοῦς, κάμνει ὁ Αἰσχύλος εἰς ἀπολεσθὲν ἔργον του «Οἱ Ἠδωνοί», ὅπου ὀνομάζεται «σεμνὰ Κότυς», καὶ ὁ Εὔπολις εἰς τὴν κωμῳδίαν του «Βάπται».

Ἐξ Ἑλλάδος ἡ λατρεία της μετεδόθη εἰς Ρώμην, ὅπου τὰ μυστήριά της ἦσαν

γνωστὰ ὡς λατρεία τῆς «Ἀγαθῆς Θεᾶς» «Bona Dea»).

Ἡ **Βένδις ἢ Βενδίς**, τῆς ὁποίας αἱ ἑορταὶ ἐκαλοῦντο «**Βενδίδεια**», ἦσαν καὶ αὐταὶ χαρακτῆρος ὀργιαστικοῦ καὶ ὡμοίαζον πρὸς τὰ τοῦ Σαβαζίου, τοῦ ὁποίου κατά τινα φρυγικὸν μῦθον ἦτο θυγάτηρ. Ἐπειδὴ δέ, ὡς εἴπομεν, ὁ Σαβάζιος, ὡς θεὸς τοῦ ἄλλου Κόσμου, εἶχε ταὐτισθῆ πρὸς τὸν Πλούτωνα, ἡ Βενδὶς ἐταὐτίσθη μὲ τὴν Περσεφόνην.

Ἡ λατρεία τῆς Βενδίδος ἐκ Θράκης διεδόθη κατὰ πρῶτον εἰς τὸ Βυζάντιον καὶ τὰς ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου Ἑλληνικὰς ἀποικίας, ἔπειτα δὲ εἰς τὴν Λῆμνον καὶ τὴν Ἀμφίπολιν, ἐκεῖθεν δὲ διὰ τῶν Θρακῶν ἐμπόρων εἰς τὸν Πειραιᾶ. Εἰς Λῆμνον φαίνεται ὅτι εἰς ἀρχαιοτέρους χρόνους ἐγίνοντο καὶ ἀνθρωποθυσίαι κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Βενδίδος, ὅπως ἐγίνοντο καὶ θυσίαι νεανίδων ἐν Θράκῃ. Ἀπὸ τῆς Λήμνου μετεδόθη ἡ λατρεία αὐτῆς εἰς Βραυρῶνα τῆς Ἀττικῆς ὅπου ἐλατρεύετο ὡς Ἄρτεμις.

Ἐν Λήμνῳ ἡ Βενδὶς ἐκαλεῖτο Μεγάλη Θεά, εἰς δὲ τὸν Πειραιᾶ ἐτιμήθη καὶ δι' ἰδιαιτέρου ἱεροῦ ὑπὸ τῶν εἰς Πειραιᾶ κατοικούντων Θρακῶν. Δὲν εἶναι ὅμως ἐξηκριβωμένον ποῦ ἔκειτο ἀκριβῶς.

Ἐξ Ἀθηνῶν ἡ λατρεία τῆς Βενδίδος διεδόθη καὶ εἰς ἄλλας Ἑλληνικὰς πόλεις, καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν Ἀλεξάνδρειαν τῆς Αἰγύπτου, ὅπου ἠξιώθη καὶ ἰδίου ναοῦ.

Ἐκτὸς τῆς Θράκης, τῆς Φρυγίας καὶ τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων ἡ Βενδὶς ἐτιμᾶτο καὶ ἐν Βιθυνίᾳ ὅπου καὶ εἷς μὴν τοῦ ἔτους ἐκαλεῖτο Βενδιδαῖος ἢ Βενδιαῖος καὶ ἐν Σαμοθράκῃ ταὐτιζομένη πρὸς τὴν Ἀξιόκερσαν, τὴν Περσεφόνην τῶν μυστηρίων τῆς Σαμοθράκης.

Τὰ ἐν Πειραιεῖ πρὸς τιμήν της τελούμενα **Βενδίδεια** ἐτελοῦντο κατὰ τὴν 19ην ἢ 20ὴν τοῦ μηνὸς Θαργηλιῶνος, ἤρχισαν δὲ νὰ τελῶνται ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Σωκράτους, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ἐν τῇ «Πολιτείᾳ» τοῦ Πλάτωνος λεγομένων (βιβλ. Α, 327—328). Ἦσαν δὲ θεαματικώτατα, διότι ἐκτὸς τῶν γινομένων πομπῶν ἐγίνετο, κατὰ τὴν ἑσπέραν, καὶ λαμπαδηφορία ἐφίππων, τὴν ὁποίαν ἐπηκολούθει παννυχίς, τῆς ὁποίας τὸ τελετουργικὸν ὡμοίαζε πρὸς τὸ τῆς ἑορτῆς τῶν Διονυσίων. Μάλιστα καὶ αὐτὸς ὁ Σωκράτης παρευρέθη τὴν ἑσπέραν τῆς πρώτης ἑορτῆς, παρακολουθῶν αὐτὴν ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ Πολεμάρχου, ἀδελφοῦ τοῦ ῥήτορος Λυσίου.

Ἀλλ' ὁ κυριώτερος θεὸς τῶν Θρακῶν, λατρευόμενος κυρίως ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς ὑπαίθρου χώρας εἶναι ἕνας ἱππεύς. Ἀλλὰ ποία εἶναι ἡ θεότης αὐτὴ καὶ ποῖον τὸ ὄνομά της παραμένει ἄγνωστον. Συνήθως παρίσταται ἐπὶ μαρμαρίνης πλακός, πάχους 0 μ. 10. ὕψους δὲ καὶ πλάτους 0 μ. 50 ἔφιππός τις φέρων χιτῶνα βραχύν, φθάνοντα μέχρι τῆς ὀσφύος καὶ χλαμύδα κυματίζουσαν ἐπὶ τῶν ὤμων. Ἀλλὰ πρὸς ἀποφυγὴν ἐπαναλήψεων παραπέμπομεν εἰς τὸ ἄρθρον : Ἥρως Θρᾷξ.

Ἤθη καὶ ἔθιμα

Οἱ ἀρχαῖοι Θρᾷκες ἀπὸ ἀπόψεως χαρακτῆρος ἦσαν βίαιοι καὶ ὁρμητικοί, ἔκδοτοι εἰς τὴν οἰνοποσίαν καὶ τὴν λαιμαργίαν. Ἄλλοτε ὀκνηροὶ καὶ φιλήδονοι, ἄλλοτε δὲ σπάνιον φαινόμενον ἐνεργητικότητος. Ἐπίσης ἐφημίζοντο καὶ διὰ τὴν ἀναξιοπιστίαν των. Ὁ ἱστορικὸς Ἔφορος (παρὰ Στράβωνι, IX, 401—402) διηγεῖται ὅτι οἱ Θρᾷκες ἔκαμάν ποτε σπονδὰς πρὸς τοὺς Βοιωτούς. Τὴν νύκτα ὅμως ἐπιτεθέντες κατὰ τῶν ἀνυπόπτων Βοιωτῶν, κατέσφαξαν αὐτούς. Ὅταν οἱ Βοιωτοὶ παρεπονέθησαν διὰ τὴν παρασπονδίαν των ταύτην, ἐκεῖνοι ἀπήντησαν, ὅτι δὲν παρέβησαν αὐτάς, καθ' ὅσον αἱ μὲν σπονδαὶ ἐγένοντο τὴν ἡμέραν, ἡ δὲ ἐπίθεσις τὴν νύκτα ! Ἐντεῦθεν καὶ ἡ παροιμία τῶν Ἀρχαίων : «**Θρακία παρεύρεσις**», δηλαδὴ Θρακικὴ πρόφασις, ἢ ὅπως λέγομεν σήμερον «κόλπο» καὶ ἡ ἄλλη : «**Θρᾷκες ὅρκια οὐκ ἐπίστανται**». Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης θέλων νὰ ἐπαινέσῃ τὴν ἀνδρείαν, τὴν νηφαλιότητα καὶ τὸν χαρακτῆρα Κότυος τοῦ Β' βασιλέως τῶν Θρακῶν (168—162 π. Χ.) μεταξὺ καὶ ἄλλων λέγει : «ἦν δὲ νήπτης (νηφάλιος) καὶ σώ-

φρων καθ' ὑπερβολὴν ἔτι δὲ τὸ μέγιστον πάντων κακῶν Θραξὶν παρακολουθούντων ἀλλοτριώτατος». (ἀπόσπ. 30).

Κατὰ τὸν Μένανδρον (παρὰ Στράβωνι, VII , 297), οἱ ἀρχαῖοι Θρᾶκες εἶχον ἐν χρήσει τὸν θεσμὸν τῆς πολυγαμίας. Οὐδεὶς ἐλάμβανε ὀλιγωτέρας τῶν 10 ἢ 12 γυναικῶν ἢ καὶ περισσοτέρας. Ὁ δὲ λαμβάνων μόνον 4—5, ἐὰν τοῦ συνέβαινε κανένα δυστύχημα, ἐθεωρεῖτο ἀπὸ τοὺς συμπατριώτας του δυστυχής, σὰν νὰ μὴν ἐνυμφεύθη.

Σκοπὸς τῆς πολυγαμίας ἦτο ἡ ἀπόκτησις ὅσον τὸ δυνατὸν περισσοτέρων τέκνων, συνήθειαν τὴν ὁποίαν, κατά τινα παράδοσιν, παρέλαβον ἀπὸ τὸν μυθικὸν βασιλέα αὐτῶν Δόλογκον (βλ. λέξ.) ὅστις εἶχε πολλὰς γυναῖκας καὶ πολλὰ τέκνα.

Ὁ πατὴρ εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ πωλῇ τὰ τέκνα του ἀντὶ χρημάτων, πολλαὶ δὲ Θρακικαὶ φυλαί, ἰδίως δὲ τοῦ ἐσωτερικοῦ, ἀντήλλασαν πολλάκις αὐτὰ ἀντὶ εὐτελεστάτων πραγμάτων, ἀντὶ ἅλατος π. χ.

Τὰς παρθένους ἐπέτρεπον νὰ ζοῦν ἐλευθέρως καὶ νὰ ἔχουν σχέσεις μὲ ὅσους ἄνδρας ἤθελον. Τὰς συζύγους των ὅμως ἐφύλαττον αὐστηρῶς καὶ ζηλοτύπως, ἀγοράζοντες αὐτὰς ἀντὶ χρημάτων. Ἔτσι ἐξηγεῖται καὶ ἡ παρατηρουμένη ἀφθονία δούλων καὶ ὑπηρετριῶν ἐκ Θράκης ὄχι μόνον, εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος, τὰς ὁποίας μετεχειρίζοντο καὶ ὡς παλλακίδας, ἐφ' ὅσον οἱ Νόμοι ἐπέτρεπον τοῦτο. Πολλοὶ μάλιστα ἐπιφανεῖς ἄνδρες ἦσαν τέκνα Ἀθηναίων πολιτῶν ἀπὸ τὰς δούλας ταύτας, πρᾶγμα διὰ τὸ ὁποῖον κατηγοροῦντο καὶ ἐσκώπτοντο ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων των.

Εἶναι γνωστόν, ἄλλως τε, ὅτι ἡ μητέρα τοῦ Θεμιστοκλέους, Ἁβρότονον καλουμένη (βλ. λέξ.), ἦτο ἐκ Θράκης, καυχωμένη μάλιστα ὅτι ἐγέννησε τὸν μέγαν Θεμιστοκλέα, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ κατωτέρου ἐπιγράμματος :

Ἁβρότονον Θρήϊσσα γυνὴ γένος, ἀλλὰ [τεκέσθαι
τὸν μέγαν Ἕλλησι, φημί, Θεμιστοκλέα.

Ὁ διάσημος στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων Τιμόθεος, υἱὸς τοῦ Κόνωνος, τοῦ ὁποίου ἡ στρατιωτικὴ δρᾶσις ἤρχισε μὲ τὴν ἵδρυσιν τῆς νέας κατὰ θάλασσαν συμμαχίας τῶν Ἀθηνῶν (378 π. Χ.) ἦτο ἐπίσης υἱὸς Θράσσης ἑταίρας. Τοῦτο ὅμως δὲν τὸν ἠμπόδισε νὰ ἀναδειχθῇ, σκωπτόμενος δὲ διότι κατήγετο ἐκ τοιαύτης μητρός, ἀπήντησε : «Ἀπ' ἐναντίας ἐγὼ τὴν εὐγνωμονῶ, διότι ἐξ αἰτίας της εἶμαι υἱὸς τοῦ Κόνωνος» (Ἀθηναίου, XIII, 38).

Ὁ διάσημος φιλόσοφος καὶ ρήτωρ Ἀντισθένης, ἱδρυτὴς τῆς σχολῆς τῶν «Κυνικῶν», κατήγετο ἐκ μητρὸς Θράσσης ἢ κατ' ἄλλους Φρυγίας καὶ ἄλλοι.

Χαρακτηριστικὸν τῆς ἀφθονίας τῶν δούλων Θρακῶν εἶναι τὸ κατωτέρω ἀνέκδοτον, ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Παυσανίου (VII , 5, 5—8). Εἰς τὰς Ἐρυθρὰς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, μίαν τῶν 12 Ἰωνικῶν πόλεων, ἀπέναντι τῆς Χίου, ὑπῆρχεν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἡρακλέους ἀρχαιότατον ἄγαλμα, τοῦ ὁποίου ἡ ἱστορία εἶναι περιεργοτάτη. Κάποτε, λέγει, μία σχεδία, προερχομένη ἐκ Τύρου τῆς Φοινίκης καὶ φέρουσα τὸ ἄγαλμα, ἐκάθισεν εἰς μίαν ἄκραν τῆς παραλίας, μεταξὺ Χίου καὶ Ἐρυθρᾶς. Οἱ Ἐρυθραῖοι τότε καὶ οἱ Χῖοι κατέβαλαν μεγάλας προσπαθείας νὰ καθελκύσουν ἕκαστος διὰ λογαριασμόν του τὴν σχεδίαν, ἀλλὰ δὲν κατώρθωσαν. Ἐνῷ εὑρίσκοντο εἰς ἀμηχανίαν περὶ τοῦ πρακτέου, ἕνας Ἐρυθραῖος ψαρᾶς τυφλός, ὀνόματι Φορμίων, τοὺς εἶπεν, ὅτι κατά τι ὄνειρον ποὺ εἶδε, τότε μόνον θὰ καθείλκυον τὴν σχεδίαν εἰς τὴν θάλασσαν, ἐὰν ἔσυρον αὐτὴν μὲ ἕνα παλαμάρι καμωμένο ἀπὸ τὰ μαλλιὰ τῶν Ἐρυθραίων γυναικῶν. Ἐπειδὴ ὅμως αἱ ἀσταὶ γυναῖκες τῆς πόλεως δὲν ἠθέλησαν νὰ συμμορφωθοῦν μὲ τὰς ὑποδείξεις τοῦ ὀνείρου ἐκείνου, ὅλαι αἱ ἐκ Θράκης γυναῖκες ποὺ ἔζων εἰς τὰς Ἐρυθρὰς ὡς δοῦλαι, εἴτε ὡς ἐλεύθεραι, προσεφέρθησαν νὰ κόψουν τὰ μαλλιά των, καὶ ἔτσι οἱ Ἐρυθραῖοι κατώρθωσαν νὰ καθελκύσουν τὴν σχεδίαν καὶ νὰ τὴν φέρουν εἰς τὴν πόλιν των. Διὰ τοῦτο εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἡρακλέους ὅπου ἐφυλάσσετο τὸ ἄγαλμα, μόνον εἰς τὰς Θρᾴσσας γυναῖκας ἐπετρέπετο νὰ εἰσέρχωνται, ὡς δὲ

ἀναφέρει ὁ Παυσανίας ἐσώζετο ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του ἀκόμη (δεύτερος μ. Χ. αἰών) τὸ ἐκ τριχῶν παλαμάρι, τὸ ὁποῖον οἱ Ἐρυθραῖοι ἐφύλαττον μετ' εὐλαβείας.

***

Ὑπῆρχον ὅμως καὶ φυλαὶ Θρακικαὶ ἐγκρατεῖς καὶ φιλήσυχοι ὀνομαζόμεναι **«κτίσται»**, ζῶντες ἄνευ γυναικῶν. Οὗτοι ἀπεῖχον τῆς κρεωφαγίας, ἐτρέφοντο δὲ μὲ μέλι, γάλα, τυρὸν καὶ ἐν γένει μὲ φυτικὰς οὐσίας. Τούτους ἀναφέρει ὁ Ὅμηρος ὡς ἀγαθοὺς γαλακτοφάγους, ἀβίους καὶ δικαιοτάτους τῶν ἀνθρώπων. (Ἰλιάδ. Ν, 6—7). Ὀνομάζει δὲ αὐτοὺς «ἀβίους», ὡς ζῶντας ἄνευ γυναικῶν, θεωρῶν τρόπον τινὰ τὸν βίον τοῦ ζῶντος ἄνευ γυναικὸς ἡμιτελῆ. Κατὰ τὸν Στράβωνα (VII, 296, 297) ὅμως ἡ λέξις **«ἄβιοι»** δὲν σημαίνει τὸν ἄγαμον ἢ τὸν χῆρον, ἀλλὰ τοὺς ἀνεστίους καὶ ἁμαξοβίους, ὁποῖοι ἦσαν αἱ φυλαὶ αὗται. Ἄνθρωποι δὲ λιτοδίαιτοι, ζῶντες μόνον μὲ μέλι καὶ γαλακτερά, δικαίως ἀπεκαλοῦντο δικαιότατοι τῶν ἀνθρώπων. Τοιοῦτοι Ἄβιοι ὑπῆρχον καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου, πέμψαντες εἰς αὐτὸν πρεσβείαν.

Πολλαὶ ὅμως ἐκ τῶν Θρακικῶν φυλῶν ἀναφέρονται ὡς ληστρικώταται, ἰδίως δὲ οἱ Βεσσοὶ οἱ παρὰ τὸν Αἷμον κατοικοῦντες, οἱ ὁποῖοι καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν ληστῶν λησταὶ ἀπεκαλοῦντο (Στράβ. VII, 318).

Ἡ ἐργασία διὰ τοὺς Θρᾷκας ἦτο κἄτι τὸ ἐξευτελιστικὸν καὶ ἀναξιοπρεπές. Διὰ τοὺς Θρᾷκας ὁ πόλεμος καὶ ἡ ληστεία ἦσαν τὰ μόνα ἀξιοπρεπῆ ἐπαγγέλματα (Ἡροδ. V, 3). Οὗτος δὲ εἶναι καὶ ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον οὐδέποτε ἐσκέφθησαν τὴν ἵδρυσιν μονίμων πόλεων. Μόνιμοι πόλεις αὐτῶν φαίνεται ὅτι ἦσαν μόνον αἱ ἕδραι τῶν βασιλέων, τῶν ὁποίων κυριώτεραι ἦσαν : ἡ Οὐσκουδάμα (Ἀδριανούπολις), ἡ Βιζύη, τὰ Κύψελα (Ὕψαλα).

Ἐστιγμάτιζον τὸ σῶμά των ὡς σημεῖον εὐγενοῦς καταγωγῆς. Οἱ δὲ μὴ στιγματιζόμενοι ἐθεωροῦντο ταπεινῆς καταγωγῆς (Ἡροδ. V, 6).

Θρακικαί τινες φυλαί, ὅπως οἱ Γέται, οἱ Τραυσοὶ καὶ οἱ Κρηστωναῖοι εἶχον συνηθείας τινὰς καὶ σήμερον ἀκόμη σωζομένας εἴς τινας λαοὺς τῆς Πολυνησίας. Ὁσάκις ἐγεννᾶτο παιδίον τι, συνήρχοντο οἱ συγγενεῖς περὶ τὴν κοιτίδα τοῦ ἀρτιγεννήτου, θρηνοῦντες καὶ κλαίοντες, ἀναλογιζόμενοι τὰ βάσανα καὶ τὰς πικρίας τοῦ κόσμου τούτου. Ὅταν δὲ ἀπέθνησκέ τις, ἀφοῦ ἔθαπτον ἢ ἔκαιον τὸν νεκρόν, ἔχαιρον καὶ ἐχόρευον, μακαρίζοντες αὐτόν, διότι ἀπηλλάγη τῶν ἐπιγείων βασάνων.

Οἱ Κρηστωναῖοι εἶχον καὶ τὸ ἑξῆς ἔθιμον : Ὅταν ἀπέθνησκεν ὁ σύζυγος, ἡ πιστοτέρα καὶ προσφιλεστέρα τῶν γυναικῶν του, ἔπρεπε νὰ σφαγῇ παρὰ τὸν τάφον τοῦ συζύγου της ὑπὸ πλησιεστέρου συγγενοῦς της καὶ νὰ ταφῇ μετ' αὐτοῦ. Αἱ λοιπαὶ ἔκλαιον καὶ ὠλοφύροντο, διότι δὲν ἔτυχον τῆς τιμῆς ἐκείνης, θεωροῦσαι τοῦτο ὄνειδος καὶ προσβολήν. (Ἡροδ. V, 3—5).

Ἡ περιφρόνησις αὕτη τῆς ζωῆς ὀφείλεται εἰς διαφόρους δοξασίας, λέγει ὁ Πομπώνιος Μέλας (Β', 18—20). Ἄλλοι μὲν φρονοῦν ὅτι αἱ ψυχαὶ τῶν νεκρῶν θὰ ξαναζήσουν (alii redituras putant animas), ἄλλοι δέ, ὅτι καὶ ἂν δὲ ξαναζήσουν δὲν θὰ ἐκμηδενισθοῦν (alii etsi redeant non exctinqui tamen), ἀλλ' ὅτι μεταβαίνουν εἰς καλλιτέραν ζωὴν (sed ad beatiora transire', καὶ ἄλλοι τέλος, ὅτι ἀποθνήσκουν πράγματι, ἀλλ' ὅτι θάνατος εἶναι προτιμότερος τῆς ζωῆς (alii emori quiden, sed id melius esse quam vivere). Καὶ αὐταὶ αἱ γυναῖκες περιφρονοῦν τὸν θάνατον, ἐπιθυμοῦσαι νὰ θυσιασθοῦν ἐπὶ τῶν σωμάτων τῶν συζύγων των καὶ νὰ ταφοῦν με' αὐτῶν. Ἐπειδὴ δὲ πολλαὶ γυναῖκες ἔχουν ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν σύζυγον (quia plures simul singulis nuptae sunt), διαφιλονικοῦν ποία ἐξ αὐτῶν θὰ τύχῃ τῆς τιμῆς ταύτης. Προτιμᾶται πάντοτε ἡ πιστοτέρα, ἡ ὁποία χαίρει καὶ εἶναι ὑπερήφανος, ἐνῷ αἱ ἄλλαι θρηνοῦν καὶ ὀλοφύρονται. Οἱ λοιποὶ Θρᾷκες ἔθαπτον τοὺς νεκρούς των ὡς ἑξῆς : Ἐξέθετον τὸν νεκρὸν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, κατὰ τὰς ὁποίας ἔσφαζον διάφορα ζῷα καὶ εὐωχοῦντο. Μετὰ τὴν παρέλευσιν τῶν τριῶν ἡμερῶν ἢ ἔθαπτον ἢ ἔκαιον αὐτόν. Μά-

λιστα, μετὰ τὸν θάντον πλουσίου τινὸς ἐτελοῦντο ἀγῶνες καὶ πλούσια δῶρα ἐδίδοντο εἰς τοὺς νικητάς.

Τοὺς βασιλεῖς καὶ δυνάστας ἔθαπτον ἐντὸς τάφων ἐπὶ τῶν ὁποίων ἔρριπτον ἀρκετὸν χῶμα, εἰς τρόπον ὥστε νὰ σχηματίζεται λόφος ἀρκετὰ ὑψηλός. Τοιοῦτοι τάφοι σώζονται πολυάριθμοι ἰδίως δὲ ἐν τῇ Βορείῳ Θράκῃ, ὑπὸ τὸ ὄνομα τύμβοι (tumuli) κοινῶς «τοῦμπαι». Αἱ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη γενόμεναι ἀνασκαφαὶ ἔφεραν εἰς φῶς σκελετοὺς καὶ διάφορα κτερίσματα ἐπιβεβαιοῦντα τὰ ὑπὸ τοῦ πατρός τῆς ἱστορίας λεγόμενα, V, 8).

Ἐκτὸς τῶν ἀγώνων τῶν τελουμένων κατὰ τὴν ταφὴν τῶν νεκρῶν συνήθης εἰς τοὺς Θρᾶκας ἦτο καὶ ἡ ***νεκρομαντεία***, ἡ ὁποία ἦτο γνωστὴ εἰς τοῦς Ἕλληνας ἀπὸ τῶν Ὁμηρικῶν ἤδη χρόνων. Συνίστατο δὲ ἡ νεκρομαντεία εἰς τὴν ἐπίκλησιν τῶν ψυχῶν τῶν ἀποθανόντων πρὸς ἀποκάλυψιν ἀποκρύφων ἢ μελλοντικῶν πραγμάτων. Ὁ Ὅμηρος διὰ μακρῶν περιγράφει εἰς τὸ Λ τῆς Ὀδυσσείας, τὸ ὁποῖον εἰς μεταγενεστέρους χρόνους ἐπωνομάσθη «Νέκυια», τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον ὁ Ὀδυσσεὺς κατώρθωσε νὰ ἐπικοινωνήσῃ μὲ τὰς σκιὰς τῶν νεκρῶν.

* * *

Οἱ Θρᾶκες ἦσαν γενικῶς φιλοπόλεμοι καὶ μαχητικώτατοι, ὅπως παρατηρεῖται εἰς τοὺς βορείους ἐν γένει λαούς, πρᾶγμα ἐξηγούμενον ἐκ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ κλίματος καὶ ἄλλων κλιματολογικῶν συνθηκῶν καὶ ἀποδεικνυόμενον ἀληθὲς ὑπὸ τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης. Ὁ Ἀριστοτέλης πρὸ πολλῶν αἰώνων ἔγραφε : «Τὰ μὲν ἐν τοῖς ψυχροῖς τόποις ἔθνη καὶ τὰ περὶ τὴν Εὐρώπην θυμοῦ μὲν ἔστι πλήρη, διανοίᾳ δὲ ἐνδεέστερα καὶ τέχνης· διόπερ ἐλεύθερα μὲν διατελεῖ μᾶλλον ἀπολίτευτα δὲ καὶ τῶν πλησίων ἄρχειν οὐ δυνάμενα». (Πολιτικῶν VIII).

Πρὸ αὐτοῦ δὲ ὁ Ἱπποκράτης, συγκρίνων τοὺς λαοὺς τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας. ἀποφαίνεται ὅτι ἡ παρατηρουμένη μεταξὺ αὐτῶν διαφορὰ ὀφείλεται εἰς τὴν διαφορὰν τῶν κλιμάτων. «Ὅταν ἡ χώρα, λέγει, εἶναι ὀρεινή, τραχεῖα, πολὺ ὑψηλοτέρα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης καὶ ὑπόκειται εἰς μεγάλας ἀτμοσφαιρικὰς μεταβολάς, οἱ κάτοικοι εἶναι τολμηροί, φίλεργοι, ἀντέχουν περισσότερον εἰς τοὺς κόπους, εἶναι πείσμονες, ἱκανοὶ διὰ μεγάλα ἔργα, ἀποφασιστικοί, ἀγριώτεροι ἀπὸ τοὺς ἄλλους καὶ γενικῶς φιλοπόλεμοι» (Περὶ ἀνέμων, ὑδάτων, τόπων § 12 Littré, Τόμ. Β', σελ. 52 καὶ ἑξῆς).

Ὅλοι οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς συμφωνοῦν ἐπὶ τοῦ πολεμικοῦ χαρακτῆρος τῶν Θρακῶν. Ὁ Εὐριπίδης π. χ. εἰς τὴν Ἑκάβην του, ὀνομάζει αὐτοὺς ***«δυσμαχωτάτους»***. Ὅταν ἡ Ἑκάβη πρόκειται νὰ συναντηθῇ μὲ τὸν Πολυμήστορα, βασιλέα τῆς Θράκης, λέγει :

Ἀλλ' ἐκποδὼν ἄπειμι κἀποστήσομαι
θυμῷ ζέοντι θρῃκὶ δυσμαχωτάτῳ.
(Ἑκάβη, 1055).

Ὁ δὲ Πολυμήστωρ, χαρακτηρίζει αὐτοὺς ὡς:

λογχοφόρον, ἔνοπλον, εὔϊππον
Ἄρει κάτοχον γένος
(Αὐτόθι, 1098—90)

Ὁ Ἡρόδοτος, ὁ ὁποῖος μᾶς κατέλιπε πλῆθος πληροφοριῶν περὶ τῶν ἀρχαίων Θρακῶν, μᾶς περιγράφει καὶ τὰ πολεμικὰ αὐτῶν ὅπλα : «Θρήϊκες δέ, λέγει, ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἀλωπεκέας ἔχοντες ἐστρατεύοντο, περὶ δὲ τὸ σῶμα κιθῶνας (χιτῶνας), ἐπὶ δὲ ζειρὰς (μακρὸν ἐπανωφόρι) περιβεβλημένοι ποικίλας, περὶ δὲ τοὺς πόδας τε καὶ τὰς κνήμας πέδιλα νεβρῶν, πρὸς δὲ ἀκόντιά τε καὶ πέλτας (μικρὰς ἀσπίδας) καὶ ἐγχειρίδια σμικρά». (Ἡροδ. VII, 75).

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν καθημερινὴν ἐνδυμασίαν τῶν Θρακῶν, αὕτη ἦτο χονδρὴ καὶ βαρειά, κατασκευαζομένη συνήθως ἀπὸ δέρματα ζῴων ἢ ἀπὸ χονδρὰ ὑφάσματα, ὅπως καὶ σήμερον ἀκόμη ὑπάρχει συνήθεια εἰς τοὺς ἀγρότας. Ἐπίσης ἐχρησιμοποίουν καὶ τὴν κάνναβιν φυομένην αὐτομάτως ἢ σπειρωμένην καὶ εὐδοκιμοῦσαν εἰς τὴν χώραν των. Τόσον δὲ ὡμοίαζον πρὸς τὰ ἐκ λίνου κατασκευαζόμενα ὑφάσματα, ὥστε, καθὼς ἀναφέρει ὁ Ἡρόδοτος (IV, 74) ἐκεῖνος ποὺ δὲν τὸ ξέρει δὲν

ἠμπορεῖ νὰ τὰ διακρίνῃ, καθὼς ἐπίσης καὶ νὰ ἐκλάβῃ τὸ ὕφασμα ὡς λινό, ἐὰν δὲν εἶδέ ποτε κάνναβιν.

Τὴν μαρτυρίαν ταύτην τοῦ Ἡροδότου ἐπιβεβαιοῖ καὶ ὁ Ὀβίδιος (Ἐπιστολαὶ ἐκ Πόντου, βιβλ. IV, Ἐπιστολὴ VIII στίχ. 83), ὅστις ὡς γνωστὸν παρέμεινεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐξόριστος εἰς τοὺς Τόμους (Κωνστάντζαν) ἀποκαλῶν τοὺς Κοράλλους «pelliti», ἤτοι δερματοφοροῦντας.

Ὡς κάλυμμα δὲ τῆς κεφαλῆς μετεχειρίζοντο τὸ δέρμα τῆς ἀλώπεκος (ἀλωπεκῆ). Εἰκόνα τῆς ἐνδυμασίας τῶν Θρακῶν μᾶς δίδει ἀγγεῖόν τι εὑρεθὲν εἰς Γέλαν τῆς Σικελίας, γνήσιον Ἀττικὸν ἔργον, κατασκευασθὲν εἰς τὰς Ἀθήνας κατὰ τὸ 450 π. Χ. καὶ σωζόμενον εἰς τὸ Μουσεῖον τοῦ Βερολίνου. Εἰς τὸ μέσον τῆς παραστάσεως κάθεται ὁ Ὀρφεὺς ἐπάνω εἰς ὑψηλὸν βράχον, ὅστις ἀπεικονίζει τὸ Πάγγαιον, ἢ ἄλλο ὄρος καὶ ψάλλει μὲ τὴν λύραν του, ἐνῷ τὸν περιστοιχίζουν τέσσαρες Θρᾶκες. Αἱ στάσεις αὐτῶν καὶ τὰ πρόσωπα, ἀπεικονίζουν παραστατικώτατα τὴν θαυμαστὴν ἐνέργειαν τοῦ θείου ᾄσματος... Ἡ ἐνδυμασία τοῦ Ὀρφέως ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ ἱμάτιον μόνον, τὸ ὁποῖον καλύπτει τὸ σῶμα καὶ ἀφίνει γυμνὸν τὸν κορμόν... Τὸ μακρὸν ὅμως περίβλημα μὲ τὰ ὑφαντὰ κεντητὰ ποικίλματα, τὸ ὁποῖον φοροῦν οἱ ἀκροαταὶ τοῦ μυθικοῦ ἀοιδοῦ καὶ τὸ περίεργον κάλυμμα τῆς κεφαλῆς των, εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὰ τῆς ἐνδυμασίας τῶν ἱστορικῶν Θρακῶν. Ὁ Ξενοφῶν εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν μνημονεύει τὰς ἀλωπεκᾶς, τὰς ὁποίας ἐφοροῦσαν οἱ Θυνοὶ Θρᾶκες εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ ὦτα (ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς καὶ τοῖς ὠσί), ὅπως μὲ ἀλωπεκᾶς ἐκάλυπτον τὰς κεφαλάς των, κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, οἱ Θρᾶκες τῆς Ἀσίας, οἱ ὁποῖοι, ὡς ὑπήκοοι τῶν Περσῶν, ἔλαβον μέρος εἰς τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Ξέρξου κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἦσαν δὲ αἱ ἀλωπεκαῖ αὗται ὄχι βεβαίως ἀκατασκεύαστα δέρματα ἀλωπέκων, ἀλλὰ πραγματικά, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον τεχνικὰ καλύμματα. Ὅτι τοιαῦτα καλύμματα φοροῦν οἱ Θρᾶκες τοῦ ὑπὸ περιγραφὴν ἀγγείου οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία. Τὰ ἐφοροῦσαν δὲ κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ἡ κεφαλὴ τοῦ ζῴου νὰ κεῖται ἐπάνω εἰς τὸ μέτωπον, ἡ δὲ οὐρὰ εἰς τὸν τράχηλόν του μὲ δύο περισσεύοντα τεμάχια, «δύο παρωτίδας» διὰ νὰ σκεπάζουν ἐν καιρῷ μεγάλου ψύχους τὰ ὦτα. Ἐπίσης εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ καλύμματος προσέθετον καὶ μιὰ θηλειά, διὰ νὰ τὸ κρεμοῦν.

Τὸ μακρὸν περίβλημα ἢ ἐπανωφόριον τῶν Θρακῶν τοῦ ἀγγείου τούτου μὲ τὰ ὑφαντὰ ἢ κεντητὰ ποικίλματα, γνωρίζομεν πάλιν ἀπὸ τὸν Ἡρόδοτον καὶ τὸν Ξενοφῶντα, οἱ ὁποῖοι ὀνομάζουν αὐτὸ μὲ ξενικὸν ὄνομα *«ζειραί»*, καὶ ρητῶς ἀναφέρουν ὁ πρῶτος τὰ ποικίλματα, ὁ ἄλλος τὸ μέχρι τῶν ποδῶν μῆκος αὐτοῦ. Τὰς ζειρὰς κατεσκεύαζον ἀναμφιβόλως ἀπὸ χονδρὸν μάλλινον ὕφασμα, τὸ δὲ σχῆμά των ἦτο πολὺ ἁπλοῦν, ὅπως ἁπλούστατον ἦτο καὶ τὸ σχῆμα τοῦ ἑλληνικοῦ ἱματίου, πρὸς τὸ ὁποῖον ἀντιστοιχεῖ. Αἱ ζειραὶ δὲν εἶχον χειρίδας (μανίκια). ἀλλὰ τὰς ἔφεραν ἀνηρτημένας εἰς τὰ νῶτα ἀπὸ τὸν λαιμόν, ὅπου συνῆπτον καὶ ἐπόρπωνον τὰ δύο ἄκρα των...

Ἀπὸ τοὺς ἰδίους συγγραφεῖς μανθάνομεν ὅτι κάτω ἀπὸ τὴν ζειρὰν ἐφοροῦσαν οἱ Θρᾶκες καὶ χιτῶνα, εἰς τοὺς πόδας δέ, κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, ὑψηλὰ ὑποδήματα ἀπὸ δέρμα νεβρῶν ἐλάφου... Ὡς πρὸς τὰ ὑποδήματα—καθὼς καὶ τὴν ἀλωπεκῆν—πιθανώτατον εἶναι ὅτι οἱ Θρᾶκες ἔκαμνον χρῆσιν αὐτῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μόνον τὸν χειμῶνα καὶ εἰς ἐκστρατείας, ἢ ἄλλας παρομοίας περιστάσεις, ὄχι δὲ κατὰ τὸ θέρος καὶ εἰς τὰ χωρία των.

Διὰ νὰ σχηματίσωμεν πλήρη ἰδέαν τῆς ἐξωτερικῆς ἐμφανίσεως ἑνὸς Θρακὸς τοῦ πέμπτου π. Χ. αἰῶνος, πρέπει νὰ φαντασθῶμεν αὐτὸν μὲ χιτῶνα, ὁ ὁποῖος ἐσκέπαζε τὸ σῶμα ἀπὸ τὸν λαιμὸν μέχρι τῶν γονάτων περίπου καὶ ἐζώνετο βεβαίως εἰς τὴν μέσην του μὲ ἕνα μεγάλο εἰς τὸν λαιμὸν πορπωμένον τεμάχιον χονδροῦ ὑφάσματος, δηλαδὴ τὴν ζειρὰν ἐπάνω ἀπὸ τὸν χιτῶνα μὲ τὴν ἀλωπεκῆν εἰς τὴν κεφαλήν, καὶ ὑψηλὰ δερμάτινα ὑποδήματα εἰς τοὺς

πόδας... (Χρήστου Τσούντα, «Ἀπεικόνισις Θρακῶν εἰς ἓν ἀγγεῖον» εἰς «Θρακικά», 1928, σελ. 26 καὶ ἑξῆς, ὅπου ὑπάρχει καὶ ἐπιτυχὴς ἀντιγραφὴ τοῦ περιγραφομένου ἀγγείου).

Τύμβοι ἢ Tumuli

Ἀπὸ τὸ 1840 ἤδη, οἱ ἐπισκεφθέντες τὴν Θράκην γεωγράφοι καὶ ἀρχαιολόγοι, ἐσημείωσαν τὴν παρουσίαν λοφίσκων τινῶν ἢ γηλόφων γνωστῶν ἐκ τῆς ἱστορίας ὑπὸ τὸ ὄνομα ***τύμβοι*** ἢ *tumuli*. Ἀπέφευγον ὅμως νὰ ἀποφανθοῦν περὶ αὐτῶν. Κοινῶς λέγονται **«τοῦμπαι»** ἢ **«χώματα»**. Ἡ λέξις «τοῦμπαι» ἐν γενικῇ χρήσει παντοῦ ὅπου συναντῶνται τοιοῦτοι γήλοφοι, προφανῶς προέρχονται ἀπὸ τὴν λέξιν «τύμβος» ἡ ὁποία σημαίνει τὸ μέρος ὅπου ἔθαπτον ἢ ἔκαιον νεκρόν τινα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου συνεσώρευον χώματα καὶ λίθους, εἰς τρόπον ὥστε νὰ σχηματισθῇ τεχνητὸν ὕψωμα ἐν εἴδει γηλόφου. Τὸ ἔθιμον τοῦτο ἦτο ἀρχαιότατον ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ καὶ Ἑλλάδι. Παράγεται δὲ ἡ λέξις ἐκ τοῦ «τύφω», τὸ ὁποῖον, κατὰ τὸν Ἡσύχιον, σημαίνει: καίω βαθμηδόν. Ἡ δὲ φράσις «τύμβον ποιεῖν» ἢ «τύμβον χεῖν», ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ θάπτειν.

Ἐπειδὴ ὅμως οἱ περισσότεροι ἐξ αὐτῶν εὑρίσκονται κατὰ μῆκος τῶν μεγάλων ὁδῶν ἢ παραλλήλως πρὸς τὴν κοίτην τοῦ ποταμοῦ Ἕβρου, ὑπέθεσάν τινες, ὅτι οἱ γήλοφοι οὗτοι ἦσαν στρατηγικὰ σημεῖα καὶ ὅτι ἠγέρθησαν πρὸς ἐξασφάλισιν καὶ φρούρησιν τῶν μεγάλων ὁδῶν. Κατ' ἄλλους πάλιν ὑπῆρχεν ἐπ' αὐτῶν διαρκὴς φρουρά, ἐξαγγέλουσα, εἰς τὴν πρωτεύουσαν διὰ σημάτων ἢ πυρσῶν ἀπὸ γηλόφου εἰς γήλοφον τὴν ἀπὸ βορρᾶ ἐπιδρομὴν τῶν βαρβάρων. Οὕτως, ἐγκαίρως λαμβάνοντες γνῶσιν οἱ αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου, παρεσκευάζοντο πρὸς ἐπίθεσιν ἢ ἄμυναν, οἱ δὲ ἐν ὑπαίθρῳ ζῶντες γεωργικοὶ πληθυσμοὶ ἐγκαίρως κατέφευγον εἰς τὰς πλησιεστέρας ὀχυρὰς πόλεις. (Dumont-Homolle, σελ. 197. Ἡροκλέους Βασιάδου, Λόγοι Θρακικοί, σελ. 24—26).

Τὸ σύστημα τοῦτο, τῆς ἀπὸ λόφου εἰς λόφον ἀναγγελίας εἰς τὴν πρωτεύουσαν περὶ ἐπιδρομῆς τῶν βαρβάρων, οἱ Βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες εἶχον ἐφαρμόσει εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ἐνταῦθα ἀντὶ τεχνητῶν λόφων μετεχειρίζοντο τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων. (Γεωργ. Λαμπουσιάδου, Θρακικαὶ Μελέται, 1911, Τόμ. Α´ σελ. 91).

Ὁ Γεώργιος Κεδρηνός, ἱστορικὸς τοῦ ἑνδεκάτου αἰῶνος ἀναφέρει τὰ ἑξῆς σχετικά: «Τὰς τῶν Σαρακηνῶν κατὰ τῆς Ρωμαϊκῆς χώρας ἐπιδρομὰς οἱ πάλαι βασιλεῖς διαδήλους ποιεῖν ἐθέλοντες, ἵνα μὴ αἰφνίδιοι εἰσπίπτοντες ἐκπορθοῦντες τὰς χώρας ἐν ταῖς κώμαις καὶ τοῖς ἀγροῖς τοὺς ἐνοικοῦντας καταλαμβάνοντες φρούριόν τι τῇ Ταρσῷ ἀγίθυρον ἐπὶ τινος ὑψηλοτάτου λόφου καὶ ἐρυμνοῦ ἐδομήσαντο Λοῦλον τῷ φρουρίῳ τὸ ὄνομα. Οἱ δὲ τούτῳ φρουροὶ τῆς ἐκδρομῆς λαμβάνοντες αἴσθησιν πυρσὸν ἀνῆπτον καὶ οὗτοι οἱ κατὰ τὸν Ἴσαμον βουνόν. Τοῦτόν τε πάλιν ὁρῶντες οἱ κατὰ τὸν λεγόμενον Μάμαντα, εἶτα τοῦτον ὁ Κίρκος διαδεχόμενος καὶ τοῦτον πάλιν ὁ Μόκελλος. Ἐκεῖνον δὲ αὖθις ὁ τοῦ Ἁγίου Αὐξεντίου βουνὸς τοῖς ἐν τῷ μεγάλῳ παλατίῳ ἐπὶ τούτῳ ἀφωρισμένοις διαιταρίους δῆλον ἐτίθει τὴν προνομήν. Καὶ οὕτω, κατὰ διαδοχὴν πυρσεύοντες γνῶσιν ἐν ἀκαρεὶ παρεῖχον τῷ βασιλεῖ καὶ οἱ τῶν χώρων κάτοικοι πυνθανόμενοι τειχήρεις ἐγένοντο καὶ τὰς ἐκδρομὰς διεδίδρασκον». (Κεδρηνοῦ, σελ. 453, Ἔκδοσ. Βόννης).

Ἐπειδὴ λοιπὸν τοιαῦται ἦσαν αἱ ἱστορικαὶ πληροφορίαι, καὶ ἐπειδὴ παρὰ τὰς γενομένας εἴς τινας ἐξ αὐτῶν ἀνασκαφάς, τόσον ὑπὸ ἰδιωτῶν, πρὸς ἀνακάλυψιν θησαυρῶν, ὅσον καὶ ὑπὸ ἀρχαιολόγων χάριν ἐπιστημονικῶν μελετῶν, οὐδὲν εὑρέθη ἐντὸς αὐτῶν, ἤρχισε νὰ ἐνισχύεται ἡ γνώμη αὕτη, ὅτι δηλαδὴ ἀνηγέρθησαν εἰς παλαιοτέρας ἐποχὰς χάριν στρατιωτικῶν λόγων. Ἄλλως, θὰ ἦτο ἀκατανόητος ὁ σκοπὸς τῆς ἀνεγέρσεως τόσων τεχνητῶν γηλόφων, ἂν δὲν εἶχον κάποια χρησιμότητα. (Πρβλ. Χ. Χρυσοχόου, Αἱ Τοῦμπαι ἐν τῇ Ἐπετηρίδι τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Παρ-

νασσοῦ. Ἔτος Α', 1907, σελ. 9 καὶ ἑξῆς).

Οἱ γήλοφοι οὗτοι ἀριθμοῦνται καθ' ἑκατοντάδας, τὸ ὕψος των δὲ ποικίλλει κατὰ μέσον ὅρον ἀπὸ 10—30 ποδῶν, ἐνίοτε δὲ καὶ περισσότερον. Τὸ σχῆμά των δὲ προσομοιάζει πρὸς τὸν τύμβον τοῦ Μαραθῶνος. Ἀφθονοῦν δὲ κατὰ τὸν βόρειον ροῦν τοῦ ποταμοῦ Ἕβρου, πλὴν τῆς Αἴνου, παρὰ τὴν ὁποίαν ὑπάρχουν τινές.

Κατὰ προτίμησιν οἱ γήλοφοι οὗτοι εὑρίσκονται εἰς τὰ ἑλώδη μέρη, ὅπου, ὡς ἀναφέρει ὁ Ἡρόδοτος (V, 16), κατῴκουν οἱ ἀρχαῖοι Θρᾶκες. Παρετηρήθη δέ, ὅτι οἱ περισσότεροι εὑρίσκονται παρὰ τὰς μεγάλας πόλεις, αἱ ὁποῖαι ὑπῆρξαν καὶ τὰ μεγαλύτερα κέντρα τῶν Θρακικῶν λαῶν, ὅπως περὶ τὴν Οὐσκουδάμαν (Ἀδριανούπολιν), τὴν Βησαπάραν (Τατὰρ - Παζαρτζίκ), τὴν Φιλιππούπολιν, τὴν Διόσπολιν ἢ Διάμπολιν, τὴν Βιζύην καὶ ἀλλαχοῦ. Καθ' ὅλην τὴν πεδιάδα τῆς Φιλιππουπόλεως, ὁ A. Dumont, (αὐτόθι, σελ. 45) ἐμέτρησεν ὑπὲρ τοὺς 200 γηλόφους. Μόνον μεταξὺ Φιλιππουπόλεως καὶ Χισσὰρ ἐμέτρησε περὶ τοὺς 60, ὁ δὲ Βλάσιος Σκορδέλης περὶ τὴν Φιλιππούπολιν περὶ τοὺς 100. (Βλασίου Σκορδέλη, Θρακικαὶ Μελέται, σελ. 42.—Πρβλ. καὶ Μελισσηνοῦ Χριστοδούλου, περιγραφὴ Ἱστορικο - γεωγραφικὴ τῆς Ἐπαρχίας Σαράντα Ἐκκλησιῶν, 1881, σελ. 25 καὶ 44).

Πρὸς ἀνατολὰς τῆς Ἀρκαδιουπόλεως (Λουλὲ - Μπουργὰζ) σῴζονται τέσσαρες τοιοῦτοι τύμβοι μικρὸν ἀπέχοντες ἀλλήλων, γνωστοὶ ὑπὸ τῶν περιοίκων ὑπὸ τὸ ὄνομα «Χώματα». Παρὰ τὴν Βιζύην, τὴν ἀρχαίαν πρωτεύουσαν τῶν Ἀστῶν, σῴζονται 32, τῶν ὁποίων ὁ ὑψηλότερος «Γκιόζτεπε» καλούμενος, παρέχει εὐρύτατον ὁρίζοντα εἰς τὸν παρατηρητήν, δυνάμενον, ὡς λέγεται νὰ ἴδῃ τὴν Προποντίδα καὶ τὸν Εὔξεινον Πόντον. Ἄλλοι τέσσαρες γήλοφοι ὑπάρχουν πρὸς ἀνατολὰς τοῦ χωρίου Ἀχμὲτ - Μπέη, ἄλλοι τέσσαρες νοτιοανατολικῶς τοῦ χωρίου Τοπτσῆ - κιοϊ, ἓξ πρὸς ἀνατολὰς τοῦ χωρίου Σατῆ - κιοϊ, καὶ ἄλλοι πρὸς τὴν ἀρχαίαν Καραβιζύην (Σάββα Λακίδου, Ἱστορία τῆς Ἐπαρχίας Βιζύης καὶ Μηδείας, 1899, σελ. 106).

Κατὰ τὸν G. Seure καὶ N. Degrant, (Exploration de quelques tells de la Thrace, in : Bulletin de Correspondance Hellénique, 1906, σελ. 356 καὶ ἑξῆς), οἱ ὁποῖοι ἐνησχολήθησαν περὶ αὐτῶν καὶ ἀνέσκαψάν τινας ἐξ αὐτῶν καθ' ὅλην τὴν Θράκην, ἀνέρχονται εἰς 10.000 περίπου. Κυρίως ὅμως παρατηροῦνται παρὰ τὴν Νικόπολιν, τὴν πεδιάδα τοῦ Καζανλίκ, περὶ τὴν Ζαγορὰν καὶ τὴν πεδιάδα τῆς Σόφιας. Ἀπὸ τῆς Ζαγορᾶς μέχρι Φιλιππουπόλεως, καὶ ἀπὸ τῆς Ζαγορᾶς μέχρι τοῦ Ἀραπλῆ - Μαχαλέ, καθὼς καὶ παρὰ τὸν ρύακα «Τσαύλη», παρατηρεῖται ἀφθονία τοιούτων τύμβων. (Γ. Λαμπουσιάδου, αὐτόθι, σελ. 90. — Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια, 1898. σελ, 240). Διὸ ἡ Βορεία Θράκη δύναται νὰ ὀνομασθῇ χώρα τῶν Τύμβων.

Γύρω ἀπὸ τὰ σημαντικώτερα Τουρκικὰ ἢ Βουλγαρικὰ χωρία, τὰ ὁποῖα ἀντικατέστησαν τὰς ἀρχαίας Ρωμαϊκὰς καὶ Βυζαντινὰς πόλεις, αἱ ὁποῖαι πάλιν ἐκτίσθησαν ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῶν ἀρχαίων Θρακικῶν πόλεων, κατὰ γενικὸν κανόνα εὑρίσκονται τοιοῦτοι τύμβοι. Μάλιστα εἰς πολλὰ τῶν χωρίων τούτων εὑρίσκονται εἰς τὸ μέσον τῶν νεκροταφείων, ὡσὰν τὸ μέρος τοῦτο τῆς ταφῆς, ὅπως λέγει ὁ Dumont (αὐτόθι, σελ. 199) διὰ τὰ φυσικὰ ταῦτα κέντρα τῶν πληθυσμῶν, νὰ μὴ ἤλλαξεν ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων.

Ἀλλ' εἰς τί ἐχρησίμευον οἱ τύμβοι ἢ tumuli οὗτοι ;

Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐχρησίμευον ὡς τάφοι, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν γενομένων ἀνασκαφῶν. Οἱ ἁπλούστεροι ἐξ αὐτῶν ἦσαν οἱ σχηματιζόμενοι δι' ἐπισωρεύσεως χώματος εὐθὺς ἀμέσως ἐπὶ τοῦ σώματος ἢ τῆς τέφρας τοῦ νεκροῦ, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἀποτελέσῃ ἀρκετὰ ὑψηλὸν γήλοφον. Τοιοῦτοι τύμβοι εἶναι ὁ τοῦ Πρωτεσιλάου καὶ ὁ τύμβος, τὸν ὁποῖον ἀνήγειραν οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τῆς τέφρας τῶν Μαραθωνομάχων.

Ἐπὶ τῶν Ὁμηρικῶν χρόνων οἱ τύμβοι οὗτοι ἦσαν ἐν μεγάλῃ χρήσει. Ἐνίοτε δὲ

ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτῶν ἱδρύετο ἀναθηματικὴ στήλη.

Αὐτὰρ ἐπεὶ νεκρὸς τ' ἐκάη καὶ τεύχεα [νεκροῦ,
τύμβον χεύαντες καὶ ἐπὶ στήλην ἐρύσαντες
τήξαμεν ἀκροτάτῳ τύμβῳ εὐῆρος ἐρετμόν.
('Οδυσσ. Μ, 13—15).

Ὁ τρόπος οὗτος τῆς ταφῆς φαίνεται ὅτι διετηρήθη ἐπὶ πολύ. (Πρβλ. 'Ιλιάδ. Ρ. 434 καὶ Λ. 371).

Ὁ κύριος τάφος ἔκειτο εἰς τὸ κέντρον τοῦ σχηματιζομένου γηλόφου, σὺν τῷ χρόνῳ ὅμως ἔθαπτον καὶ εἰς τὰ πλάγια αὐτοῦ.

Ὁ Ὅμηρος δὲν γνωρίζει τὴν ταφήν, ἀλλὰ μόνον τὴν καῦσιν τῶν νεκρῶν, ἔθιμον τοῦ ὁποίου ἡ καταγωγὴ εἶναι ἀρχαιοτάτη. (Π. Καββαδία, 'Αρχαιολογία, σελ. 650 καὶ ἑξῆς). 'Απὸ τοῦ Τρωϊκοῦ ἤδη πολέμου εἰσήχθη τὸ ἔθιμον τοῦτο τῆς καύσεως τῶν νεκρῶν, ἔθιμον ἐπιβληθὲν διὰ θρησκευτικούς, στρατιωτικοὺς καὶ ὑγειονομικοὺς λόγους :

Αἰαὶ δὲ πυραὶ νεκύων καίονται θαμιαί.
('Ιλιάδ. Α, 52).

Τὸ ἔθιμον τοῦτο τῆς καύσεως τῶν νεκρῶν δὲν ἐπεκράτησε, καθ' ὅσον αἱ γενόμεναι ἀνασκαφαὶ ἐπὶ μεταγενεστέρων τάφων, ἀπέδειξαν τὴν παρουσίαν σκελετῶν καὶ ὄχι τέφρας (Γρ. Παπαμιχαήλ. Ἡ καῦσις τῶν νεκρῶν. 1912 σελ. 6).

Οἱ Ἕλληνες τῆς Μυκηναϊκῆς περιόδου, δὲν ἐγνώριζον τὴν καῦσιν καὶ ἔθαπτον τοὺς νεκρούς. Ἄλλως τε, ἡ ταφὴ συνεφώνει καὶ πρὸς τὰς θρησκευτικὰς αὐτῶν δοξασίας, καθ' ἃς ὁ ἄνθρωπος μετὰ θάνατον συνεχίζει τὸν ἐπίγειον βίον. Οἱ μύσται καὶ οἱ ὀπαδοὶ τῶν 'Ελευσινίων μυστηρίων καὶ οἱ Πυθαγόρειοι ἐνεταφίαζον τοὺς νεκρούς αὐτῶν.

Ὁ πατὴρ τῆς Ἱστορίας, ὡς ἑξῆς περιγράφει τὰ τῆς ταφῆς τῶν ἀρχαίων Θρακῶν. «Τρεῖς ἡμέρας προτιθεῖσι τὸν νεκρὸν καὶ παντοῖα σφάξαντες ἱρήϊα εὐωχέονται προκλαύσαντες πρῶτον· ἔπειτα δὲ θάπτουσι κατασκευάσαντες ἢ ἄλλως γῇ κρύψαντες, χῶμα δὲ χέαντες, ἀγῶνα τιθεῖσι παντοῖον ἐν τῷ τὰ μέγιστα ἄθλεα τίθεται κατὰ λόγον μονομαχίας (V, 8.— Πρβλ. καὶ 'Ηρoκλ. **Βασιάδου, αὐτόθι**, σελ. 23).

Αἱ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη γενόμεναι ἀνασκαφαί, ἐπεβεβαίωσαν τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἡροδότου.

***

Οἱ περὶ αὐτῶν ἀσχοληθέντες Βούλγαροι ἀρχαιολόγοι, ὅπως οἱ ἀδελφοὶ Shkorpil καὶ ἄλλοι, τοὺς ὀνομάζουν μὲ τὸ γαλλικὸν ὄνομα terrasse (=ὕψωμα γῆς, ἐπίχωμα), πρᾶγμα τὸ ὁποῖον κατὰ τὸν Seure, ἁπλῶς σημαίνει τὸ σχῆμα, ἀφίνει ὅμως ἄγνωστον τὸ περιεχόμενον αὐτῶν. Οἱ χωρικοὶ τῆς Βουλγαρίας τοὺς ὀνομάζουν peoski moghili (=τύμβοι, ἢ χώματα πλατειά).

Κατὰ τὸν Seure ἔχουν ἀναλογίαν πρός τινας σωροὺς χωμάτων (gisements) τῆς Βοσνίας, τὰ ὁποῖα οἱ Βόσνιοι ἀρχαιολόγοι ὀνομάζουν Wallbauten, καθ' ὅσον χαρακτηρίζονται ὑπό τινος καλύμματος καὶ μιᾶς ζώνης ἐκ λίθων. (G. Seure, αὐτόθι σελ. 360).—Τὸ Μουσεῖον τοῦ Serajevo, ἐν Βοσνίᾳ, εἶναι πλουσιώτατον εἰς προϊστορικὰς ἀρχαιότητας, αἱ ὁποῖαι φαίνονται συγγενεύουσαι μὲ τὰς Θρακικάς.

'Επειδὴ ὅμως οἱ τύμβοι τῆς Θράκης δὲν περιλαμβάνουν λίθους, ἡ ὀνομασία αὕτη τῶν Βοσνίων ἀρχαιολόγων δὲν φαίνεται κατάλληλος καὶ προτιμᾷ τὴν ὀνομασίαν tells, ἡ ὁποία τοὺς διακρίνει ἀπὸ τοὺς τύμβους, καὶ κατατάσσει εἰς τὴν σειρὰν τῶν 'Ασιατικῶν tells, γνωστῶν ἤδη, οἱ ὁποῖοι προσομοιάζουν κατὰ τὸ σχῆμα καὶ τὰς διαστάσεις, τὴν κατατομήν, πολλάκις δὲ καὶ τὸ περιεχόμενον.

'Εν πάσῃ περιπτώσει, ἔχουν τοῦτο τὸ χαρακτηριστικὸν ὅτι ὁμοιάζουν, ἐὰν κρίνωμεν ἐξ ὅσων ἐξερευνήθησαν μέχρι σήμερον, ὄχι πρὸς λείψανα ἀρχαιοτάτων κατοικιῶν τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ πρὸς τάφους, εἶδος πολυανδρίων, ἱδρυθέντων ὡς νεκροταφείων δι' ἐπιχωματώσεως.

Παρὰ τὸ Τατὰρ - Παζαρτζίκ, τὴν ἀρχαίαν Βησσαπάραν, καὶ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ Ἕβρου, ὅπου κεῖται σήμερον ὁ σιδηροδρομικὸς σταθμός, ὑπῆρχε τοιοῦτος τύμβος, ὁ ὁποῖος ἀνασκαφεὶς τὸ 1872, ἔφερεν πλεῖστα ἀρχαῖα ἀγγεῖα, οἰκιακὰ σκεύη, κακότεχνα εἰδώλια ἀνθρώ-

πων καθημένων ἢ ὀρθίων, ἐπίσης δὲ καὶ ἀετὸν ἐκ λευκοῦ μαρμάρου κ.λ.π. Μερικὰ τῶν ἀγγείων τούτων φέρουν κακότεχνον διάκοσμον, ἓν δ' ἐξ αὐτῶν, στάμνος, ἔχει σχῆμα γυναικός, τῆς ὁποίας αἱ χεῖρες φερόμεναι ὡς ἐπὶ τὴν ὀσφὺν ἀποτελοῦν τὰς λαβὰς αὐτῆς. Πλὴν τῶν κτερισμάτων τούτων εὑρέθησαν καὶ μέγιστα κέρατα μήκους 0 μ. 85 καὶ περιφερείας περὶ τὴν βάσιν αὐτῶν 0 μ. 40.

Ἄλλαι ἀνασκαφαὶ γενόμεναι παρὰ τὰς Σαράντα Ἐκκλησίας, ἔφεραν εἰς φῶς τὰ ὀστᾶ ἀρχαίου πολεμιστοῦ, κράνος χρυσοῦν, θώρακα καὶ ὅπλα ἐπιμελῶς ἐπεξειργασμένα καὶ σκελετὸν ἵππου, πιθανῶς ἀνήκοντα εἰς τὸν ταφέντα πολεμιστὴν (Γ. Λαμπουσιάδου, αὐτόθι, σελ. 91).

Αἱ κατὰ τὰ τελευταῖα ὅμως ἔτη ἀνασκαφαί, γενόμεναι μεθοδικώτερον καὶ ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν ἀρχαιολόγων, ἔφερον εἰς φῶς πλεῖστα ὅσα ἀρχαιολογικὰ εὑρήματα, τὰ ὁποῖα ἂν καὶ ἐλάχιστα ἢ ἀτελέστατα διεφώτισαν ἡμᾶς περὶ τῆς ἱστορίας τῆς Θράκης, ἐν τούτοις μᾶς ἐπέτρεψαν νὰ μαντεύσωμεν τὴν προϊστορικὴν Θράκην. Διὰ τοῦτο εἶχε μέγα δίκαιον ὁ Dumont, λέγων ὅτι οἱ «τύμβοι» οὗτοι περικλείουν τὴν ἱστορίαν τῆς χώρας. (Αὐτόθι, σελ. 199.)

Εἶναι ἤδη γνωστὸν τὸ περιεχόμενον ἑπτὰ τοιούτων tells: δύο παρὰ τὸν Δούναβιν καὶ πέντε ἐν τῇ Νοτίῳ Βουλγαρίᾳ. Ἐκ τῶν πέντε τούτων οἱ τέσσαρες ἠρευνήθησαν ὑπὸ τοῦ G. Seure, ἑταίρου τῆς ἐν Ἀθήναις Γαλλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς, κατὰ τὰ ἔτη 1899 καὶ 1900, δαπάναις τῆς Βουλγαρικῆς Κυβερνήσεως, (Ἔκτοτε, κατὰ τὸν νέον Βουλγαρικὸν Νόμον τοῦ 1904, αἱ ἀνασκαφαὶ δὲν ἐπιτρέπονται πλέον εἰς ξένους, παρὰ μόνον εἰς Βουλγάρους ὑπηκόους φιλολόγους ἢ ἀρχαιολόγους, ἀπέναντι χρηματικῆς ἐγγυήσεως). Ταύτας δὲ ἠκολούθησαν οἱ κατὰ τὸ 1901, 1902 καὶ 1903 ἀνασκαφαὶ N. Degrant, προξένου τῆς Γαλλίας ἐν Φιλιππουπόλει, δαπάναις τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιγραφῶν καὶ τῆς φιλολογίας τῶν Παρισίων. Ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς τῶν ἀνευρεθέντων ἀρχαιολογικῶν εὑρημάτων φθάνει τὰ 1800, τὰ ὁποῖα ἐδημοσιεύθησαν λεπτομερέστατα μετὰ πολλῶν εἰκόνων καὶ πινάκων ὑπὸ τῶν δύο τούτων ἀρχαιολόγων εἰς τὸ Bulletin de Correspondance Hellénique, σελ. 349—432.

Μεταξὺ τῶν διαφόρων εὑρημάτων τοῦ κατὰ τὸ 1903 ἀνασκαφέντος τύμβου τοῦ Costievo ἢ ἄλλως Μοναστὶρ-Τεπὲ καλουμένου, εἰς ἀπόστασιν 13 χλμ. βορειοδυτικῶς τῆς Φιλιππουπόλεως, εὑρέθησαν ἀρκετοὶ τάφοι, περιέχοντες διάφορα κτερίσματα. Ὁ τύμβος οὗτος δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς πολυάνδριον, ὡς νεκροταφεῖον. Δὲν εἶναι ὅμως εὔκολον νὰ καθορισθῇ ἡ χρονολογία αὐτοῦ, καθ' ὅσον, ὅπως καὶ ἀλλαχοῦ, οἱ διαδεχόμενοι ἀλλήλους Θρακικοὶ λαοὶ ἐχρησιμοποίουν τὸ ἴδιον μέρος ὡς τόπον ταφῆς, εἰς τρόπον ὥστε οἱ τάφοι τῶν ἀνωτέρω στρωμάτων εἶναι σχεδὸν μεταγενέστεροι. Ἐν πάσῃ περιπτώσει τὸ πλεῖστον τῶν τάφων τοῦ τρίτου στρώματος εἶναι Ρωμαϊκῶν χρόνων.

Μεταξὺ καὶ ἄλλων εὑρέθησαν δώδεκα περίπου τεμάχια ἀναθήματος ((ex - voto), παριστῶντα τὸν ἥρωα Θρᾷκα καὶ διάφορα νομίσματα τοῦ Ροιμητάλκου Α' (ἐποχὴ τοῦ Αὐγούστου)., ἀπεικονίζοντα δύο κεφαλὰς ἐστραμμένας πρὸς τὰ δεξιά : τοῦ βασιλέως καὶ τῆς συζύγου του μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς : ΡΩΜΗΤΑΛΚΟΥ..., ἐπὶ δὲ τῆς ἄλλης πλευρᾶς : γυμνὴν κεφαλὴν τοῦ Αὐγούστου πρὸς τὰ δεξιὰ μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς : ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ.

Ἐπίσης ὀρειχάλκινα νομίσματα τοῦ Τραϊανοῦ (98—117 μ. Χ.) τοῦ Γέτα (212 μ. Χ.) μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς : ΑΔΡΙΑΝΟΠΟΛΕΙΤΩΝ, καὶ τοῦ Αὐρηλιανοῦ (270—276 π. Χ.).

Παρὰ τὸ νόμισμα τοῦ Αὐρηλιανοῦ εὑρέθησαν ἕνδεκα σκελετοὶ ἀνθρώπινοι ἐνταφιασμένοι ἀπ' εὐθείας εἰς τὸ χῶμα, μὲ τοὺς πόδας ἐστραμμένους πρὸς ἀνατολάς. Ὄχι δὲ μακρὰν αὐτῶν καὶ εἰς τὸ βάθος, εὑρέθη ἐπίσης σκελετὸς ἀνθρώπου, τοῦ ὁποίου αἱ κνῆμαι ἦσαν κομμέναι, ἡ δὲ κεφαλή, οἱ τραχηλικοὶ σπόνδυλοι καὶ αἱ ὠμοπλάται κάτω ἀπὸ τὰ ὀστᾶ τῆς λεκάνης. Ὀλίγον δὲ μακρότερον ἐντὸς μεγά-

λου πίθου πηλίνου σκελετὸς γυναικός, φέρων τρία ὀρειχάλκινα βραχιόλια, ἀνὰ δύο εἰς ἕκαστον βραχίονα. Ὡς ἐκ τοῦ σχήματος καὶ τοῦ περιεχομένου τοῦ τάφου τούτου, ἔπρεπε νὰ κατατάξωμεν αὐτὸν μεταξὺ τῶν ἐπικηδείων μνημείων τῆς νεολιθικῆς ἐποχῆς, ἀλλὰ τὸ σχῆμα καὶ ἡ λεπτότης τῶν ἐν αὐτῷ εὑρεθέντων ἀγγείων, δὲν συνᾴδουν ὑπὲρ τῆς ἀποδοχῆς τῆς γνώμης ταύτης

Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς ὀδόντας τοῦ σκελετοῦ, οὗτοι ἀνήκουν εἰς γυναῖκα ἡλικιωμένην, ἡ θέσις δὲ τοῦ πτώματος ἐντὸς πίθου δὲν ἐξηγεῖται παρὰ μόνον διὰ τῆς χρήσεως ταινιῶν. Προφανῶς δὲ πρόκειται περὶ ξένων Ἀσιατῶν ἢ Αἰγυπτίων ταφέντων κατὰ τὰ ἔθιμα τῆς πατρίδος των.

Μυθικοὶ ἥρωες, βασιλεῖς καὶ δυνάσται τῆς ἀρχαίας Θράκης

Μυθικοὶ ἥρωες, βασιλεῖς καὶ δυνάσται τῆς Θράκης, ἀναφέρονται ἀπὸ τῆς προϊστορικῆς ἤδη ἐποχῆς. Πότε ὅμως ἀκριβῶς ἔζησαν καὶ ποῦ, εἶναι δύσκολον νὰ καθορισθῇ. Ἐν πάσῃ περιπτώσει θὰ προσπαθήσωμεν νὰ ἀναφέρωμεν τοὺς κυριωτέρους ἐξ αὐτῶν, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα συνδέονται μετὰ τῆς Ἱστορίας τῆς Θράκης καὶ τοῦ ἀρχαίου αὐτῆς πολιτισμοῦ. Ἐπειδὴ δὲ εἶναι δύσκολον νὰ ἀναφέρωμεν αὐτοὺς χρονολογικῶς κατὰ σειράν, θὰ προτιμήσωμεν τὴν ἀλφαβητικὴν σειρὰν χωρὶς τοῦτο νὰ προκαλῇ σύγχυσιν τῶν ἐποχῶν καθ' ἃς ἔζησαν, δεδομένου ὄντος ὅτι εἶναι πρόσωπα μυθικὰ καὶ προϊστορικά.

Τοιοῦτοι ἀναφέρονται ὁ Διομήδης, βασιλεὺς τῶν Βιστόνων, περίφημος διὰ τοὺς ἀνθρωποφάγους ἵππους του, ὁ Κισσεύς, πατὴρ τῆς Ἑκάβης, συζύγου τοῦ Πριάμου, ὁ Μάρων, υἱὸς τοῦ Εὐάνθους καὶ ἱερεὺς τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Μαρωνείᾳ, ὁ Οἴαγρος ὁ ἀρχαιότερος βασιλεὺς τῆς Θράκης, πατὴρ τοῦ Ὀρφέως, ὁ Πολυμνήστωρ ἢ Πολυμήστωρ, βασιλεὺς τῆς Αἴνου καὶ σύγχρονος τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου, ὁ Πόλτυς βασιλεὺς καὶ οὗτος τῆς Αἴνου σύγχρονος τοῦ Ἡρακλέους, ὁ Ρῆσος, βασιλεὺς τῶν Θρακῶν καὶ σύμμαχος τῶν Τρώων, ὁ Τεγύριος, ὁ Τηρεὺς καὶ ἄλλοι, περὶ τῶν ὁποίων παραπέμπομεν εἰς τὰ σχετικὰ ἄρθρα,

Μυθικοὶ ραψωδοὶ καὶ μουσικοὶ

Τοιοῦτοι ἀναφέρονται : ὁ Εὔμολπος, ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου φέρονται πέντε πρόσωπα εἰς ἕκαστον τῶν ὁποίων ἀποδίδεται ἡ εἰσαγωγὴ τῶν Ἐλευσινίων μυστηρίων, ὁ Φιλάμμων, υἱὸς τοῦ Ἀπόλλωνος, διάσημος κιθαριστής. λαβὼν μέρος εἰς τὴν Ἀργοναυτικὴν ἐκστρατείαν, ὁ Θάμυρις ἢ Θαμύρας, υἱὸς τοῦ Φιλάμμωνος, καλούμενος καὶ Ὀδρύσης ἢ Θρᾷξ, ὡς γεννηθεὶς ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ὀδρυσῶν, ὁ Μουσαῖος, ἐποποιός, μάντις καὶ ἱερεὺς ἐν Ἀθήναις ἐπὶ Κέκροπος τοῦ Β', εἰς τὸν ὁποῖον ἀπεδόθη ἡ σύνθεσις ποιᾶς τινος θεολογίας καὶ ἡ εἰσαγωγὴ τῆς ποιήσεως εἰς τὴν Ἀττικήν, καὶ ὁ διασημότερος ὅλων τῶν Θρακῶν ἀοιδῶν, μετὰ τοῦ ὁποίου στενώτατα συνδέεται τὸ ὄνομα τῆς συζύγου του Εὐρυδίκης, τῆς ὁποίας ἡ σκληρὰ τύχη εἶναι γνωστὴ εἰς πάντας, χάρις εἰς τοὺς συγκινητικωτάτους στίχους τοῦ Βιργιλίου.

Περὶ ὅλων τούτων, πρὸς ἀποφυγὴν ἐπαναλήψεων, παραπέμπομεν εἰς τὰ σχετικὰ ἄρθρα.

Ἡ Θράκη κατὰ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν βαρβάρων

Προτοῦ κτισθῇ ἀκόμη ἡ Κωνσταντινούπολις, ἡ Θράκη μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ρωμαίων ὑποδούλωσίν της, ὑπέστη πολλὰς ἐπιδρομὰς ἐκ μέρους τῶν βαρβάρων ἐθνῶν, ἐκ τῶν ὁποίων κυριώτεραι ἦσαν ἡ ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ρώμης Φιλίππου τοῦ Ἄραβος (244—249 μ.Χ.) ἐπιδρομὴ τῶν Γότθων εἰς τὴν βόρειον Θράκην (τὴν νῦν Σερβίαν καὶ Βουλγαρίαν), ἡ ἐπὶ τοῦ διαδόχου τοῦ Δεκίου ἐπαναληφθεῖσα ἐπιδρομὴ τῶν Γότθων, ὅτε οὗτοι κατέλαβον καὶ τὴν Φιλιππούπολιν, ἡ ἐπὶ τῶν διαδόχων τοῦ Δεκίου, Βαλεριανοῦ καὶ Γαλλιηνοῦ (251—268 μ. Χ.) ἐπιδρομὴ τῶν Γότθων καὶ ἄλλων βαρβάρων φύλων, ἡ ὁποία ἔφθασε μέχρι τοῦ Βοσπόρου. Κατὰ τὴν ἐπιδρο-

μὴν ταύτην ἐπολιορκήθη καὶ ἡ ὀχυρὰ Θεσσαλονίκη.

Μετὰ ἕνα περίπου αἰῶνα, κατὰ τὸ 378 μ.Χ. οἱ κατόπιν ἀδείας τοῦ αὐτοκράτορος Οὐάλεντος ἐγκατασταθέντες ἐντεῦθεν τοῦ Ἴστρου Γότθοι (Βησιγότθοι καὶ Ὀστρογότθοι) ἀποστατήσαντες, ἠρήμωσαν τὴν Θράκην καὶ ἄλλας χώρας τῆς αὐτοκρατορίας μετὰ τὴν παρὰ τὴν Ἀδριανούπολιν νίκην των, κατὰ τὴν ὁποίαν ἔπεσε μαχόμενος καὶ αὐτὸς ὁ αὐτοκράτωρ Οὐάλης.

Τέλος, κατὰ τὸ 382 μ. Χ. ἐπέτυχεν ὁ Θεοδόσιος ὁ Μέγας νὰ ἐπιφέρῃ τὴν εἰρήνευσιν εἰς τοὺς Γότθους, ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ ἐγκατασταθῶσιν εἰς τὸ κράτος του, ἀλλ' ἀναγνωρίζοντες τὴν ἐπικυριαρχίαν του.

Οὕτως ἐπὶ δύο αἰῶνας ἡ Θράκη καὶ μετ' αὐτῆς καὶ ἡ Μακεδονία καὶ πολλάκις καὶ ἡ Νότιος Ἑλλὰς εἶχον ὑποστῆ τὰ πάνδεινα ἐκ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν βαρβάρων αὐτῶν φυλῶν.

Ἡ Θράκη κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους

Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν διαίρεσιν τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας εἰς Ἀνατολικὸν καὶ Δυτικὸν Ρωμαϊκὸν κράτος, δὲν ἔπαυσαν αἱ κατὰ τῆς Θράκης ἐπιδρομαί. Οὕτω κατὰ τὸ 411 μ. Χ. ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδοσίου Β' (408—450) ἐπέδραμον τὴν Θράκην οἱ Οὖννοι ὑπὸ τὸν βασιλέα αὐτῶν Ἀττίλαν, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἀπηλλάγη ἡ ἡ χώρα κατόπιν συνθήκης (τὸ 443 μ. Χ.) ὑπὸ βαρυτάτους ὅρους. Ἐπετράπη δηλαδὴ ἡ πρὸς νότον τοῦ Ἴστρου ἐγκατάστασίς των καὶ ἡ καταβολὴ εἰς αὐτοὺς μεγάλης χρηματικῆς ἀποζημιώσεως.

Ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀναστασίου (491—515 μ. Χ.) ἤρχισαν τὰς ἐπιδρομάς των τὸ 502 οἱ Βούλγαροι, οἱ ὁποῖοι ὅμως ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὰς πέραν τοῦ Ἴστρου χώρας των. Ὁ Ἀναστάσιος τότε, διὰ νὰ προστατεύσῃ ὄχι μόνον τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἀλλὰ καὶ τὰ προάστεια αὐτῆς, ἀνήγειρε τὸ ἀπ' αὐτοῦ καλούμενον «Ἀναστασιανὸν τεῖχος» (βλ. λέξ.). Ὀλίγον βραδύτερον (τὸ 517) οἱ Βούλγαροι ἐπανέλαβον τὴν ἐπιδρομήν των, κυρίως ὅμως κατὰ τῆς Μακεδονίας καὶ Θεσσαλίας.

Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἰουστινιανοῦ (527—565 μ. Χ.), ἐπέδραμον τὴν Θράκην οἱ Ἄνται, φυλὴ Σλαυϊκή, ἀλλὰ ἐξωλοθρεύθησαν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ τῆς χώρας Γερμανοῦ, ἀνεψιοῦ τοῦ αὐτοκράτορος, ὅστις καὶ «Ἀντικὸς» διὰ τοῦτο ἐπωνομάσθη. Ἡ πανωλεθρία τῶν Ἀντῶν ἀπήλλαξεν ἐπί τινα χρόνον τὴν Θράκην τῶν ἀπὸ βορρᾶ ἐπιδρομῶν. Κατὰ τὸ 540 μ. Χ. ὅμως, ὅτε ὁ στρατὸς τοῦ Βυζαντίου ἐμάχετο κατὰ τῶν Περσῶν πρὸς ἀνατολὰς καὶ τῶν Γότθων ἐν Ἰταλίᾳ, πολυάριθμα στίφη Οὔννων, εἰσέβαλον εἰς τὴν ἀφρούρητον σχεδὸν Θράκην καὶ διήρπασαν αὐτήν. Ἀλλὰ καὶ ἐπιδρομαὶ Σλαύων καὶ Οὔννων ἔγιναν κατὰ τὰ ἔτη 550 καὶ 559 ἐκ τῶν ὁποίων, οἱ μὲν πρῶτοι ἀπεκρούσθησαν μετὰ κόπου οἱ δὲ Οὖννοι κατετροπώθησαν ὑπὸ τοῦ γηραιοῦ Βελισσαρίου, ἐμπίστου στρατηγοῦ τοῦ αὐτ. Ἰουστινιανοῦ. Κατὰ τὸ 578 οἱ Σλαῦοι ἐπέδραμον καὶ πάλιν τὴν Θράκην, ἀλλ' ἐπῆλθον τότε ἐναντίον τῆς χώρας των κατόπιν συννενοήσεως πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Τιβέριον, οἱ Ἄβαρες. Ἀπὸ δὲ τοῦ 583—602 ἔγιναν ἐπανειλημμέναι μὲν ἐπιδρομαὶ τῶν Ἀβάρων κατὰ τῆς Θράκης, ἀλλὰ καὶ τὰ αὐτοκρατορικὰ στρατεύματα, ἰδίως ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Μαυρικίου δὲν ὑπελείφθησαν ἐπερχόμενα εἰς τὴν πέραν τοῦ Ἴστρου χώραν τῶν Ἀβάρων. Ὅλαι δὲ αἱ γενόμεναι μεταξὺ τῶν δύο ἀντιπάλων συνθῆκαι εἶχον ὡς ὅρον ὅτι τὸ ὅριον τῶν δύο χωρῶν ἦτο πάντοτε ὁ Ἴστρος (Δούναβις). Κατὰ τὸ 620 ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου Ἡράκλειος, πρὸς ἀποφυγὴν διμετώπου ἀγῶνος κατὰ τῶν Περσῶν, οἱ ὁποῖοι εἶχον φθάσει μέχρι τοῦ Βοσπόρου ἀπ' ἀνατολῶν, καὶ τῶν Ἀβάρων καὶ Σλαύων, οἱ ὁποῖοι ἠπείλουν τὸ κράτος ἀπὸ βορρᾶ, ἠναγκάσθη νὰ συνάψῃ εἰρήνην μετὰ τῶν Ἀβάρων φροντίσας διὰ πλουσίων δώρων νὰ χωρίσῃ αὐτοὺς ἀπὸ τῶν Σλαύβων, πρὸς τοὺς ὁποίους δι' ἰδιαιτέρας συνθήκης παρεχώρησε πρὸς ἐγκατάστασίν των χώρας ἐντεῦθεν τοῦ Ἴστρου, ἐν τῇ Ἄνω Μοισίᾳ καὶ Ἰλλυρίᾳ.

Κατὰ τὸ 626 ὅμως ὁ χαγάνος τῶν Ἀβάρων, παρασπονδήσας, συνεννοηθεὶς μετὰ τῶν Περσῶν καὶ ἐπιδραμὼν τὴν Θράκην ἔφθασε μέχρι Κωνσταντινουπόλεως, τὴν ὁποίαν ἐπολιόρκησεν. Ἔσωσεν ὅμως αὐτὴν ὁ ἡρωϊσμὸς τῶν κατοίκων της, τοὺς ὁποίους ἐνεθάρρυνεν ἡ φιλοπατρία τοῦ μαγίστρου Βένου καὶ τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Σεργίου.

Κατὰ τὸ 679, οἱ πέραν τοῦ Ἴστρου Βούλγαροι, οἱ ὁποῖοι πρό τινων ἐτῶν εἶχον ἀπαλλαγῇ τοῦ ζυγοῦ τῶν Ἀβάρων, ἐπωφεληθέντες τῆς νόσου τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου, ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν σημερινὴν Βουλγαρίαν, ἀναμιχθέντες μετὰ Σλαύων. Ὁ Κωνσταντῖνος ὅμως, ὅστις εἶχε τὴν δύναμιν νὰ ἐκδιώξῃ τοὺς Βουλγάρους ἀπὸ τῆς χώρας του δὲν ἐπεδίωξε τοῦτο, μὴ κατανοήσας πόσον ὀλεθρία ἦτο ἡ ἐγκατάστασις ἐκείνη τῶν Βουλγάρων.

Κατὰ τὸ 687, οἱ Βούλγαροι, ἐν συνεννοήσει μετὰ τῶν Σλαύων, ἐπέδραμον τὴν Θράκην, ἀλλ᾽ ἐπελθὼν κατ᾽ αὐτῶν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς ὁ Β′ τοὺς ἐνίκησε. Ἐπανειλημμένως ἔπειτα, κατὰ τὰ ἔτη 758, 765 καὶ 773, εἰσέβαλον εἰς τὴν Θράκην οἱ Βούλγαροι καὶ ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Ε′, ἐπανειλημμένως ὅμως ἐταπεινώθησαν ὑπὸ τούτου. Τοὺς Βουλγάρους ἐταπείνωσεν, εἰσβαλὼν εἰς τὴν χώραν των, καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Νικηφόρος. Ἐνῷ ὅμως εἶχε φέρει εἰς δύσκολον θέσιν τὸν ἡγεμόνα αὐτῶν Κροῦμμον, οὐδεμίαν ἀποδεχόμενος παρ᾽ αὐτοῦ πρότασιν εἰρήνης, ἔπεσεν αἴφνης εἰς ἐνέδραν καὶ ἐφονεύθη.

Ἀτυχεῖς διὰ τὴν αὐτοκρατορίαν ἦσαν οἱ κατὰ τῶν εἰσβαλόντων εἰς τὴν Θράκην Βουλγάρων πόλεμοι ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαήλ, ἐνῷ ἔνδοξοι οἱ ἐπὶ Λέοντος Ε′ (813—820), ὅστις κατήγαγε περιφανῆ νίκην παρὰ τὴν Μεσημβρίαν κατ᾽ αὐτῶν καὶ συνωμολόγησε ταπεινωτικὴν δι᾽ αὐτοὺς εἰρήνην τὸ 817, ἥτις καὶ διετηρήθη μέχρι τοῦ 893.

Μακροὶ ἀγῶνες τῆς Ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας κατὰ τῶν Βουλγάρων ἤρχισαν καὶ πάλιν κατὰ τὸ 893, διαρκέσαντες μέχρι τοῦ 927, μέχρι δηλαδὴ τοῦ βασιλέως τῶν Βουλγάρων Συμεών, ἐπανελήφθησαν δὲ ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Νικηφόρου (963—969), ὅστις εἰσβαλὼν εἰς τὴν χώραν του ἐταπείνωσεν αὐτούς. Ἐπιδιώξας ὅμως νὰ ἐξοντώσῃ τοὺς Βουλγάρους τελείως διὰ τῶν Ρώσσων, προεκάλεσε τὴν εἰσβολὴν τούτων εἰς τὴν Βουλγαρίαν κατὰ τὸ 967. Οἱ Ρῶσσοι ὅμως καταλαβόντες τὴν Βουλγαρίαν, δὲν ἤθελον νὰ ἀπέλθωσιν αὐτῆς. Διὰ τοῦτο ἠναγκάσθη νὰ ἐπέλθῃ κατ᾽ αὐτῶν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰωάννης Τσιμισκῆς κατὰ τὸ 971 καὶ μετὰ ἐπανειλημμένας νίκας ἐν Πρεσθλαύᾳ, ἥτις μετωνομάσθη τότε Ἰωαννούπολις, καὶ ἐν Δορυστόλῳ νὰ ἀποδιώξῃ τούτους, καὶ νὰ καταστήσῃ τὴν Βουλγαρίαν, διαιρεθεῖσαν εἰς ἑπτὰ διοικήσεις, χώραν ὑποτελῆ. Τότε ἐγκατέστησεν ὁ αὐτοκράτωρ καὶ ἅπαντας τοὺς Παυλιανίτας εἰς τὴν Θράκην.

Ἡ κατὰ τὸ 977 ἐκραγεῖσα ἀποστασία τῶν Βουλγάρων προεκάλεσε τοὺς μακροὺς κατ᾽ αὐτῶν ἀγῶνας Βασιλείου τοῦ Β′ τοῦ Βουλγαροκτόνου, ὅστις καὶ καθυπέταξε τὴν Βουλγαρίαν τὸ 1014. Οἱ Βούλγαροι παρέμειναν ὑποτεταγμένοι μέχρι τοῦ 1197, ὁπότε ἑνωθέντες μετὰ τῶν Βλάχων ὑπὸ τὸν Ἰωαννίτσην, ἵδρυσαν ἀνεξάρτητον κράτος, τοῦ ὁποίου οἱ ὑπήκοοι ἤρχισαν καὶ πάλιν τὰς κατὰ τῆς Θράκης ἐπιδρομάς των.

Τοιουτοτρόπως ἡ Θράκη ὑπέστη ἀλλεπαλλήλους ἐπιδρομὰς καὶ δῃώσεις καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ μέχρι τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Φράγκων τὸ 1204 βίου τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας. Ἰδίως δὲ ἀπὸ τῆς ἐγκαταστάσεως νοτίως τοῦ Δουνάβεως τῶν Σλαύων καὶ Βουλγάρων, οἱ ὁποῖοι καὶ πρῶτοι ἐκολόβωσαν τὰ πρὸς βορρᾶν ὅρια τῆς Θράκης.

Ἡ Θράκη ἐπὶ Φραγκοκρατίας καὶ τῶν Παλαιολόγων

Ἡ Θράκη μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Φράγκων τὸ 1204, διενεμήθη μεταξὺ τοῦ Λατίνου αὐτοκράτορος Βαλδουΐνου, ἔχοντος ἕδραν τῆς αὐτοκρατορίας του τὴν Κωνσταντι-

νούπολιν καὶ τῶν 'Ενετῶν, εἰς τοὺς ὁποίους περιῆλθεν ἡ 'Αδριανούπολις καὶ ἡ περὶ αὐτὴν χώρα. 'Η ὑβριστικὴ ὅμως καὶ τραχεῖα συμπεριφορὰ τῶν 'Ενετῶν πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἠνάγκασεν αὐτοὺς νὰ ἔλθουν εἰς συνεννόησιν μὲ τὸν βασιλέα τῶν Βουλγάρων 'Ιωαννίτσην, ὅστις καὶ κατέλαβε τὴν 'Αδριανούπολιν, ἡγούμενος 'Ελλήνων καὶ Βουλγάρων. 'Αφοῦ δὲ ἐνίκησεν τοὺς ἐναντίον του ἐπελθόντας Φράγκους ἐπροχώρησε μέχρι τῆς Κωνσταντινουπόλεως. 'Αλλὰ καὶ τοῦ 'Ιωαννίτση ἡ πρὸς τοὺς Ἕλληνας συμπεριφορά, δὲν ὑπῆρξε καλλιτέρα τῆς τῶν Φράγκων, διότι καὶ τὴν Φιλιππούπολιν κατηδάφισε καὶ τοὺς ἀγροὺς τῶν ἐν Θράκῃ 'Ελλήνων ἐδήωσε. Τοῦτο ἐξηνάγκασε τοὺς Ἕλληνας νὰ ἔλθουν εἰς συνεννόησιν μὲ τοὺς Λατίνους, οἱ ὁποῖοι ἀνεγνώρισαν τὸν Θεόδωρον Βρανᾶν Κομνηνὸν κύριον τῶν ἐπαρχιῶν 'Αδριανουπόλεως καὶ Διδυμοτείχου καὶ ἴσον εἰς ἀξίωμα πρὸς τὸν Βονιφάτιον (διὰ τοῦτο καὶ βασιλεὺς τῆς 'Αδριανουπόλεως ἐνίοτε ἐκαλεῖτο) ὡς ἕνα δηλαδὴ τῶν ἀνωτάτων ὑποτελῶν ἡγεμόνων τοῦ Φραγκικοῦ κράτους. 'Απὸ τοῦ 1230 ὅμως τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Θράκης περιῆλθεν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Βουλγάρου ἡγεμόνος 'Ασάν, υἱοῦ τοῦ 'Ιωαννίτση, ἡγεμόνος μετριοπαθοῦς.

Μετὰ τὴν ἀνάκτησιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν 'Ελλήνων τὸ 1261 ἡ Θράκη ὑπέστη δηώσεις, ἰδίως δὲ ἡ Καλλίπολις, ἡ Πέρινθος καὶ πᾶσα ἐν γένει ἡ παραλία τῆς Προποντίδος ὑπὸ τῶν Καταλανῶν, ἐκδικουμένων τὴν δολοφονίαν τοῦ ἀρχηγοῦ των Ρογήρου ὑπὸ τῶν 'Αλανῶν, συμμάχων τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαὴλ τοῦ Θ', συμβασιλέως τοῦ πατρός του 'Ανδρονίκου.

Μετὰ τοὺς Καταλανούς, ἐδήωσαν τὴν Θράκην οἱ ὑπὸ τὸν Χαλὴλ Τοῦρκοι, τοὺς ὁποίους ὅμως ἐξώντωσεν ὁ Φιλῆς Παλαιολόγος παρὰ τὴν Καλλίπολιν, βοηθούμενος ὑπὸ Σέρβων καὶ Γενουαίων.

Κατὰ τὸ 1348 — 1349 ὁ Σουλτᾶνος τῶν Τούρκων 'Ορχάν, ἐπωφεληθεὶς ἐκ τῶν ἐμφυλίων πολέμων μεταξὺ τοῦ πενθεροῦ του 'Ιωάννου Καντακουζηνοῦ πρὸς τοὺς Παλαιολόγους καὶ τὸν ἴδιον υἱόν του Ματθαῖον Καντακουζηνόν, ἐγκατεστάθη εἰς τὴν Καλλίπολιν, ὁπόθεν ὁρμώμενοι οἱ 'Οσμανίδαι Τοῦρκοι ἐλεηλάτουν καὶ τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Θράκην.

'Ο κατὰ τὸ 1359 διαδεχθεὶς τὸν πατέρα τοῦ 'Ορχὰν Μουράτ, δὲν ἠρκέσθη εἰς τὴν λεηλασίαν μόνον τῆς Θράκης, ἀλλ' ἤρχισε καὶ τὴν ὑποταγὴν αὐτῆς, καταλαβὼν τοὺς Αἰγὸς Ποταμοὺς ἐν ἀρχῇ, καὶ τὸν Πύργον καὶ Διδυμότειχον, καὶ τέλος τὸ 1361 τὴν 'Αδριανούπολιν, τὴν ὁποίαν κατέστησε καὶ πρωτεύουσαν τοῦ Τουρκικοῦ Κράτους. 'Η κατάληψις τῆς λοιπῆς Θράκης ἐσυνεχίσθη ἔπειτα ὑπὸ τῶν δύο στρατηγῶν τοῦ Μουράτ, τοῦ 'Εβρενός, ὅστις κατέλαβε τὴν Κομοτινὴν καὶ τὴν περὶ τὴν Ροδόπην χώραν, καὶ τοῦ Λαλασσαχίν, ὅστις κατέλαβε τὴν Φιλιππούπολιν καὶ τὴν περὶ αὐτὴν χώραν. Τέλος μετ' ἀλλεπαλλήλους πολιορκίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐπῆλθεν ἡ ἅλωσις αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ τοῦ Β' κατὰ τὸ 1453 (Μαΐου 29) καὶ οὕτως τέλος ἡ Θράκη ἔγινε χώρα τουρκική.

Τὴν μετέπειτα ἱστορίαν τῆς Θράκης ὡς συνυφασμένην μὲ τὴν ἱστορίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐν γένει μὲ τὴν 'Ιστορίαν τοῦ 'Οθωμανικοῦ Κράτους παραλείπομεν, παραπέμποντες εἰς τὰς ἱστορίας ἡμετέρων καὶ ξένων.

* ΘΡΑΚΗΣ ('Επαρχία). — Μία τῶν ἓξ ἐπαρχιῶν τοῦ ὁμωνύμου Θέματος ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, ὑπὸ κονσουλάριον περιλαμβάνουσα πέντε πόλεις τῶν ὁποίων πρωτεύουσα ἦτο ἡ Φιλιππούπολις. ('Ιεροκλ. Συνέκδ. 6 5).

ΘΡΑΚΗΣ (ΘΕΜΑ) ἢ ΘΡΑΚΩΟΝ.—Τὸ πρῶτον θέμα (βλ. λέξ) ἐκ τῶν 10 ἐν Εὐρώπῃ θεμάτων τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, μὲ πρωτεύουσαν τὸ Βυζάντιον. Περιελάμβανε δὲ τὰς πόλεις : 'Αρκαδιούπολιν, Χαριούπολιν, Ραιδεστόν, 'Ηράκλειαν, Σηλυμβρίαν, Δέρκον, Βιζύην καὶ τὴν ἐσχάτην πρὸς δυσμὰς Τραϊανούπολιν.

'Ο στρατηγὸς διοικητὴς αὐτοῦ ἐλάμβανεν ἐτήσιον μισθὸν δέκα λιτρῶν, ἤτοι

7.000 χρυσῶν δραχμῶν (προβλ. Ἀ. Ἀδαμαντίου. Τὸ Βυζαντινὸν θέμα τῆς Θράκης. «Θρακικὰ» 1928, σελ. 383 καὶ ἑξῆς).

ΘΡΑΚΗΣΙΩΝ (Θέμα). — Ἓν τῶν σημαντικωτέρων μικρασιατικῶν θεμάτων τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, περιλαμβάνον τὰς χώρας τῆς ἀρχαίας Λυδίας καὶ μέρος τῆς δυτικῆς Φρυγίας. Πόλεις δὲ αὐτοῦ ἦσαν αἱ : Σινασός, Θυάτειρα, Σάρδεις, Φιλαδέλφεια, Λαοδίκεια, Ἀπολλωνιάς, Ἡράκλεια, Σεβαστούπολις καὶ ἄλλαι.

Ὁ στρατηγὸς διοικητὴς τοῦ θέματος τῶν Θρακησίων κατεῖχε τὴν τρίτην θέσιν ἐν τῇ τάξει τῶν στρατηγῶν τῆς αὐτοκρατορίας, ἐλάμβανε δὲ ἐτήσιον μισθὸν 40 λιτρῶν, ἤτοι 28.000 δραχμῶν χρυσῶν.

ΘΡΑΚΙΑ (θάλασσα). - Βλ. Θρακικὸν πέλαγος.

ΘΡΑΚΙΑ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ —Ἡ ἄλλως καλουμένη Θρακικὴ Χερσόνησος (βλ. λέξ.) ἢ καὶ ἁπλῶς «Χερρόνησος».

ΘΡΑΚΙΑΣ ἢ ΘΡΑΣΚΙΑΣ.—Ὄνομα ἀνέμου κοινῶς : Θρακιᾶς, πνέοντος ἀπὸ βορρᾶ.

ΘΡΑΚΙΔΑΙ. —Ἱερατικὸν γένος τῶν Δελφῶν, τῶν ὁποίων τὸ ἀξίωμα ἦτο κληρονομικὸν (Διοδ. Σικελ. XVI, 24).

ΘΡΑΚΙΚΑΙ ΣΠΟΡΑΔΕΣ. — Ὑπὸ τὸ περιληπτικὸν τοῦτο ὄνομα περιλαμβάνονται αἱ νῆσοι : Ἴμβρος, Σαμοθράκη, Θάσος, Λῆμνος, Ἅγιος Εὐστράτιος καὶ αἱ παρακείμεναι εἰς ταύτας νησῖδες.

ΘΡΑΚΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ.—Ἡ γλῶσσα τῶν ἀρχαίων Θρακῶν ἀποτελεῖ μὲ τὴν γλῶσσαν τῶν Φρυγῶν—συγγενῶν μὲ τοὺς Θρᾶκας—μίαν γλωσσικὴν ὁμοφυλίαν τὴν λεγομένην «Θρακο - φρυγικήν». Δυστυχῶς ὅμως τόσον ἡ θρακικὴ γλῶσσα, ὅσον σχεδὸν καὶ ἡ φρυγικὴ εἶναι πολὺ ὀλίγον γνωσταὶ εἰς ἡμᾶς. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἐξέλιπε τελείως κατὰ τὸν τέταρτον ἢ πέμπτον μ. Χ. αἰῶνα, ὁπότε ἡ διάδοσις τοῦ χριστιανισμοῦ ἀνὰ τὴν Θράκην εἶχεν ἐπιτελεσθῆ. Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ξενοφῶντος ἡ γλῶσσα τῶν ἀρχαίων Θρακῶν ἦτο ἐντελῶς ἀκατάληπτος εἰς τοὺς Ἕλληνας, καθ' ὅσον ἀναφέρει ὅτι κατὰ τὴν ἐκ Μ. Ἀσίας ἐπιστροφήν του μετὰ τῶν μυρίων, διερχόμενος τὸ 400 π. Χ. συνεννοεῖτο μετὰ τοῦ βασιλέως τῆς Θράκης Σεύθου τοῦ Β' διὰ διερμηνέως : «Παρῆν δέ, λέγει, καὶ Σεύθης βουλόμενος... καὶ ἐν ἐπηκόῳ ἑστήκει ἔχων διερμηνέα, συνίει δὲ καὶ αὐτὸς ἑλληνιστὶ τὰ πλεῖστα» (Κύρ. Ἀνάβ. VII, 4,).

Σὺν τῷ χρόνῳ ὅμως οἱ Θρᾶκες ἐξελληνίσθησαν εἰς τρόπον ὥστε κατὰ τὸν δεύτερον μ. Χ. αἰῶνα δὲν ἐσώζοντο ἐκ τῆς ἀρχαίας θρακικῆς γλώσσης παρὰ λέξεις τινές, κυρίως δὲ ὀνόματα ποταμῶν, πόλεων, χωρῶν καὶ προσώπων, σωζόμεναι ἐγκατεσπαρμέναι εἰς Ἕλληνας καὶ Λατίνους συγγραφεῖς ἢ εἰς ἀνευρεθείσας ἐπιγραφάς, ὅπως : Οὐστουδιζός, Βουρτουδιζός, Οὐσκουδάμα, Δραβῆσκος, Δορίσκος, Γαρησκός, Σκορδίσκοι, Ταυρίσκοι, Ἕβρος, Τόνζος, Ἄρζος, Δένιζος, Ὄστιζα, Ταρπόδιζος, Δρυζιπάρα, Βησσαπάρα, Βίθυς, Κετρίπορις, Ρασκούπορις, Κότυς, Πόλτυς καὶ ἄλλα.

Συγγενὴς πρὸς τὴν ἀρχαίαν θρακικὴν γλῶσσαν, θεωρεῖται καὶ ἡ γλῶσσα τῶν Ἀρμενίων, οἱ ὁποῖοι κατὰ τὸν Ἡρόδοτον VII, 73) «ἐόντες Φρυγῶν ἄποικοι», ὡμίλουν, ἐννοεῖται, καὶ γλῶσσαν συγγενῆ πρὸς τὴν γλῶσσαν τῶν Φρυγῶν καὶ συνεπῶς καὶ πρὸς τὴν τῶν Θρακῶν.

Ἡ γλῶσσα τῶν ἀρχαίων Θρακῶν ὡμιλεῖτο ὄχι μόνον εἰς τὴν κυρίως Θράκην, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν βορείως αὐτῆς ἐκτεινομένην χώραν τὴν Ἄνω Μοισίαν (σημερινὴν Βουλγαρίαν), καὶ τὴν ἀρχαίαν Δακίαν, κατεχομένην ὑπὸ διαφόρων Θρακικῶν φύλων, καθὼς καὶ εἰς τὴν Βιθυνίαν τῆς Μ. Ἀσίας, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι ἦσαν ἄποικοι Θρᾶκες, οἱ ὁποῖοι «διαβάντες εἰς τὴν Ἀσίαν ἐκλήθησαν Βιθυνοὶ» (Ἡροδότ. VII, 75).

Ἡ γλῶσσα τῶν Θρακῶν, ὅπως καὶ ἡ τῶν Ἰλλυριῶν καὶ τῶν Σκυθῶν καὶ ἄλλων ἐκλειψάντων Μικρασιατικῶν ἐθνῶν, πιθανώτατα δὲν ἐγράφετο. Μάλιστα ἐὰν πιστεύσωμεν τὸν Αἰλιανὸν (Ποικίλη Ἱστορία VII, 6), οἱ Θρᾶκες ὄχι μόνον δὲν ἐγνώριζον γραφήν, ἀλλὰ καὶ «ἐνόμιζον αἴσχιστον εἶναι οἱ τὴν Εὐρώπην οἰκοῦντες

βάρβαροι χρῆσθαι γράμμασιν». Κατὰ δὲ τὸν 'Αριστοτέλη (Προβλήμ. 3), Θρακικαί τινες φυλαὶ δὲν ἠδύναντο νὰ ἀριθμήσουν πέραν τοῦ τέσσαρα. «Μόνον δ' ἀριθμοῦσι τῶν Θρακῶν γένος τι εἰς τέσσαρα διὰ τὸ ὥσπερ τὰ παιδία μνημονεύειν ἐπὶ πολύ, μηδὲ χρῆσιν μηδενὸς εἶναι πολλοῦ αὐτοῖς».

Τοῦτο τοὐλάχιστον μαρτυρεῖται ἐξ ὅλων τῶν μέχρι τοῦδε ἐπιγραφῶν, αἱ ὁποῖαι εὑρέθησαν ἐν Θράκῃ, πλὴν μιᾶς καὶ μόνης ἐμμέτρου ἐπιγραφῆς ἐπὶ εὐμεγέθους χρυσοῦ δακτυλίου μὲ Ἑλληνικὰ γράμματα, εὑρεθέντος τὸ 1912 ἐντὸς τάφου κάτωθεν χώματος (tumulus) μαζὶ μὲ ἄλλα κτερίσματα παρὰ τὴν κώμην Ezerovo τῆς Βουλγαρίας, κειμένην ἐν τῇ ἄνω κοιλάδι τοῦ Ἕβρου. 'Εκ τοῦ τύπου τῶν γραμμάτων εὐκρινῶς ἀναγινωσκομένων, ὑποτίθεται ὅτι ἐγράφη περὶ τὰ 400 π. Χ. 'Αλλὰ καὶ ἡ ὑποτιθεμένη ὡς θρακικὴ αὕτη ἐπιγραφὴ θεωρεῖται ὑπὸ τῶν πλείστων γλωσσολόγων Ἑλληνική, καὶ μάλιστα συντεταγμένη εἰς δακτυλικὸν ἑξάμετρον.

(Περὶ τῆς γλώσσης τῶν ἀρχαίων Θρακῶν, πλειότερα βλέπε: Κ. Μυρτίλου 'Αποστολίδου, «Περὶ τῆς γλώσσης τῶν Θρακῶν εἰς «Θρακικὰ» 1932, σελ. 180 καὶ ἑξῆς, καὶ 1933, σελ. 71 καὶ ἑξῆς. — Κ. Κουρτίδου, Ἱστορία τῆς Θράκης, «Γλῶσσα τῶν Θρακῶν», τόμ. Α' σελ. 274 καὶ ἑξῆς. — 'Αχ. Σαμοθράκη, «Ἱστορία τῆς Θράκης». τόμ. Α' σελ. 74 καὶ ἑξῆς «Καταγωγὴ καὶ γλῶσσα τῶν Θρακῶν καὶ μελέτην τοῦ 1953 τοῦ Ν. 'Ανδριώτη: Ἡ γλῶσσα τῶν Θρακῶν, ἀριθ. 20 Ἑταιρείας Θρ. Μελετῶν. 'Αθῆναι»).

ΘΡΑΚΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ. — Χερσόνησος τῆς Θράκης ἔχουσα τὴν ῥίζαν της κατὰ τὴν Α. Ν. Α. ἐσχατιὰν τῆς Θράκης, διὸ καὶ «Θρακία Χερσόνησος» ἢ ἁπλῶς «Χερσόνησος» ὠνομάζετο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων.

Κατὰ τὸν Στράβωνα (VII, 331 ἀπόσπασ. 53) «ἡ ἐν Θράκῃ χερσόνησος τρεῖς ποιεῖ θαλάσσας: Προποντίδα ἐκ βορρᾶ, Ἑλλήσποντον ἐξ ἀνατολῶν καὶ τὸν Μέλανα κόλπον ἐκ νότου, ὅπου καὶ Μέλας ποταμὸς ἐκβάλλει ὁμώνυμος τῷ κόλπῳ».

Συνδέεται δὲ μετὰ τῆς ἠπείρου διὰ στενῆς λωρίδος, πλάτους ἓξ περίπου μιλίων, εἰς τὸ μέσον τῆς ὁποίας περίπου ἔκειτο ἡ ἀρχαία Λυσιμάχια, ἐξ οὗ καὶ τὸ μεταγενέστερον αὐτῆς Ἑξαμίλιον (βλ. λέξ.), διατηρηθὲν κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς καὶ μετέπειτα χρόνους.

Πρῶτοι κάτοικοι τῆς θρακικῆς χερσονήσου ἀναφέρονται οἱ Δόλογκοι (βλ. λέξ.), οἱ ὁποῖοι ὑφιστάμενοι συνεχῶς τὰς ἐπιδρομὰς τῶν γειτονικῶν θρακικῶν φυλῶν, συνεβουλεύθησαν τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν περὶ τοῦ πρακτέου. Τότε ἡ Πυθία συνεβούλευσεν αὐτοὺς νὰ ἀναθέσουν τὴν ἡγεμονίαν τῆς χώρας εἰς ἐκεῖνον «ὃς ἂν σφέας ἀπιόντας ἐκ τοῦ ἱεροῦ πρῶτος ἐπὶ ξένια καλέσῃ» (Ἡροδ. VI, 34). 'Επιστρέφοντες ἐκ Μαντείου, μετὰ μακρὰν πορείαν καὶ διερχόμενοι διὰ τῆς Ἱερᾶς Ὁδοῦ, ἐφιλοξενήθησαν ὑπὸ τοῦ Μιλτιάδου, υἱοῦ τοῦ Κυψέλου, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ ἀνέθεσαν, κατὰ τὸν χρησμόν, τὴν ἡγεμονίαν τῆς χώρας των. Πράγματι ὁ Μιλτιάδης ἐδέχθη τὴν προσφοράν, καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν Χερσόνησον πρῶτον μέλημά του ἐθεώρησε τὴν κατασκευὴν τείχους, ἐξασφαλίζοντος τὴν χώραν ἀπὸ τῶν διαφόρων ἐπιδρομέων. Τὸν Μιλτιάδην ἀποθανόντα ἄτεκνον διεδέχθη ὁ ἀνεψιός του Στησαγόρας καὶ τοῦτον ὁ ἀδελφός του Μιλτιάδης ὁ μετὰ ταῦτα Μαραθωνομάχος.

Κατὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους ἡ Θρακικὴ Χερσόνησος περιῆλθεν εἰς τοὺς Πέρσας, τοὺς ὁποίους ἐξεδίωξε μετὰ ταῦτα ὁ Κίμων, συνδέσας οὕτω τὴν χερσόνησον διὰ πολιτικῆς φιλίας πρὸς τοὺς 'Αθηναίους.

'Επὶ Περικλέους, οἱ 'Αθηναῖοι ἐγκατέστησαν εἰς τὰς πόλεις αὐτῆς περὶ τοὺς χιλίους ἀποίκους ἢ μᾶλλον κληρούχους 'Αθηναίους καὶ ὠχύρωσαν αὐτήν. Κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον οἱ 'Αθηναῖοι ἀπώλεσαν τὴν Χερσόνησον, ἀλλ' ἀνέκτησαν αὐτὴν βραδύτερον διὰ τοῦ Χάρητος περὶ τὰ μέσα τοῦ τετάρτου αἰῶνος.

Ὅταν βραδύτερον, Φίλιππος ὁ Μακεδὼν ἠπείλησε νὰ καταλάβῃ αὐτήν, ὁ Δημοσθένης ἐξεφώνησε τὸ 341 π. χ. τὸν Περὶ Χερρονήσου» λόγον του. Μετ' ὀλίγον ἡ

Χερρόνησος περιῆλθεν εἰς τὴν κυριαρχίαν τῶν βασιλέων τῆς Μακεδονίας, καθὼς ἡ λοιπὴ Θράκη, μετὰ τῆς ὁποίας εἶχε κοινὴν πλέον τὴν τύχην.

Κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους, ἐνῷ ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἐνίκα πρὸ τῆς Ἀδριανουπόλεως (3 Ἰουλίου 323) τὸν Λικίνιον, ὁ υἱός του Κρίσπος κατεναυμάχησε τὸν στόλον τοῦ Λικινίου ἐν τῷ πορθμῷ τῶν Δαρδανελλίων, μεθ' ὃ ἐνεφανίσθη πρὸ τοῦ Βυζαντίου ὅπου ἠνάγκασε τὸν ἐκεῖ ὑποχωρήσαντα Λικίνιον νὰ παραιτηθῇ πάσης περαιτέρω ἀντιστάσεως καὶ νὰ ἀποσυρθῇ εἰς Μ. Ἀσίαν.

Ἔκτοτε ἡ Χερσόνησος κατέστη ἓν τῶν προπυργίων τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὀχυρωθεῖσα δι' ὀχυρῶν τειχῶν καὶ φρουρίων, ἐξησφαλίσθη ἐκ τῶν ἐξ Εὐρώπης ἐπερχομένων βαρβάρων καὶ τῆς ἐξ αὐτῆς εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν διαπεραιώσεώς των. Πρὸ τῶν τειχῶν τούτων ἐθραύσθη ἡ ἐπιδρομὴ τῶν Κατριγούρων Οὔννων ὑπὸ τὸν ἀρχηγόν των Ζαβεργὰς τὸ 559. Τὸ 717 κατελήφθη προσωρινῶς ὑπὸ τῶν Ἀράβων.

Διὰ τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου διεπεραιώθησαν εἰς Μ. Ἀσίαν τὸ 1190 οἱ σταυροφόροι τῆς τρίτης Σταυροφορίας ὑπὸ τὸν αὐτοκράτορα τῆς Γερμανίας Φρειδερῖκον Βαρβαρόσσαν, τὸ δὲ 1204, μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Λατίνων περιῆλθεν εἰς χεῖρας τῶν Ἑνετῶν. Ἐπελθὼν ὅμως τὸ 1234 ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Νικαίας Ἰωάννης Γ' ὁ Βατάτσης, ἐξεδίωξεν αὐτοὺς ἐκεῖθεν.

Κατὰ τὸν XVI αἰῶνα ὑπέστη φοβερὰς ἐπιδρομὰς ὑπὸ τῶν Καταλανῶν καὶ Τούρκων, περιελθοῦσα τέλος τελειωτικῶς εἰς τοὺς τελευταίους, ὑπὸ τοὺς ὁποίους παρέμεινεν ὁριστικῶς.

ΘΡΑΚΙΚΟΝ ΠΕΛΑΓΟΣ. — Οὕτω ἐκαλεῖτο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων τὸ βόρειον τμῆμα τοῦ Αἰγαίου Πελάγους κατὰ τὰ νότια παράλια τῆς Θράκης, ἀπὸ τοῦ Ἑλλησπόντου ἢ μᾶλλον ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου Λεκτὸν (νῦν Μπαμπᾶς) μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Ἄθωνος (Ἁγίου ὄρους) κατὰ νοητὴν γραμμήν, περιλαμβάνον τὰς νήσους: Ἴμβρον, Σαμοθράκην, Λῆμνον, Θάσον καὶ Τένεδον μετὰ τῶν περὶ αὐτὰς νησίδων (Στράβων. Α, Α, 28).

ΘΡΑΚΙΟΝ.—Τοποθεσία τοῦ Βυζαντίου πρὸ τῶν Θρακίων λεγομένων πυλῶν, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος (Κύρ. Ἀν. VII, 1, 24), ἥτις ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του ἦτο πεδίον «ἔρημον οἰκιῶν καὶ πεδινὸν (πρβλ. καὶ Ἑλλην. Α. 3, 30).

ΘΡΑΚΙΟΣ ΦΟΡΟΣ. — Οὕτως ἐκαλεῖτο ὁ ὑπὸ τῶν συμμαχικῶν πόλεων καταβαλλόμενος φόρος εἰς τοὺς Ἀθηναίους.

* ΘΡΑΚΩΝ ΚΩΜΗ. — «Θρακῶν κώμη πλησίον Ἀντιοχείας, κατὰ Στέφανον τὸν Βυζάντιον. Τὸ ἐθνικὸν Θρακοκωμήτης.

ΘΡΑΜΒΗΣ.—Ἀρχαία πόλις τῆς χερσονήσου Παλλήνης (νῦν Κασσάνδρας) ἢ ἄλλως καλουμένη Θέραμβος ἢ καὶ Θεράμβη (βλέπ. λέξ).

ΘΡΑΝΙΨΑΙ.—Λαὸς Θρακικός, οἱ ἄλλως καλούμενοι Τρανίψαι (βλ. λέξ.).

ΘΡΑΞ - ΘΡΑΣΣΑ —Ὁ κάτοικος τῆς Θράκης, ὁ ἐκ Θράκης καταγόμενος. Τὸ θηλυκὸν Θρᾷσσα.

ΘΡΑΣΑΡΙΧΟΥ (τοῦ). — Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἱμιμόντου, κτισθέν, κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. IV, 11) ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565).

ΘΡΑΣΙΟΣ καὶ ΘΡΑΣΙΟΣ. — Εἷς τῶν ἐπιφανῶν Παιόνων, φίλος καὶ σύμμαχος τοῦ Πριάμου, φονευθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλέως κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον (Ἰλιάδ. Φ. 210).

ΘΡΑΣΟΥ (τοῦ).—Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων τῆς Θράκης, τὰ ὁποῖα ἔκτισεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς ὁ Α' (527—565) ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ροδόπης (Προκοπ. περὶ Κτισμ. IV, 11).

ΘΡΑΣΣΑ. — Θυγάτηρ τοῦ Ἄρεως καὶ τῆς νύμφης Τειρήνης, σύζυγος δὲ τοῦ Ἱππόνου καὶ μήτηρ τοῦ Πολυφόντου.

ΘΡΗ·Ι·ΚΙΟΣ (ΠΟΝΤΟΣ).—Τὸ βόρειον μέρος τοῦ Αἰγαίου πελάγους, καθ' Ὅμηρον (Ἰλιάδ. Ψ, 230), τὸ βρέχον τὰ μεσημβρινὰ παράλια τῇ Θράκης, τὸ ἄλλως καλούμενον Θρακικὸν πέλαγος (βλ. λέξ.).

ΘΡΗ·Ι·Ξ (Θρῆϊξ).—Θρῆϊξ καὶ συνηρημένως Θρῆξ=ὁ κάτοικος τῆς Θράκης, ἰω-

νικὸς τύπος παρ' Ὁμήρῳ ἀπαντῶν καὶ εἰς ἀμφοτέρους τοὺς τύπους.

ΘΡΗΚΗ, καὶ ΘΡΗ·Ι·ΚΗ. — Ἰωνικὸς τύπος τῆς Θράκης.

ΘΥΛΗ.—Βλ. λέξ. Τύλη, Τύλος.

* ΘΥΛΗΣ. — Ὄνομα κύριον καθαρῶς Θρακικόν, κατ' ἐπιγραφὴν τῶν ἀρχῶν τοῦ τρίτου μ. Χ αἰῶνος (202 μ. Χ.) εὑρεθεῖσαν εἰς τὸ χωρίον Τσακαρλὰρ τῆς Βουλγαρίας, τὸ ἐμπόριον Πίζος τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων. («Θρακικὰ» Τόμ. VII, σελ. 196 καὶ ἑξῆς).

ΘΥΝΙΑ.—Παράλιος πόλις τῆς ἀνατολικῆς Θράκης, κειμένη κατὰ τὸν Πλίνιον (Φυσ. Ἱστορ. IV, 45) ὑπὸ τὸ ἀκρωτήριον Θυνία τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Εἶναι ἡ σημερινὴ (Νυάδα) κειμένη εἰς τὸν μυχὸν τοῦ ὁμωνύμου κόλπου.

ΘΥΝΙΑ (Ἄκρα) ἢ ΘΥΝΙΑΣ. — Ἀκρωτήριον τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου μεταξὺ Περοντικοῦ καὶ αἰγιαλοῦ Σαλμυδησσοῦ, κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. Γ, 11, 4), «εὐλίμενος ἄκρα τῆς Ἀστικῆς Θράκης ὑπάρχουσ' ἐσχάτη» (Σκύμν. Περιήγ. 728).

Στέφανος ὁ Βυζάντιος λέγει : «Θυνιάς, νῆσος πρὸς τῷ στόματι τοῦ Πόντου καὶ ἄκρα. Τὸ ἐθνικὸν Θυνιάδιος καὶ Θυνιαδεύς. Λέγεται καὶ Θυνὴ καὶ Θυνὶς καὶ Θυνηΐς».

ΘΥΝΙΑ.—Ἡ χώρα τῶν Θυνῶν, ἀρχαίου θρακικοῦ λαοῦ, ἐκτεινομένη ἐπὶ τῶν ἀνατολικῶν παραλίων τῆς Θράκης παρὰ τὴν Σαλμυδησσόν. Ὁ κάτοικος Θυνός.

Θυνία ἐκαλεῖτο ἐπίσης καὶ ἡ κατὰ τὰ βόρεια παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἐκτεινομένη χώρα μεταξὺ τῶν ποταμῶν Ρήβα (Ρέσβη) καὶ Κάλητος (νῦν Κοκολᾶς), λαβοῦσα τὸν ὄνομα ἀπὸ τῶν διαπεραιωθέντων ἐκεῖ Θυνῶν.

ΘΥΝΟΙ. — Πολεμικώτατος θρακικὸς λαὸς κατοικῶν βορειότερον τῶν Ἀστῶν παρὰ τὴν Σαλμυδησσὸν καὶ τὸν Εὔξεινον Πόντον. Ὠνομάσθησαν δὲ οὕτω, κατὰ τὴν μυθολογίαν, ἀπὸ τοῦ Θυνοῦ. υἱοῦ τοῦ Φινέως καὶ ἀδελφοῦ τοῦ Βιθυνοῦ, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ὠνομάσθησαν οἱ Βιθυνοί.

Περὶ τῶν Θυνῶν τούτων ὁ Νικόλαος Δαμασκηνὸς ἀναφέρει ὅτι : «τοὺς ναυαγοὺς φιλανθρώπως δεχόμενοι φίλους ποιοῦνται. Τῶν δὲ ξένων τοὺς μὲν ἑκουσίως ἐλθόντας σφόδρα τιμῶσι, τοὺς δ' ἀκουσίως κολάζουσι». (Ν. Δαμασ. ἔκδ. στερεότ. Holtze 1882, σελ. 306).

ΘΥΝΟΣ. — Υἱὸς τοῦ μυθικοῦ βασιλέως τῆς Θράκης Φινέως, ἀπὸ τοῦ ὁποίου κατὰ τὴν μυθολογίαν, ἐκλήθησαν οἱ Θυνοὶ (βλ. λέξ.).

* ΘΥΡΑΙ. (αἱ). — Ὀνομασία τοῦ Θρακικοῦ Βοσπόρου παρὰ τῷ Ἀριστείδῃ.

ΘΥΣΘΛΑ (τά). — Οὕτως ἐκαλοῦντο αἱ ἱεραὶ λαμπάδες τὰς ὁποίας ἐκράτουν εἰς τὰς χεῖράς των αἱ Μαινάδες, αἱ ἀκόλουθοι τοῦ Διονύσου, κατὰ τὴν τέλεσιν τῶν νυκτερινῶν ὀργίων ἐπὶ τῶν ὀρέων. Θύσθλα ἐκαλοῦντο ἐπίσης ράβδοι ἐστεμμέναι μὲ φύλλα κισσοῦ ἢ ἀμπέλου, τὰς ὁποίας ἐκράτουν οἱ ὀργιασταί, ἤτοι οἱ λαμβάνοντες μέρος εἰς τὰς ἑορτὰς τοῦ Διονύσου.

ΘΥΣΣΟΣ.—Ἀρχαιοτάτη θρακικὴ πόλις ἐπὶ τῆς χερσονήσου Ἀκτῆς (Ἄθωνος). Ἡ θέσις αὐτῆς δὲν εἶναι ἐξηκριβωμένη. Κατὰ τοὺς ἀρχαιολόγους ἔκειτο μεταξὺ τῶν σημερινῶν μονῶν Ζωγράφου καὶ Δοχειαρίου, κατ' ἄλλους δὲ ἔκειτο παρὰ τὴν θέσιν τῆς μονῆς τοῦ Παντοκράτορος ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῆς Χερσονήσου Ἀκτῆς (Ἅγιον Ὄρος) ἐπὶ βραχώδους λόφου 20 μέτρα ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης.

Κατὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους ὑπέστη τὴν κοινὴν τύχην ὅλων τῶν πόλεων τῆς Χαλκιδικῆς, ὑποχρεωθεῖσα νὰ προσφέρῃ βοήθειαν εἰς τὸ Ξέρξην κατὰ τὴν διόρυξιν τοῦ παρὰ τὴν Σάνην ἰσθμοῦ (Ἡροδ. VII, 22).

Μετὰ τὴν φυγὴν τῶν Περσῶν ἐκ τῆς Εὐρώπης, ἐγένετο σύμμαχος τῶν Ἀθηναίων ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τῶν ὁποίων παρέμεινε μέχρι τοῦ 423 π. Χ. ὁπότε κατελήφθη ὑπὸ τοῦ Βρασίδα, στρατηγοῦ τῶν Λακεδαιμονίων. Μετὰ τρία ἔτη κυριευθεῖσα ὑπὸ τῶν Δατῶν, ἐγένετο καὶ πάλιν σύμμαχος τῶν Ἀθηναίων, εἰς τοὺς ὁποίους κατέβαλλε τὸν λεγόμενον «Θράκιον φόρον». Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἀγνοεῖται ἡ τύχη αὐτῆς.

ΘΩΚΥΩΔΙΣ. — Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἱμιμόντου τὰ ὁποῖα κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. IV, 11) ἔκτισεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565).

ΘΥΩΝΑΙΟΣ. — Υἱὸς τοῦ Διονύσου καὶ βασιλεὺς τῆς Χίου, πατὴρ δὲ τοῦ Θόαντος, βασιλέως τῆς Λήμνου.

Ι

ΙΑΜΒΗ.—Θυγάτηρ τοῦ Πανὸς καὶ τῆς Ἠχοῦς, γεννηθεῖσα ἐν Θράκῃ, θεράπαινα τῆς Μετανείρας συζύγου τοῦ Κελεοῦ, βασιλέως τῆς Ἐλευσῖνος, πρὸς τὸν ὁποῖον κατέφυγεν ἡ Δημήτηρ, ὅτε πενθοῦσα ἐζήτει τὴν ὑπὸ τοῦ Πλούτωνος ἁρπαγεῖσαν κόρην της Περσεφόνην. Ἡ Ἰάμβη διὰ τῶν ἀστεϊσμῶν της κατώρθωσε νὰ κινήσῃ τὸν γέλωτα τῆς ἀπαρηγορήτου Δήμητρος, γενομένη οὕτως ὁ εἰσηγητὴς τῆς γελωτοθεραπείας. Ἀπὸ τῆς Ἰάμβης λέγεται ὅτι ἔλαβε τὸ ὄνομα ὁ ἴαμβος (ἰαμβικὸς στίχος). (Ὁμηρ. ὕμν. Δήμητρ. 195,—Ἀπολ. Α΄, 5, 1).

* ΙΑΜΒΟΔΟΥΛΗΣ.—Ὄνομα καθαρῶς Θρακικὸν θεοῦ ἢ ἥρωος θεοποιηθέντος, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν Θράκῃ(«Θρακικὰ» 1934, σελ. 56).

* ΙΑΜΦΟΡΙΝΑ. — Ἀρχαῖον ὄνομα τῆς πρωτευούσης τῶν Μαίδων ἢ Μαιδάρων, θρακικοῦ λαοῦ, κατοικοῦντος τὴν περὶ τὸν Στρυμόνα καὶ τὰς μεσημβρινὰς ὑπωρείας τοῦ Σκομίου καὶ Ὀρβήλου χώρας, ἀντιστοιχοῦσαν πρὸς τὴν περιοχὴν τοῦ σημερινοῦ Μελενοίκου καὶ Πετρίτσι.

Τὴν Ἰαμφορίναν ἀναφέρει μόνον ὁ ἱστορικὸς Τίτος Λίβιος (XXVI, 25) λέγων ὅτι ὁ Φίλιππος ὁ Ε΄ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας ἀπελθὼν τὸ 211 π. Χ. κατὰ τῶν Μαίδων ἐκυρίευσε τὴν πρωτεύουσαν αὐτῶν Ἰαμφορίναν. Πολὺ πιθανὸν αὕτη νὰ εἶναι ἡ ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου κυριευθεῖσα πρωτεύουσα τῶν Μαίδων, τὴν ὁποίαν ἀπὸ τοῦ ὀνόματός του μετωνόμασεν Ἀλεξανδρούπολιν, ὡς ἀναφέρει ὁ Πλούταρχος (Βίος Ἀλεξάνδρου, 9).

Περὶ τῆς πόλεως ταύτης οὐδὲν ἄλλο γνωρίζομεν. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ὅπως παραδέχεται ὁ Μ. Δήμιτσας («Μακεδονία». σελ. 698) εἶναι τὸ χωρίον Ἰαμπόρνα, διατηρῆσαν διὰ μέσου τῶν αἰώνων τὸ ἀρχαῖον ὄνομα μὲ μικρὰν παραλλαγήν.

* ΙΑΣΩΝΕΙΟΝ.—Ἀκτὴ τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου, 1 1)2 περίπου μίλιον Β. Δ. τοῦ στομίου τοῦ Κερατίου Κόλπου, ὅπου ὁ Σουλτᾶνος Ἀβδοὺλ-Μετζὶτ (1839—1861) ἀνήγειρε διὰ τοῦ ἀρμενίου ἀρχιτέκτονος Μπαλλιὰν, τὸ περίλαμπρον ἐκ λευκοῦ μαρμάρου ἀνάκτορον (1854) τοῦ Ντολμᾶ - Μπαχτσέ.

ΙΑΤΕΡΟΣ. — Ποταμὸς τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ (Βουλγαρία), ὅστις πηγάζων ἀπὸ τοῦ Αἵμου ἐκβάλλει μετὰ ροῦν 150 χιλιομέτρων εἰς τὸν Δούναβιν, ἀνατολικῶς τῶν Νοβῶν (νῦν Σίστοβα). Ὁ Ἡρόδοτος (IV, 49) ὀνομάζει αὐτὸν Ἄθρον, διαρρέοντα τὴν χώραν τῶν Κροβύζων. Παρὰ τὰς ἐκβολὰς αὐτοῦ, ὑπῆρχε καὶ ὁμώνυμον φρούριον, τὸ ὁποῖον ὁ Προκόπιος (Περὶ Κτισμ. IV, 7) ὀνομάζει «Φρούριον Ἰατρῶν», τὸ ὁποῖον ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565).

Σήμερον καλεῖται Ἰάντρας (Jantra). Παρ' αὐτόν, τὸ 1810 ἐνίκησαν οἱ Ρῶσσοι τοὺς Τούρκους, κατὰ δὲ τὸν Ρωσσοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1877—78 ἡ γραμμὴ τοῦ Ἰάντρα ἐχρησίμευσεν ὡς βάσις τῶν ρωσσικῶν στρατιωτικῶν ἐπιχειρήσεων.

ΙΑΤΡΩΝ (φρούριον).—Ἀρχαῖον φρούριον τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ κείμενον παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἰατέρου (νῦν Ἰάντρα), δεξιοῦ παραποτάμου τοῦ Δουνάβεως, ἀνατολικῶς τῶν Νοβῶν (Σίστοβα). Τοῦτο κατερειπωθὲν ἐπεσκεύασεν, ὡς ἀναφέρει ὁ Προκόπιος (Περὶ Κτισμ. IV, 7) ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565).

* ΙΒΙΔΑ.—Πόλις τῆς Κάτω Μοισίας ἐν τῇ Μικρᾷ Σκυθίᾳ (νῦν Δοβρουτσὰ) ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Ἴστρου, τῆς ὁποίας τὰ τείχη ἀπὸ πολλοῦ κατεστραμμένα ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527 — 565), καταστήσας αὐτὴν ὀχυρωτάτην. (Προκ. Περὶ Κτισμ. IV, 7, 19).

ΙΔΑΙΑ (ἡ). — Θυγάτηρ τοῦ Δαρδάνου καὶ τῆς Βατείας καὶ δευτέρα σύζυγος τοῦ

μυθικοῦ βασιλέως τῆς ἐν Θράκη Σαλμυδησσοῦ Φινέως (βλ. λέξ.) εἰς τὰς διαβολὰς τῆς ὁποίας πιστεύσας οὗτος ἐτύφλωσε τοὺς ἐκ τῆς πρώτης συζύγου του Κλεοπάτρας υἱούς του Πλήξιππον καὶ Πανδίονα ('Απολλοδ. Γ, 15, 3).

ΙΔΑΚΟΣ (ὁ). — Πόλις τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου (VII, 104) κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου. Ἄγνωστος ἄλλοθεν καθὼς καὶ ἡ τοποθεσία αὐτῆς.

ΙΔΑΝΘΥΡΣΟΣ.—Ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο φέρονται δύο βασιλεῖς τῶν Σκυθῶν :

Ἰδάνθυρσος Α', ὅστις διασχίσας τὴν Μικρὰν Ἀσίαν μετὰ πολυαρίθμου στρατοῦ ἔφθασε μέχρις Αἰγύπτου ὅπου ἐγκαθίδρυσε τὴν Σκυθικὴν δυναστείαν. Μετὰ παραμονὴν 28 περίπου ἐτῶν, ἐξεδιώχθη ὑπὸ τοῦ Κυαξάρου βασιλέως τῶν Περσῶν τὸ 607 π.Χ.

Ἰδάνθυρσος Β', υἱὸς τοῦ Σουλίου, ὅστις προσβληθεὶς τὸ 508 π.Χ. ὑπὸ τοῦ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπους, βασιλέως τῶν Περσῶν, ὑπεχώρησεν μέν, ἀλλ' οὐδέποτε ὑπετάγη (Στραβ. XV, 1).

ΙΔΗ. — Ἀρχαία πόλις ἐπὶ τῆς δυτικῆς παραλίας τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου, ἀναφερομένη ὑπὸ Σκύλακος τοῦ Καρυανδέως (Περίπλ. 67), μεταξὺ Καρδίας καὶ Ἀλωπεκοννήσου.

* ΙΕΡΑ.— Νησὶς τοῦ Θρακικοῦ Πελάγους παρὰ τὴν Λῆμνον, ἥτις ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Παυσανίου εἶχε καταποντισθῆ (Παυσ. VIII, 33, 4).

ΙΕΡΑΞ.—Πρέσβυς Ἀμφιπολίτης, ὅστις μεταβὰς εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ 388 π. Χ. μετὰ τοῦ Στρατοκλέους, ὅπως πείσῃ τοὺς Ἀθηναίους νὰ καταλάβουν τὴν Ἀμφίπολιν παρενοχλουμένην ὑπὸ τοῦ Φιλίππου βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ἀπεπέμφθη ἄπρακτος (Δημοσθ. Ὀλυνθ. Λ', 8).

ΙΕΡΟΝ (τῶν Βυζαντίων) — Τοποθεσία ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου, ὅπου κεῖται τὸ φρούριον Ρούμελη-Καβάκ, κτισθὲν ἐπὶ τοῦ Σουλτάνου Μουρὰτ τοῦ Α' τὸ 1628, ἀπέναντι τοῦ ἐπὶ τῆς Ἀσιατικῆς παραλίας Ἀνατὸλ - Καβάκ, τοῦ Ἱεροῦ τῶν Χαλκηδονίων, κατὰ τὸν Στράβωνα (VIII, 319), πρὸς ἐξασφάλισιν τοῦ Βοσπόρου ἀπὸ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν Κοζάκων, οἵτινες κατερχόμενοι ἀπὸ τοῦ Ταναΐδος ἐλῄστευον τὰ τουρκικὰ πλοῖα. Πρὸ τοῦ Ἱεροῦ τῶν Βυζαντίων, οἱ Βυζαντινοὶ κατασκεύασαν τεχνητὸν λιμένα, ὅπου ὑπῆρχε τελωνεῖον διὰ τὰς ἐκ τοῦ Πόντου προελεύσεις. Ἀπ' αὐτοῦ δὲ ἐξετείνετο μέχρι τοῦ Ἱεροῦ τῶν Χαλκηδονίων ἡ κλείουσα τὰ στενὰ τοῦ Βοσπόρου ἅλυσις. Καλεῖται δὲ ὑπὸ μὲν τῶν Τούρκων Καρὰ - Τάς, ὑπὸ δὲ τῶν Ἑλλήνων Μαῦρος μύλος.

ΙΕΡΟΝ ΟΡΟΣ. — Ὄρος τῆς νοτιοανατολικῆς Θράκης παρὰ τὴν Προποντίδα, τὸ ὁποῖον διευθυνόμενον Ν. Δ. σχηματίζει τὴν Θρακικὴν χερσόνησον. Ἡ ὑψηλοτέρα κορυφὴ αὐτοῦ ἀνέρχεται εἰς 921 μέτρα, ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, καλεῖται δὲ σήμερον ὑπὸ τῶν Τούρκων Τεκφὶρ - Ντάγ.

Ἐκτὸς τοῦ Ἱεροῦ ὄρους, τὸ ὁποῖον ἐτιμᾶτο ὑπὸ τῶν περιοίκων λαῶν. θεωρούμενον ὡς ἀκρόπολις τῆς χώρας, ὑπῆρχε, φαίνεται, καὶ ὁμώνυμος πολίχνη, κειμένη κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, παρὰ τὴν Πέρινθον (Στράβ. VII, 431, 56).

Τὸ Ἱερὸν ὄρος ἀναφέρει πολλάκις ὁ Δημοσθένης, ἀφορμὴν λαμβάνων ἐκ τῆς παρασπονδίας τοῦ Φιλίππου, ὅστις, μολονότι ὑπέγραψεν εἰρήνην μετὰ τῶν Ἀθηναίων, κατέλαβεν αὐτὸ 346 π. Χ. ὅπως καὶ τὴν Ἐργίσκην καὶ ἄλλα Θρακικὰ πολίσματα (Περὶ Ἁλοννήσου 36—37).

* ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ.—Πατὴρ τοῦ Εὐμένους ἐκ Καρδίας τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου καὶ φίλος τοῦ βασιλέως Φιλίππου τῆς Μακεδονίας, τὸν ὁποῖον ἐφιλοξένησε κατὰ τὴν εἰς Καρδίαν ἐπίσκεψίν του.

ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ ὁ ΚΑΡΔΙΑΝΟΣ. — Ἕλλην ἱστορικὸς ἐκ Καρδίας τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου. Ἐγεννήθη περὶ τὸ 370 π.Χ. καὶ ἀπέθανε τὸ 266 π. Χ. εἰς ἡλικίαν 104 ἐτῶν διατηρῶν ἀκμαίας τὰς σωματικὰς καὶ πνευματικὰς δυνάμεις του. Συνέγραψεν ἱστορίας τῶν Διαδόχων, ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου

μέχρι τῆς ἐν Ἰταλίᾳ ἥττης τοῦ Πύρρου (275 π. Χ.). Τὸ ἔργον του ἐχαρακτήριζεν ἡ ἀκρίβεια εἰς τὴν χρῆσιν τῶν πηγῶν καὶ ἡ λιτότης τοῦ ὕφους, ἐθεωρεῖτο δὲ ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων ὡς ἡ αὐθεντικωτέρα πηγὴ διὰ τὰ μετὰ τὸν Ἀλέξανδρον γεγονότα, καὶ ἐχρησίμευσεν ὡς βοήθημα εἰς τὸν Διόδωρον τὸν Σικελιώτην καὶ τὸν Πλούταρχον διὰ τὸν βίον τοῦ Πύρρου.

Ἐλάχιστα ἀποσπάσματα αὐτοῦ διασωθέντα ὑπὸ μεταγενεστέρων συγγραφέων ἐξεδόθησαν ὑπὸ τοῦ Müller εἰς τὰ Fragm. Histor, Graec. Τόμ. Β', σελ. 450—461.

ΙΛΙΟΝΗ. — Θυγάτηρ τοῦ Πριάμου καὶ τῆς Ἑκάβης, συζύγου τοῦ Πολυμήστορος βασιλέως τῆς Θράκης. Κατά τινα μῦθον ὁ Πρίαμος προαισθανόμενος τὴν πτῶσιν τῆς Τροίας, ἀπέστειλεν εἰς αὐτὴν κρυφίως τὸν νεώτατον υἱόν του Πολύδωρον μετὰ πολλῶν θησαυρῶν, ἵνα, ἂν ποτε ἀνδρωθῇ, ἐκδικηθῇ τὴν καταστροφὴν τῆς πατρίδος του. Ἡ Ἰλιόνη φοβουμένη μήπως τέλος ἀνακαλυφθῇ τὸ καταφύγιόν του, ἀνέτρεφεν αὐτὸν ὡς τὸν υἱόν της Δηΐφιλον, τοῦτον δὲ ὡς τὸν ἀδελφόν της Πολύδωρον. Οἱ Ἕλληνες μαθόντες τοῦτο καὶ ἐπιζητοῦντες νὰ ἐξολοθρεύσουν τὴν γενεὰν τοῦ Πριάμου, ἐζήτησαν παρὰ τοῦ Πολυμήστορος νὰ φονεύσῃ τὸν Πολύδωρον, ὑποσχεθέντες εἰς αὐτὸν τοὺς θησαυρούς του καὶ τὴν Ἠλέκτραν ὡς σύζυγον. Συγκατανεύσας ὁ Πολυμήστωρ, ἐφόνευσεν ἐν ἀγνοίᾳ του τὸν υἱόν του. Ἡ Ἰλιόνη τότε ἐκδικουμένη τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ της, ἀφοῦ τὸν ἀπετύφλωσε, τὸν ἐφόνευσε. Ὁ Μ. Ἀποστολίδης ἔγραψε τραγῳδίαν : «Ἰλιόνη» ἀνέκδοτον.

* ΙΛΙΟΝ. — Πλὴν τῆς γνωστῆς πόλεως τῆς Τρωάδος μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Στεφάνου Βυζαντίου καὶ ἄλλη ὁμώνυμος «ἐν Θράκῃ κατὰ τὴν Βιζύην». Τὸ ἐθνικὸν Ἰλιεύς. Ἄγνωστος ἄλλοθεν.

* ΙΛΙΣ(Σ)ΟΣ.—Ποταμὸς τῆς νήσου Ἴμβρου, ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Πλινίου. Σήμερον εἶναι ξηροπόταμος, καλούμενος Μεγάλο Ποτάμι.

ΙΜΒΡΑΜΟΣ.—Ἐπίθετον τοῦ Ἑρμοῦ ἐν τῇ νήσῳ Ἴμβρῳ, ὅπου κατ' ἐξοχὴν ἐλατρεύετο μετὰ τῶν Καβείρων. Κατὰ τὸν Εὐστάθιον εἰς τὴν Καρικὴν γλῶσσαν ἐσήμαινε τὸν Ἑρμῆν, ἀπὸ τούτου δέ, κατὰ τὸν ἴδιον, ἐκλήθη ἡ νῆσος Ἴμβρος (Παρεκβολ. εἰς Διονύσ. Περιηγ. 522 — 524 — *Πρβλ. καί Παρεκβ εἰς Ἰλιάδος Ξ', 280)*.

ΙΜΒΡΑΣΙΔΗΣ. — Υἱὸς τοῦ Ἰμβράσου Πείροος ἐξ Αἴνου, ἡγεμὼν τῶν Θρακῶν «ὅσσους Ἑλλήσποντος ἀγάρρους ἐντὸς ἐέργει» (Ὁμήρ. Ἰλιάδ. Β', 844). Φονεύσας τὸν Διώρη, τὸν υἱὸν τοῦ Ἀμαρυγκέως, ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Θόαντος, βασιλέως τῆς Πλευρῶνος καὶ Καλυδῶνος ἐν Αἰτωλίᾳ (Δ, 520—525).

ΙΜΒΡΑΣΟΣ. — Βασιλεὺς τῆς Αἴνου ἐν Θράκῃ, φίλος καὶ σύμμαχος τῶν Τρώων, πατὴρ τοῦ ἥρωος Πειρόου, τὸν ὁποῖον ὁ Ὅμηρος καλεῖ Ἰμβρασίδην (βλ. λέξ.).

ΙΜΒΡΙΟΣ. — Ὁ κάτοικος τῆς νήσου Ἴμβρου.

ΙΜΒΡΟΣ.—Νῆσος τοῦ Θρακικοῦ πελάγους, κειμένη κατὰ τὸν Πλίνιον (IV, 23, 7) 25 μίλλια πρὸς δυσμὰς τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου. Κατὰ τὸν Ἀπολλώνιον τὸν Ρόδιον (Ἀργοναυτ. Α, 922 — 928) κεῖται κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Μέλανος κόλπου (νῦν κόλπου τοῦ Ξηροῦ). Διηγούμενος οὗτος τὴν Ἀργοναυτικὴν ἐκστρατείαν ἀναφέρει ὅτι οἱ ἀργοναῦται ἐγκαταλιπόντες τὴν Σαμοθράκην καὶ διευθυνόμενοι εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, ἀριστερὰ μὲν εἶχον τὴν Θράκην, δεξιὰ δὲ κατάντικρυ αὐτῶν τὴν Ἴμβρον.

Ἡ νῆσος εἶναι ὀρεινὴ καὶ δασώδης, καλουμένη ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου (Ἰλιάδ. Ν, 33) «παιπαλόεσσα», ἀφθονεῖ δὲ εἰς κυνήγιον λαγωῶν καὶ περδίκων. Ποταμὸς αὐτῆς ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Πλινίου ὁ Ἰλισός, νῦν ξηροπόταμος καλούμενος Μεγάλο Ποτάμι. Κατὰ τὰ δυτικὰ αὐτῆς παράλια, ἀπέναντι τῆς Λήμνου, ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Φιλοστράτου τὸ ἀκρωτήριον «Ναύλοχος», κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὸ νῦν Αὔλακας, παρὰ τὸ ὁποῖον ὑπῆρχε πηγή τις «τὰ μὲν ἄρρενα τῶν ζῴων εὐνούχους ἐργαζομένη, τὰ δὲ θήλεα οὕτω μεθύσκουσα, ὡς καθεύδειν αὐτά» (Ἡρωϊκ. Διάλ. 1).

Ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου ἀναφέρεται καὶ ὁμώ-

νυμος πόλις "Ίμβρου "Άστυ» ('Ιλιάδ Ξ, 281). Φαίνεται δὲ ὅτι ἡ Ἴμβρος δὲν συμμετεῖχε κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον, ὡς μὴ ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου εἰς τὸν κατάλογον τῶν συμμάχων οὔτε τῶν Τρώων οὔτε τῶν Ἑλλήνων. Ἀναφέρεται μόνον ὁ Ἠετίων, πιθανῶς βασιλεὺς τῆς νήσου, ὡς φίλος τοῦ Πριάμου (Ἰλιάδ. Φ. 43), ὅστις ἐξαγοράσας τὸν Λυκάονα, υἱὸν τοῦ Πριάμου καὶ τῆς Λαθόης (Γ, 333), αἰχμαλωτισθέντα ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλέως καὶ πωληθέντα εἰς Λῆμνον, ἐξαπέστειλεν εἰς Ἀρίσβην τῆς Τροίας μὲ πολλὰ δῶρα. Ἔλαβε δὲ ἡ νῆσος τὸ ὄνομα, κατὰ τὸν Εὐστάθιον ἐκ τοῦ ὀνόματος Ἴμβραμος (βλ. λέξ.).

***

Ἐκ τῆς ἀρχαίας ἱστορίας τῆς Ἴμβρου ἐλαχίστας ἔχομεν πληροφορίας. Πρῶτοι αὐτῆς κάτοικοι, κατὰ τὸν ἱστορικὸν Ἀντικλείδην, ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Στράβωνος (V. 221), ἦσαν οἱ Πελασγοὶ Τυρρηνοί, οἱ ὁποῖοι κατῴκουν ἐν τῇ νήσῳ μέχρι τοῦ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπους, βασιλέως τῆς Περσίας, ὁπότε κατέλαβεν αὐτὴν ὁ στρατηγὸς αὐτοῦ Ὀτάνης τὸ 515 π Χ. (Ἡροδ. V, 26—27).

Καταληφθεῖσα ἀργότερον ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, ἐδέχθη τὸ 494 π. Χ. κληρουχίαν, παρέμεινε δὲ ὑπ' αὐτοὺς μέχρι τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου. Περιελθοῦσα εἰς τοὺς Σπαρτιάτας, ἀνεκτήθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, κατὰ δὲ τὸ τέταρτον ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἐβοήθησεν αὐτοὺς εἰς τὸν κατὰ τῆς Λέσβου πόλεμον (Θουκυδ. Γ, 5), ἀργότερον δὲ ἔλαβε μέρος εἰς τὴν κατὰ τῆς Πελοποννήσου καὶ Σικελίας ἐκστρατείαν. Καταληφθεῖσα ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Ε', βασιλέως τῆς Μακεδονίας ἐπεστράφη εἰς τοὺς Ἀθηναίους ὑπὸ τοῦ Φλαμινίνου, στρατηγοῦ τῶν Ρωμαίων μετὰ τὴν ἐν Κυνὸς κεφαλαῖς μάχην τὸ 197 π. Χ.

Ἡ κατὰ τοὺς μέσους χρόνους ἱστορία τῆς νήσου σχεδὸν εἶναι ἄγνωστος. Ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν χρόνων, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν Σταυροφοριῶν, ὑπέστη τὴν κοινὴν τύχην τῶν λοιπῶν νήσων, μετὰ δὲ τὴν κατάληψιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Λατίνων τὸ 1204, περιῆλθεν εἰς χεῖρας τῶν Ἑνετῶν. Ἀνακτηθεῖσα ὑπὸ Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου τὸ 1262, ἀπετέλεσεν ἀργότερον μετὰ τῆς Σαμοθράκης καὶ Λήμνου μέρος τῆς ὑπὸ τὴν οἰκογένειαν τῶν Γατελούζων ἢ Κατελούζων (Gateluzi) ἡγεμονίας τῆς Λέσβου (1355 — 1462), ὑπὸ τοὺς ὁποίους παρέμεινε μέχρι τῆς ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ τοῦ Β' καταλήψεως τῆς Λέσβου. Τελευταῖος ἄρχων τῆς Ἴμβρου ἦτο ὁ Λούκιος Γατελοῦζος.

Πληροφορίας τῆς νήσου, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, περιέχει καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ ἐξ Ἴμβρου Κριτοβούλου γραφεῖσα ἱστορία τοῦ Μωάμεθ τοῦ Β' τοῦ πορθητοῦ. Κατ' αὐτήν, ὅτε ὁ Τουρκικὸς στόλος, μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἔπλευσεν εἰς Καλλίπολιν, οἱ κάτοικοι τῆς Ἴμβρου, ὡς καὶ οἱ τῶν ἄλλων γειτονικῶν νήσων, φοβηθέντες, ἤθελον νὰ μεταναστεύσουν εἰς Εὔβοιαν, Χῖον καὶ Κρήτην. Ὁ Κριτόβουλος ὅμως τοὺς συνεκράτησε, συνεννοηθεὶς δὲ μετὰ τοῦ Χαμψᾶ πασᾶ, ἀρχηγοῦ τοῦ Τουρκικοῦ στόλου, ἀπέστειλε πρεσβείαν ἐκ προκρίτων τῆς νήσου πρὸς τὸν Σουλτάνον. Οὕτως ὁ Τουρκικὸς στόλος δὲν ἠνώχλησε τὴν Ἴμβρον. Ὁ δὲ Μωάμεθ, δεχθεὶς τὴν πρεσβείαν, ἀφῆκε τὴν Ἴμβρον ὑπὸ τὸν ἄρχοντα τῆς Αἴνου Παλαμήδην. Μετὰ τρία ὅμως ἔτη (1456), ὁ Μωάμεθ ἔχων ἀφορμὰς δυσαρεσκείας κατὰ τοῦ διαδόχου τοῦ Παλαμήδους, ἀπέστειλε κατὰ τῆς Ἴμβρου τὸν Τουρκικὸν στόλον ὑπὸ τὸν Γιουνοὺς (Γιουνὶς) πασᾶν, καὶ ἀνέθηκε τὴν διοίκησιν τῆς νήσου εἰς τὸν Κριτόβουλον. Οὗτος κατώρθωσε νὰ προλάβῃ τὸ 1457 ἐπίθεσιν τοῦ παπικοῦ στόλου κατὰ τῆς Ἴμβρου. Ἀλλὰ τὸ 1264 κατέλαβεν αὐτὴν προσωρινῶς ὁ ναύαρχος Καπέλλο, ἀρχηγὸς τοῦ Ἑνετικοῦ στόλου, καὶ τὸ 1467 ὁ Νικόλαος Κανάλε, ἄλλος Ἑνετὸς ναύαρχος, τότε δὲ ἀπῆλθεν ἐκ τῆς νήσου ὁ Κριτόβουλος μεταβὰς εἰς Κωνσταντινούπολιν ὅπου εἰσῆλθεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Σουλτάνου ὡς ἰδιαίτερος γραμματεύς.

Οἱ Τοῦρκοι δὲν ἐβράδυναν νὰ καταλάβουν ἐκ νέου τὴν Ἴμβρον, ἡ ὁποία παρέ-

μεινεν ἔκτοτε εἰς τὴν κατοχὴν των μέχρι τῶν Βαλκανικῶν πολέμων τοῦ 1912, ὁπότε κατελήφθη (18 Ὀκτωμβρίου — 1 Νοεμβρίου) ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου. Μετ' ὀλιγχρόνιον ἐλευθερίαν ἀπεδόθη τὸ 1923 μετὰ τῆς Τενέδου εἰς τὴν Τουρκίαν διὰ τῆς συνθήκης τῆς Λωζάννης.

Κατὰ τὴν περίοδον τῆς τουρκοκρατίας ἡ Ἴμβρος ἐχρησίμευσεν ὡς τόπος ἐξορίας ἐκπτώτων Τούρκων μεγιστάνων. Ἐνταῦθα ἐξωρίσθη ὁ διάσημος Μέγας Βεζύρης Μπαλτατζῆ Μεχμὲτ πασᾶς, πεσὼν εἰς δυσμένειαν συνεπείᾳ ἐνεργειῶν τοῦ βασιλέως τῆς Σουηδίας Καρόλου τοῦ XII, μὴ συγχωροῦντος εἰς αὐτὸν τὴν μετὰ τῆς αὐτοκρατείρας Αἰκατερίνης καὶ Πέτρου τοῦ Μεγάλου τῆς Ρωσσίας συνθηκολόγησίν του.

Ἡ ἐκκλησιαστικὴ τῆς νήσου ἱστορία εἶναι σκοτεινή. Γνωστὸν μόνον εἶναι, ὅτι μετὰ τὴν κατάληψιν αὐτῆς ὑπὸ τῶν Λατίνων, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἴμβρου ὑπήχθη εἰς τὸν μητροπολίτην Παροναξίας. Κατόπιν ἀναφέρεται εἰς τὸν πίνακα τῶν ὑπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην μητροπόλεων, κατέχουσα τὴν 71ην θέσιν. Μέχρι τῆς συνθήκης τῆς Λωζάννης ἦτο ἕδρα μητροπολίτου φέροντος τὸν τίτλον τοῦ Ὑπερτίμου, τελευταῖος δὲ μητροπολίτης αὐτῆς ἦτο ὁ Ἰωακεὶμ Καβύρης, ὁ ἀπὸ Ἀμφιπόλεως.

Τῆς Ἴμβρου σώζονται χαλκᾶ νομίσματα τῆς μετὰ τὸ 300 π. Χ. ἐποχῆς, φέροντα ἔμπροσθεν γυναικείαν κεφαλήν, ἐνίοτε τῆς Δήμητρος ἢ τῆς Ἀθηνᾶς, ὄπισθεν δὲ τὴν ἐπιγραφὴν ΙΜΒΡΟΥ μετὰ γυμνῆς ἰθυφαλλικῆς παραστάσεως Ἑρμοῦ καὶ Ἰμβράμου, σπένδοτος, ἢ γλαυκός. Ὡσαύτως τῶν αὐτοκρατορικῶν ρωμαϊκῶν χρόνων, φέροντα κεφαλὴν τῆς Ἀθηνᾶς μετὰ διαφόρων τύπων, ὅπως λ. χ. γλαῦξ, γυναικεία μορφὴ κρατοῦσα κέρας Ἀμαλθείας κ. τ. λ. (Head - Σβορώνου, Ἱστορ. τῶν Νομισμ. Τόμ. Α').

Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου Ἴμβρου ἀνέρχονται εἰς 10.000 Ἕλληνας ὀρθοδόξους, πλὴν ὀλίγων τουρκικῶν οἰκογενειῶν. Κυριώτερα χωρία τῆς νήσου εἶναι τὰ ἑξῆς : Κάστρον (κάτοικοι 205) ἡ πρωτεύουσα τῆς νήσου, κειμένη εἰς τὰ βόρεια αὐτῆς παρὰ τὴν ἀρχαίαν Ἴμβρον.

Γλυκὺ (κάτ. 630) εἰς τὰ Β. Α. παρὰ τὸ Κάστρον, ἀπέχον ἡμίσειαν ὥραν περίπου ἀπὸ τοῦ ὁμωνύμου ὅρμου. Παναγία (κάτοικοι 1612).

Ἅγιος Εὐλάμπιος (κοινῶς Αὐλαμποῦ, κάτ. (593), ἀπέχον περὶ τὰ 10 λεπτὰ ἀπὸ τῆς Παναγίας. Ἀγρίδια (κάτ. 1042) καὶ

Σχοινοῦδι (κάτ. 2.035) τὸ μεγαλύτερον ὅλων, ἀπέχον ἀπὸ τοῦ Κάστρου περὶ τὰς 3 ὥρας.

Εἰς τὴν νῆσον ὑπάρχουν ἐννέα μοναὶ ἢ μονύδρια, ἐκ τῶν ὁποίων τέσσαρα ἀνήκουν εἰς τὴν μητρόπολιν αὐτῆς, τέσσαρα εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ ἓν εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ. Ἐπὶ πλέον ὑπάρχουν διεσπαρμένα καθ' ὅλην τὴν νῆσον περὶ τὰ 278 παρεκκλήσια καὶ ἐξωκκλήσια, μαρτυροῦντα ὅτι ἄλλοτε ἡ νῆσος ἦτο πολυανθρωποτέρα.

Τὸ πλεῖστον τῶν κατοίκων ἐνασχολεῖται μὲ τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν πλὴν ὀλίγων ἐπαγγελματιῶν καὶ ἐπιστημόνων.

(Ριβλιογραφία. Ὑπόμνημα ἱστορικὸν περὶ τῆς νήσου Ἴμβρου, συνταχθὲν ὑπὸ Α. Μουστοξύδου τοῦ Κερκυραίου καὶ Βαρθολομαίου Κουτλουμουσιανοῦ τοῦ Ἰμβρίου (1845), ἔκδ. β' ὑπὸ Γ. Δ. Εἰκοσιδύο (ἐν Ἀλεξανδρείᾳ 1904).

ΙΜΕΡΑΙΟΝ. — Πόλις τῆς Θράκης ἐπὶ τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου (VII). Ἡ θέσις αὐτῆς δὲν εἶναι ἐξηκριβωμένη. Κατὰ πᾶσαν ὅμως πιθανότητα ἔκειτο ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ, παρὰ τὴν Ἀμφίπολιν, καθ' ὅσον ὁ Εὐετίων στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων ἐκστρατεύσας μετὰ τοῦ Περδίκα καὶ πολλῶν μισθοφόρων Θρακῶν τὸ 414 π. Χ. κατὰ τῆς Ἀμφιπόλεως καὶ μὴ δυνηθεὶς νὰ κυριεύσῃ αὐτήν, κατέλαβε τὸ Ἱμέραιον εἰς τὸ ὁποῖον «περικομίσας τριήρεις ἐκ τοῦ ποταμοῦ (ἀπὸ τῆς Ἠϊνος) ἐπολιόρκει» τὴν Ἀμφίπολιν, ἔχων ὡς ὁρμητήριον τὸ Ἱμέραιον.

ΙΜΜΑΡΑΔΟΣ.—Υἱὸς τοῦ μυθικοῦ Εὐμόλπου (βλ. λέξ.) καὶ ἀδελφὸς τοῦ Φόρβαντος, φονευθεὶς μετ' αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Ἐρεχθέως. Χαλκοῦν σύμπλεγμα τῶν δύο

ἀντιπάλων, ἔργον τοῦ Μύρωνος ὑπῆρχε ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως τῶν 'Αθηνῶν μέχρι τῶν ἡμερῶν τοῦ Παυσανίου (Α, 5, 2. 27, 5. 38, 3). Τὸν 'Ιμμάραδον τοῦτόν τινες ταὐτίζουν πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ 'Απολλοδώρου ἀναφερόμενον Ἴσμαρον (βλ. λέξ.).

ΙΟΛΑΟΣ.—Υἱὸς τοῦ Κερσοβλέπτου βασιλέως τῆς Θράκης (357—341 π. Χ.) φίλου καὶ συμμάχου τῶν 'Αθηναίων, εἰς τὸν ὁποῖον μετὰ τῶν ἀδελφῶν του Τήρεως, Ποσειδωνίου καὶ Μηδίστα, κατά τι ψήφισμα τῶν Δελφῶν, ἀνευρεθὲν ἐπὶ μαρμαρίνης στήλης, οἱ 'Αθηναῖοι ἔδωκαν «προμαντείαν, προεδρείαν, προδικίαν ποτὶ Δελφούς, ἀτέλειαν πάντων» (Bulletin de Corresp. Hellénique, τόμ. XX (1896)σ. 467).

ΙΟΥΔΑΙΟΣ.—Φρούριον τῆς Θράκης ἐν τῇ Ἄνω Μοισίᾳ, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως παρὰ τὸ Δορτικὸν (νῦν Rakouitza ἐν Βουλγαρίᾳ), τὸ ὁποῖον ὡς ἀναφέρει ὁ Προκόπιος (Περὶ Κτισμ. IV, 6, 21) ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανὸς (527—565) «διεσκευάσατο κεκαλλιστευμένον καλεῖσθαι καὶ εἶναι».

* ΙΟΥΚΟΥΔΙΑΝΑΙ (αἱ) ἢ ΣΕΚΟΥΝΔΙΑΝΑΙ. - Μεγαλοπρεπῆ ἀνάκτορα ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἱδρυθέντα ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος 'Ιουστινιανοῦ (527 — 565). 'Ο Προκόπιος περιγράφων αὐτὰ (Περὶ Κτισμ. IV, 8. 16) λέγει, ὅτι ἀδυνατεῖ νὰ ἐκφράσῃ τὸ μέγεθος, τὴν τέχνην καὶ τὸν πλοῦτον αὐτῶν, καὶ προσθέτει : «'Αλλ' ἀποχρήσει ταῦτα εἰπεῖν βασίλειά τε εἶναι καὶ πρὸς 'Ιουστινιανοῦ γεγονέναι παρόντος τε καὶ ἐπιτεχνωμένου, καὶ οὐδενὸς ἀπειρόπτου ὅτι μὴ χρημάτων καθισταμένου. Ταῦτα γὰρ οὐχ οἱόντε ἐστι μὴ καὶ ὅλου κρατεῖν». Μὲ ἄλλα λόγια, ἀρκεῖ νὰ εἴπῃ τις ὅτι εἶναι παλάτια τοῦ 'Ιουστινιανοῦ, διὰ νὰ φαντασθῇ τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν ἐπιβολήν των.

Αἱ 'Ιουκουδιᾶναι δὲν ἀπεῖχον πολὺ ἀπὸ τοῦ Τριβουναλίου (βλ. λέξ.), ἴσως δὲ καὶ νὰ συνείχοντο μετ' αὐτοῦ διὰ διαφόρων παραρτημάτων, διότι γίνεται μνεία αὐτῶν ὡς παλατίων τοῦ Τριβουναλίου ἢ καὶ παλατίων τοῦ 'Εβδόμου.

'Ερείπια αὐτῶν δὲν σώζονται ἐν ἐπιφανείᾳ, ποῦ δὲ καὶ που εὑρίσκονται κιονόκρανα, ἀρχιτεκτονικὰ τεμάχια ἐκ μαρμάρου καλῶς ἐπεξειργασμένα κατὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν νεωτέρων οἰκοδομῶν.

Τὰ ἀνάκτορα ταῦτα ἦσαν ἰδιαιτέρως προσφιλῆ εἰς τὸν 'Ιουστινιανόν, ὅστις συχνότατα ἐπεσκέπτετο αὐτά. Πλεῖστοι ὅσοι νόμοι καὶ διατάγματα ἐξεδόθησαν ἐκ τῶν ἀνακτόρων τούτων.

ΙΟΥΛΙΑΝΟΥ (Λιμήν).—Λιμὴν τοῦ Βυζαντίου, παρὰ τὸν ὁποῖον ἔκειτο ὁ ναὸς τῆς μάρτυρος Θέκλης (Προκοπίου Περὶ Κτισμ. IV, 4, 28)·

* ΙΟΥΣΤΙΝΗ (ΑΓΙΑ). — 'Οχυρωτάτη βυζαντινὴ πόλις κειμένη εἰς τὰ πρὸς τὴν Βουλγαρίαν μεθόρια τῆς Θράκης, παραχωρηθεῖσα τὸ 1344 μετ' ἄλλων ὀκτὼ ὀχυρῶν πόλεων εἰς τὸν βασιλέα τῶν Βουλγάρων 'Αλέξανδρον, ὑπὸ τῆς βασιλίσσης τοῦ Βυζαντίου Ἄννης τῆς Σαβοϊανῆς, ἐπιτροπευούσης, τὸν ἀνήλικον υἱόν της 'Ιωάννην τὸν Παλαιολόγον, ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ τύχῃ στρατιωτικῆς βοηθείας παρ' αὐτοῦ κατὰ τοῦ Καντακουζηνοῦ, ὅστις ἐκήρυξεν ἑαυτὸν βασιλέα τῇ βοηθείᾳ τῶν Τούρκων.

Καὶ βοήθεια μὲν οὐδεμία παρεσχέθη, ὑπὸ διαφόρους προφάσεις, αἱ πόλεις ὅμως αὗται περιῆλθον εἰς τοὺς Βουλγάρους μετὰ τῶν ἐν αὐταῖς στρατιωτῶν, οἱ ὁποῖοι, ὅπως ἀναφέρει ὁ Καντακουζηνὸς (III, 66) «ὀλίγῳ πλείονος χιλίων ἦσαν πάντες μαχιμώτατοι καὶ οὐδένων ἄλλων τῶν παρὰ Ρωμαίοις στρατευομένων λειπόμενοι εἰς εὐψυχίαν».

ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΗ ΠΡΩΤΗ (JUSTINIANA PRIMA).—Πόλις τῆς Ἄνω Μοισίας, κειμένη ἐν τῇ νοτίῳ Δαρδανίᾳ, παρὰ τὰ μακεδονικὰ μεθόρια καὶ τὸν ἄνω ροῦν τοῦ 'Αξιοῦ ποταμοῦ.

Τὸ παλαιὸν αὐτῆς ὄνομα, κατὰ μὲν τὸν 'Αγαθίαν, ἦτο «Βεδερίανα ἐκ παλαιοῦ ὀνομαζομένη» (V, 21), κατὰ δὲ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. IV, 1, 17, 28,), Ταυρίστιον, πατρὶς τοῦ αὐτοκράτορος 'Ιουστινιανοῦ Α' (527—565), ὅστις ἀνακαινίσας καὶ καλλωπίσας αὐτὴν τὸ 559, μετωνόμασεν ἀπὸ τοῦ ὀνόματός του 'Ιουστινιανὴν Πρώτην, πρὸς διάκρισιν τῆς ὑπ'

αὐτοῦ ἐπίσης ἀνιδρυθείσης Ἰουστινιανῆς Δευτέρας (βλ. λέξ.). Ἐπίσης ἀνακαινίσας τὸ φρούριον αὐτῆς «ὅλον πολλῷ ὀχυρώτερον κατεστήσατο», καὶ ἀνέδειξεν αὐτὴν ἀνεξάρτητον ἀρχιεπισκοπήν, γνωστὴν ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀχριδῶν».

Κατὰ τὸν καθηγητὴν Ν. Unlic (La Cité de Justiniana Prima, εἰς μνήμην Σπ. Π. Λάμπρου, σελ. 337) ἔκειτο παρὰ τὴν Ναϊσσόν, καὶ ὄχι παρὰ τὰ Σκόπια ἢ εἰς αὐτὰ τὰ Σκόπια, ὅπως διατείνονταί τινες.

ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ (JUSTIANA SECUNDA.—Πόλις τῆς Θράκης ἐν Δαρδανίᾳ πρὸς βορρᾶν τοῦ ὄρους Σκάρδου Β. Δ. τῶν Σκούπων (νῦν Σκόπια). Τὸ παλαιὸν αὐτῆς ὄνομα ἦτο Οὐλπιανὴ ἢ Οὐλπιανὸν (Πτολεμ. Γεωγρ. Γ. 9, 4) ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Ἱεροκλέους (Συνέκδ. (56 2), ὡς μία τῶν τριῶν πόλεων τῆς ἐπαρχίας Δαρδανίας ὑπὸ ἡγεμόνα. Ταύτην ἀνεκαίνισεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς τὸ 559, (Προκοπ. Περὶ Κτίσμ. IV, 1, 18-30).

Κατά τινας ἔκειτο παρὰ τὸ Κιοστενδὴλ (τὴν Παυταλίαν τῶν Ρωμαίων), ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην ὅπου τὸ Lupljan, μεταξὺ Πριστίνας πρὸς βορρᾶν καὶ Σκοπίων πρὸς νότον, εἰς τὰ νότια τῆς νῦν Σερβίας.

* ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΗ (ΝΕΑ).—Ὀνομασία τῆς Θρακικῆς πόλεως τῶν Κυψέλων (βλ. λέξ.) ἐπί τινα χρόνον, ὡς ἀνακαινισθείσης ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ τοῦ Α' (527—565).

ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥΠΟΛΙΣ. — Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων, τὰ ὁποῖα ἔκτισεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527 - 565) ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως (Προκ. Περὶ Κτισμ. IV, 11).

ΙΟΥΣΤΙΝΟΣ Α'. — Αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου (518 — 527) ἱδρυτὴς τῆς δυναστείας αὐτοκρατόρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα.

Ἐκ τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων, ἄλλοι μὲν θεωροῦν αὐτὸν ὡς Θρᾷκα, ἄλλοι δὲ ὡς Ἰλλυριόν. Ἡ διαφωνία αὕτη προῆλθεν ἀσφαλῶς ἐκ τοῦ ὅτι ἡ περιφέρεια τῶν Σκοπίων ἐν Δαρδανίᾳ, ἐκ τῆς ὁποίας κατήγετο ἡ οἰκογένεια τοῦ Ἰουστίνου εὑρίσκετο εἰς τὰ μεθόρια τῶν Ἰλλυριῶν καὶ Θρακῶν καὶ εἶχε μικρὸν πληθυσμόν.

Παρὰ τὰς σαφεῖς ταύτας μαρτυρίας τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων, ἐπιστεύθη ἐπὶ πολὺ ὅτι ὁ οἶκος αὐτοῦ ἦτο σλαυϊκός, πλάνη εἰς τὴν ὁποίαν περιέπεσε καὶ αὐτὸς ὁ Παπαρρηγόπουλος (Ἱστορ. τοῦ Ἑλλην. Ἔθνους, Τόμ. Γα' σελ. 63). Νεώτεραι ὅμως μελέται ἡμετέρων καὶ ξένων, ἀπέδειξαν ὅτι ἡ περὶ σλαυϊκῆς καταγωγῆς γνώμη τοῦ οἴκου τοῦ Ἰουστίνου καὶ τῆς δυναστείας του εἶναι φαντασιώδης, καὶ ὅτι ὁ Ἰουστῖνος κατήγετο ἐξ ἐγχωρίου ἰλλυρικῆς ἢ θρακο - ἰλλυρικῆς οἰκογενείας, ἥτις εἶχεν ἐκλατινισθῆ καὶ ἐξελληνισθῆ.

Ὁ Προκόπιος (Περὶ Κτισμ. IV, 1, 17) λέγει: «Ἐν Δαρδάνοις που τοῖς Εὐρωπαίοις... τοῦ φρουρίου ἄγχιστα ὅπερ Βεδεριανὰ ἐπικαλεῖται, χωρίον Ταυρίσιον ὄνομα ἦν, ἔνθεν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ὁ τῆς οἰκουμένης οἰκιστὴς ὥρμηται».

Τὰ Βεδεριανὰ ταῦτα εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ μετονομασθεῖσα βραδύτερον Ἰουστινιανὴ Πρώτη (Justiniana Prima) παρὰ τὴν Ναϊσσόν. (Πρβλ. Κ. Ἀμάντου, Ἱστορ. τοῦ Βυζαντ. Κράτους, Τόμ. Α', σελ. 177 καὶ ἑξῆς).

***

Ὁ Ἰουστῖνος ἦτο τόσον ἀγράμματος καὶ ἀμαθής, ὥστε, ἂν πιστεύσωμεν τὰ ἀνέκδοτα τοῦ Προκοπίου, δὲν ἠδύνατο νὰ γράψῃ τὴν λατινικὴν λέξιν legi (δηλαδὴ ἀνέγνων), τὴν ὁποίαν συνήθιζον ἀκόμη οἱ βασιλεῖς τῆς Ἀνατολῆς νὰ γράφουν ἰδιοχείρως ἐπὶ τῶν διαταγμάτων. Ἐφρόντισεν ὅμως νὰ μορφώσῃ τοὺς ἀνεψιούς του, τοὺς ὁποίους ἔφερεν ἀπὸ τὰ χωριὰ τῆς Δαρδανίας εἰς τὸ ἑλληνικὸν περιβάλλον τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τοῦ Παλατίου.

Ἐλθὼν εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς εὕρεσιν τύχης, χάρις εἰς τὸ ἡράκλειον σῶμά του προσελήφθη εἰς τὴν σωματοφυλακὴν Λέοντος τοῦ Θρακὸς (457—474) βραδύτερον δὲ ἀνεβιβάσθη ὑπὸ τοῦ Ἀναστασίου Α' τοῦ Δικόρου (491—518) εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ «κόμιτος τῶν ἐξκουβιτόρων» ἤτοι ἀρχηγοῦ τῆς σωματοφυλακῆς τοῦ Παλατίου.

'Εν τούτοις παρ' ὅλην τὴν ἀγραμματοσύνην καὶ ἀγροικίαν του, ὁ 'Ιουστῖνος ἐδείχθη χρηστὸς καὶ ἀγαθὸς βασιλεὺς καὶ ἱκανώτατος εἰς τὴν διοίκησιν.

'Επὶ τῆς βασιλείας του συνέβησαν πολλοὶ καταστρεπτικοὶ σεισμοὶ εἰς τὴν Ἤπειρον, Κιλικίαν καὶ 'Αντιόχειαν, εἰς τὴν ὁποίαν, λέγεται, ὅτι κατεστράφησαν περὶ τὰς 240.000 κατοίκων. Εἰς ὅλας τὰς δοκιμασθείσας ὑπὸ τῶν σεισμῶν πόλεις ἀπέστειλε παντὸς εἴδους βοήθειαν καὶ μεγάλα χρηματικὰ ποσά, ἰδίως δὲ πρὸς ἀνακαινισμὸν τῆς 'Αντιοχείας. 'Επίσης συνέβησαν καὶ ταραχαί τινες ὑπὸ τοῦ δήμου τῶν Βενέτων κατὰ τῶν Πρασίνων, αἱ ὁποῖαι ἐπεξετάθησαν ἀπὸ τὴν 'Αντιόχειαν καὶ εἰς ἄλλας πόλεις.

'Επὶ τῆς βασιλείας τοῦ 'Ιουστίνου δὲν συνέβησαν πόλεμοι, οὔτε ἐπιδρομαὶ ἀναφέρονται. Μόνον πρὸς τοὺς Πέρσας ἦλθεν εἰς ρῆξιν ἐπανειλημμένως, χωρὶς ὅμως νὰ καταλήξῃ εἰς πόλεμον.

Τὸ σπουδαιότερον γεγονὸς τῆς βασιλείας του εἶναι ἡ ρύθμισις τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων. 'Υποστηρίξας τὴν 'Ορθοδοξίαν, κατεδίωξε πᾶσαν αἱρετικὴν κίνησιν, ἰδίως δὲ τῶν Μονοφυσιτῶν. 'Εξέδωκε δὲ καὶ διάταγμα, κατὰ τὸ ὁποῖον ὁ μὴ ἀκολουθῶν τὴν ὀρθὴν διδασκαλίαν τῆς ἐν Χαλκηδόνι 'Ιερᾶς Συνόδου (451) ἀπεκλείετο ὄχι μόνον ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν στρατὸν καὶ τὰς δημοσίας θέσεις.

Καταδίωξεν ἐπίσης τὸν ἀρειανισμὸν καὶ ἔκλεισε τὰς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίας τῶν 'Αρειανῶν, συντελέσας οὕτω εἰς τὸν κλονισμὸν τῆς ἐν 'Ιταλίᾳ κυριαρχίας τοῦ Θευδερίχου, βασιλέως τῶν Οὐστρογότθων, οἱ ὁποῖοι ἦσαν 'Αρειανοί.

Διὰ τῆς προστασίας τῆς 'Ορθοδοξίας προσήγγιζε πρὸς τὸν πάπαν τῆς Ρώμης 'Ορομίσδαν καὶ ἐπέφερε τὴν μετὰ τῆς Δύσεως ἕνωσιν. 'Αποτέλεσμα ὅμως τῆς προσεγγίσεως ταύτης ὑπῆρξε ἡ ἀπομάκρυνσις τῶν μονοφυσιτικῶν ἐκκλησιῶν τῆς Συρίας καὶ τῆς Αἰγύπτου, ὄχι μόνον ἀπὸ τὴν ἐπίσημον θρησκείαν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ αὐτὸ τὸ κράτος, μετ' αὐτῶν δὲ καὶ τῶν ἐγχωρίων πληθυσμῶν.

'Επὶ 'Ιουστίνου ἤρχισεν ἡ πολιτικὴ τῆς διαδόσεως τοῦ χριστιανισμοῦ, τὴν ὁποίαν ἐξηκολούθησε κατόπιν ὁ 'Ιουστινιανὸς εἰς μεγάλην κλίμακα. Εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐλθὼν ὁ ἡγεμὼν τῶν Λαζῶν Τζάθιος, ἐβαπτίσθη καὶ ἐστέφθη ὑπὸ τοῦ 'Ιουστίνου, ὅστις τὸν ἐνύμφευσε μὲ ἑλληνίδα γυναῖκα. 'Εβοήθησεν ἐπίσης τὸν ἡγεμόνα τῶν Αἰθιόπων, ἂν καὶ ἦσαν μονοφυσῖται, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ ἐνισχύσῃ αὐτοὺς εἰς τὸν ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν ἀγῶνα ἐν 'Αραβίᾳ.

'Ολίγον πρὸ τοῦ θανάτου του (527) προσέλαβεν ἐπισήμως τὸν ἤδη κυβερνῶντα τὸ κράτος ἀνεψιόν του, ὡς συμβασιλέα, καὶ ἔστεψεν αὐτὸν μετὰ τῆς συζύγου του Θεοδώρας.

ΙΟΥΣΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ. Πόλις τῆς Ἄνω Μοισίας ἐν Δαρδανίᾳ ἱδρυθεῖσα ἐκ θεμελίων, ὡς ἀναφέρει ὁ Προκόπιος (Περὶ Κτισμ. IV, 1, 30) ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος 'Ιουστινιανοῦ περὶ τὸ 559 πρὸς τιμὴν τοῦ θείου του 'Ιουστίνου, παρὰ τὴν Οὐλπιανὴν Β. Δ. τῶν Σκούπων, τῶν νῦν Σκοπίων, τὴν ὁποίαν ἀνακαινίσας μετωνόμασεν 'Ιουστινιανὴν Δευτέραν (βλ. λέξ.).

* ΙΠΠΑΡΧΙΑ. — Παλαιὸν ὄνομα τῆς Θρακικῆς πόλεως Μαρωνείας (βλ. λέξ.).

ΙΠΠΑΡΧΙΑ. — 'Αδελφὴ τοῦ κυνικοῦ φιλοσόφου Μητροκλέους ἐκ Μαρωνείας τῆς Θράκης, περιώνυμος καὶ αὐτὴ μαθήτρια τῆς Κυνικῆς Σχολῆς, ζήσασα περὶ τὸ 328 π. Χ. Καταγομένη ἐκ πλουσίας οἰκογενείας, ἠγάπησε καὶ ἐνυμφεύθη τὸν κυνικὸν φιλόσοφον Κράτητα τὸν Θηβαῖον, τοῦ ὁποίου συνεμερίσθη τὸν βίον, παρ' ὅλην τὴν ἀσχημίαν καὶ τὸν ὕβον του καὶ παρ' ὅλας τὰς ἀπαγορεύσεις τῶν γονέων της (Διογ. Λαερτ. VI, 87). Μάλιστα κατὰ Κλήμεντα τὸν 'Αλεξανδρέα καὶ ἑορτή τις καλουμένη «Κυνογαμία» ἀφιερώθη εἰς ἀνάμνησιν τῶν γάμων τῆς 'Ιππαρχίας μετὰ τοῦ Κράτητος.

Ἔν τινι συμποσίῳ παρὰ τῷ βασιλεῖ τῆς Θράκης Λυσιμάχῳ, ἐπρότεινεν εἰς τὸν Θεόδωρον τὸ ἑξῆς σόφισμα: «ὃ ποιῶν Θεόδωρος οὐκ ἂν ἀδικεῖν λέγοιτο ἄν. Θε-

όδωρος δὲ ἑαυτὸν οὐκ ἀδικεῖ, οὐδ' ἄρα Ἱππαρχία Θεόδωρον τύπτουσα ἀδικεῖ». Ὅταν ὁ Θεόδωρος ἔκαμεν αἰσχράν τινα χειρονομίαν, ὑπέδειξεν εἰς αὐτὴν ὅτι εἶναι γυναῖκα καὶ προσέθηκε : «Τίς τὰς παρ' ἱστοῖς ἐκλιποῦσα κερκίδας ;» Ἐγὼ εἶμαι, Θεόδωρε, ἀπήντησεν ἀταράχως ἡ Ἱππαρχία, ἀλλὰ μήπως σοῦ φαίνεται ὅτι δὲν ἔκαμα καλά, διότι τὸν χρόνον ποὺ θὰ δαπανοῦσα γιὰ νὰ ὑφαίνω, τὸν ἐχρησιμοποίησα εἰς παιδείαν ; (αὐτόθι, VI, 96).

Ὁ Σουΐδας ἀποδίδει εἰς αὐτὴν καὶ πραγματείας μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ «Ζητήματα πρὸς Θεόδωρον τὸν ἄθεον. Οὐδὲν ὅμως ἐκ τῶν ἀναφερομένων συγγραμμάτων αὐτῆς περιεσώθη μέχρις ἡμῶν.

ΙΠΠΗΜΟΛΓΟΙ καὶ ΙΠΠΟΜΟΛΓΟΙ. – Σκυθικὸς νομαδικὸς λαὸς πρὸς βορρᾶν τοῦ Ἴστρου ποταμοῦ, ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου μετὰ τῶν Ἀβίων (βλ λέξ.). Ἐθεωροῦντο δὲ ὡς δικαιότατοι τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐτρέφοντο κυρίως μὲ ἵππειον γάλα, διὸ ὁ ποιητὴς ὀνομάζει αὐτοὺς «γαλακτοφάγους» (Ἰλιάδ. Ν, 5).

Ἐπίσης ἀναφέρονται καὶ ὑπὸ τοῦ Αἰσχύλου, καλοῦνται δὲ «ἱππάκης βρωτῆρες εὔνομοι Σκύθαι» (Ἀποσπ. 203).

Τὰ αὐτὰ ἐπαναλαμβάνει καὶ ὁ Στράβων (VII, 296 καὶ XII, 553) παραδεχόμενος ὡς πραγματικὴν τὴν ὕπαρξιν τῶν Ἱππομολγῶν τοὺς ὁποίους, κατὰ τὸν Ποσειδώνιον, ὑποθέτει κατοικοῦντας τὰ βόρεια τῆς Εὐρώπης.

* ΙΠΠΕΙΟΣ (ΖΕΥΣ). – Ἐπίθετον τοῦ Διὸς ἐν Βυζαντίῳ τοῦ ὁποίου ὑπῆρχε βωμὸς εἰς τὸ μέρος, τὸ ὁποῖον, κατὰ τὸν Ἡσύχιον, ὠνομάζετο Ζεύξιππος.

ΙΠΠΟΚΟΩΝ.—Ἐξάδελφος τοῦ Ρήσου, βασιλέως τῆς Θράκης, ἀκολουθήσας αὐτὸν εἰς τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον ὡς φίλος καὶ σύμμαχος τοῦ Πριάμου. Ἐφονεύθη τὴν πρώτην νύκτα τῆς ἀφίξεώς του ἐντὸς τῆς σκηνῆς των μετὰ τοῦ Ρήσου καὶ 12 ἄλλων Θρακῶν, ὑπὸ τῶν αἰφνιδίως ἐπιπεσόντων Διομήδους καὶ Ὀδυσσέως διὰ νὰ ἁρπάσουν τοὺς περιφήμους καταλεύκους ἵππους τοῦ Θρακὸς βασιλέως, ἀπὸ τοὺς ὁποίους κατά τινα χρησμόν, ἐξηρτᾶτο ἡ τύχη τῆς Τροίας. (Ὁμήρ. Ἰλιάδ. Κ, 435 518).

* ΙΣΑΝΘΗΣ. — Βασιλεὺς τῶν Κροβύζων, Θρακικοῦ λαοῦ, ὑπερβὰς κατὰ τὸν Φίλαρχον, παρ' Ἀθηναίῳ (XII, 557) «τρυφῇ πάντας τοὺς καθ' αὐτὸν ὑπερβαλλόμενον, ἦν δὲ καὶ πλούσιος καὶ καλός».

ΙΣΓΙΠΕΤΡΑ (ἡ). — Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων, τὰ ὁποῖα ἔκτισεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527–595) ἐν Θράκῃ κείμενον, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα. μεταξὺ Φιλιππουπόλεως καὶ Ἀδριανουπόλεως (Προκ. Περὶ Κτισμ. IV, 11).

ΙΣΚΟΣ (ὁ). — Πόλις τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτῳ Μοισίᾳ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως καλουμένη ἄλλως Οἶσκος (βλ. λέξ.).

ΙΣΜΑΡΙΣ.—Λίμνη τῆς Θράκης, κειμένη ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς παραλίας ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Κικόνων, μεταξὺ τῶν πόλεων Μαρωνείας καὶ Στρύμης, ἀναφερομένη ἤδη ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου (VII, 109). Σήμερον καλεῖται Ἀνὰ - Γκιολοῦ.

ΙΣΜΑΡΟΣ.—Υἱὸς τοῦ Εὐμόλπου, υἱοῦ τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Χιόνης, καταφυγὼν μετὰ τοῦ πατρός του πρὸς τὸν Τεγύριον, βασιλέα τῆς Θράκης, διότι ὁ πατήρ του γενόμενος γαμβρὸς τῆς Βενθεσικύμης, θυγατρὸς τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Ἀμφιτρίτης, ἥτις ἀνέθρεψεν αὐτόν, ἐπεχείρησε νὰ βιάσῃ τὴν ἀδελφὴν τῆς συζύγου του (Ἀπολλοδ. Γ, 15, 4).

ΙΣΜΑΡΟΣ. — Ὄρος ὕψους 660 μέτρων (ὀνομαζόμενον κατὰ τὸν Χωνιάτην καὶ Ἀκροπολίτην καὶ Στάγειρα) καὶ ὁμώνυμος πόλις τῆς μεσημβρινῆς Θράκης ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Κικόνων, παρὰ τὴν λίμνην Ἰσμαρίδα, δυτικῶς τῆς Μαρωνείας, γνωστὴ ἀπὸ τῶν ὁμηρικῶν ἤδη χρόνων διὰ τὸν περίφημον αὐτῆς οἶνον καὶ τὰς περιπετείας τοῦ Ὀδυσσέως εἰς τὰ Κικονικὰ παράλια (Ὀδυσσ. ι, 40,—Ἀπολλοδ. Ἐπιτ. VII, 2) τὸ ἐθνικὸν Ἰσμάριος.

Κατὰ τὸν πρῶτον π. Χ. αἰῶνα ἐκαλεῖτο Ἰσμάρα. Σήμερον οὐδὲν ἴχνος αὐτῆς σώζεται. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπιστρέφων εἰς τὴν πατρίδα του, μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Τροίας, προσήγγισεν εἰς τὴν Ἴσμαρον τὴν

οποίαν καὶ ἐκυρίευσεν. Ἐκεῖ ἐφιλοξενήθη ὑπὸ τοῦ Μάρωνος, ἱερέως τοῦ Ἀπόλλωνος (Ὀδυσσ. 1, 198), παρὰ τοῦ ὁποίου ἀναχωρῶν ἔλαβε πλεῖστα ὅσα δῶρα μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ δώδεκα ἀμφορεῖς πλήρεις κικονικοῦ οἴνου, ἐπὶ πλέον δὲ καὶ ἀσκὸν παλαιοῦ οἴνου, διὰ τοῦ ὁποίου, ὡς γνωστόν, ἐμέθυσεν ἀργότερον τὸν Κύκλωπα Πολύφημον. Ἦτο δὲ τόσον γλυκύς, ὥστε ὅπως λέγει ὁ Ὅμηρος, (Ὀδυσσ. ι, 205 καὶ ἑξῆς), καὶ μὲ εἰκοσαπλάσιον ὕδωρ καὶ ἂν ἀνεμιγνύετο, διετήρει ἀκόμη τὴν γλυκύτητά του.

Κατὰ τὸν Ὅμηρον Ἴσμαρος ἐκαλεῖτο καὶ ἡ Μαρώνεια ἀπὸ τοῦ Ἰσμάρου ὅστις ἐκαλεῖτο καὶ Σχοῖνος.

ΙΣΤΡΙΑΝΩΝ ΠΟΛΙΣ. — Ἡ αὐτὴ μὲ τὴν πόλιν Ἴστρον, Ἰστρίαν ἢ Ἰστριόπολιν (βλ. λέξ.).

* ΙΣΤΡΟΙ ΘΡΑΚΕΣ. —Ἀρχαῖος Θρακικὸς λαός, ἀναφερόμενος ὑπὸ Σκύμνου τοῦ Χίου καὶ κατοικῶν πλησίον τῶν Ἐνετῶν, κατὰ τὰ βόρεια Δαλματικὰ παράλια, ἀπέναντι τῶν Ἀψυρίδων νήσων (νῦν Cherso καὶ Lussin Grande) κειμένων ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Κουαρνέρο «καλλίτερον αἴ δοκοῦσι κάλλιστον φέρειν». (Περιήγ. 391).

ΙΣΤΡΟΣ (πόλις) ΙΣΤΡΙΑ ἢ ΙΣΤΡ(Ι)ΟΠΟΛΙΣ — Σημαντικὴ ἀποικία τῶν Μιλησίων, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἴστρου ποταμοῦ (Δουνάβεως), ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἔλαβε τὸ ὄνομα εἰς 46° καὶ ἀνατολικὸν μῆκος 55°,40′ κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. Γ, 10, 3). Ἱδρύθη περὶ τὰ μέσα τοῦ VII π.χ. αἰῶνος καὶ ἀπεῖχε 500 στάδια ἀπὸ τοῦ Πέμπτου ἢ Ἱεροῦ στομίου τοῦ ποταμοῦ, μετὰ τὸ Πτερὸν ἄκρον, καὶ 300 περίπου στάδια ἀπὸ τοὺς Τόμους (Κωνστάντζαν). Ὁ πολίτης: Ἴστριος ἢ Ἰστριεύς. (Στέφ. Βυζάντιος).

Ἡ θέσις τῆς πόλεως δὲν ἔχει ἐξερευνηθῆ ἐπαρκῶς. Κατά τινας τοποθετεῖται παρὰ τὸ νῦν Κασάπ-κιοϊ ἢ Καρανασούφ, ὅπου ὑπάρχουν σημαντικὰ ἐρείπια ἀρχαίας πόλεως, ὑπ' ἄλλων δὲ παρὰ τὸ Καραχαρμὰν ἢ Καρὰ - Μπουρού, καὶ ὑπ' ἄλλων ἀλλαχοῦ.

Κατὰ τὸν ἕκτον μ. Κ. αἰῶνα συγκαταριθμεῖται ὑπὸ τοῦ Ἱεροκλέους (Συνέκδ. 637, 5) μεταξὺ τῶν 15 πόλεων τῆς ἐπαρχίας Σκυθίας, ἐξηκολούθει δὲ νὰ κατοικῆται καὶ κατὰ τὸν IX αἰῶνα ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ ἐξελληνισμένων Ἀσιανῶν.

Ἐν Ἴστρῳ ἐλατρεύετο ὁ Ἀπόλλων ὑπὸ ἐπώνυμον «Ἀπόλλων ἰατρός» καθὼς καὶ ὁ «Ζεὺς Πολιεύς».

ΙΣΤΡΟΣ (Ὁ Καλλατιανός).—Ἀρχαῖος Ἕλλην γραμματικὸς ἐκ Καλλατίας τῆς Κάτω Μοισίας (νῦν Μαγγάλια τῆς Ρουμανίας) ἀγνώστου ἐποχῆς. Ἔγραψε «Περὶ τραγωδίας» καὶ «Μελοποιούς», ἀλλ' οὐδὲν τούτων σώζεται (W. Christ, Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Λογοτεχνίας, μετάφρ. Λ. Χ. Κώστα, Τόμ., Α′, σελ. 376).

ΙΤΑΔΕΒΑ.—Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων, τὰ ὁποῖα ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς ὁ Α′ (527 — 565) ἐν Δαρδανίᾳ. (Προκοπ. Περὶ Κτισμ. IV, 4).

Ἡ τοποθεσία αὐτοῦ ἄγνωστος

ΙΤΖΗΣ.—Ὄνομα φρουρίου τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ πρὸς νότον τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, τὸ ὁποῖον ἔκτισεν ἢ ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς ὁ Α′ (527 — 565) παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ IV, 11).

ΙΤΥΣ —Υἱὸς τοῦ Τηρέως βασιλέως τῆς Θράκης καὶ τῆς Πρόκνης, θυγατρὸς τοῦ Πανδίονος, βασιλέως τῆς Ἀττικῆς, τὸν ὁποῖον κατασφάξασα ἡ μήτηρ του μετὰ τῆς ἀδελφῆς της Φιλομήλας, ἀτιμασθείσης ὑπὸ τοῦ Τηρέως, παρέθηκεν εἰς γεῦμα εἰς τὸν πατέρα του Οἱ θεοὶ τότε, διὰ τὰ ἀλλεπάλληλα ταῦτα ἀνουσιουργήματα, ἐνῷ ὁ Τηρεὺς κατεδίωκεν αὐτάς, μετεμόρφωσαν τὸν μὲν Τηρέα εἰς ἔποπα, τὴν Πρόκνην εἰς χελιδόνα, τὴν Φιλομήλαν εἰς ἀηδόνα καὶ τὸν Ἴτον εἰς φασιανόν. (Ἀπολ. Γ′ 14, 8,—Ὀβιδίου μεταμορφ. VI. 652).

Ὁ Ἴτυς οὗτος συγχέεται μετὰ τοῦ Ἰτύλου, υἱοῦ τοῦ Ζήθου, βασιλέως τῶν Θηβῶν, καὶ τῆς Ἀηδόνος, θυγατρὸς τοῦ Πανδάρεω.

Τὸν μῦθον τοῦτον ἐπραγματεύθησαν ποικιλοτρόπως οἱ τραγικοὶ Σοφοκλῆς, Εὐριπίδης καὶ ἄλλοι. Κατὰ τὸν Παυσανίαν (Α, 24, 3), ἐσώζετο ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του

ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν τὸ ἄγαλμα αὐτοῦ μετὰ τῆς μητρός του, ἔργον τοῦ περιφήμου Ἀλκαμένους, μαθητοῦ τοῦ Φειδίου.

ΙΦΙΔΑΜΑΣ.—Υἱὸς τοῦ Ἀντήνορος, βασιλέως τῆς Θράκης καὶ τῆς Θεανοῦς. Ἐλθὼν εἰς βοήθειαν τῶν Τρώων μετὰ στρατοῦ καὶ 12 πλοίων, ἐφονεύθη μετὰ σφοδρὰν πάλην ὑπὸ τοῦ Ἀγαμέμνονος. (Ὁμήρ. Ἰλιάδ. Λ, 221 — 247). Ἡ σκηνὴ αὕτη ἀπεικονίζετο ἐπὶ τῆς λάρνακος τοῦ Κυψέλου ἐν Ὀλυμπίᾳ μεθ᾽ ἑξαμέτρου ἐπιγράμματος. (Παυσ. V, 19, 4).

ΙΧΝΑΙ.—Πόλις τῆυ Βοττιαίας ἐν Μακεδονίᾳ, μεταξὺ τῶν ποταμῶν Ἀξιοῦ καὶ Λουδίου, μνημονευομένη ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου (VII, 123), ὡς μία τῶν πόλεων, ὅπου διέτριψεν ὁ στρατὸς τοῦ Ξέρξου, πρὶν ἢ προχωρήσῃ πρὸς νότον.

Εἰς τὰς Ἴχνας ἐκόπησαν νομίσματα εἰς ἀρχαιοτάτην ἐποχήν, περὶ τὰ 480 π. Χ., ἀκολουθοῦντα τοὺς σταθμητικοὺς κανόνας τοῦ Παγγαίου (Παβυλωνιακὸν καὶ Φοινικικόν), τῶν ὁποίων οἱ τύποι προῆλθον ἐκ τῶν νομισμάτων τῶν Ὀρεσκίων, ἀρχαίου θρακικοῦ λαοῦ. Σώζονται δὲ ἀργυρᾶ τετράδραχμα καὶ ἀργυροῖ στατῆρες.

ΙΩΑΝΝΗΣ Γ′ ΒΑΤΑΤΖΗΣ. — Αὐτοκράτωρ τοῦ βασιλείου τῆς Νικαίας (1222—1254), διαδεχθεὶς τὸν Θεόδωρον Α′ Λάσκαριν (1203—1222).

Γόνος ἐπιφανοῦς στρατιωτικῆς οἰκογενείας τοῦ βυζαντινοῦ ἑλληνισμοῦ, ἐγεννήθη ἐν Διδυμοτείχῳ ἢ κατ᾽ ἄλλους ἐν Ἀδριανουπόλει τὸ 1193. Ὁ πάππος του Κωνσταντῖνος Βατάτζης εἶχε τιμηθῆ μὲ τὸ ἀξίωμα τοῦ στρατηγοῦ τοῦ ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ θέματος τῶν θρακησίων, διακριθεὶς εἰς τοὺς κατὰ τῶν Τούρκων καὶ Φράγκων πολέμους.

Μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν σταυροφόρων ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως (1204) ὁ Ἰωάννης κατέφυγεν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ βασιλέως τῆς Νικαίας Θεοδώρου Α′ τοῦ Λασκάρεως, ὅστις, ἐκτιμήσας αὐτόν, ἀνύψωσεν εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ πρωτοβεστιαρίου, τὸν ἐνύμφευσε μὲ τὴν θυγατέρα του Εἰρήνην, καὶ τέλος τὸν κατέστησε διάδοχόν του.

Ὁ Ἰωάννης, ἀνὴρ νουνεχὴς καὶ δραστήριος ἀνέκτησε τὴν Θράκην καὶ Μακεδονίαν, καὶ ἐπεξέτεινε τὸ κράτος του, περιλαμβάνον τὰ δυτικὰ παράλια τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τινας νήσους τοῦ Αἰγαίου Πελάγους (Χίον, Λέσβον, Σάμον, Ἰκαρίαν, Κῶ καὶ ἄλλας).

Ἐπὶ τῆς βασιλείας του κατέστησε πρωτεύουσαν τοῦ βασιλείου του τὴν πόλιν Νύμφαιον, κειμένην μεταξὺ Σμύρνης καὶ Σάρδεων, ἀντὶ τῆς Νικαίας, ἥτις παρέμεινεν ὡς ἕδρα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου.

Τὸ 1252, ἑξηκονταετὴς ἤδη ὁ Ἰωάννης, ἐξεστράτευσεν εἰς τὴν Δυτικὴν Μακεδονίαν κατὰ τοῦ Δεσπότου τῆς Ἠπείρου Μιχαὴλ Ἀγγέλου καὶ ἐξηνάγκασεν αὐτὸν νὰ συνομολογήσῃ εἰρήνην. Ἐπανελθὼν εἰς Νίκαιαν, προσεβλήθη κατὰ μῆνα Φεβρουάριον τοῦ 1254 ἐξ ἀποπληξίας, μεταφερθεὶς δὲ εἰς Νύμφαιον ἀπέθανε τὴν 30 Ὀκτωβρίου τοῦ ἰδίου ἔτους, καταλιπὼν διάδοχον τὸν υἱόν του Θεόδωρον Β′ (1254 — 1258). Ἐτάφη δὲ εἰς τὴν παρὰ τὴν Σμύρνην Μονὴν τῶν Σωσάνδρων, τὴν ὁποίαν ἔκτισεν περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου του. Ἡ εἰκών του ἐσώζετο μέχρι τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς τοῦ 1922 ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου ἐν Μαγνησίᾳ. (Ἀντ. Μηλιαράκη, Ἱστορία τοῦ Βασιλείου τῆς Νικαίας, σελ. 155 καὶ ἑξῆς).

Ὁ Βασιλεὺς Ἰωάννης κατά τινας ἦτο καὶ κάτοχος τῆς Ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, ποιήσας μάλιστα καὶ ἐκκλησιαστικὰ ᾄσματα, θεωρεῖται δὲ ὡς εἷς τῶν ἀρχαιοτέρων μουσικῶν τοῦ μεσαιωνικοῦ Ἑλληνισμοῦ. (Θρᾷκες Μουσικοί, εἰς Παράρτημα Γ′ τόμου «Θρακικῶν» σελ. 222 καὶ ἑξῆς. — Γ. Παπαδοπούλου, Συμβολαὶ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς παρ᾽ ἡμῖν Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, Ἀθῆναι 1890 σελ. 267). Κατὰ πᾶσαν ὅμως πιθανότητα πρόκειται περὶ συνωνυμίας, ὡς ἀποδεικνύει τοῦτο ὁ πρώην Λεοντοπόλεως Σωφρόνιος Εὐστρατιάδης (ἐν Ἐπετηρίδι Ἑταιρ. Βυζαντινῶν Σπουδῶν, ἔτος XII, σελ. 46—75), ὅπου παραπέμπομεν τὸν βουλόμενον διὰ περισσοτέρας πληροφορίας.

ΙΩΑΝΝΗΣ ὁ ΒΙΤΑΛΙΑΝΟΥ.—Στρατηγὸς Βυζαντινὸς διαπρέψας εἰς τοὺς κατὰ τῶν Γότθων ἐν 'Ιταλίᾳ πολέμους, ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ 'Ιουστινιανοῦ (527 — 565). Ἦτο Θρᾷξ, ἀνεψιὸς τοῦ στρατηγοῦ Βιταλιανοῦ (βλ. λέξ.) καὶ γαμβρὸς ἐπὶ θυγατρὶ τοῦ στρατηγοῦ Γερμανοῦ, ἀνεψιοῦ τοῦ 'Ιουστινιανοῦ Α'.

Κατὰ τὸ τρίτον ἔτος τοῦ κατὰ τῶν Γότθων πολέμου ἐν 'Ιταλίᾳ (538), ἀπεστάλη εἰς τὸ θέατρον τῶν ἐπιχειρήσεων ἐπὶ κεφαλῆς Θρακῶν ἱππέων, ἀποβιβασθεὶς εἰς 'Υδροῦντα (Otranto), καθ' ὃν χρόνον οἱ Γότθοι ἐπολιόρκουν τὴν Ρώμην, ὑποστηριζομένην ὑπὸ τοῦ Βελισσαρίου, διέσχισε τὴν 'Ιταλίαν καὶ ἔφθασεν ἀκωλύτως εἰς τὴν 'Οστίαν, ἐπίνειον τῆς Ρώμης. Μόλις ἔφθασεν ἐκεῖ ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ Βελλισσαρίου μετὰ 1.000 ἱππέων εἰς τὴν χώραν τῶν Πικηνῶν, ἵνα παρενοχλῇ τοὺς ἐκεῖ Γότθους καὶ περισπάσῃ τὴν προσοχὴν τοῦ πολιορκοῦντος τὴν Ρώμην ἡγεμόνος αὐτῶν Οὐΐττίγιδος.

Τὴν ἐντολὴν ταύτην ὁ 'Ιωάννης ἐξετέλεσε μετὰ κεραυνοβόλου δραστηριότητος. Νικήσας δὲ τοὺς ὑπὸ τὸν Οὐλίθεον Γότθους, τοιοῦτον ἐνέπνευσεν εἰς τὰς τάξεις τῶν πολεμίων τρόμον, ὥστε ἐντὸς ὀλίγου χρονικοῦ διαστήματος παρεδόθησαν εἰς αὐτὸν τὰ φρούρια : Οὐρβῖνον καὶ 'Αριμίνιον, μετ' οὐ πολὺ δὲ ἠναγκάσθη καὶ ὁ Οὐΐττιγις νὰ λύσῃ τὴν πολιορκίαν τῆς δεινοπαθούσης Ρώμης.

Πολιορκηθεὶς μετὰ ταῦτα εἰς 'Αριμίνιον ὑπὸ τοῦ Οὐΐττίγιδος, ἀπέκρουσε μετὰ τόλμης καὶ στρατηγικῆς τέχνης τὰς ἐπιθέσεις καὶ τὰ πολιορκητικὰ ἔργα αὐτοῦ, μέχρις οὗ ἐπικουρίαι, ἐλθοῦσαι ἔξωθεν, ἠνάγκασαν τοὺς πολιορκητὰς νὰ λύσουν τὴν πολιορκίαν καὶ νὰ φύγουν ἐν ἀταξίᾳ εἰς Ραβένναν.

'Αποσταλεὶς κατόπιν, ἐκυρίευσε τὸ φρούριον Φοροκορνήλιον καὶ πᾶσαν τὴν χώραν τὸ 540, τὸ δὲ ἑπόμενον ἔτος τραπεὶς εἰς τὴν Β. Δ. 'Ιταλίαν, ἐξηνάγκασε τοὺς ἐπὶ τῶν Ἄλπεων κατοικοῦντας Γότθους νὰ ὑποταχθῶσιν εἰς τοὺς Βυζαντινούς, ἔπειτα δὲ ἔτρεψεν εἰς φυγὴν τὰ μετὰ ταῦτα προσελθόντα Γοτθικὰ στρατεύματα.

Ὅταν τὸ 541 ὁ Βελισσάριος ἀνεχώρησεν ἐπιστρέφων εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὁ 'Ιωάννης ἀνέλαβε μετὰ τῶν στρατηγῶν Βέσσα καὶ Κωνσταντιανοῦ τὴν ἀρχηγίαν τῶν ἐν 'Ιταλίᾳ Βυζαντινῶν στρατευμάτων μέχρι τοῦ ἑπομένου ἔτους, ὅτε ἀφίκετο ὁ νέος ἀρχιστράτηγος 'Αλέξανδρος. Ἡ πολυαρχία ἐν ἀρχῇ καὶ ἔπειτα ἡ ἀνικανότης τοῦ ἀρχιστρατήγου ἐνεθάρρυναν τοὺς Γότθους, οἱ ὁποῖοι ἤρχισαν ἀνακτῶντες τὰ διάφορα φρούρια τῆς 'Ιταλίας. Παρ' ὅλα ταῦτα ὁ 'Ιωάννης, ὑπερνικήσας τὰς δυσχερείας τῆς περιόδου ἐκείνης, ἐκυρίευσε τὴν Βερώναν, ἐπετέθη κατὰ τῶν πολιορκούντων τὴν Φλωρεντίαν Γότθων, ἐξαναγκάσας αὐτοὺς νὰ ἀπέλθουν (τὸ 543) καὶ ἔπειτα ἀπεσύρθη εἰς Ρώμην, τὴν ὁποίαν μετ' ὀλίγον ἐπολιόρκησαν οἱ πολέμιοι.

'Επανελθὼν τὸ 546 ὁ Βελισσάριος εἰς 'Ιταλίαν, ἀπέστειλε τὸν 'Ιωάννην εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἵνα καὶ προφορικῶς ἐκθέσῃ τὴν κατάστασιν τοῦ ἐν 'Ιταλίᾳ στρατοῦ εἰς τὸν 'Ιουστινιανὸν καὶ ἐπιτύχῃ τὴν ταχεῖαν ἀποστολὴν ἐνισχύσεων. Κατὰ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει διαμονήν του, ἐνυμφεύθη τὴν 'Ιουστίνην, θυγατέρα τοῦ στρατηγοῦ Γερμανοῦ, μετά τινας δὲ μῆνας ἐπανῆλθεν εἰς 'Ιταλίαν μετὰ νέων ἐνισχύσεων.

'Εν γένει ὁ 'Ιωάννης ἀνέπτυξε ἐξαιρετικὴν δραστηριότητα, διακριθεὶς διὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν στρατηγικὴν αὐτοῦ ἱκανότητα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΙΒ' Οἰκουμενικὸς πατριάρχης. (1294—1303).—Ἡγούμενος τῆς Μονῆς Παμμακαρίστου καὶ πνευματικὸς τοῦ αὐτοκράτορος 'Ανδρονίκου Β' τοῦ Παλαιολόγου (1282—1358), διεδέχθη 'Αθανάσιον τὸν Α'.

Κατήγετο ἐκ Σωζουπόλεως ἢ ἐκ Μεσημβρίας τῆς Θράκης, ὠνομάζετο δὲ κατὰ κόσμον Κοσμᾶς καὶ ἦτο πατὴρ δύο τέκνων.

Κατηγορηθεὶς διὰ τὴν ἁπλότητα αὐτοῦ, παρῃτήθη καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα του, ὅπου καὶ ἀπέθανε.

'Επὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ 'Ιωάννου ΙΒ' ἱδρύθη ἡ κατὰ τὸ ὄρος Μενοικέως (Μπόζντάγ) παρὰ τὰς Σέρρας μονὴ τοῦ Τιμίου

Προδρόμου (Μ. Γεδεών, Πατριαρχ. Πίνακες σελ. 405).

ΙΩΑΝΝΗΣ ΙΔ΄ ὁ ΚΑΛΕΚΑΣ. Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, (1324 — 1347).—Ὁ πατριάρχης Ἰωάννης ΙΔ΄ ὁ Καλέκας, κατήγετο ἐξ ἐπιφανοῦς οἰκογενείας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐγεννήθη δὲ ἐν Ἄπρῳ τῆς Ἀνατ. Θράκης (βλ. λέξ.) ἐξ οὗ καὶ Ἀπρηνὸς ἐπονομάζεται. Διεδέχθη τὸν Πατριάρχην Ἠσαΐαν (1324—1334).

Κατηγορηθεὶς μετὰ τὸν θάνατον Ἀνδρονίκου Γ΄ τοῦ Παλαιολόγου, (1341) ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Ε΄ τοῦ Παλαιολόγου, τὸν ὁποῖον ἤλεγξε σφοδρῶς ὡς καταλαβόντα παρανόμως τὸν θρόνον, ἀνήκοντα εἰς τὰ τέκνα τοῦ Ἀνδρονίκου, καθῃρέθη τὸ 1347 καὶ ἀπέθανε κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος.

Ἦτο σοφὸς καὶ πολυμαθὴς ἀνήρ, διακριθεὶς ὡς ἐκκλησιαστικὸς ρήτωρ. Ἐκ τῶν 60 ὁμιλιῶν αὐτοῦ μόνον δύο ἐξεδόθησαν. Εἶναι δὲ ὁ πρῶτος καὶ τελευταῖος τῶν πατριαρχῶν, ὅστις ὑπέγραψε διὰ μελάνης κυανῆς (Μ. Γεδεών, Πατριαρχ. Πίνακες, σελ. 420 καὶ ἑξῆς).

ΙΩΑΝΝΗΣ (ΑΓΙΟΣ).—Εἷς ἐκ τῶν 362 μαρτύρων, οἱ ὁποῖοι κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐνάτου αἰῶνος ὑπέστησαν ἐν Ἀδριανουπόλει μαρτυρικὸν θάνατον ὑπὸ τῶν στιφῶν τοῦ ἡγεμόνος τῶν Βουλγάρων Ὀμυρτὰγ (Μουρτάγωνος). Ἡ μνήμη του ἑορτάζεται ὑπὸ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τὴν 22 Ἰανουαρίου.

ΙΩΑΝΝΙΤΣΑ (τά).—Πόλις τῆς Θράκης μία τῶν δέκα ἐπισκοπικῶν ἑδρῶν τῆς Μητροπόλεως Φιλιππουπόλεως, μνημονευομένη εἰς τὸν ὑπὸ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ (886—912) συνταχθέντα πίνακα τῆς κλίμακος τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, τόμ. V, σελ. 483).

Μεταξὺ τοῦ XIII αἰῶνος ἀρχομένου καὶ τοῦ XIV φθίνοντος ἡ Ἐπισκοπὴ Ἰωαννίτσων ἐξέλιπεν ὁριστικῶς.

Ποία ἡ ταυτότης αὐτῆς δὲν εἶναι ἐξηκριβωμένη. Κατὰ τὸν Jirecek ἔκειτο ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ροδόπῃ, κατὰ δὲ τὸν Moutaftschiew δέον ν' ἀναζητηθῇ μᾶλλον πρὸς βορρᾶν τῆς Φιλιππουπόλεως περὶ τὸ Μέσον ὄρος. (Πρβλ. Κ. Μυρτ. Ἀποστολίδου «Θρακικά», τόμ. IV, σελ, 4 καὶ ἑξ.).

ΙΩΑΝΝΟΥΠΟΛΙΣ.—Μετονομασία τῆς πρωτευούσης τῶν Βουλγάρων Πραισθλάβας (βλ. λέξ.) γενομένη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάνου Τσιμισκῆ, εἰς ἀνάμνησιν τῆς νίκης αὐτοῦ κατὰ τῶν Ρώσων τὸ 972, ἀλλὰ μὴ ἐπικρατήσασα.

Κ

ΚΑΒΑΛΛΑ.—Ἡ σημερινὴ Καβάλλα ἐπέχει τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Νεαπόλεως (βλ. λέξ.), ἐπινείου τῶν Φιλίππων, τῆς μετέπειτα Χριστουπόλεως τῶν Βυζαντινῶν. Ὀφείλει δὲ τὸ ὄνομά της κατ' ἄλλους μὲν εἰς τοὺς πρὸ τῆς κατακτήσεως τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐγκατασταθέντας ἐνταῦθα Γενουάτας, οἱ ὁποῖοι ὠνόμασαν τὴν πόλιν Καβάλλαν (ἐκ τοῦ cavallo = ἵππος) λόγῳ τοῦ σχήματος τῆς πόλεως, κατ' ἄλλους δέ, ὅπερ καὶ τὸ πιθανώτερον εἰς τοὺς ἐνταῦθα μετοικήσαντας κατοίκους τῆς πλησίον κειμένης ἀρχαίας πόλεως Σκαβάλλας ἐπεχούσης τὴν θέσιν τῆς νῦν Παλαιᾶς Καβάλλας (τουρκ. Ἐσκῆ Καβάλλα).

Ἡ Καβάλλα ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Τούρκων τὸ 1381 ἐπὶ σουλτάνου Μουρὰτ τοῦ Α΄, ἀλλ' ἔρημος καὶ κατεστραμμένη, ἀποικισθεῖσα βραδύτερον ὑπὸ τοῦ σουλτάνου Σουλεϋμὰν τοῦ Μεγαλοπρεποῦς (1520—1566) δι' Ἰουδαίων μεταφερθέντων ἐξ Οὐγγαρίας.

Ἐπὶ Τουρκοκρατίας οἱ ὀλίγοι Ἕλληνες κάτοικοι αὐτῆς, παρ' ὅλας τὰς καταπιέσεις, διετήρησαν τὸν ἐθνισμόν των. Ὅλαι αἱ βυζαντιναὶ ἐκκλησίαι μετετράπησαν εἰς τζαμία, πλὴν τοῦ ναοῦ τῆς Παναγίας.

Ἀπὸ τοῦ 1840 ἡ Καβάλλα ἤρχισεν ἀκμάζουσα, χάρις εἰς τὸ ἐν αὐτῇ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον, ὁπότε ἐγένετο ἀνάγκη ἐπεκτάσεως τῆς πόλεως καὶ ἐκτὸς τοῦ φρουρίου, εἰς τὸ ὁποῖον περιωρίζετο. Φοβούμενοι ὅμως οἱ Τοῦρκοι τὴν οἰκονομικὴν ὑπεροχὴν τῶν Ἑλλήνων, ἀντετάχθησαν εἰς τὴν ἐπέκτασίν της, μόλις δὲ τὸ 1864 κατωρθώθη τοῦτο τῇ ἐπεμβάσει τοῦ Πατριαρχείου, ὁπότε ἐπετράπη διὰ σουλτανικοῦ ἰραδὲ (ἀδείας) καὶ ἡ ἀνέγερσις δευτέρου

ναοῦ ἔξω τοῦ φρουρίου, ἐπ' ὀνόματι τοῦ 'Αγίου 'Ιωάννου.

'Η Καβάλλα ἐκκλησιαστικῶς ὑπήγετο εἰς τὴν Μητρόπολιν Ξάνθης, ἠρίθμει δὲ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος ὑπὲρ τὰς 10.000 κατοίκων, καὶ διετήρει ἡμιγυμνάσιον, ἀστικὴν σχολήν, παρθεναγωγεῖον γυμναστήριον κ.τ.λ.

Κατὰ τοὺς μετὰ τὸ 1903 Μακεδονικοὺς ἀγῶνας, οἱ Καβαλλιῶται συνέβαλον οὐκ ὀλίγον εἰς τὴν κατὰ τῶν κομιτατζήδων δρᾶσιν τοῦ 'Ελληνικοῦ στοιχείου τῆς Μακεδονίας. Καταληφθεῖσα ἡ Καβάλλα τὸ 1912 ὑπὸ Βουλγάρων, ἀπηλευθερώθη ὑπὸ τοῦ 'Ελληνικοῦ στρατοῦ τὸ ἑπόμενον ἔτος, ἔκτοτε δὲ ἀποτελεῖ μέρος τοῦ 'Ελληνικοῦ Βασιλείου.

Σήμερον εἶναι ἕδρα τοῦ ὁμωνύμου δήμου καὶ πρωτεύουσα τοῦ Νόμου Καβάλλας, ἀριθμεῖ δέ κατά τήν τελευταίαν ἀπογραφὴν (1928) 49.980 κατοίκους. 'Επίσης εἶναι ἕδρα μητροπολίτου φέροντος τὸν τίτλον Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Νέστου.

'Απὸ ἐμπορικῆς ἀπόψεως ἡ Καβάλλα κατέχει ἐξέχουσαν θέσιν μεταξὺ τῶν ἐμπορικῶν κέντρων τῆς χώρας, ἰδίως δὲ ἕνεκα τοῦ ἀκμάζοντος ἐν αὐτῇ καμπνεμπορίου, τὸ ὁποῖον καὶ μόνον ἀπασχολεῖ ὑπὲρ τοὺς 15.000 καπνεργάτας. (Βιβλιογρ. Κ. Σκαλτσᾶ, 'Ιστορία τῆς Καβάλλας, 1930).

ΚΑΒΑΡΝΑ.—Μεσαιωνικὴ πόλις τῶν δυτικῶν παραλίων τοῦ Εὐξείνου Πόντου, κτισθεῖσα ἐπὶ τῆς ἀρχαίας θρακικῆς πόλεως Βιζώνης (βλ. λέξ) καταποντισθείσης κατὰ μέγα μέρος ὑπὸ σεισμῶν. 'Απέχει δὲ Β.Α. μὲν τῆς Βάρνας 23 χλμ. ἀνατολικῶς δὲ τοῦ Μπαλτσὶκ (ἀρχ. Διονυσουπόλεως) ἐννέα μίλια.

'Απὸ ἐκκλησιαστικῆς ἀπόψεως ὑπήγετο εἰς τὸν Μητροπολίτην Βάρνης, συνενωθεῖσα ὁριστικῶς μετ' αὐτῆς τὸ 1652 ἐπὶ τῆς *πατριαρχείας Παϊσίου τοῦ Α'. 'Ο Μητρο*πολίτης Βάρνης, μὴ ὑφισταμένης τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν, 1906 ἔφερε τὸν τίτλον «Βάρνης καὶ Καβάρνης, ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Μαύρης Θαλάσης». (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Τόμ. V, σελ. 456, 493, 500, 517—Μητροπολίτου Σάρδεων Γερμανοῦ, 'Επισκοπικοὶ Κατάλογοι Β. Θράκης, εἰς «Θρακικὰ 1937, σελ. 125 καὶ ἑξῆς).

Αἱ κατὰ τὸ 1876 διαπραχθεῖσαι ἐν Καβάρνᾳ σφαγαὶ ὑπὸ τῶν Τουρκικῶν στρατευμάτων, προεκάλεσαν τὴν ἔνοπλον ἐπέμβασιν τῆς Ρωσσίας ἀπολήξασαν εἰς τὴν συνθήκην τοῦ 'Αγίου Στεφάνου (1878).

Σήμερον ἀνήκει εἰς τὴν Ρουμανίαν (Δοβρουτσᾶ) καὶ ἀριθμεῖ περὶ τὰς 9.000 κατοίκους.

ΚΑΒΕΙΡΗ.—"Αλλη ὀνομασία τῆς Καβειροῦς (βλ. λέξ.)

ΚΑΒΕΙΡΙΑ (ΜΥΣΤΗΡΙΑ).—Τὰ περὶ τῶν Καβείρων καὶ τῶν μυστηρίων αὐτῶν εἶναι σκοτεινὰ καὶ ἀβέβαια.

'Απὸ τοῦ προπαρελθόντος αἰῶνος ἐπεδόθησαν οἱ σοφοὶ καὶ ἐπιστήμονες μετὰ ζήλου καὶ ἐπιμονῆς εἰς τὴν μελέτην καὶ ἔρευναν τῶν Καβειρίων μυστηρίων. 'Αλλ' ἀτυχῶς ἡ ἱστορία αὐτῶν, παρ' ὅλας τάς ἐρεύνας καὶ ἀνασκαφάς, αἱ ὁποῖαι ἔγιναν μέχρι σήμερον, παραμένει σκοτεινή, ὡς καὶ διὰ τοὺς σοφοὺς τοῦ κόσμου.

«Τὸ ζήτημα τῶν Καβείρων, λέγει ὁ Freret, εἶναι τὸ πολυπλοκώτερον τῆς 'Ελληνικῆς μυθολογίας. Αἱ ἀφορῶσαι αὐτὸ παραδόσεις εἶναι τόσον συγκεχυμέναι, τόσον ἀντιφατικαὶ αἱ μὲν πρὸς τὰς δέ, ὥστε ἡ ἀνάλυσις αὐτῶν, μόλις φαίνεται δυνατή. Αὐτοὶ οἱ ἀρχαῖοι διεφώνουν ἐλλείψει συνεννοήσεως, οἱ δὲ νεώτεροι συναθροίσαντες μετὰ μεγαλυτέρας πολυμαθείας παρὰ κριτικῆς τὰς διαφόρους περὶ αὐτῶν ἱστορίας, μᾶλλον συνεσκότισαν τὸ ζήτημα».

Ταῦτα ἔγραφε περὶ τὰ μέσα τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος ὁ Γάλλος σοφὸς Freret. 'Αλλὰ καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἀσχοληθέντες περὶ τοῦ ζητήματος τούτου, δὲν ὑπῆρξαν εὐτυχέστεροι εἰς τὰς ἐρεύνας αὐτῶν. Διάσημοι σοφοί, ὅπως: ὁ Schelling, ὁ Welcker, ὁ O. Müller, ὁ Gerhard, ὁ Creu*zer καὶ ὁ Guiniaut, καὶ ἄλλοι, παρ' ὅλας* τὰς ἐμβριθεῖς αὐτῶν μελέτας, δὲν κατώρθωσαν νὰ πείσουν τὸν ἀναγνώστην, ὅτι εἶπον τὴν τελευταίαν λέξιν καὶ ὅτι ἔλυσαν τὸ ζήτημα.

'Ο Guiniaut π. χ. διάσημος ἑλληνιστὴς καὶ ἀρχαιολόγος, ὅστις ἐμελέτησε ὅ,τι σχε-

τικὸν ὑπάρχει μὲ τὸ ζήτημα τῶν Καβειρίων μυστηρίων, διὰ τῶν ἑξῆς τελειώνει τὰς κριτικάς του παρατηρήσεις : «Τὸ πρόβλημα τῶν Καβειρίων μυστηρίων δὲν ἐλύθη ἀκόμη καὶ ἴσως δὲν θὰ λυθῇ ποτέ».

Τὸ ζήτημα, ἄλλως τε δὲν εἶναί τι τὸ νέον. Καὶ αὐτοὶ οἱ ἀρχαῖοι διεφώνουν περὶ αὐτῶν. Πολὺ πρὸ τοῦ Freret καὶ τοῦ Guiniaut, ὁ Στράβων λέγει περὶ αὐτῶν τὰ ἑξῆς : — «Ὅτι τοὺς ἐν τῇ Σαμοθράκῃ τιμωμένους Θεοὺς εἰρήκασι πολλοὶ τοῖς αὐτοῖς τοῖς Καβείροις, οὐδ' αὐτοὺς ἔχοντες λέγειν τοὺς Καβείρους οἵτινές εἰσι . . .» (VI, 331, 51).

Μὲ ἄλλα λόγια : Πολλοὶ ἔχουν εἰπεῖ ὅτι οἱ ἐν Σαμοθράκῃ τιμώμενοι Θεοὶ εἶναι οἱ Κάβειροι, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ποὺ τὸ λέγουν δὲν ἠμποροῦν νὰ μᾶς εἰποῦν τί πρᾶγμα εἶναι αὐτοὶ οἱ Κάβειροι . . .

Καὶ πρῶτον κατὰ τοὺς ἀσχοληθέντας περὶ αὐτῶν, ἡ σύλληψις τῆς ἰδέας τῶν θεοτήτων τούτων καὶ ἡ λατρεία αὐτῶν, ὀφείλεται εἰς τὸ δόγμα, καθ' ὃ τὸ πῦρ, ὑπὸ τὰς τρεῖς μορφὰς αὐτοῦ : οὐράνιον, γήϊνον ἢ θαλάσσιον, εἶναι ἡ ἀρχὴ τῶν ὄντων. Οἱ Κάβειροι λοιπόν, κατὰ ταῦτα, εἶναι ἡ προσωποποίησις τῆς πρώτης ἀρχῆς, ὡς ἀποδεικνύει τὸ ὄνομα αὐτῶν, καὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα παράγεται ἐκ τοῦ ***κάειν*** = καίειν. Κυρίως ὠνομάζοντο ***ΚάϜειροι***, μὲ δίγαμμα. Κατὰ τροπὴν δὲ τοῦ δίγαμμα εἰς β, ἔγινε ***Κάβειροι***, τὸ ὁποῖον ἀπαντᾷ καὶ Κάβιροι καὶ Κάβηροι.

Κατ' ἄλλους ἡ λέξις Κάβειροι εἶναι φοινικικῆς καταγωγῆς, συγγενὴς μὲ τὴν φοινικικὴν λέξιν «*Kabir*» (= μεγάλος), ἀραβιστὶ «*Kebir*», κατ' ἄλλους δὲ σανσκριτικῆς, συγγενὴς τῆς σανσκριτικῆς λέξεως *Gawiras* (= δυνατός, ἰσχυρός).

Εἶναι δὲ οἱ Κάβειροι μεγάλοι θεοὶ τῆς ἀρχαιοτάτης ἐκείνης ἐποχῆς, διατηρήσαντες τὴν προσωπικότητα αὐτῶν καὶ εἰς τοὺς μετέπειτα χρόνους, ἀλλὰ μόνον ἐν τῇ τελέσει τῶν μυστηρίων, διαδραματίζοντες πάντοτε δευτερεῦον πρόσωπον καὶ περιελθόντες εἰς τὴν κατωτέραν τάξιν τῶν θεῶν τὴν τάξιν τῶν δαιμόνων, πνευμάτων, ἀκολούθων τῶν μεγάλων θεῶν τοῦ κυρίως ἑλληνικοῦ πολυθεϊσμοῦ. Τοῦτο, ἄλλως τε, συμβαίνει γενικῶς εἰς τοὺς θεοὺς τῶν φυλῶν αἱ ὁποῖαι ἐξέλιπον. Ἐνίοτε μάλιστα ἀρχαιότατοι θεοὶ μεταπίπτουν εἰς τὴν τάξιν τῶν ἁπλῶν ἡρώων, ὅπως οἱ Κορύβαντες, οἱ Κουρῆτες, οἱ Δάκτυλοι, καὶ οἱ Τελχῖνες, μετὰ τῶν ὁποίων πολλαχοῦ ἀφομοιοῦνται πρὸς τοὺς ἱερεῖς τῶν ἀρχαίων χρόνων, ὡσὰν ἡ ἀνάμνησις τῶν εἰς ἐπικοινωνίαν εὑρισκομένων ἱερέων πρὸς τοὺς θεοὺς τῆς πρωτογόνου ἐκείνης ἐποχῆς, νὰ συνεχέοντο πρὸς τοὺς θεοὺς τοὺς ὁποίους ὑπηρέτουν, ἐκ τῶν ὁποίων οὐχὶ ἀπίθανον νὰ ἐλάμβανον ἐνίοτε τὰ ὀνόματα. Κατὰ ταῦτα ἴσως νὰ μὴ εἶναι ἀπίθανος ἡ γνώμη τοῦ Freret περὶ τῆς συγγενείας τοῦ ὀνόματος τῶν Καβείρων πρὸς τὸ τῶν ***«Καβάρνων»*** ἱερέων τῆς Δήμητρος ἐν Πάρῳ.

***

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω, εὐνόητον εἶναι ὅτι δὲν θὰ προσπαθήσωμεν ἡμεῖς νὰ δώσωμεν τὴν λύσιν τῶν Καβειρίων μυστηρίων. Ἁπλῶς θὰ ἀναφέρωμεν τὸ συμπέρασμα ἐργασίας γενομένης ὑπὸ εἰδικῶν, τῶν ὁποίων ἡ γνώμη εἶναι σεβαστή, μέχρις οὗ νεώτεραι ἔρευναι καὶ μελέται διαφωτίσουν καὶ διευκρινήσουν αὐτά.

Οἱ Κάβειροι εἶναι Ἑλληνικαὶ θεότητες, τῶν ὁποίων ἡ καταγωγή, ἡ ἀληθὴς φύσις καὶ αἱ διάφοροι μεταμορφώσεις παρέχουν εἰς τὸν ἱστορικὸν τῶν ἀρχαίων θρησκευμάτων ἓν τῶν μᾶλλον σπουδαίων καὶ δυσεπιλύτων προβλημάτων.

Τὸ ὄνομα αὐτῶν κατὰ πρώτην φορὰν ἀπαντᾶται κατὰ τὸν τέταρτον π. Χ. αἰῶνα ἔν τινι ἀποσπάσματι τοῦ Πινδάρου. Καὶ μέχρι μὲν τῶν χρόνων τοῦ Ἐπαμειώνδου συγχέονται μετὰ τῶν πολυπληθῶν δαιμόνων, ὡς ἐκπροσωποποίησις τῶν φυσικῶν δυνάμεων, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ὅμως ταύτης μέχρι τῆς πτώσεως τοῦ παγανισμοῦ, λαμβάνουν ἴσην θέσιν, ἂν ὄχι ὑπερτέραν πρὸς τὰς μᾶλλον ἐξόχους προσωπικότητας τοῦ Ἑλληνικοῦ Πανθέου.

Οἱ Κάβειροι δαίμονες τῆς ὑλικῆς φύσεως

Οἱ Κάβειροι ἀνήκουν εἰς τὴν ἰδίαν τάξιν τῶν θεοτήτων, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ Κου-

ρῆτες καὶ οἱ Κορύβαντες τῆς Φρυγίας, οἱ Δάκτυλοι τοῦ ὄρους Ἴδης καὶ οἱ Τελχῖνες τῆς νήσου Ρόδου. Ἤτοι, εἶναι θεότητες ἐκπροσωποῦσαι κοσμικήν τινα δύναμιν.

Ἡ μᾶλλον ὀρθὴ τῆς λέξεως ἐτυμολογία εἶναι ἐκ τοῦ ρήματος **«καίειν»**. Ἄλλως τε καὶ ὅ,τι γνωρίζομεν περὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν ἀπ' ἀρχῆς τῆς λατρείας καὶ τῶν τόπων ὁπόθεν ἔλαβον τὴν καταγωγήν των, συνάδει ὑπὲρ τῆς ἑρμηνείας ταύτης. Ὡς πρώτην δὲ κοιτίδα τῆς λατρείας αὐτῶν, δέον νὰ ἀναζητήσωμεν τὰ ὀρεινὰ τῆς Τρωάδος μέρη καὶ τὰς νήσους τοῦ Θρακικοῦ Πελάγους, γειτνιαζούσας πρὸς τὰ Φρυγικὰ παράλια, τὴν Λῆμνον, Ἴμβρον καὶ Σαμοθράκην.

Ἐν Φρυγίᾳ, κατὰ τὸν Στράβωνα (π.Χ, 472) ὑπῆρχεν ὄρος καλούμενον Κάβειρος, ταὐτὸν τοῦ ἡφαιστειώδους καὶ ὅτι ἀπ' αὐτοῦ ἐκλήθησαν Κάβειροι. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰς νήσους, τὰς ὁποίας ἀνεφέραμεν, γνωστὴ εἶναι ἡ ἡφαιστειογενὴς φύσις τοῦ ἐδάφους αὐτῶν.

Ἐν Λήμνῳ οἱ Κάβειροι θεωροῦνται ἄλλοτε ὡς υἱοὶ καὶ ἄλλοτε ὡς ἔγγονοι τοῦ Ἡφαίστου, θεοῦ τοῦ ὑπογείου πυρός. Μήτηρ αὐτῶν εἶναι ἡ νύμφη Καβειρὼ θυγάτηρ τοῦ Πρωτέως, ἥτις εἰς τοὺς πρόποδας τῆς Αἴτνης ἔφερε τὸ δηλωτικὸν ὄνομα **«Αἰθαλία»**, ἐκ τοῦ αἴθειν (=λάμπειν ὡς φλόξ). Ὥστε ἐν Λήμνῳ οἱ Κάβειροι θεωροῦνται ὡς ὑπουργοὶ τοῦ Θεοῦ τοῦ πυρός. Τὴν ἰδέαν ταύτην ἐνισχύει καὶ νόμισμά τι εὑρεθὲν ἐν Θεσσαλονίκῃ, ὅπου βεβαίως ἐγκαίρως εἶχε διαδοθῇ ἡ λατρεία αὐτῶν, τὸ ὁποῖον παριστᾷ αὐτοὺς μὲ σύμβολα σιδηρουργοῦ, ἤτοι τὴν σφῦραν καὶ τὴν πυράγραν. (1)

Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἔδαφος τῆς Λήμνου εἶναι γονιμώτατον διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς ἀμπέλου, ὁ ἀρχικὸς μῦθος σχετίζει τοὺς Καβείρους μὲ τὸν Διόνυσον,

Ὁ Αἰσχύλος εἶχε γράψει καὶ σατιρικὸν δρᾶμα, (2) φέρον τὸ ὄνομά των, οἱ ὁποῖοι καὶ ἀπετέλουν τὸν χορόν. Τοὺς Ἀργοναύτας διερχομένους ἐκ Λήμνου, ὑπεδέχθησαν οἱ Κάβειροι ἐνθαρρύναντες αὐτοὺς τὰ μέγιστα ἐπὶ τὸν ἀγῶνα.

Ὡς πνεύματα δὲ τοῦ ὑπογείου πυρός, τὸ ὁποῖον ζωογονεῖ τὴν βλάστησιν καὶ εὐδοκίμησιν τῆς ἀμπέλου, θεωροῦνται γενικῶς ὡς πνεύματα τῆς γονιμότητος. Οἱ Πελασγοὶ μάλιστα παρεχώρουν εἰς αὐτούς, ὡς καὶ εἰς τὸν Ἀπόλλωνα καὶ Δία τὸ δέκατον τοῦ ἐκλεκτοῦ οἴνου, ὁσάκις ἠπειλοῦντο ὑπὸ ἀφορίας.

Ἡ λατρεία τῶν Καβείρων εἰσήχθη εἰς τὴν κυρίως Ἑλλάδα ὑπὸ τῶν Πελασγῶν, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Ἡρόδοτος λέγων: «Τὰ Καβείρων ὄργια τὰ Σαμοθρήϊκες ἐπιτελέουσι παραλαβόντες παρὰ Πελασγῶν» (11, 51)· Ἦτο δὲ διαδεδομένη καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ἰδίᾳ δὲ ἐν Βοιωτίᾳ, ἡ ὁποία ἀπέβη ἓν τῶν κυριωτέρων κέντρων αὐτῆς, ὅπου διετηρήθη καὶ ἐπὶ περισσότερον χρόνον παρὰ ἐν τῇ λοιπῇ Ἑλλάδι. Ἡ κυρίως ὅμως ἕδρα τῆς λατρείας τῶν Καβείρων, ἡ διατηρήσασα μέχρι τῶν Ἑλληνικῶν καὶ Ρωμαϊκῶν χρόνων τὴν ἀρχαίαν ἀκμὴν καὶ αἴγλην ἦτο ἡ σειρὰ τῶν νήσων ἀπὸ τῆς Εὐβοίας μέχρι τοῦ Ἑλλησπόντου. Τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν ἰσχυροτάτην ἀπόδειξιν, ὅτι ἡ Καβειρικὴ λατρεία ἦτο καθαρῶς Πελασγική, καὶ ἑπομένως αὐτόχθων, μὴ εἰσαχθεῖσα ὑπὸ τῶν ἐν Θάσῳ Φοινίκων.

Συγχρόνως ἡ λατρεία τῶν Καβείρων ἀναφαίνεται καὶ κατὰ τὴν βορειοδυτικὴν παραλίαν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, κατοικουμένην καὶ ταύτην ὑπὸ Πελασγικῶν φυλῶν. Ἐκ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων ὁ Στράβων καὶ ἄλλοι ἰσχυρίζονται ὅτι ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας μετεδόθη ἡ λατρεία αὐτῶν εἰς τὴν Σαμοθράκην, ὁ δὲ Διονύσιος Ἁλικαρνα-

1) Head - Σβορώνου, *Ἱστορία τῶν Νομισμάτων*, Τόμ. Α', σελ. 311.—Πρὸς τιμὴν τῶν Καβείρων ἐτελοῦντο ἐν Θεσσαλονίκῃ ἀγῶνες καλούμενοι *«Καβείρια Πύθια»* καὶ Καβείρια ἐπινίκεια» (Μ. Δήμιτσα, Ἡ Μακεδονία, σ. 401). Κ. Γ. Κουρτίδου: Τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικὰ Μυστήρια Ἀθῆναι 1934.

2) Οἱ Κάβειροι μετὰ τῆς Ἀργοῦς καὶ Ὑψιπύλης, *ἀπετέλουν ἰδιαιτέραν τριλογίαν ἐκ* τοῦ Ἀργοναυτικοῦ κύκλου, παρασταθεῖσαν περὶ τὸ 466 π. Χ. Τῶν δραμάτων τούτων ἐλάχιστα σώζονται ἀποσπάσματα.

σεύς, ὁ Πλούταρχος καὶ ἄλλοι ἀντιθέτως, ὅτι δηλαδὴ ἐκ Σαμοθράκης διεδόθη εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Μὲ τὴν τελευταίαν ταύτην γνώμην συντάσσεται καὶ ὁ Ottfried Müller, πιθανώτερον ὅμως φαίνεται ὅτι τὴν πρώτην ἀνάπτυξιν αὐτῆς ἡ λατρεία τῶν Καβείρων ἔλαβεν ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ. Ὁ Στησίμβροτος ὁ Θάσιος μάλιστα, ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Στράβωνος (X, 472). παρεδέχετο ὅτι οἱ Κάβειροι προήρχοντο, ὅπως εἴπομεν ἀνωτέρω, ἐκ τοῦ ὄρους Καβείρου τῆς Φρυγίας, διακλαδώσεως τῆς Ἴδης ἐν τῇ Βερεκυντίᾳ χώρᾳ, ὁπόθεν καὶ τὸ ὄνομα αὐτῶν, γενόμενοι ἱεροφάνται τῆς ἐκεῖ λατρευομένης θεᾶς Κυβέλης. Ἐπίσης εὑρίσκομεν καὶ πόλιν «Καβειρίαν ἐν Φρυγίᾳ καὶ ἄλλην τὰ Κέβειρα ἐν τῷ Πόντῳ, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα μαρτυροῦν τὴν ἀρχαιοτάτην λατρείαν τῶν θεοτήτων τούτων. Τέλος εὑρίσκομεν τοὺς Καβείρους μεμιγμένους ἐν τῇ λατρείᾳ τῆς Ἑκάτης καὶ τῆς Περσεφόνης, θεότητας τὰ μέγιστα λατρευομένας μετὰ τῆς Δήμητρος ἐν Σαμοθράκῃ.

Οἱ Κάβειροι ὡς δαίμονες βοηθοὶ

Ὁ Αἰσχύλος μᾶς παριστᾷ τοὺς Καβείρους ὡς ὑπηρέτας τοῦ Διονύσου καὶ τοῦ Ἡφαίστου, περιποιηθέντας τοὺς Ἀργοναύτας κατὰ τὴν ἐκ τῆς νήσου διάβασίν των. Κατά τινα δὲ ἄλλον μῦθον, ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Διοδώρου Σικελιώτου (V 49) προσωρμίσθησαν ἀπὸ σκοποῦ εἰς τὴν νῆσον Σαμοθράκην, διὰ νὰ ἐπικαλεσθοῦν τὴν προστασίαν τῶν Καβείρων καὶ τὴν θείαν αὐτῶν συνδρομὴν κατὰ τὸ μακρινὸν καὶ ἐπίμονον ταξείδιόν των.

Προσεπάθησάν τινες νὰ ἀποδείξουν ὅτι οἱ Κάβειροι τῆς Λήμνου ἦσαν διάφοροι τὴν καταγωγὴν ἀπὸ τοὺς ἐν Σαμοθράκῃ. Ἀλλ' ἡ γειτονία τῶν δύο νήσων ἥκιστα πιθανὴν καθιστᾷ τὴν γνώμην ταύτην.

Οἱ Κάβειροι τῆς Σαμοθράκης ἀπέβησαν προστάται τῶν ναυτιλλομένων καὶ οἱ κατ' ἐξοχὴν θεοὶ εἰς τοὺς κινδύνους τῶν θαλασσοπόρων. Ἡ ἔξοχος δὲ αὕτη τιμὴ κοινὴ οὖσα μετὰ τῶν Διοσκούρων, Κάστορος καὶ Πολυδεύκους, συνετέλεσαν, ὥστε νὰ ἀφομοιωθοῦν οὗτοι πρὸς ἐκείνους. Ὅπως δὲ ἐκείνους, ἐκάλουν καὶ τούτους: ***Ἄνακτας: Πρίγκηπας, Ἥρωας***. Ἐπεκαλοῦντο δὲ αὐτοὺς κατὰ τὰς θυέλλας καὶ ἐπίστευον ὅτι τοὺς ἔβλεπον εἰς τὴν κορυφὴν τῶν ἱστῶν, προστατεύοντας τοὺς ναυτιλλομένους.—«Διαβεβόηται δ' ἡ τούτων τῶν θεῶν ἐπιφάνεια καὶ παράδοξος ἐν κινδύνοις βοήθεια τοῖς ἐπικαλουμένοις τῶν μυηθέντων» (V, 49).

Τοιουτοτρόπως ἡ λατρεία τῶν Καβείρων ἐπεβλήθη, οὕτως εἰπεῖν, εἰς τὴν φαντασίαν τῶν διαπλεόντων τὰς ἀγρίας ἐκείνας θαλάσσας, ἀναδείξασα αὐτοὺς κατ' ἐξοχὴν σωτῆρας θεούς, καὶ ὄχι μόνον τοὺς Διοσκούρους ἐπεσκίασαν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοὺς Μεγάλους Θεούς, τῶν ὁποίων κατ' ἀρχὰς ἐθεωροῦντο ἁπλοῖ ὑπηρέται.

Γενεαλογία τῶν Καβείρων

Ἐνῷ ὁ Πίνδαρος δὲν γνωρίζει παρὰ μόνον ἕνα Κάβειρον, τὸν ὁποῖον τάσσει εἰς τὰ μυστηριώδη τῆς Λήμνου ὄργια, καὶ τὸν ὁποῖον παραδέχεται ὡς τὸν πρῶτον ἄνθρωπον, πατέρα πάσης φυλῆς, ὁ Αἰσχύλος ἀναβιβάζει αὐτοὺς εἰς ἀρκετὰ περίεργον ἀριθμόν, ἀφοῦ μάλιστα ἀποτελοῦν καὶ τὸν χορὸν ἀπολεσθέντος σατιρικοῦ δράματος τοῦ ποιητοῦ.

Ὁ Ἀκουσίλαος παρὰ Στράβωνι (X, 472) ἀποδίδει εἰς αὐτοὺς ὡς πατέρα τὸν ***Κάμιλλον***, μητέρα δὲ τὴν νύμφην ***Καβειρώ***, προσθέτων ὅτι ἦσαν τρεῖς ἄρρενες καὶ τρεῖς θήλεις ***Καβειρίδες***. Τὴν αὐτὴν γενεαλογίαν παραδέχεται καὶ ὁ Φερεκύδης, μὲ μόνην τὴν διαφοράν, ὅτι κατ' αὐτὸν αἱ Καβειρικαὶ θεότητες κατάγονται ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τοῦ Ἡφαίστου καὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ ***Καβειροῦς***, θυγατρὸς τοῦ Πρωτέως, φέρουσαι ὀνόματα πλήρη μυστηρίου.

Ἀκριβῶς δὲν γνωρίζομεν τὴν γενεαλογίαν τῶν ἀρχικῶν Καβείρων. Φαίνεται ὅμως ὅτι ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Φερεκύδου (περὶ τὰ 600 π. Χ.) εἶχον ἐξελληνισθῆ ἐν Ἑλλάδι. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἡ ἱερὰ

ὀγδοὰς (1) ἐξακολουθεῖ ὑφισταμένη, ἀλλ' ἐν τῇ καθόδῳ αὐτῶν ἀπὸ τῆς 'Ανατολῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα, αἱ θεογονικαὶ αὗται γνώσεις ἀπομακρυνόμεναι τῆς πηγῆς αὐτῶν, δηλαδὴ τῆς θείας διδασκαλίας, ὁπόθεν ὁ ἄνθρωπος παρέλαβε τὴν ἀρχικὴν θρησκείαν, καθίστανται πενιχρότεραι καὶ χάνουν τὸ μεγαλεῖον αὐτῶν. Πράγματι δέ, ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ὁ ἀνδρογύνης θεὸς τῶν ἀνατολικῶν λαῶν, εἶναι κατὰ πολὺ ἀνώτερος τῆς θείας δυάδος τῶν Ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς προδίδουν τὴν πρὸς τὸν ἀνθρωπομορφισμὸν τάσιν αὐτῶν.

'Ελατρεύοντο δέ, κατὰ τὸν Φερεκύδην, οἱ Κάβειροι εἰς τὰς Τρωϊκὸς πόλεις, κατὰ δὲ τὸν Παυσανίαν (Α, IV, 6) ἡ Πέργαμος ἦτο καθ' ὁλοκληρίαν ἀφιερωμένη εἰς τοὺς Καβείρους. Κατὰ δὲ τὸν ῥήτορα 'Αριστείδην, ἐθεωροῦντο «πρεσβύτεροι δαιμόνων», πρὸς τιμὴν τῶν ὁποίων ἐτελοῦντο μυστήρια. Χρησμός τις τῆς ἐποχῆς τῶν 'Αντωνίνων, σωζόμενος ἔν τινι ἐπιγραφῇ, ἀναφέρει ὅτι οἱ Κάβειροι ἦσαν υἱοὶ τοῦ Οὐρανοῦ, δηλαδὴ ὁμοπάτριοι ἀδελφοὶ τῶν Τιτάνων. 'Επίσης ὅτι ἐν Περγάμῳ ἡ Ρέα ἔτεκε τὸν Δία, παραστατούντων κατὰ τὴν γέννησιν τοῦ ἄνακτος τῶν Θεῶν, τῶν Κορυβάντων, οἱ ὁποῖοι κατὰ τὰς ἐπιχωριαζούσας παραδόσεις διεδραμάτισαν τὸ αὐτὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον καὶ οἱ Κουρῆτες ἐν Κρήτῃ.

'Εν τῇ μακρᾷ περὶ αὐτῶν παρεκβάσει, τὴν ὁποίαν κάμνει ὁ Στράβων (Χ, 472—473), εὑρίσκομεν αὐτοὺς μετὰ τῶν Κορυβάντων καὶ Τιτύρων, παρατηρεῖ δὲ ὅτι ὑπὸ πολλῶν συγχέονται μετὰ τῶν θεοτήτων τούτων, παρ' ἄλλων δὲ ὅτι θεωροῦνται ὡς γονεῖς των.

'Ο Ἡρόδοτος (Γ, 37 — 38) συγχέει τὸν Ἑρμῆν εἰς ὅσα διηγεῖται περὶ Σαμοθράκης, συνδέων τὴν λατρείαν τούτων μετὰ τῶν υἱῶν τοῦ Φθᾶ, τοὐτέστι τοῦ Αἰγυπτίου Ἡφαίστου. Εἰσελθών, διηγεῖται ὁ Καμβύσης ἐν τῷ ἱερῷ τῶν Καβείρων τῆς Μέμφιδος, τοῦ ὁποίου ἡ εἴσοδος ἐπετρέπετο μόνον εἰς τοὺς ἱερεῖς, διέταξε νὰ καύσουν τὰς εἰκόνας των. 'Εξεικόνιζον δὲ αὐτοὺς ὑπὸ μορφὴν νάνων, ἀναλόγων πρὸς τοὺς ὑπὸ τῶν Φοινίκων προσαρμοζομένους εἰς τὴν πρύμνην τῶν πλοίων των. 'Εκ τοῦ ἀνεκδότου τούτου τοῦ Ἡροδότου, πολλοὶ τῶν νεωτέρων μυθολόγων ἠθέλησαν νὰ παραστήσουν τοὺς Ἑλληνικοὺς Καβείρους, ὡς προελθόντας ἐκ τῶν Φοινικῶν Καβείρων ὀκτὼ τὸν ἀριθμόν, υἱῶν τοῦ Sadyk.

Ἔν τινι ἐπιγραφῇ ἀνακαλυφθείσῃ ἐν Σαμοθράκῃ τὸ 1860 ὑπὸ τοῦ Α. Conze, οἱ Κάβειροι καλοῦνται : «***Μεγάλοι Θεοί, Θεοὶ ἰσχυροί***». 'Αλλ' ὅπως παρατηρεῖ ὁ Lenormant, ἡ σύμπτωσις αὕτη φαίνεται ὅλως τυχαία, καθ' ὅσον δὲν ὑπάρχουν ἴχνη αὐτῶν πρὸ τῶν χρόνων τοῦ Μεγάλου 'Αλεξάνδρου. Ὁ αὐτὸς δὲ σοφὸς προσθέτει ὅτι παρὰ τὴν συνήχησιν τῶν ὀνομάτων, οἱ Φοινικικοὶ Κάβειροι εἶναι ἀρκετὰ διάφοροι, ὡς πρὸς τὸν ἀριθμόν, τὸν κύριον χαρακτῆρα, τὸ πρόσωπον καὶ τὰ σύμβολα τῶν Πελασγικῶν Καβείρων. Δοθέντος ὅμως ὅτι ὁ Φοινικικὸς λαὸς ὄχι μόνον ἐσύχναζεν εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου Πελάγους καὶ ἀφῆκε πολυάριθμα ἴχνη τῆς διαβάσεώς του ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς χώρας, δὲν θὰ ἦτο παράτολμον νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ὁ σημιτισμὸς ἔλαβε μέρος ἐν τῇ θρησκείᾳ τῶν Καβείρων.

Κατὰ τὸν Μνασέαν, οἱ Κάβειροι ἦσαν τέσσαρες, ὀνομαζόμενοι : ***'Αξιόκερσος, Κασμίλος***, '***Αξίερως*** καὶ '***Αξιόκερσος***. 'Εκ τούτων οἱ μὲν δύο πρῶτοι εἶναι ἄρρενες, ἀντιπροσωπεύοντες τὸν Ἅδην ἢ Πλούτωνα καὶ τὸν Ἑρμῆν, οἱ δὲ δύο ἄλλοι θήλεις ἀντιστοιχοῦσαι πρὸς τὴν Δήμητραν καὶ Περσεφόνην. Ἡ μαρτυρία αὕτη τοῦ Μνασέα συμπληρωθεῖσα ὑπὸ τοῦ Διονυσιδώρου, ὀφείλεται εἰς τὴν ἀκριτομυθίαν καὶ βεβήλωσιν τοῦ πρώτου, χάρις εἰς τὴν ὁποίαν

---

1) 'Εκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν γονέων καὶ τῶν ἐξ τέκνων προκύπτει ἡ ἱερὰ ὀγδοὰς τῶν Αἰγυπτίων. Μὲ τὴν διαφοράν, ὅτι ἐν τῇ αἰγυπτιακῇ ὀγδοάδι, ὁ Φθᾶ - Sidyk καὶ ὁ 'Εσμοὺν (Esmun), γονεῖς τῶν 7 Καβείρων παρίστανται ἄνευ συζύγων, ἴσως ὑπὸ τὴν μορφὴν τῶν ἀνδρογύνων, οἱ ὁποῖοι γεννοῦν ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας κατὰ τὴν ἀρχαίαν δοξασίαν τῶν ἀνατολικῶν λαῶν.

ὀφείλομεν τὴν γνῶσιν τῶν ὀνομάτων αὐτῶν Διότι, ὡς γνωστόν, δὲν ἐπετρέπετο τὰ ὀνόματα αὐτῶν νὰ προφέρωνται ὑπὸ τῶν πιστῶν. Ὁ Παυσανίας. π. χ. ὁμιλῶν περὶ Καβείρων, εἰς τὰ μυστήρια τῶν ὁποίων φαίνεται ὅτι ἦτο μεμυημένος, ζητεῖ συγγνώμην παρὰ τῶν ἀναγνωστῶν του, διότι σιωπᾷ περὶ αὐτῶν. (IX, 25, 5).

Ἡ πληροφορία αὕτη τοῦ Μνασέα μᾶς γνωρίζει τὴν ἀληθεστέραν σχέσιν τῶν Καβειρικῶν θεοτήτων τῆς Σαμοθράκης πρὸς τοὺς κυρίως Ἑλληνικοὺς Θεούς. Ἐπίσης τὰ Ὀρφικὰ ἔπη σχετίζουν τοὺς ἄρρενας Καβείρους πρὸς τὴν Δήμητραν καὶ Περσεφόνην, ὁ δὲ Στράβων ἀναφέρει περὶ τῶν ὀργίων τῆς Σαμοθράκης ὅτι ἐτελοῦντο πρὸς τιμὴν τῆς Δήμητρος καὶ τῆς Κόρης, δηλαδὴ τῆς Περσεφόνης. Ὁ δὲ Ἡρόδοτος, ἐν τῇ λατρείᾳ τῶν Καβείρων τῆς Σαμοθράκης, ταὐτίζει τὸν ἰθυφαλλικὸν Ἑρμῆν τῶν Πελασγῶν πρὸς τοὺς Καβείρους, προσθέτων ὅτι οἱ μεμυημένοι ἐγνώριζον τὴν ἔννοιαν τοῦ ἱεροῦ μύθου, ὅστις κατὰ τὸν Κικέρωνα ἐδήλου τὸ πάθος, τὸ ὁποῖον διήγειρεν εἰς αὐτὸν ἡ θέα τῆς Περσεφόνης.

Εἰς τὸ Βατικανὸν σώζεται μνημεῖον μαρμάρινον, σχετιζόμενον μὲ τὰ μυστήρια τῆς Σαμοθράκης. Τὸ μνημεῖον τοῦτο εἶναι γεγλυμμένον κατὰ τὰς τρεῖς προσόψεις αὐτοῦ, παριστάνει δὲ ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς τὸν Ἀξιόκερσον ἰθυφαλλικὸν ἐπὶ τῆς ἄλλης τὴν Ἀξιόκερσον ἐν πλήρει περιβολῇ, καὶ ἐπὶ τῆς τρίτης τὸν Κάσμιλον γυμνὸν μέν, ἀλλ' ἄνευ τῆς προπετείας τοῦ Ἀξιοκέρσου. Ἀλλὰ τὸ προσδίδον μεγαλυτέραν ἀξίαν εἰς τὸ μαρμάρινον τοῦτο μνημεῖον, εἶναι τὸ ὅτι ἐπὶ τῆς βάσεως ἑκάστης πλευρᾶς ἀπεικονίζονται ἐν σμικρῷ αἱ Ἑλληνικαὶ θεότητες, αἱ ὁποῖαι ἀνταποκρίνονται πρὸς τὰς τρεῖς Καβειρικὰς θεότητας, Οὕτω κάτωθεν τοῦ Ἀξιοκέρσου ἀπεικονίζεται ὁ Ἀπόλλων — Ἥλιος, κάτωθεν τῆς Ἀξιοκέρσης ἡ Ἀφροδίτη, καὶ κάτωθεν τοῦ Κασμίλου ὁ Ἔρως. Κατὰ ταῦτα τρανώτατα ἀποδεικνύεται ὅτι καὶ τὰ τρία ἀγάλματα, τὰ ὁποῖα ἐποίησεν ὁ Σκόπας διὰ τὴν Σαμοθράκην : τοῦ Φαέθοντος, τῆς Ἀφροδίτης καὶ τοῦ Πόθου, εἶναι μετάφρασις, οὕτως εἰπεῖν, τῶν θεοτήτων τῶν μυστηρίων τούτων.

Εἴς τι ἀγγεῖον ἀπεικονίζεται ὁ Πάν, ἡ Ἀφροδίτη καὶ ὁ Ἑρμῆς. Ὁ Πὰν κατέχει ἐνταῦθα τὴν θέσιν τοῦ Φαέθοντος, καθ' ὅσον οὗτος εἶναι θεὸς τοῦ φωτός, «φωσφόρος», ἐξ οὗ καὶ ἐπί τινος ἀγγείου «Φάος» ἐπικαλεῖται.

Ἐπί τινος ἄλλου ἀγγείου φέρεται ἡ προτομὴ τῆς Ἀξιοκέρσης, ἐχούσης τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς Ἀφροδίτης ἢ τῆς Περσεφόνης μετὰ τῶν πρώτων γραμμάτων τοῦ ὀνόματός της, ὅπως ἀπεικονίζονται αὗται συνήθως ἐπὶ τῶν πλείστων κεραμογραφικῶν μνημείων. Ἐπὶ τῆς ἄλλης πλευρᾶς τοῦ ἀγγείου φέρεται ὁ Διόνυσος ὡς παιδίον μετὰ τοῦ ὀνόματός του πλήρους, κρατῶν θύρσον καὶ περιβεβλημένος κισσόν, καὶ ἀνταποκρίνεται πρὸς τὸν Κάσμιλον.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει ὅτι τὸ Καβειρικὸν σύστημα εἶναι σύστημα θεῶν τῆς φύσεως, ὅπως καὶ πάντες οἱ θεοὶ τῶν Πελασγικῶν φυλῶν, εἰς τὰς ὁποίας ὁ ἀνθρωπομορφισμὸς κατέχει πολὺ κατωτέραν θέσιν παρὰ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν θρησκείαν. Φέρει δὲ τὸ σύστημα τοῦτο ἐν ἑαυτῷ σαφῆ τὰ γνωρίσματα τῆς ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καταγωγῆς του καὶ τῆς στενῆς καὶ ἀναντιρρήτου συγγενείας πρὸς τὸ φρυγικὸν θρήσκευμα. Δύναται δὲ νὰ συνοψισθῇ ὡς ἑξῆς: Μεγάλη τις θήλεια θεότης, πρώτη ἀρχὴ καὶ γενική, μήτηρ τῶν θεῶν, ὡς καὶ πάντων τῶν ὄντων, Γῆ - Μήτηρ, οὕτως εἰπεῖν, ἀνάλογος ἐν τῇ ἀρχικῇ αὐτῶν συλλήψει πρὸς τὴν Κυβέλην τῆς Φρυγίας ἢ τῆς Ἴδης, εὐκόλως δυναμένη νὰ ταὐτισθῇ πρὸς τὴν Δήμητραν καὶ νὰ προσεγγίσῃ τὴν Ἀφροδίτην. Ἔπειτα πλησίον της δύο ἄρρενες θεότητες, ἐξ αὐτῆς μὲν καταγόμενοι, ἀλλὰ διάφορον βαθμὸν ἔχοντες τὴν θείαν καταγωγήν, συναποτελοῦντες μετ' αὐτῆς οἰκογενειακόν τι σύμπλεγμα. Ἐκ τῶν ἀρρένων τούτων θεῶν ὁ πρῶτος ὁ καὶ ἀρχαιότερος θεωρεῖται ἀλληλοδιαδόχως ὡς Ζεύς, Ἅδης, Ἥλιος καὶ Διόνυσος, ὄχι παιδίον, ἀλλ' ἀνήρ. Ἐν Λήμνῳ θεωρεῖται ὁ Ἥφαιστος, καθ' ὅσον εἶναι ὁ θεὸς τῆς φωτεινῆς καὶ

πυρίνης ἀρχῆς τοῦ οὐρανίου καὶ χθονίου πυρὸς τὸ ὁποῖον γονιμοποιεῖ τὴν πρωτίστην καὶ ἀδρανῆ ὕλην, τὴν Γῆν - Μητέρα ἐκ τῆς ὁποίας κατάγεται. Ἐκ τῆς ἑνώσεως αὐτῶν γεννᾶται ὁ Κάσμιλος, ὁ διακοσμητὴς τοῦ Σύμπαντος, ὁ γήϊνος γεννητής, προσωποποιούμενος διὰ τοῦ ἰθυφαλλικοῦ Ἑρμοῦ, τοῦ Διονύσου ἢ καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἔρωτος, πρᾶγμα ποὺ ἀναμιμνήσκει εἰς ἡμᾶς τὸ ὄνομα ***Ἵμερος·Ἴμβρος***, τὸ ὁποῖον ὑπὸ τοῦ Καβειρικοῦ τούτου Ἑρμοῦ ἐδόθη εἰς τὴν φερώνυμον νῆσον. Μεταξὺ τῶν δύο τούτων θεῶν οἱ ὁποῖοι εἶναι κυρίως Κάβειροι, ὑπάρχει ἡ ἀντίθεσις ἡ παρατηρουμένη εἰς πάντα πολυθεϊσμόν, ἀφ' ἑνὸς δηλαδὴ ἡ μεγαλοπρεπὴς ἀδράνεια καὶ ἀνάπαυσις θεοῦ ἀθανάτου, ἀφ' ἑτέρου δὲ δρᾶσις συνεχὴς θεοῦ ζῶντος καὶ θνήσκοντος.

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἐρχόμεθα εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῶν ὀνομάτων αὐτῶν.

Ὁ Κάσμιλος ἢ Κάδμιλος ἑρμηνεύεται διὰ τοῦ «***Διατάσσων***», κατά τινας δὲ φαίνεται συγγενὴς πρὸς τὸ ρῆμα ***κάζω, κήδω*** τὸ ὁποῖον σημαίνει: διακοσμῶ, μεριμνῶ.

Εἰς τὰ ἄλλα ὀνόματα εὑρίσκομεν τὸ ἐπίθετον «ἄξιος», τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν ἀρχαιοτάτην σημασίαν σημαίνει τὸν «ἰσχυρόν», τὸν «δυνατόν», ὅπως εἰς τὸ κύριον ὄνομα «Ἀξιθέα» καὶ τὴν ἐπίκλησιν τῶν γυναικῶν τῆς Ἤλιδος πρὸς τὸν Διόνυσον τὸν ταυρόμορφον : Ἄξιε ταῦρε.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ δεύτερον συνθετικὸν—κέρσος καὶ—κέρσα, οὐδεμία ὑπάρχει ἱκανοποιητικὴ ἑρμηνεία. Πολὺ πιθανὸν νὰ σημαίνουν τὸν σύζυγον καὶ τὴν σύζυγον, καθ' ὅσον ὁ Ἡσύχιος τὸ μὲν «κέρσῃ» ἐξηγεῖ διὰ τοῦ «γάμος», εἰς δὲ τὸ «κέρσαι» ἀποδίδει τὴν σημασίαν τοῦ «νυμφεύεσθαι».

Ὁ Κωνσταντῖνος Κουρτίδης, λαμβάνων ἀφορμὴν ἔκ τινων θρακικῶν νομισμάτων εἰς τὰ ὁποῖα ἀπεικονίζεται ὁ Ζεὺς ἐπὶ θρόνου μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΚΥΡΣΑ, θεωρεῖ τὴν λέξιν ὡς ἀναμφισβητήτως θρακικὴν καὶ συντεταγμένην καὶ συγγενῆ πρὸς τὰ ὀνόματα. Ἀξιόκερσος - Ἀξιόκερσα κτλ. τὰ ὁποῖα θεωρεῖ ἐπίσης ὡς Θρακικά. (Τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικὰ μυστήρια, Ἀθῆναι 1934, σελ. 25. Κωνστ. Γ. Κουρτίδου).

Πολὺ δυσκολωτέρα ἀποβαίνει ἡ ἑρμηνεία τοῦ Ἀξίερος. Ἰσχυρίσθησάν τινες, ὅτι τὸ ὄνομα τοῦτο ἔχει δεύτερον συνθετικὸν τὴν λέξιν «ἔρως», ὑπὸ τὸν ἀρχαῖον αἰολικὸν τύπον «ἔρος» (δενικὴ ἔρου), ὅπως συνήθως ἀπαντᾷ παρ' Ὁμήρῳ. Ἡ ἐτυμολογία ὅμως αὔτη δὲν εἶναι πιθανή, καθ' ὅσον πρόκειται περὶ θηλείας θεότητος. Ἄλλοι θεωροῦν τὸ Ἀξίερος, ὡς τὸ συγκριτικὸν τοῦ Ἄξιος. Ἀλλὰ καὶ ἡ γνώμη αὔτη φαίνεται ἥκιστα πιθανή, καθ' ὅσον κατ' ἀνάγκην ἔπρεπε τὸ ὄνομα νὰ λήγῃ εἰς -τερος. Πιθανωτέρα γνώμη φαίνεται ἐκείνη, καθ' ἣν ὁ Ἀξίερος εἶναι ἐπίθετον θετικοῦ βαθμοῦ, παραγόμενον ἐκ τῆς ρίζης «ἄξιος», ὅπου ἡ κατάληξις—ερος σημαίνει ἐπίτασιν τοῦ ὑπὸ τῆς ρίζης σημαινομένου. Κατὰ τὴν γνώμην ταύτην «Ἀξίερος» σημαίνει τὸν κατ' ἐξοχὴν δυνατόν, ἄξιον, τὴν ἰσχυροτάτην καὶ σεβαστοτάτην τῶν Καβειρικῶν θεοτήτων.

Ταῦτα σχετικῶς μὲ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Ἀξιόκερσος, Ἀξιόκερσα καὶ Κάσμιλος. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸν Ἔρωτα, οὗτος ἀντιπροσωπεύει τὴν ἀγάπην, καὶ θεωρεῖται κατὰ τὰς φιλοσοφικὰς θεωρίας, ὡς ἡ ἀρχικὴ τῶν ὄντων αἰτία.

Ἔν τινι ἐπιγραφῇ οἱ Κάβειροι καλοῦνται «Μεγάλοι Θεοί», συναντῶνται δὲ ὁ Κάσμιλος καὶ ὁ Ἄναξ ἡνωμένοι μετὰ τοῦ Ὑπερίωνος, τοῦ Ἰαπετοῦ καὶ τοῦ Κρόνου, δηλαδὴ πρὸς τοὺς Τιτᾶνας.

Πλὴν τῶν ἄνω συστημάτων, ὑπάρχουν καὶ ἄλλα συστήματα Καβειρικῶν θεοτήτων, εἰς τὴν λεπτομερῆ τῶν ὁποίων ἐξέτασιν θὰ ἦτο ἀνιαρὸν νὰ εἰσέλθωμεν.

Συμπληροῦντες τὰ ἀνωτέρω, ἀναφέρομεν ὅτι κατά τινας, τὰ ὀνόματα αὐτῶν εἶναι μυστικαὶ ἐπικλήσεις. Φαίνονται δὲ ἀνατολικῆς προελεύσεως καὶ ἐτυμολογοῦν αὐτὰς ὡς ἑξῆς :

Ἀξίερως εἰς τὴν Αἰγυπτιακὴν γλῶσσαν σημαίνει τὸν Παντοδύναμον, τὸν Μέγαν, τοιοῦτος δὲ ἦτο ὁ Φθᾶ, ἤτοι ὁ Ἥφαιστος τῶν Αἰγυπτίων. Ἀξιόκερσος σημαίνει τὸν μέγαν γονιμοποιόν. Οὗτος δὲ εἶναι ὁ Ἄρης, τοῦ πλανήτου Ἄρεως ὀνομαζομένου εἰς τὴν Αἰγυπτιακὴν γλῶσσαν «Ertosi», λέξις

σημαίνουσα τὴν αὐτὴν ἰδέαν. Ἀξιόκερσα ἑπομένως σημαίνει τὴν μεγάλην γονιμοποιόν, τὴν Ἀφροδίτην, τὴν σύντροφον τοῦ Ἄρεως. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν Κάσμιλον, τοῦτον ἐξηγοῦν διὰ τοῦ: «Πάνσοφος». Ὁ Bochart μετὰ μεγαλυτέρας πιθανότητος ἀνάγει αὐτὸν εἰς τὸ Ἑβραϊκὸν «*Cosmiet*», τὸ ὁποῖον σημαίνει: θεράποντα τοῦ Θεοῦ.

Ἐκ τῆς μαρτυρίας τοῦ Μνασέα, τὴν ὁποίαν ἀναφέραμεν, πολλοὶ διαβλέπουν τὴν ἀρχικὴν δοξασίαν τῶν μυστηρίων τῆς Σαμοθράκης, τὸ δόγμα τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὸ θεμέλιον τῶν ἀρχαιοτέρων θρησκειῶν τῆς Ἀσίας. Ἀλλ' ἡ δοξασία αὕτη μετενεχθεῖσα εἰς τὴν Ἑλλάδα, καθὼς καὶ τόσαι ἄλλαι πολύτιμοι ἀλήθειαι, αἱ ὁποῖαι ἐπνίγοντο ὑπὸ τὸν πέπλον τοῦ μυστηρίου, ἐπνίγησαν σιγὰ-σιγὰ ὑπὸ τὸ βάρος πλανῶν, τὰς ὁποίας ἐπηύξησεν ἡ ἀχαλίνωτος φαντασία τῶν Ἑλλήνων. Καὶ ἐκπεσόντες τοῦ ἀρχαίου αὐτῶν μεγαλείου, σμικρυθέντες διὰ τῶν πλασμάτων τῆς μυθολογίας, οἱ παντοδύναμοι οὗτοι θεοὶ δὲν ἦσαν εἰς τὰ μάτια τοῦ λαοῦ, παρὰ οἱ δύο υἱοὶ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Λήδας, οἱ δύο δίδυμοι: Κάστωρ καὶ Πολυδεύκης.

***

Ὁ μυστικισμὸς ἐν τῇ λατρείᾳ τῶν Καβείρων εἰσήχθη κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχήν, καθ' ἣν καὶ ἡ τῆς Δήμητρος ἐν Ἐλευσῖνι καὶ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν αὐτῶν αἰτίων. Ἀλλ' ἀργότερον, τόσον εἰς τὸν Ἑλληνικὸν κόσμον γενικῶς καὶ τὰς νήσους τοῦ Θρακικοῦ Πελάγους, ἰδίως, ὁπότε ἐπεκτείνεται ἡ ὑπεροχὴ τῶν Ἀθηνῶν, τὰ μυστήρια τῶν δύο γειτονικῶν νήσων τῆς Λήμνου καὶ Σαμοθράκης, παρουσιάζουν μικρὸν ἐνδιαφέρον.

Ὁ τύπος τῶν μυστηρίων καὶ αἱ τελεταὶ τῆς μυήσεως, οὐσιωδῶς ἦσαν αἱ αὐταί, ἀνάγονται δὲ εἰς τὰς ἰδίας φιλοσοφικὰς καὶ θρησκευτικὰς ἀρχάς. Ἐὰν δὲ πιστεύσωμεν τὸν Ἰάμβλιχον, τὰ Καβείρια μυστήρια ἐνεῖχον καὶ φιλοσοφικήν τινα βάσιν, ἐκ τῆς ὁποίας ὁ Πυθαγόρας ἤντλησε μέρος τῶν θεωριῶν του.

Κατὰ τὴν Μακεδονικὴν καὶ Ἀλεξανδρινὴν ἐποχήν, ἀνῳκοδομήθησαν μεγαλοπρεπῶς τὰ Ἱερὰ τῆς νήσου. Τὰ σωζόμενα δὲ αὐτῶν ἐρείπια ἐμελετήθησαν ἐπισταμένως καὶ ἀνασκαφαὶ ἐγένοντο κατ' ἐπανάληψιν. Κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς ταύτας, μόνον τὰ ἴχνη ἑνὸς κτιρίου ἀρχαιοτέρου τοῦ Φιλίππου ἀνεκαλύφθησαν, καὶ τριῶν ἄλλων ναῶν πλησίον ἀλλήλων κειμένων πολὺ πολυτελεστέρων τοῦ πρώτου καὶ ἀναγομένων εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου.

Ἐκ τούτων ὅμως δύο εἶναι τὰ σπουδαιότερα τῶν ἀνακαλυφθέντων, τὰ ὁποῖα καὶ λεπτομερέστερον ἐμελετήθησαν: ἕνα σχήματος στρογγύλου καὶ ἐστεγασμένον ὡς ᾠδεῖον χρησιμεῦον πιθανῶς διὰ μυστικὰ θαύματα, τὰ ὁποῖα ἐγίνοντο κατὰ τὰς μυήσεις καὶ ἱδρυθὲν ὑπὸ τῆς Ἀρσινόης εἰς ἀνάμνησιν τοῦ ἀσύλου, τὸ ὁποῖον εὗρεν ἐκεῖ, καὶ ἄλλος μέγας ναὸς δωρικοῦ ρυθμοῦ, ὁ λεγόμενος τῶν Ἀνακτόρων, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἐλευσῖνα.

Ἐπίσης τὸ πλεῖστον τῶν ἐπιγραφῶν ποὺ εὑρέθησαν ἐν Σαμοθράκῃ ἀνάγονται εἰς τοὺς Μακεδονικοὺς καὶ Ρωμαϊκοὺς χρόνους. Ἐκ τούτων πληροφορούμεθα ποῖαι πολιτεῖαι ἔπεμπον θεωροὺς κατὰ τὴν ἐτησίαν τῶν θεῶν πανήγυριν, ὡς καὶ τὰ ὀνόματα τῶν πόλεων, ἐκ τῶν ὁποίων προήρχοντο οἱ προσκυνηταί, ὅπως: τὸ Δῖον ἐν Μακεδονίᾳ, ἡ Θάσος, τὰ Ἄβδηρα, ἡ Μαρώνεια, ἡ Κύζικος, ἡ Ἄβυδος, ἡ Δάρδανος, ἡ Ἔφεσος, ἡ Κύμη, αἱ Κλαζομεναί, ἡ Τέως, ἡ Κολοφῶν, τὰ Ἀλάβαντα τῆς Καρίας, ἡ Κέραμος τῆς Καρίας, ἡ Κῶς, ἡ Ἀστυπάλαια καὶ ἄλλαι. Ἐκ τῶν σχετικῶς ἀπομεμακρυσμένων χωρῶν μόνον ἐκ Γόρτυνος τῆς Κρήτης, ἐξ Ἤλιδος καὶ τῆς Ρώμης προσήρχοντο προσκυνηταί. Οἱ Ρωμαῖοι μάλιστα προσκυνηταὶ ἦσαν πολυαριθμότεροι, πλεῖσται δὲ ἐπιγραφαὶ λατινιστὶ σῴζονται εἰς ἀνάμνησιν τῆς μυήσεως αὐτῶν.

Ἡ Σαμοθράκη θεωρεῖται ὑπ' αὐτῶν ὡς ἐθνικόν τι ἱερόν, καθ' ὅσον οἱ ἱερεῖς τῆς νήσου ἐπιτηδείως ἐκαλλιέργησαν καὶ διέδωσαν τὴν πίστιν ὅτι οἱ ἐφέστιοι θεοὶ (Penates) τῆς Ρώμης, εἶναι οἱ ἴδιοι μὲ τοὺς θεοὺς τῆς Σαμοθράκης, μετενεχθέν-

τες ὑπὸ τοῦ Δαρδάνου εἰς Τροίαν, ἐκεῖθεν δὲ ὑπὸ τοῦ Αἰνείου εἰς Ρώμην μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ 'Ιλίου. Τούτου ἕνεκα σπουδαῖαι προσωπικότητες τῆς Ρώμης, ἐπροθυμοποιοῦντο νὰ μυηθοῦν μᾶλλον εἰς τὰ μυστήρια τῆς Σαμοθράκης, παρὰ εἰς τὰ 'Ελευσίνια. 'Ο Μάρκελλος, ὁ ὁποῖος ἐδώρησε πλουσιώτατα δῶρα εἰς τὰ ἱερὰ τῆς Σαμοθράκης, ὁ Κικέρων καὶ ὁ Οὐάρρων ἀναφέρονται μεταξὺ τῶν ἐπισκεπτῶν αὐτῶν.

'Ο Βακώνιος κατὰ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Λουκούλλου ἐναντίον τοῦ Μιθριδάτου διὰ νὰ ἀνακόψῃ τὸν δρόμον του εἰς Σαμοθράκην, ὅπως παρευρεθῇ κατὰ τὴν μεγάλην ἐτησίαν ἑορτὴν καὶ συμμετάσχῃ αὐτῆς, ἔδωκε καιρὸν εἰς τὸν βασιλέα τοῦ Πόντου νὰ διαφύγῃ.

'Ο Γερμανικὸς ἀπεφάσισε καὶ αὐτὸς νὰ μυηθῇ κατὰ τὸ 18 μ. Χ. ἀλλὰ ἐνάντιοι ἄνεμοι πνεύσαντες δὲν ἐπέτρεψαν εἰς αὐτὸν νὰ προσορμισθῇ εἰς τὴν νῆσον.

'Ενταῦθα διὰ πρώτην φορὰν συνηντήθησαν ὁ Φίλιππος ὁ Μακεδὼν καὶ ἡ 'Ολυμπιάς κατὰ τὴν μύησιν καὶ ἐρωτεύθησαν.

'Η Καβειρικὴ λατρεία, φαίνεται ὅτι ἦτο ἀρκετὰ γνωστὴ καὶ εἰς ἀρκετὰ ἀρχαίαν ἐποχὴν εἰς 'Ετρουρίαν τῆς 'Ιταλίας, ὡς μαρτυροῦν ἀνακαλυφθέντα 'Ετρουσκικὰ κάτοπτρα ἐν Σαμοθράκῃ.'Επίσης διαδεδομένη ἦτο εἰς Θεσσαλονίκην, ἡ ὁποία ὑπῆρξε κέντρον σπουδαίας Καβειρικῆς λατρείας ὅπου καὶ ἑορταὶ καὶ ἀγῶνες ἐτελοῦντο καλούμενοι «**Καβείρια**», «**Καβείρια Πύθια**» καὶ «**Καβείρια ἐπινίκια**», καὶ ἀλλαχοῦ.

Τοιαύτη τέλος ἦτο ἡ διάδοσις αὐτῶν καὶ ἡ λατρεία, ὥστε καὶ ἐπὶ τῶν χρόνων ἀκόμη τοῦ Λιβανίου, κατὰ τὸν τέταρτον μ.Χ. αἰῶνα. τὰ μυστήρια τῆς Σαμοθράκης ἐξηκολούθουν νὰ τελῶνται κανονικῶς καὶ μετὰ τῆς αὐτῆς εὐκλείας.

* * *

Αἱ πληροφορίαι ἡμῶν περὶ τῶν μυστηρίων τῆς Σαμοθράκης δὲν εἶναι πολλαί. Γνωρίζομεν μόνον ὅτι τῶν μυστηρίων προΐστατο πολυάριθμος ἐκκλησιαστικὴ ἱεραρχία, τῆς ὁποίας ἡγεῖτο ὁ βασιλεύς, ἀναφερόμενος εἰς τὰς ἐπιγραφὰς καὶ ὡς πρῶτος δικαστὴς τῆς νήσου, πιθανῶς ὁ αὐτὸς μὲ τὸν ἱεροφάντην. Ὅπως δὲ εἰς ὅλας τὰς μυήσεις, οὕτω καὶ ἐδῶ προηγεῖτο ἡ ἐκτέλεσις σπουδαίων καθαρτικῶν διατυπώσεων, τὰς ὁποίας διεξῆγεν εἰδικὸς ἱερεὺς «**Κόης** ἢ **Κοίης**» καλούμενος, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου ἀποδίδεται ἡ σημασία τοῦ καθαριστοῦ. Οὗτος ὑπέβαλλε τοὺς μυουμένους εἰς ἀληθῆ ἐξομολόγησιν καὶ ἀποκάλυψιν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν.

'Ο ναὸς τῶν Καβείρων ἐπίσης ἐξυπηρετεῖτο ὑπὸ πολυαρίθμου προσωπικοῦ ἱερέων, τῶν ὁποίων τὰ ἀξιώματα ἦσαν κληρονομικά, ἐνῷ δὲ εἰς τὰ 'Ελευσίνια μυστήρια οἱ πιστοὶ ἐγίνοντο δεκτοὶ μόνον ἅπαξ τοῦ ἔτους καὶ εἰς ὡρισμένην ἐποχήν, ἐν Σαμοθράκῃ ἡ μύησις ἐγίνετο καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους, μάλιστα δὲ κατὰ τοὺς ἐαρινοὺς μῆνας.

Εἰς τὰ μυστήρια τῆς Σαμοθράκης, ὅπως καὶ τὰ 'Ελευσίνια, δὲν ὑπῆρχε κατηχητικὴ οὔτε δογματικὴ διδασκαλία. Τὸ πᾶν συνίστατο εἰς σύνολόν τι θεσμῶν, περιβαλλομένων ὑπὸ δεισιδαίμονος σεβασμοῦ, αὐστηρῶς ἀποκρυπτομένων ἀπὸ τῶν βεβήλων δι' ἀπορρήτου καὶ αὐστηροτάτου νόμου. 'Επίσης εἰς τελετὰς καὶ ἱερὰ θεάματα, συνδεόμενα ὑπὸ αἰνιγματωδῶν ἐκφράσεων (δρώμενα καὶ θεώμενα), ἐκ τῶν ὁποίων ἡ εὐφυΐα τοῦ μυουμένου ἔπρεπε νὰ ἐξαγάγῃ καὶ κατάλληλον ἔννοιαν,

Κατὰ τὰς τελετὰς ταύτας καὶ τὰ θεώμενα, ἀπηγγέλλοντο καὶ τὰ ἀληθῆ τῶν θεῶν ὀνόματα, ἄγνωστα καὶ ἀπόκρυφα εἰς τοὺς κοινοὺς ἀνθρώπους.

Πλὴν τῶν ἀνδρῶν ἠδύναντο νὰ μυηθοῦν καὶ γυναῖκες καὶ παῖδες. Τὸ σημεῖον δὲ τῶν μυουμένων ἦτο ἐρυθρά τις ταινία περιβάλλουσα τὸ μέτωπον. Οἱ δὲ κατὰ τὰς τελετὰς τῶν Καβειρίων μυστηρίων ὑπηρετοῦντες παῖδες, ὠνομάζοντο «**Κάδωλοι** ἢ **Κάδουλοι**».

'Εκ τῶν διασωθεισῶν ἐπιγραφῶν μανθάνομεν ὅτι ὑπῆρχον δύο τάξεις μυστῶν, δύο, οὕτως εἰπεῖν, βαθμοὶ μυήσεως.

Πρῶτον : Οἱ «**ἁπλοῖ μύσται**». Δεύτερον: Οἱ καλούμενοι «**εὐσεβεῖς μύσται**» ἀντιστοι-

χοῦντες πρὸς τοὺς «**Ἐπόπτας**» τῶν Ἐλευσινίων μυστηρίων καὶ τοὺς «**Πρωτομύστας**» τῆς Ἀδνανίας, καὶ οἱ ὁποῖοι εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ συμμετέχουν εἰς τὰς μυστηριώδεις τελετάς.

Τὰ ἐμβλήματα τῶν μυστῶν τῆς Σαμοθράκης ἦσαν στέφανος ἐκ κλάδου ἐλαίας καὶ ταινία πορφυρᾶ, διὰ τῆς ὁποίας περιέδενον τὴν κεφαλὴν δίκην κρηδέμνου. Ἐπίστευον δὲ ὅτι τὸ κόσμημα τοῦτο ἦτο δυνατὸν καὶ ἀποτελεσματικὸν ἀλεξίκακον διὰ τὸν μυηθέντα.

Ὁ Ὀδυσσεύς, ὅταν ἐναυάγησε, ὡς ἐκ θαύματος ἐσώθη, διότι ἔφερε περὶ τὴν ὀσφύν του τὴν ταινίαν ταύτην. Ὁ Ἀγαμέμνων διὰ νὰ καθησυχάσῃ τοὺς στασιάσαντας στρατιώτας του, ἐνεφανίσθη ἐνώπιόν των, φέρων τὴν θαυματουργὸν ταύτην ταινίαν. Πράγματι δέ, ὡς διὰ μαγείας, κατέπαυσεν ἡ στάσις.

Πράγματι δὲ ἡ μύησις παρεῖχεν εἰς τοὺς μυουμένους τὸ προνόμιον νὰ ἐπικαλοῦνται τοὺς Καβείρους μὲ τὰ ἀληθινὰ αὐτῶν ὀνόματα καὶ νὰ ἀπευθύνουν εἰς τοὺς θεοὺς ὀνομαστικὴν καὶ παντοδύναμον ἐπίκλησιν, ἔχουσαν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν βεβαίαν αὐτῶν καὶ ἀσφαλῆ ἐπικουρίαν ἐν περιπτώσει κινδύνου.

Ἡ ἐπικουρία αὕτη ἦτο ἄμεσος καὶ τελεσφόρος, ἰδίως δὲ εἰς τοὺς ἐν τῇ θαλάσσῃ κινδυνεύοντας, καθ' ὅσον ἐπεκράτει ἡ ἰδέα, ὅτι τὰ πυρὰ τῶν Διοσκούρων, εἶναι ἡ ἐμφάνισις αὐτῶν τούτων τῶν Καβείρων. Ἡ ἰδέα δὲ αὕτη ἦτο γενικῶς διαδεδομένη εἰς τοὺς ναυτιλλομένους. Ὁ Ἀθηναῖος μάλιστα μνημονεύει καὶ ἀφιέρωσίν τινα εἰς τοὺς θεοὺς τούτους, οἱ ὁποῖοι ὠνομάζοντο καὶ «**πομπίλοι**».

Διόδωρος ὁ Σικελιώτης ἀποδίδει εἰς τὰ μυστήρια τῆς Σαμοθράκης τὴν ἰδιότητα νὰ καθιστοῦν τὸν μυούμενον καλλίτερον καὶ ἠθικώτερον, καθ' ὅσον μόνον ἡ ὑλικὴ τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου προστασία δὲν ἀποτελεῖ καὶ τὴν βελτίωσιν αὐτοῦ. «Διαβεβαίωται δ' ἡ τούτων τῶν θεῶν ἐπιφάνεια, λέγει, καὶ παράδοξος ἐν κινδύνοις βοήθεια τοῖς ἐπικαλεσαμένοις τῶν μυηθέντων. Γίνεσθαι δὲ φασὶ καὶ εὐσεβεστέρους καὶ δικαιοτέρους καὶ κατὰ πᾶν βελτίονας ἑαυτῶν τοὺς τῶν μυστηρίων κοινωνήσαντας. Διὸ καὶ τῶν ἀρχαίων ἡρώων τε καὶ ἡμιθέων τοὺς ἐπιφανεστάτους πεφιλοτιμῆσθαι μεταλαβεῖν τῆς τελετῆς. Καὶ γὰρ Ἰάσονα καὶ Διοσκούρους, ἔτι δ' Ἡρακλέα καὶ Ὀρφέα μυηθέντας ἐπιτυχεῖν ἐν πάσαις ταῖς στρατείαις, διὰ τὴν τῶν θεῶν τούτων ἐπιφάνειαν» (V, 49).

Διὰ τοῦτο πολλοὶ ἐκ τῶν μελετητῶν τῶν Καβειρίων μυστηρίων, ἐκφράζονται, οὐχὶ καὶ ἀπιθάνως, ὅτι εἰς τοὺς μυουμένους, γινομένου λόγου περὶ τῆς μετὰ θάνατον ζωῆς, παρέσχοντο αἱ ἐλπίδες καλυτέρας ζωῆς, καὶ ὅτι οἱ συμμετέχοντες αὐτῶν ἐσχημάτιζον ὄχι τὴν ἐλπίδα, ἀλλὰ τὴν πεποίθησιν ὅτι ἐξησφάλιζον οὕτω βίον εὐδαίμονα καὶ μακάριον ἐν τῇ ἄλλῃ ζωῇ.

Κατά τινα μῦθον, ἡ Ἄγγελος, θυγάτηρ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥρας, ἔκλεψε παρὰ τῆς μητρός της καὶ ἐδώρησεν εἰς τὴν Εὐρώπην τὸ μῦρον αὐτῆς, ὁπόθεν, κατὰ τὸν μῦθον, καὶ τὸ λευκὸν χρῶμα τῶν κατοίκων τῆς Εὐρώπης. Ἡ Ἄγγελος, φοβηθεῖσα τὴν ὀργὴν τῆς μητρός της, κατέφυγε πρῶτον εἰς τὸν οἶκον γυναικὸς πρὸ ὀλίγου τεκούσης, κατόπιν δὲ εἰς νεκρώσιμόν τινα πομπήν. Τότε ὁ Ζεὺς παρήγγειλεν εἰς τοὺς Καβείρους νὰ ὁδηγήσουν αὐτὴν εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Ἀχέροντος ποταμοῦ πρὸς καθαρμόν, ἐκεῖ δὲ μετὰ τὸν καθαρμὸν ἀπέβη Ἑκάτη. Κατὰ τὸν μῦθον λοιπὸν τοῦτον, βλέπομεν ὅτι οἱ Κάβειροι σχετίζονται μὲ τὸ βασίλειον τοῦ Πλούτωνος καὶ τοὺς ὑποχθονίους θεούς.

Ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς σιωποῦν. Διὰ τοῦτο καταφεύγομεν εἰς τὴν μαρτυρίαν τῶν μνημείων.

Ἐπί τινος ἀγγείου, περιφήμου καὶ γνωστοτάτου εἰς τοὺς ἀρχαιολόγους (τῆς Συλλογῆς τοῦ Δουκὸς De Blacas), εἰκονίζονται σκηναὶ τοῦ Ἅδου σχεδιασθεῖσαι ὑπὸ τὴν ἔμπνευσιν τοῦ ὀρφισμοῦ, καὶ αἱ ὁποῖαι προφανῶς φέρουσαι μυστικὸν χαρακτῆρα, σχετίζονται ὑπὸ τῶν ἀρχαιολόγων πρὸς τὰ μυστήρια τῆς Σαμοθράκης. Ἐπὶ τοῦ ἀγγείου τούτου ἀπεικονίζονται αἱ Καβειρικαὶ θεότητες ὑπὸ Ἑλληνικὴν μορφήν. Εἰς

τὸ κέντρον παρίσταται μέγα δένδρον, τοῦ ὁποίου αἱ ῥίζαι εἶναι βυθισμέναι εἰς τὸν ῞Αδην, οἱ δὲ κλάδοι του ἐπεκτείνονται πρὸς τὰ ἄνω, ὅπου ὑπάρχουν αἱ Καβειρικαὶ θεότητες: 'Αξιόκερσος, 'Αξιόκερσα καὶ Κάσμιλος, παριστάμεναι ὑπὸ τὴν μορφὴν τῆς 'Αφροδίτης, τὴν ὁποίαν συνοδεύει ὁ ῎Ερως, καὶ τὴν μορφὴν τοῦ Πανὸς καὶ τοῦ 'Ερμοῦ.

Κατὰ τοὺς ἀρχαιολόγους, τὸ δένδρον τοῦτο τῆς εἰκόνος, τὸ κατέχον τὸ κέντρον αὐτῆς καὶ παριστάνον τὸν Οὐρανὸν καὶ τὸν ῞Αδην, εἶναι τὸ δένδρον τοῦ κόσμου, τὸ ὁποῖον τόσον σπουδαῖον διαδραματίζει πρόσωπον εἰς τοὺς μύθους ὅλων τῶν κλάδων τῆς 'Αρίας φυλῆς. Τοῦ δένδρου τούτου τοὺς μὲν κλάδους ἀποτελοῦν τὰ νέφη τοῦ Οὐρανοῦ, τοὺς δὲ καρποὺς αὐτοῦ τὸ πῦρ τοῦ κεραυνοῦ.

Κάτωθεν παρίσταται ὁ ἰθυφαλλικὸς 'Ερμῆς καὶ ἀγένειός τις θεὸς ἐστεμμένος διὰ τοῦ μυστικοῦ καὶ ἐπιταφίου μύρτου, ἐκπροσωπῶν τὰς ὑποχθονίους χώρας, εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ὁποίου εὐκόλως ἀναγνωρίζεται ὁ Διόνυσος.

'Ο ῞Αδης εἶναι ὁ 'Αξιόκερσος τῶν μυστηρίων. Δεξιᾷ τοῦ δένδρου καὶ τοῦ 'Ερμοῦ, φαίνεται ὁ 'Ορφεύς, ὁ ὁποῖος ἐνταῦθα ἐκτελεῖ χρέη κατ' ἐξοχὴν μυσταγωγοῦ, ὡς διδάσκαλος δὲ τῆς φερωνύμου αἱρέσεως καλλίτερον ἢ ἀλλαχοῦ δύναται νὰ κατέχῃ θέσιν εἰς τὰ μυστήρια τῆς Σαμοθράκης. Διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς κρατεῖ δι' ἀλύσσεως τὸν τρικέφαλον Κέρβερον, ἕτοιμον νὰ ὁρμήσῃ, διὰ δὲ τῆς δεξιᾶς προσφέρει τὴν κιθάραν του εἰς ἔφηβόν τινα, ὁ ὁποῖος ἐκ τοῦ ἀντιθέτου μέρους, ὅπου τὸ δένδρον καὶ ὁ 'Ερμῆς, τείνει τὴν χεῖρα, ἵνα λάβῃ αὐτήν. 'Ο ἔφηβος οὗτος εἶναι ὁ μυούμενος, τὸν ὁποῖον ὁ 'Ορφεὺς ὑποδέχεται εἰς τὴν ἄλλην ζωήν. Γέρων δέ τις, πατὴρ ἢ παιδαγωγὸς συνοδεύει τὸν νεανίαν, καὶ φαίνεται συνιστῶν αὐτὸν εἰς τὸν ἀοιδὸν τῆς Θράκης. ῎Οπισθεν τοῦ 'Ορφέως ἀπεικονίζεται ἡ Εὐρυδίκη, καθημένη ἐπὶ πέτρας ὑπὸ δενδρύλλιον, τὸ ὁποῖον, πιθανῶς, παριστᾷ τὸ ἄλσος τῆς Περσεφόνης, τὴν κατοικίαν τῶν «**μετηλλαχότων**» καὶ στρέφει τὴν κεφαλήν, ἵνα ἴδῃ τὴν σκηνὴν τῆς ὑποδοχῆς τοῦ νέου.

'Ο τεχνίτης τῆς εἰκόνος ταύτης, πιθανώτατα ἐνεπνεύσθη ἐκ τῆς μυστικῆς εἰκόνος τοῦ ῞Αδου, τὴν ὁποίαν ἐζωγράφησεν ὁ Πολύγνωστος ἐν τῇ Λέσχῃ τῶν Δελφῶν, τὴν ὁποίαν μνημονεύει ὁ Παυσανίας εἰς τὰ Φωκικά του (X, 30).

* * *

'Εκ τῶν ἀνακαλυφθεισῶν ἐπιγραφῶν τῆς Σαμοθράκης, πληροφορούμεθα ὅτι αἱ μυήσεις ἐγίνοντο καθ' ὅλον τὸ ἔτος. Οἱ μυηθέντες μάλιστα Ρωμαῖοι ἐφρόντισαν νὰ ἀναφέρουν καὶ τὴν ἡμερομηνίαν τῆς μυήσεώς των. 'Εξ αὐτῶν λοιπὸν μανθάνομεν ὅτι ἐγίνοντο δεκτοὶ ὡς ἁπλοῖ καὶ εὐσεβεῖς μύσται κατὰ πάντα μῆνα τοῦ ἔτους, ἰδίως δὲ ἀπὸ τοῦ Μαΐου μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου. Οὐχ ἧττον ἐτελεῖτο καὶ ἐτήσιος μεγάλη ἑορτή, διαρκοῦσα ἐννέα ἡμέρας, μετὰ πάσης μεγαλοπρεπείας, καθ' ἣν ἐπέμποντο αἱ θεωρίαι τῶν 'Ελληνικῶν πόλεων, ἰδίως δὲ κατὰ τὰς θερμοτέρας ἡμέρας τοῦ ἔτους, ἤτοι κατὰ τὸ τέλος 'Ιουλίου ἢ τὰς ἀρχὰς Αὐγούστου. Κατὰ τὴν διάρκειαν δὲ τῆς ἐτησίας ταύτης ἑορτῆς, πᾶσα πυρὰ ἐσβέννυτο ἐν Σαμοθράκῃ καὶ ἐλάμβανον νέαν ἐκ Δήλου.

῎Ενοπλοι ὀρχήσεις ἀνάλογοι πρὸς τὰς τῶν Κουρήτων ἐγίνοντο, ὑπενθυμίζουσαι τὴν ἐν Μικρᾷ 'Ασίᾳ, μάλιστα δὲ ἐν Φρυγίᾳ λατρείαν τῆς Κυβέλης. Οἱ θρησκευτικοὶ λειτουργοὶ οἱ τελοῦντες τοὺς πυρριχίους τούτους χοροὺς ἐκαλοῦντο «**Σάοι**», τοὺς ὁποίους οἱ Ρωμαῖοι ἐθεώρουν ὡς προγόνους τῶν ἰδικῶν των «**Σαλίων**» (Salii).

'Εν Σαμοθράκῃ ὑπῆρχε καὶ Μαντεῖον τῶν Καβείρων, τὸ ὁποῖον συνεβουλεύθη καὶ αὐτὸς ὁ Λύσανδρος κατὰ τὴν μύησίν του.

* * *

'Εκτὸς τῆς Σαμοθράκης, ἡ λατρεία τῶν Καβείρων ἦτο διαδεδομένη καὶ ἐν Βοιωτίᾳ ὅπου παρὰ τὰς Θήβας ὑπῆρχε, καθὼς ἀναφέρει ὁ Παυσανίας εἰς τὰ Βοιωτικά του (IX, 25, 5) ἱερὸν ἄλσος τιμώμενον ἐπ'

ὀνόματι τῆς «Καβειρίας Δήμητρος» καὶ τῆς «Κόρης» πλησίον δὲ αὐτοῦ, περὶ τὰ ἑπτὰ στάδια, ἐπιφανὲς ἱερὸν τῶν Καβείρων, τὸ ὁποῖον ἀνακαλυφθὲν καὶ ἀνασκαφὲν ἔφερεν εἰς φῶς πλεῖστα ἀναθήματα καὶ γλυπτικὰ λείψανα. Ἐπίστευον δὲ οἱ Θηβαῖοι ὅτι τὴν λατρείαν τῶν Καβείρων ἐδίδαξεν αὐτὴ ἡ Δήμητρα εἰς τὸν Προμηθέα καὶ τὸν υἱόν του Αἰτναῖον, οἱ ὁποῖοι ἐθεωροῦντο ἐκ τῶν προγόνων τῶν Θηβαίων.

Κατὰ τὴν κάθοδον τῶν Ἐπιγόνων καὶ τὴν κατάληψιν τῶν Θηβῶν ὑπὸ τῶν Ἀργείων, ἡ λατρεία αὐτῶν παρημελήθη ἐπὶ πολύ, ἐπανίδρυσε δὲ αὐτὴν ἡ Πελάργη μετὰ τοῦ συζύγου της Ἰσμιάδου. Διηγοῦνται δὲ οἱ Θηβαῖοι, ὅτι ἐπιχειρήσαντές ποτε οἱ Ναυπάκτιοι νὰ μιμηθοῦν τὴν λατρείαν τῶν Καβείρων, ἐτιμωρήθησαν σκληρῶς ὑπὸ τῶν Θεῶν. Ἐπίσης ὅτι κατὰ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Ξέρξου στρατιῶταί τινες Πέρσαι, τολμήσαντες νὰ εἰσέλθουν εἰς τὸν ναόν των, κατελήφθησαν ὑπὸ μανίας καὶ ἐφονεύθησαν ριφθέντες εἰς τὴν θάλασσαν ἢ εἰς τοὺς κρημνούς. (Παυσανίου IX, 25, 9).

Βραδύτερον, κατὰ τὴν κατάληψιν τῆς πόλεως τῶν Θηβῶν ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ τὴν πυρπόλησιν αὐτῶν, Μακεδόνες τινὲς εἰσελθόντες εἰς τὸν ναόν, ἐφονεύθησαν ὑπὸ κεραυνοῦ. (Αὐτόθι, IX, 25, 10).

(Βιβλιογραφία : Freret, Mémoires de l' Académie des Inscriptions Σειρὰ Α, τόμ. XXIII, σελ. 43 καὶ ἑξῆς.

Creuzer, Symbolique, B, σελ. 283 καὶ ἑξῆς τῆς μεταφράσεως Guigniaut.

Guigniaut, Religions de l' Antiquité, τόμ. Β, τρίτον μέρος.

L. Lacroix, Iles de la Grèce, 1881.

Decharme, Mythologie Grecque, σελ, 253 καὶ ἑξῆς.

F. Lenormant, ἄρθρον Cabire, in Dictionnaire des Antiquités τοῦ Daremberg et Saglio.

Λεξικὸν Γεωγραφίας καὶ Ἱστορίας Σταύρου Βουτυρᾶ, ἐν σχετικῷ ἄρθρῳ.

La Grande Encyclopédie, τόμ. VIII, σελ. 606 καὶ ἑξῆς.

Μεγάλη Ἑλληνικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία, ἐν σχετικῷ ἄρθρῳ.]

ΚΑΒΕΙΡΙΔΕΣ (αἱ) —Οὕτως ἐκαλοῦντο αἱ τρεῖς θυγατέρες τῆς Καβειροῦς (βλ. λ.).

ΚΑΒΕΙΡΩ (ἡ) καὶ ΚΑΒΕΙΡΗ (ἡ). — Θυγάτηρ τοῦ Πρωτέως καὶ τῆς Ἀγχινόης, σύζυγος, κατά τινα μυθικὴν παράδοσιν, τοῦ Ἡφαίστου, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐγέννησε τοὺς τρεῖς Καβείρους (βλ. λέξ.) καὶ τὰς τρεῖς Καβειρίδας νύμφας.

Κατ' ἄλλην παράδοσιν ὑπῆρξε μήτηρ τοῦ Καδμίλου καὶ μάμμη τῶν Καβείρων καὶ Καβειρίδων. Ἐπίσης ἀναφέρεται καὶ ὡς Θρᾶσσα, μήτηρ τῶν Καβείρων Ἄλκωνος καὶ Εὐρυμέδοντος, ἢ καὶ ὡς Λημνία.

Ἐκ τούτων, καθὼς καὶ ἐκ τοῦ ὅτι περὶ τὴν Αἴτναν τῆς Σικελίας ἐπεκαλεῖτο «Αἰθάλεια», καταφαίνεται ἡ στενὴ αὐτῆς σχέσις μὲ τὸ πῦρ.

ΚΑΒΗΣΣΟΣ.—Ἀρχαιοτάτη πόλις τῆς Θράκης, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου (Ἰλιάδ. Ν. 363), ἐκ τῆς ὁποίας «Καβησόθεν» ἦλθεν εἰς βοήθειαν τῶν Τρώων ὁ Ὀρθρυονεύς, φονευθεὶς ἀπὸ τοῦ Ἰδομενέως. Κατά τινας ἔκειτο παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον, κατ' ἄλλους δὲ ἐν Λυκίᾳ ἢ Καππαδοκίᾳ. Ἀλλ' ὁ Στέφ. Βυζάντιος λέγει : «Ἑκαταῖος ὁ Μιλήσιος πόλιν φησίν, εἶναι ὑπερβάντι τὸν Θράκιον Αἷμον».

Φέρεται καὶ Κάβησος, ἡ Κάβησα καὶ Καβασσός. Τὸ ἐθνικὸν Καβήσσιος ἢ Καβησσίτης.

ΚΑΒΟΤΟΥΜΒΑ.— Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἱμιμόντου, τὰ ὁποῖα ἔκτισεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565), ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. VI, 11).

ΚΑΒΥΛΗ.—Πόλις τῆς Β. Θράκης ἐπὶ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Αἵμου. Κατὰ δὲ τὸν Πτολεμαῖον (Στ. Βυζάντιος) «οὐ πόρρω τῆς τῶν Ἀστῶν χώρας, τὸ ἐθνικὸν Καβυληνός» (Γεωργ. Γ, 11, 7) εἰς βόρ. πλάτ. 43°, 15′ καὶ ἀνατ. μήκ. 54°, 50. Ὁ Δημοσθένης ἀναφέρων αὐτὴν μετὰ τοῦ Δρογγίλου καὶ τῆς Μαστείρας, χωρίων Θρακικῶν, ἀποκαλεῖ αὐτὰς τρώγλας (Περὶ τῶν ἐν Χερρον. 44.—Κατὰ Φιλίππου, IV, 15).

Φαίνεται ὅμως ὅτι, διὰ νὰ ἐποφθαλμιᾷ αὐτὰς Φίλιππος ὁ Μακεδών, θὰ εἶχον στρατηγικήν τινα σημασίαν. Καταλαβὼν ταύτην ὁ Φίλιππος ἐγκατέστησε Μακεδόνας ἀποίκους (Στράβ. VII, 320). 'Αργότερον ἐπὶ τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων ἐκυρίευσεν αὐτὴν ὁ Λούκουλλος.

'Η θέσις αὐτῆς δὲν εἶναι ἐξηκριβωμένη. Κατὰ τὸν σχολιαστὴν τοῦ Δημοσθένους ἡ Καβύλη, τὸ Δρογγίλον καὶ ἡ Μάστειρα, ἦσαν «χωρία θρακικὰ εὐτελῆ παρὰ τὸν Στρυμόνα καὶ 'Αμφίπολιν. 'Ο δὲ Μελέτιος (Γεωγρ. τόμ. Γ'. σελ. 103) τοποθετεῖ αὐτὴν εἰς τὸ νῦν Μπαμπᾶ-'Εσκῆ, τὴν ἀρχαίαν Βουρτουδιζόν, τὴν κατόπιν Βουλγαρόφυγον, ἀπέχουσαν 18 μίλλια ἀ*νατολικῶς τῆς 'Αδριανουπόλεως.*

Κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην, μετὰ τῆς ὁποίας συμφωνοῦν πάντες οἱ νεώτεροι ἀρχαιολόγοι καὶ ἱστορικοί, ἡ Καβύλη ἔκειτο ἐπὶ τοῦ Τούζου ποταμοῦ Β. Α. τοῦ χωρίου Izvor ἐν Βουλγαρίᾳ τῆς περιφερείας Διαμπόλεως, ὅπου οἱ ἀγροὶ Ταουσὰν-τεπέ.

ΚΑΒΥΛΗΝΟΣ.—'Ο κάτοικος τῆς ἐν Θράκῃ πόλεως Καβύλης, ὁ ἐκ Καβύλης καταγόμενος (βλ. λέξ.).

ΚΑΔΜΙΛΟΣ ἢ ΚΑΔΜΗΛΟΣ —Υἱὸς τοῦ 'Ηφαίστου καὶ τῆς Καβειροῦς (βλ. λέξ.) καὶ πατὴρ τῶν τριῶν Καβείρων καὶ τῶν τριῶν Καβειρίδων νυμφῶν. 'Εν τῇ καβειρικῇ λατρείᾳ τῆς Σομοθράκης συγκαταλέγετο ὡς τέταρτος μετὰ τῶν ἄλλων τριῶν Καβείρων καὶ ὑπεδήλου τὸν 'Ερμῆν, καθὼς καὶ ἐν Τυρρηνίᾳ, ὅπου ὁ Καδμῖλος ἦτο ἁπλῶς ἐπώνυμον τοῦ 'Ερμοῦ.

'Επίσης Καδμίλοι ἢ Κάδμηλοι καὶ Κάδουλοι ὠνομάζοντο ἐν Σαμοθράκῃ οἱ ἱερεῖς οἱ τελοῦντες τὰ Καβείρια μυστήρια, παρὰ δὲ τοῖς Ρωμαίοις Camili ἢ Casmili, οἱ ὑπηρετοῦντες εἰς τὸν ναὸν τοῦ Διός.

* ΚΑΔΟΥΛΟΙ. — Ἄλλη ὀνομασία τῶν Καδμίλων ἢ Καδμήλων (βλ. λέξ.). ἱερέων τελούντων ἐν Σαμοθράκῃ τὰ Καβείρια μυστήρια.

* ΚΑΔΡΗΝΟΣ. — Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ 'Απόλλωνος, λατρευομένου ἐν Θράκῃ, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν τῇ Βορείῳ Θράκῃ καὶ Μοισίᾳ («Θρακικὰ» 1929, σελ. 12).

* ΚΑ·Ι·ΚΟΣ.—Θρᾷξ, πατὴρ Πιττακοῦ τοῦ Μυτιληναίου, ἑνὸς τῶν ἑπτὰ σοφῶν τῆς 'Αρχαίας 'Ελλάδος. «Πιττακός, υἱὸς Καΐκου ἢ 'Ορραδίου Θρακός, μητρὸς Λεσβίας» (Σουΐδας ἐν λέξει Πιττακός).

ΚΑΙΝΙΚΗ.—'Αρχαία Χώρα τῆς Ν. Α. Θράκης, κειμένη ἀριστερὰ τοῦ 'Εργίνου ποταμοῦ. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἐκαλοῦντο Καινοὶ ἢ Καινικοὶ (βλ. λέξ.). 'Επὶ τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων, κατὰ τὸν δεύτερον μ. Χ. αἰῶνα ἀπετέλεσε μίαν τῶν 14 στρατηγιῶν (praefecturae) τῆς Θράκης (Πτολεμαίου, Γεωγρ. 16, 6)

* ΚΑΙΝΙΣ.—Γυναικεῖον ὄνομα Θρακι*κὸν κατ' ἐπιγραφὴν εὑρεθεῖσαν ἐντὸς χώ*ματος (tumulus) ἐν Φιλιππουπόλει, πιθανῶς τοῦ πρώτου μ. Χ. αἰῶνος ἢ καὶ πρότερον. 'Αποτελεῖ δὲ ὀκτάστιχον δακτυλικὸν ἑξάμετρον καὶ εἶναι γραμμένη ἐν συνεχείᾳ καὶ οὐχὶ κατὰ στίχους διὰ τὴν στενότητα τοῦ χώρου. Μόνον ἡ ἀρχὴ ἑκάστου δακτυλικοῦ στίχου δηλοῦται διὰ γράμματος ὑψηλοτέρου τῶν λοιπῶν, ἔχει δὲ ὡς ἑξῆς :

Πυνθάνῃ ὦ παροδεῖτα, τί τοὔνομα καὶ [τίς ὁ φύσας ;
Μάνθανε πάντα κατ' αἶσαν. 'Εμοὶ γε-[νέτης Μιθριδάτης
καὶ μήτηρ Χρήστη, Καινὶς δ' ἐγὼ ἡ βα-[ρυδαίμων,
Θνήσκω δ' εἰκοσαέτις τοκετὸν τέλος [ἐξανύξαντος,
ἀρτιδαὴς βιότοιο. Τί σοι πλέον, ὦ ξένε, [εἴπω ;
Ταῦτ' ἔστη παροδεῖτα. Σὺ δ' ὡς θέμις [ἐστὶν βροτοῖσιν,
οἰκτείρας με λυγρὰν καὶ δάκρυσι ἐλεεινὴν
τειμήσας ἀπὸ (σῶν) κανθῶν παρόδευε [τὸ σῆμα.

Ἤτοι : 'Η ἀναφερομένη νεκρὰ 'Ελληνὶς ὀνόματι Καινίς, ἐκ πατρὸς Μιθριδάτου τινὸς καὶ μητρὸς Χρήστης, ἀπέθανεν κατὰ τὸν πρῶτον τοκετόν της εἰς ἡλικίαν 20 ἐτῶν, ἀφοῦ ἐπ' ὀλίγον ἐδοκίμασεν ἡ δύσμοιρος τὰ καλὰ τῆς ζωῆς. 'Εκ τούτου θεωροῦσα ἑαυτὴν ἀξίαν λύπης ζητεῖ ἀπὸ

τὸν παροδίτην τὸν ὀφειλόμενον οἶκτον καὶ τὰ δάκρυα αὐτοῦ, εὐχομένη εἰς αὐτὸν ὑγιείαν καὶ ἀκμήν. («Θρακικά», τόμ. VI, (1935) σελ. 140).

ΚΑΙΝΟΙ ἢ ΚΑΙΝΙΚΟΙ (οἱ).—Ἀρχαῖος Θρακικὸς λαός, κατοικῶν τὴν ἀπ᾽ αὐτῶν κληθεῖσαν Καινικήν, ἐκτεινομένην ἀριστερὰ τοῦ Ἐργίνου ποταμοῦ. Βασιλεὺς αὐτῶν ἀναφέρεται ὁ διαβόητος διὰ τὴν θηριωδίαν καὶ τὴν ἀπανθρωπίαν του Διήγυλις, (βλ. λέξ.) ἐναντίον τοῦ ὁποίου ἐξεστράτευσεν ὁ Εὐμένης Α΄, βασιλεὺς τῆς Περγάμου (263—241 π. Χ.), καθυποτάξας αὐτὸν (Στράβ. XIII, 624).

* ΚΑΙΝΟΦΡΟΥΡΙΟΝ.—Ἓν τῶν φρουρίων, τὰ ὁποῖα κατασκεύασαν οἱ Ρωμαῖοι ἐν Θράκῃ πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν μεγάλων στρατιωτικῶν λεωφόρων.

Ἔκειτο δέ, κατὰ τὰ Ὁδοιπορικὰ 46 μίλλια (68 χιλμ.) πρὸ Δ. τῆς Κωνσταντινουπόλεως. 26 δὲ μίλλια περίπου (35 ½ χλμ.) πρὸς Β. τῆς Περίνθου (Ἡρακλείας).

Ἐνταῦθα ἐδολοφονήθη ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ρώμης Αὐρηλιανὸς τὸ 275 μ. Χ.

Ταὐτίζεται πρὸς τὸ σημερινὸν χωρίον Κουρφαλὶ (G. Seure, Antiquités Thrace de Propontide, ἐν: Correspondance Hellénique, XXXVI (1912) σελ. 562).

ΚΑΙΣΑΡΟΥΠΟΛΙΣ.—Μεσαιωνικὴ πόλις τῆς Ἠδωνίδος ἐν Θράκῃ ἀπέχουσα κατὰ τὴν Notitia Episcopatum (Ἔκδ. Parthey) τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Ἠιόνος (βλ. λέξ.) καὶ ἀναφερομένη μετὰ τῆς Χριστουπόλεως, Σμολένων καὶ Ἀλεκτρυουπόλεως, ὡς ἕδρα ἐπισκόπου, ὑπαγομένου εἰς τὴν μητρόπολιν τῶν Φιλίππων. (Πλειότερα βλ: Αἰσύμη, Ἠϊών, Ἀλεκτρυούπολις).

ΚΑΛΑΥΡΗ ἢ ΚΑΛΑΒΡΥΗ.—Φρούριον τῶν βυζαντινῶν χρόνων κείμενον Β. Α. τῆς Σηλυβρίας παρὰ τὸν Ἁλμυρὸν ποταμὸν (νῦν Καλαβρή), ἐκβάλλοντα εἰς τὴν Προποντίδα μεταξὺ Ἡρακλείας καὶ Σηλυβρίας. Παρὰ τὸν Ἁλμυρὸν ποταμὸν καὶ τὴν Καλαυρήν, ὁ Ἀλέξιος Κομνηνός, ὁ μετὰ ταῦτα βασιλεὺς τοῦ Βυζαντίου, ᾐχμαλώτισε τὸ 1078 τὸν Νικηφόρον Βρυέννιον, ὅστις ἀναγορευθεὶς αὐτοκράτωρ ἐν Δυρραχίῳ καὶ ἐπαναστατήσας κατὰ τοῦ βασιλέως Νικηφόρου Γ΄ τοῦ Βοτανειάτου, ἐβάδιζε κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, (Ἄννα Κομνηνὴ Α, 5—6).

Τὴν Καλαυρὴν ἀναφέρουσιν ὁ Νικηφόρος Βρυέννιος, ὁ Ζωναρᾶς καὶ ἄλλοι, γράφοντες αὐτὴν Καλαβρὴν καὶ Καλαβρύην.

Ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς Καλαυρῆς, ὑπῆρχε μέχρι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἡ Ἑλληνικὴ κωμόπολις Καλαβρή, διασώσασα τὸ βυζαντινὸν αὐτῆς ὄνομα ὑπὸ μικρὰν παραλλαγὴν (τουρ. Γκελέβρη). Ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς κατοχῆς τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, ὑπήγετο εἰς τὴν ὑποδιοίκησιν Σηλυβρίας τοῦ Νομοῦ Ραιδεστοῦ, ἀριθμοῦσα μέχρι τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν πληθυσμῶν (1923) 250 περίπου κατοίκους.

Ὑπὸ ἐκκλησιαστικὴν ἔποψιν ὑπήγετο εἰς τὸν μητροπολίτην Σηλυβρίας, διατηροῦσα ναὸν ἐπ᾽ ὀνόματι τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ καὶ πανηγυρίζουσα τὴν 6 Αὐγούστου ἡμέραν τῆς Μεταμορφώσεως.

ΚΕΛΕΚΑΣ (Ἰωάννης).—Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης (1334 — 1347) γεννηθεὶς ἐν Ἄπρῳ τῆς Ἀν. Θράκης, ἐξ οὗ καὶ Ἀπρηνὸς ὀνομάζεται (βλ. Ἰωάννης Κελέκας).

ΚΑΛΗ ΑΚΡΑ.—Ἀκρωτήριον τῆς ἀνατολικῆς παραλίας τῆς Θράκης ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ἀποτελοῦν τὸ ἀνατολικὸν κέρας τοῦ κόλπου τῆς Καβάρνας.

Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ὠνομάζετο: «Τετρισιὰς» (Ἀρριανοῦ, Περίπλ. Εὐξ. Πόντου, 35), «Τέριζα ἄκρα» (Ἀνωνύμου Περίπλ. 75), «Τίριστις ἄκρα» (Πτολεμ. Γεωγραφία Γ, 10, 3) κτλ.

ΚΑΛΗΡΟΣ.—Ἑτέρα ὀνομασία τῆς νήσου Ἀλωπεκοννήσου (βλ. λέξ.) «ἀπὸ Καλήρου βασιλέως», ἡ δὲ πόλις αὐτῆς κατά τινας Δεκάληρος (Στέφ. Βυζάντιος).

* ΚΑΛΙΓΑΡΙΑ ἢ ΚΑΛΙΓΑΡΙΑ.—Κατ᾽ ἄλλους μὲν ὀνομασία πόλεως, κατ᾽ ἄλλους δὲ ἁπλῶς τοποθεσία τῆς Κωνσταντινουπόλεως, παρὰ τὸ σημερινὸν Ἐγρὶ καπού.

ΚΑΛΙΝΔΟΙΑ (ἡ). — Πόλις τῆς Μυγδονίας, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου (Γεωγρ. Γ, 12, 33). Ὑπὸ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου καλεῖται Ἀλίνδοια, ὁ δὲ κάτοικος Ἀλινδαῖος. Ἔκειτο δὲ κατὰ τὴν

Β. Δ. πλευρὰν τῆς λίμνης Λαγκαδᾶ, παρὰ τὴν ὁμώνυμον κωμόπολιν.

Ταύτης ἀνευρέθη νόμισμα φέρον ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς τὴν ἐπιγραφὴν ΑΛΙΝΔΕΩΝ, ἐπὶ δὲ τῆς ἄλλης τὰ σύμβολα τοῦ Ἡρακλέους. (Μ. Δήμιτσα, Ἡ Μακεδονία, σελ. 405). Ἐπιγραφή τις εὑρεθεῖσα πρό τινων ἐτῶν ὁμιλεῖ περί τινος ἄρχοντος αὐτῆς Παυσανίου (πρβλ. Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1928, σελ. 76 καὶ ἑξ.). Τὸ ὄνομα Καλίνδοια ἐδόθη εἰς πρῴην χωρίον Κιλιντὶρ τῆς κοινότητος Χέρσου τῆς ἐπαρχίας Κιλκὶς τοῦ νομοῦ Θεσσαλονίκης, παρὰ τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμόν.

ΚΑΛΛΑΣΙΣ ἢ ΚΑΛΛΑΤΙΑ. — Πόλις τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ (Scythia minor) ἐπὶ τῆς Β. Δ. παραλίας τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ἀναφερομένη διὰ πρώτην φορὰν ὑπὸ Σκύλακος τοῦ Καρυανδέως (Περίπλ. 67). Ἀπεῖχε, κατὰ τὸν Στράβωνα (VII, 319) 350 στάδια ἢ 33 $^1/_2$ μίλια πρὸς νότον τῶν Τόμων (νῦν Κωνστάντζα) ἔκειτο δὲ κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. Γ, 10, 3) εἰς ἀνατ. μῆκ. 54°, 40′ καὶ βόρ. πλάτ. 45°, 30′. Ἱδρύθη δέ, κατὰ τὸν Σκύμνον τὸν Χῖον (Περιήγ. 761—674) ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἀμύντου τοῦ Α′ βασιλέως τῆς Μακεδονίας (560 — 492 π. Χ.). Ἀρχικῶς ἦτο ἀποικία Μιλησίων καὶ ἀργότερον ἴσως Ἡρακλεωτῶν.

Σήμερον ἐπὶ τῆς θέσεως αὐτῆς κεῖται ἡ ρουμανικὴ πόλις Μαγγάλια, 44 χιλ. πρὸς νότον τῆς Κωνστάντζας, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν πολυαρίθμων σωζομένων ἐρειπίων καὶ τῶν ἐπὶ τόπου ἀνακαλυπτομένων νομισμάτων. Τὰ σωζόμενα αὐτῆς τείχη, καταστρεφόμενα καθημερινῶς ὑπὸ τῶν κατοίκων, ἀνάγονται εἰς ἀρχαιοτάτην ἐποχήν, τὴν ὁποίαν δύσκολον εἶναι νὰ καθορίσωμεν. Ἐπίσης σώζεται ἡ προκυμαία αὐτῆς ἐν καλῇ καταστάσει, ὥστε σχεδὸν νομίζει τις ὅτι εἶναι σημερινῆς κατασκευῆς.

Ἐπὶ τῶν χρόνων τῶν διαδόχων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ὅλαι αἱ πόλεις τῆς παραλίας τοῦ δυτικοῦ Εὐξείνου ὑπετάγησαν εἰς τὸν Λυσίμαχον στρατηγὸν τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου. Ἀλλὰ τὸ 313 π.Χ. στασιάσαντες οἱ Καλλατιανοὶ ἐξεδίωξαν τὴν φρουρὰν τοῦ Λυσιμάχου, συνενωθέντες δὲ μετὰ τῶν γειτονικῶν πόλεων, ἔχοντες ἐπικούρους καὶ ὁμόρους Θρᾷκας καὶ Σκύθας, ἀπεφάσισαν κοινὸν πόλεμον κατ' αὐτοῦ. Ἐπελθὼν ὁ Λυσίμαχος μετὰ μεγάλης δυνάμεως, ἐπολιόρκησε τὴν Κάλλατιν, ἥτις ἀντέταξε πείσμονα καὶ καρτερικὴν ἄμυναν κατὰ τὰ ἔτη 309 καὶ 308 π.Χ. Τέλος ὅμως ἐκάμφθη παραδοθεῖσα εἰς τὸν Λυσίμαχον, ὅστις ἐν τῷ μεταξὺ ἐγένετο κύριος τῆς Θράκης καὶ τῆς Μικρᾶς Σκυθίας (νῦν Δοβρουτσᾶς). Κατὰ τὴν μακροχρόνιον ἐκείνην πολιορκίαν, οἱ κάτοικοι ὑπέφεραν τὰ πάνδεινα, πολλοὶ δὲ κατέφυγον διὰ θαλάσσης εἰς τὸν Εὔμηλον βασιλέα τοῦ Κιμμερίου Βοσπόρου, ὅστις κατὰ τὸν Διόδωρον τὸν Σικελιώτην (XX, 25), ὄχι μόνον ἐδέχθη αὐτούς εἰς τὴν χώραν του, ἀλλὰ καὶ παρεχώρησεν εἰς αὐτοὺς πόλιν πρὸς κατοικίαν, ἥτις ἀργότερον ἐπωνομάσθη Ψόα καὶ γαίας πρὸς καλλιέργειαν.

Ἐπὶ τῆς κυριαρχίας τοῦ Λυσιμάχου, φαίνεται ὅτι ἡ Καλλατία ἔκοψεν ἀργυροῦς στατῆρας μὲ τὴν ἐπιγραφὴν ΚΑΛΛΑΤΙΣ καὶ τὴν προτομὴν τοῦ Λυσιμάχου. Ἐπίσης σώζονται καὶ χρυσοῖ στατῆρες καὶ τετράδραχμα κατ' ἀπομίμησιν τῶν νομισμάτων τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου καὶ τοῦ Λυσιμάχου (Head-Σβορώνου, Ἱστορ. τῶν Νομισ. σελ. 344—345).

Ἡ μακεδονικὴ κατοχὴ δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολύ, καθ' ὅσον ὁ Λυσίμαχος νικηθεὶς τὸ 292 π. Χ. εἰς τὴν πέραν τοῦ Δουνάβεως ἐκστρατείαν αὐτοῦ, συνελήφθη αἰχμάλωτος, ἀπελευθερωθεὶς ἀργότερον ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Σκυθῶν Δρομιχαίτου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς αἰχμαλωσίας αὐτοῦ, αἱ ἑλληνικαὶ πόλεις τοῦ Πόντου καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν Θρᾷκες καὶ Σκύθαι ἀνέκτησαν τὴν ἐλευθερίαν των, ἰδίως δὲ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ τὸ 281 π. Χ.

Ἡ ἀνάγκη τῆς μεταξὺ αὐτῶν συμμαχίας τῶν ἑλληνικῶν πόλεων κατέληξεν ἐπὶ τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων εἰς μίαν ὁμοσπονδίαν, ὀνομασθεῖσαν Πεντάπολιν, τῆς ὁποίας συμμετεῖχον: ἡ Ὀδησσὸς (Βάρνα), ἡ Διονυσόπολις (Μπαλτσίκ), οἱ Τόμοι (Κωνστάντζα), ἡ Ἴστρος καὶ ἡ Κάλλατις,

ἀργότερον δὲ Ἑξάπολιν, διὰ τῆς προσθήκης τῆς Μαρκιανουπόλεως. Κατ' ἀρχὰς ἡ Καλλατία ἡγεῖτο τῆς ὁμοσπονδίας ταύτης. Ἀλλὰ κατὰ τὸ 260 π. Χ. οἰκονομικαὶ δυσχέρειαι καὶ ἀντιζηλία μεταξὺ Καλλατίας καὶ Τόμων κατέληξαν εἰς πόλεμον, ἐκ τοῦ ὁποίου ἡ Καλλατία ἐξῆλθε συντετριμμένη, ἀναγκασθεῖσα νὰ συνθηκολογήσῃ. Ἔκτοτε δὲν ἠδυνήθη ν' ἀναλάβῃ καὶ νὰ ἀποκατασταθῇ τελειωτικῶς.

Ἐπὶ τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων ἡ Καλλατία εἶχε ρωμαϊκὴν φρουράν, πολλαὶ δὲ ρωμαϊκαὶ ἐπιγραφαὶ περισωθεῖσαι μέχρις ἡμῶν ἀναφέρουν ὀνόματα στρωτιωτικῶν Ρωμαίων.

Ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν χρόνων μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Ἱεροκλέους (Συνέκδ. 637, 4) ὡς μία τῶν 12 πόλεων τῆς ἐπαρχίας Σκυθίας ὑπὸ ἡγεμόνα, ὑπὸ δὲ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 11) ὡς φρούριον ἐπισκευασθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565).

Περὶ τῆς διοικητικῆς αὐτῆς ὀργανώσεως τῆς παιδείας καὶ τῆς λατρείας ἐλάχιστα γνωρίζομεν. Πληροφορούμεθα μόνον ἐκ τῆς νομισματολογίας, ὅτι ἐλατρεύετο ἐν Καλλατίᾳ ὁ Ἀπόλλων, ἡ Ἄρτεμις, ἡ Δήμητρα, ἡ Ἀθηνᾶ, ὁ Ἑρμῆς, ὁ Ἀσκληπιός, ἡ Κυβέλη, οἱ Διόσκουροι, ὁ Ἡρακλῆς, ὅστις ἐθεωρεῖτο ὡς ἱδρυτὴς τῆς πόλεως, ἡ Ἶσις καὶ ὁ Σέραπις, καὶ τέλος ὁ Διόνυσος, ὅστις ἀπελάμβανεν ἰδιαιτέρου σεβασμοῦ, καὶ πρὸς τιμὴν τοῦ ὁποίου ἑωρτάζοντο τὰ Διονύσια.

Καθ' ὅλον τὸν μεσαιῶνα δὲν γίνεται λόγος περὶ Καλλατίας. Μάλιστα καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομά της ἐλησμονήθη. Εἰς πολλοὺς δὲ γεωγραφικοὺς χάρτας τοῦ XVII, καὶ XVIII αἰῶνος εἰς τὴν θέσιν αὐτῆς σημειοῦται πολίχνη τις ὀνομαζομένη ἄλλοτε Παγκάλια καὶ ἄλλοτε Μαγκάλια. Ὁ Μελέτιος (Γεωγρ. τόμ. Γ, σελ. 48) ὀνομάζει αὐτὴν Παγκάλια. Ὑπερίσχυσεν ὅμως τὸ ὄνομα Μαγκάλια, τὸ ὁποῖον καὶ σήμερον φέρει, προελθὸν ἀπὸ τοὺς Μαγκάλους, οἱ ὁποῖοι, ἀποικίσαντες μέγα μέρος τῆς Δοβρουτᾶς, ἐρημωθείσης ἕνεκα τῶν συχνῶν πολέμων, ἀπετέλουν σχεδὸν μόνοι ὅλον τὸν πληθυσμὸν τῆς χώρας. (Βιβλιογραφία: O. Tafrali, La Cité Pontique de Callatis, Paris 1925).

ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΕΙΑ. — Πόλις τῆς Ν. Α. Θράκης, κειμένη ἐπὶ τοῦ κόλπου Ἀθύρα (Μπουγιοὺκ Τσεκμετζέ). Ἀναφέρεται πολλάκις ὑπὸ τῶν βυζαντινῶν συγγραφέων, ὡς κειμένη ἐπὶ λαμπρᾶς καὶ γραφικῆς τοποθεσίας.

Ἐκ τοῦ Θεοφάνους (τόμ. Α', σελ. 445 καὶ τόμ. Β', σελ. 479) μανθάνομεν ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ Μαυρίκιος (582 — 702) μετέβαινεν εἰς Καλλικράτειαν χάριν κυνηγίου. Ὁ δὲ Θεοφύλακτος (Ἱστορ. σελ. 328) λέγει περὶ αὐτῆς: «Χῶρος γὰρ πρὸ τοῦ ἄστεως οὗτος λίαν, ὡς ἔπος εἰπεῖν ὡρικός».

Ἐν Καλλικρατείᾳ σώζεται ναὸς τῶν βυζαντινῶν χρόνων τῆς ὁσίας Παρασκευῆς τῆς λεγομένης «Ἐπιβατηνῆς», τῆς ὁποίας ὁ τάφος ὑπῆρχεν ἔν τινι παρεκκλησίῳ τοῦ χωρίου, ὡς ἀναγράφει ἐπιγραφή τις ἐν αὐτῷ. Κατῳκεῖτο μέχρι τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν πληθυσμῶν ὑπὸ 400 περίπου ὀρθοδόξων Ἑλληνικῶν οἰκογενειῶν.

ΚΑΛΛΙΠΙΔΑΙ (οἱ).—Θρακικὸς ἢ Σκυθικὸς λαός, κατοικῶν τὴν Εὐρωπαϊκὴν Σαρματίαν περὶ τὸν Ὕπανιν ποταμὸν (νῦν Boug). Τούτους ὁ Ἡρόδοτος (IV,17) ὀνομάζει «Ἕλληνας Σκύθας», ὡς καταγομένους ἐξ Ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι ἐκαρποῦντο τὴν πλουσιωτάτην χώραν τῶν Βορυσθενειτῶν περὶ τὴν Ὀλβίαν (νῦν Νικολάϊεφ).

Κατά τινας εἶναι οἱ αὐτοὶ μὲ τοὺς Ἀρπίους ἢ Καρπιανοὺς τοῦ Πτολεμαίου, ἢ τοὺς Καρπίδας τοῦ Σκύμνου τοῦ Χίου.

ΚΑΛΛΙΠΟΛΙΣ.—Πόλις τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης ἐπὶ τοῦ πρὸς τὴν Προποντίδα στομίου τοῦ Ἑλλησπόντου, ἐπέχουσα, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, τὴν θέσιν τῆς καταστραφείσης πόλεως Κριθωτῆς (βλ. λέξ.). Μετωνομάσθη δὲ Καλλίπολις περὶ τὸ 209 π. Χ. ὅτε κατελήφθη ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Ε' βασιλέως τῆς Μακεδονίας.

Κατὰ τὸν ἕκτον καὶ δέκατον αἰῶνα ἀναφέρεται ὡς μία τῶν 14 πόλεων τοῦ Θέματος Θράκης τῆς Ἐπαρχίας Θράκης Εὐρώπης (Ἱεροκλ. Συνέκδ. 633, Κ. Πορφυρ. Περὶ Θεμ. 47), εἰς δὲ τὰ Ἐκκλησιαστικὰ

Χρονικά ὡς ἕδρα ἐπισκόπου ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Ἡρακλείας.

Ἕνεκα τῆς ἐπικαίρου θέσεώς της ἐπὶ τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου, ἀπὸ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων ἐχρησιμοποιήθη ὡς στρατηγικὸν σημεῖον καὶ κέντρον ἐμπορίου. Ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας τοῦ Ἰουστινιανοῦ (527—565) περιετειχίσθη δι' ὀχυρωτάτου τείχους (Προκ. Περὶ Κτισμ. IV, 10, 22).

Κατὰ τὴν τετάρτην Σταυροφορίαν περιῆλθε τὸ 1204 εἰς χεῖρας τῶν Σταυροφόρων. Τὸ 1236 ἐπελθὼν κατὰ τῶν Σταυροφόρων ὁ βασιλεὺς τῆς Νικαίας Ἰωάννης Γ' ὁ Βατάτσης μετ' ἰσχυροῦ στόλου ἐξεπόρθησε τὴν Καλλίπολιν. Ἐνῷ ἀκόμη εὑρίσκετο ἐκεῖ ὁ Βατάτσης, προσῆλθεν ὁ ἡγεμὼν τῶν Βουλγάρων Ἰωάννης Ἀσὰν μετὰ τῆς συζύγου του Μαρίας καὶ τῆς θυγατρός του Ἑλένης, τὴν ὁποίαν ἐμνήστευσε μετὰ τοῦ Θεοδώρου υἱοῦ τοῦ Ἰωάννου Βατάτση ὑπὸ τὰς εὐλογίας τοῦ πατριάρχου Γερμανοῦ.

Βραδύτερον, μετὰ τὸν φόνον τοῦ Ρογήρου Δεφλὼ ἐν Ἀδριανουπόλει, ἀρχηγοῦ τῶν μισθοφόρων Καταλάνων, κατελήφθη τὸ 1305 ὑπ' αὐτῶν, οἱ ὁποῖοι, ἐκδικούμενοι τὸν θάνατον τοῦ ἀρχηγοῦ των, κατέσφαξαν τοὺς κατοίκους μὴ φεισθέντες οὐδ' αὐτῶν τῶν νηπίων. Ὀχυρωθέντες δὲ ἐν αὐτῇ ἐπεχείρουν συχνὰς ἐπιδρομάς, δηοῦντες τὴν ὕπαιθρον χώραν μέχρι τοῦ 1307, ὁπότε ἀπῆλθον, ἀφοῦ προηγουμένως κατηδάφισαν τὰ τείχη της.

Οἱ ἐπακολουθήσαντες ἐμφύλιοι πόλεμοι μεταξὺ Ἰωάννου τοῦ Καντακουζηνοῦ καὶ Ἰωάννου Ε' Παλαιολόγου (1341 — 1347), διηυκόλυναν τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Τούρκων, οἵτινες τέλος κατέλαβον αὐτήν, τὸ 1357) ἐπὶ τοῦ Σουλτάνου Ὀρχάν. Ἡ Καλλίπολις εἶναι ἡ πρώτη εὐρωπαϊκὴ πόλις, ἡ ὁποία περιῆλθεν εἰς χεῖρας τῶν Τούρκων, οἱ ὁποῖοι ὁρμώμενοι ἐξ αὐτῆς κατέλαβον τὴν Ἀδριανούπολιν τὸ 1361 ἐπὶ τοῦ σουλτάνου Μουρὰτ τοῦ Α' καὶ κατέστησαν πρωτεύουσαν τοῦ κράτους αὐτῶν.

Ὑπὸ τοὺς Τούρκους παρέμεινεν ἡ Καλλίπολις μέχρι τοῦ 1920, ὁπότε διὰ τῆς Συνθήκης τῶν Σεβρῶν παρεχωρήθη εἰς τὴν Ἑλλάδα μεθ' ὁλοκλήρου τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου. Μετὰ τὴν μικρασιατικὴν ὅμως καταστροφήν, οἱ κάτοικοι ἐγκατέλειψαν τὴν πόλιν καὶ κατέφυγον εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1922.

Ἐπὶ τουρκοκρατίας, πρὸ τοῦ 1912 ἀνήρχοντο εἰς 15.000 περίπου, ἐκ τῶν ὁποίων περὶ τὰς 5.000 ἦσαν Ἕλληνες, οἱ δὲ λοιποὶ Τοῦρκοι, Ἀρμένιοι, Ἑβραῖοι καὶ ὀλίγοι ξένοι. Ἕνεκα ὅμως τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων ἐν Θράκῃ, ἰδίως δὲ κατὰ τὸ 1915, ὅτε μέγα μέρος τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ εἶχε συγκεντρωθῆ ἐκεῖ, οἱ κάτοικοί της ἠναγκάσθησαν νὰ μετοικήσουν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν καὶ Θράκην. Κατὰ τὴν ἑλληνικὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1920 οἱ κάτοικοί της ἀνήρχοντο εἰς 7842.

Ἐκκλησιαστικῶς, ἀπὸ τοῦ ἕκτου ἤδη αἰῶνος ἦτο ἕδρα ἐπισκόπου, ἀνυψωθεῖσα βραδύτερον καὶ εἰς τὴν ἕδραν μητροπολίτου ἐπὶ Ἀνδρονίκου Γ' τοῦ Παλαιολόγου (1328—1341). Ἐκλιποῦσα πρὸ τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐμφανίζεται καὶ πάλιν ὡς ἕδρα ἐπισκόπου ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Ἡρακλείας, συνηνωμένη μετὰ τῆς Μαδύτου. Προαχθεῖσα καὶ πάλιν εἰς ἕδραν μητροπόλεως (Καλλιπόλεως — Μαδύτου), κατηργήθη τὸ 1923 ἕνεκα τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν πληθυσμῶν (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, τόμ. V, σελ. 458. — Γερμανοῦ Μητροπολίτου Σάρδεων, Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Θράκης, εἰς «Θρακικά», 1935, σελ. 79 καὶ ἑξῆς).

ΚΑΛΛΙΡΡΟΗ.—Θυγάτηρ τοῦ Νέστου, κατὰ τὴν μυθολογίαν, σύζυγος τοῦ Ἄρεως καὶ μήτηρ τοῦ Ἠδωνοῦ, Ὀδόμαντος καὶ Βίστωνος γεναρχῶν τῶν ὁμωνύμων Θρακικῶν λαῶν.

ΚΑΛΛΙΣΘΕΝΗΣ. — Ὀλύνθιος ἱστορικός, ἀνεψιὸς τοῦ Ἀριστοτέλους ἐπ' ἀδελφῇ καὶ συσπουδαστὴς τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου. (Πλουτάρχ. Βίος Ἀλεξάνδρου, 55). Κατὰ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου, συνώδευσεν αὐτὸν ὡς φίλος καὶ ὡς ἱστορικός. Ἀνὴρ αὐστηρῶν ἠθῶν καὶ χαρακτῆρος ἀνεξαρτήτου, δὲν ἐπεδοκίμαζε τὰ δουλοπρεπῆ ἤθη καὶ ἔθιμα τῶν Περσῶν, τὰ ὁποῖα ὁσημέραι κατέκτων τὴν

Μακεδονικὴν Αὐλήν. Τοῦτο ὅμως ἐξήγειρε κατ' αὐτοῦ τὸ μῖσος τῶν αὐλικῶν καὶ τῶν κολάκων τοῦ 'Αλεξάνδρου, οἱ ὁποῖοι τὸν ἐσυκοφάντησαν ὡς συνωμοτοῦντα κατὰ τοῦ βασιλέως καὶ ἐρρίφθη εἰς τὰς φυλακάς, ὅπου, κατά τινας, ἀπέθανε ἐξ ἀσθενείας, ἤ, κατ' ἄλλους, ἐθανατώθη κατὰ διαταγὴν τοῦ 'Αλεξάνδρου. «Καλλισθένην δὲ 'Αριστόβουλος μὲν λέγει δεδεμένον ἐν πέδαις ξυμπεριάγεσθαι τῇ στρατιᾷ, ἔπειτα νόσῳ τελευτῆσαι. Πτολεμαῖος δὲ ὁ Λάγου στρεβλωθέντα καὶ κρεμασθέντα ἀποθανεῖν». (Πλουτάρχ. Βίος 'Αλεξάνδρου 52—55.—'Αρριαν. 'Ανάβ. IV, 10—14).

'Ο Πλούταρχος, ἀναφέρει καὶ ἄλλην ἔκδοσιν, κατὰ τὸν Χάρητα, καθ' ἥν, ἀφοῦ συνελήφθη ἐφυλάσσετο σιδηροδέσμιος ἐπὶ ἑπτὰ μῆνας, καὶ ὅτι ἀπέθανεν ἐξ ὑπερβολικοῦ πάχους καὶ ἐκ φθειριάσεως. (Πλουτάρχ. αὐτόθι, 55).

'Εκ τῶν συγγραμάτων τοῦ Καλλισθένους σώζονται μόνον ἀποσπάσματά τινα, ἀναφέρονται δὲ ὡς ἔργα αὐτοῦ «Τὰ 'Ελληνικά» εἰς 10 βιβλία, πραγματευόμενα τὴν ἱστορίαν τῶν ἐτῶν 387 — 357 π. Χ. «Περὶ τοῦ 'Ιεροῦ πολέμου», «Μακεδονικά», «Θρακικά», «Περσικά», εἰς τὰ ὁποῖα ἐξιστοροῦντο τὰ κατὰ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Μεγ. 'Αλεξάνδρου χρησιμεύσαντα ὡς πηγὴ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους ἱστοριογράφους τοῦ 'Αλεξάνδρου καὶ ἄλλα τινά. (Τὰ ἀποσπάσματα τοῦ Καλλισθένους περιελήφθησαν εἰς τὰ Fragm. historic. Graecorum ὑπὸ C. Müller, εἰς 5 τόμους ἐν Παρισίοις 1841—1870. Πρβλ. W. Christ, 'Ιστορ. τῆς 'Ελλην. Λογοτεχνίας, μετάφρ. Λυσ Γ. Χατζῆ Κώνστα, τόμ. Α' σελ. 580.— Μιστριώτου, 'Ελλην. Γραμματολογία. Β', Τόμ. σελ. 182).

ΚΑΛΛΙΤΕΡΑΙ.—Πόλις τῆς Βισαλτίας, ἀναφερομένη μόνον ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου (Γεωγρ. Γ, 12, 22) ἀλλ' ἄγνωστόν που ἀκριβῶς. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἔκειτο ἐν τῇ περιοχῇ τῆς νῦν Νιγρίτας.

ΚΑΛΟΝ. —'Αρχαία τοποθεσία ἐν Θράκῃ παρὰ τὴν Προποντίδα, κατὰ τὸ 'Οδοιπορικὸν τοῦ 'Αντωνίνου, ἀλλ' ἄγνωστον ποῦ ἀκριβῶς κειμένη.

ΚΑΛΟΝ ΣΤΟΜΑ ἢ ΚΑΛΟΣΤΟΜΟΝ. —'Αρχαία ὀνομασία τοῦ μεσαίου ἐκ τῶν τριῶν βραχιόνων τοῦ Δέλτα τοῦ Δουνάβεως, κείμενον, κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. Γ, 10, 2) ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ (βόρ. πλάτ. 49°, 30' καὶ ἀνατ. μῆκ. 50°, 15', καὶ ἐκβάλλον εἰς τὸν Εὔξεινον Πόντον μετὰ ροῦν 75 χιλ.

Σήμερον καλεῖται Σουλινᾶς, κεῖται δὲ μεταξὺ τῶν δύο ἄλλων βραχιόνων, τῆς Κιλίας πρὸς Β. καὶ τοῦ ἁγίου Γεωργίου πρὸς Ν.

* ΚΑΛΟΣ ΑΓΡΟΣ.—Γραφικωτάτη κοιλὰς τῆς Θρακικῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου, διαρρεομένη ὑπὸ τοῦ ποταμίσκου Βαθυρρύακος (Μπουγιοὺκ - ντερέ), ἡ σημερινὴ Λιβάδιον.

ΚΑΛΟΦΕΡΙΟΝ.—Βυζαντινὴ κωμόπολις τῆς Βορείου Θράκης, ἐπὶ τῶν μεσημβρινῶν ὑπωρειῶν τοῦ Αἵμου καὶ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Τόντζου (κοινῶς Τούντζα) 63 χλμ. πρὸς βορρᾶν τῆς Φιλιππουπόλεως. 'Ωνομάσθη δὲ Καλοφέριον, κατὰ τοὺς Βουλγάρους ἔκ τινος ὁπλαρχηγοῦ Καλοφέρη καλουμένου.

Παρ' αὐτὴν εὑρίσκεται νῦν ὡραία Μονὴ ἱδρυθεῖσα τὸ 1.606.

Σήμερον ἡ πόλις ὀνομάζεται ὑπὸ τῶν Βουλγάρων Καλοφὲρ καὶ κεῖται ἐν τῇ περιφερείᾳ Καρλόβου.

* ΚΑΛΥΒΗ.—'Αρχαία Θρακικὴ πόλις ἄποικος Μοκεδόνων. Τὸ ἐθνικὸν Καλυβίτης (Στέφ. Βυζάντιος).

* ΚΑΜΑΡΑ (ἡ).—Βυζαντινὴ ὀνομασία ρυακίου τινός, ἐκβάλλοντος εἰς τὸν Βαρβύσην ἢ Βορβύσην ποταμὸν (βλ. λέξ.) τὸν "Υδραλιν τῶν ἀρχαίων. "Ελαβε δὲ τὸ ὄνομα «Καμάρα» ἕνεκα τῶν οἰκοδομῶν, τὰς ὁποίας ἔκτισεν ὁ αὐτοκράτωρ 'Ανδρόνικος πρὸς παροχέτευσιν τῶν ὑδάτων αὐτοῦ εἰς τὴν Κων)νούπολιν.

ΜΑΡΜΑΡΩΔΗΣ (Αἰγιαλός).—Τοπωνυμία τῶν βυζαντινῶν χρόνων, ἐπὶ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Βοσπόρου, πρὸς βορρᾶν τοῦ κολπίσκου τῆς Στένης (τοῦ Σωσθενίου τῶν ἀρχαίων). Σήμερον ἐπὶ τῆς θέσεως αὐτοῦ κεῖται τὸ Γενῆ - κιοϊ ἢ Νεοχώριον, τὸ μεγαλύτερον τῶν προαστείων τοῦ Βοσπόρου,

δρυθὲν περὶ τὰ μέσα τοῦ XVI αἰῶνος ὑπὸ τοῦ σουλτάνου Σουλεϋμὰν τοῦ Μεγαλοπρεποῦς.

ΚΑΜΠΟΣ (ὁ). — Οὕτως ἐκαλεῖτο κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους ἡ εἰς τὰ Β. Δ. τοῦ Βυζαντίου ἐκτεινομένη πεδιὰς «ἐν τῷ λεγομένῳ Ἑβδόμῳ, ὃν Κάμπον οἱ Ρωμαῖοι κατονομάζουσιν», (Θεοφ. Σιμμοκ. σελ. 339), ἀνάλογος πρὸς τὸ ἐν Ρώμῃ Campus Martis. Εἶναι τὸ ἄλλως λεγόμενον Ἕβδομον (βλ. λέξ.).

Ἐνταῦθα Θεοδόσιος ὁ Α′ (379 — 395) ἀνηγόρευσεν Αὔγουστον τὸν υἱόν του Ἀρκάδιον (395—408), καθὼς καὶ οὗτος τὸν υἱόν του Θεοδόσιον τὸν Β′ (408—450).

Ἐνταῦθα ἐστρατοπέδευσεν ὁ στρατηγὸς Βιταλλιανὸς τὸ 514 μὲ 60.000 ἄνδρας μέλλων νὰ πολιορκήσῃ τὴν πρωτεύουσαν ἐπὶ τοῦ αὐτοκρ. Ἀναστασίου Α′ τοῦ Δικόρου.

Εἰς τὸ Ἕβδομον, ἄλλοτε μὲν ἐν τῷ Κάμπῳ, ἄλλοτε δὲ ἐν τῷ Τριβουναλίῳ (βλ. λέξ.) ἐγίνοντο αἱ ἀναγορεύσεις τῶν πρώτων Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, ὅπως λ.χ. Λέων ὁ Μέγας (457), ὁ Φωκᾶς (602), Λέων ὁ Γ′ ὁ Ἴσαυρος (717), Λέων ὁ Ἀρμένιος (813), ὁ Νικηφόρος Φωκᾶς (963) καὶ ἄλλοι, ἄλλοι δὲ ἔλαβον τὸν τίτλον τοῦ Αὐγούστου, πρὶν χρισθοῦν βασιλεῖς, ὅπως ὁ Ἀρκάδιος καὶ Θεοδόσιος ὁ Β′.

Ἔκτοτε αἱ τελεταὶ αὗται ἐγίνοντο ἐν τῷ Ἱπποδρομίῳ, διότι τὸ Ἕβδομον παρήκμασεν ἕνεκα τῶν συχνῶν ἐπιδρομῶν τῶν Ἀβάρων, Βουλγάρων, Ἀράβων κτλ.

Ἡ πεδιὰς τοῦ Κάμπου ἐχρησίμευεν ἐπίσης ὡς καταφύγιον καὶ κατασκήνωσις ἐν καιρῷ σεισμοῦ, ὅπως π. χ. κατὰ τὸν ἐπισυμβάντα μέγαν σεισμὸν τοῦ 430 μ. Χ. ὁπότε ὅλος ὁ πληθυσμὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατέφευγεν ἐκεῖ, ἀσχολούμενος εἰς προσευχὰς καὶ λιτανείας, (Θεοφ. σ. 64).

* CAMPUS MARTINENSIS.—Τοποθεσία παρὰ τὴν Ἀδριανούπολιν, μεταξὺ Χαφσᾶς καὶ Μπαμπᾶ - Ἐσκῆ. Ἐνταῦθα συνήφθη τὸ 872 μ. Χ. ἡ μεταξὺ Μαξιμίνου καὶ Λικινίου μάχη, καθ' ἣν ὁ μὲν πρῶτος ἐνικήθη κατὰ κράτος, ὁ δὲ δεύτερος ἔγινε κύριος τῆς Ἀνατολῆς.

Δέκα ἔτη βραδύτερον καὶ ἐν τῇ αὐτῇ τοποθεσίᾳ συνεκροτήθη τὴν 3 Ἰουλίου ἡ μεταξὺ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου φονικωτάτη μάχη, καθ' ἣν ἐνικήθη ὁ Λικίνιος, ἐθριάμβευσε δὲ ὁ Κωνσταντῖνος, καὶ μετ' αὐτοῦ ὁ χριστιανισμός.

ΚΑΜΨΑ, ΚΑΨΑ ἢ ΣΚΑΨΑ (ἡ).—Πόλις τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου ἢ ἐπὶ Θράκης, ἐν τῇ Κρυσσαίᾳ ἢ Κρουσίδι χώρᾳ, κειμένη μεταξὺ Γιγώνου καὶ Σμίλης πρὸς Ν. τῆς Αἰνείας. (Ἡροδ. VII, 123). Παρὰ Στ. Βυζαντίῳ φέρεται καὶ Κέψα, τὸ δὲ ἐθνικὸν Καψαῖος. Κατά τινας, πιθανόν, νὰ ἐκαλεῖτο καὶ Καναστραία, ἐκ τοῦ ὁμωνύμου ἀκρωτηρίου παρὰ τὸ ὁποῖον ἔκειτο. Ὑποστᾶσα τὴν τύχην ὅλων τῶν παραλιακῶν πόλεων τῆς Χαλκιδικῆς, ἠναγκάσθη νὰ χορηγήσῃ στρατὸν καὶ πλοῖα εἰς τὸν παραπλέοντα τὰ παράλια αὐτῆς στόλον τοῦ Ξέρξου, μετὰ δὲ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Περσῶν ἀναφέρεται εἰς τοὺς φορολογικοὺς καταλόγους τῶν Ἑλληνοταμιῶν τῶν ἐτῶν 454 — 432 π. Χ. καταβάλλουσα εἰς τοὺς Ἀθηναίους τὸν λεγόμενον «Θράκιον φόρον».

Τῆς Κάμψας ἢ Κάψας ἢ Σκάψας σώζονται ἀργυρᾶ νομίσματα φέροντα ἔμπροσθεν ἡμίονον καὶ κάτωθεν αὐτῆς κύλικα, ὄπισθεν δὲ τὴν ἐπιγραφὴν ΚΑ, ἀναγόμενα εἰς τὸ 480 π. χ. (Head - Σβορώνου, τόμ. Α′, σελ. 278). Πότε καὶ ὑπὸ τίνος κατεστράφη, ἄγνωστον.

ΚΑΜΨΗΣ. — Φρούριον τῆς Ἄνω Μοισίας ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, μετὰ τὰς Νοβὰς (νῦν Σίστοβα), ἀνακαινισθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ. (Προκοπίου, Περὶ Κτισμ. IV, 6. 5).

ΚΑΝΑΣΤΡΟΝ — ΚΑΝΑΣΤΡΑΙΟΝ. — «Ἄκρον Θράκης καὶ Μακεδονία. Τὸ ἐθνικὸν Καναστραῖος» (Στέφ. Βυζάντιος). Εἶναι τὸ σημερινὸν ἀκρωτήριον τῆς χερσονήσου Παλλήνης (νῦν Κασσάνδρας), κοινῶς Παλιοῦρι κατὰ τὸ Ν.Α. αὐτῆς ἄκρον.

ΚΑΝΔΙΔΙΑΝΑ.—Φρούριον τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ, καλούμενον καὶ Ἀλτηνῶν ἔρυμα, κείμενον ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, μεταξὺ τῶν φρουρίων τῆς Τρασμαρίσκας (νῦν Τοτροκὰν) πρὸς δυσμὰς καὶ τοῦ Δορυστόλου (παρὰ

τὴν Σιλίστριαν) πρὸς ἀνατολάς. Τὸ φρούριον τοῦτο κατεστραμμένον ἀπὸ πολλοῦ «ἐπιμελείας ἠξίωσε κατὰ λόγον τῆς χρείας» ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (Προκ. Περὶ Κτισμ. IV, 7. 7).

ΚΑΝΘΑΡΩΛΕΘΡΟΝ.—Κοίλη τις τοπωνυμία τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου παρὰ τὴν Ὄλυνθον, ἐπὶ τοῦ Τορωναίου κόλπου, λαβοῦσα τὸ ὄνομα, κατὰ τὸν Στράβωνα (VII, 330, 30), διότι «τὸ ζῷον ὁ κάνθαρος τῆς πέριξ χώρας γενόμενος ἡνίκα ψαύσῃ τὸ χωρίον ἐκεῖνο διαφθείρεται».

ΚΑΝΤΑΒΑΖΑ. — Φρούριον τῆς Κάτω Μοισίας ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, μετὰ τὰς (Νοβὰς (νῦν Σίστοβα), ἀνακαινισθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ. (Προκ. Περὶ Κτισμ. IV, 6, 5).

ΚΑΠΑΙ (Αἱ).—Πόλις τῆς Θράκης μνημονευομένης ὑπὸ τοῦ Βυζαντίου, παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον, ἀλλ' ἄγνωστον ποῦ κειμένη. Τὸ ἐθνικὸν Καπαῖος.

ΚΑΠΙΣΤΟΥΡΙΑ. — Φρούριον τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ Β. Δ. τῆς Φιλιππουπόλεως, ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Βέσσων, ἀνακαινισθὲν κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. IV, 11) ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565).

ΚΑΠΟΜΑΛΒΑ.—Φρούριον τῆς Δαρδανίας, κειμένης μεταξὺ Μοισίας καὶ Μακεδονίας, ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 4). Τοῦτο κατεστραμμένον ὑπὸ τοῦ χρόνου καὶ τῶν ἐχθρῶν, ἀνεκαίνισεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565).

ΚΑΠΟΥΤΒΟΕΣ.—Φρούριον ἐν Δακίᾳ, ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ, ἀνεγερθὲν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δευτέρου μ. Χ. αἰῶνος ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ πλησίον τῆς ρουμανικῆς πόλεως Τοῦρνο—Σεβερῖνο. Τοῦτο περιέβαλεν ὁ Ἰουστινιανὸς (527—565) δι' ὀχυροῦ τείχους, καταστήσας αὐτὸ «πρόβολον τῆς πολιτείας ἀνανταγώνιστον». (Προκοπ. Περὶ Κτισμάτων).

* ΚΑΠΡΟΝΤΑΙ (Οἱ).—Ὀνομασία τῶν Θρακῶν, κατὰ τὸν Ἡσύχιον, οἱ ὁποῖοι ὑπό τινων ἐκαλοῦντο καὶ Ἴωνες.

ΚΑΠΡΟΣ.—Λιμὴν τῶν Σταγείρων καὶ ὁμώνυμος πρὸ αὐτοῦ νησὶς τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου ἢ ἐπὶ Θράκης, παρὰ τὸν Στρυμωνικὸν κόλπον (Στράβ. VII, 330 35), κοινῶς καλούμενος σήμερον Λυμπιάδα, ἡ δὲ πρὸ αὐτοῦ νησὶς Καφκανᾶς (Πρβλ. Μελετίου Γεωγρ. τόμ. Β'. σελ. 464).

ΚΑΡΑΒΙΑ (Ἡ). — Πόλις τῆς Κρηστονίας ἢ τῆς χώρας τῶν Κρηστώνων, ἀναφερομένη ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων συγγραφέων. Κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. Γ, 12, 33) ὅστις γράφει αὐτὴν μὲ δύο ρ, ἔκειτο ἐν Μυγδονίᾳ, ἐν τῇ ὁποίᾳ συμπεριελήφθη ἡ Κρηστωνία ἀπὸ τοῦ 480 π.Χ. διὰ τῆς κατακτήσεως αὐτῆς ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ Α'. Ἡ θέσις της παραμένει ἄγνωστος καὶ ἀκαθόριστος.

ΚΑΡΑΒΙΖΥΗ. — Βυζαντινὴ κωμόπολις τῆς Ἀν. Θράκης, ἐν τῇ περιφερείᾳ Βιζύης, ἀλλ' ἄγνωστον ποῦ ἀκριβῶς κειμένη. Κατὰ τὴν παράδοσιν ἔκειτο ἐπὶ τῆς ἡμίωρον πρὸς δυσμὰς τοῦ Σαμμακοβίου κειμένης κοιλάδος, ὅπου σώζονται τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας κωμοπόλεως Ἕλληνος. (Σάββα Λακίδου, Ἱστορία τῆς ἐπαρχίας Βιζύης καὶ Μηδείας, σελ. 18).

Κατὰ τὸν ὑπὸ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ (886—912) πίνακα τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου, ἀναφέρεται ὡς ἀρχιεπισκοπή. (Ράλλη Ποτλῆ, τόμ. Ε, σ. 475).

* ΚΑΡΑΒΟΣ.—Πόλις τῆς Θράκης, ἀναφερομένη κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικὰ ὡς ἕδρα ἐπισκόπου τῆς ἐπαρχίας Αἱμιμόντου ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Ἀδριανουπόλεως, ἀλλ ἄγνωστον ποῦ ἀκριβῶς κειμένη.

Κατὰ τὸν Ἰγνάτιον Σαράφογλου, ἐπίσκοπον Ναζιανζοῦ εἶναι ἡ αὐτὴ μὲ τὸ Καρπούδαιμον (βλ. λέξ.). ἢ τὰς Καρπούδας, τὰς μετὰ ταῦτα Σαράντα Ἐκκλησίας (Πρβλ. «Θρακικὰ» 1929, σελ. 82).

ΚΑΡΑΣΘΥΡΑ. — Μεσόγειος πόλις τῆς Θράκης ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ὀδρυσῶν, κειμένη δεξιὰ τοῦ Ἕβρου ποταμοῦ, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Φιλιππουπόλεως — Ἀδριανουπόλεως. Ὑπὸ τοῦ Ὁδοιπορικοῦ τῶν Βουρδιγάλων (333 μ. Χ.) ὀνομάζεται Καράσουρα, καὶ ἀναφέρεται ὡς σταθμὸς (statio), ἀπέχουσα τῆς Φιλιππουπόλεως 93 μίλλια, ὑπὸ δὲ

τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 11) ὡς φρούριον ἐπισκευασθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565). Ταυτίζεται πρὸς τὸ σημερινὸν χωρίον Χισαρλὶκ ἐν Βουλγαρίᾳ, πρὸς νότον τοῦ Χάσκιοϊ, ὅπου σώζονται ἀρχαῖα ἐρείπια.

ΚΑΡΑΣΟΥΡΑ. — Πόλις τῆς Θράκης ἡ αὐτὴ μὲ τὴν Καράσθυρα (βλ. λέξ.) ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Ὁδοιπορικοῦ τῶν Βουρδιγάλων *ὡς σταθμὸς (statio)* τῆς ἀπὸ Φιλιππουπόλεως εἰς Ἀδριανούπολιν ὁδοῦ.

* ΚΑΡΔΕΝΘΗΣ.—Ὄνομα Θρακικὸν κύριον. Ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο ἀναφέρεται καὶ φύλαρχός τις τῆς Ἑβρηΐδος φυλῆς «ἄρξας ἁγνῶς καὶ ἐπιεικῶς κατὰ τοὺς νόμους» κατ' ἀναμνηστικὴν εὐχαριστήριον ἐπιγραφὴν τοῦ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος εὑρεθεῖσαν ἐν Χισὰρ τῆς Βουλγαρίας. (Dumont Homolle σελ. 331 ἀριθμ. 26.—«Θρακικά», τόμ. VI, (1935 σελ. 159).

ΚΑΡΔΙΑ.—Ἡ μεγίστη τῶν πόλεων τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου, κειμένη ἐπὶ τῆς δυτικῆς παραλίας τοῦ Μέλανος κόλπου (νῦν Ξηροῦ), εἰς βόρ. πλάτ. 41°, 5′ καὶ ἀνατ. μῆκ. 54° κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. Γ, 11, 9), καὶ ἐπὶ τοῦ στενωτέρου μέρους τοῦ ἰσθμοῦ ὅστις ἑνώνει τὴν χερσόνησον μετὰ τῆς Θράκης. Κατὰ Στέφ. τὸν Βυζάντιον, «Ἑρμοχάρους ἢ τοῦ κτίστου θύοντος, κόρακα τὴν καρδίαν ἁρπάσαντα καὶ ἀναπτάντα εἰς τόνδε τὸν χῶρον, ἀφεῖναι καὶ διὰ τοῦτο οὕτως κληθῆναι».

Ἀποικία τῶν Μιλησίων καὶ Κλαζομενίων ἐδέχθη κατὰ τὸν ἕκτον π. Χ. αἰῶνα ἀποίκους Ἀθηναίους ὑπὸ τὸν Μιλτιάδην, ὅτε οὗτος, προσκληθεὶς ὑπὸ τῶν Δολόγκων (βλ. λέξ.) ἐγένετο ἡγεμὼν τῆς χώρας. (Ἡρ. VI, 36). Πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς χώρας ἀνήγειρεν ὁ Μιλτιάδης τὸ ἀπὸ Καρδίας μέχρι Πακτύης τεῖχος, ἐκτεινόμενον ἐπὶ ὅλου τοῦ ἰσθμοῦ πλάτους 36 σταδίων, οὕτω δὲ ἡ Καρδία κατέστη ἡ κλεὶς τῆς χερσονήσου.

Ἐπὶ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος (359 — 336 π. Χ.) ὁπότε ἡ κατοχὴ τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου ἐξησφάλιζε τὸν διὰ τὰς Ἀθήνας ἀπαιτούμενον σῖτον, ἡ Καρδία κατελήφθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Θράκης Κερσοβλέπτου (βλ. λέξ.) καὶ ἐχρησίμευεν ὡς ὁρμητήριον αὐτοῦ ἐναντίον τῶν ἐπὶ τῆς Χερσονήσου κτήσεων τῶν Ἀθηναίων, πρὸς τοὺς ὁποίους εὑρίσκετο οὗτος ἄλλοτε εἰς φιλικὰς καὶ ἄλλοτε εἰς ἐχθρικὰς σχέσεις. Μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Φιλίππου ὑποταγὴν τοῦ Κερσοβλέπτου τὸ 342 π. Χ. ἡ Καρδία περιῆλθεν εἰς χεῖρας τοῦ Φιλίππου.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ὑπήχθη εἰς τὴν σατραπείαν τῆς Νοτίου Θράκης διοικουμένης ὑπὸ τοῦ Λυσιμάχου, ὅστις, κτίσας τὸ 309 π. Χ. μεταξὺ Καρδίας καὶ Πακτύης τὴν ὑπ' αὐτοῦ ὀνομασθεῖσαν Λυσιμάχειαν, τὴν μετὰ ταῦτα πρωτεύουσαν τοῦ κράτους του, μετῴκισε τοὺς κατοίκους της καὶ οὕτω ἠρημώθη ἡ πόλις.

Ἡ Καρδία ὑπῆρξε πατρὶς τοῦ ἐμπίστου ἀρχιγραμματέως τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου τοῦ μεγάλου στρατηγοῦ Εὐμένους (βλ. λέξ.) καὶ τοῦ ἱστορικοῦ Ἱερωνύμου, (βλ. λέξ.) ὅστις συνέγραψεν ἱστορίας τῶν διαδόχων τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου.

Τῆς Καρδίας σώζονται νομίσματα τῶν ἐτῶν 400—309 π. Χ. φέροντα τὴν ἐπιγραφὴν ΚΑΡΔΙΑ ἢ ΚΑΡΔΙΑΝΩΝ καὶ κεφαλὴν Δήμητρος ἢ Περσεφόνης μετὰ στεφάνου σταχύων, ἢ λέοντα καταβροχθίζοντα λείαν καὶ κόκκον κριθῆς ἢ ἀστέρα ὡς σύμβολον (Head - Σβορώνου, Ἱστορ. τῶν Νομισμ. τόμ. Α, σελ. 352). Τὰ ἐρείπια αὐτῆς σώζονται παρὰ τὸ σημερινὸν ἀκρωτήριον Μπακλὰρ—Μπουρνοῦ.

* ΚΑΡΔΙΑΝΩΝ (Ἐμπόριον). — Ὁ ἐπὶ τῆς βορείας παραλίας τοῦ Μέλανος κόλπου (νῦν Σάρου ἢ Ξηροῦ) λιμὴν Κῶβρος, (βλ. λέξ.), ἀναφερόμενος ὑπὸ Σκύλακος τοῦ Καρυανδέως (Περίπλ. 67) ὡς «ἐμπόριον Καρδιανῶν».

* ΚΑΡΕΑ (ἡ).—Ἡ περὶ τὸν λιμένα τῶν Καρῶν χώρα τῆς Θράκης (βλ. λέξ.), ἐπὶ τῆς δυτικῆς παραλίας τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ἡ ἄλλοτε Καρία καλουμένη κατὰ δὲ τὸν Ἀνώνυμον (Περίπλ. Εὐξείν. Πόντου, 75) «νῦν δὲ Καρέα».

* ΚΑΡΖΗΝΟΣ (Ζεύς).—Τοπικὴ προσωνυμία τοῦ Διός, λατρευομένου ἐν Θράκῃ, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν αὐτῇ. «Θρακικά», 1934, σελ. 47).

* ΚΑΡΙΑ (ἡ) — Ἡ περὶ τὸν λιμένα τῶν Καρῶν χώρα (βλ. λέξ.) τῆς Θράκης ἐπὶ τῆς δυτικῆς παραλίας τοῦ Εὐξείνου Πόντου, κειμένη κατὰ τὸν Ἀρριανὸν (Περίπλ. Εὔξ. Πόντου, 35) μεταξὺ Καλλάτιδος (νῦν Μαγγάλια) καὶ Τετρισιάδος ἄκρας (νῦν Καλιάκρα). Ὑπὸ τοῦ Ἀνωνύμου (Περίπλ. Εὐξείν. Πόντου, 75), καλεῖται Καρέα (βλ. λέξ.).

ΚΑΡΙΑΝΟΣ.—Πολυτελέστατον ἀνάκτορον ἐν Κωνσταντινουπόλει κτισθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Θεοφίλου (829 — 842) ἐντὸς τοῦ περιβόλου τῶν ἀνακτόρων. Ἐχρησίμευεν ὡς χειμερινὴ διαμονὴ τῶν αὐτοκρατόρων, ὠνομάζετο δὲ οὕτω, διότι ἦτο ἐκτισμένον ἐκ λευκοῦ μαρμάρου τῆς Καρίας. Εἰς αὐτὸ ἐφυλάσσοντο καὶ τὰ διὰ 1.000 περίπου δαιτημόνας ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ ἐπιτραπέζια σκεύη. Κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα ἐχρησιμοποιήθη ὡς βασιλικὸν «βεστιάριον», ὅπου ἐφυλάσσοντο τὰ μεταξωτὰ ἐνδύματα καὶ ἄλλα τιμαλφῆ ἀντικείμενα τῶν βασιλικῶν στολῶν, βραδύτερον δὲ κατῴκει εἰς αὐτὸ ὁ βασιλικὸς κλειδοῦχος. Τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο μετὰ τῶν ἄλλων ἐν τῷ περιβόλῳ τῶν παλαιῶν παλατίων ἐγκατελείφθη κατὰ τὸν XII αἰῶνα, ἔκτοτε δὲ ἠρειπώθη.

* ΚΑΡΙΣΤΟΡΗΝΗ (Ἥρα). — Τοπικὴ προσωνυμία τῆς Ἥρας, λατρευομένης ἐν Θράκῃ καὶ τῇ Μοισίᾳ («Θρακικὰ 1934, σελ. 47).

* ΚΑΡΙΣΤΟΡΗΝΟΣ (ΖΕΥΣ).—Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ Διός, λατρευομένου ἐν τῇ Β. Θράκῃ, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν αὐτῇ (Θρακικὰ 1934. σελ. 47).

ΚΑΡΟΣ ΚΗΠΟΙ.—«Χωρίον Θράκης», κατὰ Στέφ. τὸν Βυζάντιον. Τὸ ἐθνικόν: Καροκηπίτης».

ΚΑΡΠΙΑΝΟΙ. — Λαὸς τῆς Εὐρωπαϊκῆς Σαρματίας, ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου (Γεωγρ. Γ' 5, 10), ὁ αὐτός, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, μὲ τοὺς Ἀρπίους τοῦ ἰδίου συγγραφέως, κατοικοῦντας ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ (βλ. λέξ.) ἢ τοὺς Καρπίδας τοῦ Σκύμνου (Περιήγ. 841).

ΚΑΡΠΙΔΑΙ. — Ἑτέρα ὀνομασία τῶν Καρπιανῶν ἢ Κάρπων, λαοῦ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Σαρματίας, ὀναφερόμενος ὑπὸ Σκύμνου τοῦ Χίου, ὁ αὐτὸς μὲ τοὺς Ἀρπίους τοῦ Πτολεμαίου (βλ. λέξ.), ἢ τοὺς Καλλιπίδας τοῦ Ἡροδότου IV, 17).

* ΚΑΡΠΟΙ (Οἱ).—Παραδουνάβειος βαρβαρικὸς λαός, συγχεόμενος μετὰ τῶν Θρακικῶν λαῶν, κατὰ τῶν ὁποίων ἐξεστράτευσε Φίλιππος ὁ Μακεδὼν «τὰ περὶ τὸν Ἴστρον ληϊσαμένους».

ΚΑΡΠΟΥΔΑΙΜΟΝ. — Μεσόγειος πόλις τῆς Ἀν. Θράκης, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου (Γεωγρ. Γ' 11, 7), ἀλλ' ἄγνωστον ποῦ ἀκριβῶς κειμένη. Κατά τινας πιθανὸν εἶναι αἱ Σαράντα Ἐκκλησίαι, καθ' ὅσον εἰς πολλὰ μέρη τῆς περιφερείας αὐτῶν ἀνευρέθησαν νομίσματα καὶ μνημεῖα, καθὼς καὶ ἐπιγραφή, μαρτυροῦσα ὅτι ἐλατρεύετο ἐνταῦθα Ἀπόλλων ὁ Ἀλσηνός. Ὁ Μελέτιος εἰς τὴν Γεωγραφίαν του (τόμ. Γ', σελ. 103) γράφει. «Καρποῦδαι, ἥτις καὶ Κάππα ἐλέγετο, πόλις ποτέ, τανῦν λέγεται Χαψὰ μεταξὺ Βιζύης καὶ Βεργούλης». (Γ. Παπαδοπούλου Κεραμέως, εἰς Θρακικὴν Ἐπετηρίδα τοῦ 1897, σελ. 8,— Μελισσηνοῦ Χριστοδούλου, περὶ τῆς Ἐπαρ. Σαράντα Ἐκκλησιῶν σελ. 13 καὶ 23,—Σπηλίου Χ. Σακελλαριάδου. Πόλεις καὶ Θέρμια Θράκης καὶ Ἰωνίας, τόμ. Α, σ. 161).

* ΚΑΡΣΙΜΗΝΗ (ΗΡΑ). — Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τῆς Ἥρας, λατρευομένης ἐν τῇ Β. Θράκῃ κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν αὐτῇ («Θρακικὰ» 1034, σελ. 47)·

* ΚΑΡΣΟΣ ἢ ΚΑΡΠΟΣ.—Βλέπε Καρσῷ καὶ Καρσούμ.

ΚΑΡΣΟΥΜ.—Παραδουνάβειος πόλις τῆς Κάτω Μοισίας, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου (Γεωγρ. Γ' 10, 5) εἰς βόρ. πλάτ. 45°, 50' καὶ ἀνατ. μῆκ. 54°, 10'). Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἶναι ἡ αὐτὴ μὲ τὸ ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 11) ἀναφερόμενον φρούριον Καρσῶ (βλ. λέξ.), τὸ ὁποῖον ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527 — 565). Ὑπὸ τοῦ Ἱεροκλέους (Συνέκδ. 637, 11), ἀναφέρεται ὑπὸ τὸ ὄνομα Κάρσος, ὡς μία τῶν 15 πόλεων τῆς ἐπαρχίας Σκυθίας ὑπὸ ἡγεμόνα, ὑπὸ δὲ τοῦ Κ. Πορφυρογεννήτου (Περὶ Θεμ. Β, 47), κατὰ παραφθορὰν ἴσως Κάρπος.

'Επὶ τῶν ἐρειπίων αὐτῆς κεῖται σήμερον ἡ ρουμανικὴ κωμόπολις Χίρσοβα ἐν Δοβρουτσᾶ.

ΚΑΡΣΩ. — Φρούριον τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ, 90 κερίπου χιλιόμετρα βορειοανατολικῶς τοῦ Δορυστόλου (παρὰ τὴν Σιλίστριαν), ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 11). 'Επὶ τῶν ἐρειπίων αὐτοῦ κεῖται σήμερον ἡ ρουμανικὴ κωμόπολις Χίρσοβα ἐν Δοβρουτσᾶ (βλ. λέξ. Καρσούμ).

ΚΑΡΤΕΡΑ (ἡ).—Πρωτεύουσα τοῦ μυθικοῦ βασιλέως τῶν Βιστόνων Διομήδους (βλ. λέξ.) παρὰ τὰ Ἄβδηρα, κληθεῖσα οὕτω, κατὰ τὸν Στράβωνα (VI, 331, 40) «Κρατερὰ κώμη διὰ τὴν ἐρυμνότητα».

Κατὰ τὸν Στίλπωνα Κυριακίδην, ἔκειτο, ἂν ὄχι ἀκριβῶς ἐπάνω ἀπὸ τὴν λίμνην Βιστονίδα (νῦν Μπουρού), ὅπου σώζονται τὰ ἐρείπια ἀρχαίου φρουρίου, τοὐλάχιστον περὶ αὐτό, ἐπὶ τύμβου τινὸς προϊστορικοῦ, καλουμένου Μὰλ — Τεπέ. 'Ημερολ. Μεγ. 'Ελλάδος, 1931, σελ. 204).

'Υπὸ τοῦ Πλινίου (Φυσ. 'Ιστορ IV, 18, 3) ἀναφέρεται ὑπὸ τὸ ὄνομα Τιρίδα (βλ. λέξ.), ὑπὸ δὲ τῶν 'Οδοιπορικῶν τοῦ 'Αντωνίνου καὶ τοῦ 'Ιεροσολυμιτικοῦ, καθὼς καὶ τοῦ Πεουτιγγεριανοῦ χάρτου σημειοῦται ὑπὸ τὸ ὄνομα Σταθμὸς Διομήδους (Stabulo Diomedis).

ΚΑΡΩΝ (λιμήν). — Λιμὴν τῆς Θράκης ἐπὶ τῆς δυτικῆς παραλίας τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ἀναφερόμενος μόνον ὑπὸ τοῦ 'Ανωνύμου (Περίπλ. Εὐξ. Πόντου, 75 καὶ τοῦ 'Αρριανοῦ (Περίπλ. Εὐξ. Πόντου, 35). Ἔκειτο δὲ πρὸς νότον μὲν τῆς Καλλάτιδος (νῦν Μαγγάλια) 180 σταδίους, πρὸς βορρᾶν δὲ τῆς Τετρισιάδος ἄκρας (νῦν Καλιάκρα) 120 στάδια.

'Η περὶ τὸν λιμένα τῶν Καρῶν χώρα, ὠνομάζετο Καρία.

Κατὰ τὸν Müller (Geogr. Graeci Minores, Ἔκδ. Didot, σελ. 399) εἶναι ὁ σημερινὸς ὅρμος Γκυελγκρὰδ (Gulgrad), πρὸς νότον τοῦ ἀκρωτηρίου Σιαμπλέ.

* ΚΑΡΩΣΣΟΣ.—Ὄνομα κύριον Θρακο-'Ελληνικὸν κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν τῇ Βορείῳ Θράκῃ. («Θρακικὰ» 1936 σελ. 198).

ΚΑΣΕΗΡΑ.—Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων τὰ ὁποῖα ἔκτισεν ἐκ θεμελίων ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανὸς (527—565) ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ροδόπης τῆς Θράκης, ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 11).

* ΚΑΣ(Ε)ΙΠΟΡΙΣ. — Θρακικὸν ὄνομα γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς τοῦ δευτέρου μ.Χ. αἰῶνος, εὑρεθείσης ἐν τῇ περιφερείᾳ Χαρμανλῆ τῆς Βουλγαρίας (Πρβλ. Κασίγνακις).

ΚΑΣΙΒΟΜΩΝ (Φρούριον). — Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἱμιμόντου, τὰ ὁποῖα ἔκτισεν ἢ ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανὸς (527—565), ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 11).

ΚΑΣΜΙΛΟΣ ἢ ΚΑΔΜΙΛΟΣ.—Εἷς τῶν τεσσάρων Καβείρων τῆς Σαμοθράκης (βλ. λέξιν).

ΚΑΣΣΑΜΕΝΟΣ.—Κατ' ἀπόσπασμα τοῦ 'Ανδρίσκου θεωρεῖται μετὰ τοῦ Σκέλλιος ὡς μυθικὸς οἰκήτωρ τῆς Θράκης : «..Σκέλλις τε καὶ Κασσαμενὸς οἰκήτορες Θράκης, ὁρμήσαντες ἀπὸ νήσου τῆς πρότερον μὲν Στρογγύλης, ὕστερον δὲ Νάξου κληθείσης». ('Αποσπ. 2, βιβλ. 5).

ΚΑΣΣΑΝΔΡΑΣ (Χερσόνησος).—'Η δυτικωτέρα τῶν τριῶν τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου, γνωστὴ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ὑπὸ τὸ ὄνομα Χερσόνησος τῆς Παλλήνης (βλ. λέξ.) Πόλεις αὐτῆς ἦσαν : ἡ Ἄφυτος, ἡ Μένδη, ἡ Σάνη, ἡ Σκιώνη καὶ ἡ Ποτίδαια ἡ μετὰ ταῦτα Κασσάνδρεια.

ΚΑΣΣΑΝΔΡΑΣ (Κόλπος).—'Ο μεταξὺ τῆς Χερσονήσου Κασσάνδρας (τῆς Παλλήνης τῶν ἀρχαίων) πρὸς Δ. καὶ Λόγγου (Σιθωνίας τῶν ἀρχαίων) πρὸς Α. σχηματιζόμενος κόλπος, ὁ Τορωναῖος κόλπος τῶν ἀρχαίων. Τὸ σχῆμά του εἶναι ἐλλειψοειδές, τοῦ ὁποίου τὸ πλάτος μεταξὺ τῶν ἀκρωτηρίων Ἄμπελος καὶ Καναστραίου εἶναι 9 μιλλίων, τὸ δὲ βάθος 27.

'Επὶ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας αὐτοῦ εὑρίσκεται ὁ ἄριστος λιμὴν Κωφὸς (νῦν Πόρτο Κουφό).

ΚΑΣΣΑΝΔΡΕΙΑ.—Πόλις τῆς χερσονή-

σου Παλλήνης (νῦν Κασσάνδρας) ἡ αὐτὴ μὲ τὴν Ποτίδαιαν (βλ. λέξ.) περὶ τῆς ὁποίας Στ. ὁ Βυζάντιος λέγει : «Ποτίδαια πόλις Θράκης. Ἡ δ' αὐτὴ ἐκλήθη καὶ Κασσάνδρεια».

ΚΑΣΣΑΝΔΡΟΣ.—Μυθικὸς βασιλεὺς τῆς Θράκης, πατὴρ τοῦ Ἕβρου ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐπωνομάσθη ὁ ὁμώνυμος ποταμὸς (βλ. λέξ. Ἕβρος).

ΚΑΣΤΕΛΛΙΟΝ καὶ ΚΑΣΤΕΛΛΟΝ.— Καστέλλιον ἢ Κάστελλος ὠνομάζοντο ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν τὸ μικρὸν κάστρον, καθὼς καὶ οἱ ἐπὶ τῶν τειχῶν αὐτοῦ προμαχῶνες ἢ πύργοι. Οὕτως ἐπίσης ἐκαλοῦντο καὶ οἱ πύργοι τῶν πολεμικῶν πλοίων, τὰ ὁποία ἐλέγοντο «καστελλωμένα πλοῖα» ἢ καστελλᾶτοι κάραβοι». Τὰ δὲ ἐπὶ τῶν κάστρων, καθὼς καὶ οἱ ὑπὸ τῶν τειχῶν κάστρων, καθὼς καὶ οἱ ὑπὸ τῶν πολιορκητῶν ἐγειρόμενοι πύργοι ἐκαλοῦντο «πυργοκάστελλα».

Τοιαῦτα μικρὰ φρούρια ἢ κάστρα, δηλαδὴ καστέλλια οἱ Βυζαντινοὶ εἶχον ἱδρύσει πλεῖστα καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς αὐτοκρατορίας καὶ εἰς τὰ σύνορα αὐτῆς πρὸς ὑπεράσπισιν στρατηγικῶν σημείων ἢ ὁλοκλήρων γραμμῶν.

Ὁ φρούραρχος τοῦ καστελλίου ἢ καστέλλου ὠνομάζετο «καστελλᾶνος», οἱ δὲ ὑπ' αὐτῶν στρατιῶται «καστελλιανοί».

Τοιαῦτα καστέλλια πλεῖστα ὅσα ἀνηγέρθησαν καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν καὶ τῶν μετέπειτα Φράγκων κατακτητῶν, τῶν ὁποίων ἄλλα μὲν σώζονται μέχρι σήμερον, ἄλλων δὲ διετηρήθησαν τὸ ὀνόματα μόνον ὡς τοπωνύμια εἰς ὀνομασίας χωρίου κ.τ.λ.

ΚΑΣΤΕΛΛΙΟΝ.—Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων τῆς Δαρδανίας, τὰ ὁποῖα ἔκτισεν ἢ ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (Προκ. Περὶ Κτισμ. IV, 45).

ΚΑΣΤΕΛΛΙΟΝ.—Κοινὴ ὀνομασία παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς τοῦ Ἑπταπυργίου.

ΚΑΣΤΕΛΛΙΟΝ ΤΩΝ ΘΕΟΔΟΣΙΑΝΩΝ —Οὕτως ἐκαλεῖτο φρούριόν τι ἐν Βυζαντίῳ κτισθὲν κατά τινα παράδοσιν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Τιβερίου, πενθεροῦ τοῦ διαδεχθέντος αὐτὸν Μαυρικίου, περὶ τὰ τέλη τοῦ VI μ. Χ. αἰῶνος, πρὸς ἐξασφάλισιν τοῦ στρατοπέδου αὐτοῦ, κινδυνεύοντος νὰ πυρποληθῇ ὑπὸ τῶν ἐπιδραμόντων Βουλγάρων. Ἐν τῷ φρουρίῳ τούτῳ κατὰ διαταγὴν τοῦ αὐτοκράτορος Φωκᾶ, διαδεχθέντος τὸν Μαυρίκιον τὸ 602, ἐκρεμάσθη καὶ ἐτοξεύθη ὁ κατ' αὐτοῦ συνωμοτήσας Σκρίβων Μαυρίκιος.

Ἴχνη τῶν ἐρειπίων αὐτοῦ σώζονται εἰς τὸ σημερινὸν Μακροχῶρι ἢ Μακρίκιοϊ.

ΚΑΣΤΕΛΛΟΒΡΕΤΑΡΑ.—Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων, τὰ ὁποῖα ἔκτισεν ἢ ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (517—5 5) ἐν Δαρδανίᾳ (Προκ. Περὶ Κτισμ. IV, 4).

ΚΑΣΤΕΛΛΟΝΟΒΟ (τό). — Μεσόγειον φρούριον τῆς Κάτω Μοισίας ἐν Θράκῃ ἀνακαινισθέν, κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. IV, 11) ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565).

ΚΑΣΤΕΛΩΝΑ (ἡ).—Φρούριον τῆς Δαρδανίας, ἐπισκευασθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (Προκοπ. Περὶ Κτισμ. IV, 4).

* ΚΑΣΤΙΑΝΕΙΡΑ.—Μία τῶν συζύγων τοῦ Πριάμου «καλὴ Καστιάνειρα, δέμας εἰκυῖα θεοῖσιν» καταγομένη ἐξ Αἰσύμης τῆς Θράκης καὶ μήτηρ τοῦ Γοργυθίωνος, φονευθέντος ὑπὸ τοῦ Τεύκρου (Ὁμήρ. Ἰλιάδ. Θ. 305).

ΚΑΣΤΙΜΟΝ (τὸ).—Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων τῆς Δαρδανίας, ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 4), τὰ ὁποῖα ἔκτισεν ἢ ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565) πρὸς προστασίαν τῆς χώρας ἀπὸ τῶν ἀπὸ βορρᾶ ἐπιδρομέων.

ΚΑΣΤΟΖΟΡΒΑ—Πόλις τῆς Θράκης ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ὀδρυσῶν. (Βλ. λ. Καστράζαρβα).

ΚΑΣΤΡΑΖΑΡΒΑ.—Πόλις τῆς Θράκης ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ὀδρυσῶν, ἡ αὐτὴ μὲ τὴν Σουβζουπάραν (Subzupara) τῶν Ὁδοιπορικῶν, κειμένη ἐπὶ τῆς ἀπὸ Φιλιππουπόλεως εἰς Ἀδριανούπολιν ὁδοῦ, ἀριστερὰ τοῦ ποταμοῦ Ἕβρου. Καλεῖται καὶ Καστόζορβα ἢ Castra Rubra, ὑπὸ δὲ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 11) ἀναφέρεται ὡς

φρούριον ἀνακαινισθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (524—565). Ταυτίζεται μὲ τὸ σημερινὸν βουλγαρικὸν χωρίον Glavan.

* ΚΑΣΤΡΑ—ΜΑΡΤΙΣ—Πόλις τῆς Κάτω Μοισίας ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Τριβαλλῶν, κειμένη παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως Ὑπὸ τοῦ Ἱεροκλέους (Συνέκδ. 655) ὀνομάζεται Καστραμάρτης καὶ ἀναφέρεται ὡς μία τῶν 5 πόλεων τῆς παρὰ τὸν Δούναβιν ἐπαρχίας ὑπὸ κονσουλάριον.

Ταύτην μετὰ τῆς γείτονος Ἰσκοῦ ὠχύρωσεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (Προκ Περὶ Κτισμ. IV, 6, 33).

* ΚΑΣΤΡΙΤΣΗ.—Κωμόπολις τῆς Ἀνατ· Θράκης, καταληφθεῖσα μετὰ τῆς Ἀγαθουπόλεως καὶ ἄλλων γειτονικῶν φρουρίων, κατὰ τὴν ἐπὶ Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου ἐπιδρομὴν τῶν Βουλγάρων καὶ Σκυθῶν ἐν Θράκῃ. Ἀνακατελήφθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τὸ 1261.

Ποία ἡ ἀκριβὴς τοποθεσία αὐτῆς εἶναι ἄγνωστον. Ὑπὸ τῆς παραδόσεως ἀναφέρονται διάφορα φρούρια εἰς τὰ πέριξ τοῦ Σαμμακοβίου καὶ Μηδείας.

ΚΑΣΥΕΛΛΑ.—Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων τῆς Δαρδανίας, ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 4) τὰ ὁποῖα ἔκτισεν ἢ ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565) πρὸς προστασίαν τῆς χώρας ἀπὸ τῶν ἀπὸ βορρᾶ ἐπιδρομέων.

ΚΑΤΑΘΕΣΙΑ (τὰ) ἢ ΚΑΤΑΘΗΣΙΑ.— Ἑορτὴ τελουμένη τὴν 2 Ἰουνίου εἰς τὸν ναὸν τῶν Βλαχερνῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει, εἰς μνήμην τῆς καταθέσεως ἐν τῷ ναῷ τούτῳ ἐντὸς χρυσοῦ κιβωτίου, τῆς ἐσθῆτος τῆς Παναγίας ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Λέοντος τοῦ Α΄.

ΚΑΤΑΣΣΟΥ. — Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων, τὰ ὁποῖα ἔκτισεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527-565) ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ τῆς Θράκης, παρὰ τοὺς Τόμους (νῦν Κωνστάντζαν) ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV 11).

ΚΑΤΑΣΥΡΤΑΙ. — Βυζαντινὸν χωρίον εἰς τὰ περίχωρα τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Περὶ τὸ 918, ὁ βυζαντινὸς στρατὸς ἐκστρατεύσας κατὰ τῶν ἐπιδραμόντων εἰς Θράκην Βουλγάρων, ἐστρατοπέδευσεν εἰς Κατασύρτας ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Λέοντα Φωκᾶν, ἀλλ' ὑποστὰς ἐν καιρῷ νυκτὸς αἰφνιδιαστικὴν ἐπίθεσιν, διεσκορπίσθη καὶ ἐν ἀταξίᾳ ὑπεχώρησεν εἰς Κων)πολιν.

* ΚΑΤΕΡΓΟΝ (τὸ). — Βυζαντινὴ ὀνομασία χερσονησιζούσης τινὸς ἄκρας τοῦ ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου Φαρμακίου κόλπου (νῦν Θεραπειά), μὴ ὑπάρχουσα σήμερον, ὡς συγχωνευθεῖσα μὲ τὴν κατασκευασθεῖσαν ἐκεῖ πρὸ ἐτῶν προκυμαίαν.

ΚΑΤΡΑΣΕΜΑ.—Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων τὰ ὁποῖα ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527 — 565), ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV. 4), πρὸς προστασίαν τῆς χώρας ἀπὸ τῶν ἀπὸ βορρᾶ ἐπιδρομέων.

ΚΑΤΡΕΛΛΑΤΕΣ. - Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων τῆς Δαρδανίας, τὰ ὁποῖα ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527 — 565) ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 4).

ΚΑΤΤΑΡΗΚΟΣ. — Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων τῆς Δαρδανίας, ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 4), τὰ ὁποῖα ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565) πρὸς προστασίαν τῆς χώρας ἀπὸ τῶν ἀπὸ βορρᾶ ἐπιδρομέων.

ΚΑΤΤΑΡΟΣ. — Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων τῆς Δαρδανίας, τὰ ὁποῖα ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανός (527—565), ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 4).

ΚΑΤΤΑΦΕΤΕΡΟΣ.—Ὄνομα φρουρίου ἐν Δαρδανίᾳ, ἐπισκευασθέντος ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (Προκ. Περὶ Κτισμ. IV, 4)

* ΚΑΤΤΟΥΖΑ (ἡ).—Πόλις τῆς Θράκης κατὰ Στέφ. τὸν Βυζάντιον, «ἐν ᾗ ᾤκουν οἱ Πυγμαῖοι. Οἱ οἰκήτορες Κάττουζοι. Ὅθεν τὰς γεράνους ὁρμᾶν, τὸ χωρίον Ρακώλην προσσαγορεύεσθαι. Ὑπὸ δὲ τῶν Καρῶν Τουσσύλοι ἐκαλοῦντο».

* ΚΑΥΑΡΟΣ. — Ὁ τελευταῖος βασιλεὺς τῶν ἐπιδραμόντων τὴν Θράκην Γαλατῶν, περὶ τὰ 219 — 200 π. Χ. ἐπὶ τοῦ ὁποίου

ἐπαναστατήσαντες οἱ Θρᾶκες καὶ καταλύσαντες τὴν κυριαρχίαν τῶν Γαλατῶν, ἐπανέκτησαν τὴν ἐλευθερίαν των (Πολύβ. IV, 46)

ΚΕΒΡΗΝΙΟΙ (Θρᾶκες). — Ἀρχαῖος θρακικὸς λαὸς κατοικῶν παρὰ τὸν Ἄρισβον (νῦν Τούντζαν) ἀριστερὸν παραπόταμον τοῦ Ἕβρου. (Στραβ. XIII, 5 0).

* ΚΕΒΡΗΝΙΟΣ (Διόνυσος). — Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ Διονύσου, λατρευομένου ὑπὸ τῶν Κεβρηνίων Θρακῶν (βλ. λέξ.), κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν Θράκῃ, («Θρακικά», 1934, σελ. 51).

ΚΕΒΡΟΝ. — Φρούριον τῆς Κάτω Μοισίας ἐν Θράκῃ, ἐπὶ τῆς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ, παρὰ τὴν συμβολὴν τοῦ παραποτάμου αὐτοῦ Κιάμβρου (νῦν Ζιβρίτς). Τὰ τείχη αὐτοῦ ἀπὸ καιροῦ «καταπεπονηκότα» ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (Προκ. Περὶ Κτισμ. IV, 6, 28).

ΚΕΔΡΕΙΠΟΛΙΣ ἢ ΚΕΔΡΙΟΠΟΛΙΣ. — Ἀρχαία πόλις τῆς Θράκης, μεταξὺ Μαρωνείας καὶ Μάκρης ἄγνωστον ὅμως ποῦ ἀκριβῶς κειμένη (Θεοφρ. Περὶ Ὀσμῶν 2, 4).

* ΚΕΚΡΟΠΙΣ — Χώρα τῆς Θράκης, κατὰ Στέφ. τὸν Βυζάντιον. Ἄγνωστος ἄλλοθεν καὶ ἀκαθόριστος.

ΚΕΚΩΛΑ (τά). — Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων τῆς Δαρδανίας τὰ ὁποῖα ἔκτισεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565), ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV. 4), πρὸς προστασίαν τῆς χώρας ἀπὸ τῶν ἀπὸ βορρᾶ ἐπιδρομέων.

* ΚΕΛΕΣΟΣ. — Ὄνομα Θρακικὸν κύριον κατ' ἀναθηματικὴν ἐπιγραφὴν τοῦ πρώτου π. Χ. αἰῶνος εὑρεθεῖσαν εἰς τὰ λουτρὰ Χισὰρ τῆς Βουλγαρίας. («Θρακικά», τόμ. (1935), σελ. 159 καὶ VIII (1937) σελ. 81)

ΚΕΛΛΙΡΙΑΝΑ (τά). — Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων τῆς Δαρδανίας, τὰ ὁποῖα ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565), ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κεισμ. IV, 4).

* ΚΕΝΔΡΕΙΣΗΝΟΣ καὶ ΚΕΝΔΡΙΣΗΝΟΣ. — Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ Ἀπόλλωνος, λατρευομένου ἐν Θράκῃ, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν τῇ Βορείῳ Θράκῃ καὶ Μοισίᾳ («Θρακικὰ», 1929, σελ. 12).

ΚΕΝΔΡΙΣΕΙΑ. — Πολεμικοὶ ἀγῶνες τελούμενοι ἐν Φιλιππουπόλει ὑπὸ τῆς φυλῆς τῶν Κενδρισέων πρὸς τιμὴν τοῦ Κενδρισέως *Ἀπόλλωνος. Οἱ ἀγῶνες οὗτοι ἀπὸ* τοπικῶν μετεβλήθησαν εἰς πανθρακικούς, συναντῶμεν δὲ τὰ Κενδρίσεια τελούμενα καὶ ἐπὶ τῆς ἀκμῆς τῆς Φιλιππουπόλεως, ἥτις ἐπὶ ρωμαιοκρατίας ἦτο μητρόπολις τῆς Θράκης.

ΚΕΝΔΡΕΙΣΕΙΣ (οἱ). — Θρακικὸν φύλον, μνημονευόμενον εἰς ἐπιγραφὰς τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων, εὑρεθείσας ἐν Φιλιππουπόλει (βλ. λέξ. Κενδρισός).

* ΚΕΝΔΡΙΣΗΙΣ ἢ ΚΕΝΔΡΙΣΕΩΝ (φυλή). — Μία τῶν ὀκτὼ φυλῶν τῶν ἀρχαίων Φιλιππουπολιτῶν, γνωστὴ ἐξ ἐπιγραφῶν τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων («Θρακικά», 1929 σελ. 19).

ΚΕΝΔΡΙΣΟΣ. — Ἀρχαία τοπωνυμία ἐν Φιλιππουπόλει, λαβοῦσα τὸ ὄνομα ἴσως ἕνεκα τῶν πολλῶν περὶ αὐτὴν φυομένων κέδρων. Πιθανῶς νὰ εἶναι ὁ Νυμφαῖος λόφος (Τζεντὲν — Τεπέ), ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁποίου κατὰ τὰς γενομένας ἀνασκαφὰς ἀνεκαλύφθησαν ἐρείπια ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος, πρὸς τιμὴν τοῦ ὁποίου ἐτελοῦντο τὰ Κενδρίσεια (βλ. λέξ.). Ἐκ τῆς τοπωνυμίας ταύτης ἔλαβον τὸ ὄνομα καὶ οἱ κάτοικοι, ὀνομασθέντες Κενδρισεῖς. Πολὺ δὲ πιθανὸν τὸ ὄνομα Κενδρισὸς νὰ εἶναι τὸ ἀρχαιότερον ὄνομα τῆς Φιλιππουπόλεως, τὸ ὁποῖον διεδέχθη ἡ Εὐμολπία.

* ΚΕΡΑΣ (τό). — Τοποθεσία τις τῆς νήσου Λήμνου, τὴν ὁποίαν, ἀναφέρων ὁ Φιλόστρατος περιγράφει ὡς ἑξῆς: «. . . τὸ δὲ χωρίον τοῦτο λιμὴν ἐστιν ἐς κεραίας ἐπιστέφων λεπτάς».

Κατὰ τὸν Α. Μοσχίδην (Ἡ Λῆμνος, σ. 22), εἶναι ὁ κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς νήσου λιμήν, ὀνομαζόμενος ὑπὸ τῶν κατοίκων «Κέρος».

ΚΕΡΑΣ ἢ ΧΡΥΣΟΥΝ ΚΕΡΑΣ. — Παλαιοτέρα ὀνομασία τοῦ Κερατίου κόλπου (βλ. λέξ.) σπανίως ἀπαντῶσα μόνη, συνηθέστερον δὲ «Χρυσοῦν Κέρας» ἀπὸ τοῦ

ἐν χρήσει λατινικοῦ Chrysokeras (Χρυσόκερας).

ΚΕΡΑΤΙΟΣ ΚΟΛΠΟΣ. — Κόλπος τῆς Θρακικῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου, εἰσδύων βαθύτατα εἰς τὴν ξηρὰν καὶ χωρίζων τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὴν κυρίως δηλαδὴ πόλιν, τὸ Βυζάντιον ἀπὸ τὸν Γαλατᾶν καὶ τὸ Πέραν. Τὸ μῆκός του εἶναι 3 1)2 μίλλια περίπου, τὸ δὲ πλάτος κατὰ τὴν εἴσοδόν του περὶ τὰ ἕξ δέκατα τοῦ μιλλίου. Εἰς τὸν μυχόν του ἐκβάλλουν δύο μικροὶ ποταμοί : ὁ Κύδαρις (νῦν 'Αλῆ-μπέη-Σοῦ) καὶ ὁ Βαρβύσης (νῦν Κεὰτ — Χανέ), οἱ ὁποῖοι διὰ τῶν διαρκῶν προσχώσεών των, ἀποτελοῦν τὴν λεγομένην «Σαπρὰν θάλασσαν», ἀβαθῆ καὶ πλήρη σύρτεων, τελμάτων καὶ νησίδων, χωριζομένων δι' ἀδιαπλεύστων σχεδὸν στενῶν.

Ὁ Κεράτιος κόλπος εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἰχθυοτρόφος, παρέχων ἐξαίρετον ἔδαφος πρὸς ἁλιείαν, ἰδίως δὲ τῆς παλαμύδας.

Ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἐκαλεῖτο «Κέρας Χρυσοῦν» ἢ καὶ ἁπλῶς «Κέρας», λαβὼν τὸ ὄνομα, ὡς λέγεται, ἐκ τῆς μητρὸς τοῦ Βύζαντος Κεροέσσης, θυγατρὸς τῆς 'Ιοῦς.

Ὁ Στράβων (VII, 320) περιγράφει αὐτὸν ὡς ἑξῆς : «Ἔστι δὲ τὸ Κέρας προσεχὴς τῶν Βυζαντίων τείχει κόλπος ἀνέχων ὡς πρὸς δύσιν σταδίου ἑξήκοντα, ἐοικὸς ἐλάφου κέρατι· εἰς γὰρ πλείστους σχίζεται κόλπους ὡς ἂν κλάδους τινάς, εἰς οὓς ἐμπίπτουσα ἡ παλαμὺς ἁλίσκεται ῥαδίως διά τε τὸ πλῆθος αὐτῆς καὶ τὴν βίαν τοῦ συνελαύνοντος ῥοῦ καὶ τὴν στενότητα τῶν κόλπων, ὥστε καὶ χερσὶν ἁλίσκεσθαι».

Ἡ περιγραφὴ αὕτη τοῦ Στράβωνος εἶναι ἀληθεστάτη. Καὶ αἱ μὲν διακλαδώσεις τοῦ κόλπου, δίκην κέρατος ἐλάφου ἐξηφανίσθησαν ἀπὸ τῶν χρόνων ἤδη τοῦ 'Αρκαδίου (383—403) ἕνεκα τῶν ἐπιχωματώσεων καὶ τῶν ἐποικοδομηθέντων τόπων, ἀλλ' ἡ ὕπαρξις τοιούτων κολπίσκων ἐπιβεβαιοῦται ἐκ τῆς περιγραφῆς τοῦ Διονυσίου ἐν τῷ «'Ανάπλῳ Βοσπόρου», ὅπως οἱ λιμένες : Πέτραι, Κύκλα, Αὐλών, Βόλος, κατὰ δὲ τὸ στόμιόν του οἱ λιμένες : τῶν Συκῶν, τοῦ Θεοδοσίου, ὁ Προσφόριος, τὸ Νεώριον καὶ ὁ τῶν Βλαχερνῶν.

Κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους ὁ Κεράτιος κόλπος ἐκλείετο χάριν ἀσφαλείας διὰ σιδηρᾶς ἁλύσεως, ἡ ὁποία ἐδένετο ἀπὸ τοῦ πύργου τῶν Μαγγάνων καὶ ἔφθανε μέχρι τοῦ Γαλατᾶ. Ἡ χρῆσις τῆς ἁλύσεως ταύτης ἐγένετο πολλάκις, ὅπως μ Χ. κατὰ τὴν ἀπὸ θαλάσσης ἐπιδρομὴν τῶν Σαρακινῶν τὸ 739 ἐπὶ Λέοντος τοῦ 'Ισαύρου. Κατὰ τὴν τελευταίαν ὑπὸ τῶν Τούρκων πολιορκίαν ἐχρησιμοποιήθη καὶ πάλιν ἡ ἅλυσις αὕτη ἐκτεινομένη ἀπὸ τῆς καλουμένης Ὡραίας Πύλης μέχρι τοῦ ἀπέναντι Γαλατᾶ. 'Αλλὰ τὸν φραγμὸν τοῦτον, ὅστις τοσάκις ἔσωσε τὴν πόλιν, ἐξουδετέρωσεν ὁ Μωάμεθ διὰ τῆς θρυλλουμένης ὑπερνεωλκήσεως τῶν πλοίων του. (Σκαρλάτου Βυζαντίου, Κωνσταντινούπολις, τόμ. Α', σελ. 21).

Ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορίας ἡ ὀχύρωσις τοῦ Κερατίου ἦτο τελεία. Τὰ τείχη του ἐξετείνοντο ἀπὸ τοῦ λεγομένου Τὸπ—καπού, μέχρι τῆς Πύλης τῶν Βλαχερνῶν, ὡς καταφαίνεται ἐκ τῶν σωζομένων λειψάνων αὐτῶν. 'Αναφέρονται δὲ 17 πύλαι τῶν τειχῶν τούτων τῶν ὁποίων ἄλλα μὲν κατέπεσαν, παραμεληθέντα ὑπὸ τῶν Τούρκων κατὰ τοὺς μετὰ τὴν ἅλωσιν χρόνους, ἄλλα δὲ κατηδαφίσθησαν ὑπ' αὐτῶν.

Περὶ τὸν Κεράτιον κόλπον ἔκειντο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα πολλὰ ἱερά, ὅπως λ.χ. ὁ ναὸς τῆς Δήμητρος καὶ τῆς Κόρης, ὁ ναὸς τῆς Γῆς 'Ονησιδώρας, ὁ βωμὸς τῆς 'Αθηνᾶς τῆς Σκεδασίας, τὸ ἄλσος τοῦ 'Απόλλωνος, ὁ βωμὸς τῆς Σημύστρας εἰς τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου καὶ ἄλλα.

Ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν ἐκαλεῖτο «Χρυσόκερως» «Χρυσοῦν κέρας» καὶ ἁπλῶς «Κέρας» πρὸς δήλωσιν ὄχι μόνον τοῦ κόλπου, ἀλλὰ καὶ τῆς Χερσονήσου ἐπὶ τῆς ὁποίας κεῖται ἡ κυρίως Κωνσταντινούπολις. Ὑπὸ τῶν Λατίνων ἐκαλεῖτο Chrysoceras, ἐξ οὗ καὶ ἡ νεωτέρα ὑπὸ τῶν ξένων κατὰ μετάφρασιν ὀνομασία Corne d' Or. Ὑπὸ τῶν Τούρκων καλεῖται «Κιλίτς» = (ξίφος).

Σήμερον ἐπ' αὐτοῦ ὑπάρχουν δύο γέφυραι, ἐξυπηρετοῦσαι τὰς δύο ἀντικειμένας ἀκτὰς τοῦ Κερατίου. Ἡ μὲν ἐσωτερικὴ ἢ

παλαιὰ καλεῖται Ἀζὰπ - καπού, Οὖν - Καπάν, ἡ δὲ ἐξωτερικὴ ἢ νέα γέφυρα Γαλατᾶ Ἐμὶν—Ὀνοῦ. Καὶ οἱ δύο εἶναι λιθόδμητοι καὶ ἑδράζονται ἐπὶ μεγίστων σιδηρῶν πλωτήρων, χρησιμεύουσαι καὶ ὡς ἀποβάθραι, κατὰ τακτὰς δὲ ὥρας ἀνοίγουν ἐπὶ μήκους 38 μέτρων διὰ τὴν διάβασιν τῶν πλοίων.

Ὁ Κεράτιος ἐπὶ μακρὰ ἔτη ἐχρησίμευσεν ὡς ναύσταθμος πολεμικός. Εἰς αὐτὸν δὲ πάντοτε ἦσαν ἠγκυροβολημένα τὰ πολεμικὰ πλοῖα τῶν Τούρκων μέχρι τῆς εἰς Νικομήδειαν μεταφορᾶς αὐτοῦ.

* ΚΕΡΒΕΡΟΣ. — Φρούριον τῆς Θράκης, ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἰμιμόντου, ἀνακαινισθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (Προκοπ. Περὶ Κτισμ. IV, 11).

ΚΕΡΔΥΛΛΙΟΝ. — Πόλισμα τῶν Ἀργιλίων ἐν Βισαλτίᾳ τῆς Θράκης, κείμενον παρὰ τὴν Ἀμφίπολιν (νῦν Νεοχώριον), ἐπὶ ὑψηλῆς τοποθεσίας, 20 περίπου στάδια δεξιὰ τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ. Τοῦτο κατέλαβε τὸ 424 π.Χ. κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, ὁ Βρασίδας, στρατηγὸς τῶν Σπαρτιατῶν, ἵνα παρακολουθῇ τὰς ὑπὸ τὸν Κλέωνα κινήσεις τῶν Ἀθηναίων (Θουκ. IV, 6).

Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἔκειτο ὅπου τὸ νῦν χωρίον Μπουγιοὺκ—Ὄρσοβα (Μ. Δήμιτσα. Ἡ Μακεδονία, σελ. 600 καὶ 716).

* ΚΕΡΕΘΡΙΟΣ. — Εἷς τῶν ἀρχηγῶν τῶν ὑπὸ τὸν Βρέννον ἐκδραμόντων τὴν Θράκην Γαλατῶν, ὅστις μετὰ τὴν ἐκ τῶν Δελφῶν ὑποχώρησίν των καὶ τὴν ἐν Θράκῃ ἐγκατάστασίν των περὶ τὸ 279 π.Χ. ἀπεστάλη κατὰ τῶν Ὀδρυσῶν καὶ Τριβαλλῶν (Παυσαν. X, 19, 7).

* ΚΕΡΕΟΠΥΡΓΟΣ ἢ ΚΕΡΑΙΟΠΥΡΓΟΣ. — Μία τῶν 7 πόλεων τῆς ἐπαρχίας Θράκης τοῦ ὁμωνύμου Θέματος, μνημονευομένη κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα ὑπὸ τοῦ Ἱεροκλέους (Συνέκδ. 634), κατὰ δὲ τὸν δέκατον ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίνου Πορφυρογεννήτου ὡς μία τῶν 32 πόλεων τοῦ Θέματος Θεσσαλονίκης, ἀλλ' ἄγνωστον ποῦ ἀκριβῶς κειμένη.

ΚΕΡΚΙΝΗ. — Ὀροσειρὰ τῆς Μακεδονίας μήκους 70 περίπου χλμ. καὶ πλάτους ποικίλλοντος μεταξὺ 10—15 χλμ. Ἡ ὑψηλοτέρα κορυφὴ αὐτῆς φθάνει τὰ 2030 μ.

Ταυτίζεται μὲ τὴν σημερινὴν ὀροσειρὰν Μπέλες ἢ Μπέλεσι ἐκτεινομένη ἀπὸ τοῦ παραποταμίου στενοῦ τοῦ Στρυμόνος Κλειδίου παρὰ τὸ ὀχυρὸν Ροῦπελ μέχρι τῆς Δοϊράνης—Στρωμνίτσας.

Ἐπὶ τῆς Κερκίνης ἔχει χαραχθῆ ἡ χωρίζουσα τὰ τρία ὅμορα κράτη ὁροθετικὴ γραμμή: Ἑλλάδος, Γιουγκοσλαβίας καὶ Βουλγαρίας.

ΚΕΡΚΙΝΙΤΙΣ ἢ ΚΕΡΚΟΥΡΟΣ. — Λίμνη ἐπιμήκης τῆς Μακεδονίας κειμένη Ν. Δ. τῶν Σερρῶν, δεχομένη τὰ ὕδατα τῶν ποταμῶν Στρυμόνος καὶ Ἀγγίτου, τὰ ὁποῖα δι' αὐτῆς ἐκβάλλουν εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ὀρφανοῦ.

Εἶναι ἰχθυοβριθής, σήμερον δὲ ὀνομάζεται λίμνη Ἀχινοῦ.

* ΚΕΡΜΑΤΙΣΤΗ (ἡ). — Σταθμὸς (statio) τῆς Ἐγνατίας ὁδοῦ ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς ἀρχαίας Πιστύρου (βλ. λέξ.) καὶ παρὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην, περὶ τὰ 4 μίλια πρὸς δυσμὰς τῶν ἐκβολῶν τοῦ Νέστου ποταμοῦ, ὅπου ἐπὶ τῶν Ρωμαϊκῶν καὶ Βυζαντινῶν χρόνων ὑπῆρχε διαρκὴς φρουρὰ καὶ ἐγίνετο μεταλλαγὴ ἵππων.

Τὴν θέσιν αὐτοῦ ἐπέχει ἡ σημερινὴ πολίχνη Κεραμωτὴ ἀπέναντι τῆς Θάσου.

* ΚΕΡΜΙΛΛΗΝΟΣ ἢ ΚΥΡΜΙΛΗΝΟΣ. Τοπικὴ προσωνυμία τοῦ Ἀπόλλωνος, λατρευομένου ἐν Θράκῃ, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν τῇ Βορείῳ Θράκῃ καὶ Μοισίᾳ («Θρακικὰ» 1929, σελ. 12).

ΚΕΡΟΕΣΣΑ. — Θυγάτηρ τῆς Ἰοῦς καὶ σύζυγος τοῦ Βύζαντος, ἐκ τῆς ὁποίας ὡς λέγεται, ἔλαβε τὸ ὄνομα ὁ Κεράτιος κόλπος (βλ. λεξ.).

ΚΕΡΣΙΒΑΥΛΟΣ. — Βασιλεὺς τῶν Ὀδρυσῶν ἐν Θράκῃ, ζήσας περὶ τὰ 300 π. Χ. γνωστὸς μόνον ἐκ τῶν τετραδράχμων αὐτοῦ, φερόντων τύπους τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου μετ' ἐπιγραφῆς (Head - Σβορώνου, Ἱστορ τῶν Νομισμ, Τόμ. Α'. σελ. 257).

ΚΕΡΣΟΒΛΕΠΤΗΣ. — Βασιλεὺς τῶν Ὀδρυσῶν Θρακῶν, διαδεχθεὶς νεώτατος τὸν πατέρα του Κότυν Α', ἀποθανόντα

τὸ 359 π.Χ. Μετὰ τοῦ πατρός του ἐπολέμησαν κατὰ τῶν 'Αθηναίων, ἀπὸ τῶν ὁποίων ἀφήρεσαν τὴν Θρακικὴν Χερσόνησον, καταλαβόντες καὶ αὐτὴν τὴν Σηστόν, ἡ ὁποία ἦτο τότε ὁ κυριώτατος σταθμὸς τοῦ 'Αθηναϊκοῦ στόλου παρὰ τὸν 'Ελλήσποντον.

Κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς βασιλείας του, ἐπαγίωσε τὸν θρόνον του καὶ ἐνίκησε διὰ τοῦ Χαριδήμου γαμβροῦ του ἐπὶ ἀδελφοῦ τὸν στρατηγὸν τοῦ 'Αθηναϊκοῦ στόλου Κηφισόδοτον παρὰ τὴν Πέρινθον καὶ ἠνάγκασε τοὺς 'Αθηναίους νὰ ἀναγνωρίσουν διὰ συνθήκης τὴν ἀρχήν του τὸ 359 π.Χ.

Τὸ ἑπόμενον ὅμως ἔτος οἱ 'Αθηναῖοι, βοηθοῦντες τοὺς ἀδελφούς του 'Αμάδοκον καὶ Βηρισάδην, ἐξηνάγκασαν αὐτὸν νὰ ἀποχωρήσῃ τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου καὶ νὰ διαμοιράσῃ τὸ βασίλειόν του μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν του, περιοριζόμενος μόνον εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἕβρου. Μετὰ δύο ὅμως ἔτη ὁ Κερσοβλέπτης ἀνακατέλαβε τὴ Θρακικὴν Χερσόνησον, ὁ δὲ Φίλιππος τὴν 'Αμφίπολιν. Οἱ 'Αθηναῖοι τότε, θεωρήσαντες πλέον ἐπικίνδυνον τὸν Φίλιππον, παρὰ τὸν Κερσοβλέπτην, ἦλθον εἰς φιλικὰς διαπραγματεύσεις πρὸς τὸν Κερσοβλέπτην διὰ τοῦ γαμβροῦ του Χαριδήμου, τὸν ὁποῖον ἐτίμησαν διὰ χρυσοῦ στεφάνου καὶ ἄλλων τιμῶν. 'Εν τούτοις αἱ φιλοφρονήσεις αὗται τῶν 'Αθηναίων δὲν ἐμπόδισαν αὐτὸν νὰ κατέχῃ τὴν ἐπὶ τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου Καρδίαν καὶ νὰ ἀπειλῇ οὕτω τὰς ἐν αὐτῇ κτήσεις των. 'Επὶ πλέον οἱ 'Αθηναῖοι ἀπεξενώθησαν τῆς πρὸς τὸν ἀδελφόν του 'Αμάδοκον φιλίας των, ὅστις, ὅταν ὁ Φίλιππος ἐνεφανίσθη εἰς τὴν Θράκην τὸ 369 π.Χ. ὁ 'Αμάδοκος ὄχι μόνον δὲν ἀντέστη κατὰ τοῦ Φιλίππου, ἀλλὰ καὶ συνεμάχησε μετὰ τοῦ Φιλίππου κατὰ τοῦ Κερσοβλέπτου, ὅστις μετὰ μικρὰν ἀντίστασιν ἠναγκάσθη νὰ ὑποταγῇ, δώσας ὡς ὅμηρον τῆς πρὸς τὸν Φίλιππον πίστεώς του τὸν υἱόν του. 'Επειδὴ ὅμως καὶ μετὰ τὴν ὑποταγήν του ἐξηκολούθει νὰ εὑρίσκεται εἰς συνεννόησιν μετὰ τῶν 'Αθηναίων, ἀπέστειλε δὲ στρατὸν ὑπὸ τὸν Χαρίδημον εἰς τὴν Ὄλυνθον φίλην καὶ σύμμαχον τῶν 'Αθηναίων, ἐπελθὼν κατ' αὐτοῦ ὁ Φίλιππος τὸ 347 π.Χ. τὸν ἐξηνάγκασε τέλος μετὰ κρατερὸν ἀγῶνα ἀναγνωρίσῃ τὴν κυριαρχίαν του, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον μετὰ δυσφορίας ἠναγκάσθησαν νὰ ἀναγνωρίσουν οἱ 'Αθηναῖοι κατὰ τὴν πρὸς αὐτὸν γενομένην συνθήκην τὸ 345 π Χ. Τέλος, ἐπῆλθε καὶ πάλιν κατὰ τοῦ Κερσοβλέπτου ὁ Φίλιππος τὸ 352 π.Χ. ὁπότε καὶ ἐπέτυχε τὴν ὁλοσχερῆ ὑποταγήν του.

'Η ἐπιτυχία αὕτη τοῦ Φιλίππου προεκάλεσεν τὴν ἐναντίον αὐτοῦ ἀποστολὴν τοῦ Διοπείθους καὶ τὴν ἐκφώνησιν τῶν φλογερῶν κατ' αὐτοῦ λόγων τοῦ Δημοσθένους «Περὶ τῶν ἐν Χερρονήσῳ», καὶ τοῦ τρίτου «Φιλιππικοῦ».

'Ο Κερσοβλέπτης ἀπέθανε τὸ 340 π.Χ. μετὰ βασιλείαν 20 περίπου ἐτῶν.

Τοῦ Κερσοβλέπτου ἐκόπησαν νομίσματα μεταξὺ τῶν ἐτῶν 357—341 π.Χ. ἐν τῇ πόλει Κύψελα, ἥτις ἦτο πρωτεύουσα τῶν 'Οδρυσῶν, φέρουν δὲ ἐπὶ τῆς μιᾶς ὄψεως τὴν ἐπιγραφὴν ΚΕΡ(ΣΟΒΛΕΠΤΟΥ) καὶ δίωτον ἀγγεῖον, ἐπὶ δὲ τῆς ἄλλης κεφαλὴν γυναικὸς ἔχουσαν τὴν κόμην ἐν σφενδόνῃ (Head Σβορώνου, 'Ιστορ. τῶν Νομισμάτ. Τόμ. Α').

ΚΕΣΙΑΝΑ (τά). — Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων τῆς Δαρδανίας, τὰ ὁποῖα ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανὸς (527—565), ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 4), πρὸς προστασίαν τῆς χώρας ἀπὸ τῶν ἀπὸ Βορρᾶ ἐπιδρομέων.

ΚΕΣΟΥΝΑ. — Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων τῆς Δαρδανίας, τὰ ὁποῖα ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανὸς (Προκοπ. Περὶ Κτισμ IV, 4).

* ΚΕΤΡΕΖΕΡΙΣ. — Ὄνομα κύριον καθαρῶς Θρακικόν, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν Θράκῃ («Θρακικὰ» 1928, σελ. 347).

ΚΕΤΡΙΠΟΡΙΣ.—Ὄνομα κύριον καθαρῶς Θρακικόν, ἀπαντῶν πολλάκις εἰς ἐπιγραφὰς τῆς Θράκης.

ΚΕΝΤΡΙΠΟΡΙΣ.—Βασιλεὺς τῆς Θράκης, πρωτότοκος υἱὸς τοῦ Βηρισάδου καὶ ἔγγονος Κότυος τοῦ Α', διαδεχθεὶς μετὰ

τῶν ἀδελφῶν του τὸν πατέρα του τὸ 357 π. Χ.

Τὸ βασίλειόν του ἐξετείνετο ἀπὸ τῆς Μαρωνείας μέχρι τῶν ὁρίων τῆς Μακεδονίας, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν χρυσοφόρων μεταλλείων τοῦ Παγγαίου.

Ἔκ τινος ἐπιγραφῆς ἀνακαλυφθείσης τὸ 1874 ἐν τῇ Ἀκροπόλει τῶν Ἀθηνῶν, γίνεται γνωστὸν ὅτι συνεμάχησε μετὰ τῶν Ἀθηναίων κατὰ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος ἐποφθαλμιῶντος τὴν χώραν αὐτοῦ, ἔχων συμμάχους τὸν Βασιλέα τῶν Παιόνων Λύππειον ἢ Λύκκειον καὶ τὸν Βασιλέα τῶν Ἰλλυριῶν Γράβον. Ἐπελθὼν ὅμως, ὁ Φίλιππος καὶ «ἀσυντάκτοις καταπληξάμενος», ἐξηνάγκασεν αὐτοὺς νὰ ἀναγνωρίσουν τὴν μακεδονικὴν κυριαρχίαν τὸ 356 π. Χ. (Διοδ. Σικελ. XVI. 22).

Τοῦ Κετριπόριος σώζονται χαλκᾶ νομίσματα φέροντα ἔμπροσθεν κεφαλὴν Διονύσου πωγωνοφόρου, ὄπισθεν δὲ τὴν ἐπιγραφὴν ΚΕΤΡΙΠΟΡΙΟΣ μετὰ κανθάρου (Head-Σβορώνου, Ἱστορ. τῶν Νομισμ. Τόμ. Α'. σελ. 355). (Πλειότερα: Α. Θ. Σαμοθράκη, Κετρίπορις βασιλεὺς τῶν Θρακῶν 356 π. Χ. εἰς «Θρακικὸν Ἀρχεῖον», τόμ. Δ', σελ. 43—48).

ΚΗΔΟΚΤΟΥ (ΠΕΔΙΑ). — Πεδιὰς τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης πρὸς δυσμὰς τοῦ ποταμοῦ Ἁλμυροῦ (νῦν Καληβρὴ) ὀνομασθεῖσα οὕτως ἐκ παραφθορᾶς ἀπὸ τῶν λειψάνων ἀρχαίου ρωμαϊκοῦ ὑδραγωγείου (Aquaductus).

Ἐν τῇ πεδιάδι ταύτῃ ἐστρατοπέδευσεν ὁ Νικηφόρος Βρυέννιος, ὅστις ἐπαναστατήσας κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος Νικηφόρου Γ' τοῦ Βοτανειάτου καὶ ἀναγορευθεὶς αὐτοκράτωρ ἐν Δυρραχίῳ τὸ 1076, ἐβάδιζε κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. (Ἄννα Κομν. Α'. 4).

ΚΗΡΙΠΑΡΩΝ (φρούριον). — Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἱμιμόντου, τὰ ὁποῖα ἀνεκαίνισεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565), ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισ. IV, 11).

ΚΗΡΥΚΟΣ (Ἅγιος). Ὅσιος ἐν Ἄπρῳ τῆς μεσημβρινῆς Θράκης, τῆς μετὰ ταῦτα Θεοδοσουπόλεως, ἄγνωστον πότε ἀκμάσας. Ἡ μνήμη του ἑορτάζεται τὴν 27 Μαρτίου.

ΚΗΡΥΞ —Κατά τινα παράδοσιν νεώτερος υἱὸς τοῦ Εὐμόλπου, ἀπὸ τὸν ὁποῖον κατάγεται ἡ οἰκογένεια τῶν Κηρύκων ἐν Ἐλευσῖνι (βλ. Εὔμολπος). Οἱ Κήρυκες ὅμως δὲν παρεδέχοντο τὴν γενεαλογίαν ταύτην, ἰσχυριζόμενοι ὅτι γενάρχης αὐτῶν δὲν ἦτο υἱὸς τοῦ Εὐμόλπου, ἀλλὰ τοῦ Ἑρμοῦ καὶ μιᾶς τῶν θυγατέρων τοῦ Κέκροπος. Φαίνεται δὲ ὅτι εἶχον δίκαιον διὰ τὸν ἰσχυρισμόν των τοῦτον, καθόσον κατά τινα ἐπιγραφὴν ἐπὶ μνημείου ἀνεγερθέντος ὑπὸ Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ, ἐξέχοντος μέλους τοῦ ἱερατικοῦ γένους τῶν Κηρύκων εἰς μνήμην τῆς συζύγου του Ρηγίλλης, οἱ γονεῖς τοῦ Κήρυκος ἦσαν, κατὰ παράδοσιν, ὁ Ἑρμῆς καὶ ἡ Ἕρση, θυγάτηρ τοῦ Κέκροπος ἐρωμένη τοῦ Ἑρμοῦ.

ΚΙΑΜΒΡΟΣ ἢ ΚΙΜΒΟΣ. — Μικρὸς ποταμὸς τῆς Θράκης χωρίζων τὴν Ἄνω ἀπὸ τῆς Κάτω Μοισίας, καὶ ἐκβάλλων εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως παρὰ τὴν ὁμώνυμον πόλιν. Παρ' ἄλλων ὀνομάζεται Κίμβρος ἢ Κέβρος, ἡ δὲ παρ' αὐτὸν ὁμώνυμος πόλις ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 6. 28), ὡς Κεβρόν, τῆς ὁποίας τὸ φρούριον ἀπὸ πολλοῦ κατεστραμμένον ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565). Σήμερον καλεῖται Ζιβρίτσα ἢ Κίβρα.

* ΚΙΒΕΡΗΣ ἢ ΚΙΒΗΡΙΣ.—Ἀρχαία πόλις τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου, παρὰ τὴν Ἀφροδισιάδα, τὴν ὁποίαν «τειχήρη πεποιημένος ξυνῴκισεν» ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανός, «καὶ βαλανεῖα καὶ ξενῶνας ᾠκοδομήσατο, οἰκία τε παμπληθῆ καὶ ὅσα ἄλλα πέφυκεν ἐπιφανῆ ἐνδείκνυσθαι.(Προκ. Περὶ Κτισμ. IV, 10, 20). Ὑπὸ τοῦ Ἀγαθίου (V, 11, 12) καλεῖται Κίβηρις

ΚΙΔΑΡΙΣ (ὁ).—Ποταμίσκος τῆς Ν. Α. Θράκης, ὅστις ἑνούμενος μετὰ τοῦ Βαρβύσου ἢ Βορβύσου, (Κιαγὲτ—Χανὲ ἢ Κεὰτ —Χανὲ) ἐκβάλλει εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Κερατίου κόλπου (βλ. Κύδαρις).

ΚΙΚΟΝΕΣ. — Ἀρχαιότατος θρακικὸς λαὸς κατοικῶν πρὸς ἀνατολὰς τῶν Βιστόνων τὰ Θρακικὰ παράλια, μεταξὺ τῆς Βι-

στονίδος λίμνης καὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἕβρου ποταμοῦ (Ἡροδ. VII, 59 — Πομπ. Μέλα, Β', 28).

Κατὰ τὴν μυθολογίαν, οἱ Κίκονες ἦσαν ἀπόγονοι τοῦ Κίκονος, υἱοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς νύμφης Ροδόπης, καὶ ἀδελφοῦ τοῦ Βίστονος, ἢ κατ' ἄλλην παράδοσιν τοῦ Κίκονος υἱοῦ τοῦ Ἀμυθάονος. Ἐφημίζοντο δὲ ὡς ἄριστοι πεζοὶ καὶ ἱππεῖς καὶ ἐθεωροῦντο ὡς οἱ μᾶλλον πεπολιτισμένοι τῶν Θρακικῶν λαῶν, γνωρίζοντες κατὰ τὸν Ὅμηρον:

. . . . ἐφ' ἵππων
ἀνδράσι μάρνασθαι, καὶ ὅθι χρὴ πεζὸν
(Ὀδυσσ. 149—50) [ἐόντα

Ὑπὸ τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν Εὔφημον, υἱὸν τοῦ Τροιζήνου, ἦλθον εἰς βοήθειαν τοῦ Πριάμου κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον. (Ἰλιάδ. Β'. 846).

Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Τροίας, ὁ Ὀδυσσεὺς ἠναγκάσθη νὰ προσορμισθῇ εἰς τὴν πόλιν των Ἴσμαρον, τὴν ὁποίαν καὶ ἐκυρίευσεν. Ἐκεῖ ἐφιλοξενήθη ὑπὸ τοῦ Μάρωνος, ἱερέως τοῦ Ἀπόλλωνος (Ὀδυσ. 1, 198), ἀλλ' οἱ Κίκονες ἐκδικούμενοι τοὺς Ἕλληνας, ἐπετέθησαν κατὰ τοῦ Ὀδυσσέως καὶ τῶν συντρόφων του, καὶ πολλοὺς μὲν ἐφόνευσαν ἐξ αὐτῶν, τοὺς δὲ λοιποὺς ἠνάγκασαν νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν χώραν των. Φεύγων ὁ Ὀδυσσεὺς ἔλαβε παρὰ τοῦ Μάρωνος πλεῖστα δῶρα, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ 12 ἀμφορεῖς πλήρεις κικονικοῦ οἴνου, ἐπὶ πλέον δὲ καὶ ἀσκὸν παλαιοῦ οἴνου διὰ τοῦ ὁποίου, ὡς γνωστόν, ἐμέθυσεν ἀργότερον τὸν Κύκλωπα Πολύφημον.

Ὡς παράλιαι πόλεις αὐτῶν ἀναφέρονται ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου (VII, 59) ἡ Σάλη καὶ ἡ Ζώνη, ἀπέναντι τῆς νήσου Σαμοθράκης, ὅπου προσωρμίσθη ὁ Περσικὸς στόλος, ὅταν ὁ Ξέρξης ἀπηρίθμει τὸν στρατόν του εἰς τὸν Δορίσκον. Οἱ Κίκονες, ὑποταχθέντες ὑπὸ τῶν Περσῶν, συνεξεστράτευσαν μετ' αὐτῶν κατὰ τῆς Ἑλλάδος.

Ὑπὸ δὲ τοῦ Στράβωνος (VII, 331. 14) ἀναφέρονται ὡς πόλεις τῶν Κικόνων ἡ Ξάνθεια, ἡ Μαρώνεια καὶ ἡ Ἴσμαρος, καλουμένη τότε Ἰσμάρα, πλησίον τῆς Μαρωνείας καὶ τῆς Ἰσμαρίδος λίμνης (νῦν Ἀνὰ-Γκιόλ), περίφημος διὰ τοὺς οἴνους της.

* ΚΙΚΩΝ. — Υἱὸς τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς νύμφης Ροδόπης, γενάρχης τῶν Κικόνων (βλ. λέξ.)

ΚΙΛΑΙ.—Μεσόγειος πόλις τῆς Θράκης, ἀριστερὰ τοῦ Ἕβρου ποταμοῦ ἐπὶ τῆς ἀπὸ Φιλιππουπόλεως εἰς Ἀδριανούπολιν ὁδοῦ, ἀναφερομένη μόνον ὑπὸ τῶν «Ὁδοιπορικῶν», ὑπὸ τὸ ὄνομα Cillae ἢ Cillio. Ἀπεῖχε δὲ 30 περίπου μίλλια πρὸς Α. τῆς Φιλιππουπόλεως. Ἐπὶ τῆς θέσεως αὐτῆς κεῖται σήμερον τὸ βουλγαρικὸν χωρίον Τσιρπάν.

ΚΙΜΒΑ—ΛΟΓΓΟΥ. — Ὀρεινὴ στενωπὸς τῶν Β. Α. ὑπωρειῶν τοῦ ὄρους Κερκίνης (Μπέλες), παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ, ἥτις μετὰ τῆς παρακειμένης στενωποῦ τοῦ Κλειδίου (βλ. λέξ.) ἀποτελεῖ τὴν ἀνατολικὴν εἴσοδον τοῦ μακροῦ λεκανοπεδίου Πετριτσίου — Στρωμνίτζης.

* ΚΙΝΔΡΑΙ (Θρᾶκες).—Θρακικὸν ἔθνος, μνημονευόμενον ὑπὸ τοῦ Ἡρωδιανοῦ, οἱ ἄλλως Γόνδραι (βλ. λέξ.) καλούμενοι ὑπὸ τοῦ Στεφάνου Βυζαντίου.

ΚΙΝΣΤΕΡΝΑΙ. — Λέξις λατινικὴ (cisterna) πολιτογραφηθεῖσα εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν. Σημαίνει δὲ τὴν δεξαμενήν, ἰδίως δὲ τὴν θολωτὴν ὑπόγειον, χρησιμεύουσαν πρὸς ἐναποθήκευσιν καὶ διαφύλαξιν τῶν ὀμβρίων ὑδάτων, ἢ τῶν δι' ὑδραγωγείων μεταφερομένων μακρόθεν ὑδάτων, εἰς μέρη ὅπου δὲν ὑπάρχουν πηγαῖα ἢ ποτάμια ὕδατα, ἢ εἶναι ἀνεπαρκῆ καὶ μὴ πόσιμα.

Τοιαῦται κινστέρναι κατεσκευάσθησαν ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, θαυμαζόμεναι διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὴν ἀρχιτεκτονικήν. Μία τῶν μεγαλυτέρων καὶ μεγαλοπρεπεστέρων εἶναι ἡ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, κατασκευασθεῖσα, κατὰ τὸν ἱστορικὸν τῆς Ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας Hammer ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγ. (306—337 π.Χ.), ἡ ὑπὸ τῶν Τούρκων καλουμένη Μπίνμπιρ—Ντιρὲκ (=1001 κίονες). Ἀποτελεῖται δὲ ἀπὸ τρία ἐπάλληλα πατώματα στηριζόμενα ἐπὶ 210 κιόνων. Τὸ

ὕψος της εἶναι 9 μ. 40 ἡ δὲ χωρητικότης αὐτῆς 325 400 κυβικὰ μέτρα.

ΚΙΟΣΤΕΝΤΗΛΙΟΝ ἢ ΚΙΟΥΣΤΕΝΤΗΛΙΟΝ (τό).—Πόλις τῆς Βορείου Θράκης, παρὰ τὸν Στρυμόνα ποταμὸν περὶ τὰ 85 χλμ. Ν. Δ. τῆς Σόφιας ἡ Παυταλία τῶν Βυζαντινῶν. Ἐπὶ τῶν Βουλγάρων βασιλέων ἐμφανίζεται ὑπὸ τὸ σλαυϊκὸν ὄνομα Βελοβούσδιον (βλ. λέξ.), ὄνομα σωζόμενον καὶ μέχρι σήμερον ὡς ὄνομα συνοικίας τινος τῆς πόλεως.

Μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων κατάληψιν τῆς πόλεως μετωνομάσθη «Κιουστεντὴλ» ἐκ τοῦ ὀνόματος τῶν ἐν αὐτῇ θερμῶν πηγῶν «ὡς πηγαὶ τοῦ Κωνσταντίνου». Ἐντὸς τῆς πόλεως σώζεται πύργος ὑψηλὸς πρὸς νότον δ' αὐτοῦ ἐρείπια βυζαντινῶν φρουρίων, μεγάλου ἐνδιαφέροντος.

Ἀπὸ ἐκκλησιαστικῆς ἀπόψεως ἀπετέλει μίαν τῶν ἐπισκοπῶν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Ἀχρίδος, ἀπὸ δὲ τοῦ XIII αἰῶνος, μέχρι *τοῦ 1766, ὁπότε διὰ τῆς προσαρτήσεως* τῆς τελευταίας ταύτης εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ὑπήχθη καὶ ἡ ἐπαρχία αὕτη, μητρόπολις ἤδη οὖσα ὑπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην. Ἐμφανιζομένη μετ' οὐ πολὺ ὡς μητρόπολις τοῦ «Κιουστενδηλίου καὶ Στηπίων» διὰ τῆς προσαρτήσεως τῆς πόλεως Ἰστιπίου εἰς τὴν μητρόπολιν ταύτην, ἔπαυσεν ὑφισταμένη διὰ τὸ Πατριαρχεῖον μετὰ τὸ βουλγαρικὸν σχίσμα. (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Τόμ. Ε΄, σελ. 520. Σάρδεων Γερμανοῦ, Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι τῆς Βορ. Θράκης εἰς «Θρακικὰ» Τόμ. VIII σελ. 141—144).

ΚΙΣΣΑ (ἡ).—Μία τῶν Πιερίδων, τῶν ἐννέα θυγατέρων τοῦ Πιέρου.

ΚΙΣΣΑ (ἡ).—Ἀρχαία πόλις τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Πλινίου (Φυσ. Ἱστορ. IV, 18, 10) παρὰ τοὺς Αἰγὸς ποταμούς: «Aluminis Aegos adposita», ἡ αὐτὴ πιθανῶς μὲ τὴν ὑπὸ τοῦ Σκύλακος (Περίπλ. 67) ἀναφερομένην Κρῆσσαν (βλ. λέξ.). Ἄγνωστος ἄλλοθεν ἀκαθόριστος.

ΚΙΣΣΕΥΣ.—Βασιλεὺς τῆς Θράκης γνωστὸς ὡς πατὴρ τῆς Ἑκάβης συζύγου τοῦ Πριάμου καὶ τῆς Θεανοῦς συζύγου τοῦ Ἀντήνορος, ἱερείας τοῦ ἐν Τροίᾳ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς. Σύζυγος αὐτοῦ ἀναφέρεται ἡ Τηλέκλεια. Κατὰ τὸ δρᾶμα τοῦ Εὐριπίδου «Ἀρχέλαος», ἐκ τοῦ ὁποίου ἠρύσθη ὁ Λατῖνος ποιητὴς Ἔννιος, ὁ Κισσεὺς πιεζόμενος ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν του, ἐζήτησε τὴν βοήθειαν τοῦ Ἀρχελάου, ὑποσχεθεὶς εἰς αὐτὸν τὴν βασιλείαν καὶ τὴν θυγατέρα του ὡς σύζυγον. Ἐπειδὴ ὅμως μετὰ τὴν παρασχεθεῖσαν βοήθειαν δὲν ἐξετέλεσε τὴν ὑπόσχεσίν του ἐτιμωρήθη ὑπὸ τοῦ Ἀρχελάου. Κατὰ τὸν Βιργίλιον ὁ Κισσεὺς ἦτο φίλος τοῦ Ἀγχίσου, πατρὸς τοῦ Αἰνείου.

ΚΙΣΣΗΊΣ.—Οὕτως ἐκαλοῦντο ἀπὸ τοῦ πατρός των Κισσέως, βασιλέως τῆς Θράκης (βλ λέξ.) αἱ δύο θυγατέρες αὐτοῦ ἡ Ἑκάβη σύζυγος τοῦ Πριάμου, καὶ ἡ Θεανώ, σύζυγος τοῦ Τρωὸς Ἀντήνορος, ἱέρεια τῆς Παλλάδος.

Κισσηῒς ἐκαλεῖτο ἐπίσης καὶ μία τῶν Νυμφῶν, βοηθήσασα τὸν θεὸν Διόνυσον, διωκόμενον ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Ἠδωνῶν Λυκούργου, υἱοῦ τοῦ Δρύαντος.

ΚΙΣΣΗΣ.—Βασιλεὺς τῆς Θράκης (βλ. Κισσεύς).

ΚΙΣΣΟΣ.—Ὄρος τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου ἢ ἐπὶ Θράκης, παρὰ τὰ μεθόρια τῆς Μυγδονίας καὶ τῆς Χαλκιδικῆς, πρὸς Ἀνατ. τῆς Θεσσαλονίκης, ὑψούμενον κωνοειδῶς εἰς ὕψος 1.200 μέτρων. Ἡ ὑψηλοτέρα αὐτοῦ κορυφὴ σχηματίζει 50 περίπου μέτρων μήκους. Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἦτο πλῆρες δασῶν καὶ ἀγρίων θηρίων, παρὰ τοὺς πρόποδας δ' αὐτοῦ ὑπῆρχεν ἡ ὁμώνυμος πόλις (βλ. λέξ.) καταστραφεῖσα τὸ 315 π.Χ. ὑπὸ τοῦ Κασσάνδρου. Ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων ἐκαλεῖτο Χορταΐτης, ἢ Χορταΐτης ἀπὸ τῆς ἐπ' αὐτοῦ ὁμωνύμου μονῆς, σήμερον δὲ Χορτιάτης.

ΚΙΣΣΟΣ.—Ἀρχαιοτάτη θρακικὴ πόλις ἐν τῇ Ἀνθεμοῦντι (Καλαμαριὰ) τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου, ἱδρυθεῖσα ὑπὸ τοῦ μυθικοῦ βασιλέως τῆς Θράκης (βλ. λέξ.) πατρὸς τῆς Ἑκάβης. Ἔκειτο δὲ ἐπὶ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ ὁμωνύμου ὄρους (νῦν Χορτιάτου) καὶ ἀπεῖχε Β.Α. τῆς Θεσσαλονίκης περὶ τὰς τρεῖς ὥρας.

Ἐπὶ τῶν μακεδονικῶν χρόνων κατε-

στράφη τὸ 315 π.Χ. ὑπὸ Κασσάνδρου, μετ' ἄλλων γειτονικῶν πόλεων διὰ τὸν ἐποικισμὸν τῆς Θεσσαλονίκης, πρὸς τιμὴν τῆς συζύγου αὐτοῦ καὶ ἀδελφῆς τοῦ 'Αλεξάνδρου (Στράβ. VII, 330. 21).

ΚΙΣΣΟΣ.—Φρούριον τῶν βυζαντινῶν χρόνων ἐν Θράκῃ ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Γεωργίου 'Ακροπολίτου, ἀλλ' ἄγνωστος ἡ ἀκριβὴς τοποθεσία αὐτοῦ. Πολὺ πιθανὸν νὰ εἶναι ἡ σημερινὴ κωμόπολις τῆς 'Ανατ. Θράκης Κεσάνη.

ΚΙΣΤΙΔΙΖΟΣ.—'Αρχαῖον φρούριον τῆς Κάτω Μοισίας ἐν Θράκῃ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ, τὸ ὁποῖον κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. IV, 11), ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανὸς (527—565).

* ΚΛΑΖΟΜΕΝΗ (ἡ).— Παλαιὸν ὄνομα τῆς Θρακικῆς πόλεως Μαρωνείας (βλ. λέξ.)

* ΚΛΑΥΔΙΟΥΠΟΛΙΣ.—'Υπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Γ. 'Ακροπολίτου ("Εκδ. Heisenberg, σελ. 63) πόλις τῆς Θράκης. καταστραφεῖσα τὸ 1206 κατὰ τὴν ἐπιδρομὴν τῶν Βουλγάρων ὑπὸ τὸν βασιλέα αὐτῶν Σκυλογιάννην. "Αγνωστος ἄλλοθεν καὶ ἀκαθόριστος.

* ΚΛΕΙΔΕΣ ΠΟΝΤΟΥ. — 'Ονομασία τοῦ Θρακικοῦ Βοσπόρου παρὰ τῷ Εὐριπίδι (βλ. λέξ. Κλεῖθρα).

* ΚΛΕΙΔΙΟΝ. — 'Ορεινὴ στενωπὸς τῶν Β. Α. ὑπωρειῶν τοῦ ὄρους Κερκίνης (Μπέλες), ἡ ὁποία μετὰ τῆς παρακειμένης στενωποῦ τοῦ Κίμβα-Λόγγου (βλ. λέξ.) ἀποτελεῖ τὴν κλεῖδα τῆς ἀνατολικῆς εἰσόδου εἰς τὸ μακρὸν λεκανοπέδιον Πετριτσίου—Στρωμνίτζης.

Διὰ τῶν στενωπῶν τούτων εἰσέβαλλεν ἐπὶ ἕνδεκα ἔτη Βασίλειος Β΄ ὁ Βουλγαροκτόνος εἰς τὴν Βουλγαρίαν, ἀλλ' ἀτελεσφόρως, διότι ὁ μὲν βασιλεὺς τῶν Βουλγάρων Σαμουὴλ δὲν ἐτόλμα νὰ πολεμήσῃ ἐκ παρατάξεως, ὁ δὲ Βασίλειος περιωρίζετο εἰς ἁπλᾶς ἐπιδρομὰς καὶ δηώσεις. "Οταν ὅμως ὁ Σαμουὴλ περιέφραξε τὰς ἀνωτέρω στενωποὺς δι' ὀχυροῦ τείχους καὶ τάφρου καὶ ἐγκατέστησεν ἐκεῖ ἰσχυρὰς φρουράς, ὁ Βασίλειος δὲν ἠδυνήθη νὰ παραβιάσῃ αὐτὰς κατὰ τὴν διάβασίν του ἀρχομένου τοῦ θέρους τοῦ 1014. 'Απεφάσισε λοιπὸν τότε νὰ ὑπερφαλαγγίσῃ αὐτόν, ἀναθέσας τὸν ἑλιγμὸν τοῦτον εἰς τὸν στρατηγὸν Νικηφόρον Ξιφίαν. Εὑρεθεὶς οὕτω ὁ βυζαντινὸς στρατὸς ὅλως ἀπροόπτως εἰς τὰ νῶτα τῶν Βουλγάρων, ἐξηνάγκασεν αὐτοὺς νὰ ἐγκαταλείψουν τὰς θέσεις των καὶ νὰ τραποῦν εἰς ἄτακτον φυγήν. Τὴν ἡμέραν ἐκείνην, (29 'Ιουλίου 1014) ἐφονεύθησαν πολλοὶ ἐκ τῶν Βουλγάρων καὶ πολλοὶ ᾐχμαλωτίσθησαν, μόλις δὲ ἐσώθη καὶ αὐτὸς ὁ Σαμουὴλ εἰς τὸ φρούριον Πρίλαπον (τὸν σημερινὸν Περλεπὲν πρὸς δυσμὰς τοῦ Βαρδαρίου). 'Ο Βασίλειος τότε προέβη, ὡς λέγεται, εἰς φοβερὰν ἐκδίκησιν κατὰ τῶν Βουλγάρων : Παρατάξας τοὺς αἰχμαλώτους, 15000, κατὰ λόχον ἀνδρῶν 100, διέταξε νὰ τυφλωθοῦν οἱ 99 ἄνδρες ἐξ ἑκάστου λόχου, τοῦ δὲ ἑκατοστοῦ νὰ ἐξορυχθῇ ὁ ἕτερος μόνον ὀφθαλμὸς διὰ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὁδηγὸς τῶν λοιπῶν. Εἰς τοιαύτην κατάστασιν τοὺς ἔστειλεν εἰς Πρίλαπον πρὸς τὸν Σαμουήλ, ὅστις ἅμα εἶδεν τὸ οἰκτρὸν ἐκεῖνο θέαμα ἐλιποθύμησε, ἀπέθανε δὲ μετὰ δύο ἡμέρας (15 Σεπτεμβρίου 1014). (Κ. Παπαρρηγοπούλου, 'Ιστορία τοῦ 'Ελλην. "Εθνους, "Εκδ. 'Ελευθερουδάκη, τόμ. Δ', σελ. 193 καὶ ἑξῆς).

* ΚΛΕΙΘΡΑ ἢ ΚΛΕΙΔΕΣ ΠΟΝΤΟΥ. —'Ονομασία τοῦ πρὸς τὰ Β. Δ. τοῦ Φαρμακίου κόλπου (νῦν Θεραπειὰ) ἀκρωτηρίου, ἀπὸ τοῦ ὁποίου τὸ πρῶτον διακρίνει ὁ ἀναπλέων τὸ πρὸς τὸν Εὔξεινον Πόντον ἄνοιγμα τοῦ Βοσπόρου. Εἶναι τὸ σημερινὸν Κιλίτς-μπουρνοῦ.

ΚΛΕΙΣΟΥΡΑ.—Παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς ἡ λέξις κλεισούρα ἐσήμαινε τὰ ὀχυρώματα τῶν στενωπῶν ἢ διαβάσεων. 'Επίσης ἐκαλεῖτο μικρὰ διοικητικὴ περιφέρεια, περιλαμβάνουσα 5—8 μικροτέρας διοικητικὰς περιφερείας, αἱ ὁποῖαι ἐκαλοῦντο «τοποτηρησίαι» ἢ «βάνδα». 'Ο δὲ διοικητὴς τῆς κλεισούρας ἐλέγετο «κλεισουράρχης». Τρεῖς κλεισοῦραι ἀπετέλουν ἓν «τουρμᾶχον», τρία δὲ τουρμάχα ἓν «θέμα».

Γενικῶς ἀπὸ κάθε κλεισοῦραν ἐστρατολογεῖτο μία μοῖρα ἢ «δροῦγγον», τὸ ὁ-

ποῖον ἀπετελεῖτο ὑπὸ 5—8 τάγματα.

ΚΛΕΙΣΟΥΡΑ.—Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἱμιμόντου, τὰ ὁποῖα ἔκτισεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565), ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. V, 11).

ΚΛΕΙΣΟΥΡΑΡΧΗΣ ἢ ΚΛΕΙΣΟΥΡΙΑΡΧΗΣ.—Οὕτως ὠνομάζετο ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν ὁ διοικητὴς μικρᾶς διοικητικῆς περιφερείας τῆς κλεισούρας (βλ. λέξ.).

ΚΛΕΙΤΟΣ.—Μνηστὴρ τῆς Παλλήνης, θυγατρὸς τοῦ Σίθωνος, βασιλέως τῶν Ὀδομάντων, λαοῦ Θρακικοῦ (βλ. λέξ.) Ἐπιχειρήσαντος νὰ ἀπαγάγῃ αὐτὴν τοῦ Δρύαντος, ἀντεραστοῦ τοῦ Κλείτου, αὕτη συνεννοηθεῖσα μετὰ τοῦ Κλείτου ἐφόνευσαν αὐτὸν βραδύτερον.

ΚΛΕΙΤΟΣ. — Βασιλεὺς τῶν ἐν Θράκῃ Σιθωνῶν, «σώφρων καὶ δίκαιος Σιθωνῶν Θρακίου ἔθνους» κατὰ τὸν Κόνωνα παρὰ Φωτίῳ.

ΚΛΕΙΩ.— Μήτηρ τοῦ Ῥήσου, κατὰ Μαρσύαν τὸν νεώτερον, τῆς ὁποίας ὑπῆρχεν ἐν Ἀμφιπόλει ναὸς πρὸς τιμὴν αὐτῆς ἐπί τινος λόφου ὑψηλοῦ παρὰ τὸν τάφον τοῦ υἱοῦ της. «Ἔστιν ἱερὸν Κλειοῦς ἐν Ἀμφιπόλει, ἱδρυθὲν ἀπέναντι τοῦ Ῥήσου λόφου μνημείου ἐπί τινος λόφου».

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ.—Θυγάτηρ τοῦ Βορέου καὶ τῆς Ὠρειθυίας καὶ σύζυγος τοῦ μυθικοῦ βασιλέως τῆς ἐν Θράκῃ Σαλμυδησσοῦ Φινέως, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἀπέκτησε δύο υἱοὺς τὸν Πλήξιππον καὶ Πανδίονα. Ἀργότερον ὁ Φινεὺς ἀποπέμψας τὴν Κλεοπάτραν, ἐνυμφεύθη τὴν Ἰδαίαν θυγατέρα τοῦ βασιλέως τῶν Σκυθῶν Δαρδάνου, ἥτις συλλαβοῦσα τὴν Κλεοπάτραν ἐφυλάκισεν εἴς τι σπήλαιον μὲ τοὺς υἱούς της, τοὺς ὁποίους καὶ ἐτύφλωσε. Διερχόμενοι ὅμως ἐκεῖθεν οἱ Ἀργοναῦται, ἠλευθέρωσαν τὴν Κλεοπάτραν καὶ τοὺς υἱούς της, τοὺς ὁποίους ἀπεκατέστησαν εἰς τὸν πατρικὸν θρόνον. (Ἀπολλοδ. Γ, 15, 2).

Τὸ τραγικὸν τοῦτο ἐπεισόδιον εἰς θαυμασίους λυρικοὺς στίχους ψάλλει ὁ χορὸς τῶν γερόντων Θηβαίων πρὸς παρηγορίαν διὰ τὴν ἀδίκως ἀπαγομένην Ἀντιγόνην (Σοφοκλ. Ἀντιγόνη).

ΚΛΕΠΤΑ.—Βυζαντινὴ κώμη τῆς Ν.Α. Θράκης πρὸς δυσμὰς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀναφερομένη μόνον ὑπὸ τοῦ Καντακουζηνοῦ (Τόμ. Α, σελ. 300), ὅστις λέγει ὅτι ὁ Κάμαρις μετὰ τῶν ἀνθρώπων του ἀναχωρήσαντες ἐκ Κωνσταντινουπόλεως μετὰ τοὺς ἑσπερινοὺς ὕμνους καὶ «τὸ ἐπίλοιπον βαδίσαντες τῆς ἡμέρας καὶ τὸ πλέον τῆς νυκτός, γενόμενοι ἐν χωρίῳ Κλέπτα ἐγχωρίως προσαγορευομένῳ, τό τε ἐπίλοιπον τῆς νυκτὸς καὶ ἄχρι δείλης ἡμέρας ηὐλίσαντο ἐκεῖ».

Κατὰ ταῦτα ἔφθασαν εἰς Κλέπτα μετὰ ὁδοιπορίαν ἓξ ὡρῶν. Πράγματι δὲ εἰς τὴν ἀπόστασιν ταύτην ἀπὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὑπάρχει λαγκάς τις, καλουμένη ὑπὸ τῶν Τούρκων μέχρι σήμερον : Χαραμή-ντερεσή, ἤτοι λαγκὰς ληστῶν, ἐπίφοβος εἰς τοὺς διαβάτας, μέχρις ὅτου ἠγόρασε τὴν περιοχὴν αὐτὴν ὁ Ὀμὲρ πασᾶς καὶ ἀπήλαξεν αὐτὴν ἀπὸ τῆς παρουσίας των. (Πρβλ. Ἀλ. Πασπάτη. Τὰ Θρακικὰ προάστεια τοῦ Βυζαντίου, εἰς Ἑλλ. Φιλ. Σύλλ. Κων)πόλεως, ἔτος XII, σελ. 37 καὶ ἑξῆς).

ΚΛΕΩΝΑΙ.—Μία τῶν πέντε θρακικῶν πόλεων τῆς χερσονήσου Ἀκτῆς (Ἅγιον Ὄρος), τὰς ὁποίας κατὰ τὸν Στράβωνα (VII, 331, 35) ἔκτισαν οἱ Πελασγοὶ τῆς Λήμνου.

Κατὰ τὸν Θουκυδίδην (IV, 109) αἱ Κλεωναί, καθὼς καὶ ἄλλαι πόλεις : Ὀλόφυξος, Ἀκρόθωοι, Δῖον καὶ Θύσσος, κατοικοῦντο ὑπὸ βαρβάρων διγλώσσων, ὡμίλουν δὲ Πελασγικὴν καὶ Θρακικὴν γλῶσσαν.

Ἡ θέσις αὐτῆς δὲν ἔχει ἐξακριβωθῆ. Κατά τινας ἔκειτο παρὰ τὴν μονὴν τῶν Ἰβήρων, ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ Ἄθω, ὅπου ἐλθὼν κατὰ τὸν τρίτον αἰῶνα ὁ ἐπίσκοπος Κλήμης, ἐκήρυξε τὸν χριστιανισμόν. Καὶ ἄλλοι δὲ ἐπὶ τῆς ἀντιθέτου πλευρᾶς, ἤτοι ἐπὶ τοῦ Συγγιτικοῦ κόλπου, παρὰ τὴν μονὴν τοῦ Ξηροποτάμου, ὅπου ὑπάρχουν ἀρχαῖα ἐρείπια. (Μ. Δήμιτσα, Ἡ Μακεδονία, τόμ. Β', σελ. 619).

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ (Μονή).—Παλαιὰ μονὴ τοῦ Ἁγίου Ὄρους, παρὰ τὸν λιμένα τῶν Κλεωνῶν (βλ. λέξ.) καὶ τῆς μονῆς τῶν Ἰ-

βήρων, ἀναφερομένη ὡς ὑπάρχουσα ἤδη ἀπὸ τῶν πρώτων χρόνων τοῦ μοναστικοῦ βίου ἐν Ἁγίῳ Ὄρει. Κατὰ τὴν παράδοσιν, τὸ ὄνομά της ὀφείλεται εἰς τὸν ἐπίσκοπον Ἱεροσολύμων Κλήμεντα, ὅστις ἦλθεν εἰς τὸν Ἄθωνα κατὰ τὸν τρίτον αἰῶνα καὶ διέδωκε μεταξὺ τῶν κατοίκων τῆς χερσονήσου, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἀκόμη εἰδωλολάτραι, τὸν χριστιανισμόν.

Ἐρειπωθεῖσα ἡ Μονὴ κατὰ τὸν ὄγδοον αἰῶνα, λέγεται ὅτι ἀνιδρύθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου Πωγωνάτου. Περιελθοῦσα βραδύτερον εἰς τοὺς Ἴβηρας, μοναχούς, μετωνομάσθη Μονὴ τῶν Ἰβήρων.

* ΚΛΗΜΗΣ. — Διάσημος ἐκ Βυζαντίου ὑποκριτὴς τραγῳδίας, «οἷος οὔπω τὴν τέχνην», παρὰ Φιλοστράτῳ (Βίοι Σοφιστῶν, Β, 27).

ΚΛΗΜΗΣ ὁ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ.—Ἀρχιεπίσκοπος Βουλγαρίας περὶ τὰ τέλη τοῦ ἐνάτου καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου αἰῶνος. Γεννηθεὶς περὶ τὰ μέσα τοῦ ἐνάτου αἰῶνος, πιθανῶς εἰς χωρίον τι τῆς Κάτω Μοισίας (Βουλγαρίας), ἐγένετο μαθητὴς τῶν ἀποστόλων τῶν Σλαύων Μεθοδίου καὶ Κυρίλλου, τοὺς ὁποίους ἠκολούθησεν εἰς Μοραυΐαν, ἀποσταλέντας ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Φωτίου πρὸς κήρυξιν τοῦ εὐαγγελίου. Ὅταν ἐξεδιώχθησαν ἐκ Μοραυΐας ἑπτὰ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ Κλήμης οὗτος, κατέφυγεν εἰς τὴν Βουλγαρίαν καὶ ἐγένετο ἀρχιεπίσκοπος τῆς πρὸς βορρᾶν τῆς Ἀχρίδος Βελίτσης. Ἐν Ἀχρίδι ἵδρυσε τὸ μέγα μοναστήριον τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, τὸ ὁποῖον σὺν τῷ χρόνῳ ἀπέβη τὸ κέντρον σπουδαιοτάτης πνευματικῆς κινήσεως καθ' ὅλην τὴν Βουλγαρίαν, καθὼς καὶ πολλὰ σχολεῖα, εἰς τὰ ὁποῖα καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐδίδασκεν εἰς τοὺς μικροὺς τὰ πρῶτα γράμματα. Ὀλίγον δὲ πρὸ τοῦ θανάτου του μετέφρασεν ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς εἰς τὴν Βουλγαρικὴν τὸ «Πεντηκοστάριον» καὶ συνεπλήρωσε τὸ «Τριῴδιον», μαθηταὶ δὲ αὐτοῦ μετέφρασαν ἄλλα λειτουργικὰ βιβλία. Διὰ τοῦτο οἱ Βούλγαροι τιμῶσι τὸν Κλήμεντα ὡς πρῶτον αὐτῶν ἱεράρχην καὶ παιδαγωγόν, κτίσαντες πολλοὺς ναοὺς ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ, κατὰ δὲ τὸ 1916 καθ' ὅλην τὴν Βουλγαρίαν ἑωρτάσθη μεγαλοπρεπῶς ἡ χιλιετηρὶς ἀπὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Ἡ δὲ Ἐκκλησία τιμῶσα τὸν ἄνδρα, ἑορτάζει τὴν μνήμην αὐτοῦ δὶς τὴν 22 Νοεμβρίου καὶ 27 Ἰουλίου.

Τὰ ἔργα αὐτοῦ ἄγνωστα ὄντα, κατέστησε γνωστὰ πρῶτος ὁ Undolsky, ἀνακαλύψας πρὸ 100 περίπου ἐτῶν (1840) καὶ δημοσιεύσας τρεῖς λόγους του, κατόπιν δὲ ἄλλοι δημοσιεύσαντες ἐκ χειρογράφων ἄλλα ἔργα του.

Τὸν βίον τοῦ Κλήμεντος, γραφέντα ὑπὸ τοῦ Θεοφυλάκτου Βουλγαρίας, ἢ ὑπ' ἄλλου τινὸς συγχρόνου τοῦ Κλήμεντος, ἐξέδωκεν ὁ Miklosich ἐν Βιέννῃ τὸ 1847 καὶ ὁ Migne εἰς τὴν Πατρολογίαν του (τόμ. Ε, 126, σελ. 1194 καὶ ἑξῆς).

ΚΛΟΚΟΤΙΝΙΤΣΑ. — Τοπωνυμία τῆς Θράκης, μεταξὺ Φιλιππουπόλεως καὶ Ἀδριανουπόλεως δεξιὰ τοῦ ποταμοῦ Ἕβρου, ὅπου κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1230 ὁ ἡγεμὼν τῶν Βουλγάρων Ἰωάννης Ἀσὰν ἐνίκησε τὸν δεσπότην τῆς Ἠπείρου Θεόδωρον Ἄγγελον Κομνηνὸν καὶ ᾐχμαλώτισεν αὐτὸν μετὰ μεγάλου μέρους τοῦ στρατοῦ του (Γ. Ἀκροπ. 44-46, 69).

Κατὰ τὸν Jirecek, τὴν θέσιν αὐτῆς ἐπέχει τὸ ἐν Βουλγαρίᾳ χωρίον Σέμιτζη ἢ Σεμιστσά.

ΚΛΩΔΩΝΕΣ (αἱ). — Γυναῖκες μετέχουσαι τῶν Ὀρφικῶν καὶ Διονυσιακῶν ὀργίων ἐν Θράκῃ καὶ Μακεδονίᾳ, ἄλλως καλούμεναι καὶ Μιμαλλόνες. (Πλουτάρχ. Βίος Ἀλεξάνδρου, κεφ. Β).

Ἐπὶ ἀναγλύφου εὑρεθέντος εἰς τὸ χωρίον Παλατίστα τῆς ἐπαρχίας Βερροίας, ἀπεικονίζεται μία ἐξ αὐτῶν κρατοῦσα ὄφιν. Ἡ ἀπεικόνισις αὕτη ἀποδεικνύει ἀρχαιοτάτην λατρείαν, ἂν λάβωμεν ὑπ' ὄψει ὅτι εἰς τὰ ἀρχαιολογικὰ εὑρήματα τῆς Κνωσοῦ ἀπεικονίζονται γυναῖκες τῶν Μινωϊκῶν χρόνων κρατοῦσαι ὄφεις.

* ΚΝΗΣΑΙΟΠΗΝΗ ἢ ΚΝΗΣΑΙΣΗΝΗ (ΗΡΑ).—Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τῆς Ἥρας, λατρευομένης ἐν τῇ Β. Θράκῃ, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν αὐτῇ (Θρακικὰ 1934, σελ. 47).

* ΚΝΗΣΑΙΟΠΗΝΟΣ ἢ ΚΝΗΣΑΙΣΗΝΟΣ (ΖΕΥΣ).—Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ Διός, λατρευομένου ἐν τῇ Βορείῳ Θράκῃ κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν αὐτῇ («Θρακικὰ» 1934, σελ. 47).

* ΚΟΒΕΓΚΙΛΕΣ.—Φρούριον τῆς Δαρδανίας, ἐπισκευασθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565), (παρὰ Προκοπίῳ, Περὶ Κτισμ. IV, 4).

ΚΟΗΣ ἢ ΚΟΙΗΣ (ὁ).—Οὕτως ἐκαλεῖτο ὁ ἱερεὺς τῶν Καβειρίων μυστηρίων ἐν Σαμοθράκῃ. Κατὰ τὸν Ἡσύχιον, ἡ λέξις ἐσήμαινε τὸν ἱερέα, τὸν καθαίροντα τοὺς φονεῖς, προσερχομένους εἰς μετάνοιαν, ἀπαντᾶται δὲ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις γραμματικοῖς ὁ τύπος «κοιᾶται» ἀντὶ «ἱερᾶται», κατὰ πληθυντικὸν ἀριθμόν, καθὼς δὲ καὶ «κοιώσατο», ἀντὶ «ἀφιερώσατο». Ἐκ τῆς λέξεως ταύτης παράγονται καὶ τὰ ἀρχαῖα ὀνόματα ἀνδρῶν : Κοίης καὶ Εὐκοίης.

* ΚΟΘΗΛΑΣ. — Βασιλεὺς τῆς Θράκης, ὅστις ὅταν ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Φίλιππος ὁ Β' κατέκτησε τὴν χώραν του, προσῆλθε πρὸς αὐτὸν ὁδηγῶν τὴν θυγατέρα του Μήδαν μετὰ πολλῶν δώρων, τὴν ὁποίαν καὶ ἐνυμφεύθη ὁ Φίλιππος (Ἀπόσπασμα τοῦ Σατύρου παρ' Ἀθηναίῳ).

ΚΟΙΛΑ ἢ ΚΟΙΛΟΥΣ.—Πόλις τῆς Θρακικῆς χερσονήσου ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, κειμένη πρὸς νότον τῆς Σηστοῦ. Ὑπὸ τοῦ Πομπωνίου Μέλα (Β, 26) ὀνομάζεται portus Coelus, ὑπὸ τοῦ Πλινίου (IV, 49) Coela oppidum, ὑπὸ δὲ τῶν βυζαντινῶν συγγραφέων Κοῖλα καὶ Κοιλία.

Ἐνωρίτατα διεδόθη ἐν αὐτῇ ὁ χριστιανισμός, ἀναφέρονται δὲ καὶ ἐπίσκοποι αὐτῆς κατὰ τὰς ἐν Νικαίᾳ τὸ 325 καὶ ἐν Ἐφέσῳ τὸ 431 Οἰκουμενικὰς Συνόδους.

Τῶν Κοίλων οὐδὲν ἴχνος σώζεται. Σήμερον ὀνομάζεται λιμήν τις Κίλια ἢ Κούλιαν-λιμὰν πρὸς Ν. τῆς Σηστοῦ (Μποβάλι Καλεσσὶ) καὶ ἀπέναντι τοῦ Ναγαρᾶ-Καλεσσὶ (ἀρχ. Ἀβύδου).

ΚΟΙΛΗΤΑΙ ἢ ΚΟΙΛΑΛΗΤΑΙ.—Ἀνδρεῖος καὶ πολεμικὸς λαὸς τῆς Θράκης, πολεμήσας μετὰ τῶν Ὀδρυσῶν καὶ Δίων κατὰ τῶν Ρωμαίων ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Τιβερίου (14—37 μ.Χ.) Ὑπὸ τοῦ Πλινίου (IV, 18, 2), διακρίνονται εἰς Μεγάλους Κοιλήτας, κατοικοῦντας περὶ τὸν Αἷμον, καὶ Μικροὺς Κοιλήτας, ἡ δὲ χώρα αὐτῶν ἐπὶ τῶν ῥωμαϊκῶν χρόνων ἀπετέλεσε μίαν τῶν 14 στρατηγιῶν τῆς Θράκης (Πτολεμ. Γ, 11, 6).

ΚΟΙΛΗΤΙΚΗ.—Ἡ περὶ τὸν Αἷμον καὶ Ροδόπην χώρα τῆς Θράκης, κατοικουμένη ὑπὸ τῶν Κοιλητῶν ἢ Κοιλαλητῶν.

ΚΟΙΛΙΑ (ἡ).—Βυζαντινὸν ὄνομα τῆς ἐπὶ τῆς Θρακικῆς χερσονήσου πόλεως : Κοῖλα ἢ Κοιλοῦς (βλ. λέξ.).

ΚΟΙΛΟΣ ΛΙΜΗΝ (Coelus portus).—Λιμὴν τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου (ὁ Coelus portus) τοῦ Πομπωνίου Μέλα (Β, 26). Εἶναι ὁ αὐτὸς μὲ τὰ Κοῖλα, Κοιλοῦντα, Κοιλίαν ἢ Κύλα.

* ΚΟΙΝΟΝ ΤΩΝ ΘΡΑΚΩΝ.— Εἶδος ἀμφικτυονίας τῶν πόλεων τῆς Βορείου Θράκης, συνερχομένων κατ' ἔτος εἰς τὸ ἐν Φιλιππουπόλει Σεβαστεῖον (ναὸν τοῦ Αὐγούστου) ἀπὸ τῶν χρόνων ἤδη τοῦ Καρακάλλα (211—217 μ. Χ.).

Ὁ πρόεδρος τοῦ κοινοῦ τούτου ὠνομάζετο Θρακάρχης (βλ. λέξ.). Ἐπὶ νομισμάτων τῆς Φιλιππουπόλεως ἀπεικονίζεται ἡ προσωποποίησις τοῦ ὄρους Ροδόπης, καθημένης ἐπὶ βράχου μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς : ΚΟΙΝΩΝ ΘΡΑΚΩΝ, ἐπὶ ἐπιγραφῆς δὲ τῆς Φιλιππουπόλεως φέρεται ἡ ἐπιγραφή : ΤΟ ΚΟΙΝΟΝ ΤΩΝ ΕΠΙ ΘΡΑΚΗΣ ΕΛΛΗΝΩΝ. (Head-Σβορώνου, τόμ. Α', σελ. 262. Dumont-Homolle, σελ. 332 — 336, ὑπ' ἀριθμ. 42).

Ἀναφέρεται ἐπίσης καὶ «Κυνηγῶν κοινόν», ἤτοι κυνηγετικοῦ συλλόγου, τοῦ ὁποίου τὰ μέλη ἐνησχολοῦντο μὲ τὸ κυνήγιον, ἐπικερδὲς καὶ ἄφθονον κατὰ μέρη ἐκεῖνα.

* ΚΟΙΝΟΝ ΤΩΝ ΚΥΝΗΓΩΝ (Φιλιππουπόλεως). — Ἑταιρία ἢ Σύλλογος τῶν κυνηγῶν τῆς Φιλιππουπόλεως, ὅστις κατ' ἐπιγραφὴν τοῦ δευτέρου ἢ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος, εὑρεθεῖσαν ἐν Φιλιππουπόλει, ἐτίμησε τὸν πολιτάρχην αὐτῆς («Θρακικά», τόμ. Χ, (1938), σελ. 279 πρβλ. καὶ VI, σελ. 155).

ΚΟΙΝΟΝ ΤΩΝ ΧΑΛΚΙΔΕΩΝ. — Ὁμο-

σπονδία τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου, ἱδρυθεῖσα περὶ τὰ τέλη τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τῆς Ὀλύνθου. Ἀπετελεῖτο ἐκ 32 πόλεων, καὶ διελύθη τὸ 348 π. Χ.

ΚΟΙΝΥΡΑ (τά).—Πόλις τῆς ἀνατολικῆς παραλίας τῆς νήσου Θάσου, ἀπέναντι τῆς Σαμοθράκης, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου (IV, 47). Τῶν ἀρχαίων χρόνων οὐδὲν ἴχνος σώζεται. Φαίνεται ὅμως ὅτι περὶ τὰ τέλη τῆς ῥωμαϊκῆς κυριαρχίας, ἕνεκα τῆς πειρατείας καὶ τῶν ἐχθρικῶν ἐπιδρομῶν, οἱ κάτοικοι τῶν Κοινύρων ἀπεσύρθησαν, χάριν ἀσφαλείας, εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς νήσου, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν λειψάνων πολλῶν οἰκιῶν καὶ δύο βυζαντινῶν ἐκκλησιῶν, μαρτυρούντων ὅτι ὁ τόπος ἐκεῖνος κατῳκεῖτο μέχρι τῶν νεωτέρων χρόνων. Σήμερον «Κοίνυρα» καλεῖται μικρὰ ἔρημος κοιλὰς δύο ὥρας περίπου πρὸς ἀνατολὰς τοῦ χωρίου Θεολόγος, ὅπου ἡμίσειαν ὥραν ἀπὸ τῆς παραλίας σώζονται τὰ ἐρείπια τοῦ ἐγκαταλειφθέντος χωρίου καὶ τῶν Βυζαντινῶν ἐκκλησιῶν.

ΚΟΙΝΥΡΑ (τὰ) ἢ ΚΟΙΝΥΡΩΝ (χῶρος).—Τοποθεσία τῆς ἀνατολικῆς παραλίας τῆς νήσου Θάσου, ἀπέναντι τῆς ὁμωνύμου νησῖδος (βλ. λέξ.) διατηρήσασα μέχρι σήμερον τὸ παλαιόν της ὄνομα. Μεταξὺ τῆς θέσεως αὐτῶν καὶ τῶν Αἰνύρων (βλ. λέξ.), δύο ὥρας περίπου ἀνατολικῶς τῆς κοιλάδος Θεολόγου, ὑπῆρχον τὰ περίφημα χρυσοφόρα μεταλλεῖα τὰ ὁποῖα πρῶτοι ἀνεκάλυψαν οἱ Φοίνικες ἐξεμεταλλεύοντο δὲ ἐπὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων οἱ Θάσιοι. (Ἡροδ. VI, 47).

ΚΟΙΝΥΡΩΝ (νῆσος). — Μικρὰ ἀκατοίκητος νῆσος τοῦ Θρακικοῦ πελάγους, κειμένη 1852 μέτρα πρὸς ἀνατολὰς τῆς νήσου Θάσου, ἀπέναντι τῶν ἀρχαίων Κοινύρων (βλ. λέξ.) ἀπὸ τῶν ὁποίων ἔλαβε τὸ ὄνομα. Ἡ ἀνατολικὴ αὐτῆς πλευρὰ εἶναι βραχώδης καὶ ἄδενδρος, ἡ δὲ δυτικὴ κατάφυτος ἀπὸ ἀγριελαίας, πρίνους, κομάρους κτλ. Ἡ ἔκτασίς της εἶναι διπλασία περίπου τῆς Θασοπούλας, τὸ δὲ ὕψος αὐτῆς 55—167 μέτρα.

ΚΟΚΚΟΣΙΣΙΔΟΣ. — Βυζαντινὴ ὀνομασία τῆς ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου ἐπὶ μίλλιον περίπου ἐκτεινομένης βραχώδους ὀφρύος μεταξὺ τοῦ ἀκρωτηρίου Δεφδερδὰρ - μπουρνοῦ (Κλεῖθρον τῶν ἀρχαίων) καὶ τοῦ Ἀρναούτκιοϊ ἢ Μεγάλου Ρεύματος (αἱ Ἑστίαι τῶν ἀρχαίων ἢ τὸ Μιχαήλιον τῶν Βυζαντινῶν). Σήμερον καλεῖται Κουρού-Τσεσμὲ (Ξηροκρήνη).

ΚΟΛΛΥΡΙΔΙΑΝΟΙ (Οἱ).—Αἵρεσις χριστιανῶν ἐν Θράκῃ περὶ τὰ τέλη τοῦ τετάρτου μ. Χ. αἰῶνος, ὀνομασθέντες οὕτω ἐκ τῶν κολλυρίων (κοινῶς κουλουριῶν) τὰ ὁποῖα ἐναπέθετον εἰς τὰς ὁδοὺς διὰ νὰ τὰ φάγῃ ἡ Παναγία. Τὸ ἔθιμον τοῦτο διεσώθη φαίνεται, ἐκ τῶν εἰδωλολατρικῶν χρόνων, ὑπενθυμίζον τὸ δεῖπνον τῆς Ἑκάτης. Τὴν δευτέραν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων, ἡμέραν τῶν λοχείων τῆς Παναγίας, κατεσκεύαζον λαλάγγας (λαλαγγίτες). Αἱ περὶ τῆς Μαρίας Παρθένου δοξασίαι των, διεδόθησαν μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς Ἀραβίας.

* ΚΟΛΠΗΛΟΙ (οἱ). — Λαὸς Θρακικὸς μνημονευόμενος ὑπὸ Στεφ. τοῦ Βυζαντίου, ὁ αὐτὸς μὲ τοὺς Κορπίλους (βλ. λέξ.).

* ΚΟΜΝΕΩΝ ΚΩΜΗ.—Κώμη τῆς Ν.Α. Θράκης, γνωσθεῖσα ἔκ τινος ἐπιγραφῆς χριστιανικῶν χρόνων, πιθανῶς ἡ Κόμνη τοῦ Ψελλοῦ. Μίαν ὥραν βορείως τοῦ Πανίου (νῦν Πάνιδος) ὑπάρχει τοποθεσία τις λεγομένη «Κομιανά», ἡ ὁποία δύναται νὰ σχετισθῇ μὲ τὴν Κόμνην, ὁπότε ἡ φράσις τοῦ Ψελλοῦ : «ὁ Ἰσαάκιος ἦν ἐκ Κόμνης τῆς κώμης προεληλυθώς», καθορίζει τὴν πατρίδα τῶν Κομνηνῶν, οἱ ὁποῖοι ἐνομίζετο ὅτι κατήγοντο, κατὰ τὸν Κεδρηνόν, ἐκ τῆς Κασταμῶνος τῆς Παφλαγονίας.

(Πρβλ. Κ. Ἀμάντου, Ἡ καταγωγὴ τῶν Κομνηνῶν, εἰς «Θρακικὰ» τόμ. Χ, σελ. 232 καὶ ἑξῆς).

* ΚΟΜΝΗ.—Κωμόπολις τῆς Ν.Α. Θράκης ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Ψελλοῦ (βλ. Κομνέων κόμη).

ΚΟΜΟΝΤΟΡΙΟΣ.— Εἷς τῶν ἀρχηγῶν τῶν ἐπὶ τῶν διαδόχων Μεγάλου Ἀλεξάνδρου εἰσβαλόντων εἰς τὴν Ἑλλάδα Γαλατῶν. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἡγεμόνας αὐτῶν Βρέννου καὶ τὴν ὑποχώρησίν

των ἐκ τῶν Δελφῶν, ἀνέλαβεν οὗτος τὴν ἡγεμονίαν αὐτῶν κατορθώσας, κατόπιν μεγάλων ἀπωλειῶν νὰ ὁδηγήσῃ τὰ στίφη ταῦτα διὰ μέσου Θεσσαλίας καὶ Μακεδονίας εἰς τὴν Θράκην, ὅπου ἵδρυσε τὸ 273 π. Χ. τὸ Γαλατικὸν βασίλειον τῆς Θύλης ἢ Τύλης (περὶ τὴν πόλιν Καζανλὶκ κατά τινας), τὸ ὁποῖον μετὰ διάρκειαν 60 περίπου ἐτῶν κατελύθη ἐπὶ τοῦ τελευταίου αὐτῶν βασιλέως Καυάρου (219—200 π.Χ.) ὑπὸ τῶν ἐπαναστατησάντων Θρακῶν. (Πολυβ. IV 46).

ΚΟΜΟΤΙΝΗ ἢ ΚΩΜΟΤΗΝΗ.—Πόλις τῆς Δυτικῆς Θράκης, κειμένη ἐν μέσῳ καταφύτου πεδιάδος ἐπὶ μικροῦ χειμάρρου καλουμένου Μπουκλουτζᾶ.

Ἐπὶ τουρκοκρατίας ἐκαλεῖτο Γκιουμουλτζίνα ἢ Γκιουμουρτζίνα, μετὰ δὲ τὴν ἀπελευθέρωσίν της ἐκλήθη Κομοτινὴ ἢ Κομοτηνή. Ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν χρόνων ὑπήγετο εἰς τὸ θέμα τῆς Μακεδονίας, ἀλλ' ὁ ἀκριβὴς χρόνος τῆς κτίσεώς της δὲν εἶναι γνωστός.

Ἐπὶ τοῦ μέχρις ἐσχάτων σωζομένου τείχους αὐτῆς ἀνεγινώσκετο ἡ ἐπιγραφή: «Θεοδοσίου κτίσμα».

Τὸ ὄνομα ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Νικηφόρου Γρηγορᾶ, (Β, 705), ἐνῷ ὁ περίπου σύγχρονος αὐτοῦ Καντακουζηνὸς τὴν ὀνομάζει Κουμούτζινα (Β' 415 καὶ 430). Ὁ κατὰ τὸ 1433 περιηγηθεὶς τὴν Θράκην σύμβουλος τοῦ δουκὸς τῆς Βουργουνδίας Bertrandon ὀνομάζει αὐτὴν Caumussin, ἀναφέρει δὲ ὅτι περιεβάλλετο ὑπὸ ἰσχυροῦ τείχους «... une ville que l'en nomme Caumussin, qui est asses bonne petite ville et bien fermée de murs est assise sur une petite rivière en três beau pays et bon et plain et prês des montaignes de vers ponant» (βλ. Θρακικά, 1928, σελ. 120 — 121). Ὁ δὲ καπουκῖνος Robert de Dreux ἐπισκεφθεὶς καὶ αὐτὸς τὴν Θράκην κατὰ τὸ 1666, ὀνομάζει αὐτὴν Γκιουμουρτζίνα (Kymargina). Τέλος ὁ Γάλλος περιηγητὴς καὶ φυσιοδίφης Πέτρος Belon (1517—1564), ὀνομάζει αὐτὴν Commercin (Αὐτόθι, σελ. 114).

Σήμερον εἶναι ἕδρα τῆς Γενικῆς Διοικήσεως Θράκης, ἀριθμεῖ δὲ κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1928 κατοίκους 30.136, τῶν ὁποίων τὸ τρίτον περίπου εἶναι Μουσουλμᾶνοι.

ΚΟΜΨΑΤΟΣ.— Ποταμίσκος τῆς Μεσημβρινῆς Θράκης, ἐκβάλλων κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (VII 109) εἰς τὴν λίμνην Βιστονίδα. Ταυτίζεται πρὸς τὸν σημερινὸν ποταμίσκον τῆς Ξάνθης, τουρκιστὶ Κουροὺ - τσάϊ (=Ξηροπόταμος).

* ΚΟΝΟΖΟΣ.—Παλαιὸν ὄνομα τοῦ ποταμοῦ Παλαιστίνου, μετὰ ταῦτα Στρυμόνος, εἰς τὸν ὁποῖον ἐπνίγη ὁ Παλαιστῖνος, μυθικὸς βασιλεὺς τῆς Θράκης, μαθὼν τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ του. (βλ. λέξ).

* ΚΟΝΤΑΔΕΣΔΟΣ.— Μικρὸς ποταμὸς τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, ὅστις δεχόμενος τὰ ὕδατα τοῦ Τεάρου ποταμοῦ (βλ. λέξ.) ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀγριάνην, παραπόταμον τοῦ Ἕβρου (Ἡροδ. IV, 89—90). Ταυτίζεται μὲ τὸν σημερινὸν Καραγὰτς - ντερέ.

ΚΟΝΤΟΣΚΑΛΙΟΝ.—Συνοικία τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ τῆς Προποντίδος, λαβοῦσα τὸ ὄνομα, κατὰ Κωδινόν, ἀπὸ τοῦ ἀποστατήσαντος κατὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ ἐκεῖ λιμένος τουρμάχου Γαληνοῦ ἢ Ἀγαλλιανοῦ τοῦ ἐπιλεγομένου Κοντοσκέλη ἢ Κοντοσκέλου.

Τὸ τουρκικὸν ὄνομα τῆς συνοικίας Κούμκαπου (=πύλη τῆς ἄμμου), ἐδόθη ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἐκ τῆς ἐπὶ τοῦ παραλίου τείχους πύλης, ὀνομασθείσης οὕτως ἐκ τῆς ἐπὶ τῆς παραλίας σωρευομένης ἄμμου. Τὸ ὄνομα Κοντοσκάλιον ὑπενθυμίζει τὸ παρὰ τὰ Βλάγκα Κοντόσκαλον τῶν Βυζαντινῶν, ἀποβάθραν δηλαδή, μὴ προεξέχουσαν πρὸς τὴν θάλασσαν ὅσον καὶ ἡ πρὸ αὐτῆς βασιλικὴ ἀποβάθρα τοῦ Βουκολέοντος.

* ΚΟΠΟΥΣΤΟΡΟΣ,—Μεσόγειον φρούριον τῆς Κάτω Μοισίας ἐν Θράκῃ, ἀνακαινισθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (Προκοπ. Περὶ Κτισμ. IV, 11).

ΚΟΡΑΛΛΟΙ.—Ἀρχαῖος Θρακικὸς λαός, κατοικῶν περὶ τὸν Αἶμον καὶ ὑπὲρ αὐτόν, μέχρι τοῦ Εὐξείνου Πόντου, χα-

ρακτηριζόμενος ὑπὸ τοῦ Στράβωνος (VII 318) ὡς ληστρικώτατος.

ΚΟΡΠΙΛΙΚΗ.— Χώρα τῆς μεσημβρινῆς Θράκης, ἡ παλαιότερον 'Αψυνθὶς καλουμένη (βλ. λέξ.).

ΚΟΡΠΙΛΟΙ.—'Αρχαῖος λαὸς τῆς Θράκης, κατοικῶν ἐπὶ τῶν μεσημβρινῶν ὑπωρειῶν τῆς Ῥοδόπης, μεταξὺ τοῦ Ἕβρου πρὸς ἀνατολὰς καὶ τῶν Κικόνων πρὸς δυσμὰς (Στράβ, (VII, 331, 48).

'Επὶ τῶν χρόνων τοῦ Στράβωνος Κορπιλικὴ ἐκαλεῖτο καὶ ἡ παλαιὰ 'Αψυνθὶς χώρα περὶ τὴν Αἶνον, ἐκτεινομένη μεταξὺ Ἕβρου καὶ Μέλανος κόλπου καὶ καταλήγουσα εἰς τὸ Σαρπηδόνιον ἀκρωτήριον (νῦν Γκρέμια). 'Επὶ τῆς ῥωμαϊκῆς κυριαρχίας, κατὰ τὸν Β' μ. Χ. αἰῶνα, ἡ Κορπιλικὴ ἀπετέλεσε μίαν τῶν 14 στρατηγιῶν τῆς Θράκης (Πτολεμ. Γεωργ. 5, 11, 5).

ΚΟΡΠΙΛΩΝ (Στενά).—Δύο ὥρας περίπου πρὸς βορρᾶν τῆς Καβάλλας ἐκτείνονται τὰ περίφημα «Στενὰ τῶν Κορπίλων», σχηματιζόμενα ὑπὸ τοῦ Συμβόλου ὄρους (Βουνὰ τῆς Καβάλλας) ἢ Στενὰ τῆς Χριστουπόλεως, κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους πολλάκις ἀναφερόμενα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ καὶ τῇ βυζαντινῇ ἱστορίᾳ, γνωστὰ διὰ τὴν διάβασιν τοῦ Κασσίου, προερχομένου ἐκ Θράκης τὸ 42 π. Χ. πρὸ τῆς μάχης τῶν Φιλίππων ('Αππιαν. 'Εμφύλ. πόλ. IV,87).

* ΚΟΣΙΓΓΑΣ.—Ἱερεὺς καὶ ἡγεμὼν τῶν Κεβρηνίων καὶ Σκαιβόων Θρακῶν, περὶ τῶν ὁποίων διηγεῖται ὁ Πολύαινος ὅτι ἦσαν τόσον μωροὶ καὶ ἀνόητοι, ὥστε ἐπίστευον ὅτι ὁ ἱερεὺς αὐτῶν, ἠδύνατο, νὰ ἀνέλθῃ διὰ ξυλίνης κλίμακος εἰς τὸν οὐρανὸν διὰ νὰ καταγγείλῃ αὐτοὺς ἐπὶ ἀπειθείᾳ εἰς τὴν θεὰν Ἥραν. «Παρὰ τοῖς Κεβρηνίοις καὶ Σκαιβόαις νόμος τῆς Ἥρας τοὺς ἱερεῖς ἡγεμόνας ἔχειν. Ἦν αὐτοῖς ἡγεμὼν καὶ ἱερεὺς Κόσιγγας. Οἱ Θρᾶκες οὐκ ἐπειθάρχουν. Ὁ Κόσιγγας κλίμακας πολλὰς καὶ μεγάλας ξυλίνας ἤγειρε συνθεὶς ἄλλας ἐπ' ἄλλαις καὶ λόγος ἦν ὡς εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβήσεται κατερῶν πρὸς τὴν Ἥραν τῶν Θρακῶν ὡς ἀπειθούντων. Οἱ δὲ οἷα δὴ Θρᾶκες καὶ ἄλογοι δείσαντες τὴν εἰς οὐρανὸν τοῦ ἡγεμόνος ἀνάβασιν ἱκέτευσαν καὶ ὤμοσαν ἦ μὴν ὑπακούσεσθαι πᾶσιν αὐτοῦ τοῖς προστάγμασιν».

ΚΟΣΙΝΤΟΣ. — Πόλις τῆς Μεσημβρινῆς Θράκης πρὸς βορρᾶν τῶν 'Αβδήρων παρὰ τὴν Ξάνθην. (Πρβλ. Κοσσινίτης ποταμός).

ΚΟΣΜΙΔΙΟΝ (τὸ). — Παλαιὰ συνοικία κειμένη ἔξω τῶν τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. 'Εξετείνετο εἰς τὸ βάθος τοῦ Κερατίου κόλπου, καὶ πρὸς βορρᾶν τῶν Βλαχερνῶν, ἀπὸ τῶν ὁποίων ἐχωρίζετο διὰ τείχους καλουμένου Βραχιόνιον ἢ Πτερὸν τῶν Βλαχερνῶν, κτισθέντος κατὰ τὸν ἕβδομον αἰῶνα.

Ἔλαβε δὲ τὸ ὄνομα Κοσμίδιον, ἐκ τῆς ἐν αὐτῇ ἀρχαιοτάτης μονῆς τῶν Ἁγίων 'Αναργύρων Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ κτισθείσης κατὰ τὸν Ε' αἰῶνα.

Εἰς τὸ Κοσμίδιον διενυκτέρευσε τὴν 14 Αὐγούστου 1261 μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Λατίνων ἀνάκτησιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὁ αὐτοκράτωρ Μιχαὴλ VIII ὁ Παλαιολόγος, καὶ τὴν ἐπομένην εἰσῆλθε πανηγυρικῶς εἰς τὴν πόλιν.

Εἶναι ἡ σημερινὴ συνοικία 'Εγιούπ, ὀνομασθεῖσα οὕτω μὲ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἀπὸ τοῦ ὀνόματος ἑνὸς τῶν πρώτων ὀπαδῶν τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς μωαμεθανικῆς θρησκείας. (Σκαρλ. Βυζαντίου, Ἡ Κωνσταντινούπολις, τόμ. Α' σ. 606).

* ΚΟΣΝΙΚΟΣ.—Ὀχυρωτάτη βυζαντινὴ πόλις κειμένη εἰς τὰ πρὸς τὴν Βουλγαρίαν μεθόρια τῆς Θράκης, παραχωρηθεῖσα τὸ 1344 μετ' ἄλλων ὀκτὼ πόλεων εἰς τὸν βασιλέα τῶν Βουλγάρων 'Αλέξανδρον, ὑπὸ τῆς βασιλίσσης τοῦ Βυζαντίου Ἄννης τῆς Σαβοϊανῆς, ἐκπροσωπευούσης τὸν ἀνήλικον υἱόν της 'Ιωάννην τὸν Παλαιολόγον, ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ τύχῃ στρατιωτικῆς βοηθείας παρ' αὐτοῦ κατὰ τοῦ Καντακουζηνοῦ, ὅστις ἐκήρυξεν ἑαυτὸν βασιλέα τῇ βοηθείᾳ τῶν Τούρκων.

Καὶ βοήθεια μὲν οὐδεμία παρεσχέθη ὑπὸ διαφόρους προφάσεις, αἱ πόλεις ὅμως αὗται περιῆλθον εἰς τοὺς Βουλγάρους μετὰ τῶν ἐν αὐταῖς στρατιωτῶν, οἱ ὁποῖοι, ὅπως ἀναφέρει ὁ Καντακουζηνὸς (III, 66), «ὀλίγῳ πλείους χιλίων ἦσαν πάντες μαχη-

τικώτατοι καὶ οὐδένων ἄλλων παρὰ Ῥωμαίοις στρατευομένων λειπόμενοι εἰς εὐψυχίαν».

* ΚΟΣΣΑΙΑ (ἡ).—Πολίχνη τῆς Θράκης κατὰ Στέφανον τὸν Βυζάντιον. Ἄγνωστος ἄλλοθεν.

* ΚΟΣΣΙΝΙΤΗΣ (ποταμός).—Ποταμὸς τῆς μεσημβρινῆς Θράκης, ὅστις διαρρέων τὴν χώραν τῶν Ἀβδηριτῶν ἐκβάλλει εἰς τὴν Βιστονίδα λίμνην. Σχετίζεται πρὸς τὸν ἆθλον τοῦ Ἡρακλέους, ἁρπάσαντος τοὺς ἀνθρωποφάγους ἵππους τοῦ Διομήδους καὶ πρὸς τὴν πόλιν Κόσιντον, κειμένην πρὸς βορρᾶν τῶν Ἀβδήρων παρὰ τὴν Ξάνθην. Ταυτίζεται πρὸς τὸν σημερινὸν Κουγιοὺκ Ντερέ. *Ἐκ τῶν ὑδάτων του πίνοντες οἱ ἵπποι τοῦ Διομήδους, ἐμυθολογεῖτο ὅτι ἀπεθηριοῦντο.* (Αἰλιανοῦ, περὶ ζῴων ἰδιότητος XV, 35.—Πλινίου Nat. Hist. XXV, 48, 8).

ΚΟΣΩΝ. — Βασιλεὺς τῆς ἀρχαίας Θράκης, περὶ τὸ 42 π. Χ. σύγχρονος τοῦ ὑπάτου Βρούτου. Τοῦ Κόσωνος σώζονται χρυσοῖ στατῆρες, φέροντες τὴν ἐπιγραφὴν ΚΟΣΩΝ καὶ τὸν ὕπατον Βροῦτον μεταξὺ δύο ῥαβδούχων μετὰ τοῦ μονογράμματος B. R. (Head - Σβορώνου, Ἱστορ. τῶν Νομισμ. Τόμ. Α' 550).

* ΚΟΤΡΑΓΙΟΙ. — Βαρβαρικὸς λαὸς ὁ αὐτὸς μὲ τοὺς Κουτρηγούρους (βλ. λέξ.).

ΚΟΤΖΙΝΟΣ ἢ ΚΟΤΖΙΝΟΝ. — Λιμὴν καὶ φρούριον τῆς Λήμνου ἐπὶ τῆς βορείας παραλίας αὐτῆς, παρὰ τὴν Ἡφαιστίαν (βλ. λέξ.) τὴν ὁποίαν καὶ ὑποκατέστησε, ἀναφερόμενος ἀπὸ τοῦ 1136 ἐν λατινικῷ ἐγγράφῳ τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς Λήμνου Μιχαήλ.

Εἰς τὸ φρούριον τοῦτο κατέφυγον ὁ Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος, ὅταν ἐπιστρέφων ἐκ Πελοποννήσου εἰς Κωνσταντινούπολιν τὸ 1442 συνήντησε ἰσχυρότατον τουρκικὸν στόλον παρακωλύοντα τὴν ἐξακολούθησιν τοῦ ταξειδίου του. Ὁ τουρκικὸς στόλος τότε ὑπὸ τὸν ναύαρχον Ἀχμὲτ πασᾶν, ἐπολιόρκησε ἐπὶ μῆνα περίπου τὸ φρούριον, τοῦ ὁποίου κατὰ μέγα μέρος κατέρριψε τὸ τουρκικὸν πυροβολικόν. Ἡ γενναία ὅμως ἄμυνα τῶν πολιορκουμένων ὑπὸ τὸν Κωνσταντῖνον Παλαιολόγον, ἐξηνάγκασε τέλος τοὺς Τούρκους νὰ λύσουν τὴν πολιορκίαν καὶ νὰ ἀπέλθουν ἄπρακτοι.

Μετὰ τοῦ Κωνσταντίνου εὑρίσκετο καὶ ἡ σύζυγός του Αἰκατερίνη καὶ ἡ θυγάτηρ τοῦ ἄρχοντος τῆς Λέσβου Δορίνου Α' τοῦ Κατελούζου. Ἀλλ' ἡ Αἰκατερίνη, ἥτις εὑρίσκετο ἐν ἀρχῇ ἐγκυμοσύνης ἀσθενήσασα συνεπείᾳ τῶν ἐκ τῆς πολιορκίας συγκινήσεων, καὶ παθοῦσα ἔκτρωσιν, ἀπέθανε μετ' οὐ πολύ, κατ' Αὔγουστον τοῦ 1442, καὶ ἐτάφη εἰς Παλαιόκαστρον τῆς Λήμνου. (Βιβλιογρ. Ἀ. Μοσχίδου, Ἡ Λῆμνος, Τεῦχ. Α' σελ. 1907).

ΚΟΤΥΣ ἢ ΚΟΤΥΤΤΩ (ἡ).—Ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο ἐλατρεύετο θρακικὴ θεότης, τῆς ὁποίας ἡ ὀργιαστικὴ λατρεία εἰσήχθη ἐκ τῆς Θράκης εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἰδίως δὲ εἰς τὴν Κόρινθον, Ἀθήνας καὶ Χίον, ὅπου πρὸς τιμήν της ἐπανηγυρίζοντο τὰ λεγόμενα *Κοτύττια*, οἱ δὲ τελοῦντες αὐτὰ ἱερεῖς ἐκαλοῦντο *Βάπται* (βλ. λέξ.), ἕνεκα τῶν καθαρμῶν τοὺς ὁποίους μετήρχοντο. Κατὰ τὰ Κοτύττια οἱ ἄνδρες ἐχόρευον ἐνδεδυμένοι γυναικεῖα ἐνδύματα, ὑπὸ τοὺς ἤχους ὀργιαστικῆς μουσικῆς. Ἀπ' αὐτῶν δέ, ὡς ἀναφέρει ὁ Στράβων (X. 470), φαίνεται ὅτι εἶχον τὴν καταγωγὴν καὶ τὰ Ὀρφικά. Μνείαν τῆς Κότυος ἢ Κοτυττοῦς ποιεῖται ὁ Αἰσχύλος εἰς ἀπολεσθὲν ἔργον του «οἱ Ἠδωνοί», ὅπου ὀνομάζεται «σεμνὰ Κότυς», καὶ ὁ Εὔπολις εἰς τὴν κωμῳδίαν του «Βάπται».

ΚΟΤΥΣ.—Τὸ ὄνομα Κότυς φέρουν πέντε βασιλεῖς τῶν ἀρχαίων Θρακῶν, τῶν ὁποίων ἡ καταγωγὴ ἀνάγεται εἰς τὸν Εὔμολπον (βλ. λέξ.), τὸν μυθικὸν ἥρωα τῆς ἀρχαίας Θράκης.

ΚΟΤΥΣ ὁ Α' (381—351 π. Χ.).—Κότυς ὁ Α', βασιλεὺς τῶν Ὀδρυσῶν διεδέχθη τὸν πατέρα του Σκύθην περὶ τὸ 382 π. Χ. Ἦτο γνωστότατος εἰς τὸν ἀρχαῖον ἑλληνικὸν κόσμον. Μάλιστα οἱ Ἀθηναῖοι ἐτίμησαν αὐτὸν διὰ χρυσοῦ στεφάνου καὶ παρέσχον εἰς αὐτὸν τὸ δικαίωμα τοῦ Ἀθηναίου πολίτου. Ἐν τούτοις πολλάκις ἦλθεν εἰς ῥῆξιν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, διότι οὗτοι ὑπεστήριξαν τοὺς ἀντιπάλους

του ἐν Θράκῃ. Κατ' αὐτοῦ οἱ 'Αθηναῖοι ἀπέστειλαν τὸν στρατηγὸν 'Ιφικράτην, ὅστις ἐπανειλημένως ἐπολέμησε πρὸς αὐτόν. Τέλος ὅμως συνεμάχησε μετὰ τοῦ Κότυος, καὶ τὸ 382 π. Χ. καὶ ἐνυμφεύθη τὴν θυγατέρα του, ἐκ τῆς ὁποίας ἀπέκτησεν υἱόν, τὸν Μενευθέα.

Καθ' ἣν ἐποχὴν 'Αλέξανδρος ὁ Φεραῖος κατώρθωσε νὰ δηώσῃ τὸ Δεῖγμα τοῦ Πειραιῶς, οἱ δὲ 'Αθηναῖοι ἐκινδύνευον νὰ χάσουν τὰς σπουδαιοτέρας τῶν κτήσεών των, ὁ Κότυς ἐπωφελήθη τῆς περιστάσεως ταύτης ὅπως παγιωθῇ ἐπὶ τοῦ θρόνου, βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ του 'Ιφικράτους. Οἱ 'Αθηναῖοι τότε χάριν τῆς ἐξυψώσεως τοῦ γοήτρου αὐτῶν καὶ τῆς ἐπανορθώσεως τῶν ἐν Θράκῃ ἀποτυχιῶν, αἱ ὁποῖαι προεκάλεσαν τὴν κατάλυσιν τοῦ Καλλιστράτου, στρατηγοῦ τῶν 'Αθηναίων, ὀπεφάσισαν νὰ ἐνεργήσουν κατ' αὐτοῦ. Πρὸς τοῦτο ἀπέστειλαν τὸν 'Αντοκλῆ, ὅστις δὲν ἠδυνήθη νὰ κατορθώσῃ γενναῖόν τι κατὰ τοῦ Κότυος. Οἱ στρατηγοὶ διεδέχοντο ὁ εἷς τὸν ἄλλον, ἀλλὰ καὶ οὗτοι δὲν ὑπῆρξαν εὐτυχέστεροι τῶν προκατόχων των. 'Ο Τιμόμαχος γυναικάδελφος τοῦ Καλλιστράτου, ἠναγκάσθη καὶ αὐτὸς νὰ καταλίπῃ ἅπασαν τὴν θρακικὴν Χερσόνησον. Οὕτω δὲ καὶ αὐτὴ ἡ Σηστός, ὁ κυριώτερος σταθμὸς τῶν 'Αθηναίων ἐπὶ τοῦ 'Ελλησπόντου, ἐκυριεύθη ὑπὸ τοῦ Κότυος τὸ 360 π. Χ. Τὸ δὲ ἑπόμενον ἔτος, ὁπότε οἱ 'Αθηναῖοι εὑρίσκοντο εἰς προστριβὰς μετὰ τοῦ 'Αλεξάνδρου τοῦ Φεραίου, κατέλαβεν ὁλόκληρον τὴν Χερσόνησον ταύτην.

Διὰ τοῦτο, ὅταν ὁ Κότυς ἐδολοφονήθη ἀρχομένου τοῦ 359 π. Χ. ('Ολυμπ. 105, 1) ὑπὸ τοῦ Πείθωνος καὶ 'Ηρακλείδου, ἀδελφῶν ἐξ Αἴνου, ὁ θάνατός του ἐχαροποίησε τοὺς 'Αθηναίους, οἱ δὲ φονεῖς του ἐξυμνήθησαν ὡς ἥρωες τῆς ἐλευθερίας καὶ εὐεργέται τῶν 'Αθηνῶν. Πρὶν ἢ ὅμως οἱ 'Αθηναῖοι ἐπωφεληθοῦν ἐκ τῆς μεταβολῆς ταύτης, ὁ υἱὸς καὶ διάδοχος τοῦ Κότυος Κερσοβλέπτης (βλ. λέξ.), κατώρθωσε βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ τολμηροτάτου στρατηγοῦ Χαριδήμου νὰ ἑδραιωθῇ ἐπὶ τοῦ θρόνου. Καὶ κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ 'Ιφικράτους, συνεδέθη καὶ οὗτος διὰ κηδεστείας μετὰ τοῦ βασιλικοῦ οἴκου τῆς Θράκης. Κατ' αὐτοῦ ἀπέστειλαν οἱ 'Αθηναῖοι τὸν Κηφισσόδοτον μὲ στρατὸν καὶ στόλον, ἀλλ' ἠναγκάσθη νὰ ὑποχωρήσῃ, ἀναγνωρίσας τὴν ἀρχὴν τοῦ Κερσοβλέπτου.

"Οταν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Περδίκκα τοῦ Γ' (365 – 359 π. Χ.) διεδέχθη αὐτὸν ὁ ἀνήλικος υἱός του 'Αμύντας καὶ ἐνεφανίσθησαν οἱ διάφοροι μνηστῆρες τοῦ μακεδονικοῦ θρόνου μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ Παυσανίας, ὁ βασιλεὺς τῶν Λυγκηστῶν, ὁ Κότυς, φίλα φρονῶν πρὸς αὐτόν, ἔστειλεν ἀρκετὴν βοήθειαν. Περὶ τῆς ἐνεργείας ταύτης τοῦ Κότυος δὲν ἔχομεν λεπτομερείας. Τὸ βέβαιον ὅμως εἶναι ὅτι ὁ Φίλιππος κατώρθωσε νὰ καταβάλῃ ὅλους τοὺς ἀντιπάλους του καὶ νὰ ἀνέλθῃ ἐπὶ τοῦ Μακεδονικοῦ θρόνου.

* * *

'Ο Κότυς ἦτο διαβόητος εἰς τὸν 'Ελληνικὸν κόσμον διὰ τὰ πλούτη του, τὴν ὠμότητα καὶ τὴν οἰνοποσίαν. Πρὸς τοὺς ὑπηκόους του ἐφέρετο σκαιότατα. "Οταν δέ τις τῶν φίλων του παρετήρησεν εἰς αὐτόν, ὅτι ἡ τοιαύτη συμπεριφορά του δὲν ἦτο βασιλική, ἀλλὰ παραφροσύνη, ἐκεῖνος ἀπήντησε : «'Αλλ' ἀκριβῶς ἡ συμπεριφορά μου αὕτη καθιστᾷ τοὺς ὑπηκόους μου σώφρονας καὶ λογικούς». 'Ο 'Αρποκρατίων λέγει περὶ αὐτοῦ τὰ ἑξῆς : «Διῆγε τὰ μὲν πρῶτα ἐν τρυφαῖς καὶ ἡδυπαθείαις, ἔπειτα αὔξησιν λαμβανούσης αὐτῷ τῆς εὐπραγίας, εἰς ὠμότητα καὶ ὀργὴν ἐξηνέχθη ὡς καὶ τὴν γυναῖκα, ἐξ ἧς ἦν αὐτῷ τέκνα, διέκοψε μέσην ταῖς αὐταῖς χερσίν, ἀπὸ τῶν αἰδοίων ἀρξάμενος».

Παρ' 'Αθηναίῳ σώζεται ἀστεία καὶ τερατώδης ἀφήγησις τοῦ κατὰ τοὺς γάμους τοῦ 'Ιφικράτους δοθέντος συμποσίου,ὅπου φέρεται ὁ Κότυς ὑπηρετῶν καὶ περιποιούμενος τοὺς συνδαιτημόνας.

Κατὰ τὴν ἀγορὰν μὲν ὑπεστρῶσθαι
στρώμαθ' ἁλουργῆ μέχρι τῆς ἄρκτου.
δειπνεῖν δ' ἄνδρας βουτυροφάγους,
αὐχμηροκόμας μυριοπληθεῖς·

τοὺς δὲ λέβητας χαλκοῦς εἶναι
μείζους λάκκων δωδεκακλίνων·
αὐτὸν δὲ Κότυν περιεζῶσθαι
ζωμόν τε φέρειν ἐν τῇ χρυσῇ
καὶ γευόμενον ἀπὸ τῶν κρατήρων
πότερον μεθύειν τῶν πινόντων.

Κότυος τοῦ Α′ σώζεται ἡ κάτωθι ἐπιγραφὴ ἀνακαλυφθεῖσα παρὰ τοὺς Φιλίππους :

ΚΟΤΥΣ ΔΙΟΝΥ
ΣΩ ΚΑΙ ΗΡΑ.

Οὐδόλως ἀπίθανον, ὁ Κότυς διερχόμενος διὰ τῶν Φιλίππων πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ ἐπὶ τοῦ Παγγαίου Μαντείου τοῦ Διονύσου, νὰ ἀφιέρωσε πρὸς τιμὴν τοῦ Διονύσου καὶ τῆς Ἥρας ἀνάγλυφόν τι ἢ ἱερόν.

Κότυος τοῦ Α′ σώζονται ἀργυρᾶ καὶ χαλκᾶ νομίσματα. Τὰ μὲν ἀργυρᾶ ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς φέρουν κεφαλὴν πωγωνοφόρον, ἐπὶ δὲ τῆς ἄλλης ἀγγεῖον τοῦ αὐτοῦ σχήματος πρὸς τὸ ἐπὶ τῶν νομισμάτων τῶν Κυψέλων εἰκονιζόμενον μετὰ ἐπιγραφῆς : ΚΟΤΥΟΣ ἢ ΚΟΤΥ ἢ ΚΟΤΟ. Τὰ δὲ χαλκᾶ ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς ἱππέα, ἐπὶ δὲ τῆς ἄλλης ὅπως καὶ τὰ ἀργυρᾶ.

Ὁ Κότυς ἀποθανὼν κατέλιπε τρεῖς υἱούς : τὸν Κερσοβλέπτην, τὸν Ἀμάδοκον καὶ Βηρισάδην, οἱ ὁποῖοι διενεμήθησαν τὸ πατρικὸν βασίλειον. Ὁ Κερσοβλέπτης ἔλαβε τὸ κυρίως λεγόμενον βασίλειον τῶν Ὀδρυσῶν ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Ἕβρου, ὁ Ἀμάδοκος τὴν πρὸς δυσμὰς ἐκτεινομένην χώραν μέχρι τῆς Μαρωνείας καὶ τέλος ὁ Βηρισάδης τὴν ἀπὸ τῆς Μαρωνείας μέχρι τῶν ὁρίων τῆς Μακεδονίας περιλαμβάνουσαν τὰ περὶ τὸ Παγγαῖον χρυσωρυχεῖα. Τούτου ἀποθανόντος μετ' ὀλίγον (τὸ 357 π. Χ.) ὁ Κερσοβλέπτης ἀπεξένωσε τοὺς υἱούς του τοῦ πατρικοῦ βασιλείου, καθὼς καὶ αὐτὸν τὸν Ἀμάδοκον, καὶ οὕτως ἐγένετο κύριος ὁλοκλήρου τῆς Θράκης.

ΚΟΤΥΣ ὁ Β′ (168—162 π. Χ.).—Κότυς ὁ Β′ ἦτο υἱὸς καὶ διάδοχος τοῦ Σεύθου. Ὑπῆρξεν ὁ ἰσχυρότατος τῶν Θρακῶν ἡγεμόνων καὶ βασιλεὺς τῶν Ὀδρυσῶν, ἄρχων πάσης τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Ἕβρου μέχρι τῶν παραλίων τοῦ Εὐξείνου καὶ τῆς Προποντίδος. Ἀντιθέτως πρὸς Κότυν τὸν Α′ ὑπῆρξε συνετὸς καὶ ἀνδρεῖος βασιλεὺς καὶ ἀπηλλαγμένος τῶν ἐλαττωμάτων τῶν ὑπηκόων του «Κότυς ὁ τῶν Θρακῶν βασιλεύς, ὡς ἀναφέρει Διόδωρος ὁ Σικελιώτης, ἦν ἐν πολέμοις ἀνὴρ ἐμπράκτως ἐμφερόμενος καὶ τῇ γνώμῃ διαφέρων, ἔν τε τοῖς ἄλλοις σπουδαῖος καὶ φιλίας ἄξιος. Ἦν δὲ νήπτης καὶ σώφρων καθ' ὑπερβολήν, ἔτι δὲ τὸ μέγιστον πάντων τοῖς Θραξὶ παρακολουθούντων κακῶν ἀλλοτριότατος».

Ὅταν ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Περσεὺς ὁ Β′ (179—168 π. Χ.), ἐκήρυξεν τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Ρωμαίων τὸ 172 π. Χ. ὁ Κότυς συνεμάχησεν εἰλικρινῶς μετ' αὐτοῦ ἀποστείλας μεγάλην δύναμιν ἱππικοῦ. Ἡ πρώτη μάχη δοθεῖσα παρὰ τὸ Συκούριον ὄρος (παρὰ τὴν Ὄσσαν) ὑπῆρξεν ὑπὲρ τοῦ Περσέως. Ὁ Κότυς ἡγούμενος τοῦ Θρακικοῦ ἱππικοῦ ἀπέκρουσε καὶ διεσκόρπισε τὸ Ρωμαϊκὸν ἱππικόν. Τοιαύτη δὲ ἦτο ἡ ἧττα τῶν Ρωμαίων, ὥστε οὗτοι ἀπώλεσαν 2.000 ἱππεῖς νεκροὺς καὶ 600 αἰχμαλώτους. Αἱ ἐμπειροπόλεμοι Μακεδονικαὶ φάλαγγες καὶ τὸ θαυμάσιον θρακικὸν ἱππικὸν ἐνίκησαν τὰς ἀπειροπολέμους ἔτι ρωμαϊκὰς λεγεῶνας.

Ὁ Περσεὺς ἐπωφεληθεὶς τῆς νίκης ταύτης ἐζήτησεν εἰρήνην παρὰ τῶν Ρωμαίων, διατεθειμένος μάλιστα νὰ καταβάλῃ καὶ χρηματικὴν ἀποζημίωσιν. Ἀλλ' οἱ Ρωμαῖοι, ἂν καὶ ἡττημένοι, ἀπέρριψαν τὴν πρότασιν τοῦ Περσέως, διότι ἐθεώρουν ὅτι τοιαύτη εἰρήνη θὰ ἐσήμαινε τὴν ἀπώλειαν ὁλοκλήρου τῆς Ἑλλάδος·

Ὁ Περσεὺς θὰ ἠδύνατο νὰ ἔχῃ λαμπρὰ ἀποτελέσματα ἐκ τῆς νίκης ταύτης, ἀλλ' ἦτο μόνον καλὸς στρατιώτης, οὐχὶ δὲ καὶ καλὸς στρατηγός, ὅπως ὁ πατήρ του ὁ Φίλιππος ὁ Γ′. Ἐνῷ ὁ Κότυς ἐξεδίωκεν ἐκ τῆς Θράκης πάντας τοὺς ρωμαΐζοντας Θρᾶκας, καθὼς καὶ τὰ στρατεύματα τοῦ βασιλέως τῆς Περγάμου Εὐμένους, τὰ ὁποῖα συνέπραττον μετὰ τῶν Ρωμαίων, ὁ Περσεὺς ἀπεσύρθη εἰς τὰ ἀνάκτορά του διερχόμενος τὸν καιρόν του ἐν μέσῳ χλιδῆς καὶ ἀκολασίας. Ἐπὶ πλέον ἕνεκα τῆς φιλαργυρίας του δὲν ἠθέλησε

νὰ δεχθῇ τὴν ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Γαλατῶν Κλωνδίκου προσφερομένην στρατιὰν ἀνερχομένην εἰς 10.000 πεζοὺς καὶ 10.000 ἱππεῖς, μὴ συμφωνήσας ἐπὶ τοῦ ζητουμένου ποσοῦ. 'Εν τῷ μεταξὺ ἑτοιμασθέντες οἱ Ρωμαῖοι, ἀπέστειλαν τὸ 168 π. Χ. κατ' αὐτοῦ τὸν Λεύκιον Αἰμίλιον Παῦλον, ἄνδρα ἐμπειροπόλεμον, ὅπως ἀπήτουν αἱ περιστάσεις.

'Η σύγκρουσις τῶν ἀντιπάλων στρατοπέδων ἐγένετο παρὰ τὴν Πύδναν τὴν 4 Σεπτεμβρίου τοῦ 168 π. Χ. κατὰ τὸ ρωμαϊκὸν ἡμερολόγιον (52 'Ιουνίου). 'Η μάχη ὑπῆρξε φονικωτάτη. Εἴκοσι χιλιάδες Μακεδόνων ἔπεσαν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης καὶ 11.000 ᾐχμαλωτίσθησαν, καὶ οὕτως ἔληξεν ὁ πόλεμος 15 ἡμέρας ἀφ' ὅτου ἀνέλαβε τὴν ἀρχιστρατηγίαν ὁ Αἰμίλιος Παῦλος, ἡ δὲ Μακεδονία ὁλόκληρος ὑπετάγη ἐντὸς 2 ἡμερῶν.

'Ο Περσεὺς φεύγων μετὰ τῶν θησαυρῶν του, τῆς οἰκογενείας του καὶ τῶν ἐμπίστων του, διεσώθη εἰς τὴν νῆσον Σαμοθράκην, ὅπου ἠναγκάσθη τέλος νὰ παραδοθῇ εἰς τὸν νικητὴν ἄνευ ὅρων καὶ νὰ ἀκολουθήσῃ εἰς Ρώμην τὸν θρίαμβον τοῦ στρατηγοῦ, ὅπου καὶ ἀπέθανε τὸ 166 π.Χ. "Οσον ἀφορᾷ τὸν Κότυν, οἱ Ρωμαῖοι δὲν ἠθέλησαν νὰ τὸν τιμωρήσουν. 'Απ' ἐναντίας τοῦ ἐδόθη συγγνώμη καὶ τὰς κυριευθείσας πόλεις ἀφῆκαν ἐλευθέρας καθὼς καὶ τὸν ἐν Ρώμῃ ὡς ὅμηρον κρατούμενον υἱόν του *Βίθυν*. 'Η τοιαύτη πρὸς τὸν Κότυν ἐπιείκεια τῶν Ρωμαίων ἦτο πολιτικωτάτη, διότι, ὡς ὀρθῶς ἐσκέπτοντο, θὰ ἠδύνατο νὰ μεταχειρισθοῦν αὐτὸν κατὰ τοῦ Εὐμένους, βασελέως τῆς Περγάμου.

'Ολίγον μετὰ τὴν ἧτταν τῆς Πύδνας, ὁ Κότυς ἀπῄτησε τὴν κατοχὴν τῶν 'Αβδήρων, καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ Εὐμένης, ὡς σύμμαχος ἀκόμη τῶν Ρωμαίων, ἐπετύγχανε τὴν κατοχὴν τῆς Αἴνου καὶ Μαρωνείας. Κατὰ τῆς ἐνεργείας ταύτης τοῦ Κότυος, οἱ 'Αβδηρῖται ἔπεμψαν διὰ μέσου τῆς μητροπόλεως αὐτῶν Τέω πρεσβείαν εἰς Ρώμην, ἵνα ὑπερασπίσῃ αὐτοὺς κατὰ τῆς φιλοδοξίας τοῦ Κότυος. Οἱ Τήϊοι ἐμεσολάβησαν πράγματι ὑπὲρ τῶν 'Αβδήρων ὡς μητρόπολις αὐτῶν· εἰς ψήφισμα δὲ τῆς ἐπιτυχοῦς ἐπεμβάσεως αὐτῶν οἱ 'Αβδηρῖται ἐξέδωκαν ψήφισμα, τὸ ὁποῖον σώζεται ἀνακαλυφθὲν εἰς Sevri - Hissar παρὰ τὴν Τέων. *Κότυς ὁ Β'* ἀπέθανεν τὸ 162 π. Χ. ἄγνωστον τίνα καταλιπὼν διάδοχον.

ΚΟΤΥΣ ὁ Γ' (57 — 48 π. Χ.). — Περὶ Κότυος τοῦ Γ' ἐλάχιστα διέσωσαν ὑμῖν οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς. Τοῦτο μόνον γνωρίζομεν ὅτι ἔπεισε τὸν ἀνθύπατον Πείσωνα νὰ δολοφονήσῃ τοὺς πρέσβεις πολλῶν Θρακικῶν φύλων καὶ ὅτι συνετάχθη ἀκολούθως μετὰ τοῦ Πομπηΐου εἰς τὸν κατὰ τοῦ Καίσαρος μὲ 5.000 ἄνδρας. Καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ Λεύκιος Κάσσιος Λογγῖνος, στρατηγὸς τοῦ Καίσαρος, ἤρχισε νὰ ὀχυρώνῃ τὰς πύλας τῶν Τεμπῶν, αἰφνιδίως ἐνεφάνη πρὸ αὐτοῦ μοῖρά τις ἱππέων Θρακῶν ὑπὸ τὸν Κότυν. Νομίσας ὁ Λογγῖνος ὅτι βλέπει τὴν πρωτοπορίαν τοῦ στρατοῦ τοῦ Μετέλλου Σκηπίωνος, πενθεροῦ τοῦ Πομπηΐου, ἐξεκένωσε τὴν Θεσσαλίαν καὶ ὑπεχώρησε μέχρις 'Αμβρακίας. Ταῦτα ἐγένοντο τὸ 48 π. Χ. Κότυος τοῦ Γ' σώζονται ὡραιότατα ἀργυρᾶ τετράδραχμα φέροντα ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς τὴν κεφαλὴν τοῦ Κότυος, ἐστραμμένην πρὸς τὰ δεξιὰ μετὰ διαδήματος, ἐπὶ δὲ τῆς ἄλλης τὴν ἐπιγραφήν : ΚΟΤΥΟΣ ἢ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΚΟΤΥΟΣ μετ' ἀετοῦ ἐπὶ κεραυνοῦ.

ΚΟΤΥΣ ὁ Δ' (11 π. Χ. — 6 μ. Χ.). — Κότυς ὁ Δ' ἦτο ἐξάδελφος τοῦ Ραισκουπόριδος. Θέλων μόνος νὰ καταλάβῃ τὸ κράτος, τὸ ὁποῖον ὁ Αὔγουστος εἶχε διανείμει μεταξὺ τοῦ πατρός του καὶ τοῦ θείου του, συνέλαβεν αὐτὸν δολίως καὶ παρὰ τὰς ἀπειλὰς τοῦ Τιβερίου ἐθανάτωσεν αὐτόν.

ΚΟΤΥΣ ὁ Ε' (15—17 μ. Χ.). — Μετὰ τὸν θάνατον Ροιμητάλκους τοῦ Α' (Ραισκουπόριδος κατ' ἄλλους), ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον Κότυς ὁ Ε', ὁ ἐπικληθεὶς Σαππαῖος, υἱὸς τοῦ βασιλέως Σαδάλα καὶ τῆς Πολεμοκρατείας, ὅστις θεωρεῖται εἷς τῶν καλλιτέρων 'Ελλήνων ποιητῶν καὶ ὁ μόνος ἐστεμμένος ποιητὴς τῆς ἀρχαιότητος. Κατὰ

τὰς πληροφορίας τοῦ 'Οβιδίου καὶ τοῦ Τακίτου ἔγραψεν ἀρκετὰ ἔμμετρα συγγράμματα, τῶν ὁποίων οὐδὲν ἐσώθη μέχρις ἡμῶν.

Κατὰ τὸν Τάκιτον, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ροιμητάλκους τοῦ Β', βασιλέως τῆς Θράκης καὶ συμμάχου τῶν Ρωμαίων, ὁ Αὔγουστος ἕνεκα πολιτικῶν λόγων διένειμε τὸ βασίλειον τῆς Θράκης μεταξὺ τοῦ Ραισκουπόριδος τοῦ Γ' ἀδελφοῦ του, καὶ τοῦ υἱοῦ του Κότυος τοῦ Ε'. Κατὰ τὴν διανομὴν ταύτην αἱ παραλιακαὶ πόλεις καὶ χῶραι, αἱ γειτνιάζουσαι μὲ τὸ ἑλληνικὸν ἐμπόριον καὶ κείμεναι ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς Θράκης ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἴστρου (Δουνάβεως), ἐδόθησαν εἰς τὸν Κότυν, αἱ δὲ ἄγονοι καὶ βραχώδεις εἰς τὸν Ραισκούποριν. Καὶ ὅπως ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ Τάκιτος, ὁ χαρακτὴρ τῶν δύο τούτων βασιλέων διέφερεν ὅσον καὶ ἡ φύσις τῶν χωρῶν τὰς ὁποίας ἐξουσίαζεν ἕκαστος. Καὶ τοῦ μὲν Κότυος ὁ χαρακτὴρ ἦτο γλυκὺς καὶ πρᾶος (juvenum mitissimus, κατὰ τὸν 'Οβίδιον), τοῦ δὲ Ραισκουπόριδος ὑπεροπτικός, σκληρὸς καὶ φθονερός.

'Ο Κότυς ἐνυμφεύθη τὴν 'Αντωνίαν Τρύφαιναν, 'Ελληνίδα τὸ γένος, θυγατέρα τοῦ βασιλέως τοῦ Πόντου Πολέμωνος καὶ τῆς Πυθοδωρίδος, ἐγγονῆς τοῦ πρώτου ὑπάτου τῆς Ρώμης Μάρκου 'Αντωνίου. Οὕτως ἐπὶ Κότυος τοῦ Ε' ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια τῆς Θράκης συνεδέετο μετὰ συγγενικῶν δεσμῶν ἀγχιστείας, ὄχι μόνον μετὰ τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας τῆς Ρώμης, ἀλλὰ καὶ μετὰ τῶν βασιλικῶν οἰκογενειῶν τοῦ Πόντου καὶ τῆς 'Αρμενίας, τῆς ὁποίας ἐβασίλευεν ὁ ἀδελφὸς τῆς 'Αντωνίας Ζήνων ὑπὸ τὸ ὄνομα 'Αρταξίας ὁ Γ'.

'Εκ τῆς 'Αντωνίας ὁ Κότυς ἀπέκτησε τρεῖς υἱούς : τὸν Ροιμητάλκην, Πολέμωνα καὶ Κότυν. Τούτων τὸν Ροιμητάλκην ἀπέστειλεν εἰς Ρώμην πρὸς ἐκπαίδευσιν, ὅπου συνεδέθη στενώτατα ὡς φίλος καὶ συμπαίκτωρ μετὰ τοῦ Γαΐου Καίσαρος, ὅστις ἀργότερον ἐγένετο αὐτοκράτωρ τῆς Ρώμης, γνωστὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα Καλλιγούλας.

Κότυος τοῦ Ε' ἀνεκαλύφθησαν ἐσχάτως παρὰ τὴν Βιζύην καὶ τὰ περίχωρα αὐτῆς πλεῖστα νομίσματα φέροντα τὴν προτομὴν τοῦ Κότυος ἐστεμμένου διὰ διαδήματος μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΟΤΥΣ, ἐπὶ δὲ τῆς ἄλλης πλευρᾶς τὴν νίκην κρατοῦσαν στέφανον μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΡΑΙΣΚΟΥΠΟΡΙΔΟΣ.

Τὰ ἀνάκτορα τοῦ Κότυος εἶχον μεταβληθῆ εἰς ἐντευκτήριον πάντων τῶν διασήμων 'Ελλήνων καὶ Λατίνων ποιητῶν τῆς ἐποχῆς του, οἱ ὁποῖοι πλεῖστα ὅσα ἐπιγράμματα καὶ ἐλεγγεῖα ἀφιέρωναν πρὸς τιμήν του. 'Αντίπατρος ὁ Θεσσαλονικεὺς μεταξὺ ἄλλων ἔγραψε καὶ τὸ ἑξῆς ἐλεγεῖον εἰς τὸ ὁποῖον ἐκθειάζει τὰς ἀρετὰς τοῦ Κότυος :

Ζηνὶ καὶ 'Απόλλωνι καὶ Ἄρει τέκνων ἀ- [νάκτων
εἴκελον, εὐκταίη μητέρος εὐτοκίη
πάντα τοι ἐκ Μοιραίων βασιλήϊα, πάντα [τέλεια
ἦλθεν· ἐποιήθης δ' ἔργον ἀοιδοπόλων·
Ζεὺς σκῆπρον βασίλειον, Ἄρης δόρυ, καλ- [λοσύνην δὲ
Φοῖβος ἔχει· παρά σοι δ' ἀθρόα πάντα, [Κότυ.

***

'Εφ' ὅσον ἔζη ὁ Αὔγουστος, οἱ δύο βασιλεῖς, ἂν καὶ ἀντιθέτων χαρακτήρων καὶ ἰδεῶν, ὡς ἱστορεῖ ὁ Τάκιτος, ἔζων ἐν ἁρμονίᾳ, τοῦ Ραισκουπόριδος φοβουμένου τὴν ὀργὴν τοῦ αὐτοκράτορος καὶ ἐπιμελῶς κρύπτοντος τὰ κατὰ τοῦ ἀνεψιοῦ του ἐχθρικὰ σχέδια. Μετὰ τὸν θάνατον ὅμως τοῦ Αὐγούστου τὸ 14 μ. Χ. καὶ τὴν ἄνοδον τοῦ Τιβερίου εἰς τὸν θρόνον, ὁ Ραισκούπορις ἀπέρριψε τὸ προσωπεῖον καὶ εἰσέβαλεν εἰς τὴν χώραν τοῦ Κότυος.

'Ο Τιβέριος μαθὼν τοῦτο συνεβούλευσε τοὺς δύο βασιλεῖς νὰ παύσουν τὰς ἐχθροπραξίας καὶ νὰ συμφιλιωθοῦν. Καὶ ὁ μὲν Κότυς ἀπέλυσε τὰ στρατεύματά του, ὁ Ραισκούπορις ὅμως δολίως φερόμενος, προεκάλεσε συνέντευξιν καὶ συνδιαλλαγὴν μετὰ τοῦ Κότυος, ὅστις, μὴ ὑποπτευόμενός τι, ἐδέχθη τὴν πρόσκλησιν, ἀλλὰ κατὰ τὸ παρατεθὲν πρὸς τιμήν του συμπόσιον, συνέλαβεν αὐτὸν αἰχμάλωτον. Εἰς

μάτην ὁ Κότυς διεμαρτύρετο ἐπικαλούμενος τοὺς νόμους τῆς φιλοξενίας. Ὁ Ραισκόπορης τὸν ἐκράτησε σιδηροδέσμιον, ἐνῷ τὰ στρατεύματά του κατελάμβανον τὴν χώραν τοῦ ἀνεψιοῦ του. Πρὸς δικαιλογίαν δὲ τῆς τοιαύτης ἀτίμου συμπεριφορᾶς του, ἀνήγγειλεν εἰς τὸν αὐτοκράτορα, ὅτι ἀνεκαλύφθη συνωμοσία κατὰ τῆς ζωῆς τοῦ αὐτοκράτορος, τὴν ὁποίαν κατέβαλε διὰ τῆς συλλήψεως τοῦ Κότυος. Ὁ Τιβέριος μαθὼν τοῦτο καὶ θέλων νὰ ἀποφύγῃ κάθε ρῆξιν μὲ τὸν Ραισκουπόριδα, συνεβούλευσεν αὐτὸν νὰ ἀπολύσῃ τὸν Κότυν, αὐτὸς δὲ νὰ προσέλθῃ εἰς Ρώμην διὰ νὰ ἀποδείξῃ τὴν κατὰ τοῦ Κότυος κατηγορίαν.

Ἐν τῷ μεταξὺ φοβηθεὶς ὁ Ραισκούπορις ἐφόνευσε τὸν Κότυν καὶ διέδωκεν ὅτι ηὐτοκτόνησε, συνάμα δὲ προφασιζόμενος ὅτι διεξάγει πόλεμον κατὰ τῶν Σκυθῶν καὶ Βασταρνῶν, συνήθροιζε στρατόν. Ἐπὶ πλέον δὲ ἦλθε καὶ εἰς συνεννόησιν μετὰ τοῦ Ἀνιστίου Betus ἐκ τῶν ἐπιφανῶν Μακεδόνων, ἐξορισθέντος ὑπὸ τῶν Ρωμαίων ὡς ἔνοχος ἐσχάτης προδοσίας. Καὶ οὕτως ἀπέθανε δολοφονηθεὶς ἀγρίως ὁ γλυκὺς καὶ εὐγενὴς ἐκεῖνος βασιλεὺς κατὰ τὸ 17 μ. Χ.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ ἀντιστράτηγος Λατίνιος Πάντος διοικητὴς τῆς Μοισίας ἀπέθανεν, ἀντ' αὐτοῦ δὲ ἀπεστάλη ὁ Πομπώνιος Φλάκκος, ἀρχαῖος συμπολεμιστὴς καὶ στενὸς φίλος τοῦ Ραισκοπόριδος, ὅστις κατώρθωσε δι' ἀπατηλῶν ὑποσχέσεων νὰ προσελκύσῃ αὐτὸν μέχρι τῶν Ρωμαϊκῶν προφυλακῶν, ὅπου ὑπὸ τὸ πρόσχημα βασιλικῶν τιμῶν ἔθεσε φρουρὰν πρὸς φύλαξίν του. Ὅταν ὅμως ἠθέλησεν ὁ Ραισκούπορις νὰ ἐπιστρέψῃ, τότε ἀντελήφθη ὅτι ἦτο αἰχμάλωτος τοῦ αὐτοκράτορος.

Ἀργότερον μετεφέρθη εἰς Ρώμην, ὅπου ἡ καταφυγοῦσα σύζυγος τοῦ Κότυος Ἀντωνία κατηγόρησεν αὐτὸν δημοσίᾳ ὡς φονέα τοῦ συζύγου της. Ἀποδειχθείσης καταφανῶς τῆς ἐνοχῆς του, κατεδικάσθη νὰ διέλθῃ μακρὰν τῆς Θράκης. Ὡς τόπος δ' ἐξορίας ὡρίσθη ἡ Ἀλεξάνδρεια τῆς Αἰγύπτου, ὅπου κατηγορηθεὶς ὅτι προσεπάθει νὰ δραπετεύσῃ, συνελήφθη καὶ ἐθανατώθη τὸ 19 μ.Χ.

***

Μετὰ τὴν σύλληψιν τοῦ Ραισκουπόριδος, ἡ Θράκη διενεμήθη μεταξὺ Ροιμητάλκους τοῦ Β΄. υἱοῦ τοῦ Ραισκουπόριδος, ἀντιφρονοῦντος πρὸς τὸν πατέρα του διὰ τὴν ἐν γένει διαγωγήν του, καὶ τῶν τέκνων τοῦ Κότυος Ε΄. Ἐπειδὴ ὅμως τὰ τέκνα τοῦ Κότυος ἦσαν ἀνήλικα, ὁ Τιβέριος ὑπὸ τὸ πρόσχημα τοῦ κηδεμόνος διώρισεν ἔπαρχον ἐν Θράκῃ τὸν Ρωμαΐον Τριβελλΐνον Ροῦφον νὰ διοικῇ προσωρινῶς τὴν χώραν, κατ' ἀρχαῖον ἔθιμον ὅπως ὅταν ἔστειλαν εἰς Αἴγυπτον τὸν Μάρκον Λέπιδον ὡς κηδεμόνα τῶν υἱῶν Πτολεμαίου τοῦ Ἐπιφανοῦς.

Ὁ διαδεχθεὶς ὅμως τὸν Τιβέριον Γάϊος ἀπέδωκε τὸν θρόνον εἰς τὸν παιδικόν του φίλον Ροιμητάλκην τὸν Β΄, ὅστις εἶναι ὁ τελευταῖος βασιλεὺς τῆς Θράκης. Οὗτος ἐβασίλευσε μέχρι τοῦ 46 μ.Χ. ὁπότε ἀπέθανεν εἰς ὅλως τραγικὰς περιστάσεις. Καταληφθεὶς ὑπὸ παραφόρου ἔρωτος πρὸς τὴν ἀνεψιάν του ἐξήγειρε τὴν ζηλοτυπίαν τῆς συζύγου του, ἥτις τὸν ἐθανάτωσεν. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Ροιμητάλκου ἡ Θράκη κατέστη Ρωμαϊκὴ ἐπαρχία, προσαρτηθεῖσα ὁριστικῶς τὸ 46 μ.Χ. εἰς τὴν κοσμοκράτειραν Ρώμην.

***

Ἡ Ἀντωνία Τρύφαινα ἱκανοποιήθη διὰ τῆς τιμωρίας τοῦ Ραισκουπόριδος καὶ κατώρθωσε τὴν ἀναγνώρισιν τῶν δικαιωμάτων τῶν τέκνων της ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ ἀτυχοῦς των πατρός. Ἀλλ' ἡ προστασία καὶ ἡ εὔνοια αὕτη διὰ τῆς ὁποίας ἡ Γερουσία τῆς Ρώμης περιέβαλλεν αὐτὴν καὶ τὰ τέκνα της, ἐξήγειραν τὴν γενικὴν κατ' αὐτῆς δυσαρέσκειαν τῶν ὑπηκόων της, οἱ ὁποῖοι διέβλεπον τὴν ἐπικράτησιν τῆς Ρωμαϊκῆς πολιτικῆς καὶ τὴν ἀπώλειαν τῆς ἀνεξαρτησίας των.

Δύο ἔτη μετὰ τὴν ἐγκαθίδρυσιν τοῦ Ροιμητάλκους εἰς τὸν θρόνον τοῦ πατρός του, καὶ τὴν τοῦ ἀντιβασιλέως Τριβαλλιανοῦ Ρούφου διὰ τοὺς ἀνηλίκους υἱοὺς

τοῦ Κότυος, κατὰ τὸ 25 μ. Χ. σπουδαῖαι ταραχαὶ ἐξερράγησαν καθ' ὅλην τὴν Θράκην συνεπείᾳ κατακραυγῆς κατὰ τῶν νέων διοικητῶν τῆς χώρας, τῶν ὁποίων ἡ ἀνικανότης, ὅπως διετείνοντο, δὲν ἠδύνατο νὰ τιμωρήσῃ τοὺς ταραξίας τῆς δημοσίας τάξεως.

Ὁ Τάκιτος ἀναφέρει ὅτι τρεῖς φοβεροὶ βάρβαροι φυλαὶ οἱ Κοιλαλῆται, οἱ Ὀδρύσαι καὶ οἱ Δῖοι, ὑπὸ διαφόρους ἀρχηγούς, ἄλλαι μὲν προέβησαν εἰς λεηλασίας, ἄλλοι δὲ διαβάντες τὸν Αἷμον, ἐπολιόρκησαν τὴν Φιλιππούπολιν, ὅπου εἶχε καταφύγει ὁ Ροιμητάλκης.

Ὁ Velleius, ὅστις ἐστρατήγει τῶν παρὰ τὴν Θράκην ρωμαϊκῶν στρατευμάτων, μαθὼν τὰς κινήσεις τῶν ἐπιδρομέων, μέρος μὲν ἀπέστειλε κατ' αὐτῶν, λαβὼν δὲ τὸ πλεῖστον μεθ' ἑαυτοῦ, ἐστράφη κατὰ τῶν πολιορκούντων τὴν Φιλιππούπολιν. Ἡ ταχύτης καὶ ἡ στρατιωτικὴ ἱκανότης τοῦ Velleius διεσκόρπισε τοὺς ἐπιδρομεῖς, ὁ δὲ Ροιμητάλκης δι' ἐπιτυχοῦς ἐξόδου, καθ' ἣν στιγμὴν ἐνεφάνησαν αἱ ρωμαϊκαὶ λεγεῶνες, κατώρθωσε νὰ σωθῇ. Κατὰ τὴν ἔξοδον συνήφθη συμπλοκή, καθ' ἣν ἐκ τῶν βαρβάρων πολλοὶ ἐφονεύθησαν, χωρὶς νὰ χυθῇ οὔτε ρανὶς αἵματος ἐκ μέρους τῶν ρωμαίων.

Παρ' ὅλην ταύτην τὴν ἐπιτυχίαν τῶν Ρωμαίων, αἱ θρακικαὶ φυλαὶ μετὰ μεγαλυτέρας ἐντάσεως ἐξηκολούθησαν τὸν κατὰ τῶν Ρωμαίων ἀγῶνα μέχρι τοῦ 26 μ. Χ. ἐπὶ τέλους ὅμως ἐκάμφθησαν καὶ ἡ νίκη ἔστεψε τὸν Πομπαῖον Σαβῖνον, ὁδηγοῦντα τὰς ρωμαϊκὰς λεγεῶνας. Οἱ ἀποστάται χαρακωθέντες ἐπὶ τῶν μᾶλλον ἀποκρήμνων κορυφῶν τοῦ Αἵμου, ἐπολέμησαν μετὰ λύσσης, ἔχοντες παρὰ τὸ πλευρὸν αὐτῶν τοὺς γονεῖς, συζύγους καὶ τὰ τέκνα των. οἱ ὁποῖοι ἐνεθάρρυνον αὐτοὺς διὰ τῆς παρουσίας των καὶ πατριωτικῶν ᾀσμάτων. Τοιαύτη δὲ ἦτο ἡ λύσσα καὶ ἐπιμονή των, ὥστε οἱ μὴ φονευόμενοι ηὐτοκτόνουν διὰ τῶν ξιφῶν των, προτιμῶντες τὸν θάνατον τῆς δουλείας.

Τοιοῦτον ὑπῆρξε τὸ τέλος τῆς ἐξεγέρσεως τῶν Θρακικῶν ἐκείνων φυλῶν. Εἰς ἀνάμνησιν δὲ τῆς νίκης ἐκείνης ἀνήγειρον μνημεῖον τοῦ ὁποίου τὰ ἐρείπια σώζονται ἐν Βιζύῃ μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς: ΘΕΩ ΤΩ ΥΨΙΣΤΩ ΩΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΑ ΥΠΕΡ ΣΩΤΗΡΙΑΣ ΡΟΙΜΗΤΑΛΚΟΥΣ ΚΑΙ ΠΥΘΟΔΩΡΙΔΟΥ ΕΚ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΚΟΙΛΑΛΗΤΙΚΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ ΚΙΝΔΥΝΟΥ.

Ὁ Ροιμητάλκης ἐφάνη χρησιμώτατος καὶ πάντοτε πιστὸς φίλος τῶν Ρωμαίων κατορθώσας νὰ ἀποκτήσῃ τὴν εὔνοιαν τοῦ Τιβερίου καὶ τοῦ Καλλιγούλα. Μάλιστα ὁ Καλλιγούλας, κατὰ Δίωνα τὸν Κάσσιον, παρεχώρησαν εἰς αὐτὸν τὸ βασίλειον τοῦ ἐξαδέλφου του, ἐνῷ εἰς αὐτὸν παρεχώρει ὡς ἀντιστάθμισμα τὸ βασίλειον τῆς Μικρᾶς Ἀρμενίας.

Ἐν τούτοις, καθὼς ἀποδεικνύεται ἔκ τινων ἐπιγραφῶν τῆς Κυζίκου, χρονολογουμένων ἀπὸ τοῦ 38 μ.Χ., ἐποχῆς τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀνόδου τοῦ Καλλιγούλα, μολονότι εἶχον παρέλθει ἕνδεκα ἔτη ἀπὸ τῆς περιλάμπρου ταύτης νίκης, οἱ υἱοὶ τοῦ Κότυος δὲν εἶχον λάβει ἀκόμη τὴν ἄδειαν νὰ ἐπιτρέψουν εἰς τὸ βασίλειόν των. Κατὰ τὰ ψηφίσματα ταῦτα, ἡ χήρα τοῦ Κότυος Ἀντωνία μετὰ τῶν υἱῶν της ἦλθεν εἰς Κύζικον, ὅπου παρέμεινεν ἐπὶ ἀρκετὰ ἔτη μέχρι τῆς εἰς Θράκην ἐπιστροφῆς των.

Οἱ Κυζικηνοὶ εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐν τῇ πόλει αὐτῶν διαμονῆς τῆς Ἀντωνίας καὶ τῶν υἱῶν της, ἐξέδωκαν δύο ψηφίσματα, περιέχοντα συμπαθητικωτάτας ἐκφράσεις ὑπὲρ αὐτῆς καὶ τῶν τέκνων της, ὡς καὶ τὴν ἔκφρασιν τῆς πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Γάϊον εὐγνωμοσύνης των, διὰ τὰς εὐεργεσίας, τῶν ὁποίων ἔτυχε παρ' αὐτοῦ μετὰ τῶν ὀρφανῶν τέκνων της.

Ὁ Ὀβίδιος, ὅστις, ὡς γνωστόν, εἶχε ἐξορισθῇ τὸ 9 μ. Χ. ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Αὐγούστου εἰς τοὺς Τόμους τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ἀπηύθυνε τὸ 12 μ. Χ. πρὸς τὸν Κότυν μακρὰν ἔμμετρον ἐπιστολὴν ἐξ 81 στίχων, εἰς τὴν ὁποίαν τὸν ἱκετεύει, ὅπως τοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ διέλθῃ τὸ ὑπόλοιπον τοῦ βίου του ἐν Θράκῃ. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη φέρουσα τὴν ἐπιγραφὴν

Coty Regi, θεωρεῖται ὡς ἓν τῶν ἀριστουργημάτων τῆς Λατινικῆς ποιήσεως, ἄρχεται δὲ μὲ τὰς ἑξῆς ἐγκωμιαστικὰς φράσεις :

—«Ὦ Κότυ, ἀπόγονε βασιλέων, τοῦ ὁποίου ἡ εὐγενὴς καταγωγὴ φθάνει μέχρι τοῦ ἐνδόξου Εὐμόλπου. Ἐὰν ἔφθασε ἤδη εἰς τὴν ἀκοήν σου ἡ περὶ ἐξορίας μου εἴδησις, ἐὰν γνωρίζῃς, ὅτι φθίνω εἰς μίαν χώραν γείτονα τῆς ἰδικῆς σου, εἰσάκουσον, ὦ ἄριστε τῶν πριγκήπων, τὴν φωνὴν ποὺ σὲ ἱκετεύει, καί, ἀφοῦ δύνασαι γίνε τὸ στήριγμα ἑνὸς ἐξορίστου. Ἡ τύχη—καὶ δὲν παραπονοῦμαι δι' αὐτὸ—μὲ παρέδωκεν *εἰς χεῖράς σου. Κατὰ τοῦτο* τοὐλάχιστον δὲν ἐφάνη ἐχθρὰ πρός με. Δέξου μετ' εὐνοίας εἰς τὰ παράλιά σου τὰ συντρίμματα τοῦ ναυαγίου μου, καὶ εἴθε ἡ χώρα, τῆς ὁποίας βασιλεύεις, νὰ μὴ μοῦ εἶναι σκληροτέρα τῶν κυμάτων.

—«Πίστευσέ με, εἶναι ἄξιον ἑνὸς βασιλέως νὰ παρηγορῇ τὴν δυστυχίαν. Τοῦτο ἁρμόζει εἰς τὸ ὑψηλὸν ἀξίωμα ποὺ κατέχεις, καὶ ἡ τύχη ποὺ σὲ ἀξίζει, ὅσον μεγάλη καὶ ἂν εἶναι, δὲν ἠμπορεῖ νὰ φθάσῃ τὴν μεγαλυτέραν καρδιά σου. Ποτὲ ἡ ἰσχὺς δὲν θαυμάζεται περισσότερον παρὰ ὅταν συγκινεῖται ἀπὸ τὴν ἱκεσίαν. Αὐτὸ τὸ ἀπαιτεῖ τὸ μεγαλεῖον τῆς καταγωγῆς σου, αὐτὸ εἶναι τὸ καθῆκον μιᾶς εὐγενείας ἐκ Θεῶν καταγομένης, σοῦ τὸ συνιστᾷ ὁ Εὔμολπος, ὁ ἔνδοξος ἱδρυτὴς τῆς δυναστείας σου, καὶ ὁ δίσπαππους αὐτοῦ Ἐριχθόνιος. Αὐτὸ εἶναι τὸ προνόμιον, τοῦ ὁποίου συμμετέχεις μετὰ τῶν Θεῶν. Σοῦ ἀπευθύνουν ἱκεσίας, ὅπως εἰς αὐτούς. Καὶ σύ, ὅπως ἐκεῖνοι, ἀνακουφίζεις τοὺς ἱκετεύοντάς σε. . . Καὶ σὺ ἐπίσης, ὦ Κότυ, ἄξιε υἱὲ ἐνδόξου πατρός, βοήθησε ἕνα δυστυχῆ ἐξόριστον εἰς τὴν χώραν σου . . .».

Ἀξακολουθῶν ὁ ποιητὴς παραβάλλει τὴν γεναιοφροσύνην τοῦ Ἀλκινόου καὶ ἄλλων μεγάλων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαιότητος, καὶ ἐξαίρει τὸ μειλίχιον τοῦ χαρακτῆρος, τὴν πραότητα καὶ τὴν ποιητικὴν φύσιν τοῦ Θρακὸς βασιλέως :

—«Νὰ προσθέσω ἀκόμη ἐξακολουθεῖ ὁ Ὀβίδιος, ὅτι ἡ σπουδὴ τῶν ὡραίων τεχνῶν πραΰνει τὰ ἤθη καὶ ἁπαλύνει τὴν σκληρότητα ! Ἐξ ὅλων τῶν βασιλέων οὐδεὶς πλειότερον σοῦ ἐκαλλιέργησε τὰς γλυκείας αὐτὰς σπουδάς, καὶ οὐδεὶς ἀφιέρωσε περισσότερον χρόνον δι' αὐτάς. Οἱ στίχοι σου τὸ ἀποδεικνύουν. Ἀφαίρεσε τὸ ὄνομά σου ἀπὸ τοὺς στίχους αὐτούς, καὶ θὰ ὡρκιζόμουν ὅτι αὐτοὶ δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἔργο ἑνὸς Θρακός. Ὄχι ! Ὁ Ὀρφεὺς δὲν εἶναι ὁ μόνος ποιητὴς τῆς χώρας ταύτης καὶ ἡ χώρα τῶν Βιστόνων ὑπερηφανεύεται διὰ τὸ πνεῦμα σου...».

Περαιτέρω ὁ Ὀβίδιος ἐπαινεῖ τὴν ἀνδρείαν καὶ γενναιότητα τοῦ Κότυος, καὶ ἐπανέρχεται εἰς τὸ ποιητικόν του τάλαντον:

—«...Μετὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν Πιερίδων διανοίγεις ὁδὸν πρὸς τὰ λάμποντα ἄστρα. Μᾶς συνδέει ἕνας ἐπὶ πλέον δεσμός. Καὶ οἱ δύο μας εἴμεθα μυημένοι εἰς τὰ ἴδια μυστήρια. Ὡς ποιητὴς ἁπλώνω πρὸς ποιητὴν τὰς ἱκέτιδάς μου χεῖρας καὶ ζητῶ εἰς τὴν χώραν σου ἄσυλον καὶ προστασίαν . . .».

Ἀλλ' ἄραγε ἠξιώθη ἀπαιτήσεως ἐκ μέρους τοῦ Κότυος ; Ἐκ τῶν ὑστέρων κρίνοντες, φρονοῦμεν ὅτι ὁ Κότυς, παρ' ὅλην τὴν εὐγενῆ ψυχήν του καὶ τὴν καλὴν θέλησίν του, νὰ ἔλθῃ ἀρωγὸς εἰς ἕνα ἱκετεύοντα ποιητήν, θὰ ἐδίστασε νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὸν Ὀβίδιον, φοβούμενος τὴν ὀργὴν τοῦ αὐτοκράτορος, τοῦ ὁποίου ἐξετελεῖτο αὐστηρὰ διαταγή.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὁ Αὔγουστος ἀπέθανε τὸ 14 μ. Χ. καὶ ὅτι ὁ Κότυς ἠδύνατο, ἂν ἤθελε, νὰ τὸν βοηθήσῃ. Ἀλλ' ἡ ἀτυχὴς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Αὐγούστου, μετὰ τοῦ θείου του συμβασιλεία, τῆς ὁποίας ἀνεφέραμεν τὰς λεπτομερείας, ἠνάγκασαν αὐτὸν νὰ ἀμελήσῃ ἕνα στοιχειῶδες καθῆκον, χωρὶς νὰ δυνηθῇ νὰ βοηθήσῃ τὸν ἀτυχήσαντα ποιητήν. Καὶ ἔτσι ἀπέθνησκεν μετ' ὀλίγον τὸ 17 μ. Χ. εἰς τὴν ἄξενον ἐκείνην παραλίαν τῆς Σκυθίας ὁ γλυκὺς τῶν Μεταμορφώσεων ποιητής.

***

Τὸ ὄνομα Κότυς, εἶναι καθαρῶς θρακικόν, ὑπὸ τὸ ὄνομα δὲ τοῦτο ἀναφέρον-

ται τρεῖς βασιλεῖς τοῦ Κιμμερίου Βοσπόρου.

ΚΟΤΥΣ ὁ Α' (49—69 μ. Χ.), υἱὸς τοῦ Ἀσπούργου καὶ ἀδελφὸς τοῦ Μιθριδάτου.

ΚΟΤΥΣ ὁ Β' (124—132 μ. Χ.) φέρων καὶ τὰ ρωμαϊκὰ ὀνόματα : Τιβέριος, Ἰούλιος.

ΚΟΤΥΣ ὁ Γ' (229—235 μ. Χ.).

Ἡ βασιλεία τῶν τριῶν τούτων βασιλέων ὑπῆρξεν ἄσημος, εἶναι δὲ μᾶλλον γνωστοὶ ἐκ τῶν διασωθέντων μέχρις ἡμῶν νομισμάτων αὐτῶν, τὰ ὁποῖα φέρουν ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως τῆς χώρας, ἐπὶ δὲ τῆς ἄλλης κεφαλὴν τοῦ συγχρόνου αὐτοκράτορος τῆς Ρώμης. Τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου Κότυος εἶναι χρυσᾶ καὶ χαλκᾶ, τοῦ δὲ τρίτου ἀργυρᾶ καὶ χαλκᾶ.

***

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω μνημονεύονται ὑπὸ τὸ ὄνομα Κότυς :

α') Ὁ μυθικὸς Κότυς, υἱὸς τοῦ Μάνητος καὶ πατὴρ τοῦ Ἀσίου, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἔλαβε τὸ ὄνομα ἡ ἤπειρος Ἀσία (Ἡροδ. IV, 43). β') Ὁ βασιλεὺς τῆς Παφλαγονίας, ὅστις γενόμενος φίλος καὶ σύμμαχος τοῦ Ἀγησιλάου, ὅτε οὗτος εἶχεν ἐκστρατεύσει εἰς Μικρὰν Ἀσίαν, παρεχώρησεν εἰς αὐτὸν βοήθειαν 1000 ἱππεῖς καὶ 2000 πελταστάς. Ὁ Κότυς οὗτος εἶναι ὁ ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος ἀναφερόμενος ὑπὸ τὸ ὄνομα Ὄτυς (Ἑλλην. IV, 1, 3 καὶ ἑξῆς), ὅστις τῇ φιλικῇ ἀξιώσει τοῦ Ἀγησιλάου ἔγινε γαμβρὸς τοῦ Πέρσου Σπιθριδάτου, τῇ ἐπεμβάσει πάλιν τοῦ ὁποίου ὁ Ὄτυς ἔγινε φίλος καὶ σύμμαχος τοῦ Ἀγησιλάου, διὰ νὰ ἐκδικηθῇ τὸν ἐχθρόν του Φαρνάβαζον, σατράπην τῆς Φρυγίας, τοῦ ὁποίου ἦτο ὑποτελής. γ') Ὁ βασιλεὺς τῆς Μικρᾶς Ἀρμενίας, ἐπὶ τῆς βασιλείας Κλαυδίου τοῦ Α' (41—54 μ. Χ.) ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Τακίτου (Χρονικά, XI, 9) δ') Βασιλίσκος τῆς Μοισίας ἐν Θράκῃ, ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Κ. Πορφυρογεννήτου (Περὶ Θεμ. 1, 23) καὶ ἀποστείλας κατὰ τὸν ἕκτον π. Χ. αἰῶνα εἰς τὸν Ἀλυάττην πατέρα τοῦ Κροίσου, ἀριθμόν τινα ἐπιλέκτων Μοισῶν ὡς δῶρον. Τὸ ἀνέκδοτον τοῦτο, διότι ἀσφαλῶς περὶ ἀνεκδότου πρόκειται, οὐδένα ἄλλον σκοπὸν εἶχε βεβαίως, παρὰ νὰ προσφέρῃ μίαν ψευδῆ ἱστορικὴν ἀπόδειξιν τῆς ταυτότητος τῶν Μυσῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας πρὸς τοὺς Μοισοὺς τῆς Θράκης, ἰδέαν γεννηθεῖσαν εἰς τοὺς συγγραφεῖς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, προφανῶς, ἐκ τῆς συνηχήσεως τῶν δύο ὀνομάτων. (Πλειότερα βλέπε : Α. Θ. Σαμοθράκη, Βασιλεὺς—ποιητής, Κότυς ὁ Ε', βασιλεὺς τῆς Θράκης, εἰς «Θρακικά», 1928, σελ. 89 καὶ ἑξῆς, ὅπου ὑπάρχουν καὶ αἱ παραληφθεῖσαι ἐνταῦθα σχετικαὶ παραπομπαὶ καὶ σημειώσεις).

ΚΟΤΤΥΤΙΑ (τά). — Τὰ μυστήρια τῆς θρακικῆς θεότητος Κότυος ἢ Κοτυττοῦς

ΚΟΤΥΤΤΟΥΣ (Μυστήρια).—Τὰ μυστήρια ταῦτα, καλούμενα Κοτύττια, ἱδρύθησαν κατ' ἀρχὰς εἰς Θράκην, ἐκ τῆς ὁποίας μετεδόθησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἰδίως δὲ εἰς Κόρινθον καὶ κατόπιν εἰς Ρώμην, ὅπου ἦσαν γνωστὰ ὡς λατρεία τῆς Καλῆς ἢ Ἀγαθῆς Θεᾶς (Bona Dea). Ἐτελοῦντο δὲ ὑπὸ γυναικῶν καὶ μετὰ τόσης μυστικότητος, ὥστε αἱ τελετουργίαι των μᾶς εἶναι ἐντελῶς ἄγνωστοι.

* ΚΟΥΒΙΝΟΣ. — Φρούριον τῆς Δαρδανίας (παρὰ Προκοπίῳ, Περὶ Κτισμ. IV, 4) ἐπισκευασθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565).

ΚΟΥΔΗΤΟΣ.—Ποταμὸς τῆς μεσημβρινῆς Θράκης, ἀναφερόμενος ὑπὸ Σκύλακος τοῦ Καρυανδέως (Περίπλ. 67), μεταξὺ Ἀβδήρων καὶ Δικαίας. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἶναι τὸ ποτάμιον τῆς Ξάνθης (Ἐσκετζε - ντερέ), τὸ ὁποῖον, διαρρέον τὴν πεδιάδα αὐτῆς, ἐκβάλλει ΒΑ. τῶν Ἀβδήρων εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος.

ΚΟΠΗΣΤΡΙΣ. — Φρούριον τῆς Κάτω Μοισίας ἐν Θράκῃ, οὐ μακρὰν τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ, παρὰ τὸ Δωρύστολον (τὴν σημερινὴν Σιλίστριαν) ἐπισκευασθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565) πρὸς ἀσφάλειαν τῆς χώρας ἀπὸ τῶν ἀπὸ βορρᾶ ἐπιδρομέων (Προκ. Περὶ Κτισμ. IV, 7, 12).

ΚΟΥ·Ι·ΜΕΔΑΒΑ. Πολίχνη τῆς Δαρδανίας (Ἄνω Μοισία) παρὰ τὴν Παυταλίαν (νῦν Κιουστενδὴλ ἐν Βουλγαρίᾳ) τὴν ὁποίαν,

ὡς ἀναφέρει ὁ Προκόπιος (Περὶ Κτισμ. IV, 1, 32), περιέβαλε διὰ τείχους ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527 — 565) μετὰ τῶν γειτονικῶν πολιχνίων : Κρατίσκαρα καὶ Ρουμισίανα.

ΚΟΥ·Ι'ΝΩ.— Φρούριον τῆς Δαρδανίας (παρὰ Προκοπίῳ IV, 4) ἐπισκευασθὲν ὑπὸ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565).

ΚΟΥΛΗ (τοῦ). — Πολίχνη τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης κειμένη ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Χαριουπόλεως, ἐπὶ τῆς ἀπὸ τοῦ Αἵμου εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀγούσης ὁδοῦ. Ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων ἐκαλεῖτο «πολίχνιον τοῦ Κούλη». Παρ' αὐτὴν προσβληθέντες ὑπὸ τῶν στρατηγῶν Ἀλεξίου Α' τοῦ Κομνηνοῦ, Νικολάου Μαυροκαταλών καὶ Βερμπετζιώτη οἱ κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 1087 ἐπιδραμόντες τὴν Θράκην ὑπερογδοηκοντακισχίλιοι Πατζινάκαι καὶ Κουμάνοι, συμμαχοῦντος καὶ τοῦ ἐκπτώτου βασιλέως τῶν Οὔγγρων Σολομῶντος, ὑπέστησαν φοβερὰν καταστροφήν, καθ' ἥν ἐφονεύθη ὁ Τζεγλού, πολλοὶ δὲ τῶν βαρβάρων κατὰ τὴν ὑποχώρησίν των ἐπνίγησαν εἰς τὸν παρ' αὐτὴν ῥέοντα ποταμίσκον, ὅστις καλεῖται σήμερον Κοῦλα-Ντερεσῆ. (Ἄννα Κομνηνή, VII, 1).

* ΚΟΥΚΛΑΙΝΑ (ἡ) — Κωμόπολις τῆς Β. Θράκης, μεταξὺ Στενιμάχου καὶ Φιλιππουπόλεως, ἀπέχουσα ἐξ ἀμφοτέρων περὶ τὰ 12 χλμ. Κεῖται δὲ εἰς τοὺς πρόποδας τῆς Ροδόπης καὶ εἶναι ἀμφιθεατρικῶς ἐκτισμένη, κατοικουμένη μέχρι τῶν τελευταίων Βουλγαρικῶν διωγμῶν ὑπὸ 1.000 περίπου Ἑλλήνων καὶ Ὀθωμανῶν. Διὰ τοῦ διαρρέοντος αὐτὴν ῥυακίου, ἡ κωμόπολις διαιρεῖται εἰς δύο συνοικίας, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης κατοικεῖται μόνον ὑπὸ Ἑλλήνων, ἡ δὲ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὑπὸ Ὀθωμανῶν.

Πότε ἀκριβῶς ἐκτίσθη καθὼς καὶ τὸ ἐτυμολογικὸν τοῦ ὀνόματος αὐτῆς δὲν εἶναι γνωστόν. Κρίνοντες ὅμως ἐκ τῆς προφορᾶς τῶν Κουκλαινιωτῶν, ἥτις μεγίστην ὁμοιότητα ἔχει πρὸς τὴν τῶν Φιλιππουπολιτῶν, δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν τὴν γνώμην ὅτι οὗτοι ἦσαν ἄποικοι τῶν Φιλιππουπολιτῶν. Μέχρι τῶν τελευταίων ἐτῶν διετήρουν δημοτικὴν σχολὴν εἰς τὴν ὁποίαν ἐφοίτων περὶ τοὺς 80 μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι. Οἱ κάτοικοι τῆς Κουκλαίνης ἠσχολοῦντο εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ἀμπελοφυτείαν.

Εἰς ἀπόστασιν ἑνὸς τετάρτου τῆς ὥρας ἀπ' αὐτῆς εἰς τοὺς πρόποδας τῆς Ροδόπης, ὑπάρχει μονὴ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, τιμωμένη ἐπ' ὀνόματι τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων, ἥτις, ἐλλείψει φρενοκομείου κατὰ τὴν περιφέρειαν ἐκείνην, ἐχρησίμευσεν ὡς τοιοῦτον εἰς πολλοὺς τῶν φρενοβλαβῶν. Ἡ Μονὴ αὐτή, διὰ τὰ ἄφθονα ὕδατά της, τὸ κατάφυτυν τῶν πέριξ καὶ τὸ ὑγιεινὸν κλῖμα της, ἐχρησίμευεν ὡς τόπος ἐξοχῆς εἰς πολλὰς οἰκογενείας τῆς Φιλιππουπόλεως καὶ τῶν παρακειμένων γειτονικῶν κωμοπόλεων κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας. (Πρβλ. Σωτ. Ἀντωνιάδου, Κούκλαινα, ἐν «Θρακικῇ Ἐπετηρίδι», 1897, σελ. 139 καὶ ἑξῆς).

* ΚΟΥΛΚΟΥΣΣΗΝΟΣ (Ἀσκληπιός).— Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ Ἀσκληπιοῦ, λατρευομένου εἰς Κουλκουσσόν τῆς Βορ. Θράκης (βλ. λέξ.), ὅπου ὑπῆρχεν ἱερὸν αὐτοῦ, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν αὐτῇ. (»Θρακικά» τόμ. V (1934) σελ. 53, καὶ τόμ. XIII (1940).

* ΚΟΥΛΚΟΥΣΣΟΣ.— Τοπωνυμία τῆς Βορ. Θράκης, ἐπὶ τῶν Β,Δ. δασωδῶν κλιτύων τῆς Ροδόπης Ν. Δ. τῆς πόλεως Ταταρ-Παζαρτζὶκ καὶ περὶ τὰς 2 $^1/_5$ ὥρας διεξιόθεν τοῦ Ἕβρου καὶ ὄχι μακρὰν τῆς κώμης Βάτκουν ὅπου ἄλλοτε ἔκειτο τὸ Βυζαντινὸν Βατκούνιον καὶ τῆς μονῆς τῶν Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου (25 χλμ.), πλησίον τοῦ χώρου τοῦ ἐπονομαζομένου «ληστρικὸν πηγάδιον» (haidouschko kladentsche). («Θρακικά», τόμ. XIII, (1940), σελ. 270).

* ΚΟΥΜΑΝΙΑ.—Ὀνομασία τῆς Μολδαυΐας κατὰ τὸν δέκατον τρίτον αἰῶνα, ἀπὸ τῶν ἐπιδραμόντων αὐτὴν Κουμάνων ἢ Κομάνων.

ΚΟΥΜΑΝΟΙ ἢ ΚΟΜΑΝΟΙ.—Βαρβαρικὸς λαὸς ἀνήκων εἰς μίαν τῶν πέντε ἀρχικῶν φυλῶν τῶν Τούρκων, κατοικοῦντες τὰς πρὸς Β. τοῦ Εὐξείνου Πόντου εὐρείας

πεδιάδας τοῦ Καυκάσου καὶ τῆς Κασπίας θαλάσσης.

Τὸ ὄνομα τοῦτο ἀπεδόθη εἰς αὐτοὺς ὑπὸ τῶν Οὔγγρων καὶ τῶν Βυζαντινῶν ὑπὸ τοῦ διαρρέοντος τὴν χώραν αὐτῶν Κιπτσάχ, ποταμοῦ Κουβὰν ἢ Κουμάν, ἐκβάλλοντος εἰς τὴν Ἀζοφικὴν θάλασσαν.

Ἐκδιωχθέντες ὑπὸ τῶν Ταταρῶν ἐκ τῆς ἀρχικῆς κοιτίδος αὐτῶν, κατέφυγον εἰς τὴν Ρωσσίαν, ἐντεῦθεν δὲ μέρος αὐτῶν ἔφθασε μέχρι τοῦ Δουνάβεως, ὅπου συνενωθέντες μετὰ τῶν ὁμοφύλλων καὶ ὁμογλώσσων αὐτῶν Πετζενέγων ἢ Πατζινάκων, διέβησαν τὸν Δούναβιν καὶ ἐπέδραμον τὰς χώρας τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους. Πρώτη ἐπιδρομὴ αὐτῶν ἀναφέρεται κατὰ τὸν ἑνδέκατον αἰῶνα ἐπὶ Νικηφόρου τοῦ Βοτανειάτου (1078—1081), ὅτε ἐξεδιώχθησαν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ. Ἔκτοτε δὲν ἔπαυσαν παρενοχλοῦντες μετὰ τῶν Πετζενέγων τὰς χώρας τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους, μέχρις ὅτου ἐξεδιώχθησαν ὑπὸ τοῦ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ περὶ τὸ 1096 πέραν τοῦ Δουνάβεως. Ἔκτοτε δὲν ἐνεφανίσθησαν εἰς τὰς Βυζαντινὰς χώρας, παρὰ μετὰ αἰῶνα περίπου ὡς σύμμαχοι τοῦ ἡγεμόνος τῶν Βουλγάρων Ἰωάννου Ἀσὰν ἢ Καλοϊωάννου (1197—1207), τοῦ ὁποίου ἡ σύζυγος ἦτο Κουμανίς.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἐπέδραμον τὴν χώραν τῶν Οὔγγρων, ἡττηθέντες ὅμως τέλος ἀπεσύρθησαν εἰς τὴν Βλαχίαν καὶ Μολδαυΐαν, καὶ ἠναγκάσθησαν νὰ παύσουν τὰς ἐπιδρομάς των. Τότε ἤρχισε νὰ διαδίδεται μεταξὺ αὐτῶν ὁ χριστιανισμός, περὶ τὰς ἀρχὰς δὲ τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος, συνεστήθη καὶ ἐπισκοπὴ ἐν Μολδαυΐᾳ. Ἐκ τῶν Κουμάνων τούτων ἢ Κομάνων ἐκλήθη καὶ ἡ Μολδαυΐα κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους Κουμανία.

* ΚΟΥΜΟΥΤΖΙΝΑ ἢ ΚΟΥΜΟΥΤΖΗΝΑ (τά).—Ἄλλη ὀνομασία τῆς βυζαντινῆς πόλεως Κομοτινῆς ἢ Κομοτινῆς ἐν Θράκῃ, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Καντακουζηνοῦ (Β, σελ. 415 καὶ 430).

ΚΟΥΠΟΥΣ ἢ ΚΟΥΠΠΑΙ.—Πόλις τῆς Ἄνω Μοισίας, κειμένη ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Βιμινακίου (νῦν Κοστολάτς), ὅπου ἥδρευεν ἰσχυρὰ ρωμαϊκὴ φρουρά. Ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων ἦτο χωρίον μεθ' ἁπλοῦ τινος πύργου, τὸν ὁποῖον ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565) ὄχι μόνον μετέβαλεν εἰς ἰσχυρώτατον φρούριον, ἀλλὰ καὶ εἰς πόλιν ἀνέδειξε, κτίσας διάφορα οἰκοδομήματα καὶ ἄλλα δημόσια κτίρια. Ἐλὶ τῆς θέσεως αὐτῆς κεῖται σήμερον τὸ χωρίον Γκυμπουλὰτς (Gobulatz) τῆς Β. Α. Γιουκοσλαυΐας, ὅπου σώζονται τὰ ἐρείπια αὐτῆς.

* ΚΟΥΡΠΙΔΟΣ,—Ἀρχαία θρακικὴ κώμη, κειμένη μεταξὺ Φιλιππουπόλεως καὶ Βερόης—Τραϊανῆς, γνωστὴ ἐξ ἐπιγραφῆς, τοῦ 202 μ.Χ. εὑρεθείσης εἰς τὸ χωρίον Τσακαρλὰρ τῆς περιφερείας Τσιρπάν, ὅπου τὸ ἐμπόριον Πίζος, ἀριστερὰ τοῦ μέσου ροῦ τοῦ Ἕβρου. (Κ. Μυρτ. Ἀποστολίδου «Θρακικὰ» 1935, σελ. 156).

ΚΟΥΡΤΟΥΞΟΥΡΑ.— Φρούριον τῆς Θράκης ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτίσμ. IV, 11).

ΚΟΥΣΙΝΕΣ.—Φρούριον τῆς Δαρδανίας ἐν Θράκῃ, ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 4).

ΚΟΥΣΚΑΑΙΡΙ.—Φρούριον τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ροδόπης κτισθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565), κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτ. (IV 11).

* ΚΟΥΡΠΙΔΟΝ.—Ἀρχαία Θρακικὴ κώμη, κειμένη μεταξὺ Φιλιππουπόλεως καὶ Βερόης—Τραϊανῆς, γνωστὴ ἐξ ἐπιγραφῆς τοῦ 202 μ. Χ. εὑρεθείσης εἰς τὸ ἐμπόριον Πίζος, ἀριστερᾷ τοῦ μέσου ροῦ τοῦ ποταμοῦ Ἕβρου, ὅπου τὸ χωρίον Τσακαλὰρ τῆς περιφερείας Τσιρπάν. («Θρακικὰ» τόμ VII, σελ. 197).

Οἱ κάτοικοι ταύτης μετὰ τῶν κατοίκων ἄλλων 9 κωμῶν μετῴκησαν εἰς τὸ ἱδρυθὲν ἐμπόριον τῆς Πίζου.

ΚΟΥΣΚΑΥΡΙ.—Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων τῆς Κάτω Μοισίας ἐν Θράκῃ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, τὸ ὁποῖον ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστιανὸς (Προκ. Περὶ Κτισμ. IV, 11).

ΚΟΥΣΚΟΥΛΙ.— Φρούριον τῆς Κάτω

Μοισίας ἐν Θράκῃ, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, ἐπισκευασθὲν κατὰ τὸν Προκόπιον (Περι Κτισμ : IV, 11) ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος 'Ιουστινιανοῦ (527—565).

ΚΟΥΣΚΟΥΛΙΣ.—Φρούριον τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ροδόπης, κτισθέν, κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. IV, 11) ἐκ θεμελίων ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος 'Ιουστινιανοῦ (527—565).

ΚΟΥΤΡΗΓΟΥΡ.— Εἷς τῶν πρώτων ἡγεμόνων τῶν Βουλγάρων, τοὺς ὁποίους ἀναφέρει ἡ ἱστορία κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἱστορικῆς των ἐμφανίσεως καὶ τῆς ἀπὸ τῶν ἀνατολικῶν Οὔννων ἀποσπάσεώς των κατὰ τὸν τέταρτον μ.Χ. αἰῶνα. Διανεμηθείς, μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Οὐτρηγοὺρ τὸ βασίλειον τοῦ πατρός του, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα δὲν ἀναφέρει ἡ ἱστορία, ἀπετέλεσεν ἴδιον κράτος τὸ τῶν Κουτρηγούρων (βλ. λέξ.).

ΚΟΥΤΡΗΓΟΥΡΟΙ.— Βαρβαρικὸς λαὸς τουρκικῆς καταγωγῆς ἀπὸ τοῦ ὁποίου κατάγονται οἱ ἀρχικῶς εἰς τὴν 'Ελληνικὴν χερσόνησον εἰσβαλόντες, πρῶτοι Βούλγαροι. 'Ωνομάσθησαν δὲ οὕτω ἀπὸ τοῦ Κατρηγούρ, ἑνὸς τῶν πρώτων ἡγεμόνων αὐτῶν, ὅστις ἀποσπαθεὶς ἀπὸ τῶν ἀνατολικῶν Οὔννων, ἀπετέλεσαν ἴδιον κράτος. Οἱ λοιποὶ παρέμειναν ὑπὸ τὸν ἀδελφόν του Οὐτρηγοὺρ (βλ. λέξ.).

'Επὶ τοῦ αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου Ζήνωνος (474—691) ἐμφανίζονται ὡς σύμμαχοι αὐτοῦ κατὰ τῶν Γότθων. Νικηθέντες ὅμως ὑπὸ τοῦ Θεοδωρίχου παρὰ τὸν Δούναβιν ἐπὶ 'Αναστασίου τοῦ Α' (491—518) ἐστράφησαν κατὰ τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους καὶ εἰσβαλόντες εἰς τὰς πέραν τοῦ Δουνάβεως χώρας, ἐλεηλάτουν καὶ κατέστρεφον αὐτάς. 'Επιστρέφοντες ὅμως κατόπιν διὰ τῆς Θράκης, προσεβλήθησαν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ 'Αρίστου, ὅστις ἡττηθεὶς ἀπώλεσε 4.000 ἄνδρας καὶ τρεῖς ἐκ τῶν καλλιτέρων στρατηγῶν του.

'Επὶ 'Ιουστινιανοῦ (527—565) ὁ Ζαβεργὰν ἢ - χάνης τῶν Κοτρηγούρων (βλ. λέξ.) διαβὰς μὲ πολυάριθμον ἱππικὸν τὸν παγωμένον Δούναβιν, ἔφθασε μέχρι Θράκης καὶ ἐκεῖθεν μέχρι τῆς 'Ελλάδος, ἀπειλῶν καὶ αὐτὴν τὴν πρωτεύουσαν. 'Επιτεθεὶς κατ' αὐτοῦ ὁ Βελισσάριος τὸν ἠνάγκασε νὰ ἀποχωρήσῃ μετὰ μεγάλων ἀπωλειῶν. Τέλος οἱ Κουτρηγοῦροι ὑπετάγησαν εἰς τοὺς Ἄραβας μετὰ τῶν ὁποίων συνεχωνεύθησαν, ἔκτοτε δὲ δὲν ἀναφέρονται ὡς ἴδιον ἔθνος. 'Υπὸ τοῦ ἱστορικοῦ Θεοφάνους καλοῦνται Κοτράγοι. Οἱ ἡγεμόνες αὐτῶν ἐκαλοῦντο «Χάναι», ὀνομασία μαρτυροῦσα ὑπὲρ τῆς Τουρκικῆς αὐτῶν καταγωγῆς.

* ΚΡΑΔΕΜΝΑ.—Μία τῶν ἀρχαίων ὀνομασιῶν τῆς 'Αμφιπόλεως παρὰ Στεφ. Βυζαντίῳ (βλ. λέξ.).

ΚΡΑΜΒΙΣ. — Υἱὸς τοῦ Φινέως, *βασιλέως τῆς ἐν Θράκῃ Σαλμυδησσοῦ καὶ τῆς* Κλεοπάτρας, θυγατρὸς τοῦ Βορέου τυφλωθεὶς μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του ὑπὸ τοῦ πατρός των, πιστεύσαντος εἰς τὰς διαβολὰς τῆς δευτέρας συζύγου του 'Ιδαΐας, θυγατρὸς τοῦ Δαρδάνου.

ΚΡΑΝΟΒΟΥΝΙΟΝ.—Βυζαντινὸν φρούριον, κείμενον εἰς τὰ πέριξ τῶν Κουμουτζινῶν (νῦν Κομοτινῆς), προσχωρῆσαν τὸ 1343 εἰς τὸν αὐτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου 'Ιωάννην Καντακουζηνὸν (1341—1347) μετὰ τριῶν ἄλλων παρακειμένων φρουρίων : 'Ασωμάτου, Παραδημῆς καὶ Στυλαρίου.

* ΚΡΑΣΑΛΟΠΑΡΑ.—'Αρχαία Θρακικὴ κώμη, κειμένη μεταξὺ Φιλιππουπόλεως καὶ Βερόης—Τραϊανῆς, γνωστὴ ἐξ ἐπιγραφῆς τοῦ 202 μ. Χ. εὑρεθείσης εἰς τὸ χωρίον Τσακαρλὰρ τῆς περιφερείας Τσιρπάν, ἀριστερὰ τοῦ μέσου ροῦ τοῦ Ἕβρου, ὅπου τὸ ἐμπόριον Πίζος («Θρακικά», 1935, σ. 156). Ταύτης οἱ κάτοικοι μετὰ τῶν κατοίκων ἄλλων 9 κωμῶν μετῴκησαν εἰς τὸ *ἱδρυθὲν ἐμπόριον τῆς Πίζου.*

ΚΡΑΤΙΣΚΑΡΑ. — Πολίχνη τῆς Α. Α. Δαρδανίας (Ἄνω Μοισία) παρὰ τὴν Παυταλίαν τῶν Ρωμαίων (νῦν Κιοστενδὴλ ἐν Βουλγαρίᾳ) τὴν ὁποίαν ὡς ἀναφέρει ὁ Προκόπιος (Περὶ Κτισμ. IV, I, 32) περιέβαλε δι' ὀχυρωτάτου τείχους ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανὸς (527—565) μετὰ τῶν γειτονικῶν πολιχνῶν : Κουϊμέδαβα καὶ Ρουμισίανα.

ΚΡΕΑΣ.—Φρούριον τῆς Κάτω Μοισίας

παρὰ τοὺς Τόμους (νῦν Κωνστάντζα), ἀνακαινισθὲν κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. IV. 11) ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565).

ΚΡΙΘΩΤΗ —Βλ. λέξ. Κριθωτή.

ΚΡΗΝΙΔΕΣ. — Πολίχνη τῆς ἀρχαίας Μακεδονίας παρὰ τὰ ὅρια τῆς Θράκης καὶ πρὸς τὰ Β. Α. τοῦ ὄρους Παγγαίου, ὀνομασθεῖσα οὕτω, ἐκ τῶν ἀφθόνων παρ'αὐτὴν πηγῶν. Τὸ ἐθνικὸν Κρηνίτης. Ἐκτίσθη δὲ ὑπὸ ἀποίκων Θασίων οὐ μακρὰν τῆς Θαλάσσης, ὁδηγηθέντων ἐκεῖ ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου Καλλιστράτου κατὰ τὸ 361 π. Χ. Αἱ Κρηνίδες ὅμως ὀλίγον ἐχρησίμευσαν εἰς τοὺς Ἀθηναίους, διότι πιεσθεῖσαι ὑπὸ τῶν περὶ αὐτοὺς Θρακικῶν φύλων, ἠναγκάσθησαν νὰ ζητήσουν τὴν συνδρομὴν τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Φιλίππου τοῦ Β', ὅστις ἐπωφεληθεὶς τῆς εὐκαιρίας ταύτης, προσῆλθεν ἐκεῖ ὡς φίλος καὶ σύμμαχος δῆθεν τῶν ἀγωνιζομένων καὶ καταλαβὼν τὴν χώραν ἔκτισε τὴν ὁμώνυμον αὐτοῦ πόλιν (βλ. Φίλιπποι).

* ΚΡΗΝΙΣ. — Λόφος τῆς Φιλιππουπόλεως παρὰ τὸν λόφον Νυμφαῖον, ἀπὸ τῆς ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ ὑπαρχούσης ἀπὸ ἀμνημονεύτων χρόνων ἀειρρόου πηγῆς. Εἶναι ὁ σημερινὸς λόφος Μπουρναρτζὶκ (Πρβλ. Τσουκαλᾶ, Ἱστορία τῆς Φιλιππουπόλεως σελ. 11).

ΚΡΗΣΣΑ.—Πόλις τῆς Θρακικῆς χερσονήσου ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, ἀναφερομένη ὑπὸ Σκύλακος τοῦ Καρυανδέως (Περίπλ. 67) πρὸς νότον τῆς Κριθωτῆς. Κατά τινας εἶναι ἡ αὐτὴ μὲ τὴν πολίχνην Αἰγὸς Ποταμοὶ (βλ. λέξ.).

ΚΡΗΣΤΩΝ. — Ἀρχαιοτάτη θρακικὴ ἢ πελασγικὴ πόλις. Κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (Α. 57), πρωτεύουσα τῆς Κρηστωνίας (βλ. λ.). Ἐξαφανισθεῖσα ἐνωρίτατα, δὲν ἀναφέρεται ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων τοῦ Ἡροδότου συγγραφέων. Ἔκειτο δέ, κατὰ τὸν Μ. Δήμιτσαν (Ἡ Μακεδονία, σελ. 529), πρὸς νότον τῆς Ξυλοπόλεως, ἐπὶ τοῦ Σαρὶ-Ντερέ, παραποτάμου τοῦ Λαχανᾶ, ὅπου σώζονται ἐρείπια ἀρχαίας πόλεως.

Κατὰ τὴν μυθολογίαν, ὁ υἱὸς τοῦ Θησέως Ἀκάμας, ἀποσταλεὶς μετὰ τοῦ Διομήδους, ὡς πρέσβυς εἰς τοὺς Τρῶας, ἐγέννησε κρυφίως ἐκ τῆς Λαοδίκης, θυγατρὸς τοῦ Πριάμου, τὸν Μούχιτον. Μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Τροίας, διερχόμενος ὁ Ἀκάμας μετὰ τῆς Λαοδίκης καὶ τοῦ υἱοῦ του διὰ τῆς Κρηστωνίας, ἐξῆλθεν εἰς κυνήγιον κατὰ τὸ ὁποῖον ὁ Μούνιτος ἐδήχθη ὑπὸ φαρμακεροῦ ὄφεως καὶ ἀπέθανεν :

Ὃν δή ποτ' ἀγρώσσοντα Κρηστώνης ἔχις
κτενεῖ, πατάξας πτέρναν ἀγρίῳ βέλει.

(Λυκόφρ. Ἀλεξάνδρα, στίχ. 499).

ΚΡΗΣΤΩΝΕΣ.— Λαὸς τῆς μεσημβρινῆς Μακεδονίας, πελασγικῆς ἢ θρακικῆς καταγωγῆς, κατοικῶν τὴν ἀπ' αὐτῶν ὀνομασθεῖσαν Κρηστωνίαν (βλ. λέξ.) πρὸς βορρᾶν τῆς λίμνης Βόλβης.

ΚΡΗΣΤΩΝΙΑ. — Ἀρχαία θρακικὴ χῶρο τῆς μεσημβρινῆς Μακεδονίας, λαβοῦσα τὸ ὄνομα ἀπὸ τῶν Κρηστωναίων Πελασγῶν, οἱ ὁποῖοι προηγουμένως κατῴκουν τὴν περὶ τὴν Ὄλυνθον καὶ τὴν χερσόνησον τῆς Ἀκτῆς (Ἄθω) χώραν (Ἡροδ. VII, 124, Θουκυδ. IV, 100). Ὡρίζετο δὲ πρὸς νότον ὑπὸ τῆς Μυγδονίας, πρὸς βορρᾶν ὑπὸ τῆς Παιονίας καὶ Μαιδικῆς, πρὸς δυσμὰς ὑπὸ τῆς Ἀμφαξίτιδος Παιονίας καὶ πρὸς ἀνατολὰς ὑπὸ τῆς Βισαλτίας. Εἰς τὸ μέσον αὐτῆς ἐξαπλοῦται τὸ ὄρος Βερτίσκον (κοινῶς Μπεσὶκ-Ντάγ) καὶ διαρρέεται ὑπὸ πολλῶν μικρῶν ποταμῶν καὶ παραποτάμων τοῦ Ἐχεδώρου ποταμοῦ (νῦν Γαλλικοῦ).

Κατ' ἀρχὰς ἔφερε δύο ὀνόματα : Κρηστωνία καὶ Βισαλτία, διατελοῦσα ὑπὸ ἕνα αὐτόνομον βασιλέα. Μετὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς ὅμως ἧτταν τῶν Περσῶν τὸ 479 π. Χ., ἡ Κρηστωνία μετὰ τῆς Βισαλτίας κατεκτήθησαν ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ Α' καὶ ἀπετέλεσαν μέρος τοῦ Μακεδονικοῦ κράτους, ὑπὸ τὸ ὁποῖον παρέμεινεν μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν Ρωμαίων κατακτήσεως τῆς Μακεδονίας τὸ 168 π. Χ. Ἔκτοτε ἀναφέρονται πότε μὲ τὰ ἀρχαῖα αὐτῶν ὀνόματα, καὶ πότε μὲ τὸ ὄνομα τῆς Μυγδονίας.

Καθ' ὅλην τὴν Κρηστωνίαν οἱ ἀρχαιότεραι συγγραφεῖς γνωρίζουν μόνον τὴν πρωτεύουσαν αὐτῆς Κρηστῶνα, καὶ ταύτην μόνον ἀναφέρουν. Ὑπὸ τῶν μεταγε-

νεστέρων ὅμως, οἱ ὁποῖοι περιλαμβάνουν αὐτὴν ἐν τῇ Μυγδονίᾳ, ἀναφέρονται αἱ πόλεις : 'Αντιγόνεια, Ξυλόπολις, Τέρπολος, Καραβία καὶ Γυναικόκαστρον.

ΚΡΙΘΕΑ.—Μεσόγειος κωμόπολις τῆς νοτίου ἄκρας τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου (νῦν χερσόνησος Καλλιπόλεως) ἀπέχουσα περὶ τὰ 6 1]2 μίλλια Β. Α. τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Ἕλλης. Σήμερον καλεῖται Κριθιά, ἀριθμοῦσα μέχρι τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν πληθυσμῶν 318 κατοίκους.

Κατὰ τὸν Παγκόσμιον Εὐρωπαϊκὸν πόλεγον ἐγένετο ὀνομαστὴ διὰ τὰς παρ' αὐτὴν γενομένας μάχας (Μάρτιος — Δεκέμβριος 1915) μεταξὺ Τούρκων καὶ Ἄγγλων πρὸς κατάληψιν τοῦ παρ' αὐτὴν ὀροπεδίου 'Ατσῆ-Μπαμπᾶ δεσπόζοντος τῆς πρὸς τὰ φρούρια τοῦ 'Ελλησπόντου ἀγούσης ὁδοῦ.

ΚΡΙΘΩΤΗ.—Παράλιος πόλις τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου μεταξὺ Καλλιπόλεως καὶ Πακτύης, ἱδρυθεῖσα κατὰ τὸν 'Αρποκρατίωνα, ὑπὸ τῶν μετὰ τοῦ Μιλτιάδου εἰς τὴν χερσόνησον ἐλθόντων 'Αθηναίων. Τὸ ἐθνικὸν Κριθώσιος (Στ. Βυζάντιος). Ἕνεκα τῆς ἐπικαίρου θέσεώς της, δεσποζούσης τοῦ πρὸς τὴν Προποντίδα 'Ελλησπόντου, ἐχρησιμοποιήθη ἀνέκαθεν ὡς στρατηγικὸν σημεῖον. Μνημονεύεται δὲ πολλάκις εἰς τοὺς μεταξὺ Κότυος τοῦ Α', βασιλέως τῶν Θρακῶν (382-351 π.Χ.) καὶ 'Αθηναίων ἀγῶνας, γενομένη ἀφορμή, κατὰ τὸν 'Ισοκράτην, νὰ ἐφελκυσθῇ ἡ προσοχὴ τῶν 'Αθηναίων πρὸς κατάκτησιν ὁλοκλήρου τῆς χερσονήσου. Κατεστράφη ὅμως ἐνωρίτατα, ἐπὶ τῆς θέσεως δ' αὐτῆς ἢ παρ' αὐτήν, κεῖται, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἡ νῦν Καλλίπολις, μετονομασθεῖσα οὕτω περὶ τὸ 209 π. Χ., ὅτε κατελήφθη ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Ε' βασιλέως τῆς Μακεδονίας. 'Επὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Στράβωνος ἦτο «πολίχνιον κατεσκαμμένον» (VII, 331, 56).

ΚΡΙΣΙΣ. — Τοποθεσία ἐν Κωνσταντινουπόλει παρὰ τὴν περιοχὴν Ψαμμάθια, τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα προῆλθεν ἐκ παραδόσεων ἐντελῶς μυθολογικῶν.

Κατὰ τὸν ὄγδοον ἢ ἔνατον αἰῶνα ἡ τοποθεσία ἐκαλεῖτο «Κρίσις», ἴσως ἕνεκα ἁλύσεώς τινος ἥτις περιέβαλλε γηραιάν τινα κυπάρισσον, περὶ τῆς ὁποίας ἐφέρετο παράδοσις, καθ' ἥν, ὁσάκις εἰσήγοντο ὑπὸ τὴν ἅλυσιν οἱ ὀφείλοντες χρήματα, ἐὰν μὲν οἱ οὕτω δοκιμαζόμενοι εἶχον ἐξοφλήσει τὸ χρέος των, τότε ἡ ἅλυσις ἀνυψοῦτο, ἐὰν δὲ ὄχι τότε ἡ ἅλυσις κατέβαινε.

Εἰς τὴν τοποθεσίαν ταύτην ἐτάφη ὁ ὑπὲρ τῶν ἁγίων εἰκόνων ἀθλήσας ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Κοπρωνύμου (741—773) Ἅγιος 'Ανδρέας, εἰς μνήμην τοῦ ὁποίου ἀνηγέρθη μετά τινα ἔτη ναός. Βραδύτερον δὲ περὶ τὰ τέλη τοῦ XIII αἰῶνος καὶ μονή, ὅπου κατετέθησαν τὰ λείψανα τοῦ πατριάρχου 'Αρσενίου. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας ἡ Μονὴ τοῦ 'Αγίου 'Ανδρέου ἦτο γυναικεία, μεταβληθεῖσα εἰς τζαμὶ τὸ 1489 ὑπὸ τοῦ βεζύρη Κοτζᾶ Μουσταφᾶ, τοῦ ὁποίου φέρει τὸ ὄνομα. (Πρβλ. Πασπάτη, Βυζαντιναὶ μελέται, σελ. 313).

ΚΡΙΣΠΑΣ.— 'Αρχαῖον φρούριον τῆς Ἄνω Μοισίας, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως ἐν τῇ περιφερείᾳ Βιδινίου. Τοῦτο ἀνακαινίσας ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανὸς (527—565) κατέστησε «ἔργον διαφερόντως ἐξαίσιον» (Προκ. Κτισμ. IV, 6, 23),

ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΟΣ.— Ἕλλην ἱστορικὸς τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος, γεννηθεὶς ἐν Ἴμβρῳ. Ὅταν ὁ σουλτᾶνος Μωάμεθ ὁ Β' ἐξεπόρθησε τὴν Κωνσταντινούπολιν τὸ 1453, ἀπεστάλη πρὸς αὐτὸν εἰς 'Αδριανούπολιν μετά τινων ἄλλων συμπολιτῶν του καὶ προκρίτων τῶν νήσων Λήμνου καὶ Θάσου, ἵνα δηλώσωσιν ὑποταγὴν καὶ προλάβωσι τὴν καταστροφήν των.

Παρουσιασθεὶς τότε ὁ Κριτόβουλος πρὸς τὸν σουλτᾶνον ἐκέρδισε διὰ τοῦ λόγου αὐτοῦ τὴν εὔνοιαν αὐτοῦ καὶ διωρίσθη διοικητὴς τῆς Ἴμβρου, ὅπου παρέμεινε μέχρι τοῦ 1566, ὁπότε καταληφθείσης τῆς νήσου ὑπὸ τῶν 'Ενετῶν κατέφυγεν εἰς Κωνσταντινούπολιν.

'Ο Κριτόβουλος θεωρεῖται ὡς ὁ πρῶτος Ἕλλην λόγιος εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Σουλτάνου. 'Απολαύων δὲ τῆς εὐνοίας τοῦ Μωάμεθ καὶ σχετισθεὶς μετὰ τῶν πε-

ρὶ αὐτόν, συνέλεξε διαφόρους πληροφορίας περὶ τῶν ἐκστρατειῶν αὐτοῦ καὶ ἠδυνήθη νὰ ἐξετάσῃ λεπτομερῶς τὰ κατὰ τὴν πολιτείαν αὐτοῦ. Μὲ τὸ ὑλικὸν τοῦτο ὁ Κριτόβουλος συνέγραψεν ἱστορίαν τοῦ Σουλτάνου Μωάμεθ τοῦ Β′ ἀπὸ τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀναρρήσεώς του (1451) μέχρι τοῦ 1467, πλήρη ἐγκωμίων διὰ τὸν Μωάμεθ παριστῶν αὐτὸν ὡς ἄνδρα λόγιον καὶ γνώστην τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης.

Ἡ ἱστορία αὕτη, ἂν καὶ ἀνακριβὴς ἐν πολλοῖς, ὅσον ἀφορᾷ τὰς χρονολογίας, τὰ πρόσωπα καὶ τοὺς τύπους, ἐν τούτοις συμπληροῖ τὰς χρονογραφίας τοῦ Δούκα, τοῦ Φραντζῆ καὶ τοῦ Χαλκοκονδύλη.

Περιγράφων ὁ Κριτόβουλος τὸ ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ Β′ ἐγερθὲν ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου φρούριον «Ρούμελι Χισάρ», παρέχει ἐνδιαφερούσας πληροφορίας περὶ τῆς ὀχυρωματικῆς τέχνης τῶν Τούρκων καὶ τῆς διατάξεως τοῦ πυροβολικοῦ παρ' αὐτοῖς. Ἰδιαιτέρως ἐνδιαφέρουσαι εἶναι αἱ πληροφορίαι αἱ ἀφορῶσαι τὴν ἐπισκεπτικὴν βολὴν τὴν ἐκτελεσθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Σταυροδρομίου κατὰ τῶν ἐν τῷ Κερατίῳ κόλπῳ σταθμευόντων βυζαντινῶν πλοίων.

Ἡ ἱστορία τοῦ Κριτοβούλου ἐξεδόθη ἐν Παρισίοις τὸ 1870 ὑπὸ τοῦ C. Mûller ἐν τῇ Συλλογῇ : Fragmenta histor. Græcorum, (Τόμ. V, σελ. 40—161). Τὸ πλῆρες ὄνομα τοῦ Κριτοβούλου ἦτο Ἑρμόδωρος Μιχαὴλ Κριτόβουλος. (Πρβλ. Οὐίλλιαμ Μίλλερ ἐν Νέῳ Ἑλληνομνήμονι τόμ. VII, σελ. 95).

ΚΡΙΤΟΔΗΜΟΣ. — Θρᾶξ ἐκ Φιλίππων, ἱερεὺς τοῦ ἐν αὐτοῖς ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος, πατὴρ τοῦ συγγραφέως Μαρσύου τοῦ νεωτέρου (βλ. λέξ.).

* ΚΡΟΒΥΖΙΚΗ (γῆ). — Ἡ χώρα τῶν Κροβύζων, λαοῦ Θρακικοῦ (βλ. λέξ.).

ΚΡΟΒΥΖΟΙ.—Ἀρχαῖος θρακικὸς λαός, κατοικῶν κατ' ἀρχὰς μεταξὺ τοῦ Ἴστρου (Δουνάβεως) καὶ τοῦ Βορυσθένους (Δνεῖπερ) ἀκολούθως δέ, κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (IV 49), τὴν ὑπὸ τῶν ποταμῶν Ἄθρυος (Ἰάντρα), Νόη καὶ Ἀρτάνη διαρρεομένην χώραν. Κατὰ δὲ τὸν Στράβωνα (VII, 318) παρὰ τὰ Β. Δ. παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου, παρὰ τὴν Μικρὰν Σκυθίαν (Scythia Minor), ἀντιστοιχοῦσαν μὲ τὴν σημερινὴν Δοβρουτσᾶν, ἐχώριζε δὲ αὐτοὺς ἀπὸ τῶν νοτίων Θρακῶν ὁ ποταμὸς Ζύρας (νῦν Βάτοβσκα), ἐκβάλλων ὀλίγον νοτιώτερον τῆς Διονυσουπόλεως, τῆς σημερινῆς Μπαλτσίκ.

ΚΡΟΣΣΑΙΑ καὶ ΚΡΟΥΣΙΑΣ ἢ ΚΡΟΥΣΙΣ.—Χώρα τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου ἢ ἐπὶ Θράκης, ἐπὶ τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου, ἐκτεινομένη πρὸς Ν. τοῦ Ἀνθεμοῦντος (Καλαμαριά), ἀπὸ τοῦ Αἰναίου ἀκρωτηρίου (νῦν Μεγάλο Καραμπουρνού), μέχρι τῆς Ἀντιγονείας, ὅπου τὸ μετόχιον τοῦ Ἁγίου Παύλου παρὰ τὸν Χαβρίαν ποταμόν. Ἔλαβε δὲ τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ Κρουσσέως, υἱοῦ τοῦ Μύγδονος, καὶ κατῳκεῖτο ὑπὸ τῶν Κρυσσαίων (βλ. λέξ.). Ἦτο πυκνότατα κατῳκημένη, μνημονεύονται δὲ ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου (VII 123) αἱ πόλεις αὗται : Λίπαξος, Κώμβρεια, Αἶσα, Γίγωνος, Κάμψα, Σμίλα καὶ Αἰνεία.

ΚΡΟΣΣΑΙΟΙ.—Λαὸς θρακικός, κατοικῶν τὴν ἀπ' αὐτῶν κληθεῖσαν Κροσσαίαν, Κρουσιάδα ἢ Κρουσίδα γῆν, κειμένην εἰς τὰ δυτικὰ τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου ἐπὶ τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου καὶ ἐκτεινομένην μεταξὺ τοῦ Ἀνθεμοῦντος καὶ τῆς Βοττικῆς. Ἐπὶ τῶν περσικῶν πολέμων παρεχώρησε στρατὸν καὶ πλοῖα εἰς τὸν διερχόμενον στόλον τοῦ Ξέρξου τὸ 480 π. Χ. Κατὰ δὲ τὸ 429 π. Χ. ἐβοήθησαν δι' ὀλίγων πελταστῶν τοὺς Ἀθηναίους εἰς τὸν κατὰ τῶν Χαλκιδέων καὶ Βοττιαίων πόλεμον.

ΚΡΟΥΝΟΙ.—Ἀκρωτήριον τῆς Ἀν. Θράκης ἐπὶ τῶν Β. Α. παραλίων αὐτῆς ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ὀρετῶν ἢ Τορετῶν, οὐ μακρὰν τῆς πόλεως Ἱερόν.

ΚΡΟΥΝΟΙ (οἱ).—Πόλις τῆς Κάτω Μοισίας ἐν Θράκῃ, ἀποικία Μιλησίων, ἐπὶ τῆς δυτικῆς παραλίας τοῦ Εὐξείνου Πόντου, μεταξὺ Βιζώνης καὶ Ὀδησσοῦ ἀργότερον μετονομασθεῖσα Διονυσόπολις (βλ, λέξ.). Εἶναι τὸ σημερινὸν Μπαλτσίκ, ἐν τῷ κόλπῳ τῆς Καβάρνας.

* ΚΡΟΥΣΣΕΥΣ.—Υἱὸς τοῦ Μύγδονος, γενάρχης τῶν Κροσσέων, κατοικούντων τὴν

Κροσσαίαν ἢ Κρουσσιάδα γῆν (βλ. λέξ.).

ΚΡΥΒΟΥΣ (ἡ).—Μεσαιωνικὸν φρούριον τῆς Θράκης πρὸς Β. τῆς Ροδόπης, καταληφθὲν μετὰ τοῦ Στενιμάχου καὶ ἄλλων φρουρίων ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τῶν Βουλγάρων Μιχαὴλ τὸ 1255. 'Ανεκατελήφθη τὸ ἑπόμενον ἔτος μεθ' ὅλης τῆς περὶ αὐτὸ χώρας ὑπὸ Θεοδώρου Β' τοῦ Λασκάρεως (1255 — 1259) 'Η θέσις του παραμένει ἄγνωστος καὶ ἀκαθόριστος.

ΚΡΥΤΖΙΜΟΣ (ὁ).—'Οχυρωτάτη βυζαντινὴ πόλις κειμένη εἰς τὰ πρὸς τὴν Βουλγαρίαν μεθόρια τῆς Θράκης, ἐπὶ τῶν βορείων ὑπωρειῶν τῆς Ροδόπης, περὶ τὰς πέντε ὥρας ἀπὸ τῆς Φιλιππουπόλεως Καταληφθεῖσα μετὰ τοῦ Στενιμάχου, Περπεράκου καὶ ἄλλων ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τῶν Βουλγάρων Μιχαὴλ τὸ 1255, ἀνεκατελήφθη τὸ ἑπόμερον ἔτος ὑπὸ τοῦ Θεοδώρου Β' τοῦ Λασκάρεως (1255—1259).

Βραδύτερον παρεχωρήθη τὸ 1344 μετ' ἄλλων ὀκτὼ ὀχυρῶν πόλεων εἰς τὸν βασιλέα τῶν Βουλγάρων 'Αλέξανδρον, ὑπὸ τῆς βασιλίσσης τοῦ Βυζαντίου Ἄννης τῆς Σαβοϊανῆς, ἐπιτροπευούσης τὸν ἀνήλικον υἱόν της 'Ιωάννην τὸν Παλαιολόγον, ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ τύχῃ στρατιωτικῆς βοηθείας παρ' αὐτοῦ κατὰ τοῦ Καντακουζηνοῦ, ὅστις ἐκήρυξεν ἑαυτὸν βασιλέα τῇ βοηθείᾳ τῶν Τούρκων. Καὶ βοήθεια μὲν οὐδεμία παρεσχέθη ὑπὸ διαφόρους προφάσεις, αἱ πόλεις ὅμως αὐται περιῆλθον εἰς τοὺς Βουλγάρους μετὰ τῶν ἐν αὐταῖς στρατιωτῶν, οἱ ὁποῖοι, ὅπως ἀναφέρει ὁ Καντακουζηνὸς (III, 65) «ὀλίγῳ πλείους χιλίων ἦσαν πάντες μαχιμώτατοι καὶ οὐδένων ἄλλων τῶν παρὰ Ρωμαίοις στρατευομένων λειπόμενοι εἰς εὐψυχίαν».

ΚΡΩΒΥΛΗ.—Χωρίον τῆς Ν. Α. Θράκης, κείμενον κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐπὶ τῆς Προποντίδος τὴν Τιρίστασιν (Περίστασιν). Κατπληφθὲν μετὰ τῆς Τιριστάσεως ὑπὸ τοῦ Διοπείθους, στρατηγοῦ τῶν 'Αθηναίων, καθ' ἣν ἐποχὴν Φίλιππος ὁ Μακεδὼν ἡτοιμάζετο κατὰ τῶν ἑλληνικῶν πόλεων τῆς Θρακικῆς χερσονήσου τὸ 343 π. Χ., ἐγένετο ἀφορμὴ τοῦ τελευταίου κατὰ τοῦ Φιλίππου πολέμου τὸ 340 π.Χ. (Δημοσθ. 'Επιστ. Φιλίππ. 3). Φαίνεται ἐκλιποῦσα ἐνωρίς, καθ' ὅσον δὲν μνημονεύεται εἰς τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους.

ΚΥΑΝΕΑΙ (νησῖδες) ἢ ΚΥΛΑΙ. — Συστὰς βραχωδῶν νήσων αἱ ὁποῖαι κλείουν τὴν Β. Δ. ἄκραν τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀκτῆς τοῦ Βοσπόρου, ἀριστερᾷ τῷ ἐκπλέοντι πρὸς τὸν Εὔξεινον Πόντον. 'Εκαλοῦντο ἐπίσης καὶ Συμπληγάδες, λαβοῦσαι τὸ ὄνομα τοῦτο ἐκ τοῦ ὅτι, φαινόμεναι ἄλλοτε μὲν πλησίον, ἄλλοτε δὲ ἀφιστάμεναι ἀλλήλων, ἀναλόγως τῆς θέσεως τοῦ παρατηρητοῦ, ἐφαίνοντο σὰν νὰ κινοῦνται καὶ σὰν νὰ θέλουν νὰ συντρίψουν τὰ πλοῖα, τὰ ὁποῖα θὰ ἀπετόλμων νὰ τὰς διαβοῦν. (Στράβ. Α, 21). Δι' αὐτὸ τὰς ἀπεκάλουν καὶ Πλαγκτάς, περὶ τῶν ὁποίων οἱ ἀρχαῖοι ἔπλασαν τὸν περὶ τῶν 'Αργοναυτῶν θρύλον «καὶ διὰ τούτων πρώτην ναῦν περάσαι τὴν 'Αργώ, ἥτις εἰς Κόλχους 'Ιάσονα ἤγαγε» ('Ανωνύμου Περίπλ. Εὐξ. Πόντου, 90).

Αἱ Κυάνεαι νησῖδες ἐκαλοῦντο καὶ Κύλαι, ἐπὶ τῆς μεγαλυτέρας δ' αὐτῶν, ἡ ὁποία διετήρησε τὸ ἀρχαῖον ὄνομά της Κυανί-αντά, ὑπῆρχε καὶ ἀρχαιότατον ἱερόν.

* ΚΥΑΝΗ (Κυάνη).—Θυγάτηρ τοῦ περιφήμου δύτου καὶ κολυμβητοῦ Σκυλλίου (βλ. λέξ.), ἡ ὁποία μετὰ τὸ τέλος τῶν Περσικῶν πολέμων, διὰ τὰς πρὸς τὴν 'Ελλάδα ὑπηρεσίας της, ἠξιώθη μετὰ τοῦ πατρός της ὑπὸ τῶν 'Αμφικτυώνων ἀνδριάντος εἰς τὸ ἐν Δελφοῖς 'Ιερὸν τοῦ 'Απόλλωνος. ('Ηροδ. VIII, 8). Τὸν ἀνδριάντα αὐτῆς μετεκόμισεν ὁ Νέρων εἰς Ρώμην,

ΚΥΑΝΟΙ ἢ ΒΕΝΕΤΟΙ.—Ὄνομα ἁρματηλατῶν καὶ πολιτικῶν φατριῶν ἐν Ρώμῃ καὶ ἔπειτα ἐν Κωνσταντινουπόλει (βλ. λέξ. Βένετοι).

ΚΥΔΑΡΙΣ.— Ποταμίσκος τῆς Ν. Α. Θράκης, ὅστις ἑνούμενος ὀλίγον πρὸ τῶν ἐκβολῶν του μετὰ τοῦ Βορβύση ἢ Βαρβύσου, χύνεται εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Κερατίου κόλπου. 'Ημίσειαν ὥραν περίπου πρὸ τῆς συμβολῆς αὐτῶν, ἐκτίσθη περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ XVIII αἰῶνος ὑπὸ τοῦ μεγάλου βεζύρου Δαμὰτ 'Ιβραὴμ πασᾶ

κρηπίδωμα ἑκατέρωθεν τῶν ὀχθῶν αὐτοῦ μήκους 800 πήχεων, σκιαζόμενον ὑπὸ πυκνοτάτης δενδροστοιχίας, χάριν τοῦ πενθεροῦ τοῦ σουλτάνου Ἀχμὲτ τοῦ Γ', ὅστις κατ' ἀπομίμησιν τῶν Βερσαλλιῶν καὶ τοῦ Φονταινεμπλώ, ἀνήγειρε πολυτελέστατον ἀνάκτορον. Ἐπίσης καὶ πολλοὶ μεγιστᾶνες μιμούμενοι τὸν κύριόν των, ἔκτισαν παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ ὡραιότατα περίπτερα. Πάντα ὅμως ταῦτα κατεστράφησαν κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τῶν γενιτσάρων τὸ 1729—1730. Αἱ ἐκβολαὶ τοῦ ποταμοῦ, κατά τι διάστημα εἶναι πλωταὶ εἰς μικρὰ πλοιάρια. Σήμερον καλεῖται Ἀλῆ-μπέη-κιοΐ ἢ Σιλιχτάρ, ἀπὸ τῶν ὁμωνύμων χωρίων, κειμένων παρὰ τὰς ἐκβολὰς αὐτοῦ.

* ΚΥΔΡΑΙ.—Ἀρχαία πόλις τῶν Βρύγων Θρακῶν, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Στράβωνος (VII, 327), βλ. Σκύδρα.

ΚΥ·Ι·ΝΤΟΥ (φρούριον).—Φρούριον τῆς Δαρδανίας, κτισθὲν ἢ ἐπισκευασθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565), κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. IV, 4).

ΚΥΚΛΟΒΙΟΝ (τὸ).—Ἄλλη ὀνομασία τοῦ Ἑπταπυργίου τῆς Κωνσταντινουπόλεως (βλ. λέξ.).

* ΚΥΚΝΟΣ.—Θρᾶξ, πατὴρ τοῦ Τέννου, οἰκιστοῦ τῆς νήσου Τενέδου, ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Στράβωνος (XIII 604).

* ΚΥΛΑΙ (αἱ).—Ἄλλη ὀνομασία τῶν Κυανέων Πετρῶν ἢ Συμπληγάδων (βλ. λ.).

* ΚΥΜΨΑΛΑ (τὰ).—Βυζαντινὸν ὄνομα τῶν ἀρχαίων Κυψέλων (βλ. λέξ.).

ΚΥΝ(Ν)Α ἢ καὶ ΚΥΝΑΝΗ.—Ἑτεροθαλὴς ἀδελφὴ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, τὴν ὁποίαν ὑπεσχέθη νὰ δώσῃ ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τὸν βασιλέα τῶν Ἀγριάνων Λάγγαρον, (βλ. λέξ.) διὰ τὰς σπουδαιοτάτας ὑπηρεσίας του εἰς τὴν κατὰ τῶν Ἰλλυριῶν ἐκστρατείαν του. Ἀλλ' ὁ ἐπελθὼν θάνατος τοῦ Λαγγάρου, ἐματαίωσε τὸ συνοικέσιον τοῦτο (Ἀρρ. Ἀνάβ. Α. 5).

ΚΥΝΗΓΕΣΙΟΝ ἢ ΚΥΝΗΓΙΟΝ.—Τοποθεσία ἔξω τῶν τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ Ἑβδόμου παρὰ τὸν σημερινὸν Μπαλατᾶν, ὀνομασθεῖσα οὕτω, διότι ἀρχικῶς ἦτο προωρισμένη διὰ τὰς θηριομαχίας, αἱ ὁποῖαι ὠνομάζοντο «κυνήγια», παύσαντα ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ Μικροῦ. Ἐκ τῆς τοποθεσίας ταύτης ἐπωνομάσθη καὶ ἡ παρακειμένη «πύλη τοῦ Κυνηγοῦ». Ἐκεῖ ἔκτισε ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος (324—337) τὸν λεγόμενον «Ξυλόκιρκον», ἱππόδρομον περιτειχισμένον διὰ ξύλων. Εἰς τὴν θέσιν ταύτην ἐξετελοῦντο καὶ αἱ θανατικαὶ ποιναί.

ΚΥΝΟΣ ΣΗΜΑ.—Ἀκρωτήριον τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, τὸ ἄλλως λεγόμενον Ἑκάβης μνῆμα. Ἐνταῦθα κατὰ τὸν Εὐριπίδην (*Ἑκάβη, 1273*) ὑπῆρχεν ὁ τάφος τῆς Ἑκάβης :

κυνὸς ταλαίνης σῆμα, ναυτίλοις τέκμαρ,

ἡ ὁποία, κατὰ τὴν μυθολογίαν μετεμορφώθη εἰς κύνα. Παρὰ τὸ ἀκρωτήριον τοῦτο κατενίκησαν οἱ Ἀθηναῖοι τὸ 410 π. Χ. τὸν στόλον τῶν Λακεδαιμονίων καὶ ἔστησαν τρόπαιον ἐπ' αὐτοῦ. Εἶναι τὸ νῦν Κιλὶντ-Μπάχρ τοῦ Ἑλλησπόντου.

* ΚΥΝΤΟΔΗΜΟΥ (φρούριον).—Φρούριον τῆς Κάτω Μοισίας ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, τοῦ ὁποίου τὰ τείχη «καταπεπονηκότα ἀνενεώσατο» ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (Προκ. Περὶ Κτισμ. IV, 7, 5).

* ΚΥΝΤΩΝ (φρούριον).—Φρούριον τῆς Κάτω Μοισίας παρὰ τὴν Τρασμαρίσκαν, τὸ ὁποῖον, καθὼς ἀναφέρει ὁ Προκόπιος (Περὶ Κτισμ. IV, 7, 6) «ἐδείματο οὐ πρότερον ὂν» ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565).

ΚΥΠΑΡΩΔΗΣ (Κοιλάς).—Βυζαντινὴ ὀνομασία κοιλάδος τινὸς τοῦ Θρακικοῦ Βοσπόρου, ἴσως τοῦ Ἑκατείου τῶν ἀρχαίων (βλ. λέξ,), κειμένη πρὸς βορρᾶν τοῦ Ἑρμαίου (Ρούμελης—Χισσάρ), ὅπου σήμερον τὸ χαριτωμένον προάστειον τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἐμιργκιούν, ὀνομασθὲν οὕτως ἀπὸ τοῦ Πέρσου Ἐμὶρ-Γκιοὺν-Ὀγλοῦ, θαλαμηπόλου καὶ φίλου τοῦ Σουλτάνου Μουρὰτ τοῦ IV (1623—1640).

ΚΥΠΑΣΙΣ.—Ἀρχαιοτάτη πόλις τῆς μεσημβρινῆς Θράκης ἐπὶ τῆς βορείας παραλίας τοῦ Μέλανος κόλπου (νῦν Σάρου

ἢ Ξηροῦ) καὶ μεταξὺ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἕβρου καὶ τοῦ Μέλανος κόλπου, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Ἑκαταίου (παρὰ Στεφ. Βυζαντίῳ) τὸ ἐθνικὸν Κυπασίτης.

ΚΥΠΡΙΑΝΟΣ.—Στρατηγὸς Βυζαντινὸς ἐκ Θράκης διακριθεὶς εἰς τὴν κατὰ τῶν Βανδάλων τῆς Καρχηδόνος ἐκστρατείαν τὸ 534 ὑπὸ τὸν Βελισσάριον. Διεκρίθη ἐπίσης εἰς τὴν ἐκστρατείαν κατὰ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ Γότθων (536-554). Κατὰ τὸ ἑνδέκατον ἔτος τοῦ κατ' αὐτῶν πολέμου ὑπερασπιζόμενος τὴν πόλιν Περουσίαν (νῦν Perugia ἐν τῇ Κεντρικῇ Ἰταλίᾳ) ἐδολοφονήθη ὑπὸ ἀπεσταλμένων τοῦ ἡγεμόνος τῶν Γότθων Τουτίλα.

* ΚΥΡΑΙΚΝΗΣ.— Ὄνομα Θρακικὸν κύριον ἐπισήμου τινὸς Θρακός, ἡρωποιηθέντος μετὰ θάνατον ἢ δευτερεύοντός τινος Θρακικοῦ Θεοῦ. («Ἀρχεῖον Θρακικὸν» τόμ. VI σελ. 14).

ΚΥΡΙΔΑΝΑ (τὰ).—Φρούριον τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἱμιμόντου, ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 11).

ΚΥΡΙΛΛΟΣ.—Στρατηγὸς Βυζαντινὸς ἐκ Θράκης ἐπὶ Ἰουστίνου τοῦ Α' (518—527) καὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ Α' (527—565), λαβὼν μέρος εἰς τὴν κατὰ τῶν Περσῶν ἐκστρατείαν (τὸ 525) ὑπὸ τὸν Βελισσάριον, ἔπειτα δὲ εἰς τὴν κατὰ τῶν Βανδάλων τῆς Καρχηδόνος ἐκστρατείαν. Μετὰ τὴν συντριβὴν τούτων καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ ἡγεμόνος αὐτῶν Γελιμέρου τὸ 534, ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ Βελισσαρίου μετὰ σώματός τινος στρατοῦ εἰς τὴν Σαρδηνίαν καὶ Κορσικήν, κατεχομένας ὑπὸ τῶν Βανδάλων. Ἐξασφαλίσας τὴν κατοχήν των ἐπανῆλθεν εἰς Καρχηδόνα, καθ' ὃν χρόνον ἐξερράγη στρατιωτικὴ στάσις ὑπὸ τὸν Στότζαν. Τεθεὶς τότε ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ σώματος τῶν «Φοιδεράτων», ἐβάδισεν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ στρατηγοῦ Μαρκέλλου διοικητοῦ τῆς Νουμιδίας κατὰ τῶν στασιαστῶν. Ἀλλ' εἰς τὴν πρώτην μετ' αὐτῶν συνάντησιν, τὸ πλεῖστον τῶν ἀνδρῶν ηὐτομόλησαν πρὸς τοὺς στασιαστάς. Τότε ὁ Κύριλλος μετὰ τοῦ Μαρκέλλου καὶ ἄλλων στρατηγῶν κατέφυγον εἰς τὸ χωρίον Γαζόφυλλο, ὅπου συλληφθέντες ἐφονεύθησαν ἅπαντες.

ΚΥΡΙΛΛΟΣ (Ἅγιος ὁ ΦΙΛΕΩΤΗΣ).—Γεννηθεὶς ἐν Φιλέᾳ τῆς ἐπαρχίας Δέρκων τῆς Θράκης τὸ 1016, ἀπέθανε τὸ 1110. Γενόμενος μοναχὸς ἵδρυσε μονὴν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Σωτῆρος, τῆς ὁποίας τὸν ναὸν μεγαλοπρεπέστατον ἔκτισε Ἀλέξιος Α' ὁ Κομνηνὸς (1081—1118) δωρήσας συνάμα εἰς τὴν Μονὴν πολλὰ κτήματα. Τὸν βίον αὐτοῦ ἔγραψεν ὁ μοναχὸς Νικόλαος Κατασκεπηνός.

Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἑορτάζει τὴν μνήμην του τὴν 2 Δεκεμβρίου. (Μ. Ι. Γεδεών, Βυζαντινὸν Ἑορτολόγιον ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1890 σελ. 196).

* ΚΥΤΑΙΑ (ἡ).—Ἀρχαῖον ὄνομα, καθ' Ἡρωδιανόν, τῆς ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Εὐξείνου Πόντου πόλεως Μηδείας (βλ. λέξ), πιθανῶς ἔκ τινος παραδόσεως, περὶ τῆς ἐκεῖ ἀποβιβάσεως τῆς Μηδείας, τὴν ὁποίαν «Κυταΐδα προσαγορεύουσιν«.

ΚΥΨΕΛΑ (τὰ). — Μεσόγειος πόλις τῆς Θράκης, ἐπὶ τῆς Ἐγνατίας ὁδοῦ, παρὰ τὴν συμβολὴν τῶν ποταμῶν Ἕβρου καὶ Ἐργίνου, κτισθεῖσα, κατά τινα παράδοσιν ὑπὸ τοῦ Κυψέλου, υἱοῦ τοῦ Ἰξίονος. Ὁ κάτοικος Κυψελῖνος ἢ Κυψελινὸς (Στ. Βυζάντιος). Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Εὐρυτέλμου (περὶ τὰ 386 π. Χ.) τὰ Κύψελα ἦσαν πρωτεύουσα τῆς Θράκης, βραδύτερον δὲ μία τῶν κυριωτέρων πόλεων τοῦ βασιλείου τῶν Ὀδρυσῶν.

Τὰ Κύψελα δὲν ἀναφέρονται ἐν τῇ ἱστορίᾳ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς μακεδονικῆς κυριαρχίας (ἐπὶ Φιλίππου τοῦ Β' καὶ Μ. Ἀλεξάνδρου) καὶ τὴν εἰσβολὴν τῶν Γαλατῶν ἐν Θράκῃ. Τὸ 261 π. Χ. ἐπολιορκήθησαν ὑπὸ τοῦ Σελευκίδου Ἀντιγόνου τοῦ Β'. Ὅταν ὅμως οἱ πολιορκούμενοι ἐπληροφορήθησαν ὅτι εἰς τὸν στρατὸν τοῦ Ἀντιόχου ὑπηρέτουν καὶ Θρᾶκες εὐγενεῖς, στολισμένοι μὲ χρυσᾶς ἁλύσσεις καὶ ἀργυρᾶ ὅπλα, κατέθεσαν τὰ ὅπλα καὶ παρέδωσαν εἰς αὐτὸν τὴν πόλιν.

Βραδύτερον, περὶ τὰ 200 π. Χ. τὰ Κύψελα περιῆλθον εἰς τὸν βασιλέα τῆς Μα-

κεδονίας Φίλιππον τὸν Ε΄ καὶ ἀπὸ τούτου εἰς τοὺς Ρωμαίους καταλαβόντας τὴν πόλιν διότι οἱ κάτοικοί της ἐπετέθησαν κατὰ τοῦ ὑπάτου Μανλίου Βούλσωνος. Ἀνακαινισθεῖσα ἡ πόλις ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527 — 565) ἐπεκαλεῖτο ἐπί τινα χρόνον καὶ Νέα Ἰουστιανή.

Καταστραφεῖσα ἡ πόλις ἕνεκα τῶν προσχώσεων τοῦ Ἕβρου, ἀνεκτίσθη ἐκ νέου, ἐπὶ δὲ τῶν βυζαντινῶν χρόνων ἀπετέλεσε μέρος τῆς ἐπαρχίας Θράκης, ἔπειτα δὲ τοῦ Θέματος Θράκης ὑπὸ τὸ ὄνομα Κύμψαλα. Ἀπὸ ἐκκλησιαστικῆς ἀπόψεως ἦτο ἕδρα ἐπισκόπου. Παρήκμασεν ὅμως ἐπὶ τῆς λατινοκρατίας ἐν Θράκῃ, ἐπὶ δὲ τῶν Παλαιολόγων ἦτο ἄσημος πολίχνη.

Κατὰ τὸν XVαἰῶνα κατελήφθη ὑπὸ τῶν Τούρκων. ὑπὸ τοὺς ὁποίους παρέμεινε μέχρι τοῦ 1919, ὅτε ἀπηλευθερώθη ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ. Μετὰ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν πληθυσμῶν, ἐπεστράφη πάλιν εἰς τοὺς Τούρκους, κατοικεῖται δὲ ὑπὸ 600 περίπου Τούρκων. Τῶν Κυψέλων σώζονται χαλκᾶ νομίσματα τῶν ἐτῶν 450 — 400 π. Χ. φέροντα ἔμπροσθεν μὲν κεφαλὴν Ἑρμοῦ μετὰ πετάσου, ὄπισθεν δὲ ἀγγεῖον δίωτον καὶ τὰ γράμματα : ΚΥΨΕ. Παρὰ τὰ ἐρείπια αὐτῆς ἐκτίσθη ἡ κωμόπολις Ὕψαλα. (τουρκιστὶ Χαψιλάρ), μνημονευομένη ἀπὸ τοῦ VII αἰῶνος.

* ΚΥΨΕΛΟΣ.—Υἱὸς τοῦ Ἰξίωνος, ἱδρυτής, κατὰ τὴν παράδοσιν, τῆς Θρακικῆς πόλεως Κύψελα (βλ. λέξ.).

ΚΩΒΡΥΣ.—Ἀρχαιότατος λιμὴν τῆς μεσημβρινῆς Θράκης, ἐπὶ τῆς βορείας παραλίας τοῦ Μέλανος κόλπου (νῦν Σάρου ἢ Ξηροῦ), παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην καὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Μέλανος ποταμοῦ (νῦν Καβάτς) ἀναφερόμενος ὑπὸ Σκύλακος τοῦ Καρυανδέως (Περίπλ. 67), ὡς «ἐμπόριον Καρδιανῶν». Τὸ ἐθνικὸν Κωβρύτης.

ΚΩΓΑΙΟΝΟΝ.—Ἀρχαῖον ὄνομα ὄρους τῆς Δακίας, ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Γετῶν, θεωρουμένου ἱεροῦ διότι ἐπιστεύετο ὅτι ἔν τινι ἄντρῳ αὐτοῦ κατῴκει ὁ θεὸς αὐτῶν, κατόπιν δὲ ὑπὸ αὐτῶν θεοποιηθεὶς Ζάμολξις ἢ Ζάλμοξις (βλ. λέξ.) πρὸς τὸν ὁποῖον μετέβαινεν ὁ βασιλεὺς τῆς χώρας ἵνα λάβῃ τὰς συμβουλάς του. Ἐντὸς αὐτοῦ ἔζη ἀκολούθως ὁ ἑκάστοτε ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ καὶ τοιοῦτος ἀναφέρεται κατὰ τὸ τέλος τοῦ πρώτου π. Χ. αἰῶνος ὁ περιώνυμος γόης καὶ μάγος Δεκαίνεος (βλ. λέξ.) φίλος καὶ σύμβουλος τοῦ βασιλέως Βοιρεβίστα, μετὰ τοῦ ὁποίου συνειργάσθη εἰς τὴν ἀναμόρφωσιν τῶν συμπατριωτῶν του.

* ΚΩΘΩΝ. — Υἱὸς τοῦ Καλλιγείτονος, ἱερομνήμων, ἤτοι ἀνώτερος ἄρχων ἢ καὶ ἐπώνυμος κατά τι ψήφισμα τῶν Βυζαντίων καὶ Περινθίων ὑπὲρ τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων. «Ἐπὶ Κώθωνος τοῦ Καλλιγείτονος ἱερομνημονοῦντος ἐν τῷ Βυζαντίῳ πρὸς μὲν Ροδίους ἁπλαῖ, Βυζαντίους μὲν μηδένα πράττειν τὸ διαγώγιον τῶν ἐκ Πόντου πλεόντων» (Πολυβ. IV, 52, 4).

ΚΩΜΒΡΕΙΑ (ἡ). — Ἀρχαιοτάτη πόλις τῆς Κρουσσαίας ἢ Κρουσίδος, ἐν τῇ Χαλκιδικῇ χερσονήσῳ ἐπὶ τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου, ἀπὸ τῆς ὁποίας παρέλαβεν ὁ Ξέρξης στρατὸν καὶ πλοῖα τὸ 480 π. Χ. ὅτε ἐπήρχετο κατ' αὐτῆς. (Ἡροδ. VII, 123). Ἡ ταυτότης αὐτῆς παραμένει ἄγνωστος.

* ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΑ.—Πόλις τῆς Θράκης καὶ μία τῶν δέκα ἐπισκοπικῶν ἑδρῶν ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Φιλιππουπόλεως, μνημονευομένη εἰς τὸν ὑπὸ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ (886—912) συνταχθέντα πίνακα τῆς κλίμακος τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου. (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Τόμ. V, σελ. 483) Μεταξὺ τοῦ δεκάτου τετάρτου φθίνοντος ἡ Ἐπισκοπὴ Κωνσταντίας ἐξέλιπεν διασωζομένη μόνον ψιλωνύμως Ἡ ἀκριβὴς ταυτότης αὐτῆς παραμένει ἄγνωστος. Κατὰ τὸν Moutaftsthiew, στηριζόμενον ἐπὶ τῆς μαρτυρίας τοῦ Ἄραβος γεωγράφου Ἰδρίσι, ἔκειτο περὶ τὸ σημερινὸν Χάσκοβον καὶ Χαρμανλῆ. (Ἀρχεῖον Θράκης Τόμ. IV, σελ. 5 καὶ ἑξῆς).

* ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΑΝΑ (τὰ). — Φρούριον τῆς Κάτω Μοισίας ἐν Θράκῃ, παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ, ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 11).

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΑΝΑ (τὰ). — Συνοικία τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, παρὰ τὸν Κεράτιον κόλπον

καὶ πρὸς δυσμὰς τῆς μεγάλης γεφύρας τοῦ Γαλατᾶ. Ἐν αὐτῇ ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου (324 — 337) ναὸς ἐν τῷ ὁποίῳ ἀπετέθησαν. κατά τινα παράδοσιν, τὰ ὀστᾶ τοῦ Ἁγίου Στεφάνου. Εἰς τὴν *ἰδίαν συνοικίαν ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ αὐ*τοκράτορος Ἀναστασίου τοῦ Α' (491 — 518) ὁ ναὸς τῶν ἐν Σεβαστείᾳ τῆς Ἀρμενίας μαρτυρησάντων 40 μαρτύρων.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΑΝΑ καὶ ΚΥΝΣΤΑΝΤΙΝΙΑΝΑΙ.—Πόλις τῆς Κάτω Μοισίας ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ἀναφερομένη διὰ πρώτην φορὰν ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ Α' (527—565), ὁ ὁποῖος ἵδρυσεν ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Εὐξείνου Πόντου ὀχυρὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα Κωνσταντινιανά. Οἱ ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι εἰς τὴν «ἐπαρχίαν τῆς Σκυθίας» ἀναφέρουν μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐπισκόπων καὶ τὸν «Κωνσταντινιανῶν», ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Τόμων ἢ Τόμιος, ἡ ὁποία ἕως τότε διετήρησε τὸ ἀρχαῖον ὄνομά της. Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ ἀρχαία Τόμις ἢ Τόμοι εἶναι ἡ σημερινὴ Κωνστάντσα. Πολὺ πιθανὸν ἡ ἀρχαία Τόμις νὰ ὠνομάσθη κατὰ τὸν μεσαιῶνα ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν Κωνσταντινιανά, ὄνομα τὸ ὁποῖον διεσώθη εἰς τὸ σημερινὸν ὄνομα τῆς πόλεως Κωνστάντσα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ. — Βυζαντινὸς στρατηγὸς ἐκ Θράκης ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἰουστινιανοῦ (527—565). Λαβὼν μέρος εἰς τοὺς κατὰ τῶν Γότθων πολέμους ἐν Ἰταλίᾳ ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἀρχιστρατήγου Βελισσαρίου, διεκρίθη διὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ στρατηγικὴν ἱκανότητά του, τόσον ἐν τῇ Κεντρικῇ Ἰταλίᾳ ὅσον καὶ κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Ρώμης (τὸ 536) ὑπὸ τὸν ἡγεμόνα αὐτῶν Οὐΐτιγιν. Τὸ τέλος του ὅμως ἀπέβη οἰκτρὸν καὶ ἄδοξον, διότι κατασχὼν ποτε τὰ βαρύτατα ὅπλα ἐπισήμου τινὸς αὐτομόλου Γότθου καὶ θελήσας νὰ οἰκειοποιηθῇ αὐτά, ὄχι μόνον δὲν ὑπήκουσε εἰς διαταγὴν τοῦ Βελισσαρίου νὰ ἐπιστρέψῃ αὐτὰ εἰς τὸν ἰδιοκτήτην, ἀλλ' ἐπετέθη κατ' αὐτοῦ διὰ τοῦ ξίφους, θὰ ἐφόνευε δὲ αὐτόν, ἂν δὲν τὸν συνεκράτουν οἱ παρευρεθέντες κατὰ τὴν σκηνὴν ἐκείνην ἄλλοι στρατηγοί. Συλληφθεὶς τότε ὑπὸ τῶν δορυφόρων τοῦ ἀρχιστρατήγου ἐφυλακίσθη, μετ' ὀλίγον δὲ ἐφονεύθη κατὰ διαταγὴν τοῦ Βελισσαρίου.

ΚΩΦΟΣ (Λιμήν). — Ὁ φυσικὸς λιμὴν τῆς πόλεως Τορώνης (βλ. λέξ.) ἐπὶ τῆς Σιθωνίας *χερσονήσου (νῦν Λόγγου), ὀνομα*σθεὶς οὕτω, διότι ἐντὸς αὐτοῦ δὲν ἠκούετο ὁ θόρυβος τῶν κυμάτων, ἐξ οὗ καὶ ἡ παροιμία τῶν ἀρχαίων: «Κωφότερος τοῦ Τορωναίου κόλπου» (Στράβ. VII, 380, καὶ Πομπ. Μέλα, Β, 34).

Λ

ΛΑΒΑΡΟΝ. — «Λάβαρον» καλεῖται ἡ στρατιωτικὴ σημαία τὴν ὁποίαν κατεσκεύασεν ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος, κατόπιν τοῦ φωτεινοῦ ὁράματος τὸ ὁποῖον εἶδεν ἐν τῷ οὐρανῷ ὁ αὐτοκράτωρ, τὴν παραμονὴν τῆς κατὰ τοῦ Μαξεντίου μάχης κατά τινα ἡμέραν τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 312. Τὴν σημαίαν ταύτην φέρουσαν τὸ μονόγραμμα τοῦ Χριστοῦ ΧΡ, παρέδωκεν εἰς 50 ἄνδρας τῆς αὐτοκρατορικῆς φρουρᾶς, καὶ πάντοτε ἔφερεν αὐτὴν εἰς τὰς διαφόρους μάχας. Ἐκ τοῦ στρατοῦ τὸ λάβαρον μετεπήδησε καὶ εἰς ἄλλας διαφόρους χρήσεις, ἐγγραφόμενον π. χ. ἐπὶ νομισμάτων ἐπιγραφῶν, ἀγαλμάτων κτλ.

Ἔκτοτε ἐκαλοῦντο «Λάβαρα» αἱ σημαῖαι τῶν αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου, αἱ ὁποῖαι καὶ ὠνομάζοντο καὶ «βασιλικὰ φλάμμουλα». Ἐξ αὐτῶν δὲ προῆλθον καὶ τὰ σημερινὰ «ἑξαπτέρυγα» τῶν ἐκκλησιῶν, τὰ ὁποῖα λέγονται καὶ λάβαρα. Μεγάλης ἐθνικῆς σημασίας διὰ τὸν ἑλληνισμὸν εἶναι τὸ περίφημον λάβαρον τῆς Ἁγίας Λαύρας, τὸ ὁποῖον ἀνύψωσεν ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανὸς τὴν 21 Μαρτίου 1821, ἡμέραν καθ' ἣν ἐσάλπισεν τὸ ἐπίσημον, οὕτως εἰπεῖν, κήρυγμα τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως.

* ΛΑΒΕΡΙΟΝ. — Φρούριον τῆς Δαρδανίας, κτισθέν, κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. IV, 4), ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565).

* ΛΑΒΟΥΤΑ.—Φρούριον τῆς Δαρδανίας, ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 4).

ΛΑΓΓΑΡΟΣ.— Βασιλεὺς τῶν Ἀγριάνων, Θρακικοῦ λαοῦ, καὶ φίλος ταῦ Μ. Ἀλεξάνδρου. παρασχὼν εἰς αὐτόν, μόλις ἀνελθόντα εἰς τὸν θρόνον τὸ 336 π. Χ. σπουδαιοτάτας ὑπηρεσίας εἰς τὴν κατὰ τῶν Ἰλλυριῶν ἐκστρατείαν αὐτοῦ. Διὰ τὰς ὑπηρεσίας του ταύτας ὁ Λάγγαρος «τά τε ἄλλα ἐτιμήθη μεγάλως πρὸς Ἀλέξανδρον, καὶ δῶρα ἔλαβε . . . καὶ τὴν ἀδελφὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου Κύναν καὶ ταύτην ὡμολόγησε δώσειν . . .» Ἀλλ' ἐπανελθὼν εἰς τὴν πατρίδα του ἀπέθανε πρὸ τοῦ τέλους τοῦ πολέμου (Ἀρρ. Ἀνάβ., Λ. 5).

ΛΑΙΑΙΟΙ (οἱ).— Ἀρχαῖος θρακικὸς λαός, κατοικῶν βορειότερον τῶν Ἀγριάνων. Τοὺς Λαιαίους τούτους μετ' ἄλλων Θρακικῶν φύλων ἐξήγειρον ὁ Σιτάλκης, βασιλεὺς τῶν Ὀδρυσῶν Θρακῶν τὸ 429 π. Χ. κατὰ τοῦ Περδίκκα, βασιλέως τῆς Μακεδονίας (Θουκυδ. Β, 96).

ΛΑΙΜΟΚΟΠΙΑ.—Νεοβυζαντινὴ ὀνομασία τοῦ ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Θρακικοῦ Βοσπόρου ἀκρωτηρίου ὑπὸ μὲν τῶν Βυζαντινῶν καλουμένου : Φονέας ἢ Πυρρὰ Κύων, ὑπὸ δὲ τῶν ἀρχαίων : Ἑρμαῖον (βλ. λέξ.). Ἔκειτο παρὰ τὸ στενότατον μέρος αὐτοῦ, ὅπου σήμερον τὸ Ρούμελη-Χισσάρ. Ὠνομάσθη δὲ λαιμοκοπία, κατὰ μετάφρασιν τῆς τουρκικῆς ὀνομασίας τοῦ στενώματος τοῦ Βοσπόρου : Μπογὰζ-Κεσσέν, ὅπου τὸ ρεῦμα τοῦ Βοσπόρου εἶναι ὁρμητικώτατον, καλούμενον ὑπὸ μὲν τῶν Τούρκων «Σεϊτὰν Ἀκχουδί», ὑπὸ δὲ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν ξένων ναυτικῶν »Διάβολος». κατὰ μετάφρασιν ἐπίσης τοῦ Τουρκικοῦ ὀνόματος. Ὠνομάζετο ἐπίσης καὶ Νέον Κάστρον.

* ΛΑ·Ι·ΝΟΙ.—Λαὸς Θρακικός, μνημονευόμενος ὑπὸ τοῦ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου, ὁ αὐτὸς μὲ τοὺς Λαιαίους (βλ. λέξ.). τοῦ Θουκυδίδου (Β, 96).

* ΛΑΚΚΟΒΟΥΡΓΟ.— Πόλις τῆς Ἄνω Μοισίας ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 6, 21) παρὰ τὸ Δορτικόν.

ΛΑΜΠΟΣ.—Ὄνομα ἑνὸς τῶν 4 ἀνθρωποφάγων ἵππων τοῦ Διομήδους, βασιλέως τῶν ἐν Θράκῃ Βιστόνων, τοὺς ὁποίους, ὡς γνωστόν, διετάχθη ὁ Ἡρακλῆς ὑπὸ τοῦ Εὐρυσθέως νὰ μεταφέρῃ εἰς τὰς Μυκήνας.

ΛΑΜΠΟΣ.— Ἱπποτρόφος ἐκ Φιλίππων τῆς Μακεδονίας, τοῦ ὁποίου, ὡς ὀλυμπιονίκου, εἶχεν ἀνεγερθῆ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ὀλυμπίᾳ ὁ ἀνδριάς, καὶ παρ' αὐτὸν ἅρμα, τοῦ ὁποίου ἐπέβαινε παῖς (Παυσαν. VI, 4, 10).

* ΛΑΜΠΟΥΣ (Μονή).—Μονή τις κειμένη 50 χλμ. νοτιοδυτικῶς τῆς Ἀδριανουπόλεως, ἐπί τινος ὑπωρείας τῆς Ροδόπης, ἐν μέσῳ πυκνοτάτου δάσους δρυῶν, τιμωμένη ἐπ' ὀνόματι τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων. Κατὰ τὸν Γεώργιον Λαμπουσιάδην, ἐκτίσθη κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἐπὶ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ (1081—1118) ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς Λαμπωνείας, πόλεως τῆς Μ. Ἀσίας παρὰ τὴν Ἄντανδρον, οἱ ὁποῖοι φεύγοντες τὸν ζυγὸν τῶν Τούρκων, ἐγκατεστάσθησαν εἰς τὰ μέρη ταῦτα καὶ ἵδρυσαν τὴν Μονὴν ταύτην, εἰς τὴν ὁποίαν ἔδωκαν τὸ ὄνομα τῆς πατρίδος των Λαμπὼ ἢ Μονὴ τῆς Λαμποῦς, ὄνομα τὸ ὁποῖον φέρει καὶ μέχρι σήμερον. («Θρακικά», 1928 σελ. 250 καὶ ἑξῆς). Ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ὅμως ἐπὶ τῇ, ὁποίας ἐβασίσθη ὁ ἀοίδιμος Λαμπουσιάδης, φαίνεται ὅτι ἐπλανήθη. λαβὼν ὑπ' ὄψει τὸν ἐν τῇ αὐτῇ φερόμενον ἀριθμὸν 1089 ὡς χρονολογίαν τῆς ἱδρύσεώς της. Καθ' ὅσον κατὰ τὸν ἑνδέκατον καὶ δωδέκατον αἰῶνα καὶ πολὺ ἔπειτα μέχρι τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, αἱ χρονολογίαι ὑπολογίζονται πάντοτε ἀπὸ κτίσεως κόσμου καὶ γράφονται μὲ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου, οὐδέποτε δὲ μὲ ἀραβικοὺς ἀριθμούς. Ἐξ ἄλλου καὶ ἡ ὅλη περιγραφὴ τῆς Μονῆς τῆς Λαμποῦς ὑπὸ τοῦ Λαμπουσιάδου, ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ἵδρυσις τῆς μονῆς εἶναι πολὺ μεταγενεστέρα, ἴσως τῶν ἀρχῶν τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος. (Πρβλ. Ἀδαμαντίου Ἀδαμαντίου, Αὐτόθι, 1929, σελ. 251 καὶ ἑξῆς). Παρὰ τὴν εἴσοδον τῆς κυρίως μονῆς, ἀριστερᾷ τῷ εἰσερχομένῳ, σώζεται ἐντετειχισμένον

ἀνάγλυφον, λαμπρᾶς τέχνης, τοῦ ἥρωος Θρακός.

* ΛΑΜΠΟΥΣΑ.— Χωρίον τῆς 'Αν. Θράκης, ὅπου τὸ σημερινὸν Τουρκικὸν χωρίον Νακκὰς φερώνυμον τοῦ ἐπὶ Σουλτὰν Μωάμεθ Γ' (1595—1605) ἀκμάσαντος Νακκᾶς Πασᾶ, φονευθέντος τὸ 1607. 'Απέχει ἀπὸ τὰς Μέτρας περὶ τὰ 7 χλμ., ὅπου κατά τινα ἐπιγραφὴν ἔβοσκον βόες πλουσίου τινος κτηνοτρόφου καλουμένου Οὐρβικίου Τζουτζουλακίου. Κατά τινα τοπικὴν παράδοσιν ὑπῆρχεν ἐκεῖ κᾶπου κατ' ἀόριστον ἐποχὴν νομισματοκοπεῖον ὀρειχαλκίνων νομισμάτων. (Πρβλ. Κ. Παπαϊωαννίδου, εἰς Νεολόγον Θεσσαλονίκης, 26 'Ιουνίου 1926).

* ΛΑΡΔΑΙΑ (ἡ).—'Οχυρὸν τῆς Βορείου Θράκης ἐπὶ τοῦ Αἵμου ἢ παρ' αὐτόν.

ΛΑΜΠΩΝΕΙΑ (ἡ).—Μία τῶν τεσσάρων νησίδων τοῦ Θρακικοῦ Πελάγους, μεταξὺ Σαμοθράκης καὶ Θρακικῆς Χερσονήσου, αἵτινες κατὰ τὸν Πλίνιον (Φυσ. 'Ιστορ. IV, 12, 23) κατεποντίσθησαν πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων, καὶ τῶν ὁποίων ἡ μνήμη διετηρεῖτο ἀκόμη ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του.

* ΛΑΠΕΠΟΡΙΣ. — "Ονομα Θρακικὸν κύριον κατ' ἐπιγραφὰς ἀνευρεθείσας ἐν Θράκῃ.

* ΛΑΡΙΣΑ (ἡ).—Κώμη τῆς ἀνατολικῆς παραλίας τῆς Θράκης ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Στράβωνος (IX 440), μεταξὺ Ναυλόχου καὶ 'Οδησσοῦ πλησίον τῶν ἄκρων τοῦ Αἵμου».

ΛΑΣΒΑΡΟΣ.— "Ονομα φρουρίου τῆς Δαρδανίας, ἐπισκευασθέν, ὅπως ἀναφέρει ὁ Προκόπιος (Περὶ Κτισμ. IV, 4), ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος 'Ιουστινιανοῦ (527—565).

ΛΑΣΘΕΝΕ(Ι)ΟΝ.— Χωρίον τῆς Θρακικῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου, κοινῶς Στένη. ἔχον τὸν καλλίτερον καὶ ἀσφαλέστερον λιμένα τοῦ Βοσπόρου. Φέρεται δὲ Λεωσθένε(ιον), κληθὲν οὕτω, κατά τινας, ἀπὸ τοῦ Λασθένους ἢ Λεωσθένους τοῦ Μεγαρέως, ἱδρύσαντος ἐνταῦθα ἀποικίαν. 'Ορθότερον ὅμως : Σωσθένε(ι)ον (βλ. λ.).

ΛΑΣΘΕΝΗΣ ἢ ΛΕΩΣΘΕΝΗΣ.—Μεγαρεύς, φερόμενος ὡς ἀποικίσας τὸ ὑπ' αὐτοῦ κληθὲν Λασθένε(ι)ον ἢ Λεωσθένε(ι)ον, χωρίον ἐπὶ τῆς Θρακικῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου βλ. λέξ.).

ΛΑΣΘΕΝΗΣ. — Στρατηγὸς 'Ολύνθιος, ὅστις δωροδοκηθεὶς ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος, ἐπρόδωκε τὴν πατρίδα του μετὰ τοῦ 'Ολυνθίου στρατηγοῦ Εὐθυκράτους τὸ 348 π. Χ. 'Εφονεύθη βραδύτερον τὸ 340 π. Χ. κατὰ διαταγὴν αὐτοῦ τούτου τοῦ Φιλίππου. (Διοδ. Σικελ. XVI, 53).

* ΛΑΤΟΜΗΝΟΣ ('Απόλλων). — Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ 'Απόλλωνος,λατρευομένου ἐν Θράκῃ, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν τῇ Βορείῳ Θράκῃ καὶ τῇ Μοισίᾳ. («Θρακικὰ» 1929 σελ. 12).

* ΛΕΒΕΔΟΥ ('Επισκοπή). — Μία τῶν ὀκτὼ ἐπισκοπῶν, αἱ ὁποῖαι ἐπὶ τῶν χρόνων τῶν Εἰκονομάχων (717—787) ὑπήγοντο εἰς τὴν Μητρόπολιν Φιλιππουπόλεως. 'Η θέσις αὐτῆς παραμένει ἄγνωστος καὶ ἀκαθόριστος («Ἀρχεῖον Θράκης», ἔτος IV, σελ. 4).

ΛΕΒΟΥΝΙΟΝ ἢ ΛΙΒΟΥΝΙΟΝ (τὸ). — Βυζαντινὴ πολίχνη τῆς Θράκης, κειμένη παρὰ τὸν "Εβρον ποταμόν. Παρ' αὐτὴν ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου 'Αλέξιος ὁ Α' ὁ Κομνηνὸς ἐνίκησε κατὰ κράτος τοὺς Πετσενέγους ἢ Πατζινάκους τὴν 7ην Φεβρουαρίου 1091, ἐκ τῶν ὁποίων ὑλίγοι διασωθέντες ἀπῳκίσθησαν παρὰ τὰ Μογλενὰ τῆς Μακεδονίας καὶ ἀπετέλεσαν ἴδιον τάγμα τῆς βασιλικῆς φρουρᾶς, γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα : «Πατσινάκαι Μογλενῖται». "Εκτοτε οἱ Πατσινάκαι ἐξηφανίσθησαν ὡς ἔθνος καὶ δὲν ἀναφέρονται πλέον ἐν τῇ ἱστορίᾳ. 'Επιστρέψας ὁ 'Αλέξιος εἰς Κωνσταντινούπολιν κατὰ μῆνα Μάϊον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐτέλεσε μεγαλοπρεπῆ ἐπινίκια.

ΛΕΓΓΙΝΙΟΝ. — "Εν τῶν εὐφορωτάτων καὶ πλουσιωτάτων κτημάτων τοῦ αὐτοκράτορος 'Ιωάννου Καντακουζηνοῦ (1341—1355), κείμενον ἐν τῇ πεδιάδι τῶν Σερρῶν, τοῦ ὁποίου ἐγένετο κάτοχος, ὅτε διορισθεὶς μέγας δομέστιχος (ἀρχιστράτηγος) ἦλθεν εἰς Σέρρας.

Λ(Ε)ΙΒΑΔΑ (ἡ). — Πεδιὰς τῆς Θράκης παρὰ τὴν 'Αδριανούπολιν, ὅπου ἐγένετο τὸ 1050 σύγκρουσις μεταξὺ τῶν Βυζαντι-

νῶν στρατευμάτων ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Κωνσταντῖνον τὸν Ἑταιρειάρχην καὶ τῶν ἐπιδραμόντων τὴν Θράκην Πετσενέγων ἢ *Πατζινάκων, καθ' ἣν τέλος ἠναγκάσθησαν* οἱ τελευταῖοι νὰ ἀποχωρήσουν.

ΛΕΙΒΑΔΙΟΝ (τό). — Ὀνομασία Βυζαντινῆς τοποθεσίας παρὰ τὴν Εὐρωπαϊκὴν παραλίαν τοῦ Βοσπόρου, μεταξὺ τοῦ Εὐδίου Καλοῦ (νῦν ἀκτὴ Κελενδὲρ) καὶ τοῦ Φαρακίου κόλπου (νῦν Θεραπειά). Διεχωρίζετσ δὲ ἀπὸ τῆς παρακειμένης κοιλάδος τοῦ Λίνου δι' ἀποκρήμνου ἀκτῆς.

ΛΕΙΒΗΘΡΑ ἢ ΛΙΒΗΘΡΑ (τά).— Ἀρχαιοτάτη θρακικὴ πόλις τῆς Πιερίας ἐν Μακεδονίᾳ, κειμένη ἐπὶ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Ὀλύμπου, ὅπου κατὰ τὴν παράδοσιν ἔζησεν ὁ Ὀρφεύς. Ἦτο ἀφιερωμένη εἰς τὰς Μούσας, αἱ ὁποῖαι ἐξ αὐτῆς ὠνομάζοντο Λειβηθρίδες ἢ Λειβηθριάδες, καὶ ἐντεῦθεν οἱ Πιέριοι μετέφερον τὴν λατρείαν τῶν Μουσῶν εἰς Βοιωτίαν, ὅπου καὶ ὄνομα ὄρους «Λείβηθρον» ὑπῆρχεν μετὰ ἄντρου καὶ ὁμωνύμου πηγῆς. Εἰς Λείβηθρα ὑπῆρχεν ὁ τάφος τοῦ Ὀρφέως, καὶ ξόανον αὐτοῦ *ἐκ κυπαρίσσου*, τὰ ὁποῖα κατεστράφησαν μετὰ τῶν ἄλλων ἱερῶν τῆς πόλεως, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Παυσανίου (Θ, 30, 11), ὑπὸ τοῦ πλημμυρήσαντος ποταμοῦ Συὸς (νῦν Ζίλιανα), ἐκπληρωθέντος χρησμοῦ τινος τοῦ Διονύσου. Οἱ κάτοικοι τῶν Λειβήθρων δὲν διεκρίνοντο ἐπὶ νοημοσύνῃ, ἐξ οὗ αἱ *φράσεις τῶν ἀρχαίων* : «Λειβηθρίων ἀμουσότεροι» καὶ «Λειβηθρίων ἀνοητότεροι». Εἶναι ἡ σημερινὴ Λεπτοκαρυά.

ΛΕΙΒΗΘΡΙΑΣ ἢ ΛΙΒΗΘΡΙΑΣ. — Πηγή τις ἐπὶ τοῦ Λειβηθρίου ὄρους ἐν Βοιωτίᾳ, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Παυσανίου (Θ, 34, 4).

ΛΕΙΒΗΘΡΙΔΕΣ ἢ ΛΕΙΒΗΘΡΙΑΔΕΣ ΝΥΜΦΑΙ. — Ἐπώνυμον τῶν Μουσῶν καὶ τῶν Νυμφῶν, ἀπὸ τοῦ ἐν Βοιωτίᾳ Λειβηθρίου ὄρους οὐ μακρὰν τῆς Κορωνείας, ὅπου ὑπῆρχον ἀγάλματα αὐτῶν καὶ ὁμώνυμος πηγή. Ἡ λατρεία των μετεδόθη ὑπὸ τῶν Πιέρων Θρακῶν, «οἵπερ καὶ τὸ τῶν Λειβηθριάδων νυμφῶν ἄντρον καθιέρωσαν» (Στράβ. IX, 471).

* ΛΕΝΤΖΑ (τοῦ). — Περιοχή τις τῆς Θράκης, ὅπου τὸ 1257 συνηντήθη ὁ βασιλεὺς τῆς Νικαίας Θεόδωρος Β' ὁ Λάσκαρις μετὰ *τῆς Θεοδώρας, συζύγου τοῦ δεσπότου* τῆς Ἠπείρου Μιχαὴλ τοῦ Β' καὶ τοῦ υἱοῦ της Νικηφόρου πρὸς τέλεσιν τῶν γάμων αὐτοῦ μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ Θεοδώρου Μαρίας, τῶν ὁποίων ἡ μνηστεία εἶχε γίνει πρὸ ἓξ ἐτῶν.

Ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ἀνωνύμου (σελ. 526). *Ποῦ ἔκειτο ἀκριβῶς* δὲν εἶναι γνωστόν. Πάντως ὅμως ἐκ τῆς περιγραφῆς τοῦ Ἀνωνύμου φαίνεται ὅτι ἔκειτο ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ Βολεροῦ (βλ. λέξ.). (Πρβλ. Στίλπ. Κυριακίδου, Βυζαντινὰ Μελετήματα, σελ. 36).

* ΛΕΟΝΤΟΥΠΟΛΕΩΣ (Ἀρχιεπισκοπή). — Ἕδρα ἀρχιεπισκοπῆς ἐν Θράκῃ, ἀναφερομένη εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά. (Σταμούλη, Συμβολὴ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Θράκης, σελ. 87 καὶ 88).

* ΛΕΥΚΑΝΙΑ (ἡ).— Παλαιότερον ὄνομα *τῆς νήσου Σαμοθράκης* «διὰ τὸ λευκὴν εἶναι». Ὕστερον δέ, Θρακῶν κατασχόντων. Θρακία. Τούτων δ' ἐκλιπόντων ὕστερον ἔτεσιν ἑπτακοσίοις, Σάμιοι κατῴκησαν αὐτήν, ἐκπεσόντες τῆς οἰκείας, καὶ Σαμοθράκην ἐκάλεσαν». (Ἡρακλ. ὁ Ποντικός, Περὶ Πολιτειῶν, ἀπόσπ. 21). Κατ' ἄλλο *πάλιν ἀπόσπασμα* ἐκ τῆς Πολιτείας Σαμοθράκων τοῦ Ἀριστοτέλους (ἀπόσπ. 171) μνημονευόμενον ὑπὸ τοῦ σχολιαστοῦ τοῦ Ἀπολλωνίου Ροδίου (Σχόλια, I, 917) μετωνομάσθη ἡ πρότερον Λευκωσία, ἀπὸ τοῦ Σάου, υἱοῦ τοῦ Ἑρμοῦ καὶ τῆς Ῥήνης Σάμος κατὰ παρένθεσιν τοῦ μ καὶ ὅτι κατοικήσαντες αὐτὴν οἱ Θρᾶκες μετωνόμασαν Σαμοθράκην.

* ΛΕΥΚΗ. — Πόλις τῆς Θράκης, μία τῶν δέκα ἐπισκοπῶν τῆς Φιλιππουπόλεως, μνημονευομένη εἰς τὸν ὑπὸ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ (886—912) συνταχθέντα πίνακα τῆς κλίμακος τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου (Ῥάλλη καὶ Ποτλῆ, τόμ. V, σελ. 483). Μεταξὺ τοῦ XIV αἰῶνος ἀρχομένου καὶ τοῦ XIII φθίνοντος, ἡ Ἐπισκοπὴ Λεύκης ἐξέλιπεν ὁριστικῶς, διασωζομένη μόνον ψιλωνύμως. Ποῦ ἔκειτο ἀκριβῶς δὲν εἶναι

γνωστόν. Κατὰ τὸν Οἰκονόμου εἶναι τὸ νῦν Τοπόλοβον, κείμενον ἐπὶ τῆς Ροδόπης περὶ τὰ 18—20 χιλιόμετρα Ν. Α. του Στενιμάχου (ἱστοριογεωγρ. περιγρ. τῆς ἐπαρχ. Φιλιππουπόλεως, Βιέννη 1819, σελ. 56), κατὰ δὲ τὸν P. Moutaftschiew τὸ νῦν Μπέλοβον ἐπὶ τῆς Ροδόπης Β. Δ. τῆς Φιλιππουπόλεως, ὅπου σώζονται μεσαιωνικὰ ἐρείπια.

Τὸ σλαυϊκὸν ὄνομα Τοπόλοβο εἶναι πιστὴ μετάφρασις τοῦ Λεύκη—Λευκών, διότι τὸ δένδρον λεύκη, τουρκιστὶ καβάκ, ὑπὸ τῶν Βουλγάρων καὶ τῶν βορείων Θρακῶν λέγεται τοπόλα. 'Επίσης καὶ τὸ σλαυϊκὸν Μπέλοβο, δύναται νὰ θεωρηθῇ πιστὴ μετάφρασις τοῦ ἑλληνικοῦ Λεύκη-Λευκὰς ἐκ τοῦ λευκὸς (μπὲλ=λευκός). (Πρβλ. Κ. Μυρτ. 'Αποστολίδου, 'Αρχεῖον Θράκης, τόμ. IV, σελ. 5).

* ΛΕΥΚΗ ΑΚΤΗ.— Παραλία, κωμόπολις τῆς Προποντίδος, κειμένη παρὰ τὸν αὐχένα τῆς Θρακικῆς χερσονήσου, ὅπου διέταξεν ὁ Ξέρξης νὰ συγκεντρωθοῦν αἱ ζωοτροφίαι, «ἵνα μὴ λιμήνειε ἡ στρατιὴ μηδὲ τὰ ὑποζύγια ἐλαυνόμενα ἐπὶ τὴν 'Ελλάδα» ('Ηροδ. VII, 25). Τὴν Λευκὴν Σκύλαξ ὁ Καρυανδεὺς (Περίπλ. 67) ἀναφέρει πρώτην μεταξὺ τῶν Θρακίων τειχῶν, μεταξὺ δὲ αὐτῆς καὶ τοῦ Πτελεοῦ ὑπῆρχεν ὁ ναὸς τοῦ ὁρίου Διός, ὅστις ἀπετέλει, ὅπως ἀναφέρει ὁ Δημοσθένης, τὸ ὅριον τῆς χερσονήσου (Περὶ 'Αλοννήσου, VII, 39). 'Η τοποθεσία αὐτῆς ἀναγνωρίζεται ὑπό τινων παρὰ τὸ σημερινὸν Τσιφλίκ.

ΛΕΥΚΙΠΠΟΣ.— Φιλόσοφος τοῦ πέμπτου π.Χ. αἰῶνος, ἱδρυτὴς τῆς θεωρίας τῶν ἀτόμων. Κατήγετο ἐξ 'Αβδήρων τῆς Θράκης, κατά τινας δὲ θεωρεῖται ὡς διδάσκαλος τοῦ Δημοκρίτου (βλ. λέξ.).

ΛΕΩΝ ὁ ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ.—Μαθητὴς τοῦ Πλάτωνος ἐκ Βυζαντίου, φίλος τοῦ Φωκίωνος καὶ φρούραρχος τοῦ Βυζαντίου κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος πολιορκίαν τῆς πόλεως. (Πλουτάρχ. Φωκίων, 24 Φιλοστράτου, βίοι Σοφιστῶν, Α, 2).

Μετὰ τὴν συνθηκολόγησιν τῆς πατρίδος του πρὸς τὸν Φίλιππον διεβλήθη ὑπ' αὐτοῦ ὅτι δῆθεν ἐζήτησε χρήματα. Οἱ συμπατριῶταί του, πιστεύσαντες εἰς τὴν βδελυρὰν ταύτην συκοφαντίαν, ἐπετέθησαν κατὰ τῆς οἰκίας του. 'Ο Λέων ὅμως, φοβηθεὶς μήπως λιθοβοληθῇ, ηὐτοκτόνησε. Ἔγραψε: «Τὰ κατὰ Φίλιππον καὶ τὸ Βυζάντιον».

ΛΕΩΝ Α' ὁ ΘΡΑΞ.—Αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου (457—474). Καταγόμενος ἐξ ἀφανοῦς οἰκογενείας τῆς Θράκης, νεώτατος ἦλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου, κατά τινας ἐξήσκησε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ κρεοπώλου. Προσληφθεὶς κατόπιν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἐν Βυζαντίῳ Γότθου στρατηγοῦ Ἄσπαρ, ἔγινε «κουράτωρ» αὐτοῦ, ἤτοι ἐπιμελητὴς τοῦ οἴκου του, ἔπειτα δὲ καταταχθεὶς εἰς τὸν στρατὸν προήχθη εἰς «τριβοῦνον» (χιλίαρχον) ὁπότε κατὰ τὸν Μάϊον τοῦ 457 ἀποθανόντος τοῦ Μαρκιανοῦ ἀνηγορεύθη αὐτοκράτωρ ὑπὸ τοῦ πανισχύρου Ἄσπαρ καὶ ἐστέφθη ἐν τῷ ναῷ ὑπὸ τοῦ πατριάρχου 'Ανατολίου.

Παρ' ὅλον τὸ ταπεινὸν παρελθόν του καὶ τὴν παντελῆ ἀπαιδευσίαν του, ἦτο ἀνὴρ ἀξιοπρεπής, συνετὸς καὶ δραστήριος, πρὸ πάντων δὲ ἐγνώριζε νὰ συμμερίζεται τὰ αἰσθήματα τῆς ἐπικρατούσης τότε κοινῆς γνώμης. Διὰ τοῦτο, παρ' ὅλην τὴν πρὸς τὸν Ἄσπαρ εὐγνωμοσύνην του δὲν ἠθέλησε νὰ γίνῃ τυφλὸν ὄργανόν του. Καὶ ἐνεπιστεύθη μὲν εἰς αὐτὸν τὴν ἀνωτάτην ἀρχηγίαν τοῦ στρατοῦ, διὰ τῆς ἀνδρικῆς του ὅμως στάσεως περιώρισε τὰ καθήκοντά του, καθὼς καὶ τῶν υἱῶν του, τῶν ὁποίων τὸν μὲν πρεσβύτερον 'Αρδαβοὺρ κατέστησε ἀρχιστράτηγαν τῆς 'Ανατολῆς, τὸν δὲ μικρότερον Πατρίκιον ὕπατον μετ' ὀλίγον δὲ ἀνηγόρευσε Καίσαρα. Συγχρόνως ὅμως ἐστρατολόγησε πολυάριθμα τάγματα ἐκ τῆς ὀρεινῆς 'Ισαυρίας, τῶν ὁποίων τὴν διοργάνωσιν ἐνεπιστεύθη εἰς τὸν στρατηγὸν Τρανσκαλισαῖον, τὸν ὁποῖον μετονομασθέντα Ζήνωνα, ἀνηγόρευσε Πατρίκιον καὶ ἐνύμφευσε μετὰ τῆς θυγατρός του 'Αριάδνης (459). Τὸ 468 τῇ συμπράξει τοῦ 'Ανθεμίου. αὐτοκράτορος τοῦ Δυτικοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους, ἀπέστει-

λε ἰσχυρότατον στόλον ἐκ 1.113 πλοίων κατὰ τοῦ Γεζερίχου, βασιλέως τῶν Βανδάλων, οἱ ὁποῖοι ἐγκατασταθέντες εἰς τὴν Βόρειον Ἀφρικήν, ἐλεηλάτουν τὰ παράλια τῆς αὐτοκρατορίας. Ἀλλ' ἡ ἐκστρατεία αὕτη ἀπέτυχε, ὁ δὲ στόλος ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ γυναικαδέλφου του Βασιλίσκου ὑπέστη πανωλεθρίαν.

Μετὰ δύο ἔτη ὀργανώσας νέαν ἐκστρατείαν κατὰ τῶν Βανδάλων, ἠνάγκασε τὸν Γεζέριχον νὰ συνθηκολογήσῃ συγκεντρώσας δι' τὰ πιστότερα εἰς αὐτὸν στρατεύματα προέβη εἰς τὴν ἐξόντωσιν τοῦ Ἄσπαρ καὶ τῶν υἱῶν του. Οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει ὅμως Γότθοι, ἐξαγριωθέντες ἐκ τοῦ φόνου τοῦ ἀρχηγοῦ των, ἐπετέθησαν κατὰ τῶν βασιλικῶν ἀνακτόρων ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Θευδερίχου καὶ Ὄστρυος. Ἀποκρουσθέντες μετὰ μεγάλων ἀπωλειῶν, ἐξῆλθον εἰς τὴν ὕπαιθρον, καὶ κατόπιν ματαίων ἀποπειρῶν πρὸς κατάληψιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἠναγκάσθησαν νὰ συνθηκολογήσουν.

Ὁ Λέων ἀπέθανε τὸ 474 εἰς ἡλικίαν 73 ἐτῶν, καταλιπὼν δύο θυγατέρας ἐκ τῆς συζύγου Βηρίνης, τὴν Λεοντίαν, συζευχθεῖσαν τὸν Μαρκιανὸν υἱὸν τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ρώμης Ἀνθεμίου, καὶ τὴν Ἀριάδνην, σύζυγον τοῦ Ζήνωνος, τοῦ μετὰ ταῦτα αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου.

ΛΕΩΣΘΕΝΕΙΟΝ.—Βλ. Λασθέν(ι)ον καὶ Σωσθένε(ι)ον.

* ΛΕΥΚΩΣΙΑ (ἡ).— Παλαιότερον ὄνομα τῆς Σαμοθράκης (βλ λέξ. Λευκανία).

ΛΕΩΔΑΜΑΣ.—Μαθηματικὸς ἐκ Θάσου σύγχρονος καὶ φίλος τοῦ Πλάτωνος, πρῶτος αὐτὸς μεταχειρισθεὶς τὴν ἀνάλυσιν εἰς τὴν γεωμετρίαν. Μία ἐκ τῶν εἰς τὸν Πλάτωνα ἀποδιδομένων ἐπιστολῶν, ἡ ἑνδεκάτη, ἀναφέρεται εἰς τὸν Θάσιον μαθηματικόν.

ΛΕΩΜΑΚΕΛΛΟΝ ἢ ΛΕΩΜΑΚΕΛΛΙΟΝ.—Μεγάλη ἀγορὰ (forum) ἐν Κωνσταντινουπόλει παρὰ τὸν Κωνσταντινιανὸν φόρον. Λαβοῦσα τὸ ὄνομα, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀπὸ τῶν ἐν αὐτῇ ὑπαρχόντων «μακελείων» (κρεοπωλείων) ἢ ἀπὸ τοῦ ἀνδριάντος Λέοντος τοῦ Μακέλλη. Ὠνομάζετο ἐπίσης Διμάκελλον καὶ Διμακέλλιον. Ἔκειτο δὲ κατὰ τὸν Σκαρλᾶτον Βυζάντιον, ὅπου τὸ σημερινὸν Μπὶτ-Πιζάρ.

* ΛΗΚΥΘΟΣ (ἡ).—Φρούριον τῆς Σιθωνίας χερσονήσου (νῦν Λόγγου) παρὰ τὴν πόλιν Τορώνην, καταστραφὲν τὸ 424 π. Χ. ὑπὸ τοῦ Βρασίδα, εἰς τὸ ὁποῖον, καταφυγόντες οἱ Ἀθηναῖοι, μετὰ τὴν διὰ προδοσίας κατάληψιν τῆς Τορώνης, ἀντέταξαν πείσμονα ἀντίστασιν ἐπὶ ἱκανὰς ἡμέρας, (Θουκυδ. IV, 116. Διοδ. Σικελ. XII, 68). Ἐν τῷ φρουρίῳ τῆς Ληκύθου ὑπῆρχεν ἱερὸν τῆς Ἀθηνᾶς, εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ ὁποίου ἐχάρισεν ὁ Βρασίδας 30 μνᾶς, τὰ ὁποίας εἶχεν ὑποσχεθῇ εἰς ἐκεῖνον, ὅστις πρῶτος ἤθελεν ἀναβῇ ἐπὶ τοῦ τείχους. Μετὰ τὴν κατάληψιν τοῦ φρουρίου ὁ Βρασίδας ἐπεσκεύασε τὸ τεῖχος καὶ μετερρύθμισε τὸν ναόν.

ΛΗΜΝΟΣ.—Νῆσος τοῦ Θρακικοῦ πελάγους ἀπέναντι τῆς Θρακικῆς παραλίας, ἀπέχουσα ἀπὸ μὲν τοῦ στομίου τοῦ Ἑλλησπόντου 34 μίλλια, ἀπὸ δὲ τοῦ Ἁγίου Ὄρους 57. Ἀνωμάλως τετράπλευρος, χωρίζεται πρὸς νότον εἰς δύο χερσονήσους, μεταξὺ τῶν ὁποίων παρεμβάλλεται ὁ κόλπος τοῦ Μούδρου βαθέως εἰσχωρῶν εἰς τὴν ξηράν. Ἐπὶ δὲ τῆς βορείου πλευρᾶς ὑπάρχει ὁ κόλπος Πουρνιᾶς, τὸν ὁποῖον χωρίζει ἀπὸ τοῦ κόλπου τοῦ Μούδρου ἰσθμὸς τριῶν περίπου μιλλίων. Ἐκτείνεται δὲ μεταξὺ τῶν παραλλήλων 39°,46′ καὶ 40°, 01′ βόρ. πλάτ. καὶ τῶν μεσημβρινῶν 25°, 92′ καὶ 25°, 27′. Ἀν. μήκους ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ τοῦ Γκρήνουϊτς. Ἐπὶ τῆς βορείας πλευρᾶς τῆς νήσου ὑπάρχουν τὰ ἀκρωτήρια Πλάκα (Β. Α. ἄκρα), καὶ Μούρτζοφλο ἢ Παλαιόκαστρο (Β. Δ. ἄκρα), ἐπὶ δὲ τῆς νοτίας πλευρᾶς τὰ ἀκρωτήρια Τηγάνι (Ν. Δ ἄκρα) καὶ Ἁγία Εἰρήνη (Ν. Α. ἄκρα). Ἕνεκα δὲ τῶν πολλῶν κολπώσεων, μικρῶν καὶ μεγάλων, ἡ περιφέρεια τῆς νήσου παρουσιάζει δυσανάλογον ἀνάπτυγμα, φθάνουσα τὰ 140 περίπου μίλλια,

Τὸ ἔδαφος τῆς νήσου εἶναι βουνῶδες καὶ ἡφαιστειογενές, ἐν σχέσει δὲ πρὸς ἄλλας ἑλληνικὰς νήσους παρουσιάζει τὸ χα-

μηλότερον ὕψος. Τὸ ὑψηλότερον ὄρος αὐτῆς Σκοπιὰ κείμενον εἰς τὰ Β. Δ. ἔχει ὕψος 470 μ. Ἄλλαι κορυφαὶ εἰς τὸ δυτικὸν τμῆμα αὐτῆς εἶναι ὁ Ἅγιος Ἠλίας (374 μ.), ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος (365 μ.) καὶ ὁ Ἅγιος Παῦλος (350 μ.). Εἰς δὲ τὸ ἀνατολικὸν τμῆμα ὑψηλότεραι κορυφαὶ εἶναι τὸ Παραδεῖσι (286 μ.) καὶ ἡ Παναγιὰ (273 μ.). Εἰς τὸν ἰσθμὸν ὑπάρχει ὁμαλὸν ὕψωμα, ὁ Μόσυχλος τῶν ἀρχαίων, ὅπου ὑπῆρχεν ἡφαίστειον ἐνωρὶς σβεσθέν. Ἄλλαι θέσεις ὑφαιστιώδους ἐνεργείας παρατηροῦνται αἱ κατὰ τὸ δυτικὸν τμῆμα θερμοπηγαί.

Ὡς ἐκ τοῦ πεδινοῦ ἐδάφους της εἶναι καταλληλοτάτη πρὸς καλλιέργειαν, παράγει δὲ σιτηρά, ἔλαιον, ὀπώρας, ὀλίγον οἶνον καὶ καπνόν. Ἔχει μικρὰν κτηνοτροφίαν καὶ ἀξίαν λόγου σηροτροφίαν. Βιομηχανικαὶ ἐγκαταστάσεις δὲν ὑπάρχουν οὔτε ὀρυκτολογικὸς πλοῦτος, πλὴν ὀλίγων θερμοπηγῶν, τῶν ὁποίων ἡ ὕπαρξις προδίδει τὸ ἡφαιστειογενὲς τοῦ ἐδάφους της κατὰ τῆς πολλαχοῦ ἐξορυσσομένης »λημνίας γῆς» ἐχούσης ἰαματικὰς ἰδιότητας κατὰ τῶν δηγμάτων τῶν ὄφεων καὶ τῶν πυρετῶν, γνωστοτάτης ἀπὸ τῶν ἀρχαίων ἤδη χρόνων.

Αἱ συγκοινωνίαι τῆς νήσου εἶναι χερσαῖαι καὶ θαλάσσιαι. Καὶ αἱ μὲν πρῶται ἐξυπηρετοῦνται δι' ὀλίγων ἁμαξιτῶν ὁδῶν τῶν ὁποίων σπουδαιοτέρα εἶναι ἡ συνδέουσα τὸ Κάστρον μὲ τὸν Μοῦδρον, αἱ δὲ δεύτεραι διὰ τῶν ἀτμοπλοίων τῆς Ἑλληνικῆς ἀκτοπλοΐας μετὰ τῶν λιμένων τῆς Ἑλλάδος καὶ διὰ βενζινοπλοίων καὶ ἱστιοφόρων τακτικῶς μετὰ τῆς Μυτιλήνης. Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν της τὸ 1912 ἡ Λῆμνος ἀπετέλεσε τμῆμα τῆς Γενικῆς Διοικήσεως Λέσβου. Βραδύτερον δὲ μετὰ τὴν κατάργησιν τῶν Γενικῶν Διοικήσεων (24 Δεκεμβρίου 1914) περιελήφθη εἰς τὸν τότε ἱδρυθέντα νομὸν Λέσβου. Κατὰ δὲ τὴν περίοδον τοῦ διχασμοῦ περιελήφθη εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Προσωρινῆς Κυβερνήσεως Θεσσαλονίκης (1916—1917) καὶ ἀπετέλεσεν ὁμώνυμον Ὑποδιοίκησιν, ἡ ὁποία μετωνομάσθη εἰς Ἐπαρχίαν ἀπὸ τοῦ 1926 καὶ ὡς τοιαύτη παραμένει μέχρι σήμερον. Ἡ Ἐπαρχία Λήμνου περιλαμβάνει τὴν ὁμώνυμον νῆσον καὶ τὴν πρὸς τὰ Ν. Λ. αὐτῆς κειμένην νησῖδα Ἅγιος Εὐστράτιος ἀριθμεῖ δὲ κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1923 24.397 κατοίκους, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ 786 ἀνήκουν εἰς τὴν νῆσον Ἅγιος Εὐστράτιος.

Πρωτεύουσα τῆς Λήμνου εἶναι τὸ Κάστρον ἐπὶ τῆς Δ. πλευρᾶς τῆς νήσου ἀριθμοῦσα 3.726 κατοίκους. Ἐκτὸς τοῦ Κάστρου ἄξιον λόγου κέντρον εἶναι ὁ λιμὴν τοῦ Μούδρου (κάτοικοι : 1795) κείμενον ἐντὸς τοῦ ὁμωνύμου εὐρυτάτου καὶ ἀσφαλοῦς ὅρμου, ὁ ὁποῖος ὡς ἐκ τῆς γεωγραφικῆς θέσεώς του παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον, ἐχρησίμευσεν ὡς ναυτικὴ βάσις τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου κατὰ τοὺς πολέμους τοῦ 1912—1913 καὶ τοῦ συμμαχικοῦ κατὰ τὰς διεξαχθείσας, διαρκοῦντος τοῦ παγκοσμίου πολέμου μεγάλας ἐπιχειρήσεις τῶν Δαρδανελλίων. Ἡ πρωτεύουσα τῆς νήσου ἔχει Γυμνάσιον καὶ δημοτικὸν σχολεῖον ἀρρένων καὶ θηλέων. Δημοτικὰ Σχολεῖα ὑπάρχουν ἐπίσης εἰς ὅλας τὰς κοινότητας αὐτῆς ἀνερχομένας ἐν ὅλῳ εἰς 32.

* * *

Τὸ ὄνομα τῆς νήσου εἶναι ἀρχαιότατον, διασωθὲν μέχρις ἡμῶν ἀναλλοίωτον διὰ μέσου τῶν αἰώνων. Ἀρχαιότατα αὐτῆς ὀνόματα ἐπίσης φέρονται καὶ τά : Δίπολις, Αἰθαλία καὶ Ὑψηπύλια. Οἱ ἀρχαιότατοι κάτοικοι αὐτῆς, κατὰ τὸν Ὅμηρον, ὀνομάζονται Σίντιες, παρ' ἄλλων δὲ Σίντοι, Σάϊοι καὶ Σάπαι (βλ. σχετ. λέξ.). Οἱ βραδύτερον κατοικήσαντες τὴν Λῆμνον Μινύαι ἐλέγοντο ὅτι ἦσαν ἀπόγονοι τῶν Ἀργοναυτῶν καὶ τῶν γυναικῶν τῆς νήσου, αἱ ὁποῖαι, ἀσεβήσασαι πρὸς τὴν λατρείαν τῆς Ἀφροδίτης, ἐτιμωρήθησαν διὰ βαρείας δυσοσμίας, ἕνεκα τῆς ὁποίας ἐγκατελείφθησαν ὑπὸ τῶν συζύγων των καὶ συνέζων μὲ αἰχμαλώτους ἐκ Θράκης. Αἱ Λήμνιαι γυναῖκες τότε, ἐκδικούμεναι τὴν προσβολὴν ταύτην, ἐφόνευσαν ἐντὸς μιᾶς νυκτὸς πάντας τοὺς ἐν Λήμνῳ ἄρρενας, μὴ ἐξαιρουμένων οὐδὲ τῶν πατέρων των καὶ ἐξέλεξαν βασίλισσαν τὴν Ὑψιπύλην (βλ. λέξ.), ἡ ὁποία μόνη ἐξ ὅλων ἔσωσεν τὸν

γέροντα πατέρα της Θόαντα. Ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου καὶ ἡ παροιμιώδης ἔκφρασις τῶν ἀρχαίων «Λήμνια κακά», λεγομένη ἐπὶ ἀνοσιουργημάτων.

Οἱ Μινύαι ἐξεδιώχθησαν ἐκ τῆς νήσου ὑπὸ τῶν Τυρρηνῶν, ἀνηκόντων εἰς Πελασγικὴν φυλήν. Ἐπὶ δὲ τῶν ἱστορικῶν χρόνων εἶχε δύο πόλεις, τὴν Μυρίνην καὶ Ἡφαίστειαν (νῦν Παλαιόπολιν, κειμένην παρὰ τὸν ὅρμον Ἑκατὸν Κεφαλές). Ἡ νῆσος, κέντρον σπουδαίων ἡφαιστειογενῶν φαινομένων, συνεπείᾳ τῶν ὁποίων ἔπαθε πολλά, ἦτο ἀφιερωμένη εἰς τὸν Ἥφαιστον, ὅστις ἐκσφενδονισθείς, κατὰ τὴν μυθολογίαν, ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ ὑπὸ τοῦ Διὸς ἔπεσεν εἰς τὴν Λῆμνον. Ἐν Λήμνῳ ἐτελοῦντό ποτε ἀνθρωποθυσίαι πρὸς τιμὴν τοῦ Ἄρεως, κυρίως ὅμως ἐτιμῶντο μετὰ τοῦ Ἡφαίστου οἱ Κάβειροι (βλ. λέξ.), τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα ἐθεωροῦντο μυστικά. Ἐπὶ τῶν νομισμάτων τῆς Λήμνου εἰκονίζονται προτομὴ τοῦ Ἡφαίστου, κεφαλὴ Ἀθηνᾶς τῆς Λημναίας μὲ κορινθιακὸν κράνος, κεφαλὴ τοῦ Διός, κέρας ἀφθονίας, κριός, γλαῦξ καὶ δύο λαμπάδες παρὰ τὰς ὁποίας ὡς σύμβολα οἱ πῖλοι τῶν Καβείρων. Τὰ ἀρχαιότερα νομίσματα αὐτῆς φέρουν τὰς ἐπιγραφάς: ΗΦΑΙΣΤΙ καὶ ΗΦΑ ἢ ΗΦ, τῶν δὲ ρωμαϊκῶν χρόνων: ΗΦΑΙΣΤΙΩΝ.

Κατὰ τὴν μυθολογίαν ὁ Φιλοκτήτης ἐγκατελείφθη εἰς τὴν νῆσον ἐπὶ 19 ἔτη, ἕνεκα κακόσμου τραύματος κατὰ τὸν πόδα αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον ἐθεραπεύθη ὑπὸ τῶν ἐκ Τροίας ἐλθόντων ἰατρῶν: Μαχάωνος καὶ Ποδαλειρίου.

***

Ἐπὶ τῶν Μηδικῶν πολέμων ἡ Λῆμνος ὑπέκυψεν εἰς τὸν Περσικὸν ζυγόν, ἀπηλευθερώθη ὅμως μετὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν ὑπὸ τοῦ Μιλτιάδου καὶ διενεμήθη εἰς Ἀθηναίους κληρούχους. Ὑπὸ τοὺς Ἀθηναίους οἱ Λήμνιοι ἔλαβον μέρος εἰς ὅλας *αὐτῶν τὰς ἐκστρατείας, ὅπως* κατὰ τῶν Συρακουσῶν, κατὰ τῆς ἀποστασίας Λέσβου κτλ.

Τὸ 405 π. Χ. ἐκυρίευσεν αὐτὴν ὁ Λύσανδρος, στρατηγὸς τῶν Σπαρτιατῶν, μετὰ 10 δὲ ἔτη περίπου κατελήφθη τὸ 396 π.Χ. ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ τῶν Ἀθηναίων Κόνωνος.

Μετὰ τὸν Λαμιακὸν πόλεμον ἡ Λῆμνος ὑπετάγη εἰς τὸν Ἀντίγονον, κατόπιν δὲ εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ τελευταίου Φιλίππου, βασιλέως τῆς Μακεδονίας, παρὰ τοῦ ὁποίου ἀφῃρέθη ἡ νῆσος παρὰ τῶν Ρωμαίων καὶ τοῦ συμμάχου αὐτῶν Ἀττάλου, βασιλέως τῆς Περγάμου, οἱ ὁποῖοι παρεχώρησαν αὐτὴν εἰς τοὺς Ἀθηναίους, παρὰ τῶν ὁποίων πάλιν κατέλαβον αὐτὴν οἱ Ρωμαῖοι. Τὸ 267 μ.Χ. ἐδῃώθη ὑπὸ τῶν ἐπιδραμόντων τὴν νῆσον Γότθων.

***

Ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων ἡ Λῆμνος ὑπήγετο εἰς τὸ θέμα τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, καὶ ἀπετέλει ἰδίαν ἐπισκοπήν. Μετὰ τὴν τετάρτην Σταυροφορίαν ἡ Λῆμνος κατελήφθη ὑπὸ τῶν Βενετῶν, οἱ ὁποῖοι παρεχώρησαν αὐτὴν τὸ 1204 ὡς τιμάριον εἰς τὸν εὐγενῆ οἶκον τῶν Navigajiosi ὑπὸ τοὺς ὁποίους παρέμεινε μέχρι τοῦ 1269, ὁπότε ὁ Λικάριος, ἀρχηγὸς τοῦ Βυζαντινοῦ στόλου ἐκυρίευσεν αὐτὴν καὶ ὑπήγαγεν ὑπὸ τὸν αὐτοκράτορα τῆς Κωνσταντινουπόλεως Μιχαὴλ τὸν Παλαιολόγον. Ἡ Λῆμνος τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦτο ἐξαιρετικῶς ὠχυρωμένη, τὸ δὲ κύριον κάστρον αὐτῆς κατείχετο μετὰ 700 ἀνδρῶν ὑπὸ τοῦ Παύλου Navigajiosi, ὁ ὁποῖος ἔφερεν ἀκόμη τὴν ὑπερήφανον προσωνυμίαν τοῦ μεγάλου δουκός, ἤτοι ναυάρχου τῆς πεσούσης Λατινικῆς Αὐτοκρατορίας. Τόσον δὲ κραταρὰ καὶ πείσμων ἦτο ἡ ἀντίστασις αὐτοῦ, ὥστε ὁ Ἕλλην αὐτοκράτωρ προσέφερεν εἰς *αὐτόν, ἵνα παραδώσῃ τὸ φρούριον*, 60.000 ὑπερπύρων (660.000 δρχ. χρυσ.). Ἀλλ' ἐκεῖνος ἀπέρριψε μετὰ περιφρονήσεως τὴν πρότασιν. Μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐξηκολούθησεν ἀνθισταμένη ἡ χήρα του, ἀδελφὴ τοῦ δουκὸς τῆς Νάξου Μάρκου Β' Σανούδου. Μόνον μετὰ τριετῆ πολιορκίαν ἀπῆλθε, συμπεριλαβοῦσα ὅλον τὸν εἰς τὰς ἀποθήκας σῖτον, τὸν μόλυβδον τῆς στέγης τοῦ δουκικοῦ μεγά-

ρου καὶ ὅλας τὰς ἐν τῷ φρουρίῳ ἀποσκευάς καὶ χρήματα.

Κατὰ τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα ἡ Λῆμνος ἀπετέλεσε μέρος τῆς ἡγεμονίας τῶν Γενουηνσίων Γατελούζων τῆς Λέσβου μέχρι τὸ 1462, ὁπότε περιῆλθον εἰς τοὺς Τούρκους, ὁ δὲ Μωάμεθ παρεχώρησεν ταύτην μετὰ τῆς Ἴμβρου εἰς τὸν Δημήτριον Παλαιολόγον, ὅστις ἐκράτησεν αὐτὴν εἰς βραχύ τι χρονικὸν διάστημα.

Ἐπί τινα καιρὸν ἐδέσποσαν αὐτῆς οἱ Βενετοί, ὅτε τὸ 1475, ὁ Τουρκικὸς στόλος συγκείμενος ἐκ 300 πλοίων ἐπεχείρησε τὴν ἅλωσιν τοῦ ὀχυροῦ καὶ γενναίως ὑπερασπιζομένου κάστρου. Κατὰ τὴν πολιορκίαν ταύτην τῆς ὁποίας ἡγεῖτο ὁ Σουλεϊμὰν πασᾶς διεκρίθη ἡ ἡρωὶς τῆς Λήμνου Μαροῦλα. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός της κατὰ τὴν ἄμυναν τοῦ κάστρου, ἀνέλαβεν αὕτη κατὰ τὴν κρισιμωτέραν στιγμὴν τὸν ἀγῶνα καὶ ἡ ἡρωϊκὴ Μαροῦλα ἠδυνήθη νὰ ἀναχαιτίσῃ τὴν ὁρμὴν τῶν Τούρκων, τεθεῖσα δὲ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς γενναίας ἐξόδου τῶν πολιορκουμένων κατώρθωσε νὰ τρέψῃ εἰς φυγὴν τοὺς Τούρκους καὶ νὰ ἐξαναγκάσῃ αὐτοὺς νὰ ἐπιβιβασθῶσι τῶν πλοίων των καὶ νὰ ἀποπλεύσουν κακῶς ἔχοντες. Ὁ Βενετὸς ναύαρχος θαυμάσας τὸν ἡρωϊσμὸν τῆς παρθένου Μαρούλας ἐπρότεινεν εἰς αὐτὴν ὡς ἀμοιβήν της τὸν γάμον μετά τινος τῶν ἀρίστων Βενετῶν ἀξιωματικῶν καὶ τὴν προικοδότησίν της ὑπὸ τῆς Βενετικῆς πολιτείας. Ἀλλ' ἡ Λημνία ἡρωὶς ἀπέκρουσε εὐσχήμως τὴν πρότασιν ἀπαντήσασα ὅτι πρὸ παντὸς ἐθεώρει καθῆκον νὰ μάθῃ προηγουμένως ποῖος θὰ ἦτο ὁ μέλλων σύζυγός της, εἰς τὸν ὁποῖον θὰ ἐνεπιστεύετο τὴν τιμὴν καὶ τὴν τύχην της.

Ποῖαι ὑπῆρξαν αἱ περαιτέρω τύχαι τῆς Λημναίας κόρης μετὰ τὴν ἡρωϊκὴν ἄμυναν τῆς πατρίδος της καὶ τὴν μετ' οὐ πολὺ ἐπελθοῦσαν διὰ συνθήκης παραχώρησιν τῆς Λήμνου ὑπὸ τῶν Βενετῶν εἰς τοὺς Τούρκους παραμένουν ἄγνωστοι. Πλὴν δὲ ἄλλων ξένων λογίων καὶ ποιητῶν, οἱ ὁποῖοι ἠσχολήθησαν περὶ τῆς ἡρωίδος τῆς Λήμνου, καὶ ὁ ἡμέτερος ποιητὴς Ἀριστομένης Προβελέγγιος κατέστησαν αὐτὴν ὑποκείμενον τοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομά της γνωστοῦ δράματος ἡ «Κόρη τῆ Λήμνου». Ἀπὸ τοῦ 1478, πλὴν ἑνὸς ἔτους τοῦ 1656, ὁπότε κατέλαβον ἐκ νέου τὴν νῆσον οἱ Βενετοί, αὕτη ὁριστικῶς παρέμεινε εἰς τὴν Τουρκίαν μέχρι τοῦ 1912, ὁπότε κατελήφθη ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου καὶ ἀπετέλεσεν ἔκτοτε μέρος τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου. (Βιβλιογραφία : Σάθα, Τουρκοκρατημένη Ἑλλάς. Ἱστορικὸν δοκίμιον περὶ τῶν πρὸς ἀποτίναξιν τοῦ Ὀθωμανικοῦ ζυγοῦ ἐπαναστάσεων τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους (1453—1821), Ἀθῆναι 1861, σελ. 29 καὶ ἑξῆς.—Α. Μοσχίδου Ἱστορία τῆς Λήμνου. Τεῦχος Α'. (Ἀλεξάνδρεια 1607.— Μεγάλη Ἑλλην. Ἐγκυκλοπ. ἐν λέξει : Λῆμνος).

ΛΗΜΝΟΣ.—Ἀρχαιοτάτη πόλις τῆς ὁμωνύμου νήσου, ἀναφερομένη ἤδη ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου ὡς «εὐκτισμένη» πόλις τοῦ (Θόαντος). Ἰλιάδ. Ξ, 230, 281 καὶ Φ, 40).

ΛΗΝΑΙ (Αἱ).— Αἱ σύντροφοι τοῦ Διονύσου, λεγόμεναι καὶ Βάκχαι, Μαινάδες, Θυιάδες, Βασσάραι κτλ. ἔτρεχον ἀνὰ τὰ ὄρη ὡς μαινόμεναι μὲ λυμένην τὴν κόμην καὶ φέρουσαι εἰς τὰς χεῖρας θύρσους, κύμβαλα, ὄφεις.

ΛΗΝΑΙΟΣ ἢ ΛΗΝΕΙΤΗΣ (Βάκχος)—Ἐπίθετον τοῦ Βάκχου, ἀπαντῶν εἰς ἐπιγραφὰς τῆς Θράκης. Σημειωτέον ὅτι πλείστων πόλεων Θρακικῶν τὰ νομίσματα φέρουν τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, πρᾶγμα μαρτυροῦν τὴν δαψιλῆ τῆς ἀμπέλου ἀνὰ τὴν χώραν καλλιέργειαν, γνωστοῦ ὄντος ὅτι οἱ Θρᾶκες ἐφημίζοντο ὡς οἰνοπόται. (Θεοφράστου Ι. 104.—Αἰλιανοῦ, Περὶ φύσεως ζῴων ΙΙΙ, 15—, Πλάτωνος Νόμοι Ι, 637.—Ἀθηναίου Δειπνοσοφ. Χ, 447, Πρβλ. καὶ «Θρακικά», τόμ. V, σελ. 50).

ΛΗΤΗ —Ἀρχαιοτάτη πόλις τῆς Μυγδονίας παρὰ τὴν Ἐγνατίαν ὁδόν, τρεῖς ὥρας πρὸς Β. τῆς Θεσσαλονίκης, ἀριστερὰ τοῦ Ἐχεδώρου ποταμοῦ (Γαλλικοῦ), ὀνομασθεῖσα οὕτω, κατὰ τὸν Στέφανον Βυζάντιον, ὑπὸ τοῦ παρ' αὐτὴν ἱεροῦ τῆς Λητοῦς. Τὸ ἐθνικὸν Ληταῖος. Γράφεται καὶ Λιτή, κατεστράφη δέ, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ὑπὸ τοῦ Κασσάνδρου μετ' ἄλ-

λων 26 πολισμάτων τὸ 315 π. Χ. πρὸς ἵδρυσιν τῆς Θεσσαλονίκης

Κατὰ τὸν ἐκ Θεσσαλονίκης ἱστορικὸν Ἰωάννην Καμινιάτην, μία τῶν Ν. Δ. πυλῶν τῆς Θεσσαλονίκης ὠνομάζετο «Λιταία πύλη». Ἡ ἱστορία αὐτῆς εἶναι ἐλάχιστα γνωστή. Ἐν τούτοις εἶναι πλουσιωτάτη εἰς νομίσματα οἱ τύποι τῶν ὁποίων γενικῶς ἀναφέρονται εἰς τὰς ὀργιαστικὰς τελετὰς τῆς λατρείας τοῦ Βάκχου μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς : ΛΕΤΑΙΟΝ.

Κατά τινας ἦτο ἀρχαιοτάτη Παιονικὴ πόλις ἀνήκουσα εἰς τοὺς Λιμνοβίους, καθ' ὅσον τὰ νομίσματα αὐτῆς παριστάνοντα Σάτυρον ἁρπάζοντα γυναῖκα, ἀνήκουν εἰς τοὺς Λιμνοβίους. Σώζονται δὲ τῆς Λήτης ἀργυρᾶ νομίσματα πρὸ τοῦ 500 π.Χ. ἀπεικονίζοντα ἔμπροσθεν γυμνὸν ἰθυφαλλικὸν Σειληνόν, συλλαμβάνοντα ἀπὸ τῆς χειρὸς γυναῖκα, ἢ Σάτυρον ὀκλάζοντα καὶ δεφόμενον, ὄπισθεν δὲ φέρουν τετράγωνον ἔγκοιλον, διῃρημένον εἰς 4 τριγωνικὰ μέρη. Μετὰ τὴν ὑποταγὴν τῆς χώρας εἰς τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον, ἡ Λήτη ἔπαυσε νὰ κόπτῃ νομίσματα, καθ' ὅσον οὐδὲν τῶν νομισμάτων αὐτῆς εἶναι μεταγενέστερον τοῦ 480 π. Χ. (Head — Σβορώνου, τόμ. Α΄, σελ. 263—264).

Κατὰ τὸν μεσαιῶνα ἦτο σημαντικὴ πόλις ἕνεκα τῆς θέσεως αὐτῆς δεσποζούσης τῆς μεταξὺ Παγγαίου καὶ Μακεδονίας ὁδοῦ, καλουμένη Λιτὴ ὑπὸ τῶν βυζαντινῶν συγγραφέων καὶ ἕδρα ἐπισκόπου ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Θεσσαλονίκης (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, τόμ. Ε΄, σελ. 478).

* * *

Ἔκ τινος ἐκτενεστάτης ἐπιγραφῆς (Μ. Δήμιτσα. Ἡ Μακεδονία, Ἐπιγρ. Μυγδονίας ὑπ' ἀριθ. 675. σελ. 566 καὶ ἑξῆς), περιεχούσης ὁλόκληρον ψήφισμα καὶ εὑρεθείσης ἐν τῷ χωρίῳ Ἀϊβάτι, πληροφορούμεθα ὅτι ἐπέδραμον τὴν Λήτην, οἱ Γαλάται, καὶ ὅτι, φονευθέντος τοῦ στρατηγοῦ τῶν Ρωμαίων Σέξτου Πομπηΐου, ἐνίκησεν αὐτοὺς καὶ ἔσωσε τὴν πόλιν, ὁ Ρωμαῖος ταμίας Μάρκος Ἄννιος, υἱὸς τοῦ Ποπλίου. Μετά τινας ἡμέρας, ἐπιδραμόντες οἱ Γαλάται μετὰ τῶν Μαίδων, Θρακικοῦ λαοῦ, ἐνικήθησαν καὶ πάλιν. Τότε ἡ Βουλὴ καὶ ὁ Δῆμος τῶν Ληταίων, εὐγνωμονοῦντες διὰ τὴν διπλῆν ταύτην νίκην τοῦ Μάρκου Ἀννίνου, ἀνεκήρυξαν αὐτὸν ἄνδρα καλὸν κἀγαθὸν ὡς εὐεργέτην τῆς Μακεδονίας, ἰδιαιτέρως δὲ τῆς πατρίδος αὐτῶν, καὶ πρὸς τιμήν του ἵδρυσαν ἱππικὸν ἀγῶνα, τελούμενον κατ' ἔτος. Τὸ γεγονὸς τοῦτο μὴ ἀναφερόμενον παρ' οὐδενὸς τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, ἀνάγετοι εἰς τὸ 178 π. Χ. Ὑπῆρξε πατρὶς τοῦ Νεάρχου, «τῶν Ἀλεξάνδρῳ τῷ Μεγάλῳ συστρατευσάντων ὁ διασημότατος. (Στ. Βυζάντιος).

* ΛΙΒΑΔΑ (Βασιλική).—Τὸ νῦν Ἐσκῆ Σαράϊ τῆς Ἀδριανουπόλεως, τὸ ὁποῖον ἔκτισεν ὁ κατακτητὴς τῆς Θράκης Σουλτὰν Μουρὰτ ὁ Α΄ (1359 — 1389), ἐπὶ τῆς θέσεως, ὅπου ἡ Βασιλικὴ Λιβάδα τῶν Βυζαντινῶν ἢ Ἄλσος τῶν Κομνηνῶν.

ΛΙΒΥΤΡΩΕΣ.—Λυβικὸς λαός, ὅστις μεταναστεύσας ἐκ τῆς Λιβύης εἰς τὴν Θράκην ἀνεμίχθη μὲ τοὺς Θρᾶκας.

* ΛΙΖΙΚΟΥ (Ἐπισκοπή). — Βυζαντινὴ πόλις καὶ μία τῶν ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Ἡρακλείας 17 ἐπισκοπῶν, μνημονευομένη εἰς τὸν ὑπὸ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ (886 — 912) καταρτισθέντα πίνακα τῆς κλίμακος τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, τόμ. Ε΄ σελ. 476).

* ΛΙΘΟΠΡΟΣΩΠΟΥ (Ἐπισκοπή). — Μία τῶν ὀκτὼ ἐπισκοπῶν, αἱ ὁποῖαι ὑπήγοντο ἐπὶ τῶν χρόνων τῶν Εἰκονομάχων (717—787) εἰς τὴν μητρόπολιν Φιλιππουπόλεως. Ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἰωάννης ἀναφέρεται μητροπολίτης αὐτῆς τὸ 787 κατὰ τὴν Ζ΄ Οἰκουμενικὴν Σύνοδον (Σταμούλη, Συμβολὴ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Θράκης, «Θρακικὰ» τόμ. XVI σελ. 390). Ἡ θέσις αὐτῆς παραμένει ἄγνωστος («Ἀρχεῖον Θράκης» τόμ IV, σελ. 4.)

ΛΙΘΟΣΩΡΙΑ (τά). — Τοποθεσία τῶν μεσημβρινῶν ὑπωρειῶν τοῦ Αἵμου.

Τὸ φθινόπωρον τοῦ 773, ἐνῷ οἱ Βούλγαροι πρέσβεις εὑρίσκοντο εἰς Κωνσταντινούπολις διαπραγματευόμενοι τοὺς ὅρους τῆς εἰρήνης, ὁ ἡγεμὼν αὐτῶν Τελέριγος παρεσκευάζετο νὰ εἰσβάλῃ αἰφνιδιαστικῶς

εἰς τὸ Βυζαντινὸν κράτος. Πληροφορηθεὶς τοῦτο ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ὁ Ε', συνεκέντρωσεν 80.000 ἀνδρῶν καὶ ἐξεστράτευσε κατὰ τῶν Βουλγάρων, τοὺς ὁποίους συνήντησεν ἐστρατοπεδευμένους εἰς τὴν τοποθεσίαν Λιθοσώρια. 'Επιπεσὼν κατ' αὐτῶν ('Οκτώβριος 773), τοὺς διεσκόρπισε συλλαβὼν μέγαν ἀριθμὸν αἰχμαλώτων καὶ ἄπειρα, δῶρα χωρὶς νὰ χάσῃ οὔτε ἕνα ἄνδρα, μεθ' ὃ ἐπέστρεψεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου ἐτέλεσε μεγαλοπρεπῆ θρίαμβον.'Η λαμπρὰ αὕτη νίκη τῶν Λιθοσωρίων ὀνομάζεται ὅπως ἀναφέρει ὁ ἱστορικὸς Θεοφάνης (Α, 447), «εὐγενής» ἐπειδὴ δὲν ἐχύθη πολὺ χριστιανικὸν αἷμα: «μηδὲ σφαγῆς ἢ ἐκχύσεως χριστιανῶν αἵματος γενομένης».

* ΛΙΚΝΙΑΣ ("Ακρα). — 'Ακρωτήριον τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου, κατὰ τὴν βορείαν ἔξοδον αὐτοῦ, οὐ μακρὰν τοῦ ὅρμου Λυκίων (νῦν Κεριμπτζὲ λιμάν), τὸ σύγχρονον Μπεγλὲρ—μπουρνοῦ.

* ΛΙΜΙΣΣΟΣ.— Τοπωνυμία τῆς ἀρχαίας Θράκης, ὅπου τὸ δεύτερον συνθετικὸν—ισσὸς σημαίνει πόλιν ἢ φρούριον, (Ναϊσσός) Αἰγισσός, Σαλμυδησσός, "Αρπησσός, 'Οδησσὸς καὶ ἄλλα).

ΛΙΜΝΑΙ (Αἱ)· — Πόλις τῆς Θρακικῆς χερσονήσου, ἀποικία Μιλησίων, κατὰ 'Αναξιμένην τὸν Λαμψακηνὸν παρὰ Στράβωνι (XIV 635). Οἱ κάτοικοί της ὠνομάζοντο Λιμναῖοι ἢ Λιμναῖοι ἐν Χερσονήσῳ. "Εκειτο δὲ εἰς τὴν δυτικὴν ἄκραν τῆς Χερσονήσου, ὅπου ὑπάρχει καὶ σήμερον λίμνη παρὰ τὴν παραλίαν.

Οἱ Λιμναῖοι ἦσαν σύμμαχοι τῶν 'Αθηναίων ἀναφέρονται δὲ εἰς φορολογικοὺς πίνακας τῶν 'Ελληνοταμιῶν, μεταξὺ τῶν καταβαλλόντων εἰς αὐτοὺς τὸν λεγόμενον «Θράκιον φόρον».

ΛΙΜΝΟΣ.—Μακεδών τις ἐκ τῆς Χαλάστρας Θρακικῆς πόλεως ἐν Μυγδονίᾳ, ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου. (Βίος 'Αλεξάνδρου, 49), ὅστις ἀναμιχθεὶς εἰς τὴν κατὰ τοῦ Μ. 'Αλεξάνδρου ἐξυφανθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Φιλώτα συνωμοσίαν τὸ 330 π.Χ. ηὐτοκτόνησε τὴν ὥραν τῆς συλλήψεώς του.

ΛΙΜΩ.—Φρούριον τῆς Μοισίας παρὰ τὸν Δούναβιν, ἐπισκευασθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος 'Ιουστινιανοῦ (Προκοπ. Περὶ Κτισμ. IV, 11).

* ΛΙΝΟΣ.—'Ονομασία κοιλάδος τινὸς τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου παρὰ τὴν κοιλάδα Λειβάδιον (βλ. λέξ.), ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται δι' ἀποκρήμνου ἀκτῆς, καταληγούσης εἰς τὸν Φαρμακίαν κόλπον (νῦν Θεραπειά).

ΛΙΝΟΣ (ὁ).—Κατά τινα τῶν παραδόσεων ἦτο υἱὸς τοῦ 'Απόλλωνος καὶ τῆς μούσης Καλλιόπης, ὑπῆρξε δὲ πατὴρ τῆς μουσικῆς τέχνης εἰς τὸν 'Ορφέα καὶ τὸν 'Ηρακλέα, ὑπὸ τοῦ ὁποίου καὶ ἐφονεύθη βληθεὶς διὰ τῆς λύρας.

Κατά τινα ἄλλην παράδοσιν Θηβαϊκὴν ἦτο υἱὸς τοῦ 'Απόλλωνος καὶ τῆς μούσης Οὐρανίας, ἐφονεύθη δὲ ὑπὸ τοῦ πατρός του, διότι ἐτόλμησε νὰ συναγωνισθῇ μὲ αὐτὸν εἰς τὴν μουσικὴν τέχνην, ἢ διότι ἀντικατέστησε τὰς ἐκ κλωστῆς λίνου χορδὰς τῆς λύρας διὰ χορδῶν ἐξ ἐντέρων.

Κατὰ τοὺς 'Αλεξανδρινοὺς χρόνους, ἀπεδόθησαν εἰς τὸν Λίνον καὶ πλεῖσται ἄλλαι ἰδιότητες, μεταξὺ δὲ καὶ ἄλλων ἐθεωρεῖτο ὡς ἐφευρέτης τοῦ ἡρωικοῦ ἑξαμέτρου καὶ συγγραφεὺς διαφόρων ποιητικῶν ἔργων. (Christ, 'Ιστορ. τῆς 'Ελλην. λογοτεχνίας μετάφρ. Λυσ. Χ''Κώνστα, τόμ. Α', σελ. 33, 38 καὶ 209).

ΛΙΟΤΙΤΖΑ.—Βλ. Λίτιτζα.

ΛΙΠΑΞΟΣ (ἡ).—'Αρχαιοτάτη πόλις τῆς Κρυσσαίας ἐν τῇ Χαλκιδικῇ ἢ ἐπὶ Θράκης ἐπὶ τοῦ 'Ηροδότου (VII, 123). Κατὰ τὴν εἰς τὴν 'Ελλάδα ἐκστρατείαν του ὁ Ξέρξης (τὸ 580 π.Χ.) παρέλαβεν ἐξ αὐτῆς στρατὸν καὶ πλοῖα. Κατὰ Στέφανον τὸν Βυζάντιον, «πόλις Θράκης. Τὸ ἐθνικὸν Λιπάξιος».

ΛΙΣΑΙ (Αἱ).—'Αρχαιοτάτη πόλις τῆς Κρυσσαίας ἐν τῇ Χαλκιδικῇ χερσονήσῳ ἢ ἐπὶ Θράκης ἐπὶ τῶν παραλίων τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ 'Ηροδότου (VII, 123) ἀπὸ τῆς ὁποίας ὁ παραπλέων τὰ Χαλκιδικὰ παράλια στόλος τοῦ Ξέρξου παρέλαβε στρατὸν καὶ πλοῖα.

ΛΙΣΣΑΙ (Αἱ).— Πόλις τῆς Θράκης,

κειμένη ἀριστερᾷ τοῦ Ἕβρου ποταμοῦ, Β. Α. τῆς Βησαπάρας (νῦν Τατὰρ Παζαρτζὶκ) ἐπὶ τῆς ἀπὸ Σαρδικῆς (Σόφιας) εἰς Φιλιππούπολιν ὁδοῦ. Σήμερον καλεῖται Κίσκιοϊ.

ΛΙΣΣΟΣ.— Ποταμὸς τῆς μεσημβρινῆς Θράκης ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Κικόνων, ὅστις διερχόμενος διὰ τῆς πόλεως Στρύμης ἐξέβαλλε πρὸς δυσμὰς τῆς Μεσημβρίας (νῦν Μάκρης ἀπέναντι τῆς (Σαμοθράκης.) Περὶ τοῦ ποταμοῦ τούτου διηγεῖται ὁ Ἡρόδοτος (VII, 108) ὅτι «οὐκ ἀντέσχε τὸ ὕδωρ παρέχων τῷ Ξέρξεῳ στρατῷ, ἀλλ' ἐπέλιπε».

ΛΙΣΤΗ.—Ὄνομα φρουρίου τῆς Δαρδανίας ἐπισκευασθέν, κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. IV, 4) ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ τοῦ Α' (527—565).

ΛΙΤΙΤΖΑ (ἡ)— Ἀνθοῦσα κωμόπολις τῆς Β. Θράκης, *ἀπέχουσα* Ν. Δ. τῆς Ἀδριανουπόλεως περὶ τὰ 40 χιλιόμετρα καὶ τέταρτον περίπου ὥρας τοῦ Ὀρτάκιοϊ.

Ἀπὸ ἐκκλησιαστικῆς ἀπόψεως ἡ Λίτιτσα καὶ Λιοτίτζα ἀπὸ τοῦ δεκάτου ἤδη αἰῶνος μνημονεύεται ὡς μία τῶν δέκα ἐπισκοπικῶν ἑδρῶν ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Φιλιππουπόλεως εἰς τὸν ὑπὸ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ (886—912) συνταχθέντα πίνακα τῆς κλίμακος τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου. (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, τόμ. V, σελ. 483).

Κατὰ τὸν XIV αἰῶνα, μετὰ τὸν θάνατον Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου (1341) προήχθη εἰς Μητρόπολιν. Ἐρημωθεῖσα κατὰ τὸν αὐτὸν αἰῶνα ἢ τὸν μετέπειτα, ἐμφανίζεται ὡς ἀρχιεπισκοπὴ ἀλλ' ἄγνωστον πότε. Ἀλλ' ἐρημωθεῖσα καὶ ἀφανὴς γενομένη, ἀποκατέστη καὶ πάλιν εἰς Ἀρχιεπισκοπὴν ἐπὶ Ἰωαννικίου τοῦ Β' τὸ 1652, διατελέσασα τοιαύτη μέχρι τοῦ 1855, ὁπότε ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ Κυρίλλου ΣΤ' ἀνυψώθη εἰς Μητρόπολιν κατέχουσα τὴν 66ην θέσιν ἐν τῇ κλίμακι τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου. Ὁ μητροπολίτης αὐτῆς ἔφερε τὸν τίτλον τοῦ «Ὑπερτίμου». Ἐπειδὴ ὅμως ἡ Λίτιτσα ὑπέφερεν ἐκ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν Κιρτζαλίδων, ἡ ἕδρα αὐτῆς μετεφέρθη εἰς τὴν γείτονα κωμόπολιν Ὀρτάκιοϊ, ὅπου καὶ παρέμεινε μέχρι τῆς μεταναστεύσεως τῶν κατοίκων αὐτῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα (1914—1922). Τελευταῖος μητροπολίτης αὐτῆς ὑπῆρξεν ὁ Νικόδημος, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ὁποίου ἐπισυμβάντα ἐν Ἀλεξανδρουπόλει (1 Ἰουνίου 1930) ἡ ἐπαρχία παρέμεινεν ἄνευ τιτλούχου Ἀρχιερέως. (Μητροπολίτου Γερμανοῦ Σάρδεων, Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι Βορείου Θράκης, εἰς «Θρακικὰ» τόμ. VIII, σελ. 146 καὶ ἑξῆς).

***

Ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς Λιτίτσης ἐλάχιστα γνωρίζομεν. Κατὰ τοὺς μεταξὺ Ἰωάννου ΣΤ' Καντακουζηνοῦ καὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάννου τοῦ Ε' ἐμφυλίους πολέμους, συνετάχθη μὲ τὸ μέρος τοῦ δευτέρου.

Κατὰ δὲ τὴν κατάκτησιν τῆς Θράκης ὑπὸ τῶν Τούρκων μετὰ τὸ 1360 ἡ Λίτιτσα ἠκολούθησε τὴν τύχην τῶν ἄλλων ἑλληνικῶν περιφερειῶν, λεηλατηθεῖσα καὶ ἐρημωθεῖσα παντελῶς καὶ κατ' ἐπανάληψιν.

Καταστραφεῖσα τὸ 1790 ὑπὸ τῶν Κιρτζαλίδων, ἀνέλαβε καὶ πάλιν ἀποβᾶσα μία τῶν ἀνθηροτέρων κωμοπόλεων τῆς Β. Θράκης μέχρι τῶν Βαλκανικῶν πολέμων, ὁπότε διὰ τῆς Συνθήκης τοῦ Βουκουρεστίου παρεχωρήθη εἰς τὴν Βουλγαρίαν. (Ν. Ροδοοίνου, ὀλίγα περὶ τῆς Μητροπόλεως Λιτίτσης, εἰς «Θρακικὰ», τόμ. XII, σελ. 94 καὶ ἑξῆς).

***

Ἐν Λιτίτσῃ ὑπῆρχον εἰς παλαιοτέρους χρόνους θερμαὶ ἰαματικαὶ πηγαί, ἐξ οὗ καὶ ἡ τουρκικὴ ὀνομασία αὐτῆς Λίτζια.

Κατά τινα παράδοσιν, συνέρρεον εἰς τὰς θερμοπηγὰς ταύτας ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ πολλοὶ Τοῦρκοι ἐκ τῶν χωρίων τῆς Ροδόπης, οἱ ὁποῖοι, ἀναχωροῦντες, προέβαινον εἰς παντὸς εἴδους βιαιοπραγίας καὶ πιέσεις κατὰ τῶν κατοίκων. Πρὸ τῆς τοιαύτης καταστάσεως ἀπεφάσισαν οἱ κάτοικοι τῆς κωμοπόλεως νὰ καταχώσουν τὰς πηγὰς ταύτας, τῶν ὁποίων ἴχνη σώζονται μέχρι σήμερον εἰς τὴν θέσιν καλουμένην «Χριστός». (Βιβλιογραφία : Ν. Ροδοοίνου, ὀλίγα περὶ τῆς Μητροπόλεως Λιτίτσης, εἰς «Θρακικά». Τόμ. XII σελ. 94 καὶ ἑξῆς).

ΛΙΤΡΑΙ.—Μικρὸν βυζαντινὸν χωρίον

ἔξω τῆς Κωνσταντινουπόλεως; ἡμίσειαν ὥραν περίπου ἀπὸ τοῦ χωρίου Τοπτσηλὰρ (Πυροβολητῶν). Κατὰ τὴν παράδοσιν, συνῳκίσθη ὑπὸ ἀθιγγάνων, οἱ ὁποῖοι, ἀσπασθέντες τὸν χριστιανισμόν, ἐξελληνίσθησαν σὺν τῷ χρόνῳ. (Πρβλ. Μ. Γεδεών, Παλαιᾶς εὐωρίας Θρακῷα κέντρα, εἰς «Θρακικά», 1936, σελ. 28).

ΛΟΓΓΙΝΙΑΝΑ.—Φρούριον τῆς Ἄνω Μοισίας ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, τὸ ὁποῖον, ἐπισκευάσας ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς ὁ Α' (527—565), ἀπέδειξεν «ἔργον διαφερόντως ἐξαίσιον», (Προκοπ Περὶ Κτισμ. IV, 6, 23).

ΛΟΓΓΟΝ,—Φρούριον τῆς Ἄνω Μοισίας ἐν τῇ περιφερείᾳ Τριαδίτσας (νῦν Σόφιας), τὸ ὁποῖον ἀφοῦ ἐκυρίευσεν ὁ Βασίλειος Β', ὁ Βουλγαροκτόνος (976—1.025) καὶ ᾐχμαλώτισεν ὁλόκληρον τὴν φρουράν του, παρέδωκεν εἰς τὰς φλόγας.

ΛΥΓΙΝΟΣ.—Ποταμὸς τῆς Θράκης, ρέων διὰ τῆς χώρας τῶν Τριβαλλῶν, εἰς τὸν ὁποῖον ἔφθασεν ὁ Μ. Ἀλέξανδρος, ὅτε ἐξεστράτευσε κατ' αὐτῶν τὸ ἔαρ τοῦ 335 π. Χ. Κατὰ τὸν Ἀρριανὸν (Ἀνάβ. Α, 2, 1) ἀπεῖχεν οὗτος «ἀπὸ τοῦ Ἴστρου ὡς ἐπὶ τὸν Αἷμον ἰόντι σταθμοὺς τρεῖς». Ἕνεκα ὅμως τῆς ἀοριστίας τοῦ κειμένου καὶ ἐλλείψει ἄλλων πληροφοριῶν, ὅλαι αἱ ἀπόπειραι πρὸς καθορισμὸν τοῦ ποταμοῦ τούτου ἀπέτυχον.

ΛΥΓΚΟΣ.—Μυθικὸς βασιλεὺς τῶν Σκυθῶν, τοῦ ὁποίου τὴν χώραν ἐπεσκέφθη ὁ Τριπτόλεμος, ὅτε περιοδεύων τὸν κόσμον ἐδίδασκεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν καλλιέργειαν τῶν δημητριακῶν καρπῶν καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς ἀγαθά. Ὁ Λύγκος ὅμως φθονήσας τὴν δόξαν τοῦ Τριπτολέμου καὶ ἐπιθυμῶν αὐτὸς νὰ θεωρηθῇ ὡς κομιστὴς τῶν δώρων τούτων, ἀπεπειράθη νὰ τὸν φονεύσῃ κατὰ τὸν χρόνον τῆς φιλοξενίας. Δὲν ἐπρόφθασεν ὅμως, διότι ἡ Δηὼ (Δημήτηρ) ἡ προστάτις τοῦ Τριπτολέμου μετεμόρφωσεν αὐτὸν εἰς λύγκα, τὸ ὁμώνυμον ἄγριον θηρίον.

ΛΥΓΟΣ —Ἡ παλαιοτέρα, κατὰ Διονύσιον τὸν Βυζάντιον, ὀνομασία τοῦ Βοσπόρου (βλ. λέξ.).

ΛΥΚΙΩΝ (Λιμὴν) —Ἀσφαλέστατος ὅρμος τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου, κατὰ τὴν βορείαν ἔξοδον αὐτοῦ, μεταξὺ Μυρλείου καὶ Ἐφεσίων λιμένος (βλ. λέξ.). Ἐπὶ τῆς παραλίας αὐτοῦ ὑπῆρχεν ἄλλοτε ἡ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Ταρασίου. Εἶναι τὸ σημερινὸν Κεριμπτζὲ-Λιμάν.

ΛΥΚΚΕΙΟΣ.—Βασιλεὺς τῶν Παιόνων (359—340 π. Χ.) τοῦ ὁποίου σώζονται ἀργυρᾶ τετράδραχμα μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΛΥΚΚΕΙΟ ἢ ΛΥΚΚΕΙΟΝ. Ἔν τινι ἐπιγραφῇ ἀνακαλυφθείσῃ ἐν τῇ Ἀκροπόλει τῶν Ἀθηνῶν, ἀναφέρεται ὡς σύμμαχος τοῦ Κετριπόριος (βλ. λέξ.), βασιλέως τῆς Θράκης, καὶ τοῦ Γράβου τῆς Ἰλλυρίας, κατὰ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος.

* ΛΥΚΟΖΕΙΑ (ἡ).—Πόλις τῆς Θράκης ἀναφερομένη ὑπὸ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου, ἀλλ' ἄγνωστον ποῦ κειμένη. Τὸ ἐθνικὸν Λυκόζειος.

* ΛΥΚΟΖΟΣ (ἡ) —Πόλις τῆς Φρυγίας «ἣν ᾤκουν Θρᾷκες Λυκόζειοι». Κατὰ Ξάνθον τὸν Λυδόν, παρὰ Στεφάνῳ Βυζαντίῳ, ὅστις γράφει αὐτοὺς διὰ τοῦ ξ καλῶν αὐτοὺς Λυκοξίτας, ἡ πόλις κατεποντίσθη.

ΛΥΚΟΣ.—Ὄνομα ἀρχαιοτάτης θεότητος ἐκ Θράκης προελθούσης καὶ καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα εἰσαχθείσης. Ταυτίζεται πρὸς τὸν Δία ἢ τὸν Ἀπόλλωνα.

ΛΥΚΟΣ.—Ποτάμιον χειμαρρῶδες τοῦ Βυζαντίου, τὸ ὁποῖον, ρέον ὑπὸ τὴν πόλιν, ἐκβάλλει εἰς τὴν Δαρσίαν Πύλην. Εἰς τὸ ποτάμιον τοῦτο, τὸ ὁποῖον Ἀναγνώστης Θεόδωρος ὀνομάζει Λευκόν, λέγει ὅτι ἀπέθανεν ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου Θεοδόσιος ὁ Νεώτερος, ἐξελθὼν εἰς κυνήγιον (Σκαρλ. Βυζαντίου, Κων]πολις, τόμ. Α', σελ. 400). Κατά τινας εἶναι ὁ εἰς τὸν Κεράτιον κόλπον ἐκβάλλων Κεάτχανέ.

* ΛΥΚΩΝΑΙΟΣ ἢ ΛΥΚΩΝΕΥΣ.—Ὁ κάτοικος τῆς Θρακικῆς πόλεως Λυκώνης (βλ. λέξ.).

ΛΥΚΩΝΗ.—Πόλις τῆς Θράκης, ἀναφερομένη ὑπὸ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου, ἀλλ' ἄγνωστον ποῦ κειμένη. Ὁ κάτοικος αὐτῆς : Λυκωναῖος ἢ Λυκωνεύς.

ΛΥΣΙΜΑΧΕΙΑ.—Πόλις τῆς Θρακικῆς

Χερσονήσου κειμένη ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ, ὅστις ἑνώνει τὴν Χερσόνησον μετὰ τῆς Θράκης. Τὸ ἐθνικὸν Λυσιμαχεύς. Ἱδρύθη δὲ ὑπὸ τοῦ *Λυσιμάχου*, *τὸ* 309 *π*. Χ. ὅστις βασιλεὺς γενόμενος τῆς Θράκης, ἀνέδειξε πρωτεύουσαν τοῦ κράτους του. Ἐν Λυσιμαχίᾳ ἐτάφη ὁ Λυσίμαχος ὑπὸ τοῦ υἱοῦ του Ἀλεξάνδρου ἀνεγείραντος εἰς αὐτὸν μεγαλοπρεπὲς μνημεῖον, μετὰ τὸν θάνατόν του ἐν τῇ μάχῃ τοῦ Κόρου (Κύρου) πεδίου τὸ 281 π. Χ.

Ταύτην εἶχεν ὡς ἕδραν του κατὰ τὴν ὀλιγόχρονον βασιλείαν του καὶ ὁ ἀνακηρυχθεὶς βασιλεὺς τῆς Θράκης καὶ βραδύτερον τῆς Μακεδονίας, μετὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ Σελεύκου (280 π. Χ.) Πτολεμαῖος ὁ Κεραυνός.

Κατὰ τὴν ἐπιδρομὴν τῶν Γαλατῶν (280—279 π. Χ.) κατελήφθη ὑπὸ τῶν γαλατικῶν στιφῶν, ἀλλὰ κατὰ τὸ 278—279 περιῆλθεν εἰς τὸν βασιλέα τῆς Μακεδονίας Ἀντίγονον τὸν Γονατᾶν, μετὰ τὴν παρ' αὐτὴν περιφανῆ νίκην του κατὰ τὸν Γαλατῶν. Βραδύτερον, κατὰ τὸν λεγόμενον δεύτερον συριακὸν πόλεμον (258—249 π. Χ.) ἡ Λυσιμάχεια, καθὼς ἐπίσης καὶ ὁλόκληρος ἡ μεσημβρινὴ Θράκη, ἀπὸ τῆς Μακεδονίας μέχρι τοῦ Βυζαντίου περιῆλθον εἰς τοὺς Σελευκίδας καὶ ἀπὸ τούτων εἰς τοὺς Πτολεμαίους περὶ τὸ 220 π.Χ. περιῆλθεν εἰς τοὺς Μακεδόνας ἐπὶ τῆς κυριαρχίας τῶν ὁποίων καὶ κατεστράφη ὑπὸ τῶν Θρακῶν κατὰ τὸν μεταξὺ Φιλίππου Ε' καὶ Ρωμαίων πόλεμον. Ἀνακτιθεῖσα κατὰ τὸ 196 π.Χ. ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ἀττάλου τοῦ Γ', περιῆλθε μετὰ τὴν ἐν Μαγνησίᾳ ἧτταν τούτου ὑπὸ τῶν Ρωμαίων εἰς τοὺς Περγαμηνούς, συμμάχους τῶν Ρωμαίων, ἀλλὰ μετά τινα ἔτη (144 π.Χ.) κατεστράφη καὶ πάλιν ὑπὸ τῶν Θρακῶν. Φαίνεται ὅμως ὅτι δὲν ἐξηφανίσθη, ἀλλὰ διετέλει ἐν παρακμῇ, κατὰ τοὺς ρωμαϊκοὺς χρόνους, διατηρηθεῖσα καὶ κατὰ τοὺς Βυζαντινούς, ὅτε μάλιστα καὶ ὠχυρώθη, διὰ τὸ ἐπίκαιρον τῆς θέσεώς της ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565).

Ἡ Λυσιμάχεια εἶχεν ἀποβῇ ἐπὶ Λυσιμάχου τὸ κυριώτερον τῶν εὐρωπαϊκῶν νομισματοκοπείων, ἔκοψε δὲ καλλιτεχνικώτατα νομίσματα, τῶν ὁποίων σώζονται μόνον χαλκᾶ νομίσματα τῶν ἐτῶν 280—2_0 π. Χ. Ἔμπροσθεν φέρουν κεφαλὴν Λυσιμάχου ἢ Ἡρακλέους νεαροῦ ἢ Δήμητρος μετὰ καλύπτρας πυργοφόρου ἢ Ἀθηνᾶς ἢ Ἑρμοῦ ἢ λέοντος, ὄπισθεν δὲ λέοντα ἢ κεφαλὴν λέοντος, ἢ Ἄρτεμιν, κρατοῦσαν δᾶδας, ἢ Νίκην κρατοῦσαν στέφανον ἢ στέφανον σταχύων ἢ στάχυν μὲ τὴν ἐπιγραφὴν ΛΥΣΙΜΑΧΕΩΝ.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΟΣ.— Ὀλύνθιος, προδώσας τὴν πατρίδα του εἰς τὸν στρατηγὸν τῶν Λακεδαιμονίων Βρασίδαν τὸ 424 π. Χ., (Θουκυδ. IV, 116.—Διόδ. Σίκελ. XII 68).

Μ

ΜΑΓΓΑΛΟΙ (οἱ) — Λαὸς Ταταρικὸς κατοικήσας κατὰ τὸν ἕκτον μ. Χ. αἰῶνα τὴν Μικρὰν Σκυθίαν (Scythia Minor), τὴν σημερινὴν Δοβρουτσᾶν, ἐξ οὗ καὶ τὸ νεώτερον ὄνομα τῆς πόλεως Καλλατίας Μαγγάλια.

ΜΑΓΓΑΝΑ (τὰ).—Παλάτιον ἐν Κωνσταντινουπόλει, κτισθὲν ἢ ἀνακαινισθὲν ἴσως ὑπὸ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος (866—886), λαβὸν τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ παρ' αὐτῷ πύργου καὶ τῆς ἀποθήκης πολεμικῶν μηχανῶν. Ἔκειτο δὲ ἐν τῇ πρώτῃ ρεγιῶνι, παρὰ τὴν Μονὴν τῶν Μαγγάνων, πιθανὸν μεταξὺ τοῦ Σιρκετζῆ Ἰσκελεσὶ καὶ τοῦ Σεράϊ Μπουρνού, ἢ καὶ ἐπ' αὐτοῦ, καθ' ὅσον εἶναι γνωστὸν ὅτι ἀπ' αὐτῶν ἐξετείνετο εἴς τινα πύργον κατὰ τὴν ἀπέναντι παραλίαν τοῦ Γαλατᾶ, προσδεδεμένη ἅλυσις, διὰ τῆς ὁποίας οἱ Βυζαντινοὶ ἐξησφάλιζον τὸν Κεράτιον κόλπον ἀπὸ τῶν ἀπὸ θαλάσσης ἐχθρικῶν ἐπιδρομῶν.

ΜΑΓΓΛΑΒΑ. — Κώμη καὶ τοποθεσία τῶν βυζαντινῶν χρόνων παρὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν, μέχρι τῆς ὁποίας ἐπέδραμον τὴν Θράκην τὸ 913 αἱ ὑπὸ τὸν Συμεὼν βουλγαρικαὶ ὀρδαὶ ἀπειλήσασαι καὶ αὐτὴν τὴν πρωτεύουσαν.

* ΜΑΓΔΗΣ ἢ ΜΑΓΔΙΟΣ (ὁ). —Διάσημος Θρᾶξ τὸ γένος ἀπὸ τοῦ ὁποίου, ὡς ἀναφέρει ὁ Δοῦρις εἰς τὸ περὶ τραγῳδίας

ἔργον του (παρ' Ἀθηναίῳ, XIV, 636) ὠνομάσθη ἡ «μάγαδις». Μάγαδις δὲ ἦτο ἀρχαῖον ἔγχορδον ὄργανον ἔχον τριγωνικὸν σχῆμα καὶ ὅμοιον πρὸς ἅρπαν. Εἶχε δὲ κατὰ τὸν Ἀθήναιον 20 χορδὰς διῃρημένας εἰς 5 ὁμάδας, καὶ ἐπαίζετο διὰ τῶν δύο χειρῶν, Ὁ ἦχός της ἦτο ἀρκετὰ ἰσχυρὸς καὶ ἦτο εἰς μεγάλην χρῆσιν διὰ τὴν συνοδείαν, δι' ὃ καὶ ὁ Πίνδαρος τὴν ἀποκαλεῖ «ὄργανον συνοδείας».

* ΜΑΓΚΡΙΩΤΙΣΣΑ.—Βυζαντινὴ κωμόπολις τῆς Ἀν. Θράκης πρὸς νότον τῆς Βιζύης, ὀνομασθεῖσα οὕτω κατά τινα παράδοσιν ἐκ βυζαντινῆς τινος εἰκόνος καλουμένης «Παναγίας Μεγαριωτίσσης», κομισθείσης ἐνταῦθα πρὸ τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως (1453), ὅπου ἐκτίσθη καὶ μονή, περὶ τὴν ὁποίαν, μετοικήσαντες πολλοὶ ἐκ τῶν γειτονικῶν χωρίων, ἀπετέλεσαν τὴν σημερινὴν κωμόπολιν. Ἡ ἐκκλησία τῆς μονῆς διατηρεῖται καθὼς καὶ αἱ τοιχογραφίαι αὐτῆς.

ΜΑΓΝΑΥΡΑΣ (Ἀνάκτορα).— Πολυτελέστατον ἀνάκτορον τῆς Κωνσταντινουπόλεως κείμενον ἐντὸς τοῦ περιβόλου τῶν μεγάλων ἀνακτόρων τοῦ Βυζαντίου, ἱδρυθὲν ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου (306—337). Εἰς τὸ μέσον τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς αὐτοῦ ὑψοῦτο μεγαλοπρεπὴς ὁ βασιλικὸς θρόνος, ὁ λεγόμενος «Σολομώντειος», ἐπὶ τοῦ ὁποίου καθήμενος ὁ βασιλεὺς ὑπεδέχετο τοὺς πρέσβεις καὶ ἄλλους ἐπισήμους ξένους ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα «Μαγναύρα», ἐκ τοῦ λατινικοῦ «magna aula» (μεγάλη αὐλή).

Βραδύτερον συνεπλήρωσεν αὐτὸ ὁ Μαυρίκιος (582—602) προσθέσας περιφερειακὸν ἡλιακόν, τὸ στρογγύλον, εἰς τὸ μέσον τοῦ ὁποίου ἔστησε καὶ ἴδιον αὐτοῦ ἀνδριάντα. Εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦτο ἀπέθανεν ὁ αὐτοκράτωρ Τιβέριος τὸ 582, εἰς αὐτὸ δὲ ἀνηγορεύθη αὐτοκράτωρ ὁ γαμβρός του Μαυρίκιος.

ΜΑΓΝΑΥΡΑΣ (Σχολή).—Οὕτω ἐκαλεῖτο ἡ εἰς τὰ ἀνάκτορα τῆς Μαγναύρας (βλ. λ.) λειτουργοῦσα ἀνωτάτη σχολὴ κατὰ τὸν ἔνατον αἰῶνα, τελειοποιηθεῖσα ἐπὶ Μιχαὴλ τοῦ Γ' (842—867) ὑπὸ τοῦ Καίσαρος Βάρδα, θείου του ἐκ μητρός. Χάρις εἰς τὴν σχολὴν ταύτην καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Βάρδα, ἤρχισαν νὰ καλλιεργοῦνται καὶ πάλιν τὰ γράμματα καὶ αἱ ἐπιστῆμαι, αἱ ὁποῖαι, ὅπως λέγει ὁ Κεδρηνός, εἶχον παραμεληθῆ καὶ παρακμάσει «τῇ τῶν κρατούντων ἀγροικίᾳ καὶ ἀμαθείᾳ».

* ΜΑΔΙΣ.— Ἄλλη ὀνομασία τῆς Θρακικῆς πόλεως Μαδύτου (βλ. λεξ.).

ΜΑΔΥΤΟΣ (ἡ).— Πόλις τῆς Ἀν. Θρακικῆς παραλίας ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, κειμένη δύο περίπου μίλλια Ν. Δ. τῆς Σηστοῦ, κατέναντι τῆς Ἀβύδου, εἰς βόρ. πλάτ. 41° καὶ ἀνατ. μῆκ. 50°, κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. Γ, 11. 9) ὑπὸ τοῦ ὁποίου καλεῖται Μάδις. Ἀναφέρεται Μαδυτὸς καὶ Μάδυτος, ἀλλ' ἄγνωστος ἡ προέλευσις τοῦ ὀνόματος. Κατὰ τὸν Σκύμνον (Περιήγ. 709) ἦτο κτίσμα Λεσβίων.

Ἕνεκα τῆς στρατηγικῆς αὐτῆς θέσεως κατελαμβάνετο ἀλληλοδιαδόχως ὑπὸ τοῦ ἰσχυροτέρου, ἡ δὲ ἱστορία αὐτῆς συνδέεται καθόλου μὲ τὴν ἱστορίαν τῆς Θρακικῆς χερσονήσου. Διετέλεσε σύμμαχος τῶν Ἀθηναίων, ἡ δὲ μεγαλυτέρα ἀκμὴ αὐτῆς συμπίπτει τὸν IV π. Χ. αἰῶνα, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνάγονται τὰ σωζόμενα αὐτῆς νομίσματα.

Κατὰ τὴν ἵδρυσιν τοῦ βυζαντινοῦ κράτους, ἡ Μάδυτος ἦτο ἡ ἀκμαιοτέρα πόλις τοῦ Ἑλλησπόντου, συγκεντρώνουσα ὅλον τὸ ἐμπόριον τῆς Θρακικῆς χερσονήσου, πολὺ πρὶν ἢ ἀναφανῇ ἡ Καλλίπολις, ἥτις ἀπὸ τοῦ X αἰῶνος καὶ ἐντεῦθεν ἐπεσκίασεν ἐντελῶς αὐτήν. Κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα διατελεῖ σχεδὸν ἐν ἀφανείᾳ, σπανίως μνημονευομένη ὑπὸ τῶν βυζαντινῶν συγγραφέων. Κατὰ τὸν XI αἰῶνα ἀπετέλει ἰδιαίτερον βασιλικᾶτον, δωρηθὲν ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου (1024—1055) εἰς τὸν Μιχαὴλ Ψελλόν, κατὰ δὲ τὸν XII αἰῶνα μνημονεύεται ὡς τὸ προσφιλὲς θέρετρον Ἰωάννου Α' τοῦ Κομνηνοῦ.

Ἐπὶ τῶν σταυροφοριῶν, μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Φράγκων, ἡ Μάδυτος μεθ' ὅλης τῆς παραλίας τῆς Προποντίδος περιῆλθεν εἰς χεῖρας τῶν Ἑνετῶν. Καὶ ἐπανῆλθε μὲν εἰς

τὴν κατοχὴν τῶν Βυζαντινῶν ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Βατάτση (1222 — 1254), παραμείνασα ὑπ' αὐτοὺς μέχρι τοῦ 1304 μετὰ τῆς Καλλιπόλεως, ἀλλ' ἐδοκίμασεν ἐκ τῶν πρώτων τὰ δεινὰ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Καταλανῶν. Φρούραρχος τῆς πόλεως ἦτο ὁ Μαρούλης, τὸν ὁποῖον ὁ ἱστορικὸς Γεώργιος Παχυμέρης ὀνομάζει «Μέγαν ἄρχοντα» καὶ ὅστις ἐπὶ ἐννέα μῆνας κατώρθωσε νὰ ἀντισταθῇ μετὰ τῆς ἐξ 700 ἀνδρῶν φρουρᾶς, ἐπιδείξας μεγάλην ἀνδρείαν καὶ στρατηγικὴν ἱκανότητα. Τέλος ὅμως παρεδόθη εἰς τοὺς πολιορκητάς, οἱ ὁποῖοι κατέστρεψαν καὶ ἐλεηλάτησαν τὴν πόλιν. Μετὰ τὴν καταστροφὴν ταύτην, ἀνέλαβε καὶ πάλιν, ἀλλὰ τὸ 1357 κατελήφθη ὑπὸ τοῦ Σολεϋμάν, υἱοῦ τοῦ Ὀρχάν. Μετὰ μικρὰν ἀνάκτησιν αὐτῆς ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν, κατὰ τὸ 1416, ἐκυριεύθη καὶ πάλιν ὑπὸ τῶν Τούρκων, ὑπὸ τοὺς ὁποίους παρέμεινεν ἔκτοτε.

Κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν κατοχὴν τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, ὑπήγετο εἰς τὴν ὁμώνυμον ὑποδιοίκησιν τοῦ νομοῦ Καλλιπόλεως, ἀριθμοῦσα μέχρι τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν πληθυσμῶν (1923) περὶ τὰς 2.500 κατοίκους, ἐπιδιδομένους εὐδοκίμως εἰς τὴν γεωργίαν, ἀμπελουργίαν, ἁλιείαν καὶ ἀγγειοπλαστικήν. Κοινῶς ἐκαλεῖτο Μάϋτο ἢ Μαϋδό, ὑπὸ δὲ τῶν Τούρκων Μάϊτο.

Ὑπὸ ἐκκλησιαστικὴν ἔποψιν, κατὰ τὸν ὑπὸ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ (886—912) καταρτισθέντα «Πίνακα τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου», ἀναφέρεται ὡς ἕδρα μητροπόλεως κατέχουσα τὴν 69ην τάξιν, ὑπὸ τὸ ὄνομα Μάδυτα. Κατὰ δὲ τὸν XIV αἰῶνα ἀναφέρεται ὡς ἁπλῆ ἐπισκοπὴ ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Ἡρακλείας, ἄγνωστον ὅμως πότε ὑποβιβασθεῖσα.

(Βιβλιογρ. Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου Πατριδογραφία : Μάδυτος ἡ πόλις τῆς Χερσονήσου).

ΜΑΔΥΤΗΝΟΣ.—Ὁ κάτοικος τῆς θρακικῆς πόλεως Μαδύτου. (βλ. λέξ.).

ΜΑΖΟΥΣΙΑ (Ἄκρα). — Ἀκρωτήριον τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου. Ἐκ τῆς περιγραφῆς τοῦ Στράβωνος (VII, 331, 52) ταυτίζεται πρὸς τὴν μεταξὺ τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Ἕλλης καὶ Σεντοὺλ - Μπάχρ νοτίαν ἄκραν τῆς χερσονήσου τῆς Καλλιπόλεως. Ὑπὸ τῶν Λατίνων συγγραφέων (Πλιν. IV, 11, 50 καὶ Πομπ. Μέλα Β, 2) Μαστουσία.

* ΜΑΙΔΑΡΟΙ (οἱ). — Λαὸς Θρακικὸς ὁ αὐτὸς μὲ τοὺς Μάδους. (βλ. λέξ.).

ΜΑΙΔΙΚΗ —Χώρα τῆς ἀρχαίας Θράκης, κειμένη εἰς τὰ Β. Α. τῆς Παιονίας, ἥτις, διαρρεομένη ὑπὸ τοῦ Στρυμόνος καὶ τῶν παραποτάμων αὐτοῦ καὶ περιβαλλομένη Β. Α. ὑπὸ τῶν μεσημβρινῶν ὑπωρειῶν τοῦ ὄρους Σκομίου καὶ Ὀρβήλου ἀντιστοιχεῖ περίπου πρὸς τὴν σημερινὴν περιοχὴν τοῦ Μελενοίκου καὶ Πετριτσίου. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἐκαλοῦντο Μαῖδοι ἢ Μαιδάροι.

Κατακτηθεῖσα ὑπὸ Ρωμαίων ἡ Μαιδικὴ ἀπετέλεσε κατὰ τὸν δεύτερον μ. Χ. αἰῶνα μίαν τῶν 14 στρατηγιῶν τῆς Θράκης.

Πόλεις αὐτῆς ἀναφέρονται ὑπὸ τῶν ἀρχαίων : ἡ Ἰαμφορίνα, πρωτεύουσα αὐτῶν, ἡ Πέτρα καὶ ἡ Δεσούδαβα.

ΜΑΙΔΟΒΙΘΥΝΟΙ. — Λαὸς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, μετοικήσας ἐκ Θράκης, καὶ ἀποτελούμενος ἀπὸ Μακεδόνας καὶ Βρύγας.

ΜΑΙΔΟΙ, ΜΑΙΔΟΙ ἢ ΜΑΙΔΑΡΟΙ.—Ἰσχυροὶ καὶ φιλοπόλεμος θρακικὸς λαός, κατοικῶν τὴν ὑπ' αὐτῶν κληθεῖσαν Μαιδικὴν (βλ. λέξ.). Αὐτόνομοι καὶ ἀνεξάρτητοι κατ' ἀρχὰς ὑπὸ ἰδίους βασιλεῖς, πολλάκις ἐπέδραμον τὴν Μακεδονίαν. Μέχρις οὗ κατεβλήθησαν ὑπὸ τοῦ Φιλίππου καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἡ δὲ χώρα των ἀπετέλεσε μέρος τοῦ Μακεδονικοῦ βασιλείου.

Ἐπὶ τῶν διαδόχων ἀποσπασθέντες τῆς Μακεδονίας, ἐπέδραμον καὶ πάλιν τὴν Μακεδονίαν, ἀλλ' ἐπελθὼν κατ' αὐτῶν Φίλιππος ὁ Β' τὸ 211 π. Χ. ἐκυρίευσε τὴν πρωτεύουσαν αὐτῶν Ἰαμφορίναν (βλ. λ.) καὶ ἐπανέφερεν αὐτοὺς ὑπὸ τὸν Μακεδονικὸν ζυγόν.

Ἐπὶ τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων, κηρυχθέντες κατὰ τῶν Ρωμαίων καὶ ὑπὲρ τοῦ Μιθριδάτου VI τοῦ Μεγάλου (120 — 63 π. Χ.) ἐπέσυραν τὴν ὀργὴν τοῦ Σύλλα, ὅστις, εἰσβαλὼν εἰς τὴν χώραν των, ἐλεηλάτησε καὶ κατέστρεψεν αὐτήν.

ΜΑΙΣΑΔΗΣ.— Βασιλεὺς τῶν Ὀδρυσῶν λαῶν, πατὴρ Σεύθου τοῦ Β' περὶ τὰ 410—

405. Μολονότι ἐπεξέτεινε τὸ κράτος του καὶ ἐπὶ τῶν Θυνῶν, Μελανδιτῶν καὶ Τρανιψῶν, ἐξεθρονίσθη διὰ στάσεως, διεδέχθη δὲ αὐτὸν ὁ Μήδυκος ἢ Μήτυκος (Ξενοφ. Κύρ. 'Ανάβ. VII, 2. 32).

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΔΥΝΑΣΤΕΙΑ.— Οὕτω καλεῖται ἡ ἐν Βυζαντίῳ μακρὰ καὶ ἔνδοξος βασιλεία τοῦ οἴκου, τὸν ὁποῖον ἐθεμελίωσε τὸ 867 Βασίλειος Α', ὁ ἐπιλεγόμενος Μακεδών, διότι ἡ πατρὶς αὐτοῦ Θράκη ὑπήγετο τότε εἰς τὸ Θέμα Μακεδονίας. Κατὰ τὴν περίοδον τῆς δυναστείας ταύτης, ἡ ὁποία διήρκεσε δύο περίπου ὁλοκλήρους αἰῶνας, ἀπὸ τοῦ 867 μέχρι τοῦ 1,056, ἀνῆλθον εἰς τὸν θρόνον τοῦ Βυζαντίου 14 βασιλεῖς καὶ μία βασίλισσα καὶ ἄλλοι μὲν ὡς ἀπόγονοι κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς δυναστείας Βασιλείου τοῦ Α', ἄλλοι δὲ ὡς ἐπίτροποι τῶν ἀνηλίκων διαδόχων τοῦ Θρόνου καὶ ἄλλοι ὡς σύζυγοι τῶν γυναικῶν τῆς δυναστείας ἐκείνης καὶ τέλος εἷς ὡς θετὸς υἱὸς αὐτῆς Εἶναι δὲ οἱ ἑξῆς :

α.—Βασίλειος Α' (867=896).

β.—Λέων ΣΤ' ὁ Σοφὸς υἱὸς τοῦ προηγουμένου (896—912).

γ.—'Αλέξανδρος, ἀδελφὸς τοῦ Λέοντος (912—913).

δ.—Κωνσταντῖνος Ζ' ὁ Πορφυρογέννητος υἱὸς Λέοντος τοῦ ΣΤ' (913—959).

ε.—Ρωμανὸς Α' ὁ Λεκαπηνός, ἀνελθὼν εἰς τὸν θρόνον ὡς τοποτηρητὴς κατὰ τὰ ἔτη τῆς ἀνηλικότητος Κωνσταντίνου τοῦ Ζ' (920—944).

στ'—Ρωμανὸς Β' υἱὸς Κωνσταντίνου τοῦ Ζ' (959—963).

ζ.—Νικηφόρος Β' ὁ Φωκᾶς, ἀνελθὼν εἰς τὸν θρόνον ὡς δεύτερος σύζυγος τῆς χήρας Ρωμανοῦ τοῦ Β' καὶ ὡς ἐπίτροπος τοῦ ἀνηλίκου διαδόχου Βασιλείου Β' (963—969).

η.—'Ιωάννης Α' Τσιμισκῆς, ὡς ἐπίτροπος τοῦ αὐτοῦ ἀνηλίκου Βασιλείου Β' (969—976).

θ.—Βασίλειος Β' υἱὸς τοῦ Ρωμανοῦ Β' (976—1.025).

ι.—Κωνσταντῖνος Η', ἀδελφὸς τοῦ προηγουμένου (1.025—1.028).

ια.— Ρωμανός Γ' ὁ 'Αργυρός, σύζυγος τῆς θυγατρὸς τοῦ προηγουμένου Ζωῆς (1.028—1.034).

ιβ. — Μιχαηλ Δ' ὁ Παφλαγών, δεύτερος σύζυγος τῆς Ζωῆς (1.034—1.041).

ιγ.—Μιχαὴλ ὁ Καλαφάτης, θετὸς υἱὸς τῆς Ζωῆς (1.041—1 042).

ιδ—Κωνσταντινομάχος, τρίτος σύζυγος τῆς Ζωῆς (1.042—1.055)

ιε.—Θεοδώρα ἀδελφὴ τῆς Ζωῆς (1.055—1.056).

'Η λαμπρότης τῆς Μακεδονικῆς δυναστείας διετηρήθη μέχρι τοῦ θανάτου Βασιλείου Β' τοῦ Βουλγαροκτόνου (1.025). Ἔκτοτε ἀρχίζει νὰ θαμβοῦται μετ' αὐτῆς δὲ καὶ ἡ ἀκμὴ τῆς αὐτοκρατορίας, ἕνεκα τῆς ἀνικανότητος τῶν κατόπιν βασιλευσάντων.

ΜΑΚΕΣΑΤΟΣ. — Ὄνομα θρακικὸν κύριον, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν Θράκῃ («Θρακικὰ» τόμ. VI (1935, σελ. 139, πρβλ. καὶ 1933, σελ. 100).

ΜΑΚΡΗ ('Η). — Παράλιος πόλις τῆς Θράκης, κειμένη ἀπέναντι τῆς Σαμοθράκης, περὶ τὰ 10 χλμ. πρὸς δυσμὰς τῆς 'Αλεξανδρουπόλεως. Τὸ παλαιόν της ὄνομα ἦτο 'Ορθογύρεια ἢ Στάγειρα (βλ. λέξ.).

'Απὸ τοῦ δεκάτου ἤδη αἰῶνος μνημονεύεται ὡς ἕδρα ἐπισκόπου, ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Τραϊανουπόλεως (Ράλλη καὶ Ποτλῆ τόμ. 6, σελ. 483). Κατεστράφη τὸ 1205 ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τῶν Βουλγάρων 'Ιωάννου τοῦ Σκυλοϊωάννου, ὅσοι δὲ ἐκ τῶν κατοίκων διέφυγον τὴν σφαγήν, μετεκομίσθησαν εἰς τὴν παραδουνάβειον Βουλγαρίαν.

'Αργότερον, ὅταν κατεκτήθη ἡ Θράκη ὑπὸ τῶν Λατίνων, διετέλεσεν ὡς βαρωνία, τὴν ὁποίαν ὁ αὐτοκράτωρ Βαλδουῖνος ἐδώρησεν εἰς τὸν δοῦκα τῆς Βουργουνδίας Οὔγωνα (Huges) μετὰ τοῦ βασιλείου τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τῶν βαρωνιῶν Αἴνου καὶ Μαδύτου. Σήμερον εἶναι μικρὰ κωμόπολις, ἀριθμοῦσα περὶ τοὺς 600 κατοίκους (1928).

ΠΑΚΡΟΛ(Ε)ΙΒΑΔΑ. — Τοποθεσία τις μεταξὺ Φιλιππουπόλεως καὶ 'Αδριανουπόλεως πρὸς Β. τοῦ Χάσκιοϊ, καλουμένη

οὕτως ἀπὸ τοῦ σχήματός της καὶ ὁμώνυμος κωμόπολις, γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα Οὐζουντζόβα, τὸ ὁποῖον τουρκιστὶ σημαίνει «μακρὸν λειβάδιον», ἀπέχουσα δὲ ἐξ ἴσου ἀπὸ τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ τοῦ Στενιμάχου. Ἐνταῦθα Θεόδωρος Β' ὁ Λάσκαρις, ἐκστρατεύσας κατὰ τοῦ ἡγεμόνος τῶν Βουλγάρων Μιχαὴλ τὸ 1256, κατελήφθη ὑπὸ σφοδροῦ χειμῶνος καὶ χιονοθυέλλης, ἥτις ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ καταφύγῃ εἰς Στενίμαχον.

ΜΑΚΡΟΝ ΤΕΙΧΟΣ.—Τοῦτο κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. Γ. 11, 4) ἔκειτο εἰς βόρ. πλάτ. 41°, 50 καὶ ἀνατ. μῆκ. 54°, 50΄. Φαίνεται ὅμως ὅτι τό Μακρὸν Τεῖχος, καθὼς καὶ αἱ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου τιθέμεναι πόλεις: Ἡράκλεια καὶ Πακτύη, ἐσφαλμένως τοποθετοῦνται ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου, διότι ἐκεῖ ὅπου τοποθετεῖται τὸ Μακρὸν Τεῖχος 10 μίλλια πρὸς Ν. τῆς Βισάνθης (Ραιδεστοῦ), ἔκειτο τὸ Νέον Τεῖχος (βλ. λέξ.) (Σκύλακος, 68—Στράβ. VII 31, 55).

Τὸ Μακρὸν τοῦτο Τεῖχος ἐχώριζε τὸν ἰσθμὸν τῆς Θρακικῆς, ἤγειρε δὲ αὐτὸ ὁ Μιλτιάδης τὸ 560 π.Χ. ἀπὸ Καρδίας μέχρι τῆς Πακτύης, ἐπὶ μήκους 36 σταδίων, ἵνα, ὅπως ἀναφέρει ὁ Ἡρόδοτος (VII, 36), προστατεύσῃ τὴν Χερσόνησον ἀπὸ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν Θρακικῶν λαῶν, ἰδίως δὲ ἀπὸ τῶν γειτόνων αὐτῆς Ἀψυνθίων.

Τὸ τεῖχος τοῦτο κατεστραφὲν ἔκτισεν ἐκ νέου ὁ Περικλῆς τὸ 453 π. Χ (Πλουτάρχου Περικλ. 19). Βραδύτερον κατεστράφη ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος ἀλλ' ἐπεσκευάσθη ὀλίγον μετὰ ταῦτα. Τέλος, καὶ τούτου καταστραφέντος, ἀνήγειρεν νέον τεῖχος ὁ Ἰουστινιανὸς (527—565), τοῦ ὁποίου ἐλάχιστα λείψανα σώζονται παρὰ τὸ Ἑξαμίλιον (Προκ Περὶ Κτισμ. IV, 10).

Τὸ Μακρὸν Τεῖχος, τὸ ὁποῖον ἐσώζετο ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Πτολεμαίου (β' μ.Χ. αἰών), καὶ τὸ ὁποῖον ἡ Tabula Pentingeriana παρεφθαρμένως ὀνομάζει Macronteros ἐξετείνετο ἀπὸ τῆς πόλεως Πτελεοῦ, κειμένης κατὰ τὸ στόμιον τοῦ Μέλανος ποταμοῦ, μέχρι τῆς Λευκῆς ἄκρας. Εἰς τὸ μέσον δὲ τῆς μεταξὺ τῶν δύο τούτων πόλεων ἀποστάσεως, ὑπῆρχε βωμὸς τοῦ ὁρίου Διός, ὅστις ἐθεωρεῖτο καὶ τὸ ὅριον τῆς χερσονήσου καὶ οὐχὶ ἡ Ἀγορὰ ὡς διετείνετο ὁ Φίλιππος. (Δημοσθ. Περὶ Ἀλοννήσου. 19—51).

ΜΑΛΓΑΡΑ (τὰ) —Ἀκμαιοτάτη κωμόπολις τῆς Ἀν. Θράκης, κειμένη πρὸς Δ. τῆς Ραιδεστοῦ, μετὰ τῆς ὁποίας συνδέεται δι' ἁμαξιτῆς ὁδοῦ, καλουμένη τὸ πάλαι Μεγάλη Ἀγορὰ ἢ Μεγαλαγορά, ἐξ οὗ κατὰ παραφθορὰν τὸ νεώτερον αὐτῆς ὄνομα.

Ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς κατοχῆς τῆς Ἀνατ. Θράκης ἦτο ἕδρα ὁμωνύμου ὑποδιοικήσεως τοῦ νομοῦ Ραιδεστοῦ ἀριθμοῦσα 5.379 κατοίκους (1920), μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὀλίγους Ὀθωμανοὺς καὶ Ἀρμενίους ἀσχολουμένους εἰς τὴν βυρσοδεψικὴν καὶ τὴν γεωργίαν. Συνετήρει ἀστικὴν σχολήν, παρθεναγωγεῖον καὶ νηπιαγωγεῖον.

Μετὰ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν πληθυσμῶν (1923) τὸ πλεῖστον ἐγκατεστάθη εἰς τὰ Νέα Μάλγαρα, ἀποτελοῦντα ἰδίαν κοινότητα ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Θεσσαλονίκης τοῦ ὁμωνύμου νομοῦ. Ἀριθμεῖ 1348 κατοίκους (1928) καὶ ἔχει δημοτικὸν σχολεῖον, ταχυδρομεῖον καὶ τηλεφωνεῖον.

ΜΑΜΑΣ (Ἅγιος)—Ἐκτενεστάτη λαγκαδιὰ παρὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἐκτεινομένη μεταξὺ Ἀπαμείας καὶ Ἁγίου Στεφάνου, καλουμένη ὑπὸ χριστιανῶν καὶ Μωαμεθανῶν Ἅγιος Μάμας. Ὁ τόπος εἶναι καταλληλότατος δι' ἱπποδρομίας, ἐνταῦθα δὲ ὑπῆρχον μεγλοπρεπῆ ἀνάκτορα τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, ὅπου ὁ υἱὸς καὶ διάδοχος τοῦ Θεοφίλου, Μιχαὴλ Γ' ὁ μέθυσος (842—867) ἠρέσκετο νὰ ἐνδιατρίβῃ διασκεδάζων καὶ κυνηγῶν. Ἐπίσης ὑπῆρχε κ ὶ μεγαλοπρεπὴς ναὸς τοῦ Ἁγίου Μάμαντος. Ἀνάκτορα καὶ ναὸς κατεστράφησαν κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Συμεών, ἡγεμόνος τῶν Βουλγάρων ἐπιδρομήν.

Πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς λαγκαδιᾶς ταύτης σώζεται λιθίνη γέφυρα, στηριζομένη ἐπὶ τριῶν ἁψίδων τῶν βυζαντινῶν χρόνων, φέρουσα ἀναγλύφους ἀετούς, σύμβολα τῶν αὐτοκρατόρων. Διὰ τῆς γεφύρας ταύτης διήρχοντο ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν χρόνων οἱ

ἐκ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Ρήγιον μεταβαίνοντες καὶ τἀνάπαλιν. ('Αλεξ. Πασπάτη. Τὰ Θρακικὰ Προάστεια τοῦ Βοσπόρου, ἐν 'Ελλ. Φιλ. Συλλόγῳ, τόμ. XII, σελ. 42— Μ. Γεδεών, ἔγγραφοι λίθοι καὶ κεράμια, ἐν 'Εκκλ. 'Αληθείᾳ, ἔτος IX, σελ. 405).

ΜΑΜΑΝΤΟΣ (Ναὸς τοῦ 'Αγίου).—Ναὸς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν Ξυλοκέρκῳ χρηματίσας καὶ ὡς Μονή. 'Εκτίσθη ὑπὸ τοῦ Φαρασμάνου εὐνούχου καὶ κοιτωνίτου ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος 'Ιουστινιανοῦ τοῦ Α' (527—565) ἀνεκαινίσθη δὲ βραδύτερον ἐπὶ 'Ισαακίου τοῦ 'Αγγέλου. 'Εν τῷ ναῷ τούτῳ ἐτάφη ἡ Κωνσταντία, χήρα τοῦ αὐτοκράτορος Μαυρικίου καὶ θυγάτηρ τοῦ Τιβερίου, φονευθεῖσα μετὰ τῶν θυγατέρων της τὸ 606 ὑπὸ τοῦ τυράννου Φωκᾶ.

ΜΑΜΑΝΤΟΣ (Μονή). — Μονὴ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν τῇ συνοικίᾳ Ψωμμαθίᾳ, ὅπου σήμερον εὑρίσκεται τὸ Κοτζᾶ Μουσταφᾶ πασᾶ - τζαμισῆ.

Εὑρὼν τὴν μονὴν παρημελημένην τὸ 1147 Γεώργιος ὁ Καππαδόκης, ἀνήγειρε πλουτίσας αὐτὴν διὰ σκευῶν ἱερῶν πολυτίμων, εἰκόνων, βιβλίων καὶ διαφόρων παραρτημάτων. 'Επὶ πόσον διετηρήθη ἡ μονὴ αὕτη δὲν εἶναι γνωστόν. Μέρος τοῦ τυπικοῦ αὐτῆς ἐξέδωκεν τὸ 1896 ὁ ρῶσος βυζαντινολόγος Οὐσπένσκης.

ΜΑΝΙΑΝΑ. — Φρούριον τῆς Δαρδανίας ("Ανω Μοισία) παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισ. IV, 4).

ΜΑΝΙΚΑΒΑ (ἡ). — Πόλις τῆς Θράκης, καταληφθεῖσα μετ' ἄλλων ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας Φρειδερίκου τοῦ Α' (1152—1190) κατὰ τὴν τρίτην Σταυροφορίαν, ὅτε ἐπέδραμε τὴν Θράκην (Πρβλ. Στ. Χ. Σακελλαριάδου. Πόλεις καὶ Θέσμια Θράκης κτλ. σελ. 174).

ΜΑΝΙΜΑΖΟΣ.—"Ονομα Θρακικὸν ἐπισήμου τινὸς Θρακός, ἡρωποιηθέντος μετὰ θάνατον ἢ δευτερεύοντος τινός τοπικοῦ Θρακικοῦ Θεοῦ («'Αρχεῖον Θράκης» τόμ. VI, σελ. 14).

ΜΑΝΡΟΒΑΛΛΕ.— Φρούριον τῆς Κάτω Μοισίας παρὰ τὸν "Ιστρον ποταμὸν (Δούναβιν) παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ.IV,11).

ΜΑΞΕΝΤΙΟΝ (Φρούριον). — Φρούριον τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως πρὸς 'Αν. τῶν Νοβῶν (νῦν Σίστοβα) τὸ ὁποῖον, ἐπισκευάσας κατὰ τὸν Προκόπιον(Περὶ Κτισμ. IV, 7,6) ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανὸς (527—565) ἀνήγειρε καὶ πύργον ἐπ' αὐτοῦ «ἐπεὶ αὐτοῦ προσδεῖν ᾤετο».

ΜΑΞΙΜΙΑΝΟΥΠΟΛΙΣ.— Πόλις τῆς Δυτικῆς Θράκης, ἡ Μοσυνόπολις τῶν Ρωμαίων, μνημονευομένη ὑπὸ τοῦ 'Αμμιανοῦ Μαρκελλίνου: «Rodopa huic adnexa Maximianopolim habet» (XXVII, 4, 12). Τὰ τείχη αὐτῆς «τὰ ἐν προβόλοις σαθρὰ γεγονότα» ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανὸς (627—565) κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 11, 10). "Εκειτο δὲ κατὰ τὸν Jirecek, ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Κομοτινῆς παρὰ τὸ χωρίον Μοσνὶκ—Καλεσί, ὅπου σώζονται ἐρείπια αὐτῆς.

Τὸ 1255 κατελήφθη ὑπὸ Θεοδώρου Α' τοῦ 'Αγγέλου μετὰ τῆς Ξάνθης, Γρατζιανῶν καὶ 'Αδριανουπόλεως.

Κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ 'Ιεροκλέους (Συνέκδ. 634) ὡς μία τῶν 7 πόλεων τῆς ἐπαρχίας Ροδόπης, βραδύτερον δὲ ὡς ἕδρα μητροπολίτου (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, τόμ. V, σελ. 456).

Κατὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Θράκης ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐκυριεύθη ὑπὸ τοῦ 'Εβρενὸς πασᾶ ἐπὶ τοῦ Σουλτάνου Μουρὰτ τοῦ Α' (1360—1389). Περὶ τὰ τέλη ὅμως τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος φαίνεται ὅτι ἦτο κατεστραμμένη, διότι ὁ Μελέτιος (Γεωγρ. Τόμ. Γ' σελ. 103) ἀναφέρων αὐτὴν λέγει: «'Η δὲ Μαξιμιανούπολις, οὐ σμακρὰν τῆς Βιστονίδος τίθεται. Τανῦν ἐρείπιον».

ΜΑΞΙΜΙΝΟΣ Α'—Αὐτοκράτωρ τῆς Ρώμης (235 — 238 μ. Χ.) γεννηθεὶς ἐν Θράκῃ ἐκ γονέων «τὸ γένος ἐνδοξοτάτων καὶ μιξοβαρβάρων, ἀπό τινος κώμης, ὡς ἐλέγετο, πρότερον μὲν ἐν παιδὶ ποιμένων..» ('Ηρωδ. VII, 8).

'Επὶ τοῦ αὐτοκράτορος Σεπτιμίου Σεβήρου προσελήφθη διὰ τὰ σωματικὰ αὐτοῦ προσόντα εἰς τὴν αὐτοκρατορικὴν Αὐλήν, ἐπὶ δὲ τοῦ 'Αλεξάνδρου Σεβήρου ὑπηρέτει

εἰς τὴν δευτέραν Τραϊανὴν Λεγεῶνα. Ἀνακηρυχθεὶς αὐτοκράτωρ τὸ 235, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλεξάνδρου Σεβήρου, διεξήγαγεν ἐπιτυχεῖς πολέμους κατὰ τῶν Γερμανῶν, Σαρματῶν καὶ Δακῶν, ἐπονομασθεὶς «Γερμανικός», «Σαρματικὸς» ἀλλὰ καὶ «Δακικός».

Παρ' ὅλα ταῦτα δὲν κατώρθωσε νὰ ἐξουδετερώσῃ τὴν πρὸς αὐτὸν δυσμένειαν τῆς Συγκλήτου καὶ τοῦ Δήμου, ἰδίως δὲ μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ στρατοῦ ὑπὲρ τῶν Γορδιανῶν εἰς τὴν Ἀφρικήν, ἐπιδοκιμασθεῖσαν ὑπὸ τῆς Συγκλήτου, ἡ ὁποία ἀνεκήρυξε μάλιστα νέους βασιλεῖς τὸν Μάξιμον καὶ Βαλβῖνον. Στασιάσας τέλος ὁ στρατὸς αὐτοῦ, τὸν ἐφόνευσε μετὰ τοῦ υἱοῦ του, ἐνῷ ἀνεπαύετο εἰς τὴν σκηνήν του, τὰς δὲ κεφαλάς των ἀπέστειλεν εἰς Ρώμην. Ὁ Μαξιμῖνος ὑπῆρξεν εἷς τῶν σκληροτέρων Ρωμαίων αὐτοκρατόρων.

* ΜΑΡΑΘΩΝΙΑ.—Πόλις τῆς μεσημβρινῆς Θράκης, οὐκ ἄπωθεν Ἀβδήρων. Τὸ ἐθνικὸν Μαραθωνιάτης (Στ Βυζάντιος).

ΜΑΡΓΟΣ (MARCUS). — Μέγας ποταμὸς τῆς Δαρδανίας καὶ Ἄνω Μοισίας, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν ἀνατολικῶν ὑπωρειῶν τοῦ Σκάρδου καὶ δεχόμενος τὰ ὕδατα πολλῶν παραποτάμων, ἐκβάλλει μετὰ ροῦν 425 χγμ. εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως, ὀλίγα μίλια πρὸς δυσμὰς τοῦ Βιμινακίου (νῦν Κοστολάτς). Ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου (IV, 49) καλεῖται Βρόγγος, δεχόμενος τὰ ὕδατα τοῦ Ἄγγρου (νῦν Ibar), ὑπὸ δὲ τοῦ Πτολεμαίου (Γεωγρ. Γ', 9, 3) Μόσχιος καὶ παρ' ἄλλων Βάρνος. Σήμερον καλεῖται Μοράβας.

ΜΑΡΓΟΣ ἢ ΜΑΡΓΟΝ. — Πόλις τῆς Ἄνω Μοισίας κειμένη παρὰ τὴν συμβολὴν τοῦ Μάργου ποταμοῦ εἰς τὸν Δούναβιν, 25 χλμ. ἀν. τῆς Σεμενδρίας, ὅπου ὁ Διοκλητιανὸς ἐνίκησε τὸν Καρῖνον τὸ 284 μ. Χ Σήμερον καλεῖται Πασσάροβιτς.

* ΜΑΡΙΤΖΑ ἢ ΜΑΡΙΤΣΑ.—Ὀνομασία τοῦ ποταμοῦ τῆς Θράκης Ἕβρου (βλ. λ.), ἀναφερομένη διὰ πρώτην φορὰν ὑπὸ Ἰσαακίου Κομνηνοῦ, εἰς τὸ ὑπ' αὐτοῦ συνταχθὲν τυπικὸν τῆς Μονῆς Θεοτόκου τῆς Κοσμοσωτείρας, τὴν ὁποίαν ἔκτισεν ἐν Βήρᾳ (νῦν Φέραι) περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου του (1151—1152)

Μετὰ τὸν Ἰσαάκιον, Γεώργιος ὁ Ἀκροπολίτης, ἱστορικὸς τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος, ἀναφέρων τὸν Ἕβρον ποταμόν, λέγει ὅτι κοινῶς ἐκαλεῖτο «χωριτικῇ διαλέκτῳ Μ α ρ ί τ σ α» (Χρονικόν, 33, 35 καὶ 43). Ἀλλὰ τόσον ὁ Ἰσαάκιος ὅσον καὶ ὁ Ἀκροπολίτης, ἁπλῶς ἀναφέρουν τὸ ὄνομα, χωρὶς τίποτε νὰ προσθέσουν περὶ τῆς νέας ταύτης ὀνομασίας. Οἱ Σλαῦοι ἐτυμολογοῦν τὸ ὄνομα Μαρίτσα ἐκ τοῦ Moritsi ἢ Moravitsi, ὀνόματος σλαυϊκῆς φυλῆς, ἐκ τοῦ mar — mir, τὸ ὁποῖον σημαίνει εἰρήνην, ἠρεμίαν.

Κατὰ τὸν Κ. Μυρτίλον Ἀποστολίδην, πιθανώτερον ὅτι προῆλθεν ἐκ τοῦ ἀρχαίου Θρᾳκικοῦ ὀνόματος Μάρισσος ἢ Μάρις, διὰ τοῦ ὁποίου οἱ Θρᾷκες ἐκάλουν τοὺς ποταμοὺς ἕνεκα τῆς λαμπηδόνος τῆς ἐπιφανείας αὐτῶν. Τὸ θέμα μὰρ — σημαίνει λάμπειν (μαρμαίρω, μάρμαρος, μαρμαρυγή).

Ἄλλοι πάλιν ἐτυμολογοῦν αὐτὸ ἐκ τοῦ ἰνδο - εὐρωπαϊκοῦ ὀνόματος mar = τέλμα, λίμνη, θάλασσα, ὅθεν καὶ τὸ ἑλληνικὸν μύρω (=ρέω), τὸ λατινικὸν mare (= θάλασσα), τὸ γαλλικὸν marais (=τέλμα), τὸ ἀγγλικὸν marsh κτλ καὶ ἑρμηνεύουν αὐτὸ διὰ τοῦ : ρεῦμα, ποταμός.

(Πρβλ. Μ. Γεδεών, τὸ Τυπικὸν τῆς Μονῆς τῆς Θεοτόκου τῆς Κοσμοσωτείρας, ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ ἔτος 18ον, σελ. 112, 144, 188 καὶ ἑξῆς. — Κ. Μυρτ. Ἀποστολίδου, Περὶ Φιλιππουπόλεως, εἰς «Θρᾳκικά», 19_8, σελ. 337.—Α. Θ. Σαμοθράκη, Ἕβρος ποταμός, εἰς «Θρᾳκικά», τόμ. XII, σελ. 21 καὶ ἑξῆς).

ΜΑΡΚΕΛΛΑ ἢ ΜΑΡΚΕΛΛΑΙ.—Φρούριον τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ, πολλάκις ἀναφερόμενον ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων μεταξὺ Γολόης καὶ Διαμπόλεως. Παρὰ τὸ Φρούριον τοῦτο Κωνσταντῖνος Ε ὁ Κοπρώνυμος (741—775), κατετρόπωσε τοὺς Βουλγάρους, ἐξαναγκάσας αὐτοὺς νὰ συνθηκολογήσουν. Ἐνταῦθα στρατοπεδεύσαντες οἱ Σκύθαι, συνῆψαν εἰρήνην μετὰ Ἀλεξίου Α' τοῦ Κομνηνοῦ (1081—1118). (Ἄννα Κομνηνή, VI, 6).

Κατὰ τὸν ὄγδοον αἰῶνα μνημονεύεται ὡς μία τῶν ἐπισκοπῶν τῆς Μητροπόλεως Φιλιππουπόλεως, προστεθεῖσα ἐπὶ τῶν χρόνων τῶν Εἰκονομάχων (717—787) μετ' ἄλλων τεσσάρων ἐπισκοπῶν (Βερόης, Λιθοπροσώπου, Δεκαστέρων καὶ Λεβέδου). Ἡ τοποθεσία αὐτῆς, ὡς καὶ τῆς Λεβέδου καὶ Δεκαστέρων παραμένει ἄγνωστος.

* ΜΑΡΚΕΛΛΙΑΝΑ (Τά). — Ὄνομα φρουρίου ἐν Δαρδανίᾳ, ἐπισκευασθέντος ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ τὸ (527—565) (Προκοπίου Περὶ Κτισμ. IV, 4).

ΜΑΡΚΕΡΩΤΑ.—Δύο φρούρια ἱδρυθέντα ἢ ἀνακαινισθέντα ἐν Θράκῃ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527 — 565), τῶν ὁποίων τὸ μὲν ἓν ἔκειτο ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἰμιμόντου, τὸ δὲ ἄλλο παρὰ τὸν Δούναβιν (Προκ. Περὶ Κτισμ. IV, 11).

ΜΑΡΚΙΑΝΟΝ (φρούριον). — Φρούριον τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἰμιμόντου, τὸ ὁποῖον ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς ὁ Α' (527 — 565) πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς χώρας ὑπὸ τῶν ἀπὸ βορρᾶ ἐπιδρομῶν τῶν βαρβάρων (Προκοπ. Περὶ Κτισμ. IV, 11). Ἔκειτο δὲ παρὰ τὴν Ἀγχίαλον 18 μίλλια Ν. Δ. τῆς Βάρνης, ὅπου τὸ σημερινὸν βουλγαρικὸν χωρίον: Ποταμὸς Λέβνα (βλ. Μαρκιανούπολις).

ΜΑΡΚΙΑΝΟΣ (450 — 457). — Βασιλεὺς τοῦ Βυζαντίου (450 — 457) γεννηθεὶς ἐν Θράκῃ τὸ 392. Τὸ 440 ὑπηρετῶν ἐν Καρχηδόνι ὡς γραμματεὺς τοῦ Ἄσπαρ, Γότθου ἀρχηγοῦ μισθοφόρων, ἠχμαλωτίσθη ὑπὸ τοῦ ἐπιδραμόντος τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν ἡγεμόνος τῶν Βανδάλων Γιζερίχου. Ἡμέραν τινά, ἐνῷ μετ' ἄλλων αἰχμαλώτων εὑρίσκετο εἰς τὸ προαύλιον τοῦ μεγάρου τοῦ Γιζερίχου ὅπου ἦσαν ἐκτεθειμένοι εἰς τὰς καυστικωτάτας ἀκτῖνας τοῦ μεσημβρινοῦ ἡλίου, ἐφάνη ἀετός τις πετῶν ὑπεράνω τῶν αἰχμαλώτων καὶ τέλος «τὰ πτερὰ διαπετάσας ἀεί τε μένων ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ ἀέρος χώρᾳ μόνον τὸν Μαρκιανὸν ἐπεσκίαζεν» (Προκόπιος). Ὁ Γιζέριχος παρατηρήσας τοῦτο ἐκ τοῦ παραθύρου, καλέσας τὸν Μαρκιανόν, ἀφοῦ τὸν ὑπεδέχθη εὐμενῶς τοῦ προεῖπεν ὅτι ἀφεύκτως θὰ ἐβασίλευεν ἡμέραν τινά, τέλος δὲ τὸν ὥρκισε νὰ μὴ κινήσῃ ποτὲ ὅπλα κατὰ τῶν Βανδάλων. Ἐπανελθὼν εἰς Κωνσταντινούπολιν, προσελήφθη εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ βασιλέως Θεοδοσίου τοῦ Β'. ὅστις ἀποθνήσκων τὸ 450 ὥρισεν αὐτὸν διάδοχόν του. Οὕτως ἐπηλήθευσεν ἡ προφητεία τοῦ Γιζερίχου. Ἀνακηρυχθεὶς βασιλεύς, ἐνυμφεύθη τὴν Πουλχερίαν, ἀδελφὴν τοῦ Θεοδοσίου.

Πρῶτον αὐτοῦ ἔργον ὑπῆρξεν ἡ περιστολὴ τῶν αὐθαδῶν ἀξιώσεων τοῦ Ἀττίλα, ἀρνηθεὶς νὰ καταβάλῃ εἰς αὐτὸν τὸν ὑπὸ τοῦ Θεοδοσίου συμφωνηθέντα φόρον ἐκ 2.000 λιτρῶν χρυσοῦ. Μετὰ τὸν διακανονισμὸν τοῦτον, ἐπελήφθη τῶν ἐσωτερικῶν ὑποθέσεων τοῦ Κράτους. Τὸν Ὀκτώβριον δὲ τοῦ 451 προήδρευσε τῆς ἐν Χαλκιδόνι Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου. ἥτις κατεδίκασε τὴν αἵρεσιν τοῦ Εὐτυχοῦς καὶ τοῦ Νεστορίου, συνάμα δὲ περιέστειλε τὰς ὑπερβασίας τῶν μοναχῶν καὶ ἀπηγόρευσε τὴν ἀνάμιξιν αὐτῶν εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ πολιτικὰ ζητήματα. Ἐπίσης περιέστειλε τὴν ὀλεθρίαν ἐπέμβασιν τῶν αὐλικῶν εὐνούχων εἰς τὰς ὑποθέσεις τοῦ Κράτους καὶ περιώρισε τὰς καταχρήσεις τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων. Ἀποθνήσκων, κατέλιπε μεγάλα ποσὰ εἰς τὸ Δημόσιον Ταμεῖον, μολονότι ἀπήλλαξε τὰς ἐπαρχίας πολλῶν καθυστερουμένων φόρων. Ἐν γένει ἐπέβαλε χρηστὴν διοίκησιν, ἀπέθανε δὲ τὸ 457 ἄτεκνος. Τὸν διεδέχθη Λέων ὁ Α' (457 — 474). Μαρμαρίνη ἀναμνηστικὴ στήλη ἀνεγερθεῖσα πρὸς τιμήν του πρὸς Ν. τοῦ περιφήμου ναοῦ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, ἀπεκαλύφθη τὸ 1908 κατόπιν τῆς ἐν τῇ συνοικίᾳ ταύτῃ (νῦν Φατίχ) συμβάσης τότε μεγάλης πυρκαϊᾶς.

ΜΑΡΚΙΑΝΟΣ.—Στρατηγὸς Βυζαντινὸς ἐκ Θράκης διακριθεὶς ἐπὶ Λέοντος τοῦ Α' (457—474) Θρακὸς τοῦ ὁποίου ἐνυμφεύθη τὴν θυγατέρα Λεοντίαν. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Λέοντος καὶ τὴν ἀνάρρησιν εἰς τὸν θρόνον τοῦ Ζήνωνος (474 — 491) δυσαρεστηθεὶς κατ' αὐτοῦ, ἐστασίασε τὸ 481, ἀλλὰ καταπολεμηθεὶς ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Ἴλλου, ἐχειροτονήθη ἱερεὺς καὶ ἐξωρίσθη εἰς Καππαδοκίαν.

ΜΑΡΚΙΑΝΟΣ.—Στρατηγὸς Βυζαντινὸς ἐκ Θράκης ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ Α' (527—565). Διέπρεψεν ὡς διοικητὴς σώματος στρατοῦ ὑπὸ τὸν Βελισσάριον εἰς τὴν κατὰ τῶν Βανδάλων τῆς Καρχηδόνος ἐκστρατείαν τοῦ 534.

ΜΑΡΚΙΑΝΟΥΠΟΛΙΣ ἢ ΜΑΡΚΙΑΝΟΠΟΛΙΣ.—Πόλις τῆς Θράκης ὀλίγον ἀπέχουσα τῆς παραλίας τοῦ Εὐξείνου Πόντου 18 μίλλια Ν. Δ. τῆς Ὀδησσοῦ (Βάρνης) ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης ἐξ Ἀγχιάλου διὰ τοῦ Αἵμου εἰς τὴν Κάτω Μοισίαν, ἐκεῖ ὅπου διασχίζεται αὕτη εἰς δύο κλάδους, τῶν ὁποίων ὁ μὲν Β. Δ. ἦγεν εἰς Δορύστολον ὁ δὲ ἀνατολικὸς εἰς Ὀδησσὸν καὶ λοιπὰς πόλεις τοῦ Εὐξείνου.

Ἱδρυθεῖσα ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ (98—117 μ. Χ.) πρὸς τιμὴν τῆς ἀδελφῆς του Μαρκιανῆς, ἀπέβη μία τῶν κυριωτέρων πόλεων τῆς Κάτω Μοισίας. Κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ἱεροκλέους (Συνέκδ. 636) ὡς μία τῶν 7 πόλεων τῆς ἐπαρχίας Μοισίας καὶ πρωτεύουσα αὐτῆς. Ἐπίσης ὑπῆρξε καὶ ἕδρα ἐπισκόπου τῆς ἐπαρχίας Αἱμιμόντου (Ράλλη καὶ Πότλῆ, τόμ. V, σελ. 456).

Ἡ πόλις φαίνεται ὅτι πολλάκις κατεστράφη ὑπὸ τῶν ἐπιδραμόντων τὴν χώραν Γότθων τὸ 378 μ. Χ. Ὀχυρωθεῖσα ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565), πιθανῶς κατεστράφη τελείως ὑπὸ τῶν Βουλγάρων τοῦ Ἀσπαροὺχ τὸ 672, ἐγκαταλειφεῖσα ὑπὸ τῶν κατοίκων αὐτῆς.

Ἐν τῇ θέσει αὐτῆς ἀκριβῶς κεῖται σήμερον τὸ βουλγαρικὸν χωρίον: Ποταμὸς Λέβνα, ὡς διεπιστώθη ἐκ διαφόρων ἐρειπίων καί τινων ἐπιγραφῶν τοῦ Τραϊανοῦ. Τὸ 1928 ἀνευρέθησαν ἐν αὐτῷ δύο πίθοι πλήρεις νομισμάτων, ἀνηκόντων πιθανῶς εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον τοῦ Α'—Γ' μ.Χ. αἰῶνος, τῶν ὁποίων τὸ βάρος, πλὴν τῶν ὑπὸ τῶν χωρικῶν κλαπέντων, ἀνήρχετο εἰς 289 χιλιόγραμμα. Τὸ πλεῖστον μετεκομίσθη εἰς τὸ ἐν Σόφιᾳ Μουσεῖον, μέρος δὲ εἰς τὸ ἐν Βάρνῃ

ΜΑΡΚΟΣ.—Βυζάντιος τὴν πατρίδα, καταγόμενος ἐκ τοῦ ἀρχαιοτάτου γένους τοῦ Βύζαντος τοῦ ἱδρυτοῦ τοῦ Βυζαντίου, παρὰ Φιλοστράτῳ (Βίοι Σοφιστῶν Α. 24). «Μάρκῳ τοίνυν ἦν ἀναφορὰ γένους εἰς τὸν ἀρχαῖον Βύζαντα».

ΜΑΡΣΥΑΣ ὁ ΝΕΩΤΕΡΟΣ. — Συγγραφεὺς ἐκ Φιλίππων, υἱὸς τοῦ Κριτοδήμου, ἱερέως τοῦ ἐν αὐτοῖς ναοῦ τοῦ Ἡρακλέους, ἔγραψε «Μακεδονικὰ» εἰς πολλὰ βιβλία, τῶν ὁποίων τὸ ἕκτον μνημονεύει ὁ Ἁρποκρατίων (Λεξικὸν τῶν 10 ρητόρων ἐν λέξει: Γαληψός). Ἐπίσης ἔγραψε καὶ περὶ τῆς πατρίδος του, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν ἀρχαίων. Τοῦ Μαρσύου ἀναφέρονται καὶ ἄλλα συγγράμματα, ὡς λ. χ. «ἀρχαιολογικὰ» εἰς 12 βιβλία καὶ «μυθικὰ» εἰς 7 (Ἀθην. Δειπνοσ. Β. καὶ Θ.). Πρὸς διάκρισιν δὲ ἀπὸ Μαρσύου τοῦ Πρεσβυτέρου, τοῦ ἐκ Πέλλης ἱστορικοῦ ὀνομάζεται Μαρσύας ὁ Νεώτερος (Μιστριώτου Ἑλλ. Γραμματολογία. Τόμ. Β' σελ. 151).

ΜΑΡΤΙΝΟΣ. — Στρατηγὸς Βυζαντινὸς ἐκ Θράκης ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ Α' (527—565) διακριθεὶς τὸ 534 ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Βελισσάριον εἰς τὴν κατὰ τῶν Βανδάλων τῆς Καρχηδόνος ἐκστρατείαν. Ἐπιστρέψας τὸ 535 εἰς Κωνσταντινούπολιν μετὰ τὴν καθυπόταξιν αὐτῶν, ἀπεστάλη ἐπὶ κεφαλῆς ἰσχυροῦ σώματος στρατοῦ εἰς Ἰταλίαν πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ ἐκεῖ μαχομένου Βυζαντινοῦ στρατοῦ ὑπὸ τὸν Βελισσάριον. Διέπρεψεν εἰς τὴν ἄμυναν τῆς Ρώμης, κατόπιν δὲ εἰς τὴν Κεντρικὴν καὶ Βόρειον Ἰταλίαν καὶ τέλος μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ ἡγεμόνος τῶν Γότθων Οὐϊττίγιδος ἐπανῆλθε μετὰ τοῦ Βελισσαρίου εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Μετ' ὀλίγον συμμετέσχεν ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Βέσσαν εἰς τὴν κατὰ τῶν Περσῶν ἐκστρατείαν τὸ 560. Ἀναλαβὼν τὴν ἀρχηγίαν μετὰ τὴν ἀνάκλησιν τοῦ Βέσσα, κατηγγέλθη ὑπὸ τοῦ συμμάχου ἡγεμόνος τῶν Λαζῶν Γουβάζη. Τότε ὁ Μαρτῖνος ἐκδικούμενος αὐτὸν διὰ τὴν ἄδικον συκοφαντίαν, ἐνήργησε τὴν δολοφονίαν του, διὸ καὶ ἀνεκλήθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν περὶ τὸ 563.

ΜΑΡΤΙΝΟΣ.—Στρατηγὸς Βυζαντινὸς ἐκ Θράκης ἀκμάσας ἐπὶ Τιβερίου (578—582) καὶ Μαυρικίου (582—602). Συμμετέσχεν

εἰς τὴν κατὰ τῶν Περσῶν ἐκστρατείαν ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Μαυρίκιον. Εἰσβαλὼν εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Περσίας καὶ δῃώσας αὐτήν, ἀπήγαγε πλουσιωτάτην λείαν. Ἐπὶ δὲ τοῦ αὐτοκράτορος Μαυρικίου ἔλαβε μέρος εἰς τὴν κατὰ τῶν Ἀβάρων ἐκστρατείαν, (586), οἱ ὁποῖοι εἰσέβαλον εἰς τὴν Μοισίαν. Ἐπιτεθεὶς κατ' αὐτῶν, τοὺς ἐνίκησε κατὰ κράτος καὶ διεσκόρπισε τὰς δυνάμεις των.

ΜΑΡΩΝ. — Υἱὸς τοῦ Εὐάνθους, ἱερεὺς τοῦ Ἀπόλλωνος ἢ τοῦ Διονύσου ἐν Ἰσμάρῳ τῆς Θράκης, ὅστις εὐγνωμονῶν τὸν Ὀδυσσέα, διότι ἐφείσθη αὐτοῦ καὶ τῆς οἰκογενείας του, ὅτε κατέλαβε τὴν πόλιν, ἔδωκεν εἰς αὐτὸν ἀναχωροῦντα πλὴν χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ 12 ἀμφορεῖς ἀρίστου οἴνου, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ Ὀδυσσεὺς ἐμέθυσεν ἀργότερον τὸν Κύκλωπα Πολύφημον (Ὀδυσσ. IX, 197).

Κατ' ἄλλην παράδοσιν ἦτο υἱὸς τοῦ Οἰνοπίωνος καὶ ἔγγονος ἢ υἱὸς τοῦ Διονύσου (Βάκχου), μεγάλως τιμώμενος ἐν Αἰγύπτῳ συνδεθεὶς μετὰ τοῦ Ὀσίριδος. Ἀκολουθήσας αὐτὸν κατὰ τὴν ἀνὰ τὸν τότε γνωστὸν κόσμον περιοδείαν του, ἐπεσκέφθη τὴν Θράκην ὅπου παραμείνας ἕνεκα γήρατος, ἐδίδαξεν εἰς τοὺς κατοίκους τὴν καλλιέργειαν τῆς ἀμπέλου, γενόμενος ἱδρυτὴς τῆς πόλεως Μαρωνείας. Ἀπ' αὐτοῦ δὲ ἔλαβε τὴν ὀνομασίαν καὶ ὁ περίφημος κατὰ τὴν ἀρχαιότητα Μαρώνειος οἶνος, οὐχὶ δὲ ἀπὸ τῆς πόλεως, ὡς οἱ πλεῖστοι πιστεύουν.

ΜΑΡΩΝΕΙΑ (ἡ).—Ἀρχαιοτάτη πόλις τῆς Ν. Δ. παραλίας τῆς Θράκης ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Κικόνων κειμένη παρὰ τὴν Ἰσμαρίδα λίμνην εἰς βόρ. πλάτ. 40°, 40 καὶ ἀνατ. μῆκ. 52°, 40', κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. Γ, 11, 2). Κατά τινας ἦτο ἀποικία Χίων καὶ ἐκαλεῖτο Ὀρθαγύρεια, ἀλλ' ἄγνωστον πότε ἀκριβῶς ἱδρύθη. Ὁ Ὅμηρος καλεῖ αὐτὴν Ἴσμαρον, ἀπὸ τοῦ Ἰσμάρου ποταμοῦ, ὅστις καὶ Σχοῖνος καλεῖται. Πλὴν τῆς Ὀρθαγορείας ἐκαλεῖτο πρότερον Ἱππαρχία, Κυνόσημα καὶ Κλαζομενή. (Πρβλ. Μελετίου Γεωγρ. Τόμ. Γ' σελ. 55).

Κατ' ἄλλους ἱδρυτὴς αὐτῆς ὑπῆρξεν ὁ Μάρων (βλ. λέξ.) ἐφημίζετο διὰ τὸν περίφημον αὐτῆς οἶνον, τὸν Μαρώνειον ὀνομασθέντα οὕτως ἀπὸ τοῦ ἱδρυτοῦ της.

Ἐπὶ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ ἡ Μαρώνεια μετὰ τῶν γειτονικῶν αὐτῆς πόλεων, κατελαμβάνετο πάντοτε ὑπὸ τοῦ ἰσχυροτέρου. Μέρος τῆς Θράκης, ἰδίως δὲ αἱ περὶ τὴν Μαρώνειαν, Αἶνον καὶ Λυσιμάχειαν πόλεις, ἀπὸ τῆς βασιλείας Πτολεμαίου τοῦ Γ' τοῦ εὐεργέτου (247—222 π. Χ.) πᾶσαι ἀνῆκον εἰς τοὺς βασιλεῖς τῆς Αἰγύπτου, παρέμειναν δὲ ὑπ' αὐτοὺς μέχρι τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀνόδου Πτολεμαίου Ε' τοῦ Ἐπιφανοῦς (205—181 π. Χ.), ὁπότε ἀφῃρέθησαν παρ' αὐτῶν ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Ε' βασιλέως τῆς Μακεδονίας (221—178 π. Χ.).

Ἀλλὰ καὶ ἡ κυριαρχία αὕτη τοῦ Φιλίππου δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολύ, διότι ἠναγκάσθη ὑπὸ τῶν Ρωμαίων νὰ καταλείπῃ αὐτὰς ἐλευθέρας, ἰδίως δὲ τὴν Μαρώνειαν καὶ τὴν Αἶνον, τὰς ὁποίας εἶχον ὑποσχεθῆ εἰς τὸν βασιλέα τῆς Περγάμου Ἄτταλον, φίλον καὶ σύμμαχόν των. Ἐν τούτοις ἕνεκα πολιτικῶν λόγων ἠθέτησαν τὰς πρὸς τὸν Ἄτταλον ὑποσχέσεις των, καὶ αἱ ἀνωτέρω πόλεις παρέμειναν ἐλεύθεραι. Ἴσως δὲ οὗτος εἶναι ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον ὁ Πλίνιος ἀποκαλεῖ αὐτὰς ἐλευθέρας. Περὶ τὰ μέσα τῆς δευτέρας π. Χ. ἑκατονταετηρίδος ἀνέκτησεν τὴν αὐτονομίαν αὐτῆς, ὅτε ὑπερίσχυσαν τελειωτικῶς οἱ Ρωμαῖοι ἐν Ἑλλάδι.

Ἐν Μαρωνείᾳ ἐλατρεύοντο ὁ Ἀπόλλων καὶ ὁ Διόνυσος, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν σωζομένων αὐτῆς νομισμάτων, τῶν ὁποίων τὰ ἀρχαιότερα ἀνέρχονται μέχρι τοῦ 500 καὶ 450 π. Χ. φέροντα τὴν ἐπιγραφήν : ΜΑΡ, ΜΑΡΩΝ, ΜΑΡΩΝΟΣ ἢ ΜΑΡΩΝΙΤΗΣ. Ἐπὶ πολλῶν νομισμάτων αὐτῆς φέρεται ὡς ἔμβλημα τοῦ Ἀπόλλωνος, ὡς Θεοῦ τοῦ Ἡλίου, ὁ ἵππος, τὸ ἡλιοτρόπιον καὶ ἡ ἄμπελος, ὡς σύμβολον τοῦ Διονύσου, ἥτις ἀναφέρεται εἰς τὸν περίφημον οἶνον αὐτῆς. (Head—Σβορώνου, Ἱστορ. τῶν Νομισμάτων τόμ. Α' σελ. 316).

Ἡ σημερινὴ Μαρώνεια ἀπέχει ἡμίσειαν

ὥραν περίπου ἀπὸ τῆς παραλίας, κτισθεῖσα τὸ 1513 πρὸς ἀποφυγὴν τῶν συχνῶν πειρατικῶν ἐπιδρομῶν, αἱ ὁποῖαι ἐλυμαίνοντο κατὰ τὸν μεσαιῶνα τὰ παράλια.

***

Ὑπὸ ἐκκλησιαστικὴν ἔποψιν ἡ Μαρώνεια ἐνωρίτατα ἀνεδείχθη εἰς ἀρχιεπισκοπήν. Οὕτως ἐπὶ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ (886—912) φέρεται ὡς ἀρχιεπισκοπὴ κατέχουσα τὴν τρίτην τάξιν τῆς κλίμακος τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου. Ἀργότερον δὲ μετὰ τὸν θάνατον Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου τοῦ Γ′ (1341) καὶ μᾶλλον μετὰ τὸ 1365 ἀνυψώθη εἰς Μητρόπολιν. Ἐπὶ πατριάρχου Ἰωαννικίου τοῦ Β′, συμπεριελήφθησαν τὸ 1646 εἰς αὐτὴν ἡ Θάσος καὶ ἡ Σαμοθράκη, ὁ δὲ μητροπολίτης αὐτῆς φέρει τὸν τίτλον τοῦ ὑπερτίμου καὶ ἐξάρχου Ροδόπης. Ἡ ἕδρα αὐτοῦ ἀπὸ πολλοῦ εὑρίσκεται ἐν Κομοτινῇ, μετ᾽ αὐτῆς δὲ συνεχωνεύθη καὶ πάλιν τὸ 1932 ἡ προσωρινῶς ἀναδειχθεῖσα κατὰ τὸ 1928 μητρόπολις Θάσου. (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, τόμ. V, σελ. 475.— Γερμανοῦ, Μητροπολίτου Σάρδεων, Ἐπισκοπ. κατάλ. κτλ. εἰς «Θρακικά», 1935 σελ. 84 καὶ ἑξῆς).

***

Τῆς Μαρωνείας σώζονται πολλαὶ ἀρχαιότητες, ἰδίως δὲ ἐπιγραφαὶ (Albert Dumont — Homolle, σελ. 444 — 447). Τοῦ θεάτρου αὐτῆς ἐσώζοντο μέχρι τοῦ 1906 ἀρκεταὶ κερκίδες. Ἔκτοτε ὅμως οὐδὲν ἴχνος αὐτῶν περιεσώθη, χρησιμοποιηθέντων τῶν λίθων διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς κωμοπόλεως ἀφ᾽ ἑνὸς μὲν χάριν εἰς τὴν ἄγνοιαν τῶν κατοίκων, ἀφ᾽ ἑτέρου δὲ εἰς τὴν ἀδιαφορίαν τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως. Ἂν δὲ ἐσώζετό τι, τοῦτο διηρπάγη ὑπὸ τῶν Βουλγάρων κατὰ τὸν τελευταῖον Βαλκανικὸν πόλεμον.

ΜΑΡΩΝΙΤΗΣ. — Ὁ κάτοικος τῆς Μαρωνείας (βλ. λέξ.).

ΜΑΣΚΑΣ. — Ὄνομα φρουρίου ἐν Δαρδανίᾳ ἐπισκευασθέντος κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. IV, 4) ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ τοῦ Α′ (527—565).

ΜΑΣΚΟΒΡΙΑ. — Ὄνομα ἀρχαίας Θρακικῆς κώμης, γνωστῆς ἐξ ἐπιγραφῶν («Θρακικὰ» 1928 σελ. 342).

ΜΑΣΤΕΙΡΑ (ἡ). — Μικρὸν χωρίον τῆς Θράκης, ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Δημοσθένους, τὸ ὁποῖον κατεχόμενον ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων κατέλαβε Φίλιππος ὁ Μακεδὼν ἕνεκα τῆς στρατηγικῆς του θέσεως. (Δημ. Περὶ τῶν ἐν Χερσονήσῳ. 44. — Κατὰ Φιλίππου, IV, 15).

Κατὰ τὸν σχολιαστὴν τοῦ Δημοσθένους ἔκειτο παρὰ τὸν Στρυμόνα καὶ τὴν Ἀμφίπολιν, ἄγνωστον ὅμως ποῦ ἀκριβῶς.

* ΜΑΤΙΟΠΟΛΙΣ.—Παλαιότερον ὄνομα τῆς Διονυσοπόλεως (βλ. λέξ.) ἥτις «πρῶτον ὠνομάζετο Κρουνοὶ διὰ τὰς τῶν ἐγγὺς ὑδάτων ἐκρύσεις· ἔπειτα δὲ μετωνομάσθη Ματιόπολις (Ἀνων. Περίπλ. Εὔξ. Πόντου, 78).

* ΜΑΤΟΑΣ (ὁ). — Παλαιοτέρα ὀνομασία τοῦ Ἴστρου ποταμοῦ (Δουνάβεως) κατὰ τὸν Στέφανον Βυζάντιον, ὅτι συμφορᾶς τοῖς Σκύθαις ἐπιπεσούσης οὕτως ἐκλήθη». (βλ. Δανούβιος).

ΜΑΤΡΩΝΗΣ (Ὁσίας μονή).—Μία τῶν ἐπισημοτέρων Μονῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, κτισθεῖσα περὶ τὰ τέλη τοῦ πέμπτου αἰῶνος ὑπὸ τῆς Ματρώνης, μοναχῆς ἐκ Πέργης τῆς Παμφυλίας παρὰ τὴν μονὴν τοῦ Βασιανοῦ. Ἀπετελεῖτο δὲ ἀπὸ μέγα τριώροφον κτίριον, τοῦ ὁποίου τὸ ἰσόγειον ἐχρησίμευεν ὡς νεκροταφεῖον.

ΜΕΓΑΛΑ ΤΕΙΧΗ. — Τεῖχος τῆς Κωνσταντινουπόλεως, κτισθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀναστασίου τοῦ Α′ κατὰ τὸ ἔτος 507 ἢ 512, πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς πρωτευούσης ἀπὸ τῶν ἐχθρικῶν ἐπιθέσεων. Ἐξετείνετο ἐπὶ μήκους 45 χλμ. καὶ ἤρχιζεν ἀπὸ τοῦ μεταξὺ τῶν σημερινῶν Πόδημα καὶ Ὀρμανλῆ σημείου, ἀφοῦ δὲ διηυθύνετο πρὸς νότον ἔφθανε μέχρι τῆς Σηλυμβρίας ἐπὶ τῆς Προποντίδος. Τὸ τεῖχος τοῦτο ἢ ἄλλως Ἀναστασιανὸν καλούμενον εἶχεν ὕψος 5 μέτρα καὶ πάχος 3 μ. 50, ἐνισχύετο δὲ μὲ πύργους τετραγώνους καὶ στρογγύλους, εἰς τὸ ἐσωτερικὸν μὲ διάφορα καστέλλια.

* ΜΕΓΑΛΗ ΑΓΟΡΑ ἢ ΜΕΓΑΛΑΓΟΡΑ.—Πόλις τῆς Ἀν. Θράκης, ταὐτιζομέ-

νη μὲ τὴν σημερινὴν κωμόπολιν Μάλγαρα, (βλ. λέξ.) τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα κατὰ πᾶσαν πιθανότητα φαίνεται παραφθορὰ τοῦ παλαιοῦ ὀνόματός της. (Μελετ. Γεωγρ. τόμ. Γ'. σελ. 104).

ΜΕΛΑΝΔΙΤΑΙ.—Λαὸς Θρακικὸς κατοικῶν τὰ δυτικὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος μετὰ τῶν Θυνῶν καὶ Τρανιψῶν, τῶν ὁποίων ἐβασίλευεν ὁ Μαισάδης. (Κύρ. Ἀνάβ. VII, 2, 32).

ΜΕΛΑΝΤΙΑΣ.—Ἀρχαία πόλις τῆς Θράκης κειμένη σχεδὸν εἰς τὰ πρόθυρα τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἀπεῖχε περὶ τὰ 140 στάδια καὶ παρὰ τὸν Μέλανα ποταμὸν (Ἀγαθ. Ἱστορ. V, 14).

Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἰουστινιανοῦ τὸ 558 ὁ Ζαβεργάν, ἡγεμὼν τῶν Κοτριγούρων Οὔννων πληροφορηθεὶς τὴν κακὴν κατάστασιν τοῦ τείχους τοῦ Ἀναστασίου καὶ τὴν ἐγκατάλειψιν τῶν ἀμυντικῶν θέσεων, προυχώρησεν ἐπὶ κεφαλῆς 7.000 ἱππέων καὶ ἔφθασεν ἄνευ σχεδὸν κωλύματος εἰς αὐτὰ τὰ πρόθυρα τοῦ Βυζαντίου, καταστρέφων τὴν ὕπαιθρον χώραν καὶ ἐστρατοπεύδευσε παρὰ τὸν Μέλανα ποταμὸν καὶ τὴν Μελαντιάδα. Ἐπελθὼν ὅμως κατ' αὐτοῦ ὁ γηραιὸς Βελισσάριος ἠνάγκασε τὸν Ζαβεργάνα ν' ἀποχωρήσῃ κατόπιν μεγάλων ἀπωλειῶν. (Ἀγαθ. V, 12 καὶ ἑξῆς).

Ἐπίσης πρὸ τῆς Μελαντιάδος ἐστρατοπέδευσαν οἱ Ἄβαροι τὸ 625, ὅταν ἐπῆλθον κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐν συνδυασμῷ μετὰ τῶν μέχρι Χαλκηδόνος κατελθόντων Περσῶν.

ΜΕΛΑΣ (Κόλπος).—Κόλπος τῆς μεσημβρινῆς Θράκης, σχηματισθεὶς ὑπὸ τῆς πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Ἕβρου παραλίας καὶ τῆς Β. παραλίας τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου, λαβὼν τὸ ὄνομα κατὰ Στράβωνα (VII, 331, 52, πρβλ. Ἡροδ. VII, 58) ἀπὸ τοῦ εἰς αὐτὸν ἐκβάλλοντος Μέλανος ποταμοῦ (νῦν Καβάτς), κατὰ δὲ τὴν μυθολογίαν ὑπὸ τοῦ ἐν αὐτῷ πνιγέντος Μέλανος, υἱοῦ τοῦ Φρίξου καὶ τῆς Χαλκιόπης (Ἀπολλ. Δ, 9, 21). Σήμερον καλεῖται κόλπος τοῦ Ξηροῦ ἢ τοῦ Σάρου.

ΜΕΛΑΣ (ποταμός).—Ποταμὸς τῆς Θράκης, ἐκβάλλων εἰς τὸν ὁμώνυμον κόλπον (βλ. λέξ.), τοῦ ὁποίου τὰ ὕδατα δὲν ἐπήρκεσαν, καθὼς ἀναφέρει ὁ Ἡρόδοτος (VII, 58) εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ στρατοῦ τοῦ Ξέρξου, ὅτε ἐπήρχετο κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Σήμερον καλεῖται Καβάτς.

ΜΕΛΑΣ (Ποταμός).—Μικρὸς ποταμὸς τῆς Ν. Α. Θράκης παρὰ τὸν Ἀθύραν (Μπουγιοὺκ—Τσεκμετζές). Κατὰ τὴν τρίτην Σταυροφορίαν οἱ Γερμανοὶ ὑπὸ τὸν ἡγεμόνα αὐτῶν Κορράδον τὸν Γ', στρατοπεδεύσαντες παρ' αὐτόν, ὑπέστησαν μεγάλας ἀπωλείας συνεπείᾳ ραγδαίων καὶ συνεχῶν βροχῶν, αἱ ὁποῖαι κατεκάλυψαν τὸ πεδίον καὶ ἔπνιξαν χιλιάδας ἀνδρῶν καὶ ἵππων ἐκ τῶν Σταυροφόρων. Τέλος, κατόπιν συνεννοήσεως μετὰ τοῦ Μανουὴλ Α' τοῦ Κομνηνοῦ, τοῦ παρεχωρήθησαν πλοῖα ἵνα διαπεραιωθῇ μετὰ τοῦ στρατοῦ του εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν καὶ συνεχίσῃ τὴν κατὰ τῶν Τούρκων πορείαν του.

ΜΕΛΕΝΟΙΚΟΝ.— Παλαιὸν φρούριον τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, ἐκτισμένον κατὰ τὸν Κεδρηνὸν ἐπί τινος βράχου «κρημνοῖς καὶ φάραγξι βαθυτάταις πάντοθεν ἐστεφανωμένου». Ὀρθότερον Μελένικον.

Ὑπὸ τῶν αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου ἐχρησιμοποιεῖτο ὡς τόπος ἐξορίας τῶν πολιτικῶν ἐγκληματιῶν καὶ διαφόρων ἐπιφανῶν προσώπων ἐχθρικῶς πρὸς αὐτοὺς διακειμένων· ὡς ἐκ τούτου, σὺν τῷ χρόνῳ ἐγκατεστάθησαν εἰς Μελένοικον ἀρκεταὶ ἐπιφανεῖς οἰκογένειαι τοῦ Βυζαντίου.

Ἀπὸ τοῦ VII αἰῶνος ἐγένετο ἕδρα Μητροπολίτου καὶ παρέμεινε τοιαύτη μέχρι τῶν Βαλκανικῶν πολέμων.

Τὸ Μελένοικον περισώζει σπουδαίας βυζαντινὰς ἀρχαιότητας. Οὐ μακρὰν δ' αὐτοῦ κεῖται ἡ ἱερὰ Μονὴ Ροζινοῦ μετὰ βυζαντινοῦ ναοῦ περικλείοντος ἀξιόλογα ἔργα τέχνης. Ἀπὸ τοῦ 1913 ὑπάγεται εἰς τὴν Βουλγαρίαν, ἀριθμεῖ δὲ περὶ τοὺς 2.500 κατοίκους.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ.—Ἰατρὸς καὶ μοναχὸς ἐκ Τιβεριουπόλεως τῆς Θράκης (νῦν Στρωμνίτσας), ζήσας κατὰ τὸν ἕβδομον ἢ ὄγδοον αἰῶνα, καὶ γράψας: «Περὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῆς», ἔργον βασιζόμε-

νον ἐπὶ ἀρχαιοτέρων ἐργασιῶν, ἰδίως δὲ τοῦ Νεμεσίου καὶ τῶν ἀνατομικῶν τοῦ Σωρανοῦ. Τὸ ἔργον του ἐξετάζει τὴν κατασκευὴν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος κυρίως ἀπὸ τελεολογικῆς ἀπόψεως, ἐξεδόθη δὲ ὑπὸ Gramer ἐν Ὀξφόρδῃ τὸ 1836, ἔπειτα δὲ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Πατρολογίᾳ τοῦ Migne (τόμ. 64).

Ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Μελετίου φέρονται καὶ σχόλια εἰς τοὺς «Ἀφορισμοὺς» τοῦ Ἱπποκράτους.

* ΜΕΛΕΤΟΣ.— Ἀρχαῖος τραγωδὸς Θρᾷξ, ἀναφερόμενος εἰς τοὺς Βατράχους τοῦ Ἀριστοφάνους καὶ ἀποκαλούμενος «τραγωδίας φαῦλος ποιητής». (Ἀποσπασμ. 268).

* ΜΕΛΙΝΟΦΑΓΟΙ —Λαὸς Θρακικὸς παρὰ τὴν Σαλμυδησσὸν ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος καὶ τρεφόμενος διὰ μελίνης, (εἶδος ἀραβοσίτου) ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομά του (Ξένοφ. Κύρου Ἀνάβ. VII, 5, 12).

ΜΕΛΙΤΙΑΣ.—Κώμη τῶν Βυζαντινῶν χρόνων παρὰ τὴν Ἀπάμειαν, γνωσθεῖσα ἡμῖν ἐκ τῆς βιογραφίας τοῦ Πατριάρχου Εὐθυμίου (906—911). Παρὰ ταύτην κυνηγῶν ποτε ὁ Βασίλειος Μακεδὼν ἔλαφόν τινα εὗρεν οἰκτρὸν θάνατον τῇ 21 Αὐγούστου 886. Πιθανὸν νὰ ἔκειτο παρὰ τὸ Κουγιοὺ—ντερέ, ἤτοι λαγκὰς τοῦ φρέατος, ἓν τέταρτον τῆς ὥρας περίπου πρὸς Λ. τοῦ Ἁγίου Στεφάνου καὶ παρὰ τὴν παραλίαν, ὅπου καὶ σήμερον παρατηροῦνται σωροὶ πετρῶν καὶ πλίνθων καὶ θεμέλια βυζαντινῶν κτιρίων. (Ἀλ. Πασπάτη. Τὰ Θρακικὰ προάστεια τοῦ Βυζαντίου, ἐν Φιλ. Συλλ. Κωνσταντινουπόλεως, τόμ XII σελ. 41.—Μ. Ι· Γεδεών, ἔγγραφοι λίθοι καὶ κεράμεια, ἐν Ἐκκλ. Ἀληθείᾳ Τόμ. ΙΧ σελ. 405).

ΜΕΛΣΗΒΡΙΑ.—Ἀρχαιοτάτη ὀνομασία τῆς κατόπιν ὀνομασθείσης Μεσημβρίας (βλ. λέξ.) ἀπὸ τοῦ ἱδρυτοῦ αὐτῆς καὶ τῆς θρακικῆς λέξεως βρία, σημαινούσης πόλιν ἤτοι ἡ πόλις τοῦ Μέλσου, (Νικ. Δαμασκηνὸς 45).

ΜΕΛΣΟΣ.—Ὁ κατὰ Στέφανον τὸν Βυζάντιον ἱδρυτὴς τῆς Θρακικῆς πόλεως Μελσημβρίας ἢ Μεσημβρίας (βλ. λέξ.).

ΜΕΛΤΗ.—Ἀκμάζουσα Βυζαντινὴ πόλις τῆς Θράκης ταυτιζομένη μὲ τὴν σημερινὴν πόλιν τῆς Βουλγαρίας Λόβετς, ἐν τῇ περιφερείᾳ, τῆς Πλεύνας, ἀριθμοῦσαν 8264 κατοίκους.

ΜΕΜΝΩΝ.—Ἡγεμὼν τῆς Θράκης, ὅστις κατὰ Διόδωρον τὸν Σικελιώτην, ἐνῷ ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος εὑρίσκετο εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ἐπανεστάτησε κατὰ τῆς Μακεδονικῆς κυριαρχίας. Ἡ ἐπανάστασις ὅμως αὕτη κατεστάλη ἀμέσως ὑπὸ τοῦ Ἀντιπάτρου τὸ 330 π. Χ.

*ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ.—Βυζάντιος τὴν πατρίδα, πιθανῶς μαθητὴς τοῦ Ἐρατοσθένους.

ΜΕΝΑΒΡΙΑ ἢ ΜΕΝΕΒΡΙΑ.—Ἡ ἄλλως καλουμένη Μελσημβρία ἢ Μεσημβρία (βλ. λέξ.) ἐκ τοῦ Μένα, πρώτου ἴσως οἰκιστοῦ αὐτῆς καὶ τῆς Θρακικῆς λέξεως βρία σημαινούσης πόλιν, ἤτοι ἡ πόλις τοῦ Μένα.

* ΜΕΝΔΗ.—Πόλις τῆς μεσημβρινῆς παραλίας τῆς Θράκης, πρὸς τὰ Β. Α. τῆς Αἴνου ἀποικία Ἰώνων, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι καταλαβόντες τὴν γείτονα αὐτῆς Σίπτην, ἀνέθηκαν εἰς ἀνάμνησιν τῆς νίκης των τρόπαιον μετ' ἐπιγράμματος εἰς τὴν Ὀλυμπίαν. (Παυσαν. V, 27, 12).

Δὲν πρέπει νὰ συγχέεται πρὸς τὴν ἐπὶ τῆς Χερσονήσου Παλλήνης (νῦν Κασάνδρας) ὁμώνυμόν της, πατρίδα τοῦ μεγάλου καλλιτέχνου Παιωνίου. (βλ. κατωτέρω). Ὁ κάτοικος Μένδαπος.

ΜΕΝΔΗ.—Πόλις τῆς χερσονήσου Παλλήνης (νῦν Κασσάνδρας) κειμένη ἐπὶ τῆς Ν.Α. πλευρᾶς τοῦ Ποσειδίου ἀκρωτηρίου (νῦν Ἅγιος Γεώργιος), ἀποικισθεῖσα κατὰ τὸν ὄγδοον π.Χ. αἰῶνα ὑπὸ ἀποίκων Ἐρετριέων (Ἡρόδ. VII, 123.—Θουκυδ. IV, 123.-Στράβ. VII, 320, 27).

Ἐπὶ τῶν Περσικῶν πολέμων ὑπέκυψεν εἰς τὸν Περσικὸν ζυγόν, χορηγήσασα στρατὸν καὶ πλοῖα εἰς τὸν παραπλέοντα τὰ Χαλκιδικὰ παράλια στόλον τοῦ Ξέρξου. Κατὰ δὲ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον συνεμάχησε τὸ 424 π.Χ. μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων, ἀκολουθήσασα τὸ παράδειγμα τῆς γείτονος αὐτῆς Σκιώνης. Ἐπελθόντες ὅμως κατ' αὐτῆς οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὸ τὸν

Νικίαν καὶ Νικόστρατον, ἐκυρίευσαν τὴν πόλιν, τὴν ὁποίαν καὶ ἐλεηλάτησαν, μόλις δὲ διὰ τῆς ἐπεμβάσεως τῶν στρατηγῶν ἀπεσοβήθη ἡ σφαγὴ τῶν κατοίκων (Θυκυδ. IV, 121, 123, 124, 129, 130.—Διοδ. Σίκελ. XII, 72).

Κατὰ τὸ 358 π.Χ. ἐκυριεύθη ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος. Διὰ τῆς ἱδρύσεως ὅμως τῆς Κασσανδρείας τὸ 316 π.Χ. τόσον ἐξέπεσεν, ὥστε ἐπὶ τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων ἦτο ἀσήμαντος πολίχνη (Τίτ. Λίβιος, XXXI, 45).

῾Η Μένδη ἐφημίζετο διὰ τὸν καλὸν αὐτῆς οἶνον, τὸν ὁποῖον πολλάκις ἀναφέρουν οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς (᾿Αθην. Δείπνοσ. Α. 44, 52).

***

Τῆς Μένδης σώζονται νομίσματα ἀργυρᾶ, τῶν ὁποίων οἱ τύποι ἀναφέρονται εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Διονύσου καὶ τοῦ συντρόφου του Σειληνοῦ. Φέρουν δὲ ἔμπροσθεν τὴν ἐπιγραφήν: ΜΙΝ, ΜΙΝΔΑΟΝ, ΜΙΝΔΑΙΟΝ καὶ ὄνον, ἱστάμενον πρὸ ἀμπέλου, ἐπ᾿ αὐτοῦ δὲ κόρακα, ἢ τὰ αὐτά, ἀλλ᾿ ἄνευ ἐπιγραφῆς, ὄπισθεν δὲ τέσσαρα ἢ περισσότερ ι ἔγκοιλα τετράγωνα. Ἔκοψε δὲ νομίσματα ἀπὸ τοῦ 500 μέχρι τοῦ 358 π.Χ. περίπου, ἐπὶ τῶν ὁποίων γενικῶς φέρεται ὁ Διόνυσος ἢ ὁ Σειληνὸς μετὰ τῶν συμβόλων αὐτοῦ καὶ τῶν ἐπιγραφῶν: ΜΕΝΔΑΙΟΝ, ΜΕΝΔΑΙΩΝ, ΜΕΝΔΑΙΗ, ΜΕΝΔΑ. (Head Σβορώνου, Τόμ. Α, σελ. 277—278.—Babellon IV, σελ. 598 καὶ ἑξῆς).

῾Ως ἀποικία τῶν Μενδαίων τῆς Παλλήνης θεωρεῖται ἡ παρὰ τὸν Στρυμόνα ᾿Ηϊών. Δὲν πρέπει δὲ νὰ συγχέεται μὲ τὴν παρὰ τὴν Αἶνον κειμένην ὁμώνυμον αὐτῆς Μένδην, ἰωνικὴν ἀποικίαν (βλ. λεξ.).

᾿Εκ τῆς Μένδης κατήγετο ὁ διάσημος γλύπτης Παιώνιος, τοῦ ὁποίου εὑρέθη ἄγαλμα Νίκης ἀφιερωθείσης ὑπὸ τῶν Μεσσηνίων τῆς Ναυπάκτου ἐν ᾿Ολυμπίᾳ εἰς ἀνάμνησιν τῆς νίκης αὐτῶν καὶ τῶν ᾿Αθηναίων ἐν Σφακτηρίᾳ τὸ 424 π.Χ. (Παυσ. Α, 17, 8) τὸ ἄγαλμα τοῦτο εὑρεθὲν κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς τῆς ᾿Ολυμπίας, κοσμεῖ σήμερον τὸ μουσεῖον αὐτῆς.

ΜΕΝΤΗΣ. — ᾿Αρχηγὸς τῶν Νικόνων, ἐλθὼν εἰς τὴν βοήθειαν τῶν Τρώων ὡς φίλος καὶ σύμμαχος τοῦ Πριάμου (᾿Ιλιάδ. Ρ. 73).

* ΜΕΡΟΠΗ. — ᾿Ορεινὴ περιοχὴ τῆς Θράκης κειμένη δυτικώτερον τῆς περιοχῆς Μόρας ἢ Μόρρας (βλ. λέξ.) πρὸς βορρᾶν τῆς Ξάνθης.

Τὴν περιοχὴν ταύτην κατέλαβεν ὁ βούλγαρος λήσταρχος Μομτζίλος, ὡς σύμμαχος τοῦ ᾿Ιωάννου ΣΤ´ τοῦ Καντακουζηνοῦ, ὅστις προσλαβὼν τὸν τίτλον τοῦ σεβαστοκράτορος ἐγένετο ἀνεξάρτητος δεσπότης αὐτῆς μὲ πρωτεύουσαν τὸ Περιθεώριον. Παρέμεινε δὲ ὑπ᾿ αὐτὸν μέχρι τοῦ 1345, ὁπότε ἐφονεύθη ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τοῦ Καντακουζηνοῦ, πρὸς τὸν ὁποῖον ἦλθεν εἰς ῥῆξιν. (Καντακ. Β. 409). (Πρβλ, Στίλπ. Κυριακίδου, Βυζαντιναὶ Μελέται σ. 48).

ΜΕΣΗ καὶ ΡΗΓΙΑ (ὁδός).—῾Η κυριωτέρα τοῦ Βυζαντίου ὁδὸς κατὰ τὸν μεσαιῶνα διασχίζουσα τὴν πόλιν ἀπὸ τοῦ δυτικοῦ μέχρι τοῦ ἀνατολικοῦ ἄκρου αὐτῆς. ᾿Αρχομένη ἀπὸ τῆς Χρυσῆς Πύλης διήρχετο διὰ τῶν συνοικιῶν Ψαμαθίας καὶ ῾Ελενιανῶν, καὶ κετέληγεν εἰς τὴν πλατεῖαν Αὐγουστεῶνος ἢ Αὐγουσταίου, περὶ τὴν ὁποίαν ἔκειτο ὁ μέγας ἱερὸς ναὸς τῆς ῾Αγίας Σοφίας. Διὰ τῆς Μέσης ἢ Ρηγίας ὁδοῦ διήρχοντο οἱ ἐν θριάμβῳ ἐπανερχόμενοι εἰς τὰ Βυζάντιον αὐτοκράτορες ἐκ τῶν νικηφόρων αὐτῶν πολέμων.

ΜΕΣΗΜΒΡΙΑ ἢ ΜΕΣΑΜΒΡΙΑ. — Μικρὰ πόλις τῆς μεσημβρινῆς παραλίας τῆς Θράκης ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Κικόνων, κειμένη μεταξὺ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἕβρου καὶ τῆς Μαρωνείας ἀπέναντι τῆς Σαμοθράκης. Κατὰ τὸν ῾Ηρόδοτον (VII, 108) ἀπετέλει μίαν τῶν ἐπὶ τῆς Θράκης κτήσεων τῶν Σαμοθράκων «τῶν ἐσχάτη πεπόλισται πρὸς ἑσπέρης». Φαίνεται ὅτι ἐξέλιπεν ἐνωρίς, ὡς μὴ ἀναφερομένη ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων συγγραφέων.

Τινὲς τῶν νεωτέρων ταυτίζουν αὐτὴν πρὸς τὴν σημερινὴν Μάκρην (βλ. λέξ.) κειμένην περὶ τὰ 10 χλμ. δυτικῶς τῆς ᾿Αλεξανδρουπόλεως (Δεδεαγάτς).

ΜΕΣΗΜΒΡΙΑ.—᾿Αρχαία πόλις τῆς Θρά-

κης εἰς τὰ μεθόρια τῆς Κάτω Μοισίας, κειμένη ἐπὶ τῆς δυτικῆς παραλίας τοῦ Εὐξείνου Πόντου Β. Δ. τῆς Ἀγχιάλου, ὠνομάσθη δὲ οὕτω κατὰ Στέφ. τὸν Βυζάντιον, τοῦ Μέλσου καὶ ἐπὶ τὸ εὐφωνότερον Μεσημβρία ἀντὶ Μελσημβρία, ἤτοι πόλις τοῦ Μέλσου.

Εἶναι ἀρχαιοτάτη πόλις. Μολονότι ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου (VI, 33) ὅτι ἱδρύθη περὶ τὸ 493 π. Χ. ὑπὸ ἀποίκων Βυζαντίων καὶ Καρχηδονίων, φευγόντων τὸν στόλον τῶν Φοινίκων, ἐν τούτοις, ἐκ τοῦ ἰδίου συγγραφέως (IV, 93) συνάγεται ὅτι ὑπῆρχεν ἤδη κατὰ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Δαρείου τὸ 515 π. Χ. κατὰ τῶν Σκυθῶν. Κατὰ τὸν Στράβωνα (VII, 319) καὶ ἄλλους, ἐκτίσθη ὑπὸ ἀποίκων Μεγαρέων, ὀνομαζομένη πρότερον Μενεβρία ἀπὸ «τοῦ κτίσαντος Μένα καλουμένου, τῆς δὲ πόλεως βρίας καλουμένης θρακιστί».

Ἡ μεγάλη τῶν κατοίκων της πρὸς τὰ ναυτικὰ ἱκανότης καὶ ὁ φυσικὸς τῆς χώρας πλοῦτος ἀνήγαγον τὴν Μεσημβρίαν εἰς μεγάλην ἀκμήν, δι' ὃ καὶ πρὸς ἐπάρκειαν τῶν ἀναγκῶν τῶν προσορμίσεων ἀπῴκισαν καὶ τοὺς πλησίον αὐτῆς ναυλόχους ὅρμους τὴν Βιζώνην καὶ τὸν Ναύλοχον Μεσημβριανῶν.

Ἡ κατὰ τὸν «Περίπλουν Εὐξ. Πόντου» τοῦ Ἀρριανοῦ (36), τοποθεσία της εἰς 70 σταδίους ἀπὸ τῆς Ἀγχιάλου καὶ 90 ἀπὸ τῆς ἄκρας τοῦ Αἵμου, θὰ ἤρκει πρὸς καθορισμὸν τῆς θέσεώς της καὶ ἂν ἀκόμη δὲν διεσώζετο μέχρι σήμερον ἡ ἀρχαία ὀνομασία της.

Κοινῶς σήμερον ὀνομάζεται Μεσέβρια, ὑπὸ δὲ τῶν Βουλγάρων Μεζίβρια.

* * *

Ἡ Μεσημβρία ὑπῆρξεν αὐτόνομος καὶ μία τῶν πόλεων τῆς ἑλληνικῆς πενταπόλεως τοῦ Εὐξείνου Πόντου, διατηρήσασα τὴν αὐτονομίαν αὐτῆς ἐν μέρει καὶ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Θρακῶν βασιλέων, καθὼς ἐπίσης ἐπὶ Φιλίππου καὶ Ἀλεξάνδρου, μέχρι τοῦ Λυσιμάχου, ὅστις κατέστησεν αὐτὴν φόρου ὑποτελῆ. Ἕνεκα τῆς στρατηγικῆς αὐτῆς θέσεως, τοῦ φυσικοῦ πλούτου, καὶ τῆς δραστηριότητος τῶν κατοίκων της διεδραμάτισε σπουδαῖον πρόσωπον ἐν τῇ ἱστορίᾳ. Ἐνταῦθα ἀνετράφη Λέων Γ' ὁ Ἴσαυρος (717—741).

Παρ' αὐτὴν τὴν 13 Ἀπριλίου 814 ὑπέστη φοβερὰν πανωλεθρίαν ὁ ἡγεμὼν τῶν Βουλγάρων Κροῦμμος ὑπὸ Λέοντος Ε' τοῦ Ἀρμενίου. Ἔκτοτε ἐπὶ 70 ἔτη περίπου ἡ Μεσημβρία μετὰ τῶν γειτονικῶν πόλεων ἀπήλαυσε σχετικῆς τινος ἡσυχίας.

Κατὰ τὴν τετάρτην σταυροφορίαν περιῆλθεν ἀλληλοδιαδόχως εἰς τοὺς Βουλγάρους καὶ Βυζαντινούς, μέχρι τῆς ὑπὸ Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου ἀνακτήσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ τῶν Λατίνων τὸ 1261.

Ταύτην μετὰ τῆς Ἀγχιάλου ὑπεσχέθη ὁ Μιχαὴλ Παλαιολόγος ὡς προῖκα εἰς τὸν βασιλέα τῆς Βουλγαρίας Κωνσταντῖνον. Παρέμεινεν ὅμως ὑπὸ τοὺς Βυζαντινοὺς μέχρι τοῦ 1300. Καταληφθεῖσα ἐπί τινα χρόνον ὑπὸ τοῦ Ὀσφεντισλάβου, διαδόχου τοῦ Κωνσταντίνου, ἀνεκτήθη ἐπὶ Ἀνδρονίκου τοῦ νεωτέρου, ἔκτοτε δὲ παρέμεινε ὑπὸ τοὺς Βυζαντινούς, μέχρι περίπου τῆς κατακτήσεως αὐτῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων τὸ 1453. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης παρέμεινε τουρκικὴ μέχρι τῆς ἱδρύσεως τῆς Βουλγαρικῆς ἡγεμονίας.

Τῆς Μεσημβρίας σώζονται νομίσματα τῶν ἐτῶν 450 – 350 π.Χ. διαφόρων τύπων. Ἐπὶ μεταγενεστέρων αὐτῆς νομισμάτων φέρεται ἡ ἐπιγραφή : ΜΕΣΗΜΒΡΙΑΝΩΝ (Head - Σβορώνου, Ἱστορ. τῶν νομισμ. τομ. Α. σελ. 349). Πρβλ. Μεσημβρία ἔκδοσις Γ. Μέγα τοῦ Μαργ. Κωνσταντινίδη ἱστορικοῦ).

* * *

Ὑπὸ ἐκκλησιαστικὴν ἔποψιν ἀναφέρεται ἀπὸ τοῦ ἐνάτου αἰῶνος ὡς ἕδρα ἐπισκόπου τῆς ἐπαρχίας Αἱμιμόντου ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Ἀδριανουπόλεως. Μέχρι τοῦ 1906 κατῳκεῖτο ἀποκλειστικῶς ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ ἦτο ἕδρα ἐπισκόπου, διατηροῦσα ἀκμαῖα ἐκπαιδευτήρια Ἀλλὰ μετὰ τοὺς διωγμοὺς τοῦ ἔτους ἐκείνου, οἱ Ἕλληνες κατέφυγον εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐγκατασταθέντες εἰς Εὐξεινούπολιν τῆς ἐπαρχίας Ἀλ-

μυροῦ. Σήμερον ἡ Μεσημβρία ἀριθμεῖ περὶ τὰς 3.000 κατοίκων.

ΜΕΣΗΜΒΡΙΑΝΟΣ. — Ὁ κάτοικος δύο ἀρχαίων Θρακικῶν πόλεων γνωστῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα Μεσημβρία (βλ. λέξ.).

ΜΕΣΟΛΟΦΟΝ. — Μεσόλοφον ἐκαλεῖτο κατὰ τὸν μεσαιῶνα τὸ μέσον τῆς πόλεως τοῦ Βυζαντίου (Ἑπταλόφου), δηλαδὴ ὁ λόφος ἑκατέρωθεν τοῦ ὁποίου ἐξετείνοντο τὰ δύο μεγάλα τμήματα τῆς πόλεως, τῶν ὁποίων ἕκαστον περιελάμβανεν ἀνὰ τρεῖς λόφους. Ἐπὶ τοῦ μεσολόφου ἔκειτο ὁ περίφημος ναὸς τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, ὅπου ἐθάπτοντο οἱ πρῶτοι βασιλεῖς τοῦ Βυζαντίου. Ἐπὶ τῆς θέσεως αὐτοῦ ἀνηγέρθη τὸ μέγα τζαμίον Φατίχ.

ΜΕΣΣΗΝΗ. — Μεσαιωνικὴ πόλις τῆς Ἀν. Θράκης, 4 ὥρας Ν. Α. τῆς Ἀρκαδιουπόλεως (νῦν Λουλὲ—Μπουργάζ), ἀποικισθεῖσα κατά τινα παράδοσιν, ὑπὸ ἀποίκων Μεσσηνίων, ἐπὶ τῆς θέσεων τῆς ὑπὸ τοῦ Ἀττίλα καταστραφείσης τὸ 443 μ.Χ. ἀρχαίας Δρουζιπάρας, καὶ ἔχουσα ἀνεξάρτητον ἐπισκοπήν. (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, τόμ. Ε' σελ. 317 καὶ 475, ὅπου ἀναφέρεται ἐπίσκοπος αὐτῆς ὡς συμπράξας εἰς Σύνοδον ἐπὶ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἀθανασίου).

Κατὰ τὸν δέκατον τρίτον αἰῶνα ἡ Μεσσήνη ἔπαθε τὰ πάνδεινα ὑπὸ τῶν Λατίνων, ἰδίως δὲ ὑπὸ τῶν Σκυθῶν.

Κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἦτο μικρὸν καὶ ἄσημον χωρίον, ἀριθμοῦν μέχρι τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν πληθυσμῶν (1923) περὶ τοὺς 750 κατοίκους, ὑπαγομένους ἐκκλησιαστικῶς εἰς τὸν μητροπολίτην Βιζύης καὶ διατηροῦντας δημοτικὸν σχολεῖον μὲ 35 μαθητάς.

ΜΕΤΑΛΛΟΣ. — Φρούριον τῆς Κάτω Μοισίας (παρὰ Προκοπίῳ, Περὶ Κτισμ. IV, 11) ἐπισκευασθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565).

ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ (Οἶκος). — Ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο ἀναφέρονται εὐαγεῖς οἶκοι ἐν Κωνσταντινουπόλει, χρησιμεύοντες ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων πρὸς περισυλλογὴν καὶ ἐξάγνισιν τῶν μεταμελουμένων φαυλοβίων γυναικῶν. Ὁ εἷς ἱδρύθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565) καὶ τῆς Θεοδώρας, ὅπου πρότερον ὑπῆρχεν ἡ Μεγαλοπρεπὴς Μονὴ τῆς Θεοτόκου, τῆς ἐπιλεγομένης Μετανοίας, μεταξὺ τῶν νῦν προαστείων Κούλελη καὶ Τσεγγὲλ - κιοϊ. Ταύτην ἐξωραΐσαντες καὶ διὰ πλουσίων προσόδων πλουτίσαντες, κατέστησαν τοιοῦτον τὸν ἐν αὐτῇ βίον, «ὥστε μηδενὶ ἀναγκασθεῖσαι πρὸς τὰ τῆς σωφροσύνης ἐπιτηδεύματα τρόπῳ ὁτῳοῦν ἀποκνήσουσι» ὡς λέγει ὁ Προκόπιος (Περὶ Κτισμ. Α, 9, 10). Τὸ τῆς Μονῆς ταύτης λείψανον εἶναι τὸ ἐν Τσεγγὲλ - κιοϊ ἔν τινι ἀμπέλῳ τιμώμενον ἁγίασμα.

Ὁ δὲ ἄλλος ἀνεκαινίσθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ μονομάχου περὶ τὰ μέσα τοῦ ΙΑ' αἰῶνος.

ΜΕΤΡΑΙ.—Κωμόπολις τῆς Ἀν. Θράκης, κειμένη χιλιόμετρά τινα μακρὰν τοῦ μυχοῦ τῆς λιμνοθαλάσσης τοῦ Ἀθύρα (Μπουγιοὺκ—Τσεκμετζὲ) παρὰ τὸν Μέλανα ποταμὸν ἐπὶ ὑπωρειῶν ὑψηλοῦ τινος λόφου.

Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ Προκοπίου ἀναφερομένη κώμη: Ἐπισκοπεῖα (βλ. λεξ.), πόλις ἀτείχιστος πρότερον καὶ ἐκτεθειμένη εἰς τὰς ἐπιδρομὰς τῶν βαρβάρων, τὴν ὁποίαν περιετείχισεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527 - 565) δι' ἰσχυροῦ τείχους καὶ πύργων (Περὶ Κτισμ. IV, σ. 19).

Εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ χρονικὰ ἀναφέρεται ἐπίσκοπος Μετρῶν, ὑπογραφόμενος εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς ἐν Νικαίᾳ ἑβδόμης Οἰκουμενικῆς συνόδου (787), κατὰ δὲ τὸν ἔνατον αἰῶνα ἐπίσκοπος αὐτῆς ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Ἡρακλείας.

Αἱ Μέτραι κατελήφθησαν ὑπὸ τῶν Τούρκων τὸ 1371 ὑπὸ τοῦ σουλτάνου Μουρὰτ τοῦ Α' ἡ δὲ ἐπισκοπὴ αὐτῆς ἕνεκα τῆς ἐρημώσεως τῆς χώρας ὀλίγα ἔτη πρὸ τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων προσηρτήθη εἰς ἀρχιεπισκοπήν τινα τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Βραδύτερον ἀναφέρεται ὡς ἐπισκοπὴ ἡνωμένη με τὰ τοῦ Ἀθύρα, ὑπὸ τὸν μητροπολίτην πάλιν Ἡρακλείας τὸ δὲ 1909 ἡ ἐπισκοπὴ Μετρῶν καὶ Ἀθύρα ἀπεχωρίσθη τῆς μη-

τροπόλεως Ἡρακλείας, προαχθεῖσα εἰς μητρόπολιν. Διελύθη ὅμως μετὰ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν πληθυσμῶν (1923) ἔκτοτε δὲ ἡ ἐπαρχία διατελεῖ ἄνευ τιτλούχου. (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, τόμ. V, σελ. 476.— Γερμανοῦ Μητροπολ. Σάρδεων, ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι κ.τ.λ. εἰς «Θρακικὰ» 1935 σελ. 90 καὶ ἑξῆς). Σήμερον καλεῖται ὑπὸ τῶν Τούρκων Τσατάλτζα.

ΜΕΤΩΠΟΝ.—Βυζαντινὴ ὀνομασία τῆς σημερινῆς συνοικίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως Τὸπ—Χανέ, ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου δεξιὰ τοῦ εἰσπλέοντος τὸν Κεράτιον κόλπον.

* ΜΗΔΑ.—Θυγάτηρ τοῦ Κοθήλα, βασιλέως τῶν Θρακῶν (βλ. λέξ.) τὴν ὁποίαν ἐνυμφεύθη Φίλιππος ὁ Μακεδών, μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Θράκης τὸ 358 π. Χ. «Ἦκε (πρὸς Φίλιππον) Κοθήλας, ὁ τῶν Θρακῶν βασιλεύς, ἄγων Μήδαν τὴν θυγατέρα καὶ δῶρα πολλὰ» (ἀπόσπ. τοῦ Σατύρου παρὰ Φωτίῳ).

ΜΗΔΕΙΑ.—Πόλις τῆς εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Εὐξείνου συνοικισθεῖσα ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας Σαλμυδησσοῦ, κατὰ τὸν πρῶτον ἢ δεύτερον μ. Χ. αἰῶνα, πιθανῶς δὲ ὑπὸ τῶν ἐκ τῶν ἐπιδρομῶν Γότθων καταστραφεισῶν πόλεων. Ὑπὸ τοῦ Ἡρωδιανοῦ ὀνομάζεται Κύταια, πιθανῶς ἔκ τινος παραδόσεως περὶ τῆς ἐνταῦθα ἀποβιβάσεως τῆς Μηδείας, τὴν ὁποίαν «Κυταΐδα προσαγορεύουσιν».

Ἕνεκα τῆς ὀχυρωτάτης αὐτῆς θέσεως, ἀπέβη ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν χρόνων ἡ ἀκμαιοτέρα καὶ πλουσιωτέρα πόλις τῶν παραλίων τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Φιλιππικοῦ ἡ Μήδεια καὶ τὰ πέριξ ὑπέστησαν φοβερὰν λεηλασίαν τὸ 711 μ. Χ. Ἐπίσης ἐπὶ Κρούμμου τὸ 813.

Ἐπὶ τῶν Σταυροφοριῶν κατελήφθη ὑπὸ τῶν Γενουηνσίων, οἱ ὁποῖοι ὄχι μόνον ἐπεσκεύασαν τὰ κατεστραμμένα αὐτῆς τείχη ἀλλὰ καὶ πελωρίους πύργους ἔκτισαν ἑκατέρωθεν τοῦ λιμένος αὐτῆς. Καταληφθεῖσα ὑπὸ Ἰωάννου τοῦ Καντακουζηνοῦ, παρέμεινεν ὑπὸ τὸ Βυζάντιον μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων κατακτήσεως αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Στρατηγοῦ Κορατζᾶ — βέη, ὀλίγους μῆνας πρὸ τῆς κατακτήσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ Μωάμεθ τοῦ Πορθητοῦ, ὅστις τὸ πλεῖστον τῶν κατοίκων αὐτῆς μετέφερεν εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Κατὰ τὸν Ρωσσοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1828—1829 κατελήφθη ὑπὸ τῶν Ρώσσων. Κατὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους, ὅταν διὰ τῆς συνδιασκέψεως τοῦ Λονδίνου (17 Μαΐου 1913) ἡ Τουρκία παρεχώρει εἰς τὴν Βουλγαρίαν τὸ Β. ἥμισυ τῆς Ἀν. Θράκης ἡ γραμμὴ Αἴνου-Μηδείας θὰ ἀποτέλει τὸ ὅριον τῶν δύο τούτων κρατῶν. Δὲν ἐφηρμόσθη ὅμως, διότι ἡ Τουρκία ἐπωφελουμένη τοῦ Ἑλληνοβουλγαρικοῦ πολέμου, κατέλαβε τὴν Ἀδριανούπολιν, οὕτω δὲ ἡ Μήδεια παρέμεινεν εἰς τὴν Τουρκίαν.

Ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς κατοχῆς τῆς Ἀν. Θράκης ὑπήγετο εἰς τὴν ὑποδιοίκησιν Βιζύης τοῦ νομοῦ Σαράντα - Ἐκκλησιῶν, ἠρίθμει δὲ πρὸ τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν πληθυσμῶν (1923) 1500 κατοίκους κατὰ τὸ πλεῖστον Ἕλληνας.

Ὑπὸ ἐκκλησιαστικὴν ἔποψιν ἦτο ἕδρα ἐπισκόπου ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Ἡρακλείας, βραδύτερον δὲ ἕδρα μητροπόλεως διατηρήσασα ταύτην μέχρι τοῦ 1623, ὁπότε ἡνώθη μετὰ τῆς Σωζουπόλεως. Ὀλίγον μετὰ ταῦτα ἡνώθη μετὰ τῆς ἐπαρχίας Βιζύης, μέχρι τῶν τελευταίων ἐτῶν, τοῦ μητροπολίτου αὐτῆς φέροντος τὸν τίτλον τοῦ ὑπερτίμου καὶ ἐξάρχου Μαύρης Θαλάσσης. (Σάββα Λακίδου, Ἱστορία τῆς ἐπαρχίας Βιζύης καὶ Μηδείας, 1899).

* ΜΗΔΙΣΤΑΣ.— Υἱὸς τοῦ Κερσοβλέπτου, βασιλέως τῶν Θρακῶν (367—341 π. χ.) φίλου καὶ συμμάχου τῶν Ἀθηναίων, εἰς τὸν ὁποῖον μετὰ τῶν ἀδελφῶν του, κατά τι ψήφισμα τῶν Δελφῶν, ἀνευρεθὲν ἐπὶ μαρμαρίνης πλακὸς οἱ Ἀθηναῖοι ἔδωκον «προμαντείαν, προεδρίαν, προδικίαν ποτὲ Δελφούς, ἀτέλειαν πάντων». (Correspontance Hellénique Τόμ. XX (1896) σ. 467).

ΜΗΔΟΚΟΣ ἢ ΜΗΤΟΚΟΣ — Βασιλεὺς τῶν Ὀδρυσῶν τῆς Θράκης, καλούμενος καὶ Ἀμάδοκος ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἱστορικῶν, περὶ τὰ 400 π. Χ. Ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος (Ἑλλην. IV, 8, 26) ἀναφέρεται

ὡς σύμμαχος τοῦ Σεύθου καὶ τῶν 'Αθηναίων κατὰ τὰ ἔτη 392—390 π. Χ. κατὰ τοῦ Λακεδαιμονίου Τελευτίου, ἀδελφοῦ τοῦ 'Αγησιλάου, βασιλέως τῆς Σπάρτης, ὅστις ἐπὶ κεφαλῆς στόλου παρηνώχλει τοὺς 'Αθηναίους.

Τοῦ Μηδόκου σώζονται ἀργυρᾶ νομίσματα, φέροντα ἔμπροσθεν τὴν ἐπιγραφὴν ΜΗΤΟΚΟ καὶ κεφαλὴν Διονύσου πωγωνοφόρου, ὄπισθεν δὲ δίστομον πέλεκυν καὶ σταφυλήν, (Head Σβορώνου, 'Ιστορ. τῶν Νομισμ. Τόμ. Α', σελ. 354).

ΜΗΔΟΣΑΔΗΣ.—Πρέσβυς τοῦ βασιλέως τῆς Θράκης Σεύθου τοῦ Α', ἀποσταλεὶς πρὸς τὸν Ξενοφῶντα, ἐπιστρέφοντα ἐκ τῆς Μ. 'Ασίας, ὅπως διαπραγματευθῇ μετ' αὐτοῦ τὰ κατὰ τὴν ἐν Θράκῃ διαμονὴν στρατιωτῶν του (Κύρ. 'Αναβ. VII. 1, 5).

ΜΗΔΥΖΕΥΣ (ὁ).—Ὄνομα ἀρχαίας θρακικῆς θεότητος, γνωστὸν ἔκ τινος ἐπιγραφῆς τοῦ 70 περίπου μ' Χ. εὑρεθείσης παρὰ τὴν Φιλιππούπολιν (Dumont - Homolle, σελ, 392.—«Θρακικὰ 1934 σελ. 56 καὶ τόμ. VI (1935) σ. 141).

ΜΗΖΕΥΣ.—'Αρχαῖον Θρακικὸν ὄνομα, γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς τῶν Ρωμαϊκὸν χρόνων, τὸ ὁποῖον ὁ Millingen σχετίζει μὲ τὴν Θρακικὴν θεότητα Μηδυζεὺς (βλ. λέξ. 'Ελλην. Φιλολ. Σύλλ. Κωνσταντινουπόλεως, 1873, σελ. 169).

ΜΗΚΥΒΕΡΝΑ (ἡ).— Πόλις τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου ἢ ἐπὶ Θράκης, κειμένη ἐν τῷ μυχῷ τοῦ Τορωναίου κόλπου, ὅστις ἀπ' αὐτῆς ἐκαλεῖτο καὶ Μηκυβερναῖος. 'Απεῖχε τῆς 'Ολύνθου περὶ τοὺς 20 σταδίους καὶ ἦτο ἐπίνειον αὐτῆς. Παραμείνασα ἐλευθέρα μέχρι τῶν Περσικῶν πολέμων, ἠναγκάσθη νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸν περσικὸν ζυγόν, παραχωρήσασα στρατὸν καὶ πλοῖα κατὰ τὴν διάβασιν τοῦ Ξέρξου τῷ 480 π. Χ. ('Ηροδ. VII, 122). Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Περσῶν ἐξ Εὐρώπης, ἐγένετο φόρου ὑποτελὴς εἰς τοὺς 'Αθηναίους. 'Αργότερον κατελήφθη ὑπὸ τῶν 'Ολυνθίων, ὑπὸ τοὺς ὁποίους παρέμεινε μέχρι τοῦ 449 π. Χ., ὁπότε κατελήφθη μετὰ τῆς Τορώνης ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος. Καταστραφεῖσα ὑπ' αὐτοῦ μετ' ἄλλων 32 πόλεων, δὲν ἀναφέρεται ἔκτοτε ὑπὸ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων. 'Υπῆρξε πατρὶς τοῦ ἱστορικοῦ 'Ηγησίππου.

'Η τοποθεσία αὐτῆς ἀνεγνωρίσθη μεταξὺ Μυριοφύτου καὶ 'Αγίου Μάμα (Κασσάνδρας) ὅπου τὸ μέγα ἀγρόκτημα Μιχαὴλ καὶ ὁ ὕφορμος Μόλοβος.

* ΜΗΛΕΩΝΕΣ (οἱ).—Μηλεῶνες ἐκαλεῖτο ἡ παρὰ τὰ Βουλγαρικὰ μεθόρια ἐπαρχία τῆς Θράκης κατὰ τὸ πρῶτον βασίλειον τῶν Βουλγάρων. Παρόρια δὲ κατὰ τὸ δεύτερον τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι ἀπετέλουν τοὺς προασπιστὰς τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους κατὰ τῶν ἀπὸ βορρᾶ ἐπιδρομέων.

Οὕτω ἐπὶ τοῦ πρώτου βασιλείου τῶν Βουλγάρων, ὅτε ὁ Κροῦμος προτείνων εἰς τοὺς Βυζαντινοὺς εἰρήνην ἀπήτει τὴν ἐφαρμογὴν τῶν προγενεστέρων ματαξὺ τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαὴλ καὶ Κομερσίου συνομολογηθεισῶν συνθηκῶν, «αἱ τοὺς ὅρους περιεῖχον ἀπὸ Μηλεώνων τῆς Θράκης», ὅπως ἀναφέρει ὁ Θεοφάνης (χρονογρ. 1, σελ. 475, ἔκδ. Βόννης), καθωρίζοντο τὰ ὅρια τοῦ Βουλγαρικοῦ κράτους πρὸς βορρᾶν, οἱ Μηλεῶνες περιήρχοντο εἰς τὸ Βυζαντινὸν κράτος. 'Επίσης καὶ κατὰ τὰς μεταξὺ τοῦ 'Ομορτάγ, υἱοῦ καὶ διαδόχου τοῦ Κρούμμου, καὶ τῶν Βυζαντινῶν μετ' ὀλίγον συνομολογηθείσας τὸ 814 τριακονταετεῖς σπονδὰς (Ζωναρᾶ, XV, 14), οἱ Μηλεῶνες καὶ πάλιν περιῆλθον εἰς τὴν Αὐτοκρατορίαν.

Τοῦτο μαρτυρεῖται ὄχι μόνον ἐξ ἀναμνηστικῆς ἐπιγραφῆς, καθ' ἣν τὰ μεταξὺ τῶν δύο κρατῶν ὅρια ἤρχιζον ἀπὸ τῆς Δεβελτοῦ, διῆκον πρὸς δυσμὰς μέχρι τῆς Κωνσταντίας (Τυρνόβου - Σεϊμὲν) καὶ Μακρολειβάδου (Οὐζουντζόβας), καὶ ἐκεῖθεν ἐστρέφοντο ἐπὶ τὸ Αἶμον ὄρος, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς χαραχθείσης ἐπ' αὐτῶν τάφρου, σούδας κατὰ Κεδρηνὸν (11, 86 ἔκδ. Βόννης) καλουμένης, τῆς ὁποίας τὰ ἴχνη διασώζονται μέχρι σήμερον ἀπὸ τὸ Γιακουλῆ (Δεβελτοῦ) μέχρι τοῦ παραποτάμου τοῦ Ἕβρου Σασλῆ—ντερὲ (Ἄρζου), γνωστὰ εἰς τοὺς περιοίκους ὑπὸ τὸ Τουρκικὸν ὄνομα 'Ερκεσία τάφρος (Jirecek—Argyrow, 'Οδοιπορικὸν Βουλγαρίας σελ. 682—684).

Ἀλλὰ βραδύτερον, ὅτε οἱ Βυζαντινοὶ ἀνακατέλαβον τὴν ἀπὸ τῆς τάφρου μέχρι τοῦ Αἵμου χώραν καὶ κατὰ φιλικὴν αἴτησιν τοῦ συμμάχου των ἐκχριστιανισθέντος τσάρου Βόριδος, παρεχώρησαν εἰς αὐτὸν τὸ ἀπὸ τῆς Σιδηρᾶς (κλεισούρας Βερεγάβων ἐπὶ τοῦ Αἵμου) μέχρι Δεβελτοῦ τῆς Θράκης μέρος, τὸ ὁποῖον «λαχόντες οἱ Βούλγαροι κεκλήκασι Ζαγορὰν» (Ζωναρᾶ, XVI, 8.—Τῶν μετὰ Θεοφάνην σελ. 165 ἔκδ. Βόννης), οἱ Μηλεῶνες μολονότι ἔκειντο πολὺ νοτιώτερον τῶν νέων συνόρων παρέμειναν εἰς τὴν αὐτοκρατορίαν. (Πρβ. Κ. Μυρτίλου Ἀποστολίδου. Βούλγαροι ἢ Ἕλληνες ἦσαν οἱ Καρυῶται ; εἰς Θρακικὰ τόμ ΙΓ' 1940).

Κατὰ ταῦτα οἱ Μηλεῶνες ἢ Παρθρία ἢ Παρόρια, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν σημερινὴν ἐπαρχίαν Καζὶλ - ἀγὰτς ἢ Ἐλχόβου, ἀνῆκε μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων κατακτήσεώς της εἰς τὸ Βυζαντινὸν κράτος.

ΜΗΤΙΣ.—Ὄνομα τῆς ἀρχαίας Θρακικῆς θεότητος, γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων, τῆς ὁποίας ἡ λατρεία φαίνεται ὅτι ἦτο λίαν διαδεδομένη ἐν Θράκῃ. (Πρβλ. Μηδύζευς, Μηζεύς).

ΜΗΤΟΚΟΣ.—Βασιλεὺς τῶν Ὀδρυσῶν τῆς Θράκης ὁ ἄλλως καλούμενος καὶ Ἀμήδοκος ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων (βλ. Μήδοκος).

* ΜΗΤΡΟΚΛΗΣ.—Κυνικὸς φιλόσοφος περὶ τὰ μέσα τοῦ Δ' π. Χ. αἰῶνος, ἐκ Μαρωνείας τῆς Θράκης, ἀδελφὸς τῆς περιωνύμου Ἱππαρχίας (βλ. λέξ).

ΜΗΤΡΟΦΑΝΟΥΣ (Ναός). — Ναὸς ἐν Κωνσταντινουπόλει, κτισθεὶς κατά τινα παράδοσιν, ὑπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου καὶ ἀνακαινισθεὶς ὑπὸ Ἰουστινιανοῦ τοῦ Α' (527– 565). Ἐν αὐτῷ ἐσώζοντο τὰ λείψανα τοῦ ἱεροῦ ἀνδρός. Ἔκειτο δὲ παρὰ τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Ἀκακίου ἐν Ἑπτασκάλῳ, πιθανῶς δὲ ἔξω τοῦ Κοντοσκαλίου.

ΜΙΚΡΑ ΣΚΥΘΙΑ (Scythia Minor).—Οὕτως ἐκαλεῖτο ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων τὸ μέρος τῆς Μοισίας, τὸ ὁποῖον ἐξετείνετο μεταξὺ τοῦ κάτω ροῦ τοῦ Δουνάβεως καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Τὸ τμῆμα τοῦτο τῆς Μοισίας ἦτο πεδινὸν καὶ βαλτῶδες, ἐπὶ δὲ τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων ἀπετέλει τὴν ἐπαρχίαν Σκυθίαν, μίαν τῶν ἓξ Διοικήσεων τῆς Θράκης. Ἰσοδυναμεῖ περίπου πρὸς τὴν νῦν Δοβρουτσᾶν.

* ΜΗΦΑΖΟΥΛΑ. — Ὄνομα Θρακικὸν κύριον γυναικός, μοναδικόν, κατ' ἐπιγραφὴν τοῦ δευτέρου ἢ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος, εὑρεθεῖσαν ἐν Φιλιππουπόλει. («Θρακικά» τόμ. IV (1935 σελ. 172).

* ΜΙΛΕΤΗΣ. — Ὄνομα φρουρίου ἐν Δαρδανίᾳ ἐπισκευασθέντος (παρὰ Προκοπ. Περὶ Κτισμ. IV, 4) ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527–565).

ΜΙΛΙΟΝ.—Μεγάλη ἀγορὰ ἢ φόρος (forum) ἐν Βυζαντίῳ πρὸς Δ. τῆς Ἁγίας Σοφίας, οὐ μακρὰν τοῦ Αὐγουσταίου φόρου, μετὰ τοῦ ὁποίου συνείχετο πιθανῶς. Ἐπὶ τῆς ἀψίδος τῆς ἀγορᾶς ταύτης ἵσταντο, κατὰ τὸν Κεδρηνὸν «στῆλαι δύο, τοῦ τε Μεγάλου Κωνσταντίνου καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, μέσον ἔχουσαι σταυρόν, ὄπισθεν δὲ Τραϊανὸς ἔφιππος ἔχων συνεγγὺς τὸν Αἴλιον Ἀδριανὸν ἱππότην. Ἐνταῦθα ὑπῆρχε καὶ τὸ Ὡρολογεῖον ἢ ὡρολόγιον, πιθανῶς ἡλιακός τις γνώμων, δῶρον τοῦ Μεγάλου Ἰουστινιανοῦ ἢ τοῦ διαδόχου του Ἰουστίνου καὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ Σοφίας.

Ἀπὸ τῆς παραλίας τοῦ Μιλίου ἤρχιζεν ἡ Μεγάλη ἢ Μέση Λεωφόρος ἢ ὁδὸς τῶν Θριάμβων, ἥτις διασχίζουσα τὰς πλατείας τοῦ Κωνσταντίνου, τοῦ Θεοδοσίου ἢ Ταύρου τοῦ Βοὸς καὶ τοῦ Ἀρκαδίου, κατέληγεν εἰς τὴν Χρυσῆν Πύλην (Ἀ. Πασπάτη. τὰ Βυζαντινὰ ἀνάκτορα, σελ 102. — Σκαρλ. Βυζαντίου. Ἡ Κωνσταντινούπολις, τόμ. Α' σελ. 441).

* ΜΙΛΚΥΡΟΣ ἢ ΜΙΛΚΩΡΟΣ (Ἡ). — Πόλις τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου ἢ ἐπὶ Θράκης ἀναφερομένη μόνον ὑπὸ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου. Ὁ πολίτης Μιλκώριος Εἶναι ἡ αὐτὴ μὲ τὸν ὑπὸ τοῦ ἰδίου συγγραφέως ἀναφερομένη· Μιάκωρον καὶ τὸ Ἐθνικὸν Μιακωρίτης. Ταυτότης ἄγνωστος.

* ΜΙΛΚΩΡΟΝ (τὸ).—Ἄλλη γραφὴ λέξεως Μίλκυρος ἢ Μίλκωρος (βλ. λέξ.).

* ΜΙΛΛΑΡΕΚΑ.—Ὄνομα πεδιάδος ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Ναϊσσοῦ ἐν Δαρδανίᾳ καὶ ὁμώνυμον φρούριον, παρὰ Προκοπίῳ

(Περὶ Κτισμ. IV, 4), ἀνακαινισθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565).

ΜΙΛΤΟΚΥΘΗΣ 1.—Ἡγεμὼν τῆς Θράκης, ὅστις ἀκολουθήσας Κῦρον τὸν νεώτερον κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀρταξέρξου, ηὐτομόλησε πρὸς τὸν τελευταῖον μετὰ τὴν παρὰ τὰ Κούναξα μάχην (401 π. Χ.) μετὰ 40 ἱππέων καὶ 300 πεζῶν.

ΜΙΛΤΟΚΥΘΗΣ 2. — Δυνάστης Θρᾷξ, ὅστις ἀποστατήσας ἀπὸ τοῦ Κότυος τοῦ Α', βασιλέως τῆς Θράκης καὶ νικηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, ηὐτομόλησε πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. Βραδύτερον ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ Χαριδήμου γαμβροῦ τοῦ Κότυος, εἰς τοὺς Καρδιανούς, ἐχθροὺς τῶν Ἀθηναίων, οἵτινες τὸν κατέσφαξαν.

* ΜΙΛΤΟΝ (τό).—Ἀκρωτήριον τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου πρὸς βορρᾶν τοῦ κόλπου Σκληθρινοῦντος, ὀνομασθὲν οὕτως ὡς ἐκ τοῦ χρώματός του. Εἶναι τὸ σημερινὸν ἀκρωτήριον Σαρῆ-γιὰρ (κιτρίνη ὄχθη).

ΜΙΜΑΛΛΟΝΕΣ (Αἱ).— Γυναῖκες μετέχουσαι τῶν ὀρφικῶν καὶ διονυσιακῶν ὀργίων, ἐν Θράκῃ καὶ Μακεδονίᾳ, ἄλλως καλούμεναι καὶ Κλώδωνες (Πλουτάρχ. Βίος Ἀλεξάνδρου κεφ. Β.).

* ΜΙΣΘΕΙΑΣ.— (Ἐπισκοπή). — Ἕδρα ἐπισκοπῆς ἐν Θράκῃ, ἀγνώστου ταὐτότητος, ἀναφερομένη εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά. (Σταμούλη, Συμβολὴ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Θράκης, σελ. 54).

* ΜΙΧΑΗΛ ΜΑΥΡΟΕΙΔΗΣ (Νεομάρτυς Ἀδριανουπολίτης).— Ὁ πρῶτος ἴσως νεομάρτυς μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων, πρόκριτος καὶ ἐπιφανὴς Ἀδριανουπολίτης, γνωστὸς ὄχι μόνον διὰ τὸν πλοῦτον του ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς ἀρετάς του. Φθονηθεὶς ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἐσυκοφαντήθη ὅτι ἀπήγγειλε τὴν μουσουλμανικὴν ὁμολογίαν: «Οὐδεὶς Θεὸς εἰ μὴ εἷς Θεὸς καὶ προφήτης αὐτοῦ ὁ Μωάμεθ»..

Ἡ ψευδὴς αὕτη διαβολὴ ἤρκεσε νὰ σύρῃ αὐτὸν εἰς τὰ δικαστήρια καὶ νὰ ὑποστῇ τὸν μαρτυρικὸν θάνατον, ὅπως ἀφηγεῖται ὁ Ἰωάννης Μόσχος εἰς τὸ ὑπόμνημά του, «διὰ ξίφους τελειωθεὶς καὶ εἶτα ἐπὶ τῆς πυρᾶς ἀποτεφρωθείς». Πότε ἀκριβῶς ἐμαρτύρησε δὲν εἶναι γνωστόν. Πάντως ὅμως θὰ ἔλαβε χώραν περὶ τὸ τελευταῖον τέταρτον τοῦ XV αἰῶνος.

Ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ τὴν μνήμην τοῦ νεομάρτυρος Ἀδριανουπολίτου τὴν 17 Φεβρουαρίου. Δὲν πρέπει νὰ συγχέεται μὲ τὸν νεομάρτυρα Μιχαὴλ τὸν ἐκ Γρανίτσας τῶν Ἀγράφων, μαρτυρήσαντα ἐν Θεσσαλονίκῃ τὸ 1544, τοῦ ὁποίου ἡ Ἐκκλησία γεραίρει τὴν μνήμην τὴν 10 Μαρτίου. (Πρβλ. Λεοντοπόλεως Σωφρονίου Εὐστρατιάδου. Ὁ νεομάρτυς Μιχαὴλ Μαυροειδὴς ὁ Ἀδριανοπολίτης, εἰς τὰ «Θρακικά», 1938, σελ. 7 καὶ ἑξῆς).

* ΜΙΧΑΗΛΑΤΑ (τὰ).—Ὀνομασία τῶν βυζαντινῶν νομισμάτων, προελθοῦσα ἐκ τῆς ἐπ' αὐτῶν χαραγμένης εἰκόνος τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαὴλ (Ἄννα Κομν. XII, 12). Οὕτω τὰ φέροντα τὴν εἰκόνα τοῦ Μανουὴλ ἐκαλοῦντο «μανουελᾶτα» τοῦ Ρωμανοῦ «ρωμανᾶτα».

ΜΙΧΑΗΛΙΟΝ.—Οὕτως ὠνομάσθη ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν ἡ ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου τοποθεσία, «Ἑστίαι» ἢ «Ἀνάπλους» τῶν ἀρχαίων, ἀπὸ τοῦ ναοῦ τοῦ (Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ, οἰκοδομηθέντος, κατὰ τὴν παράδοσιν, ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου (306—337), πράγματι ὅμως, κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. Α, 3, 14—18) ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ (527—565).

Εἶναι τὸ σημερινὸν προάστειον τῆς Κωνσταντινουπόλεως Μέγα ρεῦμα, μετονομασθὲν ἀπὸ τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως (1453) Ἀρναούτ-κιοϊ.

ΜΝΕΙΑΚΟΝ.— Ὀχυρὸν φρούριον τῆς Θράκης κείμενον Ν. Δ. τῆς Ἀδριανουπόλεως ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Ἄρδα, πρὸς βορρᾶν τῆς πόλεως Ἐφραΐμ (νῦν Φερύγιον) τὸ μόνον μετὰ Σερρῶν καὶ Μελενίκου μὴ περιελθὸν εἰς τοὺς Βουλγάρους κατὰ τὴν ἐπιδρομὴν τοῦ ἡγεμόνος αὐτῶν Μιχαὴλ τὸ 1255.

ΜΝΗΣΙΣΤΡΑΤΟΣ. —Ἕλλην φιλόσοφος ἐκ Θάσου, μαθητὴς τοῦ Πλάτωνος. Παρε-

δέχετο τὴν ἡδονὴν ὡς πνευματικὴν ἀπόλαυσιν, ὡς περίπου οἱ Ἐπικούρειοι

*ΜΝΗΣΟΣ.—Εἷς τῶν εὐγενῶν Παιόνων, φίλος καὶ σύμμμαχος τῶν Τρώων, φονευθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλέως κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον (Ἰλιάδ. Φ, 210).

ΜΟΛΕΣΤΟΥ ΚΙΝΣΤΕΡΝΑ —Μία τῶν 19 ἐν Κωνσταντινουπόλει κινστερνῶν, κειμένη οὐ μακρὰν τῆς Μονῆς Μυρελαίου (νῦν Βουδροὺμ Τζαμισὶ) παρὰ τὴν Βλάγκαν, ἐν τῇ συνοικίᾳ Λαλελῆ Χαμάμ.

*ΜΟΙΡΩ ἢ ΜΥΡΩ ἡ ΒΥΖΑΝΤΙΑ.—Ποιήτρια ἐπιγραμμάτων. Ἐγεννήθη ἐν Βυζαντίῳ καὶ ἤκμασε περὶ τὰ τέλη τοῦ τετάρτου π. Χ. αἰῶνος. Ὑπῆρξε μήτηρ τοῦ Τραγικοῦ Ὁμήρου. Παρ' Ἀθηναίῳ (XI, 49) εὑρίσκομεν ἀπόσπασμά τι ἐπικοῦ τινος ποιήματος τῆς Μοιροῦς, πραγματευομένου τὴν γένεσιν τοῦ Διός Κατὰ δὲ τὸν Παρθένιον, ἐποίησε καὶ ἐλεγείας τὰς «Ἀράς» (W. Christ. Ἱστορ τῆς ἑλλην. Λογοτεχνίας, μετάφρ Λ. Χ'' Κώνστα καὶ Ν. Γ. Πολίτου, Τόμ. Β, σελ 46 καὶἑξῆς).

ΜΟΙΣΙΑ.—Χώρα τῆς Ν. Α. Εὐρώπης, ὁριζομένη πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Δακίας διὰ τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μακεδονικῆς Θράκης, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἰλλυρίας καὶ τοῦ κάτω ροῦ τοῦ Δρίνου καὶ Σαύου, καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Διαρρέεται ὑπὸ πολυαρίθμων παραποτάμων τοῦ Δουνάβεως, τοῦ Δρίνου, Μάργου (Μοράβα), Κίμβρου (Ζιβρίτσα ἢ Ζίβρα) καὶ ἄλλων, τὸ δὲ ἔδαφος αὐτῆς πρὸς μὲν τὰ δυτικὰ εἶναι ὀρεινότατον, πρὸς τὰ ἀνατολικὰ ἀπὸ τοῦ Δουνάβεως μέχρι τοῦ Αἵμου πεδινὸν καὶ εὐφορώτατον πρὸς δὲ τὰ Ν. Α. κατὰ τὴν Μικρὰν Σκυθίαν (Δοβρουτζᾶ) ἑλωδέστατον.

Ἀρχαῖοι αὐτῆς κάτοικοι ἀναφέρονται οἱ Τριβαλλοὶ κατοικοῦντες τὰ Δ. αὐτῆς, οἱ Πευκῖνοι, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δουνάβεως, οἱ Κρόβυζοι πρὸς Ν. καὶ ἄλλοι, πάντες Θρακικῆς καταγωγῆς. Μετὰ τῶν Τριβαλλῶν ἀνεμίχθησαν ἀργότερον καὶ Κελτικὰ φῦλα, ὅπως οἱ Σκορδίσκοι, οἱ Ταυρίσκοι, οἱ Βόϊοι καὶ ἄλλοι.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες δὲν ἐγνώριζον ἐπακριβῶς τὴν Μοισίαν, οἱ δὲ γεωγράφοι ἐθεώρουν αὐτὴν ὡς Θράκην, τῆς ὁποίας ἡ γεωγραφικὴ ἔννοια παρήλλασσε κατὰ διαφόρους ἐποχάς. Καλλίτερον ἐγνώσθη μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων κατάκτησιν τῆς Μακεδονίας τὸ 168 π. Χ. καὶ τὴν ὑποταγὴν τῶν Σκορδίσκων τὸ 135 π. Χ. ὑπὸ τοῦ Ῥωμαίου Μ. Κοσκωνίου, ἰδίως δὲ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Αὐγούστου, ὁπότε ἡ χώρα ἀνεκηρύχθη ρωμαϊκὴ ἐπαρχία. Ἀργότερον οἱ Μοισοὶ ἐπολεμήθησαν ὑπὸ τοῦ Κουρίωνος τὸ 75 π. Χ. τελικῶς δὲ καθυπετάχθησαν ὑπὸ τοῦ Μ. Λικινίου Κράσσου τὸ 29—28 π. Χ.

Κατ' ἀρχὰς διῳκεῖτο αὐτοτελῶς. Ἐπὶ Βεσπασιανοῦ ὅμως καὶ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ διῃρέθη εἰς δύο τμήματα : τὴν Ἄνω Μοισίαν (Moesia Superior) πρὸς Δ. μεταξὺ τῶν ποταμῶν Δρίνου καὶ Κίμβρου, περιλαμβάνουσαν τὴν προπολεμικὴν περίπου Σερβίαν, μὲ πρωτεύουσαν τὴν Σαρδικὴν (Σόφιαν) καὶ τὴν Κάτω Μοισίαν (Moesia Inferior) πρὸς Α. μεταξὺ τοῦ Κίμβρου καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, τὴν προπολεμικὴν περίπου Βουλγαρίαν, μὲ πρωτεύουσαν τὴν ἐπαρχίαν τῆς Θράκης.

Ἀπὸ τοῦ Διοκλητιανοῦ διῃρέθη ὁλόκληρος ἡ Μοισία εἰς πέντε ἐπαρχίας, ἐξαρτωμένας ἐκ τῆς ἐπαρχίας (Praefectura) τοῦ Ἰλλυρικοῦ :

α΄) Τὴν κυρίως Μοισίαν πρὸς Α. μὲ πρωτεύουσαν τὸ Βιμινάκιον (Κοστολάτς).

β΄) Τὴν Ριπαίαν Δακίαν (Dacia Ripensis) πρὸς Β. ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, μὲ πρωτεύουσαν τὴν Ρατιαρίαν (νῦν Ἀρτσάρ).

γ΄) Τὴν Ἔσω Δακίαν (Dacia Medite tranea) ἢ Δαρδανίαν πρὸς Ν. μὲ πρωτεύουσαν τὴν Σαρδικήν.

δ΄) Τὴν Κάτω Μοισίαν πρὸς Α. μὲ πρωτεύουσαν τὴν Μαρκιανούπολιν, καὶ

ε΄) Τὴν μικρὰν Σκυθίαν (Scythia Minor) πρὸς Α. μὲ πρωτεύουσαν τοὺς Τόμους (Κωνστάντζαν).

Κυριώτεραι πόλεις αὐτῆς ἦσαν : Ἐν μὲν τῇ Ἄνω Μοισίᾳ τὸ Βιμινάκιον (Κοστολάτς), τὸ Σιγγίδουνον (Βελιγράδιον) καὶ ἄλλαι, ἐν δὲ τῇ Κάτω Μοισίᾳ τὸ Δορύστολον (Σιλίστρια), οἱ Τόμοι (Κωνστάν-

τζα), ἡ 'Οδησσὸς (Βάρνα), ἡ Νικόπολις πρὸς τὸν Ἴστρον (Nikiup) καὶ ἄλλαι.

Αἱ ἀπὸ Γ' μ. Χ. αἰῶνος ἐπιδρομαὶ τῶν βαρβάρων, Γαλατῶν, Βησιγότθων, 'Αλανῶν καὶ ἄλλων, μεγάλας ἐπέφερον καταστροφὰς εἰς τὴν χώραν, μετὰ πολλῶν δὲ δυσχερειῶν κατώρθωσε νὰ συγκρατήσῃ αὐτοὺς ὁ 'Ιουστινιανός, ὁπότε περὶ τὸ 679 ἐγκατεστάθησαν Σλάβοι καὶ Βούλγαροι.

ΜΟΙΣΟΙ. — Θρακικὸς λαός, κατοικῶν τὴν μεταξὺ τοῦ Δουνάβεως καὶ Αἵμου χώραν, τὴν ὑπ' αὐτῶν κληθεῖσαν Μοισίαν (βλ. λέξ.). Εἶχον κοινὰ τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα μετὰ τῶν λοιπῶν Θρακῶν καὶ ἐθεωροῦντο ὡς εὐσεβεῖς καὶ δικαιότατοι, τρώγοντες μέλι, γάλα καὶ τυρόν, ἀπέχοντες «ἐμψύχων δι' εὐσέβειαν». (Στράβ. VII, 292).

'Υπὸ τοῦ 'Ομήρου ἀναφέρονται ὡς ἀνδρεῖοι πολεμισταὶ καὶ σύμμαχοι τῶν Τρώων. Διαπεραιωθέντες οἱ Μοισοὶ εἰς ἀρχαιοτάτην ἐποχὴν εἰς Μ. 'Ασίαν, κατῴκησαν τὴν μεταξὺ Τρῳάδος καὶ Βιθυνίας χώραν, ἥτις ὑπ' αὐτῶν ἐκλήθη Μοισία, οἱ δὲ κάτοικοι Μοισοί.

* ΜΟΙΧΟΠΟΛΙΣ. — Ἄλλη ὀνομασία τῆς Πονηρουπόλεως (βλ. λέξ.) τῆς μετὰ ταῦτα Φιλιππουπόλεως, ἡ αὐτὴ μὲ τὴν Βίνην ἢ Βινηρίαν.

* ΜΟΚΑΡΣΟΣ. — «Χωρίον Θράκης, τὸ ἐθνικὸν Μοκαρσός. (Στ. Βυζάντιος). Ἄγνωστος ἡ ταὐτότης αὐτῶν.

* ΜΟΛΙΣ (ἡ). – Θρακικὴ θεότης μνημονευομένη ὑπὸ τοῦ Χοιροβοσκοῦ, γραμματικοῦ καὶ ὑπομνηματογράφου τοῦ ἕκτου μ. Χ. αἰῶνος (Πρβλ. Κ. Μυρτ. 'Αποστολίδου, «Θρακικὰ» 1932, σελ. 225).

ΜΟΝΙΤΑ.—Μέγα Βυζαντινὸν οἰκοδόμημα ἐν τῷ ἑβδόμῳ λόφῳ, κατὰ τὰ δυτικὰ τοῦ Βυζαντίου, χρησιμεῦον ὡς θησαυροφυλακεῖον ἢ νομισματοκοπεῖον (ἐκ τοῦ λατινικοῦ Moneta).

ΜΟΝΟΥΝΙΟΣ.—Βασιλεὺς τῶν Δαρδανίων 'Ιλλυριῶν, διαδεχθεὶς περὶ τὸ 281 π. Χ. τὸν Γλαυκίαν, βασιλέα τῶν Ταυλαντίων. 'Επωφεληθεὶς τῆς ἀπουσίας τοῦ Πύρρου ἐν 'Ιταλίᾳ, κατέλαβε τὸ Δυρράχιον, καταστήσας αὐτὸ πρωτεύουσαν τῆς χώρας του. 'Υπῆρξε σύμμαχος τοῦ Πτολεμαίου, υἱοῦ τοῦ Λυσιμάχου, βασιλέως τῆς Θράκης, κατὰ τοῦ Πτολεμαίου τοῦ Κεραυνοῦ, ἀντιποιουμένου τὴν ἐπὶ τῆς Θράκης καὶ Μακεδονίας ὑπερτάτην ἀρχήν. Κατὰ τὸ 272 π. Χ. ἐπολέμησε κατὰ τοῦ 'Αλεξάνδρου, βασιλέως τῶν Μολοσσῶν. Σῴζονται ἀργυροὶ στατῆρες αὐτοῦ, δυρραχηνοῦ νομισματικοῦ τύπου.

ΜΟΝΤΕΡΕΓΙΝΕ — Ὄνομα φρουρίου τῆς κάτω Μοισίας, ἐπισκευασθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος 'Ιουστινιανοῦ τοῦ Α' (527—565) παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. VI,11).

* ΜΟΡΑ ἢ ΜΟΡΡΑ —'Ορεινὴ περιοχὴ τῆς Ροδόπης ἐν Θράκῃ κειμένη ἀνατολικώτερον τῆς ὀρεινῆς περιοχῆς Μερόπης (βλ. λεξ.) πρὸς νότον τοῦ Ἕβρου καὶ δυτικῶς τοῦ Διδυμοτείχου περὶ τὸν ῥοῦν τοῦ Ἄρδα ποταμοῦ. (Κανταχουζ. 11, 161 καὶ ἀλλαχοῦ).

Διὰ πρώτην φορὰν ἀναφέρεται εἰς τὸ πρὸς τοὺς Βενετοὺς χορηγηθὲν μολυβδόβουλλον τοῦ 'Αλεξίου Γ' τοῦ 'Αγγέλου τὸ 1198. 'Αντιστοιχεῖ δὲ περίπου πρὸς τὴν ἐπὶ τουρκοκρατίας περιφέρειαν Κίρτζαλι, περιλαμβάνουσα ἴσως καὶ τὸ βουλγαρικὸν Χάσκοβον μέχρι τῶν ὀχθῶν τοῦ Ἕβρου (Στίλπ. Κυριακίδου, Βυζαντιναὶ Μελέται, σελ. 48 καὶ ἑξῆς).

* ΜΟΡΙΖΟΣ —Μία τῶν 14 πόλεων τῆς Θράκης Εὐρώπης μνημονευομένη κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα ὑπὸ τοῦ 'Ιεροκλέους (Συνέκδ. 632), ἀλλ' ἄγνωστον ποῦ κειμένη

* ΜΟΡΦΩ (ἡ).—Καλουμένη καὶ 'Αφροδίτη, ἔχουσα ἐν Ζηρίνθῳ παρὰ τὴν Αἶνον ναόν, διὸ καὶ Ζηρινθία 'Αφροδίτη ἐν Θράκῃ ἐκαλεῖτο (Μέγα 'Ετυμολογικόν).

ΜΟΣΤΙΣ.—Βασιλεὺς τῆς Θράκης, ζήσας περὶ τὰ 206 π. Χ. ἢ καὶ βραδύτερον. Τοῦ Μόστιδος σῴζονται ἀργυρᾶ τετράδραχμα κατ' ἀπομίμησιν τῶν νομισμάτων τοῦ Λυσιμάχου, φέροντα τὴν εἰκόνα αὐτοῦ ἔμπροσθεν μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς : ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΜΟΣΤΙΔΟΣ καὶ τὰς χρονολογίας : ΕΤΟΥΣ ΙΓ, ΚΒ, ἢ ΛΗ.

'Επίσης σῴζονται καὶ χαλκᾶ, φέροντα ἔμπροσθεν κεφαλὴν 'Απόλλωνος, ὄπισθεν δὲ ἵππον (Head - Σβορώνου, 'Ιστορ. Νομ. τόμ. Α', σελ. 358).

ΜΟΣΥΝΟΠΟΛΙΣ καὶ ΜΟΣΥΝΟΥΠΟΛΙΣ. Ὀνομασία δοθεῖσα ὑπὸ τῶν Ρωμαίων εἰς τὴν ἐν τῇ Δ. Θράκῃ Μαξιμιανούπολιν (βλ. λέξ.).

Μολονότι ἀναφέρεται τόσον συχνὰ ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων καὶ τῶν Λατίνων χρονογράφων τῆς τετάρτης Σταυροφορίας (1202—1204) δὲν ἔχει ἐξακριβωθῇ ἡ θέσις της, μεγάλη δὲ διαφωνία ἐπικρατεῖ μεταξὺ τῶν νεωτέρων.

Οἱ Λατῖνοι χρονογράφοι τὴν ὀνομάζουν Messinople (Μεσηνούπολις), ὁ δὲ Βιλλαρδουῖνος ἀναφέρει ὅτι ἔκειτο ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης ποταμοῦ τινος ἐπὶ τῶν ὑπωρειῶν τῆς Ροδόπης ἐπὶ τῆς ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως εἰς Θεσσαλονίκην ἀγούσης ὁδοῦ μεταξὺ Σερρῶν καὶ Κυψέλων.

Κατὰ τὸν Ἀφθονίδην (ἀκριβὴς τοποθεσία πόλεών τινων τῆς Μακεδονίας, ἐν Παρνασσῷ, τόμ. VI, σελ. 462) ἔκειτο ὅπου ἡ κώμη Μεσορώπη ἢ Μουσορώπη ἢ Μοσυρόπολις ἐπὶ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Παγγαίου. Κατὰ τὸν Παπαρρηγόπουλον, Μοσυνόπολις εἶναι ἡ σημερινὴ Κομοτινή. Ὀρθοτέρα ὅμως γνώμη φαίνεται ὅτι εἶναι ἡ τοῦ Jirecek (Das Furstenthum Bulgarien, σελ. 441) καθ' ἣν αὕτη ἔκειτο εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Κομοτινῆς, ὅπου τὸ χωρίον Μοσυνὸ ἢ Μοσνὶκ - Καλεσή, μεταξὺ Κομοτινῆς, καὶ Βιστονίδος λιμνης (Μπουρού), παρὰ τὸν ποταμὸν Καρασοῦ, ὅπου παρατηροῦνται ἄμορφά τινα ἐρείπια, καλούμενα ὑπὸ τῶν χωρικῶν Μεσὴν - Καλεσή.

Πότε ἀκριβῶς κατεστράφη δὲν εἶναι γνωστόν. Φαίνεται ὅμως ὅτι διετηρεῖτο περὶ τὰ μέσα τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος ἢ καὶ ἀργότερον, καθ' ὅσον ἀναφέρεται τὸ ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Ἰσιδώρου (1347—1350) ἡ ἐπισκοπὴ Μοσυνουπόλεως παρεχωρήθη εἰς τὸν Μητροπολίτην Τραϊανουπόλεως (Μ. Ι. Γεδεών, Πατριαρχ. Πίνακες, σελ. 424).

ΜΟΣΥΧΛΟΝ (τό) —Ὄρος ἡφαιστειογενὲς τῆς νήσου Λήμνου, θεωρούμενον ὡς κέντρον τῆς λατρείας τοῦ Ἡφαίστου. Ποῖον ἐκ τῶν ὀρέων τῆς Λήμνου ἦτο ὁ Μόσυχλος, δὲν εἶνοι ἀκριβῶς γνωστόν, συνήθως ὅμως τοποθετεῖται κατὰ τὰ ἀνατολικὰ τῆς νήσου.

ΜΟΣΧΙΟΣ. — Παταμὸς τῆς Δαρδανίας (Ἄνω Μοισία) ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου (Γεωγρ. Γ, 9, 3. Πηγάζων ἀπὸ τῶν ἀνατολικῶν ὑπωρειῶν τοῦ ὄρους Σκάρδου, ἐκβάλλει εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως, 14 μίλλια Α. τῆς Σιγγιδόνος (Βελιγράδιον) πρὸ τῆς πόλεως Μάργου (Πασσάροβιτς). Εἶναι ὁ αὐτὸς μὲ τὸν Βρόγγον τοῦ Ἡροδότου (IV, 49), τὸν Μάργον τῶν Ρωμαίων (Στράβ. VII, 318), τὸν νῦν Μοράβαν.

* ΜΟΥΚΑΚΕΝΘΟΣ. — Ὄνομα κύριον καθαρῶς Θρακικόν, κατ' ἐπιγραφὴν τοῦ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος εὑρεθεῖσαν παρὰ τὴν κώμην Βαρβάρα τῆς περιφερείας Ταταρ-Παζαρτζὶκ τῆς ἀρχαίας Βησαπάρας («Θρακικὰ» τόμ. XII, σελ. 234) Ἡ λέξις εἶναι σύνθετος ἐκ τοῦ Μούκα καὶ κένθος.

* ΜΟΥΚΑΛΟΣ καὶ ΜΟΥΚΙΛΗΣ.—Ὄνομα Θρακικὸν κύριον κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν τῇ Ροδ. Θράκῃ («Θρακικά», 1935, σελ 172).

* ΜΟ(Υ)ΚΑΠΟΡΙΣ, ΜΟΥΚΑΒΟΡΙΣ ΜΟΥΚΑΒΟΥΡΙΣ καὶ ΜΟΥΚΑΒΙΟΥΡΟΣ.—Ὄνομα κύριον καθαρῶς Θρακικὸν κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν τῇ Β. Θράκῃ καὶ τῇ Μοισίᾳ.

* ΜΟΥΚΑΣΗΣ.—Ὄνομα κύριον καθαρῶς Θρακικόν, κατ' ἐπιγραφάς τοῦ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος εὑρεθείσας ἐν τῇ κώμῃ Δημητρίεβο τῆς περιφερείας Ταταρ-Παζαρτζὶκ τῆς Βησσαπάρας τῶν ἀρχαίων. Ἡ γενική: Μουκασήους. Ἀπαντᾷ καὶ Μούκασος=Μουκάσιος («Θρακικὰ» Τόμ. XII, σελ. 234).

* ΜΟΥΚΑΤΡΑΛΙΣ καὶ ΜΟΥΚΑΤΡΑΛΗΣ.— Ὄνομα κύριον καθαρῶς Θρακικόν, γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς, εὑρεθείσης ἐν Στενιμάχῳ, τοῦ δευτέρου ἢ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος. (Dumont—Homolle, σελ. 327, ἀριθ. 14 καὶ «Θρακικὰ» Τόμ. XII, σ. 237).

* ΜΟΥΚΙΝΟΣ.—Ὄνομα κύριον καθαρῶς Θρακικόν, παρατεταμένος τύπος τοῦ Θρακικοῦ ὀνόματος Μούκα, γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς τοῦ δευτέρου ἢ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος εὑρεθείσης ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ Ταταρ - Παζαρτζὶκ τῆς Βησσαπάρας τῶν

ἀρχαίων. («Θρακικὰ» Τόμ. XII, σελ. 240).

ΜΟΥΛΑΤΩ.—Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων ἐν Δαρδανίᾳ, τὰ ὁποῖα ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς ὁ Α΄ (527—565), παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV. 4).

ΜΟΥΝΔΕΠΑ.— Φρούριον τῆς Θράκης (παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV, 11) κτισθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565).

ΜΟΥΡΓΙΣΚΗ.—Φρούριον τῆς Θράκης, τὸ ὁποῖον μετὰ τοῦ Σερρείου, Δορίσκου καὶ ἄλλων κατέλαβε παρασπόνδως Φίλιππος ὁ Μακεδὼν τὸ 346 π. χ. ἐξαναγκάσας τὴν φρουρὰν τῶν Ἀθηναίων νὰ ἐκκενώσῃ αὐτό. (Αἰσχίνου, Κατὰ Κτησιφῶντος 82). Ἡ ἀκριβὴς θέσις αὐτοῦ δὲν εἶναι ἐξηκριβωμένη.

ΜΟΥΡΙΔΕΒΑ.—Φρούριον τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ροδόπης, ἀνακαινισθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ τοῦ Α΄ (527—565), παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV, 11).

* ΜΟΥΣΑΙΟΣ ΛΟΦΟΣ.—Εἷς τῶν τριῶν λόφων τῆς Φιλιππουπόλεως κατέχων τὸ μέσον σχεδὸν τῆς πόλεως. Ἐκλήθη δὲ οὕτως ἀπὸ τοῦ πρώτου οἰκίσκου αὐτοῦ, διατηρηθείσης τῆς ὀνομασίας αὐτοῦ καὶ μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Σήμερον καλεῖται : Νεμπὲτ—τεπέ.

ΜΟΥΣΑΙΟΣ.—Υἱὸς τοῦ Ἀντιφήμου ἢ κατ' ἄλλους τοῦ Εὐμόλπου καὶ τῆς Σελήνης, σύγχρονος τοῦ Ὠλῆνος, Ὀρφέως καὶ Πάμφου καὶ σύζυγος τῆς Διϊόκης ἢ κατ' ἄλλους τῆς Ἀντιόπης. Ἦτο ἐποποιός, μάντις καὶ ἱερεὺς ἐν Ἀθήναις. Ἐχρημάτισε δὲ μαθητὴς τοῦ Ὀρφέως καὶ ἤκμασεν ἐπὶ Κέκροπος τοῦ Β΄. Ἐκ τῆς Θράκης κατῆλθεν εἰς τὸν Ἑλικῶνα μετὰ Θρακῶν ἀποίκων καὶ ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις εἰς βαθύτατον γῆρας (Ἡροδ. VII, 6, VIII, 96 IX 43.—Στράβ. X 471) Κατὰ δὲ τὸν Παυσανίαν, (Α, 25, 8) ὁ τάφος του ἐδεικνύετο ἐν Ἀθήναις ἀπέναντι τοῦ τῆς Ἀκροπόλεως λόφου, ὅστις ἐπ' αὐτοῦ ὠνομάζετο Μουσεῖον. Κατὰ παράδοσιν, ὁ Μουσαῖος ἐπεσκέφθη τὴν Αἴγυπτον ἵνα μυηθῇ εἰς τὴν Αἰγυπτιακὴν σοφίαν, κατ' ἄλλην δέ, ὅτι, ὅταν ὁ Ἡρακλῆς ἦλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἔλαβε μέρος εἰς τὰ Ἐλευσίνια μυστήρια, ἦτο τελετάρχης αὐτῶν. Ὅπως εἰς τὸν Ὀρφέα, οὕτω καὶ εἰς τὸν Μουσαῖον ἀπεδόθη ἡ σύνθεσις ποιᾶς τινὸς θεολογίας καὶ εἰσαγωγὴ τῆς ποιήσεως εἰς τὴν Ἀττικήν. Ἐπίσης εἰς τὸν Μουσαῖον ἀποδίδονται, κατὰ τὸν Ἡρόδοτον ᾄσματα καθιερώσεως καὶ ἐξαγνισμοῦ.

Ἀργότερον ἐπὶ Πεισιστράτου (VI αἰὼν π. Χ) ὁ Ὀνομάκριτος ὁ Ἀθηναῖος, εἰς τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀνατεθῇ ἡ περισυλλογὴ τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν, ἠλλοίωσε κατὰ πολὺ τὰ ἔργα τοῦ Μουσαίου δι' αὐθαιρέτων προσθηκῶν. Κατηγορηθεὶς διὰ τὴν βεβήλωσιν ταύτην τῶν χρησμῶν τοῦ Μουσαίου, ἐξεδιώχθη ἀπὸ τὰς Ἀθήνας ὑπὸ τοῦ Ἱππάρχου, τοῦ ὁποίου πρότερον ἦτο ἐμπεπιστευμένος. Ἐπανελθὼν εἰς Ἀθήνας, κατόπιν συνδιαλλαγῆς μετὰ τῶν Πεισιστρατιδῶν, ἀπῆλθε μετ' αὐτῶν εἰς τὰ Σοῦσα τῆς Περσίας, ὅπου δι' ἑρμηνείας διαφόρων χρησμῶν κατώρθωσε νὰ πείσῃ τὸν Ξέρξην νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῆς Ἑλλάδος.

Ἐξ ὅλων τῶν εἰς τὸν Μουσαῖον ἀποδιδομένων ὕμνων, ὁ Εὐριπίδης θεωρεῖ ὡς γνήσιον μόνον τὸν πρὸς τὴν Δήμητραν Ὕμνον, τὸν ὁποῖον θεωρεῖ ἔξοχον (Ῥῆσος 945). Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης (Πολιτ. VIII, 5) διέσωσεν ἡμῖν ἡμίστιχόν τι τοῦ Μουσαίου :

«βροτοῖς ἥδιστον ἀοίδειν»

Μεταξὺ τῶν χρησμῶν τοῦ Μουσαίου ὑπῆρχε καὶ χρησμός τις, ἀφορῶν τὴν ἧτταν τῶν Ἀθηναίων κατὰ τὴν ἐν Αἰγὸς Ποταμοῖς ναυμαχίαν τὸ 405 π. Χ. καθ' ἣν ὁ Λύσανδρος κατενίκησε τοὺς Ἀθηναίους, καὶ ἐπέφερε τὸ τέλος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου. Ἔλεγε δὲ ὁ χρησμὸς κατὰ τὸν Παυσανίαν (X, 9, 11).

Καὶ γὰρ Ἀθηναίοισιν ἐπέρχεται ἄγριος (ὄμβρος
ἡγεμόνων κακότητι παραιφασίη δέ τις (ἔσται,
ἡττάλοισ' ἡμούσουσι πόλιν, τίσουσι δὲ (ποινὴν

Ὁ Παυσανίας διαμφισβητεῖ τὴν γνησιότητα τῶν ὕμνων τοῦ Μουσαίου, παραδεχόμενος καὶ αὐτός, ὡς μόνον γνήσιον τὸν

ὕμνον τῆς Δήμητρος (W. Christ, 'Ιστορ. τῆς 'Ελλην. λογοτεχνίας, τόμ. Α' σελ. 152, 192), Μνημονεύει καὶ ἔργον τι, τὴν «Θεσπρωτίδα», τὸ περὶ Θεσπρωτῶν ἔπος τοῦ Μουσαίου, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ὁ Κυρηναῖος ἠρύσθη ἐν πολλοῖς τὴν «Τηλεγόνειαν». 'Ως ἔργα ἀποδιδόμενα εἰς τὸν Μουσαῖον, ἀναφέρονται : 'Η «Εὐμολπία», αἱ «'Εξακέσεις νόσων», ἡ «Θεογονία», ἡ «Τιτανομαχία», οἱ «Χρησμοί», αἱ «'Υποθῆκαι» ἀπευθυνόμεναι εἰς τὸν υἱόν του Εὔμολπον ἐκ 4.000 στοίχων, ἡ «Σφαῖρα», πιθανῶς κοσμογονικόν, αἱ «Παραλύσεις, τελεταὶ καὶ καθαρμοί».

'Εξ ὅλων τούτων ἐλάχιστα ἀποσπάσματα διεσώθησαν ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος, 'Αριστοτέλους, Παυσανίου καὶ Κλήμεντος τοῦ 'Αλεξανδρέως. 'Υπὸ τὸ ὄνομα Μουσαῖος, ἀναφέρεται καὶ ἄλλος τις λυρικὸς ποιητὴς καὶ μελοποιός, υἱὸς τῆς Θαμύρας καὶ τοῦ Φιλάμμωνος ἢ ἔγγονος αὐτοῦ, Θηβαῖος ἢ 'Αθηναῖος, ἀκμάσας κατὰ τὸν Σουΐδαν, πρὸ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου.

ΜΟΥΤΖΙΠΑΡΑ.—Θρακικὴ πόλις ἐν Μακεδονίᾳ, κειμένη ἐπί τινος διαβάσεως τοῦ 'Αξιοῦ ποταμοῦ, διὰ τῆς ὁποίας διήρχετο ἡ ἀπὸ Πανταλείας (Κιοστενδὴλ) εἰς Στόβους (Σίρκοβον) ὁδός. Τὸ φρούριον αὐτῆς ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανὸς (Προκ. Περὶ Κτισμ. VI, 4).

* ΜΠΑΚΛΑΒΙΤΗΣ ὁ ΦΙΛΙΠΠΟΥΠΟΛΙΤΗΣ. – Μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Καλογιάννη ἐκ θεμελίων καταστροφὴν τῆς Φιλιππουπόλεως τὸ 1205, πολλοὶ τῶν κατοίκων αὐτῆς κατέφυγον διὰ τῆς Ροδόπης εἰς Μελένικον. Τότε ὁ Μαγκλαβίτης μεγάλως ἰσχύων μεταξὺ τῶν συμπατριωτῶν του, εὐθὺς ὡς ἐπληροφορήθη τὴν προσέγγισιν τοῦ Δούκα Βατάτση (1225 — 1255) ἐκδιώκοντος τοὺς Βουλγάρους ἐκ Θράκης παρεκίνησε τοὺς συμπολίτας του νὰ παραδώσουν τὸ Μελένικον εἰς τὸν Βατάτσην τὸν νόμιμον βασιλέα, λέγων : «'Ημεῖς δὲ πάντες ἐκ Φιλιππουπόλεως ὁρμώμενοι καθαροὶ τὸ γένος Ρωμαῖοι» (Γ. 'Ακροπολίτου, Χρον. § 54).

ΜΠΑΜΠΑ — ΕΣΚΗ, ἢ ΜΠΑΜΠΑ — ΕΣΚΙΣΙ ἢ ΜΠΑΜΠΑ-Ι-—ΑΤΕΚ.—Μεταγενεστέρα ὀνομασία τῆς Θρακικῆς πόλεως Βουρτουδιξοῦ (βλ. λέξ.), δοθεῖσα μετὰ τὴν κατάληψιν αὐτῆς τὸ 1361 ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐπὶ Σουλτὰν Μουρὰτ τοῦ Α', πρὸς τιμὴν ἐπισήμου τινὸς δερβίσου, παρακολουθοῦντος τὸν Τουρκικὸν στρατὸν καὶ μεγάλης τιμῆς ἀπολαύοντος παρ' αὐτῷ. 'Επὶ τῆς 'Ελληνικῆς κατοχῆς τῆς 'Αν. Θράκης μετωνομάσθη 'Αρτισκὸς ἢ 'Ελευθεραὶ καὶ ἦτο ἕδρα ὑποδιοικήσεως τοῦ νομοῦ Σαράντα 'Εκκλησιῶν, ἠρίθμει δὲ 3.108 κατοίκους (1920).

* ΜΠΕΑΔΝΟΣ.— 'Οχυρωτάτη βυζαντινὴ πόλις κειμένη εἰς τὰ πρὸς τὴν Βουλγαρίαν μεθόρια τῆς Θράκης, παραχωρηθεῖσα τὸ 1344 μετ' ἄλλων ὀκτὼ ὀχυρῶν πόλεων εἰς τὸν βασιλέα τῶν Βουλγάρων 'Αλέξανδρον, ὑπὸ τῆς βασιλίσσης τοῦ Βυζαντίου Ἄννης τῆς Σαβοϊανῆς, ἐπιτροπευούσης τὸν ἀνήλικον υἱόν της 'Ιωάννην τὸν Παλαιολόγον, ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ τύχῃ στρατιωτικῆς βοηθείας παρ' αὐτοῦ κατὰ τοῦ Καντακουζηνοῦ, ὅστις ἐκήρυξεν ἑαυτὸν βασιλέα τῇ βοηθείᾳ τῶν Τούρκων. Καὶ βοήθεια μὲν οὐδεμία παρεσχέθη, ὑπὸ διαφόρους προφάσεις, αἱ πόλεις ὅμως αὗται περιῆλθον εἰς τοὺς Βουλγάρους μετὰ τῶν ἐν αὐταῖς στρατιωτῶν, οἱ ὁποῖοι κατὰ τὸν Καντακουζηνὸν (ΙΙΙ, 66) ὀλίγῳ πλείους χιλίων ἦσαν πάντες μαχιμώτατοι καὶ οὐδένων ἄλλων τῶν παρὰ 'Ρωμαίοις στρατευομένων λειπόμενοι εἰς εὐψυχίαν».

ΜΥΓΔΟΝΕΣ. — Λαὸς τῆς Μακεδονίας, θρακικῆς καταγωγῆς, κατοικῶν ἀπὸ παλαιοτάτων χρόνων τὴν ὑπ' αὐτῶν κληθεῖσαν Μυγδονίαν, μεταξὺ τοῦ κάτω ῥοῦ τοῦ 'Αξιοῦ καὶ τοῦ Στρυμόνος. Πρωτεύουσα αὐτῆς ἀναφέρεται ἡ Θέρμη (Θουκ. ΙΙ, 9. —'Ηροδ. VII 123) Γενάρχης αὐτῶν θεωρεῖται ὁ Μύγδων, υἱὸς τοῦ Ἄρεως καὶ τῆς νύμφης Καλλιόπης καὶ ἀδελφὸς τοῦ 'Ηδωνοῦ, ἀπὸ τοῦ ὁποίου κατήγοντο οἱ 'Ηδωνοὶ ἢ Ἤδωνες. Καταληφθεῖσα ἡ χώρα αὐτῶν ὑπὸ τῶν Τημενιδῶν, πρώτων βασιλέων τῆς Μακεδονίας, ἀπετέλεσε τμῆμα τοῦ Μακεδονικοῦ βασιλείου. Μύγδονες ὑπῆρχον ἐπίσης καὶ εἰς τὴν Μ. 'Ασίαν, περὶ τὸν Ὄλυμπον, τὴν Βιθυνίαν, τὴν

Περγαμηνήν, τὴν κοιλάδα τοῦ Ἕρμου καὶ ἀλλαχοῦ. Ἡ Μυγδονία διασχιζομένη ὑπὸ τῶν διακλαδώσεων τοῦ ὄρους Κερκίνης καὶ διαρρεομένη ὑπὸ τοῦ Ἐχεδώρου ποταμοῦ (νῦν Γαλλικοῦ), ἦτο εὐφορωτάτη καὶ πολυάριθμος ἀριθμοῦσα 14 πόλεις καὶ πολίσματα, μεταξὺ τῶν ὁποίων : ἡ Θέρμη, ἡ Θεσσαλονίκη, ἡ Χαλάστρα, ἡ Σίνδος, ἡ Λήτη ἢ Λιτή, ἡ Ἀπολλωνία καὶ ἄλλαι.

ΜΥΓΔΟΝΙΑ ἢ ΜΥΓΔΟΝΙΣ.— Ἀρχαία χώρα τῆς Μακεδονίας κατοικουμένη ὑπὸ τῶν Μυγδόνων, λαοῦ θρακικῆς καταγωγῆς, μεταξὺ τοῦ κάτω ῥοῦ τοῦ Ἀξιοῦ καὶ τοῦ Στρυμόνος, ὁριζομένη πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου καὶ πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Κρηστωνίας καὶ Βισαλτίας. Διασχιζομένη ὑπὸ τῶν διακλαδώσεων τοῦ ὄρους τῆς Κερκίνης καὶ διαρρεομένη ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Ἐχεδώρου (νῦν Γαλλικοῦ) ἦτο εὐφορωτάτη καὶ πολυάνθρωπος χώρα, ἀριθμοῦσα 14 πόλεις καὶ πολίσματα, μεταξὺ τῶν ὁποίων κατελέγοντο ἡ Θέρμη, Θεσσαλονίκη, Χαλάστρα, Σίνδος, Λήτη ἢ Λιτή, Ἀπολλωνία καὶ ἄλλαι.

ΜΥΓΔΩΝ. — Υἱὸς τοῦ Ἄρεως καὶ τῆς νύμφης Καλλιόπης, γενάρχης τῶν Μυγδόνων (βλ. λέξ.).

* ΜΥΔΩΝ.—Εἷς τῶν εὐγενῶν Παιόνων, φίλος καὶ σύμμαχος τῶν Τρώων, φονευθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλέως κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον (Ἰλιάδ. Φ, 209).

ΜΥΡΕΛΑΙΟΥ (Μονή). — Μία τῶν ἀρχαιοτέρων μονῶν τοῦ Βυζαντίου, κειμένη ἐν τῇ συνοικίᾳ τῆς Βλάγκας. Ἐν τῇ Μονῇ ταύτῃ ἀπετέθησαν τὰ ὀστᾶ τοῦ αὐτοκράτορος Μαυρικίου (582—602). Ἀνεκαινίσθη ὑπὸ τοῦ Ῥωμανοῦ Β′ τοῦ Λεκαπηνοῦ (920 — 944) ἐν αὐτῇ δ' ἐτάφη καὶ ὁ ἴδιος καὶ ἡ σύζυγός του Θεοδώρα, καθὼς καὶ ἡ θυγάτηρ των Ἑλένη, σύζυγος Κωνσταντίνου Ζ′ τοῦ Πορφυρογεννήτου. Μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆν Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων μετετράπη περὶ τὰ 1500 εἰς τζαμίον, ἔκτοτε δὲ καλεῖται Βουδρούμ — τζαμισί, διὰ τὰ βαθειὰ ὑπόγειά της.

* ΜΥΡΙΚΗ. — Μία τῶν παλαιοτέρων ὀνομασιῶν τῆς Ἀμφιπόλεως. (βλ. λέξ.).

ΜΥΡΙΝΑ.—Ἀρχαιοτάτη πόλις τῆς νήσου Λήμνου, κειμένη ἐπὶ τῆς δυτικῆς παραλίας αὐτῆς. Ὅταν περὶ τὰ 510 — 509 π. Χ. ὁ Μιλτιάδης τοῦ Κίμωνος προερχόμενος ἐκ τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου, ἀπήτησε τὴν προσχώρησιν τῆς νήσου εἰς τοὺς Ἀθηναίους, μόνον οἱ κάτοικοι τῆς Μυρίνης ἀντέστησαν. (Ἡροδ. VI, 140). Βραδύτερον ὅμως ἀναφέρεται ὡς σύμμαχος τῶν Ἀθηναίων ἀποτελοῦσα μέρος τῆς ναυτικῆς συμμαχίας αὐτῶν. Τῆς Μυρίνης σώζονται νομίσματα τοῦ 300 π. Χ. φέροντα ἔμπροσθεν κεφαλὴν Ἀθηνᾶς κατ' ἐνώπιον, ὄπισθεν δὲ τὰ γράμματα ΜΥΡΙ καὶ γλαῦκα κατ' ἐνώπιον ἢ ἐστραμμένην πρὸς τὰ δεξιά. (Head - Σβορώνου. τόμ. Α′, σελ. 333). Εἶναι ἡ σημερινὴ Παλαιόκαστρον, πρωτεύουσα τῆς νήσου.

* ΜΥΡΙΝΟΥΠΟΛΙΣ. — Ἑτέρα ὀνομασία τῆς ἐν Λήμνῳ πόλεως Μυρίνης (βλ. λέξ), ἀπαντῶσα κατὰ τὸν XV αἰῶνα.

ΜΥΡΙΟΦΥΤΟΝ (τό).—Κωμόπολις τῆς Ἀνατ. Θράκης, κειμένη ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς Προποντίδος, μεταξὺ Γάνου καὶ Παριστάσεως. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐκτίσθη ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας Μυρτήνου (βλ. λέξ.), μνημονεύεται δὲ διὰ πρώτην φορὰν ὑπὸ τοῦ χρονογράφου Σκυλίτση, μολονότι πολλὰ ἔτη πρὸ αὐτοῦ ἦτο γνωστὴ ὡς πολίχνη, ἄγνωστον ὅμως ποῖον τὸ παλαιόν της ὄνομα, ὁπότε κατεστράφη τὴν 24 Σεπτεμβρίου 1063 μετὰ τοῦ Πανίου καὶ Ῥαιδεστοῦ.

Ἐπιγραφή τις τοῦ VI ἢ τοῦ VII αἰῶνος, εὑρεθεῖσα πρὸ 50 περίπου ἐτῶν, δεικνύει ὅτι οἱ Μυριοφυτηνοὶ τῶν χρόνων ἐκείνων ἀνῆκον εἰς τὴν φατρίαν τῶν πρασίνων :

ΝΙΚΑ Η ΤΥ-
ΧΗ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙ-
ΑΝΩΝ ΠΡΑΣΙΝΩΝ.

(Μ. Ι. Γεδεὼν Γάνου μνεία, σελ. 12—13).

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἦτο ἕδρα τῆς ὑποδιοικήσεως Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως, ὡς καὶ ἕδρα ἐπισκόπου ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Ἡρακλείας, ἠρίθμει δὲ μέχρι τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν πληθυσμῶν (1923) πεπερὶ τὰς 4.000 κατοίκους ἕλληνας, διατη-

ροῦντας ἐκκλησίας καὶ λαμπρὰ δημοτικὰ σχολεῖα,

ΜΥΡΚΙΝΟΣ.—Πόλις τῆς Ἠδωνίδος ἐν Θράκῃ, κειμένη Β. Δ. τῆς Ἀμφιπόλεως παρὰ τὸν Στρυμόνα ποταμόν, ἐπὶ ὑψηλῆς καὶ ὀχυρᾶς θέσεως. Παραχωρηθεῖσα τὸ 513 π. Χ. ὑπὸ τοῦ Δαρείου εἰς τὸν Ἱστιαῖον τὸν Μιλήσιον διὰ τὰς κατὰ τὴν ἐκστρατείαν τῶν Σκυθῶν ὑπηρεσίας αὐτοῦ κατελήφθη ὑπὸ τῶν ἐπιδραμόντων Ἠδωνῶν, οἵτινες ἀνέδειξαν αὐτὴν πρωτεύουσάν των. Ἀποπειραθεὶς νὰ ἀνακτήσῃ αὐτὴν ὁ γαμβρός του Ἀρισταγόρας τὸ 497 π. Χ. ἐφονεύθη ὑπὸ τὰ τείχη της. Ὀλίγα ἔτη πρὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἐπεχείρησαν οἱ Ἀθηναῖοι νὰ καταλάβουν αὐτήν, ἀλλ' ὑπέστησαν φοβερὰν καταστροφήν. Παραμείνασα ἐλευθέρα μέχρι τοῦ 424 π. Χ., παρεδόθη εἰς τὸν Βρασίδαν, ὅστις εἶχε καταλάβει τὴν Ἀμφίπολιν μετὰ τῆς πέριξ χώρας. Ἔκτοτε παρήκμασε καὶ δὲν ἀναφέρεται πλέον.

ΜΥΡΛΕΙΟΝ.—Ὀνομασία ὑφόρμου τῆς εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου, κατὰ Διονύσιον τὸν Βυζάντιον, κειμένου πρὸς Β. τοῦ Ἐφεσίου λιμένος καὶ πρὸς Ν. τοῦ Λυκίου λιμένος. Σήμερον παραμένει ἀνώνυμος, σχηματίζεται δὲ ἀμέσως πρὸς Β. τοῦ ἀκρωτηρίου Τασαλαντζὶκ μπουρνού, βορείου κέρατος τοῦ Μπου γιοὺκ Λιμάν.

ΜΥΡΜΗΞ (MURMEX LOCUS).—Βυζαντινὴ ὀνομασία τῆς λιμνοθαλάσσης τοῦ Ρηγίου (νῦν Κιουτσοὺκ-Τσεκμετζέ), ἥτις «ἐς τόσον στενὴ τυγχάνει οὖσα, ὥστε δὴ καὶ Μύρμηξ ὠνόμασται». Ἐπὶ τοῦ στομίου αὐτῆς διήρχετο ξυλίνη γέφυρα, τὴν ὁποίαν κατεστραφεῖσαν ἀνήγειρεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565) καταστήσας τὴν διάβασιν ἀκίνδυνον. (Προκοπ. Κτισμ. IV, 8, 16) Τῆς γεφύρας ταύτης οὐδὲν ἴχνος σώζεται.

ΜΥΡΜΙΔΟΝΕΣ.— Θρακικὸν ἔθνος ἐν Φωκίδι, τῶν ὁποίων ἦρχεν ὁ Ἀχιλλεύς. Πρωτεύουσαι πόλεις αὐτῶν ἦσαν ἡ Φθίη καὶ ἡ Ἑλλὰς (Ἰλιάδ. II, 269, Λ, 180, Ὀδυσσ. λ. 495)-

ΜΥΡΟΚΕΡΑΤΟΥ (Μονή).— Μονὴ ἐν Κωνσταντινουπόλει, κτισθεῖσα κατὰ τὸν ε΄ ἢ στ΄ αἰῶνα. Ὠνομάσθη δὲ οὕτω διότι ἐν αὐτῇ κατετέθη τὸ κέρας τοῦ ἐλαίου διὰ τοῦ ὁποίου ὁ προφήτης Σαμουὴλ ἔχριε τοὺς βασιλεῖς τῶν Ἰουδαίων.

ΜΥΡΤΗΝΟΝ καὶ ΜΥΤΩΝΙΟΝ ἢ ΜΥΡΤΙΟΝ,— Μικρὰ πολίχνη τῆς Θράκης, ἀλλὰ στρατηγικῆς σπουδαιότητος, τὴν ὁποίαν Φίλιππος ὁ Μακεδὼν κατέλαβε παρασπόνδως παρὰ τῶν Ἀθηναίων τὸ 346 π. Χ. μετὰ τοῦ Σερρείου, Ἐργίσκης καὶ Δορίσκου, ἐξαναγκάσας τὴν φρουρὰν τῶν Ἀθηναίων νὰ ἐκκενώσῃ αὐτήν. (Δημοσθ. Περὶ Στεφάνου, 27). Ποῦ ἔκειτο ἀκριβῶς δὲν εἶναι ἐξηκριβωμένον. Ἐκ τοῦ τόπου ὅμως ὅπου ἀνευρέθη ἐπιγραφὴ ἀναγράφουσα τὸ ὄνομα τῆς πολίχνης, φαίνεται ὅτι ἔκειτο ὅπου ἡ κωμόπολις Χώρα ἢ μᾶλλον κατὰ τὸν Dumont (Mélanges d' épigraphie etc. σελ. 422 ὅπου τὸ Μυριόφυτον (βλ. λέξ.).

* ΜΥΡΤΗΝΟΣ.— Πιθανῶς τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ Ἀσκληπιοῦ λατρευομένου ἐν Θράκῃ, γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς («Θρακικὰ» Τόμ. V, σελ. 53).

ΜΥΡΤΩΝΙΟΝ ἢ ΜΥΡΤΙΟΝ.— Πολίχνη τῆς Θράκης ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς Προποντίδος, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Σουΐδα, ἄλλως Μυρτηνὸν (βλ. λέξ.).

* ΜΥΣΙΑΣ (Ἐπαρχία) ἢ ΜΟΙΣΙΑΣ.— Μία τῶν ἓξ ἐπαρχιῶν τοῦ θέματος Θράκης ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, ὑπὸ ἡγεμόνα περιλαμβάνουσα 7 πόλεις, μὲ πρωτεύουσαν τὴν Μαρκιανούπολιν (Ἱεροκλ. Συνέκδ. 636).

* ΜΥΣΙΟΣ ΒΟΣΠΟΡΟΣ.— Παλαιότερον ὄνομα τοῦ Θρακικοῦ Βοσπόρου, ὅτε δὲν ὑφίστατο ἀκόμη ὁ πορθμός, ἡ δὲ Θράκη συνείχετο μετὰ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.— «Ἔπειτα Διονύσιος, ὁ τὰς κτίσεις συγγράψας, ὅς τὸ κατὰ Χαλκηδόνα στενά, ἃ νῦν Θράκιος Βόσπορος καλεῖται, πρότερόν φησι Μύσιον Βόσπορον προσαγορεύεσθαι». (Παρὰ Στράβωνι IB, 566). Τὴν παράδοσιν ταύτην ἐπαναλαμβανομένην ὑπὸ τοῦ Διοδώρου Σικελιώτου (V, 47), ἐπιβεβαιοῦν αἱ περὶ γεωλογικῆς συστάσεως τῆς Θράκης καὶ Μικρᾶς Ἀσίας ἔρευναι.

(Πρβλ. Κ. Μητσοπούλου, Φυσική γεωγραφία τῆς Θράκης εἰς Θρακικὴν Ἐπετηρίδα τοῦ 1897, σελ. 281 καὶ ἑξῆς).

ΜΩΚΑΤΙΑΝΑ.— Ἀρχαῖος πύργος τῆς Ἄνω Μοισίας, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως παρὰ τὴν πόλιν Ρατιαρίαν (νῦν Ἀρτσάρ), τὸν ὁποῖον ὡς ἀναφέρει ὁ Προκόπιος (Περὶ Κτισμ. 6, 25) ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565) εἰς φρούριον τελειότατον κατεστήσατο».

ΜΩΚΙΟΣ (Ἅγιος) Ἀμφιπολίτης, μαρτυρήσας ἐν Βυζαντίῳ ὑπὲρ πίστεως ἐπὶ Διοκλητιανοῦ (284—305 μ.Χ.), τοῦ ὁποίου τὴν μνήμην ἑορτάζει ἡ Ὀρθόδοξος Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία τὴν 11ην Μαΐου. (Συναξαριστὴς τῶν 12 μηνῶν. Ἔκδ. Στεργ. Ραφτάνη 1868 τόμ. Β΄, σελ. 31). Κατά τινα παράδοσιν, μεγαλοπρεπῆ αὐτοῦ ναὸν ἔκτισεν Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας ἐπὶ τῶν ἐρειπίων ἀρχαίου ναοῦ τοῦ Ἡρακλέους, ὡς ἔσωζεν ἡ παράδοσις μέχρι τοῦ Χ αἰῶνος πλησίον τοῦ ὁποίου ἐτάφη τὸ σῶμα τοῦ μάρτυρος. Ἐπὶ πατριάρχου Μιχαὴλ τοῦ Κυρουλαρίου ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου ἐσώζοντο μόνον λείψανα τοῦ μεγαλοπρεποῦς ναοῦ του. (Μ. Ι. Γεδεών, Βυζαντινοῦ Ἑορτολογίου σελ. 103 καὶ ἑξῆς, Κων)λις 1895)

ΜΩΚΙΟΥ (Ναὸς Ἁγίου). — Μία τῶν ἀρχαιοτέρων τοῦ Βυζαντίου Ἐκκλησιῶν ἀνεγερθεῖσα ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου (324—337) ἐπὶ τῆς θέσεως παλαιοῦ εἰδωλολατρικοῦ ναοῦ, παρὰ τὸ σημερινὸν Ἐξωκιόνιον, εἰς μνήμην τοῦ μάρτυρος Μωκίου (βλ. λεξ.). Εἰς τὴν ἐκκλησίαν ταύτην μετέβαινον οἱ αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου δὶς τοῦ ἔτους ἐν πομπῇ: τὴν ἑσπέραν τῆς Κυριακῆς τοῦ ἀντίπασχα καὶ τὴν ἡμέραν τῆς Μεσοπεντηκοστῆς. Τὴν 11ην Μαΐου, ἡμέραν τῆς Μεσοπεντηκοστῆς ἐδολοφονήθη ἐντὸς τοῦ Ναοῦ ὁ αὐτοκράτωρ Λέων ὁ ΣΤ΄, ἔκτοτε δὲ κατηργήθη τὸ ἔθιμον τοῦτο. Κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας τῆς αὐτοκρατορίας μόνον ἐρείπια τοῦ ναοῦ ἐσώζοντο.

ΜΩΣΣΗΣ.—Βασιλεὺς τῶν Βισαλτῶν περὶ 500—480 π. Χ. γνωστὸς μόνον ἐκ τῶν νομισμάτων αὐτοῦ. Σώζονται δραχμαὶ καὶ τετρώβολα, φέροντα ἔμπροσθεν ὁπλίτην παρὰ ἵππον, ὄπισθεν δὲ τὴν ἐπιγραφήν: ΜΟΣΣΕΩ ἢ ΜΩΣΣΕΟ ἐν τετραγώνῳ (Head—Σβορώνου, Ἱστορ. τῶν Νομισμ. Τόμ. Α΄, σελ. 267).

Ν

* ΝΑΪΣΟΥΠΟΛΙΣ.—Πόλις Ἄνω Μοισίας, ἡ αὐτὴ μὲ τὴν ἄλλως καλουμένην Ναϊσὸν (βλ. λέξ.).

ΜΑΪΣΣΟΣ.—Ἀκμαιοτάτη κατὰ τὸν Γ΄ καὶ Δ΄ μ.Χ. αἰῶνα πόλις τῆς Ἄνω Μοισίας ἐν Δαρδανίᾳ, κειμένη ἐπί τινος παραποτάμου τοῦ Μάργου (Μοράβα) τοῦ νῦν Νισσάβα. Ὑπῆρξε πατρὶς τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου (274 μ. Χ.) Τὸ ἐθνικὸν Ναϊσιτανός. Ὑπὸ τὰ τείχη αὐτῆς κατέστρεψεν ὁ αὐτοκράτωρ Κλαυδιανὸς τὸ 269 μ. Χ. τοὺς Γότθους. Καταστραφεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἀττίλα τὸ 447 μ. Χ. ἀνεκτίσθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565), ὅστις περιετείχισεν αὐτὴν δι' ὀχυρωτάτων τειχῶν (Προκ. Περὶ Κτισμ. IV, I, 31).

Κατὰ τὸν VI αἰῶνα ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ἱεροκλέους (Συνέκδ. 654,6) ὡς μία τῶν πέντε πόλεων τῆς ἐπαρχίας Δακίας Μεσογείου, εἰς δὲ τὰ ἐκκλησιαστικὰ χρονικὰ ὡς ἕδρα ἐπισκόπου. Σήμερον καλεῖται Νίσσα (Nisch) καὶ εἶναι ἕδρα γενικῆς διοικήσεως τοῦ Μοράβα, ἐν τῇ Κεντρικῇ Σερβίᾳ τῆς Νοτιοσλαβίας.

ΝΑΡΣΟΥ (τὰ).—Ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο φέρονται τρία ἱδρύματα ἐν Κωνσταντινουπόλει, κτισθέντα ὑπὸ τοῦ Ναρσῆ, ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτ. Ἰουστινιανοῦ (527—565)

1ον Μέγαρον μετὰ τῶν παρ' αὐτῷ ναῶν τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος καὶ τῶν Ἁγίων Πρόβου καὶ Ἀνδρονίκου.

2ον) Ξενὼν παρὰ τὸ ἀνωτέρω μέγαρον καὶ τοὺς ναούς.

3ον Γηροκομεῖον.

* ΝΑΣΤΟΣ καὶ ΝΑΣΤΟΣ καὶ ΝΕΣΤΟΣ.—Πόλις τῆς Θράκης, ἀναφερομένη ὑπὸ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου, ἡ αὐτὴ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα μὲ τὴν Ναϊσσὸν (βλ. λέξ.) Γράφεται καὶ Νεστός.

* ΝΑΥΛΟΧΟΣ.—Ἀκρωτήριον τῆς δυτικῆς παραλίας τῆς νήσου Ἴμβρου, ἀπέναντι τῆς Λήμνου, ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Φιλοστράτου. Παρ' αὐτὸ ὑπῆρχε πηγή τις «τὰ μὲν ἄρρενα τῶν ζώων εὐνούχους ἐργαζομένη, τὰ δὲ θήλεα οὕτω μεθύσκουσα ὡς καθεύδειν αὐτὰς» (Ἡρωϊκ. Διάλ. 1). Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἶναι τὸ σημερινὸν ἀκρωτήριον Αὔλακας.

ΝΑΥΛΟΧΟΣ ΜΕΣΗΜΒΡΙΑΝΩΝ. — Ὅρμος καὶ πολίχνη τῆς ἀνατολικῆς παραλίας τῆς Θράκης ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου, μεταξὺ Ὀδησσοῦ (Βάρνης) καὶ Μεσημβρίας, ὑπὸ τὸ Αἱμόνιον ἀκρωτήριον. Ἐξηρτᾶτο ἀπὸ τὴν Μεσημβρίαν (Στράβ. VII, 319). Ὑπὸ τοῦ Πλινίου καλεῖται Τετραναύλοχος, εἶναι δὲ τὸ σύγχρονον ἀγκυροβόλιον Ἐμινέ.

ΝΕΑ (ἡ) —Πολυτελεστάτη ἐκκλησία ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀναφερθεῖσα ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Βασιλείου Α' τοῦ Μακεδόνος (867—886) ἐν τῷ περιβόλῳ τῶν ἀνακτόρων. Ἐτιμᾶτο δὲ ἐπ' ὀνόματι τῆς Μαρίας Παρθένου, τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ, τοῦ Ἁγίου Νικολάου καὶ τῶν ἀρχαγγέλων Μιχαὴλ καὶ Γαβριήλ. Ἦτο θαῦμα τέχνης. Ὁλόκληρον τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ναοῦ, τοῖχοι καὶ δάπεδον ἦτο ἐπεστρωμένον διὰ πολυχρώμων μαρμάρων καὶ μωσαϊκῶν. Τὰ ἄδυτα τοῦ ναοῦ ἐχωρίζοντο ἀπὸ τοῦ λοιποῦ ναοῦ διὰ χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν κιγκλιδωμάτων, ἡ δὲ Ἁγία Τράπεζα ἦτο κατεσκευασμένη ὁλόκληρος ἐκ πολυτίμων λίθων καὶ μαργαριτῶν.

Τὴν 1ην Μαΐου 881 ἐτελέσθησαν μεγαλοπρεπέστατα τὰ ἐγκαίνια αὐτῆς ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ αὐτοκράτορος ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Φωτίου, ὅστις καὶ ἐξεφώνησε τὸν πανηγυρικόν. Ὁ μεγαλοπρεπὴς οὗτος ναὸς ἐσυλήθη ὑπὸ τῶν Φράγκων κατὰ τὴν τετάρτην σταυροφορίαν (1204).

ΝΕΑ ἢ ΝΕΑΙ.—Μικρὰ νῆσος παρὰ τὴν Λῆμνον, ἐν τῇ ὁποίᾳ κατὰ τὴν παράδοσιν (παρὰ Στεφ. Βυζαντίῳ) ἐδήχθη ὁ Φιλοκτήτης ὑπὸ ὕδρου. Ἀναφέρων ταύτην ὁ γραμματικὸς Ἀντίγονος ὁ Καρύστιος (Γ' π. Χ. αἰών), λέγει: «Ἐν δὲ ταῖς τῶν Λημνίων νήσοις, ταῖς καλουμέναις Νέαις, πέρδικες οὐ γίνονται, ἀλλὰ κἂν ἴδῃ τις ἀπόλλυνται· ἔνιοι δὲ τούτου τερατωδέστερον ἱστοροῦσιν, ὅτι κἂν ἴδωσιν τὴν χώραν» (Συναγωγὴ παραδόξων ἱστοριῶν). Τὸ ἐθνικὸν Νεκῖος. Ταυτίζεται μὲ τὴν σύγχρονον νῆσον: Ἅγιος Εὐστράτιος.

* ΝΕΑ Ι ΟΔΟΥΝΩ.—Φρούριον τῆς Κάτω Μοισίας ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 11). Ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ, τὸ αὐτὸ μὲ τὸ Νοβιόδουνον (βλ. λέξ.) τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων.

ΝΕΑΠΟΛΙΣ.—Πόλις τῆς Ἠδωνίδος ἢ χώρα τῶν Ἠδωνῶν, (ἡ σημερινὴ Καβάλλα), κειμένη ἐπὶ τοῦ Θρακικοῦ πελάγους, ἀπέναντι τῆς νήσου Θάσου. Ἱδρυθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων περὶ τὰ μέσα τοῦ V π. Χ. αἰῶνος, ἐν τῷ ὅρμῳ τῆς Ἀντισάρης, τοῦ ἀρχαίου ἐπινείου τῶν Δατηνῶν, ἐγένετο φόρου ὑποτελὴς εἰς αὐτούς, ἐκμεταλλευομένους τὰ πλούσια χρυσωρυχεῖα της. Πρὸς διάκρισιν δὲ τῆς ἐπὶ τῆς χερσονήσου τῆς Παλλήνης (Κασσάνδρας) ὁμωνύμου πόλεως, ἀποικίας τῶν Μενδέων, ἐκαλεῖτο εἰς τοὺς φορολογικοὺς καταλόγους τῶν Ἀθηνῶν «Νεάπολις ἡ παρ' Ἀντισάραν». Ὡς ἐκ τῆς γεωγραφικῆς αὐτῆς θέσεως ἡ πόλις ἤκμασε ταχύτατα, ἰδίως δὲ μετὰ τὴν ἵδρυσιν τῶν Φιλίππων, τῶν ὁποίων ἦτο ἐπίνειον καὶ τῶν ὁποίων ἀπεῖχε περὶ τὰ 10-12 χλμ. Ἐνταῦθα ἐπὶ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος ἐναυλόχει ὁ ἐξ 20 τριήρων στόλος τῶν Ἀθηναίων ὅπως ἀργότερον ἐπὶ τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων οἱ στόλοι τῶν δημοκρατικῶν δυνάμεων.

Ἡ Νεάπολις ηὐτύχησεν ἐκ τῶν πρώτων νὰ δεχθῇ τὸν ἀπόστολον Παῦλον καὶ Σίλαν (Πράξ. Ἀποστόλων, XVII, 11), κατὰ τὴν δευτέραν αὐτοῦ περιοδείαν, ἐξ οὗ, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἡ ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων μετονομασία αὐτῆς εἰς Χριστούπολιν, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἀναφέρεται ὑπὸ τῶν βυζαντινῶν συγγραφέων. Τὰ ὑπὸ τοῦ χρόνου καταστραφέντα τείχη αὐτῆς ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527 — 565), ὑπὸ δὲ τοῦ Ἱεροκλέους καὶ Κ. Πορφυρογεννήτου ἀναφέρεται ὡς μία τῶν 32 πόλεων τῆς ἐπαρχίας Μακεδονίας

Πρώτης (Macedoniae Primae). Έκτοτε σπανιώτατα μνημονεύεται ὑπὸ τὸ παλαιόν της ὄνομα, τὸ ὁποῖον ἀντικατεστάθη διὰ τῆς Χριστουπόλεως *Καταληφθεῖσα* ὑπὸ τῶν Γενουατῶν, ἀνεδείχθη ἐμπορικώτατος λιμὴν τῆς 'Αν. Μακεδονίας, εἰς τούτους δὲ *πιθανῶς ὀφείλεται καὶ τὸ νεώτερον αὐτῆς* ὄνομα Καβάλλα.

Τὸ 1381 ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἀλλ' ἔρημος καὶ κατεστραμμένη ἀποικισθεῖσα ἀργότερον ὑπὸ Σουλεϋμὰν τοῦ Μεγαλοπρεποῦς (1520–1566) δι' 'Ιουδαίων μεταφερθέντων ἐξ Οὐγγαρίας. Τῆς Νεαπόλεως σώζονται ἀργυρᾶ νομίσματα πρὸ *τοῦ 500 π. Χ. καὶ μέχρι τῶν χρόνων τοῦ* Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος, ὁμοιάζοντα κατὰ πολὺ πρὸς τὸν σταθμὸν καὶ τὴν κατασκευὴν πρὸς τὰ *νομίσματα* τῆς Θάσου. (Head - Σβορώνου, 'Ιστορ. τῶν Νομισμ. τόμ. Α', σελ. 262). (Βιβλιογρ. Γεωργ. Μπακαλάκη: Νεάπολις— Χριστούπολις — Καβάλλα, ἐν 'Αρχαιολ. 'Εφημερ. 1937).

ΝΕΑ ΠΟΛΙΣ ἢ ΝΕΑΠΟΛΙΣ. — Πόλις τῆς χερσονήσου Παλλήνης (νῦν Κασσάνδρας), κειμένη πρὸς βορρᾶν τῆς Αἰγῆς ἐπὶ Τορωναίου κόλπου καὶ πρὸς νότον τῆς 'Αφύσεως (νῦν Ἄθυτος), ὅπου τὸ χωρίον Πολύχρονον (Δήμιτσα, 'Η Μακεδονία, σ. 614.—Leake, III, σελ. 155). Περὶ τῆς Νέας Πόλεως ἢ Νεαπόλεως ταύτης, οὐδὲν ἄλλο γνωρίζομεν, *παρὰ μόνον, ὅτι ὑπετάγη εἰς τοὺς Πέρσας, χορηγήσασα στρατὸν* καὶ πλοῖα εἰς τὸν Ξέρξην, ἐπερχόμενον κατὰ τῆς 'Ελλάδος. ('Ηρόδ. VII, 123). Τῆς Νεαπόλεως εὑρέθη νόμισμα φέρον τὴν ἐπιγραφὴν ΝΕΑΠΟ καὶ προτομὴν τοῦ Βάκχου μετὰ θύρσου, (Δήμιτσα, αὐτόθι, σελ. 614).

ΝΕΑΡΧΟΣ.—'Αμφιπολίτης, κατὰ δὲ τὸν Στέφανον Βυζάντιον ἐκ Λήτης (βλ. λέξ.) μετασχὼν εἰς τὴν 'Ινδικὴν ἐκστρατείαν τοῦ Μεγ. 'Αλεξάνδρου. *Κατ' ἐντολὴν τοῦ 'Αλεξάνδρου καταπλεύσας εἰς τὸν* Ινδικὸν 'Ωκεανὸν ἐξηρεύνησε πᾶσαν τὴν μέχρι τοῦ Εὐφράτου ποταμοῦ παραθαλάσσιον χώραν πρὸς ἐξεύρεσιν ὁδοῦ συγκοινωνίας μεταξὺ τῆς Περσίας καὶ τῆς 'Ινδικῆς. 'Εκ συγγράμματος αὐτοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Παράπλους 'Ινδικῆς», ἀπολεσθέντος, πολλὰ ἠρύσθη ὁ 'Αρριανὸς διηγούμενος τὴν ἀνάβασιν τοῦ 'Αλεξάνδρου καὶ πολλάκις ἀναφέρεται εἰς αὐτό, χωρὶς ὅμως καὶ ν' ἀναφέρῃ τὸν τίτλον αὐτοῦ.

ΝΕΟΚΑΣΤΡΟΝ. — Πόλις τῆς Θράκης *παρὰ τὸν ποταμὸν Ἕβρον, (βλ. λέξ* 'Αξιούπολις).

ΝΕΟΚΑΣΤΡΟΝ. — Μεσαιωνικὴ ὀνομασία τῆς ἐν Θράκῃ πόλεως Διοκλητιανουπόλεως (βλ. λέξ.).

ΝΕΟΝ ΤΕΙΧΟΣ.—Πόλις καὶ φρούριον τῆς 'Αν. Θράκης ἐπὶ τῆς Προποντίδος, περὶ τὰ 10 μίλλια πρὸς Ν. τῆς Βισάνθης ('Ραιδεστοῦ). Ταύτην μετὰ τῆς Βισάνθης καὶ Γάνου ὑπέσχετο νὰ δώσῃ ὁ Σεύθης, βασιλεὺς τῆς Θράκης εἰς τὸν Ξενοφῶντα, *ἐπιστρέφοντα ἐκ τῆς Μ. 'Ασίας, ἐὰν ἐβοήθει* αὐτὸν νὰ ἀνακτήσῃ τὴν πατρικὴν χώραν (Ξεν. Κύρ. 'Αναβ VII, 5, 8). 'Ο πολίτης Νεοτειχεὺς καὶ Νεοτειχίτης. Νῦν Ρούσκιοϊ ἢ 'Αγγαντζίκ.

* ΝΕΡΟΥΖΕΝΗΣ καὶ ΝΕΡΟΥΖΕΝΙΣ. —Ὄνομα Θρακικὸν κύριον, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν Θράκῃ.

ΝΕΣΤΙΟΙ.—Οἱ περὶ τὸν Νέστον ποταμὸν κατοικοῦντες Μακεδόνες, ἀναφερόμενοι ὑπὸ τοῦ Παυσανίου (Α, 10, 2)

* ΝΕΣΤΙΣ (χώρα). — 'Η περὶ τὸν Νέστον ποταμὸν χώρα, παρὰ Βυζαντίῳ Στεφάνῳ.

* ΝΕΣΤΟΠΟΡΙΣ. — Ὄνομα Θρακικὸν κύριον, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν Θράκῃ.

ΝΕΣΤΟΣ — Ποταμὸς τῆς 'Ελληνικῆς Χεροονήσου, ὅστις πηγάζων ἀπὸ τοῦ Σκομίου ὄρους (νῦν 'Ρίλος) ἐκβάλλει εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, ἀπέναντι τῆς νήσου Θάσου μετὰ ῥοῦν 233 χιλιομέτρων. Εἰς τὰς ἐκβολάς του σχηματίζει δέλτα πλάτους δύο περίπου χιλιομέτρων. Τὸ βάθος του ποικίλλει ἀπὸ 2 μ. 50 ἕως 7 μέτρα, εἰς τὰς στενὰς ὅμως διαβάσεις του φθάνει τὸ 5—20 μέτρα. Τὸ ῥεῦμά του εἶναι ὁρμητικώτατον, ἡ μέση ταχύτης του εἶναι 2 μ. 50 κατὰ δευτερόλεπτον. 'Αποτελεῖ τὸ φυσικὸν ὅριον μεταξὺ τῆς 'Ανατολικῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θράκης, κατὰ δὲ τὴν ἀρ-

χαιότητα μεταξὺ τοῦ μέσου καὶ κάτω ῥοῦ τοῦ Νέστου καὶ τοῦ κάτω Στρυμόνος ἐξετείνοντο ἡ Ὀδομαντικὴ πρὸς βορρᾶν καὶ ἡ Ἠδωνὶς πρὸς νότον μέχρι τῆς παραλίας.

Ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης αὐτοῦ ἔκειτο ἡ ἀρχαία Πέρνη, νοτιώτερον δὲ παρὰ τὰς ἐκβολάς του ἡ Πίστυρος (βλ. λέξ). Ὑπὸ τῶν Τούρκων ὀνομάζεται Καρα - σοῦ, ὑπὸ δὲ τῶν Βουλγάρων Μέσια.

Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις συγγραφεῦσι, ὁ ποταμὸς ἀπαντᾷ πάντοτε ὡς Νέστος (Ἡροδ. VII, 109, 126, Θουκυδ. Β, 96, Πτολεμ. Γ, 12, 7, Θεόφρ. Ἱστορ. Φυτῶν Γ, 1, 3 καὶ ἀλλαχοῦ), ὡς Μέστος δὲ μόνον εἰς τὰς ἐκ Θράκης ἐπιγραφὰς καὶ τὰ νομίσματα κυρίως δὲ τῆς «Οὐλπίας Νικοπόλεως» πρὸς ΜΕΣΤΩ.

Κύρια ὀνόματα μὲ τὸ πρῶτον συνθετικὸν ὄνομα τοῦ ποταμοῦ «Νέστος» εἶναι τά : Νέστις, Νεστόπορις, Νεστοκράτης καὶ ἐκ τοῦ τύπου Μέστος Μεστόη (Πρβλ. «Θρακικὰ» τόμ. IV, σελ. 101) Μεστεύς, Μεστύλος, Μεστίκενθος, Μεστοπαίδης καὶ ἄλλα. Ἐπὶ δὲ νομισμάτων ἀπεικονίζεται ὁ ποτάμιος Θεὸς ΜΕΣΤΟΣ. («Θρακικά», τόμ. VII, σελ 28).

(*Βιβλιογραφία* : Σταύρου Μερτζίδου, περὶ τοῦ Νέστου ποταμοῦ καὶ τῶν ἐκβολῶν του κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἡροδότου, καὶ Εἰκοσιπενταετηρίδα τοῦ Ἑλλ. Φιλ. Συλλ. Κων)πόλεως (1861—1886), σελ. 250 καὶ ἑξῆς).

«ΝΙΚΑ (ΕΝ ΤΟΥΤΩ»).—Κατὰ τὴν παραμονὴν τῆς πρὸς τὸν Μαξέντιον μάχης, ἡμέραν τινὰ τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 312 ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος εἶδε θαυμαστὸν ὅραμα εἰς τὸν οὐρανόν : διὰ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων διεγράφετο φωτεινὸν σημεῖον τοῦ σταυροῦ καὶ περὶ αὐτὸ ἦσαν γεγραμμέναι πάλιν διὰ φωτεινῶν ἀκτίνων αἱ λέξεις : «ΕΝ ΤΟΥΤΩ ΝΙΚΑ» (In hoc vincas)

Ὁ Κωνσταντῖνος θεωρήσας τοῦτο ὡς προειδοποίησιν τοῦ Θεοῦ, διέταξε νὰ χαραχθῇ ἐπὶ τῶν ἀσπίδων τῶν στρατιωτῶν τὸ μονόγραμμα τοῦ Χριστοῦ ἤτοι τὸ γράμμα Χ(ριστὸς) καὶ κάθετον ἐν μέσῳ αὐτοῦ τὸ Ι(ησοῦς) ὀλίγον ἐξωγκωμένον πρὸς τὰ ἄνω. Ὀλίγον ἀργότερα, τὸ μονόγραμμα ἔγινε τὸ σύνηθες μὲ τὰ Χ—Ρ συμπλεπλεγμένα, ἤτοι τὰ πρῶτα γράμματα τῆς λέξεως Χριστός. Ἐπίσης βραδύτερον, ὅταν ὁ Κωνσταντῖνος ἀνύψωσε τοὺς υἱούς του εἰς τὸ ἀξίωμα τῶν καισάρων τὸ 317, κατεσκεύασε διὰ τὸν στρατὸν καὶ τὴν Χριστιανικὴν σημαίαν, ἡ ὁποία λέγεται «λάβαρον». Τὰ ἱερὰ ταῦτα ἐμβλήματα ἔγιναν τὰ σύμβολα τοῦ ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίνου ἱδρυθέντος Χριστιανικοῦ βασιλείου. (Βλ. λεξ. λάβαρον).

ΝΙΚΑ (Στάσις τοῦ).—Οὕτω καλεῖται ὑπὸ τῆς ἱστορίας ἡ ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ Α΄ ἐκραγεῖσα τὸ 532 στάσις, λαβοῦσα τὸ ὄνομα ἐκ τοῦ συνθήματος τῶν στασιαστῶν «νίκα», καθ' ἣν ἐφονεύθησαν ἄνω τῶν 30.000 πολιτῶν, ἐπυρπολήθη τὸ καλλίτερον μέρος τῆς πρωτευούσης καὶ ἐλεηλατήθη ἐπὶ ἑβδομάδα περίπου, διεκινδύνευσε δὲ καὶ αὐτὸς ὁ θρόνος τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Ἐνῷ τὴν 13 Ἰανουαρίου ὁ αὐτοκράτωρ ἐθεᾶτο τοὺς ἐν τῷ Ἱπποδρόμῳ τελουμένους ἀγῶνας, προεκλήθησαν ὀχλαγωγίαι, κατὰ τὰς ὁποίας οἱ Βένετοι, ὑπὲρ τῶν ὁποίων γνωσταὶ ἦσαν αἱ συμπάθειαι, ἐξεδηλώθησαν ὑπὲρ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, οἱ δὲ Πράσινοι κατ' αὐτοῦ.

Τὴν ἑπομένην ἐξερράγη στάσις καὶ τῶν δύο φατριῶν κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος, τὴν ὁποίαν ὑπεβοήθησε μεγάλη πυρκαϊά, καθ' ἣν ἐκάη μέγα μέρος τῆς πόλεως καὶ ὁ παλαιὸς ναὸς τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας. Ὁ Ἰουστινιανὸς μετὰ τῆς συζύγου του Θεοδώρας, συγκλητικῶν τινων καὶ Στρατηγῶν, παρέμενεν εἰς τὰ ἀνάκτορα σχεδὸν ἀπρακτῶν, καὶ μάτην προσεπάθει διὰ μεγάλων παραχωρήσεων πρὸς τοὺς στασιαστὰς νὰ κατευνάσῃ αὐτούς.

Αἱ παραχωρήσεις αὗται ἀπεθράσυναν μᾶλλον τοὺς στασιαστάς, οἱ ὁποῖοι τὴν 19 Ἰανουαρίου ἀνηγόρευσαν αὐτοκράτορα τὸν Ὑπάτιον, ἀνεψιὸν τοῦ αὐτοκράτορος Ἀναστασίου Α΄ τοῦ Δικόρου. Πρὸ τῆς καταστάσεως ταύτης ὁ Ἰουστινιανὸς ἀπεφάσισε νὰ ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς Πρωτευούσης καὶ ἡτοιμάζετο νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν

Ἡράκλειαν τῆς Θράκης, ἐλπίζων ἐκεῖθεν νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀνάκτησιν τῆς πόλεως καὶ τοῦ θρόνου. Χάρις ὅμως εἰς τὰς ἀνδρικὰς ἀντιρρήσεις τῆς συζύγου του Κλεοπάτρας, καὶ τὰς παραινέσεις τοῦ Βελισσαρίου, ὁ Ἰουστινιανὸς μετήλλαξε γνώμην. Ὁ Βελισσάριος βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ Στρατηγοῦ τῶν Ἰλλυριῶν Μούνδου, κατώρθωσε διὰ δώρων καὶ ἐπαγγελιῶν νὰ κατευνάσῃ τοὺς Βενέτους. Ἐνῷ δὲ ὁ εἰς αὐτοκράτορα ἀναγορευθεὶς ἠδράνει, οἱ περὶ τὸν Ἰουστινιανὸν πιστοὶ κατώρθωσαν νὰ καταπνίξουν εἰς τὸ αἷμά της τὴν ἐπὶ ἑβδομάδα διαρκέσασαν ἐπανάστασιν. Ὁ Ὑπάτιος καὶ οἱ ἄλλοι συγγενεῖς τοῦ Ἀναστασίου ἐφονεύθησαν καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν πρωτοστατῶν τῆς στάσεως ἐξωρίσθησαν.

Ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ ἔπαυσαν ἔκτοτε ἐπὶ πολλὰ ἔτη νὰ τελῶνται ἀγῶνες ἁρματηλατῶν, λαὸς δὲ καὶ σύγκλητος ἔπαυσαν νὰ εἶναι πολιτικοὶ παράγοντες, ὅπως πρὸ τῆς στάσεως τοῦ «Νίκα».

ΝΙΚΑΙΝΕΤΟΣ.—Ἐπικὸς ποιητὴς τῶν Ἀλεξανδρεωτικῶν χρόνων, ἐξ Ἀβδήρων τῆς Θράκης ζήσας περὶ τὸ 210 π χ. ἐπὶ Πτολεμαίου IV τοῦ Φιλοπάτορος. Ἔργα αὐτοῦ ἀναφέρονται «Γυναικῶν κατάλογος», πιθανῶς ἐρωτικὰ διηγήματα, ἐξ ὧν οὐδὲν περιεσώθη, «Λύρκος», ὁμοίας φύσεως ἔργον, ἐξ οὗ σώζονται ἓξ μόνον στίχοι, καὶ «Ἐπιγράμματα» τινὰ τῶν ὁποίων διεσώθησαν ἐν τῇ «Ἀνθολογίᾳ».

ΝΙΚΑΡΧΟΣ.—Δυναστὴς τῆς Παιονίας πιθανῶς σύγχρονος τοῦ Πατράου, περὶ τὰ 340—315 π. Χ. γενόμενος γνωστὸς ἐκ τῶν ἀργυρῶν τετραδράχμων αὐτοῦ, φερόντων τὴν ἐπιγραφήν: ΝΙΚΑΡΧΟΥ. (Head - Σβαρώνου, Ἱστορ. τῶν Νομισμ. Τόμ. Α' σελ. 306).

* ΝΙΚΗ.—Φρούριον τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἱμιμόντου, ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου. (Περὶ Κτισμ. IV II) ἐπισκευασθὲν ἢ ἀνεγερθὲν ἐκ θεμελίων ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτ. Ἰουστινιανοῦ (527—565).

ΝΙΚΗ ἢ ΜΙΚΡΑ ΝΙΚΑΙΑ.—Πόλις τῆς Ἀν. Θράκης, κειμένη μεταξὺ Ἀδριανουπόλεως καὶ Βεργουλῶν (Ἀρκαδιουπόλεως, Λουλὲ - Μπουργάζ), ἐπὶ τῆς μεγάλης στρατιωτικῆς λεωφόρου Ἀδριανουπόλεως - Κωνσταντινουπόλεως, ἐπί τινος παραποτάμου τοῦ Ἐργίνου. Κατ' ἀρχὰς ὠνομάζετο Νίκη, ἱδρυθεῖσα ὑπὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου, εἰς ἀνάμνησιν τῆς περιλάμπρου κατὰ τοῦ Λικινίου νίκης (3 Ἰουλίου 323 μ. Χ.), ἀργότερον δὲ Μικρὰ Νίκαια καὶ ἐπὶ τὸ ὑποκοριστικώτερον Νικίτσα, πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τῆς ἐν Βιθυνίᾳ Νικαίας, διὰ τὴν ἐν αὐτῇ ἐπὶ Κωνσταντίνου γενομένην σύνοδον τῶν Ἀρειανῶν τὸ 345 κατὰ τοῦ συμβόλου τῆς πίστεως, τοῦ θεσπισθέντος κατὰ τὴν Α' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικὴν Σύνοδον τὸ 325. Περὶ τὰ μέσα τοῦ πέμπτου αἰῶνας παρεχωρήθη ἡ Μικρὰ Νίκαια ὑπὸ Λέοντος τοῦ Θρακὸς εἰς τοὺς πρὸς αὐτὸν καταφυγόντας τελευταίους ἀπογόνους τῶν Ἀρσακιδῶν Ἀρτάβανον καὶ Καλλιένην, ὡς τόπος διαμονῆς. Κατὰ τὴν ἐπὶ τοῦ Κρούμμου, ἡγεμόνος τῶν Βουλγάρων, ἐπιδρομὴν τοῦ 812, ἡ πόλις ἐδῃώθη, οἱ δὲ κάτοικοί της μετ' ἄλλων γειτονικῶν πόλεων ἀπήχθησαν αἰχμάλωτοι εἰς Βουλγαρίαν ὑποστάντες τὰ πάνδεινα. Φαίνεται ὅμως ὅτι ταχέως ἀνέλαβε, καθ' ὅσον περὶ τὰ τέλη τοῦ ἐνάτου αἰῶνος ἀναφέρεται ὅτι προήχθη εἰς ἕδραν ἀνεξαρτήτου ἀρχιεπισκοπῆς. Κατὰ τὴν τετάρτην Σταυροφορίαν (1204) περιελήφθη μετὰ τῆς Ἀδριανουπόλεως εἰς τὸν κλῆρον τῶν Ἐνετῶν, ἐπεσκέφθησαν δὲ αὐτὴν τὸ 1205 ὁ δόγης τῆς Ἐνετίας Ἑρρῖκος Δάνδολος καὶ ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου Βιλλεαρδουῖνος, βαδίζοντες κατὰ τῆς Ἀδριανουπόλεως. Κατεστράφη ἐξ ὁλοκλήρου ὀλίγον μετὰ ταῦτα, τὸ 1207, ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τῆς Βουλγαρίας Ἰωαννίτση, μὴ ἀναφερομένη ἔκτοτε. Ἀποτελέσασα μικρὸν συνοικισμὸν κατελήφθη τὸ 1361 ὑπὸ τοῦ Χατζῆ Ἰλβεκῆ, στρατηγοῦ τοῦ Μουρὰτ Α', ὠνομάσθη δὲ ἀπό τινων κατηρειπωμένων τειχῶν Κουλελί, ἀργότερον δὲ καὶ Μιναρελίκιοϊ, ἔκ τινος τζαμίου ἱδρυθέντος κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς τουρκικῆς κατακτήσεως. Ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς κατοχῆς τῆς Ἀν. Θράκης μετωνομάσθη Νίκισσα καὶ ὑπήγετο εἰς τὴν ὑποδιοίκησιν Ἀρτισκοῦ (Ἐλευθερῶν, πρῴην Μπαμπᾶ - Ἐσκῆ), τοῦ

νομοῦ Σαράντα - Ἐκκλησιῶν, ἠρίθμει δὲ μέχρι τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν πληθυσμῶν (1938) 647 κατοίκους.

ΝΙΚΗΤΑΣ (ὁ χαρτοφύλαξ) ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ.— Χαρτοφύλαξ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐκ Μαρωνείας τῆς Θράκης, ἀναδειχθεὶς εἰς ἀρχιεπίσκοπον Θεσσαλονίκης τὸ 1178. Εἰς τὰ περὶ ἑνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν ζητήματα, ὑποστήριζεν ὡς μέγας χαρτοφύλαξ τὰς προσπαθείας τοῦ αὐτοκράτορος Μανουὴλ Α' τοῦ Κομνηνοῦ (1143 — 1180), συγγράψας πρὸς τοῦτο ἓξ διαλόγους περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὑποστηρίζων τὰς ἀπόψεις τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας. Τὸ ἔργον αὐτοῦ ἐπαινεῖται ὑπὸ τοῦ Νικηφόρου Βλεμμίδου, ὡς δὲ ἀναφέρει ὁ ἱστορικὸς Παχιμέρης καὶ αὐτὸς ὁ Πατριάρχης Ἰωάννης Βέκκος (1275—1282) ἐπείσθη ἐκ τῆς ἀναγνώσεώς του περὶ τῆς ὀρθότητος τοῦ λατινικοῦ δόγματος. Ἐκ τῶν ἓξ διαλόγων αὐτοῦ, οἱ τρεῖς πρῶτοι περιέχουν τὰς ἀντιρρήσεις τῶν ἑλλήνων ἀνασκευαζομένας ὑπὸ τῶν Λατίνων. Ὁ τέταρτος πραγματεύεται περὶ τῆς κατὰ τοὺς λατίνους ἐκπορεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ὁ πέμπτος περιλαμβάνει τὰς ἀποδείξεις τῶν Λατίνων καὶ ὁ ἕκτος ἀναλύει τὰς ἀναφερομένας εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο ῥήσεις τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Ἐν τέλει ἡ πραγματεία καταλήγει εἰς συμβιβασμόν. Καὶ ὁ μὲν Ἕλλην ἀναγνωρίζει ὅτι τὸ Λατινικὸν δόγμα εἶναι ὀρθόν, ὁ δὲ Λατῖνος ὁμολογεῖ ὅτι ἡ προσθήκη καὶ «ἐκ τοῦ υἱοῦ» πρέπει νὰ ἀφαιρεθῇ ἐκ τοῦ συμβόλου τῆς πίστεως.

Κατὰ τὸν Κρουμβάχερ, ἐκ τῶν δημοσιευθέντων ἀποσπασμάτων τοῦ συγγράμματος τοῦ Νικήτα, διακρίνεται διὰ τὸ ἤρεμον καὶ σαφὲς τῆς ἐκθέσεως. Πλὴν τῶν 6 διαλόγων, φέρονται καὶ ἄλλα συγγράμματα αὐτοῦ ἀνέκδοτα ὡς λ. χ. ὑπομνήματα εἰς τοὺς ὕμνους Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, συναξάριά τινα, ὕμνοι ἐκκλησιαστικοὶ καὶ ἕνδεκα ἀναθεματισμοὶ κατὰ Ἰωάννου Ἰταλοῦ. (Κρουμβάχερ, Ἱστορ. τῆς Βυζαντ. Λογοτεχν. μετάφρ. Γ. Σωτηριάδου, τόμ. Α', σελ. 172 καὶ 409).

* ΝΙΚΙΑΣ (Ὁ Τραϊανεύς). — Ὄνομα ἀγνώστου μιμιαμβογράφου Θρακός, ἐκ Τραϊνῆς Αὐγούστης, κατὰ τὸ κατωτέρω ἀναθηματικὸν ἐπίγραμμα, εἰς τρίμετρον ἰαμβικόν, ἐπὶ μαρμαρίνου βάθρου, τοῦ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος, εὑρεθέντος ἐν Στάρα Ζαγόρᾳ τῆς Βουλγαρίας.

ΑΓΑΘΗ ΤΥΧΗ

ΗΡΩΔΙΑΝΟΣ ΝΕΙΚΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΕΣΤΗΣΕΝ ΧΑΛΚΕΟΝ ΑΝΔΡΙΑΝΤΑ ΠΑΤΡΙΔΟΣ ΨΗΦΩ ΓΝΩΜΗΣ ΤΑ ΕΚΑΤΙ —ΜΕΙΛΙΧΙΟΣ ΓΑΡ ΗΝ ΠΑΣΙΝΤΕΡΠΩΝ ΤΕΜΙΜΩΝ, ΟΥΣ ΕΓΡΑΨΕΝ ΑΣΤΕΙΩΣ. (Dumont-Homolle, σελ. 352, ἀριθμ. 61. «Θρακικὰ» τόμ. VIII. σελ. 84, ἀριθμ. 25).

ΝΙΚΙΤΣΑ. — Ὑποκοριστικὸν τῆς ἐν τῇ Ἀν. Θράκῃ πόλεως Νίκης ἢ Μικρᾶς Νικαίας (βλ. λέξ.).

ΝΙΚΟΜΗΔΗΣ ὁ ΑΚΑΝΘΙΟΣ.—Ἱστορικὸς ἐξ Ἀκάνθου ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου (V, 58, 20) ὡς καὶ ἕτερος ὁμώνυμος, ἢ κατά τινας ὁ αὐτὸς μὲ τὸν ὑπὸ τοῦ ἰδίου συγγραφέως ἀναφερόμενος, γράψας «Περὶ Ὀρφέως».

ΝΙΚΟΠΟΛΙΣ.—Φρούριον τῆς Θράκης, ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 11), περὶ τὰ 160 χλμ. Ν. Α. τῆς Βονωνίας (νῦν Βιδίνιον), τοῦ ὁποίου τὰ τείχη ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565). Διασώζει Βυζαντινὸν ναὸν καὶ ἐρείπια ἀνακτόρου. Τὴν θέσιν αὐτοῦ ἐπέχει ἡ σημερινὴ πόλις τῆς Βουλγαρίας Νικόπολις ἐν τῷ νομῷ Πλεύνας.

ΝΙΚΟΠΟΛΙΣ ἡ ΠΡΟΣ ΙΣΤΡΟΝ (ad Istrum) —Πόλις τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ ἐπὶ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Αἵμου καὶ ἐπί τινος παραποτάμου τοῦ Ἰατέρου (νῦν Ἰάντρα) ἱδρυθεῖσα ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ (98—117 μ. Χ.) εἰς ἀνάμνησιν τῶν κατὰ τῶν Δακῶν νικηφόρων πολέμων αὐτοῦ. Τὰ ἐρείπια αὐτῆς σώζονται ἐν τῇ σημερινῇ πολίχνῃ τῆς Βουλγαρίας Νικιοὺπ (Nikiup) ἐπὶ τοῦ Ruschitza, παραποτάμου τοῦ Ἰάντρα πρὸς βορρᾶν τοῦ Τυρνάβου, δέον δὲ νὰ μὴ συγχέεται μὲ τὴν ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως ὁμώνυμον αὐτῆς κειμένην ἐπὶ τῆς ἀρχαίας Σε-

κούρισκας, 160 χλμ. Ν. Α. τοῦ Βιδινίου. Αὕτη δὲ εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ Προκοπίου ἀναφερομένη (Περὶ Κτίσμ. IV, 11) Νικόπολις, τὴν ὁποίαν περιέβαλε διὰ ὀχυροῦ τείχους ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565). Ἡ Νικόπολις ἀπέβη περίφημος διὰ τὴν ἐν αὐτῇ νίκην τοῦ Βαγιαζῆτ τοῦ Α′ κατὰ τοῦ Σιγισμούνδου, βασιλέως τῆς Οὐγγαρίας τὸ 1393 καὶ 1396, κατὰ τῶν Γάλλων ἐλθόντων εἰς βοήθειαν τῶν Οὔγγρων, ὑπὸ τὰς διαταγὰς Ἰωάννου τοῦ ἐπιλεγομένου Ἀτρομήτου καὶ Φιλίππου τοῦ Ἀρτοά. Τῆς Νικοπόλεως ταύτης σώζονται νομίσματα τῶν αὐτοκρατορικῶν χρόνων, ἀπὸ τοῦ Τραϊανοῦ μέχρι τοῦ Γορδιανοῦ τοῦ Γ′ (238–244 μ. Χ.) φέροντα τὴν ἐπιγραφὴν ΝΙΚΟΠΟΛΕΙΤΩΝ ΠΡΟΣ ΙΣΤΡΟΝ ἢ ΙΣΤΡΩ καὶ διαφόρων τύπων, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὸ ὄρος Αἷμος, ὅστις παρίσταται ὡς κυνηγὸς καθήμενος ἐπὶ βράχου, ἢ ὁ Ἴστρος κατακείμενος καὶ κρατῶν δένδρον (Head Σβορώνου, Ἱστορ. τῶν Νομισμ. τόμ. Α′, σελ. 346).

ΝΙΚΟΠΟΛΙΣ ἡ ΠΡΟΣ ΝΕΣΤΟΝ (ad Nestum) —Πόλις τῆς Θράκης ἐπὶ τοῦ Νέστου ποταμοῦ, ἱδρυθεῖσα ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ (98 — 117 μ. Χ.). Ἀπεῖχε τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ περὶ τὰ 80 μίλλια, ἀπὸ δὲ τῶν Φιλίππων περὶ τὰ 50. Κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ἱεροκλέους ὡς μία τῶν 7 πόλεων τῆς ἐπαρχίας Ῥοδόπης, κατὰ δὲ τὸν δέκατον ὑπὸ Κων)νου Πορφυρογεννήτου, ὡς μία τῶν 32 πόλεων τοῦ θέματος Μακεδονίας.

Εἶναι τὸ σημερινὸν Νευροκόπιον, ὡς ἐπεβεβαιώθη ἐξ ἐπιγραφῆς εὑρεθείσης ἐπὶ τόπου. Τῆς Νικοπόλεως ταύτης, τῆς Nicopolis ad Nestum τῶν Ρωμαίων, σώζονται νομίσματα τῶν αὐτοκρατορικῶν χρόνων φέροντα πλήρη ἐπιγραφὴν ΟΥΛΠΙΑΣ ΝΙΚΟΠΟΛΕΩΣ ΠΡΟΣ ΝΕΣΤΩ (Head-Σβορώνου, Ἱστορ τῶν Νομισμ. τόμ. Α′, σελ. 361).

* ΝΙΣΚΟΝΙΣ. — Μεσόγειον φρούριον τῆς Κάτω Μοισίας, ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 11).

* ΝΙΨΟΣ.—Πρωτεύουσα τῶν Νιψαίων Θρακῶν (βλ. λέξ.) κειμένη εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας των, ἀγνώστου ταυτότητος. Ὁ πολίτης, κατὰ Στέφανον τὸν Βυζάντιον, Νιψαῖος.

ΝΙΨΑΙΟΙ. — Ἀρχαῖος Θρακικὸς λαὸς τῆς Ἀν. Θράκης, κατοικῶν ὑπὲρ τὴν Ἀπολλωνίαν καὶ Μεσημβρίαν, ἔχων πρωτεύουσαν τὴν Νίψαν. Τούτους μετὰ τῶν Σκιρμιαδῶν καθυπέταξεν ἀμαχητὶ ὁ Δαρεῖος τὸ 513 π. Χ. ὅτε διήρχετο διὰ τῆς χώρας των, κατὰ τὴν ἐπὶ τοὺς Σκύθας ἐκστρατείαν αὐτοῦ (Ἡρόδ. IV, 93).

* ΝΟΒΑΙ (Αἱ).—Πόλις τῆς Κάτω Μοισίας, αἱ Νοοῦσαι τοῦ Πτολεμαίου (Γεωγρ. Γ, 10, 5), κειμένη ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, πρὸ τῆς μετὰ τοῦ παραποτάμου αὐτοῦ Ἰατέρου (νῦν Ἰάνδρα) συμβολῆς του. Ἐπὶ τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων ἦτο ἕδρα τῆς Leg. Italica, κατὰ δὲ τὸν ἕκτον αἰῶνα ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ἱεροκλέους (ἀνεκδ. 636) ὡς μία τῶν ἑπτὰ πόλεων τῆς Ἐπαρχίας Μοισίας. Εἶναι ἡ σημερινὴ βουλγαρικὴ πόλις Σίστοβον.

* ΝΟΒΑΣ. — Φρούριον τῆς Κάτω Μοισίας ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, ἐπισκευασθὲν κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. IV, σελ. 3, 5) Εἶναι αἱ Νοοῦσαι τοῦ Πτολεμαίου, αἱ Νόβαι τῶν Ῥωμαίων (βλ. λέξ.).

* ΝΟΒΕ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΑ (τὰ).—Φρούριον τῆς Κάτω Μοισίας, ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. VI, 11) εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας πρὸς νότον τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ, ἐπισκευασθὲν καὶ κτισθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527–565).

ΝΟΒΙΟΔΟΥΝΟΝ (NOVIODUNUM). —Πόλις κελτικῆς καταγωγῆς ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ κειμένη ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ Δέλτα τοῦ ποταμοῦ. Παρ' αὐτὴν λέγεται ὅτι κατεσκεύασεν ὁ Δαρεῖος γέφυραν ἐκ πλοίων κατὰ τὴν ἐπὶ τοὺς Σκύθας ἐκστρατείαν αὐτοῦ τὸ 513 π. Χ. Ἐπὶ τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων ἦτο ἕδρα τῆς Leg. I Jovia ἢ τῆς Leg. II Herculea, ὁ δὲ Οὐάλης (364—378 μ. Χ.) κατεσκεύασεν ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ γέφυραν κατά τινα τῶν ἐκστρατειῶν του. Ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ

Κτισμ. IV, 11), ἀναφέρεται ὑπὸ τὸ ὄνομα Νεαϊοδουνώ, τῆς ὁποίας τὰ τείχη ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς 527—564), ὑπὸ δὲ τοῦ Ἱεροκλέους μνημονεύεται ὡς μία τῶν 15 πόλεων τῆς ἐπαρχίας Μοισίας. Τὴν θέσιν αὐτῆς ἐπέχει σήμερον ἡ Ἰσάτσκα (Isaktscha) ἐν Δοβρουτσᾷ.

ΝΟΒΟΝ ἢ ΝΩΒΟΝ (τὸ). — Πόλις τῆς Ἄνω Μοισίας, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 6, 24) ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, παρὰ τὴν Βονωνίαν (νῦν Βιδίνιον), τῆς ὁποίας «τοὺς προμαχεῶνας διερρυηκότας ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565).

* ΝΟΜΑΙΟΙ. — Ἔθνος Θράκιον, κατὰ τὸν Στέφανον Βυζάντιον μετονομασθέντες Σκύθαι ἀπὸ Σκύθου παιδὸς Ἡρακλέους. «Τινὲς δὲ ὑπὸ τοῦ σκύζεσθαι. Ὀργιλώτατοι γάρ».

* ΝΟΝΩ (ἡ).—Φρούριον τῆς Κάτω Μοισίας ἐν Θράκῃ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ, ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 11). Ἐπεσκευάσθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565) πρὸς ἀσφάλειαν τῆς χώρας ἀπὸ τῶν ἀπὸ βορρᾶ ἐπιδρομέων.

* ΝΟΟΥΑΙ (Αἱ).—Πόλις τῆς Κάτω Μοισίας ἐν Θράκῃ, ἡ ἄλλως καλουμένη Νόβαι (βλ. λέξ.).

* ΝΥΜΦΑΙ.— Βυζαντινὸν χωρίον πρὸς δυσμὰς τῆς Κωνσταντινουπόλεως παρὰ τὴν Ἀπάμειαν (νῦν Μακροχώριον), ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ χρονογράφου Θεοφάνους (τόμ. Α, σελ. 360). Εἶναι τὸ κοινῶς λεγόμενον σήμερον χωρίον Νύφες. Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἐπιδραμόντες Οὖννοι καὶ Σλαῦοι τὴν Θράκην τὸ 559, ἔφθασαν μέχρις αὐτῶν τῶν προθύρων τῆς πρωτευούσης, καὶ ἐξανδραποδίσαντες τοὺς κατοίκους τοῦ χωρίου ἀπῆλθον. Πρὸ 65 περίπου ἐτῶν ἀνευρέθησαν λείψανα μεγάλου βυζαντινοῦ ναοῦ, ἐπί τινος δὲ τῶν μαρμάρων αὐτοῦ ὑπῆρχε μονόγραμμα ἐκ τριῶν γραμμάτων : ΤΡΥ, σημαῖνον προφανῶς ναὸν τοῦ Ἁγίου Τρύφωνος. Εὑρέθη ἐπίσης καὶ μάρμαρον φέρον ἀνάγλυφον μέγαν σταυρὸν ἐντὸς κύκλου, πέριξ αὐτοῦ δὲ ἐντὸς τεσσάρων μικρῶν κύκλων εἰς μονογράμματα τὰς λέξεις : ΚΥΡΙΕ — ΒΟΗΘΕΙ—ΤΗΣ ΔΟΥΛΗΣ ΣΟΥ — ΜΑΡΙΑΣ. Κατὰ τὸν Μ. Γεδεὼν ἡ Μαρία αὕτη ἦτο ἡ κτιτόρισσα τοῦ ναοῦ, ζήσασα κατὰ τὸν VIII αἰῶνα (Πρβλ. Μ. Γεδεών, Παλαιᾶς εὐωρίας Θρακῷα κέντρα, εἰς «Θρακικά», 1936, σελ. 26).

* ΝΥΜΦΑΙΑ.—Ἱερὰ τῶν νυμφῶν, εἰς διάφορα μέρη τῆς Θράκης ὅπου αὗται ἐλατρεύοντο ὡς δευτερεύουσαι θεότητες ὅπως καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησι, ὑπὸ τῶν ὁποίων εἰσήχθη ἡ λατρεία αὐτῶν. Ἡ λατρεία αὐτῶν μαρτυρεῖται ἐξ ἀναθηματικῶν ἀναγλύφων, μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς του : ΚΥΡΙΑΙΣ ΝΥΜΦΑΙΣ καὶ ἐκ νομισμάτων ἀπεικονιζόντων τρεῖς Νύμφας κατὰ τὸ Ἑλληνικὸν κλασικὸν πρότυπον τῶν τριῶν Χαρίτων. Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ἀνευρεθέντων ἀθρόων ἀναγλύφων καὶ νομισμάτων καθωρίσθησαν τὰ Ἱερὰ τῶν Νυμφῶν «Νυμφαῖα εἰς τὴν κώμην Βούρδαπα τῆς Βορ. Θράκης (νῦν Σκλαδίνοβο παρὰ τὸ Τατὰρ Παζαρτζίκ, τὴν Βησσαπάραν τῶν ἀρχαίων), ὅπου ἐλατρεύοντο ὑπὸ τὸ ὄνομα Βουρδαπηναὶ Νύμφαι. («Θρακικὰ τόμ. V (1934) σελ. 55 καὶ τόμ. VI (1935) σελ. 170 κ. ἑ.).

ΝΥΜΦΑΙΑ.—Οὕτως ἐκαλοῦντο τὰ ὑδρονομεῖα ἢ ὑδρεῖα τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἦσαν δὲ ταῦτα οἰκοδομήματα πολυτελῶς κατεσκευασμένα ἐκ μαρμάρου, ὑψηλὰ καὶ εὐρυχωρότατα, χρησιμεύοντα ὡς τόπος τερπνῆς διαμονῆς καὶ διὰ τὴν τέλεσιν διαφόρων ἑορτῶν. Ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀναφέρονται δύο Νυμφαῖαι : τὸ ἐν Ταύρῳ Νυμφαῖον τοῦ Οὐάλεντος, τὸ ὁποῖον κατασκευάσας ὁ ἐπ' αὐτοῦ ἔπαρχος «τῷ μεγέθει τῆς πόλεως ἄξιον, ἱερομηνίαν ἐπετέλεσεν, εὐωχήσας ἅπαντα αὐτῆς τὸν λαόν», κατὰ Κεδρηνόν, καὶ τὸ ἐν τῇ Θεοδοσιανῇ ἀγορᾷ.

ΝΥΜΦΑΙΟΝ. — Ἀκρωτήριον τῆς χερσονήσου Ἀκτῆς ἢ Ἄθωνος (νῦν Ἅγιον ὄρος), ὅπου τὸ 493 π. Χ. ὑπέστη μεγάλην καταστροφὴν ὁ ὑπὸ τὸν Μαρδόνιον Περσικὸς στόλος, ἕνεκα μεγάλης τρικυμίας. (Ἡρωδ. VII, 23). Εἶναι τὸ σημερινὸν ἀκρωτήριον Ἅγιος Γεώργιος.

* ΝΥΜΦΑΙΟΝ. —'Ιερὸν τῶν Νυμφῶν (βλ. λεξ. Νυμφαῖα) ἐν τῷ Θρακικῷ συνοικισμῷ Βούρδαπα (βλ. λεξ.) μεγάλως ἐκτιμώμενον καὶ παρὰ τῶν Θρακῶν καὶ τῶν 'Ελλήνων, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν πολυαρίθμων ἀναθηματικῶν τῶν Νυμφῶν ἀναγλύφων καὶ τμημάτων αὐτῶν. Κατά τινα ἐπιγραφὴν τοῦ τρίτου ἢ τετάρτου μ. Χ. αἰῶνος το Νυμφαῖον τῶν Βουρδάπων, ἀφ' ὅτου ἤρχισε ἐπικρατῶν ὁ Χριστιανισμὸς ἐν τῇ Β. Δ. Θράκῃ κατεστράφη. («Θρακικά», Τόμ. IV, (1935), σελ. 170—171— πρβλ. καὶ λέξιν : Βουρδαπηναὶ Νύμφαι).

* ΝΥΜΦΑΙΟΣ ΛΟΦΟΣ.—Λόφος τῆς Φιλιππουπόλεως, κείμενος εἰς τὰ δυτικὰ αὐτῆς, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁποίου φαίνεται, ὅτι κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ὑπῆρχε βωμὸς ἀφιερωμένος εἰς τὰς Δρυάδας Νύμφας. 'Η κορυφή του εἶναι τόσον ἐπίπεδος, ὥστε μέχρι τοῦ 1920 ὑπῆρχεν ἐπ' αὐτῆς ἄμπελος κτῆμα τοῦ ἀοιδίμου ἱερέως Κ. Οἰκονόμου, Φιλιππουπολίτου. (Γ. Τσουκαλᾶ, 'Ιστοριογρ. περιγρ. τῆς 'Επαρχ. Φιλιππουπόλεως, ἐν Βιέννῃ 1851, σελ. 11). Σήμερον καλεῖται Τσινδὲν-Τεπέ.

ΝΥΜΦΟΔΩΡΟΣ.—'Αβδηρίτης υἱὸς τοῦ Πύθεω, τοῦ ὁποίου τὴν ἀδελφὴν εἶχε σύζυγον ὁ Σιτάλκης, βασιλεὺς τῶν 'Οδρυσῶν. Οὗτος διατελῶν εἰς φιλικὰς σχέσεις μετὰ τῶν 'Αθηναίων καὶ μεγάλως ἰσχύων παρὰ τῷ γαμβρῷ του, ἔπεισεν αὐτὸν νὰ συμμαχήσῃ μετ' αὐτῶν εἰς τὸν κατὰ τῶν Χαλκιδέων πόλεμον, κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου. (Διοδ. Σικελ. XII, 50). 'Επίσης κατώρθωσε νὰ συμφιλιώσῃ τοὺς 'Αθηναίους μετὰ τοῦ Περδίκη καὶ συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐν Βισάνθῃ σύλληψιν καὶ παράδοσιν εἰς τοὺς 'Αθηναίους τοῦ 'Αριστέου τοῦ Κορινθίου καὶ τῶν ἄλλων πρέσβεων τῶν Λακεδαιμονίων, οἵτινες μετέβαινον πρὸς τὸν Μέγαν Βασιλέα, ἵνα ἐξεγείρουν αὐτὸν κατὰ τῶν 'Αθηναίων ('Ηροδ. XII, 137).

* ΝΥΣΑΙ (Αἱ) —«Πόλεις πολλαί.. δευτέρα ἐν Θράκῃ. Τὸ ἐθνικὸν Νυσαεύς. . λέγεται καὶ Νυσαῖος καὶ ἐξ αὐτοῦ Νυσαεύς» (παρὰ Στεφ. Βυζαντίῳ).

* ΝΩΒΟΝ (τὸ). —Διάφορος γραφὴ τῆς πόλεως Νωβὸν (βλ. λέξ.).

Ξ

ΞΑΝΘΕΙΑ (ἡ).—'Αρχαία πόλις τῆς μεσημβρινῆς παραλίας τῆς Θράκης, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Στράβωνος (VII, 331. 44), ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Κικόνων, πρὸς 'Αν. τῆς Βιστονίδος λίμνης. Μὴ ὑπαρχούσης οὐδεμιᾶς ἄλλης πληροφορίας, δύσκολος ἀποβαίνει ἡ ἐξακρίβωσις τῆς τοποθεσίας αὐτῆς, σφάλλονται δὲ οἱ ταυτίζοντες αὐτὴν πρὸς τὴν νῦν Ξάνθην.

ΞΑΝΘΗ.—'Η παλαιοτέρα ἱστορία τῆς Ξάνθης δὲν εἶναι ἐπαρκῶς γνωστή. 'Από ἐκκλησιαστικῆς ἀπόψεως ἀναφέρεται ἀπὸ τοῦ ἐνάτου ἤδη αἰῶνος ὡς μία τῶν ὀκτὼ ἐπισκοπῶν ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Τραϊανουπόλεως.

Προαχθεῖσα εἰς ἀρχιεπισκοπὴν ἐπὶ 'Ανδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου τοῦ Πρεσβυτέρου (1286—1328), ἀνυψώθη ἐπὶ 'Ανδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου τοῦ Νεωτέρου (1328—1341) εἰς Μητρόπολιν, ἐκλιποῦσαν βραδύτερον ἕνεκα καιρικῶν περιστάσεων. 'Αργότερον κατὰ τὸν XVI αἰῶνα ἀναφαίνεται ὡς μητρόπολις Ξάνθης καὶ Περιθεωρίου (βλ λέξ.) ἔπειτα δὲ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ XVIII αἰῶνος ἐπὶ πατριάρχου 'Ιερεμίου Γ' ὑπήχθη εἰς τὴν Καβάλλαν, ὑπὸ τὴν ὁποίαν παρέμεινε μέχρι τοῦ 1924 ὅτε ἀνεκηρύχθη αὐτοτελὴς Μητρόπολις. (Ράλλη καὶ Ποτλῆ τόμ. Ε', σελ. 483, 501, —Μητροπολ. Σάρδεων Γερμανοῦ, «Θρακικά» 19:5, σελ. 106 καὶ ἑξῆς).

* ΞΑΝΘΟΙ (οἱ) καὶ ΞΑΝΘΙΟΙ ΘΡΑΚΕΣ.—'Αρχαῖος Θρακικὸς λαός, μνημονευόμενος ὑπὸ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου, οἱ αὐτοὶ μὲ τοὺς Ξανθίους Θρᾶκας (βλ. λέξ.), οἱ ὁποῖοι διαπεραιωθέντες εἰς τὴν Μικρὰν 'Ασίαν, κατῴκησαν ἐν Τροίᾳ περὶ τὸν Ξάνθον ποταμὸτ (Στράβ. XIII, 590).

ΞΑΝΘΟΣ (ὁ).—"Ονομα ἑνὸς τῶν 4 ἀνθρωποφάγων ἵππων τοῦ μυθικοῦ βασιλέως τῆς Θράκης Διομήδους, τοὺς ὁποίους, ὡς γνωστόν, διετάχθη ὁ 'Ηρακλῆς ὑπὸ τοῦ Εὐρυσθέως νὰ μεταφέρῃ εἰς τὰς Μυκήνας.

ΞΕΝΟΦΩΝ (Ὅσιος). — Ἐγεννήθη ἐν Κωνσταντινουπόλει περὶ τὰ τέλη τοῦ πέμπτου αἰῶνος Κατήγετο ἐκ πλουσιωτάτης οἰκογενείας καὶ διετέλεσε συγκλητικός. Νυμφευθεὶς πλουσίαν σύζυγον ἀπέκτησε δύο υἱούς, τὸν Ἀρκάδιον καὶ τὸν Ἰωάννην, τοὺς ὁποίους, ἅμα ἐνηλικιώθησαν, ἀπέστειλεν εἰς Βηρυττὸν πρὸς παιδείαν. Ἀλλὰ τὸ φέρον αὐτοὺς πλοῖον ἐναυάγησεν, ἐκεῖνοι δὲ σωθέντες, ἔφθασαν εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅπου ἐκάρησαν μοναχοί. Πληροφορηθέντες τοῦτο οἱ γονεῖς των ἀνεχώρησαν ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565) καὶ οὗτοι δι' Ἱεροσόλυμα, ὅπου εὑρόντες τὰ τέκνα των ἐκάρησαν καὶ αὐτοὶ μοναχοί. Διαβιώσαντες ὁσίως, κατέλιπον καὶ οἱ τέσσαρες μνήμην Ἁγίων, τῶν ὁποίων τὴν μνήμην ἑορτάζει ἡ Ὀρθόδοξος Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία τὴν 26 Ἰανουαρίου.

ΞΕΡΜΟΔΙΓΕΣΤΟΣ.—Φίλος τοῦ βασιλέως τῆς Παιονίας Αὐδωλέοντος, βασιλεύσαντος ἀπὸ τοῦ 315—286 π. Χ. (βλ. Ζερμοδίγεστος).

* ΞΗΡΟΓΥΨΟΣ. — Ποταμὸς τῆς Ἀν. Θράκης, παρὰ τὴν Τζουρουλὸν (Τυρολόην), ἀναφερόμενος ὑπὸ τῆς Ἄννης Κομνηνῆς (VII, II), παρὰ τὸν ὁποῖον ὁ Ἀλέξιος Α' ὁ Κομνηνὸς 1081—1118) ἐνίκησε κατὰ κράτος τοὺς ἐπιδραμόντας Σκύθας.

ΞΗΡΟΛΟΦΟΣ. — Ὀνομασία ἑνὸς τῶν ἑπτὰ λόφων τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων κειμένου ἀνατολικῶς τοῦ Ρηγίου (Κιουτσούκ - Τσεκμετζὲ) καὶ τῆς Σηλυβρίας πρὸς βορρᾶν τῆς συνοικίας Ψωμαθίων. Ἐκαλεῖτο δὲ καὶ «Θέαμα», ἔκειντο δ' ἐπ' αὐτοῦ διάφορα μνημεῖα, ὅπως ἡ στήλη τῆς Ἀρτέμιδος, ἡ στήλη τοῦ Σεβήρου καὶ ἄλλα. Ἐπίσης ὑπῆρχον καὶ οἱ ἀνδριάντες τῶν βασιλέων : Οὐάλεντος (364—375), Θεοδοσίου τοῦ Β' (498—450) καὶ Μαρκιανοῦ, (450 — 457), οἱ ὁποῖοι κατεστράφησαν ὑπὸ σεισμῶν. Εἰς τὸν Ξηρόλοφον μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων (1453) ἐσφάγη, κατὰ τὸν ἱστορικὸν Γεώργιον Φραντζῆν, ὁ μέγας δοὺξ Λουκᾶς Νοταρᾶς μετὰ τῶν δύο υἱῶν του, κατὰ διαταγὴν τοῦ πορθητοῦ Μωάμεθα τοῦ Β'.

ΞΗΡΟΥ (Κόλπος) ἢ ΣΑΡΟΥ.—Κόλπος τοῦ Βορειοανατολικοῦ τμήματος τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, βαθέως εἰσχωρῶν εἰς τὴν ξηράν. Τὸ μέγιστον μῆκός του ἀνέρχεται εἰς 23 περίπου μίλλια, τὸ δὲ πλάτος του μεταξὺ τῶν ἀκρωτηρίων Γκρέμια πρὸς βορρᾶν καὶ Σουβλᾶ πρὸς νότον εἰς 15 μίλλια. Εἶναι ὁ Μέλας κόλπος τῶν ἀρχαίων

ΞΥΛΟΠΟΛΙΣ.—Πόλις τῆς Κρηστωνίας, κειμένη Ν. Α. τῆς Ἀντιγονείας ἐπί τινος παραποτάμου τοῦ Ἐχεδώρου ποταμοῦ (νῦν Γαλλικὸς) παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Βερτίσκου ὄρους (Μπεσὶκ Νταγ) εἰς μῆκ. ἀνατ. 49°, 20' καὶ βόρ. πλάτ. 41° (Πτολ. Γεωγρ. Γ, 12, 33). Ἔλαβε δὲ τὸ ὄνομά της ἐκ τῆς ἀφθόνου ξυλείας, τὴν ὁποίαν ἐξεμεταλλεύοντο οἱ Ρωμαῖοι. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Καίσαρος τὸ 44 π. Χ. οἱ κάτοικοί της προσεχώρησαν εἰς τὴν πρώτην Τριανδρίαν, ἡ δὲ πόλις των ἐκηρύχθη ἐλευθέρα ὑπὸ τῶν νικητῶν, ἂν ὄχι πράγματι, τοὐλάχιστον κατ' ὄνομα.

ΞΥΛΟΠΟΡΤΑ ἢ ΞΥΛΟΚΕΡΚΟΣ.—Ἡ τελευταία πρὸς τὸν Κεράτιον κόλπον χερσαία πύλη τῆς Κωνσταντινουπόλεως, διὰ τῆς ὁποίας ἐπεκοινώνει ἡ εἰς τὸ Β. Α. ἄκρον τῆς πόλεως κειμένη συνοικία τῶν Βλαχερνῶν μετὰ τοῦ προαστείου Κοσμιδίου (νῦν Ἐγιούπ), κειμένου εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Κερατίου κόλπου. Ἐλέγετο καὶ Ξυλόκερκος, διότι, ὅταν ἐκτίζετο τὸ βραχιόνιον τῶν Βλαχερνῶν, οἱ τεχνῖται εὑρεθέντες πρὸ ἀφθόνων ὑδάτων, καὶ μὴ δυνάμενοι νὰ ἐργασθοῦν, «κέρκους καὶ παντουρώματα μετὰ ξύλων ποιήσαντες, τεθήκασι θεμέλιον». Ἡ ξυλόπορτα αὕτη ἢ ξυλόκκερος, δὲν πρέπει νὰ συγχέεται μετὰ τῆς πύλης Κερκόπορτας, κειμένης εἰς τὴν αὐτὴν συνοικίαν τῶν Βλαχερνῶν, ἀλλὰ εἰς τὸ δυτικὸν μέρος αὐτῆς.

Ο

ΟΒΟΥΛΗΝΣΙΟΙ.—Λαὸς θρακικὸς ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου (Γεωγρ. Γ'. 10, 4) καὶ κατοικῶν ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ κατὰ τὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόν-

του, πρὸς βορρᾶν τῶν Κροβύζων.

ΟΔΗΣΣΟΣ (ἡ).—Πόλις τῆς 'Ανατολικῆς Θράκης, ἐν τῇ μετὰ ταῦτα Κάτω Μοισίᾳ, κειμένη ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου πρὸς βορρᾶν τοῦ ποταμοῦ Πανύσου (νῦν Καμτσίκ). 'Ιδρυθεῖσα ὑπὸ ἀποίκων Μιλησίων κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἕκτου π. Χ. αἰῶνος, ταχύτατα ἀνεδείχθη πλουσία καὶ ἐμπορικὴ πόλις, ἐπὶ δὲ τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων ἀπετέλεσε μετὰ τῶν 'Ελληνικῶν πόλεων: Τόμων, Καλλατίας, Μεσημβρίας καὶ 'Απολλωνίας ὁμοσπονδίαν, τὴν λεγομένην «Πεντάπολιν» (βλ. λέξ.). 'Ο πολίτης 'Οδυσσεύς. 'Επὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ 'Ιεροκλέους (Συνέκδ. 636, 3) ὡς μία τῶν 7 πόλεων τῆς ἐπαρχίας Μοισίας, ὑπὸ δὲ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV 11) ὡς φρούριον, τὸ ὁποῖον ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανὸς (527—565).

Εἰς τὰ 'Εκκλησιαστικὰ χρονικὰ ἀναφέρεται ὡς μία τῶν ἐπισκοπῶν τῆς Μητροπόλεως Μαρκιανουπόλεως, βραδύτερον δέ, πιθανῶς ἀπὸ τοῦ ἕκτου αἰῶνος, ὡς 'Αρχιεπισκοπὴ τῆς ἐπαρχίας Μοισίας, ὑποκειμένη εἰς τὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τὸ ὄνομα «'Οδησσὸς» ἢ «'Οδυσσός». 'Επὶ 'Αλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ (1081—1118) προήχθη εἰς μητρόπολιν, μνημονευομένην συνήθως εἰς τὰς «'Εκθέσεις» ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς Τιβεριουπόλεως. Κατὰ τὸ 1370 ἀνετέθη εἰς τὸν μητροπολίτην Βάρνης ἡ 'Εξαρχικὴ διοίκησις τῶν περὶ αὐτὴν καστελλίων, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὸ τῆς Καβάρνης, τὴν ὁποίαν ὡς πατριαρχικὴν ἐξαρχίαν συνήνωσεν ὁριστικῶς μὲ τὴν μητρόπολιν Βάρνης Παΐσιος ὁ Α'. 'Ο μητροπολίτης Βάρνης, μὴ ὑφισταμένης ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν, ἔφερε τὸν τίτλον «Βάρνης καὶ Καβάρνης 'Υπέρτιμος καὶ Ἔξαρχος Μαύρης Θαλάσσης». (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Τόμ. Ε', σελ. 456—493. 500—517—Μητροπολίτου Σάρδεων Γερμανοῦ, 'Επισκοπικοὶ Κατάλογοι Βορείου Θράκης, εἰς «Θρακικά», Τόμ. VIII, σελ. 126 καὶ ἑξῆς). Τῆς 'Οδησσοῦ σῴζονται νομίσματα χρυσοῖ στατῆρες καὶ τετράδραχμα τῶν τύπων τοῦ Μεγάλου 'Αλεξάνδρου καὶ τοῦ Λυσιμάχου, καθὼς καὶ νομίσματα τῶν ρωμαϊκῶν αὐτοκρατορικῶν χρόνων μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΟΔΗΣΕΙΤΩΝ (Head - Σβορώνου, Τόμ. Α',). Τὴν θέσιν αὐτῆς ἐπέχει ἡ σημερινὴ Βάρνα, ὅπου ἀνευρέθησαν πολλαὶ 'Ελληνικαὶ ἐπιγραφαὶ καὶ ἄλλαι ἀρχαιότητες

ΟΔΟΜΑΝΤΙΚΗ —'Αρχαῖον ὄνομα τῆς μεταξὺ Στρυμόνος καὶ Νέστου ἐκτεινομένης χώρας κατὰ τὰ Β. Α σύνορα τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης. Περιελάμβανε δὲ τὴν ὑπὸ τοῦ Στρυμόνος καὶ τῶν παραποτάμων αὐτοῦ διαρρεομένην πεδιάδα καὶ περιβάλλεται πανταχόθεν ὑπὸ ὀρέων. 'Η χώρα αὕτη κατείχετο ἀρχικῶς μέχρι τῶν Μηδικῶν πολέμων ὑπὸ Παιονικῶν φύλων: Σιροπαιόνων καὶ Παιόπλων, οἱ ὁποῖοι εἶχον ἱδρύσει τὴν πρωτεύουσάν των Σίριν, ὅπου αἱ νῦν περίπου Σέρραι. Ὅτε ὅμως κατὰ διαταγὴν τοῦ Δαρείου οἱ λαοὶ οὗτοι μετεφέρθησαν ὑπὸ τοῦ Μεγαβάζου, ἡ χώρα των κατελήφθη ὑπὸ τῶν πρὸς Ν. αὐτῶν κατοικούντων 'Οδομαντῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ χώρα ἐκλήθη 'Οδομαντικὴ ἢ 'Οδομαντίς. 'Η μόνη γνωστὴ πόλις τῆς 'Οδομαντικῆς εἶναι ἡ Σίρις.

ΟΔΟΜΑΝΤΙΣ (χώρα).—'Η ἄλλως ὀνομαζομένη 'Οδομαντικὴ (βλ. λέξ.).

ΟΔΟΜΑΝΤΟΙ ἢ ΟΔΟΜΑΝΤΕΣ.— Οἱ κάτοικοι τῆς 'Οδομαντικῆς Παίονες κατὰ τὸν 'Ηρόδοτον (VII, 112), Θρᾷκες κατὰ τὸν Θουκυδίδην (II, 101) ἀρχικῶς κατῴκουν πρὸς Ν. τῆς 'Οδομαντικῆς 'Επωφεληθέντες ὅμως τὴν κατὰ τοὺς Μηδικοὺς πολέμους μετατόπισιν τῶν κατοίκων αὐτῆς, γενομένην κατὰ διαταγὴν τοῦ Δαρείου, ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν μεταξὺ τοῦ Στρυμόνος καὶ Νέστου χώραν μέχρι τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Παγγαίου καὶ περὶ τὴν Δᾶτον πλουσιωτάτην χώραν, ἐκμεταλλευόμενοι μετὰ τῶν Πιέρων καὶ Σατρέων τὰ πλούσια μεταλλεῖα τοῦ Παγγαίου.

Γενάρχης αὐτῶν θεωρεῖται ὁ 'Οδάμας, υἱὸς τοῦ Παίονος. Μυθικὸς αὐτῶν βασιλεὺς φέρεται ὁ Σίθων, πατὴρ τῆς Παλλήνης, τῶν δὲ ἱστορικῶν χρόνων μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου ὁ Πολλῆς, σύμμαχος τῶν 'Αθηναίων, τοῦ ὁποίου τὴν βοήθειαν ἐζήτησεν ὁ Κλέων κατὰ τοῦ Βρα-

σίδα τὸ 422 π. Χ. (Θουκ. V, 6). Μέχρι Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος, οἱ Ὀδόμαντες παρέμειναν αὐτόνομοι ὑπὸ ἰδίους βασιλεῖς ἐπὶ τῆς βασιλείας ὅμως αὐτοῦ ὑπετάγησαν εἰς τοὺς Μακεδόνας, ὑπὸ τοὺς ὁποίους παρέμειναν μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν Ρωμαίων καταλύσεως τοῦ Μακεδονικοῦ κράτους τὸ 168 π. Χ.

ΟΔΟΜΑΣ.—Υἱὸς τοῦ Παίονος, μυθικὸς γενάρχης τῶν Ὀδομάντων (βλ. λέξ).

* ΟΔΡΥΣΑ ἢ ΟΔΡΥΣΙΑ (ἡ).—«Πόλις» τῶν Ὀδρυσῶν ἢ Ὀδρυσία λέγεται, παρὰ Στ. Βυζαντίῳ. (Πρβλ. Ὀδρυσός).

ΟΔΡΥΣΑΙ.—Λαὸς τῆς Θράκης κατοικῶν κατὰ μὲν τὸν Ἡρόδοτον (IV, 92) ἑκατέρωθεν τοῦ Ἀρτισκοῦ (τοῦ σημερινοῦ Τούντζα) καὶ τοῦ Ἐργίνου, παραποτάμων τοῦ Ἕβρου. Κατὰ δὲ τὸν Στράβωνα (VII, 331, 48) Ὀδρύσαι ἐκαλοῦντο ἡ μεγάλη Θρακικὴ φυλή, ἡ ὁποία κατῴκει ἀπὸ τοῦ Ἕβρου ποταμοῦ καὶ τῆς πόλεως τῶν Κυψέλων μέχρι τῆς Ὀδησσοῦ (Βάρνας), καὶ τῶν ὁποίων βασιλεῖς ὑπῆρξαν: ὁ Ἀμάδοκος, ὁ Κερσοβλέπτης, ὁ Βηρισάδης, ὁ Σεύθης καὶ ὁ Κότυς. Ἦσαν ἄριστοι ἱππεῖς καὶ πολεμικώτατοι.

Μυθικὸς βασιλεὺς αὐτῶν ἀναφέρεται ὁ Ὀρφεύς, σπουδαιότεροι δὲ ἀοιδοὶ καὶ ποιηταί: ὁ Φιλάμμων καὶ ὁ υἱός του Θάμυρις. Πρῶτος ὅμως ἱστορικὸς βασιλεὺς αὐτῶν καὶ ἱδρυτὴς τοῦ βασιλείου τῶν Ὀδρυσῶν, ὑπῆρξεν ὁ Τήρης περὶ τὰ τέλη τοῦ ἕκτου π. Χ. αἰῶνος.

Ὅτε ὁ Δαρεῖος ἐξεστράτευσε τὸ 513 π. Χ. κατὰ τῶν Σκυθῶν, μόνοι οἱ Ὀδρύσαι ἐξ ὅλων τῶν Θρακικῶν λαῶν δὲν ὑπετάγησαν εἰς τοὺς Πέρσας. Ὁ Τήρης ἐπωφελούμενος τῆς ἐξασθενήσεως ἄλλων Θρακικῶν φυλῶν, καὶ συνδεθεὶς διὰ συγγενείας μὲ τὸν Ἀριαπείθην, βασιλέα τῶν Σκυθῶν, εἰς τὸν ὁποῖον ἔδωσε τὴν θυγατέρα του ὡς σύζυγον, κατώρθωσε νὰ ἐπεκτείνῃ τὸ κράτος του μέχρι τοῦ Εὐξείνου Πόντου, καὶ νὰ καταλάβῃ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς Θράκης. Βραδύτερον ὅμως ὑπέστη μεγάλην ἧτταν ὑπὸ τῶν Θυνῶν, Θρακικοῦ καὶ τούτου λαοῦ, βαρβάρου καὶ πολεμικωτάτου, ἀπέθανε δὲ εἰς ἡλικίαν 92 ἐτῶν, καταλιπὼν διάδοχον τὸν υἱόν του Σιτάλκην, ὅστις ἀνύψωσε τὸ κράτος τῶν Ὀδρυσῶν εἰς μεγάλην ἀκμὴν καὶ δύναμιν, τὸ ὁποῖον ἐπὶ της βασιλείας του ἐπεξετείνετο ἀπὸ τῶν Ἀβδήρων μέχρι τοῦ Δουνάβεως καὶ ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ μέχρι τοῦ Εὐξείνου Πόντου (Θουκ. II, 96). Πρωτεύουσα αὐτῶν ἦτο, ἄλλοτε ἡ Οὐσκουδάμα (ἡ σημερινὴ Ἀδριανούπολις), ἄλλοτε τὰ Κύψελα (Ὕψαλα), καὶ ἄλλοτε ἡ Βιζύη.

Γενόμενος γαμβρὸς ἐπ' ἀδελφῇ τοῦ ἐξ Ἀβδήρων Νυμφοδώρου (βλ. λέξ.) διατελοῦντος εἰς φιλικὰς σχέσεις μετὰ τῶν Ἀθηναίων, ἐπείσθη ὑπ' αὐτοῦ νὰ συμμαχήσῃ μετ' αὐτῶν εἰς τὸν κατὰ τῶν Χαλκιδέων καὶ Βοττιαίων πόλεμον τὸ 431 π.Χ. (Διοδ. Σικελ. XII, 50). Πράγματι δὲ ἐκστρατεύσας κατ' αὐτῶν, κατέστρεψε τὴν χώραν των, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἐτίμησαν τὸν υἱόν του Σάδοκον διὰ τοῦ δικαιώματος τοῦ Ἀθηναίου πολίτου, ἐλπίζοντες τῇ μεσολαβήσει τοῦ Σιτάλκου νὰ ἐπιτύχουν τὴν συμμαχίαν τοῦ Περδίκκα, βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ὡς καὶ τὴν συμμαχίαν ὅλων τῶν Θρακικῶν πόλεων. Ἀποθανόντος τοῦ Σιτάλκου εἴς τινα κατὰ τῶν Τριβαλλῶν μάχην, διεδέχθη αὐτὸν ὁ Σεύθης Α', υἱὸς τοῦ Σαραδόκου καὶ ἀνεψιὸς τοῦ Σιτάλκου. Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Σκύθου τὸ κράτος τῶν Ὀδρυσῶν διεσπάσθη εἰς μικρὰ κρατίδια ὑπὸ βασιλεῖς καὶ δυνάστας Θρᾶκας. Εἷς ἐξ αὐτῶν Κότυς ὁ Α' (382—351 π. Χ.), βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου στρατηγοῦ Ἰφικράτους, τὸν ὁποῖον ἔκαμε γαμβρὸν ἐκ θυγατρός, κατώρθωσε νὰ συνενώσῃ τὰ κρατίδια ταῦτα. Ὑπῆρξε γνωστόστατος εἰς τὸν ἀρχαῖον Ἑλληνικὸν κόσμον. Μάλιστα ἐτιμήθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων διὰ χρυσοῦ στεφάνου καὶ ἔλαβε τὸ δικαίωμα τοῦ Ἀθηναίου πολίτου. Ἐν τούτοις πολλάκις ἦλθεν εἰς ρῆξιν μὲ τοὺς Ἀθηναίους, διότι οὗτοι ὑπεστήριζον τοὺς ἀντιπάλους του ἐν Θράκῃ. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κότυος Α', τὸ κράτος τῶν Ὀδρυσῶν διεσπάσθη καὶ πάλιν, μέχρις ὅτου κατελύθη ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος, ὅστις ἐξελλήνισε τὴν χώραν, καὶ

ἔκτισε τὴν ὁμώνυμον αὐτοῦ πόλιν Φιλιππούπολιν. Ἐπαναστατήσαντες μετ' ὀλίγον κατὰ τῶν Μακεδόνων, ὑπετάχθησαν τῷ 313 π. Χ. ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λυσιμάχου, μετέπειτα βασιλέως τῆς Θράκης. Ἐπαναστατήσαντες καὶ πάλιν, ὑπετάγησαν τὸ 184 π. Χ. ὑπὸ τοῦ Φιλίππου τοῦ Ε'. Τέλος συνεκστρατεύσαντες τὸ 168 π. Χ. μετὰ τοῦ Περσέως, τελευταίου βασιλέως τῶν Μακεδόνων κατὰ τῶν Ρωμαίων, ἡττήθησαν εἰς Πύδναν ὑπὸ τοῦ Αἰμιλίου Παύλου, ἀμέσως ὅμως μετεστράφησαν πρὸς τοὺς νικητάς. Τοιουτοτρόπως κατελύθη τὸ βασίλειον τῶν Ὀδρυσῶν, ἔκτοτε δὲ οἱ Ὀδρύσαι παρέμειναν ἰσχυροὶ φρουροὶ τῶν ἐν Μακεδονίᾳ καὶ Θράκῃ Ρωμαϊκῶν κτήσεων καὶ ἐπαρχιῶν.

ΟΔΡΥΣΗΣ.—Θετὸς υἱὸς τοῦ Φινέως, μυθικοῦ βασιλέως τῆς Θράκης, πατὴρ τοῦ Βιθυνοῦ.

* ΟΔΡΥΣΙΑΣ.—Σύζυγος τοῦ Λυσιμάχου, βασιλέως τῆς Θράκης (323—281 π. Χ.) καὶ μήτηρ τοῦ Ἀλεξάνδρου ὅστις κατέφυγεν εἰς τὸν Σέλευκον, παρακαλῶν αὐτὸν νὰ πολεμήσῃ κατὰ τοῦ πατρός του, (Παυσ, Α, 18, 45).

* ΟΔΡΥΣΙΟΣ.—Ἐπώνυμον τοῦ Ἄρεως τοῦ κατ' ἐξοχὴν λατρευομένου Θεοῦ ὑπὸ τῶν Θρακῶν.

ΟΔΡΥΣΙΣ.—Ἡ χώρα τῶν Ὀδρυσῶν ἐν Θράκῃ ἐκτεινομένη κατ' ἀρχὰς ἐν τῇ μέσῃ κοιλάδι τοῦ ποταμοῦ Ἕβρου, κατὰ δὲ τὸ πρῶτον ἥμισυ τοῦ Ε' π. Χ. αἰῶνος ἕως τῆς βασιλείας τοῦ Τήρη καὶ τοῦ υἱοῦ του Σιτάλκου, ἀπὸ τοῦ Θρακικοῦ Πελάγους μέχρι τοῦ Δουνάβεως.

* ΟΔΡΥΣΟΣ.—Μυθικὸς βασιλεὺς τῶν Ὀδρυσῶν, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἔλαβον τὸ ὄνομα οἱ Ὀδρύσαι (βλ. λέξ.).

* ΟΔΡΥΣΟΣ.—Κατὰ τὸν Λαμπρίδιον ἡ μετὰ ταῦτα Ἀδριανούπολις. (βλ. λεξ.). Τῆς Ὀδρυσοῦ σώζονται νομίσματα τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων, μετὰ τὸ 280 μ. Χ. παριστῶντα ἔμπροσθεν κεφαλὴν Ἡρακλέους, ὄπισθεν δὲ τὴν ἐπιγραφήν: ΟΔΡΟΣΙΤΩΝ, ΟΔΡΟΣΩΣ, ΟΔΡΟΗΣ καὶ ταῦρον ἱστάμενον ἐπὶ ροπάλου. (Head—Σβορώνου, Ἱστορ. τῶν Νομισμ. Τόμ. Α. σελ. 342).

* ΟΔΗΣΣΟΣ (ἡ).—Διάφορος γραφὴ τῆς Θρακικῆς πόλεως Ὀδησσοῦ (νῦν Βάρνας), ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 11).

ΟΖΟΡΜΗ (ἡ).—Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων τῆς Θράκης, τὰ ὁποῖα κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. IV, 11) ἔκτισεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565) πρὸς ἀσφάλειαν τῆς χώρας του.

ΟΘΡΥΟΝΕΥΣ.—Εἷς τῶν συμμάχων τοῦ Πριάμου κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον. Οὗτος ἐλθὼν ἐκ Καβησσοῦ τῆς Θράκης, κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος τοῦ πολέμου, ἐζήτει ὡς σύζυγον τὴν ὡραιοτάτην θυγατέρα τοῦ Πριάμου Κασσάνδραν, ἄνευ προικὸς («ἀνάεδνον»), καυχώμενος ὅτι ἠδύνατο νὰ ἐκδιώξῃ τοὺς Ἀχαιοὺς ἐκ τῆς Τροίας. Ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Ἰδομενέως ἔν τινι συμπλοκῇ (Ἰλιάδ. Ν, 368).

ΟΙΑΓΡΙΔΗΣ.—Πατρωνυμικὸν τοῦ Ὀρφέως ἤτοι υἱὸς τοῦ Οἰάγρου (βλ. λέξ.).

ΟΙΑΓΡΟΣ.—Μυθικὸς βασιλεὺς τῆς Θράκης, γεννήσας ἐκ τῆς Μούσης Καλλιόπης τὸν Ὀρφέα, ἐξ οὗ καὶ αἱ μοῦσαι καλοῦνται Οἰαγρίδες. Ἐπίσης φέρεται καὶ ὡς πατὴρ τοῦ Λίνου.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ.—Τὸ ἀνώτατον ὀρθόδοξον χριστιανικὸν καθίδρυμα καλούμενον ἄλλως καὶ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ τελευταία ὀνομασία χρησιμοποιεῖται συνήθως ὑπὸ τῶν ξένων (Eglise de Constantinople), οἱ ὁποῖοι μεταχειρίζονται καὶ τὸν ὅρον Ἐκκλησία τοῦ Φαναρίου (L' Eglise du Phanar ἢ Eglise phanariote). Οἱ Τοῦρκοι μετεχειρίζοντο συνήθως τὴν φράσιν Ρούμ Πατρικχανεσὶ ἢ Ἰσταμπὸλ Πατρικχανεσί. Πρῶτος οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἀναφέρεται ὁ Ἀλέξανδρος Α' (314—337), μέχρι δὲ σήμερον ἀναφέρονται ὑπὲρ τοὺς 200 πατριάρχας Κωνσταντινουπόλεως, τῶν ὁποίων πολλοὶ ἐπατριάρχευσαν δὶς καὶ τρίς, τινὲς δὲ καὶ τετράκις.

ΟΙΚΟΣ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ.—Βλ. λέξιν. Με-

τανοίας Οἶκος.

ΟΙΚΟΝΟΜΕΙΟΝ.—Μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος βυζαντινὴ κωμόπολις τῆς Ν. Α. Θράκης κειμένη πρὸς Δ. τῆς Κωνσταντινουπόλεως παρὰ τοὺς Ἐπιβάτας, ἐν μέσῳ ἐκτεταμένης πεδιάδος. Ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ Θεοφίλου (1364—1376) μνημονεύεται ὡς κτῆμα τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, δωρηθεῖσα ὑπό τινος τῶν αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου, ἀλλ' ἄγνωστον πότε. Ὑπὸ τῶν Τούρκων καλεῖται Κοὺμ Μπουργάζ, ἤτοι Πύργος ἀμμώδης, ἐπὶ δὲ τῆς Ἑλληνικῆς κατοχῆς τῆς Ἀν. Θράκης ὑπήγετο εἰς τὴν ὑποδιοίκησιν Σηλυβρίας τοῦ νομοῦ Ραιδεστοῦ, μόλις ἀριθμοῦσα 254 κατοίκους. Εἰς τὸ Οἰκονομεῖον σώζονται ἐρείπια μεγίστου πύργου, σκορπισμένα τῇδε κἀκεῖσε·

* ΟΙΝΟΗ (ἡ).—Ἀρχαία πόλις τῆς Θράκης, ἐκ τῆς ὁποίας κατήγετο ὁ Πύθων καὶ ὁ Ἡρακλείδης, οἱ δολοφονήσαντες τὸν Κότυν Α' τὸ 358 π. Χ. βασιλέα τῆς Θράκης. Ἀγνώστου ταυτότητος.

ΟΙΟΒΑΖΟΣ.—Ὕπαρχος τοῦ Ξέρξου τῆς ἐπὶ τῆς Θρακικῆς χερσονήσου πόλεως Καρδίας, ὅστις μαθὼν τὴν ἄφιξιν τῶν Ἀθηναίων ὑπὸ τὸν Ξάνθιππον, μετὰ τὴν ἐν Μυκάλῃ ἧτταν τῶν Περσῶν τὸ 479 π.Χ. ἀπέδρασεν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Θράκης μετά τινων ἐμπίστων. Συλληφθεὶς ὅμως ὑπὸ τῶν Ἀψινθίων, αὐτὸς μὲν ἐθυσιάσθη εἰς τὸν Πλείστωρον, ἐπιχώριον θεόν, κατὰ τὰ θρακικὰ ἤθη, οἱ δὲ λοιποὶ ἐφονεύθησαν (Ἡροδ. IX, 119).

ΟΙΣΚΟΣ.—Πόλις τῆς Κάτω Μοισίας ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Τριβαλλῶν, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως. παρὰ τὴν συμβολὴν τοῦ ὁμωνύμου ποταμοῦ (νῦν Ἴσκερ), ἕδρα τῆς V Μακεδονικῆς Λεγεῶνος (Leg. V Macedonica). Ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 6, 33) καὶ τοῦ Ἱεροκλέους (Συνεκδ. 655) καλεῖται Ἰσκός, ἀνεκαινίσθη δὲ ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ (527—565).

Ταυτίζεται μὲ τὴν σύγχρονον Cigen, ὅπου εὑρέθησαν ἐρείπια καὶ ἐπιγραφαί, ἀναφερόμενα εἰς τὴν Colonia Ulpia Oescus.

* ΟΙΣΚΟΣ ἢ ΟΣΚΙΟΣ.— Ποταμὸς τῆς Θράκης τῆς βραδύτερον Κάτω Μοισίας, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Σκομίου ὄρους καὶ διερχόμενος παρὰ τὴν Σόφιαν, χύνεται εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως. παρὰ τὴν ὁμώνυμον πόλιν (βλ. λέξ.). Ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου (IV, 49) καλεῖται Σκίος. Εἶναι ὁ σημερινὸς Ἴσκερ.

* ΟΙΣΥΜΗ.—Παλαιότερον ὄνομα τῆς Βιβλίας ἢ Βιβλίνης (βλ. λέξ.) χώρας τῆς μεσημβρινῆς Θράκης, ἡ ὁποία, ὡς ἀναφέρει ὁ Ἀρμενίδας παρ' Ἀθηναίῳ (Α, 56), μετωνομάσθη Ἀντισάρη καὶ Οἰσύμη.

ΟΙΣΥΜΗ.—Πόλις τῆς Θράκης (βλ. Αἰσύμη). Τὸ ἐθνικὸν Οἰσιμαῖος

ΟΙΤΟΣΥΡΟΣ (ὁ).—Ἐπίθετον τοῦ Ἀπόλλωνος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Σκύθαις (Ἡροδ. IV, 59).

ΟΚΚΟΛΗΝΟΣ ἢ ΟΚΟΛΗΝΟΣ (ΖΕΥΣ).—Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ Διός, λατρευομένου ἐν τῇ Β. Θράκῃ, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν αὐτῇ (Θρακικὰ 1934, σελ. 47).

* ΟΛΟΡΟΣ.— Βασιλεὺς τῆς Θράκης, τοῦ ὁποίου τὴν θυγατέρα Ἡγησιπύλην ἔλαβε σύζυγον Μιλτιάδης ὁ Μαραθωνομάχος.

ΟΛΟΡΟΣ.—Θρᾷξ συγγενὴς τοῦ ὁμωνύμου βασιλέως τῆς Θράκης καὶ πατὴρ τοῦ ἱστορικοῦ Θουκυδίδου, ἐκ τῆς Ἡγησιπύλης, θυγατρὸς τοῦ βασιλέως Ὀλόρου, πιθανῶς νυμφευθεὶς αὐτὴν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μιλτιάδου. Πολιτογραφηθεὶς πολίτης Ἀθηναῖος εἰς τὸν Δῆμον Ἁλιμουσίων τῆς Λεοντίδος φυλῆς, κατεῖχε πλουσιώτατα κτήματα καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ ἐν Σκαπτῇ Ὕλῃ τῆς Θράκης, ἀπέναντι τῆς Θάσου, τὰ ὁποῖα ἐκληροδότησεν εἰς τὸν υἱόν του Θουκυδίδην. Ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις, ὁ δὲ οἰκογενειακὸς αὐτοῦ τάφος ἀναγνωρίζεται ὑπὸ τοῦ Α. Σ. Ἀρβανιτοπούλου κείμενος κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ὑπὲρ τὸν Χείμαρον μεταξὺ τοῦ νῦν συνοικισμοῦ «Δικηγορικῶν» (ἢ Εὐρυάλης) τῆς Γλυφάδος καὶ τοῦ συνοικισμοῦ «Ἑλληνικόν».

ΟΛΟΦΥΞΙΣ ἢ ΟΛΟΦΥΞΟΣ.—Μία τῶν πέντε τοῦ Ἄθωνος πόλεων, κτίσμα Πελασ-

γῶν ἀπὸ τῆς Λήμνου (Στραβ. VII, 331, 32 καὶ 35), ἥτις κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Θουκυδίδου κατῳκεῖτο ὑπὸ βαρβάρων πάσης προελεύσεως δι' ὃ καὶ ἡ γλῶσσα τῶν 'Ολοφυξίων ἦτο σύμμικτος Χαλκιδικὴ καὶ Πελασγικὴ καὶ Βισαλτικὴ καὶ Κρηστωνικὴ (Θουκ. IV, 109). Κατὰ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Ξέρξου κατὰ τῆς 'Ελλάδος, ὑπεχρεώθη νὰ βοηθήσῃ εἰς τὴν ἐκσκαφὴν τῆς διώρυγος τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Ἄθωνος καὶ νὰ προμηθεύσῃ στρατὸν καὶ πλοῖα εἰς τὸν παραπλέοντα Περσικὸν στόλον ('Ηροδ. VIII, 22).

'Υπὸ τοὺς 'Αθηναίους διετέλεσε μέχρι τοῦ 423 π. Χ. ὁπότε προσεχώρησεν εἰς τὸν Βρασίδαν, μετὰ τῶν λοιπῶν πόλεων τοῦ Ἄθωνος, πλὴν τοῦ Δίου καὶ τῆς Σάνης, αἱ ὁποῖαι παρέμειναν πισταὶ εἰς τοὺς 'Αθηναίους. Κατὰ τὸν Γεράσιμον Σμυρνάκην (Ἅγιον Ὄρος, 1903) ἡ 'Ολόφυξος ἔκειτο ἐπὶ τῆς 'Αν. πλευρᾶς τῆς χερσονήσου 'Ακτῆς (Ἅγιον ὄρος) 3 χλμ. Α.Ν.Α. τῆς Μονῆς 'Εσφιγμένου, ὅπου ἡ σημερινὴ κοινοβιακὴ Σκήτη Παλαιόχωρα (Πρβλ. Leake, Travels in North Greece, Τόμ. III, σελ. 151). Παρ' αὐτὴν σώζονται ἐρείπια ἀρχαίας πόλεως καὶ πύργος τις μεταγενεστέρων χρόνων. 'Αλλὰ πότε ἀκριβῶς καὶ ὑπὸ τίνος ἱδρύθη, ὡς καὶ πότε κατεστράφη εἶναι ἄγνωστον.

ΟΛΥΝΘΙΟΣ ἢ ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΣ (ποταμός).—Ποταμὸς τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου ἢ ἐπὶ Θράκης, ὅστις δεχόμενος τὰ ὕδατα τοῦ 'Αμνίου ἢ 'Αμνίτου (κοινῶς Καβροκόλακος ἢ Καβουρόλακος) ἐκβάλλει εἰς τὸν Τορωναῖον κόλπον παρὰ τὴν Ὄλυνθον. 'Ωνομάσθη δὲ οὕτως, κατὰ τὴν μυθολογίαν, ἀπὸ τοῦ 'Ολύνθου υἱοῦ τοῦ 'Ηρακλέους καὶ τῆς Βολίας ('Αθηναίου Δειπνοσ. VIII, 3).

ΟΛΥΝΘΟΣ.—Υἱὸς τοῦ Στρυμόνος, βασιλέως τῆς Θράκης, σπαραχθεὶς ὑπὸ λέοντος, ἐνῷ ἐθήρευεν.

ΟΛΥΝΘΟΣ (ἡ) —'Η σπουδαιοτέρα καὶ ἐνδοξοτέρα πόλις τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου, ἐπὶ ὑψηλῆς τοποθεσίας, διαρρεομένη ὑπὸ τοῦ 'Ολυνθιακοῦ ποταμοῦ. 'Εκτίσθη δέ, κατὰ τὴν μυθολογίαν, ἐπὶ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου ὑπὸ τοῦ 'Ολύνθου, υἱοῦ τοῦ Στρυμόνος, μυθικοῦ βασιλέως τῆς Θράκης ('Αθηναίου, VIII, 3) ἢ τοῦ 'Ηρακλέους καὶ τῆς Βολίας. Παραμείνασα ἐλευθέρα μέχρι τῶν Περσικῶν πολέμων, ἐκυριεύθη ὑπὸ τοῦ 'Αρταβάζου, στρατηγοῦ τοῦ Ξέρξου καὶ παρεδόθη εἰς τοὺς Χαλκιδεῖς τῆς Τορώνης. ('Ηροδ. VII, 127). Μέχρι τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου (431 π. Χ.) διετέλεσε φόρου ὑποτελὴς εἰς τοὺς 'Αθηναίους, ὁπότε ὁ Περδίκκας, βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας, φοβούμενος τὴν ναυτικὴν δύναμιν τῶν 'Αθηναίων, προέτρεψε τοὺς κατοίκους τῶν παραλίων πόλεων τῆς Χαλκιδικῆς νὰ ἐγκαταλείψουν τὰς πόλεις αὐτῶν, καὶ νὰ συγκεντρωθοῦν εἰς τὴν μεσόγειον καὶ ἰσχυρὰν Ὄλυνθον. (Θουκυδ. Α, 58). Οὕτως, ἐλευθερωθεῖσα, ἀπέβη πολυανθρωποτάτη καὶ ἀκμαιοτάτη πόλις, δυναμένη νὰ διατηρῇ στρατὸν ἐκ 10—12 χιλιάδων πολεμιστῶν. Ὅπως δὲ λέγει ὁ Διόδωρος Σικελιώτης (XVI, 8) «περιμάχητος ἦν ἡ πόλις ἡγεμονίας μείζονος ὀρεγομένη. Διόπερ οἵτε 'Αθηναῖοι καὶ ὁ Φίλιππος διεφιλοτιμοῦντο πρὸς ἀλλήλους περὶ τῆς τῶν 'Ολυνθίων συμμαχίας».

Παντοδύναμος ὅμως κατέστη ἡ Ὄλυνθος διὰ τῆς συγκροτήσεως ὁμοσπονδίας τῶν 32 πόλεων τῆς Χαλκιδικῆς, κατορθώσασα νὰ προσλάβῃ καὶ μέρος τῆς Μακεδονίας. Μόνον ἡ Ἄκανθος καὶ ἡ 'Απολλωνία, μὴ θελήσασαι νὰ εἰσέλθουν εἰς τὴν 'Ομοσπονδίαν, προυκάλεσαν τὴν ἐπέμβασιν τῶν Λακεδαιμονίων, Συνεννοηθέντες τότε οἱ Σπαρτιᾶται μετὰ τοῦ 'Αμύντου Β' βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ἔστειλαν στρατὸν κατ' αὐτῆς ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Εὐδαμίδα καὶ Φοιβίδα, ἀλλ' ἄνευ ἀποτελέσματος. 'Αλλὰ καὶ ὁ διαδεχθεὶς τούτους στρατηγὸς Τελευτίας, ἀδελφὸς τοῦ 'Αγησιλάου, ἐπὶ κεφαλῆς 10.000 στρατιωτῶν, δὲν ἐφάνη ἱκανώτερος. Κατατροπωθεὶς ὁλοσχερῶς, ἐφονεύθη ἔν τινι πεισματωδεστάτῃ μάχῃ. Οἱ Σπαρτιᾶται τότε ἔστειλαν νέον καὶ πολυαριθμότερον στρατὸν ὑπὸ τὸν βασιλέα αὐτῶν 'Αγησίπολιν. Κατ' ἀρχὰς οἱ Σπαρτιᾶται ἀπέτυχον, φονευθέντος μάλιστα καὶ τοῦ 'Αγησιπόλιδος. Τέλος

ὅμως ὁ διαδεχθεὶς αὐτὸν Πολυβιάδης κατὰ τὸ 379 π. Χ. ἐνίκησε τοὺς Ὀλυνθίους καὶ τοὺς ἐξηνάγκασε νὰ διαλύσουν τὴν συνομοσπονδίαν των καὶ νὰ ἀναγνωρίσουν τὴν ἡγεμονίαν τῶν Λακεδαιμονίων. (Ξενοφ. Ἑλλην. V, 2, 12 —Διοδ. Σικελ. 20—23).

Ἐν τούτοις παρ' ὅλα τὰ δεινὰ τοῦ πολέμου, ἡ Ὄλυνθος παρέμεινε πάντοτε ἡ ἰσχυροτέρα πόλις τῆς Χαλκιδικῆς, ὁ δὲ Φίλιππος προσοικειωθεὶς αὐτήν, ὄχι μόνον ἐνίσχυσεν αὐτήν, ἀλλὰ καὶ εἰς ἔνδειξιν τῆς πρὸς αὐτὴν φιλίας, παρεχώρησεν εἰς τοὺς Ὀλυνθίους τὴν Ἀνθεμοῦντα καὶ τὴν Ποτίδαιαν (Διοδ. Σικελ. XVI, 8). Μετ' οὐ πολὺ ὅμως οἱ Ὀλύνθιοι ἐννοήσαντες τοὺς κατακτητικοὺς σκοποὺς τοῦ Φιλίππου, ἐζήτησαν τὴν βοήθειαν τῶν Ἀθηναίων. Ἀλλ' εἰς μάτην οἱ Ὀλύνθιοι ἐπεκαλοῦντο τὴν βοήθειαν τῶν Ἀθηναίων (Δημοσθ. κατ' Ἀριστοκράτους, 109) καὶ μάτην ὁ Δημοσθένης διὰ τῆς ἐνθουσιώδους εὐγλωττίας του παρώτρυνεν αὐτούς. Τέλος, οἱ Ἀθηναῖοι κατόπιν τῶν προτροπῶν τοῦ Δημοσθένους, ἔστειλαν βοήθειαν, ἀλλ' αὕτη ἦτο μικρὰ καὶ ἀνεπαρκής.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Φίλιππος ἐξοργισθεὶς διὰ τὴν συμπεριφορὰν ταύτην τῶν Ὀλυνθίων, ἐξώρμησε τὸ 349 π. Χ. κατὰ τῆς Χαλκιδικῆς, τῆς ὁποίας πολλὰς πόλεις κατέλαβεν. Οἱ Ὀλύνθιοι ἠγωνίσθησαν ὑπερανθρώπως, προξενήσαντες μεγάλας ἀπωλείας εἰς τὸν Φίλιππον. Τέλος ὅμως ἠναγκάσθησαν νὰ ὑποχωρήσουν καὶ νὰ ζητήσουν εἰρήνην. Ἀλλ' ἀπέβη ματαία, διότι ὁ Φίλιππος κατώρθωσε διὰ δωροδοκίας τῶν στρατηγῶν αὐτῶν Εὐθυκράτους καὶ Λασθένους, νὰ κυριεύσῃ τὴν πόλιν κατ' Αὔγουστον τοῦ 348 π. Χ. Κύριος γενόμετῆς πόλεως ὁ Φίλιππος, αὐτὴν μὲν παρέδωκεν εἰς τοὺς στρατιώτας πρὸς λεηλασίαν, τοὺς δὲ περισωθέντας ἐκ τῶν κατοίκων ἐξηνδραπόδισε (Διοδ. Σικελ. XVI, 53).

Τοιοῦτον ὑπῆρξε τὸ τέλος τῆς ἐνδόξου Χαλκιδικῆς πόλεως διὰ τῆς προδοσίας τῶν τέκνων αὐτῆς, ἐκ τῆς ὁποίας λαμβάνων ἀφορμὴν ὁ Φίλιππος ἔλεγεν, ὅτι «διὰ χρυσίου πολλῷ μᾶλλον ἢ διὰ τῶν ὅπλων ηὐξηκέναι τὴν ἰδίαν βασιλείαν» (Διοδ. Σικελ. XVI, 53).

Οὕτω διὰ τῆς ἁλώσεως τῆς Ὀλύνθου, ὁ Φίλιππος ἐγένετο κύριος λαμπροτάτης χώρας, εἰς ἀνάμνησιν δὲ τοῦ γεγονότος τούτου, ἀνενέωσε τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀρχελάου συσταθέντα Ὀλύμπια ἐν Δίῳ τῆς Πιερίας, ὅπου πανηγυρικώτατα ἑώρτασε τὰ ἐπινίκεια, προσκαλέσας πανταχόθεν τεχνίτας, μουσικούς, ποιητὰς καὶ ἀπένειμε πλούσια βραβεῖα. (Διοδ. Σικελ. XVI, 55). Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Ὀλύνθου, ἡ ὁποία δὲν ἀνέλαβεν ἔκτοτε, οἱ περισωθέντες Ὀλύνθιοι μετῳκίσθησαν βραδύτερον ὑπὸ τοῦ Κασσάνδρου τὸ 316 π. Χ. εἰς τὴν Ποτίδαιαν, τὴν ἀπ' αὐτοῦ μετονομασθεῖσαν Κασσάνδρειαν. (Δίοδ. Σικελ. XIX, 52),

***

Παρὰ τὴν Ὄλυνθον ὑπῆρχε κοῖλός τις τόπος ὀνομαζόμενος «Κανθαρώλεθρον», διότι, ὅπως ἀναφέρει ὁ Στράβων (VII, 330 30) «τὸ ζῷον κάνθαρος τῆς πέριξ χώρας γενόμενος, ἡνίκα ψαύσῃ τὸ χωρίον ἐκεῖνο διαφθείρεται».

***

Ἡ Ὄλυνθος ὑπῆρξε πατρὶς τοῦ ἱστορικοῦ Καλλισθένους, ἀνεψιοῦ τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ συσπουδαστοῦ τοῦ Μεγάλ. Ἀλεξάνδρου, (Πλουτάρχ. Βίος Ἀλεξάνδρου, 55). Κατὰ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, συνώδευσεν αὐτὸν ὡς φίλος καὶ ὡς ἱστορικός. Ἀνὴρ αὐστηρῶν ἠθῶν καὶ χαρακτῆρος ἀνεξαρτήτου, δὲν ἐπεδοκίμαζε τὰ δουλοπρεπῆ ἤθη καὶ ἔθιμα τῶν Περσῶν, τὰ ὁποῖα ὁσημέραι κατέκτων τὴν Μακεδονικὴν Αὐλήν. Τοῦτο ὅμως ἐξήγειρε κατ' αὐτοῦ τὸ μῖσος τῶν αὐλικῶν καὶ τῶν κολάκων τοῦ Ἀλεξάνδρου, οἱ ὁποῖοι τὸν ἐσυκοφάντησαν ὡς συνωμοτοῦντα κατὰ τοῦ βασιλέως, καὶ ἐρρίφθη εἰς τὰς φυλακάς, ὅπου, κατά τινας ἀπέθανεν ἐξ ἀσθενείας, ἤ, κατ' ἄλλους ἐθανατώθη κατὰ διαταγὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου. (Πλουτάρχ. Βίος Ἀλεξάνδρου, 52,—55. — Ἀρριανοῦ Ἀνάβ. IV 10 14). Κατ' ἄλλην ἔκδοσιν, ἀφοῦ συνελήφθη, ἐφυλάσσετο σιδηροδέσμιος ἐπὶ 7 μῆνας, καί, ἀπέθανεν ἐξ ὑπερβολικοῦ πάχους καὶ ἐκ φθειριάσεως,

ότε ό Μ. 'Αλέξανδρος έτραυματίσθη πολεμών κατά τών Μαλών έν τη 'Ινδική. (Πλουτάρχ. αυτόθι 55). 'Ολύνθιος ήτο ό ιστορικός "Εφιππος, όστις μετά τού Αισχύλου τού Ροδίου, ώνομάσθη υπό τού Μ. 'Αλεξάνδρου έπίσκοπος τών έν Αίγύπτω άρχών. ('Αρριαν. 'Ανάβ. Γ, 6, 3). Ό "Εφιππος έγραψε «Περί τής "Αλεξάνδρου καί 'Ηφαιστίωνος ταφής», όπου, κατά τόν 'Αθήναιον (Γ, 120. Χ, 434) έπραγματεύετο περί τής μέθης τού 'Αλεξάνδρου καί τών Μακεδόνων. 'Ολύνθιος επίσης ήτο Στράττις ό ιστορικός, γράψας περί τού Μ. 'Αλεξάνδρου, καί ό Εύφαντος ό ιστορικός.

* * *

Τής 'Ολύνθου σώζονται νομίσματα τών ετών 500 π. Χ. τό άρχαιότατον γνωστόν αυτής νόμισμα είναι Εύβοϊκόν τετράδραχμον σφαιροειδούς κατασκευής. Παριστώσι δέ έμπροσθεν μέν τέθριππον, μεθ' ηνιόχου πωγωνοφόρου, όπισθεν δέ φέρουν τετράγωνον έγκοιλον διηρημένον άνωμάλως. 'Επίσης σώζονται άργυρά τετράδραχμα τών ετών 479 — 392 π. Χ. φέροντα τήν επιγραφήν ΟΛΥΝΘ. μετ' άετού κρατούντος διά τού ράμφους καί τών όνύχων αυτού όφιν. Τά ώραιότερα όμως αυτής νομίσματα είναι τά τής Χαλκιδικής 'Ομοσπονδίας, τής όποίας κέντρον ήτο ή "Ολυνθος. Αί έπ' αυτών παριστάμεναι κεφαλαί τού 'Απόλλωνος, είναι άξιοσημείωτοι διά τήν αυστηρότητα καί τήν καλλονήν τής τεχνοτροπίας των. (Head - Σβορώνου, τόμ. Α, σελ. 374—276. — Κλεάνθ. Νικολαΐδη, La Macédoine, σελ. 243. — Ern. Babelon, τόμ. IV, σελ. 575 καί έξής).

* * *

Παρά τήν "Ολυνθον ("Αγιον Μάμαντα) εύρέθη ή κατωτέρω επιγραφή:

ΚΑΒΕΙΡΩ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙ
ΚΑΒΕΙΡΟΥ Μ[ΑΡΚΟΣ] ΕΡΕ[ΝΝΙΟΣ]
ΟΡΕΣΤΕΙΝΟΣ ΟΡΕΣΤΕΙΝΟΥ]
ΙΕΡΟΦΑΝΤΟΥ ΥΙΟΣ

έκ τής όποίας άποδεικνύεται ότι έν 'Ολύνθω υπήρχε ναός τών Καβείρων, όπου άναμφιβόλως ήτο διαδεδομένη ή λατρεία αυτών, τά δέ έν αυτή άναφερόμμενα πρόσωπα άπαντούν καί εις άλλας επιγραφάς, όπως λ. χ. τής Θεσσαλονίκης, όπου λίαν ένωρίς είχεν είσαχθή ή λατρεία τών Καβείρων καί έτελούντο άγώνες καί εορταί, τά λεγόμενα «Καβείρια».

* * *

Τελευταίως, κατά τά έτη 1928 καί 1931, τό Πανεπιστήμιον τής έν 'Αμερική Βαλτιμόρης, έν συνεργασία μετά τής 'Αρχαιολογικής Σχολής τών 'Αθηνών, ένήργησεν άνασκαφάς έν 'Ολύνθω καί Χαλκιδική, τών όποίων τά άρχαιολογικά ευρήματα έκίνησαν ζωηρόν τό ένδιαφέρον τών επιστημονικών κύκλων. Τάς άνασκαφάς διηύθυνεν ό καθηγητής David Robinson, χορηγούντος τού Πανεπιστημίου Βαλτιμόρης. 'Η πόλις άνευρέθη έπί ενός λόφου «Μεγάλη Τούμπα» λεγομένου, πλησίον καί πρός νότον τού χωρίου Μυριόφυτον. 'Απεκαλύφθη μέγα μέρος τής άρχαίας πόλεως, μετά τών οδών, τών οικιών καί τών καταστημάτων. Τό σχέδιον τής πόλεως, ήτις έφθασε έπί τής άκμής της νά άριθμή περί τάς 40.000 κατοίκους, είναι άρτιον, μέ ευθείας όδούς καί κανονικά τετράγωνα. Εύρέθησαν τά ερείπια οικιών καί επαύλεων 'Ολυνθίων άριστοκρατών, πρό τής υπό τού Φιλίππου γενομένης καταστροφής. Είς πολλάς έξ αυτών εύρέθησαν ψηφιδωτά δάπεδα μέ διαφόρους παραστάσεις. Τά ψηφιδωτά ταύτα δέν είναι κατασκευασμένα κατά τόν ρωμαϊκόν τρόπον, δηλαδή διά τεχνητών ψηφίδων, άλλά διά φυσικών πετραδίων τής θαλάσσης. Μοναδικόν δέ διά τήν ιστορίαν τής τέχνης είναι άποκαλυφθέν ψηφιδωτόν δάπεδον, άπεικονίζον τήν μυθολογικήν παράστασιν τού Βελεροφόντου έφίππου καί τής Χιμαίρας. Εύρέθησαν επίσης, κεφαλή μαρμάρινος τής θεάς "Ηρας, έργον τού IV π.Χ. αιώνος, διατηρουμένη θαυμασίως, καθώς καί πολλά άγγεία διαφόρων εποχών : προϊστορικής, ελληνικής καί βυζαντινής.

Τών ρωμαϊκών χρόνων ουδέν άνευρέθη ίχνος, έξ ού φαίνεται, ότι οί Ρωμαίοι δέν κατώκησαν έν 'Ολύνθω. Εύρέθησαν επί-

σης τρεῖς κεφαλαὶ νέγρων, ἔργα τοῦ IV π. Χ. αἰῶνος, ἀρίστης τέχνης, ἀξίνη προϊστορικῆς ἐποχῆς καλῶς διατηρουμένη, δοχεῖον τῆς ἐποχῆς τοῦ Περικλέους, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶναι ζωγραφημένη ἔφιππος Ἀμαζὼν καὶ Ἕλλην ἔφηβος, κρατῶν ξῖφος ὑπὲρ τὴν κεφαλήν της. Τέλος, διάφορα εἰδώλια νέων καὶ νεανίδων, σατύρων, νομίσματα ἀρκετὰ καὶ ἄλλα. (D. M. Robinson, Excavations at Olynthus, ἐν Βαλτιμόρη 1929.— Μεγ. Ἑλλην. Ἐγκυκλοπαίδεια ἐν ἄρθρῳ : Ὄλυνθος,—Ἐφημερὶς «Φῶς» 1927, Μαρτίου 19).

ΟΜΗΡΟΜΑΣΤΙΞ.—Ἐπωνυμία δοθεῖσα εἰς τὸν ἐξ Ἀμφιπόλεως γραμματικὸν σύγχρονον Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος διὰ τὴν κατὰ τοῦ Ὁμήρου μικρολογίαν καὶ κακεντρέχειάν του. (βλ. λεξ.),

ΟΜΗΡΟΣ.— Βυζάντιος ποιητής, υἱὸς τῆς Μοιροῦ, βυζαντίας καὶ ταύτης, ποιητρίας, ζήσας περὶ τὸ 280 π.Χ. ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου. Φέρεται ὡς ποιητὴς 45 ἢ 47 τραγῳδιῶν, διὸ καὶ «τραγικὸς» ἀπεκαλεῖτο. Ἐπίσης ἔγραψε καὶ ἔπος τι, τὴν «Εὐρυπύλειαν«.

Οἱ Βυζαντινοὶ τιμῶντες αὐτόν, ἔστησαν ἀνδριάντα ἐν τῷ γυμνασίῳ τοῦ Ζευξίππου.

ΟΝΑΡΙΣ.— Ἡγεμὼν τῶν Βισαλτῶν, ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ὁποίου οἱ Βισάλται ἐνίκησαν τοὺς Καρδιανούς.

ΟΝΟΚΑΡΣΙΣ.— «Χωρίον τῆς Θράκης, ἄλσος ἔχον πολύ», κατὰ τὸν Θεόπομπον (ἀποσπ. 38). Παρὰ δὲ Ἀθηναίῳ (Δειων. XII, 42) »Ἦν γὰρ καὶ τῶν ὑπὸ Κότυν προκριθέντων (χωρίων), οἱ ἁπάντων τῶν βασιλέων τῶν ἐν τῇ Θράκῃ γεγεννημένων μάλιστα πρὸς ἡδυπάθειαν καὶ τρυφὰς ὥρμησε καὶ περιϊὼν τὴν χώραν, ὅπου κατίδοι τόπους δένδρεσι συσκίους καταρρύτους ὕδασι, τούτους κατεσκεύασεν ἑστιατόρια».

ΟΝΟΜΑΡΙΣ.—*Βασίλισσα* τῶν ἀρχαίων Σκορδίσκων, λαοῦ κελτικῆς καταγωγῆς, κατοικοῦντος τὴν Κάτω Παννονίαν καὶ Ἄνω Μοισίαν, μεταξὺ τοῦ Δουνάβεως καὶ τοῦ Μάργου (νῦν Μοράβα).

ΟΝΟΣ.—Φρούριον τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτῳ Μοισίᾳ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως παρὰ τὰ ἐρείπια τῆς ἀπὸ πολλοῦ κατεστραμμένης πόλεως Αὐγούστας, τοῦ ὁποίου ἐσώζετο εἷς μόνον πύργος. Τοῦτο, καθὼς ἀναφέρει ὁ Προκόπιος (Περὶ Κτισμ. 6, IV 28), ἀνεκαίνισεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565), καθὼς καὶ τὴν πόλιν ἥτις «νέα καὶ ἀκραιφνὴς γεγενημένη, ὁμίλῳ οἰκητόρων πλήθει». Τὸ ὄνομα προφανῶς εἶναι θρακικόν, συναντώμενον ὡς πρῶτον συνθετικὸν εἰς κύρια ὀνόματα, ὡς λ. χ. Ὀνό μαρις (βασίλισσα τῶν Σκορδίσκων) Ὀνό-καρσις (χωρίον τῆς Θράκης). Τὰ ἐρείπια αὐτοῦ κατὰ τὸν G. Seure, ἐν σχήματι τριγώνου, σώζονται μέτρα τινὰ πρὸς βορρᾶν τῆς ἐν Βουλγαρίᾳ πολίχνης Kherletz ἢ Arletz, κειμένης παρὰ τὴν συμβολὴν τοῦ Ostog μὲ τὸν Δούναβιν.

* ΟΠΙΖΑ.—Ὀνομασία, κατὰ τὸ ὁδοιπορικὸν τοῦ Ἀντωνίνου, τῆς Θρακικῆς πόλεως Πίζου (βλ. λέξ.).

* ΟΠΙΣΗΝΑ.— Πόλις μεσόγειος τῆς Θράκης, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου (Γεωγρ. Γ, 11, 7) ἀλλ' ἀγνώστου ταὐτότητος,

ΟΠΤΙΜΑΤΟΙ (οἱ),—Στρατιωτικὸν σῶμα ἐν τῷ Βυζαντινῷ στρατῷ, ἱδρυθὲν κατὰ τὸν Δ' αἰῶνα καὶ διατηρηθὲν ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας. Ἡ λέξις παράγεται ἐκ τοῦ λατινικοῦ (—οἱ ἄριστοι, οἱ ἐπίλεκτοι), ἐξ αὐτοῦ δὲ ἔλαβε κατὰ τὸν Η' αἰῶνα καὶ τὸ ὁμώνυμον θέμα τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας (Ὀπτίματον, στρατηγὸς τοῦ ὀπτιμάτου) ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ μὲ ἕδραν τὴν Νικομήδειαν.

* ΟΡΑΔΙΟΣ.— Πατὴρ Πιττακοῦ τοῦ Μυτιληναίου ἑνὸς τῶν 7 σοφῶν τοῦ ἀρχαίου κόσμου. «Πιττακὸς υἱὸς Καΐκου ἢ Ὀραδίου Θρακός. μητρὸς Λεσβίας» (Διογ. Λαέρτ. Α. 74. — Σουΐδας ἐν λέξει).

ΟΡΒΗΛΙΑ.— Χώρα τῆς Ἀν. Μακεδονίας, ἐκτεινομένη πρὸς νότον τοῦ Ὀρβήλου ὄρους, μεταξὺ τῶν ποταμῶν Στρυμόνος καὶ Νέστου, ἡ ἄλλως Παρορβηλία ὑπὸ τοῦ Στράβωνος καλουμένη (VII, 331,36 τῆς ὁποίας πρωτεύουσα ἦτο ἡ Γαρησκός.

ΟΡΒΗΛΟΣ.—Μεγάλη ὀροσειρὰ τῆς Μακεδονίας, ἡ ὁποία ἀποσπωμένη ἀπὸ τοῦ

Δούνακος ὄρους (νῦν Ρίλα) καὶ διευθυνομένη ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον, μεταξὺ τῶν ποταμῶν Στρυμόνος καὶ Νέστου, χωρίζει τὴν Μακεδονίαν ἀπὸ τῆς Θράκης. Πρὸς νότον αὐτοῦ ἐκτείνεται ἡ ἀπ' αὐτοῦ καλουμένη 'Ορβηλία χώρα, ἡ κατὰ Στράβωνα (VII, 331, 36) Παρορβηλία. Ἔχει πολλὰς διακλαδώσεις, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δασώδεις, τῶν ὁποίων αἱ ὑψηλότεραι κορυφαὶ εἶναι τὸ Τέλ - Τεπὲ (ὕψος 2.681μέτρ) τὸ Μποὺξ-Ντάγ (1.834), τὸ Περίμ (2.000), χιονοσκεπεῖς πάντοτε, ὡς δηλοῦσι καὶ αἱ τουρκικαὶ ὀνομασίαι αὐτῶν, καὶ ἄλλαι. Κοινῶς καλεῖται Περίμ - Ντάγ, ἐκτείνεται δὲ σήμερον εἰς τὴν Βουλγαρικὴν Μακεδονίαν (ἄνω τοῦ Μελενοίκου καὶ Νευροκοπίου) καὶ τὴν 'Ελληνικὴν Μακεδονίαν (νομοὶ Σερρῶν καὶ Καβάλλας).

* ΟΡΓΑΣ (ἡ).—Βυζαντινὴ κωμόπολις τῆς 'Αν. Θράκης, ἐν τῇ περιφερείᾳ Μηδείας, καλουμένη, κατὰ τὴν παράδοσιν «Παράκοιλα» ἢ «Παρακοίλη». 'Ακμάζουσα ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, κατεστράφη συνεπείᾳ ἐπανειλημμένων ἐπιδρομῶν,ἐκ τῶν 17 δὲ διασωθεισῶν οἰκιῶν προῆλθεν ἡ σημορινὴ κώμη, ἀριθμοῦσα μέχρι τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν πληθυσμῶν 300 περίπου κατοίκους. Μετωνομάσθη δὲ κατά τινας 'Οργὰς ἀπό τινος ἀρχιερέως παθόντος τι κατά τινα περιοδείαν του καὶ ἐξοργισθέντος, ἢ κατ' ἄλλους ἕνεκα ὀργίλου χαρακτῆρος τῶν κατοίκων της. Εἰς 'Οργάδα διετηροῦντο ἀκόμη τὰ «ἀναστενάρια». (Πρβλ. Σ. Λακίδου σελ. 73).

ΟΡΓΗΣ (ὁ) — Πλουσιώτατος Θάσιος, τοῦ ὁποίου ὁ υἱὸς 'Αντίπατρος ἐδαπάνησε διὰ τὴν φιλοξενίαν τῆς κατὰ τῆς 'Ελλάδος ἐπερχομένης στρατιᾶς τοῦ Ξέρξου τριακόσια τάλαντα. ('Ηροδ. VII, 108).

ΟΡΔΗΣΣΟΣ (ἡ).—Ἄλλη ὀνομασία τῆς πόλεως 'Οδησσοῦ ἐν Θράκῃ, τῆς σημερινῆς Βάρνας (λβ. λέξ.).

* ΟΡΕΣΚΙΑ (ἡ).—'Αρχαιοτάτη πόλις τῆς Βισαλτίας ἐν Θράκῃ, κειμένη, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, μεταξὺ Ὄσσης καὶ 'Αργίλου. Εἶναι δὲ γνωστὴ μόνον ἔκ τινος νομίσματος αὐτῆς φέροντος τὴν ἐπιγραφήν: ΟΡΕΣΚΙΩΝ. (Μ. Δήμιτσα. 'Η Μακεδονία, σελ. 601).—(Πρβλ. 'Ορέσκιοι).

* ΟΡΕΣΚΙΟΙ.—'Αρχαῖος Θρακικὸς λαός, ὁ αὐτὸς μὲ τοὺς Σάτρας, κατὰ τὸν Leake (Northern Greece, Τόμ. Γ, σελ. 213), στενῶς συνδεόμενος μὲ τοὺς Βέσσους ἢ Βεσσούς, ἤτοι ἱερεῖς τοῦ Διονύσου καὶ κατοικῶν ἐπὶ τοῦ Παγγαίου ὄρους, ὅπου πιθανῶς ἔκοψαν νομίσματα ἐκ χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ ἠλέκτρου. Νομίσματα αὐτῶν σώζονται τοῦ VI καὶ V π Χ. αἰῶνος, φέροντα τὴν ἐπιγραφήν: ΟΡΕΣΚΙΟΝ, ΟΡΡΗΣΚΙΟΝ, ΩΡΗΣΚΙΟΝ, ΩΡΗΣΚΙΩΝ κτλ (Head - Σβορώνου, 'Ιστορ. τῶν Νομισμ. Τόμ. Α' σελ. 261, πίναξ VIII).

ΟΡΕΣΤΕΙΑ ἢ ΟΡΕΣΤΕΙΑΣ (ἡ).— Βλ. 'Ορεστιάς.

ΟΡΕΣΤΙΑΣ. — 'Αρχαιοτάτη πόλις τῆς Θράκης, ὀνομαζομένη προηγουμένως Οὐσκουδάμα, ἐπὶ τῆς συμβολῆς τῶν ποταμῶν τοῦ Ἕβρου, Τούντζα καὶ Ἄρδα, ἐν τῇ χώρᾳ τῶν 'Οδρυσῶν Θρακῶν, τῶν ὁποίων ἦτο πρωτεύουσα. Κατά τινας παραδόσεις τῶν ρωμαϊκῶν καὶ βυζαντινῶν χρόνων, μετωνομάσθη 'Ορεστιὰς ἢ 'Ορέστεια ἀπὸ τοῦ 'Ορέστου, υἱοῦ τοῦ 'Αγαμέμνονος, ὅστις μετὰ τὸν φόνον τῆς μητρός του, καταδιωκόμενος ὑπὸ τῶν 'Εριννύων ἦλθεν εἰς τὴν Θράκην, ὅπου λουσθεὶς εἰς τὴν συμβολὴν τῶν τριῶν ποταμῶν καὶ ἰαθεὶς ἔκτισε τὴν ὁμώνυμον πόλιν. Κατά τινας εἶναι τὸ πρὸς Δ. τῆς νῦν 'Αδριανουπόλεως προάστειον Καραγάτς ἢ καὶ αὐτὴ ἡ 'Αδριανούπολις (βλ. λέξ.).

ΟΡΘΑΓΟΡΕΙΑ (ἡ).— Πόλις τῶν παραλίων τῆς μεσημβρινῆς Θράκης ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Κικόνων, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Στράβωνος (VII, 331, 48), μετὰ τὴν Μαρώνειαν, παρὰ τὸ ἀκρωτήριον Σέρριον, ἀπέναντι τῆς Σαμοθράκης. Κατὰ τὸν Πλίνιον (Nat Hist. IV 18) ἡ 'Ορθαγόρεια ἦτο τὸ παλαιότερον τῆς Μαρωνείας ὄνομα Maronea prius Ortagorea dicta. Κατὰ τὸν Κ. Πορφυρογέννητον, ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, μετωνομάσθη Μάκρη ἢ Στάγειρα, κατὰ δὲ τὸν XI αἰῶνα ἀναφέρεται ὡς ἕδρα ἐπισκόπου ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Τραϊανουπόλεως τῆς ἐπαρχίας

Ροδόπης. (Ράλλη καὶ Ποτλῆ τόμ. Ε′ σελ. 483).

Ἡ Μάκρη κατεστράφη τὸ 1205 ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τῶν Βουλγάρων Ἰωάννου τοῦ Σκυλοϊωάννου, ὅσοι δὲ τῶν κατοίκων διέφυγον τὴν σφαγήν, μετεκομίσθησαν εἰς τὴν παραδουνάβειον Βουλγαρίαν. Ἀργότερον, καταχτηθείσης τῆς Θράκης ὑπὸ τῶν Λατίνων, διετέλεσε βαρωνία, τὴν ὁποίαν ὁ αὐτοκράτωρ Βαλδουῖνος ἐδώρησεν εἰς τὸν δοῦκα τῆς Βουργουνδίας Οὕγωνα (Huger) μετὰ τοῦ βασιλείου τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τῶν βαρωνιῶν Αἴνου καὶ Μαδύτου (βλ. καὶ λεξ. Μάκρη).

ΟΡΘΑΓΟΡΕΙΑ (ἡ).—Πόλις τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου ταυτιζομένη ὑπό τινων πρὸς τὰ ἐπὶ τοῦ Στρυμονικοῦ κόλπου Στάγειρα ἢ Στάγειρον, τὴν πατρίδα τοῦ φιλοσόφου Ἀριστοτέλους. Ἀλλὰ τὰ σωζόμενα νομίσματα αὐτῆς τῶν ἐτῶν 400—350 π.Χ. διαφέρουσι τῶν ἄλλων χαλκιδικῶν πόλεων κατὰ τὴν τεχνοτροπίαν καὶ τὸν σταθμητικὸν κανόνα, ὥστε μᾶλλον ἀναλογοῦσι πρὸς τὰ τῶν βασιλέων τῆς Μακεδονίας ἀπὸ τοῦ Ἀρχελάου μέχρι τοῦ Περδίκκα τοῦ Δ′ (413—359 π. Χ.) καθὼς ἐπίσης καὶ πρὸς τὰ σύγχρονα νομίσματα τῶν Ἀβδήρων καὶ τῆς Μαρωνείας.

ΟΡΘΑΓΟΡΙΑ (ἡ). — Πόλις τῆς μεσημβρινῆς Θράκης (βλ. λεξ. Ὀρθαγόρεια).

ΟΡΙΚΟΣ.—Υἱὸς τοῦ Ἀριαπείθους, βασιλέως τῶν Σκυθῶν ἐκ τῆς ἀστῆς συζύγου αὐτοῦ Ὀποίης, καὶ νεώτερος ἀδελφὸς τοῦ Σκύλλη, ἀλλ' ἐξ ἄλλης μητρός, Ἑλληνίδος τὴν καταγωγὴν ἐξ Ἰστρίας (Ἡρ. IV, 78).

ΟΡΙΟΣ (Ζεύς). — Ἐπώνυμον τοῦ Διὸς ἐν τῇ κυρίως Ἑλλάδι, λατρευομένου ὡς προστάτου τῶν ὁρίων καὶ ὁροσήμων (ὅρος =τέρμων, terminus). Βωμὸς τοῦ Ὁρίου Διὸς περικαλλὴς μετὰ τετραστίχου ἐπιγράμματος διασωθέντος παρὰ Δημοσθένει, ὑπῆρχε ἐν τῷ στενῷ λαιμῷ τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου μεταξὺ Πτελεοῦ καὶ Λευκῆς Ἀκτῆς. (Δημοσθ. περὶ Ἀλοννήσου, 40).

ΟΡΚΕΛ(Λ)ΙΣ. — Μεσόγειος πόλις τῆς Θράκης ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου (Γεωγρ. Γ, 11, 7), ἀπέχουσα τῆς Ἄρζου καὶ Βεργούλης, ὅσον σχεδὸν καὶ ἀπὸ τῆς Ἀδριανουπόλεως. Ἄγνωστος ἄλλοθεν καὶ ἀκαθόριστος. Κατά τινας ἔκειτο Ν. Δ. τῆς Βιζύης παρὰ τὸ λεγόμενον Κίουτσούκ-Ντερβέν.

* ΟΡΝΟΣ ἢ ΟΡΝΟΙ.—Παράλιος πόλις τῆς *μεσημβρινῆς Θράκης ἐπὶ τῆς Προποντίδος*, τὴν ὁποίαν ὠχύρωσεν ὁ Ἀλκιβιάτης μετὰ τῆς Βισάνθης καὶ τοῦ Νέου Τείχους ὅταν καθαιρεθεὶς τῆς ἐξουσίας τῶν Ἀθηνῶν, κατέφυγεν εἰς τὴν Θράκην. (Ξεν. Ἑλλ. Α, 5, 17, — Κορν. Νέπωτος, Ἀλκιβιάδης 7, — Διοδ. Σικελ. XIII, 105). Κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Ἱεροκλέους (Συνέκδ. 632) ὑπὸ τὸ ὄνομα Ὄρνοι, ὡς μία τῶν 14 πόλεων τῆς ἐπαρχίας Θράκης Εὐρώπης.

ΟΡΡΕΑ (ἡ) (ΟΡΡΕΑ). – Πόλις τῆς Ἄνω Μοισίας ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου (Γεωγρ. Γ, 9, 4) παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Μάργου ποταμοῦ (νῦν Μοράβα) ἐπὶ τῆς ἀπὸ Βιμινακίου (νῦν Κοστολάτς) εἰς Ναϊσσὸν (νῦν Νίσσα) ὁδοῦ. Κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα ἀναφέρεται ὑπὸ τὸ ὄνομα Ὀρθέμαχος, ὡς μία τῶν 5 πόλεων τῆς ἐπαρχίας Μοισίας. Ἡ θέσις αὐτῆς ἀναγνωρίζεται ὅπου τὸ νῦν χωρίον Tjupriga.

ΟΡΣΟΑΛΤΙΟΣ.—Βασιλεὺς τῶν Ὀδρυσσῶν περὶ τὰ 300 π. Χ. γνωστὸς μόνον ἐκ τῶν τετραδράχμων αὐτοῦ, κατ' ἀπομίμησιν τῶν νομισμάτων τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, φερόντων τὴν ἐπιγραφήν: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΟΡΣΟΑΛΤΙΟΥ (Head - Σβορώνου, Ἱστ. τῶν Νομισμ. τόμ. Α′, σελ. 357).

* ΟΡΦΕΟΤΕΛΕΣΤΑΙ. — Οὕτως ἐκαλοῦντο ὡς ἀναφέρει ὁ Θεόφραστος (XVIII, 4), τάξις τις μάντεων καὶ ἀγυρτῶν, οἱ ὁποῖοι, περιερχόμενοι τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ὑπέσχοντο εἰς τοὺς προσερχομένους, ἀντὶ ὀλίγων χρημάτων, τὴν λύσιν τῶν ἁμαρτιῶν των, καθὼς καὶ ὅλων τῶν ἀποθανόντων προγόνων των (βλ. λέξ. Ὀρφισμός). Πρὸς πίστιν δὲ τῶν ὑπ' αὐτῶν ἐπαγγελιῶν παρουσίαζον «ὅμαδον βιβλίων» τοῦ Μουσαίου καὶ τοῦ Ὀρφέως.

ΟΡΦΕΥΣ.—Μυθικὸς ἥρως καὶ ποιητής. Κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν παράδοσιν, ἐθεω-

ρεῖτο υἱός τοῦ 'Απόλλωνος ἢ τοῦ Οἰάγρου, βασιλέως τῆς Θράκης καὶ τῆς Μούσης Καλλιόπης, ἀκμάσας κατὰ τὸν δέκατον τρίτον αἰῶνα. ('Απολλοδ. Α, 3, 2—Παυσ. IX, 30, 4).

Πατρὶς τοῦ 'Ορφέως ἐθεωρεῖτο ἡ Πιερία (βλ. λέξ.), ὅπου ἐδείκνυον τὸν τάφον του, ἐν Πιμπλείᾳ καὶ Δίῳ, τὰς παλαιὰς ἑστίας τῆς ὀρφικῆς λατρείας. Πεδίον δὲ τῆς δράσεώς του ἐπιστεύετο ἡ πεδιὰς τοῦ Ἕβρου, ὁ Θεσσαλικὸς Ὄλυμπος ἢ ἡ Βοιωτία καὶ ὁ 'Ελικών. 'Εθεωρεῖτο ἄριστος κιθαρῳδός, τελειοποιήσας τὴν λύραν, τὴν ὁποίαν τοῦ ἐχάρισεν ὁ 'Απόλλων καὶ ὁ 'Ερμῆς διὰ τῆς προσθήκης τῆς ὑπάτης καὶ παρυπάτης χορδῆς, ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Θαμύριδος.

Κατὰ τὸν Πίνδαρον, ὁ 'Ορφεὺς ὑπῆρξεν ἀοιδός, ἱερεὺς καὶ μάντις, πατὴρ πάντων τῶν ἀοιδῶν :

«'Εξ 'Απόλλωνος δὲ φορμικτὰς «ἀοιδὸς πατὴρ ἔμολεν εὐαίνητος 'Ορφεύς. (Πύθια, Δ. 176).»

'Από τοῦ Πινδάρου καὶ τοῦ Αἰσχύλου μέχρι τοῦ Βιργιλίου καὶ τοῦ 'Ορατίου, οἱ ἀρχαῖοι ποιηταὶ ἐξύμνησαν τὴν μαγικὴν δύναμιν τῆς λύρας τοῦ 'Ορφέως, ἡ ὁποία συνεκίνει ὄχι μόνον τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ ἄψυχα στοιχεῖα τῆς φύσεως Οἱ λίθοι ἐκινοῦντο, τὸ ὕδωρ τῶν ποταμῶν ἐσταμάτα, καὶ τὰ δένδρα ἔκλινον τὰς κορυφάς των, διὰ νὰ ἀκούσουν τὴν θείαν μελῳδίαν του.

Καὶ αὐτὸς ὁ 'Αριστοφάνης, ποὺ τίποτε δὲν ἐσεβάσθη, ἀφιερώνει τοὺς κατωτέρω στίχους διὰ τὴν μαγικὴν δύναμιν τῆς λύρας τοῦ 'Ορφέως :

Τοιόνδε κύκνοι
τιὸ τιὸ τιὸ τιὸ τιὸ τιὸ τιοτὶγξ
συμμιγῆ βοὴν ὁμοῦ
πτεροῖσι κρέκοντες ἴακχον 'Απόλλω,
τιὸ τιὸ τιὸ καὶ τιοτὺγξ
ὄχθῳ ἐφεζόμενοι παρ' Ἕβρον ποταμόν,
διὰ δ' αἰθέριον νέφος ἦλθε βοὰ
πτῆξε δὲ ποικίλα φῦλα τε θηρῶν
κύματα τ' ἔσβεσε νήνεμος αἴθρη.
Πᾶς δὲ ἐπεκτύπηεν Ὄλυμπος·
εἷλε δὲ θάμβος ἄνακτας·
'Ολυμπιάδες δὲ μέλοι Χάριτες
Μοῦσαι τ' ἐπωλόλυξαν.
τιὸ τιὸ τιὸ τιοτίγξ. (Ὄρνιθες 769-703).

Ἤτοι

Ἔτσι κι' οἱ κύκνοι κάνουν μὲ χαρὰ
τιὸ τιὸ τιὸ τιὸ τιὸ τιὸ τιοτίγξ !
ὅταν μαζὶ χτυποῦνε τὰ φτερά,
κι' ὑμνοῦνε τὸν 'Απόλλωνα μὲ μιὰ φωνὴ [ἑνωμένοι,
τιὸ τιὸ τιὸ τιοτίγξ !
'Εκεῖ στοῦ Ἕβρου ποταμοῦ τὴν ὄχθη κα- [θισμένοι,
τιὸ τιὸ τιὸ τιοτίγξ !
Τὰ αἰθέρια νέφη προσπερνᾶ τὸ λάλημα [ποὺ χύνεται·
μὲ φόβο στέκουν τὰ θεριὰ
καὶ ἥσυχ' ἀπ' τὴν ξαστεριὰ
τ' ἄγριο κῦμα σβύνεται.
το-το-το-το το-το-το-το-τιοτὶγξ
'Ο Ὄλυμπος τὸ ἀντιλαλεῖ κι' οἱ ἀθάνα- [τοι ἀποροῦνε
κι' οἱ Μοῦσες κι' οἱ Χάριτες γλυκὰ τὸ [ἀντιφωνοῦνε
τιὸ-τιὸ-τιὸ-τιοτίγξ.
(μετάφρ. Πολυβ. Δημητρακοπούλου).

* * *

Μετὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ 'Ορφέως στενώτατα συνδέεται τὸ ὄνομα τῆς συζύγου του, τῆς νύμφης Εὐρυδίκης, τῆς ὁποίας ἡ σκληρὰ τύχη εἶναι γνωστὴ εἰς πάντας χάρις εἰς τοὺς συγκινητικωτάτους στίχους τοῦ Βιργιλίου.

Ὅταν ὁ 'Αρισταῖος, υἱὸς τοῦ 'Απόλλωνος ἦλθεν ἐκ Λιβύης εἰς τὴν Θράκην, διὰ νὰ μυηθῇ εἰς τὰ μυστήρια τοῦ 'Ορφέως, ἐγνώρισε τὴν Εὐρυδίκην καὶ ἠράσθη αὐτῆς, χωρὶς ἐκείνη νὰ ἀνταποκρίνεται εἰς τὸν ἔρωτά του. Διωκομένη παρ' αὐτοῦ ἡ Εὐρυδίκη, ἐπλανᾶτο εἰς τὰς κοιλάδας τῆς Θράκης, συνοδευομένη ὑπὸ πολλῶν νυμφῶν, ὅτε δηχθεῖσα ὑπὸ φαρμακεροῦ ὄφεως ἀπέθανεν ἐν μέσῳ φρικτῶν ἀλγηδόνων. 'Εν τῇ ἀπελπισίᾳ του ὁ 'Ορφεὺς κατῆλθεν εἰς τὸν Ἅδην, ὅπου κατώρθωσε διὰ τῆς μουσικῆς του νὰ καταθέλξῃ τὴν Περσεφόνην, ἡ ὁποία συγκατένευσε νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν Εὐρυδίκην εἰς τὴν ζωήν, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον, νὰ μὴ στρέψῃ καὶ

ἴδῃ αὐτὴν κατὰ τὴν τοῦ Ἅδου ἀναχώρησιν. Ἀλλὰ τοιαύτη ἦτο ἐπιθυμία τοῦ Ὀρφέως νὰ ἴδῃ τὴν Εὐρυδίκην, ὥστε δὲν ἐκρατήθη καὶ ἔστρεψε νὰ τὴν ἴδῃ. Ὀλίγων στιγμῶν ἀνυπομονησία τὸν ἔκαμε νὰ χάσῃ διὰ παντὸς τὴν Εὐρυδίκην, τὴν ὁποίαν τόσον ἠγάπησε.

Στερηθεὶς οὕτω τῆς Εὐρυδίκης, περιῆλθε τὸν τότε γνωστὸν κόσμον, ἐπισκεφθεὶς τὴν Αἴγυπτον, ὅπου κατὰ τὸν Διόδωρον Σικελιώτην (Α, 96) ἐμυήθη ὑπὸ τῶν ἱερέων τῆς Μέμφιδος, εἰς τὰ μυστήρια τῆς Ἴσιδος καὶ τοῦ Ὀσίριδος.

* * *

Ἔλαβε μέρος εἰς τὴν Ἀργοναυτικὴν ἐκστρατείαν. Κατὰ τὸν πλοῦν τρομερὰ θύελλα ἐξεγερθεῖσα κατὰ τὰ Θρακικὰ παράλια, παρ' ὀλίγον νὰ καταβυθίσῃ τὴν Ἀργώ. Ἀλλὰ διὰ τῆς ἐπικλήσεως ὑπὸ τοῦ Ὀρφέως τῶν Θεῶν τῆς Σαμοθράκης, ἡ θύελλα ἐκόπασε καὶ ἡ Ἀργὼ ὑπὸ τοὺς μαγικοὺς ἤχους τῆς λύρας του γλυστροῦσε στὴν ἀτάραχη θάλασσα. Αἱ Συμπληγάδες Πέτραι, αἱ ὁποῖαι ὀλίγον μετὰ ταῦτα, ἠπείλουν νὰ κατασυντρίψουν τὴν Ἀργώ, ἐσταμάτησαν καὶ δὲν ἐκινήθησαν πλέον. Εἰς τὴν Κολχίδα διὰ τῆς θείας μουσικῆς του, ἀπεκοίμισε τὸν φυλάσσοντα τὸ χρυσόμαλλον δέρας Δράκοντα, οἱ δὲ φίλοι του κατώρθωσαν νὰ κλέψουν αὐτό. Ἐβοήθησεν οὕτω τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἐπιτυχῆ ἔκβασιν τῆς ἐκστρατείας.

* * *

Μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν ἐκ τῆς Κολχίδος, ἦλθεν εἰς Θράκην, ὅπου ἐνθουσιωδῶς τὸν ὑπεδέχθησαν οἱ ἱερεῖς τοῦ Ἡλίου. Διὰ τῆς ἐμπνευσμένης διδασκαλίας του ἐμάλαξε τὴν ἀγρίαν θρακικὴν ψυχήν, καὶ ἐδίδαξεν αὐτοὺς νὰ ἀποφεύγουν τὴν ἀνθρωποφαγίαν. Ἐγένετο νομοθέτης αὐτῶν καὶ τοὺς ἐδίδαξε τὰς ὠφελίμους τέχνας. Ἀπὸ τὰς ὄχθας τοῦ Νείλου μετέφερεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν μῦθον τῆς ὑπάρξεως τοῦ Ἅδου, τὸ δόγμα τοῦ ἐξαγνισμοῦ, τὴν ἀνάγκην τῆς ταφῆς, καὶ ἄλλας διδασκαλίας, τὰς ὁποίας ἀνέμιξε μὲ τὴν παλαιὰν θρησκείαν τῶν Ἑλλήνων, καθιερώσας αὐτὰς διὰ τῶν ποιημάτων του. Ἐγένετο ὁ εἰσηγητὴς τῶν μυστηρίων καὶ τῆς λατρείας. Συνέθεσεν ὕμνους καὶ προσευχὰς εἰς τοὺς Θεούς, γενόμενος συγχρόνως Ποντίφηξ καὶ Βασιλεύς. Διὰ τῆς ἱδρύσεως μιᾶς θρησκείας ὑπὸ τοῦ Ὀρφέως, ἀναγκαίας διὰ τὴν χαλιναγώγησιν τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν, ἰσχυροτέρας καὶ αὐτῶν τῶν νόμων, ὁ Ὀρφεὺς δικαίως ἐθεωρήθη μέγας εὐεργέτης τοῦ ἀνθρώπου. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παυσανίας, ἀκμάσας ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀδριανοῦ καὶ τῶν Ἀντωνίνων, θέτει τὸν Ὀρφέα ὑπεράνω πάντων τῶν θνητῶν.— «Ὁ δὲ Ὀρφεὺς (ἐμοὶ δοκεῖν) ὑπερεβάλετο ἐπῶν κόσμῳ τοὺς πρὸ αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ μέγα ἦλθεν ἰσχύος, οἷα πιστευόμενος εὑρηκέναι τελετὰς θεῶν καὶ ἔργων ἀνοσίων καθαρμούς, νόσων τε ἰάματα καὶ τροπὰς μηνυμάτων θείων». (IX, 30, 30).

Ὁ Ὀρφεύς, κατὰ τὸν Edouard Schurér (Les grands Initiateurs, μετάφρ. Κ. Δ. Κτίστη), ὑπῆρξε τὸ ἐμψυχωτικὸν πνεῦμα τῆς ἱερᾶς Ἑλλάδος, ὁ ἀφυπνιστὴς τῆς θείας ψυχῆς. Ἡ επτάχορδος λύρα του περιλαμβάνει τὸ Σύμπαν. Κάθε χορδή της, ἀντιστοιχεῖ πρὸς μίαν διάθεσιν τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς καὶ περιέχει τοὺς νόμους μιᾶς ἐπιστήμης καὶ μιᾶς Τέχνης.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι αἱ πρῶται ἀρχαὶ τῆς Ἑλληνικῆς ποιήσεως προῆλθον ἐκ τῆς λατρείας τῶν Μουσῶν, αἱ ὁποῖαι ὅπως καὶ οἱ λοιποὶ θεοὶ τῶν παλαιῶν χρόνων ἐλατρεύοντο εἰς τὰ ἄλση καὶ τὰς πηγάς, τὰ ὄρη καὶ τὰς κοιλάδας, καὶ κατῴκουν ἐπὶ τοῦ Θεσσαλικοῦ Ὀλύμπου καὶ τοῦ Ἑλικῶνος τῆς Βοιωτίας. Λάτρεις τῶν Μουσῶν τούτων ὑπῆρξαν οἱ Θρᾶκες ἀοιδοί, οἱ ὁποῖοι ἔζων εἰς τὴν Πιερίαν, τὴν Βοιωτίαν καὶ τὴν Φωκίδα. Ἡ παρουσία τῶν ἀοιδῶν τούτων Θρακῶν εἰς τὰ μέρη ταῦτα δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἐκπλήξῃ. Ὁ Θουκυδίδης (13, 29, 3), ἀναφέρει τοιούτους Θρᾶκας ἐν Φωκίδι, ὁ Λυκόφρων (Ἀλεξάνδρα, στιχ. 754) εἰς Ἀνθηδόνα τῆς Βοιωτίας, καὶ Διοδωρος ὁ Σικελιώτης (XVI, 24, 25) εἰς τοὺς Δελφούς, ἀποκαλῶν αὐτοὺς Θρακίδας. Ὁ Θουκυδίδης μάλιστα κάμνει διάκρισιν τῶν Θρακῶν τούτων ἀπὸ τῶν ἱστορικῶν Θρακῶν, τοὺς ὁποίους κα-

λῶς ἐγνώρισε καὶ περὶ τῶν ὁποίων ἀρκετὰς μᾶς κατέλιπε πληροφορίας. Μόνον οἱ μεταγενέστεροι παραδέχονται τὴν ἀπὸ τοῦ Εὐριπίδου διαδοθεῖσαν γνώμην, καθ' ἣν οἱ Θρᾶκες ἀοιδοὶ καὶ ὁ βάρβαρος Θρακικὸς λαὸς ἦσαν ἓν καὶ τὸ αὐτό.

Κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν τῶν Θρακῶν, ἡ ποίησις εἶχεν ἐπινοηθῇ ὑπὸ τοῦ «Ὄλεν». Ἀλλὰ τὸ ὄνομα «Ὄλεν», εἰς τὴν φοινικικὴν γλῶσσαν σημαίνει : ***Τὸ παγκόσμιον Ὄν***. Τὴν ῥίζαν ταύτην συναντῶμεν εἰς τὸν Ἀπόλλωνα, ***Ἀπόλεν***, τὸ ὁποῖον σημαίνει : ***Τὸν παγκόσμιον πατέρα***. Ἀρχικῶς δὲ εἰς τοὺς Δελφοὺς ἐλάτρευον τὸ «***Παγκόσμιον Ὄν***», ὑπὸ τὸ ὄνομα «***Ὄλεν***». Ἡ λατρεία τοῦ Ἀπόλλωνος εἰσήχθη εἰς τοὺς Δελφοὺς ὑπό τινος νεωτεριστοῦ ἱερέως, ὅστις συνεταύτισε τὸν Παγκόσμιον Πατέρα πρὸς τὴν διπλῆν ἐκδήλωσιν τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ. Καὶ αὐτὸς ὁ ἱερεὺς δὲν ἦτο ἄλλος κανεὶς παρὰ ὁ Ὀρφεύς, ὅστις ἔδωκε νέαν δύναμιν εἰς τὸν ἡλιακὸν λόγον τοῦ Ἀπόλλωνος, ἀναζωογονῶν αὐτὸν μὲ τὰ μυστήρια τοῦ Διονύσου. (Fabre d' Olivet. Les Vers dorés de Pythagore).

Ἡ θρακικὴ προέλευσις τοῦ Ὀρφέως καὶ τόσον ἄλλων Θρακῶν ἀοιδῶν ὅπως : ὁ Θάμυρις, ὁ Μουσαῖος, ὁ Εὔμολπος καὶ ἄλλοι, τῶν θεολόγων τούτων ποιητῶν μᾶς ὑπομιμνήσκει, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, τὴν ἐκ βορρᾶ καταγωγὴν τῆς θεολογικῆς ποιήσεως, ἡ ὁποία τὰ μέγιστα ἐπέδρασεν ἐπὶ τῆς προηγουμένης ἑλληνικῆς παραδόσεως, ἀλλοιώσασα πολλὰ τῆς ἀρχαίας θρησκείας. Ἡ θεοποίησις δὲ αὕτη τῆς ποιήσεως τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, ἰδίως δὲ ὁ στενὸς αὐτῆς συνδυασμὸς πρὸς τὴν μυστηριώδη θεολογίαν, ὑπῆρξε μία τῶν μεγίστων κατακτήσεων τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος. Ἐξιδανικευθεῖσα καὶ ἀποδοθεῖσα εἰς θείαν ἔμπνευσιν, ἡ ποίησις μετέπλασε καὶ διεμόρφωσεν ἐπὶ τὸ ἰδανικώτερον τὰς θεότητας, τὰς ὁποίας ἐλάτρευσεν ὁ ἑλληνικὸς κόσμος καὶ προσεπάθησε δι' αὐτῶν νὰ συμβολίσῃ ὅ,τι ἠγάπα, ὅ,τι ἐμίσει ἢ ὅ,τι ἐπόθει. Ἡ δὲ διαμόρφωσις τοῦ Ἑλληνικοῦ Πανθέου μὲ τοιαῦτα ἰδεώδη στοιχεῖα κατέστησεν ἀκόμη περισσότερον λατρευτὴν τὴν θεότητα τῶν νέων Ὀλυμπίων, καὶ ἡ μορφὴ αὕτη, τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ὁ Ἑλληνικὸς οὐρανὸς διὰ τῆς ἐπιδράσεως τῆς θεοπνεύστου ποιήσεως, τὸν κατέστησε λαμπρότερον καὶ μεγαλοπρεπέστατον.

Ὁ Παράδεισος, τὸν ὁποῖον διαπλάττει καὶ ὑπόσχεται ἤδη ἡ ἔμπνευσις τῶν μυθικῶν τούτων ποιητῶν τῆς Θράκης, εἶναι περικαλλέστερος τῶν Ἠλυσίων πεδίων καὶ παρέχει περισσοτέρους λόγους λατρείας διὰ τοὺς πιστοὺς ἢ ὅσους ὁ μυθολογικὸς τοιοῦτος. Οἱ μυούμενοι εἰς τὰ μυστήρια τοῦ Ὀρφισμοῦ, ἐλάμβανον διὰ τῆς φωτεινῆς διδασκαλίας τὸ ἁγνὸν φῶς τῶν ὑπερτάτων ἀληθειῶν καὶ ᾐσθάνοντο νὰ ἐνσταλάζῃ εἰς τὰς ψυχάς των κάτι τὸ οὐρανόπεμπτον βάλσαμον, τὸ ὁποῖον ὁ κατόπιν κόσμος θὰ ὀνομάσῃ ἐπιτυχέστατα «μετάδοσιν ἐμπνεύσεως». Αὐτὸ δὲ τοῦτο τὸ φῶς, ἔφθανε καὶ μέχρι τοῦ πολλοῦ πλήθους, ἀλλὰ κεκαλυμμένον κάπως, ἀλλ' ὄχι καὶ διὰ τοῦτο ὀλιγώτερον εὐεργετικόν, ὑπὸ τὸν πέπλον τῆς ποιήσεως καὶ τῶν μαγευτικῶν ἑορτῶν.

***

Αἱ παραδόσεις ὅσον ἀφορᾷ τὸν θάνατον τοῦ Ὀρφέως δὲν συμφωνοῦν. Κατὰ τὴν μίαν, ἐπειδὴ ὁ Ὀρφεὺς μετὰ τὸν θάνατον τῆς Εὐρυδίκης, περιεφρόνει γενικῶς τὰς γυναῖκας, αὗται συνομόσασαι ἐφόνευσαν αὐτόν. Κατ' ἄλλην, ἐπειδὴ περιεφρόνει τὴν λατρείαν τοῦ Βάκχου καὶ ἐξύμνει τὸν Ἥλιον—Ἀπόλλωνα, τοῦ ὁποίου ἀνέμενε τὴν ἀνατολὴν καθ' ἑκάστην πρωΐαν ἐπὶ τοῦ Παγγαίου ὄρους, ὁ Βάκχος ἐξοργισθεὶς ἐξήγειρε κατ' αὐτοῦ τὰς Βασσαρίδας (βλ. λέξ.), ὡς ἀναφέρει ὁ Αἰσχύλος, αἱ ὁποῖαι, ἀφοῦ τὸν ἐφόνευσαν, διεσκόρπισαν τὰ μέλη του. Κατά τινα ἄλλην, ἀναφερομένην ὑπὸ τοῦ Παυσανίου, καὶ ἡ ὁποία θεωρεῖται ἡ σοβαρωτέρα, κατεκεραυνώθη ὑπὸ τοῦ Διός, διότι διὰ τῶν νεωτεριστικῶν διδασκαλιῶν του, ἐπεζήτει νὰ μεταδώσῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὰ μυστικὰ τοῦ θείου κόσμου. Ὁ Ὀρφεὺς κατὰ τοῦτο ὑπέστη τὴν τύχην τοῦ ἄλλου μεγάλου εὐεργέτου τῆς ἀνθρωπότητος : τοῦ

Προμηθέως, διότι καὶ αὐτὸς ἐτιμωρήθη σκληρότατα ὑπὸ τοῦ Διός, ὡς μεταδώσας εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὸ θεῖον πῦρ, ὅπως ὁ Ὀρφεὺς ἐξήγγειλε διὰ τῆς γοητείας του τὰ μυστήρια τῶν θεῶν διὰ τῶν Ὀρφικῶν μυστηρίων, περὶ τῶν ὁποίων οὐδεὶς προηγουμένως ἐγένετο λόγος «οὐ πρότερον ἀκηκοότας ἀνθρώπους», ὅπως ἀναφέρει ὁ Παυσανίας (IX, 30, 3). Ἐν τούτοις ὅλαι αἱ παραδόσεις συμφωνοῦν ὡς πρὸς τὸν βίαιον θάνατον αὐτοῦ, τὸν ὁποῖον κατέστησε κοινότατον ὁ Βιργίλιος διὰ τῶν ποιητικωτάτων στίχων του Κατὰ τὸν Βιργίλιον, αἱ Βακχίδες, ἀφοῦ τὸν ἐφόνευσαν ἀπέκοψαν τὴν κεφαλήν του καὶ τὴν ἔρριψαν μετὰ τῆς λύρας του εἰς τὸν Ἕβρον ποταμόν. Περιδινουμένη ἡ κεφαλὴ τοῦ ἀοιδοῦ εἰς τὰ θολὰ νερὰ τοῦ Ἕβρου, τὴν Εὐρυδίκην εἶχεν εἰς τὰ χείλη καὶ μὲ αὐτῆς τὸ ὄνομα ἐξυψύχησε :

Tum quoque marmorea caput a cer- [vice revulsum,
Gurgite cum medio portus Olagrus [Hebrus
Volveret, Eurydicen vox ipsa et fri [gida lingua
Ad miseram Eurydicem animo fugi- [ente vocabat.

(Γεωργικά, IV, 423 καὶ ἑξῆς).

Τὰ νερά τοῦ Ἕβρου ἐξέβρασαν τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν λύραν τοῦ Ὀρφέως εἰς τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος, τοῦ ὁποίου τὰ κύματα τὴν ἔφεραν εἰς τὰς ἀκτὰς τὰς Λέσβου, ὅπου περισυλλεγεῖσαι ὑπὸ εὐλαβῶν χειρῶν, κατετέθησαν εἰς τὸ ἐν Ἀντίσσῃ ἱερὸν τοῦ Βάκχου. Αἱ δὲ Μοῦσαι εὐγνωμονοῦσαι, συνέλεξαν τὰ ὀστᾶ του καὶ τὰ ἔθαψαν εἰς τὸ ἴδιόν των ἱερὸν τὸ Λείβηθρον (βλ. λέξ), παρὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ Ὀλύμπου, ὁπόθεν ἀργότερον ἐπὶ τοῦ Ἀρχελάου, βασιλέως τῆς Μακεδονίας (περὶ τὰ τέλη τοῦ V π.Χ, αἰῶνος), μετεκομίσθησαν εἰς τὸ Δῖον τῆς Μακεδονίας, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς τελέσεως Μουσικῶν ἀγώνων. Μάλιστα ἐπὶ τῆς πρὸς τὸ Δῖον ὁδοῦ, ὑπῆρχε καὶ στήλη φέρουσα ἐπὶ κεφαλῆς ὑδρίαν λιθίνην, ἐν τῇ ὁποίᾳ οἱ περίοικοι ἐπίστευον ὅτι ἐσώζοντο τὰ ὀστᾶ τοῦ Ὀρφέως.

Κατὰ τὸν Πλούταρχον (Βίος Ἀλεξάνδρου, 14) ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ἐσώζετο εἰς τὰ Λείβηθρα τὸ ξόανον τοῦ Ὀρφέως ἐκ κυπαρίσσου, αἱ δὲ ἀηδόνες, αἱ διαιτώμεναι παρὰ τὸν τάφον αὐτοῦ ἔψαλλον μελωδικώτερον τῶν ἄλλων, θαῦμα καὶ τοῦτο τῆς μουσικῆς ἁρμονίας, τῆς ὁποίας πηγὴ ἦτο ὁ Ὀρφεὺς καὶ μετὰ τὸν θάνατόν του ἀκόμη. Κατὰ δὲ Πλούταρχον τὸν Γεωγράφον (Περὶ ποταμῶν 4) ἐφύετο ἐπὶ τοῦ Παγγαίου βοτάνη τις, «κιθάρα» ὀνομαζομένη, ἡ ὁποία ἐβλάστησεν ἐκ τοῦ χυθέντος αἵματός του, καὶ ἡ ὁποία κατὰ τὴν τέλεσιν τῶν Διονυσίων ἀνέδιδε μελωδικοὺς ἤχους.

Ἡ κεφαλή του διετηρεῖτο εἰς τὸν ἐν Ἀντίσσῃ ναὸν τοῦ Βάκχου, ἡ δὲ λύρα του κατετέθη εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Λέσβῳ. Τὸ μύθευμα τοῦτο τῆς διασώσεως τῆς λύρας τοῦ Ὀρφέως εἰς τὴν Λέσβον, προφανῶς συμβολίζει τὴν διάδοσιν τῆς ποιήσεως ἀπὸ τόπου εἰς τόπον καὶ τὴν πρώτην ἐμφάνισιν τῆς λυρικῆς ποιήσεως εἰς τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῆς Λέσβου, ὅπου ἤκμαζεν ὁ Τέρπανδρος ἐκ τῆς Ἀντίσσης, μυηθεὶς ἐκ τῶν θείων τόνων τῆς λύρας τοῦ Ὀρφέως.

* * *

Οὔτε ὁ Ὅμηρος οὔτε ὁ Ἡσίοδος ἀναφέρουν τὸν Ὀρφέα, μολονότι ὁ Ὅμηρος ἀναφέρει τὸν κατὰ πολὺ νεώτερον του Θάμυριν. (βλ. λέξ.) Τὸν Ὀρφέα διὰ πρώτην φοράν, ἀναφέρει ὁ λυρικὸς ποιητὴς Ἴβυκος περὶ τὰ μέσα τοῦ ἕκτου π.Χ. αἰῶνος. Μάλιστα οἱ μεταγενέστεροι, ἰδίως δὲ οἱ Ἀλεξανδρινοί, συνέχεον τὸν Ὀρφέα μετὰ τοῦ Μουσαίου καὶ τοῦ Λίνου, τὸν ὁποῖον θεωροῦν ὡς διδάσκαλον τοῦ Ἡρακλέους καὶ τοῦ Ὀρφέως (Διοδ. Σεκελ. Γ. 62). Καὶ ὄχι μόνον συνέχεον τὸν Ὀρφέα μὲ ἄλλους ἀοιδούς, ἀλλ' ἐπίστευον ὅτι ὑπῆρξαν δύο Ὀρφεῖς. Ὁ ἕνας, υἱὸς τοῦ Οἰάγρου «παλαιὸς καὶ πολλῷ προγενέστερος ὑστέρου, ὁ δὲ ἕτερος ἕνδεκα γενεὰς μεταγενέστερος τοῦ πρώτου» (Εὐσταθίου Παρεκβολαὶ εἰς Ὅμηρον). Ἄλλως τε τοσαῦτα ἐμυθεύθησαν καὶ τοσαῦτα ἐπὶ τὸ ὑπερβολικώτερον ἐγράφησαν περὶ τοῦ Ὀρφέως

ὥστε ὁ 'Αριστοτέλης, κατὰ τὸν Κικέρωνα (De Natura Deorum A, 38) φθάνει μέχρι τοῦ σημείου νὰ ἀρνηθῇ τὴν ὕπαρξίν του, οἱ δὲ κριτικοὶ ἐνωρίτατα ἠμφισβήτησαν τὴν γνησιότητα τῶν ποιημάτων του.

'Αλλὰ τοῦτο δὲν ἔχει σημασίαν. Πιθανὸν νὰ μὴ ὑπῆρξεν ὁ 'Ορφεύς. 'Ο «'Ορφισμὸς ὅμως ὑπῆρξε, κατὰ τὴν δικαίαν ἔκφρασιν τοῦ Jules Girard (Le sentiment religieux en Gréce) τὸ πλέον ἐνδιαφέρον ζήτημα τῆς θρησκευτικῆς ἱστορίας τῆς 'Ελλάδος. 'Ο 'Ορφισμὸς μάλιστα ὑπῆρξε κάτι περισσότερον καὶ καλλίτερον. "Οχι μόνον εἰσέδυσε πράγματι εἰς τὴν φιλολογίαν, τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὴν τέχνην τοῦ ἀρχαίου κόσμου, ἀλλὰ καὶ ἐπέζησεν αὐτοῦ.

'Η εἰκὼν τοῦ 'Ορφέως τιθασσεύοντος τὰ ζῷα διὰ τῆς λύρας του, εἶναι τὸ μόνον μυθολογικὸν θέμα, τὸ ὁποῖον πολλάκις παρέστηνεν ἡ ζωγραφικὴ τῶν Χριστιανικῶν κατακομβῶν. Οἱ δὲ Πατέρες τῆς 'Εκκλησίας ἦσαν πεπεισμένοι ὅτι ὁ 'Ορφεὺς ὑπῆρξε μαθητὴς τοῦ Μωϋσέως, τοῦ ὁποίου ἦτο σύγχρονος. 'Εν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ προησθάνοντο, ὡς λέγει ὁ Salomon Reinach (Orpheus. Πρόλογος, σελ. VIII) μίαν «εἰκόνα» ἢ μᾶλλον «προεικόνα» τοῦ 'Ιησοῦ. Διότι καὶ ἐκεῖνος, θέλων νὰ διδάξῃ τοὺς ἀνθρώπους, ὑπῆρξε ταυτοχρόνως ὁ εὐεργέτης καὶ τὸ θῦμα του.

'Ο αὐτοκράτωρ τῆς Ρώμης 'Αλέξανδρος Σεβῆρος (222-235 μ.Χ.) εἰς τὸν ἰδιαίτερον ναΐσκον του εἶχεν ἀπὸ κοινοῦ ἐκτεθειμένας τὰς εἰκόνας 'Απολλωνίου τοῦ Τυανέως (πυθαγορείου φιλοσόφου) τοῦ 'Ορφέως καὶ τοῦ 'Ιησοῦ. Καὶ τοῦτο, διότι μεταξὺ τοῦ 'Ορφισμοῦ καὶ τοῦ χριστιανισμοῦ ὑπῆρχον ἀναλογίαι τόσον προφανεῖς καὶ τόσον πολύτιμοι, τὰς ὁποίας δὲν ἠδύναντο νὰ ἀποδώσουν εἰς τὴν τύχην.

'Η νεωτέρα κριτικὴ τὴν ἐξήγησιν τῶν ὁμοιοτήτων τούτων ἀλλαχοῦ ζητεῖ νὰ ἀνεύρῃ παρὰ εἰς τὴν τολμηρὰν ὑπόθεσιν τῆς μεταξὺ Μωϋσέως καὶ 'Ορφέως φιλίας. "Αλλως τε αὐτη ἀναγνωρίζει ὅτι ὁ «'Ορφισμὸς» δὲν ἔχει μόνον κοινὰ γνωρίσματα μετὰ τοῦ 'Ιουδαϊσμοῦ, ἀλλὰ καὶ μετ' ἄλλων θρησκειῶν πλέον μακρυνῶν, ὅπως μὲ τὸν Βουδδισμόν, καὶ τὰς ὅλως πρωτογόνους πεποιθήσεις τῶν συγχρόνων ἀγρίων. 'Εὰν ἐξετάζοντες κατὰ βάθος καὶ ἐκ τοῦ πλησίον αὐτάς, ἀνευρίσκομεν εἰς ὅλας τὰς θρησκείας ὀλίγον 'Ορφισμόν, τοῦτο προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι ὁ «'Ορφισμός» ἐχρησιμοποίησε στοιχεῖα γνωστὰ ὑπὸ πάντων, στοιχεῖα τὰ ὁποῖα ἠρύσθη ἐξ αὐτῆς τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, τρεφόμενος ὑπὸ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, τρεφόμενος ὑπὸ τῆς προσφιλεστέρας τῶν πλανῶν (Salomon Reinach αὐτόθι, σελ. VII-VIII).

***

'Από τῆς ἐποχῆς ἤδη τοῦ Πεισιστράτου ὁ 'Ορφεὺς ἐθεωρεῖτο ὡς ἱλαστηριός τις λειτουργός, διάφορος τοῦ ἀοιδοῦ καὶ ὡς εἰσηγητὴς δόγματός τινος πρὸ 600 περίπου ἐτῶν, ἔχοντος ὡς κέντρον Διόνυσον τὸν Ζαγρέα, καὶ ἐπιδιώκοντας τὸν ἀσκητικὸν βίον, τὸν λεγόμενον «ὀρφικόν». 'Επίσης ἐθεωρεῖτο καὶ ὡς εἰσηγητὴς τῆς πανθεϊστικῆς ἰδέας, καὶ νέας περὶ τῆς ψυχῆς μετὰ θάνατον θεωρίας, ἀντὶ τῆς ὁμηρικῆς μονοθεϊστικῆς πίστεως, ἡ ὁποία ἐλάτρευε τὸν Δία, ὡς ἀπόλυτον ἄρχοντα, πατέρα ἀνδρῶν τε θεῶν τε θεωρίας ἀντικειμένας πρὸς τὰ γνωστὰ καὶ παραδεδεγμένα Εἰς τὸν 'Ορφέα ἀπεδόθησαν πλεῖστα ὅσα ἱλαστήρια ἔθιμα, πρὸς καθαρμὸν καὶ ἐξαγνισμόν, χρησμοὶ μυστηριώδεις καὶ ἄλλα τοιαῦτα. τὰ πλεῖστα μεταγενεστέρων χρόνων.

Τὰ ποιητικά του ἔργα, μυθικο—θεολογικοῦ χαρακτῆρος, πραγματευόμενα περὶ τῆς καταγωγῆς τῶν Θεῶν, τῆς ἀρχῆς τοῦ κόσμου, χρησμοὶ κτλ. ἐποιήθησαν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπὶ τοῦ Πεισιστράτου καὶ τῶν υἱῶν του (VI π.Χ. αἰὼν) ὑπὸ τοῦ 'Ονομακρίτου τοῦ 'Αθηναίου καὶ ἄλλων, ἀποδοθέντα εἰς μυθικόν τινα 'Ορφέα, θεωρούμενον ὡς ἱδρυτὴν μυστικῆς τινος διδασκαλίας περιστρεφομένης περὶ τὴν λατρείαν Διονύσου τοῦ Ζαγρέως, καὶ τοῦ ὁποίου ἡ διδασκαλία περιεβάλλετο διὰ μυστηριωδῶν τελετῶν, τῶν λεγομένων 'Ορφικῶν μυστηρίων».

Πάντες οἱ στίχοι τοῦ 'Ορφέως, ὡς καὶ τῶν λοιπῶν Θρακῶν ἀνδρῶν, οἱ μέχρις

ἡμῶν διασωθέντες, θεωροῦνται ἔργα μεταγενεστέρων χρόνων. Ὁ πατὴρ τῆς Ἱστορίας ἤδη λέγει περὶ τοῦ Ὀρφέως: «Οἱ δὲ πρότερον ποιηταὶ λεγόμενοι τούτων τῶν ἀνδρῶν (δηλαδή: τοῦ Ὁμήρου καὶ τοῦ Ἡσιόδου) γενέσθαι ὕστερον ἐμοὶ δοκέειν ἐγένοντο». Τοιαύτη ἦτο καὶ ἡ γνώμη τοῦ ἐκ Σαμοθράκης Ἀριστάρχου, διασήμου γραμματικοῦ καὶ κριτικοῦ τῶν Ἀλεξανδρινῶν χρόνων.

Ἀλλὰ καὶ ἡ προέλευσις τῶν ὀνομάτων τῶν Θρακῶν ἀοιδῶν ἐκ τῶν Μουσῶν καὶ τῆς μολπῆς μᾶς ἀναγκάζει νὰ ἀμφιβάλωμεν ἂν ποτε ἔζησαν οὗτοι (W. Christ, Ἱστορ. τῆς Ἑλλην. Λογοτεχνίας, τόμ. Α, σελ. 36).

Μολονότι τοιαύτη ἡ γνώμη τῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἔργα αὐτῶν. Ἰδίως δὲ τοῦ Ὀρφέως, δὲν δυνάμεθα νὰ ἀρνηθῶμεν τὴν ὕπαρξιν παλαιοτέρας τινὸς ποιήσεως, τῆς ὁποίας ἡ μνήμη παρέμεινεν ἀκμαία καὶ ζωηρὰ ἐν Θεσσαλίᾳ, καὶ Βοιωτίᾳ καὶ Ἀττικῇ, πρὸς τὴν ὁποίαν εἶχον στενὴν σχέσιν οἱ νόθοι στίχοι τῶν Ὀρφικῶν.

Μετὰ τὸν θάνατόν του ὁ Ὀρφεὺς κατετάχθη μεταξὺ τῶν Θεῶν, ὅπως συνέβη καὶ μὲ πολλοὺς ἄλλους μυθικοὺς ἥρωας, τὸν Ἀσκληπιὸν π. χ. ἡ δὲ λύρα του καθιερώθη ὑπὸ τοῦ Διὸς εἰς τὸν Οὐρανόν, κατ' ἐπιθυμίαν τοῦ Ἀπόλλωνος.

Τὸ ὄνομα «Ὀρφεύς», κατὰ τὸν Lassen εἶναι παλαιὸν καὶ συμφωνεῖ φθογγολογικῶς πρὸς τὸ «Ribhus» τῶν Βεδῶν, ἱερῶν βιβλίων τῶν Ἰνδιῶν, διὰ τοῦ ὁποίου ὠνομάζοντο ἐν τῇ Βέδᾳ, οἱ θεῖοι τεχνῖται, ἡ «Arbhu», ἐπίθετον τοῦ Ἴνδρα, ὄνομα τοῦ Ἡλίου. Κατὰ δὲ τὸν Edouard Schuré, «Ὀρφεὺς» ἢ «Ἄρφας», σημαίνει τὰ θεραπεύοντα διὰ τοῦ φωτός. Εἶναι δὲ λέξις φοινικική, σύνθετος ἀπὸ τοῦ «ἄουρ»=φῶς καὶ «ρόφαι»=θεραπεία. (N. Christ, αὐτόθι, σελ. 36 ἐν ὑποσημειώσει.—Μυθολογία Οἰκονομοπούλου, σελ. 736. — Decharme Μυθολογία, σελ. 567. — Edouard Schuré, αὐτόθι).

***

Ἡ κατάβασις τοῦ Ὀρφέως εἰς τὸν Ἅδην, ἡ ἐπαναφορὰ τῆς Εὐρυδίκης εἰς τὸν κόσμον καὶ ἡ ἐξαφάνισις αὐτῆς, οὐδὲν ἄλλο εἶναι κατὰ τοὺς μυθολόγους, παρὰ ποιητικὸς συμβολισμὸς τῶν φυσικῶν φαινομένων, ὅπως, ἄλλωστε, εἶναι καὶ ὁλόκληρος ἡ μυθολογία τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων.

Ἡ Εὐρυδίκη, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, εἶναι ἓν τῶν ὀνομάτων τῆς Ἠοῦς, σχετιζόμενον μὲ τὴν Εὐρυφάουσαν μητέρα τοῦ Ἡλίου, τὴν Εὐρυπύλην θυγατέρα τοῦ Ἐνδυμίωνος, καὶ τὴν Εὐρυνόμην μητέρα τῶν Χαρίτων, ὁ δὲ Ὀρφεὺς ἡ ἔκφανσις ἴσως τοῦ Ἡλίου—Ἀπόλλωνος. Φυσικὸν λοιπὸν ἦτο νὰ θεωρηθῇ ὡς Ἠὼς—Εὐρυδίκη ὡς σύζυγος προσφιλὴς τοῦ Ὀρφέως, τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖ πρὸς τὴν Δύσιν, ὅταν ἀφανίζεται εἰς τὰ βάθη τῆς νυκτός.— Ὅταν αἱ τελευταῖαι λάμψεις τῆς Δύσεως, λέγει ὁ Decharme (Μυθολ. σελ. 563) ἐξαφανίζωνται ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σκότους, ἡ λαμπρὰ τῆς ἑσπέρας αὐγὴ δηχθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ὀρφέως τῆς νυκτός, κατέρχεται εἰς τὸν Ἅδην, ὅπου ἀκολουθεῖ αὐτὴν ὁ Ὀρφεύς, τοῦ ὁποίου ἡ ὑποχθόνιος ἐκστρατεία μᾶς ὑπενθυμίζει τὴν κατάβασιν εἰς τὸν Ἅδην, τοῦ ἡλιακοῦ ἥρωος Ἡρακλέους. Οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγον ὅτι κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἡ Εὐρυδίκη ἐπανήρχετο εἰς τὴν γῆν μετὰ τοῦ συζύγου της. Ἐπειδὴ δὲ ἡ λεπτοτάτη λάμψις δὲν διακρίνεται ὅταν ἀνατείλῃ ὁ Ἥλιος, ἔλεγον, ὅτι ὁ Ὀρφεὺς εἶχε στρέψει διὰ νὰ ἴδῃ τὴν Εὐρυδίκην καὶ διὰ τοῦτο εἶχεν ἀποχωρισθῇ τῆς γυναικός, τὴν ὁποίαν τόσον ἠγάπησεν». Ἀλλ' ἡ Ἠὼς δὲν ἕπεται, ἀλλὰ προηγεῖται τοῦ Ἡλίου· Ἡ μετατροπὴ αὕτη τῶν φυσικῶν φαινομένων, ἔγινε ἄραγε πρὸς πληρεστέραν ζωηρότητα τοῦ μύθου ἢ μήπως δὲν τὸ ἐσκέφθη τὸ παρατηρητικὸν πνεῦμα, ἡ ὑψιπετὴς φαντασία τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων; Ἡ ἀπάντησις εἶναι δύσκολος, ἀλλὰ πιστεύομεν τὸ πρῶτον.

Κατὰ τὸν Salomon Reinach (Orpheus, σελ. 122 καὶ ἑξῆς), ὁ Ὀρφεὺς ἦτο ἕνας παλιὸς «τοτεμικὸς [1] θεὸς τῆς Βορείου Ἑλλάδος, τοῦ ὁποίου ὁ βίαιος θάνα-

---

1) Δὲν εἶναι εὔκολον νὰ δώσωμεν ἀκριβῆ ὁρισμὸν τοῦ «τοτεμικοῦ», καθ' ὅσον ἐπὶ τοῦ

τος καὶ ἡ ἀνάστασις ἀπέβησαν ἄρθρα πίστεως μιᾶς μυστικῆς λατρείας, ἡ ὁποία ἔκτοτε εἶχεν ἐπιτυχίαν. Ὄχι μόνον διεδόθη καθ' ὅλον τὸν Ἑλληνικὸν κόσμον καὶ τὴν Μεσημβρινὴν Ἰταλίαν, ἀλλ' ἐνέπνευσε καὶ *φιλοσόφους ὅπως : τὸν Πυθαγόραν* καὶ Πλάτωνα, οἱ ὁποῖοι προσέδωκαν εἰς τὰς ἰδέας του μορφήν, κατὰ τὸ μᾶλλον ἧττον, ἐπιστημονικήν.

Ὁ Ὀρφισμὸς παραδέχετο καὶ ἐδίδασκε τὸ πατροπατορικὸν ἁμάρτημα, ὅπως αἰῶνας ὁλοκλήρους ἀργότερον ὁ χριστιανισμός. Ἡ ψυχή, κατ' αὐτόν, ἦτο φυλακισμένη εἰς τὸ σῶμα ὡς εἰς τάφον ἢ φυλακήν, καὶ τοῦτο πρὸς τιμωρίαν ἑνὸς ἀρχαιοτάτου ἁμαρτήματος τῶν Τιτάνων, προγόνων τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι δολίως ἐφόνευσαν τὸν νεαρὸν Ζαγρέα.

Ἡ μύησις εἰς τὰ Ὀρφικὰ μυστήρια, τὰ ὁποῖα ἐτέλουν ἱερεῖς γόητες καὶ θεραπευταί, εἶχε σκοπὸν τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ «κύκλου τῆς ἀναγεννήσεως», ἰδέαν ὁμοίαν πρὸς τὴν διδασκαλίαν τοῦ βουδδισμοῦ, χωρὶς νὰ παρίσταται ἀνάγκη νὰ δίδωμεν ἐν αὐτῇ ἐπίδρασιν τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῶν Ἰνδιῶν. Διὰ νὰ μὴν ἀναγεννηθῇ τις, ἐπίστευον ὅτι ἤρκουν μερικοὶ τύποι, τοὺς ὁποίους ἔπρεπε νὰ μάθῃ. Ἐὰν λ. χ. *ὁ ἀποθανὼν ἔπινεν ὕδωρ* μιᾶς δροσερᾶς πηγῆς, ἔχανε τὴν σαρκικὴν φύσιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐνυπῆρχεν τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα, καὶ καθαρθεὶς οὕτω «ἐβασίλευε μεταξὺ τῶν ἡρώων». Αἱ ἰδέαι αὗται, τὰς ὁποίας θὰ ἐπίστευέ τις ὅτι εἶναι γέννημα τῶν χριστιανικῶν χρόνων, ἐκτίθενται εἰς τὴν τετάρτην «Ἐκλογὴν» τοῦ Βιργιλίου, ἀκόμη δὲ σαφέστερον εἰς τὰ ἀποσπάσματα μικρῶν ποιηματίων χαραγμένων ἐπὶ χρυσῶν πινακίδων, τὰ ὁποῖα ἀνεκαλύφθησαν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐν Κρήτῃ, Μεσημβρινῇ Ἰταλίᾳ, παρὰ τοὺς σκελετοὺς μυστῶν τῶν Ὀρφικῶν μυστηρίων. (S. Reinach, *αὐτόθι*, σελ. 103). Μεταξὺ τῶν πινακιδίων τούτων, ὁδηγῶν τοῦ ἀποθανόντος εἰς τὸ πέραν τοῦ τάφου ταξείδιον, καὶ τοῦ μακροσχοινοῦς «βιβλίου

ὁρισμοῦ αὐτοῦ μεγάλη διχογνωμία μεταξὺ τῶν συγγραφέων. Ἡ λέξις «τοτέμ», (ἐξ οὗ τοτετισμός, τοτεμικὸς κτλ.), εἶναι ἰνδικῆς καταγωγῆς, γενικῶς δὲ σημαίνει ἕνα ζῶον, σπανιώτερον ἕνα φυτόν, ἐνίοτε δὲ καὶ ἄψυχον πρᾶγμα εἰς τὸ ὁποῖον ἀπονέμεται θεία τιμὴ καὶ λατρεία ὑπὸ ἀγρίων τινῶν φυλῶν, ἰδίως δὲ τῆς Βορείου Ἀμερικῆς, τὸ ὁποῖον θεωροῦν ὡς πρόγονον αὐτῶν. Παραδέχονται δὲ ὅτι πάντοτε προέρχονται ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὑδρογόνου θηριομόρφου (ἔχοντος μορφὴν ζώου) ἢ φυτομόρφου (ἔχοντος μορφὴν φυτοῦ).

Μὲ τὴν λέξιν «τοτέμ», συνδέεται καὶ μία ἄλλη λέξις καὶ αὕτη Πολυνησιακῆς καταγωγῆς, ἡ λέξις «ταμπού», ἡ ὁποία σημαίνει θρησκευτικόν τινα θεσμὸν τῶν Πολυνησίων, καθ' ὃν πρόσωπόν τι ἢ πρᾶγμα θεωρεῖται ἱερόν, καὶ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ βλάψῃ τις αὐτὸ ἢ νὰ τὸ μεταχειρισθῇ πρὸς ὄφελός του, διότι τὸ «ταμπού» αὐτὸ ἔχει μεγάλην καὶ τρομερὰν θρησκευτικὴν καὶ μαγικὴν δύναμιν. Κατ' ἀνάγκην τὸ τοτὲμ φυλῆς τινος εἶναι καὶ ταμπού, δηλαδὴ δὲν ἐπιτρέπεται ἡ καθ' οἱονδήποτε τρόπον βλάβη αὐτοῦ, πλὴν εἰδικῶν καὶ ὅλως ἐξαιρετικῶν περιπτώσεων. Ἄλλως περιμένει τὸν παραβάτην μεγάλη τιμωρία καὶ συμφορά. Ἡ λατρεία αὕτη, ἢ μᾶλλον ὁ φόβος οὗτος δὲν στηρίζεται βεβαίως ἐπὶ τῆς λογικῆς, οὔτε ἐπιβάλλεται ὑπὸ τῶν κοινωνικῶν νόμων. Προῆλθε δὲ ὁ θεσμὸς οὗτος, ὅπως καὶ ὁ ψυχισμὸς (animismus) ἐκ μιᾶς ὑπερτροφίας τοῦ κοινωνικοῦ ἐνστίκτου καὶ ἐκ τῆς παγκοσμίως διαδεδομένης πεποιθήσεως τῆς κοινῆς καταγωγῆς καὶ ἀδελφότητος, ἑνούσης πάντα τὰ ὄντα τῆς φύσεως (ἀνθρώπους, ζῷα καὶ φυτά).

Τὸ δένδρον π. χ. τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, τοῦ ὁποίου τοὺς καρποὺς ὁ Θεὸς ἀπηγόρευσεν εἰς τοὺς πρωτοπλάστους, ἐπὶ ποινῇ θανάτου νὰ γευθοῦν, εἶναι ἕνα ταμπού, διότι ὁ Ὕψιστος δὲν εἶπε ποσῶς εἰς τὸν Ἀδὰμ διατὶ δὲν πρέπει νὰ φάγῃ ἐκ τοῦ ἀπηγορευμένου καρποῦ. (Περὶ totem καὶ tabou, βλέπε : S. Reinach, Orpheus ἢ Histoire Générale des Religions, σελ. 4 καὶ ἑξῆς.—Frazer, Tabou and the perils of the souls, London, 1911. (Σειρὰ δευτέρα).

τῶν νεκρῶν» τῆς Αἰγύπτου, ὑπάρχει μεγάλη ἀναλογία, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ παραδεχθῶμεν καὶ ἐδῶ τὴν ἑλληνικὴν ἐπίδρασιν. Τέλος ὁ Ὀρφεύς, τὸν ὁποῖον ἡ τέχνη παρίστανε φέροντα δέρμα ἀλώπεκος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, οὐδὲν ἄλλο σημαίνει παρὰ μίαν ἀλώπεκα ἱεράν, διαμελισθεῖσαν ὑπὸ τῶν γυναικῶν τῆς φυλῆς τῆς ἀλώπεκος. Αἱ γυναῖκες αὗται, κατὰ τὴν παράδοσιν, ἐκαλοῦντο «Βασσαρίδες». Ἀλλὰ «βασσαρεὺς» εἶναι ἓν ἐκ τῶν παλαιῶν ὀνομάτων τῆς ἀλώπεκος.

* * *

Εἰς τὸν Ὀρφέα ἀπεδίδοντο τὰ «Ὀρφικὰ» λεγόμενα ποιήματα. Ἀλλὰ πάντα ταῦτα, ὅπως εἴπομεν, θεωροῦνται ὑπὸ τῶν κριτικῶν ὡς μεταγενέστερα τῶν Χριστιανικῶν χρόνων. Εἶναι δὲ τὰ ἑξῆς :

α΄) Τὰ ***Ἀργοναυτικά***, ἀποτελούμενα ἐκ 1384 στίχων ἑξαμέτρων, ἔχοντα ὡς θέμα τὴν Ἀργοναυτικὴν ἐκστρατείαν, γραφέντα δὲ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὸν δεύτερον ἢ τέταρτον μ. Χ. αἰῶνα.

β΄) ***Ὕμνοι*** 88 τὸν ἀριθμόν, ὑπὸ διαφόρων ποιηθέντες, καὶ πιθανῶς ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων.

γ΄) ***Λιθικά***. Ταῦτα πραγματεύονται περὶ τῆς μαγικῆς δυνάμεως τῶν λίθων καὶ ἀποτελοῦνται ἐξ 768 στίχων. Ἐγράφησαν δὲ ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων Οὐάλεντος καὶ Κωνσταντίνου (IV μ. Χ. αἰών).

δ΄) Διάφορα ἀποσπάσματα 53 τὸν ἀριθ.

Ἐκ τῶν ἔργων τούτων τὰ «Λιθικὰ» εἶναι γραμμένα μὲ ἐπιτηδειότητα καὶ χάριν, ἐνῷ τὰ δύο ἄλλα εἶναι μικρᾶς ἀξίας καὶ ὑπολείπονται κατὰ τὴν μορφὴν καὶ τὴν ἔννοιαν.

* * *

Ὁ περὶ Ὀρφέως μῦθος ἐνωρίτατα ἐνέπνευσε ποιητὰς καὶ καλλιτέχνας. Ἡ ἀρχαιοτέρα αὐτοῦ παράστασις, ἐκ τῶν ζωγραφικῶν ἔργων, εἶναι ἀγγειογραφία τις τοῦ 460 π. Χ. σωζομένη σήμερον ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Βοστώνης, παριστᾷ δὲ αὐτὸν ὡς Θρᾶκα ἀοιδόν, φοροῦντα θρακικὴν ἐσθῆτα καὶ θρακικὸν πῖλον καὶ ὑψηλὰ ὑποδήματα, ἐπενδεδυμένα μὲ γούναν. Βραδύτερον ὅμως ἀποβάλλει τὸν θρακικὸν αὐτοῦ χαρακτῆρα καὶ καταγωγὴν καὶ ἀποβαίνει καθαρῶς ἑλληνικὴ προσωπικότης. Μὲ τοιαύτην δὲ καθαρῶς ἑλληνικὴν μορφὴν παρέστησεν αὐτὸν ὁ περίφημος ζωγράφος Πολύγνωτος ὁ Θάσιος (περὶ τὰ τέλη τοῦ πέμπτου π. Χ. αἰῶνος) εἰς τὴν «Νεκυΐαν τοῦ Ὀδυσσέως», ἡ ὁποία ἐκόσμει τὴν ἐν Δελφοῖς Λέσχην τῶν Κνιδίων. Κατὰ τὸν Παυσανίαν, ὁ πίναξ οὗτος παριστᾷ τὸν Ὀρφέα καθήμενον ἐπὶ βράχου «ἐφάπτεται δὲ τῇ ἀριστερᾷ κιθάρας, τῇ δὲ ἑτέρᾳ χειρὶ ἰτέας κλῶνές εἰσιν ὧν ψαύει, προσκέκλιται δὲ τῷ δένδρῳ». Τὸ εἰκονιζόμενον δὲ ἄλσος φαίνεται ὅτι εἶναι τῆς Περσεφόνης, καὶ εἶναι φυτευμένον μὲ αἰγείρους καὶ ἰτέας κατὰ τὴν δοξασίαν τοῦ Ὁμήρου. «Ἑλληνικὸν δὲ τὸ σχῆμά ἐστι τῷ Ὀρφεῖ καὶ οὔτε ἡ ἐσθής, οὔτε τὸ ἐπίθημά ἐστιν ἐπὶ τῇ κεφαλῇ Θράκιον (X, 30, 6).

Μὲ ἑλληνικὰ χαρακτηριστικὰ ἀπεικονίζει αὐτὸν καὶ ἀγγεῖόν τι τῆς Γέλας ἐν Σικελίᾳ, γνήσιον ἀττικὸν ἔργον, ἀναγόμενον εἰς τὰς 450 π. Χ. καὶ σωζόμενον σήμερον εἰς τὸ Μουσεῖον τοῦ Βερολίνου. (Πρβλ. Χρήστου Τσούντα, «Ἀπεικόνισις Θρακῶν εἰς ἓν ἀγγεῖον» εἰς τὰ Θρακικά, 1928, σ. 26 καὶ ἑξῆς.—Κ. Κουρτίδου, Ἱστορία τῆς Θράκης, τόμ. Α΄ σελ. 337 καὶ ἑξῆς).

Ἡ ἐκ τῆς θείας μουσικῆς προκαλουμένη συγκίνησις καὶ ἐξημέρωσις καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν θηρίων, ἀπεικονίζεται εἰς τὰς ἐν Πομπηΐᾳ διασωθείσας τοιχογραφίας καὶ μωσαϊκά. Περίφημον εἶναι τὸ ἀνάγλυφον τοῦ Μουσείου Νεαπόλεως ἀναγόμενον εἰς τὸν πέμπτον π. Χ. αἰῶνα καὶ ἀπεικονίζον τὸν Ὀρφέα ἐπαναφέροντα τὴν Εὐρυδίκην ἐκ τοῦ Ἅδου.

Εἰς τὴν ἀρχαίαν χριστιανικὴν ζωγραφικὴν ἡ μορφὴ τοῦ Ὀρφέως, ἕνεκα τῆς συγγενείας αὐτοῦ πρὸς τὸν «Καλὸν ποιμένα» καὶ τῆς προσκαίρου καθόδου αὐτοῦ εἰς τὸν Ἅδην, ἀπεικονίζετο, ὡς συμβολίζουσα τὸν Χριστόν. Αἱ παραστάσεις δὲ αὗται ἐγένοντο τὸ προσφιλὲς θέμα διὰ τοῦ ὁποίου ἡ ἀρχαία χριστιανικὴ τέχνη διεκόσμησεν ἐπιτύμβια καὶ τοίχους κατακομβῶν.

Τὰ σωζόμενα σχετικὰ ἔργα εἶναι τοῦ δευτέρου μέχρι τοῦ τετάρτου αἰῶνος, τῶν ὁποίων τὰ πλεῖστα εἶναι πίνακες καὶ ἀνάγλυφα, ὅπως π. χ. τῆς ἀψῖδος τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Δομιτίλλης ἐν Ρώμῃ, ἥτις παριστᾷ τὸν Θρᾶκα Ὀρφέα παίζοντα τὴν λύραν καὶ μαγεύοντα καὶ ἐξημεροῦντα τὰ πτηνά, λέοντας καὶ μυθολογικὰ τέρατα, καὶ τῆς κατακόμβης τῆς Πρισκίλλας, ἐπίσης ἐν Ρώμῃ. Τὰ πλεῖστα τῶν ἀναγλύφων τούτων, σχεδὸν Ἰταλικῆς προελεύσεως καὶ τέχνης, παριστοῦν τὸν Ὀρφέα ἄλλοτε φοροῦντα φρυγικὸν σκοῦφον, ἄλλοτε δὲ φέροντα ρωμαϊκὸν χιτῶνα, ἀναπαυόμενον δὲ ὑπὸ δένδρον δάφνης, ἐπὶ τοῦ ὁποίου κάθηνται πτηνά.

Ἀλλὰ καὶ ἡ νεωτέρα μουσικὴ μᾶς ἐχάρισε δύο ἀριστουργήματα, τῶν ὁποίων ἡ ὑπόθεσις ἐνεπνεύσθη ὑπὸ τοῦ περὶ Ὀρφέως μύθου : τὸν «Ὀρφέα», τὸ ἀρχαιότερον τῶν μελοδραματικῶν ἀριστουργημάτων τοῦ Κλαυδίου Monteverdi (1567—1643) εἰς 5 πράξεις, καὶ τὸν «Ὀρφέα καὶ Εὐρυδίκην» τοῦ Χριστοφόρου Glück (1714—1787) εἰς 3 πράξεις.

ΟΡΦΙΚΑ. — Περιληπτικὸν ὄνομα ποιητικῶν ἔργων φερομένων κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Ὀρφέως. Ἦσαν δὲ αὐτὰ τὰ «Ἀργοναυτικά», ἔπος διηγούμενον τὴν ἐκστρατείαν τῶν Ἀργοναυτῶν, τῶν ὁποίων πρωτοστατεῖ ὁ Ὀρφεύς, τὰ «Λιθικὰ» διδακτικὸν ἔπος, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ Ὀρφεὺς διδάσκει τὸν Πριαμίδην Θειοδάμαντα περὶ τῶν θαυμασίων δυνάμεων τῶν λίθων, καὶ συλλογὴ ὕμνων εἰς διαφόρους Θεοὺς καὶ προσωποποιήσεις δυνάμεων τῆς φύσεως καὶ ἠθικῆς τάξεως.

Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἅπαντα τὰ ποιήματα ταῦτα ὀφείλονται εἰς τοὺς «ὀρφικοὺς» (βλ. λέξ), ἀναφέρονται δὲ οὗτοι εἰς μυστικὰς θεογονίας, κοσμογονίας, κτλ. Πότε ἐγράφησαν ταῦτα εἶναι δύσκολον νὰ καθορισθῇ. Κατὰ τοὺς νεωτέρους κριτικοὺς ὁ χρόνος τῆς συντάξεώς των διαφέρει κατὰ πολλοὺς αἰῶνας : ἀπὸ τοῦ VI π. Χ. μέχρι τοῦ V ἢ καὶ IV μ Χ αἰῶνος.

Ἐκδόσεις τῶν Ὀρφικῶν ἐγένοντο ὑπὸ τοῦ Abel (1885), τοῦ Kern (1922) καὶ ἄλλων, τελευταίως δὲ ὑπὸ τοῦ G. Dottin τὰ «Ἀργοναυτικὰ» μετὰ μεγάλης εἰσαγωγῆς ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ Guillaume Budé καὶ γαλλικῆς μεταφράσεως.

ΟΡΦΙΚΟΙ.—Μυστικοπαθεῖς θρησκευτικοὶ ποιηταὶ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἀναφαινόμενοι ἀπὸ τοῦ ἕκτου π. Χ. αἰῶνος, καὶ ἀσχολούμενοι περὶ τὴν κοσμογονίαν καὶ θεογονίαν, τὴν προέλευσιν τοῦ κόσμου ἐκ τῆς ἀρχεγόνου αὐτῶν πηγῆς, ἤτοι τοῦ χάους, τῆν νυκτός, τοῦ οὐρανοῦ ἢ τοῦ ὠκεανοῦ. Παρέλαβον δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο ἐκ τοῦ μυθικοῦ Θρακὸς ἀοιδοῦ Ὀρφέως, ὅστις, κατὰ τὴν παράδοσιν ἐγένετο ἱδρυτὴς τῆς λατρείας τοῦ Διονύσου Ζαγρέως (βλ. λέξ.).

Τὰ ποιητικά των ἔργα φέρονται ὑπὸ τὸ περιληπτικὸν ὄνομα «Ὀρφικὰ» (βλ. λέξ.) καὶ ἀποδίδονται ὑπὸ τῆς παραδόσεως εἰς τὸν Ὀρφέα καὶ τοὺς περὶ αὐτόν. Ἀλλὰ καὶ ἐπιγραφαὶ ἐπὶ χρυσῶν ἐλασμάτων σωζόμεναι, προερχόμεναι ἐκ τῆς Κάτω Ἰταλίας καὶ τῆς Ἑλλάδος, ὅπως αἱ ὑπὸ τοῦ Α. Ἀρβανιτοπούλου ἀνακαλυφθεῖσαι εἰς Φερὰς ἐντὸς τάφου μᾶς παρέχουν πληροφορίας περὶ τῆς διδασκαλίας, τῶν ἐθίμων, τῶν τελετῶν τῶν ὀρφικῶν κτλ.

Περὶ τῶν ἐθίμων τούτων καὶ ἐν γένει περὶ τῶν Ὀρφικῶν, ἀναφέρει πρῶτον ὁ Ἡρόδοτος (11, 81) ἐξαίρων τὴν μεταξὺ τῶν αἰγυπτιακῶν θρησκευτικῶν παραστάσεων καὶ τῶν ὀρφικῶν καὶ βακχικῶν τελετῶν ἀναλογίαν. Φαίνεται δὲ ὅτι, κατὰ τὴν γνώμην του εἰσήχθησαν αἱ τελεταὶ καὶ παραστάσεις τῶν ὀρφικῶν κατ' αἰγυπτιακὸν πρότυπον. Συνεπῶς κατὰ τὸν ἕκτον π. Χ. αἰῶνα.

ΟΡΦΙΣΜΟΣ. — Ὀρφισμὸς καλεῖται ἡ παραδοχὴ τῆς θρησκείας καὶ θεογονίας, τὴν ὁποίαν καθώρισεν ὁ Ὀρφεύς, περιεχομένην ἐν μέρει μὲν εἰς τὰ «Ὀρφικὰ» κατὰ μέγιστον δὲ μέρος καθισταμένην γνωστὴν καὶ συμπληρουμένην ὀλίγον κατ' ὀλίγον διὰ τῆς μυήσεως.

Ὁ ὀρφισμὸς ἐκπηγάσας ἐκ τῆς μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Ἀνατολῆς ἐπαφῆς προῆλθεν ἐκ συνδυασμοῦ τῆς Θρακο - φρυγικῆς λατρείας τοῦ Διονύσου μετὰ στοιχείων τῆς

θρησκείας τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸν VI π.Χ. αἰῶνα. Βάσις αὐτοῦ ἦτο ἡ δι' ἐξαγνισμοῦ, καθαρότητος σωματικῆς καὶ ψυχικῆς, διὰ μετανοίας καὶ ἰδιαιτέρων τελετῶν ἀπόκτησις ἠρέμου καὶ ἁγνῆς ζωῆς ἐπὶ τῆς γῆς, μετὰ θάνατον δὲ ἀποφυγὴ τῶν ποινῶν καὶ τῶν βασάνων. Ὁ Ὀρφισμὸς κυρίως ἐπεδίωκε τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τῆς ἀγωνίας, τὴν ὁποίαν αἰσθάνεται ὁ ἀγνοῶν καὶ φοβούμενος τὸν θάνατον καὶ τὰ μετὰ τὸν θάνατον.

Πλὴν ὅμως τῶν κυρίως ὀπαδῶν τοῦ ὀρφισμοῦ, ὑπῆρχον καὶ οἱ ἐκμεταλλευόμενοι τοὺς φόβους τούτους, οἱ ὁποῖοι ἀνελάμβανον ἐπὶ πληρωμῇ τὴν θεραπείαν αὐτῶν. Οὗτοι ἐκαλοῦντο «ὀρφεοτελεσταί», οἱ ὁποῖοι περιερχόμενοι τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία ὑπὸ μορφὴν ἐπαιτῶν,ἐξεμεταλλεύοντο τὴν εὐπιστίαν τοῦ πολλοῦ κοινοῦ, ἰδίως δὲ τῶν γυναικῶν, αἱ ὁποῖαι μετὰ τῶν τέκνων των ἀπετέλουν τὴν καλλιτέραν καὶ προσφορωτέραν πελατείαν. Ὁ Πλάτων τοὺς ὀρφεοτελεστὰς τούτους ὀνομάζει «μάντεις» καὶ «ἀγύρτας», συχνάζοντας εἰς τὰς οἰκίας τῶν πλουσίων καὶ ὑποσχομένους ἀντὶ ὀλίγων χρημάτων τὴν λύσιν τῶν ἁμαρτιῶν των, ὡς καὶ πάντων τῶν ἀποθανόντων προγόνων αὐτῶν.(Πλάτ. Πολιτ. 961β).

* ΟΣΣΑ (ἡ). — Πόλις τῆς Βισαλτίας, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου (Γεωγρ. Γ, 12 32), ἀλλ' ἄγνωστον ποῦ ἀκριβῶς κειμένη.

Κατὰ τὸν Δήμιτσαν ἔκειτο ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ νῦν Ζωχοῦ, δυτικῶς τῆς Νιγρίτας, ὅπου ὁ Cousinery, τοποθετεῖ τὴν Λίτην ἢ Λήτην. Σφάλλεται ὅμως ὁ Cousinery, καθ' ὅσον ἡ Λήτη ἔκειτο ἐπὶ τῆς Ἐγνατίας ὁδοῦ καὶ ἦτο γνωστή, κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους διὰ τὸ παρ' αὐτὴν ἱερὸν τῆς Λητοῦς, μεταξὺ τοῦ Ἐχεδώρου ποταμοῦ καὶ τῆς Θεσσαλονίκης (Δήμιτσα, Ἡ Μακεδονία, σελ. 600 καὶ 716, – Cousinery, Voyage dans la Macédoine, τόμ. Β, σελ. 54—55, –Head - Σβορώνου, τόμ. Α, σελ. 236).

* ΟΣΚΙΟΣ. — Ποταμὸς τῆς Βορ. Θράκης, ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου (Β, 96), ὁ ἄλλως καλούμενος ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου (IV, 49) Σκίος, ὑπὸ δὲ τοῦ Πλινίου Οἶσκος, ὁ σημερινὸς Ἴσκερ, ἐκβάλλων εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως (βλ. λέξ. Οἶσκος).

* ΟΣΤΑΦΟΣ. — Μεσόγειος πόλις τῆς Θράκης, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου (Γεωγρ Γ, 11, 7), ἀλλ' ἀγνώστου ταυτότητος. Πολὺ πιθανὸν νὰ εἶναι ἡ ὑπὸ τῆς Tabula Pentingeriana ἀναφερομένη Ὀστιδιζός, ἀπέχουσα ἀνατολικῶς τῆς Ἀδριανουπόλεως 18 μίλλια ἀλλ' αὕτη ἔχει ἐξακριβωθῇ ὅτι εἶναι ἡ Τζυειδὼν ἢ Τζόϊδος (βλ. λέξ.) ἡ σημερινὴ Χαυσᾶ.

Ρήγας ὁ Φεραῖος εἰς τὴν Χάρταν αὐτοῦ, τοποθετεῖ τὴν Ὄσταφον ἐπὶ τῆς Στάρα—Ζαγόρας, τῆς ἀρχαίας Βερόης—Τραϊανῆς, φαίνεται ὅμως ὅτι ὁ ἀοίδιμος ἐθνεγέρτης καὶ ἐθνομάρτυς, δὲν εἶχε σαφῆ ἰδέαν τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Θράκης. (Πρβλ. Dumont-Homolle σελ. 305).

ΟΣΤΟΥΔΙΖΟΣ. — Διάφορος ὀνομασία τῆς ἐν Θράκῃ πόλεως Οὐστουδιζοῦ (βλ.λ.).

* ΟΤΕΝΔΑΝΟΣ καὶ ΕΤΕΝΔΑΝΙΣΚΟΣ. —Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ Ἀπόλλωνος, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν τῇ Β. Θράκῃ καὶ τῇ Μοισίᾳ (Θρακικὰ 1929, σ. 12).

ΟΥΑΛΕΝΤΟΣ (Μονή). — Μία τῶν ἀρχαιοτέρων μονῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τιμωμένη εἰς μνήμην τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ. Ἔκειτο δὲ ὅπου ἡ σημερινὴ συνοικία Σαχζαντὲ παρὰ τὸ ἀρχαῖον ὑδραγωγεῖον τοῦ Οὐάλεντος (364—378). Μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως μετετράπη εἰς τζαμίον τὸ λεγόμενον Καλεντὲρ - Τζαμί.

Πρό τινων ἐτῶν ὁ μιναρὲς αὐτοῦ κατέπεσε συνεπείᾳ πτώσεως κεραυνοῦ, ἀλλ' ὁ ναὸς διατηρεῖται εἰς καλὴν κατάστασιν μετὰ τῶν ἐκ ποικιλοχρώμων μαρμάρων τοίχων του, τοῦ γυναικωνίτου, τοῦ ἱεροῦ.

Κατά τινα παράδοσιν, παρὰ τοῖς Τούρκοις τῆς συνοικίας, ἡ μονή, αὕτη συνεκοινώνει δι' ὑπογείου μετὰ τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας ἀπέχοντος περὶ τὰ δύο χλμ. προφανῶς ὅμως θὰ πρόκειται περὶ ἀρχαίου ἀχρηστευθέντος ὑδραγωγείου.

ΟΥΑΛΕΡΙΑΝΟΣ.—Βυζαντινὸς στρατη-

γὸς ἐκ Θράκης ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ Α' (527—565) διαπρέψας ὡς ἀρχηγὸς σώματος φαιδεράτων εἰς τοὺς κατὰ τῶν Βανδάλων τῆς Καρχηδόνος πολέμους ὑπὸ τὸν Βελισσάριον. Μετὰ τὴν συντριβὴν τῶν Βανδάλων ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τὸ 537 εἰς τὴν Ἰταλίαν κατὰ τῶν Γότθων, οἱ ὁποῖοι ἐπολιόρκουν τὴν Ρώμην, ὑπερασπιζομένην ὑπὸ τοῦ Βελισσαρίου μὲ δύναμιν 4.000 μόνον ἀνδρῶν. Ὁ Οὐαλεριανὸς διασπάσας τὰς γραμμὰς τῶν πολιορκητῶν, εἰσῆλθεν εἰς τὴν Ρώμην μετὰ 1500 ἱππέων ἀναπτερώσας τὸ φρόνημα καὶ τοῦ στρατοῦ καὶ τῶν κατοίκων. Μετὰ τὴν λύσιν τῆς πολιορκίας τῆς Ρώμης ὑπὸ τῶν Γότθων, ἀνερχομένων εἰς 100.000 ἄνδρας, διεκρίθη εἰς τὰς ἐν ἀνοικτῷ πεδίῳ ἐπιχειρήσεις, κατὰ τὸ τέλος δὲ τοῦ πέμπτου ἔτους τοῦ πολέμου συνώδευσε τὸ 541 τὸν Βελισσάριον εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὁπόθεν μετὰ μικρὰν διαμονὴν ἀπεστάλη κατὰ τῶν Περσῶν ὡς στρατηγὸς τοῦ Ἀρμενιακοῦ Θέματος. Τὸ 549 ἀπεστάλη καὶ πάλιν εἰς Ἰταλίαν, ὅπου διεκρίθη ἐκ νέου κατὰ τῶν Γότθων, οἱ ὁποῖοι ἐξηκολούθουν τὸν πόλεμον. Κατατροπώσας αὐτοὺς κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν (549—543), καὶ σώσας τὴν ἐπαπειλουμένην Ἀγκῶνα κατεχομένην ὑπὸ μικρᾶς Βυζαντινῆς δυνάμεως, ἀπεστάλη εἰς τὴν Βόρειον Ἰταλίαν ἀφ' ἑνὸς μὲν πρὸς ματαίωσιν τῆς ἀνασυγκροτήσεως τῶν ὑποχωρούντων Γότθων, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἵνα παρακολουθῇ τοὺς εἰς Ἰταλίαν εἰσβαλόντας Φράγκους. Τέλος ἔλαβε μέρος εἰς τὴν παρὰ τὴν Καπύην μάχην ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Ναρσῆν, καθ' ἣν κατενικήθησαν καὶ οἱ νέοι ἐπιδρομεῖς. Μετὰ τὸ πέρας τοῦ ἐν Ἰταλίᾳ πολέμου τὸ 554 ἀπεστάλη ἐκ δευτέρου εἰς τὸν Καύκασον ὅπου διεξήγετο νέος πόλεμος κατὰ τῶν Περσῶν, διαρκέσας μέχρι τοῦ 562.

* ΟΥΑΛΛΑ.—Μεσόγειος πόλις τῆς Θράκης ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου (Γεωγρ. Γ' 11, 7) ἀλλ' ἀγνώστου ταυτότητος.

ΟΥΕΝΔΕΝΙΣ (ἢ VENDENIS).—Πόλις τῆς Ἄνω Μοισίας ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου (Γεωγρ. Γ, 9, 4). Εἶναι ἡ Vindenis τοῦ Αὐγουσταίου Πίνακος, κειμένη Ν. Δ. τῆς Ναϊσοῦ (νῦν Νίσσα) καὶ ἐπὶ τῆς ἀπὸ ταύτης εἰς Λίσσον (νῦν Ἀλέζιο) τῆς Δαλματίας ὁδοῦ. Ἄγνωστος ἡ ταὐτότης αὐτῆς.

* ΟΥΕΡΖΕΛ (ΗΝΟΣ) (Διόνυσος).—Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ Διονύσου, λατρευομένου ὑπὸ τῶν Θρακῶν κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν τῇ Βορείῳ Θράκῃ (Θρακικὰ 1934 σελ. 51).

* ΟΥΕΣΟΥΠΑΡΟΝ (τό). — Πόλις τῆς Θράκης ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Βεσσῶν κειμένη Β. Δ. τῆς Φιλιππουπόλεως (βλέπ. λέξ. Βησαπάρα).

ΟΥΖΟΥΣΗΣ ἢ ΟΥΖΙΤΖΗΣ (Ἐπισκοπή). — Ἕδρα ἐπισκόπου ἐν Θράκῃ τῆς ὁποίας μνημονεύεται εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ χρονικὰ ἐπίσκοπος τὸ 962 ὑπὸ τὸ ὄνομα Γεώργιος «ἐλάχιστος Ἐπίσκοπος Οὐζούσης τῆς Θρακῶν χώρας». Κατὰ τὸν XIX αἰῶνα ἀναφέρεται ἐπίσκοπος Οὐζίτζης καὶ Βαλλιόβου ὁ ἐκ Τραπεζοῦντος Γεράσιμος ἀπὸ τοῦ 1816—1831. ὁπότε προήχθη εἰς τὸν θρόνον Καισαρείας. («Θρακικὰ» τόμ. VI (1935) σελ. 236 καὶ ἑξῆς. — Μ. Σταμούλη, Συμβολὴ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Θράκης. «Θρακικὰ» τόμ. XIV (1940) σελ. 153).

ΟΥΙΜΙΝΑΚΙΟΝ (VIMINACIUM).—Πόλις τῆς Ἄνω Μοισίας, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου. Ἔκειτο ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ, ὀλίγα χιλιόμετρα πρὸς ἀνατολὰς τῆς μετὰ τοῦ Μάργου (νῦν Μοράβα) συμβολῆς του, καὶ ἦτο ἐπὶ τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων ἕδρα τῆς Leg. VII Claudia, πιθανῶς δὲ βραδύτερον καὶ ἰσοπολῖτις. Καταστραφεῖσα ὑπὸ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν βαρβάρων, ἀνεκτίσθη ἐκ θεμελίων ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ τοῦ Α' (527 — 565) ὑπὸ δὲ τοῦ Ἱεροκλέους μνημονεύεται ὡς μία τῶν 5 πόλεων τῆς ἐπαρχίας Μοισίας, τῆς ὁποίας ἦτο μητρόπολις.

Σώζονται νομίσματα αὐτῆς ἀποικιακὰ τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων ἀπὸ τοῦ Γορδιανοῦ Γ' μέχρι τοῦ Γαλλιηνοῦ, τασσόμενα ἀπὸ τοῦ 240 μέχρι τοῦ 255 μ. Χ. Σήμερον τὴν θέσιν αὐτῆς ἐπέχει ἡ πόλις Κόστολατς ἐν

τῇ Β. Δ. Νοτιοσλαυΐᾳ, ὅπου σώζονται τὰ ἐρείπια αὐτῆς.

ΟΥΛΠΙΑ. — Ὀνομασία τῆς Ἀγχιάλου, περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ δευτέρου μ. Χ. αἰῶνος, πρὸς τιμὴν τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ρώμης Τραϊανοῦ (93 - 117 μ. Χ.).

ΟΥΛΠΙΑ.—Ἑτέρα ὀνομασία τῆς Φιλιππουπόλεως, ὡς τειχισθείσης ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ (98—117 μ. Χ.).

ΟΥΛΠΙΑΝΗ ἢ ΟΥΛΠΙΑΝΟΝ.—Πόλις τῆς Ἄνω Μοισίας ἐν Δαρδανίᾳ, πρὸς νότον τοῦ ὄρους Σκάρδου Β. Α. τῶν Σκούπων (Σκόπια) εἰς βόρ. πλάτ, 42°,40′ καὶ ἀνατ. μῆκ. 48°,30′ κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. Γ. 9, 4). Ὁ Ἱεροκλῆς ὀνομάζει αὐτὴν «τὰ Οὐλπιανά», ὁ δὲ Προκόπιος Οὐλπιάναν.

Ἀνακαινισθεῖσα ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565), ὠνομάσθη Ἰουστινιανὴ Δευτέρα (Justiniana Secunda). Κατά τινας ἔκειτο παρὰ τὸ Κιοστενδὴλ τῆς Βουλγαρίας κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν ὅμως γνώμην παρὰ τὸ Lipljan μεταξὺ Πριστίνας πρὸς Β. καὶ Σκοπίων πρὸς Ν. εἰς τὰ νότια τῆς Σερβίας.

ΟΥΝΝΩΝ (φρούριον).—Παλαιὸν φρούριον τῆς Θράκης ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, τὸ ὁποῖον ἀνακαινίσας ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527 — 565) μετ' ἄλλων γειτονικῶν φρουρίων «τὰς τῶν βαρβάρων ἐπιδρομὰς ἀνεχαίτισεν» (Προκοπ. Περὶ Κτισμ V, 6, 34—35).

ΟΥΟΛΟΓΑΙΣΟΣ ἢ ΒΟΛΟΓΕΖΟΣ. — Πρωθιερεὺς τοῦ ἐπὶ τῆς Ροδόπης Μαντείου τοῦ Διονύσου (Ἡροδ. VII, 111) καὶ ἀρχηγὸς τῶν Βεσσῶν εἰς τὸν κατὰ τοῦ Ροιμητάλκους Α′ (11 π. Χ.—12 μ. Χ.) βασιλέως τῶν Θρακῶν καὶ φίλου τῶν Ρωμαίων ἀγῶνα (Δίων Κασσ. XLIX, 34).

* ΟΥΠΙΣ (ἡ). — Ἑτέρα ὀνομασία τῆς Θρακικῆς θεότητος Βενδῖδος, τῆς Ἀρτέμιδος τῶν Ἑλλήνων, ἐλθούσης μετὰ τῆς Ἄργης εἰς τὴν νῆσον Δῆλον, ἵνα προσφέρῃ θυσίαν πρὸς τιμὴν τῆς Εἰλειθυίας. Οὔπιγγος δὲ ὁ πρὸς τιμὴν τῆς Ἀρτέμιδος ὕμνος. (Ἡροδ. Θ 35 —Τζέτζης, εἰς Κασσάνδρας Λυκόφρονος, στιχ 936).

ΟΥΡΑΝΟΠΟΛΙΣ (ἡ).—Πόλις τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου ἱδρυθεῖσα περὶ τὸ 316 π. Χ. ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάρχου, υἱοῦ τοῦ Ἀντιπάτρου καὶ ἀδελφοῦ τοῦ Κασσάνδρου, ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας Σάνης (βλ. λέξ.).

Πότε ἀκριβῶς καὶ ὑπὸ τίνων κατεστράφη δὲν εἶναι γνωστόν. Ἐπὶ τῶν ἐρειπίων αὐτῆς κεῖται σήμερον τὸ κελλίον τοῦ Προφήτου Ἠλία. Σώζονται ἀργυρᾶ καὶ χαλκᾶ νομίσματα αὐτῆς μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΟΥΡΑΝΙΩΝ, ΟΥΡΑΝΙΔΩΝ ΠΟΛΕΩΣ καὶ ΟΥΡΑΝΙΑΣ ΠΟΛΕΩΣ.

ΟΥΡΒΙΚΙΟΥ (τά).—Οἶκος καὶ συνοικία ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπὸ τοῦ ἐπὶ μεγάλου Κωνσταντίνου (324-337) συγκλητικοῦ Οὐρβικίου, ἀπὸ τοῦ ὁποίου, καθὼς ἀναφέρει ὁ Γεώργιος Κωδινὸς ἱστορικὸς τοῦ ΙΕ′ αἰῶνος, ὠνομάσθη «ἡ ἐκεῖσε ὁρωμένη ἀψίς, πρότερον χερσαία τοῦ Βύζαντος». Βραδύτερον ἡ συνοικία αὕτη ὠνομάσθη «τὰ Πρωτασίου», ἀπὸ τοῦ ὁμωνύμου μαγίστρου.

ΟΥΡΒΙΚΙΟΣ.—Εἷς τῶν Ρωμαίων συγκλητικῶν, τοὺς ὁποίους διὰ τεχνάσματος ἐγκατέστησεν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος (324-337) πρὸς ταχύτερον συνοικισμὸν τῆς νέας πρωτευούσης. Λαβὼν δηλαδὴ τοὺς δακτυλίους αὐτῶν ὁ αὐτοκράτωρ, ἔστειλεν αὐτούς, εἰς τὰς ἐν Ρώμῃ συζύγους των, εἰς ἔνδειξιν προσκλήσεως, καὶ ἐξαπατήσας οὕτω τὰς συζύγους καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν μετῴκισεν μετὰ τῆς ἀκολουθίας ἑκάστου εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου ἐγκατέστησεν αὐτὰς εἰς μεγάλα οἰκοδομήματα ὑπ' αὐτοῦ κατασκευασθέντα καὶ ὅμοια πρὸς τὰ ἐν Ρώμῃ ἑκάστου συγκλητικοῦ. Ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν συγκλητικῶν τούτων ἔλαβον τὸ ὄνομα τὸ πλεῖστον τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει συνοικιῶν ὡς λ.χ. «τὰ Ἀνθεμίου», «τὰ Ἁρματίου», «τὰ Στουδίου», «τὰ Οὐρβικίου» κ.τ.λ.

ΟΥΡΔΑΟΥΣ (φρούριον).—Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων τῆς Θράκης, τὰ ὁποῖα ἔκτισεν κατὰ τὸν Προκόπιον (περὶ Κτισμ. IV 11) ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527-565)

ΟΥΣΔΙΚΗΣΙΚΗ. — Χώρα τῆς Θράκης, ἐκτεινομένη περὶ τὰ 18 μίλια Β.Α. τῆς Ἀνδριανουπόλεως, ἀποτελέσασα ἐπὶ ρω-

μαιοκρατίας μίαν τῶν 14 στρατηγιῶν (prefecturae) τῆς Θράκης (Πτολ. Γεωγρ. Γ. 11, 6).

ΟΥΣΙΑΝΑ (φρούριον, τά). — Φρούριον τῆς Δαρδανίας ἐν τῇ Ἄνω Μοισίᾳ ἀνακαινισθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (Προκ. Περὶ Κτισμ. IV, 4).

* ΟΥΣΚΟΥΔΑΜΑ. — Ἀρχαῖον θρακικὸν ὄνομα τῆς Ὀρεστιάδος ἢ Ἀδριανουπόλεως. Εἶναι δὲ σύνθετον ἐκ τοῦ Οὔσκου, ὀνόματος καθαρὰ Θρακικοῦ, ὅπως καταφαίνεται ἐκ τοῦ ποταμοῦ Οὔσκου ἢ Οἴσκου καὶ τῆς ὁμωνύμου πόλεως ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ (βλ. λέξ.) καὶ δάμα, τὸ ὁποῖον σημαίνει: οἶκον (πρβλ. τὸ σανσκριτικὸν damas, τὸ ζενδικὸν dema), ἑλληνιστὶ δόμος, λατινιστὶ domus, διατηρηθὲν εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν ἀγροτῶν τῆς Θράκης, μὲ μικρὰν παραλλαγὴν dam (ντάμια).

Κατὰ ταῦτα ἡ λέξις Οὐσκουδάμα σημαίνει πόλιν ἢ φρούριον τοῦ Οὔσκου, ἀρχαιοτάτου τινὸς βασιλέως ἢ ἥρωος τῆς Θράκης.

Ὑπὸ τῶν βυζαντινῶν συγγραφέων ἡ Οὐσκουδάμα φέρεται ὑπὸ τὸν τύπον: Οὐσκούδαμος, τύπον, τὸν ὁποῖον οἱ μετὰ τὸν Ἡρόδοτον ἱστορικοὶ καὶ γεωγράφοι ἔδιδον εἰς τὴν θρακικὴν καὶ δωρικὴν κατάληξιν -α, ὡς λ.χ. Τόπειρα - Τόπειρος, Δένιζα - Δένιζος, Τυρόδιζα - Τυρόδιζος, Οὐστούδιζα - Οὐστούδιζος καὶ ἄλλα. Ἡ Οὐσκουδάμα μετὰ τῆς Βιζύης καὶ τῶν Κυψέλων ἦτο μία τῶν πρωτευουσῶν τοῦ βασιλείου τῶν Ὀδρυσῶν, οἱ ὁποῖοι ἦσαν τὸ μᾶλλον πολιτισμένον θρακικὸν φῦλον.

Πρῶτος, ὅστις ἐπεχείρησε πόλεμον κατὰ τῶν Ὀδρυσῶν καὶ Βέσσων ὁ Λούκουλλος ὅστις ἐκστρατεύσας κατ' αὐτῶν τὸ 72 μ. Χ. ἐκυρίευσε πλὴν ἄλλων τὴν πρωτεύουσαν αὐτῶν Οὐσκουδάμαν, ἐκδιώξας αὐτοὺς πέραν τοῦ Αἵμου. (Εὐτρόπιος VI, 10).

Μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Ἀδριανοῦ, ἡ Οὐσκουδάμα ἦτο μικρὰ καὶ ἄσημος πολίχνη. Τὸ 127 μ.Χ. ἐπισκεφθεὶς τὰ μέρη ταῦτα ὁ Ἀδριανὸς ἀνήγειρεν αὐτὴν ἐκ βάθρων, μετονομάσας αὐτὴν ἐκ τοῦ ὀνόματός του Ἀδριανούπολιν καὶ Αἰλίαν. Μάλιστα πάσχων ἐκ δυσθεραπεύτου νόσου λέγεται ὅτι ἐλούσθη καὶ οὗτος εἰς τὴν συμβολὴν τῶν παρ' αὐτὴν τριῶν ποταμῶν Ἕβρου, Τόνζου καὶ Ἄρδα, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Ὀρέστου καὶ ἐθεραπεύθη. Ἔκτοτε ἄρχεται ἡ ἀκμὴ τῆς πόλεως, τῆς ὁποίας ἡ ἱστορία εἶναι στενώτατα συνδεδεμένη μὲ τὴν καθόλου ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνισμοῦ (βλ. λέξ. Ἀδριανούπολις).

ΟΥΣΤΟΥΔΙΖΟΣ. — Πόλις τῆς Θράκης κειμένη 26 χιλμ. πρὸς Α. τῆς Ἀδριανουπόλεως ἐπὶ τῆς ὑπὸ ταύτης εἰς Κωνσταν-λιν ὁδοῦ. Φέρεται δὲ ἀπὸ διαφόρους παραλλαγάς: Ὄστιζος, Ὀστιδιζός, Ὀστοδιζός, Ὀστουδίζος καὶ Οὐστουδιζός. Εἶναι καθαρῶς θρακικὸν ὄνομα, ἡ δὲ κατάληξις —διζος ἢ δίζα εἶναι θρακικὴ σημαίνουσα φρούριον ἢ ὀχυρόν.

Κατὰ τὸν Jirecek, ἔκειτο ὅπου τὸ σημερινὸν Πύθιον (πρώην Κούλελι), κατὰ δὲ τὸν Λαμπουσιάδην, καταστραφεῖσα ὑπὸ τῶν βαρβάρων, ἀντικατεστάθη κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα ὑπὸ τῆς πόλεως Τζυειδῶν (βλ. λεξ.). Καταστραφεῖσα καὶ πάλιν κατὰ τὸν XI αἰῶνα ὑπὸ τῶν Βουλγάρων δὲν ἀνέλαβεν ἔκτοτε. Ἐπὶ τῆς θέσεως αὐτῆς ἐκτίσθη τὸ 1560 ἡ κωμόπολις Χαυσᾶ ὑπὸ τοῦ Σόκολη Μεχμὲτ Πασᾶ, μεγάλου Βεζύρου, ἢ κατ' ἄλλους ὑπὸ τοῦ Χαὸς Μαχμοὺτ Πασᾶ, ὁπόθεν καὶ ἡ ὀνομασία Χαυσᾶ. Ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς κατοχῆς τῆς Ν. Θράκης ὠνομάσθη Νίκη καὶ ἦτο ἕδρα ὁμωνύμου ὑποδιοικήσεως τοῦ Νομοῦ Ἕβρου, ἀριθμοῦσα 1.416 κατοίκους.

* ΟΥΣΤΡΑ. — Μεσαιωνικὸν φρούριον τῆς Θράκης πρὸς βορρᾶν τῆς Ροδόπης, φυλάσσον πᾶσαν τὴν ἀπὸ μεσημβρίας εἰσβολήν, πιθανῶς κατὰ τὸν Jirecek, ὅπου τὸ σημερινὸν βουλγαρικὸν χωρίον Οὔστριτζε πρὸς νότον τῆς μονῆς Μπατσκόβου. Καταληφθὲν μετὰ τοῦ Στενιμάχου, Περπεράκου καὶ ἄλλων φρουρίων ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τῶν Βουλγάρων Μιχαὴλ τὸ 1255 ἀνακατελήφθη τὸ ἑπόμενον ἔτος μεθ' ὅλης τῆς χώρας ὑπὸ Θεοδώρου Β' τοῦ Λασκάρεως (1255—1259)

* ΟΥΤΑΣΠΙΟΣ —Ὄνομα Θρακικὸν ἐπισήμου τινὸς Θρακός, ἡρωοποιηθέντος μετὰ θάνατον, ἢ δευτερεύοντός τινος τυπικοῦ

Θρακικοῦ Θεοῦ («Θρακικὸν Ἀρχεῖον», τόμ. VI, σελ. 14).

* ΟΦΕΛΕΣΤΗΣ. — Εἷς τῶν εὐγενῶν Παιόνων, φίλος καὶ σύμμαχος τοῦ Πριάμου, φονευθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλέως κατὰ τὸν Τρωικὸν πόλεμον (Ἰλιάδ. Φ. 210).

Π

ΠΑΓΓΑΙΟΝ.—Ὄρος τῆς Μακεδονίας, γνωστότατον ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων διὰ τὰ πλούσια αὐτοῦ μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, τὰ ὁποῖα κατὰ τὴν μυθολογίαν πρῶτος ἀνεκάλυψεν ὁ Κάδμος. Ἐκτείνεται δὲ κατὰ μῆκος τῶν ὁρίων τῆς Θράκης δεσπόζον τοῦ Στρυμονικοῦ κόλπου πρὸς τὰ Ν.Λ. τῆς Ἀμφιπόλεως. Κατὰ τὸν V καὶ IV π.Χ. αἰῶνα οἱ Ἀθηναῖοι διεφιλονίκησαν τὴν κατοχήν του πρὸς τοὺς Θασίους. Φίλιππος ὁ Μακεδὼν ἐποφθαλμιῶν τὴν περὶ τὸ Παγγαῖον χώραν, εὐχαρίστως προσῆλθεν εἰς βοήθειαν τῶν Κρηνίδων, ἐπαπειλουμένων ὑπὸ τῶν συχνῶν ἐπιδρομῶν τῶν Θρακικῶν φύλων. Ἔκτοτε ἐγένετο κύριος τῆς χώρας, ἡ ὁποία τοῦ παρέσχε τὰ χρηματικὰ μέσα εἰς τὰς ἐπιτυχεῖς αὐτοῦ ἐπιχειρήσεις, ποριζόμενος κατ' ἔτος περὶ τὰ χίλια τάλαντα, ἤτοι περὶ τὰς 600.000 χρυσῶν δραχμῶν. Σήμερον τὰ μεταλλεῖα τοῦ Παγγαίου εἶναι ἐξηντλημένα, οὐδαμοῦ δὲ ἀνευρέθη ἴχνος μεταλλευτικῶν ἐργασιῶν. Τὸ ὄρος Παγγαῖον ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ Παγγαίου, υἱοῦ τοῦ Ἄρεως καὶ τῆς Κριτοβούλης, ὅστις συνευρεθεὶς ἐν ἀγνοίᾳ μετὰ τῆς θυγατρός του, ηὐτοκτόνησε ἐπ' αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἔλαβε τὸ ὄνομά του. Ἐπὶ τοῦ Παγγαίου ὑπῆρχε τὸ περίφημον μαντεῖον τοῦ Διονύσου, ὑπηρετούμενον ὑπὸ Σατρῶν ἱερέων, οἵτινες ἔθυον λευκοὺς ἵππους εἰς ἀνάμνησιν τῶν λευκῶν ἵππων τοῦ μυθολογικοῦ ἥρωος Ρήσου (βλ. λεξ.). Ὑπὸ τῶν Τούρκων καλεῖται Πουρνὰρ-ντάγ, «ἐκτείνεται δὲ ἀπὸ Β.Α. πρὸς Ν.Δ. περὶ τὰ 40 χλμ. εἰς πλάτος δὲ περὶ τὰ 20.

* ΠΑΓΓΑΙΟΣ.—Υἱὸς τοῦ Ἄρεως καὶ τῆς νύμφης Κριτοβούλης, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἔλαβε τὸ ὁμώνυμον ὄρος.

ΠΑΔΙΣΑΡΑ.—Ἓν τῶν φρουρίων τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ, τὰ ὁποῖα ἐπεσκεύασεν ὁ Αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς ὁ Α' (527—565), παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV, 4).

ΠΑΙΟΝΕΣ.—Λαὸς Θρακικός, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐγκατασταθεὶς ἐν Μακεδονίᾳ εἰς ἀρχαιοτάτους χρόνους καὶ κατοικῶν κατὰ τὸν ἄνω ροῦν τοῦ Στρυμόνος καὶ Ἀξιοῦ καὶ τὴν κοιλάδα τοῦ Ἐριγόνος, παραποτάμου τοῦ Ἀξιοῦ. Ὠνομάσθησαν δὲ Παίονες, κατά τινα παράδοσιν, ἀναφερομένην ὑπὸ τοῦ Παυσανίου (V, I, 4 καὶ 5) ἀπὸ τοῦ Παίονος, υἱοῦ τοῦ Ἐνδυμίονος, ὅστις φεύγων ἐξ Ἤλιδος ἦλθεν «ὡς πορρωτάτω καὶ τὴν ὑπὲρ Ἀξιοῦ ποταμοῦ χώραν».

Ἡ ἐξάπλωσις τῶν Παιόνων ἐπὶ τῶν γειτονικῶν λαῶν ὑπῆρξε μεγάλη. Τοσαύτη δὲ ἦτο ἡ ἀκμὴ αὐτῶν καὶ ὁ πλοῦτος, ὥστε εὑρέθησαν παιονικὰ νομίσματα εἰς τὰς περὶ τὸν Εὐφράτην καὶ Τίγρητα καὶ Ὀρόνταν χώρας. Κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον οἱ Παίονες ἦλθον ὡς σύμμαχοι τῶν Τρώων. Ἐπὶ δὲ τῶν Περσικῶν πολέμων αἱ ἀνατολικῶς τοῦ Στρυμόνος κατοικοῦσαι Παιονικαὶ φυλαὶ ὑπετάγησαν εἰς τοὺς Πέρσας τὸ 513 π. Χ. καὶ μετετοπίσθησαν, κατὰ διαταγὴν τοῦ Δαρείου εἰς τὴν Ἀσίαν. Οἱ ἄλλοι συνεξεστράτευσαν ὀλίγον βραδύτερον μετὰ τοῦ Ξέρξου κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἐπὶ τῶν Μακεδονικῶν χρόνων οἱ Παίονες συνεμάχησαν μετὰ τῶν Ἀθηναίων κατὰ τοῦ Φιλίππου τοῦ Β', ἀλλ' ὁ Φίλιππος καὶ Ἀλέξανδρος, χορηγήσαντες εἰς αὐτοὺς τὸ προνόμιον νὰ ἔχουν ἰδικούς των βασιλεῖς, ἐπεβλήθησαν βαθμηδόν, ὥστε τὸ 284 π. Χ. ἡ χώρα των ἀπετέλεσε μέρος τοῦ Μακεδονικοῦ Βασιλείου.

ΠΑΙΟΝΙΑ. — Ἀρχαία χώρα τῆς Μακεδονίας, ὁριζομένη πρὸς βορρᾶν ὑπὸ τοῦ Σκομίου ὄρους, πρὸς ἀνατολὰς ὑπὸ τῆς Θράκης, πρὸς νότον ὑπὸ τῆς Μακεδονίας, καὶ πρὸς δυσμὰς ὑπὸ τοῦ Σκάρδου. Διαρρεομένη ὑπὸ τοῦ Ἀξιοῦ καὶ τοῦ Στρυμόνος, κατῳκεῖτο ὑπὸ τῶν Πριόνων (βλ. λ.) διῃρημένων εἰς πολλὰς φυλάς. Κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους καὶ πρὸ τῆς μακεδονικῆς ἡγεμονίας, ἡ Παιονία ἐξετείνετο

ἐπὶ τοῦ περισσοτέρου μέρους τῆς Μακεδονίας, βραδύτερον ὅμως περιωρίσθη εἰς τὰς κατὰ τὸν μέσον ροῦν τοῦ 'Αξιοῦ ποταμοῦ χώρας, (τὴν 'Αμφαξίτιδα λεγομένην Παιονίαν) καὶ τοῦ Στρυμόνος (Παιονίαν τὴν ἐπὶ Στρυμόνα). 'Επὶ Φιλίππου δὲ καὶ 'Αλεξάνδρου ἀπετέλεσε μέρος τοῦ Μακεδονικοῦ βασιλείου.

Μετὰ τοὺς Μακεδονικοὺς χρόνους, ὅτε οἱ Ρωμαῖοι κατέλαβον τὴν Μακεδονίαν, μετὰ τὴν ἐν Πύδνᾳ ἧτταν τοῦ Περσέως, τελευταίου βασιλέως αὐτῆς τὸ 168 π. Χ. ἡ Παιονία ἀπετέλεσε μέρος τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας Καὶ ἡ μὲν πρὸς 'Αν. τοῦ 'Αξιοῦ Παιονία συμπεριελήφθη εἰς τὴν Δευτέραν 'Επαρχίαν Μακεδονίας, ἡ δὲ πρὸς βορρᾶν εἰς τὴν Τρίτην. Κατὰ δὲ τὸν τέταρτον αἰῶνα, κατὰ τὴν διαίρεσιν τῆς αὐτοκρατορίας μετὰ τῶν πλησιοχώρων χωρῶν ἀπετέλεσε τὴν Δευτέραν ἐπαρχίαν Μακεδονίας. Πόλεις αὐτῆς ἀναφέρονται: οἱ Στόβοι, ἡ Βυλάζωρος, ἡ 'Αμυδών, τὸ Αἰστραῖον, ἡ Δόβηρος ἡ Ταυριάνα καὶ ἡ σπουδαιοτέρα ὅλων ἡ Σῖρις.

ΠΑΙΟΠΛΑΙ (οἱ).— Παιονικὸς λαός, κατοικῶν ἐπὶ τοῦ Παγγαίου ὄρους μεταξὺ Μακεδονίας καὶ Θράκης. 'Αντισταθέντες μετὰ τῶν Παιόνων κατὰ τοῦ Μεγαβάζου, στρατηγοῦ τοῦ Δαρείου, ἐνικήθησαν, αἱ πόλεις των κατεστράφησαν, οἱ δὲ ἐπιζήσαντες ἐξετοπίσθησαν εἰς τὴν 'Ασίαν ('Ηροδ. V, 16).

ΠΑΙΡΙΣΑΔΗΣ. ΠΑΡΙΣΑΔΗΣ καὶ ΠΑΡΥΣΑΔΗΣ.—Σκύθης βασιλεὺς τοῦ Κιμμερίου Βοσπόρου διαδεχθεὶς τὸν πατέρα του Σάτυρον τὸν Α' (349 — 310 π. Χ.). Κατὰ Διόδωρον τὸν Σικελιώτην (XX, 24) ὑπῆρξεν ὁ μόνος ἐκ τῶν ἀδελφῶν του, ὅστις διαφυγὼν τὴν ὑπὸ τοῦ Εὐμήλου σφαγήν, διεσώθη ἐν νεαρωτάτῃ ἡλικίᾳ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ βασιλέως τῶν Σκυθῶν 'Αγάρου. 'Εκυβέρνησε πατρικῶς, ὑπὸ δὲ τοῦ λαοῦ του ἐτιμᾶτο ὡς Θεός. 'Υπῆρξε φίλος καὶ σύμμαχος τῶν 'Αθηναίων, ἐπιτρέψας ἐλευθέραν τὴν ἐξαγωγὴν τοῦ σίτου, ὡς ἀναφέρει ὁ Δημοσθένης (Πρὸς Φορμ 35—36). Τοῦ Παιρισάδου σῴζονται χρυσοῖ στατῆρες, βαρβάρου ὁπωσδήποτε τεχνοτροπίας μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΑΙΡΙΣΑΔΟΥ. (Head—Σβορώνου. 'Ιστορ. τῶν Νομισμ. τόμ. Β', σελ. 13).

ΠΑΙΣΟΥΛΗΝΟΣ (ΖΕΥΣ) —'Επίθετον τοῦ Διὸς ἐκ τοῦ Θρακικοῦ τοπωνυμίου Παισοῦλα, ἀπαντῶν διὰ πρώτην φορὰν εἰς ἐπιγραφὴν εὑρεθεῖσαν παρὰ τὴν Κομοτινὴν καὶ ἀναγομένην εἰς τοὺς Ρωμαϊκοὺς αὐτοκρατορικοὺς χρόνους. («Θρακικά», τόμ. VI (1935) σελ. 316 καὶ ἑξῆς, καὶ 1937, σελ. 32).

ΠΑΙΤΟΙ.—Μικρὸς λαὸς τῆς μεσημβρινῆς Θράκης, κατοικῶν τὴν ἀπ' αὐτῶν κληθεῖσαν Παιτικήν, περὶ τὸν κάτω ροῦν τοῦ Ἕβρου ποταμοῦ. 'Υποταχθέντες ὑπὸ τοῦ Ξέρξου, συνεξεστράτευσαν κατὰ τῆς 'Ελλάδος ('Ηροδ. VII, 110), ἀργότερον δὲ ὑπετάγησαν ὑπὸ τοῦ Μεγ. 'Αλεξάνδρου, ὅτε οὗτος ἐξεστράτευσε τὸ 334 π. Χ. κατὰ τῶν Περσῶν ('Αρριανοῦ 'Ανάβ. Α, 11, 4).

ΠΑΙΩΝ (ὁ) (ὁ Παίων).— 'Ο κάτοικος τῆς ἀρχαίας Παιονίας (βλ. λέξ.

* ΠΑΙΩΝ (Παίων).—Πόλις τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου παρὰ τὴν Καρδίαν, ἀναφερομένη ὑπὸ Σκύλακος τοῦ Καρυανδέως (Περίπλ 67) Ταυτότης ἄγνωστος.

ΠΑΙΩΝΙΟΣ ὁ ΜΕΝΔΑΙΟΣ.— Περίφημος ἀγαλματοποιὸς ἐκ τῆς Θρακικῆς πόλεως Μένδης (βλ. λέξ), ἀκμάσας κατὰ τὸ δεύτερον ἥμισυ τοῦ V π.Χ αἰῶνος. Κατέστη διάσημος διὰ τοῦ ἀγάλματος τῆς Νίκης, ἀφιερωθείσης ὑπὸ τῶν Μεσσηνίων τῆς Ναυπάκτου εἰς τὴν 'Ολυμπίαν κατόπιν τῆς νίκης αὐτῶν καὶ τῶν 'Αθηναίων κατὰ τῶν Σπαρτιωτῶν ἐν Σφακτηρίᾳ (Παυσ. Α, 17, 8). Τὸ ἄγαλμα τοῦτο, εὑρεθὲν κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς τῆς 'Ολυμπίας, κοσμεῖ σήμερον τὸ Μουσεῖον αὐτῆς.

Κατὰ τὸν Παυσανίαν ὁ Παιώνιος ἔγλυψε καὶ τὸ ἀνατολικὸν ἀέτωμα (τὰ γλυπτὰ) τοῦ ναοῦ τοῦ Διός. 'Αλλ' ἡ πληροφορία αὕτη φαίνεται ἀνακριβής, διότι ὁ Παιώνιος θὰ ἦτο πολὺ νέος, ὅτε κατεσκευάσθη τοῦτο, διὰ νὰ ἀνατεθῇ εἰς αὐτὸν τόσον σπουδαῖον ἔργον, ἐξ ἄλλου δὲ καὶ ὁ ἴδιος θὰ ἐμνημόνευε τὸ ἔργον τοῦτο ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τῆς βάσεως τοῦ ἀγάλματος τῆς Νί-

κης, ἀφοῦ ἐμνημόνευσε ἔργα πολὺ μικροτέρας ἀξίας, ὅπως εἶναι τὰ ἀκρωτήρια τοῦ ναοῦ. Ἡ τέχνη τοῦ Παιωνίου ἐξήσκησε μεγάλην ἐπίδρασιν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους καλλιτέχνας, καθὼς φαίνεται ἐκ τῆς παραβολῆς τῶν γλυπτῶν τοῦ ἐν Ξάνθῳ τῆς Λυκίας μνημείου τῶν Νηρηΐδων.

ΠΑΚΤΥΗ.— Πόλις τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου ἐπὶ τῆς Προποντίδος, ἱδρυθεῖσα κατὰ τὸν Σκύμνον (Περιήγ. 711—712) ὑπὸ τοῦ Μιλτιάδου. Ἐθεωρεῖτο ὡς τὸ ὅριον τῆς Χερσονήσου, ἀπ' αὐτῆς δὲ ἤρχιζε τὸ ὀχυρὸν τεῖχος, τὸ ὁποῖον κατέληγεν εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ Μέλανος κόλπου Καρδίαν. Τὸ τεῖχος τοῦτο ἔκτισεν ὁ Μιλτιάδης τὸ 560 π. Χ. ἵνα προστατεύσῃ τὴν Χερσόνησον ἀπὸ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν θρακικῶν λαῶν, ἰδίως δὲ τῶν γειτόνων αὐτῆς Ἀψυνθίων. (Ἡροδ. VI, 36). Τὸ μῆκος του ἦτο 30 σταδίων, κατὰ δὲ τὸν Στράβωνα (VII, 331, 54) 40. Ἐνταῦθα παρέμεινεν ὁ Ἀλκιβιάδης τὸ 408 π. Χ. ὅταν οἱ Ἀθηναῖοι τοῦ ἀφήρεσαν ἐκ νέου τὴν ἀρχηγίαν, ἀναθέσαντες αὐτὴν εἰς τὸν Κόνωνα. Ὀχυρώσας δὲ τρία φρούρια : τὸν Ὄρνον, Βισάνθην καὶ Νέον Τεῖχος, ἀνεχώρησεν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Θράκης ἀποκτήσας μεγάλα πλούτη καὶ συνδεθεὶς διὰ μεγάλης φιλίας μετὰ τῶν βασιλέων τῆς Θράκης Μηδόκου καὶ Σεύθου (Πρβλ Ξενοφ. Ἑλλην. A, V, 17). Κατεστράφη τὸ 309 π. Χ. μετὰ τῆς Καρδίας ὑπὸ τοῦ Λυσιμάχου βασιλέως τῆς Θράκης, πρὸς ἀνάδειξιν τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἱδρυθείσης Λυσιμαχείας.

Κατὰ τὸν Μελέτιον (Γεωγ. τόμ. Γ') τὰ ἐρείπια αὐτῆς τῆς ἐποχῆς του (τέλος XVIII αἰῶνος) ἐκαλοῦντο παλαιὰ Πάτινο, ἦτο δὲ παλαιότερον ἕδρα ἐπισκόπου ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Τραϊανουπόλεως καὶ κατόπιν μητροπολίτου.

* ΠΑΛΑΔΕΙΗΝΟΣ. — Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ Ἥρωος Θρακός, μεγάλως ἐκτιμωμένου ὑπὸ τοῦ Θρακικοῦ λαοῦ, ἰδίως δὲ τῆς ὑπαίθρου χώρας. («Θρακικὸν Ἀρχεῖον», τόμ. VI, σελ. 14).

* ΠΑΛΑΙ.—Ἡ Kasta Rubra τῶν Ρωμαίων, ὅπου τὸ σημερινὸν Σεϊμενλῆ, κειμένη ἐπὶ τῆς παλαιᾶς Ρωμαϊκῆς ὁδοῦ Τραϊανῆς - Αὐγούστης (Βερόης) - Ἀδριανουπόλεως.

ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΟΣ. — Μυθικὸς βασιλεὺς τῆς Θράκης, υἱὸς τοῦ Ποσειδῶνος καὶ πατὴρ τοῦ Ἀλιάκμονος. Μαθὼν ὅτι ὁ υἱός του ἐφονεύθη ἔν τινι μάχῃ, ἔπεσεν εἰς τὸν ποταμὸν Κόνοζον καὶ ἐπνίγη, ὅστις ἔκτοτε μετωνομάσθη Παλαιστῖνος καὶ κατόπιν Στρυμών.

ΠΑΛΑΙΩΡΙΟΝ (τό).—Ὅρμος καὶ πόλις τῆς δυτικῆς παραλίας τῆς χερσονήσου Ἀκτῆς ἢ Ἄθωνος (νῦν Ἅγιον Ὄρος), ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Πλινίου μόνον, (Nab Hist. IV, 10, 37). Εἶναι ὁ σύγχρονος Ἀρσανᾶς Κασταμονίτου περὶ τὰ 12 μίλλια Β. Δ. τοῦ ἀκρωτηρίου Πίνες.

ΠΑΛΑΜΗΔΗΣ. —Ἡγεμὼν τῆς Αἴνου, Ἴμβρου καὶ Σαμοθράκης περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΕ' αἰῶνος, καταγόμενος ἐκ τοῦ ἐκ Γενούης οἴκου τῶν Κατελούζων (Cateluzzi), ἐκ τοῦ κλάδου τοῦ Νικολάου ἀδελφοῦ ἢ θείου τοῦ Ἰωάννου Κατελούζου, ἡγεμόνος τῆς Λέσβου, ὅστις ἐπωφελούμενος τὸν μεταξὺ Βενετίας καὶ Γενούης ἐκραγέντα πενταετῆ πόλεμον (1376—1381), κατέλαβε τὴν Αἶνον καὶ ἐγένετο ἱδρυτὴς ἀνεξαρτήτου ἡγεμονίας ἐπεκταθείσης σὺν τῷ χρόνῳ ἐπὶ τῆς Ἴμβρου καὶ Σαμοθράκης. Πολυτίμους πληροφορίας περὶ Παλαμήδους κατέλιπεν ἡμῖν Κυριακὸς ὁ ἐξ Ἀγκῶνος, ἐπισκεφθεὶς αὐτὸν ἐν Αἴνῳ κατὰ τὸ εἰς Ἀνατολὴν ταξείδιόν του. Περὶ τὸ 1446 ἐγένετο φόρου ὑποτελὴς εἰς τοὺς Τούρκους, περὶ δὲ τὸ 1455 κατελύθη τὸ κράτος αὐτοῦ ὑπὸ τούτων. Οἱ νόθοι υἱοί του Νικόλαος καὶ Δουκῖνος ὡδηγήθησαν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐρρίφθησαν εἰς τὰς φυλακάς, ὅπου, ἵνα ἀπαλλαγῶσι τῶν βασάνων, ἠρνήθησαν τὴν χριστιανικὴν πίστιν καὶ ἠσπάσθησαν τὸν μωαμεθανισμόν. Μετ' ὀλίγον ὅμως, τῇ ἐπεμβάσει τοῦ Μεχμὲτ Πασᾶ, τοῦ κατακτητοῦ τῆς Λέσβου ἐρρίφθησαν καὶ πάλιν εἰς τὰς φυλακάς, ὅπου ἀπηγχονίσθησαν μετά τινας ἡμέρας.

ΠΑΛΛΗΝΗ (χερσόνησος).—Ἡ δυτικωτέρα τῶν τριῶν χερσονήσων τῆς Χαλκιδικῆς. Εἰς παλαιοτέρους χρόνους ἐκαλεῖτο Φλέγρα (Ἡροδ. VII, 123), κατὰ δὲ τὸν

Στράβωνα (VII, 330, 27 καὶ VII, 30, 25) εἷλκον ἐκ τῶν μυθικῶν Γιγάντων, ἔθνους βαρβάρου καὶ ἀσεβοῦς, τὸ ὁποῖον κατέστρεψεν ὁ Ἡρακλῆς. «Ὅτι ἡ Παλλήνη χερσόνησος... Φλέγρα τὸ πρὶν ἐκαλεῖτο, ᾤκουν δ' αὐτὴν οἱ μυθευόμενοι Γίγαντες, ἔθνος ἀσεβὲς καὶ ἄνομον, οὓς Ἡρακλῆς διέφθειρεν». Κατόπιν ὠνομάσθη Πελλήνη ἐκ τῆς Παλλήνης, θυγατρὸς τοῦ μυθικοῦ βασιλέως τῆς Θράκης Σίθωνος. Ἐπὶ τῶν Μακεδονικῶν χρόνων ἔλαβε τὸ ὄνομα Κασσάνδρα, τὸ ὁποῖον καὶ σήμερον φέρει, ἀπὸ τῆς ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ αὐτῆς κτισθείσης ὑπὸ τοῦ Κασσάνδρου γαμβροῦ τοῦ Φιλίππου, πόλεως Κασσάνδρας, τὸ 316 π.Χ.

Τὸ μῆκος αὐτῆς, κατὰ τὸν Στράβωνα, (VII, 330, 25) εἶναι 100 σταδίων, τὸ δὲ μέγιστον πλάτος 60, ὁ δὲ περίπλους 570. Χωρίζει δὲ τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον ἀπὸ τοῦ Τορωναίου (νῦν κόλπου Κασσάνδρας) καὶ καταλήγει εἰς δύο ἀκρωτήρια, τὸ Ποσείδιον (κοινῶς Ποσεῖδι ἢ Κασσάνδρα) πρὸς δυσμάς, καὶ τὸ Καναστραῖον (κοινῶς Παλιούρι) πρὸς τὰ Ν.Α. Ὡς ἐκ τῆς γεωλογικῆς συνθέσεως αὐτῆς εἶναι εὐφορωτέρα τῶν δύο ἄλλων, τῆς Σιθωνίας καὶ τῆς Ἀκτῆς, καὶ ἐπιτηδειοτάτη πρὸς ἐμπορίαν. Ὡς ἐκ τούτου ἐνωρίτατα προσείλκυσε τὴν προσοχὴν τῶν Ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι ἵδρυσαν ἀρκετὰς ἀποικίας. Ἦτο δὲ πυκνότατα κατῳκημένη καὶ περιελάμβανε 9 πόλεις: τὴν Ποτίδαιαν, τὴν ἐπισημοτέραν ὅλων, τὰς Σκίθας, τὴν Σάνην, τὴν Μένδην, τὴν Σκιώνην, τὴν Θέραμβον, τὴν Αἰγήν, τὴν Νεάπολιν καὶ τὴν Ἄφυτην.

* ΠΑΛΛΗΝΗ (ἡ).— Ἀρχαία πόλις τῆς Θράκης, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Στεφάνου Βυζαντίου, λαβοῦσα τὸ ὄνομα ἀπὸ τῆς Παλλήνης θυγατρὸς τοῦ Σίθωνος, συζύγου τοῦ Κλείτου. «Ἐκαλεῖτο δὲ Φλέγρα τὸ παλαιόν, καὶ ᾠκεῖτο ὑπὸ Γιγάντων. Καὶ ἡ τῶν θεῶν καὶ Γιγάντων μάχη ἐνταῦθα μυθεύεται γενέσθαι . . . ».

ΠΑΛΜΑΤΙΣ. – Φρούριον τῆς Μοισίας παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως καὶ τὴν πόλιν Συκίδαβα, τὸ ὁποῖον, κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. IV, 4) ἐπεξέτεινεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς ὁ Α' (527 - 565).

ΠΑΜΜΑΚΑΡΙΣΤΟΥ (Μονή). — Γυναικεία μονὴ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐγερθεῖσα κατὰ τὸν ΙΒ' αἰῶνα ὑπὸ τοῦ Μιχαὴλ Δούκα πρωτοστάτορος καὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ Μαρίας, ἀδελφῆς τοῦ Ἀλεξίου Α' Κομνηνοῦ, καὶ τιμωμένη ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου. Μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων (1453) ἐστεγάσθη ἐν αὐτῇ τὸ Πατριαρχεῖον, ἐξ οὗ καὶ ἡ λαμπρότης τῆς Μονῆς. Ἐν αὐτῇ ὑπῆρχον οἱ τάφοι: Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, τῆς Ἄννης Κομνηνῆς καὶ τοῦ Ἰωάννου Παλαιολόγου: τὰ λείψανα τῇ Ἁγίας Εὐφημίας, τῆς Ἁγίας Σολομονῆς, μητρὸς τῶν Μακκαβαίων, τῆς Ἁγίας Θεοφανοῦς, πρώτης συζύγου Λέοντος τοῦ Σοφοῦ, αἱ εἰκόνες τῶν κτιτόρων τῆς ἱερᾶς μονῆς.

Μετὰ τὴν ἐν αὐτῇ ἐγκατάστασιν τοῦ Πατριαρχείου, αἱ παραμείνασαι ὀλίγαι μοναχαὶ μετεφέρθησαν εἰς τὴν ἐκεῖ πλησίον ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ τοῦ ἐν τῷ Τρούλλῳ. Τοῦ λοιποῦ δὲ οἱ πατριάρχαι ἐνεταφιάζοντο ἐν τῇ ἐκλησίᾳ τῆς Μονῆς καὶ τῷ περιβόλῳ αὐτῆς. Ἡ Μονὴ παρέμεινεν εἰς χεῖρας τῶν χριστιανῶν μέχρι τοῦ 1591, ὁπότε περιῆλθεν εἰς χεῖρας τῶν Τούρκων, μεταβληθεῖσα εἰς Τζαμίον, τὸ σημερινὸν Φετιχιὲ - Τζαμί. Τὰ ἱερὰ λείψανα μετεκομίσθησαν εἰς τὸ νέον Πατριαρχεῖον. Ἐκ τῶν τάφων ὅμως τῶν αὐτοκρατόρων καὶ τῶν πατριαρχῶν πᾶν ἴχνος ἀπωλέσθη.

ΠΑΜΦΙΛΟΣ. — Ἕλλην ζωγράφος ἐξ Ἀμφιπόλεως, μαθητὴς τοῦ Μελανθίου, τοῦ Παυσίου καὶ ἄλλων, γενόμενος περὶ τὸ 360 π.Χ. ἱδρυτὴς ζωγραφικῆς σχολῆς ἐν Σικυῶνι. Ἀποβλέπων κατὰ τὰς ὑποδείξεις τοῦ Πολυκλείτου εἰς τὴν ἀκρίβειαν τῶν ἀναλογιῶν, ἀπῄτει παρὰ τῶν μαθητῶν του τὴν σπουδὴν τῆς γεωμετρίας. Πρῶτος ἐπέτυχε τὴν εἰσαγωγὴν τῆς ζωγραφικῆς εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Σικυῶνος, θεσμὸν γενικευθέντα βαθμηδὸν καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Ἵνα δὲ ἡ ζωγραφικὴ παύσῃ νὰ εἶναι βιοποριστικὸν ἔπάγγελμα, ἀπηγόρευσε τὴν ἐκμάθησιν αὐτῆς εἰς τοὺς δού-

λους. Ἔγραψε «Περὶ ζωγράφων» καὶ περὶ «ζωγραφικῆς». Ὡς ὡραιότερον ἔργον του ἐθεωρεῖτο τὸ παριστάνον τοὺς Ἡρακλείδας. Ὁ δὲ Πλίνιος (XXXV, 36, 8) μνημονεύει δύο πίνακας αὐτοῦ: τὴν ἐν Φλιοῦντι νίκην τῶν Ἀθηναίων (πρῶτον ἔτος τῆς 101 Ὀλυμπιάδος) καὶ τὸν Ὀδυσέα ἐπὶ σχεδίας.

ΠΑΜΦΥΛΟΝ καὶ ΠΑΜΦΙΛΟΝ. — Πόλις τῆς Ἀν. Θράκης, κειμένη ἐν τῇ περιφερείᾳ Χαριουπόλεως. Ἐνταῦθα οἱ στρατηγοὶ Ἀλεξίου Α' τοῦ Κομνηνοῦ, Νικόλαος Μαυροκατακαλών, καὶ Βεμπετζιώτης ἐπὶ κεφαλῆς 8.000 ἀνδρῶν, συγκρουσθέντες, κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 1086, μετὰ τῶν ἐπιδραμόντων τὴν Θράκην 80.000 Σκυθῶν καὶ Σαυροματῶν ὑπὸ τὸν ἡγεμόνα αὐτῶν Τζεγλού, ἔτρεψαν αὐτοὺς εἰς φυγήν, φονεύσαντες πλείστους, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὸν Τζεγλού. Ἐλάχιστοι περισωθέντες ἐπανῆλθον εἰς τὰς πέραν τοῦ Δουνάβεως χώρας των. (Ἄννα Κομνηνή VII,1).

Ἀπὸ ἐκκλησιαστικῆς ἀπόψεως ἦτο ἕδρα ἐπισκοπῆς ἀπὸ τοῦ ἐνάτου ἤδη αἰῶνος, διαλυθεῖσα πιθανῶς κατὰ τὸν δέκατον τέταρτον αἰῶνα. Κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους διασώζεται ψιλωνύμως (Ράλλη καὶ Ποτλῆ. τόμ. Ε', σελ. 476.—Μητροπ. Σάρδεων Γερμανοῦ, Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι κτλ. καὶ «Θρακικά», 1935, σελ. 110).

ΠΑΝΑΓΙΑ ἡ ΣΚΑΛΩΤΗ.—Μεγαλοπρεπὴς βυζαντινὴ μονὴ τῆς Θεοτόκου ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Θράκῃ, 2 ὥρας περίπου πρὸς Ἀν τῆς Αἴνου καὶ 3)4 πρὸς βορρᾶν τοῦ χωρίου Ἀμυγδαλιά, κειμένη ἐπί τινος βραχώδους λόφου, δεσπόζοντος τῶν πέριξ. Ἱδρύθη τὸ 1140 ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Κομνηνοῦ τοῦ Ἀλεξίου. Σήμερον εἶναι τελείως κατεστραμμένη, σωζομένων μόνον τῶν πελωρίων αὐτῆς τειχῶν. Τῆς μονῆς ταύτης ἐσώζετο μέχρι τῶν τελευταίων ἐτῶν ὀρειχάλκινος σταυρὸς ἐνεπίγραφος μετὰ τῆς χρονολογίας 1172.

ΠΑΝΑΙΟΙ. — Ἀρχαῖος θρακικὸς λαός, κατοικῶν κατὰ τὸν Θουκυδίδην (II, 101) τὰ πεδινὰ μέρη «πέραν τοῦ Στρυμόνος πρὸς βορέαν». Κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἀναφέρονται μετὰ τῶν Ὀδομάντων καὶ Δερσαίων, ὡς αὐτόνομοι Θρᾶκες καὶ σύμμαχοι τοῦ Σιτάλκους βασιλέως τῶν Ὀδρυσῶν, εἰς τὸν κατὰ τοῦ Περδίκα ἀγῶνα.

* ΠΑΝΑΣΑ (Πανασά).—Βυζαντινὴ πόλις τῆς Θράκης, μνημονευομένη ὑπὸ τοῦ Θεοφυλάκτου (Ἱστορ. σελ, 18) κυριευθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἀβάρων τὸ 584 μετὰ πολλῶν ἄλλων: τοῦ Δορυστόλου, Μαρκιανουπόλεως, Τροπαίου καὶ λοιπῶν. Ἄγνωστος ἡ ταυτότης αὐτῆς.

ΠΑΝΑΧΡΑΝΤΟΥ (ΜΟΝΗ).—Ἱερὰ μονὴ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν τῇ συνοικίᾳ τῶν Κωνσταντινιανῶν, ἱδρυθεῖσα, πιθανῶς, κατὰ τὸν ἑνδέκατον αἰῶνα, ἀλλ' ἄγνωστον παρὰ τίνος. Μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Σταυροφόρων ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸ 1204 μετετράπη εἰς Λατινικήν, παρέμεινε δὲ ὡς τοιαύτη μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἀνακτήσεως τῆς πόλεως τὸ 1261. Μετὰ τὴν τουρκικὴν κατάκτησιν μετετράπη εἰς τζαμίον ὑπὸ τοῦ καδῆ τῆς Προύσης Φεναρῆ - Ἰσᾶ, τοῦ ὁποίου ἔκτοτε φέρει τὸ ὄνομα. Ὀνομάζεται ἐπίσης καὶ Κλισὲ τζαμί. Καταστραφεῖσα τὸ 1917 ὑπὸ πυρκαϊᾶς, ἡ ὁποία ἀπετέφρωσεν ὁλόκληρον τὴν συνοικίαν, περιῆλθεν εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὸ ὁποῖον κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐπεμελήθη τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῆς.

ΠΑΝΔΙΔΑΚΤΗΡΙΟΝ·—Ἀνώτατον ἐκπαιδευτήριον ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἱδρυθὲν τὸ 425 ὑπὸ τοῦ Θεοδοσίου Β' τοῦ Μικροῦ. Τὸ πανδιδακτήριον τοῦτο μεταρρυθμισθὲν ὑπὸ τοῦ Καίσαρος Βάρδα τὸ 850, ἀδελφοῦ τῆς Θεοδώρας, ἐστεγάσθη εἰς τὸ περίπτερον τῆς Μαγναύρας ἐν τῷ Μεγάλῳ Παλατίῳ. Ἄλλαι βελτιώσεις ἐγένοντο ἐπίσης ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου τὸ 945, βραδύτερον δέ, περὶ τὰ μέσα τοῦ ΙΑ' αἰῶνος ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ μονομάχου (1050) αἱ βυζαντιναὶ σπουδαὶ ἀναδιωργανώθησαν γενικῶς ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Μιχαὴλ Ψελλοῦ, οὕτως ὥστε ἤνθησαν πλήρως ἐπὶ τῶν Κομνηνῶν καὶ τῶν Παλαιολόγων.

ΠΑΝΔΙΩΝ,—Υἱὸς τοῦ Φινέως, μυθικοῦ βασιλέως ἐκ Σαλμυδησσοῦ τῆς Θράκης, ἐκ

τῆς πρώτης αὐτοῦ συζύγου Κλεοπάτρας, τυφλωθεὶς μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Πληξίππου ὑπὸ τοῦ πατρός των, πιστεύσαντος εἰς τὰς διαβολὰς τῆς μητρυιᾶς των Ἰδαίας. (Ἀπολλοδ. Γ' 15, 3).

ΠΑΝΗΓΥΡΑΚΙΟΝ.—Βυζαντινὴ κωμόπολις παρὰ τὸν Αἶμον, κτισθεῖσα ἐπὶ ἀρχαίου συνοικισμοῦ. Σήμερον καλεῖται ὑπὸ τῶν Βουλγάρων Παναγιούριστε, ὅπου κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους εὑρέθη ὀρειχάλκινον ξῖφος τύπου καὶ τέχνης Μυκηναϊκῆς («Θρακικὰ» τόμ. XVI (1941) σελ. 7).

ΠΑΝΙΟΝ (τό). — Ἀκρωτήριον τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου, εὐθὺς μετὰ τὴν Δωτίνην Πέτραν (Παπὰζ - μπουρνοῦ), ἀποτελοῦν τὸ Β. Δ. ἄκρον τοῦ πρὸς τὸν Εὔξεινον Πόντον στομίου αὐτοῦ. (Διονυσ. Βυζαντ. Ἀνάπλους Βοσπόρου). Εἶναι τὸ σύγχρονον Φαναράκιον.

ΠΑΝΙΟΝ ἢ ΠΑΝΙΔΟΝ. — Πόλις τῆς Θράκης κειμένη ἐπὶ τῆς Προποντίδος, μίαν ὥραν περίπου πρὸς Ν. τῆς Ραιδεστοῦ. Ἀναφέρεται ἐπὶ τῶν χρόνων τῶν βασιλέων τῆς Περγάμου Εὐμένους τοῦ Β' καὶ Ἀττάλου τοῦ Β', τῶν Φιλαδέλφων (197—138 π. Χ.), ἐπὶ δὲ τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων οἱ Ρωμαῖοι παρέμειναν ἐπὶ ἀρκετόν. Ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν χρόνων ἦτο πόλις ὀχυρά, ἀναφέρεται δὲ ὑπὸ τοῦ Ἱεροκλέους κατὰ τὸν VI αἰῶνα ὑπὸ τὸ ὄνομα Πανόνιον ὡς μία τῶν 14 πόλεων τῆς ἐπαρχίας Εὐρώπης, καθὼς καὶ κατὰ τὸν Χ αἰῶνα ὑπὸ Κων)νου τοῦ Πορφυρογεννήτου ὑπὸ τὸ ὄνομα Πάνιον. Ἐπὶ Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου (717—744), ὁ ἡγεμὼν τῶν Βουλγάρων Κροῦμος, ἐπολιόρκησεν αὐτήν, ἀλλ' ἀνεπιτυχῶς, χάρις εἰς τὰ ὀχυρὰ αὐτῆς τείχη. Ἐπὶ Μιχαὴλ τοῦ Β' (820—829) συνετάχθη μετὰ τῆς Περίνθου (Ἡρακλείας) ὑπὲρ τοῦ ἀποστάτου στρατηγοῦ Θωμᾶ. Τέλος ἐκυριεύθη ἕνεκα τοῦ ὑπὸ σεισμοῦ καταρρεύσαντος τείχους αὐτῆς. Καταστραφεῖσα ὑπὸ μεγάλου σεισμοῦ τὸ 1063, κατεσκάφη τὸ 1205 ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τῶν Βουλγάρων Ἰωάννου τοῦ Σκυλοϊωάννου, οἱ δὲ διασωθέντες κάτοικοί της μετῳκίσθησαν εἰς τὴν Παραδουνάβιον Βουλγαρίαν. Ἀπὸ Ἐκκλησιαστικῆς ἀπόψεως, ἐνωρίτατα ἀνεδείχθη ὡς ἕδρα ἐπισκόπου. Κατὰ τὴν ἐν Ἐφέσῳ Οἰκουμενικὴν Σύνοδον τὸ 431 ἀναφέρεται ὡς ἔχουσα μετὰ τῆς Ἡρακλείας ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ἐπίσκοπον. Κατὰ δὲ τὴν τρίτην ἐν Κωνσταντινουπόλει Σύνοδον τοῦ 680 μνημονεύεται ἐπίσκοπος μόνον Πανίου, ὑπὸ τὸ ὄνομα Ρηγῖνος. Κατὰ δὲ τὸν ὑπὸ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ (886 — 912) καταρτισθέντα πίνακα τῆς κλίμακος τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου, ἀναφέρεται ὡς ἕδρα Ἐπισκόπου ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Ἡρακλείας (Ράλλη καὶ Ποτλῆ. τόμ. V, σελ. 476). Τοῦ Πανίου σώζονται ἀρκεταὶ ἐπιγραφαὶ ἀνευρεθεῖσαι ἐπὶ τόπου, ἰδίως δὲ ἐπί τινος λόφου, δεσπόζοντος τῆς πόλεως. Τὸ ἀρχαιότερον μνημεῖον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἀναγινώσκεται τὸ ὄνομα τοῦ Πανίου, εἶναι βάρος τι τοῦ πρώτου π. Χ. αἰῶνος φέρον τὴν ἐπιγραφὴν ΠΑΙΝ πρὸς τὰ ἄνω, καὶ Δ πρὸς τὰ κάτω ἐν ἀναγλύφῳ ἤτοι: ΠΑΝ[ΙΤΩΝ] ἢ ΠΑΝ[ΙΟΝ] Δ[ΗΜΟΣΙΟΝ]. Ἐπίσης σώζεται σήκωμα (εἶδος σταθμοῦ) φέρον τὴν ἐπιγραφήν: [ΕΠΙ ΑΓΟΡ[ΑΝΟΜΟΥ ΦΑΙΝΙΠΠΟΥ, σπουδαιότατον ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν (Dumont - Homolie, σελ. 417 καὶ 495). Ὑπῆρξε ἡ πατρὶς τοῦ ἱστορικοῦ Πρίσκου, τοῦ καλουμένου Πανίτου ἢ Πανιέως. Σήμερον καλεῖται Πάνιδος.

* ΠΑΝΙΤΗΣ ἢ ΠΑΝΙΕΥΣ.—Ὁ κάτοικος τῆς πόλεως Πανίου (βλ. λέξ.).

* ΠΑΝΟΝΙΟΝ (τό). — Πόλις τῆς Θράκης ἐπὶ τῆς Προποντίδος, κατὰ τὸν Ἱεροκλέα (Συνέκδ. 632), ἢ ἄλλως Πάνιον (βλ. λέξ.).

ΠΑΝΟΡΜΟΣ.— Πολίχνη τῆς Θρακικῆς χερσονήσου, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Πλινίου (Nat. Hist, IV, 2, 28), πιθανῶς ναύλοχός τις ἐμπορίας χάριν καὶ καταφύγιον πλοίων ἐν καιρῷ τρικυμίας.

ΠΑΝΟΡΜΟΣ. — Λιμὴν καὶ πόλις τῆς Ἀνατολικῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου (Γεωγρ. Γ, 12, 5) μεταξὺ Σταγείρων καὶ Ἄθωνος. Ἀναμφιβόλως εἶναι ἡ μὲν πόλις ἡ Ἄκανθος, ὁ δὲ λιμὴν ὁ Ἀκανθίων λιμὴν τοῦ Στράβωνος (VII, 5, 8), ὁ σύγχρονος λιμὴν

τῆς Ἱερισσοῦ καὶ ἡ κωμόπολίς του. (Πρβλ. Leake, τόμ. Γ, σελ. 147).

ΠΑΝΤΑΛΙΑ ἢ ΠΑΝΤΑΛΕΙΑ ἢ ΠΑΥΤΑΛΙΑ. — Πόλις τῆς Θράκης, κειμένη, κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. Γ, 11, 7), παρὰ τὰ μεθόρια τῆς Δαρδανίας, δεξιὰ τοῦ ἄνω ροῦ τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ, ἀπέχουσα Ν. Δ. τῆς Σαρδικῆς (νῦν Σόφιας) περὶ τὰ 85 χλμ Κατὰ τὸν VI αἰῶνα ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ἱεροκλέους (Συνέκδ. 654), ὡς μία τῶν 5 πόλεων τῆς ἐπαρχίας Δακίας Μεσογαίου (Dacia Mediterranea), τῆς ὁποίας τὰ τείχη, ἀπὸ πολλοῦ κατεστραμένα, ἀνήγειρεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—665) «ξὺν τῷ ἀσφαλεῖ ἄμαχα τοῖς πολεμίοις διαπραξάμενος». (Προκ. Περὶ Κτισμ. IV, 1, 31). Ἐπὶ τῶν Βουλγάρων ἡγεμόνων ἔφερε τὸ σλαυϊκὸν ὄνομα Βελεβούσδιον, σωζόμενον καὶ μέχρι σήμερον ἔν τινι συνοικίᾳ τῆς πόλεως Βέλπους. Μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων κατάκτησιν τῆς χώρας ἐκλήθη Κιουστενδήλ, ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τῶν αὐτόθι θερμῶν πηγῶν «πηγαὶ τοῦ Κωνσταντίνου», τὸ ὁποῖον καὶ φέρει μέχρι σήμερον Σώζονται νομίσματα αὐτῆς τῶν αὐτοκρατορικῶν ρωμαϊκῶν χρόνων, ἀπὸ τοῦ Ἀδριανοῦ μέχρι τοῦ Ἡλιογαβάλου, μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΠΑΥΤΑΛΙΩΤΩΝ ἢ ΟΥΛΠΙΑΣ ΠΑΥΤΑΛΙΑΣ, καὶ διαφόρων τύπων, ὡς λ. χ. ὁ ποταμὸς Στρυμὼν περικυκλούμενος ὑπὸ τεσσάρων παίδων φερόντων τὰ ὀνόματα: ΒΟΤΡΥΣ, ΣΤΑΧΥΣ, ΧΡΥΣΟΣ καὶ ΑΡΓΥΡΟΣ, σημαινόντων τὴν εὐφορίαν τοῦ ἐδάφους καὶ τὸν μεταλλικὸν πλοῦτον τῆς χώρας. Εἶναι ἡ σημερινὴ πόλις τῆς Βουλγαρίας Κιουστενδήλ.

ΠΑΝΤΕΠΟΠΤΟΥ (Μονή) — Ἱερὰ μονὴ ἐν Κωνσταντινουπόλει, κτισθεῖσα κατὰ τὸν ΙΑ´ αἰῶνα ὑπὸ τῆς Ἄννας Δούκαινας μητρὸς τοῦ Ἀλεξίου Α´ τοῦ Κομνηνοῦ (1.081—1 118). Μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Σταυροφόρων ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸ 1204, μετετράπη εἰς Λατινικήν, παραμείνασα ὡς τοιαύτη μέχρι τῆς ἀνακτήσεως τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ οἱ Λατῖνοι μοναχοὶ ἥρπασαν καὶ ἀπέστειλαν εἰς Ἑνετίαν τὰ πολυτιμώτερα ἐν αὐτῇ ἱερὰ κειμήλια (ἕνα ἧλον καὶ τεμάχιον τοῦ ἀκανθίνου στεφάνου ἐκ τῆς σταυρώσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἄλλα). Μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων κατάκτησιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸ 1453 ἐχρησιμοποιήθη ὡς τουρκικὸν πτωχοτροφεῖον (Ἰμαρὲτ) καὶ μετά τινα ἔτη μετετράπη εἰς τζαμίον, τὸ ὁποῖον ἔκτοτε φέρει τὸ ὄνομα «Ἐσκῆ Ἰμαρὲτ τζαμί», κεῖται δὲ ἐν τῇ συνοικίᾳ Οὐν-καπάν.

ΠΑΝΥΣΟΣ.— Ποταμὸς τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ ἐκβάλλων, κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. Γ, 10, 3), εἰς τὸν Εὔξεινον Πόντον πρὸς νότον τῆς Ὀδησσοῦ (νῦν Βάρνα). Κατὰ τὸν Αὐγουσταῖον Πίνακα ἔκειτο ἐπ' αὐτοῦ καὶ ὁμώνυμος σταθμὸς (statio), ἀπέχων 12 μίλλια ἀπὸ τῆς Μαρκιανουπόλεως (νῦν ποταμὸς Δέβνα), ἐπὶ τῆς ἀπὸ Ὀδησσοῦ εἰς Ἀγχίαλον ὁδοῦ. Εἶναι ὁ σημερινὸς Καμτσὶκ ἐν Βουλγαρίᾳ, ἐκβάλλων μεταξὺ Ἀγχιάλου καὶ Μεσημβρίας.

* ΠΑΠΙΚΙΟΝ (Ὄρος). — Ὑψηλότατον ὄρος τῆς Δυτικῆς Θράκης, ἀναφερόμενον κατὰ τὸν δωδέκατον καὶ δέκατον τρίτον αἰῶνα ὑπὸ τῶν βυζαντινῶν συγγραφέων, χωρὶς ὅμως νὰ καθορίζεται ἡ θέσις αὐτοῦ. Πρώτη μνεία αὐτοῦ γίνεται ὑπὸ τοῦ Ζωναρᾶ, διηγουμένου τὴν κατὰ τῶν Παυλιανιτῶν τὸ 1113 ἐκστρατείαν τοῦ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ, ὅστις καταληφθεὶς ὑπὸ βαρυτάτου χειμῶνος, ἠναγκάσθη νὰ διαχειμάσῃ μετὰ τῆς βασιλίσσης καὶ τῆς ἀκολουθίας του εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Παπικίου, ὅπου ὑπῆρχον μοναί, κελλία καὶ φροντιστήρια. Διελθὼν ἐκεῖ τὸν χειμῶνα ὁ αὐτοκράτωρ, ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν ἀρχομένου τοῦ ἔαρος εἰς Φιλιππούπολιν (Γ, σ. 753 καὶ ἑξῆς, Ἔκδοσις Βόννης). Μετὰ τὸν Ζωναρᾶν, ὁ Νικήτας Χωνιάτης, ἀναφέρει ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ Μανουήλ, διατρίβων εἰς Σαρδικὴν (νῦν Σόφιαν), συλλαβὼν περὶ τὸ 1168 τὸν πρωτοστάτορα Ἀλέξιον Ἀξούχ, ἐπὶ ὑπονοίᾳ συνωμοσίας κατ' αὐτοῦ, ἀφοῦ τὸν ἔκειρε μοναχόν, τὸν περιώρισεν εἴς τι τῶν ἐπὶ τοῦ Παπικίου ὄρους φροντιστηρίων (σελ. 187. ἔκδ. Βόννης). Ὁ Κίνναμος (σελ. 265, ἔκδ. Βόννης) ἐπίσης ἐξι-

στορῶν τὸ γεγονὸς τοῦτο, ἀναφέρει τὸ Παπίκιον ὄρος, ἀλλ' ἀορίστως ὅπως καὶ ὁ Ζωναρᾶς. . . «'Αλέξιος (ὁ πρωτοστάτωρ), ἐπὶ τῶν ὀρεστέρων ἀπήχθη σεμνείων, ἅπερ ἐπὶ Στρυμόνος ἐν ὄρει Παπικίῳ ἵδρυνται πλεῖστα». 'Ο Χωνιάτης ἐπίσης ἀναφέρει ἀλλαχοῦ (σελ. 557 καὶ 559) ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ 'Ισαάκιος ὁ Β' συλλαβὼν κατὰ τὸ 1191 τὸν 'Αλέξιον, νόθον υἱὸν τοῦ Μανουὴλ καὶ τῆς Θεοδώρας, ἐπὶ ὑπονοίᾳ συνωμοσίας καὶ τούτου κατ' αὐτοῦ, διάγοντα ἐν Δράμᾳ, ἀπέστειλεν ὑπὸ συνοδείαν εἰς τὸν Παπίκιον ὄρος, ἀφοῦ προηγουμένως ἔκειρεν αὐτὸν μοναχόν. 'Επὶ τῶν ἀνωτέρω πληροφοριῶν βασιζόμενος ὁ 'Αντ. Μηλιαράκης, θεωρεῖ τὸν Παπίκιον ὄρος ὡς τὸ σημερινὸν ὄρος τῆς Ρίλας, κείμενον εἰς τὸ Ν. Δ. ἄκρον τῆς Βουλγαρίας καὶ συνεχόμενον μετὰ τῆς Ροδόπης. ('Α. Μηλιαράκη, 'Ο καθορισμὸς τῆς θέσεως τοῦ Παπικίου ὄρους, ἐν Θρακικῇ 'Επετηρίδι 1897, σελ. 70 καὶ ἑξῆς). Μεταγενέστεραι ὅμως μελέται, βάσει τῶν ἰδίων συγγραφέων, ἀποδεικνύουν ὅτι τὸ Παπίκιον ὄρος ἔκειτο ἐν τῇ Δυτικῇ Θράκῃ πρὸς βορρᾶν τῆς Μοσυνουπόλεως, μεταξὺ τῶν σημερινῶν χωρίων Σουσούρκιοϊ καὶ Ναρλίκιοϊ. (Πλειότερα βλ. «Τὸ Παπίκιον ὄρος» ἐν «'Αθηνᾷ», XXXV, (1924) 219—225).

*—ΠΑΡΑ.— ΠΑΡΟΣ ἢ — ΠΑΡΟΝ. — Θρακικὴ κατάληξις ἀπαντῶσα εἰς κύρια ὀνόματα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πόλεων, ὅπως λ.χ. Βέπαρα, Βησαπάρα, Βηλαιδήπαρα, Βηρίπαρα, Βόσπορα, Βρίπαρα, Δαρδαπάρα, Δρουζιπάρα, Σκαρίπορα, Πρισκούπερα, Μουζίπαρα, Σπινόπαρα, καὶ ἄλλαι. Κατὰ τοὺς γλωσσολόγους σημαίνει ἐχθρόν, πόλιν, ἀγοράν, διανομήν, πόρον, στενὸν πέρασμα. 'Εξ ὅλων τούτων τῶν σημασιῶν πιθανωτέρα φαίνεται ἡ ἔννοια τοῦ πόρου, τοῦ στενοῦ περάσματος, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς τοποθεσίας τῶν πόλεων τούτων. Πράγματι δέ, ὡς θέλομεν ἰδεῖ, ὅλαι αἱ πόλεις αὗται κεῖνται σχεδὸν παρὰ τὸ πέρασμα ποταμοῦ τινος ἢ θαλάσσης. 'Η Βησαπάρα ἢ Βεσούπαρον (παρὰ Προκοπίῳ, Περὶ Κτισμ. IV, 11) πόλις τῶν Βέσσων, Θρακικοῦ λαοῦ, τὸ σημερινὸν Ταττὰρ-Παζαρτζὶκ ἐν Βουλγαρίᾳ, ἔκειτο Β.Δ. τῆς Φιλιππουπόλεως παρὰ τὸ πέρασμα τοῦ ποταμοῦ Ἕβρου. 'Η Δρουζιπάρα (βλ. λ.) περίφημος διὰ τὸ μαρτύριον τοῦ 'Εργίνου, παραποτάμου τοῦ Ἕβρου, ὅπου τὰ τουρκικὰ χωρία Καριστιρὰν καὶ Καριστάν. 'Η Βηλαιδήπαρα (βλ. λ.) ἔκειτο παρὰ τῶν ἄνω ῥοῦν τοῦ Ἕβρου ποταμοῦ. 'Η Σκαπτοπάρα παρὰ τὴν συμβολὴν τοῦ Στρυμόνος καὶ τοῦ παραποτάμου αὐτοῦ Βιρστρίτσα, ὅπου κεῖται τὸ σημερινὸν χωρίον Gramadi ἐν Βουλγαρίᾳ, ἡ Σπινοπάρα, τὸ σημερινὸν Κονίαβο ἐν Βουλγαρίᾳ. ἔκειτο παρὰ τὴν Παυταλίαν (νῦν Κιουστενδὴλ) καὶ ἦτο τὸ πέρασμα τῆς ἀπὸ Σαρδικῆς (νῦν Σόφιας) εἰς Παυταλίαν λεωφόρου, παρὰ τὴν συμβολὴν τοῦ Στρυμόνος μετὰ τοῦ παραποτάμου αὐτοῦ Sobolchtitja. Καὶ σήμερον ἀκόμη ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ Ραδομὶρ - Κιουστενδὴλ διέρχεται διὰ τοῦ στενοῦ τούτου. 'Εκ τῶν ὀλίγων τούτων παραδειγμάτων, βλέπομεν ὅτι αἱ πόλεις αὗται ἔκειντο πλησίον στενοῦ ἢ περάσματος ποταμοῦ τινος.

***

Εἰς τὰς ἀνωτέρω πόλεις πρέπει νὰ προσθέσωμεν καὶ τὸ ὄνομα Βόσπορος, Σκυθο - Θρακικῆς ἢ Θρακικῆς καταγωγῆς, τὸ ὁποῖον συναντᾶται δύο φορὰς ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Εὐξείνου Πόντου: ἤτοι τὸν Θρακικὸν Βόσπορον καὶ τὸν Κιμμέριον Βόσπορον, τὸν σημερινὸν πορθμὸν τοῦ Κέρτς, ὅστις ἑνώνει τὴν Μαιώτιδα λίμνην τῶν ἀρχαίων (νῦν 'Αζοφικὴ θάλασσα) μὲ τὸν Εὔξεινον Πόντον, σημαίνει δὲ καὶ εἰς τὰς δύο περιστάσεις: πορθμόν, στενόν, πέρασμα.

Σημειοῦμεν ἐπίσης ὅτι καὶ ὁ 'Ελλήσποντος ἐκαλεῖτο, σπανιώτατα Βόσπορος, ὅπως παρ' Αἰσχύλῳ (Πέρσαι, 723 καὶ 746). Περὶ τῆς καταγωγῆς τῆς λέξεως καὶ τῆς ἐτυμολογίας αὐτῆς ὑπάρχουν διάφοροι γνῶμαι. Κατὰ τὴν κοινοτέραν εἶναι σύνθετος ἀπὸ τὰς λέξεις: βοῦς καὶ πόρος, συμφωνοῦν δὲ μὲ τὴν μυθολογίαν, καθ' ἣν ἡ 'Ιώ, θυγάτηρ τοῦ 'Ινάχου, βασιλέως τοῦ Ἄργους, φεύγουσα τὴν μῆνιν

τῆς ζηλοτύπου Ἥρας, καὶ μεταμορφωθεῖσα ὑπ᾽ αὐτῆς εἰς δάμαλιν, διέβη κολυμβῶσα τὸ στενὸν τοῦ Βοσπόρου, ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου εἰς Χρυσούπολιν (νῦν Σκούταρι). Κατ᾽ ἄλλην παράδοσιν ἀναφερομένην ὑπὸ τοῦ ἱστορικοῦ Γεωργίου Κωδινοῦ, ζήσαντος κατὰ τοὺς μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως χρόνους, διότι ἐκ τοῦ Βοσπόρου (τοῦ νῦν Σεράϊ - Μπουρνού), ὅθεν διενεργεῖτο μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Κωνσταντίνου Ε´ τοῦ Κοπρωνύμου (741 - 775), ἐμπόριον βοῶν, καταληφθεῖσά ποτε ὑπὸ οἴστρου δάμαλίς τις διεπέρασε τὸ στενὸν τοῦτο. Τὸ ὅτι ὑπῆρχεν ἐν Βοσπορίῳ ἀγορὰ βοῶν (Forum bovis), τοῦτο εἶναι γνωστόν, καθ᾽ ὅσον ἀναφέρεται ὅτι ὑπῆρχεν ἐν αὐτῷ καὶ ἱδρυμένον ὁμοίωμα βοός, ὑπὸ δὲ τοῦ Γάλλου περιηγητοῦ Τουρνεφὸρ (1656—1708) καλεῖται «βοὸς φόρος», ἤτοι ἀγορὰ βοῶν Τὸ ὅτι ὅμως ἠδυνήθη ποτὲ βοῦς νὰ διαπεράσῃ τὸν Βόσπορον κολυμβῶσα μεταξὺ Βυζαντίου καὶ Χρυσουπόλεως, ὅπου οὔτε πλοῖον δύναται νὰ διέλθῃ κατ᾽ εὐθεῖαν γραμμήν, ἕνεκα τῆς ὁρμῆς τοῦ ρεύματος (μέση ταχύτης 3—4 χιλ τὴν ὥραν, μεγίστης δὲ 9 10), εἶναι ὅλως ἀπίθανον. Καὶ ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὸν Θρακικὸν Βόσπορον, ἡ ἐτυμολογία τῆς λέξεως συμφωνεῖ μὲ τὴν μυθολογίαν καὶ τὴν παράδοσιν. Προκειμένου ὅμως περὶ Κιμμερίου Βοσπόρου, δὲν ἐξηγεῖται ποσῶς. Ἄλλοι διετάθησαν, ὅλως ἀβασίμως, ὅτι κάθε στενὸς πορθμὸς ἐκαλεῖτο Βόσπορος, διὰ τὸ εὔκολον τῆς διαπλεύσεως αὐτοῦ, καὶ ἄλλοι ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Θρᾷκες διέπλεον αὐτὸν ἐπὶ σχεδιῶν ἐκ βοΐων ἀσκῶν Ἀλλ᾽ ἡ λέξις βοῦς, ὡς πρῶτον συνθετικὸν οὐδέποτε μεταβάλλεται εἰς βός. Κατ᾽ ἄλλους πάλιν τὸ πρῶτον συνθετικὸν βὸς εἶναι ἀρχαῖόν τι προσθετικὸν μόριον τῆς Ἀρίας γλώσσης, ἰσοδυναμοῦν μὲ τὴν πρόθεσιν «παρά», καὶ σημαίνει: «παρὰ πόρον», διὰ τοῦ ὁποίου ἐγένοντο αἱ ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην μεταναστεύσεις τῶν Ἀρίων φυλῶν, ὁπόθεν διεσκορπίσθησαν εἰς τὴν Θράκην, Μακεδονίαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα. Κατὰ ταῦτα, Βόσπορος σημαίνει, ὅπως καὶ ἐν ἀρχῇ εἴπομεν, στενὸν ἢ πέρασμα ἢ κάτι ἀνάλογον, ὅπως παρετήρησαν οἱ γλωσσολόγοι, προκειμένου δὲ διὰ τὸν Θρακικὸν Βόσπορον «Μέγα στενόν». Ἀλλ᾽ ἔχουν ἄδικον οἱ θέλοντες νὰ ἀναγνωρίσουν εἰς τὴν λέξιν «Βόσπορος» ἑλληνικὴν καταγωγήν, παράγοντες αὐτὴν ἐκ τοῦ βοὸς καὶ πόρος, ὅπου τὸ πρῶτον συνθετικὸν σημαίνει ὄχι τὸν βοῦν, ἀλλὰ τὸ μέγα.

***

Κατὰ τὰς νεωτέρας μελέτας, ἡ λέξις «Βόσπορος» εἶναι καθαρῶς Θρακική, ὅπου ἡ κατάληξις «παρα» μετεσχηματίσθη εἰς —«πόρος» (ἑλληνική) καὶ—«πάρα» (θρακική) προέρχονται ἐκ τῆς αὐτῆς ρίζης, σημαίνουσα ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα Τῆς λέξεως «Βόσπορος», ἔχομεν δύο θρακικὰς παραλλαγάς: Βόσπαρα (φρούριον ἐν Θράκῃ) καὶ Βουσὶ - παρα (γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς), μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς τοπωνυμίας, παρὰ τὴν Βησαπάραν, ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Βέσσων. Τὸ πρῶτον συνθετικὸν Βοσ· φαίνεται σημαῖνον τὸ μέγα καὶ τοῦτο χωρὶς νὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ καταφύγωμεν εἰς τὴν ἑλληνικὴν λέξιν «βοῦς». Παράδειγμα ἔστω τὸ Βωσαγύρα (τὸ ἐθνικὸν Βωσαγυρηνὸς) τὸ ὁποῖον ἀναμφιβόλως σημαίνει ὄχι «Βοὸς - ἀγοράν», ἀλλὰ «Μεγάλην—ἀγοράν». Ἡ κατάληξις—«πάρα» συναντᾶται ἐπίσης καὶ «παρο» ἢ—«πάρον», ὡς λ.χ. Βρίπαρο, Ρρίπαρον, Βηρίπαρα, Σκαρίπαρα. Ἐπίσης καὶ πόρα ἢ πόρις, ὅπως Σκάπορα, Κετρίπορις, Ραισκούπορις, ἐξ οὗ καὶ ἡ πιθανὴ συνταύτισις τῶν εἰς—πάρα καὶ—πόρος ἢ —πόρις ληγουσῶν λέξεων, ὅπως λ.χ. Δρυζίπαρα καὶ Δρυζίπαρος, Βόσπορος καὶ Βέσπαρα καὶ ἄλλα. Ἄλλως τε παρετηρήθη καὶ ἡ πιθανὴ ταυτότης τῶν κυρίων ὀνομάτων Πόρις καὶ Πάρις.

***

Ἀλλὰ καὶ τῆς λέξεως «Βυζάντιον», κατὰ τὸν καθηγητὴν Παῦλον Καρολίδην, τὸ πρῶτον συνθετικὸν προέρχεται ἔκ τινος θρακικῆς λέξεως: Βούζ, Βὸζ ἢ Βύζ, ἡ ὁποία σημαίνει «στενὸν» καὶ ἡ ὁποία συναντᾶται εἰς τὴν ἐξελληνισθεῖσαν λέξιν Βόσπορος. Ἀλλ᾽ εἴτε βούζ, βὸζ ἢ βὺζ εἰ-

ναι τὸ πρῶτον συνθετικόν, εἴτε βός, ὅπως εἴπομεν ἀνωτέρω, τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι αἱ δύο αὗται λέξεις εἶναι θρακικῆς καταγωγῆς καὶ σημαίνουν τὸ «στενὸν πέρασμα», πρᾶγμα τὸ ὁποῖον συμφωνεῖ μὲ τὴν γεωγραφικὴν θέσιν τόσων πόλεων καὶ τοπωνυμιῶν, αἱ ὁποῖαι ἔκειντο παρὰ τὸ πέρασμα ποταμοῦ τινος ἢ θαλάσσης. Οὕτω ἡ λέξις Βόσπορος εἶναι καθαρῶς θρακικὴ καὶ σημαίνει «Μέγα στενόν», ὅπως πράγματι εἶναι ὁ Θρακικὸς Βόσπορος. (Albert Dumont, αὐτόθι σελ. 5?0 — Georges Seure, Archéologie Thrace, 2me ser?e, lere partie, σελ. 140. — Παύλου Καρολίδου, Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους τοῦ Κ. Παπαρρηγοπούλου, Ἔκδ. Ἐλευθερουδάκη. Τόμ. Α, σελ. μθ. Ἐπίσης τοῦ αὐτοῦ: Ἡ πόλις τῶν Βυζαντινῶν ἐν τοῖς Χρονικοῖς τοῦ βασιλέως Ἀστραναδδών, ἐν τῇ Ἐπιστημονικῇ Ἐπετηρίδι τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, 1902—1903, σελ. 263—272).

ΠΑΡΑΒΟΛΟΣ.—Ὅρμος τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου, μεταξὺ τῶν ἀκρωτηρίων: Κλειδίου (νῦν Ντεφντερδάρμπουρνοῦ) καὶ τῆς Ἑστίας (Ἀρναούτ-κιοΐ). Εἶναι ὁ σύγχορνος ὅρμος τοῦ Κουροὺ-τσεσμὲ (Ξηρᾶς Κρήνης ἢ Ξηροκρήνης).

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ (Ὁσία).—Ἡ ἐπιλεγομένη Ἐπιβατινὴ (βλ. λέξ Ἐπιβάται).

* ΠΑΡΕΙΟΝ (τό).—Ἕδρα ἀρχιεπισκοπῆς, ἐν Θράκῃ μνημονευομένη εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά. Αναφέρονται Ἀρχιεπίσκοποι αὐτῆς, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ Ἰγνάτιος τὸ 1285 ὑπογράφεται κατὰ τὴν ἐν Βλαχέρναις Σύνοδον «ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Πηγῶν καὶ Παρίου, ὑπέρτιμος Ἰγνάτιος, ὁρίσας ὑπέγραψα. (Σταμούλη, Συμβολὴ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Θράκης, σελ. 31. 42, 54, 156).

* ΠΑΡΑΔΗΜΗ.—Βυζαντινὸν φρούριον κείμενον εἰς τὰ πέριξ τῶν Κομουτζηνῶν (νῦν Κομοτινῆς). Ἀναφέρεται ὡς προσχωρῆσαν τὸ 1343 εἰς τὸν αὐτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου Ἰωάννην Καντακουζηνὸν (1341—1354) μετὰ τριῶν ἄλλων παρακειμένων φρουρίων: Ἀσωμάτου, Κρανοβουνίου καὶ Στυλαρίου.

ΠΑΡΑΙΒΙΟΣ. — Θεράπων τοῦ Φινέως, μυθικοῦ βασιλέως τῆς ἐν Θράκῃ Σαλμυδησσοῦ. Οὗτος κόψας ποτὲ ἱερὰν δρῦν, ἀφιερωμένην εἰς τὴν νύμφην Ἀμαδρυάδα αὐτῆς, κατεδικάσθη ὑπ' αὐτῆς εἰς βουλιμίαν, μέχρις οὗ, κατὰ συμβουλὴν τοῦ Φινέως ἐξιλέωσε τὴν νύμφην, ἱδρύσας βωμὸν πρὸς τιμήν της (Ἀπολλ. Ροδ. Β, 468).

* ΠΑΡΕΜΒΟΛΗ.—Ἐμπορεῖον τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων κείμενον ἐν τῇ Βορ. Θράκῃ Β. Α. τῆς Φιλιππουπόλεως εἰς τὸ μέσον περίπου τῆς ἀπὸ ταύτης εἰς Καράσθυρα ὁδοῦ, οὐ μακρὰν τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ Ἕβρου. («Θρακικὰ» τόμ. VI (19?5) σελ. 162).

* ΠΑΡΘΕΝΙΟΝ (τὸ).—Περὶ τῆς πόλεως ταύτης, Στέφανος ὁ Βυζάντιος ἀναφέρει τὰ ἑξῆς: «Πόλις τῆς Εὐβοίας. Ἔστι καὶ Θράκης. Τὸ ἐθνικὸν Παρθένιος καὶ Παρθενιούς». Ἄγνωστος ἡ ταυτότης αὐτῆς.

ΠΑΡΘΕΝΙΟΝ ΙΕΡΟΝ. — «Τόπος καὶ ἄκρα πρὸ τῆς χερσονήσου πόλεως Βοσπόρου, Στράβων (XII, ?08). Ἔστι δὲ δαίμονός τινος ἐπώνυμον ἡ ἄκρα καὶ τὸ ξόανον Παρθένιον ἔχον σταδίους ἑκατὸν» (Στεφ. Βυζάντιος).

* ΠΑΡΘΕΝΟΠΟΛΙΣ.—Πόλις τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτῳ Μοισίᾳ, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Πλινίου (Nat. Hist. IV, 18). Ἔκειτο δέ, κατὰ τὸν ἴδιον συγγραφέα, ἐν περιοχῇ κατεχομένῃ ὑπὸ Σκυθῶν, τῶν καλουμένων Ἀροτήρων, ὅπου κατῴκει τὸ γένος τῶν Πυγμαίων. Οἱ Ἀροτῆρες οὗτοι Σκύθαι κατῴκουν τὴν Σκυθικὴν λεγομένην Θράκην, ὡς ἀποκαλεῖ ὁ Ζώσιμος τὴν Κάτω Μοισίαν. Κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα μνημονεύεται ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, ὡς ὑπαγομένη εἰς τὸ Θέμα τῆς Ἐπαρχίας Ροδόπης (Περὶ Θεμάτων, βιβλ. Β.).

ΠΑΡΘΕΝΟΠΟΛΙΣ.—Πόλις τῆς Χερσονήσου Σιθωνίας (νῦν Λόγγου) πρὸς νότον τῆς Φυσκέλλης ὀνομασθεῖσα οὕτως ἀπὸ τῶν Θυγατέρων τοῦ Γράστου, υἱοῦ τοῦ Μύγδονος «διὰ τὸ ἄγροικον αὐτῶν τῆς διαίτης, καὶ τὸ ἄμικτον». (Στ. Βυζάντιος). Ὁ πολίτης Παρθενοπολίτης. Ἔκειτο δὲ

παρὰ τὸ χωρίον «Ταρθενώνα», διατηρῆσαν τὸν ἀρχαῖον ὄνομα, ὑπὸ μικρὰν παραλλαγήν. (Πρβλ. Δήμιτσα. Ἡ Μακεδονία, σελ. 615).

* ΠΑΡΘΙΚΟΠΟΛΙΣ.—Πόλις τῆς Σιντικῆς, κειμένη, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα Β. Δ. τῆς Ἡρακλείας τῆς Σιντικῆς (Πτολ. Γεωγρ. Γ, 12, 27). Κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Ἱεροκλέους (Συνεκδ: 638) ὡς μία τῶν 32 πόλεων τῆς ἐπαρχίας τῆς Μακεδονίας, κατὰ δὲ τὸν δέκατον ὑπὸ τοῦ Κ. Πορφυρογεννήτου (Περὶ Θεμ. Β. 74) ὡς μία τῶν 7 πόλεων τῆς ἐπαρχίας τῆς Ροδόπης. Ὑπὸ τίνος ἐκτίσθη, καὶ πότε κατεστράφη, καθὼς καὶ ἡ ἀκριβὴς τοποθεσία αὐτῆς εἶναι ἄγνωστον.

* ΠΑΡΟΡΙΑ (τὸ) —Ὀνομασία τῶν Μηλεώνων (βλ. λέξ.) κατὰ τὸ δεύτερον βασίλειον τῶν Βουλγάρων.

* ΠΑΤΑΡΟΣ.—Ἡγεμὼν τις τῶν Θρακῶν ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ ὁποίου οἱ Θρᾶκες διαβάντες ἐκ τῆς Εὐρώπης «ὅτε οἱ Κιμμέριοι τὴν Ἀσίαν κατέτρεχον, ἐκβαλόντες αὐτοὺς ἐκ Βιθυνίας ᾤκησαν αὐτοί.» (Εὐσταθ. εἰς Διονυσ. 140).

* ΠΑΣΠΑΡΑΣ.—Βυζαντινὴ κώμη τῆς Ν. Α. Θράκης, πρὸς δυσμὰς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, παρὰ τοὺς Ἐπιβάτας, ἀλλ' ἄγνωστον ποῦ ἀκριβῶς κειμένη. Ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας τοῦ Θεοφίλου (1364 1376) ἀναφέρεται μετὰ τοῦ Οἰκονομείου ὡς κτῆμα τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, δωρηθεῖσα ὑπό τινος τῶν αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου, ἀλλ' ἄγνωστον πότε.

* ΠΑΣΣΑ (ἡ).—Πόλις τῆς Θράκης, ἀναφερομένη ὑπὸ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου, ἀλλ' ἄγνωστον ποῦ κειμένη. Τὸ ἐθνικὸν Πασσαῖος.

* ΠΑΤΜΟΝ (Κάστρον) —Φρούριον τῆς Θράκης ἐπὶ τῆς Ροδόπης, τὸ ὁποῖον μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Θεοδώρου Β' τοῦ Λασκάρεως αὐτοκράτορος τῆς Νικαίας (1253-1259), ἀνάκτησιν τῶν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων κατεχομένων πόλεων καὶ φρουρίων, εὐκόλως κατέλαβεν ὁ Ἀλέξιος Δούκας ὁ Φιλανθρωπηνὸς τὸ 1256 μετὰ τῆς Τζεπαίνης (βλ. λέξ.) Ἄγνωστος ἡ ἀκριβὴς τοποθεσία αὐτοῦ.

* ΠΑΤΡΑΟΣ.—Βασιλεὺς τῆς Παιονίας περὶ τὰ 340—315 π. Χ. Τοῦ Πατράου σῴζονται ἀργυρᾶ τετρώβολα καὶ δραχμαὶ (Head-Σβορώνου, Ἱστορ. τῶν Νομισμ. Τόμ. Α', σελ. 305, πίναξ XIII)

ΠΑΥΤΑΛΙΑ.—Βλέπε λέξιν Πανταλία.

ΠΑΥΛΙΚΙΑΝΟΙ. — Θρησκευτικὴ αἵρεσις ἀναπτυχθεῖσα ὑπὸ τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν Κωνσταντῖνον, ἐπικληθέντα Σιλουϊανὸν εἰς τὰ Κίβυσσα τῆς Ἀρμενίας. Οἱ Παυλικιανοὶ διεσπάσθησαν ἐπὶ Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου (717-741), πολλοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν κατέφυγον εἰς τοὺς Σαρακηνοὺς τὸ 745, ἀλλὰ διωχθέντες ἐπεξετάθησαν εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν, ὁπόθεν πολλοὺς ἐξ αὐτῶν μετῴκισεν Κωνσταντῖνος Ε' ὁ Κοπρώνυμος (741-775) εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἡ διάσπασις καὶ διαίρεσις τῶν Παυλικιανῶν ἐπανελήφθη καὶ μετὰ ταῦτα, ἀλλὰ συγκροτηθέντες ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῶν Τυχικοῦ μετὰ ζήλου διέδιδον τὴν αἵρεσιν, μέχρις οὗ Λέων ὁ Ἀρμένιος (813-820) κατεδίωξεν αὐτούς. Πολλοὶ τούτων κατέφυγον τότε εἰς τὴν Μελιτηνὴν καὶ βοηθούμενοι ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν διωργάνουν στρατιωτικὰ σώματα κατὰ τοῦ Βυζαντίου, προελάσαντες μέχρις Ἐφέσου. Ἀλλὰ κατετροπώθησαν ὑπὸ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος κατὰ τὰ ἔτη 870 καὶ 871, ὅστις ἐκυρίευσε καὶ τὴν ἕδραν αὐτῶν Τεφρικήν. Μετὰ ἑκατὸν περίπου ἔτη ὁ Ἰωάννης Τσιμισκῆς μετῴκισε πολλοὺς ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν Θράκην(970) παρὰ τὴν Φιλιππούπολιν. ὅπου καὶ μέχρι σήμερον σῴζονται ἐκβουλγαριοθέντες γλωσσικῶς, ἀλλὰ ὡς καθολικοὶ Παυλικιάνοι. Ἀλλὰ καὶ ἐν Θράκῃ δὲν ἔπαυσαν πολεμοῦντες τὴν Ὀρθοδοξίαν, μέχρις οὗ ὁ Ἀλέξιος Κομνηνὸς τὸ 1118 πολλοὺς ἐξ αὐτῶν μετέστρεψεν εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν, κτίσας δι' αὐτοὺς καὶ τὴν πόλιν Ἀλεξιούπολιν. Ἐν τούτοις παρ' ὅλας τὰς καταπιέσεις καὶ διωγμοὺς δὲν ἔπαυσαν ὑφιστάμενοι μέχρι σήμερον προσελθόντες εἰς τὴν παπικὴν ἐκκλησίαν. (Πρβλ. Παυλικιανοὶ Ι. Ε. Ἀναστασίου 1959).

ΠΑΥΛΙΜΑΝΔΡΑ.—Φρούριον τῆς Θρά-

κης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ, ἀνακαινισθὲν κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. IV. 11), ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ τοῦ Α΄ (527—565). Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἔκειτο ἐν τῇ σημερινῇ Δοβρουτσᾶ.

* ΠΑΥΤΑΛΕΩΤΗΣ.—Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ Ἀσκληπιοῦ, λατρευομένου ἐν Παυλατείᾳ ἢ Πανταλείᾳ (βλ. λέξ.) γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῶν («Θρακικὰ» Τόμ. XII, σελ. 239).

ΠΑΦΛΑΓΩΝ.—Υἱὸς τοῦ Φινέως, μυθικοῦ βασιλέως τῆς ἐν Θράκῃ Σαλμυδησσοῦ ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἔλαβε τὸ ὄνομα ἡ ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ Παφλαγονία.

* ΠΕΔΙΛΑ (τά).—Ἡ λέξις «πέδιλα», τὴν ὁποίαν μεταχειρίζονται οἱ περὶ τὴν γλῶσσαν ἀρχαΐζοντες βυζαντινοὶ συγγραφεῖς, *ἐλέγοντο ὑπὸ τῶν βυζαντινῶν κοινῶς «τζαγγία»*, λέξις περισωθεῖσα εἰς τὸν «τζαγγάρην», τὸν κατασκευαστὴν ὑποδημάτων (πρβλ. Μαυροφρύδου, Ἐκλογὴ μνημ. τῆς νεωτ. Ἑλλ. γλώσσης, σελ. 534).

ΠΕΙΡΟΟΣ ἢ ΠΕΙΡΩΣ.—Υἱὸς τοῦ Ἰμβράσου ἐξ Αἴνου τῆς Θράκης, ἐλθὼν μετὰ τοῦ Ἀκάμαντος, υἱοῦ τοῦ Εὐσώρου, ὡς ἐπίκουρος τῶν Τρώων ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Θρακῶν

ὅσσους Ἑλλήσποντος ἀγάρους ἐντὸς ἐέργει
(Ἰλιάδ. 13, 845),

φονευθεὶς ὑπὸ τοῦ Θόαντος (Ἰλιαδ. Υ, 484). Υἱὸς αὐτοῦ ἦτο ὁ Ρίγμος, φονευθεὶς καὶ οὗτος κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλέως.

ΠΕΛΑΓΙΑΣ (Ναὸς τῆς Ἁγίας).—Ναὸς ἐν Κωνσταντινουπόλει, τὸν ὁποῖον κατέλυσεν ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ὁ Κοπρώνυμος (741—775) κατὰ τὸν ἱστορικὸν Θεοφάνην «καὶ τάφον καταδίκων ποιήσας τὰ Πελαγίου ἐκάλεσε».

ΠΕΛΑΣΓΟΙ.—Ἀρχαιότατον ἔθνος, τὸ ὁποῖον κατοικοῦν ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Ἑλλάδι, διεσπάρη εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν καὶ τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους, πρὸς δυσμὰς εἰς τὰς μεγάλας νήσους τῆς Μεσογείου μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς Ἰσπανίας. Κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, οἱ Πελασγοὶ κατῴκησαν ὅλην τὴν χώραν, ἥτις ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του ἐκαλεῖτο Ἑλλάς, πρὶν δὲ Πελασγία. Ἦσαν γεωργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι, καλλιεργοῦντες τὴν ἄμπελον καὶ τὴν ἐλαίαν. Κατὰ δὲ τὴν μυθολογίαν, πρῶτος ὁ Πελασγὸς ἐζύμωσε καὶ ἔψησεν ἄρτον παρασκευασθέντα ἐξ ἀλεύρου. Τοιοῦτοι ὄντες οἱ Πελασγοί, διὰ νὰ προφυλάσσωνται ἀπὸ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν ὀρεινῶν κατοίκων, ἔκτισαν πόλεις ὀχυρὰς καὶ ἐντεῦθεν τὰ πελασγικὰ τείχη, ἀπαντώμενα ἀπανταχοῦ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας ὅπου κατῴκησαν οὗτοι. Τὰ πελώρια αὐτῶν τείχη κατεσκευάζοντο δι' ὑπερμεγέθων λίθων, οἱ ὁποῖοι ὑπερκείμενοι ἀλλήλων συνεκρατοῦντο διὰ τοῦ βάρους αὐτῶν. Ταῦτα οἱ Ἕλληνες θαυμάζοντες ἀπέδωκαν εἰς ὑπεράνθρωπα ὄντα: τοὺς Γίγαντας, τοὺς Κύκλωπας καὶ τοὺς Θεούς. Τοιαῦτα σώζονται εἰς πλεῖστα μέρη, *ἰδίως δὲ ἐν Ἀργολίδι καὶ Ἐτρουρίᾳ* τῆς Ἰταλίας. Τὰ μᾶλλον ὅμως ἀξιόλογα εἶναι τὰ ὑπόγεια οἰκοδομήματα τῶν Μυκηνῶν καὶ τῆς Ὀρχομενοῦ. Οἱ Πελασγοὶ ἦσαν καὶ θαλασσοπόροι μεταναστεύοντες ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν, Κρήτην, Ἰταλίαν καὶ ἀλλαχοῦ. Ἦσαν δὲ τὰ πλοῖα αὐτῶν πεντηκόντοροι, δηλαδὴ τὰ μέγιστα τῶν τότε γνωστῶν πλοίων.

Ἡ θρησκεία τῶν Πελασγῶν δὲν διαφέρει πολὺ τῆς τῶν Ἑλλήνων, διότι οὗτοι τὰ πλεῖστα παρέλαβον παρ' ἐκείνων. Καὶ κατ' ἀρχάς, ὅπως ἀναφέρει ὁ Ἡρόδοτος (Β, 52) ἐλάτρευον τοὺς θεοὺς ἀνωνύμως, διαστέλλων τὰς παρὰ τῶν Αἰγυπτίων παραληφθείσας ὑπὸ τῶν Πελασγῶν θεότητας αὐτῶν, τὰς ὁποίας αὐτοὶ οὗτοι ὠνόμασαν. Ἦσαν δὲ αὗται: ἡ Ἥρα, ἡ Ἑστία, ἡ Θέμις, αἱ Χάριτες, αἱ Νηρηΐδες καὶ οἱ Διόσκουροι. Αἱ δὲ πρῶται θεότητες ἦσαν ὁ Ζεύς, ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ Δημήτηρ, ἡ Ἶσις τῶν Αἰγυπτίων, ἡ Ἄρτεμις καὶ ὁ Ἥλιος *μετὰ τῆς Λητοῦς, τοῦ Ἄρεως, τοῦ Ἑρμοῦ* καὶ τοῦ Ἡρακλέους, τὸν ὁποῖον ὁ Ἡρόδοτος διαστέλλει ἀπὸ τοῦ γνωστοῦ Θηβαίου ἥρωος, καὶ ὅστις ἦτο εἷς τῶν δώδεκα θεῶν, ἔχων Μαντεῖον ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ ἄλλο ἐν Βούρᾳ τῆς Ἀχαΐας, ἥτις θεωρεῖται ὡς μία τῶν ἀρχαιοτάτων κατοικιῶν τῶν Πελασγῶν.

Αἱ μᾶλλον τιμώμεναι θεότητες, τὰς

ὁποίας παρέλαβον οἱ Πελασγοὶ παρὰ τῶν Αἰγυπτίων ἦσαν ὁ Πελασγικὸς Ζεύς, τοῦ ὁποίου ὑπῆρχεν ἐπισημότατον Μαντεῖον ἐν Δωδώνῃ, ἡ Πελασγικὴ Ἥρα, τιμωμένη ἰδίως ἐν Ἀρκαδίᾳ καὶ ἐν Ἄργει, ἡ Πελασγὴ Δημήτηρ, τῆς ὁποίας ὑπῆρχε περίφημον ἱερὸν ἐν Λυκοσούρᾳ, τὸ ὁποῖον ἦτο συνάμα ἄσυλον τῶν διωκομένων, καὶ ναὸς ἐν Ἐλευσῖνι καὶ Ἄργει, ὅστις φαίνεται ὅτι εἶχεν ἄλλην μορφὴν παρὰ τοῖς Πελασγοῖς, καὶ ἦτο συνδεδεμένος μετὰ τῶν μυστηρίων τῶν Καβείρων.

Πλὴν τούτων ἐτιμᾶτο ὑπὸ τῶν Πελασγῶν τῆς Ἀρκαδίας καὶ Ἰταλίας ὁ Κρόνος, εἰς τὸν ὁποῖον προσέφερον ἀνθρωπίνους θυσίας καὶ ἐτέλουν αἱματηρὰς ἑορτάς. Ὄχι δὲ μόνον παρὰ τῶν Αἰγυπτίων παρέλαβον θεότητας οἱ Πελασγοί, ἀλλὰ καὶ παρ' ἄλλων ἐθνῶν ὡς λ. χ· παρὰ τῶν Λιβύων τὴν λατρείαν τοῦ Ποσειδῶνος, καὶ παρὰ τῶν Φοινίκων τοῦ Διονύσου καὶ τοῦ Φαλλοῦ. Ἐπὶ πλέον φαίνεται ὅτι καὶ ἡ λατρεία τοῦ Πανὸς εἶναι Αἰγυπτιακῆς προελεύσεως. Οἱ Πελασγοὶ κατοικοῦντες εὔφορα μέρη ηὔξησαν καὶ ἐκραταιώθησαν, ὥστε πρὸ τῶν Τρωϊκῶν ἔτι χρόνων ἐφημίζοντο διὰ τὸν ἄπειρον πλοῦτον καὶ τὴν εὐημερίαν των.

ΠΕΜΠΤΟΠΑΖΑΡΟΝ (τό). — Συνοικία τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, καὶ τῶν μετέπειτα ἀριστοκρατῶν τοῦ Σταυροδρομίου. Ὠνομάσθη δὲ οὕτως ἐκ τῆς ἐν αὐτῇ καθ' ἑκάστην Πέμπτην τελουμένης ἐμποροπανηγύρεως, ἡ ὁποία δὲν ἔπαυσε νὰ τελῆται καὶ μέχρι σήμερον.

* ΠΕΛΤΗ (ἡ).—Λέξις Θρακική, σημαίνουσα μικρὰν καὶ ἐλαφρὰν μηνοειδῆ ἀσπίδα, συνήθως πλεγμένην ἀπὸ κλώνους ἰτέας, ἄνωθεν δὲ καλυπτομένην διὰ δέρματος τεντωμένου. Παρὰ τῶν Θρακῶν παρέλαβον ταύτην οἱ Ἕλληνες, πρῶτος δ' αὐτῆς εἰσηγητὴς εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπῆρξεν ὁ στρατηγὸς Ἰφικράτης. (Πρβλ. Κ. Μυρτ. Ἀποστολίδου «Θρακ.» 1932, σελ. 233).

* ΠΕΝΘΙΛΟΣ. — Υἱὸς τοῦ Ὀρέστου, θεωρούμενος ὑπὸ πολλῶν ὡς ἱδρυτὴς τῆς Ὀρεστιάδος (βλ. λέξ. Ἀδριανούπολις).

ΠΕΝΤΑΠΟΛΙΣ (ΘΡΑΚΙΚΗ).—Οὕτως ὠνομάζετο ἡ ὁμοσπονδία πέντε ἑλληνικῶν πόλεων τῶν ἀνατολικῶν παραλίων τῆς Θράκης, ἱδρυθεῖσα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Λυσιμάχου βασιλέως τῆς Θράκης τὸ 281 π. Χ. κατὰ τῆς ὁσημέραι αὐξανομένης ἐπιρροῆς τῶν *Ρωμαίων*. Ἦσαν δὲ αὗται : ἡ Καλλατία, οἱ Τόμοι, ἡ Ὀδησσὸς (Βάρνα), ἡ Διονυσόπολις καὶ ὁ Ἴστρος. Ἀργότερον διὰ τῆς προσλήψεως τῆς Μαρκιανουπόλεως ἐγένετο Ἑξάπολις. Διῳκεῖτο δὲ ἡ ὁμοσπονδία αὕτη ὑπὸ ἑνὸς καλουμένου «Πεντάργου» καὶ ἑνὸς «Συμβούλου», οἵτινες ἀπετέλουν τὸ καλούμενον «Κοινὸν τῆς Πενταπόλεως». Ἕνεκα ὅμως τῆς ἀσυμφωνίας μεταξύ των, ἰδίως δὲ ἕνεκα τῆς μεταξὺ Καλλατίας καὶ Τόμων, συμμάχων τῶν Ἀθηναίων ἀντιζηλίας, ἡ ὁμοσπονδία αὕτη διελύθη ὀλίγον μετὰ ταῦτα. (O. Tafrali, La Cité Pontique de Dionysopolis, σελ. 67—68).

* ΠΕΝΤΑΠΟΡΟΣ — Μεσόγειος πόλις τῆς Ἀν. Θράκης ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἀστῶν τρεῖς ὥρας περίπου Β Δ. τῆς Βιζύης, ἱδρυθεῖσα ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος, μετὰ τὴν ὑποταγὴν τοῦ βασιλέως τῆς Θράκης Κερσοβλέπτου τὸ 342 π. Χ. Τὰ ἐρείπια τῶν τειχῶν της μόλις διακρίνονται σήμερον, παρ' αὐτὴν δὲ καὶ ἀρχαῖον χαλκορυχεῖον, καλούμενον ὑπὸ τῶν περιοίκων «Μαρμαροκοπιὸ» (Πρβλ. Σ. Λακίδου, σελ. 45). Εἶναι τὸ σημερινὸν χωρίον Σαρακίνα (βλ. λ.).

ΠΕΝΤΑΠΥΡΓΙΟΝ. — Οὕτως ἐκαλεῖτο τὸ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἡρακλείου κατὰ τὸ 624—626 κτισθὲν δεύτερον τεῖχος, κατὰ τὴν Β. Δ. ἄκραν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἵνα περιληφθῇ καὶ προφυλαχθῇ ἐν αὐτῷ ἡ μεγάλη συνοικία τῶν Βλαχερνῶν καὶ τὸ «Ἕβδομον» ἀπὸ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν Σκυθῶν, Ἀβάρων καὶ Οὔγγρων. Εἶχε δὲ πέντε πύργους, τῶν ὁποίων ὁ εἷς ὠνομάζετο «πύργος τοῦ Ἀνεμᾶ», διότι ἐφυλακίσθη εἰς αὐτὸν ὁ κατὰ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ συνωμοτήσας Μιχαὴλ Ἀνεμᾶς. Ἀπὸ τοῦ ὀνόματος δὲ τούτου καὶ οἱ ἄλλοι πύργοι ὠνομάζοντο «Ἀνεμᾶδες».

ΠΕΝΤΖΑ.—Ὄνομα φρουρίου τῆς Δαρ

δανίας παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV, 4) ἀνακαινισθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ τοῦ Α' (527—565).

ΠΕΡΑΝ (τό).—Μέγα καὶ πολυάνθρωπον τμῆμα τῆς Κωνσταντινουπόλεως, κείμενον ἐπὶ τοῦ πρὸς βορρᾶν τοῦ Γαλατᾶ ὑψώματος, ὑπὲρ τὰ 110 μέτρα τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Εἶναι τὸ ἄλλως λεγόμενον Σταυροδρόμιον καὶ τουρκιστὶ Μπέηογλου. Σήμερον ἀποτελεῖ ἰδιαιτέραν ὑποδιοίκησιν τοῦ Νομοῦ Κωνσταντινουπόλεως, ἀριθμεῖ δὲ (κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1927) 286.970 κατοίκους.

Ἡ ὀνομασία «Πέραν» χρονολογεῖται ἀπὸ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, ὅτε ὁ ὑπὲρ τὸν Γαλατᾶν λόφος, τότε πλήρης ἀμπελώνων, ἐκαλεῖτο οὕτως, ὡς κείμενος εἰς τὴν ἀντιπέραν ὄχθην τοῦ Κερατίου κόλπου. Ἡ ὀνομασία αὕτη ἐξηκολούθησε καὶ μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως (1453) ὅτε ἐγκατεστάθησαν ἐκεῖ αἱ ξέναι πρεσβεῖαι, ὠνομάσθη δὲ Μπέηογλου ὑπὸ τῶν Τούρκων, κατά τινας, ἀπὸ τῆς ἐκεῖ διαμονῆς τοῦ βασιλόπαιδος Ἀλεξίου, υἱοῦ τοῦ προτελευταίου αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου Ἰωάννου τοῦ Κομνηνοῦ, ἐγκατασταθέντος προσωρινῶς ἐκεῖ μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Τραπεζοῦντος τὸ 1461 ὑπὸ Μωάμεθ τοῦ Β'. Κατ' ἄλλους δὲ τὸ Μπέηογλου εἶναι παραφθορὰ τῆς λέξεως Μπέη - γιολοῦ (=ὁδὸς τοῦ μπέη ἢ τῶν μπέηδων, δηλαδὴ τῶν πριγκήπων), ὀνομασθὲν οὕτως ἀπὸ τῆς κυριωτέρας ὁδοῦ τοῦ Πέραν, παρὰ τὴν ὁποίαν κατῴκουν οἱ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐρχόμενοι ξένοι περιηγηταὶ καὶ πρέσβεις, τοὺς ὁποίους οἱ Τοῦρκοι ἐθεώρουν πριγκηπικῆς καταγωγῆς. Σταυροδρόμιον δὲ ὠνομάσθη, διότι εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ λόφου διεσταυροῦτο ἡ κυριωτέρα ὁδὸς τοῦ Πέραν μετὰ τοῦ ὑπὸ τῶν Μνηματακίων εἰς Τοπχανὲ ἄγοντος δρόμου. Εὐρυνθεῖσα ἡ κυριωτέρα ὁδὸς τοῦ Πέραν ἐπὶ σουλτὰν Ἀβδοὺλ — Μετζὶτ (1836 - 1861) μετωνομάσθη Μετζιτιέ, γνωστοτέρα ὅμως ἦτο ὡς Μεγάλη ὁδὸς τοῦ Πέραν. Ἀπὸ τῆς εἰσόδου ὅμως τῶν Κεμαλικῶν στρατευμάτων (κατὰ Νοέμβριον 1922) μετωνομάσθη εἰς «Ἰστικλὰλ – Δζαντσεσῆ (=Λεωφόρος Ἀνεξαρτησίας). Μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦτο ἡ ἕδρα τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ξένων πρεσβειῶν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς μεταφορᾶς τῆς πρωτευούσης τῆς Τουρκικῆς δημοκρατίας εἰς Ἄγκυραν (13 Ὀκτωβρίου 1923) Εὐρωπαϊκαί τινες δυνάμεις μετέφεραν τὴν ἕδραν των εἰς Ἄγκυραν. Ἀπὸ τότε τὸ Πέραν ἔχασε πολὺ ἐκ τῆς προτέρας σπουδαιότητός του. Ἡ Ἑλληνικὴ ὅμως Κοινότης τοῦ Πέραν ἐξακολουθεῖ διατηροῦσα τὰ ἐκπαιδευτικά της καταστήματα, ἂν καὶ ἕνεκα τῆς ἐλαττώσεως τοῦ πληθυσμοῦ της μετὰ δυσκολίας συντηρεῖ ταῦτα. Τὸ Πέραν ἄλλοτε εἶχε ξυλίνας οἰκίας, ὑποκείμενον εἰς συχνὰς πυρκαϊάς· τῶν ὁποίων καταστρεπτικωτέρα ὑπῆρξεν ἡ τῆς 24 Μαΐου 1870, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀπετεφρώθησαν περὶ τὰς 5.000 οἰκίαι, ἐκάησαν δὲ περὶ τοὺς 1.000 ἄνθρωποι. Μετὰ τὴν πυρκαϊὰν ταύτην ἀνῳκοδομήθη διὰ λίθων, κατὰ δὲ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐκτίσθησαν πολλαὶ καὶ μεγάλαι πολυώροφοι πολυκατοικίαι.

* ΠΕΡΓΑΜΟΥ (Ἐπισκοπή).—Κατὰ τὸν Μελέτιον (Γεωγρ. Γ', σελ. 104) «Πέργαμος πόλις ποτὲ τῆς Θράκης, μὲ θρόνον ἐπισκόπου ὑπὸ τὸν Τραϊανουπόλεως Μητροπολίτην», ἀλλ' ἀγνώστου ταυτότητος.

* ΠΕΡΒΕΡΟΥ (Ἐπισκοπή).—Πόλις τῆς Θράκης, ἀναφερομένη εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά, ἀλλ' ἄγνωστον ποῦ κειμένη. Ἐπίσκοπος αὐτῆς μνημονεύεται Βασίλειός τις τὸ ὄνομα κατὰ τὴν Ζ' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον τὸ 787 ὑπὸ τὸν τίτλον: Περβέρεως, Περβεραίου (Σταμούλη, Συμβολὴ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Θράκης, σελ. 156).

ΠΕΡΓΑΜΟΣ.—Φρούριον τῶν Πιέρων ἐν Ἠδωνίδι παρὰ τὸν Στρυμονικὸν κόλπον, ἀναφερόμενον ἤδη ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου (VII 112). Ἔκειτο δὲ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα πρὸς Ν. τῶν Φιλίππων πρὸς Δ. τῆς Νεαπόλεως (Καβάλας), ὅπου ἡ σημερινὴ κωμόπολις Πράβιον, ὅπου εὑρέθησαν ἀρχαῖα ἐρείπια καὶ ἐπιγραφαί. Κατὰ τὸν Μελέτιον, (Γεωγρ, Τόμ Γ' σελ. 104) ἦτο ἕδρα ἐπισκόπου ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Τραϊανουπόλεως. Ὁ Πτολεμαῖος

(Γεωγρ. Γ. 11, 7) ὀνομάζει αὐτὴν Πέργαμον οὐδετέρως καὶ τοποθετεῖ αὐτὴν εἰς βόρ. πλ. 42°,30′ καὶ ἀνατ. μῆκος 52, πιθανῶς ὅπου τὸ σημερινὸν τουρκικὸν χωρίον Berghamon καὶ περὶ τὰ 10 μίλλια Β. Δ. τῆς Κομοτινῆς.

ΠΕΡΙΒΛΕΠΤΟΥ (ΜΟΝΗ).—Μία τῶν ἐπισημοτέρων μονῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἱδρυθεῖσα ἐπ' ὀνόματι τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ρωμανοῦ τοῦ Λεκαπηνοῦ (920-944) ὅστις καὶ ἐτάφη ἐν αὐτῇ. Ἐν αὐτῇ ἐφυλάσσοντο πλεῖστα ἅγια λείψανα, διαρπαγέντα ὑπὸ τῶν Σταυροφόρων τὸ 1204.

Εἰς τὴν Μονὴν ταύτην παρέμεινεν ἐπί τινα χρόνον μετὰ τὴν ἐκ τοῦ θρόνου παραίτησίν του ὁ Ἀνδρόνικος Β′ Παλαιολόγος (1282-1328) ἐν αὐτῇ δὲ ἐκάρη μοναχὸς ὁ παραιτηθεὶς τοῦ θρόνου τὸ 1333 Ἰωάννης ΣΤ′ ὁ Καντακουζηνός. Μετὰ τὴν Τουρκικὴν κατάκτησιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως παρεχωρήθη εἰς τοὺς Ἀρμενίους. Καταστραφεῖσα ὑπὸ μεγάλης πυρκαϊᾶς τὸ 1782, καὶ ἀνοικοδομηθεῖσα βραδύτερον, κατεστράφη καὶ πάλιν ὑπὸ πυρκαϊᾶς τὸ 1875. Σήμερον μόνον ἴχνη τινὰ αὐτῆς σώζονται.

ΠΕΡΙΒΟΙΑ (ἡ).—Ἡ πρεσβυτέρα τῶν θυγατέρων τοῦ Ἀκεσσαμενοῦ, (βλ. λέξ.) μυθικοῦ βασιλέως τῆς Θράκης, σύζυγος τοῦ ποταμίου θεοῦ Ἀξιοῦ καὶ μήτηρ τοῦ Πηλεγόνος, ἡγεμόνος τῶν Παιόνων, λαοῦ Θρακικοῦ.

ΠΕΡΙΘΕΩΡΙΑ (ἡ).—Περιοχὴ τῆς Σόφιας ἐν τῇ Βορείῳ Θράκῃ, ὀνομασθεῖσα οὕτω ὑπὸ τῶν κατοίκων τοῦ παρὰ τὸ Αἰγαῖον φρουρίου Περιθωρίου, οἵτινες μετώκησαν ἐκεῖ.

ΠΕΡΙΘΕΩΡΙΟΝ. — Μεσαιωνικὴ πόλις τῶν παραλίων τῆς μεσημβρινῆς Θράκης, παρὰ τὰ βορειοδυτικὰ ἄκρα τῆς λίμνης Μπουροῦ τῆς Βιστονίδος τῶν ἀρχαίων, ἡ αὐτὴ μὲ τὴν Ἀναστασιούπολιν (βλ. λέξ.) μετονομασθεῖσα Περιθεώριον ὑπὸ Ἀνδρονίκου Β′ τοῦ Παλαιολόγου (1282-1328), ὄνομα τὸ ὁποῖον ἔφερε καὶ ἐπὶ τουρκοκρατίας. (Πρβλ. Στίλπ. Κυριακίδου, Ἡμερολόγιον Μεγ. Ἑλλάδος, 1931, σελ. 195 καὶ ἑξῆς). Εἰς τὰ σλαυϊκὰ κείμενα ἀπαντᾷ ὑπὸ τὸ ὄνομα Peritor. Εἶναι γνωστὴ κυρίως ἐκ τῆς μάχης, ἡ ὁποία συνεκροτήθη ἐν αὐτῇ μετὰ τοῦ Μομτζίλου, ἀρχηγοῦ τῶν Νοτιοσλαύων, ὅστις ἀφοῦ κατέστρεψε μέγα μέρος τῆς Θράκης καὶ Μακεδονίας, ἐπήρχετο καὶ κατὰ τοῦ Περιθεωρίου, καὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάννου τοῦ Καντακουζηνοῦ, ὅστις βοηθούμενος ὑπὸ τῶν Τούρκων συμμάχων του, ἐνίκησε τὸν Μομτζίλον καὶ ἐφόνευσεν αὐτὸν πρὸ τῶν πυλῶν τῆς πόλεως.

***

Κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα μνημονεύεται ὡς ἕδρα ἐπισκοπῆς ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Τραϊανουπόλεως. Βραδύτερον δὲ ἕνεκα παρακμῆς συνηνώθη μετὰ τῆς ὀλιγανθρώπου τότε Ξάνθης, ἀποτελέσασα ἀπὸ τῶν μέσων τοὐλάχιστον τοῦ XVI αἰῶνος τὴν ἡνωμένην ἐπαρχίαν Ξάνθης. (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, τ. Ε′ σ. 483.—Μητροπολίτου Σάρδεων Γερμανοῦ, Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι κτλ. εἰς «Θρακικά», 1935, σελ. 111).

ΠΕΡΙΝΘΟΣ. — Ἐπιδαύριός τις ἑταῖρος τοῦ Ὀρέστου, εἰς τὸν ὁποῖον ἀποδίδεται ἡ κτίσις τῆς ὁμωνύμου θρακικῆς πόλεως ἐπὶ τῆς Προποντίδος, ἡ ἄλλως Ἡράκλεια (Στέφ. Βυζάντιος).

ΠΕΡΙΝΘΟΣ.—Ἀρχαιοτάτη πόλις τῆς Θράκης ἐπὶ τῆς Προποντίδος, ἀπέχουσα πρὸς δυσμὰς τοῦ Βυζαντίου, κατὰ τὸν Στράβωνα (VII, 331, 57) 680 στάδια. Ἔκειτο δὲ κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. Γ, 11, 4) εἰς βόρ. πλάτ. 42°,20′ καὶ ἀνατ. μῆκ. 54°,50. Τὸ παλαιότερον ὄνομα τῆς Περίνθου, ἦτο, φαίνεται, Μυγδονία (Τζέτζη. χιλ. Γ′, 812) ἀπὸ τοῦ Μύγδονος, ἑνὸς τῶν ἀρχαιοτέρων αὐτῆς ἱδρυτῶν. Μετὰ ταῦτα, ὡς «κτίστης» αὐτῆς ἀναφέρεται ὁ Ἡρακλῆς (Amm. Marsell XXII, 8), πρᾶγμα μαρτυρούμενον ὑπὸ πολλῶν νομισμάτων τῆς Περίνθου, εἰς τὰ ὁποῖα, περὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἡρακλέους ἀναγινώσκεται: ΗΡΑΚΛΗΚΙΣΤΗ. Μετωνομάσθη δὲ Πέρινθος ἀπὸ Περίνθου τινὸς Ἐπιδαυρίου ἑταίρου τοῦ Ὀρέστου, ὅστις κατὰ τὸν Στέφανον Βυζάντιον, ὡδήγησεν ἐκεῖ νέους ἀποίκους. Πρὸ τῶν Μηδικῶν πολέμων, «οἱ

ἀπὸ Στρυμόνος Παίονες», κατά τινα χρησμόν, ἐξεστράτευσαν κατὰ τῶν Περινθίων, ἐπιτεθέντες δὲ αἴφνης κατ' αὐτῶν, «καὶ πολλόν τε ἐκράτησαν καὶ ἔλιπον σφέων ὀλίγους» (Ἡροδ. V, 1). Ἐπὶ τῶν Περσικῶν πολέμων, μολονότι, ὡς ἀναφέρει ὁ Ἡρόδοτος (V, 1—2) οἱ Περίνθιοι «ἄνδρες ἀγαθοὶ περὶ τῆς ἐλευθερίης ἐγένοντο», ἐπειδὴ ἦσαν ἐξησθενημένοι ἐκ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Παιόνων, ὑπέκυψαν τέλος εἰς τὸν Μεγάβαζον, στρατηγὸν τοῦ Δαρείου. Ἡ καταστροφὴ τῆς Περίνθου διηυκόλυνε τὸν Μεγάβαζον εἰς τὴν ὑποδούλωσιν ὁλοκλήρου τῆς Θράκης τὸ 490 π. Χ. Οὕτω οἱ Περίνθιοι, ὑποταχθέντες εἰς τοὺς Πέρσας, ἠναγκάσθησαν νὰ συνεκστρατεύσουν μετ' αὐτῶν εἰς τὸν κατὰ τῆς Ἑλλάδος πόλεμον. Ὀλίγον βραδύτερον, περὶ τὸ 480 π. Χ. ἡ Πέρινθος κατεστράφη πυρποληθεῖσα ὑπὸ τῶν Φοινίκων κατὰ διαταγὴν τοῦ Μεγάλου Βασιλέως (Ἡροδ. VI, 33). Ἀλλ' ἡ Πέρινθος δὲν ἐβράδυνε, ὅπως καὶ ἄλλαι Ἑλληνίδες πόλεις τῆς Προποντίδος, νὰ ἀνεγερθοῦν ἀκμαιότεραι καὶ ἀνθοῦσαι. Κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, ἡ Πέρινθος ἦτο σύμμαχος τῶν Ἀθηναίων, παρέχουσα εἰς αὐτοὺς χρήματα, σῖτον καὶ ἄνδρας, τὸ δὲ 406 π. Χ. ἐδέχετο εἰς τὰ τείχη της τὸν στρατὸν τοῦ Ἀλκιβιάδου (Ξενοφ. Ἑλλην. Α, 1. 21). Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς ναυτικῆς δυνάμεως τῶν Ἀθηναίων (404 π. Χ.) ἡ Πέρινθος ἀνεγνώρισε τὴν κυριαρχίαν τῶν Λακεδαιμονίων (Ξενοφ. Κύρ, Ἀνάβ. VII, 2, 8, 9) ἐξαρτωμένη ἀπὸ τὸν ἐν Βυζαντίῳ ἁρμοστὴν τῶν Λακεδαιμονίων. Ἀλλ' ἡ αὐξάνουσα εὐημερία τῆς Περίνθου, διεκύβευσε τὴν ἐλευθερίαν της. Φίλιππος ὁ Μακεδών, ἀποβλέπων εἰς τὴν σπουδαιότητα τῆς πόλεως καὶ θέλων νὰ καταστρέψῃ τὴν δύναμιν τῶν Ἀθηναίων ἐπολιόρκησε αὐτὴν τὸ 341 π. Χ. Ἠναγκάσθη ὅμως νὰ λύσῃ τὴν πολιορκίαν, εὑρεθεὶς πρὸ μεγάλης συγκεντρώσεως Ἑλληνίδων πόλεων κατ' αὐτοῦ καὶ νὰ συνάψῃ εἰρήνην τὸ 339 π. Χ. Εὐγνωμονοῦντες τότε οἱ Περίνθιοι τοὺς Ἀθηναίους καὶ Βυζαντίους, οἱ ὁποῖοι ἔσπευσαν εἰς βοήθειάν των, ἐξέδωκε τὸ γνωστὸν ἐκεῖνο παρὰ Δημοσθένει ψήφισμα, διὰ τοῦ ὁποίου παρεχωροῦντο πολλαὶ προνομίαι εἰς τοὺς Ἀθηναίους. (Δημοσθ. περὶ στεφάνου XVIII, Ἀρ. Ἀνάβ. Ἀλεξάνδρου, Β, 14, 5, Διόδ. Σικελ. XVI, 72—76, Πλουτ. Βίος Φωκίωνος 14).

***

Κατὰ τὴν Μακεδονικὴν ἐποχὴν τόσον ἤκμαζεν ἡ Πέρινθος, ὥστε Σέλευκος ὁ Νικάνωρ (306-280 π. Χ.) ἔκτισε πόλιν ἐν Συρίᾳ, ὀνομάσας αὐτὴν Πέρινθον (Ἀππιαν. Συριακ. 57). Ὁ δὲ μέγας κωμικὸς ποιητὴς Μένανδρος ὁ Ἀθηναῖος (342-291 π. Χ.) συνέγραψεν τὴν «Περινθίαν», ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐξιστορεῖτο πιθανῶς ὁ βίος ἑταίρας τινὸς Περινθίας, ἐκ τῆς ὁποίας πολλὰ ἐδανείσθη ὁ Τερέντιος, γράφων τὴν «Ἀνδρίανη.» Ἐπὶ τῶν Διαδόχων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἡ Πέρινθος, καθὼς καὶ αἱ λοιπαὶ πόλεις, ὑπετάσσετο εἰς αὐτούς, διετήρει ὅμως πάντοτε τὴν ἀνεξαρτησίαν της. Τὸ 196 π. Χ. βλέπομεν τὴν Πέρινθον διεκδικουμένην ἐνώπιον τοῦ Ρωμαίου στρατηγοῦ Τίτου Κοΐντου Φλαμινίνου ὑπὸ τῶν Ροδίων, ἀπαιτούντων ὅπως ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Φίλιππος ὁ Ε' καὶ «Περινθίους εἰς τὴν Βυζαντίων συμπολιτείαν» (Πολυβ. Ἱστορ. XVII, 2). Ἐκ τούτου συμπεραίνομεν ὅτι ἀπὸ τοῦ 339 π. Χ. ἢ καὶ πρὶν ἀκόμη διετηρεῖτο «συμπολιτεία» Περινθίων καὶ Βυζαντίων, μέχρι τοῦ 179 π. Χ. Ἐξεδόθη λοιπὸν τὸ 196 π. Χ. διάταγμα τῆς Ρωμαϊκῆς Συγκλήτου, διατάσσον τὸν Φίλιππον νὰ ἀποσύρῃ ἐκ τῆς Περίνθου τὴν φρουράν του καὶ νὰ ἀνακηρύξῃ αὐτὴν «πόλιν ἐλευθέραν». Ἀλλ' ὁ Φίλιππος, μόλις τὸ 183 π. Χ., ὅπως λέγει ὁ Πολύβιος «βαρυνόμενος καὶ στένων ἀπέβη τῶν ἐπὶ Θράκης Ἑλληνίδων πόλεων».

***

Ἐνταῦθα ὑπάρχει χάσμα εἰς τοὺς ἱστορικούς, οἱ ὁποῖοι δὲν ἀναφέρουν περὶ τῆς τύχης τῆς Περίνθου. Ἀλλ' ἀναγινώσκοντες τὴν ἱστορίαν τῆς Θράκης ἀπὸ Κότυος τοῦ Β', μέχρι Κότυος τοῦ Ε' (ἀπὸ τοῦ 71 π. Χ. μέχρι τοῦ 7 μ. Χ.) καὶ βλέποντες

τοὺς συνεχεῖς τῶν 'Οδρυσῶν, Βέσσων, Σαπαίων καὶ λοιπῶν Θρακῶν πολέμους, εἴτε ἀναμεταξύ των, εἴτε πρὸς τοὺς Ρωμαίους, συμπεραίνομεν, ὅτι οἱ Περίνθιοι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ παραμένουν ἁπλοῖ θεαταί, ἀλλ' ὅτι κατὰ τὴν φορὰν τῶν πραγμάτων, θὰ προσεταιρίζοντο πότε τὴν μίαν καὶ πότε τὴν ἄλλην μερίδα. Ὅπως δὲ τὸ Βυζάντιον ἐχορήγει ἐπικουρίαν εἰς τοὺς Ρωμαίους κατὰ τοῦ 'Αντιόχου τῆς Συρίας, τοῦ Περσέως τῆς Μακεδονίας, τῶν πειρατῶν καὶ ἄλλων (Ταχίτου Χρονικὰ XII, 62), τὸ αὐτὸ θὰ συνέβαινε πιθανῶς καὶ διὰ τὴν Πέρινθον, πολιορκηθεῖσαν μάλιστα, ἀλλὰ ματαίως ὑπὸ τοῦ Μιθριδάτου τὸ 8 π. Χ. (Μέμνων, εἰς Graec. Ἔκδ. Didot, Paris 1846 — 51,τ. Γ' σελ. 546).

* * *

Τὴν Πέρινθον καὶ τὸ Βυζάντιον, «ἀρχαίας καὶ διασήμου πόλεως», ὅπως τὰς ἀποκαλεῖ ὁ Τάκιτος (χρονικὰ Β, 54), ἐπεσκέπτοντο ἄνδρες τὰ πρῶτα φέροντες ἐν Ρώμῃ, ὅπως ὁ Γερμανικὸς τὸ 18 μ. Χ. Ὅταν δὲ ἡ Θράκη ὑπετάγη εἰς τοὺς Ρωμαίους τὸ 26 μ. Χ. καὶ ἐγένετο ἀκολούθως Ρωμαϊκὴ ἐπαρχία, κατά τινας μὲν ἐπὶ Κλαυδίου τὸ 46 μ. Χ. κατ' ἄλλους δὲ ἐπὶ Βεσπασιανοῦ τὸ 72 μ. Χ. καὶ ἡ Πέρινθος ἀνεγνώρισε τὴν κυριαρχίαν τῶν Ρωμαίων, τῶν ὁποίων σώζονται αὐτοκρατορικὰ νομίσματα ἀπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Κλαυδίου (Σουητων Βεσπασιανός, 8). 'Ανεκτίσθη δὲ ἢ μᾶλλον ἀνεκαινίσθη ὑπὸ τοῦ Βεσπασιανοῦ (69—79 μ Χ.), ὁ ὁποῖος ἀνέδειξεν αὐτὴν Μητρόπολιν τῆς Εὐρώπης (ἤτοι μέρους τῆς Θράκης), διορίσας εἰς αὐτὴν ἄρχοντα. Τοιούτων ἀρχόντων ὀνόματα, ἤτοι πρεσβευτῶν καὶ ἀντιστρατήγων, ἀναγινώσκονται ἐπὶ τῶν ἐπιγραφῶν καὶ τῶν νομισμάτων αὐτῆς, ἀπὸ τοῦ Τραϊανοῦ μέχρι τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου (98—180 μ. Χ.). Ἄξιον δὲ παρατηρήσεως εἶναι ὅτι ἐπὶ τοῦ 'Αντωνίου (138—161 μ. Χ) ἡ Πέρινθος εἶχεν ἡγεμόνα (praesident) καὶ ὄχι πρεσβευτὴν (legatus Caesaris), ὅπως ἐπὶ τῶν προκατόχων καὶ διαδόχων αὐτοῦ. Καίτοι δὲ ἡ Πέρινθος ὑπέκειτο εἰς πρεσβευτὴν τοῦ Καίσαρος, ὅπως ἐπὶ Τραϊανοῦ, πιθανῶς εἰς τὸν τῆς 'Επαρχίας Μοισίας, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ τὸ Βυζάντιον, ἄλλοτε δὲ εἰς τὸν τῆς Βιθυνίας, εἰς τὸν ὁποῖον ὑπήγοντο καὶ τὰ λοιπὰ τῆς Προποντίδος παράλια, (Στράβ. XVII, 25), οὐχ ἧττον διετήρησε τὴν ἰδίαν αὐτονομίαν της. 'Από τοῦ Αὐτοκράτορος Αὐγούστου καὶ ἑξῆς εἶχε Δῆμον, Συνέδρους ἤτοι βουλευτάς, Βουλήν, decuriones ἤτοι συγκλητικούς. 'Αλλὰ καὶ νόμους ἰδίους εἶχεν ἡ Πέρινθος, ὅπως λ.χ. ἐκεῖνον διὰ τοῦ ὁποίου ἀπηγορεύετο τὸ θάπτειν εἰς ξένον μνημεῖον, ἐπὶ χρηματικῇ τιμωρίᾳ.—«Εἰ δέ τις τολμήσει ἕτερόν τινα καταθέσθαι, δώσει τῇ πόλει 500—2.500 δηνάρια». (Περί τινων ἀνεκδότων ἐπιγραφῶν τῆς Περίνθου, ὑπὸ Σ. 'Αριστάρχη, εἰς 'Ελλην. Φιλολ. Σύλλογον Κων)πόλεως, ἔτος Α' (1863) σελ. 256 καὶ ἑξῆς).

* * *

'Ο αὐτοκράτωρ 'Αδριανὸς (117– 138 μ. Χ.) ἐπισκεφθεὶς τὴν Θράκην καὶ διελθὼν διὰ τῆς Περίνθου φαίνεται ὅτι εὐηργέτησε τὴν πόλιν, διότι οἱ Περίνθιοι εὐγνωμονοῦντες ἀνήγειραν μνημεῖον εἰς αὐτὸν καὶ τὴν αὐτοκράτειραν τὸ 125 μ. Χ. Ἄλλο μνημεῖον ἀνηγέρθη ἐν αὐτῇ εἰς 'Αντωνῖνον τὸν Εὐσεβῆ, ὅστις, ἂν καὶ δὲν ἀπεμακρύνθη τῆς 'Ιταλίας, μεγάλως εὐηργέτησε τὰς ἐπαρχίας. (Παυσ. 'Αρκαδικὰ 43). 'Αλλ' ἐκεῖνος, ὅστις ὑπὲρ πάντας ηὔξησε τὰς προνομίας τῆς Περίνθου, ἦτο ὁ Σεπτίμιος Σεβῆρος. Οὗτος μαχόμενος περὶ τῆς ἀνωτάτης ἀρχῆς ἐπὶ τριετίαν ὁλόκληρον (193—196 μ. Χ.) πρὸς τὸν Νίγρον, ἐπολιόρκησε τὸ Βυζάντιον, ταχθὲν ὑπὲρ τοῦ ἀντιπάλου του, καὶ κυριεύσας αὐτὸ ὑπεδούλωσεν ὡς κώμην εἰς τὴν Πέρινθον, ἥτις συνταχθεῖσα ὑπὲρ τοῦ νικητοῦ, εἶχεν ἤδη ἀνοίξει εἰς αὐτὸν τὰς πύλας της ἤδη ἀπὸ τοῦ 193 μ Χ. ('Ηρωδιανοῦ Γ, 6, 9). Τότε ἀφῃρέθη ἀπὸ τὸ Βυζάντιον τὸ δικαίωμα τοῦ κόπτειν νομίσματα, ἐνῷ πολλὰ νομίσματα τῆς Περίνθου ἀνάγονται εἰς τὴν ἐποχὴν ταύτην. Τότε ἀπενεμήθη ὑπὸ τῆς Ρωμαϊκῆς Συγκλήτου εἰς τὴν Πέρινθον ὁ τίτλος «Νεωκόρος», εἴτε διότι ἀνή-

γειρεν ἴσως ναὸν εἰς τιμὴν τοῦ Σεβήρου εἴτε διότι συνέστησε νέους ἀγῶνας. «Σεβήρεια πρῶτα», «ʼΕπιδήμεια Β΄ Σεβήρεια», «Φιλαδέλφεια», «ʽΗράκλεια» καὶ ἀνενέωσε ἀρχαιοτέρους, ὅπως: τὰ «ʼΑκτια καὶ τὰ Πύθια». ʼΑπέναντι τόσων μεγάλων εὐεργεσιῶν «ʽΗ Βουλὴ καὶ ὁ Δῆμος τῶν Νεωκόρων Περινθίων ἀνήγειραν» ἀνδριάντα εἰς τὸν Σεβῆρον περὶ τὸ 198 μ. Χ. ὁπότε ὁ Ρωμαῖος αὐτοκράτωρ ἔλαβε τὸν τίτλον «Παρθικός».

***

ʽΟ Δίων ἀναφέρει ὅτι οἱ Περίνθιοι ἐφάνησαν σκληροὶ πρὸς τοὺς Βυζαντίους. ʽΗ πληροφορία αὕτη τοῦ Δίωνος δὲν ἐπιβεβαιοῦται ὑπὸ ἄλλων ἱστορικῶν. Φαίνεται ὅμως ὅτι οἱ Βυζάντιοι, ἂν καὶ μετὰ ταῦτα, πάλιν ἐπὶ Σεβήρου, ἀνέκτησάν τινας τῶν ἀπολεσθεισῶν ἐλευθεριῶν, ἐν τούτοις παρέμειναν ὑπὸ τοὺς Περινθίους μέχρι Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου. ʽΗ ἑορτὴ τῶν «Φιλαδελφείων» δὲν ἐπανηγυρίσθη πλέον ἐν Περίνθῳ, καὶ δικαίως μετὰ τὴν ἀδελφοκτονίαν τοῦ Γέτα (212 μ. Χ.). Τοὐλάχιστον ἐπὶ τῶν νομισμάτων τοῦ Καρακάλα δὲν ἀπαντῶνται παρὰ μόνον τὰ «ʼΑκτια» καὶ τὰ Πύθια». ʽΟ ʽΗλιογάβαλος ἐπισκεφθεὶς πιθανῶς τὴν Πέρινθον τὸ (218 μ. Χ.) ἀπένειμεν εἰς αὐτὴν τὸν τίτλον «Δὶς Νεωκόρος», ἤτοι διπλασίως Νεωκόρος, διατηρηθέντα μέχρι τοῦ Γαλιηνοῦ περὶ τὸ 268 μ. Χ. ʼΕπὶ ʽΗλιογαβάλου, ἡ ναυτιλία τῶν Περινθίων ἐξηκολούθει ἀκμάζουσα. ʼΕπὶ δὲ τοῦ ʼΑλεξάνδρου Σεβήρου (222—235 μ. Χ) ἐπανηγυρίσθησαν ἐν αὐτῇ δημόσιοι ἀγῶνες, τὰ «ʼΑκτια». ʽΗ ἐπὶ δὲ τοῦ Γορδιανοῦ ἱδρυθεῖσα «ʽΟμόνοια Περινθίων καὶ ʼΕφεσίων» ἀπέβλεπε φαίνεται, ὄχι μόνον εἰς τὴν κοινὴν λατρείαν τῆς ʼΕφεσίας ʼΑρτέμιδος, ἀλλὰ καὶ εἰς ἀγῶνας ἀπὸ κοινοῦ πρὸς τιμὴν τοῦ αὐτοκράτορος. Τὸ αὐτὸ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν καὶ περὶ τῆς «ʽΟμονοίας Περινθίων καὶ Σμυρναίων», ἡ ὁποία ἔγινε γνωστὴ ἐκ τῶν νομισμάτων τοῦ αὐτοῦ αὐτοκράτορος, ὅστις διερχόμενος διὰ τῆς Θράκης τὸ 242 μ. Χ. παρέμεινεν ἴσως ἐν Περίνθῳ.

***

ʼΟταν οἱ Σκύθαι διαβάντες τὸ 250 μ. Χ. τὸν Τάναϊν ἐληΐζοντο ἅπασαν μὲν τὴν Θράκην, κατεῖχον δὲ καὶ αὐτὴν τὴν Φιλιππούπολιν (Ζωσίμου ʽΙστορ. Α, Δέκιος), τότε ἔσπευσεν ὁ Δέκιος τὸ 151 μ. Χ. καὶ διέσωσεν ἐκ προφανοῦς κινδύνου πολλὰς πόλεις, τῶν ὁποίων μία ἡ Πέρινθος ἀνήγειρεν εἰς αὐτὸν πιθανῶς ἀνδριάντα κατὰ τὴν σωζομένην ἐπιγραφὴν (Σ. ʼΑριστάρχη, αὐτόθι). ʼΕκτοτε, αἱ ἐπιδρομαὶ τῶν Σκυθῶν καὶ ἄλλων βαρβαρικῶν στιφῶν εἰς τὴν Θράκην, ἦσαν ἀδιάκοποι, καθὼς καὶ οἱ ἐμφύλιοι τῶν Ρωμαίων αὐτοκρατόρων πόλεμοι, κατὰ τοὺς ὁποίους ἑκάστη τῶν Θρακικῶν πόλεων προσεταιρίζετο τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην μερίδα. Οὕτω τὸ Βυζάντιον, ταχθὲν ὑπὲρ τοῦ Μακρίνου, κατεστράφη τὸ 263 μ. Χ. ὑπὸ τοῦ Γαλιηνοῦ. ʼΕπιστρέφων ὁ Αὐρηλιανὸς ἐκ τῶν κατὰ τῆς Ζηνοβίας, βασιλίσσης τῆς Παλμύρας νικῶν του καὶ διατρίβων ἐν Περίνθῳ, προὐκάλεσεν ἕνεκα τῆς αὐστηρότητός του συνωμοσίαν κατὰ τῆς ζωῆς του, ἀποτέλεσμα τῆς ὁποίας ὑπῆρξεν ἡ δολοφονία του πρὸ τοῦ Καινοῦ Φρουρίου περὶ τὰ 35 χλμ. πρὸς βορρᾶν τῆς Περίνθου, τὸ 275 μ. Χ. ὅπου καὶ ἐτάφη, ἐνῷ μετέβαινεν εἰς τὸ Βυζάντιον. (Εὐτροπίου, Αὐτοκρ. Αὐρηλιανός). ʼΕν Περίνθῳ ἐδολοφονήθη ὑπὸ τοῦ φιλοδόξου πενθεροῦ του καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Νουμεριανὸς κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 284 μ. Χ. ʼΕν Περίνθῳ διέμεινε ἐπὶ πολλὰ κατὰ σειρὰν ἔτη ὁ Διοκλητιανός, χάριν ἐαρινῆς διαμονῆς, ὁπόθεν ἐξεδόθησαν πλεῖστα αὐτοκρατορικὰ διατάγματα ὑπὸ αὐτοῦ καὶ τοῦ συμβασιλεύοντος Μαξιμιανοῦ. Κατὰ τὴν μεταξὺ τοῦ Μαξιμίνου καὶ Λικινίου πάλην, ἡ Πέρινθος ἐκυριεύθη ὑπὸ τοῦ πρώτου, μέχρις οὗ ὁ δεύτερος κατετρόπωσε τὸν Μαξιμῖνον τὸ 313 μ. Χ. πρὸ αὐτῆς τῆς Περίνθου. ʼΕκτοτε ὁ Λικίνιος ἦρχε μόνος τῆς Θράκης, μέχρις οὗ καὶ αὐτὸς ἐνικήθη κατὰ κράτος τὸ 325 μ. Χ. ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίνου παρὰ τὴν ʼΑδριανούπολιν, ὅστις κατέστρεψε τὴν ὑπὸ τοῦ Σεβήρου εἰς τὴν Πέρινθον δοθεῖσαν ὑπεροχὴν ἐπὶ τῶν παραλίων τῆς Θράκης μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ Βυζαντίου,

***

Ἡ Πέρινθος φημίζεται διὰ τὴν ἐν αὐτῇ ἐξάσκησιν τῆς ἰατρικῆς ὑπὸ τοῦ Ἱπποκράτους, ὅστις ἐκ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ἀναφερομένου σεισμοῦ καὶ τῆς ἐμφανίσεως κομήτου, φαίνεται ὅτι εὑρίσκετο ἐκεῖ κατὰ τὸ 425 π. Χ. Ὁ Ἱπποκράτης περιγράφει λεπτομερῶς δύο ἐπιδημίας τῆς Περίνθου: καῦσον ἢ πυρετὸν καὶ βῆχα, τῶν ὁποίων συνέπεια ἦσαν, νυκταλωπία, περιπνευμονία, κυνάγχη, παραπληγία, καὶ ἄλλα νος σήματα.

Τὸ γόνιμον τῆς χώρας τῶν Περινθίων, ἐξεικονίζετο ἐπὶ τῶν π. Χ. νομισμάτων αὐτῶν διὰ τῆς λατρείας τῆς Δήμητρος καὶ τοῦ Βάκχου, τὸ ἐμπόριον αὐτῶν διὰ τοῦ Ἑρμοῦ, ἡ δὲ ναυτιλία αὐτῶν διὰ τῶν συμβόλων τοῦ Ποσειδῶνος. Διὸ καὶ ἡ πόλις αὐτῶν ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων παρίστατο ὡς γυνὴ ἱσταμένη ἔμπροσθεν βωμοῦ καίοντος καὶ κρατοῦσα, εἰς μὲν τὴν δεξιὰν φιάλην οἴνου, εἰς δὲ τὴν ἀριστερὰν κέρας Ἀμαλθείας.

Ἐν Περίνθῳ ἐλατρεύοντο πλὴν τῶν θεοτήτων τοῦ Ἑλληνικοῦ Πανθέου, καὶ πολλαὶ Αἰγυπτιακαὶ θεότητες, ὅπως ἡ Ἶσις, ὁ Ἆπις, ὁ Ἄνουβις, ὁ Ἁρποκράτης, ὁ Σέραπις, εἴτε διότι καὶ ὁ Ἡρακλῆς, τὸν ὁποῖον ἰδιαιτέρως ἐλάτρευον οἱ Περίνθιοι ἦτο αἰγυπτιακῆς καταγωγῆς (Ἡροδ. Β', 43), εἴτε διότι π ρέλαβον τὴν λατρείαν τῶν Αἰγυπτίων Θεῶν μεταγενεστέρως ἐπὶ τῶν διαδόχων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ὅπως καὶ τὴν λατρείαν τοῦ Σεράπιδος, θεότητος μεγάλως τιμωμένης εἰς τὰ παράλια τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου.

***

Ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, ἔλαβε τὸ ὄνομα Ἡράκλεια, κατὰ δὲ τὸν ἕκτον καὶ δέκατον αἰῶνα ἀναφέρεται ὡς μία τῶν 14 πόλεων τῆς ἐπαρχίας Θράκης ὑπὸ κονσουλάριον. (Ἱεροκλ. Συνέκδ. 632,— Κ. Πορφυρογεννήτου, Περὶ Θεμ. Β, 47). Τὰ ὑπὸ τοῦ χρόνου κατηρειπωμένα τείχη της ἀνῳκοδόμησεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565 μ. Χ.) καὶ τὴν πόλιν ὕδρευσεν: «Ὕδασί τε αὐτὴν ποτίμοις καὶ διειδέσιν ἐπέκλησεν» καὶ ἐν γένει ἐπεμελήθη αὐτῆς «οὐ παρέργως, ἀλλὰ βασιλικῶς μάλιστα» (Προκοπ. Περὶ Κτισμ. IV, 9) Εἰς τὴν Πέρινθον – Ἡράκλειαν πρωϊμώματα εἰσήχθη ὁ Χριστιανισμός, συνεστήθη δὲ ὑπὸ τοῦ ἀποστ. λου Ἀνδρέου ἐπισκοπή, προαχθεῖσα ἀργότερον εἰς ἕδραν Μητροπολίτου, ἔχουσα ὑπ' αὐτὴν πολλὰς ἐπισκοπάς, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὴν τοῦ Βυζαντίου. Ἐπὶ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ (886—912) εἶχεν ὑπ' αὐτὴν 17 ἐπισκοπάς. (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, τόμ. V, σελ. 476). Γνωστὸν δὲ τὸ προνόμιον καθ' ὃ ὁ Ἅγιος Ἡρακλείας ἐγχειρίζει τὴν ποιμαντορικὴν ράβδον εἰς τὸν ἑκάστοτε ἀναγορευόμενον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην: «ᾧ δὴ καὶ προνόμιόν ἐστι ἐκ παλαιοῦ δικαιομένῳ ἔτι Βυζαντίου ὡς ἀνέκαθεν τελοῦντος ὑπὸ τὴν Ἡράκλειαν τὸν πατριάρχην χειροτονεῖν», ὅπως ἀναφέρει ὁ Παχυμέρης (IV, 24).—(Πλειότερα περὶ τοῦ προνομίου τούτου, βλέπε: Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια, ἔτος 14ον σελ. 395 καὶ 403 καὶ ἑξῆς).

***

Ἐκ τῶν σωζομένων λειψάνων αὐτῆς δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν πόσον λαμπρὰ μνημεῖα ὑπῆρχον τὸ πάλαι ἐν Περίνθῳ. Τοιοῦτον ἦτο τὸ Ἡρῷον της ἀνεγερθὲν ἴσως πρὸς τιμὴν τοῦ Ἡρακλέους, τὸ ἀμφιθέατρόν της μεγαλοπρεπέστατον, θεωρούμενον ὡς ἓν τῶν θαυμάτων τοῦ κόσμου. Σώζονται ἐπίσης καὶ πλεῖσται ὅσαι ἐπιγραφαὶ τῶν ἑλληνικῶν καὶ Ρωμαϊκῶν χρόνων, σπουδαιόταται διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς πόλεως (Dumont - Homolle, σελ. 378—379,—Σ Ἀριστάρχη, αὐτόθι) Τελευταίως εὑρέθη ἐν Περίνθῳ—Ἡρακλείᾳ θαυμασία κεφαλὴ ἐκ χαλκοῦ, ἀποτελοῦσα μέρος τῆς συλλογῆς Σταμούλη. Νῦν κεῖται ἐν τῷ ἀρχ. μουσείῳ Ἀθηνῶν. Περιγραφὴν ταύτης καὶ εἰκόνας, βλέπε εἰς Bulletin de Corespondance Hellénique, ἔτος 48 ὑπὸ τοῦ Γάλλου ἀρχαιολόγου de la Coste Messilière, μετάφρασιν δὲ αὐτῆς εἰς τὰ «Θρακικά», τόμ. Β', σελ. 261, καὶ ἑξῆς. Ὑπὸ τῶν Τούρκων καλεῖται Μπουγιοὺκ Ἐρεγλί, ἠρίθμει δὲ ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς κατοχῆς τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης καὶ μέχρι τῆς ἀνταλ-

λαγῆς τῶν πληθυσμῶν (1923) περὶ τὰς 2.000 κατοίκους.

***

Τῆς Περίνθου —'Ηρακλείας σώζονται νομίσματα τῶν χρόνων τοῦ Μεγάλου 'Αλεξάνδρου καὶ τοῦ Λυσιμάχου. 'Επίσης καὶ αὐτόνομα χαλκᾶ νομίσματα, τῆς αὐτῆς ἐποχῆς, φέροντα ἔμπροσθεν μὲν κεφαλὴν τῆς 'Αθηνᾶς, ὄπισθεν δὲ τὴν ἐπιγραφὴν ΠΕΡΙΝΘΙΩΝ καὶ δύο προτομὰς ἵππων. 'Επὶ τῶν νομισμάτων τῶν αὐτοκρατορικῶν χρόνων ἀπεικονίζονται ἔμπροσθεν μὲν ἡ κεφαλὴ τοῦ 'Ηρακλέους, ὡς οἰκιστοῦ ἢ κτίστου τῆς πόλεως μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΙΩΝΩΝ ΤΟΝ ΚΤΙΣΤΗΝ, ἐξ οὗ καταφαίνεται ἡ 'Ιωνικὴ καταγωγὴ τῆς ἀποικίας, ὄπισθεν δὲ διάφοροι ἆθλοι τοῦ ἥρωος. (Head—Σβορώνου, 'Ιστορ. τῶν Νομισμ. Τόμ. Α', σελ. 341—342).

ΠΕΡΙΣΤΑΣΙΣ — Κωμόπολις τῆς 'Αν. Θράκης ἐπὶ τῆς Προποντίδος 60 περίπου μίλλια Β' Α. τῆς Καλλιπόλεως ὅπου σώζονται τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Τιριστάσεως (βλ. λέξ.).

* ΠΕΡΙΣΤΙΤΖΑ.—'Οχυρωτάτη βυζαντινὴ πόλις κειμένη εἰς τὰ πρὸς τὴν Βουλγαρίαν μεθόρια τῆς Θράκης, παραχωρηθεῖσα τὸ 1344 μετ' ἄλλων ὀκτὼ ὀχυρῶν πόλεων εἰς τὸν βασιλέα τῶν Βουλγάρων 'Αλέξανδρον ὑπὸ τῆς βασιλίσσης τοῦ Βυζαντίου Ἄννης τῆς Σαβοϊανῆς, ἐπιτροπευούσης τὸν ἀνήλικον υἱόν της 'Ιωάννην τὸν Παλαιολόγον, ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ τύχῃ στρατιωτικῆς βοηθείας παρ' αὐτοῦ κατὰ τοῦ Καντακουζηνοῦ, ὅστις ἐκήρυξεν ἑαυτὸν βασιλέα τῇ βοηθείᾳ τῶν Τούρκων. Καὶ βοήθεια μὲν οὐδεμία παρεσχέθη ὑπὸ διαφόρους προφάσεις, αἱ πόλεις ὅμως αὗται περιῆλθον εἰς τοὺς Βουλγάρους μετὰ τῶν ἐν αὐταῖς στρατιωτῶν, οἱ ὁποῖοι, ὅπως ἀναφέρει ὁ Καντακουζηνὸς (ΙΙΙ, 66) «ὀλίγῳ πλείους χιλίων ἦσαν, πάντες μαχιμώτατοι καὶ οὐδένων ἄλλων τῶν παρὰ Ρωμαίοις στρατευομένων λειπόμενοι εἰς εὐψυχίαν».

* ΠΕΡΚΗ. — Παλαιότερον ὄνομα τῆς Θράκης, ὀνομασθεῖσα Θράκη ἀπὸ τινος ὁμωνύμου νύμφης. «'Ο δ' αὐτὸς 'Αρριανὸς καὶ Θράκην τινὰ ἱστορεῖ νύμφην ἀμφί, ἐπῳδάς τε καὶ φάρμακα καὶ οἵαν τὰ μὲν ἑλκύσαι τῶν παθημάτων φαρμάκοις, τὰ δὲ ἐργάσασθαι . . . . καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς Θράκης δοκεῖ ὠνομάσθαι ἡ χώρα, Πέρκη ποτὲ καλούμενη». (Εὐστάθιος ἐπὶ Διον. 140).

ΠΕΡΝΗ.—Πόλις τῆς μεσημβρινῆς Θράκης ἀντικρὺ τῆς Θάσου, πιθανώτατα ἡ σημερινὴ Κεραμωτή. Τὸ ἐθνικὸν Περναῖος (Στ. Βυζάντιος).

ΠΕΡΝΙΚΟΝ.—Βυζαντινὸν φρούριον τῆς Θράκης, κείμενον ἐντὸς χαράδρας τοῦ Στρυμόνος, περίφημον διὰ τοὺς μεταξὺ τοῦ αὐτοκρατ. Βασιλείου Β' τοῦ Βουλγαροκτόνου (976—1025) καὶ τῶν Βουλγάρων πολέμους κατεχόμενον ὑπὸ τῶν τελευταίων τὸ 1002. Παρ' αὐτὸ κεῖται σήμερον ἡ βουλγαρικὴ κωμόπολις Πέρνικ ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Σόφιας—Ροδαμὶρ πλησίον τῶν ἀνθρακωρυχείων. 'Αριθμεῖ σήμερον, κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1925, περὶ τοὺς 8.000.

ΠΕΡΟΝΤΙΚΟΝ (τὸ).—Πόλις τῆς Θράκης κειμένη, κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. Γ, 11, 3) ἐν τῇ χώρᾳ τῶν 'Αστῶν ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Εὐξείνου Πόντου, μεταξὺ τῆς Θυνιάδος ἄκρας (νῦν ἀκρωτήριον Κουρὶ) πρὸς Β. καὶ τῆς Σαλμυδησσοῦ (νῦν Μήδεια) πρὸς Ν. 'Η θέσις της ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ σημερινὸν ἀγκυροβόλιον Στέφανος.

* ΠΕΡΠΕΡΑΚΟΝ.—Μεσαιωνικὸν φρούριον τῆς Θράκης ἐν τῇ περιφερείᾳ Φιλιππουπόλεως καταληφθὲν μετὰ τοῦ Στενιμάχου καὶ Πριστίτζας καὶ ἄλλων φρουρίων ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τῶν Βουλγάρων Μιχαὴλ τὸ 1255. 'Ανακατελήφθη ὅμως τὸ ἑπόμενον ἔτος ὑπὸ τοῦ Θεοδώρου Β' τοῦ Λασκάρεως, μεθ' ὅλης τῆς περὶ αὐτὸ χώρας.

ΠΕΡΣΗΙΣ (ἡ).—Πόλις τῆς Θράκης ἐν Παιονίᾳ, κειμένη πρὸς Δ. τῶν Στόβων (νῦν Σίρκοβο). 'Ιδρυθεῖσα ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Φιλίππου τοῦ Ε' τὸ 183 π. Χ. ὠνομάσθη οὕτω πρὸς τιμὴν τοῦ υἱοῦ τοῦ Περσέως. Κατεστράφη ὅμως μετ' ὀλίγα ἔτη ὑπὸ τῶν Ρωμαίων τὸ 167 π. Χ. ἵνα μὴ ὑπενθυμίζῃ τὸ ὄνομα τοῦ τελευ-

ταίου βασιλέως τῆς Μακεδονίας. Ἄγνωστος ἡ ἀκριβὴς θέσις της.

ΠΕΤΡΑ.—Πόλις τῆς Θράκης ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Μαίδων ἢ Μαιδικῇ, κειμένη ὀλίγον πρὸ τῆς Συμβολῆς τοῦ Πόντου (Στρούμνιτσα) μετὰ τοῦ Στρυμόνος. Ὡς ἐκ τῆς ὀχυρᾶς αὐτῆς θέσεως μετὰ μεγάλης δυσκολίας κατώρθωσε νὰ κυριεύσῃ αὐτὴν ὁ βασιλεὺς Φίλιππος ὁ Ε′ τῆς Μακεδονίας τὸ 181 π. Χ. Εἶναι ἡ σημερινὴ βουλγαρικὴ κωμόπολις Πετρίτσιον, παρὰ τὰ ἑλληνικὰ σύνορα, ἐπὶ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ ὄρους Μπέλες Β. Δ. τοῦ Σιδηροκάστρου, διατηρήσασα τὸ ἀρχαῖον αὐτῆς ὄνομα.

ΠΕΤΡΑ. — Κωμόπολις μεσαιωνικὴ τῆς Ἀν. Θράκης, κειμένη 2 1)2 ὥρας Β. Δ. τῶν Σαράντα Ἐκκλησιῶν ἐπὶ ἐδάφους πετρώδους, ὁπόθεν πιθανῶς ἔλαβε καὶ τὸ ὄνομα. Παρ' αὐτὴν σώζονται ἀρχαῖα φρούρια ἓν τῶν ὁποίων, τὸ Καστρόπλο, ἀπέχει ὥραν περίπου πρὸς Α. καὶ εἶναι ἐκτισμένον ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ὀχθῶν τοῦ Τεκέντερέ, τὸ δὲ καλούμενον Παληὰ Πέτρα μίαν ὥραν περίπου πρὸς Β. Ἡμίσειαν ὥραν πρὸς Ἀν. αὐτῆς καὶ ἐν τῇ θέσει «Μπογάδα» εὑρέθησαν ἀρχαῖα νομίσματα πλίνθοι, κέραμοι κλπ. Ὑπάγεται εἰς τὸν καζᾶν Σαράντα Ἐκκλησιῶν, μέχρι δὲ τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν πληθυσμῶν (1923) ἠρίθμει περὶ τοὺς 2.000 Ἕλληνας κατοίκους, διατηροῦντας ἀστικὴν σχολὴν καὶ νηπιαγωγεῖον καὶ ἐκκλησίαν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ἐκκλησιαστικῶς δὲ ὑπήγετο εἰς τὴν ἱερὰν μητρόπολιν τῆς Ἀδριανουπόλεως. (Πρβλ. Σ. Λακίδου).

ΠΕΤΡΙΖΗΝ (Πετρίζην) —Ὄνομα φρουρίου τῆς Δαρδανίας (Παρὰ Προκοπίῳ Περὶ Κτισμ. IV 4) ἐπισκευασθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565).

* ΠΕΤΡΑΣ (ἐπισκοπή).—Κατὰ τὸν Μελέτιον (Γεωγρ. τόμ. Γ′, σελ. 105) «ποτὲ ἐπισκοπὴ ὑπὸ τὸν Ἀδριανουπόλεως».

ΠΕΤΡΙΝ.—Ξενὼν ἐν Κωνσταντινουπόλει κτισθεὶς ὑπὸ Ἑλένης θυγατρὸς Ρωμανοῦ Α′ τοῦ Λεκαπηνοῦ (919 — 944), συζύγου τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου Ζ τοῦ Πορφυρογεννήτου (912 — 959), ἐν τῇ ὁμωνύμῳ συνοικίᾳ: Πετρὶν ἢ Πετρίον, κειμένῃ ἐπὶ τῆς Ν. ἀκτῆς τοῦ Κερατίου κόλπου.

ΠΕΤΡΙΟΝ ἢ ΠΕΤΡΙΝ.—Συνοικία τῆς Κωνσταντινουπόλεως, δεξιὰ τοῦ ἀναπλέοντος τὸν Κεράτιον κόλπον, ἀμέσως πρὸ τοῦ Φαναρίου. Ὠνομάζετο ἐπίσης καὶ Πέτρα ἕνεκα τοῦ πετρώδους τῶν ὑπωρειῶν τοῦ λόφου, αἱ ὁποῖαι ἐκτεινόμεναι πρὶν κτισθῇ ἡ συνοικία πρὸς τὴν θάλασσαν, ἐσχημάτιζον βράχους καὶ ὑφάλους πέτρας, συγχωνευθέντας κατόπιν. Πολὺ πιθανόν, εἰς τὴν φυσικὴν ταύτην αἰτίαν ἐκ τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα τῆς συνοικίας, νὰ συνετέλεσε καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι πατρίκιός τις ἐκ Συρίας Πέτρος ὁ καὶ Βαρσομιανὸς ἢ Βαρσαμιανὸς καλούμενος ἔκτισε παλάτιον. Ἡ συνοικία διῃρεῖτο εἰς τὸ Παλαιὸν καὶ εἰς τὸ Νέον Πετρὶν ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα «Πετρία». Εἰς τὸ Παλαιὸν Πετρίν, τὸ ὁποῖον ἐλέγετο καὶ Παλαιὰ Πέτρα ἢ Παλαιὸς Πέτρος ἔκειτο τὸ ἀνάκτορον τοῦ Πέτρου Βαρσομιανοῦ, τὸ ὁποῖον κατέληξεν εἰς βασιλικὴν γυναικείαν Μονήν, τιμωμένην ἐπ' ὀνόματι Προδρόμου, καὶ γνωστὴν ἐν τῇ βυζαντινῇ ἱστορίᾳ, διότι εἰς αὐτὴν ἐκλείοντο αἱ ἐκπίπτουσαι βασίλισσαι. Τὴν Μονὴν ταύτην ἀνῳκοδόμησεν ἐκ ἐκ βάθρων Βασίλειος ὁ Μακεδὼν (866 — 886), ὅπου ἐλέγετο ὅτι ἐφυλάσσοντο: ὁ *κάλαμος*, *ὁ σπόγγος* καὶ *ἡ λόγχη τῆς σταυρώσεως* καθὼς καὶ ἡ κάρα καὶ ἡ δεξιὰ χεὶρ τοῦ Προδρόμου. Ὑπὸ τῶν Τούρκων καλεῖται: Πετρὶ - Καπουσοὺ (= Πύλη τοῦ Πετρίου).

ΠΕΤΡΙΤΣΟΝΙΤΙΣΣΗΣ (ΠΑΝΑΓΙΑΣ) ΜΟΝΗ.—Μονὴ τῶν βυζαντινῶν χρόνων, ἱδρυθεῖσα τὸ 1084 ὑπὸ τοῦ ἐξ Ἰβηρίας καταγομένου Γρηγορίου Πακουριανοῦ στενοῦ φίλου τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου Α' τοῦ Κομνηνοῦ. Κεῖται δὲ Ν. Δ' τοῦ Στενιμάχου, εἰς ἀπόστασιν 2 περίπου χλμ. ἀπὸ τῆς Ροδόπης, καλουμένη σήμερον Μονὴ τοῦ Μπατσκόβου ἐκ τῆς παρακειμένης ὁμωνύμου κώμης. Κατὰ τὴν τρίτην Σταυροφορίαν (1189 — 1192), οἱ σταυροφόροι προελάσαντες ἐπ Φιλιππουπόλεως μέχρι τῆς μονῆς ἐπυρπόλησαν αὐτήν, τὸν δὲ ἡγούμενόν της ἀπήγαγον δέσμιον εἰς τὸν

ἐν Φιλιππουπόλει διατρίβοντα τότε ἀρχηγὸν των Φρειδερῖκον Βαρβαρόσσαν. Τὸ 1344, ὅτε παρεδόθησαν διὰ συνθήκης ὑπὸ τοῦ Βυζαντίου τὰ ἕως τῆς Ροδόπης ὀχυρώματα εἰς τοὺς Βουλγάρους, περιῆλθε καὶ ἡ μονὴ εἰς τοὺς Βουλγάρους. Ὅταν δὲ κατελήφθη ἡ Θράκη ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἔπαυσαν πλέον προερχόμενοι μοναχοὶ ἐξ Ἰβηρίας, πρὸς πρόληψιν δὲ τῆς ἐρημώσεώς της, ἀντικατέστησαν αὐτοὺς Ἕλληνες μοναχοὶ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Πατριαρχείου, δυνάμει προνομιῶν, τὰς ὁποίας παρεχώρησε Μωάμεθ ὁ κατακτητής.

Ὡς πατριαρχικὴ ἡ Μονὴ παρέμεινεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων. Οἱ Βούλγαροι ὅμως, οἱ ὁποῖοι ἐπωφθαλμίων αὐτήν, διὰ τὸν πλοῦτόν της, κατέλαβον αὐτὴν τὸ 1894, διὰ δῆθεν καταχρήσεις τοῦ ἡγουμένου αὐτῆς. Ἔκτοτε δέ, παρ' ὅλας τὰς διαμαρτυρίας καὶ ἐνεργείας καὶ τοῦ μητροπολίτου Φιλιππουπόλεως καὶ τοῦ Πατριαρχείου, παραμένει εἰς χεῖράς των. Ἡ περιουσία τῆς Μονῆς κατὰ μετριωτέρους ὑπολογισμοὺς ἀνήρχετο εἰς 500.000 καὶ πλέον φράγκων χρυσῶν. Τὸ διαιτητικὸν δικαστήριον τῆς Χάγης, τὸ ὁποῖον ἐπελήφθη τῆς ἐκδικάσεως τῶν ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας προβαλλομένων ἀπαιτήσεων, ἀνεγνώρισε τὴν ἐπὶ τῆς Μονῆς καὶ τῶν κτημάτων αὐτῆς ἑλληνικὴν κυριότητα καὶ ὑπεχρέωσε τὴν Βουλγαρίαν νὰ πληρώσῃ τὴν ἀξίαν αὐτῶν κατὰ τὴν κρίσιν τῶν πραγματογνωμόνων.

Ἡ μονὴ περικλείει τρεῖς ναούς, τῶν ὁποίων ὁ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἀνακτισθεὶς τὸ 1604 ἐπὶ τοῦ παλαιοτέρου ναοῦ καὶ μετονομασθεὶς τῆς Ἁγίας Τριάδος, εἶναι πλήρης τοιχογραφιῶν, καθὼς καὶ ὁ νάρθηξ αὐτοῦ, ὅστις ἐζωγραφήθη τὸ 1643 δαπάνῃ τοῦ Κωνσταντινουπολίτου ἄρχοντος Γεωργίου, μονάσαντος ἐν τῇ μονῇ μετὰ τοῦ νεαροῦ υἱοῦ του Κωνσταντίνου. (Πρβλ. Κ. Μυρτ. Ἀποστολίδου, Μεγ. Ἑλλην. Ἐγκυκλοπαιδεία ἐν ἄρθρῳ : Πετριτσονιτίσσης Μονή, καὶ «Θρακικὰ» 1936 σελ. 51 καὶ ἑξῆς καὶ ἀρχ. Θρ. Θσσ.τ.ΙΒ').

* ΠΕΤΡΙΤΣΟΣ. — Φρούριον τῆς Θράκης κείμενον 1)2 ὥραν περίπου πρὸς νότον τοῦ Στενιμάχου (βλ. λεξ.) ὕψους 130 μέτρα ὑπὲρ αὐτόν. Ἐκτίσθη δὲ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὑπὸ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ (1081—1118).

ΠΕΤΡΟΥ (τὸ) ἢ Πετρὶ (τό).—Παλάτιον ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ τῆς Ν. ἀκτῆς τοῦ Κερατίου κόλπου, κτισθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (526 — 565) ὑπὸ τοῦ πατρικίου Πέτρου, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐπωνομάσθη καὶ ἡ συνοικία τὸ Πέτρου, ἢ Πετρί.

ΠΕΥΚΗ. — Μεγάλη νῆσος τῆς Κάτω Μοισίας ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, σχηματιζομένη ὑπὸ τῶν δύο νοτιωτέρων ἐκ τῶν ἑπτὰ στομίων αὐτοῦ (Στράβ. VII, 305,—Πτολεμαίου, Γεωγρ. Γ, 10, 2), τὸ νοτιώτατον τῶν ὁποίων, τὸ καὶ Ἱερὸν καλούμενον, ἐκαλεῖτο κατὰ Στράβωνα Πεύκη, «δι' οὗ σταδίων ἀνάπλους ἐπὶ τὴν Πεύκην ἑκατὸν εἴκοσι». Κατὰ τὸ κάτω τμῆμα αὐτῆς, ὁ Δαρεῖος κατεσκεύασε γέφυραν τὸ 515 π.Χ. ὅτε ἐξεστράτευσε κατὰ τῶν Σκυθῶν. Τὴν νῆσον Πεύκην καταλαβόντες κατὰ τὴν ἀρχαιότητα οἱ ἐκ τῆς χώρας των μεταναστεύσαντες Βαστάρναι «Πευκῖνοι προσηγορεύθησαν» (Στράβ. VII, 305). Παρ' ὅλην τὴν μεταβολήν, τὴν ὁποίαν ὑπέστησαν ἔκτοτε τὰ στόμια τοῦ Ἴστρου (Δουνάβεως) φαίνεται ὅτι ἡ μὲν νῆσος Πεύκη εἶναι ἡ σημερινὴ Dranoua, τὸ δὲ Ἱερὸν στόμιον ἡ Πεύκη, τὸ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου.

ΠΕΥΚΙΝΟΙ, (Πευκηνοὶ ἢ Πεῦκοι).— Λαὸς τῆς Ἀν. Μοισίας, κατοικῶν κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. Γ, 10, 4) τὴν μεταξὺ τῶν νοτιωτάτων δύο στομίων τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ χώραν, ἀπὸ τοῦ νοτιωτάτου (νῦν Ἅγιος Γεώργιος) μέχρι τοῦ βορειοτέρου (νῦν Κίλια). (Ὁ Στράβων VII, 305) θεωρεῖ αὐτοὺς Βασταρνικῆς φυλῆς, οἱ ὁποῖοι μεταναστεύσαντες ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν καὶ καταλαβόντες τὴν παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δουνάβεως μεγάλην νῆσον Πεύκην, «Πευκῖνοι προσηγορεύθησαν». Ὁ δὲ Τάκιτος (Γερμ. 46, 1), παραδέχεται αὐτοὺς ὡς γερμανικῆς καταγωγῆς, ἔχοντας τὰ αὐτὰ ἤθη καὶ ἔθιμα καὶ τὴν ἰδίαν γλῶσσαν καὶ χαρακτηρίζει αὐτοὺς ὡς ἀκαθάρτους.

ΠΕΥΚΟΙ (οἱ).—Λαὸς τῆς Ἀνατολικῆς Κάτω Μοισίας, ὁ αὐτὸς μὲ τοὺς Πευκίνους (βλ. λέξ).

ΠΗΓΑΙ (αἱ).—Τοποθεσία ἐν Βυζαντίῳ, ἀπέχουσα περὶ τὰ 165 μέτρα ἀπὸ τῆς πρὸς τὴν Σηλυβρίαν πύλης τῶν Χερσαίων τειχῶν, τὴν ὁποίαν ὁ ἱστορικὸς Προκόπιος (Περὶ Κτισμ. Α, 3, 6) περιγράφει ὡς ἑξῆς: «Ἐνταῦθά ἐστι δάσος κυπαρίσσων ἀμφιλαφές, λειμὼν ἐν ἁπαλαῖς ταῖς ἀρούραις τεθηλὼς ἄνθεσι, παράδεισος εὐφορῶν τὰ ὡραῖα, πηγὴ ἀψοφητὶ βλύζουσα γαληνὸν τὸ ὕδωρ καὶ πότιμον, ἱεροπρεπῆ ἐπιεικῶς πάντα». Ἐν τῇ τοποθεσίᾳ ταύτῃ κεῖται τὸ περίφημον ἁγίασμα τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, τὸ ἄλλως καλούμενον Ζωοδόχος Πηγὴ ἢ Μπαλουκλῆ.

ΠΗΓΑΙ.—Ἰαματικαὶ πηγαὶ τῆς Ἀνατ. Θράκης, ἀπέχουσαι κατὰ τὸν Ἡρόδοτον ἀπὸ τῆς ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου Ἀπολλωνίας (νῦν Σωζουπόλεως) καὶ τοῦ ἐπὶ τῆς Προποντίδος παρὰ τὴν Πέρινθον Ἡραίου Τείχους δύο ἡμερῶν περίπου δρόμον. Ἦσαν δὲ «δυῶν δέουσαι τεσσαράκοντα ἐκ πέτρης τῆς αὐτῆς ρέουσαι», ἀπὸ τῶν ὁποίων πηγάζει ὁ ποταμὸς Τέαρος, ἐκβάλλων εἰς τὸν Κοντάδεσδον (νῦν Καραγὰτς - ντερὲ) παραπόταμον τοῦ Ἀγριάνη. Ἐξ αὐτῶν ἄλλαι μὲν ἦσαν ψυχραί, ἄλλαι δὲ θερμαὶ «ἄρισται τά τε ἄλλα ἐν ἄκεσιν φέρουσαι καὶ δὴ καὶ ἀνδράσι καὶ ἵπποισι ψώρην ἀκέσασθαι» (Ἡροδ. IV, 90). Διερχόμενος ἐντεῦθεν ὁ Δαρεῖος ὅτε ἐξεστράτευε κατὰ τῶν Σκυθῶν τὸ 515 π. Χ. τόσον εὐχαριστήθη ἐκ τῆς τοποθεσίας καὶ τῶν ὑδάτων ἐν γένει, ὥστε παρέμεινεν αὐτόθι ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, ἀναχωρῶν δὲ ἔστησε μαρμαρίνην ἀναθηματικὴν στήλην, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐξύμνει τὸν ποταμὸν ὡς «ἄριστόν τε καὶ κάλλιστον πάντων». Κατά τινας αἱ 38 αὗται πηγαὶ τοῦ Τεάρου ἔκειντο παρὰ τὰς Σαράντα Ἐκκλησίας, ἕνεκα δὲ γεωλογικῶν λόγων ἐξέλιπον αὗται. Κατ' ἄλλους ἔκειντο ὅπου ἡ νῦν κωμόπολις Γέννα, ἔνθα ὑπάρχουν καὶ σήμερον ἀκόμη 14 μὲν πηγαὶ ἐντὸς αὐτῆς, δύο δὲ εἰς δεκάλεπτον ἀπόστασιν. Κατ' ἄλλους τέλος, ὅπου ἡ νῦν κωμόπολις Μπουνὰρ - Χισσάρ. Ἐκ τῶν γνωμῶν τούτων πιθανωτέρα φαίνεται ἡ τελευταία, καθ' ὅσον καὶ σήμερον ἀκόμη ἀναβλύζουν ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς ἄφθονα γλυκέα ὕδατα, ἐπὶ πλέον δὲ ὁ ἐξ αὐτῶν πηγάζων ποταμὸς διέσωσε τὸ ἀρχαῖον ὄνομά του, καλούμενος ὑπὸ τῶν Τούρκων Τέαρα - σουγιού, ἤτοι ὕδατα τοῦ Τεάρου. Ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων μνημονεύεται ἐπὶ τῆς θέσεως αὐτῆς ἡ κώμη Βρύσις, προφανῶς λαβοῦσα τὸ ὄνομα ὑπὸ τῶν πηγῶν, πρὸ δ' αὐτῆς καὶ φρούριον Βρυσόκαστρον καλούμενον ἢ Φρούριον τῶν Πηγῶν, τοῦ ὁποίου σώζονται ἐρείπια μετὰ τριῶν πύργων. Κειμένη ἐπὶ τῆς μεγάλης λεωφόρου ἀπὸ Σαράντα Ἐκκλησιῶν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἦτο μία τῶν ἀκμαιοτέρων κωμοπόλεων τῆς περιφερείας ταύτης, κατὰ δὲ τὸν ἔνατον αἰῶνα μνημονεύεται ὡς ἕδρα ἐπισκόπου τῆς ἐπαρχίας Αἱμιμόντου ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Ἀδριανουπόλεως. Ἡ Βρύσις ἐκυριεύθη μετὰ τῶν Σαράντα Ἐκκλησιῶν τὸ 1371 ὑπ' αὐτοῦ τοῦ σουλτάνου Μουρὰτ τοῦ Α', ἔκτοτε δὲ μετωνομάσθη Μπουνὰρ - Χισσάρ, κατὰ μετάφρασιν τοῦ Βρυσοκάστρου. Ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς κατοχῆς τῆς Ἀν. Θράκης (1920—1922) ἦτο ἕδρα ὑποδιοικήσεως τοῦ νομοῦ Σαράντα Ἐκκλησιῶν, ἔχουσα ὑπ' αὐτὴν 20 χωρία, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι ἀνήρχοντο κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1920 εἰς 14.919 κατοίκους, ἐπιδιδομένους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὸ ἐμπόριον τῶν σιτηρῶν. Ἡ κωμόπολις μέχρι τῆς ἐκκενώσεως τῆς Ἀν. Θράκης ἠρίθμει 3.300 κατοίκους διατηροῦντας ἀστικὴν σχολὴν καὶ παρθεναγωγεῖον καὶ δύο ἐκκλησίας.

* ΠΗΓΩΝ (Ἀρχιεπισκοπή).—Ἕδρα ἀρχιεπισκοπῆς, μνημονευομένη εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά. Μεταξὺ τῶν ἐπισκόπων αὐτῆς μνημονεύεται ὁ Ἰγνάτιος τὸ 1285 ὑπογραφόμενος κατὰ τὴν ἐν Βλαχέρναις Σύνοδον τὸ 1285: «Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Πηγῶν καὶ Παρίου ὑπέρτιμος Ἰγνάτιος, ὁρίσας ὑπέγραψα». (Σταμούλη, συμβολὴ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῶν ἐκκλησιῶν τῆς Θράκης, σελ. 156).

ΠΗΛΑΓΟΝΕΣ. — Οἱ κάτοικοι τῆς ἐν Μακεδονίᾳ Πελαγονίας, λαβόντες τὸ ὄνο-

μα ἀπὸ τοῦ Πελαγόνος, υἱοῦ τοῦ 'Αξιοῦ. Ἦσαν πελασγικῆς φυλῆς καὶ κατ' ἀρχὰς κατῴκουν τὴν κοιλάδα τοῦ 'Αξιοῦ. 'Εξεδιώχθησαν ὅμως ἐκεῖθεν κατὰ τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους ὑπὸ τῶν Παιόνων, καὶ ἡ μὲν χώρα αὐτῶν ὠνομάσθη Παιονία, οὗτοι δὲ καταλαβόντες τὸ πρὸς δυσμὰς τοῦ 'Εριγῶνος ποταμοῦ λεκανοπέδιον, ἐξεδίωξαν τοὺς κατέχοντας αὐτὸ 'Ορέστας πρὸς νότον. Ἔκτοτε ἡ χώρα αὐτῶν ἐκλήφη Πελαγονία. 'Εκαλοῦντο ἐπίσης καὶ Τιτᾶνες. Κατὰ τὴν κατάκτησιν τῆς χώρας ὑπὸ τῶν Ρωμαίων (167 π. Χ.) καὶ τὴν διαίρεσιν αὐτῆς εἰς 4 τμήματα, ἡ Πελαγονία ἀπετέλεσεν ἓν τῶν τμημάτων τούτων μὲ πρωτεύουσαν τὴν Πελαγονίαν πρότερον 'Ηράκλειαν.

ΠΗΛΕΓΩΝ.—Υἱὸς τοῦ 'Αξιοῦ καὶ τῆς Περιβοίας, πατὴρ τοῦ 'Αστεροπαίου, λαβὼν μέρος κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον ὡς σύμμαχος τοῦ Πριάμου, ἐλθὼν ἐκ «Παιονίκης τῆς ἐριβώλου. ('Ιλιάδ. Φ, 140). 'Εφονεύθη ὑπὸ τοῦ 'Αχιλλέως (αὐτόθι, 159).

ΠΙΑΡΗΝΣΙΟΙ.—Λαὸς Θρακικὸς κατοικῶν κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. Γ', 10, 4), τὰ ἀνατολικὰ τῆς Κάτω Μοισίας (Βουλγαρία) πρὸς βορρᾶν τῶν Κροβύζων παρὰ τὸν Δούναβιν ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς σημερινῆς πόλεως Ρουχτσούκ.

ΠΙΓΡΗΣ. — Νεανίας τις ἐκ Παιονίας τῆς Θράκης, ὅστις, ἐλπίζων ὅτι θὰ ἠδύνατο διὰ τῆς ὑποστηρίξεως τοῦ Δαρείου, ν' ἀναδειχθῇ τύραννος τῆς ἰδίας πατρίδος του, ἦλθε μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Μαντείου εἰς Σάρδεις, πρὸς συνάντησιν αὐτοῦ, ἄγων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὴν ἀδελφήν των «μεγάλην τε καὶ εὐειδέα». Ὁ Δαρεῖος εὐχαριστηθεὶς τότε ἐκ τῆς γνωριμίας αὐτῶν διέταξε τὸν ἐν Θράκῃ διατρίβοντα στρατηγόν του Μεγάβαζον, ὅπως μετοικήσῃ ὅλους τοὺς Παίονας σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἐξ Εὐρώπης εἰς 'Ασίαν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον καὶ ἐγένετο ('Ηροδ. V, 12-14).

ΠΙΕΡΙΚΟΣ (κόλπος).—Κόλπος τῆς Μεσημβρινῆς Θράκης, λαβὼν τὸ ὄνομα ὑπὸ τῶν Πιέρων (βλ. λέξ.) «οἱ ὕστερον ὑπὸ τὸ Παγγαῖον πέραν Στρυμόνος ᾤκησαν Φάγρητα καὶ ἄλλα χωρία». (Θουκυδ. Β, 99).

ΠΙΕΡΕΣ.—Λαὸς θρακικός, ὅστις ἐκδιωχθεὶς περὶ τὰ 750 π. Χ. ὑπὸ τῶν Τημενιδῶν, βασιλέων τῆς Μακεδονίας, ἀπὸ τῆς παρὰ τὸν Ὄλυμπον Πιερίας, ἀρχικῆς αὐτῶν διαμονῆς, μετηνάστευσαν εἰς τὴν πρὸς Α. τοῦ Στρυμόνος καὶ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Παγγαίου ὄρους ὑπὸ τῶν 'Ηδωνῶν κατεχομένην χώραν, τοὺς ὁποίους ἐκτοπίσαντες ἐγένοντο κύριοι οὗτοι (Θουκυδ II, 99). 'Απ' αὐτῶν ἡ χώρα ἐκλήθη Πιερία, καθὼς καὶ ὁ κόλπος Πιερικός. 'Εκαλλιέργησαν τὴν μουσικὴν καὶ τὴν ποίησιν, γνωστὸν δὲ ὅτι αἱ Μοῦσαι, ἀπὸ τοῦ 'Ηροδότου ἤδη, ἐκαλοῦντο Πιερίδες. Κατὰ τὴν διάβασιν τοῦ Ξέρξου, ἐπερχομένου κατὰ τῆς 'Ελλάδος, ὑπετάγησαν εἰς αὐτὸν καὶ παρεχώρησαν στρατὸν καὶ πλοῖα εἰς τὸν παραπλέοντα τὰ θρακικὰ παράλια περσικὸν στόλον ('Ηροδ. VII, 185). Πόλεις αὐτῶν μνημονεύονται ὑπὸ τοῦ 'Ηροδότου, ὁ Φάγρης καὶ ἡ Πέργαμος, τὰ Πιέρια καλούμενα τείχη, μετὰ δὲ τῶν 'Οδομάντων καὶ Σαιρέων ἐξεμεταλλεύοντο τὰ πλούσια μεταλλεῖα τοῦ Παγγαίου ('Ηροδ. VII, 112).

ΠΙΕΡΙΑ ἢ ΝΕΑ ΠΙΕΡΙΑ.—Χώρα τῆς μεσημβρινῆς Θράκης, κληθεῖσα οὕτως ἀπὸ τῶν Πιέρων (βλ. λέξ.) οἱ ὁποῖοι ἐκδιώξαντες τοὺς κατοίκους αὐτῆς Ἤδωνας περὶ τὸ 750 π. Χ. ἐγκατεστάθησαν ἐν αὐτῇ, ἐξετείνετο δὲ πρὸς νότον τοῦ Παγγαίου ὄρους μέχρι τῆς παραλίας. (Πτολ. Γεωγρ. Γ', 12 7).

ΠΙΕΡΙΔΕΣ (ΜΟΥΣΑΙ). — Οὕτως ἐκαλοῦντο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ποιητῶν αἱ Μοῦσαι διότι ἐπιστεύετο ὅτι ἐγεννήθησαν καὶ διέμενον ἐν Πιερίᾳ, ὅπου καὶ ἐλατρεύοντο. 'Εν Πιερίᾳ ἐλατρεύετο ἐπίσης καὶ ὁ Διόνυσος, κατὰ δὲ τὴν μυθολογίαν ἐγεννήθη καὶ ὁ 'Ορφεύς.

ΠΙΕΡΙΔΕΣ (αἱ) —Αἱ ἐννέα θνηταὶ θυγατέρες τοῦ Πιέρου, βασιλέως τῆς Πιερίας. Αὗται ἐπαιρόμεναι διὰ τὴν μουσικὴν τέχνην αὐτῶν, ἦλθον εἰς τὸν 'Ελικῶνα, διὰ νὰ ἀνταγωνισθοῦν πρὸς τὰς Μούσας. Μόλις ὅμως ἤρχισαν νὰ ᾄδουν, σκότος βαθὺ ἐκάλυψε τὴν χώραν, ἐνῷ ἀντιθέτως ἅμα ἤρχισαν τὸ ᾆσμά των αἱ Μοῦσαι, ἐπέλαμψε τὸ φῶς τοῦ 'Ηλίου, καὶ ἡ φύσις ὅλη

ἐγαλήνευσε, ὡς νὰ ἠκροᾶτο τὸ γλυκὺ ᾆσμα αὐτῶν, ὁ δὲ Ἑλικὼν ὑψοῦτο πρὸς τὸν οὐρανόν. Τότε αἱ νικηθεῖσαι θυγατέρες τοῦ Πιέρου, μετεμορφώθησαν ἐξ οἴκτου ὑπὸ τῶν θεῶν εἰς πτηνά.

ΠΙΕΡΙΣ (ἡ).—Ἡ ἄλλως καλουμένη Πιερία (βλ. λέξ.).

ΠΙΕΡΟΣ.—Πατὴρ τῶν 9 μουσῶν, πρῶτος εἰσαγαγὼν εἰς τὰς Θεσπιὰς τῆς Βοιωτίας τὴν λατρείαν τῶν Μουσῶν.

ΠΙΕΡΟΣ.—Αὐτόχθων βασιλεὺς τῆς Ἠμαθίας ἐν Μακεδονίᾳ, τοῦ ὁποίου αἱ 9 θυγατέρες ἐρίσασαι περὶ μουσικῆς πρὸς τὰς Μούσας καὶ ἡττηθεῖσαι μετεμορφώθησαν ὑπὸ τῶν θεῶν εἰς πτηνά.

ΠΙΕΡΟΣ.—Υἱὸς τοῦ Μάγνητος ἐκ Θράκης, ὅστις ἀγαπηθεὶς ὑπὸ τῆς μούσης Κλειοῦς «κατὰ μῆνιν τῆς Ἀφροδίτης», διότι ὠνείδιζεν αὐτὴν διὰ τὸν πρὸς τὸν Ἄδωνιν ἔρωτά της, ἐγέννησεν ἐξ αὐτῆς τὸν Ὑάκινθον (Ἀπολλοδ. Α, 3, 3).

ΠΙΖΟΣ (PIZUS). — Πόλις τῆς βορείου Θράκης ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ὀδρυσῶν, κειμένη ἀριστερὰ τοῦ μέσου ροῦ τοῦ Ἕβρου ποταμοῦ. Ἱδρυθεῖσα ἐπὶ τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων (202 μ.Χ.) ἀπέβη σπουδαῖον ἐμπορικὸν κέντρον. Ὑπὸ τοῦ «Ὁδοιπορικοῦ» τοῦ Ἀντωνίνου καλεῖται Ὀπίζα, ὑπὸ δὲ τοῦ ἱστορικοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 11) Πίνζος, τῆς ὁποίας τὰ τείχη ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565). Ταὐτίζεται πρὸς τὸ σημερινὸν χωρίον τῆς Βουλγαρίας Τσακαρλάρ. «Θρακικὰ» τ. IV, (1935), σελ. 156 καὶ ἑξ.).

ΠΙΘΗΚΟΥ ΛΙΜΗΝ. — Λιμενίσκος τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου παρὰ τὴν Θερμημερίαν (νῦν Κιουμπασῆ - πουρνοῦ) ὀνομασθεὶς οὕτως ἀπό τινος ἀρχηγοῦ τῶν ἐκεῖ βαρβάρων, ὅστις, ὡς λέγεται, ὡδήγησεν αὐτοὺς εἰς τὴν Ἀσίαν

ΠΙΚΡΙΔΙΟΝ ἢ ΠΙΚΡΙΔΙΟΥ ΠΕΡΑΙΑ. —Συνοικία τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, ὀνομασθεῖσα οὕτως ἀπὸ τοῦ ἐν αὐτῇ οἰκοδομηθέντος παλατίου τοῦ παρακοιμωμένου Πικριδίου, περὶ τὰ τέλη τοῦ VIII αἰῶνος, ἐπὶ τῆς αὐτοκρατείρας Εἰρήνης τῆς Ἀθηναίας Ἐκαλεῖτο ἐπίσης καὶ Ἀρεοβίνθου πιθανῶς ὑπὸ τοῦ ὁμωνύμου πατρικίου, γαμβροῦ ἐπ' ἀνεψιᾷ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ. Ἐν τῇ αὐτῇ συνοικίᾳ ἔκτισε καὶ φερώνυμον μονήν. Ἔκειτο δὲ ἐπὶ τῆς Β. Δ. ἀκτῆς τοῦ Κερατίου κόλπου, ἀπέναντι τῶν Βλαχερνῶν. Μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπωνομάσθη Ἁγία Παρασκευὴ ἀπὸ τῆς ὁμωνύμου ἐκκλησίας, σήμερον δὲ Χάσκιοϊ καὶ εἶναι τὸ πολυανθρωπότερον μετὰ τὸ Πέραν προάστειον τῆς Κωνσταν)πόλεως.

ΠΙΚΡΙΔΙΟΥ (τά).—Παλάτιον ἐν Κωνσταντινουπόλει, κτισθὲν περὶ τὰ τέλη τοῦ VIII αἰῶνος ἐπὶ τῆς αὐτοκρατείρας Εἰρήνης τῆς Ἀθηναίας, ὑπὸ τοῦ παρακοιμωμένου Πικριδίου, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐπωνομάσθη καὶ ὁλόκληρος ἡ συνοικία.

* ΠΙΛΙΝΖΗΝΟΙ.— Οἱ κάτοικοι ἀρχαίας Θρακικῆς κώμης κατ' ἀναμνηστικὴν ἐπιγραφὴν ἐπὶ μαρμαρίνης στήλης τοῦ τρίτου μ.Χ. αἰῶνος τῶν χρόνων τοῦ Ἀλεξάνδρου Σεβήρου (222-235), εὑρεθεῖσαν εἰς τὸ χωρίον Ἀράποβον παρὰ τὸν Στενίμαχον. («Θρακικά», Τόμ. VI, (1935) σελὶς 159).

ΠΙΛΩΡΟΣ (ἡ).—Πόλις τῆς χερσονήσου Σιθωνίας (νῦν Πόγγου), ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου. Τὸ ἐθνικὸν Πιλωρίτης Μέχρι τῶν Περσικῶν πολέμων παρέμεινεν ἐλευθέρα, ὁπότε ὑποταγεῖσα εἰς τοὺς Πέρσας, ἐχορήγησε στρατὸν καὶ πλοῖα εἰς τὸν παραπλέοντα τὰ Χαλκιδικὰ παράλια στόλον τοῦ Ξέρξου. (Ἡροδ. VII, 122) Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Περσῶν καὶ τὴν Νικίειον εἰρήνην τὸ 421 π.Χ. ἀναφέρεται ὡς σύμμαχος καὶ φόρου ὑποτελὴς τῶν Ἀθηναίων. Στέφανος ὁ Βυζάντιος ἀναφέρων τὴν Πίλωρον σφάλεται τοποθετῶν αὐτὴν ἐπὶ τῆς χερσονήσου Ἀκτῆς (Ἅγιον Ὄρος). «Πίλωρος καὶ Σπάρτη περὶ τὸν Ἄθω. . . ὡς Ἑκαταῖος ἰσχυρίζεται». Κατὰ τὸν Leake (Τομ. Γ', 153), ἔκειτο παρὰ τὸ σημερινὸν ἀγκυροβόλιον Πόρτο-Βουρβούρι ἢ Βουρβουροῦ.

ΠΙΜΠΛΑ ἢ ΠΙΜΠΛΕΙΑ (ἡ). — Πόλις τῆς Πιερίας κειμένη ἐπὶ τῶν Β. Α. ὑπωρειῶν τοῦ Ὀλύμπου παρὰ τὸ Δῖον (νῦν Μαλαθριά), «ἔνθα Ὀρφεὺς διέτριβε»

(Στραβ. VII, 330, 17 18). Ἐθεωρεῖτο ὡς ἕδρα τῆς λατρείας τῶν Μουσῶν, αἱ ὁποῖαι ἐξ αὐτῆς καὶ Πιμπληΐδες ἢ Πιμπληϊάδες ἐκαλοῦντο.

ΠΙΜΠΛΑ ἢ ΠΙΜΠΛΕΙΑ (ἡ). —Κρήνη καὶ ὄρος, ἀφιερωμένα εἰς τὰς Μούσας, ὅπου ἔζησεν ὁ Ὀρφεὺς καὶ ὅπου ἐγέννησεν αὐτὸν ἡ Μοῦσα Καλλιόπη ἐπί τινος βράχου καλουμένου «Σκοπιὰ Πιμπληΐδος». Κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους, ταῦτα μετετοπίσθησαν πρὸς τὸν Ἑλικῶνα τῆς Βοιωτίας, ἐξ οὗ ἡ ὀνομασία αὐτοῦ «Πιμπλείας κοπή».

ΠΙΜΠΛΗ·Ι·ΔΕΣ ἢ ΠΙΜΠΛΗ·Ι ΑΔΕΣ (αἱ).—Ἐπίθετον τῶν Μουσῶν ἀπὸ τῆς ἐν Πιερίᾳ πόλεως Πιμπλείας (βλ. λέξ.).

ΠΙΝΑΚΑΣ (ὁ) —Ἐπίθετον διδόμενον ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν εἰς τὸν μητροπολίτην τῆς ἐν Θράκῃ Ἡρακλείας, «ᾧ δὴ προνόμιόν ἐστιν *ἐκ παλαιοῦ δικαιωμένῳ* ἐν Βυζαντίῳ ὡς ἀνέκαθεν τελοῦντος ὑπὸ τὴν Ἡράκλειαν τὸν πατριάρχην χειροτονεῖν». (Παχωμ. IV. 24).

Τὸ προνόμιον τοῦτο χρονολογεῖται ἤδη πρὸ τῆς πρώτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου (325), καθ' ὃ παραδίδων ὁ μητροπολίτης Ἡρακλείας εἰς τὸν νέον πατριάρχην τὴν ποιμαντορικὴν ράβδον, ἀσπάζεται τὴν δεξιὰν αὐτοῦ, καθὼς ἐπίσης καὶ ὁ πατριάρχης τὴν τοῦ μητροπολίτου.

ΠΙΝΤΖΟΣ.—*Πόλις τῆς Βορείου Θράκης* ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ὀδρυσῶν παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτίσμ. VI, 11) ἡ ἄλλως ὑπὸ τῶν Ὁδοιπορικῶν καλουμένη Πίζος ἢ Ὄπιζα (βλ. λέξ. Πίζος).

ΠΙΣΤΥΡΟΣ. — Πόλις τῆς μεσημβρινῆς παραλίας τῆς Θράκης ἐν Ἠδωνίδι, κειμένη ἐπὶ τῆς ὁμωνύμου λίμνης, πρὸς δυσμὰς τῶν ἐκβολῶν τοῦ Νέστου ποταμοῦ, ἀπέναντι τῆς Θάσου. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἱδρύθη ὑπὸ τοῦ Κλαζομενίου Τιμησίου, μετὰ τὴν ἵδρυσιν τῶν Ἀβδήρων τὸ 656 π. Χ. ὁπότε διωχθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀβδηριτῶν ἔκτισε πόλεις τινάς, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἡ Πίστυρος. Τὴν θέσιν αὐτῆς ἐπέχει ἡ νῦν πολίχνη Κεραμωτή, παρὰ τὴν ὁποίαν ὑπάρχουν πλούσια ἰχθυοτροφεῖα.

ΠΙΣΤΥΡΟΣ (Λίμνη).—Λίμνη τῆς μεσημβρινῆς παραλίας τῆς Θράκης ἐν Ἠδωνίδι, περὶ τὰ 4 μίλλια πρὸς Δ. τῶν ἐκβολῶν τοῦ Νέστου, ἀπέναντι τῆς Θάσου, ἔχουσα κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (VII, 109) περιφέρειαν 30 σταδίων «ἰχθυώδης τε καὶ κάρτα ἁλμυρή».

Σήμερον ἀποτελεῖται ἐκ μικρῶν ἑλωδῶν λιμνῶν, πλουσιωτάτων ἐπίσης εἰς ἰχθῦς καὶ καλεῖται ὑπὸ μὲν τῶν Ἑλλήνων Κεραμωτή, ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων Καλαμωτή, ὑπὸ δὲ τῶν Τούρκων Κερεμιδλῆ.

ΠΛΑΓΚΤΑΙ (αἱ).—Ἄλλη ὀνομασία τῶν Κυανέων νήσων ἢ Συμπληγάδων Πετρῶν, ἀπαντῶσα διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν Μήδειαν τοῦ Εὐριπίδου (στίχ. 2).

ΠΛΑΚΙΛΛΙΑΝΩΝ ἢ ΦΛΑΚΙΛΛΙΑΝΩΝ (παλάτια).—Παλάτια ἐν Κωνσταντινουπόλει κτισθέντα ὑπὸ τῆς Πλακίλλας, πρώτης συζύγου Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου (379—395) Ἐν αὐτοῖς ἐφυλάσσοντο τὰ βασιλικὰ ἐμβλήματα, τὰ ὁποῖα, ἁρπάσαντες οἱ στασιασταὶ κατὰ τὴν στάσιν τοῦ Νίκα (13 Ἰανουαρίου 523), ἐστεφάνωσαν τὸν ὑπ' αὐτῶν ἀναγορευθέντα αὐτοκράτορα Ὑπάτιον, ἀνεψιὸν Ἀναστασίου τοῦ Α΄.

* ΠΛΑΚΩΤΗ (λεωφόρος). — Μεγάλη στρατιωτικὴ λεωφόρος μεταξὺ τῆς Χρυσῆς Πύλης καὶ τοῦ Ρηγίου, ὀνομασθεῖσα οὕτως ἀπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ (527 — 565) *ὅστις ἀπὸ τελματώδη καὶ ἀδιάβατον*, «λίθοις αὐτὴν καταστρώσας ἁμαξιαίοις εὐπετῆ τε κατεστήσατο καὶ ἄπονον ὅλως . . . εὐρύνεται δὲ τοσοῦτον, ἐς ὅσον ἁμάξας οὐ στενοχωρεῖν δύο ἀπ' ἐναντίας ἀλλήλαις ἰούσας. Τραχεῖς οἱ λίθοι διαφερόντως· εἰ κάσαις ἂν μυλίτας εἶναι. Εὐμεγέθεις τέ εἰσι μάλιστα . . .» (Προκ. Περὶ Κτισμ. IV, 8, 5—8). Διὰ τῆς λεωφόρου ταύτης εἰσήρχετο ὁ αὐτοκράτωρ εἰς τὴν πρωτεύουσαν μετὰ τὴν ἐν τῷ Ἑβδόμῳ ἀναγόρευσίν του, ἢ ὁσάκις ἐπέστρεφεν ἀπὸ ἐκστρατείαν.

ΠΛΕΙΣΤΩΡΟΣ (ὁ). — Ἐπιχώριος θεὸς τῶν Ἀψινθίων Θρακῶν, εἰς τὸν ὁποῖον ἐθυσίασαν οὗτοι τὸν παρ' αὐτοῖς καταφυγόντα Οἰόβαζον, Πέρσην ὕπαρχον τοῦ Ξέρξου ἐν Καρδίᾳ τῆς Θρακικῆς Χερσο-

νήσου μετὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην τὸ 479 π. Χ. (Ἡροδ. IX, 119).

ΠΛΗΞΙΠΠΟΣ.—Υἱὸς τοῦ Φινέως, μυθικοῦ βασιλέως τῆς Σαλμυδησσοῦ ἐν Θράκῃ, ἐκ τῆς πρώτης αὐτοῦ συζύγου Κλεοπάτρας, φονευθεὶς μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Πανδίονος ὑπὸ τοῦ πατρός του, πιστεύσαντος εἰς τὰς διαβολὰς τῆς μητρυιᾶς των Ἰδαίης. (Ἀπολλοδ. Γ', 15, 3).

ΠΛΙΣΚΟΒΑ.—Ὀχυρὰ πόλις τῆς Κάτω Μοισίας, κειμένη ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Ταβάν, ὅστις ρέων πρὸς τὸ Δορύστολον (νῦν Σιλίστριαν), ἐκβάλλει εἰς τὸν Δούναβιν. Ταύτην κατέλαβεν ὁ Ἰωάννης Τσιμισκῆς κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 971, ὅτε μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Πρεσθλαύας ἐπήρχετο κατὰ τοῦ Δορυστόλου ὅπου εἶχεν ὀχυρωθῆ ὁ Σβιατοσλαῦος ἡγεμὼν τῶν Ρώσων ἐπὶ κεφαλῆς 60.000 ἀνδρῶν. Ἐπίσης κατέλαβεν αὐτὴν ἀργότερον ὁ Ἀλέξιος Α' ὁ Κομνηνὸς τὸ 1088, ὅτε ἐξεστράτευσε κατὰ τῶν Κουμάνων (Ἄννα Κομν. VII, 3).

ΠΛΩΤΙΝΟΠΟΛΙΣ ἢ ΠΛΩΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ.—Μεσόγειος πόλις τῆς Θράκης ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Βέννων, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ Ἕβρου, ἱδρυθεῖσα ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ (98—117 μ. Χ.) πρὸς τιμὴν τῆς συζύγου αὐτοῦ Πλωτίνης. Τὰ τείχη αὐτῆς ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565). Κατὰ τὸν Ἱεροκλέα (Συνέκδ. 635) καὶ τὸν Κωνστ. Πορφυρογέννητον (Περὶ Θεμ. Β, 57) ἦτο μία τῶν 5 πόλεων τῆς ἐπαρχίας Αἱμιμόντου, εἰς δὲ τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικὰ ἀναφέρεται ὡς ἕδρα ἐπισκόπου τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Ἀδριανουπόλεως (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, τόμ. VI, σελ. 394 καὶ 463). Μολονότι ἡ πόλις ἀναφέρεται ὑπὸ τόσων συγγραφέων, ἡ τοποθεσία αὐτῆς δὲν ἔχει ἐξακριβωθῆ, μεγάλη δὲ διαφωνία ὑπάρχει μεταξὺ τῶν ἀρχαιολόγων καὶ ἱστορικῶν. Κατὰ τὴν Tabula Pentingeriana, ἀπεῖχε 24 μίλλια πρὸς Ν. τῆς Ἀδριανουπόλεως, κατ' ἄλλους δὲ πρὸς βορρᾶν τοῦ Διδυμοτείχου. Ὁ Μελέτιος (Γεωγρ. Γ. σελ. 102) τοποθετεῖ αὐτήν, ἀλλ' ἀορίστως, μεταξὺ Ἀδριανουπόλεως καὶ Τραϊανουπόλεως, προσθέτως ὅτι κοινῶς ὀνομάζεται Πλουοδίν. Οἱ χάρται τοῦ Κεῖπερτ τοποθετοῦν αὐτὴν πρός νότον τοῦ Διδυμοτείχου. Ἄλλοι πρὸς βορρᾶν τοῦ Διδυμοτείχου ὅπου τὸ σημερινὸν Πύθιον (πρώην Κούλελι - Μπουργάζ), ὅπου σώζονται ἐρείπια ἀρχαίας πόλεως, καὶ ἄλλοι τέλος ἐπὶ τῆς Βέννας ἢ Βείνας, ἢ ὅπου τὸ νῦν Διδυμότειχον (Πρβλ. Ἀρχιμανδ Ν. Βαφείδου. Ἡ ἐν Διδυμοτείχῳ ἀνευρεθεῖσα ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ τῶν Πλωτινοπολιτῶν, εἰς Θρακικά, 1937, σελ. 196 καὶ ἑξῆς). Πότε καὶ ὑπὸ τίνος κατεστράφη δὲν εἶναι γνωστόν, πάντως ὅμως θὰ ὑφίστατο κατὰ τὸν XII αἰῶνα, καθ' ὅσον μνημονεύεται ὡς ἕδρα ἐπισκόπου, ὅπου μετετέθη ὁ ἱεροφύλαξ τῆς ἐν Φρυγίᾳ Τραπεζουπόλεως.

***

Τῆς Πλωτινουπόλεως σώζονται νομίσματα τῶν αὐτοκρατορικῶν χρόνων, ἀπὸ Ἀντωνίνου τοῦ Εὐσεβοῦς, μέχρι τοῦ Καρακάλλα μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΠΛΩΤΕΙΝΟΠΟΛΙΤΩΝ, συνήθως δὲ ἄνευ τοῦ ὀνόματος τοῦ αὐτοκράτορος καὶ διαφόρων τύπων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἀξιοσημείωτος ὁ παριστῶν τὸν ποτάμιον θεὸν Ἕβρον, κατακείμενον καὶ ἔχοντα τὸν ἕνα πόδα ἐπὶ ἀγγείου ἀνεστραμμένου (Head - Σβορώνου, Ἱστορ. τῶν Νομισμ. Τόμ. Α', σ. 361).

ΠΟΔΑΡΓΟΙ.—Ἔθνος Θρακικόν, ἀναφερόμενον ὑπὸ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου. Κατά τινας ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν Περίνθῳ (Ἡράκλεια), ἔνθα ἀναφέρονται ὀνόματα Ποδαργῶν Θρακῶν, κατῴκουν παρὰ τὴν Προποντίδα ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς πόλεως ταύτης, (Dumont - Homolle, σελ. 383).

* ΠΟΔΑΡΚΗΣ (ὁ).—Ὄνομα ἑνὸς τῶν 4 ἀνθρωποφάγων ἵππων τοῦ Διομήδους, μυθικοῦ βασιλέως τῶν Βιστόνων ἐν Θράκῃ, τοὺς ὁποίους, ὡς γνωστόν, διετάχθη ὁ Ἡρακλῆς ὑπὸ τοῦ Εὐρυσθέως νὰ μεταφέρῃ εἰς Μυκήνας.

* ΠΟΛΕΜΟΚΡΑΤΕΙΑ.—Ἑλληνίς, σύζυγος τοῦ Σαδάλα, βασιλέως τῆς Θράκης, κατ' ἐπιγραφὴν εὑρεθεῖσαν ἐν Βιζύῃ :

Βασιλεὺς Κότυς βασιλέα Σαδάλων
καὶ βασίλισσαν Πολεμοκράτειαν
τοὺς ἑαυτοῦ γονεῖς,
Θεοῖς πατρῴοις.
(Dumont - Homolle, σελ. 365).

* ΠΟΛΕΜΩΝ. — Υἱὸς τοῦ Κότυος τοῦ Σαππαίου βασιλέως τῆς Θράκης καὶ τῆς 'Αντωνίας Τρύφαινας, μετὰ ταῦτα βασιλέως τοῦ Πόντου (37—63 μ. Χ.).

ΠΟΛΙΧΝΙΟΝ. — Βυζαντινὸν φρούριον τῆς εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου, κείμενον ἐπὶ λόφου πρὸς Β. τοῦ 'Ιεροῦ τῶν Βυζαντίων (νῦν Ρούμελη Καβάκ). 'Επὶ τῆς θέσεως αὐτοῦ ἀνήγειρε πιθανῶς φρούριον τὸ 1628 ὁ Σουλτὰν Μουρὰτ ὁ Δ', ἐρειπωθὲν ἔκτοτε.

ΠΟΛΛΗΣ.—Βασιλεὺς τῶν 'Οδομάντων, Θρακικοῦ λαοῦ παρὰ τὸν Στρυμόνα ποταμόν, σύμμαχος τῶν 'Αθηναίων ἐπὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου (Θουκυδ. V, 19).

ΠΟΛΤΥΟΒΡΙΑ ἢ ΠΟΛΤΥΜΒΡΙΑ. — Παλαιότερον ὄνομα τῆς θρακικῆς πόλεως Αἴνου, ὀνομαζομένης οὕτως ἀπὸ τοῦ βασιλέως αὐτῆς Πόλτυος «τῆς πόλεως βρίας καλουμένης θρακιστὶ» (Στράβ. VII, 319).

ΠΟΛΤΥΣ.—Υἱὸς τοῦ Ποσειδῶνος καὶ ἀδελφὸς τοῦ Σαρπηδόνος, βασιλέως τῆς ἀπ' αὐτοῦ κληθείσης Πολτυοβρίας, φιλοξενήσας τὸν 'Ηρακλέα ἐπιστρέφοντα ἐκ Τροίας ('Απολλοδ. Β, 5, 9).

ΠΟΔΥΒΟΤΟΝ. — Βυζαντινὴ πόλις τῆς μεσημβρινῆς Θράκης ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς σημερινῆς Κεσάνης. 'Ενταῦθα ἐστρατοπέδευσεν ὁ 'Αλέξιος Α' ὁ Κομνηνός, ἐπιστρέφων τὸ 1092 ἐκ τοῦ κατὰ τῶν Τούρκων πειρατῶν ἀγῶνος, ἑτοιμαζόμενος νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῶν Σκυθῶν, οἱ ὁποῖοι, ἐπιδραμόντες τὴν Θράκην, εἶχον φθάσει μέχρι τῆς Χαριουπόλεως ("Αννα Κομν. VII, 9). Κατὰ τὸ 1332 ἡ περὶ τὸ Πολύβοτον, Κισσὸν (Κεσάνην) καὶ 'Ακωνίτην χώρα κατεστράφη κατά τινα ἐπιδρομὴν τῶν Τούρκων (Χάμμερ. 'Ιστορ. τῆς 'Οθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, σελ. 171).

ΠΟΛΥΓΝΩΤΟΣ ὁ ΘΑΣΙΟΣ. — 'Ο μέγιστος τῶν ζωγράφων τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ κόσμου ἀκμάσας μεταξὺ τῶν ἐτῶν 480—445 π. Χ. Κατήγετο ἐκ Θάσου, ἡ ὁποία ἦτο σπουδαῖον κέντρον ἰωνικῆς τέχνης. 'Ο πατήρ του 'Αγλαοφῶν ἦτο καὶ αὐτὸς ζωγράφος, παρ' αὐτοῦ δὲ ἔλαβε καὶ τὰ πρῶτα μαθήματα τῆς τέχνης. 'Εγκατασταθεὶς εἰς τὰς 'Αθήνας καὶ ἐργασθεὶς ἐπὶ πολύ, ἐτιμήθη ὑπὸ τῶν 'Αθηναίων διὰ τῆς απονομῆς τῶν δικαιωμάτων τοῦ 'Αθηναίου πολίτου. 'Ησχολήθη κυρίως εἰς τὴν μεγάλην λεγομένην ζωγραφικήν, ἀντικείμενον τῆς ὁποίας ἦτο ἡ διακόσμησις διὰ μεγάλων ζωγραφιῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ τῶν ναῶν καὶ ἄλλων δημοσίων κτιρίων. Εἰς τὸ εἶδος τοῦτο διέπρεψεν ὁ Πολύγνωτος ὑπὲρ πάντα ἄλλον. Δυστυχῶς οὐδὲν τῶν ἔργων του περιεσώθη μέχρις ἡμῶν, ἐν τούτοις ἀπὸ τὰς κρίσεις τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, ἰδίως δὲ τοῦ Παυσανίου, γνωρίζομεν ὅλην σχεδὸν τὴν καλλιτεχνικήν του δρᾶσιν. Τὰ σπουδαιότερα τῶν ἔργων του ἦσαν: α') 'Η «Μνηστροφονία», ἤτοι ὁ φόνος τῶν μνηστήρων ὑπὸ τοῦ 'Οδυσσέως ἐν τῷ ναῷ τῆς 'Αθηνᾶς 'Αρείας ἐν Πλαταιαῖς. β') 'Ο «Γάμος τῶν θυγατέρων τοῦ Λευκίππου» ἐν τῷ 'Ανακείῳ τῶν 'Αθηνῶν. γ') 'Η «'Αμαζονομαχία» καὶ «Κενταυρομαχία» ἐν τῷ Θησείῳ 'Αθηνῶν. δ') «'Ιλίου Πέρσις» ἐν τῇ ποικίλῃ Στοᾷ τῶν 'Αθηνῶν. ε') 'Επίσης «'Ιλίου Πέρσις», «'Απόπλους 'Ελλήνων» καὶ «Νέκυια», ἤτοι ἡ κατάβασις τοῦ 'Οδυσσέως εἰς τὸν "Αδην ἐν τῇ Λέσχῃ τῶν Κνιδίων ἐν Δελφοῖς, μέγα ἔργον, τοῦ ὁποίου λαμπρὰν περιγραφὴν μᾶς διέσωσεν ὁ Παυσανίας. Πλὴν τῶν ἀνωτέρω ἔργων τοῦ Πολυγνώτου, ἀναφέρονται ἐπίσης: ὁ «'Αχιλλεὺς ἐν Σκύρῳ», ἡ «Ναυσικᾶ» καὶ ἡ «Θυσία Πολυξένης» ἐπὶ ξυλίνων πινακίδων ἀναρτηθεισῶν κατόπιν ἐν τῇ Πινακοθήκῃ τῶν Προπυλαίων. Τὸν Πολύγνωτον ἐμιμήθησαν οἱ ἀγγειογράφοι καὶ οἱ γλύπται, πλεῖστα δὲ τοιαῦτα ἔργα περιεσώθησαν μέχρις ἡμῶν, καταδεικνύοντα τὴν ἐπίδρασιν τῆς τέχνης τοῦ Πολυγνώτου εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν δύο συγγενῶν τῆς ζωγραφικῆς τεχνῶν. 'Η κυριωτέρα ἀρετὴ τῶν ἔργων του ἦτο ἡ ἔκφρασις τῶν προσώπων του, ὁ ἀτομικὸς χαρακτήρ, τὸ «ἦθος», διὸ καὶ ὁ 'Αριστοτέλης τὸν ἀποκαλεῖ «ἀγαθὸν ἠθογράφον».

ΠΟΛΥΔΩΡΟΣ. — Ὁ νεώτερος υἱὸς τοῦ Πριάμου καὶ τῆς Ἑκάβης, τὸν ὁποῖον οἱ γονεῖς του ἀπέστειλαν κρυφίως μετὰ πολλῶν θησαυρῶν εἰς τὸν βασιλέα τῆς Θράκης Πολυμήστορα ἢ Πολυμνήστορα (βλ.λ.), γαμβρὸν ἐπὶ θυγατρί, ἵνα, ἄν ποτε ἀνδρωθῇ, ἐκδικηθῇ τὴν καταστροφὴν τῆς πατρίδος του. Τὰ κατὰ τὸν θάνατόν του (βλ. Πολυμήστωρ) ἔμαθεν ὁ Αἰνείας κατὰ θαυμαστὸν τρόπον. Ἀποβιβασθεὶς εἰς τὴν θρακικὴν παραλίαν, ἐνῷ προσέφερε θυσίαν, εἶδεν ἔκπληκτος νὰ ρέῃ αἷμα ἔκ τινος ἀποσπασθέντος κλάδου μυρσίνης, ἐνῷ συνάμα ἐμφανισθεῖσα ἡ σκιὰ τοῦ Πολυδώρου διηγήθη τὸν ἄδικον θάνατόν του καὶ συνεβούλευσε τὸν Αἰνείαν νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν ἄξενον ἐκείνην παραλίαν (Βιργιλ. Αἰνιάδ. Γ, 49 καὶ ἑξῆς).

ΠΟΛΥΜΗΣΤΩΡ ἢ ΠΟΛΥΜΝΗΣΤΩΡ. —Βασιλεὺς τῆς Θράκης, σύζυγος τῆς Ἰλιόνης, θυγατρὸς τοῦ Πριάμου καὶ τῆς Ἑκάβης. Κατά τινα παράδοσιν, ὁ Πρίαμος προαισθανόμενος τὴν πτῶσιν τῆς Τροίας, ἔστειλεν εἰς αὐτὸν τὸν νεώτατον υἱόν του Πολύδωρον μετὰ πολλῶν θησαυρῶν, ἵνα ἄν ποτε ἀνδρωθῇ, ἐκδικηθῇ τὴν καταστροφὴν τῆς πατρίδος του. Ἀλλ' ὁ Πολυμήστωρ μαθὼν τὴν ἅλωσιν τῆς Τροίας, ἐφόνευσεν αὐτὸν ἵνα σφετερισθῇ τοὺς θησαυρούς του, τὸ δὲ πτῶμα του ἔρριψεν εἰς τὴν θάλασσαν. Ἀνευροῦσα αὐτὸ ἡ Ἑκάβη, ἐξεδικήθη τὸν φονέα, φονεύσασα τὰ δύο τέκνα του καὶ αὐτὸν τὸν ἴδιον (Εὐρ. Ἑκάβη). Κατ' ἄλλην παράδοσιν, ἰδίως παρὰ Ρωμαίοις, ἡ Ἰλιόνη ἀνέθρεψε τὸν εἰς αὐτὴν ἀποσταλέντα ἀδελφόν της ὡς τὸν υἱόν της Δηΐπολον ἢ Δηΐφιλον, τοῦτον δὲ ὡς Πολύδωρον. Οἱ Ἕλληνες μαθόντες τοῦτο καὶ ἐπιζητοῦντες νὰ ἐξολοθρεύσουν τὸ γένος τοῦ Πριάμου, ἔπεισαν τὸν Πολυμήστορα νὰ φονεύσῃ τὸν Πολύδωρον, ὑποσχεθέντες εἰς αὐτὸν τοὺς θησαυρούς του καὶ τὴν Ἠλέκτραν ὡς σύζυγον. Σαγηνευθεὶς ἐκ τῶν προτάσεων τούτων ὁ Πολυμήστωρ ἐφόνευσεν ἐν ἀγνοίᾳ του τὸν ἴδιον υἱόν του, νομίζων ὅτι φονεύει τὸν Πολύδωρον. Μαθοῦσα τοῦτο ἡ Ἰλιόνη καὶ ἐκδικουμένη τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ της, τὸν ἐφόνευσε, ἀφοῦ προηγουμένως τὸν ἐτύφλωσε.

* ΠΟΛΥΣ. — Ὄνομα Θρακικὸν κύριον κατ' ἐπιτάφιον ἐπιγραφὴν ἐπὶ μαρμαρίνης στήλης μετ' ἀναγλύφου τοῦ Θρακὸς ἱππέως τοῦ δευτέρου ἢ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος, εὑρεθεῖσαν εἰς Βοδενὰ παρὰ τὴν Στενίμαχον. («Θρακικά», τόμ. VI, (1935) σ. 169).

ΠΟΛΥΣΤΥΛΟΝ.—Βυζαντινὴ πόλις τῆς μεσημβρινῆς παραλίας τῆς Θράκης ἐπέχουσα τὴν θέσιν τῶν ἀρχαίων Ἀβδήρων. Πρὸ τοῦ XIII αἰῶνος ὑπήγετο εἰς τὸ Θέμα τῆς Μακεδονίας, εἰς δὲ τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικὰ ἀναφέρεται ὡς ἕδρα ἐπισκοπῆς ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Φιλίππων. Πότε καὶ ὑπὸ τίνος κατεστράφη εἶναι ἄγνωστον. Τὸ ὄνομά της ὅμως διετηρήθη μὲ μικρὰν παραλλαγὴν εἰς τὸ σημερινὸν χωρίον Μπουλούστρα, τῆς ἐπαρχίας Ξάνθης τοῦ νομοῦ Ροδόπης, παρὰ τὰ ἐρείπια τῶν ἀρχαίων Ἀβδήρων, ἀριθμοῦν 574 κατοίκους (1928).

* ΠΟΝΗΡΟΥΠΟΛΙΣ.—Πόλις τῆς Βορείου Θράκης, κτισθεῖσα ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος, ἐγκαταστήσαντος ἐκεῖ «τοὺς ἐπὶ πονηρίᾳ διαβαλλομένους, συκοφάντας καὶ ψευδομάρτυρας καὶ τοὺς συνηγόρους καὶ τοὺς ἄλλους πονηρούς» (Θεοπόμπου Ἀπόσπ. 121), ἢ ὅπως λέγει ὁ Πλούταρχος (Ἠθικὰ) «ὥσπερ ἡ πόλις, ἣν ἐκ τῶν κακίστων καὶ ἀναγωγοτάτων κτίσας ὁ Φίλιππος Πονηρόπολιν προσηγόρευε». Εἶναι ἡ αὐτὴ μὲ τὴν Φιλιππούπολιν.

* ΠΟΝΤΑΡΧΗΣ — Ὁ διοικητὴς τῆς Θρακικῆς ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου Πενταπόλεως (βλ. λέξ.), ὅστις μεθ' ἑνὸς «Συμβούλου», ἀπετέλει τὸ καλούμενον «Κοινὸν τῆς Πενταπόλεως».

ΠΟΝΤΕΣ — Βυζαντινὸν φρούριον τῆς Δακίας ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, ἐγερθὲν ἐπὶ τῆς θέσεως ὅπου ὁ αὐτοκράτωρ Τραϊανὸς κατεσκεύασε τὴν ὁμώνυμον γέφυραν (Pons Trajani), παρὰ τὴν συμβολὴν τοῦ Μάργου (νῦν Μοράβας) κατὰ τὴν κατὰ τῶν Δακῶν ἐκστρατείαν αὐτοῦ (104—105). Τὰ τείχη αὐτοῦ κατεστραμμένα ἀπὸ πολλοῦ, ἀνεκαίνισεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (Προκ. Περὶ Κτισμ.). Ἡ θέσις αὐτοῦ ἀναγνωρίζεται παρὰ τὸ νῦν Τοῦρνο Σεβερῖνο τῆς Ρουμανίας.

ΠΟΝΤΕΣΕΡΙΟΝ.—Φρούριον τῆς Μοισίας ἐν Θράκῃ, τὸ ὁποῖον ἀνακαινίσας ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανὸς Α' (527—556) ἀνέδειξε «διαφερόντως ἐξαίσιον». (Προκ. Περὶ Κτισμ. IV, 6, 23).

ΠΟΝΤΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ.—"Αλλη ὀνομασία τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ἀπαντῶσα πολλάκις παρὰ Πτολεμαίῳ.

* ΠΟΝΤΙΚΟΠΟΛΙΣ.— 'Ονομασία τοῦ Ρηγίου (νῦν Κιουτσοὺκ Τσεκμετζὲ) κατὰ τὸν μεσαιῶνα (βλ. λέξ. Ρήγιον).

ΠΟΝΤΟΣ.—Παραπόταμος τοῦ Στρυμόνος (κοινῶς Στρούμνιτσα) διαρρέων τὰ βόρεια τῆς χώρας τῶν Σιντῶν. Περὶ αὐτοῦ ἀναφέρει Στέφανος ὁ Βυζάντιος, ὅτι κατὰ τὸν 'Αριστοτέλη τὸ ρεῦμα του συμπαρασύρει λίθους τινάς, οἱ ὁποῖοι καιόμενοι ἔχουν ὅλως περιέργους ἰδιότητας. «Ριπιζόμενοι μὲν ἀποσβέννυνται ταχέως, ὕδασι δὲ ραινόμενοι ἀνάπτονται. "Οταν δὲ δὴ καίωνται τραχέως πονηρὸν ὄζουσι καὶ παραπλήσιον ἀσφάλτῳ καὶ τὴν ὀσμὴν οὕτω δριμεῖαν ἔχουσιν ὡς μηδὲ τῶν ἑρπετῶν ὑπομένειν καιομένων αὐτῶν».

* ΠΟΡΟΥ (ἡ).—«Παράλιος τῆς Θράκης χώρα καταντικρὺ Κουμουτζηνῶν» (νῦν Κομοτινῆς), ὅπου ἀπεβιβάσθη ὁ Τοῦρκος 'Αμούρ διὰ τὰς ἐπιδρομάς του, καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ 'Ιωάννης Καντακουζηνὸς εὑρίσκετο εἰς Κουμουτζηνὰ (Ι. Καντακουζηνοῦ 'Ιστορ. Α. 470). 'Η παράλιος αὕτη χώρα, διετήρησε μέχρι σήμερον τὸ ὄνομά της, εἶναι δὲ ἡ σημερινὴ Μπουρού, ἡ μικρὰ νησίς, ὅπου εὑρίσκονται καλύβαι τινὲς ψαράδων, ἀκριβῶς εἰς τὴν εἴσοδον, τὸν «πόρον» δηλαδὴ τῆς λίμνης, ἀπέχουσα δύο μόλις χιλιόμετρα ἀπὸ τὸ Πόρτο Λάγο, ὁπόθεν καὶ τὸ ὄνομά της. (Πρβλ. Στ. Κυριακίδου 'Ημερολ. Μεγ. 'Ελλάδος, 1931, σελ. 209. Τοῦ αὐτοῦ : Βυζαντιναὶ Μελέται, σελ. 40, 66).

* ΠΟΡΣΟΛΛΑ —'Ονομασία τῆς Μαξιμιανουπόλεως τῆς μετὰ ταῦτα Μοσυνουπόλεως ὑπὸ τῶν 'Οδοιπορικῶν καὶ τῶν Ρωμαϊκῶν χαρτῶν, τῆς ὁποίας τὰ ἐρείπια καὶ σήμερον ὀνομάζονται ὑπὸ τῶν περιοίκων Μεσὶν-καλεσί.

* ΠΟΡΦΥΡΑ.—'Εκ τῶν ἐπισημοτέρων παλατίων τοῦ Βυζαντίου, κείμενον ἐν τῷ Μεγάλῳ Περιβόλῳ τῶν βασιλικῶν ἀνακτόρων καὶ ἐπὶ τῆς βορείας αὐτῶν πλευρᾶς πρὸς τὴν θάλασσαν τῆς Προποντίδος. Εἶχε σχῆμα τετράγωνον μετὰ τῆς στέγης πυραμοειδοῦς, τὸ δὲ δάπεδόν του καὶ οἱ τοῖχοι του ἦσαν ἐστρωμένα διὰ πολυχρώμων μαρμάρων. Εἰς τὸ παλάτιον τοῦτο παρέμενον αἱ βασίλισσαι τοῦ Βυζαντίου κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ τοκετοῦ αὐτῶν, διὸ καὶ οἱ ἐν αὐτῷ γεννώμενοι βασιλόπαιδες ἐκαλοῦντο «Πορφυρογέννητοι».

* ΠΟΡΩΝ ('Επισκοπή).—Πόλις τῆς μεσημβρινῆς Θράκης, καὶ μία τῶν ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Τραϊανουπόλεως ὀκτὼ ἐπισκοπῶν, ἡ αὐτὴ μὲ τὴν Τόπειρον (βλ. λ.).

ΠΟΣΕΙΔΙΟΝ.—'Ακρωτήριον τῆς δυτικῆς παραλίας τῆς χερσονήσου Παλλήνης (τῆς σημερινῆς Κασσάνδρας) καλούμενον Ποσεῖδι ἢ Κασσάνδρα.

ΠΟΣΕΙΔΩΝΙΟΝ.—'Ονομασία τοῦ ἀκρωτηρίου Ποσειδίου τῆς χερσονήσου Παλλήνης, τὸ σημερινὸν Ποσεῖδι παρὰ Θουκυδίδῃ (Δ, 129).

* ΠΟΣΕΙΔΩΝΙΟΣ.—Υἱὸς τοῦ Κερσοβλέπτου, βασιλέως τῶν Θρακῶν (357—341 π. Χ.), φίλου καὶ συμμάχου τῶν 'Αθηναίων, εἰς τὸν ὁποῖον μετὰ τῶν ἀδελφῶν του, κατὰ τὸ ψήφισμα τῶν Δελφῶν, ἀνευρεθὲν ἐπὶ μαρμαρίνης στήλης, οἱ 'Αθηναῖοι ἔδωκαν «προμαντείαν, προεδρίαν, προδικίαν ποτὶ Δελφοὺς ἀτέλειαν πάντων».

ΠΟΤΑΜΟΥΚΑΣΤΕΛΛΟΝ. — 'Ονομασία φρουρίου τῆς Θράκης παρὰ Προκοπίῳ (περὶ Κτισμ. IV, 4) κτισθὲν ἐκ θεμελίων ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος 'Ιουστινιανοῦ (527—565).

ΠΟΤΕΙΔΑΙΑ.—(ἡ) Βλ. λέξ. Ποτίδαια.

ΠΟΤΙΔΑΙΑ (ἡ).—'Αρχαιοτάτη ἀποικία τῶν Κορινθίων, ἱδρυθεῖσα κατὰ τὸν ἕβδομον π. Χ. αἰῶνα, περίφημος ἐν τῇ ἱστορίᾳ διὰ τὴν μεταξὺ 'Αθηναίων, Λακεδαιμονίων καὶ Μακεδόνων ἀντιζηλίαν. "Εκειτο δὲ ἐπὶ τοῦ πεντεσταδίου ἰσθμοῦ τῆς Παλλήνης, ἀπέχουσα 70 στάδια πρὸς Δυσμὰς τῆς 'Ολύνθου. (Στράβ. VII, 330, 25 28). Μέχρι τῶν Περσικῶν πολέμων παρέμεινεν ἐλευθέρα. 'Ηναγκάσθη ὅμως νὰ

ὑποκύψῃ εἰς τὸν Περσικὸν ζυγὸν καὶ νὰ χορηγήσῃ στρατὸν καὶ πλοῖα εἰς τὸν παραπλέοντα στόλον τοῦ Ξέρξου (Ἡροδ. VII, 123). Μετὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν καὶ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Ξέρξου, οἱ Ποτιδαιᾶται ἀπεστάτησαν ἀπὸ τοῦ Περσικοῦ ζυγοῦ (Ἡροδ. VII, 126). Ἀλλ' ἐπελθὼν κατ' αὐτῶν ὁ Ἀρτάβαζος μετὰ 60.000 στρατοῦ, ἀφοῦ προέπεμψε τὸν Ξέρξην εἰς Ἀσίαν, ἐπολιόρκησε στενῶς τὴν Ποτίδαιαν. Ἀλλ' ἐνῷ ἐπολιόρκει αὐτήν, συνέβη μεγάλη ἄμπωτις τῆς θαλάσσης, διαρκέσασα ἐπὶ πολύ, γεωλογικὸν φαινόμενον τὸ ὁποῖον δὲν εἶχε παρατηρηθῆ ὑπὸ τῶν κατοίκων μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Τὸ πλεῖστον τότε τῶν Περσῶν, μὴ γνωρίζον νὰ κολυμβᾷ ἐπνίγη, τοὺς δ' ἄλλους κατέστρεψαν διὰ τῶν πλοίων των. Τὸ φυσικὸν τοῦτο φαινόμενον, καθὼς διηγεῖται ὁ Ἡρόδοτος (VII, 126—129) ἀπέδωκεν εἰς τιμωρίαν τοῦ Ποσειδῶνος, τοῦ ὁποίου τὸν ναὸν καὶ τὸ ἄγαλμα δὲν ἐσεβάσθησαν οἱ Πέρσαι. Οἱ δὲ περισωθέντες ἐκ τῶν Περσῶν συνηνώθησαν μετὰ τοῦ Μαρδονίου, διατρίβοντος ἐν Μακεδονίᾳ.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Περσῶν ἐκ τῆς Εὐρώπης, ἐγένετο σύμμαχος καὶ φόρου ὑποτελής, εἰς τοὺς Ἀθηναίους, ἀπὸ τοῦ 479 μέχρι τοῦ 432 π.Χ. καταβάλλουσα κατ' ἀρχὰς εἰς αὐτοὺς ἐτήσιον φόρον 6 τάλαντα, βραδύτερον δὲ 15. Τοῦτο ὅμως δὲν ἠμπόδισε τοὺς Ποτιδαιάτας νὰ εὑρίσκωνται εἰς φιλικὰς σχέσεις μετὰ τῆς Κορίνθου, ἀρχαίας μητροπόλεώς των. Πράγματι δέ, ὁ Θουκυδίδης μᾶς πληροφορεῖ (Α, 56) ὅτι ἡ Ποτίδαια ἐδέχετο ἐκ Κορίνθου καθ' ἕκαστον ἔτος ἄρχοντας ὀνομαζομένους ἐπιδημιουργούς. Ἀναμιχθεῖσα εἰς τὰς μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Σπαρτιατῶν ἔριδας, ἔκλινε μᾶλλον πρὸς τοὺς τελευταίους, παρασχοῦσα μίαν τῶν ἀφορμῶν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ πολέμου οἱ Ποτιδαιᾶται ἀντέστησαν γενναίως κατὰ τῶν Ἀθηναίων, ἐπὶ τέλους ὅμως ἠναγκάσθησαν νὰ παραδοθοῦν καὶ νὰ διασκορπισθοῦν ἀνὰ τὰς Χαλκιδικὰς πόλεις, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀπέστειλαν εἰς τὴν πόλιν 1000 κληρούχους. Ἔκτοτε ἐγένετο ἀποικία τῶν Ἀθηναίων διὰ τῆς βοηθείας τῶν ὁποίων ἀντέστη κατὰ τῆς Ὀλύνθου (Θουκυδ. Α, 64, Β, 70—Διοδ. Σικελιώτου, XII, 34 36)

Περὶ τὰ τέλη τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ὑπέκυψεν εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους ὀλίγα δὲ ἔτη μετὰ ταῦτα, τὸ 394 π.Χ. κατέλαβεν αὐτὴν ὁ στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων Κόνων, μέχρις ὅτου προσεχώρησεν εἰς τὴν ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ὀλύνθου ἱδρυθεῖσαν Χαλκιδικὴν Ὁμοσπονδίαν.

***

Ἐπὶ τῶν Μακεδονικῶν χρόνων κατελήφθη ὑπὸ Φιλίππου τὸ 357 π.Χ. ὅστις τὴν μὲν φρουρὰν τῶν Ἀθηνσίων ἐπέτρεψε νὰ ἐξέλθῃ ἀβλαβὴς καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ἀθήνας, τοὺς δὲ κατοίκους ἐξανδραποδίσας, καὶ τὴν πόλιν καταστρέψας, παρέδωκεν μετὰ τῆς ὑπαίθρου χώρας εἰς τοὺς Ὀλυνθίους. (Δημοσθ. Φιλιππικὸς Β, 20—Περὶ Ἁλοννήσου, 9—10—Ὀλυνθιακ. Β, 7. — Διόδ. Σικελ. XVI, 8).

Τεσσαράκοντα ἔτη περίπου μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Φιλίππου καταστροφὴν τῆς Ποτιδαίας, χάρις εἰς τὴν ἔξοχον αὐτῆς γεωγραφικὴν θέσιν ἐπανιδρύθη τὸ 316 π.Χ. ὑπὸ τοῦ Κασάνδρου, γαμβροῦ τοῦ Φιλίππου, ὀλίγον Β.Δ. αὐτῆς, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ὠνομάσθη Κασσάνδρεια (Στράβ. VII, 330 25, 27,—Διοδ. Σικελ. XII Παυσαν. V, 23), ἀποβᾶσα καὶ πάλιν μία τῶν σπουδαιοτέρων πόλεων, ἀλλὰ καὶ τῆς Μακεδονίας, ἰδίως δὲ ἐπὶ τῆς βασιλείας Φιλίππου τοῦ Ε', υἱοῦ Δημητρίου τοῦ Πολιορκητοῦ Ἔκειτο δὲ κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. III, 13. 13) εἰς βόρ. πλάτ. 40°, 4'.

Τὴν ἀκμήν της καὶ πρόοδον ἀνέκοψεν ἐπί τινα καιρὸν ἡ τυραννία τοῦ ἐπὶ σκληρότητι διακρινομένου περιβοήτου τυράννου αὐτῆς Ἀπολλοδώρου (277—274 π.Χ.), φονευθέντος ὑπὸ Ἀντιγόνου τοῦ Γονατᾶ.

Ἐπὶ τοῦ Περσέως, τελευταίου βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ὑπῆρχεν ἐν αὐτῇ φρουρὰ ἐκ 1.000 περίπου ἀνδρῶν καὶ 200 ἱππέων, διπλασιασθεῖσα ἀργότερον κατὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ρωμαίων πολιορκίαν αὐτῆς τὸ 169 π.Χ., κατὰ τὴν ὁποίαν ἀντέταξε πείσμονα

ἀντίστασιν. Τέλος ὅμως ἠναγκάσθη νὰ παραδοθῇ μετὰ δὲ τὴν ἧτταν τοῦ Περσέως ἐκηρύχθη ὀνόματι μόνον ἐλευθέρα, ὅπως ἡ Πέλλα καὶ οἱ Φίλιπποι. (Τίτ, Λιβίου, XLIII, 24 — Πλινίου Nat. Hist. IV. 17). Ἔκτοτε ἤρχισε νὰ παρακμάζῃ μέχρις οὗ ἐπιδραμόντες οἱ Γότθοι ἐπολιόρκησαν αὐτὴν κατὰ τὸν τρίτον αἰῶνα. Κατεστράφη δὲ ἐκ θεμελίων τὸ 540 μ.Χ. ὑπὸ τῶν Οὔννων καὶ Σλαύων, οἵτινες διαβάντες τὸν Δούναβιν ἐπλημμύρισαν τὰς Εὐρωπαϊκὰς ἐπαρχίας. Ὁ ἱστορικὸς Προκόπιος, *ἀναφέρων τὰ* τῆς ἐπιδρομῆς ταύτης, λέγει ὅτι οἱ βάρβαροι ἐλεηλάτησαν πᾶσαν τὴν ἀπὸ τοῦ Ἰονίου Πελάγους μέχρι τῶν προαστίων τῆς Κωνσταντινουπόλεως χώραν. Μεταξὺ δὲ καὶ ἄλλων κατέστρεψαν καὶ τὴν Κασσάνδρειαν, «οὐ τειχομαχήσαντες πρότερον. (Κ. Παπαρηγοπούλου, Ἱστορ. τοῦ Ἑλλ. Ἔθνους, ἔκδ. Ἐλευθερουδάκη τόμ. Γ σελ. 109).

Τὰ καταστραφέντα αὐτῆς τείχη ἀνήγειρεν ὀλίγον μετὰ ταῦτα ὁ Ἰουστινιανὸς τὸ 551 (Προκοπ. Περὶ Κτίσμ. IV, 3). Ἔκτοτε ἐλησμονήθη καὶ τὸ ἀρχαῖον αὐτῆς ὄνομα, διετήρησεν ὅμως τὸ ὄνομα Κασσάνδρεια.

Ὁ Ἱεροκλῆς, ἀναφέρων τὴν Ποτίδαιαν, λέγει ὅτι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του (VI αἰών), ἐκαλεῖτο Κασσάνδρεια καὶ Βέρροια. (Συνέκδημος Appendix II, 66, 118). Ἀλλαχοῦ δὲ (αὐτόθι 1, 36) ὠνομάσθη Κασσάνδρεια «ἀπὸ Κασσάνδρας θυγατρὸς Πριάμου, ὥσπερ Ἀθῆναι ἐξ Ἀθηνᾶς«. Ἐπί τινα χρόνον, φαίνεται ὅτι ἡ Ποτίδαια — Κασσάνδρα, ὡς ἀναφέρει ὁ Πολύαινος, συγγραφεὺς τοῦ δευτέρου μ. Χ. αἰῶνος VI, 7), ἐκαλεῖτο καὶ Εὐρυδίκεια, πρὸς τιμὴν τῆς Εὐρυδίκης, θυγατρὸς τοῦ Λυσιμάχου, βασιλέως τῆς Θράκης (323 — 281 π. Χ.), συζύγου τοῦ Ἀντιπάτρου Β', (ἀδελφοῦ τοῦ Κασσάνδρου) συζύγου Πτολεμαίου τοῦ Α', βασιλέως τῆς Αἰγύπτου, ἡ ὁποία ἀπεσύρθη ἐκεῖ τὸ 280 π. Χ. μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πρεσβυτέρου υἱοῦ της Πτολεμαίου τοῦ Κεραυνοῦ.

Ἐπὶ τῶν ἐρειπίων αὐτῆς ἔκειτο τὸ χωρίον «Πίνακα», ὅπου σώζονται ἴχνη τάφρου, τὴν ὁποίαν εἶχε κατασκευάσει ὁ Φίλιππος *καὶ τείχους μετὰ πύργων*, φράσσοντος τὸν ἰσθμόν, τὸ ὁποῖον καλεῖται «Πόρτα» ἢ «Πόρται». (Μελετίου Γεωγραφία, τόμ. Β' σελ. 461).

Οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου καὶ οἱ εἰς αὐτὸ καταφυγόντες χριστιανοὶ κατεστράφησαν ὑπὸ τῶν Τούρκων κατ' Ὀκτώβριον τοῦ 1821, ὑποστάντες *τὰ πάνδεινα*, ἰδίως δὲ παρὰ τὸν Ἅγιον Μάμαντα (Ὄλυνθον), ἐλάχιστοι διασωθέντες κατέφυγον εἰς τὰς Βορείους Σποράδας.

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Μακεδονίας τῷ 1912 ἀνέκτησε τὸ ἀρχαῖον αὐτῆς ὄνομα Κασσάνδρεια ἢ Κασσανδρινὸν καὶ ἁπλῶς Κασσάνδρα, ἀποτελεῖ δὲ ἕδραν κοινότητος τῆς ἐπαρχίας Χαλκιδικῆς τοῦ ὁμωνύμου νομοῦ, ἀριθμοῦσα 376 κατοίκους.

***

Ἡ Ποτίδαια ἐνωρίτατα ἔκοψε νομίσματα ἀπὸ τοῦ πέμπτου ἤδη π. Χ. αἰῶνος, ὁ δὲ τύπος τῶν τετραδράχμων ἐνεπνεύσθη ἀναμφιβόλως ἐκ τοῦ ἀγάλματος τοῦ Ποσειδῶνος, τὸ ὁποῖον ἀναφέρει ὁ Ἡρόδοτος. Φέρουν δὲ ἔμπροσθεν μὲν ἕνα Π καὶ τὸν Ποσειδῶνα ἔφιππον κρατοῦντα τρίαιναν, ὄπισθεν δὲ ἔγκοιλον τετράγωνον, διῃρημένον διαγωνίως ἢ Πο ἢ Π μετὰ τῆς αὐτῆς παραστάσεως, ὄπισθεν δὲ γυναικείαν κεφαλήν. Ἄλλα πάλιν ἀργυρᾶ τετρώβολα φέρουν Π καὶ γυμνὸν ἱππέα, ὄπισθεν δὲ ὅπως ἀνωτέρω. Πλὴν τῶν ἀργυρῶν ὑπάρχουν καὶ χαλκᾶ, φέροντα τὴν κεφαλὴν τῆς Ἀθηνᾶς, ὄπισθεν δὲ ΠΟΤ καὶ Πήγασον. Ἐπίσης σώζονται νομίσματα τῆς Εὐρυδίκης τῶν ἐτῶν 298 — 280 π. Χ. χαλκᾶ, ἔμπροσθεν μὲν φέροντα κεφαλὴν πεπλοφόρου βασιλίσσης, ὄπισθεν δὲ τὴν ἐπιγραφὴν ΕΥΡΥΔΙΚΕΩΝ μετὰ τρίποδος. Ἐπὶ τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων κηρυχθεῖσα ἐλευθέρα, καὶ δεχθεῖσα Ρωμαϊκὴν ἀποικίαν, ἔκοψε χαλκᾶ νομίσματα ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων Κλαυδίου καὶ Φιλίππου μετὰ λατινικῶν ἐπιγραφῶν: COLONIA AUG. CASSANDRIENSIS, ἐπὶ τῶν ὁποίων σχεδὸν πάντοτε φέρεται ἡ κεφαλὴ τοῦ Ἄμμωνος Διός. (Head - Σβορώνου, τόμ. Α', σελ. 278—279).

Ἔκ τινος ἐπιγραφῆς εὑρεθείσης ἐν τῇ

θέσει Ποτιδαίας = Κασσάνδρας, γίνεται γνωστὸν ὅτι ὑπῆρχεν ἐν αὐτῇ ναὸς τοῦ Λυσιμάχου, βασιλέως τῆς Θράκης, ἱδρυθεὶς κατὰ πᾶσαν πιθανότητα 30 ἔτη μετὰ τὴν ἵδρυσιν τῆς Κασσανδρείας (περὶ τὰ 286 — 281), ὁπότε ἡ πόλις εἶχε περιέλθει εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Λυσιμάχου. (Μ. Δήμιτσα, Ἐπιγραφαὶ Ποτιδαίας ἐν Μακεδονίᾳ σελ. 634—635, ὑπ' ἀριθ. 764).

Ὑπὸ ἐκκλησιαστικὴν ἔποψιν, ἀναφέρεται κατὰ τὸν πέμπτον αἰῶνα ὡς Ἐπισκοπή, τῆς ὁποίας μνημονεύεται ἐπίσκοπος τῆς νόθου ἐν Ἐφέσῳ συνόδου ὑπογραφόμενος «Ἑρμογένης Κασανδρείας Μακεδονίας πρώτης». Ἔκτοτε δὲν ἀναφέρεται ἐπισκοπὴ αὐτοῦ, μόλις δὲ κατὰ τοὺς XV καὶ XVII αἰῶνας ἀναφέρονται ἐπίσκοποι αὐτῆς, ὁπότε ἀνεσυστήθη κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς ἀνάμνησιν τῆς παλαιᾶς δόξης τῆς πόλεως. Τῶν ἐτῶν τούτων γνωστοὶ ἐπίσκοποι εἶναι τέσσαρες: Ὁ Ἰωαννίκιος περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ XV αἰῶνος, ὁ Κοσμᾶς κατὰ τὸ 1550, λαβὼν μέρος εἰς τὴν ἐνθρόνισιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἰωάσαφ. ὁ Λαυρέντιος, χειροτονηθεὶς τὸ 1639 ἀρχιεπίσκοπος Κασσανδρείας, καὶ ὁ Ἀρσένιος τὸ 1720. Εἰς τὰς ὑπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον ὑπαγομένας ἐκκλησίας μνημονεύεται ὡς ἐπισκοπὴ πέμπτη τὴν τάξιν ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Θεσσαλονίκης, ὁπότε προβιβασθεῖσα ἀπετέλεσεν ἀνεξάρτητον Μητρόπολιν. Σήμερον ὁ ἐπίσκοπος αὐτῆς φέρει τὸν τίτλον «Ὑπέρτιμος καὶ Ἔξαρχος κόλπου Θερμαϊκοῦ», τοῦ ὁποίου ἕδρα εἶναι ὁ Πολύγυρος.

ΠΟΥΛΧΕΡΙΑΝΑΙ (αἱ). — Ἐπισημότατον αὐτοκρατορικὸν παλάτιον κείμενον εἰς τὸν ἑνδέκατον ρεγεῶνα τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Κατ' ἀρχὰς ὠνομάζετο Φλακιλλιαναὶ ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τῆς πρώτης συζύγου τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου (378—395) Φλακίλλας Αἰλίας, κατόπιν δὲ Πλακιδισναὶ ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τῆς δευτέρας συζύγου αὐτοῦ Πλακιδίας Γάλλης, τέλος δὲ Πουλχεριαναὶ ἀπὸ τῆς Αὐγούστας Πουλχερίας, θυγατρὸς τοῦ Θεοδοσίου, ὄνομα τὸ ὁποῖον καὶ ἐπεκράτησεν. Εἰς τὸ παλάτιον τοῦτο ἦσαν ἀποθησαυρισμένα τὰ κειμήλια τῆς αὐτοκρατορίας, τὰ λεγόμενα «σίγνα βασιλικά».

* ΠΟΥΛΠΟΥΔΕΒΑ.—Ὄνομα θρακικὸν τῆς Φιλιππουπόλεως (Pulpudeva), ἀπαντῶν μόνον καὶ ἅπαξ εἰς τὸ σύγγραμμα τοῦ Γότθου ἱστορικοῦ καὶ ἀρχιεπισκόπου Κρότωνος Jordanes (De brevatione chronicorum ἢ de regnorum concessione), ἀκμάσαντος κατὰ τὸν ἕκτον μ. Χ. αἰῶνα. Τὸ Πολπούδεβα τοῦτο εἶναι πιστὴ θρακικὴ μετάφρασις τοῦ ὀνόματος Φιλιππουπόλεως, γενομένη ὑπὸ τῶν Θρακῶν : Πούλπου=Φιλίππου, δέβα δὲ=πόλις, ἤτοι : Φιλίππου πόλις ἢ Φιλιππούπολις, οὐχὶ δὲ σλαυϊκόν, ὅπως ἰσχυρίζονται οἱ Βούλγαροι δι' ἐθνικοὺς λόγους, ἐκ τοῦ ὁποίου παρήγαγον τὸ Πλόβδηφ, ὅπως ὀνομάζουν σήμερον τὴν Φιλιππούπολιν. (ΠρΒλ. Κ. Μυρ. Ἀποστολίδου, περὶ τῆς γλώσσης τῶν Θρακῶν εἰς «Θρακικά»' 1932, σ. 227 καὶ ἑξῆς).

ΠΟΥΣΙΝΟΝ.—Πόλις καὶ φρούριον τῆς Θράκης, ἐν τῇ πεδιάδι τοῦ Ἕβρου, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισ. IV, 11) τῆς ὁποίας τὰ τείχη ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565).

ΠΟΥΤΕΛΙΣ.—Φρούριον τῆς Κάτω Μοισίας ἐν Θράκῃ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, παρὰ τὸν ποταμὸν Ἄλμον (νῦν Λὸμ) καὶ τὴν ὁμώνυμον πόλιν, ἐπισκευασθὲν κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. IV, 6, 28) ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ Α' (527—565).

ΠΡΑΙΣΘΛΑΒΑ ἢ ΜΕΓΑΛΗ.—Ἀρχαία πρωτεύουσα τῆς Βουλγαρίας ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ, περὶ τὰ 20 χλμ. πρὸς νότον τῆς Σούμλας, οὐ μακρὰν τῆς κωμοπόλεως Ἀετοῦ, ἐπὶ τῶν βορείων ὑπωρειῶν τοῦ Αἵμου, ἐν τῷ λεκανοπεδίῳ τοῦ μεγάλου Καμτσίκ, ἐκβάλλοντος εἰς τὸν Εὔξεινον Πόντον. Ἐκαλεῖτο δὲ Μεγάλη Πρισθλάβα ἢ Περεαϊσλάβετς πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τῆς ἄλλης βουλγαρικῆς πόλεως, τῆς Μικρᾶς λεγομένης Περεϊασλάβετς ἢ Περισλαύας. Τὸ παλαιὸν ὄνομα τῆς Πραισθλάβας ἦτο Μαρκιανούπολις, ἱδρυθεῖσα ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ (98—117 μ. Χ.), πρὸς τιμὴν τῆς ἀδελφῆς του Μαρκίας. Τῆς Μεγάλης Πραισθλάβας περιγραφὴν κατέλιπεν

ή βασιλόπαις Ἄννα Κομνηνὴ (VII 3) ἔχουσαν ὡς ἑξῆς:

«Πρώτη δὲ αὕτη περιφανὴς περὶ τὸν Ἴστρον διακειμένη, ποτὲ μεν οὔτ' ὄνομα τοῦτο ἔχουσα τὸ βαρβαρικόν, ἀλλ' ἑλληνίζουσα *περὶ τὴν προσηγορίαν μεγάλη πόλις* καὶ οὖσα καὶ λεγομένη. Ἀφοῦ δὲ ὁ Μόκρος, ὁ τῶν Βουλγάρων βασιλεὺς καὶ οἱ ἐξ ἐκείνου γενόμενοι καὶ προσέτι γε Σαμουὴλ ὁ τελευταῖος τῆς βουλγαρικῆς δυναστείας, καθάπερ ὁ Σεδεκίας τῶν Ἰουδαίων, τῆς ἑσπέρας κατέδραμον, σύνθετον ἐκτήσατο τὴν προσηγορίαν ἀπό τε τῆς ἑλληνικῆς σημασίας μεγάλη ἐπονομαζομένη καὶ τὴν ἀπὸ τῶν Σθλαβογενῶν ἐπισυρομένη λέξιν, μεγάλη Πρισλάβα πανταχόθεν τούτοις φημιζομένη».

Τὰ ἐρείπια αὐτῆς σώζονται ἐν τῇ νῦν Πρεσθλάβᾳ, τουρκιστὶ Ἐσκῆ - Σταμπούλ. Μεταξὺ ἄλλων σώζεται καὶ κτίριόν τι καλούμενον Σεράϊ, ἤτοι ἀνάκτορον. Ἀποτελεῖται δὲ ἐκ παχέων τειχῶν ὕψους 5—6 μέτρων περίπου, ἀπαρτιζόντων ὀρθογώνιον περίβολον, τοῦ ὁποίου αἱ πλευραὶ ἔχουν μῆκος πλέον τῶν ἑκατὸν μέτρων. Μήπως τὸ κτίριον τοῦτο εἶναι ἡ θέσις τοῦ Ἀοὺλ ἢ παλάτιον τῶν διαδόχων τοῦ Σαμουήλ; Τὰ ἐρείπια ταῦτα ἐχρησιμοποιήθησαν διὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τῆς Σούμλας, μὴ γενομένης οὐδεμιᾶς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης (G. Schlumberger Ἰωάννης Τσιμισκῆς, μετάφρ. Στ. Βουτυρᾶ, σ.117 — 118. Πλὴν τοῦ περιηγητοῦ Κάνιτς, οὐδεὶς ἄλλος ἐπεσκέφθη ἢ ἐμελέτησεν αὐτά). Πότε ἀκριβῶς ἐκτίσθη ἡ Πραισθλάβα δὲν εἶναι ἐξηκριβωμένον. Τὸ μόνον βέβαιον καὶ γνωστὸν εἶναι ὅτι ἀπὸ πολλοῦ ἡ Μεγάλη Πραισθλάβα εἶχεν ἐκλεγῆ ὡς ἕδρα ὑπὸ τῶν Βουλγάρων ἡγεμόνων, ἕνεκα τῆς ὀχυρᾶς αὐτῆς θέσεως, ἥτις δεσπόζει τῶν δύο κυριωτέρων παρόδων τοῦ Αἴμου. Καταστραφεῖσα ὑπὸ τοῦ βασιλέως Νικηφόρου, ἀνηγέρθη ὑπὸ τοῦ τσάρου Συμεὼν τόσον μεγαλοπρεπῶς, ὥστε ἡ νέα πόλις ταχέως ἀπέκτησε μεγάλην φήμην. Ἀλλ' ἀπὸ τῆς καταστροφῆς, τὴν ὁποίαν ὑπέστη ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Τσιμισκῆ (969—976), ἡ Μεγάλη Πραισθλάβα παρήκμασε μέχρις ὅτου περιελθοῦσα εἰς χεῖρας τῶν Τούρκων, παρέμεινεν ἀφανὴς καὶ ἄσημος.

Ἡ Μεγάλη Πραισθλάβα εἶχε καταληφθῆ ὑπὸ τῶν Ρώσσων, ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Σβιατοσλαύου, ἀπέβη δὲ περιώνυμος ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Βυζαντίου διὰ τὴν περιφανῆ νίκην τοῦ Ἰωάννου Τσιμισκῆ κατὰ τῶν Ρώσσων, τὴν 4 Ἀπριλίου 972, Μεγάλην Τετάρτην, καθ' ἣν μετ' ἀμφίρροπον καὶ πεισματωδεστάτην μάχην, ἡ νίκη ἔστεψε τὰ Βυζαντινὰ ὅπλα. Κατὰ τὸν ἱστορικὸν Λέοντα τὸν Διάκονον, μολονότι κάπως ὑπερβολικόν, ἐφονεύθησαν ἐκ τῶν Ρώσσων 8.500 ἄνδρες. Καταφυγόντες οἱ Ρῶσσοι εἰς τὸ φρούριον τῆς Πραισθλάβας ἠμύνοντο μεθ' ὅλων τῶν δυνάμεών των. Ἀλλὰ τέλος ἐκάμφθησαν καὶ τὰ βυζαντινὰ στρατεύματα εἰσῆλθον εἰς αὐτήν. Τὸ ἀοὺλ τῶν Τσάρων ἀνθίστατο ἀκόμη. Τότε κατὰ διαταγὴν τοῦ βασιλέως ἐτέθη πῦρ εἰς αὐτό, καὶ οὕτως ἠναγκάσθησαν οἱ Ρῶσσοι νὰ ἐξέλθουν. Σκηναὶ φρίκης ἐπηκολούθησαν. Ἄλλοι μὲν καθ' ἑκατοντάδας ἐκαίοντο, ἄλλοι δὲ ἐφονεύοντο ἢ ἠχμαλωτίζοντο Οἱ ὑπολειφθέντες, πολιορκούμενοι καὶ εἰς ὀλίγας χιλιάδας ἀνερχόμενοι, ἐκδιωκόμενοι ὑπὸ τοῦ φοβεροῦ πυρός, ἐξῆλθον ἐκ τῆς φοβερᾶς ἐκείνης καμίνου καὶ συνεκεντρώθησαν εἰς τὴν εὐρυτάτην κεντρικὴν αὐλὴν τοῦ κτιρίου. Κατ' αὐτῶν ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τὸν Βάρδαν Σκληρόν. Οἱ Ρῶσσοι τότε πανταχόθεν πολιορκούμενοι, ἀμύνονται, ἐσχάτη δὲ καὶ φοβερὰ μάχη συνάπτεται ἐκ τοῦ συστάδην. Ἡ *πάλη τέλος* ἔληξεν ἐλλείψει μαχητῶν ἐκ μέρους τῶν ἡττηθέντων. Ἐκ τῶν 8.000 Ρώσσων, οἱ ὁποῖοι, κατὰ τὸν Σκυλίτσην, ἦσαν ἐγκεκλεισμένοι εἰς τὸ ἀοὺλ τῶν Τσάρων, μόνον ὁ Σφέγγελ, ὁ βάραγγος ἀρχηγός, ὁ ὑπὸ τῶν Ρώσσων καλούμενος Σβιενάλδος καὶ ὀλίγιστοι ἄνδρες κατώρθωσαν νὰ διαφύγουν, καὶ διὰ μέσου τοῦ σκότους νὰ μεταβοῦν εἰς τὸν Σβιατοσλαῦον, διαμένοντα ἐν Δρίστᾳ (Δορυστόλῳ) διὰ νὰ ἀναγγείλουν εἰς αὐτὸν τὰ τῆς καταστροφῆς των.

Μετὰ τρεῖς ἡμέρας, Κυριακὴν τοῦ Πάσχα (7 Ἀπριλίου) ὁ βασιλεὺς ἑώρτασε τὴν

ἑορτὴν τῆς Ἀναστάσεως ἐν τῷ ἡμικατεστραμμένῳ Μητροπολιτικῷ ναῷ τῆς βουλγαρικῆς πρωτευούσης. Πρὶν ἢ ἐξακολουθήσῃ ὁ Τσιμισκῆς τὴν πορείαν αὐτοῦ, διέταξε τὴν ἐπισκευὴν τῶν βλαβέντων μερῶν τοῦ τείχους, εἰς ἀνάμνησιν δὲ τῆς νίκης αὐτοῦ μετωνόμασε τὴν ἀρχαίαν Πρεϊασλάβετς, ἀπὸ τοῦ ἰδίου ὀνόματος Ἰωαννούπολιν, ἀλλὰ τὸ νέον τοῦτο ὄνομα δὲν ἐπεκράτησε. Τὴν Πραισθλάβαν ἐξεπόρθησαν καὶ πάλιν τὸ 1.000 μ. Χ. οἱ Βυζαντινοὶ ὑπὸ τοὺς στρατηγοὺς Θεοδωρακάναν καὶ Ξιφίαν.

ΠΡΑΙΣΘΛΑΒΑ ἡ ΜΙΚΡΑ. — Παλαιὰ πόλις τῆς Βουλγαρίας, κειμένη πρὸς βορρᾶν τῆς Μεγάλης Πραισθλάβας. Κατελήφθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ἰωάννου τοῦ Τσιμισκῆ (969—976) μετὰ τὴν ἐκπόρθησιν τῆς Μεγάλης Πραισθλάβας. Ἐπίσης καὶ τὸ 1.000 μ. Χ. ὑπὸ τῶν στρατηγῶν τοῦ Βυζαντίου Θεοδωρακάνα καὶ Ξιφίου.

ΠΡΑΣΙΑΣ (Λίμνη).—Λίμνη τῆς Μακεδονίας, κειμένη μεταξὺ τοῦ Ἀξιοῦ καὶ Στρυμόνος, μετὰ τὴν δυτικὴν παρυφὴν τοῦ ὄρους Κερκίνης (Μπέλες). Κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς ἀκόμη χρόνους (περὶ τὸ 500 π. Χ.) οἱ περιοικοῦντες λαοὶ (Παίονες, Παιόπλαι καὶ ἄλλοι), κατῴκουν ἐν αὐτῇ ἐπὶ πασσαλοκτίστων καλυβῶν. Ἦτο δὲ πλουσιωτάτη εἰς ἰχθῦς, ἐκτρέφουσα διάφορα εἴδη, τῶν ὁποίων ὁ Ἡρόδοτος (V, 15—17) ἀναφέρει δύο εἴδη: τοὺς «πάπραξας» καὶ τοὺς «τίλωνας».

Μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ Δυσώρου ὄρους ὑπῆρχον πλούσια μεταλλεῖα ἀργύρου, τὰ ὁποῖα ἐξεμεταλλεύθη Ἀλέξανδρος Α΄ ὁ Ἀμύντας, βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας, κερδίζων ἓν τάλαντον ἡμερησίως. Κατὰ τὸν Μ. Χρυσοχόον εἶναι ἡ σημερινὴ λίμνη τῆς Δοϊράνης.

* ΠΡΑΣΙΔΙΟΝ. — Μεσόγειος πόλις τῆς Θράκης ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου (Γεωγρ. Γ', 11, 7) εἰς βόρ. πλάτ. 43°,10 καὶ ἀνατ. μῆκ. 51°,20. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἶναι τὸ σημερινὸν Μάρκο - καλεσῆ φρούριον ἐπὶ τοῦ Στρυμόνος παρὰ τὸ Ραδομίρ, νοτίως τῆς Σόφιας.

ΠΡΑΣΙΝΟΙ. — Ὀνομασία μιᾶς τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει φατριῶν, προελθοῦσα ἐκ τῆς στολῆς, τὴν ὁποίαν ἔφερον οἱ ἐν τῷ Ἱπποδρόμῳ ἀγωνιζόμενοι ἁρματηλάται (βλ. λέξ. Βένετοι).

ΠΡΕ·Ι·ΔΙΣ. — Ἐκ τῶν πολλῶν φρουρίων τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Κάτω Μοισίας ἐν Θράκῃ, τὰ ὁποῖα κατὰ τὸν ἱστορικὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. VI, 11) ἀνεκαίνισεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς ὁ Α' (527—565).

ΠΡΕΣΙΔΥΩ. — Ὄνομα τῆς Κάτω Μοισίας παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV, 11) ἀνακαινισθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ Α΄ (527—565).

* ΠΡΙΚΟΡΝΙΑ (ἡ). — Πόλις τῆς Ἄνω Μοισίας, ἄλλως καλουμένη Τρικόρνιον (βλ. λέξ.).

ΠΡΙΣΚΟΣ ὁ ΠΑΝΙΤΗΣ. — Σοφιστὴς καὶ ἱστορικός, ἐπονομαζόμενος Πανίτης ὡς γεννηθεὶς εἰς τὸ Πάνιον τῆς Θράκης (βλ. λέξ.). Ἀποσταλεὶς τὸ 446—447 μ.Χ. ὑπὸ τοῦ Θεοδοσίου τοῦ Β', ὡς πρεσβευτὴς αὐτοῦ εἰς τὸν Ἀττίλαν, περιγράφει μετὰ πολλῆς ἀκριβείας καὶ χάριτος τὰ κατ' αὐτὴν εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ «Ἱστορία Βυζαντινὴ καὶ κατὰ Ἀττίλαν», διαιρούμενον κατὰ τὸν Σουΐδαν, εἰς 8 βιβλία καὶ ἀποτελοῦν τὴν πολυτιμοτέραν τῶν πληροφοριῶν, τὰς ὁποίας ἔχομεν περὶ Ἀττίλα.

Ὁ Πρίσκος χαρακτηρίζεται ὡς ἀξιόπιστος καὶ ἄριστος ἱστορικός, τὸ δὲ ὕφος του εἶναι ἀξιοσημείωτον διὰ τὴν καθαρότητα αὐτοῦ. Κατὰ τὸν Σουΐδαν, ἔγραψε καὶ ἄλλο ἔργον: «Μελέται ρητορικαί», ἀλλὰ δὲν ἐσώθη μέχρις ἡμῶν. Ὁ Ἰορδάνης καὶ ὁ Ἰουβενάλιος, οἱ γράψαντες περὶ τοῦ βίου τοῦ Ἀττίλα, πολλὰ παρέλαβον παρὰ τοῦ Πρίσκου, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα πολλάκις μνημονεύουν. Ἐπίσης ἀναφέρεται καὶ παρ' ἄλλων βυζαντινῶν ἱστορικῶν, ὡς τοῦ Εὐαγρίου, ὅστις ὀνομάζει αὐτὸν Πατρίσκον, καὶ τοῦ Θεοφάνους, καλοῦντος αὐτὸν Περσικόν, ὀνόματα πιθανῶς προελθόντα ἐκ τῆς παραφθορᾶς τοῦ κειμένου. Ὁ Niebuhr θεωρεῖ αὐτὸν ὡς εἰδωλολάτρην.

ΠΡΙΣΚΟΥΠΕΡΑ – Φρούριον τῆς Δαρδανίας παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV,

4) ἐπισκευασθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος 'Ιουστινιανοῦ (527—565).

ΠΡΙΣΤΑ ἢ ΠΡΙΣΤΗ.—Πόλις τῆς Κάτω Μοισίας, κειμένη ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, περὶ τὰ 2ὶ μίλλια Ν. Δ. τῆς 'Απιαρίας. Τὸ ὄνομά της εἶναι ποικιλία τοῦ Τιρίστη, ὑπέστη δὲ διαφόρους παραλλαγάς. 'Η ὀρθὴ αὐτῆς ὀνομασία εἶναι: Σεξεντάπριστα (Sexaginta pristis), σημαίνει δὲ λιμένα δυνάμενον νὰ περιλάβῃ 60 πλοῖα. Περὶ τὰ τέλη τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας ἦτο ἕδρα ἑνὸς συντάγματος (cohors) καὶ ἀποσπάσματος ἱππικοῦ. Τὴν θέσιν αὐτῆς ἐπέχει ἡ σημερινὴ βουλγαρικὴ πόλις Ρουχτσούκ.

ΠΡΙΣΤΙΤΣΑ.— Μεσαιωνικὸν φρούριον τῆς Θράκης, πρὸς βορρᾶν τῆς Ροδόπης, φυλάσσον πᾶσαν τὴν ἀπὸ μεσημβρίας εἰσβολήν, πιθανῶς ὅπου τὸ νῦν βουλγαρικὸν χωρίον Περουστίτσα, Ν. Δ. τῆς Φιλιππουπόλεως Καταληφθὲν μετὰ τοῦ Στενιμάχου, Περπεράκου καὶ ἄλλων φρουρίων ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τῶν Βουλγάρων Μιχαὴλ τὸ 1255, ἀνακατελήφθη τὸ ἑπόμενον ἔτος μεθ' ὅλης τῆς χώρας ὑπὸ Θεοδώρου Β' τοῦ Λασκάρεως.

ΠΡΟΒΑΤΟΝ. — Μεσαιωνικὴ πόλις καὶ κάστρον τῆς Θράκης, κειμένη Ν. Δ. τῆς 'Οδησσοῦ (Βάρνας) παρὰ τὴν Μαρκιανούπολιν (νῦν ποταμὸς Δέβνα). Πρὸ τοῦ XIII αἰῶνος ἀναφέρεται ὡς μία τῶν πόλεων τοῦ θέματος Μακεδονίας, εἰς δὲ τὰ ἐκκλησιαστικὰ χρονικὰ ὡς ἕδρα ἐπισκοπῆς ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην 'Αδριανουπόλεως (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, τόμ. V, σελ. 483). Τὴν θέσιν αὐτῆς ἐπέχει ἡ σημερινὴ Προβατή.

ΠΡΟΒΙΝΟΝ (Φρούριον). — Ὄνομα δύο φρουρίων τῆς Θράκης, ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἱμιμόντου, ἐπισκευασθέντα κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. VI, 11) ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος 'Ιουστινιανοῦ Α' (527—565).

ΠΡΟΒΛΑΚΑΣ.—Οὕτω καλεῖται ὁ ἰσθμὸς τῆς χερσονήσου ἀκτῆς ("Αγιον Ὄρος) πλάτος 2 χλμ. περίπου, τὸν ὁποῖον διώρυξεν ὁ Ξέρξης, ὅτε ἐπήρχετο κατὰ τῆς 'Ελλάδος ('Ηροδ. VII, 22). 'Η διώρυξ αὕτη ἐξετείνετο ἀπὸ τοῦ κόλπου τῆς 'Ιερισσοῦ μέχρι τοῦ Σιγγιτικοῦ κόλπου, ἠκολούθει δὲ γραμμὴν ἑλικοειδῆ μήκους 2.450 μέτρων. Σώζονται καὶ σήμερον ἔτι τὰ ἴχνη.

* ΠΡΟΜΟΥΣΟΥΛΟΝ.—Βυζαντινὸν χωρίον μεταξὺ 'Αδριανουπόλεως καὶ Διδυμοτείχου, ὅπου ὁ Μιχαὴλ Παλαιολόγος κατετρόπωσε τὸ 1261 τοὺς ἐπιδραμόντας τὴν Θράκην Βουλγάρους καὶ Σκύθας.

ΠΡΟΠΟΝΤΙΣ.—'Η ἄλλως καλουμένη θάλασσα τοῦ Μαρμαρᾶ, τουρκ. Μερμὲρ ἢ Μαρμαρᾶ Ντενιζῆ. 'Εκτείνεται ἐπὶ μήκους 269 χλμ. καὶ μεγίστου πλάτους 87 χλμ. καὶ κεῖται μεταξὺ τῆς Εὐρώπης καὶ 'Ασίας, συγκοινωνοῦσα μετὰ τοῦ Εὐξείνου Πόντου διὰ τοῦ θρακικοῦ Βοσπόρου καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου διὰ τοῦ θρακικοῦ Βοσπόρου καὶ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους διὰ τοῦ 'Ελλησπόντου. Περιλαμβάνεται δὲ μεταξὺ 40°,20' - 41°,5' βορ. πλάτ. καὶ 24°, 20'—27°,40' ἀνατ. μήκ. ἀπὸ τοῦ Γρήνουϊτς. Πρὸς ἀνατολὰς σχηματίζει τὸν 'Αστακηνὸν κόλπον ('Ισμὶτ) καὶ πρὸς νότον τούτου τὸν Κίανον κόλπον (Μουδανίων). Κεῖνται δὲ ἐν αὐτῇ δύο συστάδες νήσων: ἡ πρὸς τὸ Ν. Δ. τῆς Προικονήσου (Μαρμαρᾶ) μετὰ τῶν πέριξ νησίδων: Κουτάλεως, 'Αφυσίας, 'Αλόνης (Πασαλιμάνι) καὶ Γαϊδάρου καὶ πρὸς ἀνατολὰς παρὰ τὰ παράλια τῆς Βιθυνίας ἢ τῶν Πριγκηπονήσων (Πρώτη, 'Αντιγόνη, Χάλκη, Πρίγκηπος κτλ.) καὶ πρὸς τὰ Ν. Δ. τούτων ἀπέναντι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ρωνδάκου ἢ Βέσβικος (Καλόλιμνος). 'Αρκεταὶ πόλεις καὶ κωμοπόλεις καὶ χωρία στολίζουν τὰ παράλια αὐτῆς: Κωνσταντινούπολις, 'Επιβάται, Σηλυμβρία, 'Ηράκλεια, Ραιδεστός, Γάνος, Χώρα, Μυριόφυτον, Περίστασις, Καλλίπολις. 'Επὶ δὲ τῆς μικρασιατικῆς παραλίας αἱ πόλεις: Πάριον, Πρίαπος, Κύζικος, 'Αρτάκη, Πάνορμος, Τρίγλη, Σιγή, Μουδανιά, Κίος, Νικομήδεια, 'Αρετσοῦ, Χαλκηδὼν κλπ.

ΠΡΟΣΦΟΡΙΟΝ.—Λιμὴν τοῦ Βυζαντίου τοῦ Ἔσω Νεωρίου, τὸν ὁποῖον ὁ αὐτοκράτωρ Κωνστάντιος (337—361) συνεπλήρωσε καὶ κατέστησε θαλασσίαν ἀγοράν. 'Η ὀνομασία Προσφόριον ἐδημιουργήθη διότι ἡ ὁδὸς ἀπὸ τοῦ λιμένος ἔφερε κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ Φόρουμ (τὴν 'Αγοράν).

ΠΡΟΥΣΑΚΟΝ.—Ὀχυρώτατον φρούριον τῆς Μακεδονίας παρὰ τὰ στενὰ τοῦ Ἀξιοῦ ποταμοῦ, θεωρούμενον ὡς τὸ ἀπὸ βορρᾶ προπύργιον τῆς Θεσσαλονίκης. Ἡ ἀκριβὴς τοποθεσία αὐτοῦ δὲν εἶναι ἐξηκριβωμένη. Πιθανῶς ἦτο τὸ σημερινὸν Δεμίρ-καποῦ (Σιδηραῖ Πύλαι) ἐν τῇ Σερβικῇ Μακεδονίᾳ. Κατεχόμενον ὑπὸ τοῦ Στρατίου ἢ Στρέζα, ἀνεψιοῦ τοῦ Ἰωαννικίου, ἡγεμόνος τῶν Βουλγάρων, ἀπὸ τοῦ 1212, ὁπότε κατέλαβεν αὐτὸ ἀπὸ τοῦ Στεφάνου τῆς Σερβίας, κατελήφθη τὸ 1217 ὑπὸ Θεοδώρου Ἀγγέλου, δεσπότου τῆς Ἠπείρου, καταλαβόντος τὴν Θεσσαλίαν, Ἤπειρον καὶ Μακεδονίαν, μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Πέτρου Κουρτεναί, αὐτοκράτορος τῶν Λατίνων ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἐπίσης κατέλαβεν αὐτὸ τὸ 1246 καὶ ὁ Ἰωάννης Α΄ Βατάτσης.

ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ.—Εἷς τῶν διασημοτέρων σοφιστῶν τῆς ἀρχαιότητος, σύγχρονος τοῦ Σωκράτους, ὁ πρῶτος ὅστις ἐτόλμησε νὰ ὀνομάσῃ ἑαυτὸν σοφιστήν. Ἐγεννήθη εἰς τὰ Ἄβδηρα περὶ τὸ 485 π. Χ. ἢ καὶ ἐνωρίτερον καὶ ἀπέθανε τὸ 410 π. Χ. Περὶ τῆς μορφώσεως καὶ τῆς ἀγωγῆς του, ἐλάχιστα γνωρίζομεν. Ἀναφέρεται ὅτι κατ' ἀρχὰς ἦτο ἀχθοφόρος καὶ ὅτι ἐπενόησε τὴν ἀχθοφορικὴν τύλην (κοινῶς χαμαλίκα, σαμάρι). Ὑπό τινων ἀναφέρεται ὡς μαθητὴς τοῦ Δημοκρίτου, μολονότι τοῦτο εἶναι ἀπίθανον, καθ' ὅσον ὁ Πρωταγόρας ἦτο πρεσβύτερος αὐτοῦ κατὰ 20 ἔτη περίπου. Φαίνεται ὅμως ὅτι εἶχεν ἐγκύψει εἰς τὰ δόγματα τοῦ Ἡρακλείτου καὶ τῶν ἀρχαίων ἐλεατῶν, τὰ ὁποῖα τόσον ἐπέδρασαν ἐπὶ τῆς διανοίας του, ὥστε ἠρνεῖτο τὴν ὕπαρξιν τῆς ψυχῆς, περὶ δὲ τῶν θεῶν ἐρωτώμενος, ἔλεγεν, ὅτι δὲν ἐγνώριζεν ἐὰν ὑπάρχουν ἢ ὄχι. Τὴν κατὰ τῶν θεῶν θεωρίαν του ἀνέγνωσεν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ τραγικοῦ Εὐριπίδου. Ἀλλὰ διὰ τὴν ἀσέβειάν του ταύτην κατεδιώχθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, οἱ ὁποῖοι κατέκαυσαν τὰ συγγράμματά του ἐν τῇ ἀγορᾷ. Ἐν τούτοις ὁ Περικλῆς ἐξετίμα αὐτὸν καὶ ἀπέστειλε μετὰ μετοίκων εἰς Θουρίους τῆς Ἰταλίας, ἵνα ἀναθεωρήσῃ τὴν νομοθεσίαν τῶν Θουρίων καὶ νὰ μεταρρυθμίσῃ αὐτὴν σύμφωνα μὲ τὰς ἀνάγκας τῆς ἐποχῆς. Οἱ δὲ συμπατριῶταί του συγκρίνοντες αὐτὸν μετὰ τοῦ Δημοκρίτου, αὐτὸν μὲν ἔλεγον Λόγον, ἐκεῖνον δὲ Φιλοσοφίαν. (Αἰλιανοῦ, Ποικ. Ἱστ. IV, 23).

Ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν 70 ἐτῶν πνιγείς, ναυαγήσαντος τοῦ μικροῦ ἀκατίου, ὅτε ἔπλεεν εἰς Σικελίαν. Νεώτατος περιήρχετο τὰς ἑλληνικὰς πόλεις ἀποκτήσας δόξαν καὶ χρήματα, ὅσα δὲν ἀπέκτησεν, ὡς ἀναφέρει ὁ Πλάτων, οὐδ' αὐτὸς ὁ Φειδίας καὶ δέκα ἄλλοι ἀνδριαντοποιοί (Πλάτωνος, Μένων 91). Ὁ Πρωταγόρας συνέγραψεν ἀρκετὰ συγγράμματα ὡς: «Περὶ Πολιτείας», «Περὶ Φιλοτιμίας», «Περὶ Ἀρετῶν». Πάντα ταῦτα ἀπωλέσθησαν καὶ μόνον ἀποσπάσματά τινα διεσώθησαν μέχρις ἡμῶν. Ὁ Πλάτων καί τινες ἄλλοι μᾶς διέσωσάν τινα τῶν διδαγμάτων αὐτοῦ. Οὕτω π. χ. ὑπέσχετο νὰ διδάξῃ «τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιεῖν» ἤτοι τὸ ἀσθενὲς καὶ τὸ κακὸν νὰ μετατρέπῃ εἰς ἰσχυρὸν καὶ ἀγαθόν, ἐπὶ τῇ βάσει σοφιστικῶν ἐπιχειρημάτων, διὰ τῶν ὁποίων διαστρέφεται ἡ ἀλήθεια. Μὴ δεχόμενος δὲ ἀλήθειαν ἐξ ἀντικειμένου, ἔλεγε τὸ περίφημον ἐκεῖνο, ὅτι μέτρον ὅλων τῶν πραγμάτων εἶναι ὁ ἄνθρωπος. Κατὰ ταῦτα δύνανται νὰ ὑπάρξουν δύο ὅλως ἀντίθετοι γνῶμαι, καὶ ὅμως ἐπίσης νὰ εἶναι ἀληθεῖς.

Πρὶν ἢ ἐπιδοθῇ ὁ Πρωταγόρας ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν φιλοσοφίαν, ἐπεδόθη εἰς τὴν γραμματικὴν καὶ τὴν ὀρθοέπειαν (Πλάτ. Φαῖδρ. 47), ἀκολούθως δὲ ἐνέκυψεν εἰς τὴν σπουδὴν τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων, ἀναδειχθεὶς εἷς τῶν μᾶλλον πεπαιδευμένων σοφῶν τῆς ἀρχαιότητος. Κυριωτέρα πηγὴ τῶν γνώσεων ἡμῶν περὶ τῶν θεωριῶν τοῦ μεγάλου Ἀβδηρίτου σοφιστοῦ, εἶναι ὁ Πρωταγόρας τοῦ Πλάτωνος.

ΠΡΩΤΑΣΗΚΡΗΤΗΣ.—Ἀξίωμα παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς, ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸ παρ' ἡμῖν γραμματεὺς πρῶτος (primus secretarius, protosecretarius). Τὸ θηλυκόν : πρωτασηκρῆτις.

* ΠΡΩΤΕΣΙΛΑΕΙΟΝ (τό).—Τάφος καὶ ναὸς τοῦ Πρωτεσιλάου, ἥρωος Θεσσαλοῦ πρώτου πατήσαντος τὸ ἔδαφος τῆς Τροίας κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον, ἐπὶ τῆς Θρα-

κικῆς χερσονήσου «ἔνθα χρήματα πολλὰ ἦν καὶ φιάλαι χρύσεαι καὶ ἀργύρεαι, καὶ χαλκὸς καὶ ἐσθὴς καὶ ἕτερα ἀναθήματα συχνὰ» (Ἡροδ. IX, 116.—Πρβλ. καὶ Ἀρριαν. Ἀνάβ. Α, 11).

ΠΡΩΤΙΑΝΑ.—Φρούριον τῆς Δαρδανίας παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV) ἀνακαινισθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—5 5).

ΠΤΕΛΕΟΝ. — Πολίχνη τῆς Θρακικῆς χερσονήσου, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Δημοσθένους, μεταξὺ τῆς χερσονήσου κτήσεων τῶν Ἀθηναίων, κατὰ τὸ κατωτέρω ἐπίγραμμα: «Τόνδε καθιδρύσαντο Θεῷ περικαλλέα βωμὸν Λευκῆς καὶ Πτελεοῦ μέσον ὅρον θέμενοι ἐνναέται χώρης σημήϊον· ἀμμορίης δὲ αὐτὸς ἄναξ μακάρων ἐστὶ μέσος Κρονίδης». (Δημοσθ. Περὶ Ἀλοννήσου).

ΠΤΕΡΟΝ (ἄκρον) —Ἀκρωτήριον τῆς Κάτω Μοισίας «μετὰ τὸ Ἱερὸν στόμα τοῦ Ἴστρου ποταμοῦ (Πτολεμ. Γ, 10,). Ταὐτίζεται μὲ τὸ σημερινὸν στόμιον Πόρτιτσι (Portidsche), τὸ ὁποῖον ὁ Kiepert τοποθετεῖ κατὰ τὸ πρὸς τὴν θάλασσαν στόμιον τῆς ἁλμυρᾶς λίμνης Rasim.

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ.—Ἀμφιπολίτης, ἀδελφὸς τοῦ Ἀπολλοδώρου (βλ. λέξ.).

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ ὁ ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ.—Υἱὸς τοῦ Λυσιμάχου, βασιλέως τῆς Θράκης καὶ τῆς Ἀρσινόης. Ἐπαναστατήσας τὸ 260 π. Χ. κατὰ τοῦ Ἀντιόχου Β' τῆς Συρίας ἐθανατώθη ὑπὸ τῶν ἰδίων στρατιωτῶν του.

* ΠΥΘΑΡΑΣ.—Ὀνομασία τοῦ Ἀθύρα ποταμοῦ κατὰ Πλίνιον (Nat. Hist. IV, 47), ἐκβάλλοντος εἰς τὴν ὁμώνυμον λιμνοθάλασσαν (νῦν Μπουγιοὺκ-Τσεκμετζέ).

ΠΥΘΕΑΣ ἢ ΠΥΘΗΣ — Σημαίνων Ἀβδηρίτης, πατὴρ τοῦ Νυμφοδώρου, πενθερὸς τοῦ Σιτάλκου, βασιλέως τῶν Ὀδρυσῶν, περὶ τὰ μέσα τοῦ Ε' π. Χ. αἰῶνος.

ΠΥΘΗΣ.—Υἱὸς τοῦ Ἀνδρομάχου ἐξ Ἀβδήρων τῆς Θράκης, «ἡγεμών τις ξένων ἢ καὶ ἄλλως τὰ πολεμικὰ ἀγαθός», τοῦ ὁποίου ἀνδριάντα, ἔργον τοῦ Λυσίππου, ἀνέθηκαν ἐν Ὀλυμπίᾳ οἱ στρατιῶται αὐτοῦ (Παυσ. VI, 14, 12).

* ΠΥΘΟΔΩΡΙΣ.—Ἑλληνίς, σύζυγος τοῦ Ροιμητάλκου, βασιλέως τῆς Θράκης, κατ' ἐπιγραφὴν εὑρεθεῖσαν ἐν Σηλυβρίᾳ: . . . ὑπὲρ τῆς Ροιμητάλκου καὶ Πυθοδωρίδος... (Dumont - Homolle, σελ. 377, ἀριθ. 62e).

* ΠΥΘΩΝ.— Περιπατητικὸς φιλόσοφος ἐξ Αἴνου τῆς Θράκης, φονεύσας μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἡρακλείδου τὸν βασιλέα τῆς Θράκης Κότυν τὸν Α' τὸ 359 π. Χ.

* ΠΥΘΩΝ.—Εἷς τῶν προυχόντων τῶν Ἀβδήρων, οἱ ὁποῖοι ἐπρόδωκαν τὴν πατρίδα των εἰς τὸν βασιλέα τῆς Περγάμου Εὐμένην τὸν Β'. Μετανοήσας ὅμως ἀπέθανεν ἐκ λύπης.

ΠΥΛΩΡΟΣ (ἡ).—Ἄλλη γραφὴ τῆς Χαλκιδικῆς πόλεως Πίλωρος (βλ. λέξ.).

ΠΥΡΑΙΧΜΗΣ.—Ἀρχηγὸς τῶν «ἀγκυλοτόκων» Παιόνων «Ἠλόθεν ἐξ Ἀμυδῶνος» λαβὼν μέρος εἰς τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον ὡς φίλος καὶ σύμμαχος τοῦ Πριάμου, φονευθεὶς ὑπὸ τοῦ Πατρόκλου. (Ὁμήρ. Ἰλιάδ. Β, 848 καὶ Π, 287).

ΠΥΡΓΟΣ — Κώμη τῆς Ἀν. Θράκης κειμένη περὶ τὰ 12 χλμ. Β. Δ. τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ λόφου δεσπόζοντος τῆς κοιλάδος Κεὰτ - Χανὲ - Σού. Ὀλίγον βορειότερον αὐτῆς πηγάζει ὁ ποταμὸς Κύδαρις (νῦν Ἀλῆ - Μπέη ἢ Σιλιχτάρ). Ἦτο ἡ θερινὴ διαμονὴ τοῦ Ἀνδρονίκου. Ἐν τῇ κώμῃ ὑπάρχει ἡ μεγάλη δεξαμενὴ Μπάλ- - Χαβοὺζ καλουμένη, οἰκοδομηθεῖσα ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου τοῦ Κομνηνοῦ (1183—1185). Ἐπισκευασθεῖσα τὸν XVII αἰῶνα, χρησιμεύει πρὸς περισυλλογὴν τῶν ὑδάτων διαφόρων ἄλλων δεξαμενῶν, ἐντεῦθεν δὲ παροχετεύεται τὸ ὕδωρ εἰς Κωνσταντ)πολιν. Νῦν Κεμὲρ Μπουργάζ.

ΠΥΡΕΤΟΣ (ὁ) — Εἷς τῶν πέντε μεγάλων παραποτάμων τῆς Σκυθίας κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (IV, 48) ὅστις πηγάζων ἀπὸ τῶν βορείων ὑπωρειῶν τῶν Βασταρνικῶν ὀρέων (νῦν Ἀνατολικὰ Καρπάθια) καὶ «πρὸς ἠῶ ρέων» ἐκβάλλει εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ἴστρου ποταμοῦ πρὸ τοῦ δέλτα αὐτοῦ, παρὰ τὴν πόλιν Τρόσμιν (νῦν Iglitza). Εἶναι ὁ σημερινὸς Προῦθος.

* ΠΥΡΗΝΑ (ὄρη).—Βουνὰ τῆς Θράκης ἀποτελοῦντα συνέχειαν τῆς Ροδόπης καὶ

ἐκτεινόμενα παρὰ τὴν κωμόπολιν Περιστεράν. Εἶναι τὰ ὑπὸ τῶν Βουλγάρων καλούμενα Πυρὴν Πλανηνὰ (=Πύρηνα βουνά).

ΠΥΡΗΝΗ.—Θυγάτηρ τοῦ βασιλέως τῆς Θράκης Πυρηναίου ἢ τοῦ Βέβρυκος, ἐρωμένη τοῦ Ἡρακλέους, ἡ ὁποία φεύγουσα τὴν ὀργὴν τοῦ πατρός της, κατέφυγεν εἰς τὰ ὄρη τὰ χωρίζοντα τὴν Γαλλίαν ἀπὸ τῆς Ἱσπανίας, ὅπου καὶ κατεσπαράχθη ὑπὸ ἀγρίων θηρίων. Ὁ Ἡρακλῆς εὑρὼν τὸ πτῶμά της ἔθαψεν εἰς τὰ ὄρη ταῦτα, τὰ ὁποῖα ἀπ' αὐτῆς ὠνομάσθησαν Πυρηναῖα.

* ΠΥΡΜΗΡΟΥΛΑΣ. — Προσωνυμία Θρακικοῦ Θεοῦ ἢ ἥρωος (ἐκ τοῦ πῦρ καὶ μηρὸς=πυρίκαυστος τοὺς μηρούς). («Θρακικά», τόμ. V, (1934) σελ 57).

* ΠΥΡΜΗΡΟΥΛΑΣ καὶ ΠΥΡΥΜΗΡΥΛΑΣ.—Ὄνομα Θρακικὸν ἐπισήμου τινὸς Θρακὸς ἡρωοποιηθέντος μετὰ θάνατον, ἢ δευτερεύοντός τινος τοπικοῦ Θρακικοῦ θεοῦ («Θρακικὸν Ἀρχεῖον», τόμ. VI, σ 14).

ΠΥΡΟΥΣΟΥΛΑ (ἡ).—Ὄνομα Θρακικὸν κύριον, ἀπαντῶν διὰ πρώτην φορὰν εἰς ἐπιγραφὴν τοῦ δευτέρου ἢ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος, εὑρεθεῖσαν ἐν τῇ Ν. Δ. Θράκῃ. («Θρακικά», τόμ. XV (1941), σελ. 404).

ΠΥΡΡΑ ΚΥΩΝ (ἡ). — Οὕτως ἐκαλεῖτο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων τὸ ἰσχυρὸν ρεῦμα τοῦ Θρακικοῦ Βυσπόρου, ὁ Φονέας τῶν Βυζαντινῶν (βλ. λέξ.) σχηματιζόμενον μεταξὺ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ Ρούμελη - Χισὰρ καὶ Κανδηλί, πέντε μιλλίων καθ' ὥραν. Ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ναυτικῶν καλεῖται «Διαβολόρρεμα», κατὰ μετάφρασιν δὲ ὑπὸ τῶν Τούρκων «Ἀχουνδί».

* ΠΥΡΡΟΣ.—Ἀρχαία πόλις τῆς Βορ. Θράκης, ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Βερόης—Τραϊανῆς (Στάρα - Ζαγόρα) παρὰ τὸ ἐμπόριον τοῦ Πίζου. Τὴν θέσιν αὐτῆς ἐπέχει τὸ σημερινὸν Τσιρπὰν τῆς Βουλγαρίας, ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Φιλιππουπόλεως—Πύργου, ὅπου εὑρέθησαν ἐπιγραφαί, ἰδίως δὲ τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων.

Ρ

ΡΑΒΕΣΤΟΝ.—Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων τῆς Δαρδανίας, τὰ ὁποῖα κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. VI, 4) ἔκτισεν ἐκ θεμελίων ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527-565).

ΡΑΓΓΟΣ.—Μικρὸς ποταμὸς τῆς ἀνατ. Μακεδονίας, διερχόμενος πλησίον τῆς πόλεως τῶν Κρηνίδων καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸ Θρακικὸν πέλαγος.

* ΡΑΓΕΔΑΦΝΟΣ. — Ὄνομα Θρακικὸν κύριον κατ' ἐπιγραφὴν εὑρεθεῖσαν ἐν Περίνθῳ—Ἡρακλείᾳ (Ἑλλην. Φιλολ. Σύλλογ. Κωνσταντ)πόλεως, τ. Α' (1863), σελ. 265).

* ΡΑΔΑΜΣΑΔΗΣ.—Βασιλεὺς τοῦ Κιμμερίου Βοσπόρου (309—323 μ. Χ.) ξένης δυναστείας, γνωστὸς ἐκ τῶν ἀργυρῶν καὶ χαλκῶν νομισμάτων αὐτοῦ.

ΡΑΙΔΕΣΤΟΣ.—Κοινῶς Ροδοστός, τουρκιστὶ Τεκφὺρ - ντάγ. Πόλις τῆς Ἀν. Θράκης, ἐπὶ τῆς Προποντίδος, ἀπέχουσα 30 περίπου μίλια πρὸς Δ. τῆς Περίνθου (Ἡρακλείας) καὶ 97 Β.Α. τῆς Καλλιπόλεως. Τὸ παλαιόν της ὄνομα ἦτο Βισάνθη (βλ. λέξ.), ἢ κατὰ Στέφανον τὸν Βυζάντιον, Βησάνθη, ἱδρυθεῖσα κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὑπὸ ἀποίκων Σαμίων κατὰ τὸν IV, π. Χ. αἰῶνα. Εἰς μεταγενεστέρους χρόνους μετωνομάσθη Ραιδεστὸν ἢ Ραιδεστός, ὄνομα τὸ ὁποῖον φέρει καὶ μέχρι σήμερον. Πρῶτος ὅστις ἀναφέρει αὐτὴν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο εἶναι ὁ Πλίνιος (IV, 18, 10), μὲ μικρὰν παραλλαγήν : Resistos, ἐξ οὗ προέκυψε, φαίνεται, τὸ ὄνομα Ραιδεστός. Ἐσφαλμένως ὅμως τοποθετεῖ αὐτὴν ἐπὶ τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου, ὅπως καὶ ὁ Ἡρόδοτος, καὶ διαστέλλει αὐτὴν ἀπὸ τῆς Βισάνθης Τῆς ἀρχαίας πόλεως σώζονται λείψανα παλαιοῦ φρουρίου, ἐπιγραφαί τινες καί τινα χαλκᾶ νομίσματα, φέροντα κεφαλὴν τῆς Ἀθηνᾶς ἢ τοῦ Ἀπόλλωνος μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΒΙ ἢ ΒΙΣΑΝΘΗΝΩΝ. Ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν χρόνων ἦτο «χωρίον . . . εὐλίμενον καὶ τῇ κατὰ θάλασσαν ἐργασίᾳ ἐπιτηδείως ἔχον τοῖς ἐπ' ἐμπορίᾳ ναυτιλλομένοις καταίρειν καὶ ἀποφορτίζεσθαι προσηνῶς μάλιστα». Ἐπειδὴ ὅμως ἦτο ἀτείχιστος, ὑπέκειτο εἰς συχνὰς ἐπιδρομὰς τῶν βαρβάρων. Πρὸς ἐξασφάλισιν αὐτοῦ καὶ τῶν πέριξ ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527-565) ἐτείχισεν αὐτὴν (Προκ. Περὶ Κτισμ. IV, 9, 19, 21).

Ὑπὸ ἐκκλησιαστικὴν ἔποψιν ἐνωρίτατα ἀνεδείχθη εἰς ἕδραν ἐπισκόπου ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Ἡρακλείας. Βραδύτερον, περὶ τὰ μέσα τοῦ XIV αἰῶνος, ἀνεδείχθη εἰς ἕδραν μητροπόλεως, ἀλλ' ὀλίγων μητροπολιτῶν γνωρίζομεν τὰ ὀνόματα. (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, τόμ· V, σελ. 458, 476 — Γερμανοῦ Μητροπολίτου Σάρδεων, Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι, εἰς Θρακικὰ 1935, σ. 11J καὶ ἑξῆς). Ἐκ τῶν βυζαντινῶν χρόνων σώζονται ὀχυρωματικά τινα ἔργα καὶ ὁ ναὸς τῆς Παναγίας τῆς ἐπιλεγομένης Ρευματοκρατορίσσης, ὀνομασθείσης οὕτω διότι, κατά τινα παράδοσιν, ἡ πολιοῦχος κατέπνιξεν εἰς τὸν παραρρέοντα ποταμὸν τοὺς ἐπιδραμόντας εἰς τὴν πόλιν βαρβάρους. Ἡ θαυματουργὸς αὕτη εἰκὼν τῆς Παναγίας, παραληφθεῖσα ὑπὸ τῶν κατοίκων, κατὰ τὴν ἐκκένωσιν τῆς Ἀν. Θράκης (1923), σώζεται σήμερον ἐν Θεσσαλονίκῃ παρὰ τῇ κοινότητι τῶν Ραιδεστηνῶν. Ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ αὐτοῦ ναοῦ ὑπάρχουν τάφοι μετὰ λατινικῶν ἐπιγραφῶν Φραγκίσκου Β' τοῦ Ρακότση, πρίγκηπος τῆς Τρανσυλβανίας καὶ ἄλλων Οὔγγρων ἐξορισθέντων ἐνταῦθα κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ XVIII αἰῶνος, μετὰ τὴν εἰρήνευσιν τοῦ Καρλοβιτσίου, τοὺς ὁποίους εἰς παλαιοτέρους χρόνους ἐπεσκέπτοντο πολλάκις οἱ συγγενεῖς αὐτῶν. Ἡ ἑλληνικὴ κοινότης Ραιδεστοῦ διετήρει νοσοκομεῖον καὶ ξενῶνα, ἐπίσης καὶ ἑλληνικὴν σχολὴν ἀπὸ τοῦ 1790 καὶ ἐνωρίτερον ἴσως ἱδρυθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Νεκταρίου, πιθανῶς ἱερομονάχου Ραιδεστοῦ, κληροδοτήσαντος καὶ τὴν βιβλιοθήκην του. Ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς κατοχῆς ἦτο ἕδρα ὑποδιοικήσεως τοῦ αὐτοῦ νομοῦ ἀριθμοῦσα 20.793 κατοίκους καὶ ἔχουσα εἰς τὴν περιφέρειάν της ἄνω τῶν 40 σχολείων. Εἶχε καλῶς κατηρτισμένα σχολεῖα : τὰ «Θεοδωρίδεια», σχολὴν ἀρρένων, καὶ τὸ «Γεωργιάδειον» παρθεναγωγεῖον, ἱδρυθέντα διὰ δωρεῶν. Ἐπίσης καὶ ἀναγνωστήριον «Ἡ Βισάνθη». Σήμερον ἀριθμεῖ 14.387 κατοίκους καὶ εἶναι πρωτεύουσα τοῦ ὁμωνύμου βιλαετίου ἔχοντος ἔκτασιν 5.950 τετρ. χλμ. καὶ 142.120 κατοίκους. Εἶναι ὁ ἐμπορικώτερος λιμὴν τῆς τουρκικῆς Θράκης ἐπὶ τῆς Προποντίδος, διὰ τοῦ ὁποίου διενεργεῖται ζωηρὸν ἐμπόριον σιτηρῶν, οἴνου, ἐλαίου, ἰχθύων κλπ.

* ΡΑΙΖ ΛΟΣ.—Ὄνομα θρακικὸν κύριον. Κατά τινα ἐπιγραφὴν ἀνευρεθεῖσαν ἐν Δελφοῖς, κατὰ τὸ 1894, ψήφισμά τι ἐπαινεῖ τὸν «Κότυν Ραίτζου Θρακῶν βασιλέα». Ὁ ἐν τῷ ψηφίσματι ἀναφερόμενος οὗτος Κότυς φαίνεται ὅτι ἀφορᾷ Κότυν τινὰ τοῦ τελευταίου ἡμίσεως τοῦ τρίτου π. Χ. αἰῶνος («Θρακικά», Τόμ. X, σελ. 281).

ΡΑΙΣΚΟΥΠΟΡΙΣ ἢ ΡΑΙΣΚΟΥΠΟ'ΡΙΣ. —Ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο εἶναι γνωστοὶ τρεῖς βασιλεῖς τῆς Θράκης.

ΡΑΙΣΚΟΥΠΟΡΙΣ Α'.—Συνεβασίλευσε μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ράσκου. Ἡ χώρα των ἐξετείνετο περὶ τὰ μέσα τοῦ Α' π. Χ. αἰῶνος ἀπὸ τῶν βορείων παραλίων τῆς Προποντίδος μέχρι τοῦ Ἕβρου καὶ τῶν περιχώρων τῶν Φιλίππων Κατὰ τὸν ἐμφύλιον ρωμαϊκὸν πόλεμον, ὁ Ραισκούπορις ἦλθεν εἰς βοήθειαν τοῦ Πομπηΐου ἐν Δυρραχίῳ μετὰ 200 ἱππέων, μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Καίσαρος ἐβοήθησε τοὺς δημοκρατικοὺς Κάσσιον καὶ Βροῦτον μετὰ 3.000 ἱππέων, ὁ δὲ Ράσκος μετ' ἰσαρίθμων ἱππέων συνετάχθη μετὰ τοῦ Αὐγούστου καὶ Ἀντωνίου. Κατὰ τὸν Ἀππιανὸν (Δ, 87, 5) ἡ διάφορος αὕτη συμμαχία τῶν ἀδελφῶν ἦτο φρόνιμος καὶ πολιτική, ἀποβλέπουσα εἰς τὴν ἀμοιβαίαν ἀσφάλειαν αὐτῶν. Πράγματι δὲ μετὰ τὴν ἧτταν τῶν Δημοκρατικῶν ἐν Φιλίπποις 42 π. Χ. ὁ Ράσκος κατώρθωσε νὰ ἐπιτύχῃ τὴν συγγνώμην τοῦ ἀδελφοῦ του. Τοῦ Ραισκουπόριδος τούτου σώζονται νομίσματα φέροντα τὴν ἐπιγραφήν : ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΡΑΣΚΟΥΠΟΡΙΔΟΣ ἢ ΡΑΙΣΚΟΥΠΟΡΙΔΟΣ.

ΡΑΙΣΚΟΥΠΟΡΙΣ Β'—Υἱὸς Κότυος τοῦ Δ'. Οὗτος ἐπιτροπευόμενος ὑπὸ τοῦ Ροιμητάλκου Α' ἀδελφοῦ τοῦ πατρός του, διεξήγαγε φοβερὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν Βέσσων, Θρακικοῦ λαοῦ, τοῦ ὁποίου ἡγεῖτο ὁ Βογολέξος, πρωθιερεὺς τοῦ Διονύσου καὶ ἀρχηγὸς τῆς κατὰ τῶν Ρωμαίων ἐξεγέρσεως τῆς Θράκης, ἐφονεύθη δὲ ἔν τινι μάχῃ τὸ 13 π. Χ. Σώζονται νομίσματα αὐτοῦ φέροντα ἔμπροσθεν τὴν κεφαλὴν

τοῦ Αὐγούστου, ὄπισθεν δὲ τὴν ἐπιγραφὴν ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΡΑΙΣΚΟΥΠΟΡΙΔΟΣ, καὶ Νίκην μετὰ φοίνικος. (Head Σβορώνου, Τόμ. Α', σελ. 360).

ΡΑΙΣΚΟΥΠΟΡΙΣ Γ'.—Ἀδελφὸς Ροιμητάλκου τοῦ Α', βασιλέως τῆς Θράκης, νικήσας τὸ 6 μ. Χ. τοὺς Δαλματοὺς καὶ Βρεύκους ἐν Μακεδονίᾳ. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ροιμητάλκου φίλου καὶ συμμάχου τῶν Ρωμαίων διένειμε τὸ βασίλειον τῆς Θράκης, μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Κότυος, τοῦ Ε'. Καὶ ὁ μὲν Κότυς ἔλαβε τὰ εὐφορώτερα μέρη τῆς Θράκης, ὁ δὲ Ραισκούπορις τὰ ἄγονα καὶ βραχώδη. Τοῦτο δυσηρέστησε τὸν Ραισκούποριν, ὅστις μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Αὐγούστου τὸ 14 μ.Χ. καὶ τὴν ἄνοδον τοῦ Τιβερίου εἰς τὸν θρόνον, εἰσέβαλεν εἰς τὴν χώραν τοῦ ἀνεψιοῦ του, παρὰ τὴν συμβουλὴν τοῦ Τιβερίου, καὶ διὰ δόλου συλλαβὼν αὐτὸν τὸν ἐθανάτωσεν. Ὁ Τιβέριος διέταξε τότε αὐτὸν νὰ προσέλθῃ εἰς Ρώμην διὰ νὰ ἀπολογηθῇ. Ἐκεῖνος ὅμως ἐκώφευσε, προφασιζόμενος ὅτι διεξάγει πόλεμον κατὰ τῶν Βασταρνῶν. Τότε ἀπεστάλη ἐναντίον του ὁ Πομπώνιος Φλάκκος, ὅστις συλλαβὼν αὐτὸν ἀπέστειλεν εἰς Ρώμην, ὅπου κατεδικάσθη καὶ ἐξωρίσθη εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν τῆς Αἰγύπτου, ὅπου καὶ ἀπέθανε μετ' ὀλίγον τὸ 19 μ.Χ.

ΡΑΚΟΥΛΗ.—Ὄνομα φρουρίου τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἱμιμόντου παρὰ Προκοπίῳ, (περὶ Κτισμ. IV, 11) ἐπισκευασθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ Α' (527—565).

* ΡΑΝΙΣΚΕΛΗΝΟΣ (Ἀπόλλων) — Τοπωνυμικὴ προσωνυμία τοῦ Ἀπόλλωνος, λατρευομένου ἐν Θράκῃ, καὶ τῇ Μοισίᾳ («Θρακικὰ» 1929, σελ. 12).

ΡΑΣΙΑ, ΡΑΣ(Σ)ΙΑ ἢ ΡΑΣΚΙΑ, (Η). Ὀνομασία τῆς πρώτης Σερβικῆς ἡγεμονίας, ἐκτεινομένης μεταξὺ τῆς πρὸ τοῦ Παγκοσμίου πολέμου Σερβίας πρὸς Α. καὶ Μαυροβουνίου πρὸς Δ. ἀντιστοιχούσης πρὸς τὴν σημερινὴν περιοχὴν τοῦ Νόβι — Παζάρ, ἐν τῷ βανάτῳ τῆς Ζέτας τῆς Νοτιοσλαυΐας. Ἀπὸ τοῦ ἐνάτου αἰῶνος, ὑπῆρξε τὸ κέντρον τῶν ὑφισταμένων ἐν Νοτίῳ Βοσνίᾳ τῶν Β.Α. ὁρίων τῆς Ἐρζεγοβίνης μικρῶν κρατῶν τῶν Σέρβων. Ἐρημωθεῖσα τελείως περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου αἰῶνος ἕνεκα τῆς ἑπταετοῦς ὑποδουλώσεως τῶν Σέρβων εἰς τοὺς Βουλγάρους, ἀνέκτησε τὴν ἀκμήν της τῇ βοηθείᾳ τοῦ Βυζαντίου. Κατὰ τὸν ΙΒ' αἰῶνα ἀπετέλεσε τὸν πυρῆνα τοῦ ὑπὸ τοῦ Στεφάνου Νεμάνια, ἱδρυθέντος βασιλείου τῶν Σέρβων, ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου Μανουὴλ Α' τοῦ Κομνηνοῦ (1143—1180), βραδύτερον δὲ ἐπεξετάθη μέχρι τῶν Δαλματικῶν παραλίων (Jirecek, Die Handelsstrassen und Bergwerke von Serbien und Bosnien, σελ. 32. —Schafarik, Slavische Alterth, τόμ. Β', σελ. 254).

ΡΑΣΚΟΣ. — Ὄνομα κύριον καθαρῶς Θρακικὸν κατ' ἐπιτύμβιον ἐπιγραφὴν τοῦ τρίτου μ.Χ. αἰῶνος, εὑρεθεῖσαν εἰς τὸ ἐμπόριον Δισκοδουράτοραι τῆς ἀρχαίας Αὐγούστης—Τραϊανῆς (νῦν Στάρα-Ζαγόρα). («Θρακικὰ» Τόμ. Χ, σελ. 280).

ΡΑΣΚΟΣ.—Δυνάστης τῆς Θράκης, ἀδελφὸς τοῦ Ραισκουπόριδος Α', ὅστις κατὰ τοὺς ἐμφυλίους πολέμους 43—42 π.Χ. ἐκηρύχθη ὑπὲρ τοῦ Ὀκταβίου καὶ Μάρκου Ἀντωνίου, ἐνῷ ὁ ἀδελφός του συνετάχθη μετὰ τοῦ Βρούτου καὶ Κασσίου. Μετὰ τὴν νίκην ὅμως τῆς Τριανδρίας ἐν Φιλίπποις τὸ 42 π. Χ. ἐπέτυχε παρὰ τῶν νικητῶν τὴν συγγνώμην τοῦ ἀδελφοῦ του (Ἀππιαν. IV, 87, 5).

ΡΑΣΚΟΥΠΟΡΙΣ.—Ὄνομα τριῶν βασιλέων τῆς ἀρχαίας Θράκης (βλ. Ραισκούπορις),

ΡΑΣΚΟΥΠΟΡΙΣ, ΡΑΙΣΚΟΥΠΟΡΙΣ
ΡΕΣΚΟΥΠΟΡΙΣ, ΡΗΣΚΟΥΠΟΡΙΣ
ΡΑΙΣΚΙΠΟΡΙΣ, ΡΙΣΚΟΥΠΟΡΙΣ

Ὄνομα Θρακικὸν κύριον μὲ ποικίλους μεταχρωματισμούς, γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῶν («Θρακικά», Τόμ. Χ, σελ. 221).

* ΡΑΣΥΠΑΡΗΝΟΣ (Ἀσκληπιός). Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ Ἀσκληπιοῦ λατρευομένου ἐν Θράκῃ, κατ' ἐπιγραφὰς τοῦ δευτέρου ἢ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος εὑρεθείσας ἐν αὐτῇ («Θρακικὰ» Τομ. XII σελ. 239).

ΡΑΤΙΑΡΙΑ ἢ ΡΑΙΤΙΑΡΙΑ (ἡ).—Πόλις τῆς Ἄνω Μοισίας, κειμένη ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως μετὰ τὴν μετὰ τοῦ παραποτάμου αὐτοῦ Τιμάκου συμβολὴν (νῦν Τιμόκ), περὶ τὰ 36 μίλια ΝΑ τοῦ Δορτικοῦ (νῦν Ρακόβιτσα). Ἱδρυθεῖσα ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ (98-117 μ. Χ.) μετὰ τὴν νίκην τοῦ Δεκεβάλου, βασιλέως τῆς Δακίας, ἦτο σταθμὸς μιᾶς λεγεῶνος καὶ στολίσκου ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως. Ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων ἦτο φρούριον, τοῦ ὁποίου τὰ τείχη «καταπεπτώκει ὀρθὰ ἐστήσατο» ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (Προκ. Περὶ Κτισμ. IV, σ. 24). Κατὰ τὸν Ἱεροκλέα, ὅστις ὀνομάζει αὐτὴν Ραζαρίαν, ἦτο πρωτεύουσα παραδουναβίου ἐπαρχίας ὑπὸ κονσουλάριον, εἰς δὲ τὰ ἐκκλησιαστικὰ χρονικὰ ἀναφέρεται ὡς ἕδρα ἐπισκόπου καὶ βραδύτερον μητροπόλεως. Ταυτίζεται μὲ τὴν σημερινὴν βουλγαρικὴν πόλιν Ἀρτσὰρ (Artchar), πρὸς νότον τοῦ Βιδινίου.

* ΡΑΥΝΙΑΝΟΥΣ.—Τοποθεσία τις παρὰ τὴν Βήραν (Φέρραι), ἀναφερομένην ὑπὸ τοῦ Ἰσαακίου τοῦ Κομνηνοῦ μεταξὺ τῶν κτημάτων, τὰ ὁποῖα ἐκληροδότησεν οὗτος εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἱδρυθεῖσαν Μονὴν Θεοτόκου τῆς Κοσμοσωτείρας μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1151—1152. Ἄγνωστος ἄλλοθεν καὶ ἀκαθόριστος.

ΡΕΓΙΩΝΕΣ (οἱ). (Ἐκ τοῦ λατινικοῦ regio=τμῆμα τῆς πόλεως).—Οὕτως ἐκαλοῦντο ἐν Κωνσταντινουπόλει τὰ 14 τμήματα αὐτῆς κατ' ἀπομίμησιν τῆς Ρώμης. Ἡ διαίρεσις αὕτη γενομένη ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου (324-337 μ. Χ.), διετηρήθη μέχρι τῆς βασιλείας τοῦ Ἀρκαδίου ἢ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Θεοδοσίου Β' (408-450 μ. Χ.). Ἕκαστος ρεγιὼν εἶχεν ἕνα «κουράτορα» ἢ «ρεγιωνάρχην», ἔχοντα ὑφ' ἑαυτὸν κατωτέρους ὑπαλλήλους, ἐπιφορτισμένους κυρίως νὰ ἐπαγρυπνοῦν καθ' ὅλην τὴν νύκτα πρὸς πρόληψιν ἢ καταστολὴν τῶν τυχῶν πυρκαϊῶν.

ΡΕΜΕΣΙΑΝΑ (τὰ).—Πόλις τῆς Θράκης ἐν Δαρδανίᾳ, κειμένη ἐπὶ τῆς ἀπὸ Ναϊσσοῦ (νῦν Νίσσα) εἰς Σαρδικὴν (νῦν Σόφιαν) ὁδοῦ. Κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ἱεροκλέους (Συνέκδ. 654) ὡς μία τῶν 5 πόλεων τῆς ἐπαρχίας Δακίας Μεσογείου. Ταυτίζεται πρὸς τὴν σημερινὴν Παλάγκα.

ΡΕΝΤΙΝΑ (ἡ).—Μεταγενέστερον ὄνομα τῆς Μυγδονικῆς πόλεως Ἀρεθούσης (βλ. λ.) κειμένης ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Ρηχίου ποταμοῦ (κοινῶς Μπουγάζι τῆς Ρεντίνας) διὰ τοῦ ὁποίου ἡ Βόλβη λίμνη ἐκβάλλει εἰς τὸν Στρυμονικὸν κόλπον καὶ ἕδρα ἐπισκόπου ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Θεσσαλονίκης (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Τόμ. Ε, σελ. 478). Παρὰ τὴν Ρεντίναν, ἔν τινι κλεισωρίᾳ, ὑπῆρχε Βυζαντινὸν φρούριον «ἡ Ρεντίνα...ἡμέρας ὁδὸν διέχουσα» κατὰ τὸν Καντακουζηνόν. Παρ' αὐτὴν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527-565) ἔκτισεν ὀχυρώτατον φρούριον, καλούμενον Ἀρτεμίσιον (Προκ. Περὶ Κτισμ. IV, 3). Διὰ τῆς Ρεντίνας διέρχεται σήμερον ἡ στενὴ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ Σαρακλῆ-Σταυροῦ κατὰ τὸ 58ον χιλιόμετρον.

ΡΕΣΙΔΙΝΑ.—Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων τῆς Κάτω Μοισίας, παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως, ἐπισκευασθέν, κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. IV, 11) ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527-565). Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἔκειτο ἐν τῇ Μικρᾷ Σκυθίᾳ (νῦν Δοβρουτσᾶ).

ΡΗΒΟΥΛΑΣ.—Υἱὸς τοῦ Σεύθου Β', βασιλέως τῶν Ὀδρυσῶν καὶ ἀδελφὸς τοῦ Κότυος. Τὸ ὄνομα Ρηβούλας εἶναι προφανῶς θρακικόν, ἐμφανίζεται δὲ διὰ πρώτην φορὰν εἴς τινα ἐπιγραφὴν Ἀττικοῦ ψηφίσματος καὶ φαίνεται ὅτι προέρχεται ἐκ τῆς αὐτῆς ρίζης ἐκ τῆς ὁποίας καὶ τὰ ὀνόματα: Ρῆβας, Ρηβαία, Ρῆνος, Ρησκούπορις. Εἰς τὴν ἰδίαν ἐπιγραφὴν ἀναφέρεται καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Κότυος, ὅστις προφανῶς εἶναι Κότυς ὁ Α', πολλάκις ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Δημοσθένους (Κατ' Ἀριστοκράτους, 8, 104, 114, 118, 163) δολοφονηθέντος τὸ 351 π. Χ. Διάδοχος τοῦ Κότυος ὑπῆρξεν ὁ Κερσοβλέπτης, τοῦ ὁποίου θεῖος ἦτο ὁ Ρηβούλας. Τὸ δὲ γεγονὸς εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται τὸ ψήφισμα, συμπίπτει μὲ τὸ ἔτος 331 π. Χ. καθ' ἣν ἐποχὴν ἄρχων τῶν Ἀθηνῶν, ὡς ἀνα-

φέρεται εἰς αὐτό, ἦτο ὁ Ἀριστοφάνης. (Πρβλ. Περιοδ. Ἀθήναιον, Τόμ. V, σελ. 102-103, ὑπ' ἀριθ. 12).

ΡΗΓΙΑΝΟΝ. — Πόλις τῆς Κάτω Μοισίας ἐν Θράκῃ παρὰ τὸν Δούναβιν. Ταυτίζεται πρὸς τὴν Αὐγούσταν τῶν Ὁδοιπορικῶν, κειμένην ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως.

ΡΗΓΙΝΑ καὶ ΡΗΓΙΝΙΑ (ἡ).—Ὀνομασία τοῦ Ἐργίνου ἢ Ἐρίγωνος (βλ. λ.), ἀριστεροῦ παραποτάμου τοῦ Ἕβρου ἐν Θράκῃ, καλουμένου καὶ Ρηγινία (Στράβ. VII, 331, 49).

ΡΗΓΙΟΝ —Πόλις τῆς Ἀν. Θράκης ἐπὶ τῆς Προποντίδος, κειμένη περὶ τὰς 6 ὥρας πρὸς Δ. τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ὥραν περίπου πρὸς Ἀν. τοῦ Ἀθύρα (Μπουγιοὺκ - Τσεκμετζέ). Ὑπὸ τῶν Τούρκων καλεῖται Κιουτσοὺκ - Τσεκμετζέ. Παρ' αὐτὴν ἐκτείνεται ἡ ὁμώνυμος λιμνοθάλασσα, ἥτις «ἐς τόσον στενὴ τυγχάνει οὖσα, ὥστε καὶ Μύρμηξ ὠνόμασται» (Προκοπ. Περὶ Κτισμ. IV, 8, 16). Κατὰ τὸν ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ ἐπισυμβάντα μέγαν σεισμὸν (19 Ὀκτωβρίου 558) τὸ Ρήγιον ὑπέστη μεγάλας καταστροφάς, ὥστε, κατὰ τὸν Θεοφάνη (τόμ. Α, σελ. 196) «μὴ γνωρίζεσθαι αὐτό». Τότε φαίνεται ὅτι κατεστράφη καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ στομίου τῆς λιμνοθαλάσσης ξυλίνη γέφυρα, τὴν ὁποίαν ἀνήγειρεν ἐκ νέου ὁ Ἰουστινιανὸς «λίθοις λογάδην ἐμβεβλημένοις εἰς ἁψῖδας μετεωρίσας». Τῆς γεφύρας ταύτης οὐδὲν ἴχνος σώζεται.

Εἰς τὸ Ρήγιον, κατὰ τὸν Θεοφάνην (τόμ. Α, σελ. 20), Βασίλειος ὁ Μακεδὼν (866—886) ἀνήγειρε ναὸν τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τοῦ κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων, ὅστις δὲν ἐσώθη μέχρις ἡμῶν. Ἐπίσης κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως, ὑπῆρχον οἱ ναοὶ τῶν ἁγίων μαρτύρων Καλλινίκου καὶ Στρατονίκου, καταστραφέντες ὑπὸ τοῦ μεγάλου σεισμοῦ. Πλὴν τούτων ὑπῆρχε καὶ ναὸς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, κατὰ τὴν παραλίαν, ὄχι μακρὰν τῆς Χρυσῆς Πύλης. Ἐνταῦθα ἀπεβιβάσθη ὁ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Θεόφιλος, καὶ ἐντεῦθεν ἤρξατο τῆς κατὰ τοῦ Χρυσοστόμου παρασυναγωγῆς τελέσας χειροτονίαν παρ' ἐνορίαν (Σκαρλ. Βυζαντίου, Κωνσταντινούπολις, τόμ. Α, σελ. 321. Πρβλ. Μ. Ι. Γεδεών, Ἔγγραφοι λίθοι καὶ κεράμια, ἐν : Ἐκκλησιαστ. Ἀληθεία, ἔτος IX, σελ. 411). Ἡ σημερινὴ ἐκκλησία εἶναι πολὺ μεταγενεστέρα καὶ τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Γεωργίου.

Κατὰ τὸν Κωνσταντῖνον τὸν Πορφυρογέννητον, (τόμ. Α' σελ. 495), ὁσάκις ὁ βασιλεὺς ἐπανήρχετο εἰς τὴν πρωτεύουσαν, οἱ ἄρχοντες τοῦ Βυζαντίου ἐξήρχοντο εἰς προϋπάντησιν αὐτοῦ μέχρι τοῦ Ρηγίου, ὅπου φαίνεται ὅτι ὑπῆρχον ἀνάκτορα. Ἀπὸ τοῦ Ρηγίου μέχρι Κωνσταντινουπόλεως, ὑπῆρχε πλατεῖα λιθόστρωτος ὁδός. Ἡ δὲ πρὸς νότον τῆς χερσαίας πύλης τῆς Σηλυβρίας κλειστὴ πύλη ἐκαλεῖτο Πύλη τοῦ Ρηγίου. Ἡ ἀκμαία καὶ πλουσία ἄλλοτε κωμόπολις τοῦ Ρηγίου εἶναι σήμερον μικρὰ καὶ ἄσημος πολίχνη ἕνεκα τῶν ἀνέκαθεν λυμαινομένων αὐτὴν καὶ τὰ περίχωρα ἑλωδῶν πυρετῶν. Παρὰ τὸ Ρήγιον ὑπῆρχον δύο βυζαντιναὶ κωμοπόλεις : τὰ Σχιζὰ καὶ αἱ Ἀρεταὶ (βλ. λέξ.). Ἐπίσης ὑπάρχει καὶ σπήλαιόν τι, ἐν εἴδει κατακόμβης, τὸ ὁποῖον οἱ χριστιανοὶ τῶν πρώτων χρόνων ἐχρησιμοποίουν κρυπτόμενοι ἐν καιρῷ διωγμοῦ. Ἐνταῦθα οἱ ἀρχαιολόγοι εὗρον καὶ ἴχνη θυσιαστηρίου. Περὶ τῆς ὀνομασίας Τσεκμετζέ, (βλ. λέξ.) Ἀθύρας.

* ΡΗΝΗ. — Μήτηρ τοῦ Σάωνος, μυθικοῦ βασιλέως τῆς νήσου Σαμοθράκης (βλ. Σάων).

ΡΗΣΙΟΝ (τό). — Τοπωνυμία ἔξω τῶν τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, παρὰ τὴν πόλιν τοῦ Ρηγίου, ὅπου κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. Α, 4, 28), ἔκειντο «τοῦ Θύρσου μάρτυρες ἕδος καὶ μὴν Θεοδώρου τοῦ Ἁγίου τέμενος», κτίσματα τοῦ Ἰουστινιανοῦ, βασιλεύοντος τοῦ θείου του Ἰουστίνου (518—527).

* ΡΗΣΚΟΥΠΟΡΙΣ. — Τὸ ὄνομα Ρησκούπορις φέρουσι διάφοροι βασιλεῖς τοῦ Κιμμερίου Βοσπόρου τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα εἶναι γνωστὰ μόνον ἐκ τῶν νομισμάτων αὐτῶν. Φέρουν δὲ ἑλληνικὰς ἐπιγραφάς, συνήθως

κατὰ πτῶσιν γενικήν : ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΡΗΣΚΟΥΠΟΡΙΔΟΣ, ἐνίοτε δὲ καὶ κατ' ὀνομαστικήν. Ὁ πρῶτος γενάρχης αὐτῶν ἦτο, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, θρακικῆς καταγωγῆς, καθ' ὅσον τὸ ὄνομα εἶναι ἀναμφισβητήτως θρακικόν. Τὸ ὄνομα τῶν Θρακῶν βασιλέων εἶναι Ραισκούπορις ἢ Ρασκούπορις (βλ. λέξ), οὕτω δὲ φέρεται καὶ εἰς τὰ νομίσματα αὐτῶν καὶ εἰς τὸ πλεῖστον τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, ἐνῷ τὸ Ρησκούπορις εἶναι ἀποκλειστικῶς τὸ ὄνομα τῶν βασιλέων τοῦ Κιμμερίου Βοσπόρου.

ΡΗΣΚΟΥΠΟΡΙΣ Α'. — Ἐβασίλευσεν ἀπὸ τοῦ 11 — 39 μ. Χ. ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων Τιβερίου καὶ Καλιγούλα, ἐξεδιώχθη δὲ ὑπὸ τοῦ τελευταίου, ὅστις ἀντ' αὐτοῦ ἀνηγόρευσε βασιλέα τοῦ Πόντου καὶ τοῦ Κιμμερίου Βοσπόρου τὸν Πολέμωνα Β'. Τοῦ Ρησκουπόριδος τούτου σώζονται χρυσᾶ καὶ χαλκᾶ νομίσματα.

ΡΗΣΚΟΥΠΟΡΙΣ Β'. — Σύγχρονος τοῦ αὐτοκράτορος Δομιτιανοῦ (81—96 μ. Χ.).

ΡΗΣΚΟΥΠΟΡΙΣ Γ'. — Σύγχρονος τῶν αὐτοκρατόρων Καρακάλλα καὶ Ἀλεξάνδρου Σεβήρου, βασιλεύσας ἀπὸ τοῦ 211—229 μ. Χ.

ΡΗΣΚΟΥΠΟΡΙΣ Δ'. — Σύγχρονος τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου Σεβήρου, ἀπὸ τοῦ 234—235 μ. Χ.

ΡΗΣΚΟΥΠΟΡΙΣ Ε'. -Ἐβασίλευσεν ἀπὸ τοῦ 239—268 μ. Χ.

ΡΗΣΚΟΥΠΟΡΙΣ ΣΤ'.—Σύγχρονος τοῦ Μ. Κωνσταντίνου, ἀπὸ τοῦ 304 — 342 μ. Χ. Τῶν βασιλέων τούτων σώζονται νομίσματα χρυσᾶ, ἀργυρᾶ, χαλκᾶ καὶ ἐξ ἠλέκτρου (Head-Σβορώνου, Ἱστορ. τῶν Νομ. τόμ. Β', σελ. 14).

* ΡΗΣΚΥΝΘΙΣ (Ἥρα).—Τοπικὴ προσωνυμία τῆς Ἥρας, λατρευομένη ἐν Ρησκύνθῳ (βλ. λέξ.), ὅπου ὑπῆρχε καὶ ἱερὸν αὐτῆς, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν τῇ Βορ. Θράκῃ καὶ τῇ Μοισίᾳ («Θρακικά», 1934, σελ. 47).

ΡΗΣΚΥΝΘΟΣ.—Ἀρχαία Θρακικὴ πόλις, μεθ' ὁμωνύμου ὄρους, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Νικάνδρου (Θηρ. σχόλ. 450) ἀλλ' ἀγνώστου ταὐτότητος.

ΡΗΣΜΑΓΑΣ.—Βασιλεὺς τῶν Ἀβασκῶν ἢ Ἀβασγῶν, Σκυθικοῦ λαοῦ καὶ σύγχρονος τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ (117—138 μ. Χ.) παρὰ τοῦ ὁποίου ἔλαβε τὸν θρόνον (Ἀρριαν. Περίπλ. Εὐξ. Πόντου 15).

ΡΗΣΟΣ. — Υἱὸς τοῦ Ἠϊονέως ἢ τοῦ Στρυμόνος καὶ τῆς μούσης Καλλιόπης ἢ τῆς Εὐτέρπης, βασιλεὺς τῶν Θρακῶν καὶ σύμμαχος τῶν Τρῴων. Εἰς τὴν Τροίαν ἔφθασε κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος τοῦ πολέμου φέρων μεθ' ἑαυτοῦ λαμπροὺς καταλεύκους ἵππους, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξηρτᾶτο ἡ τύχη τῆς Τροίας. Διότι, κατά τινα χρησμόν, ἂν ἔτρωγον χόρτα τῆς Τρωϊκῆς πεδιάδος, τὰ ὁποῖα ποτίζει ὁ Ξάνθος ποταμός, ἡ Τροία δὲν θὰ ἐκυριεύετό ποτε. Ὁ χρησμὸς οὗτος ἦτο γνωστὸς εἰς τοὺς Ἕλληνας καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἰδίαν ἡμέραν τῆς ἀφίξεως τοῦ Ρήσου ἐπέπεσαν τὴν νύκτα εἰς τὴν σκηνήν του ὁ Διομήδης καὶ ὁ Ὀδυσσεύς. Καὶ ὁ μὲν Διομήδης ἐφόνευσε τὸν Ρῆσον μετὰ 12 ἄλλων Θρακῶν, ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἥρπασε τοὺς ἵππους του. (Ἰλ. κ, 444—440). Τὸν Ρῆσον ἠκολούθησεν εἰς τὴν Τροίαν καὶ ὁ ἀνεψιός του Ἱπποκόων, ὁ ὁποῖος, κατὰ τὸν Ὅμηρον (κ, 518 Ἰλ), ἦτο ἀνδρεῖος καὶ βουληφόρας. Κατὰ τὴν τραγῳδίαν τοῦ Εὐριπίδου «Ρῆσος», ὁ βασιλεὺς τῆς Θράκης, ἔφθασε τελευταῖος τῶν ἄλλων συμμάχων εἰς τὴν Τροίαν, διότι ἐπολέμει κατὰ τῶν Σκυθῶν, οἱ ὁποῖοι πολλάκις παρηνώχλουν τὴν χώραν του. Διὰ τὴν βραδυπορίαν του ταύτην τὸν μέμφεται ὁ Ἕκτωρ, ἀλλ' εἰς τὰς λοιδωρίας του ὁ Ρῆσος ἀπαντᾷ μὲ ὑπερηφάνειαν, ὅτι ἐκεῖνο ποὺ δὲν κατώρθωσεν ὁ Ἕκτωρ εἰς 10 χρόνια, ἐκεῖνος θὰ τὸ κατώρθωνεν εἰς μίαν ἡμέραν :

Ἐμοὶ δὲ φῶς ἓν ἡλίου καταρκέσῃ
(Ρῆσος, 447)

Δυστυχῶς ὅμως δὲν κατώρθωσε τίποτε, καθ' ὅσον ἡ σκληρὰ μοῖρα τοῦ ἀπέκοψε τὴν ζωὴν τὴν ἰδίαν ἡμέραν τῆς ἀφίξεώς του. Τὸν θάνατόν του ἔκλαυσαν ὄχι μόνον οἱ Θρᾶκες, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ Ἕλληνες. Καὶ αὐτὸς ὁ σκληρόκαρδος Ἀχιλλεὺς δὲν ἔμεινεν ἄδακρυς :

Ἰώ, Ἰὼ συμφορὰ βαρεῖα Θρακῶν . . .
[φανερὰ

Θρῃξὶν πένθος πολὺ τολυπεύσας
ἔρρει στρατιά, πέπτωκεν ἄναξ
δολίῳ πληγῇ.
Χρὴν γάρ μ' ἀκλεῶς Ρῆσον τεθανεῖν
Τροίᾳ κέλσαντ' ἐπίκουρον
(Ρῆσος, 731 καὶ ἑξῆς)

ΡΗΧΙΟΣ. — Ποταμὸς τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου, ὅστις δεχόμενος τὰ ὕδατα τῶν λιμνῶν τοῦ Ἁγίου Βασιλείου (Λαγκαδᾶ) καὶ Βόλβης (Μπεσίκια) ἐκβάλλει εἰς τὸν Στρυμονικὸν κόλπον πρὸς βορρᾶν τοῦ χωρίου Σταυρός. Κοινῶς καλεῖται Μπογάζι τῆς Ρεντίνας.

ΡΙΓΜΟΣ. — Υἱὸς τοῦ Πειρόου, ἡγεμὼν τῆς Θράκης ἐλθὼν εἰς βοήθειαν τῶν Τρώων «ἐκ Θρήκης ἐριβώλακος», καὶ φονευθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλέως (Ἰλιάδ. Υ, 485).

ΡΙΛΑ (ἡ).—Ὑψηλότατον ὄρος τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου, μεταξὺ τῆς ἀρχαίας Μοισίας, Θράκης καὶ Μακεδονίας. Ἀποτελεῖται ἐκ γρανιτωδῶν πετρωμάτων καὶ συνέχεται ἐξ ἀνατολῶν μετὰ τῆς Ροδόπης. Τὸ μῆκος του εἶναι 50 περίπου, τὸ δὲ πλάτος περὶ τὰ 30 χιλιόμετρα. Ἡ ὑψηλοτέρα κορυφὴ αὐτοῦ Μουσάλα καλουμένη, κεῖται πρὸς ἀνατολὰς καὶ φθάνει εἰς ὕψος 2930 μέτρων, χιονοσκεπὴς κατὰ τὸ πλεῖστον τοῦ ἔτους. Πρὸς βορρᾶν τῆς κορυφῆς Μουσάλα καὶ πρὸς νότον ὑψοῦνται ἄλλαι χαμηλότεραι ἑνούμεναι μετὰ τῆς Ροδόπης, ἐκ τῶν ὁποίων πηγάζουν ὁ Ἕβρος καὶ ὁ Νέστος, ἐκβάλλοντες εἰς τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος καὶ ὁ Ἰσκὲρ (ὁ Ὄσκιος τῶν ἀρχαίων) ἐκβάλλων εἰς τὸν Δούναβιν. Ἐπὶ τῆς Ρίλας ὑπάρχουν πολυάριθμοι μικραὶ καὶ γραφικώταται λίμναι, λείψανα ἴσως κρατήρων παλαιῶν ἡφαιστείων. Αἱ κλιτύες αὐτοῦ εἶναι κατάφυτοι ἀπὸ πυκνὰ δάση πευκῶν, ὀξυῶν καὶ δρυῶν, ἐντὸς τῶν ὁποίων ὑπάρχουν πολλὰ ἄγρια θηρία καθὼς καὶ ἔλαφοι. Ἐπὶ μιᾶς τῶν κλιτύων αὐτοῦ, ἐν μέσῳ πυκνοτάτου δάσους ὑπάρχει ἡ περίφημος μονὴ τῆς Ρίλας (βλ. λέξ.) ἱδρυθεῖσα κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα.

***

Ἡ ὕπαρξις τοῦ ὑψηλοτάτου τούτου ὄρους δὲν ἦτο ἄγνωστος εἰς τοὺς ἀρχαίους. Ὁ Θουκυδίδης π. χ. ἀναφέρει αὐτὸ ἀνωνύμως, λέγων ὅτι ὁ Ὄσκιος, (νῦν Ἰσκὲρ, «ρεῖ ἐκ τοῦ ὄρους, ὅθεν περ καὶ ὁ Νέστος καὶ ὁ Ἕβρος· ἔστι δὲ ἔρημον τὸ ὄρος καὶ μέγα, ἐχόμενον τῆς Ροδόπης». (Β, 96). Ὁ ἴδιος συγγραφεὺς ἀναφέρει ὅτι ὁ Στρυμὼν ρέει ἐκ τοῦ Σκομίου ἢ Σκόμβρου, τοῦ σημερινοῦ Βίτου. Ὁ δὲ Στράβων IV, 208) λέγει ὅτι τρία εἶναι τὰ μέγιστα ὄρη τῆς Θράκης : ὁ Αἶμος, ἡ Ροδόπη καὶ ὁ Δοῦναξ. Ἐφ' ὅσον ἡ θέσις τοῦ Αἵμου καὶ τῆς Ροδόπης παρ' οὐδενὸς ἀμφισβητεῖται, πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ὁ Δοῦναξ εἶναι ἡ σημερινὴ Ρίλα.

ΡΙΛΑΣ (Μονὴ τῆς).—Ἡ Μονὴ τῆς Ρίλας κεῖται ἐπὶ μιᾶς τῶν ὑπωρειῶν τοῦ ὁμωνύμου ὄρους τῆς Βουλγαρίας, καλουμένης ὑπὸ τῶν Βουλγάρων Πόποβα-σιάπκα (=παπαδικὸς σκοῦφος), παρὰ τὸν Ρίλον, παραπόταμον τοῦ Στρυμόνος. Τιμᾶται δὲ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου ἢ Ἰβάν, Βουλγάρου ἀναχωρητοῦ, ὅστις ἠσκήτευσε καὶ ἵδρυσεν αὐτὴν κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα, ὅτε οἱ Βούλγαροι ἐδέχθησαν τὸν Χριστιανισμὸν ἐπὶ τοῦ τσάρου αὐτῶν Βόριδος. Ἀπὸ ἀπόψεως ἀρχιτεκτονικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ρυθμοῦ καὶ διακοσμήσεως ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς, ἐξαιρέσει τοῦ ἐν Ἀδριανουπόλει τζαμίου τοῦ Σουλτὰν Σελὶμ καὶ τῶν μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ἀποτελεῖ ἓν τῶν μεγαλυτέρων καὶ μεγαλοπρεπεστέρων μνημείων τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου. Περιλαμβάνει δὲ 400 κελλία, καὶ ἔχει πολλὰ κτήματα ἐν Θράκῃ, Μακεδονίᾳ καὶ Βουλγαρίᾳ. Περὶ αὐτὴν κεῖνται διάφοροι σκῆται ἐντὸς βράχων τῶν πρώτων μοναχῶν, κελλία ἐσκορπισμένα πολλαχοῦ καὶ ναΐσκοι... Ἐπίσης ὑπάρχει καὶ μεγάλη Μονή, τιμωμένη ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Λουκᾶ, συγγενοῦς τοῦ Ἰβάν, ἐγκαταλελειμμένη σήμερον. Ἡ Μονὴ τῆς Ρίλας ἀπήλαυσε μεγάλης φήμης προσελκύουσα πλείστους προσκυνητὰς καὶ ἔτυχε μεγάλης προστασίας ὄχι μόνον τῶν Βουλγάρων ἡγεμόνων, ἀλλὰ καὶ τῶν Βυζαντινῶν, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ παλαιᾶς εἰκόνος τῆς Θεοτόκου, ἀφιερωθείσης ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαὴλ τοῦ Κομνηνοῦ (1344 — 1349). Τὸ λείψανον τοῦ ἱδρυτοῦ αὐτῆς, θεωρουμέ-

νου ὡς ἐθνικοῦ 'Αγίου τῶν Βουλγάρων, μετεκομίσθη, κατὰ τὸν Μεσαίωνα εἰς Σόφιαν, κατόπιν δὲ εἰς Τύρνοβον. Κατὰ δὲ τὸ 1469 τῇ παρακλήσει τῆς κυρᾶς Μάρως, χριστιανῆς μητρυιᾶς τοῦ Μωάμεθ Β', ἀνεκομίσθη, κατόπιν σουλτανικῆς διαταγῆς, εἰς τὴν Μονὴν ὅπου καὶ φυλάσσεται ('Α. Μηλιαράκη, Καθορισμὸς τῆς θέσεως τοῦ Παπικίου ὄρους, ἐν «Θρακικῇ 'Επετηρίδι» τῷ 1897, σελ. 70 καὶ ἑξῆς). Κατὰ τοὺς τελευταίους καιροὺς ἡ Μονὴ τῆς Ρίλας ἀπέβη τὸ ὁρμητήριον τῶν Βουλγάρων κομητατζήδων οἱ ὁποῖοι πλέον ἢ ἅπαξ ἐπέδραμον τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Θράκην.

ΡΙΠΑΙΑ ΟΡΗ. — Φαντασιώδη ὄρη, τοποθετούμενα ὑπὸ τῶν ἀρχαίων εἰς τὰ βόρεια τῆς Γῆς, διὸ πολλάκις ἐκαλοῦντο καὶ 'Υπερβόρεια. Ἦσαν ψυχρότατα καὶ χιονοσκεπῆ, ἐθεωροῦντο δὲ ὡς κατοικίαι τῆς Νυκτός, ἀπὸ τῶν ὁποίων ἔπνεον «ριπαὶ αἰθρηγενέος Βορέαο» ('Ομ. 'Ιλιάδ. Ο, 171). Κατ' ἀρχὰς ὡς Ριπαῖα ὄρη ἐθεωροῦντο : ὁ Αἶμος, τὰ Καρπάθια, αἱ Ἄλπεις, ὁ Καύκασος κ. ἄ. ἀπὸ δὲ τοῦ Α' μ. Χ. αἰῶνος τὰ ἐν τῇ Βορείῳ Σαρματίᾳ ἐκτεινόμενα παραλλήλως πρὸς τὴν Σουηβικὴν (Βαλτικὴν) θάλασσαν, ὅπου ἐπιστεύετο ὅτι εἶχε τὰς πηγάς του ὁ Ρᾶ (Βόλγας), κατοικουμένας ὑπὸ τῶν 'Υπερβορείων.

Οἱ μεταγενέστεροι γεωγράφοι ἔδιδον τὸ ὄνομα τοῦτο εἰς τὰ δυτικώτερα τῶν Οὐραλίων ὀρέων.

ΡΙΠΗΣΙΑ ΔΑΚΙΑ (Dacia Ripensis). —'Ονομασία μιᾶς τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Δακίας, κειμένη ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, μεταξὺ τῶν δύο Μοισιῶν, Ἄνω καὶ Κάτω, κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Μάρκου Αὐρηλίου (161 — 180 μ. Χ.) γενομένην διοικητικὴν διαίρεσιν τῆς χώρας. 'Επὶ τῆς 'Ανατολικῆς αὐτοκρατορίας ὑπήχθη εἰς τὴν 'Ιλλυρίαν, τῆς ὁποίας ἀπετέλεσε μίαν τῶν πέντε ἐπαρχιῶν.

ΡΟΔΙΩΝ (Περίβολος) ἢ ΡΟΔΙΩΝ (Λιμήν). — 'Ορμίσκος τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου, ἀναφερόμενος ὑπὸ Διονυσίου τοῦ Βυζαντίου ἐν τῷ «'Ανάπλους Βοσπόρου» μετὰ 'Απόλλωνος Ἄλσος καὶ τὸ 'Ιασώνειον. 'Η θέσις του ἀναγνωρίζεται μεταξὺ τοῦ Μπεσὶκ - Τὰς καὶ τοῦ 'Ορτά - κιόϊ.

ΡΟΔΟΠΗ.—Θυγάτηρ τοῦ Πόντου ἢ τοῦ Στρυμόνος, σύζυγος τοῦ Αἴμου, ἢ κατ' ἄλλους, ἀδελφὴ αὐτοῦ μετὰ τοῦ ὁποίου μετεμορφώθη εἰς τὰ ὁμώνυμα ὄρη, διότι ἤθελον νὰ λέγωνται τέκνα τοῦ Διός. ('Οβιδ. Μεταμορφώσεις IV, 87).

ΡΟΔΟΠΗ.—'Οροσειρὰ τῆς Ν. Δ. Θράκης, ἥτις ἀποτελοῦσα προέκτασιν τοῦ Αἴμου καὶ διευθυνομένη ἀπὸ τῶν ΒΔ. πρὸς τὰ ΝΑ. χωρίζει τὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν Ἕβρου καὶ Νέστου. Κατὰ τὴν μυθολογίαν, ὠνομάσθη οὕτως ἀπὸ τῆς Ροδόπης (βλ. λέξ.), ἐθεωρεῖτο δὲ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα τὸ ἐπισημότερον ὄρος τῆς Θράκης, ἐπὶ τοῦ ὁποίου αἱ Βάκχαι ἐτέλουν τὰ ὄργια τῆς λατρείας τοῦ Διονύσου. Ἕνεκα τῶν πολλῶν μονῶν, αἱ ὁποῖαι ἤκμασαν ἐπ' αὐτῆς, κατὰ τὸν μεσαιῶνα, ἡ Ροδόπη καλεῖται ὑπὸ τῶν Τούρκων : Δεσπὸτ - ντὰγ (=Δεσποτοβοῦνι). 'Αποτελεῖται ἐκ γνευσίου, τὸ ὁποῖον διασχίζουν γρανιτικοὶ πυρῆνες καὶ τραχειτικαὶ μᾶζαι, αἱ ὁποῖαι σχηματίζουν τὰς κορυφὰς αὐτῆς. Τὸ μέσον αὐτῆς ὕψος ἀνέρχεται εἰς 1.000 περίπου μέτρα, πολλαχοῦ ὅμως αἱ κορυφαὶ φθάνουν εἰς τὸ διπλάσιον, πρὸς δὲ τὰ Β. Δ. καὶ εἰς τὸ τριπλάσιον περίπου. Καλύπτεται ὑπὸ πυκνοτάτων δασῶν, κατὰ δὲ τὰ Β. Δ. αὐτῆς, περὶ τὸν γρανικὸν Ρίλον (ὕψους 2,673 μέτρων) καὶ τὸν Μουσάλαν (2,930 μ. ὕψος), τὸ δεύτερον καθ' ὕψος ὄρος τῆς χερσονήσου τοῦ Αἴμου, ὅπου ἐξαπλοῦται ὀροπέδιον, μέσου ὕψους 2,000 μέτρων, ὑπάρχουν περὶ μὲν τὸν Ρίλον 22, ἀνατολικώτερον δι' αὐτοῦ 40 μικραὶ γραφικώταται λίμναι, μάρτυρες τῆς πάλαι ἐνεργείας τῶν παγετώνων. Αἱ βόρειαι καὶ νότιαι πλευραὶ αὐτῆς ἰδίως, εἶναι ἀπόκρημνοι πρὸς τὰ Ν. Δ. τοῦ Παζαρτζίκ, πρὸς Ν. τῆς Φιλιππουπόλεως καὶ ἄνωθεν τῆς κοιλάδος τῆς Κομοτινῆς. 'Ο μέγας δὲ ὄγκος τῆς Ροδόπης, ἡ τραχύτης καὶ τὸ γυμνὸν τῶν ὑψιπέδων αὐτῆς καὶ ἡ ἔλλειψις κοιλάδων, καθιστῶσιν αὐτὴν δύσβατον καὶ μέγα πρόσκομμα διὰ τὴν συγκοινωνίαν. 'Η διάβασις γίνεται μόνον δι' ἀτραπῶν.

Οὕτω π. χ. ἡ ἀπὸ Τατὰρ - Παζαρτζὶκ ἐν Βουλγαρίᾳ εἰς Σέρρας ὁδός, μήκους ἐν ὅλῳ 166 $^1/_2$ χλμ. ἐπὶ 94 χλμ. εὑρίσκεται εἰς ὕψος 1000 — 1500 μ. ἐπὶ 30 δὲ χιλ. εἰς ὕψος 1.500 καὶ πλέον.

Ἡ κυρία ράχις τοῦ ὄρους, τῆς ὁποίας ἡ ἐπικρατεστέρα διεύθυνσις εἶναι Α.Ν.Α. καταλήγει μεταξὺ τοῦ Ἕβρου καὶ τοῦ παραποτάμου αὐτοῦ Ἄρδα, πρὸς Δ. τῆς Ἀδριανουπόλεως, ἔχουσα μῆκος 400 χλμ. καὶ ἀποτελοῦσα τὸ μεταξὺ νοτίου Θράκης καὶ Βουλγαρίας σύνορον. Ἡ μέση ἀπόστασις αὐτῆς ἀπὸ ὀφρύος τοῦ Αἵμου εἶναι 100 χλμ. μεταξὺ δὲ τούτων κεῖται ἡ Ἄνω Κοιλὰς τοῦ Ἕβρου, ὁ Ἄνθαιμος καὶ ἡ μεταξὺ Αἵμου καὶ Ἀνθαίμου στενὴ κοιλάς. Ἐν τῇ Δυτικῇ Θράκῃ ἐπικρατεῖ νοτιοανατολικὴ διεύθυνσις, ἐκδηλουμένη ἰδίως κατὰ τὰς διευθύνσεις τῶν κοιλάδων τοῦ Νέστου καὶ τοῦ Στρυμόνος. Ἄλλη ράχις, νοτιωτέρα, ἀκολουθοῦσα τὸν ροῦν τοῦ Νέστου καὶ τῶν νοτίων κρασπέδων τῆς Ροδόπης, ἔχει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πολὺ ὑψηλοτέρας κορυφὰς καὶ ἐγκλείει μετὰ τῆς βορείας ράχεως τὴν ἐκτεταμένην λεκάνην τοῦ Ἄρδα, δασόφυτον καὶ ὀρεινήν, τῆς ὁποίας αἱ κορυφαὶ φθάνουν εἰς ὕψος 1.000 μέτρων καὶ πλέον. Παρὰ τὰς μεσημβρινὰς ὑπωρείας τῆς Ροδόπης ἐξαπλοῦται ἡ εὐρεῖα τῆς μεσημβρινῆς Θράκης ἀγχίαλος πεδιὰς εὐφορωτάτη, γέννημα ποταμῶν, ἰδίως δὲ τοῦ Νέστου, κατάλληλος διὰ καπνὸν καὶ βάμβακα. Ἡ διαγώνιος τοῦ Νέστου κοιλάς, ἔχοντος τὰς πηγὰς παρὰ τὰς πηγὰς τοῦ Ἕβρου, ἀποχωρίζει ἀπὸ τῆς Ροδόπης τὸ δυτικὸν αὐτῆς τμῆμα, τὸ ὁποῖον δὲν περιέχει μὲν πολλοὺς τραχείτας, περιέχει ὅμως μεγάλην ποσότητα κρυσταλλοπηγῶν ἀσβεστολίθων (μαρμάρων). Διαρρέει δὲ ὁ Νέστος κατὰ πρῶτον τὸ ὑψίπεδον τοῦ Ρασλούγ, ὕψους 900 μέτρων, καὶ ἀκολούθως διανοίγει ὁδὸν ἐν τῇ δυσβάτῳ καὶ στενῇ φάραγγι τοῦ Κιζὶλ—Δερβέν, ἐκ ταύτης δὲ εἰσέρχεται εἰς τὴν στενωτέραν ἀκόμη κοιλάδα, ἥτις ἄγει εἰς τὴν παραλίαν. Διὰ τοῦ ὑψιπέδου τοῦ Ρασλοὺγ ἀποχωρίζεται τῆς Ροδόπης ὁ ἐκ συηνίτου συνιστάμενος Ὄρβηλος (Περὶμ— Ντάγ), ὅστις κατὰ τὸ Τὲλ—Τεπὲ ἀνέρχεται εἰς ὕψος 2.681 μ. Ἀκόμη δὲ νοτιώτερον ὅπου ἐμφανίζονται μάρμαρα, ἡ διεύθυνσις τῶν ὀροστοιχειῶν εἶναι μᾶλλον ἀνατολική, ἐνῷ τὸ ἐξ ἀσβεστολίθου Δύσωρον (Μπὸζ-Ντάγ), ὕψους 1.600 μέτρ. διευθύνεται πρὸς τὰ Α.Β.Α. Ἡ ράχις τούτου χωρίζει τὴν μακράν, ἀλλὰ βαθεῖαν κοιλότητα ἢ κοιλάδα τῆς Πίσης ἀπὸ τῆς πολὺ μεγαλυτέρας τῆς Δράμας, ἥτις διὰ ράχεως 195 μ. ὕψους, ἀποτελουμένης ἐξ ἀρχαιοτάτων πετρωμάτων, χωρίζεται ἀπὸ τοῦ κόλπου τῆς Καβάλλας.

Ὑψηλοτέρα ταύτης κατὰ πολὺ ράχις ἐν τῷ ἐσωτερικῷ καὶ παραλλήλως βαίνουσα εἶναι τὸ Μπουνὰρ-Ντὰγ (ὕψους 1.870 μ.) ἀποτελουμένη καὶ αὕτη ἐξ ἀρχαιοτάτων πετρωμάτων. Ἀμφότεραι δὲ αἱ λεβητοειδεῖς κοιλότητες ἢ κοιλάδες τῆς Λίσης καὶ τῆς Δράμας χύνουσι τὰ ὕδατα αὐτῶν διὰ τοῦ Ἀγγίτου (Ἀγκίστα) εἰς τὴν Κερκινίτιδα λίμνην (Ἀχινοῦ), καὶ δι᾽ αὐτῆς εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος.

Πρὸς Ἀν. τῆς Κερκινίτιδος ἐκτείνεται τὸ χρυσοφόρον Παγγαῖον (ὕψος 1.870 μ.), τὸ ὁποῖον ὀρεογραφικῶς ἀποτελεῖ τμῆμα τῆς Ροδόπης. Δύο δὲ ὥρας περίπου πρὸς βορρᾶν τῆς Καβάλλας, σχηματίζονται ὑπὸ τοῦ Συμβόλου ὄρους (Βουνὰ τῆς Καβάλλας) τὰ περίφημα Στενὰ τῶν Κορπίλων, ἤ, κατὰ τοὺς Βυζαντινούς, Στενὰ τῆς Χρυσοπόλεως, γνωστὰ διὰ τὴν διάβασιν τοῦ Κασσίου, προερχομένου ἐκ Θράκης τὸ 42 π. Χ. πρὸ τῆς μάχης τῶν Φιλίππων.

Μεγαλυτέρα τῆς κοιλάδος τῆς Δράμας εἶναι ἡ κοιλὰς τῶν Σερρῶν, ἥτις εὑρισκομένη ἐντὸς γνευσίου καὶ μαρμαρογιακοῦ σχιστολίθου, δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς τὸ δυτικὸν ὅριον τῆς Ροδόπης. Ἐπειδὴ δὲ ἐπὶ τῶν ροῶν τοῦ Στρυμόνος κεῖνται τὰ δυτικὰ ὅρια τῆς Ροδόπης, ἑπομένως ταῦτα δέον νὰ θεωρῶνται καὶ ὡς τὰ ὀρεογραφικὰ ὅρια τῆς Θράκης.

Ἡ πρὸς τὴν Ἀλεξανδρούπολιν (Δεδεαγάτς) καὶ τὸ Σουφλὶ ἐκτεινομένη ὀροσειρὰ τῆς Ροδόπης, εἶναι πυρογενῆ στρώματα, ἀποτελούμενα ἰδίως ἀπὸ τραχείας, ὅπου ὑπάρχουν καὶ θερμοπηγαί, ὅπως τὰ

λουτρὰ τῆς ἀρχαίας Τραϊανουπόλεως (νῦν Λουτρός, τουρκιστὶ Λίτζια) ἀπέχουσα 15 περίπου χλμ. τῆς Ἀλεξανδρουπόλεως. Ὡς τμήματα ἀποσπασθέντα τῆς Ροδόπης πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ἡ ὀρεινὴ Θάσος, ἐνῷ ἡ ὀρεινὴ ἐπίσης Σαμοθράκη ὡς ἀπόσπασμα τῶν νοτίων ὀρέων τῆς Θράκης, ἡ δὲ Ἴμβρος καὶ Λῆμνος ὡς προέκτασις τῆς Θρακικῆς χερσονήσου.

* ΡΟΔΟΠΗ·Ι·Σ (φυλή).– Μία τῶν 8 φυλῶν τῶν ἀρχαίων Φιλιππουπολιτῶν, γνωστὴ ἐξ ἐπιγραφῶν τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων («Θρακικὰ» 1929, σελ. 19).

ΡΟΔΟΠΗΣ (ἐπαρχία).—Μία τῶν ἓξ ἐπαρχιῶν τοῦ Θέματος τῆς Θράκης ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων ὑπὸ ἡγεμόνα, περιλαμβάνουσα 7 πόλεις μὲ πρωτεύουσαν τὴν Τραϊανούπολιν (Ἱεροκλ. Συνέκδ. 634). Ὡρίζετο πρὸς βορρᾶν ὑπὸ τῆς κυρίως Θράκης, πρὸς ἀνατολὰς ὑπὸ τοῦ Αἰμιμόντου, πρὸς νότον ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου καὶ μέρους τῆς Μακεδονίας καὶ πρὸς δυσμὰς ὑπὸ τῆς Μακεδονίας. Κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα ὁ Ἱεροκλῆς ἀπαριθμεῖ τὰς πόλεις: Αἶνον, Μαξιμιανούπολιν, Μαρώνειαν, Τόπειρον ἢ Ρούσιον, Νικόπολιν καὶ Κερεόπυργον, ὁ δὲ Προκόπιος (Περὶ Κτισμ.) πλείστας πόλεις καὶ φρούρια, τὰ ὁποῖα ἀνήγειρεν ἐκ θεμελίων ἢ ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Α΄ (527—565) πρὸς ἀσφάλειαν τῆς χώρας. Φαίνεται ὅμως ὅτι τὰ ὅρια αὐτῆς ἐπεξετάθησαν βραδύτερον, καθ' ὅσον ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου ἀναφέρονται ὡς πόλεις αὐτῆς: οἱ Φίλιπποι, αἱ Σέρραι καὶ ἡ Ἡράκλεια Στρύμνου. Ἀπὸ ἐκκλησιαστικῆς ἀπόψεως ἀπετέλει τὴν ἐπαρχίαν Ροδόπης μὲ μητρόπολιν τὴν Τραϊανούπολιν μετὰ 3 ἐπισκοπῶν βραδύτερον δὲ μετὰ 8.

* ΡΟΔΟΠΗΣ (Ἐπισκοπή).—Ἡ αὐτή, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, μὲ τὴν Τραϊανούπολιν ἐπισκοπή, ἥτις συνήθως ἐλέγετο Τραϊανουπόλεως καὶ Ροδόπης. Ἐπίσκοπος αὐτῆς (Ροδόπης) μνημονεύεται ὁ Flaccianus κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ πάπα Φιλικοῦ, τοῦ ὁποίου σώζεται ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Πέτρον, ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας, (Σταμούλη, Συμβολὴ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῶν Ἐκκλησιῶν Θράκης, σελ. 163. κ. ἑ).

* ΡΟΙΜΗΖΕΥΣ.—Ὄνομα Θρακικὸν κύριον, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν τῇ Β. Θράκῃ («Θρακικά», 1935, σελ. 172).

* ΡΟΔΟΣΤΟΛΟΝ.—Εἶναι ἡ αὐτὴ μὲ τὴν Δορύστολον (βλ. λέξ) φερομένη ὑπὸ διαφόρους παραλλαγάς: Δορόστολον, Δορύστολον, Ρυδόστολον, Δρύστρα ἢ Δρίστρα. Κατ' ἀρχὰς ἐπισκοπὴ ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Μαρκιανουπόλεως, ἀνεδείχθη κατὰ τὸν ἑνδέκατον αἰῶνα εἰς Μητρόπολιν. Τὸ 1813 ἡνώθη μετὰ τῆς Δρύστρας ἡ ἐπαρχία Προϊλάβου, ὁ δὲ μητροπολίτης ἔφερε τὸν τίτλον: «Δρύστρας καὶ Προϊλάβου», μετὰ δὲ τὴν ἀπόσπασιν τῆς τελευταίας τὸ 1830, ἁπλῶς «Δρύστρας». Μετὰ τὴν ἀνακήρυξιν ὅμως τοῦ βουλγαρικοῦ σχίσματος, ἔπαυσεν ὑφισταμένη διὰ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, τόμ. Ε΄, σελ. 463, 475, 495, 518—Μητροπολίτου Σάρδεων Γερμανοῦ, «Θρακικὰ» 1937, σελ. 186 καὶ 159). Ἔκτοτε ὁ τίτλος ἐδίδετο ψιλωνύμως.

ΡΟΔΩΠΙΣ.— Διάσημος ἑταίρα θρακικῆς καταγωγῆς, δούλη τοῦ Σαμίου Ἰάδμονος καὶ σύνδουλος τοῦ Αἰσώπου. Ἐξαγορασθεῖσα ὑπὸ τοῦ Σαμίου Ξάνθου, ἐπωλήθη εἰς Ναυκράτιδα τῆς Αἰγύπτου, ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἀμάσιος (570–526 π. Χ.), ὅπου ἐξήσκει τὸ ἐπάγγελμά της πρὸς ὄφελος τοῦ κυρίου της. Ἐλθὼν εἰς Ναυκράτιδα χάριν ἐμπορίας Χάραξος ὁ Σκανδρωνύμου, ἀδελφὸς τῆς ποιητρίας Σαπφοῦς, ἠγάπησεν αὐτὴν παραφόρως καὶ ἐξηγόρασεν ἀντὶ ἁδροτάτης τιμῆς. Ἀπέκτησε δὲ τόσα πλούτη, ὥστε ἐλέγετο περὶ αὐτῆς ὅτι ἔκτισε μίαν τῶν πυραμίδων, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲν πιστεύει ὁ Ἡρόδοτος. Ἐν τούτοις, ἐκ τοῦ δεκάτου τῶν κερδῶν της, κατασκευάσασα «ὀβελοὺς βουπόρους πολλοὺς σιδηρέους», ἀφιέρωσεν εἰς τοὺς Δελφούς, τοὺς ὁποίους εἶδεν ὁ Ἡρόδοτος (Β΄, 134–135).

Ὑπὸ τῆς Σαπφοῦς ὀνομάζεται Δωρίχα καὶ ὑβρίζεται ἔν τινι ποιήματί της, ὡς κλέψασα τὸν ἀδελφόν της. Πολὺ πιθανὸν τοῦτο νὰ ἦτο τὸ πραγματικὸν ὄνομά της, τὸ δὲ ὄνομα Ροδῶπις (=ροδοπάρειος) νὰ

ἔλαβεν ἕνεκα τῆς ὡραιότητός της. Κατ' ἄλλην παράδοσιν, ἀναφερομένην ὑπὸ τοῦ Στράβωνος (XVII, 808) καὶ τοῦ Αἰλιανοῦ (Ποικ. Ἱστορ. XIII, 33), ἐνῷ ἐλούετο αὕτη εἰς τὴν θάλασσαν, ἀετός τις ἥρπασε τὸ ἕτερον τῶν σανδαλίων της, καὶ ἐνῷ ἵπτατο, ἔπεσε τοῦτο πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ βασιλέως Ψαμμητίχου, δικάζοντος ἐν Μέμφιδι. Ἐκπλαγεὶς ὁ βασιλεὺς καὶ θαυμάσας «τοῦ ὑποδήματος τὸν ρυθμὸν καὶ τῆς ἐργασίας αὐτοῦ τὴν χάριν», ἀνεζήτησεν αὐτὴν καθ' ὅλην την Αἴγυπτον καὶ ἐνυμφεύθη αὐτήν.

ΡΟΙΜΗΤΑΛΚΗΣ.—Ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο εἶναι γνωστοὶ οἱ ἑξῆς τέσσαρες βασιλεῖς τῆς Θράκης :

ΡΟΙΜΗΤΑΛΚΗΣ Α'.—Υἱὸς Κότυος τοῦ Δ'. Ὡς ἐπίτροπος τοῦ ἀνεψιοῦ του Ραισκουπόριδος ἐπολέμησε κατὰ τῶν Βέσσων, οἱ ὁποῖοι ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Βολογέζου, πρωθιερέως τοῦ Διονύσου καὶ ἀρχηγοῦ τῆς κατὰ τῶν Ρωμαίων ἐπαναστάσεως, ἐπέδραμον τὰς ρωμαϊκὰς ἐπαρχίας. Κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον ὁ μὲν Ραισκούπορις ἐφονεύθη, αὐτὸς δὲ ἐτράπη εἰς φυγήν, σωθεὶς εἰς τὴν Θρακικὴν χερσόνησον. Τέλος, μετὰ τριετεῖς ἀγῶνας, κατώρθωσε, τῇ βοηθείᾳ τῶν Ρωμαίων, νὰ καθυποτάξῃ αὐτοὺς τὸ 7 μ. Χ. Εἰς ἀντάλλαγμα τῶν ὑπηρεσιῶν του ἀνηγορεύθη ὑπὸ τῆς Ρώμης βασιλεὺς τῆς Θράκης καὶ ἐβοήθησε τοὺς Ρωμαίους κατὰ τῶν ἐπιδραμόντων Δαλματῶν καὶ Παννονίων καὶ ἐξεδίωξεν αὐτοὺς πέραν τῆς Μακεδονίας. Ἀπέθανε τὸ 12 μ. Χ., τὸ δὲ κράτος διεμοιράσθη μεταξὺ τοῦ Ραισκουπόριδος Γ' καὶ τοῦ υἱοῦ Κότυος τοῦ Ε'. Τοῦ Ροιμητάλκους Α' σώζονται νομίσματα φέροντα ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς τὴν προτομὴν αὐτοῦ, ἐπὶ δὲ τῆς ἑτέρας τὴν κεφαλὴν τοῦ Αὐγούστου. Ἄλλα νομίσματα φέρουν συνηνωμένας τὰς κεφαλὰς τοῦ Ροιμητάλκους καὶ τῆς συζύγου του βασιλίσσης.

ΡΟΙΜΗΤΑΛΚΗΣ Β'. — Ἀνεψιὸς τοῦ προηγουμένου, υἱὸς τοῦ Ραισκουπόριδος Γ', κληρονομήσας τὸ 19 μ. Χ. μέρος τῆς Θράκης, τοῦ λοιποῦ δοθέντος εἰς τοὺς υἱοὺς Κότυος τοῦ Ε'. Πολιορκηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐπαναστατησασῶν θρακικῶν φυλῶν ἐν Φιλιππουπόλει, ἀπηλευθερώθη ὑπὸ τῶν Ρωμαίων, τῶν ὁποίων ἦτο φίλος, καὶ ἀπέθανε περὶ τὸ 37 μ. Χ.

ΡΟΙΜΗΤΑΛΚΗΣ Γ'.—Ἔγγονος Ροιμητάλκου τοῦ Α'. Διέμεινεν ἐπὶ πολὺ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του ἐν Ἰταλίᾳ, ἦτο δὲ φίλος καὶ σύντροφος τοῦ Γαΐου καὶ τοῦ μετὰ ταῦτα αὐτοκράτορος Καλιγούλα, ὑπὸ τοῦ ὁποίου ἀνηγορεύθη βασιλεὺς τῆς Θράκης τὸ 38 μ. Χ. Ἀπέθανε τὸ 46 μ. Χ. φονευθεὶς ὑπὸ τῆς συζύγου του ἕνεκα τοῦ παραφόρου πρὸς τὴν ἀνεψιάν του ἔρωτος. Μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ τὸ βασίλειόν του ἐγένετο ρωμαϊκὴ ἐπαρχία. Σώζονται νομίσματα αὐτοῦ μετὰ τῆς προτομῆς του, ὄπισθεν δὲ φέροντα τὴν κεφαλὴν τοῦ Καλιγούλα (Head - Σβορώνου, Ἱστορ. τῶν Νομισμ. τόμ. Α').

ΡΟΙΜΗΤΑΛΚΗΣ Δ'.·Ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο ἀναφέρεται βασιλεὺς τοῦ Κιμμερίου Βοσπόρου, πιθανῶς θρακικῆς καταγωγῆς, διαδεχθεὶς περὶ τὸ 143 μ. Χ. Κότυν τὸν β'. ἀποθανόντα ἄτεκνον καὶ μεγάλως εὐεργετηθεὶς ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ διὸ καὶ ἀποκαλεῖται «Φιλοκαῖσαρ καὶ Φιλορρωμαῖος». Ἔχων φοβερὸν ἀντίπαλον τὸν Εὐπάτορα, προσῆλθεν εἰς τὴν Ρώμην ἐπὶ Ἀντωνίου Εὐσεβοῦς, ὁ ὁποῖος ἡδραίωσεν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ θρόνου. Ἔν τινι διασωθείσῃ ἐπιγραφῇ, ἀναφέρονται διαπραγματεύσεις αὐτοῦ μετὰ τῶν Χερσονησιτῶν πρὸς σύναψιν εἰρήνης. Ἀπέθανε τὸ 154 μ. Χ., διεδέχθη δὲ αὐτὸν ὁ Εὐπάτωρ (154 — 177 μ. Χ.).

ΡΟΙΤΕΙΑ (ἡ).—Θυγάτηρ τοῦ Σίθωνος, μυθικοῦ βασιλέως τῆς Θράκης καὶ ἀδελφὴ τῆς Παλλήνης, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἐπιστεύετο ὅτι ὠνομάσθη τὸ ἐν Τρωάδι ἀκρωτήριον Ροίτειον, ἀνατολικῶς τοῦ Σιγείου.

* ΡΟΜΒΟΣ. — Τὸ παλαιότερον ὄνομα τοῦ ποταμοῦ Ἕβρος (βλ. λέξ.) μετονομασθέντος οὕτως ἀπὸ τοῦ Ἕβρου, υἱοῦ τοῦ Κασσάνδρου, ὅστις «ἑαυτὸν ἔρριψεν εἰς τὸν ποταμὸν Ρόμβον» (Πλουτάρχ. Περὶ ποταμῶν, 3).

* ΡΟΝΔΑΙ ἢ ΡΟΝΔΑΙΟΙ (οἱ). — Θρά-

κιον ἔθνος κατὰ τὸν 'Ηρωδιανόν, οἱ ἄλλως Γόνδραι καλούμενοι ὑπὸ τοῦ Στεφάνου Βυζαντίου.

ΡΟΠΕΛΙΟΝ ἢ ΡΟΥΠΕΛΙΟΝ.—Βυζαντινὴ ὀνομασία τῆς συγχρόνου κλεισωρείας Ροῦπελ. Σχηματιζομένης ὑπὸ τοῦ ὄρους Τσιγκέλι καὶ Σουλτανίτσα, ἔχει μῆκος δέκα περίπου χλμ., δι' αὐτῆς δὲ διέρχεται ὁ Στρυμὼν ποταμός, παραπλεύρως δὲ αὐτοῦ ἐπὶ μὲν τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης ἡ ἁμαξιτὴ ὁδός, ἐπὶ δὲ τῆς δεξιᾶς ἡ ἡμιονική. 'Η κλεισώρεια αὕτη εἶναι ὑψίστης στρατιωτικῆς σημασίας, καθ' ὅσον ἀποτελεῖ τὴν μοναδικὴν διάβασιν, διὰ τῆς ὁποίας ἐξυπηρετεῖται ἡ ἐπικοινωνία μεταξὺ τῆς πεδιάδος τῶν Σερρῶν καὶ τῆς περιοχῆς τῶν Ποροΐων. 'Ενταῦθα ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Νικαίας Θεόδωρος Β' ὁ Λάσκαρις ἐνίκησε κατὰ κράτος τὸ 1256 τὸν στρατηγόν του Δραγωτᾶν, βουλγαρικῆς καταγωγῆς, ὅστις στασιάσας εἶχεν ὀχυρωθῆ ἐκεῖ. Τὸ ὄνομα τοῦ Ροπελίου διεσώθη μέχρι σήμερον εἰς τὸ χωρίον Ροῦπελ κείμενον εἰς ἀπόστασιν 6 ὡρῶν ἀπὸ τῶν Σερρῶν καὶ μιᾶς ὥρας πρὸς Β. τῆς θέσεως Δερβέν, ἐκ τῆς ὁποίας ὁ Στρυμὼν ἀναστομοῦται εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Σερρῶν.

ΡΟΤΟΥΝ.—Ὄνομα φρουρίου τῆς Δαρδανίας (παρὰ Προκοπίῳ, Περὶ Κτισμ. IV, Δ) ἐπισκευασθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτηκράτορος 'Ιουστινιανοῦ (527—565).

ΡΟΥΒΟΥΣΤΑ.—Φρούριον τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτίσμ. IV, 11) ἀνακαινισθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος 'Ιουστινιανοῦ Α' (527—565).

ΡΟΥΜΙΣΙΑΝΑ (Ρουμισίανα).—Πολίχνη τῆς Ἄνω Μοισίας ἐν Δαρδανίᾳ, κειμένη παρὰ τὴν Παυταλίαν (νῦν Κιουστενδήλ), τὴν ὁποίαν περιέβαλε δι' ὀχυρωτάτου τείχους ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανὸς (527 — 565) μετὰ τῶν γειτονικῶν πολιχνῶν Κουϊμέδαβα καὶ Κρατίσκαρα (Προκ. Περὶ Κτισ. IV, 1, 32).

ΡΟΥΣΙΟΝ (τό).—Μεταγενέστερον ὄνομα ἀρχαίας πόλεως Τοπέρου ἢ Τοπείρου (βλ. λ.) κειμένης οὐ μακρὰν τῆς παραλίας τῆς Θράκης, μεταξὺ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Νέστου καὶ τῆς Βιστονίδος λίμνης. Κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ 'Ιεροκλέους (Συνέκδ. 634) ὡς μία τῶν ἑπτὰ πόλεων τῆς ἐπαρχίας Ροδόπης, εἰς δὲ τὰ ἐκκλησιαστικὰ χρονικὰ ὡς ἕδρα ἐπισκόπου ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Τραϊανουπόλεως.

ΡΟΥΣΙΟΝ (τό).—Μεσαιωνικὴ πόλις τῆς 'Αν. Θράκης, κειμένη μεταξὺ Μαλγάρων καὶ Κυψέλων, παρὰ τὴν 'Εγνατίαν ὁδόν, ὑπαγομένη εἰς τὸ Θέμα Μακεδονίας. Τὴν θέσιν αὐτῆς ἐπέχει τὸ σημερινὸν χωρίον Νούσκιοϊ παρὰ τὴν Κεσσάνην. Παρὰ τὸ Ρούσιον ἐστρατοπέδευσεν ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου 'Αλέξιος ὁ Κομνηνὸς τὸ 1092 ἐπιστρέφων ἐκ τοῦ κατὰ τῶν Τούρκων πειρατικοῦ ἀγῶνος, ἑτοιμαζόμενος νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῶν Σκυθῶν, οἱ ὁποῖοι ἐπιδραμόντες τὴν Θράκην, εἶχον φθάσει μέχρι Χαριουπόλεως. Γενομένης μεγάλης μάχης, παρὰ τὸ Ρούσιον καὶ τὸν παραρρέοντα ποταμόν, ἔτρεψεν αὐτοὺς εἰς ἄτακτον φυγήν. Καὶ ὅπως διηγεῖται ἡ Ἄννα Κομνηνὴ (VII, 9 — 10) «πολλοὶ μὲν (τῶν ἐχθρῶν) πρὸ τοῦ παρὰ τὸ χεῖλος ἐφθακέναι τοῦ ποταμοῦ ἀναιρεθέντες πίπτουσι, πολλοὶ δὲ καὶ ἀνὰ κράτος φεύγοντες ταῖς δίναις ἐμπίπτοντες τοῦ ποταμοῦ παρασυρόμενοι ἐναπεπνίγοντο».

ΡΟΥΦΙΝΙΑΝΑΙ ΘΕΡΜΑΙ. — Μεγαλοπρεπῆ λουτρὰ ἐν Κωνσταντινουπόλει, κτισθέντα ὑπὸ τοῦ μαγίστρου Ρουφίνου ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου (379 — 395). Ἄγνωστον ποῦ ἔκειντο.

ΡΟΥΦΟΣ ὁ ΠΕΡΙΝΘΙΟΣ.—Ἕλλην σοφιστὴς ἐκ Περίνθου τῆς Θράκης, διατελέσας μαθητὴς 'Ηρώδου τοῦ 'Αττικοῦ. Τὰ κατ' αὐτὸν διηγεῖται ὁ Φιλόστρατος.

ΡΟΥΦΟΥ (τά).—Μεγαλοπρεπῆ οἰκήματα ἐν Κωνσταντινουπόλει παρὰ τὴν 'Αγίαν Σοφίαν καὶ τὸν ξενῶνα τοῦ Σαμψών, σωζόμενα ἔτι κατὰ τὴν μεγάλην πυρκαϊὰν τοῦ 564 μ. Χ. ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος 'Ιουστίνου. 'Εξ αὐτῶν ἐλάμβανε τὴν ὀνομασίαν καὶ ἡ περὶ αὐτὰ συνοικία.

ΡΥΜΗΣΚΙΣ (ἡ).—Ὄνομα θρακικὸν κύριον γυναικός, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν τῇ Βορ. Θράκῃ καὶ τῇ Μοισίᾳ («Θρακικὰ» τόμ. VI (1935) σελ. 172). 'Απαντᾷ καὶ Ρυμησυκίς. Τὸ πρῶτον συνθετικὸν ρυ-

μος ἢ ροῖμος πρβλ. καὶ τὰ σύνθετα ὀνόματα ΡΟΙΜΗΣΚΙΣ ΡΟΙΜΗΝΑΣΚΑΣ κτλ.

ΡΥΜΜΙΚΑ (ἡ Ρύμμικα).—Ὄνομα θρακικὸν κύριον γυναικὸς κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν τῇ Βορ. Θράκῃ καὶ τῇ Μοισίᾳ («Θρακικά», τόμ. VI, (1935) σελ. 172).

* ΡΥΜΟΣ ἢ ΡΟΙΜΟΣ.—Ὄνομα θρακικὸν κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν τῇ Βορ. Θράκῃ («Θρακικά», τόμ.VI (1932) σ. 172).

ΡΩΛΗΣ. — Ὄνομα θρακικὸν κύριον (πρβλ. Ρώλης βασιλεύς).

ΡΩΛΗΣ.—Βασιλεὺς τῶν Γετῶν περὶ τὰ μέσα τοῦ Α' π. Χ. αἰῶνος, βοηθήσας τὸν ἀνθύπατον Λικίνιον Κράσσον κατὰ τῶν Θρακῶν. Ἐλθὼν εἰς Ρώμην ἐκηρύχθη διὰ τὰς πρὸς τοὺς Ρωμαίους ὑπηρεσίας του φίλος καὶ σύμμαχος τοῦ Καίσαρος. (Δίων. Κασσ. τόμ. Γ', σελ. 76—77).

ΡΩΜΑΝΙΑ.—Τὸ ὄνομα τοῦτο ἀπαντᾶται διὰ πρώτην φορὰν περὶ τὸ 330 μ. Χ. Κατ' ἀρχάς, μέχρι τοῦ πέμπτου αἰῶνος ἐσήμαινεν ἄλλοτε μὲν τὰς δυτικὰς ἐπαρχίας τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους, ἄλλοτε δὲ τὰς ἀνατολικάς. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ὅμως ταύτης, κυρίως δὲ ἀπὸ τῆς καταλύσεως τοῦ Δυτικοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους (476 μ. Χ) τὸ ὄνομα Ρωμανία ἤρχισε νὰ σημαίνῃ ἀποκλειστικῶς τὸ Βυζαντινὸν κράτος Εἶναι ἀληθὲς ὅτι οἱ βυζαντινοὶ ἱστορικοὶ καὶ χρονογράφοι σπανίως μεταχειρίζονται τὸ ὄνομα τοῦτο πρὸς δήλωσιν τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ΙΧ αἰῶνος χρησιμοποιεῖται ἐνίοτε καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου εἰς τὰς μετὰ τῶν ξένων ἐπικρατειῶν σχέσεις των. Ἐπίσης μετεχειρίζοντο αὐτὸ οἱ ξένοι περιηγηταί, ὁ δὲ μουσουλμᾶνος πρίγκηψ Μελίκ, ἠρέσκετο νὰ αὐτοκαλεῖται : «Ὁ μέγας Μελίκης πάσης Ρωμανίας καὶ Ἀνατολῆς». Ἐπὶ Ἐνετοκρατίας ἐπίσης τῆς Πελοποννήσου, τὸ ἀνατολικὸν μέρος αὐτῆς, περιλαμβάνον τὰς ἐπαρχίας Ναυπλίου, Ἄργους, Κορίνθου, Τριπόλεως καὶ Τσακωνίας (Λακωνίας), ἐκαλεῖτο Ρωμανία, ἐξ οὗ καὶ τὸ Ναύπλιον ὠνομάζετο μέχρι τῶν ἀρχῶν ἀκόμη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος Napoli di Romania. Εἰδικώτερον ὠνομάσθη Ρωμανία ἡ παρὰ τὴν Βουλγαρίαν Βυζαντινὴ Θράκη ὅπως καὶ ὑπὸ τῶν Βουλγάρων Romania. «Ὤμοσαν ἀλλήλοις μήτε Βουλγάροις ἐξελθεῖν κατὰ Ρωμανίας, μήτε τὸν βασιλέα (Κοπρώνυμον) ἐπιτηδεῦσαι εἰσελθεῖν εἰς τὴν Βουλγαρίαν» (Θεοφάνους χρονογραφία 1, 447, 6). Σαφέστερον εἶναι τὸ χωρίον τοῦ Γ. Παχυμέρη: «Ρωμανίας γὰρ εἶναι μέρος ἐκείνας (δηλ. Ἀγχίαλον, Μεσημβρίαν κτλ.) καὶ Ρωμαίους ὑπο Βουλγάρῳ τελεῖν» (1, 343, 18).

ΡΩΜΑΝΙΑΝΑ. — Φρούριον τῆς Θράκης ἐν Δαρδανίᾳ, πρὸς Ν. τῆς Σαρδικῆς (νῦν Σόφια), ἀνακαινισθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (Προκ. Περὶ Κτισμ. IV, 4).

ΡΩΣΟΚΑΣΤΡΟΝ καὶ ΡΟΥΣΟΚΑΣΤΡΟΝ. —Πόλις τῆς Β. Θράκης, ἥτις ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν Παλαιολόγων ἔκειτο ἐπὶ τῆς μεταξὺ τοῦ Βυζαντίου καὶ τῆς Βουλγαρίας παραμεθορίου γραμμῆς. (Καντακουζηνοῦ Ἱστορ. τόμ. Α' σ. 57 καὶ Β' σελ. 21, 26, 27, 34).

Σ

ΣΑΒΑΖΙΑ (τά). — Ὀργιαστικὴ ἑορτὴ πρὸς τιμὴν τοῦ Θρακικοῦ θεοῦ Σαβαζίου (βλ. λέξ.). Ἡ λατρεία τοῦ Σαβαζίου εἰσήχθη εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸν Ε' π. Χ. αἰῶνα, μολονότι δὲ παρέμενε πάντοτε βάρβαρος καὶ ἐξήγειρε τὰ σκώμματα τῶν κωμικῶν ποιητῶν, κατὰ δὲ τοὺς χρόνους ἀκόμη τοῦ Δημοσθένους ἐθεωρεῖτο ἀπρεπὴς διὰ τοὺς Ἀθηναίους πολίτας, ἐν τούτοις ὁ ἀριθμὸς τῶν ὀπαδῶν της δὲν ἦτο ἀσήμαντος. (Θεοφράστου Χαρακτῆρες, 16, 27).

Κατὰ τὸν δεύτερον π. Χ. αἰῶνα τὰ Σαβάζια εἰσήχθησαν εἰς τὴν Ρώμην, ἦσαν δὲ φαίνεται τόσον ὀργιαστικά, ὥστε τὸ 139 π. Χ. ὁ πραίτωρ ἠναγκάσθη νὰ προβῇ εἰς διώξεις κατὰ τῶν προπαγανδιζόντων αὐτά. Ἀλλ' αἱ διώξεις αὗται ἀπέβησαν μάταιαι. Κατὰ τοὺς αὐτοκρατορικοὺς χρόνους τὰ Σαβάζια ἔλαβον τεραστίαν ἀνάπτυξιν ὄχι μόνον ἐν Ἰταλίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν ὁλοκλήρῳ τῇ αὐτοκρατορίᾳ, ἰδίως δὲ ἐν Γαλατίᾳ. Κατὰ τοὺς χρόνους τῆς παρακμῆς, κατὰ τὰς θρησκευτικὰς τάσεις τῆς ἐποχῆς, τὰ Σαβάζια, κατ' ἐπίδρασιν τοῦ ἰουδαϊσμοῦ περιεβλήθησαν ὑπὸ ἐσχατολογικῶν ἰδεῶν.

ΣΑΒΑΖΙΟΣ. — Φρυγικὸς θεός, γενικῶς θεωρούμενος ὡς υἱὸς τῆς Ρέας ἢ Κυβέλης, τοῦ ὁποίου ἡ μετὰ μυστηρίων λατρεία μετεδόθη ἐξ 'Ασίας εἰς τὴν 'Ελλάδα, ὅπου ἐξελαμβάνετο ὡς σύμβολον τῆς Σελήνης ἢ τοῦ 'Ηλίου καὶ ἐλατρεύετο ὑπὸ γυναικῶν. Εἰς μεταγενεστέρους χρόνους ἐταυτίσθη μὲ τὸν Διόνυσον (Βάκχον), ὅστις ἐνίοτε ἐκαλεῖτο καὶ Σαβάζιος. 'Επίσης ἐθεωρεῖτο καὶ ὡς υἱὸς τοῦ Διός, μετὰ τοῦ ὁποίου ἐταυτίζετο μέχρι τινός, καὶ τῆς Περσεφόνης, ἀνατραφεὶς ὑπό τινος νύμφης, κατ' ἄλλους δὲ ἕνεκα φιλοσοφικῶν θεωριῶν ὡς υἱὸς τοῦ Καβείρου, τοῦ Διονύσου ἢ τοῦ Κρόνου.

Αἱ πρὸς τιμὴν αὐτοῦ ἑορταὶ ἐκαλοῦντο «Σαβάζια», ἀρχικὸν δὲ κέντρον τῆς λατρείας τοῦ Σαβαζίου ἦτο ἡ Φρυγία, ὅπου εὑρέθησαν πλεῖσται σχετικαὶ ἐπιγραφαί. 'Εκ τῆς Μικρᾶς 'Ασίας ἡ λατρεία αὐτοῦ μετεδόθη εἰς τοὺς Θρᾶκας, οἱ ὁποῖοι ἐμιμήθησαν τὰς μυστηριώδεις αὐτοῦ ἑορτὰς εἰς τὴν λατρείαν τῆς Βενδίδος, τῆς θρακικῆς σεληνιακῆς θεότητος, τῆς ὁποίας ἡ λατρεία, εἰσαχθεῖσα εἰς τὴν 'Ελλάδα κατὰ τὸν Ε' π. Χ, αἰῶνα, ἐταυτίσθη πρὸς τὴν 'Εκάτην, ῎Αρτεμιν ἢ καὶ Περσεφόνην. Τούτου ἕνεκα ἐπλάσθη καὶ ὁ φρυγικὸς μῦθος, κατὰ τὸν ὁποῖον ἡ Βενδὶς ἦτο θυγάτηρ τοῦ Σαβαζίου. 'Επειδὴ δὲ οὗτος ὡς θεὸς τοῦ ῞Αδου εἶχε ταυτισθῇ πρὸς τὸν Πλούτωνα, ἡ Βενδὶς ἐταυτίσθη πρὸς τὴν Περσεφόνην ἢ ἐπλάσθη ὁ μῦθος κατὰ τὸν ὁποῖον αὕτη ὑπῆρξε θυγάτηρ τοῦ 'Αδμήτου ἢ 'Αδάμαντος (ἀδάμαστος), τὸ ὁποῖον ἦτο κατ' ἀρχὰς ἐπίθετον τοῦ Πλούτωνος. Εὐρύτατα διαδεδομένη ἐν Θράκῃ ἐμφανίζεται ἡ λατρεία αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ρωμαϊκῶν αὐτοκρατορικῶν χρόνων, ὡς τοπικοῦ θεοῦ. Πολλαὶ ἐπιγραφαὶ εὑρεθεῖσαι ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Σαρδικῆς (νῦν Σόφια ἐν Βουλγαρίᾳ) ἀναφέρουν ναοὺς καὶ ἀφιερώσεις εἰς αὐτόν, καθὼς καὶ σωματεῖα ἱερέων καὶ ἱερειῶν τοῦ Σαβαζίου καὶ ἄλλων τινῶν θεῶν, ὡς λ. χ. τῆς Δήμητρος. 'Εν τῇ κυρίως 'Ελλάδι, εἰς τὰς 'Αθήνας καὶ τὸν Πειραιᾶ λ. χ. ἐλατρεύετο μᾶλλον ὑπὸ τῶν ξένων. 'Επὶ τῶν χρόνων ὅμως τοῦ Δημοσθένους ἐθεωρεῖτο ἀτιμωτικὸν νὰ συμμετέχῃ τις αὐτῶν, καθόσον αἱ τελεταὶ τῆς λατρείας αὐτοῦ ἐγίνοντο κατὰ τὴν νύκτα ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν φύλων μετὰ καθαρμῶν, ὀργίων κτλ. 'Εξ 'Ελλάδος μετεδόθη εἰς 'Ιταλίαν καὶ τὰς λοιπὰς χώρας τῆς Δύσεως ἀπὸ τοῦ 139 ἤδη π. Χ., ὁπότε ἀναφέρεται ὅτι ἐξωρίσθησαν ἐκ Ρώμης 'Ιουδαῖοί τινες ἐπιχειρήσαντες διὰ τῆς λατρείας τοῦ Σαβαζίου νὰ μιάνωσι τὰ ἤθη τῶν Ρωμαίων, οἵτινες τότε συνέχεον τὸν Σαβάζιον πρὸς τὸν Σαβαώθ.

Παραστάσεις τοῦ Σαβαζίου ἐν τῇ τέχνῃ σώζονται ἀρκεταὶ εἰς ἀνάγλυφα κτλ. ἀπὸ τοῦ τρίτου μέχρι τοῦ πρώτου π. Χ. αἰῶνος. 'Επὶ τῶν βράχων τῶν Φιλίππων παρίσταται ὁ Σαβάζιος (Διόνυσος) μὲ κέρατα ταύρου, καθόσον ἐπιστεύετο ὅτι πρῶτος αὐτὸς ἔζευξε βοῦς ὑπὸ ἄροτρον πρὸς καλλιέργειαν τῆς γῆς, ἐνῷ ἡ Βενδίς, ὡς ἀνδρόγυνος, κρατοῦσα δύο λόγχας συμβολιζούσας ἢ ὅτι ἦτο θεότης τοῦ 'Ηλίου καὶ τῆς Σελήνης συνάμα, ἢ τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς Γῆς, ἢ ὅτι ἦτο θεὰ τοῦ κυνηγίου. 'Εν 'Αμφιπόλει ἡ Βενδὶς συνδεομένη μὲ τὸν ὑπὸ μορφὴν ταύρου παριστάμενον Διόνυσον (Σαβάζιον) ἀπεικονίζεται ὡς ταυροπόλος τῆς 'Αρτέμιδος, ὡς φαίνεται εἰς τὰ νομίσματα τῆς πόλεως ταύτης, ἐπὶ τῶν ὁποίων παρίσταται καθημένη ἐπὶ ταύρου, ὅπως ἡ Εὐρώπη, ἢ ἐστεφανωμένη μὲ μήνην (σελήνην).

ΣΑΒΑΡΙΑΣ (ὁ). — 'Ονομασία τοῦ Δουνάβεως κατὰ τὸ βορειότερον τμῆμα τῆς Κάτω Παννονίας, «ὃς διὰ τῶν δύο Παννονιῶν ἐρχόμενος καὶ σχισθεὶς κατὰ Καρρόδουνον πόλιν ὡς ἐπὶ τὸ Κέτιον ὄρος (νῦν Nienerwala) κατὰ μὲν τὸ ἀρκτικώτερον μέρος καλεῖται Σαβαρίας, κατὰ δὲ τὸ μεσημβρινώτερον Δράβος». (Πτολ. Γεωγρ. II, 15, 1).

ΣΑΒΒΑΤΙΟΣ.—Πατὴρ τοῦ αὐτοκράτορος 'Ιουστινιανοῦ Α' (527 — 565). ῏Ητο γεωργός, κάτοικος τῆς πόλεως Ταυρίσιον, ἐν τῇ Νοτίῳ Δαρδανίᾳ παρὰ τὰ μακεδονικὰ μεθόρια, τῆς μετὰ ταῦτα ὀνομασθείσης 'Ιουστινιανῆς Πρώτης (Προκ. Περὶ Κτισμ. IV, Α, 17, 28). 'Η σύζυγός του Βιγιλαντία ἦτο ἀδελφὴ τοῦ 'Ιουστίνου καὶ

τούτου γεωργοῦ, ἔπειτα στρατιωτικοῦ συγκλητικοῦ καὶ τέλος αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου (518—527).

* ΣΑΒΟΙ (οἱ).—Θρακικὸς λαὸς περὶ τῶν ὁποίων ὁ Εὐστάθιος λέγει : «Ἦσαν δὲ καὶ ἔθνος Θρακικὸν Σάβοι, ὅπερ τοὺς Βάκχους δηλοῖ Φρυγίᾳ διαλέκτῳ, ἐξ οὗ καὶ ὁ Διόνυσος ἔοικε Σαβάζιος λέγεσθαι».

* ΣΑΒΟΣ (Σαβός).—Λέξις Θρακική, σημαίνουσα τὸν μεμυημένον εἰς τὰ τοῦ Σαβαζίου (βλ. λέξ.) τὸν τελοῦντα τὴν ἑορτὴν τοῦ θεοῦ ἐξ οὗ καὶ ἡ ἐπιφώνησις τῶν μετεχόντων τῆς ἑορτῆς τοῦ Σαβαζίου «σαβοί». (Δημοσθ. XVIII, 260). Ἐντεῦθεν καὶ τὸ σαβάζω=βακχεύω.

ΣΑΔΑΛΑΣ Α'. — Βασιλεὺς τῶν Ὀδρυσῶν περὶ τὰ μέσα τοῦ πρώτου π. Χ. αἰῶνος, ἀναγνωρίσας τὴν κυριαρχίαν τῶν Ρωμαίων κατὰ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Λουκούλλου εἰς τὴν Μοισίαν καὶ Θράκην, τὸ 73 π. Χ. (Εὐτροπ. IV, 10). Τοῦ Σαδάλα Α' σώζονται χαλκᾶ νομίσματα φέροντα τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ μετὰ διαδήματος, ὄπισθεν δὲ τὴν ἐπιγραφὴν ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΣΑΔΑΛΟΝ καὶ ἀετὸν ἐπὶ κεραυνοῦ. Ἀπέθανε τὸ 42 π. Χ. (Head - Σβορώνου τόμ. Α', σελ. 359).

ΣΑΔΑΛΑΣ Β' (18—12 π. Χ.).—Υἱὸς καὶ διάδοχος Κότυος Γ'. Οὗτος ἀποθνήσκων ἐκληροδότησεν εἰς τὸν Ρωμαϊκὸν λαὸν τὸ κράτος του, τὸ ὁποῖον παρέλαβεν ὁ Βροῦτος. Σώζονται ὀρειχάλκινα νομίσματα αὐτοῦ, φέροντα ἔμπροσθεν κεφαλὴν ἀνδρὸς ἀγενείου μετὰ διαδήματος, ὄπισθεν δὲ ἀετὸν ἱστάμενον ἐπὶ κεραυνοῦ καὶ τὴν ἐπιγραφὴν ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΣΑΔΑΛΟΥ ἢ ἔμπροσθεν κεφαλὴν Διὸς καὶ τὴν ἐπιγραφὴν ΚΟΤΥΟΣ, ὄπισθεν δὲ τὴν ἐπιγραφὴν ΣΑΔΑΛΟΥ μεταξὺ ἀκτίνων τροχοῦ (αὐτόθι).

ΣΑΔΑΜΑ.—Πόλις τῆς Κάτω Μοισίας ἐν Θράκῃ, κειμένη περὶ τὰ 42 μίλλια Ν. Δ. τῆς Ἀγχιάλου ἐπὶ τῆς εἰς Βυζάντιον ἀγούσης ὁδοῦ.

ΣΑΔΟΚΟΣ.—Υἱὸς τοῦ βασιλέως τῶν Θρακῶν Σιτάλκου Α' ἐξ ἑλληνίδος μητρός, θυγατρὸς τοῦ Ἀβδηρίτου Πύθεω. Διεπραγματεύθη ἐπιτυχῶς τὸ 431 π. Χ. συμμαχίαν μεταξὺ τοῦ πατρός του καὶ τῶν Ἀθηναίων, οἵτινες ἀμείβοντες αὐτὸν ἐτίμησαν διὰ τοῦ δικαιώματος τοῦ Ἀθηναίου πολίτου. Ὑπῆρξε πάντοτε πιστὸς σύμμαχος τῶν Ἀθηναίων, καλούμενος ὑπὸ τοῦ Ἀριστοφάνους (Ἀχαρν. 142) «Φιλαθήναιος». Τὸ 430 π. Χ. συλλαβὼν τοὺς πρέσβεις τῶν Κορινθίων καὶ Λακεδαιμονίων μεταβαίνοντας εἰς Περσίαν, ὅπως ἐπικαλεσθοῦν τὴν βοήθειαν τοῦ Μεγάλου Βασιλέως, παρέδωκεν αὐτοὺς εἰς τοὺς Ἀθηναίους.

Ἀναλαβὼν τὴν ἀρχὴν περὶ τὸ 425 π. Χ. ἐξηκολούθησε τὴν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους φιλίαν, φαίνεται ὅμως ὅτι ἀπέθανεν ἢ ἐδολοφονήθη μεταξὺ τῶν ἐτῶν 425 – 424 ὑπὸ τῆς ἀντιθέτου μερίδος, καθ' ὅσον ὁ διαδεχθεὶς αὐτὸν ἀνεψιός του Σεύθης ἐπεδείξατο ἐχθρικὴν πολιτικὴν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους.

ΣΑ·Ι·ΟΙ (οἱ).—Λαὸς Θρακικὸς κατοικῶν κατ' ἀρχὰς τὴν νῆσον Σαμοθράκην, ἔπειτα δὲ τὰ παρὰ τὴν πόλιν Ἄβδηρα Θρακικὰ παράλια. Κατὰ τὸν Στράβωνα (XII 549) ἦσαν οἱ αὐτοὶ μὲ τοὺς Σιντοὺς ἢ Σίντιας ἢ Σαπαίους (βλ. λέξεις).

* ΣΑΚΕΣ ἢ ΣΑΚΑΙ (οἱ).—Λαὸς Θρακικὸς παρ' Ἡσυχίῳ.

ΣΑΚΙΣΣΟΣ (φρούριον).—Φρούριον τῆς Θράκης παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. VI, 11) κτισθὲν ἐκ θεμελίων ἢ ἀνακαινισθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ Α' (527—565).

ΣΑΛΔΑΠΑ.—Πόλις τῆς Βορ. Θράκης κυριευθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἀβάρων τὸ 584 μετὰ τοῦ Δορυστόλου, Μαρκιανουπόλεως, Τροπαίου καὶ ἄλλων (Θεοφυλάκτου Ἱστορ. σελ. 18). « . . . εἷλόν τε (οἱ Ἄβαρες) πολλὰς πόλεις τήν τε Ρατηαρίαν καὶ Βονόνειαν . . . καὶ Δορύστολον καὶ Σαλδαπά . .).

* ΣΑΛΔΗΝΟΣ (ΑΣΚΛΗΠΙΟΣ). — Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ Ἀσκληπιοῦ, λατρευομένου ἐν τῇ Βορ. Θράκῃ, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν αὐτῇ («Θρακικὰ» 1934, σελ. 53).

* ΣΑΛΔΟΒΥΣΣΗΝΗ (ΑΡΤΕΜΙΣ). — Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τῆς Ἀρτέμιδος, λατρευομένης ὑπὸ τῶν Θρακῶν, κατ' ἐπι-

γραφὴν εὑρεθεῖσαν ἐν Θράκῃ («Θρακικὰ 1934, σελ. 49).

* ΣΑΛΔΟΒΥΣΣΗΝΟΣ ('Ασκληπιός).— Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ 'Ασκληπιοῦ, λατρευομένου ἐν τῇ Βορ. Θράκῃ, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν αὐτῇ («Θρακικὰ» 1934, σελ. 53).

* ΣΑΛΔΟΒΥΣΣΗΝΟΣ. — Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ Ἥρωος Θρακός, μεγάλως λατρευομένου ὑπὸ τοῦ Θρακικοῦ λαοῦ, ἰδίως δὲ τῆς ὑπαίθρου χώρας («Θρακικὸν 'Αρχεῖον», τόμ VI, σελ. 14).

* ΣΑΛΔΟΚΕΛΗΝΟΣ ('Ασκληπιός) — Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ 'Ασκληπιοῦ, λατρευομένου ἐν τῇ Β. Θράκῃ, κατ' ἐπιγραφάς εὑρεθείσας ἐν αὐτῇ («Θρακικὰ» 1934, σελ. 53).

* ΣΑΛΔΟΚΕΛΗΝΟΣ. — Τοπωνυμικὸν τοῦ Ἥρωος Θρακὸς (βλ. λέξ.) μεγάλως λατρευομένου ὑπὸ τοῦ Θρακικοῦ λαοῦ, ἰδίως δὲ τῆς ὑπαίθρου χώρας («Θρακικὸν 'Αρχεῖον», τόμ. VI, σελ. 14).

ΣΑΛΗ.—'Αρχαιοτάτη πόλις τῆς μεσημβρινῆς παραλίας τῆς Θράκης, ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Κικόνων, κειμένη ἐν τῇ πεδιάδι τοῦ Δορίσκου πρὸς Δ τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ Ἕβρου, ἀπέναντι τῆς Σαμοθράκης ('Ηροδ. VII, 59). Ἡ Σάλη μετὰ τῶν γειτονικῶν πόλεων Ζώνης καὶ Μεσημβρίας, ὀνομάζονται ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου «Σαμοθρήκια τείχεα» (VII, 10, 8). Κυρίως εἰπεῖν δὲν ἦσαν πόλεις, ἀλλὰ Σαμοθρακικὰ πολίσματα ἐπὶ τῆς ἀπέναντι Θρακικῆς παραλίας. Κατὰ τὸ 1897, κατασκευαζομένου ὀχετοῦ ἐν τῇ πόλει Δεδεαγάτς (νῦν 'Αλεξανδρούπολις). παρὰ τὸν φάρον, καὶ εἰς βάθος πλέον τοῦ μέτρου, ἀνευρέθη πλὰξ φέρουσα τὴν ἐπιγραφήν: ΟΡΟΣ ΧΩΡΑΣ ΙΕΡΑΣ ΘΕΩΝ ΤΩΝ ΕΝ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ, ἤτοι ὅριον τῆς χώρας τῶν ἐν Σαμοθράκῃ θεῶν. Λαμβάνοντες ὑπ' ὄψει τὴν σειρὰν τοῦ Ἡροδότου, καθ' ἣν πρώτη ἀναφέρεται ἡ Σάλη, ἔπειτα ἡ Ζώνη καὶ τελευταία ἡ Μεσημβρία: «Σαμοθρήκια τείχεα, τῶν ἐν ἐσχάτῃ πεπόλισται πρὸς ἑσπέρης πόλις τῇ ὄνομα Μεσημβρίη», δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ὡς Σάλην τὴν 'Αλεξανδρούπολιν, ὅπου τὸ σύνορον τῶν Σαμοθρακικῶν κτήσεων, ὡς Μεσημβρίαν δὲ τὴν Μάκρην. Τὸ Ἱεροσολημιτικὸν Ὁδοιπορικὸν σημειοῖ αὐτὴν ὡς σταθμὸν τῆς 'Εγνατίας ὁδοῦ (mutatis Salei).

ΣΑΛΜΥΔΗΣΣΟΣ. — 'Αρχαιοτάτη θρακικὴ πόλις κειμένη ἐν τῇ χώρᾳ τῶν 'Ασιῶν ἐπὶ τοῦ ὁμωνύμου κόλπου τοῦ Εὐξείνου Πόντου, γνωστὴ ἤδη ἀπὸ τῶν μυθικῶν χρόνων. Ἡ παραλία εἶναι ἀλίμενος καὶ ὑφαλώδης, προσβαλλομένη ὑπὸ τῶν βορείων ἀνέμων. 'Εκ τῆς πόλεως δὲ Σαλμυδησσοῦ καὶ ὁλόκληρος ἡ παραλία μέχρι τοῦ Βοσπόρου, 700 περίπου σταδίων «τεναγώδης ἄγαν», κατὰ τὸν Σκύμνον (Περιηγ. 724) ἔλαβε τὴν ἐπωνυμίαν. Οἱ ναυαγοῦντες εἰς τὰ παράλια αὐτῆς ἐληστεύοντο ὑπὸ τῶν περιοικούντων τὴν χώραν 'Ασιῶν (Στράβ. VII 6, 2—Διοδ. Σικελ. XVI, 37). 'Εντεῦθεν καὶ ἡ Μαύρη θάλασσα ἐπωνομάσθη Πόντος Ἄξενος καὶ κατ' εὐφημισμὸν Εὔξεινος. 'Εν γένει παρ' ὅλων τῶν συγγραφέων τῆς ἀρχαιότητος θεωρεῖται ὡς ἄξενος καὶ ἄγρια παράλια. Ὁ δὲ Αἰσχύλος παραστατικώτατα τὸ ἀκρωτήριον τὸ σχηματίζον τὸν κόλπον αὐτῆς ὀνομάζει «Σαλμυδησσίαν γνάθον» καὶ «ἐχθρόξενον ναύτησι, μητρυιὰν νέων» (Προμηθ. 726). Εἰς τὴν Σαλμυδησσὸν κατῴκει ὁ μυθικὸς μάντις Φινεύς, ὅπου αἱ πτερωταὶ ἅρπυιαι κατετυράννουν αὐτὸν ('Απολλοδ. Α', 120. —Σοφοκλ. 'Αντιγ. 970 καὶ ἑξῆς). Ὁ Ξενοφῶν, ἐπιστρέφων μετὰ τῶν Μυρίων ἐκ τῆς Μ. 'Ασίας, ὡς ἑξῆς περιγράφει τὴν παραλίαν καὶ τὰ ἔθιμα τῶν κατοίκων: «Ἔνθα τῶν εἰς Πόντον πλεουσῶν νεῶν, πολλαὶ ὀκέλλουσι καὶ ἐκπίπτουσιν· τέναγος γάρ ἐστιν καὶ πάμπολυ τῆς θαλάσσης. Καὶ Θρᾶκες οἱ κατὰ ταῦτα οἰκοῦντες στήλας ὁρισάμενοι τὰ κατ' αὐτοὺς ἐκπίπτοντα ἕκαστοι λῄζονται. . . 'Ενταῦθα ηὑρίσκοντο πολλαὶ μὲν κλῖναι, πολλὰ δὲ κιβώτια, πολλαὶ δὲ βίβλοι γεγραμμέναι καὶ τἆλλα πολλὰ ὅσοι ἐν ξυλίνοις τεύχεσι ναύκληροι ἄγουσιν» (Κύρου 'Ανάβ. VII, 5, 12). Ἡ Σαλμυδησσὸς φέρεται κατὰ γένος ἀρσενικὸν ἢ θηλυκὸν καὶ ὑπὸ τὸν τύπον 'Αλμυδησσὸς ὅπως παρὰ Πτολεμαίῳ, Πλι-

νίῳ κτλ. Τὴν θέσιν αὐτῆς ἐπέχει ἡ σημερινὴ Μήδεια.

* ΣΑΛΜΥΔΗΣΣΟΣ. — Ὑπὸ τὸ ὄνομα Σαλμυδησσὸς φέρεται καὶ ποταμός τις Θράκης ἐκβάλλων εἰς τὸν Εὔξεινον Πόντον μεταξὺ τῶν ἀκρωτηρίων Θυνιάδος καὶ Φιλίας (Μελετίου Γεωγρ. τόμ. Γ' σελ. 53).

* ΣΑΛΑΣ ἢ ΣΑΛΑΟΣ.—Ὄνομα θρακικὸν κύριον κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν Θράκῃ («Θρακικά», Τόμ. VI, 1935, σ. 172).

ΣΑΜΑ·Ι·ΚΗ.—Χώρα τῆς Θράκης ἀποτελέσασα κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. Γ, 11, 6) κατὰ τὸν δεύτερον μ.Χ. αἰῶνα ἐπὶ τῆς ρωμαϊκῆς κυριαρχίας μίαν τῶν 14 Στρατηγιῶν (Praefectura) τῆς Θράκης. Ἄνωστος ἄλλοθεν.

* ΣΑΜΙΑΣ (ἡ).—Ποταμὸς τῆς Θράκης «περὶ τὰ πρόθυρα τοῦ Νεοκάστρου» ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Ἰσαακίου τοῦ Κομνηνοῦ εἰς τὸ «Τυπικὸν» τῆς ὑπ' αὐτοῦ κτισθείσης Μονῆς τῆς Κοσμοσωτείρας (1151—1152) ἐν Βήρᾳ (νῦν Φέρραι) (βλέπ. λέξ.). Ἄγνωστος ἄλλοθεν καὶ ἀκαθόριστος.

* ΣΑΜ(Μ)ΑΚΟΒΙΟΝ.— Κωμόπολις τῆς Ἀν. Θράκης, κειμένη τρεῖς ὥρας δυτικῶς τῆς Θυνιακῆς παραλίας καὶ ἓξ βορειανατολικῶς τῆς Βιζύης, ἐν μέσῳ ὑψηλῶν κορυφῶν τοῦ Μικροῦ Αἵμου. Ἐκτίσθη κατὰ τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα, ὠνομάσθη δὲ οὕτω ἐκ τῶν πρώτων κτισθέντων «σαμμακοβίων», ἤτοι ἐργαστηρίων, ὅπου ἐσφυρηλάτουν τὸν ἀκάθαρτον σίδηρον διὰ παμμεγέθων ἀκμόνων κινουμένων δι' ὕδατος. Κατά τινα παράδοσιν, λέγεται ὅτι οἱ πρῶτοι ἱδρυταὶ τοῦ Σαμμακοβίου ἢ τῶν σαμμακοβίων ἦσαν Σέρβοι τινὲς μεταλλουργοί, ἀναζητοῦντες εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα ἀρχαῖα μεταλλεῖα. Πιθανώτερον ὅμως ὅτι Σέρβοι τινὲς μεταλλουργοί, ἐργαζόμενοι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἰς τὰ μεταλλεῖα τῆς Αὐστρουγγαρίας, ἐλθόντες ἐκεῖ ἐδίδαξαν τοὺς κατοίκους τὸν τρόπον τῆς ἀποτελεσματικωτέρας ἐκμεταλλεύσεως τοῦ σιδήρου. Χάρις εἰς τὰ μεταλλεῖα ταῦτα τὸ Σαμμακόβιον προήχθη ταχέως, πολλοὶ δὲ ἐκ τῶν περιοίκων, ἰδίως δὲ τῶν κωμοπόλεων Σκοποῦ καὶ Εὐκαρύου, ἐγκατεστάθησαν εἰς αὐτό. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀπελάμβανον πλήρους ἐλευθερίας ἐκ μέρους τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως καθὼς καὶ ἀσυδοσίας καὶ προστασίας.

Περὶ τὸ 1810 ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις ἀνήγειρε διὰ λ)σμόν της ἴδια χυτοσιδηρεῖα (ὀτζάκια ὀνομαζόμενα), εἰς τὰ ὁποῖα κατεσκευάζοντο αἱ σφαῖραι τῶν τηλεβόλων. Ἀπαγορευθείσης ὅμως βραδύτερον (περὶ τὰ 1830) τῆς παρ' ἰδιωτῶν ἐκμεταλλεύσεως καὶ πωλήσεως τοῦ σιδήρου, ἡ πόλις ἤρχισε νὰ παρακμάζῃ, πολλοὶ δὲ τῶν πλουσίων Σαμμακοβιτῶν ἐγκατεστάθησαν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ Βλαχίαν. Τέλος ὅμως ἐγκατελείφθησαν τὸ 1875 ὑπὸ τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως ὡς ἀσύμφορα καὶ ἄχρηστα. Οἱ κάτοικοί τότε ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς τὴν γεωργίαν, κτηνοτροφίαν, ἀμπελοφυτείαν καὶ ἀνθρακοποιΐαν.

ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ (ἡ).—Νῆσος τῶν Θρακικῶν Σποράδων, ἀπέναντι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἕβρου, ἀπέχουσα Ν.Δ. τῆς Ἀλεξανδρουπόλεως 24 μίλια καὶ Β. Δ. τῆς Ἴμβρου 13, ἐπὶ Β. Πλ. 40°,27' καὶ Ἀν. Μ. 43°,6' ἀπὸ τῆς νήσου Φέρου. Τὸ σχῆμά της εἶναι ἐλλειψοειδὲς μὲ κατεύθυνσιν ἀπὸ Α. ΝΑ. πρὸς Δ. ΒΔ. καὶ ἔχει μέγιστον μῆκος 20 χλμ., μέγιστον δὲ πλάτος 12, ἐμβαδὸν δὲ 180 περίπου τετραγωνικῶν χλμ. Ὅλη ἡ ἐπιφάνεια τῆς νήσου καλύπτεται ἀπὸ συμπαγῆ ὀροσειρὰν τὸν Σάον, τοῦ ὁποίου ἡ ὑψηλοτέρα κορυφὴ ἡ Σαώκη ἢ Σαύκη (νῦν Φεγγάρι) χιονοσκεπὴς πάντοτε, ἀνέρχεται εἰς 5.248 ποδῶν ὕψος (1 600 περίπου μέτρα) καὶ εἶναι μετὰ τὰ Κρητικὰ ὄρη (ὕψ. 2.498 μ.), τὸν Ἄθω (1.936 μ.) καὶ τὴν Δίρφυν τῆς Εὐβοίας (1 743 μ.) ἡ ὑψηλοτέρα κορυφὴ τοῦ Αἰγαίου. Καὶ πρὸς μὲν τὴν ΝΑ ἀπέναντι τῆς Ἴμβρου πλευρὰν καταπίπτει ἀποτόμως πρὸς τὴν θάλασσαν, πρὸς δὲ τὰ ΝΑ., ΒΔ. καὶ ΝΔ. μεσολαβεῖ μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς θαλάσσης στενὴ λωρὶς προσχωματικοῦ ἐδάφους. Ἀκρωτήρια αὐτῆς εἶναι: πρὸς Ν. ἡ Μαραθιά, πρὸς ΝΔ. ὁ Κῆπος, πρὸς Δ. τὸ Σκεπαστό, πρὸς ΒΔ. ὁ Φονιᾶς, πρὸς Β. ὁ Ζαγοριώτης, πρὸς ΒΔ. ἡ Παλαιόπολις καὶ πρὸς Δ. τὸ Ἀκρωτῆρι,

ἄκρα χθαμαλὴ καὶ προέχουσα τῆς νήσου. Ἡ παραλία αὐτῆς δὲν παρουσιάζει ὅρμους ποσῶς, ἐκτὸς ἂν θεωρηθῇ ὡς τοιοῦτος ὁ Καμαριώτης πρὸς Β. τοῦ ἀκρωτηρίου ᾿Ακρωτῆρι, ἀναπεπταμένος ὅμως πρὸς Β. καὶ ὑπὸ ἔποψιν βυθοῦ μειονεκτῶν, διότι ἀποτόμως «κρεμαστὸς» ἀποβαίνει δύσκολος εἰς τὴν ἀγκυροβολίαν, ἢ ὁ πρὸς Ν. αὐτοῦ κατὰ Τίτον Λίβιον λιμὴν Δημήτριον, ὅπου διακρίνονται θεμέλια ἀρχαίων κτιρίων. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Πλίνιος, περιγράφων αὐτήν, τὴν ἀποκαλεῖ omnium importuossima. Διαρρέεται ὑπὸ πολλῶν ὁρμητικωτάτων χειμάρρων, τῶν ὁποίων ἐκ Δ. πρὸς Α. καὶ Β. κυριώτεροι εἶναι : τὸ Πολυποῦδι, ὁ Ξηροπόταμος, ὁ Πλάτανος, ὁ Ἄμμος, ὁ Βάτος, ὁ Ρηχοπόταμος, ὁ Πλατυπόταμος, ὁ Ἄγκιστρος, ὁ Κατσάμβας καὶ ἄλλοι. Παρὰ τὴν Δ. ἄκραν καὶ παρὰ τὸ ἐρειπωμένον νῦν μετόχιον τοῦ Ἁγίου ᾿Ανδρέου, ὑπάρχουσι ἐν μέσῳ βαλτώδους τοποθεσίας, Λειβάδι καλουμένης, δύο μικραὶ ἁλμυραὶ λίμναι. ᾿Επὶ τῆς πλευρᾶς ταύτης ὑπάρχουσι καὶ θειοῦχοι ἰαματικαὶ πηγαί, Θέρμα ἢ Θέρμαι, αἵτινες γνωστόταται ἀπὸ παλαιοτάτων χρόνων, προσελκύουν κατ᾿ ἔτος πολλοὺς ἐπισκέπτας χάριν λουτρῶν.

Γεωλογικῶς ἡ Σαμοθράκη εἶναι τμῆμα παναρχαίας κρυσταλλοπαγοῦς διαστρώσεως ἐκ γρανίτου, ἀργιλλοπαγοῦς σχιστολίθου καὶ κεροστίλβης, τῆς ὁποίας λείψανα εὑρίσκονται ἀκόμη ἐν εἴδει ζώνης πρὸς Ν. τοῦ Αἵμου μέχρι τοῦ Αἰγαίου ἐκτεινομένης καὶ πολλαχῶς διασχιζομένης ὑπὸ ἡφαιστειογενῶν πετρωμάτων, ἐνῷ αἱ μὲν κοιλάδες αὐτῆς καλύπτονται ἐν μέρει ὑπὸ ἀσβεστίου τριτογενοῦς διαπλάσεως, αἱ δὲ κορυφαὶ τῶν ὀρέων ὑπὸ πρωτογενοῦς ἀσβεστίου (μαρμάρου) καὶ ἐνίοτε, ὅπως παρὰ τὴν πόλιν Σαμοθράκην, ἐξ ἀσβεστολίθου, βρίθοντος ἀπολιθώσεων. Τὰ ἡφαιστειογενῆ πετρώματα ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἀνδεσίτην καὶ τραχείτην τῆς τριτογενοῦς διαπλάσεως. ᾿Επὶ τῆς γρανιτικῆς διαστρώσεως ἐπικάθηται ὁ ἀργιλλομιγὴς σχιστόλιθος, τοῦ ὁποίου τὰ στρώματα διευθύνονται πάντοτε πρὸς ΒΔ. Μεταξὺ δὲ τοῦ σχιστολίθου παρεντίθενται παράλληλοι ταινίαι πρωτογενοῦς ἀσβεστολίθου ἀδροκοκκιοπαγοῦς (ὀγκόλιθοι Παλαιοχώρας). Τὴν κορυφογραμμὴν Ζωνάρια, μεταξὺ Φεγγαριοῦ καὶ Προφήτου ᾿Ηλιοῦ, ἀποτελεῖ ἀνθρακιονίτης, αἱ δὲ ὑψηλότεραι κορυφαὶ φέρουσι σποραδικῶς τριτογενῆ τραχείτην, ἐκ τοῦ ὁποίου ἀνέρχεται κεροστιλβίτης, μετὰ ταινιῶν χαλαζίου, ἐπιδότου καὶ πυρίτου. Μεταξὺ δὲ τῆς κορυφῆς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ τῆς Παλαιοπόλεως εὑρίσκονται ἐντὸς χαραδρῶν στρώματα ἀργυρούχου γαληνίτου. Οἱ ἡφαιστειογενεῖς λόφοι ἐγκλείουσι συνήθως σιδηροῦχον ἀσβεστόλιθον. Μεταξὺ Χώρας καὶ Παλαιοπόλεως ὑπάρχει σιδηρίτης καὶ φαιὸς αἱματίτης, ἐπὶ τῆς κορυφῆς Βρεχοῦ ἄνωθεν τῆς Χώρας χαλκοπυρίτης καὶ γαιώδης μαλαχίτης, δυτικώτερον μὲ στρῶμα ἀπεκρυσταλλωμένου ἀσβεστολίθου δύο μέτρων περίπου πάχους καὶ πέτρωμά τι σκοτεινῶς τεφρόχρουν πλῆρες λεπιδίων βιοτίτου.

Ὁ γεωγράφος E. Kiepert ἀνεκάλυψε μεταξὺ τῶν κορυφῶν Φεγγάρι, Προφήτης ᾿Ηλίας καὶ Ἁγίας Σοφίας κρατῆρα ἡφαιστείου ἀποσβεσθέντος πρὸ ἑκατοντάδων αἰώνων. Οἱ σεισμοὶ δὲν ἀπολείπουσιν ἐκ τῆς νήσου. Ὁ μέγας σεισμὸς τῆς 9 Φεβρουαρίου 1892, κατὰ τὸν ὁποῖον παρετηρήθη καὶ μεγάλη καθίζησις τοῦ ἐδάφους καὶ μέγα ρῆγμα κατὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους, κατέστρεψε τὸ πλεῖστον τῶν οἰκιῶν, ἡ δ᾿ ἔκτασις τῆς σεισμικῆς δονήσεως ἐγένετο αἰσθητὴ εἰς μεγάλην ἀκτῖνα. Ὡς δὲ κατεδείχθη ἐκ τῶν τελευταίων ἀρχαιολογικῶν ἐρευνῶν, ἡ κατεύθυνσις αὐτῶν ἦτο ἀπὸ Α. καὶ Β. πρὸς Δ. καὶ Ν., εἰς τοιαύτης δὲ φύσεως σεισμοὺς ὀφείλεται καὶ ἡ κατερείπωσις τῶν περικαλλῶν μνημείων τῆς νήσου, ὅπως : τοῦ ᾿Αρσινοείου, τοῦ Πτολεμείου, τῆς Στοᾶς, τοῦ Ναοῦ τῶν Καβείρων καὶ ἄλλων.

Τὸ ἄγονον καὶ τραχὺ τοῦ ἐδάφους καὶ ἡ ἔλλειψις λιμένος συνετέλεσαν, ὥστε τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ βιομηχανία νὰ εἶναι λίαν περιωρισμένα, ὄχι μόνον κατὰ τὴν σύγχρονον ἐποχήν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. Παράγει δημητριακά, ὄσπρια, σή-

σσμον, ὀπώρας, ἐλαίας κτλ., κυρία δὲ ἐμπορία τῶν κατοίκων εἶναι οἱ ξυλάνθρακες, τῶν ὁποίων γίνεται μεγάλη ἐξαγωγή. Ἐπὶ τῶν ὀρέων καὶ τῶν φαράγγων διαιτῶνται ἀρκεταὶ ἄγριαι αἶγες καὶ ἄγριοι χοῖροι.

Ἡ ἀρχαία πόλις ἔκειτο κατὰ τὴν Β. Δ. παραλίαν, ὅπου σώζονται τὰ ἐρείπια αὐτῆς καλούμενα : Παληάπολις. Αἱ γενόμεναι ἀπὸ τοῦ 1858 καὶ ἐντεῦθεν ἀνασκαφαὶ ὑπὸ τῶν Conze, Champoiseau, Deville καὶ Coquart καὶ ἄλλων, ἔφερον εἰς φῶς σπουδαιότατα εὑρήματα. Ἡ σημερινὴ κωμόπολις δὲν εἶναι ὁρατὴ ἀπὸ τῆς θαλάσσης, ὡς ἀπέχουσα τῆς παραλίας πλέον τῆς ὥρας, ἐντὸς πτυχῆς τοῦ ὄρους Φεγγάρι, τοποθεσία τὴν ὁποίαν ἐξέλεξαν οἱ παλαιοὶ κάτοικοι πρὸς ἀσφάλειαν ἀπὸ τῶν πειρατικῶν ἐπιδρομῶν. Αἱ οἰκίαι αὐτῆς εἶναι ἡμικυκλικῶς ἐκτισμέναι ἐπὶ ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν τῆς χαράδρας. Κατὰ τὴν εἴσοδον αὐτῆς ἐπὶ τετραγωνικοῦ βράχου καὶ ἐπὶ βάσεων Κυκλωπείων τειχῶν σώζονται τὰ ἐρείπια τοῦ φρουρίου τοῦ Κατελούζου τῆς ἐποχῆς τῶν Γενουατῶν. Ἐπίνειον αὐτῆς εἶναι ἡ Κσμαριώτισσα, ἀπέχουσα μίαν ὥραν καὶ 10 λεπτὰ Ν.Δ. εἰς τοὺς πρόποδας χαμηλοῦ λόφου ὕψους περίπου 40 μέτρων, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ καὶ τὸ εὐφορώτερον μέρος τῆς νήσου.

Μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς νήσου κατ' Ὀκτώβριον τοῦ 1912, ὁ πληθυσμὸς τῆς νήσου ἀνήρχετο εἰς 2.500 κατοίκους καὶ ἀπετέλει μίαν κωμόπολιν. Ἀπὸ τοῦ 1923 καὶ ἐντεῦθεν διὰ τῆς ἐγκατατάσεως προσφύγων, σχεδὸν ἐδιπλασιάσθη, σήμερον δὲ ἀριθμεῖ 3.866 κατοίκους. Ἀποτελεῖται δὲ ἀπὸ μίαν κοινότητα μὲ ἕδραν τὴν Σαμοθράκην, κοινῶς Χώρα, Κάστρο, Πύργος μὲ 2.055 κατοίκους, ὅπου ὑπάρχουν : ἡμιγυμνάσιον, ὑποδιοίκησις Χωροφυλακῆς, Ταχυδρομεῖον, Ἀσύρματος, δημοτικὰ Σχολεῖα κτλ. καὶ ἀπὸ ὀκτὼ χωρία : Ἅγιος Γεώργιος (κάτ. 76), Ἀλώνια (κάτ. 367), Ξηροπόταμος (κάτ. 298), Κουτάδα (κάτ. 49), Παλαιόπολις (κάτ. 27), Κουρμπέτι (κάτ. 213), Λάκκωμα (κάτ. 269), καὶ Μακρυληὲς (κάτ. 112). Γενικῶς ἡ ξενητεία ἦτο ἄγνωστος εἰς αὐτούς. Μόνον κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς Τουρκικῆς κυριαρχίας, ἰδίως δὲ μετὰ τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ Συντάγματος τὸ 1908, φεύγοντες τὴν στρατιωτικὴν θητείαν, ἐξενητεύθησαν εἰς Ἀμερικὴν καὶ ἀλλαχοῦ, ὅπου εὐδοκιμοῦσιν.

***

Κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους, ἔφερε διάφορα ὀνόματα : Σάμος, Μελίτι, Δαρδανία, Λευκανία, Αἰθιοπία, Σαάννησος καὶ τέλος Σαμοθράκη, τὸ ὁποῖον ἐπικρατῆσαν ἀπὸ τοῦ πέμπτου αἰῶνος, φέρει καὶ μέχρι σήμερον. Ἀρχαιότατοι δὲ κάτοικοι αὐτῆς, κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (Β, 51) ἦσαν οἱ Πελασγοί, ὅπως τῆς Ἴμβρου καὶ Λήμνου, κατὰ δὲ Διόδωρον τὸν Σικελιώτην (V, 47) αὐτόχθονες, «δι' ὃ καὶ περὶ τῶν πρώτων γενομένων παρ' αὐτοῖς ἀνθρώπων καὶ ἡγεμόνων, οὐδεὶς παραδέδοται λόγος». Κατ' ἄλλους ἦσαν : Δάρδανοι, Ἀρκάδες ἢ Τρῶες. Μετὰ τοὺς Πελασγοὺς ἐγκατεστάθησαν ἐν Σαμοθράκῃ Ἴωνες ἐκ Σάμου, περὶ τὰ 1.100 π. Χ. ὁπότε ὁ Λεωγόρας, υἱὸς τοῦ Πρόκλου ἐκδιωχθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀνδρόκλου κατέλαβε τὴν νῆσον καὶ μετωνόμασεν αὐτὴν Σάμον Θρακίαν, πρότερον καλουμένην Δαρδανίαν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην οἱ Σαμόθρακες ἀπῴκισαν τὰ πολίσματα : Σάλην, Ζώνην, Σέρρειον καὶ τὴν Μεσημβρίαν ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Σαμοθρηίκια τείχεα». (Ἡροδοτ. VII, 108). Προέρχεται δὲ τὸ ὄνομα Σαμοθράκη κατά τινας ἐκ τῶν Σαΐων, Σιντῶν ἢ Σιντίων, Θρακικοῦ λαοῦ, ὅστις κατέχων τὰ Θρακικὰ παράλια ἀπῴκισε τὴν νῆσον εἰς ἀρχαιοτάτην ἐποχήν. Ὁ Στράβων παραδέχεται τὴν γνώμην τῶν ἐτυμολογούντων τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ : σάμους, τὸ ὁποῖον σημαίνει τὰ ὕψη. (Στράβ. Χ, 457). Κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους χρόνους, παραδέχονται ὅτι τὸ ὄνομα ἔχει Φοινικικὴν τὴν καταγωγήν, προέρχεται δὲ ἀπὸ τοῦ ὄρους αὐτῆς : Σᾶος, Σαώκη ἢ Σσύκη. Διάλεκτος αὐτῶν ἦτο ἰδιαίτερός τις γλωσσικὸς τύπος, τοῦ ὁποίου πολὺ ἀργότερον ἐσώζοντο λείψανα κατὰ τὰς τελετὰς καὶ τὰς θυσίας τῶν Καβειρίων μυστηρίων (Διοδ. Σικελ.

V, 47). 'Ο 'Όμηρος καλεῖ αὐτὴν «ὑλήεσαν», πότε Σάμον Θρακίαν καὶ πότε ἁπλῶς Σάμον, ἀπὸ τῆς ὑψηλοτάτης κορυφῆς καθήμενος ὁ Ποσειδῶν, παρηκολούθει τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον ('Ιλ. Ν, 11 —14).

Κατ' ἀρχαιοτάτην παράδοσιν διασωθεῖσαν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, πρὸ τῶν ἄλλων κατακλυσμῶν τοῦ 'Ωγύγου, Δευκαλίωνος καὶ Λυκάονος, ἐγένετο ἄλλος σπουδαιότερος καθ' ὃν ὑπερεκχειλίσας ὁ Εὔξεινος Πόντος ἐκ τῶν πολλῶν ὑδάτων, διέρρηξε τὰς Συμπληγάδας Πέτρας καὶ κατόπιν τὸν 'Ελλήσποντον, καὶ κατέκλυσεν ἀρκετὸν μέρος τῆς 'Ασιατικῆς γῆς καὶ μέρος τῆς Σαμοθράκης. Εἰς ἀνάμνησιν τοῦ κατακλυσμοῦ τούτου καὶ τῆς διασώσεως αὐτῶν, οἱ κάτοικοι τῆς Σαμοθράκης ἀνήγειραν βωμοὺς «ἐφ' ὧν μέχρι τοῦ νῦν θύουσιν» (Διοδ. Σίκελ. V, 47. Πρβλ. Στράβ. Α, 49). Ότι ἡ παράδοσις αὕτη ἐνέχει στοιχεῖα ἀληθείας, ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς μελέτης τῆς γεωλογικῆς διαθέσεως τοῦ ἐδάφους τῆς περὶ ἧς πρόκειται χώρας, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἀνελκύσεως ἐκ τοῦ βυθοῦ τῆς θαλάσσης διαφόρων εὑρημάτων εἰς παλαιοτέρους καὶ νεωτέρους χρόνους.

Κατὰ τὴν μυθολογίαν, πρῶτος οἰκιστὴς καὶ νομοθέτης τῆς νήσου ὑπῆρξεν ὁ Σάων, υἱὸς τοῦ Διὸς καί τινος νύμφης τοῦ 'Ερμοῦ καὶ τῆς Ρήνης, ὅστις συναγαγὼν ἐπὶ τὸ αὐτὸ τοὺς διεσκορπισμένους κατοίκους διῄρεσεν αὐτοὺς εἰς πέντε φυλὰς ἐπωνύμους τῶν υἱῶν του. 'Επίσης ἐν Σαμοθράκῃ ἐγεννήθησαν ἐκ τοῦ Διὸς καὶ τῆς 'Ηλέκτρας μιᾶς τῶν 'Ατλαντίδων, ὁ Δάρδανος, ὁ 'Ιασίων καὶ ἡ 'Αρμονία. Καὶ ὁ μὲν Δάρδανος διαπεραιωθεὶς εἰς τὴν Μ. 'Ασίαν ἔκτισε κατὰ τὰς ὑπωρείας τῆς Ίδης τὴν ὁμώνυμον πόλιν, ὁ δὲ 'Ιασίων, μυηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἰδίου πατρός του εἰς τὰ μυστήρια, ἐγένετο ὁ ἱδρυτὴς τῶν μυστηρίων τῶν Μεγάλων Θεῶν, τὰ ὁποῖα ἀπέβησαν περίφημα καθ' ὅλην τὴν ἀρχαιότητα καὶ εἰς τὰ ὁποῖα ἐμυήθησαν οἱ ἐπιφανέστεροι τῶν ἡρώων καὶ ἡμιθέων, ὅπως : ὁ 'Ορφεύς, ὁ 'Ιάσων, ὁ 'Ηρακλῆς, οἱ Διόσκουροι, ὁ Κάδμος, ὁ 'Αγαμέμνων, ὁ 'Οδυσσεὺς καὶ ἄλλοι. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἡ λατρεία τῶν Μεγάλων Θεῶν εἰσήχθη ἐκ τῆς 'Ανατολῆς εἰς τὴν Σαμοθράκην, ὅλαι δὲ αἱ περὶ τούτων παραδόσεις οὐδὲν ἄλλο ἀποδεικνύουν παρὰ ὅτι ἡ ἵδρυσίς των ἀνέρχεται εἰς τοὺς μυθικοὺς χρόνους, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐκολάκευε τοὺς Σαμόθρακας, θεωροῦντας τὴν νῆσόν των ὡς τὴν ἑστίαν τῆς Τρωϊκῆς δυνάμεως καὶ τὸ μέρος ὅπου κατὰ προτίμησιν οἱ μεγάλοι θεοὶ ἵδρυσαν τὴν λατρείαν των. Κατὰ τὸν 'Ηρόδοτον (II, 51) εἰσηγηταὶ τῆς λατρείας τῶν Καβειρίων μυστηρίων ἐγένοντο οἱ Πελασγοί, κατὰ τὸν ἑνδέκατον περίπου αἰῶνα. π.Χ., ὅτε οἱ Σάμιοι μετῴκησαν εἰς Σαμοθράκην, ἤκμασαν δὲ καὶ μεγίστου ἀπήλαυον σεβασμοῦ, ἰδίως κατὰ τοὺς μετέπειτα χρόνους, ὁπότε κατὰ τὸν Πίνδαρον εὑρίσκοντο ἐν ἀκμῇ καὶ τὰ τῆς Λήμνου. 'Εξαίρεσιν κάμνει μόνον ὁ 'Αριστοφάνης, ὅστις μὴ φεισθεὶς οὐδενός, ὁμιλεῖ ἀνευλαβῶς καὶ μετ' ἀναιδείας περὶ αὐτῶν. Ίσως δὲ καὶ αἱ ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶν Τριβαλλῶν εἰς τὰς Όρνιθάς του (στιχ. 1515 καὶ ἑξῆς) ἀναφερόμεναι θεότητες δὲν ἦσαν ἄλλο τι παρὰ γελοιογραφία τις τῶν Καβείρων. Οἱ Σπαρτιᾶται Λύσανδρος καὶ 'Ανταλκίδας ἦσαν ἐκ τῶν μεμυημένων. Μάλιστα ὁ Λύσανδρος ἀνέλαβεν ὑπὸ τὴν προστασίαν του τὰ 'Ιερὰ τῆς νήσου. 'Αλλὰ καὶ οἱ 'Αθηναῖοι δὲν ὑπελείποντο εἰς σεβασμόν. 'Επίσης ὁ Λυσίμαχος, βασιλεὺς τῆς Θράκης (323—281 π. Χ.), ἀνέλαβεν ὑπὸ τὴν προστασίαν του τὰ ἱερὰ τῆς Σαμοθράκης καὶ τὴν διοίκησιν αὐτῆς. 'Η μικρὰ νῆσος χάρις εἰς τὴν παρεχομένην ἀσυλίαν ἀπέβη τὸ καταφύγιον πολλῶν ἐστεμμένων καὶ διασήμων προσωπικοτήτων τῆς ἀρχαιότητος. 'Εκεῖ κατέφυγεν Πτολεμαῖος ὁ Φύσκων περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ δευτέρου π. Χ., αἰῶνος μεθ' ὅλων τῶν θησαυρῶν του, καθ' ὃν χρόνον ὁ ἀδελφός του Πτολεμαῖος ὁ ΣΤ', ὁ Φιλοπάτωρ διετέλει αἰχμάλωτος 'Αντιόχου τοῦ 'Επιφανοῦς, βασιλέως τῆς Συρίας. 'Επίσης εἰς Σαμοθράκην εὗρεν ἄσυλον ἡ 'Αρσινόη, σύζυγος τοῦ Πτολεμαίου Φιλαδέλφου, μετὰ τὸν θάνατον τῶν υἱῶν της. 'Εκεῖ κατέφυγεν ὁ τελευταῖος βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Περσεὺς ὁ Β'., τῷ 168 π. Χ., μετὰ

τὴν ὑπὸ τῶν Ρωμαίων ἐν Πύδνᾳ ἧττάν του. Ἐν γένει ἡ νῆσος ἀπελάμβανεν ἐξαιρετικοῦ σεβασμοῦ καὶ ἀπολύτου ἀσυλίας, παραβιασθεῖσα δύο μόνον φορὰς ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου μέχρι τοῦ Αὐγούστου. Ἡ τελευταία ἐγένετο τῷ 85 π. Χ., κατὰ τὸν μεταξὺ Σύλλα καὶ Μιθριδάτου πόλεμον, καθ' ὃν οἱ ὑπὸ τοῦ Μιθριδάτου ἀποσταλέντες πειραταὶ μεταξὺ καὶ ἄλλων ἐκυρίευσαν τὴν Σαμοθράκην καὶ ἐσύλησαν τοὺς ναούς της. Ἡ ἀξία τῶν συληθέντων ἀνήρχετο εἰς 1.000 περίπου τάλαντα. (Πλουτ. Πομπ. 24). (Τὰ περὶ Καβείρων καὶ Καβειρίων μυστηρίων, βλέπε λέξ.).

***

Ἡ Σαμοθράκη ὑπέστη πολιτειακῶς τὴν τύχην τῶν γειτονικῶν νήσων. Παραμείνασα ἐλευθέρα μέχρι τῆς κατὰ τῆς Σκυθίας ἐκστρατείας τοῦ Δαρείου τῷ 525 π Χ. ἠναγκάσθη νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν κυριαρχίαν τῶν Περσῶν. Ἐπὶ Ξέρξου ἔλαβε μέρος εἰς τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν τῷ 481 π. Χ. Τόσον δὲ θάρρος καὶ ἀνδρείαν ἔδειξαν ὥστε διέψευσαν τοὺς Φοίνικας κατηγοροῦντας αὐτοὺς ἐπὶ δειλίᾳ (Ἡροδ. VIII, 101). Μέχρι τῆς ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ναυμαχίας τῷ 405 π. Χ. καθ' ἣν ὁ Λύσανδρος κατετρόπωσε τὸν Ἀθηναϊκὸν στόλον, ἡ νῆσος διετέλει ὑπὸ τοὺς Ἀθηναίους μεθ' ὃ περιῆλθεν εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους. Διὰ τῆς Ἀνταλκιδείου εἰρήνης τὸ 387 π. Χ. διετήρησε τὴν αὐτονομίαν της, ἐνῷ ἡ Λῆμνος, Ἴμβρος καὶ Σκῦρος περιῆλθον εἰς τοὺς Ἀθηναίους. Ἔκ τινος ἐπιγραφῆς πληροφορούμεθα ὅτι ἡ Σαμοθράκη κατέβαλλεν ἐτήσιον φόρον εἰς τοὺς Ἀθηναίους 2.400 δραχμῶν. Διατελέσασα ἐκ περιτροπῆς ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων περιῆλθε τέλος εἰς τὴν κατοχὴν Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος καὶ παρέμεινεν ὑπὸ τὴν Μακεδονικὴν ἡγεμονίαν μέχρι τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων. Ἐνταῦθα διὰ πρώτην φορὰν συνηντήθησαν ὁ Φίλιππος καὶ ἡ Ὀλυμπιὰς κατὰ τὴν μύησίν των καὶ ἠρωτεύθησαν ἀλλήλους.

Ἡ Σαμοθράκη ἔχασε τὴν ἀνεξαρτησίαν της, ἀλλὰ χάρις εἰς τὰ Καβείρια Μυστήρια, διετήρησε τὴν παλαιὰν δόξαν της, ὁ δὲ Πλίνιος τὴν ὀνομάζει κατὰ τὸν πρῶτον αἰῶνα ἐλευθέραν. Ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων περιελήφθη εἰς τὸ Θέμα Θράκης, διετέλεσε δὲ ὑπὸ τὸ Βυζάντιον μέχρι τῶν Σταυροφοριῶν, ὁπότε κατελήφθη ὑπὸ τῶν Φράγκων καὶ παρεχωρήθη εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ Δανδόλου. Τὸ 1222 ἀνεκτήθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάννου Δούκα τοῦ Βατάτζη. Κατὰ τὸν 14ον καὶ 15ον αἰῶνα περιῆλθεν εἰς χεῖρας τῶν Γενουατῶν. Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰωάννης Παλαιολόγος ἐπιθυμῶν νὰ ἀνταμείψῃ τὸν Φραγκῖσκον Κατελοῦζον διὰ τὴν κατὰ τῶν Καταλανῶν βοήθειάν του, ἔδωκεν εἰς αὐτὸν ὡς σύζυγον τὴν ἀδελφήν του Μαρίαν καὶ ὡς προῖκα τὴν Λέσβον τὸ 1353. Ἐντὸς ὀλίγου χρόνου αἱ κτήσεις τοῦ Κατελούζου ἐπεξετάθησαν διὰ τῆς προσθήκης τῆς Αἴνου καὶ τῶν νήσων Ἴμβρου καὶ Σαμοθράκης. Λείψανον τῆς κυριαρχίας τῶν Κατελούζων εἶναι ὁ σωζόμενος κατὰ τὴν εἴσοδον τῆς πόλεως πύργος ἐπὶ κυκλωπείων βάσεων. Κατὰ τὸ 1444 ἔπαρχος αὐτῆς ἀναφέρεται ὁ διάσημος Ἰάνος Λάσκαρις ὁ Ρωνδακηνός. Τὸ 1462 ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐπὶ Μωάμεθ τοῦ Πορθητοῦ. Κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1821 κατεστράφη ἡ νῆσος διὰ γενικῆς σφαγῆς τοῦ ἄρρενος πληθυσμοῦ, τὰ δὲ γυναικόπαιδα αἰχμαλωτισθέντα ἐπωλήθησαν εἰς τὰς ἀγορὰς τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ Σμύρνης. Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος ἤρχισαν σιγὰ σιγὰ νὰ ἐπανέρχωνται εἰς τὴν νῆσον οἱ διασωθέντες καθὼς καὶ ἐκ τῶν γειτονικῶν νήσων καὶ οὕτω συνῳκίσθη ἐκ νέου ἡ νῆσος παραμείνασα ὑπὸ τοὺς Τούρκους μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεώς της κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον τοῦ 1912.

***

Πρὸς Β. τῆς Χώρας παρὰ τὴν Παλαιόπολιν σώζονται τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας πόλεως, τὰ ὁποῖα ἀνασκαφέντα ἀπὸ τοῦ 1853 καὶ ἐντεῦθεν κατὰ διαφόρους καιροὺς ἔφερον εἰς φῶς σπουδαιότατα εὑρήματα, τὰ ὁποῖα πλὴν ἰχνῶν ἑνὸς μόνου κτιρίου προγενεστέρου τῆς ἐποχῆς Φιλίπ-

που τοῦ Μακεδόνος, ἀνάγονται εἰς τὸν τέταρτον καὶ τρίτον π. Χ. αἰῶνα. Εἶναι δὲ ταῦτα :

α') 'Ιδιόσχημος ναὸς τῶν Καβείρων κτισθεὶς ἴσως ὑπὸ Πτολεμαίου Β', βασιλέως τῆς Αἰγύπτου (285 — 247 π. Χ.) πρὸς τέλεσιν τῶν Καβειρίων Μυστηρίων. Τὸ μῆκος τοῦ σηκοῦ αὐτοῦ εἶναι 28 μέτρα, ἐπὶ δὲ τῆς βορείας προσόψεως ὑπῆρχε διπλῆ πρόστασις δωρικῶν κιόνων. 'Η καθόλου κάτοψις τοῦ ναοῦ τούτου μὲ τὰς τρεῖς εἰσόδους καὶ τὸν ἡμικύκλιον μυχόν του ἐνθυμίζει κατὰ πολὺ χριστιανικὰς βασιλικάς.

β) Τὸ 'Αρσινόειον πρὸς Β. περιφεροῦς κτιρίου ἀφιερωθὲν ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Θράκης Λυσιμάχου (323 — 281 π. Χ) εἰς τὴν σύζυγόν του 'Αρσινόην.

γ') Τὸ κολοσσιαῖον τεῖχος, τὸ ὁποῖον ἀναρριχᾶται ὑψηλὰ ἐπὶ τοῦ ὄρους. 'Επὶ τῆς Δ. ἄκρας αὐτοῦ σώζονται ἀκόμη δύο πύργοι ἐκ τοῦ κάστρου τῶν Κατελούζων μὲ ἐμβλήματα τοῦ οἴκου των.

δ') Τὸ περίφημον ἄγαλμα τῆς Νίκης τῆς Σαμοθράκης, ἀφιέρωμα κατά τινας Δημητρίου Πολιορκητοῦ εἰς ἀνάμνησιν τῆς κατὰ τοῦ Πτολεμαίου παρὰ τὴν Κύπρον θαλασσίας νίκης του, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τοῦ 1863 κοσμεῖ τὸ Λοῦβρον τῶν Παρισίων.

ε') Πλεῖσται ἐπιγραφαὶ τῶν Μακεδονικῶν καὶ Ρωμαϊκῶν χρόνων, ἐκ τῶν ὁποίων διαφωτιζόμεθα ἀρκετὰ περὶ τῶν πόλεων, αἱ ὁποῖαι ἔπεμπον θεωροὺς κατὰ τὴν ἐτησίαν τῶν μεγάλων Θεῶν πανήγυριν.

Τὰ σωζόμενα νομίσματα τῆς νήσου εἶναι σχεδὸν πάντα μεταγενέστερα τῶν χρόνων τοῦ Μεγάλου 'Αλεξάνδρου, χαλκᾶ καὶ ἐλάχιστα ἀργυρᾶ. Τὰ παλαιότερα (300 π. Χ.) παριστῶσι κεφαλὴν τῆς 'Αθηνᾶς μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΣΑΜΟ καὶ διαφόρων τύπων. Τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων ἀπεικονίζουν ἐπίσης προτομὴν τῆς 'Αθηνᾶς μετὰ τῆς Κυβέλης καθημένης καὶ τῆς ἐπιγραφῆς ΣΑΜΟΘΡΑΚΩΝ. 'Επί τινος δὲ αὐτοκρατορικοῦ νομίσματος τοῦ 'Αδριανοῦ ἀπαντᾷ ἡ ἀξιοσημείωτος ἐπιγραφὴ ΣΑΜΙΩΝ ΕΝ ΘΡΑΚΗ, ὑπενθυμίζουσα τὸν στίχον τοῦ Βιργιλίου (Αἰνειάδ. VII, 208) : Threiciamque Samum, quae nunc Samothracia fertur. *Βιβλιογραφία.*—'Αν. Χρηστομάνου, ἡ νῆσος Σαμοθράκη καὶ ὁ σεισμὸς τῆς 28 'Ιανουαρίου 1893 ἐν τῷ Περιοδικῷ τοῦ Συλλόγου Παρνασοῦ, τόμ. Γ' σελ. 193—237.—Κ. Μητσοπούλου, Φυσικὴ Γεωγραφία τῆς Θράκης, ἐν τῇ Θρακικῇ ἐπετηρίδι τοῦ 1897 σελ. 242 καὶ ἑξῆς.—Louis Lacroix, Iles de la Grèce (σ. 365 καὶ ἑξῆς). —Ν. Φαρδύ. Νομισματικὰ Σαμοθράκης ἐν τῷ Journal International d'archéologie numismatique 1898. (—Head - Σβορώνου, 'Ιστορία τῶν Νομισμάτων, τόμ. Α').

ΣΑΜΟΘΡΑΚΙΣΤΑΙ.—Οὕτως ἐκαλοῦντο τὸ μέλη ἰδιωτικῶν συνδέσμων κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, οἱ ὁποῖοι ἱδρύοντο πρὸς λατρείαν τῶν θεῶν τῆς Σαμοθράκης.

ΣΑΜΟΣ. — Παλαιότερον ὄνομα τῆς νήσου Σαμοθράκης (βλ. λέξ.).

* ΣΑΜΨΩΝ.—(Ξενὼν) Νοσοκομεῖον ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἄγνωστον πότε ἱδρυθέν. Καὲν κατὰ τὴν στάσιν τοῦ «Νίκα» ἀνεκτίσθη ὑπὸ τοῦ 'Ιουστινιανοῦ (527—565). 'Η παράδοσις ἀναφέρει ὡς ἱδρυτὴν αὐτοῦ τὸν 'Ιουστινιανὸν κατόπιν θεραπείας βαρέος αὐτοῦ νοσήματος. 'Ο ξενοδόχος τοῦ Ξενῶνος Σαμψὼν Μηνᾶς ἀνηγορεύθη Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ τοῦ 'Ιουστινιανοῦ (Μαλάλα, 479. — Θεοφάν. Χρονογρ. Α, 217). 'Η εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦτο ἀνύψωσις τοῦ Μηνᾶ ἀποδεικνύει τὴν τότε ἀκμὴν τοῦ ἱδρύματος τούτου, τὸ ὁποῖον πληροφορούμεθα ἐκ τῶν θαυμάτων τοῦ 'Αγίου 'Αρτεμίου, ὅτι ὑπῆρχον διάφορα τμήματα : χειρουργικόν, ὀφθαλμολογικόν, κτλ. «Δίδωμι ἐμαυτὸν ἐπὶ τῷ χειρουργηθῆναι τοῖς χειρουργοῖς τοῦ Σαμψὼν καὶ ἀνέπεσα ἐν αὐτῷ τῷ ξενῶνι, πλησίον τῆς πύλης τῶν ὀφθαλμικῶν». (Varia graeca Sacra, Ἔκδ. ὑπὸ Α. Παπαδ. Κεραμέως. σελ. 26). 'Ο ξενοδόχος τοῦ νοσοκομείου Σαμψὼν κατεῖχε τιμητικὴν θέσιν εἰς τὰς ὑποδοχὰς τῆς Βυζαντινῆς αὐλῆς.

ΣΑΝΑΔΙΑ.— Πόλις τῆς Θράκης ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ 'Ιεροκλέους ὡς μία τῶν 14 πόλεων τῆς ἐπαρχίας Θράκης ἢ ἄλλως Σάναδα καλουμένη ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, ἀγνώστου ταυτότητος.

ΣΑΝΑΠΑΙ (οἱ)—Οἱ μέθυσοι ἐν Θράκη

«ἐπεὶ οἱ μέθυσοι Σανάπαι λέγονται παρὰ Θραξί». (Σχολιαστ. 'Απολλ. Ροδίου, Β, 916).

* ΣΑΝΑΠΗΣ.— Λέξις Θρακικὴ σημαίνουσα τὸν μέθυσον, κατὰ δὲ τὸν 'Ησύχιον συνάπτης σημαίνει τὸν οἰνοιώτην. (Πρβλ. Κ. Μυρτίλου 'Αποστολίδου «Θρακικὰ 1932 σελ. 234).

ΣΑΝΗ.—Πόλις τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου, κειμένη εὐθὺς ἀμέσως πρὸς Ν. τῆς διώρυγος τοῦ Ξέρξου, ἐπὶ τοῦ Σιγγιτικοῦ κόλπου, ἀπέναντι τῆς νησῖδος 'Αμμολιανῆς. 'Αποικισθεῖσα κατὰ τὸν ἕβδομον π. Χ. αἰῶνα ὑπὸ 'Ανδρίων, παρέμεινεν ἐλευθέρα μέχρι τῶν Περσικῶν πολέμων, ὁπότε ὑπετάχθη εἰς τοὺς Πέρσας καὶ ἠναγκάσθη νὰ παραχωρήσῃ στρατὸν καὶ πλοῖα εἰς τὸν παραπλέοντα στόλον Ξέρξου καὶ ἐργατικὰς χεῖρας κατὰ τὴν διώρυξιν τοῦ ἰσθμοῦ ('Ηροδ. VII, 22). Κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον ἡ Σάνη μετὰ τοῦ Δίου, κατὰ τὸν Θουκυδίδην (IV, 109, 5) δὲν προσεχώρησαν εἰς τὸν Βρασίδαν, παραμείνασαι πισταὶ εἰς τοὺς 'Αθηναίους, μέχρι Φιλίππου, τοῦ Μακεδόνος, ὅστις ἐκυρίευσεν αὐτὴν διὰ προδοσίας τοῦ ἐπάρχου αὐτῆς 'Απολλωνίδου καὶ τὴν κατέστρεψε τὸ 349—348 π. Χ 'Επὶ τῶν ἐρειπίων αὐτῆς ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ 'Αλεξάρχου, υἱοῦ τοῦ 'Αντιπάτρου τὸ 316 π. Χ. ἡ Οὐρανούπολις (βλ. λέξ.), πόλις μεγάλη καὶ πλουσία κατὰ τὸν Στράβωνα (XII, 331, 35) ἐπὶ λόφου ὑψηλοῦ ἔχουσα περιφέρειαν 30 σταδίων, καὶ ἄγνωστον πότε καταστραφεῖσα. Σήμερον τὴν θέσιν αὐτῆς ἐπέχει τὸ κελλίον τοῦ Προφήτου 'Ηλία.

ΣΑΝΗ. — Πόλις τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου ἐπὶ τῆς δυτικῆς παραλίας τῆς Κασσάνδρας τῆς Παλλήνης τῶν ἀρχαίων. ἐπὶ τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου, μεταξὺ Ποτιδαίας καὶ Μένδης πρὸς Δ. τῆς 'Αφύτεως (νῦν Ἄθυτος). 'Ιδρυθεῖσα ὑπὸ ἀποίκων 'Ερετριέων ('Ηρωδ. VII, 123), παρέμεινεν ἐλευθέρα μέχρι τῶν Περσικῶν πολέμων, ὁπότε ὑπετάγη εἰς τοὺς Πέρσας καὶ παρεχώρησε στρατὸν καὶ πλοῖα εἰς τὸν παραπλέοντα στόλον τοῦ Ξέρξου (Αὐτόθι 123). Κατεστράφη δὲ ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος τὸ 348 π Χ. ἢ συνῳκίσθη ἀργότερον ὑπὸ τοῦ Κασσάνδρου εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἱδρυθεῖσαν Κασσάνδρειαν τὸ 316 π. Χ. Ἔκτοτε δὲν ἀναφέρεται πλέον. 'Η θέσις αὐτῆς ἀναγνωρίζεται παρὰ τὸ νῦν Μετόχιον Παπαστάθη.

ΣΑΟΝΗΣΟΣ. — 'Αρχαιοτάτη ὀνομασία τῆς νήσου Σαμοθράκης (Διοδ. V, 47, 2—8. ('Η ὀνομασία της, ἴσως ἀπὸ τοῦ ὄρους της Σᾶος (νῦν φεγγάρι) ἢ τοῦ Σάωνος, τοῦ μυθικοῦ οἰκιστοῦ καὶ νομοθέτου αὐτῆς.

* ΣΑΟΣ.—Υἱὸς τοῦ 'Ερμοῦ καὶ τῆς Ρήνης, ἀπὸ τοῦ ὁποίου, κατὰ παρένθεσιν τοῦ μ ἐκλήθη Σάμος ἡ πρότερον μὲν καλουμένη Λευκωσία, μετὰ δὲ τὴν ἐγκατάστασιν ἐν αὐτῇ Θρακῶν, Σαμοθράκη ('Απόσπ. 171 ἐκ τῆς Σαμοθράκων πολιτείας τοῦ 'Αριστοτέλους, παρὰ τῷ Σχολιαστῇ 'Απολλωνίου τοῦ Ροδίου Α, 917).

ΣΑΟΣ καὶ ΣΑΩΚΗ.—Ὄρος τῆς νήσου Σαμοθράκης ἀποτελούμενον ἀπὸ ὀρθόπαγον ὑψούμενον ἀποτόμως εἰς τὸ κέντρον τῆς νήσου. Συνίσταται ἐκ γρανίτου καὶ μαρμαρογιακοῦ σχιστολίθου καὶ εἶναι τὸ ὑψηλότερον ὄρος τοῦ Αἰγαίου μετὰ τὴν Ἴδην τῆς Κρήτης (2498 μ. ὑψ.). τὸν Ἄθω (1936 μ. ὑψ.), καὶ τὸν Δέρφον τῆς Εὐβοίας (1743 μ. ὑψ.), τοῦ ὁποίου ἡ κορυφή, νῦν Φεγγάρι, ἀνέρχεται εἰς 1600 μ. ὑψ.). Καὶ πρὸς μὲν τὴν Ν.Α. ἀπέναντι τῆς Ἴμβρου πλευρὰν καταπίπτει ἀποτόμως, πρὸς δὲ τὰ Ν. Α. καὶ Ν. Δ. μεσολαβεῖ μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς θαλάσσης στενὴ λωρὶς προσχωματικοῦ ἐδάφους. 'Επὶ τῆς κορυφῆς ταύτης ἀνεκάλυψεν ὁ F. Kiepert κρατῆρα μεγάλου ἡφαιστείου, ἀποσβεσθέντος πρὸ ἑκατοντάδων αἰώνων, ἡ δὲ πρὸς αὐτὴν ἄνοδος ἀπὸ τῆς Χώρας (Κάστρου) γίνεται διὰ μέσου ἀτραπῶν ἐντὸς πέντε περίπου ὡρῶν. 'Επὶ τῆς κορυφῆς ταύτης, ἀπὸ τῆς ὁποίας, κατὰ τὸν Ὅμηρον ('Ιλιάδ. Ν, 13—14) «ἐφαίνετο πᾶσα μὲν Ἴδη, φαίνετο δὲ Πριάμοιο πόλις καὶ νῆσος 'Αχαιῶν» ἐκάθητο ὁ Ποσειδῶν καὶ ὡς ἀπὸ σκοπιᾶς παρηκολούθει τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον.

ΣΑΠΑΪΚΗ.—'Η χώρα τῶν Σαπαίων,

(βλ. λ.) ἀποτελέσασα κατὰ τὸν δεύτερον μ. Χ. αἰῶνα ἐπὶ τῆς Ρωμαϊκῆς κυριαρχίας, μίαν τῶν 14 στρατηγιῶν τῆς Θράκης (Πτολεμ. Γεωγρ. Γ, 11, 6).

ΣΑΠΑΙΟΙ ἢ ΣΑΠΑΙ.—Λαὸς θρακικός, κατοικῶν τὰ ἀνατολικὰ τῆς Μακεδονίας, παρὰ τὰ μεθόρια τῆς Θράκης, ἐπὶ τοῦ κάτω ροῦ τοῦ Νέστου, μεταξὺ τῶν Φιλίππων καὶ τῶν 'Αβδήρων. Ἡ χώρα των ἐκαλεῖτο Σαπαϊκή, κατά τινας δὲ (Στράβ. Χ, 457), ἐθεωροῦντο ὡς οἱ αὐτοὶ μὲ τοὺς Σαΐους, Σιντοὺς ἢ Σίντιας. Κατὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους, ὑπετάγησαν εἰς τὸν Ξέρξην καὶ συνεξεστράτευσαν μετ' αὐτοῦ κατὰ τῆς Ἑλλάδος (Ἡροδ. VII, 10). Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς Μακεδονικῆς ἡγεμονίας ἀναφέρεται βασιλεὺς αὐτῶν ὁ Ἀβρούπολις, σύμμαχος τῶν Ρωμαίων, κατὰ τοῦ ὁποίου ἐπολέμησε Περσεὺς Β' (Παυσ. VII, 10, 6). Ἐπὶ τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων ἡ χώρα των ἀπετέλεσε μίαν τῶν 14 Στρατηγιῶν (Praefectura) τῆς Θράκης, διεσχίζετο δὲ ὑπὸ τῆς Ἐγνατίας ὁδοῦ, διερχομένης διὰ τῶν περιφήμων Σαπαίων στενῶν», τὰ ὁποῖα μετὰ τῶν «Στενῶν τῶν Κορπίλλων», ἀπετέλουν τὴν κλεῖδα τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας.

ΣΑΠΡΙΣΑΡΑ.— Κωμόπολις τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ, περὶ τὴν Νικόπολιν πρὸς Ἴστρον (νῦν Νικιούπ. (Nikiup.).

* ΣΑΡΑ.—Ἀρχαία θρακικὴ κατάληξις, σημαίνουσα τὴν πηγήν.

ΣΑΡΑΚΗΝΑ (ἡ).—Χωρίον τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Βιζύης, ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς ἀρχαίας πόλεως Σεργέντιον (βλ. λ.), λαβὸν τὸ ὄνομα πιθανῶς ἀπὸ τῆς ἐν αὐτῷ ἐγκαταστάσεως Σαρακηνῶν. Εἶναι ἡ μόνη ἐκ τῶν πέριξ κωμοπόλεων, ἐν τῇ ὁποίᾳ σώζεται ναὸς τῶν βυζαντινῶν χρόνων ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς καὶ οὐ μακρὰν αὐτοῦ παλαιὸν μοναστήριον, ὅπου κατ' ἔτος ἐτελεῖτο πανήγυρις. Μέχρι τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν πληθυσμῶν (1923) ἠρίθμει 1.400 κατοίκους Ἕλληνας καὶ 200 Τούρκους, ἐπιδιδομένους εἰς τὴν γεωργίαν, ἀμπελουργίαν καὶ κτηνοτροφίαν.

ΣΑΡΑΝΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ. — Πόλις τῆς Ἀν. Θράκης, κειμένη ἐπὶ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Μικροῦ Αἵμου (Κιουτσοὺκ - Μπαλκάν), 32 ὥρας ΒΔ. τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ 12 πρὸς ἀνατολὰς τῆς Ἀδριανουπόλεως. Πότε καὶ ὑπὸ τίνος ἐκτίσθη δὲν εἶναι ἐξηκριβωμένον. Κατά τινας, ἐπὶ τῆς θέσεως αὐτῆς ἔκειτο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἡ Καρπούδαιμον τοῦ Πτολεμαίου (Γεωγρ. Γ', 11, 7) ἢ ἡ Ταρπόδιζος τοῦ «Ὁδοιπορικοῦ» τοῦ Ἀντωνίνου, κατ' ἄλλους δὲ ἡ Ἡράκλεια. Περὶ τοῦ σημερινοῦ ὀνόματος πολλὰ πιθανολογοῦνται ἐκ παραδόσεως, ἀλλ' οὐδὲν τὸ βέβαιον. Κατά τινα παράδοσιν, κατὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων κατάκτησιν, πρὸς νότον αὐτῆς ἐπὶ τῆς πεδιάδος, ὑπῆρχε ἐκκλησία τις, τουρκιστὶ Κλισέ, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἡ πόλις ἐπωνομάσθη Κὶρ - Κλισὲ (= ἐκκλησία τῆς ἐξοχῆς), ἐξ οὗ κατὰ παραφθορὰν Κὶρκ Κλισὲ (=40 Ἐκκλησίαι) Σὺν τῷ χρόνῳ ἡ μικρὰ πολίχνη ηὔξησε μετὰ τὴν ἐπὶ σουλτὰν Μουρὰτ τοῦ Α' κατάκτησιν τὸ 1375, ἐπὶ δὲ τοῦ σουλτὰν Μεχμὲτ τοῦ Δ', τὸ 1674, συνῳκίσθησαν ἐν αὐτῇ οἱ ἐκ τῆς πέραν τοῦ Δουνάβεως ἐπαρχίας Καμενίτσης Ἑβραῖοι, καθὼς καὶ 2.000 σπαχῆδες, προερχόμενοι ἐκ Βεσσαραβίας, κατανεμηθέντες ἐν τῇ πόλει καὶ τῇ ἐπαρχίᾳ. Ἐπαισθητῶς ὅμως ηὔξησε περὶ τὰ τέλη τοῦ προπαρελθόντος αἰῶνος, ὅτε πολλοὶ ἐκ τῶν περιοίκων, φεύγοντες τὰς συχνὰς ἐπιδρομὰς τῶν Κιρτζαλήδων καὶ ἄλλων ληστρικῶν συμμοριῶν, μετῴκησαν ἐνταῦθα, ὅπου ὑπῆρχε σχετική τις ἀσφάλεια. Ἐπὶ τουρκοκρατίας ἦτο πρωτεύουσα τῆς ὁμωνύμου ἐπαρχίας (σαντζὰκ) τοῦ νομοῦ (βιλαέτιον) Ἀδριανουπόλεως, ἀριθμοῦσα περὶ τὰς 18.000 κατοίκους, τῶν ὁποίων τὸ ἥμισυ καὶ πλέον ἦσαν Ἕλληνες, ἐξαρτώμενοι ἐκκλησιαστικῶς ἀπὸ τῆς μητροπόλεως τῆς Ἀδριανουπόλεως περιελάμβανε δὲ ἑπτὰ διοικήσεις (καζάδες). Σαράντα Ἐκκλησιῶν, Ἀγαθουπόλεως, Τυρνόβου, Μηδείας, Βιζύης, Λουλὲ-Μπουργάζ, Μπαμπᾶ - Ἐσκὴ καὶ δύο δήμους (ναχιέδες): Κοφτζὰζ καὶ Μπουνὰρ - Χισάρ. Ἐπὶ της ἑλληνικῆς κατοχῆς τῆς Ἀν. Θράκης ἦτο ἕδρα τοῦ ὁμωνύμου νομοῦ, περιέ-

λάμβανε δὲ 221 χωρία μὲ συνολικὸν ἀριθμὸν κατοίκων 133.253. Ἡ κτηνοτροφία, γεωργία καὶ ἀμπελουργία ἦσαν τὰ κυριώτερα τῶν ἐπαγγελμάτων τῶν κατοίκων, πλὴν ὀλίγων ἐπιδιδομένων εἰς τὸ ἐμπόριον, βιομηχανίαν καὶ διάφορα ἀστικὰ ἐπαγγέλματα.

Ἡ Ἑλληνικὴ κοινότης Σαράντα—Ἐκκλησιῶν διετήρει ἡμιγυμνάσιον, πλήρη ἀστικὴν σχολήν, παρθεναγωγεῖον καὶ νηπιαγωγεῖον, καὶ τρεῖς ἐνοριακὰς σχολάς, μετὰ 1.000 περίπου μαθητῶν καὶ ἀνάλογου ἀριθμοῦ διδασκάλων. Ἐπίσης καὶ διάφορα σωματεῖα, ἐκπαιδευτικά, φιλανθρωπικά, ἀθλητικομουσικὰ καὶ ἄλλα, ἐκπληροῦντα μετὰ ζήλου τὸν προορισμόν των, ὅπως: ὁ Φιλεκπαιδευτικὸς Σύλλογος», ἱδρυθεὶς τὸ 1865, ἡ Φιλεκπαιδευτικὴ ἀδελφότης «Ἐλπὶς» τὸ 1872, ἡ Φιλόπτωχος ἀδελφότης «Ὁμόνοια» τὸ 1870, ἡ Ἀγαθοεργὸς ἀδελφότης «Εἰρήνη» τὸ 1871, ἡ Φιλόκαλος ἀδελφότης «Ἀγάπη» τὸ 1871, καὶ οἱ νεώτεροι: ὁ γυμναστικὸς σύλλογος «Ἄτλας», ὁ μουσικὸς «Ἀρίων» καὶ ὁ δραματικὸς σύλλογος «Μένανδρος». Μετὰ τὴν ἐκκένωσιν τῆς Ἀν. Θράκης (1923), τὸ πλεῖστον τῶν κατοίκων κατέφυγεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, σήμερον δὲ ἡ πόλις ἀριθμεῖ περὶ τὰς 13.000 κατοίκους καὶ συνδέεται μετὰ τῆς Ἀδριανουπόλεως διὰ τῆς πρὸ ὀλίγων ἐτῶν κατασκευασθείσης σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, ἀπέχουσα 46 χλμ. (Βιβλιογρ. Μελισσινοῦ Χριστοδούλου, περιγραφὴ ἱστορικὸ—γεωγραφικὴ τῆς Ἐπαρχίας Σαραντα—Ἐκκλησιῶν (Ἀθῆναι, 1881).—Κ. Ν. Χατζοπούλου. Ἡ ἐπαρχία τῶν Σαράντα—Ἐκκλησιῶν ἐν τῇ «Θρακικῇ Ἐπετηρίδι» τοῦ 1897.—Γ. Λαμπουσιάδου, περὶ Σαράντα—Ἐκκλησιῶν, ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ ἔτος 27ον σελ. 49 καὶ ἑξῆς. Βλ. Ἀρχεῖον Θρ. Θησαυροῦ).

* ΣΑΡΑΝΤΑΚΟΠΑΝΟΣ. — Βυζαντινὴ ὀνομασία τοῦ ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας Θρακικοῦ Βοσπόρου Λιμένος Γυναικῶν ἀπὸ τοῦ ὁμωνύμου χειμάρρου, ἐκβάλλοντος εἰς αὐτόν. (βλ. λ.). Εἶναι ὁ σημερινὸς Μπαλτᾶ—Λιμάν.

* ΣΑΡΑΠΑΡΑΙ. — Ὄνομα Θρακικοῦ λαοῦ ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Στράβωνος (XI 531): «Φασὶ δὲ καὶ Θρακῶν τινας, τοὺς προσαγορευομένους Σαραπάρας, οἷον κεφαλοτόμους, οἰκῆσαι ὑπὲρ τῆς Ἀρμενίας... θηριώδεις ἀνθρώπους καὶ ἀπειθεῖς, ὀρεινοὺς περισκυθιστάς τε καὶ ἀποκεφαλιστάς. Τοῦτο γὰρ δηλοῦσιν οἱ Σαραπάραι». Σαραπάραι ἢ Σαρίπαροι εἶναι λέξις περσική, μὴ ὑποστᾶσα οὐδεμίαν σχεδὸν ἀλλοίωσιν μέχρι σήμερον. Εἰς τὴν σημερινὴν Περσικὴν γλῶσσαν, sar ἢ ser σημαίνει κεφαλήν, καὶ par κόπτειν, ἤτοι κεφαλοτόμος. (Πρβλ. Παύλου Καρολίδου, εἰσαγωγὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους τοῦ Παπαρρηγοπούλου, Ἔκδ. Ἐλευθερουδάκη, σελ. ρμθ' ἐν ὑποσημειώσει).

ΣΑΡΑΠΙΣ.— Βυζαντινὸς στρατηγὸς ἐκ Θράκης, λαβὼν μέρος εἰς τοὺς κατὰ τῶν Βανδάλων τῆς Βορ. Ἀφρικῆς πολέμου ὑπὸ τὸν Βελισσάριον ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ Α' (527—565).

* ΣΑΡΑΤΟΚΟΣ.— Βασιλεὺς τῶν Ὀδρυσῶν, περὶ τὰ 400 π.Χ., γνωστὸς γενόμενος μόνον ἐκ τῶν ἀργυρῶν αὐτοῦ νομισμάτων, φερόντων τὴν ἐπιγραφὴν «ΣΑΡΑΤΟΚΟ, ΣΑΡ ἢ ΣΑ. Τινὰ ἐξ αὐτῶν φέροντα Θασίους τύπους, ἐκόπησαν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐν Θάσῳ. Ἄλλα δὲ φέροντα νεαρὰν κεφαλὴν ἔμπροσθεν, ὄπισθεν δὲ σταφυλήν, πιθανῶς ἐκόπησαν ἐν Θράκῃ (Head - Σβορώνου, Ἱστορ. τῶν Νομ. τόμ. Α', σελ. 355).

* ΣΑΡΔΕΙΣ (αἱ).— Πόλις τῆς Κάτω Μοισίας ἐν Θράκῃ ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Παρὰ τὴν Κάλλατιν (νῦν Μαγγάλια).

* ΣΑΡΔΕΝΤΙΝΟΣ (Ζεύς).—Ἐπώνυμον τοῦ Διός, λατρευομένου εἰς Σάρδεις τῆς Κάτω Μοισίας ἐν Θράκῃ παρὰ τὴν Κάλλατιν (νῦν Μαγγάλια) κατ' ἐπιγραφὴν εὑρεθεῖσαν ἐν Δακίᾳ.

ΣΑΡΔΙΚΗ καὶ ΣΕΡΔΙΚΗ.— Ἡ Σαρδικὴ (Sardica) ἢ Σερδικὴ (Serdica) καὶ Σάρδεων ἢ Σερδίων πόλις ἢ Ulpia Sardica τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων, ἡ σημερινὴ πρωτεύουσα τῆς Βουλγαρίας, ἦτο παλαιὸς συνοικισμὸς τῶν Σάρδεων, φυλῆς, πιθανῶς Κελτικῆς παρὰ θερμὰς πηγάς, ὁρι-

σθείς ἕδρα τῆς Στρατηγίας Σαρδικῆς, ὅτε ἡ Μοισία ὑπετάγη εἰς τοὺς Ρωμαίους ὑπὸ τοῦ Λικινίου Κράσσου. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δευτέρου μ. Χ. αἰῶνος συνοικισθεῖσα ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ (98—117 μ.Χ.) διὰ παλαιμάχων στρατιωτῶν καὶ Ἑλλήνων ἐμπόρων μετωνομάσθη Οὐλπία. Ἀναπτυχθεῖσα ἕνεκα τῆς ἐπικαίρου αὐτῆς θέσεως, ὑπήγετο εἰς τὴν ἐπαρχίαν Θράκης καὶ διῳκεῖτο αὐτονόμως ὑπὸ βουλῆς καὶ δημου, ὅπως καὶ αἱ λοιπαὶ ἐν Θράκῃ καὶ Μοισίᾳ ἑλληνικαὶ καὶ ρωμαϊκαὶ ἀποικίαι. Ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Αὐρηλιανοῦ (271 μ. Χ.) ἐγένετο πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας μεσογείου Δακίας (Dacia Mediterranea). Ἡ μεγίστη δ' αὐτῆς ἀκμὴ παρετηρήθη κατὰ τὸν τέταρτον αἰῶνα, ὁπότε συνεκροτήθη τὸ 347 ἡ ἐν Σαρδικῇ λεγομένη σύνοδος, κατὰ διαταγὴν τοῦ Κωνσταντίνου, καθ' ἣν παρευρέθησαν 200 πατέρες μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ Μέγας Ἀθανάσιος καὶ καθ' ἣν κατεδικάσθη ἡ αἵρεσις τῶν Εὐσεβιανῶν, καθῃρέθησαν δὲ ὁ Καισαρείας Ἀκάκιος, ὁ Ἡρακλείας Θεόδωρος, ὁ Λαοδικείας Γρηγόριος καὶ ἄλλοι, (Ἀ. Διομ. Κυριακοῦ, Δοκίμιον Ἐκκλ. Ἱστορίας, Ἔκδ. α', σελ. 111). Καταστραφεῖσα κατὰ τὸν πέμπτον αἰῶνα ὑπὸ τῶν Οὔννων τοῦ Ἀττίλα, ἀνῳκοδομήθη ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν, καθὼς καὶ τὰ καταστραφέντα αὐτῆς τείχη ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ (Προκ. Περὶ Κτισμ. IV, 1, 31).

Τὸ 809 κατελήφθη ὑπὸ τοῦ Κρούμου ἡγεμόνος τῶν Βουλγάρων, ὁπότε καὶ μετωνομάσθη ὑπὸ τῶν Βουλγάρων Στρέθετς (Streadetz), τὸ ὁποῖον οἱ Βυζαντινοὶ μετέτρεψαν εἰς Τριαδίτσαν ἢ Τρωαδίτζαν. Τὸ 1018 ἀνακατελήφθη ὑπὸ Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1194 ὑπήχθη εἰς τὸ δεύτερον βασίλειον τῶν Βουλγάρων, μέχρι τοῦ 1386, ὁπότε ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ἀπὸ δὲ τοῦ τέλους τοῦ XIV αἰῶνος ἤρχισεν ἐπικρατοῦν τὸ ὄνομα Σόφια, τὸ ὁποῖον καὶ σήμερον φέρει, ἀπὸ τοῦ ἐν αὐτῇ βυζαντινοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας. Ἐν Σαρδικῇ ἐγεννήθη ὁ αὐτοκράτωρ Μαξιμιλιανὸς Γαλέριος (306—311 μ. Χ.), ἀπ' αὐτῆς δὲ ὠνομάσθη καὶ τὸ «Σαρδικὸν διάταγμα» τὸ ὑπὸ τοῦ Γαλερίου ἐκδοθέν, διὰ τοῦ ὁποίου ἀπηγορεύετο ὁ κατὰ τῶν χριστιανῶν διωγμός. Ἐρείπια τῆς Σαρδικῆς —Τριαδίτσας ἐλάχιστα.

ΣΑΡΙΑΣ.—Σκύθης βασιλεύς, ζήσας πιθανῶς κατὰ τὸν πρῶτον π. Χ. αἰῶνα, τοῦ ὁποίου σώζονται χαλκᾶ νομίσματα μετὰ Ἑλληνικῆς ἐπιγραφῆς.

* ΣΑΡΚΑΡΗΣ (Ἐπισκοπή). Μία τῶν ἓξ ἐπισκοπῶν τῆς ἐπαρχίας Αἱμιμόντου ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Μαρκιανουπόλεως (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Τόμ. Ε', σελ. 463). Ἄγνωστος ἡ τοποθεσία αὐτῆς.

ΣΑΡΜΑΘΩΝ (φρούριον).—Ὄνομα φρουρίου τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἱμιμόντου, παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV, 4) ἀνακαινισθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ τοῦ Α' (527—265).

ΣΑΡΠΗΔΩΝ.— Υἱὸς τοῦ Ποσειδῶνος καὶ ἀδελφὸς τοῦ Πόλτυος, μυθικοῦ βασιλέως τῆς Αἴνου ἐν Θράκῃ, τὸν ὁποῖον διερχόμενος ἐκεῖθεν ὁ Ἡρακλῆς «ὑβριστὴν ὄντα, τοξεύσας ἀπέκτεινεν». (Ἀπολλοδ. Β, 5, 9).

ΣΑΡΠΗΔΩΝ.— Μεσόγειος πόλις τῆς Θράκης, κατὰ τὸν Στέφανον Βυζάντιον, Ἡσύχιον καὶ Ἀπολλώνιον, ὅστις τοποθετεῖ αὐτὴν παρὰ τὸν Ἐργῖνον, παραπόταμον τοῦ Ἕβρου, ὁ δὲ σχολιαστὴς αὐτοῦ πρὸ τοῦ Αἵμου. Ἄγνωστος ἡ ταυτότης αὐτῆς.

ΣΑΡΠΗΔΩΝ.— Ἀκρωτήριον τῆς Θράκης μεταξὺ Αἴνου καὶ Χερρονήσσου, τῆς Σαμοθράκης, χωρίζον τὸν κόλπον τῆς Αἴνου ἀπὸ τὸν Μέλανα κόλπον (Στράβ. VII, 331, 52). Κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (VII, 58) ὠνομάζετο Σαρπηδωνία ἄκρα, ὅπου προσεγειώθη ὁ στόλος τοῦ Ξέρξου. Ὠνομάσθη δὲ οὕτως ἀπὸ τοῦ Σαρπηδόνος, (βλ. λέξ.) υἱοῦ τοῦ Ποσειδῶνος καὶ ἀδελφοῦ τοῦ Πόλτυος, βασιλέως τῆς Θράκης. Σήμερον κοινῶς καλεῖται Γκρέμια.

ΣΑΡΤΗ.—Πόλις τῆς χερσονήσου Σιθωνίας (νῦν Λόγγου), ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου (VII, 123). Παραμείνασα ἐλευθέρα μέχρι τῶν Περσικῶν πολέμων, ὑπετάγη εἰς τοὺς Πέρσας καὶ ἐχορήγησε στρα-

τὸν καὶ πλοῖα εἰς τὸν παραπλέοντα τὰ Χαλκιδικὰ παράλια στόλον τοῦ Ξέρξου. Κατὰ τὸν Δήμιτσαν (Ἡ Μακεδονία, σελ. 616) ἔκειτο Β. Α. τῆς Ἀμπέλου, ἐντὸς μικροῦ κολπίσκου, ἀπέναντι τοῦ ἀκρωτηρίου Ψευδοκαράβου. Κατ' ἄλλους ἔκειτο ἐπὶ τοῦ Σιγγιτικοῦ κόλπου, κατὰ τὴν νοτίαν ἄκραν τῆς χερσονήσου Σιθωνίας, ὅπου τὸ χωρίον Σμοία- (Πρβλ. Ραγκ βῆ, Ἀρχαιολογ. Λεξικόν, ἐν λέξει). Κατὰ τὸν Kiepert, ὅπου ἡ νῦν Συκιά, κατὰ δὲ τὸν Leake (Τόμ. Γ', σελ. 153) ὅπου τὸ χωρίον Καρταλῆ Ἀλλ' ἐκ τῆς μαρτυρίας τοῦ Ἡροδότου, περιγράφοντος τὰς κινήσεις διεκπλεύσαντος τὴν ὑπὸ τοῦ Ξέρξου κατασκευασθεῖσαν διώρυγα στόλου, καὶ τοῦ Στεφάνου Βυζαντίου, λέγοντος: «Πίλωρος καὶ Σάρτη περὶ τὸν Ἄθω.... ὡς Ἑκαταῖος ἰσχυρίζεται», ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ Σάρτη ἔκειτο μὲν ἐπὶ τοῦ Σιγγιτικοῦ κόλπου, ὄχι ὅμως ἐπὶ τῆς Σιθωνίας, ἀλλ' ἐπὶ τῆς χερσονήσου Ἀκτῆς (Ἁγίου Ὄρους), ταὐτιζόμενη μάλιστα ὑπὸ πολλῶν πρὸς τὴν θέσιν τὴν ὁποίαν ἐπέχει ἡ μονὴ τοῦ Ξηροποτάμου (Πρβλ. Μεγ. Ἑλλην. Ἐγκυκλοπαιδεία, ἐν λέξει). Ὁ πολίτης Σαρταῖος.

ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ (Κόλπος).—Ἀρχαία ὀνομασία τοῦ ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου Βαθυκόλπου (βλ. λέξ.) τοῦ Μπογιοὺκ-ντερέ, παρὰ τὸν ὁποῖον ὑπῆρχε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, βωμὸς τοῦ Σάρωνος, Μεγαρέως ἥρωος ἢ θαλασσοπόρου. Τοῦ βωμοῦ τούτου ἡ θέσις ἀναζητητέα περὶ τὰ Κιρκ-ἀγάτς (=40 δένδρα) ἴσως δὲ καὶ παρὰ τὸ χωρίον Κεφελῆ τοῦ Μπουγιούκντερέ.

* ΣΑΤΟΚΟΣ ἢ ΣΑΔΟΚΟΣ· — Ὄνομα κύριον καθαρῶς Θρακικὸν κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν Στενιμάχῳ, τοῦ 2ου ἢ 3ου μ. Χ. αἰῶνος («Θρακικὰ» VI, σελ. 146.)

ΣΑΤΡΑΙ (οἱ).—Ἀνδρεῖος καὶ πολεμικὸς Θρακικὸς λαός, κατοικῶν τὴν παρὰ τὰ μεθόρια τῆς Θράκης καὶ Μακεδονίας χώραν, μεταξὺ τῶν κάτω κοιλάδων τοῦ ποτ. Νέστου καὶ Στρυμόνος. Ἐξεμεταλλεύοντο τὰ πλούσια μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου τοῦ Παγγαίου, καὶ εἶχον ἐπὶ ὑψηλοτάτης κορυφῆς (τοῦ Γκιόζτεπὲ πιθανῶς) τὸ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην γνωστὸν μαντεῖον τοῦ Διονύσου, τοῦ ὁποίου προΐσταντο ἱερεῖς ἐκ τῆς φυλῆς τῶν Βέσσων κλάδου τῶν Σατρῶν, καὶ εἶχε μάντιδα (χρέωσαν), ὅπως ἐν Δελφοῖς. (Ἡροδ. VII, 111. Ἦσαν δὲ φιλελεύθεροι, οἱ μόνοι ἐκ τῶν Θρακικῶν λαῶν οἱ μὴ ὑποταχθέντες εἰς τὸν κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐπερχόμενον Ξέρξην τὸ 480 π. Χ. (Ἡροδ. VII. 110—112). Εἰς τὸ Θρακικὸν τοῦτο ὄνομα ὁ Γίρετσεκ ἀναγνωρίζει συγγένειαν πρὸς τὸ ἀλβανικὸν «σάτρ»=μάχαιρα, ἄξιον δὲ σημειώσεως ὅτι ὁ Θουκυδίδης (Β, 96), ἀναφέρει μεταξὺ τῶν αὐτονόμων καὶ μαχαιροφόρων Θρακῶν, τοὺς καλουμένους Δίους, κατοικοῦντας τὴν Ροδόπην, οἱ ὁποῖοι, ἴσως νὰ εἶναι οἱ αὐτοὶ μὲ τοὺς Σάτρας.

* ΣΑΤΡΟΚΕΝΤΑΙ. — Λαὸς θρακικός, ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Ἑκαταίου (ἀποσπ. 128 καὶ 129), ἄγνωστος ἄλλοθεν.

ΣΑΤΥΡΟΣ Α'.—Βασιλεὺς τοῦ Κιμμερίου Βοσπόρου (407—393 π.Χ.) υἱὸς τοῦ Σπαρτάκου Α'. Ἐκαλλιέργησεν ἐμπορικὰς σχέσεις μετὰ τῶν Ἀθηναίων, τὰς ὁποίας ἀνέπτυξεν ἀκολούθως ὁ υἱὸς καὶ διάδοχός του Λεύκων. Φονευθεὶς κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Θεοδοσιάδος, ἐκηδεύθη ἐπί τινος ἀκρωτηρίου, τὸ ὁποῖον ὠνομάσθη «Σατύρου μνῆμα».

ΣΑΤΥΡΟΣ Β'.— Ὁ πρεσβύτερος τῶν υἱῶν τοῦ Παρυσάδου, φονευθεὶς μετὰ ἑπτάμηνον βασιλείαν τὸ 309 π.Χ. ἔν τινι μάχῃ κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Εὐμήλου, διεκδικοῦντος τὸν θρόνον καὶ βοηθουμένου ὑπὸ τῶν Σκυθῶν καὶ τοῦ Ἀριοφάρνου βασιλέως τῶν Θρακῶν.

ΣΑΥΛΙΟΣ. — Ἀρχαῖος βασιλεὺς τῶν Σκυθῶν, περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ VI π. Χ. αἰῶνος, φονεύσας τὸν ἀδελφόν του φιλόσοφον Ἀνάχαρσιν, ἐνῷ ἐθυσίαζεν (Ἡροδ. IV, 76).

* ΣΑΥΣΑΔΙΑΣ ἢ ΣΑΥΑΔΑΣ (Ἐπισκοπή).—Ἀρχαία ἕδρα ἐπισκοπῆς ἐν Θράκῃ, ἀναφερομένη εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ χρονικά. Ἐπίσκοποι αὐτῆς μνημονεύονται κατὰ τὰ ἔτη 431 καὶ 879. (Σταμούλη, Συμβολὴ

εἰς τὴν Ἱστορίαν τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Θράκης, σελ. 165).

ΣΑΥΜΑΚΟΣ.—Σκύθης βασιλεύς, ζήσας πιθανῶς κατὰ τὸν Α΄ π.Χ. αἰῶνα, γνωστὸς ἐκ τῶν ἀργυρῶν νομισμάτων αὐτοῦ, φερόντων ἑλληνικὴν ἐπιγραφήν.

* ΣΑΥΡΑΙ (οἱ).—Λαὸς θρακικὸς ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Ἡσυχίου.

ΣΑΩΚΗ.—Ἡ ὑψηλοτέρα κορυφὴ τῆς νήσου Σαμοθράκης (βλ. λέξ. Σᾶος—Σαώκη)

ΣΑΩΝ.—Μυθικὸς βασιλεὺς τῆς νήσου Σαμοθράκης, υἱὸς τοῦ Διὸς καί τινος νύμφης ἢ τοῦ Ἑρμοῦ καὶ τῆς Ρήνης, ὅστις συναθροίσας τοὺς διεσκορπισμένους κατοίκους αὐτῆς ἔθεσε νόμους καὶ διῄρεσε εἰς πέντε φυλὰς ἐπωνύμους τῶν υἱῶν του (Διοδ. Σικελ. V, 48).

* ΣΔΑΛΕΙΤΗΣ (Ζεύς).—Πιθανῶς τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ Διός, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν τῇ Β. Θράκῃ (Θρακικὰ 1934, σελ. 47).

ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΗ (Ἁγία).— Κατήγετο ἐξ Ἡρακλείας, καὶ ἐμαρτύρησε κατὰ τὸν ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Δομιτιανοῦ (81—96) ἐκραγέντα διωγμόν. Κηρύττουσα τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν ἐν Μαρκιανουπόλει τῆς Μοισίας, συνελήφθη ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος Σεργίου Ἰούστου καὶ ἀπεστάλη εἰς τὸν ἄρχοντα Ἡρακλείας, ὅπου μετὰ σκληρότατα βασανιστήρια ἀπεκεφαλίσθη. Ἡ ἐκκλησία ἑορτάζει τὴν μνήμην της τὴν 24ην Ὀκτωβρίου (Συναξαριστής, Ἔκδ. Σεργ. Ραφτάνη, Τόμ. Α΄. σελ. 186).

* ΣΕΒΑΣΤΟΠΟΛΙΣ. — Πόλις τῆς Βορείου Θράκης, ἀναφερομένη κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα ὑπὸ τοῦ Ἱεροκλέους (Συνέκδ. 635) ὡς μία τῶν πέντε πόλεων τῆς ἐπαρχίας Θράκης, εἰς δὲ τὰ ἐκκλησιαστικὰ χρονικὰ ὡς ἕδρα ἐπισκοπῆς ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Φιλιππουπόλεως (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, τόμ. Ε΄, σελ. 463). Μεγάλη καὶ ἀκμάζουσα ἐπὶ τῶν πρώτων Βυζαντινῶν χρόνων, κατεστράφη, πιθανῶς ἀρχομένου τοῦ ἑβδόμου αἰῶνος ὑπὸ τῶν Ἀβάρων κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτῶν ἐπιδρομήν. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐπὶ τῆς θέσεως αὐτῆς κεῖται ἡ σημερινὴ βουλγαρικὴ πόλις Χισὰρ (τουρκιστὶ Λίτζα—Χισὰρ=φρούριον ἰαματικῶν θερμῶν πηγῶν) 47 χλμ. πρὸς βορρᾶν τῶν κατὰ τὸ 1937 γενομένων ἀνασκαφῶν, αἱ ὁποῖαι ἔφερον εἰς φῶς θεμέλια ἑπτὰ ἐκκλησιῶν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ φρουρίου καὶ ἄλλα.

Τὸ φρούριον αὐτῆς, ὅπως σώζεται σήμερον, εἶναι τὸ μέγιστον καὶ μᾶλλον καλῶς διατηρούμενον καθ' ὅλην τὴν βόρειον Θράκην, ἐκτίσθη δέ, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν κατὰ καιροὺς εὑρεθέντων ἐν αὐτῷ νομισμάτων καὶ ἐντετειχισμένων ἐπιγραφῶν, ἐπὶ τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων, ἐνεκαινίσθη δὲ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565) ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τοῦ τρόπου τῆς οἰκοδομήσεως αὐτοῦ. Ἐκ τῶν γενομένων ἀνασκαφῶν φαίνεται ὅτι ἡ πόλις ἀνεκαινίσθη κατὰ τὸν ἑνδέκατον ἢ δωδέκατον αἰῶνα, πολὺ δὲ πιθανὸν νὰ εἶναι ἡ ὑπὸ τῆς Ἄννης Κομνηνῆς μνημονευομένη Ἀλεξιούπολις ἢ Νεόκαστρον, τὴν ὁποίαν ὁ Ἀλέξιος Κομνηνὸς ἔκτισε χάριν τῶν Παυλικιανῶν, ἐπανελθόντων εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν. (Ἀλεξιάδος, βιβλ. XIV, 9). Πολὺ δὲ πιθανὸν νὰ εἶναι τὸ ὑπὸ τοῦ Προκοπίου ἀναφερόμενον φρούριον Αὔγουσται κτισθὲν ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ (Περὶ Κτισ. IV, 11), τὸ ὁποῖον κατὰ μετάφρασιν ὠνομάσθη Σεβαστὴ ἢ Σεβαστόπολις. (Πρβλ. Κ. Μυρτ. Ἀποστολίδου «Θρακικά», τόμ. X, σελ. 269—270 ἐν ὑποσημ.).

ΣΕΒΕΡΗΝΟΣ.—Πόλις τῆς Θράκης, ἐν τῇ Ἄνω Μοισίᾳ, παρὰ τὴν νῦν πόλιν Τοῦρνο Σεβερῖνο τῆς Ρουμανίας, ὅπου σώζονται λείψανα τῆς γεφύρας τοῦ Τραϊανοῦ (Pons Trajani).—(Πρβλ. Μελετίου Γεωγρ. τόμ. Γ΄. σελ. 43).

ΣΕΚΟΥΝΔΑ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΗ.—Justiniana Secunda, πόλις τῆς Θράκης (βλ. Ἰουστινιανὴ Δευτέρα).

ΣΕΛΙΜΝΟΣ ἢ ΣΗΛΥΜΝΟΣ. — Πόλις τῆς Θράκης, ἡ ἄλλως καλουμένη Στίλβνος (βλ. λέξ.).

* ΣΕΛΛΑΙ ἢ ΣΕΛΛΙΩΤΑΙ.—Λαὸς Θρακικός, κατοικῶν ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Τόνζου, παραποτάμου τοῦ Ἕβρου.

* ΣΕΛΛΗΤΙΚΗ. — Ἀρχαία χώρα τῆς Θράκης, ἀποτελέσασα κατὰ τὸν δεύτερον

μ. Χ. αἰῶνα ἐπὶ τῆς Ρωμαϊκῆς κατακτήσεως, μίαν τῶν 14 στρατηγιῶν (Praefectura) τῆς Θράκης (Πτολεμ. Γεωγρ. Γ', 11, 6). Ἔκειτο δέ, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, εἰς τὰ μεσημβρινὰ παράλια τῆς Θράκης, παρὰ τὴν Μαρώνειαν καὶ Σάλην. Τῆς Σελλητικῆς ἀναφέρεται ἔν τινι ἐπιγραφῇ ὁ στρατηγὸς Τιβέριος Κλαύδιος (Dumont-Homolle, σελ. 317).

* ΣΕΛΛΙΩΤΑΙ.—Λαὸς Θρακικὸς οἱ ἄλλως καλούμενοι Σέλλαι (Ἡρόδοτος).

ΣΕΡΑΠΕΙΟΝ.—Πολίχνη τῆς εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Πολυβίου. Ταυτίζεται δὲ μὲ τὸ Ἱερὸν τῶν Βυζαντίων τοῦ Στράβωνος (VII, 319) μεταξὺ τοῦ Ρούμελη-Καβὰκ καὶ τοῦ Μπουγιοὺκ-Λιμάν, πιθανῶς ὅπου ἡ θέσις «Μαῦρος μῶλος». Παρ' αὐτὸ σώζονται λείψανα ὀχυρωματικῶν ἔργων τῶν Γενουηνσίων.

* ΣΕΡΔΟΙ ἢ ΣΕΡΔΟΙ.—Λαὸς θρακικὸς ἢ μᾶλλον Κελτικὴ φυλή, κατοικοῦσα τὰ βορειοδυτικὰ τοῦ Αἵμου περὶ τὴν Σερδικὴν (νῦν Σόφιαν).

ΣΕΡΔΩΝ ἢ ΣΕΡΔΙΩΝ ΠΟΛΙΣ.—Ἡ ἄλλως Σαρδικὴ ἢ Σερδικὴ (βλ. λέξ.) ἡ νῦν Σόφια πρωτεύουσα τῆς Βουλγαρίας.

* ΣΕΡΕΝΤΙΟΝ ἢ ΣΙΡΕΤΖΙΟΝ —Ἀρχαία κωμόπολις τῆς Ἀν. Θράκης, κειμένη Β. Δ. τῶν Μετρῶν (Τσατάλτζας) ἐπὶ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ μικροῦ Αἵμου (ὄρος τῆς Στράντζας). Πότε ἐκτίσθη καὶ ὑπὸ τίνος δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωστόν. Κατά τινας, τὸ Σερέντιον, Σιρέντζιον ἢ Σιργέντζη, εἶναι ἡ ἀρχαία Ἐργίσκη (βλ. λέξ.), πολλάκις ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Δημοσθένους εἰς τὸν περὶ στεφάνου λόγον (κεφ. 27). Σήμερον κοινῶς καλεῖται Στράντζα. Βορείως αὐτῆς, ἐπὶ λόφου ὑψηλοῦ, ὑπάρχουν τὰ θεμέλια ναοῦ, ἐρείπια πολλῶν οἰκοδομῶν καὶ φρούριον, ὅπου ὑποτίθεται ὅτι ἔκειτο τὸ πάλαι Σερέντιον. Ἀπὸ ἐκκλησιαστικῆς ἀπόψεως ἀναφέρεται κατὰ τὸν ἔνατον αἰῶνα ὡς ἕδρα ἐπισκόπου ὑπὸ τὸν τίτλον: «ὁ Σεργέντζης», ὑπαγομένη εἰς τὴν μητρόπολιν Ἡρακλείας. (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, τόμ. Χ, σελ. 476), κατὰ δὲ τὸν XVII αἰῶνα ἡνωμένη μετὰ τῆς ἐπισκοπῆς Τυρολόης (Γερμανοῦ, μητροπολίτου Σάρδεων, Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι εἰς «Θρακικά», 1635, σελ. 118 καὶ 127).

* ΣΕΡΜΗΣ —Ἀριστερὸς παραπόταμος τοῦ Ἕβρου, ἐκβάλλων εἰς αὐτὸν περὶ τὰ 12 χλμ. κατωτέρω τῆς Φιλιππουπόλεως, ὁ αὐτὸς μὲ τὸν Σύρμον (βλ. λέξ).

ΣΕΡΜΥΛΗ ἢ ΣΕΡΜΥΛΙΑ.—Ἀρχαιοτάτη πόλις τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου ἢ ἐπὶ Θράκης, ἀποικία Εὐβοέων (Ἡροδ. VII, 122), κειμένη πρὸς Ἀνατολὰς τῆς Μηκυβέρνης ἐπὶ μαγευτικωτάτης θέσεως. Ἐκαλεῖτο δὲ Σερμύλη καὶ Σερμυλία, ὁ δὲ κάτοικος Σερμύλιος ἢ Σερμυλιεὺς (Θουκυδ. Α, 65). Περὶ ταύτης ἐλάχιστα γνωρίζομεν. Περιγράφων ὁ Ἡρόδοτος τὴν πορείαν τοῦ Περσικοῦ στόλου κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ἀναφέρει τὴν Σεμύλην τρίτην κατὰ σειράν, μετὰ τὴν Τορώνην καὶ Γαληψόν. Ὑπέστη καὶ αὐτὴ ἐπὶ τῶν Περσικῶν πολέμων τὴν κοινὴν τύχην τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου, χορηγήσασα «νέας καὶ στρατιὴν» εἰς τὸν παραπλέοντα στόλον τοῦ Ξέρξου καὶ ἀναγνωρίσασα τὸν Περσικὸν ζυγόν. Μετὰ τὴν ἧτταν καὶ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Περσῶν, ἐγένετο φόρου ὑποτελὴς εἰς τοὺς Ἀθηναίους καταβάλλουσα, κατ' ἀρχὰς μὲν πέντε καὶ πλέον τάλαντα, ἀργότερον δέ, κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ἡγεμονίας αὐτῶν, (436—425 π.Χ.) τέσσαρα τάλαντα καὶ τρεῖς χιλιάδας δρχ.

Κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Ποτιδαίας ὑπὸ τοῦ Ἀριστέου, στρατηγοῦ τῶν Κορινθίων, οὗτος ἐνεδρεύσας ἐφόνευσε πολλοὺς Σερμυλίους συμπράττοντας μετ' αὐτῆς (Θουκυδίδου 65). Κατεστράφη δὲ ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος τῷ 340 π. Χ. ὀλίγον πρὸ τῆς ἁλώσεως τῆς Ὀλύνθου μετ' ἄλλων 32 πόλεων. (Διοδ. Σικελ. XIV, 53). Ἔκτοτε δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀναλάβῃ καὶ δὲν ἀναφέρεται ὑπὸ τῶν συγγραφέων. Τὰ ἐρείπια αὐτῆς σώζονται πρὸς Ν. τοῦ χωρίου Ὁρμύλια, τὸ ὁποῖον φαίνεται ὅτι εἶναι παραφθορὰ τοῦ ἀρχαίου ὀνόματος. (Δήμιτσα. Ἡ Μακεδονία, σελ. 610. Μ.—Χρυσοχόου, Ἡ Σεμύλη, ἐν τῇ Ἐπετηρίδι τοῦ Φιλολ. Συλλ. Παρνασοῦ, Ἔτος IV, σελ. 104). Τῆς Σερμύλης εἶναι γνωστὰ μόνον δύο νο-

μίσματα ἀρχαϊκὰ τετράδραχμα τοῦ Εὐβοϊκοῦ σταθμητικοῦ κανόνος, ἀνερχόμενα εἰς τὰ 500 π. Χ. περίπου. Ἔμπροσθεν φέρουν ἱππέα γυμνὸν μετὰ δόρατος καλπάζοντα, καὶ τὴν ἐπιγραφήν: ΣΕΡΜΥΛΙΚΟΝ, ὄπισθεν δὲ ἔγκοιλον τετράγωνον, διῃρημένον εἰς τέσσαρα μέρη. (Head-Σβορώνου, τόμ. Α΄, σελ. 274).

***

Παρὰ τὸ χωρίον 'Ορμύλια ὑπάρχουν ἐπὶ ὑψηλῆς τοποθεσίας ἐρείπιά τινα, τὰ ὁποῖα οἱ κάτοικοι ὀνομάζουν «Καλλίπολιν». Φέρεται δὲ ὡς παράδοσις εἰς ὅλων τὰ στόματα, ὅτι κατὰ πολὺ ἀρχαίαν ἐποχήν, ὅτε οἱ πειραταὶ κατερήμωνον τὰς παραλίους πόλεις τῆς Μεσογείου, κατερήμωσαν καὶ τὴν 'Ορμυλίαν. Τότε οἱ κάτοικοί της χάριν ἀσφαλείας, ἐξέλεξαν τὴν ὑψηλὴν ἐκείνην τοποθεσίαν, ὅπου ἔκτισαν ἰσχυρὸν φρούριον. Τὴν νέαν δὲ αὐτῶν πατρίδα ὠνόμασαν «Καλλίπολιν» διὰ τὴν ὡραιότητα τῆς τοποθεσίας καὶ τὴν ὀχυρότητα τοῦ φρουρίου της Μετ' οὐ πολὺ ὅμως οἱ πειραταί, μαθόντες τὴν νέαν αὐτῶν ἐγκατάστασιν, ἐπολιόρκησαν αὐτήν. Οἱ κάτοικοί της τότε ἀντέταξαν γενναίαν ἄμυναν προξενήσαντες μεγάλας ἀπωλείας εἰς αὐτούς. Τέλος ὅμως ἐκάμφθησαν καὶ παρεδόθη ἡ πόλις. Οἱ πειραταὶ τότε ἀντεκδικούμενοι, κατέστρεψαν τὴν πόλιν ἐκ θεμελίων, τῶν δὲ κατοίκων, ἄλλους μὲν κατέσφαξαν, ἄλλους δὲ ᾐχμαλώτισαν, ὅσοι δὲ Καλλιπολῖται διεσώθησαν, διεσκορπίσθησαν, πολλοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν, ὅπως ἀναφέρει ἡ παράδοσις, ἦλθον εἰς τὸν 'Ελλήσποντον, ὅπου ἔκτισαν τὴν Καλλίπολιν ἢ μετωνόμασαν οὕτω πλησιόχωρον αὐτῆς χωρίον, (Μ. Χρυσοχόου, αὐτόθι, σελ. 111 καὶ ἑξῆς). Κατὰ πόσον ἡ παράδοσις αὕτη εἶναι ἀληθὴς δὲν εἶναι εὔκολον νὰ εἴπῃ τις. Πάντως ὅμως ὑπὸ ταύτην πιθανὸν νὰ κρύπτεται καὶ ἱστορική τις ἀλήθεια.

ΣΕΡΡΑΙ (αἱ) —Βλ. Σίρις.

ΣΕΡΡΕΙΟΝ.—'Ακρωτήριον τῆς μεσημβρινῆς Θράκης, μεταξὺ Μεσημβρίας καὶ Ζώνης, ἀντικρὺ τῆς Σαμοθράκης ('Ηροδ. VII, 59) 'Ο Στράβων (VII, 331, 48), ὀνομάζει αὐτὸ Σέρριον, καὶ τοποθετεῖ αὐτὸ μεταξὺ 'Ορθαγορείας πρὸς Δ. Φαίνεται ὅτι ὑπῆρχε παρ' αὐτὸ καὶ πολίχνη μετὰ τείχους, ἐξ οὗ καὶ ἡ ὀνομασία αὐτῆς Σέρρειον τεῖχος, ὅπου ἐγένετο ἡ ἐπισκευὴ τῶν πλοίων τοῦ στόλου τοῦ Ξέρξου. Κατὰ δὲ Στεφ. τὸν Βυζάντιον ὑπῆρχε καὶ πόλις τῆς Σαμοθράκης. Τὸ 'Εθνικὸν Σερρειεὺς καὶ Σερρεώτης. 'Εκυριεύθη ὑπὸ τοῦ Φιλίππου Β΄ τῆς Μακεδονίας, ἐξαναγκάσαντος τὴν φρουρὰν τῶν 'Αθηναίων νὰ ἐκκενώσῃ αὐτὸ τὸ 344 π. Χ. (Δημοσθ. Περὶ 'Αλλονήσου, 36—37.—Κατὰ Φιλίππου, IV, 8,—Αἰσχίνου κατὰ Κτησιφῶντος, 82)

Τοῦ Σερρείου τείχους σῴζονται ἀρκετὰ ἐρείπια.

ΣΕΥΘΗΣ.—'Υπὸ τὸ ὄνομα Σεύθης, φέρονται τρεῖς βασιλεῖς τῆς Θράκης.

ΣΕΥΘΗΣ Α΄. — Βασιλεὺς τῶν 'Οδρυσῶν, υἱὸς τοῦ Σπαραδόκου, ἢ Σπαρδόκου, καὶ ἀνεψιὸς τοῦ Σιτάλκου. Κατὰ τὴν μεγάλην ἐκστρατείαν τοῦ Σιτάλκου κατὰ τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Περδίκα τοῦ Β΄ τὸ 429 π.Χ. ὁ Σεύθης ἠκολούθησε τὸν θεῖόν του, μεγάλως ἰσχύων παρ' αὐτῷ. 'Αλλ' ὁ Περδίκας κατώρθωσε νὰ προσεταιρισθῇ τὸν Σεύθην, ὑποσχόμενος εἰς αὐτὸν ὡς σύζυγον τὴν ἀδελφήν του Στρατονίκην καὶ χρήματα πολλά, ἐὰν κατώρθωνε νὰ πείσῃ τὸν Σιτάλκην νὰ παύσῃ τὰς ἐχθροπραξίας καὶ νὰ ἀποσυρθῇ Πράγματι ὁ Σεύθης κατώρθωσε νὰ πείσῃ τὸν θεῖόν του, καὶ ἔλαβεν ὡς σύζυγον τὴν Στρατονίκην, συνδεθεὶς οὕτω διὰ στενῶν συγγενικῶν δεσμῶν μετὰ τῆς Μακεδονικῆς δυναστείας. (Θουκ. Β, 95—101). Τὸν Σιτάλκην ἀποθανόντα τὸ 424 π.Χ. ἔν τινι ἐκστρατείᾳ κατὰ τῶν Τριβαλλῶν, διεδέχθη ὁ Σεύθης, διότι ὁ υἱὸς καὶ διάδοχός του Σάδοκος, εἶχεν ἀποθάνει. (Θουκ. Β, 29, 2 καὶ 67, 2). 'Επὶ τῆς βασιλείας τοῦ Σεύθου, τὸ βασίλειον τῶν 'Οδρυσῶν ἐπεξετάθη, τὰ δὲ ἔσοδα αὐτοῦ ἀνήρχοντο κατὰ μὲν τὸν Θουκυδίδην (Β, 97) εἰς 400 τάλαντα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, πλὴν τῶν πλουσιωτάτων δώρων τῶν ὑπηκόων του, κατὰ δὲ τὸν Διόδωρον Σικελιώτην εἰς 1.000. Καθ' ὅλην τὴν βασιλείαν του ὑπῆρξε πιστὸς φίλος καὶ σύμμαχος τῶν 'Αθηναίων, οἱ ὁ-

ποῖοι τιμῆς ἕνεκα τοῦ ἀπένειμον τὸν τίτλον τοῦ Ἀθηναίου πολίτου.

Τοῦ Σεύθου Α΄ σώζονται ἀργυρᾶ νομίσματα φέροντα ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς ἱππέα ἔνοπλον, ἐπὶ δὲ τῆς ἄλλης τὴν ἐπιγραφὴν ΣΕΥΘΑ ΑΡΓΥΡΙΟΝ ἢ ΣΕΥΘΑ (Head Σβορώνου, ἱστορία τῶν Νομισμ. Τόμ. Α΄ σελ. 355 356).

ΣΕΥΘΗΣ Β΄.—Οὗτος διαδεχθεὶς κατὰ πᾶσαν πιθανότητα Σεύθην τὸν Α΄, κατὰ τὴν ἰδίαν ὁμολογίαν του, ἦτο υἱὸς τοῦ Μαισάδου, βασιλ. τῶν Μελανδιτῶν, Θυνῶν καὶ Τρανιψῶν, θρακικῶν λαῶν. Ἐκθρονισθέντος τοῦ πατρός του καὶ ἀποθανόντος ὀλίγον μετὰ ταῦτα, ὁ Σεύθης ἀνετράφη εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ βασιλέως τῶν Ὀδρυσῶν περὶ τὰ 400 π. Χ. Ἀνδρωθεὶς κατώρθωσε νὰ λάβῃ ἀρκετὴν δύναμιν πεζικοῦ καὶ ἱππικοῦ παρὰ τοῦ Μηδόκου, καὶ προσεπάθει νὰ ἀνακτήσῃ τὸν πατρικὸν θρόνον. Κατὰ τὸ 405 π.Χ. ὁ Σεύθης ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ Μηδόκου, ὑπεσχέθησαν τὴν συνδρομήν των εἰς τὸν Ἀθηναϊκὸν στόλον, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅμως νὰ ἀνατεθῇ ἡ ἀρχιστρατηγία εἰς τὸν Ἀλκιβιάδην φίλον των, καταφυγόντα εἰς τὴν Θρακικὴν χερσόνησον, μετὰ τὴν ἐκ τῆς ἀρχῆς ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καθαίρεσίν του. Οἱ Ἀθηναῖοι ὅμως ἀπέρριψαν τὴν ἀξίωσιν τούτην τῶν Θρακῶν βασιλέων, καὶ ἐπῆλθεν ἡ ὀλεθρία διὰ τοὺς Ἀθηναίους ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ναυμαχία, καθ' ἣν συνελήφθη ὑπὸ τοῦ Λυσάνδρου ὁ ἀθηναϊκὸς στόλος. (Ξενοφ. Ἑλληνικὰ Β, 1, 25 – Πλουτάρχ. Λύσανδρος 10). Βραδύτερον, ὅταν τὸ 400 π. Χ. ὁ Ξενοφῶν ἐπιστρέφων μετὰ τῶν μυρίων ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἔφθασεν εἰς τὴν Χρυσούπολιν, ὁ Σεύθης ἐπεκαλέσθη τὴν βοήθειάν του, πρὸς ἀνάκτησιν τοῦ πατρικοῦ θρόνου, ὑποσχόμενος νὰ παραχωρήσῃ εἰς αὐτὸν τὴν Ρισάνθην, ὡς καὶ τὴν θυγατέρα του ὡς σύζυγον, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅμως, ἐὰν ὁ Ξενοφῶν εἶχε θυγατέρα, νὰ τὴν ἐξαγοράσῃ συμφώνως μὲ τὰ θρακικὰ ἤθη καὶ ἔθιμα (Κύρου Ἀνάβ. VII, 2, 38).

Κατ' ἀρχὰς ὁ Ξενοφῶν ἠρνήθη. Κατόπιν ὅμως ἐπελθούσης συμφωνίας, ἐβοήθησεν αὐτόν, οὕτω δὲ τῇ βοηθείᾳ τοῦ Ξενοφῶντος, ἀνέκτησε τὸν πατρικὸν θρόνον. Ἀλλ' ὅταν ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς ἀμοιβῆς τῶν Ἑλλήνων στρατιωτῶν, μετῆλθε μυρίας ὑπεκφυγάς, μέχρις οὗ τέλος κατέβαλε τὰ συμφωνηθέντα. Τὸ 399 π. Χ. ἐβοήθησε τὸν Σπαρτιάτην στρατηγὸν Δερκυλλίδαν εἰς τὴν Βιθυνίαν κατὰ τῶν Περσῶν, τὸ δὲ 393 π. Χ. συμβιβασθείς, τῇ μεσολαβήσει τῶν Ἀθηναίων στρατηγῶν Θρασυβούλου καὶ Χαβρίου, πρὸς τὸν προστάτην του Μήδοκον, μετὰ τοῦ ὁποίου εἶχε περιέλθει εἰς ρῆξιν, συνωμολόγησεν εἰρήνην μετὰ τῶν Ἀθηναίων. Ἀλλ' ἡ συνθήκη αὕτη διήρκεσεν ἐπ' ὀλίγον, διότι ὁ Σεύθης ἐφάνη δόλιος καὶ ἄπιστος. Ἀπέθανε τὸ 384 π. Χ.

ΣΕΥΘΗΣ Γ΄ Βασιλεὺς τῶν Ὀδρυσῶν, σύγχρονος τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, τοῦ ὁποίου ἦτο ὑποτελής. Μετὰ τὴν πτῶσιν ὅμως τοῦ Ζωπυρίωνος καὶ τὸν θάνατον τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου (323 π.Χ.) ἠθέλησε νὰ ἀνακτήσῃ οὗτος τὴν ἀνεξαρτησίαν του. Συναθροίσας λοιπὸν στρατὸν περὶ τοὺς 2.000 πεζῶν καὶ 8.000 ἱππέων ἐπετέθη κατὰ τοῦ Λυσιμάχου. Μετ' ἀμφίρροπον ὅμως μάχην, ἠναγκάσθη νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Λυσιμάχου, ὅστις τὸ δεύτερον κατατροπώσας αὐτὸν εἰς τὰ στενὰ τοῦ Αἵμου, τὸ 313 π. Χ. τὸν ἠνάγκασε νὰ ὑποταχθῇ τελείως (Διοδ. Σικελ. XIX, 73). Τοῦ Σεύθου Γ΄ σώζονται χαλκᾶ νομίσματα τοῦ 324 π. Χ. ἀμελοῦς τεχνοτροπίας, τὰ ὁποῖα νομισματολόγοι τινὲς ἀποδίδουν εἰς Σεύθην τὸν Α΄. Φέρουν δὲ ἐπὶ μὲν τῆς μιᾶς πλευρᾶς κεφαλὴν τοῦ Διός, ἐπὶ δὲ τῆς ἄλλης τὴν ἐπιγραφήν : ΣΕΥΘΟΥ καὶ ἱππέα (Head-Σβορώνου, Ἱστορία τῶν Νομισμ Τόμ. Α΄ σελ. 356).

ΣΗΛΥΜΒΡΙΑ.—Ἀρχαιοτάτη πόλις τῆς Ἀν. Θράκης ἐπὶ τῆς Προποντίδος, κειμένη 70 χλμ. πρὸς Δ. τοῦ Βυζαντίου, μεταξὺ Ἐπιβατῶν καὶ Ἡρακλείας, εἰς βόρ. πλάτ. 42°, 30΄ καὶ ἀνατ. μῆκ. 55°, κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. Γ, II, 4). Κατὰ τὸν Στράβωνα (VII, 319) ὠνομάσθη Σηλυμβρία ἀπὸ τοῦ Σήλυος, ἦτο δὲ κατὰ τὸν Σκύμνον (Περιηγ. 715 — 716) ἀποικία Με-

γαρέων, ἱδρυθεῖσα περὶ τὸ 675 π. Χ. Ἡ κατάληξις—βρία, εἶναι θρακικὴ καὶ σημαίνει πόλιν, ἤτοι: πόλις τοῦ Σήλυος. Ἡ Σηλύμβρια ἤκμασεν ἐνωρίτατα καὶ ἀπέβη κέντρον ζωηροτάτου ἐμπορίου μετὰ τῶν γειτονικῶν λαῶν. Τὸ 410 π. χ. κατελήφθη ὑπὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου διὰ προδοσίας (Ξενοφ. Ἑλλην. Α, 3, 10), ἔκτοτε δὲ παρέμεινε σύμμαχος τῶν Ἀθηναίων, καταβάλλουσα ἐτήσιον φόρον πέντε ταλάντων μέχρι τῆς ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος ἁλώσεως αὐτῆς τὸ 342 π.Χ. Ὁ Ξενοφῶν πολλάκις ἀναφέρει αὐτὴν εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν, εἰς τὰς μετὰ τοῦ Σεύθου τοῦ Β' διαπραγματεύσεις του. Ἐπίσης καὶ ὁ Δημοσθένης (Περὶ τῆς Ροδίων ἐλευθερίας. 26.—Περὶ Στεφάνου, 78). Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου περιῆλθεν εἰς τὸν βασιλέα τῆς Θράκης Λυσίμαχον, βραδύτερον δὲ εἰς τοὺς Ρωμαίους

Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἀρκαδίου (395—408) ἡ Σηλύμβρια μετωνομάσθη ἐπί τι διάστημα Εὐδοξιούπολις, πρὸς τιμὴν τῆς συζύγου του Εὐδοκίας, ὑπὸ τὸ ὄνομα δὲ τοῦτο μνημονεύεται εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμενικῆς συνόδου (451), καθὼς καὶ ὑπὸ τῶν βυζαντινῶν συγγραφέων. Ὑπὸ τοῦ Ἱεροκλέους (Συνέκδ. 632) μνημονεύεται ὡς μία τῶν 14 πόλεων τῆς ἐπαρχίας Θράκης τῆς Εὐρώπης, καθὼς καὶ ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου (Περὶ Θεμ. Β, 47. Τὰ δὲ τείχη αὐτῆς «ὅσα πεπονθότα ἐτύγχανε» ἀνεκαίνισεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (Προκ. Περὶ Κτισμ. IV. 9, 12). Τὸ 457 Λέων ὁ Θρᾷξ ἀπὸ Τριβούνων καὶ δοὺξ τῶν Σηλυμβριανῶν, ἀνηγορεύθη αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου. Τὸ 479 μ. Χ. κατελήφθη ὑπὸ τοῦ Θεοδωρίχου, βασιλέως τῶν Ὀστρογότθων. Ἐπὶ τῶν Κομνηνῶν, ὁ Ἀλέξιος ἐπέτρεψε τὸ 1082 εἰς τοὺς Ἐνετοὺς νὰ συστήσωσιν ἐν Σηλυμβρίᾳ ἐμπορικὴν ἀποικίαν. Μετὰ τὴν ἀνακατάληψιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως (1271), Μιχαὴλ ὁ Παλαιολόγος μετέφερεν εἰς Σηλυμβρίαν τὰ ὀστᾶ Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου, καὶ κατέθηκεν αὐτὰ εἰς μονὴν τοῦ Σωτῆρος, ὅπου καὶ ὁ τάφος αὐτοῦ. Ἐν Σηλυμβρίᾳ ὁ Ἰωάννης Καντακουζηνὸς ἐτέλεσε μεγαλοπρεπῶς τὸ 1346 τοὺς γάμους τῆς θυγατρός του μετὰ τοῦ σουλτάνου τῶν Τούρκων Ὀρχάν, καὶ ἔκτισε ἐν αὐτῇ ἀνάκτορα. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας ἡ Σηλύμβρια ἐδίδετο ὡς δεσποτεία εἰς μέλη τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας, ὅπως εἰς τὸν Ἰωάννην Παλαιολόγον τὸ 1357, τὸν Ἀνδρόνικον Παλαιολόγον τὸ 1390, τὸν Θεόδωρον Παλαιολόγον τὸ 1443 καὶ τὸν Δημήτριον Παλαιολόγον τὸ 1448. Κατὰ την βυζαντινὴν περίοδον ἡ Σηλυμβρία ὑπέστη ὅλας τὰς κατὰ καιροὺς ταλαιπωρίας καὶ διώξεις τῆς Θράκης.

Ἡ πόλις εἶναι κτισμένη ἀμφιθεατρικῶς ἐπὶ λόφου 90 μέτρων περίπου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου σώζονται ἐρείπια βυζαντινοῦ φρουρίου ὀχυρωτάτου, καλουμένου ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν «Φρούριον τῶν Σάκκων». Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἱστορικοῦ Νικήτα Χωνιάτου, κατὰ τὴν ἐπιδρομὴν τῶν Γετικῶν καὶ Σκυθικῶν φύλων ἐν Θράκῃ, μόνον ἡ Σηλυμβρία καὶ ἡ Βιζύη ἀντεστάθησαν ἀποτελεσματικῶς κατ' αὐτῶν χάρις εἰς τὰ ὀχυρὰ αὐτῶν φρουριακὰ συγκροτήματα. Ὅταν ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον τοῦ Βυζαντίου Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος τὸ 1449, τὸ λεγόμενον Βυζαντινὸν κράτος, περιελάμβανε μόνον τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὴν Σηλυμβρίαν, τὴν Πέρινθον, τὸ φρούριον τῶν Ἐπιβατῶν καί τινας πόλεις τοῦ Εὐξείνου. Ἡ Σηλυμβρία μετὰ τῆς Βιζύης εἶχον ἀντισταθῇ εἰς ἐπανειλημμένας ὑπὸ τῶν Τούρκων πολιορκίας. Τέλος ὅμως καὶ αὕτη ὑπέκυψε κατὰ Μάρτιον τοῦ 1453 εἰς τὸν Τοῦρκον στρατηγὸν Καρατζᾶ-μπέην.

Ὑπὸ ἐκκλησιαστικὴν ἔποψιν ἡ Σηλυμβρία ἐνωρίτατα ἀνεδείχθη εἰς ἕδραν ἐπισκόπου «Εὐδοξιουπόλεως», ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Ἡρακλείας, ἀπὸ δὲ τοῦ ἕκτου αἰῶνος μνημονεύεται μεταξὺ τῶν «αὐτοκεφάλων» ἀρχιεπισκοπῶν τοῦ Πατριαρχείου. Βραδύτερον ἐπὶ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ (1143—1180) ἀνεδείχθη εἰς μητρόπολιν, διατηρηθεῖσαν μέχρι τοῦ 1923, τοῦ μητροπολίτου αὐτῆς φέροντος τὸν τίτλον τοῦ «Ὑπερτίμου καὶ Ἐξάρχου Θράκης». (Ράλλης καὶ Ποτλῆς τόμ. V, σελ. 475.

Γερμανοῦ, Μητροπολίτου Σάρδεων, 'Επισκοπικοὶ κατάλογοι κτλ. εἰς «Θρακικά», 1935, σελ. 118 καὶ ἑξῆς).

'Επὶ τῆς 'Ελληνικῆς κατοχῆς τῆς 'Αν. Θράκης, ἡ Σηλυμβρία, ἦτο ἕδρα τῆς ὁμωνύμου ὑποδιοικήσεως, τοῦ νομοῦ Ραιδεστοῦ, ἀριθμοῦσα περὶ τοὺς 4.500 κατοίκους, ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν, κτηνοτροφίαν, καὶ ἁλιείαν. Περίφημον καὶ ἐξακουστὸν εἶναι τὸ ξυνόγαλα αὐτῆς, τοῦ ὁποίου τὸ πλεῖστον καταναλίσκεται ἐν Κωνσταντινουπόλει. Μετὰ τὴν ἐκκένωσιν τῆς 'Αν. Θράκης οἱ κάτοικοι αὐτῆς κατέφυγον εἰς τὴν 'Ελλάδα, ἐγκατασταθέντες ἐν Καβάλλᾳ, Θεσσαλονίκῃ καὶ ἀλλαχοῦ. 'Η Σηλυμβρία ὑπῆρξε πατρὶς τοῦ 'Ηροδίκου, (βλ. λ.), διδασκάλου τοῦ 'Ιπποκράτους. Εἶναι ὁ πρῶτος ὅστις εἰσήγαγε τὴν γυμναστικὴν ἐν τῇ θεραπευτικῇ

'Εν Σηλυμβρίᾳ ἐμαρτύρησεν ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Μαξιμιλιανοῦ (284—305) ὁ ῞Αγιος 'Αγαθόνικος μετὰ πλείστων χριστιανῶν τῆς Νικομηδείας. Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας, τιμῶν τὴν μνήμην τοῦ 'Αγίου, ἔκτισε ναὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἑορτάζοντα τὴν 22 Αὐγούστου.

Τῆς Σηλυμβρίας σώζονται νομίσματα ἀργυρᾶ ἀναγόμενα εἰς τὰ 509—450 π. Χ. Φέρουν δὲ ἔμπροσθεν μὲν τὴν ἐπιγραφὴν ΣΑ καὶ ἀλέκτορα, ὄπισθεν δὲ ἔγκοιλον τετράγωνον διῃρημένον εἰς 4, ἢ ἔμπροσθεν ἀλέκτορα καὶ ὄπισθεν ΣΑΛΥ καὶ στάχυν, ἢ ἔμπροσθεν κεφαλὴν 'Ηρακλέους πωγωνοφόρου μετὰ λεοντῆς καὶ ὄπισθεν τετράγωνον ἔγκοιλον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἀλέκτωρ ἐν τετραγώνῳ ἐκ σφαιριδίων (Head-Σβορώνου, 'Ιστορ. Νομισμ. τόμ. Α, σελ. 342).

* ΣΗΛΥΣ.—'Ο ἱδρυτὴς τῆς ἐν Θράκῃ πόλεως Σηλυμβρίας, ἥτις «ἀπὸ τοῦ Σήλυος προσηγόρευται» (Στράβων VII, 319).

ΣΗΜΑ.—Τυμβοειδὴς μαστὸς τῆς Θρακικῆς χερσονήσου ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ 'Ελλησπόντου, ἀπέναντι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ροδίου ποταμοῦ, ὁ ἄλλως λεγόμενος Κυνόσημα (βλ. λέξ.) Εἶναι τὸ σημερινὸν Κιλίντ-Μπάχρ, μετὰ ὁμωνύμου φρουρίου ἀνεγερθέντος ὑπὸ Μεχμὲτ τοῦ Β'. 'Η ἀπὸ τοῦ Σήματος μέχρι τῆς ἀπέναντι Μικρασιατικῆς παραλίας ἀπόστασις εἶναι 1950 μέτρα, ἀποτελεῖ δὲ τὸ στενώτερον δίαρμα (πέρασμα) τοῦ 'Ελλησπόντου.

ΣΗΣΤΙΑΣ (῎Ακρα).—'Ακρωτήριον τῆς εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ 'Ελλησπόντου μεταξὺ Μαδύτου καὶ Σηστοῦ (νῦν 'Ακ-λιμάν), ὅπου ὁ Ξέρξης ἔζευξε τὸν 'Ελλήσποντον (Στράβ. VII, 31, 56). 'Επὶ τοῦ ἀκρωτηρίου τούτου ὑπῆρχε ἀρχαιότατος φάρος ἀπέναντι τῆς 'Αβύδου. Εἶναι τὸ σημερινὸν ἀκρωτήριον Μπόβαλι - Κελεσί.

ΣΗΣΤΟΣ.—'Αρχαιοτάτη πόλις τῆς Θρακικῆς χερσονήσου, ἀναφερομένη ἤδη ὑπὸ τοῦ 'Ομήρου ('Ιλιάδ. Β, 835 — 839), ὡς σύμμαχος τῶν Τρώων, ὑπὸ τὸν ῎Ασιον 'Υρτακίδην, ἡγεμόνα τῆς Σηστοῦ, 'Αβύδου, 'Αρίσβης, Περκώτης καὶ Πρακτίου. ῎Εκειτο δὲ παρὰ τὴν λεγομένην Σηστιάδα ἄκραν, παρὰ τὸ στενώτερον μέρος τοῦ 'Ελλησπόντου, τὸ κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους, καλούμενον, ἑπταστάδιον ἢ Ζεῦγμα, καὶ ἀπέναντι τῆς ἐπὶ τῆς ἀσιατικῆς παραλίας κειμένης 'Αβύδου, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἀπεῖχε ὑπὲρ τὰ πέντε χιλιόμετρα. Κατὰ Σκύμνον τὸν Χῖον (Περιηγ. 870) ἦτο Αἰολικὴ ἀποικία, ἕνεκα δὲ τῆς γεωγραφικῆς αὐτῆς θέσεως ἀπέβη μία τῶν ἀκμαιοτέρων καὶ πλουσιωτέρων πόλεων τῆς Θρακικῆς χερσονήσου «ἀρίστη τῶν ἐν χερσονήσῳ πόλεων» Στράβ. XII, 331, 56). Κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον, ἄγνωστον ἂν κατῳκεῖτο ὑπὸ Θρακικῶν ἢ Πελασγικῶν φύλων. 'Αλλ' ἐκ τῆς μαρτυρίας τοῦ 'Ηροδότου (IX, 115), καθ' ἣν περιεβάλλετο δι' ἰσχυροτάτου τείχους, δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι οἱ πρῶτοι αὐτῆς κάτοικοι ἦσαν Πελασγοί. Κατὰ τὸν πέμπτον ὅμως π.Χ. αἰῶνα κατῳκεῖτο ὑπὸ 'Ελλήνων, οἱ ὁποῖοι μετὰ τοῦ Μιλτιάδου ἀπῴκισαν τὴν Θρακικὴν Χερσόνησον.

'Η Σηστὸς ἀναφέρεται πολλάκις ὑπὸ τῶν ἐπιθυμούντων τὴν κατὰ θάλασσαν κυριαρχίαν. Γνωστοτάτη ὅμως ἀπέβη ἐκ τῆς παραδόσεως διὰ τὸν ἀτυχῆ ἔρωτα τῆς 'Ηροῦς καὶ Λεάνδρου, ὅστις ἐνέπνευσεν εἰς τὸν Μουσαῖον τὰ «Καθ' 'Ηρὼ καὶ Λέανδρον», τὸν δὲ 'Οβίδιον νὰ γράψῃ δύο ἐκ τῶν ὡραιοτέρων κεφαλαίων τῶν

Ἡρωΐδων του (Ἡρωΐδες,(Ἐπιστογὴ XVII καὶ XIX). «Σηστός γέ ἐστι πόλις, λέγει ὁ ἱστορικὸς Ἀγαθίας (V, 12), ἡ περιλάλητος τῇ ποιήσει καὶ ὀνομαστοτάτη, οὐκ ἄλλου του ἕνεκα, οἶμαι, ἢ μόνον ἐπὶ τῷ λύχνῳ τῆς Ἡροῦς ἐκείνης τῆς Σηστίδος καὶ τῷ Λεάνδρῳ ἔρωτι καὶ θανάτῳ». Ἡ ἀπόστασις ἀπὸ τοῦ λιμένος τῆς Σηστοῦ μέχρι τοῦ λιμένος τῆς Ἀβύδου, κατὰ τὸν Στράβωνα XIII. 591, πρβλ. καὶ 11, 124), εἶναι 30 στάδια (περίπου 4250 μέτρα), ἀλλ' ἀπὸ τῆς Β. Α. παραλίας τῆς Ἀβύδου, μέχρι τῆς Ν. Δ. παραλίας τῆς Σηστοῦ, ἡ ἀπόστασις ἢ δίαρμα (πέρασμα) ἦτο ἑπτὰ μόνον στάδια, Ἑπταστάδιον ἢ Ζεῦγμα καλούμενον, ζευχθὲν διὰ γεφύρας ὑπὸ τοῦ Ξέρξου διὰ τὴν διάβασιν τῶν στρατευμάτων αὐτοῦ εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν παραλίαν, τὴν καλουμένην Ἀποβάθραν. Ἐπὶ τῆς Σηστοῦ καὶ τῆς ἀντικρὺ αὐτῆς Ἀβύδου, ἠγείροντο πύργοι χρησιμεύοντες ὡς σημεῖον ἀναγνωρίσεως διὰ τὴν διάβασιν ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην ἀκτήν. Κατὰ δὲ τὴν νύκτα πυρσοὶ ἀναπτόμενοι ἐπὶ τῶν πύργων τούτων ἐχρησίμευον ὡς ὁδηγοὶ τῶν ναυτιλλομένων. Καὶ σήμερον ἀκόμη ἐπὶ τῶν θέσεων τούτων ὑπάρχουν φάροι πρὸς ὁδηγίαν τῶν ναυτιλλομένων. Ἐπὶ μὲν τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας ὑπάρχει φάρος πρασίνων ἐκλάμψεων ὀνόματι : Μπόβαλι-Καλεσῆ (Σηστός), ἐπὶ δὲ τῆς Ἀσιατικῆς, ἐρυθρῶν ἐκλάμψεων, ὀνόματι Ναγαρᾶ-Καλεσῆ (Ἄβυδος). Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ὁ ὑπὸ τῆς παραδόσεως ἀναφερόμενος λύχνος τῆς Ἡροῦς, ὁ χρησιμεύων, ὡς ὁδηγὸς εἰς τὸν Λέανδρον κατὰ τὰς νυκτερινὰς αὐτῶν συνεντεύξεις, δὲν εἶναι ἄλλο τι παρὰ ποιητικὸς συμβολισμὸς τῶν πυρσῶν τούτων. Τὸ παράδειγμα τοῦ Λεάνδρου μιμούμενος καὶ ὁ λόρδος Βύρων, φανατικὸς λάτρης τῶν ἀρχαίων παραδόσεων, διῆλθε κολυμβῶν τὸ ἀπὸ Σηστοῦ εἰς Ἄβυδον στενὸν εἰς μίαν ὥραν καὶ δέκα λεπτά.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ πέμπτου μ. Χ. αἰῶνος, ἡ Σηστὸς ἐκυριεύθη ὑπὸ τοῦ Ξέρξου, ὅστις διώρισεν ὕπαρχον τῆς Χερσονήσου τὸν Πέρσην Ἀρταΰκτην, ἑδρεύοντα ἐν Σηστῷ. Ὑπὸ τοὺς Πέρσας παρέμεινε μέχρι τοῦ 478 π, Χ. ὁπότε, ἐπελθὼν ὁ Ξάνθιππος, στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων, μετὰ τὴν περιφανῆ ἐν Μυκάλῃ ναυμαχίαν, ἀπηλευθέρωσε τὴν Σηστὸν μεθ' ὅλων τῶν Ἑλληνίδων πόλεων τῆς Χερσονήσου, τιμωρήσας αὐστηρότατα τὸν Ἀρταΰκτην διὰ τὰς κακουργίας αὐτοῦ (Ἡροδ. VII, 33.—IX, 116). Μέχρι τῆς ἐν Αἰγὸς Ποταμοῖς ναυμαχίας καὶ τῆς ἥττης τοῦ Ἀθηναϊκοῦ στόλου τὸ 405 π. Χ. ἡ Σηστὸς μεθ' ὅλων τῶν πόλεων τῆς χερσονήσου, παρέμεινε σύμμαχος τῶν Ἀθηναίων καὶ τὸ ὁρμητήριον τῶν κατὰ τὸ Θρακικὸν πέλαγος καὶ τὴν Προποντίδα κατὰ θάλασαν ἐνεργειῶν των. Μετὰ τὴν ἧτταν αὐτῶν κατελήφθη ἡ Σηστὸς ὑπὸ τοῦ Λυσάνδρου, ὅστις ἐκδιώξας τοὺς κατοίκους της, ἀντικατέστησεν αὐτοὺς δι' ἀνδρῶν τῶν πληρωμάτων τοῦ στόλου του. Τὴν ἐνέργειάν του ὅμως ταύτην δὲν ἐνέκριναν οἱ Σπαρτιᾶται καὶ οἱ κάτοικοί της ἐπανῆλθον εἰς τὴν πατρίδα των.

Μετὰ τὴν ἐν Κνίδῳ ναυμαχίαν τὸ 394 π. Χ. ἡ Σηστός, θελήσασα ν' ἀποστατήσῃ ἀπὸ τῆς Σπάρτης, μετὰ πολλῶν ἄλλων πόλεων τῆς Μ. Ἀσίας, συνεκρατήθη ὑπὸ τοῦ Σπαρτιάτου Δερκυλίδα, ἡ δὲ ὑπὸ τοῦ Κόνωνος τῆς Σηστοῦ πολιορκία ἀπέτυχεν. Μετὰ ταῦτα, διαμφισβητουμένη ὑπὸ τῶν Περσῶν καὶ τῶν Θρακῶν, κατελήφθη ἐριστικῶς τὸ 360 ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Θράκης Κότυος τοῦ Α'. Τὸ 353 ὅμως περιῆλθε καὶ πάλιν εἰς τοὺς Ἀθηναίους, ὁ δὲ στρατηγὸς αὐτῶν Χάρης ἐγκατέστησεν εἰς αὐτὴν Ἀθηναίους ἀποίκους, σφάξας τοὺς κατοίκους της. Ἐπὶ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος, κατελήφθη τὸ 334 π Χ. ὑπὸ τῶν Μακεδόνων, κατὰ δὲ τὴν κατὰ τῆς Ἀσίας ἐκστρατείαν τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, ὑπῆρξε τὸ σημεῖον τῆς συγκεντρώσεως τοῦ Μακεδονικοῦ στρατοῦ. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου (323 π.Χ.), περιῆλθεν εἰς τοὺς διαδόχους αὐτοῦ καὶ ἀπὸ τούτων εἰς τοὺς Ροδίους τὸ 219 π.Χ., ἀπὸ τούτων δὲ εἰς τοὺς Περγαμηνοὺς μετὰ τὴν ἐν Μαγνησίᾳ ἧτταν Ἀντιόχου τοῦ Μεγάλου, 190 π. Χ. Κατὰ τὸν ἕκτον μ. Χ. αἰῶνα ὁ Ἰουστινιανὸς (527—565) ἀνήγειρεν ἐπὶ τι-

νος λόφου παρ' αὐτὴν φρούριον «ἀπρόσβατον ὅλως, ἑλεῖν τε εἴ τις ἐγχειροίη, ἀμήχανον» (Προκ. Περὶ Κτισμ. IV,10,15).

Μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Φράγκων (1204 μ. Χ.) ἡ Σηστὸς περιῆλθεν εἰς αὐτούς, ἀλλ' ἀνεκτήθη μετ' ὀλίγον ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Νικαίας Ἰωάννου Δούκα τοῦ Βατάτση (1222—1254).

Τὸ φρούριον τῆς Σηστοῦ ὑπῆρξε τὸ πρῶτον ἐπὶ τῆς Εὐρώπης κατακτηθὲν ὑπὸ τῶν Τούρκων τὸ 1356, ἐπὶ τοῦ Σουλτάνου Ὀρχάν. Ἐπὶ τῶν ἐρειπίων αὐτοῦ ὑπάρχει σήμερον μόνον ἓν τουρκικὸν μοναστήριον.

Εἰς τὴν Σηστὸν ὑπῆρχε ναὸς τῆς Ἀφροδίτης εἰς τὸν ὁποῖον προσήρχοντο προσκυνηταὶ ἐξ ὅλης τῆς Ἑλλάδος. Εἰς τὸν ναὸν τοῦτον, κατὰ τὴν παράδοσιν, ἠγαπήθησαν ἡ Ἡρὼ καὶ ὁ Λέανδρος. Ἐπίσης ἐλατρεύετο ἐν Σηστῷ ἡ Δήμητρα καὶ ὁ Ἑρμῆς, ἀπεικονιζόμενοι εἰς τὰ σωζόμενα νομίσματα αὐτῆς τῆς ἐποχῆς τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου καὶ Λυσιμάχου. Ἐπὶ τῶν μεταγενεστέρων νομισμάτων αὐτῆς, ἰδίως δὲ τοῦ δευτέρου π. Χ. αἰῶνος, ὁ σπουδαιότερος τύπος αὐτῶν, εἶναι ἡ παράστασις τοῦ κατορθώματος τοῦ Λεάνδρου καὶ ὁ πύργος «ὅπου ποτὲ Σηστιὰς Ἡρὼ ἵστατο λύχνον ἔχουσα». (Head — Σβορώνου Ἱστορία τῶν Νομισμ., τόμ. Α', σελ. 331).

Τῆς ἀρχαίας Σηστοῦ τὰ ἐρείπια σχεδὸν ἐξηφανίσθησαν, ἕνεκα τῆς κατασκευῆς τῶν κατὰ τὸν Ἑλλήσποντον ἐγερθέντων φρουρίων, ἐλάχιστα δὲ σώζονται ἐπὶ τοῦ ὑπερκειμένου λόφου, ὅπου τὸ φρούριον Ζεμενίκ. Σήμερον ὁ λιμὴν τῆς Σηστοῦ ὀνομάζεται ὑπὸ τῶν Τούρκων Ἂκ-Μπὰς-Λιμανί, ἡ δὲ πόλις Γιάλοβα, ἀριθμοῦσα κατὰ τὴν ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς κατοχῆς τῆς Ἀν. Θράκης ἀπογραφὴν (1920) 529 κατοίκους, μέχρι τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν πληθυσμῶν.

Τῆς Σηστοῦ σώζονται ἀρκεταὶ ἐπιγραφαί, ἰδίως δὲ ἐκτενέστατόν τι ψήφισμα ἐπὶ μαρμάρου, ἀνευρεθὲν κατὰ τὸ 1865, ἔνθα ἐπαινεῖται ὁ Μηνᾶς Μένητος διὰ τὰς μεγάλας αὐτοῦ πρὸς τὴν πατρίδα του ὑπηρεσίας, καὶ ἀναφέρονται οἱ βασιλεῖς τῆς Περγάμου, οἱ ὁποῖοι εἶχον παραλάβει τὴν χερσόνησον παρὰ τῶν Ρωμαίων, μετὰ τὴν ἧτταν Ἀντιόχου τοῦ Μεγάλου. Ἐπίσης ἀναφέρεται καὶ ὁ Στράτων, στρατηγὸς τῶν Περγαμηνῶν στρατευμάτων, ὅστις εἶχεν ὑπερασπίσει ἀποτελεσματικῶς τὴν Σηστὸν κατὰ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν Θρακῶν, ἰδίως δὲ κατὰ τοῦ βασιλέως αὐτῶν Διηγόλιος (Dumont—Homolle, σ. 451 καὶ ἑξῆς).

* ΣΗΤΗ —Ἀδελφὴ τοῦ Ρήσου, βασιλέως τῆς Θράκης, σύζυγος τοῦ Ἄρεως καὶ μήτηρ τοῦ Βίθυος, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ὠνομάσθησαν οἱ Βιβύαι (βλ. λέξ.)

ΣΘΕΝΟΣ.—Μικρὸς ποταμὸς τῆς μεσημβρινῆς Θράκης, ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Πομπωνίου Μέλα (Β, 28), ὅστις, διαρρέων τὴν χώραν τῶν Κικόνων, ἐκβάλλει παρὰ τὴν Μαρώνειαν.

ΣΙΓΓΗΣ, ΣΙΓΓΑΙΟΣ ἢ ΣΙΓΓΙΟΣ — Οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως Σίγγου (βλ. λέξ.).

* ΣΙΓΓΙΔΟΥΝΟΝ ἢ ΣΙΝΓΙΔΟΥΝΟΝ. — Πόλις τῆς Ἄνω Μοισίας, παρὰ τὰ μεθόρια τῆς Κάτω Παννονίας, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, κατὰ τὴν συμβολὴν τοῦ παραποτάμου αὐτοῦ Σαύου, κειμένη κατὰ τὸν Πτολ. (Γεωγρ. Γ, 9, 2) εἰς βόρ. πλάτ. 44°, 30' καὶ εἰς ἀνατ. μῆκ. 45°, 30'. Κατ' ἀρχὰς αὐτόνομος (municipium), ἐγένετο ρωμαϊκὴ ἀποικία καὶ ἦτο ἕδρα τῆς τετάρτης λεγεῶνος Flavia Felix. Εἶναι ἡ σημερινὴ πρωτεύουσα τῆς Γιουγκοσλαυΐας Βελιγράδιον.

* ΣΙΓΓΙΔΩΝ.—Βλ. λέξ. Σιγγίδουνον.

ΣΙΓΓΙΤΙΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ.—Κόλπος τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου μεταξὺ τῶν χερσονήσων Σιθωνίας (νῦν Λόγγος) πρὸς Δ. καὶ τῆς Ἀκτῆς πρὸς Α. Ὑπὸ τοῦ Στράβωνος (VII, 330, 31) καλεῖται Σιγγικὸς «ἀπὸ τῆς ἐν αὐτῇ πόλεως ἀρχαίας κατεσκαμμένης Σίγγου τοὔνομα». Τὸ μεγαλύτερον πλάτος αὐτοῦ εἶναι 13 μίλλια, τὸ δὲ βάθος του 26 μίλλια, παρουσιάζει δὲ τρία καλὰ ἀγκυροβόλια : τὸν λιμένα Πόρτο-Συκιά, τὸν λιμένα Ἅγιος Δημήτριος πρὸς τὸν μυχόν του καὶ τὸν ὅρμον Πρόβλακα, εἰς τὰ Β. ΒΑ. τοῦ μυχοῦ του μεταξὺ τοῦ δυτικοῦ στομίου τῆς διώρυγος τοῦ Ξέρξου.

ΣΙΓΓΟΣ (ἡ).—Ἀρχαιοτάτη πόλις τῆς χερσονήσου Σιθωνίας (νῦν Λόγγου) ἀνα-

φερομένη ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου (VII, 122), μεταξὺ τῶν πόλεων Πιλώρου καὶ Σάρτης, ἀπὸ τῆς ὁποίας, κατὰ τὸν Στράβωνα (VII 330, 31) ἔλαβε τὸ ὄνομα καὶ ὁ ὁμώνυμος κόλπος. Ἀλλὰ ποῦ ἔκειτο ἀκριβῶς μεγάλη διαφωνία ἐπικρατεῖ μεταξὺ τῶν συγγραφέων. Ὁ Πτολεμαῖος (Γεωγρ. Γ, 12, 19), ἀναφέρων αὐτήν, τοποθετεῖ εἰς τὰ μεσόγεια τοῦ Σιγγιτικοῦ κόλπου εἰς βόρ. πλάτ. 40°, 40 καὶ ἀνατ. μῆκ. 50°, 30'. Σφάλλεται ὅμως, ὅπως σφάλλεται, τοποθετῶν καὶ τὴν Τορώνην ἐπὶ τοῦ μυχοῦ τοῦ Τορωναίου κόλπου, ἐνῷ εἶναι γνωστὸν ὅτι αὕτη ἔκειτο παρὰ τὸν λιμένα Κωφόν. Ἐπίσης καὶ ὁ Στράβων φαίνεται τοποθετῶν αὐτὴν εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Τορωναίου κόλπου, ἀναφέρων, ὅτι εὐθὺς μετὰ τὴν Σίγγον ἔκειτο ἡ «Ἄκανθος ἐπὶ τῷ ἰσθμῷ τοῦ Ἄθω, ἀφ' ἧς συχνοὶ καὶ τὸν κόλπον Ἀκάνθιον καλοῦσιν» (VII, 330, 31).

Εἰς τὴν αὐτὴν πλάνην περιπίπτει καὶ Στέφανος ὁ Βυζάντιος, τοποθετῶν αὐτὴν παρὰ τὸν Ἄθω. «Σίγγος, πόλις παρὰ τὸν Ἄθω. Τὸ ἐθνικὸν Σίγγης καὶ Σιγγιτικὸς τὸ κτητικόν. Καὶ Σιγγαῖος». Παρὰ τῷ Θουκυδίδῃ (V, 18) ὁ κάτοικος ὀνομάζεται Σιγγαῖος εἰς δὲ τὰς ἐπιγραφὰς Σίγγιος.

Ἐκ τῶν νεωτέρων ὁ Leake (τόμ. Γ, σελ. 153) τοποθετεῖ αὐτὴν ὅπου τὸ σημερινὸν χωρίον Συκιὰ ἢ Πόρτο Συκιά, ἐνῷ ὁ Kiepert συμφωνεῖ μετὰ τοῦ Πτολεμαίου. Κατὰ τὸν Δήμιτσαν τέλος (Ἡ Μακεδονία, σελ. 617) ἔκειτο ἀπέναντι τῆς νησίδος Ἀμμούλιανης, τῆς Διαπόρου τῶν ἀρχαίων, πρὸς βορρᾶν τῆς Σάρτης. Πότε ἱδρύθη καὶ ὑπὸ τίνος δὲν γνωρίζομεν. Κατὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους ὑπετάγη εἰς τοὺς Πέρσας, ὑποστᾶσα τὴν κοινὴν τύχην ὅλων τῶν παραλιακῶν πόλεων τῆς Χαλκιδικῆς (Ἡροδ. VII, 122), μετὰ δὲ τὴν ἀναχώρησιν αὐτῶν, κατὰ τὴν Νικίειον εἰρήνην (421 π. Χ.) μετέσχε τῆς ναυτικῆς συνομοσπονδίας τῶν Ἀθηναίων. (Θουκυδ. V, 18). Ἔκτοτε δὲν ἀναφέρεται πλέον.

ΣΙΓΜΑ.—Ὄνομα δύο συνοικιῶν ἐν Βυζαντίῳ, ὀνομασθεῖσα, οὕτως, διότι ὑπῆρχον εἰς αὐτὰς σιγματοειδεῖς τὸ σχῆμα στοαί. Καὶ ἡ μὲν μία ἔκειτο κάτωθεν τοῦ Ἱπποδρόμου καὶ τῶν βασιλικῶν παλατίων παρὰ τὸν λιμένα τοῦ Ἰουλιανοῦ ἐπὶ τῆς Προποντίδος, ἡ δὲ ἄλλη εἰς τὴν Ν. Δ. ἄκραν τῆς πόλεως, ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ Ἐξακιονίου (νῦν Ἔξ Μάρμαρα). Εἰς τὴν δευτέραν ταύτην συνοικίαν ἔκειτο ἡ ἐκκλησία τῆς «Θεοτόκου ἐν τῷ Στίγματι», ἡ ὁποία ἀνηγέρθη ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου (324—327 μ. Χ.). Ἀνοικοδομηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ (527—565), κατεστράφη ὑπὸ σεισμοῦ κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς βασιλείας Βασιλείου τοῦ Α' τοῦ Μακεδόνος (867—886), ὁπότε ἀνῳκοδομήθη ἐκ θεμελίων ὑπ' αὐτῶν. (Ἀλεξ. Πασπάτη, Βυζαντ. Μελέται, σελ. 378—381).

ΣΙΓΟΣ (ποταμός).— Ποταμὸς τῆς μεσημβρινῆς Θράκης, ὁ αὐτὸς μὲ τὸν Αἰγὸς ποταμὸν (βλ. λέξ.) ἀναφερόμενος ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων ἢ ὁ παρὰ τὴν Μάδυτον ρέων καὶ τὰ Κοῖλα. «Τοῖσι γὰρ περὶ Σηστὸν σαλευούσας λαθρηδόν, ὡς εὗρε κατὰ Σιγὸν ποταμὸν κενωσάμενος τοῦ ναυτικοῦ αἱρεῖ» (Νικ. Χωνιάτης, Ἀλέξιος Β'. Α, σελ. 311) καὶ Γ. Παχυμέρης (Ἀνδρ. Παλαιολόγος VII, 6, 403). «Οἱ Ἀμογάβαροι.... παρακαθίζουσι φρουρὰν περὶ τὸν Σιγὸν ποταμόν, Μάδυτον ἐγχωρίως λεγόμενον». Ἴσως εἶναι ὁ περὶ τὰ Κοῖλα νῦν ρέων ποταμὸς καὶ Κοίλια ὑπὸ τῶν περιοίκων καλούμενος.

ΣΙΔΓΡΑ ΠΟΡΤΑ.—Ὄνομα δύο πυλῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῶν ὁποίων ἡ μὲν μία ἔκειτο ἐν τῇ συνοικίᾳ Πετρίων ἢ Πετρὶν (βλ. λεξ.) ἡ δὲ ἄλλη ἐπὶ τῆς Προποντίδος εἰς τὴν εἴσοδον τῶν Σοφιανῶν, ὅστις ἔκειτο Ν. Δ. τοῦ Ἱπποδρόμου.

ΣΙΘΩΝ. — Ἐπώνυμος ἥρως τῆς Σιθωνίας χερσονήσου, υἱὸς τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Ὄσσης ἢ τοῦ Ἄρεως, σύζυγος τῆς νύμφης Μενδηΐδος καὶ πατὴρ τῆς Παλλήνης, ἐπωνύμου ἡρωΐδος τῆς ὁμωνύμου χερσονήσου. Ἦτο δὲ βασιλεὺς τῆς Θρακικῆς χερσονήσου ἢ τῶν Ὀδομάντων ἐν Μακεδονίᾳ καὶ ὑπέσχετο ὡς σύζυγον τὴν θυγατέρα του Παλλήνην εἰς ἐκεῖνον, ὅστις θὰ ἐνίκα εἰς μονομαχίαν. Ἐν τινι ὅμως μονομαχίᾳ μεταξὺ τοῦ Δρύαντος καὶ τοῦ Κλείτου, ἡ Παλλήνη ἐρασθεῖσα τοῦ τελευ-

ταίου ἐβοήθησεν αὐτὸν διὰ τεχνάσματος νὰ φονεύσῃ τὸν ἀντίπαλόν του. Μαθὼν τότε ὁ Σίθων «τόν τε ἔρωτα καὶ τὴν ἐπιβουλὴν τῆς θυγατρός», ἀπεφάσισε νὰ καύσῃ αὐτὴν μετὰ τοῦ σώματος τοῦ Δρύαντος. «Φαντάσματος ὅμως θείου γενομένου καὶ ἐξαπιναίως ὕδατος πολλοῦ ἐξ οὐρανοῦ καταρραγέντος», ἐσβέσθη ἡ πυρά, καὶ ὁ Σίθων μετανοήσας συγκατετέθη εἰς τὸν μετὰ τοῦ Κλείτου γάμον αὐτῆς (Παρθενίου, Ἐρωτ. παθημ. VI). Κατ' ἄλλην παράδοσιν φέρεται ὡς σύζυγος τῆς Ἀγχινόης, θυγατρὸς τοῦ Νείλου, καὶ πατὴρ τῆς Ροιτείας, ἀπὸ τῆς ὁποίας ὠνομάσθη τὸ ὁμώνυμον ἀκρωτήριον (Λυκόφρ. Ἀλεξάνδρα, 583).

* ΣΙΘΩΝΕΣ. —Λαὸς τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου, κατοικῶν μεταξὺ τοῦ Τορωναίου καὶ Σιγγιτικοῦ κόλπου, ἀπὸ τῶν ὁποίων ἔλαβε τὸ ὄνομα καὶ ἡ ὁμώνυμος χερσόνησος Σιθωνία (νῦν Λόγγου). Διαρρεομένη ἡ χώρα τῶν Σιθώνων ὑπὸ τῶν διακλαδώσεων τοῦ Ὑψιζώνου ὄρους (νῦν Χολομώνδα) καὶ διαρρεομένη ὑπὸ πολλῶν μικρῶν ποταμῶν, ἦτο πυκνότατα κατῳκημένη. Κατ' ἀρχὰς ὑπετάγησαν ὡς ἀναφέρει ὁ Στράβων (VII, 3-9, 10) εἰς τοὺς καλουμένους Ἀργεάδας ἢ Τημενίδας, βασιλεῖς τῆς Μακεδονίας, κατόπιν δὲ εἰς τοὺς Χαλκιδεῖς τῆς Εὐβοίας, ἐκ τῶν ὁποίων, ἐκβληθέντες ἀργότερον οἱ περισσότεροι, κατέφυγον εἰς τὴν Ὄλυνθον. Ἐκαλοῦντο δὲ οἱ Χαλκιδεῖς οὗτοι «οἱ ἐπὶ Θράκης Χαλκιδεῖς».

ΣΙΘΩΝΗ. — Πολίχνη τῆς χερσονήσου Σιθωνίας (νῦν Λόγγου) ἀναφερομένη μόνον ὑπὸ Πλινίου (Nat. Hist. IV, 17, 10) πρὸς βορρᾶν τῆς Πιλώρου, παρὰ τὸ σημερινὸν χωρίον Ἅγιος Νικόλος. Πότε ἐκτίσθη καὶ ὑπὸ τίνος, ὡς καὶ πότε κατεστράφη, ἄγνωστον, (Πρβλ Δήμιτσα, Ἡ Μακεδονία, σελ. 617).

ΣΙΘΩΝΙΑ.—Ἡ μεσαία τῶν τριῶν χερσονήσων τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου, καταλήγουσα εἰς τὸ ἀκρωτήριον Ἄμπελος (νῦν Δρέπανο) καὶ σχηματίζουσα τὸν Σιγγιτικὸν κόλπον πρὸς ἀνατολάς (νῦν Λόγγος) καὶ τὸν Τορωναῖον πρὸς δυσμὰς (νῦν Κασσάνδρας). Κατὰ τὸν Στράβωνα (VII, 329, 11) ἐνωρίτατα ἵδρυσαν ἀποικίας ἐν Σιθωνίᾳ οἱ Χαλκιδεῖς τῆς Εὐβοίας, περὶ τὰς 36, ἐκ τῶν ὁποίων ἐκβληθέντες ἀργότερον οἱ περισσότεροι κατέφυγον εἰς τὴν Ὄλυνθον. «Ἐπῆλθον δὲ καὶ Χαλκιδεῖς οἱ ἐν Εὐβοίᾳ ἐπὶ τὴν τῶν Σιθώνων καὶ συνῴκισαν πόλεις ἐν αὐτῇ περὶ τριάκοντα, ἐξ ὧν ἐκβαλλόμενοι συνῆλθον εἰς μίαν οἱ πλείονες αὐτῶν εἰς τὴν Ὄλυνθον, ὠνομάζοντο δὲ οἱ ἐπὶ Θράκης Χαλκιδεῖς». Παράλιαι πόλεις αὐτῆς ἀναφέρονται αἱ: Σίγγος (νῦν Πόρτο—Συκιά), Τορώνη, Γαληψός, Σερμύζη, Μηκύβερνα καὶ Ὄλυνθος (Ἡροδ. VII, 122), Εἶναι ἡ σημερινὴ χερσόνησος Λόγγος.

* ΣΙΚΕΡΗΝΟΣ (ΑΠΟΛΛΩΝ).—Τοπικὴ προσωνυμία τοῦ Ἀπόλλωνος, λατρευομένου ἐν Θράκῃ, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν τῇ Βορείῳ Θράκῃ καὶ τῇ Μοισίᾳ («Θρακικά», 1929, σελ. 12).

* ΣΙΚΙΔΑΒΑ.—Πόλις τῆς κάτω Μοισίας ἐν Θράκῃ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, μεταξὺ Δορυστόλου καὶ Ἀξιουπόλεως. Ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 11), καλεῖται Ζικίδεβο, τῆς ὁποίας τὰ τείχη ἀνεκαίνισεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565). Τὸ δεύτερον συνθετικὸν τῆς λέξεως—δάβα, εἶναι Δακομοισικὴ κατάληξις ὀνομάτων πόλεων, συγγενὴς πρὸς τὴν θρακικὴν—δέβα (βλ. λέξ.) καὶ σημαίνει πόλιν ἢ συνοικισμόν. Ταυτίζεται μὲ τὸ σημερινὸν χωρίον τῆς Βουλγαρίας Satonou, παρὰ τὸ Ρουχτσούκ.

ΣΙΛΙΣΤΡΙΑ. — Μεταγενέστερον ὄνομα τῆς πόλεως Δορυστόλου (βλ. λεξ.) ἀντικαταστῆσαν τὸ ὄνομα αὐτῆς, ἀπὸ τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος.

ΣΙΛΑΝΟΣ.—Νεαρὸς σαλπιγκτὴς ἐκ Μακίστου, σώσας τὸν Ξενοφῶντα καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ἀπό τινος ἐπιδρομῆς τῶν Θυνῶν, ὅτε διεπραγματεύετο μετὰ τοῦ βασιλέως τῆς Θράκης Σεύθου τοῦ Β' περὶ τῆς ἐν Θράκῃ διαμονῆς του (Ξενοφ. Κύρ. Ἀνάβ. VII, 4, 16).

* ΣΙΛΤΑ.—Πόλις τῆς Ν. Α. Θράκης παρὰ τὴν Πέρινθον.

* ΣΙΛΤΙΚΗ.—Μία τῶν 14 πόλεων τῆς

ἐπαρχίας Θράκης Εὐρώπης, μνημονευομένη κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα ὑπὸ τοῦ Ἱεροκλέους (Συνέκδ. 633), ἀλλ' ἄγνωστον ποῦ ἀκριβῶς κειμένη.

ΣΙΜΑΣ (ὁ).—Ἀκρωτήριον τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου, χωρίζον τὸν Βαθύκολπον (Μπουγιοὺκ-ντερὲ) ἀπὸ τοῦ Σκληθρινοῦντος. Ἐπ' αὐτοῦ ὑπῆρχε, κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἄγαλμα τῆς Πανδήμου Ἀφροδίτης, ἱδρυθὲν ὑπό τινος ἑταίρας, πιθανῶς, κατὰ τὸν ἱστορικὸν τῆς Ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας Χάμμερ, ὑπὸ τῆς ἐκ Μεγάρων Σιμαίθας. Εἶναι τὸ σημερινὸν Μεζὰρ-μπουρνοῦ (ἄκρα μνημάτων)

ΣΙΜΩΝ.—Θρᾷξ ἡγεμών, ἀδελφὸς τοῦ Βιάνορος καὶ συγγενὴς ἐξ ἀγχιστείας Ἀμαδόκου τοῦ Β' βασιλέως τῶν ἐν Θράκῃ Ὀδρυσῶν, βοηθήσας τὸν γαμβρόν του τὸ 359 π.Χ. κατὰ τῶν κατακτητικῶν βλέψεων τοῦ Κερσοβλέπτου. Ἦτο φίλος καὶ σύμμαχος τῶν Ἀθηναίων, παρὰ τῶν ὁποίων ἐτιμήθη μὲ τὸ δικαίωμα τοῦ Ἀθηναίου πολίτου (Δημοσθ. καὶ Ἀριστοκρ. 10, 12).

* ΣΙΝΑΙΑ (ἡ). — Ὄνομα πόλεως τῆς Χερσονήσου Παλλήνης (νῦν Κασσάνδρας), παρὰ τὸν Σπάρτωλον, (βλ. λέξ.) γνωστὴ μόνον ἐξ ἐπιγραφῆς τοῦ τετάρτου π.Χ. αἰῶνος, δημοσιευθείσης ὑπὸ τοῦ Ducherne, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρεται, ὅτι ὁ βασιλεὺς Κάσσανδρος ἐδώρησεν εἰς τὸν Περδίκκαν, υἱὸν τοῦ Κοίνου, τρεῖς ἀγρούς: ἕνα ἐν Σιναίᾳ, ἄλλον ἐν Τραπεζοῦντι καὶ ἄλλον ἐν Σπαρτώλῳ. Οὐδὲν ἄλλο περὶ αὐτῆς γνωρίζομεν. Ἐκ τοῦ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ὅμως ἀναφερομένου ὀνόματος τοῦ δωρητοῦ Κασσάνδρου, καταφαίνεται ὅτι τὸ δωρητήριον τοῦτο ἐγένετο μετὰ τὴν ἵδρυσιν τῆς Κασσανδρείας τὸ 316 π.Χ. (Πρβλ. Δήμιτσα, Ἡ Μακεδονία, σελ. 633).

ΣΙΝΔΟΜΑΝΑΙΟΙ (οἱ). — Λαὸς Θρακικὸς παρ' Ἑκαταίῳ, ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου.

ΣΙΝΔΟΣ.—Πόλις τῆς Μυγδονίας, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου (VII. 123) ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἐχεδώρου (Γαλλικοῦ), μεταξὺ Θέρμης καὶ Χαλέστρης πρὸς δυσμὰς τῆς Θεσσαλονίκης. Ὑπὸ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου καλεῖται Σίνθος. Κατὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους διῆλθε δι' αὐτῆς ὁ Ξέρξης τὸ 480 π.Χ. Κατὰ πᾶσαν δὲ πιθανότητα κατεστράφη μετ' ἄλλων πολισμάτων τὸ 315 π.Χ. ὑπὸ τοῦ Κασσάνδρου πρὸς ἵδρυσιν τῆς Θεσσαλονίκης.

Διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτῆς ἐπωνομάσθη ἡ πρώην κωμόπολις Τεκελῆ, Β.Α. τῆς Θεσσαλονίκης παρὰ τὸ 11 χλμ. τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, ἀποτελοῦσα ἰδίαν κοινότητα καὶ ἀριθμοῦσα 1.820 κατοίκους.

* ΣΙΝΙΟΣ. — Ἀρχηγὸς τῶν Οὔννων Κουτρηγούρων, οἱ ὁποῖοι ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ (527—565), ἐζήτησαν παρ' αὐτοῦ τὴν ἄδειαν νὰ ἐγκατασταθῶσι ἔν τινι χώρᾳ τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους. Ὁ Σίνιος οὗτος, ὑπηρετήσας ἄλλοτε ὑπὸ τὸν Βελισσάριον ἐν Ἀφρικῇ, ἐπέτυχε τοῦτο, ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς ἐπέτρεψε τὴν ἐγκατάστασίν των ἔν τινι ἀκατοικήτῳ χώρᾳ τῆς Θράκης.

* ΣΙΝΟΥΛΑΖΙΗΣ.—Ὄνομα Θρακικὸν ἐπισήμου τινὸς Θρακὸς ἡρωοποιηθέντος μετὰ θάνατον ἢ δευτερεύοντός τινος τοπικοῦ Θρακικοῦ Θεοῦ. («Θρακικὸν Ἀρχεῖον», Τόμ. VI, σελ. 14).

ΣΙΝΤΗΙΣ.—Οὕτως ἐκαλεῖτό ποτε ἡ νῆσος Λῆμνος ἀπὸ τῶν ἀρχαίων αὐτῆς κατοίκων, Σιντίων ἢ Σιντῶν (βλ. λέξ.).

ΣΙΝΤΙΑ (ἡ).—«Πόλις τῆς Μακεδονίας, πρὸς τῇ Θράκῃ. Οἱ οἰκοῦντες Σιντοί» (Στ. Βυζάντιος).

ΣΙΝΤΙΕΣ.—Λαὸς Θρακικός, ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου, ὡς κατοικῶν ἐν Λήμνῳ, ὅπου κατὰ τὴν μυθολογίαν, περιεποιήθησαν τὸν ὑπὸ τοῦ Διὸς εἰς τὴν νῆσον αὐτῶν ἀπὸ τοῦ Οὐρανοῦ ἐκσφενδονισθέντα Ἥφαιστον (Ἰλιάδ. Α. 594). Κατὰ τὸν Στράβωνα (XII, 549) ἦσαν οἱ αὐτοὶ μὲ τοὺς Σιντοὺς ἢ Σαΐους (βλ. λέξ.) κατοικοῦντας περὶ τὰ Ἄβδηρα καὶ τὰς περὶ τὴν Λῆμνον νήσους.

ΣΙΝΤΙΚΗ.—Χώρα τῆς Μακεδονίας, ἐκτεινομένη περὶ τὸν Στρυμόνα παταμόν, καὶ ὁριζομένη πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Βισαλτίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Παιονίας καὶ τῶν περὶ τὴν Λόβηρον κατοικούντων Δοβήρων, πρὸς Ἀν. ὑπὸ τῶν διαφόρων Παιονικῶν

φύλων, καὶ πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μαιδικῆς ἢ χώρας τῶν Μαιδάρων. Διερρέετο δὲ ὑπὸ τοῦ Στρυμόνος καὶ τῶν παραποτάμων αὐτοῦ, καὶ κατελάμβανε περίπου τὴν σημερινὴν περιοχὴν τῆς Νιγρήτας μέχρι τοῦ Πετριτσίου καὶ τῆς Στρούμνιτσας, τοῦ Πόντου τῶν ἀρχαίων, δεξιοῦ παραποτάμου τοῦ Στρυμόνος. Πολλάκις ὅμως συγχέεται μετὰ τῆς Βισαλτίας ἕνεκα τοῦ δυσκόλου καθορισμοῦ τῶν μεταξὺ αὐτῶν συνόρων. Ὠνομάσθη δὲ Σιντικὴ ἀπὸ τοῦ Θρακοπελασγικοῦ φύλου τῶν Σιντῶν, τῆς αὐτῆς φυλῆς μετὰ τῶν Σιντίων τῆς Λήμνου, οἱ ὁποῖοι, μεταναστεύσαντες ἐκεῖ, ἔδωκαν τὸ ὄνομά των εἰς την χώραν. Μάλιστα ἡ Λῆμνος ἐκαλεῖτό ποτε καὶ Σιντηΐς ἀπὸ τῶν Σιντίων.

Κατ' ἀρχὰς οἱ Σιντοὶ ἦσαν ἐλεύθεροι καὶ αὐτόνομοι. Βραδύτερον ὅμως, ἐπὶ Φιλίππου καὶ Ἀλεξάνδρου, ὑπετάγησαν εἰς τοὺς Μακεδόνας, ἡ δὲ χώρα των ἀποτέλεσε μέρος τοῦ Μακεδονικοῦ κράτους μέχρι τῆς ὑποταγῆς τῆς Μακεδονίας τὸ 168 π.Χ. εἰς τοὺς Ρωμαίους. Ἐπειδὴ ὅμως εἰς τὸν μεταξὺ Περσέως τοῦ Β', τελευταίου βασιλέως τῆς Μακεδονίας καὶ Ρωμαίων πόλεμον οἱ Σιντοὶ ἔστειλαν πρὸς αὐτὸν ἐπικουρίαν ἐκ 3.000 ἀνδρῶν, ἐλεηλατήθη ἡ χώρα των πρὸς τιμωρίαν ὑπὸ τοῦ Αἰμιλίου Παύλου. Κατὰ τὴν ὑπὸ Ρωμαίων διοικητικὴν διαίρεσιν τῆς Μακεδονίας εἰς 4 μέρη, προσηρτήθη εἰς τὸ πρῶτον τμῆμα αὐτῆς, τοῦ ὁποίου πρωτεύουσα ἦτο ἡ Ἀμφίπολις, βραδύτερον δέ, μετὰ τὴν ἐν Φιλίπποις μάχην (42 π.Χ.), ἡ Ἡράκλεια, ἡ Σιντική. Πόλεις αὐτῆς μνημονεύονται: ἡ Τρίστωλος, ἡ Παρθικόπολις καὶ ἡ Σκοτοῦσα.

ΣΙΝΤΟΙ. — Λαὸς Θρακικός, κατοικῶν τὰ Β. Δ. τῆς Μακεδονίας ἐπὶ τοῦ μέσου ροῦ τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ, τὴν ὑπ' αὐτῶν καλουμένην Σιντικὴν (βλ. λέξ.). Ὑπὸ τοῦ Στράβωνος (XII, 549) θεωροῦνται ὡς οἱ αὐτοὶ μὲ τοὺς Σίντιες ἢ Σαΐνας.

ΣΙΠΤΗ.—Πόλις καὶ τεῖχος τῆς μεσημβρινῆς Θράκης, πιθανώτατα παρὰ τὴν πόλιν Αἶνον, τὴν ὁποίαν «χερσὶ βιασάμενοι» οἱ Μενδαῖοι οἰκοῦντες «ἀπὸ θαλάσσης ἄνω τῇ πρὸς Αἴνῳ πόλει» ἀνέθηκαν τρόπαιον εἰς Ὀλυμπίαν μετ' ἐπιγράμματος (Παυσ. V, 27, 12).

* ΣΙΡΕΣ.—«Ἔθνος Θράκης ὑπὲρ τοὺς Βυζαντίους» κατὰ Στέφ. τὸν Βυζάντιον.

ΣΙΡΙΣ, ΣΙΡΡΑ ἢ ΣΙΡΡΑΙ καὶ ΣΕΡΡΑΙ.—Πρωτεύουσα τῶν Ὀδομάντων (βλ. λέξ.) κειμένη ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ κάτω Στρυμόνος καὶ οὐ μακρὰν τῆς Κερκινίτιδος λίμνης. Εἶναι αἱ σημεριναὶ Σέρραι, διατηρήσασαι τὸ ἀρχαῖον αὐτῶν ὄνομα μὲ μικρὰν παραλλαγήν. Πότε ἐκτίσθη καὶ ὑπὸ τίνος εἶναι δύσκολον νὰ καθορισθῇ. Κατά τινας ἱδρύθη ὑπὸ τοῦ Φέρητος, ὡς ἀναφέρει ὁ Ἰ. Τζέτζης: «Φέρης ἔκτισε Φέρας, ἥτις καλεῖται Σαΐρα (ἀντὶ Σέρραι) καὶ Καλλίμαχος περὶ Ἀρτέμιδός φασι». Ἐκ τῶν νεωτέρων συγγραφέων, ὁ Pouqueville (Voyage dans la Grèce, Τόμ. Γ', σελ. 103) ἀναφέρει ὅτι κατὰ τὸν πατριάρχην Λούκαριν (1602—1638), αἱ Σέρραι ἐκτίσθησαν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου Νικηφόρου (803—811), κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς βασιλείας αὐτοῦ. Ἀλλ' ἐνταῦθα πρόκειται προφανῶς περὶ ἀνακαινίσεως τῆς πόλεως καὶ ὄχι περὶ ἱδρύσεως. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι αἱ Σέρραι εἶναι ἀρχαιότεραι τοῦ Ε' π.Χ. αἰῶνος, καθ' ὅσον ὁ Ἡρόδοτος ἀναφέρει (VIII, 115), ὅτι ὁ Ξέρξης, ἐπιστρέφων μετὰ τὴν ἧττάν του εἰς τὴν Ἀσίαν, τοὺς πάσχοντας στρατιώτας του κατέλιπεν, ἄλλους μὲν ἐν Θεσσαλίᾳ, ἄλλους δὲ «ἐν Σίρι τῆς Παιονίης καὶ ἐν Μακεδονίᾳ...» Ἐπίσης ἀναφέρει ὅτι ἐν Σίρι κατέλιπεν ὁ Ξέρξης, ὅτε ἐπήρχετο κατὰ τῆς Ἑλλάδος, τὸ ἱερὸν ἅρμα τοῦ Διός, καὶ ὅτι ἐπιστρέφων δὲν ἀνεῦρεν αὐτό, διότι οἱ Σιροπαίονες ἥρπασαν αὐτὸ καὶ παρέδωσαν πρὸς διαφύλαξιν εἰς τοὺς Θρᾶκας, δικαιολογούμενοι δὲ διὰ τὴν ἀπώλειαν αὐτοῦ, εἶπον εἰς τὸν Ξέρξην, ὅτι, ἐνῷ οἱ ἵπποι σύροντες αὐτό, ἔβοσκον ἀνὰ τὴν πεδιάδα, ἡρπάγησαν μετὰ τοῦ ἅρματος ὑπὸ τῶν Θρακῶν, τῶν κατοικούντων παρὰ τὰς πηγὰς τοῦ Στρυμόνος (αὐτόθι). Ὁ μετὰ τὸν Ἡρόδοτον ἀκμάσας Θεόπομπος ὀνομάζει αὐτὴν «Σίριν ἐν Παιονίᾳ, ἧς τὸ ἐθνικὸν ἀπὸ τῆς γενι-

κῆς Σιροπαίονες» καὶ κατωτέρω: «Σίρα πόλις Θράκης... τὸ ἐθνικὸν Σερραῖος» (παρὰ Στεφάνῳ Βυζαντίῳ).

'Επὶ τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων, κατὰ τὸ δεύτερον ἥμισυ τοῦ δευτέρου μ.Χ. αἰῶνος, παρὰ τὰς Σέρρας, αἱ ὁποῖαι καλοῦνται ὑπὸ τοῦ ἱστορικοῦ Τίτου Λιβίου Σίραι (Sirae), ἐστρατοπέδευσεν ὁ Αἰμίλιος Παῦλος, ὁ νικητὴς τῆς Πύδνας (168 π.Χ.).

'Επὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, αἱ Σέρραι ἀναφέρονται ἀπὸ τοῦ πέμπτου ἤδη αἰῶνος ὡς μεγάλη, πλουσία καὶ ὀχυρὰ πόλις, ὑπὸ δὲ τοῦ 'Ιεροκλέους (639) καταλέγεται μεταξὺ τῶν 32 πόλεων τοῦ πρώτου τμήματος Μακεδονίας. Τούτου ἕνεκα ἀπέβη τὸ μῆλον τῆς ἔριδος μεταξὺ Βουλγάρων, Σέρβων καὶ Βυζαντινῶν. 'Ανακαινισθεῖσα ἡ πόλις ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Νικηφόρου, κατὰ τὸ 803, ἀπέβη εἷς τῶν προμαχώνων τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας. Πρὸ τῶν τειχῶν αὐτῆς ἐφονεύθη ὁ Μωϋσῆς, υἱὸς τοῦ Σισμὰν καὶ ἀδελφὸς τοῦ τσάρου Δαυΐδ, τὸ 976 ἢ 977 κατὰ τὴν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων πολιορκίαν τοῦ φρουρίου.

Διὰ τῶν Σερρῶν διῆλθε Βασίλειος Β' ὁ Βουλγαροκτόνος, τὸ 990, ὅτε ἀπήρχετο εἰς Θεσσαλονίκην, ὀχυρώσας αὐτήν, καὶ τὸ 1018, ὅτε, μετὰ τὴν ὑποταγὴν τῶν Βουλγάρων, μετέβαινεν εἰς ἐπίσκεψιν τῶν 'Αθηνῶν. Παρὰ τὰς Σέρρας κεῖνται τὰ περίφημα στενὰ τοῦ Κίμβο-Λόγγου καὶ τοῦ Κλειδίου, ὅπου ἐγένετο ἡ μεγάλη μάχη κατὰ τῶν Βουλγάρων (29 'Ιουλίου 1014), καθ' ἣν ἐτυφλώθησαν περὶ τὰς 15.000 Βουλγάρων, ἀπέθανε δ' ἐκ συγκινήσεως ὁ τσάρος τῶν Βουλγάρων, ὅταν εἶδε τὸ οἰκτρὸν ἐκεῖνο θέαμα (Κεδρ. Τόμ. Ρ', σελ. 458. —Κ. Παπαρηγοπούλου, 'Ιστορ. τοῦ 'Ελλ. Ἔθνους, Ἔκδ. 'Ελευθερ., Τόμ. Δα, σελ. 193). Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ 'Ιωάννου, βασιλέως τῶν Βουλγάρων, ἐνῷ ὁ Βασίλειος εὑρίσκετο εἰς Σέρρας, προσῆλθε καὶ παρεδόθη, τὸ 1018, ὁ Βούλγαρος Κρακρᾶς, φρούραρχος, τοῦ Πέρνικ (φρουρίου πρὸς νότον τῆς Σόφιας) μετ' ἄλλων 35 φρουράρχων, τυχόντες καλῆς δεξιώσεως, 'Επίσης προσῆλθε καὶ ὁ ἄρχων τῆς Στρουμνίτσης Δραγόμουζ, παραδώσας τὸ φρούριον καὶ τὰ περὶ αὐτό, καθὼς καὶ τὸν ἐπὶ 22 ὁλόκληρα ἔτη ἐγκάθειρκτον πατρίκιον Χαλδίαν, αἰχμαλωτισθέντα ποτὲ ὑπὸ τοῦ Σαμουήλ.

'Επὶ τῶν Σταυροφοριῶν αἱ Σέρραι κατελήφθησαν σχεδὸν ἀμαχητεὶ ὑπὸ Βονιφατίου τοῦ Μονφερρατικοῦ. Εἰς τοῦτο συνετέλεσεν ἡ σύνεσις, ἡ ἐμπειρία καὶ ἡ μετριοπάθεια τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἀνδρός, ὅστις ἐπὶ πλέον συνεδέετο διὰ συγγενικῶν δεσμῶν μετὰ τῆς Αὐλῆς τοῦ Βυζαντίου, διὰ τοῦ γάμου αὐτοῦ μετὰ τῆς χήρας τοῦ αὐτοκράτορος 'Ισαακίου τοῦ 'Αγγέλου Μαργαρίτας τῆς Οὐγγρικῆς, καὶ εἶχε δώσει τρανὰ δείγματα τῆς πρὸς τοὺς Ἕλληνας συμπαθείας καὶ ἀνεξιθρησκείας. Κατὰ τὴν κατάληψιν τῶν Σερρῶν εἶχε μετ' αὐτοῦ καὶ τὸν Μανουὴλ τὸν Ἄγγελον, πρόγονόν του, (υἱὸν τοῦ 'Ισαακίου), τὸν ὁποῖον συνώδευον πολλοὶ τῶν εὐπατριδῶν τοῦ Βυζαντίου. 'Επὶ τῶν σταυροφοριῶν αἱ Σέρραι καλοῦνται ὑπὸ τῶν Λατίνων χρονογράφων: Sarra, Serte. 'Αναφέρεται δὲ καὶ Λατῖνος ἐπίσκοπος τῶν Σερρῶν, ὁ 'Αρνοῦλφος, ὅστις εἰς τὰς ἐπιστολὰς τοῦ πάπα 'Ιννοκεντίου τοῦ Γ' ἀναφέρεται Arnulfo, Sarrensi Archiepiscopo», ἢ «Sarrensis Ecclesia», ἢ «Sarensis Metropolim» κλπ. (Εὐαγ. Γ. Στράτη. 'Ιστορ. τῆς πόλεως τῶν Σερρῶν σελ. 37).

Κατὰ τὴν τετάρτην σταυροφορίαν (1204), καταλαβόντες οἱ Φράγκοι τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὑπέταξαν καὶ τὸ πλεῖστον τῆς Θράκης καὶ Μακεδονίας. 'Αλλὰ τόσα δεινὰ ὑπέστησαν αἱ ὑπ' αὐτῶν καταληφθεῖσαι χῶραι, ὥστε πρὸς στιγμὴν ἐλησμόνησαν τὸ πρὸς τοὺς Βουλγάρους μῖσος καὶ συνενοήθησαν μετὰ τοῦ ἡγεμόνος τῶν Βουλγάρων 'Ιωαννίτση, ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων [ἐπονομαζομένου Σκυλογιάννη διὰ τὴν θηριωδίαν του, ἵνα ἀντεπεξέλθουν κατ' αὐτῶν. 'Επελθούσης συνεννοήσεως, ἤρξατο ἡ κατὰ τῶν Φράγκων ἐπανάστασις ἀπὸ τοῦ Διδυμοτείχου, περὶ τὰ τέλη Φεβρουαρίου, τοῦ ὁποίου τὴν φρουρὰν κατέσφαξαν, καὶ τῆς ἁλώσεως τῆς 'Αδριανουπόλεως καὶ ἄλλων πόλεων,

ὁπόθεν ἐξεδιώχθησαν οἱ σταυροφόροι. Κατ' αὐτῶν ἀντεπεξῆλθεν ὁ Βαλδουΐνος, καὶ μετ' ὀλίγον αὐτὸς ὁ Δάνδολος μεθ' ὅσης εἶχον δυνάμεως, ἐπιχειρήσαντες τὴν πολιορκίαν τῆς 'Αδριανουπόλεως. 'Αλλ' ἐπελθόντος τοῦ 'Ιωαννίτση μετὰ πολυαρίθμου στρατοῦ, συνήφθη τῇ 15 'Απριλίου περὶ τὴν 'Αδριανούπολιν πεισματώδης μάχη, καθ' ἣν ἔπεσαν 300 ἱππεῖς, οἱ ἄριστοι τῶν Φράγκων, ὁ δὲ Βαλδουῖνος ἐγένετο ἄφαντος, οἱ δὲ ὑπολειφθέντες, κακῶς ἔχοντες ὑπεχώρησαν εἰς Ραιδεστὸν μετὰ τοῦ Δανδόλου (Κ. Παπαρρηγοπούλου, Αὐτόθι, Τόμ. V, α σελ. 20). 'Εν τῷ μεταξύ, λησμονῶν ὁ 'Ιωαννίτσης τὴν μετὰ τῶν Βυζαντινῶν σύμπραξιν καὶ συνεννόησιν, ἤρχισε διασχίζων τὴν Θράκην καὶ Μακεδονίαν, καταστρέφων πᾶν ὅ,τι εἶχε διασωθῇ. Τότε κατεστράφησαν καὶ αἱ Σέρραι, καὶ τὸ φρούριον αὐτῶν κατεδαφίσθη. Τοιαύτη δὲ ἦτο ἡ καταστροφή των, ὥστε, ὅταν ὁ ἱστορικὸς Γεώργιος ὁ 'Ακροπολίτης ἐπεσκέφθη αὐτὰς μετὰ 40 ἔτη περίπου (1245), ἀκολουθῶν τὸν βασιλέα τῆς Νικαίας 'Ιωάννην Δούκαν τὸν Βατάτσην, ὡς ὑπουργὸς αὐτοῦ ἔγραφεν: «'Επεὶ δὲ αἱ Σέρραι πάλαι μὲν ὑπῆρχε πόλις μεγίστη, ὁ δὲ Βούλγαρος 'Ιωάννης μετὰ τῶν λοιπῶν Μακεδονικῶν πόλεων καὶ ταύτην πολιορκήσας, κατήρειψεν, ὡς κώμη τότε ἐτύγχανεν» (Γ. 'Ακροπολίτου, 44, 80. — Κ. Παπαρρηγοπούλου, αὐτόθι, Τόμ. Vα, σελ. 20—21). 'Ο Βονιφάτιος, ἀπουσιάζων τότε εἰς Ναύπλιον, ἔσπευσεν εἰς βοήθειαν τῶν Σερρῶν, ἀλλ' εὗρεν αὐτὰς κατεστραμμένας. Καὶ ἐξηνάγκασε μὲν τοὺς Βουλγάρους νὰ ὑποχωρήσουν, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐκδιώξῃ αὐτοὺς ἀπὸ τὰς Σέρρας. Τότε οἱ ἡμέτεροι, ἀντιληφθέντες τὴν προξενηθεῖσαν εἰς αὐτοὺς καταστροφὴν ἐκ τῆς μετὰ τῶν Βουλγάρων συνεννοήσεως, ἄλλοι μὲν κατέφυγον εἰς τὸν αὐτοκράτορα τῆς Νικαίας, οἱ δὲ πλεῖστοι συνελήφθησαν ὑπὸ τῶν Φράγκων.

'Υπὸ τοὺς Βουλγάρους αἱ Σέρραι παρέμειναν ἐπὶ δύο ἔτη περίπου (1206—1208), ὁπότε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ 'Ιωαννίτση, ἀναγορευθέντος Βόριδος τοῦ Β', ἀνεψιοῦ τῆς χήρας αὐτοῦ καὶ διαδόχου, παρεδόθησαν αἱ Σέρραι μεθ' ὅλης τῆς χώρας μέχρι τῆς 'Αχρίδος εἰς τὸν 'Ενετὸν αὐτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου 'Ερρῖκον τὸν Α', καὶ ἐδέχθησαν φραγκικὴν φρουράν. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ δεσπότου τῆς 'Ηπείρου Μιχαήλ, φονευθέντος ἐν Βερατίῳ, διεδέχθη αὐτὸν ὁ Θεόδωρος. Οὗτος, βασιλεύοντος ἐν Κωνσταντινουπόλει τοῦ Ροβέρτου, κατὰ τὸ 1221, προελάσας μέχρι Θεσσαλονίκης, ἐγένετο κύριος αὐτῆς. 'Απὸ ταύτης δὲ ὁρμώμενος, κατέλαβε πᾶσαν τὴν μέχρις 'Αδριανουπόλεως, Φιλιππουπόλεως καὶ Χριστουπόλεως (Καβάλλας) χώραν, ὁπότε ἀποβαλὼν εὐθαρσῶς τὸ ἀξίωμα τοῦ δεσπότου, ἀνηγορεύθη αὐτοκράτωρ. Οὕτως αἱ Σέρραι καὶ ἡ Θεσσαλονίκη περιῆλθον εἰς τὴν κυριαρχίαν Θεοδώρου τοῦ Κομνηνοῦ. 'Επελθόντες κατ' αὐτοῦ οἱ Φράγκοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸ 1224, κατετροπώθησαν ὑπ' αὐτοῦ περὶ τὰς Σέρρας, καταδιωχθέντες μέχρι Κωνσταντινουπόλεως καὶ Βιζύης. Τότε, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἠγέρθη ἐν Σέρραις ὑπ' αὐτοῦ ὁ καθεδρικὸς ναὸς τοῦ 'Αγίου Θεοδώρου (Στρατῆ, αὐτόθι, σελ. 53). Κατὰ τὸ 1230 ὁ Θεόδωρος ἐπιτεθεὶς κατὰ τῶν Βουλγάρων, ὑπὸ τὸν ἡγεμόνα αὐτῶν 'Ασάν, ἐνικήθη κατ' 'Απρίλιον μῆνα ὑπὸ τῶν Βουλγάρων περὶ τὴν Κλοκοτινίτζαν, καὶ συνελήφθη αἰχμάλωτος μετὰ πολλῶν περὶ αὐτόν. Τότε ἡ 'Αδριανούπολις, τὸ Διδυμότειχον, τὸ Βολερὸν (βλ. λέξ.), αἱ Σέρραι κτλ. περιῆλθον εἰς χεῖρας τῶν Βουλγάρων. Οὕτω οἱ Σέρραι κατελήφθησαν διὰ δευτέραν φορὰν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ 'Ασάν, διεδέχθη αὐτὸν ὁ ἀνήλικος υἱός του Μιχαὴλ (1246—1267). 'Επωφελούμενος τότε ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Νικαίας 'Ιωάννης Δούκας ὁ Βατάτσης, ἐκυρίευσε τὰς Σέρρας, τὸ Μελένοικον, τὸν Στενίμαχον, τὰ Τζέπαινα (ὀχυρὸν φρούριον, παρὰ τὰς πηγὰς τοῦ Νέστου) κτλ. καὶ ἐξηνάγκασε τὸν ἀνήλικον Μιχαὴλ νὰ ζητήσῃ εἰρήνην. (Γ. 'Ακροπολίτου κεφ. 44 καὶ ἑξῆς, ἔνθα διὰ μακρῶν ἐκτίθενται τὰ τῆς ἁλώσεως τῶν Σερρῶν.

—Κ. Παπαρρηγοπούλου, αὐτόθι τόμ. V, σελ. 54 καὶ ἑξῆς). 'Αναχωρήσας ὁ Βατάτσης εἰς τὴν 'Ασίαν, ἀφῆκεν ἐν Θράκῃ καὶ Μακεδονίᾳ, ὡς ἐπίτροπον τὸν Μέγαν Δομέστιχον Κομνηνὸν 'Ανδρόνικον τὸν Παλαιολόγον, τὸν δὲ υἱόν του Μιχαὴλ Κομνηνὸν εἰς Σέρρας καὶ Μελένοικον, διατελέσαντα ἐπὶ ἱκανὰ ἔτη ἐν Θράκῃ. Οὗτος δὲ ὁ Μιχαήλ, εἶναι ὁ μετὰ ταῦτα ἱδρυτὴς τῆς δυναστείας τῶν Παλαιολόγων ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐγένετο καὶ ἡ ἀνάκτησις τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ τῶν Λατίνων τὸ 1261. Οὕτως αἱ Σέρραι παρέμειναν εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ βασιλείου τῆς Νικαίας ἐπὶ 16 περίπου ἔτη. 'Επὶ 'Ανδρονίκου Β' τοῦ Παλαιολόγου, διαδόχου τοῦ Μιχαήλ, αἱ Σέρραι ὑπέστησαν τὰ πάνδεινα ὑπὸ τῶν Καταλανῶν, οἱ ὁποῖοι, προσκληθέντες ὑπ' αὐτοῦ ὡς μισθοφόροι, ἀπέβησαν ἡ μάστιξ τῶν βυζαντινῶν ἐπαρχιῶν. Μετὰ τῶν Σερρῶν συνεπάθησε καὶ ἡ παρ' αὐτὰς κειμένη Μονὴ τοῦ Τιμίου Προδρόμου. (Ε. Στρατῆ, αὐτόθι, σελ. 56). 'Αποθανόντα τὸν 'Ανδρόνικον διεδέχθη αὐτὸν ὁ ἐννεατὴς υἱός του 'Ιωάννης Ε' ὁ Παλαιολόγος, ἐπιτροπευόμενος ὑπὸ τῆς μητρός του ῎Αννης καὶ τοῦ 'Ιωάννου Καντακουζηνοῦ. Οὗτος ἐπὶ 'Ανδρονίκου ἐτιμήθη μεγάλως, ὀνομασθεὶς καὶ Μέγας Δομέστιχος (ἀρχιστράτηγος), ὁπότε ἦλθεν εἰς τὰς Σέρρας, γενόμενος ἔφορος καὶ ἐπόπτης τῆς Μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου. Εἰς τὰς Σέρρας ὁ Καντακουζηνὸς εἶχε πλούσια κτήματα ἐν τῇ συνοικίᾳ, ἡ ὁποία καὶ σήμερον ἀκόμη ὀνομάζεται «Κατακονόζ», καθὼς καὶ ἐν τῇ πεδιάδι τῶν Σερρῶν, καθὼς ἀναφέρει ὁ ἴδιος. 'Εκ τῶν εὐφορωτάτων κτημάτων αὐτοῦ ἐν τῇ πεδιάδι ἦτο τὸ «Λεγγίνιον», κοινῶς λεγόμενον Λεγγίνι. (Ε. Στρατῆ, αὐτόθι σελ. 56).

Κατὰ τὸν μεταξὺ Παλαιολόγων καὶ Καντακουζηνοῦ μακρὸν ἐμφύλιον πόλεμον, αἱ Σέρραι μετὰ τῆς Θεσσαλονίκης καὶ ἄλλων παρέμειναν πιστοὶ εἰς τοὺς Παλαιολόγους. 'Ο Καντακουζηνὸς τότε πρὸς ἐνίσχυσίν του συνεμάχησε μετὰ τοῦ Οὐμοὺρ - μπέη, ἰσχυροῦ στρατάρχου τοῦ 'Αϊδινίου καὶ Σμύρνης, καὶ τοῦ βασιλέως τῶν Σέρβων Στεφάνου Δουσάν. Τὸ 1343 διῆλθε διὰ τῶν Σερρῶν ὁ Καντακουζηνὸς μετὰ τοῦ Οὐμοὺρ - μπέη. Τότε ἡ ῎Αννα ἠναγκάσθη νὰ ζητήσῃ τὴν βοήθειαν τοῦ 'Ορχάν. 'Αλλὰ καὶ ὁ Καντακουζηνὸς ἐζήτησε τὴν συμμαχίαν του, ὑποσχόμενος ὡς σύζυγον μίαν τῶν θυγατέρων του. 'Ενῷ συνέβαινον ταῦτα, οἱ Σέρβοι, οἱ ὁποῖοι τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦσαν ἰσχυρότατοι, εἰσέβαλον εἰς τὴν Μακεδονίαν, Θεσσαλίαν, 'Αλβανίαν καὶ ῎Ηπειρον. Τότε κατέλαβον καὶ τὰς Σέρρας, ἐκπορθήσαντες καὶ αὐτὴν τὴν Θεσσαλονίκην τὸ 1349.

'Επὶ τοῦ Σουλτάνου Μουρὰτ Α', αἱ Σέρραι ἐκυριεύθησαν τὸ 1373 ὑπὸ τοῦ 'Εβρενοῦ, ῞Ελληνος τὸ γένος, ὅστις ἐξομώσας ἐκλήθη 'Εβρενὸς - μπέης. Διελθὼν ὁ Μουρὰτ διὰ τῶν Σερρῶν, ἔκτισε τὸ 1385 τὸ τζαμίον 'Ατὶκ ἢ 'Εσκῆ - Τζαμί, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ ἀρχαιότατον τουρκικὸν ἵδρυμα ἐν Σέρρας (Ε. Στρατῆ, αὐτόθι, σελ. 74). Εἰς Σέρρας παρέμεινεν ἐπὶ πολὺ ὁ διάδοχος τοῦ Μουρὰτ Α', Βαγιαζήτ, ὁ ἐπικληθεὶς 'Ιλδιρὶμ (Κεραυνός), τὸν ὁποῖον ἐπεσκέφθη ὁ Μανουὴλ Παλαιολόγος μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Θεοδώρου, καθὼς καὶ ἄλλοι ὑποτελεῖς αὐτοῦ ἡγεμόνες. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Βαγιαζὴτ (1403) ὁ Μανουήλ, ἐπανελθὼν ἐξ Εὐρώπης, συνῆψε συμμαχίαν μετὰ τοῦ Σολεϋμάν, υἱοῦ καὶ διαδόχου τοῦ Βαγιαζήτ, ὅστις τοῦ ἐπέστρεψε τὴν Θεσσαλονίκην καὶ πάσας τὰς μέχρι τοῦ Στρυμόνος πόλεις. 'Αλλ' ὁ διαδεχθεὶς τὸν Σολεϋμὰν ἀδελφός του Μουσᾶς ἀπέσπασεν ἐκ νέου τὰς Σέρρας. Εἰς Σέρρας σώζεται ὁ τάφος τοῦ διαπρεποῦς νομομαθοῦς Μπενστρεντὶν Σισμάνογλου, ἀκμάσαντος ἐπὶ Μωάμεθ τοῦ Α', κείμενος εἰς τὰ δυτικὰ τῆς πόλεως. (Hammer, ἱστ. τῆς 'Οθ. αὐτοκρατορίας, γαλλ. μετάφρ. τόμ. Β', σελ. 25). Τὰς Σέρρας ἐπεσκέφθη Μουρὰτ ὁ Β', ὅπου, κατὰ τὸ ἱστορικὸν τῆς 'Οθωμανικῆς αὐτοκρατορίας, ἔζησε βίον ἡδυπαθῆ καὶ ἀκόλαστον (αὐτόθι τόμ. Β' σελ. 91). Εἰς Σέρρας ἐφυλακίσθη ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ ὁ Λαόνικος Χαλκοκονδύλης, ὁ γνωστὸς ἱστορικὸς ὡς ἀπεσταλμένος τοῦ ἡγεμόνος τῆς Πελοποννήσου Κωνσταντί-

νου, τοῦ μετὰ ταῦτα αὐτοκράτορος τελευταίου βασιλέως τοῦ Βυζαντίου, ἵνα ζητήσῃ τὴν ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν τοῦ Ἰσθμοῦ χώραν.

Τὸ 1492 ἐκτίσθη εἰς Σέρρας τὸ καλλίστης ἀρχιτεκτονικῆς τζαμίον Ἀχμὲτ πασᾶ, κοινῶς Ἁγία Σοφία. Τοῦτο ὅμως οὐδέποτε ὑπῆρξε χριστιανικὸς ναός, διότι οὐδεὶς χριστιανικὸς ναὸς κατελήφθη ἢ μετεβλήθη ὑπὸ Τούρκων εἰς τζαμίον. Ἐκτίσθη δὲ ἐκ θεμελίων ὑπὸ τοῦ Ἀχμὲτ μπέη, ὀνομασθὲν Ἀχμὲτ - Πασᾶ - Τζαμισί, εἰς μνήμην τοῦ πατρός του Ἀχμὲτ Κεδύκ, Μεγάλου Βεζύρου, ἀλβανοῦ τὸ γένος. Τὰς Σέρρας ἐπεσκέφθη καὶ ὁ Σολεϋμὰν ὁ νομοθέτης κατ' Ὀκτώβριον τοῦ 1537, ὁπότε ὠχύρωσε καὶ τὴν Καβάλλαν. Μεχμὲτ ὁ Δ' ἐπεσκέφθη δὶς τὰς Σέρρας τὸ 1668 καὶ τὸ 1672. Ἐνῷ ὁ Σουλτᾶνος Ἀχμὲτ ὁ Γ' διέτριβεν ἐν Σέρραις, ἀνηγγέλθη εἰς αὐτὸν ἡ ἅλωσις τῶν φρουρίων τῆς Πελοποννήσου ὑπὸ τῶν Ἐνετῶν. Ἐπὶ τῷ γενονότι τούτῳ ἐτελέσθησαν τριήμεροι ἑορταὶ (Ἀπρίλιος 1755), μεθ' ὃ ὁ Σουλτᾶνος ἀνεχώρησεν εἰς Ἀδριανούπολιν, ἵνα ἐκεῖθεν κανονίσῃ τὰ τῆς ἐκστρατείας. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ XIX αἰῶνος, διοικητὴς τῶν Σερρῶν ἦτο ὁ Ἰσμαὴλ - μπέης, Ἀλβανὸς τὸ γένος, ὅστις διὰ τῆς δικαίας καὶ σώφρονος πολιτείας του προήγαγε τὴν πόλιν εἰς μοναδικὴν ἀκμὴν πλούτου καὶ εὐημερίας. Ἀπὸ τότε δὲ καθιερώθη καὶ ἡ περίφημος ἐμπορικὴ πανήγυρις τῶν Σερρῶν «Κερβὰν» κοινῶς καλουμένη, ἡ ὁποία κατηργήθη τὸ 1830 ἕνεκα τῆς ἀρξαμένης ἀτμοπλοϊκῆς συγκοινωνίας, ταχυτέρας καὶ ἀσφαλεστέρας, ἔκτοτε δὲ ἡ μεγάλη ἐμπορικὴ κίνησις τῶν Σερρῶν ἐμαράνθη καὶ παρήκμασε πρὸς μέγα ὄφελος τῆς Θεσαλονίκης. Ὑπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγὸν παρέμειναν μέχρι τοῦ 1912, ὁπότε ἀπηλευθερώθησαν ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ. Μετὰ μικρὰν δὲ κατοχὴν αὐτῶν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων, περιῆλθον ὁριστικῶς εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τὰ ἀπὸ τοῦ 1912 μέχρι τοῦ Πανευρωπαϊκοῦ πολέμου, ὡς γνωστὰ εἰς πάντας παραλείπομεν. (Βιβλιογρ. Εὐστρ. Γ. Στρατῆ, Ἱστορία τῆς πόλεως τῶν Σερρῶν, Ἐν Σέρραις, 1926).

ΣΙΡΟΠΑΙΟΝΕΣ. — Παιονικὴ φυλὴ ἐν Μακεδονίᾳ, κατοικοῦσα περὶ τὴν πόλιν Σίριν (νῦν Σέρρας). Τούτους μετὰ τῶν Παιοπλῶν καὶ ἄλλων μέχρι τῆς Πρασιάδος λίμνης (νῦν Δοϊράνης) κατοικούντων θρακικῶν φύλων, μετῴκισε μετὰ τῶν γυναικῶν καὶ τέκνων των εἰς τὴν Ἀσίαν ὁ Μεγάβαζος, κατὰ διαταγὴν τοῦ Δαρείου τὸ 496 π. Χ., ἀφοῦ δι' ἀπάτης κατέλαβε τὰς πόλεις αὐτῶν (Ἡροδ. V, 15). Τὴν ὑπ' αὐτῶν καταληφθεῖσαν τότε χώραν, κατέλαβον οἱ πρὸς βορρᾶν αὐτῶν κατοικοῦντες Ὀδόμαντοι.

ΣΙΤΑΛΚΗΣ —Βασιλεὺς τῶν ἐν Θράκῃ Ὀδρυσῶν, υἱὸς τοῦ Τήρεως, ἐπεκτείνας τὸ κράτος του ἀπὸ τῶν Ἀβδήρων μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Δουνάβεως, καὶ ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου μέχρι τοῦ Στρυμόνος (Θουκ. Β, 97). Κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου (431 π. Χ.), συνεμάχησε μετὰ τῶν Ἀθηναίων, τὸ δ' ἑπόμενον ἔτος παρέδωκεν εἰς αὐτοὺς τοὺς Κορινθίους καὶ Λακεδαιμονίους πρέσβεις, διερχομένους διὰ τῆς χώρας του καὶ μεταβαίνοντας εἰς τὴν Περσίαν, ὅπως ἐπικαλεσθοῦν τὴν βοήθειαν τοῦ Μεγάλου Βασιλέως. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐπιδιώκοντες τὴν συμμαχίαν αὐτοῦ κυρίως κατὰ τοῦ Περδίκκα, βασιλέως τῆς Μακεδονίας, πρὸς τὸν ὁποῖον διέκειτο ἐχθρικῶς, ἐκαλλιέργησαν τὴν φιλίαν του δι' ἐπανειλημμένων πρεσβειῶν καὶ τῆς ἀπονομῆς τοῦ δικαιώματος τοῦ Ἀθηναίου πολίτου εἰς τὸν υἱόν του Σάδυκον. Πράγματι δὲ τὸ φθινόπωρον τοῦ 429 π. Χ. ὁ Σιτάλκης μετὰ 50.000 ἱππέων καὶ 100.000 πεζῶν εἰσέβαλεν εἰς τὴν Μακεδονίαν, τὴν ὁποίαν ἐλεηλάτησε μέχρι τοῦ Ἀξιοῦ, καὶ ἐκεῖθεν διὰ τῆς Μυγδονίας ἔφθασεν εἰς τὴν Χαλκιδικήν. Μὴ ἐπιτευχθείσης ὅμως συνεργασίας μετὰ τοῦ ἀθηναϊκοῦ στόλου, βλέπων δὲ συνάμα ὅτι τὰ ἐφόδια τοῦ στρατοῦ του ἤρχισαν νὰ ἐκλείπουν, ἀπέσυρε τὰ στρατεύματά του, ἀφοῦ διέμεινεν ἐν Μακεδονίᾳ 30 ἡμέρας. Ἐφονεύθη τὸ 424 π. Χ. μαχόμενος κατὰ τῶν Τριβαλλῶν.

ΣΙΤΑΛΚΗΣ. — Ἀρχηγὸς θρακικοῦ σώματος ψιλῶν, ὅστις, συνοδεύσας τὸν Μέ-

γαν 'Αλέξανδρον εἰς τὴν 'Ασίαν, παρέσχε μεγάλας ὑπηρεσίας κατὰ τὴν μάχην τῆς 'Ισσοῦ, τῶν 'Αρβήλων καὶ ἀλλαχοῦ. Ἦτο εἷς τῶν ἐν Μηδίᾳ ὑπὸ τὸν Παρμενίωνα ἀξιωματικῶν, εἰς τοὺς ὁποίους διεβιβάσθη ἡ διαταγὴ τῆς ἐκτελέσεως τῆς ποινῆς τοῦ γηραιοῦ στρατηγοῦ. Κατηγορηθεὶς βραδύτερον ἐπὶ σκληρότητι, ἐθανατώθη κατὰ διαταγὴν τοῦ 'Αλεξάνδρου τὸ 326 π. Χ.

* ΣΙΤΑΣ.—Αὐτόχθων βασιλεὺς τῶν Δανθηλιτῶν Θρακῶν, τὸν ὁποῖον τυφλὸν ὄντα ὑπερήσπισεν ὁ Κράσσος κατὰ τῶν ἐπιδραμόντων τὴν χώραν του βασιλέων Δέλδωνος τῶν Βασταρνῶν καὶ Ρώλη καὶ Δάπυγος τῶν Γετῶν. (Δίων Κάσσιος LI, 33—36).

ΣΙΤΙΟΕΝΤΑ. — Πόλις τῆς Κάτω Μοισίας, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου (Γεωγρ. Γ, 10, 5) παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως καὶ τὸ Νοβιόδουνον (νῦν Isaktcha). Ἄγνωστος ἄλλοθεν καὶ ἀκαθόριστος.

ΣΚΑΒΑΛ(Λ)Α. — Παράλιος πόλις τῆς Μακεδονίας, κειμένη ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς Παλαιᾶς Καβάλλας ('Εσκῆ - Καβάλλα) ἐκ τῆς ὁποίας, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, προῆλθε τὸ ὄνομα τῆς νῦν Καβάλλας (βλ. λέξ.).

ΣΚΑΙΟΙ ἢ ΣΚΕΒΟΑΙ.—Λαὸς τῆς Μικρᾶς 'Ασίας κατοικῶν τὴν μεταξὺ Τρωάδος καὶ 'Ελλησπόντου χώραν, μετοικήσας δὲ ἀκολούθως ἐπὶ τῆς ἀπέναντι Θρακικῆς Χερσονήσου (Στράβ. XIII, 590).

* ΣΚΑΛΠΗΝΟΣ (ΑΣΚΛΗΠΙΟΣ).—Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ 'Ασκληπιοῦ λατρευομένου ἐν τῇ Βορ. Θράκῃ, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν αὐτῇ. («Θρακικά», τόμ. XII, σελ. 239).

ΣΚΑΛΩΤΗ.—Μεγαλοπρεπὴς βυζαντινὴ μονὴ τῆς Θεοτόκου ἐν τῇ 'Αν. Θράκῃ, δύο ὥρας περίπου πρὸς 'Αν. τῆς Αἴνου καὶ $^3/_4$ πρὸς βορρᾶν τοῦ χωρίου 'Αμυγδαλιά, κειμένη ἐπὶ βραχώδους λόφου δεσπόζοντος τῶν πέριξ. 'Ιδρύθη τὸ 1040 ἐπὶ 'Ιωάννου τοῦ Κομνηνοῦ τοῦ Καλογιάννη. Σήμερον εἶναι τελείως κατεστραμμένη, σωζομένων μόνον τῶν πελωρίων τειχῶν της. Τῆς Μονῆς ταύτης ἐσώζετο μέχρι τῶν τελευταίων ἐτῶν ὀρειχάλκινος σταυρὸς ἀνεπίγραφος μετὰ τῆς χρονολογίας 1172. («Θρακικὴ 'Επετηρίς» τοῦ 1897, σελ. 11, Γ. Λαμπάκη, Μονὴ Σκαλωτῆς, ἐν Δελτίῳ Χριστιανικῆς 'Αρχαιολογικῆς 'Εταιρείας, 1909, σελ. 33 καὶ ἑξῆς. 'Αχ. Θ. Σαμοθράκη. 'Η Μονὴ τῆς Σκαλωτῆς, εἰς «Θρακικά», τόμ. XVII, σελ. 308 καὶ ἑξῆς).

ΣΚΑΠΟΡΑ —Ὄνομα ἀρχαίας Θρακικῆς κωμοπόλεως (vicus), γνωστῆς ἐξ ἐπιγραφῆς. 'Ο κάτοικος Σκαπορηνὸς (Dumont—Homolle, σελ, 500).

ΣΚΑΠΤΗ ΥΛΗ. — Πόλις τῆς Θράκης καὶ ἔπειτα τῆς Μακεδονίας, κειμένη μεταξὺ τοῦ Στρυμόνος καὶ Νέστου, οὐ μακρὰν τῆς παραλίας, ἀπέναντι τῆς Θάσου, περίφημος διὰ τὰ πλούσια αὐτῆς μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, τὰ ὁποῖα ἐξεμεταλλεύοντο οἱ Θάσιοι, εἰσπράττοντες κατ' ἔτος 80 τάλαντα ('Ηροδ. VI, 46). Βραδύτερον ταῦτα περιῆλθον εἰς τὴν κατοχὴν τῶν 'Αθηναίων. 'Ενταῦθα εἶχεν ἰδιοκτησίαν ὁ Θουκυδίδης ὅπου ἐνυμφεύθη καὶ ἔγραψε τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ καὶ *ὅπου, ὡς λέγεται, ἀπέθανεν ἐξόριστος* (Πλουτάρχ. Κίμων, 4). 'Υπὸ τῶν Ρωμαίων ἐκαλεῖτο Σκαπτηούλη.

ΣΚΑΠΤΟΠΑΡΑ.—Θρακικὴ πόλις, γνωστὴ ἐξ ἐπιγραφῆς, κειμένη παρὰ τὴν συμβολὴν τοῦ Στρυμόνος μετὰ τῆς Βιστρίτσας περὶ τὰ 50 μίλλια πρὸς Ν. τῆς Παυταλίας (νῦν Κιοστενδήλ), ἀπὸ τῆς ὁποίας ἐξηρτᾶτο. 'Ο κάτοικος Σκαπτοπαρηνός. Ἔκ τινος ἐπιγραφῆς, εὑρεθείσης ἐπὶ τόπου πληροφορούμεθα ὅτι ὑπῆρχον θερμοπηγαὶ εἰς Σκαπτοπάραν, τῶν ὁποίων τὰ ὕδατα ἐφημίζοντο, κατὰ τὴν ἐπιγραφὴν «οὐ μόνον πρὸς τρυφήν, ἀλλὰ καὶ ὑγείαν καὶ θεραπείαν σωμάτων ἐπιτηδειότητα» (σειρὰ 73 καὶ ἑξῆς). 'Ενταῦθα ἐτελεῖτο τοπικὴ πανήγυρις πολλάκις τοῦ ἔτους, ἰδίως δὲ κατὰ τὸν 'Οκτώβριον, διαρκοῦσα 10 — 15 ἡμέρας. Ἕνεκα τῶν πανηγύρεων τούτων πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν, διερχόμενοι διὰ τῆς Σκαπτοπάρας, εὕρισκον ἀφορμὴν νὰ σταματοῦν ἐκεῖ καὶ νὰ παρεκτρέπωνται καταχρώμενοι τῆς φιλοξενίας τῶν κατοίκων, πρᾶγμα διὰ τὸ ὁποῖον οἱ Σκαπτοπαρηνοὶ ἀπηύθυναν, κατὰ τὴν ἐπιγραφήν, παράπονα εἰς τὸν αὐτοκράτορα Γορδιανὸν τὸ

238 μ. Χ. (G. Seure Archéologie Thrace, σειρὰ β' σελ. 43. Μ. Δήμιτσα, 'Η Μακεδονία, ἐπιγραφαὶ ὑπ' ἀριθ. 829, σ. 673 καὶ ἑξῆς). Τὰ ἐρείπια αὐτῆς, ὅπου εὑρέθησαν ἐπιγραφαὶ κεῖνται εἰς τὸ σημερινὸν βουλγαρικὸν χωρίον Gramadi παρὰ τὴν ἄνω Τζουμαγιάν, ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς πόλεως Κιοστενδὶλ (Παυταλίας), περίφημον καὶ σήμερον διὰ τὰ ἰαματικὰ λουτρά.

ΣΚΑΡΙΑΣ (ἐπισκοπή). — Ἕδρα ἐπισκοπῆς τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἱμιμόντου ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Μαρκιανουπόλεως, ἀναφερομένη εἰς τὰ 'Εκκλησιαστικὰ Χρονικά. (Σταμούλη, Συμβολὴ εἰς τὴν 'Ιστορίαν τῶν 'Εκκλησιῶν τῆς Θράκης, σελ. 47).

* ΣΚΑΡΣΗΝΗ (ΗΡΑ). — Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τῆς Ἥρας, λατρευομένης ἐν τῇ Βορ. Θράκῃ κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν αὐτῇ («Θρακικὰ» 1934, σελ. 47).

ΣΚΑΤΡΙΝΑ (φρούριον) —Φρούριον τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτίσμ. IV, 4) πλησίον τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, τὸ ὁποῖον ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανὸς ὁ Α' (527—565).

ΣΚΕΔΕΒΑ. — Παλαιὸν φρούριον τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ, παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως, ἀνακαινισθὲν κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτίσμ. IV, 11) ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος 'Ιουστινιανοῦ Α' (527—565).

ΣΚΕΛΑΒΡΙΑ.—'Αρχαία Θρακικὴ κώμη κειμένη μεταξὺ Φιλιππουπόλεως καὶ Βερόης—Τραϊανῆς, γνωστὴ ἐξ ἐπιγραφῆς τοῦ 202 μ. Χ. εὑρεθείσης εἰς τὸ χωρίον Τσακαρλὰρ τῆς περιφερείας Τσιρπάν, ἀριστερὰ τοῦ μέσου ροῦ τοῦ Ἕβρου, ὅπου τὸ ἐμπόριον Πίζος. (Dumont—Homolle, σ. 347 Nº 61 α³. Κ. Μυρτ. 'Αποστολίδου, «Θρακικά», 1935, σελ. 151). Οἱ κάτοικοι τῆς κώμης ταύτης, μετὰ τῶν κατοίκων 9 ἄλλων κωμῶν μετῴκησαν εἰς τὸ ἐμπόριον Πίζος.

* ΣΚΕΛΑΒΡΙΑΝΟΣ —'Ο κάτοικος τῆς Θρακικῆς κώμης Σκελαβρίας (βλ. λέξ.).

* ΣΚΕΛΕΝΤΗΝΗ (Κυβέλη).—Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τῆς Κυβέλης λατρευομένης ἐν Θράκῃ κατ' ἀναθηματικὴν εὐχαριστήριον ἐπιγραφὴν τοῦ τρίτου μ.Χ. αἰῶνος, εὑρεθεῖσαν ἐν τῇ Νικοπόλει πρὸς Ἴστρῳ (Nicopolis ad Istrum). «Μητρὶ Θεῶν Σκελεντηνῇ («Θρακικὰ» Τόμ. Χ (1938) σελ. 285—286).

* ΣΚΕΛΕΝΤΗΝΗ (Κυβέλη). Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τῆς Κυβέλης λατρευομένης ἐν Θράκῃ, ὡς θεᾶς τῆς γονιμότητος τῆς γῆς, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν αὐτῇ. 'Η διάδοσις τῆς λατρείας τῆς Μεγάλης θεᾶς ἀνὰ τὴν Θράκην, μαρτυρεῖται ἐπίσης ἐκ τῶν νομισμάτων τῶν πόλεων: 'Αγχιάλου, 'Αδριανουπόλεως, Καλάτιδος, Μαρκιανουπόλεως, Παυταλίας καὶ Σερδικῆς, τὰ ὁποῖα φέρουν τὴν εἰκόνα τῆς Θεᾶς. («Θρακικὰ» 1934, σ. 52).

* ΣΚΕΛΗΣ. — Ὄνομα κύριον θρακοελληνικὸν γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς («Θρακικὰ» 1936, σελ. 198)

* ΣΚΕΛΛΙΣ. — Μυθικὸς οἰκιστὴς τῆς Θράκης κατ' ἀποσπάσματα τοῦ 'Ανδρίσκου, κατὰ τὸ ὁποῖον «Σκέλλις τε καὶ Κασσαμονός, οἰκήτορες Θράκης, ὁρμήσαντες ἀπὸ νήσου τῆς πρότερον μὲν Στρογγύλης, ὕστερον δὲ Νάξου κληθείσης.»

ΣΚΕΜΝΑΣ (Φρούριον).—Φρούριον τῆς Θράκης παρὰ Προκοπίῳ, ἐπισκευασθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος 'Ιουστινιανοῦ τοῦ Α' (527—565).

ΣΚΕΜΨΑ.—Πόλις τῆς Θράκης παρὰ Στεφάνῳ Βυζαντίῳ. Τὸ ἐθνικὸν Σκεμψαῖοι.

ΣΚΕΠΑΣΤΟΝ.—Βυζαντινὴ κωμόπολις τῆς 'Αν. Θράκης ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Βιζύης, κειμένη ἐπὶ τῶν ὑπωρειῶν τῆς Στράντζας, τρεῖς ὥρας περίπου πρὸς βορρᾶν τοῦ Μπουνάρ—Χισάρ. Τὸ κλῖμα αὐτῆς εἶναι ὑγιεινότατον, κατὰ δὲ τὸν χειμῶνα καλύπτεται ὑπὸ ἀφθόνου χιόνος, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομά της. 'Εν Σκεπαστῷ ὑπάρχουν ἓξ ἀρχαῖαι ἐκκλησίαι μετὰ λαμπρῶν τοιχογραφιῶν, εἰς δεκάλεπτον δ' ἀπ' αὐτοῦ πρὸς βορρᾶν ἀπόστασιν κεῖται ἡ μονὴ 'Αγία Παρασκευή, καταστραφεῖσα ἐκ καιρικῶν περιστάσεων πρὸ 75 περίπου ἐτῶν. 'Επὶ ἑλληνικῆς ἐποχῆς ὑπήγετο εἰς τὴν ὑποδιοίκησιν Βιζύης τοῦ νομοῦ Σα-

ράντα Ἐκκλησιῶν, ἠρίθμει δὲ 1.200 κατοίκους, οἵτινες κατέφυγον εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ 1923. Τουρκιστὶ καλεῖται Ἰντζὲκιόϊ.

ΣΚΕΠΤΑΙ. — Ἀρχαία θρακικὴ κώμη, κειμένη μεταξὺ Φιλιππουπόλεως καὶ Βερόης—Τραϊανῆς, γνωστὴ ἐξ ἐπιγραφῆς τοῦ 202 μ.Χ. εὑρεθείσης εἰς τὸ χωρίον Τσακαρλὰρ τῆς περιφερείας Τσιρπάν, ἀριστερὰ τοῦ μέσου ροῦ τοῦ Ἕβρου, ὅπου τὸ ἐμπόριον Πίζος. Ὁ κάτοικος Σκεπτηνός. (Κ. Μυρτ. Ἀποστολίδου, «Θρακικά», 1935, σελ. 156). Τῆς κώμης ταύτης οἱ κάτοικοι μετὰ τῶν κατοίκων 9 ἄλλων κωμῶν, μετῴκησαν εἰς τὸ ἱδρυθὲν ἐμπόριον Πίζος

ΣΚΙΘΑΙ (αἱ).—Πόλις Θρακικὴ ἐπὶ τῆς χερσονήσου Παλλήνης (νῦν Κασσάνδρας) παρὰ τὴν Ποτίδαιαν, ἀναφερομένη μόνον ὑπὸ τοῦ Θεοπόμπου παρὰ Στεφάνῳ Βυζαντίῳ: «Σκίθαι, πόλις Θράκης πλησίον Ποτιδαίας». Τινὲς ταυτίζουν τὰς Σκίθας πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ Λιβίου ἀναφερομένην πόλιν Clitas ἢ πρὸς τὴν Σίπτην τοῦ Παυσανίου (βλ. λεξ.) παρὰ τὴν πόλιν Αἶνον. Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ἀβέβαιον. Κατὰ τὸν Μαργ. Δήμιτσαν ἔκειτο ὅπου τὸ μετόχιον τοῦ Ἁγίου Διονυσίου.

ΣΚΙΩΝΗ.—Μία τῶν σημαντικωτέρων πόλεων τῆς χερσονήσου Παλλήνης (Κασσάνδρας), ἀποικία Εὐβοέων, κτισμένη μεταξὺ τῶν πόλεων Θεράμβου καὶ Μένδης (Ἡροδ. VII, 123,—Στράβ. VII, 330, 27). Κατὰ τὸν Θουκυδίδην (IV, 120) ἀπῳκίσθη μετὰ τὸ τέλος τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου ὑπὸ τῶν Παλληνέων τῆς Πελοποννήσου, ὅτε οὗτοι, ἐπιστρέφοντες ἐκ τῆς Τροίας μετὰ αἰχμαλώτων γυναικῶν, ἠναγκάσθησαν ἕνεκα τοῦ χειμῶνος νὰ προσορμισθοῦν ἐκεῖ καὶ νὰ ἱδρύσουν αὐτήν. Τὰ αὐτὰ ἐπαναλαμβάνει καὶ Στέφανος ὁ Βυζάντιος, θεωρῶν αὐτὴν Θρακικὴν πόλιν. Ὁ δὲ Στέφ. Βυζάντιος λέγει σχετικῶς: «Σκιώνη, πόλις Θράκης, ἔνθα λέγεται τὰς Τρωάδας αἰχμαλώτους διὰ τὸ μὴ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων εἰς δουλείαν ἀπενεχθῆναι τῶν αὐτῶν γυναικῶν, ἐμπρῆσαι τὰς ναῦς. Οἱ τῶν πλοίων ἀποροῦντες ἐξ ἀνάγκης κατέμειναν αὐτοῦ πόλιν Σκιώνην οἰκίσαντες». Ὡς ἐκ τῆς λαμπρᾶς θέσεώς της, ἐπιτηδειοτάτης πρὸς ἐμπορίαν, ταχύτατα ἀνεδείχθη καὶ ἤκμασε καὶ διετέλεσεν ἐλευθέρα μέχρι τῶν Περσικῶν πολέμων, ὅτε ἠναγκάσθη νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὸν Περσικὸν ζυγόν, παραχωρήσασα στρατὸν καὶ πλοῖα εἰς τὸν παραπλέοντα στόλον τοῦ Ξέρξου (VIII, 128) Περὶ τῶν Σκιωνίων, διηγεῖται ὁ Ἡρόδοτος, ὅτι ὁ στρατηγὸς αὐτῶν Τιμόξενος, ἐπεχείρησε νὰ προδώσῃ τὴν πατρίδα του εἰς τὸν Ἀρτάβαζον καὶ ὅτι, ἀνακαλυφθείσης τῆς προδοσίας του, οἱ Σκιωναῖοι ἀπεφάσισαν νὰ τιμωρήσουν αὐτὸν ἵνα μὴ θεωροῦνται «οἱ Σκιωναῖοι εἰς τὸν μετέπειτα χρόνον αἰεὶ προδόται». Ὅπως αἱ πόλεις τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου, ἡ Σκιώνη ἐγένετο φόρου ὑποτελὴς εἰς τοὺς Ἀθηναίους μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Ἠϊόνος τὸ 470 π. Χ. καὶ τὰς ἐκστρατείας τοῦ Κίμωνος εἰς τὰ παράλια τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης. Μεταξὺ τῶν ἐτῶν 454 καὶ 450 κατέβαλλεν ἐτήσιον φόρον 6 τάλαντα ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς Θεράμβου, βραδύτερον ὅμως τὸ 434 π. Χ. ἀνῆλθεν οὗτος εἰς 15 τάλαντα.

Ἀλλὰ κατὰ τὸ ἔνατον ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ἀποσκιρτήσασα τῶν Ἀθηναίων, συνεμάχησε μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων (Θουκυδ. IV, 120), τῶν ὁποίων στρατηγὸς ἦτο ὁ Βρασίδας. Ἐπελθόντες τότε κατ᾽ αὐτῶν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ κυριεύσαντες τὴν πόλιν, «τοὺς ἡβῶντας ἀπέκτειναν, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἠνδραπόδισαν καὶ τὴν γῆν Πλαταιεῦσι ἔδοσαν νέμεσθαι (Θουκυδ. V, 32. — Διον. Σικελ. XII, 72) Τοιοῦτον ὑπῆρξε τὸ τραγικὸν τέλος τῆς Σκιώνης, ἥτις καταστραφεῖσα τελείως ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος δὲν ἀναφέρεται πλέον. Κατὰ τὸν Leake ἀκολουθοῦντα τὸν Σκύλακα (Περίπλ. 60), ἡ Σκιώνη ἔκειτο μεταξὺ τοῦ Ποσειδίου ἀκρωτηρίου (νῦν Ποσεῖδι) καὶ τοῦ Καναστραίου (νῦν Παλιοῦρι).

Τῆς Σκιώνης σώζονται νομίσματα τῶν ἐτῶν 480—421 π. Χ. φέροντα ἔμπροσθεν κεφαλὴν νεανίου, ὄπισθεν δὲ τὴν ἐπιγραφήν: ΣΚΙΟ μετὰ περικεφαλαίας ἐντὸς ἐγκοίλου τετραγώνου. Μεταγενέστερα τοῦ

421 νομίσματα φέρουν κεφαλὴν νεανίου ἢ κεφαλὴν Ἀφροδίτης ὄπισθεν δὲ τὴν ἐπιγραφήν: ΣΚΙΩ, ΣΚΙΩΝΑΙΩΝ, ἢ ΣΚΙ μετὰ κράνους καὶ μιᾶς ἢ δύο περιστερῶν. (Head - Σβορώνου, Ἱστορ. τῶν Νομισμ. τόμ. Α', σελ. 276. — Babelon, τόμ. IV, σελ. 630).

ΣΚΛΑΒΗΝΙΑ.—Ὀνομασία δοθεῖσα ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν εἰς τὴν παρὰ τὴν ἀριστερὸν ὄχθην τοῦ ἀνατολικοῦ Δουνάβεως χώραν, (σημερινὴν Ν. Α. Ρουμανίαν), ὅπου εἶχον ἐγκατασταθῇ ὡς νομάδες πιθανῶς κατὰ τὸν IV αἰῶνα τὰ ἀπὸ βορρᾶ κατελθόντα Σλαυϊκὰ φύλα, οἱ ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν καλούμενοι Σκλαβηνοί. Σκλαβηνία ἐπίσης ὠνομάζετο ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν ἡ περὶ τὸν Στρυμόνα περιφέρεια τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας, ὅπου οἱ Βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες εἶχον ἐγκαταστήσει πολυαρίθμους Σκλαβηνούς.

ΣΚΛΑΒΗΝΟΙ, ΣΚΛΑΒΙΝΟΙ καὶ ΣΚΛΑΒΟΙ.—Οὕτως ἐκαλοῦντο ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν τὰ σλαυϊκὰ φύλα, τὰ ὁποῖα κατελθόντα ἀπὸ Βορρᾶ, ἐγκατεστάθησαν κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ VI μ. Χ. αἰῶνος ὡς νομάδες, παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ ἀνατολικοῦ Δουνάβεως, (τὴν σημερινὴν Ν. Α. Ρουμανίαν) ὁπόθεν ἐνήργουν συνεχεῖς ἐπιδρομὰς εἰς τὰς ἐπαρχίας τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους. Κατὰ τὸν ἱστορικὸν Προκόπιον, κατῴκουν εἰς καλύβας οἰκτράς, τὰς ὁποίας ἔστηνον εἰς μακρὰς ἀπ' ἀλλήλων ἀποστάσεις, ἤλλασσον συχνὰ τὸν τόπον διαμονῆς των, μὴ ἀναγνωρίζοντες ἕνα κοινὸν ἀρχηγὸν ἢ ἡγεμόνα, «ἀλλ' ἐκ παλαιοῦ ἐν δημοκρατίᾳ ἐβιότευον». Ἐλάτρευον δὲ ἕνα Θεὸν «τῆς ἀστραπῆς δημιουργόν», εἰς τὸν ὁποῖον προσέφερον θυσίας «βόας καὶ τὰ ἱερεῖα ἅπαντα, καθὼς καὶ «ποταμοὺς καὶ νύμφας καὶ ἄλλα ἄττα δαιμόνια», εἰς τοὺς ὁποίους προσέφερον θυσίας, κατὰ τὰς ὁποίας ἔκαμνον καὶ τὰς μαντείας των. Ἦσαν ξανθοί, μεγαλόσωμοι καὶ ρωμαλέοι, ἀλλὰ ρυπαρώτατοι, διάγοντες σκληρὸν βίον καὶ φέροντες πενιχρόν τι τριβώνιον. Δὲν διεκρίνοντο ἐπὶ πονηρίᾳ ἢ κακουργίᾳ, ἀλλ' ἦσαν φιλόξενοι καὶ δὲν ἐκακοποίουν τοὺς αἰχμαλώτους των. Ἀπ' ἐναντίας τοὺς μετεχειρίζοντο καλῶς καὶ τοὺς ἀπηλευθέρωνον μετά τινα χρόνον. Ἕκαστος ἐξ αὐτῶν ἔφερε δύο ἀκόντια ἀσπίδα καὶ τόξον μὲ δηλητηριασμένα βέλη, ἦσαν δὲ ἐπιτηδειότατοι εἰς τὰς ἐνέδρας καὶ τὰς αἰφνιδιαστικὰς ἐπιθέσεις. Ἐπιτιθέμενοι ἔβαλλον ἀγρίας κραυγὰς καὶ κατεδίωκον ἐπὶ μακρὸν τοὺς ὑποχωροῦντας ἐχθρούς των. Ὑποχωροῦντες, κατέφευγον εἰς τὰς λίμνας ἢ τοὺς ποταμοὺς καὶ βυθιζόμενοι ἐντὸς αὐτῶν, ἠδύναντο νὰ παραμείνουν ἐπὶ πολὺ ὑπὸ τὸ ὕδωρ, διότι εἶχον τὴν ἐπιτηδειότητα νὰ ἀναπνέουν διὰ καλάμων.

Τὸ Βυζάντιον διὰ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὰς συνεχεῖς ἐπιδρομάς των, συνάμα δὲ διὰ νὰ πυκνώσῃ τὸν πληθυσμὸν ἐπαρχιῶν τινων, ἐπέτρεψε τὴν εἰς αὐτὰς ἐγκατάστασιν πολλῶν χιλιάδων μετὰ τῶν οἰκογενειῶν των. Οὕτω, ἐκ τῶν ἐγκατασταθέντων εἰς τὸ θέμα Ὀψικίου (Μικρὰ Ἀσία) ὁ Ἰουστινιανὸς Β' ὁ Ρινότμητος, ἐστρατολόγησε 30.000 ἄνδρας τὸ 691 εἰς τὴν κατὰ τῶν Ἀράβων τῆς Συρίας ἐκστρατείαν του, ἔχων μεγάλην ἐμπιστοσύνην εἰς αὐτούς, γενομένους αἰτία τῆς ἀποτυχίας τῆς ἐκστρατείας ἐκείνης. Ἐκδικούμενος τότε ὁ Ἰουστινιανὸς τὴν προδοσίαν των, κατέσφαξε, κατὰ τὴν ἐπάνοδόν του, τοὺς ἐναπομείναντας εἰς τὸ θέμα Ὀψικίου μετὰ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων των. Ἐκ τῶν εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς ἐπαρχίας ἐγκατασταθέντων Σκλαβηνῶν, πολυαριθμότεροι ἦσαν οἱ ἐν Μακεδονίᾳ καὶ Πελοποννήσῳ.

* ΣΚΛΕΤΡΙΝΑ (ἡ). — Παράλιος τοποθεσία τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου, πρὸς βορρᾶν τοῦ Βαθυκόλπου (νῦν Μπουγιοὺκ-ντερὲ) λαβοῦσα τὸ ὄνομα πιθανῶς ἐκ τῶν παρὰ τὸν ὁμώνυμον χείμαρρον φυομένων σκλήθρων (εἶδος φυτοῦ). Ἐπὶ τῆς θέσεως αὐτῆς κεῖται ἡ σημερινὴ συνοικία τῆς Κωνσταντινουπόλεως Γενῆ-Μαχαλέ.

ΣΚΛΗΘΡΙΝΟΥΣ (Κόλπος). — Ὅρμος τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου, μεταξὺ τῶν ἀκρωτηρίων Σίμα (Μεζὰρμπουρνοῦ) καὶ Μίλτου (Σαρῆ-γιάρ). Εἰς τὸν μυχὸν αὐτοῦ ἔκειτο ἡ Σκλετρίνα (βλ. λέξ.) τὸ σημερινὸν χωρίον Γενῆ-Μαχαλέ.

* ΣΚΟΔΡΗΝΟΣ ('Απόλλων).—Τοπική προσωνυμία τοῦ 'Απόλλωνος λατρευομένου ἐν Θράκῃ, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν τῇ Β. Θράκῃ καὶ τῇ Μοισίᾳ (Θρακικὰ 1929, σ. 12).

* ΣΚΟΜΒΡΟΙ ΘΡΑΚΕΣ.—Λαὸς Θρακικὸς παρ' Ἡσυχίῳ.

ΣΚΟΜΒΡΟΣ (ὄρος).—Ὄρος τῆς Θράκης ἄλλως καλούμενον καὶ Σκόμε(ι)ον.

ΣΚΟΜΕ(Ι)ΟΝ ΟΡΟΣ.—Ὄρος τῆς Θράκης, χωρίζον τὴν κυρίως λεγομένην Θράκην ἀπὸ τῆς Δαρδανίας, τῆς κοιλάδος τοῦ Οἴσκου (Ἴσκερ) καὶ τοῦ Στρυμόνος, καὶ ἑνῶνον τὸν Αἷμον μετὰ τοῦ Δουνάβεως (Ρίλα). Ὑπὸ τοῦ Πλινίου (IV, 35) καλεῖται Σκόπιον (Scopius). Εἶναι τὸ σημερινὸν Βίτος (Vitoch), τὸ ὑψηλότερον τῆς ὀροσειρᾶς τοῦ Ρίλου ἢ Ρίλας

ΣΚΟΠΕΛΟΣ. — Κώμη τῆς 'Αν. Θράκης, 3 1/2 ὥρας περίπου Β. Δ. τῶν Σαράντα 'Εκκλησιῶν, πολλάκις μνημονευομένη ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων διὰ τὸ μέγα καὶ ὀχυρὸν φρούριόν της. (Κατακουζηνοῦ, Τόμ. Α', σελ. 194). 'Επὶ 'Ανδρονίκου νεωτέρου (1328—1341), διοικητὴς αὐτῆς ἦτο Μιχαὴλ τις, παρὰ τὴν γνώμην τοῦ ὁποίου οἱ Σκοπελῖται, προκαλέσαντες τοὺς Σκύθας, συνῆψαν μάχην, κατὰ τὴν ὁποίαν ὑπέστησαν μεγάλας καταστροφάς. 'Επὶ τοῦ φρουρίου εὑρέθησαν πολλὰ ἀρχαῖα νομίσματα. (Μελισσηνοῦ Χριστοδούλου, Περὶ τῆς ἐπαρχίας Σαράντα 'Εκκλησιῶν, σελ. 28—29). Κατὰ τὴν ἑλληνικὴν κατοχὴν τῆς 'Αν. Θράκης, ὑπήγετο εἰς τὴν ὑποδιοίκησιν τῶν Σαράντα 'Εκκλησιῶν τοῦ ὁμωνύμου νομοῦ καὶ ἠρίθμει 1.350 κατοίκους διακρινομένους διὰ τὴν ἰδιάζουσαν αὐτῶν διάλεκτον, ἐν τῇ ὁποίᾳ περιεσώθησαν πολλαὶ λέξεις τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς. Μετὰ τὴν ἐκκένωσιν τῆς 'Αν. Θράκης, οἱ κάτοικοί της κατέφυγον εἰς τὴν 'Ελλάδα. Ὑπὸ τῶν Τούρκων καλεῖται 'Εσκῆ-Πόλοζ. 'Απὸ 'Εκκλησιαστικῆς ἀπόψεως ἦτο ἤδη ἐπὶ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ (886—911) ἕδρα ἐπισκόπου ὑπὸ τὸν μητροπολίτην 'Αδριανουπόλεως, κατὰ δὲ τὸν XIV αἰῶνα, μετὰ τὸν θάνατον 'Ανδρονίκου Παλαιολόγου τοῦ Γ' (†1341) ἀνυψώθη καὶ εἰς ἕδραν Μητροπολίτου, μὴ διατηρηθεῖσαν ἐπὶ πολύ. Πρὸ τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔπαυσεν ἀναφερομένη. ὁ δὲ τίτλος αὐτῆς δίδεται μόνον κατ' ὄνομα (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Τόμ. V, σελ. 483 Γερμανοῦ, Μητροπολίτου Σάρδεων, 'Επισκοπικοὶ κατάλογοι κτλ. εἰς «Θρακικὰ» 1935, σελ. 123).

ΣΚΟΠΕΝΤΖΑΝΑ (φρούριον).—Παλαιὸν φρούριον τῆς Β. Δ. Θράκης ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Σαρδικῆς (Σόφιας), παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV, 4) ἀνακαινισθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος 'Ιουστινιανοῦ Α' (527—565).

ΣΚΟΠΟΙ (οἱ), ΣΚΟΠΟΣ (ὁ).—'Ανθηροτάτη κωμόπολις τῆς 'Αν. Θράκης, κειμένη ἐπὶ δύο λόφων, τρεῖς ὥρας περίπου πρὸς 'Αν. τῶν Σαράντα 'Εκκλησιῶν. Διαρρέεται δὲ ὑπὸ χειμάρρου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπάρχουν τρεῖς γέφυρα ἐξυπηρετοῦσαι τὴν συγκοινωνίαν τῶν συνοικιῶν αὐτῆς. Ὑπὸ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου καλεῖται Σκόποι, οἱ δὲ κάτοικοι Σκοπηνοί. Πρὸς Β. αὐτῆς καὶ εἰς ἀπόστασιν 3/4 τῆς ὥρας περίπου, ἐν τῇ θέσει Κάστρο, ὅπου σώζονται διάφορα ἀρχαῖα μνημεῖα, ὑπῆρχεν ὁμώνυμος κώμη. καταστραφεῖσα πρὸ δύο περίπου αἰώνων. 'Ανατολικῶς αὐτῆς καὶ ὥραν περίπου, παρὰ τὸ χωρίον Χατζῆ Φακλῆ, σώζεται ἀρχαῖον φρούριον καὶ πύργος αὐτοῦ. (Μελισσηνοῦ Χριστοδούλου, Περὶ τῆς ἐπαρχίας Σαράντα 'Εκκλησιῶν, σελ. 27). 'Επὶ τῆς 'Ελληνικῆς κατοχῆς τῆς 'Αν. Θράκης ὑπήγετο εἰς τὴν διοίκησιν τῶν Σαράντα 'Εκκλησιῶν τοῦ ὁμωνύμου νομοῦ, ἠρίθμει δὲ 3.045 Ἕλληνας Χριστιανοὺς ὀρθοδόξους, πλὴν 250 Τούρκων, οἱ ὁποῖοι μετὰ τὴν ἐκκένωσιν τῆς Θράκης (1923) κατέφυγον εἰς τὴν 'Ελλάδα.

ΣΚΟΡΔΙΣΚΟΙ.—Λαὸς Κελτικῆς καταγωγῆς τῆς κάτω Πανυονίας καὶ τῆς Ἄνω Μοισίας, κατοικῶν μεταξὺ Δουνάβεως καὶ Μάργου (Μοράβα) παρὰ τὰ 'Ιλλυρικὰ μεθόρια. 'Ονομάζονται καὶ Σκορδίσται Ἦσαν λαὸς ἄγριος καὶ πολεμικὸς καὶ διηρεῖτο εἰς τοὺς Μεγάλους καὶ Μικροὺς Σκορδίσκους, (Στράβ. VII, 318). Ἡττη-

θέντες τὸ 135 π.Χ. ὑπὸ τοῦ Μ. Κασκονίου, ἐνίκησαν τὸ 114 π.Χ. τὸν ὕπατον Κ. Πόρκιον Κάτωνα, μόλις σωθέντα ἐκ τῆς καταστροφῆς τοῦ στρατοῦ του. Τέλος συνετρίβησαν ὑπὸ τῶν Ρωμαίων, ἀποσυρθέντες δὲ πέραν τοῦ Δουνάβεως, ἔπαυσαν μνημονευόμενοι ἐν τῇ ἱστορίᾳ. Πόλεις αὐτῶν ἀναφέρονται: ἡ Ἑόρτα καὶ τὸ Καπέδουνον (Στράβ. VII, 318).

ΣΚΟΣΤΟΚΗΣ.—Βασιλεὺς τῶν Ὀδρυσῶν περὶ τὰ 350 π.Χ Εἶναι γνωστὸς μόνον ἐκ τῶν σωζομένων χαλκῶν νομισμάτων αὐτοῦ, τὰ ὁποῖα φέρουν ἐπὶ τῆς μιᾶς ὄψεως κεφαλὴν Ἀπόλλωνος (; δαφνοστεφοῦς, ἐπὶ δὲ τῆς ἄλλης ἐπιγραφὴν ΣΚΟΣΤΟΚ καὶ ἵππον καλπάζοντα. Πλὴν τοῦ ἀνωτέρω, εἶναι γνωστὸς ἐπίσης ἐκ τῶν νομισμάτων αὐτοῦ καὶ ἄλλος Σκοστόκης, προφανῶς Σκύθης βασιλεύς, κόψας κατὰ τὸν τρίτον π.Χ. αἰῶνα, χρυσοῦς στατῆρας καὶ τετράδραχμα ἀργυρᾶ, κατ' ἀπομίμησιν τοῦ βασιλέως Λυσιμάχου. (Head—Σβορώνου Ἱστορ. τῶν Νομισμ. Τόμ. Α΄, σελ. 355—357).

ΣΚΟΤΕΙΝΟΝ. — Βυζαντινὴ πόλις τῆς Ἀν. Θράκης ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Χαριουπόλεως καταληφθεῖσα ὑπὸ τοῦ Τζεγλοῦ, ἡγεμόνος τῶν Σκυθῶν καὶ Σαυροματῶν τὸ ἔαρ τοῦ 1086. Ἐπιτεθέντες κατ' αὐτοῦ ὁ Νικόλαος Μαυροκατακαλὼν καὶ ὁ Βεμπετζιώτης, στρατηγοὶ τοῦ Ἀλεξίου Α΄ τοῦ Κομνηνοῦ, ἔτρεψαν εἰς φυγὴν τοὺς ἐπιδρομεῖς καὶ πολλοὺς ἐφόνευσαν μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὸν Τζεγλοῦ. Φεύγοντες οἱ βάρβαροι πανικόβλητοι, ἐρρίπτοντο εἰς τὸν μεταξὺ Σκοτεινοῦ καὶ Κούλη ῥέοντα ποταμόν, εἰς τὸν ὁποῖον καταπονούμενοι ὑπ' ἀλλήλων, ἐπνίγησαν οὐκ ὀλίγοι, οἱ δὲ ἐναπομείναντες ἐπέστρεψαν εἰς τὰς πέραν τοῦ Δουνάβεως χώρας των (Ἄννα Κομνηνή. VII, 1).

* ΣΚΟΤΟΥΣΑ. — Πόλις τῆς Σιντικῆς, κειμένη ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Στρυμόνος, οὐ μακρὰν Ἡρακλείας τῆς Σιντικῆς ἐπὶ τῆς ὑπὸ ταύτης εἰς τοὺς Φιλίππους ὁδοῦ. Ὁ Πτολεμαῖος φαίνεται σφάλλων τοποθετῶν αὐτὴν ἐν τῇ Ὀδομοντικῇ ἢ τῇ Ἠδωνικῇ χώρᾳ (Γεωγρ. Γ. 12, 28). Δὲν πρέπει δὲ νὰ συγχέεται πρὸς τὴν ἐν Πελασγιώτιδι τῆς Θεσσαλίας ὁμώνυμον αὐτῆς, κειμένην μεταξὺ Φερῶν καὶ Φαρσάλων, ὅπου τὸ 356 π. Χ. ὁ Πελοπίδας κατενίκησεν Ἀλέξανδρον τὸν Φεραῖον (Διοδ. Σικελ. XV 75,—Παυσ. VI, 5, 2) Φέρεται καὶ ὑπὸ τὸν τύπον Κοτοῦσα. Τῆς Σκοτούσης τῆς Σιντικῆς σώζονται χαλκᾶ νομίσματα, ἀποδιδόμενα εἰς τὸν Ἀδαῖον, δυνάστην τῆς Μακεδονίας μετὰ τὸ 200 π Χ. μὴ ἀναφερόμενον ὑπὸ τῆς Ἱστορίας. Παριστῶσι δὲ ἔμπροσθεν κεφαλὴν Ἀπόλλωνος, Ἡρακλέους, Ἀθηνᾶς ἢ κάπρου, ὄπισθεν δὲ φέρουν τὴν ἐπιγραφὴν ΑΔΑΙΟΝ, μετὰ τρίποδος, ῥοπάλου, γλαυκὸς ἢ ἐπιδορατίδος. Ἐπίσης σώζονται καὶ χαλκᾶ νομίσματα τοῦ 168 π.Χ. μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΚΟΤΟΥΣΑΙΩΝ (Head-Σβορώνου, Τόμ. Α΄, σελ. 312-313.) Πότε καὶ ὑπὸ τίνος κατεστράφη εἶναι ἄγνωστον. Τὸ ὄνομα τῆς Σκοτούσης ἐδόθη εἰς τὸ πρότερον καλούμενον χωρίον Πρόσνικ, κείμενον ἐπὶ τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ Θεσσαλονίκης Σερρῶν, ἀριθμεῖ δὲ 1307 κατοίκους, (1928).

ΣΚΟΥΠΙΟΝ. — Παλαιὸν φρούριον τῆς Θράκης ἐν Δαρδανίᾳ τὸ αὐτὸ μὲ τοὺς Σκούπους (βλ. λέξ.), τὰ νῦν Σκόπια, τὸ ὁποῖον ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565).

ΣΚΟΥΠΟΙ.—Πόλις τῆς Θράκης ἐν Δαρδανίᾳ παρὰ τὰ μεθόρια τῆς Μακεδονίας. κειμένη ἐπὶ τοῦ ἄνω ῥοῦ τοῦ Ἀξιοῦ, ἐπὶ ὀχυρᾶς καὶ στρατηγικωτάτης θέσεως, κατὰ τὴν ἔξοδον τῶν στενῶν ὀρέων (νῦν Στενὰ τοῦ Κατσανὶκ) καὶ ἐπὶ τῆς ἀπὸ Ναϊσσοῦ εἰς Στόβους ὁδοῦ. Πότε καὶ ὑπὸ τίνος ἀκριβῶς ἐκτίσθη δὲν εἶναι γνωστόν. Διετέλεσε πρωτεύουσα τῶν Δαρδάνων, κατελήφθη δὲ ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Ε΄ τὸ 210 π. Χ. Κατὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ρωμαίων κατάκτησιν τῆς χώρας, ἐγένετο Ρωμαϊκὴ ἀποικία, περὶ δὲ τὰ τέλη τῆς αὐτοκρατορίας, ἀνεδείχθη πρωτεύουσα τῆς Μεσογαίου Δακίας (Dacia Mediterranea). Ἐπὶ Μεγάλου Κωνσταντίνου ἐγένετο πρωτεύουσα τῆς πρὸς Ν. τοῦ Σκάρδου Δαρδανίας. Καταστραφεῖσα ὑπὸ σεισμῶν περὶ τὰ 520, ἀνῳ-

κοδομήθη ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ὅστις μετωνόμασεν αὐτὴν Ἰουστινιανὴν Πρώτην (βλ λέξ.). Ἐπροίκισεν αὐτὴν δι' ὑδραγωγείου καὶ ἄλλων δημοσίων κτηρίων καὶ ἀνέδειξεν αὐτὴν μεγάλην καὶ πολυάνθρωπον. Τὸ παλαιὸν δὲ ὄνομα ἐπεκράτησεν ὑπὸ τὸ ὄνομα Σκόπια, ἀλβανιστὶ Στοὺπ καὶ τουρκιστὶ Οὐσκιούπ, σλαυϊστὶ δὲ Skoptje. Κυριευθεῖσα ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐπὶ Σουλτὰν Μουρὰτ τοῦ Β' (1421—1451) ὠχυρώθη διὰ νέων τειχῶν καὶ διετέλεσεν ἐπὶ τουρκοκρατίας πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ Κοσσυφοπεδίου καὶ ἕδρα ὀρθοδόξου μητροπολίτου, παραμείνασα ὑπ' αὐτοὺς μέχρι τῶν Βαλκανικῶν πολέμων. Σήμερον ἀριθμεῖ 59.161 κατοίκους (ἀπογραφὴ 1221) μικτοῦ πληθυσμοῦ (Σέρβοι, Βούλγαροι, Ἕλληνες, Τοῦρκοι, Ἰουδαῖοι, Ἀτσίγγανοι). Τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων σώζονται: λιθίνη γέφυρα ζευγνύουσα τὸν Ἀξιόν, μήκους 70 μέτρων καὶ πλάτους ἕξ, λείψανα ὑδραγωγείου, στηριζομένου ἐπὶ 52 ἁψίδων, ἐπιγραφαὶ κτλ.

ΣΚΟΥΤΑΡΙΟΝ. — Πόλις τῆς Θράκης, κειμένη ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Ἀδριανουπόλεως. Κατὰ τὴν Ἄνναν Κομνηνὴν (Χ, 4) ἀπεῖχε Β. Α. τῆς Ἀδριανουπόλεως 18 στάδια, κατελήφθη δὲ ὑπὸ τοῦ πατρός της Ἀλεξίου εἰς τοὺς κατὰ τῶν Κουμάνων πολέμους. Δὲν πρέπει νὰ συγχέωμεν αὐτὴν πρὸς τὴν ὁμώνυμόν της (βλ. λέξ.) κειμένην ἐν τῇ περιφερείᾳ Φιλιππουπόλεως.

* ΣΚΟΥΤΑΡΙΟΥ (Ἐπισκοπή). — Μία τῶν δέκα Ἐπισκοπῶν τῆς Μητροπόλεως Φιλιππουπόλεως, μνημονευομένη εἰς τὸν ὑπὸ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ (886 — 912) συνταχθέντα πίνακα τῆς κλίμακος τοῦ Πατριαρχικοῦ χρόνου (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, τόμ. V, σελ. 483). Ποῦ ἔκειτο ἀκριβῶς δὲν εἶναι γνωστόν. Κατά τινας εἶναι τὸ ὑπὸ τῆς Ἄννης Κομνηνῆς (Χ, 4) ἀναφερόμενον Σκουτάριον ἀπέχον Β. Α. τῆς Ἀδριανουπόλεως 18 στάδια (βλ. λέξ.). Κατὰ πᾶσαν ὅμως πιθανότητα ἔκειτο ὅπου τὸ καὶ νῦν ἔτι ὀνομαζόμενον Σκουτάριον ἢ Σκουταρέτον, τουρκιστὶ Δογαντσέλα, κώμη κειμένη ἐκεῖθεν τοῦ Ἕβρου περὶ τὰς 2 ½ ὥρας Β. Α. τῆς Φιλιππουπόλεως κατοικουμένη ἀνέκαθεν ὑπὸ χριστιανῶν (Κ. Οἰκονόμου ἱερέως. Ἱστοριογεωγραφικὴ περιγραφὴ τῆς ἐπαρχίας Φιλιππουπόλεως 1819 σελ. 15 § 7). Μεταξὺ τοῦ XIII αἰῶνος ἀρχομένου καὶ τοῦ XIV φθίνοντος ἡ Ἐπισκοπὴ Σκουταρίου ἐξέλιπεν ὁριστικῶς.

* ΣΚΥΘΑΙ. — Ἔθνος Θράκιον, κατὰ Στέφανον τὸν Βυζάντιον, «καλούμενοι πρότερον Νομαῖοι, ὕστερον δὲ Σκύθαι ἀπὸ Σκύθου, παιδὸς Ἡρακλέους. Τινὲς δὲ ἀπὸ τοῦ σκύζεσθαι. Ὀργιλώτατοι γάρ».

ΣΚΥΘΑΙ.— Οὕτως ἐκαλοῦντο ἐν Ἀθήναις ἀστυνομικοὶ ὑπηρέται ἔμμισθοι ὡς προερχόμενοι κατ' ἀρχὰς ἐκ Σκυθίας. Βραδύτερον προσελαμβάνοντο καὶ Θρᾶκες καὶ ἄλλοι βάρβαροι, ἡ δύναμις δ' αὐτῶν, μετὰ τοὺς Μηδικοὺς πολέμους ἀνήρχετο εἰς 300 ἄνδρας καὶ κατόπιν εἰς 1.200. Ἐκαλοῦντο ἐπίσης Πευσίνιοι καὶ Σπευσίνιοι.

ΣΚΥΘΗΣ.—Ὁ νεώτερος τῶν τριδύμων υἱῶν τοῦ Ἡρακλέους καὶ τῆς μιξοπαρθένου Ἐχίδνης, τὴν ὁποίαν συνήντησε κατὰ τὴν εἰς τοὺς ὑπερβορείους μετάβασίν του ἔν τινι ἄντρῳ τῆς Ὑλαίας. Ἀνδρωθεὶς καὶ τανύσας τὸ ὑπὸ τοῦ πατρός του ἐγκαλειφθὲν τόξον, ἐγένετο βασιλεὺς καὶ γενάρχης πάντων τῶν Σκυθῶν (Ἡροδ. IV 8—10). Κατ' ἄλλην παράδοσιν ἦτο υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς ἰδίας μητρὸς (Διόδ. Σικελ. Β, 43).

ΣΚΥΘΗΣ (ὁ). — Ὁ κάτοικος τῆς Σκυθίας, ὁ καταγόμενος ἐξ αὐτῆς, μεταφορικῶς ὁ ἄξεστος, βάρβαρος, τραχύς.

ΣΚΥΘΙΑ ΜΙΚΡΑ (Scythia Minor). — Ὄνομα διδόμενον ὑπὸ τῶν ἀρχαίων εἰς δύο χώρας τῆς Ν. Α. Εὐρώπης: α') Τὸ μέγιστον τμῆμα τῆς Τουρκικῆς Χερσονήσου (νῦν Κριμαία), καὶ τὴν πρὸς Β. αὐτῆς μέχρι τοῦ Βορυσθένους (νῦν Δνεῖπερ) ἐκτεινομένην χώραν. β') Τὸ Β. Α. τμῆμα τῆς Θράκης, ὁριζόμενον πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ κάτω ροῦ τοῦ Δουνάβεως, (Ἴστρος), πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Αἵμου, καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Τὸ τμῆμα τοῦτο ἐπὶ τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων, ἀπετέλει ἰδίαν ἐπαρχίαν, ἀντιστοιχεῖ δὲ πρὸς τὴν σημερινὴν Δοβρουτσᾶν ἐν Ρουμανίᾳ.

ΣΚΥΘΙΑΣ (φρούριον).—Παλαιὸν φρού-

ριον τῆς Κάτω Μοισίας, ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περί Κτισμ. IV, 11) παρά τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως, τὸ ὁποῖον ἐπεσκεύασεν ὁ *αὐτοκράτωρ* Ἰουστινιανὸς (527—565).

* ΣΚΥΘΙΑΣ (Ἐπαρχία). — Μία ἐκ τῶν ἓξ ἐπαρχιῶν τοῦ Θέματος τῆς Θράκης, ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, ὑπὸ ἡγεμόνα, περιλαμβάνουσα 15 πόλεις, μὲ πρωτεύουσαν τοὺς Τόμους (Ἱεροκλ. Συνέκδ. 636—637).

* ΣΚΥΘΟΣ. — Παλαιὰ ὀνομασία τῆς Θρακικῆς πόλεως Αἴνου (βλ. λέξ.), κατὰ τὸν Ἀπιανὸν (Μελετίου Γεωγρ. τόμ. Γ', σελ. 55).

ΣΚΥΛΑ (τά).—Οἰκοδομὴ ἐν Βυζαντίῳ, ἐκ τῆς ὁποίας ἔλαβε τὸ ὄνομα καὶ ἡ ὁμώνυμος συνοικία. Εἶχε σχῆμα κυκλικόν, καὶ *ἐκοσμεῖτο, ὡς φαίνεται διὰ σκύλων* (δηλ. λαφύρων), κυριευθέντων κατὰ διαφόρους ἐκστρατείας, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομά της. Ἐχρησίμευε δὲ ὡς προθάλαμος τοῦ τρικλίνου τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἐτελοῦντο δὲ ἐν αὐτῷ διάφοροι αὐλικαὶ τελεταί Διὰ τῶν Σκύλων συνεκοινώνει ὁ Τρίκλινος μετὰ τοῦ Ἱπποδρόμου. Ἐξ αὐτοῦ δὲ καὶ ἡ πρὸς τὸν Ἱππόδρομον πύλη τοῦ περιβόλου τῶν παλατίων ἐκαλεῖτο ἐπίσης πύλη τῶν Σκύλων. Διὰ τῆς πύλης δὲ ταύτης εἰσήρχοντο συνήθως εἰς τὸ παλάτιον οἱ διάφοροι ἄρχοντες οἱ παρουσιαζόμενοι ἑκάστοτε πρὸ τοῦ αὐτοκράτορος δι' ὑπηρεσίαν.

ΣΚΥΛΗΣ.—Υἱὸς τοῦ Ἀριαπείθου, βασιλέως τῶν Σκυθῶν. Γεννηθεὶς ἐξ Ἑλληνίδος μητρὸς καὶ ἐμπνευσθεὶς τὴν πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα καὶ ἔθιμα ἀγάπην, ἐπεδίωξε τὴν διάδοσιν αὐτῶν παρὰ τοῖς Σκύθαις, εὐθὺς ὡς ἐγένετο βασιλεύς. Τοῦτο ὅλως δυσηρέστησε τοὺς Σκύθας, οἵτινες, ἐκδιώξαντες αὐτόν, ἀνεβίβασαν εἰς τὸν *θρόνον τὸν ἀδελφόν του Ὀκταμασάδην*, ἐξ ἄλλης μητρός. Ὁ Σκύλης τότε κατέφυγε πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Ὀδρυσῶν Σιτάλκην, ἀλλ' οὗτος πρὸς ἀποφυγὴν πολέμου μετὰ τῶν Σκυθῶν παρέδωκεν αὐτὸν εἰς τὸν Ὀκταμασάδην, ὅστις τὸν ἀπεκεφάλισεν (Ἡροδ. IV, 76—80).

ΣΚΥΛΛΑ (ἡ).—Μικρὰ καὶ ἀκατοίκητος νησὶς κειμένη κατὰ τὸν Πλίνιον (Nat. Hist) Γ, 14, 2) εἰς τὰ δυτικὰ τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου. Σήμερον ἡ νησὶς αὕτη δὲν ὑπάρχει καταποντισθεῖσα συνεπείᾳ γεωλογικῶν φαινομένων πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων.

ΣΚΥΛΛΙΑΣ (ὁ). — Ἄριστος δύτης τῆς ἐποχῆς του, ἐκ Σκιώνης, παρασχὼν μεγάλας ἐκδουλεύσεις εἰς τοὺς Ἕλληνας κατὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους. Εὑρισκόμενος ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ Περσικοῦ στόλου, ἔπεσεν ἡμέραν τινὰ εἰς τὴν θάλασσαν περὶ τὰς Ἀφετάς, καί, κατὰ τὴν παράδοσιν διῆλθε ὑπὸ τὰ ἐχθρικὰ πλοῖα καὶ ἔφθασε κολυμβῶν ὑπὸ τὴν θάλασσαν μέχρι τοῦ Ἀρτεμισίου, ὅπου ἐστάθμευεν ὁ Ἑλληνικὸς στόλος, ἵνα ἀναγγείλῃ τὸ ναυάγιον τοῦ Περσικοῦ στόλου, πληροφορῶν αὐτοὺς συνάμα ὅτι τὸ *ὑπόλοιπον αὐτοῦ περιέπλεε* τὴν Εὔβοιαν ἵνα περικυκλώσῃ τὸν Ἑλληνικὸν στόλον. Κατὰ τὴν παράδοσιν, περὶ τῆς ὁποίας ἀμφιβάλλει καὶ αὐτὸς ὁ ἀναφέρων ταύτην Ἡρόδοτος, ὁ Σκυλλίας διέτρεξεν ὑπὸ τὴν θάλασσαν 80 σταδίους! (Ἡροδ. VIII, 8). Μετὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου οἱ Ἀμφικτύονες ἐκτιμῶντες τὰς πρὸς τὴν Ἑλλάδα ὑπηρεσίας τοῦ Σκυλλίου καὶ τῆς θυγατρός του Κυάνης, φημιζομένης καὶ ταύτης ὡς ἀρίστης δύτου καὶ κολυμβητρίας, ἀνήγειραν πρὸς τιμὴν αὐτῶν ἀνδριάντας εἰς τὸ ἐν Δελφοῖς Ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος.

ΣΚΥΡΜΙΑΔΑΙ.—Λαὸς τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, κατοικῶν τὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ὑπὲρ τὴν Ἀπολλωνίαν καὶ Μεσημβρίαν. Τούτους μετὰ τῶν Νιψαίων καθυπέταξεν ἀμαχητεὶ ὁ Δαρεῖος τὸ 513 π. Χ. ὅτε διήρχετο διὰ τῆς χώρας των, κατὰ τὴν ἐπὶ τοὺς Σκύθας ἐκστρατείαν αὐτοῦ (Ἡρ. IV. 93).

ΣΚΩΛΟΣ. — Ὀνομασία ἀρχαίου καταβαθμοῦ (κοινῶς σκάλα, ἐπίνειον) τῆς δυτικῆς παραλίας τῆς χερσονήσου Ἀκτῆς (Ἅγιον Ὄρος), ὅπου νῦν ὁ σημερινὸς ἀρσανᾶς τῆς βουλγαρικῆς κοινοβιακῆς μονῆς Ζωγράφου.

* ΣΚΩΛΟΣ ἢ ΣΤΩΛΟΣ. — Πόλις τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου ἢ ἐπὶ Θράκης,

κειμένη παρά τόν 'Ολυνθιακόν ποταμόν πρός βορρᾶν τῆς 'Ολύνθου. Περί ταύτης Στέφανος ὁ Βυζάντιος ἀναφέρει ὅτι ἦτο μία τῶν ἐν «Θράκῃ βαρβαρικῶν, ἃς μετήνεγκον ἐκ τῶν 'Ηδωνῶν οἱ Χαλκιδεῖς εἰς τάς πόλεις αὐτῶν». 'Υπό τοῦ Θουκυδίδου (V, 18) ἀναφέρεται ὡς μία τῶν Χαλκιδικῶν πόλεων, αἱ ὁποῖαι μετά τήν Νικίειον συνθήκην τό 421 π.Χ. παρεδόθησαν εἰς τούς 'Αθηναίους, καταβάλλουσαι τόν λεγόμενον «φόρον ἐπ' 'Αριστείδου». 'Αλλά κατά τόν Πελοποννησιακόν πόλεμον ἀπεστάτησαν ἀπ' αὐτῶν διά τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Βρασίδα καί ἀνεγνώρισαν τήν ἡγεμονίαν τῶν Λακεδαιμονίων. Κατεστράφη ἐπί τῶν Μακεδονικῶν χρόνων μετ' ἄλλων 32 πόλεων ὑπό Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος.

ΣΚΩΠΑΣΙΣ.—Βασιλεύς τῶν Σκυθῶν, ἀντισταθείς κατά τοῦ Δαρείου τοῦ 'Υστάσπους τό 513 π.Χ. ('Ηροδ. IV, 120).

ΣΚΩΡΙΣ. — Ὄνομα θρακικόν κύριον κατ' ἐπιγραφήν ἀναθηματικήν τοῦ δευτέρου ἤ τρίτου μ.Χ. αἰῶνος, εὑρεθεῖσα εἰς τό χωρίον Ἴσβορ τῆς Ροδόπης τῆς περιφερείας Φιλιππουπόλεως («Θρακικά» τόμ. Χ (1938) σ. 266).

ΣΜΙΛΑ (ἡ). — 'Αρχαιοτάτη πόλις τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου ἤ ἐπί Θράκης, κειμένη ἐπί τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου πρός νότον τοῦ Αἰνέου ἀκρωτηρίου (Μεγάλο Καρά-Μπουρνοῦ). Παρά τοῦ 'Ηροδότου (VI, 123) πληροφορούμεθα ὅτι κατά τούς Περσικούς πολέμους ἠναγκάσθη μετά τῶν λοιπῶν πόλεων τῆς Χαλκιδικῆς νά παραχωρήσῃ στρατόν καί πλοῖα εἰς τόν παραπλέοντα τά Χαλκιδικά παράλια στόλον τοῦ Ξέρξου. 'Ο κάτοικος Σμιλαῖος. Πότε καί ὑπό τίνος κατεστράφη, ἄγνωστον.

* ΣΜΟΛΕΝΟΙ. — Τό φύλον τοῦτο τῶν Σμολένων, ἔγινε γνωστόν ἔκ τινος ἐπιγραφῆς τῶν χρόνων τοῦ τσάρου τῶν Βουλγάρων Συμεών (893 - 927), ὁπότε μνημονεύεται καί 'Επισκοπή Σμολένων, βραδύτερον δέ, περί τά τέλη τοῦ XII αἰῶνος καί Θεμα Σμολένων κατῴκει ἐπί τῆς Ροδόπης μέχρι Ξανθείας.

* ΣΜΟΛΕΩΝ ('Επισκοπή). — Μία τῶν ὑπό τόν Μητροπολίτην Φιλίππων 7 ἐπισκοπῶν, ἀναφερομένη εἰς τά 'Εκκλησιαστικά χρονικά τοῦ δεκάτου αἰῶνος (Ράλλη καί Ποτλῆ, τόμ. Ε, σελ. 383). Ἄγνωστος ἡ ταὐτότης αὐτῆς.

ΣΜΟΡΝΗΣ.—Φρούριον τῆς Κάτω Μοισίας ἐπί τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως μετά τάς Νοβάς (νῦν Σίστοβα) ἀνακαινισθέν ὑπό τοῦ αὐτοκράτορος 'Ιουστινιανοῦ (Προκ. Περί Κτισμ. IV, 6, 5).

* ΣΜΥΚΙΘΗΣ. — Θρᾷξ τις δυνάστης, διακωμῳδούμενος ὑπό τοῦ 'Αριστοφάνους ('Ιππῆς, 969).

ΣΜΥΡΝΙΟΝ. — Παλαιοτάτη συνοικία τοῦ Βυζαντίου, ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς ὁποίας ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος (324 — 337) εἶχεν ἀνεγείρει ἐννέα στήλας, μετά ἐννέα ἀνδριάντων: τοῦ ἑαυτοῦ του, τῆς συζύγου του Φαύστας, τοῦ υἱοῦ του Κρίσπου, τόν ὁποῖον εἶχε φονεύσει, καί ἐξ ἄλλων ἐπιφανῶν τοῦ Βυζαντίου Ὅλαι αἱ στῆλαι αὗται κατερρίφθησαν ὑπό τῶν 'Αρειανῶν ἐπί τῆς βασιλείας τοῦ Οὐάλεντος (364—378).

* ΣΟΝΚΗΤΗΝΗ (Ἥρα).—Τυπική προσωνυμία τῆς Ἥρας, λατρευομένης ἐν Θράκῃ, κατ' ἐπιγραφάς εὑρεθείσας ἐν τῇ Β. Θράκῃ καί τῇ Μοισίᾳ. («Θρακικά» 1934, σελ. 47).

ΣΟΥΒΖΟΥΠΑΡΑ (Subzupara). — Μεσόγειος πόλις τῆς Θράκης ἐν τῇ χώρᾳ τῶν 'Οδρυσῶν, κειμένη ἀριστερά τοῦ ποταμοῦ Ἕβρου, ἐπί τῆς ἀπό Φιλιππουπόλεως εἰς 'Αδριανούπολιν ὁδοῦ. Εἶναι ἡ αὐτή μέ τήν Καστόζορβα τῶν 'Οδοιπορικῶν, τήν Castra Rubra τοῦ Πεουτιγγεριανοῦ πίνακος ἤ τήν Καστράζαρβα τοῦ Προκοπίου, (βλ. λέξ.) Ταυτίζεται μέ τό σημερινόν βουλγαρικόν χωρίον Glavan.

* ΣΟΥΙΤΗΛΗΝΟΣ.—Τοπωνυμικόν ἐπίθετον τοῦ Ἥρωος Θρακός μεγάλως λατρευομένου ὑπό τοῦ Θρακικοῦ λαοῦ, ἰδίως δέ τῆς ὑπαίθρου χώρας. («Θρακικόν 'Αρχεῖον», τόμ. VI σελ. 14).

* SUCCI.—'Η δίοδος Succi καλουμένη καί Succorum augustae, περιγράφεται ὑπό τοῦ 'Αμμιανοῦ Μαρκελλίνου (XXI, 10, 8), εἶναι δέ ἡ σημερινή Σιδηρᾶ Πύλη τουρκιστί Ντεμίρ - καπού) βουλγαριστί

Τρογιὰ ἢ Τραϊανοῦ πύλη. Ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν ἐκαλεῖτο Βασιλικὴ Κλεισοῦρα, Στενωπὸς καὶ Τέμπη τοῦ Αἵμου. Ἐπὶ τῶν Σταυροφοριῶν ἐκαλεῖτο claustra ἢ pesta Santi Vassili. Εὑρίσκεται δὲ ἡ δίοδος αὕτη μεταξὺ τῶν ὀρέων Αἵμου καὶ Ροδόπης, διὰ τῆς ὁποίας διήρχετο, ἐπὶ τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων, ἡ μεγάλη στρατιωτικὴ ὁδὸς ἡ ἄγουσα ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως πρὸς δυσμὰς εἰς τὴν Αὐγούσταν Σερδικὴν (Σόφιαν) καὶ ἐξακολουθοῦσα πρὸς τὸ Σιγγίδουνον (Βελιγράδιον) καὶ τὸ Σίρμιον (Μητροβίτσα).

ΣΟΥΚΚΟΙ. — Φυλὴ Θρακικὴ παρὰ τὴν Φιλιππούπολιν καὶ τὰ Σουκιδανά, λαβοῦσα τὸ ὄνομα ἐκ τοῦ στενοῦ Σοῦκις, μεταξὺ Ροδόπης καὶ Αἵμου εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς κοιλάδος τοῦ Ἕβρου, διὰ τῆς ὁποίας, ἐπὶ τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων, διήρχετο ἡ μεγάλη στρατιωτικὴ ὁδὸς ἡ ἄγουσα ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως εἰς τὴν Αὐγούσταν Σερδικὴν (Σόφιαν).

* ΣΟΥΡΓΟΥΤΟΙ (Surguti).—Τουρκόγλωσσοι ζῶντες μέχρι τῶν τελευταίων ἐτῶν εἰς τὰς κωμοπόλεις Χαφσᾶ καὶ Μπαμπᾶ—Ἐσκῆ καὶ περὶ αὐτάς, ἀσχολούμενοι εἰς τὴν ἀμπελοφυτείαν. Ἦσαν δὲ οἱ Σουργοῦτοι οὗτοι λείψανα τῶν κατὰ τὸν ἑνδέκατον αἰῶνα καὶ βραδύτερον ὑπὸ τῶν αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου μετατοπισθέντων πολλῶν Τούρκων Σελτσούκων ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ροδόπην καὶ ἀλλαχοῦ, ὅπως ἀναφέρει ἡ Ἄννα Κομνηνὴ (Ἀλεξιάς. βιβλ. Γ΄). Τοιούτους εὗρον οἱ Σταυροφόροι κατὰ τὴν τρίτην σταυροφορίαν (1189) περὶ τὴν Βερόην (νῦν Στάρα—Ζαγόρα), καθὼς καί τινας Πατσινάκας εἰδωλολάτρας, πιθανῶς καὶ τούτους ἀπογόνους τῶν ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν αἰχμαλωτισθέντων Πατσινάκων. Οἱ Σουργοῦτοι διέφερον τὴν φυσιογνωμίαν καὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Βουλγάρων. Κατὰ τὸν Στ. Ψάλτην, (Ἡ Θράκη καὶ ἡ δύναμις τοῦ ἐν αὐτῇ ἑλληνικοῦ στοιχείου, ἔτος 1919, σελ. 169) εἶναι λείψανα ἐποικισθέντων Τούρκων μετὰ Ἑλλήνων τουρκοφώνων Μικρασιατῶν μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων ἅλωσιν τῆς Κωνσταν)όλεως (1453), ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη φαίνεται ἀστήρικτος. (Πρβλ. Κ. Μυρτίλου Ἀποστολίδου. Ἡ διὰ τῶν αἰώνων ἐθνικὴ φυσιογνωμία τῆς Θράκης εἰς «Θρακικὸν Ἀρχεῖον», τόμος VIII, σελ. 93).

* ΣΟΥΡΑ (ἡ). — Ὄνομα Θρακικὸν κύριον, κατ' ἐπιτύμβιον ἐπιγραφὴν τοῦ δευτέρου ἢ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος, εὑρεθεῖσαν παρὰ τὴν κώμην Πιπέροβο τῆς περιφερείας Μελενίκου («Θρακικὰ» ἔτος Χ σελ. 268).

* ΣΟΥΡΑ (ὁ) καὶ ΣΟΥΡΙΣ (ὁ).—Ὄνομα κύριον καθαρῶς Θρακικόν, γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς τοῦ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος. Πρβλ. καὶ τὰ σύνθετα : Σουριγέθης, Σουράτραλις κ.τ.λ. («Θρακικὰ» 1936, σ. 188).

* ΣΟΥΡΑΤΡΑΛΙΣ.—Ὄνομα κύριον καθαρῶς Θρακικόν, σύνθετον ἐκ τοῦ Σούρα, γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς («Θρακικὰ» 1936, σελ. 188).

* ΣΟΥΡΕΓΕΘΗΣ ἢ ΣΟΥΡΙΓΕΘΗΣ.—Ὄνομα κύριον καθαρῶς Θρακικὸν Θεοῦ ἢ ἥρωος ἡρωποιηθέντος, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν Θράκῃ. (Ἕλλην. Φιλολ. Σύλλογος Κωνσταντινουπόλεως 1873-1874, σελ. 169.—«Θρακικὰ» 1936 σελ. 188).

ΣΟΦΙΑΝΩΝ ἢ ΣΟΦΙΩΝ (λιμήν).— Εἷς τῶν πολεμικῶν λιμένων τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ τῆς Προποντίδος πρὸς Δ. τῶν βασιλικῶν παραλίων, κατασκευασθεὶς ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστίναυ τοῦ Β΄ (565—578) καὶ ὀνομασθεὶς οὕτω πρὸς τιμὴν τῆς συζύγου του Σοφίας, ἥτις παρεκίνησεν αὐτὸν πρὸς κατασκευήν του. Κατ' ἀρχὰς κατεσκευάσθη χάριν τῶν ἐμπορικῶν πλοίων, βραδύτερον ὅμως ἐχρησιμοποιήθη ὡς νεώριον, ἤτοι πολεμικὸς λιμήν, ὅπου ἐναυπηγοῦντο καὶ ἐναυλόχουν τὰ πολεμικὰ πλοῖα, ἡ δὲ εἴσοδος ἦτο ἀπηγορευμένη εἰς τὰ ξένα πλοῖα. Ὁ λιμὴν οὗτος ἐγκαταλειφθεὶς ἀπὸ μακροῦ, ἔχει ἐντελῶς καταχωσθῇ, ἡ δὲ θέσις του καλεῖται σήμερον ὑπὸ τῶν Τούρκων : Κάτεργα-λιμανί.

ΣΟΦΙΑΝΩΝ ἢ ΣΟΦΙΩΝ (Παλάτια). — Μεγαλοπρεπῆ ἀνάκτορα ἐν Κωνσταντινουπόλει, κείμενα ἄνωθεν τοῦ Ἰουλιανοῦ λιμένος ἐπὶ τῆς Προποντίδος. Ἐκτίσθησαν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου Ἰου-

στίνου τοῦ Β' (565 — 578) καὶ ἐκλήθησαν οὕτω πρὸς τιμὴν τῆς συζύγου του Σοφίας. Ἀπεπερατώθησαν ὅμως ὑπὸ τοῦ διαδεχθέντος αὐτὸν Τιβερίου (576 — 582) καὶ διετέθησαν πρὸς κατοικίαν τῆς χήρας τοῦ βασιλέως Ἑλένης.

ΣΠΑΘΙΖΟΣ (φρούριον).—Φρούριον τῆς Κάτω Μοισίας ἐν Θράκῃ παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτίσμ. IV, 4) ἀνακαινισθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565).

ΣΠΑΡΑΔΟΚΟΣ ἢ ΣΠΑΡΔΟΚΟΣ.—Βασιλεὺς τῶν Ὀδρυσῶν, υἱὸς τοῦ Τήρη, τοῦ ἱδρυτοῦ τοῦ βασιλείου τῶν Ὀδρυσῶν, ἀδελφὸς τοῦ Σιτάλκου καὶ πατὴρ τοῦ Σεύθου (βλ. λέξ.) περὶ τὰ 430 π. Χ. Τοῦ Σπαραδόκου σώζονται τετράδραχμα καὶ διώβολα, κοπέντα πιθανῶς ἐν Ὀλύνθῳ, παριστῶντα ἔμπροσθεν ἱππέα μετὰ δύο δοράτων ἢ ΣΠΑΡΑΔΟΚΟ καὶ ἵππον βαδίζοντα, ἢ ΣΠΑ καὶ προτομὴν ἵππου, ὄπισθεν δὲ τὴν ἐπιγραφὴν ΣΠΑΡΑΔΟΚΟ καὶ τετράγωνον ἔγκοιλον, ἐν τῷ ὁποίῳ ἀπεικονίζεται ἀετός, καταβροχθίζων ὄφιν(Head—Σβορώνου. Ἱστορία Νομισμ. τόμος Α' σελ. 353).

ΣΠΑΡΤΑΚΟΣ. — «Πόλις τῆς Θράκης, Ἐρατοσθένης ἐν Γαλατικῶν δευτέρῳ. Τὸ ἐθνικὸν Σπαρτάκιος ἢ Σπάρτακος». (Στέφ. Βυζάντιος). Οὐδαμόθεν ἄλλοθεν γνωστὴ καὶ ἀκαθόριστος.

* ΣΠΑΡΤΑΚΟΣ. — Θρᾷξ τὴν καταγωγήν, ὅστις, διαφυγὼν ἐκ Καπύης ὅπου ἐκρατεῖτο, ἡγήθη τῶν κατὰ τῶν Ρωμαίων ἐξεγερθεισῶν τάξεων κατὰ τὸ 71 π. Χ. καὶ ἔπεσε μαχόμενος κατὰ τὴν μάχην τῆς Ἀπουλίας. Ὁ Πλούταρχος (Βίος Κράσσου VIII), λέγει περὶ αὐτοῦ : «Σπάρτακος, ἀνὴρ Θρᾷξ, νομαδικοῦ γένους, οὐ μόνον φρόνημα μέγα καὶ ρώμην ἔχων, ἀλλὰ καὶ συνέσει καὶ πραότητι τῆς τύχης ἀμείνων καὶ τοῦ γένους ἑλληνικώτερος». Ὁ δὲ Ἀππιανὸς (Ρωμαϊκ. Ἐμφυλ. Α', 116) λέγει, ὅτι ἦτο αἰχμάλωτος ἀργυρώνυτος τῶν Ρωμαίων καὶ «ἐν τοῖς μονομάχοις ὢν ἔπεισεν αὐτῶν εἰς ἑβδομήκοντα ἄνδρας μάλιστα κινδυνεῦσαι περὶ ἐλευθερίας μᾶλλον ἢ θέας ἐπιδείξεως.»

ΣΠΑΡΤΩΛΟΣ (ἡ) —Ἀρχαιοτάτη πόλις τῆς Βοττικῆς ἢ Βοτιαίας ἐν τῇ Χαλκιδικῇ χερσονήσῳ ἢ ἐπὶ Θράκης, κειμένη παρὰ τὴν Ὄλυνθον (Ἁγιομάμας) ἢ ὅπου τὸ μετόχιον τοῦ Ἁγίου Διονυσίου, ἢ κατ' ἄλλους ὀλίγον ἀνατολικῶς τῆς Πορταριᾶς (Μ. Δήμιτσα, Ἡ Μακεδονία, σελ. 606). Ἀναφέρεται πολλάκις ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου ὡς σύμμαχος τῶν ἐπὶ Θράκης Χαλκιδέων κατὰ τῶν Ἀθηναίων, τῶν ὁποίων ἡγοῦντο οἱ στρατηγοὶ Ξενοφῶν καὶ Φανομάχος. Πρὸ τῶν τειχῶν τῆς Σπαρτώλου ἐνικήθησαν οἱ Ἀθηναῖοι τὸ 429 π.Χ. ὑπὸ τῶν Βοττιαίων καὶ Χαλκιδέων εἰς βοήθειαν τῶν ὁποίων προσῆλθον καὶ οἱ Ὀλύνθιοι, ἐφονεύθησαν δέ, ὅπως ἀναφέρει ὁ Θουκυδίδης, πάντες οἱ στρατηγοὶ καὶ 430 στρατιῶται. Εἰς ἀνάμνησιν τῆς νίκης ταύτης ἔστησαν τρόπαιον οἱ Βοττιαῖοι καὶ οἱ Χαλκιδεῖς (Θουκυδ. Β, 79, Πρβλ. Ξενοφ. Ἑλληνικὰ V, 3, 4.—Διοδ. Σικελ. XII, 47).

Τὸ 421 π. Χ. μετὰ τὴν Νικίειον εἰρήνην, ἀπεδόθη εἰς τοὺς Ἀθηναίους μετὰ τῆς Ὀλύνθου, Ἀκάνθου, Σταγείρων καὶ ἄλλων πόλεων, καταβάλλουσα, κατ' ἀρχάς, ἐτήσιον φόρον 2 τάλαντα, ἔπειτα δὲ 3 τάλαντα καὶ 500 δραχμάς. Τῆς Σπαρτώλου σώζονται νομίσματα φέροντα τὴν ἐπιγραφὴν ΣΠΑΡΤΑΛΙΩΝ (Babelon, τόμ. IV, σελ. 390).

ΣΠΙΒΥΡΟΣ (φρούριον).—Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων τῆς Κάτω Μοισίας παρὰ τὸν Δούναβιν, παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισ. IV, II) ἀνακαινισθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ Α' (527—565).

* ΣΠΙΝΔΕΗΝΟΣ (Ἀπόλλων).—Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ Ἀπόλλωνος, λατρευομένου ἐν Σπινδέᾳ ἢ Σπινδόῳ, γνωσθὲν ἐξ ἐπιγραφῆς εὑρεθείσης ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ Ὀρτάκιοϊ («Θρακικὰ» ἔτος Χ. σελ. 282).

* ΣΠΙΝΘΟΠΥΡΗΝΟΣ.— Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ Ἀσκληπιοῦ, λατρευομένου ἐν Θράκῃ, γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῶν («Θρακικὰ» Τόμ. XII, σελ. 239).

ΣΠΙΝΟΠΑΡΑ.—Μεσόγειος πόλις τῆς Θράκης κειμένη παρὰ τὴν Παυταλίαν (νῦν Κιουστενδήλ), ἐπί τινος διαβάσεως τοῦ

Στρυμόνος καὶ τῆς συμβολῆς αὐτοῦ μετά τῶν παραποτάμων του (νῦν Sololchtitze). Ταυτίζεται δὲ μὲ τὸ σημερινὸν χωρίον Κόνιαβο ἐν Βουλγαρίᾳ διὰ τοῦ στενοῦ τοῦ ὁποίου διέρχεται καὶ σήμερον ἀκόμη ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ Ραδομίρ– Κιοστενδήλ. (Πρβλ. G. Seure, Archéologie Thrace, σειρὰ β', σελ. 141).

ΣΠΟΚΙΙΣ.—Δυνάστης τῆς Θράκης βασιλεύσας κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐν Ἀβδήροις περὶ τὸ 360 ἢ 350 π. Χ. γνωστὸς μόνον ἐκ τῶν νομισμάτων αὐτοῦ, τὰ ὁποῖα παριστῶσι γυπάετον, κοινὸν τύπον τῆς πόλεως ταύτης, (Head—Σβορώνου Νομίσματολ. τόμ. Α').

* STABULO DIOMEDIS.— Ἤτοι Σταθμὸς Διομήδους, ὀνομασία τῆς κώμης Καρτερᾶς (βλ. λέξ.) πρωτευούσης τοῦ Διομήδους, μυθικοῦ βασιλέως τῶν Βιστόνων, σημειουμένη εἰς τὰ Ὁδοιπορικὰ τοῦ Ἀντωνίου καὶ τοῦ Ἱεροσολιμιτικοῦ (IV μ.Χ. αἰών) καθὼς καὶ εἰς τὸν Πεουτιγγεριανὸν Χάρτην).

* ΣΤΑΔΙΟΝ.—Ξενὼν παρὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἱδρυθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ τῆς Θεοδώρας (527—565) χάριν τῶν καταπλεόντων ἐκεῖ πτωχῶν καὶ ξένων ἀσθενῶν (Προκοπ. Περὶ Κτισμ. IV).

ΣΤΑΓΕΙΡΑ (ΘΡΑΚΗΣ).— Παράλιος πόλις τῆς μεσημβρινῆς Θράκης, κειμένη πρὸς Δ. τῆς Μαρωνείας παρὰ τὸ Σέρρειον ἀκρωτήριον ἢ ἄλλως Ὀρθαγόρρια ἢ Ὀρθηγορία καλουμένη (βλ. λέξ). Κατὰ Νικήταν τὸν Χωνιάτην (σελ. 595) εἶναι ἡ σημερινὴ Μάκρη, ἀπέχουσα πρὸς Δ. τῆς Ἀλεξανδρουπόλεως περὶ τὰ 10 χλμ. Κατὰ δὲ τὸν Γεώργιον Ἀκροπολίτην, Στάγειρα ὀνομάζουν καὶ ὄρος τι τῆς μεσημβρινῆς Θράκης, παρὰ τὴν πόλιν Μάκριον, ἥτις ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του (13ος αἰών), κοινῶς ἐκαλεῖτο Μάκρη. Δὲν πρέπει νὰ συγχέεται μὲ τὰ Στάγειρα τῆς Χαλκιδικῆς, τὴν πατρίδα τοῦ Ἀριστοτέλους.

ΣΤΑΓΕΙΡΑ (τά).—Πόλις τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματος τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου ἢ ἐπὶ Θράκης, κατοικουμένη ὑπὸ Θρακῶν. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἀπῳκίσθη ὑπὸ Ἀνδρίων ἀποίκων περὶ τὸ 665—655 π.Χ., κατόπιν δὲ ὑπὸ Χαλκιδέων τῆς Εὐβοίας. Κατὰ τὸν Στράβωνα (VII, 330, 35) ἔκειτο παρὰ τὸν Στρυμονικὸν κόλπον : «Πρώτη μετὰ τὸν Ἀκάνθιον λιμένα, ἔρημος καὶ αὐτὴ τῶν Χαλκιδικῶν, Ἀριστοτέλους πατρὶς καὶ λιμὴν αὐτῆς Κάπρος, καὶ νησίον ὁμώνυμον τούτῳ». Κατὰ τὸν Πτολεμαῖον ἔκειτο εἰς βόρ. πλάτ. 41°, 10' καὶ ἀνατ. μῆκ. 50°,20'. Ἐσφαλμένως ὅμως τοποθετεῖ αὐτὴν ἐπὶ τοῦ Σιγγιτικοῦ κόλπου, ἐνῷ εἶναι ἐξηκριβωμένον ὅτι ἔκειτο ἐπὶ τοῦ Στρυμονικοῦ κόλπου (Πτολεμ. Γεωγρ. III, 12, 8). Γράφεται δὲ πότε Στάγιρος, πότε Στάγειρος (Ἡροδ. VII, 116. Θουκ. IV, 8, V, 8) καὶ πότε κατὰ πληθυντικὸν καὶ κατ' οὐδέτερον γένος. Ὑπερηφανεύονται δὲ ὅτι ὑπῆρξεν ἡ πατρὶς τοῦ φιλοσόφου Ἀριστοτέλους, ὅστις ἐνίοτε καὶ Σταγερίτης ἐπονομάζεται. Τὰ Στάγειρα παρέμειναν ἐλεύθερα μέχρι τῶν Περσικῶν πολέμων, ὅτε ἠναγκάσθησαν νὰ ἀναγνωρίσουν τὸν Περσικὸν ζυγὸν (Ἡροδ. VII, 115).

Μετὰ τὴν ἧτταν τῶν Περσῶν καὶ τὴν ἀναχώρησίν των ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐγένοντο φόρου ὑποτελεῖς εἰς τοὺς Ἀθηναίους μέχρι τοῦ 423 π.Χ. ὁπότε προσετέθησαν εἰς τὴν συμμαχίαν τῶν Λακεδαιμονίων, ὀλίγον μετὰ τὴν προσχώρησιν εἰς αὐτοὺς τῆς Ἀκάνθου (Θουκ. IV, 88). Δύο ὅμως ἔτη μετὰ ταῦτα, ὡς πιστοῦται, ὁπότε ἐγένετο ἡ Νικίειος εἰρήνη (421 π.Χ.) ἀφέθη ἐλευθέρα. Εἰσελθοῦσα βραδύτερον εἰς τὴν ὁμοσπονδίαν τῶν Ὀλυνθίων τὸ 392 π.Χ. περιεπλάκη καὶ αὕτη εἰς τὸν κατὰ τοῦ Φιλίππου ἀγῶνα, ὁπότε κατεστράφη ὑπ' αὐτοῦ τὸ 348 π.Χ. Ἀλλ' ὁ Φίλιππος χαριζόμενος εἰς τὸν Ἀριστοτέλην, τὸν διδάσκαλον τοῦ υἱοῦ του, ἀνῳκοδόμησεν αὐτὴν καὶ ἀποκατέστησε τοὺς κατοίκους αὐτῆς. (Πλουτάρχ. Βίος Ἀλεξάνδρου, 7.) Ἐξέπεσεν ὅμως τῆς ἀρχαίας αὐτῶν ἀκμῆς καὶ δόξης, κατὰ δὲ τὸν IV μ.Χ. αἰῶνα κατεστράφη ὑπὸ τῶν ἐπιδραμόντων τὴν χώραν Γότθων, μὴ δυνηθεῖσα ἔκτοτε ν' ἀναλάβη. Τὰ ἐρείπια τῶν Σταγείρων, κατά τινας, κεῖνται ὅπου ἡ Ἴσβορος, κατ' ἄλλους δὲ

ὅπου ἡ σημερινὴ κωμόπολις Σταυρὸς κατὰ τὰ ΝΔ. παράλια τοῦ Στρυμονικοῦ κόλπου, ἀπέχουσα 8 ὥρας ἀπὸ τῆς Λαριγκόβης. Κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν ὅμως γνώμην, τὰ ἐρείπια αὐτῆς κεῖνται παρὰ τὸ χωρίον 'Ολυμπιάς, κοινῶς Λυμπιάδα ἢ Λιβάνοβο ἢ Λυβζάδα, πρὸς βορρᾶν τῆς Στρατονίκης. (Πρβλ. Δήμιτσα, ἡ Μακεδονία, σελ. 611).

* ΣΤΑΛΗΜΕΝΗ (ἡ).—Παραφθορὰ τοῦ ὀνόματος Λῆμνος, σχηματισθεῖσα ὑπὸ τῶν 'Ενετῶν, οἱ ὁποῖοι μὴ γνωρίζοντες τὴν ἑλληνικὴν καὶ ἀκούοντες συχνὰ τὴν φράσιν «στὴ Λῆμνο» ἔπλασαν τὸν τύπον Σταλημένη, ὅστις ἐπὶ αἰῶνας ὁλοκλήρους ἐπεκράτησε παρὰ τῷ ναυτικῷ κόσμῳ. 'Απαντᾷ δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο διὰ πρώτην φορὰν ἐν ἐνετικῷ ἐγγράφῳ τοῦ 1205, ἐν τῷ ὁποίῳ ἀναγράφονται αἱ ὑπὸ τῶν Βενετῶν εὐπατριδῶν καταληφθεῖσαι νῆσοι τοῦ Αἰγαίου (Α. Μουχίδου, 'Η Λῆμνος σελ.148).

ΣΤΑΜΕΝΑ (τά).—Οὕτως ἐκαλοῦντο ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων τὰ μετὰ κασσιτέρου (stanum) μεμιγμένα μικρὰ χάλκινα νομίσματα. Κατά τινας τὸ ὄνομα «σταμένα» παράγεται ἐκ τοῦ «ἱστάμενα» (=ζυγιζόμενα), ἀλλ' ἡ ἐτυμολογία θεωρεῖται βεβιασμένη (Πρβλ. Μαυροφρύδου, Μνημεῖα νεωτέρας 'Ελλην. γλώσσης, σ. 527). Φαίνεται δὲ μᾶλλον ὅτι ἐλήφθη ἐκ τῶν δυτικῶν λατινικῶν λαῶν.

* ΣΤΑΡΑΣΚΗΝΟΣ ('Απόλλων).—Τοπικὴ προσωνυμία τοῦ 'Απόλλωνος, λατρευομένου ἐν Θράκῃ, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν τῇ Βορείῳ Θράκῃ καὶ τῇ Μοισίᾳ («Θρακικὰ» 1929 σελ. 12).

* ΣΤΑΤΗΝΟΣ ('Ασκληπιός).—Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ 'Ασκληπιοῦ, λατρευομένου ἐν Θράκῃ, πιθανῶς ἐν τῇ κώμῃ (vicus) Στατὶς (βλ. λ.), κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν αὐτῇ («Θρακικά», τόμ. XII, σελ. 239).

* ΣΤΑΤΙΣ ἢ ΣΤΑΤΙΣ (ἡ).—Μικρὰ κώμη (vicus) τῆς Βορείου Θράκης, λατινιστὶ Statisae (Στατίσαι), γνωστὴ ἐξ ἐπιγραφῆς τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων, ἐξ οὗ καὶ τὸ τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ 'Ασκληπιοῦ. («Θρακικά», τόμ. XII, σελ. 239 καὶ ἑξῆς).

* ΣΤΕΝΗ (ἡ).—Μεταγενέστερον ὄνομα τοῦ Λεωσθενείου τῶν ἀρχαίων ἢ Σωσθενείου τῶν Βυζαντινῶν (βλ. λέξ.).

ΣΤΕΝΙΜΑΧΟΣ (ὁ καὶ ἡ). — Πόλις τῆς Θράκης κειμένη περὶ τὰ 20 χλμ. Ν.Α. τῆς Φιλιππουπόλεως καὶ περὶ τὰ 230—300 μέτρα ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Περὶ τῆς ἀκριβοῦς χρονολογίας της ἱδρύσεώς της καθὼς καὶ τῆς προελεύσεως τοῦ ὀνόματός της οὐδὲν μετὰ θετικότητος εἶναι γνωστόν. Κατά τινα παράδοσιν, φερομένην εἰς τὰ στόματα τῶν Στενιμαχητῶν, ἡ πόλις των ἱδρύθη περὶ τὰ μέσα τοῦ πέμπτου π. Χ. αἰῶνος ὑπὸ τῶν ἐκ τῆς Εὐβοίας προερχομένων ἀποίκων 'Ιστιαίων, οἱ ὁποῖοι νικήσαντες τοὺς Βησσοὺς ἢ Βέσσους, ὠνόμασαν αὐτὴν 'Ιστιαιομάχην, ἐξ οὗ κατὰ παραφθορὰν τὸ σημερινὸν ὄνομα. Κατ' ἄλλην παράδοσιν, προβαλλομένην ὑπὸ τῶν Βουλγάρων, ἡ λέξις Στενίμαχος εἶναι βουλγαρική. Κατὰ ταύτην, πολιορκουμένης ποτὲ τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ κινδυνευούσης, ὁ βούλγαρος αὐτῆς ἡγεμὼν ἐσώθη μετὰ τῆς μητρός του, διὰ τῆς φυγῆς εἰπὼν εἰς αὐτήν: ***Στάνι - μάϊκα***, ἤτοι: σήκω μητέρα νὰ φύγωμεν. Κατὰ τὸν Βλάσ. Σκορδέλην, ὁ Στενίμαχος πιθανὸν νὰ ἐκτίσθη κατὰ τὸν μεσαίωνα, ἔλαβε δὲ τὸ ὄνομα τοῦ διαρρέοντος αὐτὴν ποταμοῦ φέροντος τὸ ὄνομα Στενίμαχος ὡς «ἐν στενοῖς μαχόμενος», χωρὶς καὶ νὰ ἀποκλείῃ τὴν ὕπαρξιν ἐκεῖ ἀρχαιοτέρου συνοικισμοῦ. Κατὰ τὸν καθηγητὴν Κ. Ἄμαντον τὸ ὄνομα τῆς πόλεως προῆλθε πιθανῶς ἔκ τινος οἰκογενειακοῦ ὀνόματος, διότι εἰς ἔγγραφον τοῦ XV αἰῶνος ἐκ Λήμνου ἀναφέρεται καί τις «Γεώργιος τοῦ Στενιμάχου». Οὕτως ἑρμηνεύεται καὶ τὸ ὅτι ὄχι μόνον οἱ Βυζαντινοὶ συγγραφεῖς καὶ χρονογράφοι ἀλλὰ καὶ οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως μέχρι σήμερον προφέρουν τὸ ὄνομά της συνήθως κατὰ γένος ἀρσενικόν: ὁ ***Στενίμαχος***. Τὸ ὅτι ἐπὶ τῆς τοποθεσίας τῆς κυρίως Στενιμάχου ὑπῆρχεν 'Ελληνικὸς ἢ Θρακοελληνικὸς συνοικισμὸς κατὰ τοὺς 'Ελληνικοὺς καὶ Ρωμαϊκοὺς χρόνους, εἶναι ἀναμφισβήτητον, ἄγνωστον ὅμως παραμένει τὸ ἀρχικὸν αὐτοῦ ὄνομα. Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, τοῦ ὀνόματος Στενίμα-

χος πρώτη μνεία κατὰ τὸν μεσαιῶνα γίνε**ται τὸ** 1083 εἰς τὸ ***τυπικὸν*** τῆς **ἐπὶ τῆς Ροδόπης μονῆς** τῆς Πετριτζονιτίσσης (βλ. **λέξ.) τῆς νῦν** λεγομένης τοῦ Βατσκόβου **ἐκ τῆς** ὁμωνύμου παρ' αὐτῆς κώμης. Παρ' **αὐτὴν κεῖται** ἐπὶ ὑψηλοῦ ἀποτόμου καὶ **δυσπροσίτου** βράχου, 130 μέτρα ὑψηλότε**ρον τῆς** πόλεως, περὶ τὰ 3 χλμ. πρὸς νό**τον τὸ** φρούριον τοῦ Στενιμάχου. **Ἐν αὐτῷ** σώζεται λιθόκτιστος ὡραία ἐκκλησία βυζαντιακοῦ ρυθμοῦ ἐπονομαζομένη ὑπὸ τῶν Στενιμαχιτῶν, κατὰ παράδοσιν, ***«Παναγία τοῦ Καλέ»***.

Πότε ἀκριβῶς ἐκτίσθη τὸ φρούριον τοῦτο, δὲν εἶναι γνωστόν. Πολὺ πιθανὸν νὰ ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565) μετ' ἄλλων ἐπὶ τῆς Ροδόπης ὀχυρωμάτων, τὰ ὁποῖα ἀπαριθμεῖ ὁ Προκόπιος εἰς τὸ Περὶ Κτισμάτων, καὶ τῶν ὁποίων ἀγνοεῖται σήμερον ἡ τοποθεσία, ἐπιθυμοῦντος τοῦ αὐτοκράτορος νὰ προστατεύσῃ τὴν Θράκην καὶ τὴν εἰς τὸ Βυζάντιον ἄγουσαν κατὰ πάσης καὶ κυρίως ἐκ τῆς Μακεδονίας διὰ τῆς Ροδόπης ἐχθρικῆς ἐπιδρομῆς. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἐπὶ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ (1081—1118) τὸ φρούριον ἔφερε τὸ ὄνομα ***Πετριτζός*** (βλ. λέξ.), ἀπὸ τῆς παρ' αὐτὸ κειμένης ὁμωνύμου κώμης, ἐξ οὗ καὶ ἡ ἐν τῇ πρὸς δυσμὰς ἐκτεινομένῃ περιοχῇ κτισθεῖσα μονὴ ὑπὸ τοῦ Πακουριανοῦ ὠνομάσθη ***«Μονὴ» τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Πετριτζονιτίσσης***. Ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου Γ' Ἀγγέλου, τὸ φρούριον τοῦ Στενιμάχου ὑπήγετο εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Φιλιππουπόλεως, ἡ ὁποία παρεχωρήθη εἰς τὸν Βούλγαρον Ἰβάγκον, γαμβρὸν τοῦ αὐτοκράτορος ἐπ' ἀνεψιᾷ καὶ ἐπονομασθέντα Ἀλέξιον (1199). Ἐπειδὴ ὅμως οὗτος *παρασπονδήσας, συνεμάχησε μὲ τὸν τσάρον* τῶν Βλαχοβουλγάρων Ἰωαννίτσην (Καλογιάννην) καὶ παρεῖχε πράγματα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν αὐτοκρατορίαν, ἐπελθὼν κατ' αὐτοῦ ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξιος, ἀνέκτησεν ὄχι μόνον τὴν ἐπαρχίαν τῆς Φιλιππουπόλεως, ἀλλὰ καὶ τὸ φρούριον τοῦ Στενιμάχου, ἀφοῦ «ἐξεῖλέ τε κατὰ κράτος καὶ τοὺς ἐνόντας ἠνδραποδίσατο».

Ἐπὶ Φραγκοκρατίας ὁ Στενίμαχος μετὰ τοῦ φρουρίου περιελήφθη τὸ 1204 εἰς τὸ φέουδον τῆς Φιλιππουπόλεως, τὸ ὁποῖον παρεχωρήθη ὑπὸ τοῦ ἀναγορευθέντος ὑπὸ τῶν σταυροφόρων αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου Βαλδουΐνου εἰς τὸν ἱππότην Renier de Tris. Οὗτος, ἐπικειμένης τῆς πολιορκίας τῆς Φιλιππουπόλεως, κατέφυγεν εἰς τὸ ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν του φυλασσόμενον φρούριον τοῦ Στενιμάχου κατ' Ἰούνιον τοῦ 1205, ὅπου ἀποκλεισθεὶς ὑπὸ τῶν Βλαχοβουλγάρων ἐπὶ 13 μῆνας ὑπέστη τὰ πάνδεινα ἐλλείψει τροφῶν, ὥστε καὶ τοὺς ἵππους του κατέφαγε, διότι δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπικοινωνήσῃ μὲ τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἀπέχουσαν ἐννέα ἡμερῶν δρόμον καὶ ζητήσῃ βοήθειαν ἕνεκα τῆς ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν κατοχῆς τῆς ὑπαίθρου χώρας. Ἀπηλευθερώθη τὸ ἑπόμενον ἔτος ὑπὸ ἰσχυροῦ ἀποσπάσματος στρατοῦ ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Βιλλαρδουΐνου, ὅστις μετὰ μικρὰν ἀνάπαυσιν ἀπῆλθε μετὰ τοῦ Renier πρὸς συνάντησιν τῶν κυρίων δυνάμεων τοῦ Ἑρρίκου, τὰς ὁποίας συνήντησαν παρὰ τὸν Ἄρδαν ποταμὸν μετὰ πορείαν τριῶν ἡμερῶν. Ὀλίγον βραδύτερον μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Φράγκων παρὰ τὴν Φιλιππούπολιν μεγάλην ἧτταν τοῦ Βορίλα, τοῦ διαδόχου τοῦ Ἰωαννίτση τὸ 1208, ὁ *αὐτοκράτωρ* Ἑρρῖκος συνεμάχησε πρὸς τὸν Esclas, ἐξάδελφον τοῦ Βορίλα, ἀλλ' ἄσπονδον αὐτοῦ ἐχθρὸν ἕνεκα κληρονομικῶν λόγων, καὶ ὑπόσχεται εἰς αὐτὸν τὴν θυγατέρα του, τῆς ὁποίας οἱ γάμοι ἐτελέσθησαν μετ' ὀλίγον ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ὡς φαίνεται, ἐκυριάρχει τότε τῆς Ροδόπης ὁ Esclas, διότι εἰς τὸ φρούριον τῆς Στενιμάχου, ὅπου ἐγένοντο οἱ ἀρραβῶνες, ὁ αὐτοκράτωρ ἐδώρησεν εἰς τὸν μέλλοντα γαμβρόν του τὸν ὡραῖον ἵππον του καὶ ἀφῆκε πλησίον του ὡς σύμβουλον τὸν ἐξάδελφόν του Εὐστάθιον μὲ δύο τάγματα στρατοῦ, τοῦ μὲν ἐξ Ἑλλήνων τῆς Ἀδριανουπόλεως, τοῦ δὲ ἐκ Γάλλων.

Μετ' οὐ πολὺ ὅμως, συμφιλιωθέντος τοῦ Esclas πρὸς τὴν βασιλικὴν τοῦ Τυρνάβου αὐλήν, ἡ περιοχὴ τῆς Ροδόπης περιῆλθεν εἰς τὴν κυριαρχίαν τοῦ βασιλέως τῶν Βουλ-

γάρων 'Ασὲν Β', ὅστις νικήσας τὸν δεσπότην τῆς 'Ηπείρου Θεόδωρον 'Ιωάννην τὸν Κομνηνὸν παρὰ τὴν Κλοκοτινίτσαν, κατὰ τὴν ἀπὸ Χασκόβου εἰς Φιλιππούπολιν ἄγουσαν ὁδὸν (1230) κατέλαβε τὸ πλεῖστον τῆς Θράκης καὶ Μακεδονίας μέρος. Τότε πιθανῶς ἐπελήφθη καὶ τῆς κατασκευῆς τῶν ἐπὶ τῆς Ροδόπης ὀχυρωμάτων, ἑπομένως δὲ καὶ τοῦ φρουρίου τοῦ Στενιμάχου. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ τσάρου 'Ασὲν Β' (1201), οἱ διάδοχοι αὐτοῦ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ κρατήσουν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν των τὰ παρ' ἐκείνου καταληφθέντα, διότι κατέλαβεν αὐτὰ ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Νικαίας 'Ιωάννης Δούκας ὁ Βατάτσης (1222 — 1255). Τότε καὶ ὁ Στενίμαχος μετὰ τῶν ἐπὶ τῆς Ροδόπης ὀχυρῶν ἐπανῆλθεν εἰς τὸ 'Ελληνικὸν κράτος, τοῦ ὁποίου ὅριον πρὸς τὴν Βουλγαρίαν ἐτάχθη ὁ Ἕβρος ποταμός. 'Αλλὰ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Βατάτση οἱ Βούλγαροι διέβησαν πάλιν τὸν Αἶμον ὑπὸ τὸν βασιλέα αὐτῶν Μιχαὴλ καὶ ἐγένοντο κύριοι τῶν μερῶν τῆς Ροδόπης, ὁπότε κατελήφθη ὑπ' αὐτῶν ὁ Στενίμαχος, ἡ Πριστίτσα, ὁ Κρυτζιμός, ἡ Τζέπαινα κτλ. 'Αλλὰ καὶ ὁ βασιλεὺς Θεόδωρος Β' ὁ Λάσκαρις (1255—1259) δὲν ἐκάθητο μὲ ἐσταυρωμένας τὰς χεῖρας: 'Επελθὼν μετὰ στρατοῦ ἀνέκτησε τὰ καταληφθέντα ὑπὸ τῶν Βουλγάρων μέρη, ἔκτοτε δὲ ὁ Στενίμαχος παρέμεινε ὑπὸ τοὺς Ἕλληνας ἐπὶ ὀκτὼ δεκαετηρίδας. 'Επὶ τῶν πρώτων Παλαιολόγων (1259 — 1344) ἡ ἐπαρχία Ροδόπης, ἡ ὁποία ἕνεκα τῆς μεθοριακῆς της πρὸς τὴν Βουλγαρίαν θέσεως ἀπέκτησε μεγάλην σπουδαιότητα διὰ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους καὶ ἦτο πλήρης ὀχυρωμάτων μετ' ἀρκετοῦ στρατοῦ, ὁ Στενίμαχος ἦτο πρωτεύουσα αὐτῆς, προσονομαζομένης: ἐπαρχίας Στενιμάχου καὶ Τζεπαίνης.

Μετὰ τὸν θάνατον 'Ανδρονίκου τοῦ νεωτέρου (1341) καὶ τοὺς ἐμφυλίους πολέμους μεταξὺ τοῦ στρατηγοῦ Καντακουζηνοῦ καὶ τοῦ ἀνηλίκου βασιλέως 'Ιωάννου Παλαιολόγου, υἱοῦ τοῦ 'Ανδρονίκου, ἐπιτροπευομένου ὑπὸ τῆς βασιλομήτορος Ἄννης τῆς Σαβαυδικῆς, αὕτη παρεχώρησε τὸ 1344 τὸν Στενίμαχον μετ' ἄλλων ὀκτὼ ὀχυρῶν πόλεων εἰς τὸν βασιλέα τῶν Βουλγάρων 'Αλέξανδρον ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ τύχῃ στρατιωτικῆς βοηθείας παρ' αὐτοῦ κατὰ τοῦ Καντακουζηνοῦ, ὅστις ἐκήρυξεν ἑαυτὸν αὐτοκράτορα ἐν Διδυμοτείχῳ. Καὶ βοήθεια μὲν οὐδεμία παρεσχέθη ὑπὸ διαφόρους προφάσεις, αἱ πόλεις ὅμως αὗται, δηλαδή: ἡ Τζέπαινα, ὁ Κρυτζιμός, ἡ Περιστίτζα, ἡ 'Αγία 'Ιουστίνη, ὁ Στενίμαχος, ὁ 'Αετός, ὁ Μέαδος, ὁ Κοσνικὸς καὶ ἡ Φιλιππούπολις, περιῆλθον εἰς τοὺς Βουλγάρους μετὰ τῶν ἐν αὐταῖς στρατιωτῶν, οἱ ὁποῖοι, ὅπως ἀναφέρει ὁ Καντακουζηνὸς (III, 66) «ὀλίγῳ πλείους χιλίων ἦσαν πάντες μαχιμώτατοι καὶ οὐδένων ἄλλων παρὰ Ρωμαίοις στρατευομένων λειπόμενοι εἰς εὐψυχίαν».

Μετὰ κυριαρχίαν εἴκοσι περίπου ἐτῶν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων ὁ Στενίμαχος μετὰ τῆς Φιλιππουπόλεως κατελήφθη ὑπὸ τῶν Τούρκων τὸ 1363 ἢ 1364, τὸ δὲ φρούριον αὐτῆς, ὡς φαίνεται, ἐχρησιμοποιεῖτο κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς τουρκοκρατίας ὑπὸ τῶν κατακτητῶν. Μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν τότε ἐν Φιλιππουπόλει πολυαρίθμων Τούρκων, αἱ παλαιαὶ τῆς Φιλιππουπόλεως Βυζαντιναὶ οἰκογένειαι, ἠναγκάσθησαν νὰ μεταναστεύσωσιν εἰς τὸν Στενίμαχον καὶ τὰς παρ' αὐτὸν κώμας Βοδενὰ καὶ Κούκλεναν. 'Ως ἐκ τούτου ὁ Στενίμαχος ἀπέβη κέντρον τοῦ 'Ελληνισμοῦ ἐν τῇ βορειοδυτικῇ Θράκῃ, ἀφ' ὅτου (1578), ἡ Φιλιππούπολις μετέπεσεν εἰς τουρκικὴν πόλιν, ὁ ἀριθμὸς δὲ τῶν χριστιανικῶν οἰκογενειῶν δὲν ὑπερέβαινε τὰς 250, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Gerlach. Μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς Τουρκοκρατίας ὑπὸ τῶν Ρώσσων τὸ 1878, ὁ ἑλληνικὸς πληθυσμὸς τῆς πόλεως, μολονότι ἐκυριάρχει καθ' ὅλα, ἤρχισε νὰ παραμένῃ στάσιμος ἢ νὰ ἐλαττοῦται, αὐξανομένου ταχέως τοῦ Βουλγαρικοῦ διὰ τῆς ἐγκαταστάσεως πολλῶν Βουλγάρων. Οὕτω κατὰ τὰς παλαιοτέρας βουλγαρικὰς στατιστικὰς τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον ἀπετέλει τὸ τέταρτον περίπου τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ: τὸ 1885 Ἕλληνες 8583, Βούλγαροι 2509, τὸ 1888 Ἕλληνες 6834, Βούλγαροι 4583, τὸ 1893

Ἕλληνες 6149, Βούλγ. 6071, Τοῦρκοι 687, Ἑβραῖοι 126 καὶ διαφόρων ἄλλων ἐθνοτήτων 56. Ὑπὸ τὸ Βουλγαρικὸν καθεστὼς ὁ Στενίμαχος διετήρει τὴν ἑλληνικότητά του παρ' ὅλας τὰς καταπιέσεις καὶ παρ' ὅλους τοὺς ἐκπατρισμούς. Μέχρι τῆς καταλύσεως τῆς ἑλληνικῆς κοινότητος τὸ 1906 ἐλειτούργουν ἐν αὐτῇ ἀκμαιότατα σχολεῖα, ἀριθμοῦντα 1200 περίπου μαθητὰς ἀμφοτέρων τῶν φύλων, καὶ δέκα ἐκκλησίαι παλαιότεραι καὶ νεώτεραι. Ὁ Dumont ἐπισκεφθεὶς τὸν Στενίμαχον δι' ἀρχαιολογικὰς μελέτας, κατὰ τὰς τελευταίας δεκάδας τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος, ἐμέτρησε 48 ἐκκλησίας καὶ παρεκκλήσια. Ἡ μετανάστευσις τῶν κατοίκων εἰς τὴν Ἑλλάδα ἤρχισεν ἀθρόα ἰδίως μετὰ τὸ 1906, ἡ ὁποία ὑπερετάθη μετὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους (1913). Ἔκτοτε ἤρχισε καὶ ὁ μοιραῖος ἐκβουλγαρισμὸς τῆς νέας γενεᾶς διὰ τῆς καταλύσεως τῆς ἐκκλησίας, τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ τῆς ὑποχρεωτικῆς φοιτήσεως εἰς τὰ βουλγαρικὰ σχολεῖα. Κατὰ τοὺς δημοτικοὺς καταλόγους τῆς Στενιμάχου τοῦ 1926 ἐκ τῶν 17430 κατοίκων αὐτῆς μόνον 986 ἦσαν Ἕλληνες, τῶν ὁποίων οἱ πλεῖστοι κατέφυγον εἰς τὴν Ἑλλάδα, οἱ δὲ λοιποὶ Βούλγαροι πλὴν ὀλίγων Ἀθιγγάνων, Τούρκων καὶ Ἰουδαίων. (Βιβλιογραφία : Κ. Μυρτίλου Ἀποστολίδου ὁ Στενίμαχος, Ἀθῆναι 1929, καὶ β' ἔκδοση 1962 ἐν Ἀθήναις).

* ΣΤΕΝΟΝ (τὸ). — Ὀνομασία τοῦ Θρακικοῦ, Βοσπόρου παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς.

ΣΤΕΝΤΟΡΙΣ. — Ἀβαθὴς λίμνη τῆς Θράκης ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Κορπίλων καὶ Ἀψινθίων, ἐκτεινομένη ἀριστερὰ τοῦ δέλτα τοῦ Ἕβρου ποταμοῦ, Β.Α. τῆς Αἴνου καὶ ΒΔ. τῶν Κυψέλων, περὶ τὰ 10 χλμ. μακρὰν τῆς παραλίας (Ἡρ. VII, 58). Εἶναι λείψανον προσχώσεων τοῦ Ἕβρου, σήμερον δὲ κοινῶς ὀνομάζεται Γάλα ἢ Γιάλα καὶ εἶναι πλουσιωτάτη εἰς ἰχθῦς, ἰδίως δὲ διὰ τοὺς περιφήμους κεφάλους, ἀπὸ τῶν ὁποίων κατασκευάζονται οἱ παγκοσμίου φήμης λυκουρῖνοι (κοινῶς Αἰνήτικα ἢ Νίτικα).

ΣΤΕΝΤΩΡ. — Ἀχαιὸς ἢ Θρᾷξ τὴν καταγωγήν, λαβὼν μέρος κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον, περιβόητος διὰ τὴν ἰσχυροτάτην φωνήν του διὰ τὴν ὁποίαν ἐπωνομάσθη «χαλκεόφωνος», «ὃς τόσον αὐδήσασχ' ὅσοι ἄλλοι πεντήκοντα» (Ἰλιάδ. Ε, 785). Ἐξ αὐτοῦ καὶ αἱ παρ' ἀρχαίοις παροιμίαι : «μεῖζον βοῶν τοῦ Στέντωρος», «βοᾶν στεντόρειον». Κατά τινα παράδοσιν ἐπενόησε τὴν διὰ κοχλίου κατὰ τὴν μάχην κραυγήν, ἀγωνισθεὶς ὅμως πρὸς τὸν Ἑρμῆν ἐπὶ μεγαλοφωνίᾳ ἀπέθανεν ἐν τῇ προσπαθείᾳ αὐτοῦ.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ (Ἅγιος). — Κωμόπολις τῶν βυζαντινῶν χρόνων κειμένη τρία περίπου μίλλια πρὸς Δ. τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς Προποντίδος, ὅπου σήμερον τὸ ὁμώνυμον προάστειον καὶ ὁ σιδηροδρομικὸς σταθμός. Ὠνομάσθη δὲ οὕτως ἐκ τοῦ ἀρχαιοτάτου ἐν αὐτῷ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, κτισθέντος ὑπὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου, κατὰ τὴν μετακομιδὴν τοῦ ἱεροῦ λειψάνου αὐτοῦ ἀπὸ Ἱεροσολύμων εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ὁ ἱστορικὸς Μ. Δούκας ἀναφέρει ὅτι ἡ κωμόπολις τοῦ Ἁγίου Στεφάνου εἶχε πύργους καὶ πυργία καὶ ὅτι καταλαβὼν αὐτὴν ὁ Μωάμεθ κατέσφαξε τοὺς κατοίκους. Ὁ πύργος οὗτος καὶ τὰ πυργία ἦσαν ἐκτισμένα ἐπὶ τῆς παραλίας καὶ ἐσώζοντο μέχρι πρὸ 60 περίπου ἐτῶν (Μ. Γεδεών, Ἔγγραφοι λίθοι καὶ κεράμια, ἐν Ἐκκλησ. Ἀληθείᾳ, τόμ. IX, σελ, 406). Εἰς τὸν Ἅγιον Στέφανον ἀπεβιβάσθησαν τὴν 23 Ἰουνίου 1203 οἱ σταυροφόροι τῆς τετάρτης Σταυροφορίας, ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ἑρρίκου Δανδόλου, ὅπου συνεζητήθησαν τὰ τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Μέχρι τοῦ 1669 ὁ Ἅγιος Στέφανος ἐκκλησιαστικῶς ὑπήγετο εἰς τὸν Μητροπολίτην Δέρκων, ἀλλ' ἐπὶ τῆς πατριαρχείας Παρθενίου Δ' τοῦ Μογιλάλα (1665 — 1667) προσηρτήθη εἰς τὸ Πατριαρχεῖον (Μ. Γεδεών, αὐτόθι, σελ. 407). Κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ὁ Ἅγιος Στέφανος κατέστη γνωστότατος διὰ τὴν ἐν αὐτῷ ὑπογραφεῖσαν συνθήκην τὴν 19ην Μαρτίου 1878, γνωστὴν ἐν τῇ ἱστορίᾳ ὑπὸ τὸ ὄνομα Συνθήκη τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, διὰ τῆς ὁποίας ἐτέθη τέρμα εἰς τὸν Ρωσσοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1878.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ὁ ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ. — Γραμματικὸς ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ζήσας περὶ τὰ τέλη τοῦ πέμπτου ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἕκτου αἰῶνος, πιθανῶς δὲ ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος 'Ιουστίνου (518—527), γράψας μέγα γεωγραφικὸν λεξικὸν ὑπὸ τὸν τίτλον «'Εθνικά». Τοῦ ἔργου τούτου περιῆλθεν εἰς ἡμᾶς μόνον ἐπιτομή, τὴν ὁποίαν ἐφιλοπόνησεν ὁ ἐπὶ 'Ιουστινιανοῦ (527—565) γραμματικός 'Ερμόλαος. Πρὸς συγγραφὴν τοῦ ἔργου του ὁ Στέφανος εἶχεν ὑπ' ὄψιν τὰ συγγράμματα τῶν μεγάλων γεωγράφων καὶ ἱστορικῶν τῆς ἀρχαιότητος, ἰδίως δὲ τὸ σύγγραμμα τοῦ 'Ερεννίου Φίλωνος «Περὶ πόλεων καὶ ἃς ἑκάστη αὐτῶν ἐνδόξους ἤνεγκεν». Μεγάλην δὲ σημασίαν ἀποδίδων εἰς τὴν ὀρθὴν γραφὴν τῶν ὀνομάτων καὶ τὸν ἀκριβῆ σχηματισμὸν τῶν παραγώγων, ἀκολουθεῖ πιστῶς τὸν μεγάλον γραμματικὸν 'Ηρωδιανόν, τοῦ ὁποίου πολλάκις ἐπικαλεῖται τὴν μαρτυρίαν. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον τὸ σύγγραμμα τοῦ Στεφάνου καὶ ἀπὸ γλωσσικῆς ἀπόψεως μᾶς εἶναι σήμερον πολλοῦ ἄξιον. 'Αλλὰ καὶ κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους μεγάλως ἐτιμᾶτο τὸ ἔργον του καὶ ἀπλήστως ἀνεγινώσκετο ὑπὸ τῶν λογίων τοῦ Βυζαντίου, μνημονευόμενον ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, τῶν μετὰ τὸν Θεοφάνην, τοῦ Γενεσίου, τοῦ Εὐσταθίου καὶ ἄλλων.

ΣΤΗΣΙΜΒΡΟΤΟΣ. — Ἕλλην συγγραφεὺς ἐκ Θάσου, σύγχρονος τοῦ Κίμωνος καὶ Περικλέους, ζήσας ἐν 'Αθήναις, ὡς σοφιστής. Ἔγραψε: «Γένος 'Ομήρου», ἤτοι περὶ τοῦ 'Ομήρου, τοῦ γένους αὐτοῦ, τῆς ἀκμῆς καὶ περὶ τῆς ποιήσεως αὐτοῦ, «Περὶ τελετῶν», ἤτοι περὶ μυστηρίων, «Περὶ Θεμιστοκλέους, Θουκυδίδου καὶ Περικλέους», σύγγραμμα τοῦ ὁποίου ἀποσπάσματα διασωθέντα, ἐξεδόθησαν εἰς τὰ «Fragm. Hist. Graeca» (τόμ. Β', σ. 52 καὶ ἑξῆς). 'Εκ τῶν ἔργων τοῦ Στησιμβρότου ἤντλησαν εἰδήσεις πλεῖστοι συγγραφεῖς.

ΣΤΙΛΒΝΟΣ.—Μεσόγεις πόλις τῆς Θράκης, ἀναφερομένη ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων ὡς φρούριον κατὰ τὰ μεθόρια τοῦ Βυζαντινοῦ καὶ Βουλγαρικοῦ κράτους, ἐπὶ τῶν μεσημβρινῶν ὑπωρειῶν τοῦ 'Ανατολικοῦ Αἵμου καὶ κατὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Τόνζου (κοινῶς Τούντζα) ποταμοῦ. 'Ενταῦθα ἐστρατοπέδευσε πανστρατιᾷ ὁ βασιλεὺς τῶν Βουλγάρων 'Αλέξανδρος, τὸ 1341 καὶ 1343, ἀπειλῶν ἐπιδρομὴν κατὰ τοῦ Βυζαντίου. Εἶναι ἡ σημερινὴ Σέλυμνος ἢ Σήλυμνος (τουρκιστὶ 'Ισλεμιὲ) τῆς Βουλγαρίας ἐν τῷ νομῷ Πύργου, ἀριθμοῦσα περὶ τοὺς 30.000 κατοίκους. Εἰς τρίωρον ἀπ' αὐτῆς ἀπόστασιν ἐνικήθησαν τὸ 1829 οἱ Τοῦρκοι ὑπὸ τῶν Ρώσσων, Πρὸ αἰῶνος περίπου ὑπῆρχεν ἐν Σηλύμνῳ ἀνθηρὰ ἑλληνικὴ κοινότης μετ' ὀνομαστοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου. 'Εκ τῶν ἐν αὐτῇ ἀποκαλυπτομένων ἀρχαιοτήτων ἀποδεικνύεται ὅτι ὑπῆρχεν ἐκεῖ ἀρχαῖος Θρακικὸς συνοικισμός. («Θρακικὰ» τόμ. Γ' σελ. 134).

ΣΤΙΛΙΒΟΥΓΟΥ (φρούριον).—Φρούριον τῆς Ἄνω Μοισίας ἐν Θράκῃ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως ἀπέναντι καὶ ἀνατολικῶς τοῦ ἐπὶ τῆς Δακίας φρουρίου Πόντες παρὰ τὸ νῦν Τοῦρνο — Σεβερῖνο τῆς Ρουμανίας, τὸ ὁποῖον, κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. IV, 6, 18) ἀνεκαίνισεν ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανὸς Α' (527—565).

ΣΤΟΒΟΙ (οἱ). — 'Η ἐπισημοτέρα πόλις τῆς Παιονίας, κειμένη ἐπὶ τοῦ 'Εριγῶνος, παραποτάμου τοῦ 'Αξιοῦ, ὀλίγον πρὸ τῆς συμβολῆς τῶν δύο ποταμῶν, εἰς βόρ. πλάτ. 41°, 20 καὶ ἀνατ, μῆκ. 48° 30' κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. Γ', 12, 31), ὅστις τοποθετεῖ αὐτὴν ἐν Πελαγονίᾳ, ὅπως καὶ ὁ Τίτος Λίβιος. Πότε ἐκτίσθη ἀκριβῶς δὲν εἶναι γνωστόν. 'Επὶ τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων ὅμως ἤκμασεν, ἀναδειχθεῖσα μητρόπολις τῆς Δευτέρας ἢ 'Ελευθέρας Μακεδονίας καὶ αὐτόνομος. Περὶ τὰ τέλη τοῦ IV αἰῶνος, ἐπιδραμόντες οἱ Γότθοι τὴν Μακεδονίαν, ὑπὸ τὸν ἡγεμόνα αὐτῶν Βλαδίμηρον, κατέλαβον τοὺς Στόβους, τοὺς ὁποίους, ἀφοῦ ἐλεηλάτησαν, σχεδὸν κατέστρεψαν (Μάλχου ἀποσπ. 18). 'Ανοικοδομηθεῖσα βραδύτερον κατελήφθη τὸ 479 μ. Χ. ὑπὸ τοῦ Θευδερίχου, βασιλέως τῶν 'Οστρογότθων. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἑνδεκάτου αἰῶνος, κατελήφθη τὸ 1014 ὑπὸ τοῦ

Βασιλείου Β', τοῦ Βουλγαροκτόνου. Κατὰ τὸν μεσαιῶνα κατεστράφη ἡ πόλις, ἀλλ' ἄγνωστον πότε καὶ ὑπὸ τίνος. Τὰ ἐρείπια αὐτῆς ἀνεκαλύφθησαν, ὅπου τὸ χωρίον Γράτσκο, 88 μίλια ἀπὸ τῆς Θεσσαλονίκης. Οἱ Στόβοι ὑπῆρξαν ἡ πατρὶς τοῦ Ἰωάννου τοῦ Στοβαίου, ἀκμάσαντος κατὰ τὸν V μ.Χ. αἰῶνα, ὅστις πρὸς διδασκαλίαν τοῦ υἱοῦ του Σεπτιμίου συνέταξε τὸ χρησιμώτατον καὶ πολυτιμότατον Ἀνθολόγιον ἐκλογῶν, ἀποφθεγμάτων κλπ. Ταυτίζεται μὲ τὸ σημερινὸν Σίρκοβο τῆς Γιουγκοσλαβίας.

ΣΤΟΥΔΙΟΥ (ΜΟΝΗ).—Μονὴ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἱδρυθεῖσα ἐπὶ Λέοντος τοῦ Α' (457—474) καὶ ἀφιερωθεῖσα εἰς μνήμην Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου. Ἔλαβε δὲ τὴν ὀνομασίαν ταύτην ὑπὸ τοῦ ἱδρυτοῦ αὐτῆς μεγιστᾶνος Στουδίου. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐνάτου αἰῶνος, ἦτο ἡ περιφημοτέρα μονὴ τῆς Κων)πόλεως, διεδραμάτισε δὲ σπουδαῖον πρόσωπον κατὰ τῶν εἰκονομάχων, ἀριθμοῦσα περὶ τοὺς 700 μοναχούς. Τὴν φήμην της ὤφειλε κυρίως εἰς τὴν πολυμάθειαν τῶν Στουδιτῶν μοναχῶν, ἐκ τῶν ὁποίων πολλοὶ διεκρίθησαν εἰς τὴν θεολογίαν, εἰς τὴν ἀντιγραφὴν χειρογράφων, ἰδίως δὲ εἰς τὴν ὑμνολογίαν. Ἡ Μονὴ τοῦ Στουδίου ἐσώζετο μέχρι τῶν παραμονῶν τῆς πτώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἔκειτο δὲ ὅπου σήμερον τὸ Μιραχὸρ Μετζηδί. (Nordman. Esquise topographique de Constantinople σελ. 60. — Ἀλ. Πασπάτη, Βυζαντ. Μελέται, σελ. 343).

ΣΤΟΥΔΙΤΗΣ.—Ὁ μοναχὸς τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει περιφήμου Μονῆς τοῦ Στουδίου (βλ. λ.).

* ΣΤΟΥΜΠΙΟΝ.—Πόλις τῆς Παιονίας ἡ ἄλλως καλουμένη Στόβοι (βλ. λέξ.).

* ΣΤΟΥΡΟΥΛΙΟΣ.—Ὄνομα Θρακικὸν κύριον ἐπισήμου τινὸς Θρακὸς ἡρωποιηθέντος μετὰ θάνατον ἢ δευτερεύοντός τινος τυπικοῦ Θρακικοῦ Θεοῦ («Θρακικὸν Ἀρχεῖον» τόμ, IV, σελ. 14).

ΣΤΡΑΜΒΑΙ (οἱ).—«Πόλις Θράκης. Τὸ ἐθν. Στραμβαῖος» (παρὰ Στεφ. Βυζαντίῳ).

ΣΤΡΑΤΟΚΛΗΣ.—Ἀμφιπολίτης, ὅστις μεταβὰς εἰς Ἀθήνας τὸ 388 π. Χ. μετὰ τοῦ Ἱέρακος, ὅπως πείσῃ τοὺς Ἀθηναίους νὰ καταλάβουν τὴν πόλιν παρενοχλουμένην ὑπὸ Φιλίππου, βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ἀπεπέμφθη ἄπρακτος (Δημοσθ. Ὀλυν. Α, 8).

* ΣΤΡΑΜΙΝΗΝΟΣ (Ἀσκληπιός).—Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ Ἀσκληπιοῦ, λατρευομένου ἐν τῇ Β. Θράκῃ, ὅπου ὑπῆρχεν ἱερὸν αὐτοῦ, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν αὐτῇ («Θρακικὰ» τόμ. XII, σ. 239).

ΣΤΡΑΤΟΝΙΚΗ. — Πόλις τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματος τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου ἢ ἐπὶ Θράκης, ἀναφερομένη μόνον ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου εἰς βόρ. πλάτ. 40°, 55' καὶ ἀνατ. μῆκ. 50° 55'. Ἐκτίσθη δὲ ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Περδίκκα τοῦ Β' (462—414 π. Χ.) πρὸς τιμὴν τῆς ἀδελφῆς του Στρατονίκης, συζύγου τοῦ Σεύθου, βασιλέως τῶν Ὀδρυσῶν (Θουκυδ. Β', 101). Κατὰ τὸν Ἄγγλον ἀρχαιολόγον Leake (τόμ. Γ', σελ. 386) τὰ ἐρείπια τῆς Στρατονίκης κεῖνται μεταξὺ Ἀκάνθου (Ἱερισσοῦ) καὶ Σταγείρων, ὅπου τὸ σημερινὸν Στρατόνι, ἐπὶ τῆς νοτιοδυτικῆς παραλίας τοῦ Στρυμονικοῦ κόλπου. (Πρβλ. Δήμιτσα, Ἡ Μακεδονία, σελ. 611). Ὁ Μελέτιος ἐν τῇ Γεωγραφίᾳ αὐτοῦ (τόμ. Β', σελ. 464) σφάλλεται τοποθετῶν αὐτὴν «πρὸς τὴν ὑπώρειαν τοῦ Ἄθωνος εἰς τὴν βορείαν ἄκραν τοῦ Σιγγιτικοῦ κόλπου 30 μίλλια πρὸς δυσμὰς τοῦ Νυμφαίου ἀκρωτηρίου καὶ 20 ἀνατολικῶς τῆς Ἀκάνθου, κοινῶς: Φραγκόκαστρο. Ἐπίσης σφάλλεται ἀποδίδων τὴν ἵδρυσιν αὐτῆς εἰς τὴν Στρατονίκην, σύζυγον τοῦ Ἀντιόχου, βασιλέως τῆς Συρίας.

ΣΤΡΑΤΟΝΙΚΗ.—Ἀδελφὴ τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Περδίκκα τοῦ Β' καὶ σύζυγος τοῦ βασιλέως τῶν Ὀδρυσῶν Θρακῶν Σεύθου τοῦ Α'. (Θουκυδ. Β, 101). Διὰ τοῦ συνοικεσίου τούτου, γενομένου πρὸ τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀναρρήσεως τοῦ Σεύθου, ὁ Περδίκκας ἀπεμάκρυνεν ἐκ τῆς χώρας του τὸν εἰσβαλόντα εἰς αὐτὴν Σιτάλκην, βασιλέα τῶν Ὀδρυσῶν Θρακῶν καὶ σύμμαχον τῶν Ἀθηναίων, κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου.

(Αὐτόθι, Β, 95—101).

* ΣΤΡΑΤΟΠΑΡΑ. — Ἀρχαία Θρακικὴ κώμη, κειμένη μεταξὺ Φιλιππουπόλεως καὶ Βερόης—Τραϊανῆς, γνωστὴ ἐξ ἐπιγραφῆς τοῦ 202 μ. Χ. εὑρεθείσης εἰς τὸ χωρίον Τσακαρλὰρ τῆς περιφερείας Τσιρπάν, ἀριστερᾷ τοῦ μέσου ροῦ τοῦ Ἕβρου, ὅπου τὸ ἐμπόριον Πίζος. («Θρακικά», 1935, σελ. 156). Ταύτης οἱ κάτοικοι μετὰ τῶν κατοίκων 9 ἄλλων κωμῶν, μετῴκησαν εἰς τὸ ἱδρυθὲν ἐμπόριον Πίζος.

ΣΤΡΑΤΤΙΣ (ὁ).—Ἱστορικὸς ἐξ Ὀλύνθου, γράψας περὶ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ἀποσπάσματα αὐτοῦ περιελήφθησαν εἰς τά: Fragm Script. Alexandri Magni, ὑπὸ Müller.

ΣΤΡΕΨΑ (ἡ). — Πόλις τῆς Μυγδονίας, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου (Α, 61) πρὸς Β. τῆς Θεσσαλονίκης. Ὁ Ἁρποκρατίων λέγει περὶ αὐτῆς: «Πόλις ἐστὶ τῆς Θράκης, ὡς Ἑλλάνικος ἐν δευτέρῳ Περσικῷ, ὑποσημαίνει. Οἱ δὲ πολῖται τῆς Στρέψης καλοῦνται Στρεψαῖοι». Πότε ἱδρύθη καὶ ὑπὸ τίνος κατεστράφη, ὡς καὶ ἡ ἀκριβὴς θέσις αὐτῆς εἶναι ἄγνωστον.

* ΣΤΡΟΓΓΥΛΟΝ. — Φρουριακὸν συγκρότημα, ἐκτεινόμενον Ν. Α. τῶν τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὸ ἄλλως καλούμενον «Ἑπταπύργιον», «Κυκλόβιον» ἢ «Καστέγλιον» (βλ. λέξ.). Ἀπὸ τοῦ Στρογγύλου ἤρχιζεν ἡ πρὸς τὸ Ρήγιον ὁδός, τὴν ὁποίαν ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565), τόσον εὐρεῖαν, ὥστε «ἐς ὅσον ἁμάξας οὐ στενοχωρεῖν δύο ἀπ' ἐναντίας ἀλλήλαις ἰούσας» (Προκ. Περὶ Κτισμ. IV, 8, 4—10).

* ΣΤΡΟΥΝΕΙΛΟΝ —Ἀρχαία Θρακικὴ κώμη κειμένη μεταξὺ Φιλιππουπόλεως καὶ Βερόης—Τραϊανῆς, γνωστὴ ἐξ ἐπιγραφῆς τοῦ 202 μ. Χ. εὑρεθείσης εἰς τὸ νῦν χωρίον Τσακαρλὸρ τῆς περιφερείας Τσιρπὰν ἐν Βουλγαρίᾳ ἀριστερᾷ τοῦ μέσου ροῦ τοῦ ποταμοῦ Ἕβρου, ὅπου τὸ ἐμπόριον Πίζος (βλ. λέξ) («Θρακικὰ» 1935, σελ. 155). Οἱ κάτοικοι ταύτης μετὰ τῶν κατοίκων καὶ ἄλλων κωμῶν μετῴκησαν εἰς τὸ ἱδρυθὲν ἐμπόριον Πίζος.

* ΣΤΟΥΡΑ. — Ἀρχαία θρακικὴ λέξις, σημαίνουσα ὀχυρὸν ἢ ἁπλῶς θέσιν.

* ΣΤΡΟΜΒΟΣ ἢ ΣΤΡΟΙΒΟΣ.—Ἀδελφὸς τοῦ Βύζαντος τοῦ ἱδρυτοῦ τοῦ Βυζαντίου, κατὰ τὴν παράδοσιν, τὸν ὁποῖον ἐπιτεθέντα κατὰ τοῦ Βυζαντίου, ὅτε ὁ Βύζας ἀπουσίαζε καταδιώκων εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Θράκης τὸν Αἷμον, ἀπέκρουσε μετὰ τῶν ἄλλων γυναικῶν ἡ Φιδαλεία, σύζυγος τοῦ Βύζαντος, θυγάτηρ τοῦ Βαρβύσου (βλ. λέξ. Φιδαλεία).

ΣΤΡΟΥΑΣ (φρούριον). — Φρούριον τῆς Β.Δ. Θράκης πρὸς νότον τῆς Σαρδικῆς (Σόφιας) παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV 11) ἀνακαινισθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565).

* ΣΤΡΟΥΝΕΙΔΟΝ. — Ἀρχαία κώμη, κειμένη μεταξὺ Φιλιππουπόλεως καὶ Βερόης—Τραϊανῆς, (νῦν Στάρα Ζαγόρα), γνωσθεῖσα ἐξ ἐπιγραφῆς τοῦ 202 μ.Χ. εὑρεθείσης εἰς τὸ ἐμπόριον Πίζος, ἀριστερᾷ τοῦ Ἕβρου ποταμοῦ ὅπου τὸ χωρίον Τσακαρλὰρ τῆς περιφερείας Τσιρπὰν τῆς Βουλγαρίας. Οἱ κάτοικοι ταύτης μετὰ τῶν κατοίκων ἄλλων 9 κωμῶν μετῴκησαν εἰς τὸ νεοϊδρυθὲν ἐμπόριον Πίζος, («Θρακικά», τόμ. VI (1935 σελ. 156).

ΣΤΡΥΜΗ.—Ἀρχαιοτάτη Θρακικὴ πόλις τῶν Κικόνων ἐν τῇ παραλίᾳ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, ἀποικισθεῖσα ἐνωρίτατα ὑπὸ Θασίων. Ὁ κάτοικος αὐτῆς Στρυμαῖος ἢ Στρυμηνὸς ἢ Στρυμήσιος. (Στ. Βυζάντιος). Κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (VII, 108—109) ἔκειτο πρὸς δυσμὰς τοῦ τελευταίου τῶν Σαμοθράκων πολίσματος ἐπὶ τῆς Θρακικῆς παραλίας. «Ἔχεται δὲ ταύτης (δηλαδὴ τῆς Μεσημβρίας) Θασίνων πόλις Στρύμη». Διὰ μέσου τῆς πόλεως διήρχετο ὁ ποταμὸς Λίσσος, τοῦ ὁποίου τὰ ὕδατα ἀπεξηράνθησαν μὴ ἐπαρκέσαντα εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ στρατοῦ τοῦ Ξέρξου, ὅτε κατήρχετο κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἡ χώρα τῶν Κικόνων ὅπου ἔκειτο ἡ Στρύμη, εἰς παλαιοτέραν ἐποχὴν ἐκαλεῖτο Γαλλαϊκή, ἐπὶ δὲ τοῦ Ἡροδότου (V π. Χ. αἰῶν) Βριαντική. Ὁ Ἁρποκρατίων θεωρεῖ τὴν Στρύμην ὡς νῆσον καὶ ἐμπορικὸν κέντρον τῶν Θασίων. Κατὰ δὲ τὸν Σουΐδαν, ἀκολουθοῦντα τὸν Ἁρποκρατίωνα, ἔκειτο ἐπὶ τινος νησῖδος παρὰ τὴν ξη-

ράν καὶ τὴν λίμνην Ἰσμαρίδα, ἡ ὁποία ἐχώριζε τὴν Στρύμην ἀπὸ τῆς Μαρωνείας. Μολονότι ἡ Στρύμη ἦτο ἀποικία τῶν Θασίων, φαίνεται ὅτι οἱ Μαρωνῖται ἀπέκτησαν δικαιώματά τινα ἐπ' αὐτῆς καὶ παρουσιάζοντο ὡς προστάται αὐτῆς, ἐξ οὗ προέκυψαν προστριβαὶ καὶ δυσαρέσκειαι μεταξὺ Μαρωνιτῶν καὶ Θασίων. (Δημοσθ. Φιλίππου Ἐπιστολὴ Γ' 17). Ὁ Δημοσθένης ἀναφέρων τὰ κατὰ τὸν στρατηγὸν τῶν Ἀθηναίων Τιτόμαχον, ἀποσταλέντα νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἐν Θράκῃ ἀρχηγίαν, λέγει περὶ αὐτῆς ὅτι ἦτο ἀλίμενος καὶ ὅτι ὁ στρατὸς ὑπέφερε ἕνεκα τῆς κακοκαιρίας καὶ τοῦ χειμῶνος «τῶν στρατιωτῶν ἀπειρηκότων . . . εἰς Στρύμην ὅτι δὲ χειμῶνος ὄντος καὶ τοῦ χωρίου ἀλιμένου... ἀναγκαῖον ἦν ἐπ' ἀγκύρας ἀποσαλεύειν τὴν νύκτα μετεώρους, ἀσίτους καὶ ἀγρύπνους...». (Δημοσθ. Πρὸς Πολυκλέα, 21—22). Πότε καὶ ὑπὸ τίνος κατεστράφη ἄγνωστον. Σήμερον τὸ ὄνομα Στρύμη ἐδόθη εἰς τὸ χωρίον Τσαδιρλῆ τοῦ νομοῦ Κομοτινῆς, ἀριθμοῦν περὶ τοὺς 1.000 κατοίκους (1928).

ΣΤΡΥΜΝΟΣ.—Ὀνομασία τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ παρὰ Κ. Πορφυρογεννήτῳ (Περὶ Θεμάτων 47, 6).

ΣΤΡΥΜΟΝΙΑΣ.—Ὀνομασία, τὴν ὁποίαν πολλαὶ πόλεις τῆς Θράκης ἔδιδον εἰς τοπικὸν βορειοδυτικὸν μᾶλλον ἄνεμον, ὡς πνέοντα ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ Στρυμόνος. (Καλλιμ. εἰς Δῆλον IV, 26).

ΣΤΡΥΜΟΝΙΚΟΣ (κόλπος).—Κόλπος τοῦ Βορ. Αἰγαίου Πελάγους, σχηματιζόμενος βορείως τῆς Ἱερισσοῦ, μεταξὺ τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου καὶ τῆς Μακεδονικῆς ἀκτῆς τοῦ Παγγαίου Ὄρους (Στράβ. VII 330.—Πτολεμ. Γεωγρ. Γ, 12. 7).

ΣΤΡΥΜΟΝΟΣ (θέμα).—Διοικητικὴ περιφέρεια ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν χρόνων, περιλαμβάνουσα τὴν περὶ τὸν ἄνω Στρυμόνα χώραν, (τὴν πρὸς βορρᾶν τῶν Σερρῶν καὶ Μελενοίκου). Κατὰ τὸν Κωνσταντῖνον τὸν Πορφυρογέννητον (912—959) ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του, εἰς τὸ θέμα τοῦ Στρυμόνος κατῴκουν πολυάριθμοι Σκύθαι, τοὺς ὁποίους ἐγκατέστησεν ἐκεῖ Ἰουστινιανὸς ὁ Β' ὁ Ρινότμητος (685—711). Μετὰ τὴν ὑπὸ Βασιλείου Β' τοῦ Βουλγαροκτόνου, (976 — 1025) καθυπόταξιν τῶν Βουλγάρων τὸ θέμα τοῦ Στρυμόνος περιελάμβανε ἀρκετὰ ἐδάφη ἐκ τῶν κατακτηθέντων Βουλγαρικῶν, βραδύτερον ὅμως συνεχωνεύθη μὲ τὸ θέμα τῆς Θεσσαλονίκης.

ΣΤΡΥΜΩΝ.—Ποταμὸς τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Σκομίου ὄρους ἐκβάλλει διὰ τῆς λίμνης τοῦ Ἀχινοῦ μετὰ ροῦν 256 χλμ. διὰ τῶν στενῶν τῆς Ἀμφιπόλεως εἰς τὸν Στρυμονικὸν κόλπον ἢ κόλπον τοῦ Ὀρφανοῦ. Τὸ μέσον πλάτος αὐτοῦ εἶναι 80 μέτρων, τὸ δὲ βάθος 2 μέτρων, ρέει δὲ βραδύτατα, διασχίζων τὰ λεκανοπέδια: Μπρέζνικ, Πέρνικ, Ροδομὶρ καὶ Μελενοίκου. Τὸ παλαιότερον ὄνομα τοῦ Στρυμόνος ἦτο Κόνοζος, ἔπειτα Παλαιστῖνος καὶ τέλος Στρυμών. Ὑπὸ τῶν Τούρκων καλεῖται Καρὰ Σοῦ κοινῶς δὲ Μαρμάρι καὶ Ρεντίνα (Πρβλ. Μελετ. Γεωγρ. τόμ. Β' σελ. 459).

* ΣΤΥΛΑΡΙΟΝ.—Βυζαντινὸν φρούριον, κείμενον εἰς τὰ πέριξ τῶν Κουμουτζηνῶν (νῦν Κομοτινῆς). Ἀναφέρεται ὡς προσχωρῆσαν τὸ 1348 εἰς τὸν αὐτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου Ἰωάννην Καντακουζηνὸν (1341—1354) μετὰ τριῶν ἄλλων παρακειμένων φρουρίων: Ἀσωμάτων, Κρανοβουνίου καὶ Παραδημῆς.

ΣΤΥΠΙΟΝ. — Πόλις τῆς Παιονίας, μεταξὺ Στόβων (νῦν Σίρκοβο) καὶ Σαρδικῆς (Σόφιας) καλουμένη ἄλλως καὶ Στούμπιον ἢ Στοπώνιον. Ταυτίζεται ὑπό τινων μὲ τὸ Ἰχτιμὰν τῶν Τούρκων, εἰς ἀπόστασιν 10—12 χλμ. πρὸς βορρᾶν ἀπ' αὐτῆς, ὅπου διακρίνονται ἀκόμη ἐρείπια τοῦ ἀρχαίου μεσαιωνικοῦ φρουρίου. Σφάλλονται ὅθεν οἱ τοποθετοῦντες αὐτὴν εἰς τοὺς Στόβους, κειμένους ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Ἀξιοῦ μετὰ τοῦ Ἐριγῶνος οὐ μακρὰν τῆς σημερινῆς κωμοπόλεως Σίρκοβο. Μέχρι σήμερον Στιπόνε καλεῖται ἐπίσης καὶ ἡ ἀρχαία ὁδός, διὰ τῆς ὁποίας ἐβάδισαν αἱ φάλαγγες Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου (976—1025), διερχομένη τὴν σημερινὴν πολίχνην Ἰχτιμάν.

ΣΥΚΑΙ (αἱ). — Ἀρχαία κώμη τῆς Ἀν. Θράκης, ἐπὶ τοῦ Κερατίου κόλπου, ἀνα-

φερομένη ὑπὸ 'Ιωάννου τοῦ 'Αντιοχέως (fragm. Hist. Graec. ἔκδοσ. Didot, σελ. 34). 'Επὶ τῶν πρώτων αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου ἐκαλεῖτο Συκώδης «ἀπὸ τοῦ πλήθους καὶ κάλλους, ὅπως ἀναφέρει ὁ Διονύσιος, τῶν ἐνταῦθα συκῶν, ὥστε καὶ λέγειν τοὺς περιεργοτέρους ὅτι ἐνταῦθα πρῶτον συκῆ ἐφύη». 'Επίσης κατὰ τὸν 'Ησύχιον «ἐν ταῖς λεγομέναις Συκαῖς, ᾠκοδόμησε (ὁ Βύζας) νεὼν (τοῦ 'Αμφιαράου) αἳ τὴν ἐπωνυμίαν ἐκ τῶν συκοφόρων δένδρων ἐδέξαντο». Τὸ μέρος τοῦτο περὶ τὸν λιμένα ἐτείχισεν ὁ Μ. Κωνσταντῖνος καὶ συνῳκίσθη κατ' ἀρχὰς ὑπὸ χριστιανικῶν οἰκογενειῶν, ὅτε ὁ πατριάρχης Περτίναξ (169—187 μ.Χ.) μετέφερεν ἐκεῖ τὴν ἕδραν του ἀπὸ τῆς 'Αργυρουπόλεως (Φουντουκλῆ). 'Επὶ Θεοδοσίου (379 — 395) ἦτο ἐντελῶς συνοικισμένον καὶ ἀπετέλει τὴν XIII Ρεγεῶνα τῆς Κωνσταντινουπόλεως. 'Επὶ τοῦ 'Ιουστινιανοῦ (627 — 565), ὅστις περιετείχισεν αὐτάς, αἱ Συκαῖ μετωνομάσθησαν ἀπὸ τοῦ ὀνόματός του 'Ιουστινιαναὶ ἢ 'Ιουστιανινούπολις, ὁ δὲ λιμὴν αὐτῶν 'Ιουκουνδιαναὶ ἀπό τινος ἀνακτόρου τοῦ 'Ιουστινιανοῦ, ἐκεῖ κτισθέντος. Τὰ ὀνόματα ὅμως ταῦτα, καθὼς καὶ τὸ ἀρχικὸν Συκαῖ, ἐλησμονήθησαν σὺν τῷ χρόνῳ, ἐπικρατήσαντος τοῦ ὀνόματος «Γαλατᾶς», προελθόντος κατά τινας μὲν ἀπό τινος Γαλάτου ἀνδρός, κατοικοῦντος ἐκεῖ, ἐξ οὗ καὶ τὸ μέρος ἐκαλεῖτο «τὰ Γαλάτια» ἢ «τοῦ Γαλάτου», κατ' ἄλλους δὲ ἀπὸ τῆς διαβάσεως καὶ διαμονῆς ἐνταῦθα τῶν Βρέννων Γαλατῶν. 'Ο Σκαρλᾶτος Βυζάντιος παραδέχεται τὴν κοινὴν παράδοσιν, καθ' ἣν ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ ἐνταῦθα ἀμελγομένου καὶ πωλουμένου γάλακτος. Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὄνομα Γαλατᾶς ἐπεκράτησε μέχρι σήμερον.

* ΣΥΚΑΛΟΒΟΝ.—Λέξις θρακικὴ παρὰ τοῖς Μοισοῖς, σημαίνουσα, κατὰ τὸν 'Ησύχιον, ποιμενικὴν ῥάβδον. (Πρβλ. Κ. Μυρτ. 'Αποστολίδου, «Θρακικὰ» 1932, σ. 234).

ΣΥΚΙΔΑΒΑ *(ἡ)*.—*Κώμη μετὰ φρουρίου* τῆς Κάτω Μοισίας ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, παρὰ Προκοπίου, πιθανῶς ἡ σύγχρονος Στάρκα Νεκροπόφσκα.

ΣΥΚΙΝΗ.—Τόπος τις ἐν Βισαλτίᾳ, ὅπου, καθὼς ἀναφέρει ὁ 'Αριστοτέλης (Περὶ Θαυμ. ἀκουσμ. Β, 12, 3), οἱ λαγωοὶ εἶχον δύο ἥπατα : «Δασυπόδων τι γένος ὅ ἐστί... καὶ περὶ τὴν λίμνην Βόλβην ἐν τῇ καλουμένῃ Συκίνῃ, οὓς ἄν τις δόξειε δύο ἥπατα ἔχειν». (Πρβλ. 'Αθηναίου, IX, 9, καὶ Αἰλιανοῦ, Ποικίλη 'Ιστορία V, 27).

ΣΥΛΕΟΣ ΠΕΔΙΟΝ. — Πεδιὰς τῆς μεσημβρινῆς Θράκης ἐν Βισαλτίᾳ, ἐκτεινομένη παρὰ τὸν Στρυμονικὸν κόλπον, μεταξὺ 'Αργίλου, Σταγείρων ἢ Σταγίρου, διὰ τῆς ὁποίας διῆλθεν ὁ Ξέρξης τὸ 480 π. Χ. ἐπερχόμενος κατὰ τῆς 'Ελλάδος.

ΣΥΜΒΟΛΟΝ (ὄρος).—Κλάδος τοῦ Παγγαίου ὄρους, ἐκτεινόμενος πρὸς βορρᾶν τῆς Καβάλλας καὶ ἀνερχόμενος εἰς ὕψος 500—3.000 ποδῶν. Εἶναι ἔνυδρος καὶ εἰς πολλὰ μέρη δασώδης.

* ΣΥΜΕΩΝΟΣ ('Ακρολοφία). — Οὕτως ἐκαλεῖτο ἐπὶ Βυζαντινῶν χρόνων ἀκρολοφία τις κειμένη παρὰ τὴν Σιδηρᾶν Πύλην (Ντεμίρ-καπού), ὑπὸ δὲ τῶν περιοίκων Βουλευτήριον τῶν Σκυθῶν. 'Αναφέρεται ὑπὸ τῆς Ἄννης Κομνηνῆς (VII, 3), κατὰ τὴν κατὰ τῶν Σκυθῶν ἐκστρατείαν τοῦ πατρός της 'Αλεξίου τὸ 1088, ὅστις κατέλαβεν αὐτήν.

ΣΥΜΠΛΗΓΑΔΕΣ.—Αἱ ἄλλως Κυάνεαι καλούμεναι Πέτραι, (βλ. λέξ.) βραχονησῖδες ἐπὶ τοῦ πρὸς τὸν Εὔξεινον πόντον στομίου τοῦ Βοσπόρου.

ΣΥΡΑΛΛΟΝ.—Πόλις τῆς Ν.Α. Θράκης, ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Καινῶν, κειμένη ἐπὶ τοῦ Ἄρζου ποταμοῦ (νῦν Καρὰ-Μπουνὰρ) πρὸς Β. τοῦ 'Ηραίου, κειμένου μεταξὺ Βισάνθης (Ραιδεστοῦ) καὶ Περίνθου ('Ηρακλείας). Ταὐτίζεται μὲ τὴν Τυρολόην. (βλ. λέξ.).

ΣΥΡΜΟΣ.—Ποταμὸς τῆς Θράκης καὶ Σέρμης καλούμενος, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Κεντρικοῦ Αἵμου, χύνεται εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ἕβρου ποταμοῦ, ὀλίγον κατωτέρω τῆς Φιλιππουπόλεως (περὶ τὰ 12 χλμ.). *Εἶναι ὁ σημερινὸς Κιόψας ἢ* Στριέμα.

ΣΥΡΜΟΣ. — *Βασιλεὺς τῶν* Τριβαλλῶν,

Θρακικοῦ λαοῦ κάτοικοῦντος ἐν τῇ κάτω Μοισίᾳ (βλ. λέξ.). Οὗτος πληροφορηθεὶς τὴν ἐπικειμένην εἰσβολὴν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου εἰς τὴν χώραν του, τὸ 335 π.Χ. ἀπέστειλε χάριν ἀσφαλείας τὰ γυναικόπαιδα εἰς την ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως νησῖδα Πεύκην, ὅπου καὶ αὐτὸς κατέφυγεν μετ' ὀλίγον. Ὁ Ἀλέξανδρος μετ' ἀνεπιτυχῆ ἀπόπειραν ἀποβάσεως εἰς τὴν νῆσον, διῆλθε τὸν ποταμὸν καὶ προσέβαλε τοὺς Γέτας, τοὺς ὁποίους ἐνίκησε. Κατὰ τὴν ἐπιστροφήν του ἐδέχθη πρεσβείαν τοῦ Σύρμου καὶ τῶν συμμάχων του, ζητούντων τὴν φιλίαν αὐτοῦ, ὁ δὲ Ἀλέξανδρος «πᾶσιν ἔδωκε *πίστεις καὶ ἔλαβε*». (Ἀρρ. Ἀνάβ. Α, 4, 6).

* ΣΧΙΖΑ.—Μικρὰ βυζαντινὴ κωμόπολις παρὰ τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου τοῦ Ρηγίου (Κιουτσοὺκ-Τσεκμετζέ), ἀναφερομένη ὑπὸ τῆς Ἄννης Κομνηνῆς (Β, 2).—«Καταλαβόντες οὖν τὸν Ἀθύραν, λέγει ἡ Ἄννα, κἀκεῖσε διασπασάμενοι τὴν μετ' αὐτὴν ἐκεῖθεν ἀπάραντες τὰ Σχιζὰ κατέλαβον (κώμη δὲ καὶ τοῦτο Θρακική), κἀκεῖσε τὸν χάρακα πηξάμενοι . . .» Τὴν κωμόπολιν ταύτην ἐγκατέλιπον οἱ κάτοικοί της, εἴτε ἕνεκα ἐλλείψεως ἀσφαλείας, εἴτε ἕνεκα τῶν ἐπιπολαζόντων ἐκεῖ πυρετῶν, ὡς συμπεραίνεται ἐκ τῶν πολλῶν μνημάτων, τὰ ὁποῖα ὑπάρχουν ὑπὲρ αὐτήν. Τὴν τοποθεσίαν ταύτην, ὅπου ὑπῆρχε στρατιωτικὸς τουρκικὸς σταθμός, οἱ Τοῦρκοι ὠνόμαζον Γιαρμὰκ-Μπουργάζ, ἤτοι μισὸς πύργος. Πολὺ πιθανὸν ἡ ὀνομασία αὕτη νὰ εἶναι μετάφρασις τοῦ Σχιζά, ὡς παραγομένη ἐκ τοῦ τουρκικοῦ ρήματος γιαρμάκ, τὸ ὁποῖον σημαίνει: σχίζω, διχάζω. (Πρβλ. Ἀλ. Πασπάτη, τὰ Θρακικὰ Προάστεια τοῦ Βυζαντίου, εἰς Ἑλλ. Φιλολ. Σύλλ. Κωνσταντινουπόλεως, ἔτος XII, σελ. 39).

ΣΧΟΙΝΟΒΑΤΩΝ (Λόφος). — Εἷς τῶν λόφων τῆς Φιλιππουπόλεως, ὁ νῦν Τσαμπάζ-τεπέ. (Τσουκαλᾶ, Ἱστοριογεωγραφικὴ περιγραφὴ Φιλιππουπόλεως, σελ. 9).

* ΣΧΟΙΝΟΣ.—Ποταμὸς τῆς μεσημβρινῆς Θράκης παρὰ τὴν Μαρώνειαν ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Πομπωνίου Μέλα. — «Tum Schoenus fluvius et ripis ejus adiacens Maronia» (B, 11, 8).

* ΣΩΘΙΜΟΣ. — Βασιλεὺς τῆς Θράκης περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ πρώτου π.Χ. αἰῶνος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου οἱ Ρωμαῖοι ἤρχισαν ν' ἀναμιγνύωνται εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς χώρας.

ΣΩΣΘΕΝΕ(Ι)ΟΝ.—Χωρίον τῆς Θρακικῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου, ἔχον τὸν καλλίτερον καὶ ἀσφαλέστερον λιμένα τοῦ Βοσπόρου. Κατά τινας, βασιζομένους ἐπὶ τοῦ Διονυσίου τοῦ Βυζαντίου, Πλινίου καὶ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου, ὀνομάζουν αὐτὸ Λασθένε(ι)ον ἢ Λεωσθένε(ι)ον ἀπὸ Λασθένους ἢ Λεωσθένους τοῦ Μεγαρέως, *ἱδρύσαντος ἐνταῦθα ἀποικίαν*. Ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν συγγραφέων μνημονεύεται συχνάκις ὑπὸ τὸ ὄνομα Σωσθένε(ι)ον. Ὁ Ἰωάννης Μαλάλας, (σελ. 78, Ἔκδ. Βόννης) γράφει σχετικῶς: «Οἱ Ἀργοναῦται... περᾶσαι βουλόμενοι τὸν ἀνάπλουν τῆς Ποντικῆς θαλάσσης (Βοσπόρου), καὶ ἐπολεμήθησαν πάλιν ὑπὸ τοῦ (βασιλέως) Ἀμύκου, καὶ φοβηθέντες τοῦ ἀνδρὸς τὴν δύναμιν, κατέφυγον ἐν κόλπῳ τινὶ κατάλσῳ, δασυτάτῳ πάνυ καὶ ἀγρίῳ καὶ ἐθεάσαντο ἐν ὀπτασίᾳ δύναμίν τινα ὡς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ προσπελάσασαν πρὸς αὐτοὺς ἀνδρὸς φοβεροῦ, φέροντος τοῖς ὤμοις πτέρυγας ὡς ἀετοῦ, ὅστις ἐχρημάτισεν αὐτοῖς τὴν κατὰ τοῦ Ἀμύκου νίκην . . . . νικήσαντες αὐτὸν εὐχαριστοῦντες ἔκτισαν ἱερόν . . . στήσαντες ἐκτύπωμα τῆς παρ' αὐτῶν θεαθείσης δυνάμεως, καλέσαντες αὐτὸν τόπον ἢ τὸ ἱερὸν Σωσθένην, διότι ἐκεῖ φυγόντες ἐσώθησαν, ὅστις τόπος οὕτως κέκληται ἕως τῆς νῦν».

Ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς ἀναφέρει, ὅτι ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἐπισκεφθεὶς τὸν τόπον καὶ ἰδὼν τὸ παρὰ τῶν Ἀργοναυτῶν στηθὲν ἄγαλμα, παρωμοίωσε τοῦτο ὡς ἄγγελον, καὶ ἔκτισεν ἐκεῖ ναὸν τοῦ ἀρχιστρατήγου Μιχαήλ. (Αὐτόθι σελ. 79). Ἡ ὕπαρξις ναοῦ τοῦ ἀρχιστρατήγου Μιχαὴλ ἐν Σωσθενε(ί)ῳ μαρτυρεῖται καὶ ὑπὸ τῶν συνεχιστῶν τοῦ Θεοφάνους. Ἐν τῇ βιογραφίᾳ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος ἀναφέρεται ὅτι ὁ βασιλεὺς οὗτος ἐπεσκεύασε «τὸν τοῦ ἀρχιστρατήγου Μιχαὴλ ἱερὸν

οἶκον ἐν Σωσθενε(ί)ῳ, ἐκ μακρῶν διαρρυέντα χρόνων καὶ πλείστοις ὀκλάσαντα ρήγμασι και ἤδη πρὸς γόνυ κληθέντα σχεδόν... (Ἔκδ. Βόννης, σελ. 340—341). Οἱ Ρῶσσοι κατὰ τὴν ἐπιδρομὴν αὐτῶν τὸ 912, κατέστρεψαν τὰ πάντα ἐν Σωσθενείῳ καὶ τοὺς ναοὺς καὶ τὸν συνοικισμόν. Σήμερον κοινῶς ὀνομάζεται Στένη, τουρκιστὶ Ἰστενὲ-λιμάν, μεταξὺ τοῦ ὅρμου Μπαλτᾶ-λιμὰν καὶ τοῦ ἀκρωτηρίου Κιομπασῆ. (Βιβλιογρ. Β. Παπαδοπούλου, ἐπιτύμβιος στήλη εὑρεθεῖσα ἐν Σωσθενίῳ τοῦ Βοσπόρου, εἰς «Θρακικά, 1928 σελ. 20 καὶ ἑξῆς).

* ΣΩΣΤΡΑ (ἡ). — Βυζαντινὴ πολίχνη κειμένη ἐπὶ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Αἵμου.

ΣΩΤΑΔΗΣ.—Ἀρχαῖος Ἕλλην ποιητὴς ἐκ Μαρωνείας τῆς Θράκης, ἀκμάσας ἐπὶ τῆς βασιλείας Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου (284—247 π Χ.) ἀρχηγὸς τῆς Σχολῆς τῆς ἀκολάστου σκωπτικῆς ποιήσεως τῶν κιναιδαλόγων ἢ κιναιδογράφων (Στράβ. XIV, 648). Ἐφονεύθη ὑπὸ Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου, διότι ἐμέμφθη αὐτὸν ἐπὶ αἱμομιξίᾳ διὰ τοῦ κατωτέρω βωμολοχικοῦ στίχου: Εἰς οὐχ ὁσίην τρωμαλίαν τὸ κέντρον ὤθει (Παρ' Ἀθηναίῳ, XIV, 13).

Γνωστὸν ὅτι ὁ Πτολεμαῖος ἐνυμφεύθη τὴν αὐταδέλφην του Ἀρσινόην Β' χήραν τοῦ ἑτεροθαλοῦς ἀδελφοῦ του Πτολεμαίου τοῦ Κεραυνοῦ. Τῶν ἔργων τοῦ Σωτάδου ἐσώθησαν μόνον τίτλοι τινές, ὡς καὶ ἀποσπάσματά τινα, δημοσιευθέντα ὑπὸ τοῦ Hermann (ἐν : Elementa doctrinae metricae, σελ. 444 καὶ ἑξῆς). Ἐκαλοῦντο δὲ τὰ ποιήματά του «Φλύακες», ἢ «κίναιδοι», ἢ «Ἰωνικοὶ λόγοι», διότι ἦσαν γραμμένοι εἰς Ἰωνικὴν διάλεκτον. Εἶναι δὲ εἰσηγητὴς νέου μέτρου εἰς τὴν ποίησιν, καλουμένου «σωτάδειον».

Τ

* ΤΑΔΗΝΟΣ ἢ ΓΑΔΗΝΟΣ. — Τοπικὴ προσωνυμία τοῦ Ἀπόλλωνος, λατρευομένου ἐν Θράκῃ, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν τῇ Β. Θράκῃ καὶ τῇ Μοισίᾳ (Θρακικὰ 1929 σελ. 12).

* ΤΑΙΝΑΡΟΣ.—Διάφορος ὀνομασία τοῦ ποταμοῦ Τόνζου (Βλ. λέξ.).

ΤΑΙΝΑΡΟΣ.—Βυζαντινὴ ὀνομασία τοῦ Τεάρου, μικροῦ ποταμοῦ τῆς Θράκης, νῦν Τέαρα-σουΐ (βλ. λέξ.).

ΤΑΛΙΑΤΑ ἢ ΤΑΛΙΑΤΙΣ.—Πόλις τῆς Ἄνω Μοισίας κειμένη, κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. Γ, 9, 8), ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως πρὸ τῆς Ἔγητας (νῦν Brza - Palanga). Κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ IV, 6, 5). ὡς φρούριον ἀνακαινισθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527 — 565), ὑπὸ τὸ ὄνομα Τανάτα. Ἐπὶ τῆς θέσεως αὐτῆς κεῖται ἡ σύγχρονος Μιλανοβὰτς ἐν Νοτιοσλαυΐᾳ.

ΤΑΜΙΤΗΝΟΣ (Ζεύς). — Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ Διός, λατρευομένου ἐν τῇ Β. Θράκῃ («Θρακικὰ» 1934. σελ. 47).

ΤΑΡΑΣΙΟΣ (πατριάρχης Κων)πόλεως). —Κατήγετο ἐξ ἐπιφανοῦς οἰκογενείας καὶ ἐγεννήθη ἐν Κωνσταντινουπόλει περὶ τὰ μέσα τοῦ ὀγδόου αἰῶνος. Λαβὼν λαμπρὰν μόρφωσιν, κατ' ἀρχὰς ὑπηρέτει ὡς ἀρχιγραμματεὺς τοῦ βασιλέως, τὸ δὲ 774 ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ ΣΤ' (780—797) ἀνῆλθεν εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον. Συγκαλέσας τὴν Ζ' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον ἐν Νικαίᾳ τὸ 787 κατὰ τῶν εἰκονομάχων, προήδρευσεν αὐτῆς. Ἀπέθανε τὸ 806 καὶ ἐνεταφιάσθη εἰς μοναστήριον ὑπ' αὐτοῦ κτισθὲν παρὰ τὸν Βόσπορον, τὸν δὲ τάφον του ὁ Μιχαὴλ Ραγκαβὲς (811 — 813) «ἀργυρῷ πετάλῳ 95 λιτρῶν ἠμφίεσε», δεικνύων οὕτω μετὰ τῆς συζύγου του Προκοπίας τὸν πρὸς τὴν μνήμην τοῦ ἀνδρὸς σεβασμόν. Τὸ λείψανόν του λέγεται ὅτι μετεκομίσθη τὸ 1018 ὑπὸ τῶν Βενετῶν εἰς Βενετίαν. Τὸν βίον του ἔγραψεν ὁ διάκονος Ἰγνάτιος, δημοσιευθέντα ἐν τῇ Ἑλλην. Πατρολογίᾳ τοῦ Migne, τόμ. 98, σελ. 1428 καὶ ἑξῆς. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία, καθὼς καὶ ἡ Δυτική, ἑορτάζουν τὴν μνήμην του τὴν 26 Φεβρουαρίου (Μ. Ι. Γεδεών, Βυζαντινὸν Ἑορτολόγιον, σελ. 78 Κωνσταντινούπολις, 1895).

ΤΑΜΟΝΒΡΙΑ. — Πόλις τῆς Θράκης ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ὀδρυσῶν, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 11), ὡς

ἓν τῶν φρουρίων, τὰ ὁποῖα ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565). Ἔκειτο δέ, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ροδόπης εἰς τὰ πέριξ τῆς Πίζου (νῦν Τσεκερλερὶ) ἐν Βουλγαρίᾳ. Κατὰ τὸν Tomaschek, ὀρθοτέρα εἶναι ἡ γραφὴ Ταμοβρία.

ΤΑΝΑΤΑ ἢ ΤΑΝΑΤΙΣ.—Φρούριον τῆς Ἄνω Μοισίας (βλ. λ. Ταλιάτα).

ΤΑΡΓΙΤΑΟΣ (ὁ). — Υἱὸς τοῦ Διὸς καί τινος τῶν θυγατέρων τοῦ ποταμοῦ Εὐρυσθένους, θεωρούμενος ὡς γενάρχης πάντων τῶν Σκυθῶν καὶ ζήσας, κατὰ τὰς παραδόσεις αὐτῶν, περὶ τὰ 1.000 ἔτη πρὸ τῆς ἐκστρατείας τοῦ Δαρείου περὶ τὸ 513 π. Χ. (Ἡροδ. Δ, 5, 7).

* ΤΑΡΟΥΠΟΣ ἢ ΤΑΡΟΥΠΗΣ.—Ὄνομα θρακικὸν κύριον, πιθανῶς μετασχηματισμὸς τοῦ ἐπίσης θρακικοῦ Τάρσος—Ταρσᾶς, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν Θράκῃ. («Θρακικά», τόμ. IX, σελ. 10).

ΤΑΡΠΟΔΙΖΟΣ. — Μεσόγειος πόλις τῆς Θράκης, κειμένη κατὰ τὰ Ὁδοιπορικὰ (Ἀντωνίνου καὶ Ἱεροσολυμιτικὸν) Β. Α. τῆς Ἀδριανουπόλεως, ἀριστερᾷ τοῦ Τόνζου ποταμοῦ (νῦν Τούντζας) καὶ ἐπὶ τῆς ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως εἰς Ἀγχίαλον ὁδοῦ. Τὴν θέσιν αὐτῆς ἐπέχει τὸ σημερινὸν χωρίον Μπουγιοὺκ - Δερβὲντ ἐν Βουλγαρίᾳ.

ΤΑΡΠΩΡΟΝ (φρούριον).—Φρούριον τῆς Ἄνω Μοισίας ἐν Θράκῃ πρὸς Ν. τῆς Πανταλίας ἢ Παυταλίας (νῦν Κιουστενδήλ) ἀνακαινισθὲν κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. IV, 4) ὑπὸ τοῦ αὐτοκρ. Ἰουστινιανοῦ (527—565).

* ΤΑΡΣΑΣ καὶ ΤΑΡΣΟΣ. — Ὀνόματα κύρια Θρακοελληνικά, γνωστὰ ἐξ ἐπιγραφῶν («Θρακικὰ» 1936, σελ. 198).

* ΤΑΡΣΟΖΙΕΙΣ. — Ὄνομα θρακικὸν ἐπισήμου τινὸς Θρακός, ἡρωποιηθέντος μετὰ θάνατον, ἢ δευτερεύοντός τινος τοπικοῦ Θρακικοῦ θεοῦ («Θρακικὸν Ἀρχεῖον», τόμ. VI, σελ. 14).

ΤΑΤΑΟΥΛΑ ἢ ΤΑΤΑΥΛΑ (τά).—Μεγάλη συνοικία τῆς Κων)πόλεως κειμένη πρὸς Δ. τοῦ κυρίως Πέραν, ὀνομασθεῖσα οὕτω ἀπὸ τῶν ἐπὶ Βυζαντινῶν ὑπαρχόντων ἐκεῖ σταύλων τῶν Γενουησίων τοῦ Γαλατᾶ. Πρὸ δεκαετίας περίπου, μετά τινα πυρκαϊάν, μετωνομάσθη ὑπὸ τῶν Τούρκων «Κουρτουλοὺς» (Σωτηρία).

* ΤΑΣΙΒΑΣΤΗΝΟΣ (ΔΙΟΝΥΣΟΣ). — Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ Διονύσου, λατρευομένου ὑπὸ τῶν Θρακῶν, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν Θράκῃ («Θρακικὰ» 1934, σελ. 51).

* ΤΑΤΑΖΙΑ.—Ὄνομα Θρακικὸν κύριον γυναικὸς κατ' ἐπιγραφὰς τοῦ τρίτου μ.Χ. αἰῶνος εὑρεθείσας ἐν τῇ Βορείῳ Θράκῃ («Θρακικά», ἔτος 1935, σελ. 174).

* ΤΑΤΑΣ. — Ὄνομα Θρακικὸν κύριον ἀνδρὸς κατ' ἐπιγραφὰς τοῦ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος εὑρεθείσας ἐν τῇ Βορ. Θράκῃ («Θρακικὰ» τόμ. XII, σελ. 235).

ΤΑΥΡΗΣΙΟΝ ἢ ΤΑΥΡΙΣΙΟΝ.—Πόλις τῆς Ἄνω Μοισίας ἐν τῇ Ν. Δαρδανίᾳ, ἡ αὐτὴ μὲ τὴν Ἰουστινιανὴν Πρώτην (βλ. λ.

* ΤΑΥΡΟΚΕΦΑΛΩΝ (Ἐμπόριον). — Πόλις τῆς Θράκης ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 11) τὴν ὁποίαν περιετείχισεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565).

ΤΑΥΡΟΚΩΜΟΝ (φρούριον).—Φρούριον τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἱμιμόντου μεταξὺ Βουρτουδιζοῦ (Μπαμπᾶ Ἐσκῆ) καὶ Νίκης ἢ Μικρᾶς Νικαίας, ἐπισκευασθὲν ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ τοῦ Α' (527—565). (Προκοπίου Περὶ Κτισμ. IV, 11).

ΤΑΥΡΟΚΩΜΟΣ.—Τόπος τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης πλησίον τῶν Κυψέλων, ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Χαριουπόλεως «πλήρης χαμαιδρύων καὶ ἀρτιφυῶν δένδρων», τὸ ὁποῖον καταλαβόντες οἱ Σκύθαι ὑπὸ τὸν ἡγεμόνα Κιτζῆν ἐπὶ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ (1001—1118), «ἐλήζοντο τὰς παρακειμένας κωμοπόλεις». Ἐπιτεθεὶς κατ' αὐτῶν ὁ Ἀλέξιος, ἔτρεψεν εἰς ἄτακτον φυγὴν προξενήσας εἰς αὐτοὺς μεγάλην καταστροφήν. Ἐφονεύθησαν περὶ τὰς 7.000 ἀνδρῶν καὶ ᾐχμαλωτίσθησαν περὶ τὰς 3 000 (Ἄννα Κομνηνή, VII, 7 καὶ Χ 4). Πολὺ πιθανὸν νὰ εἶναι τὸ ὑπὸ τοῦ Προκοπίου ἀναφερόμενον φρούριον «Ταυρόκωμον» βλ. λ.).

* ΤΕΑΡΟΣ.—Μικρὸς ποταμὸς τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, ὅστις πηγάζων, κατὰ

τὸν Ἡρόδοτον (IV, 89—90) ἐκ 38 πηγῶν, ἐκβάλλει εἰς τὸν Κοντάδεσδον (βλ. λέξ.) οὗτος δὲ εἰς τὸν Ἀγριάνην (Ἐργίνην) μεγάλον παραπόταμον τοῦ Ἕβρου. Ταυτίζεται δὲ μὲ τὸν ἐκ τῆς κωμοπόλεως Μπουνὰρ - Χισὰρ πηγάζοντα ποταμὸν Τέαρασουΐ καὶ ἐκβάλλοντα εἰς τὸν Καραγάτςντερέ, τὸν Κοντάδεσδον τοῦ Ἡροδότου. (Πλειότ. βλ. λέξιν «Πηγαί»).

ΤΕΓΥΡΙΟΣ. — Μυθικὸς βασιλεὺς τῆς Θράκης, πρὸς τὸν ὁποῖον κατέφυγεν ὁ Εὔμολπος μετὰ τοῦ υἱοῦ του, ἐκδιωχθεὶς ἐξ Αἰθιοπίας, διότι ἠθέλησε νὰ βιάσῃ τὴν ἀδελφὴν τῆς συζύγου του. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Εὔμολπος ἤρχισε φανερὰ νὰ ἐπιβουλεύεται τὸν Τεγύριον, ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ ἐκ Θράκης, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Ἐλευσῖνα, καταλιπὼν εἰς τὸν Τεγύριον τὸν Ἴσμαρον. Ὅταν ἀπέθανεν ὁ υἱός του, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Θράκην, προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ Τεγυρίου μετὰ τοῦ ὁποίου συμφιλιωθεὶς ἔλαβεν ὡς γυναῖκα τὴν θυγατέρα του καὶ ἔγινε διάδοχός του (Ἀπολλοδ. Γ, 15, 4).

ΤΕΖΟΥΛΗ.—Ὄνομα παλαιοῦ φρουρίου τῆς Δαρδανίας παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτίσ. IV, 4) ἐπισκευασθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ τοῦ Α' (527—565).

ΤΕΙΧΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ἢ τείχη ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΝΑ. — Οὕτως ἐκαλεῖτο ὑπὸ τοῦ Ἀναστασίου Α' τοῦ Δικόρου (491 — 518) κτισθὲν κολοσσιαῖον τεῖχος, θέλοντος νὰ προστατεύσῃ ὄχι μόνον τὴν πρωτεύουσαν, ἀλλὰ καὶ τὰ πέριξ αὐτῆς, ὅπου ὑπῆρχον πολυάριθμοι πόλεις καὶ κωμοπόλεις, ἀπὸ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν βαρβάρων. Ἀπεῖχε πρὸς δυσμὰς τῆς Κωνσταντινουπόλεως 23 χιλιόμετρα καὶ ἐξετείνετο ἀπὸ τῆς ἐπὶ τῆς Προποντίδος κειμένης Σηλυβρίας, μέχρι τῆς παρὰ τὸν Εὔξεινον Πόντον πόλεως τῶν Δέρκων. Εἶχε δὲ ὕψος 5 μ. 84 καὶ πλάτος 20 ποδῶν. Ὑψηλοὶ πύργοι κατὰ διάφορα διαστήματα, συγκοινωνοῦντες πρὸς ἀλλήλους, καθίστων πράγματι ἀπόρθητον τὸ τεῖχος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου πλέον ἢ ἅπαξ ἐθραύσθησαν αἱ ἐπιδρομαὶ τῶν βαρβάρων. Βραδύτερον ἐπεσκεύασεν αὐτὸ ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527 — 565). Τοῦ Ἀναστασιανοῦ τείχους σώζονται λείψανα καὶ μέχρι σήμερον.

ΤΕΛΕΣΦΟΡΟΣ. — Δαίμων τοῦ κύκλου τοῦ Ἀσκληπιοῦ, θεωρούμενος ὡς προστάτης τῶν ἀναρρωνυόντων. Ἐταυτίζετο μὲ τὸν Ἀκέσιον ἢ Ἄκεσιν ἐν Ἐπιδαύρῳ καὶ τὸν Εὐαμερίωνα ἐν Τιτάνῃ τῆς Σικυῶνος, (Παυσ. Β, 11, 7) ἀπεικονίζεται δὲ ὑπὸ μορφὴν ὡραίου παιδός, προφυλασσομένου ἐπιμελῶς διὰ μανδύου καὶ καλύμματος τῆς κεφαλῆς κατὰ πάσης καιρικῆς μεταβολῆς. Κατὰ τὸν Reinach, εἶναι Θρακικὴ θεότης, λατρευομένη ἐν Θράκῃ μετὰ τῆς Ὑγιείας καὶ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ὡς λ.χ. ἐν Παυταλίᾳ (νῦν Κιουστενδὴλ) καὶ ἀλλαχοῦ. (Salomon Reinach, Télesphore, εἰς Revue des Etudes Grecques, 1901, τόμ. XVI, σελ. 333 καὶ ἑξῆς).

* ΤΕΜΠΗ (τοῦ Αἵμου). — Οὕτως ὠνομάζετο ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων ἡ Βασιλικὴ Κλεισοῦρα ἢ Στενωποὶ ἢ Succi ἢ Succi Succorum Augustae (τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων (Ἀμμ. Μαρκελλίνου XIII, 10, 8), ἐπὶ δὲ τῶν Σταυροφοριῶν claustra ἢ porta Santi Vassilii. Σήμερον καλεῖται Σιδηρᾶ Πύλη, (τουρκιστί : Ντεμὶρ-καπού), βουλγαριστὶ Τρογιὰν ἢ Τραϊανοῦ πύλη. Εὑρίσκονται δὲ τὰ Τέμπη ταῦτα, μεταξὺ τῶν ὀρέων Αἵμου καὶ Ροδόπης, ἀποτελοῦντα δίοδον, διὰ τῆς ὁποίας διήρχετο ἡ μεγάλη στρατιωτικὴ ὁδὸς ἡ ἄγουσα ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως πρὸς τὴν Σερδικὴν (νῦν Σόφιαν), καὶ ἐκεῖθεν εἰς Σιγγίδουνον (Βελιγράδιον) καὶ Σίρμυον (Μητροβίτσα).

ΤΕΜΠΥΡΑ (Τά).—Πολύχνιον τῶν Σαμοθράκων, κείμενον ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς παραλίας τῆς Θράκης ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Βιστόνων, ἀπέναντι τῆς νήσου Σαμοθράκης (Στράβ. VII, 331, 48). Ὁ Ὀβίδιος, ἐξορισθείς, ὡς γνωστόν, ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Αὐγούστου εἰς Τόμους τοῦ Εὐξείνου Πόντου (νῦν Κωνστάνζα), προσήγγισεν εἰς τὴν νῆσον Σαμοθράκην, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἡ μέχρι τῶν Τεμπύρων ἀπόστασις, λέγει, ἦτο μικρὰ σὰν ἕνα πήδημα : Saltus ab hac terra brevis est Tempyra potenti (Tristia, Ἐλεγ. X, 21). Καὶ ἀντὶ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ ταξεῖδι του διὰ τῆς Προ-

ποντίδος καὶ τοῦ Εὐξείνου, ἐπροτίμησε τὸ διὰ Τεμπύρων, προτιμήσας τὴν χώραν τῶν Βιστόνων ἀπὸ τὸ ὑγρὸν βασίλειον Πόντου. Εἰς τὸ Ὁδοιπορικὸν τοῦ Ἀντωνίνου σημειοῦνται τὰ Τέμπυρα (Timporo) πρὸ τῆς Τραϊανουπόλεως, εἰς δὲ τὸν Χάρτην τοῦ Ρήγα σημειοῦνται ἐν τῇ θέσει τῆς Ζερνίτσας. Κατὰ τὸν G. Seure, ἡ θέσις τῶν Τεμπύρων πρέπει νὰ ἀναζητηθῇ δυτικῶς τοῦ τελευταίου τενάγους τοῦ Ἕβρου, παρὰ τὸ στόμιον ποταμίσκου ἐκβάλλοντος ἐκεῖ.

* ΤΕΝΟΥ καὶ ΔΕΝΟΥ (Ἐπισκοπαί).— Ἕδραι ἐπισκόπων ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ροδόπης τῆς Θράκης, καὶ αἱ δύο ἄγνωστοι καὶ ἀκαθόριστοι ἀναφερόμεναι εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικὰ ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Τραϊανουπόλεως. (Σταμούλη Συμβολὴ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Θράκης, «Θρακικά», 1940, τόμος XIV, σελ. 44 καὶ 46).

ΤΕΡΙΑΣ (φρούριον) —Ὄνομα φρουρίου ἐν Δαρδανίᾳ παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισ. IV, 4) κτισθὲν ἐκ θεμελίων ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565).

* ΤΕΡΙΖΟΙ (οἱ). — Ἀρχαῖος θρακικὸς λαὸς μνημονευόμενος ὑπὸ τοῦ Ἑκαταίου κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἑλλανίκου: «ἀθανατίζουσι δὲ καὶ Τέριζοι καὶ Κρόβυζοι, λέγει, καὶ τοὺς ἀποθανόντας εἰς Ζάμολξιν φασιν οἴχεσθαι, ἥξειν δὲ καὶ αὖθις». Μνημονεύεται καὶ Τίριζα ἢ Τίριζις ἄκρα (βλ.λ.).

ΤΕΡΠΥΛΛΟΣ (ἡ).—Πόλις τῆς Κρηστωνίας χώρας, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου (Γεωγρ. Γ', 13, 33) εἰς βόρ. πλάτ. 40°,50' καὶ ἀνατ. μῆκ. 49°,10', καταλέγεται ὅμως ὑπ' αὐτοῦ μεταξὺ τῶν πόλεων τῆς Μυγδονίας. Ποῦ ἔκειτο ἀκριβῶς αὕτη δὲν εἶναι γνωστόν. Λαμβάνοντες ὅμως ὑπ' ὄψει τὴν μικρὰν ἔκτασιν τῆς Κρηστωνίας, δυνάμεθα νὰ τοποθετήσωμεν αὐτὴν ἐπὶ τοῦ Λαχανᾶ, παραποτάμου τοῦ Ἐχεδώρου (Γαλλικοῦ) ΝΔ. τῆς Κρηστῶνος

ΤΕΡΤΑ.—Μεσόγειος πόλις τῆς Θράκης ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου (Γεωγρ. Γ', 11, 7) μεταξὺ Σαρδικῆς (Σόφιας) καὶ Φιλιππουπόλεως. Ταυτίζεται μὲ τὴν Sarto ἢ Sparton ἢ Sparata τῶν Ὁδοιπορικῶν, κατὰ δὲ τὸν Μελέτιον (Γεωγρ. Γ. σ. 50) ἐκαλεῖτο, ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του, Τραϊτοῦ.

* ΤΕΤΡΑΠΥΡΓΙΑ. — Τὸ ἐν Δαρδανίᾳ χωρίον Ταυρίσιον, ἡ πατρὶς τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565) τὸ ὁποῖον «ἐν βραχεῖ τειχισάμενος (ὁ Ἰουστινιανὸς) κατὰ τὸ τετράγωνον σχῆμα καὶ γωνίᾳ ἑκάστῃ πύργον ἐνθέμενος Τετραπυργίαν εἶναί τε καὶ καλεῖσθαι πεποίηκε» (Προκ. Περὶ Κτισμ. IV, 1, 13). (Βλ. λ. Ταυρίσιον).

ΤΕΤΡΑΣΙΑΣ (Ἄκρα). — Μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Ἀρριανοῦ καὶ ταυτίζεται ὑπὸ τοῦ ἰδίου μὲ τὴν Τιριστίδα ἄκραν τοῦ Πτολεμαίου.

* ΤΕΤΡΑΧΩΡΙΤΑΙ ἢ ΤΕΤΡΑΚΩΜΟΙ. —Ὀνομασία τῶν Βεσσῶν ἢ Βέσσων, θρακικοῦ λαοῦ, κατὰ Στέφανον τὸν Βυζάντιον.

ΤΕΥΘΡΑΣ (ὁ).—Μυθικὸς βασιλεὺς τῆς ἐν Θράκῃ Ἀρίσβης, τοῦ ὁποίου ὁ υἱὸς Ἄξυλος ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Διομήδους ἐν Τροίᾳ (Ἰλιάδ. Ζ, 12).

* ΤΕΥΤΑΡΟΣ.— Σκύθης βουκόλος τοῦ Ἀμφιτρύωνος, διδάξας εἰς τὸν Ἡρακλέα νὰ τοξεύῃ καὶ χαρίσας εἰς αὐτὸν τὰ τόξα του, τὰ ὁποῖα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἥρωος παρέλαβεν ὁ Φιλοκτήτης (Λυκόφρ. Κασσάνδρα 56).

ΤΖΑΣΚΛΙΣ.—Ὄνομα φρουρίου τῆς Κάτω Μοισίας «ἐν τῇ μεσογείᾳ» ἐπισκευασθὲν κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. IV, 11) ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565). Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἔκειτο ἐν τῇ νῦν Δοβρουτσᾷ.

ΤΖΕΠΑΙΝΑ. — Μεγάλη καὶ ὀρεινὴ περιοχὴ κειμένη μεταξὺ Ροδόπης καὶ Ρίλας πρὸς βορρᾶν τοῦ Νευροκοπίου παρὰ τὰ πρὸς τὴν Βουλγαρίαν μεθόρια τῆς Θράκης, ἀποτελοῦσα τὸ πάλαι τοπαρχίαν περιλαμβάνουσαν ἑπτὰ πλησιοχώρους ἐπαρχίας. Ἐν αὐτῇ ἔκειτο ἡ ὀχυρωτάτη πόλις Τζέπαινα (βλ. λέξ).

ΤΖΕΠΑΙΝΑ. — Ὀχυρωτάτη πόλις τῆς Θράκης 60 χλμ. πρὸς δυσμὰς τῆς Φιλιππουπόλεως, παρὰ τὰς πηγὰς τοῦ Νέστου, ἀληθινὸν προπύργιον κατὰ τῶν ἐκ Βουλγαρίας εἰς τὴν Θράκην εἰσβολῶν. Κατὰ τοὺς μεταξὺ Θεοδώρου Β' τοῦ Λασκάρεως τῆς Νικαίας καὶ τοῦ Μιχαὴλ ἡγεμόνος τῶν Βουλγάρων πολέμους, καταληφθεῖσα ὑπὸ

τῶν Βουλγάρων τὸ 1256, ἐπολιορκήθη κατ' ἐπανάληψιν ὑπὸ τῶν στρατηγῶν 'Αλεξίου Στρατηγοπούλου καὶ Κωνσταντίνου Τορνίκη, ἀλλ' ἀνεπιτυχῶς, μόλις δὲ τὸ ἐπιὸν ἔτος κατελήφθη ὑπὸ τοῦ Θεοδώρου, κατόπιν συνθήκης πρὸς τοὺς Βουλγάρους. Βραδύτερον, τὸ 1344, παρεχωρήθη εἰς τὸν βασιλέα τῶν Βουλγάρων 'Αλέξανδρον μετ' ἄλλων 8 ὀχυρῶν πόλεων, ὑπὸ τῆς βασιλίσσης τοῦ Βυζαντίου Ἄννης τῆς Σαβοϊανῆς, ἐπιτροπευούσης τὸν ἀνήλικον υἱόν της 'Ιωάννην τὸν Παλαιολόγον, ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ τύχῃ στρατιωτικῆς βοηθείας παρ' αὐτοῦ κατὰ τοῦ Καντακουζηνοῦ, ὅστις ἐκήρυξε ἑαυτὸν βασιλέα τῇ βοηθείᾳ τῶν Τούρκων. Καὶ βοήθεια μὲν οὐδεμία παρεσχέθη ὑπὸ διαφόρους προφάσεις, αἱ πόλεις ὅμως περιῆλθον εἰς τοὺς Βουλγάρους μετὰ τῶν ἐν αὐταῖς στρατιωτῶν. Ἦσαν δὲ αὗται : ἡ Φιλιππούπολις, ὁ Κρυτζιμός, ἡ Περιστίτζα, ἡ 'Αγία 'Ιουστίνη, ὁ Στενίμαχος, ὁ 'Αετός, ὁ Μπεάδος καὶ ὁ Κοσνικός. Κατὰ τὸν Καντακουζηνὸν οἱ παραδοθέντες στρατιῶται «ὀλίγῳ πλείους χιλίων ἦσαν πάντες μαχιμώτατοι καὶ οὐδένων ἄλλων τῶν παρὰ Ρωμαίοις στρατευμένων λειπόμενοι εἰς εὐψυχίαν» (III. 66).

* ΤΖΕΡΝΙΚΟ. — Τοποθεσία τις παρὰ τὴν Βήραν (Φέρραι), ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ 'Ισαακίου τοῦ Κομνηνοῦ μεταξὺ τῶν κτημάτων, τὰ ὁποῖα ἐκληροδότησεν οὗτος εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἱδρυθεῖσαν Μονὴν Θεοτόκου τῆς Κοσμοσωτείρας μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1151—1152. Ἄγνωστος ἄλλοθεν καὶ ἀκαθόριστος.

ΤΖΕΡΝΟΜΙΑΝΟΥ ΠΟΛΙΣ.—Μεσόγειος πόλις τῆς Θράκης κειμένη ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Ἕβρου ποταμοῦ, ἡ ἄλλως καλουμένη Ζειρινία (βλ. λέξ.).

* ΤΖΕΧΟΒΑ.—Τοποθεσία τις παρὰ τὴν Βήραν τῆς Θράκης (νῦν Φέρραι), ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ 'Ισαακίου τοῦ Κομνηνοῦ, μεταξὺ τῶν κτημάτων, τὰ ὁποῖα ἐπροικοδότησεν οὗτος εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἱδρυθεῖσαν Μονὴν Θεοτόκου τῆς Κοσμοσωτείρας μεταξὺ τοῦ 1151—1152. Ἄγνωστος ἄλλοθεν καὶ ἀκαθόριστος.

* ΤΖΙΟΡΙΚΕΛΛΟΣ (ποταμός).—Παραπόταμος τοῦ Ἕβρου «ἐν ᾧ τὰ πανδοχεῖα» χυνόμενος εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην αὐτοῦ μετὰ τὴν Βουρτουδιζὸν (Μπαμπᾶ-'Εσκῆ). 'Αναφέρεται εἰς τὸ μαρτύριον τοῦ 'Αγίου καὶ ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος 'Αλεξάνδρου τοῦ ἐν Δρουζιπάρᾳ μαρτυρήσαντος ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Μαξιμιανοῦ τὸ 300 μ.Χ.

ΤΖΙΤΑΕΤΟΥΣ (φρούριον). — Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἰμιμόντου ἀνακαινισθὲν κατὰ Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. IV, 11) ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος 'Ιουστινιανοῦ (527—565).

* ΤΖΟΪΔΗΣ, ΤΖΟΪΔΟΣ, ΤΖΩΪΔΗΣ καὶ ΤΖΩΪΔΩΝ.—Διάφοροι παραλλαγαὶ τοῦ ὀνόματος τῆς Θρακικῆς πόλεως Τζοειδῶν.

* ΤΖΟΝΠΟΛΕΓΩΝ.—Ὄνομα παλαιοῦ φρουρίου τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἰμιμόντου παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV, 11) ἀνακαινισθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος 'Ιουστινιανοῦ (527—565).

* ΤΖΟΥΡΟΥΛΟΣ (ἡ).—Βυζαντινὴ ὀνομασία τῆς Θρακικῆς πόλεως Τυρολόης (βλ. λέξ.).

ΤΖΥΕΙΔΩΝ (ἡ).—Πόλις τῆς Θράκης, ἀναφερομένη ὑπὸ τῶν 'Οδοιπορικῶν καὶ τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων. Μεγάλη ὅμως διαφωνία ἐπικρατεῖ ὅσον ἀφορᾷ τὴν τοποθεσίαν αὐτῆς. Κατὰ τὸν Παπαρρηγόπουλον, ἔκειτο παρὰ τὰς Σαράντα 'Εκκλησίας, κατὰ δὲ τὸν Jirecek, ὅπου τὸ νῦν Πύθιον (πρῴην Κούλελι). Κατὰ τὸν Γ. Λαμπουσιάδην (Θρακικαὶ Μελέται), ἔκειτο 26 χλμ. πρὸς ἀνατολὰς τῆς 'Αδριανουπόλεως καὶ ἐπὶ τῆς ἀπὸ ταύτης εἰς Κωνσταντινούπολιν ὁδοῦ, ἀντικαταστήσασα κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα τὴν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων καταστραφεῖσαν Οὐστουδιζὸν (βλ. λέξ.) ὑπὸ τὸ ὄνομα δὲ Τζυειδών, μὲ διαφόρους παραλλαγάς : Τζοΐδης, Τζόϊδος, Τζωΐδης καὶ Τζωΐδων, μνημονεύεται ὡς μία τῶν πέντε πόλεων τῆς ἐπαρχίας Αἰμιμόντου ὑπὸ ἡγεμόνα, τῆς ὁποίας τὸ φρούριον ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανὸς (527—565), εἰς δὲ τὰ ἐκκλησιαστικὰ χρονικὰ ὡς ἕδρα τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας ὑπὸ τὸν μητροπολίτην 'Αδριανουπόλεως. Καταστραφεῖσα ὑπὸ τῶν Βουλγάρων κατὰ τὸν

ἑνδέκατον αἰῶνα, δὲν ἀνέλαβεν ἔκτοτε. Ἐπὶ τῆς θέσεως δὲ αὐτῆς ἐκτίσθη τὸ 1560 ἡ κωμόπολις Χαυσᾶ ὑπὸ τοῦ Σόκολη Μεχμὲτ πασᾶ, μεγάλου βεζύρου, ἢ κατ' ἄλλους ὑπὸ τοῦ Χαὸς Μαχμοὺτ πασᾶ.

Ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς κατοχῆς τῆς Ἀν. Θράκης, ἡ Χαυσᾶ μετενωμάσθη Νίκη καὶ ἦτο ἕδρα ὁμωνύμου ὑποδιοικήσεως τοῦ νομοῦ Ἕβρου, ἀριθμοῦσα 1416 κατοίκους.

* ΤΖΥΜΠΗΣ (φρούριον).—Βυζαντινὸν φρούριον τῆς Ἀν. Θράκης παρὰ τὴν Καλλίπολιν. Ὅταν ὁ Σουλτᾶνος Ὀρχὰν ἀπεφάσισε τὴν κατάκτησιν τῆς Θράκης, ἀπέστειλε τὸν υἱὸν τοῦ Σουλεϋμάν, ὅστις διαπεραιωθεὶς ἐκ Κυζίκου τὸ 1356 κατέλαβε τὸ φρούριον τῆς Τζύμπης καὶ ᾐχμαλώτισε τοὺς κατοίκους, τοὺς ὁποίους ἀπέστειλεν εἰς Μ. Ἀσίαν. Οἱ ἐν Βυζαντίῳ οὐδὲ ἐσκέφθησαν κἂν νὰ ἀντιδράσουν κατὰ τῶν ἐπιδρομέων. Ἀπ' ἐναντίας ὁ Ἰωάννης Καντακουζηνὸς ἐζήτησε τὴν βοήθειαν τοῦ Ὀρχὰν κατὰ τοῦ Ἰωάννου Παλαιολόγου. Ὁ Ὀρχὰν ἐδέχθη καὶ ἀπέστειλε 1.000 ἱππεῖς ὑπὸ τὸν υἱόν του Σουλεϊμάν, οἵτινες ἀποβιβασθέντες εἰς Αἶνον ἐνίκησαν κατὰ κράτος τοὺς Σέρβους καὶ Βουλγάρους, συμπράττοντας μετὰ τοῦ Ἰωάννου. Ἐνθαρρυνθεὶς ἐκ τῆς βοηθείας ταύτης ὁ Καντακουζηνός, ἐζήτησε τὴν ἐκκένωσιν τῆς Τζύμπης, τὴν ὁποίαν παρανόμως κατέλαβον οἱ Τοῦρκοι, πρόθυμος νὰ καταβάλῃ ἀποζημίωσιν 10.000 χρυσῶν ὑπερπύρων, τὰ ὁποῖα καὶ ἀπέστειλε δι' ἰδιαιτέρας ἀποστολῆς. Τὴν στιγμὴν ὅμως τῆς ἐκκενώσεως τοῦ φρουρίου, μέγας σεισμὸς κατέστρεψε πολλὰς πόλεις καὶ φρούρια τῆς Θράκης, ὥστε ἡ ἄμυνα τῆς χώρας καθίστατο πλέον προβληματική. Οἱ Τοῦρκοι τότε ἐπωφελούμενοι τῆς ταραχῆς τῶν κατοίκων, κατέλαβον τὴν Καλλίπολιν, διὰ νὰ μὴν ἐξέλθουν ποτὲ ἀπ' αὐτῆς. Τὸν σεισμὸν τοῦτον ἀναφέρων ὁ Καντακουζηνὸς (IV, 38) λέγει. «Καλλιούπολις δὲ τῶν ὑπὸ τῶν τοῖς βαρβάροις γενομένων παραλίων κατὰ τὴν Θράκην, πόλεων ἡ περιφανεστέρα πέπτωκεν μὲν καὶ αὕτη τῶν ἄλλων μᾶλλον, ὁ δῆμός τε ἅπας διεσώθη ἐν τοῖς πλοίοις, ἃ ἦσαν πολλὰ ἐκεῖ». Κατὰ τοὺς Τούρκους ὅμως χρονογράφους ἡ Καλλίπολις κατελήφθη πρὸ τοῦ σεισμοῦ καὶ κατόπιν ματαίας ἀντιστάσεως τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν αὐτοκρατορικῶν στρατευμάτων, ὀνόματι Καλοπούλου, ὅστις ἐπὶ τέλους παρέδωκε τὴν πόλιν ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ φύγῃ ἐλεύθερος εἰς Κωνσταντινούπολιν. Οὕτω διὰ τῆς καταλήψεως τοῦ φρουρίου Τζύμπης, καὶ τῆς πόλεως Καλλιπόλεως συνετελέσθη καὶ ἡ ἐγκαθίδρυσις τῶν Τούρκων καὶ ἡ ἐξάπλωσις αὐτῶν ἐν Θράκῃ.

ΤΗΕΣΙΜΟΝΤΗ (φρούριον).—Φρούριον τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἰμιμόντου (Προκοπ. Περὶ Κτίσμ. IV, 11), ἀνακαινισθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ τοῦ Α' (527—565).

ΤΗΛΕΓΟΝΟΣ.—Υἱὸς τοῦ Πρωτέως καὶ ἔγγονος τοῦ Ποσειδῶνος, φονευθεὶς μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Πολυγόνου ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους ἐν Τορώνῃ τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου εἰς ἀγῶνα πάλης (Ἀπολλοδ. Β, 5, 9).

* ΤΗΛΕΜΟΣ.—Υἱὸς τοῦ Εὐρυνόμου, μάντις τῶν Κυκλώπων, «ὅς μαντοσύνῃ ἐκέκαπτο», προειπὼν εἰς τὸν Κύκλωπα Πολύφημον, ὅτι θὰ ἐτυφλοῦτο ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως (Ὀδυσσ. 1, 509—510).

ΤΗΛΕΦΑΣΑ. — Μήτηρ τοῦ Κάδμου, ὅστις, κατὰ τὴν μυθολογίαν, πρὶν ἔλθῃ εἰς Βοιωτίαν καὶ κτίσῃ τὴν Καδμείαν, εἶχεν ἐγκατασταθῇ εἰς Θράκην, ὅπου καὶ ἐνεταφιάσθη μετὰ τὸν θάνατόν της (Ἀπολλοδ. Γ', 1, 2).

* ΤΗΡΑΛΑΣ καὶ ΤΗΡΑΛΟΣ.—Ὄνομα κύριον καθαρῶς Θρακικόν, ἐκτεταμένος τύπος τοῦ Τήρης, γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς τοῦ τετάρτου μ.Χ. αἰῶνος, εὑρεθείσης ἐν Φιλιππουπόλει («Θρακικὰ» Τόμ. IV (1935) σελ. 173).

ΤΗΡΕΥΣ.—Υἱὸς τοῦ Ἄρεως καὶ τῆς νύμφης Βιστονίδος, βασιλεὺς τῶν Θρακῶν ἐν Δαυλίᾳ τῆς Φωκίδος ([1]), ἀπόγονος τοῦ

1) Ἡ Δαυλία ἢ Δαυλίς, ἔκειτο πρὸς Ἀν. τῶν Δελφῶν καὶ βορείως τῆς Χαιρωνείας. Οἱ Θρᾶκες κατὰ τὴν ἀρχαιοτάτην ἐκείνην ἐποχὴν εἶχον φθάσει μέχρι τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου. Ὁ Ἰσοκράτης, ἄλλως τε, ἀναφέ-

περιφήμου Θουρίου. Βοηθήσας ποτέ τὸν βασιλέα τῆς 'Αττικῆς Πανδίονα κατὰ τοῦ Λαδβάκου, βασιλέως τῶν Θηβῶν ἔλαβεν ὡς ἀμοιβὴν σύζυγον τὴν θυγατέρα του Πρόκνην, ἐκ τῆς ὁποίας ἀπέκτησεν υἱὸν τὸν Ἴτυν. Βραδύτερον ἀτιμάσας τὴν γυναικαδέλφην του Φιλομήλαν, ἀπέκοψε τὴν γλῶσσαν της, διὰ νὰ μὴ ὁμολογήσῃ τὸ ἀνοσιούργημα. Μαθοῦσα ὅμως τοῦτο ἡ Πρόκνη ἔσφαξεν εἰς ἐκδίκησιν τὸν ἴδιον υἱόν της, τοῦ ὁποίου τὰς σάρκας παρέθεσεν ὡς δεῖπνον εἰς τὸν πατέρα του καὶ ἀνεχώρησε μετὰ τῆς ἀδελφῆς διὰ τὰς 'Αθήνας. Ὁ Τηρεὺς τότε ἐκμανεὶς ἤρχισε νὰ καταδιώκῃ αὐτάς. 'Αλλ' οἱ θεοί, κατὰ τὸν 'Οβίδιον (Μεταμορφώσεως VI, 433, 679), ὅστις ἐν λεπτομερείᾳ ἀναφέρει τὰ κατὰ τὸν Τηρέα καὶ Πρόκνην, τὴν στιγμὴν ποὺ ἐπρόκειτο νὰ καταφθάσῃ αὐτὰς παρὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ Παρνασσοῦ καὶ ἡτοιμάζετο νὰ καταφέρῃ φοβερὸν κατ' αὐτῶν πλῆγμα διὰ πελέκεως, μετεμόρφωσαν τὸν Τηρέα εἰς ἔποπα (τσαλαπετεινόν), τὴν Πρόκνην εἰς ἀηδόνα καὶ τὴν Φιλομήλαν εἰς χελιδόνα. ('Απολλοδ. Γ, 14, 8).

Κατὰ τοὺς μυθολόγους, οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἔπλασαν τὸν μῦθον τοῦτον, ἵνα συμβολίσουν τὴν ἐντύπωσιν, τὴν ὁποίαν προξενεῖ ἡ ποικιλία τῶν κελαδημάτων τῆς ἀηδόνος καὶ χελιδόνος. Εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ πτηνοῦ ποὺ θρηνεῖ ἐπίστευον ὅτι ἤκουον τὴν Πρόκνην κλαίουσαν διαρκῶς τὴν τύχην της καὶ τὸν ἄδικον θάνατον τοῦ υἱοῦ της. Καὶ ἀπὸ τότε ἡ ἀηδὼν δὲν ἔπαυσε νὰ θρηνῇ τὸν Ἴτυν ἢ Ἴτυλον, διπλοῦν ὄνομα, ὅπως διπλοῖ εἶναι καὶ οἱ ἀνάλογοι μουσικοὶ τόνοι τοὺς ὁποίους ἐκβάλλει στενάζουσα ἡ ἀηδών. Παρετηρήθη ἐπίσης ὅτι ἡ ἀηδὼν καὶ ἡ χελιδὼν καταδιώκονται ὑπὸ τοῦ ἔποπος (τσαλαπετεινοῦ), πτηνοῦ πολεμικοῦ καὶ ἁρπακτικοῦ, μὲ μεγαλοπρεπὲς λοφίον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ ράμφος μακρὸν καὶ αἰχμηρόν, ἐξ οὗ ἐπιστεύθη ὅτι εἶναι θρακικῆς καταγωγῆς καὶ υἱὸς τοῦ Ἄρεως, ὡς ἀναφέρει ὁ 'Αριστοφάνης εἰς τὰς «Ὄρνιθάς» του (94). Ἄλλως τε, ἡ λέξις Τηρεὺς εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν γλῶσσαν σημαίνει τὸν ἔποπα. Κατά τινα πολὺ σφαλερὰν ἑρμηνείαν ἐταυτίσθη μέχρις ἡμῶν ἡ λέξις Φιλομήλα μὲ τὴν ἀηδόνα, ἐνῷ εἶναι γνωστόν, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι τὴν ἀηδόνα ὠνόμαζαν πάντοτε διὰ τοῦ ὀνόματος Πρόκνη. Εἰς τὴν 'Οδύσσειαν π. χ (Τ, 518) τὸ πρόσωπον τῆς Πρόκνης φέρει τὸ ὄνομα ἀηδὼν ἐν τῇ κυριολεξίᾳ του, παρίστατο δὲ ὡς θυγάτηρ τοῦ Πανδάρεω καὶ ἀδελφὴ τῆς Μερόπης καὶ Κλεοδώρας, αἱ ὁποῖαι ἡρπάγησαν πρὸ τοῦ γάμου των ὑπὸ τῶν 'Αρπυιῶν. 'Αδελφὴ δηλαδὴ ᾠδικῶν πτηνῶν τοῦ ἔαρος, τὰ ὁποῖα ὁ ἐπερχόμενος χειμὼν παρασύρει καὶ καταστρέφει.

Κατ' ἄλλην τινὰ παράδοσιν ὁ Τηρεὺς ἦτο βασιλεὺς τῶν Παγῶν τῆς Μεγαρίδος. Κατὰ δὲ τὸν Παυσανίαν (Α, 41, 8) οἱ Μεγαρεῖς ἐδείκνυον ἐν τῇ χώρᾳ των τὸν τάφον τοῦ Τηρέως, ὅπου κατ' ἔτος προσέφερον θυσίας «ψηφῖσιν ἀντὶ αὐλῶν χρώμενοι». Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς 'Αθηναίους, οὗτοι ἐπιθυμοῦντες τὴν συμμαχίαν τοῦ Σιτάλκου, υἱοῦ τοῦ Τήρη, βασιλέως τῶν 'Οδρυσῶν, ἐναντίον τοῦ Φιλίππου τῆς Μακεδονίας, εὐχαρίστως ἐδέχοντο τὴν παράδοσιν ταύτην, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐφέροντο ὡς συγγενεῖς πρὸς αὐτὸν ἐκ τῶν προγόνων του. (Θουκυδ. Β, 29.—'Ανακρέοντος 10).

Τὸν μῦθον τοῦ Τηρέως καὶ τῆς Πρόκνης ἐπραγματεύθησαν πολλάκις οἱ τραγικοὶ ποιηταί. Ὁ Σοφοκλῆς π.χ. ἔγραψε τὴν τραγῳδίαν «Τηρεύς», μὴ σωζομένην, πλὴν ἐλαχίστων ἀποσπασμάτων, εἰς τὴν ὁποίαν παρουσιάζει τὸν Τηρέα καὶ τὴν Πρόκνην μεταμορφωμένους εἰς πτηνά. 'Επίσης ἐνέπνευσε καὶ καλλιτέχνας, ὅπως τὸν περίφημον γλύπτην 'Αλκαμένην, τοῦ ὁποίου, ὡς ἀναφέρει ὁ Παυσανίας (Α, 24, 3) ὑπῆρχεν ἐπὶ τῆς 'Ακροπόλεως ἀνάθημα παριστῶν τὴν Πρόκνην καὶ τὸν Ἴτυν. Τὸ σύμπλεγμα τοῦτο, ἀτυχῶς ἐφθαρμένον ἀνευρεθέν, εὑρίσκεται σήμερον εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς 'Ακροπόλεως. Ἡ Πρόκνη ἀπεικονίζεται μελετῶσα τὸν θάνατον τοῦ

ρει ὅτι οἱ Θρᾶκες εἰς παλαιοτάτην ἐποχὴν ἦσαν ὅμοροι τῶν 'Αθηναίων.

τέκνου της, τὸ ὁποῖον ἔντρομον προσκολλᾶται εἰς τὸ σῶμα της.

* ΤΗΡΗΣ.—Υἱὸς τοῦ Κερσοβλέπτου, βασιλέως τῆς Θράκης (357—341 π.Χ.) φίλου καὶ συμμάχου τῶν Ἀθηναίων, εἰς τὸν ὁποῖον μετὰ τῶν ἀδελφῶν του Ἰολάου, Ποσειδωνίου καὶ Μηδίστα, κατά τι ψήφισμα τῶν Δελφῶν, ἀνευρεθὲν ἐπὶ μαρμαρίνης στήλης ἔδωκαν οἱ Ἀθηναῖοι «προμαντείαν», προεδρίαν ποτὶ Δελφούς, ἀτέλειαν πάντων». (Bulletin de Corresp. Hellénique, Τόμ. XX (1896, σ. 467)·

ΤΗΡΗΣ.—Ὑπὸ τὸ ὄνομα Τήρης ἀναφέρονται δύο βασιλεῖς τῶν Ὀδρυσῶν.

ΤΗΡΗΣ Α′.—Πατὴρ τοῦ Σιτάλκου περὶ τὸ 480 π.Χ., ὁ πρῶτος ἱδρυτὴς τοῦ μεγάλου βασιλείου τῶν Ὀδρυσῶν, ἐκτεινομένου ἀπὸ τῶν Ἀβδήρων μέχρι τοῦ Εὐξείνου πόντου καὶ τοῦ Δουνάβεως. (Θουκυδ. Β, 29).

ΤΗΡΗΣ Β′.—Ἀπόγονος τοῦ προηγουμένου, σύγχρονος Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος μετὰ τοῦ ὁποίου κατ' ἀρχὰς συνεμάχησε κατὰ τῶν Ἀθηναίων. Συνταχθεὶς βραδύτερον μετὰ τοῦ Κερσοβλέπτου, βασιλέως τῶν Θρακῶν, ἐνικήθη μετ' αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Φιλίππου τὸ 342 π Χ. (Διοδ. Σικελ. XVI, 71). Σώζονται νομίσματα αὐτοῦ κοπέντα ἐν Μαρωνείᾳ (Head—Σβορώνου, Ἱστορ. τῶν Νομισμ., τόμ. Α′, σελ. 355).

ΤΙΒΕΡΙΟΣ Α′. — Αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου (578—582) καταγόμενος ἐκ Θράκης. Διατελέσας ὡς στρατηγὸς ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστίνου Β′ (565—578), διεκρίθη διὰ τὴν σύνεσιν καὶ ἀνδρείαν του. Ὁ Ἰουστῖνος ἐκτιμήσας τὰ προσόντα τοῦ ἀνδρός, προσέλαβεν αὐτὸν ὡς συνάρχοντα τὸ 574, ὡς τοιοῦτος δέ, ἕνεκα τῆς καταπτώσεως τῶν σωματικῶν καὶ πνευματικῶν δυνάμεων τοῦ αὐτοκράτορος, ἀνέλαβεν ἀπὸ τοῦ ἑπομένου ἔτους τὴν διαχείρισιν τῆς βασιλικῆς ἀρχῆς, τέλος δὲ καὶ διεδέχθη αὐτὸν ἀποθανόντα τὸ 578. Ὁ Τιβέριος, τόσον ὡς συνάρχων, ὅσον καὶ ὡς βασιλεύς, διεξήγαγε μακροὺς πολέμους κατὰ τῶν Σκλαβηνῶν καὶ Ἀβάρων, καὶ ἐπροστάτευσε τὴν Ἰταλίαν ἀπὸ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν Λογγοβάρδων. Μόλις δὲ ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον, ἐξηνάγκασε, διὰ τοῦ στρατηγοῦ του Μαυρικίου, τὸν Χοσρόην Β′, βασιλέα τῆς Περσίας, νὰ κλείσῃ συνθήκην εἰρήνης. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ νέος βασιλεὺς τῶν Περσῶν Ὀρομάνδης Δ′ κατήγγειλε τὴν συνθήκην καὶ ἐπανέλαβε τὸν πόλεμον, ἐξεστράτευσε κατ' αὐτοῦ ὁ ἴδιος τὸ 579, κατανικήσας δὲ τοὺς Πέρσας, ἐπέστρεψε θριαμβευτικῶς εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ προῆλθεν εἰς φιλικὰς σχέσεις μετὰ τῶν διαφόρων λαῶν τοῦ Καυκάσου καὶ τῶν πέραν τῆς Κασπίας θαλάσσης ἐγκατεστημένων τότε Τούρκων. Ἀσθενήσας τὸ 582, καὶ μὴ ἔχων ἄρρενα τέκνα, ὥρισεν ὡς διάδοχόν του τὸν στρατηγὸν Μαυρίκιον καὶ ἐνύμφευσεν αὐτὸν μετὰ τῆς θυγατρός του Κωνσταντίας. Ἀπέθανε τὴν ἐπομένην τοῦ γάμου των (14 Αὐγούστου 583).

ΤΙΒΕΡΙΟΥΠΟΛΙΣ.—Μεσαιωνικὸν ὄνομα τῆς ἀρχαίας πόλεως Αἴστραιον ἐν Παιονίᾳ, κειμένη ἐπὶ τῶν ἀνατολικῶν ὑπωρειῶν τοῦ Ὀρβήλου εἰς ὕψος 262 μέτρων, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Πόντου, παραποτάμου τοῦ Στρυμόνος. Ἀπὸ τῆς ἐγκαταστάσεως ἐν αὐτῇ τῶν Βουλγάρων, οἱ ὁποῖοι τὸν μὲν Στρυμόνα καλοῦν Στρούμα, τὸν δὲ Πόντον Στρούμνιτσα ἤτοι Μικρὸν Στρυμόνα, ἡ Τιβεριούπολις μετωνομάσθη Στρούμνιτσα ἢ Στρώμνιτσα, ἀπετέλει δὲ ἐπισκοπὴν ὑπαγομένην εἰς τὸν ἀρχιεπίσκοπον Ἀχριδῶν.

ΤΙΒΙΣΙΣ (ποταμός).—Εἷς τῶν ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου μνημονευομένων τριῶν μεγάλων ποταμῶν τῆς Θράκης, οἵτινες πηγάζοντες ἐκ τοῦ Αἵμου, εἰσβάλλουσιν εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Ἴστρου (Δουνάβεως) (Δ, 49). Ἡ ταὐτότης αὐτοῦ δὲν εἶναι ἐξηκριβωμένη.

ΤΙΒΙΣΚΑ (Ἡ).—Πόλις τῆς Κάτω Μοισίας ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου (Γεωγρ. Γ, 10, 6), μεταξὺ τοῦ Ἴστρου καὶ τῆς παραλίας τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Ἡ θέσις αὐτῆς ἀκαθόριστος.

ΤΙΓΑΣ (ὁ).—Παλαιὸν φρούριον τῆς Κάτω Μοισίας ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως πρὸς ἀνατολὰς τῶν Νοβῶν (νῦν Σίστοβα.). Τούτου τὰ κατεστραμμένα τεί-

χη κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. IV, 7, 6) ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανὸς ὁ Α' (527—565) «καὶ διεσώσατο νέᾳ τινὶ οἰκοδομίᾳ».

ΤΙΓΡΑ. — Ὄνομα φρουρίου τῆς Κάτω Μοισίας παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως καὶ τὰς Νοβὰς (νῦν Σίστοβα) ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισ. IV, 11). Τὰ τείχη ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανὸς ὁ Α' (527—565).

ΤΙΛΑΤΑΙΟΙ.—'Αρχαῖος Θρακικὸς λαός, κατοικῶν τὴν πρὸς Β. τοῦ Σκόμβρου ἢ Σκομίου ὄρους χώραν μέχρι τοῦ ποταμοῦ 'Οσκίου ἢ Οἴσκου (νῦν Ἴσκερ)· 'Υπὸ τὸν Σιτάλκην βασιλέα τῶν 'Οδρυσῶν, ἐξεστράτευσαν ὑπὲρ τῶν 'Αθηναίων κατὰ τοῦ Περδίκκου καὶ τῶν Χαλκιδέων τὸ 432 π. Χ. (Θουκυδ. Β, 96).

* ΤΙΛΘΑΖΗΣ.—Ὄνομα καθαρῶς Θρακικὸν θεοῦ ἢ ἥρωος θεοποιηθέντος, σπανίως ἀπαντῶν εἰς θρακικὰς ἐπιγραφὰς («Θρακικὰ» 1934 σελ. 56).

ΤΙΛΙΚΙΩΝ (τῶν).—Φρούριον τῆς Κάτω Μοισίας, παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως, κτισθὲν ἐκ θεμελίων ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος 'Ιουστινιανοῦ (527—565), ὅπως προστατεύσῃ τὴν χώραν ἀπὸ τῶν Σκλαβηνῶν, οἵτινες «ἐνταῦθα ἐνεδρεύοντές τε καὶ κεκρυμμένως ἀεὶ τοὺς τῇδε ἰόντας ἄβατα ἐποίουν τὰ ἐκείνῃ χωρία». (Προκ. Περὶ Κτισμ. IV, 7, 14).

ΤΙΛΛΙΤΩ (φρούριον).—Παλαιὸν φρούριον τῆς Κάτω Μοισίας «ἐν τῇ Μεσογείᾳ» ἀνακαινισθὲν κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. IV, 11) ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος 'Ιουστινιανοῦ τοῦ Α' (527—565).

* ΤΙΜΑΙΑΣ (πύργος).—'Υψηλὴ τοποθεσία τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου, παρὰ τὸ 'Ιερὸν τῶν Βυζαντίων (βλ. λέξ.), ὅπου κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ὑπῆρχε κατὰ πᾶσαν πιθανότητα φάρος πρὸς καθοδήγησιν τῶν ναυτιλλομένων. (Διονυσίου Βυζαντίου. «'Ανάπλους Βοσπόρου» κεφ. LXXVII, τῆς λατιν. μεταφρ.). Παρὰ τὸν Τιμαίας Πύργον, ὑπῆρχε καὶ τοποθεσία τις «Φωσφόρος» καλουμένη, εἴτε ἀπὸ τοῦ ἐπ' αὐτῆς κειμένου ναοῦ τῆς 'Αρτέμιδος, εἴτε ἐκ τοῦ παρ' αὐτὴν ἀρχαίου φάρου.

ΤΙΜΑΚΟΝ (τὸ).—Πόλις τῆς Ἄνω Μοισίας, κειμένη κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. Γ'. 9, 4) «ἄνωθεν τοῦ Δανουβίου ποταμοῦ» πρὸς βορρᾶν τῆς Ναϊσσοῦ (νῦν Νίσσα, Nisk), κατὰ δὲ τὸν «Πεουτιγγεριανὸν χάρτην», ἐπὶ τῆς ἀπὸ ταύτης εἰς Ρατιαρίαν ὁδοῦ (νῦν Artchar).

ΤΙΜΑΚΟΣ (ὁ). — Ποταμὸς τῆς Ἄνω Μοισίας, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Αἵμου, χύνεται εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως, τὸν ὁποῖον συναντᾷ μετὰ ροῦν 135 χλμ. εἰς τὴν πόλιν Δορτικὸν (νῦν Ρακοβίτσα). Εἶναι ὁ σύγχρονος Τιμόκ, ἀποτελῶν τὸ σύνορον τῆς μεταξὺ Σερβίας καὶ Βουλγαρίας Χώρας.

ΤΙΜΕΝΑ.—Ὄνομα παλαιοῦ φρουρίου τῆς Ἄνω Μοισίας, παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV, 6, 18), τοῦ ὁποίου τὰ τείχη «ᾠκοδομήσατο καινουργήσας» ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανὸς (527—565).

ΤΙΜΗΣΙΟΣ ἢ ΤΙΜΗΣΙΑΣ.—Κλαζομένιος ἱδρύσας τὸ 656 π.Χ. τὴν ἐν Θράκῃ πόλιν Ἄβδηρα (βλ. λέξ.) ἐπαινούμενος ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου καὶ Αἰλιανοῦ ὡς συνετὸς καὶ ἐνάρετος. 'Εκδιωχθεὶς ὑπὸ τῶν Θρακῶν, καταστρεψάντων τὴν πόλιν, ἐλατρεύετο βραδύτερον ὡς ἥρως ὑπὸ τῶν Τηΐνων, οἵτινες, φεύγοντες τὴν ὑποδούλωσιν τῶν Περσῶν, ἀνῳκοδόμησαν αὐτὴν περὶ τὸ 543 π.Χ. ('Ηροδ. Κ'. 168).

ΤΙΜΟΘΕΟΣ. — Στρατηγὸς τῶν 'Αθηναίων, καταγόμενος ἐκ μητρὸς Θράσσης. Ἤκμασε κατὰ τὸ πρῶτον ἥμισυ τοῦ τετάρτου π.Χ. αἰῶνος (Πλουτάρχ. Κίμων).

ΤΙΜΟΘΕΟΣ.—Περίφημος ἱερεὺς ἐκ τοῦ γένους τῶν Εὐμολπιδῶν (βλ. λέξ.) ἐν 'Αθήναις, προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Αἰγύπτου Πτολεμαίου Α' τοῦ Λάγου, ἵνα ἐξηγήσῃ εἰς αὐτὸν τὰ 'Ελευσίνια μυστήρια. 'Ο Εὐμολπίδης ἱερεὺς προσεπάθησε νὰ συνενώσῃ ταῦτα πρὸς τὰ μυστήρια τῆς Αἰγυπτιακῆς θεότητος Ἴσιδος, ὅπως ἔπραξε καὶ βραδύτερον, ὅταν προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ τοῦ Πτολεμαίου Λυσιμάχου βασιλέως τῆς Θράκης, ἐδοκίμασε νὰ συνενώσῃ ταῦτα πρὸς τὰ τοῦ Ἄττιος, θεοῦ τῶν Φρυγῶν καὶ Λυδῶν.

ΤΙΜΟΘΕΟΣ (Ἅγιος). — Ἐμαρτύρησεν ἐν Τιβερουπόλει τῆς Θράκης (νῦν Στρωμνίτσας) μετὰ πολλῶν ἄλλων χριστιανῶν ἐπὶ Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτου (361—363 μ.Χ.). Ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας συνεορτάζεται μετὰ τῶν συναθλητῶν του τὴν 28 Νοεμβρίου.

ΤΙΜΟΞΕΝΟΣ.—Στρατηγὸς ἐκ Σκιώνης (βλ. λέξ.), ὅστις ἐπιχειρήσας κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (VII, 128) νὰ προδώσῃ τὴν πατρίδα του καὶ ἀνακαλυφθείσης τῆς προδοσίας του, ἐτιμωρήθη ὑπὸ τῶν Σκιωναίων, ἵνα μὴ «εἰς τὸν μετέπειτα χρόνον αἰεὶ προδόται» θεωροῦνται.

* ΤΙΜΟΣΘΕΝΗΣ.—*Πατὴρ τοῦ περιφήμου* ἀθλητοῦ Θεαγένους (βλ. λέξ.), ἱερεὺς τοῦ ἐν Θάσῳ ναοῦ τοῦ Ἡρακλέους.

ΤΙΝΔΗ. — Ἀρχαιοτάτη πόλις τῆς μεσημβρινῆς Θράκης ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Βιστόνων, ὅπου, κατὰ τὴν μυθολογίαν, ὑπῆρχον αἱ φάτναι τῶν ἀνθρωποφάγων ἵππων τοῦ Διομήδους. Ὁ κάτοικος Τινδαῖος.

* ΤΙΟΥΤΑ, ΤΙΟΥΤΗ καὶ ΤΟΥΤΑ.—Ὄνομα θρακικὸν κύριον γυναικός, ἀπαντῶν εἰς ἐπιγραφὰς τῆς Θράκης προερχομένας ἐκ Φιλιππουπόλεως καὶ Ὀδησσοῦ, τῆς νῦν Βάρνας. (Dumont—Homolle, σελ. 337 καὶ 557). Ὁ Dumont ἀναφέρει ἐπίσης τὸ ὄνομα Ταῦτοι, ὄνομα μιᾶς πτέρυγος θρακικοῦ ἱππικοῦ, οἱ ὁποῖοι ἦσαν Βέσσοι. Πρβλ. καὶ τὸ τοπικὸν ἐπίθετον Τιουταμενός, τὸ ὁποῖον ὑποθέτει τὴν ὕπαρξιν κώμης ὑπὸ τὸ ὄνομα Τιουτάμα ἢ κάτι παρόμοιον (Αὐτόθι σελ. 557.—«Θρακικά», 1933, σ. 106 καὶ τ. IV, 1935, σ. 164).

* ΤΙΡΙΔΑ (TIRIDA).—Θρακικὸν ὄνομα τῆς Καρτερᾶς (βλ. λ.) πρωτευούσης τοῦ μυθικοῦ βασιλέως τῶν Βιστόνων Διομήδους, ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Πλινίου (Φυσ. Ἱστ. IV, 18, 3).

ΤΙΡΙΖΙΣ (Ἄκρα).-Ὀχυρὸν φρούριον τῆς ἀνατολικῆς παραλίας τῆς Θράκης, χρησιμοποιούμενον, ὡς ἀναφέρει ὁ Στράβων (VII, 319) ὑπὸ τοῦ Λυσιμάχου, βασιλέως τῆς Θράκης (329—281 π. Χ.) ὡς «γαζοφυλάκιον» (θησαυροφυλάκιον). Τὸ φρούριον τοῦτο τοῦ Στράβωνος πολλοὶ ἐκ τῶν συγχρόνων συγγραφέων συγχέουν μὲ τὴν Τιριστίδα ἄκραν (βλ. λ.), κειμένην νοτιώτερον τοῦ Μπαλτζίκ. Προφανῶς πρόκειται περὶ πλάνης, καθ' ὅσον ὁ μὲν Στράβων τοποθετεῖ τὴν Τίριζιν ἄκραν πρὸς νότον τῆς Ἀπολλωνίας (Σωζοπόλεως), ὁ δὲ Πτολεμαῖος τοποθετεῖ τὴν Τιριστίδα ἄκραν μεταξὺ Διονυσοπόλεως καὶ Ὀδησσοῦ, ἤτοι μεταξὺ Μπαλτζὶκ καὶ Βάρνας. Κατὰ ταῦτα ἡ Τιριστὶς ἄκρα ἀντιστοιχεῖ μᾶλλον μὲ τὸ σημερινὸν ἀκρωτήριον Ἀκρανιὰ (Ecrené), ὀλίγον νοτιώτερον τοῦ Μαλτζίκ, ἡ δὲ Τίριζις ἄκρα μὲ τὴν Καλὴν ἄκραν.

* ΤΙΡΙΣ. — Ἡγεμὼν Θρᾷξ ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ *Πολυαίνου* (*Στρατηγικά*, IV, 16).

ΤΙΡΙΣΤΑΣΙΣ.—Πόλις τῆς μεσημβρινῆς παραλίας τῆς Θράκης ἐπὶ τῆς Προποντίδος 60 μίλλια βορειοανατολικῶς τῆς Καλλιπόλεως. Κατεχομένη ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος, ἐκυριεύθη τὸ 340 π. Χ. ὑπὸ τοῦ Διοπείθους, στρατηγοῦ τῶν Ἀθηναίων. Τῆς Τιριστάσεως σώζονται διάφοροι ἐπιγραφαὶ καὶ ἀνάγλυφα τοῦ Θρακὸς ἥρωος, ἀναγόμενα εἰς τὸν δεύτερον ἢ τρίτον π. Χ. αἰῶνα. Ἐπίσης καὶ τεμάχια γλυπτὰ τῆς αὐτῆς ἐποχῆς παρὰ τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Γεωργίου κείμενον παρὰ τὴν παραλίαν (Dumont'Homolle σελ. 423). Ἡ νέα κωμόπολις, τὴν ὁποίαν ὁ Μελέτιος (Γεωγρ. Γ'. σελ. 59) ὀνομάζει Περιστάκιον, φαίνεται ὅτι εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ διαφόρων προσχώσεων τῆς παραλίας, ἐνῷ ἡ ἀρχαία κεῖται ἡμίσειαν ὥραν περίπου νοτιοδυτικῶς αὐτῆς, ἐπί τινος λόφου καλουμένου Σεραϊ Μπαΐρ, ὅπου καὶ τὰ ἐρείπιά της. Μίαν ὥραν πρὸς τὰ βορειοανατολικὰ αὐτῆς κεῖται ἡ Ἡρακλείτσα, δύο ὥρας μετὰ ταῦτα τὸ Μυριόφυτον (τὸ ἀρχαῖον Μύρτανον) καὶ ἀνὰ μίαν ἡ Χώρα καὶ ἡ Γάνος. Ὁλόκληρος ἡ παραλία, ἀπὸ Ραιδεστοῦ μέχρι Περιστάσεως, λαμβάνει τὸ γενικὸν ὄνομα Γανόχωρα.

Ὑπὸ ἐκκλησιαστικὴν ἔποψιν ἦτο ἀπὸ τῶν χρόνων ἤδη τοῦ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ (1081—1118) μία τῶν ὑπὸ τὴν Μητρόπολιν Ἡρακλείας 17 ἐπισκοπῶν. Ἐκλιποῦσα βραδύτερον, ἀναφαίνεται καὶ πάλιν εἰς

τοὺς μετὰ τὴν ἅλωσιν χρόνους ὡς ἐπισκοπὴ Περιστάσεως καὶ Μυριοφύτου, ὑπὸ τὴν αὐτὴν Μητρόπολιν. Κατὰ τὸ 1909 προήχθη εἰς Μητρόπολιν, καταλαβοῦσα τὴν 86ην σειρὰν τῆς Κλίμακος τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου, διετηρήθη δὲ μέχρι τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν πληθυσμῶν (1923). Ἔκτοτε παρεμένει ἄνευ τιτλούχου ἀρχιερέως (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, τόμ. Ε. σελ. 476—Μητροπολίτου Γερμανοῦ Σάρδεων, Ἐπισκοπικοὶ Κατάλογοι Ἀνατ. καὶ Δυτ. Θράκης, καὶ Θρακικά, 1935, σελ. 112 καὶ 100). Ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς κατοχῆς ἦτο ἕδρα τῆς ὁμωνύμου ὑποδιοικήσεως τοῦ Νομοῦ Καλλιπόλεως καὶ ἠρίθμει 2.804 κατοίκους.

* ΤΙΣΙΒΙΣ (ὁ).—Ποταμὸς τῆς Βορείου Θράκης παρ' Ἡροδότῳ (IV, 49), ὅστις ρέων ἀπὸ Ν. πρὸς Β. ἐκβάλλει εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην) τοῦ Ἴστρου (Δουνάβεως) «Ἐκ δὲ τοῦ Αἵμου τῶν κορυφέων ρέοντες πρὸς βορέην ἄνεμον ἐσβάλλουσιν εἰς αὐτὸν (τὸν Ἴστρον) Ἄτλας καὶ Αὔρας καὶ Τίσιβις». Ἡ ταυτότης αὐτοῦ δὲν εἶναι ἐξηκριβωμένη.

* ΤΙΡΙΣΤΙΣ (Ἄκρα). — Ἀκρωτήριον τῆς Κάτω Μοισίας ἐν Θράκῃ, κείμενον κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. Γ, 10, 3) μεταξὺ Διονυσοπόλεως (Μπαλτζίκ) καὶ Ὀδησσοῦ (Βάρνης). Ὁ εἰς τὸν Ἀρριανὸν ἀποδιδόμενος περίπλους Εὐξείνου Πόντου (35), ὀνομάζει αὐτὴν Τετρισιάδα Ἄκραν. Ἐπίσης καὶ ὁ Ἀνώνυμος (Περίπλ. 75). Τὴν Τιριστίδα Ἄκραν, πολλοὶ τῶν νεωτέρων συγγραφέων συγχέουν μὲ τὴν ὑπὸ τοῦ Στράβωνος ἀναφερομένην «Τίριζιν ἄκραν» (βλ. λέξ.) κειμένην νωτιώτερον τῆς Ἀπολλωνίας (Σωζουπόλεως), τὴν ὁποίαν ὁ Λυσίμαχος βασιλεὺς τῆς Θράκης (323—281 π.Χ) ἐχρησιμοποίει ὡς θησαυροφυλάκιον. Ταυτίζουν δὲ πρὸς τὸ σημερινὸν ἀκρωτήριον Καλή—Ἄκρα, κείμενον νοτιώτερον τῆς Μπαλτζίκ. Ἡ τοποθεσία τῆς Τιριστίδος ἄκρας τοῦ Πτολεμαίου ἀντιστοιχεῖ μᾶλλον πρὸς τὸ σημερινὸν ἀκρωτήριον Ἀκρανία (Ecrenè), ὀλίγον νοτιώτερον τοῦ Μπαλτζίκ, παρὰ πρὸς τὴν Καλὴν Ἄκραν, ὅπως παραδέχονται πολλοὶ τῶν νεωτέρων. (Πρβλ. O.Tafrali, La cité Pontique de Dionysopolis, σελ. 48 M. Bernier, Lexique de Géographie ancienne ἐν λέξει).

Ὁ Μελέτιος (Γεωγρ. Γ. σελ. 48), τοποθετεῖ αὐτὴν πρὸς νότον τῆς Καβάρνας. Τὸ ὄνομα Καλῆ—Ἄκρα, διὰ πρώτην φορὰν ἀναφέρεται ἔν τινι ἐκκλησιαστικῇ πράξει τοῦ 1370, ἑκατὸν δὲ ἔτη περίπου ἀργότερον ὑπὸ τοῦ Βυζαντινοῦ ἱστορικοῦ Λαονίκου Χαλκοκονδύλη. Διετηρήθη δὲ μέχρις ἡμῶν, κοινῶς Καλιάκρα. Οἱ Τοῦρκοι τὴν ὀνομάζουν κατὰ παραφθορὰν «Kalagriah» ἢ καὶ Theligra-Bouroum. Ὁ δὲ Μελέτιος ἀναφέρει ὅτι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του (XVIII αἰών) ἐκαλεῖτο «Γαλιάγρα».

Ἐὰν ἡ Καλὴ—Ἄκρα ἦτο ὠχυρωμένη κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, δὲν εἶναι γνωστόν. Βέβαιον ὅμως εἶναι ὅτι κατὰ τὸν μεσαιῶνα εἶχεν ὀχυρώταταν φρούριον, τοῦ ὁποίου τὰ σωζόμενα ἐρείπια καταστρέφονται ὁσημέραι. Σώζονται ἀκόμη δύο πύλαι αὐτοῦ. Κατά τινας τὸ φρούριον τοῦτο ἐκτίσθη ὑπὸ τῶν Γενουατῶν, ἀλλ' ἡ ὕπαρξις τοῦ ἀετοῦ ἐπὶ τῆς προσόψεως αὐτοῦ, ἔμβλημα τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, συνηγορεῖ ὅτι εἶναι ἔργον τῶν Βυζαντινῶν. Ἐπίσης δὲν εἶναι γνωστὸν ἐὰν ὑπῆρχε καὶ ὁμώνυμος πόλις ἢ χωρίον, ἢ ἁπλῶς φρούριον διὰ τὸν στρατὸν καὶ τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ Βυζαντίου. Πολὺ πιθανὸν νὰ ὑπῆρχε παρ' αὐτὸ πόλις, ὅπως ἀναφέρει ὁ Μελέτιος (Γεωγρ. Γ, σελ. 48) λέγων ὅτι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του ὑπῆρχε πόλισμα «Καλὴ—Ἄκρα, τανῦν λεγόμενον Γαλιάντρα». Ἀλλ' εἶναι δύσκολον νὰ ἀποφανθῇ τις περὶ αὐτοῦ θετικῶς, ἂν μὴ ἀνασκαφαὶ γενόμεναι ἐπὶ τόπου βεβαιώσουν τοῦτο ἢ ὄχι. Πολλοὶ ταυτίζουν τὴν Καλὴν—Ἄκραν μὲ τὴν ὑπὸ τοῦ Ἱεροκλέους (Συνέκδ. 637) καὶ Κ. Πορφυρογεννήτου (Περὶ θεμάτ. Β, 47) πόλιν «Ἄκραι» μίαν τῶν 15 πόλεων τῆς ἐπαρχίας Σκυθίας (Δοβρουτσᾶ). Ἀλλ' εἶναι δύσκολον νὰ παραδεχθῇ τις ἢ ν' ἀπορρίψῃ τὴν γνώμην ταύτην, ἐφ' ὅσον ὅπως εἴπομεν, ἀνασκαφαὶ ἐπὶ τόπου δὲν διασαφηνίσουν τὸ πρᾶγμα.

ΤΙΤΑΝΙΣΜΟΣ.—Ὀνομασία τοῦ «παιανισμοῦ» ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Θρακῶν, διότι

ἐπίστευον ὅτι ᾄδοντες τὸν «παιᾶνα» ἤκουον τὴν φωνὴν «τιτὰν» (Στράβ. VII. 40).

ΤΟΜΕΥΣ καὶ ΤΟΜΙΣ. — Ἀρχαιοτάτη πόλις τῆς Κάτω Μοισίας (βλ. λέξ. τόμοι).

ΤΟΜΟΙ (οἱ).—Ἀρχαιοτάτη πόλις, ἀποικία Μιλησίων κειμένη ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Εὐξείνου Πόντου, μεταξὺ Ἰστρουπόλεως (νῦν Καραμὰν Ἰρμὰν) καὶ Καλλάτιδος (νῦν Μαγκάλια), εἰς τὸ μέσον περίπου τῆς μεταξὺ τοῦ Δέλτα τοῦ Ἴστρου καὶ τῆς Τιριζίδος ἄκρας (νῦν Καλὴ-ἄκρα) ἀποστάσεως. (Στράβ. VII, 319.—Πτολεμ. Γεωγρ. Γ. 10, 3). Κατὰ τὴν μυθολογίαν (Ἀπολλ. Α, 9, 26) ἐνταῦθα ἡ Μήδεια φεύγουσα μετὰ τοῦ Ἰάσονος καὶ καταδιωκομένη ὑπὸ τοῦ πατρός της Αἰήτου, κατέκοψε τὸν ἀδελφόν της Ἄψυρτον, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως Τομεὺς (ἐκ τοῦ ρήματος τέμνω=κόπτω).

Κατά τινας ὠνομάσθη οὕτω ὑπὸ τῶν Γετῶν, ἐκ τοῦ «tamia» τὸ ὁποῖον εἰς τὴν *γλῶσσάν των σημαίνει θάλασσα. Ὁ δὲ* Στέφανος Βυζάντιος ἀναφέρει ὡς ἱδρυτὴν αὐτῆς τὸν Τόμον (Fable d'Envieu, Onomatologie de la Géographie Grecque, σελ. 221). Ὡς γνωστὸν εἰς Τόμους ἐξωρίσθη ὁ Ὀβίδιος τὸ 9 μ.Χ., ὅστις διὰ τῆς ποιητικῆς του μούσης κατέστησε γνωστοτάτην τὴν πόλιν τῶν Τόμων, ἥτις φέρεται ὑπὸ τῶν ἀρχαίων, ὡς εἶναι γνωστόν, ὑπὸ διαφόρους παραλλαγάς: Τόμις, Τόμι, Τόμοι, Τομοὺς (Ὀβιδ. Trist. IX, 13, IX, 1—6). Εἰς μεταγενεστέρους χρόνους ὠνομάσθη Κωνσταντία, ἐξ οὗ καὶ τὸ σημερινόν της ὄνομα Κωνστάντζα. Ἐπὶ τῶν χρόνων τῶν Διαδόχων τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, ὅλαι αἱ παράλιοι πόλεις τοῦ Δυτικοῦ Εὐξείνου ὑπετάγησαν εἰς τὸν Λυσίμαχον, στρατηγὸν τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου. Ἀλλὰ τὸ 313 π.Χ. συνεννοηθεῖσαι ὅλαι αἱ γειτονικαὶ πόλεις, πρωτοστατούσης τῆς Καλλατίας, ἐκήρυξαν κοινὸν πόλεμον κατὰ τοῦ Λυσιμάχου, συμμαχήσασαι μετὰ τῶν Σκυθῶν καὶ Θρακῶν. Ἐπελθὼν κατ' αὐτῶν ὁ Λυσίμαχος, τὰς ἠνάγκασε τέλος νὰ ἀναγνωρίσουν τὴν κυριαρχίαν του. Ἀλλ' ἡ κατοχὴ αὕτη διήρκεσεν ἐπ' ὀλίγον, καθ' ὅσον ὁ Λυσίμαχος ἐνικήθη τὸ 292 π.Χ. κατὰ τὴν κατὰ τῶν Σκυθῶν ἐκστρατείαν του καὶ αἰχμαλωτισθεὶς ἀπηλευθερώθη ἀργότερον ὑπὸ τοῦ βασιλέως αὐτῶν Δρομιχαίτου (Στράβ. VII, 302).

Κατὰ τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ Λυσιμάχου αἱ ἑλληνικαὶ πόλεις τοῦ Πόντου ἐπανέκτησαν τὴν ἐλευθερίαν των, ἰδίως δὲ μετὰ τὸν θάνατόν του 281 π.Χ. καὶ ἐσχημάτισαν μίαν ὁμοσπονδίαν, τὴν καλουμένην Πεντάπολιν, τῆς ὁποίας συμμετεῖχον ἡ Ὀδησσός, ἡ Διονυσούπολις, οἱ Τόμοι, ὁ Ἴστρος καὶ ἡ Κάλλατις, βραδύτερον Ἑξάπολιν, διὰ τῆς προσθήκης τῆς Μαρκιανουπόλεως. Ἀλλὰ κατὰ τὸ ἔτος 260 π.Χ. οἰκονομικαὶ δυσχέρειαι ἐγένοντο ἀφορμὴ δυσαρεσκειῶν μεταξὺ Καλλάτιδος καὶ Τόμων, αἵτινες κατέληξαν εἰς ἐμφύλιον πόλεμον ἀναμεταξύ των. Τῶν Τόμων δὲν σώζονται νομίσματα προγενέστερα τοῦ Λυσιμάχου. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ὅμως αὐτοῦ μέχρι τοῦ πρώτου π.Χ. αἰῶνος ἐκόπησαν ἀργυρᾶ νομίσματα ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Λυσιμάχου, ἐπίσης δὲ καὶ χαλκᾶ, φέροντα ἔμπροσθεν κεφαλὴν τοῦ Ποσειδῶνος, ὄπισθεν δὲ ἀετὸν ἐντὸς στεφάνου ἐκ δρυὸς (Head—Σβορώνου, τόμ. Α, σελ. 346).

* ΤΟΝΖΗ·Ι·Σ.—Ὄνομα κύριον, καθαρῶς θρακικόν, γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων (Dumont-Homolle No 62 [21] σ. 568) Πρβλ. πρὸς τὴν λέξιν Τόνζος.

ΤΟΝΖΟΣ.—Ποταμὸς τῆς Θράκης, ὅστις πηγάζων ἀπὸ τοῦ Αἵμου, συμβάλλει εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ἕβρου, τὸν ὁποῖον συναντᾷ ὀλίγον κατωτέρω τῆς Ἀδριανουπόλεως παρὰ τὸ σημερινὸν προάστειον Κιρισχανέν. Ταυτίζεται μὲ τὸν Ἄρισβον τοῦ Στράβωνος XIII, 590), ὅστις διαρρέων τὴν χώραν τῶν Κεβρηνίων Θρακῶν «ἐμβάλλει εἰς τὸν Ἕβρον». Φέρεται δὲ ὑπὸ διάφορα ὀνόματα: Τάξος, Ταίναρος, Τόντος, Τῶνος, νῦν δὲ Τούντζας. Τὸ ὄνομα Τόνζος εἶναι καθαρῶς θρακικόν. Ἐπὶ σωζομένων νομισμάτων τῆς Ἀδριανουπόλεως, ἀπεικονίζεται ὁ Τόνζος ἐξηπλωμένος πρὸ τῆς πόλεως, μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς: ΤΟΝΖΟΣ (Head-Σβορώνου, τόμ. Α, σελ. 360).

ΤΟΝΖΟΣ.—Πλὴν τῆς πόλεως Τόνζου,

κειμένης ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου (Γεωγρ. Γ, 11, 7) καὶ ἄλλη πόλις ὑπὸ τὸ ὄνομα Τόνζος, κειμένη εἰς βόρ. πλάτ. 43°,20′ καὶ ἀνατ. μῆκ. 54°,30′. Ἡ ἀκριβὴς τοποθεσία αὐτῆς εἶναι ἄγνωστος. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἔκειτο παρὰ τὸν ποταμὸν Τόνζον (νῦν Τούντζα), τὸν ὁποῖον ἡ Tabula Peutingeriana ὀνομάζει Τόντον (Tontus), ὁ δὲ Ζώσιμος (Β, 22, 8) Τῶνον.

ΤΟΝΖΟΥ. — Πόλις τῆς Ἀν. Θράκης, ἀναφερομένη μόνον ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου (Γεωγρ. Γ, 11, 3) μεταξὺ τῆς Ἀπολλωνίας (Σωζουπόλεως) καὶ τοῦ Περοντικοῦ (Ἀγαθούπολις) εἰς βόρ. πλάτ. 44°,10′ καὶ ἀνατ. μῆκ. 55°, ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἀστῶν. Ὁ Μελέτιος εἰς τὴν Γεωγραφίαν του (τόμ. Γ, σελ. 100), λέγει περὶ αὐτῆς: «Τούζα ἢ Τούζου, πόλις ποτὲ πρὸς τὸν αἰγιαλόν. Λέγεται ὁ τόπος οὗτος κοινῶς Βορδοβίζου». Εἶναι τὸ σημερινὸν ἀκρωτήριον Ζεϊτὶν-μπουρνοῦ τῆς Βουλγαρίας.

* ΤΟΝΤΟΣ ἢ ΤΩΝΟΣ.—Ἄλλη ὀνομασία τοῦ ποταμοῦ Τόνζου (βλ. λ.).

ΤΟΞΑΡΙΣ.—Σοφὸς Σκύθης ἐλθών, κατὰ τὴν παράδοσιν, εἰς Ἀθήνας ἐπὶ Σόλωνος πρὸ τοῦ Ἀναχάρσιδος καὶ ἐπιδοθεὶς εἰς τὴν σπουδὴν τῆς ἰατρικῆς. Κατὰ τὸν Λουκιανὸν γράψαντα ἰδιαιτέραν πραγματείαν περὶ τούτου («Σκύθης ἢ Πρόξενος»), ζῶν μὲν ἐτιμᾶτο παρὰ πάντων, ἀποθανὼν δὲ ἐτάφη εἰς Δίπυλον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἀκαδημίας, κατ' ἔτος δὲ ἐτιμᾶτο διὰ θυσιῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα «ξένος ἰατρός», διότι ἐλέγετο ὅτι ἐπιφανεὶς καθ' ὕπνους, κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου εἰς τὴν σύζυγον τοῦ ἀρεοπαγίτου Ἀρχιτέλους, ὑπέδειξεν εἰς αὐτὴν τὸν τρόπον τῆς καταπολεμήσεως τοῦ ἐν Ἀθήναις ἐνσκήψαντος λοιμοῦ.

* ΤΟΠΑΡΟΝ (φρούριον). — Φρούριον τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ροδόπης, παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV, 11) κτισθὲν ἐκ θεμελίων ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ Α′ (527—565) (βλ. λ. Τόπειρος).

ΤΟΠΕΙΡΟΣ, ΤΟΠΕΙΡΑ ἢ ΤΟΠΗΡΙΣ. —Μεσόγειος πόλις τῆς Θράκης κειμένη κατὰ τὸν Στράβωνα (VII, 331, 45) παρὰ τὰ Ἄβδηρα. Κατὰ τὸν ἱστορικὸν Προκόπιον, καταστραφεῖσα ὑπὸ τῶν ἐπιδραμόντων τὴν Θράκην τὸ 550 μ. Χ. Σλαύων, ἀνεκτίσθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565), ὅστις καὶ περιετείχισεν αὐτὴν δι' ὀχυρωτάτου τείχους καὶ ὑψηλῶν πύργων, μέχρι τοῦ παραρρέοντος αὐτὴν ποταμοῦ (Περὶ Κτισμ. IV, 11, 14). Φέρεται δὲ ὑπὸ διαφόρους παραλλαγάς: Τόπειρος, Τόπειρον, Τόπιρος, Τοπηρίς, Τοπάρα. Κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ἱεροκλέους (Συνέκδ. 634) ὑπὸ τὸ ὄνομα Τόπειρος καὶ Ρούσιον, ὡς μία τῶν ἑπτὰ πόλεων τῆς Ἐπαρχίας Ροδόπης ὑπὸ ἡγεμόνα, εἰς δὲ τὰ ἐκκλησιαστικὰ χρονικά, ὡς ἕδρα ἐπισκόπου ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Τραϊανουπόλεως (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, τόμ. Ε′, σελ. 463). Τῆς Τοπείρου σώζονται νομίσματα αὐτοκρατορικὰ ἀπὸ τοῦ Ἀντωνίου τοῦ Εὐσεβοῦς (138—161 μ. Χ.) μέχρι τοῦ Γέτα (212 μ. Χ.) φέροντα τὴν ἐπιγραφήν: ΤΟΠΕΙΡΗΤΩΝ ἢ ΟΥΛΠΙΑΣ ΤΟΠΕΙΡΟΝ, συνήθως μετὰ τοῦ ὀνόματος τῶν ἀρχόντων τῆς πόλεως προτασσομένης τῆς ΕΠΙ. Ὁ κοινὸς αὐτῶν τύπος ἀπεικονίζει τὸν Ἡρακλέα καθήμενον ἐπὶ βράχου (Head — Σβορώνου, τόμ. Α, σελ. 362). Κατὰ τὸν Jirecek ἔκειτο ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Κομοτινῆς, ὅπου τὸ χωρίον Μεσὶν—Καλέ.

ΤΟΡΩΝΑΙΟΣ (Κόλπος) ἢ ΤΟΡΩΝΑΪΚΟΣ.—Κόλπος τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου χωρίζων τὴν χερσόνησον τῆς Παλλήνης (νῦν Κασσάνδρας) πρὸς Δ. ἀπὸ τῆς Σιθωνίας (νῦν Λόγγου) πρὸς Ἀν. καὶ λαβὼν τὸ ὄνομα ἀπὸ τῆς πόλεως Τορώνης (βλ λέξ.). Εἶναι ὁ σημερινὸς κόλπος τῆς Κασσάνδρας μεταξὺ τῶν ἀκρωτηρίων Παλιοῦρι καὶ Δρέπανον.

ΤΟΡΩΝΗ. — Θυγάτηρ τοῦ Πρωτέως ἢ τοῦ Ποσειδῶνος, ἀπὸ τῆς ὁποίας, κατὰ τὴν μυθολογίαν, ἔλαβε τὸ ὄνομα ἡ ὁμώνυμος πόλις.

ΤΟΡΩΝΗ. – Ἡ ἐπισημοτέρα τῶν πόλεων τῆς χερσονήσου Σιθωνίας (νῦν Λόγγου), κειμένη ἐν τῇ νοτίῳ παραλίᾳ τοῦ Τορωναίου κόλπου (νῦν Κασσάνδρας), ἀπὸ τῆς ὁποίας ἔλαβε τὸ ὄνομα καὶ ὁ κόλπος (Ἡρ.

VII, 124.—Στράβ. VII, 320, 29, 31, 32). Ἔκειτο δὲ ἐπί τινος μαγευτικοῦ λόφου μεταξὺ Γαληψοῦ καὶ ἀκρωτηρίου Δέρρις, ἐπὶ βορ. πλάτ. 50°,25 καὶ ἀνατ. μῆκ. 50°, 45′ (Πτολεμ. Γεωγρ. Γ, 12, 10), ἔλαβε δὲ τὸ ὄνομα ἀπὸ τῆς Τορώνης, τῆς θυγατρὸς τοῦ Πρωτέως ἢ τοῦ Ποσειδῶνος, διατηρήσασα αὐτὸ διὰ μέσου τῶν αἰώνων. Σήμερον καλεῖται Τορώνι. Ἐπὶ τῶν Περσικῶν πολέμων ὑπετάγη εἰς τοὺς Πέρσας, χορηγήσασα στρατὸν καὶ πλοῖα εἰς τὸν περιπλέοντα τὰ Χαλκιδικὰ παράλια στόλον τοῦ Ξέρξου (Ἡροδ. VII, 122). Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Περσῶν, ἐγένετο σύμμαχος τῶν Ἀθηναίων. Μὴ ἀνεχομένη ὅμως τὴν ἡγεμονίαν αὐτῶν, ἀπέστη ἀπ' αὐτῶν τὸ 424 π.Χ. Κατελήφθη ὅμως ὑπὸ τοῦ Βρασίδα διὰ τῆς προδοσίας τοῦ Ὀλυνθίου Λυσιστράτου (Θουκ. IV, 1]6,—Διοδ. Σικελ. XII, 68). Τότε κατεστράφη ὑπὸ τοῦ Βρασίδα τὸ παρ' αὐτὴν κείμενον φρούριον Λήκυθος (Θουκυδ. IV, 116), εἰς τὸ ὁποῖον καταφυγόντες οἱ Ἀθηναῖοι ἀντέταξαν πείσμονα ἀντίστασιν ἐπὶ ἱκανὰς ἡμέρας. Ἐν τῷ φρουρίῳ τῆς Ληκύθου ὑπῆρχεν ἱερὸν τῆς Ἀθηνᾶς, εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ ὁποίου ἐχάρισεν ὁ Βρασίδας 30 μνᾶς, τὰς ὁποίας εἶχεν ὑποσχεθῇ εἰς ἐκεῖνον, ὅστις πρῶτος ἤθελεν ἀναβῇ ἐπὶ τοῦ τείχους. Τὸ ἑπόμενον ὅμως ἔτος ἀνεκτήθη ἡ Τορώνη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, στρατηγοῦντος τοῦ Κλέωνος (Θουκ. V, 2 καὶ 3—Διόδ. Σικελ. XII, 72), ὅστις τὰς μὲν γυναῖκας καὶ τοὺς παῖδας ἐξηνδραπόδισε, τοὺς δὲ ἄνδρας καὶ τοὺς Πελοποννησίους στρατιώτας ἀπέστειλεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἀλλὰ δὲν παρέμεινεν ἐπὶ πολύ, διότι κατὰ τὸ 380 π.Χ. ἐκυριεύθη ὑπὸ τοῦ Ἀγησιπόλιδος, βασιλέως τῶν Σπαρτιατῶν, ὅστις, ἀσθενῶν κατὰ τὴν πολιορκίαν αὐτῆς, ἀπέθανε μετά τινας ἡμέρας (Ξεν. Ἑλλην. V, 3, 18). Ἐπὶ τῶν Μακεδονικῶν χρόνων διὰ προδοσίας ἐπίσης ἐκυρίευσεν αὐτὴν ὁ Φίλιππος τὸ 349 π.Χ. (Διόδ. Σικελ. XVI, 53). Φαίνεται ὅμως ὅτι δὲν κατέστρεψεν αὐτήν, καθόσον ἀργότερον εἰς τὸν μεταξὺ Περσέως Β′, τελευταίου βασιλέως τῆς Μακεδονίας καὶ Ρωμαίων πόλεμον, ἀναφέρεται ὅτι οὗτοι μετὰ τὴν ἐπιτυχίαν αὐτῶν πρὸς ἅλωσιν τῆς Κασσάνδρας κατέφυγον εἰς τὸν λιμένα τῆς Τορώνης (Τίτ. Λίβ. XXVIII, 7.—XLIV, 12.—XLV, 30). Ἀποκρουσθέντες ὅμως ὑπὸ τῶν Τορωναίων, ἀνεχώρησαν εἰς τὴν Δημητριάδα. Ἀργότερον κυριευθεῖσα ὑπὸ τῶν Ρωμαίων, ἐκηρύχθη ἐλευθέρα. Ἔκτοτε δὲν ἀναφέρεται ἐν τῇ ἱστορίᾳ διὸ καὶ ἄγνωστον πότε καὶ ὑπὸ τίνος κατεστράφη.

Ἡ Τορώνη ἦτο πεπροικισμένη διὰ λαμπροῦ φυσικοῦ λιμένος, ὀνόματι «Κωφός», ὅστις ἔλαβε τὸ ὄνομα τοῦτο, διότι ἐντὸς αὐτοῦ δὲν ἠκούετο ὁ θόρυβος τῶν κυμάτων, ἐξ οὗ καὶ ἡ παροιμία τῶν ἀρχαίων: «Κωφότερος τοῦ Τορωναίου λιμένος». (Στραβ. VII, 330. Πομπ. Μέλα Β, 34). Ἡ Τορώνη, ὅπως καὶ ἡ Μένδη ἐφημίζετο διὰ τοὺς οἴνους της, ἡ δὲ λατρεία τοῦ Διονύσου ἦτο εὐρύτατα διαδεδομένη καὶ ἐν μεγάλῃ τιμῇ. Τὰ ἐρείπιά της σώζονται ὄχι μακρὰν τῆς εἰσόδου τοῦ Τορωναίου κόλπου, οὐχὶ δὲ καὶ τοῦ μυχοῦ αὐτοῦ, ὅπως ἐσφαλμένως τοποθετεῖ αὐτὴν ὁ Πτολεμαῖος. Κατὰ τὸν Μελέτιον (Γεωγρ. Β, σελ. 462) ὠνομάζετο κοινῶς «Καστέλι Ράμων», παρ' ἄλλων δὲ «Λογγός», ἀπέχουσα 20 περίπου μίλλια πρὸς δυσμὰς τοῦ ἀκρωτηρίου Δέρρις. (Πρβλ. Δήμιτσα, Ἡ Μακεδονία, σ. 616). Ἐν Τορώνῃ, πλὴν τῶν ἄλλων ναῶν, ὑπῆρχε καὶ τὸ «Διοσκούρειον πρὸς τιμὴν τοῦ Πολυδεύκους, ἀπέχον 3 στάδια ἀπὸ τῆς πόλεως, ὅπου ὡς ἀναφέρει ὁ Θουκυδίδης (IV, 110), ἐστρατοπέδευσεν ὁ Βρασίδας ἐπερχόμενος κατὰ τῆς Τορώνης. Τῆς Τορώνης σώζονται ἀργυρᾶ τετράδραχμα ἀρχαιότερα τοῦ 840 π.Χ. Ὅπως δὲ ἁπανταχοῦ τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου, οὕτω καὶ ἐνταῦθα ὁ Φοινικικὸς σταθμητικὸς κανὼν ἀντικατέστησε τὸν Εὐβοϊκὸν ἀπὸ τοῦ 422 π.Χ. καὶ ἐντεῦθεν. Τὰ νομίσματα τοῦ Εὐβοϊκοῦ σταθμητικοῦ κανόνος εἶναι ἀργυρᾶ τετράδραχμα καὶ ἡμιώβολα, φέροντα ἔμπροσθεν τὴν ἐπιγραφὴν ΤΕ, ΗΕ ἢ ἄνευ αὐτῆς καὶ ἀμφορέα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου μία ἢ περισσότεραι σταφυλαί, ὄπισθεν δὲ τετράγωνον ἔγκοιλον διῃρημένον εἰς τέσσαρα. Τοῦ δὲ φοινι-

κικοῦ κανόνος περὶ τὰ τέλη τοῦ 424—420 π.Χ., ἔμπροσθεν φέρουν γυμνὸν σάτυρον ἢ πελαργὸν ἐμβάλλοντα τὸ ράμφος εἰς οἰνοχόην, ὄπισθεν δὲ τὴν ἐπιγραφήν τε καὶ αἶγα ἐντὸς ἐγκοίλου ἢ ΤΟΡΩΝΑΙΩΝ περὶ τετράγωνον διῃρημένον ἐπίσης εἰς τέσσαρα ἢ αἶγα ἐντὸς τετραγώνου (Head —Σβορ. τόμ. Α, σελ. 273—274 - Babelon, σ. 647 καὶ ἑξῆς Α΄ τόμ.).

* ΤΟΡΟΝΤΗΝΟΣ (ΑΠΟΛΛΩΝ).—'Επίθετον τοῦ 'Απόλλωνος ἐν Θράκῃ, πιθανῶς κωμοπόλεώς τινος, γνωσθὲν ἔκ τινος ἐπιγραφῆς εὑρεθείσης περὶ τὴν Γάνον. «'Απόλλωνι Τοροντηνῷ Αὐλοῦ Βεισταβάκης ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῶν τέκνων Σαλμοῦ καὶ Γέτα εὐχήν». (Μ. 'Ι. Γεδεών, Μνήμη Γανοχώρων, Κωνσταντινούπολις 1913, σελ. 13).

* ΤΟΤΟΗΣ —"Ονομα θρακικὸν θεοῦ ἢ ἥρωος θεοποιηθέντος κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν Θράκῃ (Θρακικὰ 1935, σ. 56).

ΤΟΥΛΕΥΣ.—"Ονομα παλαιοῦ φρουρίου τῆς Β. Θράκης, παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV, 11) ἐπισκευασθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος 'Ιουστινιανοῦ (527—565).

ΤΟΥΡΟΥΛΗΣ.—"Εν τῶν πολλῶν φρουρίων τῆς Κάτω Μοισίας, παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ, ἀνακαινισθέν, κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. IV, 11) ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος 'Ιουστινιανοῦ (527—565).

ΤΟΥΡΟΥΣ.—'Οχυρὰ πόλις τῆς Θράκης ἐν Δαρδανίᾳ κειμένη παρὰ τὰ μεθόρια τῆς "Ανω Μοισίας 46 μίλλια νοτιοανατολικῶς τῆς Ναϊσσοῦ (νῦν Nisch) καὶ ἐπὶ τῆς ἀπὸ ταύτης εἰς Σαρδικὴν ὁδοῦ (νῦν Σόφια). Κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα περιέβαλεν αὐτήν, ὡς ἀναφέρει ὁ Προκόπιος (Περὶ Κτισμ. IV, 4) ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανὸς δι' ὀχυρωτάτου τείχους. Τὴν θέσιν αὐτῆς κατέχει ἡ σύγχρονος Πιρὸτ ἐν Νοτιοσλαυΐᾳ.

* ΤΟΥΤΤΙΑΝΑ (τά).—"Ονομα παλαιοῦ φρουρίου τῆς Δαρδανίας, παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV, 4) τοῦ ὁποίου τὰ τείχη ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανὸς (527—565).

ΤΟΧΑΡΟΙ.—Σκυθικὸς νομαδικὸς λαὸς τῆς Βακτριανῆς, κατοικῶν ἐπὶ τοῦ ἄνω ροῦ τοῦ "Ωξου ποταμοῦ (νῦν Amou-Daria). 'Ορμηθέντες ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν 'Ασίων, Πασιανῶν καὶ Σακαραύλων ἀφήρεσαν ἀπὸ τοῦ ἡγεμόνος τῆς Βακτριανῆς καὶ 'Ινδιῶν Εὐκρατίδου τὴν Βακτριανὴν περὶ τὸ 157 π.Χ. ὀλίγον δὲ μετὰ ταῦτα καὶ αὐτὰ τὰ Βάκτρα, τὴν πρωτεύουσαν αὐτῆς. 'Αναφέρονται πολλάκις ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων, τοὺς ὁποίους κατὰ τὸν Παχυμέρην «ἡ κοινὴ 'Αταρίους λέγει συνήθεια».

ΤΡΑΒΙΖΥΗ.—Διάφορος ὀνομασία τῆς Θρακικῆς πόλεως Βιζύης (βλ. λέξ.), ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἀναφέρεται κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ χρονικὰ ὡς ἕδρα ἐπισκόπου τῆς ἐπαρχίας Αἱμιμόντου ὑπὸ τὸν μητροπολίτην 'Αδριανουπόλεως (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, τόμ. Ε', σελ. 483).

* ΤΡΑΓΙΛΕΥΣ·—'Ο κάτοικος τῆς πόλεως Τραγίλου (βλ. λέξ.).

ΤΡΑΓΙΛΟΣ (ἡ) —Πόλις τῆς Θράκης ἐν 'Ηδωνίδι, κειμένη βορειοανατολικῶς τῆς Περγάμου, ἐπὶ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Παγγαίου ὄρους, καὶ ἐπὶ τῆς 'Εγνατίας ὁδοῦ, 10 μίλλια πρὸς δυσμὰς τῶν Φιλίππων. 'Ωνομάζετο καὶ Τρώγιλος, Τρώϊλον καὶ Τρουΐειον. 'Ο πολίτης Τραγιλεύς. Κατά τινας ταυτίζεται μὲ τὴν Βράγυλον τοῦ 'Ιεροκλέους (Συνέκδ. 639), ἀναφερομένην κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα ὡς μίαν τῶν 32 πόλεων τῆς ἐπαρχίας 'Ιλλυρικοῦ, Πρώτης Μακεδονίας ὑπὸ Κονσουλαρίου. 'Επὶ πολὺ ἡ θέσις τῆς Τραγίλου παρέμεινεν ἀκαθόριστος, ὁπότε ὁ Perdriget, κατὰ τὰς γεωγραφικάς του ἐρεύνας, καθώρισε τὴν ταὐτότητα αὐτῆς μὲ τὸ σημερινὸν χωρίον 'Αηδονοχῶρι, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τῆς λίμνης 'Αχινοῦ, ὅπου ἀνεῦρε πολυάριθμα ὀρειχάλκινα νομίσματα αὐτῆς. (E. Babelon, Traité des Monnaies Grecques et Romaines, τόμ. IV, σελ. 763 καὶ ἑξῆς). 'Υπῆρξε πατρὶς τοῦ 'Ασκληπιάδου, μαθητοῦ τοῦ 'Ισοκράτους. Οὗτος ἔγραψεν ἕως ἓξ βιβλία, «Τὰ τραγῳδούμενα», ἤτοι συλλογὴν μύθων, τοὺς ὁποίους ἀνεβίβασαν οἱ τραγικοὶ ποιηταὶ ἐπὶ τῆς σκηνῆς. 'Ελάχιστα ὅμως ἀποσπάσματα ἐσώθησαν μέχρις ἡμῶν, περιληφθέντα εἰς τὰ Fragmenta

historicorum Graecorum, ὑπὸ Müller (τ. Γ, σελ. 301—306). Τῆς Τραγίλου σώζονται ἀρχαιότατα ἀργυρᾶ νομίσματα, κοπέντα περὶ τὰ 450—400 π.Χ., φέροντα τὰς ἐπιγραφάς: ΤΡΑΙ καὶ ΤΡΑΙΛΙΟΝ. Ἐπίσης σώζονται καὶ χαλκᾶ φέροντα ἔμπροσθεν κεφαλὴν Ἑρμοῦ μετὰ πετάσου, ὄπισθεν δὲ τὴν ἐπιγραφὴν ΤΡΑΙΛΙΟΝ καὶ ῥόδον (Head—Σβορώνου, τ. Α, σελ. 283—281). Σχετικῶς μὲ τὴν ἀπεικόνισιν τοῦ ῥόδου ὁ Heuzey (Mission anchéologique de Macédoine, σελ. 153), ἀναφέρει ὅτι τὰ ῥόδα τοῦ Παγγαίου ὄρους, καλούμενα ἑκατοντάφυλλα, ἦσαν περίφημα κατὰ τὴν ἀρχαιότητα (Ἡροδ. VIII, 138 —Θεόφρ. περὶ φυτῶν IV, 6.—Πλιν. Φυσ. Ἱστορ. XXI quam centifollium vocant).

ΤΡΑ·Ι·ΝΕΥΣ.—Ὁ κάτοικος τῆς θρακικῆς πόλεως Τραϊανῆς τῆς μετὰ ταῦτα Βερόης.

ΤΡΑ·Ι·ΑΝΗ.—Μετονομασία τῆς Θρακικῆς πόλεως Βερόης (βλ. λέξ.), κατὰ τὸν δεύτερον μ.Χ. αἰῶνα ὑπὸ τῶν Ρωμαίων, ἡ νῦν Στάρα-Ζαγορὰ ἐν Βουλγαρίᾳ.

* ΤΡΑ·Ι·ΑΝΟΥ (πύλη τοῦ). — Στενὴ δίοδος τοῦ Αἵμου, διὰ τῆς ὁποίας διήρχετο ἡ διὰ Νύσσης καὶ Σόφιας ἀρχαία ὁδὸς καταλήγουσα εἰς Βιδδίνιον. Ἀπὶ τῆς διόδου ταύτης ὑπῆρχε τὸ κυριώτατον ἀμυντικὸν ὀχύρωμα τῶν Βυζαντινῶν, ἄγνωστον ὅμως ὑπὸ ποῖον ὄνομα. Ὑπὸ τῶν περιοίκων ὀνομάζεται «Καπουλοὺ-Δερβέντ», τοῦ ὁποίου τὴν ἀνέγερσιν οἱ περίοικοι ἀποδίδουν εἰς τὸν Σέρβον ἥρωα Μάρκον (ζήσαντα κατὰ XIV αἰῶνα), τοῦ ὁποίου καὶ σήμερον ἀκόμη φέρει τὸ ὄνομα: Μάρκοβο Καπούλια. Κατεστράφη μόλις περὶ τὸ 1835—1836 ὑπό τινος πασσᾶ, διὰ τὴν κατασκευὴν τῆς σημερινῆς ὁδοῦ. Σήμερον σώζονται ἄμορφοί τινες ὄγκοι, ἐπὶ δὲ τῶν παρακειμένων λόφων τὰ λείψανα δύο φρουρίων καὶ ἑνὸς πύργου. (Πρβλ. G. Schlumberger, τὰ νεανικὰ ἔτη Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου, μετάφρ. Στ. Βουτυρᾶ, σελ. 370 καὶ ἑξῆς).

ΤΡΑ·Ι·ΑΝΟΥΠΟΛΙΣ.—Πόλις τῆς μεσημβρινῆς Θράκης, πρὸς δυσμὰς τοῦ ποταμοῦ Ἕβρου ἐπὶ τῆς Ἐγνατίας ὁδοῦ καὶ περὶ τὰ 14 χλμ. ἀπὸ τῆς παραλίας, ἱδρυθεῖσα ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ (98—117 μ. Χ.) ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς ἀρχαίας Δορίσκου (βλ. λέξ.). Ἤκμασε κατὰ τοὺς ρωμαϊκοὺς χρόνους, ἰδίως δὲ ἐπὶ Σεπτιμίου Σεβήρου (193—211 μ.Χ.), ἐπὶ δὲ τοῦ Διοκλητιανοῦ (284—305 μ.Χ.), ἀνεδείχθη πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας Ροδόπης. Κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα, ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ἱεροκλέους (Συνεκδ. 634) ὡς μία τῶν 7 πόλεων τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας, εἰς δὲ τὰ ἐκκλησιαστικὰ χρονικὰ ὡς ἕδρα μητροπόλεως τῆς ἐπαρχίας Ροδόπης, ἔχουσα εἰς τὴν δικαιοδοσίαν της κατ' ἀρχὰς τρεῖς ἐπισκοπάς, βραδύτερον δὲ ὀκτώ. (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, τομ. Ε', σελ. 456, 474, 492, 500.—Μητροπολίτου Σάρδεων Γερμανοῦ, Ἐπισκοπικοὶ Κατάλογοι Ἀν. καὶ Δυτ. Θράκης, εἰς «Θρακικά», 1935 σελ. 125 καὶ ἑξῆς). Πότε ἀκριβῶς κατεστράφη δὲν εἶναι γνωστόν Ὁ Ἰωάννης Κανταχουζηνὸς (1341—1354) ἀναφέρει αὐτὴν ὡς πόλιν «κατεστραμμένην οὖσαν ἐκ παλαιῶν ἐτῶν», ὁπότε ὁ Μητροπολίτης αὐτῆς μετέφερε τὴν ἕδραν του εἰς Μοσυνόπολιν (κατὰ μῆνα Αὔγουστον 1317) χηρεύουσαν τότε ἐπισκοπὴν αὐτῆς, προσαρτηθείσης ὀλίγον βραδύτερον (1353) καὶ τῆς ἐκκλησίας Περιθεωρίου. Κατὰ τὸ 1371 ἐρημωθείσης καὶ τῆς ἐπαρχίας ταύτης, ἐξηφανίσθη καὶ ὁ τίτλος τοῦ μητροπολίτου Τραϊανουπόλεως. Τῆς Τραϊανουπόλεως σώζονται αὐτοκρατορικὰ νομίσματα ἀπὸ τοῦ Τραϊανοῦ καὶ ἐντεῦθεν μετὰ τὰς ἐπιγραφῆς ΤΡΑ·Ι·ΑΝΟΥΠΟΛΕΙΤΩΝ ἢ ΑΥΓΟΥΣΤΗΣ ΤΡΑ·Ι·ΝΗΣ καὶ διαφόρων τύπων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ ποτάμιος θεὸς Ἕβρος κατακείμενος (Head—Σβορώνου, τόμ. Α', σελ. 362). Τὰ ἐρείπια αὐτῆς (ξενών, θέρμαι καὶ ἄλλα), ρωμαϊκῶν χρόνων σώζονται παρὰ τὸ νῦν χωρίον Λουτρός, ὅπου κατ' ἔτος μεταβαίνουν πλεῖστοι ἐπισκέπται χάριν τῶν ἰαματικῶν αὐτῆς λουτρῶν.

ΤΡΑ·Ι·ΑΝΟΥΠΟΛΙΤΗΣ.—Ὁ κάτοικος τῆς Θρακικῆς πόλεως Τραϊανουπόλεως (βλ. λέξ.).

* ΤΡΑΚΑΣ.—Βυζαντινὴ κώμη τῆς Ν. Α. Θράκης κειμένης παρὰ τὸ Ρήγιον (Κιου-

τσοὺκ-Τσεκμετζὲ) ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὑψηλοῦ τινος λόφου, ὅπου κατὰ τὴν παράδοσιν, κατέφευγον οἱ τοὺς διαβάτας ληστεύοντες κακοποιοί. Τῆς κώμης ταύτης ὑπὸ οὐδενὸς συγγραφέως γίνεται μνεία, παρὰ εἰς πατριαρχικὰ ἔγγραφα τοῦ 1348, ὅπου ἀναφέρεται ὅτι ὁ πρωτοϊερακάριος κὺρ Θεόδωρος ὁ Στρογγύλος **μετὰ τῶν ἀδελφῶν** του ἐκίνησαν ἀγωγὴν **ἐνώπιον** τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, λέγοντες **ὅτι ὁ πατὴρ συζεύξας κατὰ πρῶτον τὴν** ἀδελφὴν αὐτῶν **Μαρίαν** «συνεφώνησε προικὸς χάριν αὐτῇ καὶ τὸ ἥμισυ τοῦ εἰς τὸ χωρίον τῆς Τρακάδος διακειμένου ἀμπελίου». Σήμερον καλεῖται : Τρακάδα, Τρακάδια καὶ Τρακάτια. (Πρβλ. 'Αλ. Πασπάτη, Τὰ Θρακικὰ προάστεια τοῦ Βυζαντίου, εἰς 'Ελλ. Φιλολ. Σύλλ. Κων)πόλεως, ἔτος XI σ. 38).

* ΤΡΑΛΗΣ (ὁ).—Ὄνομα Θρακικῆς θεότητος, μὴ ἀναφερόμενον ὑπὸ οὐδενὸς τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῶν, αἱ ὁποῖαι εὑρέθησαν ἐν Θράκῃ ('Ελλην. Φιλ. Σύλλ. Κων)πόλεως, 1873—1874, σελ. 169. Πρβλ. καὶ λέξιν : Τράλλεις).

ΤΡΑΛΛΕΙΣ ἢ ΤΡΑΛΛΙΟΙ. — Πολεμικὸς λαὸς τῆς Θράκης, ἐκ τῶν ὁποίων, κατὰ τὸν Ἡσύχιον ἐστρατολογοῦντο οἱ μισθοφόροι καὶ δήμιοι τῶν βασιλέων τῆς 'Ασίας. Οἱ Τράλλεις, λαβόντες ποτὲ παρὰ τοῦ Ξέρξου πλούσια δῶρα, διὰ τὴν ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν διάβασίν του, ἀπήτησαν καὶ παρὰ τοῦ 'Αγησιλάου μισθὸν ἑκατὸν ἀργυρῶν ταλάντων καὶ ἄλλας τόσας γυναῖκας, ὅταν ἠθέλησε νὰ διαβῇ διὰ τῆς χώρας των, 'Ο 'Αγησίλαος ὅμως εἰς ἀπάντησιν, ἐπιτεθεὶς κατ' αὐτῶν τοὺς ἔτρεψεν εἰς φυγὴν καὶ πολλοὺς ἐφόνευσε. (Πλουτάρχ. 'Αγησίλαος, 16). Κατά τινα παράδοσιν, ἀναφερομένην ὑπὸ τοῦ Στράβωνος (XIV, 649), ἐθεωροῦντο μετὰ τῶν 'Αργείων ὡς ἱδρυταὶ τῇ 'Ιωνίᾳ πόλεως, ἥτις ἀπ' αὐτῶν ὠνομάσθησαν Τράλλεις.

* ΤΡΑΜΑΡΙΣΚΑ (ἡ). — 'Οχυρὰ πόλις τῆς Κάτω Μοισίας ἢ ἄλλως καλουμένη Τραμαρίσκα (βλ. λέξ.).

ΤΡΑΝΙΨΑΙ ἢ ΤΡΑΝΙΨΟΙ.—Λαὸς θρακικός, κατοικῶν τὰ ἀνατολικὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου τῆς Θράκης, ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος μετὰ τῶν Θυνῶν καὶ Μελανδιτῶν, τῶν ὁποίων ἐβασίλευσεν ὁ Μαισάδης (Κύρ. 'Ανάβ. VII, 2, 32).

ΤΡΑΝΟΥΤΑΡΑ. — Ρωμαϊκὸς σταθμὸς (statio) τῆς 'Εγνατίας ὁδοῦ Ν. Δ. τοῦ 'Αστίβου (νῦν Ἴστιπ) ἐπὶ τοῦ 'Αστυκοῦ (νῦν Βρανίτσα), παραποτάμων τοῦ 'Αξιοῦ, οὐ μακρὰν τῶν Στύβων (νῦν Σίρκοβο). 'Η λέξις εἶναι θρακο-λατινικὴ σύνθετος ἐκ Τρανοῦ καὶ—παρά, τῆς ὁποίας τὸ πρῶτον συνθετικὸν πιθανώτερον νὰ εἶναι Τραϊανοῦ, τὸ δὲ δεύτερον θρακικὸν τὸ ὁποῖον σημαίνει : στενὸν (=στενὸν ἢ πέρασμα τοῦ Τραϊανοῦ).

* ΤΡΑΠΕΖΟΥΣ. — Ὄνομα πόλεως τῆς χερσονήσου Παλλήνης (νῦν Κασσάνδρας) παρὰ τὴν Σπάρτωλον (βλ. λέξ.) γνωστὴ μόνον ἐξ ἐπιγραφῆς τοῦ τετάρτου π. Χ. αἰῶνος, δημοσιευθείσης ὑπὸ τοῦ Ducherne (Νο 113), εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρεται, ὅτι ὁ βασιλεὺς Κάσσανδρος ἐδώρησεν εἰς τὸν Περδίκκαν, υἱὸν τοῦ Κοίνου τρεῖς ἀγρούς· τὸν ἕνα ἐν Σιναίᾳ, τὸν ἄλλον ἐν Τράπεζοῦντι, τὸν δὲ τρίτον ἐν Σπαρτώλῳ. Οὐδὲν ἄλλο περὶ αὐτῆς γνωρίζομεν. 'Εκ τοῦ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ὅμως ἀναφερομένου ὀνόματος τοῦ δωρητοῦ Κασσάνδρου, καταφαίνεται ὅτι τὸ δωρητήριον τοῦτο ἐγένετο μετὰ τὴν ἵδρυσιν τῆς Κασσανδρείας τὸ 316 π. Χ. (Πρβλ. Δήμιτσα. 'Η Μακεδονία, σελ. 633).

* ΤΡΑΣΜΑΡΙΣΚΑ.—'Οχυρὰ πόλις τῆς Κάτω Μοισίας κειμένη ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως πρὸ τοῦ Δορυστόλου τῆς νῦν Σιλιστρίας (Προκ. Περὶ Κτισμ. IV, 7, 7). 'Υπὸ τοῦ Πτολεμαίου (Γεωγρ. Γ, 10, 5) καλεῖται Τραμαρίσκα, ἐπὶ δὲ τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων ἦτο ἕδρα φρουρᾶς (Legio IX Claudia). Εἰς τὰ 'Εκκλησιαστικὰ χρονικὰ ἀναφέρεται ἐπίσκοπος ὁ Τραμαρίσκου, ἢ ὁ Τρομαρίσκων. (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, τόμ. Ε', σελ. 463). Ταὐτίζεται μὲ τὴν σημερινὴν Tutrakan.

ΤΡΑΥΟΣ.—Μικρὸς ποταμὸς τῆς Ν. Δ. Θράκης, ὅστις πηγάζων ἀπὸ τῶν χαμηλοτέρων ὑπωρειῶν τῆς Ροδόπης ἐκβάλλει μετὰ ροῦν 35 χλμ. εἰς τὴν Βιστονίδα λίμνην παρὰ τὴν πόλιν Δίκαια ('Ηροδ. VII, 109)·

Ὑπὸ τῶν Τούρκων καλεῖται Ἄκ-σοῦ, ὑπὲρ αὐτὸν δὲ διέρχεται ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ Θεσσαλονίκης — Ἀλεξανδ)πόλεως.

ΤΡΑΥΣΟΙ. — Λαὸς τῆς Ν. Α. Θράκης, ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου V, 3—4) καὶ κατοικῶν ἐπὶ τῶν μεσημβρινῶν ὑπωρειῶν τῆς Ροδόπης καὶ τῆς κοιλάδος τοῦ Τραύου ποταμοῦ (νῦν Ἄκ-σοῦ). Τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα αὐτῶν ἦσαν ὅμοια πρὸς τὰ τῶν λοιπῶν Θρακῶν. Ὅταν ὅμως ἐγεννᾶτο κανείς, οἱ συγγενεῖς του καὶ οἱ φίλοι, περικυκλοῦντες αὐτὸν ἔκλαιον καὶ ἐμοιρολόγουν δι' ὅσα κακὰ ἔχει νὰ ὑποφέρῃ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, ὅταν δὲ ἀπέθνῃσκέ τις, τὸν ἔθαπτον γελῶντες καὶ χαίροντες, διότι ἀπαλλασσόμενος ἀπὸ τὰ δεινὰ τοῦ βίου, θὰ εὑρίσκετο εἰς αἰωνίαν μακαριότητα. (Ἡροδ. V, 3—4).

ΤΡΗΡΕΣ. — Θρακικὸς λαὸς κατοικῶν κατὰ τὸν Θουκυδίδην (Β, 96) τὴν πρὸς βορρᾶν τοῦ Σκομίου ὄρους χώραν μέχρι τοῦ Οἴσκου ἢ Ὀσκίου ποταμοῦ (νῦν Ἴσκερ) καὶ γειτονεύων μὲ τοὺς Τριβαλλοὺς καὶ Τιλαταίους. Τὸ 429 π. Χ. ἔλαβον μέρος ὑπὸ τὸν Σιτάλκην, βασιλέα τῶν Ὀδρυσῶν εἰς τὴν κατὰ τοῦ Περδίκκου, βασιλέως τῆς Μακεδονίας ἐκστρατείαν. Κατὰ τὸν Στράβωνα (VII, 586) μέρος αὐτῶν μετηνάστευσεν εἰς Μικρὰν Ἀσίαν, ἔκτοτε δὲ δὲν ἀναφέρονται πλέον.

ΤΡΙΒΑΛΛΙΚΟΝ (πεδίον). — Ἐκτεταμένη πεδιὰς τῆς Ἄνω Μοισίας, διαρρεομένης ὑπὸ τοῦ Ἄγγρου ποταμοῦ (νῦν Ἰβάρ), ὅστις κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (VII, 59) «ἐξ Ἰλλυριῶν ῥέων πρὸς βορέην ἄνεμον» εἰσβάλλει εἰς τὸν Βρόγγον ποταμὸν (νῦν Μοράβαν ἐν Σερβίᾳ).

ΤΡΙΒΑΛΛΟΙ. — Ἰσχυρὸς θρακικὸς λαὸς τῆς Κάτω Μοισίας, κατοικῶν μεταξὺ Αἵμου καὶ Δουνάβεως πρὸς δυσμὰς τῶν Τρηρῶν, ἀπὸ τῶν ὁποίων ἐχωρίζοντο διὰ τοῦ ποταμοῦ Οἴσκου ἢ Ὀσκίου (νῦν Ἴσκερ), παραποτάμου τοῦ Δουνάβεως (Θουκ. Β, 96. — Στράβ. VII, 318). Ἀντιταχθέντες γενναίως καὶ ἐπιτυχῶς κατὰ τῶν Ὀδρυσῶν, ἐπέδραμον τὴν Θράκην καὶ ἔφθασαν μέχρις Ἀβδήρων, ὁπόθεν ἐξεδιώχθησαν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ τῶν Ἀθηναίων Χαβρίου τὸ 376 π. Χ. Ἀκολούθως ὑπετάγησαν ὑπὸ τοῦ Φιλίππου καὶ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ὅστις κατενίκησε τὸν βασιλέα αὐτῶν Σύρμον τὸ 355 π. Χ. (Ἀρριαν. Ἀνάβ. Α, 4). Κατόπιν ὑπετάγησαν εἰς τοὺς Ἰλλυριούς, βραδύτερον δὲ ἐπὶ τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων ἡ χώρα των ἀπετέλεσε μέρος τοῦ ρωμαϊκοῦ βασιλείου. Ὁ Πλίνιος (Nat. Hist. VII, 2) σημειώνει τὸ βάσκανον βλέμμα τῶν Τριβαλλῶν, ἱκανὸν νὰ θανατώσῃ ὅ,τι μετὰ φθόνου προσέβλεπον. Ἡ ἐπίδρασις, ἄλλως τε, εἰς τὸ βάσκανον βλέμμα ἦτο γνωστὴ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι καὶ Ρωμαίοις, καὶ ἐπιστεύετο παρ' αὐτῶν. (Πρβλ. Πλουτάρχου Συμπόσιον V, 7).

* ΤΡΙΒΟΥΝΑΛΙΟΝ τοῦ ΚΑΜΠΟΥ ἢ ΕΒΔΟΜΟΝ. — Τὸ Τριβουνάλιον ἢ Βῆμα τοῦ Κάμπου ἦτο εἶδος ὑψηλῆς ἐξέδρας, ἀπὸ τῆς ὁποίας οἱ αὐτοκράτορες προσεφώνουν τὸν στρατὸν καὶ τὰ πλήθη μετὰ τὴν ἀναγόρευσίν των. Τὸ σχῆμά του ἦτο κυκλοτερές, ὑψοῦτο δὲ εἰς τὴν εἴσοδον τῆς πεδιάδος τοῦ Κάμπου ἢ Ἑβδόμου (βλ. λ.) νῦν Μακρυχῶρι ἢ Μακρίκιοϊ. Πρῶτος κατασκεύασε τὸ Τριβουνάλιον ὁ αὐτοκράτωρ Οὐάλης (364—378) «περιφανέστατον ποιήσας κρηπῖδι καὶ βήματι καὶ ἀνδριᾶσιν».

ΤΡΙΖΟΙ (οἱ). — Λαὸς θρακικὸς κατοικῶν πρὸς νότον τοῦ Ἴστρου (Δουνάβεως) παρ' Ἑκαταίῳ.

ΤΡΙΗΡΟΣ. — Πόλις τῶν θρακικῶν παραλίων, κειμένη πιθανῶς μεταξὺ Χαλκιδικῆς καὶ Μαρωνείας γνωστὴ μόνον ἐκ τῶν νομισμάτων αὐτῆς, ἀναγομένων εἰς τὰ 450—400 π. Χ. Παριστάνουν δὲ ταῦτα ἔμπροσθεν προτομὴν ἵππου ἢ κεφαλὴν τοῦ Ἀπόλλωνος, ὄπισθεν δὲ ἐντὸς ἐγκοίλου τετραγώνου τὴν ἐπιγραφὴν ΤΡΙΗ ἢ κλάδον δάφνης. (Head - Σβορώνου, τόμ. Α, σελ. 326).

* ΤΡΙΚΕΣΑ (ἡ) — Πόλις τῆς Κάτω Μοισίας, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (Περὶ Κτισμ. IV, 6, 28), τῆς ὁποίας τὰ κατεστραμμένα τείχη ἀνεκαίνισεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565).

ΤΡΙΚΟΡΝΙΟΝ. — Πόλις τῆς Ἄνω Μοισίας κειμένη κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγ. Γ, 9, 3) παρὰ τὴν συμβολὴν τοῦ Μάργου

(νῦν Μοράβα) μετὰ τοῦ Δουνάβεως περὶ τὰ 14 μίλλια πρὸς 'Αν. τῆς Σιγγιδόνος (νῦν Βελιγραδίου). Κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ 'Ιεροκλέους (657) ὑπὸ τὸ ὄνομα Πρικορνία, ὡς μία τῶν πέντε πόλεων τῆς ἐπαρχίας Μοισίας ὑπὸ ἡγεμόνα. Τὴν θέσιν αὐτῆς ἐπέχει ἡ σημερινὴ Ritopek ἐν Σερβίᾳ.

ΤΡΙΜΜΑΜΙΟΝ.—Πόλις τῆς Κάτω Μοισίας ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, ὀλίγον κατωτέρω τῆς μετὰ τοῦ παραποτάμου αὐτοῦ 'Ιατέρου, (νῦν 'Ιάντρα) συμβολῆς του (Πτολεμ. Γεωγρ. Γ, 10, 5). 'Η τοποθεσία της παραμένει ἄγνωστος. Κατά τινας, πιθανὸν νὰ εἶναι ἡ σημερινὴ Dikalika.

* *ΤΡΙΜΟΝΤΙΟΝ* ἢ *ΤΡΙΜΟΝΤΙΑ*. — Ἤτοι τρίλοφος. 'Ονομασία τῆς Φιλιππουπόλεως (βλ. λέξ) ἐπὶ τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων, ὡς κειμένης ἐπὶ τριῶν λόφων.

* ΤΡΙΜΟΥΣ (ἡ). — Διάφορος ὀνομασία τῆς Φιλιπουπόλεως παρὰ τῇ Ἄννῃ Κομνηνῇ (XIV 8), λατινιστί : Trimontium ἤτοι Τρίλοφος·

* ΤΡΙΣΤΩΛΟΣ ἢ ΤΡΙΣΤΟΛΟΣ.—Πόλις τῆς Σιντικῆς, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου (Γεωγρ. Γ, 12, 27). Ἄγνωστος ἄλλοθεν καὶ ἀκαθόριστος. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἔκειτο Ν.Α. τῆς 'Ηρακλείας τῆς Σιντικῆς.

* ΤΡΙΣΩΛΑΙ (οἱ).—Ἔθνος Θρακικὸν μνημονευόμενον ὑπὸ τοῦ 'Εκαταίου κατὰ τὸν Στ. Βυζάντιον.

* ΤΡΟ·Ι·ΛΙΟΝ ἢ ΤΡΟΥ·Ι·ΛΙΟΝ. — Παραλλαγὴ τοῦ ὀνόματος τῆς Θρακικῆς πόλεως Τράγιλος (βλ. λέξ.).

* ΤΡΟΠΕΟΣ.—Μία τῶν 15 πόλεων τῆς ἐπαρχίας Σκυθίας (νῦν Δοβρουτσᾶς) τοῦ Θέματος Θράκης, μνημονευομένη κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα ὑπὸ τοῦ 'Ιεροκλέους (Συνεκδ. 637), ἀλλ' ἄγνωστον ποῦ κειμένη. Καλεῖται καὶ Τρόπαιον. 'Εκυριεύθη ὑπὸ τῶν 'Αβάρων τὸ 584 μετὰ τῆς Δορυστόλου, Μαρκιανουπόλεως καὶ ἄλλων (Θεοφυλάκτ. 'Ιστορ. σελ. 18).

ΤΡΟΣΜΙΣ ἢ ΤΡΟΙΣΜΙΣ.—Σημαντικὴ πόλις τῆς Κάτω Μοισίας, ἐν τῇ Μικρᾷ (νῦν Δοβρουτζᾶ), κτισμένη ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, ἕδρα ρωμαϊκῆς λεγεῶνος (Πτολεμ. Γεωγρ. Γ, 10, 5). Κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ 'Ιεροκλέους ὡς μία τῶν 15 πόλεων τῆς ἐπαρχίας Σκυθίας, ὑπὸ ἡγεμόνα, ὑπὸ δὲ τοῦ Προκοπίου ὑπὸ τὸ ὄνομα Τροσμής, τῆς ὁποίας τὰ τείχη ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανὸς (527—565). Τὴν θέσιν αὐτῆς ἐνέχει ἡ νῦν Iglitza ἐν Δοβρουτσᾷ, ὅπου σώζονται τὰ ἐρείπια.

* ΤΡΟΥΛΙΑ (ἡ).—Βυζαντινὴ κωμόπολις τῆς 'Αν. Θράκης ἐπὶ λαμπρᾶς τοποθεσίας ὥραν περίπου πρὸς βορρᾶν τοῦ Σαμμοκοβίου (βλ. λέξ.) ἀκμάζουσα πρὸ τῆς κτήσεως τοῦ Σαμμοκοβίου πρὸ τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ μετ' αὐτήν, ἕνεκα τῆς πλουσίας κτηνοτροφίας καὶ τῆς ἀφθόνου παραγωγῆς λίνου, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξῆγον λινέλαιον, καθὼς καὶ ἐκ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν περὶ αὐτὴν μεταλλείων χαλκοῦ καὶ σιδήρου, παρήκμασε ἕνεκα τῶν συχνῶν ἐπιδρομῶν καὶ δηώσεων τῶν Κιρτζαλίδων. Τὸ 1829 περὶ τὰς 50 οἰκογενείας μετηνάστευσαν εἰς Γαλάζιον τῆς Ρουμανίας, ὅπου ἀπετέλεσαν χωριστὴν συνοικίαν (Σ. Λακίδου. σελ. 72). Πρὸ τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν πληθυσμῶν ἠρίθμει 531 κατοίκους Ἕλληνας, καταφυγόντας τὸ 1923 εἰς τὴν 'Ελλάδα.

* ΤΡΩΓΛΟΔΥΤΑΙ.—Θρακικὸς λαὸς κατοικῶν βορειοανατολικῶς τῶν Κροβύζων περὶ τὴν Κάλλατιν (νῦν Μαγγάλια), Τόμους (Κωνστάντζαν καὶ Ἴστρον, τὴν νῦν περίπου Δοβρουτσὰν (Μικρὰν Σκυθίαν). (Στράβων, VII, 318.—Πτολεμ. Γεωγρ. Γ, 11, 6).

ΤΥΛΗ ἢ ΘΥΛΗ ἢ ΘΟΥΛΗ.—'Ονομασία τοῦ ἐν Θράκῃ περὶ τὰ τέλη τοῦ τρίτου π.Χ. αἰῶνος ἱδρυθέντος βασιλείου ὑπὸ τῶν μετὰ τοῦ Βρέννου ἐπιδραμόντων τὴν 'Ελλάδα γαλατικῶν στιφῶν. Εἶχεν ὁμώνυμον πρωτεύουσαν, ἄγνωστον ποῦ κειμένην. Κατὰ τὸν Στέφανον Βυζάντιον, «Τύλις πόλις τῆς Θράκης πλησίον τοῦ Αἵμου, καὶ κλίνεται : Τύλεως. Τὸ ἐθνικὸν Τυλίτης». Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Βρέννου καὶ τὴν ὑποχώρησιν τῶν Γαλατῶν ἐκ Δελφῶν, ἀναλαβὼν τὴν ἡγεμονίαν αὐτῶν ὁ Κομοντό-

ριος, κατώρθωσε κατόπιν μεγάλων ἀπωλειῶν νὰ ὁδηγήσῃ αὐτοὺς διὰ μέσου τῆς Θεσσαλίας, Μακεδονίας καὶ Θράκης, ὅπου συνενωθεὶς μετ' ἄλλων ἀπὸ βορρᾶ κατερχομένων γαλατικῶν στιφῶν ἵδρυσε τὸ 273 π.Χ. τὸ βασίλειον τῆς Θύλης ἢ Τύλης, τὸ ὁποῖον ἐπὶ τοσοῦτον ἐπεξετάθη διὰ τῶν κατακτήσεών του, ὥστε κατέστησε φόρου ὑποτελῆ καὶ αὐτὴν τὴν ἰσχυρὰν πόλιν τοῦ Βυζαντίου. Μετὰ διάρκειαν 60 περίπου ἐτῶν κατελύθη ἐπὶ τοῦ τελευταίου αὐτῆς βασιλέως Καυάρου ὑπὸ τῶν ἐπαναστατησάντων Θρακῶν τὸ 220 π.Χ. (Πολυβίου Ἱστορ. V, 46). Τὸ βασίλειον τῆς Θύλης δέον νὰ ἀναζητηθῇ πρὸς Ν. τοῦ Αἵμου ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ νῦν Καζανλὶκ ἐν Βουλγαρίᾳ.

* ΤΥΡΕΛΣΟΣ.—Ὄνομα θρακικὸν κύριον γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῆς ἐκτεταμένος τύπος τοῦ Τύρης ἢ Τήρης, ὅπως τὰ : Τήραλος, Τήραλας, Τήριλλος. (Θρακικά, 1933, σελ. 106 καὶ 1937, σελ. 31).

* ΤΥΡΙΜΜΑΣ.—Ἡγεμὼν τῶν Θρακῶν, πιθανῶς ὑπὸ μακεδονικὴν κυριαρχίαν, τοῦ ὁποίου ὁ υἱὸς Ἀγάθων ἀναφέρεται ὡς στρατηγὸς τοῦ ἱππικοῦ τῶν Ὀδρυσῶν ἐν τῇ στρατιᾷ τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου κατὰ τὸ 324 π. Χ. (Διοδ. Σικελ. XVI. 22).

ΤΥΡΟΔΙΖΑ (ἡ). — Ἀρχαιοτάτη πόλις τῆς Θράκης κειμένη κατὰ πᾶσαν πιθανότητα πρὸς βορρᾶν τῆς Περίνθου (Ἡρακλείας). Ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου (VII, 25) ὡς ἀνήκουσα εἰς τοὺς Περινθίους, κατελήφθη δὲ ὑπὸ τοῦ Ξέρξου τὸ 480 π. Χ. ὅτε ἐπήρχετο κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Τὸ ὄνομα Τυρόδιζα εἶναι καθαρῶς θρακικόν, ἐκ τῆς καταλήξεως δὲ — δίζα σημαινούσης φρούριον ἢ ὀχυρόν, φαίνεται ὅτι ἦτο φρούριον παρὰ τὴν Πέρινθον. Πλὴν τῆς Τυροδίζης ταύτης μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου καὶ ἄλλη ὁμώνυμος πόλις μετὰ τὸ Σέρρειον ἀκρωτήριον, ἐπὶ τοῦ Αἰγαίου πελάγους. Τὸ ἐθνικὸν Τυροδιζαῖος.

ΤΥΡΟΛΟΗ.—Πόλις τῆς Ν. Α. Θράκης κειμένη ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς ἀρχαίας Συράλλου (βλ. λ.), ἄγνωστον ὅμως πότε ἱδρύθη. Ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν ὠνομάζετο Τζουρουλὸς καὶ Τουρουλός, ὑπὸ δὲ τοῦ Μελετίου (Γεωγρ. τόμ. Γ, σελ. 103—104) Τερλώη καὶ Τζουρουλούπολις. Ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων ἡ Τζουρουλὸς ἦτο φρούριον ἰσχυρὸν καὶ ἕδρα ἱππικοῦ, ὑποστᾶσα ἀλλεπαλλήλους δηώσεις, ὅπως π. χ. τὸ 443 ὑπὸ τοῦ Ἀττίλα, τὸ 813, ὑπὸ τῶν Βουλγάρων ὑπὸ τὸν ἡγεμόνα αὐτῶν Κροῦμμον, τὸ 1206 ὑπὸ τῶν Βουλγάρων Κουμάνων καὶ Βλάχων. Τὸ 1081, ἐκ Τυρολόης ὁρμώμενος ὁ Ἀλέξιος Κομνηνὸς κατέλαβε τὸν θρόνον τοῦ Βυζαντίου, ἐκεῖ δὲ ἐπεχείρησε νὰ κρατηθῇ ὁ Μούρτζουφλος τὸ 1204, ὅτε οἱ Σταυροφόροι ἔγιναν κύριοι τῆς Κων)πόλεως. Τὸ 1235 ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Νικαίας Ἰωάννης Βατάτζης ἀνακατέλαβε τὴν ὑπὸ τῶν Φράγκων κατεχομένην Τυρολόην, δύο δὲ ἔτη μετὰ ταῦτα βοηθούμενοι οἱ Φράγκοι ὑπὸ τῶν Βουλγάρων καὶ Κουμάνων, ἐπολιόρκησαν αὐτήν, ἀλλ' ἄνευ ἀποτελέσματος. Τὸ 1140 κατελήφθη ὑπὸ τῶν Φράγκων, βοηθουμένων καὶ πάλιν ὑπὸ τῶν Κουμάνων, ἀνακατελήφθη δὲ ὑπὸ τοῦ Βατάτζη τὸ ἔαρ τοῦ αὐτοῦ ἔτους. Τέλος κατελήφθη ὑπὸ τῶν Τούρκων τὸ 1359, οἱ ὁποῖοι κατέσφαξαν τὴν φρουρὰν καὶ κατεδάφισαν τὰ τείχη αὐτῆς. Ἔκτοτε παρέμεινεν ὑπὸ τοὺς Τούρκους, ἀκολουθήσασα τὴν τύχην καὶ τὰς περιπετείας τῆς Ἀν. Θράκης. Τὸ 1511, πλησίον αὐτῆς συνήφθη μάχη μεταξὺ Βαγιαζὶτ καὶ τοῦ υἱοῦ του Σελίμ, ἡγεμόνος τῆς Τραπεζοῦντος, καθ' ἣν ἐνικήθη ὁ Σελὶμ μόλις διασωθείς. Κατὰ τὸν τελευταῖον Ρωσσοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1878 κατελήφθη ὑπὸ τῶν Ρώσσων, οἱ ὁποῖοι παρέμειναν ἐκεῖ μέχρι τῆς συνθήκης τοῦ Ἁγίου Στεφάνου. Παραχωρηθεῖσα εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ 1920 διὰ τῆς συνθήκης τῶν Σεβρῶν, μετὰ ὀλιγοχρόνιον ἐλευθερίαν, ἐγκατελείφθη τὸ 1923 ὑπὸ τῶν κατοίκων της, κατόπιν τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς καὶ τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν πληθυσμῶν. Ἐκ τοῦ φρουρίου τῆς πόλεως ἐλάχιστα λείψανα ἐσῴζοντο εἰς τὰ βόρεια αὐτῆς παρὰ τὴν λεωφόρον, ἥτις ἄγει εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμόν.

Ἀπὸ ἐκκλησιαστικῆς ἀπόψεως ἡ Τυρο-

λόη ἤδη ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ ἐνάτου αἰῶνος ἦτο ἕδρα ἐπισκόπου, προαχθεῖσα εἰς ἕδραν ἀρχιεπισκόπου μετὰ τὸν θάνατον 'Ανδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου († 313). Μετὰ τὸ 1364 ἀναφαίνεται πάλιν ὡς ἐπισκοπή, μετὰ δὲ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὡς μία τῶν ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην 'Ηρακλείας ἐπισκοπῶν. 'Από τοῦ δευτέρου ἡμίσεως τοῦ XVI αἰῶνος καὶ ἑξῆς, ἀναφέρεται συνηνωμένη μετὰ τῆς ἐπισκοπῆς Σερεντζίου, ἀποτελέσασα μετὰ τοῦ Σερεντίου ἰδιαιτέραν Μητρόπολιν τὸ 1907. Ἔπαυσεν ὑφισταμένη μετὰ τὴν ἐκκένωσιν τῆς 'Αν. Θράκης. (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, σελ. 476. — Μητροπολίτου Σάρδεων Γερμανοῦ, 'Επισκοπικοὶ κατάλογοι κτλ. εἰς «Θρακικά», 1935, σελ. 127 καὶ ἑξῆς).

'Η Τυρολόη κεῖται εἰς ἀπόστασιν 32 χλμ. Β. Α. τῆς Ραιδεστοῦ καὶ 100 χλμ. δυτικῶς τῆς Κων)πόλεως, παρὰ τὴν ἐκ Κων)πόλεως εἰς τὴν 'Αδριανούπολιν ἄγουσαν σιδηροδρομικὴν γραμμήν, παρὰ τὸν ποταμὸν Τουρλου-ντερέ. Κατὰ τὴν ἐπὶ 'Ελληνικῆς κατοχῆς γενομένην ἀπογραφὴν τοῦ 1922, ἡ Τυρολόη ἠρίθμει 6.000 περίπου κατοίκους, διατηροῦντας πλήρη ἀστικὴν σχολήν, παρθεναγωγεῖον, καὶ φιλανθρωπικὰ ἱδρύματα, ἐκκλησίας δὲ τιμωμένας ἐπ' ὀνόματι τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου καὶ τοῦ 'Αγίου Γεωργίου. Σήμερον κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1927, ἀριθμεῖ 7.939 κατοίκους καὶ εἶναι ἕδρα ὁμωνύμου ὑποδιοικήσεως.

Υ

ΥΑΜΠΟΛΙΣ.— Μεταγενέστερον ὄνομα τῆς ἀρχαίας πόλεως Διοσπόλεως, κειμένης ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Τόνζου (νῦν Τούντζα) καὶ ἐπὶ στρατηγικῆς θέσεως, ἐπὶ τῆς ἀπὸ 'Αδριανουπόλεως διὰ τοῦ 'Ανατολικοῦ Αἵμου ἀγούσης ὁδοῦ, ἀπέχουσα πρὸς βορρᾶν μὲν τῆς 'Αδριανουπόλεως 100 χλμ. πρὸς νότον δὲ τῆς Σηλύμνου 30. 'Υπὸ τῶν Βυζαντινῶν ἱστορικῶν καὶ χρονογράφων ἀναφέρεται πολλάκις ἀπὸ τοῦ XI μέχρι τοῦ XIV αἰῶνος ὑπὸ τὸ ὄνομα Διάμπολις. Κατὰ τὸν μεσαιῶνα μετωνομάσθη 'Ιωαννούπολις καὶ 'Ιωαννίπολις (Μελετίου, Γεωγρ. Τόμ. Γ, σελ. 103). Σήμερον ὀνομάζεται Διάμπογις καὶ κοινῶς 'Ιάμπολις (τουρκιστὶ Γιάμπολ). (Βλ. λέξ. Διόσπολις),

ΥΓΙΑΙΝΩΝ.—Δυνάστης τοῦ Κιμμερίου Βοσπόρου τοῦ τετάρτου π.Χ. αἰῶνος γνωστὸς ἐκ μοναδικοῦ ἀργυροῦ νομίσματος.

ΥΔΡΑΛΙΣ (ὁ).— Ποταμίσκος τῆς Νοτιοανατολικῆς Θράκης, ἐκβάλλων εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Κερατίου κόλπου παρὰ τὰς Βλαχέρνας. Μέρος τῶν ὑδάτων αὐτοῦ εἰσέρρεεν εἰς τὸν 'Αδριάνειον ἀγωγόν, κατὰ δὲ τὸν Πέτρον Γύλλιον ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του (1661) ἐκαλεῖτο Βελιγράδιον, ἀπὸ τοῦ χωρίου διὰ τοῦ ὁποίου διήρχετο. Φαίνεται ὅμως ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ ποταμίσκου Κυδάρεως (βλ. λέξ.), τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα ὑπέστη μεγάλην ἀλλοίωσιν.

ΥΛΑΣΙΑΝΑΙ (φρούριον).— Ἓν τῶν πολλῶν φρουρίων τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἰμιμόντου, ἐπισκευασθὲν κατὰ τὸν Προκόπιον, (Περὶ Κτισμ. IV, 12) ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος 'Ιουστινιανοῦ 527—565).

ΥΜΑΥΠΑΡΟΥΒΡΙ (φρούριον). — Ὄνομα παλαιοῦ φρουρίου τῆς Θράκης, ἀνακαινισθὲν κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. IV, 11) ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος 'Ιουστινιανοῦ (527—565).

* ΥΠΑΚΟΗ. — Πόλις τῆς Κάτω Μοισίας ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, ἀνατολικώτερον τοῦ Δορυστόλου ἢ Δρύστρας, ὀνομασθεῖσα οὕτω κατὰ τοὺς ἐπιχωρίους «ὑπὸ τῆς ὑπακοῆς τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου ὅπου ὑπήκουσεν εἰς τὸ φανὲν εἰς αὐτὸν σημεῖον τοῦ Σταυροῦ ἐν τῷ οὐρανῷ» (Μελετίου Γεωγρ. τόμ. Γ', σ. 47).

ΥΠΕΡΒΟΡΕΙΑ (Ὄρη). — Οὕτως ἐκαλεῖτο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἀπὸ τοῦ πρώτου μ. Χ. αἰῶνος ἡ πρὸς βορρᾶν τῆς Σαρματίας ἐκτεινομένη μεγάλη ὀροσειρά, ἀποτελοῦσα συνέχειαν τῶν Ριπαίων ὀρέων πρὸς ἀνατολὰς (βλ. λέξ.) Εἰς ἀρχαιοτέραν ἐποχὴν τὸ ὄνομα Ριπαῖα ἢ 'Υπερβόρεια ὄρη ἐδίδετο ἄλλοτε εἰς τὸν Αἶμον, ἄλλοτε δὲ εἰς τὰ Καρπάθια ἢ τὰς Ἄλπεις, ἢ τὸν Καύκασον. 'Απὸ τῆς ἐποχῆς δὲ τοῦ 'Ησιόδου καὶ τοῦ Πινδάρου οἱ ἀρχαῖοι ἔδι-

δον τὸ ὄνομα Ὑπερβόρειοι εἰς τοὺς λαοὺς τοῦ ἀπωτάτου βορρᾶ, περὶ τῶν ὁποίων ὑπῆρχον πολλοὶ καὶ παράδοξοι θρῦλοι.

ΥΠΕΡΒΟΡΕΙΟΙ.—Οὕτως ἐκαλοῦντο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Ἡσιόδου καὶ τοῦ Πινδάρου οἱ κατοικοῦντες τὰ βορειότερα μέχρι τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου λαοί, περὶ τῶν ὁποίων ὑπῆρχον πολλοὶ παράδοξοι θρῦλοι. Ἐθεωροῦντο ὡς λαοὶ εὐσεβεῖς, εἰρηνικοὶ καὶ δίκαιοι. Ὁ Ὅμηρος δὲν ἀναφέρει αὐτούς, ἐνῷ ἀντιθέτως ὁ Ἡρόδοτος θεωρεῖ αὐτοὺς ὡς πραγματικῶς ὑπάρχοντας (IV, 13, 32 - 36). Κατὰ δὲ τὸν Στράβωνα (XI, 507) ἐκαλοῦντο οἱ κατοικοῦντες πρὸς βορρᾶν τοῦ Εὐξείνου Πόντου, τοῦ Ἴστρου (Δουνάβεως) καὶ τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους.

ΥΠΕΡΒΟΡΕΙΟΣ ἢ ΝΕΚΡΟΣ ΩΚΕΑΝΟΣ.—Ὀνομασία, τὴν ὁποίαν ἔδιδον οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες εἰς τὰς θαλάσσας, αἱ ὁποῖαι περιβρέχουν τὰ βορειότατα παράλια τῆς Εὐρώπης. Μετὰ τὰ ταξείδια τοῦ μεγάλου Ἕλληνος θαλασσοπόρου Πυθέα, ἐκάλουν κατ' ἀρχὰς μὲ τὸ ὄνομα τοῦτο τὰς κατόπιν ὀνομασθείσας θαλάσσας: Γερμανικὸν Ὠκεανὸν καὶ Βαλτικὴν θάλασσαν (Oceanus Germanicus καὶ Mare Suebicum), ἔπειτα δὲ ἰδιαιτέρως εἰς τὴν πρὸς βορρᾶν τῆς Βρεττανίας ἐκτεινομένην θάλασσαν, μεταξὺ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τοῦ Βορείου Παγωμένου Ὠκεανοῦ. Ἐκαλεῖτο ἐπίσης καὶ Νεκρὸς Ὠκεανὸς διὰ τὸ ἀμαυρὸν τοῦ ἡλίου «μὴ δυναμένου λεπτῦναι καὶ λῦσαι καὶ ἐξαερῶσαι τὸ ἀναγόμενον ὑγρόν», (Διονυσίου Περιηγητοῦ, Περιήγ. 32). Ὑπὸ τῶν Λατίνων ἐκαλεῖτο Septentrionalis oceanus (Βόρειος Ὠκεανός).

* ΥΠΕΡΠΑΙΟΝΕΣ. — Θρᾷκες κατ' ἐπιγραφὴν τοῦ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος, εὑρεθεῖσαν εἰς Βερόην—Τραϊανὴν (νῦν Στάρα Ζαγόρα), κατοικοῦντεν, κατὰ τὸν Cagnat, τὴν λεκάνην τοῦ Τόνζου (νῦν Τούντζα), παραποτάμου τοῦ Ἕβρου («Θρακικά», 1937, σελ. 78). Κατ' ὀρθοτέραν ὅμως ἀνάγνωσιν, ἀντὶ τοῦ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ἀναφερομένου «ὁ λαμπρότατος δῆμος Τραϊανέων ἐκ τῶν «*Ὑπερπαιόνων*» ὁ Δ. Δημητρώφ ἀναγινώσκει «ὁ λαμπρότατος δῆμος Τραϊανέων *ἐκ τῶν ὑπερπαιόντων*», δηλαδὴ *ἐκ* τῶν περιττευόντων, πλεοναζόντων χρημάτων ἀνέθηκε κτλ. Συνεπῶς ἡ ὕπαρξις λαοῦ Θρακικοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα *Ὑπερπαίονες*, κατὰ τὸν Δημητρώφ, δέον νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐσφαλμένη («Θρακικὰ 1938, σελ. 283).

* ΥΠΕΡΠΥΡΑΚΙΟΥ (Ἐπισκοπή). — Ἀρχαία ἕδρα ἐπισκοπῆς ἐν Θράκῃ ἄγνωστόν που κειμένη, μνημονευομένη εἰς Συνοδικὸν γράμμα τοῦ 1339, διὰ τοῦ ὁποίου ἀπεφασίσθη νὰ δίδωνται εἰς τὸν καθῃρημένον μητροπολίτην Φιλιππουπόλεως ὑπέρπυρα 100 ἀπὸ τὰς χηρευούσας ἐπισκοπὰς τοῦ Φιλιππουπόλεως, Ἰωαννίτσης καὶ Ὑπερπυρακίου (Σταμούλη, εἰς τὴν Ἱστορίαν τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Θράκης).

ΥΨΑΛΑ.—Μεταγενέστερον ὄνομα τῆς ἀρχαίας Θρακικῆς πόλεως τῶν Κυψέλων (βλ. λέξ.), ἀναφερόμενον ἤδη ἀπὸ τοῦ XVII αἰῶνος.

ΥΨΑΛΤΑΙ. — Λαὸς Θρακικός, ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Πλινίου (Nat. Hist. IV 41) καὶ κατοικῶν παρὰ τὰ Κύψελα καὶ τὸν Ἕβρον.

ΥΨΙΖΩΝΟΣ. — Ὄρος τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματος τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου ἢ ἐπὶ Θράκης, τὸ ὁποῖον ἀρχόμενον ἐκ τοῦ πρὸς ἀνατολὰς τῆς Θεσσαλονίκης κειμένου ὄρους Κίσσου (Χορτιάτου) καὶ διευθυνομένου ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς, καταλήγει διὰ τῆς Σιθωνίας χερσονήσου εἰς τὸ ἀκρωτήριον Ἄμπελος. Τὸ ὕψος του ἀνέρχεται εἰς 1000 περίπου μέτρα ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, ὀνομάζεται δὲ ὑπὸ τῶν νεωτέρων: Σολωμὸς ἢ Χολωμόνδας ἢ Χόλωμος. (Λεξικὸν Ἱστορ. καὶ Γεωγρ. Στ. Βουτυρᾶ, ἐν λέξει Ὑψίζωνος).

ΥΨΙΠΥΛΕΙΑ (ἡ).—Παλαιοτέρα ὀνομασία τῆς νήσου Λήμνου, ἀπὸ τῆς Ὑψιπύλης (βλ. λέξ.) θυγατρὸς τοῦ πρώτου βασιλέως αὐτῆς. (Ὀβιδ. Fastes, Γ, 82).

ΥΨΙΠΥΛΗ.—Θυγάτηρ τοῦ Θόαντος μυθικοῦ βασιλέως τῆς Λήμνου καὶ τῆς Μυρίνης, θυγατρὸς τοῦ Βρηθέως. Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ πατρός της αἱ Λήμνιαι γυναῖκες προσεβλήθησαν ἐκ δυσοσμίας, τὴν

όποίαν άπέστειλεν είς αύτάς όργισθεΐσα ή 'Αφροδίτη, έπειδή δέν έτιμάτο ύπ' αύτών. "Ενεκα τής δυσοσμίας ταύτης οί σύζυγοί των τάς άπέφευγον καί συνεκοιμώντο μέ αίχμαλώτους γυναΐκας έκ Θράκης. Αί γυναΐκες τότε τής Λήμνου, βαρέως φέρουσαι τήν προσβολήν ταύτην, έφόνευσαν τούς πατέρας καί τούς συζύγους των, πλήν τής 'Υψιπύλης, ή όποία διέσωσε τόν πατέρα της κρύψασα αύτόν. "Οταν οί 'Αργοναύται διήλθον έκ Λήμνου, ή 'Υψιπύλη άπέκτησεν έκ τού 'Ιάσονος δύο υίούς, τόν Εΰνεων καί τόν Νεβροφόνον. 'Αποκαλυφθείσης όμως τής διασώσεως τού πατρός της, έξωρίσθη ύπό τών Λημνίων καί κατέφυγεν είς τόν βασιλέα τής Νεμέας Λυκούργον, όπου έγινε τροφός τού υίού του 'Οφέλτου. 'Αναλαβούσα νά όδηγήση τούς έκεϊθεν διελθόντας έπτά 'Αργείους στρατηγούς, ότε ούτοι έξεστράτευον κατά τών Θηβών, είς τινα πηγήν κατέλιπε τόν υίόν τού Λυκούργου, όστις δηχθείς ύπό φαρμακερού όφεως άπέθανε. 'Ο Λυκούργος άπεπειράθη τότε νά φονεύση τήν 'Υψιπύλην, άλλ' οί 'Αργεΐοι στρατηγοί τήν έσωσαν, πρός τιμήν δέ τού άποθανόντος 'Οφέλτου, μετωνόμασαν αύτόν 'Αρχέμορον καί ίδρυσαν τούς άγώνας Νέμεια. 'Ο μύθος ούτος ένέπνευσε τόν Εύριπίδην, όστις έγραψε τραγωδίαν ύπό τό όνομα «'Υψιπύλη», τής όποίας άρκετοί στίχοι άνευρέθησαν έσχάτως έπί παπύρου.

Φ

ΦΑΓΡΗΣ. — Μεσόγειον φρούριον τών Πιέρων έν 'Ηδωνίδι, κείμενον μεταξύ τών έκβολών τού Νέστου καί Στρυμόνος Ν.Α. τής 'Αμφιπόλεως παρά τό Παγγαΐον ('Ηροδ. VII, 112). Κατ' άρχάς κατείχετο ύπό τών 'Ηδωνών, βραδύτερον όμως, κατά τόν VII αίώνα, κατελήφθη ύπό τών Πιέρων.

* ΦΑΙΔΙΜΟΣ Ο ΒΙΣΑΝΘΗΝΟΣ.— 'Ελεγειακός ποιητής έκ Βισάνθης, πόλεως τής Θράκης.

ΦΑΝΑΡΙΟΝ.—'Ιστορική συνοικία τής Κωνσταντινουπόλεως, κειμένη παρά τήν νοτίαν παραλίαν τού Κερατίου κόλπου καί συνορεύουσα πρός τά ΒΔ μέν μέ τάς Βλαχέρνας καί τόν Βαλατάν, πρός τά Ν.Α. δέ μέ τό Πετρίον. Τό όνομα Φανάριον προέρχεται έκ τού έπί τής βασιλικής άποβάθρας φάρου, όστις έχρησίμευε πρός φωτισμόν αύτής, άνάγεται δέ είς τούς πρό τής άλώσεως τής Κωνσταντινουπόλεως χρόνους.

'Επί τών Βυζαντινών χρόνων άνήκεν είς τήν δεκάτην τετάρτην ρεγιώνα τής Κωνσταντινουπόλεως, περιελαμβάνετο δέ έντός τού μεγάλου παραθαλασσίου τείχους, τό όποΐον έξετείνετο κατά μήκος τής παραλίας τού Βοσπόρου. Μετά τήν άλωσιν τής Κωνσταντινουπόλεως ό Πορθητής παρεχώρησε τήν συνοικίαν ταύτην είς τούς "Ελληνας, άπό δέ τού 1603 έγκατεστάθη είς αύτήν καί τό Πατριαρχεΐον, άποβάσα τό θρησκευτικόν καί πνευματικόν κέντρον τού ύποδούλου 'Ελληνισμού.

ΦΑΡΖΑΝΖΗΣ.—Βασιλεύς τού Κιμμερίου Βοσπόρου ξενικής δυναστείας περί τό 254—255 μ.Χ. τού όποίου σώζονται χαλκά νομίσματα μεθ' έλληνικής έπιγραφής.

* ΦΑΡΜΑΚΕΥΣ.—'Αρχαΐον προάστειον τής Κωνσταντινουπόλεως, τό νύν Θεραπειά (βλ. λεξ.) μετονομασθέν ούτω ύπό τού πατριάρχου 'Αττικού (406—425) «ίνα μή τάς συνάξεις έκεΐ ποιούμενος, δυσφήμω όνόματι όνομάζη τόν τόπον» (Σωκρ. 'Εκκλησ. 'Ιστορ. VII, 25).

ΦΑΡΜΑΚΙΑΣ (κόλπος).—Κολπίσκος τής Εύρωπαϊκής παραλίας τού Βοσπόρου, μεταξύ τού Βαθέος κόλπου (νύν Μπουγιούκ Ντερέ) καί τού λιμένος Πιθήκου (παρά τό νύν Νεοχώριον). Είναι ό σύγχρονος όρμος Θεραπειά.

ΦΕΡΡΑΙ.—'Επί τών Βυζαντινών χρόνων έκαλεΐτο Βέρροια καί Φηρά, έξ ού καί τό νεώτερον αύτής όνομα Φέρραι, τουρκιστί Φερετζίκ. Μέ τήν ίστορίαν τής πόλεως ταύτης στενώτατα συνδεδεμένη ή μονή τής Βήρας ή τού Βηρός (βλ. λέξ.), τήν όποίαν ίδρυσε περί τά τέλη τού βίου του ό 'Ισαάκιος, υίός 'Αλεξίου Α' τού Κομνηνού έπ' όνόματι τής Θεοτόκου τής έπιλεγομένης Κοσμοσωτείρας κατά τό έτος 1151—1152. 'Επροικοδότησε δέ αύτήν πλουσιώτατα καί ποικιλοτρόπως εύηργέτησε, ίδρύσας βιβλιοθήκην, νοσοκομεΐον, λου-

τρῶνα, ὑδραγωγεῖον καὶ ἄλλα. (Ἀναστ. Ὀρλάνδου, Τὰ Βυζαντινὰ μνημεῖα τῆς Βήρας, εἰς Θρακικά, 1933, σελ. 3—34). Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ XIII αἰῶνος, μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Λατίνων (1204), ἡ Βήρα μετὰ τῶν περιχώρων περιῆλθεν εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ Γοδεφρείδου Βιλλεαρδουΐνου, ὅστις διώρισε διοικητὴν αὐτῆς τὸν ἀνεψιόν του Ἄνσυ-δὲ-Κουρσέλ. Σὺν τῷ χρόνῳ ἡ μονὴ τῆς Κοσμοσωτείρας μετεβλήθη εἰς ἀληθὲς φρούριον, ὅπως καὶ ἡ γείτων αὐτῆς Τραϊανούπολις, ὅπου πλέον ἡ ἅπαξ συνεκρούσθησαν οἱ Βυζαντινοὶ μετὰ τῶν Βουλγάρων. Οὕτω κατὰ τὸ 1322 ὁ Μιχαὴλ Σισμὰν ἔφθασε μέχρι τῆς μονῆς καταστρέψας ὅλην τὴν ὕπαιθρον χώραν. Κατὰ τὸ 1331 μόλις ὁ αὐτοκράτωρ Ἀνδρόνικος εἶχεν ἐπιστρέψει εἰς Διδυμότειχον, 70 πλοῖα ὑπὸ τὸν πρίγκηπα Καρατζῆ ἀνεφάνησαν εἰς τὰ παράλια τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου, ὅπου ἀποβιβασθέντες οἱ Τοῦρκοι ἔφθασαν μέχρι Βήρας καὶ Τραϊανουπόλεως, ἐπενεγκόντες ἁπανταχοῦ ὅθεν διήρχοντο, τὸν ὄλεθρον καὶ τὴν καταστροφήν. Ὁ Ἀνδρόνικος ἔσπευσε τότε κατ' αὐτῶν, ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ οἱ πλεῖστοι τῶν Τούρκων εἶχον ἀποσυρθῇ κομίζοντες πλούσια λάφυρα, μόνον δὲ 1500, οἱ ὁποῖοι ἐξηκολούθουν τὸ καταστρεπτικὸν ἔργον των, κατεσφάγησαν ὑπὸ τῶν βασιλικῶν στρατευμάτων. Κατὰ τὸν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀνδρονίκου Γ' ἐπισυμβάντα τὸ 1341 ἐμφύλιον πόλεμον, ὁ Ἰωάννης Καντακουζηνὸς κατέλαβεν αὐτὴν κατόπιν τῆς γενναίας ἀντιστάσεως τῆς φρουρᾶς.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ XIII αἰῶνος φαίνεται ὅτι ἡ μονὴ τῆς Βήρας, περιβαλλομένη δι' ὀχυρωτάτων τειχῶν, ἐχρησίμευσε καὶ ὡς εἱρκτὴ διὰ τοὺς πολιτικοὺς ἐγκληματίας ἢ ὡς ἀπομονωτήριον καὶ τόπος ἐξορίας τῶν ἐπικινδύνων προσώπων. Ἐπὶ Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου ἐστάλη ὡς ὅμηρος εἰς Βήραν ἡ οἰκογένεια τοῦ Ἀζατίνου τοῦ Β', ἐκπτώτου σουλτάνου τοῦ Ἰκονίου. Ἐκεῖ ἡ σύζυγός του, μαθοῦσα ἐκ ψευδοῦς ἀγγελίας τὸν θάνατον τοῦ Ἀζατίνου ἔπεσεν ἀπό τινος πύργου παρὰ τὴν πύλην τῆς πόλεως καὶ ἐφονεύθη τὸ 1268. Ἀπὸ τότε ἡ πύλη ἐκείνη ὠνομάσθη κατὰ τὸν Hammer, Ἀννὰ-Καπουσῆ, ἤτοι πύλη τῆς μητρὸς ἢ τῆς Ἄννης. (Βλ. Ἀχ. Σαμοθράκη: Ὁ Σουλτᾶνος τοῦ Ἰκονίου Ἀζατῖνος καὶ ἡ πολιορκία τῆς Αἴνου ὑπὸ τῶν Βουλγάρων 1265, εἰς «Θρακικὸν Ἀρχεῖον», Τ. Β' σελ. 47—55). Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ XIV αἰῶνος ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Καντακουζηνοῦ, ὅτι ἡ Βήρα ἐχρησίμευε καὶ ὡς ναυτικὸς σταθμὸς τῶν Βυζαντινῶν. Ἐκ τῆς μαρτυρίας ταύτης φαίνεται ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τὸ στόμιον τοῦ Ἕβρου ἦτο βαθύτερον καὶ δὲν εἶχεν ὑποστῇ τὰς σημερινὰς προσχώσεις, διὰ τοῦ ὁποίου καὶ μεγάλα πλοῖα ἠδύναντο νὰ ἀναπλεύσουν τὸν ποταμόν. Ἡ Βήρα μετὰ τῶν περιχώρων κατελήφθη ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐπὶ τοῦ Σουλτάνου Μουρὰτ τοῦ Α' τοῦ 1361 ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ αὐτοῦ Ἐβρενός. Ἡ περίφημος μονὴ τῆς Βήρας κατεστράφη καὶ μόνον ὁ ναὸς περιεσώθη μεταβληθεὶς εἰς τζαμίον. Αἱ τελευταῖαι πρὸς στερέωσιν τοῦ ναοῦ γενόμεναι ἐργασίαι, ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ καθηγητοῦ Ὀρλάνδου, ἔφεραν εἰς φῶς διαφόρους τοιχογραφίας καλῶς διατηρουμένας, χαλκοῦν σταυρὸν μὲ κεραίας καταληγούσας εἰς σφαιρίδια, ἐπιγραφὰς κ.τ.λ. Ἐκ τῶν τειχῶν σώζονται ἐρείπιά τινα, ὡς καὶ τριῶν πύργων, τῶν ὁποίων οἱ μὲν δύο κεῖνται πρὸς νότον τοῦ ναοῦ εἰς ἀπόστασιν 18 καὶ 30 μέτρων, ὁ δὲ πρὸς βορρᾶν εἰς ἀπόστασιν 50 μέτρων. Ἡ μονὴ τῆς Κοσμοσωτείρας ὑπήγετο εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ μητροπολίτου Τραϊανουπόλεως, ἡ δὲ πόλις Βήρα ἦτο ἕδρα ἐπισκόπου μνημονευομένη κατὰ τὸν XIV αἰῶνα ἐπὶ τῆς πατριαρχείας Νήφωνος τοῦ Α' (1311 - 1314) ἡνωμένη μετὰ τῆς Μάκρης. Ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεώς της διατελεῖ ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Ἀλεξανδρουπόλεως. Σήμερον αἱ Φέρραι εἶναι ἕδρα ὁμωνύμου κοινότητος τῆς ἐπαρχίας Ἀλεξανδρουπόλεως νομοῦ Ἕβρου, ἀριθμοῦσα δὲ κατὰ τὴν τελευταίαν ἀπογραφὴν (1928) 2.843 κατοίκους. Κεῖται 48 χλμ. πρὸς βορρᾶν τῆς Ἀλεξανδρουπόλεως (Δεδεαγάτς) ἐπὶ ὑψώματός τινος, παρὰ τὸν σταθμὸν τῆς

σιδηροδρομικῆς γραμμῆς 'Αλεξανδρουπόλεως—'Αδριανουπόλεως, οὐ μακρὰν τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ δυτικοῦ βραχίονος τοῦ ποταμοῦ Ἕβρου, ὅστις διασκελιζόμενος εἰς μικρὰν ἀπ' αὐτῆς ἀπόστασιν σχηματίζει τὸ δέλτα αὐτοῦ, γνωστότερον ὑπὸ τὴν τουρκικὴν ὀνομασίαν Γκιαοὺρ-'Αντά. Ἔχει ἑξατάξιον καὶ διτάξιον δημοτικὸν σχολεῖον καὶ νηπιαγωγεῖον, διατηρεῖ δὲ δύο ἐκκλησίας: τὴν βυζαντινὴν τῆς Θεοτόκου τῆς Κοσμοσωτείρας καὶ τὴν τοῦ 'Αγίου Νικολάου, ἀνεγερθεῖσαν μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν της. Εἰς τὴν κοινότητα Φερρῶν ὑπάγονται καὶ τὰ χωρία: Κοῖλα (Κισλᾶ κιοϊ), ἡ Μικρὰ Καβησσὸς (Μικρὸ Οὐκοὺφ) καὶ τὸ Μοναστηράκι (Σελιμιέ). Ἕνεκα ὅμως τῆς μετὰ τοῦ ποταμοῦ Ἕβρου γειτνιάσεως καὶ τῶν παρ' αὐτὴν ἐκτεταμένων ἑλῶν, τὸ κλῖμα εἶναι ὑγρὸν καὶ ἀνθυγιεινόν, ἡ δὲ ἑλονοσία μαστίζει καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν ὕπαιθρον χώραν.

Εἰς τὸ μέσον περίπου τῆς ἀπὸ Φερρῶν εἰς 'Αλεξανδρούπολιν μεγάλης δημοσίας ὁδοῦ ἀναβλύζουσιν αἱ περίφημοι ἰαματικαὶ πηγαὶ τῆς Τραϊανουπόλεως παρὰ τὸ χωρίον Λουτρός, θερμοκρασίας 50,6° Κελσίου, περιέχουσαι κατὰ τὴν ἀνάλυσιν τοῦ Μ. Περτέση, χημικοῦ ὑδρολόγου τοῦ 'Υπουργείου 'Εθνικῆς Οἰκονομίας (Μάρτιος 1931) εἰς ἕκαστον χγρμ. ὕδατος ποσότητας διαλελυμένων ἁλάτων 8,38 ἐκ τῶν ὁποίων 5,88 χλωριοῦχον νάτριον καὶ ραδιενέργειαν 5,30 μονάδας Mache. 'Ενδείκνυται ἐπὶ ἐλαφρῶν ἀρθριτικορρευματικῶν παθήσεων καὶ νευραλγιῶν.

ΦΟΙΗ.—Πρωτεύουσα τῶν Μυρμιδόνων, τῶν ὁποίων ἦρχον οἱ Αἰακίδαι Πηλεὺς καὶ 'Αχιλλεύς. Φοίη ἐκαλεῖτο ἐπίσης καὶ ἡ χώρα αὐτῶν ('Ιλιάδ. Β, 683,—Ι, 395).

ΦΙΔΑΛΕΙΑ. — Σύζυγος τοῦ Μεγαρέως Βύζαντος, ἱδρυτοῦ τοῦ ἐπὶ τοῦ Θρακικοῦ Βοσπόρου Βυζαντίου. Πολεμήσασα γενναίως, ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ συζύγου της, κατὰ τῶν ἐπιδραμόντων Σκυθῶν, ἀπέκρουσεν αὐτοὺς καὶ ἔσωσε τὴν πόλιν, ἥτις εὐγνωμονοῦσα ἔστησεν πρὸς τιμήν της ἀνδριάντα.

ΦΙΔΑΛΕΙΑ ΑΚΡΑ. — 'Ακρωτήριον τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου, πρὸς βορρᾶν τοῦ 'Ερμαίου: «Κάμψαντι δὲ πρὸς βορρᾶν τὸ 'Ερμαῖον, ἀπαντᾷ πέτρα αὐτοφυὴς ἀετῷ ἐπικυῖα, ἔχοντι ἀναπεπταμένας τὰς πτέρυγας καὶ καλουμένη Φιδάλεια ἢ Φαιδάλια». (Διον. Βοσπ. 'Ανάπλους, ἀποσ. 37). Εἶναι, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, τὸ σημερινὸν Κιζλὰρ—Μπουρνού.

ΦΙΔΑΛΕΙΑΣ (Κόλπωσις). — Κόλπωσις τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου, κειμένη μεταξὺ 'Ανάπλου καὶ Λεωσθενείου, τῆς ὁποίας τὸν μυχὸν ἀπετέλει ὁ Γυναικῶν Λιμήν. (Στέφ. Βυζάντιος). Εἶναι ἡ σημερινὴ κόλπωσις Μπαλτᾶ-λιμάν. Εἰς τὸν λιμένα τοῦτον ἔγινε ἡ μεταξὺ Γενουησίων καὶ 'Οθωμανῶν ναυμαχία ἐπὶ Μεχμὲτ τοῦ Β' (1451—1481), καθ' ἣν 50 πλοῖα ἢ κατ' ἄλλους 5 Γενουατικὰ ἐνίκησαν τὸν 'Οθωμανικὸν στόλον ὑπ' αὐτὰ τὰ βλέμματα τοῦ Σουλτάνου. Λέγεται μάλιστα ὅτι κατὰ τὴν ναυμαχίαν ταύτην, ὁ Σουλτᾶνος ὥρμησεν ἔφιππος εἰς τὴν θάλασσαν παροτρύνων καὶ ἐνθαρρύνων τὸν στρατόν του. 'Ενταῦθα ὑπεγράφη ἡ μεταξὺ Ρωσσίας καὶ Τουρκίας συνθήκη τὸ 1646.

ΦΙΛΕΤΙΑΝΗ (Λίμνη).—Βυζαντινὴ ὀνομασία τῆς λίμνης τῶν Δέρκων, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ ἱστορικοῦ Ζωσίμου (491 — 518 μ. Χ.) Παρ' αὐτὴν γίνονται πολλὰ ναυάγια, θεωρουμένη πολλάκις ὑπὸ τῶν ναυτιλλομένων ὡς τὸ στόμιον τοῦ Βοσπόρου. 'Υπὸ τῶν Τούρκων καλεῖται Γελαντζῆ-μπογάζ. (βλ. Δέλκος).

* ΦΙΛΗΡΟΣ (ἡ). — Πόλισμα τῆς Μυγδονίας, ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Πλινίου (Φυσ. 'Ιστορ. IV, 17, 3) μεταξὺ Λήτης καὶ Χαλάστρας, καταστραφὲν πιθανώτατα τὸ 315 π. Χ. ὑπὸ τοῦ Κασσάνδρου πρὸς ἵδρυσιν τῆς Θεσσαλονίκης. Τὸ ὄνομα Φίληρος ἐδόθη εἰς τὸ πρώην χωρίον Γιαλιτζὶκ τῆς ἐπαρχίας Θεσσαλονίκης τοῦ ὁμωνύμου νομοῦ.

* ΦΙΛΗ[ΤΑΣ] ἢ ΦΙΛΗ[ΜΩΝ].—Δυνάστης τῆς Θράκης πιθανῶς κατὰ τὴν περιφέρειαν τῶν Κυψέλων, περὶ τὰ 350 π.Χ. τοῦ ὁποίου σώζονται νομίσματα ὅμοια πρὸς τὰ τοῦ Κερσοβλέπτου. (Β, Head, 'Ιστορ, τῶν Νομισμ. ἔκδ. γ' ἀγγλιστί, σελ. 284).

ΦΙΛΙΑ (ἄκρα).—'Ακρωτήριον καὶ ὅρμος τῆς ἀνατολικῆς παραλίας τῆς Θράκης, κατὰ τὸν 'Ανώνυμον (Περίπλ. Εὐξ. Πόντου 90), ἡ Φρυγία ἄκρα τοῦ 'Αρριανοῦ (Περ. Εὐξ. Πόντου 27), 7 1)2 μίλλια Ν. Α. τοῦ Σερβὲ—Μπουρνοὺ τῆς Μηδείας. Τὸ ἐθνικόν Φιλεάτης. Πιθανῶς εἶναι τὸ σημερινὸν ἀκρωτήριον Μαλαθριά, ὑπὸ τῶν Τούρκων ὀνομαζόμενον Καλιουτζῆ — Μπουρουνού.

ΦΙΛΙΠΠΟΙ (οἱ).—'Η πόλις τῶν Φιλίππων ἔκειτο παρὰ τὸ Παγγαῖον ὄρος ἐπὶ τῶν ὑπωρειῶν ὑψηλοῦ τινος βράχου εἰς ἀνατ. μῆκ. 50°,45' καὶ βόρ. πλάτ. 41°,55' κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. Γ, 12, 28). Τὸ παλαιότερον ὄνομα τῶν Φιλίππων ἦτο Δάτον, ἱδρυθὲν περὶ τὸν δέκατον αἰῶνα ὑπὸ περιοίκων λαῶν καὶ λαβὸν τὸ ὄνομα ἀπὸ τῶν Δατηνῶν, θρακικοῦ λαοῦ, κατοικοῦντος τὴν περὶ τὸ Παγγαῖον ὄρος καὶ τὸν Στρυμονικὸν κόλπον χώραν (βλ. λέξ. Δάτον). Περὶ τὸν ἕκτον αἰῶνα οἱ Θάσιοι ἀπῴκισαν τὸ Δάτον, ἀλλ' ἠναγκάσθησαν νὰ ἀποχωρήσουν, ἐκδιωχθέντες ὑπὸ τῶν θρακικῶν φύλων τοῦ Παγγαίου. 'Αργότερον ὅμως, καθ' ἣν ἐποχὴν Φίλιππος ὁ 'Αμύντου ἀπησχολεῖτο εἰς τὸν κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του 'Αργαίου πόλεμον, οἱ Θάσιοι παρακινούμενοι καὶ ἐνθαρρυνόμενοι ὑπὸ τοῦ Καλλιστράτου, στρατηγοῦ τῶν 'Αθηναίων, ἀνέκτησαν τὸ Δάτον τὸ 861 π. Χ., μετονομάσαντες τὴν πόλιν Κρηνίδας (βλ. λ.), ἕνεκα τῶν ἀφθόνων πηγαίων ὑδάτων, τὰ ὁποῖα καταρδεύουν τὴν πόλιν καὶ τὰ πέριξ. «Διὰ τὸ εἶναι κρῆναι περὶ τῷ λόφῳ ναμάτων πολλαί», ὅπως ἀναφέρει ὁ 'Αππιανὸς (IV, 105). Δὲν ἠδυνήθησαν ὅμως νὰ παραμείνουν ἐκεῖ ἐπὶ πολὺ ἕνεκα τῶν συχνῶν ἐπιδρομῶν τῶν περιοίκων θρακικῶν λαῶν καὶ ἐζήτησαν τὴν βοήθειαν τοῦ Φιλίππου, ὅστις ἐποφθαλμιῶν τὴν πόλιν εὐχαρίστως ἐδέχθη τὴν πρόσκλησιν. 'Επελθὼν ὅμως μετ' ἀρκετοῦ στρατοῦ, ἀφοῦ ἀπήλλαξε τὴν χώραν ἀπὸ τοὺς ἐπιδρομεῖς, ἐκυρίευσε τὴν πόλιν καὶ μετωνόμασεν αὐτὴν ἐκ τοῦ ὀνόματός του Φιλίππους. (Διοδ. Σικελ. XVI, 3, 8.—Στράβ. VII, 41). 'Υπὸ τὸ ὄνομα δὲ τοῦτο εἶναι γνωστοτέρα ἡ πόλις ἐν τῇ ἱστορίᾳ. Πρώτη μέριμνα τοῦ Φιλίππου ἦτο νὰ ὀχυρώσῃ αὐτήν. Πράγματι δὲ ἀνήγειρεν ἰσχυρότατα τείχη, καταστήσας τοὺς Φιλίππους προπύργιον κατὰ τῶν συχνῶν ἐπιδρομῶν τῶν βαρβάρων. Οἱ Φίλιπποι ὑπὸ τὸν Φίλιππον ἤκμασαν καὶ ἐπλούτισαν, χάρις εἰς τὰ παρακείμενα περίφημα μεταλλεῖα χρυσοῦ, τῶν ὁποίων τὸ ἐτήσιον εἰσόδημα ἀνήρχετο εἰς 1.000 τάλαντα. (Στράβ. VII, 331, 34).

Πρὸς δυσμὰς τῶν Φιλίππων ἐξετείνετο εὐφορωτάτη πεδιάς, μήκους 350 περίπου σταδίων, μέχρι Δραβήσκου καὶ 'Αμφιπόλεως, ἐν τῇ ὁποίᾳ κατὰ τὴν μυθολογίαν, ὁ Πλούτων ἥρπασε τὴν Περσεφόνην συλλέγουσαν ἄνθη, πρὸς ἀνατολὰς δὲ εἰς ἀπόστασιν 18 περίπου σταδίων ἔκειντο τὰ περίφημα στενὰ τῶν Κορπίλων (βλ. λέξ.), τὰ ὁποῖα ἐκαλοῦντο 'Ακόντισμα. Οἱ Φίλιπποι ἔγιναν τὸ θέατρον τῆς μεγάλης μάχης, τῆς γνωστῆς ἐν τῇ ἱστορίᾳ ὑπὸ τὸ ὄνομα «Μάχη τῶν Φιλίππων» τὸ 42 π.Χ., καθ' ἣν ὁ Αὔγουστος καὶ 'Αντώνιος κατέστρεψαν τὰς δημοκρατικὰς λεγεῶνας τοῦ Βρούτου καὶ τοῦ Κασσίου. 'Απὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀπέβη περίδοξος ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ὀνομασθεῖσα ἕνεκα τῆς ἐν αὐτῷ ἐγκαταστάσεως Ρωμαίων ἀποίκων: Αὐγούστα 'Ιουλία Φιλιππικὴ (Colonia Augusta Julia Philippensium) καὶ προικισθεῖσα διὰ μεγαλοπρεπῶν οἰκοδομῶν.

Κατὰ τὰ ἀρχαῖα 'Οδοιπορικά, οἱ Φίλιπποι ἔκειντο ἐπὶ τῆς 'Εγναντίας 'Οδοῦ (Via Egnatia) καὶ ἀπεῖχον ἀπὸ μὲν τῆς 'Αμφιπόλεως 33 μίλλια, ἀπὸ τοῦ 'Ακοντίσματος 21 καὶ ἀπὸ τῆς Νεαπόλεως (Καβάλλας), ἡ ὁποία ἐχρησίμευεν ὡς ἐπίνειον 9—10 μίλλια. Ἔκειτο δὲ ἡ πόλις τῶν Φιλίππων, (IV, 105), οὐχὶ ἐπὶ λόφου, ὡς ἀναφέρει ὁ 'Αππιανός, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ λόφου, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς ἐπὶ τόπου ἐρεύνης, καθ' ἣν αἱ πηγαὶ τῶν ὑδάτων ἀνέβλυζον κάτωθεν τῆς πόλεως, ἐκεῖ ὅπου ἔληγον αἱ ὑπώρειαι τοῦ λόφου καὶ ἤρχιζεν ἡ πεδιάς. «Τὸ δὲ ὑπὲρ τὴν πόλιν, ὅπως λέγει ὁ Καντακουζηνός, ἄβατόν ἐστι διὰ σκληρότητα, καὶ φάραγξι βαθείαις καὶ κρημνοῖς καὶ πέτραις περιειλημμένον,

τὸ δὲ ὑπὸ τὴν πόλιν, λεῖον ὂν τέναγός ἐστι καὶ τέλμα βαθὺ ἑλῶδες καὶ ὕδασι πολλοῖς κατάρρυτον». Ὅτι δὲ οἱ Φίλιπποι ἔκειντο εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ λόφου, καὶ ὅτι, ὅταν ἐπεξετάθη ἡ πόλις ἐπὶ τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων, ἡ ἐπέκτασις αὕτη ἐγένετο πρὸς τὰ κάτω, δηλαδὴ πρὸς τὴν πεδιάδα, ἀποδεικνύεται καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἐρειπίων, τῶν ὁποίων ἡ ὕπαρξις καὶ ἡ ἀνεύρεσις, ὅπως λ. χ. τοῦ θεάτρου, τὸ ὁποῖον ἐκτίσθη περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ τρίτου π. Χ. αἰῶνος, ἐπιβεβαιοῖ τὴν ἀνωτέρω μαρτυρίαν τοῦ Κανταχουζηνοῦ.

Πολλοὶ τῶν μεταγενεστέρων συγγραφέων συγχέουν τοὺς Φιλίππους τούτους μὲ τὴν Φιλιππούπολιν, θεωροῦντες τὰς δύο ταύτας πόλεις μίαν καὶ τὴν αὐτήν. Ἄλλοι πάλιν ἐθεώρουν ὡς ἱδρυτὴν τῶν Φιλίππων οὐχὶ τὸν Φίλιππον τῆς Μακεδονίας, ἀλλὰ Φίλιππον, τὸν αὐτοκράτορα τῆς Ρώμης (244—249 μ. Χ.).

Ἡ Ἄννα Κομνηνὴ π. χ. λέγει: «Κατὰ τὴν Φιλιππούπολιν ἐνδιατρίβει. Πόλις δὲ αὕτη περὶ τὴν τῆς Θράκης μεσόγειαν . . . Εὖρος (γράφε Ἕβρος) τῇ πόλει παραρρεῖ... Φίλιππον δὲ ὅταν εἴπω, οὐ τὸν Μακεδόνα λέγω, τὸν τοῦ Ἀμύντου, νεωτέρα γὰρ ἡ πόλις τοῦ Φιλίππου τούτου, ἀλλὰ τοῦ Ρωμαίου Φιλίππου... Πολίχνιον δὲ ἦν τὰ πρῶτα καὶ πρὸ Φιλίππου Κρηνίδες ὀνομαζόμενον, παρ' ἐνίων δὲ Τριμοῦς» (XVI, 8). Μολονότι δὲ ἀναφέρει καὶ τὰς δύο πόλεις ἐκλαμβάνει αὐτὰς ὡς μίαν καὶ τὴν αὐτήν. Εἰς τὸ αὐτὸ λάθος περιπίπτει καὶ ὁ Μελέτιος (Γ, σελ. 102). καθ' ὅσον οἱ πρὸ τοῦ Φιλίππου τοῦ αὐτοκράτορος συγγραφεῖς, ὅπως ὁ Πλούταρχος, ὁ Στράβων ὁ Λουκιανὸς καὶ ἄλλοι, ἀναφέροντες τὴν Φιλιππούπολιν ἀποδίδουν τὴν ἵδρυσιν αὐτῆς εἰς Φίλιππον τοῦ Ἀμύντου. Ἐξ ἄλλου καὶ τὰ πρὸ Χριστοῦ νομίσματα τῆς Φιλιππουπόλεως μαρτυροῦν τοῦτο. Ἀλλὰ καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν νεωτέρων ὑπέπεσαν εἰς τὴν πλάνην ταύτην. Περιττὸν δὲ κρίνομεν νὰ ἀναφέρωμεν αὐτούς, καθ' ὅσον οὐδεὶς σήμερον συγχέει τὰς δύο ταύτας πόλεις. (Σταύρου Μερτζίδου, Οἱ Φίλιπποι, σ. 97 καὶ ἑξῆς).

Ἡ πόλις τῶν Φιλίππων, πλὴν τῆς μεγάλης ἱστορικῆς μάχης καὶ τοῦ ἀρχαίου αὐτῆς μεγαλείου, μᾶς ὑπομιμνήσκει τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ τὴν ἐξάπλωσιν αὐτοῦ ἐν Εὐρώπῃ. Μᾶς ἀναμιμνήσκει τὰς περιπετείας τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, τοὺς ραβδισμούς, τὰς φυλακίσεις καὶ τοὺς ἐξευτελισμοὺς αὐτοῦ μετὰ τοῦ Σίλα, καὶ τὴν ὡς ἐκ θαύματος ἀπαλλαγὴν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ δεσμωτηρίου. (Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, XVI, 9, 4.).

Εἰς τοὺς Φιλίππους ἐκήρυξε τὸ 53 μ.Χ. ὁ μέγας τῶν ἐθνῶν Ἀπόστολος τὸ εὐαγγέλιον συστήσας καὶ χριστιανικὴν κοινότητα, πρὸς τὴν ὁποίαν ἀπηύθυνε καὶ ἰδιαιτέραν ἐπιστολὴν τὴν «πρὸς Φιλιππησίους», τῆς ὁποίας ὁ πρῶτος ἐπίσκοπος ὑπῆρξεν ὁ Ἑρμᾶς, εἷς τῶν 70 ἀποστόλων, τοῦ ὁποίου τὴν μνήμην ἡ ἐκκλησία ἑορτάζει τὴν 5ην Νοεμβρίου. Πρώτη δὲ πάντων ἐπίστευσεν εἰς τὸν Χριστὸν ἡ ἐκ Θαυματείρων καταγομένη Λυδία, ἥτις ἐβαπτίσθη μεθ' ὅλου τοῦ οἴκου της, κατόπιν δὲ καὶ ἄλλοι, συστήσαντες ἀργότερον ἐκκλησίαν (Πράξεις XVI, 14—16), Διὰ τῶν Φιλίππων διῆλθε 107 ὁ ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας Ἰγνάτιος μεταβαίνων εἰς Ρώμην ὅπου ἐμαρτύρησεν. Ἀπὸ ἐκκλησιαστικῆς ἀπόψεως οἱ Φίλιπποι ἐνωρίτατα ἀνεδείχθησαν εἰς ἕδρα Μητροπολίτου. Οὕτω κατὰ τὸν 8ον αἰῶνα ἡ Μητρόπολις τῶν Φιλίππων εἶχεν ὑπ' αὐτὴν 18 ἐπισκοπάς. Προϊόντος ὅμως τοῦ χρόνου, ἠλαττώθησαν εἰς 7 μόνον. (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Τόμ. Ε', σελ. 483). Κατὰ τὸν XVI αἰῶνα ἐπὶ Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου τοῦ Πρεσβυτέρου (1282—1320) ἀπὸ τῆς 39ης τάξεως, τὴν ὁποίαν κατεῖχεν ἐν τῇ κλίμακι τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου, ὑπεβιβάσθη εἰς τὴν 47ην. Τὸ 1618 ὁ Μητροπολίτης Κλήμης, κατώρθωσε νὰ ὑπαγάγῃ ὑπ' αὐτὸν τὴν Μητρόπολιν Δράμας. Εἶναι δὲ ὁ Κλήμης οὗτος ὁ τελευταῖος αὐτοκέφαλος Μητροπολίτης τῶν Φιλίππων, διότι ἔκτοτε οἱ Μητροπολῖται αὐτῶν ἔφερον τὸν τίτλον «Φιλίππου καὶ Δράμας». Ἐπὶ τῆς ἀρχιερατείας τοῦ Νεοφύτου, περὶ τὰ τέλη τοῦ XVII αἰῶνος, τόσον εἶχε πτωχεύσει ὁ θρόνος τῶν Φιλίππων ἕνεκα τοῦ καθημε-

ρινῶς ἐλαττουμένου χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ; ὥστε προσετέθησαν εἰς αὐτὸν αἱ ἐπαρχίαι Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου. Τελευταῖος Μητροπολίτης τῶν Φιλίππων ἀναφέρεται ὁ τὸ 1721 ἐκλεγεὶς Παρθένιος. Ἔκτοτε διετηρήθη ὁ τίτλος «Φιλίππων, Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου» μέχρι τοῦ 1879, ὁπότε ἀπεσπάσθη ἡ ἐπαρχία Νευροκοπίου ὑπὸ ἴδιον ἐπίσκοπον, ἀπὸ δὲ τοῦ 1888 ὑπὸ Μητροπολίτην, ὁ δὲ τίτλος «Φιλίππων» διετηρήθη μνημονευόμενος μέχρι τοῦ 1924, ὁπότε ἀνασυνεστήθη ἡ Μητρόπολις Φιλίππων, περιλαβοῦσα ὑπ' αὐτὴν καὶ τὴν τῆς Νεαπόλεως. Διὰ πατριαρχικῆς δὲ πράξεως, δι' ἀποφάσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ διὰ νόμου τοῦ Κράτους, ὁ πρῶτος Μητροπολίτης αὐτῆς Χρυσόστομος, φέρει τὸν τίτλον τοῦ Μητροπολίτου «Φιλίππων καὶ Νεαπόλεως». Πότε ἀκριβῶς κατεστράφησαν οἱ Φίλιπποι δὲν εἶναι γνωστόν. Φαίνεται ὅμως ὅτι ἡ πόλις ἤκμαζεν ἀκόμη κατὰ τὸν XIV καὶ XV αἰῶνα, ὡς ἀποδεικνύεται ἔκ τινος ἐκκλησίας, ἀνακαλυφθείσης τὸ 1878 καὶ ἐχούσης σχῆμα σταυροῦ. Εἰς τοιχογραφίας αὐτῆς ἀπεικονίζονται οἱ ἀπόστολοι Παῦλος καὶ Σίλας ἐνηγκαλισμένοι. Ὑποτίθεται δὲ ὅτι ἡ ἐκκλησία αὕτη ᾠκοδομήθη εἰς τὸν τόπον φυλακίσεως τῶν Ἀποστόλων τούτων. (Σταύρου Μερτζίδου, οἱ Φίλιπποι, σελ. 216 καὶ ἑξῆς).

Κατὰ δὲ τὰς κατὰ τὸ 1923 διενεργηθείσας ὑπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις Γαλλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς δοκιμαστικὰς ἀνασκαφάς, ἀνεκαλύφθη «παρὰ ποταμὸν οὗ ἐνομίζετο προσευχὴ εἶναι» (Πράξεις XVI, 13) ἐκκλησία τῶν πρώτων χριστιανικῶν χρόνων. Τέλος αἱ ἀπὸ τοῦ 1930 συστηματικαὶ ἀνασκαφαὶ ὑπὸ τῆς ἰδίας Σχολῆς διενεργούμεναι, ἀπεκάλυψαν τελείως καλλιμάρμαρον καὶ ὑπερμεγέθη ναὸν τοῦ πέμπτου, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, αἰῶνος τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Τελείως ὅμως κατεστράφη περὶ τὰ τέλη τοῦ XVIII αἰῶνος, τὸ 1793, καὶ μόνον τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐσώζετο ἔν τινι τουρκικῷ χωρίῳ ὀνόματι Φιλιππετζίκ, πρὸς τὰ Ν.Α. τῶν Φιλίππων. Ὁ Μελέτιος γράψας, περὶ τὰ τέλη τοῦ XVIII αἰῶνος, λέγει περὶ αὐτῶν: «Τανῦν εἶναι ἔρημος, καίτοι τὸ πάλαι περίφημος, τὸ αὐτὸ ὄνομα μέχρι τοῦ νῦν σώζουσα· τῆς ὁποίας τὴν λαμπρότητα φανερώνουσι τὰ λείψανα αὐτῆς καὶ τὸ ἀμφιθέατρον». (Γεωγ. Τόμ. Β. σελ. 466).

Τὰ ἐρείπια αὐτῶν κεῖνται ἐπὶ τῆς ἀπὸ Καβάλλας εἰς Δράμαν ὁδοῦ, παρά τινα τοποθεσίαν ὀνόματι Τικηλὶ-Τὰς (= λίθος ὄρθιος). Εἶναι δὲ ταῦτα καὶ σπουδαιότατα ὑπὸ ἱστορικὴν καὶ ἀρχαιολογικὴν ἔποψιν, ὅπως τὰ ἐρείπια τείχους ἑλληνικοῦ 2 ½ μέτρων πάχους μετὰ 9 πύργων, τοῦ θεάτρου τῆς ἀκροπόλεως, τῆς ἀγορᾶς, τοῦ βαλανείου καὶ ἄλλα μαρτυροῦντα τὸ ἀρχαῖον μεγαλεῖον τῆς πόλεως. Ἀνασκαφαὶ ἐγένοντο ἐπὶ τῆς θέσεως τῶν Φιλίππων ὑπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις Γαλλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς ἀπὸ τοῦ 1930.

Τῶν Φιλίππων σώζονται χρυσᾶ, ἀργυρᾶ καὶ χαλκᾶ, νομίσματα. Τὰ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ ἐκόπησαν κατὰ τὴν νέαν ὑπὸ τῶν Θασίων ἀνάκτησιν τῶν Κρηνίδων (τῶν προηγουμένως «Δάτου» καλουμένων) φέρουν δὲ τὴν ἐπιγραφήν: ΘΑΣΙΟΝ ΗΠΕΙΡΟ καὶ διαφόρους τύπους, ἔμπροσθεν κεφαλὴν Ἡρακλέους, ὄπισθεν δὲ τρίποδα. Μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Φιλίπου κατάκτησιν τῶν Κρηνίδων καὶ τὴν μετονομασίαν των εἰς Φιλίππους, ἐξηκολούθησαν νὰ κόπτουν νομίσματα παρομοίου πρὸς τὰ ἀνωτέρω τύπου, φέροντα ὅμως τὴν ἐπιγραφήν: ΦΙΛΙΠΠΩΝ. Μολονότι δέ, ζῶντος ἔτι τοῦ Φιλίππου, ἐστερήθησαν τοῦ δικαιώματος νὰ κόπτουν νομίσματα ὑπὸ τὸ ἴδιον αὐτῶν ὄνομα, ἐν τούτοις παρέμειναν ἐπὶ τοῦ Φιλίππου καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ ὡς βασιλικὸν Νομισματοκοπεῖον, ὁ δὲ τρίπους, τὸ σύμβολον τῆς πόλεως, συχνὰ ἀπαντᾷ ἐπὶ τῶν νομισμάτων τῶν Μακεδόνων βασιλέων. Ἐπὶ τῆς ρωμαϊκῆς κατακτήσεως τῆς Μακεδονίας μέχρι τοῦ Αὐγούστου, φαίνεται ὅτι δὲ ἐκόπησαν νομίσματα εἰς Φιλίππους. Μετὰ τὴν μάχην ὅμως τῶν Φιλίππων (42 π.Χ.) παρεχωρήθη τὸ δικαίωμα νὰ κόπτουν τοιαῦτα οἱ ἀπόμαχοι τοῦ πραιτωριανοῦ συντάγματος, τὸ ὁποῖον ἐγκατέστησεν ἐκεῖ ὁ Αὔγουστος. Ἀλλ' αἱ

ἐπιγραφαὶ εἶναι λατινικαί : COHOR, PRAE. PHIL, ἢ COL, AUG. V. PHILIPP, ἤτοι : Dolonia Augusta Julia Victrix Philippensium (Head—Σβορώνου, τόμ. Α, σ. 284 κέ.).

Οἱ Φίλιπποι ὑπῆρξαν ἡ πατρὶς τοῦ Μαρσύου, υἱοῦ τοῦ Κριτοδήμου, ἱερέως τοῦ Ἡρακλέους. Οὗτος ἔγραψε «Μακεδονικὰ» εἰς πολλὰ βιβλία τῶν ὁποίων τὸ ἕκτον μνημονεύει ὁ Ἁρποκρατίων. (Λεξ. τῶν δέκα ρητόρων ἐν λέξει Γαληψό). Ἐπίσης ἔγραψε καὶ περὶ τῆς πατρίδος του, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν ἀρχαίων. Τοῦ Μαρσύου ἀναφέρονται καὶ ἄλλα συγγράμματα ὅπως λ.χ. ἀρχαιολογικὰ εἰς 12 βιβλία καὶ μυθικὰ εἰς 7 βιβλία. (Ἀθηναίου Δειπνοσοφισταί, ΙΙ καὶ ΙΧ). Πρὸς διάκρισιν δὲ ἀπὸ Μαρσύου τοῦ πρεσβυτέρου τοῦ ἐκ Πέλλης ἱστορικοῦ, ὀνομάζεται Μαρσύας ὁ νεώτερος (Γ. Μιστριώτου, Ἑλληνικὴ Γραμματολογία, τόμ. Β, σ. 15). Περὶ τῶν Φιλίππων ἔγραψαν οἱ περιηγηταί : Πέτρος Bellon, Παῦλος Lucas, Clarke, Leake, Félix, Baujour, Cousinery, Viquesnel καὶ ἄλλοι, ἰδίως δὲ ὁ Parrot κατὰ τὸ 1856, ὅτε ἦτο μέλος τῆς ἐν Ἀθήναις Γαλλικῆς ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς. Τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐρευνῶν του ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν Revue Archéologique τὸ 1860, καθὼς καὶ ἐν ἰδιαιτέρῳ τόμῳ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφήν : «Daton, Neapolis, Les Ruines des Philippes».

Ἐπὶ τῶν βράχων τῶν Φιλίππων εἶναι ἐγλυμμένα μικρὰ ἀνάγλυφα παριστῶντα Θεοὺς τῶν ὁποίων ἡ λατρεία ἦτο προσφιλὴς εἰς αὐτούς. Μεταξὺ δὲ καὶ ἄλλων παραστάσεων, αἱ ὁποῖαι ἀπεικονίζονται ἐπὶ τῶν βράχων, πολλαὶ εἶναι τῆς Ἀρτέμιδος, γειτνιάζουσαι παρὰ τὸν ναὸν τοῦ Σιλουαίνου. Παρὰ τοὺς πρόποδας δὲ τῶν βράχων εὑρέθησαν τὰ ἴχνη ναοῦ τοῦ Σιλουαίνου καὶ μεγάλαι λατινικαὶ ἐπιγραφαὶ πρὸς τιμὴν τοῦ Θεοῦ. Ἦτο δὲ ὁ Σιλούαινος οὗτος ἢ Sylvanus, εἷς τῶν μᾶλλον σεβαστῶν, θεωρούμενος ἀνίκητος καὶ ἁγιώτατος προστάτης τῆς αὐτοκρατορίας καὶ τοῦ αὐτοκράτορος, διαδοθείσης τῆς λατρείας του ὑπὸ τῆς Ρώμης καὶ εἰς τὰς ἐπαρχίας. Ἐχρησίμευον δὲ οἱ ναοὶ αὐτοῦ ὡς κέντρα θρησκευτικῶν ἀδελφοτήτων, αἱ ὁποῖαι ὠνομάζοντο : Cultores Sylvani. Ὁ ἰδιαίτερος δὲ οὗτος σεβασμὸς τῶν Φιλιππησίων πρὸς τὸν Θεὸν τοῦτον ἦτο κοινὸς μεταξὺ τῶν λαῶν τῆς Θράκης. Ἐξηγεῖται δὲ τοῦτο εὐκόλως, ὡς ἐκ τῆς ἀρχαιοτάτης ἀφομοιώσεως τῆς Θρακικῆς θεότητος Βενδίδος μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρτέμιδος καὶ τῆς Diana τῶν Ρωμαίων, ἡ ὁποία ἀπεικονίζεται ἐπὶ τῶν βράχων ὑπὸ διαφόρους μορφάς.

Ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Bellon (1550), ὑπῆρχεν ἀκόμη τὸ ὡραῖον ἀμφιθέατρον τῶν Φιλίππων, τὸ ὁποῖον, λέγει, ἐπὶ πολὺν χρόνον θὰ διεσῴζετο, ἐὰν οἱ Τοῦρκοι δὲν ἀπέσπων τὰς βαθμίδας του. Αἱ δὲ διασωθεῖσαι ἀρχαιότητες τῶν Φιλίππων ἀβλαβεῖς, εἶναι 4 μεγάλοι πύργοι καὶ ὑψηλοὶ στῦλοι, λείψανα τοῦ ναοῦ τοῦ Κλαυδίου, ὅπου ὑπάρχουν ἀκόμη πολλὰ ἀγάλματα καὶ μαρμάριναι στῆλαι δωρικοῦ καὶ ἰωνικοῦ ρυθμοῦ, λαμπρᾶς τέχνης. Ταῦτα ἔγραψεν ὁ Bellon. Ἐντὸς ὅμως τεσσάρων αἰώνων, τοιαύτας καταστροφὰς ἐπέφερον οἱ Τοῦρκοι, ὥστε ἀδύνατον νὰ γνωρίσῃ τις, γράφει ὁ Parrot εἰς τὴν ἔκθεσίν του, ποῦ ἔκειτο τὸ ἀμφιθέατρον, καὶ μόνον στύλοι τινὲς τοῦ ναοῦ τοῦ Κλαυδίου καὶ ἀγάλματα διεσκορπισμένα μαρτυροῦν ὅτι ἤκμαζεν ἐκεῖ ποτε πόλις, μεγάλη καὶ πλουσία. (Μ. Δήμητσα, Ἡ Μακεδονία σ. 730 κ. ἑξ.).

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ὁ ΑΜΦΙΠΟΛΙΤΗΣ.—Συγγραφεὺς ἐξ Ἀμφιπόλεως ἀγνώστου ἐποχῆς, περίφημος διὰ τὸν ἀκόλαστον βίον αὐτοῦ. Κατὰ τὸν Σουΐδαν ἔγραψε : «Ροδιακὰ» εἰς 19 βιβλία, «Κωακά» ἢ «Κῳϊκὰ» εἰς 2 βιβλία, «Θασσιακὰ» καὶ ἄλλα. Οὐδὲν ἔργον αὐτοῦ περιεσώθη μέχρις ἡμῶν.

ΦΙΑΙΠΠΟΥΠΟΛΙΣ.—Πόλις τῆς Παιωνίας ἐπὶ παραποτάμου τοῦ Στρυμόνος, εἰς τὰ νοτιοδυτικὰ τῆς Κερκίνης (νῦν Καρὰ-Νταγ), ἀναφερομένη μόνον ὑπὸ τοῦ Στράβωνος (VII, 331, 36). Ἡ θέσις αὐτῆς δὲν εἶναι ἐξηκριβωμένη.

ΦΙΛΙΠΠΟΥΠΟΛΙΣ.—Πόλις τῆς Θράκης κειμένη παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Ἕβρου καὶ ἐπὶ τριῶν λόφων : τοῦ Μου-

σαίου (Νεμπὲτ-τεπέ), τῶν Σχοινοβατῶν (Τζαμπὰς-τεπὲ) καὶ τῆς Εὐμολπιάδος (Ταξὶμ-τεπέ), οἵτινες ἦσαν συνῳκισμένοι ἀπὸ παλαιοτάτων χρόνων. Ὅθεν καὶ ὑπὸ τῶν Ρωμαίων ἐκλήθη καὶ Τριμόντιον καὶ Τριμοντία (= τρίλοφος). Ὠνομάσθη δὲ Φιλιππούπολις ἀπὸ Φιλίππου τοῦ Β΄ βασιλέως τῆς Μακεδονίας περὶ τὰ 341 π. Χ. ὅτε κατέκτησε τὴν Θράκην. Προηγουμένως ὠνομάζετο Πονηρούπολις, ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ ἀναπτυχθεῖσα διὰ τοῦ ἐποικισμοῦ ὑπὸ τοῦ Ἀντιπάτρου καὶ ἄλλων Ἑλλήνων, ἀπέβαλε τὸ δύσφημόν της ὄνομα καὶ μετωνομάσθη ἀπὸ τοῦ ἱδρυτοῦ της Φιλίππου πόλις ἢ Φιλιππούπολις. Μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Αὐγούστου, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἡ Φιλιππούπολις ἦτο φόρου ὑποτελείας εἰς τοὺς Ὀδρύσας, διατηροῦσα τὴν αὐτονομίαν της καὶ διοικουμένη κατὰ τὸν τρόπον τῶν ἑλληνικῶν ἐπὶ τῶν παραλίων τῆς Θράκης Ἑλληνίδων πόλεων, ὑπὸ βουλῆς καὶ δήμου, αὐτονομίαν τὴν ὁποίαν διεφύλαξε καὶ ὑπὸ τοὺς Ρωμαίους. Ἐπεκταθείσης ἐπὶ Αὐγούστου τῇ βοηθείᾳ τῶν Ρωμαίων τῆς κυριαρχίας τῶν Ὀδρυσῶν ἐπὶ ὅλης τῆς Θράκης, ἡ Φιλιππούπολις διετέλεσε δευτερεύουσα μετὰ τὴν Βιζύην ἕδραν τῶν βασιλέων τῶν Ὀδρυσῶν. Ἐπὶ τῶν Φλαβίων, τυχοῦσα προνομιῶν τινων ἐκλήθη Φλαβία, ἐπὶ δὲ τοῦ Τραϊανοῦ, ὅστις περιετείχισε τὴν πόλιν, προσέλαβε καὶ τὴν προσωνυμίαν Οὐλπία. Ἐπὶ Φιλίππου τοῦ Ἄραβος ἐγένετο Ρωμαϊκὴ ἀποικία, ἀποικισθέντων ἐν αὐτῇ πολλῶν ἀπομάχων Ρωμαίων στρατιωτῶν. Ἐπὶ Δεκίου ἀντέστη ἡρωϊκῶς κατὰ τῶν πολιορκησάντων αὐτὴν Γότθων, ἀλλ' ἡττηθέντος ὑπὸ τῶν Γότθων παρὰ τὴν Βερόην τοῦ πρὸς βοήθειάν της ἐρχομένου αὐτοκράτορος, ἡ πόλις παρεδόθη τὸ 251 ὑπὸ τοῦ Ρωμαίου στρατηγοῦ Πρίσκου διὰ προδοσίας εἰς τοὺς Γότθους, οἱ ὁποῖοι εἰσελθόντες εἰς αὐτὴν ἐλεηλάτησαν καὶ κατέσφαξαν περὶ τὰς 100.000 κατοίκους της.

Ἀναλαβοῦσα ἐπὶ Διοκλητιανοῦ (285 — 305) ἀναφέρεται μετὰ τῆς Βερόης ὡς μεγάλη καὶ ἐπίσημος πόλις τῆς Θράκης.

Παρ' αὐτὴν ἐνικήθη τὸ 323 μ. Χ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου ὁ Λικίνιος, ἐπὶ δὲ τοῦ Οὐάλεντος μετὰ τὴν ἧτταν αὐτοῦ τὸ 378 ὑπὸ τῶν Γότθων, πολλοὶ τῶν Ἀδριανουπολιτῶν κατέφυγον εἰς αὐτὴν ὡς εἰς ἀπόρθητον φρούριον. Ἐπὶ τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων, ἰδίως κατὰ τοὺς δύο πρώτους αἰῶνας (46—251 μ. Χ.), ἡ Φιλιππούπολις ἀνεδείχθη καὶ ἔτυχε εὐνομίας καὶ λαμπρότητος, καλουμένη, κατὰ τὰ νομίσματα καὶ τὰς ἐπιγραφάς: «ἡ λαμπροτάτη τῆς Θρακῶν ἐπαρχίας μητρόπολις». Ἐκαλλωπίσθη διὰ πολλῶν καὶ λαμπρῶν οἰκοδομημάτων. Ἐπὶ δὲ τοῦ Ἡλιογαβάλου ἐτιμήθη διὰ «τῆς νεωκορίας». Ἀπὸ δὲ τοῦ Καρακάλλα συνήρχετο εἰς αὐτὴν τὸ «κοινὸν τῶν Θρακῶν» (βλ. λέξ.), ὁπότε ἐτελοῦντο καὶ οἱ Πανθρακικοὶ ἀγῶνες «Ἀλεξάνδρεια» καλούμενοι. Ἐκ τῶν νομισμάτων αὐτῶν, ἀπὸ Δομιτιανοῦ μέχρι Γαλιηνοῦ (81—268) μ. Χ., καταφαίνεται ὅτι ἐν Φιλιππουπόλει εἶχον τὴν θρησκείαν καὶ τὴν λατρείαν τῶν Ἑλλήνων καὶ τὰς ἑλληνικὰς περὶ τῶν ἡρώων παραδόσεις, τοὺς ἄθλους τοῦ Ἡρακλέους, τὸν Ὀρφέα παίζοντα τὴν λύραν του ἐν μέσῳ ζώων κτλ. Ἡ δὲ γλῶσσα καὶ ἡ ἐπίσημος καὶ ἡ ἰδιαιτέρα ἦτο ἡ κοινὴ Ἑλληνική.

Μετὰ τὴν ὁριστικὴν διαίρεσιν τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας τὸ 395 μ. Χ. ἡ Φιλιππούπολις περιελήφθη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν αὐτοκρατορίαν καὶ ἠκολούθησε τὴν τύχην τῶν ἑλληνικῶν πόλεων τῆς Θράκης. Τὸ 441 κατελήφθη ὑπὸ τῶν Οὕννων τοῦ Ἀττίλα, μετὰ ἕνα δὲ αἰῶνα ὁ Ἰουστινιανὸς ὁ Α΄ (527—565) ἀνῳκοδόμησε τὰ τείχη αὐτῆς. Τό 587 ἠπειλήθη ὑπὸ τῶν Ἀβάρων, ἀλλ' ἐσώθη ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Μυστάκωνος. Κατὰ τὸν ὄγδοον καὶ ἔνατον αἰῶνα, ἕνεκα τῶν ἐπανειλημμένων κατ' αὐτῆς ἐπιδρομῶν τῶν βαρβάρων, μετῳκίσθησαν εἰς τὴν πόλιν καὶ τὴν πέριξ χώραν ὑπὸ τῶν αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου Κωνσταντίνου τοῦ Κοπρωνύμου, Λέοντος τοῦ Χαζάρου, Νικηφόρου καὶ Τσιμισκῆ συμπαγεῖς ἑλληνικοὶ πληθυσμοί, μάλιστα δὲ αἱρετικοὶ Σύριοι καὶ Ἀρμένιοι (Μανιχαῖοι—Παυλικιανοὶ) πρὸς ἄμυναν τῆς χώρας κατὰ τῶν ἀπὸ βορρᾶ ἐπιδρομέων. Κα-

τὰ τὴν διάρκειαν δὲ τοῦ πρώτου βασιλείου τῶν Βουλγάρων (679—1018) ἔπαθεν ἡ Φιλιππούπολις μεγάλας καταστροφάς. 'Επὶ τοῦ Νικηφόρου Φωκᾶ (966—969) ἡ Φιλιππούπολις ἐπολιορκήθη καὶ ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Ρώσσων, σφαγέντων 20.000 τῶν κατοίκων της. 'Επὶ Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου (976—1025) ἡ Φιλιππούπολις ὑπῆρξε τὸ ὁρμητήριον τῶν Βυζαντινῶν κατὰ τοὺς πολυετεῖς καὶ αἱματηροὺς πρὸς τοὺς Βουλγάρους πολέμους. 'Ολίγον βραδύτερον, ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου (1041 — 1054) ἀνυπεράσπιστος οὖσα, κατελήφθη ὑπὸ τῶν Πετσενέγων. 'Επὶ 'Αλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ (1081—1118) ἀπέβη τὸ ὁρμητήριον αὐτοῦ κατὰ τῶν Ρουμάνων καὶ Πετσενέγων ἐκστρατειῶν του. Κατὰ τὴν πρώτην σταυροφορίαν (1096) καὶ τὴν δευτέραν (1147) ἐδῃώθησαν τὰ προάστεια αὐτῆς, κατὰ δὲ τὴν τρίτην (1189) κατελήφθη ἀμαχητὶ ἡ πόλις καὶ ἐλεηλατήθη. Μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν σταυροφόρων ἡ πόλις ἀνεκτίσθη ὑπὸ 'Ισαὰκ τοῦ 'Αγγέλου, ὅστις καθ' ὅλην τὴν βασιλείαν του διέμεινεν ἐν αὐτῇ πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν ἐπιδρομῶν τῶν Βουλγάρων, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ τοῦ 1186 ἀνασυνέστησαν τὸ βασίλειόν των. Διὰ πρώτην δὲ φορὰν ἐπὶ 'Αλεξίου Γ' τοῦ 'Αγγέλου (1195—1204), ἡ Φιλιππούπολις κατελήφθη ὑπὸ τῶν Βουλγάρων, καὶ τοῦτο καθ' ὅσον ὁ ἀποσταλεὶς εἰς αὐτὴν ὡς διοικητής, γαμβρὸς ἐπ' ἀνεψιᾷ τοῦ αὐτοκράτορος, Βούλγαρος ἡγεμονίδης 'Ιβαγκός, ἀποσκιρτήσας τοῦ Βυζαντίου, συνεμάχησε μετὰ τοῦ βασιλέως τῶν Βουλγάρων Καλογιάννη καὶ ἐκήρυξε τὸν πόλεμον κατὰ τῶν 'Ελλήνων. 'Αλλ' ἡ πόλις μετὰ 1—2 ἔτη ἀνακατελήφθη ὑπὸ τοῦ 'Αλεξίου. Κατὰ τὴν τετάρτην σταυροφορίαν (1204) ἡ Φιλιππούπολις ἀπετέλεσε φέουδον τοῦ ἱππότου Renier de Trit, τὸν ὁποῖον οἱ Φιλιππουπολῖται ἐδέχθησαν μετὰ χαρᾶς, προτιμῶντες τὴν Φραγκικὴν κυριαρχίαν παρὰ τὴν Βουλγαρικήν. 'Επελθόντος ὅμως τοῦ Καλογιάννη μετὰ πολλοῦ στρατοῦ, ὁ μὲν Renier κατέφυγεν εἰς τὸ φρούριον τοῦ Στενιμάχου, οἱ δὲ Φιλιππουπολῖται, ἀντὶ νὰ ὑποταχθοῦν εἰς τὸν τσάρον τῶν Βουλγάρων ἐδέχθησαν τὸν Ἕλληνα στρατηγὸν 'Ασπιέτην καὶ ἡτοιμάσθησαν πρὸς ἄμυναν. Τότε ἐπολιορκήθη ἡ πόλις καὶ κατελήφθη ὑπὸ τοῦ Καλογιάννη κατόπιν συνθήκης, τὴν ὁποίαν καταπατήσας ὁ τσάρος τῶν Βουλγάρων προέβη εἰς σκληροτάτας καὶ ἀπανθρωποτάτας σφαγάς. Τὸν μὲν ἀρχιεπίσκοπον αὐτῆς ἀπεκεφάλισε, τοὺς ἄρχοντας τῆς πόλεως ἐξέδειρε ζῶντας, ἄλλους κατέκαυσε ζῶντας, τοὺς δὲ ὑπολειφθέντας ἀπήγαγεν ἁλυσοδέτους εἰς Βουλγαρίαν. 'Η δὲ πόλις ὄχι μόνον ἐλεηλατήθη, ἀλλὰ καὶ κατεστράφη ὁλοσχερῶς μεταβληθεῖσα εἰς ἐρείπια. Αὕτη ἦτο ἡ μεγαλυτέρα τῶν καταστροφῶν, τὰς ὁποίας ὑπέστη ποτὲ ἡ μητρόπολις τῆς Θράκης. 'Ολίγον μετὰ ταῦτα τὸ 1208, ἡττηθέντος κατὰ κράτος τοῦ διαδόχου τοῦ Καλογιάννη Βορίλα ὑπὸ τοῦ βασιλέως 'Ερρίκου πλησίον τῆς Φιλιππουπόλεως, ἡ πόλις ἐπανῆλθεν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Φράγκων. 'Ολίγα ἔτη βραδύτερον κατελήφθη ἡ Φιλιππούπολις διὰ τρίτην φορὰν τὸ 1235 ὑπὸ τῶν Βουλγάρων ὑπὸ τοῦ τσάρου αὐτῶν 'Ασὲν Β', ἀλλ' ἀνακατελήφθη ὑπὸ τῶν Παλαιολόγων καὶ ἔκτοτε διετέλει «ἐν ὁρίοις ἐκείνου (δηλ. τοῦ ἡγεμόνος τῶν Βουλγάρων) καὶ Ρωμαίων ἡγεμονίας», προστατευομένη ὑπὸ τοῦ συστήματος ὀχυρωμάτων καὶ φρουρίων ἐπὶ τῆς Ροδόπης. Μετὰ ἑκατὸν ἔτη περίπου καταλαμβάνεται καὶ πάλιν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων διὰ τετάρτην φορὰν τὸ 1322, ἐλλείψει ἀμυντόρων, καθ' ὅσον ἡ φρουρὰ τῆς πόλεως καὶ οἱ Φιλιππουπολῖται εἶχον συνεκστρατεύσει μετὰ τοῦ 'Ανδρονίκου Γ' τοῦ νεωτέρου. Τὸ ἑπόμενον ἔτος ἐπολιορκήθη ἐκ νέου ὑπὸ τοῦ 'Ανδρονίκου ἐπὶ 4 μῆνας, ἠναγκάσθη ὅμως νὰ λύσῃ τὴν πολιορκίαν ἕνεκα τῆς ἐπιμόνου ἀμύνης τῆς ἐν αὐτῇ φρουρᾶς. 'Η πόλις τέλος παρεδόθη ὑπὸ τῶν 'Ελλήνων κατοίκων της μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ 'Ανδρονίκου εἰς τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ Βρυέννιον, διοικητὴν τοῦ Στενιμάχου, ὁπότε ἐξήρχετο ἡ βουλγαρικὴ φρουρὰ πέραν τοῦ Ἕβρου πρὸς συνάντησιν τῆς ἐκ Βουλγαρίας ἀποστελλομένης πρὸς ἀντικατάστα-

σίν της φρουρᾶς. Τὸ 1344 δὲ παρεδόθη διὰ συνθήκης ὑπὸ τῆς βασιλίσσης τοῦ Βυζαντίου Ἄννης τῆς Σαδαυδικῆς, ἐπιτροπευούσης τὸν ἀνήλικον υἱόν της Ἰωάννην τὸν Παλαιολόγον μετὰ 8 ἄλλων πόλεων καὶ τῆς φρουρᾶς αὐτῶν εἰς τὸν τσάρον Ἰωάννην Ἀλέξανδρον ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ βοηθήσῃ τὴν βασίλισσαν κατὰ τοῦ Καντακουζηνοῦ, ὅστις ἀνηγόρευσεν ἑαυτὸν αὐτοκράτορα. Ἔκτοτε ἡ πόλις δὲν ἐπανῆλθε πλέον εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων παραδοθείσης ὑπὸ τῶν κατοίκων της τὸ 1363 εἰς τὸν στρατηγὸν τοῦ σουλτάνου Μουρὰτ Α΄ Λαλασαχὶν πασᾶν.

Οἱ Τοῦρκοι καταλαβόντες τὴν Φιλιππούπολιν, κατέστησαν αὐτὴν ἕδραν τοῦ διοικητοῦ τῆς Ρωμυλίας, διαφυλάξαντες τὸ ἑλληνικόν της ὄνομα Φιλιμπέ. Ἕνεκα ὅμως τῆς διαρροῆς τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ, συνεπείᾳ τῶν συνεχῶν ἀτυχημάτων τῆς πόλεως, αὕτη ἠρημώθη, συνῳκίσθη δὲ ὑπὸ τοῦ Μουρὰτ ὑπὸ πολλῶν Τούρκων, εἰς τρόπον ὥστε κατὰ τὸ 1578 κατὰ τὴν μαρτυρίαν ξένων περιηγητῶν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν αὐτῇ χριστιανικῶν οἰκογενειῶν ἀνήρχετο εἰς 250 οἰκογενείας. Ἀρχομένου τοῦ XIX αἰῶνος οἱ κάτοικοι τῆς Φιλιππουπόλεως ἦσαν Τοῦρκοι, Ἕλληνες, Ἀρμένιοι, Παυλικιανοὶ καὶ Ἑβραῖοι. Οἱ ἐν αὐτῇ ἐγκατασταθέντες Βούλγαροι φαίνεται ὅτι εἶχον ἐξελληνισθῇ. Ἀπὸ τοῦ 1861 ὅμως οἱ τέως ἑλληνόφωνοι Βούργαροι ἀπεσπάσθησαν τῆς Ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου κοινότητος καὶ ἀποτέλεσαν ἰδίαν βουλγαρικὴν κοινότητα μετὰ σχολείων βουλγαρικῶν καὶ ἐκκλησιῶν ὑπαχθεῖσαν ἀπὸ τοῦ 1872 εἰς τὴν θρησκευτικὴν δικαιοδοσίαν τῆς Βουλγαρικῆς ἐξαρχίας μὲ Βούλγαρον μητροπολίτην. Διὰ δὲ τῆς Βερολινείου συνθήκης ὡρίσθη πρωτεύουσα τῆς αὐτονόμου ἐπαρχίας Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας. Τὸ 1885 διὰ τῆς ἀναιμάκτου ἐπαναστάσεως τῆς ἐθνοφυλακῆς $^{6}/_{18}$ Σεπτεμβρίου καταλυθέντος τοῦ καθεστῶτος τούτου, ἡ ἐπαρχία τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας ἡνώθη μετὰ τῆς ἡγεμονίας τῆς Βουλγαρίας, ἡ δὲ Φιλιππούπολις ἀπέβη ἐπαρχιακὴ πόλις τῆς Βουλγαρίας. Ἐκραγέντος τοῦ μεγάλου ἀνθελληνικοῦ ἐν Βουλγαρίᾳ κινήματος τὸ 1906, κατελύθη ἡ ἐν Φιλιππουπόλει Ἑλληνικὴ κοινότης τὰ δὲ εὐαγῆ αὐτῆς ἱδρύματα κατεσχέθησαν ὑπὸ τοῦ δήμου. Τοῦτο ἐξηνάγκασε τοὺς Φιλιππουπολίτας εἰς ἀθρόον ἐκπατρισμὸν καὶ οὕτως ἐπῆλθεν ὁ ἐκμηδενισμὸς τοῦ ἀπὸ 2 καὶ πλέον χιλ. ἐτῶν ὑφισταμένου Ἑλληνισμοῦ. Εἰς Φιλιππούπολιν ἐνωρίτατα διεδόθη ὁ χριστιανισμός, πρῶτος δὲ αὐτῆς ἐπίσκοπος μνημονεύεται ὁ ἀπόστολος Ἑρμῆς 36—57 μ.Χ. Ἡ πόλις ἀνεδείχθη εἰς Μητρόπολιν, ἔχουσαν ὑπ' αὐτὴν κατὰ τὸ συνταγμάτιον Λέοντος τοῦ Σοφοῦ (886—912) 10 ἐπισκοπάς : α) Τὸν Ἀγαθονικείας, β) τὸν Λιοτίτζης, γ) τὸν Σκουταρίου, δ) τὸν Λεύκης, ε) τὸν Βλέπτου, στ) τὸν Δραμίτζης, ζ) τὸν Ἰωαννίτζων, η) τὸν Κωνσταντίας, θ) τὸν Βελκίας, ι) τὸν Βουκόβων. Μέχρι τῶν τελευταίων χρόνων ἀναφέρονται 102 περίπου Μητροπολῖται Φιλιππουπόλεως, τῶν ὁποίων τελευταῖος ὁ Φώτιος (1890—1906) ὁ ἀπὸ Εἰρηνουπόλεως, ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ εὐπαίδευτος ἐργασθεὶς ἐθνικώτατα ὑπὲρ τῆς καινότητος μέχρι τῆς καταλύσεώς της.

Σήμερον ἡ Φιλιππούπολις καλουμένη βουλγαριστὶ Πλόβδηφ, εἶναι πρωτεύουσα ὁμωνύμου νομοῦ, ἀριθμοῦσα 92.042 κατοίκους, κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1930. (Βιβλιογρ. Κ. Μυρτίλου Ἀποστολίδου «Φιλιππούπολις», ἐν τῇ Μεγ. Ἑλληνικῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ καὶ Ἱστορίᾳ Φιλ)λεως 1959 τοῦ ἰδίου ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς, Ἀθῆναι).

ΦΙΛΟΠΟΛΙΣ.—Βλ. λέξ. Φινόπολις.

* ΦΙΛΩΝ ΠΥΘΩΝΟΣ.—Ἀκάνθιος, διορισθεὶς πρόξενος ἐν τῇ πόλει τῶν Ἀβδήρων, κατὰ τὰ κρατοῦντα εἰς τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις, γνωστὸς ἔκ τινος ψηφίσματος τῆς πόλεως τῶν Ἀβδήρων (Πρβλ. Δημοσθ. πρὸς Κάλλιπον 1237).

ΦΙΛΩΝ.—Μηχανικὸς ἐκ Βυζαντίου ἀκμάσας περὶ τὰ 200 π.Χ. καὶ γράψας περὶ πολιορκητικῶν μηχανῶν. Τὸ σύγγραμμά του ἔλαβε τὸν τίτλον «Μηχανικὴ σύνταξις» τῆς ὁποίας πλῆρες διεσώθη τὸ Δ΄, βιβλίον, τὸ πραγματευόμενον περὶ βλημάτων, (βελοποιητικὴ) ἐν ἐπιτομῇ δὲ αὐτῆς

τοῦ Ε΄ βιβλίου, καὶ ἑξῆς πραγματευόμενα περὶ τειχοποιΐας καὶ κατασκευῆς μηχανῶν, περὶ πολιορκίας καὶ πολιορκητικῆς τέχνης.

ΦΙΛΩΤΑΣ.—Θρᾶξ, υἱὸς τοῦ Κάρσιδος. Ἦτο εἷς ἐκ τῶν βασιλικῶν παίδων, οἱ ὁποῖοι κατὰ τὸ 327 π. Χ. συνώμοσαν νὰ φονεύσουν τὸν Μ. Ἀλέξανδρον καθ' ὑπόδειξιν τοῦ Ἑρμολάου, μαστιγωθέντος κατὰ διαταγὴν τοῦ βασιλέως ἕνεκα θρασείας συμπεριφορᾶς του εἴς τι κυνήγιον. Συλληφθεὶς κατεδικάσθη εἰς τὸν διὰ λιθοβολισμοῦ θάνατον μετὰ τῶν συνενόχων του.

ΦΙΝΕΥΣ.—Μυθικὸς βασιλεὺς τῆς Σαλμυδησσοῦ ἐν Θράκῃ, υἱὸς τοῦ Ἀγήνορος ἢ τοῦ Ποσειδῶνος. Κατά τινα παράδοσιν εἶχε λάβει παρὰ τοῦ Ἀπόλλωνος τὸ χάρισμα τῆς μαντικῆς, ἐπειδὴ ὅμως ἀσυνέτως προέλεγε τὰ μέλλοντα, ἐτυφλώθη ὑπὸ τοῦ Ἀργοναύτου Βορέου, διότι πεισθεὶς εἰς τὰς διαβολὰς τῆς δευτέρας συζύγου του Ἰδαίας, θυγατρὸς τοῦ Δαρδάνου, ἐφόνευσε τοὺς ἐκ τῆς πρώτης γυναικός του Κλεοπάτρας, θυγατρὸς τοῦ Βορέου, υἱοὺς Πλήξιππον καὶ Πανδίονα. Κατ' ἄλλην τέλος ἐτυφλώθη ὑπὸ τοῦ Ποσειδῶνος, διότι ὑπέδειξεν εἰς τοὺς υἱοὺς τοῦ Φρίξου τὸν τρόπον τῆς ἐκ τῆς Κολχίδος εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπιστροφῆς των. Πρὸς μεγαλυτέραν δὲ τιμωρίαν αὐτοῦ, ἀπέστειλαν εἰς αὐτὸν οἱ Θεοὶ τὰς Ἀρπυίας, αἵτινες, ὁσάκις παρετίθετο τράπεζα μετὰ φαγητοῦ, ἄλλας μὲν τῶν τροφῶν ἀνήρπαζον, ἄλλας δὲ ἐπλήρουν δυσοσμίας, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ φάγῃ ἐξ αὐτῶν καὶ νὰ βασανίζεται ὑπὸ διαρκοῦς πείνης. Ἐκ τῆς σκληρᾶς ταύτης βασάνου ἀπήλλαξαν αὐτὸν κατὰ τὴν εἰς τὴν Σαλμυδησσὸν προσέγγισιν τῶν Ἀργοναυτῶν οἱ πτερωτοὶ υἱοὶ τοῦ Βορέου Ζήτης καὶ Κάλαϊς, κατατοξεύσαντες ἢ ἐκδιώξαντες Ἁρπυΐας, ὁ δὲ Φινεὺς εὐγνωμονῶν ὑπέδειξεν εἰς τοὺς Ἀργοναύτας τὴν εἰς τὴν Κολχίδα ὁδόν, πρὸ πάντων δὲ πῶς θὰ διέλθωσι διὰ τῶν συμπληγάδων Πετρῶν (Ἀπολοδ. Α, 9, 21, 22). Τὸν μῦθον τοῦ Φινέως οἱ καλλιτέχναι τῆς ἀρχαϊκῆς περιόδου εἶχον παραστήσει ἐπὶ τῆς λάρνακος τοῦ Κυψέλου καὶ τοῦ θρόνου τοῦ Ἀμυκλαίου Ἀπόλλωνος, ἔνθα ἀπεικονίζοντο ὁ Ζήτης καὶ ὁ Κάλαϊς καταδιώκοντες τὰς Ἁρπυίας (Παυσ. V 17, 11).

ΦΙΝΟΠΟΛΙΣ.—Πόλις τῆς Ἀνατολικῆς παραλίας τῆς Θράκης κειμένη πρὸς τὸ στόμιον τοῦ Βοσπόρου (Στράβ. VII, 319), ὀνομασθεῖσα οὕτως ἀπὸ τοῦ μυθικοῦ βασιλέως τῆς Σαλμυδησσοῦ Φινέως (βλ. λέξ). Ταὐτίζεται μὲ τὸ σημερινὸν Κιλιὰς ἢ Ἐσκῆ Φαναράκι.

ΦΙΛΟΣΤΡΑΤΟΣ.—Ὑπὸ τὸ ὄνομα Φιλόστρατος ἀναφέρονται ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἑλληνικῆς Λυγοτεχνίας τέσσαρες σοφισταί, ἀνήκοντες εἰς τὴν αὐτὴν οἰκογένειαν καὶ ζήσαντες κατὰ τὸν Β΄ καὶ Γ΄ μ.Χ. αἰῶνα.

1.—Υἱὸς τοῦ Βήρου (Οὐήρου) ζήσας κατὰ τὸν δεύτερον μ. Χ. αἰῶνα καὶ ἐξασκήσας τὸ ἐπάγγελμα τοῦ σοφιστοῦ ἐν Ἀθήναις. Ἐκ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ περιεσώθη ὁ εἰς τὰ ἔργα Λουκιανοῦ παρεμβαλλόμενος διάλογος «Νέρων».

2.—Υἱὸς τοῦ προηγουμένου, καλούμενος Φλαΐος, ἀναδειχθεὶς εἰς τῶν διασημοτέρων σοφιστῶν τῆς ἐποχῆς του. Ἐδίδαξε δὲ ἐν Ἀθήναις, ἔπειτα ἐν Ρώμῃ, ὅπου διετέλεσε παιδαγωγὸς τῶν τέκνων τοῦ Σεπτιμίου Σευήρου (193—211 μ. Χ.). Ἐτιμᾶτο μεγάλως ὑπὸ τῆς αὐτοκρατείρας Ἰουλίας Δόμνας, συζύγου τοῦ Σευήρου, κατ' ἐπιθυμίαν δ' αὐτῆς συνέγραψε τὸ ἔργον «Τὰ εἰς τὸν Τυανέα Ἀπολλώνιον», εἰς 8 βιβλία. Ἔγραψεν ἐπίσης «Βίους σοφιστῶν» ἴσως δὲ καὶ τὸ «Ἡρωϊκόν».

3.—Γαμβρὸς τοῦ προηγουμένου καὶ υἱὸς τοῦ Νερβιανοῦ, ἀκολουθήσας καὶ οὗτος τὸ ἐπάγγελμα τῶν προγόνων του. Ἐδίδαξεν ἐν Ἀθήναις καὶ Ρώμῃ, μολονότι δὲ νεώτατος (24 ἐτῶν) ἔτυχεν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Καρακάλλα (211—217) «ἀτέλειαν λειτουργιῶν». Συνέγραψεν «Εἰκόνας» ἔργον περιέχον περιγραφὴν 64 εἰκόνων, πινακαποθήκης τινὸς τῆς Νεαπόλεως, θεωρῶν τὴν περιγραφὴν εἰκόνων ὡς ἔξοχον προγύμνασμα καὶ μέσον ἀσκήσεως, «Παναθηναϊκόν», «Μελέτας» καὶ ἄλλα.

4.—Ἔγγονος τοῦ ἀνωτέρω εἶναι Φιλό-

στρατος ὁ τέταρτος, καὶ αὐτὸς σοφιστής, γράψας κατ' ἀπομίμησιν τοῦ πάππου του «Εἰκόνας», ἀλλὰ κατὰ πολὺ ὑπολειπόμενος αὐτοῦ. *Τὰ συγγράμματα τῶν Φιλοστράτων* περιέχουν πολυτιμοτάτας εἰδήσεις διὰ τὴν ἀκριβῆ κατανόησιν τοῦ βίου τῶν χρόνων ἐκείνων. (Πλειότερα : W. Christ, Ἱστορία τῆς Ἑλλην. Λογοτεχνίας μεταφρ. Λ. Χ. Κώνστα καὶ Ν. Π. Πολίτου, Τόμ. Β΄, σελ. 469 καὶ ἑξῆς'.

ΦΛΑΒΙΑ (ἡ).—Ὀνομασία τῆς Φιλιππουπόλεως ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν Φλαβίων, *ὡς τυχοῦσα προνομίων τινῶν.*

ΦΛΑΒΙΟΥΠΟΛΙΣ.—Πόλις τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου, κτισθεῖσα κατὰ τὸν Πλίνιον (IV 18) ἐπὶ τῆς θέσεως τῶν Κοίλων: «Colonia Flaviopolis, ubi antea Coela oppidam vocabatur». (Πλειότ. βλ. λέξ. Κοῖλα), Ἡ Φλαβιόπολις φαίνεται ὅτι ἐπί τι χρονικὸν διάστημα ἀπετέλει μετὰ τῆς Σηστοῦ, τῆς Μαδύτου, Ἐλαιοῦντος καὶ *Ἀλωπεκοννήσου ἐπὶ τῆς* Θρακικῆς Χερσονήσου καὶ τῶν ἀπέναντι αὐτῶν ἐπὶ τῆς μικρᾶς Ἀσίας Ἀβύδου καὶ Δαρδάνου συνομοσπονδίαν, κατ' ἐπιγραφὴν εὑρεθεῖσαν ἐν Μαδύτῳ, ἀναγράφουσαν τὰ ὀνόματα.

ΦΛΕΓΡΑ (ἡ) ἢ ΦΛΕΓΡΑΙ (αἱ).—Ἀρχαιότατον ὄνομα τῆς χερσονήσου Παλλήνης (νῦν Κασσάνδρας), διότι, κατὰ τὴν μυθολογίαν, οἱ θεοὶ ἐκεῖ κατέκαυσαν τοὺς ἐπαναστατήσαντας Γίγαντας (Ἡροδ. VII, 123), πιθανώτερον ὅμως, ὅπως ἀναφέρει ὁ Στράβων (VII, 330, 28 καὶ VII, 30, 25) ἐκ τῶν μυθικῶν Γιγάντων, ἔθνους βαρβάρου καὶ ἀσεβοῦς, τὸ ὁποῖον κατέστρεψεν ὁ Ἡρακλῆς. (Βλέπε Χερσόνησος Παλλήνη).

ΦΛΕΓΥΑΙ.—Λαὸς ληστρικὸς Θρακικῆς ἢ μᾶλλον Θεσσαλικῆς καταγωγῆς. Εἰσβαλόντες μετὰ τοῦ βασιλέως αὐτῶν Φλεγύου, υἱοῦ τοῦ Ἄρεως εἰς τὴν Βοιωτίαν καὶ ἀπειλήσαντες τὰς Θήβας, τὰς ὁποίας ἕνεκα τούτου ἐτείχισεν ὁ Ἀμφίων, ἐγκατεστάθησαν ἐν Φωκίδι περὶ τὸν ποταμὸν Κηφισόν. Διαρπάσαντες τὸν ἐν Δελφοῖς ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐξωλοθρεύθησαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ κεραυνῶν καὶ σεισμῶν, οἱ δὲ ὑπολειφθέντες ἀπέθανον ὑπὸ νόσου λοιμώδους, ὀλίγοι δὲ διασωθέντες διέφυγον εἰς Φωκίδα (Παυσαν. IX, 36, 6).

ΦΛΩΡΕΝΤΙΟΣ.— Ἀνώτερος ἀξιωματικὸς τοῦ βυζαντινοῦ ἱππικοῦ, καταγόμενος ἐκ Θράκης. Διεκρίθη ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ εἰς τὴν κατὰ τῶν Περσῶν ἐκστρατείαν τὸ 530, καθ' ἣν καὶ ἐφονεύθη ἀφοῦ κατώρθωσε μετὰ τῶν ἱππέων του νὰ ἀναρπάσῃ τὴν σημαίαν τοῦ στρατηγοῦ τῶν Περσῶν. Τὸ ἀνδραγάθημά του συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ ὑποχωρήσουν οἱ Πέρσαι, οἱ ὁποῖοι μὴ βλέποντες τὴν σημαίαν των κατελήφθησαν ὑπὸ πανικοῦ. (Προκόπιος, Περσικοὶ πόλεμοι, Α, 15, 15).

* ΦΛΩΡΙΑ ἢ ΦΛΩΡΙΟΝ.—Χωρίον τῶν Βυζαντινῶν χρόνων μεταξὺ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ρηγίου (Κιουτσοὺκ-Τσεκμετζὲ) παρὰ τὸ χωρίον Γαλατάρια. Περὶ τὰ μέσα τοῦ IX αἰῶνος τὰ Φλώρια ἢ Φλώριον καὶ τὰ Γαλατάρια ἀναφέρονται ὡς κτήματα τοῦ ἄρχοντος Νικολάου τοῦ ἐπὶ τῶν δεήσεων. Περὶ τὰ μέσα τοῦ XVII αἰῶνος, πλούσιός τις κάτοικος τοῦ γειτονικοῦ Ἁγίου Στεφάνου ἔκτισε ναὸν τὸν ὁποῖον ἀνῳκοδόμησε κατὰ τὸ 1726 ἢ 1721 ὁ μητροπολίτης Δέρκων Νικόδημος. Εἰς τὸν περίβολον τοῦ ναοῦ τὸ 1892 εὑρέθη ἀνάγλυφον ἐπιτύμβιον τοῦ δευτέρου μ.Χ. αἰῶνος, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἀποδεικνύει ὅτι τὸ Φλώριον ὑπῆρχε πολὺ πρὸ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων. (Πρβλ. Μ. Γεδεών, «Παλαιᾶς εὐωρίας Θρακῷα κέντρα» εἰς «Θρακικά», 1936, σελ. 18 καὶ ἑξῆς).

ΦΟΝΕΑΣ (ὁ). — Βυζαντινὴ ὀνομασία τοῦ ἰσχυροῦ ρεύματος τοῦ θρακικοῦ Βοσπόρου, τοῦ ἄλλως καλουμένου «Πυρρὰ Κύων» (βλ. λέξ.), σχηματιζομένου μεταξὺ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Ρυύμελη Χισὰρ καὶ Κανδηλί, πέντε μιλλίων καθ' ὥραν. Ὑπὸ δὲ τῶν Τούρκων «Σεϊτὰν-Ἀχουνδὶ» (= Διαβολόρρεμα).

* ΦΟΡΒΑΣ (ὁ).—Υἱὸς τοῦ Εὐμόλπου (βλ. λ.) φονευθεὶς μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἰμμαράδου ὑπὸ τοῦ Ἐρεχθέως.

* ΦΟΡΡΟΥΝΑ. — Πόλις τῆς Θράκης ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Πολυβίου, ἀλλ' ἄγνωστόν που κειμένη. Περὶ ταύτης καὶ

Στέφανος ὁ Βυζάντιος ἀκολουθῶν τὸν Πολύβιον γράφει : «Φόρουνα, πόλις Θράκης. Πολύβιος ἐνάτῳ».

* ΦΟΣΣΑΤΟΝ—.Ὄνομα φρουρίου τῆς Κάτω Μοισίας παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως, παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV, 11) ἀνακαινισθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565).

* ΦΡΥΓΙΑ (ἄκρα).—Ἀκρωτήριον καὶ ὅρμος τῆς ἀνατολικῆς παραλίας τῆς Θράκης, κατὰ τὸν Ἀρριανὸν (Περίπλ. Εὐξ. Πόντου, 27), ἡ Φιλία ἄκρα, κατὰ τὸν Ἀνώνυμον (Περιπλ. Εὐξ. Πόντου, 90), 7 1)2 μίλια Ν. Α. τοῦ Σερβὲ—Μπουρνοὺ τῆς Μηδείας. Πιθανῶς εἶναι τὸ σημερινὸν ἀκρωτήριον Μαλαθριά, ὀνομαζόμενον ὑπὸ τῶν Τούρκων Καλιοντζῆ—Μπουρουνού.

* ΦΡΥΓΙΑ.—Πόλις τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ἀπέχουσα κατὰ τὸν Ἀρριανὸν (Περιπλ. XXV, 33) ἀπὸ τῆς Σαλμυδησσοῦ 330 σταδίους πιθανῶς ἡ αὐτὴ μὲ τὴν Φιλίαν Ἄκραν ἢ Φιλέαν. (βλ. λέξ).

ΦΥΛΛΙΣ.—Θυγάτηρ τοῦ Σίθωνος, βασιλέως τῶν Βισαλτῶν τῆς Θράκης. Ἀγαπήσασα τὸν ἐκ Τροίας ἐπιστρέψαντα Δημοφῶντα, υἱὸν τοῦ Θησέως, ἐπειδὴ οὗτος βιαζόμενος νὰ ἀναχωρήσῃ δὲν ἐπέστρεψε κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ἡμέραν τῆς τελέσεως τῶν γάμων του μετ' αὐτῆς, ηὐτοκτόνησε ριφθεῖσα εἰς τὴν θάλασσαν. (Ἀπολλοδ. Ἐπιτομή, VI, 16). Κατ' ἄλλην παράδοσιν ἀπηγχονίσθη καὶ μετεμορφώθη εἰς ἀμυγδαλῆν.

* ΦΥΛΛΙΣ.—Τμῆμα τῆς μεσημβρινῆς Θράκης ἐν τῇ Ἠδωνίδι ἢ χώρᾳ τῶν Ἠδώνων, ἐκτεινόμενον μεταξὺ τῆς λίμνης Κερκινίτιδος (νῦν Ἀχινοῦ), τοῦ Ἀγγίτου ποταμοῦ καὶ τοῦ Παγγαίου ὄρους, λαβὸν τὸ ὄνομα ἀπὸ τῆς Φυλλίδος θυγατρὸς τοῦ Σίθωνος, βασιλέως τῆς Θράκης.

* ΦΥΣΚΕΛΛΑ.— Πόλις τῆς χερσονήσου Σιθωνίας (νῦν Λόγγου), ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Πλινίου (Nat. Hist. IV, 10, 17), μετὰ τῶν πόλεων : Τορώνης, Ἀμπέλου καὶ Σίγγου». Ὁ Πομπ. Μέλας (Β, 34) ὀνομάζει αὐτὴν Μύσκελλαν. Ἐκτὸς τοῦ ὀνόματός της, οὐδὲν ἄλλο γνωρίζομεν περὶ αὐτῆς. Κατά τινας ἔκειτο πρὸς Β. τῆς Σερμύλης (Ὁρμύλιας), ὅπου τὸ σημερινὸν χωρίον Κάστρον. (Πρβλ. Δήμιτσα, Ἡ Μακεδονία, σελ. 615).

* ΦΥΤΑΙΟΝ.—Πόλις τῶν μεσημβρινῶν παραλίων τῆς Θράκης, γνωστὴ ἐξ ἑνὸς μόνον νομίσματος αὐτῆς ἀναγομένου εἰς τὰ 450 — 400 π. Χ. καὶ κειμένη, κατὰ τοὺς νομισματολόγους παρὰ τὴν Μαρώνειαν. Φέρει ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς κεφαλὴν πωγωνοφόρου, πιθανῶς τοῦ Ἄρεως, μετὰ κράνους λοφοφόρου, ἐπὶ δὲ τῆς ἄλλης τετράγωνον ἔγκοιλον μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΦΥΤΑΙΟΝ. (Head - Σβορώνου τόμ. Α, σελ. 319).

* ΦΩΚΑΣ (Ἅγιος).— Ὁ Ἀρχίας ἢ τὸ Ἀρχεῖον τῶν ἀρχαίων (βλ. λέξ.) ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου, μετονομασθεὶς οὕτω ἀπὸ τοῦ περιφήμου ναοῦ μετὰ μονῆς τὴν ὁποίαν ἔκτισεν ὁ αὐτοκράτωρ Βασίλειος ὁ Μακεδὼν (866—886). Ἐπ' αὐτοῦ ἄλλοτε ὑπῆρχε ναὸς ἢ βωμὸς ἀφιερωμένος, εἰς τὸν Ἅγιον Γέροντα, πιθανῶς τὸν Νηρέα ἢ τὸν Φόρκυνα, ἢ εἰς τὸν πατέρα τῆς Σερμίστρας, τὸν ὁδηγὸν τῶν Ἀργοναυτῶν. Τὴν θέσιν αὐτοῦ ἐπέχει τὸ σημερινὸν προάστειον τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ὀρτάκιοϊ.

ΦΩΣΠΟΡΙΟΝ.—Βλέπε Βοσπόριον.

* ΦΩΣΦΟΡΟΣ.—Τοποθεσία τις ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου, παρὰ τὸν Τιμαίας Πύργον (βλ. λέξ.) καλουμένη οὕτω, εἴτε ἀπὸ τοῦ ἐπ' αὐτῆς ὑπάρχοντος ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος, εἴτε ἐκ τοῦ παρ' αὐτὴν ἀρχαίου φάρου.

X

ΧΑΒΡΙΑΣ ἢ ΧΑΒΡΙΣ. — Ποταμὸς τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου ἢ ἐπὶ Θράκης, ὅστις πηγάζων ἀπὸ τῶν δυτικῶν ὑπωρειῶν τοῦ ὄρους Κισσοῦ, (νῦν Χορτιάτου) καὶ διαρρέων τὸ λεκανοπέδιον τῆς Κροσσαίας (νῦν Πορταριά), ἐκβάλλει Β. Δ. τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κασσάνδρας (Πτολ. Γεωγρ. Γ, 12, 10).

ΧΑΖΑΡΟΙ.—Ἀρχαῖος Τουρκικὸς λαὸς κατοικῶν κατὰ τὸν πέμπτον μ. Χ. αἰῶνα μεταξὺ τῆς Κασπίας Θαλάσσης καὶ τοῦ

Εὐξείνου Πόντου, βραδύτερον δὲ ἀπὸ τοῦ ἑβδόμου αἰῶνος τὴν μεσημβρινὴν Ρωσσίαν μέχρι τοῦ Δνειπέρου ποταμοῦ. Ἐπὶ αἰῶνας ὁλοκλήρους οἱ Χάζαροι εὑρίσκοντο εἰς ἀγαθὰς πολιτικὰς καὶ ἐμπορικὰς σχέσεις μετὰ τῶν Βυζαντινῶν. Κατὰ τὸ 626 ἐβοήθησαν τὸν Ἡράκλειον εἰς τοὺς κατὰ τῶν Περσῶν πολέμους του, βραδύτερον δὲ συνεξεστράτευσαν μετὰ Λέοντος τοῦ ΣΤ' κατὰ τῶν Βουλγάρων. Οἱ Χάζαροι εἰδωλολάτραι κατ' ἀρχάς, ἠσπάσθησαν κατὰ τὸν ὄγδοον αἰῶνα τὸν Ἰουδαϊσμόν, βραδύτερον ὅμως προσῆλθον εἰς τὸν Μωαμεθανισμόν. Ἐν τούτοις καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἔγιναν χριστιανοί. Ἐν τῇ ἱστορίᾳ μνημονεύονται μέχρι τοῦ ἑνδεκάτου αἰῶνος, ὁπότε, διαλυθέντος τοῦ κράτους αὐτῶν ὑπὸ τῶν Ρώσσων, ἔπαυσαν πλέον νὰ ἀναφέρωνται.

ΧΑΛΑΣΤΡΑ (ἡ).—Νύμφη, ἐκ τῆς ὁποίας κατὰ τὴν μυθολογίαν ἔλαβε τὸ ὄνομα ἡ ὁμώνυμος πόλις τῆς Μυγδονίας (βλ. λέξ.).

ΧΑΛΑΣΤΡΑ (ἡ).—Ἀρχαιοτάτη θρακικὴ πόλις ἐν Μυγδονίᾳ τῆς Μακεδονίας, ἀναφερομένη διὰ πρώτην φορὰν ὑπὸ τοῦ Ἑκαταίου, ὅστις ἀποκαλεῖ αὐτὴν «πόλιν Θρηΐκων». Ἔκειτο δέ, κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (VII, 123), παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ἀξιοῦ ποταμοῦ «ὃς οὐρίζει χώρην τὴν Μυγδονίαν τε καὶ Βοττιαιΐδα». Πότε ἀκριβῶς ἐκτίσθη καὶ ὑπὸ τίνος, εἶναι ἄγνωστον. Τὸ μόνον βέβαιον εἶναι ὅτι μετὰ τῆς Θέρμης ἦσαν προγενέστεραι τοῦ ἕκτου π. Χ. αἰῶνος, ἔλαβε δὲ τὸ ὄνομα, κατὰ τὴν μυθολογίαν, ἀπὸ τινος νύμφης Χαλάστρας. Κατεστράφη τὸ 315 π. Χ. ὑπὸ τοῦ Κασσάνδρου μετ' ἄλλων 26 πολισμάτων πρὸς ἵδρυσιν τῆς ὑπ' αὐτοῦ κτισθείσης πόλεως Θεσσαλονίκης πρὸς τιμὴν τῆς συζύγου του Θεσσαλονίκης, θυγατρὸς τοῦ Φιλίππου (Στράβ. VII, 331, 21). Ἐκ Χαλάστρας κατήγετο, ὡς ἀναφέρει ὁ Πλούταρχος (Βίος Ἀλεξάνδρου, 49) Μακεδών τις ὀνόματι Λίμνος, ἀναμιχθεὶς εἰς τὴν κατὰ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, συνωμοσίαν. Τὴν θέσιν αὐτῆς ἐπέχει τὸ νῦν χωρίον Κολακιὰ ἢ Κουλακιά, μετονομασθὲν Χαλάστρα, 3 ὥρας Ν. Δ τῆς Θεσσαλονίτης.

ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ἢ ΕΠΙ ΘΡΑΚΗΣ.—Χαλκιδικὴ χερσόνησος ἢ ἐπὶ Θράκης ἐκαλεῖτο ἡ χώρα τῆς Μακεδονίας, ἡ ἐκτεινομένη πρὸς νότον τοῦ ὄρους Κίσσου (Χορτιάτου) καὶ τῶν συνεχομένων λιμνῶν τοῦ Ἁγίου Βασιλείου (Λαγκαδᾶ) καὶ τῆς Βόλβης (Μπεσίκια) καὶ περιβρεχομένη ὑπὸ τοῦ Θερμαϊκοῦ καὶ Στρυμονικοῦ κόλπου, ἀπολήγουσα δὲ εἰς τρεῖς μικροτέρας χερσονήσους : τὴν Παλλήνην (Κασσάνδραν), Σιθωνίαν (Λόγγου) καὶ Ἀκτὴν (Ἅγιον Ὄρος). Ἐπωνομάζετο δὲ Χαλκιδικὴ ἀπὸ τῶν πολλῶν ἀποίκων τῆς Εὐβοϊκῆς Χαλκίδος καὶ ἐκ τῆς ἀφθονίας τῶν ἐν αὐτῇ μεταλλευμάτων, ἰδίως δὲ τοῦ χαλκοῦ. Ταῦτα ἀχρηστευθέντα σὺν τῷ χρόνῳ διετήρησαν ἐν τῇ ἀνατολικῇ περιοχῇ τῆς Χαλκιδικῆς τὸ ὄνομα «Μαδεμοχώρια», ἐννέα περίπου τὸν ἀριθμόν, ἤτοι χωρία τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι εἰργάζοντό ποτε εἰς τὰ μεταλλεῖα (Μ. Δήμιτσα, Ἡ Μακεδονία, σελ. 603). Ἐπὶ Θράκης δέ, διότι κατοικουμένη εἰς παλαιοτάτην ἐποχὴν ὑπὸ Θρακῶν συμπεριελαμβάνετο εἰς τὴν Θράκην (Θουκ. Α, 57, Β, 79, Ε, 31.—Στράβ. VII, 329, 11). Ἡ ἔκτασις αὐτῆς ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς εἶναι 10 περίπου μιλλίων, ἐκ βορρᾶ δὲ πρὸς νότον περὶ τὰ 10—12, ἀποτελεῖ δὲ τὴν κυρίως Χαλκιδικὴν χερσόνησον, ὑποδιαιρουμένην, ὅπως εἴπομεν εἰς τρεῖς μικροτέρας, τὴν Ἀκτήν, Σιθωνίαν καὶ Παλλήνην. Τὴν Χαλκιδικὴν χερσόνησον διασχίζουν ὁ Κίσσος, ὁ Χορταΐτης ἢ Χορταΐτης τῶν Βυζαντινῶν (κοινῶς Χορτιάτης) ὑψούμενος εἰς 1200 περίπου μέτρα, ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁποίου, ὡς ἐν πανοράματι φαίνονται τὸ Αἰγαῖον καὶ ὁ Ὄλυμπος, καὶ ὁ Ὑψίζωνος ἢ Σολωμὸς ἢ Χολωμόντας ἢ Χόλωμος εἰς τὸ μέσον περίπου τῆς Χαλκιδικῆς ὕψους 1000 μέτρων περίπου.

Ἐκ τῶν ὀρέων τούτων πηγάζουν διάφοροι ποταμοί : ὁ Ἀνθεμοῦς (νῦν Βασιλικιώτικος), ἐκβάλλων παρὰ τὸ Αἰναῖον ἀκρωτήριον (Καραμπουρνοῦ) εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον. Ὁ Χαβρίας, ὅστις διαρρέων τὸ λεκανοπέδιον τῆς Κρουσαίας (Πορταριᾶς) ἐκβάλλει Β. Δ. τοῦ ἰσθμοῦ τῆς

Κασσάνδρας. Ὁ Ὀλύνθιος (κοινῶς Βατόνια), ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Χαλκιδικῆς ἐκβάλλων εἰς τὸν Τυρωνάδον κόλπον. Ὁ Ἀμνίας ἢ Ἀμνίτης (κοινῶς Καβρόλακος ἢ Καβουρόλακος) ἐκβάλλων εἰς τὸν Ὀλύνθιον ποταμόν, καὶ ὁ Ρήχιος, ὅστις δεχόμενος τὰ ὕδατα τῶν λιμνῶν τοῦ Ἁγίου Βασιλείου (Λαγκαδᾶ) καὶ Βόλβης, ἐκβάλλει εἰς τὸν Στρυμονικὸν κόλπον. Ἡ Χαλκιδικὴ χερσόνησος, περιέχουσα εὐφορωτάτας πεδιάδας καὶ διαρρεομένη ὑπὸ πολλῶν καὶ μικρῶν ποταμῶν, ἦτο καταλληλοτάτη διὰ τὴν κτηνοτροφίαν καὶ γεωργίαν, προσφορωτάτη δὲ εἰς ἐμπόριον ἕνεκα τῆς πολυσχιδοῦς αὐτῆς παραλίας. Ἕνεκα λοιπὸν τῶν φυσικῶν τούτων πλεονεκτημάτων, ἐνωρίτατα προσείλκυσε τὴν προσοχὴν τῶν Ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ τοῦ ὀγδόου π. Χ. αἰῶνος ἵδρυσαν πολυαρίθμους ἀποικίας. Οἱ ἄποικοι Ἕλληνες, ἀναμιχθέντες μετὰ τῶν Θρακῶν κατοίκων, ἦσαν αὐτόνομοι καὶ ἔζων ὁμοσπονδιακῶς ἐρίζοντες ἀναμεταξύ των συνεχῶς περὶ ὅρων γῆς, μέχρις οὗ ὁ Φίλιππος ὁ Μακεδών, διὰ τῆς ἀλλοπροσάλλου πολιτικῆς του, ἄλλας μὲν κατέκτησε, ἄλλας δὲ κατέστρεψε. Ἔπειτα ἡ Χαλκιδικὴ χερσόνησος ἀπετέλεσε μέρος τοῦ Μακεδονικοῦ κράτους (Δημοσθ. Φιλιππικὸς Γ', 26.—Διαδ. Σικ. XVI. 52—53.—Στράβ. X, 447).

Ἡ κυρίως Χαλκιδικὴ Χερσόνησος διῃρεῖτο εἰς δύο τμήματα: τὸ Δυτικὸν καὶ τὸ Ἀνατολικόν. Τούτων, τὸ μὲν Δυτικὸν διῃρεῖτο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων εἰς τρία τμήματα ἢ χώρας: τὴν Ἀνθεμοῦντα (Καλαμαριά), τὴν Κροσσαίαν, Κρουσιάδα ἢ Κρουσίδδα, καὶ τὴν Βοττίαν, Βοττικὴν ἢ Βοττιαίαν. Τὸ δὲ Ἀνατολικὸν οὐδὲν ἰδιαίτερον ἔφερεν. Ἦτο δὲ πυκνότατα κατοικημένη, ὅσον οὐδεμία ἄλλη χώρα τῆς Μακεδονίας.

ΧΑΛΚΙΣ.—Ἀρχαία πόλις τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου, τῆς ὁποίας ἦτο πρωτεύουσα κατὰ τοὺς ἀρχαιοτέρους χρόνους. Ἱδρύθη ὑπὸ τῆς ἐν Εὐβοίᾳ Χαλκίδος. Πολλὰ παθοῦσα κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, διέφυγε τὴν τελείαν καταστροφὴν ἐκ τῆς μεταδόσεως τοῦ ἐν Ἀθήναις ἐκραγέντος πολέμου καὶ εἰς τὸν στρατόν, ὅστις εἶχεν ἀποσταλῆ ἐναντίον της καὶ τῆς Ποτιδαίας (Θουκ. Β, 58).

* ΧΑΛΚΙΣ.—Περὶ τὴν Ἀδριανούπολιν, ἀναφέρουν οἱ ἱστορικοί, ἔγινε τὴν 9 Αὐγούστου 378 μ. Χ. ἡ μεγάλη μάχη μεταξὺ τῶν Ρωμαίων καὶ τῶν Γότθων, καθ' ἣν ἐνικήθησαν τὰ ρωμαϊκὰ στρατεύματα καὶ ἀπέθανεν ὁ αὐτοκράτωρ Οὐάλης, πληγωθεὶς θανασίμως. Ἀρκοῦνται δὲ ἀναφέροντες ἁπλῶς ὅ,τι ἔγινε περὶ τὴν Ἀδριανούπολιν. Ὁ Κ. Παπαρρηγόπουλος (Ἱστ. τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, Ἔκδ. Ἐλευθ. τόμ. Ββ σελ. 137) ἀναφέρει ἁπλῶς ὅτι συνεκροτήθη ἡ μάχη περὶ τὴν Ἀδριανούπολιν, καθ' ἣν κατετροπώθη ὁ Ρωμαϊκὸς στρατὸς ὑπὸ τῶν Γότθων καὶ ἔπεσε κατ' αὐτὴν ὁ βασιλεὺς καὶ πλεῖστοι τῶν περὶ αὐτόν. Τὰ αὐτὰ ἀναφέρει καὶ ὁ Λάμπρος (Ἱστ. τῆς Ἑλλάδος, τόμ. Γ', σελ. 338), προσθέτων ὅτι ὁ Οὐάλης τραπεὶς εἰς φυγὴν διεσώθη μετ' ὀλίγον εἰς ἀγροτικήν τινα καλύβην, ἥτις μετ' οὐ πολὺ ἐπυρπολήθη ὑπὸ τῶν διωκόντων νικητῶν, καέντος ἐν αὐτῇ τοῦ αὐτοκράτορος. Ὁ Amedé Thierry ἐξιστορῶν τὰ κατὰ τὴν μάχην, ἀναφέρει ὅτι ἡ μεγάλη ἐκείνη μάχη συνήφθη μεταξὺ Ἀδριανουπόλεως καὶ τῆς πολίχνης Νικαίας (ὅπου τὸ νῦν Πύθιον, πρώην Κούλελι), ἡμέραν ἀφορήτου καύσωνος. Πρὸς ἐπιδείνωσιν δὲ τῆς θέσεως τῶν Ρωμαίων ὁ Φριτιγέρυος, ἀρχηγὸς τῶν Γότθων διέταξε νὰ θέσουν πῦρ εἰς τοὺς ἀφθονοῦντας ξηροὺς βάτους τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, καὶ ὅτι, ἐπεκταθείσης πυρκαϊᾶς πρὸς τὸ ρωμαϊκὸν στρατόπεδον, εὑρέθη τοῦτο σχεδὸν ἐν μέσῳ τῶν φλογῶν. Ὁ Οὐάλης προελάσας ἀνεπιφυλάκτως, συμπαρέσυρε τὰς λεγεῶνας, αἱ ὁποῖαι, ἀποχωρισθεῖσαι τοῦ ἱππικοῦ, ταχέως ἐκυκλώθησαν ὑπὸ τῶν Γότθων. Ἐν τῷ μεταξὺ ἐπῆλθεν ἡ νύξ, οἱ δὲ στρατιῶται μάτην προέτρεπον αὐτὸν νὰ ἀναχωρήσῃ. Ἐκεῖνος ἐξηκολούθει μαχόμενος, μέχρις οὗ τραυματισθεὶς βαρέως ὑπὸ βέλους ἔπεσε κατὰ γῆς. Τότε στρατιῶται τινες παραλαβόντες αὐτόν, ὡδήγησαν εἰς ἀγροτικήν τινα καλύβην μικρὸν ἀπέχουσαν τοῦ πε-

δίου τῆς μάχης. Ἐνῷ ἐπέδενον τὸ τραῦμά του, ἀπόσπασμα Γότθων ἐξελθὸν πρὸς λείαν, συνεσώρευσε περὶ αὐτὴν ξηρὰ χόρτα καὶ φρύγανα καὶ ἔθεσε πῦρ, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ ὅτι ἐκεῖ εἶχε καταφύγει ὁ βασιλεύς. Τοιουτοτρόπως ἐκάη ὁ βασιλεὺς Οὐάλης ἐν τῷ ἀχυρῶνι ἐκείνῳ, τὰ δύο δὲ τρίτα τοῦ στρατοῦ του ἐκάλυπτον τὴν πεδιάδα. Διὰ τοῦτο οἱ σύγχρονοι δικαίως παρέβαλον τὴν ἀποφράδα ἐκείνην ἡμέραν τῆς καταστροφῆς πρὸς τὴν τῶν Καννῶν τὸ 216 π. Χ. (Amedé Thierry, Ἱστορ. τοῦ Ἀττίλα καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ, μετάφρ. Στ. Βουτυρᾶ, σ. 39).

Ἀλλὰ ποῦ ἀκριβῶς συνήφθη ἡ μάχη; Τὴν ἀπάντησιν μᾶς δίδουν δύο πηγαί: Ἐν τῇ Συλλογῇ τῶν Θείων καὶ Ἱερῶν κανόνων, ἀναφέρονται τὰ ἑξῆς σχετικά: «Βάλης μὲν ἐν Θράκῃ συμβαλὼν ὑπ' αὐτῶν εἰς ***Χαλκίδα*** πυρίκαυστος ἐν ἀχυρῶνι γενόμενος πρὸς τὸ αἰώνιον πῦρ ἐξεδήμησεν (1). Ὁ δὲ Ἰωάννης Μαλάλας, ἱστορικὸς τοῦ ἕκτου αἰῶνος ἀναφέρει: «Ἐτελεύτησε δὲ αὐτὸς Βάλης (Οὐάλης) ποιήσας πρόκενσον εἰς Ἀδριανούπολιν τῆς Θράκης ἀπελθὼν κτίσαι ***Φαβρικὰ*** ἐκεῖ οἶκον πρὸ τῆς πόλεως ἐν ἀγρῷ ἑτέρῳ, τοῦ οἰκήματος τοῦ ἀγροῦ ἀδήλως ἀναφθέντος καὶ ἀναφθέντων τῶν σκαλῶν, νυκτὸς ἀπώλετο μετὰ τῶν κουβικουλαρίων αὐτοῦ ὢν ἐτῶν μθ». (LX, III, σελ. 343). Ἡ Φαβρίκα αὕτη, κατὰ τὸν Γ. Λαμπουσιάδην, (Θρακικαὶ Μελέται, τόμ. Α΄ σελ. 17) ἔκειτο ὅπου ἡ νῦν συνοικία τῆς Ἀδριανουπόλεως Σταμπὸλ-γιολοῦ, ὅπου ἔκειτο τὸ ἀρχαῖον νεκροταφεῖον τῆς πόλεως. Ἀπεδείχθη ἐκ διαφόρων ἐπιγραφῶν, αἱ ὁποῖαι ἀνευρέθησαν ἐπὶ τόπου. Ἐκαλεῖτο δὲ Φάβρικα, ἢ Φαβρικά, διότι ἐκεῖ ἦσαν ἐγκατεστημένα ἐργαστήρια ὅπλων, ὀνομαζόμενα οὕτω ὑπὸ τῶν Ρωμαίων καὶ κατόπιν ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν. Εἰς τὴν θέσιν Φαβρικὰ εἶναι ἐκτισμένη σήμερον ἡ μεγάλη Ἰουδαϊκὴ Σχολὴ καὶ τὰ καταστήματα τοῦ μονοπωλίου τῶν καπνῶν. Ἐκ τῶν μαρτυριῶν τούτων προκύπτει ὅτι ἡ πρὸς ἀνατολὰς τῆς Ἀδριανουπόλεως συνοικία κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἐκαλεῖτο Φαβρικὰ (σήμερον Σταμπὸλ γιολοῦ) καὶ ὅτι ὁ Οὐάλης ἐγένετο παρανάλωμα τοῦ πυρὸς εἰς τοὺς πρὸ τῆς πόλεως ἀγρούς. Τὴν θέσιν τῶν ἀγρῶν τούτων κατέχει σήμερον ἡ γνωστὴ διὰ τὴν ἀμπελοφυτείαν καὶ τὰ ὀπωροφόρα δένδρα της πεδιὰς Χαδὶμ - Ἀγᾶ, ἐνταῦθα δὲ πρέπει νὰ τοποθετηθῇ ἡ Χαλκίς, ὅπου ἔγινε ἡ μεγάλη μάχη. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς περιγραφῆς τοῦ Ἀμμιανοῦ Μαρκελλίνου (XXXI, 12, 14), συγχρόνου περίπου τῆς μάχης, προκύπτει ὅτι ἡ μάχη ἔγινεν εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Χαδὶμ Ἀγᾶ, ἀνατολικῶς τῆς Ἀδριανουπόλεως ὀλίγον μακρὰν τοῦ λόφου Ντὸρτ - Καγιὰ (1) (=τέσσαρες λίθοι), καθ' ὅσον οἱ Γότθοι κατερχόμενοι ἀπὸ βορρᾶ, κατ' ἀνάγκην ὑπεχρέωσαν τὸν Οὐάλεντα ν' ἀναμείνῃ αὐτοὺς ἐνταῦθα, ὅπου διὰ τοῦ ποταμοῦ Ἕβρου ἦτο ἐξησφαλισμένος ἐκ τῶν ὄπισθεν, ἀριστερόθεν δὲ ὑπὸ τῶν φρουρίων τῆς Ἀδριανουπόλεως, ὁπόθεν καὶ ἐπικουρίαν ἠδύνατο νὰ ἐλπίζῃ καὶ ἐν ἀνάγκῃ νὰ καταφύγῃ εἰς

---

1. Σπ. Μήλια, τ. Α, σ. 274. Ἡ χαιρεκακία μὲ τὴν ὁποίαν περιγράφεται ὁ θάνατος τοῦ Οὐάλεντος ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ἦτο Ἀρειανός, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲν ἠδύναντο νὰ συγχωρήσουν οἱ σύγχρονοί του. (Βλ. Διομ. Κυριακοῦ, Δοκίμιον Ἐκκλ. Ἱστ. ἔκδ. α΄, σ. 112 καὶ ἑξ.).

1. Τὸ Ντὸρτ - Καγιὰ εἶναι εἷς τῶν ἰσχυροτάτων προμαχώνων τῆς Ἀδριανουπόλεως, πρὸς βορρᾶν αὐτῆς, δεσπόζων τοῦ προαστείου Κιγικίου. Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ὑπῆρχεν ἐπ' αὐτοῦ μεγαλοπρεπὴς βωμὸς τῆς Ἀρτέμιδος, ἀναγόμενος εἰς αὐτὸν τὸν Ὀρέστην, τὸν μυθικὸν ἱδρυτὴν τῆς Ἀδριανουπόλεως (Ὀρεστιάδος), ὡς ἐξάγεται ἔκ τινος σπανιωτάτου νομίσματος τῆς Ἀδριανουπόλεως, σωζομένου ἐν τῇ Νομισματολογικῇ Συλλογῇ τοῦ ἐν Ἀδριανουπόλει Τμήματος τοῦ Φιλεκπαιδευτικοῦ Συλλόγου. Τὸ πολύτιμον τοῦτο νόμισμα ἐσώζετο μέχρι τοῦ 1904, ὁπότε κατεστράφη μετ' ἄλλων ἀρχαιολογικῶν κειμηλίων, κατὰ τὴν μεγάλην πυρκαϊὰν τῆς Ἀδριανουπόλεως, (19 Αὐγούστου 1904) (Γ. Λαμπουσιάδου, αὐτόθι, σελ. 19).

αὐτήν. Τὴν Χαλκίδα ἀναφέρει καὶ ὁ Μ. 'Ατταλειάτης, ἱστορικὸς τοῦ XI αἰῶνος, ἀναφέρων τοὺς κατὰ τῶν Βουλγάρων ἀγῶνας: «Πλῆθος Σκυθῶν, λέγει, προσβαλὸν τὰ περὶ τὴν Χαλκίδα καὶ 'Αρκαδιούπολιν (νῦν Κούλελι Μπουργὰς) καὶ ὅσα δυσμικώτερα τούτων κατεστράφη ὑπὸ τῶν στρατευμάτων τοῦ Βοτανειάτου» (σ. 36). 'Εκ τῆς περιγραφῆς ταύτης φαίνεται ὅτι καὶ οὗτος τοποθετεῖ τὴν Χαλκίδα οὐ μακρὰν τῆς 'Αδριανουπόλεως. Τῆς Χαλκίδος μνημονεύεται ἐπίσης ἐπίσκοπος, προεδρεύσας τῆς 'Εβδόμης Οἰκουμενικῆς Συνόδου (787) ἐπὶ τῆς βασιλείας τῆς αὐτοκρατείρας Εἰρήνης, καθ' ἣν ἐγένετο ἡ ἀναστήλωσις τῶν θείων καὶ ἱερῶν εἰκόνων. 'Ο Μιλτιάδης Σαράντης τοποθετεῖ τὴν Χαλκίδα παρὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ θεωρεῖ αὐτὴν ὡς τὴν σημαντικωτέραν μετὰ τὴν Σηλύβριαν, ἀφοῦ ὁ 'Επίσκοπος αὐτῆς ἀναφέρεται ὄγδοος τὴν τάξιν μεταξὺ τῶν 17 ἐπισκοπῶν τῆς μητροπόλεως 'Ηρακλείας. (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, τόμ. Ε', σελ. 476). Πιθανὸν δὲ νὰ ἔκειτο, κατ' αὐτόν, ὅπου τὸ χωρίον Χαλκαλῆ, περὶ τὰ 15 λεπτὰ τῆς ὥρας ἀπὸ τῶν Καστανεῶν καὶ ὅτι δὲν εἶναι ἀπίθανον τὸ ὄνομα τῆς Χαλκίδος νὰ διεσώθη εἰς τὸ χωρίον Χαλκαλῆ (Μιλτ. Σαράντη, Περὶ τῆς ἐν Θράκῃ Χαλκίδος, εἰς Μεσαιωνικὰ γράμματα, 1935 σελ. 153 καὶ ἑξῆς). Βεβαίως, ἂν δὲν γίνουν ἀνασκαφαὶ καὶ μελέται ἐπὶ τόπου εἶναι δύσκολον νὰ καθορισθῇ μετὰ βεβαιότητος ἡ θέσις αὐτῆς. 'Αλλ' ἕνεκα τῶν λόγων, τοὺς ὁποίους ἐξεθέσαμεν, κατ' ἀνάγκην πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ μεγάλη ἐκείνη μάχη, ἡ παραβληθεῖσα πρὸς τὴν μάχην τῶν Καννῶν, ἔγινε πλησίον τῆς Χαλκίδος, παρὰ τὴν 'Αδριανούπολιν ἐν τῇ πεδιάδι τοῦ Χαδὶμ - 'Αγᾶ.

ΧΑΡΑΔΡΙΑΙ ἢ ΧΑΡΑΔΡΟΥΣ. — 'Αρχαιοτάτη πόλις τῆς 'Ακτῆς ("Αθως ἢ "Αγιον ὄρος), ἀναφερομένη ὑπὸ Σκύλακος τοῦ Καρυανδέως (Περίπλ. 66) καὶ τοῦ Πλινίου (Φυσ. 'Ιστορ. IV, 10). Πότε ὅμως ἱδρύθη καὶ ὑπὸ τίνος, ὡς καὶ πότε κατεστράφη εἶναι ἄγνωστον. 'Επίσης ἄγνωστος καὶ ἡ ἀκριβὴς τοποθεσία αὐτῆς. Κατὰ τὸν Müller, ἀκολουθοῦντα τὸν Leake, ἔκειτο πιθανῶς ἐν τῇ γραφικωτάτῃ τοποθεσίᾳ ὅπου ἡ Μονὴ τοῦ Βατοπεδίου, ὅπου σώζονται ἐρείπια ἀρχαίας πόλεως καὶ ἐπιγραφαὶ ἀνευρεθεῖσαι. (Müller "Εκδ. Σκύλακος εἰς τὴν Συλλογὴν τῶν Geogr. Graec. Minores, τόμ. Α', σελ. 53.—Leake, Travels in North Greece, τόμ. Γ', σ 144). Κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν ὅμως γνώμην, ἔκειτο ἐπὶ τῆς δυτικῆς παραλίας τῆς Χερσονήσου 'Ακτῆς, ὅπου ἡ νῦν Μονὴ Ξηροποτάμου, ἡμίσειαν ὥραν περίπου ἀπὸ τῆς Δάφνης, ἐπινείου αὐτῆς. (Πρβλ. Στρατιωτικὴ 'Εγκυκλοπαιδεία ἐν λέξει "Αθως).

ΧΑΡΑΚΩΜΑ (τό). — Πολίχνη τῆς μεσημβρινῆς παραλίας τῆς Θράκης, κειμένη ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Βιστόνων, πρὸς ἀνατολὰς τῆς Μαρωνείας, ἀπέναντι τῆς Σαμοθράκης. 'Ητο ἡ τελευταία πολίχνη τῆς Θρακικῆς παραλίας μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἕβρου, μετὰ δὲ τῶν Τεμπύρων, Σάλης, Ζώνης καὶ Μεσημβρίας, ἦσαν πολίσματα Σαμοθράκων, τὰ ὁποῖα ὁ 'Ηρόδοτος ὀνομάζει «Σαμοθρήκια τείχεα».

ΧΑΡΙΔΗΜΟΣ. — Στρατηγὸς τῶν 'Αθηναίων, γαμβρὸς ἐπ' ἀδελφῇ τοῦ Κερσοβλέπτου, βασιλέως τῆς Θράκης (359-340 π Χ.)

ΧΑΡΙΟΥΠΟΛΙΣ. — 'Αρχαιοτάτη πόλις τῆς 'Αν. Θράκης, κειμένη 45 περίπου χλμ. βορειοδυτικῶς τῆς Ραιδεστοῦ, κτισθεῖσα κατὰ τὸν Μελέτιον (Γεωγρ. Γ, σελ. 101) ὑπὸ τοῦ 'Αθηναίου Χαρίου. 'Υπῆρξε πατρὶς Βασιλείου Β' τοῦ Βουλγαροκτόνου. Περὶ τὸ 1052 ὁ στρατηγὸς Βρυέννιος ἐκστρατεύσας κατὰ τῶν Πατζινάκων ἐπιδραμόντων τὴν Θράκην, εἰσῆλθε μετὰ μικρῶν δυνάμεων εἰς τὴν Χαριούπολιν διὰ νυκτὸς χωρὶς νὰ γίνῃ ἀντιληπτὸς ὑπὸ τῶν βαρβάρων, οἱ ὁποῖοι στρατοπεδεύσαντες ἀνύποπτοι παρ' αὐτήν, παρεδόθησαν εἰς κραιπάλην καὶ βαθὺν ὕπνον. 'Ο Βρυέννιος ἐπιτεθεὶς τότε αἰφνιδίως κατ' αὐτῶν ἐπέφερε γενικὴν καταστροφὴν αὐτῶν. 'Επὶ 'Αλεξίου Κομνηνοῦ, ὁ Τζεγλού, ἡγεμὼν τῶν Σκυθῶν, ἄγων 80.000 στρατοῦ, διαβὰς τὸν Δούναβιν, κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 1095, ἔφθανε μέχρι Χαριουπόλεως, συναποκομίζων πλουσιωτάτην λείαν. 'Επελθόντες κατ' αὐτῶν ὁ

Νικόλαος Μαυροκατακαλὼν καὶ ὁ Βεμπετζιώτης, κατετρόπωσαν αὐτούς, κατά τινα δὲ συμπλοκὴν ἔπεσε γενναίως μαχόμενος καὶ ὁ Τζεγλοῦ, πολλοὶ δὲ φεύγοντες ἐπνίγησαν εἰς παραρρέοντα ρύακα. Παρὰ τὴν ἰδίαν πόλιν ὁ Ἀλέξιος Κομνηνὸς ἐπιτεθεὶς κατὰ τῶν ἐπιδραμόντων καὶ πάλιν Πατζινάκων, ὑπέστη μεγάλην ἧτταν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἔχασε τὸ ἄνθος τοῦ στρατοῦ του, καθὼς καὶ 300 ἐκ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ συγκροθέντος τάγματος τῶν Ἀρχοντοπούλων. (Ἄννα Κομνηνή, VII, 1 καὶ 7). Ἡ Χαριούπολις κατεστράφη τὸ 1205 ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τῶν Βουλγάρων Σκυλοϊωάννου, οἱ δὲ κάτοικοί της μετῳκίσθησαν εἰς τὴν παραδουνάβιον Βουλγαρίαν, τὸ δὲ 1357 ἐκυριεύθη ὑπὸ τοῦ Σουλεϋμάν, υἱοῦ τοῦ σουλτάνου Ὀρχάν. Ἀπὸ ἐκκλησιαστικῆς ἀπόψεως μνημονεύεται ἀπὸ τοῦ δεκάτου ἤδη αἰῶνος ὡς μία τῶν ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Ἡρακλείας 17 ἐπισκοπῶν. Διαλυθεῖσα πιθανῶς κατὰ τὸν XIV αἰῶνα, διασώζεται ἔκτοτε ψιλωνύμως (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, τόμ. ε', σελ. 476). Ὑπὸ τῶν Τούρκων καλεῖται Χαϊρεμπολού, ἀποτελεῖ δὲ μετὰ τῶν περὶ αὐτὴν 56 χωρίων μίαν τῶν 7 ἐπαρχιῶν τοῦ Νομοῦ Τεκὶρ - ντάγ (Ραιδεστοῦ) καὶ εἶναι ἕδρα τῆς ὁμωνύμου ἐπαρχίας.

ΧΑΡΣΙΑ (Πύλη).—Ὄνομα μιᾶς τῶν πυλῶν τῶν χερσαίων τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὑπό τινων ταὐτίζεται μὲ τὴν ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν καλουμένην Καλιγαρίαν (νῦν Ἐγρὶ - καπού) κειμένην εἰς τὴν συνοικίαν τῶν Βλαχερνῶν καὶ ἐπὶ τῶν τειχῶν τοῦ Ἡρακλείου, ὑπὸ ἄλλων δὲ μὲ τὴν πύλην τῆς Ἀδριανουπόλεως, κειμένην περὶ τὰ 800 μέτρα Ν. Δ. τῆς προηγουμένης. Τέλος ὑπ' ἄλλων ταὐτίζεται μὲ τὴν πύλην τοῦ «Πέμπτου», κειμένην νοτίως τῆς Πύλης (Ἐδιρνὲ - Καπού) Ἀδριανουπόλεως καὶ εἰς ἀπόστασιν 500 περίπου μέτρων ἀπ' αὐτῆς. Κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην ταὐτίζεται μὲ τὴν πύλην τοῦ «Πέμπτου». Κατὰ τὸν ἱστορικὸν Δούκαν παρ' αὐτὴν μαχόμενος ἔπεσεν ὁ τελευταῖος αὐτοκράτωρ τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

ΧΕΡΟΙΝΟΝ. — Ὄνομα φρουρίου τῆς Θράκης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἱμιμόντου παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV 11) ἀνακαινισθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565).

ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ.—Πόλις τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου κειμένη ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ αὐτῆς μνημονευομένη ὑπὸ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου κατὰ τὸν Ἑκαταῖον. Ἐπίσης καὶ ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου (IX, 118) διηγουμένου ὅτι οἱ κάτοικοι αὐτῆς «οἱ Χερσονησῖται ἀπὸ τῶν Πύργων ἐσήμηναν τοῖς Ἀθηναίοις τὸ γεγονός», τὴν δραπέτευσιν δηλαδὴ τοῦ ἐν Σηστῷ πολιορκηθέντος Πέρσου ὑπάρχου Ἀρταΰκτου, συλληφθέντος ἀμέσως παρὰ τοὺς Αἰγοὺς ποταμούς. Εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ χρονικὰ μνημονεύεται μεταξὺ τῶν ἐπισκοπικῶν ἑδρῶν τῆς Ἐπαρχίας Εὐρώπης. (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Τόμ. V, σελ. 455).

ΧΕΡΡΟΝΗΣΟΣ.—Πόλις ἐπὶ τοῦ Θρακικοῦ Βοσπόρου, κατὰ Στέφανον τὸν Βυζάντιον «Παρθένου ἱερόν, τόπος καὶ ἄκρα πρὸ τῆς Χερρονήσου πόλεως Βοσπόρου».

ΧΕΤΤΟΣ ἢ ΧΙΤΤΟΣ.—Βυζαντινὴ κωμόπολις τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης κειμένη παρὰ τὴν Μελαντιάδα, πρὸς δυσμὰς τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἐνταῦθα στρατοπεδεύσας ὁ στρατηγὸς Βελισσάριος ἔτρεψεν εἰς φυγὴν τοὺς Οὔννους, ὑπὸ τὸν ἡγεμόνα αὐτῶν Ζαβεργὰν τὸ 559, ὅστις ἐπιδραμὼν τὴν Θράκην ἔφθασε πρὸ τῆς Μελαντιάδος, ἀπειλῶν καὶ αὐτὴν τὴν πρωοεύουσαν. Ἡ κωμόπολις ἔπαθε τὰ πάνδεινα κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς βασιλείας Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου (717—741), ὑπὸ τῶν ἐπιδραμόντων Βουλγάρων, ὁπότε ἀναφέρεται καὶ μέγας χειμών. (Θεοφ Ἔκδ. Βόνν. σελ. 331 καὶ 332. Πρβλ. Μ. Γεδεών. Ἔγγραφοι λίθοι καὶ κεράμια, ἐν Ἐκκλησιασ. Ἀληθείᾳ ἔτος IX, σελ. 403).

ΧΗΛΑΙ (αἱ).—Γραφικώτατον προάστειον καὶ ὁμώνυμος ὅρμος τῆς Κων)πόλεως ἐπὶ τῆς θρακικῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου. Εἶναι τὸ σημερινὸν Μπεμπέκι, περίφημον διὰ τὸ ἐν αὐτῷ σουλτανικὸν ἀνάκτορον Σελὴμ τοῦ Α' (1467—1520), γνωστὸν εἰς τοὺς Εὐρωπαίους ὑπὸ τὸ ὄνομα «Kiosque de Conférences», διότι ἐν αὐτῷ συνήρ-

χοντο οἱ πρέσβεις τῶν Μεγάλων Δυνάμεων μετὰ τοῦ Μεγ. Βεζύρου πρὸς σύσκεψιν καὶ συζήτησιν σπουδαίων ὑποθέσεων. Κατοικεῖται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπὸ δυτικῶν, διαμαρτυρομένων, Τούρκων καὶ ὀλίγων Ἑλλήνων.

ΧΙΟΝΗ.—Μήτηρ τοῦ Εὐμόλπου ὑπὸ τοῦ Ποσειδῶνος (Παυσ. Α, 38, 3).

ΧΙΣΑΡ. — Λέξις τουρκικὴ σημαίνουσα φρούριον καὶ χρησιμοποιουμένη εἰς διάφορα τοπωνύμια, ὅπως λ.χ. Ἀβρὲτ - Χισάρ, Ντεμίρ-Χισάρ, Σιβρὶ-Χισὰρ κλπ.

ΧΛΕΜΠΙΝΑ (ἡ). — Βυζαντινὸν χωρίον τῆς Ἀν. Μακεδονίας πρὸς Β.Δ. τῆς παλαιᾶς Καβάλλας. Παρά τινα πηγὴν αὐτοῦ κατὰ διαταγὴν τοῦ βασιλέως Νικηφόρου Γ' τοῦ Βοτανειάτου, ἐτυφλώθη τὸ 1078 ὁ μάγιστρος Νικηφόρος Βασιλάκιος. Σήμερον τὴν θέσιν αὐτῆς ἐπέχει τὸ χωρίον Βασιλάκιον τῆς Κοινότητος Ἀμισιανῶν (τέως Πρετζόβης) ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Καβάλλας, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἀπέχει 5 χλμ. Β. Δ., ἀριθμοῦν 70 κατοίκους.

* ΧΟΙΡΟΒΑΚΧΟΝ (πεδιάς).—Τοποθεσία τις ΝΑ. τῆς Θράκης πρὸς δυσμὰς τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς πόλεως Μετρῶν (νῦν Τσατάλτζα) ἔκειτο ἡ τοποθεσία Διάβασις (βλ. λέξ.).

* ΧΟΛΟΒΟΝ. — Φρούριον τῆς Θράκης ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ὀδομαντῶν ἢ Ὀδομαντικῇ, τὸ ὁποῖον κατέλαβεν ὁ αὐτοκράτωρ Νικαίας Ἰωάννης Δούκας Βατάτσης τὸ 1246 μετὰ τῶν Σερρῶν, Μελενίκου, Στενιμάχου, Τζεπαίνων καὶ ἄλλων κατεχομένων ὑπὸ τῶν Βουλγάρων, ἐξαναγκάσας τὸν ἀνήλικον ἡγεμόνα αὐτῶν Μιχαὴλ (1246—1267) διάδοχον τοῦ Ἀσὰν νὰ ζητήσῃ εἰρήνην.

ΧΟΡΤΑΪΤΗΣ ἢ ΧΟΡΤΙΑΤΗΣ.—Βυζαντινὸν ὄνομα τοῦ ἐν τῇ Χαλκιδικῇ χερσονήσῳ ὄρους Κισσὸς (βλ. λέξ.).

ΧΡΙΣΤΟΥΠΟΛΙΣ ἢ ΧΡΙΣΤΟΠΟΛΙΣ. —Μεσαιωνικὴ πόλις τῆς Ἀν. Μακεδονίας ἢ τῆς Δυτικῆς Θράκης, ταὐτιζομένη μὲ τὴν ἀρχαίαν Νεάπολιν τὴν μετὰ ταῦτα Καβάλλαν, (βλ. λέξ.). Κειμένη ἐπὶ βράχου ἀποκρήμνου, προβάλλοντος εἰς τὴν θάλασσαν, ἦτο μεγίστης στρατηγικῆς σημασίας καὶ ἐθεωρεῖτο ὡς ἡ κλεὶς τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης. Διὸ καὶ ὠχυρώθη τὸ 1307 ὑπὸ Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου τοῦ πρεσβυτέρου, διὰ μακροῦ τείχους, ἐκτεινομένου ἀπὸ τῆς θαλάσσης μέχρι τῆς ἀκροπόλεως τοῦ παρακειμένου ὄρους. Πρὸς ἀνατολὰς αὐτῆς ἐξετείνοντο πολλοὶ αὐλῶνες τραχεῖς, ὠχυρωμένοι διὰ τειχῶν καὶ φρουρίων, ἀποτελοῦντες κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα τὰ περίφημα «Στενὰ τῆς Χριστουπόλεως», κατὰ δὲ τὴν ἀρχαιότητα τὰς «Πύλας Σαπαίων». Καταληφθεῖσα ὑπὸ τῶν Γενουατῶν, μετωνομάσθη Καβάλλα. Ἐκκλησιαστικῶς ἀπετέλει μίαν τῶν ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Φιλίππων 7 ἐπισκοπῶν, ἀπὸ τοῦ δεκάτου ἤδη αἰῶνος (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Τόμ. Ε', σελ. 483).

* ΧΡΙΣΤΟΥΠΟΛΕΩΣ (Στενά).—«Στενὰ Χριστουπόλεως» ἐκαλοῦντο ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν ἅπασα ἡ ἀπὸ Χριστουπόλεως (Καβάλλας) μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ Νέστου χώρα. Ταῦτα εἶναι οἱ περιώνυμοι, κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, «Πύλαι Σαπαίων».

ΧΡΥΣΗ ἢ ΧΡΥΣΗ.—Ἀρχαία πόλις τῆς Λήμνου, ἱερὰ τοῦ Ἀπόλλωνος.

ΧΡΥΣΗ.—Ἀρχαία πόλις τῆς Ἀν. παραλίας τῆς Χερσονήσου τοῦ Ἄθωνος (Ἅγιον Ὄρος), τῆς ὁποίας ἡ θέσις ταυτίζεται ὑπό τινων παρὰ τὸ ἀκρωτήριον τοῦ Ἐσφιγμένου ὅρμον Ἅγιος Βασίλειος.

ΧΡΥΣΗ.—Ἀρχαῖον ὄνομα τῆς Θάσου (β.λ.).

ΧΡΥΣΗ.—Νησὶς τοῦ Βορείου Αἰγαίου Πελάγους, παρὰ τὴν ἀνατολικὴν ἀκτὴν τῆς Λήμνου, ἀπέναντι τῆς Τενέδου, ὅπου μυθεύεται «καὶ τῷ Φιλοκτήτῃ γενέσθαι τὴν συμφορὰν ἐκ τοῦ ὕδρου», ὅστις ἐφύλαττε τὸν ὑπὸ τοῦ Ἰάσωνος ἱδρυθέντα βωμὸν εἰς τὴν Ἀθηνᾶν. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Παυσανίου (Β' μ. Χ. αἰών), δὲν ὑπῆρχε καταποντισθεῖσα. (Σοφ. Φιλοκτ. 1327—Παυσ. VIII, 33. 4).

ΧΡΥΣΗ ἢ ΧΡΥΣΗ.—Ἀκρωτήριον τῆς Λήμνου, παρὰ τὴν Ἡφαιστίαν, ἀπέναντι τῆς Τενέδου. Εἶναι ἓν τῶν συγχρόνων ἀκρωτηρίων : Ἅγιος Σώζων ἢ Ἁγία Εἰρήνη, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὴν ΝΑ. ἐσχατιὰν τῆς νήσου.

* ΧΡΥΣΗ (ἡ).—Θεὰ λατρευομένη ἐπὶ τῆς ὁμωνύμου παρὰ τὴν Λῆμνον νησίδος (βλ. λ.) ὅπου κατὰ τὴν παράδοσιν ὁ Ἡρακλῆς μετὰ τοῦ Φιλοκτήτου προσέφερον θυσίαν εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ Ἰάσωνος ἱδρυθέντα βωμὸν αὐτῆς. Τὸν βωμὸν τοῦτον προθυμοποιηθεὶς ὁ Φιλοκτήτης νὰ δείξῃ εἰς τοὺς Ἀχαιοὺς μεταβαίνοντας εἰς Τροίαν, ἐδήχθη ὑπὸ ὄφεως καὶ ἀσθενήσας κατελείφθη ἐν Λήμνῳ (Φιλοκτ. 194 καὶ 1327).

* ΧΡΥΣΗ ΠΥΛΗ.—Ἡ Χρυσῆ Πύλη, καλουμένη καὶ Χρυσέαι Χερσαῖαι Πύλαι, Χρυσῆ Πόρτα, Χρυσήλατος Πύλη, ἦτο ἡ πρώτη πρὸς τὴν ξηρὰν Πύλη τῆς Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τὸ Ν. Δ. ἄκρον αὐτῆς. Σώζεται καὶ μέχρι σήμερον, ἀλλὰ γυμνὴ τοῦ ἀρχαίου αὐτῆς κόσμου. Ἀπετέλει ἀναπόσπαστον μέρος τοῦ Ἑπταπυργίου τοῦ βυζαντινοῦ Κυκλοβίου (βλ. λέξ.) δι' αὐτῆς δὲ ἐγίνετο ἡ θριαμβευτικὴ εἴσοδος τῶν αὐτοκρατόρων εἰς τὸ Βυζάντιον. Ἔξω τῆς Πύλης ταύτης ὑπῆρχε μέγας λειμών, καὶ ἡ μονὴ τῶν Ἀβραμιτῶν, ἀφιερωμένη εἰς τὴν «Θεοτόκον Ἀχειροποίητον», τελευταῖος σταθμὸς τῶν αὐτοκρατόρων πρὸ τῆς εἰσόδου των. Διὰ τῆς Χρυσῆς Πύλης δὲν εἰσήρχοντο οἱ πολῖται, ἀλλὰ δι' ἄλλης βορειοτέρας, καλουμένης Μικρᾶς Πύλης, κατ' ἀντίθεσιν τῆς Χρυσῆς, καλουμένης Μεγάλης. (Mordtman, Esquisse topographique de Constantinople, σελ. 13).

ΧΡΥΣΟΚΕΡΑΣ (ὁ).—Ὄνομα διδόμενον ἐνίοτε ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν εἰς τὸν Κεράτιον κόλπον καὶ τὸ Βοσπόριον (βλ. λέξ.), ἐξ οὗ καὶ τὸ γαλλικὸν Corne d' Or.

* ΧΡΥΣΟΠΟΛΙΣ. — Πόλις μεσαιωνικὴ τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας ἢ τῆς Δυτ. Θράκης κειμένη παρὰ τὴν Χριστούπολιν, ἀναφερομένη ὡς ἕδρα ἐπισκόπου ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Φιλίππων. Κατά τινας τὴν θέσιν αὐτῆς ἐπέχει τὸ χωρίον Ὀρφανόν, τὸ ἐπὶ τῶν Ἑνετῶν καλούμενον Κοντέσσα, ἐξ οὗ καὶ ὁ Στρυμονικὸς κόλπος ἐκαλεῖτο κόλπος Ὀρφανοῦ τῆς Κοντέσσας.

ΧΡΥΣΟΡΡΟΑΣ.—Ποταμίσκος τῆς Ἀν. Θράκης, ἐκβάλλων κατὰ τὸ βόρειον στόμιον τοῦ Βοσπόρου παρὰ τὸ Ἱερὸν τῶν Βυζαντίων (νῦν Ρούμελη - Καβάκ). Ὠνομάσθη δὲ οὕτως ὡς κυλίων ἄμμον προσομοίαν χρυσοῦ. (Διονυσ. Βυζαντ. «Ἀνάπλους Βοσπόρου» 75).

* ΧΥΤΡΟΠΟΛΙΣ.—Μικρὰ ὀχυρὰ πόλις τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Εὐξείνου Πόντου.

Ψ

ΨΕΥΔΟΣΤΟΜΑ ἢ ΨΕΥΔΟΣΤΟΜΟΝ. —Οὕτω καλεῖται τὸ περιφραγμένον στόμιον μεγάλου ποταμοῦ, ὅπως π. χ. τὸ ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου (Γεωγρ. Γ, 10, 2) ἀναφερόμενον Ψευδόστομα τοῦ Δουνάβεως, τοῦ Νείλου καὶ τοῦ Γάγγου κτλ. μεταπεσόντα καὶ εἰς τοπωνυμίας.

ΨΙΛΟΝ ΣΤΟΜΑ. — Ἀρχαία ὀνομασία ἑνὸς τῶν στομίων τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ, ὀνομαζόμενον ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου (Γεωγρ. Γ, 10, 2) καὶ Θιαγόλα. Ὑπὸ τῶν Λατίνων γεωγράφων καλεῖται Spireon stoma, εἶναι δὲ τὸ σύγχρονον στόμιον Κίλια (Kilia ἢ Chilia) τὸ βορειότερον τῶν τριῶν βραχιόνων τοῦ Δουνάβεως, μήκους 111 χιλιομέτρων.

* ΨΥΚΤΗΡΙΟΣ.—Τόπος τις ἐν Θράκῃ, λαβὼν τὸ ὄνομα «ἀπὸ Ἡρακλέους ἀναψύξαντος τὸν ἱδρῶτα ἐν τῷ καταπαλαῖσαι τὴν Ἀνδρομίλην» (Στέφ. Βυζάντιος).

* ΨΥΧΡΟΣ.—Ποταμὸς τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου ἢ ἐπὶ Θράκης, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ ὄρους Ὑψιζώνου (Χολομώνδας) καὶ διαρρέων τὴν περιοχὴν τῆς πόλεως Ἄσσης, τὴν ἄλλως λεγομένην Ἀσσηρίτιδα, ἐκβάλλει εἰς τὸν Σιγγιτικὸν κόλπον (Ἀριστ. Ζῴων ἱστορίαι, Γ', 12). Σήμερον κοινῶς καλεῖται Πλατάνης, ὑπὸ δὲ τῶν Τούρκων Μπαλταχῆ-Σοῦ.

Ω

* ΩΓΥΓΙΑ. — Ἀρχαῖον ὄνομα τῆς νήσου Θάσου (βλ. λέξ.).

ΩΡΕΙΘΥΙΑ.—Θυγάτηρ τοῦ Ἐρεχθέως, βασιλέως τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Διογενείας ἁρπαγεῖσα ὑπὸ τοῦ Βορέως, μυθικοῦ βασιλέως τῆς Θράκης παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ἰλισσοῦ ἐνῷ συνέλεγεν ἄνθη :

Θρηΐκιος Βορέης ἀνερείψατο Κεκροπίηθεν

'Ιλισσοῦ προπάροιθε χορῷ ἔνι δινεύουσαν ('Απολλ. Ροδίου, 'Αργοναυτικὰ Α. 23). 'Η 'Ωρείθυια ἀπέκτησεν ἐξ αὐτοῦ ἐν Θράκῃ υἱοὺς τοὺς 'Αργοναύτας Ζήτην καὶ Κάλλαϊν καὶ θυγατέρας τὴν Κλεοπάτραν καὶ Χιόνην ('Ηροδ. VII, 188). 'Η ἀπαγωγὴ αὕτη τῆς 'Ωρειθυίας δὲν εἶναι ἄλλο τι παρὰ συμβολισμὸς ἐμφαίνων τὴν ἀπὸ τῶν προϊστορικῶν χρόνων ἐπικοινωνίαν καὶ σχέσιν τῶν Θρακῶν μετὰ τῆς κυρίως 'Ελλάδος.

Τ Ε Λ Ο Σ

Σημείωσις : 'Ενταῦθα λήγει τὸ λεξικόν, ἀλλ' ἀκολουθεῖ μικρὸν μέρος τῆς ἐκλεκτῆς αὐτῆς ἐργασίας τοῦ 'Αχιλλ. Σαμοθράκη εἰς χειρόγραφα δελτία, τὰ ὁποῖα δὲν ἐπρόφθασεν ὁ ἴδιος νὰ κατατάξῃ λεξικογραφικῶς ἐντὸς τῆς ὅλης ἐργασίας του. Ταῦτα εὑρεθέντα μέσα εἰς τὰ πλούσια χειρόγραφά του δημοσιεύονται ὡς προσθήκη μὲ τὸν τίτλον : ***Προσθῆκαι εἰς τὸ Γεωγραφικὸν καὶ 'Ιστορικὸν λεξικὸν τῆς Θράκης.***

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ
ΕΙΣ ΤΟ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΝ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

Α

ΑΒΑΡΙΣ.— Μυθικὸν πρόσωπον, ἀνῆκον εἰς τὴν αὐτὴν τάξιν μὲ τὸν Ζάμολξιν, Ὀρφέα, Ἐπιμενίδην καὶ ἄλλους. Ἐθεωρεῖτο Σκυθικῆς ἢ ὑπερβορείου καταγωγῆς, υἱὸς ὡς λέγεται τοῦ Σεύθου, λαβὼν παρὰ τοῦ Ἀπόλλωνος, τοῦ ὁποίου ἦτο ἱερεὺς τὸ δῶρον νὰ κάμνῃ θαύματα καὶ νὰ ταξιδεύῃ ἀπὸ τόπου εἰς τόπον διασχίζων τὸν ἀέρα φερόμενος ἐπὶ χρυσοῦ βέλους (ὀϊστοῦ), χωρὶς νὰ φάγῃ τίποτε. (Ἡροδ. IV, 36).

Πότε ἔζησε δὲν εἶναι γνωστόν. Ὁ Πίνδαρος τὸν θεωρεῖ ὡς σύγχρονον τοῦ Κροίσου (550 π. Χ.), ἄλλοι δὲ ὅτι ἔζησε κατὰ τὸν 7ον ἢ 8ον αἰῶνα π. Χ.

Κατὰ τὸν ῥήτορα Λυκοῦργον, κατόπιν διαταγῆς τοῦ Ἀπόλλωνος, κατῆλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπου κατέπαυσε τὸν ὑπάρχοντα λοιμόν, καταπλήξας τὸν κόσμον μὲ τὰ θαύματα καὶ τὰς προφητείας του. Ὁ δὲ Πλάτων εἰς τὸν Χαρμίδην (158β) ἀποδίδει εἰς αὐτὸν μαγικὰ ῥητὰ πρὸς ἀποφυγὴν ἀπὸ διαφόρων νοσημάτων.

Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἐκυκλοφόρουν πολλὰ ἀπόκρυφα βιβλία ἀποδιδόμενα εἰς τὸν Ἄβαριν, ὅπως λ. χ. οἱ «Σκυθικοὶ χρησμοί», «Ἀπόλλωνος ἄφιξις εἰς Ὑπερβορέους», «Καθαρμοί», καὶ «Θεογονία» εἰς πεζὸν λόγον. (Σουΐδας ἐν λέξει).

Ὁ ἐκ Μένδης τῆς Αἰγύπτου Βῶλος παριστάνει αὐτὸν ὡς πρόδρομον τοῦ Πυθαγόρου καὶ ὅτι ἀπέτρεψε διὰ «κωλυτηρίων» ἐπιδημίαν λοιμοῦ ἐν Λακεδαίμονι ὅπου κατὰ τὸν Παυσανίαν (III, 13, 2) ἵδρυσε ναὸν τῆς Κόρης Σωτείρας παρὰ τὸν ναὸν τῆς Ἀφροδίτης.

Τὸ ὄνομά του ἐτυμολογεῖται ἐκ τοῦ α στερητικοῦ καὶ βᾶρις = πλοῖον, δηλαδὴ : ὁ ταξειδεύων ἄνευ πλοίου. Κατὰ πᾶσαν δὲ πιθανότητα πρόκειται περὶ ἁπλοῦ μύθου δηλοῦντος τὴν διάδοσιν τῆς λατρείας τοῦ Ἀπόλλωνος εἰς βόρειόν τινα λαόν.

ΑΒΔΗΡΑ (ἡ).—Ἀδελφὴ τοῦ Διομήδους, μυθικοῦ βασιλέως τῶν Κικόνων, ἀπὸ τῆς ὁποίας, κατὰ τὸν Πομπώνιον Μέλαν (Β', 29) ὠνομάσθη ἡ ὁμώνυμος Θρακικὴ πόλις.

ΑΒΔΗΡΙΤΙΚΟΝ (πάθος). — Παροδική τις μανία, καταλαμβάνουσα, ὡς λέγεται, τοὺς κατοίκους τῶν Ἀβδήρων. Ἐκ τοῦ πάθους τούτου, κατὰ τὴν παράδοσιν, προσεβλήθη καὶ ὁ Δημόκριτος, θεραπευθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἱπποκράτους (βλ. Ἄβδηρα).

ΑΒΔΗΡΙΤΙΣ (χώρα).—Ἡ περὶ τὰ Ἄβδηρα χώρα.

ΑΒΥΔΩΝ (ἡ).—Ὀνομασία τῆς ὁμηρικῆς πόλεως Ἀμυδῶνος (βλ. λέξ.) ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Στράβωνος (VII, 330, 20).

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ.—Υἱὸς τοῦ Λυσιμάχου, στρατηγοῦ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ ἔπειτα βασιλέως τῆς Θράκης (323—281 π. Χ.), ὑπὸ τοῦ ὁποίου μετωνομάσθη ἡ ἐπὶ τῶν Θρακικῶν παραλίων τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἀρχαία πόλις Αὐλικὸν ἢ Αὐλαῖον Τεῖχος (βλ. Ἀγαθούπολις).

Ἐκστρατεύσας κατὰ τῶν παραδουναβείων Γετῶν ᾐχμαλωτίσθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως αὐτῶν Δρομηχαίτου τὸ 292 π. Χ. καθὼς καὶ ὁ πατήρ του, ὅστις ἦλθεν εἰς βοήθειάν του. Ἀφέθησαν ὅμως καὶ οἱ δύο ἐλεύθεροι ὑπὸ τοῦ Δρομηχαίτου (Στράβ. VII, 301, 305).

Πολεμῶν ὁ Ἀγαθοκλῆς βραδύτερον τὸ 287. π. Χ. ἐν Καρίᾳ Δημήτριον τὸν Πολιορκητήν, ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ ὑποχωρήσῃ (Πλουτάρχ. Δημήτριος, 46).

Μετά τινα ἔτη ἡ μητρυιά του Ἀρσινόη, θυγάτηρ Πτολεμαίου τοῦ Λάγου, βασιλέως τῆς Αἰγύπτου, συγχρόνως, δὲ καὶ ἀδελφὴ τῆς Λυσάνδρας, συζύγου τοῦ Ἀγαθοκλέους, ἐκ φθόνου διέβαλεν αὐτὸν εἰς

τὸν πατέρα του, ὡς ἐπιθυμοῦντα νὰ σφετερισθῇ τὸν Θρόνον, ὁπότε, ὁ Λυσίμαχος πιστεύσας εἰς τὰς ἀδίκους συκοφαντίας, ἠθέλησε νὰ τὸν δηλητηριάσῃ. 'Αποτυχὼν ὅμως τὸν ἐθανάτωσε τὸ 284 π. Χ. διὰ τοῦ Πτολεμαίου, υἱοῦ τοῦ Λάγου. 'Η σύζυγός του τότε μετὰ τῶν τέκνων της ἀπέδρασεν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Σελεύκου βασιλέως τῆς Συρίας, προσπαθοῦσα νὰ ἐξεγείρῃ αὐτὸν κατὰ τοῦ Λυσιμάχου (Just. XVIII, 1, 4, 9).

ΑΓΑΘΟΥΠΟΛΙΣ. — Μετονομασία τῆς ἀρχαίας Θρακικῆς ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου Αὐλικὸν ἢ Αὐλαῖον Τεῖχος (βλ. λέξ.) ἀπὸ τοῦ 'Αγαθοκλέους υἱοῦ τοῦ Λυσιμάχου βασιλέως τῆς Θράκης, (323—281 π.Χ.). (Βλ. Εὐθ. Γ. Βαφέως ἡ 'Αγαθούπολις τῆς βορειανατολικῆς Θράκης Ν. 'Υόρκη 1948. 'Αγαθούπολις Χατζηγεωργίου 'Ετ. Θρακ. Μελετῶν 1963 ἀρ. 114).

ΑΓΑΘΥΡΣΟΣ. — Υἱὸς τοῦ 'Ηρακλέους καὶ τῆς 'Εχίδνης, θεωρούμενος ὡς γενάρχης τῶν 'Αγαθύρσων (βλ. λέξ.).

ΑΓΑΘΩΝ. — 'Ηγεμὼν τῶν 'Οδρυσῶν, πιθανῶς ὑπὸ Μακεδονικὴν κυριαρχίαν, υἱὸς τοῦ Τυρίμμα, στρατηγὸς τοῦ ἱππικοῦ τῶν 'Οδρυσῶν ἐν τῇ στρατιᾷ τοῦ Μ. 'Αλεξάνδρου κατὰ τὸ 324 π. Χ. (Διοδ. Σικελ. XVI, 22).

ΑΓΛΑΟΦΩΝ. — Διάσημος ζωγράφος ἐκ Θάσου, ἀκμάσας περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἕκτου π. Χ. αἰῶνος ἢ περὶ τὰ τέλη τῶν Μηδικῶν πολέμων, πατὴρ τοῦ 'Αριστοφῶντος καὶ τοῦ Πολυγνώτου, εἰς τοὺς ὁποίους ἐδίδαξε τὴν τέχνην του. (Κικέρ. Orat. III, 7).

ΑΓΝΩΝΕΙΑ (ἡ). — 'Αρχαία πόλις τῆς Θράκης, κειμένη κατὰ τὸν Στέφανον Βυζάντιον «πλησίον 'Αμφιπόλεως, 'Αγνῶνος κτίσμα τοῦ στρατηγοῦ τῶν 'Αθηναίων. Τὸ ἐθνικὸν 'Αγνωνείτης». (Πλειότερα βλ. λέξ. 'Αμφίπολις).

* ΑΓΟΡΑΙΟΣ (Ζεύς). — 'Επίθετον τοῦ Διὸς λατρευομένου ἐν Αἴνῳ τῆς Θράκης ἐπὶ βωμοῦ τοῦ ὁποίου κατὰ τὸν Θεόφραστον οἱ θύοντες ὤμνυον περὶ τοῦ ἀδόλου τῆς πωλήσεως (Στοβαίου 'Ανθολογία ΙΙ, 44, 22—Πρβλ. καὶ «Θρακικὰ» τόμ. V, σ. 48).

* ΑΓΩΝΙΟΣ ('Ερμῆς).—'Επίθετον τοῦ 'Ερμοῦ, λατρευομένου ἐν Θράκῃ, ὅστις κατὰ τὸν 'Ηρόδοτον (V, 7) ἦτο ὁ κατ' ἐξοχὴν λατρευόμενος ὑπὸ τῶν Θρακῶν βασιλέων, οἱ ὁποῖοι ὤμνυον εἰς αὐτὸν ὡς πρόγονόν των: «οἱ δὲ βασιλεῖς αὐτῶν πάρεξ τῶν ἄλλων, πολιητέων σέβονται 'Ερμέην μάλιστα Θεῶν καὶ ὀμνύουσι μοῦνον τοῦτον καὶ λέγουσι γεγονέναι ἀπὸ 'Ερμέω ἑαυτούς».

'Ελατρεύετο ἐπίσης, ὡς καὶ ἐν 'Ελλάδι δηλ. ὡς ***διάκτορος Ψυχοπομπὸς*** καὶ ***Κερδῶος***. 'Εν δὲ τῇ Φιλιππουπόλει, ἐπὶ ῥωμαιοκρατίας ἐτελοῦντο ὑπὸ τοῦ κοινοῦ τῶν Θρακῶν ἀγῶνες ὅπου ἐλατρεύετο καὶ ὡς 'Αγώνιος (Κ. Μυρτίλου 'Αποστολίδου, Περὶ τῆς θρησκείας τῶν Θρακῶν σελ. 54—55) «Θρακικὰ» τόμ, V (1934).

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ Α' Οἰκουμ. Πατριάρχης δὶς κλεΐσας τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον 1289—1293 καὶ 1304—1310).'Εγεννήθη ἐν 'Αδριανουπόλει. Κατὰ κόσμον ἐκαλεῖτο 'Αλέξιος, οἱ δὲ γονεῖς του Γεώργιος καὶ Εὐφροσύνη. 'Η 'Εκκλησία ἑορτάζει τὴν μνήμην αὐτοῦ τὴν 28 'Οκτωβρίου (Βίος καὶ πολιτεία 'Αθανασίου τοῦ Α' Οἰκουμ. Πατριάρχου εἰς «Θρακικά», τόμ. XIII (1940) σελ. 56—107).

ΑΘΗΝΙΩΝ. — Ζωγράφος ἐκ Θράκης, μαθητὴς τοῦ Κορινθίου Γλαυκίωνος, ζήσαντος κατὰ τὸ δεύτερον ἥμισυ τοῦ Δ' π. Χ. αἰῶνος. 'Αλλὰ τόσον τοῦ διδασκάλου ὅσον τοῦ μαθητοῦ, οὐδὲν ἔργον γνωζομεν.

ΑΘΗΝΟΔΩΡΟΣ. — Ἴμβριός τις, ὅστις κρατούμενος ὡς πολιτικὸς ἐγκληματίας εἰς τὰς Σάρδεις μετ' ἄλλων τινῶν ἀπελύθη κατὰ διαταγὴν τοῦ Μεγάλου 'Αλεξάνδρου χαριζομένου εἰς τὸν Φωκίωνα, ὅταν ἠναγκάσθη νὰ ζητήσῃ οὗτος τὴν χάριν ταύτην, διότι ὁ 'Αλέξανδρος εἶχεν ὀργισθῇ διὰ τὴν ἀπόρριψιν τῆς ἐκ 1.000 ταλάντων δωρεᾶς του. Ὅταν εἶχε μάθει τὴν ἀπόρριψιν τῆς δωρεᾶς του ὁ 'Αλέξανδρος εἶχε εἴπει κατὰ τὸν Πλούταρχον (Φωκίωνος 18) «Φίλους μὴ νομίζειν τοὺς μηδὲν αὐτοῦ δεομένους».

ΑΘΥΡΟΣ.—'Ονομασία τοῦ ποταμοῦ 'Αθύρα (νῦν Μπουγιοὺκ Τσεκμετζὲ) παρὰ

Μιχαὴλ Ἀτταλειάτη (ἔκδ. Βόννης σ. 84).

ΑΘΩΣ ἢ ΑΘΩΕΥΣ. — Μυθικὸς γίγας, ὅστις ὁρμώμενος ἐκ τῆς Θράκης ἔρριψε κατὰ τοῦ Ποσειδῶνος πελώριον βράχον ἐκ τοῦ ὁποίου ἐσχηματίσθη τὸ ὁμώνυμον ὄρος ἢ *κατ' ἄλλην παράδοσιν ὁ Ποσειδῶν ἔρριψε* τὸ ὄρος τοῦτο, ἀποκόψας αὐτὸ ἐκ τῆς Καναστραίης ἄκρης τῆς χερσονήσου Παλλήνης κατὰ τοῦ γίγαντος Ἄθω ἢ Ἀθωέως, ὁ βράχος δὲ οὗτος ἀπετέλεσε τὸν Ἄθωνα.

ΑΙΓΗ ἢ ΑΙΓΑΙ. — Ἀρχαῖον πόλισμα τῆς χερσονήσου Παλλήνης (νῦν Κασσάνδρας) ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου (VII, 123) μεταξὺ τῶν πόλεων: Θεράμβου καὶ Νεαπόλεως. Ἔκειτο δὲ κατὰ τὰ Ν. Α. παράλια τῆς χερσονήσου, ὅπου σήμερον κεῖται τὸ χωρίον Καψοχώρα (Δήμιτσα, Ἡ Μακεδονία σελ. 614).

Ὅσον μικρὸν καὶ ἂν ἦτο πόλισμα, φαίνεται ὅτι τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦτο ἀρκετὰ ἀκμαῖον καὶ πλούσιον, ἀφοῦ ἠδυνήθη νὰ χορηγήσῃ στρατὸν καὶ πλοῖα εἰς τὸν παραπλέοντα στόλον τοῦ Ξέρξου. (Ἡροδ. VII, 123). Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Περσῶν ἡ Αἰγὴ διετέλεσε σύμμαχος τῶν Ἀθηναίων ἀναφερομένη εἰς τοὺς φορολογικοὺς καταλόγους τῶν ἑλληνοταμιῶν, ὡς καταβάλλουσα τὸν λεγόμενον «Θράκιον φόρον». Ὑπὸ Στ. τοῦ Βυζαντίου καλεῖται «μηλοβότειρα» δηλαδὴ κατάλληλος διὰ βοσκὴν προβάτων. Πότε κατεστράφη καὶ ὑπὸ τίνος εἶναι ἄγνωστον.

ΑΙΘΑΛΕΙΑ (ἡ).—Παλαιοτέρα ὀνομασία τῆς νήσου Λήμνου, ὀφειλομένη εἰς τὴν ἡφαιστειογενῆ φύσιν τῆς νήσου.

ΑΙΘΙΟΠΙΑ. — Ἀρχαία ὀνομασία τῆς Σαμοθράκης κατὰ τὸν Ἡσύχιον: «Αἰθιοπία ἡ Σαμοθράκη».

ΑΙΛΙΑ (ἡ).—Ἑτέρα ὀνομασία τῆς Ἀδριανουπόλεως (βλ. λέξ.) ἀπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ρώμης Αἰλίου Ποπλίου Ἀδριανοῦ (117—138 μ. Χ.).

ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ (μάρτυς).— Δοῦλος Ἕλληνός τινος ἐγεννήθη ἐν Δορυστόλῳ τῆς Κάτω Μοισίας ἐπὶ τῆς ἐποχῆς Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτου (361—36 μ. Χ.). Πιστεύσας εἰς Χριστόν, ἀπεστρέφετο τὰ εἴδωλα. Συλληφθεὶς διότι συνέτριψε διὰ τῆς σφύρας τὰ εἴδωλα τοῦ ναοῦ συνελήφθη καὶ ὑπέστη τὸν διὰ πυρὸς θάνατον.

Ὁ Θεοδώρητος εἰς τὸ γ' βιβλ. κεφ. στ' τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας του γράφει *περὶ αὐτοῦ*: «*Ἐν Δορυστόλῳ (πύλη* δὲ αὕτη ἐπίσημος τῆς Θράκης) **Αἰμιλιανὸς** ὁ Νικηφόρος ἀγωνιστὴς ὑπὸ Καπετωλίνου τοῦ τῆς Θράκης ἁπάσης ἄρχοντος, παρεδόθη πυρᾷ».

Ἑορτάζει τὴν 18 Ἰουλίου:

Αἰμιλιανὸς ἀνθράκων βληθεὶς μέσον,
ὃν Ἡσαΐας εἶδεν ἄνθρακα βλέπει.
Ὀγδοάτῃ δεκάτῃ καῦσαν πυρὶ Αἰμι-
[λιανόν.

(Συναξαριστὴς Δουκάκη, σ. 235—236).

ΑΙΜΙ'ΜΟΝΤΟΣ (ὁ). —Ἐπαρχία τοῦ θέματος Θράκης ἕως τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, περιλαμβάνουσα τὰς πόλεις: Ἀδριανούπολιν, Ἀγχίαλον, Δερβέτιον, Πλωτινούπολιν καὶ Τζοΐδην (Ἱεροκλ. Συνέκδ. 635).

Καθ' ἅπαντα τὸν ὑπερχιλιετῆ βίον τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας ἡ ἐπαρχία Αἱμιμόντου, ὑπῆρξε κατ' ἐπανάληψιν τὸ θέατρον σπουδαιοτάτων πολεμικῶν πολιτικῶν γεγονότων. Καταληφθεῖσα τέλος ὑπὸ τῶν Τούρκων τὸ 1361, ἐχρησίμευεν ὡς ὁρμητήριον διὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸ 1453.

ΑΙΜΟΣ.—Υἱὸς τοῦ Βορέου καὶ τῆς Ὠρυθείας, θυγατρὸς τοῦ Ἐρεχθέως καὶ σύζυγος κατά τινας τῆς νύμφης Ροδόπης, ἐκ τῆς ὁποίας ἐγέννησε τὸν Ἕβρον ἢ κατ' ἄλλους ἀδελφὸς αὐτῆς, τοὺς ὁποίους ὁ Ζεὺς μετεμόρφωσεν εἰς τὰ ὁμώνυμα ὄρη διὰ τὰς ἀναμεταξύ των ἀθεμίτους σχέσεις.

ΑΙΝΑΙΟΝ.—Ἀκρωτήριον τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου ἢ ἐπὶ Θράκης παρὰ τὴν πόλιν Αἴνειαν (βλ. λέξ.) ἐπὶ τῆς βορειοανατολικῆς παραλίας τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου, ἀπέναντι τῆς Πύδνας (Κίτρου). Εἶναι τὸ σημερινὸν Μεγάλο Καραμπουρνού.

ΑΙΝΕΙΑ (ἡ).—Ἡ ἀρχαιοτέρα καὶ ἐπισημοτέρα πόλις τῆς Κροσσαίας ἢ Κρουσιάδος ἢ Κρουσίδος τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου ἢ ἐπὶ Θράκης. Ἔκειτο δὲ ἐπὶ τῆς Β. Α. παραλίας τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου, παρὰ τὸ Αἰναῖον ἀκρωτήριον (Μεγά-

λο Καραμπουρνοῦ), ἀπέναντι τῆς Πύδνας (Κίτρου), ἡ τελευταία, ὅπως ἀναφέρει ὁ Ἡρόδοτος (VII, 123) «τῶν προσεχέων πολίων τῇ Παλλήνῃ, ὁμορουσέων δὲ τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ». Ἀπεῖχε δὲ τῆς Θεσσαλονίκης 15 περίπου χλμ.

Κατὰ τὴν παράδοσιν, ἡ ἵδρυσις τῆς Αἰνείας ὀφείλεται εἰς τὸν Αἰνείαν, ὅτε οὗτος προσωρμίσθη ἐκεῖ μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Τροίας. Ἐνταῦθα οἱ Τρῶες ἔκτισαν ναὸν πρὸς τιμὴν τῆς Ἀφροδίτης, προστάτιδος τοῦ Αἰνείου, ἡ ὁποία ἀπὸ τῆς παρακειμένης Θέρμης ὠνομάζετο Θερμαία Ἀφροδίτη. Πρὸς τιμὴν δὲ τοῦ ἵδρυτοῦ αὐτῆς οἱ Αἰνειᾶται ἐτέλουν θυσίας καὶ μεγαλοπρεπῶς ἐπανηγύριζον κατ' ἔτος. (τιμ. Λιβίου, XLIV, 10, XLIV, 32).

Ὡς ἐκ τῆς ἐπικαίρου αὐτῆς γεωγραφικῆς θέσεως ἐνωρίτατα ἀπῳκίσθη ὑπὸ ἀποίκων Κορινθίων, παραμείνασα ἐλευθέρα μέχρι τῶν Περσικῶν πολέμων, ὅτε ἠναγκάσθη νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸν Περσικὸν ζυγὸν καὶ νὰ προμηθεύσῃ στρατὸν καὶ πλοῖα εἰς τὸν παραπλέοντα τὰ χαλκιδικὰ παράλια στόλον τοῦ Ξέρξου (Ἡροδ. VII, 123).

Μετὰ τὴν ἧτταν τῶν Περσῶν καὶ τὴν ἀναχώρησιν αὐτῶν ἐκ τῆς Εὐρώπης, ἡ Αἴνεια ἦτο σύμμαχος καὶ φόρου ὑποτελὴς τῶν Ἀθηναίων, ἀναφερομένη πολλάκις εἰς τοὺς φορολογικοὺς καταλόγους τῶν Ἑλληνοταμιῶν τῶν ἐτῶν 440—432 π.Χ. ὑπὸ τὸ ὄνομα : Αἰνειᾶται καὶ Αἰνιᾶται «τῶν ἐπὶ Θράκης φόρου».

Κατὰ τὸν Στράβωνα (VII, 330, 21, πρβλ. καὶ VII, 330, 24), κατεστράφη ἐπὶ τῶν μακεδονικῶν χρόνων, ὅτε ὁ Κάσσανδρος ἔκτισε τὴν Θεσσαλονίκην τὸ 315 π. Χ. πρὸς τιμὴν τῆς Θεσσαλονίκης, ἀδελφῆς τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, καὶ μετώκισεν ἐκεῖ τοὺς κατοίκους τῆς Αἰνείας μετ' ἄλλων 25 γειτονικῶν πόλεων. Ἀλλ' ἡ πληροφορία αὕτη τοῦ Στράβωνος ἢ μᾶλλον τοῦ ἐπιτομέως αὐτοῦ, δὲν φαίνεται ἀκριβής, τοὐλάχιστον ὅσον ἀφορᾷ τὴν Αἴνειαν, διότι γνωρίζομεν ἐκ τοῦ Λιβίου ὅτι ἡ Αἴνεια ὑφίστατο δύο αἰῶνας περίπου μετὰ τοῦτο, καὶ ὅτι περὶ τὸ 168 π. Χ. ἐτελεῖτο μετὰ μεγάλης ἐπισημότητος ἡ πρὸς τιμὴν τοῦ ἱδρυτοῦ αὐτῆς καὶ τῆς μητρός του καθιερωθεῖσα ἑορτή : «Statum sacrificium quotanis faciunt» (Τιλ. Λιβ. XLIV, 10). Ἐπίσης ἀναφέρεται ὡς ὑφισταμένη μέχρι τοῦ 168 π. Χ. ὁπότε ὁ Περσεὺς Β'. τελευταῖος βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας ἀπέστειλεν εἰς Αἴνειαν τὸν ἐξ Ἀντιγονείας Μένωνα ἢ τὸν Ἀντίγονον, κατὰ Λίβιον, μετὰ 1.000 ἱππέων, ὅπως παρεμποδίσῃ τὴν ἀποβίβασιν τῶν Ρωμαίων, οἱ ὁποῖοι κυριεύσαντες αὐτὴν τὴν κατέστρεψαν, ἀφοῦ προηγουμένως τὴν ἐλεηλάτησαν (αὐτόθι XLIV, 32).

Ἔκτοτε δὲν ἀναφέρεται καὶ ἀγνοεῖται ἡ τύχη αὐτῆς. Τὰ ἐρείπιά της σώζονται παρὰ τὸ Μεγάλο Καρὰ - Μπουρνού, πλησίον τῆς Ἐπανωμῆς. (Leake, Travels in Northern Greece, τόμ. Γ, σελ. 451,—Μ. Δήμιτσα, Ἡ Μακεδονία, σελ. 605).

Πλὴν τῆς Αἰνείας ταύτης, φαίνεται ὅτι ὑπῆρχε καὶ ἄλλη πόλις φέρουσα τὸ αὐτὸ ὄνομα ἢ Αἰνειάδαι, καθ' ὅσον ὁ Στέφανος Βυζάντιος ἀναφέρει τὰ ἑξῆς : «Αἴνεια τόπος Θράκης ἀπὸ Αἰνείου. Θέων δὲ Αἰνειάδας ταύτην καλεῖ ὑπομνηματίζων τὸν Λυκόφρονα. Αἰνείας μετὰ τὴν Ἰλίου πόρθησιν εἰς Θράκην παρεγένετο, καὶ ἔκτισε πόλιν Αἰνειάδας, ὅπου τὸν πατέρα ἔθαψε. Τὸ ἐθνικὸν Αἰνειεὺς ἐστὶ καὶ Αἰνειάτης». Ὁ Τίτος Λίβιος (XLV, 50), ἀναφέρει ὑπὸ τὸ ὄνομα Αἴνεια λιμένα τινὰ παρὰ τὴν Τορώνην καὶ τὸν Ἄθωνα : «Portus ad Toronem ac montem Atho Aenea vocant hunc.

Ἡ κατὰ τὸν πέμπτον καὶ τέταρτον αἰῶνα ἀκμὴ τῆς Αἰνείας μαρτυρεῖται ὄχι μόνον ἐκ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν σωζομένων νομισμάτων αὐτῆς τοῦ Εὐβοϊκοῦ σταθμητικοῦ κανόνος. Τὰ ἀρχαιότερα ἀργυρᾶ αὐτῆς νομίσματα, ἀνερχόμενα πρὸ τοῦ 500 π. Χ. παριστάνουν τὸν Αἰνείαν φέροντα τὸν Ἀγχίσην, προπορευομένης τῆς συζύγου αὐτοῦ Κρεούσης καὶ φερούσης εἰς τὰς ἀγκάλας τὸν Ἀσκάνιον μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΑΙΝΕΑΣ.

Ὑπὸ ἀρχαιολογικὴν καὶ ἱστορικὴν ἔποψιν τὰ νομίσματα ταῦτα τῆς Αἰνείας εἶναι σημαντικώτατα, καθ' ὅσον παριστάνουν

τὴν ἀρχαιοτέραν τῶν παραστάσεων τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου, ἥτις περιεσώθη μέχρις ἡμῶν. Νεώτερα νομίσματα αὐτῆς φέρουν τὴν κεφαλὴν τοῦ Αἰνείου πωγωνοφόρου, φέροντος κορινθιακὸν κράνος, ἐξ οὗ καταφαίνεται ἡ ἐπίδρασις τῶν Κορινθίων ἀποίκων.

Τὰ ἀπὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου μέχρι τῶν χρόνων **Φιλίππου** τοῦ Μακεδόνος νομίσματα αὐτῆς, φέρουν τὴν κεφαλὴν τῆς Ἀθηνᾶς, τῆς ὁποίας ἡ παράστασις μαρτυρεῖ τοὺς συμμαχικοὺς δεσμοὺς τῆς Αἰνείας μετὰ τῶν Ἀθηνῶν. Ἄλλα πάλιν παριστοῦν τὸν Ἀσκάνιον φέροντα φρυγικὸν πῖλον. (Head - Σβορώνου, Ἱστορ. τῶν Νομισμ. τόμ. Α, σελ. 281 — Ernest Babelon, Traité de Monnaies Grecques et Romaines, τόμ. IV, σελ. 571 καὶ ἑξ.).

Μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος κατάκτησιν τῆς χώρας, ἔπαυσεν ὁριστικῶς ἡ νομισματοκοπία τῆς Αἰνείας.

ΑΕΝΕΙΑΣ ἢ ΑΙΝΕΙΑ (ἡ) ἢ ΑΙΝΕΙΑΔΑΙ (αἱ). – Πολίχνη τῆς Θράκης κατὰ Στέφανον τὸν Βυζάντιον ἢ Αἰνειάδαι κατὰ τὸν Θέωνα. Ἄγνωστος ἄλλοθεν.

ΑΙΝΗΤΗ (ἡ).—Θυγάτηρ τοῦ Εὐσώρου, μυθικοῦ βασιλέως τῆς Θράκης καὶ σύζυγος τοῦ Αἰνέως καὶ μήτηρ τοῦ Κυζίκου (Ἀπολλ. Ρόδιος Α, 950).

ΑΙΝΙΟΣ.—Ποταμίσκος τῆς μεσημβρινῆς Θράκης, ρέων παρὰ τὴν πόλιν Αἶνον.

ΑΙΝΙΟΣ.—Εἷς τῶν εὐγενῶν Παιόνων, φίλος καὶ σύμμαχος τοῦ Πριάμου, φονευθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλέως κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον (Ἰλιάδ. Φ, 210).

ΑΙΣΑ (ἡ). — Ἀρχαιοτάτη πόλις τῆς Κροσσαίας ἢ Κρουσιάδος τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου ἢ ἐπὶ Θράκης, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου (VII, 122).

Μέχρι τῶν Περσικῶν πολέμων παρέμεινεν ἐλευθέρα, ὁπότε ὑπετάγη εἰς τοὺς Πέρσας, παραχωρήσασα στρατὸν καὶ πλοῖα εἰς τὸν παραπλέοντα τὰ Χαλκιδικὰ παράλια στόλον τοῦ Ξέρξου.

Κατὰ τὸν Στέφανον Βυζάντιον ἡ Αἶσα ἔκειτο ἐπὶ τῆς Παλλήνης, ὁ δὲ κάτοικος οὗτος ἐκαλεῖτο Αἰσαῖος.

Μετὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους διετέλεσε φόρου ὑποτελὴς τῶν Ἀθηναίων, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν φορολογικῶν καταλόγων τῶν Ἑλληνοταμιῶν τῶν ἐτῶν 440-432 π.Χ.

ΑΙΣΤΡΑΙΟΝ.—Πόλις τῆς Μακεδονικῆς Παιονίας, κειμένη ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Πόντου παραποτάμου τοῦ Στρυμόνος. Κατὰ τὸν μεσαιῶνα ὠναμάσθη Τιβερούπολις, μετὰ δὲ τὴν ἐγκατάστασιν εἰς αὐτὴν Βουλγάρων, Στρούμνιτσα, ὅπως καὶ ὁ Πόντος, δηλαδὴ Μικρὸς Στρυμών, τὸν ὁποῖον οἱ Βούλγαροι ὀνομάζουν Στροῦμα. (Μ. Δήμιτσα, Ἀρχαία Γεωγραφία Μακεδονίας, σελ. 1'5 καὶ ἑξῆς).

ΑΙΣΤΡΑΙΟΣ.—Δεξιὸς παραπόταμος τοῦ Στρυμόνος παρὰ Τίτῳ Λιβίῳ (IV, 2), ὁ Πόντος τῶν ἀρχαίων.

ΑΙΣΩΠΟΣ.—Ὁ κατ' ἐξοχὴν λογοποιὸς τῶν ἀρχαίων, εἰς τὸν ὁποῖον ἀπεδίδοντο, οἱ πλεῖστοι τῶν διδακτικῶν μύθων, ἰδίως δὲ οἱ μῦθοι τῶν ζῴων, κατ' ἀπόσπασμα τοῦ Ἡρακλείδου (Χ. Σαμίων πολιτεία) φέρεται ὡς Θρᾶξ «Αἴσωπος δὲ ὁ λογοποιὸς ηὐδοκίμει τότε. Ἦν δὲ Θρᾶξ τὸ γένος...» μολονότι ὑπὸ πολλῶν ἀναφέρεται ὡς Σάμιος ἢ Φρύξ. Κατὰ δὲ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Εὐγείτονος, παρὰ Σουΐδᾳ κατήγετο ἐκ Μεσημβρίας τῆς Θράκης.

ΑΚΑΝΘΙΟΣ (κόλπος). — Ὁ σημερινὸς κόλπος τῆς Ἱερισσοῦ, μεταξὺ τῶν ἀκρωτηρίων Ἀράπης καὶ Ἐλεύθερα ἢ Μάρμαρα, πρὸς Ν. τοῦ Στρυμονικοῦ κόλπου, λαβὼν τὸ ὄνομα ἐκ τῆς πόλεως Ἀκάνθου, «ἀφ' ἧς καὶ τὸν κόλπον Ἀκάνθιον καλοῦσι». (Στράβ. VII, 279, 21).

ΑΚΑΝΘΟΣ (ἡ). — Ἀρχαιοτάτη πόλις τοῦ Ἀνατολικοῦ τμήματος τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου ἢ ἐπὶ Θράκης, κειμένη Β. Α. τῆς Ἄσσης (ὅπου τὸ σημερινὸν χωρίον Πυργάδικα ἐν τῷ μυχῷ τοῦ Σιγγιτικοῦ κόλπου) ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ ὅστις ἑνώνει τὴν χαλκιδικὴν χερσόνησον μετὰ τῆς Ἀκτῆς, ἐπὶ τοῦ κόλπου τῆς Ἱερισσοῦ. Ἦτο ἀποικία Ἀνδρίων, ἀναδειχθεῖσα μία τῶν σημαντικωτέρων πόλεων τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου. Μάλιστα ἀπ' αὐτῆς καὶ ὁ κόλπος πολλάκις Ἀκάνθιος ἐκαλεῖτο. (Θουκ. IV, 84).

Ἀκριβέστερον ἔκειτο ἐπὶ τοῦ βορείου

στενωτέρου μέρους τοῦ ἰσθμοῦ, ὅπου, ὡς γνωστόν, ὁ Ξέρξης ἐπεχείρησε τὸ 481 π.Χ. νὰ μεταβάλῃ εἰς διώρυγα, φοβούμενος τὴν καμπὴν τοῦ ἀκρωτηρίου Νυμφαίου (Ἄθω), ὅπου ὁ ὑπὸ τὸν Μαρδόνιον στόλος τοῦ πατρός του ὑπέστη δεινὴν καταστροφήν, ἕνεκα τῆς αἰφνιδίως ἐπελθούσης τρικυμίας τὸ 493 π. Χ. (Ἡροδ. VI, 44).

Ὠνομάσθη δὲ Ἄκανθος ἐκ τῆς ἀφθονίας τῶν ἀκανθῶν αὐτῆς, αἱ ὁποῖαι παρατηροῦνται καὶ σήμερον, ἢ ἀπὸ τοῦ οἰκιστοῦ αὐτῆς Ἀκάνθου, ἱδρύσαντος αὐτὴν τὸ 650 π. Χ. «Πόλις Θράκης ἀκάνθαις πεφραγμένη», ὡς ἀναφέρει Στέφανος ὁ Βυζάντιος. Ὠνομάζετο ἐπίσης καὶ Ἐχινία, καθ' ὅσον ἡ ἄκανθος ὀνομάζεται καὶ ἐχῖνος. Τὰ ὑπὸ τοῦ Στράβωνος ἀναφερόμενα περὶ αὐτῆς εἶναι συγκεχυμένα καὶ ἀντιφατικά. Οὕτω, ἐνῷ τὴν τοποθετεῖ ἐπὶ τοῦ Στρυμονικοῦ κόλπου, ἀκριβέστερον δὲ ἐπὶ τοῦ ὁμωνύμου κόλπου κειμένου πρὸς βορρᾶν τῆς χερσονήσου τοῦ Ἄθω (VII, 330, 31) εἰς ἄλλο χωρίον λέγει ὅτι ἔκειτο ἐπὶ τοῦ Σιγγιτικοῦ κόλπου «πλησίον τῆς τοῦ Ξέρξου διώρυγος». (VII, 331 33). Ὀλίγον δὲ κατωτέρω, ὅτι ὁ περίπλους τῆς χερσονήσου (δηλ. τοῦ Ἄθω) ἀπὸ τῆς Ἀκάνθου μέχρι τῶν Σταγείρων εἶναι τετρακόσια στάδια (VII, 331, 33).

Ἀλλ' ἡ πληροφορία αὕτη τοῦ Στράβωνος ἢ μᾶλλον τοῦ ἐπιτομέως αὐτοῦ, φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως ἐσφαλμένη, διότι μεταξὺ τῆς Ἀκάνθου καὶ τῶν Σταγείρων, παρεμβάλλει τὴν χερσόνησον τοῦ Ἄθω. Ὁ δὲ περίπλους τῆς χερσονήσου τοῦ Ἄθω ἀπὸ τῶν Σταγείρων μέχρι τοῦ δυτικοῦ στομίου τῆς διώρυγος, κειμένου ἐπὶ τοῦ Σιγγιτικοῦ κόλπου, ὅπου, κατὰ τὸν Θουκυδίδην (IV, *109*) ἔκειτο ἡ Σάνη (*βλ. λέξ.*), κατὰ δὲ τὸν Στράβωνα ἔπρεπε νὰ κεῖται ἡ Ἄκανθος, δὲν εἶναι 400 στάδια (40 μίλλια), ἀλλὰ 700 (70 μίλλια).

Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἡ πλάνη αὕτη δὲν ὀφείλεται εἰς τὸν Στράβωνα, τοῦ ὁποίου γνωστὴ εἶναι ἡ ἀκρίβεια καὶ σαφήνεια, ἀλλ' εἰς τὸν ἐπιτομέα αὐτοῦ, ὅστις, ὡς γνωστόν, ἔζησε κατὰ τὸν δέκατον μ. Χ. αἰῶνα. Διὰ τοῦτο ἡ πληροφορία τοῦ Στράβωνος (VIII, 331, 35) καθ' ἣν «ἐν τῷ κόλπῳ πρώτη μετὰ τὸν Ἀκανθίων λιμένα Στάγειρα, συμφωνεῖ μετὰ τῆς πρώτης, ἀναιροῦσα τὰς δύο ἄλλας, καὶ οὕτως ἀποκαθίσταται ἡ ἀληθὴς τοποθεσία τῆς Ἀκάνθου, κειμένης ἐπὶ τοῦ πρὸς ἀνατολὰς ἐκτεινομένου ὁμωνύμου αὐτῆς κόλπου πρὸς νότον τῶν Σταγείρων. Ἐπὶ πλέον ἐπιγραφαὶ εὑρεθεῖσαι ἐπὶ τόπου μαρτυροῦν περὶ τῆς ἐνταῦθα τοποθεσίας αὐτῆς.

Εἰς τὴν πλάνην ταύτην περιπίπτει καὶ ὁ Πτολεμαῖος. (Γεωγρ. Γ, 12, 9), τοποθετῶν τὴν Ἄκανθον εἰς βόρ. πλάτος 40° 55' καὶ ἀνατ. μῆκ. 50° 55', ἐπὶ τοῦ Σιγγιτικοῦ κόλπου. Διὰ τοῦτό τινες τῶν νεωτέρων, διὰ νὰ συμβιβάσουν τὰ ὑπὸ τοῦ Στράβωνος καὶ Πτολεμαίου ἀναφερόμενα, δὲν ἐδίστασαν νὰ παραδεχθοῦν τὴν ὅλως ἀπίθανον γνώμην, καθ' ἣν ὑπῆρχον δύο Ἄκανθοι, μικρὸν ἀπέχουσαι ἀλλήλων, ἡ μὲν μία ἐπὶ τοῦ ὁμωνύμου κόλπου, (νῦν κόλπος τῆς Ἱερισσοῦ) ἡ δὲ ἄλλη ἐπὶ τοῦ Σιγγιτικοῦ κόλπου ἀπέναντι τῆς νήσου Ἀμμουλιανῆς (τῆς Διαπόρου τῶν ἀρχαίων).

Περιττὸν νὰ ἐπιμείνωμεν ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης, καθ' ὅσον ἐξ αὐτῆς προκύπτει καὶ ἄλλη πλάνη, καθ' ἣν ἡ Στρατονίκη (παρὰ τὸ νῦν Στρατόνι, μεταξὺ Ἀκάνθων καὶ Σταγείρων, ἔπρεπε νὰ κεῖται ἐπὶ τοῦ Σιγγιτικοῦ κόλπου, ἐνῷ εἶναι ἐξηκριβωμένον ὅτι ἔκειτο ἐπὶ τοῦ Στρυμονικοῦ κόλπου.

* * *

Ἐπὶ τῶν Περσικῶν πολέμων ἡ Ἄκανθος ὑπετάγη εἰς τὸν Ξέρξην, ὅπως καὶ τὸ πλεῖστον τῶν Χαλκιδικῶν πόλεων, ὅστις ἐπέβαλεν εἰς αὐτὴν τὴν φιλοξενίαν τοῦ στρατοῦ του, οἱ δὲ κάτοικοί της μετέσχον προθύμως, ὡς ἀναφέρει ὁ Ἡρόδοτος (VII 22, 116) εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς διώρυγος, κειμένης πρὸς τὰ Ν. Α. αὐτῆς, καὶ ἔλαβε μέρος εἰς τὴν κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐκστρατείαν.

Ἡ ἀνάμνησις τῆς διώρυγος τοῦ Ἰσθμοῦ ὑπὸ τοῦ Ξέρξου παραμένει καὶ σήμερον ἀκόμη ζωηρὰ εἰς τοὺς κατοίκους, τὰ δὲ ἴχνη αὐτῆς εἶναι καταφανέστατα πρὸς τὸ μέρος τοῦ Σιγγιτικοῦ κόλπου, ὀνομαζόμε-

να κατὰ παραφθορὰν «Πρόβλακας» ἐκ τοῦ «πρὸ αὔλακος».

Ἀρκεταὶ ἐπιγραφαί, εὑρεθεῖσαι ἐπὶ τόπου, μαρτυροῦν περὶ τῆς ἀκριβοῦς τοποθεσίας αὐτῆς, ἔκειτο δὲ παρὰ τὴν γλῶσσαν «Ἄμμος» τοῦ κόλπου τῆς Ἱερισσοῦ 2 χιλιόμ. περίπου Α.Ν.Α. τῆς σημερινῆς Ἱερισσοῦ, ὅπου σώζονται τὰ ἐρείπια αὐτῆς. (Leake, Trave's in Northern Greece, Τόμ. Γ', σελ. 154.—Δήμιτσα, Ἡ Μακεδονία, σελ. 610).

* * *

Ὅταν ὁ Ξέρξης ἀνεχώρησεν ἐξ Ἀκάνθου, διευθυνόμενος εἰς τὴν Θέρμην, διὰ μέσου τῆς *Παιονίας* καὶ *Κρηστωνικῆς* χώρας, διηγεῖται ὁ Ἡρόδοτος (VII, 125), ὅτι αἱ κάμηλοι αὐτοῦ καὶ τὰ λοιπὰ ὑποζύγια προσεβλήθησαν ὑπὸ λεόντων, καὶ ὅτι ἡ πρὸς δυσμὰς χώρα τοῦ Νέστου ποταμοῦ εἶχε πλῆθος λεόντων καὶ ἀγρίων βοῶν. Τὴν μαρτυρίαν ταύτην τοῦ πατρὸς τῆς Ἱστορίας, ἠθέλησαν πολλοὶ ἐκ τῶν νεωτέρων νὰ διαμφισβητήσουν. Ἀλλὰ τὰ σωζόμενα νομίσματα τῆς Ἀκάνθου, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀπεικονίζεται ἡ προτομὴ λέοντος, σπανιώτερον δὲ ταύρου, ἐπιβεβαιοῦν τὴν μαρτυρίαν ταύτην τοῦ Ἡροδότου ὡς ἀληθῆ (Head - Σβορώνου, Ἱστορ. τῶν Νομισμ. Τόμ. Α', σελ. 271).

* * *

Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν Περσῶν καὶ τὴν ἀναχώρησιν αὐτῶν ἐκ τῆς Εὐρώπης, ἡ Ἄκανθος ἐγένετο φόρου ὑποτελὴς τῶν Ἀθηναίων, καταβάλλουσα τὸν λεγόμενον «Θράκιον φόρον», πολλάκις δὲ ἀναφέρεται εἰς τοὺς φορολογικοὺς καταλόγους τῶν Ἑλληνοταμιῶν τῶν ἐτῶν 440-423 π.Χ.

Κατὰ τὸ θέρος τοῦ 424 π. Χ. ὁ Βρασίδας κατώρθωσε νὰ πείσῃ τοὺς Ἀκανθίους νὰ δεχθοῦν τὴν συμμαχίαν τῶν Λακεδαιμονίων (Θουκ. IV, 85-88). Τὸ παράδειγμα αὐτῆς ἠκολούθησε μετ' οὐ πολὺ καὶ ἡ Στάγειρος. Μετὰ τὴν Νικίειον ὅμως εἰρήνην τοῦ 41 π. Χ. ἡ Ἄκανθος ἀπεδόθη πάλιν εἰς τοὺς Ἀθηναίους μετὰ τῆς Ἀμφιπόλεως, Ἀργίλου καὶ ἄλλων πόλεων, ἀλλὰ παρέμεινεν ἐλευθέρα ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ καταβάλῃ τὸν «ἐπ' Ἀριστείδου», καλούμενον φόρον. (Θουκ. IV, 18.—Πρβλ. καὶ Α, 96 Πλουτάρχ. Βίος Ἀριστείδου, 23). Παρέμεινε δὲ ὑπ' αὐτοὺς μέχρι Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος, ὁπότε καὶ ἡ Ἄκανθος ὑπέστη τὴν τύχην τῶν λοιπῶν πόλεων τῆς Χαλκιδικῆς. (Διοδ. Σικελ. XVI, 53). Καὶ κατεκτήθη μὲν ἡ πόλις ὑπὸ τοῦ Φιλίππου τὸ 348 π. Χ. ἀλλὰ δὲν κατεστράφη, ὅπως αἱ λοιπαὶ πόλεις, περὶ τῶν ὁποίων ἔλεγεν ὁ Δημοσθένης ὅτι δὲν ἐφαίνετο οὔτε κἂν ἡ θέσις, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἔκειντο (Δημοσθ. Κατὰ Φιλίππου Γ', 26.—πρβλ. καί, Περὶ Ἀλοννήσου, 28).

Ἡ Ἄκανθος ἐξηκολούθει ἀκμάζουσα μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ δευτέρου π. Χ. αἰῶνος, ὁπότε συμπράττοντος Ἀττάλου τοῦ Β', τοῦ ἐπιλεγομένου Φιλαδέλφου, κατελήφθη *ὑπὸ τοῦ ἡνωμένου στόλου αὐτοῦ* καὶ ἐλεηλατήθη (Τίτ. Λιβ. XXXI, 45).

Ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Αὐγούστου ἐξηκολούθει ἔτι ὑπάρχουσα ἐν σχετικῇ ἀκμῇ, ὑπὸ τὸ παλαιόν της ὄνομα ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ἱεροκλέους (Συνέκδ. 640) ὡς μία τῶν 32 πόλεων τοῦ Θέματος Μακεδονίας. Ἐπίσης καὶ ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου (Περὶ Θεμάτων, 49, 20) κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα. Ἐπὶ τῶν Τουρκικῶν χρόνων παρέμεινεν ἀφανὴς καὶ ἄσημος, ὀνομαζομένη ὑπὸ τῶν Τούρκων Ἐρσέ.

Σήμερον, ἐπὶ τῶν ἐρειπίων, τῆς ἀρχαίας Ἀκάνθου, κεῖται ἡ κωμόπολις Ἱερισσός.

* * *

Τῆς Ἀκάνθου ἐφημίζετο ὁ οἶνος καὶ τὸ ἅλας, ἐλέγετο δὲ ὅτι οἱ τέττιγες τῆς χώρας ἦσαν ἄφωνοι, ἐξ οὗ καὶ ἡ παροιμία τῶν ἀρχαίων :«Ἀκάνθιος τέττιξ». Ἐπίσης ἐφημίζοντο οἱ Ἀκάνθιοι κύνες ὡς ταχεῖς. Ἐλέγετο ὅμως καὶ ἡ παροιμία : «Ἀκαλάνθης κύων» ἢ ἁπλῶς «Ἀκαλανθίς», ἐπὶ ἀψικόρων (οὐχὶ δὲ Ἀκάνθης ἢ Ἀκάνθου). Ἀκαλανθὶς δὲ ἦτο μία τῶν ἐννέα θυγατέρων τοῦ βασιλέως τῆς Ἠμαθίας, μεταμορφωθεῖσα μετὰ τῶν ἀδελφῶν της εἰς κίσσας, διότι εἶχον καυχηθῇ ποτε ὅτι ἐνίκησαν τὰς Ἑλικωνιάδας Μούσας. (Ὀβιδ. Μεταμορφ. V, 662 καὶ ἑξῆς).

* * *

Ἡ Ἄκανθος ἤρχισε κόπτουσα νομίσμα-

τα ἀργυρᾶ ἐνωρίτατα, τοῦ Εὐβοϊκοῦ σταθμητικοῦ κανόνος περὶ τὰ 500 π. Χ. ἢ καὶ ἐνωρίτερον. Φέρουν δὲ ἔμπροσθεν μὲν λέοντα ἐπὶ τῆς ῥάχεως ταύρου σπαράσσοντα αὐτόν, ὄπισθεν δέ, ἔγκοιλον τετράγωνον, διῃρημένον εἰς τέσσαρα μέρη μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς : ΑΚΑΝΘΙΟΝ. τὸ τετράδραχμον τοῦτο, ἐν καλῇ καταστάσει, ἔχει ἐμπορικὴν ἀξίαν 130 ἀγγλικῶν λιρῶν. Τῶν δὲ παριστώντων κάπρον, ἡ ἀξία ἀνέρχεται εἰς 335 λίρας 'Αγγλίας.

Τὰ μεταγενέστερα νομίσματα τῶν ἐτῶν 424—400 π. Χ. ὅτε ἡ Ἄκανθος ἀνεγνώρισε τὴν ἡγεμονίαν τῆς Σπάρτης, εἶναι τοῦ φοινικοῦ σταθμητικοῦ κανόνος καὶ ἔχουν τὰ αὐτὰ σύμβολα, ἐπὶ πλέον δὲ τὸ ὄνομα τοῦ ἄρχοντος, ὅπως : ΑΛΕΚΙΣ, ΑΛΕΞΙΟΣ κτλ. Ὑπάρχουν καὶ τετράδραχμα καὶ τριώβολα φέροντα κεφαλὴν ταύρου ἢ κεφαλὴν Ἀθηνᾶς, ὄπισθεν δὲ τὴν ἐπιγραφήν : ΑΚΑΝ.

Ἐπίσης ὑπάρχουν καὶ ἀργυρᾶ τετράδραχμα τῶν ἐτῶν 392 — 378 π. Χ. ἢ καὶ βραδύτερον, μετὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ Ἀπόλλωνος, ὄπισθεν δὲ φέροντα τὴν ἐπιγραφήν : ΑΚΑΝΘΙΟΝ μετὰ λύρας ἐν ἐγκοίλῳ τετραγώνῳ. Ἐκ τῶν νομισμάτων τούτων, τὰ ὁποῖα ἐκόπησαν κατὰ τὴν Ὀλυνθιακὴν ὁμοσπονδίαν, καταφαίνεται ὅτι ἡ Ἄκανθος δὲν συμμετέσχεν αὐτῆς, διατηρήσασα τὴν ἀνεξαρτησίαν της. (Head - Σβορώνου, τόμ. Α, σελ. 371 — 372,—Ernest Babelon, τόμ. IV, σ. 659 καὶ ἑξῆς).

ΑΚΕΣΑ (ἡ).—Τόπος τις τῆς νήσου Λήμνου, ἀναφερόμενος διὰ πρώτην φορὰν ὑπὸ τοῦ Φιλοστράτου (Ἡρωϊκὰ 5, 1), ἀλλ' ἄγνωστον ποῦ ἀκριβῶς κείμενος. Διηγεῖται μόνον ὅτι οὕτως ἐκλήθη μέρος τι τῆς νήσου ὑπὸ τοῦ Φιλοκτήτου, δωρηθὲν εἰς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ Εὐήνου υἱοῦ τοῦ Ἰάσονος, ὡς ἀμοιβὴ τῆς βοηθείας, τὴν ὁποίαν τοῦ παρέσχεν ὁ ἐκ Μελιβοίας ἥρως, εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐκεῖ θεραπείας τῆς πληγῆς του, κατόπιν δήγματος ὕδρου, ἐνῷ ἠγωνίζετο νὰ κυριεύσῃ τὰς πέριξ μικρὰς νήσους.

ΑΚΡΑΓΑΣ.—Πλὴν τῆς ἐν Σικελίᾳ γνωστῆς πόλεως Ἀκράγας (νῦν Girgenti), ὁ Στέφανος Βυζάντιος ἀναφέρει καὶ 4 ἄλλας ὁμωνύμους πόλεις, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ μίαν ἐν Θράκῃ. Ἄγνωστος ἄλλοθεν.

ΑΚΡΑΘΩΣ (ὁ).—Ἀκρωτήριον τῆς χερσονήσου Ἀκτῆς (Ἄθωνος ἢ Ἁγίου Ὄρους) κείμενον ἐπὶ τῆς ἀνατολικωτέρας ἄκρας αὐτῆς καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ Στρυμονικοῦ κόλπου. «Τὸ δὲ πρὸς τῷ Στρυμονικῷ Ἀκράθως ἄκρον». (Στράβων) Καλεῖται ἐπίσης καὶ Ἀκρόθωον, εἶναι δὲ τὸ σημερινὸν ἀκρωτήριον Τίμιος Πρόδρομος ἢ Σμέρνα, 3 ½ μίλλια Β. Α. τοῦ ἀκρωτηρίου Ἅγιος Γεώργιος τοῦ Νυμφαίου τῶν ἀρχαίων.

ΑΚΡΟΘΥΝΟΙ (οἱ). — «Πόλις ἐστὶ τῆς ἄκρας τοῦ Ἄθω, κατὰ Στέφανον τὸν Βυζάντιον, ἡ αὐτὴ μὲ τὸν Ἀκράθων ἢ Ἀκροθώους (βλ. λέξ.).

ΑΚΡΟΘΩΟΝ ἢ ΑΚΡΟΘΩΟΙ.—Μία τῶν πέντε Πελασγικῶν πόλεων, τὰς ὁποίας ἵδρυσαν ἐπὶ τοῦ Ἄθω οἱ Πελασγοὶ τῆς Λήμνου (Θουκυδ. VI, 109), κειμένη κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γ, 10, 9) εἰς ἀνατ. μῆκος 51° 15′ καὶ βόρ. πλάτ. 41° 15′. Κατὰ τὰς γενομένας ἐπὶ τόπου μελέτας τὸ Ἀκρόθωον ἢ Ἀκρόθωοι ἔκειτο παρὰ τὸ ἀκρωτήριον Ἀκράθων κείμενον ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ἄκρας τῆς χερσονήσου Ἀκτῆς (Ἄθωνος) καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ Στρυμονικοῦ κόλπου, ὅπου σήμερον τὸ ἀκρωτήριον Τίμιος Πρόδρομος ἢ Σμέρνα ἢ Λαύρα 3 ½ περίπου μίλλια πρὸς βορρᾶν τοῦ ἀκρωτηρίου Ἅγιος Γεώργιος, τοῦ Νυμφαίου τῶν ἀρχαίων, παρὰ τὴν Μονὴν τῆς Ἁγίας Λαύρας. (Δήμιτσα. Ἡ Μακεδονία τόμ. Β , σελ. 619 — Μεγ. Ἑλλην. Ἐγκυκλοπ. ἐν λέξει).

Ὁ Στράβων ἀναφέρων τοὺς Ἀκροθώους (VII, 32) λέγει ὅτι οὗτοι ἔκειντο «πρὸς τῇ κορυφῇ τοῦ Ἄθω». Ἐπίσης Στέφανος ὁ Βυζάντιος θεωρεῖ αὐτοὺς ὡς «πόλιν τῆς ἄκρας, Ἄθω. Τὸ ἐθνικὸν Ἀκρόθωοι καὶ Ἀκροθωΐτης». Τὸ «ἐπὶ τῆς ἄκρας» τοῦτο παρηρμήνευσάν τινες, ὡς σημαίνουσαν κορυφήν, καὶ συνεπῶς τοποθετοῦν τὸ Ἀκρόθωον ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους (Leake Travels in Northern Greece, τόμ. Γ′ σελ. 150). Φαίνεται ὅμως ὅτι δὲν πρόκειται περὶ κορυφῆς, ἀλλὰ περὶ ἀκρωτηρίου, καθ' ὅσον ὁ Στράβων ὀνομάζει τὸ

πρὸς τὸν Στρυμονικὸν κόλπον ἀκρωτήριον «Ἀκράθως ἄκρον».

Ὁ Πλίνιος ὀνομάζει τὸ Ἀκρόθωον Acroathon καὶ τοποθετεῖ αὐτὸ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Ἄθω, προσθέτων καὶ τὴν λεπτομέρειαν ὅτι οἱ κάτοικοί του ἦσαν μακρόβιοι: Cuius incolae macrobii cognominuntur. (Nat Hist. IV, 37). Τὴν μακροβιότητα τῶν κατοίκων αὐτοῦ ἀναφέρει καὶ ὁ Λουκιανὸς εἰς τὸ «Περὶ Μακροβίων» λέγων: «Ἀθώτας δὲ μέχρι τριάκοντα καὶ ἑκατὸν βιοῦν ἱστορήτηται» (Περὶ Μακροβίων, 5). Ὁ Πομπώνιος Μέλας ὡς πρὸς τὴν τοποθεσίαν συμφωνεῖ μετὰ τοῦ Πλινίου, ἀλλὰ περὶ τῶν κατοίκων αὐτοῦ λέγει ὅμως τὸν ἐναντίον, ὅτι δηλαδὴ ζοῦν τὸ ἥμισυ τῆς ζωῆς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων: «In summo (δηλ. ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Ἄθω) fuit oppidum Acrothoon in quo ut ferunt dimitio longior quam in aliis terris aetus habintium erat (P. Melae, B, 32).

Περὶ τῆς τοποθεσίας τοῦ Ἀκροθώου περιέπεσεν εἰς τὴν αὐτὴν πλάνην καὶ ὁ Μελέτιος εἰς τὴν Γεωγραφίαν του λέγων: «Εἰς τὴν κορυφὴν αὐτοῦ ἦτό ποτε πόλισμα Ἀκράθως λεγόμενον, τοῦ ὁποίου οἱ ἐγκάτοικοι ἔζων τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων 40 καὶ 50 ἔτη». (Γεωγραφία Παλαιὰ καὶ Νέα, Ἔκδ. Ἀνθ. Γαζῆ, τόμ. Β, σελ. 317).

Τὸ Ἀκρόθωον φέρεται ὑπὸ διαφόρους τύπους: Ἀκρόθωον, Ἀκρόθωοι, Ἀκρόθως, Acroathon καὶ Ἄθωσα ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου. Ἀλλ' ἡ Ἄθωσα αὕτη κεῖται οὐχὶ ἐπὶ τῆς βορειο - ανατολικῆς πλευρᾶς τοῦ Ἄθω, ἀλλ' ἐπὶ τῶν μεσημβρινῶν κλιτύων αὐτοῦ ἄνω τῶν Κελλίων τῆς Κερασιᾶς, ὅπου ἀνευρέθησαν τὰ ἐρείπια αὐτῆς (Πρβλ. Μ. Χρυσοχόου, Ἄθως - Ἅγιον Ὄρος, ἐν τῇ Ἐπετηρίδι τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Παρνασσός, ἔτος VI, 1902, σελ. 150, καὶ Στρατιωτικὴν Ἐγκυκλοπαιδείαν ἐν λέξει Ἄθως).

***

Περὶ τῶν Ἀκροθώων ἐλάχιστα γνωρίζομεν. Φαίνεται ὅμως ὅτι ἦτο ἀρκετὰ ἀκμαία πόλις, ὡς ἀναφερομένη εἰς τοὺς φορολογικοὺς πίνακας τῶν ἑλληνοταμιῶν, ὡς σύμμαχος τῶν Ἀθηναίων, καταβάλλουσα τὸν γνωστὸν φόρον ὑπὸ τὸ ὄνομα «Θράκιος φόρος».

Ἐπὶ τῶν Περσικῶν πολέμων οἱ Ἀκρόθωοι, καθὼς καὶ ἄλλαι πόλεις τοῦ Ἄθω ἐβοήθησαν εἰς τὴν ἐκσκαφὴν τῆς διώρυγος τοῦ Ἰσθμοῦ, παρὰ τὴν Σάνην καὶ προσέφερον στρατὸν καὶ πλοῖα εἰς τὸν περιπλέοντα στόλον τοῦ Ξέρξου. Μετὰ δὲ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Περσῶν ἐκ τῆς Εὐρώπης, τὸ Ἀκρόθωον καὶ αἱ λοιπαὶ πόλεις τῆς χερσονήσου, πλὴν τῆς Σάνης καὶ τοῦ Δίου, αἱ ὁποῖαι παρέμειναν πισταὶ εἰς τοὺς Ἀθηναίους, παρεδόθησαν εἰς τὸν Βρασίδαν, στρατηγὸν τῶν Λακεδαιμονίων. (Θουκ. IV, 109). Κατὰ τὸ Λεξικὸν τῆς Ἱστορίας καὶ Γεωγραφίας τοῦ Βουτυρᾶ τὸ Ἀκρόθωον ἀργότερον ὠνομάσθη Οὐρανόπολις. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι ὀρθόν, καθ' ὅσον εἶναι γνωστὸν τοῦ Στράβωνος ὅτι ἡ Οὐρανόπολις ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάρχου ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς Σάνης. Ὁ Στράβων ῥητῶς λέγει: «. . . ὅπου Ἀλέξαρχον τοῦ Ἀντιπάτρου πόλιν ὑποδείμασθαι τὴν Οὐρανόπολιν». (Στράβ. VII, 331, 35).

Ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῶν Ἀκροθώων ἢ παρ' αὐτάς, φαίνεται ὅτι ἐκτίσθη ἡ Ἀπολλωνία, ἀναφερομένη μόνον ὑπὸ τοῦ Πλινίου (Nat. Hist. IV, 10), ἡ ὁποία δέον νὰ μὴ συγχέεται πρὸς τὴν Ἀπολλωνίαν τῆς Μυγδονίας, καὶ τῆς Χαλκιδικῆς.

ΑΚΡΟΘΩΟΣ καὶ ΑΚΡΟΘΩΙΤΗΣ.— Ὁ κάτοικος τοῦ Ἀκροθώου ἢ Ἀκροθώων (βλ. λέξ.). κατὰ Στέφανον τὸν Βυζάντιον.

ΑΚΤΗ.—Ἡ ἀνατολικωτέρα τῶν τριῶν χερσονήσων τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου, καλουμένη ἄλλως τοῦ Ἄθω, ἡ σημερινὴ χερσόνησος τοῦ Ἁγίου Ὄρους. (βλ. Ἄθως)

* ΑΚΤΙΑ ΠΥΘΙΑ (τά).—Ἀγῶνες τελούμενοι πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Περίνθῳ τῆς Θράκης, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ἐν θεάτρῳ τῆς πόλεως ἀνευρεθέντος καταλόγου τῶν νικῶν τὰς ὁποίας ἐκέρδησαν οἱ Περίνθιοι κατ' αὐτούς. (Bull. de Correspondance Hellénique, τόμ. XXII, σελ. 597, — «Θρακικά», τόμος V, σελ. 45 καὶ ἑξῆς).

ΑΛΑΠΤΑ.—Ἀρχαία πόλις τῆς Χαλκιδι-

κῆς χερσονήσου, μνημονευομένη ὑπὸ Σκύλακος τοῦ Καρυανδέως (Περίπλ. 66).

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ (Ἡ κατὰ τὸν Μέλανα κόλπον ἐν Θράκῃ).—Πόλις τῆς θρακικῆς χερσονήσου ἐν Θράκῃ ἀναφερομένη μόνον ὑπὸ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου ὡς δεκάτη ἕκτη Ἀλεξάνδρεια «κατὰ τὸν Μέλανα κόλπον».

Περὶ αὐτῆς οὐδὲν γνωρίζομεν. Ὁ Δρόϋσεν (Ἱστορ. τῶν Ἐπιγόνων, τόμ. Γ' σελ. 288) παραδεχόμενος ὡς ἀξιόπιστον τὴν πληροφορίαν ταύτην τοῦ Στεφάνου Βυζαντίου, πιστεύει ὅτι ὑπῆρξε πόλις ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο ἐπὶ τοῦ Μέλανος Κόλπου τῆς θρακικῆς χερσονήσου. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν κόλπον, οὗτος ὠνομάσθη, κατὰ τὸν Πλίνιον (Nat. Hist. IV, 11) ἀπὸ τοῦ εἰς αὐτὸν ἐκβάλλοντος ὁμωνύμου ποταμοῦ (νῦν Καβάτς).

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ (τά).—Ἀγῶνες τελούμενοι ἐν τῷ σταδίῳ τῆς Φιλιππουπόλεως, ἱδρυθέντες ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Καρακάλλα (211—217) πρὸς τιμὴν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου κατὰ τὸ πρότυπον τῶν ἐν Ἑλλάδι τοπικῶν ἢ Πανελληνίων ἀγώνων. (Ἡρωδιανοῦ IV, 8. — «Θρακικὰ» τόμος XVII (1942), σελ. 260).

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ὁ ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ.—Υἱὸς τοῦ Λυσιμάχου, βασιλέως τῆς Θράκης (323—281 π. Χ.). Μετὰ τὴν ἧτταν τοῦ πατρός του ἐν Φρυγίᾳ ὑπὸ Σελεύκου τοῦ Νικάνορος βασιλέως τῆς Συρίας καὶ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἀπεπειράθη, ἀλλ' ἀνεπιτυχῶς, νὰ διεκδικήσῃ τὰ ἐπὶ τοῦ πατρικοῦ θρόνου δικαιώματά του. Ἀποπειραθεὶς καὶ πάλιν νὰ καταλάβῃ τὸν θρόνον, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σωσθένους (279 π. Χ.) τοῦ Μακεδόνος, νικητοῦ τοῦ Βρέννου, ἀπέτυχεν.

ΑΛΕΞΑΡΧΟΣ. — Ὁ νεώτερος τῶν 8 υἱῶν τοῦ μεγάλου Ἀντιπάτρου, ἐπιτρόπου τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου κατὰ τὴν εἰς Ἀσίαν ἐκστρατείαν του, κτίσας ἐπὶ τῆς χερσονήσου Ἀκτῆς (Ἄθωνος ἢ Ἁγίου Ὄρους) παρὰ τὴν πόλιν Ἀκροθώους τὸ 316 π. Χ. τὴν Οὐρανόπολιν (βλ. λέξ.) τῆς ὁποίας ἡ ὕπαρξις ἐπεβεβαιώθη ἐσχάτως ὑπὸ νομίσματος αὐτῆς φέροντος τὴν ἐπιγραφήν : ΟΥΡΑΝΙΑΣ ΠΟΛΕΩΣ (Droysen, Ἱστορ. τῶν Διαδόχων, μετάφρ. Ἰω. Πανταζίδου, τόμ. Β', σελ. 261).

ΑΛΘΙΑΣ.—Στρατηγὸς Θρᾷξ, λαβὼν μέρος εἰς τὴν κατὰ τῶν Βανδάλων τῆς Βορείου Ἀφρικῆς ἐκστρατείαν ὑπὸ τὸν Βελισσάριον τὸ 534 μ. Χ. ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ Α'. Διακριθεὶς κατ' αὐτὴν ἀπεστάλη μετὰ τὴν πλήρη καθυπόταξίν των εἰς Νουμιδίαν, ἵνα προστατεύσῃ τὴν χώραν κατὰ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν ἰθαγενῶν βαρβάρων Μαυρουσίων. Κατατροπώσας αὐτοὺς ὑπὸ τὸν ἡγεμόνα αὐτῶν Ἰάβδαν, συνέλαβε σχεδὸν πάντας αἰχμαλώτους καθὼς καὶ πλουσιωτάτην λεία ν.

ΑΛΙΑ (ἡ). — Παλαιότερον ὄνομα τῆς Θεσσαλονίκης, παρὰ Στεφάνῳ Βυζαντίῳ.

ΑΛΙΖΟΝΕΣ ἢ ΑΛΙΖΩΝΕΣ.—Λαὸς Σκυθικὸς κατοικῶν τὰς βορείας ἀκτὰς τοῦ Εὐξείνου Πόντου, μεταξὺ τῶν ποταμῶν Τόρα καὶ Ὑπάνιος (νῦν Boug). Κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (IV, 17) ἔζων ὅμοιον βίον πρὸς τοὺς Καλλιπίδας (βλ. λέξ.) τοὺς ὁποίους ὀνομάζει «Ἕλληνας Σκύθας», ὡς καταγομένους ἐξ Ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι ἐκαρποῦντο τὴν πλουσίαν χώραν τῶν Βορυσθενειτῶν περὶ τὴν πόλιν Ὀλβίαν (νῦν Νικολάϊεφ). Ἦσαν δὲ διάφοροι τῶν ἄλλων Σκυθῶν, διότι ἐτρέφοντο μὲ σῖτον, κρόμμυα, σκόροδα, φακὰς καὶ κέγχρον καὶ ἐκαλλιέργουν τοὺς ἀγρούς των.

ΑΛΚΑΜΕΝΗΣ. — Μέγας καλλιτέχνης, γεννηθεὶς ἐν Λήμνῳ, κατὰ τὴν γνώμην πάντων, πλὴν τοῦ Πλινίου, θεωροῦντος αὐτὸν Ἀθηναῖον. Λαμβάνοντες ὑπ' ὄψει τὰς σχέσεις τῶν Λημνίων κληρούχων πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν αὐτὸν ὡς ἀπόγονον Ἀθηναίου τινὸς κληρούχου ἐν Λήμνῳ καὶ ὅτι ἐπολιτογραφήθη ἐν Ἀθήναις, ὅπου εἰργάσθη καὶ ἐδοξάσθη. Ἔζησε δέ, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα κατὰ τὸ δεύτερον ἥμισυ τοῦ πέμπτου π. Χ. αἰῶνος, ὑπῆρξε δὲ μαθητὴς καὶ ἀντίζηλος τοῦ Μεγάλου Φειδίου.

ΑΛΚΩΝ. — Ἀρχαῖος βασιλεὺς τῶν Σακῶν, Σκυθικοῦ λαοῦ, ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου.

ΑΛΟΝΝΗΣΟΣ. — Νησὶς τῶν Βορείων

Σποράδων κειμένη πρὸς νότον τῆς Λήμνου περὶ τὰ 17 μίλλια. Ταυτίζεται μὲ τὸν σημερινὸν Ἅγιον Εὐστράτιον καὶ κοινῶς Ἅγιον Στράτην, ἀποτελεῖ δὲ κοινότητα τῆς ὑποδιοικήσεως Λήμνου τοῦ νομοῦ Λέσβου.

ΑΛΤΟΣ (ἡ) —Πόλισμα τῆς Μυγδονίας, ἀναφερόμενον ὑπὸ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου : «Ἅλτος χωρίον πλησίον τῆς Θεσσαλονίκης, ὡς Θεαγένης ἐν Μακεδονικοῖς». Ἔκειτο δέ, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, μεταξὺ Θεσσαλονίκης καὶ Λήτης, κατεστράφη δὲ ὑπὸ τοῦ Κασσάνδρου τὸ 316 π. Χ. κατὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἵδρυσιν τῆς Θεσσαλονίκης.

* ΑΛΥΒΑΣ.—Πόλις τῆς Θράκης, κατὰ Στέφανον τὸν Βυζάντιον, «ὡς φησὶν Ὅμηρος» (Ὀδυσσ. XXIV, 304). Τὸ ἐθνικὸν Ἀλυβάντιος. Ἄγνωστος ἡ τοποθεσία αὐτῆς. Κατὰ τὰ Ὁμηρικὰ λεξικά, εἶναι πόλις τῆς φαντασίας τοῦ ποιητοῦ, τὸ δὲ ὄνομα ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ ἀλάομαι = πλανῶμαι.

ΑΛΥΠΙΟΣ ὁ ΚΙΟΝΙΤΗΣ ἢ ΣΤΥΛΙΤΗΣ. — Ἀδριανουπολίτης ἁγιάσας κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα. Διάκονος ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ, ἀπεσύρθη εἰς τὴν ἔρημον, μετὰ δύο δὲ ἔτη ἀνῆλθεν ἐπί τινος στύλου ἐπὶ τοῦ ὁποίου, κατὰ τὰ Συναξάρια, ἔμεινεν ἐπὶ 53 ἔτη προσευχόμενος, νουθετῶν καὶ ἐλεῶν.

Ὁ θάνατός του τίθεται συνήθως τὸ ἔτος 608 Νοεμβρίου 26, ὁπότε ἡ Ἐκκλησία ἑορτάζει τὴν μνήμην αὐτοῦ. (Μέγας Συναξαριστὴς Κ. Δουκάκη, Ἀθῆναι 1895, σελ. 564).

ΑΛΩΡΟΣ (ἡ).—Πόλις τῶν Παιόνων, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου (Γεωγρ. Γ', 13, 38), τὴν ὁποίαν δὲν πρέπει νὰ συγχέωμεν πρὸς τὴν ὁμώνυμόν της ἐν Βοττιαίᾳ τῆς Μακεδονίας, κειμένην ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Ἁλιάκμονος ποταμοῦ πρὸ τῆς ἐκβολῆς του εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον.

ΑΜΝΙΑΣ ἢ ΑΜΝΙΤΗΣ (ποταμός).—Ποταμὸς τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου ἢ ἐπὶ Θράκης (κοινῶς Κούδαρος ἢ Καβρόλακα, ἢ Καβουρόλακος), ὅστις πηγάζων ἀπὸ τοῦ ὄρους Κίσσου (Χορτιάτη) ἐκβάλλει εἰς τὸν Ὀλύνθιον ποταμὸν (νῦν ρεῦμα Βατόνια) καὶ οὐχὶ εἰς τὴν λίμνην Βόλβην, ὡς ἐσφαλμένως ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ἡγησάνδρου.

ΑΜΠΕΛΟΣ (ἡ).—Πόλις τῆς χερσονήσου Σιθωνίας (νῦν Λόγγου), ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου (VII, 122), ἀπὸ τῆς ὁποίας ἔλαβε τὸ ὄνομα καὶ τὸ παρ' αὐτὴν ἀκρωτήριον Ἄμπελος (βλ. λέξ.). Περὶ τῆς Ἀμπέλου οὐδὲν ἄλλο γνωρίζομεν παρὰ ὅτι ἐπὶ τῶν Περσικῶν πολέμων ὑπέστη τὴν κοινὴν τύχην ὅλων τῶν παραλιακῶν πόλεων τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου, χορηγήσασα στρατὸν καὶ πλοῖα εἰς τὸν παραπλέοντα τὰ παράλια αὐτῆς στόλον τοῦ Ξέρξου.

ΑΜΠΕΛΟΣ (ἄκρα). — Ἀκρωτήριον τῆς χερσονήσου Σιθωνίας (νῦν Λόγγου), παρὰ τὴν ὁμώνυμον πόλιν, ἐκ τῆς ὁποίας ἔλαβε καὶ τὸ ὄνομα. Ἔκειτο δὲ ἡ Ἄμπελος ἄκρα κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. Γ, 12 10) εἰς βόρ. πλάτ. 40° 30′ καὶ ἀνατ. μῆκ, 51° 15′, διατηρήσασα μέχρι σήμερον τὸ ἀρχαῖον ὄνομα.

ΑΜΦΑΞΙΤΙΣ (χώρα).—Ἐκαλεῖτο ἡ ἑκατέρωθεν τοῦ ποταμοῦ Ἀξιοῦ χώρα τῆς Μακεδονίας, ἡ ὁποία ἀνῆκεν εἰς τὴν Παιονίαν, διαιρουμένην εἰς τὴν Δυτικὴν Παιονίαν ἢ Δερρίοπον, τὴν Ἀμφιξίτιδα (Παραξίαν καὶ Παραξίτιδα) καὶ τὴν Παρορβηλίαν.

Ἡ Ἀμφαξῖτις ἐξετείνετο ἑκατέρωθεν τοῦ Ἀξιοῦ (Δήμιτσα, Ἀρχ. Γεωγρ. τῆς Μακεδονίας σελ. 183 καὶ ἑξῆς). Ἦτο δὲ αὐτόνομος καὶ ἀνεξάρτητος, ὅπως καὶ τὰ δύο ἄλλα τμήματα τῆς Παιονίας, ὑπὸ ἰδίους βασιλεῖς μέχρι τοῦ Φιλίππου καὶ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, μέχρι τῆς καταλύσεως τοῦ Μακεδονικοῦ κράτους.

Ἡ Παιονία ἐφημίζετο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα διὰ τὴν ἀφθονίαν τοῦ ἀπύρου χρυσοῦ, τὸν ὁποῖον ἐν καιρῷ συνεχῶν βροχῶν συνέλεγον οἱ κάτοικοί της.

Τῆς Ἀμφαξίτιδος σώζονται νομίσματα, φέροντα ἐπὶ τῆς μιᾶς ὄψεως Μακεδονικὴν ἀσπίδα μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ ΑΜΦΑΞΙΩΝ, ἢ κεφαλὴν Ἡρακλέους ἐν λεοντῇ, ἐπὶ δὲ τῆς ἄλλης τὴν ἐπιγραφὴν ΑΜΦΑΞΙΩΝ.

ΑΝΑΞΙΠΟΛΙΣ.—Θάσιός τις ἀναφερό-

μενος ὑπὸ λατίνου συγγραφέως Οὐάρρωνος.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥΠΟΛΙΣ. — Πόλις τῶν μεσημβρινῶν παραλίων τῆς Θράκης παρὰ τὰ Β. Δ. ἄκρα τῆς Βιστονίδος λίμνης (νῦν Μπουροῦ - Γκιόλ), μετονομασθεῖσα ἐπὶ 'Ανδρονίκου Β' τοῦ Παλαιολόγου (1282—1328) Περιθεώριον (βλ. λέξ.). Δὲν πρέπει νὰ συγχέεται πρὸς τὴν παρὰ τὸ Σέρρειον ἀκρωτήριον ὁμώνυμόν της, τὴν μετὰ ταῦτα Μάκρην.

ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ὁ ΟΛΥΝΘΙΟΣ. — Εἷς τῶν ἱκανωτέρων στρατηγῶν τοῦ 'Αντιγόνου τοῦ Μονοφθάλμου, συντελέσας ὑπὲρ πάντα ἄλλον εἰς τὴν μετὰ δεκαπεντάμηνον πολιορκίαν ἅλωσιν τῆς Τύρου τὸ 315 π.Χ. Φρούραρχος ὢν τῆς Τύρου ἀπέρριψε μετὰ περιφρονήσεως τὰς περὶ ἀμοιβῆς καὶ ἀπονομῆς μεγίστων τιμῶν πρὸς αὐτὸν προτάσεις τοῦ Πτολεμαίου, ἂν παρέδιδε τὴν πόλιν. Συλληφθεὶς ὑπὸ τῶν προφυλακῶν τοῦ στρατοῦ τοῦ Πτολεμαίου κατὰ τὴν παραλίαν τῆς Τύρου, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε καταφύγει μετὰ τὴν ἐν τῇ πόλει ἔκρηξιν ἐπαναστάσεως, ἀπῆλθεν εἰς Αἴγυπτον, ὅπου ἔτυχε μεγάλων τιμῶν ὑπὸ τοῦ συνετοῦ καὶ δεξιωτάτου πολιτικοῦ Πτολεμαίου.

ΑΝΔΡΟΣΘΕΝΗΣ. — Υἱὸς τοῦ Καλλιστράτου Θρᾷξ ἢ Θάσιος εἷς ἐκ τῶν 33 ὑπὸ τοῦ Μεγάλου 'Αλεξάνδρου ὀνομασθέντων Τριηράρχων, κατὰ τὸ ἐν 'Αθήναις ἔθιμον, οἱ ὁποῖοι ἐκ τῶν πλουσιωτάτων καὶ ἐπιφανεστάτων ἀξιωματούχων τῆς στρατιᾶς ὄντες, ἀνέλαβον τὸν ἐξοπλισμὸν τοῦ παρασκευασθέντος παρὰ τὸν 'Υδάσπην κατὰ τὸ 326 π.Χ. στόλον. Μετέσχε τοῦ περίπλου τοῦ Νεάρχου ἀπὸ τοῦ 'Ινδοῦ μέχρι τοῦ Εὐφράτου, ἐξηρεύνησε τὰς ἀκτὰς τῆς 'Αραβίας καὶ ἔγραψε «τῆς 'Ινδικῆς παράπλουν», τοῦ ὁποίου ἀποσπάσματα σώζονται παρὰ τῷ 'Αρριανῷ (VII, 20).

ΑΝΘΕΜΟΥΣ (χώρα).—Οὕτως ἐκαλεῖτο ἡ δυτικὴ πλευρὰ τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου ἢ ἐπὶ Θράκης, ἐκτεινομένη πρὸς Ν. τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τοῦ ὄρους Κίσσου (Χορτιάτου) μέχρι Γαλατίστης. Ἔλαβε δὲ τὸ ὄνομα «'Ανθεμοῦς» ἕνεκα τῆς ἀφθονίας τῶν ἀνθέων καὶ τῆς εὐφορίας τῆς γῆς, ὀνομαζομένη καὶ σήμερον ὑπὸ τῶν συγχρόνων «Καλαμαριά», κατὰ παραφθορὰν ἐκ τοῦ «Καλὰ μέρη» ἢ «Καλὴ μεριά». 'Ο ἐκ Θεσσαλονίκης ἱστορικὸς Καμινιάτης, περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου αἰῶνος, ὀνομάζει αὐτὴν «πεδίον παγκαλὲς καὶ ἐράσμιον» (κεφ. 5).

Τὴν 'Ανθεμοῦντα ἐνωρίτατα κατέλαβεν ὁ 'Αμύντας Α' τὸ 540 π. Χ. ἔκτοτε δὲ ἀπετέλεσε μέρος τοῦ Μακεδονικοῦ κράτους. Πόλεις αὐτῆς ἀναφέρονται ὑπὸ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων : ὁ 'Ανθεμοῦς καὶ ὁ Κισσός.

ΑΝΘΕΜΟΥΣ (Ποταμός).—Ποταμὸς τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου ἢ ἐπὶ Θράκης, ἐκβάλλων παρὰ τὸ Αἰναῖον ἀκρωτήριον (νῦν Καρὰ - μπουρνοῦ) εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον. Εἶναι ὁ σημερινὸς Βασιλικιώτικος.

ΑΝΘΕΜΟΥΣ (ἡ).—Πόλις τῆς ὁμωνύμου χώρας τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου ἢ ἐπὶ Θράκης παρὰ τὸν ὁμώνυμον ποταμὸν (νῦν Βασιλικιώτικον) ἐπὶ τῆς θέσεως τὴν ὁποίαν κατέχει σήμερον τὸ χωρίον Βασιλικὰ ἢ Γαλάτιστα.

Τὴν 'Ανθεμοῦντα, γενόμενος κύριος τῆς χώρας 'Αμύντας ὁ Α' τὸ 540 π.Χ. παρεχώρησεν εἰς τὸν ἐξόριστον Πεισιστρατίδην τὸ 510 π. Χ. ἀλλ' οὗτος ἀπεποιήθη τὴν προσφορὰν ταύτην τοῦ βασιλέως, ὅπως καὶ τὴν δωρεὰν τῶν Θεσσαλῶν, οἱ ὁποῖοι παρεχώρουν εἰς αὐτὸν τὴν 'Ιωλκὸν('Ηροδ. V, 94).

'Επὶ τῶνΜακεδονικῶν χρόνων καταληφθεῖσα ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Β', παρεχωρήθη εἰς τοὺς 'Ολυνθίους (Δημοσθ. Φιλιππικὸς Β', 20). 'Ο δὲ Μέγας 'Αλέξανδρος, ἐσχημάτισεν ἴλην ἱππικοῦ ἐξ 'Ανθεμουσίων, τὴν λεγομένην «'Ανθεμουσίαν ἴλην», διακριθεῖσαν εἰς τοὺς κατὰ τῶν Περσῶν πολέμους ('Αρριαν. 'Ανάβ. Β, 9, 3).

Ἔκ τινος ἐπιγραφῆς εὑρεθείσης ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς 'Αγίας Παρασκευῆς κειμένης πρὸς Ν. τῆς Γαλατίστης, φαίνεται ὅτι ἐν 'Ανθεμοῦντι ἐπὶ τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων εἶχεν εἰσαχθῇ ἡ λατρεία τῆς Αἰγυπτιακῆς Τριάδος.

'Η ἐπιγραφὴ ἔχει οὕτω ;

ΓΑ·Ι·ΟΣ ΩΛΙΟΣ
ΜΑΝΙΟΥ ΥΙΟΣ
ΡΩΜΑΙΟΣ
ΣΕΡΑΠΙΔΙ ΕΣΙΔΙ
ΑΝΟΥΒΙΔΙ
ΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΝ

(Δήμιτσα. Ἡ Μακεδονία, σελ. 641. Ἐπιγραφαὶ Ἀνθεμοῦντος Nº 782).

* ΑΝΘΗΔΩΝ (ἡ).—Πόλις τῆς Βοιωτίας τὴν ὁποίαν «συνῴκισαν Θρᾶκες, ὡς Λυκόφρων (π. Χ. 754) «ἀστῷ σύνοικος Θρηϊκίας Ἀνθηδόνος» (παρὰ Στεφάνῳ Βυζαντίῳ).

ΑΝΤΙΓΟΝΕΙΑ ἢ ΚΡΗΣΤΩΝΙΚΗ. — Πόλις τῆς Κρηστωνίας χώρας περὶ τὰς πηγὰς τοῦ Ἐχεδώρου ποταμοῦ (νῦν Γαλλικοῦ) εἰς βόρ. πλάτ. 40° 50′ καὶ ἀνατ. μῆκ. 48° 40′ κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. Γ′, 12, 33), εὑρισκομένη εἰς τὸ βορειοδυτικώτερον μεθόριον αὐτῆς, πρὸς νότον τῆς χώρας τῶν Μαίδων ἢ Μαιδάρων καὶ τῶν Ἀστραίων θρακικῶν λαῶν. Ἐκτίσθη δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀντιγόνου τοῦ Γονατᾶ (272—240 π. Χ.) βασιλέως τῆς Μακεδονίας Β. Α. τοῦ Γυναικοκάστρου (νῦν Ἀβρὲτ - Ἰσάρ,) δὲν πρέπει δὲ νὰ συγχέεται πρὸς τὴν ὁμώνυμόν της ἐν τῇ Βοττιαίῃ, παρὰ τὸν Χαβρίαν ποταμόν.

Ἡ θέσις τῆς Ἀντιγονείας ταύτης δὲν ἔχει ἐξακριβωθῇ. Κατὰ πᾶσαν δὲ πιθανότητα *τὰ ἐρείπια αὐτῆς, κεῖνται κατὰ τὸν* Müller (Σχόλια εἰς Πτολεμαῖον, σελ. 514), 12 μίλλια περίπου ἀπὸ τῆς δεξιᾶς ὄχθης *τοῦ ποταμοῦ* Ἀξιοῦ. Ἄλλοι τοποθετοῦν αὐτὴν παρὰ τὸ Ντεμὶρ - καπού, ἄλλοι δὲ παρὰ τὸ χωρίον Σόποτ, ὅπου ἀνευρέθησαν ἐρείπια ἀρχαίου ναοῦ καὶ κορμοὶ ἀγαλμάτων,(Μεγ.Ἑλλην.Ἐγκυκλοπαιδεία ἐν λέξ.).

ΑΝΤΙΓΟΝΕΙΑ ἡ ΜΥΓΔΟΝΙΚΗ.—Πόλις τῆς Μυγδονίας κειμένη κατὰ τὴν ἀπὸ Στόβων πρὸς Θεσσαλονίκην ὁδὸν καὶ περὶ τὰ 12 μίλλια πρὸς Ν. τῶν Στόβων. Ἦτο πόλις ὀχυρὰ καὶ ἀπετέλει σπουδαιότατον προπύργιον τῆς Μακεδονικῆς ἐπικρατείας κατὰ τῶν Ἰλλυριῶν. Κατά τινας ἡ τοποθεσία αὐτη ἔκειτο παρὰ τὸ σημερινὸν Δεμὶρ-καπού κατ' ἄλλους δὲ παρὰ τὸ χωρίον Σόποτ, ὅπου ἀνευρέθησαν ἐρείπια ἀρχαίου ναοῦ, κατ' ἄλλους τέλος παρά τι χωρίον τοῦ Ἀξιοῦ ποταμοῦ.

ΑΝΤΙΓΟΝΕΙΑ (ἡ) ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ ἢ ΕΠΙ ΘΡΑΚΗΣ.—Πόλις τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου ἢ ἐπὶ Θράκης, κειμένη εἰς τὰ μεθόρια τῆς Κροσσαίας καὶ Βοττικῆς, παρὰ τὸν ποταμὸν Χαβρίαν, ὅπου τὸ νῦν Μετόχιον τοῦ Ἁγίου Παύλου (Δήμιτσα, Ἡ Μακεδονία. σελ. 606). Ἐκτίσθη δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀντιγόνου τοῦ Γονατᾶ (272—240 π. Χ.), βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ἐπισκιάσασα τὴν γείτονα αὐτῆς Ποτίδαιαν, πλουσίαν καὶ ἀκμαιοτάτην πόλιν τῆς Παλλήνης.

Ἐπὶ τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων ἐλεηλατήθη καὶ ὑπέστη τὰ πάνδεινα. Ἄγνωστον ὅμως πότε καὶ ὑπὸ τίνος ἀκριβῶς κατεστράφη.

ΑΝΤΙΣΘΕΝΗΣ.—Ἐπιφανὴς φιλόσοφος καὶ ἱδρυτὴς τῆς σχολῆς τῶν Κυνικῶν, γεννηθεὶς τὸ 441 π. Χ. ἐκ πατρὸς Ἀντισθένους τοῦ Ἀθηναίου, καὶ μητρὸς ἐκ Θράκης (Διογ. Λαέρτ. VI, Α) ἢ κατ' ἄλλους ἐκ Φρυγίας.

Μαθητὴς τοῦ Γοργίου καὶ αὐτὸς σοφιστής, ἐδίδαξε τὴν σοφιστικήν, ἔπειτα δὲ ἠκολούθησε τὸν Σωκράτην μέχρι τοῦ θανάτου του. (Ξενοφ. Ἀπομν. Β, 5, Γ, 4, ΙΑ, 17.—Συμπ. Β, 10, Γ, 7).

Μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐγένετο ἀρχηγὸς τῆς κυνικῆς φιλοσοφίας, διδάσκων εἰς τὸ Κυνόσαργες, τὸ Γυμνάσιον τῶν νόθων *πολιτῶν, τῶν ὁποίων ἡ μήτηρ ἦτο ξένη.* Φαίνεται δὲ ὅτι ἐνέκυψε εἰς τὸ πρακτικὸν μέρος τῆς πρακτικῆς φιλοσοφίας, ἂν καὶ *ἡ πραγματεία αὐτοῦ «ὁ φυσικὸς» φαίνεται* μὴ στερουμένη θεωρίας. Κατ' αὐτόν, πολλοὶ ἦσαν οἱ Θεοί, ὡς ἦτο ὁ Θεὸς τῆς φύσεως. Ὡς μεγάλην δὲ ἀναγκαίαν ἀρετὴν ἐθεώρει τὴν αὐτάρκειαν ἢ καὶ τὴν ὀλιγαρκίαν. «Αὐτάρκης τὴν ἀρετὴν εἶναι πρὸς εὐδαιμονίαν, μηδενὸς προσδεομένην ὅτι μὴ Σωκρατικῆς ἰσχύος. Θεὸν μὲν ἴδιον εἶναι μηδενὸς δεῖσθαι, τῶν δὲ Θεοῖς ὁμοίων ὀλίγον χρῆσθαι». (Διογ. Λαέρτ. VI, 11, 105). Πιθανῶς οἱ μετὰ ταῦτα ὀπαδοί του ἤσκησαν τὰς ἀρχὰς ταύτας, καθ' ὑπερβολήν, ὥστε ἔζων ὡς κτήνη μᾶλλον παρὰ ὡς ἄνθρωποι, καὶ ὡς ἥρμοζε καὶ εἰς τὴν δίαιταν αὐτῶν.

Τὰ φιλοσοφικά του συγγράμματα, μαρτυρούμενα ὡς καλλιεπέστατα ἀπωλέσθησαν πλὴν δύο μικρῶν μελετῶν, αἱ ὁποῖαι ἐπιγράφονται : 'Οδυσσεὺς καὶ Αἴας (πιθανῶς μὴ γνήσια) καί τινων ἀποσπασμάτων.

ΑΝΤΙΦΑΝΗΣ Ο ΒΕΡΓΑΙΟΣ. — Λογοποιὸς ἐκ Βέργης τῆς Βισαλτίας (βλ. λέξ.) γράψας «τὰ ἄπιστα», ἐξ οὗ καὶ τὸ ρῆμα «βεργαΐζω», ἐπὶ τῶν ψευδολογούντων. Πλεῖστα ἐξ αὐτῶν διεσώθησαν παρ' 'Αθηναίῳ.

ΑΝΤΙΦΙΛΟΣ.—Ποιητὴς ἐκ Βυζαντίου, τοῦ ὁποίου 45 ἐπιγράμματα σώζονται ἐν τῇ ἀνθολογίᾳ.

ΑΝΤΩΝΙΝΗ.— 'Ο Βεσπασιανὸς καὶ ὁ Σεβῆρος προσεφέρθησαν σκληρῶς πρὸς τὸ Βυζάντιον. Οὐχ ἧττον ὁ τελευταῖος ἀφοῦ κατέσκαψεν αὐτὸ ἐκ θεμελίων ἀνῳκοδόμησεν τὴν πόλιν ὑπείκων εἰς τὰς παρακλήσεις τοῦ υἱοῦ του 'Αντωνίνου καὶ ἐπωνόμασεν αὐτὸ 'Αντωνίνην.

'Ενταῦθα ἀνηγορεύθη αὐτοκράτωρ τὸ 306 μ. Χ. ὁ Κωνσταντῖνος (Αὐρήλιος— Φλάβιος — Οὐαλέριος υἱὸς τοῦ Ρωμαίου αὐτοκράτορος Κλαυδίου, γεννηθεὶς ἐν Θράκῃ ἐκ τῆς παλλακίδος αὐτοῦ 'Ελένης.

ΑΞΕΝΟΣ ΠΟΝΤΟΣ.—Ὄνομα τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ὀνομαζομένου οὕτως ὑπὸ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, διότι κατὰ τὸν Στράβωνα (VII, 298) «ἄπλουν εἶναι τότε τὴν θάλατταν ταύτην καὶ καλεῖσθαι Ἄξενον διὰ τὸ δυσχείμερον καὶ τὴν ἀγριότητα τῶν περιοικούντων ἐθνῶν καὶ μάλιστα τῶν Σκυθῶν, ξενοθυτούντων καὶ σαρκοφαγούντων καὶ τοῖς κρανίοις ἐκπώμασι χρωμένων. Ὕστερον δ' Εὔξεινον κεκλῆσθαι, τῶν 'Ιώνων ἐν τῇ παραλίᾳ κτισάντων». Κατὰ δὲ τὸν Εὐστάθιον (Παρεκβολαὶ εἰς Διονύσιον, 146) ὅτι «'Ηρακλέα κεκαθηκέναι τὰ τῇδε καὶ εἰς Εὔξεινον μετασκευάσας τὸ ἄξενον».

ΑΞΙΟΣ.—'Ο μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Παιονίας ἐν Μακεδονίᾳ, τὸν ὁποῖον ὁ Ὅμηρος ('Ιλιάδ. Β, 848) ἀναφέρει ὑπὸ τὸ ὄνομα 'Αξιὸς καὶ ἀποκαλεῖ «βαθυδίνην». 'Υπὸ τοῦ Εὐριπίδου καλεῖται εἰς τὰς Βάκχας «ὠκυρρόας», ὑπὸ δὲ τοῦ Στράβωνος, «θολερός», ἕνεκα τῆς εἰσροῆς εἰς αὐτὸν πολλῶν ἄλλων ποταμῶν.

'Απὸ τοῦ μεσαιῶνος φέρεται ὑπὸ τὸ ὄνομα Βαρδάριος ἢ Βαρδάρις, πολλοὶ δὲ Βυζαντινοὶ συγγραφεῖς γνωρίζουν αὐτὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο. Κοινῶς σήμερον ὀνομάζεται Βαρδάρης.

ΑΞΙΕΡΩΣ, ΑΞΙΟΚΕΡΣΑ καὶ ΑΞΙΟΚΕΡΣΟΣ. — 'Ονόματα δαιμόνων, τῶν ὁποίων ἡ λατρεία ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἦτο διαδεδομένη εἰς τὰ παράλια τῆς Τρωάδος καὶ εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, ἰδίως δὲ τὴν νῆσον Σαμοθράκην. 'Η λατρεία τῶν δαιμόνων τούτων σχετίζεται μὲ τὴν λατρείαν τῶν Θεῶν τοῦ πυρός, κυρίως δὲ τοῦ 'Ηφαίστου. Κατὰ τὸν Μνασέαν, ὁ ὁποῖος πρῶτος ἀπεκάλυψε τὰ ὀνόματά των, δὲν ἦσαν ἄλλοι παρὰ ἡ Δήμητρα, ἡ Περσεφόνη καὶ ὁ Ἅδης, (βλ. λέξ. Κάβειροι).

ΑΟΡΣΟΙ.—Ἔθνος Θρᾳκικόν, ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Στράβωνος ὡς Σκυθικὸν (492, 506).

ΑΠΑΤΟΥΡΙΟΣ.— Βυζάντιός τις, κατὰ τοῦ ὁποίου ἀπευθύνεται ὁ τριακοστὸς τρίτος λόγος τοῦ Δημοσθένους.

ΑΠΕΙΡΙΑ ἢ ΑΠΠΙΑΡΑ ('Αππίαρα).— Παραλλαγὴ τοῦ ὀνόματος τῆς Θρᾳκικῆς πόλεως 'Αππιαρίας (βλ. λέξ.).

ΑΠΙΣΑΩΝ. — Εἷς τῶν εὐγενῶν Παιόνων, υἱὸς τοῦ 'Ιππασίδου, λαβὼν μέρος εἰς τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον ὡς φίλος καὶ σύμμαχος τῶν Τρώων ('Ιλιάδ. Ρ, 348).

* ΑΠΟΒΑΘΡΑ (ἡ). — Οὕτως ἐκαλεῖτο, κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους, ἡ κατὰ τὸ στενώτερον μέρος τοῦ 'Ελλησπόντου παραλία, κατὰ τὰ Ν. Α. τῆς Σηστοῦ, ὅπου κατέληγεν ἡ ὑπὸ τοῦ Ξέρξου κατασκευασθεῖσα γέφυρα μεταξὺ 'Αβύδου καὶ Σηστοῦ, διὰ τὴν διάβασιν τῶν στρατευμάτων αὐτοῦ εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν παραλίαν. «Σηστὸς μὲν Λεσβίων ἄποικος, καθὰ καὶ ἡ Μάδυτος, ὡς ὁ γεωγράφος φησίν, 'Αβύδου διέχουσα σταδίους τριάκοντα, ἐκ λιμένος εἰς λιμένα, ἔνθα καὶ ἡ λεγομένη 'Αποβάθρα, ὅπου ξυλικὴ σχεδία ἐπήγνυτο· περὶ Εὐρώπην δέ ἐστιν ἡ ρηθεῖσα πόλις» (Στράβ. XIII, 591). Πρβλ. καὶ Διον. Περίπλ, Fragm. geograph. τόμ. Β, σελ. 119) : «Ἔστι δὲ τῆς χερσονήσου Σηστοῦ τε

πόλιος μεταξὺ καὶ Μαδύτου, ἀκτὴ τρηχέα εἰς θάλασσαν κατήκουσα Ἀβύδῳ καταντίον . . . Εἰς ταύτην γοῦν τὴν ἀκτὴν ἐξ Ἀβύδου ὁρμεόμενοι ἐγεφύρουν τοῖσι προσεκέετο».

ΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΣ ὁ ΑΜΦΙΠΟΛΙΤΗΣ.—. Εἷς τῶν στρατηγῶν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἐξ Ἀμφιπόλεως κατὰ τὴν ἐν Μ. Ἀσίᾳ ἐκστρατείαν αὐτοῦ καὶ ἀδελφὸς τοῦ Πυθαγόρου περιφήμου σπλαχνοσκόπου.

ΑΠΟΛΛΩΝΙΑ ἡ ΜΥΓΔΟΝΙΚΗ. — Πόλις τῆς Μυγδονίας, κειμένη κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. Γ, 12, 23) ἐπὶ τῆς Ἐγνατίας ὁδοῦ, μεταξὺ Ἀμφιπόλεως καὶ Θεσσαλονίκης εἰς βόρ. πλάτ. 40°, 30′ καὶ ἀνατ. μῆκ. 49°, 30. Ἀπεῖχε δέ, κατὰ τὰ ὁδοιπορικὰ ἀπὸ μὲν τῆς Ἀμφιπόλεως 30—32 μίλλια, ἀπὸ δὲ τῆς Θεσσαλονίκης 36—38. Κατὰ δὲ τὸν Ξενοφῶντα (Ἑλλην. V, 31, V, 2, 11) ἀπεῖχεν ἀπὸ τῆς Ὀλύνθου 90 στάδια.

Ἡ ἵδρυσις αὐτῆς ἀνάγεται εἰς τὰς παραμονὰς τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου τὸ 432 π.Χ. ὑπὸ τῶν κατοίκων τῶν παραλίων πόλεων τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου, κατὰ συμβουλὴν τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Περδίκκα τοῦ Β′. (Θουκ. Α, 58, 2).

Κατὰ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ἡ Ἀπολλωνία συμμετέσχε διὰ τῆς ἀποστολῆς μιᾶς ἴλης ὑπὸ τὸν Σωκράτην τοῦ Σάδωνος, τὴν ὁποίαν ὁ Ἀλέξανδρος ἐχρησιμοποίησεν ὡς πρωτοπορεῖαν ὑπὸ τὸν ἡγεμόνα Ἀμύνταν τοῦ Ἀρραβαίου. Εἰς ταύτην δὲ εἶχε ἀνατεθῇ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς μάχης τοῦ Γρανικοῦ ἡ πρώτη τάξις ὅλου τοῦ ἱππικοῦ καὶ ἡ πρώτη προσβολή, αὕτη δὲ πρώτη διέβη τὸν ποταμόν. (Ἀρριανοῦ Ἀνάβ. Α. 12, 6. Δρόϋσεν, Ἱστορ. τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, μετάφρ. Ἰ. Πανταζίδου, σελ. 225).

***

Ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς Ἀπολλωνίας τῆς Μυγδονικῆς ἐλάχιστα γνωρίζομεν. Κατὰ τὸν Στράβωνα (VII, 320, 21) κατεστράφη ὑπὸ τοῦ Κασσάνδρου τὸ 315 π. Χ. πρὸς συνοικισμὸν τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἱδρυθείσης Θεσσαλονίκης. Ἐν τούτοις φαίνεται ὅτι καὶ πάλιν ἀνέλαβε, καθ' ὅσον διὰ τῆς Ἀπολλωνίας διῆλθεν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος (Πράξ. τῶν Ἀποστ. XXII, 1) μετὰ τοῦ Σίλα, ὅτε ἀναχωροῦντες ἐκ Φιλίππων ἀπήρχοντο εἰς Θεσσαλονίκην. (Πρβλ. Β. Γεωργιάδου, «αἱ πόλεις καὶ αἱ χῶραι δι' ὧν διῆλθεν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος κηρύσσων» ἐν: Ἐκκλησ. Ἀλήθεια, τόμ. 13 σελ. 5). Ἐπίσης ἀναφέρεται καὶ ὑπὸ μεταγενεστέρων συγγραφέων. Τελείως ὅμως κατεστράφη, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, κατὰ τὸν πέμπτον ἢ ἕκτον μ. Χ. αἰῶνα ὑπὸ τῶν διαφόρων βαρβάρων ἐπιδρομέων. Τὰ ἐρείπια αὐτῆς σώζονται πρὸς Ν. τῆς λίμνης Βόλβης, παρὰ τὸ χωρίον Πόλινα, ὑπὸ μικρὰν παραλλαγὴν (Müller, ἔκδ. Πτολεμ. σελ. 515.—Leake, τόμ. Γ′ σελ. 458.—Δήμιτσα Ἡ Μακεδονία σελ. 406).

***

Τῆς Μυγδονικῆς Ἀπολλωνίας σώζονται χαλκᾶ νομίσματα κοπέντα κατὰ τὰ ἔτη 400—350 π. Χ. φέροντα ἔμπροσθεν μὲν νεανικὴν κεφαλὴν ἐστεμμένην διὰ κισσοῦ, ὄπισθεν δὲ τὴν ἐπιγραφήν: ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ καὶ ἀμφορέα. (Head - Σβορώνου, τόμ. Α, 270).

ΑΠΟΛΛΩΝΙΑ ἡ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ.— Πόλις τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου ἢ ἐπὶ Θράκης, παλαιὰ ἀποικία τῶν Ἰώνων κτισθεῖσα ὑπὸ τῶν Βοττιαίων μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Ὀλύνθου ὑπὸ τοῦ Ἀρταβάζου, στρατηγοῦ τῶν Περσῶν. Ὠνομάσθη δὲ Χαλκιδικὴ πρὸς διάκρισιν τῶν ἄλλων ὁμωνύμων αὐτῆς πόλεων. Ἀπολλωνία δὲ ἐκ τοῦ Ἀπόλλωνος, τοῦ ὁποίου ὑπῆρχε ναὸς ἐν αὐτῇ. Ἔκειτο δὲ εἰς τὸ μέσον περίπου τῆς Χερσονήσου, 90 περίπου στάδια πρὸς Β. τῆς Ὀλύνθου.

Μετὰ τῆς Ἀκάνθου ἡ Ἀπολλωνία αὕτη ἦσαν «αἱ μέγισται τῶν περὶ τὴν Ὄλυνθον πόλεων» (Ξενοφ. Ἑλλην. V, 2 11, V, 3,1). Κατ' ἀρχὴν ἦτο ἐλευθέρα. Μὴ θέλουσα ὅμως νὰ συμμετάσχῃ τῆς ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τῶν Ὀλυνθίων ἱδρυθείσης Χαλκιδικῆς Ὁμοσπονδίας καὶ πιεζομένη ὑπὸ τῶν Ὀλυνθίων, ἐζήτησε μετὰ τῆς Ἀκάνθου

τὴν βοήθειαν τῶν Σπαρτιατῶν τὸ 382 π. Χ. κινήσασα οὕτω τὸν λεγόμενον Ὀλυνθιακὸν πόλεμον. Οὕτω, κατελήφθη ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων ὑπὸ τοὺς ὁποίους παρέμεινε μέχρι τῆς Νικιείου εἰρήνης (421 π.Χ.).

Ἐπὶ τῶν Μακεδονικῶν χρόνων κατεστράφη ὑπὸ τοῦ Φιλίππου τὸ 348 τ.Χ. μετ' ἄλλων 32 πόλεων. Τόσον δὲ μεγάλη ἦτο ἡ καταστροφή, ὥστε, ὅπως ἀναφέρει ὁ Δημοσθένης, ὁ ἐπισκεπτόμενος αὐτὰς δὲν ἠδύνατο νὰ εἴπῃ, ἂν ποτε κατῳκήθησαν αὗται ἢ ὄχι.

«Ὄλυνθον μὲν δὴ καὶ Μεθώνην καὶ Ἀπολλωνίαν καὶ δύο καὶ τριάκοντα πόλεις ἐπὶ Θράκης ἐῶ, ὡς ἁπάσας οὕτως ὠμῶς ἀνῄρεσεν, ὥστε μηδὲ εἰ πώποτ' ᾠκήθησαν προσελθόντ' εἶναι ῥᾴδιον εἰπεῖν». (Κατὰ Φιλίππου Γ', 26.—Πρβλ. καὶ Περὶ Ἀλοννήσου, 28).

Ἀργότερον, ὅταν ὁ Κάσσανδρος ἵδρυσε τὴν Θεσσαλονίκην τὸ 315 π. Χ. συνῴκισεν τοὺς Ἀπολλωνιάτας εἰς τὴν νέαν πόλιν, οὕτω δὲ ἡ Ἀπολλωνία ἐξηφανίσθη ἐνωρίτατα.

Τὰ ἐρείπια αὐτῆς σῴζονται ἐν τῇ θέσει τοῦ νῦν Πολυγύρου (Leake, τόμ. Γ', σ. 457.—Δήμιτσα ἡ Μακεδονία, σελ. 607).

Τῆς Ἀπολλωνίας ταύτης σῴζονται νομίσματα φέροντα τὴν ἐπιγραφήν : ΧΑΛΚΙΔΕΩΝ καὶ κεφαλὴν Ἀπόλλωνος (Head - Σβορώνου, τόμ. Α).

Ἡμίσειαν ὥραν ἀπὸ τῶν ἐρειπίων τῆς Ἀπολλωνίας πρὸς Ν. τῆς λίμνης Βόλβης, κεῖται τὸ χωρίον Παζαροῦδα, τὸ ὁποῖον διὰ τοῦ ἀπὸ 28 Δεκεμβρίου 1926 Διατάγματος, ἔλαβε τὸ ὄνομα τῆς Ἀπολλωνίας καὶ εἶναι ἕδρα τῆς ὁμωνύμου Κοινότητος. Ἀριθμεῖ δὲ μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὴν ὑπαγομένων χωρίων Κουκαλοῦ καὶ Μόδι 1 000 περίπου κατοίκους, ὑπαγομένη εἰς τὴν ἐπαρχίαν Λαριγκόβης τοῦ Νομοῦ Χαλκιδικῆς.

ΑΠΟΛΛΩΝΙΔΗΣ Ο ΚΑΡΔΙΑΝΟΣ. — Φίλος τοῦ Φιλίππου Β', βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ἐκ Καρδίας τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου.

ΑΠΟΛΛΩΝΙΔΗΣ.—Ὀλύνθιος στρατηγός, ὁ σπουδαιότερος τῶν ἐν Ὀλύνθῳ ἐχθρῶν τοῦ Φιλίππου Β', βασιλέως τῆς Μακεδονίας.

ΑΡΑΒΙΖΥΗ.—Πόλις τῆς Θράκης ἀναφερομένη ὡς ἕδρα ἐπὶ τῆς βασιλείας Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ (1143—1180) «τοῦ Ἀραβιζύης Γρηγορίου». (Μ. Σταμούλη, Συμβολὴ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Θράκης, «Θρακικὰ» τόμ. XIV (1940 σελ. 86).

Ἄγνωστος ἄλλοθεν. Πολὺ πιθανὸν νὰ πρόκειται περὶ τῆς Καραβιζύης (βλ. λέξ.).

ΑΡΑΙΝΟΣ ἢ ΑΡΑΙΝΟΥ ΑΚΤΗ.—Παραλία τις ἐν Θράκῃ, ἄγνωστον ποῦ κειμένη, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου.

ΑΡΓΙΟΠΗ. — Νύμφη τοῦ Παρνασσοῦ σχετισθεῖσα μετὰ τοῦ Φιλάμμωνος. Ἐπειδὴ ὅμως οὗτος ἀπεποιεῖτο τὸν γάμον ἀπῆλθεν εἰς Θράκην ὅπου ἐγέννησε τὸν Θάμυριν (βλ. λέξ.). Ὁ Παυσανίας σχετικῶς λέγει : «Παῖδα δὲ αὐτὸν (δηλ. τὸν Θάμυριν) Φιλάμμωνος καὶ Ἀργιόπης τῆς νύμφης εἶναι. Τὴν δὲ Ἀργιόπην τέως μὲν περὶ τὸν Παρνασσὸν οἰκεῖν, ἐπειδὴ δὲ εἶχεν ἐν γαστρί, εἰς Ὀδρύσας λέγουσι μετοικῆσαι· Φιλάμμωνα γὰρ οὐκ ἐθέλειν εἰς τὸν οἶκον αὐτὴν ἄγεσθαι. Καὶ Θάμυριν μὲν Ὀδρύσην τε καὶ Θρᾷκα ἐπὶ τούτῳ καλοῦσιν. (Παυσ. IV, 33, 3).

ΑΡΓΟΣ.—Ἀρχαιοτάτη πόλις ἢ τοποθεσία τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου, ἀλλ' ἄγνωστον ποῦ κειμένη.

ΑΡΕΘΟΥΣΑ.—Ἀποικία Χαλκιδέων ἐν τῇ Μυγδονίᾳ παρὰ τὴν λίμνην Βόλβην (Στράβ. VII, 331, 36). Κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγρ. Γ' 12, 8) ἔκειτο ἐν τῇ Ἀμφαξίτιδι, κατὰ δὲ τὸ Ἱεροσολυμιτικὸν ὁδοιπορικὸν, ἀπεῖχε ἀπὸ μὲν τῆς Ἀμφιπόλεως 15—20 μίλλια ἀπὸ δὲ τῆς Ἀπολλωνίας τῆς Μυγδονικῆς 41.

Κατά τινα τῶν περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Εὐριπίδου παραδόσεων, ὁ μέγας τραγικὸς ἀπέθανε καὶ ἐτάφη ἐν τῇ Ἀρεθούσῃ, κατασπαραχθεὶς ὑπὸ τῶν κυνῶν τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας.—«Χρόνῳ δ' ὕστερον Εὐριπίδου ἐν ἄλσει τινὶ πρὸ τῆς πόλεως ἠρεμοῦντος, Ἀρχελάου δ' ἐπὶ κυνήγιον ἐλθόντος, τῶν σκυλάκων ἀπολυθέν-

των ὑπὸ τῶν κυνηγῶν καὶ περιτυχόντων Εὐριπίδῃ, διεσπαράχθη καταβρωθεὶς ὁ ποιητὴς ἢ ὅπως ἀναφέρει τὸ εἰς Εὐριπίδην ἐπίγραμμα :

. . . . ὑπαὶ Μακέτη δ' Ἀρεθούσῃ κεῖται, ἑταιρείῃ τίμιος Ἀρχέλεῳ».

(Παλατινὴ Ἀνθολογία VII, 51. — Μιστριώτου, Ἑλλην. Γραμ. τόμ. Α, σ. 529).

Τὴν παράδοσιν ταύτην ἀναφέρει καὶ ὁ Ἀμμιανὸς Μαρκελλῖνος λέγων : «Arethusa cursualis est statio in qua visitur Euripidis sepulcrum». (XXVII, 4, 8). Ἐπίσης τό Ἱεροσολυμιτικὸν ὁδοιπορικὸν ἀναφέρει αὐτὴν ὡς «σταθμὸν Εὐριπίδου» (mutatio Euripidis).

Κατὰ τὸν Μελέτιον (Γεωγρ. Β, σελ 464) κατὰ τὸν μεσαιῶνα ὠνομάσθη Ρεντίνα κειμένη ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Ρηχίου ποταμοῦ (κοινῶς Μπουγάζι τῆς Ρεντίνας) καὶ ἦτο ἕδρα ἐπισκόπου ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Θεσσαλονίκης. (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, τόμ. Ε' σελ. 478).

ΑΡΙΑ.— Ἀρχαῖον ὄνομα τῆς Θράκης παρὰ Στεφάνῳ Βυζαντίῳ.

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗΣ ὁ ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ. — Βυζάντιος τὴν πατρίδα, μαθητὴς τοῦ Ζηνοδότου καὶ Καλλιμάχου, ἀκμάσας ἐπὶ τῶν Πτολεμαίων καὶ διαδεχθεὶς τὸν Ἐρατοσθένη ὡς βιβλιοθηκάριος τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ μεγάλης βιβλιοθήκης. Διαπρεπὴς γραμματικὸς ἠσχολήθη περὶ τὴν ἔκδοσιν καὶ διόρθωσιν τῶν ἀρχαίων ποιητῶν. Σπουδαιότεραι τῶν ἐκδόσεών του εἶναι ἡ τοῦ Ὁμήρου, τοῦ Ἡσιόδου καὶ τῶν λυρικῶν ποιητῶν : Ἀλκαίου, Ἀνακρέοντος καὶ Πινδάρου. Πολὺ συντηρητικώτερος καὶ κριτικώτερος τοῦ διδασκάλου του Ζηνοδότου, ἐξετιμᾶτο μεγάλως ὑπὸ τοῦ Ἀριστάρχου.

ΑΡΙΣΤΟΦΩΝ.— Ζωγράφος ἐκ Θάσου, ἀκμάσας περὶ τὰ μέσα τοῦ πέμπτου π.Χ. αἰῶνος, υἱὸς τοῦ Ἀγλαοφῶντος καὶ ἀδελφὸς τοῦ μεγάλου ζωγράφου Πολυγνώτου.

ΑΡΙΣΤΩΝ.—Τύραννος τοῦ Βυζαντίου, ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου (IV, 138).

* ΑΡΙΣΤΩΝ. — Υἱὸς τοῦ Αὐδολέοντος (βλ. λέξ.) βασιλέως τῶν Παιόνων, τὸν ὁποῖον ἐπανέφερεν ὁ Λυσίμαχος, βασιλεὺς τῆς Θράκης εἰς τὴν πατρίδα του ἀποκαταστήσας εἰς τὸν πατρικὸν θρόνον. «Ἐπεὶ δὲ τὸν Ἀρίστωνα ἔλουον τὸ βασιλικὸν λουτρόν, ἐπὶ τοῦ Ἀστίβου ποταμοῦ καὶ τὴν τράπεζαν τὴν βασιλικὴν παρέθηκαν κατὰ τὸ πάτριον ἔθος, Λυσίμαχος ἐσήμηνεν ἐξοπλίσασθαι. Ἀρίστων δὲ φυγὼν ἀφιππάσατο εἰς τὴν Δαρδανίκην, Λυσίμαχος δὲ Παιονίαν κατέσχεν». (Πολυαίνου IV, 12, 3, Πρβλ. καὶ Τζέτζην χιλ. 6,53 ὅστις παρέφρασε τὸ ἀπολεσθὲν χωρίον τοῦ Διοδ. Σικελιώτου (XXI, 23).

ΑΡΝΑΙ (αἱ) —.Πόλις τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου ἢ ἐπὶ Θράκης, ἀναφερομένη μόνον ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου (IV, 103) οὐ μακρὰν τῆς Ἀκάνθου καὶ εἰς ἀπόστασιν δρόμου μιᾶς ἡμέρας πρὸς Ν. τοῦ Αὐλῶνος καὶ τοῦ Βρομίσκου. Ἐκ ταύτης ἀναχωρήσας ὁ Βρασίδας τὸ 426 π.Χ. κατά τινα χειμερινὴν ἡμέραν, ἐπερχόμενος κατὰ τῆς Ἀμφιπόλεως, ἔφθασε περὶ τὴν δείλην εἰς τὸν Αὐλῶνα καὶ τὸν Βρομίσκον, ὅπου ἀνέπαυσε τὸ στράτευμά του καὶ ἐδείπνησε (αὐτόθι).

Τῶν Ἀρνῶν σώζεται νόμισμα ἀργυροῦν τῶν χρόνων τῆς Χαλκιδικῆς συμμαχίας (392 π.Χ.) φέρον ἔμπροσθεν κεφαλὴν τοῦ Ἀπόλλωνος δαφνοστεφῆ, ὄπισθεν δὲ λύραν μετὰ τῆς ἐπιγρ. : ΑΡΝ. (Head Σβορώνου, τόμ. Α', σελ. 270).

Ἡ τοποθεσία αὐτῆς δὲν εἶναι ἐξηκριβωμένη. Κατὰ δὲ τὸν Δήμιτσαν (Ἡ Μακεδονία, σελ. 610) ἔκειτο, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα περὶ τὸ χωρίον Λουγκουμάτι.

* ΑΡΠΑΛΥΚΟΣ. Μυθικὸς βασιλεὺς τῆς Θράκης, τοῦ ὁποίου ἡ ὁμώνυμος θυγάτηρ ἦτο τόσον ταχεῖα κυνηγέτις, ὥστε οὐδεὶς ἵππος ἠδύνατο νὰ φθάσῃ αὐτήν, ὑπερβαίνουσα εἰς τὸν δρόμον, κατὰ τὸν Βιργίλιον (Αἰνειάδος Α, 316 — 317) καὶ αὐτὸν τὸν πτερωτὸν Εὖρον.

ΑΡΧΟΝΤΟΠΟΥΛΩΝ (τάγμα). — Σῶμα ἐξ ἐπιλέκτων νέων τοῦ Βυζαντίου, ἱδρυθὲν ὑπὸ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ (1081 — 1118), ὀλίγα ἔτη μετὰ τὴν εἰς τὸν θρόνον ἀνάρρησίν του. Οὕτω 2.000 νέοι «ἀρτιφυεῖς τὸ γένειον» συνεκρότησαν ἴδιον σῶμα, τὸ τάγμα τῶν Ἀρχοντοπούλων, «ὡσα-

νεὶ ἐξ ἀρχόντων υἱοὺς γεγονότας, ὅπως γράφει ἡ Ἄννα Κομνηνή, ἵνα διὰ τοῦ ὀνόματος εἰς τὴν τῶν γονέων εὐγένειάν τε καὶ ἀνδρείαν ἀναφερόμενοι καὶ οὗτοι θούριδος ἀλκῆς μνήσαιντό τε καὶ ἀνδρειότεροι γένοιντο, τοῦ καιροῦ τούτοις τόλμην καὶ ῥώμην ὑπαγορεύοντος».

Τὸ σῶμα ὅμως τούτων συγκρουσθὲν πρὸς πολυαριθμοτέρους Σκύθας εἰς τὴν βόρ. Θράκην ὑπέστη βαρείας ἀπωλείας καὶ διελύθη. Ὁ Ἀλέξιος ἐθρήνησεν εἰλικρινῶς τὴν ἀπώλειαν ταύτην καὶ «πολὺν χρόνον βύθιον ἔστενε δάκρυα θερμὰ ἐκχέων καὶ ὀνομαστὶ ἕκαστον καθάπερ ἀπόδημον ἀνακαλούμενος» (Ἄννα Κομνηνή).

ΑΡΣΙΝΟΗ Α'.—Θυγάτηρ τοῦ βασιλέως τῆς Θράκης Λυσιμάχου (323—281 π.Χ.) καὶ σύζυγος Πτολεμαίου Β' τοῦ Φιλαδέλφου. Τούτου τὴν δεκαεξαέτιδα ἀδελφὴν Ἀρσινόην ἐπίσης ὀνομαζομένην, ἐνυμφεύθη ὁ γηραιὸς Λυσίμαχος ἐλθὼν εἰς δεύτερον γάμον, ἐκδιώξας τὴν πρώτην σύζυγόν του. Τραγικαὶ ὅμως περιπέτειαι τῆς Θρακικῆς αὐλῆς, τὴν ἠνάγκασαν νὰ καταφύγῃ χήρα εἰς Ἀλεξάνδρειαν παρὰ τῷ ἀδελφῷ της. Ἀνακαλυφθείσης ὅμως συνωμοσίας ἐναντίον της, ἡ μὲν Ἀρσινόη Α' μετέχουσα αὐτῆς ἐξωρίσθη εἰς Κοπτόν, ἡ δὲ χήρα Ἀρσινόη υἱοθετήσασα τὰ τέκνα ταύτης ἐνυμφεύθη τὸν ἀδελφόν της ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀρσινόη Β'.

* ΑΡΤΑΚΟΣ.— Παλαιοτέρα ὀνομασία τοῦ Τόνζου, παραποτάμου τοῦ Ἕβρου, διαβρέχοντος τὴν παρὰ τὴν Φιλιππούπολιν χώραν τῶν Ἀρτάκων ἢ Ἀρτακίων (βλ. λ.).

ΑΡΤΕΜΙΣΙΟΝ.—Ὀχυρότατον Βυζαντινὸν φρούριον παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Ρηχίου ποταμοῦ (Μπουγάζι τῆς Ρεντίνας) κτισθὲν κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. IV, 3) ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565).

* ΑΣΙΟΣ. — Ἑλληνικὴ ὀνομασία τοῦ Ματόα ποταμοῦ, ἤτοι τοῦ Ἴστρου, παρὰ Στεφάνῳ τῷ Βυζαντίῳ, (βλ λέξ. Δανούβιος).

* ΑΣΠΡΟΝ.—Χωρίον καὶ φρούριον τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ Γάνου, μεταξὺ Γάνου καὶ Πανίου, πρὸς βορρᾶν τοῦ ὁμωνύμου ὄρους. Κατεστράφη μετ' ἄλλων χωρίων κατὰ τὴν ἐπιδρομὴν τῶν Βουλγάρων ὑπὸ τὸν ἡγεμόνα αὐτῶν Κροῦμμον τὸ 813. Κατὰ Συμεὼν τὸν Μάγιστρον, «πάντα τὰ κάστρα κατέστρεψαν (οἱ Βούλγαροι) ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου ἕως τῆς Ἀδριανουπόλεως», πολλοὶ δὲ τῶν κατοίκων αἰχμαλωτισθέντες ἀπήχθησαν εἰς Βουλγαρίαν. Ἡ δὲ Ἄννα Κομνηνὴ (βιβλ. VII), ἀναφέρει : «Ὁ δέ γε Μονάστρας καὶ Βύζας καὶ Συνέσιος ἄνδρες ἀρηΐφιλοι καὶ μαχιμώτατοι διὰ τοῦ Ἄσπρου καλουμένου χωρίου ἀπόμαχοι καὶ αὐτοὶ τὸ Ρούσιον καταλαμβάνουσι». (Μ. Ι. Γεδεών, Γάνου μνεία 1913, σελ. 9—10).

ΑΣΣΑ ἢ ΑΣΣΗΡΑ.—Ἀρχαία πόλις τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου ἢ ἐπὶ Θράκης, ἀποικία Εὐβοέων, κειμένη ἐν τῷ μυχῷ τοῦ Σιγγιτικοῦ κόλπου, ἐν τῇ θέσει ὅπου τὸ χωρίον Πυργάδικα. Ὁ κάτοικος κατὰ Στέφανον τὸν Βυζάντιον Ἀσσαῖος (Πρβλ. Δήμιτσα, Ἡ Μακεδονία, σελ. 610).

Ἡ περιοχὴ τῆς Ἄσσης, ἡ ὁποία κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη (Ζῴων Ἱστορ. Γ' 12) ἐκαλεῖτο Ἀσσηρίτις, διερρέετο ὑπὸ τοῦ Ψυχροῦ ποταμοῦ (κοινῶς Πλατάνης), ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ ὄρους Ὑψιζώνου (Χολομώνδα) ἐξέβαλλεν εἰς τὸν Σιγγιτικὸν κόλπον. Μέχρι τῶν Περσικῶν πολέμων παρέμεινεν ἐλευθέρα, ὁπότε ἠναγκάσθη νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸν Περσικὸν ζυγὸν (Ἡροδ. VII 122) μετὰ δὲ τὴν ἀναχώρησιν αὐτῶν ἐγένετο φόρου ὑποτελὴς εἰς τοὺς Ἀθηναίους. Οὐδὲν ἄλλο γνωρίζομεν περὶ αὐτῆς.

ΑΣΣΗΡΙΤΙΣ (χώρα).—Ἡ περὶ τὴν πόλιν Ἄσσα ἢ Ἄσηρρα χώρα, (βλ. λέξ.).

ΑΣΤΕΡΟΠΑΙΟΣ —Υἱὸς τοῦ Πηλέγονος ἐκ Παιονίας καὶ ἔγγονος τοῦ Ἀξιοῦ. Λαβὼν μέρος εἰς τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον, ὡς ἀρχηγὸς τῶν Παιόνων, ἐφονεύθη κατά τινα συμπλοκὴν ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλέως (Ἰλιάδ. φ. 140, 154, 179).

ΑΣΤΙΚΗ.—Ἡ χώρα τῶν Ἀστῶν, Θρακικοῦ λαοῦ, ἐκτεινομένη ὑπὲρ τὸ Βυζάντιον. Ἐπὶ τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων ἀπετέλει μίαν τῶν 14 στρατηγιῶν (Prefecturae) τῆς Θράκης (Πτολεμ. Γεωγρ. Γ', 11, 6).

ΑΣΤΥΠΥΛΟΣ.—Εἷς τῶν εὐγενῶν Παιό-

νων, λαβὼν μέρος εἰς τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον, ὡς φίλος καὶ σύμμαχος τοῦ Πριάμου. Ἐφονεύθη, κατά τινα συμπλοκήν ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλέως (Ἰλιάδ. Φ. 209).

ΑΣΥΛΑ (τά).—Λόφος τις παρὰ τὴν πόλιν τῶν Φιλίππων καλούμενος καὶ Διονύσου λόφος «ἐνῷ καὶ τὰ χρυσεῖά ἐστι, τὰ Ἄσυλα καλούμενα». (Ἀππιανοῦ, Γ', 4).

ΑΤΥΡΑΣ (ΑΤΥΡΑ).—Διάφορος γραφὴ τοῦ ποταμοῦ Ἀθύρα, Πομπ. Μέλα(Β, 2).

ΑΥΛΩΝ (ὁ). — Πόλις τῆς Μυγδονίας, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου (IV, 103), παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ρηχίου ποταμοῦ (Μπουγάζι τῆς Ρεντίνας) ἐκβάλλοντος εἰς τὸν Στρυμονικὸν κόλπον, ὅπου ὑπῆρχε τὸ Βυζαντινὸν φρούριον Ρεντίνα.

Εἰς τὸν Αὐλῶνα τοῦτον, ὅστις μᾶλλον τοποθεσία ἦτο παρὰ πόλις, ὀνομασθέντα οὕτω ἐκ τοῦ σχήματος αὐτοῦ, ἔφθασε τὸ 426 π.Χ. ὁ Βρασίδας στρατηγὸς τῶν Σπαρτιατῶν χειμερινήν τινα ἡμέραν, περὶ τὴν δείλην, προερχόμενος ἐξ Ἀρνῶν, βαδίζων κατὰ τῆς Ἀμφιπόλεως. Ἀναπαύσας ἐκεῖ τὸ στράτευμά του καὶ δειπνήσας ἐξηκολούθησε τὴν πορείαν του ἐν καιρῷ νυκτός. «Καὶ ἀπικόμενος (ὁ Βρασίδας), περὶ δείλην ἐπὶ τὸν Αὐλῶνα καὶ Βρομίσκον, ᾗ ἡ Βόλβη λίμνη ἐξίησιν εἰς θάλασσαν, καὶ δειπνοποιησάμενος ἐχώρει τὴν νύκτα, χειμὼν δὲ ἦν καὶ ὑπένιφε». (Θουκ. IV, 103).

Ὁ Αὐλὼν οὗτος τοῦ Θουκυδίδου, δὲν πρέπει νὰ συγχέεται πρὸς τὴν ὁμώνυμον πόλιν κειμένη ἐν τῇ περιφερείᾳ Πραβίου, ὅπου εὑρέθη ἐπιγραφή τις τοῦ τετάρτου π.Χ. αἰῶνος ἔχουσα ὡς ἑξῆς :

ΑΥΛΩΝΙΤΑΙ ΗΡΩ ΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΝ

(πρβλ. Στ. Μερτζίδου, αἱ χῶραι τοῦ παρελθόντος, τοῦ ἰδίου : Οἱ Φίλιπποι, σ. 31).

* ΑΥΤΑΡΚΗΝΟΣ (Ἀπόλλων).—Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ Ἀπόλλωνος λατρευομένου ὑπὸ τοῦ Θρακικοῦ λαοῦ, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν τῇ Βορ. Θράκῃ καὶ τῇ Μοισίᾳ, Πρβλ. καὶ Αὐλαρχηνὸς («Θρακικά», τόμ. V (1934), σελ. 46).

ΑΦΥΤΙΣ, ΑΦΥΤΗ ἢ ΑΦΥΤΟΣ (ἡ).—Ἀρχαία θρακικὴ πόλις, ἀποικία Ἐρετριέων, κειμένη ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας τῆς χερσονήσου Παλλήνης (νῦν Κασσάνδρας) πρὸς νότον τῆς Ποτιδαίας, περίφημος διὰ τὸν ἐν αὐτῇ ναὸν τοῦ Ἄμμωνος Διός, μεγάλως τιμωμένου ὑπὸ τῶν κατοίκων αὐτῆς. «Ἀφυταῖοι δὲ τιμῶσι Ἄμμωνα, λέγει ὁ Ξενοφῶν (Λακωνικὰ 18), οὐδὲν ἧσσον ἢ οἱ Ἀμμώνιοι Λιβύων». Ἔλαβε δὲ τὸ ὄνομα ἔκ τινος Ἀφύτου, φημιζομένη ἐπίσης διὰ τὸν ἐν αὐτῇ ναὸν τοῦ Διονύσου. (Ξενοφ. Ἑλληνικά ,V,3,19).

Περὶ τῶν Ἀφυταίων, ἀναφέρει Ἡρακλείδης ὁ Ποντικὸς (περὶ πολιτειῶν, 38) ὅτι ἦσαν τόσον δίκαιοι καὶ σώφρονες, ὥστε ἔζων μὲ ἀνοικτὰς τὰς θύρας. Τοιαύτη δὲ ἀσφάλεια καὶ τιμιότης ὑπῆρχεν εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν, ὥστε διηγοῦνται ὅτι, ὅταν ποτὲ ἔμπορός τις ἠγόρασεν οἶνον, τὸν ὁποῖον δὲν παρέλαβεν ἕνεκα αἰφνιδίας ἀναχωρήσεώς του, ἐπανεῦρεν αὐτὸν ἄθικτον, ὅταν ἐπανῆλθε μετὰ μακρόν.

Μέχρι τῶν Περσικῶν πολέμων παρέμεινεν ἐλευθέρα, ὅπως καὶ αἱ λοιπαὶ πόλεις. Κατὰ τὴν ἐκστρατείαν ὅμως τοῦ Ξέρξου κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ὑπετάγη εἰς τοὺς Πέρσας καὶ ἐχορήγησε στρατὸν καὶ πλοῖα εἰς τὸν παραπλέοντα τὰ Χαλκιδικὰ παράλια στόλον τοῦ Ξέρξου (Ἡροδ. VII, 123).

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Περσῶν ἐκ τῆς Ἑλλάδος, ἡ Ἄφυτις ἐγένετο φόρου ὑποτελὴς εἰς τοὺς Ἀθηναίους καταβάλλουσα 3 τάλαντα ἀπὸ τοῦ 454 π.Χ. μέχρι τοῦ 447.

Κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, ἀναφέρεται πολλάκις. Πολιορκῶν αὐτὴν ὁ Λύσανδρος, εἶδε καθ' ὕπνους τὸν Ἄμμωνα Δία, ὅστις διέτασσεν αὐτὸν νὰ λύσῃ τὴν πολιορκίαν καὶ νὰ ἀναχωρήσῃ. Πράγματι δέ, καθὼς ἀναφέρει ὁ Πλούταρχος, (Βίος Λυσάνδρου, 20), διέκοψε τὴν πολιορκίαν, παραγγείλας εἰς τοὺς Ἀφυταίους νὰ προσφέρουν θυσίας εἰς τὸν Ἄμμωνα Δία, ὡς σωτῆρα των, αὐτὸς δὲ ἔσπευσε νὰ μεταβῇ εἰς Λιβύην, ὅπου ὁ περίφημος ναὸς τοῦ Ἄμμωνος Διός, ἵνα ἐξιλεωθῇ ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ. (Πρβλ. καὶ Παυσαν. Γ, 18, 2).

***

Εἰς τὴν Ἄφυτιν ἀπέθανεν ὁ βασιλεὺς τῶν Σπαρτιατῶν Ἀγησίπολις τὸ 380 π.Χ.

Οὗτος, ἐκστρατεύσας κατὰ τῶν 'Ολυνθίων μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Τορώνης, προσεβλήθη, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐξ ἑλονοσίας. 'Αντὶ πάσης θεραπείας διέταξε νὰ τὸν μεταφέρουν εἰς τὴν Ἄφυτιν, ὅπου ὑπῆρχε ναὸς τοῦ Διονύσου, τὸν ὁποῖον μεγάλως ἐσέβετο. 'Αλλ' ἡ κατάστασίς του ἦτο ἀπελπιστική, καὶ μετὰ μίαν ἑβδομάδα ἀπὸ τῆς ἀφίξεώς του ἀπέθανε. «Τορώνην δὲ προσβαλών, διηγεῖται ὁ Ξενοφῶν ('Ελληνικά, V, 3, 19), εἷλε κατὰ κράτος. 'Εν δὲ τούτοις ὄντα, κατὰ θέρους ἀκμήν, καῦμα περιφλεγὲς λαμβάνει αὐτόν».

***

'Επὶ τῶν Μακεδονικῶν χρόνων κατεστράφη ὑπὸ τοῦ Φιλίππου τὸ 318 π.Χ. μετὰ 32 ἄλλων πόλεων. Κατὰ δὲ τὴν ὑπὸ τοῦ Κασσάνδρου ἵδρυσιν τῆς ὁμωνύμου πόλεως Κασσανδρείας τὸ 310 π.Χ. οἱ περισωθέντες κάτοικοι αὐτῆς συνῳκίσθησαν εἰς τὴν νέαν πόλιν. Ἔκτοτε δὲν ἀναφέρεται πλέον. Φαίνεται ὅμως ὅτι ὑφίστατο κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δευτέρου π.Χ. αἰῶνος, καθ' ὅσον σώζονται νομίσματα αὐτῆς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

'Επὶ τῶν ἐρειπίων αὐτῆς κεῖται σήμερον ἡ κωμόπολις Ἄθυτος, διατηρήσασα, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὸ παλαιόν της ὄνομα μὲ μικρὰν παραλλαγήν.

***

Τῆς 'Αφύτεως σώζονται χαλκᾶ νομίσματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀρχαιότερα ἀνέρχονται εἰς τὰ 424—358 π.Χ. φέρουν δὲ ἔμπροσθεν κεφαλὴν τοῦ Ἄμμωνος Διὸς μετὰ κέρατος κριοῦ κατ' ἐνώπιον, ὄπισθεν δὲ τὴν ἐπιγραφὴν ΑΦΥΤΑΙΩΝ μετὰ κανθάρου ἢ ΑΦΥ μετὰ δύο ἀετῶν ἀντιμετώπων, ἢ ἑνὸς ἀετοῦ.

Μεταγενέστερα αὐτῆς νομίσματα, τῶν ἀρχῶν τοῦ δευτέρου π.Χ. αἰῶνος φέρουν τὴν ἐπιγραφήν: ΑΦΥΤΑΙ, μετὰ τῶν αὐτῶν συμβόλων, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ παρουσία τοῦ κανθάρου ἀναφέρεται εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Διονύσου, τοῦ ὁποίου ὑπῆρχε, ὅπως εἴπομεν, περίφημος ναός. (Head—Σβορώνου, 'Ιστορ. τῶν Νομισμ. τόμ. Α, σελ. 276).

* ΑΦΥΤΟΣ.—Μυθικὸς ἥρως, ἀναφερόμενος μόνον ὑπὸ Στεφ. τοῦ Βυζαντίου, ὡς ἱδρυτὴς τῆς πόλεως 'Αφύτεως ἢ 'Αφύτης πρὸς τῇ Παλλήνῃ Θρᾴκης (βλ. λεξ.).

ΑΧΕΛΩ.—Βυζαντινὴ καὶ σημερινὴ κοινὴ ὀνομασία τῆς πόλεως 'Αγχιάλου (βλ. λεξ.). Κατὰ παραφθορὰν δὲ λέγεται καὶ 'Αχιλλοῦ.

ΑΧΕΛΩ·Ι·ΔΕΣ.—'Ονομασία νήσων τινῶν κειμένων ἐν τῷ Στρυμονικῷ κόλπῳ.

Β

ΒΑΖΟΠΑΡΑ (τά).—'Αρχαία κωμόπολις τῆς Βορείου Θρᾴκης, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι μετὰ πολλῶν ἄλλων γειτονικῶν κωμοπόλεων συνῴκισαν τό κατὰ τὸ 202 μ.Χ. ἱδρυθὲν ἐμπόριον Πίζος (βλ. λέξ.) κατ' ἐπιγραφὴν εὑρεθεῖσαν ἐν αὐτῷ («Θρακικὰ» τόμ. VII· (1936) σελ. 197).

* ΒΑΘΥΡΣΟΣ.—Ρυάκιον διαρκῶς ῥέον παρὰ τὸν Ἅγιον Μάμαντα τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀναφερόμενον κατὰ τοὺς μετὰ τὸν Θεοφάνην ἱστορικοὺς (Θεοφάνους Συνεχισταί, σελ. 340. Ἔκδ. Βόνν.). Ὑπὸ τῶν Τούρκων καλεῖται Ἀη-Μάμα-ντερεσῆ. 'Επὶ τοῦ ῥύακος τούτου ὑπάρχει μακρὰ λιθίνη γέφυρα στηριζομένη ἐπὶ πολλῶν ἁψίδων(καμάρες) ἀνεγερθεῖσα ἐπὶ Βυζαντινῶν θεμελίων.

'Η ἀπὸ τοῦ 'Αγίου Μάμαντος μέχρι τῆς γεφύρας ταύτης ἐκτεινομένη θαυμασία πεδιὰς ἐχρησίμευεν ὡς ἱπποδρόμιον εἰς τὸν Μιχαὴλ Γ' τὸν Οἰνόφλυγα, ὅπου ἐδολοφονήθη τὸ 867 ὑπὸ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος. «Τὰ δὲ πρὸς ἱπποδρομίαν τῷ βασιλεῖ Μιχαὴλ ἐν τοῖς κατὰ Προποντίδα παλατίοις περιφανέσιν ἔνθα ναὸς τοῦ μεγαλομάρτυρος Μάμαντος ἥδρασται, ἐκεῖσε τὰς ἁμίλλας συνεχῶς ἐποιεῖτο αὐτὸς ἱππάζων ἐφ' ἅρματος κ.τ.λ» (Γενέσιος 'Ιωσὴφ ἐν 'Ελλην. Πατρολογία Migne, τόμ. 109, σελ. 1.121).

Εἰς τὸ ῥυάκιον τοῦτο κατὰ διαταγὴν Κωνσταντίνου τοῦ Κοπρωνύμου (741-775) ἐρρίφθη μαστιγωθεὶς ὁ Ἅγιος 'Ανδρέας (Θεοφ. σελ. 289, Ἔκδ. Βενετίας. (Πρβλ. Θεοδ. Κ. Μακρίδου: τὸ Βυζαντινὸν Ἔ-

βδομον κτλ. εἰς «Θρακικὸ» τόμ. XII, σελ. 75 καί ἑξῆς).

ΒΑΘΥΣ ΚΟΛΠΟΣ ἢ ΒΑΘΥΚΟΛΠΟΣ. —Κόλπος τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου, μεταξὺ Κιρίτς—μπουρνού, τῶν Κλείθρων τῶν ἀρχαίων καὶ τοῦ Μεζάρ—μπουρνοὺ τοῦ Σίμα τῶν ἀρχαίων.

Εἰς τὸν κόλπον τοῦτον ἐκβάλλει ὁ ὁμώνυμος ποταμίσκος (νῦν Μπου,ιοὺκ-ντερὲ) διαρρέων τὴν γραφικωτάτην κοιλάδα «Καλὸν Ἀγρὸν» (βλ. λέξ.), ὠνομάσθη δὲ βαθὺς κόλπος ὄχι διότι βαθέως εἰσχωρεῖ εἰς τὴν ξηράν, ἀλλὰ διὰ τὸ βάθος τῆς θαλάσσης, εἰς τὴν ὁποίαν καταλήγουν αἱ ἀπόκρημνοι ἀκταί του.

Ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἐκαλεῖτο καὶ Σαρανωνικὸς ἀπὸ τοῦ ἐκεῖ περὶ τὸ Σαρανωνικὸν ἀκρωτήριον ὑπάρξαντός ποτε ἡρώου πρὸς τιμὴν τοῦ Μεγαρέως ἥρωος ἢ θαλασσοπόρου Σάρωνος.

Εἰς τὴν παρὰ τὴν νοτίαν παραλίαν τοῦ κόλπου πεδιάδα, ὀνομαζομένην τουρκιστὶ Κίρκ Ἀγάτς (=40 δένδρα), σώζεται ἀκόμη συστὰς αἰωνοβίων πλατάνων Γεντὶ-καρντὰς (=7 ἀδέλφια) καλουμένη, τοὺς ὁποίους κατὰ τὴν παράδοσιν ἐφύτευσεν ἐκεῖ ὁ Godefroy de Bouillon, ὅταν ἐστρατοπέδευσαν τὸ 1096 οἱ σταυροφόροι.

Ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ὀνομάζεται βαθύκολπος καὶ Βαθυρρύαξ, ὑπό τινων δὲ καὶ Μέγα Ρεῦμα, κατὰ μετάφρασιν τοῦ σημερινοῦ τουρκικοῦ ὀνόματος Μπουγιοὺκ—Ντερέ.

ΒΑΘΥΤΡΑΛΙΣ.—Ὄνομα κύριον καθαρῶς Θρακικὸν κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν τῇ Βορείῳ Θράκῃ, («Θρακικά, τόμ. VII, (1936) σελ. 198).

ΒΑΙΡΟΣ (ἡ).—Ἀρχαία πόλις τῆς Μυγδονίας κειμένη, κατὰ τὸν Πτολεμαῖον (Γεωγραφ. Γ, 12, 23) εἰς βόρ. πλάτ. 40°,40′ καὶ ἀνατ. μῆκ. 48°,55′).

Ἡ ἀκριβὴς τοποθεσία αὐτῆς παραμένει ἄγνωστος καὶ ἀκαθόριστος. Κατά τινας ἔκειτο παρὰ τὴν λίμνην Δοϊράνην (Müller, Σχόλια εἰς Πτολεμ. σελ. 515) κατ' ἄλλους δὲ ἀπεῖχε 30 μίλια ἀπὸ τῆς Εἰδομένης. Κατὰ δὲ τὸν Δήμιτσαν, (Ἡ Μακεδονία σελ. 406) ἔκειτο παρὰ τὴν βόρειον ὄχθην τῆς λίμνης Βόλβης (Μπεσίκια).

ΒΑΚΧΕΑΣΤΑΙ (οἱ). — Σύλλογος τῶν μυστῶν τοῦ θιάσου τοῦ Διονύσου, κατ' ἐπιγραφὴν τοῦ τρίτου π.Χ. αἰῶνος, εὑρεθεῖσαν ἐν Διονυσουπόλει (βλ. λέξ.) ὅπου ὁ Θεὸς ἐλατρεύετο καὶ ὡς κτίστης. (Πρβ. D. Tafrali, La Cité Pontique de Dionysopolis, σελ. 69 καὶ «Θρακικὰ» τόμ. VIII, (1937) σελ. 19).

ΒΑΚΧΕΙΟΣ καὶ ΒΑΚΧΕΙΟΝ. — Βακχεῖος=ἐπίθετον τοῦ Διονύσου, Βακχεῖον δὲ=ὄχι μόνον ἡ ἑορτὴ καὶ συγκέντρωσις τῶν μυστῶν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ ὁ τόπος ὅπου ἐγίνετο αὕτη, καλούμενος καὶ «ἱερὸς τόπος».

Εἰς τὰς ἐπιγραφὰς φέρεται καὶ ἡ γραφή : «Βάκχιον», κατά τινα δὲ ἐπιγραφὴν τῆς Θάσου τοῦ 211—217 μ.Χ.) :

ΤΟ ΙΕΡΩΤΑΤΟΝ ΝΕΟΝ ΒΑΚΧΙΟΝ

(πρβλ. Κεραμοπούλου, «Θηβαϊκὰ» σελ. 422, σημ. 5).

* ΒΑΛΕΡΙΣ.—Ὄνομα Θρακικὸν κύριον γυναικός, κατ' ἀναθηματικὴν ἐπιγραφὴν ἐπὶ μαρμαρίνου ἀναγλύφου Θρακὸς ἱππέως τοῦ τρίτου μ.Χ. αἰῶνος, εὑρεθεῖσαν ἐν Στενιμάχῳ («Θρακικά», τόμ. VI, (1935) σελ. 168).

ΒΑΛΙΚΑΣ.—Ὄνομα ἄρχοντός τινος τῆς παραλίας τοῦ Εὐξείνου Πόντου πρὸς βορρὰν τῆς Μεσημβρίας, ἴσως μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Δουνάβεως, τοῦ ὁποίου ἕδρα ἦτο ἡ Καρβόνα ἢ Καρβούνα, ἡ σημερινὴ Καβάρνα γειτονικὴ πόλις τῆς Διονυσουπόλεως (Βάρνας).

Κατὰ τὸν Καντακουζηνὸν (τόμ. Γ′, σελ. 582), ὁ Βαλίκας οὗτος ἔστειλεν εἰς βοήθειαν τῆς Ἄννης τῆς Σαβοΐας, αὐτοκρατείρας τοῦ Βυζαντίου δύναμιν χιλίων ἱππέων κατὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτῆς.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Βαλίκα, ἄρχων τῆς χώρας ἐγένετο ὁ Δοβροδίκης (Dobrodici), ὅστις ἐστερέωσε τὴν θέσιν του διά τινος βασιλικοῦ γάμου. Πολλαὶ λατινικαὶ μαρτυρίαι ἀναφέρουν αὐτὸν καὶ τὰς χώρας του (terra Dobrodici).

Οἱ Βυζαντινοὶ οὐδέποτε ἔπαυσαν θεωροῦντες τὴν παραλίαν τοῦ Εὐξείνου Πόντου ξένην πρὸς τὸν Βυζαντινὸν θρόνον-

Συνεπῶς οἱ ἀναφερόμενοι Βαλίκας καὶ Δοβροδίκης δὲν ἦσαν ἀνεξάρτητοι ἄρχοντες, ἀλλὰ βυζαντινοὶ διοικηταὶ ἀπολαύοντες σχετικῆς τινος ἐλευθερίας, ἥτις παρεῖχεν εἰς αὐτοὺς τὴν μορφὴν ἀνεξαρτήτων ἀρχηγῶν (Πρβλ. O. Tafrali, La Cité Pontique de Dionysopolis).

* ΒΑΠΤΑΙ (οἱ).—Οὕτως ἐκαλοῦντο οἱ συμμετέχοντες εἰς τὰς θορυβώδεις ἑορτὰς τῆς Θρᾳκικῆς θεότητος Κοτυττοῦς ἢ Κότυος, ἕνεκα τῶν κατ' αὐτὰς τελουμένων καθαρμῶν ('Ορφικά, V, 52).

ΒΑΡΒΑΤΙΩΝ. — Θρᾷξ, δορυφόρος τοῦ στρατηγοῦ Βελισσαρίου διακριθεὶς ὡς διοικητὴς ἰσχυροῦ σώματος ἱππικοῦ κατὰ τὸν πόλεμον ἐναντίον τῶν ἐν 'Ιταλίᾳ Γότθων (536-551) καὶ ἰδίως κατὰ τὴν δευτέραν πολιορκίαν τῆς Ρώμης ὑπὸ τῶν Γότθων (545-546), ὁπότε ἀποσταλεὶς μετὰ σώματος ἱππικοῦ πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς φρουρᾶς αὐτῆς, κατώρθωσε νὰ διασπάσῃ τὰς γραμμὰς τῶν πολιορκητῶν καὶ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν πόλιν. 'Εκτελέσας τολμηρὰν κατὰ τῶν πολιορκητῶν ἔξοδον ἀπώλεσε τὸ πλεῖστον τῶν ἀνδρῶν του, ἔκτοτε δὲ περιώρισε τὰς ἐπικινδύνους ἐπιχειρήσεις του. 'Εν 'Ιταλίᾳ παρέμεινε μέχρι τέλους τῶν μακρῶν ἐκείνων πολέμων.

ΒΑΡΒΑΤΟΣ.—Θρᾷξ στρατηγὸς τοῦ Βυζαντινοῦ ἱππικοῦ ἐπὶ 'Ιουστινιανοῦ (527-565), συμμετασχὼν εἰς τὴν κατὰ τῶν Βανδάλων τῆς Καρχηδόνος ἐκστρατείαν τοῦ στρατηγοῦ Βελισσαρίου (553). Μετὰ τὴν πλήρη ὑποταγὴν τῶν Βανδάλων καὶ τὴν παράδοσιν τοῦ ἡγεμόνος αὐτῶν Γελιμέρου, τὸν ὁποῖον ὁ Βελισσάριος ἔφερεν εἰς Κωνσταντινούπολιν μετὰ τῶν λοιπῶν αἰχμαλώτων, ὁ Βαρβάτος παρέμεινεν εἰς Καρχηδόνα.

'Εκραγείσης στρατιωτικῆς στάσεως ὑπὸ τὸν Στότζαν, ἐστράτευσε μετὰ τοῦ Μαρκέλου καὶ λοιπῶν στρατηγῶν κατὰ τῶν στασιαστῶν, ἀλλ' ἐπελθὼν ὁ Στότζας συνέλαβε τὸν Βαρβάτον καὶ τοὺς λοιποὺς στρατηγούς, καταφυγόντας εἴς τινα ἐκκλησίαν καὶ ἐφόνευσεν ἅπαντας.

* ΒΑΡΓΙΔΕΝΘΗΣ.—"Ονομα Θρᾳκικὸν κύριον ἐπισήμου τινὸς Θρᾳκός, ἡρωοποιηθέντος μετὰ θάνατον, ἢ δευτερεύοντος τινὸς τοπικοῦ Θρᾳκικοῦ Θεοῦ («Θρᾳκικὸν 'Αρχεῖον» τόμ. VI, σελ. 14).

ΒΑΡΝΑ.—Πόλις τῆς Βουλγαρίας ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ μία τῶν ὑπὸ τὸν μητροπολίτην 'Αδριανουπόλεως, ἔπειτα δὲ πιθανῶς ἀπὸ τοῦ ἕκτου αἰῶνος ὡς 'Αρχιεπισκοπὴ τῆς ἐπαρχίας Μοισίας ἐξαρτωμένη ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τὸ ὄνομα 'Οδησσὸς ἢ 'Οδυσσός, (βλ. λέξ.).

'Επὶ 'Αλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ (1081— προήχθη εἰς μητρόπολιν μνημονευομένην συνήθως ὑπὸ τὸ ὄνομα Τιβεριουπόλεως.'Ο μητροπολίτης τῆς ἐπαρχίας Βάρνης, μὴ ὑφισταμένης ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν, (1906) ἔφερε τὸν τίτλον «Βάρνης καὶ Καβάρνης, 'Υπέρτιμος καὶ "Εξαρχος Μαύρης θαλάσσης. (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Ε', σελ. 456, 493, 500, 517.— Μητροπολίτου Σάρδεων Γερμανοῦ, 'Επισκοπικοὶ κατάλογοι Βορείου Θράκης, εἰς «Θρακικὰ» τόμ. VIII, (1937) σ. 125 καὶ ἑξῆς).

* ΒΑΣΑΝΙΣΑΙ ἢ ΒΑΝΙΣΑΙ (οἱ).—«"Εθνος Θράκιον, ἀπαντῶν καὶ τρισυλλάβως» (παρὰ Στεφάνῳ Βυζαντίῳ).

* ΒΑΣΙΛΑΔΙΟΝ.—Μεσόγειος πόλις τῆς Βορ. Θράκης, ἀναφερομένη ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων, ἡ νῦν καλουμένη ὑπὸ τῶν Βουλγάρων Μποσίλογκράδ, ἀπό τινος, ὡς ἰσχυρίζονται, βασιλέως Μπούς.

* ΒΔΗΚΟΥΡΟΣ.—"Ονομα Θρᾳκικὸν κύριον ἐπισήμου τινὸς Θρᾳκός, ἡρωποιηθέντος μετὰ θάνατον ἢ δευτερεύοντός τινος τοπικοῦ θρᾳκικοῦ Θεοῦ. («Θρᾳκικὸν 'Αρχεῖον» τόμ. VI, σελ. 14).

* ΒΕΛΙΑΤΟΒΑ (ἡ).—Βυζαντινὴ κωμόπολις, κειμένη ἐπὶ τῶν μεσημβρινῶν ὑπωρειῶν τοῦ Αἵμου ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Φιλιππουπόλεως.

Μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ 'Αλεξίου Α' Κομνηνοῦ (1081—1118) ἐξόντωσιν τῶν ἐν Θράκῃ ἐγκατεστημένων Παυλιανιτῶν (βλ. λέξ), ὁ Παυλιανίτης αὐλικὸς Τραυλὸς ἀποδράσας τὸ 1086 ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, συνεκέντρωσε τοὺς ὁμόφρονάς του καὶ ἐγκατεστάθη εἰς τὴν ὀρεινὴν Βελιάτοβαν, ἐκεῖ δὲ συνεννοηθεὶς μετὰ τῶν ἐν τῷ κράτει ἐγ-

κατεστημένων Πετσενέγων καὶ Κουμάνων ἤρχισε νὰ λεηλατῇ τὴν Θράκην καὶ τὴν Βουλγαρίαν, Βυζαντινὴν τότε ἐπαρχίαν. Ἀλλ' ἐπελθὼν κατ' αὐτοῦ ὁ Ἀλέξιος, κατέλαβε τὴν Βελιάτοβαν καὶ διεσκόρπισε τοὺς στασιαστάς.

ΒΕΛΙΣΣΑΡΙΟΣ.—Ὁ μέγιστος στρατηγὸς τοῦ Βυζαντινοῦ Ἑλληνισμοῦ, διαπρέψας εἰς πλείστας ἐκστρατείας κατὰ τῶν Περσῶν, τῶν Βανδάλων, τῶν Γότθων καὶ τῶν Οὔννων, ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἰουστίνου τοῦ Α' (518-527) καὶ τοῦ Ἰουστινιανοῦ (527-565), ἐγεννήθη ἐν Γερμανίᾳ, (βλ. λ.) «ἣ Θρᾳκῶν Ἰλλυριῶν μεταξὺ κεῖται» κατὰ τὸν Προκόπιον (Πόλ. Γ, 11, 21), τὸ 500 μ.Χ. ἐξ ἀφανῶν γονέων. Νεαρώτατος προσελήφθη ὡς δορυφόρος τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἀνεψιοῦ καὶ διαδόχου τοῦ Ἰουστίνου, εἰκοσιπενταετὴς δὲ μόλις προεχειρίσθη εἰς στρατηγὸν καὶ ἀπεστάλη κατὰ τῶν Περσῶν εἰς Μεσοποταμίαν, ὅπου τάχιστα διεκρίθη μεταξὺ τῶν συναδέλφων του, τόσον διὰ τὴν ἀνδρείαν του, σύνεσιν καὶ στρατηγικὴν ἱκανότητα, ὅσον καὶ διὰ τὴν ἐπὶ τῶν στρατευμάτων ἐπιβολήν του.

Ἐπιστρέψας εἰς Κωνσταντινούπολιν, μετὰ τὴν πρὸς τοὺς Πέρσας εἰρήνην, κατέβαλε τὴν λεγομένην «Στάσιν τοῦ Νίκα», (532) καθ' ἣν ὁ ἐκμανεὶς ὄχλος ἐκ μηδαμινῆς ἀφορμῆς, ἐξετράπη εἰς στάσιν κατὰ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἀπεκήρυξεν αὐτόν, ἐλεηλάτησεν ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας τὴν πρωτεύουσαν καί, ἀνεκήρυξε βασιλέα τὸν Ὑπάτιον, ἀνεψιὸν τοῦ Ἀναστασίου Α' τοῦ Δικόρου. Ἡ θαρραλέα ἀφ' ἑνὸς στάσις τῆς βασιλίσσης Θεοδώρας «καλὸν ἐντάφιον ὁ θρόνος» καὶ ἡ ἔνοπλος ἐπέμβασις τοῦ Βελισσαρίου κατέστειλε τὴν ἀνταρσίαν καὶ ἐπέφερον τὴν τάξιν.

Ἡ διαγωγὴ αὐτὴ τοῦ Βελισσαρίου κατέκτησε τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ εὐγνωμοσύνην τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ὅστις μετ' οὐ πολὺ τοῦ ἀνέθεσε τὴν ἀρχηγίαν τῆς κατὰ τῶν Βανδάλων τῆς Βορ. Ἀφρικῆς ἐκστρατείας, οἵτινες ὑπὸ τὸν βασιλέα αὐτῶν Γελίμερον κατετυράννουν τοὺς ἰθαγενεῖς, αὐτὸς δὲ κατεῖχε παρανόμως τὸν θρόνον τῆς Καρχηδόνος. 10.000 πεζοί, 5.000 ἱππεῖς καὶ 500 πλοῖα μετὰ 30.000 ναυτῶν ἀπετέλουν τὴν ἐκστρατευτικὴν δύναμιν. Ἀποβιβασθεὶς εἰς Βόρ. Ἀφρικὴν ἐπετέθη κατὰ τῶν Βανδάλων, οἵτινες κατόπιν ἐπανειλημμένων ἐπιθέσεων τῶν βυζαντινῶν στρατευμάτων, ἐτράπησαν εἰς ἄτακτον φυγήν, καταλιπόντες τὰ γυναικόπαιδα καὶ πλουσιωτάτην λείαν «ὅσα οὐδέποτε ἔν γε χώρᾳ ἑνὶ τετύχηκεν εἶναι», ὅπως διηγεῖται ὁ ἱστορικὸς Προκόπιος συνοδεύσας αὐτόν.

Συντρίψας ὁ Βελισσάριος τοὺς Βανδάλους, κατέλαβε τὴν Λιβύην καὶ ὅλην τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν μέχρι τοῦ πορθμοῦ τῶν Γαδείρων καὶ τοῦ ἐκεῖ φρουρίου Σέπτου, (νῦν Θέουτα τοῦ Ἱσπανικοῦ Μαρόκου), καθὼς καὶ τὰς νήσους Βαλεαρίδας (Μαγιόρκα καὶ Μινόρκα), τὴν Σαρδηνίαν καὶ Κορσικήν.

Ἀρχομένου τοῦ ἔαρος τοῦ 535, ὁ Βελισσάριος ἐπέστρεψεν εἰς Κωνσταντινούπολιν μετὰ πολλῶν αἰχμαλώτων καὶ πλουσιωτάτης λείας, καὶ ἐτέλεσε θρίαμβον ἐν τῷ Ἱπποδρομίῳ ἐνώπιον τοῦ Ἰουστινιανοῦ ὑπὸ τὰς ἐπευφημίας τοῦ ἐνθουσιῶντος πλήθους.

Τὸ ἑπόμενον ἔτος ὁ Βελισσάριος ἀπεστάλη εἰς Ἰταλίαν κατὰ τῶν Γότθων. Κατέλαβε κατ' ἀρχὰς ἀμαχητὶ τὴν Κατάνην καὶ τὰς Συρακούσας, κατόπιν δὲ μετὰ τὴν κατάληψιν τοῦ Πανόρμου (νῦν Palermo) καὶ ὁλόκληρον τὴν νῆσον.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἐπανεστάτησεν ὁ στρατὸς τῆς Καρχηδόνος, ὁ δὲ Βελισσάριος ἠναγκάσθη νὰ μεταβῇ ἐκεῖ πρὸς καταστολὴν τῆς ἀνταρσίας ταύτης, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ ἑκατὸν μόνον ἄνδρας. Οἱ ἀντάρται μόλις ἔμαθον τὴν ἄφιξιν τοῦ Βελισσαρίου, ἐτράπησαν εἰς φυγήν, μεθ' ὃ ἔσπευσε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Σικελίαν, ἵνα ἐξακολουθήσῃ τὴν κατὰ τῶν Γότθων ἐκστρατείαν, ἀλλ' ἐκεῖ εὗρε τὸν στρατὸν ἐν ἀναστατώσει, διότι οἱ ὑποστράτηγοί του ἦσαν ἀνίκανοι νὰ συγκρατήσουν αὐτόν. Ἀποκαταστήσας τὴν τάξιν, παρεσκευάζετο νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὴν Ἰταλίαν.

Ὁ ἐν Ἰταλίᾳ βασιλεὺς τῶν Γότθων Θευδᾶτος, πληροφορηθεὶς τὴν κατάληψιν τῆς Σικελίας, ἔσπευσε νὰ ζητήσῃ εἰρήνην

ὑπὸ ὅρους ἀτιμωτικοὺς ἐκχωρῶν τὴν Σικελίαν καὶ ἀναγνωρίζων τὴν κυριαρχίαν τοῦ Βυζαντίου. Ἀλλ' ἐνθαρρυνθεὶς ἔκ τινων ἐπιτυχιῶν τῶν Γότθων ἐν Δαλματίᾳ, ἠρνήθη νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τοὺς ὅρους τῆς εἰρήνης. Ὁ Βελισσάριος τότε εἰσέβαλεν εἰς τὴν Ἰταλίαν γενόμενος δεκτὸς ἐνθουσιωδῶς ὑπὸ τῶν κατοίκων, ὡς ἐλευθερωτὴς αὐτῶν, ὁ δὲ Γότθος ἄρχων Ἐβρίμιος γαμβρὸς τοῦ Θευδάτου παρεδόθη ἑκουσίως εἰς τὸν στρατηγόν. Ἐξακολουθῶν τὴν πορείαν του ὁ Βελισσάριος, διῆλθε διὰ τῆς χώρας τῶν Βρεττίων καὶ Λευκανῶν (νῦν Καλαβρίαν), εἰσῆλθεν εἰς τὴν Καμπανίαν καὶ ἔφθασεν πρὸ τῆς Νεαπόλεως, τὴν ὁποίαν ἐκυρίευσεν ἐξ ἐφόδου κατόπιν πεισματώδους ἀντιστάσεως.

Ἐν τῷ μεταξύ, ἐπειδὴ ὁ Θευδᾶτος ἠπράκτει ἐν Ρώμῃ, ἐφονεύθη ὑπὸ τῶν Γότθων, οἵτινες ἀνηγόρευσαν ἡγεμόνα των τὸν Οὐΐτιγιν, ὅστις ἐξεκένωσε τὴν Ρώμην καὶ ἔσπευσε νὰ συγκεντρώσῃ τὰς δυνάμεις του εἰς τὴν Ραβένναν. Οὕτως ὁ Βελισσάριος εἰσῆλθε μετ' ὀλίγον ἀμαχητὶ εἰς τὴν ἄλλοτε κοσμοκράτειραν Ρώμην (κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 536).

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Οὐΐτιγις συγκεντρώσας πολυάριθμον στρατὸν ἐξ 150.000 ἀνδρῶν, ἐπῆλθε κατὰ τῆς Ρώμης καὶ ἐπολιόρκησεν αὐτήν. Ὁ Βελισσάριος περιῆλθε τότε εἰς δυσχερεστάτην θέσιν, ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι τὰ Βυζαντινὰ στρατεύματα ἦσαν ὀλιγάριθμα, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι τὰ τρόφιμα ἤρχισαν νὰ ἐλαττῶνται. Χάρις ὅμως εἰς τὴν στρατηγικήν του ἱκανότητα, κατώρθωσε μὲ τρία ἀποσπάσματα ἱππικοῦ νὰ ἐξέλθῃ τῆς πόλεως καὶ νὰ τρέψῃ αὐτοὺς εἰς φυγήν, κατόπιν πολιορκίας, ἥτις διήρκεσεν ἓν ἔτος καὶ 9 ἡμέρας.

Ὁ Οὐΐτιγις φεύγων κατέφυγεν εἰς τὴν ὀχυρὰν Ραβένναν. Ὁ Βελισσάριος ἐπολιόρκησε τότε αὐτόν, συνάμα δὲ μὲ ἰσχυρὰ ἀποσπάσματα κατέλαβε τὰς διαβάσεις τοῦ ποταμοῦ Πάδου παρακωλύων οὕτω τὸν ἀπὸ βορρᾶ ἐπισιτισμὸν τῶν Γότθων.

Οἱ Γότθοι ἀπελπισθέντες, ἔστειλαν πρέσβεις εἰς Κωνσταντινούπολιν προτείνοντες εἰρήνην, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου ἀνθίσταντο χάρις εἰς τὰ ἄφθονα τρόφιμα, τὰ ὁποῖα εἶχον συγκεντρώσει εἰς Ραβένναν.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἔφθασαν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ Ἰουστινιανοῦ κομίζοντες τοὺς ὅρους τῆς εἰρήνης. Ἀλλ' ὁ Βελισσάριος γνωρίζων τὴν ἐξάντλησιν τῶν Γότθων, δὲν ἐκοινοποίησεν εἰς αὐτοὺς τοὺς ὅρους τοῦ βασιλέως, μολονότι ἐπιέζετο ἀπὸ τοὺς στρατηγούς του. Οἱ Γότθοι τότε ἀποδίδοντες τὴν παράτασιν τῆς πολιορκίας εἰς τὸν Οὐΐτιγιν, ἐπρότειναν εἰς τὸν Βελισσάριον νὰ ἀνακηρύξουν αὐτὸν βασιλέα τῆς Δύσεως, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἀπέκρουσεν ὁ Βελισσάριος καὶ ἐξηκολούθησε τὴν πολιορκίαν. Ὁ Οὐΐτιγις τέλος φοβηθεὶς τὴν κατ' αὐτοῦ ἐξέγερσιν τῶν Γότθων, ἐπρότεινεν καὶ πάλιν τὰς αὐτὰς προτάσεις, μετὰ τὴν ἀποποίησιν τῶν ὁποίων ἠναγκάσθη νὰ παραδοθῇ τὸ 539.

Μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ Οὐϊτίγινος οἱ ἀνὰ τὴν Ἰταλίαν Γότθοι ἐξέλεξαν βασιλέα των τὸν Ἰλδίβατον, ὅστις καὶ πάλιν ὑπέβαλεν εἰς τὸν Βελισσάριον προτάσεις περὶ εἰρήνης καὶ ἀναγορεύσεως αὐτοῦ ὡς βασιλέως ὅλων τῶν ἐν Ἰταλίᾳ Γότθων, ἀλλ' ὁ Βελισσάριος ἀπέκρουσε καὶ πάλιν τὰς προτάσεις ταύτας παραμένων πιστὸς εἰς τὸν βασιλέα. Καθ' ὃν ὅμως χρόνον συνέβαινον ταῦτα ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἐπέκειτο τὸ τέλος τοῦ πολέμου, οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει αὐλικαὶ ἐρραδιούργησαν αὐτόν, ὡς μελετῶντα ἀποστασίαν καὶ ἔπεισαν τὸν Ἰουστινιανὸν νὰ τὸν ἀνακαλέσῃ.

Πράγματι δὲ ὁ Βελισσάριος ἦλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν φέρων μεθ' ἑαυτοῦ τὸν βασιλέα τῶν Γότθων Οὐΐτιγιν, πολλοὺς ἐπισήμους Γότθους καὶ πλουσιωτάτην λείαν. Αἱ ραδιουργίαι ὅμως τῶν αὐλικῶν κατώρθωσαν νὰ πείσουν τὸν Ἰουστινιανὸν νὰ μὴ ἐπιτρέψῃ εἰς αὐτὸν τὴν τέλεσιν τοῦ πατροπαραδότου θριάμβου, ἐνῷ ἀντιθέτως ὁ λαὸς παντοιοτρόπως ἐξεδήλου τὸν θαυμασμόν του πρὸς τὸν νικητὴν στρατηγόν.

Ὁ Βελισσάριος ἀπεστάλη τότε εἰς Μ. Ἀσίαν ὡς ἀρχιστράτηγος τοῦ κατὰ τῶν Περσῶν πολέμου, κατορθώσας νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὰς ἐχθρικὰς ἐπιδρομάς.

Ἀλλ' ὁ ἐν Ἰταλίᾳ ἐναπομείνας βυζαντινὸς στρατὸς παρέλυσεν εὐθὺς μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ Βελισσαρίου, ἀφ' ἑνὸς μὲν διὰ τὴν ἀνικανότητα καὶ διαφθορὰν τῶν διαδεχθέντων αὐτὸν στρατηγῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι ἀνεθάρρησαν οἱ Γότθοι. Πρὸ τῆς καταστάσεως ταύτης εὑρεθεὶς ὁ Ἰουστινιανός, ἠναγκάσθη νὰ στείλῃ καὶ πάλιν τὸν Βελισσάριον, ὅστις ἀπεβιβάσθη εἰς Ραβένναν τὸ 545. Ἡ παρουσία τοῦ γενναίου στρατηγοῦ ἐπανέφερε τὴν προτέραν πειθαρχίαν καὶ μαχητικότητα. Ἐντὸς ὀλίγου κατέλαβε τὴν Βολωνίαν καὶ ἄλλας ὀχυρὰς πόλεις. Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ Γότθοι εἶχον καταλάβει διὰ προδοσίας τὴν Ρώμην, ἀλλὰ σπεύσας ἐκεῖ ὁ Βελισσάριος τοὺς ἠνάγκασεν νὰ ἀπέλθουν. Θὰ κατέκτα δὲ καὶ ὅλην τὴν Ἰταλίαν, καὶ θὰ ἐπέφερε τὴν ποθητὴν εἰρήνην, ἂν δὲν ἀνεκαλεῖτο καὶ πάλιν εἰς Κωνσταντινούπολιν τὸ 548, μὴ χρησιμοποιηθεὶς ἔκτοτε. Ἀφέθη νὰ ἰδιωτεύσῃ, καθ' ὃν χρόνον τὸ κράτος εἶχεν ἀνάγκην ἀκόμη τῶν πολυτίμων ὑπηρεσιῶν του.

Μετὰ πολλὰ ἔτη ὁ Ἰουστινιανὸς ἠναγκάσθη καὶ πάλιν νὰ καταφύγῃ εἰς τὸν δαφνοστεφῆ στρατηγόν. Τὸ 559 στίφη Οὔννων Κουτριγούρων, ὑπὸ τὸν ἡγεμόνα αὐτῶν Ζεβεργάν, διαβάντα τὸν παγωμένον Δούναβιν εἰσέβαλον εἰς τὸ Βυζαντινὸν κράτος. Μοῖρα αὐτῶν ἐτράπη πρὸς τὴν Παλαιὰν Ἑλλάδα, ἄλλη πρὸς τὴν Θρακικὴν χερσόνησον, καὶ ἄλλη ὑπὸ τὸν Ζαβεργὰν κατηυθύνετο πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Πάντες ἀπέβλεψαν τότε εἰς τὸν γηραιὸν στρατηλάτην, καὶ ὁ Ἰουστινιανὸς ἠναγκάσθη νὰ ἀναθέσῃ εἰς αὐτὸν τὴν ἀπόκρουσιν τοῦ ἐπιδρομέως. Στρατὸς ὅμως δὲν ὑπῆρχεν ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἐπὶ κεφαλῆς 300 μόνον παλαιῶν στρατιωτῶν του, καὶ πολλῶν ἀγροτῶν, ἐντελῶς «ἐμπειροπολέμων, ἐστρατοπέδευσεν ἔξω τῆς Κωνσταντινουπόλεως παρὰ τὴν κωμόπολιν Χέττον, ἐνῷ οἱ Οὖννοι εἶχον φθάσει μέχρι τῆς Μελατιάδος (βλ. λέξ.) ἀπειλοῦντες καὶ αὐτὴν τὴν πρωτεύουσαν. Ἐπιτεθεὶς κατ' αὐτῶν μετὰ σφοδρότητος ὁ Βελισσάριος, τοιαύτην ἐπέφερεν εἰς αὐτοὺς καταστροφήν, ὥστε ἠναγκάσθησαν οὗτοι νὰ ἀποχωρήσουν καταλιπόντες πλείστους νεκροὺς καὶ τραυματίας.

Μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν Οὔννων ὁ Βελισσάριος εἰσῆλθεν νικητὴς εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου καὶ ἀπεσύρθη ὁριστικῶς, ἰδιωτεύων ἄλλοτε ἐν τῇ πρωτευούσῃ, ἄλλοτε δὲ εἰς τὰ ἀπέραντα κτήματά του.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ 563, συκοφαντηθεὶς καὶ πάλιν ὅτι συμμετεῖχε συνωμοσίας τινὸς κατὰ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, συνελήφθη καὶ ὡδηγήθη πρὸς ἀπολογίαν. Τοιαύτη ἦτο ἡ κατάπληξίς του, ὥστε ἀπηξίωσε κἂν ν' ἀπολογηθῇ, ἡ δὲ σιωπή του αὕτη ἐθεωρήθη ὡς ὁμολογία τῆς κατ' αὐτοῦ ἀποδιδομένης κατηγορίας. Ἐν τούτοις, ὁ Ἰουστινιανός, σεβόμενος τὸ ἄσπιλον παρελθὸν τοῦ ἐνδόξου πρεσβύτου, δὲν τὸν ἐφυλάκισεν, ἀλλ' ἠρκέσθη νὰ τὸν στερήσῃ τῶν ἀξιωμάτων του καὶ νὰ τὸν περιορίσῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ του ἐπὶ ἑξάμηνον περίπου (563), ὁπότε, ἀποδειχθείσης τῆς ἀθωότητός του, τοῦ ἀπεδόθησαν ἡ ἐλευθερία καὶ τὰ ἀξιώματά του.

Ὁ Βελισσάριος ἀπέθανεν ἐν πάσῃ τιμῇ ὀλίγον χρόνον πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ Ἰουστινιανοῦ τὸ 565, ἡ δὲ ἱστορία κατέταξεν αὐτὸν μεταξὺ τῶν μεγίστων στρατηγῶν τοῦ παλαιοῦ καὶ τοῦ νεωτέρου κόσμου.

Σύζυγος αὐτοῦ ὑπῆρξεν ἡ Ἀντωνίνα, ἐκ τῆς ὁποίας ἀπέκτησε μίαν θυγατέρα τὴν Ἰωαννίναν.

***

Ἡ περιπέτεια αὕτη τοῦ Βελισσαρίου ἀλλοιουμένη διὰ μέσου τῶν αἰώνων, ἐπὶ τοσοῦτον παρεμορφώθη, ὥστε μεταγενέστεροι χρονογράφοι, ὅπως ὁ Ἰωάννης Τζέτζης, (XI αἰών), διηγοῦνται ὅτι ὁ Βελισσάριος ἐτυφλώθη ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, καὶ ὅτι ἠναγκάσθη νὰ ἐπαιτῇ διὰ νὰ ζήσῃ. Τὸν μῦθον ὅμως τοῦτον, ὅστις ἐνέπνευσε ποιητὰς καὶ καλλιτέχνας, οὐδεὶς πιστεύει σήμερον.

Ἡ θρυλικὴ ἱστορία τοῦ Βελισσαρίου συνεκίνησεν ὄχι μόνον τὸν ὑπόδουλον Ἑλληνισμόν, ἀλλὰ καὶ νεωτέρους Εὐρωπαίους. Τὸ 1767, ὁ Marmontel, ἔγραψε μυθιστό-

ρημα μὲ θέμα τὴν ζωὴν καὶ τὰς περιπετείας τοῦ Βελισσαρίου. Ὁ E. Schenk, Γερμανὸς πολιτικὸς καὶ λογογράφος, (1788—1841) ἐνεπνεύσθη τὸ δρᾶμά του «Βελισσάριος». Ὁ διάσημος μουσικὸς Donigetti (1797—1848) συνέθεσε μουσικὸν τεμάχιον. Οἱ ζωγράφοι David (1748—1825) καὶ ὁ Gérard (1770—1837) συνέθεσαν θαυμασίους πίνακας: «Ὁ Βελισσάριος τυφλὸς ἐπαίτης», «Βελισσάριος», κοσμοῦντας τὰ Μουσεῖα τῆς Λίλλης καὶ τοῦ Μονάχου.

ΒΕΝΕΤΟΙ. — Ὀνομασία μιᾶς τῶν ἐν Ῥώμῃ φατριῶν, αἱ ὁποῖαι ἐσχηματίσθησαν ἐκ τῆς εὐνοίας τῶν θεατῶν τοῦ Ἱπποδρόμου πρὸς τοὺς ἁρματηλάτας τῶν ἱπποδρομικῶν ἀγώνων.

Κατ' ἀρχὰς αἱ φατρίαι ἦσαν δύο: ἡ τῶν Λευκῶν (Albati) καὶ ἡ τῶν Ἐρυθρῶν (Russati), ἀπὸ τοῦ χρώματος τῆς στολῆς τὴν ὁποίαν ἔφερον οἱ ἁρματηλάται. Κατόπιν προσετέθησαν καὶ ἄλλαι δύο: ἡ τῶν Πρασίνων (Prasini) καὶ ἡ τῶν Κυανῶν (Veneti). Ἐκ τῆς Ῥώμης τὸ ἔθιμον τοῦτο μετεδόθη καὶ εἰς τὴν Ἀνατολήν. Ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπῆρχον μόνον δύο φατρίαι: ἡ τῶν Πρασίνων καὶ ἡ τῶν Βενέτων, αἱ ὁποῖαι ἐκαλοῦντο καὶ «Δῆμοι», καὶ εἶχεν ἑκάστη τὸν «Δήμαρχόν» της.

Εἰς τὰς φατρίας ταύτας ἐλάμβανον μέρος καὶ αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς. Ὁ Ἀναστάσιος Α' ὁ Δίκορος π. Χ. (591—518), συνεπάθει τοὺς Πρασίνους, ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς (527—565) τοὺς Βενέτους. μεροληπτοῦντες ἐνίοτε ὑπὲρ αὐτῶν.

Εἰς τὴν ὑπὲρ τῶν Βενέτων δὲ ταύτην εὔνοιαν τοῦ Ἰουστινιανοῦ ὀφείλονται αἱ ταραχαὶ τῆς Κωνσταν)νουπόλεως, αἱ ὁποῖαι κατέληξαν εἰς τὴν τρομερὰν στάσιν τοῦ «Νίκα» (βλ. λέξ.), καθ' ἣν ἐσφάγησαν ἐν τῷ ἱπποδρομίῳ ἄνω τῶν 30.000 ἀνθρώπων, ἐπυρπολήθη τὸ καλλίτερον μέρος τῆς πρωτευούσης, καὶ ἐπὶ ἑβδομάδα ἀνεστατώθη ὁλόκληρος ἡ πόλις.

Κατόπιν τῶν τραγικῶν τούτων συμβάντων, ἀπηγορεύθη ἐπὶ μακρὸν ἡ τέλεσις ἁρματοδρομιῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἀλλαχοῦ τοῦ κράτους.

* ΒΕΡΓΕΠΟΛΙΣ. — Πόλις τῆς Θράκης ἀναφερομένη ὑπὸ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου. Τὸ ἐθνικὸν Βεργεπολίτης.

* ΒΕΡΕΓΑΒΑ. — Κλεισούρα ἐπὶ τοῦ Αἵμου, ἡ ἄλλως καλουμένη Σιδηρᾶ πύλη (Ντεμίρ-καπού). Ταύτην διερχόμενος ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος Ε' ὁ Κυπρώνυμος (740—775) κατὰ τὴν ἐναντίον τῶν Βουλγάρων ἐκστρατείαν, ὑπέστη σφοδρὰν ἐπίθεσιν ὑπὸ τῶν ἐνεδρευόντων ἐχθρῶν καὶ ἠναγκάσθη νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἀναβάλλων αὐτὴν δι' εὐθετώτερον καιρόν.

* ΒΕΡΕΝΙΚΗ. — Ἀρχαία πόλις τῆς Θράκης, ἀναφερομένη ὑπὸ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου, πλησίον τῆς Ἀδράνης ἀλλ' ἄγνωστον ποῦ κειμένη.

ΒΕΡΟΙΑ (ἡ Χαλκιδική).— Πόλις ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Στράβωνος (VII, 330, 26) ὡς κειμένη ἐπὶ τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου πλησίον τῆς Ποτιδαίας ἀποικίας τῶν Κορινθίων, τῆς βραδύτερον ὀνομασθείσης Κασσανδρείας ἀπὸ τοῦ Κασσάνδρου τὸ 316 π.Χ.

* ΒΕΡΕΙΝΙΚΙΑ.—Τοποθεσία παρὰ τὴν Ἀδριανούπολιν, ὅπου ἐνικήθη ὁ Μιχαὴλ Ραγκαβὲς (817—813) ὑπὸ τοῦ Κρούμου, ἡγεμόνος τῶν Βουλγάρων. Τόση δὲ ἦτο ἡ φυγὴ τοῦ στρατοῦ, ὥστε, ὅπως διηγεῖται ὁ Θεοφάνης (Α, 501) ὁ Κροῦμος ἐφοβήθη μήπως ἐπρόκειτο περὶ ἐνέδρας, καὶ διέταξε τὸν στρατόν του νὰ παύσῃ τὴν καταδίωξιν. Μετὰ τὴν ἧτταν ταύτην ὁ Μιχαὴλ παρῃτήθη ὑπὲρ τοῦ Λέοντος Ε' τοῦ Ἀρμενίου (813—820).

Πιθανῶς ἡ τοποθεσία αὕτη εἶναι ἡ Βαλζῆνα τῶν Βουλγάρων, κειμένη Β.Δ. τῆς Ἀδριανουπόλεως.

* ΒΕΤΕΣΤΙΟΣ.—Ὄνομα Θρᾳκικὸν κύριον ἐπισήμου τινός Θρακός, ἡρωοποιηθέντος μετὰ θάνατον ἢ δευτερεύοντός τινος τοπικοῦ Θρᾳκικοῦ θεοῦ. («Θρᾳκικὸν Ἀρχεῖον, τόμ. VI, σελ. 14).

* ΒΙΟΥΣ. — Ὄνομα θρᾳκικὸν κύριον ἀπαντῶν συχνάκις εἰς ἐπιγραφὰς τοῦ δευτέρου ἢ τρίτου μ.Χ. αἰῶνος εὑρεθείσας ἐν Φιλιππουπόλει καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Βορ. Θρᾴκης («Θρᾳκικὰ») VI (1935) σελ. 150).

ΒΙΩΝ ὁ ΑΒΔΗΡΙΤΗΣ.—Ἀβδηρίτης ἐκ

τῆς οἰκογενείας τοῦ Δημοκρίτου, ἀναφερόμενος ὑπὸ Ἡσυχίου τοῦ Μιλησίου μεταξὺ τῶν ἐπὶ παιδείᾳ διαπρεψάντων. Ἔζησε κατὰ τὸν τέταρτον αἰῶνα καὶ «ἔγραψεν εἶναί τινας οἰκήσεις, ἔνθα γίνεσθαι ἓξ μηνῶν τὴν νύκτα καὶ ἓξ μηνῶν τὴν ἡμέραν». (Περὶ τῶν ἐν παιδείᾳ διαλαμψάντων, Β, 12). Ἡ γνῶσις αὕτη ἀποδεικνύει ὅτι ὁ Βίων ἐγνώριζε τὴν σφαιρικότητα τῆς γῆς. Δυστυχῶς δὲν ἔχομεν περισσοτέρας ἐπὶ τοῦ προκειμένου πληροφορίας.

Ὑπὸ τοῦ Στράβωνος (Α, 29) ἀποκαλεῖται ἀστρολόγος, καὶ θεωρεῖται ὑπ' αὐτοῦ ὡς αὐθεντία διὰ τὰ ζητήματα τῶν ἀνέμων.

ΒΛΑΧΕΡΝΑΙ (αἱ). — Ὄνομα συνηθέστατον καὶ δημοφιλέστατον εἰς τὸν Βυζαντινὸν κόσμον, τὸ ὁποῖον κυρίως εἶναι ἐπώνυμον τῆς Παναγίας (τῶν Βλαχερνῶν), λατρευομένης πολλαχοῦ τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους, ἰδίως δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Τὸ ὄνομα «Βλαχέρναι» ἐσήμαινε τρία σπουδαιότατα πράγματα ἐν Κωνσταντινουπόλει :

α') Τὴν περίφημον ἐκκλησίαν καὶ μονὴν τῆς Θεοτόκου τῶν Βλαχερνῶν.

β') Τὸ παλάτιον τῶν Βλαχερνῶν.

γ') Ὁλόκληρον τὴν συνοικίαν εἰς τὴν ὁποίαν ἔκειντο ἡ μονὴ καὶ τὸ παλάτιον.

Ἐπίσης μὲ τὸ ὄνομα τοῦτο ἐκαλεῖτο καὶ τὸ τεῖχος, διὰ τοῦ ὁποίου ἐξησφαλίζετο ἡ συνοικία τῆς πόλεως : τὸ τεῖχος τῶν Βλαχερνῶν, εὑρίσκετο δὲ ἡ συνοικία τῶν Βλαχερνῶν εἰς τὸ ἄνω ἄκρον τῆς πόλεως ἐπὶ τοῦ Κερατίου κόλπου καὶ περιελαμβάνετο εἰς τὴν γωνίαν, τὴν ὁποίαν σχηματίζουν τὰ χερσαῖα τείχη καὶ τὰ παραθαλάσσια τείχη εἶναι δὲ ἀκριβῶς ἡ τοποθεσία τῆς συνοικίας, ἡ γνωστὴ μὲ τὸ σημερινὸν τουρκικὸν ὄνομα Ἀϊβὰν-Σεράϊ (=ὑψηλὸν παλάτιον).

Τὸ σπουδαιότατον ἱερὸν κειμήλιον, τὸ ὁποῖον κατεῖχε θαυματουργὸν δύναμιν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἦτο ἡ ἐσθὴς τῆς Θεοτόκου, ἡ ὁποία εὑρέθη εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ μετεκομίσθη εἰς Κωνσταντινούπολιν εἰς τὴν θέσιν «Βλαχέρναι».

Εἰς τὴν θέσιν ταύτην ὁ αὐτοκράτωρ Λέων Α' (457—474) ἔκτισεν ναὸν ἀφιερωθέντα εἰς τὴν Θεομήτορα, καὶ κατεσκεύασε κιβώτιον ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου εἰς τὸ ὁποῖον κατέθηκε τὸ πολυτιμότατον κειμήλιον. Ἡ καθιερωθεῖσα ἑορτή, κληθεῖσα «Καταθέσια», ἑορτάζεται καὶ σήμερον ἀκόμη τὴν 2 Ἰουλίου.

Ἄλλο περίφημον ἱερὸν κειμήλιον ἦτο ἡ εἰκὼν τῆς Θεοτόκου τῶν Βλαχερνῶν ἢ Βλαχερνίτισσας. Ἡ εἰκὼν τῆς Θεοτόκου διεσώθη εἰς πολυάριθμα μολυβδόβουλα, ἀνήκοντα εἰς μέλη τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας, εἰς μεγάλους ἄρχοντας καὶ ἀρχόντισσας καὶ εἰς διαφόρους ἐκκλησιαστικούς.

Ἡ Βλαχερνίτισσα αὕτη εἶναι ἡ περίφημος «ὑπέρμαχος στρατηγός», ἡ προστατεύουσα τὴν πόλιν ἀπὸ τῶν βαρβαρικῶν προσβολῶν. Εἶναι ἡ μεγάλη καὶ ἀκαταμάχητος Πρόμαχος καὶ πολιοῦχος τῆς πόλεως, οἱ δὲ ἱστορικοὶ τοῦ βυζαντίου δὲν παύουν ν' ἀναφέρουν μὲ κατάνυξιν καὶ ἐνθουσιασμὸν πλείστας ὅσας σωτηρίας τῆς πόλεως.

Ἤδη ἀπὸ τοὺς χρόνους τοῦ Προκοπίου οἱ κάτοικοι τῆς θεοφρουρήτου πόλεως ἐθεώρουν τὴν Θεοτόκον ὡς πολιοῦχον τῆς πόλεως. Πρὸς τιμὴν δ' αὐτῆς ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527 — 565) ἔκτισεν ἐκκλησίαν εἰς τὰς Βλαχέρνας. Περίφημος εἶναι ὁ ὑπέροχος ἐκκλησιαστικὸς ὕμνος : «Τῇ Ὑπερμάχῳ Στρατηγῷ τὰ νικητήρια κτλ.».

Εἰς τὰς Βλαχέρνας ὑπῆρχον τρία ἱερὰ ἀφιερωμένα εἰς τὴν λατρείαν τῆς Παναγίας : τὸ Λοῦσμα ἢ Ἁγίασμα, τὸ ὁποῖον ἀνήγειρε Λέων ὁ Α', ὁ ναὸς τῆς Ἁγίας Σωροῦ, ἀνεγερθεὶς ὑπὸ τοῦ ἰδίου αὐτοκράτορος, καὶ ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία τῶν Βλαχερνῶν, ἀνεγερθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐπὶ χώρου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶχε ἤδη κτίσει ἱερὸν ὁ θεῖός του Ἰουστῖνος.

Ἡ μεγάλη Ἐκκλησία τῶν Βλαχερνῶν εἶχεν μεγίστην φήμην ὄχι μόνον ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλον τὸν Βυζαντινὸν κόσμον, θεωρουμένη ὡς τόπος κατ' ἐξοχὴν ἱερὸς καὶ θαυματουργός, ἀφοῦ μάλιστα εἰς αὐτὴν ἐφυλάσσετο ἡ εἰκὼν τῆς Ὑπερμάχου Στρατηγοῦ.

Ἡ μεγαλοπρεπὴς Ἐκκλησία ἐκάη τὸ 1069 ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ρωμανοῦ Α' τοῦ Διογένους (1067—1071). Φαίνεται ὅμως

ὅτι ἀμέσως ἀνεκτίσθη, διότι τὸ εἰς αὐτὴν προσκύνημα ἐξηκολούθησε καθ' ὅλον τὸν μεσαιῶνα.

***

Τὰ ἀνάκτορα τῶν Βλαχερνῶν ἦσαν ἐπίσης περίφημα, γενόμενα τὸ κέντρον μεγάλων παγκοσμίων γεγονότων κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας.

Ἐνῶ εἰς τὸν ἀπέραντον περίβολον τοῦ Μεγάλου Παλατίου (πλατεῖαι Ἁγίας, Σοφίας καὶ Ἱπποδρομίου) περιελαμβάνετο ἡ Ἁγία Σοφία, ὁ Ἱππόδρομος καὶ ὅλα τὰ μεγάλα δημόσια οἰκοδομήματα τῆς βασιλευούσης, ἤδη ἀπὸ τοῦ ἕκτου αἰῶνος οἱ αὐτοκράτορες εἶχον κτίσει τόπους διαμονῆς καὶ εἰς τὰς Βλαχέρνας. Τὸ ἀρχαιότερον γνωστὸν αὐτοκρατορικὸν οἴκημα ἦτο τὸ «Τρικλίνιον» τοῦ αὐτοκράτορος Ἀναστασίου Α' τοῦ Δικόρου (491—518).

Εἰς τὸ νότιον μέρος τῶν Βλαχερνῶν σώζονται τὰ πολύτιμα ἐρείπια τοῦ Βυζαντινοῦ Παλατίου, τὰ ὁποῖα λέγονται «Παλάτιον τοῦ Κωνσταντίνου» καὶ θεωροῦνται ὡς λείψανα τοῦ Παλατίου Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου (912—959).

Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι τὰ Παλάτια τῶν Βλαχερνῶν ἐκτίσθησαν ὑπὸ τῶν Κομνηνῶν, καὶ ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτῶν καὶ κατόπιν μέχρι τῆς ὁριστικῆς καταστροφῆς τῆς αὐτοκρατορίας, ἀπέβησαν τὸ μέγα κέντρον τοῦ Βυζαντινοῦ πολιτικοῦ καὶ ἐκκλησιαστικοῦ βίου, ὅπως ἄλλοτε ἦτο τὸ μέγα Παλάτιον παρὰ τὸν Βόσπορον.

Φαίνεται δὲ ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἓν μόνον παλάτιον, ἀλλὰ πολλά. Τὸ πρῶτον μεγαλοπρεπὲς παλάτιον ἐκτίσθη ὑπὸ Ἀλεξίου τοῦ Α' τοῦ Κομνηνοῦ (1081—1118), ὠνομάζετο δὲ Παλάτιον τῶν Βλαχερνῶν καὶ εὑρίσκετο εἰς τὸ δυτικὸν τοῦ ἄνω μέρους τῶν Βλαχερνῶν. Παραπλεύρως αὐτοῦ Μανουὴλ ὁ Κομνηνὸς (1143—1180) κατεσκεύασε μεγίστην αἴθουσαν ὑποδοχῆς τὴν ὁποίαν διεκόσμησε μὲ μεγαλοπρεπῆ ψηφιδωτὰ παριστάνοντα τὰ ἴδια αὐτοῦ κατορθώματα. Ἀκόμη δὲ πολυτελέστερα καὶ μεγαλύτερα ἦσαν τὰ ἀνάκτορα ποὺ ἔκτισεν ὁ Μανουὴλ Κομνηνός, περὶ τοῦ κάλλους καὶ τῆς μεγαλοπρεπείας τῶν ὁποίων μὲ ἐνθουσιασμὸν ὁμιλοῦν διάφοροι ξένοι ἐκ τῆς δύσεως περιηγηταί.

Τῶν μεγαλοπρεπῶν τούτων παλατίων τῶν Κομνηνῶν ἐν Βλαχέρναις δὲν σώζονται σήμερον τὰ λείψανα, εἶναι δὲ δύσκολον νὰ καθορισθῇ ἐπακριβῶς ἡ θέσις αὐτῶν, ἐσώθη μόνον τὸ λεγόμενον «Παλάτιον τοῦ Κωνσταντίνου» γνωστὸν μὲ τὸ ὄνομα «Τεκφούρ-Σεράϊ», τὸ ὁποῖον, φαίνεται, ἦτο παράρτημα τῶν Παλατίων. Ἐπίσης σώζεται ὁ πύργος τὸν ὁποῖον ἔκτισεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰσαάκιος Β' ὁ Ἄγγελος (1185—1195), «ὡς ἔρεισμα καὶ ὑπέρεισμα τῶν ἀνακτόρων», ὅπως γράφει ὁ Νικήτας Χωνιάτης, καὶ ὁ ὁποῖος σώζεται εἰς ἀρκετὰ καλὴν κατάστασιν.

***

Τὸ ὄνομα τῶν Βλαχερνῶν εἶναι ἀρχαῖον ἀπαντᾶται δὲ ἤδη κατὰ τὸν δεύτερον μ. Χ. αἰῶνα παρὰ Διονυσίῳ τῷ Βυζαντίῳ, ἔπειτα δὲ τὸν ἕκτον αἰῶνα παρὰ Προκοπίῳ. Ἡ ἐτυμολογία τοῦ ὀνόματος εἶναι σκοτεινή, κατὰ δημώδη δὲ παρετυμολογίαν σημαίνει «βάλε χέρι», ἐξηγοῦσαν τὴν προστασίαν τῆς Παναγίας. Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὄνομα Βλαχέρναι ἔλαβεν ἐνωρὶς μεγάλην φήμην καὶ ἀπεδόθη εἰς τὴν λατρείαν τῆς Παναγίας, κυρίως δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἡ ὁποία ὡς «Βλαχερνίτισσα» εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν θαυματουργὸς καὶ προστάτις βασιλευούσης.

(Βιβλιογραφία : Σκαρλάτου Βυζαντίου, Κωνσταντινούπολις,—Sbersolt, Sanctuaires de Byzance (1921), τοῦ αὐτοῦ : Constantinople Byzantine (1919),—Ἰ. Παπαδοπούλου «Ses palais et les églises des Blachernes (1928),—Ἀλ. Πασπάτη, τὰ τείχη τῆς Κωνσταντινουπόλεως—Μεγάλη Ἑλληνικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία ἐν ἄρθρῳ Βλαχέρναι.).

ΒΛΑΧΕΡΝΙΤΙΣΣΑ (Παναγιὰ ἡ).— Ὀνομασία δοθεῖσα εἰς τὸ περίφημον ἐν Κωνσταντινουπόλει ἱερὸν τῆς Θεοτόκου ἐν Βλαχέρναις καὶ τὴν ἁγίαν εἰκόνα αὐτῆς. (βλ. Βλαχέρναι).

ΒΟΔΕΝΑ (τά).—Κωμόπολις τῆς Βορείου

Θράκης ἐπὶ τῶν ὑπωρειῶν τῆς Ροδόπης μεταξὺ Φιλιππουπόλεως καὶ Στενιμάχου, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἀπέχει περὶ τὰ δύο χιλιόμετρα ἐπὶ θέσεως ὑψηλῆς. Τὸ ἔδαφός της εἶναι ἀνώμαλον, διὸ καὶ αἱ οἰκίαι της εἶναι ἐκτισμέναι ἀμφιθεατρικῶς.

Οἱ κάτοικοί της μέχρι τῶν τελευταίων ὑπὸ τῶν Βουλγάρων διωγμῶν ἀνήρχοντο εἰς 1200, ἀποκλειστικῶς Ἕλληνας, διατηροῦντας ἀκμάζουσαν Ἑλληνικὴν Σχολήν, οἰκοδομηθεῖσαν περὶ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Διετήρουν ἐπίσης καὶ Ἐκκλησίαν τιμωμένην ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου καὶ θεωρουμένην ὡς θαυματουργόν, εἰς τὴν ὁποίαν συνέρρεεν ἱκανὸς ἀριθμὸς εὐλαβῶν προσκυνητῶν.

Οἱ Βοδενιῶται ἦσαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γεωργοὶ καὶ ἀμπελουργοί. Σήμερον οὐδεὶς Ἕλλην ὑπελείφθη ἐν τῇ κωμοπόλει, τῆς ὁποίας ὁ πληθυσμὸς μετῴκησεν εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν ἀλλοφύλων πληθυσμῶν, ἐγκατασταθεὶς εἰς τὴν Θεσσαλίαν ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ τέως Δήμου Ταμασίου τῆς ἐπαρχίας Καρδίτσης. Κατῳκήθη δὲ ἡ κώμη ὑπὸ Βουλγάρων ἐκ Μακεδονίας ἀσχολουμένων εἰς τὴν ἀμπελουργίαν, βομβυκοτροφίαν καὶ καπνοφυτείαν. Πολλαὶ ὅμως οἰκίαι κατηρειπώθησαν. (Βλ. Κώδικες Στενιμάχου (2). Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη. Τμῆμα χειρογράφων). Εἰς ἀπόστασιν χιλιομέτρου περίπου ἄνωθεν τῶν Βοδενῶν, ἐπὶ μαγευτικῆς θέσεως κεῖται ἡ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Κηρύκου καὶ τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς, ἡ ὁποία, καεῖσα τὸ 1857, ἀνηγέρθη ἐκ νέου διὰ συνδρομῆς τῶν περιοίκων, (Σωτηρίου Ἀντωνιάδου, Βοδενά, ἐν Θρᾳκικῇ Ἐπετηρίδι τοῦ 1897, σελ. 134 καὶ ἑξῆς).

***

Ἐν τῇ κωμοπόλει εὑρέθη ἡ κατωτέρα ἐπιτύμβιος ἐπιγραφή, ἀναγομένη εἰς τὸν δεύτερον ἢ τρίτον μ. Χ. αἰῶνα, μαρτυροῦσα ὅτι ἐπὶ τῆς θέσεως αὐτῆς ὑπῆρχεν ἀρχαῖος ἑλληνοθρακικὸς συνοικισμός.

ΑΓΑΘΗ, ΤΥΧΗ,
ΜΑΡ[ΚΟΣ] Μ[Ο]ΥΚΙΟΣ ΚΛ-
ΑΥΔΙΑΝ[ΟΣ] ΚΑ[Ρ]-
ΘΕΝΘΟΥ ΜΝΗ[Η]-
ΜΑ ΤΟ[Δ]Ε ΖΩΝ ΕΑΥ-
ΤΩ [,] ΚΑΤΕΣΤΗΣΕΝ.

Ἤτοι: Ὁ Μᾶρκος Μούκιος Κλαυδιανὸς Καρδένθου κατεσκεύασε τὸν τάφον τοῦτον.

Τὸ ὄνομα: Μᾶρκος Μούκιος Κλαυδιανὸς εἶναι μεταγραφὴ τοῦ λατινικοῦ: Marcus Mucius Claudianus, τὸ ὁποῖον πιθανῶς προσέλαβεν, ὅταν ἐγένετο Ῥωμαῖος πολίτης, καταταχθεὶς εἰς τὸν στρατόν. Τὸ δὲ Καρδένθης εἶναι γνήσιον Θρᾳκικὸν ὄνομα κύριον ἀπαντῶν καὶ εἰς ἄλλας ἐπιγραφὰς («Θρᾳκικά», τόμ. Β (1929), σελ. 22, —Πρβλ. καὶ 1936, σελ. 152. — «Θρᾳκικὸν Ἀρχεῖον» τόμ. VI, σελ. 56).

Ἡ ὡς ἄνω ἐπιγραφὴ εὑρέθη ἐν τῇ θέσει καλουμένῃ Ἅϊ-Τράπεζα. Κατὰ δὲ τὸν Τσουκαλᾶν (Ἱστοριογεωγραφικὴ περιγραφὴ τῆς ἐπαρχίας Φιλιππουπόλεως, Βιέννη 1851, σελ. 62) μέχρι τῶν χρόνων του διετηρεῖτο ἐν τῇ κωμοπόλει περικαλλὲς ἄγαλμα τῆς θεᾶς Δήμητρος ἐπὶ τοῦ ὁποίου, ὡς ἤκουσε, ὑπῆρχεν ἡ ἐπιγραφή:

ΔΗΜΗΤΡΑ ΘΕΑ ΤΩΝ ΧΩΡΑΦΙΩΝ.

ΒΟΛΒΗ. — Λίμνη τῆς Μακεδονίας κειμένη πρὸς βορρᾶν τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου, περὶ τὴν ὁποίαν, κατὰ τὸν Στράβωνα (VII, ἀπόσπ. 36) κατῴκουν Μύγδονες, ἀρχαῖος Θρᾳκικὸς λαός. «. . . Καὶ δὴ καὶ μάλιστα λέγονται Μυγδόνες οἱ περὶ τὴν λίμνην (Βόλβην).» Ὁ Ἡρόδοτος (VIII, 127—128) ἀναφέρων αὐτὴν ἀνωνύμως, λέγει ὅτι ὁ Ἀρτάβαζος, στρατηγὸς τοῦ Ξέρξου, κατέσφαξε παρὰ τὴν λίμνην ταύτην τοὺς Βοττιαίους, ἐπαναστατήσαντας κατὰ τοῦ βασιλέως.

Ὁ Ἡγήσανδρος παρ' Ἀθηναίῳ (Δειπν. VIII) ὀνομάζει αὐτὴν Βολύκην, εἰς τὴν ὁποίαν ἐξέβαλλον δύο ποταμοί: ὁ Ἀμνίτης καὶ ὁ Ὀλυνθιακὸς διερχόμενοι παρὰ τὴν Ἀπολλωνίαν τὴν Χαλκιδικήν. (βλ. λ.). Στέφανος ὁ Βυζάντιος ἀναφέρει καὶ ὁμώνυμον πόλιν ἥτις, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, εἶναι τὸ ἐπὶ τῆς βορείας ὄχθης τῆς λίμνης χωρίον Μπεσίκια, ἐκ τοῦ ὁποίου καὶ τὸ τουρκικὸν ὄνομα αὐτῆς Μπεσίκια ἢ Μπουγιοὺκ-γκιόλ.

Δυτικῶς αὐτῆς κεῖται ἡ μικροτέρα αὐτῆς λίμνη τοῦ Ἁγίου Βασιλείου ἢ Λαγκαδᾶ ἢ Κιουτσοὺκ-Μπεσίκ, τῆς ὁποίας δέχεται τὰ ὕδατα.

Ἡ Βόλβη εἶναι βαθυτάτη, ἔχει δὲ μῆ-

κος 24 περίπου χλμ., πλάτος 5 καὶ βάθος 20 μέτρα, κεῖται δὲ εἰς 50 μέτρα ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Τὰ πλεονάζοντα ὕδατα τῆς Βόλβης χύνονται διά τινος διώρυγος εἰς τὸν 'Ρήχιον ποταμὸν (κοινῶς: Μπουγάζι τῆς 'Ρεντίνας), ὅστις διὰ στενωτάτων καὶ ἀποκρήμνων δασωδῶν κλιτύων, μήκους 7 περίπου χιλιομέτρων ἐκβάλλει εἰς τὸν Στρυμονικὸν κόλπον, πρὸς βορρᾶν τοῦ χωρίου Σταυρός.

ΒΟΛΒΗ. — Μικρὰ καὶ ἄσημος πολίχνη τῆς Μυγδονίας, κειμένη ἐπὶ τῆς βορείου ὄχθης τῆς ὁμωνύμου λίμνης (νῦν Μπεσίκια). Πότε ἱδρύθη καὶ ὑπὸ τίνος, ὡς καὶ πότε κατεστράφη, ἄγνωστον.

Παρ' αὐτὴν ὑπῆρχε φρούριόν τι, καλούμενον *Βολβός, τὸ ὁποῖον, κατὰ τὸν* Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. IV, 4) ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανὸς (527 — 565). (Πρβλ. καὶ Καντακουζηνοῦ 'Ιστορ. τόμ. Β' σελ. 25, 12).

ΒΟΛΥΚΗ.—Ἄλλη ὀνομασία τῆς λίμνης Βόλβης (βλ. λέξ.) ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ 'Ηγησάνδρου παρ' 'Αθηναίῳ (Δειπνοσοφ. VIII), εἶναι ἡ σημερινὴ κοινῶς καλουμένη Μπεσίκια ἢ Μπεσὶκ - γκιόλ.

* ΒΟΝΟΜΑΣΙΟΝ (Κάστρον).—Σταθμὸς (Bonamansio) ἐπὶ τῆς ἀπὸ Φιλιππουπόλεως εἰς 'Αδριανούπολιν ὁδοῦ, ὅπου ἐγίνετο μεταλλαγὴ ἵππων, ἀναφερόμενος ὑπὸ τῶν ὁδοιπορικῶν.

ΒΟΟΣ ΑΓΟΡΑ (forum bovis).—Θέσις κειμένη ἐν τῷ δυτικῷ τμήματι τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπου εὑρίσκετο μεγάλη κάμινος ἔχουσα τὴν ὄψιν κολοσσιαίου ταύρου, σωζομένη μέχρι τῶν χρόνων τοῦ 'Ηρακλείου (610—641) ὑπὸ τοῦ ὁποίου ἐτάκη, καθὼς καὶ ἁψῖδες μετ' ἀγαλμάτων καὶ ἀναγλύφων παραστάσεων.

ΒΟΡΒΥΖΗΣ. — Ποταμίσκος τῆς 'Αν. Θράκης παρὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν, (βλ. λέξ. Βαρβύσης).

ΒΟΡΚΙΑ (ἡ). — Κάστρον τῆς Βορείου Θράκης πρὸς βορρᾶν τῆς 'Αδριανουπόλεως ἀναφερόμενον ὑπὸ τῶν ἀρχαίων 'Οδοιπορικῶν, καὶ χρησιμεῦον ἐπὶ τῶν 'Ρωμαϊκῶν χρόνων πρὸς μεταλλαγὴν ἵππων.

ΒΟΡΜΙΣΚΟΣ.—Βλ. λέξ. Βρομίσκος.

* ΒΟΣΠΟΡΙΑ (τὰ) Δημόσιοι ἀγῶνες ἐν Θράκῃ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα πρὸς τιμὴν τοῦ 'Ερμοῦ καὶ τοῦ 'Ηρακλέους εἰς τοὺς ὁποίους, κατά τινα ἐπιγραφήν, ἐνίκησεν ὁ 'Ολυμπιόδωρος Βενδώρου, ὅστις στεφανωθεὶς διὰ λαμπάδων τῶν ἐφήβων, ἀνέθηκε «τὸ ἆθλον 'Ερμᾷ καὶ 'Ηρακλεῖ», κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν 'Αθηναίων, ὅπου ὁ νικῶν κατὰ τὰς λαμπαδηδρομίας προσέφερε τὴν λαμπάδα αὐτοῦ ὡς ἀνάθημα. («Θρακικά», τόμ. V (1934), σελ. 55).

ΒΟΣΠΟΡΙΧΟΣ. — 'Ιερομνήμων ἐν Βυζαντίῳ, ἤτοι ἀνώτερος ἄρχων ἢ καὶ ἐπώνυμος, κατά τι ψήφισμα ὑπὲρ τοῦ Δήμου τῶν 'Αθηναίων, ἐκ μέρους τῶν πόλεων Βυζαντίου καὶ Περίνθου, παρατιθέμενον *ἐν τῷ «περὶ στεφάνου» λόγῳ τοῦ Δημοσθένους.* (Πρβλ. καὶ Πολυβίου IV, 52, 4).

ΒΟΣΠΟΡΟΥ ('Ανάπλους).—Ἔργον γεωγραφικὸν Διονυσίου τοῦ Βυζαντίου, συγγραφὲν περὶ τὰ τέλη τοῦ δευτέρου μ. Χ. αἰῶνος, δυνάμενον καὶ σήμερον ἀκόμη νὰ θεωρηθῇ ὡς τέλειον ὑπόδειγμα ναυτιλιακῶν ὁδηγιῶν.

'Ατυχῶς δὲν διεσώθη ὁλόκληρον τὸ ἔργον παρὰ ἐκ περισωθείσης μεταφράσεως γενομένης ὑπὸ τοῦ Pierre Gilles (ἢ Πέτρου Γιλλίου, ὅπως ὑπὸ πυλλῶν ὀνομάζεται), τὸν ὁποῖον Φραγκῖσκος ὁ Α' ἐπεφόρτισε νὰ περιηγηθῇ τὴν ὀθωμανικὴν αὐτοκρατορίαν. Οὗτος ἐπέτυχε νὰ ἀνεύρῃ λατινικὰς μεταφράσεις τῶν περισσοτέρων ἐλλειπόντων χωρίων, οὕτω δὲ κατώρθωσε νὰ ἀποκαταστήσῃ τὸ πολύτιμον τοῦτο σύγγραμμα σχεδὸν ἀκέραιον. 'Αρίστη ἔκδοσίς του μετὰ σχολίων ἐγένετο τὸ 1874 ὑπὸ τοῦ Didot ὑπὸ τὸν τίτλον: «De Bosporo navigazione».

ΒΟΤΤΙΑ, ΒΟΤΤΙΚΗ ἢ ΒΟΤΤΙΑΙΑ (χώρα).—Χώρα τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου ἢ ἐπὶ Θράκης, ἐκτεινομένη πρὸς Ν. τῆς Κρουσαίας, ἀπὸ τῆς 'Αντιγονείας ('Αντιγονείας (Μετόχιον τοῦ 'Αγίου Παύλου) μέχρι τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Παλλήνης (νῦν Κασσάνδρας), ὅπου ἔκειτο ἡ Ποτίδαια. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἦσαν Θρᾶκες, κατοικοῦντες προηγουμένως τὴν 'Ημαθίαν, κειμένην μεταξὺ τῶν πο-

ταμῶν Ἀλιάκμονος καὶ Ἀξιοῦ. (Ἡροδ. VII, 123, 127, 185. — Θουκυδ. Α, 57, Β, 79, 100) καὶ διαρρεομένην ὑπὸ τοῦ Λουδίου ποταμοῦ. Ἐκδιωχθέντες ὑπὸ τῶν Τημενιδῶν ἦλθον καὶ ἐγκατεστάθησαν ἐνταῦθα, ἐκαλοῦντο δὲ πρὸς διάκρισιν τῶν Βοττιαίων τῆς Ἡμαθίας, Βοττιαῖοι οἱ Χαλκιδεῖς. Βραδύτερον ἐπὶ Φιλίππου τοῦ Ε΄ (220 — 179 π. Χ.) πολλοὶ τῶν Βοττιαίων ἐπανῆλθον εἰς τὴν πρώτην αὐτῶν κοιτίδα, παρέμεινεν ὅμως τὸ ὄνομα αὐτῶν.

Τῶν Βοττιαίων τῆς Χαλκιδικῆς σώζονται νομίσματα ἀνερχόμενα εἰς τὰ ἔτη 424—392 π. Χ. Ἔμπροσθεν παριστῶσι κεφαλὴν Δήμητρος μετὰ στεφάνου ἐκ σταχύων, ὄπισθεν δὲ φέρουν τὴν ἐπιγραφὴν ΒΟΤΤΙΑΙΩΝ. Ἐπίσης σώζονται καὶ χαλκᾶ τῶν χρόνων τῆς Χαλκιδικῆς συμμαχίας (392—379 π. Χ.) ἢ καὶ βραδύτερον μετὰ διαφόρων ἐμβλημάτων καὶ τῆς αὐτῆς ἐπιγραφῆς. (Head - Σβορώνου, τόμ. Α΄ σελ. 310.—Babelon, τόμ. IV, σ. 589 καὶ ἑξῆς).

Πόλεις τῆς Βοττικῆς ἢ Βοττιαίας ἀναφέρονται 4 : ἡ Ἀντιγόνεια, ἡ Σπάρτωλος, ὁ Σκῶλος καὶ ἡ Μίλκυρος (βλ. λέξ.).

ΒΟΥΖΗΣ.—Στρατηγὸς Βυζαντινὸς γεννηθεὶς ἐν Θράκῃ. Συμμετέσχε ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Βελισσάριον τὸ 528 εἰς τὴν κατὰ τῶν Περσῶν ἐκστρατείαν ἐν Μεσοποταμίᾳ ὡς διοικητὴς τῶν ἐκ Λιβάνου στρατευμάτων.

Ἀποσταλεὶς τὸ 560 εἰς τὴν Λαζικὴν πρὸς ματαίωσιν τῆς ὑπὸ τῶν Περσῶν καταλήψεώς της, διεκρίθη κατὰ τὰς ἐπιχειρήσεις ἐκείνας, κατά τινα δὲ ἄτακτον ὑποχώρησιν τῶν πολιορκούντων τὸ φρούριον Ὀνόγουριν Βυζαντινῶν, προελθοῦσαν ἐκ τυχαίου πανικοῦ, κατώρθωσε διὰ τῆς γενναιότητός του νὰ συγκεντρώσῃ ἀριθμόν τινα ἱππέων καὶ νὰ σώσῃ ἐκ τῆς σφαγῆς καὶ τῆς αἰχμαλωσίας τὰ ἐν ἀποσυνθέσει φεύγοντα στατεύματα.

ΒΟΥΚΟΛΕΩΝ.—Ἓν τῶν βασιλικῶν μεγάρων τοῦ Βυζαντίου, κείμενον ἐντὸς τοῦ μεγάλου περιβόλου τῶν Παλατίων, ἐκτεινομένου μεταξὺ τοῦ Ἱπποδρόμου (νῦν Ἂτ —Μεϊντὰν) καὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Προποντίδος. Ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως Θεοδοσίου Β΄ (408—450), ὠνομάσθη δὲ οὕτως ἐκ τῶν κοσμούντων τὴν πρὸς τὴν θάλασσαν κυρίαν αὐτοῦ ὄψιν μαρμαρίνων λεόντων καὶ ἄλλων θηρίων, κυρίως δὲ ἐκ τοῦ μαρμαρίνου συμπλέγματος λέοντος σπαράσσοντος βοῦν. Ἦτο συμμέγεθες καὶ πολυτελέστατον κτίριον περιλαμβάνον πλὴν καὶ ἄλλων, ἐκκλησίαν πολυτελεστάτην, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐφυλάσσετο «ὁ ἀκάνθινος στέφανος», ἡ «ἁγία λόγχη», ὁ «σπόγγος» κτλ. καθὼς καὶ μέρος τῶν σπαργάνων τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὰ ὁποῖα ἀπήχθησαν ὑπὸ τῶν Φράγκων εἰς Παρισίους τό 1234. Ὁ Μαρκιανὸς (450—457) ἐπεξέτεινεν αὐτό, ὁ δὲ Κωνσταντῖνος Ζ΄ ὁ Πορφυρογέννητος (912—959) ἐκαλλώπισεν αὐτό.

Ἐν τῷ παλατίῳ τούτῳ κατῴκει ὁ Νικηφόρος Φωκᾶς (963 — 969), ὁ Νικηφόρος Βοτανειάτης (1078—1081), καθὼς καὶ Ἀλέξιος Α΄ ὁ Κομνηνὸς (1081—1118).

Εἰς τὸ ἰσχυρὸν τοῦτο παλάτιον κατέφυγε μετὰ πλείστων γυναικῶν τῆς ἀριστοκρατίας τοῦ Βυζαντίου ὁ Ἀλέξιος Ε΄ ὁ Δούκας ἢ Μούρτζουφλος, ὅταν εἰσῆλθον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν οἱ Σταυροφόροι τὴν 12 Ἀπριλίου 1204.

Εἰς τὸ αὐτὸ παλάτιον ἐγκατεστάθη καὶ ὁ πρῶτος λατῖνος αὐτοκράτωρ Βαλδουῖνος ὁ Φλανδρικὸς (1204—1205).

Μετὰ τὴν ἀνάκτησιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου τὸ 1261, τὸ παλάτιον τοῦ Βουκολέοντος καθὼς καὶ τὰ λοιπὰ περὶ αὐτὸ ἐγκατελείφθησαν καὶ ἤρχισαν καταρρέοντα, μετὰ δὲ τὴν ἅλωσιν τῆς Κων)πόλεως (1453) κατηδαφίσθησαν ὑπὸ τῶν Τούρκων, οἱ ὁποῖοι διὰ τῶν κιόνων αὐτῶν καὶ λοιπῶν μαρμάρων ἐκόσμησαν τὰ τεμένη αὐτῶν.

Ὑπὸ τὸ παλάτιον τοῦ Βουκολέοντος εὑρίσκετο καὶ τὸ «δεσμωτήριον τοῦ Βουκολέοντος», ὅπου ἐκρατοῦντο πολιτικοί τινες κατάδικοι, τοὺς ὁποίους οἱ βασιλεῖς ἤθελον νὰ κρατοῦν ὑπὸ ἀνθρώπων τῆς σωματοφυλακῆς των. Τὸ δεσμωτήριον τοῦτο ἐκαλεῖτο καὶ «Καμάραι Βουκολέοντος».

ΒΟΥΚΟΛΕΟΝΤΟΣ (λιμήν). — Μικρὸς τεχνητὸς λιμήν, κατασκευασθεὶς παρὰ τὸ ἀνάκτορον τοῦ Βουκολέοντος (βλ. ἀνωτέ-

ρω) καὶ ἀποτελῶν τὴν μόνην ἀπὸ θαλάσσης εἴσοδον τῶν βασιλικῶν παλατίων. Ἐχρησιμοποιεῖτο δὲ ἀποκλειστικῶς μόνον ὑπὸ τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας, διὸ καὶ ἐν αὐτῷ ἐστάθμευε πάντοτε τὸ «βασιλικὸν δρομώνιον», ἡ βασιλικὴ θαλαμηγός, ὡς θὰ ἐλέγομεν σήμερον. Ἡ ἀποβάθρα τοῦ λιμένος τούτου ἦτο μαρμάρινος καὶ πολυτελεστάτη, κεκοσμημένη διὰ στηλῶν, λεόντων καὶ λοιπῶν ἀγαλμάτων.

Μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως (1453) οἱ Τοῦρκοι κατέχωσαν αὐτόν. Ἡ θέσις τοῦ λιμένος καθὼς καὶ τοῦ ὁμωνύμου παλατίου ἠμφισβητεῖτο μέχρι τῶν τελευταίων ἐτῶν, ὁπότε τὸ 1871, κατὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ σιδηροδρόμου, ὅτε ἦλθον εἰς φῶς *θεμέλια καὶ τοῖχοι ὁλόκληροι καὶ* στοαί, ἐπιγραφαὶ καὶ ἀνάγλυφα.

* ΒΟΥΝΟΣ ΛΕΟΝΤΟΣ. — Τοποθεσία παρὰ τὴν Μεσημβρίαν τῆς Θράκης, ὀνομασθεῖσα οὕτως ἀπὸ τῆς μεγάλης καταστροφῆς τὴν ὁποίαν ἐπέφερεν ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου Λέων Ε' ὁ Ἀρμένιος (813—820) κατὰ τῶν Βουλγάρων, ὅτε οὗτοι ἐπέδραμον τὴν Θράκην ὑπὸ τὸν ἡγεμόνα αὐτῶν Κροῦμον (τῶν μετὰ Θεοφάνην, Ι,49).

* ΒΟΥΡΚΗΔΙΘΙΑΣ.—Ὄνομα Θρακικὸν κύριον ἐπισήμου τινὸς Θρακὸς ἡρωποιηθέντος μετὰ θάνατον ἢ δευτερεύοντός τινος τοπικοῦ Θρακικοῦ Θεοῦ. («Θρακικὸν Ἀρχεῖον», τόμ. VI, σελ. 14).

* ΒΟΥΡΤΙΚΟΝ. — Παράλιος πόλις τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ἡ αὐτὴ μὲ τὸ Περοντικὸν τοῦ Πτολεμαίου (Γεωγρ. Γ', 11, 3) παρὰ τὴν Ἀγαθούπολιν (βλ. λέξ.).

ΒΟΥΤΗΣ. — Υἱὸς τοῦ Βορέου ἐν Θράκῃ. Ἐκβληθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ του Λυκούργου κατέλαβε τὴν νῆσον Στρογγύλην (Νάξον), κατά τινα δὲ Διονυσιακὴν ἑορτὴν ἐν Θεσσαλίᾳ ἥρπασε τὴν Κορωνίδα, ἐρωμένην τοῦ Ἀπόλλωνος. Παραφρονήσας διὰ τὴν πρᾶξίν του ταύτην ἐρρίφθη εἰς φρέαρ (Διοδ. Σικελ. V, 50).

ΒΡΑΥΡΩ (ἡ).—Σύζυγος τοῦ Πιττακοῦ βασιλέως τῶν Ἠδωνῶν, λαοῦ Θρακικοῦ.

* ΒΡΑΧΩΝ (χωρίον τῶν).—Βυζαντινὸν χωρίον ἐν τῇ περιφερείᾳ Μάκρης καὶ Τραϊανουπόλεως ἐν Θράκῃ, ἀναφερόμενον εἰς ἔγγραφον τοῦ 1204, ἀναγράφον διανομὴν τοῦ κατακτηθέντος Βυζαντινοῦ Κράτους, μεταξὺ τῶν Βενετῶν, τοῦ Λατίνου αὐτοκράτορος τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν εὐγενῶν σταυροφόρων. Ἄγνωστος καὶ ἀκαθόριστος ἡ θέσις αὐτοῦ.

ΒΡΙΓΙΖΗΣ (φρούριον). — Ὀχυρώτατον φρούριον τῆς Μυγδονίας ἐν Μακεδονίᾳ παρὰ τὴν λίμνην Βόλβην (νῦν Μπεσίκια), ἐπισκευασθὲν κατὰ τὸν Προκόπιον (Περὶ Κτισμ. IV) ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565).

Τὸ ὄνομα φαίνεται ὅτι ἔχει σχέσιν μὲ τοὺς Βρύγας, ἢ Βρύγους καὶ Βρύγαντας (βλ. λέξ.), Θρακικὸν λαόν, κατοικοῦντας εἰς ἀρχαιοτάτην ἐποχήν, κατὰ τὸν Στράβωνα *(VII, 330, 25) τὴν περὶ τὸ Βέρμιον* χώραν.

ΒΡΙΕΡΟΥΛΑ (ἡ). — Ὄνομα θρακικὸν κύριον, ἀπαντῶν διὰ πρώτην φορὰν ἐν ἐπιγραφῇ τοῦ δευτέρου ἢ τρίτου μ.Χ. αἰῶνος, εὑρεθείσῃ ἐν τῇ Ν.Δ. Θράκῃ («Θρακικὰ» τόμ. XV (1941) σελ. 404.

ΒΡΥΕΝΝΙΟΣ (Νικηφόρος). — Υἱὸς τοῦ Νικηφόρου Βρυεννίου, τῆς ἐπιφανοῦς ἐξ Ἀδριανουπόλεως οἰκογενείας τῶν Βρυεννίων, γεννηθεὶς τὸ 1062 ἐν Ἀδριανουπόλει. Διὰ τὸ κάλλος καὶ τὴν ἐξαιρετικὴν μόρφωσίν του ἐξελέγη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου Α' τοῦ Κομνηνοῦ ὡς σύζυγος τῆς θυγατρός του Ἄννης, ἐκ τῆς ὁποίας ἀπέκτησε πολλὰ τέκνα, ἀναφερόμενα ὑπὸ τῶν βυζαντινῶν συγγραφέων ὡς «καισαρόπαιδες», διότι ὁ πατήρ των εἶχε τιμηθῇ διὰ τοῦ ἀξιώματος τοῦ καίσαρος.

Τὸ 1097 ὁ Νικηφόρος διηύθυνε τὴν ἄμυναν τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τῆς στρατιᾶς τοῦ Γοδεφρείδου ντὲ Μπουΐγιὸν *(Godefroi de Bouillon), ἀρχηγοῦ* τῆς πρώτης σταυροφορίας καὶ Ἀλεξίου συνθήκην εἰρήνης, τὸ δὲ 1116 διηύθυνεν ἐπιτυχῶς τὴν κατὰ τοῦ σουλτάνου τοῦ Ἰκονίου στρατιάν.

Ὅταν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλεξίου Α' τοῦ Κοννηνοῦ (1118) ἡ πενθερά του Εἰρήνη καὶ ἡ σύζυγός του Ἄννα ἡ Κομνηνὴ ἐσχεδίαζον ν' ἀναδείξουν αὐτὸν ὡς

αὐτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου, ἀντὶ τοῦ νομίμου διαδόχου αὐτοῦ Ἰωάννου Κομνηνοῦ, ὁ Νικηφόρος ἀπέρριψε μετ' ἀγανακτήσεως καὶ κατεδίκασε τὰ σχέδιά των.
Ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Κομνηνοῦ ἔλαβε διάφορα κυβερνητικὰ ἀξιώματα καὶ συνώδευεν αὐτὸν τὸ 1137 εἰς τὴν κατὰ τῆς Συρίας ἐκστρατείαν.

Παρ' ὅλας τὰς στρετιωτικὰς καὶ διπλωματικάς του ἀσχολίας, ὁ Νικηφόρος ἔγραψε καὶ διαφόρους ῥητορικάς, φιλοσοφικὰς καὶ ἱστορικὰς πραγματείας, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ «ἱστορικὸν ποίημα περὶ τοῦ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ», ἀναφερόμενον κυρίως εἰς τὰ γεγονότα τῶν ἐτῶν 1070—1079 (Κρουμβάχερ, Ἱστορ. τῆς Βυζαντινῆς Λογοτεχνίας, μετάφρ. Γ. Σωτηριάδου, τόμ. Α, σελ. 550).

* ΒΡΟΓΓΟΣ (ποταμός). — Ὄνομα ἀρχαίου ποταμοῦ τῆς Θράκης ἐν Δαρδανίᾳ, ὅστις δεχόμενος, κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (IV, 49) τὰ ὕδατα τοῦ Ἄγγρου ποταμοῦ, ταυτιζομένου μὲ τὸν σημερινὸν Ibar, χύνεται εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως. Ταὐτίζεται μὲ τὸν Μάργον τῶν Ῥωμαίων (Margus fluvius), τὸν σημερινὸν Μοράβαν. (Πρβλ. Besnier, Lexique de geographie ancienne, καὶ N. Vullic, Alexandre le Grand sur le Danube, in «Ξένια», σελ. 181—203).

* ΒΡΥΚΑΙ ἢ ΒΡΥΚΕΙΣ (οἱ).— Ἔθνος Θρᾳκικόν, ἀναφερόμενον ὑπὸ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου, οἱ αὐτοὶ μὲ τοὺς Βρύγας (βλ. λέξ.). Λέγονται καὶ Βρυκηΐοι.

* ΒΥΒΑΙ (οἱ). — «Ἔθνος θρᾳκικόν, τὸ ἐθνικὸν οἱ Βύβαι» (Στέφανος Βυζάντιος).

ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙ ἢ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙ (οἱ).— Βυζαντῖνοι ἢ Βυζαντινοὶ λέγονται οἱ ἐν Βυζαντίῳ γράψαντες συγγραφεῖς ἀπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου (325 μ. Χ.) μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Πολύτιμα ἰδίως εἶναι τὰ ἱστορικὰ αὐτῶν συγγράματα, ὄχι τόσον διὰ τὴν φιλοκαλίαν καὶ τὴν ἀκρίβειαν τοῦ ὕφους, ὅσον διότι εἶναι αἱ μόναι πηγαὶ τῶν συγχρόνων αὐτοῖς γεγονότων. Ὁ Ζωναρᾶς (1118), ὁ Νικήτας Χωνιάτης ἢ Ἀκομινᾶτος (1216), ὁ Νικηφόρος Γρηγορᾶς (1359), ὁ Λαόνικος Χαλκοκονδύλης (1463) ἔγραψαν ἀλληλοδιαδόχως ἱστορικὰς πραγματείας αἱ ὁποῖαι ἀπαρτίζουν τὴν Βυζαντινὴν Ἱστορίαν.

* ΒΥΖΗΣ.—Ὄνομα κύριον Θρᾳκο-Ἑλληνικὸν κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν τῇ Βορείᾳ Θράκῃ («Θρακικὰ» τόμος (1936), σελ. 198).

ΒΥΘΙΑΣ. — Βυζαντινὴ ὀνομασία ὑφόρμου τινὸς τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου, κειμένη μεταξὺ τῶν σημερινῶν χωρίων Δεφδερδὰρ καὶ Ἀρναοὺτ - κιοΐ.

* ΒΥΜΑΖΟΣ.—Ἀρχαία πόλις τῆς Παιονίας ἐν Θράκῃ, μνημονευομένη ὑπὸ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου, ἀλλ' ἀγνώστου ταὐτότητος.

* ΒΩΣΑΓΥΡΗΝΟΣ.—Τοπωνυμικὸν γνωστὸν ἐκ τῆς κατωτέρω ἐπιγραφῆς εὑρεθείσης ἐν τῇ Βορείῳ Θράκῃ, ἐν τῇ σημερινῇ περιοχῇ τοῦ Ivailongrad τῆς Βουλγαρίας: «Κυρίῳ Ἡρακλεῖ Ἀπολλόδωρος Ῥησκουπόρεως Βωσαγυρηνὸς ὑπέρ τε αὐτοῦ καὶ τῶν ἰδίων εὐχαριστήριον ἀνέθηκα». («Θρᾳκικά», τόμ. XIII (1940) σελ. 428).

Γ

ΓΑΖΩΡΕΑ ἢ ΓΑΖΩΡΕΙΤΙΣ (Ἄρτεμις). —Ἐπίθετον τῆς Ἀρτέμιδος, ἀπὸ τῆς ἐν Ἠδωνίδι πόλεως Γαζώρου (βλ. λέξ.) ὅπου ἐλατρεύετο ἰδιαιτέρως.

* ΓΑΛΗΨΟΣ (ἡ).—Πόλις τῆς χερσονήσου Σιθωνίας (νῦν Λόγγου), κειμένη μεταξὺ τῶν πόλεων Τορώνης καὶ Σερμύλης (Ἡροδ. VII, 122). Δὲν πρέπει νὰ συγχέεται μὲ τὴν ὁμώνυμόν της, ἀποικίαν Χαλκιδικήν, κειμένην ἀνατολικῶς τοῦ Στρυμόνος ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἠδωνῶν (βλ. λ.).

Παρσμείνασα ἐλευθέρα μέχρι τῶν Μηδικῶν πολέμων, ὑπέκυψεν εἰς τὸν Περσικὸν ζυγὸν καὶ ὑπέστη τὴν κοινὴν τύχην ὅλων τῶν παραλιακῶν πόλεων τῆς Χαλκιδικῆς.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Περσῶν, ἄγνωστος ἡ τύχη αὐτῆς, μὴ ἀναφερομένη εἰς τοὺς φορολογικοὺς καταλόγους τῶν Ἀθηνῶν. Ἔκειτο δὲ ὅπου τὸ νῦν χωρίον Τριπόταμος ἢ ὅπου τὰ μετόχια τῆς Μονῆς

Κασταμονίτου καὶ Γρηγορίου (Πρβλ. Δήμιτσα, 'Η Μακεδονία, σελ. 615).

ΓΑΝΟΣ (ὄρος). —"Ορος τῆς 'Ανατολικῆς Θράκης, ἐκτεινόμενον πρὸς βορρᾶν τῆς ὁμωνύμου πόλεως ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων ὑπῆρχον πολλὰ φρούρια (κάστρα), τὰ ὁποῖα κατεστράφησαν τὸ 813 κατὰ τὴν μεγάλην ἐπιδρομὴν τῶν Βουλγάρων ὑπὸ τὸν ἡγεμόνα αὐτῶν Κροῦμον. «Εὑρόντες δὲ ἐκεῖσε λαὸν πολὺν κρυπτόμενον καὶ σχεδὸν πάντα τὰ κτήνη τῆς Θράκης, κατέσφαξαν τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ κτήνη ὄντα εἰς πλῆθος, αἰχμαλωτεύσαντες, ἀπέστειλαν εἰς Βουλγαρίαν καὶ γυναικόπαιδα πολλά». ('Αδήλου, Περὶ Λέοντος 'Αρμενίου, 'Εκδ. Βόννης, σελ. 345). —Theophanis continuati, σελ. 614).

ΓΑΡΗΣΚΟΣ.—Πόλις τῆς Κρουσίδος ἐν τῇ Χαλκιδικῇ Χερσονήσῳ ἢ ἐπὶ Θράκης, ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Στράβωνος καὶ καταστραφεῖσα τὸ 316 π. Χ. μετ' ἄλλων 26 πόλεων πρὸς ἵδρυσιν τῆς Θεσσαλονίκης. Δὲν πρέπει νὰ συγχέωμεν αὐτὴν πρὸς τὴν ἐν Σιντικῇ ὁμώνυμόν της (βλ. λέξ.).

* ΓΕΛΙΠΥΡΙΣ.—"Ονομα κύριον καθαρῶς Θρᾳκικὸν κατ' ἐπιγραφὴν τῶν ἀρχῶν τοῦ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος, εὑρεθεῖσαν εἰς τὸ χωρίον Τσακαρλὰρ τῆς Βουλγαρίας, τὸ ἐμπόριον τῶν 'Ρωμαϊκῶν χρόνων Πίζος. («Θρᾳκικά, τόμ. VII, σελ. 196 καὶ ἑξῆς).

* ΓΕΡΜΙΑ (τά).—"Εδρα ἀρχιεπισκοπῆς ὑποκειμένη εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως, ἀναφερομένη εἰς τὰ 'Εκκλησιαστικὰ Χρονικὰ (Μ. Σταμούλη, Συμβολὴ εἰς τὴν 'Ιστορίαν τῶν 'Εκκλησιῶν τῆς Θράκης, «Θρᾳκικά», τόμ. XVI (1940), σ. 18 καὶ 56).

* ΓΕΤΙΣ (ἡ).—"Ονομα τῆς συζύγου τοῦ Φιλίππου τοῦ 'Αμύντου, ἐκ Γετίας, Θρᾳκικῆς Χώρας.

ΓΙΓΩΝ ἢ ΓΙΓΩΝ (Γίγων ἢ Γιγῶν).—'Επώνυμον τοῦ Διονύσου, λατρευομένου ἐν τῇ Γιγωνίδι ἄκρα (τὸ σημερινὸν ἀκρωτήριον τῆς 'Επανωμῆς), παρὰ τὴν πόλιν Γίγωνον. (βλ. λέξ.).

ΓΙΓΩΝΙΣ ἢ ΗΓΩΝΙΣ (ἄκρα).—'Ακρωτήριον τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου, ταὐτιζόμενοι πρὸς τὴν σημερινὴν 'Επανωμὴν ἄκραν ἢ ἀκρωτήριον τῆς 'Επανωμῆς.

ΓΚΑΓΚΑΟΥΖΟΙ.—Λαὸς κατοικῶν παρὰ τὴν Δυτικὴν ἀκτὴν τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ἀπὸ τοῦ Αἵμου μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Δουνάβεως, κυρίως δὲ εἰς τὰς πόλεις: Βάρναν, Μπαλτσίκ, Καβάρναν μετὰ τῶν περιφερειῶν των, ἐν Βεσσαραβίᾳ σποραδικῶς εἰς τὰ Β. Α. τῆς Βουλγαρίας, καθὼς καὶ κατὰ τὸν ροῦν τοῦ Δουνάβεως καὶ περὶ τὴν 'Αδριανούπολιν ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν Γκαγκαοῦζοι. 'Ως μητρικὴν αὐτὸν γλῶσσαν μετεχειρίζονται τὴν Τουρκικήν, θρησκευτικῶς δὲ ὑπάγονται εἰς τὴν Χριστιανικὴν 'Ορθόδοξον 'Εκκλησίαν. Μολονότι δὲ κατὰ διαφόρους καιροὺς κατεβλήθησαν προσπάθειαι ἐκ μέρους τῶν 'Ελλήνων, Βουλγάρων καὶ 'Ρώσσων ὅπως ἐθνικῶς ἀφομοιωθοῦν μετ' αὐτῶν, οἱ Γκαγκαοῦζοι παρέμειναν πιστοὶ εἰς τὴν φυλήν των καὶ μέχρι σήμερον, ὁμιλοῦντες ὡς μητρικὴν γλῶσσαν τὴν τουρκικὴν καὶ διατηροῦντες τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τῶν προγόνων των.

Πότε οἱ Γκαγκαοῦζοι ἦλθον καὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον δὲν εἶναι γνωστὸν ἐκ τῆς 'Ιστορίας. 'Εκ τῶν γενομένων ὅμως ἐρευνῶν καὶ μελετῶν, τὰς ὁποίας ἔκαμαν οἱ ἀρχαιολόγοι καὶ ἱστορικοὶ περὶ τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων, τῆς γλώσσης καὶ τῶν παραδόσεών των, ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν ποὺ ἀνεκαλύφθησαν ἐπὶ βράχου τινὸς τοῦ ποταμοῦ 'Ορχὰν καὶ ἐξηγήθησαν ὑπὸ τοῦ τουρκολόγου Βίλχελμ Τόμσας, ἀπεδείχθη ὅτι πρόκειται περὶ ἰδιαιτέρας φυλῆς τουρκικῆς καλουμένης Τιούρκ - 'Ογούζ, εἰς τὴν ὁποίαν, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀνάγονται οἱ Γκαγκαοῦζοι.

'Εκ τῶν ἱστορικῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ Τσέχος Jirecek, θεωροῦν τοὺς Κουμάνους ὡς Οὔζους, δηλαδὴ ὡς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ἔθνος μὲ διάφορα δύο ὀνόματα.

Κατὰ τὸν 'Ιωάννην Νικολάου, συγγραφέα τῆς «'Οδησσοῦ» (Βάρνας) οἱ Γκαγκαοῦζοι ὑπάγονται εἰς τὴν μεγάλην Τουρανικὴν φυλήν, οἱ ὁποῖοι ἐπέδραμον κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα ἢ ὀλίγον πρότερον ἢ ὕστερον εἰς τὰ ἀνατολικὰ τῆς Εὐρώπης καὶ διελθόντες τὸν ποταμὸν "Ιστρον (Δούναβιν) ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰ Δυτικὰ πα-

ράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου περὶ τὴν Δοβρουτσᾶν μέχρι Βάρνας, κυριαρχήσαντες μᾶλλον παρὰ ὑποταχθέντες εἰς τὴν καθεστῶσαν ἀρχήν. (Ὀδησσός, σελ. 135). Ὅλοι οἱ διάφοροι συγγραφεῖς εἶναι σύμφωνοι εἰς τὸ ὅτι οἱ Γκαγκαοῦζοι εἶναι τουρκικῆς φυλῆς τῶν Οὔζων ἢ Γαούζων εἰς τὸ ἐθνικὸν ὄνομα τῶν ὁποίων προσετέθη τὸ γκα —ἢ γκαγκα—σημαῖνον ἰδιαιτέραν φυλὴν τῶν Ὀγούζων. Κατὰ δὲ τὸν Ἀθανάσιον Ι. Μάνωφ, τὸ ὄνομα τῶν Γκαγκαούζων δὲν εἶναι γνώρισμα οὐδεμιᾶς φυλῆς, γενεᾶς ἢ ἔθνους, ἀλλὰ σημαίνει Χριστιανὸν Ὀρθόδοξον. Ἄρα ἡ ἐπωνυμία τῶν Γκαγκαούζων δὲν σημαίνει φυλὴν ἢ ἔθνος τι, ἀλλὰ χριστιανούς, τουρκικῆς Οὐζικῆς φυλῆς. Καὶ αὐτὸς ὁ Γκαγκαοῦζος ἐρωτώμενος τί σημαίνει γκαγκαούζ, ἀπαντᾷ : χριστιανός.

Κατὰ τὸν Α· Ἰσσίρκωφ, καθηγητὴν τοῦ ἐν Σόφιᾳ Πανεπιστημίου «Οἱ Γκαγκαοῦζοι εἶναι ὀρθόδοξοι, ὁμιλοῦντες τὴν τουρκικὴν γλῶσσαν. Εὐκόλως ἐξελληνίζονται. Ὑπάρχουν Γκαγκαοῦζοι ὁμιλοῦντες τὴν τουρκικήν, ἀλλ' ἔχοντες ἔθιμα καὶ ᾄσματα βουλγαρικά. Ζοῦν δὲ κυρίως περὶ τὴν Βάρναν καὶ Μπαλτσὶκ ἀνέρχονται δὲ εἰς 10.000 ψυχὰς περίπου».

Διὰ τὸν Γκαγκαοῦζον θρησκεία καὶ ἐθνικότης εἶναι ἓν καὶ τὸ αὐτό, ὅπως καὶ εἰς τοὺς Λεβαντίνους. Τοῦτο ἐπιβεβαιοῦται καὶ ἐκ στίχων Γγκαγκαουζικῶν συντεθέντων μετὰ τὸν ἀπελευθερωτικὸν ἀπὸ τῶν Τούρκων πόλεμον, ὅταν οἱ Γκαγκαοῦζοι ὑπερήσπισαν γενναίως τὴν Καβάρναν κατὰ τῶν ἐπιτεθέντων Κιρκασίων καὶ Μπασιμποζούκων Τούρκων ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ συμπολίτου αὐτῶν Ἀμῆρα. (βλέπε : «Σφαγαὶ ἐν Καβάρνᾳ» ἔπος ὑπὸ Δ. Κ. Κράχτογλου, Ἀθῆναι, 1878). Μὲ ὑπερηφάνειαν δὲ φέρει τὸ ὄνομα Γκαγκαοῦζος «μπανὰ Γκαγκαοὺζ ντερλέρ» δηλαδή : Ἐγὼ δὲν εἶμαι τυχαῖος, ἀλλ' ἔνδοξος Γκαγκαοῦζος.

Ὑπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγὸν διετήρησαν τὴν θρησκείαν των, παρ' ὅλους τοὺς διωγμοὺς συγχωνευόμενοι μετὰ τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τὴν πνευματικὴν κυριαρχίαν τῶν ὁποίων εὑρίσκοντο ἢ ἄλλων ἐθνῶν. Διετήρουν Σχολεῖα Ἑλληνικὰ ὅπου ἐλάμβανον ἑλληνικὴν ἐκπαίδευσιν καὶ ἀνατροφὴν γενόμενοι μέχρι φανατισμοῦ ὑπέρμαχοι τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὥστε ἐν ἀνάγκῃ νὰ εἶναι πάντοτε εἰς τὰς πρώτας γραμμάς, ὑπερασπίζοντες τὰ Ἑλληνικὰ συμφέροντα. Κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν (1821) ἔδειξαν τὴν πρὸς τὸν ἑλληνισμὸν ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσιν, πολλοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν ἐγγραφέντες εἰς τὰ ἐπαναστατικὰ τῶν Ἑλλήνων σώματα συλληφθέντες ἀπηγχονίσθησαν ὑπὸ τῶν Τούρκων ὡς μέλη τῆς «Φιλικῆς Ἑταιρείας». Ἄλλοι στρατολογηθέντες διὰ τῆς βίας ἐν Βάρνῃ καὶ καταταχθέντες εἰς τὸν τουρκικὸν στρατὸν ηὐτομόλησαν μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς των καὶ ἐσώθησαν εἰς τοὺς ἑλληνικοὺς λιμένας. (Ἐφημερὶς Μακεδονία Θεσσαλονίκη, 13 Νοεμβρίου, ἔτος... «Οἱ Βαρναῖοι κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν»).

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Βουλγαρίας ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ ὑποχρεωτικὴ φοίτησις εἰς τὰ βουλγαρικὰ σχολεῖα, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ στρατιωτικὴ θητεία, ἡ Ἐκκλησία ὡς καὶ τὰ συνοικέσια μεταξὺ Βουλγάρων καὶ Γκαγκαούζων συνετέλεσαν βαθμηδὸν εἰς τὴν μετὰ τῶν Βουλγάρων συγχώνευσίν των.

Κατ' ἄλλους οἱ Γκαγκαοῦζοι εἶναι Τουρκόφωνοι Ἕλληνες τῆς Καππαδοκίας, Τυανίτιδος, Λυκαονίας, Πισσιδείας, Γαλατίας οἱ ὁποῖοι πληθυνθέντες ἵδρυσαν βραδύτερον συμπαγεῖς παροικίας κατελθόντες εἰς Κιλικίαν, Παμφυλίαν καὶ Ἰωνίαν, προβάντες δὲ μέχρι τοῦ Πόντου διεπεραιώθησαν καὶ εἰς τὰ Εὐρωπαϊκὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου ἐγκατασταθέντες εἰς Βάρναν, Πύργον, Μπαλτσὶκ καὶ Παζαρτσίκ. Τοὺς τελευταίους τούτους μισοῦντες οἱ Βούλγαροι διὰ τὴν ἐμμονήν των εἰς τὸν Ἑλληνισμόν, ἐκάλουν περιφρονητικῶς Γκαούζους ἢ Κακαούσσσους διὰ τοῦ ὀνόματος δηλαδὴ τῆς Σκυθικῆς φυλῆς τῶν Οὐγούζων ἢ Γαϊγαβούζων, περὶ τῶν ὁποίων ἐπραγματεύθη ὁ Γ. Δ. Μπαλέσιζεφ ἐν τῷ Βυζαντινολογικῷ Συνεδρίῳ (Περὶ τῶν δῆθεν «Γκαγκαούζων», Τουρκοφώνων Ἑλλήνων τῆς Βουλγαρίας καὶ Ἀνατολικῆς Ῥωμυλίας).

(Βιβλιογραφία. Ἀθανασίου Μάνου. Ποῖοι

εἶναι οἱ Γκαγκαοῦζοι, ἐν τῇ 'Επετηρίδι 'Εταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν, ἔτος Χ (1933) σελ. 283—400.—Παπαρρηγοπούλου, 'Ιστορία τοῦ 'Ελληνικοῦ 'Εθνους, "Εκδ. 1871, τόμ. Δ', σ. 416—417.— Σ. Α. Χουδαβερδόγλου—Θευδοσίου, 'Η Τουρκόφωνος 'Ελληνικὴ φιλολογία, 'Επετηρὶς 'Εταιρ. Βυζαντ. Σπουδῶν, τόμ. VII (1930), σελ. 299—307. — 'Αρχιμανδρίτου Χρυσοστόμου Διονυσιάδου, Περὶ Γκαγκαούζων ἐν 'Ημερολογίῳ «'Οδησσὸς» (Βάρνα) 1890.)

ΓΚΙΜΠΕΡΝΑ (ἡ). — 'Απόκρημνος καὶ μαστοειδὴς βουνοκορφὴ τῆς 'Ροδόπης, ὕψους 600 περίπου μέτρων ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης ὥραν περίπου Ν. Δ. τῆς Δαδιᾶς καὶ περὶ τὰς 2 Ν Δ. τοῦ Σουφλίου ἐν τῇ Δυτικῇ Θράκῃ. Εἶναι, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἓν ἀπὸ τὰ πολλὰ φρούρια ποὺ ἔκτισεν ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανὸς (527—565) γνωστὰ καὶ σήμερον ἀκόμη ὑπὸ τὸ ὄνομα «παληόκαστρα» ἐπὶ ὀχυρῶν διαβάσεων τῆς 'Ροδόπης, πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς πεδινῆς Θράκης ἀπὸ τῶν ἀπὸ βορρᾶ ἐπιδρομῶν τῶν ὀρεινῶν βαρβάρων φυλῶν ἀπὸ Βησαπάρας (Τατὰρ - Παζαρτζὶκ) μέχρι τοῦ Αἰγαίου. (Προκοπ. Περὶ Κτισμ. IV, 11, «τὰ ἐν 'Ροδόπῃ καινούργια).

Τῶν Βυζαντινῶν χρόνων σώζονται ἐρείπια μόνον τοῦ φρουρίου καὶ πολλῶν οἰκημάτων καθὼς καὶ παλαιᾶς ἐκκλησίας.

(«'Αρχεῖον Θρᾳκικόν», τόμ. IV (1937—1958) σελ. 49 καὶ ἑξῆς) (Κ. Κουρτίδης.)

ΓΛΑΥΚΟΣ.—Διάσημος ἀνδριαντοποιός, ἄγνωστον πότε ζήσας, εἷς ἐκ τῶν τὴν «κόλησιν τοῦ σιδήρου εὑρόντων». Κατὰ τὸν 'Ηρόδοτον, παρὰ Στεφάνῳ Βυζαντίῳ «Δύο γὰρ ἦσαν, οὗτος μὲν Σάμιος, ὅστις καὶ ἔργον ἀειδιμώτατον ἀνέθηκεν ἐν Δελφοῖς, ὁ δὲ ἕτερος Λήμνιος ἀνδριαντοποιὸς διάσημος». (ἐν λέξει Αἰθάλη).

* ΓΛΑΥΚΟΥ (φυλή).—Φυλή τις ἐν 'Αγχιάλῳ, κατ' ἀναθηματικὴν εὐχαριστήριον ἐπιγραφὴν τοῦ δευτέρου ἢ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος, εὑρεθεῖσαν εἰς τὰ ἐρείπια τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ τῆς πόλεως («Θρᾳκικά», τόμ. Χ, σελ. 284).

* ΓΟΖΑΕΙΡΑ (ἡ). — "Ονομα Θρᾳκικὸν κύριον ἀπαντῶν διὰ πρώτην φορὰν εἰς ἐπιγραφὴν τοῦ δευτέρου ἢ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος, εὑρεθεῖσαν ἐν τῇ Ν. Δ. Θράκῃ («Θρᾳκικά», τόμ. XV (194), σελ. 404.

* ΓΟΝΔΡΑΙ (Οἱ).— «Θράκιον ἔθνος, λέγεται δὲ παρ' 'Ηρωδιανῷ Κίνδραι καὶ 'Ρόνδαι» (Στέφ. Βυζάντιος).

* ΓΟΡΓΗΘΙΩΝ Υἱὸς τοῦ Πριάμου ἐκ τῆς ὡραίας Καστιανείρας (βλ. λέξ.), φονευθεὶς κατά τινα συμπλοκὴν ὑπὸ τοῦ Τεύκρου, ἀδελφοῦ τοῦ Αἴαντος ('Ιλιάδ. Θ, 302).

* ΓΡΑΣΤΟΣ.—Υἱὸς τοῦ Μύγδονος, ἀπὸ τῶν θυγατέρων τοῦ ὁποίου ἔλαβε τὸ ὄνομα ἡ ἐπὶ τῆς χερσονήσου Σιθωνίας (νῦν Λόγγου) πόλις Παρθενόπολις (βλ. λέξ.).

ΓΥΝΑΙΚΟΚΑΣΤΡΟΝ. — Πόλις καὶ φρούριον τῆς Θράκης ἐν Κρηστωνίᾳ, μνημονευομένη ὑπὸ τοῦ Καντακουζηνοῦ. 'Ε. κτίσθη δὲ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος 'Ανδρονίκου Γ' τοῦ Παλαιολόγου παρὰ τὸν 'Εχέδωρον ποταμὸν (νῦν Γαλλικὸν) 35 περίπου χλμ. ἀπὸ τῆς Θεσσαλονίκης.

"Οταν τὸ 1342 ὁ Καντακουζηνός, προερχόμενος ἐκ Διδυμοτείχου ἔφθασε μέχρι Γυναικοκάστρου πρὸς κατάληψιν τῆς Θεσσαλονίκης, ἕνεκα τῆς ἀποστασίας τοῦ 'Αλεξίου 'Αποκαύκου, ἠναγκάσθη κατόπιν τῆς λιποταξίας τῶν ἰδίων αὐτοῦ στρατευμάτων νὰ παραιτηθῇ τῆς περαιτέρω πορείας καὶ νὰ τραπῇ πρὸς βορρᾶν εἰς τὰς ὑπὸ τῶν Σέρβων κατεχομένας χώρας, ὅπου παρέμεινε περὶ τοὺς 10 μῆνας.

Περὶ τὸ 1350 τὸ Γυναικόκαστρον κατείχετο ὑπὸ φρουρᾶς τοῦ βασιλέως τῶν Σέρβων Στεφάνου Δουσιάν. 'Υπὸ τῶν Τούρκων καλεῖται «'Αβρὲτ 'Ισάρ» ἤτοι : φρούριον τῆς Παρθένου.

Σήμερον τὸ 'Αβρὲτ - 'Ισάρ, ἀναλαβὸν τὸ παλαιόν του ὄνομα, εἶναι χωρίον τῆς Κοινότητος Δουρασανλῆ τῆς ἐπαρχίας Κιλκὶς τοῦ Νομοῦ Θεσσαλονίκης, ἀπέχει δὲ πρὸς βορρᾶν τῆς Θεσσαλονίκης 5 περίπου ὥρας καὶ κεῖται ἐπὶ ὀχυρωτάτου λόφου ἐπὶ τῆς ἀπὸ Θεσσαλονίκης εἰς Δοϊράνην ὁδοῦ. 'Εν τῇ περιφερείᾳ τοῦ Γυναικοκάστρου ('Αβρὲτ - 'Ισὰρ) ὑπάρχουν μεταλλεῖα χρυσοῦ τὰ ὁποῖα παρεχωρήθησαν ὑπὸ τῆς 'Ελληνικῆς Κυβερνήσεως πρὸς ἐκμε-

τάλλευσιν εἰς τὸν Οὔγγρον μηχανικὸν Λαδίσλαον Κασβίνσαν τὸ 1920 διὰ τοῦ νόμου 2414. Ἀτυχῶς ὅμως αἱ γενόμεναι ἐργασίαι καὶ ἀνορύξεις φρεάτων, δὲν ἀπέφεραν τὸ ποθούμενον ἀποτέλεσμα.

Ἡ ἱστορία τῶν μεταλλείων τοῦ Ἀβρὲτ - Ἰσὰρ εἶναι σχεδὸν μυθιστορηματικὴ ἀρχομένη ἀπὸ τον 1890. Εἰς ταύτην ἀνεμίχθη ὁ Σουλτὰν Χαμίτ, ὁ Καῖζερ Γουλιέλμος, ὁ αὐτοκράτωρ Φραγκῖσκος Ἰωσήφ, τελευταῖον δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος (Πλειότερα βλ. Μεγ. Ἑλλην. Ἐγκυκλοπαιδείᾳ, ἐν λέξει : Ἀβρὲτ - Ἰσάρ).

Δ

ΔΑΒΑ. — Κατάληξις Δακομοισική, συγγενεύουσα πρὸς τὴν Θρᾳκικὴν — δέβα καὶ σημαίνουσα : πόλιν ἢ συνοικισμόν, ὅπως λ. χ. Πατρί - δαβα, Καρσί - δάβα, Δαούσ - δαβα, Ζαργὶ - δάβα τῆς Κάτω Μοισίας (παρὰ Πτολεμαίῳ, Γεωγρ. ΙΙΙ, 8, 4 καὶ ΙΙΙ, 10, 5), Αἰά - δαβα, Βριγέ - δαβα, Σικὶ - δαβα καὶ ἄλλα παρὰ Προκοπίῳ (Περὶ Κτισμ. IV).

ΔΑΜΙΠΠΟΣ.— Πυθαγόριος φιλόσοφος ἐξ Ἀμφιπόλεως.

ΔΑΡΔΑΝΙΔΑΙ (οἱ). — Οἱ ἀπόγονοι τοῦ Δαρδάνου, υἱοῦ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἠλέκτρας καὶ ἀδελφοῦ τοῦ Ἰασίωνος.

* ΔΑΡΖΑΛΕΙΑ (τὰ). — Ἀγῶνες τελούμενοι ἐν Ὀδυσσῷ τῆς Θράκης (νῦν Βάρνα) πρὸς τιμὴν τοῦ Δαρζάλα (βλ. λέξ·) Θρᾳκικοῦ Θεοῦ ἢ ἥρωος θεοποιηθέντος, κατὰ τὰ νομίσματα τῆς πόλεως, τὰ ὁποῖα φέρουν τὴν εἰκόνα αὐτοῦ.

* ΔΑΡΖΕΛΑΤΗΣ, ΔΕΡΞΕΛΑΤΗΣ, ΔΕΡΞΕΛΑΣ. — Ὄνομα θρᾳκικὸν κύριον Θεοῦ ἢ ἥρωος θεοποιηθέντος, (βλέπ. λεξ. Δαρζάλαι).

ΔΑΤΗΝΩΝ ΠΟΛΙΣ,—Ἡ ἄλλως καλουμένη Δᾶτον (βλ. λέξ.).

* ΔΑΦΝΟΥΣΙΟΝ ἢ ΔΑΦΝΟΥΣΙΑ (φρούριον).—Φρούριον τῆς Ν. Α. Θράκης παρὰ τὸ Ῥήγιον (νῦν Κιουτσοὺκ - Τσεκμετζέ).

ΔΕΙΝΙΑΣ.—Διάδοχος τοῦ Βύζαντος τοῦ ἱδρυτοῦ τοῦ Βυζαντίου.

ΔΕΙΝΟΣ.—Ὄνομα ἑνὸς τῶν 4 ἀνθρωποφάγων ἵππων τοῦ Διομήδους, βασιλέως τῶν ἐν Θράκῃ Βιστόνων, τοὺς ὁποίους, ὡς γνωστόν, διετάχθη ὁ Ἡρακλῆς ὑπὸ τοῦ Εὐρυσθέως νὰ κομίσῃ εἰς τὰς Μυκήνας.

* ΔΕΚΑΛΗΡΟΣ (ἡ). — Ἡ πόλις τῆς Ἀλωπεκοννήσου (βλ. λέξ.) καλουμένη οὕτω, κατά τινας «ἀπὸ Καλήρου βασιλέως» (Στ. Βυζάντιος).

ΔΕΚΑΤΟΝ. — Ὀνομασία τοῦ Ῥηγίου ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν, τοῦ σημερινοῦ Κιουτσοὺκ - Τσεκμετζέ, ἕνεκα τῆς ἀποστάσεώς του κατὰ 10μίλλια ἀπὸ τὸ χρυσοῦν μίλλιον τοῦ Αὐγουσταίου ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐπὶ τῆς Ἐγνατίας Ὁδοῦ.

Ἡ σημερινή του ἀπόστασις ἀπὸ τῆς Κωνσταν)πόλεως εἶναι 15 μίλλια. («Θρᾳκικὰ» τόμ. XIII (1940) σελ. 134).

* ΔΕΛΔΩΝ. — Αὐτόχθων βασιλεὺς τῶν Βασταρνῶν, λαοῦ Γερμανικοῦ παρὰ τὸν Κάτω Δούναβιν, ὅστις «ἀναμέμικται τοῖς Θραξὶ μᾶλλον μὲν τοῖς ἐκτὸς τοῦ Ἴστρου, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐντός», κατὰ Στράβωνα VIII, 296),

Εἰσβαλὼν εἰς τὰς περὶ τὸν Δούναβιν χώρας, ἀφοῦ ὑπέταξε τοὺς Μοισούς, Τριβαλλοὺς καὶ Δαρδάνους, ἐπεξετάθη καὶ πέραν τοῦ Αἵμου μέχρι τῆς χώρας τῶν Δανθηλιτῶν. Ἐπελθόντες ὅμως κατ' αὐτοῦ τοῦ ἐν Μακεδονίᾳ ἑδρεύοντος ἀνθυπάτου Μάρκου Κράσσου, ὁ Δέλδων ἐφονεύθη, ὡς λέγεται ὑπὸ τοῦ ἰδίου Κράσσου, ἔν τινι μάχῃ συναφθείσῃ ἐν Μοισίᾳ.

ΔΕΛΚΩΝ. — Ποταμὸς τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης πρὸς Βορ. τοῦ Βυζαντίου, ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου (Δειπνοσοφ. Γ, 118β), ὁ αὐτὸς μὲ τὴν λίμνην τῶν Δέρκων (βλ. λέξ.).

ΔΕΡΡΙΣ (Ἄκρα). — Τὸ νοτιοδυτικώτερον ἀκρωτήριον τῆς Χερσονήσου Σιθωνίας (νῦν Λόγγου), νῦν Δρέπανον, δεξιᾷ τῷ εἰσπλέοντι τὸν Τορωναῖον κόλπον πρὸς τὸν λιμένα Κωφόν.

* ΔΕΡΡΩΝΑΙΟΙ.—Θρακο - Μακεδονικὸν φῦλον, τοῦ ὁποίου σώζονται δεκάδραχμα τοῦ ἕκτου ἢ πέμπτου π. Χ. αἰῶνος, εὑρεθέντα ἐν Βουλγαρίᾳ κατὰ τὰ ἔτη 1937 καὶ 1938. (Τόντσεφ Γερασίμωφ, Ὁμαδικὰ εὑρήματα νομισμάτων κατὰ τὰ ἔτη 1937—

38 ἐν Βουλγαρίᾳ, ἐν τῷ Δελτίῳ τοῦ ἀρχαιολογικοῦ 'Ινστιτούτου τῆς Σόφιας, τόμ. XII, σελ. 349—353 — Πρβλ. καὶ «Θρακικά«, τόμ. XV, σελ. 405).

ΔΗ·Ι·ΟΠΗ.—Σύζυγος τοῦ Μουσαίου καὶ μήτηρ τοῦ Τριπτολέμου ἢ τοῦ Εὐμόλπου. Κατ' ἄλλην παράδοσιν ἦτο θυγάτηρ τοῦ Τριπτολέμου καὶ μήτηρ τοῦ Εὐμόλπου.

ΔΗΜΑΓΟΡΑΣ ὁ ΣΑΜΙΟΣ. — Ἕλλην ἱστορικὸς ἐκ Σάμου, προγενέστερος Διονυσίου τοῦ 'Αλικαρνασσέως. Μολονότι Σάμιον, ἀναφέρομεν αὐτὸν ὡς συγγράψαντα ἱστορίαν τῆς οἰκήσεως τῆς Σαμοθράκης, τῆς ὁποίας σώζονται 3 μόνον ἀποσπάσματα (Müller, Fragm. Histor. Graecorum τόμ. IV, σελ. 378).

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ.—Μαθητὴς καὶ φίλος τοῦ Πλάτωνος ἐξ 'Αμφιπόλεως.

ΔΗΜΙΦΩΝ. — Μυθικὸς βασιλεὺς τῆς Θράκης. Κατὰ τὴν μυθολογίαν ἐπὶ τῆς βασιλείας του ἐνέσκηψεν ἀκαρπία εἰς τὴν χώραν του, λιμὸς εἰς τοὺς κατοίκους της. Πρὸς ἀπαλλαγὴν ἐκ τῆς θεομηνίας ταύτης, συνεβουλεύθησαν τὸ Μαντεῖον τῶν Δελφῶν, ἡ δὲ Πυθία ἀπήντησεν ὅτι τοῦτο ὠφείλετο εἰς τὴν ὀργὴν τῶν ἐπιτοπίων θεῶν, καὶ ὅτι πρὸς ἐξιλέωσιν αὐτῶν ὤφειλον νὰ θυσιάζουν κατ' ἔτος διὰ κλήρου μίαν παρθένον ἐκ τῶν ἐπιφανῶν οἰκογενειῶν τῆς χώρας. 'Εθυσιάσθησαν ἀρκεταὶ παρθένοι, ἀλλ' ὅταν ἐκληρώθη ἡ θυγάτηρ τοῦ Δημοφῶντος, οὗτος ἠρνήθη τὴν θυσίαν τῆς θυγατρός του, ἀντ' αὐτῆς δὲ διέταξε νὰ θυσιασθῇ ἡ κόρη τοῦ Μαστουσίου, ἐπιφανοῦς Θρᾳκός. Οὗτος ὅμως ἐξεδικήθη διὰ τὴν παράβασιν ταύτην τοῦ βασιλέως. Καλέσας δὲ εἰς τὸν οἶκον του μετὰ τῆς οἰκογενείας του πρὸς τέλεσιν θυσίας τινός, κατέσφαξε τὰς θυγατέρας του τὸ δὲ αἷμα των ἀνέμιξεν εἰς οἶνον ἐκ τοῦ ὁποίου ἔδωκεν νὰ πιῇ ὁ Δημιφῶν. 'Εκεῖνος ὅμως ἀντιληφθεὶς τὸ ἀνουσιούργημα ἐκεῖνο ἐκ τῆς γεύσεως τοῦ οἴνου, ἐπέταξε τὸν κρατῆρα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἀνεμίχθη ὁ οἶνος εἰς τὴν θάλασσαν, ἡ ὁποία εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο ὠνομάσθη ἀπό τότε «Μαστουσία», ὁ δὲ λιμὴν «Κρατήρ».

ΔΗΡΑΙΝΟΥ ΤΟΠΟΣ. — 'Αρχαιοτάτη τοποθεσία παρὰ τὰ Ἄβδηρα τῆς Θράκης, ὅπου ὑπῆρχε 'Ιερὸν τοῦ Δηραίνου 'Απόλλωνος (βλ. λέξ. Δήραινος).

* ΔΗΡΗΝΙΟΣ ('Απόλλων) —Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον ἐν Θράκῃ κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν αὐτῇ παρὰ τὰ Ἄβδηρα («Θρᾳκικά», τόμ. V, σελ. 46).

ΔΙΑΠΟΡΟΣ (ἡ). — 'Αρχαῖον ὄνομα νησῖδος τοῦ Β. Δ. μυχοῦ τοῦ Σιγγιτικοῦ κόλπου, τῆς σημερινῆς 'Αμμούλιανης, κειμένης ἀπέναντι τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Χερσονήσου 'Ακτῆς (Ἅγιον Ὄρος) ὅπου σώζονται καταφανῆ τὰ ἴχνη τῆς διώρυγος τοῦ Ξέρξου.

* ΔΙΑΤΑΙ (οἱ). — Οἱ κάτοικοι τῆς ἐπὶ τῆς χερσονήσου 'Ακτῆς (Ἅγιον Ὄρος) πόλεως Δίου (βλ. λέξ.).

* ΔΙΚΤΥΕΙΣ (οἱ).— Μυθικοὶ γίγαντες, θεωρούμενοι ὡς οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς χερσονήσου 'Ακτῆς (Ἅγιον Ὄρος).

ΔΙΜΩ (ἡ).—'Ονομασία τῆς ἀρχαίας πόλεως Διακὸν ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ (βλ. λ.). τῆς ὁποίας τὰ τείχη, κατὰ τὸν Προκόπιον (Περί Κτισμ. IV, 11) ἐπεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ 'Ιουστινιανὸς (527—565).

* ΔΙΝΙΣ.—Θρᾷξ στρατηγὸς ἐκ τῶν ἐπαναστατησάντων τὸ 26 μ. Χ. Θρᾳκῶν κατὰ τῶν 'Ρωμαίων, παραδοθεὶς εἰς τὸν 'Ρωμαῖον στρατηγὸν Ποππαῖον Σαβῖνον (τακίτου Χρονικά, IV, 50, 2).

Τὸ ὄνομα εἶναι γνήσιον Θρᾳκικὸν γνωστὸν ἐκ Θρᾳκικῶν ἐπιγραφῶν, ἀπαντᾷ δὲ ὑπὸ διαφόρους παραλλαγάς : Δίνις, Δίνας, Δινεύς, Δινεῖλος, κτλ. (Πρβλ. «Θρᾳκικὰ» 1935, σελ. 158).

ΔΙΟΖΕΝΗΣ, ΔΙΟΣΠΟΡΙΣ, ΔΙΟΣΚΥΘΗΣ.—Κύρια ὀνόματα Θρᾳκικά, εἰς τὰ ὁποῖα διεφυλάχθη τὸ ὄνομα τοῦ Διός.

ΔΙΟΝΥΣΙΑ (τά).—Δημόσιοι ἀγῶνες ἐν 'Αβδήροις τῆς Θράκης τελούμενοι «κατ' ἐνιαυτὸν» πρὸς τιμὴν τοῦ Διονύσου, κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ὁποίων, ὅπως καὶ ἐν 'Αθήναις ἀπηγορεύοντο αἱ συναλλαγαὶ καὶ αἱ προσωποκρατήσεις. (Πρβλ. Δημοσθένους, Κατὰ Μειδίου, 517—518—Bulletin de Corresp. Hellénique, XXXVI (1913) σελ. 123 καὶ ἑξῆς).

* ΔΙΟΝΥΣΟΥ (λόφος).— Λόφος τις παρὰ τὴν πόλιν τῶν Φιλίππων καλούμενος

καὶ Ἄσυλα «ἐν ᾧ καὶ τὰ χρυσεῖα ἐστι» (Ἀππιανοῦ Γ, 4).

ΔΙΟΥΠΟΛΙΣ. — Ἡ ἄλλως καλουμένη Διόπολις (βλ. λέξ.).

* ΔΙΠΟΡΙΣ.—Ὄνομα Θρακικὸν κύριον, κατ' ἐπιγραφὰς τοῦ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος εὑρεθεῖσα ἐν τῇ Βορ. Θράκῃ. Ἡ γενική: Διπόρεως («Θρακικὰ» τόμ. XII, σελ. 236).

* ΔΟΛΟΓΓΟΣ. — Υἱὸς τοῦ Κρόνου καὶ τῆς Τιτανίδος, θεωρούμενος ὡς γενάρχης τῶν Δολόγκων Θρᾳκικοῦ λαοῦ (βλ. λέξ.).

* ΔΟΜΗΝΟΠΟΛΙΣ ἢ ΔΥΜΗΝΟΠΟΛΙΣ.—Ὄνομα Θρᾳκικῆς πόλεως κατὰ νόμισμα τοῦ ῥωμαίου αὐτοκράτορος Καρακάλα (211– 217 π. Χ.). Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἔκειτο πρὸς νότον τῆς Πλωτινουπόλεως (βλ. λ.), τῆς ὁποίας ὁ κάτοικος ἐλέγετο Δυμαῖος καὶ Δυμηνὸς θρᾳκιστί, ἐξ οὗ ἐπὶ τῶν ῥωμαϊκῶν χρόνων μετωνομάσθη Δυμηνῶν Πόλις καὶ Δυμηνόπολις ὅπως ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀνωτέρω νόμισμα; (Πρβλ. «Θρᾳκικά», τόμ. Χ (1938) σελ. 387—388).

ΔΟΥΝΑΞ (ὁ). — Τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου, ταὐτιζόμενον μὲ τὸν σημερινὸν Ῥίλον ἢ Ῥίλαν. Ἡ ὑψηλοτέρα κορυφή του ἀνέρχεται εἰς 2.923 μέτρα ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης.

ΔΟΥΡΟΣΤΟΡΟΣ ἢ ΔΟΡΥΤΟΡΟΝ. — Παραλλαγὴ τοῦ ὀνόματος τῆς πόλεως Δορύστολον (βλ. λέξ.).

ΔΡΑΒΟΣ.—Παράλιος πόλις τῆς δυτικῆς παραλίας τῆς Θρᾳκικῆς Χερσονήσου, ἀναφερομένη ὑπὸ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων. Πότε ἐκτίσθη καὶ ὑπὸ τίνος, ὡς καὶ πότε κατεστράφη δὲν εἶναι γνωστόν. Ἡ τοποθεσία αὐτῆς δὲν εἶναι καθωρισμένη.

ΔΡΙΖΙΠΕΡΑ, ΔΡΙΖΙΠΕΡΟ, ΔΡΙΖΟΥΠΑΡΑ, ΔΡΙΖΟΥΠΕΡΑ, ΔΡΟΖΙΠΑΡΟΣ, ΔΡΙΣΙΠΟΡΟ, ΔΡΙΖΙΝΠΑΡΑ, ΔΡΥΖΙΠΑΡΟΣ κλπ. – Παραλλαγαὶ τοῦ ὀνόματος τῆς Θρακικῆς πόλεως Δρουζιπάρα (βλ. λ.).

ΔΡΥΣΤΡΑ (ἡ). — Πόλις τῆς Βορείου Θράκης, γνωστὴ ὑπὸ διαφόρους παραλλαγάς: Δορόστολον, Δορύστολον, Ροδόστολον, ἔπειτα δὲ Δρίστρα ἢ Δροτραὶ ἢ Δρύστη, ἀπὸ δὲ τοῦ XI αἰῶνος ὡς Σιλίστρια (βλ. λέξ. Δορύστολον).

Ἀπὸ ἐκκλησιαστικῆς ἀπόψεως, κατ' ἀρχὰς ἦτο ἐπισκοπὴ τῆς μητροπόλεως Μαρκιανουπόλεως, ἀπὸ δὲ τοῦ XI αἰῶνος ὡς μία τῶν μητροπόλεων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Μετὰ τὸ Βουλγαρικὸν ὅμως σχίσμα ἔπαυσεν ὑφισταμένη διὰ τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως. (Ῥάλλη καὶ Ποτλῆ, τόμ. Ε΄, σελ. 463, 475, 495, 496, 518.—Γερμανοῦ Σάρδεων, Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι Βορείου Θράκης εἰς «Θρακικὰ» τόμ. VII, σελ. 136 καὶ ἑξῆς).

ΔΡΩΠΙΩΝ.—Βασιλεὺς τῆς Παιονίας κατὰ τὸν τρίτον π. Χ. αἰῶνα (βλ. Δρυπίων).

ΔΥΣΩΡΟΝ.— Ὄρος τῆς Θράκης ἐν Μακεδονίᾳ, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ὁ Ἡρόδοτος θέρει ἀρχομένην τὴν Θράκην.

Ε

ΕΒΔΟΜΟΝ. — Προάστειον τοῦ μεσαιωνικοῦ Βυζαντίου, καλούμενον καὶ «Κάμπος». Ἔκειτο δὲ ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς Προποντίδος εἰς ἀπόστασιν 6 περίπου χλμ. πρὸς δυσμὰς τῶν τειχῶν τοῦ Βυζαντίου, ὅπου σήμερον τὸ προάστειον Μακρυχῶρι ἢ Μακρίκιοϊ.

Ἐν αὐτῷ ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος (324—337) ἀνήγειρε ναὸν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, ἀνακαινισθέντα βραδύτερον ἐπὶ Βασιλείου Α΄ τοῦ Μακεδόνος (867 — 886). Ἐν τῷ ναῷ τούτῳ ἐτάφη, κατ' ἐκφρασθεῖσαν ἐπιθυμίαν του ὁ Βασίλειος Β΄ ὁ Βουλγαροκτόνος (966—1025). Ὅταν τὸ 1260 ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Νικαίας καὶ ἔπειτα Μιχαὴλ Η΄ ὁ Παλαιολόγος (1259 — 1282) ἐκστρατεύσας κατὰ τῶν Λατίνων, κατεχόντων τότε τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐστρατοπέδευσεν εἰς τὸ Ἕβδομον, ὁ λογοθέτης αὐτοῦ Δημήτριος Ἰατρόπουλος περιεργαζόμενος ἡμέραν τινὰ τὰ ἐρείπια τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, εὗρεν ἀπεξηραμένον πτῶμα ἀνδρὸς ῥιχμένον εἰς τάφον νεοσυληθέντα, ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς τοῦ ὁποίου ἀνεκάλυψεν ὅτι τὸ πτῶμα ἐκεῖνο ἦτο τοῦ Βασιλείου Β΄, εἰδοποιηθεὶς περὶ τούτου ὁ βασιλεὺς Μιχαὴλ ἀπέστειλε πολυαρίθμους ἀξιωματικοὺς μετὰ ἱερέων καὶ ψαλτῶν, οἱ ὁποῖοι περιβαλόντες τὸ σῶμα διὰ «σηρικῶν χρυσοσήμων

πέπλων» ἔθεσαν αὐτὸ ἐντὸς πολυτελοῦς φερέτρου καὶ μετέφεραν αὐτὸ εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ βασιλέως, ἀφοῦ δὲ παρήλασαν πάντες πρὸ αὐτοῦ, τὸ μετέφεραν εἰς Σηλυβρίαν καὶ τὸ ἔθαψαν εἰς τὴν μονὴν τοῦ Σωτῆρος.

Εἰς τὸ Ἕβδομον ὑπῆρχε καὶ ναὸς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ, κτισθεὶς ὑπὸ Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου (397 — 395), πρὸς κατάθεσιν τῆς τιμίας κάρας αὐτοῦ, τὴν ὁποίαν εὗρε φυλασσομένην παρά τινι γυναικί.

Ἐν τῷ ναῷ τούτῳ ἐστέφθη βασιλεὺς ὁ Φωκᾶς (602 — 610), ὅστις ἐξεθρόνισε τὸν Μαυρίκιον (582—602).

Εἰς τὸ προάστειον τοῦ Ἑβδόμου ἐστρατοπέδευσαν κατὰ καιροὺς τὰ στίφη τῶν βαρβάρων, τὰ ὁποῖα ἐπεχείρησαν νὰ κυριεύσουν τὴν Κωνσταντινούπολιν. Εἰς μίαν ἐπιδρομὴν τῶν Ἀράβων, διαρκέσασαν ἐπὶ 7 ὁλόκληρα ἔτη (672—678) ὁ στρατὸς αὐτῶν ἀπεβιβάσθη εἰς τὸ Ἕβδομον καὶ ὁ στόλος εἰς τὸν ὅρμον αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἔαρος μέχρι τοῦ φθινοπώρου, ἐνῷ κατὰ τὸν χειμῶνα κατέφευγον εἰς Κύζικον. Ἐκ τοῦ Ἑβδόμου δὲ ὁρμώμενος ὁ στόλος των προσέβαλλε τὰ ἐπὶ τῆς Προποντίδος τείχη. (Πλειότερα βλέπε : Θεοδ. Κ. Μακρίδου, τὸ Βυζαντινὸν Ἕβδομον καὶ αἱ παρ' αὐτὸ Μοναὶ Ἁγίου Παντελεήμονος καὶ Μάμαντος, εἰς «Θρακικὰ» τόμ. Χ, σελ. 138 καὶ ἑξῆς καὶ συνέχειαν τόμ. ΧΙ, σελ.)

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.—Μαθηματικὸς καὶ ἀστρολόγος γεννηθεὶς ἐν Βυζαντίῳ καὶ ἀκμάσας κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ Σωτῆρος.

Ὁ Ἐπιγένης ἐσπούδασε παρὰ τοῖς Χαλδαίοις καὶ ἔγραψε, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ποσειδωνίου διατριβὴν «Περὶ τῶν Χαλδαϊκῶν μαθηματικῶν», τὴν ὁποίαν εἶχεν ὑπ' ὄψιν του ὁ Οὐάρρων, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐξέφραζε τὴν γνώμην του, ὅτι οἱ κομῆται εἶναι μετεωρολογικὰ φαινόμενα, ὅπως πρὸ αὐτοῦ εἶχε διδάξει ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ὄχι οὐράνια σώματα, ὅπως ὑπεστήριζον οἱ Χαλδαῖοι ἀστρολόγοι.

* ΕΠΙΜΑΣΤΟΣ. — Πόλις τῆς Θράκης, ἱδρυθεῖσα ἐπὶ τῶν Διαδόχων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ἦτο στρατιωτικὸς σταθμὸς καὶ ἐμπόριον.

ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ.—Προσωνυμία τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὡς νέας πρωτευούσης τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Κράτους (Λατινιστὶ : Septicolis ἢ Septemontium).

ΕΠΤΗΣΥΧΙΣ.—Ὄνομα Θρακικὸν γυναικὸς κατ' ἐπιγραφὴν εὑρεθεῖσαν ἐν τῇ Βορείῳ Θράκῃ, («Θρακικὰ» τόμ. ΧΙΙΙ, σ. 428). Ἡ γενική : Ἐπτησύχιος.

* ΕΡΚΕΣΙΑ. — Λέξις τουρκική, σημαίνουσα τάφρον (ἐρκεσὲν - ἐρκεσίμ). Ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο εἶναι γνωστὴ εἰς τοὺς ἐπιχωρίους κατοίκους μεγάλη τάφρος ἢ σοῦδα (Κεδρηνοῦ Β, σελ. 372), ἡ ὁποία εἶναι δυνατὸν νὰ παρακολουθηθῇ ἐπὶ μήκους 100 χλμ. σημειουμένη ἐπὶ τῶν γεωγραφικῶν χαρτῶν. Ἀρχομένη δυτικῶς τῆς παρὰ τὸν κόλπον τοῦ Πύργου Μάνδρας ἀπὸ τοῦ χωρίου Γιακισλῆ, βορείως τῶν ἐρειπίων τῆς Δεβελτοῦ, διευθύνεται πρὸς Δ. κατ' ἀρχὰς διὰ μέσου δασωδῶν ὑψωμάτων μέχρι τοῦ χωρίου Ῥουσοκάστρου παραλειπομένου πρὸς Β. ἐκεῖθεν δὲ καμπτομένη Ν.Δ. πρὸς τὸν Τόνζον ποταμόν. Ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τούτου παρὰ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν χωρεῖ διὰ πεδίων ἀδένδρων καλλιεργουμένων, καὶ συνεπῶς ἰσοπεδωμένων, καταλείπει τοὺς Μηλεῶνας (Παρόρια) πρὸς Ν. διερχομένη Β. Δ. τῶν Ρουνῶν τοῦ Μοναστηρίου (περιφέρεια Καβακλῆ - Ἐλχελόβου) καὶ φθάνει μέχρι τοῦ Ἕβρου σχεδὸν παρὰ τὴν συμβολὴν τοῦ παραποτάμου του Σαζλῆ - ντερὲ οὐ μακρὰν τοῦ Τύρνοβο - Σεϊμὲν (Κωνσταντίας). Ἔχει δὲ ἡ τάφρος πλάτος καὶ βάθος 5 βημάτων, καλυπτομένη σήμερον ὑπὸ θάμνων, τὸ δὲ παρ' αὐτὴν πρόχωμα πάντοτε ἐπὶ τοῦ βορείου χείλους της φθάνει τὸ ὕψος ἀνδρός. Ἐν τῇ τάφρῳ δυνατὸν νὰ κρυφθῇ ἀσφαλῶς ἵππος μετὰ τοῦ ἐπιβάτου του. Εἰς μέρη τινὰ ἡ τάφρος εἶναι εὐρυτέρα, τὸ δὲ πρόχωμα χαμηλότερον.

Κατεσκευάσθη δὲ ὑπὸ τῶν Βουλγάρων μετὰ τὴν ὑπὸ Λέοντος Ε' τοῦ Ἀρμενίου (813—820) φοβερὰν ἧτταν τῶν Βουλγάρων παρὰ τὴν Μεσημβρίαν ἐν τῇ θέσει ἥτις ὠνομάσθη «Βουνὸς Λέοντος» καὶ τὸν θάνατον

τοῦ Κρούμου (814) ἐπὶ τοῦ υἱοῦ του καὶ διαδόχου αὐτοῦ Ὠμορτάγ (831—836), ὅτε συνωμολογήθησαν τριακονταετεῖς σπονδαὶ (Ζωναρᾶς XV, 14.—Πρβλ. καὶ Κεδρηνοῦ Β, σελ. 86). Ἐχρησίμευσε δὲ ἡ τάφρος αὕτη ὡς ὁροθετικὴ γραμμὴ μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Βουλγάρων. (Πρβλ. Κ. Μ. Ἀποστολίδου, Ῥωμανία — Ζαγορὰ καὶ τὰ τῆς Θράκης ὅρια ἐπὶ τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας. «Ἀρχεῖον Θρακης», Τόμος VIII, (1941 — 42) σελ. 75 καὶ ἑξῆς). Ἐρκεσίμ, τάφρος.

ΕΡΜΩΝ.—Δυνάστης τῆς νήσου Λήμνου, δεχθεὶς νὰ παραδώσῃ τὴν νῆσον εἰς τὸν Μιλτιάδην τὸν Ἀθηναῖον, χαριζόμενος δῆθεν εἰς αὐτόν, πράγματι ὅμως διότι ἐφοβήθη τὴν δύναμιν τοῦ Δαρείου, ὁ ὁποῖος κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἐκστρατεύων κατὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ εὑρισκόμενος ἐν Θράκῃ ἐπρόκειτο νὰ καταλάβῃ τὴν Λῆμνον. Ἐντεῦθεν καὶ ἡ παροιμιώδης τῶν ἀρχαίων: «Ἑρμώνειοι Χάριτες», λεγομένη ἐπὶ δωρεῶν ἀκουσίων, τὰς ὁποίας παρέχομεν, τὴν ἀνάγκην φιλοτιμίαν ποιούμενοι.

* ΕΣΚΙ — ΖΑΓΡΑ ἢ ΕΣΚΙ - ΖΑΑΡΑ. — Τουρκικὴ ὀνομασία τῆς Θρακικῆς πόλεως Βερόης (βλ. λέξ.), σημαίνουσα: Παλαιὰ Ζαγορά. Ὑπὸ τῶν Βουλγάρων καλεῖται Στάρα - Ζαγόρα, ἀπαντᾷ δὲ ἤδη παρὰ τῷ Χαλκοκονδύλῃ (Β. σ. 101) «... καὶ τὸ τῆς Ζαγορᾶς πεδίον οὕτω καλούμενον ὑπὸ Ἀμουράτου κατῳκίσθη».

ΕΥΔΟΞΙΟΥΠΟΛΙΣ.—Μετονομασία τῆς Σηλυβρίας (βλ. λέξ.) ἐπί τι χρονικὸν διάστημα ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἀρκαδίου (395 — 408) πρὸς τιμὴν τῆς συζύγου του Εὐδοκίας, ὑπὸ τὸ ὄνομα δὲ τοῦτο μνημονεύεται εἰς τὰ «Πρακτικὰ» τῆς ἐν Χαλκιδόνι Οἰκουμενικῆς Συνόδου, (451) καθὼς καὶ ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων.

ΕΥΑΝΘΗΣ. — Πατὴρ τοῦ Μάρωνος, ἱερέως τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Ἰσμάρῳ τῶν Κικόνων (Ὀδυσσ. I, 197).

* ΕΥΑΝΘΙΣ (φυλή).—Ὄνομα φυλῆς ἐν Περίνθῳ τῆς Θράκης, κατ' ἐπιγραφὴν Ρωμαϊκῶν χρόνων, εὑρεθεῖσαν ἐν αὐτῇ (Λαμπουσιάδου, Ὁδοιπορικὸν εἰς «Θρακικά», τόμ. XV, σελ. 105).

* ΕΥΘΥΚΡΑΤΗΣ.—Στρατηγὸς Ὀλύνθιος, ὅστις δωροδοκηθεὶς ἐπρόδωκε μετὰ τοῦ στρατηγοῦ Λασθένους ἐπίσης Ὀλυνθίου, τὴν πατρίδα του τὸ 348 π. Χ. εἰς τὸν Φίλιππον τῆς Μακεδονίας (Διοδ. Σικ. XVI, 53)

ΕΥΣΩΡΟΣ.—Βασιλεὺς τῆς Θράκης πατὴρ τῆς Αἰνήτης, ἡ ὁποία ἐγέννησεν ἐκ τοῦ Αἰνέως τὸν Κύζικον.

ΕΥΤΟΚΙΟΣ.—Θρᾷξ ζήσας πιθανῶς περὶ τὰ τέλη τοῦ τετάρτου μ. Χ. αἰῶνος. Καταταχθεὶς εἰς τὸν στρατὸν καὶ πολλὰ χρήματα σφετερισθεὶς τοῦ στρατοῦ ἦλθεν εἰς Παλαιστίνην, ὅπου καταλαβὼν τὴν Ἐλευθερούπολιν, ἔδιδε πολλὰ χρήματα εἰς τοὺς κατοίκους της, ἐὰν κατέτασσον αὐτὸν εἰς τὴν Βουλήν. Ἀλλ' οἱ Ἐλευθεροπολῖται, ὑποπτευθέντες τὴν προέλευσιν τῶν χρημάτων, ἠρνήθησαν νὰ τὸν δεχθοῦν. Ἐκεῖθεν φυγών, ἦλθεν εἰς Ἀσκάλωνα, ὅπου ὁ πρόκριτος αὐτῆς Κρατερὸς ἐχορήγησεν εἰς αὐτὸν τὴν ζητουμένην τιμήν. Οἱ συμπολῖταί του ὅμως Θρᾷκες, μαθόντες τὸ καταφύγιον αὐτοῦ, ἀπήτουν παρὰ τοῦ Κρατεροῦ καὶ τὸν Εὐτόκιον καὶ τὰ χρήματα. Ἀλλ' ἐκεῖνος οὐδὲν παρέδιδεν εἰς αὐτούς, ὁπότε, γενομένης δίκης, ἐκέρδησαν ὁ Κρατερὸς καὶ ὁ Εὐτόκιος (Παρὰ Σουΐδα ἐν λέξει: Εὐτόκιος).

* ΕΥΦΗΜΟΣ. — Υἱὸς τοῦ Τροιζήνου, «ἀρχὸς Κικόνων», λαβὼν μέρος εἰς τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον ὡς φίλος καὶ σύμμαχος τῶν Τρώων (Ἰλιάδ. Β, 846).

ΕΧΕΔΩΡΟΣ.—Ποταμὸς τῆς Μυγδονίας χώρας ἡ Μυγδονίας «ὃς ἐκ Κρηστωνιαίων ἀρξάμενος ῥέει διὰ Μυγδονίης τῆς χώρης καὶ ἐξιεῖ παρὰ τὸ ἕλος τῷ ἐπ' Ἀξιῷ ποταμῷ» (Ἡροδ. VII, 123). Εἶναι ὁ σημερινὸς Γαλλικὸς ποταμός.

Ζ

* ΖΑ·Ι·ΚΑ (ἡ).—Ὄνομα Θρακικὸν κύριον, ἀπαντῶν διὰ πρώτην φορὰν εἰς ἐπιγραφὴν τοῦ δευτέρου ἢ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος, εὑρεθεῖσαν ἐν τῇ Ν.Δ. Θράκῃ («Θρακικά», τόμ, XV (1941) σελ. 404.

ΖΕΡΜΟΔΙΓΕΣΤΟΣ.—Φίλος τοῦ Αὐδολέοντος, βασιλέως τῶν Παιόνων (περὶ τὰ

315—286 π. Χ.), ὅστις δολίως φερόμενος πρὸς αὐτὸν ἐπρόδωκε τοὺς θησαυροὺς τοῦ φίλου του εἰς τὸν Λυσίμαχον βασιλέα τῆς Θράκης (323 — 281 π. Χ.) τοὺς ὁποίους εἶχε κρύψει ἐκεῖνος ὑπὸ τὸν ποταμὸν Σαργέντιον. (Διοδ. Σικελ. XXI, 23.) Τὸ χωρίον τοῦτο τοῦ Διοδώρου ἀπολεσθὲν παρέφρασεν ὁ Τζέτζης (χιλ. 6,53) ὡς ἑξῆς: Οὗτος ὁ Ζερμοδίγεστος, Διόδωρος ὡς γράφει, [οἶμαι τοῦ Αὐτολέοντος Παιόνων βασιλέως | φίλος τελῶν πιστότατος τούς θησαυροὺς μηνύει] τοῦ Σοργεντίου ποταμοῦ κάτωθεν κεκρυμμένους [τοὺς οὓς αὐτὸς κατέκρυπτε σὺν αἰχμαλώτοις μόνοις], τρέπων τὴν κοίτην τοῦ ποταμοῦ καὶ κατορύττων κάτω, [εἶτα τὸν ῥοῦν ἐπαφιείς, τοὺς δ' αἰχμαλώτους σφάττων]».

ΖΕΥΞΙΠΠΟΥ (Λουτρά). — Μέγα οἰκοδόμημα ἐν Βυζαντίῳ, ἀνεγερθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ῥώμης Σεπτιμίου Σεβήρου (193—211 μ. Χ.), ὅστις ἐκαλλώπισεν αὐτὴν καὶ δι' ἄλλων οἰκοδομημάτων ὅπως: ναῶν, θεάτρου, ἱπποδρόμου κτλ. Ὠνομάσθησαν δὲ «Λουτρὰ Ζευξίππου» διότι ἔκειντο ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Ζευξίππου, ὅπου ὑπῆρχεν ἀπὸ ἐτῶν ἡ στήλη τοῦ Ἡλίου, τὴν ὁποίαν μετεκόμισεν εἰς ἄλλο μέρος τῆς πόλεως.

Τὰ λουτρὰ ταῦτα μετὰ τῆς Ἁγίας Σοφίας καὶ ἄλλων οἰκοδομῶν ἀπετεφρώθησαν κατὰ τὴν μεγάλην στάσιν τοῦ Νίκα (532) καὶ τὴν ἐπακολουθήσασαν μεγάλην πυρκαϊάν. Ἀνῳκοδομήθησαν ὅμως ἀμέσως μεγαλοπρεπέστερα καὶ πολυτελέστερα ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ (527—565), ἐξωραΐσθησαν δὲ κατόπιν ὑπὸ τῶν μετέπειτα βασιλέων.

Τὰ λουτρὰ ταῦτα διετηρήθησαν μέχρι τέλους τοῦ XII αἰῶνος, ἀλλ' εἰς ἐρειπιώδη κατάστασιν. Ὁ Νικήτας Χωνιάτης π. Χ. γράφει, ὅτι ταῦτα κατὰ τὸ 1185 μόλις καὶ μετὰ βίας ἠδύναντο «τοῖς βουλομένοις ὀπτάνεσθαι». Μετὰ δὲ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Λατίνων (1204) δὲν ἀναφέρονται πλέον.

ΖΗΤΗΣ. — Υἱὸς τοῦ Βορέου καὶ τῆς Ὠρειθυίας (βλ. λέξ.) θυγατρὸς τοῦ Ἐρεχθέως καὶ ἀδελφὸς τοῦ Καλάϊδος.

* ΖΙΝΔΡΟΥΜΗΝΟΣ ἢ ΖΕΙΝΔΡΟΥΜΗΝΟΣ (Ζεύς). — Τοπωνυμικὸν ἐπίθετον τοῦ Διὸς λατρευομένου ὑπὸ τοῦ Θρακικοῦ λαοῦ, κατ' ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν τῇ Β. Θράκῃ καὶ τῇ Μοισίᾳ. Πρβλ. καὶ ΖΥΜΥΔΡΗΝΟΣ καὶ ΖΙΜΙΔΡΗΝΟΣ Ἀσκληπιός. («Θρᾳκικὰ» τόμ. V (1934) σελ. 47 καὶ τόμ. X (1938), σελ. 265).

ΖΙΠΟΙΤΗΣ Ἡγεμὼν τῆς Θυνιακῆς Θράκης κατ' ἀπόσπασμα τοῦ Μέμνονος παρὰ Φωτίῳ. Τούτου ὁ υἱὸς Νικομήδης ὁ Α' ἔκτισε τὴν ὁμώνυμον πόλιν ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ.

ΖΥΓΑΚΤΗΣ (ποταμός).—Παραπόταμος τοῦ Ἀγγίτου ποταμοῦ ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἠδωνῶν.

ΖΥΡΑΣ (ποταμός).—Ποταμὸς τῆς Θράκης ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ, ἐκβάλλων εἰς τὸν Εὔξεινον Πόντον πρὸς νότον τῆς Διονυσουπόλεως (Μπαλτσὶκ) παρὰ τὴν Κρανιάν. Περὶ τὰς ἐκβολάς του σχηματίζει μικρὸν καταρράκτην καὶ ἐκβάλλει πιθανῶς εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ Πομπωνίου Μέλα ἀναφερόμενον (Β, 22) λιμένα τῶν Κρουνῶν (Portus Crunos).

Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ὁ Ζύρας ἐχώριζε τοὺς Θρᾷκας τῆς Νοτίου Θράκης ἀπὸ τοὺς Κροβύζους, θρᾳκικὸν καὶ τοῦτον λαόν, κατοικοῦντας παρὰ τὴν Διονυσούπολιν, Καλλατίαν καὶ Τόμους. Σήμερον ὀνομάζεται Βάτοβσκα.

ΖΩΟΔΟΧΟΣ ΠΗΓΗ. — Περίφημον ἐν τῇ Ὀρθοδοξίᾳ ἁγίασμα, παρὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν, 165 μέτρα ἀπὸ τῶν πρὸς τὴν Σηλύμβριαν πύλην (Σηλυβρὶ - καπού) χερσαίων τειχῶν, ἥτις ὠνομάσθη ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν «Πύλη τῆς Πηγῆς». Τὴν Πηγὴν περιέλαβε Λέων ὁ Μέγας εἰς τὸν Ναὸν τῆς Θεοτόκου, τοῦ ὁποίου ἡ ἀνίδρυσις συνδέεται πρὸς θαῦμα, κατὰ τὸ ὁποῖον, προτοῦ ὁ Λέων γίνῃ βασιλεύς, ἐθεράπευσε τυφλόν τινα ἐπιχρίσας τοὺς ὀφθαλμούς του δι' ἰλύος τοῦ τέλματος. Ὁ Ἰουστινιανὸς ἰαθεὶς καὶ οὗτος διὰ τοῦ ἁγιάσματος τούτου, ἐπεσκεύασε τὸν ναὸν τοῦτον μεγαλοπρεπέστερον τοῦ προηγουμένου.

Κατὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων ἅλωσιν τῆς Κων)πόλεως (1453), ὁ ναὸς κατεστράφη ἡ

δὲ πηγὴ ἐκαλύφθη. Ἐπετράπη ὅμως μετὰ ταῦτα ὑπὸ τῶν Τούρκων εἰς τοὺς χριστιανοὺς νὰ ἱδρύσουν μικρὸν προσκύνημα, εἰς τὸ ὁποῖον κατήρχετό τις διὰ βαθμίδων. Τὸ 1825 κπτεστράφη ὑπὸ τῶν Γενιτσάρων, ἐπὶ τῶν ἐρειπίων δὲ αὐτοῦ ἀνηγέρθη τὸ 1830 ὁ μέχρι καὶ σήμερον σωζόμενος ναός, εἰς βάθος μέτρων τινῶν ἀπὸ τοῦ ἐδάφους.

Ἡ Πηγὴ πληροῖ εὐρύχωρον μαρμαρίνην δεξαμενήν, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὑπάρχουν καὶ ὀλίγοι μικροὶ ἰχθύες εἰς ἀνάμνησιν τῆς γνωστῆς παραδόσεως τῶν ἰχθύων,

Πότε ἤρχισε νὰ τελεῖται ἡ ἑορτὴ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς δὲν εἶναι γνωστόν. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι καθιερώθη τὴν Παρασκευὴν τῆς Διακαινησίμου. Φαίνεται ὅμως ὅτι ἡ ἑορτὴ αὕτη συνδέεται μὲ τὴν ζωὴν τοῦ παλατίου, κατὰ δὲ τὰς περιγραφὰς τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων ἦτο μεγαλοπρεπής. Ὁ αὐτοκράτωρ μετὰ τοῦ πατριάρχου καὶ τῶν ἐπισήμων ἀπεβιβάζοντο εἰς τὴν ἀποβάθραν τοῦ Βουκολέοντος (νῦν Ἐγιοὺπ) καὶ ἐκεῖθεν ἀνήρχοντο εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.

Τὸ ὕδωρ τῆς Πηγῆς καὶ ἡ ἐν τῷ ναῷ ἀρχαία εἰκὼν τῆς Θεοτόκου, ἀνευρεθεῖσα τὸ 1727 τιμῶνται μεγάλως ὡς θαυματουργά, ἐξ οὗ καὶ ἡ κατ' ἔτος παρατηρουμένη μεγίστη συρροὴ κόσμου.

Η

ΗΓΗΣΙΠΠΟΣ. — Ἱστορικὸς ἐκ Μηκυβέρνης (βλ. λέξ. σ. 364).

* ΗΡΑ·Ι·Σ Ὄνομα Θρᾳκικὸν κύριον γυναικὸς κατ' ἀναθηματικὴν ἐπιγραφὴν ἐπὶ ἀναγλύφου τοῦ Θρακὸς ἱππέως, τοῦ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος, εὑρεθεῖσαν ἐν Φιλιππουπόλει («Θρᾳκικά», τόμ. VI (1935) σελ. 166).

ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ (τεῖχος).—Ὀνομασία τῶν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου Ἡρακλείου, ἀνεγερθέντων τὸ 626 τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, διὰ τῶν ὁποίων περιέλαβεν ἐντὸς τῆς πόλεως τὴν συνοικίαν τῶν Βλαχερνῶν (βλ. λέξ.), ἡ ὁποία ἔκειτο ἐντὸς τοῦ Θεοδοσιανοῦ τείχους. Τὰ τείχη ταῦτα ἐκαλοῦντο καὶ Μονότειχος τῶν Βλαχερνῶν καὶ ἁπλῶς Μονότειχος, διότι δὲν ἦσαν διπλᾶ ὅπως τὸ Θεοδοσιανὸν τεῖχος (βλ. λέξ.) ἀλλ' ἁπλᾶ ἰσχυρότερα ὅμως ἐκείνου καὶ ὑψηλότερα καὶ δὲν περιεβάλλοντο ὑπὸ τάφρου.

Θ

ΘΑΓΙΜΑΣΑΔΑΣ.—Ὀνομασία τοῦ Ποσειδῶνος εἰς τὴν Σκυθικὴν γλῶσσαν (Ἡρ. IV, 59).

Ι

ΙΠΠΕΙΟΣ (Ζεύς).—Βωμὸς τοῦ Διὸς ἐν Βυζαντίῳ, κείμενος εἰς τὸ μέρος τὸ καλούμενον Ζεύξιππος κατὰ τὸν Ἡσύχιον. («Θρᾳκικὰ» τόμ. V (1934), σελ. 48).

Κ

ΚΛΥΔΩΝΕΣ καὶ ΜΙΜΑΛΛΟΝΕΣ. — Γυναῖκες κατοικοῦσαι περὶ τὸν Αἷμον. (Πλουτάρχου, Ἀλεξάνδρου Βίος 11).

Λ

ΛΗΝΑΙΟΣ ἢ ΛΗΝΕΙΤΗΣ (Βάκχος).— Ἐπίθετον τοῦ Βάκχου, κατ' ἐπιγραφὰς ἀναθηματικὰς τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων, εὑρεθείσας ἐν Θράκῃ, Τὸ πλεῖστον ἄλλως τε, τῶν νομισμάτων Θρᾳκικῶν πόλεων, φέρουν τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, πρᾶγμα μαρτυροῦν τὴν δαψιλῆ καλλιέργειαν τῆς ἀμπέλου, ὅπως καὶ σήμερον γνωστοῦ ὄντος ὅτι οἱ Θρᾷκες ἐφημίζοντο ὡς οἰνοπόται καὶ πολυπόται (Θεοφράστου 1, 304,—Αἰλιανοῦ, περὶ φύσεως ζώων ΙΙΙ, 15,—Πλάτωνος Νόμοι 1, 637,—Ἀθηναίου X, 447).

Μ

ΜΟΡΦΩ.—Ὀνομασία τῆς Ἀφροδίτης (κατὰ Λυκόφρονος Ἀλεξάνδρα 110), ἥτις εἶχε ναὸν ἐν Ζυρίνθῳ παρὰ τὴν Αἶνον· ὅθεν κατὰ τὸ Μέγα Ἐτυμολογικὸν «Ζηρυνθία Ἀφροδίτη ἐν Θράκῃ· Ζήρυνθον γὰρ ἄντρον ἐν Θράκῃ ἐπροσεπικαλεῖτο. Ὡσαύτως εἶχε καὶ ναὸν ἐν Βυζαντίῳ, τὸν ὁποῖον ὁ αὐτοκράτωρ Θεοδόσιος (379-395) «ἐποίησε καρουχαρεῖον (=ἁμαξοστάσιον) τοῦ ἐπάρχου τῶν πραιτωρίων» (Μαλάλα, Χρον. XI, σελ. 280, Ἔκδ. Βόννης).

Π

ΠΥΘΙΑ (τά).—'Αγῶνες τελούμενοι ἐν Φιλιππουπόλει πρὸς τιμὴν τοῦ Πυθίου 'Απόλλωνος, ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Καρακάλλα (211—217) συγχρόνως μετὰ τῶν 'Αλεξανδρείων (βλ. λέξ.), κατὰ νομίσματα καὶ ἐπιγραφὴν εὑρεθεῖσαν ἐν 'Ηρακλείᾳ. (Dumont - Homolle, σελ. 392, ἀριθ. 745. «Θρακικά», τόμ. XVII (1942 σελ. 260).

Ρ

ΡΑΒΟΚΕΝΤΟΣ.—'Ηγεμὼν τῶν Βέσσων, τοῦ ἰσχυροτέρου μετὰ τοὺς 'Οδρύσας Θρακικοῦ φύλου, φονευθεὶς ὑπὸ τοῦ Ρωμαίου στρατηγοῦ Λ. Καλπουρνίου Πίσωνος, κατὰ τὴν ἐπανάστασιν αὐτῶν κατὰ τῶν Ρωμαίων τὸ 25 π,Χ. (Κικέρωνος, In Pisonem, XXXIV, 84).

Τ

ΤΑΡΣΑΣ. — 'Ηγεμὼν τῶν 'Οδρυσῶν, ὅστις κατὰ τὴν ἐξέγερσιν τῶν 'Οδρυσῶν, Κοιλαληδῶν καὶ Δίων κατὰ τοῦ βασιλέως αὐτῶν Ροιμητάλκου Β' ὡς συμμαχοῦντος μετὰ τῶν Ρωμαίων ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Ποππαῖον Σαβῖνον, μετὰ ἡρωϊκοὺς ἀγῶνας τὸ 26 μ.Χ. ἐπροτίμησε μᾶλλον νὰ αὐτοκτονήσῃ μετὰ τῶν συμπολεμιστῶν του, παρὰ νὰ συλληφθῇ αἰχμάλωτος. (Τακίτου Χρονικὰ IV, 46—51).

ΤΕΛΕΣΦΟΡΟΣ. — 'Ιατρικὴ θεότης λατρευομένη ἐν Θρᾴκῃ μετὰ τοῦ 'Ασκληπιοῦ καὶ τῆς 'Υγείας, εἰσαχθεῖσα ἐν αὐτῇ διὰ τῶν 'Ελληνικῶν ἀποικιῶν, ὡς λ.χ. τῆς Αἴνου καὶ τῆς 'Αγχιάλου, τῶν ὁποίων νομίσματα φέρουν τὴν εἰκόνα τοῦ αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ τετάρτου ἤδη π.Χ. αἰῶνος. 'Αναπτυχθεῖσα ἡ λατρεία αὐτοῦ ἐπὶ τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων, κατέχει τιμητικὴν θέσιν μετὰ τοῦ 'Ασκληπιοῦ καὶ τῆς 'Υγιείας, τῶν ὁποίων πλεῖστα ἀνάγλυφα ἀνεκαλύφθησαν μέχρι τοῦδε, τὸ δὲ μεγαλύτερον καὶ καλλιτεχνικώτατον ἐν Φιλιππουπόλει εὑρεθὲν τὸ 1921. 'Ο Τελεσφόρος ὑπολαμβάνεται ὑπὸ τοῦ Reinach ἕνεκα τῆς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του καυσίας καὶ τῆς ἀχειριδώτου χλαίνης ὡς θρακικὸς θεός, ὅθεν καὶ τὸ ἑλληνικώτατον αὐτοῦ ὄνομα (τελεσ-φόρος=ὁ τέλος φέρων, λυσιτελὴς=ὠφέλιμος) νομίζεται ὡς Θρακικὸν κατὰ μεταπλασμόν, τοῦ ὁποίου τὸ δεύτερον συνθετικὸν ζητητέον εἰς τὴν θρακικὴν λέξιν πόρις. (Reinach, Mythes et Religions, II, σελ. 255 καὶ ἑξῆς—Κ. Μυρτίλου 'Αποστολίδου, περὶ τῆς Θρησκείας τῶν Θρακῶν, εἰς : «Θρακικά», τόμ. V (1934) σελ. 52 καὶ ἑξῆς).

ΤΡΑΤΙΑ.-Πρωτεύουσα τῶν Βέσσων ἢ Βησσῶν καταληφθεῖσα ὑπὸ τοῦ Λουκούλλου.

ΤΕΛΟΣ

ΕΓΚΡΙΣΙΣ ΕΚΤΥΠΩΣΕΩΣ ΤΩΝ ΚΛΗΡΟΝΟΜΩΝ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

Διὰ τὴν παροῦσαν ἔκδοσιν, ἐκτὸς τῆς ἐν ζωῇ ἐντολῆς τοῦ ἀειμνήστου συγγραφέως, ὅστις μάλιστα διαρκούσης τῆς πρώτης ἐκτυπώσεως κατέλιπεν εἰς χεῖρας τοῦ Προέδρου τῆς Ἑταιρείας φάκελλον προσθηκῶν, αἵτινες, κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν του, περιελήφθησαν εἰς τὴν παροῦσαν ἔκδοσιν, ἡ Ἑταιρεία ἔτυχε καὶ τῆς παρατιθεμένης ἀπὸ 12 Αὐγούστου 1960 ἐγκρίσεως τῶν κληρονόμων τοῦ ἀειμνήστου συγγραφέως :

« Ἡμεῖς αἱ δύο ἀδελφαὶ τοῦ Ἀχιλλέως Θ. Σαμοθράκη ἰατροῦ, ἄμε-
» σοι κληρονόμοι τοῦ πνευματικοῦ του ἔργου, βεβαιοῦμεν ὅτι ἀποδεχό-
» μεθα εὐχαρίστως τὴν πρότασιν τῆς ἐν Ἀθήναις Ἑταιρείας Θρακικῶν
» Μελετῶν ὡς τιμητικὴν διὰ τὴν μνήμην τοῦ μακ. ἀδελφοῦ μας περὶ
» ἐκδόσεως εἰς ἕνα τόμον τοῦ Γεωγραφικοῦ καὶ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ τῆς
» Θράκης διὰ πρώτην φορὰν δημοσιευθέντος ἤδη τοῦ ἔργου εἰς τόμους
» τοῦ Ἀρχείου Θράκης ἀπὸ τοῦ Ζ' ἕως τοῦ ΙΒ' συμπεριλαμβανομένου,
» καὶ εὐχαριστοῦμεν θερμῶς συγχρόνως τὴν Ἑταιρείαν, πρῶτον διὰ τὴν
» πολυδάπανον ἔκδοσιν ποὺ ἀναλαμβάνει καὶ δεύτερον διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς
» δωρεὰν ἑκατὸν ἀντιτύπων πρὸς διάθεσιν ὑπὲρ τῆς μνήμης τοῦ μακ.
» ἀδελφοῦ μας

Ἐπὶ τούτοις διατελοῦμεν μὲ ἄκραν τιμὴν

Μαρία Σαμοθράκη
Δέσποινα Σαμοθράκη».